SELECTARUM ROTÆ FLORENTINÆ DECISIONUM THESAURUS EX...

THESAURUS

DECISIONUM SELECTARUM

ROTÆ FLORENTINÆ

IN COMPENDIUM REDACTUS

ET AD MODUM INDICIS IN SINGULAS MATERIAS
DISTRIBUTUS

CUI PRÆCEDIT

ELENCHUS DICTARUM DECISIONUM

IN DUODECIM VOLUMINA COMPRÆHENSARUM
ORDINE CRONOLOGICO PER DIOECESES DISPOSITUS

FLORENTIÆ MDCCLXXXVII.

EX TYPOGRAPHIA BONDUCCIANA

CENSORIBUS APPROBANTIBUS.

ILLUSTRISSIMO ATQUE PRÆSTANTISSIMO VIRO

COM. POMPEIO BALDASSERONI

NOBILI PISCIENSI · ET LIBURNENSI
IN FLORENTINO NOBILIUM COLLEGIO ADVOCATO
UTRIUSQUE ROTÆ CIVILIS · ET CRIMINALIS GENUÆ AUDITORI
ET EIUSDEM CIVITATIS PRÆTORI.

IOHANNES FRANCISCUS BARTOLINI
DEVOTUS NOMINI VIRTUTIQUE EIUS.

QUOD felix faustumque sit, Vir Amplissime, & civilis sapientiæ Sacerdos, & Cultor, post Collectionem Decisionum huius inclitæ Rotæ Florentinæ ex meis ædibus, meaque cura in Tomos duodecim numeris omnibus absolutam, nunc in lucem prodit Materiarum, & Conclusionum omnium Index locupletissimus. Volumen hoc meritissimo Nomini Tuo inscribere sum arbitratus, tum quia summa humanitate labores meos semper comprobasti, & stimulum addidisti, ut inceptum opus a Præceptore Tuo Iohanne Paulo Ombrosi Iurisconsulto celeberrimo iugiter, & ad unguem prosequerer; tum quia omnibus compertum

pertum est Te ab ineunte ætate adeo Iuris scientia claruisse, ut cum vigesimum ætatis tuæ vix annum attingeres, a Secretis Clarissimi Viri Iohannis Patris Tui cui a MARIA THERESIA Hungariæ, & Boemiæ Regina P. F. A. munus demandatum, ut tanquam Aulicus Consiliarius Regiusque Commissarius Imperialis Tergesti Loemocomium constabiliret delectus fueris; & paucis inde annis elapsis a Secretis pariter Præsidum publicæ Salutis renunciatus. Quæ munera tanta cum laude explevisti, ut merito PETRUS LEOPOLDUS D. N. Te Sacri Consilii Gratiæ, & Iustitiæ in Senensi Civitate a Secretis identidem nuncupaverit. Adeo itaque meritorum Tuorum fama percrevit, ut ab Amplissimo Senatu Ianuensis Reipublicæ vocatus demum fueris ad conspicuum Officium unius ex Auditoribus illius Inclitæ Rotæ Civilis, quod usque ab initio tanta integritate, atque in Iure dicundo iustitia, ac æquitate, tanta cum laude, & communi omnium plausu explevisti, ut Serenissima illa Respublica paucos post menses, insolita quidem benevolentia, & solum meritis Tuis bene perspectis, Tibi etiam munus Auditoris Rotæ Criminalis contulerit. Dicam ne enixum, atque indefessum studium Tuum, bonique publici sollicitudinem, & providentiam? Quid auream illam dicendi vim, & suavitatem quando Iudicis persona deposita Te inter festivissima colloquia facilem præbes? Quid quando Orator egregius, toto plaudente Populo Platonis copiam, suavitatem Isocratis, vim Demonstenis oratione complexus es? Aureus ille Liber cui titulus = Costumi e Leggi del Cambio = a Te conscriptus, Nomini Tuo monumentum erit ære perennius. Exemplo Tuo percitus Ascanius Frater Tuus probatissimum Opus = De Maritimis Assecurationibus = nuperrime publici Iuris fecit, universo Iuris Consultorum cœtu undequaque probatum, & acceptissimum. Cœtera prætereo longiori inscriptione dignissima. Excipe ergo qua soles humanitate munusculum hominis Tibi longe addictissimi, & Te Deus amicorum votis, & bono publico diu superstitem sospitet.

Dabam Florentiæ ex mea Typographia idibus Martii 1787.

INDEX TITULORUM

QUI IN COMPENDIO, SEU INDICE MATERIARUM DECISIONUM SELECTARUM

ROTÆ FLORENTINÆ

IN THESAURO OMBROSIANO COMPREHENSARUM CONTINENTUR CUI PRÆMITTITUR ELENCUS IPSARUM DECISIONUM, ORDINE ALPHABETICO PER DIÆCESES DISPOSITUS.

A

ABbreviaturæ. - *pag.* 25
Abdicatio. - - - *ibid.*
Ablativus. - - - *ibid.*
Absens. - - - - *ibid.*
Absentia. - - - *pag* 26
Absolutio. - - - *ibid.*
Abstensio. - - - *ibid.*
Absurdum. - - - *ibid.*
Abundantia. - - *pag.* 27
Acceptans, acceptatio. - *ibid.*
Accessorium. - - *pag* 29
Accessus. - - - - *ibid*
Accollatio. - - - *ibid.*
Accollatarius. - - - *ibid.*
Accomandigia. - - - *ibid.*
Accomandita. - - - *ibid.*
Accomandans. - - - *ibid*
Accomandatarius. - - *ibid.*
Acconcium. - - *pag.* 32
Accordium. - - - *ibid.*
Accusator - - - *ibid.*
Acquiescens. - - - *ibid.*
Acquiescentia. - - *pag.* 32
Acquirens. - - - *pag.* 33
Acquisitio. - - - *ibid.*
Acta Actus. - - - *ibid.*
Actio. - - - *pag.* 41
Actor. - - - *pag.* 48
Additio in diem. - - *pag.* 49
Ademptio. - - - *pag.* 50
Adæquatio. - - - - *ibid.*
Adiectio. - - - - *ibid.*
Adiectus. - - - *ibid.*
Adimplementum. - - *ibid.*
Aditio. - - - - *ibid.*
Adiudicatio. - - - *pag.* 53
Adminicula. - - *pag.* 54
Administratio. - - - *ibid.*
Administrator. - - *pag* 55
Admissio. - - - *pag.* 58
Advena. - - - - *ibid.*
Ædes. - - - - *ibid.*
Ædificare. - - - *ibid.*
Ædificans. - - - *pag* 59
Ædificium. - - - *pag.* 60
Æqualitas. - - - *ibid.*
Æquiparatio. *pag.* 61
Æquiparatus. - - - *ibid.*
Æquipollens. - - - *ibid.*
Æquitas. - - - *ibid.*
Æquivocum. - - - *ibid.*
Aes alienum. - - - *ibid.*
Æstimatio. - - - *ibid.*
Æstimum. - - - *pag.* 63
Ætas. - - - - *ibid.*
Affectio. - - - *pag.* 64
Affictuarius. - - - *ibid.*
Affictus. - - - - *ibid.*
Affinis. - - - - *ibid.*
Affinitas. - - - - *ibid.*
Agens. - - - - *pag.* 65

Agger. - - - - ibid.
Agnatio. - - - pag. 66
Agnatus. - - - pag. 69
Agri. - - - pag. 70
Agrimensor. - - ibid.
Alienabilitas. - - ibid.
Alienans. - - - ibid.
Alienatio. - - - pag. 71
Alienigenæ. - i pag. 77
Alimenta. - - - ibid.
Allegans. - - - pag. 83
Allegatio. - - - ibid.
Allodialia. - - - pag. 84
Allucinatio. - - - ibid.
Alluvio. - - - pag. 84
Alteratio. - - - ibid.
Alternativa. - - - ibid.
Alveus. - - - - ibid.
Alumen. - - - pag. 85
Ambiguitas. - - - ibid.
Ambitus. - - - ibid.
Amicitia Amicus. - - ibid.
Amissio. - - - ibid.
Amita. - - - - ibid.
Amor. - - - ibid.
Anatocismus. - - - ibid.
Angli. - - - - ibid.
Anima. - - - - ibid.
Animalia. - - - ibid.
Animus. - - - pag. 87
Annullatio. - - - - ibid.
Annulus. - - - ibid.
Antecedens. - - pag. 88
Anterioritas. - - - ibid.
Anticresis. - - - ibid.
Antiquitas. - - - ibid.
Antistes. - - - - ibid.
Apocha. - - - ibid.
Apopleticus. - - - pag. 89
Apoplexia. - - - pag. 90
Apostillæ. - - - ibid.
Apotheca. - - - pag. 90
Appaltus. - - - ibid.
Appellans. - - - ibid.
Appellatio. - - - ibid.
Appellativum. - - pag. 92
Approbatio. - - - ibid.
Aqua. - - - pag. 93
Aquæductus. - - pag. 95
Arbiter. - - - ibid.
Arbitrium. - - - - ibid.
Arbor - - - - - ibid.
Arbor genealogica. - - ibid.
Arcanum. - - - ibid.
Archivium. - - - ibid.
Area. - - - pag. 96
Argentarius. - - - ibid.
Argentum. - - - ibid.
Argumentatio. - - - ibid.
Argumentum. - - ibid.
Aritmetica. - - - pag. 97
Arma. - - - ibid.
Arrha. - - - pag. 98
Arrestum. - - - ibid.
Arrogator. - - - ibid.
Ars Artifex. - - - ibid.
Articuli. - - - pag. 99
As. - - - - ibid.
Ascendentes. - - pag. 100
Assecuratio, Assecurator, Assecuratus. - - ibid.
Assensus. - - - pag. 109
Asserens, Assertio. - pag. 110
Assignans, Assignatio. - pag. 111
Assumptio. - - - ibid.
Attentata. - - pag. 112
Attestationes. - - - ibid.
Avaria. - - - ibid.
Auctor. - - - ibid.
Auctoritas. - - - ibid.
Auctoritates. - - - ibid.
Audientia. - - pag. 113
Augumentum. - - ibid.
Aurum. - - - pag. 114
Authentica. - - ibid.
Avviamentum. - - ibid.
Avus. - - - ibid.

B

Bamnum. - - pag. 114
Barbitonsor. - - pag. 115
Beneficium. - - - ibid.
Beneficium Ecclesiasticum. - ibid.
Beneficium inventarii. - pag. 116
Beneplacitum. - - pag. 117
Bestiamina. - - pag. 118
Bilancium. - - - ibid.
Binuba, Binubus. - - ibid.

Bo-

Bona. - - - - pag. 119
Bona allodialia, & Emphyteutica. - - - pag. 124
Bona Fideicommissaria. pag. 126
Bona Fides. - - - pag. 128
Bonum publicum. - pag. 130
Boves. - - - - - ibid.
Bravium. - - - - - ibid.

C

Caducitas. - - - pag. 130
Calculus. - - - pag. 131
Calumnia. - - - pag. 132
Cambium. - - - - ibid.
Cambium maritimum. - pag. 134
Campsor. - - - pag. 136
Canon. - - - - ibid.
Canonicatus. - - pag. 137
Capitale. - - - - ibid.
Capitaneus. - - pag. 138
Capitulatio. - - - pag. 139
Capitulum. - - - ibid.
Cappella. - - - - ibid.
Cappellania. - - - ibid.
Captura. - - - - ibid.
Caracter. - - - pag. 141
Carceratus. - - - ibid.
Caritas. - - - - ibid.
Carta dotalis. - - - ibid.
Casus. - - - - ibid.
Casus fortuitus. - - pag 142
Causa in genere. - - ibid.
Causa finalis, & impulsiva. pag. 145
Causa pia. - - pag 147
Causa privata. - - - ibid.
Causa publica. - - - ibid.
Causæ iudiciales. - - ibid.
Cauthela. - - - - pag. 148
Cauthela Angeli. - - ibid.
Cautio. - - - pag. 149
Cedens. - - - pag. 150
Cedula. - - - pag. 151
Celebratio. - - - - ibid.
Census. - - - pag. 151
Centenaria. - - - pag. 154
Certum. - - - pag. 156
Cessans, Cessatio. - - ibid.
Cessio - - - pag. 157
Cessionarius. - - - pag. 160
Chirographum. - - pag. 161
Circumstantiæ. - - - pag. 162
Circumventio. - - pag. 163
Citatio. - - - - ibid.
Citatus. - - - pag. 164
Civilitas, Civis - - - ibid.
Civitas. - - - pag. 165
Clandestinitas. - - - ibid.
Classatio. - - - - ibid.
Clausula in genere. - - ibid.
Clausula codicillaris. - pag. 166
Clausula in specie. - - pag. 167
Clericus. - - - pag. 171
Clusa. - - - - ibid.
Coacervatio. - - pag. 172
Coactio, Coactus. - - ibid.
Codices. - - - - ibid.
Codicilli. - - - - ibid.
Coelibatus. - - - pag. 173
Coercatio. - - - ibid.
Cognatio, Cognati. - - ibid.
Cognitio. - - - - ibid.
Cognomen. - - pag. 174
Cohabitatio. - - - ibid.
Cohæres. - - - - ibid.
Collactio. - - - - ibid.
Collectæ. - - - - ibid.
Collegium. - - pag. 175
Collusio. - - - ibid.
Colonus. - - - - ibid.
Color. - - - - ibid.
Commenda. - - - ibid.
Commendator. - - pag. 178
Commercium. - - - ibid.
Commissio. - - - ibid.
Commodatum, commodatarius. p. 179
Commodum. - - - ibid.
Communicatio. - - - ibid.
Communio. - - pag. 179
Communitas. - - dag. 180
Comparatio. - - pag. 181
Comparativum. - - - ibid.
Compatronus. - - - ibid.
Compensatio. - - - pag. 183
Complimentarius. - - - pag. 186
Compositio. - - - ibib.
Compromittens. - - ibid.
Computum. - - - ibid.
Concedens. - - pag. 187.
Concessio. - - - ibid.

Conclusio. - - pag. 187
Concordia. - - - ibid.
Concursus. - - - ibid.
Concursus Creditorum. - ibid.
Condemnatio. - - pag 188
Condictio. - - - ibid
Conditio. - - - ibid.
Conditio personalis. - pag. 195
Conditionale. - - pag. 195
Condominium. - - - ibid.
Conductor. - - - ibid.
Confessio. - - pag. 198
Confinatus. - - pag. 204.
Confinis. - - - ibid.
Confirmatio. - - ibid
Conformitas. - - pag. 205
Confusio. - - - ibid.
Congrua. - - - ibid
Coniecturæ. - - - ibid.
Coniunctio. - - pag. 207
Coniuncti. - - pag. 208
Coniuges. - - pag. 209
Conquassatio. - - - ibid.
Conquæstio. - - - ibid.
Consanguinitas, Consanguinei. ibid.
Consensus. - - pag. 211
Consentiens. - - pag. 214
Consequens. - - pag. 215
Consequentia. - - ibid.
Conservatio. - - ibid
Consignatio. - - - ibid.
Consilium. - - - ibid.
Consobrinus. - - ibid.
Consocius. - - - ibid.
Consors. - - - - ibid.
Constituens, Constitutio. - ibid
Constructor. - - pag. 216
Consuetudo. - - - ibid.
Consulatus. - - pag. 222
Consulentes. - - - ibid.
Consultationes. - - ibid.
Consumptio. - - ibid.
Contemplatio. - - ibid.
Contemptus. - - pag. 223
Contestatio. - - - ibid
Continuatio. - - - ibid
Contractus. - - - ibid
Contradictio. - - pag. 234
Contrahens. - - - ibid.
Contrapositio. - - - pag. 236
Contraria. - - ibid.
Contrarietas. - - - ibid.
Contraveniens, Contraventio. ibid.
Contributio. - - pag 237
Contributum. - - - ibid.
Controversiæ. - - pag. 238
Contumacia. - - - ibid.
Contumax. - - - - ibid.
Conventio. - - - ibid.
Copia. - - - pag. 239
Coptimum. - - - ibid.
Copula, Copulatus. - - pag. 240
Correctio. - - - ibid.
Correlativum. - - ibid.
Correspectivitas. - - ibid.
Correspectivum. - - pag. 241
Correus. - - - ibid.
Corrosiones. - - - ibid.
Creditor. - - - ibid.
Creditum. - - pag. 255
Credulitas. - - - pag 257
Crimen. - - - pag. 258
Culpa. - - - ibid.
Curator. - - - pag 260
Curia. - - - pag 261
Curia Mercatorum. - - ibid.

D

Damnum. - - pag 261
Datio. - - - pag 266
Datio in solutum. - - ibid.
Debitor. - - - pag. 267
Debitum. - - pag 272
Decima. - - - pag 274
Decipiens. - - pag. 275
Decisiones. - - - ibid.
Decisiones in specie. - pag 276
Declarans. - - - ibid.
Declaratio. - - ibid.
Decoctio. - - - pag. 279
Decoctus. - - pag. 281
Decrepitus. - - - pag. 282
Decretum. - - pag. 283
Defensio. - - - pag. 285
Deficientia. - - ibid.
Defunctus. - - - ibid.
Delegatio. - - - ibid.
Delegatus. - - - - ibid.
Deliberatio. - - pag. 286
Delictum. - - - ibid.

Delinquens. - - - ibid.
Demens, Dementia. - ibid.
Demonstratio. - - ibid.
Denominatio. - - - ibid.
Denunciatio. - - pag. 287
Denunciator. - - pag. 288
Deponens - - - ibid.
Depositio. - - - ibid.
Depositum. - - - ibid.
Deputatio. - - pag. 289
Deputatus. - - - ibid.
Derogatio. - - - ibid.
Descendentes. - - pag. 290
Descendentia. - - pag. 291
Descriptio. - - pag. 292
Designatio. - - pag 293
Destinatio. - - - ibid.
Destructio. - - pag. 294
Deterioratio. - - - ibid.
Determinatio. - - - ibid.
Detractiones. - - - ibid.
Devolutio. - - - pag. 296
Dictiones in genere. - - ibid.
Dictiones in specie. - - pag. 297
Dictum. - - - pag. 302
Dies. - - - - ibid.
Diffamans. - - - ibid.
Differentia. - - - ibid.
Dignitas. - - - ibid.
Dilapidatio. - - - pag. 303
Dilatio. - - - - ibid.
Dilectio. - - - ibid.
Dilectus. - - - - ibid.
Diligens. - - - pag. 303
Diligentia. - - - ibid.
Diminutio. - - - pag. 304
Dimissio. - - - - ibid.
Dinumeratio. - - ibid.
Diœcesis. - - - ibid.
Discretiva. - - - ibid.
Disdicta. - - - ibid.
Disiunctiva. - - - pag. 305
Dispensatio. - - - ibid.
Disponens. - - - pag. 306
Dispositio. - - - pag. 307
Dispositiva. - - pag. 311
Disputatio. - - - ibid.
Dissentiens. - - - ibid.
Dissimilis. - - - ibid.
Dissociatio. - - - ibid.
Dissolutio. - - - - ibid.
Distantia. - - - - pag. 312
Distinctio. - - - - ibid.
Distractio. - - - - ibid.
Distributio. - - - ibid.
Distributivum. - - ibid.
Diversitas. - - - ibid.
Dividens. - - - - pag. 313
Divisio. - - - - - ibid.
Divitiæ. - - - - pag. 317
Divortium. - - - ibid.
Doctor. - - - - - ibid.
Doctores in genere. - - pag. 318
Doctores in specie. - pag. 319
Doctrinæ. - - - ibid.
Documentum. - - ibid.
Dolus. - - - - pag. 320
Domicilium. - - pag. 322
Dominium. - - pag. 324
Dominus. - - - pag. 328
Domus. - - - - pag. 329
Donaria. - - - - pag. 331
Donatarius. - - - ibid.
Donatio. - - - - pag. 332
Donatio ob causam - pag. 335
Donatio inter vivos, & causa mortis. - - - - - pag. 336
Donatio facta causa certi matrimonii. - - - - pag. 337
Donatio ob ingressum in Religionem. - - - - pag. 339
Donatio inter virum, & uxorem. p. 341
Donatio inter patrem, & filium, & facta patri, filiis, & hæredibus. p. 343
Donatio quoad durationem, & vocationem. - - - pag. 344
Donatio remuneratoria. - pag 345
Donatio mulieris. - pag. 346
Donatio cum pacto reversivo. pag. 347
Donatio reciproca. - pag 348
Donatio correspectiva. - ibid.
Donatio metu, & dolo extorta. ibid.
Donatio Iurispatronatus. - pag. 349
Donatio quoad insinuationem. - ibid.
Donator. - - - pag. 350
Dos in genere. - - pag. 352
Dos Filiæ spuriæ. - - pag. 360
Dos quoad constitutionem. - pag. 361
Dos quoad promissionem. - pag. 362
Dos quoad congruitatem. - pag 363

Dos

Dos quoad supplementum, & augumentum. - - - - pag. 364
Dos quoad confessionem. pag. 365
Dos quoad restitutionem. pag. 367
Dos quoad actionem. - - ibid.
Dos quoad hypothecam. pag. 368
Dos quoad fundum dotalem pag. 369
Dos quoad lucrum dotale. pag. 372
Dos quoad fructus. - - - ibid.
Dos quoad legatum, seu legatum dotis. - - - - - pag. 373
Dos an succedat loco legitimæ pag. 374
Dos quoad constitutionem, & restitutionem ex bonis fideicommissis ibid.
Dos in concursu creditorum pag. 378
Dos quoad virum. - - pag. 379
Dos quoad mulierem. - - pag. 380
Dos quoad viduam. - - pag. 381
Dos quoad binubam. - - - pag. 382
Dotatio. - - - - - - - ibid.
Dubietas. - - - - - - - ibid.
Dubium. - - - - pag. 383
Duplicitas. - - - - - ibid.

E

Eccessivitas. - - - - - pag. 383
Ecclesia. - - - - ibid.
Edictum. - - - pag. 385
Educatio. - - - ibid.
Effectuatio. - - - ibid.
Effectus. - - - - ibid.
Egestas. - - - - ibid.
Electio. - - - - ibid.
Eleemosina. - - pag. 387
Emancipatio. - - pag. 388
Emphyteusis. - - - ibid.
Emphyteuta. - - pag. 396
Emptio. - - - pag. 398
Emptor. - - - - pag. 399
Enumeratio. - - pag. 402
Enunciatio. - - - ibid.
Enunciativa. - - - ibid.
Epilepticus. - - - pag. 403
Episcopus. - - - - ibid.
Epistola - - - - ibid.
Eques. - - - pag. 405
Equus. - - - ibid.
Erarium. - - - ibid.
Errans. - - - - ibid.
Error. - - - - ibid.
Eventus. - - - pag. 408
Evictio. - - - ibid.
Evidentia. - - - pag. 411
Exactio. - - - ibid.
Exactor. - - - pag. 412
Exartiæ. - - - ibid.
Excavatio. - - - ibid.
Exceptio. - - - ibid.
Exceptuatio. - - - pag. 416
Excessivitas. - - - ibid.
Excipiens. - - - ibid.
Exclusio. - - - ibid.
Exclusus. - - - - pag. 418
Excorporatio. - - - - ibid.
Excusatio. - - - ibid.
Excussio. - - - - ibid.
Executio. - - - - pag. 420
Executor. - - pag. 422
Exemplar. - - - pag. 425
Exemplificatio. - - pag. 426
Exemplum. - - - ibid.
Exemptio. - - - ibid.
Exercitium. - - - pag. 427
Exhibitio - - - - ibid.
Exigens. - - - pag. 428
Existentia. - - - ibid.
Exoneratio. - - pag. 429
Expeditores. - - - ibid.
Expensæ. - - - - ibid.
Expensæ Litis. - - pag. 430
Experientia. - - - pag. 434
Expoliatus. - - - - ibid.
Expressio. - - - - ibid.
Expressum. - - - - ibid.
Expulsio. - - - - ibid.
Extensio. - - - - ibid.
Exteri. - - - - pag. 435
Extinctio. - - - - ibid.
Extradotalia. - - - pag. 436
Extraneus. - - - - pag. 437
Extrema. - - - pag. 438

F

Faber. - - - - - - - pag. 438
Fabrica S. Petri. - - pag. 439
Factum. - - - - - ibid.
Facultas. - - - - pag. 440

Fal-

Falcidia. - - - *pag.* 442
Falsa causa. - - - *pag.* 443
Falsa demonstratio. - - *ibid.*
Falsitas. - - - - - *ibid.*
Fama. - - - *pag.* 444
Familia. - - - *pag.* 445
Famulus. - - - - *ibid.*
Fatalia. - - - *pag.* 446
Fatuus. - - - - *ibid.*
Favor. - - - - - *ibid.*
Fenestræ. - - - - *ibid.*
Feudatarius. - - - *ibid.*
Feudum. - - - - *ibid.*
Fictio. - - - *pag.* 447
Fida. - - - - - *ibid.*
Fideicommissarius. - - *ibid.*
Fideicommissum in genere. - *pag.* 450
Fideicommissum universale. *pag.* 454
Fideicommissum restitutorium, contraventionale, particulare, pœnale, reale &c. - - - *pag.* 455
Fideicommissum quoad gravatos. - - - - *pag.* 456
Fideicommissum quoad alienabilitatem & alienationem. - - - - - *ibid.*
Fideicommissum quoad excorporationem. - - - *pag.* 457
Fideicommissum quoad dotem. - - - - *pag.* 459
Fideicommissum quoad alimenta. - - - - *pag.* 460
Fideicommissum secundum Leges anni 1747. e 1751. - *ibid.*
Fideicommittens. - - - *pag.* 461
Fideiussio. - - - - *ibid.*
Fideiussor. - - - - *pag.* 462
Fideiussor quod cessionem. *pag.* 467
Fideiussor quoad nullitatem obligationis. - - - *pag.* 468
Fides. - - - - - *ibid.*
Filia. - - - - - *pag.* 469
Filiatio. - - - - *pag.* 471
Filii in genere. - - - *pag.* 472
Filii quoad civilitatem, & privilegia Patris. - *pag.* 476
Filii legitimati, illegittimi, spurii, & ex damnato concubitu concepti - - - *pag.* 477
Filii quoad hæreditatem, & bona Matris. - - *pag.* 479
Filii quoad legittimam. - - *pag.* 480
Filii quoad alimenta. - - *pag.* 481
Filii in conditione positi, & quoad eorum vocationem. - - - - - *ibid.*
Filiusfamilias quoad obligationes, contractus, iuramenta &c. - - *pag.* 483
Finis. - - - - - *pag.* 489
Fiscus. - - - - - *ibid.*
Florenus. - - - *pag.* 490
Flumen. - - - - *pag.* 491
Fodinæ. - - - - - *ibid.*
Florentini. - - - *pag.* 492
Fœmina. - - - - *ibid.*
Fœminæ quoad exclusionem. - - - - *pag.* 495
Fœminæ quoad vocationem in Iurepatronatus. - - *pag.* 497
Fœnum. - - - - *pag.* 498
Fœnerator. - - - - *ibid.*
Fœnus. - - - - - *ibid.*
Forensis. - - - *pag.* 499
Forma. - - - - *pag.* 501
Formalitas. - - - - *ibid.*
Formula. - - - - - *ibid.*
Forum. - - - - *pag.* 502
Fovea. - - - - - *ibid.*
Fragilitas. - - - - *ibid.*
Frater. - - - - - *ibid.*
Fraternitas. - - - *pag.* 505
Fraudans. - - - - *ibid.*
Fraus. - - - - - *ibid.*
Fructus in genere. - - *pag.* 506
Fructus dotis vel extradotal. *pag.* 509
Fructus bona, vel mala fide percepti. - - *pag.* 511
Fructus fideicommissi. - - *pag.* 513
Fructus legatorum. - - *pag.* 515
Fructus melioramentorum. - - *ibid.*
Fructus quoad liquidationem, & tassationem. - *pag.* 516
Frumentum. - - - *pag.* 517
Fuga. - - - - *pag.* 518
Fugitivus. - - - - *ibid.*
Fundacus. - - - - *ibid.*
Fundatio. - - - - *ibid.*
Fundator. - - - - *pag.* 519

Fun-

Fundus. - - - pag. 520
Fundus quoad servitutem. - - ibid.
Fundus dotalis. - - pag. 521
Fur. - - - - pag. 523
Furiosus. - - - ibid.
Furtum. - - - pag. 524

G

Gabella. - - pag. 524
Geminatio. - - pag. 525
Generalitas. - - ibid.
Gemmæ. - - pag. 526
Genuenses. - - - - ibid.
Genus. - - - - - - ibid.
Gerundium. - - - ibid.
Gestor. - - - - ibid.
Girans. - - - - - ibid.
Girata. - - - - ibid.
Giratarius. - - - pag. 527
Graduatoria. - - - - ibid.
Gradus. - - - - ibid.
Gratia. - - - pag. 528
Gratia derogatoria. - - pag. 529
Gratitudo. - - - - ibid
Gravamen. - - - pag. 530
Gravatus. ibid.
Guarantigia. - - - pag. 532
Gubernator. - - - ibid.

H

Habilitatio. - - - pag. 532
Habitatio. - - - - ibid.
Habitator. - - - pag 533
Habitus - - - - - ibid.
Hæbreus. - - - - ibid.
Hæreditas in genere. - pag. 535
Hæreditas quoad aditionem. pag. 537
Hæreditas quoad repudiationem. - - - pag. 538
Hæres in genere. - - ibid.
Hæres beneficiatus. - - pag 543
Hæres gravatus - - pag. 544
Hæres fideicommissarius - pag. 546
Hæres quoad Creditores - pag. 547
Hæres quoad Legatarios - ibid.
Heres quando teneatur servare factum defuncti - pag. 548
Hæres quoad iurepatronatus, & emphytheusim - pag 549
Hæreticus. - - - pag 550
Homines - - - - - - ibid.
Honestas. - - - - - - ibid.
Hortus. - - - - - - ibid.
Hypotheca in genere - - ibid.
Hypotheca preambula - pag. 552
Hypotheca tacita - - - ibid.
Hypotheca quoad mobilia, merces &c. - - - pag. 554
Hypotheca quoad Mercatores, & Cessantes - pag. 555
Hypotheca quoad bona emphytheutica, & fideicommissaria - - - - pag. 556
Hypotheca quoad dotem - ibid.
Hypotheca quoad prescriptionem - - - pag. 557
Hypothecaria - - - - ibid.
Hypothecarius - - - - ibid.

I

Iactura - - - - - pag. 557
Iactus - - - - - - - ibid.
Identitas in genere - - pag 558
Identitas bonorum - - - ibid.
Identitas rerum mobilium - ibid.
Identitas personæ, & familiæ pag. 559
Idoneitas - - - - - - ibid.
Ignorans - - - - - - ibid.
Ignorantia - - - - pag 560
Illatio - - - - - - pag. 563
Illegittimitas - - - - ibid.
Illegittimus - - - - pag. 564
Illicitum - - - - - - ibid.
Imbecillis, Imbecillitas - - ibid.
Immemorabilis - - - ibid.
Immissio - - - - ibid.
Immobilia - - - pag. 566
Immunitas - - - - - ibid.
Immutatio - - - - - ibid.
Impediens - - - - - ibid.
Impedimentum - - - ibid.
Impeditus - - - pag. 567
Impendens - - - - - ibid.
Impensa - - - - - - ibid.
Implementum - - - pag. 568
Impossibile - - - - ibid.
Impugnans - - - - ibid.

Im-

Imputatio - - - - - ibid.
Inadimplementum - - pag. 569
Inæqualitas - - - - - ibid.
Incapax - - - - - ibid.
Inceptæ - - - - - - ibid.
Incertus, Incertitudo - - ibid.
Inclusio - - - - pag. 570
Incolatus - - - - - ibid.
Incommodum - - - - ibid.
Incompatibilitas - - - - ibid.
Incompetentia - - - - ibid.
Incorporatio - - - - ibid.
Inconstantia - - - - - ibid.
Incrementum - - - - ibid.
Inculcatio - - - - ibid.
Indebitum - - - - - ibid.
Indefinitum - - - pag. 571
Indemnitas - - - - - ibid.
Indicium - - - pag. 572
Indigentia - - - - - ibid.
Individuitas - - - - ibid.
Indivisibile - - - - ibid.
Inducens - - - - - ibid.
Inductum - - - - ibid.
Industria - - - - - ibid.
Infamia - - - pag. 573
Infideles - - - - - ibid.
Infirmitas - - - - ibid.
Ingratidudo - - - - - ibid.
Inhabilitas, Inhabilitatio, Inhabilitatus - - - - ibid.
Inhibitoria - - - - - ibid.
Inimicitia - - - - ibid.
Iniuria - - - - - - ibid.
Iniustitia - - - - ibib.
Inobservantia - - pag. 574
Inopia - - - - ibid.
Inquisitio - - - - ibid.
Insignia - - - - - ibid.
Insinuatio - - - - ibid.
Inspectio - - - pag. 575
Instantia - - - - - ibid.
Institor - - - - - ibid.
Institutio hæredis - - pag. 578
Institutio ad beneficium - - ibid.
Instrumenta domus, seu rusticalia - - - - - ibid.
Instrumentum in genere pag. 579
Instrumentum quoad suspicionem falsitatis - - pag. 580
Instrumentum quoad eius exhibitionem - - pag. 582
Instrumentum quoad eius confectionem - - - ibid
Insinuatio - - - pag. 583
Intelligentia - - - - ibid.
Intentio - - - - ibid.
Interdictio - - - - - ibid.
Interdictum - - - pag. 585
Interesse - - - ibid.
Interesse lucri cessantis, vel damni emergentis - - - ibid.
Interpellatio - - - pag. 588
Interpretatio - - pag. 589
Interrogatoria - - - pag. 592
Interusuria - - - - ibid.
Interventus - - - ibid.
Intestatus - - - pag. 593
Intimatio - - - - ibid.
Intratura - - - - ibid.
Intraturarius - - - pag. 595
Inventarium in genere pag. 596
Inventarium quoad solemnitates, & requisita pag. 597
Inventarium quoad eius beneficium - - - pag. 598
Inventarium quoad eius omissionem - - - pag. 599
Inventio - - - pag. 600
Inverisimilitudo, Inverisimile ibid.
Investimentum - - - ibid.
Investitura - - - pag. 601
Inundatio - - - - - ibid.
Inutilitas - - - - ibid.
Iocalia - - - - - - - ibid.
Iter - - - - - - ibid.
Iudæus - - - pag. 602
Iudex in genere - - - ibid.
Iudex quoad auctoritatem, & iurisdictionem - - pag. 604
Iudex a quo, vel ad quem pag. 608
Iudex quando teneatur ad damna - - - - pag. 609
Iudicatum - - - - ibid.
Iudicium in genere - - pag. 610
Iudicium executivum - - ibid.
Iudicium concursus - - pag. 611
Iudicia diversa - - pag. 612
Iura - - - - - pag. 613
Iuramentum in genere - ibid.

Iuramentum in litem - *pag.* 615
Iuramentum suppletorium *pag.* 616
Iuramentum quoad Mulieres, & Minores - - - *ibid.*
Iuramentum quoad læsionem *p.* 617
Iuramentum Hebræorum - - *ibid.*
Iuramenta varia - - - *pag.* 618
Iuramentum quoad periurium *ibid.*
Iuramentum quoad eius absolutionem - - - - *ibid.*
Iurisdictio - - - - *ibid.*
Ius in genere - - - *pag.* 620
Ius accrescendi - - - *ibid.*
Ius expellendi - - - *pag.* 622
Ius offerendi - - - *pag.* 623
Ius patronatus - - - - *ibid.*
Ius quæsitum - - - *pag.* 628
Ius Tertii - - - - *ibid.*
Iura diversa - - - - *ibid.*
Ius Canonicum - - - - *ibid.*
Ius comune, & municipale, seu speciale - - - *pag.* 629
Iustitia - - - - - *ibid.*

L

Laceratio. - - - *pag.* 630
Læsio in genere. - - - *pag.* 630
Læsio enormis, & enormissima. - - - *pag.* 632
Læsio quoad probationem. *pag.* 633
Læsus. - - - *pag.* 634
Lapides. - - - - *ibid.*
Lapsus. - - - - *ibid.*
Laudemium. - - - *ibid*
Laudum. - - - *pag.* 635
Legans - - - *pag.* 636
Legatarius in genere. - - - *ibid.*
Legatarius quoad hæredem. *pag.* 638
Legatarius quando sit simplex administrator. - - - *ibid.*
Legatarius quoad ius accrescendi. - - - *pag.* 639
Legatum in genere. - - - *ibid.*
Legatum alimentorum. - *pag.* 647
Legatum annuum - - *pag.* 648
Legatum conditionale. - *pag.* 649
Legatum pro dote, & an in dote compensetur. - *pag.* 651
Legatum fundi. - - *pag.* 653
Legatum factum Filiis - - *pag.* 655
Legatum a marito, uxori relictum - - *pag.* 655
Legatum pium. - - *pag.* 656
Legatum usufructus. - *pag.* 657
Legislator. - - *pag.* 658
Legitima, - - - - - *ibid.*
Legitimatio in genere. - *pag.* 661
Legitimatio per subsequens matrimonium. - - *pag.* 662
Legitimatio per rescriptum Principis. - - - - *ibid.*
Legitimatio personarum in Iudicium. - - *pag.* 663
Legitimatus. - - *pag.* 663
Legitimitas. - - - *ibid.*
Legitimus. - - - *pag.* 665
Lex, Leges in genere. - - - *ibid.*
Lex Leges quoad earum abrogationem. - - *pag.* 668
Lex Leges quoad earum interpretationem. - - *pag.* 670
Leges quoad collusionem, & fraudem - - - *pag.* 671
Leges loci inferioris. - - *pag.* 672
Leges in specie. - - *pag.* 673
Libellus. - - - *pag.* 675
Liberalitas. - - - - *ibid.*
Liberatio. - - - *ibid.*
Libertus. - - - - *ibid.*
Libri in genere. - - - *ibid.*
Libri Mercatorum. - - *pag.* 677
Libri publici, & decimarum - - - - *pag.* 679
Libri Ecclesiæ Monasterii &c. *pag.* 680
Libri privati. - - - *ibid.*
Liburnum. - - - *pag.* 680
Licentia. - - - - *ibid.*
Licitatio. - - - *pag.* 681
Limitatio. - - - *pag.* 682
Linea in genere. - - *ibid.*
Linea masculina, & Fœminina. - - - - *ibid.*
Liquidatio. - - - *pag.* 683
Lira. - - - *pag.* 684
Lis. - - - - - *ibid.*
Literæ in genere. - - *pag.* 685
Literæ Cambii, & Negocii. - - *ibid.*
Litigans. - - - - *pag.* 687
Livellarius. - - *pag.* 688

Li-

Livellum. - - - ibid.
Loca Montium. - - - ibid.
Loca Pia. - - - pag. 689
Locatio in genere. - - - - ibid.
Locatio ad longum tempus. pag. 690
Locatio quoad rescissionem, & prohibitionem. - - pag. 691
Locatio quoad rescissionem, & defalcum. - - pag. 692
Locatio operarum. - - pag. 693
Locator - - - - ibid.
Locator operarum. - - pag. 694
Locupletatio. - - - ibid.
Locuplex. - - - ibid.
Locus. - - - - ibid.
Loqutio. - - - - ibid.
Lucrum in genere. - - pag. 695
Lucrum sociorum, seu mercantile. - - - ibid.
Lucrum cessans. - - pag. 696
Lucrum dotale. - - pag. 698
Luitio. - - - - ibid.
Lumen. - - - - ibid.

M

Magister Navis. - - pag. 699
Magistratus. - - - ibid.
Magistratus supremus. - - - ibid.
Maior. - - - pag. 700
Maioritas. - - - ibid.
Mala Fides. - - - ibid.
Malus. - - - pag 701
Mandans. - - - - ibid.
Mandatarius. - - pag. 702
Mandatum. - - - pag. 703
Mandatum procuræ in genere. - - - pag. 703
Mandatum procuræ quoad ratificationem. - - pag. 706
Mandatum procuræ quoad revocationem. - - - ibid.
Manus. - - - pag. 707
Manutenere. - - - ibid.
Manutentio. - - - ibid.
Maritus in genere. - - pag. 708
Maritus an teneatur alere uxorem. - - - pag. 709
Maritus quoad fundum dotalem. - - - - ibid.
Maritus quoad administrationem, & fructus rerum uxoris. - - - pag. 710
Maritus quoad donationem inter eum, & uxorem - pag. 711
Maritus quoad legata facta uxori. - - - pag. 712
Masculinitas. - - - - ibid.
Masculus. - - - pag. 713
Mater in genere. - - - pag. 715
Mater quoad successionem pag. 716
Mater dotans filiam. - pag. 717
Mater Tutrix. - - - - pag. 718
Mater binuba. - - - ibid.
Matrimonium in genere. - pag. 719
Matrimonium quoad impedimenta, & validitatem. - pag. 720
Matrimonium spirituale. - pag. 722
Mediator, - - - - ibid.
Medicus. - - - - ibid.
Medium. - - - - ibid.
Melioramenta in genere. - - ibid.
Melioramenta quoad probationem. - - - pag. 724
Melioramenta quoad bona Emphyteutica. - - pag. 725
Meliorans. - - - pag. 726
Memoria. - - - pag. 727
Mendacium. - - - - ibid.
Mens, mentecaptus. - - ibid.
Mensis. - - - - ibid.
Mensura, Mensuratio. - - ibid.
Mentio. - - - pag. 728
Mercator in genete. - - ibid.
Mercator quoad iudicia, lites, & stylum. - - pag. 730
Mercatores quoad usuras, & fructus pecuniarum. - pag. 732
Mercatores quoad probationem, & editionem librorum. - - - - pag. 733
Mercator in casu decoctionis. - - - - ibid.
Mercatura. - - pag. 734
Mercenarius. - - - pag. 735
Merces in genere. - - ibid.
Merces quoad earum venditionem, obligationem, & hypothecam. - - pag. 736
Merces quoad earum assecura-

curationem; - - *pag.* 738
Meretrix. - - - - - *ibid.*
Merita. - - - - - *ibid.*
Metus. - - - - - *ibid.*
Miles. - - - - *pag.* 739
Ministri. - - - - - *ibid.*
Ministri publici. - - *pag.* 740
Minores in genere. - - - - *ibid.*
Minores quoad contractus, & obbligationes. - - *pag.* 741
Minores quoad restitutionem in integrum. - - *pag.* 742
Minores quoad ratificationem - - - - - - *ibid.*
Minores quoad alienationem. *pag.* 743
Minor quando teneatur ad restitutionem. - - *ibid.*
Minoritas. - - - *ibid.*
Miserabilis. - - - *ibid.*
Mobilia. - - - - - *ibid.*
Modicitas. - - - *pag.* 744
Modus. - - - - - *ibid.*
Molendinum. - - *pag.* 745
Molestia. - - - *pag.* 746
Monacatio. - - - *ibid.*
Monachus. - - - *ibid.*
Monasterium. - - - *ibid.*
Moneta. - - - *pag.* 748
Monialis. - - - - *ibid*
Mons Pietatis. - - - *ibid.*
Mora in genere. - - *pag.* 749
Mora quoad interesse. - - *pag.* 751
Mora quoad purgationem. *pag.* 752
Morbus. - - - *pag.* 753
Mores. - - - - - *ibid.*
Moriens. - - - - - *ibid.*
Mors. - - - - - *ibid.*
Motivum. - - - - *ibid.*
Mulier in genere. - - *ibid.*
Mulier quoad matrimonium, & dotem. - - *pag.* 756
Mulier quoad iuramentum. *pag.* 759
Mulier quoad contractus, & obligationes in genere. - *pag.* 760
Mulieris obligationes quoad relevationem. - - *pag.* 763
Mulieris obligationes quoad Mundualdum, & Decretum Iudicis. - - - *ibid.*
Mulier quoad contractus, & obligationes in specie. *pag.* 766
Mundualdus. - - *pag.* 767
Murus. - - - - *pag.* 768
Musica. - - - - *pag.* 770
Mutatio. - - - - - *ibid.*
Mutuans. - - - - *ibid.*
Mutuatarius. - - *pag.* 771
Mutuum in genere. - - *ibid.*
Mutuum quoad interesse. *pag.* 772

N

Narratio - - - *pag.* 773
Nativitas - - - - *ibid.*
Naturales - - - - *ibid.*
Navarchus - - - - - - *ibid.*
Naufragium - - - *pag.* 774
Navis - - - - - - *ibid.*
Nauta - - - - *pag.* 775
Necessitas - - - - *ibid.*
Necessitas publica - - *pag.* 776
Negans - - - - - - *ibid.*
Negativa - - - - - *ibid.*
Negligens - - - - *ibid.*
Negligentia - - - *pag.* 777
Negociatio - - - - - *ibid.*
Negociator - - - - *ibid.*
Negocium - - - *pag.* 778
Nepos - - - - - - *ibid.*
Neptis - - - - - - *ibid.*
Nobilitas - - - - *ibid.*
Nomen - - - *pag.* 779
Nominatio - - - - - *ibid.*
Notarius - - - - - - *ibid.*
Notificatio - - - *pag.* 780
Notitia - - - *pag.* 781
Notorietas, Notorium - - *ibid.*
Novatio - - - - - *ibid.*
Noverca - - - *pag.* 782
Novitas - - - - *ibid.*
Nullitas - - - - - - - *ibid.*
Numeratio, Numerans *pag.* 784
Numerus - - - - *pag.* 785
Nuptiæ - - - - - - *ibid.*

O

Oberatus - - - - *pag.* 786
Oblatio - - - - - - *ibid.*
Oblator - - - - *ibid.*

Oblatus - - - - - pag. 787
Obligatio in genere - - - ibid.
Obligatio Mulieris - - pag. 790
Obligatio filii familias, & minoris - - - pag. 791
Obligatio Fideiussoria, & solidalis - - - pag. 792
Obligatio Socii - - - 793
Obligatus - - - - ibid.
Oblivio - - - - pag. 794
Obretio - - - - ibid.
Observantia in genere - - ibid.
Observantia interpretativa pag. 797
Occasio - - - - pag. 798
Occultans, Occultatio - - ibid.
Occupans, Occupatio - - ibid.
Oeconomus - - - pag. 799
Offerens - - - - ibid.
Officialis, Officium - - - ibid.
Oleum - - - - pag. 800
Omissio, Omissum - - - ibid.
Omissio Inventarii - - pag. 801
Oneratio - - - - pag. 802
Onera - - - - - ibid.
Onera matrimonialia - pag. 803
Onus - - - - - ibid.
Opera - - - - pag. 805
Operarius - - - - ibid.
Opinio - - - - - ibid.
Opponens - - - - pag. 806
Oppositum - - - - - ibid.
Opus - - - - - ibid.
Oratio - - - - - ibid.
Ordinarius - - - - ibid.
Ordinatoria - - - - - ibid.
Ordo iudicialis - - - ibid.
Ordo succedendi - - pag. 807
Origo - - - - - - ibid.

P

Paciscens - - - - pag. 807
Pactum in genere - - - ibid.
Pactum de non dividendo pag. 809
Pactum de non revocando - ibid.
Pactum de quota litis - - ibid.
Pactum dotale - - pag. 810
Pactum futuræ successionis pag. 811
Pactum executivum - - ibid.
Pactum inter Mercatores - ibid.
Pactum redimendi - - pag. 812
Pactum resolutivum - - pag. 813
Pactum reversivum - - - ibid.
Paraphernalia - - - - ibid.
Parentela - - - pag. 814
Paries - - - - - - ibid.
Parificati - - - - - ibid.
Pariformitas - - - - ibid.
Parochus - - - - - ibid.
Pars - - - - pag. 815
Particeps - - - - ibid.
Participatio - - - - ibid.
Participium - - - - ibid.
Particula - - - - - ibid.
Partita - - - - - ibid.
Parvitas - - - - - ibid.
Pater in genere - - - ibid.
Pater binubus - - - pag. 816
Pater quoad alimenta - pag. 817
Pater quoad administrationem bonorum filii - - ibid.
Pater quoad dotationem filiarum - - - - ibid.
Pater quoad contractus, & obligationes filiorum - pag. 819
Pater quoad usumfructum in bonis filii - - pag. 820
Pater quoad filios spurios, & naturales - - pag. 821
Pater quoad successionem - ibid.
Pater duodecim liberorum pag. 822
Patria - - - - - ibid.
Patria Potestas - - - - ibid.
Patrimonium - - - pag. 823
Patronus - - - - - ibid.
Patruelis - - - pag. 824
Patruus - - - - - ibid.
Pauper - - - - pag. 825
Pauperies - - - - ibid.
Paupertas - - - - ibid.
Peculium - - - pag. 826
Pecuniæ in genere - pag. 827
Pecuniæ quoad dominium, & identitatem - - - ibid.
Pecuniæ quoad numerationem, solutionem &c. pag. 828
Pecuniæ quoad lucrum, damnum, & usuras pag. 829
Pecuniæ quoad actionem condictitiam - - - ibid.

Pe-

Pecus - - - - pag. 830
Peioramenta - - - - ibid.
Pendentia - - - - ibid
Pensio - - - - - ibid.
Pensionarius - - - pag. 831
Peremptio - - - - ibid.
Periculum in genere - pag. 832
Periculum quoad Contractum assecurationis - - ibid.
Periculum quoad Contractum affictus - - - ibid.
Peritia - - - - pag. 833
Periti in genere - - - ibid.
Periti quoad electionem pag. 834
Periti quoad extimationem ibid.
Periti quoad relationem pag. 835
Periurium, Periurus - - ibid.
Permanentia - - pag. 836
Permissio - - - - ibid.
Permutans - - - - ibid.
Perpetuitas - - - - ibid.
Persona - - - - ibid.
Personalitas - - - ibid.
Pertinentia - - - ibid.
Petens - - - - pag. 837
Petitio - - - - ibid.
Petitorium - - - ibid.
Pietantia - - - pag 838
Pignoratarius - - - ibid.
Pignus - - - - ibid.
Pii Montes - - - pag. 841
Pirata - - - - - ibid.
Pisani - - - - pag 842
Pistorium - - - - ibid.
Pluralitas - - - - ibid.
Poena in genere - - - idid.
Poena conventionalis - pag. 844
Poenitentia - - - - ibid.
Porta - - - - - ibid.
Portio - - - - - ibid.
Positiones - - - - - ibid.
Possessio - - - pap. 845
Possessor in genere - - pag. 848
Possessor quoad restitutionem fructuum - - pag. 849
Possessor bonæ fidei - pag. 850
Possessor malæ fidei - - ibid.
Possessorium - - pag. 851
Possibilitas - - - - ibid.
Posteri - - - - ibid.
Potentia - - - - - ibid.
Potestas - - - - - ibid.
Potioritas - - - pag. 852
Præbenda - - - - ibid.
Præcedens - - - - ibid.
Præceptum - - - - ibid.
Præconizatio - - - ibid.
Præda - - - - - ibid.
Prædilectio - - - - ibid.
Prædium - - - - ibid.
Præelectio - - - pag. 853
Præfixio - - - - ibid.
Præiudicium - - - ibid.
Prælati - - - - ibid.
Prælatio - - - - - ibid.
Præmium - - - pag. 855
Præoccupatio - - - ibid.
Præponens - - - ibid.
Præpositio - - - pag. 856
Præsbiter - - - - ibid.
Præscriptio in genere - - ibid.
Præscriptio 30. vel 40. ann. pag. 858
Præscriptio centenaria, & immemorabilis - - pag. 859
Præsentia - - - - ibid.
Præsentatio - - - pag. 860
Præsentatus - - - pag. 862
Præservatio - - - pag. 863
Præstatio - - - - ibid.
Præsumptio in genere - pag. 864
Præsumptio iuris - - pag. 865
Præsupponens - - - ibid.
Prætensio - - - - ibid.
Præteritus - - - - ibid.
Præteritio - - - - ibid.
Prætor - - - - pag. 866
Præventio - - - - ibid.
Preces - - - - ibid.
Pretium in genere - - - ibid.
Pretium quoad estimationem pag. 868
Pretium quoad variationem - ibid.
Pretium quoad æmptorem, & venditorem - - pag. 869
Primogenitura - - pag. 870
Primogenitus - - - ibid.
Princeps in genere - - ibid.
Princeps quoad potestatem in genere - - pag. 871
Princeps an ligetur Legibus, & Contractibus pag. 873

Prin-

Princeps an possit tollere Ius alteri quæsitum - - ibid.
Princeps quoad concessiones, & gratias - - ibid.
Privatio - - - pag. 874
Privatus - - - - - ibid.
Privilegium, Privilegia in genere - - - - ibid.
Privilegia in specie - pag. 875
Privilegium immunitatis pag. 876
Probabilitas - - - pag. 877
Probatio in genere - - ibid.
Probatio æquivoca, & imperfecta - - - pag. 878
Probatio plena, & concludens - - - - pag. 879
Probitas - - - pag. 880
Procreatio - - - - ibid.
Procurator in genere - - ibid.
Procurator quoad confessionem - - - pag. 882
Procurator ad exigendum - ibid.
Procurator quoad substitutionem, & ratificationem pag. 883
Procurator ad lites - - - ibid.
Prodigalitas - - - - - ibid.
Prodigus - - - - ibid.
Producens - - - pag. 884
Productio - - - - ibid.
Proemium - - - pag. 885
Professio, Professus - - - ibid.
Progenies - - - - - ibid.
Prohibitio in genere - - ibid.
Prohibitio alienantionis pag. 886
Prohibitio divisionis - pag. 887
Proles - - - pag. 888
Promissio, Promittens in genere - - - - ibid.
Promissio conditionalis, & pura - - - - ibid.
Promissio facti alieni, & de rato - - - pag. 890
Pronomen - - - - ibid.
Proprietarius - - - ibid.
Proprietas - - - - ibid.
Porogatio - - - pag 891
Protestans, Protestum - - ibid.
Protestatio - - - ibid.
Prothocollum - - pag. 892
Proventus - - - - ibid.
Provisio - - - - ibid.
Proxeneta - - - - ibid.
Proximior - - - pag. 893
Proximior quoad bona emphyteutica - - - pag. 894
Proximitas - - - - ibid.
Puber, Pubertas - - pag. 895
Publicatio - - - - ibid.
Publicus Officialis - - ibid.
Puella - - - - ibid.
Puer - - - - - - ibid.
Pupillus - - - - ibid.
Purgatio moræ - - pag. 897
Purificatio - - - - ibid.
Puteus - - - - ibid.

Q

Quæstio. - - - pag. 897
Quæstus. - - - - ibid.
Qualitas in genere. - pag. 898
Qualitas in specie. - pag 899
Qualitas hæreditaria. - - ibid.
Qualitas masculinitatis. - pag. 900
Quantitas - - - - ibid.
Quarantigia. - - pag. 901
Quarta Uxoria. - - ibid.
Quasi possessio. - - pag. 902
Querela. - - - - ibid.
Quietantia. - - - ibid.

R

Ratificatio. - - pag 903
Ratio. - - - pag. 905
Ratio Bancaria. - - pag. 906
Reædificatio, Reaptatio. -- ibid.
Recedens. - - - ibid.
Receptio. - - - ibid.
Receptio a mostra. - - ibid.
Recepta. - - - ibid.
Recessus. - - - pag. 907
Reciproca. - - - ibid.
Reclamatio. - - - ibid.
Recognitio characteris. - - ibid.
Recompensatio. - - pag. 909
Reconductio. - - - ibid.
Reconventio. - - - ibid.
Rector - - - pag. 910
Recuperatio. - - - ibid.

Re-

Recurſus. - - - ibid.
Recuſans, Recuſatio. - - ibid.
Redditio rationum. - - ibid.
Redditus. - - - pag. 913
Redemptio. - - pag. 914
Redhibitoria. - - - ibid.
Reductio. - - - pag. 915
Referens. - - - ibid.
Reformatio. - - - ibid.
Regiſtratio. - - pag. 916
Regreſſus. - - - ibid.
Regula in genere. - - ibid.
Regula in ſpecie. - - ibid.
Regularis. - - pag. 917
Reintegratio. - - - ibid.
Reivindicatio. - - - ibid.
Relatio in genere. - - pag. 918
Relatio Periti, Nuncii &c. - pag. 919
Relativum. - - pag. 920
Relator. - - - - ibid.
Relatum. - - - ibid.
Relevatio. - - - ibid.
Relictum. - - - ibid.
Religio. - - - ibid.
Religioſus. - - pag. 921
Remedium. - - - ibid.
Remiſſio. - - - ibid.
Remotior. - - - pag. 922
Remuneratio. - - - ibid.
Renovatio. - - - - ibid.
Renuans. - - - pag. 923
Renuncians, Renunciatarius. - - - - - ibid.
Renunciatio in genere. - pag. 924
Renunciatio in ſpecie. - - ibid.
Reparatio. - - - pag. 126
Repetitio. - - - pag. 927
Repletiones. - - pag. 928
Repoſitio. - - - ibid.
Repræſentans, Repræſentatio. - - - - - ibid.
Repudians. - - pag. 929
Repudiatio. - - - ibid.
Repugnantia. - - - ibid.
Res in genere. - - ibid.
Res contracta ad vitam. - pag. 931
Res judicata. - - - pag. 932
Res publica. - - pag. 933
Reſcripta. - - - ibid.
Reſervans, Reſervatio. - - pag. 935
Reſiduum. - - - pag. 936
Reſignatio. - - - ibid.
Reſpondens, Reſponſio. - ibid.
Reſtitutio. - - - pag. 937
Reſtitutio in integrum in genere, - - - - ibid.
Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ, & quoad quadriennium. - ibid.
Reſtitutio in integrum ex capite læſionis. - pag. 940
Reſtitutio in integrum adverſus ſententiam, & rem iudicatam. - - - - ibid.
Reſtitutio in integrum adverſus aditam, vel non aditam hæreditatem, & omiſſionem Inventarii. - pag. 941
Reſtrictio. - - - - ibid.
Retentio. - - - pag. 942
Retractatio. - - pag. 943
Retractus in genere. - - ibid.
Retractus quoad vicinos. pag. 945
Retractus coactivus. - - ibid.
Retractus quoad renunciationem. - - - pag. 946
Retrotractio. - - - pag. 947
Retrovenditio. - - - ibid.
Reverſio. - - - - ibid.
Reviſio. - - - pag. 748
Reviviſcentia. - - pag. 949
Revocatio. - - ibid.
Revocatoria. - - - ibid.
Reus conventus. - - ibid.
Ripæ. - - - - pag. 950
Riſicum. - - - ibid.
Rota Romana. - - - ibid.
Rubrica. - - - pag. 951
Ruina. - - - - ibid.
Ruſticus. - - - - ibid.

S

Sacerdos. - - - pag. 951
Salarium in genere. - - ibid.
Salarium quoad taxationem. pag. 953
Salarium quoad anterioritatem, & hypothecam. - - ibid.
Salarium quoad præſumptionem ſolutionis. - - - pag. 954

Sal-

Silvianum. - - pag. 955
Salus æterna. - - - ibid.
Salvus conductus. - pag. 956
Sanitas mentis. - - ibid.
Satisfactio. - - - ibid.
Scandalum. - - - ibid.
Schedula. - - - pag. 957
Schismatici. - - - ibid.
Scholaris. - - - ibid.
Scientia in genere. - - ibid.
Scientia in specie. - pag. 959
Scientia in casu affecurationis. - - - pag 961
Scientia doctrina. - pag. 962
Scribens. - - - ibid.
Scriptura in genere. - - ibid.
Scriptura quoad probationem, & productionem. pag. 963
Scriptura quoad recognitionem, & suspicionem falsitatis. - - - pag. 964
Senatus consultus velleianum pag. 964
Senectus. - - - pag. 965
Senex. - - - - ibid.
Senior. - - - - ibid.
Sententia in genere. - - ibid.
Sententia quoad nullitatem & iniustitiam. - - pag. 968
Sententia quoad rem iudicatam, & acceptationem. pag. 969
Sententia quoad citationem, & quando faciat Ius contra non citatos. - pag. 971
Sententia quoad interpretationem, & acta causæ. pag. 972
Sententia interlocutoria. pag 973
Sententia quoad motivum. pag. 974
Separatio. - - - ibid.
Septuagenarius. - - ibid.
Sepulcrum. - - - ibid.
Sequestrum. - - - ibid.
Sermo. - - - pag. 975
Servitium. - - - - ibid.
Servitus in genere. - - ibid.
Servitus altius non tollendi. pag. 976
Servitus aquarum. - pag. 977
Servitus itineris. - pag. 978
Servus. - - - - ibid.
Sigillum. - - - - ibid.
Signum. - - - - ibid.
Silentium. - - - ibid.
Simile. - - - pag. 979
Simplicitas. - - - ibid.
Simulatio in genere. - - ibid.
Simulatio ex quibus inducatur vel excludatur. - pag. 980
Singularitas. - - pag. 982
Sinistrum in genere. - - ibid.
Sinistrum quoad scientiam. pag. 983
Socer. - - - - - ibid.
Societas in genere. - - ibid.
Societas inter Fratres. - pag. 986
Societas quoad Creditores. pag. 988
Societas cum socio industrio & ad caput salvum, & quoad alia pacta Leonina. pag. 990
Societas ex quo inducatur. pag. 991
Societas quando dicatur revocata, & continuata. - ibid.
Socius in genere. - - pag. 993
Socius quoad Creditores. - pag. 996
Socius quoad redditionem rationis. - - pag. 999
Socius inter fratres, & alios coniunctos. - - pag. 1000
Sodales. - - - pag. 1001
Solemnitates. - - - ibid.
Solidatio. - - - pag. 1003
Solitum. - - - - ibid.
Sollicitudo. - - - - ibid.
Solum. - - - - ibid.
Solvens. - - - - ibid.
Solutio in genere. - pag. 1005
Solutio quomodo probetur, vel præsumatur. - pag. 1006
Solutio cui, & quomodo fieri debeat ad effectum liberationis. - - - pag. 1009
Solutio pro alio facta, animo repetendi, aut succedendi in locum creditoris. - - - pag. 1010
Solutio quoad repetitionem indebiti. - - - - ibid.
Solutio in quam causam censeatur facta. - - pag. 1011
Solutum. - - - ibid.
Soror. - - - - ibid.
Species. - - - pag. 1012
Spes. - - - - ibid.

Spoliatus. - - - ibid.
Sponsalia. - - - ibid.
Sponsio. - - - pag. 1013
Sponsa, Sponsus. - - ibid.
Spurius, Spuria. - - ibid.
Status hæreditarius. - pag. 1014
Statutum in genere. - - ibid.
Statutum quoad eius interpretationem. - - pag. 1018
Statutum quoad successionem ab intestato. - pag. 1021
Statutum Fœminarum exclusivum. - - pag. 1022
Statutum quoad Matrem, & Sororem. - - pag. 1023
Statutum, quoad res ad mercaturam spectantes. - - - ibid.
Statutum quoad diversa. - pag. 1025
Statutum quoad observantiam. - - - pag. 1026
Statutum loci subiecti. - pag. 1027
Statutum quoad Forenses. pag. 1029
Statuta particularia. - pag. 1030
Statutum Aretinum. - - ibid.
Statutum Artis Medicorum. - - - pag. 1031
Statutum Bibienæ. - - ibid.
Statutum Bononiense. - ibid.
Statutum Florentinum. - - ibid.
Statutum Liburni. - pag. 1032
Statutum Mercantiæ. - - - ibid.
Statutum Pisanum. - - ibid.
Statutum Pisciæ. - - pag. 1033
Statutum Pupillorum. - - - ibid.
Statutum Urbis. - - ibid.
Stegmata. - - - - ibid.
Sterquilinium. - - - ibid.
Stipulans, Stipulatio. - - - ibid.
Stultitia. - - - pag. 1034
Stylus. - - - - ibid.
Subalternus. - - - ibid.
Subconductor, - - - ibid.
Subditus. - - - pag. 1035
Subhastatio. - - - ibid.
Subiectio. - - - - ibid.
Subiectum. - - - pag. 1036
Subingressio. - - - ibid.
Subordinatus. - - - ibid.
Subornatio. - - - - ibid.
Subreptio. - - - ibid.
Subrogatio. - - - pag. 1036
Subrogatum. Subrogatus. pag. 1037
Subscribens. - - - ibid.
Subscriptio. - - - ibid.
Substantia. - - pag. 1038
Substentatio. - - - ibid.
Substituens. - - - ibid.
Substitutio in genere. - - ibid.
Substitutio compendiosa. pag 1039
Substitutio Pupillaris. - - pag. 1040
Substitutio vulgaris. - - pag. 1041
Substitutus. - - - ibid.
Succedens. - - - pag. 1042
Successio in genere. - - ibid.
Successio quoad Matrem, & alios consanguineos. - pag. 1043
Successio quoad iura. - pag. 1045
Successor in genere. - pag. 1046
Successor singularis. - - ibid.
Succumbens. - - pag. 1047
Suggestiones. - - - ibid.
Sulcus. - - - - ibid.
Summa. - - - - ibid.
Superexistentia. - - ibid.
Superficiarius, - - ibid.
Superfluitas. - - - ibid.
Superintendens. - - - ibid.
Superior. - - - ibid.
Superviventia. - - pag. 1048
Suppellex. - - - ibid.
Suppletio. - - - ibid.
Suppositum. - - - ibid.
Supremus Magistratus. - - ibid.
Suspensio. - - pag. 1049
Suspicio Suspectus fugæ. - - ibid.
Suspicio falsitatis, antidatæ ec. p. 1049
Suum. - - - - ibid.
Syndicatus. - - - ibid.
Synodus. - - - pag. 1050

T

Taberna - - - pag. 1051
Tacitum - - - - ibid.
Taciturnitas - - pag. 1052
Tactus - - - - ibid.
Taxatio - - - - ibid.
Tempus - - - pag. 1053.
Tenuitas - - - pag. 1054
Tenuta - - - - ibid.

Terminus - - - pag. 1055
Territorium - - pag. 1056
Tertiaria - - - - ibid.
Tertius - - - pag. 1057
Tertius possessor - - pag. 1058
Testamentum in genere - - ibid.
Testamentum qui facere possint - - - pag. 1060
Testamentum quoad solemnitates, validitatem, & nullitatem - - pag. 1061
Testamentum quoad institutionem hæredis, & Testes - - - pag. 1062
Testamentum inter liberos pag 1063
Testamentum conditum per suggestiones, importunitates, & malas artes - - ibid.
Testamentum quoad revocationem - - - - ibid.
Testator in genere - - - ibid.
Testator an, & quando censeatur se conformasse cum dispositione iuris, vel Statuti - - - pag. 1067
Testatoris verba, & præcepta quomodo veniant interpretanda - - - ibid.
Testator quos censeatur predilexisse - - pag. 1068
Testator quoad legata pag. 1070
Testator quoad Executores, & Administratores pag. 1071
Testator an possit disponere de bona Hæredis pag. 1072
Testis in genere - - - ibid.
Testes extraiudicialiter examinati, aut non examinati - - - pag. 1079
Testis unicus - - - ibid.
Testis de auditu - - pag. 1080
Testis de visu - - pag. 1081
Testes qui esse possint, nec ne ibid.
Testes quoad eorum exceptiones, & obiecta - pag. 1082
Testes omni exceptione maiores - - - - pag. 1083
Testes singulares - - ibid
Testes instrumentarii - - ibid.
Testis mediator - - pag. 1084
Testes de iudicio, & credulitate deponentes - - ibid.
Testes contestes, & contrarii ibid.
Testes in arte Periti, & quoad recognitionem characteris - - - pag. 1085
Testes varii - - - pag. 1086
Testes de facto proprio - - ibid.
Testes quoad publicationem, & didicita testificata ibid.
Testificatio - - pag. 1087
Textus in specie - - - ibid.
Theorica - - - - - ibid.
Timor - - - - - - ibid.
Titulus - - - - - ibid.
Tollerantia - - - pag. 1089
Tractamentum - - - - ibid.
Tractarius, Trahens - - ibid.
Tractatus - - - pag. 1090
Tradens, Traditio - - - ibid.
Transactio in genere - pag. 1091
Transactio quando dicatur valida, nec ne - pag. 1092
Transactio quas personas afficiat - - - pag. 1093
Transgressio - - - pag. 1094
Translatio - - - - ibid.
Transmissio - - - - - - ibid.
Transversalis - - - ibid.
Trebellianica - - - ibid.
Tribunal - - - pag. 1095
Turbiditas - - - - - - ibid.
Tutela - - - - - - ibid.
Tutor in genere - - pag. 1096
Tutor attilianus - - pag. 1098
Tutor quoad confectionem Inventarii - - - ibid.
Tutor quoad administrationem, contractus, & obligationes - - - ibid.
Tutor quoad redditionem rationis - - - pag. 1100

V

Vacatio - - - pag. 1100
Validitas - - - - ibid.
Valor - - - - pag. 1101
Variatio - - - pag. 1102
Varietas - - - - ibid.

Uber-

Ubertas - - - - - ibid.
Vectigalia - - - - - ibid.
Vectores - - - - - ibid.
Venditio in genere - pag. 1102
Venditio quoad eius firmitatem, & nullitatem pag. 1105
Venditio bonorum Debitoris - - - pag. 1107
Venditor in genere - - ibid.
Venditor ad quæ teneatur pag. 1108
Venditor quoad evictionem, & molestias - - ibid.
Venditor habens fidem de pretio - - - pag. 1109
Verba in genere - - ibid.
Verba quoad interpretationem - - - pag. 1112
Verba officiosa, & deprecatoria - - - pag. 1114
Verba generalia, universalia, & indefinita - - - ibid.
Verba mercantilia - - pag. 1115
Verba geminata - - - ibid.
Verba enunciativa, & dispositiva - - - - ibid.
Verba in specie - - ibid.
Verificatio - - - pag 1122
Verisimile - - - - ibid.
Verisimilitudo - - - 1123
Veritas - - - - ibid.
Versio - - - - - ibid.
Vestes - - - - pag. 1124
Via - - - - - - ibid.
Via executiva - - - - ibid.
Vicarius - - - - - ibid.
Vicinus - - - pag. 1125
Victor - - - - - - ibid.
Victus - - - - - ibid.
Vidua - - - - - ibid.
Viduile - - - pag. 1128
Viduitas - - - - ibid.
Villa - - - - - - ibid.
Vinculum - - - pag. 1129
Vir - - - - - - ibid.
Visitatio - - - pag 1130
Vita - - - - - ibid.
Vitalitium - - - - ibid.
Vitiatio - - - pag. 1131
Vitium - - - - - ibid.
Vitricus - - - - pag. 1132
Ultima voluntas - - - - ibid.
Ultimus status - - - ibid.
Umbra - - - - - ibid.
Unicitas - - - - - ibid.
Unio beneficiorum - - - ibid.
Unitas - - - - - ibid.
Universitas - - - pag. 1133
Universalitas - - - ibid.
Vocabulum - - - - ibid.
Vocati in genere - - ibid.
Vocati per collectivam pag. 1134
Vocatio in genere - - pag. 1135
Vocatio collectiva - - pag. 1136
Vocatio filiorum, & hæredum - - - pag. 1137
Vocatio masculorum - - ibid.
Vocatio fœminarum - - pag. 1138
Vocatio descendentium pag. 1139
Voluntas in genere - - pag. 1140
Voluntas quoad declarationem, & interpretationem - - - - ibid.
Voluntas quoad mutationem - - - pag. 1141
Volutates ultimæ, & quoad derogationem - - - ibid.
Votum - - - - pag. 1143
Votum agnatitium - - - ibid.
Usufructuarius in genere - - ibid.
Usufructuarius quoad cautionem - - - pag. 1146
Ususfructus in genere - - ibid.
Usufructus mulieri relictus pag. 1148
Usufructus debitus Patri in bonis filii - - - ibid.
Usufructus quoad cautionem - - - - pag. 1149
Usura in genere - - ibid.
Usuræ quoad pravitatem pag 1150
Usuræ dotales - - - pag. 1151
Usuræ in casu compensationis crediti - - - ibid.
Usurpatio - - - pag. 1152
Usus - - - - - - ibid.
Usus loquendi - - - ibid.
Utile - - - - pag. 1153
Utilia - - - - - ibid.
Utilitas publica - - - ibid.
Utilitas privata - - pag. 1154
Uxor in genere - - pag. 1155
Uxor quoad dotem - pag. 1156
Uxor quoad alimenta - pag. 1157
Uxor quoad quartam - - ibid.

IN-

INDEX GENERALIS

DECISIONUM

QUÆ IN DUODECIM VOLUMINIBUS THESAURI DECISIONUM SELECTARUM ROTÆ FLORENTINÆ CONTINENTUR, ORDINE ALPHABETICO PER DIOECESES DISPOSITUS.

ANglar. Fideicommissi diei 4. Iulii 1642. cor. Aud. Antonio Canossa *pag.* 84. *tom.* 4.

Aretina Æstimationis diei 1. Augusti 1781. cor. Illustriss. Dom. Audit. Cosmo Ulivelli *pag.* 636. *tom.* 9.

—— Beneficii . . . . Novembris 1719. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 401. *tom.* 6.

—— Census, seu Salviani diei 20. Iulii 1696. cor. Aud. Sebastiano De Marinis *pag.* 183. *tom.* 4.

—— Cessionis diei 10. Aprilis 1694. cor. Aud. Ascanio Venturini *pag.* 145. *tom.* 4.

—— Donationis diei 4. Martii 1690. cor. Aud. Antonio Micalorio *pag.* 149 *tom.* 3.

—— Dotis, seu evictionis 18. Martii 1774. cor. Illustriss. Dom. Aud. Petro Philippo Morelli *pag.* 568. *tom.* 11.

—— Emphyteusis, & Laudemiorum diei 31. Ianuarii 1755 cor. Aud. Ioanne Meoli *pag.* 635 *tom.* 5.

—— Fideicommissi die 4. Maii 1722. coram Aud. Petro Francisco Mormorai *pag.* 251. *tom* 4.

—— Gabellæ, seu Commissi die 8. Ianuarii 1737. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 383. *tom.* 2.

—— Manutentionis super modo procedendi die 20. Februarii 1731. cor. Aud. Hieronymo Finetti *pag.* 308. *tom.* 4.

—— Eadem quoad Devolutionem die 20. Februarii 1731. cor. Eodem *pag.* 315. *tom.* 4.

—— Nullitatis census die 10. Septembris 1700. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 99. *tom.* 1.

Aretina — Nullitatis Obligationis 15. Iulii 1737. cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag*. 424. *tom*. 7.

—— Prætensi Fideicommissi 12. Septembris 1711. cor. Aud Andrea Farsetti *pag*. 334. *tom*. 5.

—— Eadem Prætensi Fideicommissi eodem die, & anno, cor. Eodem *pag*. 348. *tom*. 5.

—— Reintegrationis die 8. Februarii 1667. cor. Aud. Petro Mattheo Maggio *pag*. 83. *tom*. 12.

—— Venditionis Apothecæ die 8. Augusti 1672. cor. Aud. Cosmo Farsetto *pag*. 171. *tom*. 12.

Bargen — Legati diei 10. Octobris 1642. cor. Audit. Cammillo Staccoli *pag*. 94. *tom*. 4.

Bibbianen. — Nullitatis pacti reversivi dotis die 31. Augusti 1696. cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag*. 44. *tom*. 1.

Biturgien. — Legati diei 3. Septembris 1700. cor. Audit. Carolo Bizzarrini *pag*. 85. *tom* 1.

—— Nullitatis Testamenti filii familias, & familiæ ercifcundæ die 28. Martii 1769. cor. Adv. Francisco Odoardo Pomposi *pag*. 539. *tom*. 9.

—— Pacti reversivi die 3. Februarii 1751. cor. Illustriss. Dom. Aud. Cosmo Ulivelli *pag*. 430. *tom*. 9.

—— Testamenti 29. Martii 1719. cor. Canc. Francisco Fabrini *pag*. 140. *tom*. 9.

Blentinen. — Melioramentorum die 26. Ianuarii 1782. cor Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vernaccini *pag*. 607. *tom*. 12.

Burgi Sancti Laurentii — Retractus die 1. Augusti 1681. coram Aud. Cosmo Farsetti *pag*. 183. *tom* 5.

Burgi S. Sepulcri, seu S. Petri in Balneo — Nominationis ad Cappellaniam diei 1. Iulii 1745. cor. Audit. Francisco Antonio Agnini *pag*. 331. *tom*. 4.

—— Eadem super variatione electionis eiusdem diei cor. eodem *pag*. 338. *tom*. 4

—— Quoad inefficaciam variatæ electionis eiusdem diei cor. eodem *pag*. 352. *tom*. 4.

Castilionen. — Dotis 14. Septembris 1718. cor. Aud. Ant. Gabriele Calderono *pag*. 141. *tom*. 8.

Castri S. Nicolai — Donationis 27. Septembris 1783. cor. Illustriss. Dom. Aud. Guido Arrighi *pag*. 616. *tom*. 11.

Castrocar. — Fideicommissi 10. Maii 1633. coram Audit. Mercuriale Merlino *pag*. 1. *tom* 5.

Collen. — Administrationis 2. Octobris 1725. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag*. 99. *tom*. 9

—— Eadem Administrationis 2. Octobris 1725. coram eodem *pag*. 114. *tom*. 9.

—— Eadem Administrationis 2. Octobris 1725. coram eodem *pag*. 121. *tom*. 9.

—— Seu Senen. Educationis Pupilli diei 7. Augusti 1775. cor. Illustriss. Dom. Aud. Cosmo Ulivelli *pag*. 530. *tom*. 12.

Cortonen. — Auctionum 17. Iulii 1781. cor. Illustriss. Dom. Aud. Bartholomæo Raffaelli *pag*. 587. *tom*. 11.

Cortonen. Diviſionis 21. Martii 1775. cor. Illuſtriſs. Dom. Aud. Ioſepho Vinci *pag.* 609. *tom.* 7.
—— Legati 20. [illegible] 1740. cor. Aud. Hieronymo Finetti *p.* 370. *t.* 1.
—— Prætenſ, Detract. ſuper controv. aditione hæreditatis 11. Septembris 1731. cor. Aud. Martio Venturini *pag.* 493. *tom.* 6.
—— Eadem ſuper reſtitutione in intègrum eisdem die & anno coram eodem *pag.* 514. *tom.* 6.
—— Eadem ſuper aſſertis Melioramentis iisdem die & anno cor. eodem *pag.* 532. *tom.* 6.
—— Reivindicationis, ſeu regreſſus 14. Septembris 1733. cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 469. *tom.* 3.
—— Teſtamenti 28. Ianuarii 1782. cor. Illuſtriſs. Dom. Aud. Ioſepho Vernaccini *pag* 642. *tom.* 9.
Coſmopolit. Dotium 21. Maii 1776. cor. Illuſtriſs. Dom. Aud. Coſmo Ulivelli *pag.* 680. *tom.* 6.
—— Pecuniaria 8. Maii 1722. cor. Aud. Antonio Gabriele Calderoni *pag.* 181. *tom.* 7.
—— Prætenſæ refectionis damnorum 16. Martii 1770. cor. Illuſtriſs. Dom. Aud. Ioſepho Vinci *pag.* 531. *tom.* 4.
Emporien. Detractionum, ſeu pupillaris ſubſtitutionis de Cellis 15. Martii 1708. cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 254. *tom.* 11.
Feſulana Cappellæ 18. Maii 1737. cor. Vic. Iulio Del Riccio *p.* 385. *t.* 12.
—— Laudemiorum 5. Septembris 1769. cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 548. *tom.* 8.
—— Prætenſæ Extinctionis, ſive Reductionis Penſionis Eccleſiaſticæ die 7 Septembris 1736. cor. Aud. Io. Philippo Paperinio *pag.* 299 *tom.* 12.
Figlinen. Dotis die 20. Auguſti 1668. coram Aud. Iohanne Argento *pag.* 104. *tom.* 12.
Filacterien. Prætenſæ Libertatis Bonorum die 1. Septembris 1780. cor. Illuſtriſs. Dom. Aud Ioſepho Vernaccini *pag.* 587. *tom.* 12.
Filacteriæ Validitatis Teſtamenti 16. Septembris 1766. cor. Canc. Antonio Maria Montordi *pag* 527. *tom* 9.
Fivizzanen. Evictionis 17. Auguſti 1731. cor. Aud. Antonio Gabriele Calderono *pag.* 348 *tom.* 2.
—— Recurſus, ſeu Avocationis ſuper privilegio *Leg. unicæ Cod. quando Imperator.* 18. Decembris 1699. cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag* 78. *tom.* 2.
Florentina Accomanditæ 25. Auguſti 1705. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 183. *tom.* 1.
—— Accomanditæ 25. Auguſti 1705. cor. Aud. Zaccaria Seratto *pag.* 268. *tom.* 1.
—— Accomanditæ 22. Novembris 1748. cor. Audit. Marco Philippo Bonfini *pag.* 477 *tom.* 2.
—— Actionis de Pauperie 28. Septembris 1729. cor. Adv. Antonio Graffioni *pag.* 355. *tom.* 2.
—— Accuſationis Ceſſation. 2. Aprilis 1620. cor. Antonio Diaz-Pinto *pag.* 9. *tom.* 9
—— Admiſſionis Recurſus 26. Martii 1722. cor. Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 171. *tom.* 7.

Florentina Affictus 17. Augusti 1711. cor. Aud. Iosepho Ciampelli *pag.* 163. *tom.* 2.
—— Alimentorum, & sumptuum litis 6. Augusti 1700. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 75. *tom.* 1.
—— Alimentorum 4. Martii 1733. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 308. *tom.* 8.
—— Alimentorum 15. Aprilis 1738. cor. Aud. Ioanne Meoli *pag.* 464. *tom.* 11.
—— Annuæ Præstationis 29. Iulii 1695. cor. Aud. Alexandro Beluzzi *pag.* 258. *tom.* 5.
—— Annuæ Præstationis 23. Septemb. 1754. cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 622. *tom.* 5.
—— Eadem Annuæ Præstationis quoad taxationem tractamenti, & hypothecam eodem die, & anno, cor. eodem *p.* 628. *t.* 5.
—— Appellationis 18. Septembris 1700. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 123. *tom.* 1.
—— Aquæductus 26. Maii 1546. cor. Aud. Nicolao Maria Vandini *pag.* 1. *tom.* 10.
—— Armorum, sive insignium 2. Aprilis 1716. cor. Aud. Hieronymo Vieri *pag.* 127. *tom.* 8.
—— Seu Liburnen. Arresti die 24. Maii 1780. cor. Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 569. *tom.* 12.
—— Assecurationis 30. Novembris 1645. cor. Audit. Mariono *p.* 15. *t.* 10
—— Assecurationis 14. Iunii 1647. cor. Aud. Friderico Mengaccio *pag.* 27. *tom.* 10.
—— Assecurationis Dotis 15. Maii 1718. cor. Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 422. *tom.* 3.
—— Assertæ incompetentiæ 3. Decembr. 1618. cor. DD. Tribus Aud. Rotæ Florentinæ *pag.* 28. *tom.* 4.
—— Bonorum 27. Aprilis 1644. coram Aud. Hieronymo Canossa *pag.* 51. *tom.* 5.
—— Bonorum, seu præt. fideicommissi 24. Iulii 1656. cor. Aud. Innocentio Massini *p.* 143. *t.* 5.
—— Bonorum, & successionis 8. Augusti 1671. cor. Aud. Cosmo Farsetto *pag.* 111. *tom.* 6.
—— Bonorum extradotalium 4. Aprilis 1775. coram Aud. Francisco Rossi *pag.* 664. *tom.* 6.
—— Bravii Sancti Petri 31. Augusti 1652. cor. Aud. Blasio Michaloro *pag.* 15. *tom.* 2.
—— Cambii 25. Octobris 1696. coram Audit. Iosepho Urceolo *pag.* 218. *tom.* 3.
—— Cambii 18. Februarii 1734. cor. Adv. Petro Antonio Gioia *pag.* 475. *tom.* 3.
—— Cambiorum 31. Ianuarii 1689. cor. Micaloro *tom.* 11. *pag.* 192.
—— Cambiorum 15. Iulii 1692. cor. Cavalcanti *tom.* 11. *pag.* 196.
—— Cambiorum 30. Ianuarii 1696. cor. Paciono *tom.* 11. *pag.* 211.
—— Cambiorum 14 Martii 1698. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 55. *tom.* 1.
—— Cambiorum 19. Maii 1719. cor. Audit. Iacobo De Comitibus *pag.* 398. *tom.* 5.

Florentina Cambiorum eadem die, & anno cor. eodem *pag.* 412. *tom.* 5.
—— Cambiorum. 20. Iunii 1719. cor. Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 384. *tom.* 6.
—— Cautionis 19. Octobris 1697. cor. Aud. Cammillo Finetti *pag.* 261. *tom.* 3.
—— Cautionis . . . . 1682. cor. Aud. Petro De Angelis *p.* 133. *t.* 6.
—— Cautionis, & Fideicommissi 29 Martii 1726. cor. Adv. Diotisalvi Mercati, olim Neroni *pag.* 197. *tom.* 8.
—— Eadem Cautionis, & Fideicommissi 29. Martii 1726. cor. eodem *pag.* 210. *tom.* 8.
—— Census 22. Septembris 1676. cor. Aud. Cesare Parasacchi *tom.* 11. *pag.* 147.
—— Civilitatis de Lambardis 15. Aprilis 1699. cor. Aud. Zaccaria Seratti *pag.* 74. *tom.* 2.
—— Collationis Commendæ die 15. Octobris 1604. cor. Aud. Antonio Curino *pag.* 28. *tom.* 12.
—— Collationis Commendæ . . . . . . 1607. cor. Aud. Petro Caballo *tom.* 11. *pag.* 19.
—— Commendarum de Concinis 29. Iulii 1718. cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 328. *tom.* 6.
—— Commendæ Mediceæ ... Februarii 1654. cor. Aud. Blasio Michalorio *pag.* 74. *tom.* 6.
—— Commendæ de Cessinis 11. Septembris 1725. cor. Aud. Iosepho Ciampellio *pag.* 348. *tom.* 2.
—— Commendæ 30. Aprilis 1754. cor. Aud. Paulo Philippo Baldigiani *pag.* 445. *tom.* 1.
—— Seu Piscien. Compensationis 27. Septembris 1751. cor. Canc. Antonio Maria Montordi *pag.* 395. *tom.* 4.
—— Concursus Creditorum ad bona Societatis 10. Sept. 1654. cor. Aud. Bartholomæo Bononio *pag.* 79. *tom.* 10.
—— Eadem ut supra, eodem die, & anno, cor. Eodem *pag.* 92. *tom.* 10.
—— Eadem ut supra, eodem die, & anno coram Eodem *pag.* 126. *tom.* 10.
—— Concursus 29 Maii 1714. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 277. *tom.* 6.
—— Concursus Creditorum, & Separationis 26. Sept. 1747. cor. Aud. Ioanne Meoli *pag.* 423. *tom.* 1.
—— Conservationis Indemnitatis 13. Octobr. 1738. cor. Aud. Martio Venturini *pag.* 73. *tom.* 4.
—— Contractus Vitalitii 7. Aprilis 1606. cor. Tribus Rot. Aud. *pag.* 10. *tom.* 11.
—— Contributionis 1. Aprilis 1689. cor. Aud. Sebastiano De Marinis *pag.* 145. *tom.* 3.
—— Crediti 9. Febr. 1694. cor. Aud. Carolo Blanchellio *pag.* 160. *tom.* 6.
—— Damnorum 15 Febr. 1655. cor. Aud. Blasio Michalorio *pag.* 25. *tom.* 3.
—— Damnorum 8. April. 1656. cor. Aud Hieronymo Canossa *pag.* 47. *tom.* 3.

Flo-

Florentina Declarationis Dotis destinatæ 16. Iulii 1672. cor. Aud. Flavio Guglielmi *pag*. 86. *tom*. 8.
—— Decoctionis 2. Martii 1625. cor. Aud. Hectore de Abbatibus *pag*. 32. *tom*. 4.
—— Decoctionis 8. April. 1655. cor. Aud. Valentino Farinola *pag*. 119. *tom*. 5.
—— Eadem Decoctionis, eodem die, & anno, coram Eodem *pag*. 127. *tom*. 5.
—— Depositi 16. Ian. 1668. coram Aud. Cosmo Farsetti *pag*. 113. *tom*. 5.
—— Depositorum 26. Novembr. 1726. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag*. 224 *tom*. 7.
—— Eadem ut supra iisdem die, & anno, cor. Eodem *pag*. 234. *tom*. 7.
—— Derogationis Testamenti 28. Apr. 1752. cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag*. 553. *tom*. 7.
—— Eadem ut supra, iisdem die, & anno cor. Eodem *pag*. 564. *tom*. 7.
—— Detractionum de Verdis 15. April. 1766. cor. Aud. Zaccaria Serapto *pag*. 148. *tom*. 2.
—— Devolutionis 19. Aug. 1698. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag*. 275. *tom*. 3.
—— Eadem Devolutionis super Centenaria iisdem die, & anno cor. Eodem *pag*. 284. *tom*. 3.
—— Disdictæ 23 April. 1733. cor. Aud. Martio Venturini *pag*. 391. *tom*. 7.
—— Disdictæ Locationis 10. Octobris 1737. cor. Canc. Bartholomæo Archi *pag*. 496. *tom*. 3.
—— Disdictæ 25. Aug. 1784. cor. Illustr. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag*. 651. *tom*. 12.
—— Divisionis Utilium 13. Sept. 1752. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag*. 568. *tom*. 2.
—— Divisionis 13. Maii 1666. cor. Aud. Francisco Venturini *pag*. 187. *tom*. 10.
—— Eadem quad Divisionem Aulæ eodem die, & anno cor. Eodem *pag*. 204. *tom*. 10.
—— Eadem quoad modum Divisionis iisdem die, & anno cor. Eod. *pag*. 222. *tom*. 10.
—— Eadem quoad Divisionem Palatii iisdem die, & anno cor. Eod. *pag*. 227. & 242. *tom*. 10.
—— Domus 23. Martii 1651. cor. Aud. Carol. Blanchellio *pag*. 105. *tom* 4.
—— Domus 15. Maii 1732. coram Aud. Ioanne Meoli *pag*. 378 *tom*. 11.
—— Domus 30. Iunii 1733. cor. Adv. Petro Antonio Marchi *pag*. 275. *tom*. 12.
—— Donationis reciprocæ 16. Augusti 1605. cor. Audit. Ludovico Gomesio *pag*. 1. *tom*. 9.
—— Donationis 18. Ianuarii 1606. cor. Aud. Valentino Farinola *pag*. 36. *tom*. 5.

Flo-

Florentina Donationis 25. Oct 1629. cor. Tribus Auditoribus p. 51. t. 4.
—— Donationis 31. Maii 1647. cor. Aud. Friderico Mengaccio pag. 11. tom. 3.
—— Donationis de Fabris, & Calvellonis 13 Decembris 1688 cor. Hieronymo Tozzettio pag. 53. tom. 2.
—— Donationis 24. Maii 1697. coram Aud. Sebastiano Marini pag. 280. tom. 5.
—— Donationum 4 Septembris 1699. cor. Aud Alexandro Bellutio pag. 116. tom. 8.
—— Donationis, seu renunciationis 26. Aprilis 1701. coram Adv. Alexandro Scurtio pag. 110 tom. 2.
—— Eadem super resolutione Donationis eodem die, & anno coram Eodem pag. 124. tom. 2.
—— Donationis 22. Iunii 1717. cor. Aud. Alexandro Bellutio pag. 291 tom 6.
—— Donationis, & Successionis 10 Septembris 1697. coram Audit. Alexandro Bellutio pag 49 tom. 9.
—— Donationis de Taddeis 16. Martii 1728. coram Advoc. Cosma Peregrino pag. 326 tom 11.
—— Donationis 18. Septembris 1742. coram Aud. Ioanne Meoli pag. 308 tom. 9.
—— Dotis de Lenzonibus 6. Maii 1643. coram Aud. Cammillo Staccolo pag. 1. tom 2.
—— Dotis 26. Mart. 1688. cor. Aud. Ænea Cavalcanti p. 274. t. 10.
—— Dotis, & Fructuum 1. Iulii 1717. coram Audit. Manilio Urbani pag. 393. tom 3.
—— Eadem Dotis, & Fructuum super præscriptione, & retentione eodem die, & anno coram Eodem pag. 410. tom. 3.
—— Dotis, seu Salviani 15. Octobris 1726. cor. Philippo Luci S. R. C. Audit. pag. 260. tom 4.
—— Eadem super obligatione Dotis 15. Octobris 1726. cor. Eodem pag. 270. tom. 4.
—— Eadem super Legato Dotis 15. Octobris 1726. coram Eodem pag. 285. tom. 4.
—— Dotis, seu prælationis quoad Annulum Sponsalitium 11. Febr. 1728. cor. Adv. Antonio Graffioni pag. 344. tom. 1.
—— Dotis 9. Augusti 1670. coram Aud. Petro Matthæo Maggio pag 173. tom. 12.
—— Dotis 15 Decembris 1739. cor. Adv. Diotisalvi Mercati olim Neroni pag. 431 tom. 7
—— Dotis 16 Septembris 1752 cor. Aud. Ioanne Meoli p. 477 t. 8.
—— Dotium 3 Septembris 1783. cor. Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vernaccini pag. 644 tom. 12.
—— Effossionis Cretæ 12 Septembris 1692 coram Aud. Ænea Cavalcanti pag. 24 tom. 7.
—— Emancipationis 19 Aug. 1574 cor. DD. Quinque Audd p. 6 t. 11.
—— Emphyteusis 9 Decembris 1649 coram Aud. Innocentio Massinio pag. 71 tom. 8.
—— Emphyteusis 10 Decembris 1777 coram Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vinci pag. 607 tom. 8.

Florentina Declarationis Dotis destinatæ 16. Iulii 1672. cor. Aud. Flavio Guglielmi *pag.* 86. *tom.* 8.
—— Decoctionis 2. Martii 1625. cor. Aud. Hectore de Abbatibus *pag.* 32. *tom.* 4.
—— Decoctionis 8. April. 1655. cor. Aud. Valentino Farinola *pag.* 119. *tom.* 5.
—— Eadem Decoctionis, eodem die, & anno, coram Eodem *pag.* 127. *tom.* 5.
—— Depositi 16. Ian. 1668. coram Aud. Cosimo Farfetti *pag.* 113. *tom.* 5.
—— Depositorum 26. Novembr. 1726. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 224 *tom.* 7.
—— Eadem ut supra iisdem die, & anno, cor. Eodem *pag.* 234. *tom.* 7.
—— Derogationis Testamenti 28. Apr. 1752. cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 553. *tom.* 7.
—— Eadem ut supra, iisdem die, & anno cor. Eodem *pag.* 564. *tom.* 7.
—— Detractionum de Verdis 15. April. 1766. cor. Aud. Zaccaria Serapto *pag.* 148. *tom.* 2.
—— Devolutionis 19. Aug. 1698. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 275. *tom.* 3.
—— Eadem Devolutionis super Centenaria iisdem die, & anno cor. Eodem *pag.* 284. *tom.* 3.
—— Disdictæ 23 April. 1733. cor. Aud. Martio Venturini *pag.* 391. *tom.* 7.
—— Disdictæ Locationis 10. Octobris 1737. cor. Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 496. *tom.* 3.
—— Disdictæ 25. Aug. 1784. cor. Illustr. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 651. *tom.* 12.
—— Divisionis Utilium 13. Sept. 1752. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 568. *tom.* 2.
—— Divisionis 13. Maii 1666. cor. Aud. Francisco Venturini *pag.* 187. *tom.* 10.
—— Eadem quad Divisionem Aulæ eodem die, & anno cor. Eodem *pag.* 204. *tom.* 10.
—— Eadem quoad modum Divisionis iisdem die, & anno cor. Eod. *pag.* 222. *tom.* 10.
—— Eadem quoad Divisionem Palatii iisdem die, & anno cor. Eod. *pag.* 227. & 242. *tom.* 10.
—— Domus 23. Martii 1651. cor. Aud. Carol. Blanchellio *pag.* 105. *tom* 4.
—— Domus 15. Maii 1732. coram Aud. Ioanne Meoli *pag.* 378 *tom.* 11.
—— Domus 30. Iunii 1733. cor. Adv. Petro Antonio Marchi *pag.* 275. *tom.* 12.
—— Donationis reciprocæ 16. Augusti 1605. cor. Audit. Ludovico Gomesio *pag.* 1. *tom.* 9.
—— Donationis 18. Ianuarii 1606. cor. Aud. Valentino Farinola *pag.* 36. *tom.* 5.

Flo-

Florentina Donationis 25. Oct. 1629. cor. Tribus Auditoribus p. 51. t. 4.
—— Donationis 31. Maii 1647. cor. Aud. Friderico Mengaccio *pag.* 11. *tom.* 3.
—— Donationis de Fabris, & Calvellonis 13. Decembris 1688. cor. Hieronymo Tozzettio *pag.* 53. *tom.* 2.
—— Donationis 24. Maii 1697. coram Aud. Sebastiano Marini *pag.* 280. *tom.* 5.
—— Donationum 4 Septembris 1699. cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 116. *tom.* 8.
—— Donationis, seu renunciationis 26. Aprilis 1701. coram Adv. Alexandro Scurtio *pag.* 110 *tom.* 2.
—— Eadem super resolutione Donationis eodem die, & anno coram Eodem *pag.* 124. *tom.* 2.
—— Donationis 22. Iunii 1717. cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 297 *tom* 6.
—— Donationis, & Successionis 10 Septembris 1697. coram Audit. Alexandro Bellutio *pag* 49 *tom.* 9.
—— Donationis de Taddeis 16. Martii 1728. coram Advoc. Cosma Peregrino *pag.* 326. *tom.* 11.
—— Donationis 18. Septembris 1742. coram Aud. Ioanne Meoli *pag.* 308 *tom.* 9.
—— Dotis de Lenzonibus 6. Maii 1643. coram Aud. Cammillo Staccolo *pag.* 1. *tom* 2.
—— Dotis 26. Mart. 1688. cor. Aud. Ænea Cavalcanti *p.* 274. *t.* 10.
—— Dotis, & Fructuum 1. Iulii 1717. coram Audit. Manilio Urbani *pag.* 393. *tom.* 3.
—— Eadem Dotis, & Fructuum super præscriptione, & retentione eodem die, & anno coram Eodem *pag.* 410. *tom.* 3.
—— Dotis, seu Salviani 15. Octobris 1726. cor. Philippo Luci S. R. C. Audit. *pag.* 260. *tom* 4.
—— Eadem super obligatione Dotis 15. Octobris 1726. cor. Eodem *pag.* 270. *tom.* 4.
—— Eadem super Legato Dotis 15. Octobris 1726. coram Eodem *pag.* 285. *tom.* 4.
—— Dotis, seu prælationis quoad Annulum Sponsalitium 11. Febr. 1728. cor. Adv. Antonio Graffioni *pag.* 344. *tom.* 1.
—— Dotis 9. Augusti 1670. coram Aud. Petro Matthæo Maggio *pag.* 173. *tom.* 12.
—— Dotis 15 Decembris 1739. cor. Adv. Diotisalvi Mercati olim Neroni *pag.* 431 *tom.* 7.
—— Dotis 16 Septembris 1752 cor. Aud. Ioanne Meoli *p.* 477 *t.* 8.
—— Dotium 3 Septembris 1783. cor. Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 644 *tom.* 12.
—— Effossionis Cretæ 12 Septembris 1692 coram Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 24 *tom.* 7.
—— Emancipationis 19 Aug. 1574 cor. DD. Quinque Audd *p.* 6 *t.* 11.
—— Emphyteusis 9 Decembris 1649 coram Aud. Innocentio Massinio *pag.* 71 *tom.* 8.
—— Emphyteusis 10 Decembris 1777 coram Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vinci *pag.* 607 *tom.* 8.

Flo-

Florentina Emptionis, & Venditionis, & Relevationis 29 Iulii 1757 cor. Canc. Ant. Maria Montordi *pag.* 585 *tom.* 2.
—— Eadem super Relevatione iisdem die, & anno coram Eodem *pag.* 600 *tom.* 2.
—— Eadem quoad Decimas in futurum solvendas iisdem die, & anno coram Eodem *pag.* 614 *tom.* 2.
—— Eadem super Decimis decursis iisdem die, & anno cor. Eodem *pag.* 622. *tom.* 2.
—— Evictionis de Turis die ult. Februarii 1618. coram Tribus Rot. Florent. Aud. *pag.* 35. *tom.* 12.
—— Evictionis 29 Septembris 1769. cor. Aud. Alexandro Luci *pag.* 499. *tom.* 4.
—— Executionis 11. Februarii 1698. coram Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 271. *tom.* 3.
—— Executionis Sententiæ 18. Iunii 1717. coram Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 84. *tom.* 7.
—— Executionis 27. Aprilis 1736. coram Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 480. *tom.* 3.
—— Executionis 28. Septembris 1771. coram Aud. Petro Brogiani *pag.* 625. *tom.* 6.
—— Exhibitionis librorum 11. Septembris 1714. coram Aud. Iosepho Ciampellio *pag.* 193. *tom.* 2.
—— Exhibitionis librorum super Iuramento in litem, aliisque remediis reservatis 17. Februari 1719. coram Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 236. *tom.* 2.
—— Expensarum 22. Febr. 1760. cor. Aud. Cammillo Finetti *p.* 64. *t.* 2.
—— Expensarum 23. Ianuarii 1724. coram Adv. Diotisalvi Mercati olim Neroni *pag.* 432. *tom.* 6.
—— Expulsionis Fabri 24. Augusti 1696. coram Audit. Cosmo Farsetti *pag.* 40. *tom.* 1.
—— Fabricæ 14. Sept. 1709. cor. Aud. Iosepho De Nobilibus *p.* 370. *t.* 10.
—— Seu Savonen. Falsitatis 15. Apr. 1652. cor. Aud. Massinio *p.* 77. *t.* 11.
—— Fideicommissi 19. Oct. 1640. cor. Marcello de Pretis *p.* 22. *t.* 5.
—— Fideicommissi 6. Maii 1641. cor. Aud. Tarquinio Comuni *p.* 46. *t.* 5.
—— Fideicommissi 15 Apr. 1647. cor. Aud. Carolo Blanchellio *p.* 16. *t.* 6.
—— Eadem ut supra iisdem die, & anno cor. Eodem *pag.* 33. *tom.* 6.
—— Fideicommissi 6 Sept. 1695 cor. Aud. Alexandro Bellutio *p.* 163 *t.* 4.
—— Fideicommissi, seu Hereditatis de Ridolfis 16. Aprilis 1701. coram Aud. Zaccaria Serapto *pag.* 100. *tom.* 2.
—— Fideicommissi de Salvettis ... Martii 1710. coram Aud. Alexandro Belluzzi *pag.* 234 *tom.* 4.
—— Fideicommissi de Peruzzis 24 Septembris 1728. coram Audit. Angelo Maria Sereni *pag.* 458. *tom.* 6.
—— Eadem quoad creditum scutor. 950. iisdem die, & anno cor. Eodem *pag.* 466. *tom.* 6.
—— Eadem quoad solutiones factas Monti Pio iisdem die, & anno coram Eodem *pag.* 477. *tom.* 6.
—— Eadem quoad Fructuum restitutionem iisdem die, & anno cor. Eodem *pag.* 489. *tom.* 6.
—— Fideicommissi de Nellis 17. Septembris 1745. coram Adv. Petro

tro

tro Brogiani Rotæ Florent. Aud. *pag.* 462. *tom.* 2.
Florentina Fideicommissi de Generottis super liquidatione 19 Octobris 1746. cor. Aud. Francisco Antonio Agnini *p.* 409. *t.* 1.
—— Fideicommissi 29. Sept. 1750. cor. Aud. Ioanne Meoli *p.* 578. *t.* 5.
—— Fideicommissorum 30. Apr. 1762. cor. Ioanne Meoli *p.* 385 *t.* 7.
—— Fideiussionis 8. Dec. 1620. cor. Aud. Antonio Diaspinto *p.* 1. *t.* 7.
—— Fideiussionis, seu immissionis 14. Septembris 1691. coram Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 14. *tom.* 7.
—— Fideiussionum extinctionis 23 Ian. 1696 cor. Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 229 *tom.* 3.
—— Fideiussionum 27 Iulii 1697 cor. Aud. Sebastiano Marini *pag.* 246 *tom.* 3.
—— Fideiussionis 20 Septembr. 1717 cor. Aud. Martio Venturini *pag.* 396. *tom.* 10.
—— Fideiussionis Mulieris 29 Septembr. 1750 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 434 *tom.* 8.
—— Filiationis de Diotallievis 16 Septembr. 1707 cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 254 *tom.* 6.
—— Finium Regundorum, sive identitatis bonorum 16 Septembr 1741 cor. Aud. Assunto Franceschini *pag.* 415 *tom.* 12.
—— Fructus Census 2 Decembr. 1699. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 316 *tom.* 3.
—— Fructus Dotis, & interesse extradotalium 18 Octobr. 1659 cor. Tribus Rotæ Aud. *pag.* 77 *tom.* 6.
—— Fructuum die 21 Augusti 1693 cor. Aud. Petro Paciono *pag.* 233 *tom.* 12.
—— Fructuum Dotis Monialis 23 Ian. 1738 cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 279 *tom.* 9.
—— Fructuum Cambii 5 Ian. 1739 cor. Advoc. Francisco Guerrazzi *pag.* 580 *tom.* 6.
—— Fructuum, & Compensationis 7 Augusti 1765 cor. Cancell. Anton. Maria Montordi *pag.* 614 *tom.* 3.
—— Frumenti 21 Ian. 1699 cor. Thoma Della Gherardesca *pag.* 66 *tom.* 1.
—— Frumenti 18 Septembr. 1700 cor. Advoc. Iacobo Rillio *pag.* 45 *tom.* 1.
—— Fundi Dotalis 28 Novembr. 1704 cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 151 *tom.* 1.
—— Giratæ 13 Februar. 1698 cor. Aud. Sebastiano Marini *pag.* 342 *tom.* 10.
—— Gratiæ Derogator. 19 Iulii 1743 cor. Aud. Ioanne Meoli *pag.* 428. *tom* 12.
—— Hæreditatis de Vinca 26 April. 1619 cor. Aud. Ioanne Marco Bazzardo *pag.* 29 *tom.* 11.
—— Hypothecæ pro annuis Legatis anno 1697 cor. Archiepisc. Thoma Della Gherardesca *pag.* 256 *tom.* 3.
—— Hypothecæ super Melioramentis 7 Septembr. 1731 cor. Senat. Iohanne Franc. Quaratesi *pag* 216 *tom.* 9.
—— Hypothecariæ 29 Septembr. 1736 cor. Cancell. Bartholommæo Archi *pag.* 486 *tom.* 3.

Florentina Immissionis 13 Augusti 1688 cor. Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 214 *tom.* 5.
—— Eadem Immissionis eodem die, & anno cor. Eodem *pag.* 228 *tom.* 5.
—— Imputationis Dotium 17 Augusti 1706 cor. Tribus Rotæ Aud. *pag.* 749 *tom.* 6.
—— Imputationis 21 Febr. 1738 cor. Cancell. Bartholomæo de Archis *pag.* 272 *tom.* 9.
—— Institoriæ Actionis 5 Decembr. 1751 cor. Cancell. Ant. Maria Moncordi *pag.* 457 *tom.* 8.
—— Institutionis ad Beneficium 29 Iunii 1758 cor. Aud. Iohanne Petro Bertini *pag.* 164 *tom.* 2.
—— Seu Liburnen. interdictionis Bonorum 11 Maii 1748 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 494 *tom.* 9.
—— Interesse 26 Septembr. 1693 cor. Aud. Cammillo Finetti *pag.* 238 *tom.* 12.
—— Interesse seu Pecuniaria 3 Aprilis 1699 cor. Aud. Zaccaria Serapto *pag.* 293 *tom.* 5.
—— Intraturæ 14 Martii 1573 cor. Quinque Rotæ Flor. Aud. *pag.* 1 *tom.* 12.
—— Intraturæ 3 Decembr. 1671 cor. Carnesecchi *pag.* 129 *tom.* 11.
—— Intraturæ 4 Aprilis 1709 cor. Io. Baptista Cerretani *pag.* 267 *tom.* 6.
—— Intraturæ 6 Septembr. 1723 cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 457 *tom.* 5.
—— Intraturæ 31 Marc. 1772 cor. Aud. Francisco Rossi *pag.* 488 *tom.* 12.
—— Intraturæ 26 Septembr. 1774 cor. Illustriss. D. Aud. Cosmo Ulivelli *pag.* 606 *tom.* 7.
—— Seu Pisana Iudicii executivi 16 Iulii 1746 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 402 *tom.* 8.
—— Eadem Iudicii executivi 16 Iulii 1746 cor. Eodem *pag.* 412 *tom.* 8.
—— Iuris coactivi cretæ fodiendæ 14 Iunii 1774 cor. Aud. Francisco Rossi *pag.* 599 *tom.* 7.
—— Iuris expellendi 15 Febr. 1734 cor. Iacobo Vinci *pag.* 362 *tom.* 1.
—— Iuris expellendi 27 April. 1752 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 432 *tom.* 1.
—— Iuramenti suppletorii 16 Aprilis 1715 cor. Senat. Simeone Altoviti *pag.* 286 *tom.* 6.
—— Legati 18 Ian. 1647 cor. Aud. Carolo Blanchellio *pag.* 63 *tom* 5.
—— Eadem Legati eodem die, & anno cor. Eodem *pag.* 86. *tom.* 5.
—— Eadem Legati eodem die, & anno cor. Eodem *pag.* 104. *tom.* 5.
—— Legati 6. Iulii 1688. cor Aud. Cosmo Farsetti *pag.* 130. tom. 5.
—— Legati quoad Professionem Legatariæ 6. Iulii 1688. cor. Eodem *pag.* 134 *tom.* 3.
—— Legati 24. Novembr. 1700. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *p.* 67. *tom.* 9.
—— Legati 30. Octobr. 1705 cor. Aud. Alexandro Bellutio *p.* 139. *tom.* 2.
—— Legati mobilium, seu divisionis de Feronis super Frugibus 28. Augusti 1717 cor. Aud. Philippo Luci *pag.* 216. *tom.* 2.
—— Legati 12. Septembr. 1723 cor. Aud. Manilio Urbani *p.* 435. *tom.* 5.
—— Legati super Fructibus 19. Iulii 1724 cor. Aud. Francisco Xaverio Gori *pag.* 465 *tom.* 5.
Legati Pietantiæ, sive annuæ Præstationis Florenorum quinque

Florentina 4. Maii 1731. cor. Advoc. Anton. Graffioni *pag* 268. *tom*. 8.
— Legati 11. Septembr. 1739. cor. Aud. Hieronymo Finetti *p*. 404. *t*. 12.
— Legati 29. Septembr. 1772. cor. Aud. Alexandro Luci *p*. 558. *tom*. 4.
— Seu Scrofianen. Legati 7. Iun. 1775. cor. Illustriss. D. Aud. Cosmo Ulivelli *pag*. 549. *tom*. 12.
— Legatorum 26 Ian 1715 cor. Aud. Iosepho Ciampellio *p*. 207. *tom* 2.
— Seu Pisana Legittimæ 2 Octobr. 1742. cor. Aud. Ioanne Meoli *pag*. 611. *tom*. 10.
— Legittimæ Descendentiæ 18. Decembr. 1741. cor. Cancell. Anton Maria Montordi *pag*. 343. *tom*. 8.
— Legitimitatis 7. Iulii 1663. cor. Aud. Francisco De Ciminis *p*. 80. *t*. 6.
— Eadem ut supra iisdem die, & anno cor. Advoc. Raffaello Rillio *pag*. 87 *tom*. 6.
— Libertatis Bonorum 11 Septembr. 1767 cor. Cancell. Anton Maria Montordi *pag*. 649 *tom*. 2.
— Liquidationis Damnorum 15 Octobris 1660 cor. Aud. Curtio Polo *pag*. 54 *tom*. 3.
— Literarum Cambii 5 Iunii 1716 cor. Aud. Ottavio Vasoli Piccinini *pag*. 390 *tom*. 3.
— Literarum Cambii 30 Decembr. 1736 cor. Aud. Philippo Rota *pag*. 260 *tom*. 9.
— Literarum Cambii 13 Septembr. 1743 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag*. 363 *tom*. 8.
— Literarum Cambii 28 Septembr. 1750 cor. Cancell. Anton Maria Montordi *pag*. 424 *tom*. 8.
— Locationis 5 Maii 1722 cor. Aud. Petro Franc. Mormorai *p*. 189 *t*. 7.
— Locorum Montium 16 Martii 1730 cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag*. 228 *tom* 8.
— Eadem Locorum Montium 16 Marti 1730 cor. Eodem *p*. 238 *tom*. 8.
— Seu Bibienaten. Lucri 27 Augusti 1748 cor. Cancell. Anton Maria Montordi *pag*. 412 *tom*. 9.
— Luitionis 28 Septembr. 1779 cor. Illustriss. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag*. 622 *tom*. 8.
— Maculæ 16 Septemb. 1777. cor. Aud. Francisco Rossi *pag*. 562 *tom* 12.
— Maioratus de Iocundis 2 Ian. 1637 cor. Hieronymo Pucci *p*. 6 *tom*. 5.
— Maioratus 13 Augusti 1694 cor. Thoma Della Gherardesca *pag*. 163 *tom*. 6.
— Eadem ut supra 13 Augusti 1694 cor. Eodem *pag*. 175 *tom* 6.
— Eadem ut supra 13 Augusti 1694 cor. Eodem *pag*. 181 *tom* 6.
— Melioramentorum 28 Septembris 1728 cor. Advoc. Iacobo Agnini *pag*. 259 *tom*. 12.
— Melioramentorum 18 Maii 1773 cor. Aud. Bernardino Buratti *pag*. 570 *tom*. 8.
— Molendini 9 Augusti 1656 cor. Aud. Bartholomæo Bononio *pag*. 152 *tom*. 5.
— Moræ, seu Penæ Conventionalis 23 Febr. 1654 cor. Aud. Flavio Guglielmi *pag*. 74 *tom*. 8.
— Muri 28 Iunii 1724 cor. Aud. Petro Francisco Mormorai *pag*. 320 *tom*. 11.
— Nastrorum 31 Maii 1683 cor. Aud. Sebastiano Marini *pag*. 103 *tom*. 3.

Florentina Nullitatis 31 Martii 1701 cor. Aud. Ascanio Venturini *pag.* 320 *tom.* 5.
—— Nullitatis Apocæ 29 Febr. 1663 cor. Aud. Flaminio Burghesio *pag* 162 *tom.* 5.
—— Nullitatis Capturæ 6 Octobris 1700 cor. Aud. Andrea Farsetti *pag.* 87 *tom* 2.
—— Seu Bononien. Nullitatis Conventionis pr. Augusti 1758 cor. Aud. Stephano Querci *pag.* 483 *tom.* 9.
—— Nullitatis Donationis . . . . . . 1709 cor. Aud. Iosepho Ciampellio *pag.* 307 *tom.* 5.
—— Nullitatis Emphyteusis 31 Martii 1756 cor. Aud. Hieronymo Finetti *pag.* 457 *tom.* 1.
—— Nullitatis Obligationis 20 Febr. 1637 cor. Aud. Bartholomæo Caballo *pag.* 1 *tom.* 3.
—— Nullitatis Obligationis 7 Octobris 1704 cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 434 *tom.* 1.
—— Nullitatis Obligationis Filiifamilias 27 Maii 1712 cor. Aud. Ottavio Vasoli Piccinini *pag.* 244 *tom.* 12.
—— Nullitatis Obligationis 17 Septembr. 1740. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 532 *tom.* 5.
—— Nullitatis Transactionis 30 Septembr. 1751 cor. Illustriss. D. Aud. Cosmo Ulivelli *pag.* 474 *tom.* 11.
—— Nunciationis novi Operis, & Demolitionis Ædificati 22 Decembr. 1625 cor. Aud. Iohan Marco Bezzardo *pag.* 39 *tom.* 1.
—— Nunciationis novi Operis 7 Iunii 1738 cor. Aud. Paulo Sorba *pag.* 427 *tom.* 11.
—— Obligationis Filiifamilias 25 Aprilis 1745 cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 478 *tom* 7.
—— Obligationis Filiifamilias 25 Septembris 1750 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 919 *tom.* 7.
—— Pacti quotæ Litis 18 Martii 1747 cor. Aud. Hieronymo Finetti *pag.* 395 *tom.* 9
—— Seu Bononien. Pacti de quota Litis 16 Septembr. 1757. cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 525 *tom.* 8.
—— Participationis 28 Novembris 1676 cor. Tribus Rotæ Audit. *pag* 193. *tom.* 12.
—— Pecuniaria 30 Ianuarii 1684 cor. Aud. Ænea Cavalcanti *p.* 138. *t.* 6.
—— Pecuniaria 23 Aprilis 1668 cor. Aud. Petro Matthæo Maggio *pag.* 97 *tom.* 12.
—— Pecuniarum pr. Aprilis 1699 cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 300. *tom.* 3.
—— Pecuniaria 6 Iulii 1701 cor. Aud. Andrea Farsetto *pag.* 235 *tom.* 6.
—— Pecuniaria 15 Septembris 1706 cor. Aud. Andrea Farsetti *pag* 240 *tom.* 11.
—— Pecuniaria 14 Septembris 1707 cor. Aud. Ascanio Venturini *pag.* 375 *tom.* 3.
—— Pecuniaria 17 Aug. 1708 cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 413 *tom.* 3.
—— Pecuniaria, seu Locationis 7 Septembris 1718 cor. Aud. Antonio Gabriele Calderoni *pag.* 305 *tom.* 6
—— Eadem ut supra iisdem die, & anno cor. Eodem *pag.* 316. *tom.* 6.
—— Pecuniaria 29 Martii 1719 cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 384 *tom.* 5. Flo-

Florentina Pecuniaria 4 Iulii 1721 cor. Aud. Ottavio Vasoli Piccinini *pag.* 430 *tom.* 5.
—— Pecuniaria 12 Maii 1727 cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 286 *tom.* 12.
—— Pecuniaria, seu Fideicommissi super Prætensa Hypotheca 8 Septembris 1743 cor. Aud. Carolo Villani *pag.* 408 *tom.* 2.
—— Pecuniaria 17 Maii 1746 cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 346 *tom.* 9.
—— Pecuniaria 29 Septembris 1750 cor. Illustriss. D. Audit. Cosmo Ulivelli *pag.* 519 *tom.* 2.
—— Pensionis Domus 15 Octobris 1665 cor. Aud. Matthæo Tiranno *pag.* 67 *tom.* 12.
—— Pensionum Domus 17 Septembr. 1751 cor. Advoc. Quintilio Pellegrini *pag.* 532 *tom.* 7.
—— Eadem ut supra 17 Septembris 1751 cor. Eodem *pag.* 545 *tom.* 7.
—— Pecuniaria 30 Septembris 1762 cor. Aud. Francisco Antonio Agnini *pag.* 495 *tom.* 1.
—— Pecuniaria 14 Maii 1765 cor. Aud. Paulo Philippo Baldigiani *pag.* 553 *tom.* 1.
—— Pœnæ Conventionalis 26 Octobr. 1652 cor. Aud. Flavio Guglielmi *pag.* 20 *tom.* 3.
—— Periurii 14 Septembris 1686 cor. Cancell. Hieronymo Tozzetti *pag.* 150 *tom.* 11.
—— Pignoris 10 Martii 1746 cor. Aud. Assunto Franceschini *pag.* 369 *tom.* 9.
—— Plebaniæ Sancti Petri in Bossolo pr. Iunii 1782 cor. Illustriss. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 661 *tom.* 10.
—— Precepti 14 Octobris 1724 cor. Canc. Archi *pag.* 416 *tom.* 10.
—— Prælectionis 28 Septembris 1779 cor. Illustriss. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 637 *tom.* 8.
—— Prælationis quoad Dotem 29 Septembris 1595 cor. Aud. Sylvio Spannocchio *pag.* 8 *tom.* 8.
—— Prælationis quoad Dotem 26 Iunii 1598 cor. Quinque Rotæ Audit. *pag.* 16 *tom.* 8.
—— Prælationis quoad Dotem pr. Aprilis 1615 cor. Aud. Matthæo Olea *pag.* 23 *tom.* 8.
—— Prælationis 6 Martii 1740 cor. Aud. Francisco Ranierio De Maris *pag.* 499 *tom.* 3.
—— Prescriptionis 14 Septembris 1708 cor. Aud. Ascanio Venturini *pag.* 381 *tom.* 3.
—— Præsumptæ Solutionis 9 Iulii 1692 cor. Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 18 *tom.* 9.
—— Præsumptæ Solutionis 12 Febr. 1734 cor. Advoc. Iohanne Meoli *pag.* 537 *tom.* 6.
—— Prætensæ Dotis 5 Aprilis 1740 cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 392 *tom.* 2.
—— Prætensi Crediti 30 Septembris 1711 cor. Advoc. Francesco Chellini *pag.* 270 *tom.* 11.
—— Prætensi Crediti 3 Augusti 1769 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 510 *tom.* 11.
—— Prætensi Crediti 3 Augusti 1778 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 643 *tom.* 7.

Florentina Nullitatis 31 Martii 1701 cor. Aud. Ascanio Venturini pag. 320 tom. 5.
—— Nullitatis Apocæ 29 Febr. 1663 cor. Aud. Flaminio Burghesio pag 162 tom. 5.
—— Nullitatis Capturæ 6 Octobris 1700 cor. Aud. Andrea Farsetti pag. 87 tom 2.
—— Seu Bononien. Nullitatis Conventionis pr. Augusti 1758. cor. Aud. Stephano Querci pag. 483 tom. 9.
—— Nullitatis Donationis ...... 1709 cor. Aud. Iosepho Ciampellio pag. 307 tom. 5.
—— Nullitatis Emphyteusis 31 Martii 1756 cor. Aud. Hieronymo Finetti pag. 457 tom. 1.
—— Nullitatis Obligationis 20 Febr. 1637 cor. Aud. Bartholomæo Caballo pag. 1 tom 3.
—— Nullitatis Obligationis 7 Octobris 1704 cor. Aud. Alexandro Bellutio pag. 434 tom. 1.
—— Nullitatis Obligationis Filiifamilias 27 Maii 1712 cor. Aud. Ottavio Vasoli Piccinini pag. 244 tom. 12.
—— Nullitatis Obligationis 17 Septembr. 1740. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini pag. 532 tom. 5.
—— Nullitatis Transactionis 30 Septembr. 1751 cor. Illustriss. D. Aud. Cosmo Ulivelli pag. 474 tom. 11.
—— Nunciationis novi Operis, & Demolitionis Ædificati 22 Decembr. 1625 cor. Aud. Iohan Marco Bezzardo pag. 39 tom. 1.
—— Nunciationis novi Operis 7 Iunii 1738 cor. Aud. Paulo Sorba pag. 427 tom 11.
—— Obligationis Filiifamilias 25 Aprilis 1745 cor. Aud. Iohanne Meoli pag. 478 tom 7.
—— Obligationis Filiifamilias 25 Septembris 1750 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini pag. 519 tom. 7.
—— Pacti quotæ Litis 18 Martii 1747 cor. Aud. Hieronymo Finetti pag. 395 tom. 9
—— Seu Bononien. Pacti de quota Litis 16 Septembr. 1757. cor. Aud. Iohanne Meoli pag. 525 tom. 8.
—— Participationis 28 Novembris 1676 cor. Tribus Rotæ Audit. pag 193. tom. 12.
—— Pecuniaria 30 Ianuarii 1684 cor. Aud. Ænea Cavalcanti p. 138. t. 6.
—— Pecuniaria 23 Aprilis 1668 cor. Aud. Petro Matthæo Maggio pag. 97 tom. 12.
—— Pecuniarum pr. Aprilis 1699 cor. Aud. Alexandro Bellutio pag. 300. tom. 3.
—— Pecuniaria 6 Iulii 1701 cor. Aud. Andrea Farsetto pag 235 tom. 6.
—— Pecuniaria 15 Septembris 1706 cor. Aud. Andrea Farsetti pag 240 tom. 11.
—— Pecuniaria 14 Septembris 1707 cor. Aud. Ascanio Venturini pag. 375 tom. 3.
—— Pecuniaria 17 Aug. 1708 cor. Aud. Manilio Urbani pag. 413 tom. 3.
—— Pecuniaria, seu Locationis 7 Septembris 1718 cor. Aud. Antonio Gabriele Calderoni pag. 305 tom. 6
—— Eadem ut supra iisdem die, & anno cor. Eodem pag. 316. tom. 6.
—— Pecuniaria 29 Martii 1719 cor. Aud. Iacobo De Comitibus pag. 384 tom. 5.

Florentina Pecuniaria 4 Iulii 1721 cor. Aud. Ottavio Vasoli Piccinini *pag.* 430 *tom.* 5.
—— Pecuniaria 12 Maii 1727 cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 286 *tom.* 12.
—— Pecuniaria, seu Fideicommissi super Prætensa Hypotheca 8 Septembris 1743 cor. Aud. Carolo Villani *pag.* 408 *tom.* 2.
—— Pecuniaria 17 Maii 1746 cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 346 *tom.* 9.
—— Pecuniaria 29 Septembris 1750 cor. Illustriss. D. Audit. Cosimo Ulivelli *pag.* 519 *tom.* 2.
—— Pensionis Domus 15 Octobris 1665 cor. Aud. Matthæo Tiranno *pag.* 67 *tom.* 12.
—— Pensionum Domus 17 Septembr. 1751 cor. Advoc. Quintilio Pellegrini *pag.* 532 *tom.* 7.
—— Eadem ut supra 17 Septembris 1751 cor. Eodem *pag.* 545 *tom.* 7.
—— Pecuniaria 30 Septembris 1762 cor. Aud. Francisco Antonio Agnini *pag.* 495 *tom.* 1.
—— Pecuniaria 14 Maii 1765 cor. Aud. Paulo Philippo Baldigiani *pag.* 553 *tom.* 1.
—— Pœnæ Conventionalis 26 Octobr. 1652 cor. Aud. Flavio Guglielmi *pag.* 20 *tom.* 3.
—— Periurii 14 Septembris 1686 cor. Cancell. Hieronymo Tozzetti *pag.* 150 *tom.* 11.
—— Pignoris 10 Martii 1746 cor. Aud. Assunto Franceschini *pag.* 369 *tom.* 9.
—— Plebaniæ Sancti Petri in Bossolo pr. Iunii 1782 cor. Illustriss. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 661 *tom.* 10.
—— Precepti 14 Octobris 1724 cor. Canc. Archi *pag.* 416 *tom.* 10.
—— Prælectionis 28 Septembris 1779 cor. Illustriss. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 637 *tom.* 8.
—— Prælationis quoad Dotem 29 Septembris 1595 cor. Aud. Sylvio Spannocchio *pag.* 8 *tom.* 8.
—— Prælationis quoad Dotem 26 Iunii 1598 cor. Quinque Rotæ Audit. *pag.* 16 *tom.* 8.
—— Prælationis quoad Dotem pr. Aprilis 1615 cor. Aud. Matthæo Olea *pag.* 23 *tom.* 8.
—— Prælationis 6 Martii 1740 cor. Aud. Francisco Ranierio De Maris *pag.* 499 *tom.* 3.
—— Præscriptionis 14 Septembris 1708 cor. Aud. Ascanio Venturini *pag.* 381 *tom.* 3.
—— Præsumptæ Solutionis 9 Iulii 1692 cor. Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 18 *tom.* 9.
—— Præsumptæ Solutionis 12 Febr. 1734 cor. Advoc. Iohanne Meoli *pag.* 537 *tom.* 6.
—— Prætensæ Dotis 5 Aprilis 1740 cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 392 *tom.* 2.
—— Prætensi Crediti 30 Septembris 1711 cor. Advoc. Francesco Chellini *pag.* 270 *tom.* 11.
—— Prætensi Crediti 3 Augusti 1769 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 510 *tom.* 11.
—— Prætensi Crediti 3 Augusti 1778 cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 643 *tom.* 7.

Flo-

Florentina Prætenfæ Evictionis 30 Aprilis 1688. cor. Aud. Afcanio Venturini *pag.* 207 *tom.* 12.
—— Prætenfæ Excufationis a Tutela 7 Maii 1721 cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 325 *tom.* 1.
—— Prætenfæ Exemptionis 15 Martii 1730 cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 490 *tom.* 5.
—— Prætenfæ Exemptionis fuper iure non fcripto, & confuetudinario huius incliti Dominii eodem die, & anno cor. Eodem *pag.* 500 *tom.* 5.
—— Eadem Prætenfæ exemptionis 15. Martii 1731. cor. Aud. Iacobo De Comitibus fuper obfervantia refcripti *pag.* 599. *tom.* 5.
—— Prætenfi Fideicommiffi 12. Maii 1719. cor. eodem *pag.* 140. *tom.* 7.
—— Eadem ut fupra 12. Maii 1719. cor. eodem *pag.* 158. *tom.* 7.
—— Prætenforum fructuum, feu interefle 6. Augufti 1723. cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 318. *tom.* 2.
—— Prætenfæ Hypothecæ 30. Martii 1581. cor. Tribus Rot. Florent. Aud. *pag.* 6. *tom.* 12.
—— Eadem die 8. Iulii 1582. coram quatuor Rot. Audit. *p.* 16. *t.* 12
—— Prætenfæ Hypothecæ fuper bonis fociorum die 24 Iulii 1595. cor. D. Tribus Auditoribus Rotæ Florentinæ *p.* 115. *tom.* 4.
—— Prætenfi Iuris redimendi 23. Martii 1728. cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 437. *tom.* 6.
—— Prætenforum Legatorum 20. Februarii 1727. cor. Urbani *pag.* 419. *tom.* 10.
—— Prætenfæ Mercedis, & redditionis rationis 13. Septembris 1729. cor. Aud. Martio Venturini *pag.* 139 *tom.* 9.
—— Prætenfæ prælationis 18. Iulii 1783. cor. Illuftrifs. Dom. Aud. Francifco Vernaccini *pag.* 600. *tom.* 11.
—— Prætenfæ reductionis falarii 21. Maii 1749. cor. Aud. Hieronymo Finetti *pag.* 499. *tom.* 7.
—— Prætenfæ redditionis rationis 29. Iulii 1721. cor. Aud. Hieronymo Vieri *pag.* 308. *tom.* 11.
—— Prætenfæ relevationis indemnitatis 1. Decembris 1646. cor. Aud. Francifco Gallefio *pag.* 70. *tom.* 11.
—— Prætenfi Retractus 27. Augufti 1734. cor. Adv. Diotifalvi Mercati, olim Neroni *pag.* 366. *tom.* 2.
—— Seu Figlinen. Prætenfi Retractus 15. Martii 1781. cor. Illuftrifs. Dom. Aud. Iofepho Vernaccini *pag.* 689. *tom.* 8.
—— Prætenfi falarii 20. Februarii 1721. cor. Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 427. *tom.* 6.
—— Prætenfæ fervitutis ne luminibus officiatur 16. Martii 1580. cor. Aud. Malatefta de Malateftis *pag.* 1. *tom.* 8.
—— Prætenfæ Societatis 30. Augufti 1709. cor. Aud. Andrea Farfetti *pag.* 133. *tom.* 2.
—— Primogenituræ de Squarcialupis fuper animalibus 3. Aug. 1728. cor. Aud. Antonio Graffioni *pag.* 254. *tom.* 7.
—— Primogenituræ fuper detractionibus, & fignanter quoad perfonam gravatam cum feqq. 13. Augufti 1734. cor. Aud. Martio Venturini *pag.* 442. *tom.* 10.

Flo-

Florentina Eadem super qualitate Hæredis liberi iisdem die, & anno coram eodem *pag.* 472. *tom.* 10.

—— Eadem super qualitate Inventarii iisdem die, & anno coram eadem *pag.* 511. *tom.* 10.

—— Eadem super prætensa nullitate aditionis, & super domicilio iisdem die, & anno coram eodem *pag.* 549. *tom.* 10.

—— Eadem quoad detractionem annui legati scutor. 2000. iisdem die, & anno coram eodem *pag.* 549. *tom.* 10.

—— Promissionis per Epistolam 8. Octobris 1699. coram Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 305. *tom.* 3.

—— Proxenetici 26. Iunii 1739. cor. Adv. Ioanne Meoli *p.* 291. *t.* 9.

—— Redditionis rationis 22. Ianuarii 1730. cor. Aud. Hieronymo Finetti *pag.* 193. *tom.* 9.

—— Redhibitoriæ Actionis die 23. Septembris 1774. cor. Aud. Francisco Rossi *pag.* 533. *tom.* 12.

—— Reductionis Canonis . . . . cor. Adv. Vincentio de Baldese *pag.* 283. *tom.* 1.

—— Refectionis damnorum 16. Octobr. 1764. cor. Aud. Paulo Philippo Baldigiani *pag.* 511 *tom.* 1.

—— Rei contractæ ad vitam 11. Iulii 1656. cor. Aud. Bartholomæo Bononio *pag.* 110. *tom.* 10.

—— Reintegrationis 30 Martii 1751. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 538. *tom.* 3.

—— Eadem ut supra 30 Martii 1751. cor. eodem *pag.* 546. *tom.* 3.

—— Relevationis 11. Iunii 1719. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 426 *tom.* 5.

—— Renunciationis Societatis 7. Maii 1766. cor. Aud. Benedicto Moneta *pag.* 622. *tom.* 3.

—— Rescissionis Donationis die 10. Maii 1669. cor. Audit. Flaminio Burghesio *pag.* 130. *tom.* 12.

—— Eadem super Confessionibus de Recepto 6 Augusti 1723 cor. Eodem *pag.* 292 *tom.* 2.

—— Eadem super Prætensis Fructibus summarum confessarum, & super capitalibus quæsitis constante matrimonio 6. Augusti 1723 cor. Eodem *pag.* 306 *tom.* 2.

—— Eadem super Iocalibus 6 Augusti 1723 coram Eodem *pag.* 313 *tom* 2.

—— Reservationis seu Restitutionis Lucrorum 6 Augusti 1723 cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 282 *tom.* 2

—— Restitutionis Doris 26. Septembris 1780. cor. Illustriss. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 667. *tom.* 8.

—— Restitutionis in integrum 5. Iulii 1730. cor. Adv. Io. Francisco Quaratesi *pag* 512. *tom.* 5.

—— Restitutionis in integrum 28. Septemb. 1740. cor. Aud. Ioanne Meoli *pag.* 438. *tom.* 7. cum seqq.

—— Seu Clusentina Retentionis die 6. Februarii 1782. cor. Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 614. *tom* 12.

—— Retractus De Generottis 26. Augusti 1679. cor. Aud. Cammillo Finetti *pag.* 21. *tom.* 2.

—— Retractus Coactivi 31. Augusti 1709. cor. Aud. Cammillo Finetti *pag.* 124. *tom.* 8.

Flo-

Florentina Retractus 28. Septembris 1731. cor. Canc. Ant. Maria Montordi *pag.* 611. *tom.* 5.
—— Rotæ Ferreæ 2. Septembris 1688. cor. Aud. Antonio Michalori *pag.* 49. *tom.* 2.
—— Salarii 19. Novembris 1644. cor. Aud. Friderico Marionio *pag.* 1. *tom.* 6.
—— Salarii 3. Septembris 1723. cor. Aud. Manilio Urbani *p.* 205. *t.* 7.
—— Salviani interdicti die 25. Iulii 1651. cor. Aud. Bartholomæo Bononio *pag.* 45. *tom.* 12.
—— Salviani interdicti . . . . . . 1672. cor. Aud. Cosmo Farsetti *pag.* 136. *tom.* 11.
—— Salviani 28. Iunii 1718. cor. Aud. Antonio Gabriele Calderono *pag.* 100. *tom.* 7.
—— Seu Savonen. Falsitatis 15. Aprilis 1652. cor. Aud. Innocentio Massinio *pag.* 77. *tom.* 11.
—— Sindacatus 1. Iulii 1695. coram Audit. Ænea Cavalcanti *pag.* 28. *tom.* 9.
—— Sindacatus 31. Augusti 1742. coram Adv. Ioanne Meoli *pag.* 550. *tom.* 5.
—— Sindacatus 17. Augusti 1770. coram Aud. Francisco Rossi *pag.* 643. *tom.* 3.
—— Societatis 8. Maii 1624. coram Audit. Hectore de Abatis *pag.* 59. *tom.* 11.
—— Societatis de Verdis 23. Octobris 1640. coram Audit. Martio Venturini *pag.* 33. *tom.* 10.
—— Societatis, & Obligationis 29. Martii 1740. cor. Senat. Ioanne Francisco Quaratesi *pag.* 300. *tom.* 9.
—— Societatis, 23. Dec. 1678 cor. Aud. Cosmo Farsetti *pag.* 90. *tom.* 3.
—— Societatis 7. Sept. 1745. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 426. *tom.* 2.
—— Statutaria 29. Octobris 1621. coram Aud. Nicolao Fantonio de Riccis *pag.* 5. *tom.* 7.
—— Statuti 2. Sept. 1684. cor. Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 41. *tom.* 2.
—— Successionis in hæreditate materna 20. Septembris 1610. coram Tribus Audit. Rotæ Florentinæ *pag.* 25. *tom.* 4.
—— Successionis 17. Iunii 1616. cor. Lidio Bovarello *pag.* 29. *tom.* 8.
—— Successionis . . . Novembris 1653. coram Aud. Friderico Marionio *pag.* 43. *tom.* 6.
—— Successionis 12. Septembris 1692. coram Aud. Sebastiano Marini *pag.* 241. *tom.* 5.
—— Successionis de Ricasolis 29. Aprilis 1712. coram Aud. Hieronymo Vieri *pag.* 165. *tom.* 2.
—— Seu Bononien. Successionis 21. Augusti 1737. cor. Aud. Hieronymo Finetti *pag.* 443. *tom.* 11.
—— Successionis 16. Iulii 1765. cor. Aud. Lino Salvetti *pag.* 629. *t.* 2.
—— Supplementi Dotalis 3. Septembris 1748. coram Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 374. *tom.* 4.
—— Tactus 5. Iulii 1687. cor. Enea Cavalcanti *pag.* 186. *tom.* 11.
—— Tactus . . . . 1729. cor. Aud. Martio Venturini *pag.* 354. *t.* 1.
—— Tenutæ 4. Ianuarii 1662. coram Aud. Cordella, & Bononio *pag.* 116. *tom.* 10.

Flo-

Florentina Eadem Tenutæ iisdem die, & anno cor. Eod. *pag.* 130. *tom.* 10.
—— Eadem Tenutæ iisdem die, & anno cor. Eod. *pag.* 156. *tom.* 10.
—— Eadem Tenutæ iisdem, die & anno cor. Eod. *pag.* 175. *tom.* 10.
—— Transactionis de Gherardis 20. Iunii 1705. coram Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 352. *tom.* 3.
—— Eadem Transactionis de Gherardis super bona fide, & utilitate 20 Iunii 1705. cor. Eodem *pag.* 559. *tom.* 3.
—— Eadem Transactions de Gherardis super caducitate iisdem die, & anno coram Eodem *pag.* 366. *tom.* 3.
—— Transactionis 24. Mart. 1746. cor. Aud. Ioanne Meoli *p.* 392. *t.* 1.
—— Trebellianicæ 13. Aug. 1743. cor. Aud. Ioanne Meoli *p.* 446. *t.* 12.
—— Trebellianicæ diei pr. Iunii 1781. cor. Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 593. *tom.* 12.
—— Tutelæ 13. Sept. 1715. cor. Aud. Octavio Piccinini *p.* 301. *t.* 11.
—— Venditionis die 9. Iulii 1605. coram Tribus Rotæ Florentinæ Audit. *pag.* 23. *tom.* 12.
—— Seu Pistorien Venditionis 25. Septembris 1698. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 294. *tom.* 3.
—— Venditionis Prædii super manutentione 12. Septembris 1738. coram Aud. Io. Philippo Paperini *pag.* 554. *tom.* 6.
—— Eadem super bono iure iisdem die, & anno coram Eodem *pag.* 572. *tom.* 6.
—— Uggiæ, seu incisionis Arborum 13. Martii 1582. cor. Tribus Rotæ Florent. Audit. *pag.* 7. *tom.* 10.
—— Uggiæ, seu incisionis Arborum 28. Septembris 1742. cor. Aud. Iacobo Mercati Neroni *pag.* 383. *tom.* 1.
—— Ususfructus . . . Septembris 1691. coram Aud. Ascanio Venturini *pag.* 14. *tom.* 1.
—— Ususfructus 15. Iunii 1714. cor. Aud. Philippo Vergelli *pag.* 34. *tom.* 7.
—— Ususfructus 27. Augusti 1755. coram Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 578. *tom.* 2.
Florianen. Beneficii 19. Aug. 1730. cor. Aud. Philippo Rota *pag.* 271. *t.* 7.
—— Eadem super Computatione vocum alterius medietatis iuris Patronatus iisdem die, & anno cor. Eod. *pag.* 298. *tom.* 7.
—— Eadem super vocum preponderantia iisdem die, & anno cor. Eodem *pag.* 312. *tom.* 7.
Florianen. Donationis 13 Sept. 1715. cor. Aud. Manilio Urbani *p.* 49. *t.* 7.
—— Dotis 9. Septembris 1712. coram Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 291. *tom.* 11.
Galeaten. Evictionis 26. Ianuarii 1728. cor. Aud. Hieronymo Finetti *pag.* 337. *tom.* 1.
—— Prætensæ Successionis, & Dotis 15. Decembris 1716. cor. Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 64. *tom.* 7.
—— Retractus 6. Aprilis 1753. coram Aud. Cosmo Ulivelli *pag.* 623. *tom.* 10.
—— Validitatis Donationis 13. Septembris 1780. cor. Illustriss. Dom. Aud. Cosmo Ulivelli *pag.* 663. *tom.* 8.
Geminianen. Fideicommissi de Cepperellis quoad dotem 27. Ianuarii 1750. coram Adv. Francisco Guerrazzi *pag.* 502. *tom.* 2.

Laterinen. Mensurationis terrarum die 14. Iulii 1647. cor. Aud. Francisco Mengacci *pag.* 101. *tom.* 4.

—— Molendini 29. Septembris 1756. cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 483. *tom.* 8.

Liburnen. Admissionis Testium 12. Septembris 1747. coram Aud. Iacobo Mercati, olim Neroni *pag.* 494. *tom.* 7.

—— Alimentorum 4. Martii 1731. cor. Canc. Francisco Fabbrini *pag.* 516. *tom.* 5.

—— Alimentorum die 26. Martii 1669. cor. Aud. Iohanne Argento *pag.* 115. *tom.* 12.

—— Arrharum 12. Febr. 1736. coram Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 546. *tom.* 6.

—— Assecurationis 15. Iulii 1608. coram Tribus Rotæ Aud. *pag.* 11. *tom.* 10.

—— Assecurationis Navis 15. Augusti 1653. cor. Aud. Blasio Michaloro *pag.* 70. *tom.* 10.

—— Assecurationis Mercium 2. Aprilis 1655. cor. Aud. Flavio Guglielmi *pag.* 99. *tom.* 11.

—— Assecurationis 30. Octobris 1700. cor. Alexandro Didaco Lopez de Uloa *pag.* 225. *tom.* 6.

—— Assecurationis 14. Septembris 1703. cor. Aud. Andrea Farsetti *pag.* 338 *tom.* 3.

—— Eadem Assecurationis super sinistro, sive deterioratione frumenti eiusdem diei 14. Septembris 1703. coram eodem *pag.* 338. *tom.* 3.

—— Eadem Assecurationis super interesse, & expensis eiusdem diei cor. eodem *pag.* 344. *tom.* 3.

—— Assecurationis 6. Iunii 1719. coram Magist. Consul. Maris *pag.* 367. *tom.* 6.

—— Assecurationis 23. Augusti 1742. cor. Adv. Cammillo Piombanti a Secret. Consulum Maris Pisarum *pag.* 455. *tom.* 7.

—— Assecurationis 26. Iunii 1759. cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 556. *tom.* 3.

—— Assecurationis super Navi, & navibus 30. Septembris 1763. cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 487. *tom.* 11.

—— Assecurationis super conditione indebiti . . . . Septembris 1766. cor. Aud. Alexandro Luci *pag.* 457. *tom.* 4.

—— Eadem Assecurationis super compensatione . . . . Septemb. 1766. cor. eodem Luci *pag.* 468. *tom.* 4.

—— Assecurationis 25. Febr. 1780. cor. Aud. Petro Philippo De Morellis *pag.* 604. *tom.* 9.

—— Cambii Maritimi die . . . Iulii 1666. coram Aud. Bartholomæo Cordella *pag.* 71. *tom.* 12.

—— Cambii maritimi 28. Ianuarii 1676. cor. Aud. Petro De Angelis *pag.* 66. *tom.* 3.

—— Eadem quoad sortis restitutionem diei 28. Ianuarii 1676. coram Aud. Petro De Angelis *pag.* 82. *tom.* 3.

—— Cambii maritimi, & Assecurationis 6. Septembris 1720. coram Aud. Manilio Urbani *pag.* 434. *tom.* 3.

—— Cambii maritimi 10. Septembris 1736 coram Aud. Hieronymo Bonfinio *pag.* 324. *tom.* 12.

Liburnen.

Liburnen. **Cambii maritimi 28. Septembris 1759. cor. Aud. Benedicto Moneta** *pag.* 570. *tom.* 3.
—— Eadem Cambii maritimi quoad Successionem Cœnii in locum Wilsony, & Canzinii eiusdem die coram eodem Moneta *pag.* 600. *tom.* 3.
—— Eadem Cambii maritimi quoad Iura Pollazinii, & Angelæ Mariæ Rubelli eiusdem die cor. eodem Moneta *p.* 606. *t.* 3.
—— Censuum 23. Augusti 1695. cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 208. *tom.* 3.
—— Eadem Censuum super solemnitatibus Statutariis 13. Augusti 1695. cor. eodem *pag.* 214. *tom.* 3.
—— Collectæ, & seu Appaltus Sterculinorum 16. Iunii 1733. coram Aud. Antonio Graffioni *pag.* 388. *tom* 11.
—— Concursus Creditorum 30. Iulii 1694. cor. Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 187. *tom.* 3.
—— Concursus Creditorum 15. Iulii 1695. cor. Aud. Sebastiano Marini *pag.* 199. *tom.* 3.
—— Conservationis Indemnitatis die 27. Martii 1670. cor. Aud. Francisco Venturinio *pag.* 146. *tom.* 12.
—— Crediti, & Fructuum 20. Augusti 1729. coram Adv. Antonio Graffioni *pag.* 464. *tom.* 3.
—— Depredationis die 1. Augusti 1675. coram Aud. Petro Matthæo Maggio *pag.* 185. *tom.* 12.
—— Emphyteusis, seu Hypothecæ 8. Aprilis 1705. cor. Adv. Francisco Maria Chellini *pag.* 347. *tom.* 3.
—— Emptionis, & Venditionis 19 Augusti 1718. cor. Aud. Antonio Gabriele Calderoni *pag.* 425. *tom.* 3.
—— Executionis die 22. Februarii 1674. cor. Aud. Cammillo Finetti *pag.* 176. *tom.* 5.
—— Exemptionis 6. Decembris 1700. cor. Aud. Zaccaria Serapto *pag.* 97. *tom.* 2.
—— Exemptionis 16. Februarii 1708. coram Aud. Zaccaria Serapto *pag.* 279. *tom.* 1.
—— Exhibitionis librorum 9. Decembris 1688. coram Audit. Ænea Cavalcanti *pag.* 136. *tom.* 3.
—— Garophanorum 15. Iunii 1650. cor. Aud. Hieronymo Canossa *pag.* 66. *tom.* 10.
—— Hæreditatis 10. Augusti 1668. coram Aud. Cosmo Farsetti *pag.* 245. *tom.* 10.
—— Hypothecaria 31. Ianuarii 1691. coram Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 156, *tom.* 3.
—— Eadem Hypothecaria super Retrodonatione 31. Ianuarii 1691. cor. eodem Cavalcanti *pag.* 162. *tom.* 3.
—— Incompetentiæ 30. Decembris 1692. cor. eodem Cavalcanti *pag.* 177. *tom.* 3.
—— Eadem Incompetentiæ super remissione Causæ ad Iudicium concursus in Urbe 20. Decembris 1692. cor. eodem Cavalcanti *pag.* 182. *tom.* 3.
—— Legatorum 31. Ianuarii 1748. cor. Canc. Antonio Maria Montordi *pag.* 492. *tom.* 2.

Liburnen. Literarum Cambii 3. Maii 1665. cor. Aud. Bartholomæo Cordella *pag.* 128. *tom.* 4.
—— Literarum Cambii 28. Iunii 1686. cor. Aud. Ænea Cavalcanti *pag.* 196. *tom.* 5.
—— Mandati 15. Aprilis 1719. cor. Aud. Antonio Gabriele Calderoni *pag.* 111. *tom.* 7.
—— Seu Florentina Nullitatis capturæ 22. Iulii 1672. cor. Aud. Cosmo Farsetti *pag.* 115. *tom.* 6.
—— Nullitatis Contractus 11. Iulii 1736. cor. Aud. Hieronymo Bonfini *pag.* 404. *tom.* 11.
—— Nullitatis Executionis 19. Septembris 1752. cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 451. *tom.* 9.
—— Nullitatis obbligationis filii familias 2. Ianuarii 1687. cor. Aud. Cosmo Finetti *pag.* 123. *tom.* 3.
—— Nullitatis Tenutæ 10. Ianuarii 1686. cor. eodem Farsetti *pag.* 110. *tom.* 3.
—— Pecuniaria 30. Iulii 1709. cor. Philippo Luci S. R. C. Audit. *pag.* 243. *tom.* 4.
—— Prælationis Hypothecæ 16. Februarii 1666. cor. Aud. Iohanne Argenti *pag.* 63. *tom.* 3.
—— Prætensæ exemptionis 31. Iulii 1716. cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 86. *tom.* 9.
—— Prætensæ incompetentiæ 29. Decembris 1687. cor. Aud. Cosmo Farsetti *pag.* 118. *tom.* 3.
—— Prætensæ Mercedis 22. Maii 1731. cor. Aud. Martio Venturini *pag* 348. *tom.* 11.
—— Prætensæ Prælationis 17. Augusti 1741. cor. Adv. Petro Antonio Gioia *pag.* 518. *tom.* 3.
—— Eadem Prætensæ prælationis quoad apocham 2. Aprilis 1738. eiusdem diei 17. Augusti 1741. cor. eodem Adv. Gioia *pag.* 531 *tom.* 3.
—— Prætensæ Venditionis Domus 7. Septembris 1665. cor. Aud. Iohanne Argento *pag..* 62 *tom,* 12.
—— Prætensæ Venditionis Frumenti 12 Iulii 1736. cor. Aud. Hieronymo Benfinio *pag.* 317. *tom.* 12.
—— Recessus a conductione 14. Augusti 1648. cor. Aud. Iulio Cæsare Leonardi *pag.* 61. *tom.* 10.
—— Redhibitoriæ 22. Ianuarii 1750. coram Consulibus Maris *pag.* 596. *tom.* 10.
—— Rescripti 7. Maii 1638. cor. Aud. Cammillo Finetti *p.* 101. *t.* 3.
—— Serici die 8. Iunii 1667. coram Tribus Rotæ Auditoribus *pag.* 89. *tom.* 12.
—— Sindacatus die 12. Aprilis 1669. cor. Aud. Flaminio Burghesio *pag.* 120. *tom.* 12.
—— Societatis, sive Accomanditæ 10. Iunii 1667. cor. Aud. Emilio Luci *pag.* 132. *tom.* 4
—— Successionis 15. Martii 1669. coram Aud. Ioanne Argento *pag.* 111. *tom.* 12.
—— Successionis ab intestato die 28. Septembris 1668. cor. Aud. Cosmo Farsetto *pag.* 108. *tom.* 12.

Lu-

Lusanen. Nullitatis Donationis die 18. Iulii 1783. cor. Illustriss. D. Aud. Guidone Arrighi *pag.* 627. *tom.* 12.

Massen. Fideicommissorum, & Manutentionis 20. Iunii 1760. coram Aud. Ioanne Meoli *pag.* 474. *tom.* 12.

Miniaten. Affictus 6. Septembris 1714. cor. Aud. Octavio Vasoli Piccinini *pag.* 383. *tom.* 3.

—— Indebiti 10. Iulii 1692. coram Audit. Ænea Cavalcanti *pag.* 167. *tom.* 3.

Montis Magni Aquarum 22. Septembris 1779. cor. Aud. Bernardino Buratti *pag.* 656. *tom.* 10.

Montis Politiani Fideicommissi 17. Iulii 1711. cor. Aud. Iosepho Ciampelli *pag.* 327 *tom.* 5.

Montis S. Sabini Census 21. Aprilis 1718. cor. Aud. Ioan. Baptista De Cerretanis *pag.* 364. *tom.* 5.

Montis S. Savini Reintegrationis 17. Maii 1775. coram Aud. Bernardino Buratti *pag.* 658. *tom.* 6.

Montis Varchi Salviani 27. Ianuarii 1655. cor. Aud. Carolo Blanchellio *pag.* 125. *tom.* 4.

Mutilianen. Dotis 31. Iulii 1670. cor. Aud. Cosmo Farsetti *pag.* 77. *tom.* 8.

Mutilianen. Locationis 14. Decembris 1717. cor. Aud. Antonio Gabriele Calderono *pag* 91. *tom.* 7.

—— Prætensæ qualitatis hereditariæ 21. Maii 1721. cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 332. *tom.* 1.

—— Retractus 4. Aprilis 1761. coram Aud. Benedicto Moneta *pag.* 610. *tom.* 3.

Pecciolen. Revidicationis, seu Reintegrationis 30. Septembris 1756. coram Audit Paulo Philippo Baldigiani *pag.* 464. *tom.* 1.

Petrasanten. Commendæ Campanæ de anno 1700. cor. Dom. Archiepiscopo Thoma della Gherardesca *pag.* 328. *tom.* 3.

Petrasancten. Iurispatronatus 13 Septembris 1751. cor. Aud. Petro Brogiani *pag* 548 *tom* 2.

—— Legati usufructus 17. Augusti 1721. cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 268. *tom* 2

—— Præt. Condemn. Expens. 11. Septemb. 1725. cor. Canc. Bartholomæo Archi *pag.* 240. *tom.* 7.

—— Eadem Super Donatione iisdem die, & anno cor. eodem *pag.* 245. *tom.* 7.

Petrasancten. Prætensæ Successionis 9. Septembris 1693. cor. Aud. Ascanio Venturini *pag.* 265. *tom.* 5.

Pientina Nullitatis Testamenti 27. Septembris 1774. cor. Illustriss. Dom. Aud. Pompeo a Mulazzo Signorini *pag.* 554 *tom.* 9.

—— Nullitatis Testamenti 31. Augusti 1778. coram Aud. Antonio Marchi *pag.* 572. *tom.* 11.

Pisana Commendæ de Nervis 3. Septembris 1779. cor. Illustriss. Dom. Aud. Bartholomæo Raffaelli *pag* 591. *tom.* 9.

—— Commendæ de Nervis 17 Martii 1780. cor. Senat. Alexandro Luci, olim Rotæ Florent. Aud. *pag.* 624. *tom* 9.

—— Damnorum 24. Maii 1656. coram Aud. Friderico Marioni *pag.* 32. *tom.* 1.

Pisana Devolutionis Bonorum 9. Iulii 1751. cor. Illustriss. Dom. Aud. Cosmo Ulivelli *pag.* 525. *tom.* 2.
—— Super identitate Bonorum 9. Iulii 1751. cor. eodem Ulivelli *pag.* 542. *tom.* 2.
—— Devolutionis Bonorum 22. Septembris 1767. cor. Canc. Antonio Maria Montordi *pag.* 633. *tom.* 3.
—— Emphyteusis 13. Augusti 1696. cor. Aud. Alexandro Bellutio *pag.* 203. *tom.* 6.
—— Emphyteusis 22. Martii 1739. coram Aud. Iohanne Meoli *pag.* 585. *tom.* 6.
—— Fideicommissi de Tittis 26. Septembris 1769. cor. Aud. Alexandro Luci *pag.* 481. *tom.* 4.
—— Incompetentiæ, seu Civilitatis 6. Novembris 1627. coram Aud. Cesare Nuto *pag.* 64. *tom.* 11.
—— Iurispatronatus . . . Novembris 1719. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 390. *tom.* 6.
—— Legati 13. Martii 1564. cor. quinque Aud. *pag.* 1. *tom.* 11.
—— Pecuniaria 1. Augusti 1772. cor. Aud. Alexandro Luci *pag.* 635. *tom.* 6.
—— Pecuniaria 9. Septembris 1776. cor. Aud. Francisco Rossi *pag.* 575. *tom.* 8.
—— Prætensæ Nullitatis Contractus, seu Lesionis 6. Septembris 1720. cor. Aud. Manilio Urbani *pag* 309 *tom.* 1.
—— Prætensæ refectionis damnorum 23. Septembris 1743. cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 385. *tom.* 8
—— Prætensæ Renovationis 7 Februarii 1777. cor. Illustriss. D. Aud. Horatio Fenzi *pag.* 639. *tom.* 10.
—— Prætensi Salviani 13. Augusti 1737. cor. Audit. Iosepho Bizzarrini *pag* 367. *tom.* 1.
—— Prætensæ Successionis 20. Augusti 1774. cor. Aud. Petro Brogiani *pag.* 650. *tom.* 6.
—— Retractus 2 Augusti 1744. cor. Aud. Ioanne Meoli *p.* 320. *t* 4.
—— Seu Riparbellæ Bonorum Emphyteut. 12 Iunii 1745. cor. Adv. Francisco Guerrazzi *pag.* 608. *tom.* 6.
—— Solutionis Canonis 12. Septembris 1770. coram Aud. Francisco Rossi *pag.* 517. *tom.* 4
—— Successionis 15. Decembris 1620. cor. Aud. Ant. Diatzpinto *pag.* 35. *tom.* 11.
—— Successionis 18. Martii 1778. cor. Aud. Iosepho Bizzarrini *pag.* 619 *tom.* 7.
—— Validitatis Carcerationis 31 Iulii 1668. cor. Aud. Cosmo Farsetti *pag.* 105. *tom.* 6.
Piscien. Commendæ 5. Septembris 1741. cor. Aud. Ioanne Meoli *pag.* 321. *tom.* 8.
—— Eadem Commendæ 5. Septembris 1741. coram Aud. Ioanne Meoli *pag.* 328. *tom.* 8.
—— Eadem Commendæ 5. Septembris 1741. cor. eodem *pag.* 333. *t.* 8.
—— Dotis 2. Martii 1684. coram Aud. Cosmo Farsetti *p.* 149 *t.* 6.
—— Fructuum Cambii 24. Decembris 1772. cor. Aud. Petro Brogiani *pag.* 639. *tom.* 6.

Piscien.

Piscien. Nullitatis Obbligationis filii familias 12. Augusti 1732. cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 368. *tom.* 7.

—— Quartæ Uxoriæ 5. Martii 1547. cor. Aud. Nicolao Mario Vandini *pag.* 1. *tom.* 4.

—— Quartæ Uxoriæ 10. Iunii 1548. cor. Aud. Ludovico Tranchedino *pag.* 19. *tom.* 4.

—— Retractus Coactivi 5. Septembris 1730. cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 248. *tom.* 8.

—— Successionis super fructibus 16. Septembris 1718. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 350. *tom.* 6.

—— Eadem . . . . Iisdem die, & anno cor. eodem *p.* 354. *t.* 6.

Pistorien. Amministrationis 28. Ianuarii 1702. cor. Io. Iacobo Scarfantoni *pag.* 241. *tom.* 6.

—— Aretina, & Mutilianen. Commendarum 14 Septembris 1725. cor. Aud. Antonio Gabriele Calderono *pag.* 171. *tom.* 8.

—— Commendæ De Belluccis 11. Martii 1683. cor. Aud. Cammillo Finetti *pag.* 266. *tom.* 10.

—— Confessionis Dotis 14. Septembris 1694. cor. Aud. Roberto Pandolfini *pag.* 191. *tom.* 6.

—— Domorum 28. Maii 1685. cor. Aud. Sebastiano De Marinis *pag.* 185. *tom.* 5.

—— Fideicommissi 29. Martii 1765. cor. Aud. Iohanne Meoli *pag.* 347. *tom.* 1.

—— Iurispatronatus 23. Iunii 1700. cor. Aud. Carolo Bizzarrini *pag.* 212. *tom* 4.

—— Successionis 18 Aprilis 1673. cor. Aud. Cosmo Farsetto *p.* 177. *t.* 12.

—— Successionis 8. Iulii 1776. cor. Aud. Francisco Rossi *p.* 572. *t.* 9.

Pitilianen. Salviani 2. Septembris 1744. cor. Adv. Cosmo Peregrini *pag.* 327. *tom.* 4.

Plebis S Stephani Successionis super animalibus 7. Augusti 1731. cor. Aud. Manilio Urbani *pag.* 328. *tom.* 7.

Podiibonitien. Prætensæ servitutis itineris . . . . . . 1735. cor. Aud. Ant. Domenico Novelli *pag.* 418. *tom.* 7.

Pomarancen. Donationum, & Testamenti . . . Ianuarii 1723. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 196. *tom.* 7.

Pontremulen. Annuæ Præstationis diei 2. Octobris 1770. cor. Illustriss. Dom. Aud. Cosmo Ulivelli *pag.* 503. *tom.* 12.

—— Reintegrationis 13. Septembris 1736. cor. Aud. Marco Philippo Bonfini *pag.* 410. *tom.* 11.

Praten. Annuæ Subventionis . . Augusti 1690. cor. Aud. Cammillo Finetti *pag.* 336. *tom.* 10.

—— Ædificii 25. Septembris 1732. coram Aud. Antonio Dominico Novelli *pag.* 222. *tom.* 9.

—— Eadem Super expensis eiusdem diei, & anni cor. eodem *pag.* 401. *tom.* 9

—— Commendæ 24. Iulii 1696. cor. Aud. Ascanio Venturini *pag.* 219. *tom.* 11.

—— Fideicommissi De Rocchis 9. Maii 1704. cor. Aud. Gregorio Luci *pag.* 132. *tom.* 2.

—— Iuris Patronatus 10. Februarii 1711. cor. Aud. Iosepho Ciampelli *pag.* 75. *tom.* 9.

Praten. Locationis 26. Ianuarii 1753. cor. Aud. Francisco Ant. Agnini *pag.* 466. *tom.* 9.
—— Solutionis Decimæ 27. Iulii 1782. cor. Illustriss. D. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 645. *tom.* 8.
—— Transactionis 26. Ianuarii 1726. cor. Aud. Hieronymo Vieri *pag.* 250. *tom.* 12.
Puppien. Dotis, & Renunciationis 28. Augusti 1759. cor. Canc. Antonio Maria Montordi *pag.* 506. *tom.* 9.
Sanctæ Floræ Iurispatronatus 19. Februarii 1761. cor. Audit. Petro Brogiani *pag.* 430. *tom.* 4.
S. Geminiani Supplementi Dotis 4. Aprilis 1653. cor. Aud. Carolo Blanchello *pag.* 37. *tom.* 6.
Senen. Alluvionis 29. Iulii 1699. cor. Farsetti *pag.* 351. *tom.* 10.
—— Seu Senalongen. Aquarum 24. Septembris 1736. coram Aud. Carolo Nicolao Villani *pag.* 340. *tom.* 12.
—— Concursus Creditorum 13. Septembris 1759. coram Aud. Petro Brogiani *pag.* 404. *tom.* 4.
—— Seu Turriten. Contributionis 26. Martii 1735. cor. Aud. Carolo Nicolao Villani *pag.* 230. *tom.* 9.
—— Fideicommissi De Saputis 7. Iunii 1771. cor. Illustriss. D. Aud. Pompeo Da Mulazzo Signorini *pag.* 541. *tom.* 4.
—— Iocalium 13. Septembris 1725. cor. Aud. Nicolao Incontri *pag.* 159. *tom.* 8.
—— Legati 21. Maii 1633. coram Audit. Hieronymo Canossa *pag.* 37. *tom* 8.
—— Libertatis Bonorum diei 29. Martii 1751. cor. Canc. Antonio Maria Montordi *pag.* 457 *tom.* 12.
—— Seu Asinalongen. Nullitatis Testamenti, seu præt. Fideicommissi 11. Augusti 1770. cor. Illustriss. Dom. Aud. Pompeo da Mulazzo Signorini *pag.* 517. *tom.* 11.
—— Pecuniaria super promissione de ratho 26. Iulii 1746. coram Aud. Alexandro Luci *pag.* 363. *tom.* 4.
—— Prætensæ unionis 11. Septembris 1777. cor. Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vernaccini *pag.* 612. *tom.* 8
Seravitien. Donationis 22. Augusti 1777. cor. Illustriss. Dom. Aud. Iosepho Vinci *pag.* 587. *tom.* 8.
Terræ Solis Aquarum 8. Maii 1699 coram Aud. Carolo Bizzarrini *p.* 1. *tom.* 1.
Veneta Cerarum 23. Augusti 1715. cor. Adv. Bernardino Perelli *pag.* 389. *tom.* 10.
—— Seu Liburnen. Pecuniaria 24. Ianuarii 1689. cor. Aud. Sebastiano Marini *pag.* 327. *tom.* 10.
Vicipisani Prætensæ Nullitatis Executionis 30. Aprilis 1783. cor. Illustriss. Dom. Aud. Ignatio Maccioni *pag.* 594. *tom.* 11.
Volaterrana Cappellaniæ . . . Novembris 1719. cor. Aud. Iacobo De Comitibus *pag.* 414. *tom.* 6.
—— Iuris nominandi Puellam super manutentione 23. Iunii 1729 cor. Aud. Hieronymo Finetti *pag.* 350. *tom.* 1.
—— Successionis quoad Augumentum Dotis 12. Septembris 1780. cor. Illustriss. D. Audit. Iosepho Vernaccini *pag.* 655. *tom.* 8.

INDEX

THESAURUS DECISIONUM SELECTARUM ROTÆ FLORENTINÆ IN COMPENDIUM REDACTUS

ET AD MODUM INDICIS IN SINGULAS MATERIAS DISTRIBUTUS.

ABBREVIATURÆ.

Abbreviaturæ extenduntur, secundum naturam contractus, cui adiiciuntur *tom.* 11. *dec.* 18. *num.* 28.

ABDICATIO.

Verbum *consigno* non semper indicat abdicationem proprietatis, & dominii *tom.* 12. *dec.* 38. *num.* 24.

ABLATIVUS.

Ablativus absolutus importat conditionem *tom.* 1. *dec.* 15. *n.* 90. & 91. amplia *tom.* 5. *dec.* 18. *n.* 14.

Ablativus absolutus formam inducit *tom.* 6. *dec.* 12. *n.* 15.

ABSENS.

Statutum Florentinum *lib.* 2. *rubr.* 39. disponit, quod absenti, & ignoranti acquiri potest, dum aliquis pro prædictis stipulatur *t.* 3. *dec.* 57. *n.* 14.

Descriptio non substinetur in præiudicium absentis, non constito de eiusdem mandato *tom.* 4 *dec.* 18. *n.* 13.

Quod quidem mandatum debet esse speciale *tom.* 4. *dec.* 18. *n.* 14.

Legis ignorantia non debet ei nocere qui de tempore promulgationis, & antea, & postea erat absens, & alibi degebat *tom.* 4. *dec.* 18. *n.* 25.

Lex pœnalis non afficit absentem iuste ignorantem, etiam quando nullitas inducitur per modum pœnæ *tom.* 4. *dec.* 18. *n.* 27. & 28.

In absente probabilis est ignorantia *tom.* 5. *dec.* 33. *n.* 11.

Hoc tamen Mantuæ non observatur ob Leges particulares *tom.* 5. *dec.* 33. *num.* 13.

Sublimita limitationem, si distantia a loco proclamatum modica sit *tom.* 5. *dec.* 33. *n.* 14.

Declara sublimitationem, ut absentia per decem milliaria non dicatur modica *tom.* 5. *dec.* 33. *n.* 16.

Immo sufficere ad hunc effectum permanentiam extra Civitatem vel locum, ubi publicata fuerunt Edicta *tom.* 5. *dec.* 33. *n.* 17.

In Edictis suspicientibus factum Civitatis sufficit absentia a Civitate, in respicientibus factum Diœcesis sufficit absentia a Diœcesi *tom.* 5. *dec.* 33. *n.* 18.

Amplia ut nec noceat quod quis sit

loco vicino, nisi solitus sit conversari in loco, ubi fuit publicatum Bannum *tom.* 5. *dec* 33. *num.* 19. Contrariæ auctoritates declarantur *num.* 23.

Administratio bonorum absentis danda est ei, ad quem in casu mortis hæreditas pervenire debet *tom.* 6. *dec.* 24. *num.* 4.

Qui petit curam bonorum absentis probare debet supervivemtiam eiusdem *tom.* 6. *dec.* 24 *num.* 26.

Ut sit locus curatori bonorum absentis sufficit decursus annorum quinque sine nuncio, quo lapso tempore locus fit legitimo successori *tom.* 6. *dec.* 24. *num.* 27. & 28.

Ob defectum mandati stipulatio a tertio facta pro absente, ab eo facta intelligitur tamquam negotiorum gestore pro absente, & actio utilis ab absente non acquiritur nisi per acceptationem, ratificationem, vel cessionem *tom.* 6. *dec.* 36. *num.* 27. 28 & 29. ubi licet ex acceptatione subsecuta actio acquiratur ea fieri debet re integra non post sinistrum navis *n.* 30.

Stipulatio assecurationis absentium personas comprehendere non potest quæ non sint expresse nominatæ *tom.* 6. *dec.* 36. *n.* 34.

Declaratur *Text. in Leg. si ita stipulatus* 126. *§. Grisogonus ff. de verb. oblig. tom.* 6. *dec.* 36. *n.* 35.

Sententia rite, & recte lata contra absentem, pro quo constitutus fuerat curator ad litem, eundem afficit veluti si præsens fuisset *tom.* 9. *dec.* 40. *n.* 15.

Actus iudicialis, vel extraiudicialis non citatis, & absentibus non nocet *tom.* 12. *dec.* 50. *n.* 4.

ABSENTIA.

Absentia est coniectura ignorantiæ *tom.* 11. *dec.* 11. *n.* 11.

Absentia Creditoris non impedit præscriptionem tricenariam *tom.* 2. *dec.* 24. *n.* 64.

Negligens, & non impeditus agere, hanc præscriptionem evitare non potest *tom.* 2. *dec.* 24. *n.* 65.

ABSOLUTIO.

Absolutio ab iuramento prodest ne impetrans incurrat periurium de cætero eadem virtus quæ ex iuramento contractui accedit etiam præstita absolutione salva permanet *tom.* 9. *dec.* 5 *n.* 7.

Ab iuramento absolutus potest agere contra iuramentum *tom.* 11. *decis.* 15. *n.* 77.

Quando probationes Actoris sunt in se imperfectæ, Reus est absolvendus ab observatione iudicii *tom.* 12. *dec.* 39. *num.* 19.

Per quam absolutionem consulitur indemnitati utriusque collitigantis *tom.* 12. *dec.* 39. *n.* 20.

ABSTENSIO.

Filiis competit beneficium abstensionis ab hæreditate paterna *tom.* 11. *dec.* 22. *num.* 58.

Abstensio non præsumitur, nisi probetur, nec resultat ex actibus negativis *tom.* 11. *dec.* 22. *n.* 59.

Abstensio indiget actu exteriori positivo, qui eam convincat *tom.* 11. *dec.* 22. *n.* 60.

Beneficium abstinendi non competit filio quando agitur de opulenta hæreditate *tom.* 11. *dec.* 22. *n.* 61.

In terminis abstensionis actus debent esse per necesse concludentes *tom.* 9. *dec.* 13. *n.* 65

ABSURDUM.

Verba sunt impropriandа ad evitandum absurdum *tom.* 12. *dec.* 26. *n.* 28.

Verborum proprietati est inhærendum ne absurdum sequatur *tom.* 12. *dec.* 26. *n.* 29.

In interpretatione voluntatis Contrahentium absurdum vitandum est *tom.* 8. *dec.* 41. *n.* 11.

Ut vitetur absurdum, quæcumque recipienda est interpretatio *tom.* 9. *dec.* 2. *n.* 8.

Dictio *alii* ut evitetur absurdum repetere debet qualitatem præcedentem mercaturæ, vel artis ad terminos

minos Statuti Mercantiæ *tom.* 9. *dec.* 2. *n.* 9.

Ad vitandum absurdum verba Statuti &c. sunt restringenda *tom.* 9. *dec.* 4. *n.* 85.

Absurdum, quod non admissa repetitione masculinitatis, essent melioris conditionis Fœminæ transversales, quam descendentes communiter a Tribunalibus reicitur *tom.* 4. *dec.* 22. *n* 20.

Et penitus cessat quando Testator Fœminis descendentibus de congrua dote providerat, quæ provisio Fœminis transversalibus deficiens operatur, ut facilius comprehensæ censeantur sub communi vocabulo *Senioris tom.* 4 *dec.* 22. *n.* 21.

Maximum esset absurdum, si admissa repetitione masculinitatis Fœmina agnata excluderetur a persona omnino extranea *tom* 4. *dec.* 22. *n.* 22.

ABUNDANTIA.

Optimi Principis est precipuum rerum copiam inter subditos conservare *tom.* 12. *dec.* 37 *n.* 6.

ACCEPTANS ACCEPTATIO.

Scienter acceptans bona alicui oneri subiecta, illam cum suis oneribus acceptasse censetur *tom.* 12. *decis.* 26. *num.* 50.

Acceptanti literas imputandum est si nescivit statum Debitoris *tom.* 5. *dec.* 19. *num.* 65.

Decoctio Scribentis Literas Cambii cedit damno Mandatarii acceptantis non adiecti, qui tamquam simplex Procurator habetur *tom.* 8. *decis.* 32. *num.* 1.

Sequuta decoctione post Literarum acceptationem periculum, & damnum sentit acceptans *tom.* 8. *dec.* 32. *n.* 2.

Post decoctionem cessat consensus acceptantis, & scribentis mandatum *tom.* 8. *dec.* 32. *n.* 3.

Mandato de solvendo acceptato, nequit Mandatarius solutionem effugere, quamvis scribens decoxerit *tom.* 10. *dec.* 28. *n.* 29 & 32.

Si statim post acceptatas literas, seu mandatum sequetur decoctio Scribentis, acceptans excusatur a solutione ex ignorantia iusta, & probabili, secus vero si facile scire poterat decoctionem *tom.* 10. *dec.* 28. *num.* 33.

Acceptatio Apocæ ostendit acceptantis approbationem omnium gestorum, ac narratorum præsertim concurrente actu positivo consignationis *tom.* 3. *dec.* 32. *num.* 28. & 31.

Quoad acceptationem standum est assertioni eius, qui epistolam acceptasse fatetur *tom.* 3. *dec.* 41. *n.* 36.

Ubi acceptationi præcessit Scribentis decoctio, quæ ab Acceptante ob loci distantiam fuerat ignorata, acceptatio ipsa habetur pro non facta *tom* 3. *dec.* 54 *n.* 1.

Acceptans etenim se obligasse intelligitur rebus in eodem statu manentibus *tom.* 3. *dec.* 54. *num.* 2.

Qui promittit se accepturum literas, tunc obligatur, & acceptatio subsecuta censetur facta in executionem primæ obligationis *tom.* 3. *dec.* 54. *num.* 4.

Controversum est, an responsio acceptantis Scribenti data de adimplenda tracta importet simplicem promissionem, seu veram obligationem *tom* 3. *dec.* 54 *num.* 5. 6.

Ex literis Cambii duplex oritur Scribentis mandatum, alterum erga personam, quæ debet solvere, alterum erga illam, quæ debet exigere *tom.* 3 *dec.* 54. *num.* 8.

Utrumque autem consumari dicitur, cum per acceptationem alter alterum in Debitorem, & respective in Creditorem agnoscit *tom.* 3. *dec.* 54. *num.* 9.

Acceptatione sequuta non potest amplius utrumque mandatum per Scribentem revocari in præiudicium Iuris tertio Creditori quæsiti *tom* 3. *dec.* 54 *num.* 10.

Bene tamen revocari potest antequam sequuta sit acceptatio, quia tunc nondum quæsita est Creditori actio

tom.

tom 3. *dec*. 54. *num*. 11.
Decoctio sequuta post acceptationem non aufert validitatem solutioni cambialis *tom*. 8. *dec*. 28. *num*. 1.
Contractus Cambii recipit suam perfectionem ex Literarum acceptatione *tom*. 8. *dec*. 32. *num*. 21.
Nomen debitoris, & signanter illud expressum in literis cambii censetur acceptatum pro solvendo non pro soluto, & ante sequutam solutionem scribens non liberatur *tom*. 9. *dec*. 19. *n*. 37. & 38.
Est absurdum, quod mandatum de solvendo revocari possit post acceptationem utriusque Mandatarii *tom*. 10. *dec*. 28. *num*. 17.
Mandatum ad exigendum si sit acceptatum parit actionem contra Scribentem, ut impleat quæ promisit *tom*. 10. *dec*. 28 *num* 21. & 26.
In competentibus alternative ex acceptatione unius quis sibi præiudicat in alio *tom*. 10. *dec*. 39. *n*. 9.
Per acceptationem legati relicti sub conditione renunciationis falcidiæ, censetur renunciatum falcidiæ, etiam si hæres nesciat falcidiam prohiberi non potuisse *tom*. 10. *decis*. 39. *num*. 20.
Acceptatio hæreditatis eruitur etiam ex actibus qui citra nomen hæredis fieri nequeunt *tom*. 11. *decis*. 35. *num*. 6.
Acceptans scripturam in parte tenetur illam in aliis connexis acceptare *tom*. 9. *dec*. 24. *n*. 53.
Quando agitur de donatione, aliisque lucrativis actibus, sola scientia æquipollet acceptationi *tom*. 3. *dec*. 41. *num*. 37.
Ac propterea sola scientia donationis inducit acceptationem illius, etiamsi ex coniecturis, & præsumptionibus deducatur *tom*. 3. *decis*. 41. *num*. 38. & 39.
Quoties Donatarius rem donatam in iudicio petit, acceptatio non potest in dubium revocari *tom*. 3. *decis*. 41. *num*. 40.
Acceptatio non requiritur in actu gesto favore Loci Pii, cum Deum ipsum acceptare præsumatur *tom*. 3. *dec*. 57 *n*. 6
Intellige quando actus immediate dirigitur in ipsum Deum *tom*. 3 *dec* 57. *num*. 7.
Vel quando fuit iuramento vallatus *tom*. 3. *dec*. 57. *num*. 8.
Vel quando agitur de contractibus, mere lucrativis, velut de donatione simpliciter gratuita *tom*. 3. *dec*. 57. *num*. 9.
Secus quando agitur de contractibus correspectivis, & mistis, cum onere aliquid prestandi, seu solvendi *tom*. 3. *dec*. 57. *num*. 10.
Acceptatio cessionis resultat ex scientia illius *tom*. 3. *dec*. 57. *num*. 11.
Scientia ad effectum acceptationis debet concludenter probari *tom*. 3. *dec*. 57. *num*. 12.
Acceptatio, & scientia præsumitur in actibus mere lucrativis, non autem in onerosis *tom*. 3. *dec*. 57. *n*. 13.
Acceptatio Donatarii prodest Condonatariis *tom*. 4 *dec*. 7. *num*. 23.
Eiusque stipulatio pro omnibus Donatariis operatur, ut in concessione compræhensi, ordine successivo vocati dicantur ad bona donata *tom*. 4. *dec*. 7. *num*. 24.
Laudum notorie iniustum non est exequendum si actus acceptationis fuerint erronei *tom*. 4. *dec* 57. *n*. 52.
In his, quæ sunt Iuris nullus actus acceptationis nocere potest Acceptanti *tom*. 4. *dec* 47. *num*. 53.
Addito præsertim defectu solemnitatum, qui operatur nullitatem singulorum actuum acceptationis Laudi *tom*. 4. *dec*. 47. *num*. 54.
Caducitatis acceptatio, & declaratio est initium moræ *tom*. 6. *dec*. 32. *n*. 3.
Acceptatio donationis mortis causa sufficit etiam tacita elicita ex præsentia donatarii, qui non contradicit *tom*. 9. *dec*. 23. *n*. 84. 85.
Per acceptationem mandati dicitur initus contractus irrevocabilis favore.

re Mandantis *tom.* 10. *dec.* 26. *n.* 7.
Mandatum fit irrevocabile, ubi Creditor Mandantis acceptavit mandatum, & Mandatarius solvere promisit *tom.* 10. *dec.* 28. *num.* 12.
Mandatum de solvendo nequit revocari ubi secuta est acceptatio illius qui debet solutionem recipere, quamvis Mandatarius non acceptaverit adhuc mandatum *tom.* 10 *dec.* 28. *num.* 15

ACCESSORIUM.

Accessorium sequitur naturam sui principalis *tom.* 2. *dec.* 7. *num.* 14.
Debile est fundamentum super consequentia accessorii ad Principale *tom.* 4. *dec.* 13. *num.* 40.
Vitiato Principali durat accessorium ubi non eadem militat ratio cessationis *tom.* 4. *dec.* 13. *num.* 41.
Accessorium non potest esse maior Principalis *tom* 8. *dec.* 36 *num* 61.

ACCESSUS.

Probatio per accessum præfertur omnibus aliis probationibus *tom.* 8 *dec.* 17 *n* 34. & *tom.* 10. dec 8. *n* 17.
Huismodi probatio potest fieri etiam post didicita testificata *tom.* 8. *dec.* 17. *num.* 35.
Iudex pro meliori informatione, debet ad locum controversiæ accedere *tom.* 10. *dec.* 1 *num.* 1.
Nulla probatio efficacior est illa, quæ deducitur ex oculari inspectione *tom.* 10. *dec.* 2. *num.* 7.
Et est probatio melior de mundo *tom.* 10. *dec.* 8. *num.* 18.
Ex oculari inspectione oritur clara probatio, quavis alia potentior *t.* 10. *dec.* 19. *num.* 68.
Accessus iudiciales facti cum præsentia Partium plene probant *tom.* 10. *dec.* 34. *num.* 2.
Et est tutior via assequendi veritatem *tom.* 11. *dec.* 34. *num.* 5

ACCOLLATIO
ACCOLLATARIUS.

Accollatio non præsumitur facta, præsertim nulla subsistente causa *t.* 3. *dec.* 40. *num.* 5.
Accollatione facta cessat omnino interesse Socii primæ Societatis *tom.* 3. *dec.* 40. *num.* 6.
Contra debitorem debitoris agi potest cum ex instrumento appareat de accollatione *tom.* 9. *dec.* 20. *n.* 33.
Ex accollatione debitorum eruitur quod contractus fuerit onerosus *tom.* 6 *dec.* 21. *num* 33.
Ad Accollatarium spectat omne debitum a die accollationis una cum fructibus *tom.* 5. *dec.* 21. *n.* 8. 54.
Contra Accollatarium nisi intercedat consensus creditoris accollantis creditor non habet actionem *tom.* 9. *dec.* 20. *num.* 30.
Secus si postea debitor qui sibi debitum accollavit, solverit fructus, & partem sortis creditori, & agnitio, vel approbatio debitoris assignati dici potest intercessisse *tom.* 9 *dec.* 20. *num* 31.

ACCOMANDIGIA.

Accomandigia, seu fœdus non tollit libertatem Populo fœderato utendi propriis Legibus *tom.* 10. *dec.* 43. *num.* 24. & 25. ubi afferuntur exempla.

ACCOMANDITA.
ACCOMANDANS.
ACCOMANDATARIUS.

Accomandita est species depositi pecuniæ, quæ negocianda commendatur alicui *tom.* 1. *dec.* 15. *num.* 1.
Accomandita ob comunicationem lucri est Contractu Societatis, & Accomandans dicitur Socius *tom.* 2 *dec.* 37. *num.* 74.
Accomandita consideratur tamquam depositum irregulare, quod debet esse subiectum consumptioni, aut diminutioni per negotiationem *tom.* 2. *dec.* 37. *num.* 75.
Non autem communioni cum Accomandatario, qui illud tenetur Accomandanti restituere *tom.* 2. *dec.* 37. *num.* 76. & 77.
Accomandita est commercio favorabilis *tom.* 2. *dec.* 39. *num* 1.
Accomanditæ contractus valde utilis cen-

censetur *tom.* 3. *dec.* 11. *num.* 25.
Accomandita regularis est negociatio socialis per viam institoriæ cum participatione lucri, & damni *tom.* 1. *dec.* 15. *num.* 2.
Accomandita irregularis contrahitur quando quis dat pecuniam negotiandi causa, & transfertur in alium comparticipem eius dominium, & in ista ius formale negocii residet apud Accomandatarium *tom.* 1 *dec.* 15. *num.* 3. 4.
In accomandita regulari dominium pecuniæ remanet penes Accomandantes *tom.* 1. *dec.* 15. *num.* 5.
Pactum quod Accomandantes pro ratis ab illis super negocio impositis fiant Creditores in libris eiusdem Negocii, convenit solæ accomanditæ irregulari *tom.* 1. *dec.* 15 *n.* 6.
Pactum quod nomen administrationis & complementi Negocii sit apud aliquem convenit participationi sive accomanditæ irregulari *tom.* 1. *dec.* 15. *num* 7.
Accomandita irregularis putatur quando Accomandantes non sese immiscent in administratione, nec nominantur in contractibus ab Accomandatariis, neque a tertiis Contrahentibus considerantur *tom.* 1. *dec* 15. *num* 8.
In accomanditis æquum est, ut omnia Negocia fiant ab Accomandatariis beneficio communi, & non proprio *tom.* 1. *dec.* 15. *num.* 10.
Non repugnat cum accomandita irregulari, Accomandantes, finita administratione, ab Accomandatariis rationem exigere, & quæ susupersunt recuperare *tom.* 1. *dec.* 15. *num.* 12.
Accomandita irregularis contrahitur tantum, quando datur pecunia ad negociandum, erecto iam negocio, non in actu erectionis *tom.* 1. *dec.* 15. *num.* 13. contra *num.* 14.
A Mercatorum Statuto rubr. 10. lib. 2. sancitum est accomanditas in Curia illa esse describendas una cum nomine Institoris *tom.* 4. *dec.* 16. *num.* 4.
Mercatorum Statuti beneficio non gaudet, qui pacta accomanditæ Accomanditarum libro non describit *tom.* 4. *dec.* 16. *num.* 17. & *tom.* 3. *dec.* 11. *num.* 3.
Ex dicto Statuto Dominus, vel Socius Negocii, qui non registrat in Curia capitale, societatem, vel accomanditam tenetur in solidum pro omnibus debitis Negocii contractis ab Institore, vel Socio, etiamsi inter eos adsint pacta, & capitale fuerit limitatum *tom.* 9. *dec.* 22. *n.* 1.
Pacta enim, & conventiones initæ inter Socios mercatores debent posse legi ante locum in quo exercetur negotiatio ut ligent contrahentes cum negocio *tom.* 9. *dec.* 22. *n.* 2.
Quoties agitur de Accomanditis Florentiæ contractis cum certis conventionibus in Libros Mercantiæ relatis, standum est Statuto eiusdem Mercantiæ *tom.* 3. *dec.* 78. *n.* 23.
Amplia etiamsi accomandita extra Etruriam exerceatur *tom.* 3. *dec.* 78. *num.* 24.
In contractibus cum accomandita, unio consensuum perfici reputatur in loco negociationi destinato *tom.* 3. *dec.* 78. *num.* 25.
Vel saltem existimatur, quod Contrahentes se obligaverint relative ad Leges, & Constitutiones quæ formam, & essentiam accomanditæ tribuunt *tom.* 3. *dec.* 78 *num.* 26.
Accomandita in Libris publicis descripta æquiparari potest Tabulis illis, quæ Græcis Romanisve literis exaratæ ante Romanorum Tabernas positæ erant *tom.* 3. *dec* 78. *n.* 27.
Si in accomanditarum libro primæ Societatis pacta expressa sint hæc præsumptione Legis in nova etiam Societate censentur renovata *tom.* 4. *dec.* 16. *num.* 25.
Ubi vinculum Legis adsistit, accomandita necessaria non est *tom.* 4. *decis.* 16. *num.* 29. & 35.

Accomandantes, seu Participes in accomandita irregulari non tenentur ad debita contracta ab Accomandatariis ultra vires capitalis in Negocio positi *tom.* 1. *dec.* 15. *num.* 15. *&* *tom.* 3. *dec.* 40. *num.* 8.

Accomandantes permittentes Accomandatarios contrahere illorum nomine, tenentur in solidum, & ultra vires capitalis, quia censentur veri Socii tam proprietatis, quam participationis *t.* 1. *dec.* 15. *n.* 28.

Quo casu Contrahens cum Complimentario, vel Accomandatario intelligitur contrahere cum ipso Negocio, & omnibus interesse habentibus *tom.* 1. *dec.* 15 *num.* 29.

Secus si Accomandatarius non contraxerit nomine Accomandantium *tom.* 1. *dec.* 15. *num.* 30.

Accomandatarius, vel Complimentarius, qui non observat conditiones, & formam suæ præpositionis, & excedit terminos conventionis socialis non obligat Præponentes, seu Accomandantes *t.* 1. *dec* 15. *n.* 34.

Ut Accomandantes præiudicentur, & teneantur ultra ratam positi capitalis ob eorum nominationem in litteris, oportet, quod sciverint, & consenserint, aut subscripserint, quod sint veri Socii *tom.* 1. *dec.* 15 *num.* 35. 36. 37. *&* 39.

Si Accomandatarii ponant in literis nomen Accomandantium, iidem Accomandantes non præiudicantur sed inducit in tertiis scientiam, alios esse Socios, & cum ipsa obligationem investigandi qualitatem ipsorum, & quantitatem ab ipsis positam in Negociis *tom.* 1. *decis.* 15. *num.* 38. *&* 40.

Ad effectum inducendi in accomandantibus obligationem favore tertii ob propriam nominationem in literis, ad tertium spectat probare eorum scientiam, & consensum *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 41.

Scientia in accomandantibus quod accomandatarii signent literas eorum nomine non præsumitur *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 42.

Nec sufficit scientia præsumpta, aut incerta *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 43.

Immo neque sufficit probare scientiam accomandantium, nisi alius actus positivus concurrat, qui eorum denotet consensus *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 44.

Si accomandantes declarent se nolle amittere privilegium accomanditæ iuxta statutorum, & legum dispositionem, talis declaratio efficit, ut extendi nequeant ultra eorum voluntatem, & ratam in negocio positam *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 45.

Accomandantes non egent privilegiis accomanditæ, quando a Statuto non subiiciuntur obligationi liberæ, & solidali pro debitis alterius socii *tom.* 1 *dec.* 15 *num* 63.

Accomandantes secundæ speciei sunt verii socii quoad lucrum, & damnum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 78 *&* 85.

Si Statutum iubeat, quod accomandantes debeant facere protestationem se nolle amplius teneri, evidens fit, quod sine tali protestatione tenerentur ultra ratam accomandatam *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 91.

Ad tertios contrahentes cum accomandatariis spectat inquirere pacta conventa in erectione accomanditæ, & facultatem complimentariorum, & sibi imputare, si in iis defecerint *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 48 contra *n.* 49 declara *n.* 51 *&* 52.

Statuta Florentina, quoad accomanditam, & Lex Reipublicæ circa eamdem *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 53.

Ædictum Cardinalis Barberini præcipit, quod si accomandita non fuerit designata in Archivio, omnes participes, seu accomandatarii obligentur in solidum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 67.

Deficientia registri accomanditarum inducit in accomandantibus liberam obligationem, & eos vult teneri ultra ratam capitalium positam *tom.*

Longa venditoris acquiescentia plurimum valet ad læsionem excludendam *tom.* 3. *dec.* 71. *n.* 22.

Longa acquiescentia Actoris confirmat Possessorem in bona fide *tom.* 5. *dec.* 40. *num.* 28.

Qui citatus ad confinium appositionem diu postmodum acquievit, nequit inde super hoc controversiam excitare *tom.* 12. *dec.* 40. *num.* 16.

ACQUIRENS ACQUISITIO.

Identitas Corporis universalis magis conservatur per Tertium Acquirentem Tabernam, quam per Hæredem, qui quoties post aditionem mercimonium Defuncti repetit, novum dicitur inchoari negocium *tom.* 3. *dec* 65. *n.* 22.

Quando quis obligatus est acquirere aliquo nomine eo acquisivisse præsumitur *tom.* 4. *dec* 18. *n.* 58. & 64.

Primus acquirens alienare potest in præiudicium comprehensorum *tom.* 6 *dec.* 21. *num* 23. & de ratione *num.* 24. & *tom.* 9. *dec.* 15. *n.* 10.

Particularis acquisitio Partium non importat acquisitionem Corporis integralis *tom.* 3. *dec* 67. *n.* 35

Acquisitio facta a Monaco qui renunciavit transfertur in renunciatarium nec in ea ius habet Monasterium *tom.* 6. *dec.* 61. *n.* 4 & 6.

Acquisitio facta a gravato pro hæreditate non differt ab acquisitione facta ab ipso gravante *tom.* 8 *dec.* 20. *n* 7.

Præscriptio centenaria inefficax est ad tollendam literalem acquisitionis conditionem *tom.* 4. *dec.* 43. *n.* 3.

ACTA ACTUS.

Actus necessarii nulli legi subiiciuntur *tom.* 2. *dec.* 1. *n.* 13.

Actus inutiliter factus iterum fieri potest, ac si nunquam fuisset *tom.* 2. *dec.* 2. *n.* 5.

Actus, qui fiunt titulo administrationis non important dominium *tom.* 2. *dec.* 3. *n.* 19.

In actibus humanis inspiciendum est, non quod fit, sed quo animo fit *tom.* 2. *dec.* 11. *n.* 7.

Voluntas, & potestas perficiunt actus humanos *tom.* 2. *dec.* 30. *n.* 18.

Actus tribuitur ordinanti, non exequenti *tom.* 3 *dec.* 5. *n.* 2. & 3.

Actus nullus ex defectu consensus tractu temporis convalescere nequit *tom.* 4 *dec.* 19. *n* 89. Amplia ut *num.* 90.

Actus ex laudabili causa proveniens a fraudis suspicione est immunis *tom.* 4 *dec.* 26. *n.* 16.

Ad humanorum actuum subsistentiam non sufficit voluisse, nisi potestas præcedat *tom.* 4. *dec.* 30. *n.* 1.

Ut actus solemnitatibus deficiens substineatur ratione utilitatis necesse est, quod qui illam allegat eam liquido probet *tom.* 4. *dec.* 30. *n* 23.

Intentionis namque fundamentum plene concludendum est *tom.* 4 *dec.* 30. *num.* 24.

Actus solemnitatibus munitus habet pro se præsumptionem necessitatis, & utilitatis, actus vero iisdem deficiens huiusmodi præsumptione caret *tom.* 4. *dec.* 30. *n.* 25.

Actus posterior derogat priori *tom.* 4. *dec* 40. *n.* 14.

Actus posteriores declarant priores eorumque subsistentiam, vel insubsistentiam ostendunt *tom.* 4. *dec.* 43. *num.* 31.

Faciens actum, quem putat licitum, non punitur, etsi reperiatur prohibitus *tom.* 5. *dec.* 2. *n.* 16.

Unicus actus in contrarium sufficit ad excludendam consuetudinem, etiamsi mille pro ea essent gesti *t.* 5. *dec.* 4. *n* 55.

Cessante consuetudine ob actuum difformitate recurrendum est ad iuris dispositionem *tom.* 5. *dec.* 4. *n.* 56.

Omnis actus a sua causa regulatur, & declaratur *tom.* 5. *dec.* 26 *n.* 17.

Actus semper validus præsumitur *tom* 5. *dec.* 48. *n.* 10.

Hæc tamen præsumptio cessat, quoties actus bona fide carere appareat *tom.* 5. *dec.* 48. *n.* 11.

Actus

Actus posteriores antecedentes confirmant *tom.* 7. *dec.* 40. *n.* 23.
Ad actus validitatem requiritur potestas, voluntas, & modus *tom.* 8. *dec.* 10. *n.* 2.
Actus omnes iudicandi sunt iuxta opiniones, & Leges vigentes de tempore celebrati actus *tom.* 8. *decis.* 16. *num.* 76.
Actus nullus a muliere, vel minori factus ab ipsis impugnari potest non ab aliis non privilegiatis *tom.* 8. *dec.* 33. *n.* 45.
Ex actu dubio, & æquivoco deduci non potest præcisa scientia *tom.* 8. *dec.* 34. *n.* 28.
In dubio pro validitate actus iudicandum est *tom.* 9. *dec.* 1. *num.* 28.
Actus præsumitur semper factus ab eo ad quem pertinet causa faciendi *t.* 9. *dec.* 13. *num.* 82.
Ad vitandam actus nullitatem quæcumque interpretatio capienda est *tom.* 9. *dec.* 23. *num.* 8.
Observantia actus attenditur quamvis contraria intelligentia esset de iure verior, & verba aliquantulum essent repugnantia *t.* 9. *dec.* 23. *n.* 79.
Actus humanos perficiunt potestas, & voluntas *tom.* 9. *dec.* 29. *num.* 30.
Actum ab initio nullum tractu temporis non convalescit *tom.* 9. *dec.* 36. *num.* 12.
Ut actus dicatur iustus, Legi congruere debet, non tam quoad circumstantias, quam quoad finem *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 33.
Actus vitiosus semper est, ubi agentis voluntas a Legis præcepto differt, quamvis dispositio in se cum Lege conveniat *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 34.
Fraus in Legem committitur per actus licitos, prout aptiores ad fraudem tegendam *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 35.
Quod directe agere non licet, nequidem licet indirecte *tom.* 9 *dec.* 37 *num* 42.
Acta facta coram Iudice incompetenti sunt nulla *tom.* 10 *decis.* 4 *num.* 40
Actus subsequens gestus præsumitur ex titulo præambulo *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 9.
Actus voluntarii non extenduntur ultra quam gerantur, *tom.* 10 *dec.* 6 *n* 5 *& sub n* 28 *&* 54.
Actus operari non debet præter intentionem agentium *tom.* 10 *dec.* 8 *num.* 7.
Actus etiamsi favorabilis non sustinetur contra agentis voluntatem *tom.* 10 *dec.* 8 *num.* 8.
Actus dicitur iudicialis, qui fit in Iudicio citata parte *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 45.
Actus, qui iteratur pendet prorsus a se ipso *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 30.
Actus reiterabiles sunt inter se quid & diversum *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 31. In actibus reiterabilibus in singulos annos per contraventionem in uno anno non amittitur ius in aliis ibidem *& num.* 33.
In quolibet actu requiritur voluntas, & potestas agentium *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 59.
Omnes actus evanescunt etiam uno tantum actu deficiente, ubi agens aliter non fecisset *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 44.
Actus non tribuitur illi, qui gessit, sed ei, cuius nomine gestus est *tom.* 10 *dec.* 28 *num* 28.
Actus postea gesti, bene declarant, quid antea gestum fuerit *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 11 *& tom.* 11 *decis.* 16 *num:* 14
Qui scit actum præsumitur scivisse illius qualitatem *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 112.
Legitime facta, fieri non potest, quod non sint talia *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 51.
Quod principaliter actum est, non quod obiter dictum attendi debet *tom.* 11 *dec.* 14 *num* 27.
Actuum correspectivitas est ab allegante concludenter probanda *tom.* 11.

11 *dec.* 21 *num.* 21.

Actus ex duplici causa factus quarum una sit insubsistens, ex alia substinetur *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 35.

Actum non fieri, vel nulliter fieri paria censentur *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 29.

Actus referendus est ad causam magis proficuam *tom.* 12 *dec.* 37. *n.* 21.

Iura magis favent actus validitati, quam subversioni *t.* 12 *dec.* 41 *n.* 15.

Actus iudicialis, vel extraiudicialis non citatis, & absentibus non nocet *tom.* 12 *dec.* 50 *num.* 4.

Actus per relationem ad registrum iuxta illius formam intelligi debet *tom.* 2. *dec.* 18. *n.* 15.

Actus æquivocus est insufficiens ad probandam ratificationem *tom.* 2. *dec.* 18. *num.* 17.

Ex actu gesto Procuratorio nomine, & ex necessitate nemo debet præiudicari *tom.* 2. *dec.* 18. *n.* 18.

Actus gestus cum auctoritate, & approbatione magni Magistri attendi debet *tom.* 2. *dec.* 31. *n.* 12.

Acta probatoria, perempta causa non pereunt *tom.* 2. *dec.* 9. *n.* 29.

Actus contrarii destruunt, & excludunt consuetudinem *tom.* 3. *decis.* 2. *num.* 22

Diversi vero non tom. 3. *dec.* 2. *n.* 23.

Observantia probari debet per Actus qui casum percutiant *tom.* 3 *decis.* 2. *num.* 24.

Acta in Iudicio inter Partes producta ignorantiæ velamine offuscari non possunt *tom.* 3. *dec.* 13. *n.* 26.

Ad sustinendum Actum non attenditur alia causa, quam expressa, quando expressa non est habilis ad illum salvandum *tom.* 3. *dec.* 29. *n.* 6.

Dum plures causæ exprimuntur, tunc solum ex una Causa, quæ sit vera substinetur Actus, quando illa Causa est de per se sufficiens ad illum substinendum, secus si non est sufficiens *tom.* 3 *dec.* 29. *n.* 19.

Solemnitates semel appositæ in Actu non sunt amplius necessariæ in eius executione *tom.* 3. *dec.* 30. *n.* 12.

Auctoritates in contrarium adductæ procedunt quando actum factum est extra territorium, & in loco ubi Statutum solemnitates non prescribit *tom.* 3. *dec.* 30. *n.* 13.

Quando Actus sunt diversæ naturæ, & unus non venit ad determinationem alterius non intrat eorumdem correspectivitas, & vicinitas, licet facti sint in eodem Instrumento, & unico contextu *tom.* 3. *dec.* 31. *num* 20

Et licet probaretur unum contractum dedisse occasionem alteri *tom.* 3. *dec.* 31. *n.* 21.

Correspectivitas actuum eruitur ex causa originaliter communi, vel si unus actus factus sit ex causa alterius *tom.* 3. *dec.* 32. *n.* 36. *&* 37.

In actibus correspectivis semper inspici debet causa finalis *tom.* 3. *dec.* 32. *num.* 38.

Inter actus correspectivos non datur prius, nec posterius, nec potest acceptari unus sine altero *tom.* 3. *dec.* 32. *n* 40. *&* 41.

Correspectivitas actuum, quando locum non habeat? *tom.* 3. *dec.* 33. *num.* 16. 17 *&* 18.

Quod duo actus eadem die, & cum iisdem Testibus gesti, sint correspectivi, est solum coniectura, quæ contrariis coniecturis eliditur *tom.* 3. *dec.* 53. *n* 19.

Ubi est cognita Actus substantia, eius qualitates cognitæ creduntur *tom.* 3. *dec.* 42. *n* 20.

Error circa causam finalem, actum vitiat, alias secus *tom.* 3. *decis.* 51. *num.* 20.

Pro manutentione in quasi possessione exigendi, unicus sufficit solutionis Actus *tom.* 3. *dec.* 53. *n.* 2.

Ex Actibus facultativis non potest in futurum quæri aliquando Ius coactivum contra Successores *tom.* 3. *dec.* 53. *n.* 15.

Et etiam per longissimum tempus gesti, usus, aut consuetudo non inducitur, nec ullum Ius Parti adversæ

versæ quæritur *tom.* 3. *dec.* 53. *n.* 16.
In rebus peculiares solemnitates non requirentibus valent actus per æquipollens *tom.* 3. *dec.* 78. *n.* 34.
Verba hæc „ *in presenza del Giudice* „ merum actum coram Iudice celebratum inducunt *tom.* 4. *decis.* 8. *num.* 13.
Actus qui alias non valeret sustinetur ob causam publicæ utilitatis, ne scilicet plurimi actus simili modo facti irritentur *tom.* 4. *dec.* 8. *n.* 47.
Actus naturæ societatis convenientes continuationem potius, quam ipsius solutionem important *tom.* 4 *dec.* 16. *num.* 18.
Actus non dicitur perfectus quando est partim factus, & partim dictus *tom.* 4. *dec.* 18. *n* 67.
Ex antecedentibus, & subsequentibus actus medii declarantur simulati *t.* 4. *dec.* 19 *n.* 82.
Voluntas quæ desumitur ex actu non debet extendi ultra id, quod ex actu illo de necessitate infertur *t.* 4. *dec.* 27. *n.* 27.
Clausula cœterata includit solummodo ea quæ sunt de substantia actus non autem accidentalia eiusdem actus dependentia ex mera voluntate contrahentium *tom.* 4. *dec.* 35. *num.* 19.
Actus qui referri nequeunt nisi ad divisionem inter socios præcedenter factam efficiunt præsumptivam probationem divisionis *tom.* 4. *dec.* 36. *num.* 21.
Plurimi actus conformes in negotio gravi serioque non ex negligentia sed ex mera necessitate processisse dicendum est *tom* 4. *dec.* 36. *n.* 22.
Diversitas temporis in actu inter easdem personas sequuto suspicari facit de illius veritate *tom.* 4. *decis.* 37 *num.* 16.
Actus factus intra certum tempus a Statuto determinatum præsumitur cum fraude, & dolo *tom.* 4. *dec.* 38. *num.* 15.
Declaratio voluntatis desumi potest etiam ex actu nullo, & inefficaci *tom* 4. *dec.* 39 *n.* 50.
Dictio *quandocumque* licet indicet temporis perpetuitatem *tom.* 5. *dec.* 4. *n.* 31. Restringitur tamen secundum naturam actus, cui apponitur *tom.* 5. *dec.* 4 *n.* 32.
Stylus probari debet de tempore, quo actus fuit celebratus *tom.* 5. *dec.* 4. *num.* 53.
Et ex varia, ac difformi observantia non inducitur *tom.* 5. *dec.* 4. *n.* 54.
Clandestinitas, & occultatio fraudis suspicionem inducit, quando id quod agitur libere, & palam fieri non potest, non vero quando actus libere geri potest *tom.* 5. *dec.* 25. *n.* 5.
Præsertim si intervenerit Notarius, Testes, & celebratio publici instrumenti *tom.* 5. *dec.* 25. *n.* 6.
Maxime si instrumentum fuerit denunciatum in Gabella *tom.* 5. *dec.* 25. *num* 7
Ex actibus incontinenti, & temporis brevitate gestis doli suspicionem desumunt DD. *tom.* 5. *dec.* 25. *n.* 10.
Quando actus est notorie nullus debet etiam Actorem condemnari in expensis *tom* 5 *dec.* 28. *n* 37.
Falsitas Causæ adimit consensum ab actu *tom.* 5 *dec* 46. *n.* 14. 42.
Actus exercitii sufficit, ut usum concludant *tom.* 5. *dec.* 47 *n* 14.
Quantitas actuum Iudicis arbitrio remittenda *tom.* 5. *dec* 47 n. 15.
Notorius dicitur actus in loco publico factus coram decem hominibus, iuxta tamen veriorem opinionem arbitrio Iudicis relinquendum, quod regulandum est iuxta qualitatem personarum *tom.* 5. *dec.* 47. *n.* 51. 52. 53. 54. 55.
Plures actus, & continuati habilem reddunt qui non erat ut hæres putativus, exactor, Procurator, Tutor, Officialis, Notarius *tom.* 5. *dec.* 47. *n.* 57. 58. 59. 60.
Acta sunt optimi interpretes sententiæ, & cum ea unum integrale corpus constituunt *tom.* 5. *decis.* 48. *num.* 18.

Credibile non est, quod Iudex sententiam ferat ab actis alienam *tom.* 5. *dec.* 48. *n.* 19.

Ex actis posterioribus declarantur antecedentes *tom.* 5. *dec.* 48. *n.* 58.

Irregularitates, implicantiæ, & gravamina actum demonstrant collusivum *tom.* 5. *dec.* 48. *n.* 91.

Item nimis supina Collitigantis oscitantia *tom.* 5. *dec.* 48. *n.* 92.

Hæredi gravato numquam censentur prohibiti actus, qui ex necessitate, & legali causa descendunt *tom.* 6. *dec.* 27. *n.* 25.

Actus licet factus videatur in rem, & utilitatem alterius, & in vim mandati præcedentis non obligatur mandans respectu tertii creditoris, licet procurator pro sua relevatione agere possit contraria actione mandati *tom.* 6. *dec.* 58. *n.* 4.

Coniecturis hinc inde concurrentibus eæ prevalere debent quæ pro subsistentia actus militant *tom.* 6. *decis.* 59. *num.* 16.

Actus censentur facti vigore præcedentis obligationis, quamvis annorum centum possessionem compleant *tom.* 7. *dec.* 30 *n.* 30.

Actus habens conditionem tacitam, sive expressam dicitur habere formam præcisam *tom.* 8. *dec.* 10. *n.* 4.

Non verificata conditione nil dicitur actum *tom.* 8. *dec* 10. *n.* 5.

Declaratio retrotrahitur ad diem contractus, & inest actui declaratio *tom.* 8. *dec* 10. *n.* 27.

Actus inter se repugnantes ad invicem se destruunt *tom.* 8. *dec.* 10. *n.* 28.

Vitiatur actus, re ad eum casum redacta, a quo incipere non potest *tom.* 8. *dec.* 10. *n.* 129.

Statuentes declarando nullos aliquos actus a Mercatoribus proximis decoctioni gestos, voluerunt obviare fraudibus *tom* 8. *dec.* 32. *n.* 12.

Annullantur actus gesti a debitore in fraudem creditorum si contrahens est particeps fraudis *tom.* 8. *decis.* 32. *num.* 13.

Statutum declarans nullos aliquos actus uti in fraudem creditorum factos, trahi non potest ad decoctionem debitoris *tom.* 8. *dec.* 32. *n.* 14.

Actus dicitur in fraudem creditorum cum principaliter ad ipsos defraudandos dirigitur *tom.* 8. *decis.* 32. *num.* 15.

In actibus lucrativis a debitore factis sufficit præiudicium creditorum, etsi fraus animi non interveniat *t.* 8. *dec.* 32. *num.* 16.

Actus existimati fraudolenti a Statuto Mercantiæ referuntur *tom.* 8. *dec.* 32. *num.* 17.

Fraudolentus actus non dicitur qui patrimonium non minuit *tom.* 8. *dec.* 52. *n.* 18.

Cur a Statuto Mercantiæ nulli declarentur aliqui actus intra decem dies ante decoctionem *tom.* 8. *dec.* 32. *num.* 19

Nullitatem actus allegans probare debet factum fuisse intra terminum a Statuto præfixum *t.* 8 *dec.* 32. *n.* 20.

Nullitas ad favorem certæ personæ a lege inducta, tantum ab ipsa allegari potest *tom.* 8. *dec.* 33. *n.* 43.

Et procedit etiamsi actus sit nullus ipso iure, cum semper subintelligatur conditio si velit is ad cuius favorem nullitas inducitur *tom.* 8. *dec.* 33. *n.* 44.

Actus uti domino ab aliquo facti in rebus concernentibus negocium independenter ab illo, qui præsidet negocio, possunt demonstrare hunc esse ministrum, non autem institorem *tom.* 8. *dec.* 34. *n* 29.

Actus ad cautelam restitutionis mutui non immutat contractus naturam *tom.* 8. *dec.* 44. *n.* 13.

Pro validitate actus quælibet capienda interpretatio, etiamsi verba forent improprianda *tom.* 8. *dec.* 48. *num.* 4.

Trasportatio actorum ad eum pertinet qui impugnat sententiam habentem pro se præsumptionem iustitiæ *tom.* 8. *dec.* 22. *n.* 5.

Si plures actus antecedentes, ex illicita, & turpi causa dimanent, etiam posterior ex eadem causa processisse præsumitur, iuxta consuetudinem agentium *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 23.

Unus actus declarat alium *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 25.

Paria sunt coacte aliquid facere, vel metu eius, quod cogere poterat *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 26.

Actus cui insunt tot inverisimilia non merentur attendi *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 19.

Approbatio unius actus non trahitur ad alium actum, qui sit, vel possit esse separatus *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 60.

Tacita voluntas, quæ infertur ex, actu eatenus extenditur, quatenus ex eo de necesse infertur *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 61.

Ad ratificationem inducendam non sufficit quilibet actus, sed requiritur actus eo animo gestus, ut inde necessario ratificatio inducatur *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 62 & 64.

Ut ratificatio actus nullitatis prosit alicui oportet, ut ille sit factus cum eadem persona, quæ ratificationem prætendit *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 63.

Actus dominii exerciti ab uxore super bonis dotalibus probat fundum dotalem *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 55.

Actus equivoci, qui referri possunt ad solam participationem citra ius, & nomen Socii non concludunt veram societatem *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 11.

Actus inducentes novam societatem operantur „ ex nunc „ non vero „ ex tunc „ *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 199 declara *n.* 202.

Actus referri debent ad causam, & titulum minus præiudicialem *tom.* 1 *dec.* 21 *n.* 14.

Actus censetur gestus eo modo, quo agenti maiorem afferat utilitatem *tom.* 1 *dec.* 24 *n.* 9.

Qui habet facultatem actum exercendi, postquam hunc exercuit, nequit amplius in præiudicium eorum qui ex huiusmodi actus implemento ius aliquod reportarunt, revocare, maxime concurrente iuramento illum observandi *tom.* 1 *dec.* 34 *n.* 1 & *n.* 4.

Transportatio facienda est a contradicente, ut excludatur quæcumque possibilitas pro sententia antiqua *t.* 8. *dec.* 22. *num.* 6.

Acta coram diverso Iudice, ut coram Iudice criminali facta non suffragantur in causa *t.* 8. *dec.* 29. *n.* 59.

Actus ad aliam causam referri non possunt, nisi ad eam, de qua apparet etiamsi de illa præsumptive constet *tom.* 9. *dec.* 13. *num.* 87. 88.

Nec sufficit quod referri possint ad aliam, nisi concludenter ab allegante dicta alia causa probetur *tom.* 9. *dec.* 13. *num.* 89

Actus subsequentes conferunt ad comprehendendum qualis antea fuerit contrahentium voluntas *tom.* 9. *dec.* 14. *num.* 29.

Quando verba possunt trahi ad duplicem sensum semper pro validitate actus sunt intepretanda, secus si de contraria voluntate disponentis apparet *t.* 9 *dec.* 23 *num.* 9.

Alias eluderetur Lex si ad libitum Iudicis actus in alium diversum resolveretur *tom.* 9 *dec* 23. *num.* 10.

Et tunc locum habet potius regula, quod potuit noluit, & quod voluit non potuit *tom.* 9. *dec.* 23. *num.* 11.

Sibi imputet qui modum non elexit ad actum validum conficiendum, & actus potius perire debet quam operare extra intentionem actoris *tom.* 9. *dec.* 23. *num.* 12.

Actus causa mortis est autentica manifestatio mentis disponentium *t.* 9. *dec.* 23. *num.* 44.

Eo fortius admittuntur coniecturæ cum agitur de inducenda dissolubilitate actus *tom.* 9. *dec.* 23. *num.* 49.

Cum a Statuto, vel Lege qualitas præscri-

scribitur prohibitive, ea non servata, actus est nullus, cum dispositive, & affirmative qualitas non dicitur requisita pro forma, nisi adsint clausulæ irritantes *tom.* 9. *dec.* 25. *num.* 34. 35.

Potuit facere ergo fecit non est bonum argumentum *t.* 9. *dec.* 29. *n.* 29.

Per actus extraiudiciales, protestationes, & declarationes non permittitur contrahentibus etiam mercatoribus resilire a contractu iam perfecto, & quare *tom.* 9. *dec.* 31 *n.* 31.

Inadimplementum etiamsi causam dederit aliquam recedendi a contractu, attamen cum plures actus subsequentes fuerint facti in executionem contractus censendum est renunciatum cuicumque iuri quæsito ex præcedentibus *t.* 9. *dec.* 31. *num.* 34.

Sub parte prohibitiva Legis non veniunt actus omnino dissimiles ab actibus prohibitis *t.* 9. *dec.* 32. *n.* 3.

Non præsumitur homines absque aliqua causa, & inutiliter agere *tom.* 9. *dec* 32. *num.* 12.

Actus erroneus est veluti corpus sine anima *tom.* 9. *dec.* 33 *num.* 6.

In actibus, in quibus cadit fraudis suspicio, veritas causæ probanda est ab allegante *tom.* 9. *dec.* 33. *n.* 34.

In pœnam Legis incurrit non tam actus directe eidem contrarius, quam ille, qui etsi materialiter Legi conformis, in effectu tamen eiusdem spiritum ledit *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 1.

Quia iste quamvis expresse non prohibitus, effectum gignit a lege reprobatum *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 2.

Iudex pronunciare debet pro nullitate actus, in quo concurrunt qualitates a lege prohibitæ *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 28.

Actus præsumitur simulatus in fraudem Legis si finis ad quem apparet directus non subsistit *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 29 & 32.

Item præsumitur, quoties ex eo illi omnes proveniunt effectus qui ex actibus prohibitis resultant *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 30.

Præsumitur pariter simulatio si disponens exprimat se velle aliquem quam maxime honorare, & inde omne dispositionis commodum in alium transferat *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 31.

Difformitas actuum eruitur ex diversitate effectuum *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 44.

Actus gestus in fraudem legis, venit sub illius prohibitione, quamvis non sequatur effectus ab agente volitus *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 45.

Ad vitandam Legis collusionem respondendum est pro nullitate actus, finali legis rationi contrarii *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 47.

Præsumptio est pro sinceritate actus *tom.* 9 *dec.* 43 *num.* 13.

Voluntas, quæ deducitur ex actu non extenditur ultra quam ex actu de necessitate inferatur *tom.* 10 *dec.* 3 *num.* 7.

Solemnitas extrinseca præsumi debet pro validitate actus *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 47.

Ex anteriori titulo posterior firmatur eventus *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 10.

Procurator censetur actum facere nomine mandantis, etsi hoc non exprimat *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 11.

Exemplaria actorum iudicialium nunquam dantur partibus *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 14.

Exemplaria huiusmodi in Archivio, vel penes Notarium asservantur *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 15.

Notarius non potest scribere acta iudicialia, nisi de mandato Iudicis, & eo præsente *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 16.

Ut inducatur approbatio actus nulli, requiritur scientia eiusdem nullitatis *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 61.

Tam in actibus iudicialibus quam extraiudicialibus citandi sunt illi quorum interest *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 19.

Alias nullum eis infertur præiudicium.

cium, & acta sunt nulla *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 20.
Actus extraiudiciales, qui a Iudice pro Tribunali sedente expediuntur cum causæ cognitione pro iudicialibus habentur, nec diebus festis possunt expediri *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 21.
Secus tamen illi qui per Iudicem fiunt sine cognitione causæ, & de plano *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 22.
Stylus qui respicit ordinatoria iudicii est probandus, quando agitur de notabili præiudicio *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 51.
Actus præsumitur gestus ad normam Statuti, itaut contrarium affirmanti incumbat onus probandi *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 1.
Quælibet levissima causa ad quam referri possit actus sufficit ad ratihabitionem excludendam *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 18.
Acta sunt reproducenda ad instructionem Iudicis successoris *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 39.
Actus ubi requirit aliquam qualitatem, non sufficit actum probare sine qualitate *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 47.
Pro pretii iustitia, & pro validitate actus est præsumptio *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 49.
Actus coram Magistratu gestus habet pro se omnem veritatis præsumptionem, & suspicionem fraudis excludit *tom.* 11. *decis.* 28. *num.* 35.
Interpretatio ea semper capienda est, per quam actus substineatur *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 5 & *decis.* 28. *n.* 47. & *tom* 11 *dec.* 40 *num.* 8.
Pro actus nullitate est respondendum, quoties clare constat Disponentem facere voluisse, quod non poterat. *tom.* 11. *decis.* 40. *num.* 9.
Secus si verba sint æquivoca, & dubia *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 10.
Unus, & idem actus nequit pro parte approbari, & pro parte reprobari *tom.* 11 *dec.* 42 *num.* 9.
Interpretatio ea semper capienda est per quam actus reddatur prudens, ea reiecta quæ illum redderet elusorium, & inoperativum *tom.* 11 *dec.* 46 *num.* 12.
Interpretatio in favorem substinentis actum facienda est solum, ubi alias actor intentionem fundatam non habeat *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 50.
Pro actus validitate præsumitur si clare constet actum fuisse factum, secus si dubitari potest fuisse gestum *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 51.
Declaratio non fit nisi ab eo, qui certus est, & ei standum dum agitur de substinendo actu *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 136.
Actus ab Abbate gestus cum espressione dignitatis Abbatialis comprehendit etiam Monasterium *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 27.
Actus individui in executionem contractus gesti, concludunt positivum consensum, & approbationem *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 41.
Actus subsequti referendi sunt executioni, & adimplemento propriæ ac præcedentis obligationis *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 46.
Actus, vel est in totum validus, vel nullus in totum, cum persona sit individua *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 60.
In materia habilitationis personæ, locus in quo actus geritur non habetur in consideratione *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 67.
Concurrentibus duobus, quorum unum est impertinens, non dicuntur duo, sed unum *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 68.
Legitimatio personæ ad actum, extenditur ad omnem locum, quoad potentiam exercendi illum actum, sed quoad bona non extenditur extra Territorium *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 69.
Statutum Florentinum disponens quoad ætatem minoris, non considerat personam relative ad actum disponen-

nendi, sed simpliciter, & in se *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 70.
In actibus semper inspicitur quod est principaliter dispositum non quod venit secundario *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 71.
Statutum disponens circa formam actus non extenditur extra Territorium *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 74.
Voluntarium non dicitur quod per dispositionem inalterabilem Legis fieri debet *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 22.
Attendi tantum debent quæ principaliter aguntur non quæ in necessariam veniunt consequentiam *tom.* 11 *dec.* 6 *num* 73.
Observantia subsequta præcedentem actum declarat *tom.* 11 *decis* 19 *num.* 19.
Actus factus a mandatario censetur factus ab ipso mandante *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 20.
Actus gesti a minoribus non subiectis curæ, & tutelæ Magistratus non sunt decidendi cum reformatione Pupillorum legitimam ætatem extendente ad annos 22 *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 15.
Ubi de veritate constat, non attenduntur enunciativæ æquivocæ in quibusdam actibus emissæ, & de ratione *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 16.
Dubitari nequit de sinceritate & validitate actus cum maxima solemnitate gesti *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 23
Quæ ad unum finem gesta sunt, non debent contrarium operari effectum *tom* 12 *dec.* 3 *num* 11.
Actus validitatem ad substinendam, plures requiruntur qualitates, quarum si desideratur aliqua, actus ipse corruit *t.* 12 *dec* 4 *n.* 8.
Actus iurisdictionales formaliter, & active coerent personæ Domini, materialiter vero, & passive Territorio *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 7.
Persona attenditur cuius nomine actus geritur *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 26.
Observantia declarat naturam actus *t.* 12 *dec.* 37 *num.* 23.
Obligatus sub modo cogendus est ad implementum, priusquam actus rescindatur *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 14.
Ob præcedentes importunas preces Mariti, actus præsumitur coactus, & ideo nullus *tom.* 12 *dec.* 49 *num.* 6.

ACTIO.

Actio, & passio dari nequeunt in eodem subiecto *tom.* 1 *dec.* 21 *num.* 16 *&* *dec.* 30 *num.* 30 *&* *t.* 2 *dec.* 17 *num.* 18 *&* *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 10 *&* *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 1 *& seqq.* ubi regula hæc variis modis exemplificatur.
Actio in factum conceditur quoties æquitas suadeat consulere indemnitati damnum patientis pro quo actio specialis in iure inserta non habetur *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 5.
Actio ex testamento est personalis, nec contra Tertios exercibilis *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 10.
Actio rei vindicationis, & publiciana hodie includit hypotecam *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 11.
Actio negociorum gestorum est bonæ fidei *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 42.
Actio ad implementum modi est magis conveniens, & utilis *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 33
Actio pro dote competit in solidum contra unum ex pluribus hæredibus, & successoribus *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 20.
Actio hypothecaria potest exerceri super quolibet ex bonis hypothæcatis in solidum contra unumquemque ex possessoribus *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 21.
Actio finium regundorum non datur in prædiis Urbanis *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 16.
In domibus tamen datur actio similis, quæ dicitur *de vicinio actione communi dividundo tom.* 11 *dec.* 30. *num.* 17.
Actio aquæ pluviæ arcendæ cessat quoties aliquod opus fit agri colendi causa *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 32 declara *num.* 33.

Actio prædictæ competit, si ex sulcis aquariis, uberioris culturæ gratia factis, damnum vicino inferatur *tom.* 1. *dec* 1. *n.* 36.

Actio mandati datur ei, ad quem negotium spectat *tom.* 8 *decis.* 4 *num.* 12.

Actio directa præcedentem obligationem, & contractum requirit *tom.* 7 *dec.* 50 *n.* 1.

Actio de in rem verso conceditur ne sequatur locupletatio cum aliena iactura *t.* 7 *dec.* 50 *n.* 9.

Sine locupletatione cum aliena iactura locum non habet actio de in rem verso *tom.* 7 *dec.* 50 *n.* 11.

Actio comuni dividundo, & familiæ ercifcundæ competit solum Dominis *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 6

Actio pro socio nequit in iudicium deduci nisi finita societate *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 40

Idem ius obtinet in exercitoria, ac institoria actione *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 55.

Actio personalis proprie, & vere est actio *tom.* 10 *dec.* 15. *n.* 35.

Actio personalis competit contra illum, qui obligatus est ad aliquid dandum, vel faciendum *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 38

Actio in rem exercetur contra res ipsas, & contra illum, qui nullo iure obligatus est *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 39

Actio comuni dividundo habet locum etiam in usu *tom* 10 *dec.* 19 *n.* 38

Actiones familiæ ercifcundæ, & comuni dividundo non durant ultra 30 annos *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 43

Actio clara exceptione turbida remorari non potest *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 84

Etiamsi ageretur de materia compensabili *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 85

Actio de peculio in Institore ex ipso peculio nascitur *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 62.

Per Statutum Florentiæ alteri per alterum quæritur actio *tom.* 8 *dec.* 4 *num.* 20.

Nemo potest agere, & pati esse debitor, & creditor sui ipsius *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 9.

Dotis actioni conceditur privilegium *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 43 *&* 44 & tenetur eadem opinio a Rota Florentina *n.* 45.

Nemo sine actione experitur *tom.* 8. *dec.* 10 *n.* 42 *&* *t.* 11 *dec.* 15 *n.* 9.

Personalis actio ad successores non transit *tom.* 6 *dec.* 1 *num* 6.

Actio mandati, & negociorum gestorum est personalis *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 24.

Actio personalis exerceri non potest nisi contra debitorem obligatum *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 25.

Vel eius hæredem, & successorem universalem *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 26.

Secus contra singularem successorem, & tertios possessores bonorum confideiussoris *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 27.

Etiamsi author obligatus esset in stipulatione *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 28.

Actio mandati, & negotiorum gestorum uti personalis competit contra principalem debitorem tantum, & non transit in tertium possessorem *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 30.

Et experiri potest via ordinaria, non executiva *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 31.

Actio est inanis quam excludit inopia debitoris *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 9. & *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 12.

Actione deficiente deficit anima iudicii *tom.* 8. *dec.* 20 *num.* 31.

Sine actione nemo admittitur in iudicio *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 55.

Et acta sunt nulla etiamsi pars non opposuerit *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 56.

Actio, & passio datur in Mercatoribus cum sibi solvere possint, quod de iure communi illicitum videretur *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 21.

Ubi actio variatur, non obstat novo iudicio proposito, etiam res iudicata *tom.* 4 *dec.* 5 *num.* 20.

Paria sunt non facere, vel non recte facere *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 33.

Æquum est, ut quo actio datur, detur

tur pariter obligatio *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 34.
Actiones censetur esse in loco, in quo fieri debet exactio *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 59.
Contra eos qui acquisiverunt titulo oneroso, nec in subsidium agi potest actione personali *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 12.
Actiones regulariter transeunt ad hæredes tam active, quam passive *tom.* 3 dec. 5 *num.* 10.
In Tribunalibus Magistratuum Civitatis Florentiæ, actio intentata sit perpetua, nec extinguitur nisi mediante renunciatione actorum vel contraria sententia, vel quadragenaria *tom.* 1 *dec.* 33 *num* 20.
Tradens rem cum promissione manutenendi liberam, si ei fuerit alteri obligata, tenetur actione ex stipulato *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 3.
Quod principaliter agitur, semper prævalet, & quidquid ei accedit, eiusdem est speciei *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 74.
Actiones omnes inter hæredes ipso iure dividuntur *tom.* 12 *dec.* 41 *num* 30.
Numquam datur actio ante diem ad effectum condemnationis *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 59.
Utilius semper est insistere rei, quam actioni *tom.* 11 *dec.* 35 *n* 40.
Per non actum nihil inducitur *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 21.
Actio non aquiritur fictæ personæ, sed veræ, cum veritas non verborum materialitas attendatur *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 32.
Rem persequi nequit, qui actione caret *tom* 9 *dec.* 41 *num.* 20.
Equitas actionis triburoriæ in æquali lucro, & damno consistit, sic in iactum mercium ad salvandam navim *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 30 & 31. & in destructione vicinorum ædificiorum incendii causa *n.* 32 & cœtera *n.* 33. 34. 35.
Actionem quis non potest prætendere contra eum, si inter ipsos nulla obligatio, nullus contractus intercesserit *tom.* 7 *decis.* 50 *num.* 2.
Actionis subsidiariæ derivatio *tom.* 7 *dec.* 50 *n.* 7.
Hæc ut ad exercitium deducatur probanda est versio pecuniæ in alterius permanentem utilitatem *tom.* 7 *dec.* 50 *n.* 8
Ignorantia contractus *di Cottimo* non iuvat tertio, qui materiam ministravit, ut obtineatur actio de in rem verso *tom.* 7. *dec.* 50 *n.* 12.
Contra successorem in fideicommisso intendi nequeunt actiones quæ competebant contra gravatum, eiusque bona *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 32
Verbum *debere* late sumptum comprehendit etiam actionem in rem *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 33
At in sua propria significatione ad actionem personalem pertinet *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 34
Debitum præfert obligationem, & parit actionem in personam *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 34
Debitor proprie non dicitur, qui non nisi actione in rem, vel hypothecaria conveniri potest *tom.* 10. *dec.* 15 *num* 40
Qui non est obligatus, nequit conveniri actione personali *tom* 10 *dec.* 15 *num.* 42
Actio porsonalis contra Debitorem competit, & successorem universalem, non sic contra singularem, vel tertium possessorem *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 74
Pro adimplemento personalis obligationis possunt pulsari bona Debitoris, quatenus penes eum vel illius Successorem universalem existant, non si in tertium transierint *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 73
Actio familiæ erciscundæ procedit quando unus ex sociis per id temporis spatium totam rem comunem possedisset, secus quando omnes communiter possiderunt *tom.* 10 *decis.* 19 *num.* 44

Actio hypothecaria, quæ competit, pro legatis famulatur actioni personali ex Testamento provenienti *t. 10 dec. 40 n. 12*

Quando exercitium actionis pendet a facultate mere temporaria, si facultas non fuit ad actum deducta intra tempus habile, actionis substantia quoque evanescit *tom. 10 dec. 44 n. 6*

Actio damnorum videtur esse transmissibilis in Hæredes, si non ex maleficio, vel quasi, saltem ratione bonorum defuncti, quæ possidet *tom. 3 dec. 5 n. 11. & 12*

Certum tamen est hanc actionem non transire in Hæredem, nisi ex actu per defnuctum male gesto, aliquid ad eius manus pervenisset, vel nisi hæres, lite cum defuncto iam contestata successisset *tom. 3 dec 5 num. 14. 15 16 22 & 23*

Actio, quæ intentatur non solum pro damnis passis, sed etiam pro lucris amissis, cambiis maritimis &c. est pœnalis tam ex parte Actoris; quam Rei, iuxta *Theoric. Iason. in § pœnales Instit. de action. tom. 3. dec. 5. n. 17.*

Hinc est, quod ad Hæredem non transit, uti transit Actio mere persecutoria, scilicet ad veram tantum damni estimationem directa, iuxta distinctionem *Text in § His autem verbis Institut. de Leg. Aquil. tom. 3 decis. 18 n. 18. 29. & 30*

Actio pœnalis, quæ oritur ex delicto vel quasi, contra hæredem non transire est verior opinio, & adducuntur apertissimi Textus *tom. 3 dec 2 n. 19. & 20*

Et intelligitur, ut nequidem transeat pro recuperatione damnorum, quæ Actor ex illo facto passus vero fuisset *tom. 3 dec. 5 n. 21*

Regula Iuris Canonici, nempe quod Actio transeat in Hæredem, sive lis fuit contestata, sive non, sive aliquid ad eum pervenerit, sive non sive fecerit Inventarium, sive non, locum habet in Terris, aut Tribunalibus Ecclesiasticis, non autem in Secularibus *tom. 3. decis. 5 n. 24. & 26.*

Lucra amissa, & cambia maritima quantumvis separabilia a damnis passis, si simul cumulentur in eodem Iudicio, reddunt illud individuum & faciunt Actionem pœnalem non transitoriam in Hæredes *tom. 3 dec. 5 num. 35. 37 & 47.*

Adducitur pro exemplo *Leg. Aquiliæ* dispositio *tom. 3 dec. 5 num. 36*

Actiones ex delicto, vel quasi, descendentes ob factum defuncti dolosum non transeunt in Hæredes de iure civili, & si rem persequantur, non transmittuntur, nisi lis fuerit contestata cum defuncto, & nisi in quantum ad eos pervenerit *tom. 3 dec. 6 num. 1. & 12*

Actio rei persequtoria ex delicto procedens non transit in Hæredes delinquentis *tom. 3 dec. 6 num. 2.*

Contrarium tenuerunt Covarruvias, Bargaglius, & Piccardus, qui tamen refelluntur *tom. 3 dec 6 n. 3*

Non obstat *Text. in Leg. si pro iure 7. § 1. & 2. cum duob. Legib. seq. ff. de condit. furt tom. 3 dec. 6 num. 4. 5 6 7 & 8.*

Nec pariter obstat *Text. in § his autem verbis Institut. de Leg. Aquil. tom. 3 dec. 6 num 9. 10 & 11.*

Contra delinquentis hæredem tunc videtur agi posse, quando Actor sui Patrimonii diminutionem refici postularet, si modo eam defunctus suo adiecisset patrimonio, iuxta distinctionem *Franc. de Caldas. tom. 3 dec. 6 num. 14*

Contrarium ex iure Canonico *tom. 3 dec. 6 num 15.*

Sed hæc limitatio in foro dumtaxat Ecclesiastico communiter recepta est *tom. 3 dec. 6 num. 16.*

Non purificata conditione nulla oritur Actio ad petendum id, quod in obligatione continetur, & multo minus ad committendam obligationis

tionis executionem *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 11 & 12.

Creditor petens satisfieri non cum fructibus, sed cum capitali bonorum, dicitur intentasse actionem Hypothecariam in petitorio, non Salvianum in possessorio *tom* 3 *dec.* 22 *num.* 1.

Actio personalis nullum alium habet Iudicem competentem præter Iudicem domicilii rei conventi *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 3.

Nec ullo modo intentari potest coram Iudice loci, in quo res petita sita est *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 4.

Nomen debitoris, qui sit debitor non rei in specie, sed rei in genere, ut quantitatis, ponderis, vel mensuræ tanquam actio infixa ossibus Creditoris, sequitur eius territorium & iurisdictionem *tom.* 3 *decis.* 25 *num.* 9.

Hæc opinio licet controversa recepta est in auditorio Rotæ Florentinæ *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 10.

Nomen debitoris tunc est cuiusvis Iurisdictionis, ubi conveniri posse contingat, cum solutionem promisit ubique locorum *tom.* 3 *dec.* 25. *num* 11.

Vel est illius loci, in quo promissa est solutio *tom.* 3 *dec.* 25 *n.* 12.

Qui recipit solutionis promissionem ab eo, quem in sententia obtinuit sibi solvere condemnatum perdit actionem in factum, seu officium Iudicis, quod ex sententia sibi competebat *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 51.

Unica tamen solutione plures actiones acquiruntur *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 12.

Creditor pro debitore solvens, nec per viam actionis, nec per viam retentionis uti potest actionibus alterius Creditoris dimissi *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 28.

Ubi Actio est certa, & clara, per exceptiones dubias, aut turbidas eius exercitio retardari non potest *tom.* 3 *dec.* 36 *num.* 10.

Ubi Actio est clara, & exceptio pariter est clara, sed replicatio Actoris est turbida, creditum dicitur illiquidum, & pro eo via executiva non competit *tom.* 3 *dec.* 36. *num.* 13.

Actione pro Socio, fit repetitio eius, quod unus ex Sociis, plus exigit, ac propterea Actio ista non decennio præscribitur, sed triginta annorum spatio *tom.* 3 *dec.* 40 *num.* 10. & 11.

Longissima præscriptio actionem intentatam perimit Iure Civili *tom.* 3 *dec.* 52 *num.* 2.

Et Iure Canonico, quo cavetur, ut omnis actio, licet hypothecaria spatio annorum 36. præscribatur *tom.* 3 *dec.* 52 *num.* 3.

Actiones confunduntur, quoties Creditor Debitori succedit *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 3.

Statutum Florentinum *d. rubr* 39. *lib.* 2. non loquitur de actionibus correspectivis, & onerosis *tom.* 3. *dec.* 57 *num.* 16.

Actio utilis negociorum gestorum intrat, quando impensum est in alterius utilitatem, non autem in re propria *tom.* 3 *decis.* 57 *num.* 26.

Vigore clausularum salutarium *deducens &c. ius & iustitiam ministrari &c.* censetur in Iudicium deducta quælibet actio magis utilis, & proficua *tom.* 3 *dec.* 62 *num.* 10.

Et Iudex tenetur supplere in Iure, si quid a Litigantibus minus fuerit dictum *tom.* 3 *dec.* 62 *num* 11.

Virtus prædictarum clausularum, quando locum habeat, & quando non? *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 12. 13 14 & 15.

Pro evictione passa in Bonis divisis regulariter datur actio ad pretium rei evictæ *tom.* 3 *dec.* 62 *num.* 21.

Actio hypothecaria præscribitur inter præsentes lapsu decem annorum potissimum accedente titulo, ac bona fide *tom.* 3 *decis.* 65 *num.* 35

Idque procedit non obstante Statuto Florentiæ *lib.* 2. *rubr.* 73. longius tempus requirente, cum loquatur de-

de possessore sine titulo, non autem cum titulo *t.* 3 *dec.* 65 *n.* 36

Ut quis in personales actiones succedat requiritur expressa conventio *tom* 3 *dec.* 74 *num.* 8.

Qua deficiente non fit locus successioni in Iura personalia, etiamsi pecunia ad Creditorem pervenerit *t.* 3 *dec.* 74 *num.* 9.

Ad effectum subingrediendi requiritur, quod solvens animum applicaverit subingressioni *tom.* 3 *dec.* 74. *num.* 10.

Qui animus non præsumitur, cum huiusmodi præsumptio locum habeat tantummodo inter Venditorem, & Emptorem rei oppignoratæ *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 11.

Sunt qui putant, quoad personales actiones sufficere, ut tantum pecunia solventis perveniat ad manus Creditoris privilegiarii *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 12.

Quod videtur constituere etiam *Text. in Leg. si ventri ff. de privileg. Creditor. tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 13.

Hæc tamen opinio ab usu Fori explosa est *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 14.

Non potest duplex Actio proponi ad idem bis exigendum *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 20.

Creditor si una via electa consequi nequeat solutionem, ad aliam viam convolare potest *tom.* 3 *decis.* 80. *num* 21.

Quoties enim prima Actio inutilis redditur & elusoria, minime prohibetur alteram utilem, & efficaciorem experiri *tom.* 3 *decis.* 80. *num.* 22.

Præsertim accedente protestatione sibi reservandi omne aliud Iuris remedium *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 23.

Quæ reservatio apprime resultat a Clausulis salutaribus in libello appositis *tom.* 3. *dec.* 80 *num.* 24.

Sententia nulla est ob Iudicis incompetentiam *tom.* 3 *dec.* 80. *num.* 34.

Et Actio hypothecaria cor. ipso proposita nullum Ius Creditoribus tribuit *tom.* 3 *dec.* 80. *num.* 35.

Actio super Iudicio consignationis Dotium est ex remedio *Leg. si constante solut. matrim. tom.* 4 *dec.* 5. *num.* 19.

Conditio, quæ inest exactioni, non autem substantiæ obligationis, non impedit nativitatem actionis *tom.* 4 *dec* 17 *num.* 64.

Si quis promiserit nomen exigibile, conditio subintellecta, si a Debitore Creditor exigere non poterit, respicit actionem *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 65.

Declarantur *Text. in Leg. dudum §. final. ff. de verb. obligat. & in Leg. fin. ff. si certum pet. tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 66 *&* 67.

Conventio, quod prius fieri debeat excussio, ordinatur non ad impediendam nativitatem actionis, sed illius exercitium *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 68.

Actio ex causa de præterito apta est ad convalidandum retrofactum *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 72.

Creditor, qui tempus limitatum non habet ad exigendum, nunquam cadit ab actione, si differat petere *tom* 4 *dec.* 17 *num.* 87.

Deficiente probatione quod bona mariti non sufficiant pro dote restituenda non competit mulieri actio subsidiaria contra dotantem *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 39.

Non datur actio simultanea pro defendenda, ac recuperanda eadem re *tom* 4 *dec.* 43 *num.* 4.

Evicto prædio fideicommissario, actio relevationis competit omnibus successive vocatis *tom.* 4 *dec.* 43 *n* 6.

Nulla est efficacia centenariæ si titulus possessionis impar sit ad excludendam actionem Creditoris *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 17 & adducitur ratio *num.* 18.

Creditum emphyteutæ compensatur cum æquivalenti Canonis quantitate, & in summa debitum Canonis excedente condemnatur Dominus

nus directus actione personali *tom* 4 *dec.* 44 *num.* 4.

Omnes personæ in emphyteusi comprehensæ tenentur in solidum ad solutionem integri Canonis actione nedum reali, sed & personali *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 5 *&* 12.

Ad hoc ut quis ex evictione possit agere, ad id quod sua interest, obligatur solemniter denunciare auctorem suum *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 36.

Deficiente denunciatione, & mora nullum interesse debetur ob non sequutam assignationem fundi pro reintegratione deficientis quantitatis, quoties agitur actione ad factum *tom* 4 *dec.* 44 *num.* 38.

Ob molestias a Conductoribus passas ex hypothecis præexistentibus in bonis locatis conceditur relevatio actione quanti minoris *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 44.

Actio petitionis hæreditatis competit hæredi Fideicommissario, æque ac hæredi libero pro obtinenda actuali successione *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 47.

In emptorem hæreditatis transeunt actiones utiles, directæ vero remanent penes hæredem *tom.* 5 *dec* 9 *num.* 65.

In emptorem æque transit ius præteritum, & futurum tanquam commodum ex hæreditate proveniens *tom.* 5 *dec* 9 *num.* 66.

Contra iuris principia est, ut qui habet tantum actionem personalem præferatur creditoribus anterioribus *tom.* 5 *dec.* 10 *num.* 6.

Non obstat argumentum deductum a rubr. 10 Statuti, cui respondetur *tom.* 5. *dec.* 10 *num.* 7 8 *&* 17.

Obligatio, actio, & hypotheca semel extincta nunquam reviviscunt *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 3.

Statuentes equatis tantum inter Florentinos actionibus nunquam voluerunt ex d. equatione privilegiariam Causam impartire forensibus *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 8.

Differunt inter se agere de nullitate propter gabellam non solutam, & agere per scripturam non denunciatam *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 31.

Actiones ad vindictam ad hæredes non trasmittuntur *tom.* 5. *dec.* 25 *num.* 18.

Sententia ex defectu actionis est nulla. Etiam quando actor a principio carere actione non appareret *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 29 *&* 30.

Iura, & actiones sunt in hæreditate tanquam membra sub capite, ideoque omnibus oneribus hæres efficitur *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 17.

Actio acquiritur mulieri ex descriptione facta ad eius creditum pro dote, præsertim per Statutum, quod concedit privilegium dotibus, nec curat cui competat actio pro ipsa dote *tom.* 8 *dec.* 4 *num.* 13 *&* 15.

Pro dote promissa viro nulla competit actio mulieri, & tamen illa dos gaudet omnibus dotis privilegiis *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 14.

Negotiorum gestorum actio filiæ competit, pro cuius dote pater destinavit aliquid *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 16.

Filiæ acquiritur actio, cuius nomine facta est a patre numeratio, pecuniæ *tom.* 8 *dec.* 4 *num.* 17.

Unus, & idem actus respectu diversarum personarum actionem diversi generis parere potest *tom.* 8 *dec.* 4 *num.* 18.

Dos habet speciale privilegium in actione acquirenda etiam per fictam stipulationem *tom.* 8 *dec.* 4 *num.* 19.

Cum aliquid præstandum est alicui sub pacto solutionis faciendæ isto casu non sufficit ad consequendam actionem pro re promissa verbalis, vel realis oblatio, sed requiritur consignatio, & depositum *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 63.

ACTOR

ACTOR.

Actor probare debet fundamentum suæ intentionis aliter Reus absolvitur *tom.* 3. *dec.* 7. *num.* 47. & *tom.* 4 *dec.* 17 *num* 98 & *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 14 & *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 22 & *t.* 9. *dec.* 4 *n.* 26 83 & *dec.* 13 *n.* 3 & *tom.* 10 *dec.* 3 *num.* 1 & *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 1 etiamsi Reus nihil prestiterit *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 47.

Et sufficit quod Actoris probatio sit equivoca, & dubia *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 48.

Et quando non est plena sufficit a Reo offuscari ut infringatur *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 49.

Eo fortius cum est qualitas a Statuto requisita *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 17.

Fundamentum Actoris plene, & concludenter ab ipso est probandum *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 77.

Intentionem suam Actor concludenter non præsumptive probare debet *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 48.

Actor intentionem non probans, & iniuxte vexans reum in expensis damnatur *tom.* 7 *decis.* 31 *n.* 13.

Reo sufficit vincere per non ius Actoris *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 1.

Actor tenetur paratus in iudicium descendere, & suam intentionem probare certis, & univocis probationibus *tom.* 2 *dec* 34 *n.* 10 non autem genericis, & confusis *n.* 11.

Actor variare non potest nec sibi contrariari *tom.* 8. *dec.* 36 *n.* 125.

Falsitas in productione iurium Actoris, est sufficiens ad eum repellendum a iudicio *t.* 5. *dec.* 40 *n.* 26.

Actor, qui talis sit per veritatem sequi debet Forum Rei *tom.* 3 *dec.* 26 *num.* 13

Ad dignoscendum an aliquis sit Actor, vel Reus non sunt ullatenus inspicienda accidentia iudicii, sed ipsa petitionis intentio *tom.* 3 *decis.* 26 *num.* 14

Ex quo Actor asserit, quod de aliquo tempore debitor erat de decoctione suspectus ei incumbit hoc probandi onus *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 50.

In Actore requiritur iustior causa litigandi, quam in Reo *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 28.

Actor in re dubia, sibi potius silentium imponere debet, quam alteri litem movere *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 29.

Actor, qui ad normam Formularii Florentini egit semper in iudicio pro æstimatione evictionis passæ, nequit opponere defectum supplementi Iudicis *tom.* 3. *dec.* 62 *n.* 20.

Actore non probante, quod inter bona emphyteutica commixta sit portio fideicommissi, Reus absolvi debet *tom* 3. *dec.* 71 *num.* 1.

Actor quoad negatoriam actionem duo probare debet, primo usum attentatum ex parte adversarii *tom.* 1 *dec.* 1. *num.* 22.

Secundo dominium, & possessionem ex parte sua *tom.* 1 *dec* 1 *n.* 23.

In iudicio hæreditatis, Actor debet necessarie, & concludenter probare in Reo qualitatem hæreditariam *tom.* 1 *dec.* 21 *num.* 1.

Actor non tenetur probare quæ sunt de exceptione Rei *tom.* 6 *dec.* 24. *num.* 2.

Actor variare potest libellum dummodo non mutet actionem, & variatio fiat vel ante contestatam litem, vel in continenti post contestationem *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 46.

Nihil interest quod Actor exprimat in libello nomen actionis *tom* 4 *dec.* 46 *num.* 48.

Et excusatur ab ignorantia proprii iuris, & a variatione libelli si agatur de controversia difficili, ac involuta *tom.* 4 *dec* 46 *num.* 49.

Actor qui evasit Reus opponere potest exceptiones, etiam inconciliabiles cum actione ab ipso intentata *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 50.

Quando Actoris petitio non tam damna respicit, quam lucra amissa, &

Cam-

Cambia maritima, hæc non solum non possunt a damno separari, sed in eis potissimum substantiatur Iudicium, & fit individuum secundum mentem, & intentionem Agentis *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 46.
Actor in actione hypothecaria probare debet dominium rei hypothecæ subiectæ penes debitorem, præsertim ubi agit contra tertios Possessores *tom.* 3 *dec* 22 *n.* 2.
In condictione indebiti Actor probare debet concludenter suam intentionem, quia indebitum non præsumitur *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 1.
Declaratio Actoris contra ipsum vim habet confessionis *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 12.
Narratio Actoris in petitione non probat *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 1.
Ad formam Statuti Curiæ Mercantiæ lib. 2 rubr. 3 Actor tenetur dare copiam eius iurium *t.* 5 *dec.* 28 *n.* 6.
Fructus percepti a Reo non sunt restituendi a die motæ litis, sed postquam Actor iura sua clara, & indubia exhibuit *tom.* 5 *decis* 40 *n.* 1. 16. 18. & de ratione *num.* 2
Ut in possessore oriatur mala fides pro obligatione restituendi fructus *perceptos*, non sufficit ex parte Actoris solo productio iurium, sed requiritur productio recognitionis eorumdem *tom.* 5 *decis.* 40 *n.* 29.
Exceptio excussionis si opponatur in vim dilatoriæ ante litem contestatam, ligatæ remanent manus Iudicis, & Actor repellitur a limine Iudicii *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 96.
Opponi potest etiam post litem contestatam in quacumque parte iudicii in vim tamen perentoriæ exceptionis *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 97.
Probato ab Actore dominio, aliæ non admittuntur coniecturæ, nisi æquipollentes iis, quibus Actoris intentio probata est *tom.* 7 *dec.* 41 *num.* 18.
Actor qui occultavit, vel amisit instrumentum, aut librum ex quo Reus probationes desumere poterat, obtinere non potest in iudicio *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 14.
Ius innovandi probandum est ab Actore concludentibus argumentis *tom.* 11 *dec* 34 *num.* 22.
Actor habens contra se regulam tenetur probare limitationem *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 23.
Creditum cum hypotheca est præcipuum fundamentum ab Actore probandum in remedio Tenutæ *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 1.
Summaria cognitio respicit solum modum procedendi in iudicio, & similia, non autem id quod attinet ad probationes faciendas *tom.* 10. *decis* 16 *num.* 2.
In remedio *Leg. fin. C. de edicto Div. Adr. toll.* actus fit sine figura iudicii *t.* 10 *dec.* 16 *n.* 3.
Attamen in eo etiam requiritur plena probatio *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 4.
Quod procedit etsi adsit Statutum mandans procedi sine strepitu iudiciario *tom* 10 *dec.* 16 *num.* 5.
Tempus præcise probandum est per Actorem ad eius intentionem fundandam *tom.* 6 *dec.* 24 *n.* 9.
Vita cum deducitur ad fundandam intentionem Actoris non sufficit allegare præsumptionem continuationis vitæ usque ad 100 annos *tom.* 6 *dec.* 24 *num.* 25.
Nunquam est locus iuramento suppletorio, ubi Actor deficit in sua probatione *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 66.
Præcipue ubi agatur de causa magni momenti *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 67.

A C T O R.

Sententia ab observatione iudicii præservat iura actori, & non perimit negocium principale *t.* 6 *dec.* 22 *n.* 34
In Sententiis ab observatione iudicii Actor condemnatur in expensis *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 35.
Actor debet condemnari in expensis iuxta Legem anni 1502 etiamsi habuisset iuxtam causam litigandi quando confirmatur sententia Iudicis a quo *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 22.

ADDITIO IN DIEM.

Fisco, & minoribus conceditur privilegium additionis in diem *tom.*

11 *dec.* 43 *num.* 1.
Quod ad Ecclesias ac Pias Causas extenditur *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 2.
Ut hoc privilegium habere possit locum, auctiones fieri debent supra vigesimam extremæ oblationis, & infra viginti dies ab ultima licitatione *tom.* 11. *dec.* 43 *n.* 3.
Terminus viginti dierum negligitur si additio sit pinguis, & perutilis *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 4.
Additio in diem aptatur tantum venditionibus, & locationibus temporariis *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 7.
Contra, quod locum habeat etiam in emphytheusi impropria *t.* 11 *d.* 43 *n.* 8
Prior oblator, qui omnes in licitatione vicit præfertur addicienti in diem si auctiones ab eo factas adæquet *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 11.

ADEMPTIO.

Ad adimendum legatum in testamento relictum, requiritur vel actus æque solemnis, vel declaratio Testatoris coram quinque Testibus emissa *tom.* 12 *dec.* 49 *n.* 1.
Expressa legati ademptio per viam exceptionis probatur etiam per duos Testes *tom.* 12 *dec.* 49 *n.* 2.
Ademptio redditur inverisimilis, & irrationabilis in Filio septem annorum qui est incapax aliquid agendi per quod Patris amorem amittere debeat *tom.* 10 *decis* 42 *n.* 21.
Ademptio ab uno non extenditur ad alium ei substitutum *t.* 5 *dec.* 23 *n.* 5.

ADÆQUATIO.

Adæquatio efficit, ut dispositum in uno ex adæquatis censeatur, & in cœteris adequatis dispositum, etiamsi agatur de correctione Iuris Communis *t.* 2 *dec.* 4 *n.* 19.

ADIECTIO.

Adiectio facta non mutat id cui additur *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 56.
Certæ rei adiectio non ad substantiam legati, sed ad illius executionem est referenda *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 7.

ADIECTUS.

Cui in stipulatione nulla acquiritur obligatio dicitur purus adiectus *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 7. 32.
Discrimen affertur inter adiectum pro solo interesse ordinantis, & recipientem ordinem pro interesse proprio *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 54.
Adiectus in rem propriam easdem habet actiones, quas indemmet principalis *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 8.

ADIMPLEMETUM.

Qui ex parte sua obligationem implevit, potest cogere alium, ut & ipse impleat *tom.* 9 *dec.* 26 *n.* 1.
A contractu non receditur ex non adimplemento, ubi fuit omissum pactum resolutivum *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 25.
Et non est locus pœnitentiæ *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 26.
Sed agi potest ad adimplementum non factum, & ad damna, & interesse *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 27
Donatio sub modo ob non adimplementum non rescinditur per viam pœnæ, sed per viam abstractionis beneficii, tamquam ex deficiente voluntate donantis *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 28. 29.
Repugnat quod quis pro admplemento alicuius facti conditionem requirat, cuius purificatio ex se dependeret, ita ut in ipsius præiudicium factum ipsum pro adimplemento haberetur *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 35.

A D I T I O.

Aditio tanquam facti non præsumitur *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 44 & *tom.* 3 *dec* 55. *n.* 5.
Sed debet concludenter probari *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 5.
Amplia etiamsi agatur de filio, qui non præsumitur Hæres quoad effectus sibi præiudiciales, quidquid sit quoad effectus utiles *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 6.
Hæreditatis aditio debet concludenter probari per actus univocos, & necessarios, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non possint. Maxime si

si hæreditas sit debitis involuta, damnosa, aut omnino vacua *tom.* 1 *dec.* 21 *n.* 2. 4.
Aditionem a filio fuisse factam concludenter probari debet *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 62.
Per actus illam univoco inferentes non obstante quod actus fuerit gestus ex alia causa, cum sit satis quod illa subsit *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 63
Aditio mere enunciata in actibus posterioribus non sanat nullitatem aditionis deficiente Iudicis & contrahentium intentione *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 9.
Hæreditatis aditio probatur ex constitutione Procuratoris ad exigenda credita hæreditaria *tom.* 11 *dec.* 35. *num* 8.
Et ex perceptione fructuum hæreditariorum *tom.* 11 *dec* 35 *n* 9
Aditio sine animo adeundi non perficitur *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 13.
Hæreditas opulenta coadiuvat præsumptionem aditionis *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 51.
Aditio hæreditatis est actus individuus *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 61.
Aditio non est necessaria in Hærede suo *tom* 5 *dec* 4 *num* 49 & *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 55.
Substituti non possunt succedere nisi hæreditas fuerit adita *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 28.
Libera hæreditatis aditio nequit inducere coususionem iurium in præiudicium creditoris maxime hypothecarii *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 3.
Aditio hæreditatis eruitur tam ex actibus illam inducentibus, quam ex factis, & omissis eam verosimiliter riducentibus *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 7.
Et etiam ex actibus indifferentibus quoties non adsit protestatio in contrarium *num.* 8
Et ex possessione bonorum, & perceptione fructuum *n.* 9.
Et ex donatione facta bonorum in hæreditate comprehensorum *n.* 10.
Etiam si agatur donationis modicæ Rei *num.* 11.
Ex actu solutionis, & agnitionis debiti hæreditarii *num.* 15.
Maxime nulla facta protestatione *n.* 16.
Et in casu quo exclusa aditione bona ad alium spectabant *n.* 22.
Tutor Testamentarius non potest nomine pupilli libere hæreditatem adiræ, quando ipse est creditor hæreditatis *tom* 5 *decis.* 4. *n.* 46.
Etsi adeat tenetur ad damna, expensas, & interesse, & contra eum potest iurari in litem *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 47.
Modicitas summæ non inducit hæreditatis aditionem *tom.* 4 *decis.* 18. *num.* 38.
Exigens pensiones non dicitur habere aliquid hæreditarium, ex quo possit elici aditio *tom.* 4 *dec.* 18 *num* 47.
Cessante fraudis suspicione prodesse debet ad excludendam aditionem tam verus fideicommissi titulus, quam putativus ex iusto errore inductus *tom* 4 *dec.* 18 *n.* 49.
Hæres ab aditione hæreditatis potest se abstinere *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 29.
Statuta adimentia beneficium inventarii sunt favorabilia *tom.* 10 *decis.* 37 *num* 30.
Hæres iuxta dispositionem Leg. final. Cod. de iur. delib. adire debet intra annum præscriptum ad deliberandum *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 95.
Aditio probari debet etsi ageretur de hæreditate opulenta *tom.* 10 *decis.* 23 *num* 82.
Ex preparatione potius voluntas adeundi, quam vera aditio deducitur præsertim cum non fuerit declaratum hos actus præparatorios gestos fuisse animo adeundi *tom.* 10 *dec.* 23 *num* 83. 84.
Libere adiens hæreditatem est simplex & absolute hæres, & indivisibiliter hæres *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 60.
Per liberam aditionem hæreditatis amitti-

mittitur etiam legitima per solutionem debitorum, & satisfactionem legatorum *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 20.
Per aditionem hæreditatis etiam sine Inventario Reivindicatio non confunditur *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 76.
Hæreditas semel adita amplius repudiari non potest *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 55.
Restitutio in integrum adversus aditam hæreditatem non datur minori quando res non est adhuc integra nec in pristinum statum reponi valeat *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 137.
Per exactionem pretii ex re vendita resultat hæreditatis aditio *tom.* 1. *dec* 21 *num.* 12.
Ex dispositione facta de portione sibi contingenti non infertur hæreditatis aditio *tom.* 1 *dec.* 21 *num.* 15.
Actus dubii, seu indifferentes in probatione aditionis hæreditatis non attenduntur *tom.* 1 *dec* 21 *num.* 3.
Ex retentione, seu possessione Bonorum probatur hæreditatis aditio *t.* 1 *dec.* 21 *num.* 5.
Ad probandam hæreditatis aditionem retentio, seu possessio Bonorum debet iustificari usque ad obitum *t.* 1 *dec.* 21 *num.* 6.
Non iustificata retentione, seu possessione Bonorum, penes prætensum hæredem, excluditur hæreditatis aditio *tom.* 1 *dec.* 21 *num.* 7.
Ad probandam hæreditatis aditionem ex possessione, & retentione Bonorum, necesse est quoque probare ex factis, quod prætensus hæres animo adeundi retinuerit, vel possederit *tom.* 1 *dec.* 21 *num.* 8.
Animus adeundi hæreditatem, & ipsa aditio excluditur, existente diverso titulo possidendi *tom.* 1 *dec* 21 *n.* 9.
In dubio standum est declarationi hæredis quoad aditionem *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 64.
Conclusio quod hæres postquam petivit tempus ad deliberandum si intra annum non repudiat censeatur hæreditatem adivisse, procedit favore tantum Creditorum *tom.* 9. *dec.* 13 *num.* 72.
Et cum hæres se se immiscuit possidendo boni hæreditaria, & sic non ex sola petitione temporis ad deliberandum effectum fuisse hæredem *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 73.
Pupillus nequit adire absque Tutoris auctoritate, Iudicis Decreto, & aliis solemnitatibus Statutariis *tom.* 11. *dec.* 22 *num.* 45.
Ubi filius est maior infantia nec Pater pro eo adire valet sine eius præsentia *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 49.
Pupillus non tenetur servare statutarias solemnitates in aditione hæreditatis manifeste opulentæ, & de ratione *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 52.
Pater pro filiis adire valet *tom.* 11. *dec.* 22 *n.* 53.
Etiam sine eorum præsentia, si hæreditas sit lucrosa *tom.* 11 *dec.* 22. *num.* 54.
Statutum Florentinum disponens circa aditionem hæreditatis conditum fuisse censetur, ut fraudes evitentur *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 123
Statutum Florentinum super aditione hæreditatis non præiudicat hæredi, sed invigilat, ut voluntas testatoris tueatur *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 96.
Descriptiones in libris Montis Pietatis, & similes actus adquisitivi aditionem inducunt *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 32.
Lex Montis Comunis Florentiæ non cohartat præcise hæredem ad adeundam hæreditatem defuncti possessoris absque beneficio inventarii *tom* 10 *dec* 37 *n* 34.
Vox liberæ aditionis in usum devenit post editam a Iustiniano sanctionem Legis fin. Cod. de iur. delib. *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 35 & *n.* 45.
Ministri Montis Florentiæ exigunt favore creditorum aditionem liberam hæreditatis *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 85.
Testator potest obligare hæredem ad libere adeundam hæreditatem *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 97.

Quan-

Quando testator ordinavit, quod hæreditas libere adeatur, minori non debetur restitutio in integrum ad conficiendum inventarium, sed solum ad repudiandam hæreditatem *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 98

Hæres adeundo hæreditatem quasi contrahit cum creditoribus, & legatariis *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 40.

Aditio resultat ex actus præsentationis in Iurepatronatus hæreditario *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 35.

Quando ad excludendam aditionem alius titulus allegatur, si actus gesti magis late pateant quam titulus actus ad titulum hæredis referuntur etiamsi præcesserit repudiatio, maxime ubi exclusa aditione bona ad alium successorem spettarent *t.* 6 *dec.* 48 *n.* 21. *&* 22.

Aditio hæreditatis non infirmatur prætextu possessionis iure crediti, ubi non constat de credito proprio *tom.* 6. *dec.* 48 *n* 24. *&* 25. neque de hipotheca & de cessione crediti alieni, *num.* 26. 28. etiamsi adiens fideiussor fuerit, cui solventi sola personalis competit *n.* 27.

Quando ad excludendam aditionem alius titulus allegatur si actus gesti magis late pateant quam titulus, actus ad titulum hæredis referuntur etiamsi præcesserit repudiatio, maxime ubi exclusa aditione bona ab alium successorem spectarent *t.* 6 *dec.* 48. *n.* 21. *&* 22.

Aditio inducitur ex possessione capta propria auctoritate etiam in creditore quando data non est facultas, aut non præcessit protestatio, quæ non sufficit nisi procedat aut sequatur incontinenti alias versatur dolus *tom.* 6 *dec* 48 *n.* 31. *&* 32.

Per aditionem an & quando creditum confundatur *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 63. 64. 65. 66. 67. 68.

Restitutio in integrum adversus inconsulto aditam hæreditatem competit ex senili hæredis ætate *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 1. *&* 4. & ex detecta insufficientia hæreditatis post aditionem ex enormissima læsione *n.* 7. 14. 16.

Facultas petendi restitutionem ad hæredes transit *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 2.

Superviventia 10. annorum post aditionem excludit senectutem hæredis *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 5.

Post lapsum quadriennium inchoatum cum defuncto, non datur mulieri restitutio in integrum adversus aditionem *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 6.

Facta protestatione repudiandi hæreditatem, per actus aditionis alias inductivos non causatur aditio *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 14.

Hæres illius, qui repudiavit hæreditatem non potest illam adire *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 124.

Hæres beneficiatus, qui posta eidem beneficio renunciavit, videtur a principio sine dicto beneficio inventarii adivisse *tom.* 10 *dec.* 37. *num.* 125.

ADIUDICATIO.

Adiudicatio est species divisionis seu quædam divisionis executio *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 40.

Adiudicatio est species comodæ divisionis *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 4.

Adiudicatio Rei individuæ fit, qui habet alia bona contigua *tom.* 10 *decis.* 22 *num.* 3.

In facienda adiudicatione attendenda est æquitas, & arbitrium boni Viri *tom.* 10 *dec.* 22 *n.* 5.

Antiquum Statutum Florentinum lib. 2. rubr. 57 disponit, quod sequuta adiudicatione bonorum debitoris per Iudicem previis proclamatibus Creditor post annum amplius non audiatur *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 42.

Excipiuntur tamen in eodem Statuto absentes a Civitate, Territorio, & districtu Florentiæ *tom.* 5 *decis.* 33 *num* 43.

Ad hoc ut valeat adiudicatio Bonorum Fideicommissi debet citari Fideicommissarius *tom.* 5. *decis.* 48. *num.* 89.

Statutum, quod concedit Tertio, ut possit intra annum a die adiudicationis comparere, Tenuræ confirmatæ virtutem non tollit *tom*. 4. *dec*. 13 *n*. 4.

In actibus præiudicialibus, quæ alienationem sapiunt absque Beneplacito Apostolico adiudicatio solutionem non facit *tom*. 7 *dec*. 41 *n*. 12.

ADMINICULA.

Adminicula, & circumstantiæ tollunt omnem suspicionem antidatæ *tom*. 9 *dec*. 30 *n*. 33.

ADMINISTRATIO.

Cura, & administratio multas secum fert obligationes *tom*. 9. *decis*. 13. *num*. 32.

Administratio est concludenter probanda, & quid, & quantum fuerit administratum *tom*. 2 *dec*. 10. *num*. 40.

Nec sufficiunt actus æquivoci *tom*. 2 *dec*. 10 *num*. 41 ne satis est probare administrationem, nisi probetur exactio *n*. 42 & quidem præcise *n*. 43.

Ab administratione alicuius temporis non infertur ad administrationem alterius temporis *tom*. 2. *dec*. 10. *num*. 45.

Administratio bonorum absentis danda est ei, ad quem in casu mortis hæreditas pervenire debet *tom*. 6. *dec*. 24 *n* 4.

Administratio Commendæ sumitur pro ipsa Commenda secundum sensum iuris communis & Statutorum Religionum militarium Hierosolymitanæ, & S. Stephani *tom*. 8 *decis*. 16 *n*. 2. 4 *&* 5.

Aministratio tribuitur Rectoribus Ecclesiarum, & Beneficiorum, & non Factoribus, Procuratoribus & aliis substitutis *tom*. 8. *dec*. 16 *n*. 46.

Maior præsumptio est pro Iudicio Patris erga Administrationem bonorum filiorum, si cum affectione concurrat interesse commune cum ipsis *tom*. 1 *dec*. 2 *n*. 62.

Officium Executoris in ipsa administratione consistit, itaut recusando administrationem, munus ipsum recusasse dicatur *tom*. 4 *dec*. 32 *n*. 21.

Aptus ad administrationem proprii patrimonii dicitur, qui talis per plures testes asseritur *tom*. 9 *decis*. 28. *num* 1.

Quoties administratio relinquitur primogenitis alicuius familiæ ordine successivo, administrator pro tempore assumit qualitatem mixti executoris, & legatarii *tom*. 9 *dec*. 37 *num*. 11.

Hospitale non dicitur incapax administrationis, ubi proprios habet administratores *tom*. 9 *dec*. 37. *n*. 12.

Exequtor cui concessa est administratio intuitu exequtionis voluntatis Testatoris, operibus iam perfectis non potest amplius administrare *t*. 9 *dec*. 11 *n*. 6.

Si Testator credidit operum commissorum implementum ad vitam exequtoris fore deducendum, & ante mortem executoris opera completa forent, administratio cessare debet *tom*. 9 *dec*. 11 *n* 8.

Suspensio administrationis hæredi indicta non commodo administratoris, sed operum illi demandatorum constituit merum executorem *tom*. 9 *dec*. 9 *n*. 16.

Cura, & administratio per subsequentem aditionem penitus resolvitur *tom*. 9 *dec*. 13 *n* 2.

Eo ipso quo quis decoxit, administratio eidem interdicitur *tom*. 4. *dec* 41 *n*. 12.

Administratio excludit usumfructum, & ius proprium *tom*. 9 *decis*. 10 *num*. 8.

Mera administratio datur nedum ad tempus, sed etiam usque ad mortem, vel sub alia conditione *tom*. 9 *dec*. 11 *n*. 9.

Confessio impugnari non potest, præcipue confessio facta administrationis tamquam causa reportari salarii *tom*. 9 *dec*. 13 *num*. 66. 67.

Ordines factoribus, aliisque personis

dati

dati, qui alicui non spectant nisi tanquam curatori manifeste concludunt actualem administrationem apud eumdem semper extitisse *tom. 9 dec.* 13 *num.* 51.

Ubi de ordinibus datis substituto, ut solvat, quod non possunt referri ad titulum solius superintendentiæ, seu protectoriæ *tom. 9 dec.* 13 *num.* 52.

Nudus minister dupliciter dicitur nempe ille qui est abstractus a commodo, & titulo, vel abstractus a commodo non autem a titulo *tom. 9 dec.* 10 *num.* 10.

Administratio cessat cum opera omnia a Testatore commissa adimpleta sint & abstringi potest exequtor ad relevanda opera sibi a Testatore commissa *tom. 9 dec.* 11 *num.* 1.

Administrationis interdictio ad tempus implementi restricta efficit, ut implemento perfecto hæres administrationem assumat, & in terminis prohibitæ administrationis ad certum tempus *tom. 9 dec.* 11 *n.* 2. *& num.* 3.

Verba „ amministrari sua vita durante, e morto &c. vuole che si consolidi l' usufrutto „ important qualitatem simplicis, vel mixti executoris *tom. 9 dec.* 11 *num.* 4.

Qui se aliquem circumvenisse ait in administratione, & rationibus, iam fur se professus est *tom.* 11 *decis.* 10 *num.* 17.

ADMINISTRATOR.

Administrator tam necessarius, quam voluntarius a Iudice electus, vel quocumque modo tenetur ad administrandum *tom 9 dec.* 13 *n.* 61.

Administrator amoveri non debet sine causa *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 12.

Commodum a proprio officio, quod sentiat administrator nimis repugnat *tom. 9 dec.* 9 *n.* 5.

Magistratus eligunt administratores ex necessitate *tom. 9 dec* 13 *n* 107.

Magistratus sollicitus esse debet de reportanda cautione ab administratore electo, cum ipse Magistratus loco fideiussoris habetur *tom. 9 dec.* 13 *n.* 108.

Et in terminis administratoris, qui non reportata cautione concessit exercitium apothecæ viro ab ipso testatore proposito *tom. 9 dec.* 13 *num.* 109

Necessitas utendi opera aliorum in administratione hæreditatis ob magnitudinem patrimonii non excusat eligentem a culpa electi, cum necessitas non superveniat ex post facto, & post acceptationem muneris a ministro factam *tom. 9 dec.* 13 *n* 104 *&* 105 & de ratione distinctionis *n.* 106.

Multæ sunt circumstantiæ, quæ excludunt qualitatem Administratoris, seu Ministri *tom.* 10 *dec* 31 *num.* 23.

Simplex Administrator, cum talis in testamento vocatus sit, non usufructuarius dici debet *tom. 9 dec* 9 *n.* 1.

Simplex Administrator, & Executor testamenti expers universi lucri esse debet, & de ratione *tom. 9 dec.* 9 *num.* 3.

Administrator dicitur is, qui iussu Testatoris aliis restituit quidquid ex bonis percipit *tom. 9 dec.* 9 *num* 4

Non Administrator, sed usufructuarius, seu legatarius dicitur qui maximum ex administratione sentit commodum *tom. 9 dec.* 37 *n.* 5 7 *&* 13.

Testator, qui Administratoribus relinquit emolumentum valde excedens onus iniunctum, præsumitur eos habuisse pro legatariis *tom. 9 dec.* 37 *num.* 6.

Administratores, qui naturam assumunt legatariorum, habent ius in re super bonis administratis *tom. 9 dec.* 37 *num.* 17

Quæ idcirco nequeunt in eorum præiudicium alienari *tom. 9 decis.* 37 *num.* 18.

Administrator particularis non tenetur nisi de exactis *tom.* 3 *dec.* 40 *num.* 14.

Et

Et nisi probato dolo, vel lata culpa *tom.* 3 *dec.* 40 *n.* 15

Curatores, & Administratores omnes tenentur non minus de neglectis, quam de gestis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 33.

Quilibet Administrator bonorum alterius tenetur reddere rationem administrationis *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 23 & *tom* 11 *dec.* 26 *num.* 1 2.

Non obstante quavis contraria consuetudine *tom.* 11 *decis.* 26 *n.* 3.

Et hoc non solum procedit in principali Administratore, verum & in hærede *tom.* 4 *dec.* 2 *num.* 24.

Administrator societatis non potest retentionem prætendere antequam rationem reddat *tom.* 4 *dec.* 18 *num* 92.

Qua non reddita, præsumitur quod sibi solverit ex pecunia administrata *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 93.

Administratores bonorum communium dici debent Procuratores societatis, seu negociorum gestores *tom.* 4 *dec* 38 *n.* 40.

Administratores omnes principales tenentur reddere rationem de gestis a suis substitutis *tom.* 8 *dec* 16 *num.* 28.

Administratores bonorum Pupilli extra eius Territorium non dicuntur veri Administratores, sed factores, & nudi ministri *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 21.

A qualitate Administratoris deduci non potest qualitas institoris *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 38

Verbum *Ministro* simplicem Administrationem, non vero institoriam denotat *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 39

Institoria tacita ut inducatur, necessaria est scientia domini, quod nempe contraxerit, ut institor minister, & sic excedat mandatum *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 40.

Et scientia domini excluditur ex eo quod contractus in libris negocii minister non descripserit *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 41.

Ex scientia domini nonnullorum actuum a ministro uti institore gestorum induci non potest scientia, & obligatio omnium *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 42.

Simplices Administratores, & Receptores non sunt domini negotii *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 35.

Administrator nomine alterius possidet *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 36. Et nomine alterius convenitur *n.* 37.

Negocii Administrator non præsumitur illius esse inscius *tom.* 2 *dec.* 10 *num.* 38.

Administratores post redditam rationem non possunt debitores dici nisi ex reliquatu apparuerit *tom.* 6 *decis.* 12 *num* 25.

Administrator censetur dotasse de bonis administratis, si sufficiant, alias de propriis *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 68.

Administrator, qui semel reddidit rationem ad iteratam rationum redditionem non est cogendus *tom.* 11 *dec* 26 *n.* 4

Limita, quando redditio rationis peragitur cum Pupillo vix facto maiore, & de ratione *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 5.

Limita pariter, quando in redditione rationis irrepsit error vel quietantia facta fuit ex falsa causa *tom.* 11 *dec* 26 *num* 6.

Nova tamen discussio non debet egredi limites partitæ erratæ *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 7.

Administrator nequit, absque speciali mandato alienare, vel possessionem simplicem transferre *tom.* 11 *dec* 33 *num.* 24.

Rationem redditam fuisse, aut saltem remissam fuisse obligationem reddendi, argui potest ex coniecturis, maxime si Administrator defunctus est *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 11 & 12.

Ex inverisimili rationem redditam fuisse deduci solet *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 13.

Solvens, vel obligans se ad solvendum

dum non præsumitur creditor, alias compensaret, ex quo argumentum capitur redditæ rationis in administratore *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 14.

Ex taciturnitate 10. annorum arguitur redditam fuisse rationem. Accedente præsertim subsequta morte Administratoris *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 15 & 16.

Sic ex coniunctione sanguinis, & stricta familiaritate, & amicitia *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 17.

Expensa pro salario Administratoris bonorum cedere debet damno solius debitoris *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 4.

Bona Administratoris hypothecata censentur favore administrati, id non procedit in cambio per quod transfertur dominium *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 44 & 45.

Administrator administrationis causa, ante redditas rationes non potest dici debitor *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 21.

Qui de utilibus participant veri socii dicuntur *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 37.

Non ita qui simpliciter præpositus fuit ad administrandum certa mercede conventa *tom* 12 *dec* 25 *n* 38.

Simplex Administrator non potest de bonis Fideicommissis disponere absque publica Magistratus auctoritate; quod obtinet etiam in minoribus, & Ecclesiis *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 14 & 15.

Administrator bonorum præsumitur quod expensas in fundo meliorando fecerit cum pecunia domini *tom* 1 *dec.* 31 *n* 8.

Administrator non lucratur fructus melioramentorum, nam pertinent ad Dominum, cuius pecunia facta fuerunt melioramenta *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 9.

Quilibet Administrator tenetur reddere rationem, & restituere una cum damnis, & fructibus res, & pecunias alienas propria culpa, & negligentia dispersas, aut in legitimum usum non conversas *tom.* 1 *dec.* 38 *num.* 14.

Creditor, qui administrat bona debitoris, tenetur sibi de illius fructibus solvere *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 1.

Apoca quietantiæ gestæ administrationis si reportata fuisset reperiretur apud Administratorem cum præsertim apud eum inveniatur apoca salarii tanquam ei affinis *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 120.

Coniectura petitæ redditionis rationis post mortem Administratoris validissima casu quo in vita Administrator interpellaverit ad recipiendam rationum redditionem, secus si interpellaverit post mortem, cum eius mora non debeat ei parare liberationem *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 130. & 131.

Cum non constat ad manus Administratoris tot effectus pervenisse qui pro suæ mercedis satisfactione sufficerent tunc non retardatur executio pro ipsius creditis *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 139.

Curator vel Administrator creditor etiam liquidus non potest agere pro suo credito nisi rationem reddiderit *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 140 & 141.

Ille cuius bona fuerunt ab aliquo administrata potest semper provocare Administratorem ad reddendas rationes *tom* 9 *dec.* 14 *num.* 1.

Et eadem actio est exercibilis contra hæredes Administratoris *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 2.

Ut hæres Administratoris provocari non possit ad reddendas rationes requiritur quod eius auctor fuerit paratus illas reddere, & quod per eum cui reddendæ erant steterit quominus redderentur *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 4.

Contrariæ auctoritates locum obtinent cum adsit negligentia illius cui reddendæ erant rationes *tom* 9 *dec.* 14 *num.* 5.

Malæ præsumendum est de iure illius, qui dum poterat reportare redditionem rationum distulit illam petere adversus illius hæredes.

des. Secus dum per ipsum non steterit illam reportare *tom 9 decis.* 14 *num.* 6 & 7.

Malitia vero consideratur simpliciter in eo, qui data opera expectat mortem Administratoris ad petendam rationum redditionem *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 8.

Non autem in eo qui expectat ex causa reverentiæ, vel conniventiæ cum in hoc mora, vel negligentia considerari non possit *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 9.

Appellatione solutionis reliquatus continentur libri rationum, & Administrator librum rationis, quietantias, & similia reddere debet Administrato *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 22 23 & 24.

Si constat de non redditione librorum, & scripturarum dici non potest sequuta rationum redditio saltem perfecta *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 25 & 26.

Libri rationum redditionis, & scripturæ prætendi possunt, imo stare debent apud natu maiorem *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 27.

Seu saltem ab Administratore deponi debent in loco tertio, vel consignari natu maiori cum hoc quod stare debeant ad dispositionem aliorum *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 28.

Præsumptio conventionis administrati in relinquendo scripturas apud Administratorem ob fiduciam in eo habitam, tollitur ex eo quod ipse Administrator fecerit actus contrarios *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 30.

Debitor, vel Administrator quando agitur de magna summa non præsumitur eam verisimiliter solvisse non reportatis quietantiis *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 31.

Præscriptio trigenaria favore Administratoris admittitur a *Rot. Rom.* & ratio in eo consistere facit, quia ante partitarum dispunctionem Administrator non potest dici quod sciat se quidquam debere *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 47.

Secus vero cum Administrator apud se documenta sui debiti, & scientiam ipsius debiti habet, ex qua provenit mala fides *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 48.

Ab hæredis arbitrio pendet experiri iura eidem reservata contra Administratorem *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 13.

ADMISSIO.

Admissio articulorum cum clausula *salvis exceptionibus* non præiudicat, nec operatur, quod sit deferendum ei, qui alias a testimonio erat repellendus *tom.* 7 *dec.* 25. *n.* 23.

ADVENA.

Creditores Advenæ sunt diiudicandi secundum dispositionem Iuris Communis, in casu quo, per æs, & libram nolint cum aliis concurrere *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 3.

Tale privilegium eis a Statuto Florentiæ impertitur, *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 4. nec non ab illo Mercantiæ *n.* 5.

Quando agitur de Creditoribus Advenis standum est attestationibus Notariorum, atque Curialium respective illorum Patriæ *tom* 3 *dec.* 27 *num.* 8.

Lex nostra municipalis vetat standum esse attestationibus cæterorum Curialium, nisi ab attestationibus exprimantur aliqua exempla *tom.* 3 *decis.* 27 *n* 10.

ÆDES.

Si ædes legentur, vel vendantur, videtur actum, ut consignationes uti stant ita permaneant *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 8.

ÆDIFICARE.

Ædificare in suo regulariter usque ad sydera cuique permittitur *t.* 8 *decis.* 1 *num.* 1 & *dec.* 16 *num.* 1.

Etiamsi area, super qua ædificatur steterit per mille annos inedificata *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 2

Et quamvis ædificando luminibus officiatur, & obscurentur fenestræ *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 3 & *dec.* 16 *d. num.* 1.

Ædificare non licet vicino etiam in

suo

suo si per pactum servitus imposita fuerit *tom.* 8 *dec.* 1 *num* 4.
Ad æmulationem vicini ædificare in suo nomine licet *t.* 8 *dec.* 1 *n.* 6.
Luminibus socius ædificando in re communi officiari non potest *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 10.
Limitationes alias ad regulam, quod cuique liceat ædificare in suo, quis afferat *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 11.

ÆDIFICANS.

De spatio relinquendo inter unum, & alterum ædificium, quod non relinquitur cum murus habet potius speciem muri lateralis, & sit destinatus ad substinenda tigna potius quam faciendi aspectum maxime stantibus fenestris in aliis partibus domus *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 2.
Spatium vero relinqui debet cum murus non sit destinatus ad substinenda tigna, sed ad recipiendum lumen, maxime cum in eo adsint multæ fenestræ *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 3.
Spatium autem legitimum determinatum fuit a Lege Mœniana, nempe duodecim pedum, & quindecim inter ædificia publica, & privata quod approbatum fuit a DD. *tom.* 9 *dec.* 16 *num.* 4 *&* 5 & hæc est vera, & bene fundata conclusio *num.* 16.
Dict. Lex Meniana servata est in Italia, & procedit non solum in solariis, vel ponticellis, qui proveuntur, sed etiam in fabricis, vel muris *tom.* 9 *dec.* 16 *num.* 7.
Reiiciuntur DD qui firmant spatium duorum pedum tantum relinqui debere etiam in Prædiis Urbanis iuxta Leg. fin. *tom.* 6 *dec.* 16 *n.* 8.
Cum militare non possit eadem ratio corruptionis aeris in prædiis Urbanis, quæ militat in prædiis rusticis, & quia d Lex fin loquitur tantum de his prædiis *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 9.
Lex Mœniana, &c. uti restricta ad prædia Urbana, & extensa ad omnes Imperii Romani Provincias, & Civitates servatur quoque in Italia *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 10. 11.
Contraria opinio DD nonnullorum reprobata, & inattendibilis *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 12.
Alii autem loquntur de distantia duorum pedum inter unum, & alterum ædificium relinquenda in partibus lateralibus *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 13.
Quod non servatur stante consuetudine non servandi distantiam in partibus lateralibus *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 14.
Mœnianæ Legi derogatum dici non potest ex eo quod diversimode servatum sit ædificando, cum hoc procedere possit ex conniventia aliave simili causa *tom.* 9 *dec.* 16 *num.* 15.
Consuetudo relinquendi spatium duorum pedum inter unum, & alterum ædificium in Civitate Florentiæ non probata dici potest *tom.* 9 *dec.* 16 *num.* 17 18.
Si vero adsunt multa spatia huiusceemodi credendum est quod fuerint relicta ex conniventia, vel ignorantia vicini *t.* 9 *dec.* 16 *n.* 19.
In muro laterali aliquando fenestræ positæ dicuntur in prospectiva adeout claudi non possint ædificando *tom* 9 *dec.* 16 *num.* 20.
Vindicta, & emulatio fabricando non præsumitur *tom.* 9 *dec.* 16 *num.* 22.
Si lumen clarum ædificando vicinus & gratiorem prospectum relinquere non potest vicino, saltem lucem penitus non recludat *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 12. 13.
In fenestris tantum spacium sufficit relinquere quantum est necessarium habitantibus in usus diurni moderationem. Nam in servitute ne luminibus &c. quod uni prodest & alteri non nocet concedendum est *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 14.
Scalas muro communi apponere an licitum sit uni ex sociis, & an aliquid luminis fenestris tollendo *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 15.
Ædificans non dicitur impedire quod in suo statu relinquit *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 16.

Æd-

Ædificandi facultas neque per mille annos tollitur, neque præscribitur ullo unquam tempore *tom.* 8. *dec.* 1 *num.* 22. 23.

Socii conventio, quod in communi ædificet propriis sumptibus est vana, & inanis *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 31.

Socius si ædificavit propriis sumptibus in muro communi, potest alius Socius refecta rata expensarum ad libitum in ipso muro ædificare *tom.* 8. *dec.* 1. *num.* 32.

Ædificando an servari debeat dispositio Leg. ult. ff. fin. reg. valde controversum, Florentiæ autem viget consuetudo adherendi muris vicinorum *t.* 8 *dec.* 1 *n.* 33. 34.

In supradicta quæstione tutius est servare mediam viam, ut in rebus ambiguis *tom.* 8 *dec.* 1. *num.* 35.

ÆDIFICIUM.

Nemo præsumitur ædificare in muro alieno animo donandi, sed potius animo aliena occupandi *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 6.

Novum ædificium dici nequit in locum antiqui subrogatum, quando constructum non est in eodem parietum ambitu in quo existebat antiquum *tom* 2. *dec.* 50 *n.* 2.

Ædificia præsumuntur semper fuisse in iisdem locis, in quo existunt, ac propterea illi, qui mutationem allegat probandi onus incumbit *tom.* 2 *dec.* 50 *n.* 3

Præsertim si agatur de variatione, quæ per solum temporis etiam longissimi cursum sine facto hominis extrinseco costringere non poterat *tom.* 2 *dec.* 50. *n.* 4.

Credibile non est, quod nullos fructus ex ædificio Dominus percipiat, quando aliud simile de novo costruere fecit *tom.* 2 *dec.* 50 *n* 8.

Statuto præscribente, vel consuetudine certam mensuram ædificiis, altius extolli ipsa non possunt *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 7.

Ædificia extolli non possunt si ex publico vicini ædes lumen recipiunt *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 8.

Ædificiorum status antiquus non est immutandus *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 9.

Ædificium super pariete cedit parieti inferiori *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 29.

Re communi quis uti non potest ad usum non destinatum maxime in præiudicium vicini *tom.* 8 *decis.* 1 *num.* 30.

Ædificium perfectum videtur cum iam in usu esse possit *t.* 8 *dec.* 21 *n.* 62.

In prædiis rusticis, non potest quis ædificare in damnum vicini, ad occupandum solem, aerem, & similia *tom.* 10 *dec.* 2 *num.* 6.

Ædificium cedit solo. Murus super puteo constructus, ad Dominum putei spectat *tom.* 11 *dec.* 34 *num.* 12 & 15.

Contrariæ auctoritates procedunt, quando puteus est tantum constructus prope murum vicini *tom.* 11 *dec.* 34 *num.* 26.

Ædificare volens tenetur probare destinationem muri ad elevandum *t.* 11 *dec.* 34 *n.* 26.

Super muro divisorio nequit ædificari *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 27. & 29.

ÆQUALITAS.

Æqualitas inter Partes in omnibus contractibus principaliter servari debet *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 44.

Æqualitas in dubio semper servata præsumitur *tom* 10 *dec.* 19 *num.* 7.

Æqualitas interpretatur mentem defuncti *tom.* 6 *decis.* 8 *num.* 31.

In dubio ea amplectenda est interpretatio, propter quam inter descendentes servetur æqualitas *tom.* 6. *decis.* 25 *num.* 15.

Qui sentit commodum, sentire etiam debet incommodum *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 35.

Contractus qui tractu temporis fit inæqualis, pro futuris tantum temporis ad æqualitatem reducitur *t.* 12 *dec.* 34 *num.* 45.

Regula servandæ æqualitatis inter hæredem, & legatarium, procedit in dubio *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 31.

AEQUIPARATIO.

Aequiparatio adeo generalis esse non solet, quæ rigorosam admittat coincidentiam ipsarum theoricarum undequaque *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 52.

AEQUIPARATUS.

Aequiparatorum natura quæ sit *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 76.

Aequiparatorum regula est eadem *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 48.

Aequiparatorum eadem est dispositio & disciplina *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 58 *&* *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 51.

ÆQUIPOLLENS.

Aequipollentia habent eamdem, vel maiorem rationem, & eorum effectus est idem *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 73.

Verbis, & non alias non potest per æquipollens satisfieri *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 21.

AEQUITAS.

Aequitas naturalis varie ex personarum qualitate constituitur *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 13.

Aequitatis ratio in Supremis Tribunalibus est attendenda *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 35.

Iuris rigor potius attendi debet, quam æquitas, ubi ista degeneraret in iniquitatem *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 36.

Æquitas legibus non dubiis semper accedit congrue interpretando, & naturales eius sensus reddit uberiores *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 27

Æquitas a Iudice præferri debet rigori iuris *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 213 & *tom.* 1 *dec.* 20 *num.* 59.

Æquitas est causa periculosa ad decidendum contra regulas rationis *t.* 1. *dec.* 31 *num.* 18.

Quod pro se æquum quis putavit, & contra se pati debet *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 12.

Æquitas, & iustitia simul opponitur strictissimo iuri, ut bonum malo *t.* 8 *dec.* 29 *n.* 5.

Æquitas non habet locum quando Legis dispositio est clara, & incavillabilis *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 15.

In Causis maritimis sequitur æquitas *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 34.

AEQUIVOCUM.

Aequivocum non cadit in scripturis claris, & quæ plures non admittunt interpretationes *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 35.

AES ALIENUM.

Bonorum quantitas non constat nisi deducto ære alieno *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 42.

Aes alienum societatis de comuni est solvendum *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 43.

Aes alienum respicit universum Patrimonium *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 37.

Aes alienum sufficiens causa est ad hoc, ut Princeps facultatem concedat alienandi Bona fideicommissaria etiam in præiudicium vocatorum *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 15.

Appellatione æris alieni venit etiam id quod a Testatore gravato debetur *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 33.

AESTIMATIO.

Quomodo facienda sit æstimatio Rei individuæ, ad effectum compensandi Socios, remissive *tom.* 10 *dec.* 22 *n.* 6 *&* *n.* *seqq.*

Æstimatio facta a Peritis alicuius contra ipsum est probatio concludentissima & vera valoris rei æstimatæ *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 15.

Iustum pretium rei habetur ex æstimatione facta a Peritis electis de partium consensu *tom.* 10 *decis.* 24 *num.* 16.

Debitor electionem habet dandi æstimationem dummodo, adæquet æstimationem speciei *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 117

Res æstimatur ad mensuram damni *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 118.

Res æstimari debet secundum rei veritatem *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 119.

Aestimatio fieri debet prout reddit ius, quod venditur *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 120.

Modus æstimandi fabricam per singulas materias, & cæmenta communiter reprobatur *t.* 10 *dec.* 31. *n.* 54.

Subsequens æstimatio mobilium facta iussu hæredis tempore habili sanat Inventarium, quando eadem bona descripta non reperiuntur *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 22.

Quando aliunde potest constare de qualitate bonorum mobilium, hæc probatio supplet defectui ipsorum descriptionis in Inventario *tom.* 10 *dec* 38 *n.* 23.

Et probatio qualitatis mobilium fieri potest per Testes *tom.* 10 *dec.* 38. *num.* 24.

Inventarium prodest hæredi quando mobilia non sunt descripta cum omnibus qualitatibus, si penes hæredem reperiantur, & æstimari possint *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 25.

Quæ oculis peritorum non subiiciuntur non possunt æstimari *tom.* 10 *dec.* 38. *n.* 50.

Et si fiat æstimatio non valet unum obulum *tom.* 10 *dec* 38 *num.* 51.

Relatio periti electi a Iudice non attenditur si mobilia in æstimando peritus non viderit *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 52.

Aestimatio mobilium aliquando fieri potest absque actuali eorum exhibitione, & in quibus casibus hoc procedat *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 53. 54. & quando secus *num.* 55.

Intellectus non fertur in incognitum *tom* 10 *dec.* 38 *num.* 56.

Deficiente descriptione qualitatis mobilium, æstimatio fieri potest inspecta qualitate defuncti *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 57 contra *n.* 58.

Defectui æstimationis mobilium suppletur quando eadem fuerunt punctualiter exhibita in actu redditionis rationis *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 63.

Periti iudicare nequeunt nisi de iis, quæ sub oculis cadunt aliter eorum æstimatio non attenditur *tom.* 12 *dec.* 32 *num.* 1.

Et si non viderint rem de tempore iuxta quod facienda est æstimatio *tom.* 12 *dec.* 32 *num.* 5.

Aestimationes extraiudiciales nil probant *tom* 12 *dec.* 32 *num.* 14.

Aestimationes factæ pro gabella & subhastatio, ac iudicatio non probant valorem, ac redditum *tom.* 6 *dec.* 46 *num.* 25. & 26.

Quando æstimatio bonorum facta est pro eorum valore non mutatur de specie in quantitatem *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 5.

Iusta eius quod interest æstimatio tota consistit in illo reficiendo damno, quod revera patitur *tom.* 2 *dec.* 49 *num.* 21.

Aeris salubritas, amenitas loci. urbis propinquitas, ius aucupandi, venandi &c. æstimantur, & in fructu considerari solent *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 37.

Aestimatio rerum in societate positarum non importat Contractum emptionis, & venditionis, cum solum fiat pro habenda notitia valoris rei, si deterior fieret per Socium, & ut possit constare de lucro, & damno, quod faciat societas *t.* 1 *dec.* 40 *n.* 25.

Quatuor peritorum æstimatio in variis vicibus electorum coacervanda est iuxta Theoric. Salicet. *tom.* 9. *decis.* 19 *n.* 3.

Licet æstimatio regulariter faciat emptionem, & venditionem, hoc tamen procedit in contractibus de quorum natura est ut res ex toto fiat alterius *t.* 7 *dec.* 27 *n.* 36. & 38. secus ubi æstimatio fit ad sciendum valorem.

Diminutio pretii, quæ vulgo dicitur *sbasso*, non debet considerari ab Aestimatoribus in determinando vero valore *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 28.

Cuique licet propriæ æstimationi consulere *tom.* 9 *dec.* 28 *num.* 17.

Aestimatio obscuratur per interdictionem bonorum *tom.* 9 *decis.* 28 *num.* 18.

Patri non licet æstimationem filii lædere, eidem interdicendo bonorum administrationem *tom.* 9 *decis.* 28. *num.* 19.

Ut extinguatur bonum nomen alicuius non sufficiunt simplices coniecturæ in contrarium *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 46.

Ab honestate vitæ transactæ nascitur præsumptio exclusiva suspicionis in contrarium *tom.* 8 *decis.* 29 *n.* 47.

AESTIMUM.

Aestimum probat possessionem *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 10.

Etiam contra non consentientes descriptioni, saltem ad effectum refundendi probationis onus in adversarium *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 11.

Aestimum non probat negativam aliorum bonorum, nec supplet defectum inventarii *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 45. & 46.

Aestimum non probat negativam existentiæ quoad prædia multominus quoad ædificia noviter extructa *t.* 6 *dec.* 50 *num.* 9.

Ratio quod Aestimum Patris reputetur Aestimum Filii non militat in Fratre *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 58.

Pro adimplenda ratione legis Aestimi promulgatæ anno 1635. sufficit nudum factum descriptionis in caput veri, & effectivi possessoris *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 35.

AETAS.

Statutum Florentinum lib. 2. rubr. 115. disponit, quod ætas annorum 18. sit legitima ætas naturalis annorum 25 completorum *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 27.

De iure communi maior ætas in 25. ann. definitur *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 31.

Aetas 25. annorum consideratur maturior ne de facili cedatur timori reverentiali *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 24. & 25 quæ ætas dicitur status hominis, & ius civile hanc vocat plenam *num.* 26.

Aetas minor est probanda ab eo, qui contractum impugnat *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 4 limita ut *num.* 35.

Masculus annorum 14. & puella annorum 11. si habeant curatorem absque eo contrahere non possunt *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 13.

Et tamen testari possunt *tom.* 9 *dec.* 12. *num.* 14.

Constitutus in ætate 18. annorum, vigore Statuti habenda pro legitima, & perfecta reputari debet in omnibus, prout si esset annorum vigintiquinque *tom.* 11 *decis.* 28. *num.* 6.

Præcipue si Statutum loquatur per verba veritatis, ut sunt illa *sit, & intelligatur tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 7.

Et pro actibus post dictam ætatem gestis nulla competit restitutio *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 8.

Aetas probatur ex fide Baptismatis *tom.* 11 *dec.* 30 *num.* 13. & *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 2.

Aetas hominis vigorem, & prudentiam exhibet prius, vel posterius secundum climatum, vel locorum temperiem, ex qua prius vel postea quis sufficiens efficitur ad negocia gerenda *tom* 10 *dec.* 39 *num.* 29.

Promittens solvere cum erit maior, obtenta venia ætatis non tenetur nisi post 25. annum *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 40.

Statutum abbrevians ætatem disponit idem, ac impetratio veniæ ab Imperatore factæ *tom.* 10 *decis.* 39. *num.* 41.

Restitutio non conceditur, nec subducitur de medio tempus minoris ætatis, cum læsio fuit completa in maiori ætate *t.* 10 *dec.* 44 *n* 23.

Elapso quadriennio a die præfinitionis ætatis ex edicto minorum concedendum non est beneficium restitutionis in integrum *tom.* 10 *decis.* 44 *n.* 24.

Reformatio Stat. ann. 1565. non solum magistratus licentiam supplet, sed ætatem prorogat ad annos viginti duo *tom.* 12 *dec.* 19 *n* 5.

Certa ætas legato adiecta conditionem facit, secus si adscripta sit solutioni *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 6.

Aetatis inæqualitas ad effectum reddendi dotationem, vel donationem uxori

uxori factam onerosam, & remuneratoriam, & sic exemptam ab onere reservationis, remittitur arbitrio Iudicis *tom.* 2 *dec.* 26 *n.* 9.
Aetas ad dictum effectum præfinitur a Narbona ab anno 65. ad 70. *t.* 2 *dec.* 26. *num* 10.
Aetatis, vel nobilitatis inæqualitas non suppletur divitiis viri, quia uxor post illius obitum remanet deterioris conditionis *tom.* 2 *dec.* 26 *n.* 16

AFFECTIO.

Affectio Testatoris consideratur magis a Statuto quam a Iure communi *tom* 5 *dec.* 24 *n.* 34.
Explicatur *Peregrin. de Fideicomm. art.* 20 *n.* 11. *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 35.
Legatum factum certis personis habentibus specialem Testatoris affectionem, præcipue si pium sit, benignam semper ac latam recipit interpretationem *t.* 5 *dec.* 38. *n.* 41.
Affectio erga legatarium operatur quod plenius interpretari debeat *t.* 10 *dec.* 40 *n.* 36.
Ex æquali affectione erga plures familias ad patronatum invitatas arguitur quod vocatio in aliquibus ad solos masculos restricta, etiam in cæteris familiis eadem modo restricta censeatur *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 46.
Maior affectio resultat erga vocatos proprio nomine quam erga invitatos nomine appellativo *tom.* 4 *dec.* 20 *num* 49.
Affectio Testatoris non consideratur erga coniunctos ultimi hæredis gravati *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 42.

AFFICTUARIUS.

In contractibus Affictuum non leve lucrum supra Canonem conventum Affictuarius consequi solet *tom.* 4 *decis.* 30 *n.* 30.

AFFICTUS.

Nomen affictus, & *pigione* accipitur etiam pro canone *tom* 7 *dec.* 30. *num* 64. & 65. ubi emphyteusis quandoque accipitur sub nomine locationis *num.* 66.

AFFINIS.

Reiterata Affinium nominatio arguit in Testatore voluntatem eos vocandi ad successionem una cum consanguineis *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 8.
Maxime si utrisque deficientibus permiserit gravato, ut adoptaret extraneum *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 9.
Quibus in casibus vocabulum *Affinitas* iudicare valeat cognatos *t.* 4. *dec.* 42 *num.* 11. & 12.
Cognati, & Affines collective vocati habentur pro unica persona *tom.* 4. *dec.* 42 *n.* 19.
Et successio spectat ad Proximiorem, etiam Affinem, quando Proximior vocatus est *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 21.
Ex verbis collectivis tam consanguineorum, quam Affinium arguitur eos fuisse vocatos tamquam corpus sine ullo discrimine *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 23.
Quo in casu sicuti cognatus proximior excluderet remotiorem, ita Affinis proximior excludere debet Cognatum magis remotum *tom.* 4 *dec.* 42 *num* 24. & 25.
Substitutio Proximioris in quocumque gradu consanguinitatis, & affinitatis maxime differt a substitutione consanguinei, vel affinis *tom.* 4. *dec.* 42 *n* 27.
Primo enim casu dicitur substitutum unicum corpus, seu genus, secundo vero duo species personarum diversarum *tom.* 4 *dec* 42 *n* 28.
Et huic secundo casui, non autem primo conveniunt *Textus in Leg. cum Pater* 77. §. *a te peto ff. de legat.* 2. *& in capit. Metropolitan* 19 *distinct.* 63 *tom.* 4 *decis.* 42. *num.* 29.

AFFINITAS.

Testator vocando Consanguineos, & Affines intelligitur Affinitatem accepisse in sua propria significatione *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 5. & 10.
Præsertim si respexerit ad perpetuandum suæ Familiæ nomen *tom.* 4 *dec.* 42. *n.* 6.

Affinitas habet suos gradus etiam ultra quartum a Iure Canonico præscriptum *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 14.

Quapropter etiam Affinibus convenit qualitas *Proximioris tom.* 4 *dec.* 42. *num.* 15.

Unicus testis non probat affinitatem & impedimentum, multo minus in deponente de propria turpitudine & interesse habens in impediendo matrimonio, & inimicitiam cum muliere professus, cui tanquam inimico non est credendum *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 11. 12.

AGENS.

Iudex repellere debet sine actione agentem *t.* 4 *dec.* 17 *num.* 57.

Omne agens agit propter aliquem finem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 13.

Actus agentium non debent operari ultra eorum intentionem *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 5.

In agenti contra pupillum tanquam male informatum, simulationis, & fraudis suspicio arguitur *tom* 6 *dec.* 20. *n.* 18.

Agens contra voluntatem alterius censetur nocere etiamsi eius conditionem faciat meliorem *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 37.

Qui agit ex contractu nullo frustra agit *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 10.

Agens ad rei vindicationem, ac simul possidens bona alienantis sibi obligata pro evictione repellitur exceptione Leg. vindicantem *tom.* 5 *dec* 21 *num.* 56.

Limita in tertio possessore sola reali non personali actione adstricto *tom.* 5 *decis* 21 *num.* 57

Agens pro consecutione fideicommissi inducti ad favorem proximioris de familia probare debet, quod sit de familia, & quod sit proximior *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 1.

Nemo præsumitur velle facere id quod non potest *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 30.

Agens pro indebiti repetitione, tenetur præcisas, & urgentes probationes adducere, alias etiam per possibile excluditur *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 59.

Exceptiones, quæ in iudiciis summariis reiiciuntur, possunt per viam actionis, proponi in iudiciis ordinariis *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 9 & 15.

Agenti ex contractu non potest opponi exceptio dominii *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 10.

Declara, & limita, si exceptio dominii contractum perimit *tom.* 12 *dec.* 10 *num* 11.

Quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio *tom.* 12 *decis.* 26 *n.* 25.

Onus est agentis ad non exactum probare, quod de tempore commissæ exactionis debitores solvendo fuissent *tom.* 3 *dec.* 40 *n.* 16.

Præsumptio doli cessat, quando ex dolo nullum agenti commodum resultaret *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 21.

Ubi agitur ex remedio Leg. fin. testamentum necessario in actis est exhibendum *t.* 10 *dec.* 16 *n.* 14.

Agens pro reintegratione fideicommissi consequi nequit aliud, nisi damni refectionem si aliquod ex alienatione emerserit *tom.* 11 *dec.* 20. *n.* 61.

Agens ad bona tanquam ad se ipsum spectantia debet probare, quæ, & quanta sint, per confinium designationem *tom.* 11 *decis.* 30 *n.* 7.

Qui utitur medio non prohibito ad assequendum aliquod permissum, dicitur caute agere, & dolo bono Legis dispositionem vitare *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 166.

AGGER.

Aggeres quid sint, & unde ita dicti *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 13.

Reficiuntur expensis possessorum, qui ex his commodum sentiunt, cum proportione utilitatis, & liberationis damnorum, quæ sentire possunt ex non restauratione *tom.* 9 *dec.* 17 *n* 14.

Ad expensas, & ad reparationem ag-

gerum fossati, quo mediante omnes aquæ pluviales ducuntur ad flumen an teneantur pro rata tam Domini superiorum, quam inferiorum prædiorum *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 28.

Expensæ in reparatione aggerum reputari debent factæ ad utilitatem, principaliter prædiorum adiacentium *tom.* 3 *dec* 20 *n.* 5.

Contributio ad expensas aggerum pro evitandis aquarum alluvionibus inter compossessores fieri debet cum æqua proportione *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 2.

Expensæ aggerum ad aquas arcendas fieri non debent tantum a possessoribus adiacentibus verum a superioribus, cum sentiant commodum. Absurdum contrariæ opinionis *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 3.

Utilitas proveniens ex diversione fluminis antiquis confinantibus compensari debet cum contributione expensarum pro novis aggeribus reficiendis, & quomodo *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 4.

Etiamsi de mandato Principis sit facta diversio, cum non præsumatur quod Princeps damnum alicui inferre voluerit cum alterius lucro & utilitate *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 5.

Dispositio Legis per Bithiniam Cod. de immun. nem. conced. in qua firmatur, quod aggeres reparentur pro iugerum numero, vel capitum quæ possidentur, allegatur *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 6.

Voluit Amaya quod d. Lex loquatur de aggeribus necessariis ad manutentionem viarum publicarum *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 7.

Ex dicta Lege deducitur quod ad reparationem aggerum obligentur non solum confinantes sed omnes possessores territoriales, & ii qui etiam personalem utilitatem sentiunt *tom.* 9 *dec* 17 *num.* 8.

Notatur diversitas muniendi ripas, & construendi aggeres, sicuti casus diversus aquarum naturaliter declinantium, & excavationum arte factarum ad supplendam naturalem deficientiam declivii *tom.* 9 *dec* 17 *num.* 9.

Prædium inferius patitur servitutem recipiendi aquas, sed non adstringitur illius Dominus onera refectionis aggerum ferre nisi in proportione utilitatis quam sentit in refectione aggerum *t.* 9 *dec.* 17. *n.* 29.

De modo tenendi in classatione diversimode facienda possessorum pro expensis refectionis aggerum *tom.* 9 *decis* 17 *num.* 30. 31.

Dominus prædii superioris non tenetur ad contributionem pro aggerum reparatione si aquæ naturaliter declinent per fossatum, vel si periculum inundationis a dictis prædiis absit omnino *tom.* 9 *dec.* 17 *num* 32.

Cum obligatio reparationis aggerum est restricta ad præsentem statum si mutatio sequatur in alveo fluminis, & redigi debeant aggeres ad maiorem altitudinem, & latitudinem non extenditur ad hoc obligatio, secus si fuerit generalissima, & illimitata *tom.* 9 *dec* 17 *n.* 25.

In materia classandi possessores propter expensas necessarias in reparatione aggerum, & fluminum multum peritis deferendum est *tom.* 9 *dec* 17 *num* 48.

Partitio in expensis pro reparatione aggerum an refici debeat inter possessores *tom* 9 *dec.* 17 *n.* 57.

Ruptiones aggerum an refici debeant a possessoribus sicuti aliæ impensæ necessariæ ad reparationem aquarum *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 58.

Possessores pratorum tenentur pro rata ad expensas pro conservatione aggerum si eorum interlit *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 18.

AGNATIO.

Agnationis, & cognationis discrimen in Iure Communi sublatum est *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 8.

Con-

Consorteria idem significat ac agnatio *tom.* 2 *dec.* 52 *num.* 1.
Nomen agnationis non est naturale, sed civile *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 77.
Agnationis favor ultra voluntatem Testatorum, vel statuentium non operatur *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 94.
Agnatio vera conservatur solum per masculum ex masculo, & fœmina nupta in agnatione illam conservat per fictionem, & artificium *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 54
Gradus debet esse agnatitius in dispositione agnatitia, adeoque ex fœmina desumptus est prorsus impertinens *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 20.
Quod spectat ad agnationem probatio resultat ex eadem arbore genealogica *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 11.
Agnatio non datur in Matre, & eius successione *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 8 & 9.
Agnatio considerata in descendentibus masculis non potest censeri repetita in substitutione descendentium masculorum ex fœminis ex sola prædilectione masculinitatis *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 43.
Amplia non obstantibus dictionibus relativis, quæ tunc repetunt ordinem succedendi tantum, non etiam *qualitates* substitutorum *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 44.
Limita quando relatio fit ad præcedentia cum clausula in omnibus, & per omnia *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 45.
Agnatio non dicitur contemplata ex sola substitutione agnati *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 23.
Ratio agnationis contemplatæ non facit, ut recedatur a theorica *Cumani*, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 24.
Contemplatio agnationis, quæ consideratur in substitutione agnati cum ipso estinguitur *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 25.
Non est sufficiens pro Fideicommissi successivi inductione *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 26.
Tacita agnationis ratio personas vocatas non excedit *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 27.
Ancharan. *cons.* 27. intelligi debet quando substitutio sub nomine collectivo facta est cum verbis tractum successivum, & perpetuitatem denotantibus *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 28.
Agnatio non dicitur contemplata ex sola expressione nominis familiæ *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 29.
Contemplata non dicitur quando Testator hoc non expressit *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 30.
Item quando fœminæ vel ante masculos, vel cum masculis sunt vocatæ. Et extraneus agnato præferri potest *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 31
Amplia etiam si ultimo loco sint vocati agnati *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 32.
Maxime sub fortuita conditione *tom.* 5 *dec.* 31 *n* 33.
Appellatione descendentium masculorum non veniunt masculi ex fœminis, quando fuit conservata agnatio *tom.* 8 *dec* 18 *num.* 30.
Conservatio agnationis ex quibus inducatur *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 31.
Agnationis conservandæ votum eo magis extenditur, si cessantibus agnatis fiat transgressio ad extraneos cum onere assumptionis insignium *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 32 & 33.
Atque hæc coniectura per se sola sufficit, ut inducatur votum conservandæ agnationis *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 34.
Altera coniectura desumitur ex repetitione masculorum, nulla fœminarum facta mentione *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 35 36 37 & 38.
Per naturales non conservatur agnatio *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 54 & 55.
Pariter agnationem non conservant filii illegitimorum, nec eorum descendentes *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 56.
Prudens est in Testatore consilium propriæ agnationi conservationi prospicere *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 10.

Verbum *Ceppo* ex communi usu loquendi, præsertim in Italia, agnationem, & familiam significat *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 20.

Ubi adest votum conservandæ agnationis, appellatione *Cippi* non continetur fœmina agnata *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 22.

Consequitur tamen, quod huiusmodi voto deficiente, contineantur masculi ex fœminis *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 23.

Permissio alienationis inter descendentes per lineam masculinam bonorum Fideicommissorum est argumentum, quod Testator habuit pro sinonymis agnatio, & descendentia *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 27.

Verbum *Ceppo* non est nomen iuris, sed a Populo introductum ad designandam agnationem *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 24.

Ideo non licet illud extendere ad compræhendendos cognatos *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 25.

Quo maiores sunt divitiæ eo magis conservatur, & augetur agnatio *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 27.

Artificialis agnatio per assumptionem cognominis, & armorum æque conservatur a masculis ex fœminis, imo uti semiagnatis melius quam ab extraneis *tom.* 7 *dec.* 43 *num.* 3.

Masculi ex fœminis casu artificialis agnationis, nisi in concursu agnatorum, veniunt saltem in subsidium *tom.* 7 *dec.* 43 *num.* 4.

Fœminæ per medium agnatio non trahitur *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 31.

Agnatio cum sit per virilem sexum coniunctio, filii dicuntur in primo gradu agnati Patris non Matris, & Patris non Matris agnationem sequuntur *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 50.

Distinctio de duobus casibus in concursu, & extra concursum obiective refertur ex *Rot. dec.* 53 *num.* 9. *part.* 7. *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 99.

Respondetur absurdo in contraria decisione considerato, quod sine ratione exclusus remaneret gradus fœminæ in agnatione nuptæ *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 107.

In Statuto cum nulla fiat mentio de agnatione, non potest præsumi quod de ea cogitaverit *tom.* 4 *decis.* 3 *num.* 7.

Agnati ultra gradum a Statuto præscriptum perinde habentur, ac si non essent agnati *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 7.

Vocatis agnatis intra certum gradum, cœteri ultra illum habentur pro non extantibus *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 8 Etiam concurrente identitate rationis, & causæ conservandæ agnationis ibidem.

Ratio conservandæ agnationis operatur, ut gradus fœminæ quamvis in agnatione nuptæ sit impertinens *tom* 2 *dec.* 20 *num.* 10.

Contemplatio agnationis, quando non est expressa, & literalis, non sufficit, ut qualitas masculinitatis dicatur repetita in separata dispositione *tom* 4 *dec.* 22 *n.* 9.

Cessante espressa conservatione agnationis Rota Romana semper escludit repetitionem masculinitatis *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 10.

Quoties agnationis votum literaliter restringitur ad descendentes Testatoris, prohibitio vero alienationis prædicatur etiam de substitutis, tunc dictio relativa *cum iisdem prohibitionibus ut supra*, apposita in vocatione substitutor. repetit dumtaxat horum respectu prohibitionem alienationis, non autem rationem conservandi bona in agnatione masculina *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 23.

Licet simpliciter, & indistincte contemplata sit agnatio, attamen fœmina ultimi masculi succedere debet in Fideicommisso *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 27.

Et contrarium non procedit, nisi quando contemplata fuit agnatio ri-

rigorosa cum adiuncto qualitatis masculinæ; vel quando fœminæ in dispositione exclusæ fuerunt per modum regulæ *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 28 *&* 29.

Prælatio agnatorum fundata est in favore agnationis ut bona conserventur in familia *tom* 6 *dec.* 5 *num.* 30 *&* 47 quæ ratio adimpletur tam in consanguineo tantum, quam in utrinque coniuncto *n.* 48 *&* 96.

Quoties statuta fœminis masculos, aut cognationi agnationem preponunt, tunc cognationis vinculum ad successionem non consideratur *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 31

Vinculum agnationis æque est in consanguineo ac utrinque coniuncto *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 32.

Ius Civile non distinguit agnatos a cognatis *tom* 6 *dec.* 5 *num.* 63.

Ratio agnationis nihil operatur quando agitur de proximioribus *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 64.

DD. auctoritates refelluntur non loquentibus de consanguineo sed de proximiore *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 65 sic etiam *n.* 66 ubi agitur quæstio inter sorores, vel inter fœminas inter quas non consideratur ratio agnationis, *&* *n.* 67.

Qualitas agnationis, vel consanguinitatis est maior, quam illa compatroni *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 4.

Subamplia etiamsi consanguineus Fundatoris sit simplex Clericus & Compatronus sit Sacerdos *tom.* 6 *decis.* 38 *n.* 5.

Unde eo magis consanguineus præferretur Sacerdoti extraneo *tom.* 6 *decis.* 38 *num.* 6.

Testator vocando Loca Pia post tres lineas masculorum præsumitur respexisse agnationem *tom.* 2 *decis.* 15 *num.* 19.

In iurepatronatus instituto ad commoditatem posteriorum volentium Deo servire non intrat ratio agnationis *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 39.

Quoties nulla adest agnationis contemplatio, tunc veniunt tam agnati, quam cognati *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 45.

Ex quibus excludatur in fœmina Testatrice contemplatio agnationis *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 19.

AGNATUS.

Nullis descendentibus superstitibus succedunt agnati usque in sextum gradum, quorum appellatione patet continetur *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 44.

Qui prætendit succedere ut agnatus probare debet descendentiam a comuni stipite, & legitimitate in uno quoque gradu *tom.* 9. *dec.* 38 *num.* 3.

Agnatus propriam vocationem probans dubiis, & æquivocis argumentis, nequit in dubio excludere cœteros, qui clare idem ostendunt *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 4.

Agnati sunt ex masculo, seu defuncto coniuncti per virilem sexum *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 12.

Agnatus differt a cognato tanquam species a genere, & agnatus idem est, & cognatus, sed non e contra *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 13.

Agnatus remotior potest evadere proximior ex gradu desumpto a fœmina nupta in agnatione, quæ propriam agnationem conservat *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 47 declara ut *n.* 49 *& seq.*

Nulla de iure viget differentia inter Cognatos, & Agnatos, seu coniunctionem per virilem, & muliebrem sexum *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 80.

Subsequens substitutio restricta dumtaxat ad Agnatos indicat præcedentem vocationem de solis agnatis factam fuisse, nec posse extendi ad descendentes masculos ex fœminis *tom.* 2 *dec.* 52 *num.* 4.

Agnato nullum ius prælationis competit in alienatione bonorum Fideicommissorum *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 6 *&* *num.* 19 *&* 38.

Agna-

Agnatis non competit prælatio in concessione emphyteutica bonorum fideicommissi, si nihilominus bona maneant in familia *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 45.

Statutum præferendo agnatos cognatis usque ad 6. gradum computat gradus secundum ius canonicum, in quo duplicitatis vinculum non attenditur *tom.* 6 *dec* 5 *num.* 59.

Ex dispositione Statuti Florentini *lib.* 2 *rubr.* 130. Mater exclusa dicitur existentibus agnatis intra octavum gradum *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 43.

Appellatione *successorum*, & *posterorum* veniunt solummodo agnati, quoties unice contemplati fuerunt *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 44.

Mater, cui relictus est a Filio usufructus exclusa dicitur a successione si supersint agnati intra gradum octavum, ita disponente Statuto Florentino, eiusque reformatione *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 49.

Agnatorum favore, Mater exclusa est a successione *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 83.

AGRI.

Ager inferior de sui natura tenetur servire superiori *tom.* 10 *dec.* 1 *num.* 4.

Ager qui propriam formam amisit, desit esse ille qui prius fuerat *tom.* 10 *dec* 29 *num.* 18.

Ubi ager propriam amisit formam, nequit Dominus ratione vicinitatis quidquam in alveo acquirere *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 19.

Ager flumini conterminus, qui amplius culturæ non est aptus pro ripa habetur *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 22.

Quamvis aliquando satus fuerit *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 23.

Agri non feruntur singulis annis, sed relinquuntur insati per annum intermedium quantum ad semina terram defatigantia *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 22.

Replectione fovearum melioratur ager, terra in qua ager repletur est uberior vel saltem præsumitur donec contrarium probetur *tom.* 7 *dec.* 4 *num.* 15 18 & 19.

Si agri emantur habita solummodo ratione fructuum quos producunt, nullum merentur pretium illi ex quibus nihil percipitur utilitatis *tom.* 2 *dec* 48 *n.* 19.

AGRIMENSOR.

Agrimensura licet impendatur multum laboris in eius exercitio inter artes liberales reponitur *tom.* 7 *dec.* 39 *num.* 15.

Inter agrimensorem, & eum cui servitium ab agrimensore præstatur fit contractus permutationis non locationis, & conductionis, & quod agrimensoribus datur, non salarium, sed honorarium appellatur *tom.* 7 *decis.* 39 *n.* 16.

Agrimensorum relationi omnino standum est *tom.* 10 *dec.* 24 *num.* 4.

ALIENABILITAS.

Consensus Domini directi, & laudemium compatibilia sunt cum emphyteusis alienabilitate *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 8. 10.

Alienabilitas hæc necessaria est ne commercii fines coarctentur *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 9.

Clausula ad habendum, & in perpetuum quælibet ex se, & multo magis unite, liberam alienabilitatem important, ubi præsertim in parte dispositiva existant, secus in executiva *tom.* 6 *dec* 21 *n* 5 & 6.

Ratio, seu origo alienabilitatis emphiteusis *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 43.

Auctoritates, quæ valent in feudo vero, & proprio quoad alienationem non applicantur emphiteusi *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 45.

ALIENANS.

Alienanti ignoranter bona fideicommissi competit restitutio in integrum ad illa recuperanda *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 50.

Restitutio in integrum non prodest Emptori, nec eius contemplatione conceditur alienanti *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 51.

Text.

Text. in Leg. dudum Cod. de contrah. empt. consulit tantum alienantibus res suas *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 2.

Res expresse alienari prohibita, si alienetur, statim avocari potest etiam non expectata morte Alienantis. Cum nulla remaneat ipso iure alienatio. Et fingatur quod nunquam titulus intervenerit, & de ratione. Limita in simplici fideicommisso, in quo alienatio ad vitam Alienantis substinetur *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 7. 10. 23. 24. 25. 26.

Distinctio inter Alienatarium ex causa necessitatis, & alium ex causa utilitatis *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 45.

Primo casu sufficit causa de tempore contractus, in secundo vero requiritur quod perseveret *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 46.

ALIENATIO.

Statutum Florentinum sub rubr. 11. lib. 3. permittitur per Creditores revocari alienationes factas a Debitore infra tres menses præcedentes decoctionem, ob præsumptam fraudem ex temporis propinquitate resultantem *tom.* 12 *dec.* 3 *n* 17.

Alienatio, quæ sponte fit, nulla præcedente obligatione, dicitur voluntaria *tom* 2 *dec* 3 *num.* 41.

Quamquam obligatio fuerit voluntaria, alienatio tamen fit necessaria *tom.* 2 *dec* 3 *num.* 43.

Voluntariæ alienationi consentiens sibi præiudicat tam circa rem, quam circa prætium *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 38.

Vera, & formalis alienatio requiritur ad hoc ut bona fideicommissaria libertatem consequantur in vim authenticæ *res quæ ec. tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 8.

Alienatio pro solvendo ære alieno Testatoris ab ipso non potest prohiberi *tom.* 5. *dec.* 20 *num.* 5.

Et quas solemnitates requirat *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 6. Declara ut nullæ solemnitates requirantur, quoties constat de vero debito *num.* 13 contra *n.* 14. 18. maxime si agatur de creditoribus, qui sortem repetere non poterant *num.* 15

Alienatio concessa arbitrio boni viri demonstrat qualitatem nudi usufructus *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 43.

Alienatio a Muliere facta pro se alenda, & Familia licita est, etiam sine solemnitatibus *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 1.

Uxor alienationi rei dotalis a Marito factæ stare non tenetur, nisi prout ei magis utilis est *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 128.

Alienationes factæ per Gravatum ipso iure imputantur in legitimam *tom.* 10 *dec.* 36 *num* 60.

Concurrente duplici prohibitione alienationis alienatio non potest fieri etiam in casibus in quibus alienatio fieri deberet *t.* 10 *dec.* 40 *n.* 26.

Maxime si Testator prohibuit alienationem etiam ex causa necessaria *tom* 10 *dec.* 40 *num.* 27.

Rot Rom. dec. 83. *n.* 18. *par* 9. *rec* declaratur *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 28.

Hæres gravatus potest commoditatem percipiendi fructus alienare quoties Testator alienationem hanc expresse non prohibuit *tom.* 3 *dec.* 49 *num.* 14.

Maior 25. annorum stabilia alienare non prohibetur *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 4.

Alienationes imputantur prius in detractiones accidentales, postea in Legitimam, ac postremo in Trebellianicam *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 1.

Iuxta *Text. in Leg. Marcellus &c.* alienationes ab hærede gravato factæ imputantur in detractiones ex Legis ministerio *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 2.

Dispositio *Leg. Marcellus* locum habet in alienationibus voluntariis non necessariis *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 15.

Testator prohibendo alienationem tum voluntariam, tum necessariam bonorum stabilium, an censeatur obligasse hæredem gravatum ad consequendas detractiones super aliis bonis mobilibus? *tom* 12 *dec.* 53 *n.* 16.

Primæ alienationes imputantur in causam detractionum. Et præsumuntur

tur illas æquare, & absorbere stante omissione inventarii *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 13. 15.

Quando prohibita est alienatio bonorum, prohibita etiam intelligitur constitutio ususfructus *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 32 declara *n.* 38.

Si Testator in maioratibus expresse prohibuerit alienationem, Pater non habet usumfructum in illis a Filio possessis *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 33 contra *num.* 37. 41.

Pater prohibitus alienare, si alienet in filium facit actum a Lege permissum, amplia etiamsi filius sit de aliena Familia *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 35 *&* 36.

Alienatione in uno casu permissa, censetur in alio prohibita *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 7.

Prohibitio alienationis de per se est valida ubi agitur de bonis particularibus *tom.* 6 *dec* 2 *num.* 9.

In bonis emphiteuticis alienabilibus cessat ius comprehensorum, qui intelliguntur vocati tantum si alienatio non sequatur *tom.* 6 *dec* 21 *num.* 1. 17 ubi tam per vivos, quam per ultimam voluntatem.

Quando fit alienatio emphiteusis in personam in investitura compræhensam requiritur consensus Domini directi, quia nulla est personarum mutatio *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 28. 29. *&* 49.

Consuetudo alienandi per contractus procedit etiam in alienatione per ultimas voluntates, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 41. 42. secus in feudo ex diversa consuetudine Neapolis ut *num.* 58.

Consensus Domini directi pro alienandis bonis emphiteuticis, quæ ab initio ex consuetudine sunt alienabilia, potest etiam, defuncto disponente interponi *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 23 *&* *num.* 34 & subsequi alienationem factam *num.* 28.

Dominus directus pro alienatione bonorum emphiteuticorum ex consuetudine alienabilium nequit assensum denegare *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 24.

Assensus pro alienatione bonorum emphiteuticorum potest supervenire post mortem alienantis, si res sit de alienatione necessaria *tom.* 6 *dec.* 56. *num.* 46.

Alienatio bonorum emphiteuticorum ex causa dotis, quoties alia bona deficiant dicitur necessaria *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 47.

Alienatio per ultimum ex compræhensis facta nullum Domino præiudicium infert, nam ei solvendum est laudemium, & cavetur ne emphiteusis transeat in personam otiosam, & incapacem *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 38 *&* 39 nec attenditur præiudicium Domini, qui ammensare non potest, & de ratione *num.* 40 *&* 41.

In alienatione per ultimum compræhensum nulla considerari potest collusio, & fraus *tom* 6 *dec.* 57 *n.* 42.

Utilis non dicitur alienatio domorum sitarum in insigni loco Civitatis pro subrogandis bonis ab ea distantibus *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 37.

Et prælertim Molendini, quod parit solum fructus industriales cum magnis impensis *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 38.

Quodque semper est in periculo destructionis *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 39.

Vel aliis bonis existentibus prope flumen, & subiectis inundationi *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 40

Ideo investimentum super eis factum non censetur legitimum *tom.* 5 *dec.* 18 *num* 41.

Lugubre est videre avitas Domos, & antiqua maiorum prædia ad externas manus pervenire *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 43.

Prout indecorum habitare domum conductitiam solito habitare propriam *t.* 5 *dec.* 18 *n.* 44.

Statuta prohibitiva habent locum in alienatione facta per Tutorem non servata forma Statuti *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 14.

Sta-

Statutum habilitans minores viginti quinque annis ad contrahendum non tribuit illis facultatem alienandi bona immobilia *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 1.

Contrarium procedit in terminis Statuti Florentini *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 2 *&* *n.* 4 *&* 5.

Opinio de qua dec. 28 n. 1 locum habet, ubi Statutum loquitur permissive, secus si loquatur dispositive super ætate *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 10.

In prohibitione alienationis, irrequisito consorte, non comprætenditur alienatio necessaria *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 44 maxime si statuentes usi sint verbis *voluerit alienare num.* 45.

Causa alienationis necessariæ inductæ ex facto, & dispositione Legis essent tributa ampliatio Ecclesiæ ec. *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 46.

Commendatario prohibitum est alienare, & obligare fructus Commendarum ex Statutis Religionis, ideoque prohibita etiam est constitutio usufructus ad favorem cuiuslibet extranei *tom.* 6 *dec.* 28 *num.* 9 *&* 10 & de ratione *num.* 11.

Statutum Religionis prohibentis alienationem usufructus loquitur de obligatione facienda ad instantiam Religionis *tom.* 6 *dec.* 28 *num.* 12.

Dispositio expressa in principio Capituli constituit regulam generalem non utique restringenda ad casum particularem *tom.* 6 *dec.* 28 *n* 13.

Consensus Domini directi necessarius pro alienatione bonorum emphiteuticorum non sufficit, si post alienationem adveniat *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 12.

Statutum probibens alienationem bonorum in forenses non procedit quando alienatio fit inter personas subditas, & forenses *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 149.

Finis Statuti Mercantiæ irritantis alienationes stabilium intra quatuor menses ante decoctionem, videtur esse favor commercii, non autem præsumptio doli, vel fraudis *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 16. 17.

Statuta dici nequeunt odiosa ex eo quod impediant facultatem alienandi, sed favorabilia potius reputanda sunt respectu finis; cuiusmodi est Statutum prohibens alienationes stabilium in Forenses, & Statutum, quo mulier contrahere non possit sine certis solemnitatibus, & illud, quod Pater Filios habens disponere nequeat in Extranei favorem *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 19. 20. 21. *&* 22.

Neque dici possunt odiosa, ex eo quod ius quæsitum Tertio eripiant quoties habent pro fine Commercii felicitatem, cuiusmodi est Statutum Mercantiæ, quod ab omnibus favorabile reputatur, licet in casu decoctionis, Creditoribus eripiat omnes hypothecas, & privilegia *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 23. 24.

Attenta favorabilitate Statuti, dubitari nequit, quod sub prohibitione alienationis bonorum immobilium veniant etiam corpora Tabernarum *t.* 3 *dec.* 68 *n.* 26.

Tanto magis, quia per faciliorem horum corporum distractionem facilius possunt Creditores fraudari *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 27.

Prohibitio alienationis convenit tam emphyteusi, quam locationi *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 12.

Alienatio facta bonorum Beneficii a Rectore absque consensu Patroni, non est ipso iure nulla usque ab initio, dat vero Patrono ius eam impugnandi *tom.* 1 *dec.* 35 *n.* 5.

Quando adest simplex prohibitio alienandi extra familiam fieri potest alienatio in unum de Familia licet remotiorem absque necessitate requirendi proximiores *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 19.

Quando agitur de simplici fideicommisso, quod defertur iuxta ordinem succedendi ab intestato non potest fieri alienatio in remotiorem *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 21.

Caducitas a Testatore apposita in casu alienationis bonorum non incurritur in casu, quo eadem bona per honestam transactionem Creditoribus relaxentur *tom.* 3 *dec.* 50 *num.* 11.

Præsertim accedentibus iustissimis transigendi causis *t.* 3 *dec.* 50 *num.* 15.

Corpus universale Tabernæ reputatur pro re immobili ad omnes effectus & venit sub prohibitione alienationis bonorum stabilium *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 9. 10. & 11.

Quamvis Bona Mensæ Pisanæ redacta sint ad instar Allodialium, attamen in eorum alienationibus exigi semper consuevit quarta iusti pretii pars *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 11.

Et mensa Florentina exigere solet quinque pro centenario iusti pretii ad nitidum *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 12.

Beneplacitum Sedis Apostolicæ requiritur pro validitate Pactionis, quæ Actum prohibitæ alienationis involvit *tom.* 3 *dec.* 53 *n.* 17.

Prohibitio alienandi extra familiam non impedit, quin alienatio fieri valeat in remotiorem familiæ *tom.* 2. *dec.* 33 *n.* 10. & *num.* 12. & de ratione *n.* 13. secus si constaret de vocatione ad ipsius familiæ favorem *n.* 11.

Quando per Testatorem in alienatione demandatur interpellatio favore illorum de familia non requiritur interpellatio, si alienatio fiat in remotiorem familiæ, secus si fiat in extraneum *tom.* 2. *dec.* 33 *n.* 14. & *num.* 15. quia tunc præferendus est proximior in concursu remotioris *num.* 16

Eadem est prohibitio alienandi extra familiam ac nisi requisitis illis de familia *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 17.

Pro necessaria alienatione Bonorum fideicommissariorum non requiritur citatio Fideicommissarii *tom.* 2. *dec.* 41 *n.* 15. præcipue quando a Testatore data fuerit facultas ex causa dotis alienandi *num.* 16.

Res sua nemini servitutem debet, sed si alienetur, videtur actum ut omnia ita sint, & stent prout de præsenti sunt *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 11.

Hoc tamen procedit in servitute habente causam continuam, vel permanentem, non autem in servitute causam discontinuam habente *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 12 & 13.

Huiusce differentiæ adsignatur ratio *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 14.

Servitus, quæ habet causam continuam, & permanentem constituitur per alienationem alterius ex Dominibus absque alia verborum expressione *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 32.

Status utriusque Domus, & alienatæ, & retentæ, tempore alienationis dat modum, & formam servituti *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 33. & 36.

Per alienationem Bonorum Fideicommisso subiectorum, ius alienata revocandi statim devolvitur ad successive vocatos *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 1. amplia etiamsi alienatio facta fuerit pro solvendo ære alieno Heredum Gravatorum *n.* 2.

Substitutus in casum mortis potest alienata revocare, mortis advento casu, licet alius datus esset substitutus in casu alienationis, cui est præferendus *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 9.

Caducitas incurritur quoties alienatio non sit facta utiliter, & bona fide *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 17.

In actibus præiudicialibus, quæ alienationem sapiunt absque Beneplacito Apostolico adiudicatio solutionem non facit *tom.* 7 *decis.* 41 *num.* 12.

Tabernæ valor inspici debet de tempore alienationis, non autem post alienationem *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 17.

Mercium namque valor quotidie crescit, ac diminuitur *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 18.

Primæ alienationes ab hærede gravato propria auctoritate factæ imputantur in legitimam, vel aliam detractionem legalem *tom.* 3 *decis.* 70. *num.* 12.

Et

Et in solutionem æris alieni Fideicommittentis, vel legatorum, vel cæterarum detractionum accidentalium *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 13.

Quoties hæredi gravato facultas data est alienandi Bona Fideicommissaria, vocati non succedunt, nisi in casu, quo alienatio facta non sit *t.* 3 *dec.* 79 *n.* 6.

Hypothecæ siquidem, aliaque onera perpetuo duratura, magis præiudicialia sunt Domino directo, quam alienatio in præiudicium solummodo vocatorum *tom.* 3 *dec.* 79 *n.* 13

Alienatio Fundaci, dummodo non fiat causa relinquendi mercaturam, regulariter dolosa præsumitur *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 28. & 29.

Taberna non dicitur alienata per alienationem magnæ quantitatis mercium, sed oportet, quod vel tota, vel eius pars in contractum deducatur *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 39. & 40

Curator bonorum, Tutor, Administrator multa observare debent in alienandis bonis eorum, qui tutelæ seu curæ subiacent, ut remissive *t.* 12 *dec.* 4 *num.* 1.

Alienatio bonorum huiusmodi, ut recte fiat, inquirere oportet an inserviat ad extinguendum debitum urgens, vel pœnale, sive usurarium & quod debitum nequeat alio solvi modo, nisi ex rei venditæ prætio *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 2.

Confessio contrahentium non probat necessitatem alienandi, nisi de hac constet aliunde *tom.* 12 *dec.* 4 *n* 3.

Curator bonis datus æquiparatur Tutoribus, seu Curatoribus minorum, quoad alienationem bonorum *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 4.

Exequutor Testamentarius in alienatione bonorum hæreditatis tenetur requirere hæredem *tom.* 12 *dec.* 4 *num* 11.

Et quod hæc sit opinio receptior reiectis in contrarium auctoritatibus *tom* 12 *dec.* 4 *n.* 12.

Tutor quas adhibere debeat solemnitates in alienatione rerum Pupilli, remissive *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 6.

Pupillus ratificare non tenetur alienationem a Tutore factam cum solo decreto Iudicis *tom.* 12 *dec.* 6. *num.* 7.

Tutor probare tenetur solemnitates omnes observasse in alienatione bonorum Minoris, nec decretum Iudicis prodest ad præsumendum interventum earum *tom.* 12 *dec.* 6. *num.* 13.

Tutor omnes non observans solemnitates in alienatione bonorum Pupilli, valide contrahit, etsi uti suspectus removeri possit *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 14.

Contra vero, quod præiudicare Pupillo non valeat *tom.* 12 *decis.* 6. *num.* 15.

Et quod Tutor nisi prius adimpleat omnia solemnia nihil facere possit *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 16.

Quod alienatio facta per huiusmodi Tutorem, qui potestatem non habeat nihil valeat *tom.* 12 *decis.* 6. *num.* 17.

Et quod alienatio sit nulla, & si omnia necessaria requisita, & Decretum Iudicis intervenerit *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 19.

Tutor non legitimus, alienans Pupilli rem, nullum transfert in Emptorem Dominium in præiudicium Pupilli, licet quo ad alias alienatio valeat *tom.* 12 *decis.* 6 *n.* 27.

Solemnitates in alienandis Pupillorum rebus interfuisse, si quis asserat is probare debet *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 30 & 31. Vide superius *n.* 8 & 9.

Alienatio rerum immobilium Pupilli prohibita est *tom.* 12 *decis.* 6 *num.* 32.

Tutore alienante cum Decreto Iudicis, causa cognita, & recte interposito, omnia præsumuntur solemniter facta, nisi Pupillus probet Decretum Iudici obrectum *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 34.

Alienatio rerum Minoris requirit, quod adsit Creditorum urgentia *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 36.

Lapsus temporis, nisi sit triginta annorum præsumere non facit solemnia in alienationibus minorum per Tutorem gestis, licet fuerint enunciata in ipso Instrumento *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 37.

Amplia quando agitur de re non modici præiudicii minorum, ut est alienatio immobilium *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 38.

Statutum habens, quem pro maiore post decem, & octo annos non habet locum in alienatione stabilium *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 2.

Contrarium verius *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 3.

Læsio pro rescindenda alienatione qualis requiratur *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 19.

Bona fides requiritur etiam in alienatione ex causa a Testatore permissa *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 40.

Amplia etiamsi data esset facultas libere alienandi *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 41.

Secus autem concurrente mala fide, ob quam tales alienationes non substinentur *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 42.

Maxime non ad effectum caducitatis a toto, sed ad vindicandam a tertio rem alienatam *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 43 *&* 48.

Ad rem vindicandam sufficit, quod alienatio non fuisset omnino licita, licet non cadat sub prohibitione tanquam delictum *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 44.

Hæreditas stare potest etiam sine ullis bonis, ac propterea hisce alienatis non dicitur alienata ipsa hæreditas *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 41 *&* 42.

Ad arguendam corporis universalis alienationem distingui debet inter venditionem mercium, & corporis, non autem inter maiorem, minoremque mercium quantitatem *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 43.

Alienatio vero rerum mobilium subsistit, dummodo facta sit intra decem dies ante decoctionem *tom.* 3 *dec.* 68 *num* 3.

Fideicommissum contraventionale sequuta alienatione a substituto peti potest *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 4.

Pœna privationis incurritur sequuta alienatione prohibita *tom.* 5 *dec.* 2 *num* 5.

Pœna incurritur solum ex contraventione menti Testatoris, non verbis *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 6.

Facultas alienandi inducta per argumentum a contrario sensu trahi debet ad limites verborum, quæ leguntur in sensu directo *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 12.

Iusta causa alienandi Fideicommissum probare debet ab allegante ad excludendum dolum. Amplia quod nec paupertas suffragetur, sed necessitas manifesta requiratur, quæ nulla tergiversatione celari possit *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 55 *&* 58.

Fideicommissum habet a lege in se tacitam prohibitionem alienandi *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 58.

Et licentia alienandi tollit prohibitionem Testatoris non autem illam legis *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 59.

Et operatur ut alienatio valeat durante vita Alienantis, quæ alias non valeret *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 60 *&* 61.

Secus autem post mortem, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 62 *&* 63.

Licentia alienandi non derogat Fideicommisso quoad alias personas vocatas, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 65.

Caducitas non incurritur a Fideicommissario alienante nisi probata scientia cum suis qualitatibus *tom.* 5 *dec.* 5 *num.* 21.

Consentiens alienationi rei Fideicommissariæ an sibi præiudicet remissive *tom.* 5 *dec* 5 *num.* 22.

Tacens, seu consentiens alienationi contra præceptum Testatoris, sibi

præiudicat *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 36.

ALIENIGENÆ.

Alienigenæ locorum Statuti præsumuntur ignorantes *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 18.

Scientia Statutorum in Alienigenis debet esse specifica cum omnibus qualitatibus, nec sufficit generica, & confusa, ut ipsi iuxta illas se possint obligari *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 49.

ALIMENTA.

Alimenta habent hypothecam a iure cum prælatione *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 57.

Alimenta sunt a Patre Filiis subministranda iuxta conditionem, & nobilitatem ipsorum *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 55.

Alimentorum præstationi iure sanguinis, vel charitatis debitæ, naturalis ratio obligat *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 1.

Filius non potest petere alimenta a Patre, quando ex operibus suis, & industria victum sibi quærere potest *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 61.

Quoad alimenta in progressu Causæ a filio petita sufficit nominatio Patris agnoscentis in filium *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 4.

Ad assequenda alimenta requiritur quod Pater alimentarium in filium agnoverit, quod in casu de contrario constat *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 44 & 45.

Alimenta a creditoribus implorans eius inopiam probat, nec præsumitur non petiisse credita si ea habuisset *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 14 & 15.

Non potest fieri executio super alimentis debitoris; hoc non procedit contra debitores ex causa onerosa, præsertim in bonis a fideicommisso transversali provenientibus *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 2 & 3.

Creditoribus potius favendum quam commodo debitoris *tom.* 8 *decis.* 23 *num* 38.

Pro consequenda successione seu perpetuis alimentis requiruntur exactæ, & concludentes probationes; vel saltem coniecturæ, & præsumptiones urgentissimæ ex quibus filiatio necessario inferatur quidquid sit quando agitur de alimentis provisionaliter pendente lite petitis *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 1.

Pater etiam dives non tenetur alere filium secum commorantem & sua industria sibi victum quærentem, & si præstet omnia per filium quæsita patri quæruntur *tom.* 12 *decis.* 29 *num.* 5.

Sub legato alimentorum præstandorum secundum gradum & dignitatem alimentarii, veniunt omnia, quæ ad condecentem victum sunt necessaria *tom.* 11 *decis* 42 *n.* 11.

Subministratio alimentorum tractum successivum habere dicitur & qualia sint opera, quæ tractum successivum non habent *tom.* 9 *dec.* 10 *num.* 15 & 16.

Ubi Fideicommissum per mortem Patris transitum fecit ad alium Columnellum, dotes, & alimenta ampliantur *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 48.

Quantitas annuorum fructuum in alimentis taxandis considerari maxime debet, nec attenditur proprietas, quæ licet magna, fructus esse tenues possunt *tom.* 8 *decis.* 23 *n.* 39 & 40.

Alimentis in futurum præstandis nemo potest renunciare *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 2.

Ius alimentorum cedi, & in alium transferri nullo pacto potest *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 3.

Alimenta sibi auferre, est sibi mortem per indirectum inferre *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 4.

Donatarius universalis, seu maioris partis bonorum tenetur alimenta præstare donanti *tom.* 5 *dec.* 27 *num.* 10.

Ex fructibus Fideicommissi transversalis alimenta de iure non debentur *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 17.

Alimenta filiæ in defectum bonorum Pa-

Patris persolvi debent ex usufructu bonorum maternorum *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 24.

In taxatione alimentorum Filiis considerari debet augumentum, & diminutio fructuum Patrimonii *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 14 *&* *n.* 82.

Quid veniat sub nomine *di trattamento di tavola tom.* 11 *dec.* 42 *num.* 10.

Si quis pro alimentis prædium legaverit, oportet adesse illum cui præstetur tale legatum *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 18.

Pendente sequestro privari debitor non potest alimentis ex bonis propriis percipiendis *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 21.

Usuræ, nec sub ficto alimentorum nomine percipi possunt *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 107.

Quando pater prodige vivendo omnia bona distraxit, filiis conceditur hypotheca anterior pro eorum alimentis in concursu creditorum patris etiam ex titulo oneroso *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 41 contra *n.* 42 45 45 *&* 46.

Qui est in mora ad necessaria præstanda alimenta, videtur quodammodo ea denegasse *tom* 5 *dec.* 25 *num.* 17.

Qui non facit suos fructus pignorum, multo minus potest petere alimenta, vel interesse sui crediti *tom.* 10 *dec.* 15 *num* 104.

Filii nullam habent prælationem pro alimentis adversus creditores Patris *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 2.

Limita in bonis fideicommissi ascendentalis *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 3.

Absurdum magis videtur, quod descendentes cogantur impudice vivere, quam fideicommissa in totum destruantur *tom.* 8 *decis.* 9 *num.* 31.

Ubi agitur de alimentis admitti appellatio debet ad effectum tantum devolutivum *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 7.

Quantitas, quæ ultra sortem recipitur propter alimenta, nequit excedere meram alimentorum *tom* 12 *dec.* 7 *num.* 52.

Super præteritis alimentis, cum non adsit vitæ periculum, valet renunciatio, cessio, & transactio *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 5.

Alens iumentum præfertur creditoribus anterioribus etiam cum hypotheca: Idem privilegium datur mulierculæ pro alimentis hominis tam in actione reali, quam personali *tom.* 6 *decis.* 1 *num* 61 *&* 62.

Pater erga Filium non tenetur ex iure naturæ ad alias expensas ultra alimenta, tam ex causa Studii, quam aliarum artium, exceptis primis rudimentis *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 15

Sumptus litis, & Alimenta, quæ debentur ratione sanguinis, & charitatis præstantur, etiam non iustificata paupertate *tom.* 1 *dec.* 7 *num.* 37.

Alimentorum, & sumptuum præstatio lite pendente, a iure inducta est, ne, dum lis in longum protrahitur, pauper ob impotentiam litem deserere cogatur *tom.* 1 *dec.* 7 *num.* 40.

Alimentorum, & sumptuum litis præstatio cessat, si lis absque longa dilatione terminari possit *tom.* 1 *dec.* 7 *num.* 41.

Alimenta morte finiuntur *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 80.

Alimenta regulariter ex fructibus non ex proprietate solvi debent *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 46.

Alimenta habent causam in natura positam, ideoque etiam emancipatis præstanda, a quibus si civili nexu, tamen naturali disiungimur *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 10 *&* 11.

Alimenta debita iure actionis præstanda sunt iuxta gradum, & conditionem alimentarii *tom.* 11 *dec.* 36 *num* 20.

Et de ratione differentiæ inter huiusmodi alimenta, & alia, quæ debentur

bentur officio Iudicis *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 21.

Alimenta debita iure actionis præstanda sunt etiam aliunde proviso *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 22.

Et etiam præterita peti possunt *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 23.

In præstatione alimentorum attendendus est status præsens alere debentis *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 24.

Non propter dotem, sed iure sanguinis tenetur Pater filios alere tam soluto, quam constante Matrimonio *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 25.

Alimenta unius pro separatis habentur ab alimentis alterius *tom* 12 *dec.* 7 *num.* 26.

Alimenta iure actionis debita solvenda sunt etiam aliunde habenti, imo & divite *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 41.

Et non futura tantum, sed præterita quoque peti possunt *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 42.

Atque pro non præstitis debetur æstimatio *tom.* 11 *dec.* 33 *num* 43.

Alimenta debentur a die petitionis *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 15.

Alimenta quæ debentur a die litis contestatæ quare dicantur futura *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 16.

Alimenta solvenda sunt quolibet mense pro rata *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 11.

Alimenta præstita fuisse prætendens hoc concludenter probare tenetur *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 44.

Alimenta præsumuntur præstita ab eo, qui ad eorum præstationem tenebatur *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 45.

Intellige, si alimentandus, in illius Domo permanserit, vel si in eo excludatur possibilitas aliunde sibi victum quærendi, secus vero his non concurrentibus *tom.* 11 *dec.* 53 *num.* 46.

Alimenta, & sumptus litis non præstantur Actori, si pro Reo convento validiores militent boni iuris præsumptiones *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 4.

Litigans alteri colligiganti alimenta, & sumptus litis præstare non tenetur. Limita si constet de paupertate, & boni iuris præsumptione *tom.* 1 *dec* 7 *num.* 8 9 & 10.

Pro consequendis alimentis, & sumptibus litis quomodo Testes de paupertate deponere debeant *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 16 & 17.

Non repugnat; quod quis pauper sit, & seipsum alere, & sumptus litis ferre possit *tom.* 1 *decis.* 7 *num.* 18.

Pauper non dicitur, qui alimenta, & alia necessaria ab eo recipit, qui alere tenetur *tom.* 1 *dec.* 7 *num.* 19.

Rota negavit alimenta pauperi litiganti habenti patrem divitem. Item habenti matrem divitem *tom.* 1 *dec.* 7 *num.* 22. Item habenti patruum divitem *n.* 23. Item habenti fratrem divitem *num.* 21 & *n* 24.

Debitori inopi debentur alimenta non de rigore iuris, sed ex æquitate *tom* 12 *dec.* 39 *num* 7.

Datur actio hypothecaria pro alimentis a Testatore relictis *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 9.

Ubi alimenta per contractum, vel ultimam voluntatem debentur, præstari debent ubi alimentarius velit, alias una cum alimentis alimentarii favore induceretur servitus *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 55.

Item si per Statutum debeantur nisi ageretur de personis, quæ ratione patriæ potestatis apud alentem educari debent *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 56.

Actio alimentorum filio præstitorum contra patrem ad eum qui alimenta filio subministravit pertinet non ad filium, cui præstita *tom.* 8 *dec.* 23 *n.* 47 contra *num.* 48 & quare.

Quando causa alimentorum quæstionem involvit, quædam summa solet assignari in causam declarandam *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 52.

Exceptio non probatæ paupertatis ali-

alimenta non retardat *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 53
Alimenta debentur iure naturæ unde non possunt tolli ulla lege municipali *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 68.
Negare alimenta est hominem necare *tom* 5 *dec.* 45 *num.* 6. & *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 71
Pater potest cogi tam in Terris Ecclesiæ, quam Imperii ad danda alimenta filiis spuriis *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 73.
Omnes Ascendentes tenentur alere, & dotare quoscumque Descendentes *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 30.
Filiæ per Statutum Florentinum, ubi agnati sint, a successione Patris exclusæ alimenta debentur donec nuptui tradatur. Quæ deberentur etiamsi Statutum ea non reservasset, imo etiamsi negasset *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 8 9 & 10.
Fœminis exclusis tanquam in compensationem exclusionis alimenta debentur, ideo etiam præterita peti possunt *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 12.
Alimenta debentur Fœminæ etiam diviti, & aliunde provisæ, quæ ab aliis etiam alimenta receperit *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 13 & 54
Auth. res quæ Cod. comm. de legat. ad alimenta etiam extenditur *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 21.
Alimenta debentur nepti ex fratre a patruo intuitu miserationis *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 26.
Fratres tenentur Sororem inopem alere *tom* 4 *dec.* 2 *num.* 15.
Et Filii Matrem *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 16.
In Iudicio alimentorum præsens status attendendus est *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 3.
Patruus, qui loco defuncti Patris habetur ad alimenta nepti præstanda Lege Divina, Canonica, & Civili obligatur *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 28.
Patrui obligatio extenditur ad amitam, avunculum, & materteram *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 29.
Avus maternus cogitur alere nepotes, quandiu remanet debitor dotis *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 34.
Alimenta præterita, quæ non debentur, iure actionis nec conditione, ex statuto non debentur *tom.* 6 *dec.* 7 *n.* 9.
Ex veriori opinione pro alimentis non competit hypotheca. Competit vero actio personalis in rem scripta exercibilis ad instar hypothecæ contra bona ascendentium apud quemcumque *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 23. 24.
Ideoque ope huius actionis fœmina descendens a Fideicommittente vincit super bonis Fideicommisso subiectis creditores omnes hypothecarios aut quovis modo privilegiatos Fideicommissarii ea possidentis *tom.* 5 *decis.* 45 *n.* 25.
Vir habet onus a Lege alendi uxorem, ac liberos *tom.* 12 *dec.* 7. *n.* 29.
Alimenta persolvi debent uxori habita ratione non solum ad fructus dotis, sed etiam ad ipsius mulieris necessitatem *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 9.
Ubi de alimentis uxori præstandis agitur, habetur ratio ut plurimum ad fructus dotis *tom.* 12 *decis.* 17 *num.* 10.
Uxor alenda est iuxta vires dotis *t.* 11 *dec.* 36 *n.* 26.
Contraria opinio verior est *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 27.
Affertur ratio *t.* 11 *dec.* 36. *n.* 28.
Uxor eodem modo alenda est quo filius *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 29.
Ut uxor consequi valeat alimenta a viro non requiritur quod æs alienum contraxerit, sed sola sufficit interpellatio *tom* 12 *dec.* 17 *n.* 17.
Tacita hypotheca quæ mulieri competit pro dote, trahitur etiam ad alimenta a viro præstanda, præcipue constante Matrimonio *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 12 &. *n. seqq.*
Et hæc est communis opinio *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 13.
Alimenta, quæ debentur Mulieri intra

tra

tra annum luctus fruuntur eisdem Privilegiis quæ habent alimenta, quæ debentur a marito de tempore constantis matrimonii, & habent eamdem hypothecam dotis *tom.* 1. *dec.* 23 *n.* 15. & 16.

Quando alimenta causative debentur arguendum est ab alimentis ad dotem, tam negative, quam affirmative *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 27.

Constitutio dotis inducit quandam tacitam promissionem præstandi alimenta *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 105.

Obligatio alendi ex propria natura dotis, oritur ex tacita promissione *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 106.

Vidua curare debet, ut alimenta, quæ ex sua Dote consequi nequit ex propria industria consequatur *t.* 4 *dec.* 59 limita ut *num* 62.

Uxori nobili, uti, & Filio dedecus est laborare pro alimentis sibi comparandis *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 67.

Marito cui respectu uxoris competit beneficium *deducto &c.* debentur alimenta iuxta dignitatem, non ad abundantiam, sed eo modo, quo similis qualitatis pauperes habere solent ne sit præiudicium uxoris *t.* 8 *dec.* 23 *num.* 37.

In legato alimentorum sub nomine Familiæ veniunt Uxor & Filii *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 14.

Uxor, & Filii constante matrimonio pro alimentis præferuntur aliis creditoribus super bonis donatis contemplatione certi matrimonii *t.* 11 *dec.* 36 *n.* 15.

Argumentum procedit de alimentis ad dotem *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 17.

Dotes a fideicommisso extraendæ præferuntur creditoribus *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 4.

Dotibus tamen præferuntur alimenta *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 5.

Quia in eis maior militat æquitatis ratio, quam in dotibus *tom.* 11. *dec.* 36 *num.* 6.

Debitum fructuum dotalium cum credito alimentorum compensatur *t.* 6 *dec* 63 *n.* 36.

Uxor tenetur ad obsequia maritalia, & officia præstanda in domo viri, & recedens a viro sine causa alimenta non recipit *tom.* 6. *dec.* 63. *num.* 37.

Fideicommissario, & maioratus possessori nulla ex fructibus alimenta debentur, sed eos creditoribus integre applicandos durante vita debitoris possidentis *tom.* 8 *decis.* 23. *num.* 1.

Alimenta eo maxime præstanda debitori gravato ob decus Fideicommittentis *tom.* 8 *dec.* 23 *n.* 22 declara *n.* 23. maxime quia non est debitor ex propria causa, sed ex causa hæreditaria *n.* 24.

In fideicommissis ascendentalibus alimenta debentur etiam prælative ad creditores gravatos *tom.* 8 *dec.* 23. *n.* 25 & quare *n.* 26 quando tamen fideicommissum constitit in bonis fructiferis, non quando sub eo continentur solum credita, & bona quæ fructus non pariuntur *n.* 27.

Salgad. labyrint. credit. part. 1. cap. 24. num 129 declaratur *tom.* 8 *dec,* 23. *n.* 28.

Nobilitas non sufficit tribuere beneficium *deducto ne egeat*, quo cessante nobilis non potest prætendere alimenta super bonis occupatis a creditoribus *tom.* 8 *dec* 23 *n.* 4 contra *n.* 5 scilicet quando versaremur in casu debitoris in carceribus detenti ob miserationis causam, & *n.* 6 in debitore habente feudum cum iurisdictione, ut sunt Duces, Marchiones &c. excepta tamen causa census, ut *n.* 7. & 8 in Militibus militiæ armatæ, & dum sunt in castris, vel expeditione, qui non possunt conveniri ultra quam facere possunt, & *n.* 9 vel quando alimenta petuntur a parentibus, & fratribus possessoris fideicommissi, qui si sit dives de iure parentes, & fratres alere tenetur, & *n* 10 vel quando creditores avi occuparunt bona adven-

adventitia nepotis nomine usfusfructus debiti eidem avo, quia nepotibus alimenta debentur ad quod spectant bona, & *n.* 11 quando adest contraria Tribunalium consuetudo.

De æquitate creditores peti debent deductionem alimentorum ipsius gravati debitoris ære alieno oppressi *t.* 8 *dec.* 23 *num.* 12.

Debitores ex consuetudine non tenentur, nisi in quantum facere possunt, istoque casu creditor ex æquitate tenetur alere communem debitorem *tom* 8 *dec.* 23 *num.* 13.

Ista consuetudo Supremi Magistratus Florentiæ probatur, quæ indistincte procedit in omnibus, & quibuscumque personis *tom.* 8 *dec* 23 *n.* 14. & 15. etiam contra Fiscum *num.* 16.

In iis in quibus Fiscus non reperitur specialiter privilegiatus, militat contra eum dispositio iuris communis de aliis personis loquentis *tom.* 8. *dec.* 23 *num.* 17.

Consuetudo debitorem alendi eo magis est recipienda tamquam utili creditoris, cui si alimenta negentur citius bona fideicommissaria in fideicommissum transibunt contra creditorem *tom.* 8 *dec* 23 *num.* 18.

Ista consuetudo tanto magis attendenda quoties bona exuberantia sint pro satisfaciendo integro debito *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 19.

Alimenta ita decerni debent, ut ex patrimonii redditibus aliquid supersit *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 30.

Modus iste servari non debet, ubi legatum alimentorum non adimpleretur *tom.* 11 *decis.* 36 *num.* 31.

Pro regulanda alimentorum quantitate attendi debet personarum gradus, ideoque si sint Cives iuxta morem Civium, solitum Familiæ, mox regionis, vires patrimonii *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 38. 39 40. 41. 42.

Mulier vidua compelli nequit ad probandam suorum alimentorum quantitatem, cum hæc ab Imperatore taxata sit *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 38.

A qua taxatione non licet recedere *tom* 4 *dec.* 1 *n.* 39.

Sorores ex eodem Patre natæ, si sint inopes, a locupletibus Fratribus ali debent *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 40.

Divitia tamen Fratruum probanda est *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 41.

Alimentorum nomine, non solum cibaria, sed, & vestes comprehenduntur *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 31.

Nec non omnia mobilia ad usum habitationis necessaria.

Item Famularum, & Ancillarum salarium *t.* 5 *dec.* 45 *n.* 32.

Expensæ tandem Medicorum, & medicinarum pro conservanda corporis salute, vel etiam recuperanda *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 33.

Etiamsi alimentarius ex propria culpa in manus Medicorum incidisset *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 34. 35.

Supradicta procedunt, quando alimenta, vel sui natura, vel culpa alere debentis extra domum eius sunt præstanda *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 36.

Si vero alimentarii culpa extra alentis domum præstanda essent in ea tantum quantitate taxari deberent quam alens expendisset si alendum apud se retineret *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 37.

Quæ alimenta ex consuetudine Romæ a Creditore suo Debitori carcerato præstentur, & quæ Florentiæ ex dispositione rubr. 35 Officii Stincharum *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 50.

In annuis præstationibus principium anni attenditur, hic fortius ubi usque a principio anni necessitas alimentorum urget *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 51.

Quæ quantitas solvatur pro alimentis puellarum educandarum in Monasteriis Florentiæ, & Pisarum *t.* 5 *dec.* 45 *num.* 49.

Annuæ præstationis usus Monialibus permittitur tanquam pars dotis, & alimentorum *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 32.

Ali-

Alimentorum cognitio est utriusque Fori *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 74.

Alimenta si petantur iure actionis debentur etiam diviti *tom.* 11 *decis.* 7 *num.* 34.

Quoties alimenta iure actionis debentur, non tenetur alimentarius operas præstare alimentanti *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 50.

Nec illa commensurantur ad puram vitæ necessitatem, sed de alimentarii conditionem, & honorificentiam *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 51.

Alimenta si debeantur solo Iudicis officio non præstantur aliunde habenti *tom.* 1 *dec.* 7 *num.* 35. 38.

Alimenta si debeantur officio Iudicis, & simul iure sanguinis ex charitate naturali, & pietatis ratione, præstantur etiam aliunde habenti *tom.* 1 *decis.* 7 *num.* 36.

Ubi debita sunt officio Iudicis ex quadam caritatis, vel humanitatis lege in domo alentis sunt præstanda nisi iuxta causa subesset divertendi a domo alentis ad auferenda scandala, quæ oriri possent *tom.* 5. *dec.* 45 *n.* 57. 58.

Taxatio alimentorum prudentis Iudicis arbitrio remittitur *tom.* 8 *dec.* 23 *n.* 29 *&* *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 30 *&* *tom.* 11 *dec* 36 *n.* 32.

In alimentis taxandis debet considerari qualitas, conditio personarum, temporis quantitas, patrimonii fructus *tom.* 8 *decis* 23 *num.* 30.

Stricte ac moderate alimenta fideicommissi possessori alieno ære gravato a Iudice præstari debent, & quare, maxime si fideicommissi possessor in paupertate non per infortunium, sed ob vitam luxuriosam incidit *t.* 8 *dec.* 23 *n.* 31. 32.

Iudex non prebet alimenta ex bonis debitoris, sed ex bonis, & fructibus ad creditores spectantibus, quod considerandum pro restrictione alimentorum *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 33.

Alimenta utpote in titulo caritatis fundata taxari debent ad limites meræ naturalis necessitatis, nullo habitu nobilitatis respectu *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 34. 35 nisi tamen sint in dignitate constituti, circa quos etiam cavendum ut ipsis, & creditoribus satisfiat *num.* 36.

Recedi potest a taxa tractamenti in Laudo constituta, si augeatur pretium victualium *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 4. 5. *&* 7.

In Iudicis namque arbitrio est ob mutatas facti circumstantias, alimenta taxare, & augere iuxta exigentiam & qualitatem personarum *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 6.

Variatio pretiorum suapte natura tempore sequitur *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 8.

Et in hoc Etruriæ Dominio aucta sunt ob auctam pecuniæ quantitatem, atque ob auctum commercium, hominum multitudinem, emptorumque affluentiam *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 9. 10.

Iudex sæcularis potest alimenta decernere, etsi quæstio super matrimonio ageretur coram Iudice Ecclesiastico *tom.* 12 *dec.* 17. *n.* 7 *& num. seqq.*

ALLEGANS.

Alleganti, & non probanti, non creditur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 77.

Aliud est allegare contractum in fraudem alterius gestum, aliud est allegare actum simulatum. Primum fieri nequit; secundum potest *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 106.

Fraus quando non sit ab allegante probanda *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 7.

Traditio rei in contractum deductæ non presumitur, sed ab allegante concludenter probanda est *tom.* 3 *dec.* 58 *n.* 44.

Non obstantibus clausulis, quæ pro translatione possessionis considerantur *tom.* 3 *dec.* 58 *n.* 45.

ALLEGATIO.

Allegatio melioris tituli vigore centenariæ non prodest iis, qui pro aliis possident, nisi clarissime ostendant Domini possessionem inter-

ver-

vertisse, & exponitur ratio *tom.* 3 *decis.* 38 *n.* 36 37.
Nullum quod est, allegari nequit, nec aliquod ius cuiquam tribuit *tom.* 3 *decis.* 80 *n.* 28.

ALLODIALIA.

Origo allodialitatis provenit a qualitate bonorum appodiatitia; Et a favore, & ampliatione commercii *t.* 6 *dec.* 56 *n.* 7. 8. 22.
Allodialitas transire facit iura futura in filiis etiam renunciatarii *tom.* 6 *dec.* 61 *n.* 12.
Bona allodialia possunt fideicommisso subiici *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 6.

ALLUCINATIO.

Facilis est in propria causa allucinatio *tom.* 7 *dec.* 20 *num.* 9.

ALLUVIO.

Alluvionis incrementum adiudicatur pro latitudine frontis prædiorum adiacentium *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 1.
Ad acquirendam alluvionem opus non est nova possessione *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 2.
Alluvio excluditur si facto hominis sequatur *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 27.
Loca Pia non tam facile creditur habuisse pro derelicta ea, quæ flumen occupavit *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 29.
Intellige tamen ut hoc procedat in alluvione temporali *tom.* 10 *decis.* 29 *num.* 30.
Per alluvionem naturalem Dominus amittit etiam invitus dominium prædii a flumine occupati *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 31.

ALTERATIO.

Libri publici alteratio dubium semper est cui imputanda *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 10 ubi *num.* 11 facta præsumitur ab interesse habente.
Scriptura vel alterata, vel alterationis suspecta non meret fidem, nec probationem facit, ad quam excludendam sufficit contrarium possibile *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 12. 13.
Scripturæ alteratæ in diem non creditur nec in anno. Amplia etiamsi adulteratio appareat facta per errorem, quia sicuti fuit erratum in die, ita potuit errari in anno *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 4. 7.
Alteratio scripturæ recenter facta tribuitur ei, in cuius commodum cedit *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 9.
Alteratio tam respectu sortis quam usurarum novationem inducit *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 43.

ALTERNATIVA.

Stipulatio alternative concepta subsistit, quoties alterutrum ex iudicatis verificatur *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 25.
In alternativis satis est unam partem adimpleri *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 11.
Alternativa loci censetur apposita in gratiam illorum, qui fuerunt assecurati, ac proinde ad eos spectat electio *tom.* 3. *dec.* 44 *num.* 12 *&* 13 & amplia *n.* 14.

ALVEUS.

Alveus a flumine derelictus debet ex æquitate restitui priori Domino *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 3.
Si flumen pro parte agrum occupat, & postea recedat, ager ad priorem Dominum revertitur *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 4.
Alveus a flumine relictus per latentem fluminis recessum venit appellatione alluvionis, quamvis improprie, & abusive *tom.* 10. *dec.* 29 *num* 5.
Quod procedit, etsi recessus discerni possit *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 6.
Et hoc casu alveus dividitur pro latitudine frontis agrorum *tom.* 10 *decis.* 29 *num.* 7.
Priori Domino vero acquiritur, si flumen uno impetu recedat *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 8.
Flumen præsumitur paulatim recessisse *tom.* 10 *decis.* 29 *num.* 9.
Qui alveum mutare affectat debet prius emere locum in quo novum alveum constituat, & si fundus fiat deterior per venditionem partis totum emere cogitur *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 31. 46.

In alvei mutatione requiritur auctoritas Principis, qui in sua licentia non censetur Tertio præiudicium inferre, & si fiat cum præiudicio intelligitur de modico, respectu vero ad alia damna quæ inde possent evenire corruit licentia ob defectum intentionis *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 32. 33. 35. 49.

ALUMEN.

Aluminis compositio multum artis, vel opificii requirit *tom* 3 *dec.* 80 *n.* 5.

AMBIGUITAS.

In ambiguis melior interpetratio est quæ ex usu loquentis promanat *tom.* 12 *decis* 43 *n.* 29.

In ambiguis favorabilior est causa liberationis, quam obligationis absolutionis, quam condemnationis Rei, quam Actoris *tom* 12 *dec* 43 *n* 51.

In ambiguis plurimum deferendum est assertioni Executoris *t.* 4 *dec.* 34 *num.* 13.

Præsertim ubi constat fuisse veluti depositarium mentis Testatoris *tom.* 4 *decis.* 34 *num.* 14.

Ambiguitas ex discordia Peritorum resultans, sufficere potest pro Rei conventi absolutione *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 11.

AMBITUS

Ambitus in beneficiis &c. damnatus in Cap. per nostras de benefic. in duobus casibus non incurritur *tom.* 6 *dec.* 39 *num* 27.

Primus casus est, si Patronus supplicans pro se ipso non solum habeat Iuspatronatus activum, sed etiam passivum, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 39 *n* 28.

Secundus est casus, quando agitur de Cappellania mere laicali, & legato Missarum in quibus non procedit dispositio d. cap. per nostras *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 29.

AMICITIA AMICUS.

Magna amicitia quoad iuris effectus idem operari solet quam sanguinis coniunctio *tom* 9 *dec.* 13 *n.* 18.

Imo plus operatur, ac præponderat coniunctioni sanguinis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 19. 20.

Generalis probatio amicitiæ, nisi sit magna non æquipollet sanguinis coniunctioni, & de ratione *tom.* 9 *dec.* 13 *num* 129.

Amicus Amici facta scire præsumitur, maxime in his quæ iura sanguinis respiciunt *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 17. 18.

In legato amico relicto lata admittitur interpretatio, ut quod est plus contineat *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 26.

AMISSIO.

Amissio librorum non probatur Mercatoris iuramento licet sit persona valde legalis *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 5.

Amissio possessionis non probatur per actus ambiguos *tom* 4 *dec.* 18 *n.* 16.

Amissio lucri sive iuris iam radicati dicitur damnum *tom.* 5 *dec* 9 *n.* 22.

Idem est lucrum amittere, ac damnum sentire *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 5.

AMITA.

Amita uti non comprehensa in Statuto excludit Agnatos a successione *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 81.

Et aperit viam Matri eique conservat successionem Iuris Communis *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 82.

AMOR.

Facilius Amor descendit, quam ascendit *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 17.

ANATOCISMUS.

Anatocismus iure Naturali, Divino, & Civili damnatur *tom.* 3 *dec.* 61 *num.* 4.

ANGLI.

Angli Genuensium amici, & Piratarum hostes *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 52.

ANIMA.

Anima cunctis rebus, & personis debet anteponi *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 10.

ANIMALIA.

Pecora omnia, & animalia cuiuscumque generis, vel culturæ, vel fructus causa in fundo existentia compræhenduntur sub Legato fundi instructi *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 9.

Boves aratorii, aliaque Animalia causa

sa culturæ in villa existentia, tamquam fundi Instrumentorum continentur in ususfructus Legato *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 22. & *tom.* 9 *dec.* 6 *num.* 30.

Animalia, quæ retinentur causa fructus non veniunt in Legato ususfructus *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 23. & *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 31.

Dicuntur instrumenta fundi animalia illa, quæ deserviunt fundis, vel pro illorum cultura, vel stercoratione agrorum, vel pro vehendis frugibus, vel pro percipiendis fructibus *tom.* 7 *dec.* 23 *num.* 1.

In legatis particularibus non veniunt pecora, & cetera instrumenta fundi nisi fuerint expressa, vel aliter appareat de voluntate Testatoris, limita ubi huiusmodi legata habeant onus restituendi de uno in alterum *tom.* 7 *dec.* 23 *num.* 2. 3. declara *num.* 4. 5. & 26.

Ubi animalia petuntur tanquam res hæreditariæ in legato particulari non veniunt, nisi specialiter legata sint, secus in fideicommisso universali, ubi res hæreditariæ omnes restituendæ sunt *tom.* 7 *decis.* 23. *num.* 6.

Inter bona mobilia animalia etiam comprehenduntur *tom.* 7 *dec.* 23. *num.* 7.

Ubi animalia petuntur tanquam instrumenta fundorum, aut Testator mandavit fundos tradendos cum instrumento expresse, vel tacite, & animalia tam in fideicommisso universali, quam particulari comprehenduntur, ubi hoc non appareat ea non veniunt nec in restitutione fideicommissi universalis, & quare *tom.* 7 *dec.* 23 *num.* 8. 9 & 10

Hæres regulariter non tenetur ad subrogationem animalium nisi agatur de grege, vel armento *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 11.

Ubi constat de legato fundi instructi illius partes sunt animalia *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 34.

Legatum fundi favore pauperis intelligitur cum instrumento idest cum animalibus ne reddatur inutile *tom.* 7 *dec.* 23 *num.* 36.

Animalia certis fundis addicta considerantur tanquam bona immobilia eodemque modo de illis, ac de immobilibus iudicandum, & sufficit, quod fundos reddant instructos, vel aliquo modo fructiferos ut censeantur membra, & partes eorum *tom* 7 *dec.* 27 *n.* 3. 4.

Confessio Domini, Coloni Testimonio confirmata probat animalium addictionem fundo *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 5

Descriptio animalium in inventario tutelari probat eorum pertinentiam fundo *tom.* 7 *dec.* 27 *num.* 6.

Animalia lucri causa in fundis posita instrumentorum nomine venire non possunt *tom.* 7 *decis.* 27 *num.* 20.

Ubi retentio animalium in fundo pro causa finali apparet stercoratio, & cultura, ista & non alia attendenda, ideoque dici debent accessoria fundi *tom.* 7 *dec.* 27 *num.* 23. 24.

Ubi pecudes sunt fundi accessoriæ non considerantur earum fructus in se, sed tamquam fundi accessoriæ *tom.* 7 *dec.* 27 *num.* 25.

Animalia dicuntur instrumenta fundorum, vel istis accessoria quando in causa sunt ut pinguior ex fundis habeatur introitus *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 26.

Animalia retenta ultra modum suorum prædiorum eorum instrumenta dici non valent minusque cum illis devolvi *tom* 7 *dec.* 27 *n.* 27.

Admissa animalium destinatione ad certos fundos cum illis deferuntur licet ab alio nutrimentum recipiant *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 30.

Licet destinatio animalium certo fundo sit extra modum posita tamen destinatione in eo comprehenduntur *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 31.

Animalia licet ab alio missa; ad fundos tamen reversura eorum naturam non mutant *tom.* 7. *decis.* 27. *num.* 32. 33.

Declaratur *Text. in Leg. qui saltem 65. ff. de legat. 3. tom. 7 dec. 27. num.* 34.
Sterilitate bonorum ratione loci est semper eadem & perpetua, ita & destinatio animalium *tom.* 7 *dec.* 27. *n.* 41.
Animalia possunt pro damnis infectis retineri, & navis pro damnis ab officialibus illatis *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 26. Limita *n.* 28 *& seqq.*
Antiquitus puniebantur Animalia ex damno ab iisdem illatos, & exempla afferuntur *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 6.
Animal non habet iustam causam damnificandi aliud si illud obsaciat *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 18.
Ex damno dato ab animalibus culpa mulionis, cessat actio de pauperie, & locum habet actio in factum, vel Legis Aquiliæ contra ipsum mulionem *tom.* 2 *decis.* 22 *num.* 21.
Animal natura, aut vitio ferum nequit in via publica liberum, aut ligatum retineri *tom.* 2 *decis.* 32 *num.* 23.
Regulariter Peritis creditur in qualibet re *tom.* 12 *decis.* 48 *num.* 2.
Eo magis in materia morborum animalium *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 3.
Animalia emi solent usus causa tantum *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 9.
Non habetur ratio vitii quod antea fuit, dummodo animal sanatum fuerit *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 15.
Animal præsumitur morbo affectum ante venditionem, cum morbus brevi tempore post illam detegitur *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 17 *& num.* 20. Et quod ad hunc effectum dicatur tempus breve *n.* 21 *& seqq. & n.* 25.
Facta denunciatione vitii intra terminum transfertur in venditorem onus probandi vitium supervenisse post venditionem *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 23.

ANIMUS.

Ex conjecturis satis probatur animus Contrahentium, & multo magis ex insolito *tom.* 7 *dec.* 4 *num.* 20 *&* 21.
Animus ex nullis etiam, & invalidis actibus colligitur *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 70.
Animus detegitur ex antecedentibus, & subsequentibus *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 56.
Animus, & destinatio est attendenda *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 34.
Animus magis declaratur factis, quam verbis *tom.* 11 *dec* 10 *num.* 46.

ANNULLATIO.

Quando actus annullantur ratione alicujus spretæ prohibitionis, tunc annullatio dicitur pœna, quando vero annullatur ratione omissionis alicuius modi, formæ, aut solemnitatis, & tunc non dicitur pœna *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 51.
Lex Gabellæ licet Contractus per Apocam privatam celebratos annullet, nisi intra mensem fuerint denunciati, obligationem tamen naturalem non tollit *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 56.
Annullatio propter gabellam non tollit obligationem naturalem, sed solam civilem *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 48.

ANNULUS.

Quando mulieri debetur annulus matrimonialis super bonis viri, tunc non annulus pretiosus, sed ille non pretiosus præstari debet, quia hic præsumitur donatus *tom.* 1 *dec.* 23 *num.* 4.
Quando sponsa scit, & consentit, annulum, quo fuit desponsata non spectasse ad Maritum, præsumitur quod ipsa renunciaverit donationi dicti annuli *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 6.
Annulus sponsalitius, quando fuit donatus a principio, in casu, quo amittatur præsumitur a muliere, non a marito amissus *tom.* 1 *decis.* 23 *n.* 9 declara *n.* 11.
Annuli sponsalitii custodiam, & dominium habet mulier *tom.* 1 *dec.* 23 *num.* 10.

Annulus matrimonialis taxatur ratione duorum pro centenario dotis *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 18.

ANTECEDENS.

Qui vult consequens vult etiam suum necessarium antecedens *tom.* 6 *dec.* 4 *n.* 6 & *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 30

Et omne medium ad eumdem finem consequendum *tom.* 8 *dec* 45 *num.* 4.

Qui vult antecedens debet, & velle necessarium consequens *tom.* 6 *dec.* 14 *num.* 14.

ANTERIORITAS.

Prior in tempore potius in iure *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 61 & *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 3.

Si vinco vincentem te, eo fortius vinco te, contrarium tantum procedens in casu dispositionis contrariæ alicuius textus in precisa quæstione *tom.* 9 *dec.* 25. *n.* 72. & 73

Emptor non potest anterioritatem opponere illius crediti, quod in persona Venditoris extinctum fuit pro Iurium confusione *tom.* 4 *dec.* 31 *num.* 10.

Acquiritur anterioritas, mediante dimissione, & subingressu in locum Creditoris anterioris *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 55.

Inter Creditores Chirographarios nullatenus inspicitur temporis anterioritas, sed omnes admittuntur æqualiter pro concurrenti quantitate eorum crediti *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 45.

Limita in Creditis privilegiatis, quia inter habentes solam personalem actionem non attenditur tempus, sed sola causa crediti *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 46.

ANTICRESIS.

Pactum anticresis quomodo contrahitur, & quod anticresis expressa de iure canonico prohibetur *tom.* 9 *decis.* 19 *num.* 18. & 19.

Valida tamen reputatur concurrente ratione lucri cessantis, & damni emergentis *tom.* 9 *dec* 19 *n.* 20.

Anticresis dicitur usuraria cum fructus rei interesse lucri cessantis, & damni emergentis excedant *tom.* 9 *dec.* 19 *num.* 22.

Et quod ad dignoscendum an contractus fuerit usurarius est habenda ratio ad pensionem, quæ pridem persolvebatur non quanti creditor conduxisset *tom.* 9 *dec* 19 *num.* 23.

ANTIQUITAS.

In iurisprudentia iuvat etiam antiquitatis meminisse ex monito Iustiniani *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 23.

ANTISTES.

Prudens antistes compati debet humanæ fragilitatis lapsus *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 26.

APOCHA.

Apocha assecurationis recognita eamdem habet executionem, ac publicum instrumentum *tom* 10 *dec.* 4 *num.* 8.

Apocha privata, Debitoris manu subscripta, trinoque Teste munita concludenter probat *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 1. & 2.

Subscriptio non contenta in ventre Apocæ attendenda est, uti perficiens actum, iuxta Theoricam *Bart. in Leg. si Testamentum ff. qui testam. facere poss. tom.* 3 *decis.* 10 *num.* 9

Conformitas quantitatis in duabus Apocis arguit eamdem summam, & non duas *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 61.

Unusquisque tenetur adimplere, quod in Apocha obligationis expressit. Cambia, & assecurationes fiunt in Apocis publice impressis, cum spatiis in albo, ut Contrahentes possint apponere omnes conventiones sibi bene visas *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 60.

Apocha Cambii proprio caractere firmata tam a Debitore principali, quam a Fideiussore, paratam habet executionem, vigore Statuti Mercantiæ *lib.* 2. *rubr.* 8. *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 1.

Apocha, in qua quis declaratur debitor, cum revera non sit, nulla ac invalida reputatur *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 19.

Apo-

Apocha privata carens requisitis *Leg. Scripturas Cod. qui pot. in pign. habeant* est de antidata suspecta *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 27.

Dispositio præcitati textus locum habet non tantum in concursu privatæ scripturæ cum publico instrumento, & ad effectum hipothecæ, & prelationis, sed generaliter in omnibus casibus in quibus agitur de tertii præiudicio *tom.* 7 *decis.* 25. *num.* 28.

Apocæ nisi sint legitime recognitæ non probant *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 9.

Apocha receptionis Dotis illius solutionem probat si præcesserit promissio *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 2.

Præcipue concurrente onerum matrimonialium substentatione, alimentorum præstatione & similibus *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 3.

Prout si nulla aderat simulandi causa de tempore confectionis Apocæ *tom.* 12 *dec.* 14 *num.* 4.

Ubi vero Apocha ista fuerit adminiculata, probat etiam absque præcedenti promissione *tom.* 12 *decis.* 14 *num.* 5.

Apocha etiam aliena manu exarata plene probat in præiudicium illius de cuius mandato constat fuisse conscriptam *tom.* 12 *dec.* 22 *num.* 3.

Ex retentione apud Reum apocharum quæ cessæ adparent in apocha de cuius subscriptione disputatur, subscriptionis veritas admittenda est *tom.* 6 *decis.* 59 *n.* 10.

Extensio apocæ apud Reum completa nulla contraria declaratione sed tacuerit, consensisse dicendum est *tom.* 6 *decis.* 59 *n.* 12.

Depositio iudicialis per scribentis apocham plene probat & de ratione *t.* 6 *decis.* 59 *n.* 14.

Apocha extinctionis Census non probatur conscripta de ordine Creditoris, etiamsi scribens asserat, sed de mandato constare debet *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 6. & 7.

Formalis recognitio Testium, qui viderint apocham a Creditore conscribi non requiritur in apocis liberatoriis, sed sufficit recognitio facta per Testes habentes notam manum Scribentis *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 51.

Quæ opinio recepta est Florentiæ præsertim si a die confectionis apocæ liberatoriæ multum tempus effluxerit *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 52 & 53.

Recognitio apocæ facta per Filium, vel Nepotem, qui notam habeat Patris, vel Avi manum, æquiparatur recognitioni duorum Testium *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 54.

Dispositio Legis Scripturas *Cod. qui pot. in pign. hab.* locum sibi vindicat etiam in Apocis liberatoriis *t.* 4 *decis.* 19 *n.* 86.

Apocha lacerationibus vitiata habet suspicionem falsitatis, quæ suspicio parum differt a plena probatione *tom.* 4 *dec* 23 *num.* 13.

Lacerationes quando non sunt in parte substantiali fidem Scripturæ non tollunt *tom.* 4 *dec.* 23 *num.* 14.

Apocha affictuum ab eodem Affictuario iteratæ probant quantitatem fructuum *tom.* 4 *dec.* 30 *num* 29.

Deficiente Apocha Matrimoniali deduci debet ex actibus an dos constituta fuerit in specie, vel in quantitate *tom* 4 *dec.* 36 *n.* 9.

Non habenti interesse in societate de tempore contractus nullum ius acquiritur volenti uti stipulatione cum clausula „quorum interest &c.„ ex apoca sociali quarantigiata *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 43.

APOPLETICUS.

Testamentum conditum per nutus, & signa ab aliquo qui apoplexia correctus moribundus iacebat validum diiudicatum fuit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 46.

Et in casibus æque gravibus semper Rota pro validitate actus pronunciavit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 47. & 48.

Dispositionis validitas iudicatur secundum capacitatem tempore actus, & non post, & de validitate testamenti facti

facti a furioso, qui die antecedenti furore agitatus fuerat *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 49.

APOPLEXIA.

Apoplexia fortis, & levis distinguitur, & diversi effectus quales sint *tom* 9 *dec.* 23 *num.* 120.

APOSTILLÆ.

Apostillæ marginales, & obliterationes non tollunt fidem libris quando respiciunt non substantiam, sed meras recordationes, & adnotationes *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 27.

APOTHECA.

Apothecæ nomine domus non continetur, cum illa ad mercimonium, hæc ad hominum habitationem conveniat, secus ubi adparet de coniunctione ex destinatione partium *tom.* 6 *dec.* 27 *num.* 5 & 6.

Requisita quod apothecæ nomine domus contineatur sunt quod una sit destinata ad usum alterius, quod extet aditus intrinsecus de una ad aliam, quod simul sint solitæ locari, & quod ex unico titulo in dominium sint perventæ, quæ verificantur in casu *tom.* 6 *decis.* 27 *num.* 7. 8. 9 & 10.

Apotecha, in qua mercatura non exercetur non acquirit ius intraturæ ob defectum affluentiæ populi *tom.* 5. *dec.* 49 *n* 4.

Propriæ apothecæ non datur activa servitus *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 14.

APPALTUS.

Appaltus a Principe concessus absque calore hastæ an salva relinquat iura appaltatoris *tom.* 11 *dec.* 31 *num.* 7. 8. & 11.

Est de natura appaltus sterculinorum quod per subhastationem concedatur *tom.* 11 *dec.* 31 *num.* 10.

Compluribus exemplis confirmatur iura appaltus firma esse in concessionibus a Principe factis *tom.* 11 *dec.* 31 *num.* 13.

Appaltus Fiscales concedi non possunt absque subhastatione, sicuti nec Communitatum *tom.* 11 *decis.* 31 *num.* 14.

APPELLANS.

Qui appellavit, & iterum succubuit in expensis est condemnandus, non attento an habuerit iustam causam litigandi *tom.* 9 *decis.* 27 *n.* 2.

Quod præcipue servandum est in Hetruriæ Tribunalibus vigore Legis latæ anno 1722. *tom.* 9 *decis.* 27. *num.* 3.

Appellans non condemnatur in expensis in eo, in quo nullas appellato causavit expensas *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 19.

APPELLATIO.

Quid requiritur, ut appellare liceat a Sententiis? *tom* 4 *dec.* 19 *n.* 14.

In dubio admittitur appellatio *tom.* 1 *dec.* 11 *num* 16.

Appellationis effectus est devolvendi Causam ad superiorem Iudicem, & suspendendi exequutionem *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 58.

Appellatio impugnari non potest, postquam appellatus ei consensit *tom.* 2 *dec.* 9 *num* 28.

Appellatio dicitur devoluta, & per principalem admissa, si fuerit constitutus Procurator ad appellandum *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 26.

Ex sententia per appellationem suspensa non oritur bonum ius *tom.* 1 *dec* 7 *num.* 2.

Appellatio suspendit exequutionem sententiæ *tom.* 2 *decis* 7 *num.* 16.

Restitutus ad appellandum recuperat possessionem a victore captam post sententiam in Iudicatum transactam *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 17.

Causæ executivæ, quando constat de iniustitia, sunt appellabiles, tam quoad Iudicium devolutivum quam quoad suspensivum *tom.* 1 *dec.* 10. *num.* 4.

A sententiis prolatis in summarissimo possessorio numquam regulariter admitti solet appellatio suspensiva *t.* 4 *dec.* 28 *n.* 1.

Hæc tamen conclusio limitatur quando merum possessorium assumpsit naturam possessoris mixti *tom.* 4.

dec.

dec. 28 *n.* 2.

Per admissionem appellationis suspensivæ potest Iudex sibimetipsi potestatem tollere exequendi propriam sententiam, sed non potest efficere, quin victor in Iudicio obtinere valeat sententiæ executionem a Iudice ad quem *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 3. & *num.* 4.

Ad effectum admittendi appellationem suspensivam in Iudicio possessorio, requiritur quod eius mixtura cum petitorio expressa sit non implicita *tom.* 4 *decis.* 28 *num.* 5.

Ideoque attendendum non est quid fuerit ab altera partium productum, sed solum quid fuerit a Iudice explicite declaratum in sententia *t.* 4 *decis* 28 *n* 6.

Notoria sententiæ iniustitia viam sternit appellationi suspensivæ etiam contra sententias latas in summarissimo *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 11.

Quando appellatio est commissa cum clausula *refectis expensis* Instantia non currit, durante discussione articuli expensarum *tom.* 2 *decis.* 9 *num.* 36

Stante appellatione ab interlocutoria per appellatum interposita instantia appellationis super negocio principali non currit *tom* 2 *dec.* 9 *n.* 37.

Amplia quod procedat in omni emergenti promoto per appellatum *n.* 38.

Appellatione pendente a sententia contra matrimonium lata, proles interim suscepta dicitur legitima *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 45.

Iudex appellationis dicitur in locum primi Iudicis subrogatus, & eum in omnibus repræsentat *tom.* 6 *dec.* 4 *num.* 6. 7.

Et fictione iuris censetur idem Tribunal, & eadem causa *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 8.

Causa appellationis est eiusdem naturæ cuius est causa principalis *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 9.

Appellatio est de appendiciis instantiæ, cuius est sententia, a qua interponitur *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 10.

Iudex appellationis gerit vices Iudicis a quo, si in causa non fuerit pronunciatum *tom* 5 *dec.* 21 *n* 67.

A sententia Delegati ad Delegantem datur appellatio, limita si Princeps delegasset cum clausula „ appellatione remota *tom.* 1 *dec.* 11 *num.* 8 *&* 9.

In Regno Neapolitano a sententia Delegati a Principe non datur appellatio, sed solum reclamatio *tom.* 1 *dec.* 11 *n.* 10. 11.

A sententia Delegati a Principe potest appellari ad ipsum Principem *tom.* 1 *dec.* 11 *n.* 13.

Appellatio non datur a sententiis Iudicum a Principe delegatorum ex Stylo Florentino *tom.* 1 *dec.* 11 *num.* 1.

Sed solum ex ipsius gratia admittitur supplicatio *tom* 1 *dec.* 11 *num.* 2 *&* *num.* 5.

A sententia Principis non datur appellatio *tom.* 1 *dec.* 11 *num.* 4 *&* *n.* 5. declara *num.* 14. 15.

Quando causa est in gradu appellationis, seu revisionis iustitiæ, fructus a die primæ litis contestatæ, vel productionis documentorum debentur non obstante absolutoria ab observatione iudicii *tom.* 3 *dec.* 46 *num.* 8.

Amplia etiamsi Reus primam sententiam favorabilem obtinuerit *tom.* 3 *dec.* 46 *num.* 9. 10

In expensis, etiam quoad primam Instantiam, condemnari debet, quando præcipuum resolutionis fundamentum pendet ab iis, quæ in prima Instantia fuerunt producta *tom.* 3 *dec* 46 *n.* 11.

Iudex a quo cognoscere non potest de causa principali, nisi potius constet de iniustitia decreti lati super incidenti *tom.* 9 *dec.* 7 *n* 1.

Vi clausulæ *quam, & quas* Iudex omisso titulo appellationis potest procedere in negotio principali tamquam in prima *tom.* 9 *dec.* 7

num.

num. 2 declara *num.* 3.
Clausula *una cum toto negocio principali* operatur, ut causa non amplius deferatur ad Iudicem ad quem; similiter clausula *cum omnibus incidentibus &c. tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 4. 5. & plenius *n.* 6.
Per memoratas clausulas est in facultate Iudicis de emergenti cognoscere, vel non *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 7.
Virtus dictarum clausularum non operatur nisi partes earum beneficio utantur *tom.* 9 *dec.* 7 *num* 8.
Commissionem impetrans cum clausula prædicta potest specificare causas, quas vult *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 9.
Restitutio Principis ad appellandum attenditur tamquam principale *tom.* 2 *decis.* 7 *num.* 39.
Restitutus ad appellandum appellari potest intra decem dies a die notitiæ, cum ignorantia antea præsumatur *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 24.
Statutum Urbis prohibens in litibus Civium appellationem a duabus conformibus non habet locum, quando lis agitatur inter subditos, & forenses *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 148.
Appellans non prosequendo appellationem dicitur contumax, quia ius, Iudicem, & Partem eludit *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 23
Petens terminum videtur appellationi renunciasse *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 19 intellige ut *num.* 20.
Synodales constitutiones prohibentes suspensivam appellationem non sunt attendendæ *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 11.

APPELLATIVUM.

Nomen appellativum importat realem, & verbalem coniunctionem, quodque sub eo contenti vice unius fungantur *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 53.

APPROBATIO.

Approbatio est actus voluntatis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 102.
Sine precisa scientia nulla arguitur approbatio *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 100.
Ut approbatio suffragetur debet esse in eadem specie gestionis *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 49.
Acceptatio Apocæ ostendit Acceptantis approbationem omnium gestorum, ac narratorum, præsertim concurrente actu positivo consignationis *tom.* 3 *dec* 33 *n.* 28. 30.
Ex approbatione Personæ ad publica munera deduci minime potest eiusdem in privatis rebus idoneitas, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 48.
Substituti approbatio a Domino facta excusat eligentem, & substinentem ne de culpa & facto substituti teneatur *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 7 *&* 10.
Ex productione scripturæ resultare potest approbatio facti in ea expressi & reiectio qualitatis eidem facto adiunctæ *tom.* 10 *decis.* 3 *num.* 12.
Revisio non est concedenda illi, qui actu aliquo positivo tacite, vel expresse sententiam approbavit *tom.* 3 *dec.* 12 *num.* 4.
Delegatio obtenta non expresso in precibus, quod petitor sententiam approbaverat nulla, & subreptitia est *tom.* 3 *dec.* 12 *num.* 3.
Quod semel approbatum est non valet postea reprobari *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 25.
Scientia Principis, & approbatio præsumitur in eis, quæ fuerunt diu observata, & per eiusdem Iudices decisa *tom.* 9 *dec.* 43 *n.* 5.
Principem approbasse dicitur consuetudinem legibus ab eo latis contrariam ubi sciens, hoc patitur *t.* 9 *dec.* 43 *n.* 6.
Unus, & idem actus nequit pro parte approbari, & pro parte reprobari *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 9.
Approbatio debet referri ad favorabilia actus non vero ad præiudicialia *tom.* 2 *dec.* 18 *num.* 19.
Potest quis approbare factum, & reprobare qualitatem *tom.* 10 *dec.* 3 *num.* 11.
Ut inducatur approbatio actus nulli, requiritur scientia eiusdem nullitatis *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 61.

Ap-

Approbatio facta per errorem, & ex falsa causa non tenet *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 24.

Ex approbatione gestorum a Tutore, censetur etiam inducta approbatio inventarii tale quale existebat *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 113.

Quæ requirantur ad hoc ut ex retentione litterarum inducatur approbatio excessus mandati *tom.* 11 *dec.* 12 *num* 21 *&* *num* *seqq.*

In litteris *d' avviso* nullum fieri potest fundamentum *tom* 11 *dec.* 12 *num.* 24.

Secus in litteris cambii, seu *di spaccio*, ex quarum retentione deducitur acceptatio *tom.* 11 *decis.* 12 *num.* 25.

A Q U A.

Non licet Domino fundi superioris, vel adiacentis aquam in præiudicium, ac damnum vicini a solito cursu divertere, & in alienum immittere *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 20.

Aqua non debet deverti a solito cursu *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 5.

Ius ducendi aquam per fundum alienum competere potest iure quasi servitutis, vetustatis, ex loci natura, & similibus *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 3.

Semel electa via, per quam aqua transeat, non licet amplius variare *tom.* 10 *dec.* 1 *num* 7.

Ex aquarum multiplicatione vicinis incommodum affertur *tom.* 10 *dec.* 1 *num.* 14.

Habens ius ducendi aquam, si aliam admisceat, potest a vicino prohiberi *tom.* 10 *dec.* 1 *num.* 15.

Conclusio de qua n. 15 limitatur ubi aquæ naturaliter, & sine facto hominis excrescunt *tom.* 10 *dec.* 1 *num.* 17.

Aqua ex foveis quamvis ad exsiccandos agros, culturæ causa factis, immitti non potest in alienum fundum *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 35.

Affertur *Bartol* distintio in *Leg. Labeo ff. de aqua pluv* quando scilicet Domino fundi, in quem aqua pluviæ divertitur, competat actio ad destructionem operis, & interesse *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 41 declaratur *num.* 44.

Ius derivandi, & immittendi aquas in alienum fundum, nonnisi pacto, natura loci, & temporis vetustate competere potest *tom.* 1 *decis.* 1 *num* 30.

Facultas concessa vicino avertendi, & immittendi aquam in alienum fundum agri colendi, & fructuum colligendorum causa, intelligenda est limitate, ut minus quam fieri possit vicinus lædatur *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 34.

Contra divertentem aquam a solito cursu, & in fundum alienum immittentem duplex competit actio, scilicet negatoria, & aquæ pluviæ arcendæ *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 21.

Aquarum natura attenditur, licet adsint fossata, & opus manufactum a superioribus, & quomodo fieri debeat proportionis pendentia *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 22.

Aquarum derivatio, vel percolatio iisdem subiicitur legibus sive naturalis, sive titulo servitutis acquisita fuerit *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 33.

Aquarum derivatio naturalis dicitur cum sine artificio aut per simplices consuetos sulcos aqua inferius descendit, & in hoc casu ad nihil superior tenetur non obstante præiudicio prædiorum inferiorum *tom.* 9 *decis* 17 *num.* 35.

Contrarium procedit cum aquæ percolantur in aquæductis, vel similibus artefactis, cum inferiores non teneantur dictas aquas recipere *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 34 *&* 36.

Compelli quis potest ad vendendum proprium fundum pro exsiccatione aquarum stagnantium *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 2.

Et nisi ad hoc competat actio, implorari tamen valet nobile Iudicis officium, & Principis auctoritas *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 3.

De-

Declaratur conclusio de qua *num.* 2 ubi fundus sit comode divisibilis, & Domino fundi omne damnum reficiatur *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 7.

Fundus ab inundatione occupatus, aqua recedente restituitur Domino *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 8.

Aquæ palustres salubritatem aeris inficiunt; ideo exsiccandæ *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 10.

Limitatur conclusio de qua *num.* 2 ubi de præcisa necessitate non docetur, & alia supersit via aquas exsiccandi absque alterius incomodo *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 12.

Quamvis ad hoc necesse esset longe maioris impensa *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 13.

Sublimitatur conclusio de qua *n.* 13 si impensa esset intollerabilis *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 16.

Peritis mathematicis in materia exsiccationis aquarum est a Iudice omnino deferendum *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 19.

Excavatio fovei ad aquarum stagnantium exsiccationem non prefefert servitutem, sed potius communionem possessoribus adiacentibus favorabilem *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 22.

Qui in alieno fundo opus facit ad aquam ducendam &c. tenetur cavere de damno infecto *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 24.

Sufficit tamen simplex promissio indemnitatis *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 25

Contrarium verius est scilicet quod cautio sit præstanda *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 26.

Quamvis opus sit directum ad publicam utilitatem, cum privata coniunctam *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 27.

Servitus aquæ non est illis agris imponenda, quos natura ab huiusmodi servitute exemit *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 28 intellige ut *n.* 29.

In fundum ab una fluminis parte positum non sunt immittendæ aquæ decurrentes per fundos positos ab altera parte si publicæ utilitatis ratio non concurrit *tom.* 1. *dec.* 37 *n.* 30.

Limita, ubi aliter fundi iacerent infructiferi cum detrimento publicæ utilitatis *tom.* 1. *dec.* 37 *num.* 31.

Actio aquæ pluviæ arcendæ non competit, quando adest scientia, & patientia Domini, in cuius fundum aqua divertitur *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 42 & 43.

Actio aquæ pluviæ arcendæ cessat, quoties aliquod opus fit agri colendi causa *tom.* 12 *dec* 1 *num.* 32 declara *n.* 33.

In actione aquæ pluviæ arcendæ Actor tria debet probare, nempe primo ut constet de opere manufacto, secundo, quod noceat, tertio quod operis manufacti extet memoria *tom.* 1 *dec* 1 *num.* 27.

In actione aquæ pluviæ arcendæ ultra id, quod interest, & damni restitutionem venit etiam operis demolitio *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 28

Reus in aquæ pluviæ arcendæ actione ad sui defensionem, tenetur probare alternative naturam loci, & vetustatem operis *tom.* 1 *decis.* 1 *num.* 29.

Dominus fundi etiam sciens, & patiens agere semper potest intra decennium actione aquæ pluviæ arcendæ ad id, quod interest, & ad operis destructionem *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 45.

Servitus inducta favore superioris prædii proiciendi aquas in inferiori intelligi debet sine magno præiudicio, & cum usu moderato earumdem aquarum *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 37.

Dominus fundi inferioris non tenetur recipere aquas fundi superioris, ubi immoderate læditur, etiamsi data fuerit facultas immittendi aquas *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 31.

Regulariter nemo potest aliquid moliri in alieno, aquamque in fundum vicini immittere, nec in suo, si quid in alienum immittat, imo

imo nec reficere *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 23 24 & 25.
Si aquam excludendo, quæ in suum agrum effluere solebat, vicinis noceat cogitur opus tollere *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 26.
Aliud si nulla servitute gravatus recipere nolit *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 27 & 28.
Nulli licet quid immettere in alienum *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 29.
Ab agro tamen suo aliquid avertere omnibus permittitur etiamsi aliis noceat *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 30.
Statuta permittentia aquam ducere per fundum alterius respiciunt publicam utilitatem *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 44.

AQUÆDUCTUS.

In Aquæductu nihil debet innovari *tom.* 10 *dec* 1 *num.* 6.
Possessio Aquæductus sufficienter probatur ex Testium depositione, & sufficit aquam sic fuisse ductam de solo anno ad effectum manutentionis *tom.* 7 *dec* 4 *num.* 16 & 17.

ARBITER.

Arbitratoris voluntati multa permittuntur pro eximendo Partes a litibus *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 25.
Nec eius laudum de facili redargui potest de iniustitia *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 26.
Arbiter I. Consultus præsumitur unum verbum pro alio non usurpasse *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 19.
Arbiter præsumitur omnia inspexisse, ad recte suum munus gerendum necessaria *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 35.
Arbiter supergredi non potest limites facultatis sibi concessæ a Partibus *tom.* 12 *dec.* 30 *num.* 9.

ARBITRIUM.

Amplissima data facultas cui datum arbitrium *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 33.
In Arbitrariis de eo quod facit Iudex redargui non potest, quia præsumitur motus ex iusta causa *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 56.
Iudicis arbitrium regulatur iuxta negocii, & personarum qualitatem, & prout iuri convenit *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 82.
Arbitrium ita collatum intelligitur ut sit a iure directum *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 99.
Arbitrium per Statutum Iudicis tributum in fine orationis, refertur ad omnia superiora *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 79.
Arbitrium regulatum a Sententia in rem iudicatam transacta fundatum est in re, quæ non indiget liquidatione *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 28.

ARBOR.

Arbor, quæ in confini, vel prope utrinque radices egit censetur communis *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 37.
Arbores umbram facientes super agrum vicini sunt incidendæ, tam ex dispositione Statuti Florentini, quam ex dispositione iuris communis. Clara Statuti dispositio nullam dubitationem admittit ibidem *tom.* 10 *decis.* 34 *num.* 1.
Uggia probatur per Testes *tom.* 10 *dec.* 34 *num.* 3.
Arbores umbram facientes incidendæ tantum sunt iuxta modum necessitatis *tom.* 10 *dec.* 34 *num.* 6.
In materia incisionis Arborum infructiferorum non datur, nec currit præscriptio *tom.* 10 *decis.* 34 *num.* 7.

ARBOR GENEALOGICA.

Producens Arborem Genealogicam non potest eam impugnare *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 11.

ARCANUM

Arcana fidei tantum executoris commissa quando revelare non teneatur exequtor *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 13.

ARCHIVIUM.

Archivium non dat robur instrumento de cuius fide dubitatur in præiudicium personæ non subditæ *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 1.
Scriptura dicitur authentica si fuit ab Archivista asservata inter scriptu-

pturas authenticas, & in forma authentica extracta *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 2.

Instrumentum ignoranter asservatum, casuque in Archivio repertum nullam meretur fidem *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 3.

AREA.

Nemini licet murum tollere per quem ventus areæ impediatur *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 52.

Magis interest agrorum fertilitati prospicere, quam arearum indemnitati consulere *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 53.

ARGENTARIUS.

Argentariorum Officium nititur publica auctoritate *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 25.

Ratio præsumptionis *Leg. si quis ex argentariis &c.* in quo sit fundata *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 26.

Dispositio *d. Leg.* procedit etiam in scripturis privatis *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 27 *&* 28.

ARGENTUM.

Argenta, & gemmæ quamvis oppignoratæ legato cedere debent, & cadunt in reservatione facti in donatione mobilium, iocalium &c. *tom.* 8 *dec* 44 *num* 1.

ARGUMENTATIO.

Argumentationum tres recensentur species *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 33.

ARGUMENTUM.

Argumentum sumitur de toto ad partem *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 31 & est in iure validum *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 9. maxime in pari ratione *tom.* 6 *dec.* 42 *num.* 6. *&* *tom.* 12 *dec* 25 *n.* 2.

Argumentum de parte ad totum in pluribus casibus non procedit *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 32.

Et signanter ubi eadem ratio non viget *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 33.

Argumentum valet ab identitate rationis *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 89

Contra quando militat diversa ratio *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 90.

Argumentum a contrario sensu ipsius rationis, & mentis Legis est validum, & legitimum *tom.* 8 *decis.* 20 *num.* 11.

Argumentum a contrario sensu est validum in verbis Legis, & Canonis *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 17.

Argumentum a contrario sensu in Statutis validissimum est *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 88.

Argumentum a contrario sensu facit cessare id, quod in sensu directo disponebatur favore alicuius *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 89.

Argumentum a contrario sensu procedit ad limites verborum, sed non admittitur ubi dispositioni Testatoris repugnaret *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 48 *&* 49.

Argumentum a maiori prædilectione procedit negative, non autem affirmative *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 37.

In Iure valet Argumentum sumptum ex communiter accidentibus negative *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 15 *&* *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 66.

Argumentum, & extensio de persona ad personam, & de casu ad casum cessat in materia odiosa *tom* 1 *dec.* 13 *n.* 57.

Argumentum a verisimili valet tanquam a ratione naturali *tom.* 7 *dec.* 4 *num.* 23.

Argumentum a simili, vel ab equiparatis non obtinet quando equiparata in aliquo differunt licet modico *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 33.

Argumentum a simili non datur stante diversitate rationis *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 42.

Argumentum a necessario antecedenti desumptum validissimum *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 54.

Argumentum a cessante ratione Statuti, est in iure validum *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 16.

Argumentum ab exceptione ad regulam, & a contrario sensu validum est in contractibus *tom.* 12 *decis.*

decis. 11 *num.* 8.

Argumentum a partium enumeratione desumptum est in iure validissimum *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 14

In correctoriis non valet Argumentum de maiori ad minus *tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 25.

Argumentum, quod contrahentes ita dixissent, si interrogati fuissent valet *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 40.

Argumentum a communiter contingentibus desumptum est validissimum *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 56.

Argumentum ab inverisimilitudine valet, tanquam a ratione naturali *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 90.

Argumentum a superfluitate ductum est valde æquivocum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 34. *& tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 47.

Ex possibilitate corruit Argumentum deductum a superfluitate *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 50.

Argumentum a superfluitate deductum nullius est ponderis *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 10.

Argumentum a maioritate rationis in iure est validissimum *tom.* 2 *dec.* 24 *n* 70.

Argumentum a facto æquivoco deductum non concludit *tom.* 2 *dec.* 39 *n.* 22.

In interpetratione Statutorum, & legum valet Argumentum de uno ad aliud *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 99

Argumentum a discretiva deductum procedit etiam quando constat disponentem non accepisse nomen *filiorum* in sensu filiorum quoque compræhensivo *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 38.

Duplex a discretiva desumitur Argumentum, unum a discretiva locutione alterum a discretiva dispositione Testatoris, & quomodo utrumque procedat *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 39 *&* 40.

Argumentum a discretiva solum operatur quoties ea legitur in eadem parte dispositionis de cuius interpretatione agitur, secus vero si in diversa *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 43. Intelligetur *num.* 42.

Argumenta deprompta ex Testatoris verbis aperte demonstrant illius voluntatem *tom.* 12 *decis.* 43 *num.* 19.

Ab una ad aliam Testamenti partem legitimum est Argumentum, & a Statuto ad usum, seu consuetudinem, & e converso recte fit illatio *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 34.

Argumentum ab ordine scripturæ deductum nimis scrupulosum est *tom* 4 *dec.* 32 *n.* 10.

Quoties verisimilitudo ex litera Testamenti, aliisque facti circumstantiis excluditur, cessat prorsus Argumentum ab ea deductum *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 27.

Argumentum a nuptiis carnalibus ad nuptias spirituales procedit *tom.* 3 *dec.* 18 *num* 7.

A Cappellania recte licet arguere ad Canonicatum iisdem verbis, & ab eodem Fundatore erectum *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 59.

Argumenta obiectiva licet respiciant personas, & negocia diversa, nihilominus occasionem tribuunt dubitandi *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 26.

In claris superflua sunt argumenta *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 89.

ARITMETICA.

Regulæ aritmetices infallibiles *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 31.

ARMA.

Ad substinendam differentiam armorum, & Insignium Familiarum sufficit quælibet differentia ac variatio *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 7.

Arma apposita in muro non probant, quod dictus murus fuerit ædificatus ab eis, qui talia Arma apposuerunt, sed sunt signa æquivoca, & nonnisi vim præsumptionis obtinent *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 7.

Lex 30 Maii 1571 contra *chi rimovesse, o violasse Armi, Inscrizioni, o Memorie*, in qua sancitur non licere opponere Arma ubi præexistant illa Fundatoris, quo in casu locum habeat *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 1.

Et quæ sit ratio dictæ Legis 1571. *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 2.

Arma apponere in illa parte portæ, alteriusve loci, in qua Arma apposita in alia parte non existant, quando porta, vel locus non est totus illius, qui Arma de novo apposita removere vult, non vetat Lex 1571. *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 16.

Armorum appositio quandoque refertur ad designandam aliquam præeminentiam, quamvis regulariter apponentis dominium demonstrent *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 20.

Stegmata in sui origine adinventa sunt ad familiarum distinctionem, ac memoriam alicuius egregii facinoris *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 21.

Probans dominium in eodem loco ubi sunt apposita alicuius Arma, uti Condominus, vel Socius. & ipse stegmata apponere potest in aliqua parte, ubi nulla sint arma *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 29.

Arma apposita in loco regulariter indicant dominium *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 40.

Quod fuerint depicta Arma ab antiquo in aliquo muro excluditur ex eo quod Periti deponant in eodem muro non soleri secundum usum artis depingi *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 45.

ARRHA.

Arrhæ consistere in pecunia possunt, & in specie, veluti in annulo, gemma, & similibus *tom.* 6 *dec.* 52 *n* 10.

Arrhæ potius quam lædant, firmant venditionem, & sunt argumentum venditionis iam contractæ *tom.* 6 *dec.* 52 *num.* 11.

Incongruum esset, ut quod ad confirmationem contractus datum est ad eius flecteretur eversionem *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 12.

Arrha est pars soluta prætii *tom.* 6 *dec.* 52 *num.* 13.

Datis etiam arrhis, contra recusantem adimplementum contractus agi potest a venditore ad ipsum implementum, seu ad interesse *tom.* 6 *dec* 52 *num.* 14.

In contractibus sponsionis innominatis illorum adimplementum, statutum pariter est, nisi imperfecti ipsi sint, dum eo casu cum amissione arrhæ in illis etiam pœnitentiæ locus sit *tom.* 6 *decis.* 52 *num* 15.

Si arrha detur in partem prætii res amplius integra dici nequit, nulloque pacto licita est pœnitentia *tom* 6 *dec.* 52 *n.* 16.

Maxima est iuris præsumptio, quod ubi arrhæ dantur in quantitate, semper in partem prætii datæ existimentur *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 17.

ARRESTUM.

Cum diversum sit debitoris arrestum, & crediti exactio, utile per inutile non vitiatur *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 8.

ARROGATOR.

Arrogator qui tenetur quartam filio arrogato relinquere non potest ei per fideicommissum in quarta substituere, quæ debetur non ex liberalitate arrogatoris, sed ex constitutione D Pii *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 5 & 6.

ARS ARTIFEX

Nemo privari debet naturali facultate exercendi ubique suam artem, & libertate commercii *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 26.

Ad operas corporales referuntur tantum artes mechanicæ *tom.* 7 *dec.* 39 *num.* 9.

Ars Musicæ est ars liberalis *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 10.

Inter artes liberales ponuntur operæ omnes intellectuales *tom.* 7 *dec.* 39 *num.* 11.

Artifex, qui dicatur? *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 6.

Omnes, qui sordidas artes quæstus gratia exercent, subiecti sunt Legibus syndacatus *tom.* 3 *decis* 80 *num.* 12.

Iisdem Legibus subiiciuntur Venditores

tores mineralium *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 13.

An artifices dicantur mercatores, quod in hac materia standum est usui communi locorum *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 63.

Nomine Mercatorum non veniunt artifices in odiosis *tom.* 9 *decis* 4 *num.* 64.

A Statuto Florentino artifices sunt subiecti Legibus Sindacatus, sed non comprehenduntur qui nec mercatores, nec artifices sunt *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 65.

Collegia Artificum semper obtinuere particularia privilegia *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 23.

Tenetur artifex ad damni reparationem, eius culpa causati *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 1.

Limita ubi culpa, vel negligentia clare non probetur *tom.* 12 *decis.* 50 *num.* 2.

Nunquam culpa præsumitur, ideo quando damnum ad casum aliquem potest referri artifex liberatur *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 3.

Ut artifex ad damnum teneatur probari debet illius culpam fuisse immediatam causam damni *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 11.

Quando aliquis defectus non ab imperitia, vel artificis negligentia oritur, sed a materiæ vitio, artifex ipse a reficiendo damno liberatur *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 12.

Artifex, qui opus faciendum suscepit, casu quo ex propria imperitia pereat, vel frangatur materia, de qua, vel super qua efficiendum est dictum opus, tenetur damnum emendare, secus si procedat ex vitio rei, vel casu, tunc enim damnum cedit periculo Domini *tom.* 2 *dec.* 5 *n.* 1.

Potius casus, quam culpa præsumitur in artifice *tom.* 2 *dec.* 5 *n.* 10.

Barbitonsorum apothecæ compræhenduntur a Statuto dictæ artis, idque eo magis confirmatur ex altera *rub.* 37 eiusdem Statuti *tom.* 5 *dec.* 39 *n.* 2.

Præsertim ubi reperiatur etiam in matricula quis descriptus.

Id comprobat decisio 11 Martii 1637 ad relationem Pauli Antonii Pinadori, & alia pariter decisio *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 4 5 6 & 7.

An Barbitonsores exerceant mercaturam, & qui proprie dicantur artifices *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 8.

An beneficio dicti Statuti gaudeat, qui solutionem in tempus promittens eam mutet per temporis lapsum *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 9.

Dictum Statutum principaliter observat favorem privatorum deinde Reipub. *tom.* 5 *dec.* 39 *n.* 10.

Quia favore Commercii Statutum prodiit, non afficit ut non comprændat alias artes mechanicas *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 11.

Dictum Statutum Furnariis extenditur *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 12.

Bonum Reipub. est plures in Civitate artes, seu artifices habere *tom.* 5 *decis* 39 *num.* 14.

Statutum considerat exercitium mercaturæ, adeo ut de artificibus non obligat matriculatos tantum, sed omnes, qui artem exercent *tom.* 5 *dec* 47 *num* 11.

ARTICULI.

Admissio articulorum cum clausula *salvis exceptionibus* non præiudicat, nec operatur, quod sit deferendum ei, qui alias a testimonio erat repellendus *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 23.

Articuli quandoque capi possunt pro confessione articulantis *tom.* 5 *dec.* 2 *num* 56.

Articuli præiudicant producenti, & contra ipsum maximum præbent adminiculum *tom* 5 *dec.* 30 *n.* 14.

A S.

As regulariter dividitur in duodecim uncias *tom.* 7 *dec.* 24 *num* 4.

Quandoque tamen etiam in plures, ita exigente subiecta materia *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 5.

ASCENDENTES.

Omnes ascendentes tenentur alere, & dotare quoscumque descendentes *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 30.

Adsurdum magis videtur, quod descendentes cogantur impudice vivere, quam fideicommissa in totum destruantur *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 31.

Causa dotis est magis favorabilis quam privatorum utilitas *t.* 8 *dec.* 9 *n.* 32.

In ambiguis pro dote respondendum *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 33.

Onus dotandi spectat primo loco ad ascendentes Paternos, & in eorum deficientiam ad maternos, servata semper graduatione retrograda *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 55.

ASSECURATIO.
ASSECURATOR.
ASSECURATUS.

Assecurationis contractus antiquitus ignotus a tribus circiter seculis fuit adinventus *tom* 3 *dec.* 60 *n.* 73.

Contractus assecurationis originem duxit, & formam partim ex Mercatorum consuetudine, partim ex regulis iuris communis, & partim ex particularibus populorum ordinationibus *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 1.

Contractus assecurationis est stricti iuris *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 29.

Assecuratio est promissio securitatis Navis, & mercium in ea vectarum *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 1.

Præcipuum assecurationis requisitum est, ut omnes totam mercem assecurent, & quisque pretium recipiat pro quantitate assecurata *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 4.

Assecurationis contractus rite gestus valet in utroque Foro *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 5.

Obligationi assecuratorum standum est *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 29.

Ex contractu assecurationis tres oriuntur obligationes, assecurantis, assecrati, & rerum assecuratarum *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 6.

Apocha assecurationis recognita eamdem habet executionem ac publicum instrumentum *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 8

In causis assecurationum proceditur summarie *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 9.

Statuta Barcinonæ requirunt instrumentum, & iuramentum in contractu assecurationis *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 39.

Statutum Mercantiæ huius Civitatis prohibet dumtaxat Florentinis securitates facere in gratiam forensium *t.* 3 *dec.* 60 *n.* 99.

Assecurationum contractus, sive versentur circa pecunias, vel merces, seu Naves assecuratas, sunt undique liciti, utiles, & a fœnoris suspicione remoti *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 74. & *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 1.

Assecuratio dicitur susceptum periculum alicuius rei *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 2. & est venditio susceptionis periculi *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 9.

Ratio finalis assecurationis est indemnitas irreparabilium *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 55.

Sola possibilis notitia casus secuti annullat assecurationem, ut fraudes tum occasio tum suspicio tollantur *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 58.

Assecuratio licita, etiamsi tempore assecurationis res assecurata iam periisset, eo magis si in apocha id fuerit expresse conventum, vel sub verbis generalibus virtualiter contineatur, & comprobat Scaccia &c. qui respondit contrariis *tom* 10 *dec.* 9 *n.* 3. 4. 5. & 6

Assecurationis contractus habens vim sponsionis non requirit merces esse, vel non esse oneratas in Navi, quia solum consideratur casus Navis deperditæ *t.* 3 *dec.* 60 *n.* 78.

Assecuratio quæ non fit *per via di scommessa* requirit pro forma substantiali interesse, vel dominium assecurati *tom* 6 *dec.* 36 *n.* 32.

Declaratur *Casareg. disc.* 4 *sub n.* 10 *tom.* 6 *dec.* 36 *num.* 33.

Assecuratio admixta cum cambio, in quo differat ab assecuratione pura *tom.*

tom. 12 *dec.* 10 *num.* 8.
Assecuratio cadere nequit super mercibus, quæ Assecurator certo scit iam esse in tuto *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 19.
Assecuratio non regulatur iuxta Iuris Romani principia *tom.* 9 *decis.* 40 *num.* 12.
In longis itineribus validæ sunt assecurationes „ a mezzi viaggi, e variamente determinati a più riprese „ *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 17
Iustitia contractus assecurationis consistit in incertitudine, & alea fortunæ *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 8 *&* *dec.* 4 *num.* 16.
Distinguitur inter assecurationem, qua pretium, vel valor rei assecuratæ promittitur, atque alteram, qua certa pecuniæ quantitas sponderur *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 27.
Assecuratio secuti casus tolleratur, sed tolli esset utilius *tom.* 11 *dec.* 11 *num* 59
De iuris rigore non requiritur quod aliqua mercium pars remaneat sub periculo assecurati *tom.* 10 *dec.* 5. *num.* 16.
Assecuratio facta post sinistrum valet, ubi Assecurati ignorantia accedit *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 17.
Secus vero si Assecuratus sciebat evenisse sinistrum *tom.* 10 *decis.* 5 *num.* 18.
Assecuratio est nulla, si de tempore initi contractus, Navis iam erat perdita *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 13.
Contrarium verius *tom.* 10 *dec* 4 *n.* 14.
Præsertim si assecuratus esset ignarus sinistri *tom* 10 *dec.* 4 *num.* 15 *&* *sub num.* 26.
Assecuratio non valet si assecurati scientiam habuerint sinistri, & existimant nonnulli quod sufficiat scientia præsumpta, adeout tempore assecurationis notitia deperditionis haberi non potuerint *tom.* 10 *decis.* 9 *n.* 10.
Et quod Assecuratores non teneantur probare scientiam positivam, sed satis sit quod probent possibilem *tom.* 10 *dec.* 9 *n* 11.
Ignorantia sinistri debet ab allegante probari *tom.* 10 *dec* 4 *n.* 17
Scientia sinistri probatur conjecturis deductis ex spatio temporis, locique distantia *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 18 *&* 24.
Scientia Sinistri quando præsumatur *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 19.
Assecuratio non valet data possibilitate scientiæ sinistri *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 20.
Et hoc casu sufficit, ut probatio Actoris reddatur dubia ex probationibus Rei *tom.* 10 *dec* 4 *num.* 21.
Stante deprædatione Navis ante assecurationem Assecuratores non tenentur ad integrum pretium mercium assecuratarum *tom.* 10 *decis.* 4 *num.* 31.
Assecuratos habuisse notitiam naufragii probari debet ab Assecuratoribus tamquam fundamentum eorum intentionis *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 20.
Assecuratio fieri potest etiam de præterito casu quando ignoratur *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 2.
Ac si assecuratio valorem mercium excedat, revocantur assecurationes posteriores pro rata excessus *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 22.
Iuxta quam consuetudinem se obligasse Assecuratores præsumitur *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 23.
Assecuratio facta maiori precio arguit scientiam casus *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 82.
Affluentia negociorum arguit scientiam casus *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 87.
Mercatores habent qui possint nunciare *tom.* 11 *dec* 11 *n.* 88.
Assecuratio facta 11 diebus post Navim captam *tom* 11 *dec* 11 *n* 109.
Ansietas, & sollicitudo assecurandi arguunt scientiam secuti casus *tom.* 11 *dec.* 11 *num* 80.
Assecurationis contractus tamquam em-

emptionis, & venditionis, & Asfecuratores tamquam Emptores periculi, ex probabiliori DD Sententia considerantur *tom* 6 *dec.* 22 *n* 7 *&* 33 *& tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 22.
In asfecurationibus periculum rei transfunditur in Asfecuratorem per correfpectivi præmii folutionem *tom* 11 *dec.* 38 *num.* 2 *& dec.* 11 *num.* 50.
Merces asfecuratæ si in aliam Navem tranferantur, & pereant, Asfecuratores non tenentur *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 3.
Asfecuratarum rerum periculum pendet præcipue ex qualitate Navis, & itineris *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 3.
Data existentia rei, quantitas probatur coniecturis *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 3.
In asfecurationibus damnum, & lucrum debet efse correlativum *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 15.
Asfecuratio cum contractu emptionis & venditionis æquiparatur, vel potius fideiusfionis *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 14. 53.
Asfecuratio facta fuper cambio maritimo favore Cambiantis refolvitur in sponfionem fuper Navi falva *tom.* 3 *decif.* 60 *n.* 85.
Vel in speciem fideiusfionis indemnitatis pro certo precio ratione periculi in cafu finistri fuper ipfa Navi in genere *tom.* 3 *dec.* 60. *num.* 86.
Contractus Asfecurationis, & cambium maritimum diverfimode regulantur *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 39.
In Apochis asfecurationis attendi præcipue debent conventiones fuperadditæ illis, quæ in formula impresfa continentur *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 4.
Et conventiones huiusmodi intelligendæ funt iuxta propriam verborum fignificationem *tom.* 3 *dec.* 72 *num* 5.
Asfecurationis extremum est periculum asfecurato occurrens, alias contractus asfecurationis non fubfistit *tom.* 6 *dec.* 36 *num.* 1.
In materia asfecurationum attenditur forma, & importantia verborum *t.* 10 *dec.* 4 *n.* 32.
Asfecuratio fine periculo non confistit *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 5.
Defectus interefse repellit agentem in asfecuratione, fecus in sponfione *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 34.
Asfecuratio dolo extorta est nulla *tom.* 10 *decif.* 9. *n.* 7.
Asfecuratio extranea est a negocio cui institor est præpositus *tom.* 6 *decif.* 36 *n.* 8.
Affecuratio rei alienæ valet *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 16.
Declara si Affecurator fciat rem efse alienam, fecus si ignoret *tom.* 12 *dec.* 10 *num* 17.
Invalida est asfecuratio ubi estenditur ad perfonas in contractu non nominatas *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 31.
Apocha asfecurationis paratam habet executionem *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 1.
Atque verbis univerfalibus concepta omnem cafum, licet infolitum comprætendit *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 2.
Non requiritur quod finistra omnia in apocha asfecurationis in fpecie exprimantur, cum alias permultis daret caufam litibus *tom.* 9 *dec.* 40 *num.* 16.
Maxime ob appositam aliquorum cafuum exceptuationem *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 3.
Apocha asfecurationis a Partibus fubfcripta dicitur approbata *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 69.
Asfecuratio proprias habet regulas, quæ funt omnino fervandæ *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 20.
Asfecurationis contractus pendet a mera forte *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 3.
In contractibus asfecurationis læsio obtinet licet alii negent, quæ tamen menfuranda iuxta prætium rei de tempore contractus *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 34. 35.
Ex apocæ asfecurationis verbis eruitur

tur mens contrahentium, & contractus asecurationis forma desumit *tom* 3 *decis.* 60 *num.* 68.

Quoad substantialia standum est severe pactis in Apocha asecurationis expressis *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 13.

Asecuratores reputantur fideiussores conditionales indemnitatis asecurati, & uti tales considerantur *tom.* 6 *decis.* 22 *num.* 5 & *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 2.

Observantia semper, & præcipue in materia asecurationis est attendenda *t.* 11 *decis.* 38 *n.* 33.

Eveniente casu sinistri, Asecuratores tenentur ad solutionem quantitatis asecuratæ *tom* 9 *dec.* 40 *n.* 1.

Assecuratores tenentur ad solutionem in casu cuiuscumque sinistri sub generalibus clausulis comprælensi *tom* 9 *dec* 40 *n.* 10.

Ubi merces Statuto tempore ad locum quo directæ fuerant adveniunt quamvis in aliquo deteriores, asecuratus agere potest tantum contra Asecuratores ad damna, dempto casu, quo damnum sit ultra dimidiam, nam tunc agit ad prætium *tom.* 9 *dec* 40 *num.* 21.

Assecuratores nullatenus condemnari possunt, nisi ab assecuratis plene probetur casum sinistrum evenisse, ita & taliter ut omnis possibilitas in contrarium excludatur *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 3.

Et ratio assignatur *tom* 6 *dec.* 22 *n.* 4.

Ex generali Lege maritima sancitur, quod contra Assecuratores agatur via executiva *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 12.

Sinistri casu eveniente intra tempus in Assecuratorum obligatione præfinitum, & in itinere convento, dicitur commissa stipulatio *tom* 3 *dec.* 72 *n.* 10 & *decis* 60 *n.* 71.

Contributum inter Asecuratores locum habet, ubi una est asecurationis apocha *tom.* 11 *dec* 38 *n.* 34.

Navis deprædatione, & identitate probata statim commissa est stipulatio *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 10

Etsi Navis postea esset recuperata *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 11.

Asecuratus agens contra Asecuratores tenetur concludenter probare Navis onerationem *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 33.

Asecuratus tenetur probare valorem risici *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 38.

Assecurati, statim ac agunt pro solutione totius pretii rerum assecuratarum contra Assecuratores, statim censentur renunciasse *all' incerta tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 53.

Asecuratores post tempus ad probandum in Apocha asecurationis præscriptum non sunt amplius audiendi *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 2.

Vel saltem tenentur plene, ac concludenter probare indebitam solutionem peracta *t.* 3 *dec.* 60 *n* 3.

Periculi emptor ad nihil aliud tenetur, nisi in ea parte, in qua periculum probetur *tom* 6 *dec.* 22 *num.* 8.

Recensetur ad id exemplum traditum a Scacc. de commerc. & camb. §. 1 par. 1. n. 169 vers. secundus casus *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 9.

Asecuratio facta „ sopra mercanzie „ comprehendit merces cuiuscumque generis *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 22.

Venditor tacere emptori non debet vitium rei venditæ, sic asecuratus tacere non debet qualitatem mercium, & conditionem per[illegible] *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 15 16 alias sit locus remedio Leg. 2 vel [illegible]rum ationum *num.* 17 limita *num.* 54. 55. 56. 63. 64.

Asecuratores tenentur de mala qualitate frumenti onusti proveniente ab eventu sinistri legitime probato, non autem de proveniente ex alia quacumque naturali causa navigationis stivæ Navis, & similium *tom* 6 *dec* 22 *n.* 24

Si Navis frumentis onerata passa fuit varias maris tempestates, asecuraratores tenentur tantum ad emendam damni, non autem ad solutio-

tionem totius prætii frumentorum *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 12.

Exponitur casus in præcisis terminis frumenti asſecurati, & deteriorati ex eventu, & fortuna maris, quæ vulgo dicitur *bagnamento*, in quo a Rota Romana Asſecuratores fuerunt tantum condemnati ad reficiendum damnum *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 13.

Casum sinistri evenisse dici non potest, dum asſecurati non probant omnia frumenta onerata fuisse æque pariter irreceptibilia, & deteriorata, & quod talia fuerint recognita per Peritos, & Testes *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 16.

Et quod ita per Decretum Iudicis fuerit declaratum *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 17.

Probationes recensentur prætensi casus sinistri per DD. Asſecuratos in primo consulatu factæ *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 18.

In secundo Consulatu factæ *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 19.

In tertio Consulatu factæ *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 20.

Verbum *Disastro* in Apocha Assecurationis sub sinistrorum generalitate expressum non tam infortunium, quam deteriorationem amplectitur sive in totum appareat deterioratio, sive in parte *tom.* 3 *dec.* 45 *n.* 11. & 12. atque in specie de Frumento deteriorato *num.* 13. & 14.

In casu deteriorationis Frumenti, Asſecuratores tenentur probare, quod Frumentum possit servire usui destinato *tom.* 3 *decis.* 45 *num.* 15.

Assecuratores non tenentur ob causam naturalem deteriorationis Frumenti *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 16.

Quando Assecuratio generaliter concepta est, Assecuratores tenentur etiam de culpa Gubernatoris Navis *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 20. Et de corruptione Frumenti ex calefactione *num* 21.

Assecuratoribus incumbit onus probandi Frumenti corruptionem accidisse ob aliquem ex casibus exceptuatis in Apocha assecurationis *t.* 3 *decis.* 45 *num.* 22.

Argumentum ab emptione, & venditione ad assecurationem est in iure validum *tom* 12 *dec.* 10 *n.* 23.

Procurator una cum Principale contrahit erga Assecuratores tacitam quamdam personalem, & solidalem obligationem *tom.* 4 *dec.* 40 *n* 7.

Absque legitimatione personæ stipulantis, vel ratificatione securitas pro absente facta non sustinetur, licet comprehendatur in generalitate clausulæ *per chi spetta tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 6.

Clausula *per se, o per conto di chi spetta*, comprehendit omnes in asſecuratione interesse habentes *tom.* 6 *decis.* 36 *num.* 21. & 22. ubi dicta clausula inventa est a Mercatoribus ad tollendas exceptiones defectus periculi, quod procedit prævio præcedenti ordine preponentium *n.* 24 alias d. Clausula non operatur *num.* 25.

Stipulatio assecurationis absentium personas comprehendere non potest quæ non sint expresse nominatæ *t.* 6 *dec.* 36 *num.* 34

Declaratur *Text. in Leg si ita stipulatus* 126. § *Chrisogonus ff. de verb. oblig. tom.* 6 *dec.* 36 *num* 35.

Clausula *per se, o per conto di chi spetta* ex stilo Mercatorum comprehendit omne personarum genus sic etiam ex capitulis assecurationum Civitatis Florentiæ ann. 1523. in quibus formula asſecurationum prescribitur desumptis ex ea cœteris omnibus quæ Statuta declarantur *tom.* 7 *dec* 36 *num.* 43. 44

In asſecurationibus tenetur Asſecuratus specialiter navim designare *t.* 11 *dec.* 38 *num.* 4.

Assecuratio non valet ultra periculum quod currit assecuratus, nec ultra valorem rerum Asſecuratarum *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 96.

Nisi concurrat diversitas itineris, vel peri-

periculi, cum sufficiat non adesse duplicitatem in eodem valore, & periculo *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 97.

Assecurator variata navi non tenetur ad assecurationem *tom.* 8 *dec.* 26 *num.* 24 & *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 5.

Potest assecurari navis cum mercibus & sine *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 46.

Assecuranti imputandum est si temporis, rei, & personarum qualitates non perquisivit *tom.* 7 *dec.* 36 *num* 65.

Mutato Navis itinere deficit contractus Assecurationis *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 1.

In assecuratione facta super navi, obligatio priorum restricta intelligitur ad primam navigationem, ad posteriores pertinet periculum secundæ *tom.* 11 *decis.* 38 *num.* 31.

Assecuratione facta super Navi quæ communem cum alia habeat qualitatem, & denominationem, Assecurator liberatur per incolumen adventum primæ *tom.* 11 *dec.* 38. *num.* 30.

Mutuantes ad cambium, sive Assecuratores tenentur pro rata damni facta æstimatione Navis in statu quo reperitur post casum sinistrum *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 7.

Assecurator Cambii maritimi potest pro periculo suscepto recipere scuta viginti pro quolibet centenario & deinde se assecurari facere a tertio, eique solum solvere scuta octo *tom.* 3 *dec* 60 *n.* 17.

Pecuniæ datæ ad Cambium maritimum, sub periculo Navis sunt subiectum capax assecurationis *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 70.

In assecuratione Cambii maritimi, non recurritur ad alia verba Apocæ impressæ inservientia aliis speciebus assecurationis *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 79

Assecuratio, tam super Cambio, quam super mercibus, dum non excedit illius valorem, non est nulla in totum, sed substinetur pro rata risici *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 80.

Ordinationes Consulatus Maris &c. non militant in hac specie assecurationis per modum sponsionis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 81.

Dictæ ordinationes non sunt Consulatus Barchinonæ, sed quædam additiones ad illum, & ideo non sunt attendendæ *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 82.

Sicut Cambista amittit pecunias, constito solum de naufragio Navis, ita Assecuratores Cambii maritimi tenentur solvere summam promissam assecurato, absque probatione onerationis *tom* 3 *dec.* 60 *num.* 87.

Pacto præcipuo attento „ *E in caso* = *sinistra ec. non vogliamo esser tenuti* = *di mostrare altro risico, che il semplice scritto del denaro dato a Cambio maritimo ec. in conformità del* = *quale si fanno assicurare* „ quod relevat ab onere probandi onerationem pecuniarum, seu mercium, & indicat contractum per viam sponsionis *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 88.

Assecuratores Cambii maritimi tenentur etiam ad lucra eiusdem Cambii *tom* 3 *decis.* 60. *num.* 61.

Assecuratores dicuntur Emptores periculi, onerisque adversi, seu periculi aversores *tom.* 3 *dec.* 60. *num.* 72. & 77.

Assecuratus non potest agere ex casu voluntario *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 53.

Assecuratus agere nequit contra assecuratores, ubi merces adhuc existunt, sed illas tenetur persequi, reservata eidem actione contra assecuratores ad damna *tom.* 9 *decis.* 40 *num.* 17

Assecurator suscipit periculum a fortuna proveniens, non autem illud respiciens culpam assecurati, pro qua non tenetur *tom.* 6 *decis.* 22 *num.* 32.

Non recipiens merces suas cum potest, sibi imputet non assecuratori

tom.

tom. 11 *decis.* 11 *num* 47.

Quia non reparatur damnum ex propria culpa *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 48.

Asecuratores non tenentur ad solutionem, ubi sinistro causam dedit factum asecurati *tom.* 9 *decis.* 40. *num.* 11.

Asecuratores non sumpsisent navis periculum, si nota illis fuerat peior conditio stipulantium *tom.* 7 *decis.* 36 *num.* 13.

Fraus asecurati concludenter ab asecuratore est probanda *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 29.

Asecuratores non solent ignorare qualitates contractus, in quo fideiubent, & si ignorant sibi ipsis imputare debent *tom.* 3 *decis.* 60. *num* 91.

Oneratio in Navi requiritur in Ascuratione pecuniæ traiectitiæ, seu mercium, secus in asecuratione Cambii maritimi, suscepto Navis periculo *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 30. & 83.

Differentiæ ratio assignatur *tom.* 3. *dec.* 60 *num.* 84.

Interesse si non a die litis contestatæ, saltem debetur, a die productionis documentorum *tom.* 3 *dec.* 46 *n.* 4.

Interesse quoties Mercatori debetur, vicem fructuum sustinet *tom.* 3. *dec.* 46 *n.* 5.

Quod in terminis Asecurationis pro indubitato est *tom.* 3 *dec.* 46. *n.* 6.

Mutuans, quando paciscitur aliquod interesse moderatum ultra sortem, non ex vi simplicis mutui, sed ratione asecurationis, non dicitur usurarius *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 25.

In asecuratione passiva potest inter Cambistam, & Cambiatarium, aliquod utile moderatum recipi, ultra sortem, nulla habita ratione ad mutuum *tom.* 3 *decis.* 60 *n.* 20.

Fieri posunt asecurationes absque individua navis designatione, dummodo mercium Consignatarius enuncietur, vel aliunde navis oneratæ identitas probari possit *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 6.

Casus asecurationis non dicitur evenisse, quando merces pervenerunt ad Portum conventum *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 14.

Declaratur *Roec de assecurat. not.* 95. *& Mastrill dec.* 197 illorumque applicatio ostenditur *tom.* 6 *decis.* 22 *num.* 15. 27. & 28.

Assecuratorum est onus probare merces ad locum destinatum pervenisse *tom.* 3 *decis.* 44 *n.* 9

Quod si non adimpleverint, cum de facili adimplere potuerint, contra eos augetur præsumptio *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 10

Ex magno præmio in Apoca Assecurationis stipulato arguitur, quod, Asecuratio restricta non fuit ad particulare locum, vel iter *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 8.

Assecuratio, quando facta est pro certo tempore, Assecuratores tenentur de sinistro, licet Navis diversum iter inierit *tom.* 3 *dec* 72 *n.* 9.

Alternativa loci censetur apposita in gratiam illorum, qui fuerunt assecurati, ac proinde ad eos spectat electio *tom.* 3 *dec* 44 *num.* 12. & 13. & amplia *num.* 14.

Ob solam loci onerationis mutationem non resolvitur Assecurationis contractus *tom.* 3 *decis* 72 *num.* 1. & 14.

Resolvitur vero, si mutatum sit iter, seu vexillum, ex quorum mutatione maius pendet, minusve periculum *tom* 3 *dec.* 72 *num* 12.

Post factam loci electionem non est amplius pænitentiæ locus in præiudicium Assecuratorum *tom.* 3 *dec.* 44 *num* 15.

Auctoritates, quæ affirmant, quod locus onerationis exprimi debeat, quomodo intelligendæ? *tom.* 3 *dec.* 72 *num* 16.

Spatium Maris a Navi percurrendum debet esse certum, ad hoc ut maius, vel minus periculum Asecuratores metiri possint. *tom.* 3 *dec.* 22. *n.* 7.

Clau-

Clausula *sopra nave, o navi* alternativam continet *tom.* 11 *decis.* 38. *num.* 24.

Interpretatur clausula *sopra nave, o navi tom.* 11 *decis.* 38. *num.* 26.

Si in pluribus apocis assecurationis diversum præscriptum fuerit tempus itineris, clausula *sopra nave, o navi* non inducit promiscuam omnium navium contemplationem, & tot dicuntur contractus quot sunt apocæ *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 17.

Per clausulam *sopra nave, o navi* quisquis ex assecuratoribus obligatur erga alium, qui eadem usus est clausula ad se obligandum *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 13.

Antuerpienses admittunt assecurationes cum non est possibilis notitia casus *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 61.

Et hoc est iuri communi conforme *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 62.

Et quod scientia præsumpta probetur ex loci distantia assignando tria milliaria pro qualibet hora *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 12. & 13.

Scientiæ possibilitas, & scientia præsumpta deperditionis navis ex computo milliarum, & horarum procedit in itinere terrestri, non autem in maritimo, & cum hac distinctione conciliatur Rot. Rom. dec. 126. cor. Ludovis. & 597. coram Merlin. *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 14 & 15.

Plures apocæ assecurationis initæ super eadem re pro una habentur, si sint omnino inter se similes, secus si differant *tom.* 11 *decis.* 38. *num.* 8.

Ubi plures sunt Assecuratores risicum ex consuetudine dividitur inter eos iuxta ordinem temporis, in quo isti assecurationi accesserunt *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 36 & 38.

Si plures sint eiusdem rei Assecuratores, dividitur inter eos periculum pro rata quantitatis assecuratæ *tom.* 11 *decis.* 38 *num.* 7 & *num.* 37.

Primi Assecuratores semper ignorant an alii sint accessuri *tom.* 11 *decis.* 38 *num.* 9.

Contributum locum habet, ubi generalitas stipulationis, & incertitudo rei assecuratæ concurrunt *tom.* 11. *dec.* 38 *n.* 31 & 35.

Ea verba *etiam che di ritorno non portasse carico veruno, cioè voto per pieno*, excludunt necessitatem onerationis, & indicant contrahentes, non recessisse a contractu super periculo Navis per modum sponsionis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 35.

Contraria intelligentia dicti pacti *voto per pieno* recipitur, quando ex natura contractus, vel ex conventione Partium necessario mercium oneratio sequi debet *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 36.

Assecuratores, si voluerunt teneri in casu Baratteriæ sibi imputare debent *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 47.

Assecurati tenentur facere renunciationem inceptæ favore assecurantium *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 51.

Huiusmodi renunciationes inservire solent, ut Assecuratores, ius super incepta facilius experiri possint *t.* 3 *dec.* 60 *n.* 52.

Assecuratores Cambii maritimi tenentur etiam ad lucra eiusdem Cambii *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 61

Assecuratio resolvitur si merces, quæ credebantur neutrales, realiter spectent ad inimicum *tom.* 4 *dec.* 40 *num.* 4

De sinistro navis in odium assecurati non tenetur assecurator sicut non tenetur de dolo assecurati, nec de contrabando a Magistro Navis commisso *tom* 7 *dec.* 36 *num.* 11. 12.

Assecurationi caute applicanda est dispositio Iuris Civilis super conditione indebiti *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 6.

Apoca assecurationis ita cedi potest ut cessionarius exactionem pleno iure consequatur etiam in præiudicium creditorum anteriorum cedentis *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 10.

Mala

Mala fides solvit Asecuratores, obligat vero Asecuratos ad solvendum asecurationis præmium *tom.* 4. *dec.* 40 *num.* 29.
Asecurator non potest opponere Asecurato exceptionem dominii *tom.* 10 *decis.* 5 *num.* 12 & *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 7.
Asecurator tenetur favore Asecurati qui agit ad æstimationem mercium etsi non sint *tom.* 10 *dec.* 5. *num* 14.
In nemine presumitur fraus absque spe magni lucri, præsertim in contractu asecurationis, multo minus cum damno proprio *tom.* 7 *decis.* 36. *n.* 30. 31.
Mercatorum attestationibus standum est in materia asecurationum maritimarum *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 28.
In causis mercantilibus recedi non debet a consuetudine, & stilo Mercatorum in contractibus interpretandis, signanter in contractibus asecurationis, *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 40 & quare *num.* 41 in quibus praxis in vim Legis invaluit apta derogare Iuri communi, & illationibus quæ ex eo desumi posent *n.* 42.
Observantia subsecuta declarat, cambium, Asecurationem, & solutionem, debitam meruise executionem *tom.* 3 *dec* 60 *num.* 100.
Secuta exoneratione in Portu destinato, omnis obligatio asecuratorum extinguitur *tom.* 6 *decis.* 22 *num* 30.
Et ratio assignatur *n.* *seqq.* *tom.* 6. *dec* 22. *num.* 31.
In Portu Liburni Asecuratores solvere solent etiam sine promissione restitutionis *tom.* 4 *dec.* 40 *num.* 8
Asecuratores repetere posunt summas solutas pro sinistro, cui subiacere minime debuisent *tom.* 4 *dec.* 40 *num.* 2.
Omissio solemnitatum in Causis Consulatus observari solitarum, scilicet dationis Curatoris asecuratoribus absentibus, citationis ad recognitionem frumenti, assignationis termini ad probandam illius bonitatem, vel malam qualitatem, arguit suspicionem contra asecuratos *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 26.
Ex qualitate Patroni, seu Magistri Navis solent ese faciliores, vel difficiliores ad peragendas asecurationes *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 48.
Asecuratoris condemnatio aliter fieri non potest, nisi in ea parte, in qua periculum fuit probatum, & liquidatum *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 10.
Verum non est, quod Asecuratores partem tantum sequuti damni reficere teneantur *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 26.
Si Asecuratio valorem mercium excedat, revocantur asecurationes posteriores pro rata excesus *tom.* 11. *dec* 38 *num.* 22.
Iuxta quam consuetudinem se obligase Asecuratores præsumitur *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 23.
Iactu secuto, afsecuratores tenentur dumtaxat damnum resarcire afsecuratis in illa portione, quam ipsimet afsecurati amittunt in contributione *tom* 6 *dec* 22 *num.* 37.
Non potest inferri de una re afsecurata ad aliam diversam *tom.* 11 *dec.* 11 *num* 45.
Per renunciationem *all' incetta* merces dicuntur cessæ, & in Afsecuratores translatæ *tom.* 4 *decis.* 41 *n.* 30.
Facta per Afsecuratores renunciatione *Inceptæ* totum damnum venit reficiendum *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 28.
Sive renunciatio sequatur expresse, sive tacite *tom.* 3 *dec* 44 *num.* 29.
Nullitas afsecurationis reddit nullam renunciationem *all' incetta* *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 33.
Testes nimis indeterminate, & equivoce deponentes non probant casum sinistri, ut committatur stipulatio *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 21.
Afsecurator opponens exceptionem defectus risici, illam probare tenetur *tom.* 10 *dec.* 5. *n.* 15.
Afsecurati non probato sinistro casu obti-

obtinere non possunt *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 44.

Assecuratores conveniri possunt quoties merces assecuratæ ad locum destinatum non pervenerint *tom.* 3 *dec.* 44 *n* 7 Amplia *n.* 8.

Fundata aliunde assecurati intentione ad Assecuratorem spectat contrarium probare *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 18.

Quænam actio datur Assecuratoribus remissive *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 7.

Assecuratus tenetur Assecuratori notificare, & enunciare rem perditam *tom.* 11 *dec* 11 *n.* 38.

Mercator assecuratus plus quandoque lucratur ex assecuratione, quam perdat ex naufragio *tom.* 3 *decis.* 60 *n.* 43.

In causis maritimis sequitur æquitas *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 34.

Mercatorum iudicio in materia assecurationis plurimum deferendum est *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 4.

Assecuratores solent esse admodum subtiles, perspicaces, & prompti in perquirendis, & opponendis exceptionibus, & excusationibus, ut debitam solutionem retardent *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 101.

Assecuratores omnem volvunt lapidem ut solutionem effugiant *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 3 & *dec.* 5 *n.* 13 & *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 32.

Omnes regulæ clamant contra Assecuratores *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 100.

In dubio semper pro Assecuratoribus est iudicandum quando probationes concludentes non sunt *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 11 & *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 35 & *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 103.

Hæsitatio ubi cessat, non potest esse locus regulæ standi in dubio pro Assecuratoribus *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 102.

ASSENSUS.

Assensus aliquando per modum formalis solemnitatis a iure, vel ab homine requisitæ debet intervenire, prout est assensus patris pro reintegratione filii ad contrahendum, qui sit a Lege inhabilitatus & aliis in casibus, quorum afferuntur exempla *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 13. 14. 15. 16. & 17. aliquando requiritur solum ratione interesse, prout ex dispositione Statuti consensus viri in Testamentis Uxoris *num.* 18 & in aliis similibus casibus *num.* 19.

Pro alienatione emphiteusis favore dotis supervenire potest consensus Domini, etiam defuncto Alienante *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 39 Contra *num.* 40.

Assensus pro alienatione emphiteusis ex consuetudine alienabilis non dicitur casualis conditio, sed actus iustitiæ *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 41.

Assensus eius, qui obligatur ad assentiendum habetur pro præstito si nulla adsit iuxta causa eum denegandi *tom.* 6 *dec.* 56 *n* 42. 43.

Assensus pro alienatione bonorum emphiteuticorum potest supervenire post mortem Alienantis, si res sit de alienatione necessaria *tom.* 6. *decis.* 56 *num.* 46.

Quando assensus pro alienatione bonorum emphiteuticorum requiritur tantum favore Domini directi, potest sine ulla temporis præfinitione supervenire, etiam post mortem *tom* 6 *dec.* 56 *num.* 55. & 56. Nec ullam tribuit prælationem Creditoribus *num* 57.

Causa ex quibus requiritur assensus Domini directi pro alienatione bonorum emphiteuticorum respiciunt eiusdem Domini interesse *tom.* 6 56 *n.* 60.

Assensus Magni Magistri est impetrandus in erectione Commendarum *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 36.

Familia a Testatore vocata ad Commendam sub conditione assensus Magni Magistri, eo denegato, habetur pro non vocata *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 37.

Ex conie&uris desumi potest tacitus Do-

Domini assensus in mutatione status rei locatæ *tom. 6 dec. 30 n. 15.*
Si quid a pluribus fieri debet, non sufficit unius tantum assensus *tom. 6 dec. 10 num. 20.*

ASSERENS, ASSERTIO.

Qui aliquid asseruit, non admittitur ad probandum contrarium, nec auditur tanquam dolosus *tom. 3 decis. 23 num. 2.*
Qui contra propriam assertionem venit exceptione doli submovetur *tom. 3 dec. 23 n. 7.*
Assertum in narrativa habet vim confessionis in præiudicium Asserentis *tom. 3 dec. 51 n. 9.*
Assertio non perfunctorie, & inconsiderate, sed a serio reflettente facta, admittitur *tom. 3 dec. 21 n. 9.*
Assertio, quod quis sit filius emanata ab ipso Asserente, in actu, quo condit Testamentum manifeste demonstrat eius filiationem respectu Matris, & adducitur ratio *tom. 3 dec. 37 num. 16. 17.*
Credendum est assertioni illius, qui de proprio facto deponit *tom. 4 dec. 6 n. 50.*
Assertio potius, quam figura verborum attendenda est *tom 4 dec 9 n. 13.*
Id quod semel quis affirmavit non potest deinde falsum asserere in præiudicium Tertii absentis *tom. 4 dec. 34 num. 17.*
Assertio erronea non facit fidem nisi constet de relato *tom. 6 dec. 16 num. 13.*
Assertio mulieris super patrimonii sufficientia cor. Iudice, & in actu interpositionis Decreti plene probat contra illam *tom. 6 dec. 46 num. 9.*
In alienatione fideicommissi assertio libertatis bonorum non attenditur imo ad alliciendum emptorem facta præsumitur *tom. 6 dec. 49 n. 28.*
In rebus prohibitis quæ ex causa tantum permittuntur, assertio non probat causam, cuius iustitia est fundamentum intentionis *tom. 6 dec. 63 n. 38. 39.*
Assertio, & confessio sibi, & successoribus nocet, non autem creditoribus *tom. 8 dec. 10 num. 61.*
Alias esset in manu asserentis ius alteri quæsitum auferre *tom. 8 dec. 10 num. 62.*
Per nostrum adfirmare, vel negare veritas facti non immutatur etsi asrens esset omni exceptione maior. *tom. 8 decis. 10 num. 63.*
Assertio Donatoris omni probationum genere destituta non meretur attendi.
Ubi præsertim post longum tempus reclamaverit a donatione, omnis enim præsumptio sint contra eum.
Fortius ubi concurrat maxima inverisimilitudo, & repugnantia *tom. 5 decis 25. n. 1. 2. 3.*
Dispositionem malis artibus, vel per metum factam esse asserens debet evidentibus probationibus demonstrare *t. 11 dec. 10 n. 23.*
Concurrente assertione ipsius disponentis se esse conscium suarum facultatum, ignorantia non arguitur *tom. 10 dec. 38 n. 30.*
Concurrente assertione Testatoris de sufficientia hæreditatis magis gravatur hæres ad probandum contrarium *tom. 10 dec. 38 num. 31.*
Maxime si inventarium hæres confecerit *tom. 10 dec. 38 n. 32.*
Et hæc assertio est attendenda, donec contrarium probetur *tom. 10 dec. 38 num. 33.*
Ex Testatoris assertione facta in testamento, colligitur quæ adsint in hæreditate *tom. 10 dec. 38 n. 34.*
Et stante hac assertione excluditur probatio resultans ex inventario tutelari *tom. 10 dec. 38 num. 35.*
Factum proprium non potest quis ignorare *tom 10 dec. 38 num. 36.*
Assertio a qua quis numquam reclamavit vera præsumitur *tom. 10 dec. 38 num. 37.*
Ad hoc ut a propria assertione quis reclamare possit debent citari omnes interesse habentes *t. 10 dec. 38 n 38.*

De errore assertionis debet liquidissime constare per probationes excludentes omnem contrariam possibilitatem *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 40.

ASSIGNANS ASSIGNATIO.

Assignans fundum redditus promissi ad nihil amplius tenetur *tom.* 3 *dec.* 43 *num.* 2.

Si summa a defuncto relicta non sufficit pro opere iniuncto supplendum est ex aliis effectibus hæreditariis, ob verisimilem illius voluntatem *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 13.

Quamvis assignatio facta fuerit per verba negativa, & taxativa *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 14 *& seqq.*

Quoties pecunia a Testatore in certa summa assignata ad opus peragendum non sufficit, vel illa in alium usum converti debet vel voluntas defuncti adimplenda est pro ea parte, quæ est possibilis *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 27.

Fideicommissarius, qui acceptavit Commendam ex bonis Fideicommissariis erectam dicitur assignationi factæ consensisse, nec potest petere fideicommissi reintegrationem *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 49 *&* 62.

Assignatio partis fundi pro dote an sit inefficax quando incertus est locus eiusdem partis? negative resolvitur *tom.* 4 *dec.* 36 *num* 2. 5.

Assignatio fundi fructiferi facta cum promissione manutenendi annuos illius fructus in certa quantitate, pignoris naturæ repugnat *tom.* 9 *dec.* 41 *num.* 5.

In dubio præsumendum est, in assignatione bonorum fideicommissorum uni ex dividentibus facta habitam fuisse rationem eorum qualitatis, & periculi evictionis *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 10.

Ubi arbiter uni ex dividentibus assignavit bona fideicommissaria tanquam libera illorum evictio debetur non obstante scientia oneris in acceptante *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 49.

Stare simul non potest, quod legata sit certa annua quantitas, & quod assignatio speciei facta in exequutionem legati, importet dationem in solutum *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 16.

Quæ potius dicitur facti demonstrationis, & facilioris exactionis causa *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 17.

Vel si agatur de dote beneficio constituta, præsumitur facta in exequutionem canonicarum constitutionum *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 18.

Nunquam vero ad restringendam annuam summam legatam intra limites incerti redditus bonorum adsignandorum *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 19.

Contrariæ auctoritates refelluntur *t.* 12 *decis.* 38 *n.* 20.

Legatum annui redditus habet in se tacitam conditionem si fructus nascantur ubi Testator adsignavit bona ex quibus illud deduci debeat *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 21.

Hoc tamen procedit ubi adsignatio sit taxativa, secus si demonstrativa *t.* 12 *dec.* 38 *n.* 22

Verbum *assigno, & consigno*, quando importet adsignationem potius pro solvendo, quam pro soluto *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 28

Ubi legatus fuit annuus redditus in genere, specialis bonorum adsignatio ab hærede facta non habet vim solutionis *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 33.

Contrariæ auctoritates declarantur *t.* 12 *dec.* 38 *num.* 34.

Damnum contingens post adsignationem cedit in præiudicium legatarii *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 47.

ASSUMPTIO.

Assumptio periculorum a Conductoribus facta est pars pretii in locatione *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 51.

Assumptio ad Magistratus, & alios Civitatis honores non sufficit ad removendam præcedentem Bonorum Interdictionem *tom* 3 *dec.* 1 *n.* 45.

In Flandria contrarium observatur *t.* 3 *dec.* 1 *num.* 46.

Assumptio ad Magistratus est solum coniectura, & argumentum probabile

Domini assensus in mutatione status rei locatæ *tom. 6 dec. 30 n. 15.*
Si quid a pluribus fieri debet, non sufficit unius tantum assensus *tom. 6 dec. 10 num. 20.*

ASSERENS, ASSERTIO.

Qui aliquid asseruit, non admittitur ad probandum contrarium, nec auditur tamquam dolosus *tom. 3 decis. 23 num. 2.*
Qui contra propriam assertionem venit exceptione doli submovetur *tom. 3 dec. 23 n. 7.*
Assertum in narrativa habet vim confessionis in præiudicium Asserentis *tom. 3 dec. 51 n. 9.*
Assertio non perfunctorie, & inconsiderate, sed a serio reflectente facta, admittitur *tom. 3 dec. 21 n. 9.*
Assertio, quod quis sit filius emanata ab ipso Asserente, in actu, quo condit Testamentum manifeste demonstrat eius filiationem respectu Matris, & adducitur ratio *tom. 3 dec. 37 num. 16. 17.*
Credendum est assertioni illius, qui de proprio facto deponit *tom. 4 dec. 6 n. 50.*
Assertio potius, quam figura verborum attendenda est *tom 4 dec 9 n. 13.*
Id quod semel quis affirmavit non potest deinde falsum asserere in præiudicium Tertii absentis *tom. 4 dec. 34 num. 17.*
Assertio erronea non facit fidem nisi constet de relato *tom. 6 dec. 16 num. 13.*
Assertio mulieris super patrimonii sufficientia cor. Iudice, & in actu interpositionis Decreti plene probat contra illam *tom. 6 dec. 46 num. 9.*
In alienatione fideicommissi assertio libertatis bonorum non attenditur imo ad alliciendum emptorem facta præsumitur *tom. 6 dec. 49 n. 28.*
In rebus prohibitis quæ ex causa tantum permittuntur, assertio non probat causam, cuius iustitia est fundamentum intentionis *tom. 6 dec. 63 n. 38. 39.*
Assertio, & confessio sibi, & successoribus nocet, non autem creditoribus *tom. 8 dec. 10 num. 61.*
Alias esset in manu asserentis ius alteri quæsitum auferre *tom. 8 dec. 10 num. 62.*
Per nostrum adfirmare, vel negare veritas facti non immutatur etsi asrens esset omni exceptione maior. *tom. 8 decis. 10 num. 63.*
Assertio Donatoris omni probationum genere destituta non meretur attendi.
Ubi præsertim post longum tempus reclamaverit a donatione, omnis enim præsumptio sint contra eum.
Fortius ubi concurrat maxima inverisimilitudo, & repugnantia *tom. 5 decis 25. n. 1. 2. 3.*
Dispositionem malis artibus, vel per metum factam esse asserens debet evidentibus probationibus demonstrare *t. 11 dec. 10 n. 23.*
Concurrente assertione ipsius disponentis se esse conscium suarum facultatum, ignorantia non arguitur *tom. 10 dec. 38 n. 30.*
Concurrente assertione Testatoris de sufficientia hæreditatis magis gravatur hæres ad probandum contrarium *tom. 10 dec. 38 num. 31.*
Maxime si inventarium hæres confecerit *tom. 10 dec. 38 n. 32.*
Et hæc assertio est attendenda, donec contrarium probetur *tom. 10 dec. 38 num. 33.*
Ex Testatoris assertione facta in testamento, colligitur quæ adsint in hæreditate *tom. 10 dec. 38 n. 34.*
Et stante hac assertione excluditur probatio resultans ex inventario tutelari *tom. 10 dec. 38 num. 35.*
Factum proprium non potest quis ignorare *tom 10 dec. 38 num. 36.*
Assertio a qua quis numquam reclamavit vera præsumitur *tom. 10 dec. 38 num. 37.*
Ad hoc ut a propria assertione quis reclamare possit debent citari omnes interesse habentes *t. 10 dec. 38 n 38.*

De errore assertionis debet liquidissime constare per probationes excludentes omnem contrariam possibilitatem *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 40.

ASSIGNANS ASSIGNATIO.

Assignans fundum redditus promissi ad nihil amplius tenetur *tom.* 3 *dec.* 43 *num.* 2.

Si summa a defuncto relicta non sufficit pro opere iniuncto supplendum est ex aliis effectibus hæreditariis, ob verisimilem illius voluntatem *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 13.

Quamvis assignatio facta fuerit per verba negativa, & taxativa *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 14 *& seqq.*

Quoties pecunia a Testatore in certa summa assignata ad opus peragendum non sufficit, vel illa in alium usum converti debet vel voluntas defuncti adimplenda est pro ea parte, quæ est possibilis *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 27.

Fideicommissarius, qui acceptavit Commendam ex bonis Fideicommissariis erectam dicitur assignationi factæ consensisse, nec potest petere fideicommissi reintegrationem *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 49 *&* 62.

Assignatio partis fundi pro dote an sit inefficax quando incertus est locus eiusdem partis? negative resolvitur *tom.* 4 *dec.* 36 *num* 2. 5.

Assignatio fundi fructiferi facta cum promissione manutenendi annuos illius fructus in certa quantitate, pignoris naturæ repugnat *tom.* 9 *dec.* 41 *num.* 5.

In dubio præsumendum est, in assignatione bonorum fideicommissorum uni ex dividentibus facta habitam fuisse rationem eorum qualitatis, & periculi evictionis *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 10.

Ubi arbiter uni ex dividentibus assignavit bona fideicommissaria tanquam libera illorum evictio debetur non obstante scientia oneris in acceptante *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 49.

Stare simul non potest, quod legata sit certa annua quantitas, & quod assignatio speciei facta in exequutionem legati, importet dationem in solutum *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 16.

Quæ potius dicitur facta demonstrationis, & facilioris exactionis causa *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 17.

Vel si agatur de dote beneficio constituta, præsumitur facta in exequutionem canonicarum constitutionum *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 18.

Nunquam vero ad restringendam annuam summam legatam intra limites incerti redditus bonorum adsignandorum *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 19.

Contrariæ auctoritates refelluntur *t.* 12 *decis.* 38 *n.* 20.

Legatum annui redditus habet in se tacitam conditionem si fructus nascantur ubi Testator adsignavit bona ex quibus illud deduci debeat *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 21.

Hoc tamen procedit ubi adsignatio sit taxativa, secus si demonstrativa *t.* 12 *dec.* 38 *n.* 22

Verbum *assigno, & consigno*, quando importet adsignationem potius pro solvendo, quam pro soluto *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 28

Ubi legatus fuit annuus redditus in genere, specialis bonorum adsignatio ab hærede facta non habet vim solutionis *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 33.

Contrariæ auctoritates declarantur *t.* 12 *dec.* 38 *num.* 34.

Damnum contingens post adsignationem cedit in præiudicium legatarii *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 47.

ASSUMPTIO.

Assumptio periculorum a Conductoribus facta est pars pretii in locatione *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 51.

Assumptio ad Magistratus, & alios Civitatis honores non sufficit ad removendam præcedentem Bonorum Interdictionem *tom* 3 *dec.* 1 *n.* 45.

In Flandria contrarium observatur *t.* 3 *dec.* 1 *num.* 46.

Assumptio ad Magistratus est solum coniectura, & argumentum probabile

bile nullam inducens certitudinem *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 51.

ATTENTATA.

Ab attentatis excusatur quis ex bono iure *tom.* 11 *decis.* 27 *num.* 23.

Qui non continuat non attentat *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 24.

In matrimonium non causatur vitium litigiosi, neque attentata, quæ possint revocari per viam annullationis matrimonii *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 25.

ATTESTATIONES.

Attestationes extra tempus productæ licet tamquam extraiudiciales debeant considerari, ubi tamen verisimilia, & nota continent concluduntur probare *tom.* 6 *decis.* 36. *num.* 11.

Attestatio pendente lite procurata, & serotine producta non attenditur *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 63.

Etsi iurata coram Notario, & Testibus *tom.* 11 *dec.* 29 *n* 64

Attestatio post obitum fidefacientis producta nullum meretur fidem *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 65.

Attestationes consuetudinis contrariæ menti legislatoris, & legis tenori non admittuntur *tom.* 9 *decis.* 8. *num.* 26.

Attestationibus mercatorum, vulgo *Pratiche dei Mercanti* multum est deferendum *tom.* 2 *dec.* 42 *n.* 5.

Lex nostra Municipalis vetat standum esse attestationibus Curialium nisi ab attestationibus exprimantur aliqua Exempla *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 10.

Quænam requisita necessaria sint, ut illis fides adhibeatur? *tom* 3 *decis.* 27 *num.* 11.

Attestationibus informibus deficiente examine iudiciali adhibenda fides cum agatur de gestis in regionibus infidelium *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 6 & quare *num.* 7.

Episcopo plene creditur afferenti de filiatione alicuius; cum Episcopi Pastoris proprium est oves suas agnoscere *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 19.

Episcopus præsumitur illorum, quæ gesta sunt in Diœcesi sua notitiam habere *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 20.

Et eiusdem attestationi, etiam extraiudiciali deferendum est *tom.* 10. *dec.* 23 *n.* 21.

Testimonium Episcopi Schismatici in iudicio recipi non debet *tom.* 10. *dec.* 23 *n.* 22.

Extraiudiciales adminiculis coniunctæ attenduntur *tom.* 10 *dec* 23 *n.* 47.

Vel saltem talem præsumptionem inducunt, ut in Partem adversam contrarium probandi onus transfundant, maxime ubi de æquitate, & sola facti veritate inspecta proceditur *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 48. & 49.

AVARIA.

Super origine, & variis avariæ speciebus non omnes Scriptores conveniunt *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 10.

Avaria locum habet, ubi deperitio partis mercium reliquas aliquo modo conservavit *tom.* 11 *decis.* 38. *num.* 11.

Avariæ locus est ubi merces aliquod damnum nauticum sunt passæ quod dimidium earum valorem non excedat *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 12.

AUCTOR.

Proprius Auctor non potest redargui de mendacio *tom* 4 *dec* 34 *n.* 16.

AUCTORITAS.

Publica auctoritas quantum fieri potest fraudari non debet *tom.* 6 *dec.* 13 *n.* 17.

Auctoritas gubernatorum generalium non limitatur nisi ad ea, quæ a Supremo Principe specialiter sint reservata ubi de Gubernatoribus Senarum *tom* 9 *dec.* 17 *n.* 16. & 17.

Similiter auctoritas Eminentissimorum Legatorum Pontificis *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 18.

Dicta auctoritas attamen nunquam extenditur ad ea, quæ sunt de præiudicio tertii *tom* 9 *dec* 17 *n.* 19.

AUCTORITATES

Superfluum est quærere argumenta ab exemplis a simili, vel a pari, quando adest punctualis auctoritas, quæ

quæ pro casu legis habenda est *t.* 7 *dec.* 5 *num.* 40.

Auctoritates, quæ incidenter, & extra causæ necessitatem loquuntur non debent attendi *tom.* 10 *decis.* 46 *num.* 19.

Auctoritates allegatæ cum non asserunt id ad quod citantur auctoritas allegantis quid probet *tom.* 9 *dec.* 19 *n.* 11.

Opus non est refellere auctoritates in contrarium allatas, ubi dictum fuit procedere in terminis omninò diversis *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 33.

Auctoritates quæstionem tractantes per incidentiam non attenduntur, præcipue si scribentes in causa succubuerunt *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 14.

Auctoritates ob rationis diversitatem non valent *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 18.

Auctoritates perfunctoriæ non attenduntur in concursu auctoritatum loquentium in terminis *tom.* 6 *dec.* 24 *n.* 12.

Auctoritas DD. loquentium in terminis est attendenda in iudicando, tanquam casus legis *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 29.

Auctoritates minores, numero cedunt maioribus *tom.* 1 *decis.* 31 *num.* 17.

Auctoritates sunt ponderandæ, non numerandæ *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 93.

In iudicando recedendum non est ab auctoritatibus individualibus, & non habentibus contradictorem *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 58.

AUDIENTIA.

Pœna denegationis audientiæ procedit contra contumacem *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 22.

AUGUMENTUM.

Augumenta provenientia ex naturæ, vel temporis beneficio fideicommissum sequuntur non transeunt ad hæredes fideicommissarii *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 25.

Quemadmodum acquisita per alluvionem sive patentem, sive latentem *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 26.

Periculum ubi est fideicommissi non hæredes gravati æquum est ut illud luoretur non ille *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 27.

Augumentum, decrementum, commodum, incommodum &c. post translatum dominium ad novum dominum pertinet *tom.* 8 *dec.* 24 *num.* 3 & 4.

Augmentum dotale a Iudice approbatum gaudet privilegiis dotis concessis *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 90.

Augumentum pensionum arguit conversionem locationis temporalis in perpetuam, cum non sit verisimile locatorem tamdiu ius proprium neglexisse, si potuisset a locatione recedere *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 10.

Taberna amittit priorem essentiam propter ingens Augmentum ad instar rivi intrantis in Flumen, & Fluminis in Mare, aliasque similitudines *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 27.

Hoc tamen procedit quoties habens Tabernam valde copiosam emat aliud negocium eiusdem qualitatis exiguum ad effectum illam augendi; non vero quoties ab initio nullam Tabernam habens, eam emit, & auxit *tom.* 3 *decis.* 65 *num.* 28.

Quo in casu Augmentum non immutat priorem Tabernæ essentiam, sed potius illius qualitatem, & conditionem assumit *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 29.

Quod procedit etiam ad effectum hypothecæ, ut in alluvione accedente fundo, & usufructu accrescente proprietati *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 30.

Declara dummodo augmentum contingat manente re in dominio debitoris, secus si post distractionem in tertium *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 31.

Hypotheca licet deficere possit respectu Augmenti Tabernæ, non deficit tamen respectu pristini capitalis, a quo manavit Augmentum *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 32.

AURUM.

Auri ad argentum proportio fuit varia apud Romanos *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 20.

Una libra auri hodie correspondet scutis centum, & septem *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 33.

AUTHENTICA.

Auth Præterea Cod. und. vir. & uxor. videtur requirere indotationem *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 2 3 & 4.

Mulieri, quæ habet, licet indotata, sufficientem substantiam aliunde pro sui substentatione, non competit autenticæ beneficium *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 12 13 20 & 65.

Contrarium si indotata sit, vel cum parva dote non suppetente indigentiis suis quotidianis *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 14 & 21.

Authentica prædicta fundata est in ipsa inopia, ne coniux infelix mendicare cogatur *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 15 & 23.

Et hæc est communis sententia, a qua in consulendo, & iudicando non est recedendum *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 16 & 17.

An dispositio *Authent. Præterea* locum habeat quando de tempore contracti matrimonii dos fuit congrua, sed postea effecta est non congrua? *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 69.

Imperator. in Authent. de qua agitur, non prospexit Uxoribus viventibus Maritis, sed tantum illis mortuis *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 81 & 82.

Dispositio *Auth. Præterea Cod. und. vir. & uxor.* loqui videtur quando dos vel nulla, vel non congrua fuit constituta *tom.* 4 *dec.* 2 *num.* 1.

Authent. res quæ non extenditur ad fructus dotis *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 77 & 84.

Dispositio *Authent. res quæ* tanquam exorbitans recipere debet strictam interpretationem *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 79.

AVVIAMENTUM.

Avviamentum est apothecæ melioramentum ex maiori hominum concursu promanans *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 18.

AVUS.

Avus, cum Pater sit inops ad neptem dotandam tenetur *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 1.

Et tenentur Avi hæredis, non solum quia quasi obligatio Avi adstringit etiam eius hæredes, verum etiam quia bona ita affecta remanent, ut ad hæredes transeant cum onere dotandi neptes nascituras *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 23 & 4.

Authent res quæ &c. loquitur de liberis, quibus legitima debentur. Adeoque filiis vivente Avo conceptis, dos ex ipsius fideicommisso debetur *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 28.

Hæres Avi, & bonorum possessor tenetur ad dotandam neptem inopem *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 29.

Legatum ab Avo nepti relictum censetur eius tantum commodum respicere quando illa erat unica, & Avo satis cognita *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 25

Maxime quando Avus a tota hæreditate nepte exclusa filium hæredem universalem instituit *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 26.

Avus qui legat nepti dotem de propriis bonis, non de portione filii, dicitur favore neptis, non filii fecisse *tom.* 11 *decis.* 13 *num* 27.

Avus maternus in subsidium tenetur alere nepotem *tom.* 1 *dec.* 7 *num* 20.

Avus maternus cogitur alere nepotes, quandiu remanet debitor dotis *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 34.

B

BANNUM.

Bannum in Civitate Metropoli publicatum non ligat personas Loci infe-

inferioris, in quo non fuit facta publicatio *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 10.
Limita si scientiam habuerint publicationis in Metropoli factæ *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 11.
Ad hoc, ut Forensis, vel Absens dicatur verisimiliter scire Bannimenta Civitatis requiritur longa mora, & saltem unius anni *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 29.

BARBITONSOR.

Inter Artifices Barbitonsores etiam nominantur *tom.* 6 *decis.* 39 *n.* 15.
Ars Barbitonsoria, ars dives *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 16.
Barbitonsoribus operas locare diebus festis permissum est, sive potius tolleratur *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 17.

BENEFICIUM.

Beneficium introductum a legibus favore Creditorum ab ipsis impediri, neque tolli potest *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 34.
Speciale beneficium non tollitur per verba generalia statuti *tom* 6 *dec.* 5 *num.* 13 limita *n.* 92.
Beneficium, quod misericordiæ gratia præstatur, invitis etiam est tribuendum *tom.* 7 *dec.* 20 *n* 16.
Statutum filio vetat renunciare beneficio per ipsum introducto *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 34 & 35 ubi renunciatio voluntarie a filio emissa nequit patri in usufructu, & in aliis iuribus illi competentibus preiudicare.
Beneficio in alterius gratiam introducto quis nequit renunciare, & inabilis ad contrahendum non valet se habilitare per renunciationem Legi inhabilitanti *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 36.
Quilibet Legi, & iuri pro se introducto valet renunciare *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 37.
Beneficium abstinendi non competit filio quando agitur de opulenta hæreditate *tom.* 11 *decis.* 22 *num.* 61.
Beneficium in alicuius favorem concessum, non debet in illius odium retorqueri *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 62.
Beneficium excussionis, uti continens magnam æquitatem, non est de facili auferendum *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 55.
Beneficium divisionis differt ab altero excussionis *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 59.
In materia odiosa, & correctoria iuris communis ab uno ad alterum non licet inferre *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 60.
Beneficium amittitur per actum eidem beneficio contrarium *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 1.
In quasi possessione existenti non præsumitur Pontificem præiudicare voluisse, etiamsi Beneficium de facto contulerit Pontifex *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 17.

BENEFICIUM ECCLESIASTICUM

Fundator Beneficii donec consensus Ordinarii accedat, potest erectionem variare, novasque in ea conditiones apponere in præiudicium vocatorum *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 24.
Hæres, qui habeat onus erigendi beneficium, potest cum consensu Ordinarii disponere de iurepatronatus favore alterius, quam illorum, qui in Testamento a suo Auctore fuerant enunciati *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 17 & qualitates per Fundatorem appositas immutare *n.* 21 24 & 26.
Declarantur contrariæ auctoritates *n.* 27 30 & 31
Erectio Beneficii eodem modo ab hærede facta censetur, quo in Testamento sui Auctoris fuerat ordinata *tom.* 2 *decis.* 45 *num.* 8 declara *num.* 12.
Ordinarii consensus dat esse erectioni Beneficii *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 15.
Executor pro erigendo Beneficio quando possit Testatoris voluntatem alterare *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 20.
Beneficium licet sit vacatum post mor-

mortem omnium executorum, attamen cum nullus alius scriptus est hæres, dicendum est evasisse hæredem usque a principio *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 39.

Ac proinde collatum fuisse in tempus mortis executorum consolidationem ususfructus cum proprietate, quo casu cessat præsumptio quod electio fuerit restricta ad tempus restitutionis *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 40.

Renunciatio Beneficii certi in iure scripti competentis filiis primi matrimonii ob transitum matris ad secundas nuptias, non inducitur per actus æquivocos, vel per simplicem taciturnitatem *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 54.

Rectores, & Æconomi Ecclesiarum prohibentur alienare, & in emphyteusim, aut in Feudum dare propriis parentibus, & coniunctis bona ecclesiastica, & contractus rescinditur *tom.* 1 *dec.* 35 *n* 1 & 3. Limita si constet de sinceritate actus, & evidentis utilitatis Ecclesiæ *n.* 2.

Ambitus in Beneficiis &c. damnatus in *cap. per nostras de benefic.* in duobus casibus non incurritur *tom.* 6 *decis.* 39 *num.* 27.

Primus casus est si patronus supplicans pro se ipso non solum habeat iuspatronatus activum, sed etiam passivum, & de ratione *tom.* 6 *decis.* 39 *num.* 28.

Secundus est casus, quando agitur de Cappellania mere laicali, & legato Missarum, & quibus non procedit dispositio *d. cap. per nostras tom.* 6 *dec.* 39 *num* 29.

Beneficia generaliter subiiciuntur iurisdictioni Ordinarii *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 43.

Et reputantur de loco cui subiicitur beneficiarius, & ubi situm est beneficium *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 44.

Beneficia vacare dicuntur in loco, cui illa, & beneficiarius subiiciuntur, & non in loco, in quo sita sunt bona *tom.* 8 *decis.* 16 *n.* 47.

Beneficium in dubio deferendum est benemeritis ratione obligatione antidoralis *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 56.

Ac etiam ut benefactores alliciantur denuo ad beneficiendum *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 57.

Unionem beneficiorum esse odiosam unanimis est canonistarum opinio *tom* 8 *decis.* 43 *num.* 1.

Nec permittitur sine evidenti necessitate, vel utilitate *tom.* 8 *dec.* 43 *num.* 2.

Unendi beneficia simplicia minor sufficit ratio, quam unendi beneficia curata *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 3.

Pro validitate unionis non Parochianorum consensus, neque citatio requiritur, sed eorum oppositiones iustæ sunt attendendæ, quia sunt legitimi in hac materia contradictores *tom.* 8 *dec* 43 *num.* 4.

Causa unionis concludentissime probari debet neque iustificatur simplici assertione Ordinarii *tom.* 8 *dec.* 43 *num* 5.

Sibi prius acquisivisse intelligitur, qui alteri beneficii auctor existere voluit *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 29

BENEFICIUM INVENTARII.

Beneficium inventarii non tollitur ob non recte descripta mobilia, quando earum valor præcisive ab inventario apparere potest *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 20.

Per exhibitionem suppletur beneficio inventarii *t.* 10 *dec.* 38 *num.* 21

Beneficium inventarii amittitur per renunciationem etiam tacitam *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 2.

Et hæc opinio est magis communis *tom.* 10 *dec* 37 *num.* 3.

Amplia etiamsi in promissione se quis expresserit hæredem cum beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 4.

Contrariam opinionem aliqui tenent *tom.* 10 *dec.* 37 *num* 5.

Obligatio solidalis est compatibilis cum retentione, & usu beneficii in-

inventarii *t.* 10 *dec.* 37 *num.* 6.

Beneficio inventarii potest quis expresse renunciare *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 7.

Renunciatio alicui beneficio est actus magis contrarius eidem beneficio *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 8.

Obligatio ultra vires hæreditatis importat renunciationem beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 10.

Beneficio inventarii se tueri non valet qui vel libere adhivit, vel inventario simpliciter renunciavit *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 11.

Renuncians omni legum auxilio non potest iuvari beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 12.

Beneficium inventarii potest dividi *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 14. 37. 57.

Beneficium inventarii ex aliquorum Statutorum dispositione tollitur favore creditorum, non vero legatariorum *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 16.

Heres adiens hæreditatem absque beneficio inventarii, tenetur extra vires hæreditarias tam ad debita, quam ad legata, etiam iuxta dispositionem Statuti Florentini *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 18.

Per liberam aditionem hæreditatis amittitur etiam legitima per solutionem debitorum, & satisfactionem legatorum *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 20.

Renuncians etiam tacite beneficio inventarii perinde habetur, ac si illum nunquam fecisset *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 21.

Statuta, quæ auferunt beneficium inventarii habent fundamentum evitandi fraudes *tom* 10 *dec.* 37 *n.* 22.

Et hæc est ratio Statuti Florentini *tom* 10 *decis.* 37 *num.* 23.

Beneficium inventarii aufertur tam quoad creditores, quam legatarios ex aliquorum Statutorum sanctione *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 28.

Beneficium inventarii licet non prosit hæredi quoad creditores, suffragatur tamen quoad legatarios *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 36.

Hæres cum beneficio inventarii quoad legatarios non est hæres simpliciter, sed benebciatus limitate, nempe quoad legatarios *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 38.

Non potest quis esse hæres pro parte pure, & pro parte cum beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 64.

Hæres cum beneficio inventarii est verus hæres *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 68. Contra *num.* 69.

Hæres cum beneficio inventarii est hæres purus, & simplex in favorabilibus, in præiudicialibus vero habetur pro abstinente *tom.* 10 *dec.* 37 *n* 70.

Et gerit personam extranei administratoris hæreditatis *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 71.

Et hæreditas dicitur iacere, quamvis adita *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 72.

Et censetur extraneus, & non dicitur quasi contraxisse *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 73.

Et desinit esse hæres *tom.* 10 *dec.* 37. *num* 74.

Et aditio habetur quodammodo non facta *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 75.

BENEPLACITUM.

Quidquid in Beneplacito Apostolico non continetur, nullum est, & invalidum *tom.* 3 *decis.* 79 *num.* 17.

Venditio rei Ecclesiæ antequam fuerit obtentum Beneplacitum Apostolicum est nulla ex defectu formæ substantialis, solemnitatis intrinsecæ *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 36.

Contractus initus ab Ecclesia, antequam fuerit obtentum Beneplacitum Apostolicum, eius favore dicitur claudicare, & esse in implicito stati validitatis *tom.* 2. *dec.* 33 *n.* 37 Unde sola Ecclesia potest imperfectionem, aut nullitatem ipsius contractus opponere *n.* 38.

Ecclesia non potest resilire a contractu post obtentum Beneplacitum Apostolicum, licet nondum fuerit exequutum, & quamvis illud contineat conditionem, *si in evidentem utilitatem &c.* *tom.* 2 *decis.* 33 *num.* 39.

In

In contractibus Ecclesiæ, quando beneplacitum Apostolicum nondum fuit exequutum, nec data possessio, est locus additioni pretii, seu maiori oblationi *tom* 2 *decis.* 33 *num.* 40.

Beneplacitum concedens emphyteuticandi facultatem, concedit omnia naturalia, quæ habentur pro expressis in contractibus tam bonæ fidei, quam stricti iuris, & in similibus Rescriptis latissima fit interpretatio *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 25. 26.

In Contractibus Ecclesiæ post obtentum Beneplacitum Apostolicum neutri pacti est licita pœnitentia *tom* 2 *dec.* 33 *num.* 33.

In venditione Domus Ecclesiæ salvo Beneplacito Apostolico, & supervento, primus oblator si tantundem offerat, quantum secundus, est huic præferendus *tom.* 2 *decis.* 33 *num.* 35. & 41

BESTIAMINA.

Bestiamina de sui natura sunt fructifera, & considerantur ad ratione quinque *tom.* 7 *dec* 3 *n.* 25. 26.

BILANCIUM.

Societatis bilancium, & computa pecuniarum, & mercium qualiter fiant? *tom.* 11 *dec* 18 *n.* 21.

Actus approbationis Bilancii referuntur ad approbationem calculationis numericæ, non ad approbationem rerum in Bilancio suppositarum *t.* 2 *dec.* 21 *num.* 40 contra *n.* 42.

Bilancium approbatum, & ex illo Ratio reddita præsumitur, quando non fuit contradictum *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 20.

Signanter post diuturnam taciturnitatem, ex qua fortissima oritur præsumptio redditæ rationis *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 21.

BINUBA BINUBUS.

Binuba post annum luctus, totum id quod ex primi Viri facultatibus, luctativo titulo, sive in contractu sive in ultima voluntate consecuta est, reservare tenetur filiis primi matrimonii, eorumque posteris, sola interim fruendi potestate manente penes eandem usque ad obitum *tom.* 2 *decis.* 26 *n.* 1 & *dec.* 27. *num* 56.

Reservatio hæc locum habet, sive augumentum dotis a viro uxori factum, fit in eodem contractu matrimonii, sive contemporanee, sive postea *tom.* 2 *dec.* 26 *n.* 2.

Reservatio, seu amissio proprietatis Bonorum acquisitorum ex liberalitate viri, ob transitum uxoris ad secundas nuptias favore filiorum primi matrimonii non est pœna, sed favor dictorum filiorum *tom.* 2 *dec* 26 *n.* 3.

Binuba in Bonis paternis, quæ immediate ad filios, & ab eis ad ipsam perveniunt habet solum usumfructum, reservata proprietate eisdem filiis *tom* 2 *dec.* 28 *n.* 18.

Binuba in Bonis obtentis ex successione filii, qui prius alteri fratri successerat in proprietate, ipsique Binubæ prædecessit, succedit una cum aliis fratribus, & de sua rata libere disponit, tam in ususfructu, quam in proprietate *tom.* 2 *decis.* 28 *n.* 19.

Binuba itidem obtinet pleno iure absque onere reservationis ratam Bonorum emptorum ex fructibus, quos collegisset ex Bonis paternis Tutor, vel Filius primi matrimonii, cui ipsa successit *tom.* 2 *decis.* 28 *n.* 20.

Binuba indistincte tenetur ad restitutionem iocalium, secus autem dicendum de vidua *tom.* 2 *decis.* 29 *num.* 7.

Binuba non tenetur restituere Officiolum Beatæ Mariæ Virginis *tom.* 2 *dec* 29 *n.* 9.

Binuba tenetur reservare, seu restituere filiis prioris matrimoni vestes festivas, & pretiosas *tom.* 2 *dec.* 29 *num.* 10.

Binuba non tenetur restituere vestes quotidianas, aliasque res linteas ad ipsius usum destinatas uti strictius ve-

venientes nomine alimentorum *t.* 2 *dec.* 29 *num.* 11.
Binuba retinet saltem vestes lugubres viles, & quotidianas, non autem festivas, & pretiosas *tom.* 2 *dec.* 29 *num.* 13.
Item retinet lectum quotidianum *tom.* 2 *dec.* 29 *n.* 14
Binuba si transeat ad secundas nuptias intra tres menses, vel infra annum luctus an prædicta retinere possit? *tom.* 2 *dec.* 29 *n.* 15.
Binuba neglecta viri memoria, filii affectionem non servat, eisdemque principaliter iniuriam irrogat *tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 4
Binuba vellet filios primi matrimonii denudare *tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 5.
Interpretatio in dubio semper facienda est contra matrem binubam *t.* 2 *dec.* 27 *num.* 52.
Coniux binubus reservare tenetur filiis ex primo matrimonio susceptis quæcumque sibi a priori coniuge obvenerunt ex dispositione *Textus in Lege fœminæ Cod. de secund. Nuptiis tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 11.
Proprietas bonorum primæ Uxoris non reservatur filiis tamquam hæredibus, cum ad hoc beneficium admittantur tametsi non sint hæredes, nam debentur ex diverso iure & in compensationem iniuriæ, quam ex patri binubatu recipiunt *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 34. 35. & 39.
Verba generalia, seu universalia reformationis recipiunt interpretationem a Legibus magis specialiter pœnam binubo parenti infligentibus in favorem filiorum *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 46.
Mulier nubens secundo viro binubo & filiorum onerato non præsumitur voluisse huic assignare dotem ultra summam primo viro assignatam *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 41.
Quod mulier in secundis nuptiis maiorem voluerit constituere dotem requiritur concludens probatio mutationis voluntatis in eadem mulie-re, & efficaces coniecturæ. Quæ circumstantiæ & coniecturæ Iudicis arbitrio relinquuntur *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 42. & 43.

BONA.

Bona subsunt iurisdictioni illius, in cuius sunt sita *tom.* 11 *dec* 6 *n.* 65.
In successione respectus habetur ad bona, non ad personas *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 66.
Lex loci inferioris de bonis sibi subiectis disponentis, in nihilo offendit Legem Civitatis superioris *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 67.
Sicuti bona immobilia deferuntur iuxta Statutum loci in quo sita sunt, ita etiam mobilia in abstracto regulariter veniunt deferenda iuxta Statutum loci cui subest persona defuncti *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 2.
Bona *spectare debentia* illa dici nequeunt, quorum acquisitio est omnino incerta, & eventualis *tom.* 7 *decis.* 48 *num.* 5.
Dicuntur tamen *spectare debentia ea*, in quibus successio debita est ab intestato tam ex iure communi, quam municipali *tom.* 7 *dec.* 48 *num.* 6.
Secus si successio non deberetur nisi post mortem aliorum qui antea succederent *tom.* 7 *dec.* 48 *num.* 7.
Dispositio Statuti trahi non potest ad Bona sita extra Territorium Statuentium, nisi quatenus constet Testatorem ita voluisse *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 29.
Bona ex destinatione patrisfamilias annexa predio reputantur in loco prædii etiamsi essent realiter separata *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 37.
Bona feudo annexa ex Statuto, vel consuetudine feudalia reputantur *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 38.
Statutum Florentinum non operatur quoad bona existentia extra Statum Florentiæ *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 88.
Bonorum descriptio permissa est ab habentibus in illis interesse *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 9.
Generalis consuetudo, quod hæres possit

possit confuse bona describere non admittitur *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 10.
Imo nec specialis consuetudo Civitatis *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 11.
Declara, quod consuetudo iuvare possit quando agitur de solemnitatibus extrinsecis secus in substantialibus *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 12.
Sub hipotheca generali bonorum & iurium futurorum comprehenduntur bona, quæ in futurum acquiruntur a debitore, & transeunt in cessionarium creditoris *tom.* 6 *dec.* 61 *num.* 13.
Bona in vita ab uxore alienata in eius hæreditate non comprehenduntur, quæ potest ad libitum alienare, & donare, cum viventis nulla sit hæreditas *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 3.
Bona stabilia ex titulo lucrativo non possunt in hoc statu transferri in forenses *tom.* 5 *decis.* 12 *num.* 1.
Cessat quando bona permutata sunt eiusdem valoris *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 32. 33.
Dotalia, & extradotalia sunt diversi generis, & tamquam diversa in muliere considerantur *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 90.
In dubio bona extradotalia præsumuntur *tom* 8 *dec.* 10 *num.* 91.
Mulier agere valet ad bona alienata, quando in bonis mariti non habet relevationem *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 32.
Bona mariti, apud hæredes existentia excutere tenetur, & quæ apud tertios reperiuntur *tom.* 8 *dec.* 14. *num.* 33 & 34 ac etiam apud correos, & obligatos insolidum ibid.
Relevatione non dicitur destituta si adsunt bona mariti apud hæredes vel tertios possessores *tom.* 8 *decis.* 14 *num.* 35.
Bona ex pacto, & consuetudine alienabilia æri alieno dicuntur obnoxia *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 37.
Dominium partis reservatæ libere residet apud donantem *tom.* 6 *decis.* 30 *n.* 13.
Si dominium bonorum reservatorum non adesset penes donantem, in eis non succederent hæredes intestati *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 14.
Ab omnibus Scribentibus & Tribunalibus reiicitur *Thesaur. in d. dec.* 97. & amplectitur *Sent. Franchi in dec.* 45. & *decis* 600. *tom.* 6 *decis.* 30. *num.* 15.
Bona sua appellantur illa, de quibus disponendi quis habet facultatem *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 64.
Bona materna ad filios pertinent *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 2.
Bona inæstimata in dotem data remanent in hæreditate matris, nec patris hæredes ad eorum restitutionem tenentur *tom* 6 *dec.* 57 *n.* 3.
Bona futura, cum non sint adhuc acquisita, non possunt loco circumscribi *tom.* 2 *decis* 6 *n.* 16.
Ad recuperanda Bona familiæ in extraneum translata affectio haberi solet *tom.* 2 *decis.* 6 *num.* 39.
Homines abhorrent, ipsis viventibus, eorum substantias per acta publica reportari *tom* 2 *dec.* 6 *num.* 48.
Bonorum fit distinctio a Testatoribus ne decedant pro parte testati, & pro parte intestati *tom.* 2 *dec.* 23. *num.* 13.
Bona mediate quesita ex substantia patris non cadunt sub censura *L. fœminæ Cod. de secund. nupt. tom.* 2 *dec* 28 *num.* 17.
Bona assignata in Patrimonium Clerici Beneficii naturam sortiuntur, & gaudent privilegiis concessis Bonis Ecclesiæ, *tom.* 5 *dec* 33 *n* 27.
Florentiæ viget observantia, ut etiam Clerici compareant in Iudiciis incorporationis, & venditionis bonorum factæ a Fisco. Declaratur hæc praxis procedere in Clericis sponte comparentibus, & in citationibus excitatoriis, non vero in præceptivis, & arctativis *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 28. 29. 30.
Bona transeunt in Clericos, & Ecclesiam cum onere illis impresso *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 39.

Quam-

Quamvis de iure Divino, & humano immunitate gaudeant *tom.* 5. *dec.* 41 *num.* 40.
In bonis nostris rem habere dicimus quoties possidentes exceptionem committentes actionem habemus ad recuperandum *tom.* 10 *decis.* 15. *num.* 10.
In bonis nostris esse videntur, quæ bona fide possidentur actiones, petitiones, & persequutiones *tom.* 10. *dec.* 15 *num.* 11.
In dubio pro libertate bonorum est respondendum *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 27 & *dec.* 40 *num.* 12 & *n.* 87.
Bona donata nullo pacto reverti debent ad Donantem, sed remanent sine gravamine ubi descendentes deficiunt *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 31. & 32.
Bona reservata a donante an ad eius hæredes, aut ad donatarium transire debeant, distinguendum est, aut donator sibi reservavit facultatem disponendi de certa summa in donatione comprehensa, & tunc nisi de ea disponat in ea succedit donatarius, aut reservavit aliquid, de quo disponere possit, & transit ad hæredes, & secundum distinctionem auctoritates contrariæ declarantur *tom.* 7 *decis.* 49 *num.* 19. 20. 21.
Si vero ab opinione donantis donatio tollatur, itaut ex circumstantiis appareat ipsius voluntas non relinquendi bona reservata donatario, semper ad hæredes transire debent *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 22. 23.
Simplex Proprietarius bonorum nequit bona alienare *tom.* 11 *decis.* 42. *num.* 13.
Bona quæ sunt in manibus Economi dicuntur in potestate Curiæ, ac propterea sunt exposita requisitioni cuiuscumque Creditoris *tom.* 5. *dec.* 48 *n.* 28.
Libri decimarum probant existentiam Bonorum penes eum, in cuius faciem descripti sunt *tom.* 5 *dec.* 48. *num.* 38.
Nemo præsumitur immissionem petere voluisse in Bonis quæ possidebat *tom.* 5 *dec* 48. *n.* 41.
Pro satisfactione annui legati non debent bona stabilia alienari, quando totum patrimonium in præiudicium filiorum, & descendentium corroderetur *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 21.
Bona non possunt in familia conservari quando ex eis legata solvenda sint *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 24.
Agens ad bona tanquam ad se ipsum spectantia debet probare, quæ & quanta sint per confinium designationem *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 7.
Præcipue si generica demonstratio aliis bonis possit æque convenire *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 8.
Tenuta fieri nequit nisi in iis bonis quæ sunt Defuncti tempore mortis ipsius *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 27.
Ad hoc ut dici valeat bona esse in hæreditate, requiritur ut nullus ea interim possederit *tom.* 10. *dec.* 15 *num.* 30.
Ex interpellatione facta Cedenti ad indicandum Bona probatur ipsorum deficientia *tom.* 4 *decis.* 17. *num.* 23.
Per Legem Æstimi promulgatam anno 1635. cavetur, quod Bona detenta sub nomine alterius in Æstimo sint obnoxia obligationibus eorum, sub quorum nomine sunt accensa *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 19.
Administrator Bonorum præsumitur quod expensas in fundo meliorando fecerit cum pecunia domini *t.* 1 *dec.* 31 *num.* 8.
Lex Decimarum imponit pœnam emptori non describenti ad decimam bona empta, ut subiaceant obbligationibus futuris venditoris *tom.* 12 *dec.* 8 *n.* 13.
Bona non dicuntur propria alicuius nisi deducto ære alieno *tom.* 12. *decis.* 13 *num.* 2.
In bonis quæ per saltum modo uni, modo alteri ex descendentibus deferuntur, successio refertur ad frui-

tionem unius ex illis pro eius vita, proprietas vero manet apud alios *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 48.

Allegari nequit statuti dispositio, ubi bona sita sunt in diverso territorio *tom.* 12 *dec.* 46 *num.* 18.

Bona Pupillorum vendi absque calore hastæ nequeunt, sicuti pignora conventionalia &c. *tom.* 11 *decis.* 31 *num.* 15.

Maxime si subhastatio iam fuerat incoata *tom.* 11 *dec.* 31 *num.* 16.

Venditio bonorum Pupillorum ad instar alienationum bonorum cessantium retractari non possunt *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 64.

Statutum Florentinum *lib.* 2. *rub.* 57 quid requirat circa electionem Peritorum in venditione bonorum debitoris eiusque ratio *tom.* 5 *dec.* 44 *n.* 1. 4.

Mensuratio terrarum facienda est iuxta stylum Loci celebrati contractus non autem ubi Bona sunt sita *tom.* 4 *decis.* 11 *num.* 16.

Contrarium nonnulli sentiunt præcipue quando unus ex Contrahentibus commoratur in loco, ubi bona sunt posita *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 17.

Valor bonorum probatus non remanet ex nova bonorum venditorum æstimatione post longum temporis intervallum ob possibilem eorumdem status, ac pretii variationem *tom.* 4 *dec.* 71 *num.* 18.

Valor bonorum stabilium probatur ex fructibus *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 11 & *tom.* 2 *dec.* 48 *num.* 8.

Ad probandum valorem bonorum stabilium ex fructibus non est habenda ratio fructuum unius tantum anni, sed fructuum plurium annorum detractis necessariis expensis *t.* 1 *dec.* 19 *n.* 12.

Ad probandum valorem bonorum stabilium ex fructibus computandi sunt redditus trium annorum proximiorum, nempe anni ante venditionem contractus, & anni subsequentis *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 19.

Valor bonorum melius desumitur ex relatione Peritorum quam ex testibus *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 15.

Bona fiunt maioris æstimationis per accretionem aliorum bonorum Vicinorum *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 17.

Aeris salubritas, amenitas loci, Urbis propinquitas, ius aucupandi, venandi &c. æstimantur, & in fructu considerari solent *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 37.

Quando æstimatio bonorum facta est pro eorum valore non mutatur de specie in quantitatem *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 5.

Subhastatio in alienatione spontanea bonorum Ecclesiæ Universitatis minorum &c. an dicatur necessaria aut voluntaria? *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 40.

Bona filii licet eius propria dicantur ratione dominii, recte tamen dicuntur bona paterna, vel materna secundum lineam ex qua devenerunt *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 35.

Pater si habeat usumfructum, seu commoditatem est legitimus administrator omnium Bonorum filii *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 65.

Pater administrans Bona filii cogi non potest ad faciendum solemne Inventarium aut ad reddendam rationem *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 20. & solum de dolo tenetur *num.* 21

Ut Patri non quæratur usus fructus in bonis filii sufficit tacita voluntas Testatoris, quæ ex coniecturis, seu præsumptionibus colligatur *tom.* 1. *dec.* 2. *n.* 27.

Filiis familias relinqui possunt Bona cum conditione ne Patri quæratur ususfructus *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 26.

Bona assignata pro dote Cappellaniæ a Patre erectæ ad hoc ut filius sacros Ordines susciperet, utpote non alienabilia, nec ad filii hæredes transmissibilia in legitimam non imputantur *tom.* 2 *decis.* 22 *num.* 18.

Hypotheca solum competit in Bonis eorum administratorum, qui vel rebus publicis præsunt, vel iis quorum

rum

rum, defensi speciali quadam ratione, ad Reipublicæ protectionem pertinent *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 34.

Non vero in bonis simplicium administratorum *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 36.

Inter bona publica Civitatum quædam publico addicta sunt, quædam communia sed ad particulares usus destinata *tom* 7 *dec.* 19 *n.* 21.

De Bonis pro indiviso possessis, si unus ex Condominis partem suam alienaverit, censetur facta inter eos formalis divisio, qua stante pars altera a condominio libera permansit *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 17.

Bona possideri dicuntur etiam sub nomine sociorum, & possidentium pro indiviso *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 20

Bona hypothecæ nomine obligata, obligata intelliguntur inter socios tantum *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 31.

Bona socialia non dicuntur socii propria antequam divisio facta sit, & æs alienum persolutum *tom.* 3 *dec.* 58. *n.* 2.

Ac propterea sub hypotheca ad favorem extranei Creditoris non venit nisi ea portio, quæ socio spectabat post completam divisionem *tom.* 3. *dec.* 58 *n.* 3.

In contrahentium potestate est quomodo mensuræ sint faciendæ *tom.* 4 *decis.* 11 *num.* 18.

Societatis Administratori non licet bona propria sociorum hypothecare *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 7.

Statutum *rubr.* 97. loquitur de exigente ex mandato alterius, adeoque stricte interpretandum est *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 8.

Sociis inconsultis non possunt alienari Bona immobilia societatis, nec mobilia, quæ venalia non sint *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 25.

Qui non potest alienare, nec potest hypothecare *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 26.

Bona etiam propria Sociorum obligata remanent quoties eadem expresse obligarunt *tom.* 4 *dec.* 13 *n* 47.

Statutum Florentinum *rubr.* 97. suum operatur effectum in bonis communibus *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 53.

Bona socii diversarum negociationum obstringuntur obligationibus singulorum *tom* 4 *dec.* 13 *n.* 55.

Bona destinata a Fratribus pro solutione debiti communis Patrimonii non possunt ab uno ex ipsis, aliis obligare *tom.* 4 *dec* 38 *num.* 45.

Bona pro assecuratione debiti considerari possunt tamquam sequestrata *tom.* 8 *dec.* 23 *num* 20.

Creditores admittuntur dumtaxat ad bona sui debitoris *tom.* 10 *dec.* 8. *num.* 4.

Bona aliena, quamvis apud debitorem reperiantur, non remanent creditoribus obligata *tom* 10 *dec* 8 *n.* 5.

Bona fideicommissaria dicuntur bona aliena *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 4.

Nec veniunt appellatione bonorum gravati *tom.* 10 *dec* 15 *num* 5.

Hypotheca est exercibilis etiam super bonis a debitore quæsitis post contractam obligationem *tom.* 11, *dec.* 41 *num.* 4.

Pro adimplemento personalis obligationis possunt pulsari bona debitoris, quatenus penes eum, vel illius successorem universalem existant, non si in tertium transierint *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 73.

Stat. Florent. Rubr. 10. lib. 3. de credit. cessant. mandat. quoscumque Creditores tam Hypothecarios, quam non, satisfieri de bonis cessantium per æs, & libram *tom.* 12. *dec.* 2 *num.* 1.

Verba *de bonis dictorum cessantium*, intelligenda sunt tantum de bonis, quæ erant decocti tempore decoctionis *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 2 & 22.

Ad hoc enim ut bona dicantur avulsa a patrimonio Debitoris, requiritur Iudicis adiudicatio cum præcedenti æstimatione, & citatione Partium *tom.* 4 *dec.* 31 *num.* 5.

Vigore Statuti Mercantiæ *rubr.* 10 *lib.* 3 *de cessant.* Creditores omnes, aliquibus exceptis æqualiter veniunt

in tributum super bonis communis Debitoris decocti *tom.* 4 *decis.* 68 *num.* 1.

Et invalida est quæcumque bonorum immobilium alienatio facta intra quatuor menses ante decoctionem *tom* 4 *dec.* 68 *num.* 2.

Creditor iure creditoris vendens saltem ad prætii restitutionem re evicta tenetur, etiamsi de evictione non teneatur, alias nemo sub hasta emeret *tom.* 6 *dec.* 13 *n.* 12 & 13 cum præiudicio Commercii *num.* 14.

Prudentis Iudicis est, ut bona vendantur sub hasta cum debita cautione iniungendo Creditoribus obligationem fideiussionis, iuxta stilum Supremorum Tribunalium *tom* 6 *dec.* 13 *num.* 18. quæ consuetudo æquissima vocatur *num.* 20 maxime si ageretur de concursu credditorum, ubi timeri possent alii creditores anteriores, sicut etiam in casu hæredis beneficiati, *num.* 21. quibus casibus creditoribus dolendum si malum elegerint debitorem *n.* 22. ibidem *n.* 28 ubi in hac materia æquitas servanda est, *num.* 18.

Bona quæ in fraudem Creditorum alienata sunt ab illis, recuperari possunt Edicto Prætoris *tom.* 4 *dec.* 38. *num.* 3.

Bona patrui in defectu bonorum Nepotis obligata, Nepote decoctore mortuo, sustinere debent hypothecam *tom.* 5 *dec.* 50. *num* 2.

Bona fœneratorum pro usuris restituendis licet a iure non hypothecata hypotheca fruuntur *tom.* 6 *dec.* 1 *num* 13.

Opinio quod bona furis sint pro restitutione, seu damnis hypothecata, communiter reprobatur *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 49. 50. & 51.

Bona cessantium, & fugitivorum dividuntur inter Creditores per solidum, & libram, & si Forenses recusarent concurrere, eo casu Forensibus debet reddi ius, & iustitia secundum Ius Commune *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 6.

BONA ALLODIALIA, ET EMPHYTEUTICA.

Bona universitatis absque absensu Principis alienari nequeunt *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 82.

Bona sine personis alienari non possunt *t.* 2 *dec.* 3 *n.* 25.

Bona emphyteutica de directo Ecclesiæ dominio possunt alienari *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 2.

Ex quibus excludatur appodiatitia bonorum qualitas? *tom.* 5 *dec.* 52 *num* 48.

Bona allodialia sub generali obligatione continentur *tom.* 6 *dec* 56 *num.* 62.

Bona allodialia considerantur uti libera, & hæreditaria *tom.* 6 *dec.* 61 *n.* 14.

Lex anni 1769. 2. Martii tollit vinculum bonis emphyteuticis *tom.* 6 *dec.* 61 *n* 15.

Bona Ecclesiæ in emphyteusim concessa non evadunt allodialia, nisi ad effectum de illis disponendi etiam in præiudicium compræhensorum, durante tantum emphyteusis tempore *tom.* 3 *dec.* 79 *num.* 7 & 8.

Ex consuetudine alienandi bona livellaria Ecclesiæ deduci nequit facultas eadem hypothecandi in præiudicium ipsius Ecclesiæ *tom.* 3 *dec.* 79 *num* 12 & 14.

Bona Fideicommissi, vel Commendæ in generali obligatione compræhensa, alienari non possunt, nisi deficientibus bonis liberis *tom.* 3 *dec.* 79 *num.* 19.

Idque procedit in bonis Feudalibus, vel in emphyteuticis, licet per consuetudinem alienari, & hypothecari possint *tom.* 3 *decis.* 79 *num* 20.

Bona feudalia dicuntur ea omnia, quæ ex destinatione domini sunt annexa feudo *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 26.

Et ea quæ compræhenduntur sub guberno

berno, & iurisdictione feudali *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 27.

Bona emphyteutica, & melioramenta veniunt sub hypotheca expressa bonorum præsentium, & futurorum *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 18.

Bona emphyteutica, ut retineri possint finita linea titulo hypothecarum in ipsis impositarum, probare oportet infixionem earumdem, & continuationem, non obstante extinctione vocatorum, & ipsam devolutionem *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 49.

Bona emphyteutica redduntur alienabilia & per consuetudinem, & per Legem Cæsaream *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 50.

Hypotheca infigitur in bonis emphyteuticis, & fundatur in alienabilitate eorumdem bonorum, alienabilitas nascitur a consuetudine *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 51.

Valet consuetudo alienandi bona emphyteutica in præiudicium comprehensorum *tom.* 8 *dec.* 7 *num.* 3.

Mensæ Fæsulanæ consuetudo alienandi bona emphyteutica per totum actuum, & instrumentorum inspectione probatur *tom.* 8 *dec.* 7. *num.* 4.

Stante consuetudine alienandi bona emphytheutica alienari valide possunt in præiudicium vocatorum *tom.* 8 *dec.* 7 *n.* 8.

Quamvis primus acquirens eadem bona fideicommissi subiecerit *tom.* 8 *decis.* 7 *n.* 9.

In emphyteusi ex consuetudine alienabili simul stare potest libertas alienandi, & quod bona sint fideicommisso subiecta *tom.* 8 *dec.* 7 *num.* 10.

Quasi vocatis per fideicommissum ius fuerit quæsitum sub ea conditione. si descendentes non alienent *tom.* 8 *dec.* 7 *n.* 11.

In bonis emphyteuticis alienabilibus cessat ius comprehensorum, qui intelliguntur vocati tantum si alienatio non sequatur *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 1 & 19. ubi tam per vivos quam per ultimam voluntatem.

Instrumenta plura alienationum probant consuetudinem alienandi bona emphyteutica Mensæ Archiepiscopalis Pisarum, etiamsi tenori investituræ repugnet; eo magis quando consuetudo canonizzata fuit per sententiam *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 2 & 3. absque autem dubio si accedat depositio Officialium eiusdem Mensæ *num.* 4.

Si bona emphyteutica sunt apta venire sub expressa hypotheca veniunt etiam sub tacita *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 67.

Bona emphyteutica Mensæ Archiepiscopalis Pisarum veteri consuetudine alienari possunt *tom.* 6 *decis.* 57 *num.* 1. 17. 18.

In bonis emphyteuticis in dotem datis nullum habet lucrum maritus, uxore premortua, sed devolvuntur Domino directo *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 7.

Maritus recipiens a Domino directo investituram fundi emphyteutici inæstimati in dotem dati, mortua Uxore retinere potest, donec ipse vivit ratione lucri dotalis *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 8.

Verba *senza pregiudizio* excludunt animum alienandi, & de ratione præservant iura, itaut alias soluto matrimonio per mortem viri non daretur regressus ad bona alienata *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 9. 10. 11.

Ex laudemii solutione infertur, quod dos sit æstimata *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 12 contra *n.* 13. quia laudemium debetur etiam in dote inestimata quod cum agitur de aggregatione novarum personarum semper est solvendum *n.* 12.

Lex anni 1769. 2. Martii, quæ reducit bona emphyteutica ad instar allodialium regulari debet eorum successio iuxta gradus proximitatis, idque etiam ad effectum successionum legalium *tom.* 6 *dec.* 62 *num.* 1.

M 3

1. 2. & 3.

Conciliatur dicta Lex cum istructione data Notariis *tom. 6 dec. 62 n. 4 5.*

Legitima detrahitur etiam ex bonis emphyteuticis alienabilibus *tom. 6 dec. 21 num. 32.*

Sub universali institutione veniunt bona emphytheutica alienabilia *t. 6 dec. 21 num. 40.*

Bona emphyteutica, & feudalia, annuente Domino directo possunt ex consuetudine alienari, nulla habita vocatorum ratione. Quæ consuetudo viget Florentiæ *tom. 6 dec. 56 num. 3 & 9* & Pisis *num. 10* Amplia etiamsi emphyteusis sit ex pacto, & providentia *num. 4.*

Consensus Domini directi pro alienatione bonorum emphyteuticorum ex consuetudine alienabilium requiritur tantum pro interesse ejusdem Domini directi *tom. 6 dec. 56 num. 26 & 33.*

Bona feudalia, vel emphyteutica alienabilia cadere possunt sub hypotheca *tom 6 dec. 56 num 30.*

Pro alienatione emphytheusis favore dotis supervenire potest, consensus Domini etiam defuncto alienante *tom. 6 dec. 56 num 39* contra *num. 40.*

Assensus pro alienatione emphyteusis ex consuetudine alienabilis non dicitur casualis conditio, sed actus iustitiæ *tom. 6 dec. 56 n. 41.*

Alienatio bonorum emphyteuticorum ex causa dotis, quoties alia bona deficiant dicitur necessaria *tom. 6 dec. 56 num. 47.*

BONA FIDEICOMMISSARIA.

Bona fideicommisso subiecta sunt in vero dominio Fideicommissarii *tom. 10 dec. 15 num. 44.*

Secus vero ante restitutionem fideideicommissi *tom. 10 dec. 15 n. 45.*

Bona fideicommissaria censeri debent de hæreditate Gravantis *tom. 10 dec. 15 num. 24.*

Enumerantur illa, quæ veniunt sub nomine bonorum in naturali significatu *tom. 10 dec. 15 num. 21 & num seqq.*

Ubi factus est locus restitutioni, bona fideicommissaria nullo modo dici possunt de hæreditate gravati *tom. 10 dec. 15 num. 25.*

Nec possunt amplius dici bona defuncti post eius mortem *tom. 10 dec. 15 n. 26.*

Bona fideicommissaria a Patre possessa sunt hypothecata pro dote filiæ promissa *t. 11 dec. 41 num. 2.*

Quamvis fideicommissum fuerit inducta a transversali, & dos fuerit promissa ante latam legem anni 1747 *tom. 11 dec. 41 num. 3.*

Bona fideicommissa solum pro sorte dotis alienari possunt in subsidium *t. 10 dec. 15 num. 47.*

Bona fideicommissaria alienari possunt pro dote si bona libera non adsint & probetur ea non sufficere *tom. 10 dec. 15 num. 50 & n. 63.*

Mulier agens pro dote contra bona fideicommissaria tenetur probare deficientiam bonorum liberorum *tom 10 dec. 15 num 54.*

Amplia, ut hoc procedat etsi in hanc causam alienata fuerint & Fideicommissarius agat contra Alienatarium *tom 10 dec 15 n. 55.*

Bona fideicommisso subiecta transeunt in vocatos cum onere dotandi fœminas, perinde ac si essent pro earum dotibus specialiter hypothecata *t. 10 dec. 15 n. 69.*

Ad hoc ut ex bonis fideicommissi dotem consequi fœmina valeat requiritur copulativus concursus utriusque extremi, *a quo, & ad quem* nempe quod eiusmodi bona ab ascendente proveniant, & quod possideantur a persona ad dotandum obligata *tom 6 dec. 64 n. 2.*

Ut sit locus alienationi bonorum fideicommissariorum pro dotis restitutione sufficit quod bona libera sint debitis intricata *tom. 2 dec. 41 num. 2* cum Mulier non teneatur magnas expensas facere pro viri

ri

ri patrimonio depurando *num*. 3.
Quando bona fideicommissaria in mulierem pro restitutione dotis transierunt spectat ad fideicommissum probare existentiam bonorum liberorum *tom*. 2 *dec*. 41 *n*. 4.
Bona fideicommissaria alienari possunt pro solvendis debitis Testatoris *tom*. 5 *decis*. 20 *num*. 10.
Limita quando fuit prohibita alienatio etiam ex causa necessaria *tom*. 5 *decis*. 20 *num*. 11.
Iudicis est non hæredis deliberare an bona fideicommissaria alienanda sint pro ære alieno Testatoriis solvendo, vel ad interesse pecunia accipienda *tom*. 5 *dec*. 20 *n*. 47.
Ius prælationis super bonis fideicommissi non est proponibile nisi alienandi prohibitio fuerit a Principe, vel Lege sublata *tom*. 11 *dec*. 45 *num*. 5.
Bona fideicommisso a Patre subiecta non possunt filio alienari, vel obligari, qui Uxorem duxit post mortem Patris *tom*. 10 *dec*. 15 *n*. 76.
Bona ex fideicommisso legitime distracta efficiuntur libera, & ad fideicommissum nunquam revertuntur *tom*. 4 *dec*. 70 *n*. 1.
Bona possessa ab hæredibus in loco in quo erant Fideicommissa, præsumuntur eadem, nisi doceatur de alio titulo. Maxime si illis conveniant eadem vocabula, & confinia *tom*. 5 *dec*. 3 *n*. 3 & 4.
In hæreditate remanere possunt etiam bona aliena. Huius generis sunt Fideicommissaria, & ea in quibus competit sola retentio *tom* 5 *dec*. 3 *num*. 32.
Testatoris bona dicuntur, quæ tempore testamenti erant in eius domo. Limita in Fideicommissis in quibus ius Testatoris morte estinguitur *tom* 5 *dec*. 3 *n*. 37 & 40.
Bona quæ Testator voluit existere penes vocatos non desinunt esse apud eos, si Pater habeat usumfructum in eis a filio possessis *tom*. 1 *dec*. 2 *num*. 50.
Ad agnoscendum, an bona sint Fideicommissaria, vel libera attenditur declaratio hæredis *tom*. 2 *dec*. 41 *num*. 11.
Bona subrogata remanent iisdem vinculis addicta quibus originaria subiecta erant *tom*. 8 *dec*. 19 *n* 28.
Bona a gravato pro Fideicommisso acquisita veniunt in fideicommissi restitutione *tom*. 8 *dec* 20 *num*. 6.
Bona fideicommissa, ex vi subrogationis fiunt libera quasi nunquam hæreditaria fuissent *tom*. 8 *dec*. 20 *num*. 33.
Bona donata, quæ stare debent subiecta fideicommisso illius, naturam assumunt *tom*. 7 *dec* 12 *n*. 37.
Alienatio bonorum fideicommissariorum substinetur facta a gravato pro detractionibus ei competentibus *tom*. 2 *dec*. 38 *num*. 22 declara *num*. 24.
Hæres gravatus potest absque solemnitatibus detrahere a fideicommisso tot bona quæ æquivaleant suo credito dummodo bona fide faciat *tom*. 2 *dec*. 41 *num*. 17.
Gravatus non alienare bona sed ea conservare successoribus fideicommisso non tenetur *tom*. 2 *dec*. 54 *num*. 6.
Pro necessaria alienatione bonorum fideicommissariorum non requiritur citatio fideicommissarii *tom*. 2 *dec*. 41 *n*. 15 precipue quando a Testatore data fuerit facultas ex causa doris alienandi *num*. 16.
Quando prohibita est alienatio bonorum, prohibita etiam intelligitur constitutio ususfructus *tom*. 1 *dec*. 2 *n*. 32 declara *num*. 38.
Ex discretivo loquendi modo eruitur voluntas hæredis non subiiciendi bona fideicommissi in caussam augumenti *tom*. 11 *dec*. 20 *num*. 5.
Ubi bona a Testatore relicta pro erectione Commendæ non sufficiunt, poni possunt ad multiplicum *tom*. 11 *dec*. 20 *n*. 32.

Pos-

Possessor malæ fidei consideratur tanquam simplex administrator bonorum fideicommissariorum *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 7.

BONA FIDES.

Titulus cui ius resistit non prebet bonam fidem *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 11.
Vel saltem cum reducitur ad non titulum illam resolvit usque ab initio *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 12.
Stante iuris resistentia non quælibet dubietas sufficit pro inducenda bona fide, sed ea tantum, quæ adeo est obscura, ut prudentissimos etiam falleret *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 16.
Bona fides inter mercatores servari debet *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 32.
Inter mercatores bona fides semper debet exuberare *tom.* 1 *decis.* 16 *num.* 19.
Felicitati commercii nautici maxime prospicitur, si bona fides, ac sinceritas in negociis exercendis observetur *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 74.
Bona fides oritur etiam ex causis iniuxtis *tom.* 12 *dec.* 1. *n.* 23.
Bona fides inspicitur tempore contractus *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 26.
Ratio Statuti Mercantiæ est bona fides in mercatura necessaria *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 5.
Bonæ fidei congruit, ut res decocti æque partiantur *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 6.
Si agatur de bona fide servanda de cavendis creditoribus non adeo inhærendum est Statuti verbo *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 21.
Nihil enim est humanæ societati tam contrarium, quam dolus, & fraus, cuius præstatio non ab Aquilio Ciceronis Collega, sed ab ipsa natura videtur descendere *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 75.
Præsumptio bonæ fidei ex lapsu 30 annorum non est iuris, nec de iure *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 50.
Bonæ fidei recognitio efficit, ut per vim declarativam, non autem retrotractivam veræ personæ non fictæ actio nascatur *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 34.
Moræ purgationis locus est ob bonam fidem *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 11.
Bona fides excusat a mora *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 14.
Transactio inita bona fide afficit omnes successores etiam ex propria persona venientes *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 1.
Bona fides in Emente, seu alio titulo acquirente præsumitur *tom.* 3 *dec.* 52 *num.* 1.
Bona fides requiritur etiam in alienatione ex causa a Testatore permissa *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 40.
Amplia etiamsi esset data facultas libere alienandi *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 41.
Secus autem concurrente mala fide ob quam tales alienationes non substinentur *tom* 5 *dec* 20 *n.* 42.
Maxime non ad effectum caducitatis a toto, sed ad vindicandam a tertio rem alienatam *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 43 & 48.
In materiis usurariis bona fides non attenditur *tom.* 3 *dec* 42 *n.* 4 & 6.
Bona fides præsumitur in emente seu alio titulo acquirente *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 1.
Bona fides ab hærede allegari non potest, qui visa descriptione Inventarii, res hæreditarias, aut consumit, aut in proprios usus convertit *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 115.
Ex solutione interesse per multos annos continuata insurgit bona fides in exigente, & transfertur in debitorem onus probandi nullam adfuisse implicandi occasionem talem præcipue, quæ redderet quinque pro centenario *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 51.
Bona fides, vel media, excusat a restitutione fructuum ante motam litem perceptorum *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 72.
Ad hunc effectum non requiritur ti-

titulus, sed sufficit qualis occasio possidendi etiam colorata *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 73.

Quando nulla suspicio usuræ considerari potest, bona fides, & ignorantia Creditoris excusat ab onere restituendi, seu imputandi fructus *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 93.

Possessio unita bonæ fidei quoad fructuum perceptionem æquiparatur dominio *tom.* 5 *dec.* 40 *num.* 11.

Bona fides pro restitutione fructuum considerari debet an a facti, vel a iuris errore procedat *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 36.

Bona, vel mala fides pro restitutione fructuum attenditur quando fructus petuntur accessorie ad rem, secus si petantur tanquam sors principalis, quia tunc debentur etiam ante motam litem *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 39 40 41 & 42.

Bona fides non excusat a restitutione fructuum ante motam litem perceptorum, quando petuntur principaliter, & tanquam sors, ut in annuis legatis, & præstationibus *tom.* 6 *decis.* 35 *num.* 19.

Prout non excusat quando fuerunt investiti, & eis mediantibus auctum patrimonium possidentis *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 20.

Bona fides, quæ liberat a restitutione non liberat ab imputatione in proprium creditum *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 21 & 23.

Imputatio minus dura est, quam restitutio *tom* 6 *dec.* 35 *n.* 22.

Contra quod bona fides excuset etiam ab imputatione *tom.* 6 *decis.* 35 *num.* 24.

Declaratur hæc secunda opinio solum procedere in fructibus civilibus pecuniæ a debitore persolutis, non in naturalibus perceptis a possessore Domino ignorante, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 35 *n* 25.

Vel in casu, quo contractus resolvatur ex nunc, non ex tunc *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 26.

Vel quando possessor ultra bonam fidem habet etiam titulum *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 27.

Et quidem iustum, & aptum ad dominium transferendum *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 28

Secus si titulus deficiat, vel sit nullus ob legis resistentiam *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 29.

Auctoritates contrariæ reprobantur *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 30.

Bona fides ab usuris non excusat, nec reddit licitos fructus indebite perceptos *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 31 & 33

Limita quoad effectus pœnales, & pœnæ speciem habentes *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 34.

Bona fides contrahentis cum filio familias inducit in dicto filio naturalem obligationem *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 76 declara ut *num.* 77.

Qui contrahit cum filio familias, conscius ipsius qualitatis, dicitur in mala fide *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 78.

Filii nati, vel concepti in matrimonio putativo dicuntur legitimi stante bona fide parentum *tom.* 6 *dec.* 18 *num.* 2.

Amplia etiamsi supervenerit notitia impedimenti, vel successiva declaratio nullitatis matrimonii *tom.* 6 *decis.* 18 *num.* 3.

Item amplia etiam ad effectum succedendi in maioratibus, & primogenituris, ad quas vocati essent nati, vel concepti de legitimo matrimonio *tom.* 6 *decis.* 18 *num.* 4.

Item amplia quod sufficiat bona fides unius coniugis *tom.* 6 *dec.* 18 *num.* 5.

Et hæc bona fides in dubio præsumitur *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 6.

Maxime si matrimonium fuerit celebratum publice, & in facie Ecclesiæ *tom.* 6 *dec.* 18 *n* 7.

Bona fides in proposito consistit in ignorantia impedimenti *tom.* 6 *dec.* 18 *num.* 8.

Sed talis ignorantia non est allegabilis ab ea, quæ dedit operam illicitæ copulæ, a qua provenit impedimentum *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 9.

Bona fides non consideratur in parentibus, qui post inhibitionem Iudicis Ecclesiastici processerunt ad contractum matrimonii, & de ratione *tom.* 6 *decis.* 18 *num.* 15 *& seqq.*

In dubio potius pro bona, quam pro mala fide præsumendum est *tom.* 6 *decis.* 18 *num.* 19.

Amplia etiamsi constaret de aliqua negligentia in perquirendo, quando agitur de substinenda legitimitate filiorum post factum *tom.* 6 *dec.* 18 *num.* 20.

BONUM PUBLICUM.

Bonum publicum semper est privatæ utilitati præferendum *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 32.

Bonum publicum minus in concursu alterius maioris, iisdem consideratur regulis, ac utilitas privata *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 37.

Bonum publicum primo consistit in iis, quæ singulis, universisque civibus prosunt *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 38.

Prout sunt iura religionis, iura maiestatis, & similia *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 39.

Secundo consistit in iis, quæ prosunt universis, sed non singulis, uti ærarium publicum, milites, fortalitia &c. *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 40.

Tertio consistit in iis, in quibus privata versatur utilitas inseparabilis tamen a publica, ut artes, collectæ privilegia favore dotium &c. *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 41.

Quarto tandem consistit in iis, quæ directo privatam, indirecto publicam utilitatem respiciunt, prout sunt illa omnia, ex quibus divitiæ, & commercium inter cives augetur *tom.* 12 *dec.* 37 *num* 42.

Bonum publicum non est præferendum privato, si hoc maximum sit, illud minimum *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 43.

Quod ampliatur ubi illud quod bonum publicum respicit esset inutile, del damnosum *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 44.

BOVES.

Boves aratorii, aliaque animalia causa culturæ in villa existentia tanquam fundi instrumentum continentur in usufructus legato *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 22.

BRAVIUM.

Equus, qui primus metam attigit præmium consequitur, dummodo signum rite fuerit datum *tom.* 2 *dec.* 2 *num.* 4.

Missiones equorum in bravio si non sint datæ ab eo ad quem spectant nullæ sunt *tom.* 2 *dec.* 2 *n.* 6.

Ad præconem non attinet dare signum equis ad currendum *tom.* 2 *decis.* 2 *num.* 10.

C

CADUCITAS.

Caducitas censetur remissa post diuturnam Proprietarii taciturnitatem *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 9.

Caducitas censetur remissa ex receptione pensionum *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 11 maxime absque iurium reservatione *dec.* 31 *num.* 17.

Vel si locator post denunciatam caducitatem, diu tacuit *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 18.

Amplius etiam in caducitate futura, etiamsi adesset protestatio quæ non attenditur, ut contraria facto *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 12.

Limita, quoad protestationem de caducitate præterita *tom.* 12 *decis.* 1 *num.* 13.

Et quando nullus protestatus fuerit, receptio canonum a principio præiudicat Proprietario *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 14.

Ad

Ad evitandam caducitatem reo, & possessori sufficit, si dubitetur an solutio facta fuerit ante intimatam disdictam *tom.* 12 *decis.* 31 *num.* 16.
Locator agens ad caducitatem tenetur probare solutionem factam non fuisse debito tempore ibidem.
Locus est beneficio purgationis moræ, quoties deficit pactum resolutivum, vel alia caducitatis conventio *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 25.
Contra caducitatem in dubio est pronunciandum *tom.* 12 *decis.* 31 *num.* 26.
Præcipue si locator plene non probet locum esse convento pacto caducitatis *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 27.
Caducitas non declarata a Prædecessore declarari non potest a successore *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 36.
Caducitas non incurritur nisi Domino volente *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 37.
Et nisi prævia Iudicis declaratoria *tom.* 6 *decis.* 32 *num.* 38.
In privatione, sive caducitate conventionali non admittitur moræ purgatio, neque in integrum restitutio *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 30. & 31.
Ad pœnam Caducitatis contra hæredem inducendam necesse est, quod contraventio sit clara, & cum dolo positivo commissa *tom.* 3 *decis.* 50 *n.* 1. & 10.
Qui dolus evidenter probari debet *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 2.
Ad hoc, ut incurratur pœna caducitatis a Testatore imposita in casu contraventionis requiritur Sententia Iudicis licet ipso iure, & ipso facto eam incurri Testator mandaverit *tom.* 3 *dec.* 50 *num.* 3. & 4.
Ad inducendam caducitatem emphyteusis ob alienationem necesse est concludenter probare, quod reservatus non fuerit consensus Domini directi *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 21.
Alienatio facta præsumitur omni meliori modo *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 22.
Emphyteusis est alienabilis, si ex pacto liceat emphyteutæ successorem nominare *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 23.
Nec ad huiusmodi alienationem requiritur consensus Domini directi *n.* 24.
Ut caducitas ob alienationem vitetur sufficit, quod Domini directi consensus accedat, quando alienatarius possessionem emphyteusis ingreditur *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 25.
Fructus Fideicommissi non debentur vocato in casum contraventionis qui percepti fuerunt ab alienante ante declaratam caducitatem *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 70.
Caducitas non incurritur a fideicommissario alienante nisi probata scientia cum suis qualitatibus *tom.* 5 *dec.* 5 *num.* 21.
Caducitas incurritur quoties alienatio non sit facta utiliter, & bona fide *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 17.
Caducitas ob alienationem vitatur, quoties accedit reservatio consensus Domini directi per modum conditionis *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 9.
Pœna caducitatis, ut censeatur remissa ex scientia, & taciturnitate, expectanda est mors *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 68.
Causa quælibet etiam levis, & iniusta sufficit, ut quis a caducitate excusetur *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 7, & 13.
In dubio pro caducitatis exclusione est respondendum *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 26.

CALCULUS.

Calculus aritmeticus ex sententia graduatoria facit probationem certam *tom* 7 *dec.* 32 *num.* 13.
Receptio Calculi, & eius retentio præsumitur potius ad effectum illum considerandi, an recte sit confectus quam approbandi *tom* 2 *dec.* 21 *num.* 36 declara *num.* 37 & 38.
Error Calculi spatio 30 annorum præscribitur *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 46.
Calculationis, a mercatoribus confectæ datur exequutio, licet sit petita iterata rationis redditio *tom.* 2 *decis.* 21 *n.* 51.

Re-

Retentio Calculi præsumitur potius ad effectum illud considerandi, quam approbandi *tom.* 2 *dec.* 24. *num.* 25.
Sed contrarium firmatur *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 26. *& seqq*
Præsertim quando, nec in continenti, nec ex intervallo fuit contradictum *tom.* 2 *decis.* 24 *n.* 27.
Calculatio solutionis ad certum computum debiti operatur extinctionem eiusdem pro concurrenti quantitate *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 11.

CALUMNIA.

Calumniæ suspicio an locum habeat, ubi editio petitur a Reo adversus Actorem, seu a Debitore adversus Creditorem, quia præsumatur hoc facere ad dilatandum Iudicium? *t.* 3 *dec.* 19 *n.* 8.

CAMBIUM.

Cambia fere semper sunt difformia, & aliquando nihil lucri, immo damnum afferunt *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 67.
Cambium aliud est directum, aliud obliquum *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 2.
Cambium directum dicitur quando quis absque intentionem negociandi pecuniam sub circulo nundinarum eam recipit, ut solvat in loco destinato *tom.* 1 *decis.* 5 *num.* 2.
Cambium obliquum dicitur quando aliquis pecuniam recipit in proprios usus, & tribuit facultatem creditori eam girandi in nundinis super Cambiis suo damno, vel ipse debitor assumit in se onus illam girandi super Cambiis *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 4.
Cambium obliquum vere, & principaliter continet in se mutuum *t.* 1 *decis.* 5 *n.* 5.
In Cambio obliquo tres continentur contractus mutui scilicet, mandati, & Cambii *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 6.
Cambium obliquum substinetur, licet contrahentes in Apocha usi fuerint verbis mutuum denotantibus, dummodo constet de voluntate contrahendi cambium *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 7.
In Cambiis non cortex verborum, sed substantia voluntatis contrahentium attendi debet *tom.* 1 *dec.* 5. *num.* 8.
In Cambii contractu intervenire possunt quæcumque cautiones, quæ Creditoris securitatem respiciant, eiusque substantiæ non repugnent *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 9.
Cambium dicitur illicitum, quando Creditor scit, Debitorem non posse pecuniam solvere in nundinis *tom.* 1 *dec.* 5 *num.* 10 declara ut *num.* 11.
Cambium ex Constitutione Piana, non potest celebrari ultra primas nundinas *tom.* 1 *dec.* 5. *num.* 12. declara ut *num.* 14.
In Cambio obliquo debitor, qui mutuam pecuniam recepit a Creditore non contrahit Cambium cum eo *tom.* 1 *dec.* 5 *num.* 13.
An Cambium vitietur, si in receptis dictum fuerit a Creditore „ ho „ ricevuto a conto di frutti „ *t.* 1 *dec.* 5 *num.* 15
Cambii interusuria improprie Fructus passim dicuntur *t.* 1 *dec.* 5 *n.* 16.
Error in verbis proveniens ex imperitia, dummodo constet de voluntate, Cambium non vitiat *tom.* 1 *dec.* 5 *num.* 17.
Circa formam cambiandi attendi debet Mercatorum consuetudo *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 25.
Cambii realitas probatur ex transmissione litterarum ad nundinas destinatas *tom.* 1 *dec.* 5. *num.* 1.
Cambium de iure fieri potest ex credito antecedenti *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 27.
Contractus Cambii non ad trafficandum, sed ad Creditorem dimittendum destinati, est veri mutui, ac proinde nonnisi pecuniæ traditione perficitur *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 8.
Cambio convento potest Debitor a Creditore etiam invito pecuniam exi-

exigere, & de eis ad libitum disponere *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 27.

Cambia valide creati possunt ex creditis præcedentibus veris, & liquidis, sive ex mercibus iustæ æstimationis *tom.* 3 *dec.* 60. *n.* 10.

Et signanter Cambium maritimum *t.* 3 *dec.* 60 *num.* 11.

Et Cambia nundinalia, sive platealia *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 12.

In Cambio obliquo recipiens pecunias ad Cambium, easque convertens in alios usus, tenetur ad fructus, si non uti Cambia, saltem tamquam damna, & interesse *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 37.

Verus intellectus dicti pacti sumendus est, uti expressivus, & explicativus contractus initi ad similitudinem sponsionis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 38.

Cambium propriam habet naturam, & nomen a mutuo penitus distinctum *tom.* 3 *dec.* 63 *num.* 11.

Et est Contractus nominatus ab aliis Contractibus diversus *tom.* 3 *decis.* 63 *num.* 12.

In Iure tamen Cambium obliquum, & directum non differunt inter se sed iisdem Legibus, subiiciuntur, & regulantur *tom.* 3 *dec.* 63 *n.* 14.

Cambium obliquum venit sub nomine mutui *tom.* 3 *dec.* 63 *num.* 13.

Cambium obliquum nihil discrepat a mutuo, sed promiscue accipitur præsertim ad effectum illud comprehendendi sub prohibitione Senatus Consulti Macedoniani *t.* 3 *d.* 64. *n.* 3. 4.

Contractus Cambii a Filiosfamilias initus nullus est, uti contractus mutui *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 5 & 6. Opinio contraria reprobatur *num.* 7.

Contractus cambii recipit suam perfectionem ex literarum acceptationem *tom.* 8 *decis.* 32 *num.* 21.

Ex cambiis non arguitur qualitas mercatoris, cum similia cambia validissime contrahantur cum Rege, Magistratu, Rustico &c. *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 74 & 75.

Cambia passiva, vel alia debita non sufficiunt ad constituendum mercatorem, nisi sint contracta ex causa mercaturæ *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 76.

Cambii contractus a mutuo, quod sit dissimilis ad effectum ne induatur usura in locationis contractu *tom.* 9 *decis.* 19 *n.* 5.

Sed contrarium firmatur, & quod contrarium amplectitur a Rota nostra *tom.* 9 *dec.* 19 *n.* 6 ubi reiciuntur auctoritates contrariæ *num.* 7.

Socii ad invicem tenentur ad reddendam de administratis rationem sed quoad tertios Creditores sunt tantum debitores mutuatarii ex causa cambii *tom.* 5 *decis.* 11 *n.* 49.

Non obstat Statutum Communis Florentiæ *rubr.* 13. *lib.* 4. & quid de Statut. disponat *tom.* 5 *decis.* 11 *num.* 50.

Procedit dictum Statutum in casu, quo librorum Scripturæ sint adprobatæ, & autenticatæ per Iudicem *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 51.

Bona administrantis hypothecata censentur favore administrati, id non procedit in cambio per quod transfertur dominium *tom.* 5 *dec.* 11. *num.* 44. 45.

In assecuratione passiva potest inter cambistam, & cambiatarium, aliquod utile moderatum recipi, ultra sortem, nulla habita ratione ad mutuum *tom.* 3 *dec.* 60. *num.* 20.

Cambium siccum a Pontificia Bulla reprobatur *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 4.

Onus cambiandi a debitore assumptum tollit cambium siccum quando titulus est verus, secus si est fictus *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 5.

Et quando creditor saltem credere potest debitorem non cambiaturum *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 6. & *num.* 45 ubi de ratione

Verba *con l'obbligo di doversi cambiare in fiera* restringitur ad primas nundinas *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 7.

Bulla Pontificia habilitat cambia tantum pro primis nundinis *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 8.

Cambia, in quibus pacta non adversantur Bullis Pontificiis recte contrahuntur *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 24.
Pactum cambiandi est Pontificiis sanctionibus accomodatum *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 25.
Pactum cambiandi est debitori utilis, quia se subtrahit ab expensis provisionum *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 26.
Contractus cambii non vitiatur per errorem ex imperitia provenientem constito de substantia intentionis cambiandi *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 27.
Cambium, quod in primis nundinis non extinguitur, extingui potest in aliis subsequentibus *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 41.
Pactum, quo debitor invitus cogitur cambium continuare per alias nundinas reprobatur a Bullis Pontificiis *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 42.
Secus si debitor potest ad libitum cambium extinguere in primis nundinis *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 43.
Cambii realitas, & sinceritas expresse approbatur a Bullis Pontificiis *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 44.
Cambium obliquum quod dicatur? *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 50.
In cambio obliquo non attenditur, quod debitor sit implere incapax, sed sufficit sola capacitas corresponsalis, quod est impleturus litteras saltem cum recursa *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 51.
Et hoc Ecclesia approbante publice practicatur *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 52 *& num. seqq.* ubi de consuetudine frequenti in Italia, & *n.* 54. ubi affertur ratio.
Et hoc procedit inter quoslibet, qui non sunt mercatores, & in specie cum Principe, Magistratu, Rustico &c. *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 55.
Provvisiones corresponsalium cambii frequentius pro maiori parte cedunt in lucrum creditoris *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 62.
Onus girandi pecunias per nundinas transit ad hæredes tam active, quam passive *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 63.
Facultas cambiandi alicui concessa debet attendi, quando ad eius iustificationem concurrunt omnia iuris requisita *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 1.
Cambia, & recambia, ad hoc ut Mercatori debeantur propter retardatam solutionem, requiritur duplex interpellatio, Debitoris nempe ut solvat quia intendit pecunias sibi debitas ad cambium accipere, & secundarie quod ipsas accepit *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 14.
Data Creditori facultate per Debitorem pecunias ad cambium recipiendi non requiritur intimatio *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 15. 16 *&* 17 ubi de ratione.
Habens facultatem cambiandi debet intimare, ut qui dedit facultatem sciat sub usuris debitum esistere *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 18 contra *n.* 19.
Cambiorum realitas dicitur agnita per debitorem, qui fructus persolvit, & defectum intimationis opponere nequit *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 28.
Qui pecunias solutas cum cambio calculari vult, cambium acceptasse dicitur *tom* 11 *dec.* 19 *n.* 29.

CAMBIUM MARITIMUM.

Prohibitio *cap. naviganti de usur.* non extenditur ab cambium maritimum *tom.* 5 *decis.* 16 *num.* 1.
Mutuanti ad cambium maritimum licitum est pacisci usuras tamquam compensationem suscepti periculi *tom.* 5 *dec.* 16 *n.* 13.
Periculum mutuantis in cambio maritimo intelligitur de casibus fortuitis, videlicet naufragiis *tom.* 5 *decis.* 16 *num.* 14.
In Contractibus cambii maritimi requiritur ut quis ad cambium accipit super aliqua Navi debeat habere in ipsa merces, vel saltem aliquod interesse super eisdem *tom.* 12 *decis.* 10 *num.* 30.
Præmium risici idem est ac cambium maritimum *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 3.
In cambio maritimo premium est ma-

magnum propter risicum *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 4.

Cambium maritimum valide creari potest ex creditis precedentibus veris, & liquidis sive ex mercibus iuxte æstimatis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 10

Cambista, etiam redeunte Navi salva remanet obnoxius periculo decoctionis Capitanei, quod est quid diversum a periculis navigationis, & pro eo aliquid aliud ultra sortem pacisci valet *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 18.

Lucrum ex cambio maritimo non continetur sub prohibitione Iuris Communis, & rationes adducuntur *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 6. 7. 8. 9.

Mercatores, prout sunt dantes pecuniam ad cambium maritimum, pericula fortunæ in se tantum suscipiunt, & adducitur ratio *tom.* 3 *decis.* 10 *num.* 2 & 3.

Cambium maritimum, de quo agitur quomodo fuit creatum, & an sit invalidum *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 14.

Interesse cambii maritimi statui debet secundum consuetudinem Regionis, habito respectu ad navigationem, eiusque magis, seu minus periculum, & pluries ad rationem viginti pro quolibet centenario non reputatur excessivum *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 15.

In cambio maritimo bona fide inito inter Mercatores, stante vera susceptione periculi, intrat æqua interpretatio independentiæ lucri, seu assecurationis sortis a mutuo *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 28.

Cambium maritimum sub certo interesse, ratione solius veri suscepti periculi substantiatur in fausto, vel infausto exitu Navis, & æquiparatur iactui retis, seu sponsioni, & onerationem pecuniarum, seu mercium non requirit, neque ex propria natura, neque de stylo Mercatorum *tom.* 3 *dec.* 60. *n.* 29. 30.

Consulatus Pisanus est eiusdem opinionis *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 31.

Societates Officiorum, servata forma Constitutionum Apostolicar., sunt validæ *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 39.

Ex illis non infertur ad hoc cambium maritimum *tom.* 3 *decis.* 60 *n.* 40. Dictum cambium est contractum sub *risico Navis*, vel *ad reditum Navis salvæ* per modum sponsionis *num.* 41.

Decisio 515. n. 6. cor. Emerix. iun. expenditur *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 42

Sponsiones illicitæ, turpes, vel dolosæ sunt prohibitæ, non autem licitæ, quæ semper admittuntur *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 55.

Ita est sponsio contenta in cambio maritimo ad reditum navis salvæ *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 56.

Signanter Liburni *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 57.

Assecuratores cambii maritimi tenentur etiam ad lucra eiusdem cambii *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 61

Auctoritates probantes in cambio maritimo teneri Cambistam probare onerationem mercium, & Cambiatarium probare risicum super Navi, tempore naufragii, ut se eximere possit a solutione sortis, & fructuum confutantur *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 92.

Et contrarium fuit decisum a Sacra Rota Romana per sex Decisiones conformes, & tres Sententias effectum sortitas *tom.* 3 *dec* 60 *n.* 93.

Assecuratio facta super cambio maritimo favore Cambiantis resolvitur in sponsionem super Navi salva *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 85

Vel in speciem fideiussionis indemnitatis pro certo pretio ratione periculi in casu sinistro super ipsa Navi in genere *t.* 3 *dec.* 60 *n.* 86.

Cambium maritimum est Contractus diversus a fœnore nautico *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 4.

Natura cambii maritimi exigit probationem versi *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 49 & 60.

Cambium maritimum est obligatio quædam ex duabus obligationibus con-

condita, nempe ex nautico fœnore, & ex mutuo ob indigentiam Navis confecto *tom.* 3 *decis.* 73 *n.* 51 & 55.

Introducto usu literarum cambii, obligationes nautici fœnoris iuxta Romanas Leges intellectæ cœperunt sensim imminui, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 52 & 53.

Apud Hollandos, eosque, qui Vandalicas Civitates coluerunt in more fuit pecuniam credere Magistris Navium non ita, ut liberum illis esset eamdem in quosvis usus vertere, sed ita, ut cederet in usum Navis *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 54.

Cambium maritimum habuit ex primis fortasse legibus hoc proprium, ut exigere posset usuras illas maiores, quas iure exigit, & qua de causa? *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 56.

Habuit vero ex Leg. interdum privilegium exigendi *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 57 & 59.

Quoties ex pecunia in antecessum Navarcho credita conficitur Cambium Maritimum, prior obligatio extinguitur, & nova exurgit *tom.* 3 *decis.* 74 *n.* 15.

Fingit quippe Lex Debitorem pecuniam Creditori solvere, Creditorem vero eam iterum Navarcho reddere, & fœnori collocare, quæ quidem res sine novatione consistere nequaquam potest *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 16.

Privilegium cambii maritimi non datur sine probatione versi, & sine Navis itinere *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 18 & 19.

CAMPSOR.

Campsor scribens literas ab alio Campsore solvendas ei qui sit Creditor, quas postea revocet etiam non acceptatas ab eo cui diriguntur Creditori tamen quæsitum est ius contra scribentem, ut impleat quod promisit *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 10 & de ratione *n.* 12.

Campsor vero cui literæ sunt directæ non adstringitur donec non acceptaverit, cum non possit cogi suscipere mandatum invitus *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 11.

CANON

Canon, & Livellum proprie designant Emphytheusim *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 29 & 30.

Nonnulli confundentes canonum solutionem cum laudemio putarunt quod in utriusque probatione lenius procedi posset *tom.* 5 *decis.* 52 *n.* 13.

Hæc tamen opinio vera est quoad canonum, non quoad laudemii præstationem *tom* 5 *dec.* 52 *n.* 14. 15.

Per inveteratam canonum præstationem probatur ius exigendi, non autem dominium *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 41.

Limita nisi præstationes factæ fuerint ex causa emphyteusis per longum temporis spatium *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 42.

Canonis, valor, & status ex locationibus antiquis deducitur *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 45.

Stipulatio solvendi integrum canonem in quantitate conventa in singulos annos continet stipulationem facti individui *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 14.

Ac propterea omnes Hæredes peccare in solidum videntur adversus stipulationem ab eorum Auctore contractam, si eam dividere velint *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 15.

Correspondentia canonis cum fructibus ponderari solet pro efficaci coniectura ad arguendam locationem perpetuam, potius quam emphyteusim, secus ubi agitur de bonis Ecclesiæ *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 39.

Canon debet correspondere fructibus, alias contractus non est in utilitatem Ecclesiæ *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 41.

Canon est proprium emphyteusis, nec congrue locationi adaptatur *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 53.

Correspectivitas canonis non alteratur

ob

ob minimam diversitatem redditutuum *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 16.

Si canon fructibus sit correspondens, emphyteusis diudicatur regulis locationis ad longum tempus *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 17.

Fundi emphyteutici in parte perentio cedit damno emphyteutæ iuxta Leges nonnullas, iuxta alias vero contrarium procedit *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 22.

Solvitur tamen antinomia, cum distinctione quod prima opinio procedit cum solvitur canon in recognitionem tantum, secunda vero cum solvitur in compensationem fructuum, & cum hac distinctione procedunt quoque Canonistæ *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 23 & 24.

Non implicat, quod solvatur canon etiam magnus in recognitionem dominii *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 25.

Attamen in emphyteusi, ubi solvitur canon quasi fructibus correspondens, non proceditur iisdem regulis, quæ determinant peremptionem partis fundi spectare ad emphyteutam *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 26.

Quando in emphyteusi statuitur canon magnus, & fructibus correspondens propter interitum partis fundi debetur remissio *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 27.

Naturæ contractus emphyteutici repugnat magnum canon, & est præter eius naturam *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 29.

Canon in emphyteusi præstatur proprie, & rigorose in recognitionem dominii *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 30.

Canon in fructibus constitutus post fructuum perceptionem solvendus est *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 91.

Devolutio tam ex capite alienationis, quam non solutionis canonis regulariter apponi non solet, sed ex pacto potest *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 10.

Melioramenta ex propriis impensis, & industriali cultura provenientia imputari non debent in iudicanda qualitate canonis, an scilicet correspondeat fructibus *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 41.

In materia reductionis Canonis standum est Iudicis Arbitrio *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 81.

Negativa solutionis canonis ab allegante plene probanda est, sive sit Actor, sive Reus *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 21. 22.

CANONICATUS.

A Cappellania recte licet arguere ad Canonicatum iisdem verbis, & ab eodem Fundatore erectum *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 59.

CAPITALE.

Capitale est ius quoddam universale augumentum, & diminutionem recipiens *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 30.

Quando restituatur socio capitale collatum in societatem, cum trium casuum distinctione advertitur *tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 31.

Socius nequit sortem repetere in præiudicium creditorum societatis *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 37.

Capitale in merces impensum fit commune omnium sociorum *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 38.

Societas coiri potest etiam inter eos, qui non sunt æquis facultatibus *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 8.

An aucto capitali augeatur etiam lucrum, remissive *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 26.

Receptio capitalis ab aliquo est coniectura initæ societatis *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 9.

Societas absque appositione capitalis regulariter non datur *tom.* 2 *decis.* 18 *n.* 23.

In societate pacisci non licet, quod capitale sit salvum, & quis ex eo fructus percipiat *tom.* 1 *dec.* 42 *num.* 34.

In fine societatis antequam deveniatur ad lucrorum, & damnorum discussionem, debet extrahi capitale, & restitui ei, qui illud in so-

societate posuit *tom.* 1 *decis.* 40 *num.* 35.

Quando in societate fuit conventum, quod capitale debeat esse salvum, tam a principio, quam in medio, quam in fine dictæ societatis, talis contractus est usurarius, & reprobatus *tom.* 1 *dec.* 40 *num.* 36.

Capitale non dicitur esse salvum, quando ratam etiam damni capitalis faciat is, qui capitale posuit in societate *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 17.

In casu amissionis capitalium ab uno socio positorum in societate, debet alter socius ad damnum concurrere, etiamsi tale pactum non adsit *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 46 47 & 48 contra *num.* 49 declara *num.* 50 & 51.

Pactum, quod si capitalia ab uno socio posita in societate pereant damnum sit alteri socio commune, in Tribunalibus Florentiæ est approbatum *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 52 & 53 & ab usu mercantili observatum *n.* 55.

Pactum, quod ad damnum capitalium ab uno socio positorum in societate, concurrat quoque alter, qui posuit solam operam, est iustum, dummodo damnum socii industrii compensetur cum spe lucri maioris *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 56.

Quomodo de valore capitalium ab uno socio positorum in societate iudicetur? *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 58.

Quomodo socius qui posuit capitalia, possit cum altero socio qui operam prestitit lucra communicare? *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 34.

Quando socii ponendo capitalia in societate dicantur efficere quamdam speciem contractus venditionis, propter quam remaneant creditores societatis pro valore capitalium, nec eadem communicent cum socio industri? *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 72.

Socius capitalista non ponit in communione proprietatem pecuniæ, sed solum usum, nec socius, qui præbet operam lucratur capitalia, sed tantum eorumdem utilia *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 73.

Merces receptæ in extinctionem debiti cambiarii non possunt deservire pro appositione capitalis *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 24.

Confessio facta ab institore se recepisse ab accomandantibus capitalia plene probat favore eorumdem *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 24.

In societatis renovatione fingitur capitale ex negocio extractum, & rursus in renovata societate positum *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 7.

Quam in casu renovationis societatis capitale numquam ex minorum dominio egrediatur alienatum dici nequit, ideoque ad dictam renovationem sola Tutorum authoritas sufficit *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 8.

An socius, finita societate, exigere possit capitale, ante computorum solidationem, disputatur apud Doctores? *tom.* 3 *dec.* 40 *num.* 1.

Capitale novæ rationis non est capitale veteris iam defectæ, cui antea spectabat *tom* 3 *dec.* 67 *n.* 52.

Et consequenter, licet capitale veteris rationis assumpserit naturam corporis universalis in nova, attamen non renovatur antiqua ratio *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 53.

Limita, si tam antiqua, quam nova ratio spectet, ad eamdem personam, & antiqua immediate translata sit in novam *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 54.

Capitalistæ in iure formali negocii non sunt condomini, sed solum participes pro rata capitalis immissi *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 21.

Nec tenentur in solidum pro debitis ab accomandatario contractis *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 22.

CAPITANEUS.

Capitaneus Navis statim ac Navi præpositus est mandatum ab interessatis

tis habet contrahendi & obligandi Navem & omnia facere quæ ad eius conservationem respiciunt ad beneficium præponentium *tom.* 6 *dec.* 36 *num.* 2.

Capitaneus institor vel complimentarius omnia utilia potest facere intra fines amministrationis, non ad ea quæ extra eius administrationem sunt, licet præponentibus utilia *tom.* 3 *dec.* 36 *num.* 4.

Lex Capitaneo data debet inviolabiliter observari *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 5.

CAPITULATIO.

Capitulatio concepta in tempus futurum arguit executionis dilationem, etsi substantia non differatur *tom.* 11 *decis.* 16 *num.* 7.

CAPITULUM.

Ad reprobandum, vel redarguendum instrumentum nomine Capituli confectum etiam ipsi Canonici admittuntur *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 18.

Et an duæ, vel tres personæ de capitulo sufficiant remissive *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 19 declara ut *n.* 24.

CAPPELLA.

Cappella subiecta Episcopo Fesulano existens Florentiæ non dicitur Florentiæ esse *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 45.

CAPPELLANIA.

Bona assignata pro dote Cappellaniæ a Patre erectæ ad hoc ut filius sacros ordines susciperet utpote non alienabilia, nec ad filii hæredes transmissibilia in legitimam non imputantur *tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 18.

Non repugnat quod Cappellania amovibilis aliquo pacto dici possit collata in perpetuum *tom.* 4 *dec.* 34 *num.* 29.

CAPTURA.

Iniectio manus, vel captura ab iure Germanico, & ex duodecim tabulis creditori contra debitorem concessa de qua remissive *tom* 9 *dec.* 31 *num.* 10 *&* 11 non admittitur cum debitor habeat mobilia, pignus, aliave, quæ ad solutionem sufficiant *n.* 12.

Captura, ut substineatur cum adsit pignus probari oportet insufficientia eiusdem pignoris *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 14.

Iniuria vera consistit in carceratione *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 10.

Captura mercatoris infamiam, & ignominiam infert *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 17.

Antequam ad capturam deveniatur videndum est quo animo testes deponant *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 18.

Statutum requirens, quod creditor alleget immobilia a debitore non possideri ei non satisfit si id allegetur tantum de aliqua ditione *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 19.

Captura non nisi ad instantiam liquidi, & certi creditoris concedi debet *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 21.

Pro validitate capturæ debitoris fugitivi a Statuto permissæ de credito liquido, & certo constare debet *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 22.

De debito etiam incerto in diem vel sub conditione potest quis carcerari *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 27.

Debiti certitudo, & incertitudo qualiter consideretur *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 28.

Quando debitum liquidum, & certum est, illico debitor potest carcerari de fuga suspectus, si creditum habet executionem paratam *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 29 *&* 30.

Pro debito liquido, sed cuius solutio a conditione pendet fieri carceratio de suspecto debitore potest, ut caveat de solvendo purificata conditione *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 31.

De debito certo in obligatione incerto in iudicio, carceratio de suspecto fieri potest, ut caveat de stando iuri *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 32 *&* 37.

Quando debitum omnimode incertum est carceratio fieri non potest *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 33 *&* 41.

Ut carceratio de suspecto fieri possit sufficit, quod per testes debitum probetur, iustificandum tamen post capturam in iudicio *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 34.

Debitor exiguæ summæ cum tanto famæ, & bonorum damno, licet suspectus, carcerari non debet *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 35.

Captura suspecti non est concedenda, nisi de credito certo administratoris constet *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 36.

Liber homo carcerari non potest, ut caveat de iudicio sisti, nisi sit contumax *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 38.

Captura est nulla nisi post contractam obligationem, insignis obligati deterioratio probetur *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 45 *&* 48.

Captura nulla debet confirmari bono iure superveniente *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 54.

Captura facta contra formam Statuti inconfirmabilis est, præcipue si forma servanda a Iudice neglecta fuerit *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 55 *&* 56.

Captura nulla potest confirmari quando procedit ex inordinato processu, puta defectu citationis &c. non si ex defectu substantiali *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 57.

Captura nulla confirmatur quando intervenirent, quæ ad legitimam concessionem fuerunt necessaria *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 58.

Captura sine probationibus est nulla *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 2 *&* 5.

Captura facta in executionem sententiæ notorie nullæ, est quoque nulla *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 9.

Ubi agitur de executione iam per capturam consumata solum habenda est ratio ad ea, quæ reperiuntur in actis de tempore latæ sententiæ *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 26.

Ut ad capturam procedi possit non sufficit quælibet suspicio contra debitorem sed requiritur cognitio Iudicis, & legitimatio suspicionis per probationes tam ex Statuto Mercantiæ, quam ex iure communi *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 22 *&* 23.

Captura etiam advenæ non est valida ex simplici assertione creditoris, quod debitor sit suspectus *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 24.

Nec disponit in contrarium Statutum Mercantiæ, & Iudex fidem adhibere non debet huiusmodi assertionibus *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 25.

Creditor qui pignus distraxit rationem reddere tenetur priusquam procedere possit ad capturam debitoris, alias captura est nulla, & invalida *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 26.

Mandatum, ut valide relaxetur requiritur creditum omnino indubium, cuius vigore condemnari posset debitor etiamsi audiretur, maxime cum non adsit periculum certum pro dilatione *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 35.

Captura facta pro excessiva summa redditur nulla *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 37.

Item exequtio facta in mercibus adeoque eo magis in exequtione in persona *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 38.

Ex iniustitia, & nullitate capturæ succeditur, quod liberatus fideiussor sit *tom.* 9 *decis.* 31 *num.* 42.

Et refici debent capturato nulliter omnia damna, & iniuriam præsertim cum agatur de mercatoribus, & quæ damna refici debeant *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 43. *&* 44

Captura pro minori summa librarum 14. in debito mixturam Criminis habente valet, nec obtinet Beneficium L. anni 1679. *tom.* 7 *dec.* 14 *num.* 3.

Iudex Mercantiæ non potest cognoscere nisi in causis paratam executionem habentibus ideoque de causa non exeguibili non potest capturam decernere *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 1 *&* 2.

Lite ex partium consensu Iudicio ordinario pendente coram Iudice compe-

competente, non potest coram alio Iudice via executiva intentare pro personali captura *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 3.

Intentans Beneficium Statuti Curiæ Mercantiæ *rubr.* 3. eius requisita diligenter servare debet *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 13 alias captura nulla, & invalida est *num* 14.

CARACTER.

Characteris recognitio per Testes habentes notam manum regulariter non adhibetur, nisi impossibilis reddatur recognitio per comparationem *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 4.

Recognitio characteris per comparationem est perfecta probatio, ubi aliis adminiculis sit fulcita *tom.* 11 *dec* 39 *num.* 5

CARCERATUS.

Scriptura facta a carcerato est invalida. Limita si iuste fuerit carceratus *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 14 *&* 15.

Forensis qui non possidet in loco carcerationis liberari potest sub cautione iuratoria *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 16.

CARITAS.

Prima caritas incipit a se ipso *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 13 *&* *dec.* 21 *n* 32.

Caritas etiam inter privatos locum habet tantum intra limites necessitatis *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 37.

CHARTA DOTALIS.

Cauthela Angeli æquiparatur chartæ dotali sic dictæ in Romana Curia *tom.* 11 *dec* 44 *num.* 3.

CASUS.

In casibus omissis a Statuto Civitatis Pisarum non est recurrendum ad Statutum Civitatis Florentiæ, sed ad ius comune quia quando Statutum Pisanum conditum fuit, Civitas Pisarum subiecta non erat Florentinæ Civitati *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 12.

Exclusus non includit nisi casus specialiter expressus *tom.* 11 *dec.* 5 *num* 18.

Casus a Statuto omissus deciditur ad terminos Iuris communis *tom.* 11 *decis.* 5 *num.* 19.

Etiamsi in casu omisso eadem urgeat, seu maior ratio *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 20.

In Statuto Iuris communis correctorio non ratio, sed casus formaliter dispositi spectandi sunt *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 21.

Qui per omissionem casum obvenisse dicit, probare debet, quod non data omissione casus non obvenisset *tom.* 11 *dec.* 9 *n* 1.

Casus futuri non sunt in iudicium deducendi *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 64.

Casus dubius pro certo haberi debet, ubi agitur de salute animæ *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 22.

Casus non clare definitus in iure, iudicatur per casus similes in Curia iam decisos *tom.* 8 *decis.* 5 *num.* 31.

Casus reversionis in emphyteusi cum fuerit expressus qualis esse debeat, ad alium casum reversio extendi non potest *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 12.

Casus non dicitur a Statuto omissus nisi quando id de quo quæritur fuit penitus prætermissum *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 6.

Si vero ex verbis generalibus ex ratione, aut verisimili mente statuentium casus decisio desumi possit non potest dici casus omissus *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 7.

Regula quod ad ius commune, seu dominantis non sit recurrendum quoties casus decisus apparet a locali Statuto supponit, decisionem Statuti diversam ab illa iuris communis &c *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 8.

Casus omissus non dicitur ex eo quod per Statutum Civitatis dominantis diverso iure decisus appareat quam per Statuta loci particularis *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 66.

Non est necesse, ut generalibus iuris regulis resolvatur casus a iure decisus per Leges in terminis loquentes *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 21.

Casus

Casus omissus habetur pro omissio *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 32 & remanet sub dispositione Iuris Communis *dict.* *dec.* *num.* 31.

Casus redolens fraudem, dolum, vel ut aiunt *Baratteriam* de facili non contingibilis, non est habendus in consideratione *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 44.

Idem dicitur de fuga Capitanei Navis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 45.

Casus genitivus importat dominium *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 36 declara *num.* 37.

CASUS FORTUITUS.

Susceptio casuum fortuitorum a clausulis apposita, non comprehendit casus extraordinarios, qui a viro sapientissimo præcaveri non possunt, sed tantum eos, qui communiter accidunt *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 74.

Casus insolitus quis dicatur *tom.* 1 *decis.* 18 *n.* 77.

Casus, de quibus nulla adest memoria, ut alias acciderint inter insolitos enumerantur *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 78.

Immoderatæ nives inter casus insolitos sunt enumerandæ & immoderatum frigus, ac glacies, de quibus nulla adsit memoria *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 79 & 80.

De anno 1644. constans non erat apud Notarios circa conservationem, & futurorum casuum assumptionem pactum apponere *tom.* 8 *dec.* 24 *num.* 20.

Casus fortuitus ut dicatur sufficit quod accidere non deberet iuxta prudentium consilium, quamvis prudentissimi in contrarium credidissent *tom* 8 *dec.* 29 *num.* 53.

Casus fortuitos in se suscipiens non tenetur ad casus insolitos *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 59.

In similibus pactis nempe suscipiendi in se casus fortuitos attendenda est mens, & intentio partium *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 60.

Accessorium non potest esse maior principalis *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 61.

Locator qui dicit casum evenisse per culpam commissam in omittendo aliquid probare debet quod si illud non fuisset omissum casus non contigisset *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 96.

Mora non est imputabilis cum natura sua interitum accidit *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 98.

Et in hoc casu distinguendum est, si accidit per casum fortuitum, sive per inevitabile fatum, & necessitatem absolutam *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 99.

Factum Principis dicitur casus inopinabilis *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 8.

Factum inopinabile iudicatur quod non accidit per duo seculorum spatium *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 9.

Ex pactis amplissimis, & effrenatis non intelligitur quod quis in se assumpserit casus insolitos, & inopinabiles *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 11.

A regula semper receditur quoties adest casus specialiter prævisus *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 9.

Inter plures casus ubi adest diversitatis ratio uno tantum expresso venit, & alter *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 15.

Casum fortuitum neque caupo, neque stabularius, neque nauta prestare tenetur *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 14.

CAUSA IN GENERE.

Cessante causa cessat effectus *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 36 & *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 40.

Cessante causa dispositionis cessat, & dispositio *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 52.

Regula „ cessante causa cessat effectus „ quomodo intelligatur *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 20.

Regula quod cessante causa cessat effectus procedit tantum in causa finali, non occasionali, & impulsiva *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 9.

Obligatio facta ex causa cessante, non cessat ubi causa cessat ex mero arbitrio obligati, vel eiusdem culpa *tom.* 9 *dec.* 5 *n* 21 & 22.

Prima causa est Mater secundæ *tom.*

4 *dec.* 4 *num.* 11.

Theor. Bart Leg. qui habent 3 ff. de tutel. n. 2 super causam naturalem, & accidentalem exponitur *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 62.

Causa naturalis est potentior accidentali *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 8

Causa accidentalis debet attendi, quando est favorabilior naturali *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 20.

Causa prima originalis est attendenda *tom.* 8 *dec* 10 *num.* 138.

Et magis causa proxima, quam remota *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 136.

Causa primordialis, & proxima maxime est attendenda sine qua declaratio, vel contractus factus non esset *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 140.

Causa secundaria deficiente, si principalis subsistat, contractus non corruit. Et causa principalis dicitur causa liberandi Virum ab imminenti carceratione, secundaria vero promissio relevationis *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 19.

Causis pluribus expositis, unam verificari sat est si sit efficax, & sufficiens ad decretum substinendum, *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 20. 21. ubi de causa liberandi Virum ab imminenti periculo carcerationis, & molestiarum.

Causa frivola, & iniusta non validat cessionem *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 7.

Causa quælibet etiam levis, & iniusta sufficit, ut quis a caducitate excusetur *tom.* 3 *dec.* 50 *n* 7. 13.

Causa adiecta in prohibitis a Lege censetur in fraudem ipsius Legis adiecta *tom.* 1 *dec* 4 *n.* 31.

Datum ob aliquam causam, redditur causa non secuta *tom* 4 *dec.* 38. *num.* 41.

Donatio ob causam, causa non verificata resolvitur, ob pactum reversivum etiam tacitum *tom.* 8 *decis.* 41 *n.* 5. 6.

Causa est de substantia, & solemnitate decreti, & vera esse debet de iure, ac de facto *tom.* 6 *dec.* 33. *num.* 36.

Causa donandi ex præcedentibus, concomitantibus, & subsequentibus colligitur *tom* 7 *dec.* 6 *n.* 13.

Concurrentibus duabus causis, quarum una prosit, altera noceat, dispositio referri debet ad causam, quæ prodest, & per quam ipsa substinetur *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 37.

In dubio præsumitur, quod quis non habeat iuxtam litigandi causam *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 27.

Causa iusta litigandi ad dictum effectum inducitur ex ambiguitate, & sola probabilitate sui iuris, & ex qualibet incertitudine, & excusatione *tom.* 3 *dec.* 59 *num.* 23. 25 26 *&* 27.

Causa quippe navigationis cessante cessat etiam effectum a Legibus institutum *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 79.

Si causa cesset non per illius extinctionem, sed per adimplementum & consumationem debetur legatum *tom.* 3 *decis* 22 *num.* 9.

Qui causam damno dat, tenetur Parti ad interesse *tom* 3 *dec* 5 *n.* 4.

Quælibet causa etiam levis, a caducitate, & mora excusat, etiamsi iniusta fuerit *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 38.

Inter plures causas in renunciatione expressas nempe ingressus agnationis, meritorum, & similium præferri debet illa ingressus in Religionem *tom* 2 *dec.* 13 *num.* 25.

Etiamsi additum fuerit quod omnes causæ expressæ reputentur æque principales potissime & finales *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 26.

Plures causæ etiam simul iunctæ si quælibet inter se sit insufficiens, non excludunt, sed potius arguunt dolum *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 42.

Causa necessaria dicitur reparatio domus *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 52.

Causa simulandi sufficit verisimilis, & opinata etiamsi de ea non constet *tom* 9 *dec.* 30 *num.* 7.

Et dicitur probata eo ipso quod verisimiliter excogitari potuit *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 8.

Data

Data causa simulandi maiorem dotem sufficiunt coniecturæ minus graves ad probandam simulationem *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 9.
Et duæ tantum sufficiunt *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 10.
Etiam contra instrumentum publicum sufficiunt leves coniecturæ stante causa simulandi ad probandam simulationem *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 11.
An versio pecuniæ in causam sub qua contractus initus est præsumatur, vel sit a Creditore probanda *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 11.
Causa per se influens in subsequutam quietantiam sufficiens reputatur ad illam substinendam *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 36.
Iusta causa litigandi solet, & debet ab expensis excusare *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 39.
Prior causa mandati redigitur ad non causam per causam posteriorem cessionis *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 16.
In Lege anni 1568. disertis verbis imponitur cognitio causæ in contractibus Mulierum *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 8.
Si constet de iniustitia, seu ineptia causæ non dicitur satisfactum Statuto, licet de caussa mentionem non faciat *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 10.
Quoties Decretum interpositum est ex pluribus caussis sufficit unam veram esse, licet aliæ non iustificentur *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 14.
Supposita veritate caussæ principalis pro aliis non iustificatis potest supplere præsumptio *tom.* 3 *decis.* 29 *num.* 15.
Contrarium quando ex pluribus causis altera detegitur falsa *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 16.
Dum plures causæ exprimuntur, tunc solum ex una causa, quæ sit vera, substinetur actus, quando illa causa est de per se sufficiens ad illum substinendum, secus si non est sufficiens *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 19.
Si una causa esset minus vera, vel sufficiens, non videtur ex hoc vitiari contractus, sed sufficit aliam esse veram *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 17.
Non sufficit, quod causa principalis sit vera quando altera ex causis est falsa, nisi causa principalis sit talis, quod ex ea sola decretum esset interponendum *tom.* 3 *dec.* 29. *num.* 20.
Decretum interpositum pro maiori summa, & ex falsa causa illicitum est, ac consequenter irritum *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 21.
Et convalescere nequit ob mulieris iuramentum *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 22.
Amplia etiamsi causa esset insufficiens, ac iniusta *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 23.
Decretum Iudicis facit presumere veritatem, & habilitatem causarum expressarum, nec non cœterarum solemnitatum *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 14.
Extincta debiti causa, Fideiussor liberatur *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 39.
An & quando causa donationis debet esse necessaria, vel voluntaria ad effectum ut dicatur donatio ob causam *tom.* 7 *decis.* 6 *num.* 15.
Causæ veritas præsumitur, ubi adest decretum Iudicis interpositum, cum causæ cognitione *tom.* 3 *decis.* 23 *num.* 6.
Causa etiam colorata sufficit ad evitandam pœnam restituendi, vel in sortem imputandi accepta *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 40.
Et ignorantia excusat respectu aliarum pœnarum citra nullitatem actus *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 41.
Ad substinendum actum non attenditur alia causa, quam expressa quando expresa non est habilis ad illum salvandum *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 22.
Causa expresa facit cessare præsumptionem alterius melioris causæ tacitæ *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 7.
Deficiente causæ in Iudicis Decreto expresa, etiam Decretum deficit, quamvis ex alia causa non expressa illud ferri potuisset *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 8.

Causa proximior, & occasionem præbens actui simulate gerendo excludit causam remotiorem simulationi contrariam *tom.* 4 *dec.* 19. *n.* 34.

Datum ex certa causa, ipsa corruente reperi potest *tom.* 4 *decis.* 26 *num.* 34.

Ubi in contractu exprimitur causa; quæ si vera esset obligationem in Contrahente induceret tunc causa ipsa præsumitur finalis, adeout si deficiat, vel falsa detegatur, contractum vitiet *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 37

Erroris exceptio non est allegabilis, quoties contrahens scivit causam obligationis non subsistere, & nihilominus ex illa causa se obligavit *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 58.

Quod quis promittere voluerit, quamvis sciret causam suæ obligationis non subsistere, plene, & concludenter probandum est *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 61.

Quoties promittens dubius fuerit de veritate causæ suæ obligationis, si eiusdem causæ falsitas deinde detegatur, obligatio substineri non potest *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 62. Intellige ut *num.* 63 ubi contrariæ authoritates declarantur.

Iusta litigandi causa tam in prima, quam ulteriori instantia litigantem ab expensarum condemnatione reddit immunem *tom.* 7 *dec.* 21 *n.* 1.

Reformatio anni 1678 & circularis 7 Augusti 1722. iubent provocantem ad iudicium restitutionis in integrum, nullitatis, vel revisionis, tametsi iustam litigandi causam habeat in expensis condemnandum *tom.* 7 *decis.* 21 *num.* 2.

DD. de validitate talium santionum valde dubitant *tom* 7 *dec.* 21 *n* 3.

Reformatio ann. 1678. ad hoc emanavit ut plectantur illi, qui iusta carent litigandi causa *tom.* 7 *dec.* 21 *n.* 4.

Circularis anni 1722. ad Iudices directa est, ut iusta concurrente causa arbitrari valeant *tom.* 7 *decis.* 21 *num.* 5.

CAUSA FINALIS, ET IMPULSIVA.

Causa prima in ordine censetur finalis *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 28.

Causa finalis influit in totam dispositionem *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 29.

Dictio „ pro „ causam finalem semper importat favore dotis *tom.* 8 *decis.* 4 *num.* 6

Causa finalis est primum propositum, seu principium intentionis *tom.* 8 *dec.* 4 *num.* 7.

Causa per conditionem expressa est causa finalis *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 10.

Dictio *perchè* denotat causam finalem *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 12.

Causæ finalis proprium est excitare, & arctare ad aliquid faciendum *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 32.

Causa finalis non tantum censetur ea, quæ necessario coarctat ad disponendum, verum ea quæ disponentis voluntatem movere valet ex toto *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 19.

Necessitas, & coactio est qualitas constitutiva causæ finalis *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 33.

Causa finalis dicitur, quæ disertis verbis exprimitur *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 16

Causa finalis illa est, quæ influit in omnem dispositionis effectum *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 21.

Non potest dici causa finalis illa, per quem finis propositus non assequeretur *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 22.

In proemio continetur causa finalis *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 13.

Causa finalis est illa, quæ posita est in conditione quæ formam importat *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 30.

Verba proemialia important causam finalem *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 2.

Et ea cessante, cessat & dispositio *t.* 5 *dec.* 12 *num.* 3.

Causa finalis dicitur proemium *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 23.

Causa finalis non colligitur ex proemio quando dicta causa in eo expressa non est proportionata *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 24.

Donationis causa quando expresse in proemio designatur filet obiectum quod fit ad alium actum correspectiva *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 36.

Cessante causa finali cessat ipsa obligatio, & promissio *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 13.

Contractus resolvitur quando cessat eiusdem causa finalis *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 42.

Causa de præterito præsumitur impulsiva *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 66. declara ut *num.* 67. & 68.

Plures causæ contractum informantes & correspectivæ, pro una causa finali habentur *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 24.

Causa finalis est probanda *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 23.

Et talis, ut alia reddi nequeat *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 24.

Contractus bilaterales aliqua finalis causa præcedit *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 1.

Contractus obligant contrahentes, si causa finalis subsistit *tom.* 9 *decis.* 33 *num.* 2 & 29.

Causa finalis ex proemio deducitur *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 7 & 17.

Causæ impulsivæ defectus contractum non vitiat *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 18.

Causa finalis ea dicitur, cuius intuitu quis agit *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 21.

Causa finalis præsumitur illa, quæ nominatim fuit expressa *tom.* 9. *decis.* 33 *num.* 22.

Causa actui correspectiva, & cohærens præsumitur finalis, nisi contrarium evidenter probetur *tom.* 9. *dec.* 33 *num.* 29.

Opinio illorum, qui causam finalem in vita Testatotis adimpletam finitam, & extinctam vocant fallax est *tom.* 3 *dec.* 17 *num.* 10.

Distinctio, quod prædicta non procedunt in Extraneo dotante exploditur *tom.* 3 *decis.* 17 *num.* 11.

In dubio causa impulsiva, non finalis censenda, & alleganti causam incumbit onus probationis *tom.* 9 *dec.* 5 *num* 26.

Cum non ingressus dicatur in Monasterio ille qui professionem non emittit, & sic professione non facta causa finalis non est adimpleta *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 29 & 30.

Verba volens se constituere, & committere vita naturali durante in Monasterio &c præseferunt tantum causam impulsivam exercendi liberalitatem *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 10.

Verba, *quia*, *quamobrem*, *hinc est*, *idcirco*, *pro vel*, *ut*, designant causam finalem *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 11

Actus se committendi in Monasterio non inducit mutationem status, & ideo sine professione non dicitur causa finalis donationis *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 12.

Causa finalis donationis inducit, vel obligationem, vel necessitatem, vel quasi *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 13.

Ex quo inducatur mera liberalitas donandi, quæ unica fuerit causa finalis *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 14.

Pro determinanda causa finali recurritur ad rationem naturalem *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 15.

Participium volens coniunctum futuro verbo, vere, & proprie causam finalem inducit *tom.* 2 *decis.* 13. *num.* 17.

Oblati donasse censentur ex causa finali, oblationis, & perseverentiæ, ideo ea causa non impleta, vel deficiente donationem corruere necesse est ex identitate rationis, ob quam resolvitur donatio, facta ab ingrediente animo profitendi, & postea non profitente *tom.* 2 *decis.* 14 *num.* 10.

Defectus causæ impulsivæ non est aptus ad irritandam obligationem *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 27.

Donatio ex causa finali ingressus in Monasterium si deinde donatrix ingressa non fuerit, immo exierit, & in seculo usque ad obitum permanserit omnino resolvitur, perinde ac si facta non fuisset *tom.* 2. *dec.* 14 *num.* 2.

Promissio non revocandi donationem non

non impedit eius resolutionem, ob defectum causæ finalis *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 27.
Donatio quando fuerit ob causam finalem matrimonii *tom.* 7 *dec.* 6. *num.* 14.
Olim verificata causâ finali donationis Bona donata transeunt in Hæredes Donatarii *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 7.
Quia sufficit quod causa finalis momento verificetur, ut effectus, sive donatio duret *tom.* 8 *decis.* 41. *num.* 8.
Si plures fuerint causæ donandi æque finales ex. gr. Matrimonium, & Sobolis procreatio, ut substineatur donatio, sufficit, quod Matrimonium verificetur *tom.* 8 *dec.* 41. *num.* 16.
Causa finalis expressa in donatione uti *unica* impedit quominus donatio resolvatur ob deficientiam diversæ causæ finalis *tom.* 8 *dec.* 41. *num.* 28.
Causa finalis Statuti colligitur ex verbis in rubrica contentis præcipue si hæc constet oratione perfecta *t.* 12 *dec.* 2 *n.* 22.
Ex causa finali, & expressa potest argui ad casus similes, aut maiores, in quibus eadem, aut maior ratio viget *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 24.
Quod procedit etiam in materia correctoria, & odiosa *tom.* 12 *dec.* 2. *num.* 25.
Quia tunc non dicitur tractari de extensione, sed de comprehensione *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 26.
Quando modus causam finalem respicit, is pro quo est inductus potest agere, vel ad implementum, vel ad resolutionem *tom.* 12. *dec.* 41. *num.* 18.

CAUSA PIA.

Ubi agitur de promissionibus factis Piæ Causæ, Deus pro eo acceptat, & stipulatur *tom.* 11 *dec.* 37 *n* 25.
Piæ Causæ favor ad hoc ut intret, non sufficit simplex propositum de faciendo, sed requiritur factum *t.* 11 *dec.* 37 *n.* 26.
Inter instrumenta eadem die confecta prius præsumitur illud quod concernit causam piam, maxime si factum fuerit favore pauperis *tom.* 6. *dec.* 1 *n.* 43. 44.
Pia causa privilegium non habet extendendi supplendive hominum voluntatem, sine qua alienum consequi non potest *tom.* 8 *dec.* 24. *n.* 7.

CAUSA PRIVATA.

Privata causa sufficit pro derogatione fideicommissi *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 17 & *n. seqq.*
Et ita dispensare solent Serenissimi nostri Principes *tom.* 8 *decis.* 20. *num.* 18.
Quæ suprema exempla in hoc inclito Dominio legem faciunt *tom.* 8. *dec.* 20 *n.* 19.
In derogationibus concessis ex privata causa requiritur assensus vocatorum, sed non ex hoc pendet principaliter forma, & substantia actus *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 20 & *num. seqq.*

CAUSA PUBLICA.

Derogationes fideicommissorum ex causa publica concedi posse receptissimum est *tom.* 8 *decis.* 20 *n.* 14.
Et in hoc casu nullus requiritur vocatorum assensu, & de ratione *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 15.
Causa publica concurrere dicitur indissolutione æris alieni, cum loco publico, & exemplificatur in hoc sacro Monte Pietatis *t.* 8 *dec.* 20 *n.* 16.
Privata etiam causa sufficit pro derogatione *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 17 & seq.

CAUSÆ IUDICIALES.

Iudex debet dare locum, ut melius causa discutiatur *tom.* 3 *decis.* 32. *num.* 75.
In causis de iure decidendis non est attendenda nota mercatorum *tom.* 5 *dec.* 16 *num.* 15.
Causæ non sunt protrahendæ *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 6.
Avocatio causæ ad aliud Tribunal fortius substinetur ob difficultatem consequendi complementum Iusti-

tiæ in Tribunali a quo *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 7.

Causa semel facta appellabilis semper remanet appellabilis *tom.* 2 *decis.* 9 *num.* 30.

Causa deserta non dicitur, nec lis per eam extincta, nisi fuerit super ea pronunciatum *tom.* 2 *decis* 9 *num.* 31.

In dubio pronunciandum est, causam non esse desertam *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 39.

Causæ Academicorum Florentinorum a Iudice Academiæ debent cognosci *tom.* 2 *dec.* 10 *num.* 11.

Causæ continentia tunc dividi dicitur quando id, quod venit in ordinem ad Iudicium præambulum coram uno Iudice cognitum, ab illo abstrahitur, & ad alium diversum Iudicem protrahitur *tom.* 3 *dec.* 15. *num.* 8.

Causæ cognitio per Iudicem ante decretum discutiendæ consistit in indaganda veritate, & legitimitate causarum alienationis *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 34.

Ampliatur in individuo Reformationis anni 1568. *tom.* 6. *decis.* 33. *num.* 35

In causis mercantilibus standum est, mercatorum opinioni *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 96.

Causa propria dicitur illa, in qua quis aliquod commodum, vel interesse habet *tom.* 2 *dec.* 2 *n.* 8.

Causa propria longe distat a causa sociali *tom* 4 *decis* 13. *num.* 11.

CAUTELA.

Cautela abundans non nocet *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 38.

Cautela abundans nocet, quando per eam fit fraus legi *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 109.

Nimiæ cautelæ, & diligentiæ suspectæ *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 71.

Cautelæ, pluries repetitæ, & insolitæ arguunt malam intentionem eas exigentis *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 20.

De insolitis cautelis iura non bene sentiunt *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 23.

Cautelæ, & clausulæ insolitæ arguunt suspicionem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 105.

Et simulationis inducunt talem præsumptionem sinistram, ut contra eas non admittantur probationes in contrarium, & in puncto dotis *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 106 & 107.

Non invenitur cautela in iure ex qua renunciari valeat læsioni enormissimæ *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 48.

Cautelæ a disponente adhibitæ præsertim in actu dispositionis præbent argumentum validitatis, & sanitatis suæ mentis *tom.* 9 *decis.* 23. *n.* 110.

Ex inspectione aliorum instrumentorum, & scripturarum probatur insolita declarationis cautela *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 108.

Cautelæ non adaptantur, quando inter partes deductum fuit in transactione litis eventus, & meri iuris incertitudo *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 15.

CAUTELA ANGELI.

Cautela Angeli æquiparatur cartæ dotali sic dictæ in Romana Curia *tom.* 11 *dec.* 44 *num.* 3.

Cautela Angeli locum tantum habet super bonis in Decreto expressis *tom.* 11 *dec.* 44 *num* 5.

Limitatur conclusio *tom.* 11 *dec.* 44 *num.* 7.

Si ex inventario constat Bona in cautela contenta excedere creditum pro quo fuit allegata, aliis Creditoribus competit executio pro eo quod superest *tom.* 11 *decis.* 44 *num.* 8.

Secus si nullum factum fuerit inventarium *tom.* 11 *dec.* 44 *n.* 9.

Cautela Angeli non iuvantur filii contra Creditores Patris defuncti, nisi inventarium bonorum confecerint *tom.* 11 *dec.* 44 *n.* 12.

Quod locum habet etiam in Muliere agente ex causa suarum dotium *t.* 11 *dec.* 44 *n.* 13.

Mulier allegans cautelam Angeli non potest impedire subhastationem bonorum dummodo non amoveatur a pos-

a possessione *tom.* 11 *dec.* 44 *n.* 14.
Cautela Angeli persæpe deservit ad fraudendos creditores *tom.* 11 *dec.* 44 *n.* 15.

CAUTIO.

Prius debet res tradi, & postea caveri *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 105.
Plus cautionis habetur in re, quam in fideiussione *tom.* 2 *dec.* 40 *n.* 20.
Ubi præstitæ fuerunt sufficientes cautiones, non est superfluis satisdationibus utendum *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 31.
Cautio, sive Fideiussio statutaria non est de forma Iudicii, sed de præambulis, & præparatoriis *tom.* 3. *dec.* 28 *n.* 15.
Cum Statutum reservet Forensibus privilegium Iuris Communis, nullo modo ipsi debent statutariam cautionem præstare, imo nec etiam Iuris Communis, quæ hodie non est in usu *t.* 3 *dec.* 28 *n.* 16.
Cautio, quæ præstatur hæredi a legatariis puris existentibus conditionalibus fieri debet ad hoc, ut conditionibus purificatis restituant hæredi favore legatariorum conditionalium quod supra vires Patrimonii receperunt *tom.* 10 *decis.* 40. *num.* 55.
Cautio de restituendo prætio una tantum vice in certis casibus ptopria tantum est actionis tributoriæ, nec extendibilis, & multo minus ad obligandum creditorem non adhærentem venditioni, & vi prætium recipientem *t.* 6 *dec.* 13 *n.* 4 & 5.
Cautio de bene utendo, & fruendo, ac re finito usufructu restituenda debet Proprietarii interesse pleno assecurare, & regulariter per Fideiussores præstanda est *tom.* 2. *dec.* 47 *n.* 1.
Proprietarius ad hanc cautionem obtinendam agere potest, licet hoc ei sit interdictum in Testamento sub pœna privationis & caducitatis *tom.* 2 *dec.* 47 *n.* 3.
Et hoc procedit etiam in casu, quo usufructuarius bene versetur in bonis usufructui subiectis *tom.* 2 *dec.* 47 *n.* 47.
A fortiori quando negligens, aut culposus, aut impotens probatur *tom.* 2 *dec.* 47 *n.* 5.
Quibus probatis, Proprietarius facere potest, ut usufructuarius ab usufructus commodo expellatur, aut saltem condemnetur ad interesse *t.* 2 *dec.* 47 *n.* 6.
In frugibus, & pecuniis in hæreditate repertis, in quibus cadit usufructus improprius intrat cautio de restituendo tantundem *tom.* 2. *dec.* 47 *n.* 12.
Substitutus compellere potest hæredem gravatum ad cautionem de bene utendo, ac fruendo præstandam, si diligenter non administret bona restituenda *tom.* 2 *decis.* 47 *n.* 7.
Regulariter gravatus Fideicommisso tenetur cavere *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 1.
Nec ad liberationem sufficit præstatio cautionis iuratoriæ *tom.* 8. *dec.* 17 *n.* 3.
Si hæres gravatus nolit satisdare, frequens vocatus in possessionem immittitur *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 4
Respectu stabilium cautio recessit ab aula *tom* 8 *dec.* 17 *num.* 5.
Sed prima opinio verior est *tom.* 8 *decis.* 17 *num.* 6.
Actio est inanis, quam excludit inopia Debitoris *tom.* 8 *decis.* 17. *num.* 9.
Sine tali cautione non potest esse consultum indemnitati substitutorum *t.* 8 *dec.* 17 *num.* 10.
Etiam respectu immobilium datur cautio, quia reparatur omne damnum substitutis *tom.* 8 *decis.* 17 *n.* 11.
Quando præstatio cautionis Iudicis arbitrio remittatur *tom.* 8 *dec.* 17. *num.* 16.
Ponderatur exemplum alterius cautionis de iudicio sisti *tom.* 8 *dec.* 17. *num.* 17.
Si adsit iusta causa, tunc cogi potest Iu-

Iudex ad cautionem præstandam *tom.* 8 *decis.* 17 *n.* 18.

Timor dilapidationis bonorum, an sit iusta causa ad cautionem præstandam *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 19.

Resolvitur adfirmative *tom.* 8 *dec.* 17. *num.* 20.

Etiam si agatur respectu stabilium *t.* 8 *dec.* 17 *n.* 21.

Hæres gravatus tenetur præstare Fideiussorem de non deteriorando *t.* 8 *dec.* 17 *num.* 22.

Et de ratione *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 23 & *seqq.*

Officium Iudicis huiusmodi cautioni consulere debet *tom.* 8 *decis.* 17. *num.* 24.

Quando constet de interesse Fideicommissarii ad effectum cautionis præstandæ *tom.* 8 *decis.* 17 *n.* 36.

Huiusmodi cautio de conservandis bonis Fideicommissi. a quocumque Fideicommissario peti potest *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 37.

Cautio quo ordine præstari debeat *t.* 8 *decis.* 17 *n.* 38.

Pro concedenda cautione Fideicommissi non est subtiliter cognoscendum *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 57.

Remissio oneris conficiendi Inventarium, & cautionem præstandi, destruit usus fructus naturam *tom.* 2. *dec.* 47 *n.* 2,

Qui omnia Bona donavit solo usufructu retento non tenetur cavere de utendo, & fruendo arbitrio boni viri *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 103.

Usufructuarius excusatur si cautionem non præstitit ob culpam illius, cui cautio præstari debebat *tom.* 4 *dec.* 7 *uum.* 104.

Usufructuarius non potest res hæreditarias petere nisi prius vel offerat, vel præstet cautionem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 106.

Cautionem non tenetur prestare Pater administrator, & usufructuarius bonorum filii *tom.* 4 *decis.* 7. *num.* 97.

Liber homo carcerari non potest ut caveat de iudicio sisti, nisi sit contumax *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 38.

CEDENS.

Nemo plus iuris in alios transfert quam ipse habeat *tom.* 8 *dec.* 13. *num.* 49.

Qui cedit creditum, quod scit non esse exigibile dicitur esse in dolo *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 16.

Cedens post cessionem nihil facere potest in præiudicium cessionarii *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 27.

Cedens non iure petit, quod cessionarius lucratur in cessione *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 110.

Cedens quod facit in præiudicium cessionarii refundere debet *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 111.

Cedens creditum tale, quale est, illud manutenere non tenetur *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 123.

Censum cedens liberatur a restitutione pretii, si cessionarius illum acceptaverit in solutum, limita si ante cessionem cedens sciverit decoctionem Debitoris cessi *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 12. & 13.

Quando cedens promisit manutenere censum bonum sufficiunt tales quales diligentiæ ex quibus appareat Debitorem non esse facilis exactionis *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 32. 33. 36 42.

Antequam Debitor, & Fideiussores excutiantur, nulla oritur actio contra cedentem, qui se obligavit sub conditione, quatenus Debitor non esset solvendo *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 54.

Cedens, qui excussionis exceptione uti vult in vim dilatoriæ, necesse est, quod illam opponat ante litem contestatam *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 58.

Amplia in fideiussore indemnitatis, qui licet non teneatur nisi excusso principali debitore, attamen contra eum executive procedi potest, si excussionis exceptionem non opposuerit ante litem contestatam *t.* 4 *dec.* 17 *n.* 59.

Statim ac cedens promittit manute-

nere censum exigibilem, obligatio, & actio oritur contra eum, etiam non facta excussione debitoris cessi, & adducitur ratio *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 62 & 63.
Cedens, qui promisit censum exigibilem habetur loco meri Fideiussoris *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 70.
Idemque procedit in eo, qui promisit manutenere nomen debitoris bonum *tom.* 4 *dec.* 17 *n* 71.
Cedens, licet exigibilitatem promiserit non tenetur, si cessionarius per tres, vel quatuor annos negligens fuerit *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 82.
Cedens, vel Venditor nominis debitoris non tenetur facere, quod solvendo sit, sed quod debitor sit *t.* 4 *dec.* 44 *num.* 17.
Facit autem quod debitor sit, quoties Instrumenta ostenduntur, & veritas crediti probatur *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 18.

CEDULA.

Affixio Cedularum in locis publicis non solum æquipollet notificationi factæ per proclamata, sed per eam melius impleta dicitur publicatio, & de ratione *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 33.

CELEBRATIO.

Celebratio instrumenti inter partes conventa tamquam ad cautelam maiorem requisita, nil detrahit perfectioni contractus *tom.* 6 *decis.* 54 *num.* 3.

CENSUS.

Requisita ad iustitiam, & validitatem census necessaria enumerantur *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 1.
Census contractus contra formam Bullæ Pianæ est fœneratitius *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 2.
Census iudicatur usurarius ratione originis vitiosæ *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 3.
Etiamsi sit cum periculo vitæ *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 4.
Naturæ census repugnat, quod censuarius pretium lucretur, vel possit lucrari *tom* 11 *decis.* 3 *n.* 8.
Quinam contractus possint venire sub nomine census *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 9.
Contractus census ad rationem duodecim pro centenario est licitus, quoties adest periculum amissionis pecuniæ *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 10. & *num.* 25.
Quod procedit, etsi contractus sit restrictus ad certum numerum annorum *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 11. & 12.
Census vere dicuntur esse de loco, ubi fundati sunt *tom.* 12 *decis.* 23. *num.* 5.
Eo magis si ibi etiam destinata esset solutio, & debitor conveniri posset *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 6.
Census in obligatione personali præcipue consistit, nullumque ius nec servitutis dominium competit super fundo *tom.* 8 *dec.* 26 *num.* 10.
Census valet quamvis contractus per Apocam privatam *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 23.
Quia Bulla S. Pii V. ubi de Instrumento publico mentionem facit, loquitur enunciative, non dispositive *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 24.
Ubi Census contractus habuit implicitum statum validitatis fructus debentur usque ad diem oppositæ nullitatis *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 29.
Et cum nullitas non proveniat ex defectu formæ traditæ per Bullam debentur saltem ratione damnorum & interesse *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 30.
Census, vel reservativus sit, vel consignativus numquam eodem tempore convenire potest cum emphyteusi *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 53.
Ac propterea nomen census hoc in casu sumi debet pro canone, sive censu emphyteutico *tom.* 5 *dec.* 52. *num.* 54.
Non potest sine iusta causa imponi Census pro ampliori summa *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 2.
Et Census sic impositus corruit totus, cum Decretum tamquam individuum non possit pro parte valere, & pro parte non *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 3.

Nec

Nec huiusmodi defectus convalescere potest ex præsumptione, quæ viget pro Decreto, & Iudice, præsertim attestante adhibuisse legitimam cognitionem *tom.* 3 *decis.* 29 *n.* 4.

Improprium est quod census de dominio cessionarii efficiatur & dominium sit cedentis, quod nimis est animosum *tom.* 8 *dec.* 26 *num.* 18. & 20. nisi fideiussor fuisset cessioni census, & fideiussioni hanc promissionem subrogaverit *n.* 21.

Creditum cum hypotheca probatur ex Instrumento impositionis, & venditionis census *tom.* 4 *dec.* 19. *num.* 1.

Ex libris Æstimi probatur possessio debitoris ad effectum obtinendi immissionem adversus eumdem *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 2. amplia ut *n.* 3.

Quibus concurrentibus requisitis competit creditori census immissio ex utili Salviano interdicto pro fructibus decursis & decurrendis *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 4. Amplia quamvis census alteri fuerit cessus *num* 5.

Census impositus super rebus alienari prohibitis, nullus dicitur ex defectu materiæ, non autem ex defectu formæ *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 2.

Census super re fideicommissaria, & alienari prohibita impositus, non est nullus ipso iure ab initio, sed implicitum habet validitatis statum *t.* 3 *dec.* 42 *n.* 8. 9. & 10.

Et nullitas census postea declarata retrotrahi non valet in præiudicium fructuum a creditore perceptorum *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 11 & 13.

Quod procedit etiam in censu super Bonis Ecclesiæ alienari prohibitis imposito *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 12.

Impositio census super Re fideicommissaria valida redditur in præiudicium ipsius Imponentis, eiusque Hæredum, non autem in præiudicium Vocatorum *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 14.

Si tamen Fideicommissarius patiatur fructus a Creditore percipi, censentur licite exacti, & in sortem non imputantur *t.* 3 *dec.* 42 *n.* 15.

Fideicommissarius, qui ad solutionem fructuum se expresse obligavit non potest census impositionem, uti nullam impugnare *tom.* 3 *dec.* 42. *num.* 16.

Propter nullitatem ex defectu formæ non servatæ census resolvitur in mutuum, & fructus cedunt in extinctionem sortis *tom.* 3 *decis.* 24. *num.* 45.

Limita ubi clausula irritans est adiecta solemnitati, seu formæ servandæ in ipsa celebratione contractus, non vero ubi est adiecta oneri post celebrationem contractus implendo *t.* 3 *dec.* 24 *n.* 46.

Ad hoc, ut quis approbasse dicatur census impositionem ab initio nullam, constare debet ipsum habuisse plenam iuris, & facti scientiam *t.* 3 *dec.* 42 *num.* 17.

Fructus debentur tamquam damna, & interesse ex censu nullo ob defectum materiæ secus ob defectum formæ *t.* 3 *decis.* 42 *n.* 1.

Molendino destructo census quoque perit quamvis illud reædificetur etiam ex iisdem tabulis, fistulis, canalibus, & molis *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 112.

Ut census impositus super Molendino pereat, sufficit clusæ ruina *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 113.

Molendino destructo si deinde aliud construatur, census super primo constitutus non reviviscit, secus si non totum fuisset dirutum, sed tantum restauratum per partes *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 115.

Census sors est irrepetibilis etiamsi in parte fuisset extinctus *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 45.

Sors census repeti potest in Iudicio concursus universalis, secus in venditione pignoris particularis, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 7.

Maxime si de tempore subhastationis remanebant bona sufficientia pro secu-

securitate Creditoris census *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 10.
Limita secundo regulam de qua supra *n.* 4 in absente a loco proclamatum, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 12.
Sufficit enim quod creditor sciverit, vel scire potuerit bona sui Debitoris publice subhastari *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 15.
Creditor ex causa census non dicitur creditor ex causa mercaturae, nec procedi potest contra debitorem per viam cessationis aut sindacatus *tom.* 9 *dec* 4 *n.* 86.
Debitores census quorum unus totum fundum, commodavit, non tenentur nisi pro virili *tom.* 10 *dec.* 33. *num.* 3.
Census extinctio ex quibus verbis inducatur *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 1.
Extincto censu fructus non debentur neque a principali debitore *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 2.
Fideiussor census liberatur, liberato principali debitore *tom.* 11 *decis.* 14 *num.* 3. & 5.
Census extinctio potest probari ex praesumptionibus, & coniecturis *t.* 11 *dec.* 14 *n.* 4.
Census exinctio desumitur ex observantia *tom.* 11 *dec.* 14 *num.* 11.
Evictione secuta fructus census non debentur *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 12.
Reservatio iurium facta in revenditione census operatur dumtaxat respectu sortis non autem respectu fructuum exinde decurrendorum *t.* 11 *dec.* 14 *num* 13.
Census extinctio potest fieri etiam per actum non verosimilem, constito de partium voluntate *tom.* 11 *dec.* 14 *num.* 22.
Ex censu extincto nulli debentur fructus *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 23.
Census pro quo per 100. annos non apparet fuisse fructus solutos, censetur extinctus *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 4.
Ratio huius conclusionis *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 5.
Hoc tutamen fuit amplexum in iure ad levamen successorum bonorum & ignari possessoris *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 6.
Haec opinio est in quotidiano usu in Tribunalibus *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 7.
Praesumptiones validantes census extinctionem enucleantur *tom.* 5. *dec.* 32 *num.* 13.
Praescriptio 30. vel 40. annorum intrat in censu *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 21. vide rationem *n.* 22.
Redemptio census praesumitur simulata, quando Debitor in solutione fructuum continuavit *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 50.
Non praesumitur, quod Mater censum iam extinctum ad vitam reduxerit *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 72.
Qui petit fructus a die creationis census fatetur ipsos nunquam fuisse solutos *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 14.
Lex Gabellae anni 1540. loquens de emptione, & venditione, locum sibi quoque vindicat in censibus *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 1.
Restitutio, seu imputatio fructuum census in sortem cessat, quando census ab omni usuraria labe immunis est, sed ex aliquo tantum defectu accidentali annullatur *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 54.
Esset durum, quod Creditor census, qui bona fide fructus percepit, & insensibiliter in quotidianos usus convertit, eos restituere, vel in sortem imputare teneretur *tom.* 1. *dec.* 9 *n.* 55.
Obligationis naturalis praecipuus effectus est, ut indebiti conditionem impediat, & Creditorem a restitutione, vel imputatione fructuum excuset, quod procedit etiam in fructibus ex censu nullo exactis *tom.* 1 *dec* 9 *n.* 57. & 58.
Lex Gabellae disponens de censibus vitalitiis uti poenalis extendi non potest ad casum censuum perpetuorum *tom.* 3 *dec.* 24 *n* 33.
Nec ex identitate, vel ex maioritate ra-

rationis in materia adeo odiosa dicta extensio fieri potest *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 34.

Rota nostra interpretavit Edictum Officii Gabellæ sub titulo *delle Compre, e Vendite* procedere, etiam in Censibus perpetuis *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 42.

CENTENARIA.

Centenaria est longissimum tempus quod omnia renovat *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 20.

Ad concludendam Centenariam quæ sint probanda *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 41.

Centenaria æquiparatur immemorabili *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 8.

In centenaria non intrat exceptio malæ fidei *tom* 5 *decis.* 32 *n.* 29.

Centenaria operatur etiam favore hæredis debitoris *tom.* 5 *decis.* 32 *num.* 30.

Imprudens est, qui habens pro se centenariam, allegat titulum *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 37.

Centenaria frustra allegatur absque possessione *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 8.

Centenaria facultatem præbet allegandi quemcumque titulum meliorem de mundo *tom.* 3 *decis.* 38 *num.* 16.

Et præsumere facit omne id, quod est possibile *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 17.

Etiam particularem conventionem, & pactum, imo est fortior pacto *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 18.

Absque possessionis intercessione centenaria, vel immemorabilis suffragari non potest *tom.* 3 *decis.* 38 *num.* 38.

Centenaria facit præsumptionem iuris & de iure pro extinctione census *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 9.

Centenaria dat ius allegandi omnem meliorem titulum de mundo, et pro quo militat *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 10.

Solutio, post centum, & plures annos facta præsumitur *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 11.

Possessor ad tuendam suam possessionem post centum annos allegare potest quemcumque meliorem titulum de mundo *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 6.

Possessionis etenim centenariæ tanta vis est, ut etiamsi constet de titulo primævo fiat locus præsumptioni novi tituli ad favorem possidentis *tom.* 3 *dec.* 34 *num.* 7.

Hoc tamen procedit, si possessio non sit conformis titulo producto, secus si sit conformis *tom.* 3 *dec.* 34 *n.* 8.

Centenaria possessio etiam ex non factis deduci potest *tom.* 3 *dec.* 34. *num.* 9.

Possessio centenaria cum qualitate resolubili evidentiorem reddit titulum resolubile, vel conditionatum *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 22.

Præsumptio ex centenaria resultans mutare nequit verum possessionis titulum *tom.* 4 *dec.* 43 *num* 2.

Ad centenariam constituendam requiruntur ad minus 93. anni *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 5.

Centenaria non potest allegari contra successorem ad fideicommissum ex proprio iure venientem *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 7.

Nulla est efficacia centenariæ si titulus possessionis impar sit ad excludendam actionem creditoris *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 17 & adducitur ratio *num.* 18.

Iuris præsumptio quæ a centenaria resultat, locum habet quando de facto non constat *tom.* 2 *dec.* 48 *num.* 7.

Omne debitum per centenariam extinctum esse præsumitur *tom.* 2 *dec.* 48 *num.* 1.

Vigore centenariæ non præsumitur quod habet resistentiam rationis, & Legis *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 33.

Quod probabilitate repugnat æquiparatur falso, & quod habet resistentiam facti non præsumitur nequidem per centenariam *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 35.

Centenaria excluditur a titulo in lapide

pide marmorea *tom.* 4 *decis.* 43 *num* 25.
Item a titulo in libris historicis *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 26.
Nequidem duplex centenaria valet pro allegando meliore titulo, quoties de vero constat ex libris Ecclesiæ *tom.* 4 *dec.* 43 *n* 27.
Emphyteuta deducere nequit diversum titulum in vim centenariæ, aut immemorabilis *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 20.
Neque id licet possessori fundi pro evictione obligati *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 21 *&* 24.
Centenaria dat ius allegandi solutionem *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 11.
Qui venit contra titulum centenariæ habet onus ostendendi contrarium per demonstrationes non per præsumptiones *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 12.
Centenaria non solutio fructuum census concludit extinctionem, non præscriptionem census *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 18.
Centenaria extinguit iura crediti, & solutionem concludit *tom.* 5 *decis* 32 *num.* 19.
Pluraque adducuntur contra centenariam *tom.* 5 *decis.* 32 *n.* 24.
Centenaria currit continuative contra quoscumque privilegiatos, ut sunt Pupilli, & Ecclesia *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 25.
Centenaria currit contra fideicommissarios *tom* 5 *dec.* 32 *num.* 26.
Centenaria non nocet fideicommissario pro recuperatione bonorum alienatorum contra prohibitionem, sed operatur contra eum pro titulo non prohibito *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 27.
In centenaria non demitur tempus intermedium informatorum, sed continuative currit *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 28.
Probationes adversus centenariam debent esse concludentes, & indubitatæ, ut excludant omne possibile *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 32.
Præsumptionibus favorabilibus muniri potest is, qui se fundat in centenaria *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 36.
Procurator nocet principali in omittendo, non in committendo *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 39.
Procurator non nocet principali allegando titulum, quando principali prodest centenaria *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 40.
Centenaria canonum præstatio sufficiens est pro inducendo emphyteusis contractu *tom.* 5 *dec.* 52 *n* 35.
Et efficit quod emphyteutæ dicantur tales non solum quoad canonum solutionem, sed etiam quoad Laudemium *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 36.
Centenaria, quæ inducit tituli præsumptionem, multo magis recipienda est in vim declarationis *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 19.
Duplex centenaria immemorabili æquipollens præbet facultatem allegandi quemcumque meliorem titulum de mundo *tom.* 7 *decis.* 30 *num.* 7.
Ut ex centenaria, seu immemorabili competat beneficium allegandi certum titulum, possessio debet esse conformis titulo, maxime adversus iuris præsumptionem, quæ est pro restrictione concessionis ad descendentes *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 84 *&* 85.
Monasteriis datur restitutio in integrum adversus centenariam in vim præscriptionis, & quare *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 1.
Quando agitur de centenaria, de cuius principio liquet, tituli validitas examinanda est *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 3.
Si titulus sit legitimus pro actore, & infectus pro possessore non est allegabilis centenaria *tom.* 7 *dec.* 41 *num.* 4.
Titulus originarius a personis, quæ Monasterio præiudicare non possunt non operatur centenariam *tom.* 7 *dec.* 41 *num.* 7.
Quando agitur de cumulo præsumptio-

ptionum, centenaria solemnitatum defectum non supplet *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 13.

Ex communiori DD. opinione centenaria præsumptio est iuris tantum, contrariis probationibus, vel fortioribus coniecturis elidibilis *tom* 7 *dec.* 41 *num.* 14.

Per lapsum temporis centenarium Beneplacitum Apostolicum præsumitur *tom.* 7 *decis.* 49 *num* 30.

Diversum est, an quis excipiat de sola præscriptione, an etiam de centenaria possessione, & assertur diversitatis ratio *tom.* 3 *dec.* 34 *n.* 11 & 12.

Quod negativa solutionis probari debet non obtinet in centenario possessore, sed solum in quadragenario *tom.* 3 *decis.* 34 *num.* 15.

Præsumptio melioris tituli ob centenarium temporis lapsum desumi non potest ex inobservantia contractus, & adducitur ratio *tom.* 3 *decis* 38 *num.* 19.

Præsumptio melioris tituli ex centenaria resultans non est iuris, & de iure, sed eliditur per contrarias præsumptiones *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 25 & 26.

Præsumptio possessionis ex titulo præambulo procedit solum in possessione de recenti, non autem in centenaria *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 34 contrarium *n.* 35.

Per centenariam, aut immemorabilem tunc emphyteuta deducere potest meliorem titulum de mundo, quoties bona possedit tanquam libera iure proprio exclusive ad qualitatem, & titulum emphyteusis *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 39 & 40.

Centenaria possessio absque solutione canonis non concludit, quod bona ab emphyteuta possessa fuerint tanquam libera, quando cessatio a solutione procedere potuit ex natura debiti, & crediti compensatione *tom.* 3 *decis.* 38 *num.* 41 & 42.

CERTUM.

Certum dicitur, quod certum est in iure, licet patiatur controversiam *tom* 5 *dec.* 31 *n.* 45 & 47.

CESSANS CESSATIO.

Statutum Florentinum de cessantibus, utpote rigorosum, non est extendendum *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 16.

Cessatio, & decoctio desumitur non solum ex clausis apothecis, sed ex defectu satisfactionis aliorum actuum, & quocumque casu sufficiunt quatuor Testes de publica voce deponentes *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 66.

Cessantes illæ personæ tantum declarantur, quæ mercaturam exercentur *tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 1.

Ex Statutis antiquis Florentiæ cessantes illi tantum fieri poterant qui erant mercatores ex aliqua 21 artium. Ex Statutis modernis fieri possunt etiam non descripti, retento themate quod sint mercatores *tom.* 9 *decis.* 2 *num.* 10.

Cessantes fieri qui sunt tantummodo Mercatores, & Artifices ex modernis Statutis Florentiæ colligitur non obstante dictione, & alii *tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 14.

Qui non est mercator, nec debitor ex causa mercaturæ non potest fieri cessans, nec potest procedi contra eum, nec contra filium per viam accusationis *tom.* 9 *dec.* 2 *num* 15.

Secundum Statuta Florentiæ veniunt affecti, & obligati præiudicio cessationis ascendentes, descendentes, & collaterales cessantis non alii *t.* 9 *dec.* 2 *n.* 16.

Statutum Mercantiæ ubi disponit, quod ascendentes, descendentes, & collaterales cessantis sint affecti, & obligati, disponit principaliter, & dispositive non autem enunciative, ubi explicatur Statutum *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 19 & 20.

Relatio semper intelligitur esse in relato cum omnibus suis qualitatibus *tom.*

tom. 9 *dec.* 2 *n.* 21.

Verbum cessans in Statuto intelligi debet de mercatore, cum mercator tantum cessans fieri possit *tom.* 9 *decis.* 2 *num.* 22.

Secundum Statuta Communis Florentiæ non omnes descendentes, ascendentes, & collaterales afficiuntur, sed qui sunt, vel qui habent in potestate, item collaterales qui sunt in eadem negociatione *tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 23.

Unde Statutum Mercantiæ loquens de prædictorum obligatione intelligendum de illis habentibus dictas qualitates *tom.* 9 *decis.* 2 *n.* 24.

Per Statutum Communis Florentiæ illi Mercatores, vel Artifices dicebantur cessantes, qui Foro cedebant, vel publice & palam aufugiebant cum pecuniis, & mercantiis suorum creditorum, & non solvendo facti erant *tom.* 9 *decis.* 2 *num.* 26.

Non autem hi qui cum solvendo essent uni tantum creditori solvere detractabant *tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 27.

Et contra hunc ad similitudinem Mercatoris cessantis, Statutum Mercantiæ voluit, quod procederetur, & quod hic in cessantium præiudicia incurreret *tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 28.

Quæ differentiæ sint inter Mercatores cessantes qui solvendo non sunt & illos, qui alicui solutionem detrectant, & sunt solventes *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 29.

Quando per viam accusationis procedatur, & contra quos, quando vero per viam tactus, & contra quos *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 30.

Statutum Mercantiæ ubi disponit quod contra qualcumque personas procedi possit tam per viam tactus, quam libelli cessantis in subsidium tactus, intelligendum est de personis quæ possunt cessantes declarari secundum Statuta Communis Florentiæ *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 31. 32.

Praxis agendi contra cessantes late explicatur, & ex quo habuit originem decretum cum termino dierum 15 contra cessantes emanatum *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 92.

Quando probatur bona fides, & veritas in contractu cessantium substinetur actus, & executioni mandatur *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 17.

Statutum tollens omnes hypothecas impositas a cessantibus, non tollit illas contractas a Debitore ante decoctionem *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 23.

Statutum tollens hypothecas bonorum cessantis loquitur de bonis propriis ipsius, non de bonis societatis super quibus prælative socii pro suo credito concurrere debent *tom.* 4 *decis* 38 *num.* 38.

CESSIO.

Cessio iurium similis emptioni, & venditioni *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 53.

Cessio iurium regulari debet iuxta causam principalem, & finalem debitoris *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 6.

Cessio iurium reportata pendente lite an prosit *tom.* 1 *dec.* 22 *n.* 2.

Occasione culpæ non datur cessio iurium *tom.* 11 *decis.* 9 *num.* 16.

Causa frivola, & iniusta non validat cessionem *tom.* 11 *decis.* 14 *num.* 7.

Cessio facta pro precio determinato dicitur venditio, quamvis non expressus fuerit titulus venditionis *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 52.

Et potest agi actione *ex vendito tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 53.

Cessio ex intervallo reportata in casu evictionis æquiparatur cessioni reportatæ usque ab initio *tom.* 1 *dec.* 22 *num.* 3.

Cessio fit ratione contractus *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 16.

Leges ab Anastasio, & per diversos *Cod.* mandati non procedunt quando creditum quod ceditur est certum, & liquidum *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 35 *&* *num.* 36.

Cessio facta pro certo pretio non differt ab emptione, & venditione *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 38.

Girata est vera cessio *tom.* 10 *dec.* 28 *num.* 1.
Cessio ubi fuit acceptata, non potest expresse revocari *tom.* 10 *dec.* 28 *num.* 2.
In revocatione simplici, & expressa non attenditur an cessio fuerit facta in commodum cedentis, vel cessionarii *tom.* 10 *dec.* 28 *num.* 3.
Cessio potest fieri invito, & inscio debitore, quando istius obligatio non novatur *t.* 10 *dec.* 28 *n.* 22.
Contractus cessionis ex cessione secuta, & acceptata per Cessionarium est perfectus *tom.* 10 *dec* 28 *n.* 27.
Unus ex pluribus Fideiussoribus principaliter obligatis post factam solutionem, nequit a creditore reportare cessionem iurium *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 13.
Cessionis causa non subsistente, ipsa cessio non subsistit *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 59.
Cessio simplex non liberat debitorem sed tantum importat mandatum ad exigendum *tom.* 3 *dec.* 40 *num.* 7.
Cessio stipulata inter contrahentes, Tertio nec præiudicium, nec utilitatem afferre potest *tom.* 3 *decis.* 57 *num.* 7.
Cessio inter alios acta inutilis remanet respectu Tertii, qui in ea non intervenit, nec per alium illam acceptavit *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 2.
Cessio non exequuta remanet inefficax *tom.* 3 *dec* 57 *n.* 17.
Cessio dumtaxat extinctiva reportari potest favore debitoris solventis, *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 20.
Cessio reportata a debitore solvente, ob incompatibilitatem actionis, & passionis in eodem subiecto resolvitur im meram liberationem, & quietantiam *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 22.
Cessio debitori non fit, & si fiat inefficax est, eique suffragari non potest *t.* 3 *decis.* 31 *num.* 13.
Cessio reportata *ex intervallo* inefficax redditur, quoad Fideiussores *t.* 3 *decis.* 32 *num.* 1.
Cessio post solutionem reportata non nisi *quietationis* vim habet *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 3.
Quando cessio solutionem præcedit, acquiruntur Cessionario omnia cedentis iura, etiam contra Fideiussores *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 16.
Cessio extinguit debitum cum cedente, & omnem actionem in cessionarium transfert *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 32.
Cessio hæreditatis ob impotentiam subeundi graves expensas litium, si huiusmodi lites inanes, non reales sunt, est nulla *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 37.
Ex primaria debitoris intentione, & causa finali, solutionis cessio debet regulari *tom.* 3 *dec* 33 *n.* 10.
Cessio etiam ante solutionem reportata in simplicem quietantiam resolvitur quotiescumque cessionarius solutionem fecit nomine debitoris & præcise ad extinguendam obligationem *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 14.
Nemo cogendus est ad cedenda iura quæ sua culpa non amisit, sed ex natura rei non fuit consecutus *tom.* 3 *dec.* 33 *n* 34.
Cedens pro cessionario deponens non est Testis idoneus, sed arbitrio Iudicis remittitur, an sit illi fides adhibenda, quamvis non agatur de illius commodo, & interesse *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 40.
Ex cessione facta in alium eruitur quando sibi prius acquisierit, etsi acquisitio fuerit momentanea, limita ubi cessio, seu translatio non dignoscatur facta animo acquirendi *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 38. 40. 73.
Variæ auctoritates declarantur *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 41.
Fideiussor solvens de proprio cogere potest creditorem ad sibi cedendum iura etiam contra Fideiussores *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 35.
Maxime si cedenti non noceat *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 36.
Et hoc casu peti potest etiam ex intervallo *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 37.

Am-

Amplia etiamsi Fideiussor esset principaliter obligatus, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 38.

Successor singularis ad effectum retinendi representat hæredem gravatum etiam sine cessione *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 39.

Cessio translativa fieri nequit debitori vel alteri eius nomine solventi, sed resolvitur in quietantiam. Limita si adsit mixtura Tertii *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 6. 7. 8. 20.

Cessio translativa ad commodum Procuratoris alieno nomine solventis fieri nequit *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 10.

Cessio etiam extinctiva operatur ad effectum anterioritatis crediti *tom.* 5 *decis.* 35 *num.* 21.

Extinctiva reputatur si non sit cessum creditum, sed iura crediti *tom.* 5 *dec* 35 *num.* 22.

Maxime si cessa sint iura ad certum effectum obtinendi indemnitatem a molestiis *tom.* 5 *dec.* 35 *n* 23.

Item si mens principalis contrahentium fuit extinguere, cui verba cessionis famulari debent *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 24.

Item si alias incompatibilitas, & repugnantia adesset in contestu cessionis *tom* 5 *dec.* 35 *num.* 25.

Non est inconveniens cessionem operari diversos effectus respectu diversarum personarum scilicet debitoris, & fideiussoris *tom.* 5 *decis.* 35 *num.* 27.

Census probatur inexigibilis ex eo, quod prinpipalis debitor declaratus fuerit decoctus ante cessionem eiusdem census *tom.* 4 *dec* 17 *n.* 6.

Census cedens liberatur a restitutione pretii, si cessionarius illum acceptaverit in solutum.

Limita si ante cessionem cedens sciverit decoctionem debitoris cessi *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 12 *&* 13.

Vel cessio fuerit simplex causa solutionis, non autem datio in solutum *tom.* 4. *dec.* 17 *n.* 14.

In dubio non præsumitur, quod cessio facta sit per dationem in solutum *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 83.

Cessio simplex non liberat cedentem donec solutio debiti cessi subsequatur *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 84.

Cessio nominis per Emptorem facta Venditori ad computum pretii non est datio in solutum, sed simplex cessio *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 85.

Datio in solutum per cessionem non præsumitur facta, nisi expresse dicatur *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 86.

Fideiussores, si ex factis diligentiis reperti sint non solvendo, præsumitur quod tales fuerint de tempore cessionis *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 89

Prohibitum est Tutori reportare cessionem iurium a creditoribus Pupilli, etiamsi probetur facta cum bona fide *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 16.

Post decoctionem nulla est iurium cessio *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 11.

Cessio nominum in inventario describendorum incerta est quoad quantitatem usque dum descriptio facta non sit; & interea obligatio specifica manutentionis nominum remanet conditionalis *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 24

Nemo dat quod non habet, & plus iuris in alium transferre nequit, quam ipse habeat *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 51 *&* *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 1.

Cui adimplementum offertur, is prius implere debet, vel saltem eodem actu, quo cessionem exposcit, alias negare eam potest ob non implementum solutionis *tom.* 6 *dec.* 14 *num.* 6 *&* 7.

Obligatus cedere in casu solutionis potest agere pro solutione, licet cessionem nondum fecerit, dummodo ipsam offerat *tom.* 6 *decis.* 14 *num.* 12.

Semel exactum non potest iterum repeti per viam cessionis iurium, vel per aliam quamcumque *tom.* 6 *dec.* 14 *num.* 13.

Acceptatio cessionis, re non integra, & post ius Tertio quæsitum fieri non

non poteſt in præiudicium illius *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 18.
Acceptatio ceſsionis reſultat ex ſcientia illius *tom* 6 *dec.* 57 *n.* 11.
Fideiuſsor poteſt etiam ex intervallo, ſolutione ſequuta, reportare ceſſionem translativam contra debitorem *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 21.
Secundus creditor ad differentiam extranei acquirit iura creditoris primi, quem dimittit etiam ſine pacto ſubingreſſionis, quando conſtat de concordi Partium intentione, quod pecunia non numeratur ſine ceſſione, & ratio addducitur *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 42 *&* 43.
Si pecunia, quæ Creditori ſolvitur, non eſt ipſius ſolventis, ceſſio iurium ab eo reportata ſemper eſt inutilis *tom.* 3 *dec.* 33 *n* 2.
Emptor pretio rei emptæ creditores venditoris libere dimittens, ceſſionem reportare non poteſt *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 3.
Quando ſolutio facta fuit ad diſſolvendam obligationem, non autem ad iurium ceſſionem reportandam ceſſio inutilis eſt *tom.* 3 *deciſ.* 33 *num.* 7.
Fideiuſſor principaliter obligatus, & uti correus poteſt oppoſita exceptione cedendarum obtinere ceſſionem iurium a creditore *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 18.
Quod permiſſum eſt etiam tertio poſſeſſori *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 19 *&* 27.
Ceſſio crediti incerti, & litigioſi nil ſuffragatur ceſſionario *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 10.
Iuſta dicitur penſionis ceſſio, in qua ſolvitur pretium continens ſex, aut ſeptem annualitates *tom.* 12 *deciſ.* 34 *num.* 40.
Quando penſio ceſſa expirat ob culpam vel factum cedentis, reficiendum eſt ceſſionario prætium cum omnibus damnis, & intereſſe *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 41.
Minoris pretii eſt ceſſio penſionis, ſi cedens eſt minus aptus ſolvendo in caſu evictionis *tom* 12 *dec.* 34 *num.* 43.
Quando locum habeat reductio uſque ab initio penſionis ceſſæ, cum reſtitutione, vel imputatione fructuum interim perceptorum in extinctionem capitalis *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 44

CESSIONARIUS.

Ceſſionarius utitur iure cedentis *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 30.
Et non poteſt eſſe melioris conditionis illius *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 32.
Ceſſionarius repreſentat cedentem quo ad omnia *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 33.
Ceſſionarius eodem modo reiicitur quo cedens *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 34.
Exceptio quæ obſtat cedenti obſtat ceſſionario *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 35.
Ceſſionarius nequit habere regreſsum contra cedentem quoties diu diſtulit petere creditum, & deteriorem fecit conditionem rei ceſsæ *tom.* 4 *deciſ.* 44 *num.* 27.
Et quoties de irreperibilitate nominum ceſsorum minime conqueſtus eſt, videtur tacite approbaſse quod ipſi nulla actio ſupererat contra cedentem *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 28.
A regula, quod ceſſionarius actiones contra cedentem experiri non poſſit, niſi ei reddat inſtrumentum ceſſi crediti receditur in aliquo caſu inter Mercatores *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 19.
Ceſſionarius redargui poteſt ex capite non implementi *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 60.
Ceſſionarius maiores rationes cedentis habere non poteſt *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 64
Exceptiones maxime reales, quæ competunt contra cedentem, competunt etiam contra ceſſionarium *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 31.
Exceptis iuribus perſonalibus, immutatio perſonæ ſucceſsoris ſingularis, non immutat iura quæ ceſſionarius obtinuit a cedente *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 33.

Cessionarius nec vult, nec debet velle, cessionem nisi iurium, quæ apud creditores remanent, ut decoctus pinguior factus reliquatum solvat deducto ne egeat. *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 18.

Cessionarius non tenetur excutere bona principalis debitoris ære alieno involuta *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 9 & 10.

Cessionario facilius competit regressus contra cedentem, qui ante cessionem sciebat debitorem esse decoctum *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 11.

Cessionarius antequam agat contra cedentem diligenter excutere debet non modo principalem debitorem, sed & fideiussores. Amplia etiamsi difficilis essent exactionis *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 24 & 25.

Nec satis est, quod diligentiis utatur, nisi eas perduxerit ad finem consequendo solutionem, vel declarationem Iudicis *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 26.

Quæ Iudicis declaratio notoria esse debet, etiamsi nomen cessum fuerit notorie non solvendo *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 27.

Cedens, licet exigibilitatem promiserit, non tenetur, si cessionarius per tres, vel quatuor annos negligens fuerit *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 82.

Cessionarius non potest dici negligens in petendo, quotiescumque debitor cessus iam erat decoctus ante cessionem *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 88 & 91.

Ut cessionarius de negligentia redargui possit, probandum est, quod debitor cessus erat solvendo *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 90.

Ex inopia debitoris, & fideiussorum unius census non potest argui ad inopiam fideiussoris alterius census, qui utique excutiendus est a cessionario utriusque census *tom.* 4 *dec.* 17 *num* 92.

Cessionarius potius succurrendum est, qui de damno vitando agit, quam cedenti, qui lucrum consequitur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 23.

Cessionarius creditorum societatis subintrat in eorum rationibus quando concurrunt requisita *Leg aristo ff. quæ res tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 54.

Cessionarius rei locatæ præsumitur persolvisse eamdem pensionem a cedente persoluta *tom.* 9 *dec.* 19 *num.* 24.

Apoca assecurationis ita cedi potest, ut cessionarius exactionem pleno iure consequatur etiam in præiudicium creditorum anteriorum cedentis *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 10.

Indebitum repetitur a cessionariis licet sint creditores cedentis *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 18.

Ius intraturæ ab auctore acquisitum non transit in cessionarium *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 20.

Statutum Artis Fabricantium ius intraturæ concedit in apotheca pro retentione tantum quinquennali *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 21.

CHIROGRAPHUM.

Chyrographum clam exaratum, nec ullo teste munitum patitur suspicionem antidatæ &c. *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 28.

Privato Chyrographo, præsertim iunctis adminiculis creditur etiam contra publicum instrumentum, & reiicitur *Rot. Rom. tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 36.

Chyrographum falsitatis suspicione laborat, quoties in aliis iudiciis non fuit productum nec de eo ulla facta mentio *tom.* 10 *dec.* 12 *num.* 5.

Creditor debitori solventi Chyrographum restituere tenetur *tom.* 4 *dec.* 23 *num.* 2.

Mercatores non solent debiti Chyrographum penes creditorem relinquere post solutionem *tom.* 4 *dec.* 23 *num.* 3.

Concurrentibus circumstantiis solutionem suadentibus, Chyrographum pe-

penes Actorem remanet inutile *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 5.

Licet Chyrographum reperiatur penes creditorem, attamen non prohibetur debitor probare ex circumstantiis, & præsumptionibus suam obligationem extinctam fuisse *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 10.

Præsertim inter sanguine coniunctos *tom.* 4 *decis.* 23 *n* 11.

Chyrographi lacerationes non alteri causæ referibiles quam consignationi pecuniæ, suadent obligationis extinctionem præsertim iunctis aliis circumstantiis *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 15.

Quæstio an ex laceratione, vel cancellatione Chyrographi probetur solutio, habet locum quando Chyrographum est penes debitorem, nec constat ei traditum a creditore non autem quando illud semper existit penes creditorem, quo casu eius incisio, vel cancellatio fortissimum tribuit argumentum solutionis *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 17 & 18.

CIRCUMSTANTIÆ.

Circumstantiarum cognitio in arbitrio, & religione Iudicis permanet *tom.* 6 *dec* 20 *n.* 23.

Doctores, & auctoritates intelligi debent secundum circumstantias in quibus loquuntur *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 6.

In concursu actorum, & circumstantiarum integre contrariarum maiores numero attendendæ *tom.* 8 *decis.* 27 *n.* 31.

Sumenda est interpretatio minus etiam legalis ad evitandam contrarietatem *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 32.

Post factum quisque circumstantias examinat, quæ antea non examinaret *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 65.

CIRCUMVENTIO.

Ex quibus dolus, & circumventio eruantur *tom.* 11 *dec.* 32 *n.* 9.

Circumventio facilius præsumitur contra eum, qui vix excedit decem, & octo annos *tom.* 11 *decis.* 28 *num.* 37.

Circumventionis præsumptio, de qua supra, potest procedere in ultima voluntate, non in contractu solemniter celebrato *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 39.

Circumventio non probatur ex repugnantia donantis in perpetua donatione ineunda *tom.* 11 *dec* 28 *num.* 40.

Omnis umbra circumventionis cessat, si donatio facta sit Iudice actore, quamvis extra locum domicilii *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 41.

Circumventio in donante excluditur, ubi de præiudicio a donatione sibi resultante fuit certioratus *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 48.

Circumventio, & dolus non præsumitur in donatione facta a maiore venientibus ab intestato *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 49.

Item in donatione causa conservandæ agnationis celebrata *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 50.

Item in donatione ipsimet donanti utili *tom.* 11 *decis.* 28 *num.* 51.

Successivæ donantis declarationes non valent probare circumventionem *tom* 11 *dec.* 28 *n* 52.

Defectus consensus, & dolus sua natura nullitatem inducunt *tom.* 11 *dec.* 32 *n.* 8.

Circumventionis suspicio cessat per superviventiam Testatoris post conditum testamentum *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 30.

Electio unius hæredis ex pluribus excludit quamcumque extorsionis, & suggestionis suspicionem *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 25.

Suspicionem circumventionis tollit qualitas Notarii, nec Testatori, nec hæredi instituto familiaritate coniuncti *tom* 9 *dec.* 35 *num.* 26.

Notarii integritas probatur ex illius maxima diligentia adhibita ad eruendam Testatoris voluntatem *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 27.

CITATIO.

Citatio est de iure divino *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 93.

Citatio non est necessaria cum adsit observantia extraiudicialis & purum factum *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 49.

Citatio requiritur etiam quando a Principibus controversia resolvitur *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 50.

Prima citatio in principio Causæ personaliter fieri debet *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 1.

Limita quando consuetudo, vel Statutum simplicem citationem domi factam pro legitima admittit *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 2.

Citatio ex consuetudine fieri solet domi solitæ habitationis *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 3.

Quando Statutum mandat alternative quod citatio fiat personaliter, vel domi, citatio domi facta substinetur *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 4.

Replicatio citationum domi factarum sufficit, ad supplendum defectui citationis personalis *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 5.

Citatio fieri debet personaliter non domi, quando citandus moratur in certo loco extra civitatem *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 6.

Limita si citandus exerceat in aliquo loco officium Iudicis, tunc enim sufficit citatio domi solitæ habitationis, in loco originis *tom.* 1 *decis.* 1 *num.* 7.

Iudicis officium in aliquo loco gerens retinet domicilium originis *tom.* 1 *decis.* 1 *num.* 8.

Iudex dum exercet officium non potest conveniri in eo loco, sed debet conveniri in loco originis *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 9.

Citatio in loco originis, non in loco in quo quis exercet officium fieri debet, si officium non sit perpetuum, vel si officium exercens partem familiæ in loco originis retineat *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 10 & 12.

Reiicitur opinio *Altimar. de nullitat. rubr.* 12 *quæst.* 12 *num.* 97 & 98 qui tenet, quod citatio fieri debeat domi *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 11.

Citatio quoad ius defensionis est de iure naturali, vel gentium primario; quoad modum vero, seu formam citandi est de iure civili *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 16.

In Supremis Tribunalibus, constito de bono iure, & Sententiæ iustitia, citationis defectus non attenditur *tom.* 1 *decis.* 1 *num.* 18.

Ad sententiæ validitatem unica sufficit citatio iuxta dispositionem iuris communis *tom.* 12 *decis.* 51 *num.* 14.

Citatio facta Procuratori intelligitur facta principali *tom.* 12 *decis.* 51 *num.* 19.

Tam in actibus iudicialibus, quam extraiudicialibus citandi sunt illi quorum interest *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 19.

Alias nullum eis infertur præiudicium, & acta sunt nulla *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 20.

Quando pars sepius fuit citata ad dandum interrogatoria, sufficit quod per Iudicem fuerint testes interrogati *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 31.

Perempta instantia, perit citatio præcedenter commissa *tom.* 2 *dec.* 16 *num.* 1 & licet in sententia fuerit restaurata, retrotrahi non potest, sed nova indiget reproductione *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 2. Amplia *num.* 3.

Citatio ad sententiam facta a Iudice non habente iurisdictionem est nulla *tom.* 2 *dec.* 10 *num.* 4. Amplia *num.* 5.

Principis delegatio ad iudicandum cum clausulis amplissimis facta non aufert omnem citationem *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 8.

Conclusio quod ex citatione nascatur præventio quomodo intelligenda? *tom.* 4 *dec.* 4 *n.* 14.

Citatio cedentis ad indicandum bona satis est pro sufficienti excussione *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 38 & 39.

Duo conformes latæ super statu contractus rem iudicatam constituunt adversus quoscumque interesse habentes,

bentes, licet non citatos *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 10.

Citatio partis non requiritur in recognitione scripturæ ubi de hoc non fuerit protestatum a principio *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 39.

Scientia inhibitionis in muliere non probatur ex notificatione domi facta *tom.* 6 *decis.* 18 *num.* 18. Citatio domi inducit probationem scientiæ præsumptivam, non veram *ibid.*

CITATUS.

Si ille qui se illegitime citatum dicit eo quod citatus fuerit domi, in qua non habitat, postea in Iudicio compareat, illam domum pro legitimo domicilio approbare censetur nec valet opponere de nullitate *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 19.

CIVILITAS CIVIS.

Civis originarius illius loci quis dicitur, in quo natus, & baptizzatus sit *tom.* 2 *dec.* 8 *num.* 17 limita si accidentaliter ibi natus & domum, & bona in alio loco possideat *n.* 14.

Civis civitatis dominantibus eximitur a Statutis Civitatis inferioris, licet etiam gaudeat honoribus, & præeminentiis suæ originis naturalis *tom.* 11 *dec.* 1 *n.* 2.

Qui se civem alicuius civitatis in testamento nominavit, credendum est se tanquam civem eiusdem civitatis testari voluisse *tom.* 11 *dec.* 1 *num:* 3.

Civis quis dicitur illius loci, in quo est ortus *tom.* 11 *decis* 6 *num.* 5.

Stare simul potest, quod quis sit civis alicuius loci, & habeat alibi domicilium habitationis *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 20.

Civis factus dicitur, qui habilitatus fuit ad omnes honores, & munera veris civibus concessa *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 31.

Cives effecti ex electione, habent ius civium ex origine *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 32.

Gaudent omnibus privilegiis civibus originariis concessis *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 33.

Et veniunt appellatione civium *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 34.

Ad hoc tamen requiritur habitatio *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 35.

Contra tenuit *Decian conf.* 44 *libr.* 4 *tom.* 11 *decis.* 6 *num* 36.

Civis civitatis dominantis nequit considerari ut Dominus *tom.* 11 *decis.* 6 *n.* 77.

Cives ex privilegio dicuntur vere, & proprie cives *tom.* 11 *dec.* 8 *num.* 2 *&* 8 *& tom.* 2 *dec.* 11 *n.* 4.

Et veniunt sub Lege, vel Statuto de cive loquente *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 3.

Ac gaudere debent privilegiis, quibus fruuntur cives originarii *tom.* 11 *decis.* 8 *n.* 4 *&* 9.

Præcipue si in privilegio adsint clausulæ *in omnibus, & per omnia* vel aliæ similes *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 5.

Vel si adhibita fuerint verba *quod tractetur, & habeatur ut civis originarius &c. tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 6.

Civilitas a Patre acquisita post nativitatem filii non transit in ipsum filium *tom.* 2 *dec.* 8 *num.* 2 *&* 6.

Ut civilitas a Patre acquisita post nativitatem filii transeat in ipsum filium illius consensus requiritur *tom.* 2 *decis* 8 *num.* 7 11 *&* 16.

Civilitas acquisita a patre non adstringit filium *tom.* 2 *decis.* 8 *num.* 8 Amplia *n.* 10.

Ad civilitatem amittendam per habitationem in alio loco requiritur animus perpetuo in eo loco manendi; alias si sit accidentalis; nempe ratione Belli, Officiorum, & mercaturæ non amittitur *tom.* 2 *dec.* 11 *num.* 2 3 *&* 6 maxime si in loco civilitatis domus, & stabilia retineantur *n.* 8.

In successione Civis Florentini attendi debent Statuta Florentiæ, licet bona sita sint in alio Territorio *tom.*

tom. 4 *dec.* 7 *num.* 88.

Hoc tamen valde controversum est apud DD. *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 89.

Cives præferendi sunt extraneis in beneficiis, commendis, legatis, & aliis *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 53

Quando privilegium est concessum civibus aut habitantibus alicuius loci, intelligitur de iis, qui in eo loco per decennium sunt morati *tom.* 1 *dec.* 17 *num.* 8.

Mulier alibi nupta civilitatem originariam retinet in his, quæ illam non retrahunt ab obsequiis coniugalibus *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 16.

Et si mortuo viro ad locum originis redeat quoad Forum mariti reputatur forensis *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 17.

CIVITAS.

Civitatis nomine non comprænditur Diæcesis nisi de ea fuerit facta specialis mentio *tom.* 11 *dec.* 4 *num* 20.

Appellatione alicuius Civitatis, venit id, quod intra eiusdem Civitatis Mænia continetur *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 13.

Concessa alicui facultate conferendi beneficia Civitatis, tantum comprænduntur beneficia existentia in Comitatu, & Diæcesi *tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 14.

Sub nomine alicuius Civitatis ad plus possunt comprænhendi loca eidem Civitati subiecta *tom.* 11 *decis.* 4 *num.* 15.

CLANDESTINITAS.

Clandestinitas, & occultatio, fraudis suspicionem inducit, quando id quod agitur libere, & palam fieri non potest, non vero quando actus libere geri potest *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 5.

Præsertim si intervenerit Notarius testes, & celebratio publici instrumenti *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 6.

Maxime si instrumentum fuerit denunciatum in Gabella *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 7.

CLASSATIO.

In materia classandi possessores propter expensas necessarias in reparationem aggerum, & fluminum multum Peritis deferendum est *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 48.

CLAUSULA IN GENERE.

Notarius potest apponere clausulas consuetas, & præsumitur apposuisse, non de consuetudine Notariorum, sed de voluntate Testatoris *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 59.

Clausulæ numquam dici possunt insolitæ nisi probetur esse contra naturam dispositionis de qua agitur, & contra stylum, & consuetudinem Notarii *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 12.

Contra naturam actus non sunt clausulæ tendentes ad irrevocabilitatem donationis, quæ de sui natura est irrevocabilis *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 13.

Sed potius tendunt ad nimiam cautelam, quæ tamen est permissa, & redolet potius prudens consilium, quam fraudem, & dolum *tom* 5 *decis* 25 *num.* 14.

Clausulas esse contra consuetudinem Notarii ab asserentibus est probandum *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 15.

Formularii Florentini clausulæ in venditione adhibitæ, videntur excludere omnem servitutem *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 44.

Clausulæ instrumento venditionis appositæ non operantur extram rem venditam *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 67.

Clausulæ exequtivæ principalem obligationem extendunt, sed fortius promittentem obligant *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 68.

Clausulæ perpetuitatem indicantes sunt per se argumentum valde æquivocum pro comprehensione Descendentium sub nomine filiorum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 19.

Clausulæ perpetuitatem denotantes intelliguntur iuxta subiectam materiam *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 37.

Nec sunt aptæ ad inducendum fideicommissum *tom.* 11 *dec.* 40 *n* 38.

Clau-

Clausulæ relativæ porrigi non debent ad ea, quæ incompatibilitatem, & novationem pati possunt *tom.* 7 *dec.* 22 *num.* 20.

Ob clausulas salutares sunt verba impropriandæ ad deserviendum intentioni actoris *t.* 7 *dec.* 22 *n.* 23. 24.

Ex clausula constituti transfertur in constitutarium sufficiens possessio ad manutentionem obtinendam *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 21.

Clausula constituti supponit dominium & possessionem in constituente, cuius virtus cessat quoties id non verificatur *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 22.

Clausula cœterata continet regulariter ea omnia, quæ de stylo Notarii in Instrumento solent apponi *tom.* 4. *decis.* 35 *n.* 12.

Attenta maxime lege anni 1686. cuius dispositio exponitur *tom.* 4 *dec.* 35 *num.* 13 & 25.

Clausula cœterata debet extendi iuxta naturam actus, de quo quis loquitur *tom.* 4 *dec.* 35 *num.* 17.

Non possunt addi eæ cœterationes, quæ novam dispositionem, vel novum effectum inducerent *tom.* 4. *dec.* 35 *num.* 18.

Clausula cœterata includit solummodo ea quæ sunt de substantia actus, non autem accidentalia eiusdem actus dependentia ex mera voluntate contrahentium *tom.* 4. *decis.* 35 *num.* 19.

Clausula cœterata inducit repetitionem omnium verborum dictorum in præcedenti *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 34.

Clausula cœterata non potest in eius imbreviatura interpretationem recipere nisi secundum materiam præexistentem *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 21

Clausula irritans adiecta in Statuto inducit formam servandam in contractu *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 44.

Notario de Instrumento rogato, ad quem Clausularum extensio pertinet, & utpote de mente contrahentium bene informato plurimum est defectum *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 1.

Clausulæ irritantes sententiam contra Legis dispositionem latam, efficiunt quod nec etiam de consensu Partium Iurisdictio prorogari possit *t.* 3 *dec.* 80. *num.* 33

Clausula irritans apposita in Lege ligat etiam ignorantes *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 15.

Declara quoad nullitatem actus, non quoad pœnam *tom.* 4 *decis.* 10 *num.* 16.

Clausula derogatoria limitata, limitatum producit effectum *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 140.

Clausula in fine orationis adiecta non debet referri ad omnia præcedentia, quando ex tali relatione actus in nullitatem incideret *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 92.

Clausulæ in fine positæ referuntur ad omnia præcedentia quando commode potest ad omnia ea referri *tom.* 12 *decis.* 30 *n.* 14

CLAUSULA CODICILLARIS.

Notarius potest apponere in testamento clausulam codicillarem, licet Testator eum non rogaverit, ut apponat, imo etiam si ipse Notarius dictæ clausulæ virturem non intelligat *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 60.

Clausula codicillaris, etsi regulariter non debeat intelligi si non fuit apposita, tamen in legatis, quæ respiciunt favorem libertatis, aut pietatis, ex coniectura voluntatis intelligitur, & habetur pro expressa *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 61.

Clausula codicillaris operatur, ut testamentum valeat iure codicillorum *tom* 4 *dec.* 7 *num.* 47.

Virtus clausulæ codicillaris est convertendi testamentum nullum in fideicommissum obligando intestatum successorem ad restituendum bona hæredi scripto *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 29.

Filio ignoranter præterito clausula codicillaris non operatur *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 30.

Clausula codicillaris parum valet in te-

te-

testamento Fœminæ de eius Viribus non certioratæ, non attento an clausula concepta fuerit per verba præsentis temporis, vel futuri *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 32. 33.

Clausula codicillaris in testamento apposita efficit ut onera iniuncta hæredi scripto censeantur repetita venientibus ab intestato *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 28.

Clausula codicillaris quomodocumque concepta nihil operatur, quando a Patre nulla haberi potest ratio de filio posthumo, cum quæstio non sit super vitio præteritionis sed super defectu voluntatis *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 36.

CLAUSULÆ IN SPECIE.

Clausula *sine præiudicio Partium* non refertur ad præiudicia expressa, sed ad alia *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 30.

Imo nec refertur ad præiudicia resultantia ab expressis *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 31.

Clausula *sine præiudicio* adiecta solutioni, seu traditioni rei in contractu conventæ eius approbationem non excludit, sed refertur ad præiudicium derivans aliude quam ex concordia eiusque solutione *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 32.

Clausula *absque præiudicio venientium ab intestato* an obstet amplitudini legitimationis cum successores renunciaverint *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 30.

Ex clausula *sine præiudicio* legitimationi adiecta, intelligitur Principem noluisse venientibus ab intestato preiudicare *tom.* 12 *decis.* 15 *num.* 6 *& seqq.*

Clausulæ *ad habendum, ponens, constituens &c.* denotant voluntatem donantis abdicandi a se dominium sine spe reversionis *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 2.

Clausulæ *ad habendum*, & *in perpetuum* quælibet ex se, & multo magis unitæ liberam alienabilitatem important ubi præsertim in parte dispositivâ existant, secus in parte executiva *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 5. 6.

Clausulæ *ad habendum*, & *in perpetuum* non pugnant cum præcedenti stipulatione *pro filiis, & descendentibus* quia sunt posita ampliative, & conciliantur *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 8. 9. *&* 10. respondetur contrariis *n.* 11. 12.

Clausula *ad habendum* eo magis operatur alienandi facultatem quando aliis clausulis coadiuvatur *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 13. 14. ubi de clausula *in perpetuum num.* 15 ubi de clausula *salvo iure proprietatis, & directi dominii*, & coadiuvatur consuetudine alterius Ecclesiæ eiusdem loci *n.* 16.

Per clausulam *ad habendum* non videtur concessa facultas altius tollendi *tom.* 4 *decis.* 6 *n.* 47. Limita ut *n.* 48.

Quando tacite reservata fuit servitus luminum, non censetur ei renunciatum per clausulam *ad habendum tom* 4 *dec.* 6 *num.* 49.

Clausula *ad alienandum* inducit renunciationem fideicommissi *tom* 12 *dec.* 26 *num.* 52.

Maxime ubi ea non sit in executivis, sed in dispositivis *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 53.

Clausula vero *ad habendum*, etsi cœterata id non operatur *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 54.

Nisi specialiter sit appositum verbum *ad alienandum tom.* 12 *dec* 26 *n.* 55.

De clausula *ad habendum* non est curandum, nisi aliter constet dividentes voluisse remittere fideicommissum *tom.* 12 *dec* 26 *n.* 56.

Per clausulam *ad habendum* non censetur renunciatum fideicommisso ni sequuta alienatione *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 57.

Clausula omni meliori modo apposita in principio dispositionis influit in omnes eius partes *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 47.

Operatur quod actus valeat omni modo, quo potest meliori *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 48.

Equi-

Equipollet clausulæ, si non valet, quod ago, uti ago, valeat ut valere potest *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 49.

Facit quod legatum factum filio cum hac clausula, censeatur relictum titulo institutionis, si d. clausula est apposita legato, secus autem si ponitur in fine clausulæ codicillaris *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 50.

Facit quod donatio causa mortis transeat in donationem inter vivos, & e contra *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 51.

Ostendit, quod disponens saltem in genere cogitaverit de validitate actus *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 52.

Demonstrat animum utendi liberalitate, & spontaneam voluntatem disponentis, atque ita disponendi, ut actus valeat ex causa vera, nisi possit valere ex causa putativa, & expressa *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 53.

Clausula „omni meliori modo„ secundum distinctionem Rotæ Romanæ quando est sine copula *&*, operatur circa expressa tantum, sed quando est cum dicta dictione, *&*, operatur ultra narrata, & includit alios modos diversos, ab expressis, ex quibus actus sustineri possit *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 56.

Dicta clausula, quando non importat aliquid contra verisimilem mentem Testatoris, censetur apposita non de stylo Notarii, sed de voluntate ipsiusmet Testatoris, maxime cum dicta clausula fuerit lecta vulgari sermone coram Testatore, & non contradixerit, quia tunc censetur eam approbare *t.* 9 *dec.* 6 *n.* 57.

Dissensus, neque error potest considerari, ubi adest clausula omni meliori modo *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 109.

Clausula *omni meliori modo* adiecta pro maiori robore instrumenti æquipollet iuramento, & habet vim expressi, prout si iuratum esset *tom.* 7 *decis.* 9 *n.* 12.

Dispositio substineri debet omni possibili meliori modo quando in dispositione apponitur clausula *omni meliori modo &c.* *tom.* 8 *decis.* 48 *num.* 9.

Ex clausula *omni meliori modo &c.* substinetur & convalidatur donatio, ut donatio *inter vivos*, si ut donatio *causa mortis* ob aliquem defectum non substinetur *tom.* 8 *dec.* 48 *num.* 10.

Clausula *omni meliori modo* ultra expressa operatur licet Actor remedium diversum, & insompetens petiisset *tom* 7 *dec.* 22 *n.* 25. 26.

Clausula *omni meliori modo* non potest supplere consensum, & contractus naturam mutare *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 49.

Clausula *in ogni miglior modo &c.* etiam cœterata nullitatem instrumenti nunquam sanare potest *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 61.

Et potest tantum conservare, & corroborare dispositionem non iam variare ipsius naturam *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 62.

Clausula *in infinitum* repetit tractum temporis implicite contemplatum in vocatione descendentium *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 30.

Et censetur apposita ad meliorem demonstrationem volitæ progressivitatis *t.* 11 *dec.* 40 *num.* 31.

Clausula *in infinitum* nonnisi iperbolice aptatur vocationi descendentiæ *tom* 11 *dec.* 40 *n.* 36.

Clausula *in infinitum* restringi potest ad vitam unius *t.* 11 *dec.* 40 *n.* 42.

Clausula *in infinitum* per se non sufficit ad obliquanda verba directa *tom.* 11 *dec* 40 *num.* 51.

Et de ratione *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 52.

Clausula *in infinitum* refertur ad proxime immediata *tom.* 11 *dec.* 40 *num* 90.

Clausula *in infinitum* vocationi hæredum apposita, omnes hæredes comprehendit *t.* 11 *dec.* 40 *n.* 91.

Clausula *in infinitum* adiecta vocationi hæredum nec restrictionem verbi *hæredes* operatur, nec fideicommissi inductionem *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 114.

Clau-

Clausula *in perpetuum* non inducit renuntiationem fideicommissi, nec subiectam fideicommissi eiusdem materiam excedit *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 61.

Clausula *per se, o per conto di chi spetta*, comprehendit omnes in assecuratione interesse habentes *tom.* 6 *dec.* 36 *num.* 21. 22. ubi d. clausula inventa est a Mercatoribus ad tollendas exceptiones defectus periculi, quod procedit prævio præcedenti ordine præponentium *n.* 24. alias dicta clausula non operatur *num.* 25.

Clausula *per se, e per conto di chi spetta* ex stilo Mercatorum comprehendit omne personarum genus, sic etiam ex capitulis assecurationum Civitatis Florentiæ anni 1523. in quibus formula assecurationum præscribitur desumptis ex ea cæteris omnibus quæ Statuta declarantur *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 43. 44.

Clausula *per se, e per conto di chi spetta* ex fide plurium Mercatorum affirmatur esse de consuetudine Liburni *tom.* 7 *decis.* 36 *num.* 49.

Clausula *non obstante* omnes iuris, & facti defectus supplet *tom.* 2 *decis.* 11 *num.* 5.

Vi clausulæ *non obstantibus &c.* appositæ in Brevi commissionis Pontificiæ censetur derogatum omnibus in contrarium facientibus, cuiuscumque sint naturæ *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 10.

Idem operatur clausula *ponens*, & clausula *constituti tom* 10 *dec.* 30 *n.* 17.

Clausulæ *constituti &c. ponens &c.* bene adaptantur cessioni iurium anterioritatis *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 23.

Clausula *iurans &c.* si extendatur iuxta Tabellionum formulas nedum continet iuramentum promissorium sed etiam assertorium *tom.* 4 *dec.* 74 *num.* 25.

Declarantur Rodulphini *alleg.* 162. *& Rot. Roman. dec.* 294. *& dec.* 404. *num.* 14. *rec. tom.* 2 *decis.* 34 *n.* 26.

Clausula *iuraverunt &c.* in iuramento Christianis delato intelligitur tactis scripturis *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 32.

Clausula *iuraverunt &c.* in iuramento Hebræis delato intelligitur tacto calamo *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 33.

Clausula *non alias, nec alio modo* inducit præcisam necessitatem, & formam *tom.* 5 *decis.* 38 *num.* 58.

Clausula *per ogni &c.* ad non expressa extenditur, si alias remaneret inutilis *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 12. 13.

Et contrarium prætendenti onus probationis incumbit *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 14.

Præsertim si agatur de extensione ad ius certum, nec ignoratum *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 15

Clausula *nei modi, e nomi* de sui natura repetit qualitatem, ac titulum desuper espressum, & maxime adiuncta dictione *che sopra tom.* 12. *dec* 30 *n.* 12.

Clausula, *nisi pro civili interesse, & civiliter tantum agi possit* apponi solita in examine criminali Testium qualiter apponitur *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 41.

In promissione de rato non potest Notarius sub dictione &c extendere clausulam *alias de proprio tom.* 4. *dec.* 35 *n.* 20.

Clausula *si quis* comprehendit omnes *tom.* 2 *dec* 1 *n.* 23.

Clausula *e suoi* intelligitur de hæredibus extranei *tom.* 11 *dec.* 40 *n* 106.

Modica differentia tollitur per solam clausulam *in circa tom.* 3 *decis.* 71 *num.* 6.

Clausula *salvis &c.* inducit reservationem, & confirmationem eorum, quæ sub ea continentur *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 139.

Clausulæ *pure, mere, libere, simpliciter, irrevocabiliter, & inter vivos* non designant causam, sed nomen, & titulum contractus donationis, & in ea solent appponi de stylo Notarii *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 21.

Per clausulam *sopra nave, o navi* quisquis ex assecuratoribus obligatur

erga alium, qui eadem usus est clausula ad se obligandum *tom.* 11 *decis.* 38 *num* 13.
Clausula *sopra nave, o navi* alternativam continet *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 24.
Interpretatur clausula *sopra nave, o navi tom.* 11 *decis.* 38 *num.* 26.
Si cum clausula *principaliter*, coniuncta sit clausula *in solidum*, taliter obligati habentur pro correis debendi *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 8.
Secus si clausula *in solidum* deficiat *t.* 10 *dec.* 33. *num.* 9.
Clausula *nel medesimo modo* repetit omnia superius expressa, sed tantum proxima, & immediata *tom.* 7 *dec.* 22 *num.* 18. 19.
Clausula „ come sopra „ repetit masculinitatem superius contemplata *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 14.
Clausula cum *relaxatione executionis* intelligi debet prout de iure *tom* 2 *dec.* 10 *num.* 20.
Clausula *omni meliori modo* facit dispositionem valere eo modo, quo valere potest *tom.* 11 *dec.* 1 *n.* 7.
Clausula, *ed in ogni miglior modo* operatur ut actus substineatur ex quovis meliori titulo *tom.* 12 *decis.* 46 *num.* 7.
Clausula *per verba de futuro* genericam cogitationem arguit postumorum, nec valet ad prorogandum fideicommissum expressum in praeiudicium descendentium, multo minus ad inducendum tacitum in praeiudicium nepotum *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 35.
Clausula *nunc, prout ex tunc* retractationem inducit *tom.* 7 *dec* 24 *n.* 13.
Et apposita in contractu dominii translativo operatur, ut illud censeatur acquisitum a die contractus *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 14
Per clausulam *nunc, pro tunc* in donatione inter vivos appositam in Donatarium translatum intelligitur dominium bonorum donatorum a die celebrati contractus *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 1.
Clausula *parito iudicato* contenta in literis dispensationis requirit adimplementum contentorum in illis antequam ad dispensationem procedatur *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 5.
Quod tamen implementum praesumitur ex lapsu 60 annorum, sicut quod ab Executore fuerit servata forma mandati *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 6.
Clausula „ salva sempre ogni eccezio= zione, o rimedio &c. „ excludit consensum, & acquiescentiam, & preservat iura *tom.* 8 *dec.* 11 *n.* 12.
Clausula „ cum omnibus, quae bona = habent super se, infra, seu intra = se „ complectitur etiam servitutes passivas *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 46.
Clausula „ obligavit se ipsum, eiusque = haeredes, & bona „ non est extentendenda ad bona haeredum, sed tantum potest respicere quantitatem, & qualitatem bonorum ipsius defuncti *tom* 1 *decis.* 27 *num.* 6.
Clausula *undequaque* continet amplitudinem *tom* 7 *dec.* 7 *num.* 20.
Vigore clausularum salutarium „ de= ducens &c. ius, & iustitiam mini= strari &c. „ censetur in iudicium deducta quaelibet actio magis utilis, & proficua *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 10.
Et Iudex tenetur supplere in iure, si quid a litigatoribus minus fuerit dictum *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 11.
Virtus praedictarum clausularum quando locum habeat, & quando non, *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 12. 13. 14. 15.
Clausula *quorum interest* non potest plus obligare, quam ipsi contrahentes voluerunt *tom* 5 *dec.* 11 *n.* 39.
DD. asserentes ex instrumento guarantigiato alteri per alterum acquiri sine cessione loqui dicuntur in casu stipulationis cum clausula *quorum interest tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 41. 42.
Rescriptum cum clausula „ quatenus ita = Iudici videretur „ intelligendum est iuxta iuris tramites *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 95.
Clausula „ o per chi egli cederà le = sue ragioni „ aequipollet clausulae

„ & qui-

„ & quibus dederit *tom.* 8. *dec.* 49 *num.* 6.
Et dicta clausula „ & quibus dederit „ apposita in dispositiva livellariæ concessionis efficit ut, emphytheusis Ecclesiastica „ pro se suisque hæredibus, & successoribus „ præsumatur transitoria etiam ad extraneos hæredes *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 7.
Clausula „ citato chi occorre „ in eo apposita facit executorem istum qui tenetur partes Iudicis assumere *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 13.
Clausula cœterata „ sed eam firmam habere promiserunt &c. „ extendenda prout in Formulario Florentino importat, ut nullo iure, nullo modo, vel causa possit donatio revocari *tom.* 9 *dec* 1 *n.* 13.
Clausula „ dedit, tradidit, consignavit „ dationem in solutum inducit *tom.* 9 *decis.* 39 *num.* 7.
Clausula „ dedit, tradidit, consignavit „ dominii translationem inducit *tom.* 9 *dec.* 41 *num.* 8.
Controversum est, an facultas disponendi ex clausula „ quibus dederit „ sit intelligenda intra limites concessionis? *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 7.
Quæ clausula non operatur restrictionem ad descendentes primi investiti, quoties investitura concepta simpliciter fuit, nec ex aliis verbis apparet emphyteusim fuisse stipulatam solum pro Descendentibus. *tom.* 3 *dec.* 47 *n* 8.

CLERICUS.

Clerici non ligantur statutis Laicorum ex defectu potestatis statuentium *t.* 2 *dec.* 12 *num.* 18.
Bona assignata in Patrimonium Clerici beneficii naturam sortiuntur, & gaudent privilegiis concessis bonis Ecclesiæ *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 27.
Florentiæ viget observantia ut etiam Clerici compareant in Iudiciis incorporationis, & venditionis bonorum factæ a Fisco *t.* 5 *dec.* 33 *num.* 28.
Declaratur hæc praxis procedere in Clericis sponte comparentibus, & in citationibus excitatoriis, non vero in præceptivis, & arctativis *t.* 5 *dec.* 33 *num.* 29. 30.
Clericus tolleratus per decennium in Beneficio ab Episcopo, removeri an possit, remissive *tom.* 12. *dec.* 1 *num.* 10.

CLUSA.

Nomen *clusa, seu septa remoratoria* est barbarum, & unde dicantur *pescaie tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 2. & 3.
Clusæ reædificatio est expensa valde sumptuosa, & non supportabilis *t.* 8 *dec.* 36 *n.* 42.
Clusa spectat ad perpetuam utilitatem Molendini *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 45.
Ob Clusæ novam constructionem Locator tenetur subministrare necessariam pecuniam *tom.* 8 *decis.* 36. *num.* 47.
Clusæ refectio non spectat ad conductorem quamvis in se susceperit omne rischium, periculum, & sumptus *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 54.
Conductor in se suscipiens casus fortuitos non tenetur de periculis, & damnis valde insolitis *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 55.
Clusæ destructio fluminis impetu probatur per Testes *tom.* 8 *decis.* 36 *n* 56.
Et probatur tanto magis si fluminis impetus ab Officialibus fluminum habitus fuit uti causa maximorum damnorum *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 57.
Clusæ destructio a fundamentis merito *Casina* vocatur *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 58.
Adversus pactum quod Conductor teneatur reædificare Clusam omnes DD. exclamant uti læsivum cum fructus annuæ pensioni sunt correspondentes *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 66.
Clusæ ruina cedit in damnum emphyteutæ in vera emphyteusi, non autem in impropria, quæ regulatur locationis principiis, & sic auctoritates contrariæ conciliantur *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 67.
In locatione Clusæ ruina cedit in dam-

damnum locatoris *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 68.

In Clusæ ruina Conductoris culpa excluditur a possibilitate, quod ruinæ causam dederit fluminis impetus, & aquarum excrescentiæ *tom.* 8. *dec.* 36 *n.* 73.

Quæ fuerint causa ruinæ Clusæ Peritus dicere nequit, neque de culpa quis argui potest nisi sit informatus status antiqui *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 85.

Neque ad concludendam culpam conductoris in ruina clusæ valent attestationes vagæ Mathematicorum, qui statum antiquum non cognoscunt *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 87.

Locationis rescissio ob Clusæ ruinam non conceditur, & conceditur tantum si vi tempestatis, vel aquarum eversum sit ædificium totum *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 119.

Contrarium vero tenent nonnulli, & distinguit *Cuiac. &c. tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 120.

COACERUATIO.

Coacervatio in disparitate æstimationis tertii Periti admittitur ex theorica Saliceti &c. vel saltem electio sit peritioris *tom.* 9 *decis.* 42 *n.* 1.

Coacervatio omnino est admittenda, quando ex coacervatione resultat æstimatio Periti electi a Parte contraria *tom.* 9 *dec.* 42 *num.* 7.

COACTIO COACTUS.

Coactio a lege extimantur semper iniuriosa *tom.* 8 *decis.* 21 *n.* 7.

Nullus cogitur pati aliquid in suo fieri etiamsi opus illud sibi non noceret alteri vero prodesset *tom.* 5 *decis.* 13 *n.* 38.

Contrarium obtinet in refectione *t.* 5 *decis.* 13 *n.* 39.

Contra ius est, ut quis cogatur vendere per iniustitiam, & gravem iniuriam *tom.* 5 *decis.* 13 *n.* 40. 41

Ad vendendum nemo cogi potest *t.* 8 *decis.* 12 *num.* 2.

Limitatio Leg. si quis sepulcrum, procedit quando agitur de ædificanda Ecclesia *tom* 8 *decis.* 12. *num.* 3.

Quis cogitur vendere fundum ob ampliationem Monasterii *tom.* 8 *dec.* 12 *n.* 4.

Et pro ampliando Atrio, seu Viridario *tom.* 8 *dec.* 12 *n.* 5.

Item pro facienda commodiori via ad effectum eundi ad Ecclesiam *t.* 8 *dec.* 12 *n.* 6.

Ad venditionem coactus non potest opponere quod bona vendenda sunt fideicommissa, cum Monasterium, vel Ecclesia, est antiquior constitutionis fideicommissi, cum prædium fideicommissum ad successores transeat cum suo onere *tom.* 8 *dec.* 12 *n.* 7.

Etiam bona fideicommisso supposita debent alienari ex causis predictis *tom.* 8 *dec.* 12 *num.* 8.

Alienari potest exiguum Terræ spatium, & incultum etiamsi sit proprium Ecclesiæ *tom.* 8 *dec.* 12 *n.* 9

CODICES.

Ex veteribus Codicibus veritas nominum probari potest ob venerationem antiquitatis *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 25.

CODICILLI.

Revocatio in codicillis onerum appositorum in Testamento probanda est concludenter *tom.* 5 *dec.* 23. *num.* 1.

Et revocatio facta censetur quoad ea, quæ exprimuntur, ita ut cœtera firma maneant *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 2.

Ex revocatione particulari alia omnia censentur confirmata, & repetita *tom.* 5 *dec.* 23. *num.* 4. 7. 17.

Testator legando in codicillis non intelligitur in dubio recessisse a priori voluntate *tom.* 5 *dec.* 23 *num.* 6

Verba codicilli debent referri ad aliam causam etiam dubiam, potius quam ad revocationem Testamenti *tom.* 5 *dec.* 23 *num.* 8.

Onus in Testamento appositum non dicitur revocatum per novam etiam dispositionem in codicillis *tom.* 5 *dec.*

decis. 23 *num.* 9. Distingue, & declara ut *num.* 10. 11.

Dispositio in Codicillis per verba relativa ad Testamentum repetunt conditiones adiectas in primo legato ad secundum eidem personæ relictum *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 14.

Quæ disposita erant in testamento expresse in codicillis non mutata, censentur in iisdem repetita *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 17.

Codicillator præsumitur sanguinem lædere voluisse minus quam fieri possit, & dum de filiis in radice legitimatis non fuit explicite locutus illos excludere voluisse præsumitur eo magis si iis exclusis, iuris & naturæ ordo turbaretur *t.* 6 *dec.* 9 *n.* 53. 54.

COELIBATUS.

Cœlibatus perfectior est matrimonio carnali *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 25.

In mere Laicis cœlibatus non esset efficax pro consecutione legati facti pro coniugio temporali, vel spirituali *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 28.

Cœlibatus & orbitas olim non erant sine pœna *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 1.

COETERATIO.

Cœteratio habet in se solum ea, quæ deficiunt in sermone, & in ea parte, ubi apponitur *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 22.

Et exprimit ea, quæ sunt cœpta, non autem ea quorum saltem principium non est expressum *tom.* 4 *dec.* 55 *n.* 23.

COGNATIO COGNATI.

Cognatio non attenditur, ubi est contemplata Agnatio *t.* 3 *dec.* 21. *n.* 13.

Ex tacita fœminarum exclusione cognationis ratio efficitur impertinens *tom.* 6 *decis.* 5 *n.* 33.

Iure cognationis non considerato res redit ad ius antiquum itaque interpretatio tamquam favorabilis sumenda est *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 39.

Paritas cognationis, & agnationis per auth. itaq. corrigitur per statutum *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 54.

Statutum volens cognationem non attendi non curatur an ius commune ledatur *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 83

Nulla de iure viget differentia inter Cognatos, & Agnatos, seu coniunctionem per virilem, & muliebrem sexum *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 8.

Cognati succedunt usque ad decimum gradum *tom.* 10 *dec.* 43 *num.* 6.

Verbum *descendentes* est aptum comprehendere tam solos agnatos quam etiam cognatos *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 6.

Descendentium masculorum appellatione quando agitur de cognatis veniunt masculi, etiam per duplex medium fœmininum *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 26. Et quando secus *n.* *seqq.* & signanter *num.* 42.

Sub nomine *Domus*, vel *Familiæ* comprehenduntur etiam Cognati, & masculi ex fœmina *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 35. & 36.

Præsertim in materia indifferenti, cuiusmodi est illa iurispatronatus *t.* 4 *dec.* 39 *n.* 37.

Verbum *Domus*, aptum est compræhendere Cognatos saltem in subsidium, quoties non concurrunt aliæ demonstrationes *tom.* 4 *decis.* 39. *num.* 38. 41. & 43.

Ut Cognati excludantur ab extraneis necessaria est evidentissima Fundatoris voluntas *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 52.

Pro remotione extraneorum in concursu cognatorum sufficit quod hi non sint exclusi deficientibus agnatis *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 53. & adducitur ratio *n.* 54.

Cognati, & Affines collective vocati habentur pro unica persona *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 19.

Et successio spectat ad proximiorem etiam Affinem, quando Proximior vocatus est *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 21.

COGNITIO.

Cognitio dependet ab anima perfecti corporis habitatrice *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 27.

COGNOMEN.

Testator non potest sine licentia illorum de aliena Familia mandare, quod eius Hæredes assumant Cognomen; & insignia eiusdem Familiæ *tom.* 4 *decis.* 9 *n.* 3.

Fœmina non dicitur exclusa a vocatione Familiæ cum adiectione cognominis, quando cognomen adnectitur personis, quia tunc demonstrative tantum censetur adiectum *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 16.

Vocata linea Fœminina alicuius Familiæ adiectio cognominis stat dumtaxat ad ostendendam originem Fœminarum, earumque descendentium *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 33.

Si cognomen adiectum sit *Familiæ* vocatio restringitur ad solos Agnatos, si vero adiectum sit personis, tunc censetur appositum ad demonstrandam tantummodo scaturiginem a qua vocati derivare debent *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 29 30. & 31.

COHABITATIO.

Cohabitatio filii cum patre ex quo arguatur, licet adsit domiciliorum separatio, & alimentorum præstatio deficiat *tom.* 12 *decis.* 29. *num.* 6.

COLLATIO.

Collatio Beneficiorum, & Commendarum spectat ad Episcopum, & Commendatarium loci, in quo Beneficia, & Commendæ sitæ sunt, & non ad Episcopum, & Commendatarium Diœcesis, & Regionis in quibus sita sunt bona *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 52.

COHÆRES.

Cohæres potest licite suam partem repudiare, ut alteri cohæredi accrescat *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 61.

Cohæres scienter emens partem cohæredis fideicommisso subiectam non potest agere de evictione *tom.* 12. *dec.* 26 *n.* 75.

Secus in emptore extraneo *tom.* 12. *dec.* 26 *num.* 76.

Quia ubi agitur de emptore cohærede semper dicitur evictionem sequi facto sui auctoris, quod non procedit in extraneo *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 77.

Dispositio *Text in Leg. final. §. emptor Cod. communia de legat.* procedit quando incertum est an eveniat, vel non eveniat casus restitutionis fideicommissi *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 78.

Portio hæreditatis vacans ope restitutionis in integrum, accrescit cohæredi volenti non invito *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 43.

Portio hæreditatis deficiens iure communi accrescit invito causative *t.* 12 *decis.* 20 *num.* 45.

Quando ius accrescendi coniunctum est cum substitutione vulgari, portio deficiens accrescit invito præcise, non causative *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 46.

Est in facultate cohæredis, vel sibi retinendi partem acceptatam iure singulari, vel eam dimittendi creditoribus *tom* 12 *dec.* 20 *n.* 47.

Cohæres qui sit creditor hæreditatis, evincere potest cohæredibus integrum fundum hæreditarium ad obtinendam debitam coæquationem crediti *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 19.

COLLECTÆ.

Usus primo, & ante omnia spectandus est in materia Gravedinum, & Collectarum *tom.* 5. *decis.* 43. *num.* 10.

Collectæ distributio regulatur a causa, ob quam fit, ita, & taliter, ut ad eam contribuere non teneantur illi, quos causa eadem non concernit *tom.* 3 *dec.* 20 *n.* 1.

Forenses, qui non deliquerunt non tenentur subire onus collectæ impositæ a Communitate pro solvenda pœna, in quam inciderat *tom.* 3 *dec.* 20 *num.* 2.

Similiter ad eam, quæ pro custodia imponitur non tenetur ille, qui non est obligatus custodiam peragere *tom.* 3 *dec.* 20 *n.* 3.

COL-

COLLEGIUM.

Ad validitatem actus capitularis sufficit consensus maioris partis præsentium, duas saltem partes totius Collegii constituentium *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 6.

Et signanter ad validitatem præsentationis factæ a Capitulo *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 7.

COLLUSIO.

Exceptio collusionis frequenter opponi solet in Iudiciis *t.* 5 *dec.* 48 *n.* 80.

Collusio est conventio latens, & fraudolenta *tom.* 12 *decis.* 20 *n.* 56.

Collusio non præsumitur nisi probetur *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 57.

Præcipue in causa civili *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 58.

Et ratio est quia cum dolus in ea exigatur, ista non præsumitur *tom.* 12 *decis.* 20 *n.* 59.

Collusio est concludenter probanda *tom.* 12 *dec* 20 *num.* 60.

Collusio, cum sit difficilis probationis solis coniecturis, & inditiis plene iustificatur *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 36 Et solis suspicionibus probatur *n.* 37 & *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 3 & *t.* 12 *dec.* 20 *num.* 55.

Collusionis suspicio ex quibus actibus deducatur *tom.* 6 *dec.* 46 *num.* 27

Ex quibus excludatur collusio sententiæ *tom* 4 *dec.* 19 *n.* 13.

Collusio inter matrem, & filium arguitur ab omissa defensione causæ, ex qua oriatur Sententia favore alterius *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 22.

Maxime quando concurrit causa collusionis *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 23.

Emptor sciens rem esse alienam potest collusionem facere cum Domino ut res ei evincatur *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 66.

Collusio non probatur ex tarditate repudiationis, si aliqua huius tarditatis causa concurrit *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 67.

Ex sola sanguinis coniunctione non præsumitur collusio *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 68.

Iuramentum calumniæ omnem collusionis suspicionem diluit *tom.* 12. *decis.* 20 *num* 69

Causa colludendi probatur ex procurata exemptione onerum sibi in instrumento assumptorum *tom.* 2. *decis.* 6 *num.* 38.

Representatio plurium personarum non debet admitti in Iudiciis ob facilitatem collusionis *tom.* 2 *dec.* 48 *num.* 84.

Principis auctoritas, & ipsa actus solemnitas omnem excludit collusionis, & fraudis præsumptionem *t.* 3 *decis.* 71 *n.* 21.

COLOR.

Color quæsitus per quem sit fraus legi, etsi non præsumatur probatur tamen coniecturis *tom.* 8 *dec.* 10. *num.* 111.

COLONUS.

Colonus tenetur integre ad expensis instrumentorum rusticalium, & ad expensas pro fodienda terra, & segetibus triturandis *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 19.

COMMENDA.

Commendæ definitio quæ sit *tom.* 8. *dec.* 25 *n.* 15.

Statuti Sacr. Religionis Sancti Stephani *cap.* 2 *tit.* 11 tenor *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 1.

Administratio Commendæ sumitur pro ipsa Commenda secundum sensum iuris communis & Statutorum Religionum militarium Hierosolymitanæ, & S. Stephani *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 2 4 & 5.

Commenda dicitur ab eo, quod commendatur, & assignatur Equitibus militantibus pro eorum substentatione *tom.* 8 *dec* 16 *num* 3.

Verbum *vacare* recte convenit Commendæ *tom* 8 *dec.* 16 *num.* 9.

Commendatores, & Commendatarii sunt proprie principales Commendarum Administratores *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 10.

Administrator in sensu Statutorum Sacr. Religionis S. Stephani, & Sacr. Re-

Religionis Hierosolymitanæ recipitur pro Commendatario *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 11 *&* 12.

Commendæ in usumfructum conceduntur Commendatariis *tom.* 8 *dec.* 16 *num* 13.

Commendatarii in casu malæ administrationis Commendarum, & earum deteriorationis privantur Commendis *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 14.

Loca Montium destinata pro dote, & fundo Commendæ quamvis erecta super locis extra Territorium Commendæ, & Commendatarii, dicuntur tamen membrum Commendæ *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 30.

Et dicuntur, & reputantur in loco Commendæ, & Commendatarii *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 31.

Ab instrumento fundationis pendent iura Commendarum *tom.* 2 *dec.* 31 *n.* 2 maxime pro declaratione, & interpretatione rescripti *n.* 3.

Commendæ Militaris Religionis Divi Stephani, sine speciali licentia Sereniss. Magni Ducis non sunt in commercio, nec recipere valent ullum vinculum, & hypothecam cum id, sit eius Supremæ auctoritati reservatum *tom.* 6 *dec.* 28 *n.* 1.

Bonorum Commendarum Dominium residet penes Religionem eiusque Magnum Magistrum relaxata Commendatariis earum administratione una cum commodo fructuum, & recensentur ad instar feudorum, maioratuum, beneficiorum quibus parificantur *tom.* 6 *decis.* 28 *n.* 2.

Fundans Commendam, certa præstita dote, non tenetur de quantitate redditus, si eam non promiserit, nec fuerit in rescripto magni Magistri enunciata *tom.* 2 *dec.* 31 *n.* 4 6 *&* 8.

Ex onere iniuncto redimendi bona Commendæ assignata, & in loco per Religionem eligendo deponendi, non arguitur certitudo redditus eorum *tom.* 2 *dec.* 31 *n.* 5.

Fundans Commendam filius familias cum bonis, quæ sibi post mortem Patris obvenient restringit obligationem ad bona tantum paterna *tom.* 2 *dec.* 31 *num.* 6.

In successione Commendæ verba erectionis sunt spectanda, & ab ipsis recedere non licet *tom.* 6 *dec.* 6 *n.* 1.

An prohibitio alienandi absque assensu Magni Magistri restringatur ad alienationem capitalium Commendæ, vel ad fructus eorumque commoditatem *tom.* 6 *dec.* 28 *n.* 5.

Assensus Magni Magistri est impetrandus in erectione Commendarum *tom* 11 *decis.* 20 *num.* 36.

Familia a Testatore vocata ad Commendam sub conditione assensus Magni Magistri, eo denegato, habetur pro non vocata *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 37.

Fructus Commendæ inserviunt Equiti loco stipendii *tom.* 9 *decis.* 41 *num.* 3.

Promissio in instrumento fundationis emissa defendendi fundum Commendæ, eiusque annuum redditum in certa quantitate obligat promittentem ad eiusdem redditus manutentionem *tom.* 9 *decis.* 41 *num* 4.

Principis declaratio super pacto apposito in instrumento fundationis Commendæ est attendenda *tom.* 9 *dec.* 41 *num.* 10.

Commendæ saltem improprie inter beneficia enumerantur *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 39.

Beneficiis in multis æquiparantur, & in specie Commendæ Sacr. Religionis Hierolymitanæ, & Sacr. Religionis S. Stephani *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 40 41 *&* 42.

Donatio Commendæ Fundatorem Equitem facit, eique Religio privilegia Equitum impertitur *tom.* 8 *dec.* 24 *num.* 8.

Commendarum erectio ante acceptationem gratiosa, post vero in reciprocum contractum transit *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 9.

Pro

Pro Equitum splendore Commendis sunt dotes assignatæ *tom.* 8 *decis.* 24 *num.* 14.

Inter Commendas, & Beneficia Ecclesiastica multa est correspectivitas *tom.* 8 *dec.* 24 *num.* 15 *&* 16 ubi de correspectivitate cum feudis.

Commendæ defective non datur investitura *tom.* 8 *dec.* 24 *n* 19.

Differentia dotationis Commendæ in fundo generali, vel speciali *tom.* 8 *dec.* 25 *n.* 1 2 *&* 3.

Ex Rescripto Magni Ordinis Magistri Commendæ perficiuntur *tom.* 8 *decis.* 25 *n.* 8.

Commendæ gaudent dotium privilegiis *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 17.

Favore Commendarum, non sufficit læsio in quacumque parte ad hoc ut suppleatur cum quæstio sit de extraneo dotante *tom.* 10 *decis.* 24 *num.* 20.

Subrogatio bonorum Commendæ facienda est in Territorio, ubi sita est Commenda *tom.* 10 *dec.* 24 *n* 23.

Commenda quæ per defectum omnium comprehensorum in investitura revertitur ad Religionem D. Stefani, potest conferri una vice per Priorem illius loci, ubi existit Commenda *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 1.

Et attenditur ad iurisdictionem dignoscendam locus in quo bona Commendæ sunt sita *tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 2.

Facultas eligendi in delatione Commendæ devolutæ ad Religionem, cum respiciat locum, ubi bona sunt sita, dicitur localis *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 4.

Ubi bona a Testatore relicta pro erectione Commendæ non sufficiunt, poni possunt ad multiplicum *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 32.

Commenda ingressa unam lineam, non debet in aliam transire, nisi ea pœnitus evacuata *tom.* 6 *dec.* 6 *n.* 4 *&* 6.

Ratio, quia Commenda militaris regulatur secundum naturam Feudorum *tom.* 6 *dec.* 6 *n.* 5. In Feudis admittuntur descendentes ultimi possessoris aliis exclusis *ibid.*

Maxime attenta subsecuta observantia deferendi Commendam Primogenito *tom.* 6 *dec.* 6 *n.* 7.

Et ad eam inducendam sufficit quandoque sic fuisse observatum *tom.* 6 *decis.* 6 *n.* 8.

Amplia ut non requiratur quod sit præscripta *tom.* 6 *dec.* 6 *n.* 9.

Creditor Commendatarii licet posterior, sed qui contraxit cum licentia Magni Magistri, expressam obtinuit hypothecam super fructibus Commendæ, & est præferendus cœteris creditoribus etiam anterioribus assensu huiusmodi carentibus *tom.* 6 *dec.* 28 *num.* 3.

Creditoribus assensu carentibus non competit hypotheca super fructibus, sed tantum actio personalis exercibilis ex iure, & persona debitoris facientis suos fructus tanquam a solo separatos, vel separandos ministerio creditorum; adeoque cum hypothecariis creditoribus concurrere nequeunt super bonis Commendæ *tom.* 6 *dec.* 28 *n.* 6 *&* 7 nec super fructibus *n.* 8.

Facultatis concessio supponit antecedentem prohibitionem *tom.* 6 *dec.* 28 *num* 20.

Contrariæ auctoritates loquentes de concessione sequestri ex gratia Magni Magistri, & citra tertii præiudicium declarantur *tom.* 6 *dec.* 28 *num.* 22.

In renunciatione Commendæ semper intervenire debet Magni Magistri consensus, sine quo nullum ius quæritur rununciatario *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 14.

Fructus Commendarum regulantur ad rationem quinque pro centenario *tom.* 2 *dec.* 31 *num.* 9 contra *n.* 10.

Nedum Commendatarii, sed etiam Sacra Religio potest agere ad supplementum annui redditus Commendæ *tom.* 3 *dec.* 43 *n.* 6.

Ordi-

Ordinatum a magno Magistro augumentum Commendæ intelligitur non solum quoad fundum, sed etiam quoad redditum *tom.* 2 *decis.* 31 *num.* 13.

Sententia lata super statum Commendæ in Iudicatum transacta, & executa, facit ius quoad omnes etiam non citatos *tom.* 6 *dec.* 6 *n.* 10.

Commendarum fundo destructo, promissio manutenendi cessat, quæ omissa in secundo instrumento sufficit ut suppleri non possit *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 2.

Decisio Mastrill. 36 explicatur *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 3.

COMMENDATOR.

Commendatores, & Commendatarii sunt proprie principales Commendarum Administratores *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 10.

Administrator in sensu Statutorum Sacr. Religionis S. Stephani, & Sacr. Religionis Hierosolymitanæ recipitur pro Commendatario *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 11 & 12.

Commendæ in usufructum conceduntur Commendatariis *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 13.

Commendatarii in casu malæ administrationis Commendarum, & earum deteriorationis privantur Commendis *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 14.

Commendatarii tenentur reddere rationem Administrationis Commendarum *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 18.

Commendatarii habent ius præcipuum in Administratione Commendarum *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 19.

Commendatores sunt veri Administratores Commendarum *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 49.

Administratio Commendæ spectat ad Commendatarium loci originis *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 51.

Statuti Religionis D. Stephani verba Commendatorem obligantia ad bona Commendæ resarcienda loquuntur de culposa deterioratione *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 11.

Commendatariis prohibitum est alienare, & obligare fructus Commendarum ex Statutis Religionis, ideoque prohibita etiam est constitutio ususfructus ad favorem cuiuslibet extranei *tom.* 6 *decis.* 28 *num.* 9 & 10 & de ratione *num.* 11.

Statutum Religionis prohibentis alienationem ususfructus loquitur de obligatione facienda ad instantiam Religionis *tom.* 6 *decis.* 28 *n.* 12.

Dispositio expressa in principio capituli constituit regulam generalem non utique restringendam ad casum particularem *tom.* 6 *dec.* 28 *num.* 13.

COMMERCIUM.

Commercium non est impediendum *tom* 10 *dec.* 11 *n.* 27.

Commercium tanquam in bona fide fundatum non admittit tot præcautiones, nec in contractibus mulierum, & minorum *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 4.

Verba Legis commercio favorabilis sunt interpretanda, quod stent demonstrative *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 39.

Quod procedit etiamsi verba posita essent taxativo modo *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 40.

In rebus ad commercium spectantibus Iudicio Mercatorum standum est *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 14 limita *n.* 15 in rebus, quæ ab articulis iuris dependent.

Commercii maritimi felicitas, & incrementum non postulabit, nauticos fœneratores statim præferri ac mutuam pecuniam dederint in usum Navis; quod comprobatur nonnullorum populorum legibus, quæ nauticos fœneratores modo prælatos volunt, modo posthabitos *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 67 68 69 70 71 & 72.

COMMISSIO.

Per commissionem causæ non derogatur exceptioni Rei iudicatæ, nisi specialiter dictum sit *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 1.

Com-

Commissio exemplandi instrumentum facta non instantibus interesse habentibus est suspecta *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 68.

COMMODATUM COMMODATARIUS.

Commodatum cum pignore est mutuum *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 8.

Commodatarius tenetur de lata, levi, & levissima culpa *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 17.

Non tenetur tamen si mali homines servum idoneum intercepissent, cui tradiderim argentum commodatum ad re preferendum, quod procedit in omnibus, qui res alienas detinent *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 17 *&* 18

Procedit etiam in foro interno, quod in commodato casus inopinatus non obliget commodatarium *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 21

COMMODUM.

Qui sentit commodum, debet etiam incommodum sentire *tom.* 1 *decis.* 31 *num.* 39 *&* *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 8 *&* *tom.* 3 *dec.* 20 *n.* 4 *&* *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 28.

Equum est ut quem futura sequuntur commoda præcedentia sequantur incommoda *tom.* 5 *decis* 14 *num.* 32.

Naturali rationi repugnat, ut commodum consequatur qui incommodum respuit *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 1.

Commodum universale servandi, & de novo ædificia construendi prævalet commodo privatorum fundi possessorum *tom.* 7 *dec.* 46 *n.* 11.

Is vere est debitor, cuius totum fuit commodum *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 26.

Commodum ex proprio dolo nemo sentire debet *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 8.

COMMUNICATIO.

Ubi plures unam rem tantum inter se comunicant, illius rei dumtaxat dicitur contracta societas *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 12.

Excluditur vero si fructuum communicatio non interveniat *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 13.

Quod procedit etsi agatur de fratribus simul habitantibus *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 14.

Si fratres hæreditatis fructus bonorum quæ in communi possident inter se communicant, in his fructibus tantum inita intelligitur societas *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 15.

Nec intelligitur communicata proprietas *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 16.

Ex fructuum communicatione ad communicationem societatis non infertur *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 17.

Ex sola communicatione fructuum, non inducitur societas, omnium bonorum, quinimo nec eorum, quorum fructus communicantur *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 43.

Ex communicatione lucrorum non infertur ad communicationem capitalis *tom.* 10 *dec* 6 *n.* 44 *&* 45.

Ex communicatione fructuum, non infertur ad communicationem proprietatis *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 46.

Proprietatis communicatio deducitur ex communi bonorum accatastratione, & communi onerum solutione *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 47.

COMMUNIO.

Communio iustificatur per solutionem onerum, vel collectarum *tom.* 7 *dec.* 28 *num* 23.

Quamvis ex sola possessione in commune bonorum dici non possit contracta societas universalis, attamen si ex fortioribus coniecturis deducatur, ut in casu, dicitur concludenter probata *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 77.

Communio ad effectum retrahendi inducta dicitur ex colligatione Parietis lateralis Domus *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 4. Et ex muro divisorio solarii superioris Domus *ibid. n.* 5.

Communio pro indiviso non præsumitur communis pro divisa *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 8.

Communio parietis divisorii desumitur

tur

tur ex possessione eiusdem *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 11.

Communio parietis probatur, si vicinus habeat in eodem muro fenestram pro haustu aquæ, cappam, seu caminum, quæ omnia in muro alieno fieri nequeunt *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 12.

Communio multoties est præiudicialis, in rebus quæ divisionem non patiuntur *tom.* 6 *decis.* 13 *n.* 15.

Pactum perpetuæ communionis prohibitum est a Legibus *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 1.

Illicitum reputatur utpote contrarium privatæ, & publicæ quieti *tom.* 4 *decis.* 38 *n.* 2.

Socio licet uti re comuni ad usum destinatum *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 11.

In re communi nil licet facere invito socio, & in pari causa potior est conditio prohibentis *tom.* 10 *dec.* 1 *num.* 12.

Limita tamen, si socii conditio deterior non fiat *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 13.

Nemo tenetur perseverare in communione *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 36.

Communio obbligat ad divisionem *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 37.

Communio non raro dat causam homicidiis *tom.* 10 *decis.* 19 *num.* 50.

Communio mansionum maiorem præbet occasionem discordiis, & dissensionibus *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 51.

Re communi qui uti non potest ad usum non destinatum, maxime in præiudicium vicini *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 30.

Signa existentia hinc inde æqualia ædificii communionem important *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 34.

Ex descriptione libris Decimæ oritur præsumptio condominii, & bonorum communioni *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 33.

Testator non potest mandare perpetuam communionem bonorum inter vocatos *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 32.

Communio inter Canonicos super Præbendis alias inæqualibus cum earum reductione ad massam communem laudatur, & similis communio facta fuit ab Archiepiscopo Senarum anno 1634. *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 14.

Purificatio fideicommissi est titulus unicus ad probandam communionem domus, & apothecæ *tom.* 6 *dec.* 27 *n.* 8.

Affertur in casu *decisio* 29. *April.* 1704. *coram Bizzarrini in Causa Migliai, & Salvadori tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 11.

Comprehensio omnium partium intra veteres confines non admittitur, ubi inter eosdem alii supervenerunt possessores *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 25.

Una, & eadem res non potest præsumi partim propria unius, partim comunis *tom.* 11 *dec.* 34 *num.* 9.

Ubi disceptatur de proprietate vel comunione muri recurrendum est ad coniecturas, & argumenta *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 10.

Coniecturæ, factique circumstantiæ inducere possunt communionis dissolutionem, & unicuique ex sociis assignationem suæ partis *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 19.

Si medietas bonorum pro indiviso possessorum data sit in dotem, cum pacto tamen, quod nolentibus condominis in communione permanere adsignari debeat portio quantitati dotis respondens, omnis actio quam mulier pro sua dote acquirere potuit in bonis indivisis pendet a conditione, si communio perseveraverit *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 30.

Et idcirco ea dissoluta, dissolvitur etiam omnis actio mulieri competens super bonis pro indiviso possessis, eaque restringitur tantummodo ad portionem divisam, & marito assignatam *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 31.

COMMUNITAS.

Publica utilitas facilius concurrit in rebus ad communitates pertinentibus *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 14.

Com-

Communitas procul a causa publicæ utilitatis nullum ius habet in bonis privatorum *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 15.

Onera imposita intuitu publicæ utilitatis ferenda sunt ab hominibus illius communitatis, pro cuius commodo imponuntur *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 17.

Principis consensus requiritur in alienationibus a communitate subdita faciendis *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 8.

Uti requiritur in locationibus ad longum tempus *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 9.

In locationibus etiam simplicibus communitatum requiritur subhastatio in Dominio Florentino *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 10.

Præsentatio communitatis, ut valeat, habere debet votum, & consensum maioris partis congregatorum *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 32.

Et requiritur congregatos componere duas ex tribus partibus *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 33.

Gratia derogatoria medietatis vocum concedi non potest ad favorem electi a medietate collegii, seu communitatis quando Iuspatronatus spectat ad collegium, vel communitatem, quæ constituit unicam vocem *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 34.

Personæ particulares Legi favorem Civitatis, vel communitatis respicienti contraria consuetudine renunciare aut præiudicare non valent *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 37.

COMPARATIO.

Validitas comparationis literarum non potest impugnari postquam Supremus Magistratus declaravit eam esse legitime factam, & ab hoc Decreto appellatum non sit *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 61 *&* 62.

Recognitio characteris per comparationem literarum locum habet in causis excedentibus valorem unius libræ auri *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 34.

Hodiernis temporibus hæc distinctio infra, vel supra libram auri non attenditur *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 35.

Comparationi literarum non recurritur post expletam sufficientem recognitionem per Testes habentes notam manum *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 36.

Si vero non sit expleta, potest coniunctim adhiberi probatio per Testes, & per comparationem literarum *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 37 *&* 55.

Duo Periti sufficiunt ad faciendam comparationem *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 38.

Literarum comparationem præcedere debet Iudicis Decretum *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 39.

Petens comparationem literarum debet præstare iuramentum calumniæ, & defectus alterius modi ad explendam probationem *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 40.

Periti ad comparationem electi iuramentum sub certa forma præstari debent *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 41.

Apoca, cum qua facienda est comparatio debet esse certa, & a Iudice approbata *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 42.

Et huiusmodi certitudo est omnino necessaria *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 43.

Comparatio literarum quomodo fiat, & quæ in ea sint advertenda *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 44.

COMPARATIVUM.

Comparativi est natura, æqualitatem inter illud, & positivum ponere *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 26.

Comparativum *a maggior cautela* supponit positivum cautelæ stipulationis quæ proinde excludit omnem novationis cogitationem *tom.* 7 *dec.* 32 *n.* 66.

COMPATRONUS.

Compatronus, & illis qui sunt de familia, & sanguine patronorum in paritate vocum præferri debent extraneo *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 1 *&* 10.

Amplia licet dicti consanguinei patronorum non descendant a fundato-

datore, sed sint prorsus extranei, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 2 *& seqq.*

Hæres quamvis extraneus semper induit personam Fundatoris eumque repræsentat, & in ipsum profluunt omnia privilegia, & favores suis Auctoribus competentia tamquam subrogatum in locum illorum *tom.* 6 *dec.* 39 *n* 3.

Declara conclusionem de qua *dec.* 39 *num.* 1 procedere quando consanguineus habet paritatem vocum in concursu extranei, non autem in concursu alterius compatroni, qui habet medietatem patronatus *num.* 4.

Subdeclara ut si compatronus esset etiam de sanguine Fundatoris, tunc eidem deberetur prælatio non solum in concursu extranei, sed etiam filii compatroni *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 5.

Amplia ut compatrono de sanguine Fundatoris in concursu descendentis, vel consanguinei Fundatoris debita sit prælatio tamquam habenti qualitatem sanguinis, & patronalem, & pluribus prærogativis insignito *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 6.

Subamplia, ut si consanguineus Fundatoris obtineret gratiam pro præsentato, nulla facta expressione Pontifici de existentia alterius consanguinei simul & compatroni, gratia esset subreptitia *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 7.

Maior literatura, maior ætas, & similia sunt qualitates maioris dignitatis, quæ tamen omissæ in precibus non reddunt gratiam subreptitiam *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 8.

At qualitas compatroni non est quædam prærogativa ad instar præmissarum, sed qualitas habens pro se assistentiam mentis Fundatoris arctantis Ecclesiam ad anteponendum eum *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 9.

Amplia conclusionem, de qua *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 1 ut procedat etiam si compatronus ab aliis non fuerit præsentatus, sed per viam precum supplicaverit pro se ipso ut facere potest *num.* 11.

Hoc etiam enim in casu anteponendus est alteri præsentato ab alia medietate patronorum *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 12.

Subamplia etiamsi talem supplicationem fecerit per medium Procuratoris *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 13.

Et in utroque casu Ordinarius tenetur conferre Beneficium compatrono habenti medietatem vocum & pro se ipso supplicanti per viam precum in concursu extranei præsentati ab alia medietate *tom.* 6 *dec* 39 *n.* 14.

Limita si ordinarius haberet iustam causam non admittendi preces compatroni, puta si esset irregularis ob omicidium incapax, inhabilis, vel careret qualitatibus in fundatione requisitis *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 15.

Item amplia conclusionem, de qua *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 1. ut procedat sive patronus sit unicus, sive plures, cum pro gratificatione, & institutione supplicantis in concursu extranei sufficiat illum habere maiorem partem, vel saltem medietatem vocum *n.* 16 *& seqq*

Contra quod supplicans pro se ipso non sit instituendus quando plures sunt compatroni, qui alium præsentarunt, & de rationibus *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 18.

Quod procedit non solum quando res agitur coram Ordinario, sed etiam coram Papa, & de ratione ibidem *tom.* 6 *decis.* 39 *num.* 19

Fortius quia Papa solet semper opponere clausulam *dummodo*, cuius vigore præservatum semper remanet favore compatronorum non solum ius in re, sed etiam ad rem, quod acquiritur præsentato a medietate patronorum *tom.* 6 *decis.* 39 *n.* 20.

Affertur ratio differentiæ inter gratificationem supplicantis pro se ipse,

so, quando patronus est unicus, & non gratificationem quando sunt plures *t. 6 dec.* 39 *n.* 21.
Contrariæ auctoritates reiiciuntur *tom.* 6 *decis.* 39 *num.* 22.
Et ad summum procedere possunt si supplicans pro se ipso esset pauper & in necessitate constitutus *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 23.
Vel quando ipse haberet præsentationem alicuius compatroni, vel alii ec. favorabiles circumstantiæ pro illo concurrerent *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 24.
Patronus etiam unicus quoties supplicat in Dataria pro se ipso Papa derogat medietati patronatus ad alium compatronum spectantis, quamvis iste præsentaverit alium, cui non est debita gratificatio *tom.* 6 *decis.* 39 *num.* 25.
De Luc. amplians hoc procedere, etiamsi Compatronus pro se ipso supplicans non haberet ius coequale cum alio compatrono, qui præsentavit, reiicitur *tom.* 6 *dec.* 39. *num.* 26

COMPENSATIO.

Compensatio in beneficium debitoris a legibus introducta est *tom.* 6 *dec.* 58 *num.* 13.
Modus solvendi per compensationem est beneficium inductum favore debitoris ad evitandum circuitum inutilem, & incommodum *tom.* 1. *dec.* 31 *num.* 24 *&* *n.* 34.
Ex debito, & credito cum eadem persona compensatio oritur *tom.* 6 *dec.* 58 *num.* 11.
Qui petit compensare dicitur creditum exigere *tom.* 12. *dec.* 27 *n.* 4.
Inter debitum, & creditum quantitativum datur compensatio *tom.* 1. *decis.* 31 *n.* 10.
Compensatio ut locum habeat debet opponi *tom.* 1 *decis.* 31 *n.* 28 limita *n.* 29.
Compensatio locum habet in omnibus actionibus ipso iure *tom* 7 *dec.* 41 *n.* 21 contra in deposito *num.* 22 & quare *num.* 23.
Inter debitum, & creditum compensatio obtinet *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 1.
In causa duriori pro compensatione omnis sumenda est interpretatio *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 28.
Compensatio fit ipso iure ad sistendum cursum usurarum *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 1 *&* *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 7. *&* *tom.* 6 *decis.* 23 *n.* 2.
Amplia etiamsi agatur de usura licita & favorabili *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 2.
Potissime vero si agatur de cambio, quod est lucrum odiosissimum *tom.* 5 *dec* 34 *num.* 3.
Hæc compensatio est conformis consuetudini Mercatorum *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 4.
Operatur eumdem effectum veræ solutionis *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 5.
Item amplia Florentiæ etiamsi pecunia ad manus creditoris perveniat ex alia causa, vel titulo separato *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 6.
Inter debita fructifera compensatio fit sola operatione legis *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 6.
Compensatio est species solutionis quæ fit inter debitorem, & creditorem quantitatis æqualis, liquidæ, & exigibilis, & de ratione *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 19 *&* 21 debitum dicitur, quod remanet facta compensatione *num.* 22.
Compensatio est debiti, & crediti inter easdem personas contributio *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 35.
Compensatio quoad iuris effectus est vera solutio debiti *tom.* 2 *dec.* 39. *num.* 12.
Compensatio statim fit inter easdem personas, in quibus verificato creditum, & debitum *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 19. *&* 20.
Compensatio ipso iure omne debitum extinguit *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 2.
Compensatio inter Mercatores substinetur in multis casibus exceptis ab iure communi *t.* 8 *dec.* 28 *n.* 20.
Compensatio est exceptio quæ admittitur etiam adversus literas cambii

acceptatas *tom.* 9 *decis.* 18 *n.* 29.
Pro compensatione facienda ipso iure, non requiritur quod creditum per sententiam liquidum afficiatur sed sufficit, quod certum sit per rerum naturam *t.* 3 *dec.* 77. *n.* 8.
Cursus usurarum ex æquitate *Legis Curabit*, non cessat, nisi compensatio opponatur *tom.* 3 *decis.* 77. *num.* 10.
Contrarium verius, reiecta Surdi decisio 117. *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 11.
Compensatio cum debito alterius non admittitur, nec inter diversas personas fieri potest *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 34.
Debitum antiquius de iure prius est compensandum *tom.* 6 *decis.* 58. *num.* 12.
Occulta compensatio adhiberi non valet quoties alia adsint remedia *tom.* 7 *decis.* 20 *n.* 10.
Compensationis expressa petitio non est necessaria, sed sufficit proponere factum, ex quo illa resultet *tom.* 12 *dec.* 27 *n.* 2.
Contrapositio partitarum importat petitionem compensationis *tom.* 12. *dec.* 27 *n.* 3.
Compensatio potest opponi adversus, quoscumque venientes ex iuribus debitoris *tom.* 1 *dec.* 22 *n.* 14
De specie ad quantitatem non datur compensatio, nec ipso iure nec per partis oppositionem, nisi creditoris voluntas concurreret *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 25. 26. vel necessitas *n.* 27. vel si sola disponentis voluntas admitti deberet *num.* 28.
Quando compensatio non iure crediti, sed iure dominii petitur, compensatio non obtinet *tom* 7 *dec.* 41 *n.* 29. & quare *n.* 30. 31.
Compensatio ex bona fide pendet, ideoque in præiudicium domini non admittitur *tom.* 7 *decis.* 41. *n.* 32. 33.
Compensatio locum habet quando debitor pro una causa solvens creditum suum pro alia non posset exigere *tom.* 7 *decis.* 41 *n.* 34.
Facta compensatione, creditor maioris quantitatis, si petat omne creditum cadit a causa, & amittit etiam partem sibi debitam *tom.* 1. *dec.* 31 *num.* 23.
Quando Dominus petit restitutionem fundi cum fructibus, censetur quod Possessor implicite opposuerit compensationem *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 31.
Compensatio fructuum perceptorum a fundo cum melioramentis non fit ipso iure, & iuxta modum, quo percipiuntur, sed ope exceptionis *tom.* 1 *decis.* 31 *n.* 13.
Fructus percepti acquiruntur melioranti donec opponitur compensatio *tom.* 1 *decis.* 31 *num.* 14.
Si perveniat ex titulo dependente a proprio credito, compensatio induit naturam veræ, & effectivæ solutionis *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 7.
Retentio non datur ubi non intrat compensatio cum fructibus quæ reddit creditum illiquidum *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 44.
Verba *stiano a calcolo* quid importent *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 9. 12. 29. & *seqq.*
Ut compensatio dicatur opposita a Reo convento, sufficit eum narrasse factum ex quo compensationis exceptio oriebatur *tom.* 1 *dec.* 22 *num.* 12.
In depositio compensatio non datur quæcumque fuerit verborum conceptio *tom.* 7 *dec.* 20 *num* 2.
Supposita in depositio facultate compensandi, utpote cum eo incompatibilis eius natura dicitur alterata *tom.* 7 *dec.* 20 *num.* 3.
Quod apud Moralistas habetur de occulta compensatione id est quando nulla est alia via recuperandi res suas, nec iniustitiam committit erga deponentem, qui & ipse fidem non servat *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 5. 7.
Peccare non dicitur qui sua custodit modo qui solus superest quod remedium periculosum est, & plura re-

requisita expedit *tom.* 7 *dec.* 20. *num.* 6. 8.

Facilis est in propria causa allucinatio *tom.* 7 *dec.* 20. *n.* 9.

In actione depositi compensatio non datur etiamsi agatur de depositio irregulari in quo pecunia non ut species, sed ut quantitas deposita sit *tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 8. 9.

Licet promittens non obligetur ex animo, qui non intendit obligari tamen ex equitate tenetur *tom.* 7. *dec.* 19 *n.* 10.

Facultas compensandi remissa censetur quoties restitutio quolibet nutu conventa est *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 1.

Renunciatio compensationis in depositio substinetur nisi urgerent circumstantiæ miserationis, & pietatis tunc non intrat officium Iudicis *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 15.

Observantia est melior regula pro cuiuscumque dispositionis interpretatione, tam ex non facto, quam ex facto, ex non facto ob non oppositam per tantum tempus compensationem, quæ omissio detegit irrelevantiam exceptionis nimis sero allegatæ *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 17. 18.

Repræsentatio duarum personarum impedit quamcumque compensationem, seu retentionem, maxime concurrente interesse tertii, seu Primogenituræ *tom.* 10 *decis.* 38. *num.* 87.

Et hæc couclusio est luce meridiana clarior *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 88.

Compensatio eius, quod debetur uni negotiationi, cum eo quod debet altera negotiatio admittitur, quoties debitor in utraque negotiatione est solvendo *tom* 10 *decis.* 11. *num.* 33. *&* *num.* 40.

Compensatio, & retentio sunt diversa, nec procedit argumentum ab uno ad alterum *tom.* 11 *dec.* 17. *num.* 11.

Retentio est favorabilior compensatione *tom.* 11 *dec.* 17 *n.* 12.

Compensatio legata regulariter cum debito voluntario non admittitur *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 61.

Præcipue concurrentibus circumstantiis de quibus hoc numero *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 62 *&* *seqq.*

Non potest quis alienum debitum compensare *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 35.

Compensatio non admittitur contra voluntatem partium, sed tantu ope exceptionis, vel quando sit opposita *tom.* 1 *decis.* 31 *num.* 25 *&* *num.* 26.

Compensatio quamvis non inducatur nisi ex die illius oppositionis, nihilominus per viam retrotractionis eius effectus sequitur ex tempore quo creditum cœpit deberi *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 27 *&* *n.* 30.

Compensatio fieri non potest, quando ex locata in substantia perit, nam perempta re, obligatio extinguitur *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 59.

Quando agitur de credito, & debito inter easdem personas admittitur compensatio ipso iure, si fuerit opposita *tom.* 1 *dec.* 22 *num.* 11.

Compensatio supponit ex natura sua tam debiti, quam crediti existentiam *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 7.

Qui crediti solutionem obtinere nequit, nequit etiam compensationem opponere *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 8.

Compensatio non petita arguit debiti solutionem *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 1.

Ex omissa compensationis oppositione arguitur quod creditum iam fuerit extinctum *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 22.

Cum non intrat compensatio, solutum adhuc existens dicitur adeoque reperitur *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 1.

Compensatio licet extendatur favore commercii, attamen non procedit existente mala fide *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 2.

Qui debitori solvit, neglecta compensatione, præsumitur satisfactus *tom.* 6 *dec.* 41 *num.* 14.

Qui se constituit debitorem nulla opposita retentione solutus præsumitur, licet opposuerit de compensa-

tione quando de passivo debito controversia orta sit *tom.* 6 *decis.* 41 *num.* 15 & 16.

Debitum certum, & liquidum compensari nequit cum credito incerto & illiquido *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 6.

Lex compensationem inducit procul a partium conventione quando tam debitum, quam creditum est æque certum, & liquidum *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 7 & 8.

Ut excludatur compensatio a iure inducta, requiritur expressa contrahentium voluntas *tom.* 12 *dec.* 36. *num.* 13.

In repræsentante duas personas creditum nomine proprio non compensatur cum debito nomine alieno, & e converso *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 24.

Compensatio pro debito unius cum credito alterius non datur *tom.* 1. *dec.* 22 *n.* 13.

In debito, quod ab initio est voluntarium, licet ex post facto dicatur necessarium, non intrat compensatio *tom.* 2 *dec.* 3 *n* 52.

Si debitum sit illiquidum, & creditum liquidum non datur compensatio *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 1.

Compensatio non datur inter debitum speciei, & debitum quantitatis *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 7 declara *num.* 11.

Neque inter debitum purum, & debitum conditionale *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 8. *&* 9.

Compensatio non datur contra voluntatem Partium *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 21.

Compensatio ex quibus facta dicatur *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 35.

Compensatio resultat ex contrapositione partitarum ex consuetudine Mercatorum *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 10.

Compensatio non operatur nisi a die quo quis intendit compensare *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 10.

Exceptio compensationis apponi potest, etiam a fideiussore *tom.* 5 *d.* 34 *num.* 8.

COMPLIMENTARIUS.

Ex facto complimentarii obligatur cœteri socii *tom.* 6 *dec.* 16 *n.* 3.

Per æstimationem mercium in societate positarum, secundum nonnullos fit emptio, venditio, & dominii translatio in complimentarium huic habita fide de pretio *tom.* 2 *decis.* 46 *num.* 7.

Qui non est socius non potest cogere complimentarium societatis ad reddendam rationem, sed debet agere cum socio, cum quo contraxit, uti illius socius, vel particeps *tom.* 2. *dec.* 18 *n.* 34 limita ut *num.* 35 *& seqq.*

COMPOSITIO.

Verbum *componere* non donare, sed transigere significat *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 26.

Compositio a creditoribus debitori facta quarumqumque actionum exercitium tollit *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 19.

Accordium volens necessariam accordii consequentiam velle debet *tom.* 6 *decis.* 14 *num.* 20.

COMPROMITTENS.

Qui compromisit, & succubuit frustra agit de evictione contra venditionem iuxta *Text. in Leg. si dictum §. si compromisero ff de evict.* *tom.* 4 *dec.* 43 *num* 38.

Intellige respectu dupli, & pœnarum non autem respectu pretii, & interesse, ad quæ agere potest *tom.* 4 *decis.* 43 *num* 39.

Nec etiam respectu dupli, quoties emendatio damni promissa fuit qualitercumque evictio contigerit, uti procedit in vim clausularum Formularii Florentini *tom.* 4 *decis.* 43. *num.* 40. *&* 41.

COMPUTUM.

Ex sola confessione computi solidati resultat solidatio & liberatio favore administratoris *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 22.

Sciens, & consentiens approbationi computorum, amplius reclamare non potest *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 58.

CON-

CONCEDENS.

Solitum concedentis arguit speciem concessionis *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 83.

Interpretatio in dubio sumenda est contra concedentem, qui poterat apertius loqui *tom.* 11 *decis.* 19. *num.* 13.

CONCESSIO.

Concessionis causa cessante, cessat & ipsa concessio *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 19.

Quod conceditur de toto concessum etiam videtur de parte *tom* 6 *dec.* 42 *n.* 8.

Non potest plus concedi, cui permitti nequit, quod minus consequatur *tom.* 3 *decis.* 67 *n.* 2.

In concessione totius veniunt partes tamquam in ipsa universitate comprehensæ, non tamquam portiones speciales *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 34.

Concessio generalis non includit casus speciali nota dignos, de quibus disponens, si cogitasset, non fuisset verisimiliter dispositurus *tom.* 2. *dec.* 27 *num.* 50.

Voluntas mera Testatoris attenditur dum nullum sumi potest argumentum circa utilitatem eius concessionis *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 53.

In Feudis Ecclesiæ concessio sine personarum distinctione intelligitur usque in tertiam generationem *t.* 7 *dec.* 30 *num.* 79.

Concessio emphyteusis facta alicui ad tertiam ipsius generationem comprehendit pronepotes *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 28.

Præsumptió magis stat pro qualitate concessionis locatitiæ, quam emphyteuticæ *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 3.

Aliquo concesso, omne id concessum præsumitur, sine quod illud obtineri non potest *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 19.

Nova concessio fieri non potest in extraneos a Domino directo quando adhuc sunt superstites vocati alterius lineæ *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 11.

CONCLUSIO.

Subsequens contractus conclusio censetur facta ad formam præcedentis tractatus *tom.* 12 *decis.* 35 *num.* 15.

Conclusionis identitas non dependet a concursu, vel defectu alicuius circumstantiæ accidentalis, sed ab applicatione eiusdem rationis, quæ dicitur Lex communis ad omnes casus *tom.* 2 *decis.* 14 *n.* 6.

Verba constitutionis Florentiæ super concordia creditorum quæ interpretantur *tom.* 7 *decis.* 2 *n.* 1. 2. & 6 & 29. 30. & *tom.* 12 *decis.* 51 *num.* 18.

Post sententiam accordii confirmatoriam, dissentientes etiam eam tenentur observare *tom.* 7 *dec.* 2 *n.* 2.

Nemo præsumitur velle iactare suum *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 20.

Præsumptio est pro maiori numero creditorum *tom.* 7 *dec.* 2 *n.* 21.

Compositiones, & accordia respectu creditorum non consentientium sunt exorbitantes a regulis iuris communis *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 31.

Equiparatio Statuti circa consentientes, & dissentientes accordio intelligitur quoad prohibitionem agendi erga debitorem, secus contra tertium possessorem *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 32.

Re per concordiam terminata non licet de indebito excipere *tom.* 3. *decis.* 11 *num.* 22.

CONCURSUS.

Pro satisfactione annui legati non competit beneficium concursus, & contributi cum legatariis *tom.* 10. *dec.* 40 *num.* 14.

Legato alicui usufructu omnium bonorum, & alteri legato fundo, concurrit usufructuarius cum legatario *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 15.

Legatarius particularis non tenetur concurrere pro solutione annui legati nec cum fructibus, nec cum sorte in extinctionem sui legati *t.* 10 *dec.* 40 *num.* 16.

CONCURSUS CREDITORUM.

Debitor sub concursu remanet Dominus bonorum, & actiones dirigere

gere

gere potest adversus creditores *t.* 5 *dec.* 32 *num.* 41.

Sors census repeti potest in Iudicio concursus universalis, secus in venditione pignoris particularis, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 7.

Maxime si de tempore subhastationis remanebant bona sufficientia pro securitate creditoris census *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 10.

Utilis reivindicatio ad instar directæ obtinet prælationem in concursu creditorum, reiecta doctrinam Voet &c. qui tamen admittit hanc prælationem in titulo lucrativo *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 45. & 46.

Concursus creditorum sufficienter probat inopiam debitoris absque ulla excussione *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 8.

Syndicatus Iudicium in Curia Mercatorum introductum prosequi debet reiecto penitus Iudicio concursus alibi pendente *tom.* 3 *dec.* 80. *num.* 26.

CONDEMNATIO.

Condemnatio ad refectionem omnium damnorum, & expensarum quando locum habeat *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 32.

Iudex appellationis confirmans primam sententiam in qua adest condemnatio in expensis, licet ab illis absolvat id tantum intelligitur de illis secundæ instantiæ *tom.* 9. *dec.* 7 *num.* 35.

CONDICTIO.

Condictio semper conceditur indebitum per ignorantiam, atque errorem solventi *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 22.

Certi condictio competit ex omni causa, omnique obligatione ex qua certum petatur sive ex incerto, sive ex certo contractu *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 26.

Condictio indebiti competit, si causa pro qua solutum fuit non sit secuta *tom.* 12 *decis.* 33 *num.* 10.

Condictio antiqua de bene depensis ex bono & æquo dabatur non ex mutuo; condictio de rebus creditis est civilis *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 28.

CONDITIO.

Conditio non præsumitur, sed clare est probanda *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 17.

Non implementum conditionis nihil suffragat illi, qui eam adimplere tenebatur *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 18.

In conditionibus nudum factum solummodo inspicitur *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 34.

Paria sunt nihil fieri, vel fieri sub conditione *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 16.

In conditionalibus voluntariis non est investigandum quare Testator ita disposuerit, sed solum quid disposuit *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 31.

Conditio, & forma non tam ex regulis Iuris, quam potissimum ex voluntate Testatoris pendent *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 29.

Conditio multum differt a gravamine & dispositione *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 6.

Conditione pendente nulla acquiritur actio *tom.* 2 *decis.* 55 *num.* 10.

Ex defectu conditionis deficit totius vinculi structura *tom.* 2 *dec.* 17. *num.* 16.

Conditio a modo quomodo distinguatur *t.* 12 *dec.* 41 *n.* 6

Conditio ingressus in religionem impletur solum professione *t.* 12 *dec.* 41 *num.* 11.

Conditio incumbendi ad studia impletur per assecutionem Doctoratus *t.* 12 *dec.* 41 *n.* 12.

Conditio ubi non purificatur, interim nihil in esse ponit *tom.* 12. *dec.* 26 *num* 71.

Aliquando verba ex propria significatione conditionem importantia, potius diem, aut temporis diuturnitatem præseferunt *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 14. & *num.* 24

Dispositio conditionalis ante impletam conditionalem nihil operatur *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 24

Tempus adiectum conditioni incipit currere post purificatam conditionem *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 25. & 26.

Datum sub una conditione sub contraria censetur ademptum *tom.* 7 *dec.*

dec. 13 *num.* 22.

Nemini conditionem alterius deteriorem facere licet nisi consensus accedat *t.* 7 *dec.* 17 *n.* 2.

Factum a conditione dependens, conditione adhuc pendente pro non facto habetur *t.* 11. *dec.* 42 *num.* 6.

Pluralitas conditionis in suas singularitates resolvitur, si id circumstantiæ suadeant *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 6.

Quod locum habet, tam in ultimis voluntatibus, quam in contractibus *tom.* 11 *decis.* 46 *n.* 7.

Modus adimpleri debet post emolumentum consequutum; conditio autem ante consequutionem emolumenti *tom.* 4 *decis.* 9 *n.* 8 & 9.

Conditio, quæ inest exactioni non autem substantiæ obligationis, non impedit nativitatem actionis *tom.* 4 *decis.* 17 *n.* 64.

In conditionibus dividuis pluribus personis impositis, inadimplementum unius, non officit alteri *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 20.

Conditio unam tantum personam respiciens, resolvitur in factum individuum. Præcipue stante complicatione *tom.* 12 *decis.* 41 *num.* 22.

In conditionibus totum facit Disponentis voluntas *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 23.

In conditione alterius etiam factum requirente, implenti reficienda sunt damna a renuente *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 25.

Eventualis conditio est causa sufficiens pro validitate contractus sponsionis *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 29.

Conditio ingrediendi Monasterium non est pure protestativa, sed mixta *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 54.

Conditio pariter mixta est suscipiendi Sacerdotium *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 55.

Conditio mixta admittit implementum per æquipollens *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 56.

Conditio sub modo de tempore actus impossibilis contractum annullat *t.* 5 *dec.* 46 *n.* 15.

Conditiones quibus præponens quem in suo negotio destinat constare debent *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 61.

Ad primam conditionem res redeunt facilius quam quod novam inducant *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 11.

Conditio non purificata, idem est quod non fuisset apposita *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 9.

Neque agi potest nisi conditione adimpleta *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 10.

Conditionem adiiciens respicientem ipsius favorem ipsi conditioni renunciare potest, & favori suo quilibet renunciare potest *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 32. 33.

Text. in Leg. sicuti ff. ad Trebell. ubi determinari videtur quod relicta servo libertate sub conditione, contra Domini voluntatem sit concedere libertatem ante conditionem, explicatur, ut verbum illud contra voluntatem interpetretur „ præter „ *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 34.

Servo libertatem hæres præstare potest ante diem, vel conditionis eventum *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 35.

Conditio resolutiva reddit contractum purum resolvendum sub conditione, & interim agi potest *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 25.

Conditio verificari debet, ante contractus executionem *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 31.

Conditiones de iure impossibiles in ultimis voluntatibus vitiatæ remanent, non vitiant *tom* 8 *dec.* 37 *num.* 47.

Conditio in futurum adimplenda conditionem proprie in se non causam continere dicitur *tom.* 3 *dec.* 17 *num.* 3.

Conditio adiecta executioni legati, & ipsam legati substantiam respiciens conditionale reddit legatum *num.* 5. maxime si Testator legatum solvere expresse nolit, nisi conditione adimpleta *tom.* 3 *dec.* 17 *num.* 4.

Tempus non currit, nisi a die evenientis conditionis *tom.* 10 *decis.* 3 *num.* 13.

In

In appellatione tempus currit a die sententiæ non expectato eventu conditionis *tom.* 10 *dec.* 3 *n.* 14.

Non curatur de modo dummodo sequatur effectus in voluntariis conditionibus *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 121.

Conditio intrinseca nequit relici a deposito, nec illud vitiat *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 72.

Conditiones extrinsecæ dicuntur quæ ex eodem contractu non proveniunt, nec illi tacite insunt *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 73.

Conditio semel defecta numquam reviviscit *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 4.

Conditionis implementum considerandum est cum effectu, & ob caussam, finemque, de quibus fuit cogitatum *tom.* 3 *decis.* 44 *n.* 23 25.

Perinde enim est aliquid non esse, & sine effectu esse *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 24.

Natura conditionis suspensivæ est nihil ponere in esse ante ipsius conditionis eventum *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 15.

Conditio suspensiva impedit nativitatem actus *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 3.

Secus ubi sit per viam modi *t.* 12 *dec.* 41 *num.* 4.

Conditio suspensiva denegat totius acquisitionis effectum actumque suspendit, & actionem donec eadem conditio impleatur *tom.* 2 *decis.* 25 *num.* 2.

Conditio suspensiva legato apposita illud non commutat in fideicommissum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 129.

Conditio quando suspensiva, vel resolutiva dicatur *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 28.

In pari casu melior est conditio Rei *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 30.

Conditio suspensiva differt a resolutiva, & quomodo *tom.* 7 *decis.* 35 *num.* 12.

Conditio resolutiva quoad effectus non differt a modo *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 9.

Conditio resolutiva præcedentem potius conventionem præsupponit, quam destruat *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 21.

Traditione præsertim, vel solutione accedente *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 22.

Participium *volens*, coniunctum futuro verbo, *scilicet se committere* conditionem importat *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 16.

Et vere, proprie causam finalem inducit *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 17.

Conditionum repetitio admittitur, quando aliqua earum superflua, ac frustratoria remaneret *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 31.

Diversitas rationis repetitionem qualitatum, & conditionum excludit *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 44.

Verba *le fanciulle, che in quel tempo nasceranno* important conditionem indeterminatam, quæ complectitur omnia tempora de futuro continentia *tom.* 2 *dec.* 16 *n.* 20.

Conditione extincta respectu hæredis gravati, fideicommissum quoque cessare debet *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 5.

Conditio, & limitatio ad impediendam filio detractionem legitimæ legenda est in actu, in quo exprimitur voluntas legitimandi *tom.* 10 *decis.* 42 *num.* 17 & 18.

An actio sive conditio, quæ nascitur a consumptione pecuniæ a latrone mutuatæ sit propria, & specialis, vel æquitativa sit, referuntur auctoritates hinc inde, & firmatur quod sit æquitativa *tom.* 9 *decis.* 24 *num.* 16 & *n.* 21.

Conditio sine causa ex consumptione resultans datur vero Domino non latroni, præsertim cum cedere non possit, vel solvendus non est is qui numeravit *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 29.

Conditio ex consumptione alienæ pecuniæ mutuatæ, & consumptæ nata non est specialis conditio mutui, ex hoc quia ponitur sub rubr. *de reb. cred. si cert. petat.* ut opinarunt nonnulli, & quare *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 27.

Conditio dependens a voluntate donantis nullam patitur extensionem sed merum factum est attendendum

tom. 7 *decis.* 22. *num.* 6.
Conditio voluntaria nulli extensioni etiam de casu ad casum est obnoxia, sed adimpleri debet in forma specifica absque eo quod suppleatur per æquipollens *tom.* 7 *dec.* 22 *n.* 7.
In dispositione inter vivos quidquid omittitur habetur pro omisso *tom.* 7 *dec.* 22 *num.* 8.
Conditio in dispositione inter vivos apposita habitandi cum fratre non extenditur ad eius filios, nec ex identitate, & maioritate rationis, nam cum de filiis nullam mentionem fecerit sequitur noluisse ad illos eam extendi *tom.* 7 *dec.* 22 *n.* 9. 10. 12. *&* 13.
Conditio evidentis utilitatis fideicommissi non dicitur adimpleta ex solo privato comodo possessorum, sed requiritur communis omnium substitutorum utilitas *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 29.
Contra quod sufficiat utilitas de tempore contractus *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 30
Declara hoc procedere, quando perseverantia utilitatis deficit ex aliquo inopinato accidenti secus si ex dolo permutantis *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 31.
Coniectura digressus ad plures gradus substitutionum non attenditur, quando omnes substitutiones pendent ab eadem conditione si sine filiis *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 38.
Maxime quando non subsequitur substitutionem, quæ ex eo declarari pretenditur *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 39.
Et deficit agnationis contemplatio *t.* 5 *dec.* 31 *n* 40.
Pendente conditione, bona fideicommissi stare debent penes hæredes ultimi gravati *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 20.
Contractus conceptus sub conditione affirmativa numquam in esse deducitur donec conditio existat *tom.* 5 *dec.* 16 *num.* 11.
Secus ubi conceptus sit sub conditione negativa, cum eo casu ex non adimplemento adiecto per viam modi, contractus rescindatur *tom.* 5 *dec.* 16 *n.* 12.
Ablativum absolutum conditionem importat *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 14
In casu quo creditor agat via ordinaria pro conditionis verificatione, necesse est, ut Iudex super illa pronunciet *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 78.
Dictiones temporis limitativæ, & distributivæ principaliter denotant tempus, secundario conditionem *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 30.
Dictiones *donec*, *quousque quandiu* si coniungantur institutioni hæredis proprietarii non dicuntur temporis limitativæ, & semper important conditionem *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 31.
Verba isthæc „ l' ultimo che sopravviverà „ cum designet certum tempus, important conditionem, & formam *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 25.
Conditio, ut quis teneatur ferre arma, & nomen familiæ habet illam rationem, ut conservatur nomen familiæ *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 72.
In substitutionibus repetitio conditionum facilius inducitur *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 1.
Vocatus ad successionem sub duplici conditione disiunctiva non potest admitti, nisi alterutra ex illis purificata *tom.* 2 *dec.* 15 *num.* 1.
Conditio extinctionis Casatæ, & Familiæ, donec vivat filia ultimi masculi purificata non dicitur *tom.* 2 *dec.* 15 *num.* 2.
Favore substituti sub conditione negativa, videlicet quatenus non adsint filii nati, seu nascituri, numquam dicitur purificata conditio, & aperta successio, nisi extincta penitus spe nasciturorum, & eorum nativitate ad impossibile redacta *tom.* 2 *dec.* 16 *n.* 1.
Spes & possibilitas procreandi nascituros impediens purificationem conditionis viget semper quousque durat vita vocatorum *tom.* 2 *dec.* 16 *num.*

num. 3 Amplia ut *n.* 4.
Relictum sub qualitate, & conditione negativa certo tempore non restricta, donec adest spes quod qualitas, & conditio evenire possit, semper debetur *tom.* 2 *decis.* 16 *num.* 19.
In transversalibus non subauditur conditio decessus sine liberis *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 69.
Cuiac. sententia illustratur, & approbatur, quod etsi fur conditionem habeat iuxta *Text. in L. si fur &c.* non ideo rem lucri faciat, aut non furto liberetur *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 12.
Conditio certi propria, specialis in mutuo, a conditione sine causa, vel alia æquitate distinguitur *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 15.
Conditio si sine liberis adiecta substitutioni filiorum in compendiosa non adaptatur pupillo *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 28.
Contraria opinio est magis communis, est recepta *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 29.
Conditio si sine filiis in transversalibus intelligi non debet nisi validissimis concurrentibus coniecturis *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 40.
Coniectura validissima est conditio si sine filiis apposita a Testatore in successiva substitutione facta favore piæ causæ *tom.* 9 *decis.* 34 *n.* 42.
Sed non sufficit ob recessum a dicta regula, imo ex hoc argumentum contrarium deducitur nempe discretive *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 43.
Maxime cum dicta conditio est in diversa oratione *tom.* 9 *decis.* 34 *num.* 44.
Reiiciuntur aliæ coniecturæ leves *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 45.
Hærede gravato moriente cum filiis non censetur defecta conditio „ *si sine filiis* „ sed pendere debet usque ad deficientiam omnium descendentium *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 46
Fideicommissarius substitutus hæredi censetur sub duplici conditione alternativa, si ipse, aut eius filii decederent sine filiis *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 47.
Conditio in persona hæredis per existentiam filiorum non dicitur defecisse, sed eadem conditio repetita censetur in filiis *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 48.
In conditione si sine filiis censetur inesse duplex conditio, scilicet sive primus institutus sive eius filii decesserint sine filiis *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 49.
In conditione si sine filiis, quis non liberatur ab onere restituendi, etiamsi conditio post eius obitum purificata remaneat *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 52.
Conditio existentiæ filiorum est necessaria ad hoc, ut ipsi possint succedere *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 69.
Conditio si sine filiis sufficit extitisse etiam post mortem hæredis *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 81.
In fideicommisso impersonaliter relicto, quotiescumque purificata fuerit conditio, omnes censentur gravati & tenentur ad fideicommissi conservationem *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 8.
Verba = *ut bona legata semper conservarentur in domo, & familia* = qualificant etiam conditionem si sine filiis *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 16.
Maxime si dicta verba apposita sint per modum dispositionis principalis *tom.* 10 *dec.* 36 *n* 17.
Fideicommissum conceptum sub conditione si sine filiis per obitum cum filiis expirat *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 41.
Conditio si sine filiis non purificata in primo hærede, non reviviscit per obitum sine filiis obveniente in substitutionibus intermediis *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 42.
Si conditio restricta ad filios primi gradus vere deficiat, successive substituti remanent exclusi *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 45.

Non

Non est locus substitutioni sequenti, quando conditio apposita antecedenti non extitit *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 44.
Conditione primæ substitutionis defecta, omnes sequentes corruunt *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 45.
Conditio necessaria non impedit legati transmissionem ad hæredes *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 32.
In legatis si conditio sit in uno adiecta, in altero repetita non censetur. Amplia in conditione viduitatis *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 2 *&* 3.
Repetitio conditionum in legatis pendet a coniecturis *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 5.
Qualitatum, & conditionum repetitio a verosimili, & coniecturata disponentis mente dependet *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 6.
In legato relicto separata, ac perfesecta oratione, conditio alterius legati repetita non censetur *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 7.
Diversitas orationum, conditionum, aut onerum repetitionem de una ad aliam excludit *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 8.
Non datur repetitio conditionis in legatis, quando admissa conditionis dispositio de sui natura favorabilis, & late interpretanda restringeretur *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 13.
Quando a diversis personis eadem res eidem legatario relinquitur, tunc conditio adiecta in uno legato, in alio repetita, non intelligitur *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 22.
Repetitio conditionum non admittitur, si repetita conditio inutile legatum redderet *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 23.
Quando in primo legato una conditio apponitur, & in secundo alia diversa adducitur, tunc conditio, quæ in primo legato fuit adiecta, in secundo repetita non censetur *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 27.
Quando in secundo legato adsunt dictiones repetitivæ, conditio primo legato adiecta in secundo pro repetita habetur *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 28.
Repetitio conditionis in legatis admittitur, quando ea semota, maritus plus reliquisset uxori ad secundas nuptias transeunti, quam in viduitate permanenti *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 45.
In obligatione, aut conditione consistente in faciendo, Lex tacite apponit tempus faciendi, scilicet citius, quam fieri possit *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 108.
Conditio impossibilis non vitiat contractum, vel dispositionem, sed habetur tanquam non apposita *tom.* 1 *dec.* 34 *num.* 9.
In legato conditionali pro eius consequtione non est necesse, ut conditio post mortem Testatoris adimpleatur, sed quando agitur de conditione mixta sufficit, si eo vivente fuerit quandocumque purificata *tom.* 3 *dec.* 17 *num.* 6.
Si legans sciat conditionem post Testamentum esse adimpletam, & Testamentum non revocaverit, legatum omnino debetur *tom.* 3 *dec.* 17 *n.* 14.
Conditio, si Monasterium ingrederetur, per solum ingressum ante professionem purificatur *tom.* 3 *dec.* 18 *n.* 3.
Secus, in conditione alia, si Monaca efficietur *tom.* 3 *dec.* 18 *n.* 4.
Conditio nuptiarum purificata non dicitur per sola sponsalia de futuro *tom.* 3 *dec.* 18 *num.* 6.
Purificata conditione post mortem legatarii insurgit onus restituendi coniuncto *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 51.
Et pars defecta trahitur ab alia non defecta, & consideratur tanquam redacta in unum corpus *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 52.
Et legatarius qui supervixit præoccupat partem alterius quasi suam *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 53.
Tempore purificatæ conditionis, si

quis erit pupillus, & succedet in facto alterius restituitur in integrum *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 3.
Portio legati deficiens propter mortem legatarii decedentis pendente conditione accrescit coniuncto si extet, alias ad testantis hæredes *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 31.
Legatum duobus relictum sub conditione matrimonii contrahendi, uno ex eis premoriente caducatur respectu utriusque ob defectum conditionis *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 40 & 43.
Conditio contraria legato illud perimit *tom.* 5 *decis.* 8 *n.* 41.
Verbum *sopravvivendo* sive accipiatur pro gerundio, sive pro participio, quia respicit futurum tempus, semper importat conditionem *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 8.
Conditio in legato apposita non impedit verbalem coniunctionem, ex qua insurgit ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 26.
Conditio in ultimis voluntatibus sive sit apposita substantiæ, sive executioni semper facit actum conditionalem *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 29.
Secus autem in contractibus *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 30.
Conditio viduitatis apposita non intelligitur, nisi expresse clare, & explicite a Testatore fuit adiecta *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 25.
Verba = *dummodo tamen vidua steterit, & honesta domi eiusdem Testatoris* = important conditionem suspensivam, & operantur non solum rei, sed etiam fructuum omnium perceptorum amissionem *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 10.
Conditio viduitatis an sit suspensiva, aut resolutiva colligi non debet a nuda verborum cortice; & de ratione *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 11. Sed verba consideranda *num.* 12.
Et haberi debet respectus ad totam dispositionem *num.* 13.
Amor Testatoris erga uxorem efficit, ut conditio viduitatis resolutiva dici debeat *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 16.
Conditionem viduitatis esse resolutivam colligitur ex usu maritorum, qui solent legatum uxoribus relinquere, donec, & quousque illæ vitam agant vidualem *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 17.
Conditio viduitatis imposita censetur potius per viam modi, quam conditionis suspensivæ, quando viro erat nota paupertas uxoris suæ *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 19.
Ad dignoscendum, an conditio viduitatis suspensiva, aut resolutiva dici debeat, valde facit observantia *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 20 & declaratio Notarii *n.* 21.
Verbum *stando*, importat de sui natura conditionem *tom.* 2 *decis.* 25 *num.* 25 contra in casu viduitatis *num.* 26.
Quando conditio viduitatis est suspensiva inducens scilicet viduitatem perpetuam, tenetur uxor, si velit frui legato sibi relicto, præstare loco implementi hæredibus viri cautionem mutianam de servanda viduitate, & honestate usque ad ultimum vitæ spiritum *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 3 & si tractu temporis contrafaciat ob transitum ad secunda vota, resolvitur legatum usque ab initio una cum fructibus perceptis, & percipiendis *n* 4.
Quando conditio viduitatis est resolutiva inducens scilicet viduitatem ad tempus, non impedit acquisitionis effectum pro tempore, quo conditioni obtemperatur, sed actum a principio purum resolvit in contraventionis eventum, & sic ex nunc, non ex tunc *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 5. Nec onus imponit præstandi cautionem mutianam *n.* 6. Nec operatur restitutionem fructuum perceptorum tempore viduitatis, sed solum rei legatæ *n.* 7.
Conditio viduitatis, & vitæ honestæ servandæ domi Testatoris deficit per transitum, quem facit mulier

ad

ad secunda vota *tom.* 2 *decis.* 25 *num.* 1.

CONDITIO PERSONALIS.

Ubi iura sunt paria, melior est conditio prævenientis *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 34.

Status, & conditio personæ non potest dividi *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 65

Nemo valet ad libitum deteriorem reddere conditionem alterius *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 18.

Qui cum aliquo contrahit illius conditionem ignorare non debet *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 5.

Ac propterea si decipiatur, hoc sibi debet imputare *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 6.

CONDITIONALE.

In conditionalibus nudum factum attendi solet *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 19.

CONDOMINIUM.

Per Statutum Florentinum acquiritur condominium, & consortium iure intraturæ *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 1.

Statutum loquitur de apothecis, quibus affluentia, & avviamentum procuratum est *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 2.

Bonis pro indiviso possessis, si unus ex condominis partem suam alienaverit, censetur facta inter eos formalis divisio, qua stante pars altera condomino libera permansit *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 17.

Condomino iurisdictionali competit prælatio in alienatione feudi *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 29

CONDUCTOR.

Conductor super re conducta nil iuris habet quam commoditatem percipiendi fructus cuius rei usufructu relicto non potest usufructuarius illos suos facere, sed debet finito usufructu hæredi proprietario restituere *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 12.

Iuramentum insimul cum hypotheca generali habet vim specialis hypothecæ ad effectum ut conductor expelli nequeat si vult rem retinere *tom.* 7 *decis.* 9 *n.* 6 *&* 16.

Hypotheca generalis omnium bonorum non sufficit, ut successor singularis teneatur stare locationi præcise, sed tantum sufficit ad conservandum causative tantum conductorem in retentione rei locatæ, donec interesse sibi solvatur *tom.* 7 *dec.* 9 *num.* 13.

Secus vero res se habet de hypotheca speciali, quæ adeo tuetur conductorem, ut non possit expelli durante locatione non obstante oblatione, & refectione damnorum, & interesse. Et impedit in Emptorem translationem dominii *tom.* 7 *dec.* 9 *num.* 14.

Ea vero deficiente, Emptor solvendo interesse liberatur, immo per solam satisdationem de solvendo, vel per depositum, vel per oblationem quando interesse non est liquidum *tom.* 7 *decis.* 9 *n.* 15.

Emptor sciens, rem quam emit locatam esse, agere non potest ad expulsionem conductoris, & ratio habetur *tom.* 7 *decis.* 9 *num.* 18.

Conductor expelli nequit, nisi prius ei fuerint refecta damna, & interesse, aut saltem oblata, aut datus Fideiussor *t.* 7 *dec.* 9 *n.* 23.

Et donec ei solutum fuerit interesse, valet incumbere rei, & ita fuit iudicatum in Senatu Neapolitano *tom.* 7 *dec.* 9 *num.* 24.

Et iniquum esset conductorem expellere ante liquidationem & solutionem interesse, quando conductor habet tantum actionem ad interesse. Et melius est eum pignori incumbere, quam in personam agere *tom.* 7 *dec.* 9 *num.* 25.

Conductor plurium rerum sub unica pensione, si una tantum ex rebus frui nequeat, potest a tota locatione resilire *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 41.

Amplia in Emptore *tom.* 10 *decis.* 21 *num.* 42.

Contractus locationis operarum *a giornata* dicitur ille, in quo opifex solas operas locat, & ad nutum Domini potest amoveri *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 1.

Conductor operis ad mensuram seu coptimum est is, qui de suo, & suo periculo ædificat *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 2.

Conductor potest recedere a conductione ob iustum timorem malorum spirituum *t.* 10 *dec.* 7 *n.* 1.

Attamen ad hunc effectum probandus est iustus timor, & in ea Domo audiri tumultus nocturnos, ac tetras imagines videri *tom.* 10 *dec.* 7 *num.* 2.

Dominium utile transfertur in conductorem per locationem ad longum tempus *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 5.

Conductor qui sua culpa perseverare nequit in conductione tenetur Locatori ad integram pensionem, quamvis ei impedimentum denuntiaverit *tom.* 12 *dec.* 9 *n.* 13.

Navis potest alteri concedi, vel ex locatione per aversionem, vel ex quocumque alio contractu *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 16.

Et tunc pro damnis ab Officialibus navis allaris tenetur conductor *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 17.

Pactum quod conductor teneatur ad expensas necessarias pro manutentione, nec illas possit durante locatione repetere est inusitatum in locatione ad breve tempus *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 11.

Locator de iure tenetur conductori reficere melioramenta necessaria *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 12.

Locator potest locationi renuntiare etiam ea durante, si conductor pensionem non solvat *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 24.

In dubio favendum est conductori, qui tractat de vitanda amissione melioramentorum, eique sufficit vincere per non ius actoris *tom.* 12 *dec* 31 *num.* 28.

Sed si exceptionem proponat ad effectum cogendi locatorem ad implementum contractus, illam plene probare debet, & caducitatem excludere *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 29.

Avviamentum non tribuit ius prælationis conductori apothecæ *tom.* 12 *decis.* 45 *num.* 16 *&* 19.

Veteri conductori prædii urbani nullum prælationis ius competit *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 17.

Ius intraturæ est avviamentum procedens ex industria conductoris, & quo magis domus reperitur in loco aperto ad mercaturam, beneficium recipit ab ipso *tom.* 6 *dec.* 27 *n.* 22. 23.

Non impeditur conductori mutuare usum fundi conducti, etsi de voluntate locatoris appareat ex coniecturis *t.* 6 *decis* 27 *num.* 19

Conductor ex puro usu sui exercitii per quinquennium protracti absque alio facto locatoris iura statutaria consequitur *tom.* 6 *decis.* 27 *n.* 17.

Si unus ex conductoribus solvat suam Canonis partem, alter vero non, elapso triennio tota res emphyteutica cadit in commissum propter individuitatem stipulationis, & obligationis *t.* 4 *decis* 44 *n.* 8 *&* 9.

Dummodo tamen mora unius simulata non fuerit, ne fraus fiat cœteris in emphyteusi comprehensis *tom.* 4 *decis* 44 *n.* 10.

Stante obligationis individuitate non potest ab hæredibus fieri solutio pro parte *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 11.

Fructus rei evictæ conductori debentur actione evictionis *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 35

Ob molestias, a conductoribus passas ex hypothecis præexistentibus in bonis locatis conceditur relevatio actione quanti minoris *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 44.

Canonis reductio fieri debet quando Conductor ex casu etiam fortuitu impedirur usu, & fruitione rei *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 20.

Bona fides non patitur quod Conductor teneatur ad solutionem pensionis, si res emphyteutica pereat *tom.* 1 *dec* 18 *n.* 31.

Renunciatio a Conductore facta casibus fortuitis non extenditur a perem-

remptionem rei locatæ, & de ratione *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 75 *&* 76.

Conductor, qui in actu locationis mutuet locatori aliquam summam & contemplatione mutui iuxta, & solita pensio ei diminuatur, diminutio huiusmodi usuram in sortem imputabilem redolet *tom.* 9 *dec.* 19 *num.* 1 *&* 2.

Mutuans pecunia locatori cum diminutionem pensionis rei conductæ ipsa diminutio intelligitur percepta nomine usurarum, sed an considerari, & probari debeat quanti conduxisset ad hoc ut contractus de fenore redargui possit *tom.* 9 *dec.* 19 *n.* 16 *&* 17.

Assumptio periculorum a conductoribus facta, est pars pretii in locatione *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 51.

Pacta inita in locatione quod nempe conductor teneatur *a risarcire, e mantenere* important tantum refectionem, non reedificationem *tom.* 8 *decis.* 36 *num* 64.

In locatione etiam ad longum tempus Conductor tenetur tantum de culpa lata, & levi, non de levissima *tom.* 8 *dec.* 36 n. 75.

Locator si intentat actionem ex *Leg. Aquilia* Conductor tenetur ad culpam etiam levissimam *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 76.

Declaratur, quod teneatur de culpa levissima in committendo, non autem in omittendo *t.* 8 *dec.* 36 *n.* 77.

In locatione pactum initum quod Conductor teneatur ad manutentionem &c. interpretatur iuxta contractus naturam ita & taliter, quod culpa levissima numquam intelligatur inclusa *tom.* 8. *dec.* 36 *n.* 80.

Conductoris culpa argui non debet immodicis perversionibus, & ambagibus *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 103.

Culpa Conductoris excluditur ex inverisimili, quod voluerit iactare suum cum nemo præsumatur iactare suum *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 104.

Conductor tenetur ad refectionem eorum, quæ non concernunt fundamentorum reparationem *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 114.

Conductor molendini non tenetur ad reedificationem Clusæ ruinatæ etsi promiserit manutenere Molendinum *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 65.

Adversus pactum quod Conductor teneatur reedificare Clusam omnes DD. exclamant uti læsivum cum fructus annuæ pensioni sunt correspondentes *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 66.

Clusæ ruina Conductoris culpa excluditur a possibilitate, quod ruinæ causam dederit fluminis impetus, & aquarum excrescentiæ *tom.* 8 *dec* 36. *num.* 73.

Ruinam Clusæ non accidisse per culpam Conductoris deducitur ex eo quod eadem aquarum irruptio multos fortissimos aggeres, aliasque Clusas eversa est *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 97.

Hypotheca generalis non tribuit ius conductori ad modicum tempus perseverandi in conductione, invito emptore, nisi intercesserit cum venditore pactum speciale de non alienando rem locatam sub speciali illius rei locatæ hypotheca *tom.* 12 *dec.* 58 *num.* 3.

Emptor sciens rem, quam emit locatam esse, agere non potest ad espulsionem conductoris *tom.* 12 *dec.* 58 *num.* 4.

Quia emens scienter rem alteri locatam, cum onere locationis, rem ipsam emere censetur, & venditor ius suum tantum vendere præsumitur, & cum reservatione iuris conductori competentis *tom.* 12 *dec.* 58 *num.* 5.

Quæ scientia in emptorem arguitur ex solito locandi prædium quod ipse emit *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 6.

Conductor expelli potest si filius uxorem duxerit, cum eaque non possit in eadem domo commode habitare *tom.* 3 *dec.* 66 *num.* 3.

Et hoc obtinere debet, quando necessitas filiæ personam respiceret

tom. 3 *dec.* 66 *n.* 4.

Pater expellere poteſt Inquilinum, ſi indigeat Domo locata per habitationem filii nubentis *tom.* 3 *dec.* 66 *num.* 6.

Ratio expellendi Conductorem æque procedit tam pro filii, quam pro filiæ neceſſitate *tom.* 3 *dec.* 66 *n.* 7.

Maxime ſi Pater non habeat niſi filias *tom.* 3 *dec.* 66 *num.* 8.

Regula, quod neceſſitas filii reputetur neceſſitas Patris æque militat tam reſpectu filii, quam reſpectu filiæ *tom.* 3 *deciſ.* 66 *numer.* 9.

Conductores Mineralium pro negociatoribus habentur *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 9.

Illorumque Ius, in quo conſiſtat explicatur *tom.* 3 *dec* 80 *num.* 10.

CONFESSIO.

Confeſſio plene probat contra confitentem, nullaque datur maior probatio *tom.* 3 *dec* 5 *num.* 1 *&* *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 42 & *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 17. & *tom.* 12 *dec.* 8 *num.* 10.

Et ſi veriſimilis ſit prævalet cuicumque contrariæ probationi *tom.* 12 *deciſ.* 8 *num.* 11.

Quæ ſi ſit adminiculata probat ad quoſcumque effectus, etſi ad alium finem fuerit emiſſa *tom.* 10 *deciſ.* 31 *n.* 43.

Confeſſio ſuperat omne genus probationis *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 24 *&* *tom.* 6 *dec.* 46 *n.* 7 *&* *tom* 12 *dec.* 10 *num.* 26 *&* *dict.* *tom.* *dec.* 30 *num.* 18 *&* *deciſ.* 8 *n.* 9.

Amplia in confeſſione emiſſa abſente parte in inſtrumento quarantigiato *tom.* 5 *deciſ.* 20 *num.* 25.

Quæ ideo eſt efficax ac ſi eſſet emiſſa in iudicio *tom* 5 *dec.* 20 *num.* 26 *&* 27.

Propria confeſſio impugnari non poteſt *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 50 & *dec.* 77 *n.* 5 *tom.* 6 *dec.* 59 *num.* 15 & *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 44. & *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 47 *tom* 11 *dec.* 35 *n.* 16 & *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 9. Niſi evidentiſſime error iuſtificetur *tom.* 6 *deciſ.* 59 *num.* 16. Et prevalet mille teſtibus *tom.* 9 *dec* 36 *n.* 48.

Præcipue confeſſio facta adminiſtrationis tamquam cauſa reportati ſalarii *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 66. 67.

Confeſſio emanata per viam contentioſæ iuriſdictionis præiudicat *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 64.

De confeſſione Partis emanata abſente alia Parte, Teſti deponenti unico, quamvis regulariter non creditur, tamen iunctis aliis probationibus depoſitio aliquid valet *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 34.

Propria confeſſio prævalet Teſtibus, & inſtrumentis, præſertim ſi emiſſa fuerit pro dilucidatione veritatis, & exoneratione conſcientiæ *tom.* 4 *deciſ.* 19 *n.* 16. 17.

Confeſſioni Partis nulla eſt clarior probatio *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 34.

Durum eſt proprio teſtimonio reſiſtere *tom.* 12 *deciſ.* 7 *num.* 63.

Deponentibus contra ſe ipſos maior eſt præſtanda fides *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 36 *&* *num.* *ſeqq.*

Impugnans confeſſionem uti erroneam, tenetur plene, & concludententer de errore docere *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 32.

Contra propriam confeſſionem iudicialem quis venire non poteſt *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 9.

Confeſſio ita eſt interpetranda ut ob ea contrarietas, & repugnantia evitetur *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 23.

Confeſſio Partis tollit neceſſitatem ulterioris diſquiſitionis *tom.* 4 *dec.* 37 *num.* 4.

Nulla enim eſt certior probatio *tom.* 4 *dec.* 37 *n.* 5.

Confeſsio, quæ alias fidem non faceret, probat ſi ſit veriſimilis, & adminiculata *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 65.

Et probat etiam in præiudicium tertii *tom.* 12 *deciſ.* 7 *num.* 66.

Confeſsio ſi ſit adminiculata, etiam a Procuratore emiſſa efficit principa-

cipalem *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 10.
Ex confessione demonstratur quo nomine quis fructus perceperit *tom.* 1 *decis.* 31 *n.* 51.
Confessio emissa in præcibus est indubitata probatio *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 3 & *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 35.
Confessio coram Iudice facit plenam probationem *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 13.
Confessiones consocii nisi sint improvidæ, sed adminiculatæ, & necessariæ probant contra consocium *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 52.
Confessio contrahentium non probat necessitatem alienandi, nisi de hac constet aliunde *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 3.
Confessio Procuratoris licet iudicialis, voluntarie tamen, non vero coacte emissa, principali neutiquam valet obesse *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 46.
Confessio si ante sententiam apud acta non fuerit revocata, etiam quod esset subiecta revocationi, non potest amplius revocari *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 11.
De facto temporibus diversis reiterarate confesso, minime potest dubitari *tom.* 4 *dec.* 37 *num.* 9.
Confessio reiterata licet extraiudicialis, vim habet confessionis iudicialis *tom.* 4 *dec.* 37 *n.* 10
Confessio facta ad alium finem non præiudicat *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 17.
Confessio ubi est relativa ad aliud, relatum attenditur *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 32.
Confessio incidenter emissa ad alium effectum, non præiudicat *tom.* 5 *dec* 9 *n.* 9.
Confessio, quæ non habet contra se præsumptionem iuris dividi nequit *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 19.
Simultanea promissio, & confessio collusionis potius suspicio est *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 27.
Confessio de his quæ sunt iuris nullum irrogat præiudicium *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 16.
Identitas bonorum plene probatur ex confessione Adversarii *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 3.
Confessio a tertio facta non præiudicat *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 11.
Confessio Partium de per se optime probat societatem universalem *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 34.
Confessio resultans ex productione scripturarum fit irrevocabilis, si ab adversario iudicialiter acceptetur *tom.* 12 *dec.* 10 *num* 25.
Confessio per debitorem facta, cum suis qualitatibus intelligitur a creditore acceptata *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 30.
Debitoris confessio prævalet quibuscumque Testibus, & instrumentis *tom.* 3 *dec.* 32 *num* 14.
Confessio debitoris nullius momenti est ob fraudem, quæ intervenire potest in præindicium reliquorum creditorum *tom.* 3 *decis.* 73 *n.* 7.
Confessio Debitoris nocere minime potest Creditoribus Tertiis *tom.* 3 *dec.* 75 *n.* 7. *&* *t.* 9 *dec.* 18 *n.* 40.
Debitoris confessio quando noceat non solum Fideiussori, sed etiam Tertiis? *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 23 *&* 24.
Ex confessione Creditoris iustificatur dies decoctionis Debitoris *tom.* 3 *decis.* 68 *num.* 49.
Confessio extraiudicialis creditoris, satisfactionem sui crediti per duos Testes verificata plene probat *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 25.
Præcipue si agatur de liberando, non obligando debitore *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 26.
Ad probandam confessonem extraiudicialem requiritur, quod Testes sint de loco, & tempore contestes *tom.* 11 *decis.* 29 *n.* 81.
Quando debitor extraiudicialiter, & in iudicio debitum absolute fatetur habetur pro confesso *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 2.
Et tunc solæ partes Iudicis debent esse in exequendo ibidem.
Confessio extraiudicialis impugnari nequit

quit si facta sit coram Adversario, vel eius Procuratore, ab eisque fuerit acceptata *tom.* 4 *decis.* 37 *num.* 11.

Confessio extraiudicialis per duos testes contestes omnique exceptione maiores comprobata, non est sufficiens in criminalibus ad condemnandum *tom.* 2 *dec.* 34 *n.* 14.

Confessio extraiudicialis etiam plene probata in civilibus semiplene probationis gradum non egreditur *tom.* 2 *decis.* 34 *num.* 15

Confessio extraiudicialis non probatur per unum Testem, sed duo saltem requiruntur *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 12.

Confessio extraiudicialis de iure civili simplicem tantum constituit contra confitentem probationem *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 13.

Confessio extraiudicialis promissionis dotis nullam constituit probationem *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 14.

Iudex in attendendis confessionibus extraiudicialibus promissionis dotis multum circumspecte procedere debet *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 15.

Confessio prolata absque animi deliberatione non nocet *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 21.

Confessiones erroneæ non attenduntur, maxime quando non acceptatæ fuerunt ab alia parte *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 22.

Confessio interpretari debet restrictive ad hoc ut minus noceat *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 23.

Decisio emanata in *Pisana Damnorum* disapplicatur *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 24.

Confessio dici non potest erronea, quia error non præsumitur maxime, ubi confessio sit specifica *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 14 *&* 15.

Error confessionis concludentissime est probandus *tom.* 5 *dec* 20 *n.* 28.

Error in confessione commissus debet iustificari per probationes excludentes per possibile veritatem confessionis *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 12 *&* 36. *&* *tom.* 4 *dec.* 37 *num.* 13.

Confessio cum Notarii stipulatione facta, & cum verbis *in contanti* simulata censetur *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 9.

Confessiones debiti mutui, seu numerationis pecuniarum factæ a viro favore uxoris, etiam iuratæ, sunt donationes prohibitæ, quæ aliis coniecturis non concurrentibus, non attenduntur *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 1.

Nimia sollicitudo, & amor erga sponsam simulationem confessionis ostendit, & apoca de recepto præsumitur ad minus contristandos domesticos *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 21 *&* 22.

Dotis receptæ confessio non sufficit pro restitutione obtinenda si detrahi debet ex fideicommisso in alios transitorio *tom.* 8 *decis.* 49 *num.* 17.

Probat autem, & sufficit si confessio sit adminiculata a confessione alterius *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 18

Confessio dotis receptæ constante matrimonio facta nulla præcedente promissione dotis non attenditur, & præsumitur donatio, quæ prohibetur inter coniuges; Facta vero ante matrimonium neque est valida, quia præsumitur facta sub spe futuræ numerationis *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 19.

Confessio dotis receptæ constante matrimonio facta confirmatur per mortem viri, ad similitudinem donationis in vita non retractatæ nisi præiudicium creditoribus, vel fideicommissariis afferat *tom.* 8 *decis.* 49 *n.* 20.

Mulieris confessioni multum defertur ad probandam simulationem dotis *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 23.

Confessio dotantis in simplici Chyrographo minoris constitutionis dotis

tis sine consensu, vel præsentia mulieris non potest præiudicare iuri quæsito dictæ mulieri dotatæ *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 30.

Et an dicta confessio dici possit facta ad fraudandam gabellam *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 31.

Dicta confessio an suspecta reddatur ex eo quod non reperiatur apud debitorem dotis restituendæ, sed apud hæredes eius, qui dotem constituit *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 32.

Confessio dotis receptæ non probatur falsa per testes deponentes tunc temporis non fuisse numeratam pecuniam, si illa non restringatur ad tempus confectionis apocæ *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 6.

Confessiones dotis emissæ a maritis magno ære alieno obstrictis non attenduntur *tom.* 10 *dec.* 12 *n.* 7.

Non obstante præcedenti promissione, confessio dotis præsumitur emissa in fraudem creditorum, præcipue ubi de hac non constat nisi per scripturam privatam *tom.* 10 *dec.* 12 *num.* 9 10 & 11.

Suspicio falsitatis confessionis dotis non excluditur ex alimentorum præstatione *tom.* 10 *dec.* 12 *n.* 12.

Confessio dotis emissa per virum in Testamento solutionem non probat, sed tantum habet vim legati *tom.* 10 *dec.* 12 *num.* 13.

Confessio in materia dotis ut tertiis non præiudicet considerandæ sunt facti circumstantiæ *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 52.

Confessio dotis inverisimilis attendi non debet *tom.* 8 *decis.* 10 *n.* 54.

Dos confessata, nisi aliunde de ea constet non habet actionem, & privilegia veræ dotis *tom.* 8 *decis.* 10 *n.* 74.

Et talis confessio habet sinistram præsumptionem *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 75.

Confessio mariti, quod receperit dotem ante tempus illi debitam, fraudolenta reputatur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 120.

Cum agitur de præiudicio creditorum anteriorum confessio Partis habet contra se præsumptionem iuris, & de iure *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 121.

Confessio dotis facta a sponso in maiori summa, quam quæ de facto substinetur quoad excessum tanquam donatio favore mulieris, quam deinde sponsus ab illa brevi manu in dotem receperit *tom.* 12 *dec.* 57 *n.* 5.

Geminata confessio dotis solutionis præsumptionem inducit non vero si per verba æquivoca concepta est, nam tunc nullatenus probat *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 15 & 16.

Confessio de recepto a marito uxori socero, vel aliis facta dotis numerationem non probat nisi aliunde probetur *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 1 & de ratione *n.* 2.

Præsertim ubi confessiones de recepto non extent apud promissorem, sed apud tertium, & quare *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 3 & 4.

Confessio dotis numerationem probat, quando constat de præcedenti promissione *tom.* 6 *dec.* 20 *n* 26.

Confessio divisionis facta a dividentibus æquivalet publico instrumento *tom.* 1 *decis.* 36 *num.* 23.

Ut confessio Procuratoris noceat principali, probari debet speciale mandatum præstitum ad confitendum. Amplia etiamsi non constet de erroneitate confessionis *tom.* 1 *decis.* 36 *num.* 47 & 48.

Confessio Procuratoris non informati non nocet principali *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 49.

Confessio facta a Procuratore sponte, & per modum voluntariæ iurisdictionis non nocet Principali. Fortius si principalis sit mulier *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 50 & 51.

Confessiones viri exhibentes titulum onerosum emptionis, vel venditionis, favore uxoris non attenduntur *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 3.

Con-

Confessiones viri, favore illius in vita non revocatæ per illius obitum confirmantur *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 5.

Confessiones, seu donationes huiusmodi, licet secumferant titulum onerosum, adhuc remanent obnoxiæ dispositioni *Leg. fœminæ & Leg. hac edictali Cod. de secund. nupt. tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 6.

Confessio mariti exhibentis titulum onerosum favore uxoris, inducit donationem, ergo non est vera confessio *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 8.

Confessio mariti de dote recepta quæ respectu sui præbet causam onerosam, non semper probat veram dotis numerationem, & signanter si non constat de præcedenti promissione, sed habet vim donationis *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 16.

Confessiones viri pecuniarum receptarum ab uxore sub usuris, sunt simplices donationes inter coniuges a iure prohibitæ, firmitatem obtinentes a morte ipsius viri, qui eas in vita non revocavit *tom.* 2 *dec.* 28 *num.* 1.

Fructus ex dictis pecuniis non debentur, quia pecunia de se sterilis est, & interesse non parit *tom.* 2 *dec.* 28 *n.* 2

Confessio mariti tempore matrimonii, vel in Testamento emissa de aliqua re spectante ad uxorem sustinetur solum in vim simplicis donationis, seu legati subiecti *d. Leg. fœminæ Cod. de secund. nupt. tom.* 2 *dec.* 29 *n.* 4.

Quamvis Testator non esset de aliqua Familia, non possent eius hæredes impugnare confessionem Testatoris, quod sit de eadem familia *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 5.

Confessio facta a Patre hæredis tunc in minori ætate constituti plurimum valet contra ipsum hæredem *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 48.

Hæres potest allegare errorem iuris confessionis sui auctoris, si fuerit simplex *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 44.

Secus si eidem successit actus positivus rationis, vel renunciationis *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 45.

Confessio erronea etiam ab hærede impugnari potest *tom.* 5 *decis.* 9 *num.* 50.

Successor confessionem auctoris impugnare non valet *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 26.

Limita quando confessio est erronea *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 27.

Item limita quando a confitente eiusque hæredibus nulla est præstanda evictio *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 28.

Contra confessionem auctoris neque hæres venire potest maxime cum in apoca, in qua confessio continetur suam intentionem fundavit *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 68 & 69.

Auctoris confessio præiudicat quoque illius hæredi *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 17.

Confessiones ab auctore editæ impugnari non possunt a successore *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 25.

Multo minus cum successor scripturam produxit, in qua legitur confessio *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 26.

Confessio iudicialis ad præcisum effectum probandi id de quo agitur inter easdem personas facit probationem maiorem omni probatione, ubi etiam facta ad alium finem, & in diverso iudicio *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 54 & 55. ubi quamvis si confessio Sindici, vel procuratoris, & in specie confessionis emissæ in exceptionibus.

Confessio de recepto simulata præsumitur quando non constat de reali pretii numeratione *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 47.

Nullus enim est actus in quo facilius cadat simulationis præsumptio *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 48.

Consignatio pecuniæ confirmatur ex confessione de recepto facta in calce Chyrographi crediti cambialis per verba „ *a me contanti* „ *tom.* 4 *dec.* 23 *num.* 19 & 21.

Minoris confessio iunctis aliis probationibus, vel adminiculis, licet absque solemnitatibus emissa substinetur *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 28.

Neque adversus illam conceditur in integrum restitutio nisi constet de læsione *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 29.

Curatoris confessio per modum contentiosæ iurisdictionis prolata præiudicat minori, quousque de contrario doceatur *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 30.

Maxime si insimul facta sit ab alio litis consorte maiore, & consanguineo de re ad familiam spectante *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 31.

Confessio erronea, & dependens ab iis, quæ in iure consistunt confitenti non nocet *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 1 & 17.

Veluti, si quis confiteatur in legato ornamentorum vestes muliebres contineri *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 2.

Vel Fideicommissum extare, vel non extare, vel ius accrescendi locum non habere *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 3 & 8 vel hæreditatem pro medietate ad alium spectare & *n.* 38.

Amplia si confessio sit pluries geminata *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 4. 37 40.

Item amplia si sit confessio iurata, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 5.

Maxime si sit relativa ad instrumentum, in quo non continetur id, de quo loquitur confessio. Referens diversum a relato, uti erroneum non attenditur *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 6.

Amplia etiamsi referens haberet potestatem disponendi *tom* 5 *dec.* 9 *num.* 7.

Confessio inverisimilis non attenditur, & confessio impedimenti facta a viro non nocet mulieri, & confessio amborum non nocet filio concepto in matrimonio putativo *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 14 & 15.

Ad effectum convalidandi confessionem, scriptura promissionis debet phisice adparere *tom.* 6 *dec.* 20. *num.* 28.

Confessio Domini in exonerationem conscientiæ emissa salario favorabilis tollit coniecturas militantes pro solutione illius *tom.* 7 *dec.* 18. *n.* 28.

Confessio Domini Coloni testimonio confirmata probat animalium additionem fundo *tom.* 7 *decis.* 27 *n.* 5.

Confessio super pertinentiis fundorum dici debet vera, ideoque attendenda *tom.* 7 *decis.* 27 *n.* 9.

Confessio in publico inventario emissa amplius nequit impugnari *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 12. & 13. ubi quamvis prolata sit per verbum *Credo*.

Confessio Prælati Ecclesiæ non nocet quando facta est post ius Ecclesiæ quæsitum *tom.* 8 *decis.* 14 *n.* 31.

Confessio debiti plus probat quam partita librorum, sicuti plus creditur causanti, quam causato *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 4.

Producens scripturam confessionem in dicta scriptura existentem in dubium revocare non potest sub erroris prætextu, quod procedit etiam in enunciativis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 27 & 28.

Confessio ab aliquo ex contraentibus emissa in contractu suspecto non attenditur *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 32.

Etsi confessio sit iurata *tom.* 9 *decis.* 33 *num.* 33.

Confessio qualificata debitoris non liberat confitentem a debito, nisi aliunde qualitas adiecta probetur *t.* 12 *dec.* 39 *num.* 11.

Confessio verisimilis, & adminiculata quamvis revocata probat *tom.* 12 *dec.* 40 28.

Confessio in libris decimarum emissa nequit a confitente impugnari *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 27.

Quicumque locus a Iudice electus pro diiudicanda causa reputatur Iudicii locus, & confessio ibi facta, dicitur facta in Iudicio *tom.* 4 *dec.* 37 *num.* 7.

Confessiones factæ ab hærede gravato præiudicium non inferunt Fideicommissario quoties illæ fuerint aliun-

aliunde iustificatæ, & de ratione *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 26.
Confessio facta ab Institore se recepisse ab Accomandantibus capitalia plene probat favore eorumdem *t.* 2 *dec* 39 *num.* 24.
Confessiones consocii nisi sint improvidæ, sed adminiculatæ, & necessariæ probant contra consocium *t.* 9 *dec.* 24 *n.* 52.
Quando contra qualitatem aliqua vehemens urget præsumptio facilius admittitur scissio qualitatis a confessione *tom.* 12 *dec.* 39 *num.* 12.
Confessio certæ mensuræ afficit etiam habentes causam a confitente, licet non hæredes *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 24.
Confessio capitularis Monachorum sufficit ad effectum eos condemnandi ad observantiam contractus ex tali confessione eliciti *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 44.
Et ad effectum infligendi censuras *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 45.
Confessio a Procuratore emanata in Iudicio, præiudicat principali *tom.* 12 *dec.* 12 *num.* 14.
Præcipue si sit adminiculata *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 15.
Confessio Procuratoris dum fit respondendo libello censetur confessio necessaria, & facta in productione ad fundandam propriam intentionem non potest amplius impugnari *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 56. 57. licet fuerit a principali impugnata *n.* 58 & 59. ubi cum impugnatio confessionis non fuit acceptata remanet in suo robore confessio & *n.* 60. 61. ubi declara.
Ad effectum ut Iudex in confessione se fundet sufficit quod in impugnatione Pars non insteterit *tom.* 7. *dec.* 30. *n.* 62.
Pignoris confessio in fideiussionem resolvitur *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 60.

CONFINATUS.

Confinatus ad Beneplacitum per Sententiam Iudicis dicitur statim confinatus, & verbum ad beneplacitum non infert conditionem *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 29.

CONFINIS.

Identitas probatur ex verificatione duarum demonstrationum, vel loci cum unico confinio *tom.* 12 *decis.* 40 *n.* 13.
Quamvis cœtera confinia vel deficerent, vel non convenirent *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 14.
Ubi aliquis enunciatur pro possessore finitimo, is præsumitur dominus fundi allati pro confinio *tom.* 12. *dec.* 40. *n.* 15.
Qui citatus ad confinium appositionem diu postmodum acquievit, nequit inde super hoc controversiam excitare *tom.* 12 dec. 40 *n.* 16.
Demonstratio loci cum confinibus facta in actu proportionato, intelligenda est de confinibus immediatis non mediatis *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 18.
In materia confinium plurimum attenditur verisimilitudo *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 36.
Confinis specialis coniunctus demonstrationi generali satis probat identitatem prædii, maxime si demonstrationes generales convenire nequeant alteri prædio *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 76. 77.
Quando constat de duobus confinibus iuxta illos facienda est indicatio *t.* 2 *decis.* 44 *num.* 4.
Ad confinium verificandum sufficit, quod res compræhensa quomodocumque sit in limitibus ei adsignatis *tom.* 2 *dec.* 50 *n.* 5
Comprehensio omnium partium intra veteres confines non admittitur, ubi intra eosdem alii supervenerunt Possessores *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 25.

CONFIRMATIO.

Confirmatio, Legis aut Statuti censetur facta in forma communi, non in forma specifica, si tenor Statuti non sit in confirmatione insertus *t.* 1 *dec.* 15 *n.* 136.
Confirmatio Legis, aut Statuti facta per Principem solum dat vim confir-

firmato, sed non extendit confirmatum ultra casum in eo dispositum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 137.

CONFORMITAS.

Conformitas quantitatis contenta in duabus Apocis arguit eamdem summam, & non duas *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 61.

Præsumptio conformitatis voluntatis Testatoris est adeo debilis, ut si alia in contrarium urgeat evanescat *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 44.

Declara non quaslibet præsumptiones in contrarium sufficere, sed fortiores requiri, maxime si cum ista coniectura, per se efficaci, aliæ concurrerent quamvis leves, & per se inefficaces *tom.* 5 *decis.* 24 *num.* 45. & 46.

CONFUSIO.

Per confusionem Dominium acquiritur *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 28.

CONGRUA.

Vicarius perpetuus Parochialis Ecclesiæ alicui capitulo unitæ præferendus est pro sua congrua, nec valet opponi a Canonicis tenuitas redditüum Canonicatuum, & in hac materia puntualis affertur Nunciaturæ Decisio *tom.* 8 *dec.* 43 *num.* 10 & 11.

Bulla = ad exequendum &c. = non procedit cum destrueretur Præbenda si Ecclesiæ congrua ab eius redditibus deduci deberet, vel cum agitur de Vicario amovibili non perpetuo *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 12.

Congrua Parochi deducitur etiam ex redditibus præbendæ, etsi sic destruatur præbenda *tom.* 8 *dec.* 43 *num.* 13.

Vicarius amovibilis salarium, vel mercedem competentem petere tantum potest, non vero congruam *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 15.

Sicuti præbenda unita Ecclesiæ destrui potest, si redditus Ecclesiæ non sufficiunt pro congrua Vicarii perpetui, sic nisi sufficiant pro competenti mercede Vicarii amovibilis præbenda destrui, vel diminui ipsius redditus poterunt *tom.* 8 *dec.* 43. *num.* 16.

Pro mercede Vicarii amovibilis sufficit, & congrua portio iudicatur duo aurea pro singulis mensibus *t.* 8 *dec.* 43 *num.* 17.

Congrua Vicarii perpetui debet esse non maior centum, nec minor quinquaginta *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 19.

CONIECTURÆ.

Ubi res est clara frustra recurritur ad coniecturas *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 3. *t.* 7 *dec.* 11 *num.* 44 & *decis.* 30 *n.* 67 *tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 21 & *dec.* 22 *n.* 16.

Declaratur intima coniecturarum natura *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 66.

Coniecturalis materia semper est arbitraria *tom.* 11 *decis.* 23 *n.* 55.

In materia coniecturali probationes arbitrariæ *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 32.

In materiis coniecturalibus facile est ab aliorum opinione dissentire *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 59.

Cumulatæ præsumptiones, & coniecturæ plenissimam concludunt probationem *tom.* 11 *decis.* 10 *n.* 54.

Coniecturæ simul iunctæ considerandæ sunt *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 34.

Coniecturæ debent considerari non de per se, sed in unum collectæ *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 83.

Et in hoc plurimum pollet prudentis Iudicis arbitrium *tom.* 4 *decis.* 19 *n.* 84.

Coniecturæ non forsim, sed coniunctim considerandæ sunt *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 64.

Nec debent esse mathematicæ demonstrationis, sed signa veritatis *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 65.

Non est necesse, quod coniecturæ sint ita rigide accipiendæ, ut necessario concludant alias non coniecturæ sed demonstrationes essent *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 93.

Regula quod coniecturæ debeant considerari unitæ fallit, quando ut singulæ sunt reiectæ tanquam æquivo-

cæ, & parvi momenti *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 94. & 95.
Singula, quæ non prosunt iuncta iuvant *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 20 *tom.* 9 *dec.* 3 *num.* 29. 30. *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 65 *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 10.
Coniecturæ magis urgentes prævalere debent *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 25.
Coniecturæ potentiores sequendæ sunt ubi tota interpretatio coniecturalis est *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 24.
Coniecturæ speciales debent generalibus præponderare *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 85.
Coniecturæ superantur a coniecturis validioribus *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 51.
Contractus probatur etiam sine scriptura ex legitimis coniecturis *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 21.
Ex coniecturis satis probatur animus contrahentium, & multo magis ex insolito *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 20. & 21.
Coniecturæ ad fraudem inducendam remittuntur Iudicis arbitrio *tom.* 8. *decis.* 10 *num.* 112.
Coniectura in dubio trahi debet ad actum licitum, & permissum, ad fraudis exclusionem *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 8.
Præsumptiones seu coniecturæ leves vel invalidæ a iure repelluntur *t.* 1 *dec.* 2 *num.* 96.
Præsumptiones, seu coniecturæ, quando agitur de recedendo a regulis iuris debent esse necessariæ aut valde urgentes *tom.* 1 *dec* 2 *n.* 97.
Coniecturæ probabiles dicuntur illæ, quæ fundantur in aliquo certo, & pleno signo *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 99.
Præsumptiones, seu coniecturæ, quæ legis authoritate non probantur tamquam præsumptiones hominum valde fallaces non sufficiunt ad pronunciandum multo minus ad condemnandum contra regulas iuris, & consensum DD. *tom.* 1 *dec.* 2. *num.* 100.
Duæ coniecturæ, iuncta causa simulandi, plenam constituunt simulationis probationem, licet in genere suo plene, & perfecte probatæ non fuerint *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 44.
Amplia, quod unica etiam coniectura simulationem probet, quando contractus fœnoris vitio non laborat *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 45. & 46.
Ad probandam simulationem admittuntur coniecturæ, & præsumptiones, quæ arbitrio Iudicis pensatæ sufficere possunt ad infringendas etiam publici Instrumenti vires *t.* 4 *dec.* 19 *n.* 40. & 41.
Limita quando ex capite falsitatis Instrumentum impugnandum foret *tom.* 4 *decis.* 19. *n.* 42. & 43.
Coniectura ex omnibus facti circumstantiis deducta optima dicitur ad arguendam simulationem *tom.* 4. *dec.* 19 *num.* 81.
In conflictu duarum declarationum, quarum una alterius fidem elidat recurrendum est ad coniecturas, ut dignoscatur quæ sit verisimilior atque menti Testatoris magis consentanea *tom.* 4 *decis.* 34 *num.* 32.
In criminalibus coniecturæ nimis vagæ, & æquivocæ non sufficiunt ad probandam Actoris intentionem, sed plenæ, & concludentes probationes requiruntur *tom.* 2 *decis.* 34 *n.* 21.
Solutio per coniecturas probatur *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 3 & *dec.* 29 *n.* 44.
Solutionis coniecturæ relinquuntur Iudicis arbitrio *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 54.
Coniecturæ solutionem suadentes turmatim sumi debent, & ponderari *tom.* 4 *decis.* 23 *num.* 27.
Et huiusmodi coniecturæ, ac circumstantiæ fortius operantur in materia coniecturali, & inter consanguineos *tom.* 4 *dec.* 23 *n.n.* 28 & 29.
In facto antiquo sufficiunt etiam leves coniecturæ ad inducendam præsumptam solutionem *tom.* 9 *dec.* 3. *num.* 31.
Constito de credito leves coniecturæ non admittuntur *tom.* 6 *dec.* 59. *num.* 11.
Plures imperfectæ coniecturæ iunguntur ad constituendam perfectam pro-

probationem *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 35.

Coniecturis hinc inde concurrentibus ae prevalere debent quae pro subsistentia actus militant *tom.* 6 *dec.* 59 *num.* 16.

In ultimis voluntatibus resolutio pendet a coniecturis *t.* 10 *dec.* 40 *n.* 8.

Ex coniecturis fallacibus non licet arguere super voluntate Testatoris *tom.* 11 *decis.* 20 *n.* 24.

Illa coniectura est accipienda, quae suffragatur animae Testatoris *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 9.

Coniecturae excludunt contributum etiam in casu, in quo illud intraret *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 19.

Eo fortius admittuntur coniecturae cum agitur de inducenda dissolubilitate actus *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 49.

Ad exclusionem Foeminarum sub communi nomine venientium requiruntur coniecturae certae, & evidentes *tom* 4 *dec.* 22 *num.* 29.

Ius accrescendi introductum fuit a iure ex mente Testatoris collecta, & non tollitur nisi per coniecturas aequipollentes *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 4 *& seqq.*

Coniecturae tamen in tacita prohibitione debent esse omnino concludentes *tom.* 5 *dec.* 8 *n* 2.

Amplia non sufficere quod distribuantur partes, seu dimidiae pro indiviso *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 3 exemplifica ut *n.* 6. & 7.

Renunciatio, vel donatio non praesumitur, quando alia coniectura sumi potest etiam levis *tom.* 5 *dec.* 9 *num* 31.

Coniecturae capiendae sunt ad maiorem solventis utilitatem *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 21.

Una est coniectuta, summa gravis, pro qua mandatum praesumitur *t.* 5 *dec.* 21 *num.* 22.

Item timor molestiarum super bonis praecedenter emptis *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 23.

Item vicinitas actus emptionis actui solutionis, quae praesumitur facta ad illius obiectum *tom.* 5 *decis.* 21. *num.* 24.

Item emptio postmodum subsecuta *t.* 5 *decis.* 21 *n.* 25.

Item consuetudo describendi alias solutiones cum eadem formula *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 26.

Item confessio venditoris, quod emptor fecerit de proprio tales solutiones *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 27.

Expressio iuris, quod tacite inest dicitur abundans cauthela, maxime concurrentibus coniecturis *tom.* 5 *decis.* 21 *n.* 28.

CONIUNCTIO.

Medium, per quod quis coniungitur debet esse pertinens, ut per eum quis admittatur ad succedendum *t.* 3 *dec.* 21 *num.* 12.

Coniunctionis, variae formulae afferuntur *tom.* 5 *decis.* 7 *n* 44.

Coniunctionis verbalis definitio *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 68.

Verbalis coniunctio a verborum figura dependet *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 52.

Coniunctio verbalis operatur ut coniuncti pro una tantum persona reputentur *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 2.

Coniuncti re, & verbis dicuntur habere solidum a principio, & uno deficiente alter succedit in totum per ius accrescendi, vel non decrescendi *t.* 5 *dec.* 6 *n.* 5.

Amplia etiamsi taliter coniunctus praemortuus fuerit haeredi *tom.* 5. *dec* 6 *num.* 6. 13.

Item, amplia etiamsi Testatori praemortuus fuerit *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 7. 9.

Et ante diem legati ibidem.

Item amplia etiamsi adiecta fuisset conditio, si Collegatarii supervixerint haeredi *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 8.

Vel adsint verba „ nec aliter, nec = alio modo = *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 13.

Item etiamsi Testator dixerit, quod pars caducata remaneat penes haeredem, quia non habet locum ubi substitutus, vel taliter coniunctus datus sit *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 14.

Item nec ubi dictio *solummodo*, apposita

sita sit legati consequutioni, quod tamen secus esset si apposita esset eius portioni *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 16.

Coniunctio verbalis non dicitur adesse quando duo sunt orationes imperfectæ rectæ ab eodem verbo *lego* quia in utraque censetur repetitum *tom.* 5 *dec* 7 *n.* 7 contra *n.* 13.

Item quando adest clausularum diversitas *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 8 declara *num.* 14.

Item stante dictione *&*, quæ posita inter diversa verbalem coniunctionem non admittit *tom.* 5 *decis.* 7. *num.* 9 declara *n.* 15.

Item propter dictionem *cuilibet* ex qua plures, ac separatæ censentur factæ dinumerationes, & distributiones *tom.* 5 *dec.* 7. *n.* 10. & *n.* 51. & 62. contra quod hæc dictio removeat tantum realem non autem verbalem coniunctionem in eadem oratione *n.* 17. 18 & 52. & de ratione *num.* 20. Contrariæ auctoritates declarantur *n.* 63. 66. 70.

Nomina distributiva non impediunt coniunctionem verbalem, sed potius inducere solent ius accrescendi, & non decrescendi *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 19 21 61.

Dictio *cuilibet* tollit nominum complexum *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 33

Coniuncti re, & verbis sunt ii, quibus communiter res, vel cuilibet dimidia relinquitur *tom.* 5 *dec.* 6. *num.* 4.

Stante coniunctione verbali plures vocati videntur quasi in unum corpus redacti *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 3 & 36.

Inter plures re coniunctos, vel coniunctos re, & verbis datur ius non decrescendi, inter verbis autem coniunctos ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 5.

Et hanc esse comunem sententiam fatetur *Bellon.* contrariam defendens *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 6. 26 Cuius opinio contra *Bartol.* reprobatur *t.* 5 *decis.* 7 *num.* 13. 65.

Sanguinis coniunctio ex qua scientia præsumitur, ignorantiam excludit, eoque magis inter Patrem, & Filium *tom.* 5 *decis.* 14. *n.* 37 *&* 38.

Ex sola sanguinis coniunctione non præsumitur collusio *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 68.

CONIUNCTI.

Verbis coniuncti dicuntur quando plures ponuntur in una oratione recta ab unico verbo. Amplia etiam non obstante appositione verbi *cuilibet tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 11. & 53. exemplifica ut *n.* 12. & 25.

Doctrina *Bartoli in Leg re coniuncti* non habet locum stante dictione *cuilibet*, quæ refertur ad quoslibet singulorum *tom.* 5 *dec* 7 *n.* 32.

Inter coniunctos postquam fuerunt admissi concursu, partes fiunt *tom.* 7 *dec* 24. *num.* 111.

Idemque procedit inter plures collectivo nomine vocatos *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 112.

Distributiva inter hæredes cuiuslibet ex coniunctis continet expressionem eius, quod de iure inest *tom.* 7. *dec.* 24 *n.* 113.

Unicitas vocis, quæ ab initio consideratur inter plures coniunctos, vel collective vocatos, comparative ad tertium disiunctum statim cessat ob cessationem coniunctionis *tom* 7 *dec.* 26 *num.* 19.

Ratio est quia mediante concursu coniunctorum inter eos partes fiunt, & quilibet coniunctus suum proprium, & separatum stipitem efformat *tom.* 7. *dec.* 26. *num.* 20.

Ideo maior pars vocis unius stipitis computatur ad augendam vocem alterius *tom* 7 *dec.* 26 *num* 21.

Inter plures stipites ab initio designatos successio regulatur in capite in progressu vero, & inter illorum hæredes in stirpes *tom* 7 *dec.* 26. *num.* 22.

Quoties unum solum vinculum ad successionem consideratur nunquam coniunctus ex utroque latere exclu-

cludit coniunctum ex uno latere *t. 6 dec. 5 n.* 55.

Stante Statuto coniunctus ex utroque latere non excludit coniunctum ex paterno latere tantum *tom. 6 dec. 5 n.* 85.

Filii ceterique coniuncti in iudicio agendo comparentes pro Patre, seu coniuncto absente coguntur præstare cautionem de rato *t.* 11 *decis.* 33 *num.* 22.

Coniunctus vigore mandati a Lege præsumpti nequit, vel in iudicio, vel extra ea peragere, ad quæ speciale mandatum requiritur *tom.* 11. *decis* 33. *n.* 23.

Interpretatio sumenda est, per quam magis faveatur sanguine coniunctis quam uxori *tom* 10 *dec.* 40 *n.* 38.

CONIUGES.

Coniugia quibus premiis fuerint procurata *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 2.

Inter coniuges, magis quam inter extraneos de bono, & æquo procedendum est *tom.* 10 *dec.* 24 *n* 19.

Supplementum inter coniuges datur in dote, quando est data species pro dote, & æstimatio fit, ad cognoscendam dotis quantitatem, non autem quando dos consistit in quantitate, & læsio nascitur ex datione in solutum pro dicta quantitate facta alicuius rei *t.* 10. *dec.* 24. *n.* 21.

Statutum Regiense, & Pisarum prohibent coniugem disponere favore alterius coniugis *tom.* 10 *dec.* 39. *num.* 34.

Si coniuges in solidum condemnari fuerint, & uxor totum solvat, maritus non tenetur erga illam nisi pro medietate *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 14.

Coniux binubus reservare tenetur Filiis ex primo matrimonio susceptis quæcumque sibi a priori coniuge obvenerunt ex dispositione Textus *in Leg. fœminæ Cod. de secund. nupt. tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 11.

Coniugi dicenti aliqua, quæ alter ab ipso acquisivit, non titulo lucrativo, sed oneroso acquisivisse, credendum est, ne transiens ad secundas nutias teneatur ea bona reservare filiis primi matrimonii *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 10.

Emptio, vel venditio inter coniuges ubi de solutione non aliter constat quam ex assertione alterius ex eis, sapit donationem inter eos prohibitam, subiectam *Leg. hac edictal. & Leg. fœminæ Cod. de secund. nupt. tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 17.

Coniux quicquid ab alio coniuge ex titulo vere oneroso consequitur, filiis prioris matrimonii non tenetur reservare *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 27.

CONQUASSATIO.

Reformatio Statutorum Mercantiæ anni 1713 excipit a conquassatione dotes matris, uxoris, & aviæ tantum quæ solutæ fuerint. Sed fuit ampliata ad dotes quoque constitutas *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 18 *&* 19.

Non excipiuntur tamen dotes simpliciter destinatæ, quæ non sunt veræ dotes, & quæ antea excipiebantur ad differentiam dotium constitutarum & promissarum occasione matrimonii, quæ excipiuntur etiam ex reformatione Statuti *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 20 *&* 21.

Excipit quoque reformatio credita ex causa tutelæ, curæ salarii, & mercedis *tom* 9 *dec.* 25 *n.* 22.

CONQUESTIO.

Maxima conquestio facta contra negantem inspici solet a criminalistis ad effectum probandi corpus delicti *tom.* 6 *decis.* 28 *n.* 21.

CONSANGUINITAS. CONSANGUINEI.

Epistolis consanguinitas licet non probetur tamen ipsæ deserviunt pro adiumento aliarum probationum *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 35.

Ratio consanguinitatis non excludit coniecturam pietatis *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 12.

Prima caritas incipit a se ipso *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 13.

Elemosina magis est facienda consan-

sanguineis, quam extraneis *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 14.
Expressio consanguinitatis facta in legato non obest, quia legatarius consequatur legatum, si est pauper, & infra vers. & quod consanguinitatis *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 108.
Appellatione affinium, ex consuetudine Notariorum, & Testatorum saepe veniunt consanguinei *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 4.
Et quidem non ex imperitia, sed ex recto loquendi usu *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 5.
Affinium appellatione eo magis veniunt consanguinei, si Testator non habuit uxorem, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 11.
Simplex nominatio constituit nominatum in quasi possessione consanguinitatis *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 16.
Testator censetur maiorem affectionem habuisse erga consanguineum proximiorem, & sibi cognitum *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 9.
Inter consanguineos facilius intelligitur continuata societas *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 91.
Nulla datur aequior praesumptio quam quod Testator voluerit proprios consanguineos extraneis praeferri *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 14.
Ideoque non potest qui electionem habet a Testatore extraneos eligere, neglecto eiusdem consanguineo; quod confirmatur auctoritatibus *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 15 16 *&* 17.
Dispositio *Leg. cum avus &c.* non extenditur ad fideicommissum conditum a transversali *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 18.
Et procedit favore descendentium illius, qui fuit a Testatore gravatus fideicommisso *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 19.
Ex verbis collectivis tam consanguineorum, quam affinium arguitur eos fuisse vocatos tanquam corpus sine ullo discrimine *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 23.
Quo in casu sicuti cognatus proximior excluderet remotiorem, ita affinis proximior excludere debet cognatum magis remotum *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 24 *&* 25.
Consanguinitas cum patrono, licet non consideretur in praesentationibus factis ratione dignitatis Ecclesiae &c. tamen qualificat praesentatum, & unita cum aliis illum reddit magis idoneum *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 20.
Descendentes a fundatore, & eius consanguinei, sicuti & patronorum non praeferuntur extraneis quando constat talem fuisse mentem Testatoris *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 21.
Affertur opinio plurium DD. & Rotae nostrae admittentis aeque consanguineum ac coniunctum non consideratis auctoritatibus DD. qui corripiuntur *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 60 *&* 61.
In successione patruelis duplicitas non consideratur sed tantum ad fratres carnales, & eorum filios, nec excedit tertium gradum *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 62.
Quae dicuntur de consanguineo fundatoris procedunt etiam favore habentis causam a Fundatore, vel per successionem, vel translationem, aut alios modos, & de ratione ibidem *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 14.
Praesentatio retrotrahi potest ad diem gratiae, quando consanguineus intermedio tempore non haberet medietatem vocum *tom.* 6 *decis.* 38 *num.* 35.
Praecipue attenta clausula in litteris Apostolicis apponi solita = *dummodo tempore datae praesentium non sit alteri ius quaesitum* = quae non praeservat ius futurum, & quaerendum, ut est illud consanguinei nondum praesentati a medietate patronorum *tom.* 6 *decis.* 38 *num.* 36.
Compatronus, & illi, qui sunt de familia, & sanguine patronorum in paritate vocum praeferri debent ex-

extraneo *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 1 & 10.
Amplia licet dicti consanguinei patronorum non descendant a Fundatore, sed sint prorsus extranei *tom.* 6 *dec.* 39 *num.* 2 & de ratione *n. seqq.*
Prælatio consanguineorum patroni locum habet quando Iuspatronatus competit ratione personæ, non quando competit ratione dignitatis, officii, universitatis, & similium *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 1. Exemplifica pluribus modis, ut *ibid.*
Prælationem competere consanguineis civium, confratrum, & similium qui universitatem componunt, si præsententur tanquam compatroni, tenent aliqui *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 6.
Sed contrarium verius *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 7 & de ratione *ibid.*
Prælatio debita non est consanguineis in Iurepatronatus competente Administratoribus Hospitalium Eleemosinarum &c. Præsidentibus Deputatis, Operariis, vel Administratoribus Fabricæ *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 15.
Quod procedit quando erectio, & reservatio Iurispatronatus facta fuit favore suprad. universitatis nomine *tom.* 6 *decis.* 40 *num* 16.
Secus si facta fuit favore plurium Personarum, seu Officialium, tunc enim præsentatio spectat ad d. plures personas uti singulos *tom.* 6 *decis.* 40 *n.* 17.
Iuspatronatus quando relictum est ratione Ecclesiæ, puta ratione dignitatis, vel Officii Ecclesiastici in paritate vocum prælatio debetur inservienti Ecclesiæ ad exclusionem extranei, & Ecclesiæ non inservientis *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 18.
Licet huiusmodi prælatio sit solum de honestate, non de necessitate *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 19.

CONSENSUS.

Absque consensu nullus contractus subsistit *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 5.
Quæ unanimi partium consensu facta sunt, possunt reciproco dissensu dissolvi *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 20.
Consensus alius est productivus obligationis, & actionis erga eum, cum quo principaliter actum geritur, alius approbatarius, & confirmatorius actus per alium gesti *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 24.
Consensus excluditur ab errore *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 198.
Contractus fit irrevocabilis per unionem consensuum *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 9.
Consentire dicitur, qui scit, ac tacet, dum potest contradicere *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 40.
Actus individui in executionem contractus gesti, concludunt positivum consensum, & approbationem *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 41.
Consensus, qui ex facto elicitur ad facti limites restringitur *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 6 & sub *num.* 55.
Nec extenditur ultra quam ex actu vel facto de necessitate inferatur *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 7.
Consensus limitatus non extenditur nec de re ad rem, nec de persona ad personam &c. *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 8.
Consensus adhibitus circa unum actum, non porrigitur ad alium *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 9.
Consensus expressus, validior est tacito *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 10.
Consensus expressus latius patere potest, quam tacitus *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 11 & sub *n.* 53.
Consensus sine scientia non inducitur *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 137
Consensus integrando personam contrahentis, tunc solum venit quando contractum fieri, vel non fieri nihil interest consentienti *tom.* 7 *decis.* 16 *num.* 13.
Qui ad contractum accessit ad instar ægrotantium, multa offerens quæ cum convaluerit non promisisset non præstat consensum, & nihi agit

agit *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 70.

Error excludit consensum, qui est de substantia cuiuslibet contractus. Et probari potest etiam non obstante iuramento. Atque allegari etiam in facto proprio, & quando hoc procedat *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 25. 33 & 34.

Errantis nullus est consensus *tom.* 5 *decis.* 9 *num.* 49.

Stante subreptione corruit consensum expressum vocatorum *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 10 11 & 47.

Consensus reciprocus sociorum requiritur pro admissione alicuius in societate *tom.* 2 *dec.* 28 *n.* 12.

Si duæ personæ contrahant, unius consensu deficiente, evanescit quoque consensus alterius *tom.* 1 *decis* 15 *num.* 187.

Iuramenti virtus non supplet defectum consensus *tom.* 4 *decis.* 19 *num* 95.

Et hoc procedit non solum in iuramento promissorio, verum etiam in assertorio, quando scilicet Partes fatentur vera esse omnia contenta in instrumento *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 96.

Actus nullus ex defectu consensus tractu temporis convalescere nequit *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 89. Amplia ut *num.* 90.

Consensus intelligitur præstitus sub tacita conditione, si alii consenserint eodem modo *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 183.

Consensum præstans executioni sibi præiudicat *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 3.

Reclamatio non facta clarum demonstrat consensum, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 29 & 30.

Propter præiudicium ex translatione partitarum resultans, consensus debet esse certus, & expressus *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 15.

Ubi Statuta adiiciunt clausulam irritativam contractus, in casu omissionis consensus alicuius personæ videntur eum requirere *pro integratione*, non *pro* interesse consentientis *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 16.

Consensus cessioni iurium a debitore datus in præiudicium fideiussoris, qui illi non fuit præsens, non tenet, neque nocet *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 22.

Amplia etiamsi fideiussor sit præsens, sed taceat, cum in præiudicialibus tacens non dicatur consentire *tom.* 3 *decis.* 31 *n.* 23.

Ubi in contractu filii, mulieris &c. requiritur consensus illius, ad cuius commodum, vel damnum principaliter tendit, tunc consensus requiri non potest pro integranda persona contrahentis, sed est necessarium pro interesse assentiri debentis *tom* 7 *dec.* 16 *n.* 12.

Consensus patris in obligatione filii maioris 25. annorum requiritur ratione ipsius interesse, & præiudicii *tom.* 7 *dec.* 16 *n.* 14.

Quoties Statutum non stat in puris terminis consensus, sed successive irritat actum tunc clarum est consensus pro solemnitate requiri, & solemnitas pro integratione *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 32.

Decisiones quæ referuntur concludunt nullitatem contractus filii familias in defectum cuiuscumque consensus, sed nulla earum concludit tacitum consensum post 25. annos non sufficere, maxime stante d. reformatione *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 28.

Clausula *omni meliori modo* non potest supplere consensum, & contractus naturam mutare *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 49.

Præsentia cum scientia rei inducit consensum liberativum, qui ei imputatur, si cum recusare potuit, maluit *tom.* 12 *decis.* 22 *num.* 4.

Quando a Statuto requiritur in contractibus consensus alterius personæ ad integrandum contrahentem de se inabilem, deficiente dicto consensu, nulla ex eo contractu oritur

tur obligatio civilis, aut naturalis *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 74.
Ex ſcientia præſumpta non oritur præſumptio conſenſus, cum duo ſpecialia non admittantur *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 62.
Ex ſcientia, & taciturnitate oritur præſumptio conſenſus etiam in præiudicialibus, quando tacens contradicendo poterat actum impedire *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 63.
Contraria opinio verior eſt, & de ratione. Taciturnitas eſt medium inter conſenſum, & diſſenſum. Secus in his, quæ afferunt commodum *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 64 & 66.
Taciturnitas habetur pro conſenſu in his, quæ tacenti afferunt commodum *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 65.
Limita quando cum taciturnitate adiunctus eſſet aliquis actus poſitivus conſenſum indicans *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 67.
Taciturnitas, & patientia in præiudicialibus conſenſum non inducunt *tom.* 12 *dec.* 12 *num.* 20.
Conſenſus contrahentium in matrimonio per poteſtatem Summi Pontificis ſuppleri non poteſt *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 16.
Ideo in diſpenſationibus, quæ conceduntur ignorantibus a principio impedimentum, adiicitur clauſula *præſtito de novo conſenſu tom* 6 *dec.* 19 *n.* 17.
Sententiæ Canoniſtarum contra Theogolos, quod matrimonium conditionale purificata conditione ſit perfectum ab initio abſque novo conſenſu eſt recepto in Curia etiam poſt *Conc. Trident. tom.* 6 *deciſ.* 19 *num.* 18 & de ratione *n.* 19.
Conſenſus a muliere præſtitus matrimonio, non ſufficit ad inducendam approbationem pacti reverſivi *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 3.
Dominus directus non poteſt ad libitum conſenſum denegare, & ſi denegaverit, habetur pro præſtito *tom.* 3 *deciſ.* 47 *num.* 11.
Domini conſenſus non habetur pro præſtito quoties adeſt iuſta cauſa illum denegandi *tom.* 3 *dec.* 79 *n.* 21 & *tom.* 6 *deciſ.* 21 *num.* 52 64 65 & 69.
Exemplum unicum conſenſus præſtiti poſt mortem alienantis ſufficit ad interpretandam conſuetudinis menſæ qualitatem, ſic & in feudo *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 53 55 & 59.
De feudo ad emphyteuſim argumentum non valet in Theſi propoſita *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 54.
Conſenſus Domini directi non requiritur in feudo, quando cum facultate alienandi conceditur, ſecus e contra, ubi actus eſt ipſa re nullus *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 56 & 57.
Doctrina *Thori in compend dec. neap. part.* 3 examinatur, aliæ q. auctoritates enuncleantur *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 60 61 & 62.
Conſenſus Domini directi, quandocumque intervenire poteſt per modum ratificationis, etiam poſt mortem alienantis *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 63 & 70.
Paria ſunt quod Dominus præſtet conſenſum, & præſtare teneatur quod ius tranſit in hæredem *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 65 & 66.
Receptio Canonum a Domino facta habetur pro nova inveſtitura, cuius conſenſus tacitus etiam ſufficit *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 67 & 68 ſecus in Regno Neapol. *n.* 69.
Quando feudum eſt de ſui natura inalienabile, conſenſus pro alienatione debet ante actum intervenire *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 21.
Secus ſi feudum ab initio conceſſionis eſſet alienabile, quia tunc ſufficit, conſenſus etiam poſt actum intervenire *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 22.
Conſenſus domini directi pro alienandis bonis emphyteuticis, quæ ab initio ex conſuetudine ſunt alienabilia, poteſt etiam, defuncto diſponente interponi *tom.* 6 *deciſ.* 56 *num.* 23 & 34 & ſubſequi

qui alienationem factam *num.* 28.
Dominus directus pro alienatione bonorum emphyteuticorum ex consuetudine alienabilium nequit assensum denegare *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 24.
Consensus Domini directi pro alienatione bonorum emphyteuticorum ex consuetudine alienabilium requiritur tantum pro interesse eiusdem Domini directi *tom* 6 *dec.* 56 *n.* 26 *&* 33.
Licentia debet actum præcedere vel saltem in ipso intervenire *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 27.
Discrimen est inter consensum qui requiritur pro forma contractus, & eum, qui potest existere sine illo *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 29.
Consensus Domini directi requiritur respectu laudemii, nec defectus huiusmodi proponi potest a ceteris investitis *tom.* 6 *dec.* 21, *n.* 50 51 *&* 66.
Cum emphyteuta petit consensum Domini ut obliget bona, & conceditur, casu reversionis, excepto, devolutione sequuta solvuntur hypothecæ, & obligationes *tom.* 8 *dec.* 38 *num* 53. 55.
Consensus præstitus a Domino directo in alienationibus non extenditur de casu ad casum &c. sed intelligitur durante linea investita *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 56.
Consensus Domini directi præsertim in Mensa Fæsulana necessarius ad evitandam caducitatem *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 59.
Consensus Episcopi in emphyteusis alienatione nil amplius extenditur quam iustitia postulat *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 60.
Caducitas ob alienationem vitatur, quoties accedit reservatio consensus Domini directi per modum conditionis *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 9.
Ubi Pars collitigans impliciter consentit petitioni alterius, Iudex non tenetur earum iura scrupolose inquirere *tom.* 9 *dec.* 40 *n.* 2.
Contractus ibi celebratus dicitur ubi præstatur consensus *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 154.
Contraria consuetudo non potest destruere dispositionem Statuti absque consensu Principis *tom.* 1 *dec.* 29 *num.* 4.

CONSENTIENS.

Consentiens locationi prohibitæ cadit a commodo vocationis, nec ob talem contraventionem admitti potest *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 44
Limita si locans tali consensu usus non sit, ex quo a Principe derogationem dispositionis obtinuerit *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 45.
Et dicitur illo non fuisse usum, dum non fuerunt adimpleta omnia in dicto consensu apposita *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 46.
Consentiens alienationi rei fideicommissariæ an sibi præiudicet remissive *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 22.
Tacens, seu consentiens alienationi contra præceptum Testatoris, sibi præiudicat *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 36.
Consentiens Giratæ factæ in tertium sibi præiudicat, ut non possit actui gesto contravenire *tom.* 5 *dec* 19 *num.* 25.
Nec potest propriam literam adhuc repetere, nec in ea prætendere ius, sive hypothecam *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 26.
Idque procedit non solum in consensu expresso, sed & tacito *t.* 5 *dec.* 19 *n* 27.
Et eo casu consentiens habet solum regressum contra Girantes *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 28.
Contraria opinio procedit ubi literæ non sint acceptatæ in casu vero, quo sint acceptatæ, sed non solutæ procedere potest contra adiectum *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 29.
Ideoque usque dum sperari potest literæ acceptatio non licet tam creditori, quam scribenti pœnitere, & recedere *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 30. 31.

Ubi

Ubi alicuius consensus requiritur pro integratione, non pro interesse consentientis, consentiens non potest consentire in eo contractu, in quo habet commodum, vel interesse *t.* 3 *decis.* 22 *num.* 17.

Consentiens venditioni dicitur ipse vendere, quando res est illius propria, secus vero si sit aliena *tom.* 3 *dec.* 23 *num.* 11.

Quando vero consentiens non est dominus, hinc amittit iura sibi competentia super re vendita *tom.* 3 *decis.* 23 *num.* 12.

Expresse consentientes accordio non possunt pro eorum credito tertium Possessorem molestare *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 3 declara *n.* 23. ubi secus contra Fideiussorem.

CONSEQUENS.

Consequens sine necessario antecedenti consistere non valet *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 35.

Qui vult consequens, vult etiam necessarium antecedens *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 18.

Causæ, & causati idem est iudicium, & destructo antecedente corruit consequens *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 18. 19.

CONSEQUENTIA.

Quod fit nulla iuris cogente necessitate, non est trahendum in consequentiam *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 31.

Ubi certum est antecedens, certa quoque est consequentia *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 20.

Quando unum trahit consequentiam ab alio regulatur eodem iure principalis a quo pendet *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 66.

In correctoriis fit extensio ad ea, quæ in consequentiam veniunt *tom.* 4 *decis.* 13 *num.* 32.

CONSERVATIO.

Conservatio agnationis ex quibus inducatur *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 31.

Agnationis conservandæ votum eo magis extenditur, si cessantibus agnatis fiat transgressio ad extraneos cum onere assumptionis insignium *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 32. 33.

CONSIGNATIO.

Consignare verificatur etiam in eo, qui consignat per manus tertii *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 45.

Ex repugnantia creditoris in obstendendis libris arguitur pecuniæ exactæ consignatio *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 12.

CONSILIUM.

Simplex consilium non obligat *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 22.

Super iam firmatis consilium non petitur *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 43.

CONSOBRINUS.

Ex bonis ascendentalibus a Consobrino possessis dos consobrinæ constitui debet *t.* 6 *dec* 64 *n.* 1.

CONSOCIUS.

Nec Consocio, neque condomimo retractus conceditur ex iure communi *tom.* 8 *dec* 50 *n.* 10.

CONSORS.

An Consorti condomino, usufructuario, vel emphyteutæ ex iure communi prælatio competat *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 9.

Consors, & Condominus præferendus est in domus venditione alteri vicino muro communi mediante, licet iste prævenerit in emptione *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 4 & *n.* 24.

Statutum Florentinum concedit in venditione prælationem consorti, qui etiam post promissionem recedere potest, & quare *tom.* 5 *dec.* 15 *num.* 1. 2. 7.

Ad hoc ut possidens præferatur in emptione sufficit ut in minima parte sit consors *t.* 5 *dec.* 17 *n.* 8.

CONSTITUENS CONSTITUTIO.

Sicuti legans sibi promittens, vel donans dotem nihil agit, ita sibi constituens dotem nihil agere dicendum est *t.* 8 *dec.* 10 *n.* 11. 12.

Constitutio relativa ad iudicium proferendum intelligenda est de iudicio ad iuris, & rationis limites *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 94.

Non verificata qualitate a constitutione volita, cessat eiusdem constitu-

tu-

tutionis dispositio *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 32.

CONSTRUCTOR.

Signi appositio est nota simplicis dominii *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 8.

Non valet argumentum, est dominus ergo constructor, e converso tamen bene potest elici ex constructione dominium *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 9.

Ex appositione insignium non probatur qualitas constructoris, & Rotæ decis. explicantur *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 10.

Decis. cor Cavaler. examinantur quæ firmant probari posse constructoris qualitatem ex appositione insignium, quando tamen de constructione deponunt testes, & probatur ex inscriptione apposita in loco *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 11.

Constructor unius partis, & habens consortes, & socios in constructione excluditur quod fuerit constructor in toto *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 12.

CONSUETUDO.

A solitis validum deducitur argumentum in quacumque materia *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 55.

Consuetudo probanda est concludentissime *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 18 & *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 53.

Nec sufficit, ut ea probetur legitime præscripta, & universaliter recepta sed & recepta etiam univoce *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 19.

Nec standum est attestationibus Iudicis, seu Magistratus in hac probatione *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 20.

Consuetudo induci debet in contradictorio iudicio *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 31.

Consuetudo ut inducatur necesse est, quod sit discussum articulum *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 81.

Consuetudo non canonizzata in contradictorio Iudicio, nec annis 100. præscribitur *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 16.

Ut introducta dicatur consuetudo, sufficit, quod constet, actum fuisse factum animo eam introducendi *t.* 2 *decis.* 4 *num.* 6.

Consuetudo ut dicatur inducta non est necesse probare, quod sit obtenta in contradictorio Iudicio *tom.* 2 *dec.* 4 *num.* 7 limita si agatur de consuetudine correctoria legis, vel statuti *num.* 8.

Ad probandam consuetudinem interpretativam leviores sufficiunt probationes *tom.* 2 *dec.* 4 *num.* 9.

Consuetudo non desumitur ab observantia, & actibus remotis *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 127.

Maxime si potuit induci a persona non satis informata *tom.* 10 *dec.* 37. *num.* 128.

Consuetudo plene probatur ex iudiciali observantia *tom.* 9 *decis.* 43 *num.* 2.

Consuetudo uno actu constituitur *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 11.

Ut consuetudo prosit, debet necessario concludere *tom.* 3 *dec.* 27 n 26.

Consuetudines super reddita censuum vitalitiorum vix sunt in praxi iustificabiles. Et quatenus probentur nunquam debent esse seiunctæ a prudenti Iudicis arbitrio *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 36.

Consuetudo introducta pro regulandis censibus vitalitiis, non extenditur, ad venditionem pensionis ecclesiasticæ *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 37.

Consuetudo semper attendenda ubi ab ea quamplurimum pendet instrumentorum validitas, & per eam lites, & diffidia vitantur *tom.* 9 *decis.* 43 *num.* 4.

Consuetudines legitime introductæ habent eamdem vim, quam Leges scriptæ *tom.* 1 *dec.* 33 *num.* 3.

Consuetudo observata per decem annos habet vim Legis, quamquam non fuerit obtenta in contradictorio iudicio *t.* 1 *dec.* 13 *n* 232.

Consuetudo est ius non scriptum, quod diuturno usu, & maiorum moribus inductum est *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 24.

Consuetudo vim Legis habet *tom* 8 *decis.*

decis. 38 *num.* 32.
Consuetudo eadem vim habet, quam actus componentes eam *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 52.
Consuetudo interpretativa habet originem Legis iure latæ *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 3.
Consuetudo interpetrativa non est attendenda, nisi in casu, in quo verificetur in omnibus, & per omnia adamussim *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 24.
Consuetudo interpretativa non inducitur ex varia, & difformi observantia *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 95.
Consuetudo interpetrativa non requirit sententias, nec contradictorium Iudicium, nec præscriptionem, sed sufficit aliquo tempore ita observatum fuisse *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 19.
Fortius quando non est interpretativa, sed destructiva *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 25.
Consuetudo est Lex non scripta quæ obligat tamquam Lex scripta dummodo legitime fuerit introducta *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 23.
Consuetudo non solum vera Legis interpres, sed Lex ipsa est *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 1.
Et ad eam recurri debet in materia immunitatis duodecim liberorum *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 2.
Ad inducendam consuetudinem abrogatoriam requiritur actuum multiplicitas, & frequentia, ex qua tacitus populi consensus inferatur *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 42.
Vis decreti irritantis est, ut contrarius usus, & consuetudo Legem tollere, & abrogare non valeat *t.* 1 *dec.* 9 *n.* 44.
Consuetudo facit licitum in Foro Fori, quod alias esset illicitum *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 16.
Consuetudo aliquid faciendi in casibus est retinenda *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 10.
Consuetudo non nisi uniformibus actis constituitur *tom.* 12 *dec.* 58 n. 11.
Quoties consuetudo non percutiat præcisum imo individualem casum, de quo agitur semper redditur inapplicabilis *tom.* 3 *decis.* 27 *n.* 21.
Nec ullatenus extendenda est ad alios casus *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 22.
Ut consuetudo locum habeat debet esse similis casibus controversis *tom.* 7 *dec.* 38 *n.* 28.
In conflictu duplicis consuetudinis præferenda est magis rationabilis *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 20.
De consuetudine notoria potest Iudex se extraiudicialiter informare *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 31.
Ignorantia consuetudinis notoriæ est improbabilis in eo, qui in loco per plures annos moratus est *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 24.
In dubio attenditur consuetudo pro validitate, & iustitia contractus *tom.* 11 *decis.* 3 *num.* 17.
Consuetudo iuvare potest quando agitur de solemnitatibus extrinsecis *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 12.
Consuetudo excusat, & inventarium a nullitate defendit, licet probata non sit cum debitis requisitis *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 38 & 42.
Sufficit enim consuetudo etiam non formiter probata ad effectum excusationis, & ut excludatur doli præsumptio *tom.* 4 *decis.* 8 *n.* 39. 40.
Consuetudo namque rationabilis ea tantummodo dicitur, quæ ad aliquem bonum finem instituitur *tom.* 4 *decis.* 8 *n.* 12.
Et irrationabilis dicitur quoties est iuri contraria, aut naturali æquitati; vel occasionem præbet peccandi, vel communi utilitati perniciosa est *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 10. 11.
Consuetudo quantuncumque irrationabilis excusat a dolo, & pœna *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 26.
Consuetudo iuri contraria de illicito facit licitum; Et Legem vincit, & abolet *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 1. 2. & *tom.* 8 *dec.* 7 *num.* 2.
Consuetudo etsi mala, & illicita excusat a pena *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 19.

Amplia etsi consuetudo non sit plene probata *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 20.

Consuetudo siquidem actum de sui natura illicitum, & punibilem facit licitum, & impunibilem *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 22 & 23.

Et hoc procedit etiamsi consuetudo talis esset, ex qua possent oriri scandala, & homicidia, ut in ludis & torneamentis *tom.* 4 *dec* 8 *n.* 24.

Limita si quid dolo malo factum sit *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 25.

Consuetudo, quæ inviat ad delinquendum substineri non potest *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 13.

Consuetudo contra substantiam actus non valet *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 16. 17.

Contrariæ auctoritates declarantur *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 18.

Consuetudo, quæ prebet occasionem delinquendi tamquam irrationabilis non substinetur *tom.* 10 *decis.* 30 *num.* 19.

Licet consuetudo excuset a pœna, non tamen validat actum *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 35.

Huiusmodi conclusio non procedit in inventario secundum Loci consuetudinem, omissis iuris solemnitatibus confecto, sed locum habet in contractu manifeste usurario *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 36 & 37.

Consuetudo Principi nota, & qua ipse usus est Legem ipsam superperat *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 25.

In venditione fundi attenditur consuetudo loci, in quo actus geritur, & ex hac consuetudine arguitur an pro evictione cavendum sit *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 77.

Consuetudo nullatenus capi potest ex facta positivo *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 23.

Consuetudini valde deferendum favore dotium, cum publicam causam contineant *tom.* 8 *decis.* 2 *n.* 1.

Pro dote in dubio respondendum *t.* 8 *dec.* 2 *num.* 2.

Personæ particulares Legi favorem Civitatis, vel Communitatis respicienti contraria consuetudine renunciare, aut præiudicare non valent *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 37.

Stante consuetudine utendi de muro laterali vicini quæstio proprietatis vel communionis dicti muri redditur inutilis, inibitoria sit semper revocanda *tom.* 11 *decis.* 27 *n.* 17.

Quando murus dicatur aptus ad ædificium, & de consuetudine super usu muri etiamsi esset proprius vicini *tom.* 11 *dec.* 27 *num.* 18.

Consuetudo destructiva iuris communis debet probari obtenta in contradictorio iudicio, atque legitime præscripta *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 15.

Consuetudo derogatoria Statuto debet observari tamquam nova Lex in iis locis, in quibus sit introducta, maxime quando alias habuit executionem Principis aprobatione *tom.* 1 *dec.* 29 *num.* 8.

Consuetudo derogatoria Legis quando est nimis damnosa, & præiudicialis non admittitur *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 46.

Corruptela est inefficax ad Legis abrogationem *tom.* 1 *decis.* 9 *n.* 47.

Consuetudo contraria Statuto non attenditur, ubi huiusmodi consuetudines a Lege vetantur *tom.* 10 *dec.* 34 *num.* 9.

Consuetudo contraria Statuto, quod est in observantia, nunquam attenditur *tom.* 10 *dec.* 34 *n.* 9.

Consuetudo Legi contraria, ut inducatur quid requiratur *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 16.

Valet consuetudo remittens solemnitates magni momenti, & inclusive illa non adhibendi in inventario tres testes loco absentium *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 16 & 17.

Ac propterea multo magis tenet consuetudo dispensandi Testes adhibitos in confectione inventarii ab inspectione hæreditariarum dum sit earum descriptio *tom.* 4 *decis.* 8 *num.* 18.

Prædicta consuetudo licet non teneret, attamen hæredi præstaret excusationem a pœna inventarii non con-

confecti, seu minus solemniter confecti *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 21 & 27.
In consuetudine centenaria, & notoria præsumitur scientia Principis *tom.* 1 *dec.* 29 *num.* 6.
Immo præsumitur consensus, & rescriptum eiusdem Principis *tom.* 1 *dec.* 29 *n.* 7.
Ubi consuetudo est interpres Principis voluntatis alterari non potest *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 14.
Contraria consuetudo non potest destruere dispositionem Statuti absque consensu Principis *tom.* 1 *dec.* 29 *n.* 4.
Ex actibus facultativis non potest inferri consuetudo contraria *tom.* 1 *dec.* 29 *num.* 5.
Iudex debet curare, ut consuetudo observetur ne lites suscitentur *tom.* 1 *dec.* 29 *num.* 13.
Unicus actus in contrarium sufficit ad excludendam consuetudinem, etiamsi mille pro ea essent gesti *t.* 5 *dec.* 4 *n.* 55.
Cessante consuetudine ob actuum difformitate recurrendum est ad iuris dispositionem *tom* 5 *dec.* 4 *n.* 56.
Ad interrumpendam consuetudinem, vel introducendam varietatem opinionum requiritur identitas terminorum; & casus *tom.* 2 *decis.* 4 *num.* 10.
Ad tollendam consuetudinem inductam, tot actus in contrarium requiruntur, quot ad illam introducendam fuerant necessarii *tom.* 2 *dec.* 4 *num.* 4.
In causis mercantilibus recedi non debet a consuetudine, & stylo Mercatorum in contractibus interpretandis, signanter in contractibus assecurationis *tom* 7 *dec.* 36 *num.* 40. & quare *num.* 41. in quibus praxis in vim Legis invaluit apta derogare iuri communi, & illationibus, quæ ex eo desumi possent *num.* 42.
Circa formam cambiandi attendi debet Mercatorum consuetudo *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 25.
Mercatorum consuetudo iuri communi præfertur *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 16.
Mercatorum consuetudo, sicuti DD. opinio, illa semper amplectitur, quæ maiores habet sequaces præcipue si minoris partis opinio falso nititur supposito *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 34.
Mercatorum consuetudo cum sit notoria, Iudex ulteriori probatione non indiget *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 59.
Contra consuetudinem unius plateæ, nihil valet consuetudo diversæ plateæ *tom.* 4 *dec.* 15 *num.* 9.
Doctori attestanti de consuetudine loci, ubi versatus est creditor *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 31.
Consuetudo a pluribus adfirmata Doctoribus reiici nequit *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 21.
Et transfert in adversarium onus probandi contrarium *tom.* 12 *decis.* 1 *num.* 22.
Doctores testantes valere consuetudinem, per quam remittantur solemnitates in confectione Inventarii requisitæ quomodo intelligendi sunt? *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 8.
Consuetudo extraiudicialiter non probatur, maxime si a Testibus casus huius consuetudinis non allegentur *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 27.
Attestationes consuetudinis contrariæ menti legislatoris, & legis tenori non admittuntur *tom.* 9 *decis.* 8. *num.* 26.
Consuetudo non extenditur extra locum in quo fuit introducta, nec a Provincia ad aliam *tom.* 1 *decis.* 26 *n.* 9.
Etsi scripta reperiretur consuetudo alieni Territorii, illa non obstat in Territorio diverso *tom.* 3 *dec.* 28. *num.* 3.
Consuetudo est attendenda in locis, ubi viget, non autem extra illius dominium *tom.* 3 *decis.* 28 *n.* 4.
Consuetudo nequit extendi ad Res, casusve diversos, præsertim si rationi

 tioni

tioni adversetur *tom.* 3 *decis.* 79. *num.* 5.

Consuetudo, utpote stricti Iuris, non extenditur de loco ad locum, nec de Ecclesia ad Ecclesiam *tom.* 3. *dec.* 79 *num.* 9.

Ad consuetudinem inducendam plures Res iudicatæ, pluresque Actus univoci requiruntur *tom.* 3 *decis.* 79 *num* 15.

Consuetudo a Litigante prætensa excluditur per Litis renunciationem ab ipso factam *tom* 3 *decis.* 79. *num.* 16.

Magis attendi debet Pactum appositum in investitura, quam consuedo *tom.* 3 *dec.* 79 *n.* 18.

Consuetudo de loco ad locum extendi non potest *tom.* 9 *dec.* 16 *n.* 21

Consuetudo non oritur, ubi vario modo fuit observata *tom.* 2 *decis.* 4 *num.* 5.

Consuetudo est strictissimi iuris nec extenditur de modo ad modum, nec de casu ad casum, & tantum habet in potentia quantum in usu *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 36.

Consuetudo quando est varia, & diversa ad ius commune convolatur *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 34.

Interpretatio magis proxima præferri debet consuetudini remotæ *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 129.

Consuetudo a lege difformis specialiter probanda ab eo, qui in ea se fundat *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 17.

In editione standum est consuetudini locorum *tom.* 3 *decis.* 19 *num.* 11.

Consuetudo non tollitur per actum gestum urbanitatis gratia *tom.* 1 *dec.* 29 *num.* 12.

Consuetudo ut relevet probari debet etiam in casu, quo quis invitus adhuc secundum consuetudinem facere coactus fuisset *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 30.

Consuetudo contra substantiam actus non tenet *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 9.

Ad excludendam consuetudinem sufficit sola possibilitas in contrarium *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 35.

Consuetudo, quæ non reperiatur scripta nullatenus est attendenda *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 2.

Si contra consuetudinem aliquando decisum est, consuetudo non attenditur *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 29.

Consuetudo deficiente eius probatione non attenditur *tom.* 7 *dec.* 39 *num.* 24.

In decisoriis requiritur consuetudo *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 12.

In decisoriis non potest a Iudicibus induci consuetudo contra ius *tom.* 3 *decis.* 27 *num.* 14.

A consuetudine iudicandi per binam vicem inducta recedi nequit *tom.* 2 *decis.* 24 *n.* 50 & *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 2 & *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 51.

Et signanter in casu super Statuto Florentino iam deciso quoad librorum editionem. *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 51.

Iudicandi consuetudo est absque alio examine attendenda *tom.* 2 *decis.* 33 *num.* 5. Amplia etiamsi controversiam articulus pateretur *n.* 6 & quamquam contrarius intellectus esset de iure verior *num.* 7.

Consuetudo iudicandi etiam contra ipsam Legis dispositionem habet vim Legis *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 8.

Consuetudini iudicandi iam introductæ non obstat aliquis actus difformis *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 9.

Consuetudo iudicandi ex duobus decisionibus inducitur *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 2 & *dec.* 7 *num.* 33 & *dec.* 37 *n.* 54 & *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 66 & *dec.* 37 *num.* 22 & *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 79 Nec ab ea recedi potest etiamsi contraria opinio esset de iure verior *tom.* 2 *dec.* 4 *num.* 3.

Consuetudo iudicandi prevalet opinionibus contrariis, etiam verioribus & maxime in Tribunali, ubi causa decidenda est *tom.* 7 *dec.* 33 *n.* 13 & 14.

Consuetudo iudicandi non dicitur inducta, quando diversimode fuit iu-

iudicatum *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 96.

Consuetudo non inducitur ex iudicatis, nisi quatenus sit idem casus eademque circumstantia, & super articulo non incidenter sed principaliter discusso *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 55.

Consuetudo est sola, quæ emphyteusim ex pactionata reddit ad instar hæreditariæ *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 31.

Bona emphyteutica, & feudalia, annuente Domino directo possunt ex consuetudine alienari nulla habita vocatorum ratione *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 3. Quæ consuetudo viget Florentiæ *n.* 9 & Pisis *n.* 10. Amplia, etiamsi emphyteusi sit ex pacto, & providentia *n.* 4.

Consuetudo alienandi non indiget iudiciali canonizatione *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 11.

Consuetudo alienandi in emphyteusi operatur in præiudicium vocatorum, non tamen tollitur tenor investituræ *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 25.

Consuetudo Laicorum non habet locum in personis, & rebus Ecclesiasticis *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 24.

Contra vero, quod hæc consuetudo sit universalis est receptior opinio *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 25.

Emphyteuticum dominium utile adiudicari nequit ex secundo decreto *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 26.

Limita, quando adest consuetudo in contrarium *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 27.

Contra vero, quod possit adiudicari absque consuetudine *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 28.

Ex consuetudine faciendi emphyteuticas concessiones in aliquo Territorio præsumitur quod bona in eo posita data sint in emphyteusim *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 52.

Consuetudo dandi in emphyteusim potius quam in locationem perpetuam est sufficiens præsumptio pro emphyteusi, nisi contrariis præsumptionibus elidatur *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 71.

Mensæ Fæsulanæ consuetudo alienandi bona emphyteutica per tot actuum, & instrumentorum inspectionem probatur *tom.* 8 *decis.* 7 *num.* 4.

Et ex instrumentis effecta notoria nulla alia indiget probatione *tom.* 8 *dec* 7 *n.* 5.

Similis consuetudo etsi non obtenta in contradictorio iudicio, attamen valet *tom.* 8 *dec* 7 *n.* 6

Sat est quod hæc consuetudo obtenta sit in contradictorio iudicio, in loco vicino, ut ad interpretandam consuetudinem Episcopatus Fesulani facit consuetudo Archiepiscopatus Florentini *tom.* 8 *dec.* 7 *num.* 7.

Instrumenta plura alienationum probant consuetudinem alienandi bona Emphyteutica mensæ Archiepiscopalis Pisarum, etiamsi tenori investituræ repugnet, eo magis quando consuetudo canonizzata fuit per sententiam *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 2 & 3 absque autem dubio si accedat depositio officialium eiusdem mensæ *num.* 4.

Consuetudo alienandi per contractus procedit etiam in alienatione per ultimas voluntates *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 41 & de ratione *n.* 42 secus in feudo ex diversa consuetudine Neapolis *n.* 58.

Depositio officialium mensæ licet comprehendat actus inter vivos, ultimæ etiam voluntates amplectitur ad quas excludendas negativa consuetudo necessaria est *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 43 44 & 47 non vero si aliquo tempore fuerit ad eius favorem iudicatum *n.* 48.

Consuetudo alienandi bona emphyteutica per contractus inter vivos, extenditur ad alienationes per ultimas voluntates *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 38.

Reservatio assensus pro alienatione in concessione emphyteutica non destruit consuetudinem alienandi

tom. 6 dec. 56 num 59.

Consensus Domini directi necessarius pro alienatione bonorum emphyteuticorum non sufficit, si post alienationem adveniat *tom. 6 dec. 56 num.* 12.

Præsumitur factum, quod fieri consueverit *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 152.

CONSULATUS.

Ex consulatu per navis Magistrum confecto plenissima oritur probatio licet non citata Parte, & coram incompetenti Iudice fuerit processum *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 5.

Absque eo quod Testes in longinquis partibus examinati repetantur, maxime, Parte non apponente, & quorum copia haberi non possit *t.* 3 *dec.* 44 *n* 6.

Capitula Consulatus Maris, licet pro Lege ubique non serventur, multum tamen ad negociorum Decisionem conferunt *tom* 3 *dec.* 46. *num.* 7.

Consulatus Maris observatur etiam in Magnæ Brittanniæ Regno *tom.* 4. *decis.* 51 *n.* 5.

CONSULENTES.

Opinio consulentium parvi ponderis est, non docto de causæ decisione *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 66.

Ubi adest consulentium copia quis non excusatur si eos non adeat, maxime ubi non potest dubitari quin isti innotuerint *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 73.

CONSULTATIONES.

Consultationes Advocat. licet extraiudiciales vicem tamen Libelli, & novæ petitionis gerunt, & iuxta illas sententia proferri debet *tom.* 7 *dec.* 22 *num.* 29.

CONSUMPTIO.

Voluerunt nonnulli quod verum mutuum nascatur ex consumptione pecuniæ alienæ mutuatæ *tom.* 9. *decis.* 24 *num.* 17 *&* 18

Et similem consumptionem modum civile dominium acquirendi esse crediderunt nonnulli *tom.* 9 *decis.* 24 *num.* 19.

Quasi consumptio in bona fide operaret præposteram convalidationem mutui, quæ ab illegitima numeratione oriri non poterat *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 20.

Conditio ex consumptione alienæ pecuniæ mutuatæ, & consumptæ nata, non est specialis conditio mutui, ex hoc quia ponitur sub rubric. *de reb. credit. si cert. pet.* ut opinarunt nonnulli, & quare *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 27.

Conditio sine causa ex consumptione resultans datur vero domino non latroni præsertim cum cedere non possit, vel solvendus non est is qui numeravit *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 29.

CONTEMPLATIO.

Rigorosa Agnationis masculinæ contemplatio exclusiva est fœminini sexus *tom.* 4 *decis.* 22 *num.* 13.

Persona in contractu contemplata dicitur, quæ in eodem fuit nominata *tom.* 2 *dec.* 41 *num.* 9.

Contemplatio agnationis in Legatis plurimi est facienda *tom.* 1 *dec.* 28 *num.* 15.

Contemplatio agnationis militat etiam in fœminis respectu familiæ viri, & resultat ex reperita masculinitate *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 27.

Item ex parte conditionali, in qua contemplantur soli masculi ex masculis *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 28.

Non autem masculi ex fœminis *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 29.

Amplia quod non veniat fœmina immediate descendens ab ultimo masculo *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 30.

Agnatio non dicitur contemplata ex sola substitutione agnati *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 23.

Ratio agnationis contemplatæ non facit ut recedatur a theorica Cumani, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 31. *num.* 24.

Contemplatio agnationis, quæ consideratur in substitutione agnati cum ipso extinguitur *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 25.

Non

Non est sufficiens pro Fideicommissi successivi inductione *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 26.
Tacita agnationis ratio personas vocatas non excedit *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 27.
Ancharan *cons.* 27. intelligi debet quando substitutio sub nomine collectivo facta est cum verbis tractum successivum, & perpetuitatem denotantibus *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 28.
Contemplatio non præsumitur, sed filiorum intuitu relictum regulariter dicitur *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 62.
Præsertim si relinquens sit persona coniuncta quoque filio *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 63.
De matre disponente in favorem filiorum secundi matrimonii in fraudem *Leg. hac edictali* & ad hoc ut viro secundo acquiratur quomodo iudicandum & quod sola coniunctio non sufficiat ad arguendam contemplationem partis nisi ex aliis circumstantiis de contemplatione appareat *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 64. & 65.
Dispositio Legis *fœminæ &c.* odiosa reputatur nec locum habet in bonis, quæ secundo nubenti contemplatione primi coniugis, seu filiis primi matrimonii fuerunt relicta *t.* 9 *dec.* 5 *num.* 66.

CONTEMPTUS.

Exceptio contemptus, seu non vocationis ad interessendum allegari nequit a Canonicis, qui postea actum approbaverunt, vel ratificaverunt *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 8.
Qui consensus contemptorum accedere potest etiam post actum *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 9.
Solus contemptus hanc exceptionem allegare potest *tom.* 7 *decis.* 25 *n.* 10.

CONTESTATIO.

Quandiu litem contestatus non sim, posse te facientem liberari placet *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 94.

CONTINUATIO.

Non datur continuatio inter diversa *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 25.

CONTRACTUS.

Aliud est Instrumentum, aliud contractus in Instrumento descriptus *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 4
In contractibus omnibus substantia, natura, accidentia invenitur *tom.* 8 *decis.* 24 *num.* 2.
Contractus coram publicis Proxenetis fraudis non est suspectus, quæ non præsumitur in eo qui per alios contrahit *tom.* 7 *decis* 36 *num* 38. 39.
Ex prohemio regulatur, & interpretationem recipit contractus *tom.* 3 *decis.* 33 *num.* 15.
Stipulatio potest fieri, vel pure, vel in diem, vel sub conditione, seu dilationem adiiciendo executioni, non substantiæ contractus *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 5.
Guarantigia, æque ac obligatio cameralis iuvat omnes interesse habentes, licet non intervenerint in contractu *tom.* 5 *decis.* 11 *n.* 30.
Absque consensu nullus contractus subsistit *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 5.
Error, vel falsitas causæ aufert consensum contractui *tom.* 9 *dec.* 33. *num.* 3 & 28.
Nil est consensui magis contrarium quam error *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 4.
Contractus fit irrevocabilis per unionem consensuum *tom.* 10 *dec.* 26. *num.* 9
Contrahentium mens debet constare ex scriptura, nec nos debemus eam imaginare, & divinare *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 8.
In contractibus inspici semper debet quid actum sit inter Partes *tom.* 4. *decis.* 11 *n.* 1.
Contractus re initus est iuris gentium & bonæ fidei *tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 7.
Contractus intelligi debent rebus in eodem statu manentibus *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 10.
Contractus non dicitur eius qui contrahit, sed illius pro quo fit *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 5.
Contractus obligant contrahentes, si causa finalis subsistit *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 2 & 29.

Contractus resolvitur quando cessat eiusdem causa finalis *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 42.
Secundum causam finalem totus contractus regulatur *tom.* 6 *decis.* 21 *num.* 26.
Contractus potest esse illicitus, & non usurarius *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 24.
Contractus interpretandus est ex natura ipsius initii *tom.* 1 *decis.* 13 *n.* 8 & *n.* 20.
Contractus ab eventu non sunt iudicandi *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 42.
Contractus interpraetandi sunt iuxta Leges vigentes de tempore quo fuerunt celebrati *tom.* 8 *decis.* 16. *n.* 78.
Contrahentes illum actum facere censentur, cuius nomen apponunt *tom.* 9 *decis.* 1 *num.* 16.
Contractus talis iudicari debet qualis fuit a Partibus denominatus *tom.* 5 *decis.* 52 *num.* 31 & *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 34 & *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 34.
In dubio contractus praesumitur iustus *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 1.
In contractibus requiritur aequalitas *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 151.
In contractibus aequalitas, & iustitia requiruntur, prout in contractu societatis *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 18. 19. & 27.
Iustitia contractuum non restringitur in puncto indivisibili *tom.* 2 *dec.* 37. *num.* 30.
Contractus iniustus est ad iustitiam, & aequitatem redigendus *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 25.
Contractus per se validus ut exequatur iuramento non eget *tom.* 8. *dec.* 33 *num.* 8.
Contractus a pactis, & a voluntate Partium diiudicantur *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 19.
Contractus a Partium conventione legem accipiunt ibidem *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 33.
Lex pacti servanda est *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 34.
Pacta in contractu apposita dicuntur correspectiva *tom.* 12. *decis.* 17 *n.* 29.
Substantia contractus consistit in iis, quae inter Partes conventa sunt, substantia vero instrumenti posita est in iis, quae pertinent ad Notarium *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 6.
Scriptura non ad substantiam, sed ad simplicem probationem contractus requiritur *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 20.
Contractus probatur etiam sine scriptura ex legitimis conjecturis *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 21.
Instrumenti confectio non est necessaria ad perficiendum contractum, nisi requiratur, ut substantiale, aut contrahentes de confectione convenerint cum clausulis irritantibus *non altrimenti, nè in altro modo tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 8.
Confectio instrumenti in dubio censetur reservata ad probationem, non ad perfectionem *tom.* 8 *decis.* 35. *num.* 9.
Perfectus contractus dicitur ex contrahentium stipulatione in scriptis redacta, & a partibus approbata, & subscripta *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 7.
Quando in contractu adest pactum eum subscribendi, imperfectus dicitur donec sequatur subscriptio contrahentium *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 179. & *num.* 180.
Subscriptio in contractu conventa a contrahentibus est de forma substantiali contractus *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 181.
Quando contractus non exigit necessario scripturam, & si adfuerit pactum redigendi illud in scriptis, intelligitur perfectus, quamquam dein non efficiatur Instrumentum. Limita si pactum appositum fuerit per clausulam irritantem *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 191. & 192.
Quando celebratur contractus per privatam scripturam, & convenitur, ut reducatur in publicum Instrumentum, contractus perfectus non dicitur nisi servata conventione *t.* 1 *dec.* 15 *num.* 182. declara ut *n.* 191.

191. & 192.
Superfluitas in contractibus non toleratur *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 10.
Quando contractus est limitatus limitatus etiam dicitur effectus subiectionis *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 45.
Dilatio executionis contractus ad diem confectionis instrumenti potest colligi ex coniecturis *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 6.
Ex personarum etiam, & causarum qualitate metiri debet interpretatio contractus *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 12.
Omissio Notarii non potest tollere vires contractui *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 7.
An versio pecuniæ in causam sub qua contractus initus est præsumatur vel sit a creditore probanda *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 11.
Quod instrumenti confectio ad perfectionem contractus requiratur, probatur non tantum expresse, verum etiam ex coniecturis *tom.* 11 *decis.* 16 *num.* 4.
Non est in iure novum, quod unus contractus habeat speciem duorum *tom.* 12 *decis.* 10 *num.* 3.
Contractus diversus effectus parit *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 10.
Contractus censetur dividuus, vel individuus secundum naturam rei, super qua interponitur *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 184.
Contractus omnes præsumuntur individui *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 172.
Contractuum individuitas a quibus oriatur *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 173.
Contractus individui non patiuntur diversam executionem *tom.* 4 *dec.* 40 *num.* 3.
Contractus tanquam individuus nequit pro parte acceptari, & pro alia impugnari *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 13.
In dubio attenditur consuetudo pro validitate, & iustitia contractus *t.* 11 *dec.* 3 *num.* 17.
A pretio, & æstimatione data a contrahentibus arguitur quantum fuit in contractu deductum *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 11.
Contractus in dubio præsumi debet licitus, ac legitimus *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 57.
Contractus totus considerari debet ad effectum, ut dicatur utilis, vel læsivus *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 38.
Statutum locum non habet in scriptura iurata, cum Statuta laicalia non obtineant in contractibus iuratis *t.* 5 *dec.* 14 *num.* 18.
Contractus celebratus iuxta formam a Statuto præscriptam excludit præsumptionem fraudis *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 19.
Contractus non debet claudicare, ut scilicet unus ex contrahentibus sit obligatus, alter vero liber *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 15.
Plures contractus, qui in nuda sponsione suspecti sunt, & forsan prohibiti, si cohonestentur aliqua veste, ex qua appareat eorum iustitia sunt permissi, & communiter recepti *tom.* 3 *dec.* 60 *num* 54.
In contractibus gratia utriusque Partis celebrati de levissima culpa nemo tenetur *tom* 8 *dec.* 36 *n.* 78.
Executio eorum, quæ insunt connaturalia contractui, eundem fuisse volitum, ac initum ostendit *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 48.
Ad dignoscendam qualitatem contractus non verba, nec partium denominatio, sed effectus attenditur *tom.* 11 *decis.* 3 *n.* 5 & 6 & *seqq.*
Quis nequit eo contractu iuvari, quem non probat se plene adimplevisse *tom.* 12 *dec.* 31 *n* 30.
Initium, & origo, non autem eventus attenditur in omnibus contractibus ad illorum validitatem, vel invaliditatem agnoscendam *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 38.
Ampliatur conclusio quamvis ab eventu incidat enormissima læsio *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 39 Et ratio assignatur *num. seqq.*
Ex pretio eruitur, quod fuit in contractu desideratum *tom.* 7 *dec.* 36. *num.* 36.

Con-

Contractus cessionis ex cessione sequta, & acceptata per cessionarium, est perfectus *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 27.

Iudex debet semper in dubio pronuntiare pro contractus validitate *tom* 11 *dec.* 3 *num.* 18.

Facile illud approbatur de cuius validitate dubitatur *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 19.

Plures causæ contractum informantes & correspectivæ, pro una causa finali habentur *tom.* 9 *decis.* 33 *num.* 24.

Argumentum, quod contrahentes ita dixissent, si interrogati fuissent valet *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 40.

Voluntas contraentium colligitur ex preemio, & ab aliis partibus contractus *tom.* 1 *decis.* 37 *n* 9 & 10.

Qui ad contractum accessit ad instar ægrotantium, multa offerens quæ cum convaluerit non promisisset, non præstat consensum, & nihil agit *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 70.

Contractus habens pro se præsumptionem validitatis est exequendus *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 58.

Voluntati, & intentioni contraentium est inherendum, & sola veritate inspecta reiectis iuris subtilitatibus maxime in tribunalibus supremis *t.* 11 *dec.* 18 *n.* 10.

Maxime in contractibus, & obligationibus magnatum *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 11.

In contractibus suppletio verborum non admittitur *tom.* 11 *decis.* 19. *num.* 6.

In contractibus suppletio verborum admittitur tantum in casu necessario *tom.* 11 *dec* 19 *n.* 7.

In contractibus ultrocitroque obligatoriis, ubi iis qui prius implere tenebatur, in adimplendo deficit, potest alter ex contrahentibus pro parte sua non adimplere *tom.* 3 *dec.* 39 *n.* 20.

Nec satis est docere de non adimpleplemento alterius contrahentis, sed opus est docere de adimplemento ex parte sua *tom.* 3 *dec.* 39 *n.* 21.

Si quid in instrumento appareat omissum, contractus aliunde probari potest *tom.* 4 *dec.* 11 *num.* 2.

Contractus in dubio interpretari debet contra eum, qui se obscure in contrahendo explicavit *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 88.

Novæ conventiones circa accidentalia contractus eum non mutant, sed remanet integer etiam contra fideiussorem, maxime stante preservatione, quod quoad cœtera contractus maneret integer *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 4. & 5.

Secundum nomen contractus regulatur mens partium, & qualitas non conveniens habetur pro non scripta, & in terminis donationis an causa mortis, vel inter vivos sit diudicanda *tom.* 9 *decis.* 1 *num.* 18 & 19.

Non obstante denominatione data contractui, pacta in eo apposita, quæ sint contraria tali contractui, illius naturam immutant, adeout considerari amplius nequeat contractus qualis ab initio apparebat, sed omnino diversus. Amplia in contractu locationis, aut societatis animalium *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 15 & 16.

Monasterium non obligatur ex contractu Prælati absque Monachorum consensu inito *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 26 & *n.* 32.

Contractus, qui aliquando vitiantur, aliquando vitiant, & faciunt ut alius atque alius celebretur contractus *t.* 9 *dec.* 1 *n.* 1.

Ubi in contractu exprimitur causa, quæ si vera esset obligationem in contrahente induceret, tunc causa ipsa præsumitur finalis adeout si deficiat, vel falsa deregatur contractum vitiet *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 37.

Causæ impulsivæ defectus contractum non vitiat *tom.* 9 *decis.* 33 *n.* 18.

Contractus initus ab Ecclesia, antequam fuerit obtentum Beneplacitum Apostolicum, eius favore dicitur claudicare, & esse in implicito

cito statu validitatis *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 37 Unde sola Ecclesia potest imperfectionem, aut nullitatem ipsius contractus opponere *num.* 38.

In contractibus Ecclesiæ, quando Beneplacitum Apostolicum nondum fuit exequutum, nec data possessio, est locus additioni pretii, seu maiori oblationi *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 40.

Conditio sub modo de tempore actus impossibilis contractum annullat *tom.* 9 *dec.* 46 *n.* 15.

Effectuatio contractus probatur ex implemento eorum omnium quæ utraque pars sibi assumpserat adimplenda *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 8.

Qui ex parte sua non adimplet, contractus observantiam prætendere nequit *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 55.

In contractibus quando aliquid gerendum relinquitur, promissio non iudicatur ut contractus saltem quoad viam executivam *tom.* 11 *dec.* 16. *num.* 13.

Perfectum non dicitur si de eo aliquid agendum supersit *tom.* 5 *dec.* 15 *num.* 12.

Una parte contractus corruente, corruit totus contractus *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 4.

Contractus erroneus est nullus *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 5 & 30.

Contractus est illico nullus quando adest dolus qui dedit causam contractui *tom.* 12 *decis.* 4 *n.* 14.

Amplia quod neque possit ratificari *tom.* 12 *decis.* 4 *n.* 15.

Quando contractus est ipso iure nullus, potest quisque venire contra factum proprium, & quare *tom.* 5 *decis.* 14 *n.* 23. 24.

Qui agit ex contractu nullo frustra agit *tom* 5 *dec.* 14 *n.* 10.

Contractus cambii non vitiatur per errorem ex imperitia provenientem, constito de substantia intentionis cambiandi *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 27.

Ex contractu cui ante notificationem suspenditur validitas nullum ius neque ignoranti acquiri potest *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 29.

Promissio sub conditione, conditione defecta, contractus est nullus usque ab initio *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 35.

Veniens contra contractum proprio iuramento firmatum, non est in iudicio audiendus *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 11.

Non habet locum præsumptionem fraudis, quando preæxistit causa vera veritatis contractus *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 18.

Ad resolvendum contractum emptionis requiritur actus expressus dissolutionis vel retrovenditionis *tom.* 11 *decis.* 33 *num.* 17.

Contractus conceptus sub conditione affirmativa numquam in esse deducitur donec conditio existat *tom.* 5 *decis.* 16 *num.* 11.

Secus ubi conceptus sit sub conditione negativa, cum eo casu ex non adimplemento adiecto per viam modi, contractus rescindatur *tom.* 5 *dec.* 16 *n.* 12.

Verba contractus interpretantur secundum naturam, & qualitatem ipsius, etsi oporteat impropriari *tom.* 11 *decis.* 3 *num.* 21.

Ratio finalis potius quam verba est attendenda in interpretatione contractus *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 34.

Et illa capienda est, quæ principali intentioni non repugnat *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 35.

Metus ad effectum rescindendi contractum debet esse illatus in specie, respectu actus, de quo agitur *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 33.

Contractum coptimi probant actus eum necessario inducentes *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 18.

Evidentissime vero probatur ex eo quod Opifex propriis sumptibus comparaverit omnia ad ædificium construendum necessaria *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 19.

Ad iustitiam contractus cognoscendam su-

ſumitur pretium currens tempore contractus etſi agatur de muliere, Eccleſia, vel minore *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 67 *&* 68.

Iniuſtitiam contractus, allegans cum augumentum recipit, non quando erat in diminutione, nihil agit *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 69.

Ad effectum reſciſſionis contractus ex mutatione valoris bonorum, deferendum eſt Iudicis arbitrio *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 8.

Ius civile circa peculiares contractus non reſpicit extrinſecam nationis culpam, ſed factum contrahentium *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 25.

Forenſes contrahentes in loco Statuti obligati remanent cauſa contractus *tom* 1 *dec.* 15 *n.* 152 *&* 153.

Subdito contrahenti cum eſtero non licet ſpernere legem ſuperioris ſui *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 13.

Hæbreus cum Chriſtiano contrahens debet ſervare contractum nullum, ſi iuramento contractum firmaverit *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 42 contra *n.* 43.

Contractus nullus de iure civili iuramento non confirmatur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 44 *&* 47.

Ubi de communi contractus eſt nullus, validus efficitur de iure Canonico ratione ſalutis animarum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 45.

Contractus nullus de iure civili iuramento confirmatur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 48.

Contractus, qui abſque iuramento non ſervaretur, propter vim iuramenti ſervatur *tom.* 11 *deciſ.* 15 *n.* 62.

Quidquid a Statuto diſponitur ſuper aliquo actu, vel contractu, ipſimet actui, vel contractui ineſt perinde, ac ſi in pactum expreſſe fuiſſet deductum *tom.* 4 *deciſ.* 25 *num.* 17.

In deciſoriis, non Statuta Loci, in quo viget iudicium, ſed Statuta Loci, in quo fuit celebratus contractus, attendi debent *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 8 *&* 23 ubi contrariæ authoritates declarantur *&* *n.* 27.

Si diſputetur de viribus, & ſubſiſtentia contractus non de modo procedendi in iudicio Leges Loci contractus ubique ſunt attendendæ *tom.* 8 *deciſ.* 37 *num.* 11.

Pro decidendis iis, quæ oriuntur a principio contractus, Statutum Loci in quo celebratus fuit, non in quo eius petitur executio, inſpici debet *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 16. 24. 27.

Statutum Loci, ubi celebratus eſt contractus attendi debet, quando agitur de rebus reſpicientibus ſolemnitatem contractus; ſecus ſi agatur de iis, quæ ſunt adimplenda poſt contractum perfectum, tunc enim attenditur illud, in quo eſt facienda exequutio *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 119 declara *num.* 120. 121.

Statuto Loci ubi celebratus eſt contractus debet prevalere illud Loci in quo contractus habet executionem *t.* 1 *deciſ.* 15 *num.* 116.

Declara procedere quoad effectum ſortiendi Forum, quando debitor eſt in loco, ubi danda eſt executio, vel ubi habet bona, & domicilium. Secus quo ad alios effectus præcipue, quando agitur de ſubſtantia contractus *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 117. 118.

Ubi contractus eſt nullus ſtante clauſula irritanti Statuti non eſt locus declarationi validitatis *tom.* 3 *dec.* 22 *num.* 25.

Nec dicta declaratio tenet, ubi tertius opponens habet intereſſe *tom.* 3 *deciſ.* 22 *n.* 26.

Etiamſi Principalis expreſſe prohiberet *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 27.

Item quando nullitas eſt detecta, quæ per quemcumque poteſt opponi *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 28.

Si una cauſa eſſet minus vera, vel ſufficiens, non videtur ex hoc vitiari contractus, ſed ſufficit aliam eſſe veram *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 17.

Proteſtatio contrahentium in una parte contractus emiſſa in alia etiam repetita cenſetur *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 76.

Si

Reductio in contractibus admittitur quando vitium, vel iniquitas adest in stipulatione contractus *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 1.

Et quando contractus tractu temporis cœpit ad iniquitatem vergere *tom.* 10 *decis.* 13 *num.* 2.

Contractus quando est successivus quamvis ab initio non contineat læsionem, si tamen postea propter mutationem temporum læsio appareat potest rescindi, & debet regulari secundum qualitatem ipsorum temporum *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 88.

Contractus enormissime, læsivus rescinditur etsi factus a maiore cum iuramento, & Iudicis decreto *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 20.

Læsio enormissima numquam censetur compræhensa in contractu *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 22.

Læsioni locus esse nequit in contractu, qui æque se habere potest ad lucrum, & damnum *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 15.

Quia pro dimetienda læsione attendi debet tempus contractus, non eventus *tom.* 12 *decis.* 34 *n.* 16.

Ex rigore iuris contractus causa læsionis non rescinditur dummodo error, dolus, aut vis non intervenerint *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 23. Limita si læsio fuerit enormissima, nempe iusti pretii medietatem excedat *n.* 24.

Pro iudicanda læsione in contractibus attendi non debet futurus eventus, sed tempus celebrati contractus *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 25. & pacta in illis apposita sunt simul non disiunctim consideranda *n.* 26.

Si contractus in substantia nihil aliud sit, quam simplex mutuum etiamsi diversimode a contrahentibus fuerit nominatus ad cohonestandam fructuum conventionem, nullus est, & inhabilis ad fructuum productionem *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 4.

In contractibus non executionis nec purificatæ conditionis, sed promissionis tempus attenditur *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 18.

Admitti nequit contributum inter plures contrahentes, ubi contractuum diversitas concurrit *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 18.

Inadimplementum unius ex contrahentibus locum aperit resolutioni contractus favore alterius *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 9.

Ad hoc tamen requiritur interpellatio *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 10.

Intellige, ut resolutio locum habeat in contractibus innominatis, secus in nominatis *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 11.

Contractus qui tractu temporis fit inæqualis, pro futuris tantum temporibus ad æqualitatem reducitur *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 45.

Contractus, quod sit resolutus, & tamen suos effectus operetur insimul stare non potest *t.* 11 *dec.* 14 *n.* 18.

Resoluto contractu, datur regressus adversus bona adsignata remedio utili reivindicationis *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 43.

Et bona redeunt ad Dominum qui præfertur cœteris creditoribus *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 44.

Resoluto contractu ex capite non implementi potest venditor absque vitio spolii possessionem rei venditæ propria auctoritate adipisci *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 6.

Contractus resolvitur evicta parte quæ illi causam dederit *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 8.

Aliquid additum, seu detractum circa modum, & tempus novationem non inducit, maxime quando nullum intercedit damnum fideiussoris *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 6. *&* 7 sed potius favor eius ut hic *n.* 8. maxime stante scientia d. conventionis *num.* 10.

Quando contractus ipso iure irritatur, nullo unquam tempore fructus acquiruntur percipienti *t.* 3 *d.* 42 *n.* 7.

Inverisimile est, initum fuisse contractum locationis, ubi actus subsequti illius naturæ non conveniunt *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 17.

Incrementum pretii rei reduci debet ad quantitatem congruam de tempore contractus *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 87.

Venditoris declaratio, vel confessio pro-

proprii facti plurimum valet pro interpretatione contractus *t.* 3 *dec.* 71 *num.* 16.

In contractu emptionis annui redditus pecuniarii, qui vulgo dicitur *contratto di commissioni* duo comprehenduntur contractus alter mutui, & alter innominatus, facio, ut des, adeo dici nequit usurarius *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 14.

Iste contractus Florentiæ est frequens *tom* 11 *dec* 3 *num.* 15.

Res si tractu temporis illicita, ac iniusta evadat, contractus ad iustitiam reducendus est *tom.* 1 *decis.* 18 *n.* 86.

Commodum ex contractu reportare non debet qui contractum non adimplevit *tom.* 5 *dec.* 26 *n* 48.

Sententia condemnans iusta naturam contractus, tanquam iusta est confirmanda *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 52.

Sententia declaratoria nullitatis contractus operatur ac si fuisset de medio sublatus *tom.* 4 *decis.* 19 *n.* 11.

Et prolata super simulatione inducit rem iudicatam etiam in alio iudicio *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 12.

Contrahens sub aliquo supposito præsumitur eo deficiente non contracturum *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 20.

Corruente contractu ob erroneitatem suppositi, corruit & iuramentum in eo appositum *tom* 11 *dec.* 37 *n.* 16.

Nec tunc aliqua absolutio a iuramento requiritur *tom.* 11 *dec.* 37 *n* 17.

Causa resolutionis contractus an sit necessaria, vel voluntaria distingui debet *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 13.

Contractus ad utriusque contrahentis utilitatem, nonnisi utroque consentiente, distrahi potest tam in substantialibus, quam in accidentalibus *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 13.

Fundamentum Fontanellæ *decis* 24 *n.* 19 *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 14.

Probatio per argumentum de uno tempore ad aliud. fundata in præsumptione non mutationis valoris non prodest ad effectum rescissionis contractus *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 7.

Venditore pretium minorem offerente etiam in minimo vitiatur contractus *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 26.

Si contractus est perfectus, eique postmodum adiiciantur verba quæ possunt cadere in novum contractum ex hoc non inducitur novus contractus *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 17.

Ex eo, quod partes senserunt in primo contractu, arguitur idem sensisse etiam in secundo, quamvis celebrato ex intervallo *tom.* 11 *decis.* 19 *num.* 9.

Maxime si is, qui diversam voluntatem prætendit, primo contractu utatur *tom.* 11 *decis.* 19 *num.* 10.

Causa recedendi debet supervenire, vel de tempore contractus esse ignota, non quoad futuros contractus causa iam nota, & præcedente, quia non obstante promissione sequuta durior fuisset recessus *tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 26.

A priori obligatione non intelligitur recessum per secundum contractum nullum *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 8.

Secundus contractus continens maiorem, vel minorem quantitatem operatur reformationem, non vero novationem primi. Amplia ut *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 67 *&* 68.

Legalis præsumptio est, de novo contrahentes tacito consensu ratificare eamdem voluntatem, quam in primo contractu declararunt *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 23.

In contractibus onerosis, & correspectivis utriusque contrahentis animus, & voluntas attendi debet *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 18.

Error, vel falsa causa tunc solum cum finalis fuerit contractus, & obligationem corruere facit *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 19.

Causa falsa, vel error, ut vitiet contractum onerosum, & correspectivum, requiritur, quod finalis fuerit utrique contrahenti, & quod respectu utriusque defecerit *tom.* 4 *decis.* 26 *n.* 20.

Exceptio erroris, vel falsæ causæ tunc opponi potest etiam contra stipulatorem, cuius respectu causa ipsa

ipsa non fuit finalis, cum in ipso contractu eadem causa fuit deducta, & in instrumento expressa *tom.* 4 *decis.* 26 *num.* 23 declara ut *num.* 25.

Contractus bilaterales aliqua finalis causa præcedit *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 1.

Contractus trinus est in foro validus *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 43.

Trinum contractum per morales admissum in terminis societatis, qui Doctores impugnent *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 19.

Contractus trinus nisi contineat pacta illicita, non est illicitus *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 27 contra *n.* 29

Contractus trini validi sunt, tam si sint contemporanei cum actu principali, de quo agitur, quam si sint distincti, & ex intervallo facti, & tam si inter contrahentes eosdem, quam cum diversis personis fiant, dummodo sincera, & bona fide celebrentur *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 28 contra *n.* 29.

Contractus trinus substinetur quando semota assecuratione certi lucri in quantitate pro periculo sortis suscepto ab altero socio, aliquid eidem socio remittitur, adeo ut maior sit portio lucri in quota favore consocii recipientis periculum sortis *tom.* 1 *decis.* 40 *num.* 30.

Vel quando ex intervallo in separato contractu continetur certa lucri assecuratio, & pactum, quod capitale sit salvum, itaut actus assecurationis sit voluntarius, non autem coactus *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 32.

Vel quando conventum fuit, quod socio assecuratori pro mercede assecurationis capitalis, & fructus, quam in se suscipit determinata
F quantitas solvatur *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 33.

Contractus trinus, ut licite constitutus dicatur requiritur quod pro socio assecuranti alteri socio capitale salvum, & certum lucrum fiat compensatio portionis, quam ut socius debet ab utilibus societatis retrahere, & præiudicii maximi, quod ipse patitur ob duplicem assecurationem, & quod talis compensatio fiat pactis æquivalentibus socio favorabilibus *tom.* 1 *dec.* 40 *num.* 37.

In contractibus nominatis re non integra agitur ad implementum, non ad rescissionem *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 17.

In contractibus nominatis agi potest ad restitutionem partis pretii actione quanti minoris *tom.* 10 *decis.* 41 *n.* 27.

Contractus præiudicialis non est præsumendus initus a Mercatore Florentino *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 35.

Inter Mercatores quamplurimi contractus, & conventiones, quæ de iure actionem non pariunt, plenam obligationem inducunt *tom.* 8 *decis.* 28 *n.* 24.

In contractibus Mercatorum voluntas potius contrahentium spectanda est, quam rigorosi verborum significatio *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 15

Per actus extraiudiciales, protestationes, & declarationes non permittitur contrahentibus etiam mercatoribus resilere a contractu iam perfecto, & quare *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 31.

Ex facto cognoscimus an cum institore tantum, an etiam cum sociis generaliter contractus initus sit *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 53.

Controversum est, an socius teneatur personali obligatione in solidum ex contractu facto nomine societatis *tom.* 4 *decis.* 13 *n.* 12.

Verior opinio est, quod non teneatur, nisi pro rata sociali *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 13 restringe ut *n.* 14.

Ex contractu socii habentis administrationem bona cœterorum sociorum non veniunt obligata iure pignoris *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 22.

Contractus assecurationis, est stricti iuris *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 29.

Contractus assecurationis, & cambium maritimum diversimode regulantur *tom.* 11 *decis.* 38 *n.* 39.

In contractu assecurationis pro determinatione odii nil attenditur, quam culpa assecurati, & hæc fraudolenta, & præordinata ad casum sinistrum *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 26.

Contrariæ auctoritates inapplicantur *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 27.

Assecuratio reducitur ad contractum emptionis, & venditionis *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 22.

Contractus etiam a Principe facto, vel eius Vicario est ultro citroque obligatorius *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 14.

Princeps ex contractu obligatur ad instar privatorum *tom.* 12 *dec* 5 *n.* 29.

Princeps potest contravenire contractui, quando id facit intuitu publicæ utilitatis *tom.* 12 *dec* 5 *n.* 31.

Quælibet probabilis causa sufficit, ad hoc ut Princeps possit recedere a contractu inito cum subdito *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 34.

Princeps amplissimam habet potestatem recedendi a contractu, etiam sine causa, quoties agitur de parvo contrahentis præiudicio *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 35.

Princeps non valet dissolvere contractuum vincula, quæ sunt iuris gentium, & in ratione naturali posita, & ita contrahens non potest contractum a se factum lædere, & discedere a data fide *t* 7 *dec.* 19 *n.* 18.

Nullitas contractuum mulierum propter inobservantiam solemnitatum inducta fuit ad obviandum tantum fraudibus, & damno, quod ipsis inferri posset *tom* 8 *dec* 33 *n* 12

In contractibus mulierum non sunt necessariæ solemnitates statutariæ quando actus eisdem sunt utiles, & quare *tom.* 8 *dec* 33 *n* 13.

Statutum non inhabilitat mulieres absolute, sed requirit nonnullas solemnitates in earum contractibus ad obviandum fraudibus *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 14.

Solemnitates autem quod requirantur tantum in contractibus mulierum damnosis, non vero lucrativis patet ex ipso Statuto, quod expresse loquitur de refutatione, donatione, aliisque actibus de sui natura damnosis *tom.* 8 *decis* 33 *n.* 15.

Contractus ratificatus a muliere contrahente non potest ab aliquo impugnari *tom* 8 *dec.* 33 *n.* 61.

Contractus mulieris est invalidus, ubi causa in Decreto Iudicis expressa est falsa *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 11.

Contractus mulieris valet domesticas indigentias respiciens *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 35.

Inapplicatur *Decisio Placentina inter collect. per Balducc. tit.* 4 *dec.* 35 *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 36.

Contractus mulierum ex *Statut. Florentin.* vi, & dolo præsumuntur extorti, qua præsumptione efficitur ut virtute iuris iurandi non substineantur *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 42.

In contractibus mulierum causa debet esse vera, iusta, congrua, & honesta iuxta præscriptum municipalium sanctionum *t.* 5 *dec.* 46 *n.* 1.

Quando proximum adest fundamentum imbecillitatis, & fragilitatis ob quas contractus sine debitis solemnitatibus irriti remanent, omnes vinculis expertes sunt, & omni civili, & naturali obligatione vacui *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 33.

Mulieri præclusa remanet via impugnandi proprium contractum *tom.* 6 *dec.* 33 *num* 43.

Contractus a minore, seu filiofamilias sine solemnitatibus initus nec naturalem, nec civilem obligationem producit *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 69 71 & 75.

Statutum annullans contractus minorum, & filiorumfamilias respicit publicam utilitatem *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 70.

Contractus in quibus de bonorum distractione, vel obligatione non agitur, minores, si pubertati proximi cum Tutoris authoritate, si vero Infantes, Tutores ipsi eorum nomine facere possunt, & personas minorum obligare *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 9.

Ex Statuto Florentino, consensus Patris in contractibus filii requiritur ad integrandam personam filii *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 72.

Secus ex Statuto Urbis, & Regni Neapolitani a quo dictus consensus requiritur dumtaxat pro interesse Patris *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 73.

Ratio Statuti Florentini irritantis contractus, favore Patris, initos a filiofamilias minore 25. annorum *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 80 & 81.

In contractibus initis favore Patris a filiofamilias minore, concurrente enormissima læsione, obligationes dicti filii præsumuntur metu contractæ *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 83.

Contractus filiifamilias valet, si seorsim a patre habitet, & publice tanquam paterfamilias se gerat *tom.* 12 *dec.* 29 *n.* 2.

Attamen hæc duo requisita sunt concludenter probanda ab illo qui pro contractus validitate pugnat *tom.* 12 *dec.* 29 *n.* 3.

Contractus simulatus est ipso iure nullus, & consequenter licet simulanti exceptionem simulationis allegare cum non turpitudinem propriam, sed nullitatem contractus detegere dicatur *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 100 *&* 101.

Quando in probanda simulatione contractus, requiratur iustificatio causæ *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 5.

Contractus publice celebratus excludit omnem umbram fœnoris, & simulationis *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 54.

Bona opinio contrahentis excludit simulationem *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 55.

Observantia excludit simulationem *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 56.

Quando agitur de stipulatione contractus validi ad cohonestandum alterum invalidum, hæc illusio colorata putatur causa sufficiens pro simulatione concludenda *tom.* 1 *dec.* 40 *num.* 6 *&* 13.

Contractus præsumi non debet simulatus, nisi probetur quod intervenerit causa aut vera, aut verisimilis, quæ simulationem ostendat *tom.* 1 *dec.* 40 *num.* 1.

Contractus simulatus dicitur quando ex circumstantiis apparet, quod contrahentes actum fecerint diversum ab eo, quem nominarunt in instrumento *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 2.

Contractus simulati, quamquam muniti valida, & efficaci obligatione nulla est facienda exequutio *tom.* 1 *decis.* 40 *num* 3.

Dolus reipsa quoad rescindendum contractum æquiparatur dolo ex proposito *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 43.

Enunciativa verba plene probant cum agatur de contractu peracto a centum ferme annis *tom.* 3 *decis.* 21 *n.* 4

Contractus in dubio licitus, potius quam usurarius præsumitur *tom.* 11 *decis.* 7 *num.* 8.

Contractus, qui potest reputari illicitus, & usurarius, debet in Foro contentioso iudicari licitus & non usurarius *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 20.

Contractus præsumitur usurarius, ubi contrahens est solitus fænerari *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 4.

Suspicio contractus usurarii sublata remanet ex subsequenti eiusdem approbatione *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 22.

Contractus non damnatur, ut usurarius ex quo creditor sciat debitotorem promissa non præstaturum *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 46.

Et hoc procedit tam in foro externo, quam interno *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 47 contra *num. seqq.* *&* *n.* 49 ubi conciliantur opiniones.

Ex defectu clausularum, quæ solent apponi a fœneratoribus ad palliandas usuras arguitur validitas contractus *tom.* 6 *decis.* 43 *num.* 57.

Ad assequendam imputationem, vel restitutionem eius, quod indebite fuisset solutum semper inspiciendum est initium contractus, an scilicet a principio in eo irrepsisset usura, vel in parte, vel in toto *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 34 *&* 38.

Conclusio proxime superius firmata procedit etiam in terminis taxationis fructuum recompensativorum *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 35.

Conclusio superius firmata *num.* 34 procedit etiam in terminis certi interesse conventi ratione lucri cessantis *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 37.

Qui prætendit contractum iniustum, & læsivum debet hoc concludenter probare; maxime quando læsio prætendatur enormissima *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 2 3 *&* 10.

Læsio probanda est de tempore quo celebratus fuit contractus *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 4 *&* *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 12.

Ad effectum læsionis, probatio valoris bonorum stabilium respicere debet tempus anterius, vel posterius celebrati contractus per spatium unius, duorum, trium, vel quatuor, aut quinque annorum *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 5.

Ad rescindendum contractum requiritur læsio ultra dimidiam, iuxta *Text. in Leg.* 2 *Cod. de rescind. vendit. tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 25 *&* *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 40 *& tom.* 12 *dec.* 21 *num.* 8.

Receptius vero est, quod valde dimidiam excedat *tom.* 9 *decis.* 53 *num.* 41.

Fortius si extendatur ultra duas ex tribus partibus *tom* 9 *dec.* 33 *n.* 42.

Error, & læsio de per se sufficiunt ad rescissionem contractus præcipue vero si simul concurrant *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 53.

Re præcipue adhuc integra, iudicandum est pro rescissione contractus vitiosi *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 54.

Contractus læsio consideratur tantum in sua origine *tom.* 9 *dec* 34 *num* 49.

Rescissio eo minus admittitur stante observantia 50. annorum *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 50.

Qui Textus quamvis de solo venditionis contractu loquatur, attamen ex communiori DD. opinione extenditur etiam ad omnes bonæ fidei contractus *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 26.

Et maxime ad contractum divisionis, quæ nihil est aliud, quam species reciprocæ emptionis, & venditionis *tom* 4 *dec.* 36 *num.* 27 *&* 28.

CONTRADICTIO.

Contradictio manifesta evitari debet adhibendo quamcumque possibilem interpretationem *tom.* 2 *decis.* 54 *num* 3.

Maxima utilitas est causa magis apparens oscitantiæ contradictoris *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 96.

CONTRAHENS.

Qui cum aliquo contrahit illius conditionem ignorare non debet. *tom.* 1 *dec.* 16 *num* 8 *& tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 5 *& tom* 4 *dec.* 37 *num.* 3 *& tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 14.

Ac propterea si decipiatur, hoc sibi debet imputare *tom.* 3 *dec.* 78 *num.* 6.

Contrahentes scire tenentur cuncta inter ipsos conventa *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 57.

Contrahentes nil frustra facere præsumuntur *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 16.

Contrahentium voluntas prævalet contrariæ consuetudini *tom.* 2 *dec.* 31 *num.* 11.

Contrahens, qui aliquid non fecit, intelligitur id facere noluisse *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 13.

Contrahens potest apertius suam voluntatem declarare *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 16.

Unusquisque præsumitur contrahere nomine proprio non alieno *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 19.

Et propria non aliena negotia curare *tom.* 12 *decis.* 10 *n.* 20.

Verba contractus intelligenda sunt iuxta subiectam materiam, iuxta finem, mentemque contrahentium *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 5.

Contrahentium mens debet constare ex scriptura, nec non debemus eam imaginare, & divinare *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 8.

Quis censetur semper contrahere nomine proprio, non ad commodum alterius *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 17.

Liberum est contrahentibus, salvis contractus substantialibus, de accidentalibus pro arbitrio pacisci *tom* 6 *dec.* 52 *num.* 18.

Ex causa iusta, & legitima contractum fuisse factum contrahens concludenter iustificare tenetur, quando causa in scriptis non fuit expressa, & erat exprimenda *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 7.

Et e contra causæ defectum probare debet minor, & mulier contractum impugnans quando causa

fuit

fuit in Instrumento expressa *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 8.
Quod unus ex contrahentibus facere omisit, præsumitur ab altero fuisse adimplendum *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 16
Contrahens tenetur de iure ad limites contractus initi *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 48.
Contrahens ad eamdem contractus observantiam tenetur ad quam & alter contrahens est adstrictus *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 49.
Clausula quorum interest non potest plus obligare, quam ipsi contrahentes voluerunt *tom.* 5 *decis.* 11 *num.* 39.
Ex actu impugnato, & nullo deprehenditur qualis fuerit ab initio contrahentium animus *tom.* 1 *decis.* 14 *num.* 69.
Observantia longissima valde inservit ad declarandum animum contrahentium *tom.* 5 *decis.* 26 *num.* 16.
Metus reverentialis non resultat ex sola reverentia, nisi aliunde iustificetur *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 26.
Maxime si contractus non fuit gestus in præsentia eius, cui prætenditur debita reverentia *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 27.
Et contrahens erat sui iuris *tom.* 11 *decis.* 28 *n.* 28.
Contrahens cum muliere non debet esse sollicitus, quod pecunia in causam expressam convertatur *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 3.
Qui contrahit cum filio familias, conscius ipsius qualitatis dicitur in mala fide *tom.* 1 *decis* 13 *num.* 78.
In dubio præsumitur contrahentem cum filiofamilias, hanc qualitatem ignorare *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 14.
Voluntas contrahentium est in contractibus attendenda *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 34.
Voluntas contrahentium colligitur ex proemio, & ab aliis partibus contractus *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 9 & 10.
Contrahens in aliquo loco tenetur servare solemnitates a Statuto locali requisitas *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 42.
Idque duabus rationibus evenit, Primo, ut valeat contractus ab alienigena celebratus; secundo causa desumendi voluntatem contrahentium *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 43.
Voluntas contrahentium conformis præsumitur Statuto Loci contractus, non aliis *tom.* 4 *decis.* 25 *num.* 19 amplia ut *num.* 20.
Dici non debet, quod statuentes voluerint ad imparia iudicare contrahentes *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 28.
Cum aliquis proprio nomine contraxit, & creditor ipsum contrahentem contemplaverit etiamsi ex libris negocii appareat simplicem ministrum, tamen dominus ex hoc contractu non obligatur *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 22.
Contrahentes cum Accomandatario tenentur investigare quodnam interesse, & quam participationem habeant nominati in Epistolis, aliter sibi damnum debent imputare *tom.* 1 *decis.* 16 *num.* 15.
In contractu cum socio facto uti socio obligatio substantiatur in persona socii quamvis ad alios socios extendatur *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 20.
In contractu vero facto cum aliquo uti institore, obligatio est præponentis, cum institor nullam obligationem contrahat *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 21.
Cum aliquis proprio nomine contraxit, & creditor ipsum contrahentem contemplaverit etiamsi ex libris negocii appareat simplicem ministrum, tamen Dominus ex hoc contractu non obligatur *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 22.
Institorem ex publica voce, & fama notorium, uti talem dici potest contemplasse contrahens cum eo *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 23.
Si quis cum Institore contraxit ignorans eum Institorem esse non alterius quam eius, cum quo contra-

traxit videri poteſt fidem ſequutus *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 31.

Huiuſmodi ignorantia probatur ex poſt actis a contrahente, & ab ipſa contrahentis confeſſione, qua ſtante perſona præponentis dici non poteſt contemplata *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 32 & 33.

Ex tacita, aut expreſſa contrahentium voluntate demonſtratur an abſolute ſocii ſint contrahentes, aut participantes ſocietatis ſimpliciter *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 37.

Contrahens non cum omnibus ſociis, ſed cum uno dumtaxat, huius potius fidem, quam omnium ſociorum ſpectaſſe videtur *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 4.

Contrahens cum Inſtitore niſi voluntatem habeat obligandi præponentem, contra ipſum nullam actionem experiri poteſt *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 14.

Contrahens ſuper periculo Navis, in qua ſcit, vel ſuſpicatur non adeſſe merces, ex ſolo Navis naufragio ſubiicitur ſtipulationi, non conſtito de oneratione mercium *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 89.

Contractus in hoc caſu tranſit in ſponſionem dubiam, quia periculum mercis tranſit in periculum Navis *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 90.

CONTRAPOSITIO.

Contrapoſitio habet vim ſolutionis, nec ad aliam cauſam referri poteſt *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 31.

Contrapoſitio partitarum importat petitionem compenſationis *tom.* 12 *dec.* 27 *num.* 3.

Partitarum contrapoſitio inter mercatores compenſationem inducit *tom.* 12 *dec.* 36 *num.* 4.

CONTRARIA.

Ea eſt contrariorum, & diverſorum impar conditio, ut contraria pugnent ex eadem cauſa, & fonte diverſa, vero diſtinctam rationem habeant *t.* 7 *deciſ.* 29 *num.* 27.

CONTRARIETAS.

Ad evitandum abſurdum inſtantaneæ contrarietatis, vel correctionis capienda eſt interpetratio, qua mediante utraque diſpoſitio ſuum ſortiatur effectum *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 8.

In concurſu actorum, & circumſtantiarum integre contrariarum maiores numero attendendæ *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 31.

Sumenda eſt interpretatio minus etiam legalis ad evitandam contrarietatem *t.* 8 *dec.* 27 *n.* 32

Contrarietas ad denegandam Teſtibus fidem non ſufficit niſi agatur de re principali *tom* 8 *dec.* 40 *n.* 21.

Vel de ſubſtantiali circumſtantia, aut negocio principali *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 22.

In contrarietatibus nulla alia eſt applicabilis conciliatio, quam quæ ſubſtinet actum, & partium intentionem oſtendit *t.* 3 *dec.* 32 *n.* 26.

Ex propoſitione contrariorum inducitur contrarietas *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 25.

Interpetratio ea ſemper ſumenda eſt per quam evitetur contrarietas *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 26.

Contrarietas in diſponente non præſumitur *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 16.

CONTRAVENIENS.

CONTRAVENTIO.

Nemo præſumitur voluiſſe diſponendo contravenire Legibus *tom* 11 *dec.* 40 extende ut *num.* 58 & 81.

Contraventio Legibus fideicommiſſorum, ut inducatur, requiritur expreſſa, ſeu ſaltem certa, neque inducitur ex coniecturis aliquo modo dubiis, & æquivocis *tom.* 8 *dec.* 48 *num.* 5.

Ad pœnam caducitatis contra hæredem inducendam neceſſe eſt quod contraventio ſit clara, & cum dolo poſitivo commiſſa *tom.* 3 *deciſ* 50 *n.* 1. & 10.

Qui dolus evidenter probari debet *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 2.

Ad hoc, ut incurratur pœna caduci-

citatis a Testatore imposita in casu contraventionis requiritur Sententia Iudicis, licet ipso iure, & ipso facto eam incurri Testator mandaverit *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 3. 4.

In contractibus, ultro citroque obligatoriis, ubi is qui prius implere tenebatur, in adimplendo deficit, potest alter ex contrahentibus pro parte sua non adimplere *tom.* 3 *decis.* 39 *num.* 20.

Nec satis est docere de non adimplemento alterius contrahentis, sed opus est docere de non adimplemento ex parte sua *tom.* 3 *decis.* 39 *num.* 21.

Immo secundus contraveniens primum contravenientem ad adimplendum cogere potest *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 22.

Locationis sequutæ contra prohibitionem constituunt contravenientem in dolo, & illum in pœnam privationis incidere faciunt *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 29.

Amplia etiamsi intervenerit consensus eorum, qui vocabantur in casu contrafactionis. Cum hoc non obstante mens Testatoris offendatur & ei odiosi omnes efficiantur *tom.* 5 *decis.* 2 *n.* 30.

Quidquid sit respectu renunciantium iuri suo, cum ex consensu vocatorum non inferatur ad conservationem mentis Testatoris *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 31. Vel etiamsi a prædecessoribus factæ fuissent cum licentia Principis *n.* 37. Et auctoritates in contrarium declarantur *num* 43.

Necessitas excusat a caducitate ob contraventionem *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 47. Declara ut *n. seqq.*

Interesse a die litis contestatæ debetur vocato in casu contraventionis quanti fuisset ipse percepturus *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 69.

CONTRIBUTIO.

Ratio contributionis in omnibus materiis a promiscuitate, & communione damni, & periculi, seu interesse communis desumitur *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 1.

Contributio vero ad espensas aggerum pro evitandis aquarum alluvionibus inter compossessores fieri debet cum æqua proportione *t.* 9 *dec.* 17 *n.* 2.

Expensæ aggerum ad aquas arcendas fieri non debent tantum a possessoribus adiacentibus, verum a superioribus cum sentiant commodum: absurdum contrariæ opinionis *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 3.

Utilitas proveniens ex diversione fluminis antiquis confinantibus compensari debet cum contributione expensarum pro novis aggeribus reficiendis, & quomodo *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 4

Etiamsi de mandato Principis sit facta diversio, cum non præsumatur quod Princeps damnum alicui iure voluerit cum alterius lucro, & utilitate *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 3

Dispositio Legis in Bithiniam *Cod de immun. nem. conced.* in qua firmatur quod aggeres reparentur pro iugerum numero, vel capitum, quæ possidentur allegatur *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 6.

Voluit Amaya quod dicta Lex loquatur de aggeribus necessariis ad manutentionem viarum publicarum *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 7.

Ex d Leg. deducitur quod ad reparationem aggerum obligentur non solum confinantes, sed omnes possessores territoriales, & ii qui etiam personalem utilitatem sentiunt *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 8.

Notatur diversitas muniendi ripas, & construendi aggeres sicuti casus diversus aquarum naturaliter declinantium, & excavationum artefactarum ad supplendam naturalem deficientiam declivii *tom.* 9 *decis.* 17 *n.* 9.

CONTRIBUTUM.

Contributum non datur in primogenitura facta pro conservanda agnatione *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 20

Con-

Contributum non habet locum etiam in casibus, in quibus illud intraret, quando adest prohibitio alienationis *tom.* 10 *dec* 40 *n.* 29.

Admitti nequit contributum inter plures contrahentes, ubi contractuum diversitas concurrit *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 18.

Contributum inter Assecuratores locum habet, ubi una est assecurationis apocha *tom* 11 *dec.* 38 *n* 34.

Contributum locum habet, ubi generalitas stipulationis, & incertitudo rei assecuratæ concurrunt *tom.* 11 *decis.* 38 *num.* 36 *&* *n.* 38.

Statutum præcipere potest contributum super bona debitoris, sed non super bona alterius *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 29.

CONTROVERSIÆ.

Omnia controversa sunt ob hominum dissensione, & librorum multitudine *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 99.

CONTUMACIA.

Contumacia hæredis gravati liberat substitutum a necessitate expectandi restitutionem hæreditatis a S. C Trebelliano volitam *tom.* 5 *decis.* 48 *num* 66.

Ab hac restitutione eximit Statutum Nostrum Rubr. 3. lib 4. *tom.* 5 *dec.* 48 *num* 67.

Quando non adest legitimus Contradictor, Sententia nihil ponit in esse *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 79.

CONTUMAX.

Contumax in exhibendo non habetur pro confesso, quando constat de non iure Actoris, & de bona fide Reorum *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 77.

Contumax fovens bonum ius, non amittit causam *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 72.

Contumax habitus pro convicto, & confesso condemnatur in summa petita *tom* 2 *dec.* 24 *num.* 68. sed contrarium *num. seqq.*

Relevatio non denegatur illam petenti contra contumaces habentes æquale interesse comparendi in iudicium *tom.* 12 *decis.* 54 *n.* 18.

CONVENTIO.

In conventionibus intentio contrahentium magis, quam verba observanda est *tom.* 41 *dec.* 44 *n.* 21.

Conventio præcedens incerta verificatur ex coniecturis *tom.* 5 *decis.* 26 *num.* 18.

Conventio ex actibus posterioribus explicatur, & ex observantia quid inter Partes actum sit demostratum *tom.* 8 *decis.* 1 *n.* 19. 20.

Talis præsumitur præcedens conventio, qualis fuit subsequta solutio *tom.* 6 *dec.* 41 *num.* 4.

Dictio *in circa* non valet extendere ad annos conventionem restrictam ad menses *tom* 5 *dec.* 16 *num.* 7.

Quando instrumenti confectio a Partibus requiritur ad substantiam, & perfectionem conventionis, ob non adimplementum licet Partibus a conventione recedere, secus quando instrumentum volitum fuit ad solam probationem *tom.* 11 *decis.* 16 *num.* 2.

Ad obligationem qualificandam attendi debet non id quod de facto accidit, sed quod accidere poterat iuxta terminos conventionis *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 16.

Ex difformi loquendi modo, difformis resultat dispositio, & conventio *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 14.

Simplex conventio de emendo non facit, ut pœnitentiæ locus non sit *tom.* 5 *dec.* 15 *n* 13.

Quotiescumque instrumentum est de substantia, & forma contractus ante ipsius confectionem locus est pœnitentiæ *tom.* 5 *decis.* 15 *num.* 14.

Conventio, quod prius fieri debeat excussio ordinatur non ad impediendam nativitatem actionis, sed illius exercitium *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 68.

Eliminanda conventio est quæ sanctionem vulnerat in publica filiorum utilitate positam *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 39.

Limitatur Statutum in fil. fam. 18. annorum qui mercaturæ incumbat & quoad actus iudiciales *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 40.

Per confectionem instrumenti non renunciant partes aliis modis probandi conventionem inter eos initam mediante contractu *tom.* 4 *decis.* 11 *num.* 8.

Conventiones expressæ de solvendo Viduæ interesse dotali non substinentur tamquam de usura suspectæ *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 12.

Conventio in mutuo super interesse inita substinetur tamquam transactio *tom.* 7 *dec.* 15 *n.* 3.

Taxatio, & conventio certi interesse in Ætruria ob frequentes occasiones investiendi pecunias substinetur etiamsi non probetur certa, & proxima occasio investiendi pecunias cum aliis requisitis Pauli Castrensis in *Leg.* 3. §. *fin. ff. de eo quod certo loco tom.* 7 *decis.* 15 *num.* 12 *&* *num.* 16.

Et substinetur ad rationem octo pro singulo centenario, & anno *tom.* 7 *decis.* 15 *num.* 13.

Et ad rationem duodecim *tom.* 7 *dec.* 15 *num.* 14.

Data conventione certi interesse a principio, illiusque validitate quæ licita reputatur ratione lucri cessantis etiam in puro mutuo, fortius licita esse debet in contractu in quo magis abest usura ex eo quia non intervenit mutuum verum, sed fictum, interpretativum *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 26.

Conventio interesse excessivi, uti laborans usuraria pravitate in eo, quod excedit legitimum modum in eo etiam moderari debet *tom.* 5 *decis.* 26 *n.* 31.

Taxationis fructuum recompensativorum conventiones pro modico excessu non sunt de facili retractandæ *tom.* 5 *decis.* 26 *num.* 36.

Conventiones, seu pacta occulta facta inter socios nequeunt præiudicare tertiis, si eis non fuerint detecta *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 46.

Simplex conventio societatis de se, & eius bonis obligandis extendi nequit ad bona propria singulorum sociorum *tom.* 4 *decis.* 13 *num.* 48.

Quando adest conventio, ut per mortem alterius ex Sociis Societas extincta remaneat, mens contrahentium clara redditur *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 14.

COPIA.

Non est plus credendum copiæ, quam originali *tom.* 12 *dec.* 35 *n.* 7.

Copia subscripta a Vice Cancellario est authentica, & in forma probanti *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 9.

In discordantia copiarum recurrendum est ad originale *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 10.

Copiæ, quæ non concordant cum suis originalibus, non sunt attendendæ *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 11.

Præcipue si adsint apostillæ, & lituræ *tom* 10 *dec.* 14 *n.* 12.

COPTIMUM.

Contractum coptimi probant actus eum necessario inducentes *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 18.

Evidentissime vero probatur ex eo quod Opifex propriis sumptibus comparaverit omnia ad ædificium construendum necessaria *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 19.

Ubi quæstio est inter coptimarium, & coptimantem super iusta æstimatione ædificati, antequam ad novam æstimationem deveniatur, is potest cogi ad declarandum, an approbare velit notulas pretiorum factas a Peritis ab initio contractus *t.* 10 *dec.* 31 *num.* 50.

Periculum in se assumptum a coptimario est pretio æstimabile, & considerari debet per Peritos *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 55.

In contractu coptimi æstimatio ædificii ita facienda est, ac si post constructionem fuisset illico solutum pre-

pretium *tom.* 10 *decis.* 31 *n.* 56.

Solutio ad computum, proprie convenit coptimo *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 13.

Coptimario ex iuris censura debetur pretium incontinenti, sive ut aiunt *a contanti* pro singulis brachiis ædificati, etiam opere non completo, nisi contrarium inter Partes fuerit conventum *tom* 10 *dec.* 31 *n.* 25.

COPULA COPULATUS.

Copula est repetitiva præcedentium *t.* 9 *dec.* 2 *n.* 11.

Copula, *&*, aliquando non inceptive, sed continuative stare dicitur *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 10.

Copula, *&*, posita inter diversas, & perfectas orationes vim repetendi non habet *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 11.

Copula, *&*, inter diversas orationes; seu duos actus legandi tollit coniunctionem verbalem, secus in eadem oratione, & respectu unius *tom.* 5 *dec.* 7 *num* 15.

Quo casu potius inducit coniunctionem *tom* 5 *dec.* 7 *n.* 16.

Copula, *&*, licet coniunctionem de per se non inducat inductam tamen magis confirmat *tom.* 5 *decis.* 7. *num.* 37.

Dictiones *tam*, *& quam* de sui natura stant augumentative, & ampliative *tom.* 10. *decis.* 18 *n.* 22.

Ac pariformiter qualificant copulata *tom.* 10 *dec.* 18 *n* 23

Istæ dictiones sunt diversæ, & actum æqualiter tribuunt utrique copulato *tom.* 10 *decis* 18 *num* 24.

CORRECTIO.

Correctio est vitanda *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 27.

Ad evitandam Iuris communis correctionem debet Statutum iuxta ius commune distingui *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 45.

In correctoriis intelligitur tantum præcedens dispositio correcta, quando reperitur facta correctio *tom.* 11. *dec.* 4 *num.* 17.

Correctio voluntatis non præsumitur, maxime incontinenti, ac propterea plene probanda est *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 27 & 28. & *tom.* 9 *dec.* 11. *num.* 5.

CORRELATIVUM.

Correlativorum natura est eadem *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 90.

In correlativis dispositum in uno, locum habet, & in alio *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 25.

In uno ex correlativis quod dictum est in altero repetitum intelligitur *tom.* 8 *decis.* 22 *num.* 7.

CORRESPECTIVITAS.

Actuum correspectivitas deducitur ab eorum proximitate *tom.* 2 *dec* 35 *num.* 39.

Ut probetur substantialis correspectivitas sufficit in substantia, quod actus ab eodem fonte procedant *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 39.

Pro correspectivitatis exclusione in dubio sentiendum est *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 39.

Correspectivitas numquam præsumitur sed ab allegante clare probanda est *tom.* 3 *decis.* 33 *n.* 20 & *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 32 & *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 21.

Et contra tertios, & absentes non operatur *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 21.

Correspectivitas actuum, quando locum non habeat? *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 16 17 & 18.

Quod duo actus eadem die, & cum iisdem Testibus gesti, sint correspectivi est solum coniectura, quæ contrariis coniecturis eliditur *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 19.

Correspectivitas actuum facit censeri ut unus sine alio factus non fuisset *tom.* 10 *decis.* 21 *num.* 39

Correspectivitas non operatur in casibus accidentalibus absque fundatoris culpa post fundationem occursis *tom* 8 *dec.* 24 *num* 10.

Donatio correspectiva, in excessu habenda est pro pura *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 40.

Posita correspectivitate nunquam censetur

ſetur donatum, quod excedit dimidiam *tom.* 12 *decis.* 19 *n* 41.
Nisi hoc expresse sit dictum *tom.* 12 *decis.* 19 *n.* 42.
Nemo præsumitur iactare suum, præsertim in contractibus correspectivis *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 52.

CORRESPECTIVUM.

Regula correspectivorum ex quorum uno ad aliud infertur procedit constructive, & destructive *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 38 39.
Quidnam opus est demonstrare, ut intret regula correspectivorum *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 31.
Unum ex correspectivis sine altero esse non potest, & pars unius censetur esse etiam pars alterius *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 36.
In correspectivis unus actus censetur factus contemplatione alterius *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 37.
Et una Pars dicitur esse causa finalis alterius *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 38.
Uno ex correspectivis cessante, corruit, & alterum *t.* 10 *dec.* 21 *n.* 40.

CORREUS.

Correus qui totum debitum solvit in vim obligationis solidalis a se susceptæ, non potest ab aliis correis repetere, nisi id quod superest ultra suam virilem *tom.* 1 *dec.* 22 *n.* 5.
Correus debendi insolidum agere potest contra alterum correum sine cessione crediti *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 3.
Correus, qui solvit debitum commune sine cessione repetit a correo deducta parte sibi contingente *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 20.

CORROSIONES.

Corrosiones & lacerationes suspectæ dici non debent quando ad causam naturalem, nec criminosam referri possunt *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 5.

CREDITOR.

Creditorem se faciens cum re vera non sit, dicitur furtum tentare *t.* 11 *dec.* 10 *num.* 26.
Et pœna falsi tenetur, vel pœna stellionatus *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 27.
Et potest criminaliter puniri *tom.* 11 *dec* 10 *n.* 28.
Creditor qui ante diem conventum petit suum creditum dicitur plus petere *tom.* 9 *decis.* 31 *num.* 1.
Et pœnam plus petentis subire debet *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 2.
Exequtio facta a creditore ante tempus prefixum solutioni est nulla, & similiter contra pacta conventa *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 3 & redditur inutilis dispositio Statutorum quoad exequtiones *n.* 4.
Confessio extraiudicialis creditoris, satisfactionem sui crediti per duos Testes verificata plene probat *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 25.
Præcipue si agatur de liberando, non obligando debitore *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 26.
Creditor potest experiri omnia iura sui debitoris *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 57.
Anterior tempore præferendus est creditoribus posterioribus *tom.* 3. *dec.* 73 *n* 1.
Creditor debitori solventi, chyrographum restituere tenetur *tom.* 4 *decis.* 23. *n.* 2.
Creditor, qui tempus limitatum non habet ad exigendum, nunquam cadit ab actione, si differat petere *t.* 4 *dec.* 17 *num.* 87.
Creditores in proprio iure tuendo negligentes non iudicantur *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 20.
Creditor Florentinus non præsumitur per longum tempus differre crediti exactionem *tom.* 12 *decis.* 27 *n* 12.
Creditor non præsumitur voluisse per longum tempus negligere executionem rei iudicatæ *tom.* 12 *dec.* 27 *num.* 10.
Solutionis præsumptio deducitur ex qualitate creditoris diligentis & solliciti in exigendo *tom.* 12 *dec.* 27. *num.* 11.
Creditori qui per mortem debitoris magnam debiti probationem perdit obstat exceptio heredum expectationis mortis *tom.* 6 *dec.* 51 *n* 23.

Paupertate creditoris non præsumitur dilatio in exactione sui crediti *tom*. 6 *dec*. 41 *num*. 9 & 10.

Inverisimile est quod creditor ad inopiam redactus tandiu tacuerit, quod debet Iudex ponderare *tom*. 6 *dec*. 51 *num*. 19.

Creditor qui non valet agere contra Principalem, nec valet contra Fideiussorem *tom*. 10 *decis*. 33 *n*. 19.

Creditor conveniendus est in loco originis, nisi sit præsens *tom*. 10 *dec*. 39 *n*. 83.

Quando creditum est certum, creditor solet benigne agere cum debitore, a coactione se abstinendo *tom*. 11 *decis*. 18 *num*. 29.

Probatis extremis concedenda est creditori immissio in Salvianum *tom* 9 *dec*. 39 *num*. 1.

Creditores possunt experiri iura sui debitoris *tom*. 10 *dec*. 4 *num* 46

Inter Debitorem, & Creditorem debet adparere conventio de qua re sit inita obligatio *tom*. 5 *dec*. 11. *num*. 28.

Appellatione debitoris, & creditoris ad mentem Statuti Mercantiæ non venit creditor incertus *tom*. 6 *dec*. 12 *num*. 20.

Creditores admittuntur dumtaxat ad bona sui Debitoris *tom*. 10 *dec*. 8 *num*. 4.

Creditoribus potius favendum quam commodo debitoris *tom*. 8 *dec*. 23 *num*. 38.

In Iudicio exequtivo minima dubietas creditorem adsistit *tom*. 8 *dec*. 31 *num*. 25.

Creditori sufficit opponere negativam solutionis *tom* 11 *dec* 23 *n*. 2.

Creditores videntur contraxisse contemplatione bonorum, quæ Debitor possidet *tom*. 7 *decis*. 2 *n* 27.

In distributione pretii rerum debitoris non debent admitti creditores, qui ad illud non habent ius sicut cœteri creditores *tom*. 5 *dec*. 48 *num* 88.

Distinctio inter creditorem, & rem creditam, quod in primo casu comprehendantur omnes, quibus aliquid debetur, & in alio comprehenditur solus creditor per contractum, qui rem credidit *tom*. 10 *dec*. 37 *n*. 115.

Creditores hæreditatis etiam chyrographarii præferuntur omnibus aliis creditoribus hæredis *tom*. 7 *dec*. 33 *num*. 22 & *tom*. 10 *decis*. 10 *num*. 51.

Creditores privilegiati præferuntur, iis qui pecuniam apud mensam deposuerunt *tom*. 10 *dec*. 10 *n*. 6.

Creditores hypothecarii, & privilegiati, aliis creditoribus præferuntur *tom*. 10 *dec* 10 *n*. 7.

Explicatur text. in Leg. si hominem § Quoties ff. de deposit. *tom*. 10. *dec*. 10 *n*. 8 & 9.

Ius creditoris ex facto debitoris deterius fieri nequit *tom*. 7 *dec*. 18. *num*. 45.

Creditores Chirographarii de iure communi veniunt in contributum & omnes insimul graduantur *tom*. 3 *dec* 28 *n*. 12.

Inter creditores chirographarios nullatenus inspicitur temporis anterioritas, sed omnes admittuntur æqualiter pro concurrenti quantitate eorum crediti *tom*. 3 *decis*. 27 *n*. 45.

Limita in creditis privilegiatis, quia inter habentes solam personalem actionem non attenditur tempus, sed sola causa crediti *tom*. 3 *dec*. 27 *num*. 46.

Creditor hyhothecarius recte agere potest contra nomen debitoris eidem obligatum *tom*. 2 *dec*. 18 *n*. 20.

Creditor, qui missus est in possessionem Predii, debet vendere, vel locare perceptionem fructuum eiusdem Predii *tom* 2 *dec*. 19 *num*. 1.

Cum plures sint creditores, nec omnibus possit satisfieri sunt dimittendi ordine anterioritatis *tom*. 2 *dec*. 39 *n*. 16.

Creditor privilegium non habens nequit avocare pecuniam posteriori so-

solutam, nec eum molestari *tom* 2 *dec.* 39 *num* 17. *&* 18.

Creditor habens plura bona obligata potest ex multis eligere in quibus suum creditum consequi velit *tom.* 7 *dec.* 2 *n.* 13 declara *n.* 14.

Res creditori obligatas, & a diversis Tertiis possessas, potest creditor rem quam vult petere, nec potest sibi opponi quod conveniatur pro rata *tom.* 7 *decis.* 2 *n.* 15.

Creditor evincere potest a quocumque possessore res sibi specialiter hypothecatas *tom.* 3 *dec.* 8 *n.* 8.

Creditor non habet ius adversus bona a Debitore alienata prius quam creditor illius evaderet *tom.* 3 *decis.* 23 *num.* 8.

Creditor non cogitur agere via ordinaria, sed potest agere via executiva, & facta liquidatione executionem paratam habere *tom.* 4 *decis.* 17 *n.* 75 & 76.

Debitum dicitur, quod remanet facta compensatione *tom.* 1 *dec.* 31. *num.* 22.

Facta compensatione creditor maioris quantitatis, si petat omne creditum cadit a causa, & amittit etiam partem sibi debitam *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 23.

Creditor non est ferendus, qui pro eodem credito pluries vult suum debitorem spoliare *tom.* 1 *dec.* 25 *n* 5 declara *num* 41. 42. 43.

Creditor cum agatur de credito liquido, & iudicio exequtivo, potest pro sui crediti satisfactione eligere bona, seu modum exigendi, quem vult *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 7

Vel ad carcerationem Debitoris procedere *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 8 & 16

Ita ex dispositione Statuti Florentini *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 9.

Contra iuris principia est, ut qui habet tantum actionem personalem præferatur creditoribus anterioribus *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 6.

Non obstat argumentum deductum a *Rubr.* 10 *d.* Statuti, cui respondetur *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 7. 8. 17.

Creditores facilius consequuntur solutionem sui crediti, separando bona debitoris communia, & sibimetipsis attribuendo *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 32.

An creditor agens contra tertios Possessores bonorum hypothecatorum, teneatur iura valida, & efficacia cedere remissive *tom.* 12 *dec.* 2 *n* 35.

Creditores licet non teneantur de evictione, tenentur tamen ad pretii restitutionem Emptori, quando res vendita a Domino vindicatur *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 10 & 11.

Contrarium verius per *Text in Leg. Emptorem* 12. §. *denique ff. de act. empt. tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 12 & 13.

Nec in subsidium tenentur creditores ad pretii restitutionem si Debitor cuius erant bona vendita non esset solvendo *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 14.

Declarantur auctoritates facientes pro opinione *n.* 10 exposita *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 15.

Non concurrentibus requisitis *gloss. in Leg.* 1. *Cod. Creditorem evict. pignor. non deber.* Creditor semper tenetur ad pretii restitutionem *tom.* 4 *decis.* 12 *n.* 16 & 28.

Item si promiserit in specie evictionem rei venditæ *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 18.

Exponitur sensus *Leg. quidam* 12. *ff. de evict. tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 17 & 19.

Ferendum non est ut cum iactura Emptoris, qui bona fide emit, creditor locupletur, ac propterea in subsidium ab eo debet avocari pretium pignoris venditi *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 20 & 21.

Text. in Leg. his solis 49 *ff. de condict. indebit.* præsupponit pecuniam fuisse indebite solutam *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 22.

Non potest avocari pecuniam bona fide consumpta per creditorem anteriorem *tom.* 4 *dec* 12 *n* 23.

Et hæc opinio verior est, & receptior illa, quæ exponitur *tom* 4

dec. 12 *n.* 20 21 & 24.

Creditor de evictione tenetur quando pignus venditum a Domino vindicatur *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 25.

Contrarium verius ac receptius *tom.* 4 *dec.* 12 *n* 26.

In quibus terminis loquantur *Tit. C. Creditorem evict. pign. &c atque Text. in Leg. Emptorem ff. de action. empt. tom.* 4 *dec* 12 *num.* 27.

Creditor qui vendidit Iure Creditoris non tenetur docere se esse potiorem Domino rei venditæ *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 29.

Creditor in re vendita habere nequit ius pinguius, quam haberet ipsemet debitor *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 34.

Et quamvis consequi valeat pretium non obstante periculo evictionis post contractum initum, insurgente attamen illius restitutionem promittere debet *tom.* 4 *dec.* 12 *n* 35.

Creditor qui declaravit velle consequi sua credita super aliquibus bonis, nequit satisfactionem petere super aliis *tom.* 11 *dec.* 44 *n.* 4.

Creditor variare non potest eligendo nunc res, nunc personam, cum vult tantum securitatem ad satisfactionem simplicis eius dubii, vel timoris *tom* 9 *decis* 31 *n.* 13.

Creditor qui administrat bona debitoris, tenetur sibi de illius fructibus solvere *tom* 12 *decis.* 13 *n.* 1.

Creditor qui debitoris bona subhastare fecit, an in receptione prætii teneatur cavere de restitutione in casu evictionis, molestiæ, & creditorum anteriorum, & contributionis cum equalibus *tom.* 6 *dec.* 13 *num.* 1.

Ex parte creditorum non tenetur ad aliud quam de 4. requisitis hic numeratis, nisi fiat venditio a Iudice *tom* 6 *decis* 13 *num.* 2 & 3.

Cautio de restituendo prætio una tantum vice in casibus prædictis propria tantum est actionis tributoriæ, nec extendibilis, & multo minus ad obligandum creditorem non adherentem venditioni, & vi prætium recipientem *tom.* 6 *decis.* 13 *num.* 4 & 5.

Habens facultatem cambiandi debet intimare, ut qui dedit facultatem sciat sub usuris debitum existere *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 18. contra *num.* 19.

Data creditori facultate per debitorem pecunias ad cambium recipiendi non requiritur intimatio *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 16 & 17 ubi de ratione.

Ut creditor possit pecuniam cambio accipere in damnum debitoris requiritur necessitas *tom.* 11 *dec.* 17 *num.* 1.

Item mora debitoris in solvendo, & interpellatio *tom* 11 *dec* 17 *n.* 2.

Pœnæ ex Leg. Cambiorum creditori comminatæ ob non factam notificationem hæredi debitoris sunt tantum cessatio fructuum non imputatio soluti in sortem *tom.* 6 *dec.* 60 *n.* 8.

Iniectio manus, vel captura ab iure Germanico, & ex duodecim tabulis creditore contra debitorem concessa de qua remissive *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 10 & 11. non admittitur cum debitor habeat mobilia pignus, aliave quæ ad solutionem sufficiant *n.* 12.

Cum creditor retinet pignus ad satisfactionem abile non potest recurrere ad capturam debitoris, & de ratione *tom.* 9 *dec.* 31 *n* 9.

Pignus, manente proprietate debitoris, solum possessionem transfert ad creditorem *tom* 2 *dec.* 19 *n* 4.

Statutum prælationem concedens creditori pignoris, debet intelligi de vero pignore rei mobilis *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 37.

Et ita intelligendum est, Statutum Mercantiæ, quemadmodum deducitur ex Reformatione anni 1713. quæ uti posterior debet maxime considerari *tom.* 3 *decis.* 68 *n.* 38.

Creditores pignoratarii de iure commu-

muni non habent prælationem, *tom.* 9 *dec.* 25. *n.* 24

Creditor anterior in hypotheca, licet posterior in actione personali, super pignore prælationem habet *tom.* 4 *dec.* 25 *num.* 1.

In reformatione anni 1713. statuitur quod creditor pignoratarius obtineat prælationem sive sit, sive non mercator tam ipse, quam debitor, & ratio dispositionis exornatur *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 23 & 25.

Creditor licet bene conscius rei in pignus traditæ ad mandatarium non pertinentis agere poterit contra Procuratorem tamquam principalem debitorem cuius fidem unice sequutus fuit non autem mandantis *tom.* 6 *dec.* 58 *num.* 5.

Creditor, qui retinet pro securitate sui crediti certum pignus non potest procedere ad executionem contra debitorem nisi prius oblato pignore *tom.* 1 *decis.* 25 *num.* 1. declara *n.* 7.

Creditor, qui propria culpa pignus amisit, & ideo non offert, non valet procedere ad executionem sui crediti *t.* 1 *dec.* 25 *n.* 2.

Et tenetur exceptione doli *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 3.

Quod procedit etiam contra fideiussorem *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 4.

Creditor quamquam recipiat certum pignus pro eius maiori cautela, tamen si velit, potest cogere debitorem ad sui debiti satisfactionem *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 11 & 14.

Creditor, qui habet pignus sui debitoris non tenetur sibi de illo satisfacere vendendo, & accipiendo in solutum *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 13.

Si creditor inferat molestias suo debitori, & debitor pro cautione pignus eidem consignet fingitur quod debitor solvat, & creditor iterum recipiendo pecuniam eam in mutuum det debitori *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 41.

Quoties creditor retinet pignus, & vice usurarum fructus eiusdem pignoris percipere debet donec pecunia mutuata sibi restituatur, contractus huiusmodi reputatur anticresis *tom.* 9 *decis.* 19 *n.* 14.

Creditor habens pignus iudiciale, & negliget illius distractionem amittit usuras futuri temporis *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 42.

Limita si distractio retardata fuit ex mala qualitate debitoris *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 43.

Amplia etiamsi creditor omiserit petere remedia quæ non tenebatur implorare *tom.* 12 *decis.* 33 *n.* 44.

Creditor qui pignus distraxit rationem reddere tenetur priusquam procedere possit ad capturam debitoris alias captura est nulla, & invalida *tom.* 9 *decis.* 31 *n.* 26.

De venditione pignoris clandestina creditor reddere debet rationem ex quo ipsius creditum redditur illiquidum *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 36

Decoctio debitoris non liberat creditorem a redditione rationis ob venditionem iniustam pignoris nec sanat nullitatem executionis procedentem ab excessu summæ pro qua fuit facta executio *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 39 & 40.

Non observatis a creditore quæ in distrahendis pignoribus celebrari consuetum est omnes malæ præsumptiones locum habent, ut ipse obligetur ad refectionem damnorum omnium *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 16.

Creditor potest retinere bona sibi obligata, & facere executionem contra debitorem *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 15.

Creditor ex privilegio crediti liquidi, & habentis viam executivam post factam unam executionem potest procedere ad aliam, dummodo debitor unam tantum expensam substineat; quod etiam procedit ex Statuti Mercantiæ dispositione *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 17 & 19.

Creditor, qui habet pignus, & fideiusso-

iussorem, potest agere contra principalem debitorem, vel contra fideiussorem non discusso pignore *tom.* 1 *dec.* 25 *num* 28.

Limitatur in fideiussore subsidiario *tom.* 1 *decis.* 25 *num* 29.

Cui tamen fideiussori solventi creditor tenetur cedere ius pignoris *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 31.

Creditor qui habet pignus conventionale potest pro maiori securitate agere contra alia bona, & personam debitoris *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 32.

Creditor non tenetur offerre pignus nisi procedat debitoris petitio *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 36.

Filiis petentibus alimenta in bonis Patris præferuntur ipsius creditores *tom* 1 *decis.* 2 *n.* 17.

In bonis adventitiis, seu maioratus præferuntur filii creditoribus Patris *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 18.

Si hæres legitimas non detraxit, non inducit hypothecam super iisdem legitimæ bonis favore creditorum *tom* 4 *dec.* 21 *n.* 18.

Nil aliud remanet creditoribus, quam ius ad legitimam *tom.* 4 *decis.* 21 *num.* 19.

Legitima est ius quæsitum creditoribus filii absque aliqua eiusdem declaratione, aut bonorum separatione *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 10.

Contrarium tamen verius *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 11.

Per simplicem aditionem hæreditatis paternæ factam a filio dicitur ius quæsitum eius creditoribus super legitima absque aliqua bonorum separatione *tom.* 2 *dec.* 17 *num.* 11 contra *num.* 12.

In concursu creditorum ille præfertur, qui priorem habet hipothecam *tom.* 3 *dec.* 8 *n.* 7.

Iudicium concursus tacite, vel expresse formatum trahit ad se omnes alias lites a creditoribus ante, vel post formatum concursum motas, coram diversis Iudicibus cæterum competentibus *tom.* 3 *dec.* 26 *n.* 9.

Et est necesse, quod sit individuum atque inseparabile penes Iudicem debitoris *tom.* 3 *dec.* 26 *n.* 10.

Nec creditores alterius iurisdictionis sive sub eodem, vel sub diverso Principatu sunt immunes ab onere comparendi, & agendi coram prædicto Iudice *tom.* 3 *dec.* 26 *n.* 11.

Imo nec clerici eximuntur ab onere comparendi apud Iudicem debitoris, qui consideratur ut reus *tom.* 3 *dec.* 26 *num.* 12.

Si is, qui concursum efformavit passus fuerit poni bona sub hasta, eorumque pretium erogari in satisfactionem creditorum posteriorum, hypothecam remisisse censetur *tom.* 3 *dec* 62 *num.* 25

Mulier, quæ in Iudicio concursus passa est solvi viri pecuniam creditoribus posterioribus amittit beneficium *auth* & agere compellitur contra eosdem creditores *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 37.

Quando lis cœpta est, & in causa præventum, non potest novum iudicium per creditores proponi *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 2 & 3.

Non obstante litis pendentia super dotium consignatione, possunt creditores Iudicium intentare super decoctione viri, & hoc Iudicium silere facit aliud super consignatione *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 4 8 & 10.

Creditor in accipiendo fideiussorem prospexisse videtur casum inopiæ debitoris *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 26.

Creditor potest agere contra fideiussorem ac si cum illo directe contraxisset *tom.* 3 *dec.* 63 *num.* 1.

Creditor non tenetur bona recipere loco pecuniæ si adsint fideiussores *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 17.

Facultas creditoris agendi contra fideiussorem interpretatur etiam contra tertium possessorem *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 33.

Fideiussor renuncians beneficiis de fi-

fideiussoribus Epistolæ D. Adriani novarum constitutionum, censetur renunciasse etiam beneficio cedendarum *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 7.

Creditor fideiussores habens sibi in solidum obligatos non præsumitur, quod satisfactionem quærat super bonis debitoris decocti *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 21.

Creditor qui libere pecuniam dedit incongruum est quod vinculatam recipiat *tom.* 6 *dec.* 13 *n.* 6.

Pecunia vinculata valet, minus quam libera, fortius quando agitur de fideiussore difficili *tom.* 6 *dec.* 13 *n.* 7 *&* 8 & quando fideiussores deficiente obligari deberet creditor ad reinvestiendum prætium ad cauthelam Emptoris *num.* 9 quia privaretur Dominus libertate disponendi rerum suarum ad libitum *num* 10 & tale vinculum rei valorem minueret *num.* 11.

Verosimile non est creditorem voluisse novare, ut privaretur fideiussoribus *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 54.

Creditor potest gratificare, imo liberare unum ex fideiussoribus insolidum obligatis, & satisfactionem consequi ab altero *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 6.

Creditor, qui unum liberavit non potest ab alio confideiussore repelli, quando renunciaverunt exceptioni cedendarum *tom* 6 *dec.* 32 *num.* 8.

Creditor facta carceratione sui debitoris exequi simul potest contra fideiussorem, & ipsorum bona, & accepta tenuta in certis bonis, aliorum etiam potest tenutam accipere donec integre sit sibi satisfactum *tom.* 7 *decis.* 2 *num.* 16 *&* 17.

Si creditor dimittit pignus non potest agere pro eius credito contra fideiussorem *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 37.

Creditor de iure tenetur cedere suas actiones fideiussoribus solventibus, alioquin exceptione cedendarum repelli potest *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 33.

Creditor, qui vel negligentia, vel liberalitate correum, vel fideiussorem liberat in præiudicium alterius correi, vel fideiussoris, itaut actiones præstare non possit, exceptione cedendarum repellitur *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 35

In creditoribus instantibus pro sindacatu concurrere debet mercaturæ causa *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 88.

Stat. Florent. rubr. 10 *lib.* 3 *de credit. cessant.* mandat quoscumque creditores tam hypothecarios, quam non, satisfieri de bonis cessantium per æs, & libram *tom.* 12 *dec.* 2 *num* 1.

Verba *unicuique creditori*, & similia, omnes creditores includunt *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 2.

Statutum viget Florentiæ, quod creditores cessantium, posthabitis omnibus hypothæcis, omnes concurrant æqualiter, salvis tamen dotibus, & debitis ex causa tutelæ, vel curæ *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 1.

Statutum Bononiense disponit tam creditores hypothecarios, quam Chyrographarios cessantis venire in tributum *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 10.

In bonis decoctorum æqualis debet esse omnium creditorum conditio *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 5.

Bona mercatoris cessantis dantur Sindicis, ut illa vendant pro satisfaciendis creditoribus per solidum, & libram *tom.* 5 *decis.* 10 *num.* 18.

Refertur opinio *Baldi in Leg. supervacuam* 12 *num.* 9 *Cod. de posit. tom.* 5 *decis.* 10 *num.* 19.

Creditor post decoctionem debitoris non potest exigere suum creditum, sed debet cum aliis concurrere, nec debet cœteris creditoribus præripere *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 10.

Statuta Mercantiæ Civitatis Senarum, & Florentiæ tollunt hypothecas creditoribus, & omnes debent concur-

cur-

currere per solidum, & libram *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 13.
Si creditores hypothecarii exequantur aliis creditoribus, æquum est ne debitor post decoctionem minuere posset suum patrimonium *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 14.
Creditores cessantis non possunt plus prætendere in bonis sui debitoris, quam portionem suam cum omnibus iuribus quæ sibi competebant *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 49.
Verba *omnes sint æquales* sunt generalia, & neminem excludunt *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 3.
Creditor non dicitur contemplasse personam præponentis ex eo quod in suis libris descripserit nomen Institoris cum adiecto *e compagni*, quando creditum descriptum in una parte tantum potest esse proprium institoriæ prætensæ *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 18.
Florentiæ ea viget consuetudo, ut in rebus ad negotiationem spectantibus præferantur creditores negotiationis *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 49.
Creditoribus unius Tabernæ satisfactis, quod reliquum est, solvi potest creditoribus alterius Tabernæ *tom.* 10 *decis.* 11 *n.* 31 & 32.
Creditores mercatoris, qui solum mercaturæ incumbat, possunt filii satisfieri ex omnibus suis facultatibus *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 46.
Creditores extra causam negotiationis possunt venire ad quæcumque bona sui debitoris *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 36.
Creditores extranei non acquirunt hypothecam nisi super iis bonis socii, quæ eidem post dissolutam societatem obvenerunt *tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 13.
Creditor extraneus nequit pro suo credito persequi bona societatis *tom.* 10 *decis.* 10 *num* 14 & 17.
Creditor tenetur ad exhibendos libros, in quibus notavit creditum, & solutiones a debitore factas *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 30.
Creditores Chyrographarii societatis vincunt Instrumentarios, & hypothecarios socii particularis. Limita si creditores hypothecarii sint anteriores, tunc enim vincunt creditores posteriores societatis, declara dictam limitationem *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 8 9 & 10.
Creditores descripti in libris socialibus ex Statuti Florentini dispositione habent hypothecata omnia bona socialia. Amplia in creditoribus, qui contraxerunt cum sociis, vel eum Institore intra limites societatis, quoad res tantum ad societatem pertinens *tom.* 1 *dec.* 32 *n* 21 & 22.
Creditor mercator, qui versatur in civitatibus mercantilibus non tenetur probare requisita lucri cessantis *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 4.
Creditor præsumitur ignorare suum debitorem esse decoctioni proximum *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 62 & 64.
Quod creditor facit, causa sui iuris conservandi dicitur dolus bonus reprehensibilis *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 68.
Decoctioni proximus nullum actum gerere potest qui uni prosit, & alteri noceat ex creditoribus suis tam ex *iur. comm. tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 69.
Quam ex *Statut. cur. mercant. lib.* 3 *rubr.* 3 *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 70.
Limita ubi ex illo actu debitor utile potius, quam damnum creditoribus inferret *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 71.
Vel quando actus proveniret ex causa necessaria, & nullam patrimonii diminutionem importaret *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 72.
Creditor longiori via indemnitatem petens videtur hoc facere ad occultandam debitoris decoctionem *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 25.
Creditores debent investigare cum quo negotiantur eiusque facultates, & pacta, quibus inita est societas, alias sibi imputanda est negli-

gligentia *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 7.

Creditores societatis auferunt a dominio socii quidquid ab ipsorum actionibus absorbetur *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 5.

Socius duplicem personam repræsentat naturalem, & legalem *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 6.

Ideo sicuti creditores unius non possunt concurrere cum creditoribus alterius, ita nec creditores socii naturaliter considerati concurrere possunt cum creditoribus eiusdem socii legalem personam repræsentantis *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 7 *&* 8.

Vigore *Statuti Mercantiæ rub.* 10 *libr.* 3 *de cessant.* creditores omnes, aliquibus exceptis, æqualiter veniunt in tributum super bonis communis debitoris decocti *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 1.

Et invalida est quæcumque bonorum immobilium alienatio facta intra quatuor menses ante decoctionem *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 2.

Creditor ex causa mercaturæ non potest petere creditum ante redditas rationes *tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 25.

Creditores socii actionem non habent, nisi ad eam partem, quæ eidem post dispunctas rationes obvenit *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 47 *&* 71.

Creditoribus diversorum negociorum confundendi non sunt, sed unusquisque separatim remanet creditor mercis suæ *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 37.

Creditor agere non potest pro suo credito nisi libros legaliter tenti exhibeat *tom.* 8 *decis.* 40 *num.* 13.

Creditor describens nomen alicuius cum adiecto *e compagni* videtur ipsum considerasse uti socium negocii, non autem uti Institorem *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 19.

Si agatur de societate decocta, & pecunia in ea posita a sociis sit consumpta, socii, vel præponentes tenentur in subsidium satisfacere creditoribus totidem summa correspondente alteri positæ iam consumptæ iuxta opinionem *Thesauri quæst.* 30 *num.* 6 *lib.* 4 *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 23 declara *n.* 24 *&* 25.

Socius debitor diversas personas repræsentat, & creditores ipsius ex diversa, & separata causa procedunt *tom* 3 *dec.* 58 *num.* 4.

Creditores eius, qui unicum negocium exercet non præferuntur cæteris creditoribus extra causam negocii contrahentibus, sed prælationem consequuntur ii solum, qui temporis anterioritate gaudent *tom.* 3 *dec.* 58 *num* 5 *&* 6.

Declara, conclusionem hanc procedere, quando negocium esset totaliter proprium debitoris non autem quando esset sociale *tom.* 3 *dec.* 58 *num.* 7.

Creditores societatis præferuntur creditoribus socii *tom* 3 *dec.* 67 *n.* 1.

Creditores societatis nequeunt a concursu super bonis socii arcere creditorem extra causam negociationis, qui socio, non societati credidit habita ratione ad omnia eius bona *tom.* 10 *dec.* 10 *n* 3 *&* 5.

Explicatur *Text. in Leg. Procuratoris §. si plures ff. de trib. action. tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 4.

Creditores post disdictam creati non possunt sibi obligatum habere socium, qui a societate cum bona fide recessit *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 3.

Creditor non potest vel redire ad scribentem, & recedere a girata, quando probabiliter mandatarius ad solvendum esset soluturus *tom.* 5 *dec.* 19 *num* 16.

Opinio *Scacc. de camb. §.* 2 *Gloss.* 5 *quæst.* 18 *num.* 447. qui concludit, quod inter creditorem, & scribentem non est licita ad invicem pœnitentia altero invito post datas literas, quamvis non sint acceptatæ *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 17.

Consonat opinio *Bald. cons.* 368 *per tot.*

tot. lib. 1 q i firmat, quod tales litteræ Campsorum habent vim Sententiæ in iudicatum transactæ *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 18 amplia ut *n.* 56.
Fortius ubi litera, seu girata concepta est verbis dispositivis *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 19 33 & 34.
Explicatur doctrina *Oleæ de cess. iur. tit.* 8 *quæst.* 2 *num.* 28 *tom.* 5 *dec.* 19 *n* 20.
Girata, quæ emanavit in executionem contractus irrevocabilis præcedenter initi, de sui natura est irrevocabilis *tom.* 5 *dec.* 19 *n* 21.
Et multo minus potest in præiudicium creditoris girata revocari, quando res non est amplius integra *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 22.
Creditor socii non habet in societate actionem ultra ius quod competebat suo debitori *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 50.
Creditores unius ex sociis non possunt in damnum creditorum societatis acquirere illius bona *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 52.
Creditores societatis petere possunt separationem bonorum *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 53.
Qui pecuniam credit in usum Navi non acquirit in eam ius taciti pignoris, sed privilegium exigendi super cæteros creditores, qui sint in pari causa *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 58.
Mulier creditrix ex dote alicuius socii posponitur creditoribus socialibus *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 7.
Statutum Florentinum disponit Forensibus nolentibus concurrere cum creditoribus Florentinis administrandam esse iustitiam iuxta Ius commune *tom.* 5 *decis.* 10 *num.* 1 & de ratione *n.* 9.
Creditores advenæ sunt diiudicandi secundum dispositionem Iuris Communis, in casu, quo per æs, & libram nolint cum aliis concurrere *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 3.
Tale privilegium eis a Statuto Florentiæ impertitur, & *num.* 5 nec non ab illo mercantiæ *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 4.
Quando agitur de creditoribus advenis standum est attestationibus Notariorum, atque Curialium respective illorum Patriæ *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 8.
Factum debitoris nequit nocere iuribus creditoris *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 25.
Volente creditore, dari potest species pro quantitate *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 5.
Bona quæ in fraudem creditorum alienata sunt ab illis recuperari possunt edicto Prætoris *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 3.
Lex non resistit translationi dominii sed simpliciter creditoribus concedit facultatem revocandi actum *tom.* 4 *dec.* 38 *num* 5.
Absurdum est, quod unus sit creditor, & debitor sui ipsius *tom.* 4 *dec.* 21 *num.* 17.
Creditori in possessionem nulliter misso datur retentio donec sibi creditum solvatur *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 90.
Ne Mundus infinitis litibus involvatur, Creditor hypothecarius antiquior non potest revocare pecuniam bona fide consumptam per secundum creditorem, cui facta fuit solutio a Debitore *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 48.
In casu quo creditor agat via ordinaria pro conditionis verificatione, necesse est, ut Iudex super illa pronunciet *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 78.
Debitor qui dilationem consecutus est a creditore adstringi non potest dilatione pendente *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 32.
Fraus creditoris, & debitoris probanda est uti extremum huius actionis *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 6.
Creditor qui tempore a lege præscripto, & absque fraude pecuniam sibi solvere coegit non contravenit Edicto Prætoris *tom.* 4 *decis.* 38. *num.* 9.
Creditor quamquam fecerit pignorari Debitorem, non impeditur facere eum carcerari *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 18.
Creditor etiamsi ad sequestrationem bono-

bonorum Debitoris processerit, ea pendente, valet ad executionem devenire *tom.* 1 *dec* 25 *num.* 20.

Creditor, etiam obtenta immissione potest pro eodem credito ad executionem in aliis bonis procedere *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 22.

Creditor, etiam obtenta sententia, potest devenire ad executionem, possessione non dimissa, contra alia bona debitoris *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 23.

Et ad personæ capturam. Quod factum est in pœnam debitoris non solventis debitum clarum *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 24 & 27.

Et illud procedit etiamsi posuerit pignora subhasta *tom.* 1 *decis.* 25. *num.* 25.

Sed limitatur in via ordinaria *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 26.

Iudex moderari debet arbitrium creditoris alienare volentis bona debitori magis damnosa *tom.* 3 *dec.* 79 *num.* 22.

Statutum Curiæ Mercatorum lib. 3. Rub. 2. indistinte loquitur de omnibus creditoribus *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 18.

Creditor si una via electa consequi nequeat solutionem, ad aliam viam convolare potest *tom.* 3 *dec.* 80. *num.* 21.

Quoties enim prima Actio inutilis redditur, & elusoria, minime prohibetur alteram utilem, & efficaciorem experiri *tom* 3 *dec.* 80 *n.* 22.

Præsertim accedente protestatione sibi reservandi omne aliud Iuris remedium *tom.* 3 *dec.* 80. *num.* 23.

Quæ reservatio apprime resultat ex clausulis salutaribus in Libello appositis *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 24.

Potest quis esse creditor unius ex dispositione Testatoris, & debitor alterius ex facto Tutorum in conscribendo Inventario *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 92.

Hæredes tenentur creditori rationem reddere de bonis pro suo interesse petitis *tom.* 11 *dec.* 17 *n.* 16.

Creditores defuncti beneficio separationis Patrimonii præferri debent creditoribus hæredis *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 35.

Creditores hæredis habere debent id quod superest, solutis creditoribus defuncti *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 36.

Creditor succedens debitori proprium creditum confundit, & remanet extinctum etiam quoad hypothecas *tom.* 4 *dec.* 31 *num.* 6.

Hæres creditor defuncti non potest excipere de eius credito anteriori contra alios creditores hæreditatis *tom.* 4 *dec.* 31 *num.* 7.

Creditor cui delata est hæreditas, in occupanda possessione, debet descriptionem facere mobilium, & fructuum, quia tenetur rationem reddere *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 37.

Statutum Florentinum sub *Rubr.* 97. *lib.* 2 tribuit ius expresse hypotecæ creditori ex causa mandatæ, ac postea secutæ exactionis *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 1.

Eo ipso, quod quis est creditor potest consequi literas absque eo quod teneatur conferre ad beneficium creditorum *tom.* 4 *decis.* 15 *n.* 13.

An, & quando creditores teneantur petere inventarium, & æstimationem bonorum in Decreto inhibitoriali contentorum *tom.* 11 *dec.* 44 *n.* 11.

Text. in Leg. 1 *ff. de privileg. creditor. correctus non fuit a L. dudum Cod. de contr. empt. tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 10.

Creditor, quando succedat in actiones reales, quas habuit prior creditor, ad quem pecunia sua pervenit? *tom.* 3 *dec.* 74 *n.* 1.

Secundus creditor ad differentiam extranei acquirit iura creditoris primi, quem dimittit etiam sine pacto subingressionis, quando constat de concordi Partium intentione, quod pecunia non numeraretur sine cessione, & ratio adducitur *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 42 & 43.

Cre-

Creditor pro Debitote solvens, nec per viam actionis, nec per viam retentionis uti potest actionibus alterius creditoris dimissi *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 28

Creditor posterior, qui priori solvit pecuniam debitam, & usuram medii temporis, succedit in eius locum absque ulla conventione de succedendo *tom* 3 *dec.* 74 *n.* 2.

Quod quidem non obtinet, si is, qui creditor antea non erat, dimittat creditorem anteriorem hypothecarium *tom.* 3 *decis.* 74 *n.* 3.

Tertius enim solvendo priori creditori fit tantum creditor debitoris ex causa negociorum gestorum, vel ex causa mutui *tom.* 3 *dec.* 74 *n.* 4.

Ideoque ei tantum competit Actio, vel Mutui, vel Negociorum gestorum *tom.* 3 *decis.* 74 *num* 5.

Ad effectum constituendi creditorem in mora, illi facienda est sui crediti oblatio *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 27.

Creditor nunquam morosus dici potest cum interpellatus a suo debitore ad recipiendum, se promptum ad recipiendum ostenderit *tom.* 9 *dec* 14 *num.* 3.

Creditor si recepta in solutum pecunia, eam alteri restituerit, prior obligatio novatur, ac resolvitur *t.* 3 *decis* 75 *n* 2 & 3.

Pecunia est ex earum rerum numero quæ non solum usu, sed etiam confusione, & immixtione consumuntur *tom.* 3 *dec.* 75 *n* 4

Creditor, cuius instantia, bona sui debitoris fuerunt subhastata, & de prætio fuerit satisfactus admittitur ad retractum *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 79.

Debitor in præiudicium creditoris anterioris pacisci nequit, quod posterior præferatur *tom.* 5 *dec* 35 *num.* 13.

Et generaliter factum debitoris nequit præiudicare creditori *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 15. Item repudiare aut remittere nequit iura iam creditoribus quæsita *n.* 16.

Amplia etiamsi creditores sint Chyrographarii *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 17.

Possidens rem alienam citra vitium non cogitur restituere, nisi sit satisfactus *tom.* 5 *decis.* 21 *n.* 4.

Amplia etiamsi cum vitio ad eum pervenerit ex causa, pro qua vult retinere *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 3.

Item amplia etiamsi creditum sit illiquidum *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 6.

Fiscus vendens iure creditoris rem sibi obligatam non tenetur de evictione *tom* 5 *dec.* 36 *n.* 3.

Idque generaliter est etiam in quocumque privato *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 4.

Si vendere fecit cum requisitis de quibus ibidem *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 5.

Et quando talia requisita non sint necessaria *tom.* 5 *decis* 36 *n.* 6 amplia ut *n.* 7

Ordo in solutione tenendus, sunt primo hypothecarii, deinde privilegiati, denique dumtaxat personalem habentes *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 32. 33. 34. 35.

Salvianum creditori competit pro sua super fructibus satisfactione *tom.* 3 *dec.* 47 *num.* 18.

Hypotheca non præscribitur, si creditor ignoraverit alienationem Prædii hypothecati *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 4

Hoc tamen obtinet in præscriptione decennali, non autem in præscriptione plusquam 37. annorum *tom.* 3 *dec.* 52 *num.* 5.

Ususfructus potest distrahi a creditoribus *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 21.

Maior pars creditorum, & pro numero personarum, & pro modo debiti præiudicat ceteris *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 57.

Beneficium introductum a Legibus favore creditorum ab ipsis impediri, neque tolli potest *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 34

Compositio a creditoribus debitori facta quarumcumque actionum exercitium tollit *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 19.

Accordium extinguit omnia iura creditorum saltem usque dum debitor vene-

venerit ad pinguiorem fortunam quæ intentio probatur etiam a parte post *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 28. 29.

Creditor nequit in præiudicium debitoris mandantis pecuniam, eiusque fideiussorum, variare modum, & formam præscriptæ computationis, & solutionis *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 33.

Præsumptio solutionis excluditur quoties creditor ignorabat fundum pro sua relevatione obligatum *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 15.

Præsertim si non constet de iudiciali interpellatione contra possessorem eiusdem fundi *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 16.

Pecuniæ alicui consignatæ cum cautione possunt avocari per creditores anteriores *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 1 & 2.

Si post instrumentum crediti, & debiti, creditor receperit plures solutiones, cedere debent in diminutionem debiti instrumentarii uti durioris *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 43..

Creditor hæreditatis iacentis agere non potest contra illius curatores, seu eorum fideiussores nisi uti contra debitores sui debitoris *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 24.

Creditor potest debitorem facere propria auctoritate capere, dummodo id sit in ipso actu fugiendi *tom.* 6 *dec.* 12 *n.*9.

Fugitivus dicitur qui animum ad fugam adiecit habitandi causa *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 11 & 46.

Creditoris iuramentum non attenditur pro capiendo debitore de fuga suspecto licet esset forensis *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 43 & quare *num.* 51. 52 & *num.* 53.

Quid creditor probare debeat, ut deveniatur ad capturam suspecti debitoris *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 44.

Iudex prestare potest consensum pro creditore, eo tantum casu quo is consentire iniuste recuset *tom.* 9 *dec.* 40 *num.* 9.

Extraneus eodem actu solutionis cessionem reportans a creditore, subintrat in illius iura absque ullo præcedenti pacto, seu requisitus *Gloss in Leg. Aristo ff. quæ respign.* *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 46.

Antiquum *Statut. Florent. lib.* 2 *rub.* 57 disponit, quod sequuta adiudicatione bonorum debitoris per iudicem præviis proclamatibus, creditor post annum amplius non audiatur *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 42.

Excipiuntur tamen in eodem Statuto absentes a Civitate, Territorio, & districtu Florentiæ *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 43.

Sequestrum fieri debet coram Iudice, qui de meritis causæ cognoscit nisi periculum sit in mora, tunc a quolibet Iudice, & etiam a creditore capi potest dummodo Iudici competenti remittatur *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 5 *&* 10.

Debitor in diem, solvens ante adventum diei, non caret suspicione *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 62.

Mutatio monetæ in æstimatione extrinseca stat pro creditore *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 72.

Creditor iure creditoris vendens saltem ad prætii restitutionem re evicta tenetur etiamsi de evictione non teneatur alias nemo sub hasta emeret *tom.* 6 *decis.* 13 *num.* 12 *&* 13 cum præiudicio Commercii *num.* 14.

Quod utile est creditori alienæ administrationi subiecto non potest in eius damnum retorqueri *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 7.

Cum diversum sit debitoris arrestum, & crediti exactio, utile per inule non vitiatur *tom.* 12 *decis.* 51 *num.* 8.

In melioramentis, quæ iuxta Legem investituræ devolvuntur ad Dominum directum non præfertur creditor si agit quando facto casu devolutionis, ea reperiuntur penes Dominum directum, & quare *tom.* 9 *dec.* 15 *num.* 2.

Nec obligantur favore creditorum me-

meliorамenta etiam penes succeſſorem exiſtentia, quæ conductor facere promiſit in certa quantitate, & quæ iuxta Legem inveſtituræ redire debent ad Dominum *tom* 9 *dec.* 15 *num.* 3.

Quia huiuſmodi melioramenta habentur tamquam pars canonis, vel laudemii *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 4.

Melioramenta vero ante reverſionem ſunt affecta pro creditoribus cum in inveſtitura conventum non fuit de certa quantitate facienda, ſed quod melioramenta cuiuſcumque generis reverterentur ad Dominum *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 5 *&* 8.

Ratio differentiæ conſiſtit in eo quod pactum reverſivum cum omnibus melioramentis affinitatem quandam habet cum donatione ſub certa conditione *tom.* 9 *deciſ.* 15 *num.* 6

Et ſicuti donans poteſt diſponere de rebus donatis quouſque conditio in donatione appoſita adveniat ita conductor melioráns uſque ad caſum devolutionis poteſt de melioramentis diſponere *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 7.

Creditor Commendatarii licet poſterior, ſed qui contraxit cum licentia Magni Magiſtri, expreſſam obtinuit hypothecam ſuper fructibus Commendæ, & eſt præferendus cœteris creditoribus etiam anterioribus aſſenſu huiuſmodi carentibus *tom* 6 *dec.* 28 *num.* 3.

Creditor contrahens cum aſſenſu Magni Magiſtri non ſequitur privatam fidem debitoris, ſed publicam Supremi Principis licentiam dantis ſub qua eum deceptum remanere non decet *tom.* 6 *deciſ.* 28 *num.* 4.

Creditoribus aſſenſu carentibus non competit hypotheca ſuper fructibus ſed tantum actio perſonalis exercibilis ex iure, & perſona debitoris facientis ſuos fructus tamquam a ſolo ſeparatos, vel ſeparandos miniſterio creditorum; adeoque cum hypothecariis creditoribus concurrere nequeunt ſuper bonis Commendæ *tom.* 6 *deciſ.* 28 *num.* 6 *&* 7. nec ſuper fructibus *num.* 8.

Actionibus creditoris per ſolutionem iam extinctis nulla poteſt intervenire ceſſio *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 1 *&* *n.* 31.

Et ſi intervenerit inutilis eſt ad effectum agendi, & iura acquirendi *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 4.

Vel ad ſummum intelligenda eſt de translatione iurium ad effectum excipiendi, & retinendi, licet adſint verba poſitiva translationis iurium *tom.* 3 *deciſ.* 31 *num.* 5.

Creditor prælationem habet in alienatione rerum ſui debitoris, præſertim ſi ille ſit etiam agnatus *tom.* 11 *deciſ.* 45 *num.* 11.

Intellige quando bona venduntur auctore Iudice, creditor æquale pretium offert, & creditum eſt certum, ac liquidum *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 12. 16 *& ſeqq.*

Text. in Leg. 1. *ff. de privileg. credit.* prælationis ius tribuit potius creditoris, quam agnati qualitate inſpecta *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 13.

Leg. 1. *ff. de privileg. credit.* eſt ſpecialis, & minime extendenda *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 18.

Creditor etiam liquidus, qui adminiſtravit donec non reddiderit rationem fructuum præſumitur ſatisfactus, nec agere poteſt pro credito ſuo etiam liquido *tom.* 9 *deciſ.* 13 *num.* 135 *&* 136.

Ubi procedit quoque in creditore mercedis, ſalarii, & dotis. Etiamſi ratio reddita fuerit, per appellationem tamen ſuſpenſa *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 137 & 138.

Abſentia creditoris non impedit præſcriptionem tricenariam *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 64.

In traditione Chirographi facta a creditore debitori, vis latet occultæ donationis, & remiſſionis *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 13.

Creditor etiamſi non habeat rerum ſua-

suarum administrationem, recte tamen procedit ad arrestum sui debitoris, quoties sibi utile est, & proficuum *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 5.

Quo in casu ab ipso Iudice confirmari debet *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 6.

Creditor sibi imputare debet si debitoris personam de tempore obligationis non investigavit *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 47.

Quæ alimenta ex consuetudine Romæ a creditore suo debitori carcerato præstentur, & quæ Florentiæ ex dispositione Rubr. 35. Officii Stincharum *tom.* 5 *decis.* 45 *n* 50.

CREDITUM.

Paria sunt creditum esse liquidum, vel de proximo liquidandum *tom.* 11 *dec.* 17 *n.* 15.

Constito de credito leves coniecturæ non admittuntur *tom.* 6 *decis.* 59 *num.* 11.

Ubi de credito constat non solum conceditur sequestrum, sed & illius confirmatio *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 26.

Creditum habetur pro liquidato de tempore interpellationis ubi debitor iniuste se opposuerit *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 59.

Creditum non dicitur illiquidum cum ex simplici apertura librorum articulum ex quo pendet liquidatio resolvi potest *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 147.

Arbitrio Iudicis remittitur quando creditum dicatur breviter liquidandum; Et non est æquum cogere ad solutionem, ut postea novum constituatur iudicium *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 145. 146.

Ex Periti calculo a Magistratu non adprobati nulla crediti certitudo desumitur *t.* 6 *dec.* 12 *num.* 42.

Non sufficit consecutio sententiarum pro liquidatione, & consecutione sui crediti, ut quis cœteris præferatur *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 15 & de ratione *num.* 16. 17 *&* 18.

Pro credito illiquido via executiva non competit *tom.* 3 *dec.* 36 *n.* 1.

Pro credito illiquido retentio non datur *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 89.

Retentio iure dominii, seu in vim compensationis non admittitur nec pro credito ad rem, nec pro una re ad aliam *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 90.

Imo nec datur de pecunia ad pecuniam, quando una est debita in specie, & altera in genere *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 91.

Illiquidum non dicitur, quod de facili liquidari potest *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 143.

Et creditum resultans ex mala administratione, quod opponi possit saltem per viam retentionis adversus repetitionem dotis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 144.

Creditum quando dicatur illiquidum ratione causæ? *tom.* 3 *dec.* 36 *n.* 4.

Creditum ad hoc, ut possit dici liquidum, tale debet esse tam ratione quantitatis, quam ratione causæ *tom.* 3 *dec.* 36 *n.* 5.

Ratione quantitatis, quando creditum efficiatur illiquidum, & inexequibile *tom.* 3 *decis.* 36 *num.* 6.

Nulla potest haberi ratio de credito legitime non iustificato *tom.* 3 *dec.* 56 *n.* 10.

Creditum privilegiatum præfertur, & inter plura privilegiata præfertur id cuius maius est privilegium *tom.* 6 *decis.* 1 *num.* 55.

Probato credito cum hypotheca, possessione antiqua apud debitorem, & moderna apud reum conventum, petita immissio est concedenda *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 1 *&* 14.

Duplex creditum unica summa nequit adipisci *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 11 *&* 13.

Creditum verum dicitur, quod ex actis plene, & concludenter constat *tom.* 3 *decis.* 14 *n.* 40.

Creditum de quo constat ex libris debitoris non dicitur illiquidum *tom* 9 *dec* 13 *n.* 142.

Creditum non meretur executionem nisi pro summa, quæ vere constat so-

soluta *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 13.
Quando creditum est hypothecarium ad hoc ut competat retentio sufficit nuda detentatio *tom.* 12 *decis.* 11 *num.* 2.
Ad retentionem excludendam sufficit, quod creditum non sit certum in quantitate *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 21.
Debitor nequit dici in mora, ubi creditum adhuc non est liquidum *tom.* 10 *decis.* 31 *n.* 58.
Interesse non debetur ex credito incerto, & illiquido *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 5.
Credita turbida, & involuta non sunt apta ad reintegrationem impediendam *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 22.
Cessio crediti incerti, & litigiosi nil suffragatur cessionario *tom.* 12 *dec.* 13 *num.* 10.
Pro crediti certitudine in substantia sufficit amministratio juncta cum Rei contumacia in exhibendo *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 15 declara *n* 16.
Cum creditum fructuum indebitum prætensum creditum verum longe excedat, retentioni locus non est *tom.* 3 *decis.* 14 *n.* 43.
Inconstantia libelli inducit suspicionem falsitatis crediti *tom.* 8 *decis.* 40 *n.* 1.
Ante redditionem rationis præsumitur quis de suo credito satisfactus *tom.* 6 *dec* 12 *n.* 23
Exactio crediti posterioris facit præsumere solutionem anterioris *tom.* 6 *dec.* 41 *n.* 12.
Creditum modicæ quantitatis solutus facilius præsumitur *tom.* 6 *dec.* 41 *num.* 17.
Illud creditum, quod aliqua exceptione perentoria potest elidi, falsum dicitur, etiam ad effectus ut possit Tenuta, & omnes actus executivi annullari *t.* 3 *dec.* 14 *n.* 42.
Solutio facta *a conto* pernecesse probat præesistentiam crediti apud eum cui fit solutio *t.* 11 *dec.* 26 *n.* 11.
Descriptio *in conto a parte* denotat pecuniam non fuisse receptam in extinctionem proprii crediti *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 18
Quando plures sunt hæredes, confusio, & extinctio proprii crediti non intrat nisi pro rata hæreditaria, non autem pro portione solvenda a cohærede *tom.* 4 *decis.* 31 *num.* 8.
Ut concludens ratificatio solutionis allegari possit debet esse generalis non specialis, & quod effectiva solutio hinc inde intervenerit *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 32.
Ex defectu crediti, & illius præsumpta solutione prætensus debitor est absolvendus *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 96 & *n.* 102.
Creditum exactum non patitur compensationem *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 14.
Creditum proprium non compensatur cum credito rationis Bancariæ *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 23.
Per aditionem an, & quando creditum confundatur *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 63. 64 65 66. 67. 68.
Creditum compensari nequit cum pecuniis debitori minime pertinentibus *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 3.
Creditum Emphyteutæ compensatur cum æquivalenti canonis quantitate, & in summa debitum canonis excedente, condemnatur Dominus directus actione personali *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 4.
Ex omissa compensationis oppositione arguitur quod creditum iam fuerit extinctum *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 22.
Idemque arguitur ob non factam a mercatore protestationem super interesse sui crediti *tom.* 4 *dec.* 23 *num.* 23.
Et hoc solutionis argumentum notabiliter crescit in personis fœnerari consuetis, & multo magis in mercatoribus, qui decoxerunt, vel ut vulgo dicitur fecerunt punctum *tom* 4 *dec.* 23 *n.* 24. 25.
Ex actuum vicinate, & stilo mercatorum præsumitur extinctio unius crediti cum alterium creatione *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 23.

Et

Nemo tam fatuus præsumitur, quod de suo credito cum defuncto, hæredem certiorem non faciat, cum primum videt *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 55.

Differens producere suum creditum post obitum debitoris præsumitur distulisse per calumniam *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 66.

Creditum cum hypotheca probatur Instrumento venditionis, & sententia *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 3 *&* 4.

Creditum fuisse universali Fideicommisso in casum mortis ordinato suppositum veluti reliqua bona resultat ex quo Testator remissive quoad illud se habuit ad dispositionem factam super reliquis bonis *tom* 7 *decis.* 13 *num.* 1.

Rubrica X. lib. 3. Statut. Florentin. præservat privilegia concessa ab iure communi creditis ex causa dotis, tutelæ, & curæ non iam concedit nova privilegia dictis creditoribus, sed eos liberat a præiudicio conquassationis *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 2. 3.

Item comprehenditur creditum publicæ causæ, vel pro ea destinatum *tom* 9 *dec* 25 *num.* 6.

Publica utilitas fuit ratio exclusionis dotium, & tutelarum a concursu cessantium *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 7.

Ex favore Fisci, eiusve cessionarii non venit creditum in concursu per æs & libram *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 8.

Similiter liberatur a conquassatione hypothecarum creditum ex causa pia vel simili tutelæ, & dotium, creditum Montis Pii, & medicamentorum ultimorum, expensæ mortuariæ *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 9. 10. 11.

Si creditum ab eo, qui notitias præstat probari non valeat, neque ab illo qui eas accipit concludi potest *tom.* 2 *decis.* 21 *num.* 55.

Credibile non est, quod in centenario temporis spatio non sit exactum creditum, quod fuit semper exigibile *tom.* 2 *dec.* 48 *num.* 2.

Quod per tantum tempus nunquam fuit petitum, Leges præsumi volunt aut non fuisse debitum, aut iam fuisse solutum *tom.* 2 *dec.* 48 *num.* 3.

Maxime quando non præsumitur fuisse solutum per aliquem ex illis modis, qui solent difficillime contingere sed per aliquem modum pœnitus verisimilem, ac naturalem *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 4 *&* 5.

Inverisimile est emptum fuisse magno pretio creditum incertum, litigiosum, & inexigibile *tom.* 12 *dec.* 13 *num.* 11.

CREDULITAS.

Credulitas dicitur probatio dubia, & æquivoca *tom.* 6 *decis.* 21 *num.* 45.

In materiis pœnalibus sola credulitas & opinio in contrarium excusat *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 19.

Nimia credulitas si excusat a pœna non excusat a culpa, & interesse *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 22.

Incredulitas vero vitium sæpe est *tom* 8 *decis.* 29 *num.* 23.

Non credere quibus tuto potest, & debet credi, vitiosum est *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 24.

Creditur iuxte Ministro a Principe electo, & communiter idoneo existimato *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 25.

Credulitas iustissima, quæ fundatur in vita transacta, quia ex transacta didicimus quid de subsequenti vita præsumi debet *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 29

Ut quis perveniat ad iustam credulitatem varii sunt gradus intellectus *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 41.

Iusta credulitas, quod Lex non sit usu recepta excusat a pœna, secus a nullitate actus a Lege demandata *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 17. 48. *&* *n.* 50.

Quælibet credulitas excusat a mala fide *tom* 2 *dec.* 26 *n.* 11.

Iusta credulitas creditoris quod filius cum quo contraxit esset paterfamilias imputabilis est patri, qui si

si sciebat contractum filii prohibere debebat; si ignorabat sibi debebat imputare *tom.* 7 *decis.* 40 *num.* 5 6 *&* 7.

Iusta credulitas filii pro patrefamil. arguitur, ex habitatione separata a patre, & concursus plurium actorum, saltem per decennium *tom* 7 *dec.* 40 *num.* 8 *&* 9 ubi etiam unicus actus hanc facit credulitatem, sed verius est, quod reguletur arbitrio Iudicis, ut hic *num.* 10 ubi humanorum actuum nulla dari potest regula, & *num* 21. ubi valutabilis est depositio testium.

Ad iustam credulitatem filii pro patrefamil. licet ex unico actu sufficit conductio appaltuum, & gabellarum, insolita concedi filiis familiis *tom* 7 *decis.* 40 *num.* 11 declara *num.* 12 *&* 13.

Iusta credulitas quod filius fuerit paterfamil. præsupponit scientiam, quæ si arguatur ex eiusdem actibus, cum cæteris actus debent esse plures, & continuati, ex alio actu vero etiam unico cum ipso contrahente, iuxta credulitas arguitur *tom.* 7 *dec* 40 *num.* 14.

Damnum, quod ex alicuius nimia credulitate manat, aliis imputari nequit *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 4.

Qui stulte credit sibi imputet, non aliis *tom.* 11 *decis.* 9 *n.* 11.

Credulitas quod quis contraxerit cum patrefamilias excluditur si contrahens sciebat alterius contrahentis patrem vivere *tom.* 12 *decis.* 29 *num* 12.

Credens sibi minus deberi quam vere debeatur sibi non præiudicat *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 22.

Dividens rem propriam credens esse cum aliis communem sibi non præiudicat, quod procedit etiam in transactionibus, & quibuscumque aliis contractibus *tom* 5 *dec.* 6 *n.* 23.

CRIMEN.

Exercitium in criminibus unus actus facit, adeo ut solum homicidium facit homicidam *tom* 5 *decis.* 47 *num.* 12.

Crimen falsi est difficillimæ probationis *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 44.

Crimen falsi solet in occulto committi *tom.* 11 *dec.* 10 *n* 45.

Barattariæ crimen severissime Leges puniuntur *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 46.

CULPA.

Culpa lata, levis, & levissima quomodo committatur *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 50.

Lata culpa in pœnis pœcuniariis dolo æquiparatur *tom* 8 *dec.* 13 *n.* 23.

Culpa lata est proxima dolo, & illi æquiparatur *tom* 1 *dec.* 38 *n.* 16.

Culpa levis dicitur quando quis omittit diligentias a diligentibus hominibus adhibendas *tom.* 1 *decis.* 38 *num.* 20

Culpa dicitur ordinata ad casum, quando ex illa casus contingere potest *tom* 1 *dec.* 38 *n.* 27.

Ut quis excusetur a culpa sufficit rem esse aliqualiter dubiam *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 74.

Præsumptio culpæ ex facto resultans intelligitur de levissima *tom.* 2 *dec.* 5 *num.* 11.

Culpa levissima in contractibus utrinsque gratia initis non præstatur *tom.* 2 *dec.* 5 *n.* 12.

Nemo de culpa non sua redargui debet *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 33.

Culpa unius alteri nocere non debet *tom.* 12 *dec.* 9 *n* 1.

Nemo culpa redargui potest cum id fecerit in rebus alienis, quod in propriis fecisset *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 105.

Qui consueta fecit ab omni culpa immunis est *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 106. *&* *tom.* 10 *dec.* 32 *n.* 14.

Culpa vacari dicitur, qui nihil prætermisit ex eis, quæ diligens quisque solet facere *tom.* 10 *dec.* 32 *num.* 5.

Culpa considerari non potest in eo, qui

qui credidit personæ, cui & Dominus rei, vel pecuniæ credebat *tom.* 10 *dec.* 32 *n.* 8.
Præsumptio semper est pro exclusione culpæ *tom.* 10 *dec.* 32 *n.* 19.
Culpa non probatur vagis, & æquivocis argumentis *tom.* 10 *dec.* 32 *num.* 20.
Culpa adscribi nequit ei, qui aliquid facit Lege permittente *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 48.
Imputandum est ei qui se in necessitatem coniecit, si is est in culpa *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 52.
Præsumptio culpæ in simplici furto cedit, sicut aliæ præsumptiones circumstantiis, aliisque præsumptionibus *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 8.
Propria culpa nemini servire debet *tom.* 11 *dec.* 17 *n.* 17.
Non probata scientia nulla considerari valet culpa *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 20.
Cessante culpa, ac negligentia præcise, & literaliter a Lege contemplata, cessare debet ipsa Lex, & omnis eius pœnalis effectus *tom.* 3 *dec.* 18 *n.* 30.
Tenetur artifex ad damni reparationem, eius culpa causati *tom* 12 *dec.* 50 *n.* 1.
Limita ubi culpa, vel negligentia clare non probetur *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 2.
Nunquam culpa præsumitur, ideo quando damnum ad casum aliquem potest referri, artifex liberatur *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 3.
Nemo tenetur ad reparationem damni, nisi actor culpam probet, quæ causam dederit damno *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 7.
Ubi culpa casum præcedit culposus tenetur de omni eo, quod inde sequitur *tom.* 12 *dec.* 9 *n.* 2 *&* 7.
Culpa immediata semper in præiudicium culposi attenditur *tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 3.
Prout si fuerit ad casum secutum ordinata *tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 4.
Culpa ad casum ordinata dicitur, quando ex ea casus potest contingere *tom.* 12 *dec.* 9 *n.* 5.
Culpa adscribitur illi, qui non cogitat quod facile evenire potest *tom.* 12 *dec.* 9 *n.* 6.
Potius casus, quam culpa præsumitur in artifice *tom.* 2 *dec.* 5 *num.* 10 *&* *tom.* 12 *dec.* 50 *num.* 8.
Dominus in culpa dicitur quando rem vitio laborantem detinet *tom.* 2 *decis.* 32 *num.* 24.
Dominus Tabernæ tenetur ex culpa propriorum ministrorum quando in officio sibi commisso deficiunt *tom.* 2 *dec.* 32 *num.* 25.
Culpa, & fraus complimentarii non debet nocere tertiis contrahentibus bona fide, sed præiudicat sociis, qui eum præposuerunt *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 50.
Culpa unius ex eligentibus non debet eidem prodesse ut electionem solemniter factam ad libitum immutare valeat *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 48.
Ad mensurandam Officialis culpam spectandum est quid fecissent diligentes, vel diligentissimi eiusdem conditionis, & professionis non autem diligentissimi sordidique fiscales delatores, & similes, quorum sollicitudo vocatur delatoria curiositas *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 51 *&* 52.
Ius civile circa peculiares contractus non respicit extrinsecam nationis culpam, sed factum contrahentium *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 25.
In contractu assecurationis pro determinatione odii nil attenditur, quam culpa assecurati, & hæc fraudolenta, & preordinata ad casum sinistrum *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 26.
Contrariæ auctoritates inapplicantur *tom.* 7 *decis.* 36 *num.* 27.
Regulariter verum non est truffa, & multo minus culpa Capitanei liberari assecuratorem, quando Capitaneus ab assecuratore institor factus non fuisset, si truffa cum assecurato preordinato non probetur

tur ad effectum finiſtri *tom.* 7 *deciſ.* 36 *num.* 28.
In locatione etiam ad longum tempus conductor tenetur tantum de culpa lata, & levi, non de leviſſima *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 75.
Locator ſi intentat actionem ex Leg. Aquilia conductor tenetur ad culpam etiam leviſſimam *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 76.
Declaratur, quod teneatur de culpa leviſſima in committendo non autem in omittendo *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 77.
In contractibus gratia utriuſque Partis celebrati de leviſſima culpa nemo tenetur *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 78.
Sic in emphyteuſi non tenebitur Emphiteuta de culpa leviſſima, ſed tantum de lata, & levi *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 79.
In locatione pactum initum quod Conductor teneatur ad manutentionem &c. interpretatur iuxta contractus naturam ita & taliter, quod culpa leviſſima nunquam intelligatur incluſa *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 80.
Conductoris culpa argui non debet immodicis perverſionibus, & ambagibus *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 103.
Culpa conductoris excluditur ex inveriſimili, quod voluerit iactare ſuum, cum nemo præſumatur iactare ſuum *tom* 8 *deciſ.* 36 *n.* 104.
De culpa leviſſima in omittendo neque conductor, neque livellarius tenetur *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 107.

CURATOR.

Cura, & adminiſtratio quas ſecum ferat obligationes *tom.* 9 *deciſ.* 13 *num.* 32.
Curatores, & adminiſtratores omnes tenentur non minus de neglettis, quam de geſtis *tom* 9 *dec.* 13 *n.* 33
Inventarii confectio non eſt cauthela, & ſolemnitas, ſed debitum indiſpenſabile Curatoris, vel Economi hæreditatis iacentis *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 24.
Maxime ſi iniunctum fuerit Economo per Magiſtratum ad inſtantiam creditorum *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 25.
Curator, qui non exhibet Inventarium non poteſt mercedem petere *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 36.
Inventarium plene probat contra curatorem inventariantem *tom.* 12. *deciſ.* 4 *num.* 6.
Taxatio Salarii pro cureria, iam exercita ſupponit per neceſſe cureriam fuiſſe attualiter adminiſtratam *tom.* 9 *deciſ.* 13 *n.* 37.
Tutores, & Curatores non poſſunt diſtrahere ſtabilia ſine Iudicis decreto *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 2.
Et hoc procedit etiam in diſtrahendis actionibus, quæ ad rem immobilem competunt *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 3.
Curator bonorum, Tutor, Adminiſtrator multa obſervare debent in alienandis bonis eorum, qui tutelæ ſeu curæ ſubiacent, ut remiſſive *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 1.
Alienatio bonorum huiuſmodi, ut recte fiat, inquirere oportet an inſerviat ad extinguendum debitum urgens, vel pœnale, ſive uſurarium & quod debitum nequeat alio ſolvi modo, niſi ex rei venditæ pretio *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 2.
Curator hæreditatis iacentis ex urbanitate tenetur admonere de alienatione hæredem legitimum pro interim ab hæreditate abſtinentem *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 9.
Alienatio facta a Curatore ex falſa cauſa, eſt ipſo iure nulla *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 16.
Amplia etiamſi interpoſitum foret Decretum Iudicis *tom.* 12 *deciſ.* 4 *num.* 17.
Amplia, etiamſi cauſa eſſet partim vera, & partim falſa *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 18
Curatoris confeſſio pro modum contentioſæ iuriſdictionis prolata præiudicat minori, quouſque de contrario doceatur *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 30.
Maxime ſi inſimul facta ſit ab alio litis conſorte maiore, & conſangui-

nee

neo de re ad familiam spectante *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 31.

Curator hæreditatis iacentis non potest solvere indebitum in illius præiudicium *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 64.

Curator datus minori furioso censetur datus non tamquam furioso, sed tanquam minori *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 39.

Curator principalis tenetur de facto subcuratoris *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 43.

Similiter Tutor ab Iudice constitutus & subtutor, subcurator, & actor a Magistratu electus *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 44.

Creditor hæreditatis iacentis agere non potest contra illius curatores seu eorum fideiussores, nisi uti contra debitores sui debitoris *tom.* 6 *dec* 12 *n.* 24.

Magistratus, a quo tutores assignantur, & curatores, sæpe potest patris dispositionem corrigere *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 22.

Non licet tamen illi curatorem dare maiori absque plena causæ cognitione *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 23.

Magistratus potest post causæ cognitionem assignare curatorem maiori veluti inhabili, non attento contrario patris iudicio *tom.* 9 *dec.* 28 *num.* 24.

CURIA.

Verbum *Curia* generale est, & universitatem significat *tom* 12 *dec.* 18 *num.* 18.

CURIA MERCATORUM.

Statutum Curiæ Mercatorum *Rubr* 2 *lib.* 3 *de Cessant.* tribuit Syndicis omnimodam iusdicendi facultatem, quoad debitores cessantes *tom.* 4 *decis* 4 *n.* 1.

Causæ in Rota pendentes terminari possunt a Syndicis quando lis suæ originis primordia hausit ex Mercantiæ Foro *tom.* 4 *decis.* 4 *n.* 4 & adducitur ratio *n.* 5.

Superveniente decoctione litigantis, Causa alibi introducta ad Syndicos transfertur *tom.* 4 *dec.* 4 *n.* 15

Limita si Causa fuerit alibi cœpta Syndicismet petentibus *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 16.

D

DAMNUM.

Qui causam damni dat damnum dedisse censetur, adeout ad emendationem teneatur *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 25 *tom.* 2 *dec.* 32 *num.* 9. *tom* 3 *dec.* 5 *n.* 4 & *dec.* 13 *num.* 28 & *tom.* 8 *decis.* 28 *n.* 30 & *dec.* 29. *num.* 6.

Ut quis teneatur ad refectionem damni ex facto culposo, sufficit simplex dubium, quod damnum provenerit ex tali culpa *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 26 & 28.

Refectio damni non debetur illi qui damno causam dedit *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 35.

Amplia etiamsi promissa fuerit per verba quomodocumque qualitercumque *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 36.

Damnum dicitur pati, qui lucrum amittit *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 31.

Restauratio damni intrat in omni obligatione ad factum *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 27.

Refectio damni literaliter promissa nequit evitari contrariam allegando, sed dubiam conventionem *tom.* 2 *dec.* 49 *num.* 3.

Nemo tenetur ad reparationem damni, nisi Actor culpam probet, quæ causam dederit damno *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 7.

Damnum accidentaliter adventum non attenditur *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 48.

Quando damnum incipit a lucro iuris ignorantia non consideratur *t.* 10 *decis.* 39 *num.* 21.

Nemo cogendus alieni compendii causa damnum pati *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 50.

De Damno vitando tractat qui lucrum iam habet quæsitum *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 35 & de ratione *n.* 45.

Error

Error iuris non nocet, quando agitur de damno vitando, vel quando agitur de lucro radicato *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 36. amplia ut *n.* 45.
Et tunc dicitur tollerabilis etiam in facto proprio *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 37.
Paria sunt damnum pati, & lucrum perdere, quando agitur de iure iam quæsito *tom.* 12 *dec* 20 *num.* 49.
Damnum ab uno illatum non extenditur ad comprehendendum alterum *tom.* 12 *dec.* 50 *num.* 9.
Cuicumque de iure fas est ad damnum vitandum non solum alium non liberare a damno, sed illud aliis imputare *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 51.
Inter personas privilegiatas, illa præfertur, quæ agit de damno vitando *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 5 & 19.
Potius præsumi debet casus, quam culpa *tom.* 12 *dec.* 50 *num.* 8.
Damna, causæ potius naturali, quam alicuius culpæ sunt referenda *tom.* 9 *decis.* 17 *num.* 52.
Potest quisque venire contra factum proprium, quando agitur de damno evitando non de lucro captando *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 20.
Feudatarii sunt damna eventualia *tom.* 8 *dec.* 24 *num.* 17.
Qui agit ad emendationem damni tenetur culpam, tamquam suæ intentionis fundamentum probare, secus si agat ad restitutionem rei *tom.* 2 *dec.* 5 *num.* 9.
Inclinandum est eorum favore, qui agunt de damno vitando *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 74.
In refectione damnorum requiritur liquidatio *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 29.
Liquidatio damni facienda est in ea summa, quam pars damnificata percepisset *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 30.
Imputandum est ei, qui se in necessitatem coniecit *tom.* 12 *dec.* 20. *num.* 12.
Damnum quod quis sua causa sentit sibi imputare debet *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 13.
Quod procedit etiam in fideiussore *tom.* 12 20 *n.* 14.
Damnum pati dicitur qui suam voluntatem explere nequit *tom.* 5 *dec.* 13 *n* 36
Damnum spectari debet habita etiam ratione prædiis finitimis *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 47.
Damnum facere dicitur, qui facit quod sibi non est permissum *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 64.
Damnum, quod ex alicuius nimia credulitate manat, aliis imputari nequit *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 4.
Ad damnum fortuito contingens potest ex pacto valide quis obligari, etiamsi dominium in re non habeat *tom.* 11 *dec.* 7 *num.* 18.
Damnum in societate contingens ad eos, qui capitalis dominium habent spectare debet *tom.* 11 *decis.* 7 *n.* 3.
Cognitio damni ad Iudicem pertinet *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 17.
Iudex condemnare potest ad damna, & interesse reservata taxatione, seu liquidatione in alio Iudicio *tom.* 3 *dec.* 4 *num.* 1.
Damnum emergens dicitur illud quod provenit ab oneribus matrimonii *t.* 12 *dec.* 7 *num.* 60.
Ad effectum damni emergentis probari debet damnum passum in individuo ob non factam solutionem tempore convento *tom.* 3 *dec.* 55. *num.* 20.
Damnum emergens ante moram debitoris, debet creditor eidem debitori notum facere *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 10.
Damnum emergens debet concludenter probari *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 43.
Damnum emergens probari debet ex retentione pecuniarum facta a Debitore uti ex causa immediata illius ex sententia Rotæ Romanæ contraria opinioni *Ruin. cons.* 104. *n.* 6. *lib.* 4 *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 46.
Damnum emergens iuxta sententiam aliorum qui sequuntur *Ruin. cons.* dicitur constare eo ipso quod creditor post moram damnum passus est,

est, nam præsumitur illud evenisse ex retardata solutione debitoris *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 48.

Nisi debitor contrarium ostendat probationibus, & coniecturis arbitrio Iudicis, ad quem effectum potest deferri iuramentum damnum passo *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 49.

Damnum emergens ante moram ab initio deductam in conventionem refunditur absque interpellatione, & mora *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 52.

Ex damno dato a quadrupedibus suapte natura mansuetis tenetur eorum dominus actione de pauperie *tom.* 2 *dec.* 32 *num.* 3 & de ratione *num.* 5. & 7.

Antiquitus puniebantur animalia ex damno ab iisdem illato, & exempla afferuntur *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 6.

Animal non habet iustam causam damnificandi aliud si illud obfaciat *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 18.

Ex damno dato ab animalibus culpa mulionis cessat actio de pauperie, & locum habet actio in factum, vel Legis Aquiliæ contra ipsum mulionem *tom.* 2 *dec.* 22 *m.* 22.

Offensus qui vult intentare actionem de pauperie non potest petere nisi damni emendationem, quæ sola venit in obligationem *tom.* 2 *dec.* 32 *num.* 11. Et Iudex debet Dominum animalis, quod pauperiem fecit solum condemnare ad damni emendatione *n.* 14.

Dominus animalis, quod pauperiem fecit non tenetur ad damni emendationem, si idem animal fuerit incitatum *tom.* 2 *dec* 32 *num.* 16.

Ex damno dato ab Auriga cum Equis, & cursu tenetur Dominus actione civili de pauperie. Auriga vero tenetur actione criminali *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 26. Declara *n.* 27.

Si damnum quis inferat cum alienis armis actio datur non contra arma sed contra delinquentem *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 27.

Damnum commissi imputatur Mandatario, vel Socio, qui debitam Gabellam non persolvit *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 104.

Verba „ a loro risico „ omne damnum tam ex casu, quam ex adversa fortuna proveniens comprehendunt *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 73.

Existentia damnorum non probatur ex eo, quod ab interessatis negata non fuerit, cum protestaverint, renunciationem, nullum eis præiudicium afferre *tom.* 8. *dec.* 31 *n.* 20

Crescit damnorum inverisimilitudo ex taciturnitate in diversis Iudicibus adhibita, in quibus opponi poterant damna *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 21.

Qui asserit se renunciasse, ut damna repetere posset, postea non repetit, huiusmodi damna vera non esse demonstrat, præsertim si neque in posterum eadem iustificentur *tom.* 8 *tom.* 31 *num.* 18. 19.

Damnum fuisse aliquem passum probatur hodie, etiam secundum opinionem Sacræ Rotæ Romanæ ex generali probatione præsumptiva, & verisimili accedente interpellatione debitoris, & declaratione animi creditoris per æquipollens *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 47.

Damna excluduntur ex damnis similibus ab antiquo illatis eidem rei, pro quibus defalcum concessum non fuit *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 16. 17.

Damni emergentia iustificari debet probatione damni vere, non ficte obventi Creditori, & moræ Debitoris *tom.* 3 *decis.* 22 *n.* 21.

Qui ripam suam munire contendit tenetur præstare cautionem damni infecti in annos decem *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 22.

Damnum emendandum est opere completo, & interim intrat tantum cautio de re in pristinum restituenda *tom.* 7 *decis* 4 *num.* 7.

Verum non est, quod Assecuratores partem tantum sequuti damni reficere teneantur *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 26.

Distinguitur tamen intra assecurationem,

nem, qua pretium, vel valor rei adsecuratæ promittitur, atque alteram, qua certa pecuniæ quantitas spondetur *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 27.
Post interpellationem, & declarationem viduæ volentis vivere cum suis dotibus, dicuntur probata requisita pro damni restauratione *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 39.
Amplia etiamsi non concurrat inopia, & etiamsi Mulier sit dives, & non solita negociari *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 40. 41. & 42.
Damna, & interesse satis dicuntur petita per protestationem iudicialiter factam *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 17.
Protestatio est animi nostri declaratio Iuris acquirendi, conservandi, vel damnum repellendi causa facta *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 18.
Condemnari debet ad refectionem damnorum qui causam damni dat *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 1.
Regula habet locum etiam in Iudice, ac in Officiali *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 2.
Rota nostra *in Pisana Damnorum* 24 *Maii* 1656 *coram Marioni* condemnavit ad refectionem damnorum Consules Maris *tom.* 4 *dec.* 45 *num* 3.
Iudex, & Officialis non tenentur ad refectionem damnorum ob negligentiam, & culpam, sed tantum ob fraudem, & baratteriam *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 4.
Hæc opinio procedit quando agitur criminaliter, secus vero civiliter quia Iudex tenetur reficere absque dolo vero, & baratteria *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 5.
Ista tanquam verior recepta est in nostris Tribunalibus *tom.* 4 *decis.* 45 *num.* 6.
Verum ad hoc ut condemnetur Iudex requiritur culpa lata, & maxima negligentia *tom.* 4 *decis.* 45 *num.* 7.
Quando Iudex confitetur culpam propriam, declarat ipsemet damnum datum *tom.* 4 *decis.* 45 *num.* 19.
Damna tam rerum communium, quam singularum socii spectantium causa societatis passa æqualiter sunt dividenda *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 44
Sentiens damnum ex negligentia commissa ab eo, qui de consuetudine quid facere debebat, relevandus est *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 28.
Damnum contingens post moram spectat ad debitorem morosum *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 46 *&* 61.
Ampliatur conclusio firmata superius quamvis damnum sequi potuisset penes creditorem *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 61 & assignatur ratio *n. seq.*
Damnificato resarciendum est damnum, etiam pro fructibus quas percepisset a re, quam fuit coactus alienare *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 16.
In contractibus, in quibus sors locum habet, propter maiorem probabilitatem, spes parvi lucri æquat periculum magni damni *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 62.
Damnum consistit in diminutione capitalium societatis *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 84.
Quotiescumque a Principe in publico fieri permittitur, intelligitur ut sine iniuria, & damno cuiusvis fiat *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 40.
Officialis non tenetur ad emendationem damni dati ab idoneo Ministro, quia fortuitos casus nemo præstare potest *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 19.
Damnum propria negligentia causatum refici debet, non autem eventu inopinato *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 20.
Damnum, quod non sequitur ex culpa ad illud preordinata, sed a remota causa non est alteri reficiendum *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 60.
Et ex negligentia refici non debet damnum cum negligentia non fuerit damni causa, sed palam operatus sit qui damnum dedit *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 61.
Damnum probatur per iuramentum il-

illius, qui damnum passus est, & hoc sancitum fuit propter difficultatem probationis, & in odium damnum dantis *tom.* 3 *dec.* 4 *n.* 5 & 6

Damnum intelligitur etiam de damno in ordine ad lucrum, cum damnum ille dicatur sentire, qui lucrum amittit *tom.* 3 *dec.* 4 *n.* 7 & 8.

Damnum dupliciter consideratur, primo pro eo, quod alicui aufertur; Secundo pro eo, quod quis impeditur ne adipiscatur *tom.* 3 *decis.* 4 *num.* 9.

Probatio damni per iuramentum procedit in omni genere violentiæ, licet aliqui dicant id procedere solum in violentia expulsiva, & ablativa *tom.* 3 *dec.* 4 *n.* 10 & 11.

Damnum contra nautam non adimplentem promissa probatur per damnum passi iuramentum *tom.* 3 *decis.* 4 *num.* 12.

Si notabile damnum ex vi divina in re locata contingat Conductori pensionis defalcatio est facienda *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 17.

Remissio Canonis facienda est pro omnibus annis conductionis, si in primo anno contingat damnum, quod afferat ruinam in sequentibus annis, & in eis damnificetur conductor *tom.* 3 *decis.* 18 *num.* 83.

Damnum notorium dicitur quando procedit ex notorietate facti permanentis non transeuntis *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 70.

Damnum si sit notorium, sine ulla protestatione emphyteuta agere potest ad remissionem canonis. Et si canon solutus fuisset ab emphyteuta teneri potest *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 71 & 72.

Damnum intollerabile dicitur quando fructus ad medietatem pensionis Locatori solvendæ non ascendant *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 51.

Damnum quando est in substantia, nulla habita ratione quantitatis damni, remissio fieri debet, & Locator abstinere debet ab exactione pensionis. Idque procedit, sive res pereat omnino, sive casus accidat in parte tantum aliqua rei locatæ, sive pro rata temporis, quo re conducta frui non potuerit. Et de ratione diversitatis *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 52 & 53.

Damnum, si est in substantia rei, tunc remissio facienda est absolute, nulla habita ratione utilitatis fructuum in parte, qua damnum non sit passa *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 60.

Declaratio in Iudicio facta Domino directo bona reassumere, cessare facit in emphyteuta obligationem remittendi pensionem *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 66.

Talis declaratio efficax esse potest remedium, quando damnum provenit ex sterilitate, non quando damnum est in substantia *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 67.

Non tenetur ad damnum peremptionis fundi qui habet tantum ius temporale super fructibus *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 72.

Si periculum tempestatis quis contrahentium in se suscepit non tenetur ad id quod vi, aut tempestate contra consuetudinem tempestatis accidit *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 53.

In quolibet actu, in quo ob negligentiam, vel omissionem damnum minoribus illatum sit, restitutionis beneficium eisdem non est denegandum *tom* 3 *decis.* 11 *num.* 27.

Etiamsi agatur de actibus gestis cum Tutorum, vel Curatorum authoritate, vel de actibus factis ab ipsismet Tutoribus *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 28.

Quamvis ad pristinum statum res redire non possit, tamen minoribus conceditur restitutio adversus damnum eisdem obventum *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 29.

Ut artifex ad damnum teneatur probari debet illius culpam fuisse immediatam causam damni *tom* 12 *decis.* 50 *num.* 11.

Quando aliquis defectus non ab imperitia, vel Artificis negligentia

oritur, sed a materiæ vitio, Artifex ipse a reficiendo damno liberatur *tom.* 12 *dec.* 50 *num.* 12.

Qui in mortis articulo constitutus pœnitentiæ sacramentum obivit, tacite hæredi suo mandasse præsumitur, ut Parti læsæ damna a se illata reficiat *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 52.

Hæc sententia refellitur a Phanuccio *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 53.

Intellige eam procedere posse, quando constat, defunctum suum factum agnovisse peccaminosum *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 54.

Non enim debet hæres constringi quasi sciat id, quod in conscientia defuncti vertebatur *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 55.

DATIO.

Quidquid datum est, semper intelligitur datum in causam verosimiliorem, & danti utiliorem *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 7

In datione *a mostra* brevis dilatio conceditur *tom.* 7 *dec* 14 *n.* 7.

In prohibitione obligationum filiorum familias comprehenditur etiam datio *a mostra* ubi prohibitio fit generica, & non tantum ad contractus restricta *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 10 *&* 12.

DATIO IN SOLUTUM.

Requisita dationis in solutum quæ sint *tom.* 12 *dec.* 33 *n* 16.

Datio in solutum transfert rei dominium in accipiente *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 44.

In contractu dationis in solutum debetur evictio *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 12.

Datio in solutum cedit periculo creditoris *tom.* 4 *dec* 17 *num.* 81.

Datio in solutum per cessionem non præsumitur facta, nisi expresse dicatur *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 86.

Datio in solutum requirit ut bona sint libera, & a quibuscumque oneribus immunia *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 5.

Datio bonorum in solutum loco pecuniæ est species emptionis, & venditionis *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 3.

Clausula *dedit, tradidit, consignavit*, dationem in solutum inducit *tom.* 9 *decis.* 39 *num.* 7.

In dubio præsumitur potius datio in solutum, quam pignus *tom.* 9 *dec.* 39 *n.* 14.

Datio in solutum in omnibus fraternizzat cum emptione, & venditione *tom.* 10 *dec.* 24 *num.* 8.

Datio in solutum extraiudicialis tamquam emptioni, & venditioni similis exigit omnia eius requisita *tom.* 12 *decis.* 33 *num* 28.

Remedium dandi bona in solutum, in quibus differat a cessione bonorum *tom.* 12 *decis.* 33 *n.* 13 *&* 15.

Datio bonorum in solutum dari nequit sine potestate, & voluntate *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 26 *&* 27.

Creditor non tenetur bona recipere loco pecuniæ si adsint fideiussores *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 17.

Gratia dandi bona in solutum non verificatis requisitis est derogatoria iuris communis *tom.* 12. *dec.* 33. *n.* 18.

Gratia dandi bona in solutum, dummodo sint libera, deficit per evictionem tam ratione conditionis, quam ratione formæ *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 1 *&* *num.* 2.

Non probata læsione ultra dimidiam in contractu dationis in solutum non agitur ad supplementum *tom.* 10 *decis.* 24 *num* 13.

Læsio ultra dimidiam plene probanda est de tempore dationis in solutum *tom.* 10 *decis* 24 *n.* 14.

Pactum regressus ad priora iura in casu evictionis bonorum datorum in solutum operatur ut creditor pecuniarum secuta evictione non teneatur nova bona recipere *tom.* 12 *decis.* 33 *num.* 9 *&* 10.

Facultas solvendi in bonis an remaneat consumpta in primo actu in quo non habuit effectum consumatum *tom.* 12 *decis* 33 *num.* 12.

Declaratio recipiendi bona solius pignoris causa excludit consensum recipiendi in solutum *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 29.

Item

Item instantia super credito quod data datione in solutum remansisset extinctum *tom.* 12 *decis.* 33 *n.* 30.
Item descriptio in creditum debitoris fructuum retractorum ex fundo assignato *tom* 12. *decis.* 33 *num.* 31.
In datione in solutum fingitur quod brevi manu qui tenetur ad pretium solvendum per actum occultæ solutionis solvat, ac recipiat pecuniam in satisfactionem rei datæ in solutum *tom.* 10 *decis.* 24 *num.* 9.
Et ex eo dicitur ex contractu dationis in solutum resultare omnes effectus, qui ex contractu venditionis resultant *tom.* 10 *decis.* 24 *n.* 10.
Extraneus quamvis non teneatur de evictione, attamen si dotem promisit in quantitate, & bona dederit in solutum de evictione tenetur *tom.* 10 *dec.* 24 *num.* 11.
Verba æque relativa ad pignus, & dationem in solutum, interpretari debent pro datione in solutum, maxime si Creditor constitutus sit procurator in rem propriam *tom.* 3 *decis.* 68 *num.* 31 *&* 33.
Ex actuum diversitate arguitur utrum res data sit in pignus, vel in solutum *tom* 3 *dec.* 68 *num.* 34.
Item ex confessione Creditoris *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 35.
Simulatio admittitur etiam in datione in solutum *tom* 4 *dec.* 19 *n.* 36.
Qui sine fraude aliquid recipit in solutum non subiicitur actioni Paulianæ *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 7.

DEBITOR.

Verba *Debitor*, *&* *Creditor* sunt correlativa *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 42.
Nomina debitorum sunt in commercio, & venduntur minori pretio *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 75.
Nomina debitorum censentur de loco in quo destinata est solutio *tom.* 12 *dec.* 23 *num.* 21.
Debitoris appellatione proprie non venit debitor sub conditione *tom.* 7 *decis.* 35 *num.* 19
Debitor proprie non dicitur, qui non nisi actione in rem, vel hypothecaria conveniri potest *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 40.
Debitor præsumitur paratus ad solvendum *tom.* 12 *dec.* 27 *num.* 9.
Ex diversis debitis argui non potest de quo agatur *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 26.
Debitor qui extraiudicialiter, & in iudicio debitum absolute fatetur, habetur pro confesso *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 1.
Et tunc solæ partes Iudicis debent esse in exequendo *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 2.
Debitor, qui prius interpellatus urbaniter non fuerit a creditore non tenetur ad litis expensas si statim confitetur debitum *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 10.
Debitor præsumitur quod extinxisset suum debitum si ipse exegisset a suis debitoribus *tom.* 12 *decis.* 28 *num.* 11.
Debitor principalis inter duos correos debendi ille putatur, qui pecuniam recepit, etsi contrarium scriptum fuerit *tom.* 11 *decis.* 23 *num.* 21.
Debitor non potest, vinculando bona, creditoribus præiudicare *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 46.
Factum debitoris nequit nocere iuribus creditoris *tom.* 11 *dec.* 36 *n* 25.
Debitoris confessio quando noceat non solum Fideiussori, sed etiam Tertiis? *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 23 24.
Nomen debitoris non dicitur exigibile si non sit facilis exactionis *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 34.
Quinam dicendus est debitor bonus? *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 37.
Debitor speciei non tenetur accedere ad Domum Creditoris, prout tenetur debitor quantitatis *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 12.
Debitor credens non teneri intra aliquod tempus certum ad solutionem, excusatur a mora *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 37.
Debitor carceratus etiam si offerat pignus idoneum a carcere non libe-

beratur *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 10.
Ubi sit a debitore aliqua solutio simpliciter facta sine electione non cedere debet in duriorem causam, quando constat de præcedenti promissione prompte solvendi *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 52.
Debitor de mandato Iudicis solvens semper liberatur *tom.* 10 *dec* 5 *num.* 23.
Causa ubi fuit discussa, debitores coguntur solvere etiam inviti *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 24.
Debitor non liberatur per solutionem factam alteri quam creditori *tom* 9 *dec.* 40 *num.* 3
In paritate rationum pro debitoris liberatione est iudicandum *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 52.
Debitor qui dilationem consecutus est a creditore, adstringi non potest dilatione pendente *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 32.
In quacumque excussione sunt inquirendæ facultates debitoris *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 39.
Debitor cambii obliqui debet tantum solvere in loco contractus, in quo pecuniam recepit, non vero in nundinis *tom.* 1 *dec.* 5 *num.* 22.
Debitor si susceptum cambiandi onus non impleverit, tenetur ad cambia loco damnorum, & interesse *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 59 *& seqq.* ubi de ratione.
Immo tenetur ad cambia, non tamquam cambia, sed tamquam damna, & interesse *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 61.
Qui debitori solvit, neglecta compensatione, præsumitur satisfactus *tom.* 6 *decis.* 41 *num.* 14.
Confessio qualificata debitoris non liberat confitentem a debito, nisi aliunde qualitas adiecta probetur *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 11.
Qui se constituit debitorem nulla opposita retentione solutus præsumitur, licet opposuerit de compensatione quando de passivo debito controversia orta sit *tom.* 6 *decis.* 41 *num.* 15 *&* 16.
Pro cessantibus ad normam Stat. Florent. habentur qui non valent creditoribus satisfacere *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 29.
Debitor non dicitur non esse solvendo, quando eius bona etiam extra Territorium existentia excussa non sunt *tom.* 11 *dec.* 15 *n* 105.
Inhibitoria præservat iura Partium in eo statu, in quo reperiuntur tempore inhibitionis, nec bona a debitore postea quæsita comprehendit *tom.* 11 *dec.* 44 *num.* 1.
Debitor oberatus in praiudicium anteriorum Creditorum voluntariam subire nequit obligationem, quæ proinde tamquam in fraudem Creditorum contracta revocari debet *tom.* 4 *dec.* 25 *num.* 32.
Gesta per Debitorem oberatum ex causa onerosa non revocantur tamquam facta in fraudem Creditorum, nisi alter quoque Contrahens fraudis conscius fuerit, ubi quod scientia debet esse certa nec sufficit sola dubietas *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 2. 3. *&* 4.
Qui debitam pecuniam recepit, antequam bona debitoris possideantur a creditoribus, quamvis sciens solvendo non esse recipiat, non tenetur restituere *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 8.
Debitor generis, puta frumenti, olei ec. si non solvat promissum genus tenetur ad pretium quanti plurimi taxabile in Foro publico. Amplia, etiamsi ex impotentia, vel alia causa citra culpam solvere promittentis non fiat *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 92 *&* 93.
Debitor generis, ob interitum alicuius speciei non liberatur *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 35.
Qui debitorem liberavit, idem est, ac si pro ea fideiussisset in iudicio *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 11
Cessio dumtaxat extinctiva reportari po-

potest favore debitoris solventis *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 20.

Debitor si non est in quasi possessione solvendi, debitum non præscribit *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 29.

Debitor non præsumitur præstationes creditori facere absque compensatione *tom.* 6 *dec.* 51 *num.* 25.

Debitor moriens meminisse præsumitur sui debiti ad suæ conscientiæ exonerationem *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 22.

Debitor census non potest cogi invitus ad eius redemptionem ac extinctionem *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 18.

Debitores census quorum unus totum fundum commodavit non tenetur nisi pro virili *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 3.

Redemptio census præsumitur simulata, quando debitor in solutione fructuum continuavit *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 50.

In casu, quo debitores in Apoca census assumpserint sibi onus denunciationis faciendæ, & Gabellæ solvendæ, & relevandi creditorem a damnis, ob non implementum loco liquidationis damnorum intrat idem interesse conventum *tom* 3 *dec.* 24 *num.* 8.

Si debitor sit de fuga suspectus, sequestrari potest apud Iudicem incompetentem, sive in persona, sive in rebus quoquo modo transeuntibus, sed ad solum effectum, ut caveat de iudicio sisti in suo Foro *tom.* 3 *dec.* 25. *n.* 18.

Debitor fugæ suspectus potest in iudicio ordinario carcerari pro iudicii assecuratione *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 4. 8.

Subingressio in actionibus personalibus excluditur per solutionem factam nomine & de pecuniis debitoris *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 25.

Pactum de subintrando in locum creditoris dimissi fieri debet cum debitore in ipsa apocha, non postea cum creditore *tom.* 3 *decis.* 31 *n.* 8. 9. & 12.

Debitor tenetur relevare Fideiussores omnibus remediis Fideiussori competentibus *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 10.

Qui pro debitore solvit de eius ordine, & consensu nudum ministerium dicitur præstare *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 2.

Solutio nomine debitoris non intelligitur facta animo istius liberandi, sed ut ius creditoris in solventem transferatur *tom.* 3 *dec.* 32 *n* 47.

Qui mandato debitoris solvit, nudum, ac simplex ministerium præstare intelligitur *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 1.

Debitor sub concursu remanet dominus bonorum, & actiones dirigere potest adversus creditores *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 41.

Antequam per calculationem appareat, quis debitor, & creditor sit, declaratio facta, quod unus sit legitimus debitor, simulata est, ac inefficax *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 21.

Debitor speciali hypothecæ subiiciens res emendas favore mutuantis nullam cœteris creditoribus infert iniuriam *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 13.

Si debitor creditori suo dedit in pignus bona sibi donata, pignus non resolvitur, si donatio annulletur prætextu insinuationis non factæ intra tempus a Statuto præscriptum, nisi ipsi creditori possit imputari, quod insinuationem omiserit *tom.* 3 *decis.* 2 *num.* 30.

Cessio translativa fieri nequit debitori, vel alteri cuius nomine solventi, sed resolvitur in quietantiam *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 6. Limita si adsit mixtura tertii *n.* 7. 8. & 20.

Non obstante individuitate personæ debitoris executio scindi potest, & partim valida, partim irrita iudicari ob crediti divisibilitatem *tom.* 12 *decis.* 51 *n.* 28.

Debitor adstringi nequit ad cautionem præstandam, nisi eiusdem conditio, ac rerum status post contractam obligationem in deterius vergat *tom.* 9 *dec.* 40 *n.* 6.

Debitor conditionalis tenetur tantum

ad satisdandum de solvendo conditione adveniente *tom.* 9 *decis.* 40 *num.* 7.

Mortuo debitore, dandus est Curator, & contra hæreditatem iacencentem excussio fieri debet *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 18.

Si Cambii creditor cambiet excessivam summam, nullum debitor habet præiudicium *tom.* 1 *decis.* 5 *num.* 23.

Debitores ut facilius pecunias acquirant, & se liberent a molestiis creditorum, solent plerumque ab aliis in mutuum pecunias recipere quacumque conditione *tom.* 1 *dec.* 40 *num.* 12.

Leges Cambiorum anni 1693. & 1717. interpellationem requirunt ad effectum inducendi in debitore scienciam sui debiti, ideo huiusmodi interpellationis suppleri potest per æquipollens *tom* 6 *dec.* 60 *n* 1 & 2 unde sciens debitum, eiusque fructum solvens habetur pro interpellato *n.* 3 & de ratione dd. legum *n.* 18.

Ob non denunciationem in Gabella intra mensem a censu creato si debitor fructus solvat isti nec in sortem imputari, nec repeti possunt *tom.* 6 *dec.* 60 *n.* 15.

Factum debitoris fideiussori non obest, maxime stante dispositione Statutorum Florentiæ *rubr.* 33 ubi cavetur quod quilibet fideiussor postquam solutionis tempus advenit, elapsis 15 diebus potest agere contra debitorem ut eum liberet *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 9

Sponte solvisse dicitur, si iussus Iudicis accesserit, qui debitas non adhibuit diligentias, ut solutionem vitaret *tom.* 9 *dec.* 40 *n.* 4.

Quod sub conditione debetur, nunquam ante eventum conditionis præstatur *tom.* 9 *dec.* 40 *n.* 5.

In iis in quibus Fiscus non reperitur specialiter privilegiatus, militat contra eum dispositio iuris communis de aliis personis loquentis *tom.* 8 *dec.* 23 *n* 17.

Verba *per tanta rata*, supponunt bona a debitore possessa excedere quantitatem debiti *tom.* 11 *dec.* 44 *num.* 2.

Debitor certæ monetæ cum facultate solvendi in alia, satisfacit solvendo iuxta valorem extrinsecum tempore solutionis nisi adsit mutatio in bonitate intrinseca *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 71.

Per iuramentum debitoris præscriptio perpetuatur usque ad annos 40 *tom.* 10 *decis.* 30 *num.* 26 29 *& seqq.*

Successores creditoris possunt habere ignorantiam debiti, quousque a creditore non probetur sufficienter debitum *ibid.*

Æquitas non permittit, quod sit in arbitrio debitoris eludere creditorem *tom.* 11 *dec.* 37 *n* 23.

Debitor electionem habet dandi æstimationem dummodo adæquet æstimationem speciei *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 117.

Debitum solutum non dicitur quando debitor aufert a creditore rem solutam *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 7.

Debitor melioramentorum potest reficere vel expensas, vel melioramenta *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 3.

Legatum liberationis, non comprehendit debita ad diversas personas, & diversa patrimonia spectantia *tom* 12 *dec* 41 *n* 38.

Per legatum liberationis acquirit debitor exceptionem ad elidendam hæredis actionem *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 37.

Licet Chyrographum reperiatur penes creditorem, attamen non prohibetur debitor probare ex circumstantiis, & præsumptionibus suam obligationem extinctam fuisse *tom* 4 *dec.* 23 *n.* 10.

Præsertim inter sanguine coniunctos *tom.* 4 *decis* 23 *num.* 11.

Gratiosa remissio facta debitori a credi-

di-

ditore est species donationis, quæ sub modo, non adimplente debitore, locus est subtractioni beneficii *tom.* 5 *dec.* 16 *n.* 10.

Pecuniam fuisse datam in pignus, non in solutum arguitur ex quo debitor ex ea disposuit *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 19.

Debitor habens iustam causam bene solvendi, liberatur, quamvis legitimo creditori non solverit *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 3.

Observantia & silentium creditoris adiuvat debitorem, qui solvit creditori putativo *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 41.

Delegatione mediante debitor delegatus liberatus remanet a creditore delegante, & iste a suo creditore *tom.* 3 *decis.* 57 *num.* 5.

Cessio reportata a Debitore solvente, ob incompatibilitatem actionis, & passionis in eodem subiecto resolvitur in meram liberationem, & quietantiam *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 22.

Cessio etiam ante solutionem reportata in simplicem quietantiam resolvitur quotiescumque cessionarius solutionem fecit nomine Debitoris, & præcise ad extinguendam obligationem *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 14.

Debitor ad evitandam moram tenetur verbaliter se paratum offerre ad solvendum quod fuerit liquidatum, vel ad liquidandum quod solvi debet *tom.* 1 *dec.* 5 *num.* 31.

Debitor nunquam dicitur in mora, quando creditor petit plus debito, nisi se obtulerit paratum recipere summam vere debitam *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 39.

Debitor nequit dici in mora pendente lite *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 67.

Et consequenter neque executionem pati *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 68.

Debitor, qui habet iustam causam litigandi, & dubitat de suis iuribus excusatur a mora, & a refectione damnorum, & interesse *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 22.

Debitor morosus tenetur ad interesse lucri cessantis Mercatori negotiari solito *tom.* 12 *decis.* 10 *n.* 32.

Debitor, qui se offert paratum ad solutionem dici nequit in mora *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 78.

Debitor nequit dici in mora, ubi creditum adhuc non est liquidum *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 58.

Hæres debitoris non constituitur in mora nisi prius doceatur de debito *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 79.

Mora non dicitur Debitoris, qui impeditus non tradit, & implere nequit, nisi cum periculo *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 10.

Nulla potest imputari mora debitori quoties creditor non implevit quod adimplere debebat *tom.* 11 *dec.* 17 *num.* 4.

Debitor societatis, & creditor unius ex sociis non potest compensationem opponere *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 50. & 57.

An ille qui duo administrat negotia unum proprium, & alterum sociale, contrahendo debita obliget negocium sociale, & firmatur quod obliget societatem ex d. cifra *e C.* vulgo *e Compagni* *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 18. 19.

Merces venales veniunt sub hypotheca omnium bonorum; quando debitor unam tantum negociationem exercet *tom.* 10 *dec* 11 *n* 38

Secus vero si tamquam Socius cum pluribus negotiatur *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 39.

Cum merces in beneficium negotii vendita est, etiam præponens obligatur ad debitum, & pretium dictæ mercis solvendum *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 21.

Debitor literarum cambii condemnandus est ad damna, & interesse quando eas non solvit die, & loco designato *tom.* 4 *decis* 15 *n.* 14.

Et hoc procedit tam in contractu stricti iuris, quam in contractu bonæ fidei *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 15. & 16.

Relatio Nuncii, quod Debitor non sit

sit solvendo sufficit ad hoc ut contra Correos, vel alios obligatos procedi possit *tom* 4 *dec.* 17 *n* 16.
Debitor non potest revocare literam iam acceptatam a suo Creditore *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 8.
Amplia in creditore debitoris, qui nequit plus iuris habere, quam habeat suus debitor *tom.* 5 *dec.* 19 *num* 9
Acceptanti literas imputandum est, si nescivit statum debitoris *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 65.
Nomen debitoris, & signanter illud expressum in literis cambii censetur acceptatum pro solvendo non pro soluto *tom.* 9 *decis.* 18 *n.* 37.
Et ante secutam solutionem scribens non liberatur *tom* 9 *dec.* 18 *n.* 38.
Declaratio Iudicis non est necessaria ubi debitor est notorie non solvendo, & proceditur summarie *t.* 4 *decis.* 17 *n.* 30.
Et ubi bona Debitoris sunt intricata *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 31.
Alimenta a creditoribus implorans eius inopiam probat, nec præsumitur non petisse credita si ea habuisset *tom* 6 *decis.* 51 *n* 14 & 15.
Consuetudo debitorem alendi eo magis est recipienda tamquam utilis creditori, cui si alimenta negentur citius bona fideicommissaria in fideicommissum transibunt contra creditorem *tom.* 8 *dec.* 23 *n.* 18.
Ista consuetudo tanto magis attendenda quoties bona exuberantia sint pro satisfaciendo integro debito *tom* 8 *dec.* 23 *num.* 19.
Non potest fieri executio super alimentis debitoris, hoc non procedit contra debitores ex causa onerosa, præsertim in bonis a Fideicommisso transversali provenientibus *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 2. 3.
De æquitate creditores peti debent deductionem alimentorum ipsius gravati debitoris ære alieno oppressi *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 12.
Debitores ex consuetudine non tenentur, nisi in quantum facere possunt, istoque casu creditor ex æquitate tenetur alere communem debitorem *tom* 8 *dec.* 23 *num* 13.
Ista consuetudo Supremi Magistratus Florentiæ probatur, quæ indistincte procedit in omnibus, & quibuscumque personis *tom.* 8 *decis.* 23 *num.* 14. & 15 etiam contra Fiscum *n.* 16.
Debitori inopi debentur alimenta non de rigore iuris, sed ex æquitate *tom.* 12 *dec.* 39 *num* 2.

DEBITUM.

Debitum præsefert obligationem, & parit actionem in personam *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 34.
Quod nostrum est vindicamus, & quod nobis debetur nostrum est *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 36.
Debitum civile non infert infamiam Familiæ *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 20.
Debitum minuit non solum facultates alicuius loci, sed etiam totum patrimonium *tom.* 1 *decis.* 32 *n.* 3.
Debita afficiunt solummodo bona præsentia, & futura, non vero præterita *tom.* 3 *dec* 23 *num.* 13.
Sub debiti appellatione ab aliquo relicti non veniunt debita ex Persona Maiorum ignorata, cum obligationes strictissime interprætentur *t.* 7 *dec.* 35 *num.* 18.
Debitum rerum receptornm *a mostra* habet mixtutam criminalitatis *tom.* 7 *dec* 14 *num.* 2.
Debitum certum, & liquidum compensari nequit cum credito incerto, & illiquido *tom.* 12 *dec.* 36 *num.* 6.
Debitum quantitatis est debitum generis, quod nullo unquam casu perire, vel diminutionem pati potest *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 1.
In debito executivo, & per confessionem Patris certo potest pendente Iudicio variari Iudex *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 21.
Lex compensationem inducit procul a partium conventione, quando

tam debitum, quam creditum est æque certum, & liquidum *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 7. & 8.

Scriptura interveniente in creatione debiti, in extinctione pariter intervenire debuisse censendum est *tom.* 6 *decis.* 51 *n.* 3.

Promissio extinctionis debiti ad certum tempus, eo diu peracto, extinctum censetur, maxime posita inopia creditoris *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 17.

Dum debitum incertum est non potest pro suspicione fugæ sequestrum reale, & multo minus personale relaxari *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 26.

De debito etiam incerto in diem, vel sub conditione potest quis carcerari *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 27.

Debiti certitudo, & incertitudo qualiter consideretur *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 28.

Quando debitum liquidum, & certum est, illico debitor potest carcerari de fuga suspectus si creditum habet executionem paratam *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 29. & 30.

Pro debito liquido, sed cuius solutio a conditione pendet, fieri carceratio de suspecto debitore potest, ut caveat de solvendo purificata conditione *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 31.

De debito certo in obligatione, incerto in iudicio, carceratio de suspecto fieri potest, ut caveat de stando iuri *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 32. & *num.* 37.

Quando debitum omnimode incertum est carceratio fieri non potest *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 33. & 41.

Ratione publici debiti ad Ecclesiam convolanti cum aliquibus substantiis, earum perquisitiones concedi solent *tom.* 6 *decis.* 51 *n.* 16.

Debitum illiquidum dicitur, quando non constat de qualitate, ac quantitate debiti *tom.* 2 *dec.* 10 *n* 17.

Verba *con il quale esso se ne deve intendere*, indicant debitum illius cuius respectu proferuntur *tom.* 2 *decis.* 18 *num.* 8.

Debitum solutum non dicitur quando Debitor aufert a Creditore rem solutam *tom* 1 *dec.* 23 *n.* 7.

Calculatio solutionis ad certum computum debiti operatur extinctionem eiusdem pro concurrenti quantitate *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 11.

Residuum præsumitur cessisse in extinctionem debiti, si prior summa pariter cessit *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 39.

Pecunia retinenda pro securitate non censetur soluta in extinctionem debiti *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 29.

Incorporationes, sequestra, & mandata non iustificant debitum, nisi ulterius de illorum exitu constet *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 14.

Error præsumitur eo ipso quod probatur promissum, seu solutum tamquam debitum, non esse debitum *tom.* 4 *dec* 27 *num.* 59.

Et quoties ostenditur rem aliter se habere, quam fuerit in obligationis Instrumento expressa *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 60.

Qui solvit alicui quod alteri debet, non liberatur a debito *tom.* 4 *dec.* 37 *num.* 2.

Scriptura privata probat pro scribente quoad quantitatem, quando debitum non negatur *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 27.

Depositum irregulare, & quantitativum in Banco Mercatoris resolvitur in mutuum, & compensatur cum debito deponentis *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 33.

Maxime si depositum sit correspectivum contractui debiti *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 34.

Solutio etiam facta a fideiussore, & a tertio quodcumque debitum extinguit, & liberat debitorem *tom.* 5 *decis* 35 *n.* 11

Fideiussoris interest iura primi debiti in secundum transferri, & ad quem effectum *tom.* 5 *decis* 35 *n.* 26.

Solutio liquidi per exceptionem debiti illiquidi suspendi non valet *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 22.

Ex

Ex scripturarum retentione scientia proprii debiti inducitur *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 49.

Non solum quod debetur remitti potest, verum etiam pars eius vel pars obligationis est donatio *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 27.

Qui nil debet, etsi det parum semper dat plus quod debet *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 20.

Debita contracta a societate debentur de communi solvere etiam post dissolutionem *tom.* 4 *decis.* 38 *n.* 46.

Debitum unius ex sociis non est debitum societatis, & versa vice *tom.* 10 *dec.* 10 *num* 49. & 56.

Debita contracta ab eo, qui duo administrat negotia, unum proprium alterum in societate, si fuerint descripta a mercatoribus creditoribus sub iisdem partitis, vel computis, in quibus apparet voluisse contrahentes contemplare administratorem negotii socialis ex cifra *e C.* dicuntur facta etiam hæc debita cum negocio sociali, non cum negocio admininistratoris *tom.* 9 *decis.* 22 *num* 20.

Antequam capitale dividatur inter socios solvenda sunt debita ex pecunia communi *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 47.

Controversum est de Iure Communi an Socius in solidum teneatur pro debitis ab Institore contractis etiam ultra ratham Capitalis positi in Societate *tom.* 3 *dec* 11 *n.* 1.

Vigore Statutorum Curiæ Mercantiæ Civitatis Florentiæ, Socii omnes nedum tenentur in solidum, sed etiam ratha Capitalis remanet erga Creditores sociales obligata, nisi Societatem in vim Accomanditæ ineant eamque registrari faciant in libris præfatæ Curiæ ad hoc specialiter deputatis *tom.* 3 *decis.* 11 *n.* 2.

Ad accollatarium spectat omne debitum a die accollationis una cum fructibus *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 8. 54.

DECIMA.

Partitæ decimarum, seu catastri probant possessionem *tom.* 5 *dec* 3 *n.* 1 *tom.* 11 *dec* 13 *n.* 4.

Æstimum, vel Decima probat bona ibi descripta, sed non probat plura non adesse *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 15.

Limita, quando Proclama, seu Statutum mandatur, quod unusquisque teneatur describere in Æstimo omnia sua bona mobilia, & immobilia, acquisita, vel acquirenda *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 16.

Onera patrimonialia alia sunt variabilia, & incerta, alia perpetua, & uniformia *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 32.

Et huius secundæ speciei est nostra Decima, pro qua remanent affecta ipsa bona *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 33.

Decima imposita fuit ad solvendum debitum per universos Cives iam contractum cum Montistis Montis Graticularum *tom.* 5 *decis.* 42 *n.* 8.

Translatio Decimæ a persona defuncti in eum, cui a Statuto datur hæreditas, probat qualitatem hæreditariam, etiamsi non iustificetur translatio eius ordine, & consensu facta *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 14.

Qualitas hæredis expressa in Libris Decimæ relative ad portionem gravati non intelligitur de portione bonorum Fideicommissi, sed de portione bonorum liberorum *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 18.

Per *Leg. anni* 1645 imposita est Decima super domibus Liburni ad rationem *scut.* 8. *pro* 100. *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 43.

Propriæ facultates minui solent ad effectum minorem Decimam solvendi *tom.* 5 *dec.* 45 *num* 44.

Decimæ quæ augentur super prædio, ex eo quod illi post venditionem aliquid novi adiectum sit, ab emptore ferendæ sunt *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 1.

Contrarium, si ante venditionem facta fuerit adiectio *t.* 2 *dec.* 49 *n.* 2.

Decimæ non augentur, si proventus quo-

quoque auctus non sit *tom.* 2 *dec.* 50 *n.* 1.

Decimæ recte imponuntur super novo ædificio, quod constructum non est in eodem parietum ambitu in quo erat antiquum *tom.* 2 *dec.* 50 *num.* 6.

Per Edictum diei 31. Jan. 1721. Domus, quæ in Caupona, & Apotheca vel in totum, vel pro parte convertuntur, debent de novo decimari *tom.* 2 *dec.* 50 *n.* 7.

Restaurationes ius non præbent pro novis decimis imponendis *tom.* 2 *dec.* 50 *n.* 9.

Limita, si id quod additur veteri ædificio, sit separabile, & distinctum, novumque fructuum genus producere queat *tom.* 2 *dec.* 50 *num.* 10.

Decimæ regulari non debent super illo minori fructu, qui perciperetur ex fundo, si non totus uni, sed separatim pluribus intelligeretur locatus *tom* 2 *dec.* 50 *n.* 12 *&* 13.

Fisci Donatarius, qui cum aliquibus rei donatæ fructibus consuetas Decimas persolvit, reliquos vero omnes sub bona fide erogavit in eos usus, qui in donationis Instrumento ei fuerunt iniuncti, non debet inspectis iustitiæ regulis condemnari ad solvendum Decimarum augmentum, quod rei donatæ impositum fuit, antequam donaretur *tom.* 2 *dec.* 51 *num.* 1.

Maxime si donatio facta sit ad titulum dotis cum onere erogandi fructus in usus certos, ac determinatos, in quibus terminis competeret Donatario evictionis actio contra Donantem *tom.* 2 *dec.* 51 *num.* 2.

His tamen non obstantibus, debentur Decimarum Officio Decimæ decursæ propter novam provisionem die 25. Septembr. 1752. *tom.* 2 *dec.* 51 *n.* 3.

Decima super bonis Ecclesiasticis imposita a Magno Ætruriæ Duce per Legem 11. Maii 1775. dicitur surrogata Decimis Ecclesiasticis, & ideo eiusdem solutio videtur spectare Domino, sive Ecclesiæ *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 7.

DECIPIENS.

Iura non succurrunt decipientibus *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 15.

DECISIONES.

Decisio an res sint hostium nec ne spectat ad capientem *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 8.

Decisiones quoties nihil firmant, vel examinant non sunt attendendæ *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 60.

Quod disceptatum, & deductum non est non potest haberi pro deciso *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 63.

Decisiones questionem non dispungentes nullatenus prosunt ad elicendam Statuti observantiam *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 64.

Contrarietas, & repugnantia in una, eademque Decisione Rotæ Romanæ omni possibili interpetratione est vitanda *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 106.

In decisionibus quod obiter dicitur, & per transennam, non attenditur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 47.

Decisiones non sunt attendendæ in iis, quæ incidenter firmant *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 42.

Decisio non attenditur in iis, quæ perfunctorie deciduntur *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 18.

Decisio emanata ex diversa ratione allegari non potest pro Decisione *tom* 8 *dec.* 16 *num.* 92.

Et super articulo diverso *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 93.

Decisio unius casus non est trahenda ad alium diversum *tom.* 2 *dec.* 34 *num.* 19.

Decisiones revocatæ attendi non possunt *tom.* 9 *dec.* 19 *n.* 8.

Decisio, quæ non examinat, vel decidit sed proponit tantum quæstionem allegari non meretur *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 70.

Au-

Auctoritates sunt ponderandæ, non numerandæ *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 93.

Decisiones non attenduntur, quando in eis negotium non fuit discussum *tom.* 11. *decis.* 6. *num.* 94.

Eadem res diverso iure censeri non potest *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 33.

Decisiones prævalent contrariis DD. ratiociniis *tom.* 7 *dec.* 33 *n.* 15,

Consuetudo iudicandi prævalet opinionibus contrariis, etiam verioribus & maxime in Tribunali, ubi causa decidenda est *tom.* 7 *dec.* 33 *num* 13 & 14.

Duo decisiones inducunt consuetudinem iudicandi *tom.* 8 *dec.* 50 *n.* 2.

Auctoritates decisionum restringuntur ad unicum punctum controversiæ *tom.* 8 *decis.* 41 *num.* 38.

Decisiones Rotæ sunt attendendæ in eo quod principaliter examinant, non in eo quod perfunctorie dicunt *tom.* 6 *dec.* 15 *num.* 32 & *tom* 7 *dec* 28 *n* 69

DECISIONES IN SPECIE.

Resolutio *in Florentina Fideicommissi de Medicis* 20. *Martii* 1616. explicatur *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 16.

Rota in *dec.* 89 *part.* 5 & *dec.* 53 *par.* 7 explicatur *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 17

Declaratur *dec.* 89 *part.* 6 & *dec.* 53 *part.* 7 & ostenditur in eorum sensu non procedere distinctionem casuum in concursu, & extra concursum *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 102

Rota Romana laudatur a Rota Florentina *tom* 2 *decis.* 20 *num* 103.

Explicatur eadem *dec.* 53 *part.* 7 in eo quod post agnatos masculos in masculis admittit masculos ex fœminis in agnatione nuptis *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 104 & 105.

Decisio Sacræ Rotæ *in Rom. Primog.* 8. *Aprilis* 1707. declaratur, & retorquetur *tom* 2 *dec.* 24 *n.* 42.

DECLARANS.

Censum imponere voluisse super suis bonis declarans, antequam reperiat emptorem d. census, nihil operatur *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 22.

Declarans nil novi facit, & oportet habuisse prius efformatum quod voluit declarare *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 26.

Declarans non potest aliis præiudicare, nec ius quæsitum tollere *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 58.

Declaranti, uti interessato non creditur, cum habeat sinistram præsumptionem *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 59 & 60.

Declaranti etiam dignitatem principalem habenti, in præiudicium tertii non est adhibenda fides *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 64.

Non valet dicere mea pecunia est dotalis, vel pupillaris, ut talis iudicetur, nisi modus præcesserit qui eam talem fecerit *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 65.

DECLARATIO.

Declarare aliquid, non est dicere aliquid novi, sed clarificare dictum, aut factum dubium *tom.* 1 *dec.* 17 *n.* 7.

Quæ, causa maioris declarationis disponuntur, superflua non dicuntur *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 40.

Declaratio efficacior est facto ipso quam verbis *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 38.

Declaratio animi, quæ facto demonstratur certior est illius quæ verbis inducitur *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 40.

Declaratio ad ea tantum referri debet, quæ correctionem non important *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 51.

Declaratio ad sui favorem facta nihil probat *tom.* 4 *dec.* 37 *n.* 14.

Præsertim si declarans non fuerit iudicialiter recognitus, ac rogatus *tom.* 4 *dec.* 37 *n.* 15.

Declaratio non fit nisi ab eo, qui certus est, & ei standum dum agitur de substinendo actu *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 136.

Declarationi iuratæ omnino deferendum etiam in re dubia *tom.* 7 *dec.* 22 *n* 15.

Cadit super verbi ambiguitate *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 52.

De-

Declaratio actoris contra ipsum vim habet confessionis *tom. 9 decis.* 18 *num.* 12.
Expressa voluntatis declaratio elidit tacitam contrariam præsumptionem *tom.* 4 *dec.* 16 *n.*. 44.
Patris, & viri declaratio non officit iuribus mulieris *tom.* 12 *decis.* 11 *num.* 9.
Quod tamen declaratur *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 10.
Declaratio est semper necessaria ad incurrendam pœnam, ubi factum potest excusari *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 75.
Declaratio facta lite pendente non suffragatur *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 36.
Declaratio, & depositio, pro deponente a deponente facta non probat *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 42.
Declaratio in præiudicium tertii non retrotrahitur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 89.
Declaratio retrotrahitur ad diem contractus, & inest actui declarato *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 27.
Declaratio, quæ alterat subiectum non admittitur *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 29.
Declaratio, quæ tacite inest non dat novam formam *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 39.
Declarationes serotinæ efficaciam non tollunt verbis obligatoriis antea prolatis *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 42.
Declaratio licet retractata, si tamen suffulta sit depositione unius Testis iurati integræ fidei sufficit pro concludenter probanda Testatoris voluntate *tom.* 4 *dec.* 34 *num.* 33.
Successiva declaratio probat simulationem quietantiæ, non secus ac in ipso actu facta fuisset *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 18 32 87 *&* 88.
Declarationi in tertii præiudicium eius, qui fecit actum, neque standum est in eis, quæ ab animo pendent *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 144.
Declaratio a decocto facta sine ulla spe lucri, & cum bona fide attenduntur, cum precipue contra se nemo tam stultus aliquid scribi in publico instrumento patiatur *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 40.
Declarationes tempore non suspecto emissæ optime inserviunt ad explicandam naturam obligationis *tom.* 12 *decis.* 36 *num.* 15.
Declarationes emanatæ respectu unius Statuti, & Artis, regulam dare nequeunt pro aliis *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 24.
Verisimili declarationi statur, etiamsi illi alias non staretur præsertim si emanata sit in mulieris commodum *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 50.
Si contrahentes declaraverint precium persolvendum creditoribus in lista descriptis, non potest declaratio præiudicare creditoribus anterioribus *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 71.
Declaratio, quod domus sit dotalis, facta a marito, licet Uxori dicat quod sit suus fundus, tamquam suspecta non suffragatur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 104.
Non solum verbis, sed etiam factis, & non tam factis, quam ex non factis confiteri, & proprium animum declarare quis potest *tom* 7 *dec.* 5 *n.* 43.
Declaratio emissa in discrimine vitæ præsumitur vera cum nemo eo casu censeatur mentiri, & esse immemor salutis eternæ *tom.* 6 *decis.* 26 *num.* 35.
Declaratio Iudicis non est necessaria ubi debitor est notorie non solvendo, & proceditur summarie *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 30.
Et ubi bona debitoris sunt intricata *tom* 4 *dec.* 17 *num.* 31.
Doctorum opinio quod necessaria sit declaratio Iudicis super excussione procedit ubi requiritur formalis, & rigorosa excussio, non autem ubi cedens promiserat manutenere censum exigibilem *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 40 *&* 41.
Declaratio facta super constitutione dotis adsignatæ quoad veram illius quantitatem non importat recessum

a præcedenti promissione, sed tendit ad patefaciendam veritatem usque ab initio, non obstante quod non appareat de consensu dotatæ *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 37.

Et pater non præsumitur quod voluerit declarare dotem constitutam in minori quantitate in filiæ præiudicium *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 38.

Ineptum videtur quod pro defraudanda gabella dotans declaraverit in privato tantum Chirographo minorem dotis constitutæ quantitatem *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 39

Declaratio facta in Apocha Cambii, de succedendo in iure creditoris dimissi æquiparatur pacto, & eumdem operatur effectum *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 44.

Et hæc declaratio, licet deficeret præsumeretur *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 45.

Declaratio per modum rationis dispositionis a Testatore facta veluti causa finalis dispositionem animat, & informat *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 13.

Declaratio a Testatore facta, quod executor de suis bonis adimpleat onera efficit ut quidquid relictum etiam per verba dispositiva in eum directa non eius intuitu, sed onerum contemplatione relictum dicatur *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 14.

In conflictu duarum declarationum, quarum una alterius fidem elidat, recurrendum est ad coniecturas, ut dignoscatur quæ sit verosimilior, atque menti Testatoris magis consentanea *tom.* 4 *dec* 34 *num.* 32.

Etiam nullis concurrentibus adminiculis *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 34.

Ad eamque elidendam plena, & concludens probatio requiritur *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 35.

Ubi adest ipsiusmet Testatoris declaratio verbi ambigui, cessare debet quælibet Legis interpretatio circa eiusdem verbi intelligentiam *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 15.

Declaratio verbi ambigui sumi potest etiam a subsequentibus *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 16.

Declaratio voluntatis Testatoris tamquam destituta iuramento, ac verisimili eiusdem menti non consentanea attendi non potest *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 21 & 22.

Declaratio primi hæredis quid valeat *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 46.

Declaratio hæredis, & executorum standum est super interpretatione dubiæ voluntatis Testatoris *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 38 & 39.

Declaratio facta ad effectum effugiendi solutionem collectarum, non præiudicat quoad alios iuris effectus *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 11.

Declaratio eius, quod de iure tacite inerat potius iudicanda est superflua, quam contra Testatoris voluntatem interpretanda *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 112.

Creditor qui declaravit velle consequi sua credita super aliquibus bonis, nequit satisfactionem petere super aliis *tom.* 11 *decis.* 44 *n.* 4.

Donator post emissam donationem nullum valet Donatario præiudicium inferre per viam declarationis *tom.* 6 *decis.* 30 *num* 7.

Declarationes posteriores donantis non attenduntur, præsertim quando substantiam actus destruunt *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 27.

Declaratio donationis fieri potest quandocumque, & retrotrahitur ad tempus donationis, nec potest dici alteri ius quæsitum ante declarationem, nisi declaratio caderet super re clara, contra verba espressa donationis licet declaratio emanaverit post sententiam *tom.* 7 *dec.* 22 *num.* 16. 17.

Declaratio dicitur, quæ nullum ius quæsitum tollit donatario *tom.* 5 *decis.* 31 *n.* 46.

Non dicitur quando vocationi proximioris additur clausula in infinitum *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 48.

Si addantur novæ personæ non dicicitur declaratio *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 53.

Contrariæ auctoritates declarantur *tom.*

5.

5 dec. 31 n. 54.
Substitutio maioris natu non extenditur ultra primum, non obstante contraria declaratione tom. 5 decis. 31 n. 55.

DECOCTIO.

Eo ipso quo quis decoxit, administratio eidem interdicitur tom. 4 dec. 41 num. 12.
Post decoctionem nulla est iurium cessio tom. 4 dec. 41 n. 11.
Sententia decoctionis uti personalis decoctos ubique afficit tom. 6 dec. 10 num. 15.
Decoctis mercaturæ exercitium prohibitum est tom 6 dec 10 n. 14.
Decoctio alicuius quomodo excludatur remissive tom. 7 dec. 18 n. 52.
Aliud est quod quis sit decoctus, aliud vero quod quis ad inopiam vergat, & adducitur ratio tom. 4 decis. 5 num. 21.
Debitor per cessionem bonorum, vel concursum formatum, dicitur decoctus tom. 7 dec. 32 n 14.
Decoctio consistit in creditorum fidem fallendo tom. 5 dec. 47 n. 16.
Ex confessione creditoris iustificatur dies decoctionis debitoris tom. 3 dec. 68 num. 49.
Stante notoria decoctione debitoris nulla requiritur excussio tom. 4 dec. 17 num. 7. & tom. 7 dec. 32 num. 15.
Decoctio arguitur ex publica fama tom. 4 dec. 41 num. 13.
Decoctiones non sequuntur inopinatæ tom. 4 dec. 38 n. 12.
Decoctio non inducitur ex deficientia promptæ pecuniæ tom. 8 dec. 32 n. 26.
Scientia decoctionis ex coniecturis, & præsumptionibus deducitur tom. 4 dec. 41 n. 18.
Nempe ex amicitia, & familiaritate cessionarii cum cedente tom. 4 dec. 41 n. 19.
Ex cessione facta paulo ante decoctionem tom. 4 dec. 41 n. 20.
Ex recusata literarum cambii acceptatione tom. 4 dec. 41 num. 21.
Ex repetitis requisitionibus pro obtinenda sua reintegratione tom. 4 dec. 41 n. 22.
Ex ultronea insinuaione decoctori facta, ut Assecuratoribus cederet merces assecuratas tom. 4 dec. 41 n. 23.
Ex decoctione, & fuga dolus consequitur tom. 6 decis. 10 num. 3.
Testes de decoctione deponentes sufficit audivisse a dignis personis tom. 5 decis. 47 num. 67.
Latens decoctio effectum producit quod patens tom. 8 dec. 32 n. 4.
Sed probari debet concludenter, & quæ requirantur circumstantiæ tom. 8 dec. 32. n. 5.
Ad decoctionem latentem inducendam temporis proximitas non sufficit tom. 8 dec. 32 n. 6.
Statutum Mercantiæ non determinat tempus latentis decoctionis, & ratio tom. 8 dec. 32 n. 7.
Terminum decoctionis si a Statutis fuit præfixum, fuerunt etiam ab iisdem Statutis declarati nulli omnes actus intra dictum terminum tom 8 dec. 32 num. 10.
Statutum Mercantiæ determinat, quod a Syndacis iuxta casuum contingentiam tempus latentis decoctionis præfigatur tom. 8 dec. 32 num 11.
Statuentes declarando nullos aliquos actus a Mercatoribus proximis decoctioni gestos voluerunt ovviare fraudibus tom. 8 dec. 32 n. 12
Statutum declarans nullos aliquos actus uti in fraudem creditorum factos trahi non potest ad decoctionem debitoris tom. 8 decis 32 num. 14.
Solutiones factæ ante certum tempus decoctionem præcedens nullæ redduntur a Statuto Curiæ Mercatorum rubr. 10 tom. 4 dec. 41 n. 16.
Creditor longiori via indemnitatem petens videtur hoc facere ad occultandam debitoris decoctionem tom. 4 dec. 41 num. 25.
Creditor post decoctionem debitoris non potest exigere suum creditum

sed debet cum aliis concurrere, nec debet cœteris creditoribus præripere *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 10.
In bonis decoctorum æqualis debet esse omnium creditorum conditio *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 5.
In Decreto Magistratus, quo declaratur decoctio alicuius cum termino dierum 15. ad contradicendum terminus habetur pro suspensivo, non pro resolutivo, cum non adest citatio debitoris *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 91.
Conditionis deterioratio, & decoctio excluditur ex eo, quod debitor inveniat fideiussores solventes, & offerentes hypothecas *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 41.
Ex decoctione dicitur revocatum mandatum ad exigendum literas cambii *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 10.
Limita quando quis est Procurator in rem propriam; tunc enim non potest mandatum revocari etiam re integra *tom* 4 *dec.* 15 *num* 11. 12.
Actus dicitur in fraudem creditorum cum principaliter ad ipsos defraudandos dirigitur *tom.* 8 *decis.* 32 *num* 15.
In actibus lucrativis a debitore factis sufficit præiudicium creditorum, etsi fraus animi non interveniat *tom* 8 *dec.* 32 *n.* 16.
Cur a Statuto Mercantiæ nulli declarentur aliqui actus intra decem dies ante decoctionem *tom.* 8 *dec.* 32 *num.* 19
Nullitatem actus allegans probare debet factum fuisse intra terminum a Statuto præfixum *tom.* 8 *decis.* 32 *num.* 20.
Ex libris rationis plenissime probatur decoctio *tom* 3 *dec.* 69 *n.* 3.
Translatio partitarum facta a debitore proximo decoctioni in faciem creditoris an dicatur facta in fraudem cœterorum creditorum pendet a coniecturis *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 52.
Decoctioni proximus nullum actum gerere potest qui uni prosit, & alteri noceat ex creditoribus suis tam ex *iur. comm.* *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 69.
Quam ex *Statut. Cur. Mercant. lib.* 3 *rubr.* 3 *tom* 5 *dec.* 19 *n.* 70.
Limita ubi ex illo actu debitor utile potius, quam damnum Creditoribus inferret *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 71.
Vel quando actus proveniret ex causa necessaria, & nullam patrimonii diminutionem importaret *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 72.
Libri qui decoctionis occasione non sunt depositi, & a creditoribus non exquisiti non præsumuntur negocii *tom.* 5 *decis.* 46 *n.* 19.
Per decoctionem mandantis eius mandatum, sicut per mortem, censetur revocatum *tom.* 3 *dec.* 54 *n.* 3.
Obligationes debitorum cessantium factæ ante decoctionem certo determinato tempore a Statuto præfixo nullæ reputandæ sunt *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 11.
In vim Statuti Mercantiæ pignoris datio, ad hoc, ut valeat, fieri debet per duos dies ante decoctionem *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 48.
Alienatio vero rerum mobilium subsistit, dummodo facta sit intra decem dies ante decoctionem *tom.* 3 *decis.* 68 *num.* 3.
Decoctionis suspicio, vel collusio intervenire debet de tempore, quo literæ fuerunt exaratæ, aliter acceptans literas obligatur *t.* 8 *dec.* 32 *num.* 22.
Statutum Mercantiæ nullos declarans aliquos actus intra decem dies ante decoctionem, comprehendit Literas Cambii a die, quo fuerunt exaratæ *tom.* 8 *dec.* 32 *num.* 23.
Decoctio sequuta post acceptationem non aufert validitatem solutioni cambialis *tom.* 8 *dec* 28 *num.* 1.
Decoctio Scribentis Literas Cambii cedit damno Mandatarii acceptantis, non adiecti, qui tamquam simplex Procurator habetur *tom.* 8 *dec.* 32 *num.* 1.

Se-

Sequuta decoctione post literarum acceptationem periculum, & damnum sentit acceptans *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 2.

Post decoctionem cessat consensus acceptantis, & scribentis mandatum *tom.* 8 *dec.* 32 *num.* 3.

In vim Statuti Mercantiæ validum est pignus a creditore reportatum intra duos dies ante decoctionem, nisi probetur id factum esse in fraudem aliorum Creditorum *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 4.

Quæ fraus deducitur, ex eo, quod in recipiente pignus, intervenerit scientia decoctionis *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 5.

Et hæc scientia præsumitur ex longa familiaritate, & amicitia cum decoctore *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 6.

Et ex brevi tempore, quod intercessit inter dationem pignoris & decoctionem *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 7.

Item ex solutione facta creditori antequam dies advenerit *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 8.

Item ex notitia protestationis Literarum Cambii, aliisque actis intra breve tempus ante decoctionem expletis *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 9 *&* 10.

Non præsumitur, quod quis pecunias mutuate voluerit Rationi, quam sciebat iam esse decoctam *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 15.

Hæc tamen præsumptio exclusa remanet, si Mutuanti intererat eiusdem decoctionem impedire *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 16.

Ex temporis brevitate inter contractum, & decoctionem non potest regula adsignari ad præsumendum dolum, cum id pendeat a qualitate antecedentium, & consequentium *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 48.

Quamvis ex decoctione scribentis literas acquiratur acceptantibus facultas revocandi acceptationem, secus tamen est quo ad Girantes ex subsequuta decoctione eius, cui habuerunt fidem de pretio literæ giratæ *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 49 51 53 *&* 58.

Giratarius non dici debet doli particeps ex eo quia de tempore quo fuit girata litera ab eo qui fidem de pretio habuit instanti iam decoctioni proximo fuisset illius creditor *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 50 61 *& seq.*

Superveniente decoctione litigantis, causa alibi introducta ad Syndicos transfertur *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 15.

Limita si causa fuerit alibi cœpta Syndicismet petentibus *tom.* 4 *dec.* 4 *n.* 16.

Iudicium namque super decoctione dicitur præiudiciale Iudicio consignationis dotium *tom* 4 *decis.* 5 *num.* 5.

Causa desuper decoctione dicitur causa status, ac propterea cuilibet alteri causæ præiudicialis est *tom.* 4 *dec.* 5 *num.* 6 *&* 7.

Iudicium super decoctione præiudiciale est ratione contingentiæ causæ *tom* 4 *dec.* 5 *num.* 9.

Et proponi potest etiam post inchoatum Iudicium super consignatione dotium *tom.* 4 *dec.* 5 *num.* 11.

Ratione universitatis Iudicium super decoctione tacere facit alterum super dotium consignatione *tom.* 4 *dec.* 5 *num* 12.

Idemque procedit ratione maioritatis *tom* 4 *decis.* 5 *num.* 13.

Quamvis ambo iudicia decoctionis scilicet, & consignationis dotium essent universalia, & præiudicialia, nihilominus Iudicium decoctionis etiam postea motum silere facit Iudicium consignationis *tom.* 4 *dec.* 5 *num* 14 extende ut *n.* 15.

Paupertas puellarum, quarum pater post mortem decoxerat, est certa *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 17.

DECOCTUS.

Decoctor dicitur qui habet plus debiti, quam crediti *tom* 4 *dec.* 41 *n.* 14 *&* 17.

Decoctus civiliter mortuus existimatur *tom.* 8 *dec.* 32 *n.* 8.

Et omnes actus post decoctionem vi-

tio nullitatis laborant *tom.* 8 *dec.* 32 *num.* 9.

Decoctus an dicatur qui est iam liberatus a sindacatu remissive *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 54.

Bonæ fidei congruit, ut res decocti æque partiantur *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 6.

Vi Statuti Communis Florentiæ potest deveniri ad deputationem super incorporatione universali quorumcumque effectuum palam decoctorum *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 1.

Idem obtinetur ex Statuto Mercantiæ *tom.* 3 *decis.* 27 *num.* 2.

In decoctis standum est regulæ, ut solutio cedere debeat in causam duriorem *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 47.

Mala præsumptio militat contra decoctos *tom* 10 *decis.* 12 *num.* 6.

In materia fallitorum non est melior conditio occupantis *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 19.

Leges de decoctis disponentes casus adversæ fortunæ non damnant *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 46.

Decoctus non potest disponere, ideoque nec cedere, neque confessionem facere in præiudicium creditorum *tom.* 9 *dec* 24 *n.* 30.

Decoctorum mox est prius solvere amicis, & coniunctis *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 15.

Confessio decocti quando valeat *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 55.

Decoctus, vel proximus decoctioni nequit in fraudem creditorum res suas pignori dare, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 1 *&* 2.

Quando decoctus manifestare, vel confiteri possit voluntarie, non ad hoc ut præiudicium faciat creditoribus, sed ut veritas elucescat, & quod eiusdem dictis, præsertim adminiculatis fides sit adhibende *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 31.

Declarationes a decocto factæ sine ulla spe lucri, & cum bona fide attenduntur, cum præcipue contra se nemo tam stultus aliquid scribi in publico instrumento patiatur *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 40.

Verba *de bonis dictorum cessantium*, intelligenda sunt tantum de bonis, quæ erant decocti tempore decoctionis *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 2 *&* 22.

Tertius possessor bonorum decocti, nequit a creditoribus molestari, nisi prius facta declaratione per Sindicos, quod bona fuerint decocti *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 14.

Statutum Florentinum sub *rub.* 11 *libr.* 3 permittitur per creditores revocari alienationes factas a debitore infra tres menses præcedentes decoctioni, ob præsumptam fraudem ex temporis propinquitate resultantem *tom.* 12 *dec* 3 *n.* 18.

Census probatur inexigibilis ex eo quod principalis debitor declaratus fuerit decoctus ante cessionem eiusdem census *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 6.

Cessionarius non potest dici negligens in petendo, quotiescumque debitor cessus iam erat decoctus ante cessionem *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 88 *&* 91.

Salvusconductus non prodest dolose decoctis, sed verificatur in vitio futuro usque adhuc durat mercatura *tom.* 6 *decis.* 10 *num.* 18.

Cessionarius nec vult, nec debet velle cessionem nisi iurium, quæ apud creditores remanent, ut decocti pinguiores facti reliquatum, solvant deducto ne egeat *tom.* 6 *dec.* 14 *num.* 16.

Non præsumitur quod nuper decoctus aperire possit novum negotium in proprium *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 15.

DECREPITUS.

In decrepito non præsumitur imbecillitas, sed potius maior prudentia, & calliditas propter longam rerum experientiam *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 29.

Re-

Restitutio in integrum viro decrepito conceditur *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 43.
Maxime si viribus ingenii sit destitutus, itaut puero, vel minori æquiparetur *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 44.

DECRETUM.

Iudicis decretum præsumitur iustum *tom.* 3 *decis.* 30 *num.* 3 *&* *tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 8.
Testium depositiones, & fides non probant iniustitiam decreti *tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 9.
Præcipue si pro decreto stet omnis verisimilitudo *tom.* 12 *dec.* 9 *n.* 10.
Pro decreto Iudicis facilius præsumitur quando alia præsumptio concurrit *tom.* 8 *dec* 14 *num.* 9.
Decretum est de sui natura individuum *tom* 10 *dec* 14 *n.* 42.
Decretum irritans afficit etiam ignorantes *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 49.
Decretum nullum non est decretum *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 43.
Decretum interpositum ad unum effectum non potest extendi ad alium *tom.* 5 *dec.* 37 *num.* 7.
Decretum interponi debet super certo, & individuo actu specialiter, & limitative *tom.* 5 *dec.* 37 *n.* 8.
Quod dicitur decretum substineri debere saltem pro credito vero, intelligi debet, quando decretum concessum esset pro pluribus creditis diversis; & a diversa causa, & obligatione manantibus. Tunc enim substineri posset pro illo credito vero *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 38 *&* 39.
Decretum Iudicis in incertitudine utilitatis fundatum redarguendum est *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 27.
Decretum Iudicis nil operatur in simplici donatione *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 11.
Iuramentum non convalidat simplicem donationem factam a minore *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 12.
Multoque minus decretum Iudicis *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 13.
Decretum Iudicis interpositum in contractibus minorum, vel mulierum ex causa partim falsa, corruit in totum ratione individuitatis *tom.* 10 *decis.* 14 *num.* 55.
Decretum quod non iustificatur ex actis est iniustum *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 13.
Decretum quod non potest iustificari ex actis est notorie iniustum, & nullum *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 45.
Decretum Iudicis interpositum perfunctorie, sine causæ cognitione, & cum falso supposito nullius est roboris *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 24 *&* *dec.* 37 *num.* 1.
Iudex, qui Decretum tulit in vim causæ falsæ, præsumitur suam interposuisse auctoritatem absque debita cognitione *tom.* 11 *decis.* 37 *n.* 6 & *dec.* 15 *n.* 25.
Propter expressionem causæ falsæ, cessat quævis præsumptio favore Iudicis, & Decreti ab eo lati *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 7.
Deficiente causa in Iudicis Decreto expressa, etiam Decretum deficit, quamvis ex alia causa non expressa illud ferri potuisset *tom.* 11 *dec.* 37 *num* 8.
Corruente Decreto, corruit, & Contractus Mulieris *tom.* 11 *decis.* 37 *num.* 9.
Enormissima læsio actum rescindit etiam Decreto Iudicis munitum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 26.
Per Decretum Iudicis dicitur quis contraxisse palam, & bona fide *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 84.
Et removetur suspicio doli, & fraudis *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 85.
Decretum Iudicis in contractu venditionis tollit exceptionem doli, & metus *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 86.
Decretum Iudicis censetur interpositum habita cognitione causæ *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 87.
Et satis est ad tollendam doli, vel metus exceptione producere emptionem factam esse cum Iudicis

Decreto *tom.* 11. *decis.* 15 *n.* 88.
Quando Decretum Iudicis interpositum est pro solemnitate extrinseca non præsumitur in contractu intervenisse solemnitates, nisi hoc sit in Decreto expressum *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 91.
Decretum tamquam individuum non potest pro parte valere, & pro parte non *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 3.
Nec huiusmodi defectus convalescere potest ex præsumptione, quæ viget pro Decreto, & Iudice, præsertim attestante adhibuisse legitimam cognitionem *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 4.
Probatio contra Decretum ex ipsomet Instrumento Decreti desumpta præfertur præsumptioni generali militanti pro Decreto *tom.* 3 *dec.* 29. *num.* 5.
Quando causa in Decreto expressa inverisimilis est, & falsa, obligatio Mulieris, & Decretum est ipso iure nullum *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 11.
Falsitas etiam in minimo vitiat Decretum propter suam individuitatem *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 12. & 13.
Quoties Decretum interpositum est ex pluribus caussis, sufficit unam veram esse, licet aliæ non iustificentur *tom.* 3 *decis.* 29 *num.* 14.
Supposita veritate causæ principalis, pro aliis non iustificatis potest supplere præsumptio *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 15.
Contrarium quando ex pluribus caussis altera detegitur falsa *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 16.
Non sufficit, quod causa principalis sit vera, quando altera ex causis est falsa, nisi causa principalis sit talis, quod ex ea sola Decretum esset interponendum *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 20.
Decretum interpositum pro maiori summa, & ex falsa causa, illicitum est, ac consequenter irritum *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 21.
Et convalescere nequit ob mulieris iuramentum *tom* 3 *decis.* 29 *n.* 22.
Amplia etiamsi causa esset insufficiens ac inepta *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 23.
Ad removendam præsumptionem, quæ stat pro Iudicis Decreto, nil est potentius, quam qualitas decreti obretitia *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 15.
Ubicumque desideratur Iudicis Decretum, etiam sine causæ mentione, semper intelligitur illius interventum, & cognitionem requiri, alias inutile, & ridiculum foret idem decretum *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 37.
Reformatio anni 1568. literaliter iubet causæ cognitionem *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 38.
Causa legitima cum Decreto Iudicis cupulative requiruntur in contractibus mulierum *tom.* 6. *decis.* 33. *num.* 39.
Decretum per Iudicem non cognita causa interpositum super contractibus mulierum non substinetur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 39.
Pro Decreto Iudicis præsumitur ubi fuit latum prævio iuramento consanguineorum asserentium rem esse utilem mulieri *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 40.
Item pro Iudicis decreto, eatenus in re gravi præsumitur, quatenus adest specifica causæ, & solemnitatum expressio *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 42.
Præsumptio pro validitate decreti limitatur primo, quando in Instrumento non exprimitur Iudicem causa cognita, & iuris solemnitatibus servatis, decretum interposuisse *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 44.
Decreti interpositionem non probat simplex eius enunciativa causa expressione destituta *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 45.
Ex sola interpositione decreti cœteræ solemnitates in Instrumento non enunciatæ minime præsumuntur adhibitæ *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 46.
Præsumptio pro decreto limitatur secundo, quando non emanaverit a Magistratu, vel Iudice maiori, sed a simplici Cancellario *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 47.

Li-

Limitatur tertio, hæc præsumptio stante expressione causæ generalis, & ineptæ, puta ex iustis causis animum suum moventibus, vel quia sic sibi placet *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 48.
Licet Statutum causæ mentionem non exposcat *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 49.
Ex adiectione causæ generalis, & ineptæ probatur Iudicem nil ultra perquisivisse, seu clausis oculis Decretum interposuisse *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 50.
Causa Iudici expressa solum attendi debet, eaque cessante ob ineptitudinem cessat consensus, qui trahi non potest ad aliam non expressam *tom.* 6 *decis.* 33 *n.* 51.
Si sat foret causa vaga, & incerta, non daretur casus, quod obligatio mulieris esset sine causa, & nunquam posset redargui de ineptitudine, & insufficientia *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 52.
Limitatur quarto præsumptio decreti ubi ex facie, ac lectura Instrumenti iustæ causæ cognitio, & interventus excluditur *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 53.
Repositio ab aliquo decreto est revocatio præcedentis sententiæ *tom.* 6 *decis.* 53 *n.* 34. & 35. ideoque peti debet intra decem dies, alias transit in iudicatum, vel repositioni renunciatum censetur, imo respectu Iudicis transit in iudicatum, præsertim quando est executioni demandata *n.* 36 maxime quando decretum vim habet definitivæ *n.* 37. & unde definitiva sententia desumatur *n.* 38.

DEFENSIO.

Defensio in primo Iudicio non deducta, & in secundo tarde nimis promota, suam demonstrat insubsistentiam *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 23.

DEFICIENTIA.

Ex deficientia certa alicuius rei excluditur possibilitas reddendi rationem status hæreditarii *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 49.
Deficientia bonorum liberorum probari debet ad hoc, ut Dos ex Bonis Fideicommisso subiectis extrahi possit *tom.* 3 *decis.* 70 *n.* 5.
Quando Dos iam extracta est ex Fidecommisso, spectat ad Fideicommissarium prætendentem adesse Bona libera, onus id probandi, quando vero Dos fuit solum promissa, onus probandi deficientiam Bonorum liberorum spectat ad eum, qui pro solutione Dotis agit *tom.* 3 *dec.* 70 *num.* 6.
Deficientia bonorum viri ad elidendam obligationem Mulieris pro eo factam coarctatur ad tempus contractæ obligationis, & non sufficit superveniens ex post *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 41.
Modi deficientiam allegare nequit, qui poterat ad libitum implementum illius obtinere *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 24.

DEFUNCTUS.

Syndacatus dari potest hæreditati defuncti Mercatoris ex dispositione Statuti Curiæ Mercatorum *lib.* 3. *Rubr.* 2. *in princ.* *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 15.
Defunctus adhuc vivit in eius bonis, & in eis repræsentatur *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 40.

DELEGATIO.

Delegatione mediante Debitor delegatus liberatus remanet a Creditore delegante, & iste a suo Creditore *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 5.
Delegatio obtenta non expresso in præcibus, quod Petitor sententiam approbaverat, nulla, & subreptitia est *tom.* 3 *dec.* 12 *n.* 3.

DELEGATUS.

A Sententia delegati ad delegantem datur appellatio. Limita, si Princeps delegasset cum clausula, appellatione remota *tom.* 1 *dec.* 11 *num* 8. & 9.
In Regno Neapolitano a Sententia Delegati a Principe non datur appellatio, sed solum reclamatio *tom.* 1 *dec.* 11 *n.* 10. & 11.

A Sen-

A Sententia Delegati a Principe potest appellari ad ipsum Principem *tom.* 1 *decis.* 11 *n.* 13.

DELIBERATIO.

Quando deliberatio facta fuit favore Tertii non Creditoris, non datur Creditori posteriori Ius offerendi *tom.* 3 *dec.* 61 *num.* 26.

Ad deliberandum tempus conceditur, sed cadere non potest super facto de quo quis instrui nequit *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 24. 25.

DELICTUM.

Presumptio Legis est contra fraudem & delictum *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 8.

Delictum commissum ab electo non imputatur eligenti, qui in electione diligenter se gessit, & eum qui idoneus reputabatur præfecit *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 8.

Necesse tamen est probare integritatem, & probitatem electi in præciso exercitio ad quod fuit electus *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 9.

Intellige si delictum respiciat peritiam in officio quod exercebat *tom.* 12 *dec* 24 *num.* 10.

Secus vero si processerit ex prava mente electi *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 11.

DELINQUENS.

Iurisdictio contra delinquentem potest exerceri tam ratione originis, quam loci, in quo fuit commissum delictum *tom.* 11 *decis.* 10 *n.* 71.

DEMENS DEMENTIA.

Unusquisque mentis suæ compos præsumitur, nisi ad evidentiam contrarium probetur *tom.* 9 12 *n.* 1.

Dementia ex signis, & actibus extrinsecis iustificari debet verbis, & factis *tom.* 9 *decis.* 12 *num.* 2.

Testes signa ex quibus dementiam arguunt describere debent *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 3.

Et adducere rationem per quam tales actus homini sanæ mentis non conveniant *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 4.

In conflictu magis creditur testibus etiam numero minoribus, qui de sana mente, quam iis qui de furore deponunt, & quare *tom.* 9. *dec.* 12 *num.* 5.

Iudex arbitrari debet an furioso, vel mentecapto conveniant signa de quibus testes deponunt *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 6.

Sicut impubes ita furiosus testari non valet, & quare *tom.* 9 *dec.* 12. *num.* 8.

Mentis defectus probari debet præcise de tempore actus *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 9.

An probata dementia ante actum præsumatur continuata usque ad actum & viceversa, vel probato furore cum lucidis intervallis testamentum præsumatur conditum tempore furoris, vel potius sanæ mentis *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 10.

In apopleticis dementia olim causata præsumitur quoque in futurum, & asserenti contrarium incumbit onus probationis *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 112.

Testes de dementia deponentes cum non individuent præcisum tempus celebrati instrumenti non probant si sint dubitativi *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 114.

Huiusmodi Testes quomodo rationem reddere debeant de eorum dicto *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 115.

Qui autem de sanitate mentis deponunt sunt anteponendi *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 116.

Distinguitur dementia insanabilis a sanabili, etiam per lucida intervalla, & quomodo in diversis casibus fieri debeat probatio, & a quo *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 117.

In iudicialibus demens indiget auxilio, ibi enim ex sola negligentia, & taciturnitate maximum sibi potest inferre præiudicium *tom.* 5 *decis.* 25 *n.* 27.

DEMONSTRATIO.

Demonstratio ocularis, & patens non eget aliis probationibus *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 16.

DENOMINATIO.

Denominatio de aliqua familia excludit

dit prætensam filiationem alterius familiæ *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 25.
Ubi clara est identitas non attenditur fundi vocabulum *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 21.
Diversa denominatio, identitati non præiudicat *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 22.

DENUNCIATIO.

Omissa denunciatio non nocet quando in Iudicio nil superest deducendum *tom.* 1 *decis.* 30 *n.* 41.
Omissa denunciatione Auctor non tenetur ad evictionem *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 39.
Ex dotis denunciatione, & gabellæ solutione probatur Matrimonium, seu saltem onus probandi contrarium in Adversarium transfertur *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 37.
Maxime quando non agitur de eo probando principaliter, sed incidenter ad effectum successionis *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 39.
Et sumus ultra centum annos, quo casu sufficiunt enunciativæ *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 38.
Item probatur ex Testibus solum de fama, & auditu deponentibus *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 40.
Matrimonium nullis præcedentibus denunciationibus, vel non servata forma Concilii factum dicitur clandestinum *tom.* 6 *dec.* 2 *num* 20.
Declara hanc sententiam ad effectum de quo agitur esse controversam *tom* 6 *dec.* 2 *num.* 27.
Denunciationes non sunt de substantia matrimonii, & illarum omissio non vitiat *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 28.
Omissio denunciationum non causat clandestinitatem, si Ordinarius ab iis dispensaverit *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 4.
Ordinarius potest remittere a denunciationibus iustis de causis *tom.* 6 *dec.* 39 *num* 9
Disparitas conditionis coniugum habetur pro iusta causa omittendi denunciationes *tom* 6 *dec.* 9 *n.* 40.
Omissio denunciationum arguit malam fidem quando sine causa omittuntur, secus si cum licentia Ordinarii *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 41.
Ex omissione denunciationum quæstio est, an tollatur bona fides contrahentium *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 42.
Ex omissione denunciationum non dicitur illegitima proles suscepta ex matrimonio putativo *tom.* 6 *decis.* 9 *num.* 43.
Partita in Libro Parochi non probat omissionem denunciationum *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 64 & quare *n.* 65.
Ex omissione sequuta de licentia Ordinarii cessat omnis suspicio malæ fidei contrahentium *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 68.
Si omissio denunciationum Pontifici fuisset narrata difficilius dispensasset *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 69.
Fides Parochi non probat negativam denunciationum cum fieri potuerint ex dispensatione Ordinarii post contractum matrimonium *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 6.
Denunciatio Officio Gabellæ non est facienda eodem actu celebrationis Apocæ, sed intra mensem *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 7.
In casu, quo Debitor in Apocha census assumpserit sibi onus denunciationis faciendæ, & Gabellæ solvendæ, & relevandi creditorem a damnis ob non implementum, loco liquidationis damnorum intrat idem interesse conventum *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 8.
Potissimum, quia nullitas non provenit ex defectu formæ traditæ per Bullam Pianam *tom.* 3 *dec.* 24. *num.* 9.
In nullitate resultante a Gabella non soluta, vel ex non facta denunciatione exigitur rigorosa probatio librorum Gabellæ *tom.* 3 *decis.* 24. *num.* 10.
Nec difficultas, vel impossibilitas obtinendæ dictæ rimationis exonerare valet a d. probationis onere, sive illud transferre in adversarium *tom.* 3 *decis.* 24 *n.* 11.

Quan-

Quando non constet, quod nemo ex contrahentium assumpserit sibi onus faciendæ denunciationis, & solvendæ Gabellæ idem remanet utrique Parti commune *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 16.

Et hoc casu non intrat repetitio indebiti, si translatum fuerit dominium *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 17.

In hac materia Gabellæ non solutæ propria turpitudo allegari potest *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 18.

Limita, ubi tamen agitur de lucro captando, non de damno vitando *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 19.

Lex Gabellæ non resistit contractui ab initio, sed impedit deinde executionem propter defectum denunciationis *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 25.

Annullatio ex defectu denunciationis contractus Officio Gabellæ non procedit ob defectum solemnitatum, sed tantum ratione prohibitionis, & in odium non denunciationis *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 32.

DENUNCIATOR.

Denunciatori impedimentum copulæ, ut fides adhibeantur in causa matrimoniali requiritur, ut bona intentione, & conscientia motus, impedimentum denunciet, & abstineat a Iudicio ut exinde Iudex ex officio inquirat *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 16.

DEPONENS.

Fides deponentis in articulo mortis valde augetur *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 39.

Declaratio, & depositio pro deponente a deponente facta non probat *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 42.

DEPOSITIO.

Depositio iudicialis per scribentis apocham plene probat, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 13. & 14.

Depositio Testis est in totum acceptanda, vel in totum reiicienda *t.* 5 *dec* 28 *num.* 18.

Depositio super interrogatoriis præcipue declarativa prævalet depositioni super capitulis *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 17.

Qui se fundat in depositione qualificata, qualitatem debet clare, & concludenter probare *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 23.

Testibus non creditur, quorum Auctores, si eadem deponerent, repellerentur *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 39.

DEPOSITUM.

Depositum, utpote contractus bonæ fidei, probari debet omissis iuris subtilitatibus factum *tom.* 6 *dec* 29 *num.* 24.

Iuramentum suppletorium conceditur in omnibus bonæ fidei iudiciis, etiam ad probandum depositum absque solemnitatibus factum *tom.* 6 *dec.* 29 *num.* 25.

Quoties agitur de deposito sine testibus admittitur quæcumque probatio, & etiam iuramentum deponentis *tom* 6 *dec.* 29 *num.* 26.

Depositum difficillime probatur, quando res est inter solum deponentem & depositarium *tom.* 6 *decis.* 29 *num.* 33.

Depositum pecuniæ in Iudicio habet vim solutionis ad purgandam moram *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 19.

Depositum irregulare, & quantitativum in Banco Mercatoris resolvitur in mutuum, & compensatur cum debito deponentis *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 33.

Maxime si depositum sit correspectivum contractui debiti *tom.* 5 *decis.* 35 *n.* 34.

Depositi congruam formam non observans, nunquam habebit actionem & privilegia depositi *tom.* 8 *decis.* 10 *n.* 21.

Actuale depositum est superfluum, quando effectus, qui a Deposito expectantur, certum est non fore sequturos *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 4.

Conditio intrinseca nequit reiici a deposito, nec illud vitiat *tom.* 10. *dec.* 33 *n.* 72.

Depositum, quod purum non est, non potest habere vim solutionis *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 9.

Ex depositis irregularibus depositarii

rii habent usum pecuniæ numeratæ *tom. 6 dec. 20 n. 12.*

Depositi irregularis dominium in depositarium transit *tom. 7 dec. 41. num. 24.*

Ex deposito prætendi non possunt fructus, & usuræ *tom. 8 dec. 4 num. 22.*

Restitutio depositi iuris naturalis est *tom. 7 dec. 19 n. 14.*

In generalis Principis sermone, & moratoria debitoribus concessa, est interpretandum exceptum *tom. 7 decis. 19 n. 15.*

Conditio restituendi ad beneplacitum Deponentis ostendit servatos fuisse puros terminos Depositi *tom. 8 dec. 2 num. 6.*

Depositum, & Dotis constitutio sunt indicia bonæ fidei *tom. 8 decis. 2 num. 29.*

Pecunia pro dote depositata penes Mercatorem dicitur dos destinata, quamvis sit ad ordinem deponentis & cum commissione, quod interim cambietur *tom. 8 dec. 4 n. 8.*

Et semper dicitur dos destinata etsi non fuerit numerata a Constituente dotem, cum sufficiat numeratam fuisse de ipsius ordine *tom. 8 dec. 4 n. 9.*

Cum sumus in casu Statuti cessat omnis disputatio *tom. 8 dec. 4 n. 10.*

Quod dos destinata sit exempta a concursu etiam data ad ordinem Deponentis, & cum facultate de eadem disponendi est opinio a Rota Florentina in variis Decisionibus quæ afferuntur amplexa *tom. 8 dec. 4 num. 11.*

Actio dotis potior est actione depositi *tom 10 dec. 10 num. 10.*

Creditores ex deposito regulari præferuntur etiam creditoribus hypothecariis, secus vero si depositum sit irregulare *tom. 10 dec. 10 n. 11.*

Actio dotis præfertur actioni ex deposito irregulari *tom. 10 decis. 10 num. 12.*

Facultas compensandi remissa censetur quoties restitutio quolibet nutu conventa est *tom. 7 dec. 20 n. 1.*

In deposito compensatio non datur quæcumque fuerit verborum conceptio *tom. 7 dec. 20 num. 2.*

Supposita in deposito facultate compensandi, utpote cum eo incompatibilis eius natura dicitur alterata *tom. 7 dec. 20 num. 3.*

In actione depositi compensatio non datur etiamsi agatur de deposito irregulari in quo pecunia, non ut species, sed ut quantitas deposita sit *tom. 7 decis. 19 num. 8. 9.*

Licet promittens non obligetur ex animo, qui non intendit obligari, tamen ex equitate tenetur *tom. 7 decis. 19 num. 10.*

Compensatio locum habet in omnibus actionibus ipso iure, in deposito *tom 7 dec. 41 n. 21.* contra *n 22.* & quare *num. 23.*

Renunciatio compensationis in deposito non valet, cum sit contra bonos mores, ut creditor debitum velit exigere non solvere *tom. 7 dec. 20 num. 13* contra *n. 18.*

Renunciatio compensationis in deposito substinetur nisi urgerent circumstantiæ miserationis, & pietatis, tunc non intrat officium Iudicis *tom. 7 decis. 20 num. 15.*

DEPUTATIO.

Argumenta, & actus enumerantur ex quibus deputatio probatur. *tom. 9 dec. 13 n 90.*

DEPUTATUS.

Deputatus de exactoris facto quomodo teneatur *tom. 9 dec. 13 n. 81*

DEROGATIO.

Derogatio stricte est interpretanda *t. 12 decis. 41 num. 13.*

Ius derogandi est ius disponendi, & gratias faciendi *tom. 7 dec. 44 n. 11.*

Hoc iure utitur Princeps semper, & in rebus omnibus de quibus disponere potest *tom 7 dec. 44 n 12.*

Derogare non potest Princeps ultimis voluntatibus nisi in casu utilitatis publicæ *tom. 7 decis 44 num. 3.*

Causa derogandi non adest in casu iuris tertio quæsito, & non utilitatis publicæ *tom.* 7 *decis.* 44 *n.* 4.

Derogationis gratia annullatur, nisi citati fuerint omnes interesse habentes *tom.* 7 *dec* 44 *n.* 5

In derogatione testamenti Princeps approbans sapientum relationem non dicitur approbasse, omnes propositiones, & causas in eadem relatione expositas *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 7.

Derogationes fideicommissorum ex causa publica concedi posse receptissimum est *tom.* 8 *decis.* 20 *num* 14.

Forma rescripti derogatorii, & investimenti qualitas in eo præscripta est inviolabiliter observanda *tom.* 8 *dec* 20 *n.* 23.

Derogatio Legibus antecedentibus stricte intelligenda, & in eo intelligitur quod legitur expressum, vel necessario infertur *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 141.

Si derogatio sit generalis, & posita in fine Statutorum, non potest abrogare Statuta antiqua in ea parte, in qua non adest contrarietas *tom.* 1 *dec.* 15 *num* 143.

Voluntas derogatoria *Leg. Fœminæ*, quo ad unam dispositionem, seu quoad aliqua legata, in quibus fuit facta mentio secundarum nuptiarum, non operatur quoad aliam dispositionem, seu quoad alia legata, in quibus non inrepsit dicta mentio *tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 20.

DESCENDENTES.

Verbum *Descendentes*, plures descendentium species complectitur *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 1.

Verbum *Descendentes* eadem proprietate sermonis Genus summum, ac infimum complectitur, & ex quicumque verisimili coniectura in latiori, vel strictiori significatione sumitur *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 3.

Sub vocatione descendentium veniunt omnes descendentes in infinitum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 26

Vocatio *descendentium masculorum* duplicem sensum habet, & est generica, itaut restringi possit ad solos masculos ex masculis, quod procedit etiam in terminis emphyteusis *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 4.

A Fulgos. cons. receditur ex coniecturata mente Testatoris *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 5.

Si vocatio *descendentium masculorum* comprehenderet solos masculos ex masculis, ex proprietate verborum, coniecturæ non sufficerent ad recedendum a d. significatione, quia litera occidit *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 6.

Sub vocatione filiorum in infinitum comprehenduntur descendentes *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 17.

Limita, ubi aliæ urgentes coniecturæ non concurrant *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 18.

Clausulæ perpetuitatem indicantes sunt de per se argumentum valde æquivocum pro comprehensione descendentium sub nomine filiorum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 19.

Vocatio collectiva resolvitur in fideicommissariam, quando constat Testatorem voluisse, quod hæreditas per tractum temporis successivum in descendentes transeat *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 24

Vocatio simplex descendentium secundum aliquos importat fideicommissariam *tom.* 11 *decis.* 40 *n.* 27.

Contraria opinio, scilicet quod resolvatur in vulgarem, verior est, & in Foro recepta *tom.* 11 *decis.* 40 *num* 28.

Verbum *descendentes* est nimis æquivocum ad demonstrandum tractum temporis successivum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 29.

Clausula *in infinitum* repetit tractum temporis implicite contemplatum in vocatione descendentium *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 30.

Et censetur apposita ad meliorem demonstrationem volitæ progressivitatis *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 31.

Idem est vocare filios in infinitum, ac

ac descendentes simpliciter *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 32.

Idem est vocare descendentes omnes, ac illos vocare in infinitum *tom.* 11 *dec* 40 *num.* 45.

Descendentes ex una linea donec extant præferuntur aliis de alia linea *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 29.

Appellatione hæredum sanguinis veniunt descendentes, non autem transversales *tom.* 4 *dec.* 29 *num.* 5.

Descendentes, licet in conditione positi præsumantur, nunquam tamen censentur vocati *tom.* 4 *decis.* 33. *num.* 20.

Descendentes translatos in legitimam successionem ex *Novell. de hæredit. quæ ab intest. defer.* nemo dixerit effectos agnatos *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 56.

Appellatione descendentium per lineam masculinam comprenduntur etiam fœminæ ortæ ex masculis lineæ masculinæ *tom.* 2 *decis.* 43 *num.* 4.

Sed contraria sententia erat olim magis communiter recepta *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 6.

Quæ amplectenda est in antiquioribus investituris *tom.* 2 *dec.* 43 *n* 7.

Maxime concurrentibus circumstantiis pro suadenda exclusione fœminarum *tom.* 2 *decis.* 43 *num.* 8.

Descendentium per lineam masculinam appellatione non veniunt fœminæ, si ex aliis partibus Instrumenti appareat fuisse vocatos solos masculos *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 13.

Vocatio descendentium per lineam masculinam apta est recipere duplicem intellectum, ut etiam ad solos masculos coarctetur *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 14.

Descendentium appellatione possunt comprehendi soli masculi *tom.* 2 *dec.* 43 *num.* 15.

Sub vocatione descendentium masculorum comprehenduntur masculi dumtaxat, si aliqua probabilis coniectura id suadeat *tom.* 2 *dec.* 43 *num.* 16.

Descendentes ex fœminis exclusi censentur quando ipsæ fœminæ fuerunt exclusæ, & de ratione nam plus effectus esse non debet in causato, quam sit in causa *tom.* 5 *dec.* *num.* 10.

Descendentes non possunt ita gravari, ut detractiones facere prohibeantur *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 33.

Vocatis descendentibus, vel aliis nomine collectivo, vocatio intelligitur facta ordine successivo, sive Fideicommittens sit agnatus, sive extraneus, iuxta *Theoric. Cuman. in Leg. cum ita §. in fideicommiss. ff. de legat.* 2. *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 41.

Existentia familiæ contentivæ proximæ, vel remotæ solet solum considerari in descendentibus a patre, vel avo *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 34.

DESCENDENTIA.

Ad legitimam descendentiam demonstrandam, ista qualitas distincte probanda est in unoquoque gradu *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 2.

Qui pretendit succedere ut agnatus, probare debet descendentiam a communi stipite, & legitimitatem in unoquoque gradu *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 3.

Descendentia probari potest coniecturis, & præsumptionibus, enunciativis emissis in Instrumentis antiquis, nec suspectis & similibus *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 5 *&* 29.

Ad dictum effectum sufficiunt binæ demonstrationes patris, & avi, seu loci domicilii, & originis *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 6.

Pluralitas personarum eiusdem nominis, & possibilitas descendendi tam ab una, quam ab alia, dubiam, & æquivocam reddit descendentiæ probationem *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 45

Descendentia etiam in facto recenti est difficilis probationis *tom.* 12 *dec.* 23 *num.* 1.

Ideo probatur coniecturis, & præsum-

Causa derogandi non adest in casu iuris tertio quæsito, & non utilitatis publicæ *tom.* 7 *decis.* 44 *n.* 4.
Derogationis gratia annullatur, nisi citati fuerint omnes interesse habentes *tom.* 7 *dec* 44 *n.* 5
In derogatione testamenti Princeps approbans sapientum relationem non dicitur approbasse, omnes propositiones, & causas in eadem relatione expositas *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 7.
Derogationes fideicommissorum ex causa publica concedi posse receptissimum est *tom.* 8 *decis.* 20 *num* 14.
Forma rescripti derogatorii, & investimenti qualitas in eo præscripta est inviolabiliter observanda *tom.* 8 *dec* 20 *n.* 23.
Derogatio Legibus antecedentibus stricte intelligenda, & in eo intelligitur quod legitur expressum, vel necessario infertur *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 141.
Si derogatio sit generalis, & posita in fine Statutorum, non potest abrogare Statuta antiqua in ea parte, in qua non adest contrarietas *tom.* 1 *dec.* 15 *num* 143.
Voluntas derogatoria *Leg. Fœminæ*, quo ad unam dispositionem, seu quoad aliqua legata, in quibus fuit facta mentio secundarum nuptiarum, non operatur quoad aliam dispositionem, seu quoad alia legata, in quibus non irepsit dicta mentio *tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 20.

DESCENDENTES.

Verbum *Descendentes*, plures descendentium species complectitur *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 1.
Verbum *Descendentes* eadem proprietate sermonis Genus summum, ac infimum complectitur, & ex quacumque verisimili coniectura in latiori, vel strictiori significatione sumitur *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 3.
Sub vocatione descendentium veniunt omnes descendentes in infinitum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 26
Vocatio *descendentium masculorum* duplicem sensum habet, & est generica, itaut restringi possit ad solos masculos ex masculis, quod procedit etiam in terminis emphyteusis *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 4.
A Fulgos. cons. receditur ex coniecturata mente Testatoris *tom.* 8 *dec.* 38 *n* 5.
Si vocatio *descendentium masculorum* comprehenderet solos masculos ex masculis, ex proprietate verborum, coniecturæ non sufficerent ad recedendum a d. significatione, quia litera occidit *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 6.
Sub vocatione filiorum in infinitum comprehenduntur descendentes *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 17.
Limita, ubi aliæ urgentes coniecturæ non concurrant *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 18.
Clausulæ perpetuitatem indicantes sunt de per se argumentum valde æquivocum pro comprehensione descendentium sub nomine filiorum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 19.
Vocatio collectiva resolvitur in fideicommissariam, quando constat Testatorem voluisse, quod hæreditas per tractum temporis successivum in descendentes transeat *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 24
Vocatio simplex descendentium secundum aliquos importat fideicommissariam *tom.* 11 *decis* 40 *n.* 27.
Contraria opinio, scilicet quod resolvatur in vulgarem, verior est, & in Foro recepta *tom.* 11 *decis* 40 *num* 28.
Verbum *descendentes* est nimis æquivocum ad demonstrandum tractum temporis successivum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 29.
Clausula *in infinitum* repetit tractum temporis implicite contemplatum in vocatione descendentium *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 30.
Et censetur apposita ad meliorem demonstrationem volitæ progressivitatis *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 31.
Idem est vocare filios in infinitum, ac

ac descendentes simpliciter *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 32.
Idem est vocare descendentes omnes, ac illos vocare in infinitum *tom.* 11 *dec* 40 *num.* 45.
Descendentes ex una linea donec extant præferuntur aliis de alia linea *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 29.
Appellatione hæredum sanguinis veniunt descendentes, non autem transversales *tom.* 4 *dec.* 29 *num.* 5.
Descendentes, licet in conditione positi præsumantur, nunquam tamen censentur vocati *tom.* 4 *decis.* 33. *num.* 20.
Descendentes translatos in legitimam successionem ex *Novell. de hæredit. quæ ab intest. defer.* nemo dixerit effectos agnatos *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 56.
Appellatione descendentium per lineam masculinam comprenduntur etiam fœminæ ortæ ex masculis lineæ masculinæ *tom.* 2 *decis.* 43 *num.* 4.
Sed contraria sententia erat olim magis communiter recepta *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 6.
Quæ amplectenda est in antiquioribus investituris *tom.* 2 *dec.* 43 *n* 7.
Maxime concurrentibus circumstantiis pro suadenda exclusione fœminarum *tom.* 2 *decis.* 43 *num.* 8.
Descendentium per lineam masculinam appellatione non veniunt fœminæ, si ex aliis partibus Instrumenti appareat fuisse vocatos solos masculos *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 13.
Vocatio descendentium per lineam masculinam apta est recipere duplicem intellectum, ut etiam ad solos masculos coarctetur *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 14.
Descendentium appellatione possunt comprehendi soli masculi *tom.* 2 *dec* 43 *num.* 15.
Sub vocatione descendentium masculorum comprehenduntur masculi dumtaxat, si aliqua probabilis coniectura id suadeat *tom.* 2 *dec.* 43 *num.* 16.
Descendentes ex fœminis exclusi censentur quando ipsæ fœminæ fuerunt exclusæ, & de ratione nam plus effectus esse non debet in causato, quam sit in causa *tom.* 5 *dec.* *num.* 10.
Descendentes non possunt ita gravari, ut detractiones facere prohibeantur *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 33.
Vocatis descendentibus, vel aliis nomine collectivo, vocatio intelligitur facta ordine successivo, sive Fideicommittens sit agnatus, sive extraneus, iuxta *Theoric. Cuman. in Leg. cum ita §. in fideicommiss. ff. de legat.* 2. *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 41.
Existentia familiæ contentivæ proximæ, vel remotæ solet solum considerari in descendentibus a patre, vel avo *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 34.

DESCENDENTIA.

Ad legitimam descendentiam demonstrandam, ista qualitas distincte probanda est in unoquoque gradu *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 2.
Qui pretendit succedere ut agnatus, probare debet descendentiam a communi stipite, & legitimitatem in unoquoque gradu *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 3.
Descendentia probari potest coniecturis, & præsumptionibus, enunciativis emissis in Instrumentis antiquis, nec suspectis & similibus *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 5 *&* 29.
Ad dictum effectum sufficiunt binæ demonstrationes patris, & avi, seu loci domicilii, & originis *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 6.
Pluralitas personarum eiusdem nominis, & possibilitas descendendi tam ab una, quam ab alia, dubiam, & æquivocam reddit descendentiæ probationem *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 45
Descendentia etiam in facto recenti est difficilis probationis *tom.* 12 *dec.* 23 *num.* 1.
Ideo probatur coniecturis, & præsum-

sumptionibus simul iniunctis tom. 12 dec. 23 n. 2.
De iure canonico quoto gradu personæ in linea æquali existentes distant a communi stipite eo dempto, toto gradu distant inter se tom. 12 dec. 23 n. 3.
Descendentia probatur ex positionibus, & capitulis adversarii tom. 5 dec 30 n. 15.
Descendentia probatur ex libris Historicorum tom. 5 dec. 30 n. 2.
Amplia etiam per solam enunciativam in eis appositam tom. 5 dec. 30 n. 3.
Item amplia etiam si loquuntur de alieno auditu tom. 5 dec. 30 n. 4.
Maxime si fundentur in libris publicis antiquis tom. 5 decis. 30 num 5.
Et agatur de Historico illius Civitatis, qui facta Patriæ scire præsumitur tom. 5 decis. 30 num. 6.
Et illius Historia verificetur in aliis partibus tom. 5 dec. 30 n. 20.
Descendentia in antiquis probatur levioribus probationibus, & per verba enunciativa tom. 5 dec. 30 num. 7.
Amplia etiam ad effectum succedendi, aut saltem onus probandi contrarium transfertur in adversarium tom. 5 dec. 30 n. 27.
Descendentia, & legitimatio personæ sunt clare, & dilucide probanda tom. 5 dec. 40 n. 27.
Clausula *in infinitum* nonnisi iperbolica aptatur vocationi descendentiæ tom. 11 dec 40 n. 36.
Declaratur *Decisio in Florentina Fideicommissi de Generottis* 12 *Septembris* 1741 *coram Mormorai* demonstraturque hanc Decisionem non firmasse regulam, quod verbum *descendentia* sit sinonimum verbi *linea* tom. 4 decis. 46 num. 16 17 & 18.
Fœminæ nunquam censentur vocatæ sub nomine lineæ masculinæ, quamvis adiectum sit verbum *descendentia* tom. 4 decis. 46 num. 44.

DESCRIPTIO.

Descriptio vaga nil proficit tom. 12 decis. 40 num. 32.
Descriptio bonorum in caput alterius absente Domino facta, ei non præiudicat, nec quoad Dominum, nec quoad possessionem tom. 4 dec. 18 num. 4.
Si frater, vel socius bona communia sibi adscribat in Catastro, eo non obstante veritati locus esse debet tom. 4 dec. 18 num. 6.
Maxime si expressa adsit conventio quod bona semper intelligantur communia non obstantibus futuris innovationibus tom. 4 dec. 18 num. 7.
Quæ quidem conventio influit in sequentes actus, & descriptiones in æstimo factas tom. 4 decis. 18 num. 8.
Descriptiones in libris æstimi non afficiunt socium ignorantem, nec contra eum inducunt dissolutæ societatis argumentum tom. 4 dec. 18 num. 11.
Descriptio non substinetur in præiudicium absentis, non constito de eiusdem mandato tom. 4 dec. 18 num. 13.
Quod quidem mandatum debet esse speciale tom 4 dec. 18 n. 14.
Propter præiudicium ex translatione partitarum resultans, consensus debet esse certus, & expressus tom. 4 dec. 18 n. 15.
Per Legem æstimi promulgatam anno 1635. cavetur, quod bona detenta sub nomine alterius in æstimo sint obnoxia obligationibus eorum, sub quorum nomine sunt accensa tom. 4 dec. 18 n. 19.
Pro adimplenda ratione Legis æstimi promulgatæ anno 1635. sufficit nudum factum descriptionis in caput veri, & effectivi possessoris tom. 4 dec. 18 num. 35.
Descriptio ad libros decimarum fit ad istantiam, & cum consensu possessoris tom. 12 dec. 40 n. 26.

Ex

Ex descriptione in libris decimarum optima resultat dominii præsumptio, nisi contrarium plene probetur *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 37.

Libri decimarum probant existentiam bonorum penes eum, in cuius faciem descripti sunt *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 38

Ex descriptione libris decimæ oritur præsumptio condominii, & bonorum communionis *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 33.

Descriptio estimi non probat dominium in præiudicium tertii descriptioni non consentientis *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 10.

Descriptio animalium in inventario tutelari probat eorum pertinentiam fundo *tom.* 7 *decis.* 27 *num.* 6.

Descriptio facta ad creditum alicuius cedit loco solutionis, & reprobatur *Castrens. in cons.* 323 *lib.* 1 *n.* 4 *tom.* 8 *decis.* 4 *num.* 23.

Descriptio *in conto a parte* denotat pecuniam non fuisse receptam in extinctionem proprii crediti *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 18.

Facultas sibi reservata disponendi de pecunia non impedit quin dominium dicatur translatum per descriptionem pecuniarum factam in alicuius personam *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 24.

Tutius esset, quod mobilia ab hærede beneficiato æstimarentur in actu reddendæ rationis *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 8.

Bonorum descriptio permissa est ab habentibus in illis interesse *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 9.

Generalis consuetudo, quod hæres possit confuse bona describere non admittitur *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 10.

Imo nec specialis consuetudo Civitatis *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 11.

Consuetudo scribendi res prætiosas absque descriptione qualitatum & grosso modo parat viam fraudibus, & non est attendenda *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 14.

Gemmæ, quæ non possunt recte designari absque illorum æstimatione, debent æstimari *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 15.

Exponitur dispositio Legis anni 1747 quoad descriptionem fideicommissi, sive ante, sive post Legem instituti *tom.* 12 *decis.* 52 *num.* 1.

Non facta descriptione Fideicommissi post dictam Legem conditi eius bona remanent creditoribus obstricta *tom.* 12 *dec.* 52 *num.* 2.

Secus si agatur de fideicommisso ante Legem instituto cuius respectu bona devolvuntur ad cœteros vocatos publicationem conficientes *tom.* 12 *dec.* 52 *n.* 3 & 6.

DESIGNATIO.

Designatio certi fundi ad solvendam quantitatem promissam, dici debet facta demonstrative *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 33.

DESTINATIO.

Destinatio dicitur illud primum propositum, quod quis habet in animo *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 3.

Destinatio non sufficit ad regulandam Legis dispositionem *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 79.

Per destinationis fictionem, legi derogari non potest, nec fingi potest *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 80.

Destinatio an habeatur pro facto diudicatur ex natura rei *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 83.

Si destinatio habet opus adnexum, sine eo nihil operatur, eo magis si opus ceptum non fuit, aut est valde remotum *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 84 & 85.

Destinatio nunquam habetur pro facto cum sequitur absurdum, vel quid Iuri Communi contrarium *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 86.

Destinatio consistens id animo ut clare ostendatur, non positiva probatio requiritur, sed verisimilis *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 79.

Destinatio quoad ipsum destinantem ha-

habetur pro facto *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 80.

Destinatio, quæ non habuit effectum, non est attendibilis *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 31.

Destinatio pecudum ad hoc potius, quam ad aliud prædium facti est non iuris *tom.* 7 *decis.* 27 *num.* 17.

Ex usu rei destinatæ, destinantis voluntas manifestatur *tom.* 7 *decis.* 27 *num.* 18.

Testibus super destinatione pecudum omnino deferendum *tom.* 7 *decis.* 27 *num.* 19.

DESTRUCTIO.

Clusæ destructio ob aquarum affluentiam cedit in damnum locatoris, etsi locatio sit decennalis *tom* 8 *decis.* 36 *num.* 33.

Limitatur si aliter conventum sit, & ex aliis casus circumstantiis *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 34.

Locator destructam clusam reedificare debet, qui tenetur tradere molendinum instructum *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 35.

Clusæ destructio fluminis impetu probatur per Testes *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 56.

Et probatur tanto magis si fluminis impetus ab Officialibus fluminum habitus fuit uti causa maximorum damnorum *tom.* 8 *dec* 36 *n.* 57.

Clusæ destructio a fundamentis merito *Chasma* vocatur *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 58.

DETERIORATIO.

Deterioratio, vel diminutio melioramentorum cedit in damno fideicommissarii, non fideicommissi *tom.* 8 *dec.* 39 *n.* 6.

Quando agitur de divisione per adiudicationem nulla considerari potest rei prohibitæ dividi deterioratio *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 67.

Stante deterioratione bonorum culpa, vel negligentia possidentis sequuta, fructus recompensativi non debentur iuxta minorem quantitatem redditam, sed iuxta id quod reddere poterant *tom.* 9 *decis.* 20 *num.* 9.

Statuti Religionis D. Stephani verba Commendatorem obligantia ad bona Commendæ resarcienda loquuntur de culposa deterioratione *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 11.

Deterioratio frumenti desumenda est potius ex causis proximioribus, & potentioribus, quam ex non probata ipsius mala qualitate, vel Solis, æstivæque calore *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 19.

Prosecutio in eodem statu post contractum debitum excludit deteriorationem *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 14.

DETERMINATIO.

Unica determinatio plura respiciens determinabilia ea pariformiter determinare debet *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 86 *&* *tom* 4 *decis.* 26 *n.* 38 *&* *t.* 9 *dec.* 11 *n.* 7 *&* *tom.* 10 *dec.* 15. *num.* 21 *&* *dec.* 19 *num.* 23 *&* *tom.* 11 *dec.* 21 *n* 17 *&* *dec.* 40 *n.* 107 *&* *tom.* 12 *decis.* 43 *num.* 43.

Pariformis determinatio non finit, ut inter duo æquiparata diversum ferri possit iudicium *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 25.

Ubi diversitatis ratio considerari non potest neque diversa fieri debet determinatio *tom.* 16 *dec.* 26 *n* 122.

Determinatio Motusproprii, licet post casum prodierit, attendi debet tamquam Doctrina Magistralis pro declaratione verioris opinionis in quolibet dubio *tom.* 6 *dec.* 28 *n.* 21.

DETRACTIONES.

Per universalem hæredis institutionem, censentur in filium translata iura detractionum *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 31.

Ubi nullæ apparent certæ detractiones, fideicommissarii propria auctoritate bonorum possessionem arripiunt *tom.* 12 *decis.* 42 *num* 16.

Detractio solum competit primis hæredibus *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 63.

Detractiones legales non trasmittuntur ad substitutos in vim pupillaris, si pu-

pupillus hæreditatem non adiverit *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 47.

Exceptio detractionum non impedit immissionem ad bona fideicommisso subiecta quamvis debeantur, si non sint liquida, & clara *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 86.

Hæres gravatus adeundo hæreditatem statim acquirit dominium bonorum pro rata Legitimæ, & Trebellianicæ *tom.* 12 *decis.* 53 *num.* 17.

Dominium, quod acquirit hæres gravatus super bonis fideicommissariis pro rata Legitimæ, & Trebellianicæ est condominium in genere, & pro indiviso omnium specierum hæreditariarum *tom.* 12 *dec.* 53 *n.* 20.

Ac propterea ad acquirendum absolutum, & particulare dominium alicuius speciei, requiritur eius avulsio, vel per Iudicis adiudicationem, vel per alienationem ab hærede factam *tom* 12 *decis.* 53 *num.* 21.

Condominium hæredis gravati pro rata suarum detractionum transit in eius Donatarium universalem *tom.* 12 *dec.* 53 *n.* 22.

Gravatus fideicommisso universali favore suorum Descendentium, potest quoque facere omnes detractiones ex fideicommisso particulari, etiamsi inventarium non confecerit *tom.* 10 *dec* 36 *n* 53 *&* 54.

Detractiones fieri possunt ex fideicommisso universali, & particulari, quando in utraque considerantur eædem personæ *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 55.

Secus quando vocantur diversæ personæ, cum tunc retinent naturam fideicommissi particularis *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 56.

Diversitas personarum ad hoc ut detractiones non debeantur ex fideicommisso particulari sufficit quod verificetur in aliquo saltem casu vel tempore *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 58.

Prælectio bonorum pro detractionibus consequendis non præsumitur nisi constet gravatum disposuisse per actus inter vivos de bonis, quæ prælecta dicuntur, & hæc est opinio *Bald. in Leg. filium &c. Cod. famil. ercifcund. tom.* 8 *decis.* 45 *num.* 11.

Opinio *Bald. in d. Leg.* non est communiter recepta, & *Rot. nostr.* tenet, quod dicta prælectio dari possit etiam per quæcumque actum etiam ultimæ voluntatis *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 12

Voluntas gravati eligendi certa bona pro detractionibus cum sit manifestata, etiamsi non deducta ad actum observari debet, a quacumque habente causam ab eo *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 13.

Gravatus non restituitur in integrum ad novas detractiones faciendas postquam acquievit sententiæ latæ super earum quantitate *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 6.

Limita stantibus instrumentis noviter repertis *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 9.

Maxime si iuraverit se numquam eorum habuisse notitiam *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 10. 13.

Prout præsumitur si agatur de filio, & iuribus antecessorum *tom.* 5 *dec.* 3 *n* 7.

Amplia etiamsi lapsi essent quadraginta anni, & de ratione *tom.* 5 *decis.* 3 *n.* 11.

Item amplia non obstante Statuto in rubr. 115. lib. 2. quod hunc casum non comprehendit *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 16.

Maxime quia loquitur de restitutione non concedenda ad impediendam exequutionem sententiæ, non vero ad eam retractandam, vel moderandam *tom.* 5 *decis.* 3 *n.* 17.

Hæres gravatus non tenetur fideicommissum restituere nisi factis detractionibus, & præsertim melioramentorum *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 40.

Amplia hoc procedere etiam in singulari successore, qui melioramenta cum fructibus non compensat si ti-

si titulum habeat, secus si solam bonam fidem *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 41.
Limita stante expresso præcepto Testatoris, quod in consilium resolvi nequeat *tom.* 5 *decis.* 21 *n.* 42.
Descendentes non possunt ita gravari, ut detractiones facere prohibeantur *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 33
Detractionum exceptio competit tertio possessori habenti causam ab alienante *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 34.
Onus probandi incumbit asserenti detractiones esse consumptas *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 35.
Nullo confecto inventario a filio hærede, non datur eius creditoribus actio detractionis *tom.* 4 *decis.* 21 *num.* 26
Hæredi gravato non conficienti Inventarium, & distrahenti bona hæreditaria non competunt detractiones *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 27.
Si in hæreditate fideicommissaria adsint mobilia, detractiones cum illis factæ præsumuntur *tom.* 2 *decis.* 38 *num.* 25.
Filius gravato fideicommisso sub conditione, potest ante conditionis adventum Trebellianicam detrahere *tom.* 2 *dec.* 17 *num.* 25. Declara *n.* 26.
Prohibitio alienandi bona stabilia an, & quando tollat hæredi facultatem faciendi detractiones super iisdem stabilibus *tom.* 12 *dec.* 53 *n.* 18.

DEVOLUTIO.

Probatis dominio directo, identitate bonorum, & fine lineæ primi Investiti, devolutio dicitur clara, & manutentio denegari non potest *tom.* 3 *dec.* 37 *num.* 1.
Devolutio tam ex capite alienationis, quam non solutionis canonis regulariter apponi non solet, sed ex pacto potest *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 10.
Eveniente devolutionis casu, fundus livellarius revertitur ad Dominum directum, absque oneribus, & hypothecis per conductorem appositis *tom.* 3 *dec.* 79 *n.* 1.
Quod obtinet non solum in emphytheusi ex pacto, & providentia, sed etiam in mere hæreditaria *tom.* 3 *decis.* 79 *num.* 2 & 3.
Revertitur vero cum oneribus, & hypothecis, si Dominus directus earum appositioni consenserit *tom.* 3 *decis.* 79 *num.* 4.
Devolutio Commendæ ad Sacram Religionem non inducit novationem *tom.* 3 *decis.* 43 *num.* 5.
Hæredibus ultimi Emphyteutæ debetur manutentio antequam a Iudice declaratum fuerit super verificatione devolutionis *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 19.
Limita quando clara est devolutio tunc enim manutentio debetur Domino directo *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 20.
Clara dicitur devolutio, quando linea investitorum finita est *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 21

DICTIONES IN GENERE.

Dictiones, ubi quid minimum operari valent, superfluæ, ac frustratoriæ dici non possunt *tom.* 1 *decis.* 8 *n.* 41.
Dictiones repetitivæ satis est, quod ad aliquod referri valeant, & omnino inutiles non remaneant, ad hoc, ut qualitatum seu conditionum repetitionem non inducant *t.* 1 *dec.* 8 *n.* 40.
Dictiones ex stylo Notarii adiectæ parum, aut nihil sunt attendendæ *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 32.
Dictiones universales restringuntur iuxta subiectam materiam, & secundum voluntatem collectam ex verbis præcedentibus, ut evitetur absurdum *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 15.
Potius est tolleranda superfluitas dictionum quam inducenda repetitio contra rationes, & coniecturas pro eius exclusione militantes *tom.* 1 *decis.* 8 *n.* 42.
Dictiones relativæ ad præcedentia debent intelligi sano modo, singula singulis congrue referendo *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 24.
Præsertim si relatio absoluta sit incon-

con-

congrua, & incompatibilis cum reliquo tenore dispositionis *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 25.

Dictiones repetitivæ parum operantur, ubi fortiores militant pro non repetitione conditionum coniecturæ *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 34.

Stantibus rationibus repetitionis exclusivis, dictiones repetitivæ actum potius litigandi, quam conditiones repetunt *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 35.

Stante diversitate rationum, in quibus utrumque legatum relinquitur dictiones repetitivæ non valent repetere conditiones de uno ad aliud legatum *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 36.

Dictiones repetitivæ vim repetendi non habent, quando ex repetitione condictionis legatum inutile redderetur *tom.* 1 *dec.* 8 *num* 37.

Comprehensio omnium bonorum in fideicommisso resultat ex dictionibus universalitatem denotantibus *t.* 5 *dec.* 3 *num.* 36.

Dictiones relativæ semper stant consecutive, & accessorie, quamvis habeant verbum de per se, & separatam orationem *tom.* 5 *dec.* 5 *num.* 5.

Prohibitio alienationis uni adiecta comprehendit alios substitutos stantibus dictionibus relativis *tom.* 5 *dec.* 5 *num.* 6.

Dictio distributiva ad hoc, ut divisionem in viriles importet tam inter coniunctos, quam inter coniunctos, & disiunctum requiritur, quod omnes includantur sub unica oratione, & clausula *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 115.

Secus, si orationes, & clausulæ sint diversæ, & in prima vocentur coniuncti cum dictione distributiva, in alia vero tertius disiunctus absque distributiva, *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 116.

DICTIONES IN SPECIE.

Dictio *æqualiter* proprie refertur ad distributionem in capita *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 80.

Et sui natura est distributiva, & divisiva *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 81.

Secus dictio *similiter*, quæ est solum repetitiva præcedentium cum suis qualitatibus *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 82.

Et quandoque solius substantiæ actus sine qualitatibus, & condictionibus *tom.* 7 *dec* 24 *n.* 83.

Dictio *æqualiter* opposita inter duo corpora, vel nomina appellativa importat æqualitatem non inter personas, sed inter corpora *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 91.

Dictio *alia* denotat diversitatem a supra expressis *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 16.

Dictio *aut* alternativa, quatenus non verificetur in primis vocatis, verificari potest in secundis *tom.* 2 *dec.* 16 *num.* 6.

Dictio *cioè* est restrictiva *tom* 4 *decis.* 26 *num.* 35.

Dictio *cioè* non ad corrigendum sed ad idem significandum inventa est, & inter sinonima reponitur *tom.* 12 *decis.* 43 *n.* 26.

Dictio *col medesimo* est personalis, maxime ubi adsit rationis diversitas *tom.* 7 *dec.* 22 *n.* 11. 14.

Dictio *come* est similitudinaria, & relativa, & significat identitatem inter ea quibus adiicitur *tom.* 5 *dec.* 35 *num* 30.

Dictio, *come sopra*, est repetitiva omnium qualitatum præcedentium, & sequentem dispositionem ad terminos præcedentis restringit *tom.* 1 *decis.* 18 *n.* 30.

Dictio *cuilibet* est distributiva tribuens cuilibet solidum *tom* 5 *dec* 6 *n.* 18.

Dictio *cuilibet* non inducit multiplicationem verbi *lego tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 18

Dictio *cuilibet* attribuit actum in solidum distributive nominatis *tom* 5 *dec.* 7 *num.* 20. 39. & 47.

Dictio *cuilibet* tollit nominum complexum *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 33.

Dictio *cuilibet* importat divisionem fundi in plures partes, quarum quælibet reputatur tamquam unum totum

totum de per se *tom.* 5 *decis.* 7 *n.* 47. 50 contra *num.* 59.
Dictio *cuilibet* non distribuit partes ad oculum demonstrabiles ad exclusionem iuris accrescendi *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 54 *&* 67.
Dictio relativa *detti* filiis adiecta non extenditur ad descendentes *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 31.
Distributio ex ea resultans est tacita, nec plures operatur quam expressa *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 55.
Dictio *cuiuslibet* est distributiva *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 102.
Dictio distributiva *cuiuslibet*, collegialitatem excludit, cum sit separativa, & dispositionem uti singulis attribuat *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 34.
Dictio *cuiuslibet* adiecta progressui vocationis non qualificat ingressum *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 103. 107.
Dictio *eiusdem* habet relationem ad praecedentia, & operatur illorum repetitionem cum omnibus suis qualitatibus *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 30.
Dictio *eorum* refertur ad causam socialem *tom* 4 *dec.* 13 *n.* 50.
Dictio *eorum* relativa est ad bona indicata *tom.* 8 *dec.* 25 *n.* 13. 14.
Dictio *&* est ampliativa, & extensiva *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 31 & *tom.* 4 *decis.* 46 *num.* 14 *&* *tom.* 5 *decis.* 23 *n.* 15.
Dictio *&* uniformiter copulat, & coniungit extrema *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 6.
Dictio *&* posita inter genus, & speciem accipi potest explicative pro *idest tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 36.
Dictio *&* posita inter duos eiusdem potestatis, alterum ex illis sufficit *tom* 10 *decis.* 37 *num.* 9.
Resultat diversitas orationum, & clausularum, ex dictione *&*, nec non dictione *similiter* interiectis, quae sunt initiativae novae orationis *tom.* 7 *dec.* 24. *n.* 118. 119 *& seq.*
Dictio *& alii* apposita in Statuto Mercantiae post Mercatores in dispositione loquente de Mercatoribus decoctis, non intelligitur de aliis non exercentibus mercaturam *tom* 9 *dec* 2 *n* 4.
Dictio *& alii* intelligitur de habentibus eamdem qualitatem *tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 5.
Dictio *alii* non potest ampliare Statutum correctorium ad quascumque personas *tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 6.
Dictio *etiam* vulgo *anche*, stat accessorie, & repetit qualitates precedenter expressas *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 28.
Dictio *etiam* facultatem tribuit uno, vel alio modo agendi *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 37.
Dictio *e così* posita vice dictionis *cioè* stat expositive, & declarative omnium praecedentium *tom.* 3 *decis.* 58 *num.* 42.
Dictio *hactenus* comprehendit omne tempus praeteritum *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 94.
Dictio *hoc interim* importat pendentiam, & suspensionem actus *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 9.
Dictio *in* denotat intrinsicitatem, & restrictionem ad Agnatos, qui tantum comprehenduntur sub appellatione Familiae, & Consorteriae *tom.* 2 *dec.* 52 *n.* 3.
Dictio *circiter*, seu *in circa* excludit certam, & determinatam quantitatem *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 18.
Plus, & minus significat arbitrio Iudicis *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 19.
Restringitur ad decimam partem *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 20.
Et extenditur ad sextam, & quartam partem *tom* 3 *dec.* 59 *n.* 21.
Dictio *in circa* denotat, quod contrahentes habeant respectum potius ad corpus, quam ad mensuram *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 14.
Dictio *in circa* quid operetur *tom* 10 *dec.* 24 *num.* 6.
Dictio *in circa* efficit ut numerus mensurave in quarta, vel etiam tertia parte minus verificetur *tom.* 10 *dec.* 24 *num.* 7.
Dictio *in circa* ultra quid modicum non operatur *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 68.

Dictio *in circa* aliquando minorem, aliquando maiorem quantitatem designat *tom.* 12 *decis* 40 *n.* 24.
Dictio *in circa* tamquam ambigua de sui natura tempus incertum reddit & nullum *tom.* 5 *dec.* 16. *n.* 5.
Dictio *in circa* non valet extendere ad annos conventionem restrictam ad menses *tom.* 5 *decis* 16 *num.* 7.
Dictio *in circa* auget, vel minuit decimam, vel minorem partem arbitrio Iudicis *tom.* 5 *decis.* 20. *n.* 20.
Dictio *in circa* incertitudinem pluris vel minoris præsefert *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 35 *&* 48.
Dictio *in circa*, ad annos relata importat plus, vel minus duos, vel quatuor menses, & ad summum sex *tom.* 3 *decis.* 9 *n.* 49.
Et mensibus adiecta nullatenus operari potest extensionem dispositionis, ad menses restrictæ ad annos *tom.* 3 *dec* 9 *n.* 50.
Dictio *in circa* modicam importat quantitatem arbitrio Iudicis parumque detrahit, vel adiungit tempori designato *tom* 6 *dec.* 24 *n.* 18. *&* 19. & *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 58.
Dictio *infrascripta* est relativa ad ea, quæ expresse nominantur *tom.* 12. *dec.* 26 *num.* 31.
Dictio *inoltre*, latine *ultra*, est præcedentis relicti ampliativa, & inducit separationem unius dispositionis ab altera *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 5.
Dictio *in perpetuum* operatur secundum subiectam materiam *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 62.
Dictio *in perpetuum* adiecta vocationi descendentium per lineam masculinam eam restringit ad solos masculos *tom* 2 *dec.* 43 *num*, 12.
Dictio *insuper* coniungit, & addit *tom.* 12 *decis.* 41 *num.* 21.
Dictio *insuper* est repetitiva, & venit continuative retentis iisdem terminis *tom.* 5 *dec* 5 *n.* 4.
Dictiones *in tali casu*, vel *dicto casu* restringunt dispositionem ad casum expressum *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 19.
Dictio *interdum* denotat regulariter contingere oppositum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 103.
Dictio, *in tutto, e per tutto, come sopra*, quod operatur *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 7.
Natura huiusmodi dictionis est repetitiva præcedentis dispositionis *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 8.
Atque denotat omnimodam paritatem cum antecedentibus *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 9.
De aliis adminiculis huiusmodi repetitionis, & late in *nn seqq.* usque ad *num.* 20 *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 10.
Dictio *ita quod* est ampliativa, & debet intelligi demonstrative, & non taxative *tom.* 6 *dec.* 61 *num.* 16 *&* 17.
Dictiones *licet*, *quamvis* implicant, & adversantur *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 53.
Dictio *l' istesso* est relativa, & includit eamdem substantiam quantitatem formas, qualitates, & conditiones omnes, & expressa censentur in referente quæ expressa leguntur in relato *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 19 *&* 20.
Dictio *loro figli &c.* restringit dispositionem ad descendentes ex personis tantum nominatis *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 25.
Dictio *maxime* stat ampliative, & augumentative *tom* 7 *dec.* 13 *n.* 2.
Dictio *maxime* quandoque exprimit casum magis certum, & minus dubitabilem includendo alium minus exoptatum, & magis dubitabilem *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 13.
Sub dictione *minus* etiam nihilum continetur *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 80.
Dictio *nisi* post prohibitionem alienandi importat facultatem *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 9.
Dictio alternativa *O* posita inter duo species in genere compræhensas exponit idem genus tanquam unicum corpus *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 30

Dictio *O* intelligitur in sensu coniunctivo, non autem disiunctivo *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 34 *&* 37.

Et accipitur eo modo quo Testator in aliis Testamenti partibus accepit *tom* 4 *decis.* 42 *num.* 35.

Praesertim si constans appareat in Testamento verborum usus in propria eorum significatione *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 36.

Dictio *O* stat declarative *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 9.

Dictio *omnes* cum adiecto existentiae bonorum tempore mortis disponentis comprehendit quoque bona differentia, de quibus disponens disponere non poterat *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 6.

Dictio *omnes* praecedentes repetit qualitates *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 29.

Natura dictionis *omnia* est nihil excludere, & accessiones principali incumbentes comprehendere *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 24.

Dictio *omnino* quid importet *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 15. *&* *tom.* 11 *dec.* 8 *num.* 7.

Dictio *omnino* casus omnes compraehendit *tom.* 6 *dec.* 11 *num.* 7.

Dictio *penitus* importat idem ac dictio omnino *tom.* 7 *dec.* 7 *n* 16.

Dictio *per* causam finalem importat *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 36.

Dictio *per* in contractu posita denotat causam, ex qua moti fuerunt contrahentes *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 11.

Et proprie causam finalem ostendit, quemadmodum latina dictio *ut tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 12.

Dictio *perchè* denotat causam finalem *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 12.

Dictio *perinde ac* importat idem per omnia *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 65.

Dictio *però* latine *ideo* denotat causam finalem *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 37.

Dictio *praedicti* de sui natura solam substantiam dispositionis, aut legatis, non autem praecedentes conditiones, seu qualitates repetit *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 38.

Dictio *principalmente* quid importet *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 38.

Dictio *pro* non causam finalem denotat, sed conditionem proprie demonstrat, quae quovis tempore purificata efficit ut legatum debeatur *tom.* 3 *dec.* 17 *n.* 8.

Dictio *per ciò* causam finalem praesefert *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 7.

Dictio *prout* idem importa, ac dictio *eo modo tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 20.

Dictio *punctum facere* saepius decoctis convenit *tom* 5 *dec* 47 *num.* 32.

Dictio *quatenus*, respicit tempus futurum, & conditionem importat *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 70.

Dictio *quandocumque* licet indicet temporis perpetuitatem, restringitur tamen secundum naturam actus cui apponitur *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 31. *&* 32.

Dictio *quilibet* est universalissima, & omnium comprehensiva *tom.* 1 *dec* 15 *num.* 74 *&* 83.

Dictio *quilibet* idem significat quod dictio *omnes tom.* 1 *dec* 15 *n* 75.

Dictio *quilibet* nulla admittit restrictionem *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 76.

Dictio *quilibet* neminem excipit, licet privilegiatum *tom.* 1 *dec.* 15 *num* 77.

Dictio *quilibet* minimum etiam comprehendit *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 24.

Dictio *quod* repetit qualitates, & conditiones praecedentes in sequentibus. Et refertur ad universum, & denotat perfectionem *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 19.

Dictio *quod si* est adversativa *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 14.

Et repetit praecedentes qualitates, ac in eisdem terminis, & personis adversatur *tom.* 12 *dec.* 26 *n* 15.

Geminatio verborum generalium iuncta dictione universali *quomodolibet* ostendit omnium comprehensionem *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 43.

Dictio *quondam* apposita nomini proprio

prio importat mortis demonstrationem *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 57.
Dictio *quondam* solet usurpari dum sit mentio præmortui *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 31
Quam dictionem si filius relinquat, præsumendum est partem illius vivere *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 32.
Dictio *quoquo* adhibita a Statuto *libr.* 2 *rubr.* 130. universalis est, & compræhendit omnem casum, qui alias non compræhenderetur, maxime quia est repetita *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 52 53 & 54
Dictio *respective* est distributiva, & distinguit personas, res, & partes *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 11.
Dictio *respective* refertur ad personas magis proximas *tom.* 5 *dec.* 8 *n* 18
Dictio *semper* includit omnem casum *tom.* 8 *dec.* 6 *num* 107.
Dictio *semper* tanquam exclusiva limitationis quodcumque tempus amplectitur *tom.* 3 *dec.* 43 *n.* 4.
Dictio *semper* denotat omnem casum, & omne tempus, & perseverantiam, & continuationem indefinentem *tom.* 2 *dec.* 16 *n* 2.
Dictio *semper* importat aliquando exclusionem personarum in concursu tantum personæ prædilectæ *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 23.
Dictio *si* conditionem præsefert, & formam inducit *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 49.
Dictio *si* demonstrat gerundium non habere sensum de per se, sed iungi debere cum verbo futuri temporis *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 64.
Ex verbis *venendo il caso* eruitur legatum esse conditionale, quoad solutionem *tom.* 3 *dec.* 17 *n.* 1.
Dictio *si* semper facit dispositionem conditionalem, maxime quando iniuncta est verbo futuri temporis *tom.* 3 *dec.* 9 *num* 18.
Dictio *si aliquis* est universalissima, & comprehendit quamcumque personam absque distinctione, & limitatione *tom* 1 *dec.* 15 *n.* 79 & 83.
Dictio *si autem* tanquam adversativa repetit omnes qualitates præcedentes *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 28.
Dictio *similiter* æquipollet dictioni *æqualiter* *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 76 declara ut *n.* 78. & *seqq.*
Dictio *similiter* æquipollet dictioni *æqualiter* ad affectum inducendæ simultaneæ vocationis inter plures, qui alias vocati præsumerentur ordine successivo *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 78 & 84.
Secus quoad effectum dividendi quotas rei, ad quam plures vocantur *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 79 85 & 88.
Dictio *similiter*, ultra repetitionem, inducit etiam æqualitatem *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 86.
Declara, quod hæc æqualitas intelligatur inter terminum a quo, & ad quem, secus inter partes eiusdem termini a quo *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 87.
Ideo declara, quod importet æqualitatem non ex propria natura, sed in vim repetitionis *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 89.
Item apposita inter plures vocatos collective, & alium vocatum proprio nomine, importat æqualitatem coniunctam, & solidalem non divisam, & distributam in partes *t.* 7 *decis.* 24 *n.* 90.
Dictio *solum* est restrictiva *tom.* 2 *dec.* 12 *num.* 4.
Dictio *solum* apposita variationi factæ in parte excludit variationem in cœteris *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 16.
Dictio taxativa *solummodo*, vel similis quando tollat ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 16.
Bald. in Leg. 1. *num.* 1. *Cod. de ind. vid. & toll.* declaratur *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 17.
Dictio *spectare*, & *pertinere* latissimam habet significationem, & importat tam possessionem, quam dominium *tom.* 2 *decis.* 1 *n.* 64.
Dictiones *tam*, & *quam* de sui natura stant augumentative, & ampliative *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 22.
Ac pariformiter qualificant copulata

tom. 10 *dec.* 18 *num.* 23.
Istæ dictiones sunt divisæ, & actum æqualiter tribuunt utrique copulato *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 24.
Dictio *tam* implicat casum magis dubitabilem *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 27.
Dictiones *tam*, *&* *quam* præseferunt inclusionem generalem, uniformem & latam *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 28.
Dictiones *tam*, *&* *quam* ponuntur in dispositione ad eam extendendam & omnem dubitationem tollendam *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 38.
Dictio *tamen* importat modum, & conditionem secundum subiectam materiam *tom.* 4 *dec.* 9 *n* 11
Dictio *tunc* restringit vocationem ad proximiorem de tempore purificatæ conditionis existentem *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 34.
Maxime si sit vocatus proximior Testatoris, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 35.
Dictio *videlicet*, de sui natura declarat, & restringit præcedentia *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 25.
Dictio *usquequo*, vel *donec* restringit dispositionem, & perseverantiam requirit *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 7.
Dictio *ut* stat causative, & consecutive *tom.* 12 *dec* 2 *num.* 23
Notarii parum docti, & periti, ubi aliud dicere nesciunt dictionem *dicti*, vel *ut supra* in Testamentis apponunt *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 33.
Dictio *ut supra* refertur ad ordinem, & modum, non ad conditiones, & qualitates supra expressas *tom.* 1 *dec* 8 *num.* 39.
Dictio *ut supra* operatur, quod verba in eodem significatu intelligi debeant, quo patet superius adhibita fuisse *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 24.
Dictio, *ut supra*, repetit omnes præcedentes qualitates *tom.* 3 *dec.* 2 *n* 8. limita *n.* 9.
Ad evitandam superfluitatem dicendum est dictionem, *ut supra*, ad omnes qualitates supra expressas non esse referendam *tom.* 3 *decis.* 2 *num.* 13.
Dictio *ut supra* respicit præcedentes qualitates, & dispositio, ubi est hæc dictio, regulatur in omnibus ab antecedente *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 30. & 31.
Et operatur, ut omnes substitutiones factæ in prima dispositione censeantur specialiter repetitæ in secunda *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 32.

DICTUM.

Dictum Officialis attenditur in re ad suum ministerium spectante *tom.* 6 *dec.* 29 *num.* 20

DIES.

In scripturis privatis dies, & annus non desiderantur *tom.* 1 *decis.* 13. *num.* 24.
Dies appositus initio obligationis est communis scriptis subsequentibus, & iam diversis, & cum diversis personis, iuxta *Text. in Leg. si quis argentarius §. Si initum ff. de edendo tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 23.
Dies certus inductionem moræ non operatur in Legatis, secus vero in Contractibus *tom.* 3 *dec.* 9 *m.* 33.
Dies incertus non dicitur satis ad moram inducendam *tom.* 3 *decis.* 9. *num.* 34
Dies incertus in Testamento facit conditionem *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 9.

DIFFAMANS.

Diffamans sequitur Forum diffamati *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 2.

DIFFERENTIA.

Modica differentia tollitur per solam clausulam *in circa tom.* 3 *dec.* 71 *num.* 6.
Modica differentia in quantitate, non excludit identitatem *tom.* 12 *decis.* 40 *num.* 25.
Differentia inter Contractus, & ultimas voluntates procedit in servitute habente causam discontinuam *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 10.

DIGNITAS.

Princeps concedendo dignitatem censetur concessisse omnia dignitatis privilegia, etsi non expresserit *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 25.

Dignitas Episcopatus non est maior illa Vicarii *tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 27.
Senatores, qui domicilium Romæ acquirebant, non amittebant domicilium originis *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 53. & 54 hoc tamen non procedit ex privilegio, ut aliqui voluere & *num.* 58.
Senatoria dignitas domicilium præstat in Urbe, & Senatores Cives efficiuntur *tom.* 11 *dec* 6 *n.* 55.
Senator duplex habet domicilium per translationem ad Civitatem Dominantem *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 61.
Senator liberatur ab oneribus Patriæ licet gaudeat honoribus *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 62 *& seqq.*

DILAPIDATIO.

Ex depositione plurium testium resultat timor dilapidationis *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 25.
Colonis prædiorum plena fides adhibenda est *tom.* 8 *decis.* 17 *n.* 26.
Nec requiritur plena probatio, sed sufficit sola suspicio *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 27.
Præsumptio dilapidationis facile inducitur *tom.* 8 *decis.* 17 *n* 28.
Et sic cautio quando præstari debet a gravato, etiam sine ulla probatione suspicionis *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 29.
Quo casu leviores probationes sunt admittendæ *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 30.

DILATIO.

Dilatio Principali concessa, licet non prosit Fideiussori, proderit tamen si de ea opponat ex propria persona ad sui defensionem *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 12.
Dilatio executionis contractus ad diem confectionis instrumenti potest colligi ex coniecturis *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 6.
Parva mora non est considerabilis, & celeri satisfactione purgatur *tom* 8 *dec.* 8 *num.* 6.
Paria sunt quid fieri tempestive, vel paulo post *tom.* 8 *decis.* 8 *n.* 7.

DILECTIO.

Maior dilectio præsumitur erga unum ex vocatis quando duplici Legato fuit honoratus *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 48.

DILECTUS.

Absurdum est minus dilectum anteponi prædilecto *tom.* 2 *dec.* 16 *n.* 18.
Non est admittendum quod magis dilectus excludat minus dilectum, declara ut infra *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 110.
Absurdum quod minus dilectus esset melioris conditionis, quam magis dilectus omnino vitandum est in interpretatione Statutorum *tom.* 7 *decis.* 7 *num.* 9
Argumentum a maiori dilectione desumptum, ut intret maior dilectio desumi debet a qualitate præpollente, & ad effectum successionis requisita *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 111.

DILIGENS.

Qui in aliquo adimplendo fuit diligens, præsumitur quod eamdem diligentiam, & in aliis adhibuisset si ad eum spectasset implementi onus *tom.* 6 *dec.* 7 *num.* 41 *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 15.
Negligens non præsumitur in una re, qui in omnibus aliis est diligentissimus *tom* 10 *decis.* 32 *num.* 18.
Diligens in uno, in cæteris quoque præsumitur diligens *tom.* 6 *dec.* 7 *num* 41.
Diligens quisquis præsumitur in rebus sibi spectantibus, & quod afficiat ea, quæ suo incumbunt officio *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 8.

DILIGENTIA.

Diligentiæ etiam extraiudiciales taciturnitati vim auferunt *tom.* 6 *dec.* 51 *num.* 21.
Diligentia nimia, & affectata dolum indicat *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 21.
Ubi sunt maiores diligentiæ, & vehementior resultat doli præsumptio *tom* 5 *decis.* 27 *num.* 21.
Quando Cedens promisit manutenere Censum bonum sufficiunt tales quales diligentiæ ex quibus appareat Debitorem non esse facilis exactionis *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 32. 33. 36 & 42.

Diligentias fuisse sincere factas arguitur ex excusatione ratificandæ promissionis, & ex iudiciali comparitione dissentientis *tom.* 4 *decis.* 35 *num.* 10.

Commercii libertas exigit, ut aliquid diligentiæ, & industriæ alterius contrahentis remittatur *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 22.

DIMINUTIO.

Diminutio pretii, quæ vulgo dicitur *sbasso*, non debet considerari ab æstimatoribus in determinando vero valore *tom.* 4 *decis.* 30. *num.* 28.

Diminutio fumi debet ex pensione, quæ solvitur *tom.* 1 *decis.* 18 *n.* 16.

DIMISSIO.

Voluntaria crediti dimissio non substinetur in præiudicium vocatorum *tom.* 4 *decis.* 43 *n.* 11.

Pecunia præsumitur numerata cum pacto dimittendi cum ea Creditorem si illico, vel non multo post factam numerationem Creditor fuerit de facto dimissus *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 4. & 5.

Quæ præsumptio habet locum quando agitur de pecunia recepta a Debitore titulo lucrativo, secus si agatur de pecunia ab eo recepta titulo correspectivo *tom.* 12 *decis.* 55 *num.* 6.

DINUMERATIO.

Dinumeratio personarum specifica longe differt a dinumeratione per distributivum *cuilibet tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 24.

DIOECESIS.

Diœcesis dicitur Parochia Episcopi, & continet omne, quod venit sub iurisdictione Episcopi *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 18 *&* *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 14.

Seu Territorium eiusdem *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 15.

Diœcesani appellatio ad solum Episcopum refertur *tom.* 12 *decis.* 5 *num.* 16.

Civitas, & Diœcesis in quo differant, remissive *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 17.

DISCRETIVA.

Discretiva quid operatur *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 71.

Argumentum a discretiva validissimum in iure *tom.* 9 *dec.* 11 *n* 29 *&* *dec.* 25 *n.* 38.

Plurimi valet discretiva tam in dispositionibus hominis, quam legis *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 43.

Discretiva clara, ac perspicua plurimum confert pro interpretatione cuiuscumque dispositionis, vel contractus *tom.* 3 *dec.* 71 *num.* 8.

DISDICTA.

Statutum Artis Fabricantium disponit res ante sex menses esse disdicendas si pro suo usu Dominus velit, nec re locaturum ante biennium *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 22.

Locatio facta ad certum tempus cum pacto quod, non facta disdicta si tempore habili disdicta non fiat, illico censetur de facto renovata *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 8

Disdicta societatis, eiusdem præexistentiam supponit, quia privatio præsupponit habitum *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 20.

Dissolutio societatis non modo sociis præiudicat, sed etiam tertiis, dummodo disdictà cum mala fide facta non fuerit *tom.* 3 *dec.* 78 *num.* 2.

Exponitur, & declaratur dispositio Statuti Mercantiæ *lib.* 2 *rubr.* 10 *§. e se i contraenti tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 12 13 14 15 20 21 *&* 22.

Disdicta, quæ fit mutuo dissensu, non dicitur fieri in vim pacti, sed in vim contractus societatis *tom* 3 *dec.* 78 *n.* 16.

Admittitur disdictæ notificatio facta per adnotationem, & regestum in publicis Mercantiæ libris *tom.* 3 *dec.* 78 *num.* 33.

Regestum disdictarum in publicis libris securius est ipsis edictis *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 35.

Plateæ omnes, quæ cum Urbe nostra contrahunt, ignorare non possunt, quod disdictæ notificentur

etiam

etiam per regestum in publicis Mercantiæ libris *tom.* 3 *dec.* 78 *num.* 36.

Æquius est succurrere sociis faciles reddendo disdictas, quam tertiis eas arctiores efficiendo *tom.* 3 *dec* 78 *n.* 37.

Ocularis inspectio librorum accomanditæ probat formam, & stilum faciendi disdictas *tom.* 2 *dec.* 18 *num.* 16.

DISIUNCTIVA.

Disiunctiva est disiunctive consideranda *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 27.

DISPENSATIO.

Negocia in quibus dispensatio fieri debet, probe distinguenda veniunt *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 17.

Dispensatio in radice matrimonii differt a legitimatione separata, & concessa extra matrimonium *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 33 *&* 34.

Dispensatio ad cauthelam obtenta non probat inhabilitatem, de qua aliunde non constat *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 19 *& decis.* 8 *num.* 17.

Dispensatio Summi Pontificis cum decreto legitimationis prolis susceptæ, & suscipiendæ in radice matrimonii prolem adeo legitimat, ac si nulla esset canonica prohibitio, & consequenter competit admissio ad fideicommissum, in quo vocantur nati, & procreati de legitimo matrimonio *tom.* 6 *decis.* 9 *num.* 49 *&* 50 cum huiusmodi decretum legitimitatis operetur etiam quoad temporalia, fideicommissa, & maioratus *num.* 51 non attento præiudicio vocatorum sublato impedimento per dispensationem *n.* 52.

Onus concludenter probandi obreptionem alleganti incumbit ad irritandam gratiam dispensationis *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 63.

Clausula parito iudicato tribuit iurisdictionem conditionalem, & dispensatio, cum hac clausula non valet si prius dispensati iudicato non paruerint, & intelligi debet prout de iure *tom.* 6 *dec* 9 *num.* 70 *&* 71.

Ex lapsu 58. annorum dispensatio præsumitur iustificata, & ab executore servata forma mandati de dispensando *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 73 declara *n.* 74.

Clausula *parito iudicato* contenta in literis dispensationis requirit adimplementum contentorum in illis antequam ad dispensationem procedatur *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 5.

Quod tamen implementum præsumitur ex lapsu 60. annorum, sicut quod ab Executore fuerit servata forma mandati *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 6.

Dispensatio matrimonii obtenta a Summo Pontifice in illius radice operatur, ut sit legitimum, & rite factum ab initio, perinde ac si nunquam extitisset impedimentum *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 1.

Et proles interim concepta, seu nata redintegratur ad eam legitimitatem, quam omnes de iure civili sortiuntur *tom.* 6 *dec.* 19 *num.* 2.

Et admittitur ad successionem in quibuscumque bonis, & locis etiam Imperii *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 3.

Contrariæ auctoritates reprobantur *tom.* 6 *dec.* 19 *num.* 4.

Amplia etiam in præiudicium tertii alias vocati, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 19 *num.* 5.

Dispensatio in dubio præsumi debet in radice *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 30.

Dispensatio in radice differt a legitimatione per rescriptum, quæ non legitimat prolem, sed legitimam declarat *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 32.

Dispensatio dicitur in radice matrimonii obtenta quando percutit durationem, & continuationem illius iam contracti *tom.* 6. *dec.* 19. *num.* 6.

Maxime si ulterius contineat decretum legitimitatis prolis susceptæ, vel suscipiendæ *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 7.

Secundum aliquos hæc sola clausula, vel decretum facit, ut dispensatio dicatur in radice *tom.* 6 *decis.* 19 *num* 8.

Non dicitur in radice, quando Papa voluit matrimonium de novo publice contrahi servata forma *Concil. Trident.* quo casu non valet ex tunc, sed ex nunc *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 9.

Contra quod etiam tali casu dicatur in radice si Oratores petierunt in primo matrimonio remanere, & Papa annuit, adeout non requiratur novus consensus, sed sufficiant solemnitates in facie Ecclesiæ *tom.* 6 *decis.* 19 *num.* 25 & 26 amplia ut *num.* 12 item amplia etiamsi in contrahentibus deficeret bonafides *n* 27.

Verba *de novo, publice, & in facie Ecclesiæ solemnizent*, ad quem effectum ponantur in dispensatione *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 11 & 14.

Hodie hujusmodi dispensationes non conceduntur amplius absque clausula *ad contrahendum de novo tom.* 6 *decis.* 19 *num.* 13.

Quæ tamen non importat pernecesse novum consensum, nec excludit dispensationem in radice, reprobato *Corrado*. *tom.* 6 *decis.* 19 *num.* 15.

Dispensatio, quod non fuerit in radice colligitur ex eo, quod Papa iusserit exequi Sententiam declarantem matrimonii nullitatem *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 28

Contra quod declaratio, & approbatio nullitatis non pugnet cum dispensatione in radice, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 29.

DISPONENS.

Verbum *dispono* intelligitur tam in ultima voluntate, quam in actu inter vivos *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 115.

Verisimile est, disponentem voluisse id, quod magis iuri consonum est *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 114.

In his, quæ a disponentis voluntate pendent, opinio non veritas facit ius *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 9.

Pro actus nullitate est respondendum, quoties clare constat disponentem facere voluisse, quod non poterat *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 9.

Secus si verba sint æquivoca, & dubia *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 10.

Nemo præsumitur voluisse disponere contra Leges *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 11.

Contrarietas in disponente non præsumitur *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 16.

In conditionibus totum facit disponentis voluntas *tom.* 12 *decis.* 41 *num.* 23.

Disponens si quando voluit fideicommissum successivum expressit, ubi non expressit noluisse dicendum est *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 36.

Ius disponendi arguit in disponente dominium *tom.* 5 *dec.* 34 *n* 20.

Nemo præsumitur elegisse viam, qua sua dispositio impugnetur *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 25.

Præsumptio iuris in dubio non adaptatur ad impugnandum id, quod agitur, sed potius adaptatur ad illud confirmandum, & validandum *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 26.

Quilibet potest ad libitum disponere de rebus suis, etiam eis abutendo *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 54.

Quilibet potest dispositioni, & traditioni eam legem imponere, quam ipse vult *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 55.

Verba indefinita non comprehendunt ea, quæ non sunt in potestate disponentis, præcipue si agatur de materia odiosa, & pœnali *tom.* 8 *decis.* 48 *num* 6.

Universalis dispositio restringitur ad ea, de quibus qui disposuit disponere poterat, nec trahitur ad id unde sequitur nullitas &c. *tom.* 8 *dec* 48 *n* 7.

Si interrogatus disponens verosimiliter ita responderet, ita voluisse diudicandum est *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 50.

Te-

Testis unicus deponendo de declaratione disponentis in actu perfecto attenditur, præcipue si lex præsumat id, de quo deponit *tom.* 9 *dec* 23 *n.* 86.
Testes, & eo magis Notarius non præsumuntur rogati de consensu disponentis non sanæ mentis *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 105.
Maxime Florentiæ, ubi Notarii iuramentum prestant se non rogandi de instrumentis personæ non sanæ mentis *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 106.
Dispositio cum non sit omnino irrationalis sufficit ad hoc ne argui possit ex ea disponentis stultitia *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 108.
Inhabilitas ad contrahendum excluditur ex eo quod publice disponens contraxerit *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 109.
Cauthelæ a disponente adhibitæ præsertim in actu dispositionis præbent argumentum validitatis, & sanitatis suæ mentis *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 110.
Et similiter instigatio eius qui actum impugnat facta disponenti ut revocaret ipsum actum *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 111.

DISPOSITIO.

Cuilibet est de iure permissum aliquem allicere ad sui favorem *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 36 42. & 44.
Dispositionem malis artibus, vel per metum factam esse asserens, debet evidentibus probationibus demonstrare *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 23.
Dispositiones hominum a voluntate regulantur *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 25.
Testatorum dispositiones non debent ob nimiam subtilitatem everti *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 5.
Omnes dispositiones intelliguntur cum effectu *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 10.
In dispositione clara cessant omnes coniecturæ, & præsumptiones *tom.* 11 *dec.* 4 *n* 21.
Ubi littera dispositionis est clara, inutilis est omnis disputatio *tom.* 11 *decis.* 36 *n.* 12.
Qualitas in proemio adiecta in tota dispositione repetita censetur *tom.* 6 *decis.* 10 *num.* 16.
Dispositio ne corruat recedendum etiam est a regulis iuris *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 35.
Observantia declarat quid comprendatur in dispositione *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 34.
Generalitas dispositionis restringitur ex subsequenti limitatione *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 12.
Tantum operatur generalis dispositio quantum singularum specierum enumeratio *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 19.
Universalis dispositio restringitur ad ea, de quibus qui disposuit disponere poterat, nec trahitur ad id unde sequitur nullitas *tom.* 8 *dec.* 48 *num.* 7.
Testatoris dispositio quamvis generica non comprehendit bona hæredis *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 8.
Nemo disponit de rebus alienis in causa quantumvis privilegiata *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 70.
Dispositio directa in expiationem animæ Testatoris latissime est interpretanda *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 50.
Dispositio inter liberos substinetur, quamvis solemnitates iuris non fuerint adhibitæ *tom.* 12 *dec.* 15 *n.* 1.
Nulla melior haberi potest dispositionis interpretatio, quam quæ desumitur ex observantia *tom.* 12 *decis.* 38 *n.* 39.
Dispositio favore publicæ utilitatis est semper extendenda *tom.* 7 *dec.* 14 *num.* 11.
Interpretatio est scrutatio voluntatis Disponentis *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 6.
Voluntas tendit, ut dispositio valeat *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 7.
Verba dispositionis ubi conveniunt, convenire etiam debet dispositio *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 10.
Omnis sumenda est interpretatio ne dispositio videatur imprudens *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 43.

Ta-

Talis præsumitur dispositio, qualem verba demonstrant *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 9.

Omnis dispositio est interpretanda secundum id quod naturalis ratio dictat *tom* 10 *dec.* 21 *num.* 43.

Disponentis voluntas declaratur etiam ex verbis, quæ non sunt in dispositione *tom* 10 *decis.* 25 *n.* 36.

Cessante causa dispositionis cessat, & dispositio *tom.* 8 *dec.* 25 *num.* 52.

Dispositio non valet nisi suppositum verificetur *tom.* 6 *decis.* 10 *n.* 17.

In dispositione hominis ex mera privatione fructuum per verba suppositiva nulla inducitur dispositio *tom.* 11 *dec.* 2 *num.* 70.

Dispositio deficit, deficiente conditione, cuiuscumque ista sit generis *t.* 12 *dec.* 49 *num.* 8

Ordo succedendi volitus pro forma, seu conditione, si non verificatur corruit dispositio *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 18.

Dispositio intelligitur semper rebus sic stantibus adeout mutatis circumstantiis, & rerum conditione dispositio exequtionem non obtinet *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 20.

Dispositio ad beneplacitum alicuius non est suspensiva, sed pura, & voluntate tantum cessante resolvitur *tom* 8 *decis* 3 *num.* 27.

Particularis dispositio in casu impotentiæ obtinet etiam in casu mortis, qui impotentiam producit, maxime quando particularis provisio respicit commodum disponentis *t.* 7 *decis* 22 *num.* 3. 4. & quando agitur de dispositione inter vivos *num.* 5.

Dispositio non est amplianda favore personæ, cui eadem ratio disponendi concurrit *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 29.

Fundans se in dispositione qualificata debet probare dispositionem, & qualitatem *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 51.

Dispositio non valet ut Testamentum si disponens dixit nolle testari *tom.* 12 *decis.* 16 *num.* 12.

Quælibet dispositio intelligitur rebus sic stantibus *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 9 & *tom.* 10 *decis.* 21 *num.* 35.

Dispositio cum verbis generalibus expressa continere potest plures species donationum in vim clausulæ omni meliori modo &c. *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 66. & 67.

Dispositio substineri debet omni possibili meliori modo quando in dispositione apponitur clausula *omni meliori modo &c.* *tom.* 8 *decis.* 48 *n.* 9.

Supposito deficiente, deficit quoque dispositum *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 19.

Demonstratio falsa præsertim in cortice verborum non alterat dispositionem *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 24.

Dispositio indeterminate accipitur deficientibus dictionibus illam restringentibus ad certum tempus *tom.* 7 *decis.* 11 *n.* 30.

Dispositio facta ad certum tempus durat durante tempore præstituto *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 49.

Et facta pro certa causa, durante causa durat *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 50.

Dispositio extenditur ad plures actus donec sequatur effectus volitus *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 51.

Dispositioni si in præfixo numero non fuerit satisfactum ad ulteriorem numerum procedi potest *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 52.

Dispositio de uno loquens non potest extendi ad aliud, in quo cesset ratio dispositionis *tom.* 10 *dec.* 15. *num.* 101.

Si de una re, vel casu facta est dispositio, in omissis arguitur contraria voluntas *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 36.

Qui fundatam habet intentionem suam in dispositione ei sufficit negare, aut affirmare *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 52.

Verba *disposuit*, *mandavit*, *legavit*, *& reliquit*, perfectam, & absolutam dispositionem inducunt *tom.* 7 *decis.* 13 *n.* 19.

Testatoris dispositio ad casum non cogitatum trahitur, quando verisimile est, quod Testator si de eo co-

cogitasset, idem disposuisset *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 11. & *n.* 12
Ubi eadem, aut maior dispositionis ratio concurrit, ibi quoque habere locum debet dispositio *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 21.
In dubio dispositio hominis interpraetanda est, ut minus recedat a dispositione iuris *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 36.
Dispositio non dicitur inutilis, quando affert aliquod commodum etiam in sola spe *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 13.
Aliud est disponere, aliud supponere *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 68.
Verba quae aliquid aliud disponunt non dicuntur illud idem disponere *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 69.
Dispositum satis dicitur de credito ex emologatione Laudorum illud continentium, & eorum exequutione in Testamento demandata *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 18.
Dispositio vel prohibitio respiciens duas personas coniunctim non potest referri nisi ad eas personas descendentes ab illis copulative consideratis *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 24.
Dispositio quando potest valere tam attenta causa consanguinitatis, quam paupertatis, praesumendum est Testatorem magis legasse intuitu paupertatis, quam consanguinitatis, quia huiusmodi coniectura magis suffragatur animae Testatoris *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 17.
Leg. Tutor §. quae tutoribus ff. de excusat. tutorum, declaratur *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 18.
In dispositione principali adiecta intelligitur eadem ratio, eademque natura *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 36. & *num.* 37.
Dispositio licet inutilis respectu Legatarii tamen declarat voluntatem Testatoris favore alterius, pro quo operatur ac si esset utilis *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 39. 42. 46.
Dispositio semper restringitur ad modos proportionabiles, & materiam proportionabilem *t.* 11 *dec.* 18 *n.* 23.
Concurrentibus duabus causis, quarum una prosit, altera noceat, dispositio referri debet ad causam quae prodest, & per quam ipsa substinetur *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 37.
Idem est ab initio limitate, & modificate disponere, ac simplicem dispositionem postea limitare, & modificare *tom.* 10 *decis.* 14 *n.* 5.
Dispositio facta, quae consensum Ordinarii non requirat, nequit deinde revocari *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 29.
Conditio necessaria non impedit Legati transmissionem ad heredes *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 32.
Habens particularem subsequentem dispositionem, non intelligitur in alia compraensus *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 15.
Dispositio relativa ad fideicommissum factum, vel faciendum perfectionem recipit a personis, modis, & conditionibus in Fideicommisso expressis *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 3.
Quidquid adiicitur pro modo solvendi non afficit substantiam dispositionis *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 5.
Dispositio, quae in aliqua eius parte directa fuit ad fraudandam Legem in totum annullatur *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 4.
Fraus praesumitur ubi tota dispositio directa est ad Legem eludendam *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 41.
Fraudis signum est novitas dispositionis *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 39.
Praecipue, ubi novitas destruit finem ad quem apparenter fuit directa dispositio *tom* 9 *dec.* 37 *n.* 40.
Stante rationis diversitate una dispositio non potest ad normam alterius regulari *tom.* 12 *dec.* 52 *n.* 8.
Quaelibet secunda dispositio, licet generalis, facta ratione certae rei non extenditur ultra illam *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 22.
Dispositio posterior specifica praevalere debet antecedenti generali *t.* 7 *decis.* 13 *num.* 10.
Item si esset primae contraria *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 11.
Amplia sive utraque dispositio sit in eadem scriptura, sive in diversis

& quan-

& quando secus *tom. 7 decis.* 13 *num.* 12.

Quælibet dispositio potius modalis præsumitur, quam conditionalis, vel potius sub conditione resolutiva, quam suspensiva concepta *tom* 2 *dec* 25 *n.* 15. & *tom.* 12 *dec.* 41 *n* 5.

Non obstantibus hisce verbis in dispositione appositis *cum hac tamen conditione* dispositio est modalis *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 10.

Quando onus a Testatore iniunctum impleri debet post acquisitum emolumentum, dispositio intelligitur esse modalis; etiamsi Testator dixerit lego sub tali conditione, ut aliquid facias *tom.* 4 *decis.* 9 *num.* 12. & 17.

Dispositio censetur in dubio potius modalis, quam conditionalis *tom.* 4 *dec* 9 *n.* 14.

Et regula hæc procedit in dispositione assumendi cognomen, & insignis Testatoris *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 15.

Dispositio Testatoris regulari debet a proprietate verborum, non a legibus intestatæ successionis *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 13.

Senectus liberam rerum suarum dispositionem non adimit, sed & testari, & donare decrepitis etiam est permissum *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 21.

Ideoque ex capite restitutionis in integrum eorum dispositiones rescindi nequeunt nisi probetur infirmitas *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 22.

Dispositio facta ab ægrotante, qui paulo post occubuit ad interrogationem Confessarii, tamquam imperfecta ratione voluntatis non substinetur *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 33.

Inhabilitas disponentis probanda est de tempore præciso dispositionis *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 12.

Et ut quis inhabilis ad disponendum dicatur qualis esse debeat cognitionis deficientia *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 103.

Seminecis, & balbutientis dispositio causa mortis est valida, cum non requiratur ad hoc perfectissima cognitio *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 104.

Ubi eadem militat ratio, eadem debet esse iuris dispositio *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 70. & *tom.* 5 *dec.* 40 *num.* 56 & *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 64.

A principali obiecto tota dispositio regulatur *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 17.

Declaratur opinio *Peregr. de fideicom. artic.* 9 *n.* 80. *versic. fin. tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 66.

Dispositio quælibet intelligenda est rebus sic stantibus *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 71.

Dispositio, quæ respectu certæ rei loquitur de intestato verificatur etiam, si testamento condito, de ea re nil dictum sit *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 14.

Allegari non potest eadem rationis dispositio, ubi casus, & ratio diversa est *tom.* 2 *decis.* 50 *num.* 11.

Dispositio quælibet restringitur, & qualificatur ad normam verborum, & qualitatum, quæ illi adiecta sunt *tom.* 5 *dec.* 12. *n.* 14.

Ex qualitate adiecta cognoscitur quid veniat in dispositione, & ea deficiente cessat, & dispositio *tom.* 5 *decis.* 12 *n.* 15. 16.

Pars clara dispositionis intelligentiam suppeditat parti dubiæ, & non e contra *tom.* 2 *dec.* 43 *num.* 31.

Ubi aliqua adest ambiguitas circa voluntatem, respuenda est ea interpetratio, quæ dispositionem reddit irrationabilem *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 32.

Præsertim ubi ipsamet etiam verba contrarium suadeant *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 33.

Quando non conveniunt verba dispositionis, nec ipsa dispositio locum habet *tom.* 1 *dec.* 17 *n.* 10.

Verba suppositiva prolata ab eo qui habet disponendi facultatem fideicommissum, legatum, vel dispositionem inducunt *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 20.

In pluribus dispositionibus quarum aliquæ requirant specialem gratiam ut subsistant, hac non extante, corruunt solum eæ, quæ tali gratia in-

indigebant, & cœteræ hanc non exigentes, in suo robore manent *tom.* 1 *dec.* 34 *num.* 6.

Dispositio de singularibus hæreditatis partibus non complectitur ius aliquod hæreditarium *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 37.

Dispositio quantumvis generalis non comprehendit futura maxime in re stricte interpretanda *tom.* 7 *dec.* 19 *num.* 3.

A Principe dubiam dispositionem secundum æquitatem suppleri atque extendi potest *t.* 7 *dec.* 44 *n.* 31. 32.

Potest a Magistratu corrigi Testatoris dispositio, ad hoc ut melius adimpleatur eiusdem voluntas, cum præsumatur eum quoque ita dispositurum, si rem satius perpendisset *tom.* 9 *dec.* 28 *num.* 26.

Rotæ Romanæ auctoritas in materia præsertim piarum dispositionum plurimi facienda est *tom* 12 *decis.* 38 *num.* 14.

Dispositione Testatoris ad irritum perducta, ne bona in suspenso detineantur in eum transire debent, qui successurus fuisset ab intestato *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 1.

Dispositio Legis, vel Statuti ad eum casum adaptatur, cui verba conveniunt *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 44.

In Legum dispositionibus interpretandis attenditur usus communis loquendi *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 46.

Dispositio auferens ius alluvionis debet esse clara cum hoc ius originem trahat a iure gentium, & in dubio non censetur sublatum *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 50.

Verba *secundum dispositionem* debent intelligi iuxta dispositionem iuris communis *tom.* 10 *dec.* 43 *num.* 8.

Dispositio etsi concernat publicam utilitatem, coarctanda est si agatur de præiudicio alterius *t.* 10 *dec.* 15 *n.* 78.

Dispositio *Auth. res quæ*, tamquam exorbitans recipere debet strictam interpretationem *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 79.

Discretiva dispositio ostendit diversam Legislatoris voluntatem *tom.* 12 *dec.* 52 *n.* 5.

Dispositio contenta sub art. Legis anni 1747. uti correctoria iuris communis strictam recipit intelligentiam *tom.* 12 *dec.* 52 *num.* 7.

DISPOSITIVA.

Pars dispositiva prævalere debet conditionali, & non pars conditionalis dispositivæ *tom.* 2 *dec.* 43 *num.* 26. declara ut *n.* 27 *& seqq.*

Dispositiva clara prævalet semper narrativæ præsertim dubiæ, & æquivocæ *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 29.

DISPUTATIO.

In claris cessant disputationes *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 10.

DISSENTIENS.

Quod directo fieri prohibetur non admittitur indirecte *tom.* 7 *dec.* 2. *num.* 9 *&* 10. ubi accordio dissentiens non potest molestare tertium Possessorem bonorum Debitoris, nec eius Fideiussorem, quidquid sit quando Fideiussor non haberet regressum adversus principalem Debitorem *n.* 11.

DISSIMILIS.

Dissimilium iudicium dissimile est *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 39.

DISSOCIATIO.

Dissociatio mutuo dissensu facta connaturalis est Societatis contractui *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 19.

DISSOLUTIO.

Societatis dissolutio per epistolas notificari debet, quoties usque ab initio promissa fuit huiusmodi præcisa notificatio *tom.* 3 *dec.* 78 *n* 31.

Societatis dissolutio notificari debet, quando Societas contracta fuit ad tempus, & durante adhuc tempore fuit dissoluta, secus vero quando dissolvitur eveniente tempore, vel conditione inter Socios conventa *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 28.

Notificatio autem non oportet, quod fiat peculiari forma, quæ nequidem necessaria reputatur in Le-

Legum promulgatione *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 29 & 30.

DISTANTIA.

Locorum distantia excusat a mora ob lapsum temporis *tom.* 12 *decis.* 48 *num.* 28.

Distantia probatur ex charta navigationis *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 12.

Ex qualitate maritimi itineris probatur ignorantia *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 13.

Statuta Genuae assignant duo milliaria singulis horis *t.* 11 *dec.* 11 *n.* 14.

Et capitula Barcinonae assignant tria *tom* 11 *dec.* 11 *n.* 15.

Sed haec assignatio procedit solummodo in terrestri itinere *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 16.

Nimia distantia impedit notitiam *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 19.

Computatio distantiae non facienda rigorose *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 26.

Distantia loci non excludit scientiae possibilitatem *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 107.

DISTINCTIO.

Distinctio causae necessariae, vel voluntariae non recipitur nisi in muliere minore donante, non autem in maiore liberam suorum bonorum administrationem habent *tom.* 7 *dec.* 6 *num* 16.

DISTRACTIO.

In emphytheusi distractio fructuum semper est permissa atque metu devolutionis *tom.* 3 *dec.* 47 *num.* 17.

Dispositio Leg. Marcellus plene procedit in distractionibus stabilium, non autem pecuniarum, aliarumve rerum, quae servando servari non possunt. Et affertur ratio *tom.* 12 *decis.* 53 *num.* 5. 7. & 11.

DISTRIBUTIO.

Partes a Testatore distributae quando non sunt ad oculum demonstrabiles plures ad illas vocati, censentur vocati ad eamdem rem *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 2.

Tacita distributio partium non sufficit, ut aliqui dicantur omnino re disiuncti, nec tollit coniunctionem verbalem sufficiente ad ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 58.

Ius accrescendi inter verbis coniunctos ad eamdem rem vocatos locum habet non ostante partium distributione, sive distributio praecedat, sive sequatur expressionem rei *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 72 & 73.

In distributione pretii rerum debitoris non debent admitti creditores, qui ad illud non habent ius sicut coeteri creditores *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 88.

DISTRIBUTIVUM.

Distributivum operari debet secundum propriam significationem, & non per subauditum intellectum *tom* 5 *dec.* 7 *n.* 48.

DIVERSITAS.

Diversitas arguitur ex diverso loquendi modo *tom.* 12 *decis.* 40 *n.* 34.

Stante rationis diversitate una dispositio non potest ad normam alterius regulari *tom.* 12 *dec.* 52 *n.* 8.

Ex diversis non fit illatio *tom* 8 *dec.* 36 *num.* 13 & *tom.* 11 *decis.* 20 *n.* 48 & *decis.* 23 *num.* 53.

Quando in eadem persona diversitas personarum concurrit, quod ei vetatur ex una persona, aliquando permittitur ex alia *tom.* 11 *decis.* 26. *num.* 25.

Limita, ut hoc non procedat in his quae sunt obiectum intellectus *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 26.

Quae diversa sunt, diverso iure debent determinari *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 9.

Exceptiones diversum casum respicientes nullatenus merentur attendi *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 10.

Dictio *alia* denotat diversitatem a supra espressis *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 16.

Orationum diversitas ostendit quantitatem fuisse in legato deductam primario, assignationem vero speciei appositam secundario *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 12.

Ob diversitatem orationis species dicitur adiecta demonstrationis causa *tom.* 12 *decis.* 38 *n.* 12.

Contrariis auctoritatibus respondetur *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 13.

Di-

Diversitas temporis in actu inter easdem personas sequuto suspicari facit de illius veritate *tom.* 4 *dec.* 37 *num.* 16.
A qualitate posita in progressu argui nequit ad illius repetitionem in ingressu *tom.* 7 *decis* 24 *num.* 107.
Maxime attenta rationis diversitate, quæ repetitionem excludit *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 108
Prout etiam pariformem determinationem *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 109.
Diversitas rationis inter ingressum, & progressum, in quo consistat *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 110. *& nn. seqq.*
Diversitas sanguinis civili fictione superari non potest *tom.* 7 *dec.* 45. *num.* 25.
Repetitio oneris adiecti excluditur ex diversitate dispositionis, & personarum *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 12.
Diversitas nominis indicat diversitatem locorum *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 22.
Diversitas personarum ad hoc ut detractiones non debeantur ex fideicommisso particulari sufficit quod verificetur in aliquo saltem casu, vel tempore *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 58

DIVIDENS.

In Iudiciis divisionis uterque colligitans dicitur Actor ad effectum probationis *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 18.
Dividens videtur fateri dominum esse solum pro dimidia *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 2.
Laudum probat contra dividentes, & habentes causam ab eis *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 3.
Laudum servandum est tam inter dividentes, quam inter eorum successores *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 57.
Dividens impugnasse laudum divisionis non dicitur quoties novæ causæ superveniunt *tom.* 10 *decis.* 21 *num.* 46.
Dividens rem propriam credens esse cum aliis communem sibi non præiudicat quod procedit etiam in transactionibus, & quibuscumque aliis contractibus *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 23.

DIVISIO.

Beneficium divisionis differt ab altero excussionis *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 59.
Statutum Senen. licet tollat beneficium excussionis, tamen non aufert illud divisionis *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 61.
Idem ex Statut. Florent. procedit *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 62.
In iudiciis Familiæ Erciscundæ divisio fieri debet ex universitate *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 56.
Actiones familiæ ercisundæ, & communi dividundo non durant ultra 30. annos *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 43.
Hoc tamen limitatur, ut procedat, quando unus ex sociis per id temporis spatium totam rem communem possedisset, secus quando omnes communiter possiderunt *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 44.
Actio communi dividundo habet locum etiam in usu *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 38.
Ampliatur conclusio de qua *num.* 36. ut procedat etiam quando res est indivisibilis *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 39.
Ad dissensiones vitandas potest socius alterum provocare ad divisionem *tom* 10 *dec.* 19 *num.* 53.
Divisio est inventa ad hoc, ut cessent odia, & discordiæ *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 8.
Propter discordias, & scandala licet recedere a pacto temporali de non dividendo *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 19.
Divisio dicitur actus necessarius, tam ex parte provocati, quam provocantis *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 1.
Divisionem admittit labor, & opera *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 10.
Divisio est alienatio *tom.* 6 *decis.* 21 *num* 18 & 20. ubi quando proprie ita dicatur sive permutatio, sive donatio *num.* 21.
Adiudicatio est species divisionis, seu quædam divisionis executio *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 40.
Adiudicatio est species comodæ divisionis *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 14.
Adiudicatio rei individuæ fit illi, qui-

qui habet alia bona contigua *tom.* 10 *dec.* 22 *n.* 3.

Divisionis contractus æquatur permutationi *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 20.

Divisio est species permutionis, & adducitur ratio *tom.* 3 *decis.* 62 *n.* 1 & 2.

Quando agitur de divisione per adiudicationem, nulla considerari potest rei prohibitæ dividi deterioratio *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 67.

Divisio est ad instar emptionis, & venditionis *tom* 10 *dec.* 21 *n.* 48.

Sublata venditione unius rei, non tollitur venditio alterius *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 49.

Limita si venditio unius rei sit correspectiva ad aliam *t.* 10 *dec.* 21 *n.* 50.

In divisionibus consideranda est dividentium commoditas *t.* 10 *d.* 21 *n.* 3.

Divisio cum deterioratione, & damno non admittitur *tom* 10 *dec* 20 *n.* 1.

Divisio nec de iure fieri potest, ubi non est utilis *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 2.

Divisio non cadit, ub non est communio *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 28.

Bona post divisionem non dicuntur communia *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 29.

Æqualitas inter dividentes est servanda *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 52.

Divisio nec per pactum prohiberi potest in perpetuum *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 45.

Hoc ampliatur, ut procedat etiamsi pactum sit iuratum *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 46.

Prohibitio de non dividendo videtur esse contra bonos mores *tom.* 10 *dec* 19 *n.* 47.

Nec servari potest sine interitu salutis æternæ *tom* 10 *dec.* 19 *n.* 48.

Pactum de non dividendo non tenet quamvis sit correspectivum *tom.* 10 *dec.* 19 *num* 49.

Divisio præscribi nequit, nec per immemorabilem *tom.* 10 *dec* 19 *n.* 51.

Præscriptio centenaria non potest impedire divisionem *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 42.

Divisio facta inter socios rata haberi debet, & dividenda sunt, quæ indivisa remanserunt *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 33.

Divisio omnium bonorum inter filios per Patrem facta censenda est uti pura donatio universalis inter vivos *tom.* 6 *dec.* 15 *num.* 33.

In divisione Iudex procedere debet ex bono, & æquo, & omnium commoditatem, & utilitatem spectare *tom.* 10 *dec.* 22 *n.* 1.

In divisione domus a Iudice est habenda ratio connexionis mansionum & partium eiusdem domus *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 52.

Iuxta Peritorum relationes debet Iudex assignationem, & divisiones facere *tom.* 7 *dec.* 48 *n.* 4.

Res in divisione cedit illi parti, ex qua sequitur æqualitas *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 9.

Munus optimi legislatoris decet divisionem iam factam sustinere *tom.* 10 *dec.* 21 *num* 34.

Divisio cum determinatione, & corruptione rei non admittitur *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 4.

In divisionibus æquitas est attendenda & id quod decens est, atque conveniens *tom.* 10 *dec.* 21 *n* 2.

In divisione, quod commode dividi non potest, compensari debet cum aliis bonis *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 57.

Interprætatio omnis semper fieri debet, ne divisio a sapientibus facta reprehendatur *tom.* 10 *decis.* 19. *num.* 10.

Iurisdictio separari nequit a proprietate *tom* 10 *dec.* 21 *n.* 6.

Divisio, quæ odiis, & discordiis caussam præbet est rescindenda *tom.* 10 *decis.* 21 *n* 11.

Communis fundus non potest assignari uno ex sociis nisi sit indivisibilis *tom.* 7 *dec* 48 *n.* 2.

Si post mortem unius Socii nulla fit divisio, societas transit ad hæredes quoad ea, quæ pendent a rebus communibus, & eorum emolumentis, ac fructibus *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 72.

Et

Et transit etiam in hæredem administratio rerum communium, quæ spectabat ad eius auctorem *tom* 4 *dec.* 18 *num.* 73.

In divisione rei communis ea condividentibus assignanda est portio, quæ cuiusque bonis coæret *tom.* 10 *dec.* 22 *num.* 2.

Idem debet esse iudicium partis, quoad partem, quam totius quoad totum *tom.* 10 *dec.* 22 *n.* 4.

Divisio utilium salva iustitia fieri potest in partes nunc æquales, nunc inæquales pro diversa æstimatione pecuniæ, & operæ collatæ *tom.* 2 *dec.* 46 *num.* 4.

Dictio distributiva ad hoc, ut divisionem in viriles importet tam inter coniunctos, quam inter coniunctos, & disiunctum, requiritur quod omnes includantur sub unica oratione, & clausula *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 115.

Secus si orationes, & clausulæ sint diversæ, & in prima vocentur coniuncti cum dictione distributiva, in alia vero tertius disiunctus absque distributiva *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 116.

Per divisionem emphyteusis præiudicatur compræhensis, ubi emphyteusis ex consuetudine alienabilis est, secus in emphyteusi ex pacto, & providentia *tom.* 6 *dec.* 21 *n* 19.

Tradita in divisione bona filiis *pro parte sua* referenda est ad legitimam *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 30.

Per divisionem non potest pater præiudicare, & nocere legitimæ *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 36.

Existentia Fideicommissi probatur ex Instrumento divisionis *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 2.

Divisionis inæqualitas argui nequit ex diversitate pretii, pro quo unusquisque ex dividentibus portionem suam vendidit aliquot post divisionem annis *t.* 4 *dec.* 36 *n.* 23 & 34.

Condividenti datur actio reivindicationis adversus bona alterius condividentis *tom.* 4 *dec.* 38 *n* 24.

Ad hoc ut in divisionibus æqualitas servetur respici debet ad fructus bonorum stabilium a condividentibus perceptos *tom.* 4 *decis.* 38 *n.* 56.

Divisionis natura non immutatur etiam quod ex una parte pecunia, vel alia res præstetur *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 17.

Ex divisione inter fratres colligitur omnes fuisse hæredes *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 1.

Divisio in dubio intelligitur facta iuxta decentiam *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 8.

Hæredes non possunt impugnare divisionem auctorum *tom.* 1 *decis.* 36 *num.* 52.

Absurdum est, quod iniuria oriatur, unde iura nascuntur *tom.* 10 *decis.* 21 *n.* 54.

Inducta ad unum finem, contrarium operari non debent *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 55.

Divisio facta præsumitur quando in aliquem ex dividentibus transivit separata possessio aliorum bonorum antea communium, acquiescientia partis *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 33.

Non est ferendum, ut alteri per alterum præiudicium inferatur *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 53.

Actus qui referri nequeunt nisi ad divisionem inter socios præcedenter factam efficiunt præsumptivam probationem divisionis *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 21.

Enunciativæ a Sociis factæ quod possessio non sit communis, sed propria, quod portiones sint assignatæ, quod facta sit solidatio &c. præsumere faciunt socialium bonorum divisionem *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 20.

Ex longa condividentium taciturnitate, actibusque separatis gestis præsumi debet, quod is, penes quem maior invenitur portio, eam vel pecuniis, vel alio modo ad æqualitatem redegerit *tom* 4 *decis.* 36 *num.* 24.

Divisio facta præsumitur quando aliquis

 quis

quis ex possidentibus bona in communi, cessat eas facere solutiones, quas in vim Communionis, vel societatis, tunc expiere tenebatur *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 16. & *n.* 22.

Divisio presumi non potest, nisi supponatur inter dividentes communio dominii, & possessionis *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 18.

Divisio scindit in partes universalitatem dominii, & possessionis quæ antea erat communis, præbens cuilibet ex dividentibus suam ratam *tom* 1 *dec.* 36 *n.* 19.

Divisionis prohibitio operatur, ut alter excipiendo possit prohibere divisionem *tom.* 10 *decis.* 19 *num.* 58.

Per laudum induci nequit prohibitio divisionis *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 60.

Nec partes possunt arbitris hanc potestatem dare *tom* 10 *decis.* 19 *num.* 61.

Quod procedit, etiamsi Statutum disponat, quod contra tale laudum de nullitate opponi nequeat *tom.* 10 *decis.* 19 *num.* 62.

Prohibitio de non dividendo nec per sententiam substineri potest *tom.* 10 *dec* 19 *num.* 63.

Ad impediendam divisionem sufficit sola dividendi difficultas *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 4.

Divisio semel facta potest rescindi, & alia ex integro fieri, quando supervenit legitima causa *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 7.

Divisio iam facta potest rescindi pro bono pacis *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 15.

Præcipue ubi agatur de retractanda divisione inter coniunctos *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 16.

Rescissa divisione, quoad unam rem, non censetur resoluta in totum *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 51.

Minus ferendum est, quod quis cogatur invitus in communione manere, quam quod tota res alteri ex consortibus adiudicetur *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 56.

Evictio debetur a condividentibus, etiamsi in contractu divisionis non fuerit promissa *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 1.

Præcipue quando agitur de divisione inter fratres *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 2.

Concurrente scientia dividentium, si bona uni assignata evincantur ex præordinatione auctorum, alter non tenetur de evictione, nec ad prætii restitutionem *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 1 *& seqq.*

Quia imputandum est ei, qui scienter voluit acceptare dicta bona *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 2 9 *&* 20.

Nec ad pretii restitutionem agi valet *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 3 5 *&* 6.

Tradens rem gravatam scienti & recipienti, non tenetur de evictione *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 4.

Limitatur conclusio de qua sub *num.* 1 ubi uni obvenissent in divisione omnia bona fideicommissaria, alteri omnia bona libera *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 7.

Contrarium tamen plures senserunt *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 8.

In dubio præsumendum est, in assignatione bonorum fideicommissorum uni ex dividentibus facta habitam fuisse rationem eorum qualitatis, & periculi evictionis *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 10.

Leges XII. Tabular. iubent inter cohæredes dividi ea tantum bona, quæ commodam patiuntur divisionem *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 15.

Pars separata minus valet, quam unita cum toto *tom.* 10 *decis.* 20 *num.* 3.

Divisio partis domus operatur divisionem quoque totius domus *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 5

Domus, & prædia rustica divisibilia esse possunt *tom.* 7 *decis.* 48 *num* 3.

Res divisæ minus considerantur quam unitæ *tom* 6 *dec.* 13 *num.* 16.

Licet domus physice dicatur divisibilis moraliter tamen redditur indivisibilis quando divisio efficeret do-

domum aut minus commodam, aut minus convenientem honorificentiæ habitantium *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 43.

De iure nequidem est locus divisioni domus pro solaria, altera parte invita *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 46.

Domus regulariter commodam divisionem non patitur *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 5.

Alleganti commodam divisionem onus id probandi incumbit *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 6.

Prædia rustica commode possunt dividi, quamvis unita maioris sint utilitatis *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 8.

Quomodo facienda sit æstimatio rei individuæ ad effectum compensandi socios, remissive *tom.* 10 *dec.* 22 *n.* 6 *& seqq.*

Licitationi nunquam est locus, nisi quando aut nullus alius dividendi modus superest, aut ii omnes quorum interest, consenserint *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 18.

Licitatio adhiberi potest, quando alter ex dividentibus offert minus iuxto pretio *tom.* 10 *dec.* 20 *n* 19.

Licitationis remedium est odiosum, nec amplectendum est nisi omnibus aliis remediis deficientibus *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 20.

Ut contractus divisionis rescindatur ratione læsionis, oportet quod illa sit enormissima, scilicet supra dimidiam *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 38.

Post lapsum temporis non licet dividentibus dicere divisiones iniustas, & inequales *tom.* 1 *decis.* 36 *num.* 34.

Læsio procedens ex causa divisionis, dicitur causata ex ipsa divisione *tom.* 10 *decis.* 21 *num.* 13.

Divisio continens læsionem ultra dimidiam, revocari potest *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 10.

Tenuis variatio in divisionibus aut nihil attenditur, vel præsumitur illico compensata in mobilibus aut in pecunia *tom.* 1 *decis.* 36 *num.* 35 *&* 36.

Divisio facta præsumitur quando quis ex dividentibus possidet rem uti propriam pro sua parte per decem annos *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 31.

Divisionis contractus etiam sine scriptura potest subsistere, & etiam sine publico Instrumento probari potest *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 32.

Divisionis contractus cum recipiat perfectionem a solo contrahentium consensu, non exigit scripturam pro sua forma essentiali *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 18.

Opponens beneficium divisionis, quando agitur inter fideiussores, probare debet præsentiam, & idoneitatem omnium confideiussorum *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 63.

Huiusmodi conclusio declaratur ut procedat in beneficio iuris antiqui, secus in novo de duobus reis, cum tunc onus probandi sufficientiam aliorum spectet ad creditorem *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 64.

DIVITIÆ.

Divitiæ & status honorificentia probatur ex testibus *tom.* 5 *decis.* 2 *num.* 57.

Homines sæpe sperant in facultatibus suis amplius, quam in his est *tom.* 10 *dec* 38 *n* 28.

Novum non est, quod quis plus de suis facultatibus confidat, quam sit in veritate *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 15.

DIVORTIUM.

Gravia ex divortio scandala oriri possunt *tom.* 6 *decis.* 9 *num.* 58.

DOCTOR.

Doctoribus, Iudicibus &c. datur tacita hypotheca *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 4.

Faber non potest expelli, si prevenerit in habitando doctori *tom.* 1 *decis.* 26 *num.* 2.

Faber quamquam in habitando prævenerit Doctori potest expelli, si artem exerceat in via ad tale opus non destinata, vel si possit alibi inhabitando artem exercere *tom.* 1 *decis.* 26 *num.* 3 declara *n* 6.

Præventio Fabro non prodest, si Doctor nequeat, alibi commode habitare *tom.* 1 *decis.* 26 *num.* 5.

Cognoscere an Doctor possit alibi commode habitare ad effectum expellendi Fabrum, pertinet ad Iudicis arbitrium *tom.* 1 *decis.* 26 *n.* 7.

Commode alibi Doctor non habitare posse dicitur quando propriam relinquendo domum, aliam conducere deberet *tom.* 1 *decis.* 26 *num.* 8.

Doctori attestanti de consuetudine loci, in quo moratur credendum est *tom.* 1 *dec.* 26 *n.* 10

DOCTORES IN GENERE.

Iudex sequi debet intellectum maioris partis DD. tunc enim verbis scriptis equipollet intellectus communis *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 98 *&* 99 & communis opinio habetur pro lege *n.* 100 & tenenda est contra Text. expressum *n.* 101 & quare *num.* 102.

Communis opinio DD. habet vim Legis *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 7.

Etiam unius Doctoris auctoritas non habentis contradictorem sufficit pro resolutione causæ *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 13.

Punctualis unius Doctoris auctoritas non habentis contradictorem dicitur casus Legis *tom* 12 *dec.* 34 *n.* 14.

Doctor est intelligendus iuxta authoritates, quas allegat *tom.* 2 *dec* 7 *num.* 37.

Doctor debet intelligi secundum dictum alterius Doctoris, quem allegat, sicuti etiam secundum leges quas allegat *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 106.

Doctores intelligendi sunt secundum iura, quas allegant *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 8 *&* *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 91.

Doctores, & auctoritates intelligi debent secundum circumstantias in quibus loquuntur *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 6.

Doctores in ratione non vera sese fundantes attendi non debent *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 15.

Ut applicetur Doctoris auctoritas non licet arguere de casu ad casum *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 21.

Doctori attestanti de consuetudine loci, ubi versatus est creditur *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 31.

Sententiæ Doctorum modernorum potius deferendum est quam antiquorum *tom.* 6 *dec* 3 *n.* 9.

Doctores, qui librorum exhibitionem etiam sine mandato videntur concedere, vel non descendunt ad inquirendum de mandato, sed potius illud supponunt in interesse, quod requiri firmant *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 24.

Vel loquuntur in casu styli particularis *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 25.

Vel hoc asserentes in casu tertii non sunt extendendi ad casum de Actore & reo inter se de exhibitione disceptantibus *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 26.

Doctores opinio aliquid incidenter affirmantium non est attendenda *tom.* 7 *dec.* 1 *n.* 8.

Auctoritas Doctorum in tractatibus maior fides meretur quam illa consulentium, maxime quando adsunt reiudicatæ pro eorum sententia *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 67 *&* 68.

Doctores, qui aliquid perfunctorie dicunt, articulo non discusso, nec communem opinionem, nec ullam auctoritatem faciunt *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 89.

Doctores, sunt ad instar avium, quarum una volante, & omnes volant *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 90.

Credendum non est Doctoribus qui non in legibus, & rationibus, sed in aliorum auctoritatibus se fundant *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 91.

Doctorum dissentiones ex varia interpretatione oriuntur *tom.* 11 *dec.* 13 *n* 13.

Opinio rationum pondere, ac numero auctoritatum roborata debet singulari Doctoris Sententiæ prævalere *tom.* 3 *decis.* 65 *num.* 15.

Au-

Authoritates Doctorum capiendæ sunt secundum Doctrinas, quibus inhærent *tom* 3 *dec.* 32 *n.* 71.
Doctores de inconstantia, ac varietate reprehenduntur a nonnullis *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 3.
Doctores sunt faciles ad mentiendum, fraudandum & fallendum *tom.* 5 *dec.* 10 *num.* 14.

DOCTORES IN SPECIE.

Sacra Rota Romana dicitur omnium exemplar, & magistra, facitque communem, & magis communem opinionem *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 94.
Paulus de Castro diu apud Florentinos moratus est, & eorum Statuta compilavit, & reformavit *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 18.
Caballi laudes *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 50.
Salvetti laudes *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 3.
Bartol. cons. 19 *libr.* 1 declaratur *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 23.
Declaratur *Giurba dec.* 81 *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 62.
Declaratur *Borgnin. dec.* 14 *libr.* 1 *tom.* 2 *decis.* 7 *num.* 65.
Declaratur *Carol. Ant. De Luc. de lin. legal. part.* 2 *artic.* 42 *tom.* 2 *dec.* 16 *num.* 14 vide etiam *num.* 15 *&* 16.
De Luc. de fideicommiss dist. 9 *num.* 10 *Rot. decis.* 103 *n.* 23 *part.* 15 explicatur *tom.* 2 *dec.* 16 *n.* 17.
Doctrina *Cravett. cons.* 83 *& cons.* 877 declaratur *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 28.
Declaratur *Pascal. de Patr. potestat. part.* 4 *cap.* 9 *n.* 71 *&* 74. *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 46.
Declaratur *Mangill. de imput. quæst.* 59 *num.* 5 *Rodoer. de feud cap.* 7 *Guidobon. Advoc.* 100 *& Odd. cons.* 46 *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 76.
Declaratur *Vegg. cons.* 63 *& Cravett. cons.* 831 & ostenditur, quam eorum casus differat a nostro *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 86.
Simon. de Pretis de interpetr. ultim. volunt lib. 4 *interpetr. pr* circa legata *dub.* 10 *num.* 121 reiicitur *a Goh. cons. dec.* 65 *num* 27 *tom.* 2 *dec.* 27 *n* 11.
Bartol. in Leg. si forte n. 5 *ff de Castrens. pecul.* exponitur *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 12.
Capparell. resolut. fiscal. 150 declaratur *tom.* 2 *decis.* 34 *num.* 18.
Doctrina *Fenut. in tractat. de mom. temp. cap.* 27 *num.* 2 quomodo intelligenda sit, explicatur *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 33.
Doctrina *Io. Franc. De Ponte cons.* 6 illustratur *tom.* 3 *dec* 31 *n.* 36.
Theorica *Saliceti in Leg. novationem final num.* 3 *Cod. de novat.* quomodo intelligenda? *tom* 3 *dec.* 32 *num.* 69.
Consilium 13 *Alex. n.* 8 expenditur *tom* 3 *dec.* 32 *n.* 70.
Exponitur Theorica *Castrens. in Leg.* 4 § *si ex conventione n* 2 *ff. de re iudic. ab Altogrado cons* 95 *n.* 106 *&* 107 *lib.* 2 reprobata *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 72.
Explicatur *decisio* 52 *apud Sanfelic. tom.* 3 *decis* 73 *num.* 66.

DOCTRINÆ.

In causis decidendis attendenda sunt iura, & Doctores in individuo loquentes non in genere *tom.* 12 *dec.* 20 *n* 31.
Doctrinæ individuales dicuntur casus Legis *tom.* 2 *decis* 17 *num.* 6.
Regulæ generales, & argumenta non attenduntur quando adsunt doctrinæ individuales *tom.* 6 *decis.* 35 *num.* 13.
Ad corroborandum allegari possunt Doctrinæ alias reprobatæ *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 43.
In scientiis omnibus, & in ipsa scientia legali novæ, ac veriores doctrinæ paulatim repertæ sunt *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 4.

DOCUMENTUM.

Documenta informia non recognita, & æquivoca non probant creditum certum in substantia *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 12 maxime concurrente

te longeva taciturnitate creditoris *num.* 13.

Documento prolato danda non est interpetratio a fine, ob quem producitur diversa, & cum statu quæstionis minime cohærens *tom.* 2 *dec.* 50 *n.* 16.

Documenta quamvis non sint in forma probanti, vim habent probationis, si ab aliis legitimis documentis coadiuventur *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 6.

Productio posterioris Documenti validi non retrotrahitur ad diem litis inchoatæ per exhibitionem libelli necessariis probationibus destituti *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 34.

DOLUS.

Nemo locupletari potest cum aliena iactura, prævia circumventione, fraude, vel simulatione *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 42.

Dolus, & fraus in omnibus contractibus damnantur *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 18.

Dolus coniecturis probatur *tom* 5 *dec.* 27 *n.* 15 *&* *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 94.

Ubi sunt maiores diligentiæ, & vehementior resultat doli præsumptio *tom.* 5 *dec.* 27 *num.* 21.

Dolus præsumitur in contrahente, qui statutarias solemnitates negligit *tom.* 5 *dec.* 27 *num.* 26.

Dolus præsumitur ex eo, quod vir sagax contrahit cum persona minus idonea *tom* 5 *dec.* 27 *n.* 27.

Ex actibus incontinenti, & temporis brevitate gestis doli suspicionem desumunt Doctores *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 10.

Dolus re ipsa æquiparatur dolo ex proposito *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 40.

Dolus reipsa quoad rescindendum contractum æquiparatur dolo ex proposito *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 43.

Dolum committens, iudicio criminali se subiciit *tom* 11 *decis.* 10 *num.* 18.

Dolus præsumitur commissus contra minores, & mulieres ex enormi eorum læsione *tom.* 11 *dec.* 15 *num* 14.

Dolus, & fraus omnino est vitanda *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 14.

Dolus metiendus est non ab eventu, sed a consilio *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 67.

Dolus præsumitur si mulier remaneat lesa *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 94.

Obligatus ad aliquid faciendum, si non facit, præsumitur in dolo *tom.* 2 *dec.* 2 *num.* 27.

In recedente ab eo, quod fieri solet, nec non a naturali ratione dolus arguitur, vel saltem hoc latam redolet culpam *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 12 *&* 13.

Iudici non obtemperans dolo carere non dicitur *tom* 3 *decis.* 13 *num.* 17.

In eo, qui recusat parere Sententiæ dolus præsumitur *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 24.

Scientia, ex qua dolus eruitur, per coniecturas, & præsumptiones probatur *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 11 *&* 13.

Et unica etiam coniectura sufficit *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 12.

Quæ scientia ex coniecturis deducta non dicitur præsumpta, sed vera, ac perfecta *tom.* 3 *decis.* 69 *num.* 14.

Defectus consensus, & dolus sua natura nullitatem inducunt *tom.* 11 *decis.* 32 *num.* 8.

Ex quibus dolus, & circumventio eruantur *tom.* 11 *dec.* 32 *n.* 9.

Dolus præsumitur ubi læsio enormissima concurrit *tom.* 9 *decis.* 33 *num.* 35.

In actu doloso, & non sincero cessat omnis ratificatio ex cursu temporis desumpta *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 77.

Stante dolo, & mala fide nulla inducitur præscriptio, nec longissimi temporis, nec etiam immemorabilis *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 78.

Plures

Plures causæ etiam simul iunctæ, si quælibet inter se sit insufficiens, non excludunt, sed potius arguunt dolum *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 42.

Dolus præsumitur in eo, qui spreta prohibitione, seu denunciatione contrarium facit *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 24.

Item ex animo lucrandi *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 25.

Fraudis, & doli præsumptio oritur ex omissione eius, quod fieri debet, & solet *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 13.

Contractus est illico nullus quando adest dolus, qui dedit causam contractui *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 14.

Amplia quod neque possit ratificari *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 15.

Ubi dolus dat causam venditioni an venditori competat reivindicatio resolvitur cum distinctione *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 47 *&* 61.

Ex temporis brevitate inter contractum, & decoctionem non potest regula adsignari ad præsumendum dolum, cum id pendeat a qualitate antecedentium, & consequentium *tom.* 5 *decis* 19 *num.* 48.

Non est locus revocationi Giratæ, nisi constito de dolo dante causam contractui *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 55 *&* 57.

Iuramentum dolo extortum non ligat, nec obligat *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 17.

Iuramentum dolo extortum non valet de iure civili, de iure vero Canonico obligat, sed potest peti absolutio *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 18.

Iurisdictionis prorogatio a Principe per dolum extorta, non debet præiudicare *tom.* 4 *decis* 4 *num.* 17.

Dolus etenim cuiquam patrocinari non debet *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 18.

In casu doli minoribus competit beneficium electionis, sed Creditoribus cedere debent iura contra dolosos Tutores *tom.* 3 *dec.* 11 *n* 43.

Dolus, & metus excludunt consensum *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 84.

Quamvis dictus dolus, vel metus sit tantum a lege præsumptus *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 85.

Quod Creditor facit, causa sui iuris conservandi, dicitur dolus bonus reprehensibilis *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 68

Fraus, & dolus excluduntur ex probitate, & nobilitate *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 41.

Dolus non præsumitur *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 39.

Dolus potius præsumitur, quam iuris error *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 40.

Dolus non præsumitur, neque culpa quæ non solum in genere, sed & in specie probanda est *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 73. & 74.

Præsumptio doli cessat, quando ex dolo nullum agenti comodum resultaret *tom.* 10 *decis.* 5 *n.* 21.

Dolo adscribi non potest, quod fit Lege permittente *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 62.

Dolum committere non videtur, qui sibi prospicit *tom.* 12 *decis.* 20 *n.* 65.

Ad dolum excludendum sufficit opinio unius excellentis Doctoris *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 52.

In dolo dici non potest qui utitur iure suo, vel eo probabiliter uti credit *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 53.

Ubi maxime agitur de Pupillis, seu Minoribus *tom* 2 *decis.* 24 *n.* 54.

Præsumptio doli contra non exhibentem tollitur ex aliis coniecturis exclusivis illius *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 56.

Dolus præsumitur contra Actores expectantes mortem illius, qui de negocio informatus scivisset se tueri *tom* 2 *dec.* 24 *num.* 57.

Doli suspicio post redditam rationem & approbatam, extincta seu remissa censetur *tom.* 2 *dec.* 24 *num* 85.

Nemo est affligendus pœnis, qui in suis operationibus dolo, vel culpa versatus non fuerit *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 7.

Dolus ex parte reorum, & difficultas ex parte Actoris requiruntur, ut

ut sit locus iuramento in litem *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 43.

DOMICILIUM.

Distinguuntur effectus naturales domicilii ab effectibus civilibus *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 87.

Originem propriam nemo mutare potest *t.* 11 *dec.* 6 *n.* 14 & *num.* 60.

Domicilium originis non mutatur *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 69.

Domicilium patris censetur domicilium filii, & e contra *tom.* 12 *dec.* 29 *num* 7.

Ex domicilio Patris facile infertur ad domicilium filii *tom.* 4 *dec* 27. *n.* 19.

Ad contrahendum domicilium quid requiratur *tom* 9 *dec.* 8 *num.* 7.

Domicilium quis dicatur contraxisse *tom.* 9 *dec.* 8 *num* 12.

Sine animo domicilium non contrahitur *tom.* 11 *decis.* 6 *n.* 13.

Domicilium nunquam contrahitur, cum deest animus permanendi *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 25.

Pro domicilii acquisitione citra animi declarationem requiritur decennium ubi de domicilio Civitatis Liburni *tom.* 9 *decis.* 8 *n.* 16.

Domicilium censetur constitutum ex sola decennii habitatione *tom.* 11 *decis* 6 *num.* 10 & *num.* 24 & 26.

Ibi censetur constitutum domicilium, ubi quis maiorem partem suarum facultatum transtulit *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 11.

Ratione incolatus, quis nunquam perdit domicilium originis *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 64.

Domicilium re, & facto transfertur, non nuda contestatione *tom.* 11. *decis.* 6 *num.* 18.

Explicantur DD. firmantes solo animo posse domicilium mutari *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 19.

Domicilium habitationis sola animi destinatione non mutatur *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 16.

Non creditur mutasse domicilium, qui in priori loco familiam, & bona retinet *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 17.

Domicilium originis est compatibile cum domicilio habitationis *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 63.

Domicilium originis non consideratur nisi quis ibi inveniatur *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 73.

Domicilium originis præfertur domicilio accidentali *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 84.

Domicilium originis non attenditur in iis, quæ contingunt post contractum domicilium habitationis *t.* 10 *dec.* 39 *n.* 47.

Castr. in L. si eadem ff. de offic. Assess. explicatur *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 48.

Concurrente domicilio originis & habitationis, primum præfertur non solum quoad honores, verum etiam quoad alios effectus *tom.* 10 *dec.* 39 *num* 24.

Domicilium originis præfertur quoad omnes effectus *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 25 contra *n.* 26.

Ex quibus præsumatur animus continuandi domicilium in loco antiquæ originis, non autem in loco occasionalis habitationis? *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 14. & 15

Stare simul potest, quod quis sit Civis alicuius loci, & habeat alibi domicilium habitationis *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 20.

Quæ coniecturæ considerandæ sint ad effectum præsumendi electionem domicilii in aliqua Civitate? *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 11.

Habitatio, & domicilium filii consideratur quodadmodo domicilium Patris, licet realiter distinctum *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 12.

Animus relinquendi domicilium originis excluditur, quando quis ibi retinet stabilia, & alia bona ad effectum eis utendi post reditum *tom.* 1 *dec.* 17 *num* 6.

Quoties habitatio alteri causæ referri potest, etiamsi longior decem, vel centum sit annorum, non confert ad probandum domicilium, nisi aliæ fortiores coniecturæ concurrant *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 10.

Con-

Concurrente domicilio minus principali, & re, hoc domicilium præfertur, quoad hanc rem *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 58.

Regulare est in iure, quod quis unum, vel plura domicilia eodem tempore habere possit *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 59. & 60.

Domicilium originarium utpote a natura proveniens est immutabile, non obstante quocumque actu in contrarium gesto *tom.* 1 *dec.* 17 *num.* 3.

Nec amittitur ex quacumque longa habitatione alibi facta, vel contraria declaratione, seu renunciatione *tom.* 1 *dec.* 17 *n.* 4.

Electio sepulturæ quando præbeat argumentum electionis domicilii *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 23. & 28.

Unusquisque habet naturalem affectum pro suorum maiorum imaginibus *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 8.

Unde est, quod reassumptio antiqui domicilii facile præsumitur *num.* 4 *dec.* 27 *num.* 9.

Ad effectum domicilii non attenditur habitatio solius facti, sed ubi quis tamquam Pater Familias cum maiori parte suarum facultatum habitaverit *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 20.

Quæ requirantur ad hoc ut Matrimonium præbeat coniecturam electionis domicilii in Patria Uxoris *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 21.

Retorquetur autem coniectura inde desumpta, si statim post nuptias Maritus alibi se transtulerit *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 22.

Non apparente vero de animo decedendi per habitationem decennalem domicilium contrahitur *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 21.

Cum ex contestu legis clare liqueat quod legislator respexit ad simplicem habitationem, mentio habitatoris, & domicilii accipi debet in sensu improprio, & synonimo habitationis *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 18.

Parochialitas est diversa a domicilio *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 23.

Potestas statuendi in subditos Territorio non circumscribitur *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 1.

In concursu utriusque domicilii præfertur illud habitationis in quo celebratus fuit contractus *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 2.

Domicilium transferens ad locum eiusdem Principis non amittit originem, secus si locus sit sub dominio alterius Principis *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 15.

In materia munerum attendi debet domicilum loci superioris *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 86.

Ideo, & eiusdem loci Statuta sunt attendenda in successionibus ab intestato *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 87.

Opinio ista refellitur, & reprobatur *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 88.

Citatio in loco originis, non in loco in quo quis exercet officium fieri debet, si officium non sit perpetuum, vel si officium exercens partem familiæ in loco originis retineat *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 10 & 12.

Reiicitur opinio *Altimar. de nullitat. rubr.* 12. *qu.* 12. *n.* 97. & 98. qui tenet, quod citatio fieri debeat domi *tom.* 1 *decis.* 11 *num.* 11.

Si ille qui se illegitime citatum dicit eo quod citatus fuerit domi, in qua non habitat, postea in iudicio compareat, illam domum pro legitimo domicilio approbare censetur, non valet amplius opponere de nullitate *tom.* 1 *dec.* 1 *num* 19.

Citatio fieri debet personaliter non domi, quando citandus moratur in certo loco extra Civitatem *tom.* 1 *decis.* 1 *num.* 6.

Limita si citandus exerceat in aliquo loco officium Iudicis, tum enim sufficit citatio domi solitæ habitationis in loco originis *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 7.

Quis non dicitur domicilium originis reliquisse ex habitatione alibi facta ad scientias addiscendas *tom.* 1 *dec.* 17 *num.* 5.

Iu-

Iudicis officium in aliquo loco gerens retinet domicilium originis *tom.* 1 *decis.* 1 *n.* 8.
Iudex dum exercet officium non potest conveniri in eo loco, sed debet conveniri in loco originis *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 9.
Domicilium non acquiritur per accidentalem habitationem *tom.* 12 *dec.* 46 *num* 13.
Accedente potissimum contraria animi declaratione *tom.* 12 *dec.* 46 *num.* 14.
Pupillus habitans cum Tutrice non acquirit domicilium *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 22.
Incolatus, vel domicilium se compatitur cum mercatura ubi de Mercatore domiciliario Liburni *tom.* 9 *decis.* 8 *num.* 22 & 23.
Habitans in loco ex aliqua causa accidentali, puta mercaturæ sine animo perpetuo ibi permanendi non contrahit domicilium etiam per habitationem longissimi temporis *tom.* 9 *dec.* 8 *num.* 19.
Et licet uxorem, & familiam ad locum habitationis traducat *tom.* 9 *decis.* 8 *num.* 20.
Mercator, qui aliquo loco se transtulit negociationis causa, censetur ibi contraxisse domicilium ex habitatione decennali cum familia, & maiori parte bonorum *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 11.
Quia propter tam diuturnam moram præsumitur mutasse prius propositum, & velle ibi domicilium constituere *tom.* 11 *decis.* 6 *n.* 22.
Præsumptio insurgens ex decennali habitatione excludit contrariam præsumptionem ex qualitate personæ deductam *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 23.
Non censetur domicilium contraxisse qui in locum se contulit, negotiandi causa, & cum animo in patriam redeundi *tom.* 11 *decis.* 7 *num.* 12.
Statutum originis præfertur in bonis ibi existentibus, etiam testamento condito in loco domicilii, & post translatum domicilium *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 50.
Quando domicilium originis non deseritur, sed transfertur cumulative. Statutum domicilii præfertur quando bona ibi sint sita, etiam si istud sit minus principali *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 57.
Statutum domicilii non derogat Statuto Patriæ originalis quoad contractus gestos a suo subdito, & in bonis ibi subiectis *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 59.
Senatoria dignitas domicilium præstat in Urbe, & Senatores Cives efficiuntur *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 55.
Senator duplex habet domicilium per translationem ad Civitatem Dominantem *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 61.
Longa habitatio, sequutum Matrimonium, Domus aperta, & acquisita Civitas in aliquo loco probant originem *tom.* 1 *dec.* 17 *n.* 2.
De domicilii duratione Plebano, & Officialibus publicis credendum est *tom.* 6 *decis.* 10 *num.* 5.

DOMINIUM.

Naturalis ratio introduxit dominia, & divisiones ad vitanda incommoda comunionis *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 70.
Quisquis ex iure gentium, & naturali rerum suarum est moderator, & arbiter *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 69.
Dominium est ius disponendi de re sua ad libitum *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 2.
Effectus dominii inter alios est fructuum perceptio *tom.* 8 *decis.* 3 *num.* 3.
Exceptio dominii dicitur requirere altiorem indaginem *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 14.
Dominium probari potest ex pluribus signis, & coniecturis *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 28.
Ex possessione præsumitur dominium *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 25.
Ubi de dominio principaliter differitur simplex possessio non sufficit *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 7.
Stante preambulo titulo, & causa ad istam

istam possessio referri debet *tom.* 7 *decis.* 17 *num.* 8.
Dominium non probatur ab Actore si sit in possessione *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 24.
Ex pronomine „ miei „ infertur dominium illud proferentis, & quidem planum, ac verum *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 59. & 60.
Dominium non per indicia, & coniecturas, sed concludenter probandum, quando principaliter deducitur, & quando agitur de reivindicatione, maxime si possessor nonnunquam recognoverit in dominum auctorem actoris *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 3. & 4.
Dominium non sub sensu corporis, sed sub iudicio intellectus consistit *tom* 7 *dec.* 17 *num.* 5.
Traditionibus non nudis pactis dominia rerum transferuntur *tom.* 3 *dec.* 22 *num.* 8.
Probato ab Actore dominio, aliæ non admittuntur coniecturæ, nisi æquipollentes iis, quibus Actoris intentio probata est *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 18.
Genitivum ostendit dominium de præsenti *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 18.
Rei dominium continuatum præsumitur, donec contrarium probetur *tom.* 2 *dec.* 34 *n.* 22.
Per quodcumque tempus, etiam mille annorum, dominium directum non præscribitur contra Dominum *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 22.
Dominium utile transfertur in Conductorem per locationem ad longum tempus *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 5.
Dominium præsumitur ex præterito ad præsens *tom.* 11 *decis.* 30 *n.* 20.
Limita si efficaces coniecturæ in contrarium concurrant *tom.* 11 *dec.* 30 *num.* 21.
Reservatio alicuius rei supponit dominium *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 40.
Emptio, & venditio est titulus legitimus ad transferendum dominium *tom.* 12 *dec.* 40 *num* 12.
Dominium Ecclesiæ, & Monasterii penes Laicos esse non potest *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 52.
Dominium sine facto proprio non amittitur *tom.* 4 *decis.* 18 *n.* 4.
Dominium, & possessio præsumuntur continuata in domino, & possessore usque ad mortem nisi contrarium concludenter probetur *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 39. & 40.
Verba *a disposizione* denotant dominium *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 1.
Item verba *in credito t.* 5 *dec.* 35 *n.* 2.
Vendita quota fundi certi, ac determinati, contractus validus est, atque indivisum totius fundi dominium in Emptorem transfertur *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 3.
Limita si vendatur prædium incertum, vel pars indeterminata fundi certi, vel certa mensura fundi maioris *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 4.
Quando a principio translatum apparet solum dominium utile, de solo utili subsequentes actus sunt intelligendi *tom.* 7 *decis.* 17 *n.* 9.
Probans dominium in eodem loco ubi sunt apposita alicuius Arma, uti Condominus, vel Socius, & ipse stegmata apponere potest in aliqua parte, ubi nulla sint Arma *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 29.
Dominium rei venditæ non transit in emptorem ubi pretium non fuit solutum, nec de eo fides habita *tom.* 10 *dec.* 8 *n.* 1.
Ideo venditor potest reivindicare rem venditam, aliis creditoribus non attentis *tom.* 10 *dec.* 8 *n.* 2.
Gravatus restituere uni de familia, ante tempus restitutionis est dominus *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 16.
Eo tamen adveniente, dominium resolvitur, & evadit nudus minister *tom* 7 *dec.* 24 *n.* 17.
Ab eo quod præcibus imploratur, dominii ius excluditur *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 18.
Dominium non transfertur quando deficit titulus, & voluntas partium *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 39.

Si translatio dominii includit dominium, pactum quod ei repugnat strictissime est intelligendum *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 24.

Dominium a die mortis Testatoris transit in Legatarium saltem resolubiliter *tom.* 3 *decis.* 35 *n.* 2.

Præsertim quando agitur de Legato facto ad favorem Loci Pii, quod a Deo statim acceptari dicitur *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 3.

Irresolubiliter vero quæsitum dicitur dominium, si bona legata a Legatario fuerint acceptata *tom.* 3 *dec.* 35 *num* 4.

Vigore Salviani non avocatur dominium a Debitore, sed solummodo transfertur in creditorem sola detentatio nomine Debitoris *tom.* 4 *dec.* 31 *n* 3.

Ac propterea dominium, & possessio civilis, non potest dici avulsa ab hæreditate debitoris *tom.* 4 *dec.* 31 *num.* 4.

Ad hoc enim ut bona dicantur avulsa a Patrimonio debitoris requiritur Iudicis adiudicatio cum præcedenti æstimatione, & citatione partium *tom.* 4 *dec.* 31 *n.* 5.

Verbum *assignare* non importat semper acquisitionem, & translationem dominii, sed est æquivocum, & recipit interpretationem secundum mentem proferentis & iuxta subiectam materiam *tom.* 2 *dec.* 16 *n.* 10.

Pater, & mater in bonis, quæ ob transitum ad secunda vota tenentur reservare filiis prioris matrimonii, habent dominium resolubile *tom.* 2 *dec.* 36 *n* 18

Actus potius interpetrari debet pro translatione dominii, quam pro pignoris constitutione, aut assecuratione *tom.* 2 *dec.* 41 *num.* 5 maxime quando creditum æquivalet valori bonorum assignatorum, & cessat spes redemptionis *num.* 6.

Statutum loquens de Creditoribus non compræhendit Dominium Rei qui sibi reservavit illius dominium *tom.* 4 *dec.* 58 *num.* 31.

Posita existentia dominii penes Alienantem, ei onus incumbit satisfaciendi Creditores, quibus satisfactis vindicare potest residuum Mercium venditarum *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 10.

Tenuta fit simpliciter ad effectum lucrandi fructus, non autem acquirendi dominium *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 50.

Per immissionem in Silviano sola detentatio acquiritur *tom.* 12 *dec.* 8 *num.* 6.

Clausula *nunc, prout ex tunc* retrotractionem inducit *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 13.

Et apposita in contractu dominii translatio operatur, ut illud censeatur acquisitum a die contractus *tom.* 7 *dec* 24 *num.* 14

Locatio non probat dominium *tom.* 11 *dec.* 30 *num.* 1.

Præcipue contra tertium contra quem nec probat possessionem *tom.* 11. *dec.* 30 *n.* 2.

Limita tamen si locationes sint plures, & per canonum solutionem per multos annos fuerint effectum sortitæ *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 3 *& seqq.*

Reconductio de quinquennio in quinquennium, quam Testator in conductione perpetua ordinavit, censetur adiecta ad faciliorem dominii probationem *tom.* 3 *dec.* 35 *n* 19.

Dominium directum a die acquiescentiæ, & interversæ Possessionis præscribi potest ab Emphyteuta *t.* 3 *dec.* 38 *num.* 4.

Dummodo tamen eidem non resistat sui ipsius, vel Auctoris mala fides *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 5.

Si vero Domini directi Possessio interversa non sit, libertas bonorum ab Emphyteuta nunquam præscribitur *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 6.

Per inveteratam Canonum præstationem probatur ius exigendi, non autem dominium *tom.* 5 *decis.* 52 *num.* 41.

Limita nisi præstationes factæ fuerint

ex causa Emphyteusis per longum temporis spatium *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 42.

Dominium probatur ex assertionibus factis in Instrumento Investiturae, & pactis in illo conventis *tom.* 2 *decis.* 43 *n.* 2.

Antiqua Instrumenta investiturae non probant dominium contra tertium nisi sint adminiculis corroborata *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 43.

Quid si concurrant solutiones Canonum *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 44.

Quid si bona post investituram assumpserint qualitatem diversam ab Emphyteutica? *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 45.

Antiquae investiturae plene probant quotiescumque deficit suspicio quod bona in tertium pervenerint *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 46.

Maxime si concurrat centenarium temporis spatium, quod efficit ut allegari possit melior titulus de mundo *tom.* 5 *dec.* 53 *n.* 47.

In materia dominii Testes etiam non interrogati tenentur rationem reddere sui dicti *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 6

Ex descriptione bonorum in Libris decimarum dominium describentis praesumptive probatur *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 52.

Ex descriptione in libris decimarum optima resultat dominii praesumptio, nisi contrarium plene probetur *tom.* 12 *decis.* 38 *num.* 37

Libri Decimarum probant dominium *tom.* 12 *dec.* 8 *num.* 12.

Descriptio aestimi non probat dominium in praeiudicium tertii descriptioni non consentientis *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 10.

Gabella non est referenda ad traditionem rei venditae, sed ad conventionem multo magis quando esset translatum dominium in Emptorem *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 33.

Gabella semper debetur ubi transfertur dominium *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 34.

Melioramenta, & praecipue Aedificia extra impendentis Dominium sunt sed Domino soli cedunt *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 25.

Incompatibile est, quod unus soli, alter Aedificii super Solo constructi sit Dominus *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 26.

Ille est murorum dominus, qui habet dominium soli *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 4.

Ex muri dominio in parte, arguitur dominium in totum *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 6.

Dominium muri arguitur quoque ab uniformitate cum aliis muris conterminis de quorum proprietate nulla est quaestio *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 7.

Et ex colligatione partium in angulis constructioni contemporanea *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 8.

Dominium muri praesumitur illius e cuius parte sunt fenestrellae *tom* 11 *dec.* 34 *n.* 11.

Dominium muri non probant signa referibilia ad actus clandestinos, ad ius servitutis, & similis *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 19 *& seqq.*

Ex signis in mercibus adpositis probatur illarum dominium *tom.* 3 *dec.* 8 *num.* 1.

Signum appositum in sarcinis non probat mercium dominium, ubi de veritate in contrarium constat *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 28.

Reservatio dominii mercium venditarum importat ne verum illarum dominium, donec pretium exsolvatur, vel potius praeambulam, ac specialem hypothecam? *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 9 *&* 11.

Venditores mercium ab emptore in taberna positarum non possunt eas vindicare, licet dominium, vel hypothecam sibi reservaverint *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 17 *&* 57.

Et hoc procedit, etiamsi merces apud tertium acquirentem realiter existant *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 18.

Ratio socialis, quae permittente Domino Mercium de iisdem disponit, acquirit ipsarum dominium, & es-

& efficitur tantummodo debitrix pretii *tom.* 3 *dec* 67 *n.* 23 *&* 26.

Et eripit vero Domino omnem potestatem allegandi proprium dominium *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 24.

Ratione dissoluta dissolvitur etiam Ius universale, quod per negociationem unice conservatur *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 46.

Et merces adsumunt qualitatem rerum particularium *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 47.

Illisque venditis non transfertur in Emptorem negocium una cum suis oneribus, & hypothecis *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 48.

Finita negociatione merces revertuntur ad particulare sociorum dominium *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 49.

Et licet omnes unicu actu vendantur, censentur venditæ minutatim, & Emptori acquisitæ titulo particulari *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 50 *&* 51.

Qui cum posset sibi dominium reservare super Taberna, illud pactum est super mercibus, censetur quod noluerit corpus universale sibi obligatum habere, ac renunciasse tacite videtur reservationi integralis dominii, illamque solum restrinxisse ad residuum post finitam negociationem superfuturum *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 55 *&* 56.

Rotæ Romanæ auctoritates declarantur *tom.* 3 *dec* 67 *n.* 58.

Ius disponendi arguit in disponente dominium *tom* 5 *dec.* 34 *n.* 20.

Per dationem pignoris non transfertur, sed remanet penes debitorem *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 21.

Transfertur per dationem in solutum *tom* 5 *dec.* 34 *num.* 22.

Ad dominium transferendum nuda traditio non sufficit *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 25.

Quia ad hunc effectum principaliter attenditur affectus, & voluntas dantis *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 26.

Traditio, & assignatio, etiam præcedente causa dominii translativa, aliquando dominium, aliquando simplicem possessionem transfert *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 27.

Dominium pecuniæ depositæ in mensa nummolaria transit in mensarium *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 61.

Per consumptionem pecuniæ extinguitur dominium, & hypotheca *tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 58.

Per commixtionem dominium pecuniæ transit in recipientem *tom.* 10 *dec* 10 *num.* 60.

Domini ipsius rei duo eodem tempore esse non possunt *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 12. *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 4. *&* *tom* 12 *dec.* 8 *num.* 7.

Si duo sint Domini pro indiviso, quilibet in quavis parte dominium habere dicitur *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 13.

Et quilibet ex illis valet possessorium obtendere pro tota re adversus extraneum *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 14.

Quod est mihi commune cum alio, meum est. *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 15.

Dominium veluti ius incorporale apud plures eodem tempore existit imo filius habet naturalem bonorum possessionem in vita Patris *tom.* 6 *dec* 5 *n.* 37.

Filius vocatur quasi Dominus vivente Patre eo quod non habet liberam rerum administrationem *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 38.

DOMINUS.

Dominus in culpa dicitur quando rem vitio laborantem detinet *tom.* 2 *dec.* 32 *num.* 24.

Dominus tabernæ tenetur ex culpa propriorum ministrorum quando in officio sibi commisso deficiunt *tom* 2 *dec.* 32 *n.* 25

Dominus fundi, est etiam Dominus eorum, quæ sunt de illius pertinen-

nentiis *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 1.

Dominus horti, est etiam Dominus muri inservientis pro illius clausura *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 2.

Dominus cogitur vendere fundum usu necessario Reipublicæ *tom.* 7 *dec.* 46 *num.* 4.

Dominus directus non potest ad libitum consensum denegare, & si denegaverit, habetur pro præstito *tom* 3 *decis.* 47 *num.* 11.

Dominus directus civiliter possidet, & adversus civiliter possidentem præscriptio non currit *tom.* 3 *decis.* 38 *num.* 9.

Dominus non tenetur de delicto famuli, quando electio famuli facta fuit ab alio superiore *tom.* 11 *decis.* 9 *num.* 7.

Dominus præstare tenetur omne factum famuli, qui in officio deliquit *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 1.

Et tenetur etiam de excessibus famulorum, quorum opera præfectus utitur *tom.* 12 *decis* 24 *num.* 2.

Id tamen dispositum est ob culpam Domini in eligendo malos, seu minus idoneos homines *tom.* 12 *decis.* 24 *num.* 3.

Ideo limitatur conclusio, quando huiusmodi culpa abfuit *tom.* 12 *decis.* 24 *num.* 4.

Dominus non tenetur de gestis per Magistrum Navis, si iste ab omnibus Officialibus fuit concorditer electus *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 6.

Præcipue si alius magis idoneus non reperiebatur *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 7.

Ut Dominus Navis teneatur de delicto per officialem commisso, copulative requiritur, quod fuerit dominus, & exercitor *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 15.

Text. in Leg nam etsi fur. ff. de reb. cred. & si cert explicatur, ubi disponitur quod pecunia furtiva a latrone mutuata vindicari possit a Domino si existat, si vero commixta sit, vel amplius non existat ius condicendi eam habeat fur, qui numeravit, quia Dominus a mutuo, ab ipso non facta, actionem desumere non potest *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 3 *&* 4.

DOMUS.

Sub nomine domus, venit quidquid continetur intra fines *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 4.

Appellatione domus in Statutis pœnalibus non venit domuncula *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 4.

Navis refecta iisdem partibus dicitur nova, si omnino dissoluta erat, secus si per partes refecta sit *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 117.

Idem dici debet de domo *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 118.

Domus venit sub nomine loci, & locus in iure accipitur pro humanis habitationibus in vita, vel post mortem *tom.* 6 *dec.* 27 *num.* 2.

Apothecæ nomine domus non continetur, cum illa ad mercimonium, hæc ad hominum habitationem conveniat, secus ubi adparet de coniunctione ex destinatione partium *tom.* 6 *dec.* 27 *num.* 5 *&* 6.

Requisita quod apothecæ nomine domus contineatur sunt, quod una sit destinata ad usum alterius, quod extet aditus intrinsecus de una ad aliam, quod simul sint solitæ locari, & quod ex unico titulo in dominum sint perventa, quæ verificantur in casu *tom.* 6 *dec.* 27 *num.* 7 8 9 *&* 10.

Domus ingressum habens ab apotheca, & ab ea separatum, tamen pro coniunctis habentur *tom.* 6 *dec.* 27 *num.* 14.

Exercitium artis in parte inferiori domus per quam unice patet aditus ad domum, tota domus cadit sub iure intraturæ infixo parti anteriori domus, & iura apothecæ necessario communicanda erunt domui, cui alius non extat ingressus *tom.* 6 *dec.* 27 *n.* 15.

Usus domorum non est perpetuus, & quam-

& quamvis destinata sint ad habitandum possunt ad alium usum converti *tom.* 6 *decis.* 27 *num.* 18.

Domus ubi sunt solitæ locari certa die anni censentur locatæ usque ad illam *tom.* 12 *decis.* 58 *num.* 10.

Tacita relocatio si progrediatur ultra tempus, quo domus solita est locari secundum consuetudinem loci, permitti locatori habitationem quoad usque recurret novum locandi tempus, utile est cum ipsi locatori tum conductori, & qua de causa *tom* 12 *dec.* 58 *n.* 13.

Domus, quæ in statu libertatis est, potest altius tolli, etsi obscurentur lumina Domus contiguæ *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 26.

Text in Leg. Binas Ædes &c. procedit tam in casu quo lumina essent Domus retentæ, quam in eo quo essent Domus venditæ *tom.* 4 *dec* 6 *n.* 30.

Utroque enim casu reservata censetur servitus luminum, & ne eis officiatur *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 30.

Dispositio *Text. in L. Binas Ædes &c.* cessat quoties in totum non tolluntur lumina Domus contiguæ *tom.* 4 *decis.* 6 *n.* 34.

Et habet locum in servitute itineris & aditus, quæ habet causam discontinuam, non autem in servitute luminum causam continuam habente *tom* 4 *decis.* 6 *n.* 35.

Exponitur differentia quoad servitutem, quæ inter fenestram, & ostium intercedit *tom.* 4 *dec* 6 *n.* 37.

Luminibus, & fenestris nullo modo offici potest *tom* 4 *dec.* 6 *n.* 40. 42.

Per *Text. in Leg. Binas Ædes &c.* tantum est relinquendum spatii in ædificando, ut penitus lumen non auferatur *tom.* 4 *decis.* 6 *num* 41.

Hoc tamen non obtinet quando Venditor sibi tacite reservavit servitutem altius non tollendi luminum, & ne luminibus officiatur, prospectus, & ne prospectui officiatur *t.* 4 *decis.* 6 *n.* 43.

Per edictum diei 31 Januarii 1721. Domus quæ in Caupona, & Apotheca vel in totum, vel pro parte convertuntur, debent de novo decimari *tom.* 2 *decis.* 50 *num.* 7.

Legata Domo instructa continetur supellex *tom* 1 *dec.* 12 *num.* 6.

Legato usu, & habitatione Domus, potest Legatarius illam etiam locare excluso penitus hærede, seu Domino proprietatis *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 14.

Heres etenim invidere non debet an Legatarius per se, vel per alium habitet *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 15.

Legatarius Domum sibi pro habitatione legatam alteri locans existimatur quodammodo habitare, cum habitationis mercedem capiat *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 16. & 35.

Heres non potest uti per se, vel alteri locare partem Domus, quam Legatarius habitationis vacuam relinquit *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 17 & affertur ratio *n.* 18.

Quoties verba legati usus, & habitationis Domus indefinita sunt non debet habitatio restringi ad aliquam Domus partem commodiorem, & nobiliorem *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 20.

Onus Heredi impositum ducendi Uxorem renovandique artificialiter Testatoris agnationem non debet operari diminutionem, seu restrictionem usus, & habitationis Viduæ relictæ *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 29.

Etenim semel, ac habitatio Domus privative legata est Uxori excluditur a cohabitatione Heredis, quantumvis uxuratus durante vita Legatariæ *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 30.

Legatum habitationis resolvitur in simplicem usum habitandi in ea solummodo parte domus, quæ sufficit pro usu Legatarii *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 31.

Hæc tamen conclusio procedit vel quando habitatio legata sit pro *usu proprio*; vel quando legatum sit, ut Legatarius cum aliis in ipsamet domo

domo habitet; Non autem quando legatus fuit *usus*, *& habitatio* per verba indefinita *tom.* 4 *decis.* 47 *num.* 32. 33. *&* 34.

Per Text. in Leg. Quid tamen. 10. *ff. quib. mod.* ususfructus vel usus amittatur, si domus ususfructus alicui relictus sit, cessat collapsa domo *tom.* 5. *dec.* 59. *n.* 8.

In divisione domus a Iudice est habenda ratio connexionis mansionum, & partium eiusdem domus *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 52.

Domus regulariter commodam divisionem non patitur *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 5.

Alleganti commodam divisionem onus id probandi incumbit *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 6.

Domus urbana præsumitur indivisibilis, & commodam divisionem non recipiens *tom.* 4 *decis.* 47 *num.* 40.

Quoad divisibilitatem, vel indivisibilitatem domus standum est relationi Peritorum, & oculari inspectioni *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 41 & 42.

Licet domus physice dicatur divisibilis, moraliter tamen redditur indivisibilis, quando divisio efficeret domum aut minus commodam, aut minus convenientem honorificentiæ habitantium *tom.* 4 *decis.* 47 *num.* 43.

Pro decernenda habitatione in tota domo favore solius Legatarii sufficit quod eadem non patiatur commodam divisionem *tom.* 4 *decis.* 47 *num.* 44.

Præsertim si inter Legatarium, & alterum prætendentem cohabitationem oriri possint iurgia, & discordiæ *tom.* 4 *dec* 47 *num.* 45.

De iure nequidem est locus divisioni domus pro solaria, altera parte invita *tom.* 4 *decis.* 47 *n.* 46.

Domus, *familiæ*, *sanguis &c.* idem significant in materia fideicomissaria, & patronali *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 34.

DONARIA.

Donaria quare fuerunt in Repubblicis introducta *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 5.

DONATARIUS.

Donatarius universalis loco hæredis est *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 3.

Non prohibetur in iure, quod data voluntate donandi, Donatarius instrumentum donationis scribat *tom.* 11 *decis.* 28 *num.* 43.

Donatarius omnium bonorum, quando pro hærede habeatur *tom.* 8 *dec.* 11 *num.* 3.

Et teneatur solvere debita absque spe reintegrationis super bonis reservatis, & a donatore dispositis *tom.* 8 *dec.* 11 *n.* 4.

Donatarius qui retinere vult bona donata, non potest impugnare pacta, & conditiones appositas in donatione *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 14.

Potest Donatarius de re donata disponere, & illam transmittere ad hæredes extraneos etiam si donanti præmoriatur *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 17.

Amplia etiam si donatio sit conditionalis *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 18.

Vel cum expressione certæ qualitatis *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 19.

Item amplia etiam si Donatarius onera non adimpleverit, quia cum re donata transit ius adimplendi ad eius hæredes *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 29.

Donatarius præsumitur informatus de voluntate donantis ad similitudinem primi fideicommissarii *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 80.

Si donatarius concessit donationem inter vivos esse, non potest eam amplius impugnare *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 81.

Donatarius universalis, seu maioris partis bonorum tenetur alimenta præstare donanti *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 10.

Primus donatarius, qui civilem possessionem per clausulam *constituti* acquisivit, præfertur secundo, licet huic tradita sit prius naturalis rei possessio *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 34.

Secundis donatariis competit pro conse-

sequutione rei donatæ condictio ex Lege *tom.* 2 *decis* 6 *num.* 10.

Condictio ex Lege, uti personalis non est exercibilis contra Tertium in quem fuit translatum rei donatæ dominium, sed solum contra donatarium alienantem agi potest ad interesse *tom.* 2 *dec.* 6 *num* 11.

Pertinentia iurispatronatus cum qualitatibus expressis in donatione, nec per donatarium, nec per eius hæredes impugnari potest *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 16.

Non est verisimile, quod puella donataria teneræ ætatis voluerit, seu potuerit decipere matrem suam *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 45.

Donatio facta alicui, & hæredibus suis intelligitur factam esse hæredibus in casu quo prius illa habuerit locum in persona donatarii *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 29.

Donatio inter vivos non evanescit per mortem donatarii ante donationem, sed transmittitur ad hæredes donatarii *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 22.

Acceptatio donatarii prodest condonatariis *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 23.

Eiusque stipulatio pro omnibus donatariis operatur, ut in concessione compræhensi ordine successivo vocati dicantur ad bona donata *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 24.

Quamvis donatarius decedat in vita donatoris, donatio non potest dici revocata, quoad eos qui donatario substituti sunt *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 25.

Amplia etiamsi hæreditas donatarii devenerit ad hæredes extraneos *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 26.

Ex reservatione ususfructus, res donata statim transfertur in donatarium *tom.* 4 *decis.* 7 *num* 30.

In donatario, qui velit agere contra tertios possessores bonorum titulo onerosa, requiritur specialis hypotheca *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 6. Alias tertii possessores vexari non possunt *num.* 7.

Declaratio dicitur quæ nullum ius quæsitum tollit donatario *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 46.

Non dicitur quando vocationi proximioris additur clausula in infinitum *tom.* 5. *dec.* 31 *num.* 48.

DONATIO.

Non prohibetur in iure, quod data voluntate donandi, donatarius instrumentum donationis scribat *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 43.

Donatio revocari non potest cum facta est in contractu *tom.* 9. *dec.* 21 *n.* 17.

Valida est donatio ab eo facta qui ætatem 18. annorum excessit, pro legitima a Statuto habitam *tom.* 11 *dec* 28 *n.* 38.

Simplex donandi promissio equipollet donationi, quoties hæc a mera liberalitate originem habet *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 18.

Donatio est quædam liberalitas, & munificentia *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 22.

Natura donationis posita est in spontanea liberalitate absque ulla præcedenti obligatione *tom.* 3 *dec.* 41. *num.* 15.

Bona donata, in ipso actu donationis avulsa dici debent a patrimonio donantis *tom.* 6 *dec.* 30 *n.* 1.

Hæc regula locum obtinet non solum in casu quo donator post donationem faciat testamentum, sed etiam in eo quo testamentum præcedat donationem *tom.* 6 *dec.* 30 *n.* 2.

Donatio de sui natura importat perpetuam dominii abdicationem *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 7.

Simplicis donationis ea est natura, ut sit perpetua, & bona donata nunquam revertantur ad donantem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 27 & 28.

Ubi donans transfert in donatarium omnia bona sua, donatarius vero nil in donantem transfert, donatio est omnino lucrativa *tom.* 6 *decis.* 63 *num.* 30.

Donatio complectens bona immobilia, non autem mobilia, iura, & actiones non dicitur universalis *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 29.

Donatio est actus obligatorius *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 16.

Donatio pura procedit ex mera liberalitate *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 24.

Et eo solo animo fit, ut liberalitas exerceatur *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 25.

Unicuique etiam incognito, & extraneo licet donare *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 33.

Donatio an simplex sit, vel ob caussam, inspiciendum, an subsint merita specificata nec ne? *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 20.

Bona donata nullo pacto reverti debent ad donantem, sed remanent sine gravamine ubi descendentes deficiunt *tom.* 4 *dec* 7 *n.* 31 *&* 32.

Contra naturam actus non sunt clausulæ tendentes ad irrevocabilitatem donationis, quæ de sui natura est irrevocabilis *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 13.

Sed potius tendunt ad nimiam cautelam, quæ tamen est permissa, & redolet potius prudens consilium, quam fraudem, & dolum *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 14.

Donatio non inducitur ex verbis enunciativis *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 40 *&* 41. *& dec.* 9 *n.* 34.

In donatione læsio non attenditur *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 32.

Donatio quantumvis universalis bona vel actiones futuras non comprehendit *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 36. *& decis.* 49 *n.* 27.

Donatio omnium bonorum, iurium, & actionum non compræhendit futura *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 30 Non obstantibus quibuscumque verbis amplissimis *n.* 31. & usufructus reservatione *num.* 32.

Donationes sunt ad bona præsentia restringendæ, quamquam factæ sint pro sanguine coniunctis *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 29

Rerum non existentium nulla est donatio *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 17.

Donatio facta absenti, in qua aliquod sit annexum onus non obligat donatarium antequam donationi consentiat, & dispositã acceptet *tom.* 2 *decis.* 8 *num.* 14.

Simplex donatio absque interventu donatarii, sola Notarii stipulatione perficitur *tom.* 5 *decis.* 27 *n.* 8. Amplia etiamsi sit onerosa, dummodo valor rei donatæ onus excedat *n.* 9.

In simplici donatione donator adiicere potest pacta sibi magis benevisa *tom.* 9. *dec.* 30 *num.* 66.

Iuramentum potest convalidare donationem quoad donantes, & donatarios, non quoad tertium *tom.* 6 *dec.* 15 *num.* 34.

Iuramentum induit naturam donationis, eamque causativam, & ex causæ defectu revocabilem minime constituit p[...]m, & omnino irrevocabilem *tom.* 2 *dec.* 14 *n.* 33.

Donatio sive remissio iuris non præsumitur *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 39. *& tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 37.

Donatio concepta sub gemina condictione, earum altera deficiente evanescit, & tanquam non facta reputatur *tom.* 2 *dec* 13 *num* 18.

Donatio non præsumitur nisi de ea apertissime constet, presertim si actus ad aliam causam referri valeat *tom.* 1 *decis.* 14 *num.* 94.

Pro excludenda donatione, quælibet interpretatio possibilis in contrarium sumi debet *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 95.

Donationes plures quarum quælibet non excedit summam solidorum legalium 500. non indigent insinuatione *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 33.

Una donatio præbet coniecturam ad aliam *tom* 6 *dec.* 45 *num.* 13.

In secunda donatione adiici, nequeunt pacta, & onera in præiudicium vocatorum in præcedenti *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 13.

Maxime stante iuramento *tom.* 5 *decis* 31 *num.* 14.

Donatio inducitur quando donator in ultima donatione maioris summæ includit omnes alias summas præce-

ce-

cedenter, & singulariter donatas *tom.* 2 *decis.* 27 *num.* 37.

Ad inducendam voluntariam donationem, probationes luce meridiana clariores, & testes plene eam concludentes requiruntur *tom.* 2 *decis* 35 *num.* 2.

In donatione regulariter non debetur evictio *tom* 10 *dec.* 24 *n.* 1.

Ex Statuto Florentiæ, & Ferrariæ annullantur donationes non publicatæ in præiudicium creditorum *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 31.

Donationes sunt strictissimi iuris, & contra eas omnis capi debet interpetratio *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 27.

Donationes sunt stricte interpretandæ *tom.* 11 *dec.* 46. *num.* 8.

Declara, quod hoc procedat in donationibus simpliciter gratuitis, secus in reciprocis, & correspectivis *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 9 & 10.

In donatione amplectenda est interpretatio ut comprehendat bona in minima quantitate, & afferat minimum præiudicium donanti *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 23. & *dec.* 45 *num* 9.

Donationes sunt ad favorem donatorum interpetrandæ, ut ipsorum liberalitas minus eis præiudicet *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 28.

Nemo suum iactare velle præsumitur *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 19.

Error potius, & fatuitas præsumitur quam donatio *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 32.

Maxime si agatur de summa notabili, & verba sint enunciativa *tom.* 5 *dec.* 9. *num.* 33.

Declaratio donationis fieri potest quandocumque & retrotrahitur ad tempus donationis, nec potest dici alteri ius quesitum ante declarationem, nisi declaratio caderet super re clara contra verba expressa donationis, licet declaratio emanaverit post sententiam *tom.* 7 *dec.* 22 *num.* 16 & 17.

Posita deliberata voluntate donandi, verba officiosa non sufficiunt ad tollendam donationis efficaciam *t.* 3 *dec* 41 *n.* 17.

Litteræ exaratæ post donationem plene probant, cum habeant primordium veritatis *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 10.

Illud solum donatum censetur quod superest ære alieno relicto *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 35.

Quinimo etiamsi aliquid creditoribus solutum sit, possunt tam ipsi, quam eius successores, si quos haberent in quantitate reservata a donatario solutum repetere *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 36.

Quamvis donatarius decedat in vita donatoris donatio non potest dici revocata, quoad eos, qui donatario substituti sunt *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 25.

Amplia etiamsi hæreditas donatarii devenerit ad hæredes extraneos *t.* 4 *dec.* 7 *n.* 26.

Hæredes nemo habet in vita, & Legatarius Testatore vivente legatum non consequitur *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 12.

Donatio de sui natura est transitoria ad hæredes donatarii, secluso pacto reversivo *tom.* 7 *decis.* 12 *n.* 15.

Amplia in donatione facta contemplatione certi matrimonii *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 16.

Item amplia etiam si donatio facta sit ad vitam donatarii dummodo agatur de re sui natura ad hæredes transitoria *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 21.

Maxime attenta stipulatione pro se, hæredibus, & successoribus quo casu designatio vitæ donatarii ostendit gravamen dumtaxat restitutionis ad hæredes *tom.* 7 *decis.* 12 *num.* 22.

Item amplia etiamsi adsint taxativa *tantum*, quæ excludit hæredes uti comprehensos in donatione non uti successores donatarii *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 23.

Maxime attenta clausula *constituti*, & aliis similibus indicantibus dominii translationem in donatarium, & hæredes *tom.* 7 *decis.* 12 *n.* 24.

Et

Et stipulatione, & acceptatione donatarii *pro se, haeredibus, & successoribus* tom. 7 dec. 12 num. 25.
Etiam si clausula *pro haeredibus, et successoribus* sit solum caeterata tom. 7 decis. 12 n. 26.
Et etiam si dicta clausula sit solum adiecta acceptationi donatarii, non autem abdicationi donantis tom. 7 dec 12 num. 27.
Testamentum praecedens donationi remanet efficax in bonis in donatione reservatis tom 6 dec. 30 n. 16.
Ex verbis in testamento prolatis animus donandi recte probatur tom. 8 dec. 15 n. 2.
Ex actu donationis inducitur recessus a priori voluntate etiamsi donatarius sit haeres institutus in testamento tom. 6 dec. 30 num. 3
Perseverantia voluntatis in donando probatur ex subsequenti actus perfectione tom. 11 decis. 28 n. 45.
Observantia interpraetandae donationis est ipsa voluntas donantis tom. 9 dec. 23 n. 83.
Donatio celebrata in domo Curialis non praesumitur extorta tom. 9 dec. 12 num. 67.
Ex decreto Iudicis omnis umbra metus, & suggestionis removetur, & in terminis testamenti remissive tom. 9 dec. 1 n. 68.
Donatio facta a proficiscente ad bellum ex intuitu belli si fuerit concepta irrevocabiliter, donans a bello rediens revocare illam non potest tom. 9 decis. 5 n. 19.
Ut resolvatur donatio, remissio, & similia ob moram in non adimplendo, interpellatio tunc est necessaria, quando dispositio in sua propria origine est pura, & perfecta non vero quando est conditionalis, & requirit adimplementum ante iuris acquisitionem tom. 3 dec. 9 n. 16. 17.
Rescindendae donationi ex causa ingratitudinis videtur quis renunciasse recipiendo menstruas pensiones tom. 5 dec. 25 num. 20.
De revocatione donationis in scriptis constare debet tom. 9 dec. 1 n. 30.
Et in revocatione quinque testes intervenire debent, neque aliter confessio partis sufficit tom. 9 dec. 1 num. 31.
Liberatio est donatio tom. 9 dec. 23 num. 29.
Liberationem debitori legari potest, & est donatio mortis causa tom. 9 dec. 23 n. 30.
Verbum *dono*, & *condono* proprie importat liberalitatem absolutam quae in donatione inter vivos tantum habetur tom. 9 dec. 23 n. 32.
Sed simpliciter loquendo omnem donationem etiam mortis causa comprehendit tom. 9 dec. 23 n. 33.
Verbum *dono* non est semper necessarium ad designandas largitiones, sed sufficit quocumque modo expressa voluntas tom. 9 dec. 23 n. 24.
Et citra corporis traditionem valet donatio ex gr. debiti, cum donari possint etiam res incorporales tom. 9 dec. 23 num. 25. 26.
Non solum quod debetur remitti potest, verum etiam pars eius, vel pars obligationis est donatio tom. 9 dec. 23 num. 27.
In generalitate donationis species comprehenditur tom. 9 dec. 33 n. 35.

DONATIO OB CAUSAM.

Cum apparet de animo donandi in actu remissionis, potius donatio quam quietatio diiudicatur, & idem iudicatur quam de donatione expressa tom. 9 decis. 23 n. 37. 38.
Quando falsitas causae, donationem infirmet tom. 11 decis. 28 num. 46.
Causa finalis donationis inducit vel obligationem, vel necessitatem, vel quasi tom. 9 dec. 5 n. 13.
Quando donationis causa a mera liberalitate provenit excluditur omnis correspectivitas tom. 6 dec. 63 num. 29.
Ex quo inducatur mera liberalitas donandi, quae unica fuerit causa finalis tom. 9 dec. 5 n. 14.

Causa

Causa donandi ex præcedentibus, concomitantibus, & subsequentibus colligitur *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 13.

Donatio corruit causa finali deficiente *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 26.

An & quando causa donationis debeat esse necessaria, vel voluntaria ad effectum ut dicatur donatio ob causam *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 15.

An ad dignoscendum donationem ob causam a simplici, inspici debeat commodum donantis, vel donatarii *tom* 7 *dec.* 6 *n.* 20 *&* 21 ubi sufficit commodum alterutrius *num.* 22.

Donatio ob causam, causa non verificata resolvitur, & resolvitur ob pactum reversivum etiam tacitum *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 5 *&* 6.

Olim verificata causa finalis donationis bona donata transeunt in hæredes donatarii *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 7.

Quia sufficit quod causa finalis momento verificetur, ut effectus sive donatio duret *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 8.

Donationis causa deficiente, deficit quoque donatio, & in terminis donationis ob ingressum Monasterii *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 8.

DONATIO INTER VIVOS ET CAUSA MORTIS.

Secundum nomen contractus regulatur mens partium, & qualitas non conveniens habetur pro non scripta, & in terminis donationis an causa mortis, vel inter vivos sit diudicanda *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 18. *&* 19.

Donatio an causa mortis, sive inter vivos dicatur, difficultas nascitur circa pacta adversus substantialia, seu naturalia contractus, quæ aliquando vitiantur, aliquando vitiant & faciunt ut alius atque alius celebretur contractus *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 1.

Ex coniecturata mente donantis dignoscitur an donatio sit causa mortis, vel inter vivos *tom.* 9 *decis.* 1 *num.* 2.

Donatio potius causa mortis, quam inter vivos censenda est & de ratione *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 25.

Donanti causa mortis reciproce libera remanet facultas disponendi per Testamentum, vel aliam ultimam voluntatem *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 26.

Explicantur auctoritates contrariæ tenentes pro donatione inter vivos stante pacto de non revocando adiecto in contractu *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 27.

Pactum quod donatio vires habere debeat post mortem, importat necessario, quod sit donatio causa mortis non obstante pacto de non revocando donationem, quod per Notarium, non de voluntate partium censetur appositum *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 20.

Ad inducendam donationem potius mortis causa quam inter vivos valde consideratur deficientia Clausularum ad habendum, & similium translativarum dominii *tom.* 9 *dec* 23 *num.* 46.

Cum autem donatio est anomala, & dubia, clausula *&* *etiam mortis causa* operatur quod nisi valere possit ut donatio inter vivos, valeat ut donatio mortis causa *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 63.

Eo magis operatur d. clausula ad inducendam actus validitatem *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 64. 65.

Infirmitas, & expressio periculi est vehemens circumstantia ad diiudicandam donationem mortis causa, & cum aliis est valutabilis summopere *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 41. 42.

Senectus ipsa non minus quam periculum quodcumque consideratur sufficiens, & vehemens causa donandi causa mortis *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 43.

Donatio facta etiam ab Egroto sine mentione mortis est semper inter vivos

vos *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 40.

Mortis causa donatio ad differentiam donationis inter vivos revocatur *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 88.

Ad arguendam donationem mortis causa testes non plene perfecti sufficiunt *tom.* 9 *decis.* 23 *n.* 87.

Donatio quæ in sui figura apparet donatio inter vivos, & potest etiam iudicari causa mortis iudicatur potius causa mortis, & valida, quam inter vivos invalida *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 7.

Ratio autem dictæ conclusionis in eo posita est, quia ad vitandam actus nullitatem quæcumque interpretatio capienda est *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 8.

Donatio facta præsenti, & acceptanti fieri potest quoque mortis causa, & a Formulario Florentino conceditur *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 56.

Ex iure communi mortis causa donatio fit præsenti *tom.* 9 *decis.* 23. *num.* 57.

Et mentio hæredum, & successorum intelligitur, quod ipsi succedunt si disponens non mutabit voluntatem *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 58.

Donatio mortis causa recte fieri potest a filio ex voluntate patris, quia pater donare potest per filium, quod intelligitur in simili donatione *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 7.

Donatio causa mortis non indiget insinuatione *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 82.

Donatio causa mortis stat bene simul cum traditione rei donatæ *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 96.

Acceptatio donationis mortis causa sufficit etiam tacita, elicita ex presentia donatarii, qui non contradicit *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 84. 85.

Non implicat cum donatione mortis causa actualis abolitio, & condonatio crediti *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 51.

Clausula *omni meliori modo* facit quod donatio causa mortis transeat in donationem inter vivos, & e contra *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 51.

Ex clausula *omni meliori modo &c.* substinetur, & convalidatur Donatio, ut Donatio *inter vivos*, si ut Donatio *causa mortis* ob aliquem defectum non substinetur *tom.* 8 *dec.* 48 *n.* 10.

Donatio inter vivos, licet quoad certos effectus reputetur tamquam causa mortis non tamen quoad revocabilitatem *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 15.

Donatio inter vivos revocari nequit etsi aliter donator crediderit *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 50.

Donatio *inter vivos* non evanescit per mortem Donatarii ante Donatorem sed transmittitur ad Hæredes Donatarii *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 22.

Per clausulam *nunc, pro tunc* in donatione inter vivos appositam in Donatarium translatum intelligitur dominium bonorum donatorum a die celebrati contractus *tom.* 11. *dec.* 46. *n.* 1.

DONATIO FACTA CAUSA CERTI MATRIMONII.

Donatio, ut dicatur facta intuitu certi matrimonii, in capitulis matrimonialibus est exprimendum *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 50.

Donatio quando fuerit ob causam finalem matrimonii *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 14.

Donatio ob causam matrimonii tamquam præambule conventam cum sponsis absque qua forsan matrimonium non sequeretur, non fit ex mera liberalitate, sed evenit necessaria *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 17.

Donatio facta filio familias militi ad contemplationem matrimonii præsertim cum non fuerit amplius miles non dicitur peculium castrense *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 30.

Expressa causa matrimonii ceteræ causæ tamquam de stylo Notariorum non sunt attendendæ *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 24.

Donatio causa matrimonii videtur contemplasse etiam filios licet apposita fuerint verba *da poterne di-*

sporre a di lei beneplacito, nam sunt intelligenda de natura donationis, quæ est translativa dominii *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 25.

In donatione ob causam matrimonii an sufficiant sponsalia per verba de futuro *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 29. & 31.

Donatio contemplatione matrimonii ad effectum, ut subiaceat solemnitatibus statutariis requiritur quod matrimonium fuerit perfectum *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 33.

Quando donatio facta est contemplatione præcedentis conventionis matrimonii futuri licet facta fuerit post matrimonium subsistit etiam absque solemnitatibus statutariis *tom.* 7 *decis.* 6 *num.* 34.

Donatio, quæ per alias causas quam matrimonii non valeret præsumendum est ipsum Donatorem aliam viam non elegisse *tom.* 7 *decis.* 6 *num.* 40.

Donationes, quæ fiunt occasione certi, & determinati matrimonii ortum habent a correspectivitate, & mutua causalitate intercedente cum matrimoniali contractu *tom.* 7 *dec.* 6. *num.* 38.

Expressio certi matrimonii iam conclusi in proemio facta, causa finalis donationis dicitur *tom.* 7 *decis.* 6 *num* 5.

Donationes contemplatione certi matrimonii, censentur prius tractatæ & conclusæ inter sponsos aliter matrimonium non contracturos, vel saltem inter eorum consanguineos, maxime ob actuum vicinitatem, licet in capitulis, nulla donationis fuerit facta mentio *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 6. & 7 & ubi in donatione relatio habita est ad Capitula matrimonialia *n.* 8 & ubi testes id testantur *n.* 8 & 11.

In donatione contemplatione certi, & determinati matrimonii confecta remissæ sunt quæcumque solemnitates a Statutis requisitæ *tom.* 7. *dec.* 6 *n.* 1. & 3. ubi etiamsi Statuta loquantur per clausulas annullativas, & irritantes *num.* 37.

Donatio pro certo matrimonio contrahendo perinde est, ac si donator dixisset se aliter non donaturum *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 2.

Commemoratio matrimonii in donatione apposita, & successiva causa recognitionis, amoris &c. matrimonium præsumitur causa finalis, altera autem solum impulsiva *tom.* 7 *dec.* 6 *num* 4 & 23.

Solemnitates requisitæ pro integratione personæ servandæ sunt in donatione facta a Matre contemplatione certi matrimonii favore filii in quo favor dotis non procedit *tom.* 7 *dec.* 6 *n* 36.

Donationes causa matrimonii non ligantur solemnitatibus statutariis ad removendas fraudes inventis, cum potius sint amore, pietate, ac naturali ratione commendatæ *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 39 & 41.

Donatio Mulieri facta sub conditione si nupserit in domo donantis onerosa potius, & correspectiva dici debet, ac propterea non subiacet oneri registrationis, quam Gabellæ statutum præscribit *tom.* 5 *dec.* 51 *num.* 11.

Personalitas in donatione elicita a contemplatione filiorum ex certo, & determinato matrimonio non impedit quominus extranei, & non vocati succedant Donatario iure transmissionis *tom* 8 *dec.* 41 *n.* 3.

Quod procedit etiamsi vocati sint tantum masculi, quia fœminæ succedunt patri iure transmissionis in defectu masculorum *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 4.

Donatio contemplatione certi matrimonii resolvitur, si illud non contrahatur *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 24.

Idemque obtinet in donatione facta alicui, ut suscipiat Sacros Ordines quos postea non susceperit *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 25.

Et pariter in donatione mobilium facta

cta per scholarem volentem a studio discedere, si deinde non discedat *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 26.

Promissio non revocandi donationem non impedit eius resolutionem ob defectum causæ finalis *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 27.

Quo casu non dicitur revocari donatio, minusque per donantem fieri contra promissionem, sed illa de sui natura corruit, & habetur pro non facta usque ab initio *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 28.

Donatio facta intuitu matrimonii non resolvitur deficiente prole, cum unica ratio donandi fuerit matrimonium non vero supervenientia filiorum, & tacita voluntas locum non habet cum adsit expressa *tom.* 8 *decis.* 41 *n.* 12.

In donatione ad contemplationem matrimonii determinati virtualiter contemplati filii dicuntur, sed uti hæredes Patris *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 13.

In donatione ad contemplationem Matrimonii dicitur principalis causa, & finalis tantum matrimonium manutentio autem agnationis, causa secundaria, qua deficiente donatio non resolvitur *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 14.

Cum donans declaraverit se donasse ad Matrimonii contemplationem tantum, inutilis est quæcumque interpretatio diversa *tom* 8 *decis.* 41 *n.* 15.

Si plures fuerint causæ donandi æque finales ex. gr. Matrimonium, & Sobolis procreatio, ut substineatur donatio, sufficit, quod Matrimonium verificetur *tom.* 8 *decis.* 41 *num.* 16.

Donatio facta ad contemplationem certi Matrimonii, & filiorum, ob deficientiam filiorum aliquando resolvitur si concurrant argumenta personalitatis, aliaque &c. secus autem si est facta simpliciter ad contemplationem Matrimonii *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 37.

Auctoritates Decisionum restringuntur ad unicum puntum controversiæ *tom.* 8 *decis.* 41 *n.* 38.

Contemplatio determinati Matrimonii & filiorum nasciturorum ab ipso non est causa sufficiens resolutionis donationis filiis non natis *tom.* 8 *decis.* 41 *num.* 39.

Disapplicatur Hortana Testamenti &c. quia concurrebant in illo casu validissimæ coniecturæ in apocha donationis pactum expressum reversivum importantes *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 40.

DONATIO OB INGRESSUM IN RELIGIONEM.

Donatio ob ingressum in religionem reputatur donatio causa mortis mundanæ *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 27.

Unde non sequuta dicta morte mundana donatio resolvitur *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 28.

Et donatio resolvitur, ut per Sacr. Concil. Trident &c. provisum fuit & de ratione *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 31. & 32.

Donatio ob ingressum facta, si fuerit pure concepta inter vivos vel pactum iuratum de non revocando adfuerit, vel adsint coniecturæ donationis absolutæ per egressum resolvi non potest *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 34.

Nec resolvitur quando adsit pactum quod eveniente egressu bona penes donatarium remaneant *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 35.

Auctoritates contrariæ explicantur, & evitantur ex disparitate rationis *tom.* 9 *decis.* 5 *n.* 36.

Causa finalis donationis dicitur ingressus in Monasterium, quando in illius proemio unice fuit expressa *tom.* 2 *dec.* 13 *n* 7 *&* 14.

Donatio facta ab eo, qui velit se Monasterio committere, dicitur respicere commodum donantis, qui liberius Deo valeat inservire *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 12

Et tale commodum dicitur causa finalis

nalis donationis *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 13.

Ingressus in Religionem cum de sui natura præbeat motivum principaliter excitativum ad donandum, nihil interest, quod per modum causæ exprimatur *tom.* 2 *decis.* 14 *num.* 15.

Rota in Romana Primogeniture de Cesarinis, disponens quod donatio ob ingressum in Monasterio facta resolvatur ob egressum, quomodo procedat, & quod ibi renunciatio fuerat coacta, & explicita reperiebatur coactio in causa finali *tom.* 9 *dec.* 5 *n* 37 *&* 38.

Donatio ex causa finali ingressus in Monasterium si deinde donatrix ingressa non fuerit, immo exierit, & in sæculo usque ad obitum permanserit omnino resolvitur, perinde ac si facta non fuisset *tom.* 2 *dec* 14 *num* 1.

Quod procedit etiam in donatione emissa a simplici oblato, seu aliter se constituente in Monasterium citra solemnem professionem *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 2.

Et in volente in Monasterio degere habitu non mutato *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 3 4 *&* 5.

In questione proposita, perpetuo oblati æquiparantur professis *tom.* 2 *dec* 14 *n* 8.

Oblati donasse censentur ex causa finali oblationis & perseverantiæ, ideo ea causa non impleta, vel deficiente donationem corruere necesse est ex identitate rationis, ob quam resolvitur donatio facta ab ingrediente animo profitendi, & postea non profitente *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 9.

Immo fortior ratio militat in simplici commisso, quam in volente solemniter profiteri *tom* 2 *dec.* 14 *num.* 10.

Actus se committendi in Monasterio non inducit mutationem status, & ideo sine professione non dicitur causa finalis donationis *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 12.

Implicat quod quis donaverit ex mera causa se committendi in Monasterio, quæ est retractabilis, & simul, & semel condiderit donationem undequaque irrevocabilem stante qua repugnantia causa finalis donationis dici non potest oblatio, & commissio in Monasterio, vel mera liberalitas *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 16 *&* 17.

Se offerens Monasterio, & donans bona sua, si credidit oblationem tenere, & tamen non tenet, recuperat bona donata, secus si sciebat suum ingressum non tenere *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 18.

Donatio facta ab eo qui erat Mundo civiliter moriturus ob ingressum in religionem pro ultima voluntate reputatur *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 25.

Per egressum resolvitur donatio a novitio, seu commisso collata non minus in monasterium quam in consanguineos *tom.* 2 *dec.* 14 *n.* 11.

Et ad hunc effectum nulla intercedit differentia inter utramque donationem, quam eodem modo ingrediens facere potest & solet *tom.* 2 *dec.* 14 *n.* 12 *&* 13.

Novitius ante, vel statim post ingressum irrevocabiliter donat, & tamen donatio informatur ab hac causa finali, ac per egressum resolvitur *tom.* 2 *dec.* 14 *n.* 14.

Licet donans promiserit non revocare donationem etiam in casu egressus, nihilominus eo sequuto donatio resolvitur *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 17.

Donatio facta ob ingressum, non dicitur pura, & simplex, sed ob causam *tom.* 2 *decis* 14 *num.* 18.

Qua causa cessante, eadem quoque donatio cessare debet ex natura actus, & ex præordinata voluntate renunciantis *tom.* 2 *decis.* 14 *num.* 19.

Prædicta conclusio procedit etiam de iure

iure antiquiori, & ante *Concil. Trident. tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 20.

Ex *Concil. Trident. sess.* 25 *cap.* 16 ideo firmatur similes renunciationes effectum non sortiri in casum egressus, quia ex causa finali ingressus factæ præsumuntur *tom.* 2 *dec.* 14 *n.* 21.

Concil. Trident. loco citato, tametsi loquatur de solemniter profitente, nihilominus eius dispositio complectitur etiam oblatos retenta rationis identitate *tom.* 2 *decis.* 14 *num.* 22.

Iesuitæ licet specialiter excepti a dispositione conciliari præfata, adhuc per legitimum egressum ante quartum votum recuperant omnia bona donata tam Monasterio, quam aliis quibuscumque *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 23.

Pactum perpetuæ irrevocabilitatis potest restringi, ut operetur quoad revocationes expressas in *tit. Cod. de revocan. donat.* & signanter ex causa ingratitudinis *tom.* 2 *dec.* 14. *num.* 29.

Vel complectitur omnes alios casus præter illum egressus, & intelligitur firmo stante proposito non egrediendi *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 30.

Vel demum ad casum egressus tamquam inopinatum non extenditur *tom.* 2 *decis.* 14 *n.* 31.

Potissimum ubi dictum pactum est adiectum in fine instrumenti, & inter clausulas executivas *tom.* 2 *decis.* 14 *num.* 32.

Donatio facta ab oblatis occasione ingressus per penitentiam & egressum an resolvatur explicantur auctoritates hinc inde *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 40 41 *&* 42.

DONATIO INTER VIRUM ET UXOREM.

Donationes inter virum, & uxorem regulariter sunt prohibitæ *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 4.

Confirmantur tamen morte donantis, si non fuerint revocatæ, & ex eis falcidia detrahitur *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 5.

Sponsalitiæ largitatis nomine nonnisi donatio propter nuptias in d. Leg. intelligi debet *tom.* 8 *dec* 47 *n.* 3.

Quomodo differat donatio propter nuptias a largitate, sive dotis augmento, & apud veteres quid erat donatio propter nuptias *tom.* 8 *dec.* 47 *num.* 4.

Ratio *auth.* res quæ posita est in obligatione ascendentis faciendi donationem propter nuptias, vel assecurandi dotem mulieri descendentis *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 49.

Quæ ratio ægre adaptatur matri, & ascendentibus maternis *tom.* 5 *dec.* 48 *num* 50.

Donatio facta a marito habito respectu ad dotem dicitur propter nuptias, & est mera hypotheca, seu assecuratio dotis, licet appellatur a contrahentibus augmentum dotis *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 5.

Nec ullum transfert dominium, seu possessionem in mulierem donatariam *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 6.

Si vero dicta donatio consideretur tanquam simplex liberalitas, tunc sine rei traditione, & absque clausula constituti nullum transferre potest dominium *tom.* 3 *dec.* 22 *num.* 7.

Donatio inter virum, & uxorem excedens quingentos aureos absque insinuatione, morte mariti non confirmatur, sed corruit in totum, ita ut neque intra summam dictorum aureorum 500. valeat *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 31.

Auctoritates contrarium sentientes referuntur *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 32.

Pro donatione concludenda inter sponsum, & sponsam, seu inter virum, & uxorem constare debet de animo donandi, morte postea confirmato *tom.* 8 *dec* 15 *num.* 6.

Donationes inter virum, & uxorem honoris causa sequtæ, confirmatione per mortem non indigent, & sunt

sunt irrevocabiles *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 21.

Intelligitur tamen de illis emissis pro adipiscenda aliqua dignitate, honore, vel gradu conspicuo, non de illis, quæ inserviunt ad abusivam vanitatis ostentationem, ut est monile *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 22.

In donatione inter coniuges morte non confirmata fructus percepti non restituuntur nisi constito de locupletatione *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 17.

Verba donationem importantia inter coniuges impropri anda, ita ut intelligi debeat usus donatus, non vero proprietas *tom.* 8 *decis.* 15 *num.* 27.

Unius testis depositio cum sit Sacerdos, & de tractatu deponat inter virum, & uxorem intra domesticos parietes satis probat *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 30.

Præsertim si verificari possit per subsequens Testamentum eiusdem viri *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 31.

Circumstantia dotis notabiliter per virum etiam senem adauctæ excludit præsumptionem donationis iocalium antea factæ *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 32.

Factum donationis revocatorium excludit a principio in viro animum donandi *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 28.

Donatio facta ex stylo Hæbreorum a Sponso Sponsæ in præmium virginitatis, videtur dicenda potius ex causa libidinis, ac proinde illicita, ac nulla *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 13.

Donatio a secundo viro in uxorem ante nuptias collata, si fuerit conversa in ipsius uxoris dotem pro secundo matrimonio non dicitur amplius sponsalitia largitas, nec subiicitur dispositioni dictæ *Leg. cum aliis &c.* quando autem dicatur in dotem conversa *tom.* 8 *dec.* 47 *num.* 5 & 6.

Non præsumitur vero donatio, si ex pluribus circumstantiis maritum noluisse donare nisi ad usum tantum appareat *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 7.

Res data uxori a marito, ut pro eius libito de ea valeret disponere, dicitur perfecte donata *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 4.

Ratio eadem est in donatione per Sponsum Sponsæ, seu per maritum uxori facta *tom.* 8 *decis.* 15 *num.* 5.

Iocalium donatio præsumitur attenta insigni nobilitate iuncta cum copia divitiarum mariti *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 1.

Donatio iocalium eo magis præsumitur facta a marito valetudinario, & ad senium vergente mulieri iuveni *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 3.

In dubio rei prætiosæ donatio non præsumitur inter virum & uxorem, sed simplex traditio ad usum restricta, ut mulieres ornatiores procedant *tom.* 8 *decis.* 15 *num.* 8 & 10.

Quæ sit res prætiosa arbitrio Iudicis relinquendum inspecta personarum qualitate, dotis quantitate, & loci consuetudine *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 9.

Torquium, moniliumque usus inter mulieres necessarius, adeoque similes impensæ a marito factæ non ex gratuita largitione, sed quodammodo ex debito præsumuntur *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 11.

Et cum controversia versatur circa iocalia prætiosa ad differentiam aliorum commodo quotidiano inservientium, donatio non præsumitur, cum nunquam præsumatur quoties alia quævis diversa causa valet excogitari *tom.* 8 *decis.* 15 *num.* 12.

Quod donatio iocalium præsumatur procedit in locis ubi vigeat consuetudo faciendi similes donationes *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 15.

Ubi vero non viget talis consuetudo præsumptio est pro negativa similium donationum *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 16.

Donatio rerum pretiosarum inter coniuges neque præsumitur si divites, & nobiles sint *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 18.

Et contrarium procedit tantum in Principibus, & similibus divitiarum summa affluentia pollentibus *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 19.

Donatio a muliere viro facta, illo præmoriente præsumitur revocata *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 60.

Ubi Statutum deferat lucrum marito si decedat testata vel intestata, donatio inter vivos facta in præiudicium dicti lucri rescinditur & revocatur *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 24.

Donatio universalis omnium bono rum in puncto Statuti Florentini *rubr.* 129. præsumitur facta in fraudem viri *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 31.

DONATIO INTER PATREM ET FILIUM ET FACTA PATRI FILIIS ET HEREDIBUS.

Donatio facta a patre filio pro suscipiendis Sacris Ordinibus an sit in legitimam imputanda *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 17.

Donatio inter patrem, & filium utpote iuramento firmata tenet *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 6.

Donatio facta favore unius filii dicitur fraudolenta, quando tendit in præiudicium aliorum filiorum *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 58.

Donatio facta patri non suffragatur filiis, nisi uti hæredibus patris *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 24.

In donatione facta a filio patri iam binubo an dicatur potius contemplata soror utrinque coniuncta, vel potius tantum consanguinea, & quod dicatur vocata principaliter æque hæc, & illa ex dictione *tam*, *& quam* & sub nomine nasciturarum, quod comprehendit etiam filias secundi matrimonii *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 2 *&* 3.

Filii in donatione facta matri non æque principaliter contemplati, & tantum accessorie non veniunt ex propria persona, sed tanquam matris hæredes *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 26.

Quando constat de expressa causa donandi non merentur attendi verba *pure, simpliciter &c.* *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 28.

Donatio facta a matre filio gaudet iisdem privilegiis de quibus donatio inter patrem, & filium, & etiam mortis causa *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 59 *&* 60.

Et potest tantum conservare, & corroborare dispositionem, non iam variare ipsius naturam *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 61.

An mater donando filio teneatur ad observantiam solemnitatum Statuti est intricatum articulum *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 94.

Filii donatariorum intelliguntur vocati in donatione, uti filii, non uti hæredes *tom.* 2 *decis.* 6 *num.* 51.

Donatio facta alicui, & hæredibus suis intelligitur factam esse hæredibus in casu quo prius illa habuerit locum in persona donatarii *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 29.

Donatio non extenditur ad eos qui copulative non sunt filii, & hæredes donatarii *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 17.

Limita si donatio facta sit pro se, suis filiis, hæredibus, & successoribus, quo in casu compræhenduntur etiam hæredes extranei *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 18.

Verbum enim *hæredibus* appositum non restringitur ad filios, sed ita significationem auget, ut hæredibus donatio deferatur, sive sint filii, sive extranei *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 19 20 *&* 21.

Quando donatio facta est patri, & filiis, filii veniunt ex propria persona, secus si facta sit patri acceptanti pro se, & filiis &c. *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 29.

Donatio stipulata pro se, & filiis, intelligitur de filiis, uti hæredibus non uti filiis *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 4.

Et

Et in verbis *pro hæredibus, & successoribus filii* secundi matrimonii comprehenduntur *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 5.

Donationes factæ *masculis tantum* sunt transitoriæ ad hæredes extraneos, & non revertuntur *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 24.

A vocatione masculorum tantum in donatione facta non arguitur exclusio fœminarum *tom.* 8 *decis* 41 *num.* 25.

Et reiicitur opinio *Cenc. Alexandr. & Soccin.* quia etiamsi vocati sint masculi tantum, attamen fœminæ succedere possunt iure transmissionis *tom.* 8 *dec.* 41 *num* 26.

In donatione recepta pro se, hæredibus, & successoribus primum masculis, & postea fœminis non veniunt hæredes extranei, sed tantum filii, nihilominus isti nequeunt ad successionem adspirare, nisi sint patris hæredes *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 40.

Quod procedit etiam in simili specie concessionis factæ pro hæredibus masculis, seu legitimis *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 41.

Vel pro successoribus eiusdem qualitatis *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 42.

Ubi donatio non fit patri, & filiis, sed patri dumtaxat, qui pro se, & filiis recipit; filii non dicuntur vocati ex propria persona, quin potius capiunt bona donata uti peculium profectitium, & quid hæreditarium patris *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 43.

Eoque fortius, quando stipulatio patris extenditur ad filios nascituros etiam ex secundo matrimonio *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 44.

Et quando contemplatione patris facta censetur *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 45.

Differentia an expressio hæredum facta sit a Donante, vel a Donatario fit solum ad effectum dignoscendi an hæredes veniant ex propria persona, vel uti hæredes donatarii *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 28.

Donatio facta alicui pro se, hæredibus, & successoribus reservato usufructu a donante transit ad hæredes etiam donatario præmortuo *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 1.

Donatio bonorum præsentium, & futurorum, vel donatio facta filio sub patria potestate, vel similis stante pacto non revocandi, ut a nullitate salva redderetur, crediderunt nonnulli quod esset valida ut donatio mortis causa, sed reiicitur hæc opinio, & amplectitur contraria, & de ratione *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 13 & 14.

DONATIO QUOAD DURATIONEM ET VOCATIONEM.

Donatio non censetur facta ad vitam donantis, si adsint verba *pro se, & suis hæredibus &c. tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 8.

Præsertim si donans erat decrepitus, & donatio correspectiva ad aliquod onus *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 9.

Item si alias maius esset gravamen impositum donatario onere collato *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 10.

Emolumentum donationis delatum proximiori coniuncto debetur etiam fœminis, quæ veniunt sub nomine proximioris *tom.* 3 *decis.* 21 *num.* 15.

Eo magis quando substitutio proximioris non habet tractum successivum, sed vocatio consumitur in primo admisso *tom.* 3 *decis.* 21 *num.* 16.

Et fortius quando donator fœminas non excludat, sed expresse vocat *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 17.

Donatio præservativa fideicommissi facti, vel faciendi recipit onera, & conditiones in Testamento adiectas *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 13.

Nec perfectam parit Donatario actionem, nisi quatenus donans non adiiciat nova pacta & conditiones *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 14.

Donatio irrevocabilis licet facta ad favorem patris, & illius filiorum, &

& descendentium, illis vita functis, & deficientibus non expirat, sed transit ad hæredes cum sufficiat quod matrimonium sequutum sit, & ratio propositionis affertur *tom.* 8 *dec* 41 *n.* 9 *&* 10.

Pactum de non revocando appositum in contractu donationis, licet donatio ex facie verborum sonet in donationem causa mortis, efficit ut donatio transit in donationem inter vivos *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 3.

Et ratio est quia in dubio, cum pactum illud repugnet nomini donationis causa mortis, partes censendæ sunt fecisse actum conformem pactioni *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 4.

Pactum de non revocando non efficit ut donatio transeat in donationem inter vivos cum donatio esset nulla, veluti si esset omnium bonorum, & sic limitatur *Text. in Leg. ubi ita donatas ff. de donat. caus. mortis tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 5.

Limitatur secundo dictus Text cum pactum de non revocando apponitur in clausulis executivis, non in verbis substantialibus *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 6

Tertio limitatur d. Text. si simpliciter promissum fuerit non revocandi donationem, non autem cum pacto de non revocando conceptum v. g. cum verbis *promisit nullo modo revocare &c.* & quare *tom.* 9 *decis.* 1 *num* 7

Contra dictas limitationes tenent multi DD. ubi relati ex validissimis rationibus *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 8 9 10 *&* 12.

Pactum de non revocando donationem non dicitur appositum in exequtivis cum est appositum in clausula præcedenti *quam quidem donationem promiserunt attendere*, sed in substantialibus *tom.* 9 *decis.* 1 *num.* 11.

Clausula cœterata *sed eam firmam habere promiserunt &c.* extendenda prout in Formulario Florentino importat, ut nullo iure, nullo modo vel causa possit donatio revocari *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 13.

Dispositio *Text. in Leg ubi ita &c.* procedit in dubio, & per viam præsumptionis ex coniecturata mente disponentis *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 14.

Et quando constat partes voluisse celebrare donationem causa mortis pactum de non revocando habetur tanquam non appositum *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 15.

DONATIO REMUNERATORIA.

Donatio remuneratoria, latissime est interpretanda *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 11.

In donatione remuneratoria, si remuneratio sit longe inferior bonis donatis intrat læsio, quæ talem donationem resolvit *tom.* 5 *decis.* 27 *num.* 35.

Donatio non dicitur remuneratoria, si in ea merita sunt tantum in genere enunciata, sed pura, & simplex *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 21.

Meritorum assertio inter personas donare prohibitas præsumitur facta in fraudem legis prohibentis *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 15.

Merita inter personas donare permissas probantur per Instrumentum, si illa sint specificata, itaut intelligi possit, an donatio excedat merita expressa in specie, vel non *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 18.

Donationes remuneratoriæ inter eosdem pariter non attenduntur, aliis coniecturis non concurrentibus *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 2.

Donatio remuneratoria inter personas donare prohibitas, non probatur per assertionem Donantis, sed merita sunt aliunde probanda *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 14.

Donatio in eo quod excedit merita donatarii, dicitur pura, & simplex *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 20.

Donatio remuneratoria in eo quod excedit, merita donatarii remanet obnoxia *Leg. fœminæ Cod. de secund. nupt.*

nupt. tom. 2 *dec.* 27 *n.* 23.

Donationis remuneratoriæ excessus remittitur prudentis Iudicis arbitrio *tom.* 2 *decis* 27 *num.* 24.

Qui donationem dicit remunerandi causa factam, causam remunerationis probare debet, & causa verbis generalibus expressa debet per necesse probari, ut donatio dicatur remuneratoria *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 25 *&* 26.

Expressio exonerationis conscientiæ si referri potest ad titulum præambulum donatio suum operatur effectum, aut in simplici assertione mulieris, & pro nihilo habetur & confessio donantis non est attendenda *tom* 6 *dec.* 63 *n.* 27 *&* 28.

DONATIO MULIERIS.

In donationibus per mulierem faciendis requiruntur solemnitates statutariæ *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 6.

Ex donatione facta per Mulierem cum reservatione usufructus res donata transfertur in filium *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 1.

In donatione Matris filio facta requiritur iuramentum, & Decretum Iudicis vigore Statuti Pisani *rubr. qualiter Mulieribus &c. tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 8.

Mulieres non præsumuntur inclinatæ ad donandum *tom* 9 *dec.* 25 *n.* 47.

Et si donant præsumumuntur donasse potius causa mortis, & revocabiliter quam inter vivos &c. *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 48.

Donatio mulieris magna, & imprudens, non potest dici spontanea, & sine dolo *tom.* 6 *decis.* 33 *n.* 62.

In donatione magni momenti inita a muliere, suggestio insufflativa præsumitur intercessisse *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 60.

Recessus donatricis ab æqualitate inter sorores, earumque filios rationabiliter volita non ultro sed a versutis insufflationibus ortum habuisse censetur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 72.

Sine causa legitima alienatio, seu donatio mulieris, præcipue magni valoris non substinetur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 16.

Reformatio 1568. literaliter præcipit decretum, & cognitionem causæ *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 17.

In donatione mulierum versatur maius præiudicium, & periculum, quam in aliis contractibus, & propterea maior cauthela adhibenda est *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 31. & 54.

In donatione mulierum iusta congrua & onesta causa debet intervenire, ex qua secundum naturæ stimulum actus quodammodo necessarius dicatur *tom.* 6 *dec* 33 *num.* 55.

Ubi donatio non respicit commodum mulieris hæc seducta censetur *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 61.

Donatio mulieris seductæ ob importunas suggestiones corruit, perinde est, ac si facta non fuisset *tom.* 6 *dec* 33 *n.* 59.

Donatio mulieris in præiudicium filiorum, & in gratiam affinium, seu cognatorum censetur invalida, & absque legitima causa *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 56.

Licet facta fuisset favore agnationis mariti, utpote quoad mulierem donantem extraneæ *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 57.

Læsio procedit etiam in donationibus mulierum, & minorum *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 73.

Mulier donando patri, vel aliis coniunctis dum habet proprios filios & nulla iusta causa concurrit, non videtur id fecisse sine magna importunitate *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 64.

Et in hac specie donatio facta sorori remanet imprudens, & læsiva, præbetque adminiculum minus liberæ voluntatis *tom.* 6 *dec* 33 *n.* 65.

Eademque seductio deducitur in donatione inita per mulierem favore filiorum primi matrimonii, in præiudicium alterius filii ex secundo *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 66.

Cauthela insolita adhibita sub involucro

cro verborum fortius indicat circumventionem *tom. 6 dec.* 33 *n.* 69.

Donatio mulieris annosæ prima vice per Iudicem reiectæ, & deinde traducta ad domum donatarii, additis insolitis clausulis, censetur non sinceris artibus expiscata *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 70.

Si mulier non extiterit de eius, & filiorum enormi præiudicio certiorata, id non lævem inducit præsumptionem deceptionis *tom. 6 dec.* 33 *num.* 71.

Donatio stipulata extra domum mulieris donantis, dicitur valde suspecta, quod fuerit per suggestiones & artes extorta *tom. 6 decis.* 33. *num.* 67.

Donatio mulieris licet nulla, validatur ubi in vita conquesta non fuerit *tom. 6 dec.* 33 *num.* 76.

Sed contrarium firmatur, quia in actu doloso, & non sincero cessat omnis ratificatio ex cursu temporis desumpta *tom. 6 dec.* 33 *n.* 77.

Theodosii sanctio *in Leg. cum aliis* 4. *Cod de secund. nupt.* explicatur, in qua disponitur, quod si mulier habens filios ad secunda vota transierit, sponsalitiam largitatem secundi viri tantummodo filii ex secundo procreati coniugio possideant *t.* 8 *dec.* 47 *num.* 2.

DONATIO CUM PACTO REVERSIVO.

Deficientia cuiuscumque verbi reversionem denotantis in donatione efficit, ut reversio nunquam præsumatur *tom* 8 *dec.* 41 *num.* 29.

Pactum reversivum uti contrarium naturæ donationis, vel debet esse expressum, & literale, vel elici ex verbis quæ aliud importare nequeant *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 35.

Pactum reversivum in donatione tacitum aliquando sufficit, sed hæc tacita voluntas deduci debet ex superlativa, & necessario concludenti probatione *t.* 8 *dec.* 41 *n.* 17 & *n.* 18.

Tacita reversionis voluntas arguitur in donatione ex contemplatione determinati Matrimonii, sed est coniectura, quæ non sufficit ad inducendam tacitam pactionem regressus, & affertur validissima ratio *tom* 8 *dec.* 41 *num.* 19 & 20.

Subalterna vocatio filiorum facta etiam separata a vocatione Patris in donatione inter vivos non est argumentum pacti taciti reversivi deficientibus filiis *tom* 8 *dec.* 41. *n.* 21.

Exclusio fœminarum non est argumentum tacitæ reversionis in donatione, & ipsæ fœminæ exclusæ succedere possunt in bonis donatis iure transmissionis *tom.* 8 *decis.* 41 *num.* 22.

In donatione facta mulieri in secundis nuptiis elargitione patris titulo extradotalium cum pacto reversivo, servari debet dictum pactum *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 1.

Bona donata cum pacto reversivo si donatarius decesserit sine liberis ad illum revertuntur, etiamsi donatarius decesserit cum filio, si iste sine liberis vivo donatore decesserit *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 26 & de ratione *n.* 37. *& seqq.*

Declara procedere quando donatio facta est gratia conservandi nomen & arma agnationis *tom.* 5 *dec* 4 *num.* 27 & de ratione *n.* 34.

Contra quod procedat principalis conclusio etiam in casu, quo habita non sit ratio agnationis *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 28.

Item declara procedere quando pactum reversivum non est restrictum ad certum tempus, secus si sit restrictum ad casum mortis *tom.* 5 *decis* 4 *num.* 29.

Contra quod nihil intersit an sit addita dictio *quandocumque tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 30.

Cum pacto resolutivo Donatio resolvitur nedum facta personis privatis verum etiam Ecclesiis, aliisque privilegiatis Locis *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 26. & 27.

Do-

Donatio non est reversiva, & transit ad hæredes donatarii quamvis non esset facta mentio hæredum, contrarium tantum procedens cum conventum sit de reversione, vel cum aliqua conditio purificata non sit sub qua est facta donatio *tom.* 8. *decis.* 41 *num.* 1.

Clausulæ *ad habendum, ponens, constituens &c.* denotant voluntatem donantis abdicandi a se dominium sine spe reversionis *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 2.

DONATIO RECIPROCA.

Donatio reciproca si diceretur inter vivos importaret potius absurda bonorum permutatio quam donatio *tom.* 9 *dec.* 1 *n* 21.

Liberalitas in donatione reciproca causa mortis dicitur exerceri, quia superviventi utilis est *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 23.

Alteri vero premortuo expirat, & efficitur caduca *tom.* 9 *decis.* 1 *num.* 24.

In contractu donationis reciprocæ necessaria non est perfecta æqualitas, nec alia requiritur correspectivitas præter illam a contrahentibus volitam *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 4.

Donatio reciproca inita sub conditione si sine filiis, semper dicitur correspectiva, quamvis donationis tempore alter ex donantibus iam filios haberet alter vero non *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 3.

DONATIO CORRESPECTIVA.

Correspectivitatem ad inducendam in donatione reciproca actus esse debet utique voluntarius, non autem ex parte unius necessarius, ac ex præambula obligatione confectus *t.* 2 *dec.* 13 *n.* 30.

Correspectivitas excluditur quoties unus ex donatariis nil dat alteri de proprio, sed minus recipit ex bonis donatis *tom.* 2 *decis.* 13 *n.* 31.

Donatio dicitur correspectiva in qua donans proprium quærit commodum *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 27.

In donatione correspectiva, & cum causa locum habet læsio *tom.* 12. *dec.* 19 *n.* 28.

Donatio correspectiva, in excessu habenda est pro pura *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 40.

Posita correspectivitate nunquam censetur donatum quod excedit dimidiam *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 41.

Nisi hoc expresse sit dictum *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 42.

Donatio ut sit correspectiva, opus est continere tale commodum donantis, quod eius liberalitatem excludat *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 33.

Alias in excessu donatio amittit nomen, & vim correspectivæ *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 34.

Donationis causa quando expresse in proemio designatur silet obiectum, quod sit ad alium actum correspectiva *tom.* 2 *decis.* 13 *n* 36.

Tanto magis, si uterque actus habeat suam causam distinctam, quo casu dependentia remanet accidentalis *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 37. & 38.

Donatio correspectiva insinuationi non indiget *tom.* 11 *decis.* 46 *num.* 13.

Nec in libris Gabellæ est registranda *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 14.

DONATIO METU, ET DOLO EXTORTA.

In simplici, & liberali donatione locum habere potest læsio si adsit præsumptio doli, & suggestionis, vel si deficiant statutariæ solemnitates *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 45. 46.

Quod donatio sit fraudibus extorta coniecturæ sunt, ipsius immodicitas, liberalitas erga extraneum cum exclusione Nepotum ex Filio *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 16. 18. Appositio insolitarum clausularum, & affectatarum cauthelarum *n.* 20. 38. 39. & 40. Falsæ assertiones in donatione expressæ *n.* 23. & 36. Qualitas Testium *n.* 24. confectio Instrumenti extra locum proprio Statuto subiectum *num.* 25. 27. 36. 37. 38. 39. & 41. & in ipsa Domo donatarii *n.* 28.

num. 28. & 40. Qualitas fœmininæ in donante *n.* 30. & 36. Ætas decrepita *n.* 31. 37. & 40 Reservatio usufructus favore donantis cum libera administratione bonorum favore donatarii *n.* 32. Et denique tota series facti *n.* 33.

Expressio meritorum donatarii erga donatorem in donatione emissa, nisi aliunde, quam ab instrumento iustificetur, donationem, a præsumptione extorsionis non sanat *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 34.

Donatio facta per vim & metum, est nulla, seu anullanda, ut quilibet alius contractus, in quo metus intervenit *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 47. & *num.* 48.

Stant bene simul ista duo, quod donatio fiat ob causam ingressus, quodque metus fuerit illatus ei, qui donavit, & ob id rescindi debeat [illegible] 2 *dec.* 13 *n* 49

Secundum Concil. Trident. in donatione novitii requiritur licentia Episcopi cum causæ cognitione ad purgandam quamlibet metus suspicionem *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 51.

Arcta coniunctio sanguinis inter donatorem, & donatarium, est coniectura non liberæ, ac sinceræ voluntatis *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 63.

Nil magis arguit callidam suggestionem, quam mendacia, & falsæ assertiones *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 68.

Circumventio, & dolus non præsumitur in donatione facta a maiore venientibus ab intestato *tom.* 11 *dec* 28 *n.* 49.

Item in donatione causa conservandæ agnationis celebrata *tom.* 11 *decis.* 28 *num.* 50.

Item in donatione ipsimet donanti utili *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 51.

Circumventio non probatur ex repugnantia Donantis in perpetua donatione ineunda *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 40.

Omnis umbra circumventionis cessat si donatio facta sit Iudice auctore, quamvis extra locum domicilii *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 41.

Decretum Iudicis nil operatur in simplici donatione *tom.* 12 *decis.* 19 *num.* 11.

DONATIO IURISPATRONATUS.

Donatio Iurispatronatus absque consensu Ordinarii non valet *tom.* 2 *dec.* 45. *num.* 11.

In donatione bonorum immobilium sitorum in certo loco non venit iuspatronatus *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 31.

Amplia etiam in donatione bonorum immobilium, iurium, & actionum dictorum bonorum immobilium, & de ratione *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 32.

Maxime attenta expressione loci, quæ excludit ea bona, quæ non circumscribuntur loco *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 33.

DONATIO QUOAD INSINUATIONEM.

Donationes a Donatariis etiam insinuari solent *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 32.

Insinuatio requiritur etiam in donatione a Matre Filio facta *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 3.

Donatio, cum terminum non habet ad insinuationem, quoties insinuetur præbet omnes proficuos iuris effectus *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 68.

In donationibus quamquam terminus non præfigatur a Lege quoad insinuationem, tamen Donatarius, donec eam non insinuat, nullam acquirit naturalem, aut civilem actionem *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 105.

Nec transfert dominium nisi a die insinuatæ donationis *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 106.

Insinuatio donationis non retrotrahitur in præiudicium tertii, qui prius aliquam acquisiverit actionem *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 107.

Donatio non registrata ad formam Legis anni 1551. valet contra donantem *tom.* 8 *dec.* 11 *n.* 16 & 17.

Donatio ex causa, vel ob causam non eget insinuatione *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 71.

Promiſſio de obſervanda donatione ſub aliqua pœna, & generalis renunciatio iurata operantur ac ſi ſpecialiter renunciatum eſſet inſinuationi *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 7.

Si intra tempus a Lege conſtitutum donatio ad publicam notitiam deducta ſit alio modo, quam per regiſtrationem ſatisfactum eſt menti Legis per æquipollens *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 5.

DONATOR.

Donans omnia bona ſua dicitur de illis diſponere *tom* 4 *dec.* 7 *n.* 114.

Donatores bona ſua rato hypothecæ ſubiiciunt *tom.* 2 *dec.* 6 *n* 8.

Ubi donans transfert in donatarium omnia bona ſua, donatarius vero nil in donantem transfert, donatio eſt omnino lucrativa *tom.* 6 *deciſ.* 63 *num.* 30.

Donator non poteſt rem uni donatam, & traditam, alteri donare *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 33.

Donator, completa donatione, non poteſt iuri donatarii quæſito derogare *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 23. Poteſt tamen etiam ex intervallo declarare quid comprehendi voluerit in eius donatione, ubicumque aliqua adeſſet ambiguitas *num.* 23.

Conditio dependens a voluntate donantis nullam patitur extenſionem ſed merum factum eſt attendendum *tom.* 7 *dec.* 22 *n.* 6.

Donans licet perfectam donationem inter vivos revocari non poſſit, competit tamen facultas eam declarandi *tom.* 6 *dec* 63 *n.* 32.

Donantis aſſertioni adhærendum, quoad validitatem actus donationis *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 19.

Donator poſt emiſſam donationem declarare poteſt, an appellatione deſcendentium, maſculos tantum comprehendi voluerit, & an filii in conditione poſiti cenſeantur vocati *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 25.

Donans nequit poſt expletam donationem diſponere in præiudicium donatarii *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 20.

Donator poſt perfectam donationem in præiudicium donatarii novam perſonam addere non poteſt *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 37.

Donans de bonis donatis diſponere nequit, nec ſuper eis fideicommiſſum ordinare *tom.* 7 *deciſ.* 12 *num.* 30 & *tom.* 11 *deciſ.* 35 *num.* 21.

Limita ſi in actu donationis ſibi hanc facultatem præſervavit *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 31.

Stante hac facultate ſibi reſervata poteſt donans qui deſcendentes vocavit in donatione ſe reſtringere ad maſculos cum excluſione fœminarum *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 32.

Et ordinem ſubſtitutionum intervertere *tom.* 7 *deciſ.* 12 *num.* 33.

Imo donationem ad libitum corrigere, reformare, & revocare *tom.* 7 *deciſ.* 12 *num.* 34.

Donator etiam omnium bonorum non poteſt obligare bona donata, nec eo magis alienare *tom.* 8 *deciſ.* 11 *num.* 1.

Limita non procedere in debito neceſſario uti ſunt expenſæ funeris *tom.* 8 *dec.* 11 *n.* 2.

Teſtator ſi ignorans legat rem alienam, vel alicui obligatam coniunctæ perſonæ, cenſetur legaſſe æſtimationem, & ad hæredem ſpectat liberatio rei vel æſtimationis ſolutio *tom.* 8 *dec* 44 *num.* 21.

Et quod procedit in legato, procedit quoque in reſervatione bonorum a donante facta, imo fortius quia donans ignorare non poteſt oppignorationem, vel onus bonorum reſervatorum *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 22.

Prædecedentia iuvenis ſeni, & alii triſti eventus non præſumuntur a donante conſiderati *tom.* 7 *dec.* 12 *num* 36.

Deſtinctio cauſæ neceſſariæ, vel voluntariæ non recipitur, niſi in muliere minore donante, non autem in maiore liberam ſuorum bonorum

rum

rum administrationem habente *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 16.

Donans, & statim post ingrediens Monasterium, principaliter ex causa dicti ingressus donasse censetur, etiamsi id nullatenus expresserit *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 8 *&* 9.

Præsertim ubi donatio est universalis, vel considerabilis quantitatis *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 10 *&* 11.

Si donator vocationi proximioris coniuncti addidisset pronomen *sua* habens hanc specialem a colore distinctionem locum haberent divisiones factionum *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 21.

Donatario spectat omne debitum in patrimonio donantis repertum *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 19.

A regula de qua *Text. in Leg. si res obligata ff. de legat.* 1 receditur ex circumstantiis *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 20.

Quando quis donat, vel legat consanguineo in necessitate posito, præsumitur potius donare, & legare contemplatione necessitatis, quam consanguinitatis *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 3.

Post mortem donantis bona donata transeunt in hæredes donatarii præmortui *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 2.

Posito, quod dignoscatur satisfactum menti donantis sufficit, quod formalitas rei de futuro remaneat impleta per æquipollens *tom.* 3 *dec.* 23 *num.* 15.

Qui omnia bona donavit solo usufructu retento non tenetur cavere de utendo, & fruendo arbitrio boni viri *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 103.

Circumventio in donante excluditur, ubi de præiudicio a donatione sibi resultante fuit certioratus *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 48.

Nemini prohibitum est, & blanditiis, & muneribus aliquem allicere ad disponendum in sui favorem *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 16.

Successivæ donantis declarationes non valent probare circumventionem *tom.* 11 *decis.* 28 *num.* 52.

Donator potest suam donationem declarare *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 41.

Intellige absque eo quod immutetur substantia *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 42.

Unde si clara sit non habet locum declaratio *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 43.

Vel si dubietas non adsit apud graves Iurisconsultos, sed sit levis *tom* 5 *dec.* 31 *n.* 44.

Donator post emissam donationem nullum valet donatario præiudicium inferre per viam declarationis *tom.* 6 *dec.* 30 *n* 7

Declarationes posteriores donantis non attenduntur præsertim quando substantiam actus destruunt *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 27.

Donatoris declaratio non inducit novam dispositionem, sed tantummodo patefacit qualis fuerit ab initio largitoris animus *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 24.

Assertio donatoris omni probationum genere destituta non meretur attendi *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 1.

Ubi præsertim post longum tempus reclamaverit a donatione, omnis enim præsumptio stat contra eum *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 2.

Fortius ubi concurrat maxima inverisimilitudo, & repugnantia *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 3.

Reservatio a donante facta late, & benigne est interpretanda pro ipso donante *tom.* 5 *dec.* 44 *num.* 37.

Dominium partis reservatæ libere residet apud donantem *tom.* 6 *dec.* 30 *n.* 13.

Reservatio in donatione apposita operatur, ut tanto minus donatum censeatur *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 10.

In quantitate reservata subsistit institutio hæredis, cum sufficiat ipsam in quavis re substineri *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 17.

Facultas disponendi a donatore reservata per ultimam voluntatem non potest exerceri per actus inter

ter vivos, adeo ut dispositio inter vivos minime esset attendenda, nec substineretur *tom.* 8 *dec.* 11 *n* 5.

Dispositio in vim dictæ facultatis requiritur expressa, & non tacita nec universalis per æs alienum contractum, maxime ad diminutionem fideicommissi ordinati in casu non factæ dispositionis *tom.* 8 *decis.* 11 *num.* 6.

Reiicitur distinctio *Thesaur. in decis.* 97. *num.* 3. quoad reservata in donatione ad effectum testandi *tom.* 6 *dec* 30 *num* 8.

Quantitas bonorum reservata quocumque modo in donatione ad effectum testandi, dispositione non sequuta, pertinet ad hæredem ab intestato *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 9.

Aut reservetur quantitas, aut facultas disponendi, utroque casu bona reservata ad donatarium non pertinent *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 10.

Bona reservata cadunt sub hypotheca creditorum reservantis *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 11.

Natura reservationis operatur, ut dominium reservatorum abdicatum dici non possit a donante *tom.* 6 *decis* 30 *num.* 12.

Reservatio a donante facta an transeat in eius hæredes, vel donatarium *tom.* 7 *decis.* 35 *n.* 10.

Bona reservata a donante an ad eius hæredes, aut ad donatarium transire debeant, distinguendum est, aut donator sibi reservavit facultatem disponendi de certa summa in donatione comprehensa, & tunc nisi de ea disponat, in ea succedit donatarius, aut reservavit aliquid, de quo disponere possit, & transit ad hæredes, & secundum distinctionem auctoritates contrariæ declarantur *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 20. & 21.

Si vero ab opinione donantis donatio tollatur, itaut ex circumstantiis appareat ipsius voluntas non relinquendi bona reservata donatario, semper ad hæredes transire debent *tom.* 7 *decis.* 49 *num.* 22. & 23.

Si dominium bonorum reservatorum non adesset penes donantem, in eis non succederent hæredes intestati *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 14.

Ab omnibus scribentibus, & Tribunalibus reiicitur *Thesaur. in dict. dec.* 97. & amplectitur *Sent. Franchi in dec.* 45. & *decis.* 600. *tom.* 6 *dec.* 30 *n.* 15.

Reservato usufructu a donante quatenus cum Donatario vivere non potuisset conditio impotentiæ adimpletur morte donatarii absque eo quod dubitetur casum impotentiæ præseferre quoque casum mortis *tom.* 7 *decis.* 22 *dec.* 1. & 2.

Pecuniæ, vel res quamvis in patrimonio donantis existentes non censentur donatæ cum habuere suam peculiarem destinationem respectu donantis sed potius consumptæ *tom.* 8 *num.* 44 *num.* 25.

Donans cum sibi reservaverit in totalitate mobilia, si appareat sibi reservasse omnia mobilia futura, dicendum est, quod sibi reservaverit etiam omnia existentia *tom.* 8 *dec.* 45 *num* 8.

Si donans in universali donatione sibi reservavit aliqua bona ut de iis disponere posset inter quæ nonnulla inveniuntur oppignorata, initio pignoris spectat ad donatarium, non autem ad illum qui in bonis reservatis successit *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 18.

DOS IN GENERE.

Olim matrimonia ex Solonis Lege contrahebantur sine Dote *tom.* 2 *dec* 1 *num.* 1. Quæ Les fuit a Romani sublata *n.* 2.

Quod matrimonium esse possit sine dote limitatur ex coniecturis *tom.* 8 *dec.* 35 *num.* 4.

Matrimonium sine dote contrahi non solet *tom.* 8. *decis.* 35. *num.* 5. *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 13.

Sine matrimonio nulla dos, nulla obli-

obligatio, & remota matrimonii conditione habetur pro non facta, & non scripta *tom.* 3. *dec.* 37 *n.* 3. *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 3

Mulieres indotatæ solent a viris sperni, & male tractari *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 32.

Matrimonium absque dote consistere valet *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 29.

Pater tenetur præstare dotem filiabus pro Matrimonio temporali *tom.* 10 *dec.* 27. *n.* 1.

Extende ut teneatur etiam pro Matrimonio spirituali *tom.* 10 *dec.* 27 *num.* 2.

Dotes Filiarum, antequam sint promissæ cedunt loco omni æri alieno per patrem contracto, etiam in bonis fideicommissis *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 71,

Bona Patris, & alterius Ascendentis non sunt tacite hypothecata pro dote filiarum, & descendentium *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 72,

Auth. res quæ non extenditur ad fructus dotis *tom.* 16. *dec.* 15. *n.* 77. & *n.* 84.

Statim ac Pater Dotem Filiæ promisit in certa, ac determinata summa eidem acquiritur actio pro integra solutione dotis promissæ *tom.* 4 *dec* 36 *n.* 32.

Filiæ dicuntur dotatæ postquam ipsis dos est destinata *tom.* 8 *decis.* 3 *num.* 12.

Dos constituta quando ob præmorientiam dotandæ resolvatur in purum debitum conditionale favore hæredum *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 21.

Pecunia pro dote puellæ ab aliquo destinata gaudet privilegio dotium concesso a Statuto Florent. *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 46.

Causa dotis præfertur favori Populi *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 37.

Causa dotis, est magis favorabilis, quam privatorum utilitas *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 32.

Dotis favor contemplatus ob necessitatem, vel utilitatem Reipublicæ operatur quatenus eadem necessitas, & utilitas exposcit *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 148.

Potest quis sive in vita, sive in morte filias dotare, licet non faciat Testamentum, & ab intestato decedat *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 9.

Dos relicta virgini pauperi est legatum pium *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 2.

Dos dicitur peculium, seu Patrimonium Muliebre *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 20.

Dos vigore *auth.* res quæ, non detrahitur a muliere divite *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 1.

Mulier pauper est maiori digna favore ex causa Dotis *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 19.

Durante matrimonio non currit mulieri præscriptio, quoad dotem *tom.* 3 *decis.* 65 *n.* 37.

Dos soluto matrimonio a Muliere recuperata non conservat dotium privilegia, sed est generis aliorum bonorum *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 1.

Uxor pro restitutione dotis agere debet actioni hipothecaria contra bona Mariti *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 46.

Eadem dos, quæ deservierat pro primo matrimonio, repetita censetur in secundo *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 10.

Tempus incertum adiectum solutioni dotis, facit conditionem *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 92.

Sicuti legans sibi, promittens, vel donans dotem nihil agit ita sibi constituens dotem nihil agere dicendum est *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 11 & 12.

Mulier cambiando destinans dotem pro futuro matrimonio sine electione Mariti, & sine matrimonii tractatu, dicendum est quod finis eius fuerit assecurandi pecuniam cambiariam, non maritalem *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 14.

Dotis natura est, ut cohæreat matrimonio oneribus eius, ac liberis communibus *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 13.

Dos est destinata ad alendos filios, & substinenda alia onera *tom.* 12 *dec.* 7. *num.*

7 *num.* 14. & *n.* 39.
Propter filios præcipue dos reperitur in iure privilegiata *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 30.
Dos ad sobolem procreandam, replendamque liberis Civitatem est adiumento *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 3.
Causa dotis, tutelæ, & curæ est privilegiata *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 16.
Privilegia Doti tribuuntur, ut facilius mulieres nubere possint, & nuptæ sobolem procreare, & liberis Civitatem replere *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 31.
Privilegium doti concessum, cessat soluto matrimonio *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 102.
Privilegia procedunt tantum in vera dote, quæ privilegiata reperitur, secus tamen in dubio *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 145.
Mulier dotem suam deteriorem facere nequit *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 25.
Dos quoad solemnitates compræhenditur sub generali dispositione *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 19. Declara *n.* 20.
Ratio publicæ utilitatis in dotibus considerata, cessat si mulier non est nuptura *tom.* 8 *decis.* 10 *n.* 57.
Titulus dotis respectu viri, cui fuit promissa, dicitur titulus onerosus *tom.* 4 *decis.* 26 *num.* 1.
Æstimatio dotis datæ facit emptionem, & venditionem *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 103.
Statutum de dote locum habet in dote impropria, æquali ratione militante *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 13.
Valet Lex, seu Statutum, quod Mulier nubens Forensi non possit recipere nisi dotem congruam *tom.* 4 *decis.* 10 *n.* 7.
Tacita stipulatio restituendæ dotis ex Lege elicitur *tom* 10 *dec* 15 *n* 108.
Statutum generale nunquam comprehendit dotes nisi de eis specialiter disponat *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 50.
In generali Statuto dos comprehenditur si de casu loquatur in quo dos nullum habeat privilegium ex iure communi, secus si aliquod habeat privilegium, & quare *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 56.
Dos filiæ detrahitur ex portione patris, non cohæredis *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 23.
Dos dicitur causa finalis *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 101. & 104.
Dotis causa dicitur onerosa *tom.* 8 *decis.* 10 *n.* 110.
Titulus dotis dominii translationem designat *tom.* 9 *dec.* 41 *num.* 7.
In dubio pro dote est respondendum *tom* 4 *dec.* 26 *n.* 32 & *tom.* 6 *dec.* 15 *n* 19. 20. & *tom.* 8 *decis.* 2 *n.* 2 & d. *tom.* *decis.* 9 *n* 33 & *tom.* 10 *decis.* 25 *num* 104. & 171. & pro ea sufficit opinio unius doctoris *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 20 etiam cum alterius præiudicio *num.* 21 cum sit magis expediens causa dotis quam aliorum *n.* 22 & *tom.* 8 *decis* 6 *num.* 24
Syngrapha nuptialis nullam meretur fidem, si in ea Sponsus fateatur, se inivisse sponsalia, ac deinde promittat se illa initurum *tom.* 3 *dec.* 75 *num.* 8.
Item si dicat, se cum dotem receperit, cautionem facturum, ac paulo post fateatur pecuniam dotalem recepisse *tom.* 3 *dec.* 75 *num.* 9.
Dos ut constituatur scriptura non eget *tom* 8 *dec.* 35 *n.* 1.
Sed probari potest per testes, scripturam privatam, vel coniecturas *tom.* 8 *dec.* 35 *num.* 2.
In quo sit privilegiata dos in materia probationum, & quomodo ab aliis materiis differat, præsertim in dote non ab extraneo, sed ab obligato constituenda *tom.* 8 *decis.* 35 *num.* 3.
Tabulæ matrimoniales, quibus antiquitus nuptiæ fiebant, & dos constituebatur, capitulis matrimonialibus æquiparantur *tom.* 8 *decis.* 35 *num.* 6.
Expedit dotes Mulierum salvas esse, ut liberis Civitas impleatur *tom.* 12 *dec* 14 *n.* 10.

Et

Et propter labores, quos ipsæ ferunt matrimonio constante *tom.* 12 *decis.* 14 *num* 11.

Consuetudini valde deferendum favore dotium, cum publicam causam contineant *tom.* 8 *decis.* 2 *num.* 1.

Causa dotis cum sit in iure specialiter privilegiata non comprehenditur sub generali Statutorum dispositione *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 35.

Dos extra casus a iure privilegiatos reperitur sub regulis Iuris Communis *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 147.

Causa dotis est privilegiata, nec comprehenditur in dispositionibus Iuris Communis, & municipalis, nisi expresse de ea fiat mentio *tom.* 6 *dec.* 15 *num.* 23 *&* 24 & quare *n.* 25.

Privilegia dotis quis non voluit extendi ad illam probandam, sed contrarium verius cum sufficiant ad ipsam probandam leviores, & præsumptivæ probationes *tom.* 8 *dec.* 2. *num* 13.

Favore dotis probandæ sufficiunt verba enunciativa *tom.* 8 *dec* 2. *n.* 14

Item admittuntur ad Testimonium Personæ regulariter non admissæ *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 15. *&* 16.

Publica auctoritas, licet conservationis dotis utilitatem æquaret, dos nihilominus esset præferenda *tom.* 6 *dec.* 13 *n.* 27.

Reip. interest mulierum dotes esse salvas non minus matrimonio contracto, quam ante *tom.* 6 *decis* 15 *num.* 23 *&* 28.

Officium Iudicis in materia dotis æquiparatur actioni fœminæ dotandæ *tom.* 7 *dec.* 45. *num.* 17.

Auth. Præterea Cod. und. vir. & uxor. videtur requirere indotationem *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 2. 3. 4.

Matrimonium satis dicitur sine dote, quod est sine congrua dote *tom* 4 *dec.* 1 *num.* 8. 18.

Quænam dos dicenda est parva ad effectum succedendi in quarta? *tom.* 4 *decis.* 1. *n.* 24. 25. 26.

Dos destinata dici potest vera dos, & mulier actionem habet petendi dotem non a se ipsa, sed ab alio provenientem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 19.

In concursu publica utilitas postulat quod præferatur dos constituenda *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 25.

Limita quando adsit aliquis qui pro constitutione tenetur in subsidium *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 26.

In concursu duarum dotium præfertur, quæ habet hypothecam anteriorem *tom.* 8 *decis.* 49 *n.* 27.

Dotem consequi non potest nisi contrahat matrimonium ille, cui dos promittitur, destinatur, legatur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 24.

Dos alicui destinata ab alio nisi contrahitur matrimonium neque ad hæredes transmittitur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 25.

Dos quæ alimentis non respondet, non est iuxta, & æqua *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 66.

Dos succedit loco alimentorum *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 64.

Ex quibus deduci pretendatur dotem & parapherna Mulieris duo diversa ipsius patrimonia esse, sed firmatur contrarium *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 57 & 58.

Qua ratione de iure pactum de dote per Maritum lucranda valeat, de extradotalibus autem non *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 60.

Cum non de extradotalibus, sed de aliqua re particulari extra dotem pactum initur de iure valere complures voluerunt *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 61.

Quia favore matrimonii a iuris dispositione aliquando receditur, & introductum fuit quod dos per pacta successoria transferri posset secus autem de extradotalibus *tom.* 9. *dec.* 29 *num.* 62 63.

Dos æstimata quantitatem. supponit pro qua in solutum bona tradita sint *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 4.

Cum de æstimatione non agitur, nec a Marito facta est promissio restitutio-

tionis, eo maxime dicitur dos inæstimata *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 6.

Dos quæ datur fœminis ex Statuto excludente a successione quamvis non succedat loco legitimæ an recipiat onus pacti reversivi favore dotantis, & transeat ad hæredes, non obstante morte dotantis ante dotatam sequtam *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 64, 65.

Sub generali dispositione Legis, vel Statuti comprehenditur causa dotis *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 6. Limita in casu quo ea sit specialiter privilegiata ibid. *num.* 7. & de ratione *num.* 8.

Favore dotis extensio privilegii ex identitate rationis, est permissa *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 9

Dotis favore inducta locum non habent in dote commentitia *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 73.

Per æstimationem Locorum Montis, & traditionem pecuniarum loco illorum, dotanda liberata remansit aq omni periculo futuræ deteriorationis dictorum Locorum *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 55.

Ad contrahentium voluntatem interpretandam communis usus loquendi plurimum valet *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 15.

Secundum usum loquendi fœmina habens dotem destinatam dicitur habere dotem, & hæc est etiam opinio Rotæ Florentinæ *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 16. 17.

Dotes detrahendæ sunt ante detractionem cuiuscumque quartæ, etiam legitimæ debitæ filio *tom.* 4 *decis.* 21. *num.* 4.

Pro credito dotis competit retentio *tom.* 12 *decis.* 11 *num.* 3

Ut dos gaudeat privilegiis dotis debet oneribus matrimonii deservire *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 6.

Quamvis dos legata promissa, & destinata gaudeat privilegio exemptionis a concursu tamen non datur exemplum, quod gaudeat pecunia data a vidua ad cambium, uti pars dotis pro futuro incerto marito *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 7.

Non valet dicere mea pecunia est dotalis, vel pupillaris, ut talis iudicetur, nisi modus præcesserit qui eam talem fecerit *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 65.

Dotis solutio retardari nequit exceptione rationis reddendæ de administratione *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 23.

Incestæ nuptiæ dotem non habent *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 25. declara *n.* 26. ob nuptias scienter incestas, secus si ignoranter, & ob matrimonium legitimæ contrahendum *n.* 27. *Merlin. qu.* 74 *reprobatur*, *&* *Rota cor. Priol. dec.* 367. *n.* 12. *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 29 *&* 30.

Matrimonii ratificatio, cuius causa promittitur certa dos, importat dotis approbationem cum sufficiat generica scientia dotis constitutæ; Eo magis cum præcisæ quantitatis scientia ex circustantiis deduci potest *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 19 *&* 20.

Pecunia dotalis, & pupillaris sub eadem exceptionis determinatione ponitur a Statuto Florentino, & ab Iure Communi, ideoque pariformiter erit iudicanda *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 66 *&* 67.

Et privilegium datum doti ad similitudinem tutelæ ab ea recipere debet interpretationem *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 68.

Propria destinatio sicuti non facit pecuniam pupillarem, ita nec facit dotalem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 69.

Bona dotalia reservata a Statuto tantum dicuntur, non extradotalia, non ex eo quod sint diversa patrimonia Mulieris, sed quia qui dicit dotem non dicit extradotalia, eodem modo qui de mobilibus disponit non dicitur stabilia comprehendisse *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 64.

Dotis titulus non remanet extinctus constante matrimonio *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 42.

Du-

Retentio pro prætenso credito dotis contra petentem immissionem non conceditur nisi creditum sit clarum & indubitatum *tom. 6 decis.* 43 *num.* 28.

Sors debita Monasterio pro dote monialis investiri debet in bona, vel iura fructifera *tom.* 10 *decis.* 27 *num.* 20.

Constitutio Sisti V. super dotibus agit de re extrinseca, & ideo non extenditur extra Territorium *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 90.

Facultas petendi dotem congruam, sive eius supplementum trasmittitur ad hæredes *tom. 6 dec.* 4 *n. 6.* & de ratione *num.* 7.

Statutum S. Geminiani excludit fœminas propter dotem non propter masculos *tom. 6 dec.* 4 *num.* 8.

D. Statutum comprobat dispositio Patris, qui in testamento reliquit filiæ dotem titulo institutionis *tom. 6 dec.* 4 *num.* 11.

Ideoque ex d. Statuto dos dicitur succedere loco legitimæ *tom. 6 dec.* 4 *n.* 9

D. Statutum confirmatur ex sequuta filiæ renunciatione *tom. 6 dec* 4 *num.* 12.

In contrarium deductæ auctoritates loquuntur de Statuto claro exclusivo fœminarum propter masculos *tom. 6 dec.* 4 *num.* 15. 16

Legis præsumptio, quod illa sit dos congrua, quam ipse Pater talem existimavit locum non habet *tom. 6 dec.* 4 *n.* 17. & de ratione *n.* 18.

Non attenta ratione in Patris testamento adducta, quod filia multum haberet ex dote materna exemplo *Thesaur. dec.* 192. *in fin. tom. 6 dec.* 4 *num.* 19.

Ex *d. Thesaur. dec.* dos non succedebat loco legitimæ, sed excorporanda a bonis avi fideicommisso subiectis iuxta *Text. auth. res quæ Cod. comm. de leg. tom. 6 dec.* 4 *n.* 20.

Secus in casu nostro *tom. 6 dec.* 4 *n.* 21. rationem vide *num.* 22.

DOS QUOAD PATREM, MATREM, FRATREM, PATRUUM &c.

Pater non minus, quam ascendens tenetur natura, & Lege dotationis oneri succumbere *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 14 & de ratione *num.* 16.

Solutio debitorum præcedit solutionem dotium filiarum *tom. 9 dec.* 34 *num.* 34.

Dos constituta dici debet ex bonis patris, attamen congrua, alias ex bonis filiæ *tom. 9 dec.* 34 *n.* 32.

Dos præsumitur de bonis filiæ constituta, etsi a Patre promissa, si constat de illius inopia *tom.* 12 *dec.* 11 *num. 6.*

Distingue, ut ibi *tom.* 12 *decis.* 11 *num.* 7.

Cum pater inopia tentus sit, ex bonis dos data præsumitur, quæ ad filiam pertinent *tom. 9 decis.* 34 *num.* 27.

Cum pater expressit de quibus bonis voluit dotare filiam non præsumitur amplius voluisse de propriis, reprobatis auctoritatibus contrariis *tom. 9 dec.* 34 *n.* 16.

Ubi pater distinguit summas bonorum maternorum, & ipsius filiæ in constituenda dote, non præsumitur constituisse de propriis & quid ubi dicat pro omni, & toto eo &c. an in dicta dote censeantur inclusa bona materna, vel propria filiæ *tom. 9 dec.* 34 *n.* 17 *&* 18.

Pater assignans dotem filiæ tam ex bonis suis, quam matris, vel ipsius filiæ nisi expresserit quantum de propriis, & quantum de aliis assignaverit presumitur quod assignaverit totam de proprio iuxta *Text. in Leg. si pater* 1 *Cod. de dotis promiss. tom. 9 dec.* 34 *num.* 1.

Dicta Lex fuit revocata a constitutione 21. Leonis, quæ tamen in Foro non est recepta & prima observatur *tom. 9 dec.* 34 *n.* 2 *&* 3.

Ratio dictæ Leg. si pater deducta est a nonnullis DD. ex privilegio dotis *tom. 9 dec.* 34 *num.* 4.

Adeout

Adeout verba *tam*, *&* *quam* quæ importarent assignationem factam fuisse pro medietate de paternis bonis, & pro alia medietate de bonis filiæ, improprientur, & de bonis filiæ intelligatur assignatio in subsidium *tom* 9 *dec.* 34 *num.* 5.

Vera ratio legis tamen deducitur ex officio paterno dotem constituendi, & verba *tam*, *&* *quam* cum agitur de personis in quibus adest necessitatis ordo intelliguntur ordine successivo, & bona matris, vel filiæ obligantur *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 6.

Pater dotans filiam censetur eam dotare de propriis non de bonis filiæ, seu legato eius adventitio, nisi dos sit excessiva *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 41.

Ad dignoscendum an pater dotem constituerit de bonis matris, vel propriis non curatur de consensu filiæ, cui salvum remanet supplementum pro dote congrua *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 22 *&* 23.

Pater tradens pecuniam contemplatione matrimonii filiæ, censetur tradere pro dote, etiamsi nulla mentio dotis facta fuerit *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 20.

Et talis traditio in causam dotis substinetur, quamvis filia sit in patria potestate *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 21.

Et procedit in dote promissa, dato quod non sit sequutum matrimonium, etsi non interveniat insinuatio *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 22 *&* 23.

Soluto matrimonio datur actio de dote Patri, qui ignorans filium divertisse dotem solverat *tom.* 12 *dec.* 7 *num* 43.

Et marito cui dos fuerat promissa *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 44

Evicta re dotali potest mulier agere contra bona Patris ad novam dotem assequendam *tom.* 11 *decis.* 41 *num.* 1.

Pater in solidum cum filio obligatus pro restitutione dotis sub expressa suorum bonorum hypotheca licet soli filio dos fuerit soluta, tamen potest personaliter, & realiter conveniri, maxime quando aderat nedum implicitus, sed expressus consensus, ut dos non tantum filio, sed & sibi integra posset persolvi *tom.* 6 *decis.* 15 *num.* 1 *&* 2.

Matrimonio per mortem viri soluto, dos revertitur ad patrem quidquid si matrimonium solvatur per mortem uxoris ex consuetudine Martini *tom.* 6 *decis.* 7 *num.* 1 *&* 2.

Traductio uxoris in domum paternam sine dissensu Patris tribui debet potius charitati paternæ, quam eius consensui, quod dos in manibus filii numeraretur *tom.* 4 *dec.* 14 *num.* 7.

Solus filius remanet obligatus pro dote, si eam receperit absque Patris iussu *tom* 4 *dec.* 14 *n.* 2.

Hoc enim casu Pater obligatus non remanet, nisi de peculio, vel de in rem verso *tom.* 4 *dec.* 14 *n* 3.

Pactum reversivum in dote appositum effectum non sortitur si pater dotans decedat ante casum soluti matrimonii Sed omnes auctoritates procedunt in pacto reversivo apposito in dotibus non in extradotalibus *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 47.

Cum eveniente casu mortis mariti donator voluerit quod extradotalia reverterentur etiam superstite filia dotata, eo magis credendum est quod voluerit reversionem casu, quo filia moreretur superstitibus filiis *tom.* 9 *decis.* 30 *num* 59.

Si dos excedat legitimam, aut portionem filiæ debitam pactum reversivum substinetur in excessu etiam favore hæredum etsi pater decedat ante filiam *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 63.

Dos profectitia soluto filiæ matrimonio ad patrem revertitur *tom.* 9 *dec.* 30 *num* 48.

Opinio *Bulgari &c.* circa reversionem dotis profectitiæ, etiam si filia

cum

cum liberis decedat iuribus, & legibus est consentanea *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 49.

Et quamvis contraria *Martini* opinio universaliter amplexa sit attamen omnes DD. fatentur eam de iure non substineri *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 50.

Adeoque dicta consuetudo stricte interpretanda, nec extendenda ad casum quo matrimonium dissolvatur per mortem viri superstite filia cum liberis *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 51.

Et dicta consuetudo Martini non est extendenda ad diversum casum extradotalium *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 52.

Dos ab Avo Nepti relicta, quæ præstari debet tempore, quo ipse in rerum natura non existens dotare non fuit obligatus, censetur legata *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 24.

Patrueles etiam possessores bonorum defuncti obligati non tenentur ad dotandam ipsius defuncti neptem *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 20.

Contrarium verius, & exornatur atque explicatur doctrina Curtii qui ait ad hoc, ut bona fideicommissa alienari possint propter dotem, concurrere debere obligationes gravantis, & gravati *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 21.

Regula deducta ex *Text. in Leg. cum avus &c.* ad inducendam voluntatem dotantis quod noluerit obligare ad restitutionem extradotalium, si cogitasset de superviventia filiorum, an locum obtineat tam in ultimis voluntatibus, quam in donationibus inter vivos aliisque contractibus lucrativis *tom.* 8 *dec.* 30 *n.* 53 & 54.

Leg. cum avus &c. fundatur in coniectura pietatis, qua cessante cessat quoque legis dispositio *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 55 & 56.

Quæ coniectura excluditur ex pacto reversionis extradotalium ad favorem donantis apposito *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 57.

Dispositio *Legis cum avus &c.* locum tantum obtinet quando quis rogatus est restituere post mortem *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 58.

Mater non obligatur dotare filiam sine magna, & probabili causa *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 13.

Nempe nisi sufficiant bona paterna, & filia non habeat aliunde *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 14.

In promissione matris pro dote filiæ comprehenditur quod proprium est ipsius filiæ *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 15.

Mater in dotandis Filiabus est causa proxima post Patrem, nisi adsint Patris hæredes *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 18.

Mater dotem solvens pro filia, censetur id fecisse animo se relevandi contra obligatum dotare *tom.* 6, *dec.* 45 *num.* 1.

Contrarium firmatur quando id fecit contemplatione filiæ, & absque animo se relevandi *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 2.

Quod deducitur ex coniecturis *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 3.

Prima coniectura est, si nullam emisit protestationem *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 4.

Secunda coniectura est, si discretive se obligavit *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 5.

Tertia coniectura est, si dixit se solvisse, vel velle solvere de propriis pecuniis *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 6.

Quod, & procedit in tutore, vel alio administratore *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 7.

Quarta coniectura est, si partem dotis solvit, vel promisit absque animo se relevandi *tom.* 6. *dec.* 45. *num.* 8. & 12.

Una & eadem dos non debet diverso iure censeri *tom.* 6 *decis.* 45 *n.* 14.

Quinta coniectura est, si una pars dotis parificetur cum alia, quæ promissa fuit absque animo repetendi *tom.* 6 *decis.* 45 *num.* 15.

Sexta coniectura est, si tam una quam alia pars dotis iisdem verbis qualificata fuit *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 16.

Se-

Septima coniectura est, si mater nihil petiit ex hac causa *tom. 6 dec.* 45 *num.* 17.

Fortius si petiit alia credita, & hoc omisit *tom. 6 dec.* 45 *n.* 18.

Idemque procedit si petiit quidem, sed post nimium longum annorum decursum *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 19.

Et præsertim in iudicio de collusione suspecto *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 20.

Octava coniectura deducitur ex favore dotis, ex coniunctione sanguinis, ex tenuitate summæ, ex commoditate matris, & ex patris non abundantia *tom.* 6 *dec.* 45. *num.* 21.

Respondetur auctoritatibus in contrarium allatis *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 22.

Mater, fratres tutor, & curator de bonis dotatæ præsumendum est, quod dotaverint *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 7.

Inverisimile est filios ignorare an mater attulerit dotem, & extradotalia *tom.* 11 *decis.* 26 *n.* 14.

Matris privilegia quoad Dotes transeunt in filios *tom.* 7 *dec.* 33 *n.* 16.

Filius tamquam hæres Patris tenetur dotem sororis marito solvere a Patre promissam *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 61.

Frater tenetur dotare sororem a patre exclusam a successione, etiamsi ea sit dives *tom.* 11 *decis.* 13 *n.* 40.

Frater hæres patris promittens dotem sorori simpliciter præsumitur promisisse de bonis paternis, secus si expresserit de quibus bonis eam voluisse constituere *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 12.

Ad dotandam sororem matre divite existente, neptem ex fratre, & consobrinam non tenetur ex propria persona, frater, patruus, ac patruelis *tom.* 8 *decis.* 9 *n.* 25.

Filia acceptans dotem constitutam a Fratribus sibi non præiudicat, cum præsumatur ignorans testamentum Patris, eo magis si in constitutione Dotis testamentum enunciatum non sit *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 150. & *n.* 151.

Nuptiæ verosimiliter devenire debent in notitiam fratris, & sororis *tom.* 10 *decis.* 25 *n.* 154.

Patruus neptis negocia gerens eiusque bonorum, & personæ curam habens, non de proprio, & animo donandi dotem ipsi, Nepti promittere intelligitur, sed animo repetendi a bonis eidem Neptis pro dote obligatis *tom.* 4 *dec* 26 *n.* 39.

Fortius si Partuus eadem bona pro dote obligata possideat *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 40.

Idque etiamsi Patruus Curator dotem nomine proprio promiserit *tom.* 4 *dec.* 29 *num.* 41.

Multo magis, ubi Patruus ipse declaraverit se non de proprio dotem solvere vellet *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 42.

Adeout, si Patruus erronee putabat dotem fuisse debitam in quantitate promissa, dicendum sit ex falsitate causæ dumtaxat eumdem propriam addidisse obligationem, & pro maiori securitate stipulatoris, non obligationem principalem novando, sed propriam fideiussoriam superaddendo *tom.* 4 *dec.* 26 *num* 43.

Et semper retineat ius allegandi nullitatem principalis æque, ac accessoriæ obligationis ex falsa causa contractæ *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 44.

Avus, cum pater sit inops ad neptem dotandam tenetur *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 1.

DOS FILIÆ SPURIÆ.

Pater potest, & debet constituere dotem filiæ spuriæ usque ad quantitatem alimentorum *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 65.

Patres tenentur filiis spuriis dotem constituere ad mensuram alimentorum *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 75.

Patres multo magis tenentur filias spurias dotare, quam alere, ne in opprobrium patris, & familiæ cogantur meretricari *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 76.

Dos constituta filiis spuriis, si excedit mensuram alimentorum, potest redu-

reduci per hæredes dotantis ad modum alimentorum *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 77.
Onus dotandi est reale, & ideo transit ad hæredes patris spuriæ *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 79.
Spuria mortua dos revertitur ad hæredes dotantis *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 81.
Etiam si spuria relinquat filios *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 82.
Nisi pater dispofuerit quod dos transiret ad hæredes spuriæ *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 83.
Spuriis etsi nihil relinqui possit, nepotibus tamen ex spuriis valide relinqui potest *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 84.
Vel nisi spuria moriatur ante maritum, quia tunc ipse lucratur illam dotis partem, quæ ei quæritur ob superviventiam uxori ex dispositione statutaria *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 85.

DOS QUOAD CONSTITUTIONEM

Non sufficit probare Dotem fuisse constitutam nisi probetur fuisse constitutam secundum Testatoris mandatum *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 42.
Et alleganti non creditur, nisi probet *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 43.
Circa dotis constitutionem Testes deponentes de tractatu non concludunt, & in hoc casu dici potest quod dici solet de proposito in mente retento *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 9.
Ad probandam veritatem constitutionis dotis, & detegendam simulationem in maiori summa, sufficiunt præsumptiones & coniecturæ *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 2.
Dotes quotidie pro honorificentia tantum finguntur constitutæ in maiori summa *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 5.
Ideoque hæc pompa, & maior honorificentia matrimonii habetur pro causa simulandi maiorem dotem, quam re vera sit *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 6.
Data causa simulandi maiorem dotem sufficiunt coniecturæ minus graves ad probandam simulationem *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 9.
Et duæ tantum sufficiunt *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 10.
Ex facto restitutionis dotis in quo declaratum fuit dotem esse in minori summa de quo facto testis deposuit, infertur quod in eadem summa dos fuerit constituta *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 21.
Et simulationes factæ sine ulla alia causa magis augent simulatæ dotis suspicionem *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 25.
Deficiente Apocha Matrimoniali deduci debet ex actibus subsequentibus an dos constituta fuerit in specie vel in quantitate *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 9.
Dos quando dicatur in specie, vel in quantitate constituta? *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 10.
Quod fuerit in quantitate constituta coniicitur ex eo quod Maritus facultatem Uxori dederit capiendi propria auctoritate possessionem bonorum in dotem acceptorum eveniente restitutionis casu *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 11.
Item si Maritus obligaverit bona propria pro reficiendis deteriorationibus bonorum in dotem acceptorum promanantibus tam ex propria mariti culpa, quam ex natura ipsorum bonorum *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 12.
Item si dotis solutæ pars in quantitate consistat, tunc enim præsumitur quod altera etiam pars licet in specie soluta, constituta tamen fuerit in quantitate *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 15.
Pactum Mariti de restituendis Uxori iisdem bonis in dotem acceptis eveniente restitutionis casu non destruit naturam dotis quantitativæ, præsertim si tale pactum ex ignorantia Notarii insertum fuerit in Instrumento confessionis de recepta dote *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 14. 15.
In dubio præsumi debet dotem potius in quantitate, quam in specie fuisse constitutam *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 16.

Nulla præcedente dotis constitutione in quantitate, dos dicitur in specie quæ traditur, constituta, etsi marito concessa fuerit facultas alienandi *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 1.

Constitutio dotis inducit quandam tacitam promissionem præstandi alimenta *tom* 10 *dec.* 13 *n.* 105.

Obligatio alendi ex propria natura dotis oritur ex tacita promissione *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 106.

Mulieri magis expedit habere pecuniam, quam speciem *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 105.

Mulieri semper interest in quantitatem habere dotem *tom.* 9 *decis.* 41 *num.* 11.

Dominium dotis constitutæ in quantitate, & bonorum, quæ in solutum data fuerunt æstimata in dotem transfertur etiam in virum inopem *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 81.

Aliquando utilius est habere rem in fructu quam pecuniam ex sui natura infructiferam *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 106.

DOS QUOAD PROMISSIONEM.

Dos promissa solvi debet ab hæreditate promittentis *tom.* 12 *dec.* 39 *num.* 2.

Dos semel promissa necessitatem solvendi secum affert, etiam in tota summa promissa *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 35 alias poterit mulier a viro repelli *n.* 36.

Sola promissio dotandi pro vera dotis constitutione reputatur *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 19.

Sed favore dotis, eiusque fructuum verba licet sint enunciativa, resolvuntur in dispositiva, & efficiuntur obligatoria *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 21.

Et promissio etiam sine causa in obligationem convertitur *tom.* 3 *dec.* 41 *num* 22.

Paciscentes de promissione dotis & aliis fieri instrumentum, quod non fiat, solutio dotis excludenda est *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 13.

Patrimonio diviso, dote non considerata, numerata non præsumitur *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 14.

Simulatio confessionis dotis excluditur per præcedentem promissionem *tom.* 10 *decis.* 12 *num.* 1 Intellige ut *n.* 2.

Geminata confessio dotis solutionis præsumptionem inducit, non vero si per verba æquivoca concepta est tunc nullatenus probat *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 15. & 16.

Ut promissio dotis simulationem confessionis excludat, requiritur quod confessio sit verisimilis *tom.* 10 *dec.* 12 *n.* 3.

Iudex in attendendis confessionibus extraiudicialibus promissionis dotis multum circumspecte procedere debet *tom.* 2 *decis.* 35 *n.* 15.

Pater promittens filliæ magnam dotem, ita, & taliter quod ea detracta, nil, vel parum pro aliis filiis, & pro se remaneat, non presumitur constituisse de propriis, sed de bonis filiæ cum habeat in manibus, & administret dicta bona filiæ *tom* 9 *dec.* 34 *num.* 31.

Compositoris Arbitrium, etiamsi in capitulis matrimonialibus conventa fuerit electio eiusdem ad conficiendam apocham matrimonialem non extenditur ad variandam quantitatem dotis *tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 10.

Capitula matrimonialia plene probant donec de recessu ab illis doceatur *tom.* 8 *decis.* 35 *num.* 11.

Mediator sufficit ad probandam dotis promissionem *tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 12.

Inverisimile est, quod sponsus conspicuam dotem sibi promissam ab exraneo, in scriptis redigi non curaverit *tom.* 2 *decis.* 35 *n.* 29.

Promissor dotis potest in solutum dare mulieri, vel eius viro etiam ipsis invitis tot bona stabilia, quamvis dos fuerit promissa in quantitate *tom* 11 *decis.* 41 *n.* 6.

Privilegium dotis non solum habet locum in promissione dotis necessaria, sed etiam voluntaria *tom.* 2 *dec.*

dec. 1 *n.* 14. Et locum habet in muliere maiori, non minori *n.* 15.
Favor dotis est maior Velleiano, non vero est magis privilegio ætatis *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 16
Scientia, & ratificatio dotis in Apocha contentæ præsumitur in muliere, ex cohabitatione, & ex matrimonio contracto *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 155.
Hoc tamen procedit cum tempore nuptiarum dos potius utilis, quam præiudicialis erat mulieri *tom.* 10 *decis.* 25 *n.* 156 & 157.
Et cum agitur de mulieris præiudicio ratihabitio non præsumitur, nisi accedant urgentissimæ coniecturæ *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 158. 159.
Contra Maritum allegari nequit exceptio, quod dotis promissio in certa quantitate provenerit ex falsa credulitate sufficientiæ patrimonii dotandæ *tom.* 4 *dec.* 26 *n* 21.
Contra Maritum tunc solum nequit allegari exceptio erroris in promittenda dote, cum in obligatione vera delegatio fuerit contracta *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 22. contrarium *n.* 24.
Dos promissa, & adhuc non soluta, cum maritus mortuus est, uxori interesse non debetur soluto matrimonio *tom.* 6 *decis.* 7 *num.* 3.
In promissione voluntaria dotis facta a Muliere, quæ sit minor requiruntur solemnitates statutariæ, sicut in necessaria *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 17.
Mundualdus non est necessarius in obligatione mulieris pro dote, sive mulier promittat dotem, pro se, vel pro alia *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 44.
Promissio dotis excluditur ob longam taciturnitatem, & negligentiam in petendo prætenso credito *tom.* 2. *dec.* 35 *num.* 31. maxime si maritus onera matrimonii substinuerit *num.* 32. Excluditur ob excessivitatem summæ, quæ promissa pretenditur *num.* 34. Et excluditur si Testator confessionem fecerit promissæ dotis, & universam hæreditatem in pauperum puellarum dotes distribui mandaverit *n.* 41.

DOS QUOAD CONGRUITATEM.

Congrue dotare filias est onus paternum *tom.* 6 *decis.* 4 *num.* 1 & *t.* 12. *decis.* 11 *n.* 5.
Etiamsi filia haberet de proprio unde se dotaret *tom.* 6 *dec.* 4. *n.* 2.
Etiamsi esset nupta *tom.* 6 *decis.* 4 *num.* 3.
Sive agatur de dote sive de supplemento congruæ dotis *tom.* 6 *dec.* 4 *num.* 4 & 10.
Non obstante quacumque dispositione Patris in contrarium & de ratione *tom.* 6 *dec.* 4 *n.* 5.
Dotes competentes quæ dicantur *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 25.
Quænam inspicienda sunt ut congrua dos constituatur? *tom* 5 *decis.* 48 *num.* 44. 47.
Dos congrua consideratur non simpliciter, sed ad effectum ne Uxor superstes laboret inopia *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 29.
An dispositio *Auth. prærerea* locum habeat quando de tempore contracti matrimonii dos fuit congrua, sed postea efecta est non congrua? *tom.* 4 *decis.* 1 *n.* 69.
Dotis congruitas, quod considerari debeat non de tempore initi matrimonii, sed mortis Mariti probatur multis rationibus *tom.* 4 *dec.* 2 *num.* 10. 11. 12. 13. & 14.
Dotis incongruitatem allegans tenetur illam probare uti suæ intentionis fundamentum *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 24.
Etiam contra filios iam hæredes liberos Patris, & quare *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 25.
Secus si ageretur de solutione legatorum, vel debitorum, quia tunc hæres liber tenetur ad solutionem *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 26.
Dos sc. 4000. ex quo dicatur congrua *tom.* 5 *dec* 4 *n.* 41.
Mulier dotem titulo lucrativo obtinet

 net

net *tom.* 4 *decis.* 26 *n.* 33.
Utilitas mulieris circa dotem considerari debet non de tempore soluti matrimonii, sed de tempore dotationis, & consignationis bonorum *tom.* 1 *dec.* 14. *n.* 86.
Acconcium muliebre est de appendicibus dotalibus *tom.* 11 *decis.* 26 *num.* 16.
Pro dotis conservatione multa privilegia fuerunt a iure statuta *tom.* 2. *dec.* 1 *n.* 2. 4. Amplia in dote Mulierum prole carentium ob obsequia Maritis præstita *n.* 5.
Mulier consentiens matrimonio præsumitur scire dotem, & onera matrimonio annexa *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 160.
Intelligitur vero de oneribus, quæ in capitulis matrimonialibus expressa sunt, non vero de aliis extra *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 161. 162.
Dos excessiva in eo, quod congruam quantitatem excedit reputatur mera donatio *tom.* 4 *decis.* 26 *n.* 5. contrarium *n.* 6. declara ut *n.* 7.
Quod dos fuerit excessiva plene est probandum ab allegante *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 8 Amplia ut *n.* 9.
Ad hoc, ut contra Virum, cui excessiva dos promissa fuit, revocatoria agi valeat per Creditores promittentis, sufficit probare, quod ipsemet Vir scientiam habuerit non potuisse sibi tantam dotem promitti sine præiudicio Creditorum promittentis, nec dolum, & animum fraudandi Creditores in eodem Viro adfuisse est præcise probandum *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 10. 13.
Immoderata esse non debet nec dos constituenda, nec dos restituenda *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 45.
Non solum dos, sed & eius augumentum oportet esse congruum *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 46.
Constitutio dotis regulanda est ex facultatibus, & dignitate mulieris, ac mariti *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 75.
Dos, quæ uno tempore potest videri congrua, alio tempore esse potest incongrua *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 76.
Mulier in forma imperfecta ex. gr. gibbosa &c. meretur maiorem dotem *tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 16
Mulieres, ut facilius nubere possint indigent maiori dote *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 5.
Filiabus maior dos est constituenda non extantibus masculis, quam si extarent *tom.* 11 *decis.* 20 *n.* 47.
Unica filia pinguius est dotanda *tom.* 11 *dec.* 24 *n* 10.
Dos data cum dilationibus minus datum censetur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 81.
Statuta semper præsupponunt fœminas esse congrue dotandas arbitrio Iudicis, cuius arbitrium non potest esse minoris qualitatis, dum dos loco legitimæ succedit *tom.* 6 *dec.* 4. *n.* 13. 14

DOS QUOAD SUPPLEMENTUM, ET AUGUMENTUM.

Dotes debent augeri secundum qualitatem temporis, & regionis *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 11.
Amplia etiamsi dos fuerit taxata a Fideicommittente *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 12.
Dos potest augeri constante matrimonio *tom.* 8 *dec.* 6 *n* 95.
Filia nupta cum modica dote petere potest supplementum a Patre, vel eius hæredibus *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 33.
Et novam etiam dotis constitutionem, quoties prima dos absque eius culpa, vel in totum amissa, vel aliqua ex parte diminuta sit *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 35.
Cessante spe secundarum nuptiarum cessat etiam obligatio novæ dotationis *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 36.
Usquequo durat primum matrimonium prætendi nequit nova dotis constitutio *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 37.
Ad effectum obtinendi novam dotem non sufficit probare mariti paupertatem per testes deponentes de eius inopia in genere *tom.* 4 *dec* 36 *num.* 43.

Et

Et nequidem sufficit inventarium solemne quoties aliquid in eo est omissum, vel descriptio non accurate facta *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 44.

Augmentum dotis dicitur quando ex dote data, & quantitate addita per virum fit unica summa, & tunc in augmento succedunt hæredes uxoris non viri *tom.* 8 *decis.* 47 *num.* 7 & 8.

Dos, seu dotis augmentum a viro sene sponsæ iuveni, sicut a viro ignobili uxori nobili factum dicitur onerosum, ratione inæqualitatis ætatis, vel nobilitatis, & non reservatur *tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 8.

Dotis augmentum factum a viro sexagenario uxori agenti annum decimum sextum, dicitur in compensationem iuventutis *tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 13.

Dotis, seu illius augmenti restitutio necessaria, non voluntaria erga binubam, non derogat dispositioni *Leg. fœmina, & Leg. generaliter Cod. de secund. nupt. tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 22.

Dotis augmentum, ubi sub palliato dotis nomine fit, dotis privilegia non habet *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 135.

Augmentum dotis quando per virum fit unica summa cum dote, mortuo viro, non transit ad filios primi thori, sed est liberum Patrimonium muliebre, & transit aliquando ad extraneos *tom.* 8 *dec.* 47 *num.* 11.

Filia etsi quietantiam fecerit pro sua dote, non prohibetur petere supplementum ei debitum ex testamento Patris cuius ignara præsumitur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 164.

Dotis augumentum per necesse dotem augendam, vel auctam præsupponit *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 28.

Favore dotium læsio in qualibet parte sufficit ad supplementum *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 18.

Supplementum inter coniuges datur in dote quando est data species pro dote, & æstimatio fit ad cognoscendam dotis quantitatem, non autem quando dos consistit in quantitate, & læsio nascitur ex datione in solutum pro dicta quantitate facta alicuius rei *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 21.

Dotis augmentum iisdem gaudet privilegiis de quibus dos *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 99.

Augmentum dotale a Iudice approbatum gaudet privilegiis doti concessis *tom.* 5 *dec.* 48. *num.* 90.

DOS QUOAD CONFESSIONEM.

Confessio facta ad alium finem non præiudicat *tom.* 6. *dec.* 20 *n.* 17.

Instrumentum confessionis plene probat solutionem dotis promissæ *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 1.

Apocha receptionis dotis si sit adminiculata plene probat quamvis facta per tertium, & nullo teste munita *tom.* 12 *dec.* 22 *n.* 8.

Apocha receptionis dotis illius solutionem probat si præcesserit promissio *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 2.

Præcipue concurrente onerum matrimonialium substentatione, alimentorum præstatione, & similibus *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 3.

Prout si nulla aderat simulandi causa de tempore confectionis apocæ *tom.* 12 *dec.* 14 *num.* 4.

Ubi vero apocha ista fuerit adminiculata, probat etiam absque præcedenti promissione *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 5.

Dos confessata nisi aliunde de ea constet, non habet actionem & privilegia veræ dotis *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 74.

Et talis confessio habet sinistram præsumptionem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 75.

Confessio in materia dotis, ut tertiis non præiudicet considerandæ, sunt facti circumstantiæ *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 52.

Confessio dotis inverisimilis attendi non debet *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 54.

Confessio de recepto a marito facta uxori, socero, vel aliis dotes nu-

merationem non probat nisi aliunde probetur *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 1 & de ratione *n.* 2.

Præsertim ubi confessiones de recepto non extent apud promissorem, sed apud tertium *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 3 & quare *n.* 4.

Confessio mariti de dote recepta quæ respectu sui prebet causam onerosam non semper probat veram dotis numerationem, & signanter si non constat de precedenti promissione sed habet vim donationis *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 16.

Quæstio an contra maritum, qui dotem confessus est non facta promissione restitutionis, agi possit via exequtiva vigore Statuti paratam exequutionem tribuentis instrumentis, relinquitur per *Bartol.* indecisa *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 23.

Referuntur auctores affirmativam tenentes in quæstione de qua supra *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 31.

At *Bald.* negative sentit *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 32.

Nimia sollicitudo, & amor erga sponsam simulationem confessionis ostendit, & apocha de recepto præsumitur facta ad minus contristandos domesticos *tom.* 6 *decis* 20 *n.* 21 & 22.

Circumstantiarum cognitio in arbitrio, & religione Iudicis permanet *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 23.

Stante causa simulationis leviores coniecturæ sufficiunt *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 24.

Simulationis coniecturæ contrarias debiliores excludunt *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 25.

Confessio dotis numerationem probat, quando constat de præcedenti promissione *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 26.

Simultanea promissio, & confessio collusionis potius suspicio est *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 27.

Ad effectum convalidandi confessionem, scriptura promissionis debet phisice adparere *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 28.

Præsumptio debet cedere veritati *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 29.

Probata per præsumptiones non numeratione dotis nihil relevat promissio *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 30.

Si actio est contra pupillum incipit exceptio a die soluti matrimonii *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 32.

Stante simulatione quandocumque de ea opponi potest *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 33.

Cohabitatio, & præstatio alimentorum frivola est ad præsumendam solutionem dotis *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 34 & quare *n.* 35.

Solutio gabellæ non probat solutionem dotis *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 36.

Verba *in contanti* nullam coniecturam faciunt *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 37.

Confessio dotis facta a sponso in maiori summa, quam quæ de facto substinetur quoad excessum tanquam donatio favore mulieris, quam deinde sponsus ab illa brevi manu in dotem receperit *tom.* 12 *decis.* 57 *num.* 15.

Simulatio ad evitandam gabellam, non immutat realem quantitatem dotis constitutæ, cum plus valeat, quod agitur, quam quod simulate concipitur *tom.* 8 *decis.* 35 *num.* 14.

Confessio dotantis in simplici Chirographo minoris constitutionis dotis sine consensu, vel præsentia mulieris non potest præiudicare iuri quæsito dictæ mulieri dotatæ *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 30.

Et an dicta confessio dici possit facta ad fraudandam gabellam *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 31.

Dicta confessio an suspecta reddatur ex eo quod non reperiatur apud debitorem dotis restituendæ, sed apud hæredes eius, qui dotem constituit *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 32.

Dotes in maiori summa constitutæ in publico instrumento quam reve-

vera sit ad honorificentiam matrimonii, solent confiteri minores in privato Chirographo, & quare *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 35.

Declaratio facta super constitutione dotis assignatæ quoad veram illius quantitatem non importat recessum a præcedenti promissione, sed tendit ad patefaciendam veritatem usque ab initio non obstante quod non appareat de consensu dotatæ *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 37.

Et pater non præsumitur quod voluerit declarare dotem constitutam in minori quantitate in filiæ præiudicium *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 30.

Ineptum videtur quod pro defraudanda gabella dotans declaraverit in privato tantum Chirographo minorem dotis constitutæ quantitatem *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 39.

Chirographum confessionis minoris dotis apud hæredes dotantis mirum non est quod repetiatur, cum ipsi interesse aliquod habuerint *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 42.

Dotis quantitas quando est simulata pro honorificientia matrimonii simulatio influit in actus subsequentes *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 43.

Ex nulla mentione dotis in Testamento facta eius solutio excludenda videtur *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 20.

DOS QUOAD RESTITUTIONEM.

Restitutio dotis censetur destinata in domicilio viri *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 56.

Viro superstiti integram dotem, ac tertiam partem bonorum extradotalium uxoris sine liberis præmortuæ a Statuto Florentino conceditur *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 1 & 18.

Restitutio dotis post solutum matrimonium maximum continet onus respectu mariti *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 38.

Dote restituta tenetur maritus ex suo filios comune alere *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 40.

Et æs alienum ratione matrimonii contractum solvere *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 41.

An Pater teneatur de dote a filia recepta, variæ sunt DD. opiniones, quæ hic referuntur *tom.* 12 *dec.* 22 *n.* 1.

Certum tamen est, quod si is dotem nurui semel restituit, non tenetur ad illam denuo restituendam *tom.* 12 *dec.* 22 *num.* 2.

Socer de dote conventus tum vivente, tum mortuo filio beneficio gaudet competentiæ *tom.* 12 *decis.* 57 *num.* 6.

Limita si mulier sit pauper, quia alia bona non habeat præter dotem uti præsumitur *tom.* 12 *decis.* 57 *num.* 7.

DOS QUOAD ACTIONEM.

Actio dotis præfertur actioni ex deposito irregulari *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 10 & 12.

Actio pro dote competit in solidum contra unum ex pluribus hæredibus, & successoribus *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 20.

Dotis actioni conceditur privilegium *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 43 & 44. & tenetur eadem opinio a Rota Florentina *num.* 45.

Actio acquiritur mulieri ex descriptione facta ad eius creditum pro dote, præsertim per Statutum, quod concedit privilegium dotibus, nec curat cui competat actio pro ipsa dote *tom.* 8 *dec.* 4 *num.* 13 & 15.

Pro dote promissa viro nulla competit actio mulieri, & tamen illa dos gaudet omnibus dotis privilegiis *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 14.

Negotiorum gestorum actio filiæ competit pro cuius dote pater destinavit aliquid *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 16.

Filiæ acquiritur actio, cuius nomine facta est a Patre numeratio pecuniæ *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 17.

Dos habet speciale privilegium in actione acquirenda etiam per fictam stipulationem *tom.* 8 *decis.* 4 *num.* 19.

Mulier cedens sua iura dotalia super re a viro alienata favore alienatarii non eadem adducere prohibetur contra alia ipsius viri bona *tom* 12 *decis.* 57 *num.* 1.

Non tamen in præiudicium creditorum, qui contraxerint cum marito ante dictam alienationem; sed tantum competit mulieri hypotheca a die factæ alienationis *tom.* 12 *decis.* 57 *num.* 2.

Mulier, quæ novat actionem dotis accipiendo pro solutione debitorem inopem, agit nihilominus prima actione, cum ei competat restitutio *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 28.

Mulier non potest se reddere indotatam, neque deteriorem conditionem facere suæ dotis *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 29.

Mulier paciscendo in dote sibi non potest præiudicare, etiamsi ex pacto potuisset utilitatem consequi *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 30.

Viro ad inopiam vergente, dos uxori est consignanda *tom.* 11 *dec.* 7 *num.* 1.

Si medietas bonorum pro indiviso possessorum data sit in dotem cum pacto tamen, quod nolentibus condominis in communione permanere adsignari debeat portio quantitati dotis respondens, omnis actio quam mulier pro sua dote acquirere potuit in bonis indivisis pendet a conditione, si communio perseveraverit *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 30.

Et idcirco ea dissoluta dissolvitur etiam omnis actio mulieri competens super bonis pro indiviso possessis, eaque restringitur tantummodo ad portionem divisam, & marito assignatam *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 31.

DOS QUOAD HYPOTHECAM.

Dos habet hypothecam ex iuris dispositione *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 2.

Filia pro sua dote hypothecam habet in bonis liberis Patris a die nativitatis *tom.* 8 *dec* 49 *num.* 23.

Tacita dotis hypotheca, ubi de promissione constat, incipit a die constitutionis *tom.* 10 *dec.* 27 *num.* 8.

Dos habet hypothecam tacitam in omnibus bonis debitoris non excluso pignore a die scriptæ matrimonialis *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 58.

Mulieri tacita competit hypotheca in bonis viri pro suæ dotis restitutione *tom.* 12 *dec* 14 *num.* 6.

Et quidem a die promissionis si de solutione aliquo modo appareat *tom.* 12 *dec.* 14 *num.* 7.

Non obstante contraria mariti protestatione *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 8.

Ac creditoribus expressam hypothecam habentibus præfertur *tom.* 12 *dec.* 14 *num.* 9.

Bona Patris consentientis matrimonio filiæ, sunt tacite hypothecata ad illius favorem *tom.* 10 *decis.* 27 *num.* 17

Extende etiam ubi ille consentiat donationi, vel dotationi filiæ factæ ab extraneo *tom.* 10 *dec* 27 *num* 18.

Hypotheca dotalis fundatur in præsumpta mente, & obligatione Fideicommittentis *tom.* 11 *decis.* 24 *num.* 34.

Hypotheca dotalis afficit bona æque a Fideicommittente sint obligata *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 35.

Hypotheca dotalis non admittit divisionem in præiudicium dotandæ *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 37.

Pro dote hypotheca tacita legalis competit supra bona debitoris *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 32.

Mulieres pro dotibus dicuntur creditrices defuncti obligati *tom.* 2 *dec.* 17 *num.* 1. Et habent hypothecam super eius bona *n.* 2.

Hypotheca sive tacita, sive conventionalis a die initorum sponsalium, & capitulorum matrimonialium ortum

tum habet *tom.* 6 *decis.* 15 *num.* 3 *&* 5 & quare *n.* 4.

Hypotheca dotalis exordium sumit a die contracti matrimonii, vel sententiæ condemnatoriæ, & declaratoriæ dotis, uti æquipollentis dotis constitutioni, & promissioni *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 22 *&* 23.

Hypotheca, & privilegia mulieribus conceduntur, quando agere debent pro recuperatione veræ dotis contra bona, & iura mariti *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 130.

Hypotheca competit tam pro sorte, quam pro fructibus, vel interesse dotalibus *tom.* 3 *dec.* 56 *num.* 1.

Ad præscribendam hanc hypothecam requiritur tempus quadraginta annorum *tom.* 3 *dec.* 56 *n.* 2.

Regula Prior tempore potior est Iure, etiam in dote servanda est *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 24 *&* 26.

In bonis emptis ex pecunia dotali mulier, ex cuius pecunia fuerunt quæsita, præfertur *tom.* 7 *dec.* 10 *num.* 25.

Potioritas favore dotis habet locum etiam super bonis cuiuscumque pro dote obligati *tom.* 7 *dec.* 10 *num.* 27.

Actio hypothecaria super bonis mariti pro repetenda dote non oritur nisi a die soluti matrimonii, vel vergentiæ viri ad inopiam *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 7.

Merces emptæ cum pecunia dotali sunt hypothecatæ favore uxoris, ubi in solutione dotis hoc fuit expresse conventum *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 11 *& seqq.*

Res emptæ cum pecunia dotali, dotales non evadunt *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 15.

Limita 1. ubi eo nomine fuerint emptæ, consensus mulieris accedat, & illi emptio sit utilis *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 16.

Limita 2. ubi maritus non sit solvendo, cum tunc mulier possit huiusmodi res vindicare *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 17.

Hoc tamen sublimita, quando uxor habet aliud remedium *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 18.

Contrarium tenent alii *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 19.

Mulier pro restitutione dotis habet hypothecam etiam in bonis livellariis mariti *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 1.

Dotes considerantur æs alienum Testatoris, & datur hypotheca super ipsius bonis *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 3.

Probatis extremis a Statuto Florentino Rubr. 6. lib 2. requisitis, mulieri competit actio hypothecaria pro dote, ac fructibus repetendis *tom* 3 *dec.* 65 *num.* 1.

Etiam contra Tertium Tabernæ viri possessorem super mercibus in ea existentibus *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 2.

Ex nullitate matrimonii nulla etiam erat dotis constitutio, ideoque nulla hypotheca dotis *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 6 limita *n.* 7 *&* 9.

Pro futura etiam obligatione hypotheca constitui valet *tom.* 6 *dec.* 15 *num.* 8.

Non obstante nullitate sponsalium, hypotheca pro dote constituta non a ratificatione subsecuta sponsalium, sed a constitutione pactorum sponsalium maxime bona fide interveniente *tom.* 6 *dec.* 13 *n.* 9. *&* 10. quod locum habet etiam in matrimonio putativo *num.* 11. maxime quando adest favor dotis *n.* 12.

DOS QUOAD FUNDUM DOTALEM.

Dotem mulieri magis expedit habere in pecunia quam in fundo *tom.* 10 *decis.* 25. *num.* 53.

An dos consistat potius in fundo, vel in quantitate pendet ex facti circumstantiis Iudicis arbitrio regulandis, & ab observantia *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 24. 27. *&* 48.

Dos est quantitativa si incipiat a quantitate, licet postea investimentum sequatur *tom.* 8 *dec.* 25 *n.* 10

Limita quando fundus non est ad cautelam adsignatus, sed eruitur vere

vere esse fundum dotalem, & quando una cum quantitate species electa est *tom.* 8 *dec.* 25 *n.* 11. 12.
Quod dos consistat in quantitate prima coniectura est. Si primo viro constituta fuerit in quantitate ea dos, quæ secundo fuit tradita *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 30. declara *n.* 31. 32.
Secunda resultat, ex quo bona loco quantitatis promissæ secundo viro consignanda non fuerunt in specie, & in certis fundis designata, sed incerta, & in genere *tom.* 1 *decis.* 14 *n.* 33.
Tertia est quando non in actu promissionis consignantur bona, sed ex intervallo *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 34.
Quarta oritur ex improprietate loquendi, puta si dicatur quod bona consignanda stare debeant pro fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 35.
Quinta oritur ex clausula in Apocha matrimoniali adiecta, quod bona stare debeant pro fundo dotali = con tutti i privilegi, e prerogative che godono di ragione le doti „ *tom.* 1 *decis.* 14 *num.* 38.
Sexta coniectura profluit ex pacto, quod maritus debeat suo tempore facere confessionem dotis *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 39.
Septima coniectura est, si ex Decreto Magistratus absque ulla mentione fundi dotalis tradantur in solutum pro aliqua summa bona in computum dotis *tom.* 1 *decis.* 14 *num.* 42.
Octava eruitur quando marito reservetur regressus ad primæva iura in casum evictionis prædii in solutum traditi, quia talis reservatio competit uxori, quando dos est in fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 45.
Ubi dos incipit a quantitate in tot bonis solvenda non in specie, vel fundo, sed in quantitate constituta censetur *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 17.
Etiam si dos incipiat a quantite, tamen dicitur constituta in fundo dotali, quando expresse conventum fuit, quod solvatur in specie, seu stabilibus quæ stare debeant pro fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 18.
Vel si conventum fuerit, quod pecunia pro dote promissa investiri debeant in stabilibus vel annuis redditibus, quæ stare debeant pro fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 19.
Quando dos incipit a quantitate, subsequens partium conventio, quod vel bona stare debeant pro fundo dotali, vel pecunia investiri debeat in stabilibus censibus, quæ stare debeant pro fundo dotali, importat fundum dotalem fictum, & improprium *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 22 *&* 71.
Quando dos promissa fuit in quantitate, & eodem contextu bona assignata fuerunt cum pacto, quod stare debeant pro fundo dotali, vel pecunia investiri debeat in stabilibus, tunc proprius fundus dotalis constitutus censetur *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 14. 23. contra *num.* 24 *&* 25.
In vero fundo dotali constitutam esse dotem argumentum est, si maritus nomine uxoris petiit adiudicationem, & regressus ei fuerit reservatus ad primæva iura *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 46.
Nona coniectura est si una pars dotis consistat in quantitate, nam etiam altera in eadem quantitate, constituta censetur *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 47.
Decima oritur coniectura si gabella soluta fuerit a viro, non ab uxore *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 49.
Undecima coniectura oritur ex descriptione bonorum dotalium facta in faciem mariti. Amplia etiamsi descriptio referatur ad Decreta Magistratus, in quorum uno exprimatur, quod bona stare debeant pro fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 51 *&* 53.
Duodecima oritur ex actibus dominii a marito exercitis super bonis dotalibus *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 54.

Decimatertia coniectura desumitur ex libro rationum *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 58.
Decimaquarta est, si maritus iubeat, quod dos mulieri restituatur in eisdem bonis *tom.* 1 *dec.* 24 *n.* 61.
Decimaquinta est, si maritus amplam dederit facultatem Executoribus Testamentariis vendendi sua bona pro dote restituenda *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 62.
Decima sesta coniectura oritur ex codicillis mariti, in quibus suppositive declaret uxori dotem in quantitate esse restituendam *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 63.
Decimaseptima oritur si post mortem mariti eius filii bona dotalia, tamquam hæreditaria Patris recognoverint, & in eorum faciem in libris decimarum transferri curaverint *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 64.
Decimaoctava desumitur ex quo uxor post mortem mariti super prætenso fundo dotali immissionem iudicialiter petiit, & obtinuit *tom.* 1 *decis.* 14 *num.* 65.
Coniecturæ pro dignoscendo an dos fuerit in quantitate, vel in fundo dotali constituta, sunt non singillatim, sed simul iunctæ considerandæ *tom.* 1 *decis.* 14 *n.* 70.
Si investimentum pecuniæ dotalis in stabilibus, quæ stare debeant pro fundo dotali conventum sit pro cautela mulieris, verus fundus dotalis constitutus non censetur *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 72.
Investimentum dotis in dubio dici debet conventum potius pro cautela uxoris, quam ad effectum ut in fundum dotale transeat *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 73.
Verba „ bona dotalia „ non significant proprie fundum dotalem, sed bona data in dotem *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 79.
Alienatione non sequta dos remanet in specie *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 3.
Pars Dotis esse potest in specie cum dictum sit quod stare debeat pro fundo dotali, etiamsi altera pars fuerit constituta in quantitate *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 5.
Integra vero dos dicitur in quantitate constituta etsi pars in bonis, & pars in pecunia data sit, quando integre, & in totum constituitur in quantitate ut si diceretur, dare centum in pecunia, & centum in iocalibus *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 6 & *n.* 7.
Uxor pro restitutione dotis actionem habet ad bona quæ pro fundo dotali tradita fuerunt, non vero ad alia bona viri *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 1.
Res marito traditæ in dotem haberi debent pro fundo dotali, ubi maritus bona sua hypothecavit pro ea tantum parte dotis, quæ in pecunia numerata soluta fuit *tom.* 10 *decis.* 14. *num.* 2.
Amplia primo, ubi de ea parte dotis solum promissa fuit restitutio *tom.* 10. *dec* 14 *n.* 3.
Amplia secundo si in casu alienationis earum rerum demandatum fuit onus reinvestiendi in totidem bonis stabilibus *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 4.
Assignatio partis fundi pro dote an sit inefficax quando incertus est locus eiusdem partis? negative resolvitur *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 2. 5.
Ad evitandas contrarietates, & repugnantias fundus dotalis censeri debet constitutus improprie, & pro speciali quadam hypotheca *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 29.
Ex omissa promissione restitutionis dotis in quantitate inferri non valet ad fundum dotalem *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 82.
Mulieri est utilius dotem in pecunia quam in fundo dotali habere. Limita ex facti circumstantiis *tom.* 1 *decis.* 14 *num* 84 85.
Pars in quantitate, & pars in specie dicitur quando fuit constituta in aliqua certa summa, & insuper in aliquibus bonis, vel Locis Montis *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 8.

DOS QUOAD LUCRUM DOTALE.

Circa lucrum dotis diversæ olim pactiones fieri consueverant *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 12.

Quarum pactionum exemplo est verisimile Statuta diversa diversis locis condita fuisse, ut ita Cives ad contrahenda matrimonia facilius spe lucri adducerentur *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 13.

Statutum Florentinum quoad lucrum dotis derogat legi *hac edita Cod. de secund. nuptiis tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 49.

Statutum domicilii viri, in quo debet dos restitui attendi debet quoad lucrum dotale *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 58. & 62.

Statutum de lucro dotis procedit etiam contra filios forenses *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 55.

In lucro dotali attendi non debet tempus constitutæ dotis, sed tempus mortis, quo dos est restituenda *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 60.

Lucrum dotale ex Statut. Florent est tota dos, & tertia pars extradotalium *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 63.

Lucro dotali renunciari potest *tom.* 2 *decis.* 1 *n.* 67.

Lucrum dotis debetur non obstante defectu insinuationis *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 68.

Causa ob quam defertur marito lucrum dotis sunt onera matrimonii vel stipendia nuptiarum *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 69.

Lucrum dotis æstimandum est ex Statuto loci, quo se contulit statim contracto matrimonio mulier *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 2.

Nisi aliter pacto convenerint contrahentes qui præsumuntur scire propri Statuti Leges &c. *tom.* 9 *dec.* 29 *num* 3.

Lucrum dotis uxoris defunctæ unius ex sociis, venit in universali societate omnium bonorum *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 60.

Regula quod quis non debeat petere in casu lucri, quod in casu damni non petiisset, quando procedat in dotibus *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 129.

DOS QUOAD FRUCTUS.

Dotium interesse olim computabatur ad rationem 5. pro centenario *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 100 & 101.

Restitutio fructuum quos in dotem maritus recepit provenit ex eo quia substantia dotis in ipsis fructibus consistit *tom.* 7 *decis* 5 *num.* 25.

Viro debentur dotis interusuria non propter matrimonium, sed propter onera *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 15.

Fructus dotis promissæ, & non solutæ debentur tam in matrimonio temporali, quam in spirituali *tom.* 10 *dec.* 27 *num.* 19.

Fructus serviunt pro oneribus matrimonii *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 82.

Maritus si in dotem habuit usumfructum, fructus ex fundo usufructuario perceptos facit suos at si fructus recipit in dotem habet usum dd. fructuum constante matrimonio, sed illo soluto fructus restituere tenetur *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 13

Cum dos non in quantitate, sed in bonis fructiferis consistit fructus debentur etiam eius hæredibus soluto matrimonio *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 19.

Dos etiamsi in fundo fructifero non consistat, attamen cum fuerit promissum investimenta fructus debentur *tom.* 9 *decis.* 20 *num.* 21.

Nec in hoc requiruntur Castrens. requisita cum sufficiat quod creditor sit capax acquirendi fundum in quo investimentum fieri debeat, & in terminis dotis monialis *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 22. 23.

Interesse dotis non debetur mulieri soluto matrimonio *tom* 8 *dec.* 10 *num.* 34.

Dotis interesse matrimonio constante soli marito debetur ad onera substinenda matrimonii *tom.* 8 *dec.* 10 *num* 35.

Interesse dotis soluto matrimonio non debetur si probata non fuerint necces-

cessaria requisita *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 94.
Fructus dotis veniunt in repetitione dotis, soluto etiam matrimonio *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 46.
Maxime si uxor matrimonii onera substinuit *tom.* 11 *decis.* 13 *n.* 47.
Promissa restitutione dotis soluto matrimonio, & cum pacto dotali sub dotali hypotheca veniunt fructus *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 35.
Interesse dotis, quamvis sit accessorium ad dotem, tamen non est dos, & in eo diversa viget ratio, quam in sorte *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 80.
Doctores contrarium sentientes declarantur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 81.
Fructus dotis debentur viro substinenti onera matrimonii tam de Iure Civili, quam Canonico etiam sine interpellatione *tom.* 10 *dec.* 15 *num* 87.
Ad effectum lucri cessantis probari debet occasio prompta investiendi dotem, & quod realiter investita non sit ob retardatam solutionem *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 19.
Dispositio *Text in cap. salubriter de usur.* permittentis exactionem usurarum ex credito dotali, procedit matrimonio constante, non autem eo dissoluto per obitum alterius ex coniugibus *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 21.
Limita nisi supersint filii *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 22.
Concurrente qualitate loci mercantilis satis est allegare lucrum cessans, vel damnum emergens, ut interesse dotis non restitutæ recte exigi valeat *tom.* 3*dec.* 55 *num.* 32. 33 *&* 34.
Ex solutione usurarum longo tempore facta dotis nomine, dos promissa censetur, idcirco est solvenda *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 3.

DOS QUOAD LEGATUM SEU LEGATUM DOTIS.

Dos detrahitur ante legata *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 32.
A legato ad dotem non valet illatio *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 33.
Dos potest legari non solum Mulieri nuptæ sed etiam dotatæ *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 94.
Dos danda præfertur aliis Legatariis, & gaudet privilegio dotis *tom.* 8 *decis* 3 *n.* 14.
Compensatio legati cum dote excluditur etiam ex coniecturis *tom.* 11 *decis.* 13 *num* 37.
Magon. dec. Florent. 13. *n.* 23. explicatur *tom.* 11 *dec.* 13. *n.* 38.
Legatum dotis factum ab extraneo, qui non tenetur relinquere legitimam legatariæ, est conditionale, & ideo si legataria moritur ante eventum nuptiarum temporalium, vel spiritualium, fit caducum, & revertitur ad hæredes dotantis *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 91.
Legatum semper dicitur in causam dotis, quotiescumque est factum sub commemoratione nuptiarum temporalium, vel spiritualium *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 93.
Legatum dotis præstandæ filiæ cum nubet, vel Monasterium ingressa fuerit, quod ideo non præsumitur relictum loco legitimæ iuxta Statutum Urbis *cap.* 141 sed secundum *cap.* 145. *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 39 ut *n.* 40 & 133. contra *n.* 47.
Quantitatis diversitas a nuptiis vel in sæculo, vel in Domino dependens facit legatum conditionale incompatibile cum natura legitimæ *tom.* 4 *dec.* 27 *num* 41 contra *n.* 46.
Legatum dotis relictæ loco legitimæ transmittitur ad hæredes mulieris, etiamsi ante nuptias ipsa deficiat *tom.* 4 *dec.* 27. *num.* 45.
Legatum dotis relictum sub pactis cum futuro sponso concordandis est conditionale *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 38.
Argumentum procedit de alimentis ad dotem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 17.
Si quis pro alimentis prædium legaverit, oportet adesse illum cui præstetur tale legatum *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 18.

Dos a Patre legata iuxta dispositionem Statuti, cuius vigore dos succedit loco legitimæ, prout est ad terminos Statuti Urbis *cap* 141. transmittitur ad hæredes, etiamsi filia ante contractum Matrimonium obierit, contrarium vero procedit ubi Pater se confermaverit Statuto loco legitimæ dotem filiæ non reservanti prout disponit Statutum Florentinum *tom.* 4 *decis.* 27 *n.* 1.

Ad effectum inspiciendi, an Pater in Testamento dotem Filiæ reliquerit legitimæ loco, eius voluntas unice est attendenda, quocumque in territorio bona reperiantur *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 2.

Legitima, seu legatum dotis loco legitimæ succedentis nullam diminutionem, conditionem, aut dilationem admittit *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 37.

Ubi dos non est solvenda nisi tempore nuptiarum non censetur reservata loco legitimæ *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 42.

Dos legata in certa quantitate pro Matrimonio carnali, & limitata ad id, quod erit necessarium, quatenus legataria statum religiosum amplectatur, non præsumitur relicta loco legitimæ *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 43.

Ubi hæres est in mora conditio Matrimonii habetur pro impleta, tam ad effectum exigendi, quam ad effectum transmittendi ad hæredem legatum dotis, licet loco legitimæ non succedentis *tom.* 4 *decis.* 27 *n.* 44.

Avus Nepti legans ultra dotem, quam pater filiæ præstare debet, non dicitur ad filii exonerationem, sed neptis tantum contemplatione fecisse *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 29.

Legatum ab Avo Nepti relictum cum dote compensatur *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 14.

Avus, qui Nepti legat pro dote, dicitur legatum cum dote compensare voluisse, secus si leget simpliciter *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 16.

Ex quo Testator in hæredis institutione ab uno Statuto recessit, & alteri se conformavit, idipsum voluisse etiam in legato dotis facile præsumendum est *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 32.

DOS AN SUCCEDAT LOCO LEGITTIMÆ.

Dos a Statuto Flor. *rubr.* 130. *libr.* 2 non adsignatur fœminis loco legitimæ, quo casu ius fœminæ non acquiritur vivente patre *tom.* 6 *decis.* 7 *n.* 12. & 13.

Dos ad terminos Statuti Urbis quando succedat, nec ne loco legitimæ *tom.* 4 *dec* 26 *n.* 17.

Circa dotis imputationem, vel non, in legitimam attendenda est mens Testatoris, sive tacita, sive *expressa*, quæ arguitur ex volita *æqualitate* inter filias *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 9. 10. & 11 ubi variæ authoritates declarantur.

Statutum Flor. adimens mulieri facultatem de dote disponendi ad commodum mariti, & filiorum non reddit dotem imputabilem in legitima cum non sit libera *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 6 limita *n.* 7. & 8.

Posita obligatione relinquendi dotem loco legitimæ, conditiones & dilationes relicto dotis appositæ vitiantur ex operatione legis *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 52.

Non implicat quod dos succedat loco legitimæ quoad trasmissibilitatem, quamvis in aliis legitimæ privilegiis non gaudeat & præcise quoad tempus solutionis, quæ salva in cœteris legitimæ natura reservari potest ad diem Matrimonii *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 48.

Declarantur auctoritates de quibus supra *n.* 46. 47. & 48. in quibus terminis procedant, & quomodo intelligendæ sint *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 49. & *n.* *seqq.* usque ad *n* 54.

DOS QUOAD CONSTITUTIONEM ET RESTITUTIONEM EX BONIS FIDEICOMMISSIS.

Mulieres pro suis dotibus sunt Credi-

ditrices Fideicommittentis ascendentalis *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 2.
Dos minuit fideicommissum *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 38.
Enumerantur extrema, seu requisita iudicii excorporationis pro dote *t.* 5 *decis.* 48 *num.* 21.
Deficientibus bonis liberis, dos detrahitur ex fideicommisso *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 1.
Dos detrahenda ex fideicommisso æs alienum reputatur *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 30.
In fideicommisso non est, quod est necessarium pro dote *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 31.
Dotes a fideicommisso extraendæ præferuntur creditoribus *tom.* 11 *dec.* 36 *num* 4
Dotibus tamen præferuntur alimenta *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 5.
Quia in eis maior militat æquitatis ratio, quam in dotibus *tom.* 11 *dec* 36 *num.* 6.
Pro dote constituenda militat ratio, quod hypotheca acquiratur a die mortis fideicommittentis *tom.* 8 *dec* 49 *num.* 22.
Ex opinione *Rot. Rom.* pro dote extrahenda a Fideicommisso ascendentali competit fœminis ab eo descendentibus hypotheca a die obitus Testatoris *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 26.
Dotes mulierum sunt a Fideicommisso detrahendæ ante detractionem cuiuscumque quartæ etiam legitimæ filio hæredi debitæ *tom.* 2 *dec.* 17 *num.* 3.
Renunciatio pariter doti, & hæreditati maternæ etiam iurata filio non obstat, si sit enormissime læsiva *t.* 2 *dec.* 22 *num.* 16.
Mulier, etiam repugnante Possessore potest dotem consequi ex Fideicommissi bonis sibi specialiter obligatis *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 16.
Dos, quæ detrahitur ex fideicommisso taxari debet Iudicis arbitrio *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 5.
In dote per Iudicem taxanda eligi debet media via *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 6
In dote constituenda attenditur solitum familiæ *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 7.
In dote constituenda attenditur solitum familiæ, non consuetudo loci *tom.* 11 24 *n.* 8. & *n. seqq.*
Ad dotem constituendam ex bonis Fideicommissi sufficit quod a Fideicommittente fœmina descendat sicut pro restitutione sufficit quod descendat Maritus *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 10.
Quibus rationibus iuxta DD sensum nitatur Aut. res quæ &c. C. comm. de Leg *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 11 12. & 13.
L. anni 1747. super Fideicommissis in constitutione dotis eiusque restitutione obligat tam ascendentalia, quam transversalia fideicommissa *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 5.
In dotis constitutione ex Fideicommissis ascendentalibus ordo retrogradus est servandus, incipiendo ab ultimo fideicommisso, & in defectum ab anterioribus *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 6.
Casus L. 1749. interpretativi referuntur *tom.* 7 45 *n.* 7.
Irneriana infidelitas in versione Novellarum constitutionum *tom.* 7 *decis.* 45 *num.* 9.
Ubi agitur de dote excorporanda casus subsidii probandus est a muliere *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 23.
Non probatur ex assertionibus patris factis in iudicio de collusione suspecto, & ad proprium commodum *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 24.
Neque ex probationibus præsumptivis *tom.* 6 *decis.* 45 *n.* 25.
Bona fideicommissaria a Patre possessa sunt hypothecata pro dote filiæ promissa *tom.* 11 *dec.* 41 *n.* 2.
Quamvis fideicommissum fuerit inductum a transversali, & dos fuerit promissa ante latam Legem anni 1747. *tom.* 11 *dec.* 41 *num.* 3.
Deficientia bonorum liberorum probari

bari debet ad hoc, ut dos ex bonis Fideicommisso subiectis extrahi possit *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 5.

Dos est solvenda, & deducenda ex fideicommisso ante omnia etiam per separationem bonorum *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 39.

In dotibus detrahendis a fideicommisso ascendentali potior est causa dotis constituendæ, quam restituendæ, contrarium decisum fuit in *Senen. restitutionis dotis* 31. *April.* 1779. *cor. Dom. Aud. Marchi Rel. tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 21.

Bona fideicommissi valide alienantur pro dote congrua constituenda, etsi id Testator expresse prohibuerit *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 45.

Deficientibus bonis liberis, dos detrahitur ex fideicommisso etiam devoluto ad Lineas transversales *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 2.

Dos detrahitur ex fideicommisso, quando bona dotandæ delata non sint apta ad dotem constituendam *tom.* 11 *decis.* 24 *n.* 3.

Maxime quando hæc bona appareant omnino debitis involuta per sententiam *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 4.

Bona fideicommissa solum pro sorte dotis alienari possunt in subsidium *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 47.

Bona fideicommissaria alienari possunt pro dote si bona libera non adsint & probetur ea non sufficere *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 50. & *num.* 65.

Præceptum Testatoris, quod fœminæ dotentur, ex bonis fideicommissi, intelligitur in casu subsidii *tom.* 10 15 *n.* 66.

Hypothecha pro dote super bonis fideicommissi non exoritur tempore instituti fideicommissi, sed provenit ab obligatione Fideicommissarii *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 67.

Privilegium potioritatis mulieri pro dote indulgetur solum adversus creditores eorum, qui sunt gravati fideicommisso *tom.* 10 *dec.* 15. *num.* 70.

Mulier pro dote a fideicommisso detraenda præfertur cuicumque Creditori hæredis, vel fideicommissarii *tom.* 2 *dec.* 17 *num.* 5

Mulier nobilis non industria filia familias &c. non præsumitur tempore matrimonii habuisse alia bona præter dotem *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 9.

Declaratur auctoritas *Castrens. in L. si cum dotem n.* 11. *ff. sol. matr. tom.* 6 *decis.* 63 *num.* 20.

Ex bonis ascendentalibus a consobrino possessis dos consobrinæ constitui debet *tom.* 6 *dec.* 64 *n.* 1.

Ad hoc ut ex bonis fideicommissi dotem consequi fœminæ valeat requiritur copulativus concursus utriusque extremi *a quo, & ad quem* nempe quod eiusmodi bona, ab ascendente proveniant, & quod possideantur a persona ad dotandum obligata *tom* 6 *dec* 64 *num.* 2.

Ut dos fœminæ descendenti constituatur, sufficit quod bona sint possessa a persona obligata ad dotationem nativitatis eius tempore, non attento intermedio tempore inter ortum mulieris, & eius nuptias *tom.* 6 *dec.* 64 *num.* 3.

Patruus est de personis obligatis ad dotandas neptes, qui obligatus tantum est in casum subsidii, quod est verificandum de tempore dotationis neptis *tom.* 6 *decis.* 64 *n.* 4. & 5. contra vero *n.* 6.

Gravati obligatio considerari non potest circa dotem constituendam quin etiam per antecedens consideranda sit obligatio gravantis *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 22.

Obligatio gravantis tantum non gravati necessaria est pro dote ex fideicommisso constituenda *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 23.

Alienationi fideicommissi propter dotem Testator ad ipsam obligatus derogare non potest, etsi agatur de fœminis post eius mortem nascituris *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 15.

Dispositio *auth. res quæ Cod. communi*

ni de legatis æque militat pro sorte, quam pro fructibus *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 15 *&* 16 ubi de magis communi, & *num.* 17 ubi declarantur contrariæ authoritates.

Maxime quando constat de scientia fideicommissarii, quod dos erat detrahenda ex fideicommisso *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 18.

Et mulier pro se alendo creditum creare coacta fuit *tom.* 11 *decis.* 24 *num.* 19.

Dos solvenda est ex fructibus fideicommissi, quando id commode fieri potest *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 26.

Sufficit, quod casus subsidii sit dubius, ad hoc ut denegetur excorporatio, ac retentio, & concedatur immissio *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 27.

Quamvis fideicommissum paternum sit conventionale, attamen obligatur ad dotem ante fideicommissum maternum *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 56.

Quando fideicommissum devolvitur ad extraneos, dotes, quæ ex hoc detrahuntur non sunt coangustiandæ, sed augendæ *tom.* 11 *decis.* 24 *num.* 13.

Amplia etiamsi in lineis transversalium ad quos fideicommissum devolvitur, copiosus adsit numerus filiorum, & filiarum *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 14.

Neptis, ut petere possit dotem ex bonis defuncti, sufficit quod sit de descendentibus *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 18.

Auth res quæ &c. locum non habet nisi cum obligatione defuncti concurrat etiam obligatio gravati *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 19.

Dos nepti, & pronepti defuncti avi, vel proavi debetur ex portione Patris, & fratris fideicommisso supposita *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 24.

Decretum Iudicis an sit necessarium, ut dos ex fideicommisso detrahatur? *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 16.

Quæstio sublata est per Legem super fideicommissis æditam anno 1747. Quæ Principis assensum requirit *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 17.

Quando dos detracta ex fideicommisso incumbit fideicommissario onus probandi existentiam bonorum liberorum, quando vero nondum avulsa fuit, spectat ad possessorem probatio, quod non adsint bona libera *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 1 *&* 2.

Quando dos iam extracta est ex fideicommisso, spectat ad fideicommissarium prætendentem adesse bona libera, onus id probandi; quando vero dos fuit solum promissa, & debita, onus probandi deficientiam bonorum liberorum spectat ad eum, qui pro solutione dotis agit *tom.* 3 *dec.* 70 *num.* 6.

Hæres gravatus, vel possessor dominium habet rerum fideicommisso suppositarum *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 7.

Per *Auth. res, quæ*, constitutio dotis æquiparatur legitimæ *tom.* 3 *dec.* 70 *num.* 8.

Concurrente necessitate constituendæ, vel restituendæ dotis potest hæres gravatus fideicommissi bona libere distrahere absque Iudicis Decreto *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 9 10 *&* 11.

Subsidiarium remedium *auth. res quæ &c.* non obtinet nisi probato casu subsidii, nec contra fideicommissarium hæredem debitoris dotis absque beneficio Legis, & Inventarii *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 1 2 4 *&* 60.

Fideicommisso competit reintegratio contra hæredem, si dos ex bonis fideicommissi soluta fuerit *tom.* 6 *decis.* 48 *num.* 5.

Hæres dotis creditor ubi simul sit fideicommissarius frustra petit dotem ex fideicommisso, nam inutili circuitu teneretur ad reintegrationem *tom.* 6 *dec* 48 *n.* 6.

Fideicommissariis solventibus dotem ex bonis fideicommissi mulier tenetur cedere iura contra bona libera *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 40.

Actus perfectio non consistit in mate-

teriali alienatione, sed in dotatione ex bonis fideicommissi vera, & effectuata *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 3.

Pro dotis restitutione deficientibus bonis liberis obligata sunt bona fideicommissi ascendentalis per *auth. res quæ &c.* & etiam transversalis per novam legem super fideicommissis in Etruria latam anni 1747. *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 45.

Quod pro restitutione dotis non adsint bona libera, attenditur declaratio debitoris *tom.* 2 *decis.* 41 *num.* 1.

Ut sit locus alienationi bonorum fideicommissariorum pro dotis restitutione sufficit, quod bona libera sint debitis intricata *tom.* 2 *dec.* 41 *n* 2 cum mulier non teneatur magnas expensas facere pro viri patrimonio depurando *n.* 3.

Quando bona fideicommissaria in mulierem pro restitutione dotis transierunt, spectat ad fideicommissum probare existentiam bonorum liberorum *tom.* 2 *dec.* 41 *num.* 4.

Mulier quæ scivit, & passa est virum alienare bona libera non potest agere ex post contra bona fideicommissi pro restitutione, vel nova constitutione dotis *tom.* 8 *dec.* 23 *n.* 44.

DOS IN CONCURSU CREDITORUM.

Dos inter omnes alios creditores magis privilegiata dicitur *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 65.

Dotes excipiuntur a concursu *tom.* 6 *decis.* 13 *num.* 26.

Dotes etiam destinatæ excipiuntur a concursu creditorum ex Statuto cessantium *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 1 *&* 2.

Pecunia pro dote depositata penes mercatorem dicitur dos destinata, quamvis sit ad ordinem deponentis, & cum commissione, quod interim cambietur *tom.* 8 *decis.* 4 *num.* 8.

Et semper dicitur dos destinata etsi non fuerit numerata a constituente dotem, cum sufficiat numeratam fuisse de ipsius ordine *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 9.

Quod dos destinata sit exempta a concursu etiam data ad ordinem deponentis, & cum facultate de eadem disponendi est opinio a Rota Florentina in variis decisionibus, quæ afferuntur amplexa *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 14.

Causam finalem semper importat favore dotis *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 6.

Quod etiam dos destinata gaudeat privilegio a Statuto Florentino concesso procedit in casibus in quibus dos ab una persona alteri promissa, legata, aut destinata fuerit, & sic procedunt omnes decisiones, quæ allegari possunt *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 141 *&* 142.

Dotes exceptæ a concursu per Statutum cessantium dummodo sint ad hoc destinatæ semper gaudent prælatione, vel sint depositatæ, vel descriptæ ad creditum alicuius puellæ ex alia causa, quam depositi *tom.* 8 *dec.* 4 *n.* 21.

Statuti reformatio non tollit dotium privilegia, sed temporis prerogativam *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 62.

Ex verbis *anteriormente ad ogni creditor privilegiatissimo*, & ex clausulis pregnantibus inducitur quod d. privilegium auferatur a Statuto, & pignoratarius etiam posterior præferatur dotibus *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 63 *&* 64.

Rubrica X. libr. 3. *Stat. Florent.* præservat privilegia concessa ab iure communi creditis ex causa dotis tutelæ, & curæ, non iam concedit nova privilegia d. creditoribus, sed eos liberat a præiudicio conquassationis *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 2 *&* 3.

In d. præservatione comprehenduntur quoque dotes destinatæ pro futuro matrimonio, & in terminis dotis pro fœmina decem annorum fir-

firmavit *Rot. Florent. &c. tom* 8 *dec.* 25 *num.* 4 *&* 5.

Reformatio Statutorum Mercantiæ anni 1713. excipit a conquassatione dotes matris, uxoris, & aviæ tantum quæ solutæ fuerint. Sed fuit ampliata ad dotes quoque constitutas *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 18 *&* 19.

Non excipiuntur tamen dotes simpliciter destinatæ, quæ non sunt veræ dotes. Et quæ antea excipiebantur ad differentiam dotium constitutarum, & promissarum occasione matrimonii, quæ excipiuntur etiam ex reformatione Statuti *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 20 *&* 21.

Statutum cessantium, ubi disponit Dotes excipi ex æquali concursu, & prælatione habere extenditur etiam ad dotes destinatas *tom.* 8 *decis* 2 *num.* 4 & *dec.* 3 *num.* 11.

Dos ad instar Fisci, præfertur creditoribus anterioribus in bonis postea quæsitis *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 22.

Doctores in contrarium allegantur *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 23.

Dos restituenda præfertur omnibus tacitis hypothecis etiam anterioribus, non autem creditoribus habentibus hypothecam expressam anteriorem *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 59. 60.

Non obstante litis pendentia super dotium consignatione possunt creditores iudicium intentare super decoctione viri, & hoc iudicium silere facit aliud super consignatione *tom.* 4 *dec.* 5 *num.* 4. 8. 10.

Ratione universitatis Iudicium super decoctione silere facit alterum super dotium consignatione *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 12.

Idemque procedit ratione maioritatis *tom.* 4 *dec.* 5 *num.* 13.

Quamvis ambo iudicia decoctionis scilicet, & consignationis dotium essent universalia, & præiudicialia, nihilominus iudicium decoctionis, etiam postea motum silere facit iudicium consignationis *t.* 4 *dec.* 5 *num.* 14. extende ut *num.* 15.

Creditores non possunt detrahere Legitimam, & Trebellianicam in præiudicium dotium adiudicatarum beneficio *auth. res quæ tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 1.

Ex verbis Statuti. *E ne abbia la ritenzione finchè venga pagato* arguitur prælatio creditoris pignoratarii in concursu etiam dotis, & de ratione *tom.* 9 *dec.* 25. *num.* 67.

Dos in fraudem creditorum constitui non potest *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 95.

Fraus creditorum adest, si anterioribus locus tollitur *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 96.

Dotis non veræ privilegia creditoribus non nocent *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 127

Dos recuperata concurrit in tributum in bonis decocti *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 131.

DOS QUOAD VIRUM.

Maritus remanens Dominus bonorum dotalium, remanet debitor dotis in quantitate, & in pecunia *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 9.

Dotem in quantitate petiens in libello, censetur ipsam admisisse constitutam in quantitate *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 18.

Verior opinio est, quod Statutum deferens viro totam dotem corrigat *Leg. hac edictali tom.* 7 *decis.* 7 *num.* 44

In bonis emphiteuticis in dotem datis nullum habet lucrum maritus, uxore præmortua, sed devolvuntur domino directo *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 7.

Maritus recipiens a domino directo investituram fundi emphyteutici inæstimati in dotem dati, mortua uxore retinere potest, donec ipse vivit ratione lucri dotalis *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 8.

Verba *senza pregiudizio* excludunt animum alienandi, & de ratione, præservant iura, itaut alias soluto matrimonio per mortem viri non daretur regressus ad bona alienata *tom* 6 *decis.* 57 *num.* 9. 10. 11.

Ex

Ex laudemii solutione infertur, quod dos sit æstimata *tom. 6 decis.* 57 *n.* 12 contra *num.* 13. quia laudemium debetur etiam in dote inæstimata, quod cum agitur de aggregatione novarum personarum semper est solvendum.

Prohibita datione bonorum emphyteuticorum in dotem, eo magis laudemium debetur etiamsi agatur de bonis alienabilibus *tom. 6 dec.* 57 *n.* 14.

Bona feudalia, & emphyteutica dari possunt in dotem inæstimatam, cum eorum dominium in virum non transeat *tom. 6 dec.* 57 *num.* 15.

Constitutio dotis inæstimatæ valet inter contrahentes, etsi agatur de bonis emphyteuticis *tom. 6 dec.* 57 *num.* 16.

Marito denegatur repetitio pro expensiis voluntariis factis in re dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 90.

Et pro expensis factis ad maiores fructus recolligendos *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 91.

Expensæ necessariæ factæ a marito in rebus dotalibus minuunt dotem *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 92.

Quæ diminutio licet non quoad dominium, tamen quoad valorem, & æstimationem procedit etiamsi dos in fundo consistat *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 93.

Cum vir traductus fuit ad domum uxoris perpetuo moraturus servandum est Statutum ubi uxor domicilium habet circa restitutionem dotis *tom. 9 decis.* 29 *num.* 4.

Et Statutum Florentinum nullatenus attenditur, nisi quando nulla Lex adsit in loco domicilii qua de lucro dotis marito debito caveatur *tom. 9 dec.* 29 *num.* 5.

Maritus pro liberando se ab incommodis potest, uxore contradicente, dotem distrahere *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 12.

Vir servare debet liberis primi matrimonii, uxore mortua, quæ ante nuptias mulieri donavit si in dotem, ut fieri solet redacta sint *tom.* 8 *dec.* 47 *n.* 9.

Quia inspicitur novus titulus dotis, & non primum dominium quod per donationem absortum fuit *tom.* 8 *dec.* 47 *n.* 10.

DOS QUOAD MULIEREM.

In promissione dotis facta a Muliere non sunt necessariæ solemnitates statutariæ *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 12.

Mulier dotans magis leditur quando promittit dotem pro alia quam quando pro se promittit *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 37.

Solemnitates statutariæ non sunt necessariæ, si mulier promittat dotem pro alia, secus si pro se promittat *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 21 contra *n.* 22 *&* 37.

Mulier, quæ in dotem marito dedit nomina debitorum, nequit ob illorum non factam exactionem agere contra maritum via executiva *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 43.

Ex obligatione dotandi mulieres in hæredes translata, possidentes bona ascendentis obligati, non oritur hypotheca *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 13.

Sed tantum quoddam onus officio Iudicis æquitate suggerente *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 14.

Mulier vendens cum viro, & favore emptoris cedens iura dotalia pro rata venditionis, & pecuniarum per emptorem solutarum, remanet satisfacta de dote *tom.* 7 *dec.* 32 *num.* 3.

In contractibus mulierum dotem obligantium, mulieris causa utilis esse etiam debet sub pœna nullitatis contractus, idque per Statutum Florentinum *rubr.* 115. *lib.* 2. ex quo iuramentum Patri, & Iudici defertur, & data causæ falsitate non obstante Decreto, & iuramento corruit contractus *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 2. & de ratione *n.* 6. 7.

Fortius mulieris utilitas requiritur ex *auth.* si qua mulier *Cod. ad Vell.*

quæ

quæ dispositio amplianda per Statutum Florentinum *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 3 & 4.

Mulier sese obligans in causam dotis in suo matrimonio constitutæ non indiget solemnitatibus statutariis *tom.* 8 *dec.* 35. *n.* 15.

Mulieris obligatio ultra dimidiam dotis sine spe relevationis etiamsi iusta causa, vel iuramentum concurrat læsiva consensuque carens existimatur *tom.* 7 *dec* 32 *n.* 9.

Renunciatio a muliere facta aliis bonis in constitutione dotis sibi obstat, & ut rescindi possit oportet quod sit enormiter læsiva *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 33.

Eo magis cum dictæ renunciationi maritus accessit, & damnum debet concurrere ultra dimidiam *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 34 & 35.

Mulieri denegatur regressus ad bona mariti de eius consensu alienata, quando eius negligentia, & culpa bona ei specialiter obligata devenissent ad posteriores creditores *tom.* 8 *dec.* 14. *n.* 24.

DOS QUOAD VIDUAM.

Mulier vidua dotem suam imputare tenetur in quartam, & adducitur ratio *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 84. 85. 86.

Quidquid dispositum sit in Viro, qui constante matrimonio fundum dotalem melioravit, fructusque eo tempore percipit, in marito tamen divortio facto, vel in eius hærede soluto per mortem Viri matrimonio, dotem Viduæ restituere debet aliis regulis quæstio resolvi debet *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 3 & 4

Statutum, quod concedit secundo Viro per mortem uxoris, lucrum dotis ad exclusionem filiorum primi matrimonii, factum est, ut facilius Viduæ nubere possint *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 48.

Uxor usufructuaria potest repetere ab hæredibus Viri dotem suam non solum finito, sed etiam durante usufructu, quando iste in compensationem dotis non fuerit relictus *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 36.

Contra Viduam repetentem dotem non competit exceptio retentionis *tom.* 11 *dec.* 17 *n.* 7.

Competit vero favore viri contra hæredes defunctæ uxoris eius dotem repetentes *tom.* 11 *dec* 17 *n.* 8.

Marito licet dotem retinere, donec ab hæredibus uxoris consequatur lucrum ei a Statuto delatum *tom.* 11 *decis.* 17 *num.* 10.

Vidua nequit ab hæredibus viri exposcere interesse dotis non solutæ secus ab hæredibus Patris *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 50.

Mulier, quæ post mortem Viri adepta est pignora nomine dotis, tenetur fructus imputare in sortem *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 103.

Viduæ non debetur aliquod interesse neque alimenta ob retardatam dotis restitutionem, nisi prius omnem diligentiam adhibuerit pro ea consequenda *tom.* 10 *dec* 15 *num.* 89 & *n.* 92.

Viduæ non debentur fructus dotis nisi in casu, quo non habeat unde se alat *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 90 & *n. seqq.*

Amplia, etiamsi adsit Statutum mandans solvi viduæ interusuria dotis *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 93.

Contrariæ auctoritates refelluntur *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 94.

Viduæ post annum luctus, nec interesse dotis, nec alimenta debentur *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 95.

Et solum illi succurrendum est si sit inops *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 96.

Declara, ut ad hoc tantum teneatur ille dotis debitor, qui de iure alere eam tenetur *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 97.

In Statuto Florentino *rubr.* 129. *lib.* 2. disponitur quod in dote matris decedentis in matrimonio succedant filii secundi matrimonii *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 14.

Et hoc Statutum, quod valeat non dubitatur *tom.* 4 *decis.* 3 *n.* 15.

Eius dispositio locum non habet decedente muliere in statu viduitatis *tom.* 4 *decis.* 3 *num.* 16.

Ex receptione maioris partis dotis, vidua præsumitur se alimentasse, & secundum dotis naturam, & qualitatem præsumitur illos fuisse sufficientes *tom.* 6 *dec.* 7 *n.* 10 11.

Mulier præsumitur habere pecuniam ex suarum dotium exactione ad evitandam præsumptionem Leg. Quintus Mutius &c. *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 24.

Et procedit etiam in vidua, quæ post mortem Viri modico intervallo reperta sit habere pecuniam *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 25.

Ex longo silentio præsumitur dotem fuisse mulieri restitutam *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 91 *&* 93.

Quæ præsumptio augetur, si mulier post multas vices matrimonium postea contraxerit *tom* 4 *dec.* 7 *n.* 92.

DOS QUOAD BINUBAM.

Quando dos in primo matrimonio fuit libere constituta, nequit in secundo apponi pactum reversivum nisi accedat consensus mulieris, & animus donandi *tom.* 1 *decis.* 4 *n.* 1 *&* 2.

Mulier præsumitur nupsisse secundo Viro cum eadem dote, quam constituit primo Viro. Limita si aliter convenerit *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 38. 39.

Mulier nubens secundo Viro binubo, & filiorum onerato non præsumitur voluisse huic assignare dotem ultra summam primo viro assignatam *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 41.

Quod mulier in secundis nuptiis maiorem voluerit constituere dotem, requiritur concludens probatio mutationis voluntatis in eadem muliere, & efficaces coniecturæ quæ circumstantiæ, & coniecturæ Iudicis arbitrio relinquuntur *tom.* 1. *dec.* 4 *num.* 42 *&* 43.

DOTATIO.

Onus dotandi spectat primo loco ad ascendentes paternos, & in eorum deficientiam ad maternos, servata semper graduatione retrograda *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 55.

Dotatio Sororis post compertam insufficientiam hæreditatis paternæ refertur ad titulum charitatis, non autem ad titulum hæreditarium *tom.* 3 *dec.* 55. *n.* 7.

Quoties Statutum excludit fœminam, & mandat dotari non attenditur dotationis qualitas si iam sit dotata tempore successionis *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 12.

Quod procedit etiam quoad Sororem uterinam *tom.* 4 *dec.* 3 *num.* 13.

Dotationis ordo quis sit, & de ratione ordinis *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 19.

Auth. res quæ nullo modo ad transversales extendi potest, & quare *tom.* 7 *decis.* 45 *num.* 20 *&* 21.

Charitatis Lege patruus, & frater ad dotationem tenentur *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 22.

Leg. anni 1747. quæ transversales obligat ad dotationem non est personalis sed realis *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 26. 28. ubi exempla.

Per Bullam Baronum locum habet contributio in omnibus fideicommissis debitoris, si debita aliquod fideicommissum affectum non habeant *tom.* 7 *decis.* 45 *num.* 37. 38 ubi in specie contributum constituit in fideicommissis transversalibus pro dotium constitutione.

Ordo ascendentium in dotatione fœminarum in transversalibus supponi non potest *tom.* 7 *dec.* 45 *n* 39.

Dotatio Cappellæ collata in tempus resoluti dominii donatariis attribui non potest uti nudis Ministris, & Exequutoribus *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 15.

DUBIETAS.

Quælibet negatio phantastica apta non est constituere rem dubiam ad effectum transigendi, sed requiritur

quod

quod sit fundata, & rationabilis *tom.* 3 *decis.* 53 *n.* 9.

Sola quoque dubitatio facit, ut quis in moram non incidat etiamsi errasset, quia sufficit defectum non provenire a malitia, sed ab errore *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 39. 40.

Hæsitatio ubi cessat, non potest esse locus regulæ standi in dubio pro Assecuratoribus *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 102.

Unius Doctoris auctoritas sufficit ad constituendum dubium iuris articulum *tom.* 9 *dec.* 27 *n.* 7.

Temerarius litigator non dicitur qui pro se unius Doctoris habet opinionem *tom.* 9 *dec.* 27 *num.* 8.

Limita si is sit singularis & ab aliis Doctoribus reprobatus *tom.* 9 *dec.* 27 *num.* 9.

Dubium non dicitur, quod ex librorum revolutione facile decidi potest *tom.* 9 *dec.* 27 *num.* 10.

Sufficit negotium esse dubium ut novum possit intentari Iudicium *tom.* 4 *decis.* 5 *num.* 26.

Dubietas in proposito mensurari debet a valore prætensionum, non bonorum *tom.* 6 *dec.* 34. *n.* 7.

Et hæc valutatio remissa est Iudicis prudentia, & arbitrio *tom.* 6 *dec.* 34 *num.* 8.

Stante iuris resistentia non quælibet dubietas sufficit pro inducenda bona fide, sed ea tantum, quæ adeo est obscura, ut prudentissimos etiam falleret *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 16.

DUBIUM.

Dubia dubiis non probantur *tom.* 12 *dec.* 56 *n.* 11.

Simplex dubium sinistri futuri, non arguit fraudem in assecuratis pro eius reticientia *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 57.

DUPLICITAS.

In eadem persona duo iura diversarum personarum subsistere possunt absque confusione *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 73.

Habens bona in diversis locis, duplex homo censetur, & diversimode, quoad bona utrobique sita iudicatur *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 47. 49. 71.

In eodem subiecto iura superioris, & inferioris esse nequeunt *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 74.

In una, & eadem persona plures possunt concurrere qualitates, & ratione cuiusque considerabitur tanquam diversa *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 78.

Iura diversa in eadem persona suam retinent naturam *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 79.

Diversis rexpectibus quis potest esse superior, & inferior, maior, & minor *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 80.

Duplicitatem personarum opponens destruere debet perfectis probationibus præsumptionem identitatis *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 24.

Duplicitas evitari nequit nisi ex novatione, vel translatione primi debiti in secundum in eadem, vel maiori summa *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 50.

E

ECCESSIVITAS.

Excessivitatem allegandi incumbit onus eam plene, & concludenter probandi *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 16.

ECCLESIA.

Bona Ecclesiæ sunt bona Dei, & nullus Homo, nullaque Congregatio habeat proprium dominium, sed tantum dispensationem cum maiori, vel minori plenitudine potestatis. *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 29.

Ecclesia, quæ non probat dominium contenta esse debet conservatione iuris illius in cuius possessione est *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 82.

Res Ecclesiæ sunt sub regimine, & ordinatione illius Prælati, cuius est Ecclesia *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 23.

Prælatus, seu Rector tenetur reddere rationem de omnibus bonis Ecclesiæ suæ ubicumque sitis *tom.* 8. *dec.* 16 *n.* 24.

Ec-

Ecclesia, quæ ammensare non potest finita linea, recipit compensationem in laudemio, & canone in nova investitura *tom* 8 *dec.* 38 *n.* 43.

Deficientibus redditibus necessariis pro Paroco alicuius Ecclesiæ pro eadem Ecclesia sunt obligata bona alterius Ecclesiæ antea unitæ *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 18.

Prælati aliique Sacri Ministri tenentur defendere suarum Ecclesiarum iura *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 3.

Dominium Ecclesiæ, & Monasterii penes Laicos esse non potest *tom.* 5 *dec* 18 *num* 52.

Immissio, quæ concedi nequit super re, de qua constructa est Ecclesia, conceditur super prætio, condemnando possessorem ad illius solutionem *tom.* 5 *dec.* 18 *n* 53.

Venditio Rei Ecclesiæ &c. sub hasta debet fieri præsente pecunia per Emptotem solvenda *tom.* 5 *dec.* 26 *num* 3.

Bona transeunt in Clericos, & Ecclesiam cum onere illis impresso *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 39

Quamvis de iure divino, & humano immunitate gaudeant *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 40.

Bona emphyteutica de directo Ecclesiæ dominio possunt alienari *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 2.

Ecclesia non potest vendere proprias res plus offerenti, sed tenetur vendere offerenti iustum pretium *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 31.

Contractus emphyteuticus per Ecclesiam initus congruere debet Beneplacito Apostolico tamquam necessario antecedenti *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 40.

In emphyteusi dicitur canon fructibus correspondens si concessio fuerit facta cum Beneplacito Apostolico, nempe cum Ecclesiæ utilitate *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 2.

Et Dominus directus, sive Ecclesia tunc dicitur usufructuaria non emphyteuta, saltem in ea quantitate pensionis, quæ recipit ex fructibus in pecuniam conversis *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 3.

Emphyteuta vero dicitur usufructuarius tantum in sexta, & in ea fructuum portione, quæ remanet deducto canone *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 4.

Pensio in emphyteusi Ecclesiastica æqualis esse debet fructibus *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 33.

Talis præsumptio aliquando fallax est *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 34.

Onus probationis spectat ad impugnantem *tom.* 1 *dec* 18 *n.* 35

Quotiescumque bona Ecclesiarum fuerunt concessa in affictu pro pretio inferiori, quod fuit præcedenter solutum ab aliis, qui eadem bona in affictu retinuerunt, *talis* secundus affictus, tamquam Ecclesiæ læsivus annuilatur *tom.* 1 *dec.* 35 *num* 4.

Ecclesia in emphyteusim nihil concedit, nisi adsit evidens utilitas *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 24.

Ad prescribendum contra Ecclesias quadragenaria requiritur *tom.* 3 *dec.* 34 *num.* 3

Ecclesia possidet, non Rector *tom.* 3 *decis.* 53 *num.* 1.

Centenaria præscriptio est titulus Ecclesiæ magis utilis, & proficuus *tom.* 3 *dec.* 53 *n.* 8.

Et super bonis, & iuribus Ecclesiæ non valet absque oraculo Sedis Apostolicæ, maxime in præiudicium successorum *tom.* 3 *decis.* 53 *num.* 11.

Limita, si fiat super iuribus Ecclesiæ dubiis, quo in casu sufficit sola Episcopi Auctoritas *tom.* 3 *decis.* 53 *num.* 12.

Confessio Episcopi aliunde non adminiculata sufficienter non probat ad effectum præiudicandi iuribus Ecclesiæ *tom.* 3 *dec.* 53 *num.* 13.

Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati, licet nullo iure dispositum fuerit, ita, & hospitalia in bonis administratorum *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 12.

EDI-

EDICTUM.

Edicta, & proclamata requiruntur in notificatione Legum, quæ fiunt per prescriptionem *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 32.

EDUCATIO.

Ipsa natura Parentes hortatur ad liberorum suorum educationem *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 8.

Nulla habita ratione bonorum, & hæreditatis delatæ filiis *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 9.

In Materia educationis Pupilli, potissime locum habet Iudicis arbitrium *tom.* 12 *dec.* 47 *n* 5.

EFFECTUATIO.

Effectuatio contractus probatur ex implemento eorum omnium quæ utraque Pars sibi assumpserat adimplenda *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 8.

EFFECTUS.

Quod effectu caret, carere debet, & nomine *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 48.

Effectus in esse deduci nequit ante causam eius productivam *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 25.

Effectus indivisibilis est a sua causa *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 25.

Quod Lex præcipue respicit non secundarii effectus considerantur *t.* 5 *dec.* 47 *num.* 28.

Effectus causæ consumatæ non cessat, licet res ad eum casum devenerit, a quo incipere non poterat *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 28.

Effectus referendus est ad causam verisimiliorem, & congruam *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 11.

Statuti effectus dum consequuntur non curamus de modo *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 91.

EGESTAS.

Creditoris egestas est præsumptio solutionis, cum accedit eiusdem taciturnitas per longum tempus *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 16.

Testes deponentes quod quis fuerit dives, debent percutere tempus, quo an dives fuerit queritur *tom.* 9 *dec* 3 *n.* 17.

Ex venditione libera bonorum arguitur egestas, & carentia pecuniæ venditoris *tom.* 9 *dec.* 3 *num.* 18

ELECTIO.

Electio non cadit in iis, quæ a necessitate proveniunt *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 24.

Nec pariter cadit electio, nisi ubi plura sese offerant obiecta eligibilia *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 25.

Ubi facultas eligendi competit vigore ultimæ voluntatis, & exercetur per contractum, electio semel valide facta non potest immutari *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 1 amplia ut *n.* 2.

Limita quando electio non fuit adhuc effectum sortita, atque bonorum restitutio fieri non debet nisi post mortem eligentis *tom.* 4 *decis.* 33. *num.* 3.

Declaratur hæc limitatio *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 4.

Exercitium facultatis eligendi, atque ipsius electionis executio differunt inter se, ac diverso tempore fieri possunt *tom* 4 *decis.* 33 *n.* 5.

Variatio semper permissa est in electione facta iure proprio, secus facta iure alieno, iuxta Theoricam *Bartol. in Leg. quoties* 2. §. 1 *n.* 5. *& seqq ff. de opt. Leg. tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 11.

Quæ Theorica quando procedat explicatur *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 12. & *num.* 22.

Qui facultatem habet eligendi quantumvis effrenatam, ea uti debet viri prudentis arbitrio *tom.* 4 *dec.* 33 *num* 13.

Electio facta ante tempus a Testatore præscriptum nullius est momenti *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 26.

Præsertim si aliquod praiudicium tertio inferri potest *tom.* 4 *dec.* 33. *num.* 27.

Et hoc in casu electio semper potest immutari *tom.* 4 *decis.* 33 *n.* 28.

Electio quando non fuit coarctata ad tempus mortis permissa censetur etiam in vita *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 37.

Restrictio ad tempus mortis ex qui-

bus arguatur? *tom* 4 *dec* 33 *n.* 38.
Ratio ob quam electio coarctata ad certum tempus, alio, & diverso fieri nequit, non procedit in electione Familiarum, quæ in posterum nominare debeant Cappellanos *tom.* 4 *decis.* 33 *n.* 44.
Culpa unius ex eligentibus non debet eidem prodesse ut electionem solemniter factam ad libitum immutare valeat *tom.* 4 *decis.* 33 *n.* 48.
Idem est si Testator dicat se eligere, quem Executores nominarent, ac si quod electus ab executoribus erat nominatus iuxta suam voluntatem *tom.* 4 *decis.* 34 *num.* 2
Quoties electio fit iure alieno statim deficit potestas immutandi electionem, atque electo ius irrevocabile acquiritur *tom.* 4 *decis.* 34 *n.* 3.
Electionem invalidam ex defectu formæ permissum est iterare *tom* 4 *dec.* 34 *n.* 4.
Verbum *eligere* denotat proprii iudicii exercitium, non vero alienæ voluntatis declarationem *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 7.
Electio, quibusdam non vocatis, non est ipso iure irrita, sed eis petentibus venit annullanda *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 11.
Electus ab initio nulla nequit postea convalidari ex superveniente consensu Capitularium *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 12.
Et solum valet ex nunc in vim novi actus, si in ipsa ratificatione interveniat consensus collegialis Capitularium *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 13.
Declara conclusionem procedere quando agitur de electione a principio nulla, secus vero si ob interventum maioris partis sit valida, & irritationi subiecta per exceptionem contemptus a contemptis, tunc enim interveniente etiam consensu illorum singulariter præstito, silet exceptio contemptus *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 14 *& seqq*
Electioni factæ a maiori parte Capituli minor pars adhærere potest etiam extra Capitulum, sed non econtra *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 17.
Nominari potest qui habet qualitates a Testatore volitas *tom.* 7 *dec.* 44 *num.* 43.
Electio facienda per sortem admittitur tantum inter personas meriti æqualis *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 44.
Facultas eligendi in delatione Commendæ devolutæ ad Religionem, cum respiciat locum, ubi bona sunt sita, dicitur localis *tom.* 11 *decis.* 4 *num.* 4.
Facultas eligendi semel alicui concessa, intelligitur de prima vice *tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 28.
Verba privilegii *remissum in eius electione* important liberam voluntatem in privilegiato *tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 29.
Electio personarum incognitarum, quibus dos promissa, vel legata sit competit executoribus, eisque deficientibus Episcopo illius loci *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 31.
In electione Peritorum non datur processus in infinitum *tom.* 12 *dec* 37 *num.* 62.
Nil firmant Periti non electi ad normam iuris *tom.* 5 *decis* 13 *n.* 9.
Non vocatis, nec præsentibus quorum intererat, electio peritorum, & relatio eorum non obtinet *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 10.
Si facultas eligendi consumpta fuit in primo actu secunda electio non valet *tom.* 5 *dec* 44 *n* 8.
Is qui facultatem habet novam electionem faciendi, iisdem conditionibus facere debet, quibus fecit primam *tom.* 5 *dec.* 44 *num.* 9.
Electio censetur facta in eo, quod minus gravet *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 9.
Mala electio culpabilis *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 49.
Necessitas utendi opera aliorum in administratione hæreditatis ob magnitudinem patrimonii non excusat eligentem a culpa electi, cum necessi-

cessitas non superveniat ex post facto, & post acceptationem muneris a ministro factam *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 104. 105. & de ratione distinctionis *num.* 106.

Magistratus eligunt administratores ex necessitate *tom* 9 *dec.* 13 *n.* 107.

Magistratus sollicitus esse debet de reportanda cautione ab administratore electo, cum ipse Magistratus loco fideiussoris habetur *tom.* 9 *decis.* 13 *num* 108.

Dominus non tenetur de gestis per Magistrum Navis, si iste & omnibus Officialibus fuit concorditer electus *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 6.

Præcipue si alius magis idoneus non reperiebatur *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 7.

Delictum commissum ab electo non imputatur eligenti, qui in electione diligenter se gessit, & eum qui idoneus reputabatur præfecit *tom.* 12 *dec.* 24 *num* 8.

Necesse tamen est probare integritatem, & probitatem electi in præciso exercitio ad quod fuit electus *tom.* 12 *decis.* 24 *num.* 9.

Intellige si delictum respiciat peritiam in officio quod exercebat *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 10.

Secus vero si processerit ex prava mente electi *tom.* 12 *decis.* 24 *n.* 11.

Substituti approbatio a Domino facta excusat eligentem, & substituentem ne de culpa, & facto substituti teneatur *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 7. & 10.

Item & eligens ex mandato non tenetur de culpis substituti nisi in eligendo dolum commiserit *tom.* 9 *decis.* 13 *n.* 8. 9.

Quoties tempus appositum est gratia solius eligentis, tunc potest eligens suo favori renunciare eligendo in vita *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 43.

Semel facta electione non datur regressus ad alia *tom.* 10 *decis* 40 *num.* 49.

Post factam loci electionem non est amplius pœnitentiæ locus in præiudicium Assecuratorum *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 15.

Ita ut ad locum non electum voluntarie redeundo, suscepta obligatio ibi amplius adimpleri non possit *tom.* 3 *decis.* 44 *num.* 16.

Quando clara est solventis electio, in quam causam voluerit solvere standum est huius electioni *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 44

Ex intervallo fieri nequit a solvente electio, in quam causam cedere debeat antecedens solutio in præiudicium habentium interesse *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 48

Limita, ubi solvens non est suspectus & ubi saltem ex adminiculis excluditur præsumptio fraudis *tom.* 3 *decis.* 27 *num.* 49.

Per electionem unius ex actionibus, altera remanet sublata, cum sint incompatibiles inter se *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 18.

Quia stante incompatibilitate, inanis remanet virtus clausularum salutarium *tom.* 3 *decis.* 62 *n.* 19.

Ex natura incompatibilium per electionem unius dicitur alteri renunciatum *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 5.

In incompatibilibus, & alternative competentibus, ac in iis, quæ simul haberi non possunt ex electione unius inducitur renunciatio alterius etiamsi expressa renunciatio requiratur *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 12.

Ab electione unius ex alternativis, vel incompatibilibus inducitur exclusio alterius non a voluntate, & animo eligentis, sed potestate Legis, & ex facto ipso *tom.* 10 *decis.* 39 *num.* 15

ELEEMOSINA.

Quamquam in Eleemosynis abundare bonum sit, non tantum laudabile censetur congruam recipientis indigentiam excedere *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 36.

Eleemosyna magis est facienda consanguineis quam extraneis *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 14.

Executor deputatus ad distribuendum pauperibus, potest eligere pauperes consanguineos Testatoris, quod etiam procedit in filio spurio Testatoris paupere *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 15.

EMANCIPATIO.

Antiqua emancipandi forma, & iniuriosæ venditionis & manumissionis sublata fuit per Iustinianum *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 43.

Emancipatio filium efficit sui iuris *t.* 7 *dec.* 29 *n.* 68.

Actus probantes emancipationem filii familiæ quo ad tertios sufficiunt ad eum pro patrefamilias habendum *tom.* 7 *dec.* 40 *num.* 15.

Personarum mediatio, & præsertim Causidicorum in contractibus filiorum familias est presumptio emancipationis eorum *tom.* 7 *decis.* 40 *num.* 18.

Coniecturæ ad probandam emancipationem ut substineatur testamentum pernecesse debent concludere ad differentiam casus, in quo agatur de probanda emancipatione ut obligationes cum tertio contractæ substineantur, cum leviores sufficiant *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 33. 34.

Separatio habitationis filii a patre, & administratio bonorum tam ipsius, quam patris est compatibilis cum patria potestate, eo magis cum filius de administratis rationem reddit patri *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 35. 36.

Separatio autem, ut inducatur emancipationem debet esse viginti annorum *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 37.

Et cum in separatione pater filiis assignavit portionem bonorum, separatio dicitur facta propter dictam assignationem, non autem propter emancipationem *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 38.

Filius conducens proventus comunitativos dicitur quod obligatur valide favore tertii, sed ex hoc actu non deducitur emancipatio ad faciendum testamentum *tom.* 9 *dec* 36 *num.* 42. 43.

Nec particulares contractationes filii emancipationem inducunt ut testari possit *tom.* 9 *dec.* 35 *n* 44

Emancipatio non servatis solemnitatibus a Statuto requisitis *sub rubr.* 110. *de oblig. filior. fam.* præsumitur simulata, & nullius est efficaciæ *tom.* 11 *dec.* 2 *num.* 4.

Declara non respectu omnium, sed solum quoad commodum filii emancipati *tom.* 11 *dec.* 2 *num.* 5.

Cum enim per Statutum annulletur solum respectu filiorum emancipatorum, exinde sequitur, quod respectu aliorum remaneat sub dispositione iuris communis *tom* 11 *dec.* 2 *num.* 6.

Uti procedit respectu patris, & hæredum filii emancipati *tom.* 11 *dec.* 2 *num.* 7.

Et hæc Statuti interpraetatio æquissima est, & servanda, cum agatur de Statuto odioso, & exorbitante *tom.* 11 *dec* 2 *num.* 8.

EMPHYTEUSIS.

Emphyteusis a Grecis vocatur *Emponema*, quia datur ad meliorandum *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 18.

De substantia Emphyteusis non est inalienabilitas *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 20.

In præiudicialibus, quod minus est semper accipitur, adeo ut in dubio emphyteusis potius, quam locatio præsumenda præsertim favore Ecclesiæ, qui semper in dubio prævalet *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 34. 35. & dispositio ampliatur *n.* 36. 47.

Ad effectum recedendi a regula in præiudicium Ecclesiæ non debent admitti coniecturæ equivocæ, & tam ad emphyteusim, quam ad locationem referibiles *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 37.

Ab Ecclesia concedi possunt res steriles, nam res fructiferas nemo est adeo prodigus, qui cum possit accipere centum, eas concedat pro decem *tom* 7 *dec.* 30 *n* 42.

Res Ecclesiæ si non sint steriles numquam conceduntur nisi pensio correspondeat fructibus *tom.* 7 *dec.* 30 *num.*

num. 43. 44. & 46.
Concessiones bonorum emphyteuticorum Ecclesiæ præsumuntur factæ cum canone redditibus correspondenti *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 4.
Similis præsumptio cadit quoque in bonis emphyteuticis alicuius communitatis *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 5.
Solemnitates eædem requiruntur in bonis Ecclesiæ, & communitatum *t.* 8 *dec.* 36 *num.* 6.
In emphyteusi anticipatio canonis, reversio cum omnibus melioramentis, assumptio defensionis in omnibus evictionis casibus habentur in consideratione, & fiunt pars prætii *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 11.
Observantia in una solemni, vel duo minus solemnibus concessionibus bonorum Ecclesiasticorum plurimi existimatur *tom.* 8 *dec.* 36 *n* 12.
In emphyteusi dicitur canon fructibus correspondens si concessio fuerit facta cum Beneplacito Apostolico, nempe cum Ecclesiæ utilitate *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 2.
Et Dominus directus, sive Ecclesia tunc dicitur usufructuaria non emphyteuta, saltem in ea quantitate pensionis, quæ recipit ex fructibus in pecuniam conversis *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 3.
In Contractu emphyteutico non ita intrat læsio favore Proprietarii, aut emphyteutæ *tom.* 7 *dec.* 4 *num.* 28.
Emphyteusis probata remanet ex mutua confessione Domini directi, & emphyteutæ *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 14. 52. maxime si fuerit geminata; nam geminatio excludit errorem, & includit veritatem *n.* 15. & etiam contra Ecclesiam *n.* 16.
Quod maxime procedit in materia antiqua, & fortius concurrentibus adminiculis *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 17.
Emphyteusis Ecclesiastica præsumitur semper concessa favore solummodo masculorum, & hæredum sanguinis *tom.* 4 *dec.* 29 *num.* 3.
Emphyteusis ecclesiastica regulariter ad masculos tantum restricta censetur *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 7.
In emphyteusi ecclesiastica regulariter verba restringuntur, & limitantur etsi ampliora, & magis lata sint verborum *descendenti masculi tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 8.
Sub vocatione *filiorum* in emphyteusi ecclesiastica non comprenduntur fœminæ *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 9.
Hæredibus, & successoribus in emphyteusi vocatis veniunt tantum hæredes sanguinis, non vero extranei *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 10.
Emphyteusis concessa *pro se, hæredibus, successoribus, & descendentibus* a Mensa Fesulana, neque comprehendit ultimam fœminam iuxta consuetudinem eiusdem Mensæ restringendi ad solos masculos vocationem *tom.* 8 *decis.* 38 *n.* 11.
Concessiones ab huiusmodi Mensis factæ verbis communibus, & universalibus interpretationem recipiunt a solito, & consuetudine earumdem Mensarum *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 12.
In emphyteusi Ecclesiastica, ubi vocantur descendentes masculi, qui prætendit venire, masculos ex fœminis, iustificare debet consuetudinem, quod sub iisdem verbis admissi fuerint masculi ex fœminis *tom.* 8 *decis.* 38 *n.* 14.
Aliter procedi debet cum regulis emphyteusis nempe strictioris interpretationis *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 15.
Vocatis in emphyteusi descendentibus masculis, masculi ex fœminis non succedunt, quidquid sit in ultimis voluntatibus, donationibus, & similibus *tom.* 8 *dec* 38 *n.* 18.
Descendentibus masculis per rectam lineam vocatis in materia indifferenti veniunt masculi ex fœminis *tom.* 8 *dec* 38 *num.* 19
Secus in emphyteusi ecclesiastica *tom.* 8 *dec* 58 *num.* 20.
In emphyteusi ecclesiastica vocatis descendentibus masculis per lineam

rectam non veniunt masculi ex fœminis, quia absurdum esset multiplicare lineas, quas formarent omnes fœminæ, & sic dividere canones in personas innumerabiles, quod absurdum ponderatur aliquando etiam in fideicommissis *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 21.

Emphyteusis *hæredibus*, *& successoribus* concessa non dicitur hæreditaria, sed pactionata, præsertim emphyteusis ecclesiastica, & in concessione comprehenduntur tantum hæredes sanguinis *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 2.

Non est incompatibile quod emphyteusis sit ecclesiastica, & in ea vocati sint hæredes extranei *tom.* 8 *decis.* 49 *num.* 3.

In emphyteusi ecclesiastica hæredes extranei comprehenduntur si ex circumstantiis eorum vocatio & a voluntate contrahentium deduci potest *tom* 8 *dec.* 49 *num.* 4.

Sub vocatione *hæredum*, *& successorum* in emphyteusi ecclesiastica aliquando veniunt hæredes extranei, & una ex circumstantiis eorum vocationem suadentibus deducitur ex eo quod primus acquirens fuerit Sacerdos *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 5.

Clausula, *a per chi egli cederà le sue ragioni* æquipollet Clausulæ *& quibus dederit tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 6.

Et dicta Clausula *& quibus dederit* apposita in dispositiva livellariæ concessionis efficit, ut emphyteusis ecclesiastica *pro se suisque hæredibus*, *& successoribus* presumatur transitoria etiam ad extraneos hæredes *tom* 8 *dec.* 49 *n.* 7.

Emphyteusis ecclesiastica concessa alicui suisque hæredibus & successoribus ad tertiam generationem alterius personæ dicitur transitoria ad extraneos *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 8.

Quando autem sit pro hæredibus, & descendentibus etiamsi fuerit concessa ad tempus non transit in extraneos *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 9.

Est autem transitoria in extraneos hæredes emphyteusis Ecclesiastica concessa ad tempus *pro hæredibus*, *& successoribus tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 10.

Emphyteusis concessa ad tempus quamvis Ecclesiastica transit ad hæredes quoscumque si emphyteuta moriatur pendente annorum numero concessionis, & quare *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 11.

Emphyteusis Ecclesiastica pro hæredibus, & successoribus eo magis dicitur transitoria ad extraneos cum sit concessa ad tertiam alterius generationem, si dictum sit quod emphyteusis ad Dominum revertatur finita tantum dicta tertia generatione *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 12.

Emphyteusis si fuerit concessa ad certum tempus pro se filiis, & nepotibus, & primus acquirens intra dictum tempus decesserit non transit ad hæredes extraneos *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 14

Emphyteusis ecclesiastica si ex circumstantiis probatur transitoria ad extraneos, prohibitio alienandi dicitur apposita pro interesse Domini directi, nec immutat naturam alienabilitatis *tom.* 8 *decis.* 49 *n.* 15.

Eo magis si dictum fuerit quod non possit alienari sine licentia Domini directi *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 16.

Emphyteusis quæsita pro se, filiis, & descendentibus masculis in infinitum non potest alienari in præiudicium vocatorum etiam cum consensu primi acquirentis *tom.* 8 *dec.* 7 *num.* 1.

Stante consuetudine alienandi bona emphyteutica alienari valide possunt in præiudicium vocatorum *tom.* 8 *dec.* 7 *n* 8.

Quamvis primus acquirens eadem bona fideicommisso subiecerit *tom.* 8 *dec.* 7 *num.* 9.

In emphyteusi ex consuetudine alienabili simul stare potest libertas alienandi, & quod bona sint fideicommisso subiecta *tom.* 8 *dec.* 7 *n.* 10.

Quasi

Quasi vocatis per fideicommissum ius fuerit quesitum sub ea conditione, si descendentes non alienent *tom. 6 dec. 7 n.* 11.

Fulgos. cons. 85. dicitur habuisse exitum infelice in nostris Tribunalibus, & nonnullæ Decisiones Rot. nostr. referuntur *tom. 8 dec.* 38 *num.* 3.

Naturæ contractus emphyteutici repugnat magnum canon, & est præter eius naturam *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 29.

Canon in emphyteusi præstatur proprie, & rigorose in recognitionem dominii *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 30.

Emphyteusis, quod sit impropria cognoscitur a pactis, nec attenditur tantum denominatio contractus, sed id quod gestum est *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 20 *&* 21.

De feudo ad emphyteusim argumentum non valet *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 54.

Tacita hypotheca de laudemio datur contra investitum, sic de annuo canone contra emphyteutam *tom.* 6 *decis.* 1 *n.* 15. 16.

Emphyteusis Ecclesiastica datur etiam transitoria ad hæredes extraneos, ideo ut sit locus devolutioni non sufficit præsumptio, quod sit restricta ad hæredes sanguinis *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 73.

Emphyteusis Ecclesiastica non præsumitur transitoria ad extraneos, sed restringitur ad descendentes, & nunquam comprehendit extraneos nisi sit præcise dictum *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 74. 75. 76. ubi quamvis concessa pro hæredibus *n.* 77. ubi non præsumitur excedere tertiam genrationem.

In Emphyteusi ad longum tempus necessaria est scriptura *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 20.

Hac tamen deperdita fit locus coniecturatæ probationi celebrationis instrumenti emphyteutici *tom* 5 *dec.* 52. *n.* 21. 48.

Maxima probatio emphyteusis sine scriptura est solutio canonum *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 23.

Canon, & livellum proprie designat emphyteusim *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 29 30.

Centenaria canonum præstatio sufficiens est pro inducendo emphyteusis contractu *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 35.

Et efficit quod emphyteutæ dicantur tales non solum quoad canonum solutionem, sed etiam quoad laudemium *tom.* 5 *dec* 52 *num.* 36.

Ex consuetudine faciendi emphyteuticas concessiones in aliquo Territorio præsumitur quod bona in eo posita data sint in emphyteusim *tom.* 5 *dec* 52 *n* 52.

Census vel reservativus sit vel consignativus nunquam eodem tempore convenire potest cum emphyteusi *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 53.

Ac propterea nomen census hoc in casu sumi debet pro canone, sive censu emphyteutico *tom.* 5 *decis.* 52 *num.* 54.

In emphyteusi manui mortuæ devoluta, in qua reversio amplius sperari non potest solvuntur quindennia *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 46.

Cur in beneficiis aliquibus solvantur annuæ præstationes *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 47.

Maxima est disparitas inter imaginariam reversionem in emphyteusi, & illam ob lineam finitam, dum in secunda Ecclesia maiorem fructum perdit, neque recuperat bona *tom.* 8 *decis.* 38 *n.* 48.

In emphyteusi devoluta extraneis per fideicommissum laudemium debetur ratione novæ investituræ &c. *tom.* 8 *dec.* 38. *num.* 65.

Emphyteusis ad tres generationes concessa consideratur duratura per 100. annos *tom* 8 *dec.* 38 *num.* 42.

Quoties Contrahentes non respexerunt ad mensuram, sed ad corpus certum est quod in emphyteusi includitur simpliciter corpus illud bonorum, quod in contractu principaliter deductum est *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 30.

Quod

Quod procedit etiamsi mensura apposita legeretur, quia demonstrative tantum adiecta censeri deberet *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 31. 33.

Contractus emphyteuticus per Ecclesiam initus congruere debet Beneplacito Apostolico tamquam necessario antecedenti *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 40.

Prohibita datione bonorum emphyteuticorum in dotem, eo magis laudemium debetur etiamsi agatur de bonis alienabilibus *tom.* 6 *decis.* 57 *num.* 14.

Bona feudalia, & emphyteutica dari possunt in dotem inæstimatam, cum eorum dominium in virum non transeat *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 15.

Constitutio dotis inæstimata valet inter contrahentes etsi agatur de bonis emphyteuticis *tom.* 6 *dec.* 57. *num.* 16.

Renunciatio realis, & abdicativa dicitur quando quis simpliciter, & absque suimet respectu renunciat *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 28.

Renuncians realiter, & abdicative habetur tamquam mortuus, & fit locus devolutioni, & noviter investitus emphyteusim recognoscit tantum a Domino directo independenter a persona renunciantis, secus si recunciatio fuerit personalis *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 29 *&* 30. quo casu renunciatarius recognoscit emphyteusim a recunciante, cuius durante vita nullus devolutioni fit locus *n.* 31. & sine difficultate cum emphyteusis est sui natura alienabilis & quare *n.* 32.

Constito de voluntate Partium, pro locationis extinctione est respondendum *tom* 9 *decis.* 32 *num.* 1.

Primus acquirens potest disponere de re emphyteutica in præiudicium vocatorum *tom.* 9 *dec.* 32. *n.* 10.

Quoties data est in emphyteusim universitas bonorum, & iurium non competit evictio, si aliqua pars totius universitatis deficiat *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 41 *&* 43.

Causa resolutionis contractus an sit necessaria, vel voluntaria distingui debet *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 13.

Casus reversionis in emphyteusi cum fuerit expressus qualis esse debeat ad alium casum reversio extendi non potest *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 12.

Emphyteusis concessa duobus intelligitur pro virili, nec datur locus iuri accrescendi, secus tamen si concessa esset duobus in solidum *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 22.

Et dicitur in solidum concessa stante dictione *cuilibet ipsorum tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 23.

Portio in divisionis emphyteusis contractu, sibi a Patre ad vitam reservata, de qua ad favorem filiorum post mortem in ipso contractu disposuit, dicitur a filiis acquisita per eumdem contractum, licet eius exequtio post mortem dilata sit, eiusque dominium statim in filios transfertur *tom* 6 *decis.* 21 *n.* 25. 27.

Per divisionem emphyteusis præiudicatur comprehensis, ubi emphyteusis ex consuetudine alienabilis est, secus in emphyteusi ex pacto, & providentia *tom.* 6 *dec.* 21. *n* 19.

Si unus ex Conductoribus solvat suam canonis partem, alter vero non, elapso triennio tota res emphyteutica cadit in commissum propter individuitatem stipulationis, & obligationis *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 8 *&* 9.

Dummodo tamen mora unius simulata non fuerit, ne fraus fiat cœteris in emphyteusi compræhensis *tom.* 4 *dec.* 44. *num.* 10.

Stante obligationis individuitate non potest ab hæredibus fieri solutio pro parte *tom.* 4. *dec.* 44 *n.* 11.

In dubio pro caducitatis exclusione est respondendum *tom.* 9 *dec.* 32. *num.* 26.

Qui in socium emphyteusis transtulit exclusus remanet ab ipsa emphytheusi cum eius descendentibus *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 34.

Bona

Bona emphyteutica libera revertuntur ad dominum accedentibus presertim rationibus, de quibus remissive *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 62.

Distinctio inter melioramenta modica, & magna, ad effectum caducitatis locum habet in emphyteusi, non iam in locatione, præsertim ad breve tempus *tom.* 12 *dec.* 21 *num.* 9.

Consuetudo est sola, quæ emphyteusim ex pactionata reddit ad instar hæreditariæ *tom* 6 *dec.* 56 *n.* 31.

Tertius, & extraneus præscribere valent ius directi dominii, si cum iusto titulo, & bona fide, rem emphyteuticam longo tempore possederint. & canonem non solverint *tom* 3 *dec.* 38 *n.* 2.

Successor in emphyteusi semper ex titulo præambulo emphyteusis possidere præsumitur *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 28.

Per centenariam, aut immemorabilem tunc emphyteuta deducere potest meliorem titulum de mundo, quoties bona possedit tanquam libera iure proprio exclusive ad qualitatem, & titulum emphyteusis *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 39 *&* 40.

Emphyteusis hæreditaria est, ac transire potest etiam ad extraneos, quoties simpliciter concessa fuit, nulla facta mentione descendentium *tom.* 3 *dec.* 47 *num.* 1. 2. *&* 3.

Et consideratur uti corpus hæreditarium *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 4.

Clausula *ad habendum* in dispositiva contractus emphyteutici per extensum adposita operatur, ut emphyteusis transitoria sit in quoscumque extraneos *tom.* 3 *dec.* 47 *n* 5.

Et æquipollet clausulæ *quibus dederit* *tom.* 3 *dec.* 47 *num.* 6.

Emphyteusi hæreditaria alienari libere potest tam a primo, quam a cœteris acquirentibus, etiam cum præiudicio aliorum vocatorum *tom.* 3 *decis.* 47 *num.* 9.

Prohibitio alienandi emphyteusim censetur adposita favore Domini directi, ut scilicet sine eius consensu dominium utile in alium non transferatur *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 10.

In emphyteusi distractio fructuum semper est permissa absque metu devolutionis *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 17.

Bona Ecclesiæ in emphyteusim concessa non evadunt allodialia, nisi ad effectum de illis disponendi etiam in præiudicium compræhensorum, durante tantum emphyteusis tempore *tom.* 3 *dec.* 79 *n.* 7. 8.

Bona livellaria Mensæ Archiepiscopalis Florentiæ ex consuetudine alienari valide possunt in præiudicium compræhensorum in investitura, non autem in præiudicium ipsius Mensæ *tom.* 3 *dec.* 79 *num.* 10.

Exponitur ratio cur alienari recte possint in præiudicium compræhensorum *tom.* 3 *dec.* 79 *num.* 11.

Emphyteusis pactionata in præiudicium vocatorum alienari non potest; contra vigentem consuetudinem alienandi dummodo consensum Episcopus præstet *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 23.

Primus acquirens alienare potest in præiudicium compræhensorum *tom.* 6 *decis.* 21 *num.* 23. & de ratione *num.* 24.

Quando fit alienatio emphyteusis in personam in investitura compræhensam non requiritur consensus Domini directi, quia nulla est personarum mutatio *tom.* 6 *decis.* 21 *num.* 28. 29. *&* 49

Alienandi facultas non restringitur ad primos investitos sed ad alios comprehensos extenditur, & emphyteusis dicitur hæreditaria, & transitoria in extraneos *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 7.

In emphyteusi hæreditaria obligatio requirendi consensum domini pro alienatione censetur tantum volita ratione illius interesse, & præiudicii *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 32.

Consensus Domini directi requiritur respectu laudemii, nec defectus hu-

huiusmodi proponi potest a cæteris investitis *tom. 6 dec.* 21 *n.* 50 51 *&* 66.

Dominus directus non potest consensum denegare, nisi iusta causa in contrarium deducitur & ideo pro prestito habetur *tom. 6 dec.* 21 *num.* 52 64 65 *&* 69.

Exemplum unicum consensus præstiti post mortem alienantis sufficit ad interpretandam consuetudinis mensæ qualitatem, sic & in feudo *tom. 6 dec.* 21 *n.* 53 55 *&* 59.

Consensus domini directi præsertim in Mensa Fesulana necessarius ad evitandam caducitatem *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 59.

Consensus Episcopi in emphyteusis alienatione nil amplius extenditur quam iustitia postulat *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 60.

Emphyteusis alienabilis restrictio ad certos gradus inducta dicitur ne sit illimitata, & perpetua, & ut remaneat Domino ius laudemii; non autem ut derogatum sit consuetudini alienandi, ex qua omnes indistinte alienare possunt *tom. 6 dec.* 57 *n.* 51.

Lex anni 1769. 2. Martii vim habet ad exclusionem comprehensorum in emphyteusi *tom. 6 dec.* 61 *n.* 19.

Consensus Domini directi, & laudemium compatibilia sunt cum emphyteusis alienabilitate *tom. 5 decis.* 52 *num.* 8 *&* 10.

Facultas alienandi a Domino directo data stricte interpraetanda, ut non excedat tempus durationis emphyteusis *tom. 6 dec.* 57 *num.* 46.

Emphyteusis cum est alienabilis ius alienandi competit tam primo, quam ulterioribus investitis, fortius ultimo ex comprehensis, in quo cessant duo impedimenta expressa *tom. 6 dec.* 57 *num.* 33 34 44 45 46 *&* 47.

Ius comprehensorum potentius est iure Domini directi *tom. 6 decis.* 57 *num.* 35.

Consuetudo alienandi in emphyteusi operatur in præiudicium vocatorum, non tamen tollitur tenor investituræ *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 25.

Successio in emphyteusi alienabili pendet a conditione nisi alienatio præcesserit *tom. 6 dec.* 57 *num.* 36.

Devolutio ob lineam finitam favore domini directi pendet a facto ultimi compræhensi *tom. 6 dec.* 57 *num.* 37.

Alienatio per ultimum ex compræhensis facta, nullum Domino præiudicium infert, nam ei solvendum est laudemium, & cavetur ne emphyteusis transeat in personam otiosam, & incapacem *tom. 6 dec.* 57 *n.* 38 *&* 39 nec attenditur præiudicium Domini, qui ammensare non potest, & de ratione *num.* 40 *&* 41.

Facultas alienandi in emphyteusi concessa intelligitur in præiudicium vocatorum, non autem finita linea in damnum domini directi *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 58.

Facultas alienandi competit omnibus in investitura comprehensis *tom. 6 dec.* 57 *n.* 19.

Ius vocatorum ad emphyteusim ex consuetudine alienabilem expirat, si fuerit alienatio sequuta *tom. 6 decis.* 56 *num.* 50 *&* 51.

Vocati ad emphyteusim ex consuetudine alienabilem nequeunt opponere de defectu consensus *tom. 6 dec.* 56 *num.* 52 contra *n.* 53 declara *n.* 54.

Quando assensus pro alienatione bonorum emphyteuticorum requiritur tantum favore Domini directi, potest sine ulla temporis præfinitione supervenire, etiam post mortem *tom. 6 dec.* 56 *n.* 55 *&* 56. Nec ullam tribuit prælationem creditoribus *n.* 57.

Laudemium debetur solummodo in alienatione bonorum, quæ vere sint emphyteutica *tom. 5 dec.* 52 *num.* 4.

Cuius

Cuius naturæ minime sunt bona censuum reservatorum; nec bona apodiatitia; nec perpetuo locata, & conducta, in quorum omnium venditione non debetur laudemium *tom.* 5 *decis.* 52 *num.* 5 6 *&* 7.

Alienatio facta præsumitur omni meliori modo *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 22.

Emphyteusis est alienabilis, si ex pacto liceat emphyteutæ successorem nominare *tom.* 9 *dec* 32 *n.* 23.

Nec ad huiusmodi alienationem requiritur consensus Domini directi *tom.* 9 *decis.* 32 *num.* 24.

Ut caducitas ob alienationem vitetur, sufficit, quod Domini directi consensus accedat, quando alienatarius possessionem emphyteusis ingreditur *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 25.

Ad inducendam caducitatem emphyteusis ob alienationem necesse est concludenter probare, quod reservatus non fuerit consensus Domimini directi *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 21.

In emphyteusi data etiam facultate alienandi, aut vigente consuetudine, per quam bona ad instar allodialium redacta fuerint, non sequta alienatione eorumdem bonorum emphyteuticorum, succedunt vocati, & comprehensi in investitura, non autem hæredes intestati, & hæc fuit etiam opinio Rotæ nostræ *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 5 *&* 6.

Reiicitur Decisio Rotæ nostræ, in qua firmatum fuit bona emphyteutica transire ad hæredes intestatos, uti procedens cum supposito erroneo, nempe quod bona emphyteutica tanquam libera, & allodialia reputari deberent ad effectum quoque legaliter succedendi *tom.* 7 *decis.* 49 *num* 15 *&* 16.

Renovatio emphyteusis quibus sit concedenda, & quomodo *tom.* 9 *dec.* 49 *n.* 16.

In emphyteusi existentibus adhuc vocatis non habet locum renovatio, neque devolutio *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 2.

Nova concessio fieri non potest in extraneos a Domino directo quando adhuc sunt superstites vocati alterius lineæ *tom.* 9 *decis.* 32 *num.* 11.

Proximioribus ob Bartoli æquitatem renovatio in emphyteusi debetur *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 44.

Ius renovationis ex æquitate Bartoli debetur etiamsi bona in tertium translata sint *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 20.

Ius renovationis anno præscribitur, cum remotior investitus fuerit, nam investitis extraneis spatio 30. annorum præscribitur *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 21 *&* 22.

Ratione minoris ætatis competit restitutio in integrum ad renovationem obtinendam *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 23.

Dominus directus non potest præventive extraneum investire in præiudicium proximiorum, quibus competit ius renovationis *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 25.

Consensus Mensæ Pisanæ in alienatione requiritur tantum ratione eius interesse *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 47.

Renovatio coactiva non obtinet in bonis Mensæ Pisanæ *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 48.

Cum ultimus comprehensus non alienavit, nec persona superest, cui renovatio competit locus est ammensationi favore Mensæ Pisanæ *tom.* 6 *decis.* 57 *num.* 49.

Consuetudo alienandi bona Mensæ Pisanæ anni 1608. dicta fuit antiquissima *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 50.

Proximior sciens sequutam devolutionem emphyteusis, & intra annum, & diem haud petens renovationem decadit ab iure suo *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 1.

Limitatur hæc regula, si Dominus directus intra annum, & diem devenit ad novam investituram favore extranei, quia tunc actio proximioris ad petendam renovatio-

tionem de temporaria fit perpetua & durat per integrum spatium triginta annorum *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 2.

Sed in hac limitatione distinguendum est *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 3.

Aut proximior intra annum, & diem renovationem petiit, & tunc mediante concessione facta favore extranei actio fit perpetua *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 4.

Aut vero intra annum, & diem proximior non petiit renovationem, & tunc quamvis concessio a Domino directo facta fuerit favore extranei intra annum, & diem, & actio facta sit perpetua, exerceri tamen amplius non potest *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 5.

EMPHYTEUTA.

Emphyteuta dicitur usufructuarius tantum in festa, & in ea fructuum portione, quæ remanet deducto canone *tom.* 8 *decis.* 46 *num.* 4.

Cum dicta proportione procedunt Leges Decimarum in earum impositione *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 5.

Emphyteuta, & Conductor regulariter non possunt mutare usum, seu formam fundi emphyteutici, nisi adsit maior utilitas, vel voluntas Domini *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 11 *&* 12.

Emphyteuta deducere nequit diversum titulum in vim centenariæ, aut immemorabilis *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 20.

Omnes personæ in emphyteusi compræhensæ tenentur in solidum ad solutionem integri Canonis actione nedum reali, sed & personali *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 5 *&* 12.

Obligatio cum fuerit in solidum contracta in persona primi emphyteutæ, talis qualitas facto hæredum mutari nequit *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 13.

Omnes conductores in solidum adstringuntur ad implendam obligationem conditionalem, & pœnalem, cui primus emphyteuta se obstrinxit *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 16.

Fodinæ lapidum, arenæ, cretæ, aliorumque fossilium, immo, & auri, argenti &c. sive ab antiquo, sive de novo reperta emphyteutæ acquiruntur salvo tantum iure Principis *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 1 *&* 3.

Emphyteuta plus iuris habet quam usufructuarius, & huic acquiruntur obventiones *tom.* 7 *decis.* 4 *num.* 2 *&* 5.

Emphyteuta potest fodere terram omnemque facere excavationem se abstinendo a magica arte, & si damnum proprietario obvenerit ad emendationem *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 4.

Emphyteuta tenetur facere congruam, ac verisimilem indicationem bonorum emphyteuticorum, si propria culpa, vel eius authorum confines variati, vel confusi fuerint *tom.* 2 *decis.* 44 *num.* 3 declara ut *n.* 4.

Conditio quod per emphyteutam ferri debeant omnia onera realia, & personalia, transfert in ipsum onera tam imposita, quam imponenda, & excludit omnem possibilem Canonis diminutionem ex causa onerum *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 34.

Onus susceptum ab emphyteuta solvendi omnia gravamina continet etiam decimam, quando pactum sit generale, & appareat quod Dominus directus debeat esse liber ab omnibus gravaminibus *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 16.

Emphyteuta tenetur dumtaxat ad expensas exiguas ob rei conservationem, non ad refectionem respicientem rei interitum *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 49.

In emphyteusi non tenetur emphyteuta de culpa levissima, sed tantum de lata, & levi *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 79.

Emphyteuta non tenetur de peioramentis prætensis in fundo locato, nisi probatus sit concludenter sta-

tus

tus rei locatæ tempore concessionis *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 89.

Huiusmodi probationes percutere debent præcise tempus consignationis rei locatæ *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 90.

Melioramenta ab emphyteuta facta remanent affecta hypothecis favore creditorum *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 1.

Nominatus in emphyteusi ex mera liberalitate emphyteutæ possidens bona emphyteutica cum melioramentis tenetur ad debita super dictis melioramentis contracta ab emphyteuta *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 9.

Melioramenta facta ab emphyteuta ex Lege investituræ acquiruntur Domino directo, & cœteris in eadem investitura comprehensis, non autem hæredi melioramentis *tom.* 12 *dec.* 54 *n.* 2.

Solutio fructuum pro credito melioramentorum fieri potest ab emphyteuta sive in pecunia, sive permittendo hæredi meliorantis usum melioramentorum *tom.* 12 *dec.* 54 *num.* 9.

Iu casu culposæ caducitatis emphyteuta amittit melioramenta modica non vero magna *tom.* 12 *decis.* 31 *num.* 8.

Emphyteutæ ob diminutionem partis bonorum nulla facienda est reductio, seu remissio Canonis *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 2.

Si pensio modica solvatur, tunc licet res emphyteutica in substantia diminuta sit, emphyteuta tamen non liberatur ab onere pensionis, dummodo aliquid supersit ex re emphyteutica. Amplia etiamsi tantum non supersit, ex quo possint percipi fructus sufficientes ad eam persolvendam *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 25 & 26.

Secus, si pensio magna sit, & fructibus correspondens percipi solitis ex bonis rei emphyteuticæ *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 27.

Et de ratione discriminis. Declarantur contrariæ authoritates *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 28.

Canonis reductio facienda est quando contractus emphyteusis sapit naturam locationis, puta si canon sit fructibus correspondens *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 48.

Emphytueta, ut petere possit reductionem Canonis necesse est, ut probet, quod damnum sit intollerabile, & quod fructus sint minores medietatis pensionis conventæ *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 49 declara *n.* 50.

Declaratio in Iudicio facta Domino directo bona reassumere, cessare facit in emphyteuta obligationem remittendi pensionem *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 66.

Talis declaratio efficax esse potest remedium, quando damnum provenit ex sterilitate, non quando damnum est in substantia *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 67.

Liberatio a solutione Canonis præscribi potest ab emphyteuta, eiusque successoribus 30. vel 40. annorum spatio *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 1.

Emphyteuta enim non sibi, sed Domino directo possidet, & absque possessione præscriptio non procedit *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 7.

Vel si possidet, naturaliter tantum possidet, & sola naturalis possessio ad præscribendum non prodest *tom.* 3 *decis.* 38 *num.* 8.

Emphyteuta, vel successores allegantes mutationem possessionis debent illam concludenter probare *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 32.

Emphyteuta non potest sibi causam possessionis mutare, nisi alia causa extrinseca supervenerit, ex qua velle possidere tacite, vel expresse declaraverit *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 33.

In alienatione dominii directi ne emphyteuta quidem prælationem obtinet *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 12.

Quod emphyteuta non præferatur in alienatione directi dominii est verior opinio, & contraria refellitur *tom.* 8 *dec.* 50 *n* 14.

Ubi Dominus directus in contractu en-

emphyteutico dedit emphyteutæ facultatem nominandi successorem nequivit in casum factæ nominationis consensum denegare *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 11.

Emphyteuta de bonis emphyteuticis non disponens censetur suam facultatem ad actum deducere noluisse, adeoque ob deficientiam, lineæ succedit proximior secundum æquitatem Bartoli *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 8.

EMPTIO.

Requisita emptionis, & venditionis afferuntur *tom.* 6 *dec.* 54 *n.* 2.

Emptio, & venditio perficitur consensu, re, & pretio, etiam sine rei traditione, & pretii solutione, ac etiam in venditione rei consistentis in pondere, numero, & mensura, & tempore convento non consignatæ iuxta veriorem sententiam *tom.* 3 *dec.* 59 *num.* 1. 2. 3. & 4.

Sine pretio nec emptio, nec venditio consistit *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 10.

Emptio requirit ut bona sint libera, & a quibuscumque oneribus immunia *tom.* 12 *decis.* 33 *n.* 4.

Emptio, & venditio est titulus legitimus ad transferendum dominium *tom.* 12 *dec.* 40 *num* 12.

Emptio, & venditio corruit ubi emptor de una re intelligit, venditor de alia *tom* 12 *decis.* 10 *n.* 21

In contractu emptionis annui redditus pecuniarii, qui vulgo dicitur *contratto di commissioni* duo comprehenduntur contractus alter mutui, & alter innominatus, facio, ut des, adeo dici nequit usurarius *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 14.

Iste contractus Florentiæ est frequens *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 15.

In contractu emptionis, & venditionis periculum spectat ad emptorem *tom.* 1 *dec* 40 *n.* 23.

In contractu emptionis, donec non solvatur pretium, est licita conventio solutionis fructuum compensativorum *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 24.

Ab emptione, & venditione recedi non potest, sicut a quolibet alio contractu nominato, sed emptor solum, & venditor agere possunt pro adimplemento, & ad damna, & interesse, & rei æstimationem, & pretium *tom.* 3 *dec.* 59 *num* 5. 6. 7. *&* 24.

Nisi in contractu appositum sit pactum resolutivum *tom.* 3 *decis.* 59 *num.* 8.

Instrumentis etiam non intervenientibus, venditio facta rata manet, & amissis quæ intereesserant substantia veritatis non tollitur *tom.* 6 *dec.* 54 *n.* 1.

Permissum est per *Text. in princip. instit. tit. de empt. & vendit.* ab emptione discedere amissa arra *tom.* 6 *decis.* 52 *num.* 4.

Regula vero ista in dicti Textus expositione contenta, suum robur obtinet dummodo agatur de nuda promissione de vendendo *tom.* 6 *dec* 52 *n.* 5.

Et non in casui quo nil cum ex substantialibus venditionis contractus requisitis desiderentur *tom.* 6 *dec.* 52 *num.* 6.

Publicum Instrumentum est de substantia Statuti Florentini *tom.* 5 *dec.* 15 *num.* 15.

Multo minus dici potest contractus perfectus, quando quis protestatus est illum facere cum debitis cautelis *tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 16.

Emptio præsumitur facta ex fructibus & assignamentis ad id destinatis *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 60

Pactum solvendi valorem minutatim est pretio æstimabilis *tom.* 6 *decis.* 43 *num.* 49.

Ad indagandam fraudem in emptione considerantur tantum coniecturæ ad favorem emptoris appositæ, non ad favorem venditoris *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 50.

Em-

Emptio facta in tempore decoctioni proximo, nulla est, & venditor potest mercem reivindicare *tom.* 10 *dec.* 8 *num.* 9.

Emptio, & rerum emptarum venditio Mercatorem constituit *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 37.

Ad hoc ut possidens præferatur in emptione sufficit ut in minima parte sit consors *tom.* 5 *dec.* 17 *n.* 8.

EMPTOR.

Bona fides præsumitur in emente, seu alio titulo acquirente *tom.* 10 *decis.* 30 *num.* 1.

Emens a Fisco bona incorporata præcedentibus proclamatibus statim tutus est a quibuscumque Creditoribus hypothecariis *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 4.

Prout emens a Magnis Etruriæ Ducibus, vel aliquo Magistratu Florentino *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 5

Limita respectu Creditori censuarii, qui de tempore subhastationis erat satisfactus de fructibus *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 6 contra *num.* 8 declara ut *num.* 9.

Emens auctoritate Communis Florentiæ molestari non valet *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 66.

Emptor tenetur investigare qualitatem, & conditionem venditoris *tom.* 5 *decis.* 28. *n.* 14.

Emptor non potest cœteris imputare damnum a se derivatum *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 62.

Emens scienter rem fideicommisso subiectam agere nequit pro plena evictione, sed tantum pro restitutione prætii *tom.* 12 *decis.* 26 *n.* 72.

Quod procedit etiam inter dividentes quoties facta divisione unus ex illis alterius portionem emit, quæ postea evincatur *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 73.

Emens scienter rem restitutioni obnoxiam non dicitur emisse nisi ius venditoris *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 79.

Emens ab hærede potest a se ipso evincere eamdem rem, quæ sibi ex testamento debetur, & repetere pretium a venditore *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 82. Intellige, & declara ut *num.* 83. & 84.

Receptius est subingressionem in iuribus Creditoris dimittendi habere locum, non solum favore solventis pecuniam pro tali dimissione, verum etiam favore mutuantis aut ementis cum pacto, quod pretium in eam causam erogetur *tom.* 12 *dec.* 55 *num.* 7.

Emptor potest retinere pretium, quando in limine contractus imminet evictio *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 36.

Emptor pro sua indemnitate petere potest quod pretium reinvestiatur *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 4.

Emptor, qui iuxta conventa non deponit precium, eo ipso dicitur constitutum in mora *decis.* 26 *n.* 12.

Dominium rei venditæ non transit in Emptorem, ubi pretium non fuit solutum, nec de eo fides habita *tom.* 10 *dec.* 8 *num.* 1.

Emptor pretio rei emptæ Creditores venditoris libere dimittens cessionem reportare non potest *tom.* 3 *decis.* 33 *num.* 3.

Residuum pretii est ab emptore, eiusque hæredibus solvendum una cum fructibus recompensativis *tom.* 11 *decis.* 33 *n.* 37.

Usuræ prætii non soluti debentur ab emptore etiam non interpellato *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 88.

Retentio pecuniarum ab emptore, vel dotante facta sub usuris indicat malum statum, & paupertatem retinentis probant *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 41.

Emptor morosus in reinvestiendo precio tenetur venditori ad fructus restaurativos, & interesse lucri cessantis, ex non facto investimento in causam destinatam, & promptam, non autem ad fructus recompensativos ex *Leg. curabit Cod. de empt.* *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 11.

Expresse habita fide de pretio domi-

Epistolæ etiam scriptæ nomine tertii, maxime inter mercatores probant in præiudicium quoque eius, qui illas simpliciter scripsit *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 25.

Epistola cum summa animi perturbatione scripta nullum scribenti præiudicium affert *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 44.

EQUES.

Equites Hierosolymitani sunt veri religiosi, qui tribus votis obstringuntur *tom.* 7 *dec.* 48 *n.* 11.

Et quod acquirunt post professionem Religioni acquirunt *tom.* 7 *dec.* 48 *num* 12.

Quod Hierosolymitani Equites comprehendantur in Lege 1751. apparet etiam ex eo quod supplicare debent Principem, si acquirere volunt, & eis conceditur gratia cum rescripto *concedesi*, non vero cum formula *si serva della sua facoltà* *tom* 7 *dec.* 48 *n.* 13.

Equites Hierosolymitani retinent plenam administrationem bonorum patrimonialium, & fructus ipsorum bonorum transit ad hæredes legitimos *tom.* 7 *dec* 48 *n.* 14.

Eques Hierosolymitanus, cui fuit concessa a Magno Magistro testandi facultas non acquirit proprietatem bonorum de quibus disponit *tom.* 7 *decis.* 48 *num.* 16.

EQUUS.

Equus, qui primus metam attigit præmium consequitur, dummodo signum rite fuerit datum *tom.* 2 *dec.* 2 *n.* 4.

Missiones equorum in bravio si non sint datæ ab eo, ad quem spectant, nullæ sunt *tom.* 2 *dec.* 2 *num.* 6.

Ad præconem non attinet dare signum equis ad currendum *tom.* 2 *dec.* 2 *num.* 10.

De vitio Equi constare dicitur, etiamsi vitium habeat intermissionem *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 5.

Vitium, quod vulgo dicitur *restio*, est vitium animi *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 13.

Vendito Equo sub formula *sano, e schietto, e da uomo dabbene*, venditor tenetur tam propter morbum, quam propter vitium etiam non latentem *tom.* 12 *decis.* 48 *num.* 14.

Vitium Equi, quod dicitur *il restio* provenit ex natura Equi vel pavidi, vel ferocissimi *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 40.

ERARIUM.

Erarium universitatis, vel Communitatis æquiparatur Pupillo, & minori *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 17.

Erarium Principis magis augetur ex uberioribus naturæ fructibus *tom.* 7 *decis.* 46 *num* 6.

ERRANS.

Errantis nullus est consensus *tom.* 5 *decis.* 9 *num.* 49.

Errantis, & ignorantis nullum est factum, & sine facto nostro quæ nostra sunt auferri non possunt *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 12.

Restitutio in integrum erranti conceditur a Prætore, neque adversantur DD. firmantes ultra vires hæreditarias teneri qui adivit sine Inventario, cum ad casum erroris non respexerint *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 13 & 14.

Errans in materia suapte natura delictuosa, & adversativa principiis naturæ non excusatur a pœna, secus si error sit iuxtus *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 22.

ERROR.

Nil est consensui magis contrarium, quam error *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 4.

Quid error iuris, & quid facti explicatur error iuris est quando quis scit factum aliquod extitisse propter quod revera non debet, & putat nihilominus se iure debere. E contra error facti est si quis factum aliquod precessisse existimet quod revera non precessit, &

quod si vere precessisset iure obligaretur *tom.* 3 *dec.* 42 *num.* 38.
Ubi error non cadat in facto, sed in solo iure, ignorantia neutrum excusat *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 26.
Error iuris non nocet, quando agitur de damno vitando, vel quando agitur de lucro radicato *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 36 amplia ut *n.* 45.
Et tunc dicitur tollerabilis etiam in facto proprio *tom* 5 *dec.* 6 *n.* 37.
Error non suffragat ei, qui erravit in articulo iuris claro *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 69.
Et in his terminis procedit conclusio, quod licet causa expressa fuerit falsa, non possit error allegari *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 70.
Error iuris non suffragatur limita, quando sit iustus *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 216 & 217.
Error iuris dubii causatur ob varias DD. opiniones; & ob varias Iudicum Sententias *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 221 & 222.
Error iuris est causa sufficiens restitutioni in integrum, si Iudices, & Defensores quæstionis illud agnoverint dubium, & intricatum *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 223.
Error iuris non excusat, non præsumitur, nec potest allegari *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 10.
Intellige, quando una cum errore iuris concurrit aliquod factum positivum ipsius errantis, quod ex capite erroris impugnari prætenditur *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 11.
Veluti in solutione indebiti *tom.* 5 *decis.* 9 *num.* 12.
Vel in restitutione hæreditatis absque deductione quartæ *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 13.
Ratio prædictorum assignatur *tom.* 5 *decis.* 9 *num.* 14.
Secus, quando agitur de errore iuris in simplici confessione *tom.* 1 *decis.* 9 *num.* 15.
Solutum per errorem iuris condici, ac repeti nequit *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 23.
Contraria Doctorum opinio refertur *tom.* 3 *dec.* 42 *num.* 24.
Solutum per errorem iuris repeti potest ab eo, qui agit de damno vitando *tom.* 3 *dec.* 42 *num.* 35.
Error namque iuris non nocet, ei qui de damno vitando contendit *tom.* 3 *dec.* 42 *num.* 36.
Hæc tamen conclusio non procedit, ubi res agitur inter duos, qui æque de damno vitando contendunt, nam tunc melior est conditio rei, seu illius, qui de graviori damno agit *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 37.
Error facti etiam prudentissimos homines decipit *tom* 5 *dec.* 40 *n.* 24.
Error, & falsa causa debent liquidissimis probationibus demonstrari *tom.* 11 *decis.* 26 *num.* 10.
Error, sive falsa causa deficit, deficiente facto, sive supposito cui innititur *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 18.
Error, & falsa causa quemcumque contractum inficiunt *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 18.
Quando agitur de remissione iuris, non dicitur probatus error ex eo solum quod constet renuncianti ius competere *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 28.
Etiam rustici in iis quæ ignorant solent consulere peritiores *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 29
Ad excludendum palpabilem errorem facti proprii in egregii nominis viro, omnis possibilis capienda est explicatio *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 15.
Communis error excusat a pœna *tom.* 1 *decis.* 9 *num.* 18.
Contractus erroneus est nullus *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 5 & 30.
Actus erroneus est veluti corpus sine anima *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 6.
Error dicitur probatus, si relatio non continet plus, quam relatum *tom.* 3 *decis.* 51 *num.* 2.
Error excludit consensum, qui est de substantia cuiuslibet contractus *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 23.

Et probari potest etiam non obstante iuramento *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 33.

Atque allegari etiam in facto proprio, & quando hoc procedat *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 34.

Error ut probetur requiruntur probationes concludentes, & necessariæ *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 40.

De errore assertionis debet liquidissime constare per probationes excludentes omnem contrariam possibilitatem *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 40.

Erroris exceptio non est allegabilis, quoties contrahens scivit causam obligationis non subsistere, & nihilominus ex illa causa se obligavit *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 58.

Error circa causam finalem actum vitiat, alias secus *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 20.

Error in verbis proveniens ex imperitia, dummodo constet de voluntate cambium non vitiat *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 17.

Error, & mendacium confirmatur ex scriptis, & factis in contrarium ab eo, de cuius interesse agitur *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 15.

Error in diversis actibus reiteratus redditur inverisimilis, adeoque non admittendus *tom.* 3 *dec.* 71 *num.* 9

Causam erroris non sufficit allegare, sed necesse est probare *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 41.

Non sufficit errorem probare, nisi quoque probetur supervenisse scientiam *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 8.

Error non præsumitur, sed requirit indubitatum probationem *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 12

Et sola possibilitas in contrarium illum excludit *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 13.

Error præsumitur eo ipso quod probatur promissum, seu solutum tanquam debitum non esse debitum *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 59.

Et quoties ostenditur rem aliter se habere, quam fuerit in obligationis instrumento expressa *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 60.

Quæcumque possibilis interpretatio sumi debet, ut error in verisimilis excludatur *tom.* 2 *dec.* 48 *num.* 21.

Error consistit in falsa imaginatione intellectus *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 56.

Error, vel falsa causa tunc solum cum finalis fuerit, contractus, & obligationem corruere facit *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 19.

Error, qui causam dedit obligationi, eam vitiat, quamvis ex causa dotis contractam *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 55.

Error in socio non præsumitur *tom.* 2 *dec.* 37 *n* 64.

Error, vel falsitas causæ aufert consensum contractui *tom.* 9 *decis* 33 *n.* 3 & 28.

Error potius, & fatuitas præsumitur, quam donatio *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 32.

Maxime si agatur de summa notabili, & verba sint enunciativa *tom.* 5 *decis* 9 *num.* 33.

Error nominis, seu qualitatis, quæ non redundat in errorem personæ non est considerabilis in materia matrimonii *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 55.

Communis Populi error Legem facit, limita quoties non est probatus *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 66 & 67. non communis *n.* 68. nec iustus *num.* 71.

Error, & bonum ex erroribus non nascitur, sed est quandoque commoditas publica causa, causa quod isti parcatur *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 74.

Propria confessio impugnari non valet, nisi plene demonstrato confessionis errore *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 5.

Qui error, ut non dicatur probatus sufficit sola possibilitas in contrarium *tom.* 3 *dec.* 77 *num.* 6.

Error confitentis non potest ius mutare *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 16.

Error confessionis concludentissime est probandus *tom.* 5 *dec* 20 *n* 28.

Error confessionis in iure probatur demonstrando rem aliter in iure se habere *tom* 5 *dec.* 9 *num.* 48.

Impugnans confessionem uti erroneam,

neam, tenetur plene, & concludenter de errore docere *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 32.
Error propriæ confessionis debet probari exactissimis, & concludentissimis probationibus *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 41.
Et requiruntur probationes exactissimæ, & indubitatæ *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 42.
Maxime si agatur de probando errore ab hærede in assertione sui auctoris *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 43.
Error in confessione commissus debet iustificari per probationes excludentes per possibile veritatem confessionis *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 12 & 36 & *tom.* 4 *dec.* 37 *n.* 13.
Libris omnimoda fides denegatur, ubi de aliquo errore redarguuntur *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 8.
Solidatio erronea est corrigenda etiam ex officio Iudicis non opponente Parte *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 110. 111.
Errorem allegare non sufficit, sed de eo plene constare debet ad effectum iterandæ rationis *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 38.
Auctoritates *Pedroch. Coccin. Peregr. Riminald. sen. & Bertach.* in contrarium allegatæ inapplicabiles ostenduntur *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 39.
Error autem dicitur probatus si aliqua partita fuit onerata, vel exonerata, quæ onerari, vel exonerari non debuit *tom* 9 *dec.* 13 *n.* 112.
Error convincitur, quando constat rem aliter se habere *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 113.
Error autem corrigitur non obstante acceptatione calculi, maxime si super calculo nulla lis præcessit *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 114. 115.
Si post restitutionem reliquatus, in secunda calculatione error appareat non competit amplius primæva actio ex Societate proveniens, sed nova nempe indebiti condictio succedit *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 50.
Error non præsumitur, nec est verisimilis in plurimis bilanciis per singulos annos transmissis, & approbatis *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 37.
Levis error relative ad totum fundi pretium, non habetur in consideratione *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 20.
Quælibet causa etiam de possibili sufficit pro erroris exclusione *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 33.
Sola possibilitas in contrarium sufficit ad excludendum errorem *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 21.
Error non præsumitur, nec admittitur maxime in facto proprio, & præiudiciali *tom.* 7 *dec.* 30 *n* 4. 6.
Post centenarium temporis lapsum concludi nequit, quod error non sit emendatus *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 23.
Ex pluribus vicibus error excluditur *tom.* 6 *decis.* 60 *num.* 23.
Scientia facti excludit omnem errorem *tom.* 3 *decis.* 51 *num.* 7. & *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 32.
Maxime si sit specifica *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 33.
Et ex geminatis scripturis resultans *tom.* 5 *decis.* 2 *n.* 34.
Voluntas sola, & intentio est attendenda, spreto prorsus errore *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 17.
Dissensus, neque error potest considerari, ubi adest clausula omni meliori modo *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 109.

EVENTUS.

Quod a futuro eventu pendet nec utile, nec damnosum dici potest *tom.* 5 *decis.* 46 *num.* 26.
Pactum dotale collatum in futurum eventum non valet, quamvis dotis condictio melior fieri posset *tom.* 5 *decis.* 46 *num.* 28.
Incertus eventus est æstimabilis *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 79.
Dubius litis eventus æstimatur considerato totius negocii statu recto Iudicis arbitrio, & quomodo æstimetur *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 78. 79.

EVICTIO.

Quem de evictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio *tom.*

10 *decis.* 24 *num.* 2. & *dec.* 38 *n.* 83. & *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 25.

Evictio includit pretii restitutionem una cum damnis interesse, & expensis *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 39.

Equum non est, quod quis privetur re, & pretio *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 46.

Promissio evictionis, clausula ad habendum, cessio, & translatio iurium, promissio solvendi contributiones, important locationem *tom.* 1 *dec.* 18 *num* 8.

Evictio est de natura contractus emptionis, & venditionis *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 2.

Et de eiusdem natura est, quod venditor tradat rem liberam atque expeditam *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 3.

Promissio limitata evictionis, non extenditur ultra limites pacti *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 66. *& seqq.*

Evictio præstari debet seu reductio canonis fieri, quando pereat pars rei locatæ *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 24.

Evictio in emptione præstatur tantum a venditore *tom.* 1 *decis.* 22 *n.* 1.

Evictio fundi contemplati in contractu, quando eum faciat resolvere *tom.* 1 *decis.* 30 *n.* 7.

Locatio, & venditio, quoad evictionem pari passu ambulant *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 22.

Evictio ex natura rei proveniens præstatur etiam scienti, ubi expressa evictionis promissio accedat *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 11.

Possidens hæreditatem liberam alienantis tenetur de evictione *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 82.

Ad hoc ut quis de evictione possit agere ad id quod sua interest, obligatur solemniter denunciare auctorem suum *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 36.

Omissa denunciatione Auctor non tenetur ad evictionem *tom.* 4 *decis.* 44 *n.* 39.

Evictio ex causa hypothecarum &c. debetur, quamvis promissa tantum fuerit pro facto suo *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 22.

Promissio evictionis pro dato, & facto suo non egreditur factum voluntarium promittentis *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 13.

Obligatio eius qui alias non tenebatur de evictione pro facto suo, est stricte intelligenda *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 21.

Evictionem promittens, ea secuta tenetur ad omnia damna, & interesse *tom.* 9 *dec.* 39 *n.* 2 & *dec.* 41 *n.* 2

Provisores Magistratuum absque expressa licentia Serenissimi Magni Ducis non possunt promittere evictionem vel pretii restitutionem in venditionibus *tom.* 5 *dec* 26 *num.* 2 contra *n.* 8 *& seqq.*

Defensio a molestiis ob causam decimarum illatis remitti nequit venditori de evictione obligato, quando non probatur fundum fuisse venditum pro minori pretio ad molestias quæ inferri possent, compensandas *tom.* 2 *decis.* 49 *n.* 6.

Molestia, quam emptor patitur ratione decimarum, videtur dici posse vera, ac propria evictio *tom.* 2 *dec.* 49 *num.* 10.

Venditor regulariter non tenetur præstare emptori Fideiussores de evictione *tom.* 4 *decis.* 12 *n.* 30.

Limita si periculum evictionis immineat *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 31.

Quo in casu etiam creditor promittere debet Emptori restitutionem pretii pignoris venditi, adhuc non soluti *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 32.

Hoc tamen non procedit, si de tempore subhastationis creditor erat in bona fide, nec tenebatur scire qualitates rei venditæ *tom.* 4 *decis.* 12 *num.* 33.

Evictionis promissio in Instrumento venditionis facta, omnia bona vendita, & omnes molestias nulla excepta complectitur præcipue vero illam, de qua specialiter conventum est *tom.* 2 *decis* 49 *n.* 4. & 5.

Si venditor evictionem expresse promiserit, illa præstare debet etiam

in casibus in quibus non fuisset obligatus *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 11.

Propter pactum specialiter appositum de liberando emptore a molestiis, quæ per Officiales decimarum afferri possent, competit emptori evictionis actio, ut ab hoc onere, vel servitute liberetur *tom.* 2 *dec.* 49 *num.* 14.

Neque in locum actionis huiusce subintrat præstatio eius quod interest *tom* 2 *dec.* 49 *num.* 15.

Hæres venditoris tenetur ad evictionem una cum expensis, & interesse *tom* 3 *dec.* 56 *n.* 11.

Qui per contractum rei suæ dominium cum traditione in alium transfert, liber remanet a prima obligatione *tom.* 2 *dec.* 39 *n.* 25. sed tenetur rem alienatam ab omni vinculo liberam favore emptoris manutenere *n.* 26 & in casu molestiæ ad evictionem, & damna tenetur *n.* 27.

Tradens rem uti liberam, quæ sit alteri obligata, tenetur de evictione *tom.* 2 *dec.* 39 *n.* 2.

Evictio proveniens ex natura rei nunquam censetur comprehensa in dispositione, vel obligatione, quod emptor quoquo modo molestari non valeat *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 76.

In venditionis contractu præstatur evictio, etiamsi res vendita pro parte evincatur *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 21.

Generalis evictio, quæ promittitur in venditione hæreditatis locum habet illa evictio vel in totum, vel in parte, non autem evictis eiusdem singulis corporibus *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 38.

Quoties data est in emphyteusim universitas bonorum, & iurium non competit evictio si aliqua pars totius universitatis deficiat *tom.* 4 *decis.* 44 *n.* 41. *&* 43.

Quis vendit bona quot, & quanta sint & ius, quod in re habet, non tenetur de evictione *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 42.

Creditores licet non teneantur de evictione, tenentur tamen ad pretii restitutionem emptori, quando res vendita a Domino vindicatur *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 10. *&* 11.

Contrarium verius per *Text. in Leg. Emptorem* 12. §. *denique ff. de action. empt. tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 12. *&* 13.

Nec in subsidium tenentur Creditores ad pretii restitutionem si debitor, cuius erant bona vendita non esset solvendo *tom.* 4 *decis.* 12 *n.* 14.

Declarantur auctoritates facientes pro opinione *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 10. exposita *num.* 15.

Non concurrentibus requisitis *gloss. in Leg.* 1. *Cod. Creditorem evict. pignor. non deber* Creditor semper tenetur ad pretii restitutionem *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 16. *&* 28.

Item si promiserit in specie evictionem rei venditæ *tom* 4 *decis.* 12 *n.* 18.

Exponitur sensus *Leg. quidam* 12 *ff. de eviction. tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 17 & 19.

Emptor potest retinere pretium, quando in limine contractus imminet evictio *tom.* 4 *decis.* 12 *num* 36.

Si venditor delegaverit emptorem suo Creditori, superveniente evictione vel molestiis in re vendita, emptor adversus delegatarium potest se tueri exceptione sequutæ, vel imminentis evictionis, quam venditori opponere poterat *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 26 contra *num.* 27 declara ut 28. 29. 30. *&* 31.

Evictio debetur a condividentibus, etiamsi in contractu divisionis non fuerit promissa *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 1.

Præcipue quando agitur de divisione inter fratres *tom.* 7 *decis* 28 *n.* 2.

Et debetur cum damnis, & interesse inspecto valore rei de tempore evictionis, & non divisionis *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 3.

Pro evictione passa in bonis divisis regulariter datur actio ad pretium rei evictæ *tom* 3 *dec.* 62. *n.* 21.

Pro evictione voluntaria passa nulla datur actio *tom* 2 *dec.* 39 *num.* 28.

Non datur actio pro evictione, quando

do

do ille, cui res fuit evicta interpellationem venditoris negligat, nisi concludenter probetur, quod venditor nullam habuisset rationem defendendi rem evictam *tom.* 2 *decis.* 39 *num.* 29.

Evictio ex causa fideicommissi proveniens, debetur tantum ubi fuerit specialiter promissa non attenta scientia dividentium *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 64

Agenti ex fideicommisso pro quo specialiter evictionem promiserat, obstat regula *quem de evictione tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 65.

Emens scienter rem fideicommisso subiectam agere nequit pro plena evictione, sed tantum pro restitutione pretii *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 72.

Quod procedit etiam inter dividentes, quoties facta divisione unus ex illis alterius portionem emit, quæ postea evincatur *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 73.

Coheres scienter emens partem cohæredis fideicommisso subiectam non potest agere de evictione *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 75.

Secus in emptore extraneo *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 73.

Quia ubi agitur de emptore cohærede semper dicitur evictionem sequi facto sui auctoris, quod non procedit in extraneo *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 77.

Dispositio *Text. in Leg. finali §. emptor Cod. communia de legat.* procedit quando incertum est an eveniat, vel non eveniat casus restitutionis fideicommissi *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 78.

Emens scienter rem restitutioni obnoxiam, non dicitur emisse nisi ius venditoris *tom.* 12 *decis.* 26 *n.* 79.

Lex final. prædicta locum solum habet, ubi re evicta venditor retineret prætium sine ulla causa *tom.* 11 *decis.* 26 *num.* 81.

Emens ab hærede potest a se ipso evincere eamdem rem, quæ sibi ex testamento debetur, & repetere pretium a venditore *t* 12 *dec.* 26 *n.* 8.82. declara ut *n.* 83 & 84.

In donatione regulariter non debetur evictio *tom.* 10 *decis.* 24 *num.* 1.

Qui compromisit, & succubuit frustra agit de evictione contra venditorem iuxta *Text. in Leg. si dictum §. si compromisero ff. de eviction. tom.* 4 *decis.* 43 *num.* 38.

Intellige respectu dupli, & pœnarum non autem respectu pretii, & interesse, ad quæ agere potest *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 39.

Nec etiam respectu dupli quoties emendatio damni promissa fuit qualitercumque evictio contigeret, uti procedit in vim clausularum Formularii Florentini *tom.* 4 *decis.* 43 *n.* 40. & 41.

EVIDENTIA.

Facti evidentia est species probationis *tom* 10 *dec.* 18 *num.* 44.

Probatio per evidentiam facti numquam reiicitur *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 47.

Probatio per evidentiam facti consistit in oculari inspectione *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 48.

Sententia, quæ per evidentiam facti iniusta apparet nunquam transit in rem iudicatam *tom.* 10 *dec.* 18. *num.* 49.

Evidentia facti in contrarium superat omnes alias probationes *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 21.

Ubi concurrit probatio ex facti evidentia promanans, quæcumque alia probatio in contrarium sileat oportet *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 4.

EXACTIO.

Onus est Agentis ad non exactum probare, quod de tempore commissæ exactionis debitores solvendo fuissent *tom.* 3 *dec.* 40 *num.* 16.

Qui diligentior fuit in exactione sui crediti, negligentioribus præferri debet *tom.* 4 *decis.* 13 *n.* 5.

Modica exactio dici debet a filio facta iure familiaritatis, non aditionis

nis *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 40.
Exactio præsumitur facta proprio nomine *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 9
Actiones censentur esse in loco in quo fieri debet exactio *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 59.
Exactio pecuniarum ad hæreditatem spectantium probat qualitatem hæreditariam in exigente *tom.* 12 *dec* 35 *n.* 7.
Quasi possessio exigendi nunquam considerari potest in eo, qui nunquam exegit, nec exigere potuit *tom.* 10 *decis.* 14 *num.* 22.

EXACTOR.

Exactoribus pecuniarum, regulariter pro mercede datur octo vel decem pro centenario *tom.* 9 *dec* 33 *num.* 10.
Redditio computorum ab exactore requisita demonstrat exactorem fuisse ministrum requirentis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 55.
Et sola requisitio sufficit ad iustificandam dependentiam. Eo magis igitur actualis compositio partitarum cum exactore absque ullo consensu Domini *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 56.
Deputatus de exactoris facto quomodo teneatur *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 81.
Sciens quod quis exactiones sibi spectantes facit, & tacet, præposuisse hunc talem censetur *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 83.
Sufficit enim potuisse removere ut pro illius facto teneatur *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 84.
Præponens tenetur removere a munere exactoris quem singulis annis videre debet debitorem, remanere in magna summa *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 96.
Pro liberatione confidentialium exactorum præsumitur pecuniam fuisse consignatam Creditori, quoties hic non fuit conquestus post scientiam exactionis *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 7.
Parum curandum est pro arguenda solutione pecuniæ exactæ quod apud exactorem confidentialem non adsit quietantia creditoris *tom.* 4 *decis.* 23 *n.* 9.

EXARTIÆ.

Navis e Portu abitura tribus rebus instrui debet, hoc est *Exartia*, *Armamento*, *Cibariis* *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 33. & 77.
Quid venit sub *Exartiæ* nomine *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 34.

EXCAVATIO.

Excavatio fovei ad acquarum stagnantium exsiccationem non præsefert servitutem, sed potius communionem possessoribus adiacentibus favorabilem *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 22.
Fructus cretæ, & arenæ spectat ad Dominum, & possessorem fundi ex moribus nostris, quidquid fuerit de iure Romano *tom.* 7 *dec.* 46 *num.* 7. 8. ubi cretæ erant maioris usus, & fructus melioris *n* 9.
Ius super Prædio vicino pro excavatione cretæ ad usum Fornacis est vera servitus coactiva, quæ dicitur ius cretæ fodiendæ *tom.* 7 *dec.* 46 *num.* 10.
Excavatio Prædii dat vicino ius ad pretium compensativum damni annui fructus prædii *tom* 7 *decis.* 46 *num* 13.
Possessor fundi vicini non tenetur commodum excavationis cedere ubi probet esse locum magis commodum, & vicinum quo Magister Fornacis cretam possit excavare *tom.* 7 *dec.* 46 *num.* 14.
Ubi constans praxis est concedendi excavationem cretæ ab ea non est recedendum *tom.* 7 *dec.* 46. *n.* 16.
Ubi ex effossione cretæ, vel arenæ fundi utilitas exoritur, talis excavatio usufructuario etiam permittitur *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 8. & 10.
Notatur *Barbos.* *in Leg.* *divortio* 8 §. *vir.* *n* 17. *ff.* *solut* *matrim.* *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 9

EXCEPTIO.

Exceptio est perpetua, quando excipiens non habet actionem *tom.* 6 *dec.* 46 *n.* 28.

Exce-

Exceptio sero deducta non attenditur *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 60.
Exceptio in limine expeditionis deducta maxime ubi sit inverisimilis & ingeniosa reici debet *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 42.
Exceptio alicuius casus, ostendit aliud esse in aliis casibus *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 15.
In exceptionibus reus est actor *tom.* 10 *decis.* 9 num. 21.
Exceptio altioris indaginis non admittitur in Salviano *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 1.
Exceptio dominii dicitur requirere altiorem indaginem *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 14.
Exceptio rei opponentis tanquam requirens altiorem indaginem reici debet *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 148.
Exceptio vero requirens altiorem indaginem ex replicatione tantum actoris examinanda est *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 149.
Et exceptio non desinit esse clara & liquida per replicationem, nisi ista quoque clare, & liquide probata sit, & in terminis crediti dotalis pro cuius satisfactione agat mulier administratrix *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 150.
Exceptiones, quæ in iudiciis summariis reiiciuntur, possunt per viam actionis proponi in iudiciis ordinariis *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 9. & 15.
Exceptiones obviæ, quoties vel omissæ, vel serotine a defensoribus excogitatæ sunt non debent admitti *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 73.
Exceptiones, quæ testium examen requirunt reiiciuntur *tom.* 8 *dec.* 30 *num.* 19 & 20.
Exceptio turbida inefficax est ad elidendam actionem claram *tom.* 11 *decis.* 35 *num.* 26.
Exceptiones diversum casum respicientes nullatenus merentur attendi *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 10.
Exceptio quæ vertitur in quæstione iuris dicitur turbida, & altioris indaginis *tom.* 12 *decis.* 7 *n.* 4.
Exceptio pertinens ad Iudicium ordinarium non est attendenda, sed referenda, quando de Iudicio exequtivo questio est *t.* 3 *dec.* 19 *n.* 28.
In Iudicio executivo non admittuntur exceptiones altiorem indaginem requirentes *tom.* 1 *decis.* 10 *n.* 1 & *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 13.
Exceptiones incontinenti non probatæ, exequtionem non retardant *tom.* 8 *dec.* 31 *num.* 12.
Exceptio turbida non admittitur in exequtivis *tom.* 8 *dec.* 31 *n* 22.
Exceptiones, quæ clarissimæ non sint ab Iudice admitti non debent *tom.* 8 *dec.* 30 *num.* 21.
Actor qui evasit Reus opponere potest executiones etiam inconciliabiles cum actione ab ipso intentata *tom* 4 *decis.* 46 *n.* 50.
Quem de evictione tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio *tom.* 2 *dec.* 44 *num.* 1.
Exceptiones oppositæ causa differendæ litis admitti non debent *tom.* 3 *dec* 13 *num.* 19.
Exceptio firmat regulam in aliis casibus non expressis *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 33.
Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 13 & 18. & *tom.* 3 *dec* 3 *n.* 31. & *tom.* 7 *dec.* 2 *n.* 7 limita *n.* 24. & 25. & *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 9.
Regulæ est inhærendum quoad exceptio clare, & concludenter probetur *tom* 10 *dec.* 15 *n.* 48.
Exceptio regulæ debet comprehendere res, aut personas contentas in eadem regula *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 80. & 84.
Ius Tertii an opponi possit excipiendo *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 50.
Exceptio est defensio reo competens *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 51.
Adeoque si reus posset excipere de iure tertii semper allegaret alterius rationem quod est absurdum *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 52.

Exceptio de iure tertii exclusiva iuris agentis opponi valet *tom.* 2 *dec.* 40 *n.* 8.

Exceptio de iure tertii non exclusivo iuris agentis etiam tertio invito non admittitur *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 29.

Nec admittitur cum illud ius pertinet specifice ad Principem *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 30.

Exceptio de iure tertii non valet *tom.* 2 *dec.* 52 *n.* 12 & *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 36.

Fideiussor opponere potest omnes exceptiones reales principali debitori opitulantes *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 10.

Excussionis exceptio ante litem contestatam opposita quid operetur? *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 47.

Et quid post litis contestationem? *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 48 49 & 50.

Si excussionis iudicium per creditorem intentetur contra debitorem cessum requiritur Iudicis pronunciatio in scriptis, secus si contra cedentem *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 51.

Excussionis exceptio non relevat nisi clare, & specifice opponatur *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 61.

Quamvis maior æquitas concurrat pro admittenda exceptione excussionis favore tertii possessoris, quam fideiussoris; non tamen ideo hæc exceptio est isti deneganda *tom* 10 *dec.* 33 *n.* 56.

Exceptio excussionis opposita pro interesse debitoris summæ nititur æquitati *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 49.

Et absurdum est dicere Legislatorem tollere voluisse hanc exceptionem *tom* 10 *dec.* 33 *n.* 51.

Exceptio excussionis potest opponi pro interesse proprio tam a tertio possessore, quam a fideiussore *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 53.

Extenditur conclusio de qua *n.* 49 ut procedat etiam favore fideiussoris *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 54 & 71.

Exceptio non numeratæ dotis durat per decennium *tom.* 6 *dec.* 20 *num* 31.

Si actio est contra pupillum incipit exceptio a die soluti matrimonii *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 32.

Exceptio non numeratæ pecuniæ quamvis regulariter opponi non possit post biennium, si post transactum biennium reus concludenti probatione excludat numerationem potest opponi quandocumque *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 28.

Exceptio non numeratæ pecuniæ opponi potest contra literas cambii *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 2.

Contrarium quod neque dator literarum, neque acceptans sive ex propria persona, sive ex persona mandantis possunt prædicta exceptione iuvari verius est, ac receptius *tom.* 4 *dec.* 15 *num.* 3.

Et hoc videtur comprobatum a generali consuetudine Mercatorum *tom.* 4 *dec.* 15 *num* 4.

Quæ consuetudo viget etiam hic Florentiæ *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 5.

Exceptio non numeratæ pecuniæ removetur ex verbis *per valuta avutas* quæ probant veram numerationem *tom.* 4 *dec.* 15 *num.* 6.

Et excludunt dispositionem Textus in *Leg. si literarum Cod. de solut.* *tom.* 4 *dec.* 15 *num.* 7.

Qui Textus non habet locum in cambiis *tom.* 4 *dec* 15 *n.* 8.

Impugnare quis non potest illud, ex quo ius suum deducit *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 31.

Exceptiones maxime reales, quæ competunt contra cedentem, competunt etiam contra cessionarium *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 31.

Quod quisque iuris in alium statueris, ipso iure utaris *tom.* 8. *dec.* 18 *num.* 22.

Nemo potest alteri obiicere defectum, quo ipse laborat *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 23.

Exceptionem non implementi is dare debet cui esset implendum *tom.*

6 *dec.*

6 *dec.* 14 *num.* 3.

Contra procuratorem ad exigendum simplicem adiectum opponi possunt exceptiones opponibiles contra mandantem *tom.* 9 *decis.* 18 *num.* 26.

In primis opponi potest exceptio non numeratæ pecuniæ *tom.* 9 *dec.* 18 *num* 27.

Exceptio, quæ competit venditori, competit etiam Emptori, & quare *tom.* 7 *decis.* 2 *num.* 4 & 5.

Exceptio quæ obstat cedenti obstat cessionario *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 35.

Ex perpetuis exceptionibus aliæ sunt, quæ indebiti condictionem tribuunt solventi quocumque errore, sive facti, sive iuris; aliæ vero, quæ indebiti condictionem non pariunt *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 33.

Naturalis obligatio semper indebiti condictionem impedit *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 34.

Exceptio indebiti ad executionem retardandam in Iudicio executivo non admittitur *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 17.

Rei iudicatæ exceptio non obstat quando aliqua personæ, vel causæ diversitas concurrit *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 28 & 30.

Et quoties alia ratio movere potuit *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 29.

In dubio pronunciandum est exceptionem rei iudicatæ non obesse *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 58.

Exceptio hæc opponi potest, cum in Iudicio idem deducitur, inter easdem personas, & eodem modo agendi *tom.* 4 *decis.* 10 *num.* 2.

Tria requisita concurrere debent ad constituendam rem iudicatam *tom.* 4 *decis.* 10 *num.* 3.

Ac propterea uno ex hisce requisitis deficiente non potest oriri exceptio rei iudicatæ *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 4 amplia *n.* 5.

Exceptio retinendi bona pro melioramentis opponi potest non solum in causa principali, sed etiam in executione *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 109.

Melioramentis non iustificatis retentio pro illis denegatur *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 110.

Item si res sit turbida *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 111.

Per commissionem causæ non derogatur exceptioni rei iudicatæ nisi specialiter dictum sit *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 1.

Exceptio detractionum non impedit immissionem ad bona fideicommisso subiecta quamvis debeantur, si non sint liquida, & clara *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 86.

Exceptiones contra omissam, vel non rite factam descriptionem fideicommissi ante Legem conditi non competunt creditoribus primi possessoris, qui descriptionem non confecit, sed spectant, vel ad ulteriorem successorem, vel ad eius creditores *tom.* 12 *dec.* 52 *num.* 11.

Exceptiones intrinsecæ, & ex ventre instrumenti nascentes, locum habent in Iudicio executivo *tom.* 8 *dec.* 30 *n.* 16.

Non autem extrinsecæ nisi incontinenti probentur *tom.* 8 *decis.* 30 *num* 18.

Extrinsecæ sunt defectus causæ, mutatio rerum status post contractam obligationem, quæ ne retardent, neque turbidæ, neque dependentes a quæstione facti, vel iuris esse possunt *tom.* 8 *decis* 30 *num* 18.

Exceptio erroris, vel falsæ causæ tunc opponi potest etiam contra stipulatorem, cuius respectu causa ipsa non fuit finalis cum in ipso contractu eadem causa fuit deducta, & in instrumento expressa *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 23 declara ut *num.* 25.

Agenti ex contractu non potest opponi exceptio dominii *tom.* 12 *decis.* 10 *num* 10.

Declara, & limita, si exceptio dominii contractum perimit *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 11.

Exceptio data scripturæ alias allegatæ, & reiectæ proponi amplius non po-

potest *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 43.
Solutio liquidi per exceptionem debiti illiquidi suspendi non valet *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 22.
Exceptio solutionis in causam duriorem imputandæ, viam executivam impedit, & executionem obligationis etiam Cameralis retardat *tom.* 3 *dec.* 36 *n.* 12.
Exceptio retentionis nequit Reus contra Actorem allegare, nisi præter alia requisita, probet certitudinem debiti liquidi *tom.* 1 *dec* 36 *n.* 55.
Exceptio administrationis, ac non redditæ rationis, non impedit crediti consecutionem, nisi probetur sufficientia patrimonii administrati *tom.* 6 *decis.* 46 *num.* 5.
Sed hoc videtur speciale in muliere repetente propriam dotem *tom.* 6 *dec* 46 *num.* 6.
Falsitatis exceptio non probata non attenditur *tom.* 12 *decis.* 40 *n.* 29.
Legitimationis exceptio est plusquam iuris defectus *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 32.
Ubi obligatio a minore 25. annorum facta fuit postea per actus univocos, & geminatos ratificata, exceptio nullitatis est serotina nimis, & calumniosa, nec meretur attendi, haud obsistente defectu scientiæ quod obligatio suscepta ante 25. annum esset nulla *tom.* 6 *decis.* 16 *num.* 15 & 16.
Exceptio periurii est per se levissima *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 13.
Exceptio usurariæ pravitatis est exceptio iuris quod certum est, & in iudicio Salviani admittitur *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 2.
Nec dicitur altiorem indaginem requirere *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 3. contra *num.* 5.
Exceptio, dolo petis quod statim restituturus es, opponi potest adversus sententiam *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 23.
Etiam ab hæredibus si constet authorem ius suum remittere noluisse *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 24.
Liquidationis exceptio non censetur reiecta a Statuto omnes exceptiones reiiciente *tom.* 3 *dec* 36 *n.* 3.
Actio clara exceptione turbida removari non potest *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 84.
Etiamsi ageretur de materia compensabili *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 85.
Compensatio est exceptio quæ admittitur etiam adversus literas cambii acceptatas *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 29.
Exceptiones in persona, & in dicto testium debilitant eorum fidem *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 44.
Exceptio transactionis est exceptio litis finitæ *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 10.
Exceptio contentus, seu non vocationis ad interessendum allegari nequit a Canonicis, qui postea actum approbaverunt, vel ratificaverunt *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 8.
Qui consensus contemptorum accedere potest etiam post actum *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 9.
Solus contemptus hanc exceptionem allegare potest *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 10.
Exceptio contemptus est personalis, & competit Personis de Collegio uti singulis, & ratione tantum privati, & particularis interesse *tom.* 7 *decis.* 25 *num.* 15.
Ideo tolli potest per consensum, vel ratificationem ex actu privato, singulari, & non capitulari resultantem *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 16.

EXCEPTUATIO.

Exceptuatio explicat, quod in dispositione, & regula comprehenditur *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 17.

EXCESSIVITAS.

Excessivitas summæ cambiatæ a Creditore non dicitur incerta, quia reddi potest certa, & liquida cum correspondsali nundinarum, ex ostensione receputarum *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 24.

EXCIPIENS.

Excipienti incumbit onus concludenter probandi exceptionem *tom.* 9 *dec.* 38. *n.* 23.

EXCLUSIO.

Quod non continetur in restrictione dicitur exclusum *tom.* 1 *decis.* 16 *num.* 30.
Exclusus non includit nisi casus specia-

cialiter expressos *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 18.
Exclusio unius partis est inclusio alterius *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 74
Quælibet causa etiam de possibili sufficit pro erroris exclusione *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 33.
Fœminarum exclusio in fideicommissis ex quibus coniecturis argui debeat *tom.* 8 *decis.* 18 *num.* 1.
Coniectura exclusionis fœminarum desumitur ex substitutione Piæ Causæ *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 63.
Fœmina semel exclusa perpetuo remanet exclusa *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 2
Exclusio fœminarum non est argumentum tacitæ reversionis in donatione, & ipsæ fœminæ exclusæ succedere possunt in bonis donatis iure transmissionis *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 22.
Dictio „ semper „ importat aliquando exclusionem personarum in concursu tantum personæ prædilectæ *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 23.
Si Testator fœminas exclusit, vel quia sunt finis familiæ, vel quia sexum masculinum præ fœmineo dilexit, validissima est coniectura ad excludendos masculos ex fœminis *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 8.
Exclusio filiarum Testatoris arguit contemplatam fuisse agnationem *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 18.
Testator promiscue vocans masculos, & fœminas præsumitur se conformasse Statuto exclusivo fœminarum in concursu masculorum *tom.* 12 *dec.* 44. *n.* 24.
Expressio unius indicat exclusionem alterius *tom.* 12 *dec.* 52 *n.* 4.
Exclusio ab omnibus bonis continet correctionem legis fœminæ *tom.* 7 *decis.* 7 *n.* 18.
Ubi exclusio fœminarum volita a Statuto referri debet omnibus casibus, resultat plane de incompatibilitate Leg. fœminæ *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 21.
Quando ratio Statuti exclusivi fœminarum scripta reperitur talis exclusivo dicitur continere omnes illos quibus convenit eadem ratio non per viam extensionis, sed comprehensionis maxime ubi ratio discretiva desumitur *tom.* 7 *decis.* 7 *n.* 29 *&* 30.
Sola ratio expressa in Statuto fœminarum exclusivo apta est illud extendere de re ad rem, & de casu ad casum *tom.* 7 *decis.* 7 *num.* 42.
Inapplicatur Motivum *Aud. Bellutii in lib. mot.* 135. *a* 662. *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 57.
Inapplicatur *Tartagl. de reserv. Stat. in art.* 15. *n.* 166. *& Rot. cor. Bich. dec.* 350. *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 58 59.
Statutum censetur matrem excludere velle a successione, quoties excludit ab ea filias, & descendentes fœminas *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 67.
Et hoc argumentum locum habet etiam in Statutis contra Ius Commune *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 68.
Et procedit etiam in casu mixto ubi militat eadem ratio quæ in simplici *t.* 4 *dec* 7 *num.* 69.
Exclusio limitata, limitatum producit effectum *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 24.
Reprobatur distinctio Gabriel. quæ si vera esset consanguineum faveret *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 25.
Ex tacita fœminarum exclusione cognationis ratio efficitur impertinens *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 33.
Legitima reservata matri, & ordinatione facta ut sorores dotentur non tollit exclusionem per Statutum a successione *tom.* 6 *dec.* 5 *num* 77. declara *n.* 78 *&* 79
Si præcedat exclusio illegitime natorum, subsequens exclusio intelligi debet de illegittime conceptis ad evitandam superfluitatem *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 18 Contra quod hoc sit læve argumentum.
Exclusio illegitimorum, qui a legibus habentur pro legitimis debet esse clara, & indubitata *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 19.
Actum agentium non debent operari ultra eorum intentionem, & quando mentio statuentium fuit fœmi-

mi-

minas excludere, aut masculos ex eis, & agnatos cognatis præferre ea est attendenda *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 5.

Statutum favet agnationi in præiudicium etiam cognationis, & cognationis vinculum tanquam impertinens ad successionem non consideratur *tom.* 6. *decis.* 5. *n.* 22. 23. *&* 68. & sufficit quod uterque habeat qualitatem substantialem agnationis *n.* 69.

DD. tenentes partem consanguinei contra Coniunctum utrinque loquuntur in terminis Statuti excludentis matrem, sorores, & cognatos ab agnatis usque ad certum gradum *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 23.

Si fœmina proximior fuisset inhabilis, & exclusa a successione, eius exclusio operaretur quoque exclusionem descendentium, in quos ipsius flueret inhabilitas *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 14.

EXCLUSUS.

Exclusus in dispositione censetur exclusus etiam in conditionali *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 9 declara *n.* 10.

Exclusus per Statutum a successione, est etiam exclusus facto Testamento a legitima *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 59.

EXCORPORATIO.

Enumerantur extrema seu requisita iudicii excorporationis pro dote *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 21.

Pro adequata excorporatione fideicommissi dimetiri debet eius quantitas non de tempore Testamenti, sed de tempore excorporationis *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 48.

Quoties posthabitis aliis bonis intricatis, decernitur excorporatio fideicommissi, huic reservandæ sunt actiones pro sua reintegratione *tom.* 5 *dec.* 48 *num* 69.

Existente fideicommisso paterno si propter dotem excorporetur fideicommissum maternum, excorporatio censetur collusiva *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 97.

EXCUSATIO.

Excusatio a tutela proponi debet intra dies quinquaginta continuos, inter præsentes a die sententiæ dationis tutelæ numerandos *tom.* 1 *dec.* 20 *n.* 1.

Excusatio temporanea non eximit a tutela Tutorum in Testamento datorum, sed interim datur solummodo actor vel Curator *tom.* 1 *dec.* 20 *n.* 2.

Excusatio a tutela ob administrationem aliarum trium tutelarum non admittitur quando una ex ipsis esset intra semestre finitura *tom.* 1 *dec.* 20 *num.* 3.

Excusatio a tutela ob administrationem aliarum trium tutelarum non est perpetua, sed ad tempus, & quandiu eas Tutor vere administrat *tom.* 1 *decis.* 20 *num.* 4 & de ratione *n.* 5 *&* 6.

Excusatio subeuntis periculum ex alterius tutelæ administratione vel fungentis munera Magistratus, non admittitur *tom.* 1. *dec.* 20 *n* 7

Nemo excusari potest in his quæ per ipsum gesta sunt, & excusatio in hoc casu debet esse iusta, ut attendenda veniat, quidquid secus sit, quando agitur de facto alieno *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 56 *&* 57.

Non meretur excusari, qui cum Procuratore contraxit mandatum habente ad tempus limitatum *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 58

EXCUSSIO.

Excussionis beneficium opponi potest vel respectu ordinis iudiciarii ad suspendendum processum in causa, vel respectu interesse Partis ne teneatur ultra ratam *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 47.

Statutum Florentinum vetat beneficium excussionis respectu ordinis iudiciarii, non respectu interesse partium *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 48 *& seqq.* *n.* 70.

Exceptio excussionis opposita pro interesse debitoris summæ nititur æquita-

ta-

tati *tom:* 10 *dec.* 33 *n.* 49.

Et absurdum est dicere Legislatorem tollere voluisse hanc exceptionem *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 51.

Quid requiritur ut excussio legitima sit? *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 28.

Excussio non requiritur quando debitor non facile conveniri potest *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 35.

Exceptio excussionis non relevat ubi sunt bona litibus involuta, seu extra Territorium *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 22.

Quoties conventum est de facienda excussione, pactum servari debet *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 43.

Excussionis materia remittitur Iudicis arbitrio *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 44 & 45.

Super excussione ab Iudice pronunciandum est *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 79.

Opposita in causa appellationis non relevat *tom* 4 *dec.* 17 *num.* 94.

Excussionis exceptio an dilatoria sit, vel anomala *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 93 & 95.

Exceptio excussionis si opponatur in vim dilatoriæ ante litem contestatam ligatæ remanent manus Iudicis, & Actor repellitur a limine Iudicii *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 96.

Opponi potest etiam post litem contestatam in quacumque parte Iudicii in vim tamen perentoriæ exceptionis *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 97.

Non subtilitas omissionis diligentiarum considerari debet, sed substantia verisimilis, seu inverisimilis exactionis *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 46.

Excussionis exceptio ante litem contestatam opposita quid operetur *tom.* 4 *dec* 17 *n.* 47.

Et quid post litis contestationem *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 48 49 & 50.

Si excussionis Iudicium per creditorem intentetur contra debitorem cessum, requiritur Iudicis pronunciatio in scriptis, secus si contra cedentem *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 51.

Tunc enim satis est, quod Iudex super excussione pronunciet per processum ad ulteriora in meritis *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 52.

Præsertim ubi actum fuit executive *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 53.

Antequam debitor, & fideiussores excutiantur, nulla oritur actio contra cedentem, qui se obligavit sub conditione, quatenus debitor non esset solvendo *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 54.

Cedens, qui excussionis exceptione uti vult in vim dilatoriæ, necesse est, quod illam opponat ante litem contestatam *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 58.

Amplia in fideiussore indemnitatis, qui licet non teneatur nisi excusso principali debitore, attamen contra eum executive procedi potest, si excussionis exceptionem non opposuerit ante litem contestatam *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 59.

Statim, ac cedens promittit manutenere censum exigibilem, obligatio, & actio oritur contra eum, etiam non facta excussione debitoris cessi, & adducitur ratio *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 62 & 63.

Necessitas excussionis magis inducta fuit ex obligationis natura quam ex beneficio fideiussoribus concesso *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 60 & 69.

Cessionarius antequam agat contra cedentem diligenter excutere debet non modo principalem debitorem sed, & Fideiussores. Amplia etiamsi difficilis essent exactionis *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 24. & 25

Nec satis est, quod diligentiis utatur nisi eas perduxerit ad finem consequendo solutionem, vel declarationem Iudicis *tom.* 4 *dec.* 17 *n* 26.

Quæ Iudicis declaratio notoria esse debet etiamsi nomen cessum fuerit notorie non solvendo *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 27.

Citatio cedentis ad indicandum bona satis est pro sufficienti excussione *tom.*

tom. 4 *dec.* 17 *n.* 38. *&* 39.
Doctorum opinio, quod necessaria sit declaratio Iudicis super excussione procedit ubi requiritur formalis, & rigorosa excussio, non autem ubi cedens promiserat manutenere censum exigibilem *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 40. *&* 41.
Fideiussor indemnitatis conveniri potest executive etiam non facta præcedenti excussione Debitoris principalis *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 5.
Stante notoria decoctione debitoris nulla requiritur excussio *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 7.
Ultra debitorem, excutiendi sunt etiam Fideiussores *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 15.
Non modo persona, sed & bona vacantia excutienda sunt *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 17.
Mortuo debitore, dandus est curator & contra hæreditatem iacentem excussio fieri debet *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 18.
Hæreditas dicitur non esse solvendo quoties non inveniuntur hæredes *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 19.
Quo in casu non requiritur excussio *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 20
Fideicommissum est fideiussor Legalis contra quem agi nequit nisi excusso principaliter obligato *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 22.
Quæ excussio est de forma, cum Lex non loquatur absolute, sed sub certa conditione *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 23.
In quacumque excussione sunt inquirendæ facultates debitoris *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 39.

EXECUTIO.

Executio liquidi non retardatur *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 25.
Quævis præsumptio favet executioni iam factæ *tom.* 11 *dec.* 44 *n.* 6.
Nulla est executio pro credito illiquido facta *tom.* 3 *dec.* 36 *n.* 2.
Executio non conceditur deficiente mora *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 68
Executio in re dubia est præceps, & immatura *tom.* 10 *decis.* 10 *n.* 32.
Ad executionem personalem Civis Florentini omisso tactu, & citatione, deveniri non potest *tom.* 2 *dec.* 10 *num.* 16 declara *n.* 21.
Arrestum, seu executio non declaratur in totum irrita, sed solum pro quantitate verum debitum excedente *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 21.
Quod procedit ex quadam æquitate vigente in tribunalibus, in quibus proceditur sola facti veritate inspecta, multoque magis inter mercatores *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 22.
Inspecta præsertim dispositione Statuti *mercat. lib.* 8 *rubr.* 2 *eiusque reform.* § *ult. tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 23.
Et ita iudicandum est etiam quoad exteros, cum talis Statuti *dispositio* fundetur in prædicta æquitate *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 24.
Non obstante individuitate personæ debitoris executio scindi potest, & partim valida partim irrita iudicari ob crediti divisibilitatem *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 28.
Qui excessum in executione commisit tenetur ad plenam damnorum refectionem, non autem pro rata excessus *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 29.
Executio facta ultra ratam debiti revocanda est in excessu *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 3.
Ex mercantiæ Statuto quando creditum resultat ab Apocha subscripta a debitore, potest executive procedi pro illius satisfactione contra omnia bona debitoris, & ipsius personam *tom.* 1 *decis.* 25 *num.* 6.
Creditor quamquam fecerit pignorari Debitorem, non impeditur facere eum carcerari *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 18.
Creditor cum agatur de credito liquido, & iudicio executivo, potest pro sui crediti satisfactione eligere bona, seu modum exigendi quem vult *tom.* 1 *decis.* 25 *n.* 7.
Vel ad carcerationem debitoris procedere *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 8. & 16.

Ita

Ita ex dispositione Statuti Florentini *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 9.
Creditor ex privilegio crediti liquidi & habentis viam executivam post factam unam executionem, potest procedere ad aliam, dummodo debitor unam tantum expensam substineat, quod etiam procedit ex Statuti dispositione Mercantiæ *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 17. & 19.
Ad executionem personalem pro debito incerto, & illiquido deveniri non potest *tom.* 2 *dec.* 10 *num.* 18 quamquam deinde ex noviter deductis iustificaretur creditum *n.* 19.
Statutum admittens executionem personalem absque ulla præcedenti citatione est a iure communi exorbitans *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 25.
Probari debent requisita suspicionis fugæ alias enim uno deficiente annullatur executio *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 11.
Creditor, etiam obtenta sententia potest devenire ad executionem, possessione non dimissa, contra alia bona debitoris *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 23.
Et ad personæ capturam. Quod factum est in pœnam debitoris non solventis debitum clarum *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 24. & 27.
Et illud procedit etiamsi posuerit pignora subhasta *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 25.
Sed limitatur in via ordinaria *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 26.
Cum agatur de debito liquido, & debitore moroso possunt plures executiones mandari *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 41. 42. 43.
Si executio facta non est pro toto debito, competit creditori pignoris retentio *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 44.
Quæ retentio procedit etiam pro credito, pro quo pignus datum non fuit *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 45.
Sed hoc solum habet locum, quoad debitorem, non quoad tertios *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 46.
Executiones factæ in vim mandati executivi dicuntur executiones facti *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 49.
Creditum non meretur executionem nisi pro summa, quæ vere constat soluta *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 12.
Executioni locus non est, quando res nec omnino est clara, nec omnino dubia *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 18.
Executio facta a creditore ante tempus prefixum solutioni est nulla, & similiter contra pacta conventa *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 3. & 4. & redditur inutilis dispositio Statutorum quoad exequtiones.
Executio fieri nequit, ubi res non est liquida *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 33. & *num.* 45.
Instrumentis conditionatis habentibus conditionem purificatam, peti potest executio, sed nequit ad eam procedi absque Iudicis cognitione *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 77.
Instrumentum pro sorte liquidum nequit exequi ante consolidatas rationes *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 35.
Procedens conclusio limitatur *tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 36.
Quid requiratur ad hoc, ut instrumenta habeant executionem paratam *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 73.
In respicientibus meram executionem debet attendi locus in quo facienda est solutio, etiamsi cum forensi agatur *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 30.
Executio fieri debet super bonis debitoris *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 28.
Statutum Florentinum *Rubr.* 41. *lib.* 2. dat executionem paratam Scripturis privatis eo modo, quo conceditur quarantigiatis Instrumentis *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 4.
Contrarium de Iure Communi *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 5.
Executio fieri nequit contra fideiussorem pendente lite super debito principalis *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 69.
Apocha cambii proprio caractere firmata tam a debitore principali, quam a fideiussore paratam habet executionem, vigore Statuti Mercantiæ lib. 2. rubr. 8. *t.* 3 *dec.* 64 *n.* 1.

Ad hoc ut possit deveniri ad executionem instrumenti illius productio est necessaria *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 49.

Executio eorum, quæ insunt connaturalia contractui eumdem fuisse volitum, ac initum ostendit *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 47.

Qui vult executionem alicuius documenti, vel scripturæ eam prius tenetur in actis producere *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 53.

Executio iustificari debet ex deductis non ex deducendis *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 47.

Ad executionis effectum ratio habenda non est eorum quæ non sunt in actis tempore latæ sententiæ *tom.* 10 *decis.* 16 *n.* 48.

Licet instrumentum rogatum sit in alieno Territorio, observantur tamen Leges, ubi facta est petitio in iis, quæ concernunt executionem contractus *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 5.

Creditor non cogitur agere via ordinaria, sed potest agere via executiva, & facta liquidatione, executionem paratam habere *tom.* 4 *dec* 17 *num.* 75 & 76.

Executio conceditur pro cambialibus protestatis *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 24.

Contractus individui non patiuntur diversam executionem *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 3.

Executio obligationis desumi nequit ex assumptione oneris *tom.* 4 *decis.* 43 *n.* 29.

Probabilis ignorantia debitoris sufficit ad hoc, ut requiratur declaratio de non sufficienti paritione, antequam ad executionem procedatur *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 74.

Creditor etiam obtenta immissione potest pro eodem credito ad executionem in aliis bonis procedere *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 22.

Rei iudicatæ natura est, ut quanto citius executioni mandetur, quia etiam ipsa paratam habet executionem *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 26.

Agitur de causa executiva ubi agitur de executione geminæ sententiæ in iudicatum transactæ, & paratam habentis executionem, & causam alimentorum respicientis *tom.* 7 *dec.* 8 *n.* 26.

Executio trium conformium retardatur ex instrumentis noviter repertis *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 8.

Et res iudicata rescinditur *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 12.

Rescriptum revisionis Sententiæ non iuvat si non est facta mentio spontaneæ executionis saltem in precibus *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 90.

In executione consistit tota sententiæ substantia *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 91.

Sententia nulla, vel notorie iniusta non transit in rem iudicatam, quoad retractationem, sed bene transit quoad executionem *tom.* 3 *decis.* 7 *num.* 32.

Et hoc, ne Iudicia essent elusoria *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 33.

Executiones sententiæ ex actis patenter nullis provenientes nullæ sunt. *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 7.

Ubi Iudex dubitat de viribus Testamenti non est locus executioni *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 17.

Iudex, qui suo facto creditorem impedivit, ne posset facere executionem contra debitorem, tenetur ad omnia damna, & interesse *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 19 & 46.

Si Iudex male processerit debet supersederi in ulteriori executioni *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 5.

EXECUTOR.

Quilibet executor testamentarius hæredi petenti rationem reddere debet *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 10.

Executor testamentarius etiam ante expletum tempus privari potest officio, quotiescumque circa illud male se gessit *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 11.

Testator executorem a redditione rationis liberando, efficit ut executor de negligentia, aut levi culpa non teneatur, cum a dolo, &

la

lata culpa eum liberare non possit *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 12.
Executor testamentarius in alienatione bonorum hæreditatis tenetur requirere hæredem *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 11.
Et quod hæc sit opinio receptior, reiectis in contrarium auctoritatibus *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 12.
Tertius contrahens cum executore non tenetur inquirere an ille vendat bona, vel mala fide *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 120.
Culpa executoris nocere debet hæredi potius quam emptori *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 121.
Electio personarum incognitarum, quibus dos promissa, vel legata sit, competit executoribus, eisque deficientibus Episcopo illius loci *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 31.
Verba confidentialia a Testatore enixa de integritate executoris præcipue geminata argumentum prebent meræ executionis *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 17.
Verba onus non honorem importantia indicant Testatorem voluisse relinquere merum executorem non legatarium *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 18.
Eo magis dum neque exiguam summam executori directe relicta voluit Testator esse immunem ab onere investiendi *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 19.
Simplex executor nil sibi potest appropriare de pecuniis pro opere iniuncto a Testatore assignatis *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 41.
Non simplex executor, sed legatarius dicitur, qui ex dispositione aliquid commodi percipit *tom.* 11 *dec.* 42 *num.* 12.
Executores præsumitur notam habuisse voluntatem Testatoris, ideoque facto eorum declaratur eius voluntas *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 17.
Executorum factum non declarat voluntatem Testatoris, nisi simul appareat eos faciendo ita declarare voluisse *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 24.
Executor pro erigendo Beneficio, quando possit Testatoris voluntatem alterare *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 20.
Executores ubi non sunt electi tanquam arbitri, ad valide declarandam disponentis mentem, ut iurent oportet *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 25.
Et sic hæres declarans etsi ei oretenus hoc fuisset commissum iurare debet *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 26.
Qui se abstinuit a munere executoris non potest deinde uti facultate nominandi, executoribus reservata *tom.* 4 *dec.* 32 *num.* 5.
Testator censetur executoribus legasse contemplatione muneris, quando verba unice direxit in eos tanquam executores, eorum vero nomen adiecit solius demonstrationis causa *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 11.
In legato rei coniunctæ cum munere executoris, munus reputatur conditio intrinseca, sine qua legatum existere non potest *tom.* 4 *dec.* 32 *num.* 13.
Officium executoris in ipsa administratione consistit, itaut recusando administrationem munus ipsum recusasse dicatur *tom.* 4 *decis.* 32 *num.* 21.
Quamvis executor aliquibus contractibus interfuerit, & nomen executoris retinuerit, attamen administrationi antea renunciasse censendum est, si hoc in posteriori iudicio profiteatur *tom* 4 *decis.* 32 *num.* 22.
Per renunciationem unius, munus executoris consolidatur in altero *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 23.
Observantia deducta ex facto executorum plurimi facienda est, maxime quando constat ipsos perspectam habuisse mentem Testatoris *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 34 & 35
In ambiguis plurimum deferendum est assertioni executoris *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 13.
Præsertim ubi constat fuisse veluti de-

depositarium mentis Testatoris *tom.* 4 *dec.* 34 *num.* 14.

Suspensio administrationis hæredi in dicta non commodo administratoris, sed operum illi demandatorum constituit merum executorem *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 16.

Arcana fidei tantum executoris commissa quando revelare non teneatur exequtor *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 13.

Executores convertere non possunt in proprios usus res in legatorum implementum destinatas, & manifestare tenentur voluntatem Testatoris *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 16.

Auctoritates, quæ firmant cogi posse executorem ad detegenda opera sibi commissa a Testatore ari procedant tantum favore Piæ Causæ, vel Episcoporum aut Fabricæ S. Petri, vel etiam in omnibus legatis, & hæreditatibus *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 20.

Hæres cogi non potest ad solvendum illud, quod talis executor declaraverit, & de ratione *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 24.

Si Testator credidit operum commissorum implementum ad vitam executoris fore deducendum, & ante mortem executoris opera completa forent, administratio cessare debet *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 8.

Ratio non detegendæ voluntatis defuncti quæ ab executoribus afferri potest, fundata in eo quod fiduciaria executio versari possit circa male ablatorum restitutionem non subsistit, & quare *tom.* 9 *dec.* 11 *num* 25.

Quod voluit testator expressit, ergo quod non expressit non voluit *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 37.

Circumstantiæ enumerantur ex quibus deducitur quod opera commissa a Testatore executoria perfecta fuerint, & cogi possit ad revelandam Testatoris voluntatem *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 38 *&* 39

Executor cogi potest ad manifestanda opera sibi secreto commissa quoties suspicatur quod sive consilio, sive pravo animo, vel falsa credulitate, & re ipsa frustraturus sit Testatoris voluntatem *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 42.

Executori an consignatio fieri debeat ab hærede rerum, quæ iuxta votum Testatoris distribui secreto debent, absque eo quod operum revelatio fiat distinguitur *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 43.

Examinatur decisio, in qua agebatur de tertio, non de hærede qui opponebat executori meram executionem, ubi suspicio nasci non poterat de appropriatione fructus hæreditatis, quæ ab exequutore fieri posset *tom.* 9 *dec.* 11 *n* 44.

Secretum executorem contumacem in revelandis operibus sibi commissis privatur administratione *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 45.

Et huiusmodi contumacia præsumptionem præbet completæ executionis *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 46.

Secreto executori fides adhibetur si præsertim eius declaratio iuramento firmata sit *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 47.

Sed requiritur, quod declaratio verisimiliter sit conformis menti Testatoris *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 48.

Et ad commodum executoris aliqui volunt quod non teneat declaratio *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 49.

Executor merus vel mixtus cum participatione lucri quis dicatur ubi de differentia *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 2.

Simplex administrator, & executor Testamenti expers universi lucri esse debet, & de ratione *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 3.

Executor lucrum sentit tantum ex voluntate Testatoris, & quamplures referuntur auctoritates, quæ loquuntur in hoc casu *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 6 7 *&* 8.

Executor cui relictum sit legatum ususfructus, & simul administratio, vel sit nominatus hæres an, &

& quando participet lucrum *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 9.
Quando onus præcedit, & subinde legatum relinquitur an merus vel mixtus executor dicatur, & quid viceversa *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 11.
Executor merus, non mixtus dicitur cum in aliquem non verba dispositiva, sed executiva simpliciter diriguntur *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 12.
Simplici administro non legatario, vel usufructuario convenit facultas à Testatore concessa, ut posset alium sibi adiutorem administratione adiicere *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 20.
Ex facultate administrandi excluditur qualitas usufructuarii *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 21.
Liberatio a redditione rationis a Testatore demandata demonstrat quem merum executorem non usufructuarium, cum præceptum reddendi rationem sit contrarium naturæ usufructus *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 22. 23.
Ex facto diu, & serio emisso eiusdem executoris, qui in vita ut merus executor partitas debiti, & crediti, & onerum executionem respective in libris adnotavit, voluntas Testatoris deducitur *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 24.
Substitutus plus iuris habere nequit ac ille cui fuit substitutus & in terminis meri, & simplicis executoris *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 25 & 26.
Cum verus hæres a Testatore institutus fuerit in infantili ætate argui solet in executore fiducialitas, & nudum ministerium absque participatione lucri *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 31.
Si ille cui aliquid a Testatore relictum in causam designatam implicare tenetur, non legatarius, sed nudus minister dicitur, & similiter executor, si de ei relictis nihil ad suum commodum convertere possit *tom.* 9 *decis.* 10 *num.* 11 & 12.
Cum opera executori commissa habeant tractum successivum regulariter ille non dicitur nudus minister, sed mixtus executor, vel legatarius *tom.* 9 *decis.* 10 *num.* 13.
Secus si de voluntate contraria Testatoris appareat *tom.* 9 *decis.* 10 *num.* 14.
Explicatur Text. in Leg. pecuniæ &c. & ratio Text. adducitur reiiciendi distinctionem ad d. Text. ad nonnullis elicitam, quod nempe ex operibus executori a Testatore demandatis tractum successivum habentibus mixti executoris qualitas deducatur *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 19 21 & 22. & explicantur, vel reiiciuntur auctoritates contrariæ *n.* 23.
Verba „ amministri sua vita durante = e morto &c. vuole che si consoli= di l' usufrutto „ an importent qualitatem simplicis, vel mixti executoris *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 4.
Executor cui concessa est administratio intuitu executionis voluntatis Testatoris, operibus iam perfectis non potest amplius administrare *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 6.
Mortuo Executore Testamentario, executoria non transit ad hæredes *tom.* 2 *dec.* 42 *n.* 7. sed devolvitur ad Ordinarium loci *n.* 14.

EXEMPLAR.

Scripturæ a Vice Cancellario subscriptæ exemplaria, non exempla dicuntur *tom* 10 *dec.* 14 *n.* 13.
Exemplaria actorum iudicialium nunquam dantur Partibus *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 14.
Exemplaria huiusmodi in Archivio, vel penes Notarium asservantur *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 15.
Exemplum non probat, nisi originale exhibeatur *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 62.
Immissio ex remedio Leg. final. Cod. de edict. &c. non conceditur si solum exemplum producatur *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 63
Secus si exemplum conscriptum fuerit de manu eiusdem Notarii qui fuit rogatus *tom.* 10 *dec* 16 *n* 63.
Notario attestanti iura fuisse sumpta ex originalibus alterius Notarii non creditur *tom.* 10 *dec.* 16 *n* 64.

Etiamsi plures Notarii fidem facerent *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 65.
Exemplatio instrumenti fieri debet auctoritate Iudicis, & Parte citata *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 66.
Amplia quamvis ageretur de exemplo sumendo ex publico Archivio *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 67.
Commissio exemplandi instrumentum facta non instantibus interesse habentibus est suspecta *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 68.

EXEMPLIFICATIO.

Ab Exemplificatione unius ex contrariis de facili cognosci potest alterum *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 43.

EXEMPLUM.

Exemplis non est iudicandum *tom.* 7 *dec.* 21 *num.* 7 & *tom.* 8 *decis* 5. *num.* 29 & *tom* 9 *dec.* 25 *n.* 82. & *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 122 & *tom.* 12 *decis* 3 *num.* 29
Ubi præsertim adsunt in contrarium fundamenta veriora, & tutiora *tom.* 12 *decis.* 2 *num.* 34.
Dicta regula silet ubi exempla afferuntur ad Legis, seu Statuti interpretationem *tom.* 7 *dec.* 21 *n.* 8
Quod gestum actumque fuit spectandum non est, sed quod geri agique debuit *tom.* 8 *decis.* 5 *num.* 30.
Propositio non potest adduci in exemplum, quod non habet omnes circumstantias casus de quo quæritur *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 143.
In casibus indecisis allegare licet exempla ceterarum Provinciarum, & Regnorum maxime finitimorum *tom.* 7 *decis.* 45 *num.* 36.

EXEMPTIO.

Exemptio quæ competit Ecclesiæ in alienationibus non extenditur ad acquirentem *tom.* 2 *decis.* 3 *n.* 28.
In individuis persona exempta sequitur non exempta *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 2.
Multiplicatio exemptionum est contra æquitatem, cum in non immunes onera redundent *tom.* 5 *decis.* 41 *num.* 29.
Immunitati huiusmodi privilegii requiritur expressa derogatio *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 37.
Exemptio a molestiis in Platea Liburni debitoribus exteris concessa quomodo procedat *tom.* 9 *dec.* 8 *num.* 3.
Ad hunc effectum habitatio an requiratur continua, & cum familiæ retentione *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 4.
Exemptio concessa illis, qui in futurum erunt habitatores certi loci non iuvat iis qui multo ante ad habitandum venerant *tom.* 9 *decis.* 8 *num.* 14.
Debita contracta a forensibus tempore quo habitant in loco in quo exemptio conceditur pro *debitis* contractis non gaudent privilegio exemptionis, & sola habitatio forensis sufficit, nec requiritur domicilium ad hoc ut ad solutionem adstringi possit ex iuris remediis absurda adnotantur si contrarium diceretur *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 24 & 25.
Exemptio concessa ex Legibus Liburni non suffragatur pro debitis post concessionem contractis, nec pro futuris *tom.* 9 *decis.* 8 *num.* 27 & 28.
Mercatores exteri debitum contrahentes Liburni &c. exemptionem non obtinent post annum habitationis, cum non requiratur quod animum habeant permanendi, nec quod habitaverint cum familia, & ad evitandum absurdum quod creditores illusi remaneant quælibet accipienda est interpretatio super legibus exemptionem concedentibus *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 34 & 36.
Exemptio Liburni non suffragatur iam habitantibus in Civitate, sed illis exteris qui ad eam infra mensem se conferunt *tom.* 9 *decis.* 8 *num.* 40.
Neque suffragatur dicta exemptio pro debitis contractis ante habitationem, & post exemptionem recognitis, & ratificatis *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 41.

EXER-

EXERCITIUM.

Exercitium in criminibus unus actus facit, adeout solum homicidium facit homicidam *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 12.

In exercitio, qui ex effectibus desumitur requiritur replicatio actuum ut in Mercatoribus *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 13.

Qui non affectate mercaturam exercet Mercatorum privilegiis fruitur licet plus in stabilibus habeat, quam in mercatura *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 19.

EXHIBITIO.

Verbalis instrumenti exhibitio nihil prodest, nam verbo producta non fiunt de actis *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 41.

Nec statur dicto Actuarii affirmantis se vidisse *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 42.

Instrumentum est in actis producendum, & ibi relinqui debet usque ad finem causæ *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 43.

Ubi de exhibitione instrumenti non constat, vis fieri nequit in visis sententiæ, in præsumptione iuris quæ stat pro sententia, in qualitate, & religione Iudicum, nec in eo, quod nullitatem allegans probare teneatur negativam *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 39.

Quæ in visis enarrantur nil habent roboris, nisi ex actis comprobentur *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 40.

Protestatio exhibendi epistolas solum exhibenti favorabiles, non vero præiudiciales, tollit quodcumque præiudicium quod ab ea exhibitione obvenire possit *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 21 & 22.

Fides exhibita in calculo ferendæ sententiæ post plures instantiæ prorogationes, non est admittenda *tom.* 3 *decis.* 33 *n.* 37.

Præsertim si tendat ad probationem eiusdem articuli *tom* 3 *decis.* 33 *num.* 38.

Nemo præsumitur exhibere voluisse documentum suæ petitioni contrarium *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 74.

Mercatores tenentur exhibere proprias scripturas, & libros etiam privatæ memoriæ *tom* 10 *dec.* 41 *n.* 23.

Pro exhibitione librorum sufficit quodcumque remotum, & possibile interesse *tom.* 2 *decis.* 21 *num.* 6 & *dec.* 24 *num.* 16.

Statutum Florentinum mandat librorum exhibitionem non per viam actoris, sed per officium Iudicis *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 27.

Sine librorum exhibitione ratio perfecte reddi non potest *tom.* 2 *dec.* 21 *num* 19 contra *num.* 20. & 21. distingue *n.* 31 declarantur contrariæ authoritates *num.* 35.

Probata existentia librorum de tempore motæ litis, & interesse petentis, debet Actor Reo, & Reus Actori libros exhibere *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 1.

Signanter concurrente tertio requisito, nempe quod deficiat calumniæ suspicio *tom* 3 *dec* 19 *n.* 2.

Id multo æquius procedit Rei potius quam Actoris favore *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 3.

Calumniæ suspicio locum non habet ubi editio petitur a Reo adversus Actorem, seu a debitore adversus creditorem, quia præsumitur hoc facere ad dilatandum iudicium *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 8.

In curia Florentina indistincte Actor tenetur ex æquitate canonica edere Reo, & viceversa *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 9.

Florentiæ stilus est, quod prescindendo a Sociis, Administratoribus & similibus, Mercatores non coguntur edere petenti, nisi indicato nomine libri, & folio, & in qua parte quis exhibitionem sibi fieri intendat *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 10.

In editione standum est consuetudini Locorum *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 11.

Illa tantum pars libri, quæ attinet ad petentem est edenda *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 12.

Ne

Ne per indirectum Mercatorum, aliorumque Civium negocia pandantur in præiudicium publicum *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 13.

Interesse petentis exhibitionem non probatur cum illius generico iuramento *tom.* 3 *dec.* 19 *num* 14.

Ut intret æquitas reciprocæ edendi inter Actorem, & Reum requiritur *maudatum*, vel tacitum, vel expressum, quod in libro, vel libris describeretur partita controversi interesse *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 16.

Qui petit editionem librorum in actis allegare debet *mandatum* fuisse datum, seu datum præsumi *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 18.

Quando summarie Iudici ostenditur, quod petentis interest, etiam deficiente mandato tertius tenetur edere ad favorem tertii *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 19.

Sicut quis cogitur pro alio testificari ita edere saltem actione subsidiaria in factum tenetur *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 20.

In Hyspania non usuvenit titulus de edendo in Supremis Senatibus, ubi attenta veritate iudicatur *tom.* 3 *decis.* 19 *n.* 21.

Stylus Senatus Pedemontani est, quod Iudex iubeat ad se deferri libros, & si reperiat iustam edendi caussam, iubeat edi *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 22.

Doctores, qui librorum exhibitionem etiam sine mandato videntur concedere, vel non descendunt ad inquirendum de mandato, sed potius illud supponunt in interesse, quod requiri firmant *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 24.

Vel loquuntur in casu styli particuris *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 25.

Vel hoc asserentes in casu tertii non sunt extendendi ad casum de Actore, & Reo inter se de exhibitione disceptantibus *tom.* 3 *decis.* 19 *n.* 26.

Editio saltem reciproca Actoris, & Rei non nisi in æquitate nititur, contra Iuris rigorem, & proinde hic rigor videtur compensandus cum interventu mandati saltem taciti *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 27.

Exhibitioni locus esse potest absque eo quod sit locus condemnationi per iuramentum in litem *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 18.

In Iudicio exhibitionis, mitius proceditur contra heredes, quam contra defunctum *tom.* 2 *dec.* 24 *n* 91.

Exibitionem petens ubi aliter potest suam probare intentionem, non obtinet interesse adversus non exhibentem, quia damnum patitur ex propria negligentia *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 102.

Remedia contra non exhibentes procedunt in supposito contumaciæ dolosæ una cum interesse petentis circa quæ exerceri non possunt *t.* 2 *decis.* 24 *n.* 66.

EXIGENS.

Exigens pensiones non dicitur habere aliquid hæreditarium, ex quo possit elici aditio *dec.* 4 *dec.* 18 *n.* 47.

EXISTENTIA.

Quod aquatum est adhuc existit, quod vero sublatum non remanet ubi multa exempla afferuntur *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 7.

Existentia familiæ contentivæ proximæ, vel remotæ solet solum considerari in descendentibus a Patre, vel Avo *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 34.

Res immobiles ostendunt penes quem existant *tom.* 4 *dec* 48 *n.* 42.

Qui in vita alicuius se fundat hoc probare necesse est *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 10.

Longa absentia facit præsumere quem esse mortuum *tom.* 10 *dec* 5 *n.* 11.

Existentia Librorum, & interesse sunt requisita exhibitionis Librorum *tom* 8 *dec.* 40 *n.* 6.

Existentia dicitur probata ex confessione *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 7.

Interesse autem sufficit quod sit possibile, nec plene iustificari debet *tom.* 8 *decis.* 40 *n.* 8.

Existentia folii solutionum apud debitorem probat solutionem fuisse factam *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 28.

Præsertim quando creditor non sit solitus receputas facere *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 29.

Probata esistentia alicuius libri penes aliquem censetur probata etiam rexpectu connexorum *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 53.

Sola possibilitas sufficit ad excludendam negativam existentiæ aliorum bonorum *tom.* 3 *dec* 51 *n.* 19.

Ex inverisimilitudine probatur negativa existentiæ pecuniarum in hæreditate *tom.* 11 *decis.* 25 *n.* 4.

Existentia pecuniarum in hæreditate excluditur ex possibilitate sola, quod ante Testatoris mortem potuissent impendi *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 13

Ut tutor teneatur reddere rationem pecuniarum, probatio existentiæ debet præcise concludere de tempore mortis Testatoris *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 14.

Existentia pecuniarum in hæreditate excluditur contrariis probationibus & adminiculis *tom.* 11 *decis.* 25 *num.* 16.

EXONERATIO.

Exoneratio non dicitur, quæ fit cogente vi tempestatis *tom.* 3 *decis.* 44 *num.* 17.

EXPEDITORES.

Expeditores non tenentur de furto *tom.* 10 *dec.* 32 *num.* 1.

Præsertim si furtum perpetratum fuerit sub falsis, & suppositis nominibus *tom.* 10 *dec* 32 *n.* 2.

Expeditores debent probari furtum contigisse citra eorum culpa. Distingue ut *tom.* 10 *dec.* 32 *num.* 3 & *num.* 4.

Expeditores ob magnam negotiorum affluentiam non tenentur perquirere veritatem singularum litterarum quæ ad eos mittuntur *tom.* 10 *dec.* 32 *num.* 11.

Sed sufficit, quod possibiles diligentias juxta stylum Expeditorum adhibeant *tom.* 10 *dec.* 32 *n.* 12.

EXPENSÆ.

Expensæ voluptuariæ non sunt refectibiles *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 38.

Actio utilis negociorum gestorum intrat, quando impensum est in alterius utilitatem, non autem in re propria *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 26.

Ad statuendum valorem expensarum standum est dicto, & libro Officialis, seu Ministri. Limita quando ex relationibus, seu peritiis anterioribus, & posterioribus contrarium apparet *tom* 1 *decis.* 38 *num.* 32 33 & 34.

Pro expensis factis pro communi omnium beneficio competit prælatio adversus quoscumque creditores hypothecarios, & quomodolibet privilegiatos *tom.* 3 *decis* 27 *num.* 54 & de ratione *n.* 55.

Expensæ factæ per conductorem in refectione domus, & reaptatione viæ secus domum indicant locationem perpetuam, nam tales expensæ in temporali locatione non spectant ad conductorem *tom.* 7 *dec.* 33 *n.* 12 & 13.

Expensæ necessariæ, & damna hæredi beneficiato, & administratori refici debent *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 24.

Expensæ consuetæ erogari, & ab expeditoribus, seu proxenetis in parte relaxatæ ad beneficium mandatarii, sunt ei bonificandæ, cum nullum inferant mandati onus, vel jacturam graviorem *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 106.

Expensæ factæ pro conservatione, vel refectione rei, etiam injusto possessori, & occupatori sunt reficiendæ *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 40.

Et computantur in diminutionem fructuum perceptorum *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* *ibid*

Expensæ a curatore factæ ad instantiam alicuius non probant hunc esse effective hæredem, cum requi-

quirantur actus univoci *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 76 *&* 80.

Eo magis si dictæ expensæ fieri poterant a Curatore de pecunia vel fructibus petentis, & referri poterant ad aliam causam *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 77.

Expensæ in reparatione aggerum reputari debent factæ ad utilitatem, principaliter prædiorum adiacentium *tom.* 3 *dec.* 20 *n.* 5.

Partitio in expensis pro reparatione aggerum an refici debeat inter possessores *tom* 9 *dec.* 17 *n.* 57.

Ruptiones aggerum an refici debeant a possessoribus sicuti aliæ impensæ necessariæ ad reparationem aquarum *tom.* 9 *decis.* 17 *num.* 58.

In numero expensarum faciendarum non sunt computandæ, vel iam factæ, vel inverisimiles, vel modicæ *tom.* 9 *decis.* 33 *num.* 14.

In locationibus Molendinorum universitatum nonnullæ instructiones Magistratus vulgo „ de Nove „ inveniuntur ex quibus deducitur, quod expensæ in reficiendis clusis necessariæ pertineant ad Communitates, non ad conductorem *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 37 *&* 38.

Et in dictis instructionibus distinguuntur expensæ quæ ad conductorem ab illis, quæ ad Locatorem pertinent *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 39.

Et primæ concernunt simplicem conservationem molendinorum, quia sunt consuetæ, & ordinariæ *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 40.

Secundæ vero subsistentiam, & reparationem ruinæ totalis a fundamentis aliove vitio causatæ *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 41.

Ad usufructuarium spectant impensæ necessariæ ad fructus percipiendos, non aliæ ad conservationem proprietatis *tom.* 8 *dec* 36 *num.* 46.

Fideicommissarius modicas expensas non repetit, repetit tamen graves, & perpetuo duraturas, & melioramenta præsertim necessaria detrahit *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 48.

Emphyteuta tenetur dumtaxat ad expensas exiguas ob rei conservationem, non ad refectionem respicientem rei interitum *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 49.

Clusæ reædificatio est secundæ speciei, quia est valde sumptuosa, & non supportabilis *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 42.

In locatione, Clusæ ruina cedit in damnum locatoris *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 68.

Contributum inter Conductorem & Dominum, de quo loquitur De Luc. &c. non fuit admissum a Rota Romana, quæ in eadem Causa declaravit expensas reparationis totalis spectare ad Dominum non ad emphyteutam *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 69 *&* 70.

De Luca &c. vero non loquitur de emphyteusi, in qua canon fructibus sit correspondens & quomodo eiusdem propositio intelligi debeat *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 71 *&* 73.

Aromatario pro medicinalibus ultimæ infirmitatis datur Salvianum contra tertium possessorem *t.* 7 *dec.* 18 *n.* 40.

EXPENSÆ LITIS.

Debitor, qui prius interpellatus urbaniter non fuerit a creditore, non tenetur ad litis expensas, si statim confitetur debitum *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 10.

Absolutio fit ab expensis, quando materia est dubia, & coniecturata *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 23.

Ab expensis Iudicii Partes absolvuntur propter dubios iuris articulos *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 53.

Condemnatio in expensis non habet locum in lite inter matrem & filiam, & quando probabiles iuris dubitationes in ea versabantur *tom.* 11 *dec.* 1 *n.* 16.

Ob gravitatem articulorum pars victa absolvitur ab expensis *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 46.

De expensis litis, quantum ad condemnationem, & exequtionem idem censendum est, quod de sorte principali *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 53.

Absolu-

Absolutio ab expensis cadit quando accesserunt probabiles difficultates *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 30.

Victus ab expensis absolvitur quando habuit iustam causam litigandi *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 26.

De iure communi succumbens in prima instantia absolvitur ab expensis, si iustam habuerit litigandi causam *tom.* 9 *dec.* 27 *n.* 1.

Absolutio, vel condemnatio in expensis arbitrio Iudicis remittenda est *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 27.

Condemnatio expensarum exclusis extraiudicialibus arbitrio Iudicis relinquitur *tom.* 6 *dec.* 42 *num.* 3.

Iudex litis iustitiam præ oculis habens potest absolvere, vel condemnare victum ab expensis *tom* 6 *dec.* 42 *n.* 4.

Qui perpensis rationibus eas potest liquidare, vel ab iis omnino absolvere, maxime favore Rei, in quo minor iusta causa requiritur, quam in Actore *tom* 6 *dec.* 42 *num.* 5.

Iudici cui licet victum ab expensis absolvere, a parte expensarum multo magis licebit, nec iniuste id fecisse dici poterit *tom.* 6 *dec.* 42 *n.* 7 & 14.

Obtinet in praxi non solum absolutio victi a parte expensarum, & condemnatio in aliis posterius factis, sed absolutio etiam ab omnibus cum conditione si, & quatenus victus sententiæ acquiescat *tom.* 6 *dec.* 42 *n.* 9.

In causis brevioris momenti solet Iudex in expensis condemnare, simulque eas taxare in certam summam *tom.* 6 *dec.* 42 *n.* 10.

Quaidam opponendi causas victo habente, solet eum Iudex in solis expensis iudicialibus condemnare *tom.* 6 *dec.* 42 *n.* 11.

Quæ iudicandi regula rationi innititur, Iudex enim normam a facti circumstantiis capere debet *tom.* 6 *dec.* 42 *n.* 12.

Reus, qui semiplene exceptionem probavit, ab expensis est absolvendus, ex ea enim iusta oritur litigandi causa *tom* 6 *dec.* 42 *n.* 13.

Quando legitima adest causa disputandi absolutio ab expensis semper obtinet *tom.* 6 *decis.* 13 *num.* 29.

Reus ab expensis absolvitur quando Actor victoriam reportavit mediantibus privilegiatis probationibus, uti est iuramentum *tom.* 6 *decis.* 29 *num.* 40.

Hæc tamen regula fallit quoties iuramentum non ex necessitate, sed ex abbundanti defertur *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 41.

Et quoties agitur de facto proprio Rei conventi *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 42.

Propter articulorum controversiam ab expensis absolvitur *tom.* 9 *dec.* 19 *n.* 25

Partes absolvuntur ab expensis ubi agitur de articulis dubiis variisque sententiis *tom.* 12 *dec.* 54 *n.* 10.

Appellans non condemnatur in expensis in eo, in quo nullas appellato causavit expensas *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 19.

Ab expensis absolvendus est succumbens in Causa, qui a Supremo Magistratu admissus fuit ad beneficium pauperis *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 70.

Succumbens absolvi debet ab expensis tum ob articuli dubietatem, tum ob revocationem sententiæ ad eius favorem in prima instantia prolatæ *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 21 & 22.

Iudex appellationis confirmans primam sententiam in qua adest condemnatio in expensis licet ab illis absolvat id tantum intelligitur de illis secundæ instantiæ *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 37.

Iusta litigandi causa tam in prima, quam ulteriori instantia litigantem ab expensarum condemnatione reddit immunem *tom* 7 *dec.* 21 *n* 1.

Non desunt exempla absolutionis ab expensis etiam in iudicio restitutio-

tio-

tionis in integrum licet nihil novi in facto deductum fuerit *tom. 7 dec. 21 num. 15.*
Succumbentem in geminis instantiis Tribunalia nostra ab expensis sepe sepius servarunt incolumen *tom. 7 decis. 21 n. 6.*
In expensis condemnari non debet, quoties uterque ex litigantibus vicit, & victus est *tom. 4 decis. 6 num. 52.*
Litigantes ab expensis absolvi debent propter probabilia iuris dubia *tom. 4 dec. 7 n. 123.*
Iusta causa litigandi solet, & debet ab expensis excusare *tom. 4 dec. 9 num. 39.*
Expensarum mutua compensatio non intrat, ubi unus vicerit pro maiori parte, quam alter *tom. 11 dec. 16 n. 20.*
Maxime quando reus in ea parte, pro qua fuit condemnatus nullam habuit iustam causam litigandi *tom. 11 dec. 16 n. 21.*
Mutua victoria inter Actorem, & Reum efficit, ut ad ratam absolvantur, & in expensis condemnentur Actor, & Reus *tom. 11 dec. 23 num. 57.*
Per Leges communes litis expensæ absorbere sortem non debent, vel non debent excedere duplum rei litigiosæ, alias non debentur *tom. 6 dec. 42 n. 1*
Per Statutum Florent. iniquum est, quod expensæ litis ultra tertiam partem rei litigiosæ ascendant *tom. 6 dec. 42. n. 2.*
Circularis ann. 1722. ad Iudices directa est, ut iuxta concurrente causa arbitrari valeant *tom. 7 dec. 21 num. 5.*
Reformatio anni 1678. & circularis 7. Augusti 1722. iubent provocantem ad iudicium restitutionis in integrum, nullitatis, vel revisionis, tametsi iustam litigandi causam habeat in expensis condemnandum *tom. 7 decis. 21 num. 2*
DD. de validitate talium sanctionum valde dubitant *tom. 7 dec. 21 n. 3.*
Reformatio ann. 1678. ad hoc emanavit ut plectantur illi, qui iusta carent litigandi causa *tom. 7 dec. 21 num. 4.*
Deficiente periculo amittendi expensas, facile de læsione iudicatur *tom. 8 dec. 37. n. 76.*
Expensæ ut plurimum a debitoribus repetuntur *tom. 8 dec. 37 num. 77.*
Qui excessum in executione commisit tenetur ad plenam damnorum refectionem, non autem pro rata excessus *tom. 12 dec. 51 n. 29.*
Contrarium statuendum est in refusione expensarum litis, in quibus uterque ex litigantibus condemnari debet ad ratam victoriæ *tom. 12 dec. 51 num. 30 & n. 32.*
Attenta præsertim novissima reformatione Tribunalis Mercat. ann. 1778. *tom. 12 decis. 51 num. 31.*
Condemnatio in expensis habet locum contra temere litigantes in casu non acquiescentiæ *tom. 12 dec. 56 num. 17.*
Succumbens in iudicio, qui præcedentem sententiam ad sui favorem reportavit ab expensis est absolvendus *tom. 12 dec. 2 num. 36.*
Expensis inutilibus Partes gravari non debent *tom. 3 dec. 51 n. 25.*
Succumbens in iudicio condemnandus est in expensis *tom. 3 dec. 51 num. 26.*
Quando causa est in gradu appellationis, seu revisionis iustitiæ, fructus a die primæ litis contestatæ, vel productionis documentorum debentur, non obstante absolutoria ab observatione iudicii *tom. 3 dec. 46 num. 8.*
Amplia etiamsi Reus primam sententiam favorabilem obtinuerit *tom. 3 dec. 46 n. 9 & 10.*
In expensis, etiam quoad primam instantiam, condemnari debet, quando præcipuum resolutionis fundamentum pendet ab iis, quæ in pri-

prima instantia fuerunt producta *tom.* 3 *dec.* 46 *n.* 11.
Expensæ in iudicio Salviani semper conceduntur, præsertim quando reficiendæ veniunt de fructibus bonorum *tom.* 3 *dec.* 47 *num.* 20.
Tanto magis si articulus pro parte creditoris sit clarus *tom.* 3 *dec* 47 *num.* 21.
Succumbens in ultima sententia cum condemnatione expensarum censetur condemnatus etiam in expensis factis in aliis iudiciis eiusdem causæ a quibus fuerat absolutus *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 63.
Victus in secunda instantia condemnatus in expensis, intelligitur condemnatus etiam in expensis primi iudicii *tom.* 7 *decis.* 2 *n* 36.
Appellans, lata sententia ad eius favorem revocatoria primæ, non solvit expensas, quibus fuerat in primo Iudicio condemnatus quamquam in secunda sententia nil fuerit dictum de expensis *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 31.
Succumbens in iudicio revisionis debet per Iudicem in expensis condemnari *tom.* 3 *dec.* 12 *n.* 6.
Ad lites obtruendas victus condemnatur in expensis quatenus sententiæ non acquiescat *tom.* 12 *decis.* 46 *n.* 20.
Impugnans factum proprium in expensis est condemnandus *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 10.
Temere litigans est in expensis condemnandus *tom.* 12 *decis.* 9 *n.* 17.
Præcipue si in primo iudicio succubuit *tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 18.
Actor debet condemnari in expensis iuxta Legem ann. 1502. etiamsi habuisset iustam causam litigandi quando confirmatur sententia Iudicis a quo *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 22.
In iudiciis redhibitoriæ victus in expensis condemnatur tam pro alimentis Equi, quam pro expensis litis *t.* 12 *dec.* 48 *num.* 45.
Qui appellavit, & iterum succubuit in expensis est condemnandus, non attento an habuerit iustam causam litigandi *tom.* 9 *dec.* 27 *num.* 2.
Quod præcipue servandum est in Hæcruriæ Tribunalibus vigore Legis latæ anno 1722. *tom.* 9 *dec.* 27 *num.* 3.
Quandoque tamen ex nimia Iudicum lenitate, succumbens etiam in secunda instantia ab expensis absolvitur *tom.* 9 *dec.* 27 *num.* 4.
Pars quæ in secunda quoque instantia succubuit potest absolvi ab expensis si de articulo iuris dubio agatur *tom.* 9 *dec.* 27 *num.* 5.
Secus si nullam involvat dubietatem *tom.* 9 *dec.* 27 *num.* 6.
Qui ad expensarum refectionem obligatur non tenetur ultra necessarias *tom.* 8 *decis.* 39 *n.* 25.
Expensæ contumaciales nunquam restituuntur, etiamsi contumax in definitiva favorabilem obtineat sententiam cum victoria expensarum *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 29.
Aliquando restitutus ad prosequendam appellationem non tenetur ad expensas contumaciales *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 48 & 67.
Expensæ contumaciales semper refici debent, licet nil fuerit dictum in rescripto restaurationis instantiæ, etiam obtento a minore, vel muliere *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 66.
Omnes expensæ factæ in aliis iudiciis etiam in partibus sunt reficiendæ a Victo Victori *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 1.
Concessa Victo revisione sententiæ Victori reficiendæ sunt expensæ, nedum sententiæ, cuius fuit obtenta revisio, sed & prioris sententiæ, quæ in gradu appellationis extitit confirmata *tom.* 2 *decis.* 7 *num.* 5.
Ex clausula *refectis expensis* Victori debentur expensæ contumaciales, quando Princeps insufflat spiritum *tom.* 2 *decis* 7 *n.* 3.
Victus non deserta appellatione, non tenetur reficere expensas in quibus

bus extitit condemnatus in primo iudicio, nisi in fine litis *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 12.
Expensæ sunt accessoriæ causæ, & debent eodem iure metiri *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 15 & 46.
Clausula *refectis expensis* importat refectionem expensarum contumacialium tantum non autem litis in quibus appellans fuerat condemnatus in prima sententia *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 18 & *n.* 20. 27. 29. 32. 64.
Obtinens restaurationem instantiæ audiri nequit, nisi prius solutis expensis usque ad minimum quadrantem, nec sufficit, quando sunt liquidæ, cautio vel depositum *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 21.
Expensæ litis stant a contumacialibus distinctæ *tom.* 2 *decis.* 7 *n.* 24. 26.
Pro expensis litis non denegatur audientia, sed fit executio *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 25.
Si ex sententia revocatoria appellatus condemnetur in expensis, tenetur tantum ad expensas litis non ad restitutionem earum, quæ ipsi fuerunt solutæ ab appellante vigore clausulæ *refectis expensis* appositæ in rescripto insufflationis spiritus *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 28.

EXPERIENTIA.

Experientia rerum magistra *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 91.
Experientia cuique prævalet argumento *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 61.
Discipulus est primi posterior dies *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 64.

EXPOLIATUS.

Reintegratio non datur expoliato deficiente probatione antiquæ possessionis fundi *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 9.

EXPRESSIO.

Expressio eius quod tacite inest nihil operatur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 38 & *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 37 & *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 13.
Expressio iuris, quod tacite inest dicitur abundans cauthela, maxime concurrentibus coniecturis *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 28.
Et addita censetur ad omnem dubitationem tollendam *tom.* 12 *decis.* 2 *num.* 14.
Expressio eius, quod tacite inest de iure cummuni, non liberat uxorem binubam a reservatione proprietatis favore filiorum primi matrimonii *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 51.
Expressio eius, quod tacite inest nil magis operatur quam si non fuisset addita *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 18.
Expressio speciei non tollit generaliter superius enunciata *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 41.
Si quid limitate exprimitur, cœtera censentur exclusa *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 68.
Expressio unius indicat exclusionem alterius *tom.* 12 *dec.* 52 *num.* 4.
Expressio meritorum Donatarii erga donatorem in donatione emissa, nisi aliunde, quam ab Instrumento iustificetur donationem a præsumptione extorsionis non sanat *tom.* 5 *decis.* 27 *n.* 34.
Ad evitandam odiosam prælationem extranei in concursu personæ Fundatori coniunctæ impropriandæ etiam sunt verba fundationis, itaut expressio cognominis censeri debeat adiecta demonstrative, non autem taxative *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 51.

EXPRESSUM.

Expressum facit cessare tacitum *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 37.
Idem est esse expressum, & ab expressis resultare *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 58.
Expressum dicitur, quod in antecedens, aut consequens necessarium venit *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 71. 76.
Expressum dicitur in Statuto, quod Statuentes verisimiliter expressissent si fuissent interrogati *tom.* 2 *dec.* 4 *num.* 24.

EXPULSIO.

Causæ expulsionis Fabri debent resolvi in conflictu privilegiorum personalium *tom* 1 *decis.* 33 *n.* 17.

EXTENSIO.

Extensio fieri non debet de casu ad casum

casum ex diversitate rationis *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 17 & *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 8.
Extensio fieri non debet de casu ad casum *t* 6 *dec.* 5 *n.* 8 & *t.* 8 *dec.* 10 *n.* 8.
Extensio non fit de casu ad casum ex diversitate rationis *t* 6 *dec* 36 *n.* 17.
Argumentum, & extensio de persona ad personam, & de casu, ad casum cessat in materia odiosa *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 57.
Estensio ad casus diversos, & non expressos non habet locum in Lege Amortizationis diei 2. Martii 1769. *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 25.
In conditionibus voluntariis, extensio non datur de uno casu ad alium *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 65.
In exorbitantibus non est de tempore ad tempus extensio facienda, & multo magis gravi causa non concurrente *tom.* 7 *dec.* 19 *num.* 27.
In exorbitantibus non est de tempore ad tempus extensio facienda, & multo magis gravi causa non concurrente *tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 27.
Clausula *per ogni &c.* ad non expressa extenditur, si alias remaneret inutilis *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 12. & 13.
Et contrarium prætendenti onus probationis incumbit *t.* 11 *dec.* 29 *n.* 14.
Præsertim si agatur de extensione ad ius certum, nec ignoratum *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 15.

EXTERI.

Exteri transeuntes per alienum territorium habentur tamquam subditi temporarii *tom* 12 *dec.* 51 *n* 25.
Ratio memorati Statuti in eo posita est, ne creditor inutili circuito subiiciatur *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 26.

EXTINCTIO.

Census extinctio ex quibus verbis inducatur *tom.* 11 *decis.* 14 *n.* 1.
Census extinctio potest probari ex præsumptionibus, & coniecturis *tom.* 11 *dec.* 14 *num.* 4.
Reservatio iurium contra fideiussores post census extinctionem quomodo interpretanda? *tom.* 11 *decis.* 14 *num.* 13.
Census extinctio quando est verbis generalibus concepta, refertur tam ad principalem, quam ad fideiussorem *tom.* 11 *dec.* 14 *num.* 19.
Census extinctio potest fieri etiam per actum non verosimilem, constito de partium voluntate *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 22.
Retrovenditio, & extinctio census fieri nequit sine mandato debitoris & eo minus ipso absente. Ista conclusio declaratur, & limitatur *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 24.
Per dilationem ad solvendum a debitore census cum epistola petitam, optime resultat simulatio præcedentis extinctionis eiusdem census *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 70.
In extinctione debiti conspicui solent communiter adhiberi Testes, & Notarius, qua cautione omissa, extinctio præsumitur simulata *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 74.
Extinctio census præsumitur simulata quoties Emptores fundi censiti evictionem passi non egerunt pro relevatione indemnitatis, & reintegrationis sortis census, quem ad computum pretii in se ac collaverunt *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 78.
Lapsus alicuius temporis post diem solutioni præfixam, iuncta creditoris taciturnitate, sufficit ad præsumendam, extinctionem debiti *t.* 4 *dec.* 23 *n.* 8.
Chyrographi lacerationes non alteri causæ referibiles quam consignationi pecuniæ, suadent obligationis, exactionem præsertim iunctis aliis circumstantiis *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 15.
Extincto debito, non potest novis pactis præiudicari Fideiussoribus sine expresso eorum consensu *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 4.
Aestimatio bonorum non iustificat eorum statum de tempore mortis Patris, sed tantum de præsenti *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 17.
Maxime si longum tempus intercesserit *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 18.
Extinta linea investita extinguntur hypothecæ, ut accidit in fundo tri-

tributario, ut in Leg. vectigali &c. *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 57.

Facultas alienandi in emphyteusi concessa intelligitur in præiudicium vocatorum, non autem finita linea in damnum domini directi *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 58.

Præservatio iurium excludit debiti extinctionem *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 4

Præservatio supponit subiectum conservabile *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 5.

EXTRADOTALIA.

Vir qui administrat bona extradotalia Uxoris, tenetur imputare fructus in suum creditum *tom.* 12 *dec.* 13 *num.* 3.

Vir qui ex dispositione Statuti lucratur fructus extradotalium uxoris illos non imputat in satisfactionem sui crediti *tom.* 12 *decis.* 13 *n.* 4.

Hæc opinio tamen reiicitur *tom.* 12 *decis.* 13 *n.* 5.

Quæstio restitutionis fructuum ex bonis extradotalibus perceptorum est coniecturis decidenda *tom.* 12 *dec.* 13 *num.* 6.

Statutum Florentinum viro lucrum deferens fructuum bonorum extradotalium uxoris vivente viro acquisitorum, extenditur etiam ad bona a primo viro obventa, & ante secundum matrimonium quæsita *tom.* 12 *decis.* 13 *n.* 8.

Maritus lucratur fructus bonorum extradotalium, quando obveniunt mulieri constante matrimonio, ex Statuto *libr.* 1. *rubr.* 65. *tom* 6. *dec.* 46 *n.* 29.

Et quando dos integra eidem soluta non fuit *tom* 6 *dec.* 46 *n.* 30.

Affertur dispositio Statuti Florentini *lib.* 2 *rubr.* 129 circa successionem bonorum extradotalium mulieris favore viri *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 1 ubi *n.* 2 distinguit an tertia pars bonorum extradotalium Marito debita debeatur tanquam successio legalis conditione ex Lege, vel tanquam successio universalis & declara *n.* 4 deberi ista marito conditione ex Lege, & ideo in eius præiudicium in vita uxoris alienari non potuisse.

Viro supestiti nullum dotis, aut extradotalium lucrum debitum ex iure communi *tom.* 9 *decis.* 29 *n.* 15.

Adeoque cum statuentes nullo iure cogente certum quid marito concesserunt, cætera omnia eidem denegasse videntur *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 16.

Maritus de iure nec dominium habet, nec fructus percipit extradotalium *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 17.

Cum autem statuentes voluerint maritum dotis medietatem tantum lucrari, credendum est noluisse quod lucrarentur de extradotalibus, & de ratione *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 19.

Et cum apparet statuentes præ oculis habuisse dotalia, & non dotalia mulieris, & dotalium tantum partem viro concessisse, iam patet extradotalia omnino denegasse *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 21.

Statutum quod dotem, aut ipsius partem marito lucrandam concedit in extradotalibus locum non obtinet *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 22.

Patrimonium idem significat ac bona, facultates, peculium &c. & quid hæc nomina contineant *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 59.

Qua ratione de iure pactum de dote per maritum lucranda valeat, de extradotalibus autem non *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 60.

Cum non de extradotalibus, sed de aliqua re particulari extra dotem pactum initur de iure valere complures voluerunt *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 61.

Quia favore matrimonii a iuris dispositione aliquando receditur, & introductum fuit quod dos per pacta successoria transferri posset, secus autem de extradotalibus *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 62 63.

Statutum Bibienæ circa lucrum dotis maritis debito exponitur *tom.* 9 *decis.* 29 *n.* 9.

Et quamvis Statutum non loquatur expresse de bonis extradotalibus, attamen cum disponat quod in casu mortis mulieris maritus lucretur medietatem dotis, sufficit ad hoc quod nihil de extradotalibus prætendere possit *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 10.

In lucris matrimonialibus pactum & statutum æquiparantur ac eodem iure censentur, & ab uno ad aliud argumentari licet *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 14.

Bona dotalia reservata a Statuto tantum dicuntur non extradotalia, non ex eo quod sint diversa patrimonia mulieris, sed quia qui dicit dotem non dicit extradotalia, eodem modo qui de mobilibus disponit non dicitur stabilia comprehendisse *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 64.

Tertiam partem extradotalium mulieris per Statutum Florentinum non iure universali, ac hæreditario, sed particulari marito fuisse reservatam firmant DD. *tom.* 9. *dec.* 29 *n.* 67

Condictione nempe ex Statuto etiamsi statutum utatur verbo communi *succedat tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 68.

Maxime quia tale verbum est adiectum non hæreditati mulieris, sed parti bonorum *tom.* 9 *decis.* 29 *num* 69.

Dos profectitia non revertitur ad patrem licet expresse pactum fuerit in contrarium, si maritus cum filiis præmortuus fuerit per consuetudinem Martini *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 45.

Quia si pater cogitasset de liberis non præsumitur quod voluerit extradotalia iuxta pactum reverti debere *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 46.

Si mulier non disponat de extradotalibus ad se pertinentibus censentur ab ipsa tacite vocati filii, aut alii venientes ab intestato *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 66.

EXTRANEUS.

In extraneis præsumi debet ignorantia facti alieni *tom.* 4 *decis.* 43 *num.* 13.

Extraneus quamvis non teneatur de evictione, attamen si dotem promisit in quantitate, & bona dederit in solutum de evictione tenetur *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 11.

Hæredes extranei nunquam deficiunt *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 13.

Extraneus dicitur, qui non est ex ascendentibus masculis *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 38.

Non implicat, quod extraneus alterius agnationem quasi propriam contempletur *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 61.

Concessa simpliciter eligendi facultate, licet quoscumque etiam extraneos eligere *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 23.

Ad evitandam odiosam prælationem extranei in concursu personæ fundatori coniunctæ impropriandа etiam sunt verba fundationis, itaut expressio cognominis censeri debeat adiecta demonstrative, non autem taxative *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 51.

Pro remotione extraneorum in concursu cognatorum sufficit quod hi non sint exclusi deficientibus agnatis *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 53 & adducitur ratio *num.* 54.

Extraneus solvens non acquirit hypothecas sine expresso subingressionis pacto *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 7.

Extraneus eodem actu solutionis cessionem reportans a creditore, subintrat in illius iura absque ullo præcedenti pacto, seu requisitis *Gloss. in Leg. Aristo ff. quæ res pign. tom.* 3 *dec* 32 *n.* 46.

Extraneus pollens maioribus prærogativis, & qualitatibus præferri debet consanguineo eiusdem fundatoris: Primo; quando vocavit eum, qui haberet maius meritum, & præponderantiam qualitatum *tom.* 6 *decis.* 40 *num.* 25.

Secundo; mens fundatoris nolentis præferri consanguineum extraneo colligitur, si iste esset valde amicus dilectus, & bene affectus fundatori, qui modicam affectionem erga consanguineum obstendit *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 26.

Absurdum non est quod in aliquibus casibus particularibus extraneus præferatur consanguineo *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 27.

Tertio; si maior pars patronorum extraneum præsentaret, quia tunc consanguineus prælationem prætendere non posset *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 28.

Quarto; huiusmodi prælatio non dicitur assistere coniuncto per viam affinitatis. & de ratione *tom.* 6 *decis.* 40 *num.* 29.

Quinto; nec etiam consanguineis uxoris, quando prius consanguinei mariti sunt nominati, quibus concedenda est prælatio ob prædilectionem desumptam ab ordine scripturæ *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 30.

Amplia etiamsi ab utroque coniuge vocati essent consanguinei viri, vel uxoris, inter quos cum cadat ordo charitatis, & affectionis disiunctiva, vel denotat ordinem, & consanguinei mariti debent præferri consanguineis uxoris *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 31.

Item amplia si solum consanguinei mariti aderant de tempore dispositionis, vel coniuges in concursu utriusque illos gratificassent *tom.* 6 *decis.* 40 *num.* 32.

Item amplia si beneficium erectum fuit ex bonis viri, & non uxoris *tom* 6 *dec.* 40 *n.* 33.

Emphyteusis si fuerit concessa ad certum tempus pro se, filiis, & nepotibus, & primus acquirens intra dictum tempus decesserit non transit ad hæredes extraneos *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 14.

Emphyteusis Ecclesiastica si ex circumstantiis probatur transitoria ad extraneos prohibitio alienandi dicitur apposita pro interesse Domini directi, nec immutat naturam alienabilitatis *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 15.

Eo magis si dictum fuerit quod non possit alienari sine licentia domini directi *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 16.

EXTREMA.

Probatis extremis media præsumuntur *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 39.

Mediis inhabilibus, & incoherentibus coniungi non possunt extrema *tom.* 8 *decis.* 27 *num.* 34.

F

FABER.

Faber iuxta Scholas publicas, vel Doctoris Domum obstrepens, expelli potest *tom.* 1 *dec* 3 *n.* 1 & 6.

Faber sibi debet imputare, si non previdendo, se coniecit in periculo expulsionis *tom.* 1 *dec.* 3 *n.* 8.

Faber exercens artem potest expelli non solum a domo conducta, sed etiam a domo propria, absque eo quod aliquid ei solvatur *tom.* 1 *dec.* 3 *num.* 14.

Faber post expulsionem liber remanet a pensionis præstatione, cum locatio tunc finita dicatur *tom.* 1 *dec.* 3 *num.* 15.

Fabro expulso non competit ius intraturæ; competit tamen damni emendatio ob amissionem intraturæ *tom.* 1 *dec.* 26 *n.* 16 & 17.

Faber exercens artem prope Domum Doctoris expelli debet, & de ratione *tom.* 1 *dec* 26 *num.* 1 & 11.

Faber non potest expelli, si prævenerit inhabitando Doctori *tom.* 1 *decis.* 26 *num.* 2.

Faber quamquam inhabitando prævenerit Doctori, potest expelli, si artem exerceat in via ad tale opus non destinata, vel si possit alibi inha-

inhabitando artem exercere *tom.* 1 *decis.* 26 *num.* 3 & 4 declara *n.* 6.
Præventio Fabro non prodest, si Doctor nequeat, alibi commode habitare *tom.* 1 *dec.* 26 *num.* 5.
In Iudicis arbitrio est an præventio in Scholarum præiudicio possit Fabro favere *tom.* 1 *dec* 3 *n.* 9.
Maior commoditas Scholarum semper debet Fabro, licet prævenienti præferri *tom.* 1 *dec.* 3 *n.* 10.
Privilegium expellendi Fabrum non solum est concessum Magistris Scholarum verum etiam ipsis Scholaribus ibi existentibus *tom.* 1 *decis.* 3 *num.* 13.
Cognoscere an Doctor possit alibi commode habitare ad effectum expellendi Fabrum, pertinet ad Iudicis arbitrium *tom.* 1 *dec.* 26 *num* 7.
Commode alibi Doctor non habitare posse dicitur quando propriam relinquendo Domum, aliam conducere deberet *tom.* 1 *dec.* 26 *n.* 8.

FABRICA S. PETRI.

Sententiæ duæ in Tribunali Fabricæ S. Petri constituunt rem iudicatam *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 1.
Fabricæ S. Petri Sacra Congregatio est executrix piarum voluntatum, etiam ex concordato inter S. Sedem, & Cosmum I. *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 3.

FACTUM.

Multa facta tenent, quæ fieri prohibentur *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 51 & *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 59 & *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 101.
Id factum esse præsumitur, quod de iure fieri debet *tom.* 2 *decis.* 48 *num* 17.
Facta non sunt supponenda, sed probanda *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 16.
Ad voluntatem arguendam facta potiora sunt verbis *tom.* 2 *decis.* 6 *num.* 26.
Facto magis, quam verbis voluntas præcedens declaratur *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 15.
Factis plus creditur, quam verbis *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 16.
Facta potiora sunt verbis in rebus dubiis *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 25.
Præsertim quando agitur de inducenda observantia interpretativa, quæ ex facto deprehenditur *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 26.
Facta potentiora sunt verbis *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 37.
Verba cedere solent factis *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 41.
Facti demonstratio superat universas probationes verborum *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 19.
Semper, & in omnibus factum principale est attendendum, non quod venit in consequentiam, & signanter in odiosis *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 71 72 & 73.
Factum ex eventu non revocatur, ubi illud prius legitime factum fuit *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 127.
Factum censetur, quod fieri solet *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 16 & 22.
Factum proprium non potest quis ignorare *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 36.
De facto temporibus diversis reiterate confesso, minime potest dubitari *tom.* 4 *decis.* 57 *num.* 9.
Factum, quod olim profuit, impugnari non potest *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 39.
Nemo venire potest contra proprium factum, vel contra factum sui auctoris *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 24.
Ex facto ius, & varietas circumstantiarum producit variarum legum dispositionem *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 2 & 3.
Nullum est nostræ mentis maius Testimonium, quam qualitas factorum quæ sine loquela intelliguntur *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 41.
A facto non plene, nec concludenter probato nullum deduci potest argumentum *tom.* 2 *dec* 35 *n* 21.
Facti interpretatio plerumque etiam prudentissimos fallit *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 88.

Factum præsumitur ex causa, ob quam quis compelli poterat *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 22.

Factum vel dictum notum. quod ex probatione efficitur notorium non transmutat suam essentiam *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 27.

Factum a conditione dependens conditione adhuc pendente pro non facto habetur *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 6.

Factum Principis dicitur casus inopinabilis *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 8.

Factum inopinabile iudicatur, quod non accidit per duo seculorum spatium *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 9.

FACULTAS.

Verbum *possint* quid importet *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 36.

Dictio *etiam* facultatem tribuit uno, vel alio modo agendi *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 37.

Facultas abrogandi Leges supponit ipsis Legibus suppositionem *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 39.

Limitata facultas nonnisi limitatum parit effectum *tom.* 3 *dec.* 23 *n.* 14.

Nemo plus iuris transfert in alios, quam quod habeat *tom* 7 *dec.* 48 *n.* 17.

Facultas, quæ non fuit data non potest extendi, nec restringi *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 15.

Ædificandi facultas neque per mille annos tollitur, neque præscribitur ullo unquam tempore *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 22 & 23.

Facultas sibi reservata disponendi de pecunia non impedit quin dominium dicatur translatum per descriptionem pecuniarum factam in alicuius personam *tom.* 8 *decis.* 3 *num.* 24.

Facultas concessa vicino avertendi, & immittendi aquam in alienum fundum agri colendi, & fructuum colligendorum causa intelligenda est limitate, ut minus quam fieri possit vicinus lædatur *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 34.

Facultas nominandi alicui data cum aliqua conditione eidem favorabili non destruitur tali conditione deficiente *tom.* 1 *dec.* 34 *n.* 10

Facultas inducta per particularem Legem, pactum, aut consuetudinem non differt a Lege scripta *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 3.

Facultas exercitium Piratæ agendi ad tempus illimitatum concessa, præsumitur continuata nisi constet de revocatione *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 22.

Dicta facultas præsumitur intervenisse ex cursu 30. annorum non constito in contrarium *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 23.

Facultas cambiandi alicui concessa debet attendi, quando ad eius iustificationem concurrunt omnia iuris requisita *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 1.

Qui se abstinuit a munere Executoris non potest deinde uti facultatem nominandi Executoribus reservata *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 5.

Ubi facultas eligendi competit vigore ultimæ voluntatis, & exercetur per contractum, electio semel valide facta non potest immutari *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 1 amplia ut *n.* 2.

Limita quando electio non fuit adhuc effectum sortita, atque bonorum restitutio fieri non debet nisi post mortem eligentis *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 3.

Declaratur hæc limitatio *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 4.

Exercitium facultatis eligendi, atque ipsius electionis executio differunt inter se, ac diverso tempore fieri possunt *tom.* 4 *decis.* 33 *n.* 5.

Qui facultatem habet eligendi quantumvis effrenatam, ea uti debet viri prudentis arbitrio *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 13.

Concessa simpliciter eligendi facultate, licet quoscumque etiam extraneos eligere *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 23.

Quoties ab uno, vel pluribus aliquid fieri debet, evidens est quod Te-

sta-

stator non dederit facultatem faciendi ultimo tantum superstiti *tom.* 4 *dec.* 33. *num.* 30.

Facultas concessa absque ulla temporis præfinitione quandocumque potest exerceri *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 36.

Facultas eligendi, quamvis collata in tempus mortis, quando nihilominus exerceri potest irrevocabiliter in vita? *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 41. 42.

Facultas eligendi quando competat iure proprio, & quando alieno *tom.* 4 *dec.* 34 *num.* 1.

Si facultas eligendi consumpta fuit in primo actu secunda electio non valet *tom.* 5 *dec.* 44 *num.* 8.

Is qui facultatem habet novam electionem faciendi, iisdem conditionibus facere debet, quibus fecit primam *tom.* 5 *dec.* 44 *num.* 9.

Facultas concessa intelligitur ut exerceri solum possit, sicut de Iure Communi, vel municipali exerceri solet *tom.* 5 *dec.* 44 *num.* 11.

Controversum est, an facultas disponendi ex clausula *quibus dederit* sit intelligenda intra limites concessionis? *tom.* 3 *dec.* 47 *num.* 7.

Quæ clausula non operatur restrictionem ad descendentes primi investiti, quoties investitura concepta simpliciter fuit, nec ex aliis verbis adparet emphyteusim fuisse stipulatam solum pro descendentibus *tom.* 3 *dec.* 47 *num.* 8.

Facultas creditoribus concessa vendendi bona fideicommissi ratione melioramentorum, quomodo intelligenda? *tom.* 3 *decis.* 50 *num.* 20.

Religiosus, cui conceditur a Papa facultas disponendi non dicitur habere dominium, sed dicitur mere executor ex Papæ voluntate *tom.* 7 *decis.* 48 *num.* 15.

Eques Hierosolimitanus, cui fuit concessa a Magno Magistro testandi facultas non acquirit proprietatem bonorum de quibus disponit *tom.* 7 *dec.* 48 *n.* 16.

Disponendi facultas bonorum non indifferentium operativa non est nisi deducatur ad actum *tom.* 7 *decis.* 49 *num.* 24.

Verba *resti padrone*, important liberam disponendi facultatem de bonis hæreditariis *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 76.

Ex facultate disponendi hæredi relicta fideicommissum excluditur *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 77 & 93.

Facultas disponendi facilius extenditur ad actus inter vivos si concessa fuit in contractu *tom.* 12 *decis.* 46 *num.* 8.

Facultas disponendi a donatore reservata per ultimam voluntatem non potest exerceri per actus inter vivos adeout dispositio inter vivos minime esset attendenda, nec substineretur *tom.* 8 *dec.* 11 *n.* 5.

Dispositio in vim dictæ facultatis requiritur expressa, & non tacita nec universalis per æs alienum contractum, maxime ad diminutionem fideicommissi ordinati in casu non factæ dispositionis *tom.* 8 *dec.* 11 *num.* 6.

Facultas alienandi inducta per argumentum a contrario sensu trahi debet ad limites verborum, quæ leguntur in sensu directo *tom.* 5 *decis.* 2 *n.* 12.

Re per facultatem alienandi semel facta alienabili semper censetur alienabilis *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 47.

Limita primo stante prohibitione reali *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 50.

Realis dicitur, quando adiecta fuit ratio conservandi bona inter filios, & descendentes, quo casu etiam facta alienatione inter ipsos manet fideiconmmissum *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 49 & 51.

Amplia etiamsi cum dicta ratione facta sit personis *num.* 52.

Limita secundo si repugnet verisimilis intentio Testatoris, & unde hæc eliciatur *n.* 53. 54.

Limita tertio si sequeretur repugnantia, & contrarietas in dispositione Testatoris *num.* 55.

Ve-

Veluti si voluisset bona conservari in descendentibus, & deinde sequeretur, quod permisisset alienari in extraneos *n.* 56 *&* 57.

Viventibus auferre facultatem testandi, illisque dare hæredem esset contra Legem *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 5.

Facultas ducendi aquam ex Flumine publico non navigabili intelligitur pariter sine alterius iniuria, quod procedit etiam quoad alia loca publica etiam vias, quas munire non licet ad suum commodum damno alterius, ideoque de damni infecti cautione tenetur *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 18. 19. *&* 20.

Habenda est ratio damni non solum imminentis, sed etiam futuri *tom.* 5 *decis.* 13 *num* 21.

Substitutis data facultate alienandi dicitur facta in eo quod superest *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 7.

Alienandi facultas non restringitur ad primos investitos, sed ad alios comprehensos extenditur, & emphyteusis dicitur hæreditaria, & transitorias in extraneos *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 7.

Clausulæ *ad habendum, & in perpetuum* non pugnant cum præcedenti stipulatione *pro filiis, & descendentibus*, quia sunt positæ ampliative *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 8. & conciliantur *n.* 9 *&* 10. responderur contrariis *n.* 11 *&* 12.

Clausula *ad habendum*, eo magis operatur alienandi facultatem, quando aliis clausulis coadiuvatur *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 13 *&* 14. ubi de clausula *in perpetuum* *n.* 15. & de clausula *salvo iure proprietatis, & directi dominii*, & coadiuvatur consuetudine alterius Ecclesiæ eiusdem loci *num.* 16.

Alienandi facultas verificatur in quocumque actu translativo dominii *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 22.

Permissio alienationis inter descendentes per lineam masculinam bonorum fideicommissorum est argumentum, quod Testator habuit pro sinonimis agnatio, & descendentia *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 27.

Verbum *disporre*, comprehendit tam contractus, quam ultimas voluntates *tom.* 12 *dec.* 46. *n.* 1.

Præcipue si agatur non de prohibitione alienationis sed de facultate disponendi *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 2.

Et si nulla afferri valeat probabilis ratio, ob quam dici debeat concessa pro actibus ultimæ voluntatis, & non pro contractibus *tom.* 12 *dec.* 46 *num.* 3.

In emphyteusi data etiam facultate alienandi, aut vigente consuetudine, per quam bona ad instar allodialium redacta fuerint, non sequuta alienatione eorumdem bonorum emphyteuticorum, succedunt vocati, comprehensi in investitura, non autem hæredes intestati; & hæc fuit etiam opinio Rotæ nostræ *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 4. 5. *&* 6.

Ad similitudinem fideicommissi in quo concessa fuerit facultas alienandi, quæ alienatio nisi sequatur succedunt vocati *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 7.

Emphyteuta de bonis emphyteuticis non disponens censetur suam facultatem ad actum deducere noluisse, adeoque ob deficientiam lineæ succedit proximior secundum æquitatem Bartoli *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 8

FALCIDIA.

Falcidia de iure digestorum prohiberi non poterat *tom.* 10 *dec* 39 *n.* 10.

Per acceptationem legati relisti sub conditione renunciationis falcidiæ censetur renunciatum falcidiæ etiamsi hæres nesciat falcidiam prohiberi non potuisse *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 20.

Non confecto inventario falcidia non debetur ex legato *tom.* 4 *decis.* 10 *num.* 32.

Donationes inter virum. & uxorem regulariter sunt prohibitæ *tom.* 12 *decis.* 46 *n.* 4.

Confirmantur tamen morte donantis

si non fuerint revocatæ, & ex eis falcidia detrahitur *tom.* 12 *dec.* 46 *num.* 5.

FALSA CAUSA.

Error, & falsa causa debent liquidissimis probationibus demonstrari *t.* 11 *decis.* 26 *num* 10.

Error, sive falsa causa deficit, deficiente facto, sive supposito cui innititur *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 18.

Error, & falsa causa quemcumque contractum inficiunt *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 18.

Ubi falsa causa est expressa semper censetur unica, & finalis, & ideo vitiat legata pariter, & contractus *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 65.

Quando falsitas causæ donationem infirmet *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 46.

Transactio ex falsa causa est nulla *tom.* 12 *dec.* 30 *num.* 4.

Sed falsa causa concludentissime probari debet *tom.* 12 *decis.* 30 *n.* 5.

Quietantia facta ex causa erronea, non præiudicat creditori *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 17.

In contractibus falsa causa facilius vitiat obligationem, quam in legatis *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 64.

Causa falsa, vel error, ut vitiet contractum onerosum, & correspectivum requiritur, quod finalis fuerit utrique contrahenti, & quod respectu utriusque defecerit *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 20.

Prætendens revocare quietantiam uti erroneam debet falsitatem causæ probare, & quod ex eo erroneo supposito processerit *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 23. & 27.

Per errorem, falsamve causam solutum reperitur tanquam indebitum *tom.* 1 *dec.* 46 *n.* 1.

Iudex, qui Decretum tulit in vim causæ falsæ, præsumitur suam interposuisse auctoritatem absque debita cognitione *tom.* 11 *dec.* 37 *num* 6.

Propter expressionem causæ falsæ, cessat quævis præsumptio favore Iudicis, & decreti ab eo lati *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 7.

Falsitas Causæ adimit consensum ab actu *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 14 40.

FALSA DEMONSTRATIO.

Demonstratio falsa præsertim in cortice verborum non alterat dispositionem. Cœmeterium in uno loco alibi Campus Sanctus appellatur prout Romæ, Pisis, & Florentiæ *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 24.

FALSITAS.

Falsitas, in quibus non præsumatur? *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 22. 24. & 25.

Falsitatis coniecturæ debent esse perspicuæ, urgentes, & iuris, non hominis *tom.* 3 *dec* 32 *n.* 23.

Falsitas suspicio excluditur ex fortioribus, & urgentioribus coniecturis in contrarium *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 17.

Suspicio falsitatis ab actu removetur per consensum huic præstitum a magno viro *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 40.

Falsitas non præsumitur in boni nominis viro *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 6.

Præcipue si agatur de re minima *tom.* 11 *dec.* 39 *num.* 7.

Falsitati, & fraudi resistit, honestas illius, qui fraudem adhibuisse prætenditur *tom* 9 *dec.* 43 *num* 18.

Plures personæ in unam, eamdemque falsitatem, vel simulationem conspirasse non præsumuntur *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 20.

Suspicio falsitatis in civilibus habetur pro falsitate *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 5 & *dec.* 40 *num.* 25 *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 55 *tom.* 12 *dec.* 56 *n.* 7.

Præsertim quando agitur de vitio visibili *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 6.

Falsitas commissa præsumitur stante magno lucro falsarii *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 53.

Cumulatæ præsumptiones, & coniecturæ plenissimam concludunt probationem *tom* 11 *dec.* 10 *n.* 54.

Falsitas præsumitur ex instrumentorum multiplicitate non necessaria, & ex nimiis adhibitis cauthelis *tom.*

tom. 11 *decis.* 10 *num.* 65.
Falsitatis præsumptio oritur contra debitorem, ex eo, quod creditor recenset in suo Testamento credita, quæ per falsum instrumentum a debitore soluta dicuntur *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 6.
Falsitatis præsumptio oritur de contrarietate Testamenti creditoris cum instrumento solutionis debiti *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 7.
Tarditas protocollati instrumenti facit præsumere eiusdem falsitatem *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 8.
Instrumentum non numeratum in protocollo facit præsumptionem falsitatis eiusdem *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 9.
Instrumentum non adnotatum in repertorio protocolli falsum præsumitur *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 10.
Sola deficientia adnotationis instrumenti in repertorio protocolli non probat instrumenti falsitatem *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 11.
Defectus reportationis instrumenti in libro Cancellariæ inducit suspicionem falsitatis eiusdem instrumenti *tom.* 11 *dec.* 10 *n* 14.
Familiaritas Notarii cum eo, qui contractum gessit est coniectura pro instrumenti falsitate suspicienda *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 52.
Falsitatis exceptio non probata non attenditur *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 29.
Fraus, & simulatio concludentissime est probanda *tom.* 12 *decis.* 40 *n.* 30.
Auctor falsitatis is præsumitur, qui ex ea sentit comodum *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 27.
Qui supponit quod est falsum & exinde actus nullitatem petit, tenetur probare falsitatem suppositi *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 31.
Falsi oppositio etiam sola in executivo iudicio civili parere potest exceptionem rei iudicatæ absque pronunciatione *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 78.
Amplia etiamsi iuxta factum non fuerit pronunciatum, dummodo disceptatum super falsitate, & fuissent facta capitula, & examinati Testes *tom.* 11 *decis.* 10 *n.* 79.
Falsitas in productione iurium Actoris, est sufficiens ad eum repellendum a Iudicio *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 26.
Falsitas urget in eo, qui in aliquo actu fuit falsus *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 23.
Falsitas instrumenti eruitur ex difformitate styli, phrasium improprietate, insolitaque rogiti forma, aliisque *tom.* 12 *dec.* 56 *num* 5.
Nec non ex inverisimili dispositione *tom.* 12 *decis.* 56 *n.* 6.
Fuga in delicto falsitatis probatur etiam per epistolam Gubernatoris illius loci ex quo quis decessit *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 51.
Inverisimilitudo dicitur imago falsitatis *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 15.
Contrarietates, & repugnantiæ fidem auferunt instrumentis *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 16.
Instrumentum habet falsitatis suspicionem, quando locus celebrati Instrumenti non reperitur descriptus *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 25.
Crimen falsi est difficillimæ probationis *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 54.
Crimen falsi solet in occulto committi *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 45.

FAMA.

Fama quomodo per testes probari debeat *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 64.
Ex plena famæ probatione non resultat plena suspicionis fugæ probatio *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 65.
Famam, & æstimationem propriam non potest quis lædere de iure *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 19.
Fama vitæ æquiparatur, ac præponitur, maxime in viris bonis *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 20.
Famam virum bonum negligere non præsumitur *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 21.
Bona fama omni commodo est præferenda *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 21.
Decoctio arguitur ex publica fama *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 13.

FA-

FAMILIA.

Appellatione familiæ cum adiectione cognominis veniunt solum Agnati *tom.* 2 *dec.* 52 *num.* 2.

Domus, Familia, sanguis &c. idem significant in materia Fideicommissaria, & Patronali *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 34

Familia comprædendit tam Agnatos, quam Cognatos *tom.* 8 *dec.* 30 *num* 51.

Expressio *Familiæ* cum adiectione cognominis non limitat dispositionem ad solos Agnatos, sed ostendit originem, a qua vocati descendere debent *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 24.

Qui tenet esse de eadem familia Testatoris quid probare teneatur *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 49. 50. 51.

Familiæ uti antiquis temporibus etiam nostris extinguuntur, & narrat Knipschil. intra sexcentos annos in Austria mille, & quingentas, & amplius nobiles familias extinctas *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 1.

Pluralitas familiarum eiusdem nominis nunquam præsumitur, nisi evidenter probetur *tom.* 9 *dec.* 38. *num.* 31.

Testator nobilis non alia mente fideicommisisse præsumitur, quam ut suæ familiæ consuleret *tom.* 12 *dec* 43 *num.* 11.

Ratio excludendi fœminas est quod bona manerent in eadem familia, seu agnatione *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 26.

Vocata familia, venit præferendus is qui est de contentiva proxima *tom* 5 *dec.* 30 *num.* 32.

Limita quando Testator proximiorem de familia in genere, & indistincte vocavit *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 33.

Familia contentiva remotior quoad originem potest in progressu fieri propinquior *tom* 5 *dec.* 30 *n.* 36.

Quando filius per aggregationem in alienam familiam exit ab illa Patris, cessat effectus illius *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 77 declara *n.* 78.

Onus transeundi in alienam familiam derelinquendo propriam valde grave reputatur *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 80.

In dubio præsumitur quod Ius patronatus relictus potius sit familiæ effectivæ, quam transversali *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 25.

FAMULUS.

Famulus ad consequendum salarium probare debet copulative quod ipse sit solitus locare operas suas pro salario, & quod Dominus sit solitus conducere *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 7.

Famuli, vel Ancillæ sæpe numero pro solo victu, & expensis servire solent *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 8.

Salarium debetur Famulis etiam non conventum concurrente solito locandi, & respective conducendi *tom* 7 *dec.* 18. *n.* 9.

Famuli deficiente conventione expressa censentur se conformare consuetudini locali quoad solutionem salariorum *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 11.

Famulus, qui primo loco operas suas locat non potest probare solitum locandi, & ita defectus huius probationis non attenditur *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 13.

Solitum probatum ex parte solius conductoris est sufficiens *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 14.

Famuli ob eorum paupertatem non præsumuntur voluisse servire gratis *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 15.

Famuli qui non habent salarium non solum consequi debent alimenta, sed etiam ea omnia alimentorum appellatione venientia *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 16.

Famuli recipiunt victum, & habitationem in partem salarii sine præiudicio consequendi residuum in pecunia *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 17.

Domini, vice solvendi salaria Famulis pluries dant eis bona verba *tom.* 7 *decis.* 18 *n.* 26.

Famulus, qui obtinuit ab exactione salarii, inhærens verbis Domini, fraudatus

datus remanere non debet *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 27.

Famulus inserviens decocto præsumitur velle servire pro solo victu, vel gratis *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 49.

Famulus quod voluerit servire gratis non est verisimile *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 50.

Famulus videns Dominum plura bona actu possidere potuit iuxte credere salarium sibi fuisse integre solutum tempore mortis *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 55.

Famula a cubiculo non potest pro sua mercede, vel salario minus recipere quam libras quatuor pro quolibet mense *tom.* 7 *decis.* 18. *num.* 60.

In solutione mercedis facta famulo non solent reportari cautiones, & receptæ *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 39. 40.

Merces ex levibus etiam coniecturis præsumitur soluta, maxime si diuturnum silentium concurrant *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 41.

Silentium trium, vel quinque annorum sufficit ad inducendam præsumptionem satisfactionis mercedis *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 42.

Famuli mendacium nullam afferens Domino utilitatem, non dolose, sed potius ignoranter emissum præsumi debet *tom.* 2 *dec.* 34 *num.* 9.

Ex solutione per Famulum facta, præsumitur Domini mandatum, præcipue si aliæ præcesserint solutiones *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 68 *&* 69.

Dominus præstare tenetur omne factum Famuli, qui in officio deliquit *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 1.

Et tenetur etiam de excessibus Famulorum, quorum opera præfectus utitur *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 2.

Id tamen dispositum est ob culpam Domini in eligendo malos, seu minus idoneos homines *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 3.

Ideo limitatur conclusio, quando huiusmodi culpa abfuit *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 4.

Dominus non tenetur de delicto famuli, quando electio famuli facta fuit ab alio superiore *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 7.

FATALIA.

Fatalia non currunt contra non culpabilem, nec negligentem *t.* 2 *dec.* 9 *n.* 32. Nec electo Consultore causæ *n.* 34.

FATUUS.

Fatuus, stolidus & demens qui usum rationis totaliter non amiserunt testari possunt *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 18.

FAVOR.

Favori privato publicus præfertur *tom.* 2 *dec.* 4 *num.* 21.

Quæ in alicuius favorem sunt inducta, non debent in eius odium retorqueri *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 42. & *dec.* 25. *num.* 33 *&* 34. & *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 65. & *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 4.

Declaratur *Text. in Leg. apud Celsum §. item quæritur ff. de dol. mal. except. tom.* 1 *dec.* 25. *n.* 35.

FENESTRÆ.

In muro laterali aliquando fenestræ positæ dicuntur in prospectiva, adeout claudi non possint ædificando *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 20.

FEUDATARIUS.

Feudatarii sunt damna eventualia *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 17.

Feudatarius militare non tenetur si æquivalentes ingressus non habet a feudo *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 18.

FEUDUM.

Feudum filio familias constitutum conceditur, ut ipse percipiat fructus, & inde serviat *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 9.

Non valet argumentum a feudo ad fideicommissum *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 10.

Quando feudum est de sui natura Inalienabile, consensus pro alienatione debet ante actum intervenire *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 21. Secus si feudum ab initio concessionis esset alienabile, quia tunc sufficit consensus etiam post actum intervenire *n.* 22.

Con-

Consensus Domini directi non requiritur in feudo, quando cum facultate alienandi conceditur, secus e contra ubi actus est ipso iure nullus *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 56 & 57.

Doctrina *Thori in compend. dec. Neap. p* 3 examinantur aliæque auctoritates enuncleantur *tom.* 6 *decis.* 21 *n.* 60. 61. & 62.

Consensus Domini directi quandocumque intervenire potest per modum ratificationis, etiam post mortem Alienantis *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 63 & 70.

Paria sunt quod Dominus præstet consensum, & præstare teneatur, quod ius transit in hæredem *tom.* 6 *decis.* 21 *n.* 65. & 66.

FICTIO.

Fictio nunquam induci potest nisi lex expresse illam permittat *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 26.

Fictio est operativa dumtaxat quoad possibilia *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 18.

Factum quod per rerum naturam existere nequit, per fictionem suppleri non potest *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 15.

In eodem subiecto duæ fictiones sive præsumptiones prohibentur *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 12.

Plures fictiones admittuntur quando una venit in consequentiam alterius *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 36.

FIDA.

Fida est pretium herbarum, seu pascuorum debitum communi, seu communibus, quæ habent ius pascendi in fundis privatorum quæ quolibet anno venduntur, seu ponuntur sub hasta *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 28 & 39.

FIDEICOMMISSARIUS.

Fideicommissarius est verus Dominus bonorum fideicommissorum, cum sola disponendi prohibitione *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 3.

Fideicommissarius universalis habetur loco hæredis, & eius vices gerit *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 12.

Fideicommissarius improprie Dominus, vere administrator est fideicommissi *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 22 & 25.

Fideicommisso non repugnat, quod apud aliquem sit nuda proprietas, apud fideicommissarios simplex usufructus *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 23.

Plus iuris competit fideicommissario, quam usufructuario *tom.* 7 *dec.* 23 *num.* 14 & 15 ubi an ius usufructuarii prævaleat fideicommissario & *n.* 17.

Fideicommissarius aliquando conceditur iudicium præventivum *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 66.

Intellige, ubi tempus restitutionis est certum *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 67.

Fideicommissarius substitutus hæredi censetur sub duplici conditione alternativa si ipse, aut eius filii decederent sine filiis *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 47.

In electione fideicommissarii est recognoscere fideicommissa, a Fideicommittente, vel a gravato, ut per *Statut Gabell. rubr.* 16. *de testam. tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 15.

Si fideicommissa recognoscat a gravato, eximitur a solutione Gabellæ, sed efficitur hæres gravati *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 16.

Immissio in vim *Leg. fin.* vel utilis Salviani interdicti conceditur fideicommissario, probatis extremis vulgatis *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 1.

Impeditur tamen per exceptionem incontinenti probatam *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 2.

Maxime si oriatur ex ventre instrumenti *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 4.

Quo casu exceptio dicitur quarantigiata sicut actio *tom.* 5 *decis.* 20 *num* 4

Fideicommissario danda est immissio, constito de vocatione eiusque purificatione, & bonorum identitate *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 1.

Limita quoad bona alienata in quorum

rum locum mediante Principis Rescripto alia fuerunt subrogata *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 2.

Sublimita si res subrogata fuerit evicta, quia tunc ad alienata datur regressus *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 3.

Declara sublimitationem procedere, si res permutata adhuc est pœnes permutantem, secus si penes tertium contra quem condictio ob causam non datur *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 4.

Contra, quod detur etiam contra tertium cum sit in re scripta *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 5.

Indubitanter quando in instrumentn permutationis adest promissio evictionis cum hypotheca bonorum *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 6.

Et stante evictione permutatio resolvitur ad differentiam venditionis, & de ratione differentiæ *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 7.

Declara conclusionem, de qua *num.* 3 *& seqq.* procedere in terminis veræ permutationis, secus si res mediante Principis Rescripto vendita sit cum obligatione reinvestiendi prætium, & reinvestimentum fuerit secutum super prædio postea evicto, quia tunc Emptor non poterit a fideicommissaria molestari *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 9

Fideicommissario universali competit interdictum quorum bonorum, & Edictum D. Adriani contra heredes, & alios illegitimos detentores bonorum *tom.* 2 *dec.* 36 *n.* 12.

Fideicommissarius gravatus restituere certæ personæ potest prævenire diem *tom.* 8 *decis.* 3 *num.* 36.

Fideicommissario immissionem obtinenti, debet res restitui cum fructibus saltem a die motæ litis *tom.* 6 *dec.* 47 *num.* 2.

Etiamsi agatur de bonis subrogatis, & ex quibus subrogatio deducatur *tom.* 6 *dec.* 47 *n.* 3.

Fideicommissarius facit fructus suos ad ratam proprii crediti, vigore imaginariæ solutionis *tom.* 6 *dec.* 47 *num.* 9.

Proprietarius acquirit rem restituendam, si fideicommissarius illam recipere renuat, vel nequeat *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 147 *&* 155.

Fideicommissarius renetur stare locationi, maxime si non sit ad longum tempus *tom* 6 *dec.* 27 *n.* 24.

Fideicommissarius tenetur probare existentiam mobilium de tempore mortis Testatoris *tom.* 5 *decis.* 29 *num.* 5.

In contractibus fideicommissarii necessaria est bona fides, ad hoc ut substituti obligentur *tom.* 3 *decis.* 71 *num.* 4.

Ad hoc ut valeat adiudicatio bonorum fideicommissi debet citari fideicommissarius *tom.* 3 *decis.* 48 *num.* 89.

Fideicommissarius sicuti non potest alienare bona in præiudicium vocatorum, ita neque negligendo efficere ut præscribantur *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 25.

Fideicommissarius alienationi consentiens nequit agere ad prætium rei alienatæ, si & ipse in venditione suæ portionis se non credidit obligatum ad pretii conservationem *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 41.

Fideicommissarius ob alienationem bonorum fideicommisso suppositorum bona fide sequutam habet actionem ad pretium contra alienantem, vel ipsius heredes, non contra tertium possessorem *tom.* 2 *dec.* 38 *n.* 3 declara *n.* 4.

Si bona fideicommisso supposita, fuerint scienter alienata, poterit fideicommissarius vindicare bona contra tertium possessorem *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 5.

Ad heredem fideicommissarium spectat probare quantitatem mobilium in hereditate existentem *tom.* 2 *dec.* 38 *n.* 17 limita *n.* 18.

Fideicommissarius gravatus restituere aliis vocatis debet reinvestire pretium

tium bonorum alienatorum in alia bona favore vocatorum *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 21.

Regula *Textus in Leg. in fideicommissariam ff. ad Trebell.* non procedit in fructibus civilibus qui transeunt ad fideicommissarium universale *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 7.

Limita in fideicommissario particulari, aliove successore ex iure, & titulo particulari veniente *tom.* 8 *dec* 19 *n.* 8.

Et in hoc sensu ostenditur decisum per hæc Tribunalia apud *Mans. cons.* 664. *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 9.

Fructus naturales pendentes tempore restitutionis absolute in fideicommissarium transeunt uti pars illius rei cui adhærent *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 10.

Quando constet de interesse fideicommissarii ad effectum cautionis præstandæ *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 36.

Huiusmodi cautio de conservandis bonis fideicommissi, a quocumque fideicommissario peti potest *tom.* 8 *decis.* 17 *num.* 37.

Fideicommissariis debentur alimenta ex fideicommisso ascendentali etiam vivente gravato *tom.* 11 *decis.* 36 *num.* 8.

Fideicommissario, & maioratus possessori nulla ex fructibus alimenta debentur, sed eos creditoribus integre applicandos durante vita debitoris possidentis *tom.* 8 *dec.* 23 *num* 1.

Ubi nullæ apparent certæ detractiones, fideicommissarii propria auctoritate bonorum possessionem arripiunt *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 16.

Fideicommissarius alienans in vim gratiæ derogatoriæ rite, & recte alienat *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 1.

Fideicommissarius, qui acceptavit Commendam ex bonis fideicommissariis erectam dicitur assignationi factæ consensisse nec potest petere fideicommissi reintegrationem *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 49 *&* 62.

Fideicommissarius agere potest pro relevatione ob evictionem ab auctore suo passim *tom.* 4 *decis.* 43 *num.* 1.

Iudex potest cogere unum ex fideicommissariis ad totam dotem præstandam, ut Mulier litium incommoda evitet *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 41.

Fideicommissarius ad fideicommissi distractionem impediendam potest de proprio fœminas competenter dotare, & Fideicommittentis debita persolvere *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 23 *& n. seqq.*

Fideicommissariis solventibus dotem ex bonis fideicommissi, mulier tenetur cedere iura contra bona libera *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 40.

Ad debita Testatoris non tenetur fideicommissarius particularis, sed hæres *tom.* 2 *dec.* 12 *num.* 1.

Fideicommissarius, modicas expensas non repetit, repetit tamen graves, & perpetuo duraturas, & melioramenta præsertim necessaria detrahit *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 48.

Melioramenta necessaria domus fideicommissariæ soluta ab hærede gravato repetuntur a Fideicommissario *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 24.

Vel eidem pro soluti restitutione datur retentio domus fideicommisso subiectæ *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 25.

Melioramentorum expensæ, quæ ab hærede fideicommissario non sint reficiendæ? *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 27.

Fideicommissarius plenam libertatem acquirit disponendi de bonis fideicommissi quoties auctore Principe vel Lege aufertur vinculum a Testatore in bonis impositum *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 4.

Fideicommissario consentienti venditioni fideicommissi, nulla contra emptorem competit actio *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 28.

Potest tamen contra alienantem agere pro recuperatione pretii *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 19 *&* 34.

Contra conclusionem de qua *num.* 19 aperte

aperte pugnat *Text. in Leg. codicillis §. Insulam ff. de legat* 2 *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 35.

Variæ DD. referuntur sententiæ pro istarum legum conciliatione *tom* 11 *decis.* 35 *num.* 36 *& n. seqq.*

Fideicommissarius, qui ad solutionem fructuum se expresse obligavit non potest census impositionem uti nullam impugnare *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 16.

Ad hoc, ut quis approbasse dicatur census impositionem ab initio nullam, constare debet ipsum habuisse plenam iuris, & facti scientiam *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 17

FIDEICOMMISSUM IN GENERE.

In quo consistat fideicommissum *tom.* 11 *decis.* 40 *n.* 117.

Et in quo differat a substitutione directa *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 118.

Fideicommissa a iure civili sortita sunt obligandi necessitatem *tom.* 12 *decis.* 42 *num.* 18.

Et ex eodem iure subiecta fuerunt detractioni trebellianicæ *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 19.

Fideicommissa exæquata sunt legatis *tom.* 2 *decis.* 36 *num.* 4 *&* 5. & *tom.* 11 *dec.* 40 *n* 119.

Non est tamen per hoc sublata eorum differentia *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 120.

Omnes actiones, quæ pro legatis olim concedebantur, ad fideicommissa fuerunt prorogata *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 6.

Fideicommissa adinventa fuere ad transmittenda bona in incapaces, mediante persona capaci *tom.* 11 *decis* 40 *n.* 116.

Fideicommissum inducitur ex ratione conservandi bona in familia *tom.* 6 *dec.* 2 *n* 3.

Maxime si in ea apposita sint verba perpetuitatem denotantia, quæ important fideicommissum tam in casu alienationis, quam in casu mortis; Prout est dictio *semper tom.* 6 *decis.* 2 *n* 4. Intellige ut *n.* 10.

Enumerantur conditiones, & onera quæ solent apponi in institutione fideicommissi *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 74.

Et in quorum omissione arguitur voluntas fideicommisso contraria *tom.* 11 *dec.* 40. *n.* 75.

Fideicommissum agnitum dicitur patrimonium gravati *tom.* 6 *dec.* 3 *num.* 2.

In fideicommissis licet regulariter succedatur Testatori, attenditur tamen proximitas ultimi gravati *tom.* 6 *dec* 3 *num.* 1. & de ratione *n.* 3 *&* 8. Et hæc est sententia recepta in pluribus Tribunalibus *n.* 10. 12. *&* 13. Nam alias plura absurda sequerentur, de quibus *n.* 11.

Fideicommissum ex quavis verborum formula, & voluntatis argumento deducitur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 1.

Ad hoc ut melius dispositiones coadiuventur, & exequantur *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 2.

Limita quando ex inductione fideicommissi actus destrueretur *tom.* 11 *dec.* 40. *n.* 3. *& n.* 8.

Fideicommissa iuxta primos Romanorum mores non obligabant *tom* 8 *dec.* 19 *n.* 22.

Donec Augustus certa iuris necessitate gravatos adstrinxit *tom.* 8 *dec* 19 *n.* 23.

Quilibet Princeps liber alter Augustus in proprio Principatu potest fideicommissa tollere, & primam libertatem restituere *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 24.

Contrarium sentientes afferuntur, & eorum fundamenta *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 25.

Princeps non solet in derogationibus fideicommissi substantiam tollere, sed semper eorum reintegrationem demandare *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 26.

Atque hoc etiam non negligit celebris Bulla Baronum *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 27.

Forma rescripti derogatorii, & investimenti qualitas in eo prescripta est inviolabiliter observanda *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 23.

Pe-

Peregr. de fideic. art 4 *n.* 11 *& seqq.* explicatur *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 76.

In fideicommisso bona non possunt alienari extra familiam alias inverteretur ordo a Testatore præscriptus *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 80.

Vigore *aut. res quæ* alienari valet proprietas fideicommissi *tom* 10 *decis.* 40 *n.* 44.

Fideicommissum post hæredis mortem collatum, præsumitur relicto a substituto, & fideicommissario non ab instituto *tom.* 10 *decis.* 36 *n.* 35.

Fideicommissum conceptum sub conditione si sine filiis per obitum cum filiis expirat *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 41.

Non repugnat quod quis possit eodem tempore gravari fideicommisso universali & particulari *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 61.

Potest quis esse hæres universalis, & particularis in certa re fideicommisso subiecta *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 62.

Res ipsa favore eiusdem personæ potest gravari fideicommisso universali, & particulari *tom.* 10 *dec.* 36. *num.* 63.

Res comprehensa in fideicommisso universali, si deinde particulari fideicommisso subiiciatur dicitur separata a fideicommisso universali *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 64.

Ratio conservandi bona in agnatione &c. restringitur ad casum quo purificata sit conditio obitus filiorum sine filiis *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 14.

Bona allodialia possunt fideicommisso subiici *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 5.

Successio fideicommissi, & iuspatronatus continuare debet in linea, in qua ingressa fuit attendendo proximitatem gravati *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 35 *&* 36.

Ex vocatione filiorum, & descendentium in infinitum facta post institutionem hæredis inducitur perpetuum fideicommissum *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 1.

Fideicommissis ex Supremi Principis potestate in successorum exclusionem, aliqua rationabili causa impellente facilius derogatur *tom.* 2 *decis.* 36 *num.* 3.

Antiquitus fideicommissa soli iuri honestatis, ac probitatis subiecta extabant, nulla in iis necessitate executionis imposita *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 2 & 35.

Fideicommissum est stricti iuris, & non extenditur de casu ad casum, nec de persona ad personam *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 10 & 26.

Simplex fideicommissum est illud, quod fit de gravato in gravatum, & dicitur restitutorium *tom.* 1 *dec.* 39 *n.* 2.

An, & quando, ex nuda alienationis prohibitione, & superaddita ratione prohibitionis inducatur simplex fideicommissum conservatorium, non autem restitutorium *tom.* 4 *decis.* 24 *n.* 5 & 6.

Prohibitio alienationis, etiam nulla ratione fulcita semper est valida quando satis vestitur substitutione, & fideicommisso præcedenti *tom.* 4 *dec* 24 *n* 7.

Quoties alienationis prohibitio non est per se valida, & vestita, tunc subsequens ratio perpetuæ conservationis bonorum in filiis, & descendentibus inducit solum fideicommissum conservatorium in casu alienationis *tom.* 4 *dec* 24 *n.* 9.

Secus autem quando prohibitio alienationis est de se valida, & vestita; tunc enim subsequens ratio conservationis operatur absolutum fideicommissum etiam in casum mortis *tom.* 4 *decis.* 24 *n.* 10.

Periculo conniventiæ, vel collusionis exposita maxime sunt fideicommissa *tom* 5 *decis.* 48 *n.* 82.

Sub nomine *propriorum effectuum*, venire nequeunt fideicommissa *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 7.

Agens pro consecutione fideicommissi inducti ad favorem proximioris de familia probare debet, quod sit de familia, & quod sit proximior *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 1.

Agens ad fideicommissum clare probare debet suam vocationem *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 61.

Agens ad fideicommissum quid teneatur probare *tom.* 5 *dec.* 12. *n.* 7 & 17.

Et an teneatur excludere competentiam detractionum *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 8.

Sed stricte interpraetatur maxime ubi sit factum in contractibus *tom.* 5 *decis.* 12 *num.* 11. 12.

Et in dubio contra illud iudicatur. Et contrarium est contra iuris regulas *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 20

Si duo instituta sint fideicommissa, unum in casu alienationis, alterum vero in casu mortis, utrumque subsistit; ex primo siquidem admittitur substitutus in casum alienationis durante vita alienantium; ex secundo autem admittuntur substituti in casum, & tempus eorum mortis *tom.* 4 *dec.* 24 *num.* 21.

Una res duplici fideicommisso obnoxia esse potest *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 20.

Ius accrescendi habet locum etiam in legatis, & fideicommissis conditionalibus *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 10 & 15.

In fideicommissis inspiciendum est principium substitutionis, & numerum personarum *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 26.

Fideicommissum restrictum ad casum obitus hæredum sine filiis expirat statim ac hæredes cum filiis decesserunt *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 17.

Ex prohibitione alienationis facta principaliter, & per verba separata a præcedenti substitutione novum inducitur fideicommissum *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 18.

Prohibita alienatione bonorum si facta sit alienatio, & primi substituti non compareant, sequentes in gradu admittuntur *tom.* 4 *dec.* 24. *num.* 19.

Disponens si quando voluit fideicommissum successivum expressit ubi non expressit noluisse dicendum est *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 36.

Ab emphyteusi, vel feudo argui valet ad fideicommissum *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 29.

Fideicommissum factum in contractu donationis strictissimam recipit interpetrationem, nec in eo militat favor ultimarum voluntatum *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 20.

Ordo successivus in fideicommisso intelligitur, & interpretatur iusta ordinem succedendi gravato *tom.* 5 *decis.* 24 *n.* 47.

Fideicommissum cum facultate gravato abrogandi, dicitur stare donec abrogetur *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 30.

Fideicommissum est fideiussor legalis, contra quem agi nequit nisi excusso principaliter obligato *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 22.

Quæ excussio est de forma, cum Lex non loquatur absolute, sed sub certa conditione *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 23.

Fructus civiles pendentes non debentur hæredi hæredis gravati si ex facto tertii proveniant *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 24.

Quando fideicommissum est clarum fructus sunt restituendi non a tempore motæ litis, sed apertæ successionis *tom.* 5 *decis.* 40 *num.* 55.

Fideicommissum non censetur inductum nisi inter eas personas quibus convenire possunt conditiones appositæ *tom.* 5 *decis.* 12 *num.* 6.

Successor in fideicommissum præscribere nequit ob defectum personæ, contra quem præscribatur *tom.* 3 *decis.* 35 *n.* 31.

Præscriptioni immemorabili locus non est, quando constat bona fuisse fideicommisso supposita *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 24.

Fideicommissum sub conditione si sine filiis expirat illis existentibus *tom.* 12 *dec.* 44 *num.* 22.

Fideicommissum extendi nequit præter partem dispositivam *tom.* 12 *dec.* 44 *num.* 23.

Clau-

Clausulæ perpetuitatem denotantes intelliguntur iuxta subiectam materiam *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 37.

Nec sunt aptæ ad inducendum fideicommissum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 38.

Vocatio descendentium in infinitum non concludit pernecesse fideicommissum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 41.

Vocatio descendentium in infinitum est simplex coniectura fideicommissi *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 44 *&* *n.* 62.

Et etiam nutu *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 47.

Si in institutione alicuius, ex eius descendentium adhibita fuerit verba directa, & communia, directa ad institutionem, communia ad substitutionem referenda sunt *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 55.

Hoc tamen procedit ubi de fideicommissi existentia indubie constat *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 56.

Secus vero, ubi fideicommissum sit dubium, atque incertum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 57.

Ad constituendum fideicommissum requiritur restitutio ab hærede, vel a primo legatario facienda *tom.* 11 *dec.* 49 *n.* 148

Fideicommissnm semper deficit quando ab hærede nil in fideicommissarium transmittitur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 149.

Fideicommissum non constituitur ex restitutione simplicis bonorum detentionis *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 151.

Fideicommissum ordinari potest etiam super usufructu formali *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 152.

Explicantur Leges, quibus hæc opinio innititur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 153 *& seqq.*

Text. in Leg. dudum Cod. de contrahend. empt. procedit in fideicommissi voluntaria venditione, secus in necessaria *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 32 *&* 33.

Existentia fideicommissi probatur ex Instrumento divisionis *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 2.

Bona possessa ab hæredibus in loco in quo erant fideicommissa, præsumuntur eadem, nisi doceatur de alio titulo *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 3.

Maxime si illis conveniant eadem vocabula, & confinia *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 4.

Compræhensio omnium bonorum in fideicommisso resultat ex dictionibus universalitatem denotantibus *tom.* 5 *dec.* 3 *n* 36.

Verbum *hæredes*, quamvis latissimum restringitur ubi agitur de inducendo fideicommisso inter remotiores hæredes *tom.* 12 *decis.* 44 *num.* 25.

Verba *nullo unquam tempore* non ampliat fideicommissum, sed tantum confirmant iam factas dispositiones *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 27.

Clarum dicitur fideicommissum ad effectum manutentionis, ubi talis apparet ex simplici testamenti littera *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 28.

Fideicommissum ordinatum in contractu strictius est interpretandum *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 64.

Si in aliqua parte testamenti verba fideicommissi, aut prohibitæ alienationis concepta reperiantur in rem, gravamen efficitur reale, & afficit omnes personas quocumque in gradu reperiantur *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 12.

Transactio cum bona fide ab hærede gravato facta super proprietate fideicommissi omnes obligat vocatos etiamsi non fuerint transigentis hæredes *tom.* 3 *dec.* 49 *num.* 1 *&* 2.

Et hoc facilius procedit respectu filiorum, qui de tempore transactionis adhuc orti non erant *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 3.

Declaratur Decisio *in Florentina Fideicommissi de Generottis* 12 *Septembris* 1741. *coram Mormorai*, demonstraturque hanc Decisionem non firmasse regulam, quod verbum *descendentia* sit sinonimum

verbi

verbi *linea tom.* 4 *dec.* 48 *n.* 16 17 & 18.

Mulier, etiam repugnante possessore, potest dotem consequi ex fideicommissi bonis sibi specialiter obligatis *tom.* 3 *dec.* 70 *num.* 16.

Fideicommissum dicitur legalis fideiussor *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 9.

Unde mulier, quæ excorporationem prætendit, tenetur cedere iura *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 10.

Et si non potest cedere, repellitur exceptione cedendarum *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 11.

Mulier, quæ assensum præstitit alienationi bonorum liberorum non potest agere contra fideicommissum, quando illud adesse non ignorabat *tom.* 6 *dec.* 47 *n.* 1.

Fœmina in fideicommissis admittitur ad impediendam substitutionem extranei *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 16.

Fœmina cessante ratione exclusionis admittitur ad fideicommissum tanquam de domo, familia, & agnatione *tom.* 2 *decis.* 15 *num.* 14.

Fideicommissa conditionalia contribuunt cum legatis, & fideicommissis puris, in detractionibus *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 74.

Fideicommissi ignorantia non cadit in eo, qui illius existentiam in iudicio substinuit *tom.* 11 *decis.* 35 *num.* 31.

Scientia fideicommissi de patre in filium præsumitur, quando agitur de fideicommissis non multum antiquis *tom.* 6 *det.* 49 *n.* 17.

Ad probandam scientiam fideicommissi attenduntur coniecturæ *tom.* 2 *dec.* 38 *n.* 6

Scientia fideicommissi probatur in herede gravato, si tempore conditi Testamenti ipse domi Testatoris morabatur, & cum eo cohabitabat *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 7. Probatur etiam si se in hereditate immiscuerit *n.* 10. Probatur denique si legata in Testamento relicta solverit *n.* 12.

Augumenta provenientia ex naturæ, vel temporis beneficio fideicommissum sequuntur non transeunt ad hæredes fideicommissarii *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 25.

Quemadmodum acquisita per alluvionem sive patentem, sive latentem *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 26.

Periculum ubi est fideicommissi non hæredis gravati æquum est ut illud lucretur non ille *tom.* 8 *decis.* 20 *num.* 27.

Iudicia præventiva non admittuntur quando fideicommissum est sub conditione omnino incerta *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 65.

Pro concedenda cautione fideicommissi non est subtiliter cognoscendum *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 57.

Sententia de collusione suspecta nullam habet vim contra substitutos in fideicommisso *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 13.

Idemque procedit quoad sententiam emanatam ob supinam contradictoris negligentiam *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 14.

Fideicommissum caducatur per præmorientiam substituti, & bona remanent libera penes gravatum *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 25.

Fideicommissum ordinatum favore alicuius, & eius descendentium istis non existentibus expirat, & ex quibus verbis taliter factum dicatur *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 21.

Vocatis non existentibus, gravatus de re fideicommissaria libere disponere valet *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 22.

In dubio contra fideicommissum, tanquam odiosum est iudicandum *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 62.

Fideicommissa sunt litium seminaria *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 63.

FIDEICOMMISSUM UNIVERSALE.

Fideicommissum universale est successio in ius defuncti *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 21.

Universale non dicitur fideicommissum

sum ad stabilia restrictum *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 30.

Fideicommissum universale etiam hodie differt a particulari *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 13.

Fideicommissum universale sub quacumque conditione relictum promiscue, accipitur cum legatis tam puris, quam conditionalibus, & in diem *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 75.

Fideicommissum universale purum, vel purificatum transmittitur licet non fuerit agnitum *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 2.

Limita in furioso *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 8.

Ignorans transmittit *tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 3.

Furiosus transmittit fideicommissum sibi delatum, licet non agnitum, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 6.

Contra quod fideicommissum universale non transmittatur sed ad illud admittantur proximiores, qui successissent, si furiosus in medio non extitisset. Et auctoritates in contrarium declarantur procedere, vel in fideicommissis particularibus *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 7 11 13 18. Vel in casu quo furiosus rogatus sit aliis restituere *n.* 14. Vel in furioso, qui suus est *n.* 15 *&* 17.

Pretium rei fideicommissariæ remanet in fideicommisso universali fideicommisso obnoxium *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 21.

FIDEICOMMISSUM RESTITUTORIUM CONTRAVENTIONALE PARTICULARE POENALE REALE &c.

Fideicommissum contraventionale fieri solet in casu alienationis bonorum, quæ Testator vult servari in Familia, aut in exclusione alicuius in casu delicti, vel transitus in Religionem *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 4.

Quando in fideicommisso contraventionali advenit conditio, contraventio non est amplius restricta secundum voluntatem Testatoris potius uni conditioni, quam alteri, vel affirmativæ, aut negativæ *tom.* 1 *dec.* 39 *n.* 5.

Fideicommissum in solo casu contraventionis inductum censetur quando procedit dispositio prohibitiva, & alia simplex subsequitur *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 2.

Maxime attentis dictionibus *tunc & eo casu* designantibus subiectionem fideicommisso non esse liberam, & absolutam *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 3.

Fortius si alias legatum esset inutile *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 4.

Fideicommissum solummodo in casu contraventionis, & illatæ molestiæ inductum censetur, si in casu contrario fuit inductum in casu mortis *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 21.

Datum sub una conditione sub contraria censetur ademptum *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 22.

Fideicommissum restrictive in uno casu ordinatum, in cœteris volitum non censetur *tom.* 7 *decis.* 13 *num.* 23.

Quod dicitur de quantitate dicendum est etiam de bonis, quæ Testator synonime cum quantitate accepit *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 24.

In dubio capienda est interpretatio restrictiva fideicommissi ad unicum tantum casum contraventionis *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 28.

Ex prohibitione alienationis cum pœna privationis inducitur fideicommissum in casu contrafactioni ad favorem eius, in cuius gratiam pœna adiecta est *tom.* 5 *decis.* 2 *num.* 1.

Vel ad favorem cohæredum, seu substitutorum, si non sit expressum ad quem bona alienata transire debeant *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 2.

Sola pœna privationis absque alia causa vestit prohibitionem alienationis, & inducit fideicommissum *tom.* 5 *dec* 2 *n.* 3.

Fideicommissum contraventionale sequuta alienatione a substituto peti po-

potest *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 4.
Quando Lex prohibitiva non distinguit fideicommissum restitutorium, aut pœnale, neque potest Iudex uti tali distinctione *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 12.
Stantibus verbis perpetuitatem redolentibus insurgit fideicommissum reciprocum de linea ad lineam *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 41.
Præsertim si in casu contraventionis vocentur non alienantes, & in casu, quo omnes alienaverint vocetur Locus Pius *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 40 & 43.
Fideicommissum quando dicatur reale *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 66.
Fideicommissum reale in gravamine ipsi adiuncto afficit omnes, donec bona perveniant ad ultimum *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 15.
Fideicommissum transversale non subiicitur *Auth. res quæ tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 20.
Fideicommissum non comprehendens iura, & actiones defuncti, sed certa tantum corpora bonorum, dicitur particulare *tom.* 2 *decis.* 15 *num.* 2.
Fideicommissa particularia veniunt sub nomine legatorum *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 24.
Fideicommissum restrictum dicitur ad ad ea bona, ad quæ prohibitio alienandi tantum extenditur *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 13.
Fideicommissum particulare ipso iure transit in successorem *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 48.
Fructus fideicommissi particularis restituendi sunt a die illius purificationis *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 2.
Limita si sit fideicommissum conie̲cturale aliquam involvens dubietatem *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 3.

FIDEICOMMISSUM QUO AD GRAVATOS.

Si usufructuarius fideicommisso gravatus dici debet, institutio non evanescit iuxta antiquiorem legem super fideicommissis latam in Etruria *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 48.
Hæres gravatus habet præelectionem in bonis fideicommissis pro detractionibus *tom.* 8 *dec* 45 *num.* 1.
Sed concurrere debent duo circumstantiæ, nempe quod bona, quæ remanent affecta fideicommisso non sint inferiora, & quod pro fideicommissariis remaneat æquivalens bonorum in altera specie *tom.* 8 *decis.* 45 *num.* 2.
Gravatus pendente restitutionis conditione est verus bonorum Dominus, nec substitutis aliud remanet, quam ius in spe, si quæstio sit de fideicommisso transversali *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 7.
Hæres gravatus præiudicare nequit fideicommisso, cuius habet administrationem *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 36.
Pendente conditione, bona fideicommissi stare debent penes hæredes ultimi gravati *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 20.
Conditione extincta respectu hæredis gravati, fideicommissum quoque cessare debet *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 5.
Et bona ab hæredibus ab intestato, & quocumque alio possessore vindicari possunt, etiamsi per mille annos transiverint *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 13.

FIDEICOMMISSUM QUO AD ALIENABILITATEM ET ALIENATIONEM.

Alienanti ignoranter bona fideicommissi competit restitutio in integrum ad illa recuperanda *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 50.
Bona fideicommissaria nequeunt in præiudicium vocatorum distrahi stante strictissima alienationis prohibitione *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 1.
Expirato fideicommisso actiones omnes, & creditum legitimæ confusum remanet in hæreditate *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 12.
Contrarium tenet *De Luc. de credit. disc.* 40 *tom.* 4 *dec.* 21 *num.* 13.
Confusio ista est legitimus modus tollendæ

lendæ obligationis sicut solutio *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 14.

Ius detrahendæ legitimæ a fideicommisso resolvitur statim ac expirat fideicommissum *tom* 4 *decis.* 21 *num.* 20.

Bona ex fideicommisso legitime distracta efficiuntur libera, & ad fideicommissum nunquam revertuntur *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 1.

Per alienationem bonorum fideicommisso subiectorum, ius alienata revocandi statim devolvitur ad successive vocatos. Amplia etiamsi alienatio facta fuerit pro solvendo ære alieno hæredum gravatorum *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 1 *&* 2.

Ob promissionem evictionis ex præordinatione authorum censetur renuntiatum fideicommisso *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 63.

Evictio ex causa fideicommissi proveniens, debetur tantum ubi fuerit specialiter promissa non attenta scientia dividentium *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 64.

Agenti ex fideicommisso pro quo specialiter evictionem promiserat, obstat regula *quem de evictione &c.* *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 65.

Clausula *ad alienandum* inducit renunciationem fideicommissi *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 53

Maxime ubi ea non sit in executivis, sed in dispositivis *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 52.

Clausula vero *ad habendum*, etsi cœterata id non operatur *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 54.

Nisi specialiter sit appositum verbum *ad alienandum tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 55.

De clausula *ad habendum* non est curandum nisi aliter constet dividentes voluisse remittere fideicommissum *tom.* 12 *dec* 26 *n.* 56.

Per clausulam *ad habendum* non censetur renuntiatum fideicommisso nisi sequuta alienatione *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 57.

Per licentiam alienandi inducta dicitur renuntiatio fideicommissi etiam si non sequatur alienatio *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 58.

Contrarium tamen verius, & receptius *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 59.

Et prima opinio solum potest habere locum, ubi data esset facultas alienandi etiam hæredibus *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 60.

Clausula *in perpetuum* non inducit renuntiationem fideicommissi, nec subiectam fideicomissi eiusdem materiam excedit *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 61.

Dictio *in perpetuum* operatur secundum subiectam materiam *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 62.

In alienatione fideicommissi assertio libertatis bonorum non attenditur imo ad alliciendum emptorem facta præsumitur *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 28

Compræhensi in fideicommisso ex Testatoris consensu alienabili, eatenus censentur vocati, quatenus talis alienatio non sequatur *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 4.

Simplex Administrator non potest de bonis fideicommissi disponere absque publica Magistratus auctoritate; quod obtinet etiam in Minoribus, & Ecclesiis *tom.* 3 *decis.* 70 *num.* 14 *&* 15.

Ultimus substitutus libere potest de fideicommissi bonis disponere, quia non superest persona cui ex alienatione inferatur iniuria *tom.* 2 *dec* 54 *num.* 2.

FIDEICOMMISSUM QUO AD EXCORPORATIONEM.

Vigore Autenticæ *Res quæ Cod. comm. de legat.* potest hæres gravatus non solum partem fideicommissi ascendentalis excorporare, sed etiam totum fideicommissum distrahere *tom.* 3 *decis.* 70 *num* 2 *&* 3.

Et quamvis memorata *Autentica* dotes constituendas solummodo respiciat, ad restituendas etiam extenditur *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 4.

Æs alienum sufficiens causa est ad hoc, ut Princeps facultatem concedat alienandi bona fideicommissaria etiam in præiudicium vocatorum *tom.* 3 *dec.* 49 *num.* 15.
Bona fideicommissaria alienari possunt pro solvendis debitis Testatoris *tom.* 5 *dec* 20 *num.* 10.
Limita quando fuit prohibita alienatio etiam ex causa necessaria *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 11.
Onus fideicommissi non eximit hæredem ab extinctione suorum creditorum sive per viam confusionis, sive fictæ solutionis, cuius credita, & actiones reviviscunt tantum in casu restitutionis *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 61 *&* 62.
Fideicommissi alienationem Princeps concedere potest concurrente tantum privata utilitate *tom.* 8 *dec.* 12 *num.* 10.
Et utilitas huiusmodi semper concurrit cum agitur de favore Ecclesiæ *tom.* 8 *decis.* 12 *n* 11.
Antequam decernitur subhastatio bonorum fideicommisso subiectorum constare debet de ære alieno fideicommissi *tom.* 5 *decis* 48 *num* 64.
Pro adequata excorporatione fideicommissi dimetiri debet eius quantitas non de tempore testamenti, sed de tempore excorporationis *t.* 5 *dec.* 48 *num.* 48.
Vera & formalis alienatio requiritur ad hoc ut bona fideicommissaria libertatem consequantur in vim authenticæ res quæ &c. *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 8.
Præsertim ut onus probandi in fideicommissarium transferatur *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 9.
Quoties posthabitis aliis bonis intricatis, decernitur excorporatio fideicommissi huic reservandæ sunt actiones pro sua reintegratione *tom.* 5 *dec.* 48 *num* 69.
Obligando fideicommissi bona non tollitur hypotheca ad favorem vocatorum, quæ est exercibilis contra tertios Possessores *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 31.
Iusta causa alienandi fideicommissum probari debet ab allegante ad excludendum dolum *tom.* 5 *decis.* 2 *num.* 55.
Amplia quod nec paupertas suffragetur, sed necessitas manifesta requiratur, quæ nulla tergiversatione celari possit *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 58.
Gratia alienandi fideicommissum nulliter executa habetur pro non obtenta *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 15.
De Iure in illius concessione citandi sunt vocati ad fideicommissum *t.* 5 *dec.* 18 *n.* 16.
Amplia etiamsi sint minores, vel pupilli *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 24.
Amplia ut non sufficiat consensus aliquorum, & maioris partis, si adsint alii æquale interesse habentes *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 17.
Maxime si hoc suadeat forma rescripti *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 18.
Qua non servata, rescriptum non suffragatur *tom.* 5 *decis* 18 *n.* 19.
Præsertim in tertii præiudicium *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 20.
Etiam si servata sit in parte *tom.* 5 *dec.* 18 *num* 21.
Fortius si hoc exigat ratio vitandi collusiones *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 22.
Vocatus ad fideicommissum nequit vindicare bona alienata offerendo prætium creditori, in quem bona transierunt *tom.* 2 *dec.* 41 *n.* 12. præcipue si Testator facultatem dederit talia bona distrahendi a fideicommisso *num.* 13.
Census super re fideicommissaria, & alienari prohibita impositus non est nullus ipso iure ab initio, sed implicitum habet validitatis statum *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 8. 9. & 10.
Et nullitas census postea declarata retrotrahi non valet in præiudicium fructuum a Creditore perceptorum *tom.* 3 *dec* 42 *n.* 11. & 13.
Impositio census super re fideicommissaria valida redditur in præiudicium

dicium vocatorum *tom.* 3 *dec.* 42 *num.* 14.

Si tamen fideicommissarius patiatur fructus a creditore percipi, censentur licite exacti. & in sortem non imputantur *tom.* 3 *dec.* 42 *num.* 15.

FIDEICOMMISSUM QUOAD DOTEM.

Dos minuit fideicommissum *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 38.

In fideicommisso non est, quod est necessarium pro dote *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 31.

Dos est solvenda, & deducenda ex fideicommisso ante omnia etiam per separationem bonorum *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 39.

Deficientibus bonis liberis, dos detrahitur ex fideicommisso *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 1.

Deficientibus bonis liberis dos detrahitur ex fideicommisso etiam devoluto ad lineas transversales *tom.* 11 *decis* 24 *n.* 2.

Dos detrahitur ex fideicommisso, quando bona dotandæ delata non sint apta ad dotem constituendam *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 3.

Maxime quando hæc bona appareant omnino debitis involuta per sententiam *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 4.

Dos, quæ detrahitur ex fideicommisso taxari debet Iudicis arbitrio *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 5.

Dos detrahenda ex fideicommisso æs alienum reputatur *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 30.

Hypotheca dotalis fundatur in præsumpta mente, & obligatione fideicommittentis *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 34.

Hypotheca dotalis afficit bona æque a fideicommittente sint obligata *t.* 11 *dec.* 24 *n.* 35.

Decretum Iudicis an sit necessarium ut dos ex fideicommisso detrahatur? *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 16.

Quæstio sublata est per Legem super fideicommissis æditam anno 1747. Quæ Principis assensum requirit *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 17.

In dotis constitutione ex fideicommissis ascendentalibus ordo retrogradus servandus, incipiendo ab ultimo fideicommisso, & in defectum ab anterioribus *tom.* 7 *decis.* 45 *num.* 6.

Ad dotem constituendam ex bonis fideicommissi sufficit quod a fideicommittente fœmina descendat, sicut pro restitutione sufficit quod descendat Maritus *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 10.

Quibus rationibus iuxta DD. sensum nitatur *Aut. res quæ Cod. comun. de Leg.* *tom.* 7 *decis.* 45 *n.* 11. 12. & 13.

Quando dos detracta est ex fideicommisso incumbit fideicommissario onus probandi existentiam bonorum liberorum, quando vero nondum avulsa fuit, spectat ad possessorem probatio, quod non adsint bona libera *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 1. 2.

Actus perfectio non consistit in materiali alienatione, sed in dotatione ex bonis fideicommissi vera, & effectuata *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 3.

Ubi fideicommissum per mortem Patris transitum fecit ad alium columnellum, Dotes, & alimenta amplia ntur *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 48.

Per Bullam Baronum locum habet contributio in omnibus fideicommissis debitoris, si debita aliquod fideicommissum affectum non habeant *tom.* 7 *decis.* 43 *num* 37. 38. ubi in specie contributum constituit in fideicommissis transversalibus pro dotium constitutione.

Ordo ascendentium in dotatione fœminarum in transversalibus supponi non potest *tom.* 7 *decis.* 45 *num.* 39.

Existente fideicommisso Paterno, si propter dotem excorporetur fideicommissum Maternum excorporatio censetur collusiva *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 97.

Quamvis fideicommissum Paternum

sit conventionale, attamen obligatur ad dotem ante fideicommissum Maternum *tom.* 5 *dec.* 48. *n.* 56.

In Dotibus detrahendis a fideicommisso ascendentali potior est causa dotis constituendæ, contrarium decisum fuit in Senen. Restitutionis Dotis 31 April. 1779 cor. Dom. Aud. Marchi Rel. *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 21.

Pro dote constituenda militat ratio, quod hypotheca acquiratur a die mortis fideicommittentis *tom* 8 *dec.* 49 *num.* 22.

Quando vidua transire potest ad secundas nuptias cum prima dote, non debet cum summa celeritate contra fideicommissum agere pro augumento sibi concesso in bonis fideicommissariis Mariti prædefuncti *tom.* 5 *dec.* 48. *n.* 54.

Senes nobilis constitutus in necessitate conservandi suam familiam petere potest augumentum dotale etiam ex fideicommisso Materno *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 51.

Limita quando non urgeat talis necessitas *tom* 5 *dec.* 48 *n.* 52.

Pro dotis restitutione deficientibus bonis liberis obligata sunt bona fideicommissi ascendentalis *Auth. res quæ &c.* & etiam transversalis per novam Legem super fideicommissis in Etruria latam anni 1747. *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 45

FIDEICOMMISSUM QUOAD ALIMENTA.

In fideicommissis ascendentalibus alimenta debentur etiam prælative ad creditores gravatos *tom.* 8 *dec* 23 *num.* 25 & quare *num.* 26 quando tamen fideicommissum consistit in bonis fructiferis, non quando sub eo continentur solum credita, & bona quæ fructus non patiuntur *num.* 27.

Salgad. labyrint. credit. par. 1. *cap.* 24. *n.* 129. declaratur *tom.* 8 *dec.* 23 *n.* 28

Stricte, ac moderate alimenta fideicommissi possessori alieno ære gravato a Iudice præstari debent, & quare maxime si fideicommissi possessor in paupertate non per infortunium sed ob vitam luxuriosam incidit *tom.* 8 *dec.* 23 *n.* 31. & 32.

Fideicommissariis debentur alimenta ex fideicommisso ascendentali etiam vivente gravato *tom.* 11 *decis.* 36 *num.* 8.

Ex fructibus fideicommissi transversalis alimenta de iure non debentur *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 17.

FIDEICOMMISSUM SECUNDUM LEGES ANNI 1747. & 1751.

Causa finalis legum Florentinarum anni 1747. & 1751. de fideicommissis, est favor libertatis *tom.* 1 *dec.* 39 *num.* 1.

Quæ sit differentia inter Auth. de restit fideicommissi, & Legem super fideicommissis anno 1747. promulgatam? *tom.* 2 *dec.* 54 *n.* 8.

Legis huius ratio in bonorum libertate est, ac propterea favore quarti substituti debet resolvi dubium, an liberam habeat alienandi facultatem *tom.* 2 *dec.* 54 *num.* 9.

Leges Cesareæ ann. 1747. & 1751. fideicommissa coniecturalia prolcripserunt *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 13. & *n.* 16 & 49. & *n.* 72.

Non sic tamen ea, quæ in necessariam consequentiam ab expressis descendunt *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 14 & *n. seqq.*

Ex Legibus Florentinis anni 1747. & 1751 de fideicommissis prohibetur etiam Nobilibus subiicere fideicommisso credita, actiones, & alia id genus *tom.* 1 *dec.* 39 *num* 10.

Exponitur dispositio Legis anni 1747. quoad descriptionem fideicommissi sive ante, sive post Legem instituti *tom.* 12 *decis.* 52 *n.* 1.

Non facta descriptione fideicommissi post dictam Legem conditi eius bona remanent creditoribus obstricta *tom* 12 *dec.* 52 *num.* 2.

Secus si agatur de fideicommisso ante Le-

te Legem instituto, cuius respectu bona devolvuntur ad cœteros vocatos publicationem conficientes *tom.* 12 *dec.* 52 *n.* 3. & *n.* 6.

Dispositio contenta sub art. 13. Legis anni 1747. uti correctoria iuris communis, strictam recipit intelligentiam *tom.* 12 *dec.* 52 *num.* 7.

Ostenditur ratio diversitatis inter fideicommissa ante, & post dictam Legem condita quoad effectum omissæ publicationis *tom.* 12 *dec.* 52. *num.* 9. & *num.* 10.

Exceptiones contra omissam, vel non rite factam descriptionem fideicommissi ante Legem conditi non competunt creditoribus primi possessoris, qui descriptionem non confecit sed spectant, vel ad ulteriorem successorem, vel ad eius creditores *tom.* 12 *dec.* 52 *n.* 11.

Fideicommissum restitutorium a dd. Legibus restrictum fuit in quatuor capitibus, seu personis *tom.* 1 *dec.* 39 *num.* 3.

Lex fideicommissorum 1747. restringit durationem ad quartum gradum *tom* 7 *dec.* 43 *num.* 6.

Verba hæc Imperialis constitutionis „ *i Beni passeranno all' Erede natu-* „ *rale, e legittimo del quarto, e* „ *ultimo sostituto* „ non inducunt onus restituendi in quarto fideicommissi Possessore, & adducitur ratio *tom.* 2 *dec.* 54 *num.* 4.

Peregrini, & Voetii sententia super Auth. de restit. fideicommissi *tom.* 2 *decis.* 54 *num.* 1.

Ususfructus reservatio ad favorem plurium personarum facta cum iure accrescendi non importat fideicommissum prohibitum a Cæsarea Lege 1747. fideicommissum vero contraventionale prohibetur a dicta Lege *tom.* 8 *dec.* 48 *n.* 1. & 2.

Disponentis voluntas restringenda intra limites potestatis, ut in terminis Legum fideicommissorum 1747. & 1751. fuit semper iudicatum *t.* 8 *dec.* 48 *n.* 3,

Contraventio dictis Legibus fideicommissorum, ut inducatur requiritur expressa, seu saltem certa neque inducitur ex coniecturis aliquo modo dubiis, & æquivocis *tom.* 8 *decis.* 48 *num.* 5.

Si quis institutus sit in mobilibus, & immobilibus, eique alii sint substituti per fideicommissum dici debet quod alii sint substituti tantum in mobilibus ne inducatur nullitas Testamenti in terminis Legum fideicommissorum *tom.* 8 *dec.* 48 *n.* 8.

Ignobiles fideicommittere non possunt *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 46.

L. anni 1747. super fideicommissis in constitutione dotis eiusque restitutione obligat tam ascendentalia, quam transversalia fideicommissa *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 5.

Casus L. 1747. interpetrativi referuntur *tom.* 7 *dec* 45 *num.* 7.

FIDEICOMMITTENS.

Fideicommittens præsumitur se voluisse conformare dispositioni Statuti *tom.* 6 *dec.* 27 *n.* 26.

FIDEIUSSIO.

Fideiussio est Contractus regulariter fideiubenti præiudicialis *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 39.

Fideiussio est contractus præiudicialis & per se læsivus *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 28.

Sine consensu utriusque fideiussio dari non potest *tom.* 6 *decis.* 12 *n.* 30.

Fideiussio præsupponit principalem obligationem *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 34.

Datio fideiussionis non liberat principalem *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 35.

Si quis pro alio constituit se soluturum, adhuc is pro quo constituit obligatus manet *tom.* 9 *decis.* 18. *num.* 36.

Principali obligatione annullata fideiussio quoque corruere debet *tom.* 7 *dec.* 1 *n.* 1.

Limita quando quis se principalem debitorem constituit *tom.* 7 *dec.* 1 *num.* 2.

Distingue quando fideiussio est in eodem,

dem, vel separato instrumento *tom.* 7 *dec.* 1 *num.* 3.
Fideiussio est stricti iuris *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 4.
Neque ullam extensionem recipit *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 5.
Quidquid non est expressum in fideiussione non censetur comprehensum *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 6.
Fideiussio intelligenda est rebus stantibus, prout stabant tempore, quo fuit præstita *tom.* 12 *dec* 20 *n.* 8.
In materia fideiussionis non datur extensio de casu ad casum, de persona ad personam, de re ad rem nisi eius obligatio expiret *tom.* 8 *decis.* 26 *num.* 22.
Ubi etiam periculum quoad personam consistat in probabili spe longioris vitæ *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 23.
Fideiussio licet non extendatur de casu ad casum hoc non procedit in dependentibus, & annexis ipsi fideiussioni *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 23.
Fideiussor indemnitatis conveniri potest executive etiam non facta præcedenti excussione debitoris principalis *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 5.
Fideiussio Uxoris pro Marito ultra medietatem dotis, & absque spe relevationis, est nulla *tom.* 7 *dec.* 32 *num.* 6.
Et ratio ultra S. C. Velleiani dispositionem profluit a publica utilitate *tom.* 7 *dec.* 32 *n.* 7. 8.
Rota Florentina pro complemento prescriptionis requirit 36. annos a die præstitæ fideiussionis *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 17. 18. ubi lapsus interrumpitur stante obitu tam Creditoris, quam Hæredis, & minori ætate Successorum, quod tempus subducendum est, vel ei succurrendum auxilio restitutionis in integrum *num.* 19.

FIDEIUSSOR.

Fideiussoria obligatio non nisi pro debito alieno contrahitur *tom.* 12 *dec.* 57 *num.* 4.
Iura magis favent fideiussori, quam debitori principali *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 29.
Fideiussores mitius sunt tractandi, faciliusque subvenendi *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 52. & 53.
Fideiussor alieno morbo laborat ideo nequit esse deterioris conditionis Debitori principali *tom.* 10. *dec.* 33 *num.* 27.
Fideiussor opponere potest omnes exceptiones reales principali Debitori opitulantes *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 10.
Exceptio compensationis opponi potest, etiam a fideiussore *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 8.
Fideiussor, qui scienter se obligavit, sibi imputare debet si contractæ obligationi satisfacere cogitur *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 52.
Damnum quod quis sua causa sentit sibi imputare debet *tom.* 12 *decis.* 20. *num.* 13.
Quod procedit etiam in fideiussore *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 14.
Tenetur quis esse curiosus de qualitate fideiussoris *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 72.
Fideiussor non debet teneri nisi ad formam suæ obligationis *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 20.
Fideiussor, & Tertius possessor equiparantur in iure *t.* 7 *d.* 2 *n.* 28.
In mutuo pauperi facto cum cauthela fideiussoris solventis, mutuatarius semper est debitor principalis *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 14.
Statutum loquens de fideiussoribus non procedit in eo, qui convenitur tamquam debitor principalis *tom.* 10 *decis.* 33 *n.* 6.
Fideiussor se obligans tamquam principalis, vere principalis debitor dicitur *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 5.
Principaliter obligatus, respectu debitoris dicitur vere fideiussor *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 26.
Fideiussor principaliter obligatus respectu creditoris dicitur principalis debitor *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 12. & *n.* 14. & 15.
Nec illius respectu consideratur nomen

men

men fideiussoris *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 12.

Fideiussor non tantum dicitur, qui alienæ obligationi accedit quam qui obbligatur occasione negocii ad alium pertinentis *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 24.

Ei qui obligatur pro negocio alterius non competit beneficium de fideiussoribus, sed illud auth. de duob. reis *tom.* 10. *dec.* 33 *n.* 25.

Fideiussor indemnitatis non tenetur de damno voluntario passo per eum cui promissa fuit indemnitas, non proponendo exceptiones sibi, vel eius principali competentes *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 53.

Stante dispositione Statuti Florentini Rubr. 59. quo beneficium excussionis tollitur, creditor non potest a fideiussore de negligentia redargui *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 15. & 16. ubi non sufficit in omnem casum sola negligentia creditoris, sed petitio, & intimatio fideiussoris.

Fideiussori non prodest pro interesse vitando terminus ab initio conventus, & deinde prorogatus, maxime stante conventione Partium *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 20. 21. quæ interpretatur usque ad totalem capitalis extinctionem *n.* 22. maxime verbis indefinitis accedentibus *n.* 23.

Regula quod fideiussor agere nequeat pro relevatione antequam solvat, limitatur primo si is obligatus est ex instrumento, habente executionem paratam *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 73.

Secundo si petierit se liberari ab obligatione *tom.* 12 *decis.* 20 *n.* 74.

Tertio si ipsi fideiussori promissa fuit indemnitas *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 75.

Fideiussor nequit convenire promissorem indemnitatis antequam solvat *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 15.

Fideiussor ante pecunias solutas non dicitur creditor nisi liberationis *t.* 12 *dec.* 20 *n.* 16.

Si creditor dimittit pignus non potest, agere pro eius credito contra fideiussorem *tom.* 8 *dec.* 33. *num.* 37.

Creditor potest agere contra fideiussorem ac si cum illo directe contraxisset *tom.* 3 *decis.* 63 *num.* 1.

Fideiussor adstringitur ad solvendum iisdem modis, quibus cogitur principalis Debitor *tom.* 3 *dec.* 63 *num.* 2.

Et quando contractui tamquam principalis accessit, obstringitur, etiamsi contractus sit nullus respectu principalis debitoris *tom.* 3 *dec.* 63 *num.* 3.

Creditor fideiussores habens sibi in solidum obligatos non præsumitur quod satisfactionem quærat super bonis debitoris decocti *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 21.

Creditor, qui vel negligentia, vel liberalitate Correum, vel Fideiussorem liberat in præiudicium alterius Correi, vel Fideiussoris, itaut actiones præstare non possit, exceptione cedendarum repetuntur *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 35.

Extincta debiti causa, fideiussor liberatur *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 39.

Liberato principali etiam fideiussores liberantur *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 8.

Amplia etiamsi Partes protestentur, quod iura salva sint contra fideiussores *tom.* 3 *decis.* 33 *n.* 9.

Extincto debito, non potest novis pactis præiudicari fideiussoribus sine expresso eorum consensu *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 4.

Fideiussor per solutionem liberatur, nec in novam incidit obligationem absque scientia, & ratihabitione, & ex quibus hæc excludatur *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 28.

Qui debitorem liberavit, idem est, ac si pro eo fideiussisset in iudicio *tom* 3 *decis.* 7 *num.* 11.

Qui solvit de pecunia debitoris cessionem reportare nequit contra debitoris fideiussores *tom.* 3 *decis.* 32 *num* 6.

Solutione facta per principalem liberatr

ratur fideiussor *tom.* 3 *decis.* 31. *num.* 1.
Quidquid principali prodest, prodest etiam fideiussori *tom.* 3 *decis.* 31. *num.* 14.
Solutione per principalem facta fideiussoria tollitur obligatio, eaque semel extincta amplius reviviscere non potest sine novo, & expresso fideiussoris consensu *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 15. & 16.
Non condemnato debitore principali fideiussor capi non potest *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 39.
Facilius dissolvuntur fideiussiones, quam hypothecæ *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 24.
Sententia contra debitorem, quæ transitum fecit in rem iudicatam, statim exequenda est contra fideiussorem *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 12. & 18.
Fideiussori de iudicatum solvendo non competit exceptio nullitatis adversus sententiam latam contra principalem debitorem *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 35.
Sententia lata contra debitorem per iuramentum a creditore præstitum exequi non potest contra fideiussorem, ex auctoritatibus *Bartol.* & *Honded.* *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 39.
Conclusio *Honded.* quod scilicet, sententia lata contra principalem per privilegiatas probationes non exequatur contra fideiussorem iudicati uti parum firma non absolute sequenda est *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 41.
Sed attendi potius debet opinio Bartoli dicentis, quod qui tenetur iudicatum solvere, iam est confessus se debitorem illius, quod iudicabitur *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 42.
Non mandatur executioni contra fideiussorem sententia lata contra principalem, sed stipulatio, quæ meretur executionem uti sententia ipsa *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 44. & 45.
Sententia lata contra principalem, non dicitur, quoad fideiussorem, res inter alios acta *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 10. & 43.
Fideiussor indemnitatis ad aliud non tenetur, nisi ad refectionem damni per creditorem passi, & per eundem plene probati *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 6.
Fideiussor de evictione admittitur ad retractum *tom.* 2 *decis.* 3 *n.* 77.
Ex iniustitia, & nullitate capturæ succedit, quod liberatus fideiussor sit *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 42.
Contra fideiussorem, qui ex Lege, vel Statuto tenetur pro dolo alterius, non datur iuramentum in litem *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 50.
Fideiussoris interest iura primi debiti in secundum transferri, & ad quem effectum *tom.* 5 *decis.* 35 *n.* 26.
Subrogatione aliorum bonorum fideiussor non liberatur, quia obligatio principalis remanet, ita & fideiussio, mutatur enim forma non substantia *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 11.
Necessitas excussionis magis inducta fuit ex obligationis natura, quam ex beneficio fideiussoribus concesso *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 60. & 69.
Fideiussores, si ex factis diligentiis reperti sint non solvendo, præsumitur quod tales fuerint de tempore cessionis *tom.* 4 *decis.* 17 *n.* 89.
Fideiussor datus pro parte principali, censetur datus etiam pro parte accrescente *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 21. & *n.* 54.
Sive accretio interveniat ex parte fideiussoris, sive ex parte principalis *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 22.
Fideiussor dotis tenetur etiam pro augumento *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 25.
Fideiussor in præmium fideiussionis licite aliquid consequi potest, ut Florentiæ servatur *tom.* 5 *decis.* 35 *num* 40.
Item Mercator Mandatarius exequens ordinem Mandantis *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 41.
Obligatio fideiussoris, uti adiecta in augumentum favore creditoris, non debet operari diminutionem obliga-

gationis *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 22.
Explicatur conclusio de qua *tom.* 10. *decis.* 33 *num.* 22. & *n.* 23.
Fideiussores, qui non sunt obligati in solidum, dici nequeunt correi debendi *tom.* 10 *dec* 33 *n.* 32.
Fideiussor se obligans ut principalis, & in solidum, respectu creditorum est correus debendi *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 36.
Fideiussor, qui favore alterius ex legatariis fideiussit, si collegatarii portio accrescat, videtur & pro se fideiussisse *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 37.
Fideiussor qui in omnem causam, & casum promisit, ad omnia tenetur ad quæ ipse principalis *tom.* 12. *dec.* 20. *n.* 38.
Fideiussor in dubio censetur datus in omnem causam *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 39
Limita si fideiussioni adsit quantitatis expressio per dictionem *tantum aut solum tom.* 12 *dec.* 20 *n n.* 40.
Amplia in actionibus bonæ fidei *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 41.
Fideiussor Census liberatur, liberato prinoipali debitore *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 3. & *n.* 5.
Creditori semper expedit habere fideiussorem obligatum tamquam principalem *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 35.
Obligatus tamquam principalis, & fideiussor, si pulsetur uti fideiussor potest opponere omnes exceptiones competentes principaliter obligato *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 38.
Fideiussor si obligetur in plus quam principalis, definit esse fideiussor *tom* 10 *dec.* 33 *n.* 39.
Fideiussor principaliter obligatus potest opponere nullitatem contractus *tom.* 10. *dec.* 33 *n.* 40.
Et stante nullitate obligationis tenetur non ut fideiussor, sed ut principalis *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 41.
Novæ conventiones circa accidentalia contractus eum non mutant, sed remanet integer etiam contra fideiussorem maxime stante præservatione, quod quoad cætera contractus maneret integer *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 4 & 5.
Aliquid additum, seu detractum circa modum, & tempus novationem non inducit, maxime quando nullum intercedit damnum fideiussoris *tom.* 7 *decis.* 3 *n.* 6. 7. sed potius favor eius, ut hic *num.* 8 maxime stante scientia d. conventionis *num.* 10.
Factum debitoris fideiussori non obest maxime stante dispositione Statutorum Florentiæ Rubr. 33. ubi cavetur quod quilibet fideiussor postquam solutionis tempus advenit, elapsis 15. diebus potest agere contra debitorem ut eum liberet *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 9.
Verosimile non est creditorem voluisse novare, ut privaretur fideiussoribus *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 54.
Fideiussor est relevandus ab omnibus damnis passis occasione fideiussionis *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 30.
Fideiussor extinguens censum potest agere a die extinctionis contra bona debitoris pro relevatione tam fructuum, quam sortis persolutæ *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 15.
Fideiussori census licet pro sui indemnitate illum extinguere *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 25.
Contra plures fideiussores ex iuris dispositione exoritur solidalis obligatio, etsi non expressa nisi aliud fuerit conventum *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 4.
Debitor tenetur relevare fideiussores omnibus remediis fideiussori competentibus *tom.* 10 *dec* 33 *n.* 10.
Si fideiussor debitorem interpellat ut liberetur, & is negligat, compellendus est ad solutionem eius quod interest *tom* 12 *dec.* 20 *n.* 70.
Fideiussor actionem non habet contra confideiussorem, quia nulla obligatio contrahitur inter eos *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 4 & 21.
Neque habet actionem mandati, nisi

si constet de expresso mandato *tom.* 6 *decis.* 31 *num.* 5.
Neque actionem negotiorum gestorum, & ratio affertur *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 6.
Contrariam opinionem tenet *Maynard. dec.* 49. *n.* 1. *lib.* 2. *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 7.
Cuius tamen opinio reprobatur *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 9.
Et reprobantur *Fontanell. Olea*, & *Merlin.* a quibus commendatur *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 10.
Quia sententia, de qua *tom.* 6 *decis.* 31 *n.* 2 habet iuris assistentiam *n.* 11.
Et habet pro se Textum clarum *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 12.
Et quia communiter a Doctoribus substinetur *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 13.
Et quia magis communis reputatur *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 14 & 15.
Et quia recepta est in omnibus Italiæ Tribunalibus, quæ referuntur *tom.* 6 *decis.* 31 *num.* 16 & 17
Et *Rot Rom.* declaratur, & conciliatur ubi affertur in contrarium *tom.* 6 *dec.* 31 *num.* 18. 19. 22 & 23.
Unusquisque ex fideiussoribus præsumitur se obligasse contemplatione cœterorum *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 57.
Fideiussoribus competit beneficium divisionis *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 43.
Quod procedit etiam quoad fideiussores in solidum obligatos *tom.* 10 *dec.* 33 *num* 44.
Ac huiusmodi exceptio in iudicio executivo quoque admittitur *tom.* 10 *decis.* 33 *n.* 46.
Opponens beneficium divisionis, quando agitur inter fideiussores, probare debet præsentiam, & idoneitatem omnium confideiussorum *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 63.
Huiusmodi conclusio declaratur ut procedat in beneficio iuris antiqui secus in novo de duobus reis, cum tunc onus probandi insufficientiam aliorum spectet ad creditorem *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 64.
Fideiussor, qui vult uti beneficio excussionis, opponente creditore de insufficientia confideiussorum, tenetur cavere, ut alii suo periculo excutiantur *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 65.
Negligentia creditoris in exigendo a principali debitori, qui interim effectus est non solvendo, an fideiussorem liberet maxime quando fideiussor non legitur obligatus in solidum, sed tantum subsidiarius *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 11. 12. & 13. ubi per simplicem negligentiam creditoris, mutato statu debitoris, fideiussor censetur liberatus, & *n.* 14. ubi de differentia fideiussionis subsidiariæ provisione Legis, & hominis.
Census extinctio quando ex verbis generalibus concepta, refertur tam ad principalem, quam ad fideiussorem *tom.* 11 *decis.* 14 *n.* 19.
Liberatio personalis facta favore tantum debitoris census, fideiussori non suffragatur *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 20.
Maxime concurrente contra fideiussorem iurium reservatione *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 21.
Dilatio principali concessa, licet non prosit fideiussori proderit tamen si de ea opponat ex propria persona ad sui defensionem *t.* 7 *dec.* 2 *n.* 12.
Prorogato tempore ad solvendum fideiussor ac eius bona libera remanent ab omni nexu obligationis, maxime stante novatione, quæ sufficit ad liberandum fideiussorem *tom.* 7 *decis.* 3 *n.* 2.
Prorogatio facta principali debitori, non quoad substantiam obligationis, sed quoad dilationem solutionis non liberat fideiussorem *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 3.
Creditor potest gratificare, imo liberare unum ex fideiussoribus in solidum obligatis, & satisfactionem consequi ab altero *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 6.
Creditor, qui unum liberavit, non potest ab alio confideiussore repelli, quando renunziaverunt exceptioni

ptioni cedendarum *t.* 6 *dec.* 32 *n.* 8.

FIDEIUSSOR QUOAD CESSIONEM IURIUM.

Fideiussor regulariter habet regressum contra principalem debitorem *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 37.

Fideiussor pro principali solvens adversus eumdem semper habet regressum *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 22.

Fideiussor renuncians beneficiis de fideiussoribus Epistolæ Divi Adriani, novarum constitutionum, censetur renunciasse etiam beneficio cedendarum *tom.* 6 *decis.* 32 *n.* 7.

Fideiussor solvens post factum accordium non habet regressum contra principalem debitorem, idem dicitur de tertio possessore *tom.* 7 *dec.* 2 *n.* 34. 35 & 36. ubi contrariæ auctoritates declarantur.

Fideiussores renunciantes omnibus beneficiis, & privilegiis, & signanter Epistolæ Divi Adriani, quæ specifica renunciatio continetur ex formulario Florentino in clausula cœterata *renuncians*, tenentur in solidum *tom.* 10 *decis.* 24 *num.* 24.

Huiusmodi tamen fideiussori solventi facienda est cessio in actu solutionis a Creditore *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 25.

Et solvens habet relevationem contra confideiussorem *t.* 10 *dec* 24 *n.* 26.

Fideiussor Fisco solvens potest petere ab eodem Fisco cessionem iurium *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 13.

Immo solvendo, in Fisci locum potest subingredi *tom.* 11 *dec.* 9 *n* 14

Fideiussor eius qui condemnatus est in culpa, & dolo, affectus est eadem sententia, licet contumaciali *tom.* 11 *decis.* 9 *num.* 17.

Fideiussor in solidum obligatus solvens sine cessione, actio negociorum gestorum habet contra confideiussorem *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 27.

Fideiussor principaliter obligatus, & uti correus potest opposita exceptione cedendarum obtinere cessionem iurium a creditore *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 18.

Consensus cessioni iurium a debitore datus in præiudicium fideiussoris, qui illi non fuit præsens, non tenet, neque nocet *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 22.

Amplia etiamsi fideiussor sit præsens, sed taceat; cum in præiudicialibus tacens non dicatur consentire *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 23.

Fideiussor, qui solvit creditori integrum debitum habet adversus debitorem ius repetendi actione mandati, vel negotiorum gestorum *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 1.

Secus vero adversus confideiussorem agere valet pro repetitione ratæ ab eo debitæ, nisi iurium cessionem reportaverit a creditore *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 2.

Fideiussor solvens de proprio cogere potest creditorem ad sibi cedendum iura etiam contra fideiussores *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 35.

Maxime si cedenti non noceat *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 36.

Et hoc casu peti potest etiam ex intervallo *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 37.

Amplia etiamsi fideiussor esset principaliter obligatus, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 38.

Unus ex pluribus fideiussoribus principaliter obligatis post factam solutionem, nequit a creditore reportare cessionem iurium *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 13.

Quando cessio solutionem præcedit, acquiruntur cessionario omnia cedentis iura, etiam contra fideiussores *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 16.

Fideiussor potest etiam ex intervallo solutione sequuta, reportare cessionem translativam contra debitorem *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 21.

Cessio reportata *ex intervallo* inefficax redditur, quoad fideiussores *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 1.

Regula *quæ in continenti fiunt censentur inesse* procedit quoad ipsos contrahentes principales, non quoad fideiussorem *tom.* 3 *dec* 31 *n.* 17. 19.

Amplia etiamsi id respiciat principalem contractum *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 18.

FI-

FIDEIUSSOR QUOAD NULLITATEM OBLIGATIONIS.

Corruente principali obligatione corruit etiam obligatio fideiussorum *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 18. & 37.

Creditor qui non valet agere contra Principalem, nec valet contra fideiussorem *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 19.

Obligatio fideiussoria vigore clausulæ *e come principale* substinetur tantum veluti principaliter contracta *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 20.

Creditor potest agere contra fideiussores principaliter obligatos, vel tamquam fideiussores, vel uti debitores principales *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 21.

Dispositio Senatus Consulti Macedoniani locum habet in cambio obliquo æque ac in mutuo, atque prodest etiam fideiussori in solidum obligato *tom.* 3 *decis.* 63 *n.* 4.

Limita, si fideiussor cum iuramento ad observantiam contractus fidem devixerit *tom.* 4 *dec.* 63 *n.* 5.

Obligatione principalis nulla, nulla est etiam obligatio fideiussoris in solidum obligati *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 2.

Nullitas principali debitori competens, opitulatur etiam fideiussori in solidum obligato *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 8.

Nullitas obligationis ob defectum paterni consensus a Statuto Florentino requisiti prodest etiam fideiussori, licet in solidum obligato *tom.* 3 *decis.* 64. *num.* 15.

Contrarium verius est, magisque receptum *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 16.

Obligatio minorum iurata nulla est, & inutilem fideiussionem reddit, licet se principalem constituerit *tom.* 7 *dec* 1 *n.* 6.

Statutum Mercantiæ loquens de nullitate obligationum filiorum familias disponit eam fideiussoribus non prodesse *tom.* 7 *dec.* 1 *num.* 9.

Supradictum Statutum Mercantiæ considerat favorem Mercatorum, & Artificum, qui bona fide res suas tradunt filiis familias *tom.* 7 *decis.* 1 *num.* 11.

D. Statutum disponit fideiussoriam substineri obligationem, principali etiam filii familias sublata *tom.* 7 *dec.* 1 *num.* 12.

Fideiussor licet contra filium familias regressum habeat, id non procedit in expromissore, & fideiussore *tom.* 7 *decis.* 1 *num.* 5.

Ubi Iudicis nomen est expressum, vel causa alicui Iudici particulari delegata, fideiussor liberatur si varietur Iudex *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 23.

Secus rem si hæc non concurrant *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 24.

Maxime si simpliciter promisit iudicatum solvere *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 25.

Et in fideiussione non solum non fuit expressa persona *Iudicis*, sed fuit generaliter facta Curiæ *tom.* 12 *decis.* 18 *num.* 26.

Quod procedit non tam si causa ex sui natura in alium Iudicem pervenit, quam si, ad instantiam Partis *t.* 12 *dec.* 18 *n.* 27.

FIDES.

Fides mercatoribus est observanda *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 28.

Fides non tantum debitori sed ipso inimico servanda *tom.* 9. *dec.* 31 *num.* 31.

Bona fides servari præcipue debet in societatis contractu *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 5.

Fides de pretio habita non præsumitur *tom.* 2 *decis.* 23 *num.* 32.

Extraiudiciales fides nullo in iudicio attenduntur *tom.* 8 *decis.* 31 *n.* 8.

Fides extraiudicialis, & non recognita nil valet *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 20. & *tom.* 8 *dec* 34 *num.* 25.

Fides unius nullam fidem facit *tom.* 3 *dec* 68 *num.* 46.

Præsertim si lite pendente quæsita fuerit *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 47.

Inter duas fides ab eodem factas primæ standum est, præsertim quando decennium non est effluxum *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 40.

Fides

Fides repugnantes, aut erroneæ non præiudicant *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 114.
Fides mercatorum non obtinet ubi agitur de articulo iuris *tom.* 7 *decis.* 36 *num.* 50 limita *n.* 51.
Ex fide Baptismatis, ætatis non filiationis probatio desumitur *tom.* 6 *decis.* 26 *num.* 5.
Nomen, & cognomen genitoris quatenus conveniret, si non constat de mandato ass. patris, Parocorum dictis circa personas illis, prorsus ignotas non statur; eo magis quia cum sint in aliquibus erronea in reliquis etiam falsa præsumuntur *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 6. 7 *&* 8.
Fides Curati infirmo assistenti, licet extraiudicialis pro adminiculo inservit *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 39.
Clausula *mihi Notario cognitus*, requiritur in recognitione fidei ex reformatione Pauli V. *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 11.
Declara talem reformationem non extendi extra districtum Urbis *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 12.
Item declara talem constitutionem non habere locum, quando de huiusmodi notitia constat ex coniecturis *n.* 14.
Et quando cessat suspicio suppositionis personæ, quæ est finalis dispositionis *n.* 15.
Et dicitur cessare suspicio stante primordio veritatis, quod scilicet persona illa esset in loco *n.* 16.
Item ex quo agatur de Civitate non multum ampla, & Civium numero repleta *num.* 17.
Item ex quo agatur de recognitione attestationis Religiosi Conventus in quo parvus numerus reperitur *n.* 18.
Item ex quo agatur de Religioso deferente Crucem satis amplam in veste, & pallio *num.* 19.
Item ex quo recognitio facta fuerit non in abscondito, sed in loco publico, & in Officio Notarii *n.* 20.
Item ex quo recognitioni interfuerunt testes nobiles *n.* 21.
Item ex quo postea in loco recognitionis decesserit testis cuius fides fuerit recognita *n.* 22.

FILIA.

Legitima ex bonis maternis debetur filiæ ex iur. comm. & Statut. Flor. quod procedit in qualibet muliere quando non extarent filii masculi, vel descendentes ex eis *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 11. 12.
Testator in institutione preferens filios filiabus, sic eos prætulisse censetur in substitutione cum præsumatur se velle conformare Statuto per quod masculi præferuntur fœminis *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 48.
Ex dispositione Statuti Florentini, eiusque Reformationis anni 1620. excluduntur filiæ ab hæreditate patris propter existentiam patrui, seu aliorum agnatorum, usque ad sextum gradum inclusive; quod non disponit Statutum Urbis nequaquam filias excludens ob existentiam patrui, multoque minus remotiorum agnatorum *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 31.
Filiæ ultimi masculi continentur in linea masculina quando vocati fuerunt descendentes ex linea, vel per lineam masculinam, non vero quando vocata fuit linea masculina *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 37 & adducitur ratio *n.* 38. *&* 39.
Inequalitate emergente præter voluntatem Testatoris æqualiter filias instituentis Iudex supplere debet, & rem ad æqualitem revocare *tom.* 6 *dec.* 25 *num.* 12.
Filiæ per Statutum Florentinum ubi agnati sint a successione Patris exclusæ alimenta debentur donec nuptui tradatur *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 8.
Quæ deberentur etiamsi Statutum ea non reservasset, imo etiamsi negasset *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 9 10.
Hæredibus, tamquam obnoxii oneribus hæreditariis spectat alere, & dotare filias defuncti, non tantum ex

ex bonis hereditariis, sed etiam de proprio *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 20. 47.

Filia, quæ vigore Statuti exclusa est ab hæreditate Patris, non potest etiam præterita intentare querelam inofficiosi *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 41.

Quod obtinet etiam respectu matris in Testamento filii præteritæ *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 42.

Filia licet excludatur a successione Patris, agere tamen potest ad supplementum congruæ dotis *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 28.

An Pater teneatur dotare filiam iure actionis, vel Officio Iudicis quæstio est *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 75.

Potest quis sive in vita, sive in morte filias dotare, licet non faciat Testamentum, & ab intestato decedat *tom.* 5 *dec* 24 *num.* 9.

Statutum excludens fœminas dotatas, intelligi debet si sint dotatæ de tempore apertæ successionis, adeout non excludantur si postea dotentur *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 3.

Hæc opinio non est tuta, & quare *tom.* 5 *decis.* 24 *num.* 4.

Deinde non habet locum dicta opinio, ubi Statutum determinet etiam casu, quo filia tempore apertæ successionis non fuerit dotata, arbitrio enim trium ex melioribus propinquis dotem eo casu constitui iubet *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 5. 17. distingue ut *num.* 20. 21.

Pater tenetur dotare filiam divitem *tom.* 12 *dec* 7 *n.* 54.

Non tenetur tamen alere, si aliunde habeat, uti se alat *tom.* 12 *decis.* 7 *n.* 55.

Filia dotes maternas petens non dicitur contravvenire patris voluntati, qui iussit eam debere esse contentam dote, & legatis in testamento eidem relictis *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 11.

Intellige, ut ibi *tom.* 12 *decis.* 11 *num.* 12.

Filia acceptans dotem constitutam a fratribus sibi non præiudicat, cum præsumatur ignorans testamentum Patris, eo magis si in constitutione dotis testamentum enunciatum non sit *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 150. & 151.

Filia etsi quietantiam fecerit pro sua dote, non prohibetur petere supplementum ei debitum ex Testamento Patris cuius ignara præsumitur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 164.

Filia, quæ vult nubere Deo, non debet esse deterioris conditionis ea quæ vult nubere in sæculo *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 3.

Dos præsumitur de bonis filiæ constituta, etsi a patre promissa, si constat de illius inopia *tom* 12 *dec.* 11 *n.* 6.

Distingue, ut ibi *tom.* 12 *decis.* 11. *num.* 7.

Filiabus maior dos est constituenda non extantibus masculis, quam si extarent *tom.* 11 *decis.* 20. *num.* 47.

Filia pro sua dote hypothecam habet in bonis liberis patris a die nativitatis *tom* 8 *dec.* 49 *n.* 23.

Filia nupta cum modica dote petere potest supplementum a Patre vel eius hæredibus *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 33.

Et novam etiam dotis constitutionem quoties prima dos absque eius culpa vel in totum amissa, vel aliqua ex parte diminuta sit *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 35.

Pater tenetur filiam de novo dotare eo tantum in casu quo adhuc sit nubilis *tom.* 4 *dec.* 36 *n* 38.

Pater tenetur filiam, etiam spuriam, & incestuosam dotare *tom.* 12 *dec.* 15 *num.* 11.

Quæ obligatio transit etiam in Monasterium hæredem Patris *tom.* 12 *dec.* 15 *n* 12.

Sub filiarum nomine neptes non veniunt, præcipue in fideicommissis transversalibus, in quibus ad hanc extensionem inducendam fortiores requiruntur coniecturæ, quam in ascendentalibus. Limita ubi filiarum vocatio collata fuit in tempus re-

remotissimum *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 4. & *n.* 6.
Sublimita primo, ubi Testator illis non existentibus, alios dedit substitutos *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 7.
Sublimita secundo, ubi filiarum vocatio fuit restricta dictionibus taxativis *tom.* 12 *decis.* 44 *num.* 8.
Fœminis propter masculum a Statuto exclusis nullum ius in paterna hæreditate competit *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 23.

FILIATIO.

Filiatio præsumitur causa finalis relicti, *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 100.
Ad assequenda alimenta requiritur, quod pater alimentarium in filium agnoverit *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 44. 45.
Filiatione in antiquis probata legitimitas præsumitur maxime stantibus adminiculis *tom.* 8 *decis.* 27 *n.* 14.
Filiatio legitima quia difficile concluditur Lex contenta est solis coniecturis *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 15.
Dispositio *auth licet C de natur. liber.* remanet incorrecta quoad modum probandi filiationem *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 3.
Filiatio plene probatur ex arbore genealogica, atque ex fide Baptismi *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 5.
Ex fide Baptismi, quæ non exprimat nomen matris, & liqueat de nativitate, ac antecedenti matrimonio, sumi potest plena probatio *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 6.
Ex fide Baptismatis, ætatis non filiationis probatio desumitur *tom.* 6 *dec.* 27 *n.* 5.
Assertio, quod quis sit filius emanata ab ipso asserente in actu quo condit testamentum manifeste demonstrat filiationem respectu matris & adducitur ratio *tom.* 3 *decis.* 37 *num.* 16 *&* 17.
Filiatio a natura procedit, & ideo nominatio illam producere non valet, quamvis esset sufficienter probata, potissime quando nominatio facta fuit incidenter, & non in testamento, donatione &c. *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 12. 13.
Filiatio legitima ad effectum successionis probatur ex quo taliter parentes, & filii invicem nominarentur etiam contra tertium *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 31.
Maxime iuncta educatione *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 32. Item ex alimentis a consanguineis præstitis *n.* 38.
Et ad hunc effectum leviores probationes sufficiunt etiam in concursu alterius prætendentis successionem *tom.* 6 *decis.* 2 *num.* 33.
Coniecturæ simul iunctæ considerandæ sunt *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 34.
Quoad successionem probari debet filiatio ex parte matris eiusque retentionis de tempore concepti fetus in schemate concubinatus, taliter ut cuicumque alio ad eam præcluderetur accessus *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 2
Nomen, & cognomen genitoris quatenus conveniret, si non constat de mandato ass. patris, Parocorum dictis circa personas illis prorsus ignotas non statur, eo magis quia cum sint in aliquibus erronea in reliquis etiam falsa præsumuntur *tom.* 6 *decis.* 26 *n.* 6. 7. 8.
Ex eodem nomine patris, quod habet filius, legitima præsumptio deducitur filiationis legitimæ *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 68
Ex confessione Partis adversæ probatur legitima filiatio, & ex actibus, qui nisi legitimo conveniunt *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 69.
Filiationis probatio ex parte patris est materia difficilis probationis *t.* 10 *dec.* 23 *n.* 70.
Stante probationum impossibilitate potest filiatio legitima argumentis, & probationibus imperfectis iustificari, & præsumptionibus ex testium depositionibus elicitis *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 71 & 72.
Ex actibus gestis post mortem parentum ex. gr. ex actu sepeliendi patrem probatur filiatio *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 61.

Filius legitimus is præsumitur illius, qui cum eo facit actus convenientes patri *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 62.

Et correlative pater legitimus debet dici illius, qui cum eo facit actus qui conveniunt filio *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 63.

Ad probandam filiationem sufficit præsumptiva probatio, quæ per testes concluditur signanter per testem rationem vicinitatis adducentem, & per reliquos rationem certitudinis quam facti haberent allegantes *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 1. 2 & 3.

Sufficit quod testes sint examinati extraiudicialiter cum agatur in factis, & testibus de longinquo, & gravibus ætate, præcipue si causa esset coram Supremo Magistratu, & signanter de testibus adhibitis ad probandam filiationem *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 4 5.

Filiatio per testes probatur, qui deponunt de perfecta cognitione, quam habebant filiorum, quod sufficit, nec est necesse, quod rationem confirmarent explicite, sed est sufficiens, quod implicite depromeretur a dicto *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 54. 55.

Testibus de filiatione deponentibus, qui erant vicini creditur *tom.* 10. *dec.* 23 *n.* 66.

Testes etiam infideles deponentes de factis in partibus remotis in quibus ipsi habitabant reiiciendi non sunt *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 67.

Testibus bene informatis, & fide dignis plena fides est adhibenda, maxime si interesse non habuerint, præsertim si qui tractatum filialem excludit, nobilitate præfulget *tom.* 6 *decis.* 26 *num.* 31. 32.

Denominatio de aliqua familia excludit prætensam filiationem alterius familiæ *tom.* 6 *decis.* 26 *num.* 25.

Solutio mercedis facta nutrici non constituit infantem in quasi possessione filiationis, maxime si de hoc unicus testis deponat, imo nec alimentorum præstatio ob equivocum actorum, qui ad solum pietatis intuitum referri possunt *tom.* 6 *decis.* 26 *num.* 26. 27. & in hac materia actus debent esse univoci, & qui a nulla possint contraria coniectura offuscari *n.* 28.

Non est verisimile, quod paterna pietas actum filio maxime congruum inhibuisset, si illum ex se progenitum sciret, & exinde destruitur quasi possessio filiationis *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 29. 30.

Ex tractactu servili erga filium excluditur filiatio *tom.* 6 *decis.* 26 *num* 33.

Filiationis coniectura excluditur ex non provisione alimentorum filiis facta tempore mortis non obstante monitione *tom.* 6 *decis.* 26 *n.* 38.

Text. in cap. per tuas de probat procedit quando precedentes confessiones, & nominationes erant nitidæ, & filiationis communi reputatione vallatæ *tom.* 6 *decis.* 26 *n.* 41.

Filiatio non præsumitur ubi non constat de communi reputatione, nec de præcedenti concubinatu, ac de partu in domo Concubinarii *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 42.

Text. in. cap. transmissas qui filii sint legit. contra iuvenem a prima pueritia domi enutritum, & pro filio se gerentem determinat standum esse verbo viri, & mulieris nisi certis indiciis filium se probet *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 43.

FILII IN GENERE.

Filius præsumitur natus ex legitimo matrimonio *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 31. *&* *tom.* 22 *dec.* 16 *n.* 15.

Etiam si tempore quo fuit conceptus mater habebat rem cum adultero & quamvis natus sit non solum in domo adulteri, verum etiam in lupanari, dummodo maritus habebat liberum accessum ad eam *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 32.

Etiam

Etiam si filius ex facie referret adulterum *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 33.

Similitudo potest contingere ob imaginationem, & cogitationem mulieris tempore conceptionis *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 34.

Similitudo facit aliqualem præsumptionem, & inducit qualem qualem suspicionem, & secundum aliquos facit maximam præsumptionem *t.* 8 *dec.* 6 *n.* 35.

Præsumptio quod filius sit natus ex legitimo matrimonio non est iuris & de iure, sed iuris tantum *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 36.

Filius natus constante matrimonio, licet ante conceptus, dicitur legitimus, & succedit in maioratibus, & primogenituris *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 10. *&* 35. Maxime si alias sequeretur absurdum, quod esset deterioris conditionis legitimati *num.* 41.

Et *Text. contrarius in Leg. Paulus ff. de Stat. hom.* fuit abrogatus per aliam *Leg. nuper Cod. de natur. liber. tom.* 6 *decis.* 17 *n.* 11.

Amplia etiamsi de tempore conceptionis adfuisset aliquod canonicum impedimentum, si postmodum sublatum sit per dispensationem *t.* 6 *dec.* 17 *num.* 12 limita principalem conclusionem quando vocati sunt legitimi de tempore conceptionis *n.* 14.

Filii nati ex clandestinis nuptiis sunt legitimi a principio eorum nativitatis, nisi adsit impedimentum dirimens *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 33.

Filius olim pro legitimo agnitus non potest illum amplius reprobari, & ex eius admissione ad fideicommissum relictum natis, & procreatis ex legitimo matrimonio probatur legitimitas *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 77 & 78. maxime stante longo spatio 50. annor. & ultra *n.* 79. nam licet legitimationes nullæ præscriptione non validentur, tamen quia opponitur coram laicis Iudicibus, sufficit possessio legitimitatis, & bonorum spatio 30. annor. *num.* 80

In dubio prævalere debet opinio unius Doctoris pro legitimitate *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 81.

Cum non agitur de fœdere matrimonii, sed ad effectum successionis leviores probationes sufficiunt *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 82.

Patris memoria etiam post eius obitum in filiis perpetuatur *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 39.

Filius ex patre coniugato natus præsumitur legitimus donec concludentissime contrarium probetur *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 21.

Filius natus ex legitimo matrimonio dicitur legitimus *tom* 6 *dec.* 17 *num.* 4.

Sub filiorum nomine veniunt tantum filii primi gradus *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 87.

Præcipue si verbo *filii*, additum fuit pronomen *sui tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 88.

Filius ergo hæres *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 84.

Filius hæres Patris ex testamento præsumitur scire dispofita in eo *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 141.

Secus si agitur de eius præiudicio cum tunc non præsumatur nisi presens fuerit illius confectioni *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 142

Plus dictum quam scriptum præsumitur, ne filius excludatur ab assequendo universo asse paterno *tom.* 12 *decis.* 42 *n.* 32.

Ideo non est præsumendum minus dictum, ubi late fuit scriptum *tom.* 12. *dec.* 42 *n.* 33.

Omnes filii ex quocumque matrimonio sint procreati eorum parentibus, æqualiter ab intestato succedunt *tom.* 8 *dec.* 47 *num.* 1.

Filii efficiuntur hæredes ipso iure etiam invito Tutore *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 50.

Amplia etiamsi Tutor abstinere vellet beneficio Prætoris cum adhuc pupillus remaneat hæres solo nomine

mine *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 51.
Filiis competit beneficium abstensionis ab hæreditate paterna *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 58
Filius acceptando hæreditatem dicitur renunciasse donationi sibi relictæ in casum non aditionis hæreditatis *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 11.
Aditionem a filio fuisse factam concludenter probari debet *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 62.
Per actus illam univoco inferentes non obstante quod actus fuerit gestus ex alia causa, cum sit satis quod illa subsit *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 63.
Filius in vita patris dicitur quasi dominus bonorum paternorum & per mortem patris hæreditas dicitur in filium continuare *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 36.
Dominium veluti ius incorporale apud plures eodem tempore existit imo filius habet naturalem eorum possessionem in vita patris *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 37.
Filius vocatur quasi dominus vivente patre, eo quod non habet liberam rerum administrationem *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 38.
Ex iure communi patri binubo filii primi Thori hæreditas defertur etiam quoad bona materna, quamvis eorum proprietas filiis primi matrimonii defuncti applicetur, ideo Statutum ex duplci fœminarum exclusione continuata dici debet *tom.* 6. *dec.* 11 *n.* 9. & 10
Statutum Gabellarum *Rubr.* 15. eximit a solutione Gabellæ filium, qui non est hæres patris licet per eius mortem succedat in bonis remansis in alterius hæreditate tamquam fideicommisso suppositis *tom.* 3 *decis.* 35. *num.* 12.
Filius hæres patris præsumitur scivisse bona possessa a patre esse fideicommisso supposita, atque ideo, nec ex propria persona inchoare potest præscriptionem pro libertate bonorum, in quibus successit per mortem patris *tom.* 3 *dec* 35 *n.* 13.
Filii obligantur per transactionem bona fide a patre factam super ipsorum bonis adventitiis, in quibus habet usumfructum *tom.* 3 *decis.* 49 *num.* 4.
Amplia, si ultra bonam fidem concurrat etiam filiorum utilitas *tom.* 3 *dec.* 49 *num.* 5.
Leges plus deferunt Patri, quam Matri circa personam, & negocia filii *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 98.
Filii Patris, non Matris familiam sequuntur *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 7.
Unus ex filiis non potest hæres fieri nisi pro virili, quandiù cœteri non sunt exclusi *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 27.
Habitatio, & domicilium filii consideratur quodammodo domicilium Patris, licet realiter distinctum *t.* 4 *dec.* 27 *num.* 12
Ex domicilio Patris facile infertur ad domicilium filii *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 19.
Filius cum Patre cohabitans non præsumitur ignorare Testamentum Patris *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 8 maximè si agatur de Testamento nuncupativo *num.* 9.
Nati ex diversis Matrimoniis de Iure Communi æqualiter succedunt *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 1.
Favor filiorum in Legatis non attenditur *tom.* 2 *decis.* 23 *num.* 63.
Omnes in pari gradu existentes filii præsumuntur, æque dilecti *tom.* 2 *dec.* 23 *num.* 64.
Filius non est audiendus quando detegit dolum, seu turpitudinem parentum *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 26.
Recognitio apocæ facta per filium, vel nepotem, qui notam habent Patris, vel Avi manum, æquiparatur recognitioni duorum Testium *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 54.
Filius deponens pro conservanda sui patris æstimatione non attenditur *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 13.
Non licet filio stare in iudicio sine expresso patris consensu *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 42.

Fi-

Filius non potest patrem redarguere de mendacio, nec venire contra illius assertionem emanatam in præcibus *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 62.

Filius cognoscens concubinam patris potest rite, & recte exhæredari *t.* 6 *dec.* 8 *n.* 21.

Pater non adimplendo præceptum Testatoris præiudicare nequit filiis ex proprio iure ad successionem venientibus *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 24.

Hinc est quod filius potest recuperare fideicommissum alienatum a patre *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 25.

Si filius habeat bona adventitia, tenetur pater erga eum ad omnes expensas pro scientiis, quibus incumbunt homines ad bene esse *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 16.

Pro inequalitate inter filios ex eadem matre susceptos vitanda, omnis interpetratio sumenda, recedendo etiam a iuris regulis *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 55.

Quando pater institutus est una cum filio, non acquirit usumfructum in portionem eiusdem filii *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 11.

Ex nudo nomine filii sub quo cantat negocium, seu ratio mercantilis institor filius appellari potest *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 17.

Filius familias non potest condere Testamentum, & factum est nullum *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 1.

Amplia etiamsi pater ei permittatur, ubi diversæ afferuntur rationes *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 2.

Donatio facta patri non suffragatur filiis, nisi uti hæredibus patris *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 24.

Ususfructus, qui acquiritur patri in bonis maioratus filiofamilias obventis, extinguitur morte filii, quia consistit in dominio dependente a filio *tom* 1 *dec.* 2 *n.* 25.

Filius familias in bonis fideicommissariis est vere Dominus, licet habeat dominium resolubile *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 21.

Filius maior cui a patre assignatus fuerat curator non expressa causa, vel etsi expressa tamen falsa potest tamen implorare Magistratus officium, ut a cura liberetur *tom.* 9 *decis.* 28 *num.* 15.

Filius qui in patris potestate est, nec permittente patre Testamentum facere potest *tom.* 7 *decis.* 27 *num.* 1.

Filius tanquam hæres patris tenetur dotem sororis marito solvere a patre promissum *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 61.

Affertur beneficium *Leg.* 2 *ff. quod cum eo &c.* quod fuit extensum omnibus filiis *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 39 40 41 42 *&* 44 cuius equitas certis casibus limitatur *num.* 45

Privilegium *d. Leg.* 2. *ff. quod cum eo &c.* an & quando locum habeat *tom.* 7 *decis.* 37 *num.* 46 47 *&* 48 ubi affertur casus quando filius sit vel non sit hæres patris *&* *n.* 49 ubi examinatur *Test. in Leg. filius familias ff. eod.*

Fiscus non excludit filium in bonis fideicommissi, & adducuntur rationes *tom.* 4 *decis.* 9 *num.* 26 27 *&* 28.

Filius uti legitimus patris absentis Procurator, habet a Lege mandatum ad eius negotia gerenda *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 16.

Declaratur conclusio de qua *n.* 16 ut procedat in favorabilibus, secus in præiudicialibus *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 21.

Filii cæterique coniuncti in iudicio agendo comparentes pro patre, seu coniuncto absente coguntur præstare cautionem de rato *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 22.

Filius ducendo Uxorem in Domum patris, videtur ab ipso patre consensum obtinuisse *tom.* 4 *dec.* 14 *num.* 4.

Hoc tamen declara quoad actum matrimonii iam sequutum, non autem quoad obligationem pro dote a filio recepta *tom.* 4 *decis.* 14 *num.* 5.

Ad

Solus filius remanet obligatus pro dote, si eam receperit absque patris iussu *tom.* 4 *dec.* 14 *n.* 2.

Hoc enim casu pater obligatus non remanet nisi de peculio, vel de in rem verso *tom.* 4 *dec.* 14 *n.* 3.

Ad hoc, ut pater remaneat obligatus pro dote, requiritur quod præsens fuerit illius numerationi filio factæ *tom.* 4 *dec.* 14 *n.* 6.

Bona fideicommisso a patre subiecta non possunt filio alienari, vel obligari, qui uxorem duxit post mortem patris *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 76.

Ex eo quod pater emerit agrum, non bene infertur, quod filius censeatur illum possidere *tom.* 4 *dec.* 14 *n.* 8.

Titulus namque emptionis patris distinctus est a possessione filii *tom.* 4 *dec.* 14 *n.* 9.

Quando filius relictus est simplex usufructuarius usufructus vel consistens in persona patris, non extinguitur, nisi morte patris *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 24.

Feudum filio familias constitutum conceditur, ut ipse percipiat fructus, & inde serviat *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 9.

Ubi donatio non fit patri, & filiis, sed patri dumtaxat qui pro se, & filiis recipit; filii non dicuntur vocati ex propria persona, quin potius capiunt bona donata uti peculium profectitium, & quid hæreditarium patris *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 43.

Modica exactio dici debet a filio facta iure familiaritatis non aditionis *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 40.

Pater transiens ad secundas nuptias tenetur reservare filiis primi matrimonii proprietatem omnium ex bonis prædefunctæ coniugis obventorum, quod procedit etiam quoad bona, tam ante secundas nuptias, quam post immediate *tom.* 6 *dec.* 11 *n.* 1 & 2.

FILII QUOAD CIVILITATEM ET PRIVILEGIA PATRIS.

Filii necessario sequi debent originem paternam *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 6 & 8.

Civilitas a patre acquisita post nativitatem filii non transit in ipsum filium *tom.* 2 *dec.* 8 *num.* 2 & 6.

Ut civilitas a patre acquisita post nativitatem filii transeat in ipsum filium illius consensus requiritur *tom.* 2 *dec.* 8 *n.* 7 11 & 16.

Filius paternam non sequitur dignitatem, si ante susceptam dignitatem sit natus *tom.* 2 *dec.* 8 *n.* 2 & 3 secus si post sit natus *n.* 4.

Filius natus antequam pater esset rex non dicitur filius Regis ad effectum fruendi beneficiis, quibus filii regum gaudent *tom.* 2 *dec.* 8 *num.* 5.

Privilegium exemptionis causa duodecim liberorum mortuo patre, an transeat ad filios est quæstio involuta *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 8.

Opinio affirmativa affertur, & argumenta eam defendentium *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 9.

Negativam qui tueantur, & quibus fundamentis *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 10.

Prima procedit si supervivat mater, & cum ea habitent filii *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 11.

Secunda ubi mater mortua sit *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 12.

Amplia ut solum sufficiat filios in communione vivere *tom.* 5 *decis.* 41 *num.* 13.

Contra quod communio sit circumstantia apta ad movendum Principem ad gratiam *tom.* 5 *decis.* 41 *num.* 14.

Et opinio negativa probatur verior in puncto iuris & in hac Civitate recepto *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 15.

Fœminæ ad hanc immunitatem assequendam opitulantur *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 16.

Filii antea mortui non excusant a tutela, vel munere de novo de-

ferendo *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 17.
Utilitas Reipublicæ resultans ex procreatione liberorum non est sola ratio privilegii *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 18.
Filii emancipati, & qui in potestate non sunt prosunt ad excusandum parentem *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 19.
Et qua de causa hoc contingat *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 20.
Quæ sint veræ rationes huius immunitatis, & an eæ durent in filiis *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 21.
Filii succedunt oneribus patris ubi ipse fiat immunis *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 22.
Privilegium immunitatis in sententia volentium transire ad filios, an extendatur ad bona, Patre mortuo, per eosdem acquisita *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 24.
Sententia affirmans adducitur, & reiicitur *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 24 *& seq.*
Declarantur contrarium tenentes *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 30.
Explicatur *Text. in cap. quia circa* de privilegiis quod huic casui non applicatur *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 26.
Filii in hac immunitate nequeunt esse melioris conditionis genitore suo *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 30.
Mediolani adest Statutum continuans paternam ipsam immunitatem in filiis *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 30.
Novæ constitutiones eiusdem Civitatis immunitatem tam patri quam filiis denegant in bonis postea quesitis *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 31.
Quæ fuerit prima gratia facta filiis supplicantibus pro confirmatione exemptionis paternæ, & qualis eius formula *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 10.
Immunitas hæc fuit habita pro personali, & filiis de rigore non competente *tom.* 5 *decis.* 42 *num.* 11.
Afferuntur nonnulla exempla denegatæ confirmationis *tom.* 5 *decis.* 42 *num.* 12.
Confirmatio modo fuit denegata, modo concessa *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 13.
Licet hodie invariabiliter annuere soleat regia munificentia *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 14.
Opinio volens de iuris rigore immunitatem mortuo patre transire ad filios non fuit in hac civitate recepta *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 15.
Gratiæ confirmationum immunitatis paternæ, factæ filiis semper limitatæ fuerunt ad bona paterna *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 19.
Referuntur sententiæ ad relationem Assessorum Decimarum firmantes pro bonis a filiis post mortem patris acquisitis immunitatem competere *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 30.
Reiiciuntur tanquam procedentes cum falso, & erroneo supposito *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 31.
Affertur testimonium Auditoris Reformationum Alexandri Victorii asserentis de anno 1645. nunquam gratias fuisse ad bona propria filiorum extensas *tom.* 5 *decis.* 42 *num.* 32.

FILII LEGITIMATI, ILLEGITIMI, SPURII, ET EX DAMNATO CONCUBITU CONCEPTI.

Filius dicitur legitimus ob Dispensationem Papalem cum Decreto legitimationis, quæ operantur legitimationem usque ab initio temporis contracti matrimonii *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 28
Lagitimatio in radice matrimonii differt ab inductivis legitimitatis, quia est declarativa *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 29.
Dispensatio matrimonii obtenta a Summo Pontifice in illius radice operatur, ut sit legitimum, & rite factum ab initio perinde ac si nunquam extitisset impedimentum *tom.* 6 *dec.* 19 *num.* 1.
Et proles interim concepta, seu nata redintegratur ad eam legitimitatem, quam omnes de iure civili sortiuntur *tom.* 6 *decis* 19 *num.* 2.
Et admittitur ad successionem in quibuscumque bonis, & locis etiam Imperii *tom.* 6 *dec.* 19 *num* 3.

Tra-

Quoad alimenta in progressu causæ a filio petita sufficit nominatio patris agnoscentis in filium *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 4.

Filius ex Rescripto Principis non potest invitus legitimari, & redigi sub patria potestate *tom.* 2 *dec.* 8. *num.* 13.

Codicillator præsumitur sanguinem lædere voluisse minus, quam fieri possit, & dum de filiis in radice legitimatis non fuit explicite locutus illos excludere voluisse non præsumitur eo magis si iis exclusis iuris, & naturæ ordo turbaretur *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 53 *&* 54.

Per legitimationem filius iura successionis recuperat *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 1.

Et recuperat ius legitimæ *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 2.

Filii vero spurii succedere possunt ex testamnto avito cum non existant filii legitimi Testatoris *tom.* 10 *decis.* 42 *num.* 24.

An institutio nepotum non adhuc generatorum a filio spurio fieri possit, & an institutio spurii sub conditione futuræ legitimationis, quod indecisum relinquitur allegando diversitatem casus decisionis *tom.* 10 *decis.* 42 *num.* 25 *&* 26.

Filii nati, vel concepti in matrimonio putativo dicuntur legitimi stante bona fide parentum *tom.* 6 *decis.* 18 *num.* 2.

Amplia etiamsi supervenerit notitia impedimenti, vel successiva declaratio nullitatis matrimonii *tom.* 6 *dec.* 18 *num.* 3.

Item amplia etiam ad effectum succedendi in maioratibus, & primogenituris, ad quas vocati essent nati, vel concepti de legitimo matrimonio *tom.* 6 *decis* 18 *n.* 4.

Item amplia quod sufficiat bona fides unius coniugis *tom.* 6 *dec.* 18 *num.* 5.

Et hæc bona fides in dubio præsumitur *tom* 6 *dec.* 18 *n.* 6.

Maxime si matrimonium fuerit celebratum publice, & in facie Ecclesiæ *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 7.

Bona fides in proposito consistit in ignorantia impedimenti *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 8.

Sed talis ignorantia non est allegabilis ab ea, quæ dedit operam illicitæ copulæ, a qua provenit impedimentum *tom.* 6 *decis.* 18 *n.* 9.

Sententia contra matrem non citatam lata non nocet filio in ventre existentem *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 21.

Verbum *procreati* verificatur de nativitate, & non de conceptione *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 4.

Inter clausulam de natis & clausulam de natis, & procreatis nulla est differentia *tom* 6 *dec.* 9. *num* 5.

Ad definiendam liberorum legitimitatem non a die conceptionis, sed partus incipi solet *tom* 6 *decis.* 9 *num* 6

Filii nati ex coniugio prohibito dicuntur vere legitimi, ubi unus coniux impedimentum ignoraverit *t.* 6 *dec.* 2 *n.* 11. & de ratione *n.* 26 Maxime quando ignorantia est circa factum. Et ignorantia unius suffragatur proli quoad omnes effectus *num.* 43. *& seqq.*

Amplia hoc procedere non tantum respectu prolis, sed etiam respectu parentis, qui in bona fide fuit *t.* 6 *dec.* 2 *n.* 13. Secus respectu alterius parentis, & de ratione differentiæ ibidem.

Quæ tamen differentia a nonnullis reiicitur *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 14

Item amplia quod etiam prius nati legitimantur per tale subsequens matrimonium *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 15.

Item amplia etiamsi agatur de matrimonio inito a Monacho professo apostata, & de ratione *n.* 16. ubi afferuntur exempla *n.* 17 Item amplia etiamsi notitia impedimenti alteri supervenerit post contractum matrimonium *num.* 18. Item amplia ut *n.* 44 *& seqq.* Limita primam conclusionem in filiis susceptis

pris ex matrimonio clandestino, & de ratione *num.* 21. & 22. Declara limitationem procedere si denunciationes sint penitus omissæ, secus si factæ sint sub falso nomine inscio altero coniuge *n.* 23 & *seqq.*

Filii nati ex matrimonio prohibito data ignorantia impedimenti in uno coniuge dicuntur legitimi ad omnes effectus *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 44 Et ab illis nihil differunt *num.* 52. Ac dicuntur de agnatione, & domo *illius* personæ, cum qua fuit contractum matrimonium, licet sub ficto, & mentito nomine *num.* 56.

Item succedunt in bonis patris, & aliorum coniunctorum *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 45.

Item admittuntur ad spiritualia, ac ad quoscumque ordines, & dignitates *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 46.

Item sunt capaces emphyteusis Ecclesiasticæ, & feudorum *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 47.

Item succedunt in fideicommissis, & maioratibus *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 48 & 50. amplia etiamsi vocati essent nati ex legitimo matrimonio. Declara ut *n.* 51.

Item veniunt appellatione legitimorum, & naturalium tam in legibus quam in statutis *t.* 6 *dec.* 2 *n.* 53.

Amplia etiam in concursu filiorum alterius matrimonii veri, & validi *tom.* 6 *decis.* 2 *num.* 54.

Verba *de legitimo matrimonio nati, & procreati*, excludunt natos ex nuptiis clandestinis *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 34.

Filii in concubinatu concepti, & post matrimonium nati non veniunt appellatione legitimatorum *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 41.

FILIUS QUOAD HEREDITATEM ET BONA MATRIS.

Filius non potest esse melioris conditionis matris *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 17.

Filii sequuntur Patris, non Matris familiam *tom.* 4 *decis.* 39 *n.* 32.

Filii in donatione facta matri non eque principaliter contemplati, sed tantum accessorie non veniunt ex propria persona, sed tamquam matris hæredes *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 26.

Filii firma manente eorum legitima non possunt conqueri de dispositione facta a matre vidua de bonis suis *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 46.

Inverisimile est filios ignorare an mater attulerit dotem, & extradotalia *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 14.

Proprietas bonorum primæ Uxoris non reservatur filiis tamquam hæredibus, cum ad hoc beneficium admittantur tametsi non sint hæredes, nam debentur ex diverso iure, & in compensationem iniuriæ, quam ex patri binubatu recipiunt *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 34. 35. & 39.

Mortua Uxore filii non possunt amplius referri inter onera matrimonii *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 6.

Ipsa natura Parentes hortatur ad liberorum suorum educationem *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 8.

Nulla habita ratione bonorum & hæreditatis delatæ filiis *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 9.

Filii etiam vivo Patre legitimam partem bonorum habere videntur *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 10.

Filii sunt reliquiæ, & pars onerum matrimonii *dec.* 7 *n.* 11.

Onera matrimonii durare dicuntur etiam mortua uxore si filii supersunt *tom.* 12 *decis.* 7 *n.* 12.

Filiorum cura post mortem Uxoris ad Patrem totam devolvitur *tom.* 12 *dec.* 7. *ibidem.*

Matris bona, & iura hæreditaria nequeunt repudiari a filiis in præiudicium suorum creditorum *tom.* 7 *dec.* 33 *n.* 1.

Quidquid acquirit mater ex successione filiorum primi matrimonii eis tenetur relinquere, nihilque potest in extraneos in eorum fraudem alienare, quia hæc successio non defertur iure hæreditario, sed

particulari *tom.* 6 *decis.* 63 *n.* 9.
Cum investitura Emphiteusis provenit ex providentia domini directi, tunc succedunt filii tam primi, quam secundi matrimonii, si vero proveniat ex præcedenti liberalitate uxoris non succedunt filii secundi matrimonii *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 26. & de ratione *n.* 27.
Filii æque, ac filiæ succedunt in bonis Matris ab intestato defunctæ *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 1.
Aliud per Statutum Petræ Sanctæ, quo filiæ dotatæ in bonis Patris a Matris successione excluduntur, ubi ampliatur licet filia fuerit dotata post mortem Matris, dummodo antequam ipsa, vel eius hæredes petant admitti ad hæreditatem *tom* 5 *dec.* 24 *num.* 2. 24. 25.
Statutum reservans filiis certam partem bonorum Matris nulla facta distinctione masculorum a fœminis intelligendum est salva prælatione masculorum stante alio Statuto exclusivo fœminarum propter masculos *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 26.
Vocatis filiis, & descendentibus per Statutum Petræ Sanctæ, masculi præferuntur fœminis, nec istæ locum habent nisi post masculos *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 27. 29. declara ut *num.* 30.
Dispositio matris favore filii est amplianda, & credendum est quod ipsum omni meliori modo voluerit gratificare *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 70.
Protestatio filiorum de non præstando consensu secundis nuptiis matris concludit sufficientem dissensum ut intrent pœnæ contra secundo nubentes *tom.* 2 *decis.* 27 *n.* 55.
Alii filii dici non possunt lesi, & præiudicati cum Mater alicui aliquid specialiter legat, aliisque opulentam hæreditatem relinquit *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 71.
Amplitudo verborum Statuti intelligenda est restrictive ad casum universalis successionis, nec operatur exclusionem a bonis maternis *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 40 declara *n.* 41.
Verba generalia, seu universalia reformationis recipiunt interpretationem a Legibus magis specialiter pœnam binubo parenti iuflingentibus in favorem filiorum *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 46.
Quota hæreditaria matris quando transmissa in filios dicatur, non ut agnita, sed ut agnoscenda *tom.* 9 *decis.* 7 *num.* 24.
Filii præsentantes tamquam hæredes matris, quæ præsentare non poterat, præsentatio ruit *tom.* 9 *decis.* 7 *num.* 25.
Onera matrimonii, & sumptus versantur circa Uxorem, & liberos, qui Maritum, & Patrem sequuntur *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 16.
Declaratur conclusio de qua sub *n.* 6. ut non procedat quando supersunt liberi *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 17.
Non propter dotem, sed iure sanguinis tenetur Pater filios alere tam soluto, quam costante matrimonio *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 25.
Alimenta unius pro separatis habentur ab alimentis alterius *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 26.
Filii non possunt referri inter fructus matrimonii, nisi deductis sumptibus, & oneribus *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 27.
Onus liberorum mortua Uxore remanet apud virum *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 32.

FILII QUOAD LEGITIMAM.

Tradita in divisione bona filiis *pro parte sua* referenda est ad legitimam *tom.* 6 *decis.* 21 *n.* 30.
Filius semel recepta a patre vivente legitima, non potest amplius illam eo mortuo petere *tom.* 11 *dec.* 2 *num.* 1.
An valeat assignatio legitimæ facta filio in potestate existenti *tom.* 11 *dec.* 2 *n.* 2.
Filio emancipato facta valida est, & irrevocabilis *tom.* 11 *dec.* 2 *n.* 3.
Filiis fideicommisso gravatis competit legitima, & trebellianica *tom.* 2 *dec.* 38 *n.* 20.

Exa-

Examinari debet an filius propria auctoritate potuerit legitimam detrahere *tom.* 5 *dec* 48 *n.* 15.

Filius in legitima, donec eam non petat, & consequatur per illius separationem ab hereditate defuncti, habet solum ius ad eam, non dominium aut possessionem *tom.* 2. *decis.* 17 *n.* 8. & dicitur creditor quotitativus *num.* 9.

Filius usque eo quod non petit legitimam, non habet super eam dominium, sed tantum ius *tom.* 4 *decis.* 21 *n.* 8.

Filius si obligat bona sua creditoribus nil aliud venit in hac hypotheca quam ius illum legitimam consequendi *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 9 *tom.* 2 *decis.* 17 *n.* 10. 20.

Filius hæres cum non teneatur imputare fructus in Trebellianicam, illam semper integram deducere potest tamquam illius creditum certum *tom.* 4 *dec* 21 *num.* 24.

Filius adeundo hæreditatem, legitimæ renunciasse dicitur quando in testamento Pater usus est cauthela Soccini *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 6.

Et talis renunciatio dicitur expressa & specialis *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 7.

Per simplicem aditionem hæreditatis Paternæ factam a filio dicitur ius quæsitum eius creditoribus super legitima absque aliqua bonorum separatione *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 11 contra *num.* 12.

Ius ad legitimam, quam habet filius in bonis Patris præsumitur per compensationem resolutum, si ei pure succedat *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 21.

FILII QUO AD ALIMENTA.

Quando pater prodige vivendo omnia bona distraxit, filiis conceditur hypotheca anterior pro eorum alimentis in concursu creditorum patris etiam ex titulo oneroso *tom.* 8 *dec.* 23 *n.* 41 contra *n.* 42. 43. 44 45 46.

Actio alimentorum filio præstitorum contra patrem ad eum qui alimenta filio subministravit pertinet non ad filium, cui præstita *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 47 contra *n.* 8 & quare.

Filius non potest petere alimenta a Patre, quando ex operibus suis, & industria victum sibi quærere potest *tom.* 4 *decis* 1 *n.* 61.

Cauthela Angeli non iuvantur filii contra creditores patris defuncti, nisi inventarium bonorum confecerint *tom.* 11 *decis.* 44 *num.* 12.

Quod locum habet etiam in muliere agente ex causa suarum dotium *tom.* 11 *dec.* 44 *num.* 13.

Filii nullam habent prælationem pro alimentis adversus creditores patris *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 2.

Limita in bonis fideicommissi ascendentalis *tom* 11 *dec.* 36 *n.* 3.

Filiis petentibus alimenta in bonis patris præferuntur ipsius creditores *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 17.

In bonis adventitiis, seu maioratus præferuntur filii creditoribus patris *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 18.

FILII IN CONDITIONE POSITI, ET QUOAD EORUM VOCATIONEM.

In favorabilibus, & in ultimis voluntatibus filiorum appellatione continentur tam masculi, quam fœminæ. Intellige in parte conditionale, non autem in dispositiva *tom.* 4 *dec.* 20 *num* 1 & 3.

Appellatione filiorum non continentur fœminæ ubi constat de contraria Testatoris voluntate sive expressa sive ex coniecturis elicita *tom.* 4 *dec.* 20. *num.* 7.

Vocatis filiis per verba directa, intelliguntur vocati per vulgarem *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 89.

Sub vocatione filiorum in emphyteusi ecclesiastica non comprehenduntur fœminæ *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 9.

Conditio existentiæ filiorum est necessaria ad hoc, ut ipsi possint succedere *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 69.

Filii in conditione positi a Lege fi-

deicommissorum non sunt vocati *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 55.

Filii in conditione positi non intelliguntur dispositive vocati *tom.* 12 *decis.* 44 *num.* 21.

Fideicommissum sub conditione si sine filiis expirat illis existentibus *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 22.

Regula quod filii in conditione positi non censeantur vocati limitatur quando fuerunt expresse gravati, scilicet alienare prohibiti *tom.* 4 *decis* 24 *num.* 1.

Stante prohibitione, vel onere imposito omnibus filiis, & descendentibus, vocatio non vulgaris, sed fideicommissaria dicenda est *tom.* 4 *dec* 24 *n.* 2.

Præsertim si accedant verba perpetuitatem, & infinitatem temporis denotantia, & ratio Testatoris fuerit, ut bona semper conservarentur penes filios, & descendentes in conditione positos *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 3 4 *&* 8.

Quoties in filiis filiorum volita fuit non solum qualitas masculinitatis, sed etiam legitimitatis, repetita censetur qualitas masculinitatis etiam in filiis primi gradus *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 26.

Argumentum a discretiva deductum procedit etiam quando constat disponentem non accepisse nomen *filiorum*, in sensu filiorum quoque comprehensivo *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 38.

Bona donata cum pacto reversivo si donatarius decesserit sine filiis ad illum revertuntur, etiamsi donatarius decesserit cum filio, si iste sine liberis vivo donatore decesserit *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 26. Et de ratione *n.* 37 *& seqq.*

Declara procedere quando donatio facta est gratia conservandi nomen, & arma agnationis *tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 27. Et de ratione *n* 34.

Contra quod procedat principalis conclusio etiam in casu, quo habita non sit ratio agnationis *tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 28.

Item declara procedere quando pactum reversivum non est restrictum ad certum tempus, secus si sit restrictum ad casum mortis *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 29.

Contra quod nihil intersit an sit addita dictio *quandocumque tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 30.

Investimentum ab hærede gravato, vel fideicommissario factum impugnari nequit a filiis, favore quorum successio adhuc aperta non est *tom.* 3 *decis.* 50 *num.* 17.

Sororis filii translati sunt in locum agnatorum, ad effectum succedendi avunculo *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 54.

Non tamen de cognatis effecti fuerunt agnati, sed remanserunt in linea cognatorum *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 55.

Sororis filium dicere agnatum ex eo quod sit translatus in successionem legitimam, est mera subtilitas *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 57.

In casu, quo sit quæstio de solo gradu, & proximitate non est pacificum, nec receptum in Tribunalibus, quod filii ex matre in agnatione nupta efficiantur proximiores *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 67.

Filii fœminæ, etsi nuptæ agnato, desumere non possunt a matre exclusa gradum agnatitium, & masculinum qualis requiritur a Statuto *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 94.

Fortius si mater nupta fuerit extra agnationem successibilem *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 95.

Exclusa matre ex ratione, quæ non sistat in persona, sed quæ realiter afficiat gradum ab illa procedentem, filii nec ex persona propria succedere possunt *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 96.

Rationes exclusivæ filiorum ab hac matre procedentium æque militant, sive alii agnati concurrant, sive illis non concurrentibus sit quæstio de exclusione cognatorum *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 101.

Di-

Dictio relativa *detti* filiis adiectâ non extenditur ad descendentes *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 31.

Dictio *loro figli &c.* restringit dispositionem ad descendentes ex personis tantum nominatis *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 25.

FILIUS FAMILIAS QUOAD OBLIGATIONES, CONTRACTUS. IURAMENTA &c.

Filius familias disponere nequit per actus ultimæ voluntatis *tom.* 12 *dec.* 46 *num.* 6.

Filius familias non habet ius familiæ quod relinquitur per testamentum cum non sit suus hæres *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 3.

Potest tamen donare causa mortis filius cum patris consensu, ubi de differentia testamenti, & donationis mortis causa *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 4. 5.

Filius non potest condere testamentum etiam cum consensu patris, quia nemini licet testare de rebus alienis, & filius in proprium nihil possidet, si vero patris voluntas valeret pater testaret per filium quod non permittitur *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 6.

Donatio autem mortis causa recte fieri potest a filio ex voluntate patris, quia pater donare potest per filium quod intelligitur in simili donatione *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 7.

Testamentifactio ab iure publico provenit, donatio causa mortis a privato, & ideo hæc facilius admittitur in filio familias cum consensu patris, quia admittuntur quæ sunt iuris privati, non sic quæ sunt constitutæ propter utilitatem publicam *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 8.

Ad publicum pertinet interesse, ne testamentum ab arbitrio patris, vel tutoris dependat, & quare *tom.* 9 *dec* 36 *num.* 9.

Testamentum a filio familias sub patria potestare factum non convalidatur si postea factus sit filius sui iuris nempe sit emancipatus &c. *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 10.

Testamentum ad hoc ut validum sit requiritur quod per mortem patris vel civilem, vel naturalem filius amplius non sit sub patria potestate *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 14.

Prohibitio testandi originem habet a patria potestate *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 15.

Quidquid a filio acquirebatur antiqui Romani statuerunt quod plene ad patrem pertineret *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 16.

Sed moderato legum rigore sub Imperatoribus introducta fuere diversa peculia *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 17. 18.

Filius familias testare potest tantum de peculio castrensi, & quasi castrensi *tom* 9 *decis.* 36 *num.* 24.

Quia in peculio quasi castrensi filius habetur tamquam pater familias *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 25.

Filio, sive potius Notario asserenti in testamento quod bona de quibus testatur sunt quasi castrensia non creditur cum filius non exerceat professionem doctoratus, medicinæ, vel saltem notariatus facultates aptæ ad peculium quasi castrense acquirendum, sed est simplex agricula *tom.* 9 *dec* 36 *n.* 26. 27.

Qui dicit peculium castrense, vel quasi dicit filium familias *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 31.

Et qui dicit filium familias sine peculio castrensi, vel quasi dicit nullitatem testamenti *tom.* 9 *decis.* 36 *num.* 32.

In filio familias prohibitio testandi durat etiam per 100. annos *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 39.

Filius fam. iure Romanorum obligabatur in omnibus quæ Patrem familias adstringebant *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 12.

Senatus Consultum Macedonianum cessat iuxta ius Romanum ob tacitum Patris consensum, nec ad id opus est coniecturarum cumulo *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 13 14. & sufficit so-

la scientia iuxta lecturam pandectarum Florentinarum *num.* 15.

Per diversa Statuta Ius Romanum fuit ampliatum, & quod illud per S. C. Macedonianum disponebat in mutuo extensum fuit omnibus contractibus *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 16.

Filiifamilias in adolescentia constituti, utplurimum, causa explendi luxus, proni sunt ad dissipandum *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 58.

Pluribus in locis filiosfamilias, neque alienare, neque se obligare posse sine patris consensu fuit provisum ratione præsumptæ prodigalitatis *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 59.

In feudis paganicis, cum onere serviendi Domino directo, delatis filiofamilias, si ipse filius non indigeat fructibus commode serviendum, pater usumfructum feudi consequitur *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 81.

Text. in Leg. sed Iulianus §. quamquam ff. ad S. C. Macedon. procedit in obligatione facta cum tacito patris consensu *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 25.

Senatus Consultus Macedonianum habet locum, quando patre inscio, vel invito pecunia filio mutua credita sit *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 26.

Explicatur *Bald. in Leg. final. Cod. ad S. C. Macedon. tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 27.

S. C Macedonianum non aliter introductum fuit, quam ad evertendum Genitoris damnum *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 5 *&* 8. ubi vel ad compescendum iuvenilem calorem, qui solent imprudenter se gerere.

Personam in Iudicio non habent, qui sub aliena vivunt potestate *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 17.

Text. in Leg. 2. *ff. & Cod. quod cum eo &c.* agit de filiis familias qui se vivente patre obligaverunt, & fuerint defuncto patre postea molestati *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 1.

Per diversa Statuta ablata fuit filiis obligatio etiam naturalis, quæ per Ius Romanum non fuit sublata *tom.* 7 *dec.* 38 *num.* 17. 18 *&* 19. ubi Moralistæ cum distinctione procedunt.

Dispositio Reformationis anni 1477. circa consensum patris in obligationibus filii *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 20.

Quando agitur de filio fam. pupillo, vel minore Lex ad eorum fragilitatem reparandam consensum Tutoris, vel Curatoris exigit *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 12. *&* 23. secus in maiore *num.* 13.

Rubr. 110. *lib.* 2. *Stat. Flor & Leg. ann.* 1471. disponunt obligationes filiorum famil. absque consensu Patris esse ipso iure nullas *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 1. 16. 17. ubi non oritur contra filios obligatio civilis, nec naturalis.

Lex Florentina anni 1471. rigorosissime sub pœna nullitatis, aliisque pœnis interdixit filiorum familias obligationes *tom.* 3 *decis.* 16 *n.* 2.

Eliminanda conventio est quæ sanctionem vulnerat in publica filiorum utilitate positam *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 39.

Nullæ sunt obligationes filiorum familias Hæbreorum *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 11.

Olim Filiusfamilias non poterat sine consensu patris contrahere matrimonium *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 83.

Hodie si filius contrahere velit matrimonium, requiritur de honestate tantum consensus patris *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 84.

Filiusfamilias peccat mortaliter contrahens matrimonium invitis parentibus *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 85.

Contrahens cum filiofamilias sibi imputare debet, si cauthelas pro validitate actus non adhibuit *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 17.

Obligatio filiifamilias sine solemnitatibus a Statuto præscriptis est ipso iure nulla *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 49.

Contractus a minore, seu filiofamilias sine solemnitatibus initus nec na-

naturalem, nec civilem obligationem producit *tom.* 3 *decis.* 13 *num.* 69 71 & 75.

Statutum annullans contractus minorum, & filiorumfamilias respicit publicam utilitatem *t.* 1 *dec* 13 *n.* 70.

Ex Statuto Florentino consensus patris in contractibus filii requiritur ad integrandam personam filii *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 72.

Secus ex Statuto Urbis, & Regni Neapolitani a quo dictus consensus requiritur dumtaxat pro interesse patris *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 73.

Ratio Statuti Florentini irritantis contractus favore Patris initos a filiofamilias minore 25. annorum *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 80 & 81.

In contractibus initis favore patris a filiofamilias minore, concurrente enormissima læsione, obligationes dicti filii præsumuntur metu contractæ *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 83.

Ex mutuo contractu cum filiisfamilias multa proveniunt mala *tom.* 3 *decis.* 16 *num.* 1 & 6.

Mutuum contractum a filiofamilias maiore annis 25. sine patris consensu nullum est *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 13.

Difficillimum est effingere casum, quo mutuum tendat in favorem patris ratione legitimæ, quam Pater consequi potest in bonis filii, vel ratione alimentorum, quæ filius prætendere posset a patre *t.* 7 *dec.* 29 *num.* 7.

Filius familias etiam obligatur ad observantiam contractus, si iuramentum interposuerit, præsertim in mutuo, ad cuius restitutionem in conscientia compellitur *tom.* 3 *dec.* 63 *n.* 7. 8 & 9.

Filiusfamilias obligari nemo potest sine consensu patris, resistente Statuto Florentino Rubr. 110. lib. 2. *tom.* 3 *decis.* 1 *n.* 1. 7.

Nec non dispositione Senatus Consulti Macedoniani *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 2.

Limitatur Statutum in filio fam. 18. annorum qui mercaturæ incumbat & quoad actus iudiciales *tom.* 7 *dec.* 29. *num.* 40.

In obligationibus a filio familias factis licet origo principaliter attendenda sit, si post originem aliud sequatur idem importans quod ipsa origo, ea non est amplius attendenda *tom.* 7 *dec.* 1 *n.* 4.

Fideiussor licet contra filiumfamilias regressum habeat, id non procedit in Expromissore, & Fideiussore *tom.* 7 *dec.* 1 *n.* 5.

In prohibitione obligationum filiorum familias comprehenditur etiam datio a *mostra* ubi prohibitio sit generica, & non tantum ad contractus restricta *tom.* 7. *dec.* 14 *num.* 10 & 12.

In filiis fam. truffa non committitur nisi probetur penes eos actualis existentia rerum receptarum *a mostra*, vel locupletatio ab ea derivante *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 15. 19. 22.

Receptio *a mostra* est Contractus mere civilis nec producit actionem contra filios familias stante nullitate obligationis, ideoque nec actionem dolosam, ut expresse disponitur in prædictis Legibus *tom.* 7 *dec.* 14 *num.* 20. 21.

Filiusfamilias maior viginti quinque annis obligari potest ex Statuto Mercantiæ Rubr. 11. lib. 2 *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 8.

Hæc tamen dispositio non habet locum nisi inter Mercatores, & in ære alieno filiifamilias ex causa mercaturæ *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 9.

Obligatio filiifamilias Mercatoris de Iure communi valida est *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 14.

Requiritur tamen ad validitatem obligationis, ut filiusfamilias Mercator sit, & copulative contrahat ex causa mercaturæ, quum hoc privilegium non personæ, sed causæ sit datum *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 15.

Patres scientes actus filiorum debent prohibere, ignorantes autem sibi imputare debent *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 35.

Filius fam. de Iure Communi valide potest obligari excepto mutuo, & voto, & ex dispositione Patrii Statuti potest obligari una cum patre & cum illius præsentia, & consensu *tom.* 7 *dec.* 16 *num.* 1. 2.

Constito quod filius præsente patre simul cum ipso se obligaverit, constat pariter de assensu patris a Statuto volito *tom.* 7 *decis.* 16 *n.* 3.

Filii fam. contrahere, & se obligare datum est excepto muto, & voto *tom* 7 *dec.* 29 *num.* 4. limita *n.* 6. ubi mutuum tendat in patris commodum.

S. C. Macedonianum annullat obligationem filiifamilias causa mutui extensam per Italica Statuta, ad quemcumque contractum, ita per Statutum Florent. rubr. 110. quod limitatur nonnullis casibus *tom.* 7 *dec.* 40 *n* 1 2 *&* 4.

Reformatio anni 1477. disponit quod filiifamilias ætatis annorum 25. possint in rem, & utilitatem patris, se obligare interveniente consensu patris *tom.* 7 *dec.* 40 *n* 3.

S. C. Macedoniani ratio fuit obviandi præiudicio filiorum, ideoque actus utiles iisdem non cadunt sub eius dispositione *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 24 *&* 25.

Contractus Cambii a filiofamilias initus nullus est, uti contractus mutui *tom.* 3 *decis.* 64 *num.* 5 *&* 6. Opinio contraria reprobatur *n.* 7.

Filiusfamilias qui recepit in mutuum a muliere, valide obligatur *tom.* 3 *decis.* 64 *num.* 11.

In dubio præsumitur contrahentem cum filiofamilias, hanc qualitatem ignorare *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 14.

De Iure Communi prohibitum non est filiofamilias pro patre, & cum patris consensu se obligare etiam in mutuo, sed solum prohibitum est ne pro patre conveniatur *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 12.

Statuta nunquam filiisfamilias impediverunt adeptiones, actus utiles & prudentes, ex quibus magis præsumitur scientia & consensus maxime inter patrem, & filium simul cohabitantes *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 30 *&* 31 præsertim si intermedii actus iudiciales fuerint subsecuti *num.* 32 distinguendo inter actus momentaneos, & transeuntes *num.* 33 & in solito patris ad probandi actus filiorum *n.* 34.

Lex moderata fuit anno 1477. ut non procedat quando filius familias minor anni 25. contraxit cum consensu, in rem, vel ad favorem patris *tom.* 3 *decis.* 16 *num.* 3.

Ex Statuto Mercantiæ filius familias maior annis 25. cum patris consensu, vel sine indistincte valide obligatur *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 4.

Filius qui nondum ætatem 25. annorum attigerit non potest obligari in rem, & utilitatem patris consentientis ex censura Leg. anni 1477. *tom.* 7 *dec.* 16 *n.* 4.

Per reformationem anni 1477. non aliter volitum est firmans in patris commodum filiorum obligationes ipso assentiente, quam plene completis 25. annis *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 14 20 *&* 21 ubi de Statuto Mercantiæ.

Si paternus consensus ad integrandam filii personam requiritur non potest pater in rem suam auctor fieri *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 1 *&* 2 ubi an patris voluntas pro eius privato interesse sufficeret.

Super proposita quæstione valde laboratum est in his Tribunalibus, nec non in iis Regni Neapolitani, ne quasi condita Lege super hoc disceptari contingeret exemplo Iustiniani *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 3.

Iuxta diversa Statuta Italiæ in contractibus filiorum familias de patrum approbatione disponentia alia requirunt præsentiam, alia licentiam alia auctoritatem, alia assensum expressum, alia tacitum *tom.* 7 *decis.* 37 *num.* 2.

De-

Decisiones quæ referuntur concludunt nullitatem contractus filii familias in defectum cuiuscumque consensus, sed nulla earum concludit tacitum consensum post 25. annos non sufficere maxime stante reformatione anni 1477. *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 28.

Filiusfamilias maior 25. annis valide obligatur propter sanctionem *Statuti Mercantiæ lib.* 2 *rubr.* 11 *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 17.

Sanctio tamen hæc derogare non potest Statutis Communis Florentiæ irritantibus contractus filiorumfam. absque patris consensu peractos *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 18.

Sed dumtaxat respicere valet mercatores, & causas ad mercaturam spectantes *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 19.

Ac propterea obligationes filiorumfamilias, qui Mercaturæ non incumbunt, nullæ sunt, si absque patris consensu contrahantur *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 20.

Quoties timorem reverentialem læsio enormis concomitatur hoc unum sufficit ad irritandam obligationem absque auxilio Legis *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 24.

Statutum Pisciæ rubr. 33. interpetratur *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 26 *&* 32 ubi de constitutione Cathaloniæ.

Filiusfamilias, qui cum patre contrahendo læditur, præsumitur ad contrahendum inductus ob metum reverentialem *tom.* 11 *dec.* 32 *num.* 1.

Et præter læsionem nulla requiritur metus probatio *tom.* 11 *decis.* 32 *num.* 2.

Metus probatur ex indole placida, ac dimissa filii, & ex morum asperitate patris *tom.* 11 *dec* 32 *n.* 3.

Item ex actus inverisimilitudine, & exorbitantia *tom.* 11 *dec.* 32 *n.* 4.

An filiusfamilias post completum ætatis annum vigesimum quintum possit iuxta Statutum Florentinum se obligare in rem patris cum illius consensu remissive *tom.* 11 *dec.* 32 *num.* 5.

Huiusmodi Statuti censura refertur ad contractus concernentes veram, & realem patris utilitatem, non vero illius arbitrariam complacentiam *tom.* 11 *dec.* 32 *n* 6.

Filiusfamilias potest excipere de nullitate contractus, quamvis in utilitatem patris gesti, si fuerit enormissime læsus, & dolo circumventus *tom.* 11 *decis.* 32 *num.* 7.

An & quando dicatur filium se obligasse in utilitatem patris, vel propriam *tom.* 7 *decis.* 16 *num.* 6.

In filio iuris sui facto consensus requiritur quasi alterius personæ supplementum, cum peculiorum serie perspecta cesset patris præiudicium, nam si de castrensi filius pro patrefamilias diudicatur, si, de profectitio totum est patris, si de adventitio ususfructus est penes patrem, nec pater tenetur ex contractu filii *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 9

Iuxta magis, vel minus concludentes coniecturas, debent Iudices sententiam ferre vel pro validitate, vel pro nullitate obligationum filiorum familias *tom.* 12 *decis.* 29 *num.* 14

In dubio pro nullitate obligationis filiifamilias est iudicandum *tom.* 12 *dec.* 29 *num.* 15.

Filius familias ætate maior non minus est integri, & sani consilii, quam qui sui iuris *tom.* 7 *dec.* 16 *num.* 10.

Contractus filiifamilias valet, si seorsim a patre habitet, & publice tanquam paterfamilias se gerat *tom.* 12 *dec.* 29 *n.* 2.

Attamen hæc duo requisita sunt concludenter probanda ab illo qui pro contractus validitate pugnat *tom.* 12 *dec.* 29 *n.* 3.

Filius, qui abest alicuius negotiationis causa, non dicitur habitare seorsum a patre *tom.* 12 *decis.* 29 *num.* 4.

Quæ

Quæ requirantur ad hoc ut filius pro patre familias publice habeatur *tom.* 12 *dec.* 29 *n.* 8.

Ad hoc non sufficit quod fuerit uxoratus, & ætate maior *tom.* 12 *dec.* 29 *num.* 9.

Filiusfamilias, qui ex dispositione Statuti habetur pro patre familias, quoad aliquos actus, talis non censetur, quo ad alios *tom.* 12 *decis.* 29 *num.* 10.

Refellitur *Const. ad statut. urb. annot.* 45. *num.* 153. contrarium tanens *tom.* 12 *dec.* 29 *n.* 11.

Credulitas quod quis contraxerit cum patrefamilias excluditur si contrahens sciebat alterius contrahentis patrem vivere *tom.* 12 *decis.* 29 *num.* 12.

Respectu peculii Castrensis, vel quasi, filiusfamilias habetur pro patrefamilias *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 46.

Ac propterea de illis disponere potest etiam absque patris consensu *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 47.

Iusta credulitas filii pro patrefamilia arguitur ex habitatione separata a patre, & concursus plurium actorum, saltem per decennium *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 8 *&* 9 ubi etiam unicus actus hanc facit credulitatem, sed verius est, quod reguletur arbitrio Iudicis, ut hic *num.* 10 ubi humanorum actuum nulla dari potest regula *n.* 21 ubi valutabilis ex depositio testium.

Ad iustam credulitatem filii pro patrefam. licet ex unico actu sufficit conductio appaltuum, & gabellarum insolita concedi filiisfam. *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 11 declara *n.* 12 *&* 13.

Iusta credulitas quod filius fuerit paterfam. præsupponit scientiam, quæ si arguatur ex eiusdem actibus cum ceteri actus debent esse plures, & continuati, ex alio actu vero etiam unico cum ipso contrahente, iusta credulitas arguitur *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 14.

Personarum mediatio, & præsertim causidicorum in contractibus filiorumfam. est præsumptio emancipationis eorum. *tom.* 7 *decis.* 40 *num.* 18.

Vetustas patris, & filiorum virilitas est argumentum, quod filiis administrationem reliquerit *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 19.

Actus probantes emancipationem filiifamilias quoad tertios sufficiunt ad eum pro patrefamilias habendum *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 15.

Pater, licet consenserit quod filius emancipatus extra territorium negociaretur, attamen debita filii non tenetur solvere de iure commuui *tom.* 11 *dec.* 2 *n.* 9.

Nec de iure municipali, quia Statutum supracitatum rubr. 110. locum non obtinet extra territorium *tom.* 11 *dec.* 2 *num.* 10.

Item quia loquitur in filio familias, ac propterea non procedit in filio emancipato *tom.* 11 *dec.* 2 *num.* 11.

Ex pecuniæ solutione a filiis facta infertur administratio rerum suarum, & peculium proprium *tom.* 7 *dec.* 40 *n.* 16.

Iuxta antiquum ius nulla dignitas a patria potestate liberabat sed ex iure novissimo liberant quamplures dignitates quæ recensentur *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 41.

Filius conducens proventus comunitativos dicitur quod obligatur valide favore tertii, sed ex hoc actu non deducitur emancipatio ad faciendum testamentum *tom* 9 *dec.* 36 *n.* 42 *&* 43.

Nec particulares contractationes filii emancipationem inducunt ut testare possit *tom.* 9 *decis.* 36 *n* 44.

Actus ex quibus apparet filium considaratum fuisse pro filio familias excludunt emancipationem *tom.* 9 *decis.* 36 *n.* 45 *&* 46.

Cum pater succedit filio una cum aliis filiis nullum usumfructum ex filiorum portione pretendere potest *tom.*

tom. 9 dec. 36 n. 55.
Quia cum pater habet consortium in proprietate cum filio non habet usumfructum tom. 9 dec. 36 n. 56.

FINIS.

Solutum a filio familiæ non obst. S. C. Macedoniano repeti non potest tom. 6 dec. 60 num. 22.
Si filiofamilias Testator legatum fecerit, ut ipsi solvatur, videtur Patri prohibitus usufructus tom. 1 dec. 2 n 86 declara n. 87.
Res a fine denominatur tom. 8 dec. 10 n. 15.
Finis principalis semper est attendendus tom. 8 dec 10 n. 16.

FISCUS.

Fiscus & Respublica differunt inter se tom. 2 dec. 3 n. 68
Fiscus habet iure suo hypothecam, & prælationem tom. 2 dec 3 n. 71.
Fiscus tenetur ad solam pretii restitutionem, non vero ad damna, & interesse, quamvis hæc emptori promiserit tom. 2 dec. 49 num. 22.
Etiamsi Fiscus non teneatur ad duplum triplum, vel quadruplum, quod eius Procurator Emptori promisit, debet tamen, sequuta evictione, non modo restituere pretium, sed etiam id, quod interest præstare tom. 2 dec. 49 n. 28
Officium, & Congregatio Farinarum habet iura Fiscalia, prout omnes alii Magistratus Civitatis Florentiæ tom 5 dec. 33 num. 1.
Item Magistratus DD. Novem tom. 5 dec. 33 num. 2.
Item Mons Communis, seu Graticularum tom. 5 dec. 33 n. 3.
Fiscus habet tacitam hypothecam cum eadem prælatione in bonis administratorum, & vectigalium etiam in præiudicium dotium tom. 6 dec. 1 num. 64.
Privilegium Fisci, & famulorum pro salariis æquiparatur, imo Fisco præferuntur si sint pauperes tom. 6 dec. 1 num. 65. & 66.
Fiscus quoad transitum iurium activorum, & passivorum est ad instar hæredis banniti tom. 7 dec 25 n. 36.
In Fiscum transire nequit iuspatronatus ex causa pœnali, & propter bannum, & de ratione tom. 7 dec. 25 n. 37.
Limita hanc conclusionem non procedere de notoria consuetudine vigente in Statu, & Dominio S. R. C. quando sequuta fuit actualis incorporatio tom. 7 dec. 25 38
Iurispatronatus transire potest cum universitate bonorum etiam in Fiscum tom. 7 decis. 25 n. 41.
Fiscus non excludit filium a bonis fideicommissi, & adducuntur rationes tom. 4 decis. 9 n. 26. 27. & 28.
Fiscus prælationem habet cuicumque creditori hypothecario anteriori in bonis post obligationem acquisitis a debitore tom. 7 dec. 33 n. 2.
Hypothecam quamcumque anteriorem contractam a debitore, qui tam præsentia, quam futura bona obligavit, Fiscus & Mulier vincunt in bonis postea quæsitis tom. dec. 33 num. 3.
Fiscus, & Creditores anteriores in bonis postea quæsitis acquirunt hypothecaram in instanti, quo bona a debitore acquiruntur, & ideo præfertur Fiscus in hac concursus paritate tom. 7 dec. 33 n. 4.
Hypotheca inducta a Lege favore mulieris citius operatur quam inducta ab homine t. 7 dec. 33 num. 5.
Favore Fisci, eiusque cessionarii non venit creditum in concursu per æs & libram tom. 9 dec. 25 n. 8.
Fiscus vendere nequit iure creditoris sine subhastatione t. 5 dec. 33 n. 20.
Amplia etiam si vendat rem tamquam suam tom. 5 dec. 33 n. 21.
Et hoc expresse disponitur a Statuto Florentino tom. 5 dec. 33 n. 22.
Limita tertio regulam de qua supra n. 4. in bonis Clericorum, *Lex bene a Zenone Cod. de quadrien. præscript.* non comprehendit Clericos eorum bona etiam patrimonialia tom. 5 dec. 33 num. 24.
Item non procedit in rebus Ecclesiæ

tom.

tom. 5 *dec.* 33 *num.* 25.
Nec in Patrimonio Ecclesiastico, ad cuius titulum quis fuit ordinatus *tom.* 5 *decis.* 33 *n.* 26.
Limita quarto regulam, de qua supra *n.* 4 cum Fiscus vendit iure Creditoris, non vero iure proprio *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 31.
Iure proprio vendere dicitur, cum vendit ex causa confiscationis *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 32.
Limita quinto cum Fiscus promisit Emptori pretii restitutionem in casu molestiæ, vel alia pacta privatam utilitatem respicientia in instrumento apposuit *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 33.
Limita sexto cum venditio facta fuit salvis iuribus alienis, vel sine aliorum præiudicio *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 34.
Constitutio Zenoniana est exorbitans, & in dubio contra illam respondendum *tom.* 5 *decis.* 33 *n.* 35.
Et ob tot limitationes quas patitur, hodie numquam fere in praxi locum obtinet *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 36.
De Lege unionis Magistratuum Capitaneorum Partis, & Officialium Fluminum, qui tractent remissive *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 46.
Lex quoque prædicta comprehendit solum venditiones factas a Fisco iure proprio, non autem iure Creditoris *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 47.
Emens a Fisco bona incorporata, præcedentibus proclamatibus, statim tutus est a quibuscumque Creditoribus hypothecariis *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 4.
Prout emens a Magni Etruriæ Ducibus, vel aliquo Magistratu Florentino *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 5.
Limita primo respectu creditoris censuarii, qui de tempore subhastationis erat satisfactus de fructibus *tom.* 5 *decis.* 33 *n.* 6 contra *n.* 8. declara ut *num.* 9.
Fiscus tenetur de evictione promissa non tamen ad duplum, sed ad simplum *tom.* 3 *dec.* 36 *num.* 1 limita ut *num.* 5.
Fiscus vendens iure creditoris rem sibi obligatam non tenetur de evictione *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 3.
Idque generale est etiam in quocumque privato *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 4.
Si vendere fecit cum requisitis de quibus ibidem *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 5.
Et quando talia requisita non sint necessaria *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 3. 6. amplia ut *num.* 7.
Procurator Reipublicæ, vel Principis habens annexam Officii administrationem habet mandatum cum libera, & omnia agere potest, quæ requirunt mandatum speciale *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 9.
Idem in procuratoribus Fisci, Syndicis, & Administratoribus Civitatum habentibus iurisdictionem *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 10.
Non valet transactio in præiudicium fisci, si necessaris careat solemnitatibus *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 12.
Transactio fieri nequit nec in præiudicium Fisci, nec in præiudicium vocatorum ad fideicommissum sine Principis assensu, ac Iudicis Decreto *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 32.
Fideiussor Fisco solvens potest petere ab eodem Fisco cessionem iurium *tom.* 11 *dec.* 9 *num.* 13.
Immo solvendo, in fisci locum potest subingredi *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 14.
Fiscus non habet regressum contra Officialem ex delicto Subalterni, nisi in subsidium *tom.* 11 *decis.* 9 *num.* 15.

FLORENUS.

Floreni origo, eiusque æstimatio apud plures Europæ Gentes *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 12
Floreni valor, & species varia iuxta temporum varietatem *tom.* 8 *decis.* 22 *num.* 16.
Floreni distinctio, & valor diversus a *Bartolo in Leg. paulus* 92. *ff. de solut.* ei datus reiicitur *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 17.
Floreni valor cur variaverit *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 19.
Lira diminuta proportionabiliter floreni

reni valor augebatur *tom.* 8 *decis.* 22 *num.* 21.

Florenus non fuit idem quod nummus aureus Romanorum ut voluit „ Boissens „ & afferuntur rationes *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 23.

Florenus „ largo „ a floreno „ di suggello „ vel „ stretto nil differebat in pondere, & puritate, & fuit semper vocatus iusti ponderis *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 24.

Florenorum valor fuit fortasse differens in precio extrinseco a Principe dato *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 25.

Romana Curia taxat florenos iuxta valorem ducatorum Cameræ *tom.* 8 *decis.* 22 *num.* 46.

Florenos, & aureum ducatum pro synonimis accipiuntur a DD. *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 47.

FLUMEN.

Naturalem fluminis cursum alio avertere non licet *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 1.

Id attentans tenetur interdicto, *ne quid in flumine publico.* Ratio interdicti *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 2 & 5.

Naturalis fluminis cursus quis dicatur? Et regula inde emergens *tom.* 5 *decis* 13 *num.* 4

Ex maxima utilitate cursus fluminis mutari potest, sed non ex quavis, & nisi accedat incommodum vicinorum, etiamsi agatur de munienda propria ripa *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 6 7 14 & 15.

Huiusmodi utilitas non debet pendere ab eventu *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 8.

Qui servitutem aquarum patitur non potest in flumine ad defendendos proprios agros aliquid facere damno vicinorum *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 16.

Id etiam procedit in eo, qui sine alvei mutatione flumine utetur, & pariter facere debet sine cuiusquam incomodo *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 17

Facultas ducendi aquam ex flumine publico navigabili intelligitur pariter sine alterius iniuria, quod procedit etiam quoad alia loca publica etiam vias, quas munire non licet ad suum commodum damno alterius, ideoque de damni infecti cautione tenetur *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 18 19 & 20.

Habenda est ratio damni non solum imminentis sed etiam futuri *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 21.

Qui ripam suam munire contendit tenetur præstare cautionem damni infecti in annos decem *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 22.

Alveus a flumine derelictus debet ex æquitate restitui priori Domino *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 3.

Si flumen pro parte agrum occupat & postea recedat, ager ad priorem Dominum revertitur *tom.* 10 *decis.* 29 *num* 4.

Alveus a flumine relictus per latentem fluminis recessum venit appellatione alluvionis, quamvis improprie, & abusive *tom.* 10 *decis.* 29 *num.* 5.

Quod procedit, etsi recessus discerni possit *tom* 10 *dec.* 29 *n.* 6.

Et hoc casu alveus dividitur pro latitudine frontis agrorum *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 7.

Priori Domino vero acquiritur si flumen uno impetu recedat *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 8.

Flumen præsumitur paulatim recessisse *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 9.

Flumen ad sui essentiam requirit aquam, ripam, & alveum *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 20.

FODINÆ.

Fodinæ sunt in fructu *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 11.

Fodinæ lapidum, arenæ, cretæ, aliorumque fossilium, immo, & auri, argenti &c. sive ab antiquo, sive de novo repertæ emphyteutæ acquiruntur salvo tantum iure Principis *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 1 & 3.

FLORENTINI.

Florentini totum orbem peragrare, & opibus patriam solent replere *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 93.

Florentini sunt diligentissimi in exigendo *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 25.

FOEMINÆ.

Linea masculorum per fœminam interrumpitur *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 41.

Nomen masculini generis non potest applicari fœminis *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 29.

Fœminis in solidum vocatis, & re, & verbis coniunctis acquiritur iuris accrescendi *tom.* 6 *dec.* 61 *num.* 2.

Fœminæ, & cognati attenta dispositione antiqua Romanorum succedere deberent in infinitum in vim *novell.* 118. *cap.* 3. *de hæred. ab intest. tom.* 10 *dec.* 43 *num.* 5.

Vocabulo fœminino non continentur masculi iuxta *Text. in Leg. si ita scriptum ff. de legat.* 2 *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 14 *&* *tom.* 12 *dec.* 44 *num.* 3.

Qui Textus tunc procedit quando fœminæ vocatæ fuerunt pure, & personaliter, non autem quando in remotissimum tempus, & in casu incerto deficientiæ masculorum *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 15.

Fœmina non censetur compræhensa in investitura concessa pro solis masculis *tom.* 4 *decis.* 28 *num.* 22.

Sub vocatione descendentium masculorum alicuius domus non compræhenduntur masculi nati ex ultima fœmina *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 23.

Non interest quod fœmina in dispositiva sit exclusa, in conditionali vero ubi militat diversa ratio succedat *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 13 *&* 15.

Fœmina cessante ratione exclusionis admittitur ad fideicommissum tanquam de domo, familia, & agnatione *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 14.

Ex vocatione foeminarum in dispositiva, licet earum vita durante, colligitur Testatorem eas in conditionali non exclusisse in defectum bonorum *tom.* 2 *decis.* 15 *num.* 16.

Foemina in fidecommissis admittitur ad impediendam substitutionem extranei *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 21.

Foemina venit appellatione familiæ, & Casatæ *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 3 *&* 4.

Foemina compræhenditur sub generali vocabulo agnationis, saltem cessante concursu masculorum *tom.* 2 *dec.* 15 *num.* 5.

Foemina donec vivit, domum, familiam, & agnationem conservat *tom.* 2 *dec.* 15 *num.* 6.

Foemina defectis masculis a Testatore vocatis pro conservanda agnatione, admittitur ad esclusionem substituti extranei sub conditione extinctionis domus, & Casatæ *tom.* 2 *dec.* 15 *n.* 7 & de ratione *num.* 8 respondetur obiectionibus *num.* 17 *&* 18.

Sub nomine *senioris*, uti generico, ac communi comprehenditur etiam foemina *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 1.

A qua compræhensione non solum periculosum est recedere, sed pro recessu non admittuntur nisi coniecturæ evidentes, urgentissimæ, necessariæ, & indubitatæ *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 2 *&* 3.

Discretiva provisio quoad foeminas in casu speciali cum taxativa *tantum* importat earum exclusionem in coeteris casibus *tom.* 4 *decis.* 22 *num.* 12

Exponuntur rationes, ex quibus in *Ariminen. Fideicommissi de Provasiis* fuerunt exclusæ foeminæ *tom.* 4 *dec.* 22 *num* 15.

Foemina non dicitur exclusa a vocatione familiæ cum adiectione cognominis, quando cognomen adnectitur personis quia tunc demonstrative tantum censetur adiectum *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 16.

Explicantur decisiones contra foeminas emanatæ ex particularibus facti circumstantiis *tom.* 4 *decis.* 22 *num.* 18 *&* 19.

Absurdum, quod non admissa repeti-

titione masculinitatis, essent melioris conditionis foeminæ transversales, quam descendentes communiter a Tribunalibus reiicitur *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 20.

Et penitus cessat quando Testator foeminis descendentibus de congrua dote providerat, quæ provisio foeminis transversalibus deficiens operatur, ut facilius compræhensæ censeantur sub communi vocabulo *senioris tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 21.

Maximum esset absurdum, si admissa repetitione masculinitatis foemina agnata excluderetur a persona omnino extranea *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 22.

Tolleranda potius est superfluitas relationis, quam quod foemina agnata ultimi masculi excludatur ab extraneo *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 26.

Generalis vocatio foeminarum non restringitur ab adiectione *Familiæ tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 18 20 *&* 28.

Nihil interest quod foeminæ non sint de *Domo, & Familia* quoties hæc non fuit adiecta earum vocationi *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 19

Ubi defectis masculis foeminæ vocantur, veniunt quoque illarum descendentes, iuxta *Peregrin. cons.* 39 *num.* 15 *libr.* 6 *tom* 12 *dec.* 44 *n.* 2. Intellige tamen, ubi vocatio foeminarum est indefinita, & univeſalis, secus si restricta dictionibus taxativis *n.* 9 13 *& seq.*

In linea foeminina continentur omnes ex foemina descendentes *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 7.

Ex vocatione foeminarum in parte dispositiva, earumque repetitione in parte conditionali, intelligitur vocata tota linea foeminina *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 8 *&* 17.

Præsertim si adsit in parte conditionali pariformis vocatio tam masculorum, quam foeminarum *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 9.

Vocatio foeminarum, & descendentium ab eis in certo casu arguit exclusionem in aliis *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 32.

Maior est ratio vocandi foeminas primorum institutorum de linea prædilecta, quam aliarum de ordine inferiorum minus dilecto *tom.* 5 *dec.* 22 *num* 46.

Foemina vocata vita naturali durante tantum, excluduntur omnes eius descendentes *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 47.

Foemina agnata admittitur in defectum agnatorum masculorum *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 31.

Foeminæ sunt minus idoneæ ad conservandam agnationem, & bona in familia *tom.* 2 *decis.* 15 *num.* 12.

Foemina in agnatione nupta gradum non præstat filiis si sint vocati masculi, ex masculis *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 15.

Foemina non vocata, seu potius exclusa filiis, alioquin ex se ipsis non vocatis, ius succedendi tribuere non potest *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 25

Maxime si sit contemplata agnatio, & gradualis masculinitas ex masculis, & infra *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 26 *&* 40.

Foemina inclusa in uno capite statuti, & exclusa in alio capite in casibus, de quibus non loquitur caput exclusivum, remanet inclusa *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 35.

Foemina ut præstare valeat gradum filiis sufficit aliquo casu fuisset a Statuto vocatam *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 36 contra *n.* 41.

Foemina agnata nupta in agnatione, quod propriam agnationem conservet, habet contra se principia iuris *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 49.

Foemina sive sit nupta in agnatione, sive extra illam, semper, & immediate est caput cognationis, & finis agnationis *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 51.

Foemina nupta in agnatione, si non esset illius finis, & caput cognatio-

 tio-

tionis de hoc iura nostra specialiter disposuissent *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 52.

Foemina quod nubat in agnatione est sæpe contingibile in magnis Civitatibus *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 53.

Foemina nupta in agnatione, quod agnationem conservet, est opinio plures & magni nominis habens contradictores *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 58.

Foemina nupta in agnatione impossibile est, quod ex se habeat suos descendentes agnatos *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 60.

Declarantur contrariæ auctoritates, quod procedant vel in casu, quo gradus foeminæ sit vocatus per verba communia foeminas non excludentia *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 62.

Foemina erat vocata in Causa Aretina de Baccis nuper decisa per Rotam Florentinam *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 63.

Vel procedunt auctoritates contrariæ in casu quo Testator vocaverit foeminas cum onere nubendi in familia ex ratione, de qua ibidem *tom.* 2 *dec.* 20 *n* 64.

Vel procedunt in casu quo sint vocati in genere & in universam proximiores masculi de familia, ita ut posita vocatione sit quæstio de gradu, & proximitate *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 65 qui casus differt a proposito ex ratione, de qua *num* 66.

Vel demum Doctores contrarii procedunt in casu, quo iuxta verba dispositionis separari potest proximitas, & gradus a subiecto agnationis, ut est decisio in Florentina de Barbalonis, in qua tamen duo ex quinque Iudicibus in contraria abiere sententiam *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 68.

Foemina nupta alicui agnato ultra gradum a Statuto præscriptum, dicitur nupta extra familiam vocatam *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 73.

Foemina nupta agnato intra gradus a Statuto præscriptos, nec filiis præstare potest gradum, ut ipsi ex eo excludant agnatum in agnatione proximiorum *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 74

Contrariæ auctoritates loquuntur in terminis ultimarum voluntatum, & feudorum, non autem in Statutis *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 75.

Ex foemina exclusa, & patre agnato, existente ultra gradum a Statuto præscriptum, impossibile est oriri filios agnatos successionis capaces *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 87.

Reassumuntur rationes, quare foemina, etsi nupta in agnatione non possit præstare gradum filiis ex ea progenitis *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 100.

In dubio semper est pronunciandum pro non exclusione foeminarum, earumque descendentium *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 113.

Statutum potest disponere, quod successio reguletur secundum Ius Commune, & simul quod foeminæ nuptæ non succedant in concursu cum masculis *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 21.

Statutum Florentinum libr. 2. rubr. 130. disponit, quod foeminæ tam in concursu cum fratribus, quam cum aliis agnatis usque in tertium gradum excludantur *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 22.

In foemina cessat ratio conservandæ agnationis, sive in familia, sive extra familiam nuptam *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 37 & infra *num.* 49 *ad seq.*

Ex quibus excludatur in Fœmina testatrice contemplatio agnationis *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 19.

Quoties a fœmina vocata æqualiter fuit linea masculina, & fœminina absque ulla speciali mentione masculorum, vocati censentur etiam masculi ex fœminis *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 21.

Quæ vocatio arguitur quoque ex verbo generali *descendentes* præsertim deficiente agnationis contemplatione *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 23.

Fœmina descendens per medium ultimi masculi non est in linea fœmi-

minina, quæ debebat efformari ex descendentibus filiarum hæredis *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 33.

Ex quibus arguitur lineam fœmininam esse comprehensivam omnium fœminarum mediate, vel immediate descendentium ab hærede? *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 34.

Fœmina ultimi masculi succedit una cum masculis descendentibus per medium fœmininum *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 36 & 45.

Appellatione proximioris de familia veniunt etiam foeminæ *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 45.

Et nisi coniecturæ militent in contrarium *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 46.

Item foemina venit appellatione proximioris de linea masculina cippi Domus *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 47.

Item in substitutione proximioris Agnati *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 48.

Vel in aliorum de agnatione, parentela, & familia *t.* 5 *dec.* 30 *n.* 49.

Præsertim ubi non adest tractus successivus, sed proximioris substitutio in primo expirat *t.* 5 *dec.* 30 *n.* 50.

Foeminæ ex masculis descendentes dicuntur de cognatione, & tamquam de agnatione succedunt *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 52.

Amplia licet in aliena familia nuptæ sint *tom.* 5 *dec.* 30 *n* 53.

Et contrariæ auctoritates declarantur *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 54.

Emolumentum donationis delatum proximiori coniuncto debetur etiam foeminis, quæ veniunt sub nomine proximioris *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 15.

Eo magis quando substitutio proximioris non habet tractum successivum, sed vocatio consumitur in primo admisso *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 16.

Et fortius quando Donator foeminas non excludat, sed expresse vocat *tom.* 3 *dec.* 21 *num* 17.

Cessante inhabilitate, & probata utraque qualitate in foemina, potuit eam tribuere Descendentibus *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 18.

In dubio pronunciandum est pro ultima fœmina agnata *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 36.

Et iudicandum pro negativa repetitæ masculinitatis *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 31.

De iure communi foemina proximior excludit a successione masculum remotiorem *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 13.

Pars conditionalis comprehendere nequit foeminas in parte dispositiva non comprehensas *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 44.

Etiam si agatur de filia ultimi masculi *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 45.

Alimenta debentur foeminæ etiam diviti, & aliunde provisæ, quæ ab aliis etiam alimenta acceperit *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 13. 54.

Bona fideicommisso subiecta transeunt in vocatos cum onere dotandi foeminas, perinde ac essent pro earum dotibus specialiter hypothecata *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 69.

Foeminæ prælatio conceditur ab omnibus creditoribus ultimi gravati *tom* 7 *decis.* 45 *n.* 18.

Clausula codicillaris parum valet in Testamento foeminæ de eius viribus non certioratæ, non attento an clausula concepta fuerit per verba præsentis temporis, vel futuri *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 32. & 33.

FOEMINÆ QUOAD EXCLUSIONEM.

De ratione exclusionis foeminarum *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 46. 47. 48.

Fœmina est finis, vel terminus lineæ masculinæ, sed non comprehenditur in eadem, quia linea masculina finitur in fœminis exclusive *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 41.

Quando pars dispositiva comprehendit fœminas, linea masculina in conditione posita non excludit easdem fœminas *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 42.

Limita quando deest pars dispositiva, quia fœminæ positæ solummodo fuerunt in conditionali *tom.* 4 *decis.* 46 *num.* 43.

Fœminæ numquam censentur vocatæ sub nomine lineæ masculinæ quamvis adiectum sit verbum *descendentia* *tom.* 4 *decis.* 46 *num.* 44.

Statutum propter agnationem est favoris publici *tom.* 7 *decis.* 7 *n.* 49.

Statutum fœminarum exclusivum non recipit interpetrationem a Iur. Communi, quæ solum recipitur quando de tempore conditi Statuti Ius Commune sit clarum *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 50. 52.

Ad exclusionem fœminarum sub communi nomine venientium requiruntur coniecturæ certæ, & evidentes *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 29.

Licet simpliciter, & indistincte contemplata sit agnatio, attamen fœmina ultimi masculi succedere debet in fideicommisso *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 27.

Et contrarium non procedit, nisi quando contemplata fuit agnatio rigorosa cum adiuncto qualitatis masculinæ; vel quando fœminæ in dispositione exclusæ fuerunt per modum regulæ *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 28 & 29.

Fœmina a Statuto exclusa, & expoliata intestata successione reputatur tamquam si extraneus institutus esset *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 31.

Statuta excludenti foeminas censentur tantum eas excludere ab hæreditate dotantis *tom.* 5 *decis.* 24 *n.* 16. Declara ut *num.* 17. 18. 19.

Statutum exclusivum fœminarum intelligendum est de foeminis iam dotatis ante delatam successionem ubi qualitas dotationis apposita est in Statuto ad qualificandum ius succedendi *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 20.

E contra si qualitas dotationis in Statuto stet ad qualificandum ius exercendi petitionem hæreditatis tunc sufficit, quod foeminæ licet non dotatæ tempore mortis eius, de cuius successione agitur dotatæ fuerint tempore, quo eius hæreditatem petunt *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 21.

Verba *superstitibus liberis* comprehendunt foeminas sicut masculos *tom.* 5 *decis.* 14 *num.* 22.

Ubi hæc verba leguntur in Statuto excludente foeminas in concursu masculorum, intelliguntur per prius de masculis, per posterius de foeminis *tom.* 5 *decis.* 24 *num.* 23.

Foemina ob Statutum semel a masculo exclusa semper censetur exclusa *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 42.

Limita ut non censeatur absolute exclusa ubi datur tantum masculis prærogativa *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 43.

Reformatio Statuti Flor. ex qua foeminæ existentibus agnatis masculis usque ad sextum gradum excluduntur, est correctoria *Leg. fœminæ* *tom.* 6 *dec.* 11 *num.* 8.

Foemina licet a Statuto exclusa non tamen excluditur a beneficio *Leg. fœminæ* *tom.* 6 *decis.* 11 *num.* 11. limita quando Statutum excluderet tantum foeminas propter masculos non quando amplissime eas excluderet *n.* 12.

Dispositio Leg. foeminæ abrogata est per municipalem sanctionem in Rubr. 130. lib. 1. & Reformat. 1620. *tom.* 7 *decis.* 7 *num.* 1.

Statutaria dispositio Leg. foeminæ sive expresse, sive tacite abrogare potest, quæ abrogatio desumitur quoties verba Statuti, vel adversantur, vel predictæ legi nequaquam conveniunt *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 3. 4.

Qua ratione Lex foeminæ inducta fuerit *tom.* 7 *dec.* 7 *num* 11.

An in præiudicium Patris binubi ante abrogationem Leg. foeminæ separatio bonorum a patrimonio matris præmortuæ fieri deberet *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 13.

Lex foeminæ loquitur tantum de matre, non de patre secundo nubenti *tom* 7 *dec.* 7 *num.* 14. 51.

Exclusio ab omnibus bonis continet correctionis Legis foeminæ *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 18.

Ubi exclusio foeminarum volita a Statuto

tuto referri debet omnibus casibus resultat plane de incompatibilitate cum Leg. foeminæ *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 21.

Abrogatio Leg. foeminæ per reformationem &c. indubitata est tamquam concepta verbis universalibus effrenatis, quidquid sit quando concepta esset verbis tantum indefinitis *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 22.

Ratio excludendi foeminas, est quod bona manerent in eadem familia, seu agnatione *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 26.

Statutum, & reformatio derogans L. *foeminæ* quoad conservationem bonorum in agnationem coheret cum dispositione Legum 12. Tabul., ideoque interpretari debent iuxta ius antiquum *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 31. 32.

Licet Statutum excludat sororem a successione non censetur derogare dispositioni Leg. foeminæ *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 33. limita *num.* 37.

Abrogatio Legis foeminæ quamvis non resultet a Statuto simpliciter, & indefinite loquente emanat tamen per verba generalia, & universalia *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 38.

Sola ratio expressa in Statuto foeminarum exclusivo apta est illud extendere de re ad rem, & de casu ad casum *tom.* 7 *dec* 7 *n.* 42.

Ubi adsunt doctrinæ punctuales firmantes Statutum excludens ab omnibus bonis censeri derogare, vel Leg. fœminæ, vel Leg. hac edictali ratiociniis non est deferendum *tom* 7 *dec.* 7 *num.* 47.

In Statutis foeminarum exclusivis copulative requiritur personæ, & bonorum subiectio; Et quare *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 12.

Proximitas proveniens a foemina exclusa non est attendenda *tom* 5 *dec.* 30 *n.* 44.

Secus si ipsa foemina sit vocata *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 44

Foemina in casibus in quibus est exclusa non potest præstare gradum filiis, quamvis in aliis casibus fuerit inclusa per statutum *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 40.

Si foemina proximior fuisset inhabilis, & exclusa a successione, eius exclusio operaretur quoque exclusionem descendentium, in quos ipsius flueret inhabilitas *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 24.

Descendentes ex fœminis exclusi censentur quando ipsæ fœminæ fuerunt exclusæ, & de ratione.

Plus effectus esse non debet in causato, quam sit in causa *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 10.

Fœminæ excluduntur ab emphiteusi si solutio canonis pro masculis promissa fuit *tom.* 2 *decis.* 43 *n.* 21.

Fœminæ ne quidem in subsidium admittuntur, si vocatio sit restricta ad solos masculos *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 34 Amplia si de masculis mentio facta fuerit in parte conditionali ut *num.* 35.

Fœminarum exclusio in fideicommissis ex quibus coniecturis argui debeat *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 1.

Foemina semel exclusa perpetuo remanet exclusa *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 2.

Foemina exclusa a Statuto pluries ad successionem admittitur beneficio alterius personæ non exclusæ *tom.* 8 *dec.* 5 *num.* 13. & 16.

Foeminis exclusis tamquam in compensationem exclusionis alimenta debentur, ideo etiam præterita peti possunt *tom* 5 *dec.* 45 *num.* 12.

FOEMINÆ QUOAD VOCATIONEM IN IUREPATRONATUS.

In erectione Iurispatronatus foeminæ compræhenduntur sub nomine filiorum. Declara in iurispatronatus hæreditario, non autem in familiari, seu gentilitio *tom.* 4 *dec* 20 *num.* 2. & 4.

Defectis masculis an in subsidium admittantur foeminæ ad iuspatronatus? quandoque per abusivam solummodo, & impropriam extensionem admissæ fuerunt *tom.* 4 *dec.* 20 *n.*

20 *num.* 5. & 6.

Exclusio foeminarum eorumque filiorum in iurepatronatus deducitur ex vocatione masculorum de aliqua familia *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 23.

Testator semper se conformare voluisse præsumitur Statuto foeminarum exclusivo *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 28.

Hæc tamen præsumptio procedit solummodo ab intestato, non autem condito Testamento *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 29 contrarium *num.* 30.

Fœminæ non censentur comprehensæ sub nomine filiorum quoties discretive fuerunt honoratæ in alia Testamenti parte *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 36.

Testator non præsumitur, quod voluerit dupliciter honorare fœminam in præiudicium substituti *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 37.

Foeminæ præsumitur a Iurepatronatus exclusæ quando filiis ad illud invitatis appositum fuit onus, quod fœminis convenire nequit *tom* 4 *dec.* 20 *num.* 43.

Ius honorificum residendi in Ecclesia foeminis etiam competit *tom.* 4 *decis.* 20 *n.* 44.

Intellige de iure retinendi sedilia non autem assistendi Missæ solemni in signum patronalis præeminentiæ *tom.* 4. *dec* 20 *n.* 45.

Foeminæ incapaces sunt iurispatronatus passivi *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 55.

Exclusio foeminarum arguitur ab absurdo, quod sequeretur ex earum admissione *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 60.

Respectu extranei Testatoris foeminæ, quæ nubendo exeunt a familia contemplata evadunt dupliciter extraneæ *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 62.

Coniectura exclusionis foeminarum desumitur ex substitutione Causæ Piæ *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 63.

Foeminæ in concursu masculorum non admittuntur ad successionem Iurispatronatus, si extet Statutum foeminarum exclusivum *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 6.

Declarantur auctoritates allatæ pro exclusione foeminarum a Iurepatronatus activo *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 21. 22. & 23.

FOENUM.

Foenum oriens in palude vix meretur connumerari inter fructus *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 5.

FOENUS.

Foenus exercens inter mercatores reputari non debet *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 10.

Foenus nauticum iuxta Romanas Leges acceptum nullum privilegium Creditori tribuit excepto usurarum casu *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 2. & 5.

Cambium maritimum est contractus diversus a foenore nautico *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 4.

FOENERATOR.

Foeneratores, ob illicitam usurarum stipulationem, sortem non amittunt *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 62.

Sed solum ex usurarum perceptione per viam imputationis sortem extenuant *tom.* 3 *decis.* 60 *n* 63

Privilegium *Legis interdum ff. qui potior in pignor. hab.* foeneratori non competit, si probetur pecuniam ab eo creditam in usum navis minime cessisse *tom* 3 *decis.* 73 *n.* 3. & 19.

Foeneratoribus nullum privilegium a Romanis Legibus tribuebatur, quia erant in causa, ut Roma exhauriretur auro, & argento *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 7.

Constitutum autem erat ne quid auri vel argenti Roma asportaretur *tom.* 3 *decis.* 73 *n.* 8.

Quoad usuras vero tribuebatur foeneratoribus privilegium, eiusque soluta de Portu Nave currebant non centesimæ, sed infinitæ *tom.* 3 *decis.* 75 *n.* 9. & 10.

Hoc tamen privilegium erat potius reparatio damni Creditoribus imminentis, nam eorum periculo navigabant pecuniæ, vel merces *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 11.

Quod

Quod periculum ex conventione durabat, vel in omne navigationis tempus, vel in iter certum, & præstitutum *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 12. & 13.

Pecuniarum nauticarum duo erant genera, altera scilicet Eteroploia, altera vero Amphoteroploia *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 14.

Foenerator probare nequit pecuniam suam in usum navis versam fuisse quoties probatio versi excluditur, eo quod Instrumenta Navis tradita fuerint a tertiis Creditoribus *t.* 3 *dec.* 73 *num.* 15.

Nonnulli putant privilegium hoc foeneratori concedendum esse dummodo probet, quod navis pecunia indigeret, absque eo quod necesse habet demonstrare pecuniam versam fuisse in usum navis *tom.* 3 *dec.* 72 *num* 24. & 48.

Alii vero censent, quod probare debeat navem fuisse refectam, vel instructam illa ipsa pecunia, quam in hanc causam adnumeravit *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 25.

Prima DD opinio locum obtinet, quando Nauticus Foenerator actionem intendit adversus exercitorem navis secunda vero procedit, quoties agit adversus Creditores tertios *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 26. 27. 29. & 65.

Horum namque conditio fieri non debet deterior, nisi quis salvam, vel meliorem fecerit pignoris causam *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 28.

Foeneratori privilegium exigendi datur dummodo in usum navis tantum suffecerit, quantum illa indigebat, alias suspicio fraudis oriri posset *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 40. 41. & *n.* 46.

Privilegio exigendi officit titulus falsus, quæsitus pecuniæ nauticæ *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 42.

Commercii maritimi felicitas, & incrementum non postulabat, Nauticos Foeneratores statim præferri, ac mutuam pecuniam dederint in usum navis; quod comprobatur nonnullorum populorum legibus, quæ nauticos foeneratores modo prælatos volunt, modo posthibitos *tom* 3 *dec.* 73 *num.* 67. 68. 69. 70. 71. & 72.

Ad commercii felicitatem promovendam nautica Foeneratorum privilegia admitti debent eo temperamento ut iis, si velint agere contra tertios, incumbat tum cura versionis, tum ipsa probatio versi *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 76.

Foenerator si veli emendi causa crediderit, etiamsi velo navis indiguerit, tamen non obligat Exercitorem, si eo loci, quo creditur pecunia, nulla venalia sint vela *t.* 3 *decis.* 73 *n.* 83.

Probatio societatis excluditur quoties de ea nullum signum affertur, & contrahens non sociale, sed proprium nomen adhibuit *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 75 10.

Atque foenerator non societatis intuitu, vel animo sibi eam obligandi, pecuniam mutuavit *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 11.

FORENSIS.

Forenses non ligantur Statutis Civitatis decisoria causæ respicientibus *tom* 1 *dec.* 11 *n.* 6 & 7.

Forenses litigantes subiiciuntur tantum Statutis ordinatoriis illius loci non decisoriis *tom.* 1 *dec* 15 *n.* 170.

Statuta nisi per statuentes aliter sit determinatum non possunt obesse forensibus quia sunt alienæ iurisdictionis, ideoque secundum dispositionem iuris communis, de iis est judicandum *t.* 5 *decis.* 11 *n* 55 56.

Forenses contrahentes in loco Statuti obligati remanent causa contractus *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 152. & 153.

In præiudicium Statuti non possunt subditi contrahere cum forensibus *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 171.

Ad hoc ut forensis, vel absens dicatur verisimiliter scire bannimenta

ta Civitatis requiritur longa mora, & saltem unius anni *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 29.

Forensi ex probabili ignorantia statutariæ dispositionis conceditur restitutio in integrum adversus eamdem *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 17.

Contrarium procedens quando ignorantia non esset probabilis quod exemplificatur *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 18.

A Testatore extraneo facta vocatione filiorum, recurrendum est ad interpretationem Iuris Communis, non municipalis *tom.* 5 *dec.* 24. *n.* 39 declara ut *num.* 40.

Statutum loquens de Incolis non extenditur ad Forenses *tom.* 2 *decis.* 9 *num.* 14.

Ut simplex declaratio fruendi privilegiis Statuti obliget forensem ad præiudicia, & incommoda requiritur, quod Forensis utatur Statuto cum omnibus qualitatibus, & formalitatibus eiusdem *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 167.

Statutum Mercantiæ huius Civitatis prohibet dumtaxat Florentinis securitates facere in gratiam forensium *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 99.

Forensis tenetur vendere vicino, seu consorti, si alienet rem sitam in loco, ubi viget Statutum Retractus *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 22.

Forenses, qui non deliquererunt, non tenentur subire onus collectæ impositæ a Communitate pro solvenda poena, in quam inciderat *tom.* 3 *dec.* 20 *n.* 9.

Forensis potest ex privilegio fieri Civis *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 8.

Bona stabilia ex titulo lucrativo non possunt in hoc statu transferri in Forenses *tom.* 5 *decis.* 12 *n.* 1.

Debita contracta a forensibus tempore quo habitant in loco in quo exemptio conceditur pro debitis contractis non gaudent privilegio exemptionis, & sola habitatio forensis sufficit, nec requiritur domicilium ad hoc ut ad solutionem adstringi possit ex iuris remediis, absurda adnotantur si contrarium diceretur *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 24. 25.

Forensis qui non possidet in loco carcerationis liberari potest sub cautione iuratoria *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 16.

Meretur facilitatem Forensis qui habet vulgo dictum *il Passaporto tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 17.

Statuta Civitatis servari debent a muliere forense *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 5.

Statutum simpliciter inhabilitans ad contrahendum, forenses non complectitur, secus si inhabilitet sine certis solemnitatibus *tom.* 3 *dec.* 30 *num.* 8.

Valet Lex, seu Statutum, quod mulier nubens Forensi non possit recipere nisi dotem congruam *tom.* 4 *decis.* 10 *n.* 7.

Forensis in ordinatoriis Iudicii sequitur Statutum alterius litigantis *tom.* 2 *decis.* 9 *n* 9.

Statutum Florentinum disponit forensibus nolentibus concurrere cum Creditoribus Florentinis administrandam esse iustitiam iuxta ius commune *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 1 & de ratione *n.* 9.

Hypotheca Florentinorum Creditorum per dictum Statutum evanuit nec videtur posse obiici forensibus hypothecam habentibus, quod confirmatur *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 1. 5.

Statuentes equatis tantum inter Florentinos actionibus numquam voluerunt ex dicta equatione privilegiariam Causam impartire forensibus *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 8.

Probatur Florentinis numquam prælatos fuisse Forenses, ubi de numquam interrupta observantia, quæ magis decisionem confirmat, non obstante, quod de hac observantia interpretativa evertenda, & de clausula irritanti inserta in *Rubr.* 17. *Statutor.* dicitur *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 20. 21. 22. 23.

Ex pluries iudicatis, & longa observantia pro non prælatione Forensium

sium. resultat Statutorum observantia interpretativa *tom.* 5 *decis.* 11 *num.* 26.

Bona cessantium, & fugitivorum dividuntur inter Creditores per solidum, & libram, & si Forenses recusarent concurrere, eo casu forensibus debet reddi ius, & iustitia secundum Ius Commune *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 6.

Ut prænotatæ Statutorum dispositiones forensium favore locum habeant tria requiruntur *tom.* 3 *dec.* 28 *num.* 7.

Statutum non aufert hypothecas Florentinorum in concursu hypothecæ forensium, quinimo illas præservat adeout inter illas mandet observari prærogativam temporis *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 8.

Rationabilitas Statuti suadetur ex eo, quod ad alliciendos forenses, illorum arbitrio reliquit, vellent nec ne uti Statutis, vel potius Legibus Imperialibus *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 9.

Forensis non legitur Statutis in concernentibus eius damnum, ita quoque in favorabilibus non comprehenditur *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 10.

Statutum subditos licet hypothecarios parificat, ut clare deducitur ab exclusione dotium, tutelæ, & curæ circa quas, si essent forenses tamquam non subditos disponere non valeret *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 13.

Cum Statutum reservet forensibus privilegium Iuris Communis, nullo modo ipsi debent statutariam cautionem præstare, imo nec etiam Iuris Communis, quæ hodie non est in usu *tom.* 3 *decis.* 28 *n.* 16.

FORMA.

Quotiescumque forma inducta est ad effectum, sufficit illam adimpleri per æquipollens *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 31 & *decis.* 45 *num.* 4

Idem dicendum quoad formam publicationis ad certiorandum requisitæ *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 32.

Quando Lex aliquid requirit intra certum tempus sub poena nullitatis Actus, inducta dicitur forma quæ ad unguem est adimplenda *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 1.

Et præcipue in Statuto, quod si aliquid exprimit ultra dispositum a Iure Communi, censetur de forma substantiali *tom.* 3 *decis* 2 *n.* 2.

Forma Legis inducta ad effectum evitandi fraudes, potest adimpleri per æquipollens *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 4.

Magis attenditur finalis causa formæ, quam verba præcisa *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 16.

Forma a Iudice præscripta servanda est, adeout, qui eam non observat constitutus dicitur in mala fide *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 15. & 16.

Propter nullitatem ex defectu formæ non servatæ Census resolvitur in mutuum, & fructus cedunt in extinctionem sortis *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 45.

Limita ubi clausula irritans est adiecta solemnitati, seu formæ servandæ in ipsa celebratione contractus non vero ubi est adiecta oneri post celebrationem contractus implendo *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 46.

FORMALITAS.

Posito quod dignoscatur satisfactum menti donantis sufficit, quod formalitas rei de futuro remaneat impleta per æquipollens *tom.* 3 *dec.* 23 *num.* 15.

FORMULA.

Formulæ naturales nequeunt immutare naturam contractus *tom.* 9 *dec.* 39 *n.* 15.

Formula *doversi tenere il processo aperto* quid importet *tom.* 12 *dec.* 39 *num* 8.

In Apocis assecurationis attendi præcipue debent conventiones superadditæ illis, quæ in formula impressa continentur *tom* 3 *dec.* 72 *num.* 4.

Et conventiones huiusmodi intelligendæ sunt iuxta propriam verborum significationem *tom.* 3 *decis.* 72 *num.* 5.

FO-

FORUM.

Idem est elegisse Forum, quam legari a Statuto ipsius *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 158. declara *num.* 169.

Locus ubi contractus geritur quoad omnes effectus attendendum est, præter quam ad effectum sortiendi Forum *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 76.

Forum ratione contractus, seu quasi est incompetens contra Forensem inde recessurum *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 31. limita *num.* 33.

FOVEA.

Dominus tenetur proprium fundum concedere pro excavatione foveæ etsi agatur tantum de magno præiudicio privato, dummodo illi pretium solvatur, & præstetur cautio de damno infecto *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 56.

FRAGILITAS.

Fragilitatis præsumptio cessat volitis successoribus iis, quos adprobant Leges, & natura designat *tom.* 7. *dec.* 17 *num.* 19.

FRATER.

Frater gaudet privilegio, ne ab altero fratre conveniatur ultra quam facere possit *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 6.

Quæ nobis non nocent, & alteri prosunt non sunt deneganda, præcipue inter fratres *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 32.

Fratrem fratri adiutorem natura procreavit, & eorum coniunctio est non solum naturalis, sed politica, & divina *tom.* 9 *dec.* 3 *num.* 24.

Quando maternum vinculum non erat in consideratione sive separatum, sive coniunctum fratres utrinque coniuncti non excludebant consanguineos *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 86.

Appellatione fratris venit tam consanguineus quam utrinque coniunctus ideo debent equaliter admitti *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 41.

Ubi successionis habilitas consideratur secundum gradus tam utrinque coniuncti, quam consanguinei, qui sunt equales gradu æque debent admitti *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 42.

Inter fratres videtur esse magis unitas, quam coniunctio *tom.* 6 *dec.* 4 *n.* 40.

Statutum tamquam favorabile inducit æqualitatem inter fratres ex eodem patre natos *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 105.

Per Stat. Flor. Rubr. 130. a Fratris successione est soror exclusa non solum extantibus filiis masculis sed etiam si superessent fratres fratrum filii, & non tantum a fratribus utrinque coniunctis, sed etiam a fratribus consanguineis, multo vero magis excludi debet a patre *tom.* 6 *dec.* 11 *n.* 3. 4. & quare *n.* 5.

Inter fratres servari debet æqualitas, ex inequalitate nascuntur odia, & dissentiones *tom* 6 *dec.* 5 *n.* 44. 45.

Iniquum est, ut inter gradu æquales unus assem totum usurpet, alter vero vacuus remaneat *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 46.

Frater non præsumitur ignorare exiguitatem patrimonii *tom.* 6 *decis.* 49 *n.* 57.

Prælatio fratris a Statuto concessa intelligi debet taxative ad exclusionem agnati remotioris *tom.* 6 *dec.* 62 *n.* 8.

Statutum recipit interpretationem a Iure Communi, & de Iure Communi præfertur utrinque coniunctus *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 4.

Statutum non determinans quid resolvendum concurrentibus insimul fratribus, uno tantum, vel duobus vinculis defuncto fratri coniunctis, relinquitur dispositioni Iuris Communis *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 9.

Sorores ex eodem patre natæ, si sint inopes a locupletibus fratribus ali debent *tom.* 4 *dec.* 1. *num.* 40. & *dec.* 2 *n.* 15.

Divitia tamen fratruum probanda est *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 41.

Frater tenetur dotare sororem a patre exclusam a successione, etiamsi ea sit dives *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 40.

Obligatio dotandi filias de qua in L. si

si pater non transit in Fratrem quamvis hæredem *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 8.

Frater etiam patris hæres promittens sorori dotem una cum matre obligatur tam ille, quam illa *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 9.

Frater hæres patris promittens dotem sorori simpliciter præsumitur promisisse de bonis paternis secus si expresserit de quibus bonis eam voluisse constituere *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 12.

Bona destinata a fratribus pro solutione debiti communis patrimonii, non possunt ab uno ex ipsis aliis obligare *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 45.

Utrinque coniunctus agnationem conservat ut agnatus, non ex vinculo cognationis *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 49.

Si uterque frater coniunctus utrinque cum consanguineo admittatur Ius Commune minus læditur, & revertitur Ius Codicis *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 82.

Frater utrinque coniunctus fratri defuncto proximior dicitur *tom* 6 *dec* 5 *n.* 14 declara *n.* 93. 94. 95.

Favore consanguinei declaratur *Text. in Leg.* 1. *C. de legit. hæredit. tom.* 6 *dec* 5 *num* 17.

Explicatur Statut. rubr. 130 lib 2. & quid disponat *tom.* 6 *dec* 5 *n.* 17 *&* 21.

D. Statut. excludit matrem a successione filiorum ab intest. & quarta ei reservata existentibus agnatis masculis succedit loco legitimæ *tom.* 6 *dec* 5 *num.* 18

Frater utrinque coniunctus concurrit cum fratre consanguineo in successione quæ defertur ex dispositione agnatitia ex ratione, de qua ibidem *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 21.

In successione fratris ab intestato frater utrinque coniunctus præfertur consanguineo, *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 1. & de ratione *n.* 3 *& seq. & n.* 53. contra *n.* 26. & 59 secus quando consanguineus est illegitimus *num.* 28.

Contra consanguineum stantibus Statutis excludentibus fœminas propter masculos, & cognatis agnatos præferentibus complures auctoritates afferuntur *tom* 6 *decis.* 5 *n.* 2.

In fratre utrinque coniuncto concurrunt vincula agnationis ex patre, & cognationis ex matre *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 3.

Fratri prædefuncto non succedunt fratres cum patre nisi sint utrinque coniuncti *tom.* 6 *dec.* 11 *n.* 6.

Testator legans aliquid suis fratribus prius utrinque coniunctis relinquit *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 11 & 89.

Beneficium *auth. itaque Cod. commun. de success.* competit tantum fratri utrinque coniuncto *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 12. limita ut *n.* 90. & 91

Vigore Statuti Florentini lib. 2. rub. 130. frater succedit exclusa nepote *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 20.

Frater uterinus non potest excludere sororem *tom.* 4 *dec.* 3. *n.* 4

Quando frater communi nomine stipulatur, pecunia soluta præsumitur solventis, nec alter frater consequi valet medietatem rei emptæ nisi refusa medietate pretii *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 52.

Bartoli Theorica, quando locum habeat, & quando non, explicatur *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 53.

In hac tamen materia multum deferri debet consuetudini inter fratres observatæ *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 54.

Ratio quod estimum patris reputetur estimum filii non militat in fratre *tom* 4 *dec.* 1 *n.* 58.

Frater promittendo dotem cum patre an dicatur promisisse ut fideiussor *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 65. & 66. ubi ex insufficicientia patris licet tamquam fideiussor promiserit animus repetendi excluditur.

Societas, & communio bonorum paternorum ratione conviventiæ, & operarum rusticalium unitim exercitarum inter fratres rusticos de qua natura sit *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 15.

Sc-

Societas universalis inter fratres est indubitata quando bona fuerunt in communi, & pro indiviso retenta, quando omnes convivunt ad eamdem mensam, quando faciunt communia omnia lucra, & onera, & quando numquam fuit reddita ratio *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 16 *&* 17 ubi enumerantur quinque requisita ad illam inducendam, *&* *n.* 20.
Societas facilius præsumitur inter fratres, ac inter patruum, & nepotes *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 18.
Societas universalis inter fratres præsumitur ex lucri unius negocii comunicatione *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 19.
Si fratres hæreditatis fructus, quam in communi possident inter se communicant, in his fructibus tantum inita intelligitur societas *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 15.
Nec intelligitur communicata proprietas *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 16.
Ex fructuum communicatione ad communicationem societatis non infertur *tom.* 10 *dec* 6 *n.* 17.
Societas victus, & vitæ contracta inter fratres dicitur, ubi in eodem domo habitant, & vivunt communibus expensis *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 18.
In societate mensæ, quidquid fructuum superest ad necessitatem victus illud est Domini *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 19.
Societas tacita inter fratres inita non dicitur ubi alter negotiatur, alter vero non *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 20.
Societas ut inducatur, necessaria est ab utraque parte lucrorum communicatio *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 21.
Qua deficiente, societas excluditur, quamvis cohabitatio, bonorum communium pro indiviso retentio, & similia accedant *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 22.
Limita tamen si alter negotietur, alter exercitio, aut officio incumbat, & quisque emolumenta in medium conferat *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 25 & sub *n.* 34.
Limita quoque si frater qui non negotiatur patrimonii incumbat administrationi, & curæ *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 24.
Ad hoc ut inter fratres dicatur contracta societas, ea requiritur communicatio, quæ ultra causam bonorum communium existat *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 26.
Ubi fratres omnes in aliqua negotiatione se exercent, & illius lucra communicant, intelligitur inita inter eos societas illius negotiationis tantum *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 27.
Quod locum habet etsi fratres plures exerceant negotiationes *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 29.
Ex societate unius, aut duarum negotiationum, non infertur ad aliam speciem *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 30.
Alciat. opinio reprobatur *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 31.
Coniunctio sanguinis levem facit contractæ societatis præsumptionem *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 32.
Baldi doctrina in Leg. si patruus Cod. comm. utriusque refertur, & declaratur *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 33.
Ubi fratres inter se communicant omnia lucra provenientia ex industria, & opera, nulla maioris, vel minoris collationis habita ratione, generalis questuaria societas contracta intelligitur *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 35 & sub *n.* 50 *&* 59.
Societas dicitur contracta inter fratres, qui etsi non negotiantur, faciunt tamen actus ex quibus socialis effectus apparet *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 39.
Ubi fratres, quæcumque eis obveniunt, non conferunt nequit inter eos dici contracta societas omnium bonorum, & si conferant quædam ex iis, quæ in tali societate conferuntur *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 40 *& seqq.*
Societas universalis omnium bonorum contracta dicitur, ubi fratres omnia un-

undequaque provenientia communicant inter se *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 42 & sub *n.* 51.

FRATERNITAS.

Fraternitas capitum plurium linearum probat concludenter filiationem, legitimam descendentiam, ac earundem linearum identitatem *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 11.

Fraternitas, filiatio, & descendentia concludenter probantur ex arbore genealogico, aliis documentis coniuncto *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 28.

Fraternitas probari potest coniecturis, & præsumptionibus *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 30

FRAUDANS.

Qui Leges fraudare intendunt utuntur mediis licitis ad obtinendum finem illicitum *tom.* 11 *decis.* 42 *num.* 3.

FRAUS.

Dispositio in Leg. Scripturas, cessat cessante fraude *tom.* 7 *dec.* 10. *num.* 10.

Dolus, & fraus in omnibus contractibus damnantur *tom.* 1 *decis.* 13. *num* 84.

Fraudibus est claudenda via *tom.* 8 *decis.* 10 *n.* 94.

Statutum conditum ad evitandas fraudes, dicitur conditum ratione publicæ utilitatis *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 14.

Pro exclusione fraudis est iudicandum nisi urgentissimæ coniecturæ afferantur ad eam comprobandam *tom.* 9 *dec.* 26 *n.* 12.

Fabr auctoritas declaratur *tom.* 9 *dec.* 26 *num.* 13.

Fraudari lex dicitur, ubi sub velamine actus liciti, quod prohibitum est, perficitur *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 4.

Quando aliquid prohibetur ad evitandas fraudes nullitas habetur a Lege non ab homine *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 25.

Coniectura in dubio trahi debet ad actum licitum, & permissum ad fraudis exclusionem *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 8.

Fraudis præsumptiones contrariis præsumptionibus; & coniecturis eliduntur *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 9.

Mandatum, & affictus habent caussam finalem, & satis verisimilem ad tollendam fraudis suspicionem *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 11.

Fraus quando non sit ab allegante probanda *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 7.

Fraus, & dolus in contrahente dicitur probatus, eo ipso, quo contractum fuit sine solemnitatibus statutariis *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 82.

Fraudis signum est novitas dispositionis *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 39

In actibus, in quibus cadit fraudis suspicio, veritas causæ probanda est ab allegante *tom.* 9 *decis.* 33 *num.* 34.

Fraus & collusio non præsumitur ubi ex ea nullum alicui resultaret commodum *tom* 9 *decis.* 33 *n.* 49

Fraus non presumitur in iudiciis rite, & recte peractis *tom* 9 *dec.* 33 *n.* 50.

Fraudis exclusio præsumitur ex interventu plurium personarum qualificatarum *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 29.

Fraudis suspicio contra virum magno nomine, integritate, ac nobilitate præditum excluditur *tom.* 2 *dec.* 21 *num.* 14.

Præsumptio Legis est contra fraudem & delictum *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 8.

Præsertim in viro pluribus dignitatibus, & muneribus decorato *t.* 2 *dec.* 24 *num.* 9.

Vir nobilis, & honestus fraudem committere non præsumitur *tom.* 2 *dec.* 34 *n.* 23.

Fraus, & dolus excluduntur ex prohibite, & nobilitate *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 41.

Quod donatio sit fraudibus extorta coniecturæ sunt, ipsius immodicitas, liberalitas erga extraneum cum exclusione nepotum ex filio *tom.* 5 *decis.* 27 *n.* 16. 18.

Appositio insolitarum clausularum & affectatarum cautelatum *n.* 20. 38. 39. 40. Falsæ assertiones in do-

natione expresse *n.* 23. 36. Qualitas Testium *num.* 24. Confectio Instrumenti extra locum proprio Statuto subiectum *n.* 25. 27. 36. 37. 38. 39. & 41. & in ipsa Domo donatarii *num.* 28. & 40. Qualitas fœminæ in donante *n.* 30. 36. Ætas decrepita *n.* 31. 37. 40. Reservatio usufructus favore Donantis cum libera administratione bonorum favore Donatarii *num.* 32. Et denique tota series facti *n.* 33.

Fraus assecurati concludenter ab assecuratore est probanda *t.* 7 *d.* 36 *n.* 29.

In nemine præsumitur fraus absque spe magni lucri præsertim in contractu assecurationis, multo minus cum damno proprio *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 30. 31.

Gesta pro debitorem oberatum ex causa onerosa non revocantur tamquam facta in fraudem Creditorum nisi alter quoque contrahens fraudis conscius fuerit. Ubi quod scientia debet esse certa, nec sufficit sola dubietas *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 2. 3. & 4.

Non habet locum præsumptionem fraudis, quando præexistit causa vera veritatis contractus *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 18.

Successor titulo oneroso potest pro eius detensione fraudem suorum auctorum allegare *tom.* 2. *decis.* 6 *num.* 56.

FRUCTUS IN GENERE.

Fructus, seu *Redditus*, & *usufructus* in iure promiscue accipiuntur *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 17.

Verba *fructus*, *redditus*, *& proventus*, utpote generalia, comprændunt quamlibet acquisitionem, quarumcumque rerum *tom.* 11. *dec.* 21. *num.* 30.

Verba *fructus*, *redditus &c.* importat non solum ea, quæ renascuntur, sed etiam quæ non renascuntur *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 31.

Mutui causa nulli debentur fructus, etsi conventi a contrahentibus *tom.* 12 *dec.* 28 *num.* 1.

Usura differt ab interesse lucri cessantis *tom.* 12 *dec.* 28 *n.* 2.

Fructus debentur causa mutui ratione eius quod interest, quando debitor interpellatus ad solvendum, non solvit *tom.* 12 *dec.* 28 *n.* 3.

Fructus mutuanti mercatori debentur eo magis quando constet de damno emergenti *tom.* 12 *dec.* 28 *n.* 10.

Fructus ratione lucri cessantis etsi non debeantur iure actionis post interpellationem extraiudicialem, debentur tamen ex officio iudicis *tom.* 12 *dec.* 28 *num.* 12.

Amplia quando id quod principaliter petitur, non debetur iure actionis *tom.* 12. *dec.* 28 *num.* 13.

Fructus ratione lucri cessantis debentur post interpellationem extraiudicialem licet non promissi *tom.* 12 *dec.* 28 *num.* 14.

Fructus ratione lucri cessantis præcipue debentur, quando petentur accessorie ad capitale *tom.* 12 *dec.* 28 *n.* 15.

Fraus sunt caput dividuum, & separatum a sorte *tom.* 11 *decis.* 18. *num.* 38.

Fructus ante sortem sunt solvendi *tom.* 7 *decis.* 3 *n.* 28.

Ad fructuum consecutionem non sola mora sed interpellatio est eque necessaria, maxime quando mala fides non intervenit *tom.* 6 *dec.* 7 *num.* 5. & 6.

Quando servatur modus lucri cessantis & damni emergentis fructus pignoris lucrantur absque labe usuraria *tom* 9 *decis.* 19. *n.* 15.

Fructus alicuius summæ pecuniariæ nec debiti sunt, nec exigi possunt ex sola obligatione eos solvendi, usque ad illius restitutionem *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 41.

Fructus summæ pecuniariæ debentur solummodo ratione damni emergentis, vel lucri cessantis *tom.* 2 *decis.* 30 *n.* 42.

Fructus tamquam sorti accessorii deberi

beri non possunt ubi cessavit debitum sortis *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 38.

Reviviscentia fructuum una cum credito quod reviviscit, non retrotrahitur, sed operatur in futurum *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 40.

Fructus quantitas intra decennium non censetur mutata, nec diminuta, nisi contrarium probetur *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 27.

Immo temporis cursu fructus potius aucti, quam diminuti reputantur *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 28.

Illud *interesse*, quod ab emptione, *fundi*, quæ fieri debet percipi poterat, in pactum licitum est deducere *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 29.

Recuperans bona una cum fructibus tenetur solvere debitum cum usuris *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 113.

Fructus restituendi sunt quando titulus reducitur ad non titulum *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 116.

Quomodo hoc intelligendum? *tom.* 4 *dec* 7 *num.* 117 118. & 119.

Si legantur alicui fructus ab hærede præstandi, debentur principaliter in pecunia *tom* 11 *dec.* 21 *n.* 45.

Annui fructus per contractum assignati censentur concessi absque ullo iure reali *tom.* 11 *dec* 21 *n.* 46.

Fructus operarum non correspondet capitali, sed fructui ipsius *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 45.

Solutum ultra quantitatem fructuum imputatur in sortem non obstante quacumque præcedenti conventione *tom.* 5 *decis* 26 *num.* 5 sed contra *num.* 27. *& seqq. & n.* 34. 38.

Fructus sequuntur Dominum *tom.* 12 *dec.* 8 *n.* 8.

Fructus tenutarii non deferuntur a Statuto nisi in pœnam, & propter moram debitorum non solventium *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 43.

Interesse conventum super credito quantitativo substineri non potest, nisi proportione lucri, quod creditor percipere potuisset ex negociatione pecuniæ *tom.* 1 *decis.* 37 *num.* 29.

Quando constat de certo, & determinato usu, in quo pecunia fuit destinata non licet recurrere ad utilia, quæ mercator poterat percipere ex alia negociatione *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 30.

Fructus a possessore debentur a die in quo constituitur in mala fide *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 19.

Fructus hæreditatis cedunt in computum assis hæreditarii, non beneficio hæredis *tom.* 2 *decis.* 12 *n.* 25.

De fructibus hæreditariis tenetur hæres beneficiatus reddere rationem & cum ipsis solvere debita hæreditaria *tom.* 2 *dec* 12 *n.* 26. & 27.

In hæreditate veniunt fructus a die mortis *tom* 9 *decis.* 36 *num* 54.

Conventio Partium in cœteris omnibus contractibus mutuo excepto requiritur, ut fructus decursi, & non soluti in capitale pariter fructiferum convertantur *tom.* 3 *dec.* 61 *num* 9.

Conventio nil aliud est, quam in eamdem rem utriusque Partis consensus *tom.* 3 *dec.* 61 *n.* 10.

Fructus omnes de iure durante usufructu percepti ad usufructuarium pertinent *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 1.

Usufructuarius rei infructiferæ, ut puta vini, tritici &c. finito usufructu vel rem eiusdem bonitatis, vel estimationem restituere tenetur, secus in usufructuario rei, quæ quot annis fructus parit, nam in eum transit ius percipiendi fructus absque onere eos restituendi *tom.* 7 *decis* 5 *n* 9. & 10. adeo ut ius conductionis penes hæredem proprietarium, emolumentum vero ex ipso iure proveniens transit in usufructuarium.

Fructus recollecti, & in hæreditate reperti spectant quidem usufructuario durante usufructu, sed eo finito tenetur eos restituere, vel eorum estimationem *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 14.

Fructus hypotheca afficiuntur, si nati

sint in dominio debitoris, secus si in dominio tertii *tom.* 3 *decis.* 65 *num.* 14.

Possessor condemnatur ad restitutionem fructuum a die moræ litis, ex qua constituitur in mala fide *tom.* 6 *dec.* 3 *n.* 16.

Et hæc est præsumptio iuris, & de iure *tom.* 6 *dec.* 3 *n.* 17.

Et nedum ad fructus perceptos, sed etiam eos, qui percipi potuerunt *tom* 6. *dec.* 3 *num.* 18.

Ad repetendam æstimationem fructuum consumptorum datur conditio sine causa *tom.* 5 *dec* 48 *n.* 34.

In Judicio universali petitionis hæreditatis fructus debentur a die mortis *tom* 6 *decis.* 35 *num.* 5.

Limita ubi reus habuit alquod fundamentum bonæ fidei, & iustam credulitatem, hæreditatem ad se spectare *tom.* 6 *dec.* 35 *n* 6.

Fructus in Iudicio Leg. hac edictali veniunt a die mortis, non autem litis contestatæ *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 7.

Contrariæ auctoritates declarantur procedere in terminis legis affirmativæ non assistentis, non autem *Leg. hac edictali* quæ est negativa, & resistit *tom.* 6 *decis.* 35 *n.* 8. & 14.

Tortagl. de reservat. Stat art. 26. *n.* 13. *& seqq.* reprobatur *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 9.

Titulus ex quo dominium non transfertur, fructuum lucrum non operatur *tom* 7 *decis.* 41 *n.* 5.

Ius conductionis a Testatore quæsitum transit in hæredem usufructuarium quoad facultatem percipiendi fructus, quoad cœtera remanet penes hæredem proprietarium *tom.* 7 *decis.* 5 *num.* 6. 11. 24. & 29.

Cum omnibus eadem ratio congruit omnia sunt eadem iuris determinatione decidenda *tom.* 7 *decis.* 5 *num.* 7.

Qui non tenetur restituere fructus, nec ad eorum pretium tenetur iuxta regulam subrogatorum *tom.* 7 *decis.* 5 *num.* 8.

Fructuum restitutio non debetur si dempto titulo pro hærede adest alter actus ad bonam fidem producendam *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 4

In Iudiciis rescissoriis regulariter accepta restitui debent *tom.* 7 *dec.* 35 *num.* 5.

Non autem si ex diverso titulo possunt exacta retineri *tom.* 7 *dec.* 35 *num.* 6.

Fructus recollecti in fundo, & invecti in domum conductam, cadunt sub hypotheca ad favorem Locatoris, etiamsi Pater familias partem usui proprio, & familiæ partem venditioni destinaverit *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 49. declara *n.* 50. & 51.

Fructus cretæ, & arenæ spectat ad dominum, & possessorem fundi ex moribus nostris, quidquid fuerit de Iure Romano *tom.* 7. *dec.* 46 *n.* 7. *&* 8. ubi cretæ erant maioris usus, & fructus melioris *num.* 9.

Fructus ex censu nullo percepti civiliter tantum sunt indebiti, naturaliter autem debiti *tom.* 1 *dec.* 9. *num.* 61.

Ex censu extincto nulli debentur fructus *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 23.

Ubi fructus emuntur per plures annos transfertur ius usufructus cum in emptorem transeat cura, & cultura bonorum *tom* 7 *dec.* 5 *n.* 23.

Apocæ affictuum ab eodem affictuario iteratæ probant quantitatem fructuum *tom.* 4 *dec* 30. *num.* 29.

Ad hoc ut in divisionibus æqualitas servetur respici debet ad fructus bonorum stabilium a condividentibus perceptos *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 56.

Fructus rei evictæ conductori debentur actione evictionis *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 35.

Ex ultronea solutione fructuum iudicialis interpellatio per *Leg. Cambiorum* volita facta præsumitur *tom.* 6 *dec.* 60 *num.* 25.

An hæres gravatus teneatur servare ulterioribus fructus ex prædio per Testatorem conducto recollectos *tom.* 7 *dec.*

7 dec. 5 *num.* 56.

Ad restitutionem fructuum obtinendam doceri debet de locupletatione in casu nullitatis contractus usque ab initio *tom.* 7 *decis.* 35 *num.* 8.

Remissis in apocha fructibus probare quis debet omnia in ea contenta adimplevisse *tom.* 5 *decis.* 16 *n.* 2.

Remissis fructibus dummodo solvatur sors intra menses, post annorum lapsum non est locus remissioni *tom.* 5 *dec* 16 *n.* 3.

Ob *non* denunciationem in gabella *intra* mensem a censu creato, si debitor fructus solvat, isti nec in sortem imputari nec repeti possunt *tom.* 6 *dec.* 60 *n.* 15.

Licet ex naturali obligatione actio non detur, de eo tamen quod ipsius vigore solutum fuit datur retentio *tom.* 6 *dec.* 60 *num.* 19.

FRUCTUS DOTIS VEL EXTRADOTALIUM.

Ex dilatione solutionis dotis ad tempus incertum, & indeterminatum debentur fructus *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 72. Limita si hoc tempus incertum fuerit consideratum, tunc enim nonnisi post purificatam conditionem debentur *n.* 73.

In fructibus dotalibus debet calculari tempus secundum præstationes annuas in quibus tot sunt præscriptiones, quot sunt anni *tom.* 3 *dec.* 56 *num.* 3.

Promissa restitutione dotis soluto matrimonio, & cum pacto dotali sub dotali hypotheca veniunt fructus *tom.* 6 *decis.* 5 *n.* 35.

Statutum Civitatis Pistorii lib. 2. rub. 89. disponit, quod elapso mense post alios sex ad restitutionem dotis ordinatos, & interpellatione facta, mulier consequatur quinque pro centenario usque ad integram satisfactionem *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 43.

Quoties facta fuit obligatio restitendi dotem ad formam similium Statutorum, dicitur adesse in instrumento dotali promissio fructuum saltem implicite *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 44.

Et fructus dicuntur debiti iure actionis, seu conditione ex Statuto, ita ut immunes sint ab omni suspicione usurarum prohibitarum, sed etiam licite exigi possunt tam ab ipsa vidua, quam ab eius hæredibus licet extraneis *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 45. 46. & 47.

Licitum est pactum dotale de percipiendis sine Iudicis decreto fructibus, ad rationem scutorum quinque pro centenario etiam post solutum matrimonium *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 51.

Fructus percepti post restitutionem dotis a muliere iure veri, & absoluti dominii percipiuntur *tom.* 3 *decis.* 14 *n.* 20.

Si vir non sustinet onera matrimonii, sed pater eius, fructus omnes dotis pleno iure patri acquiruntur *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 20.

Post mariti mortem finita dicuntur onera matrimonii, nec viduæ fructus dotis debentur *tom.* 12 *decis.* 7 *n.* 22.

Et de ratione *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 23.

Secus vero quando superest maritus cum filiis *tom.* 13 *dec.* 7 *num.* 24.

Fructus dotis vix sufficiunt ad ferenda eadem onera *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 36.

Fructus dotis quantumvis magnæ nequeunt superare ipsa onera *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 37.

Dispositio *cap. salubriter de usur.* est favorabilis, & ex rationis identitate extensionem admittit *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 49.

Qui fructus pecuniæ sibi debitæ pretendit probare debet, quod pecunia fuit reinvestita, & fructum reddidit *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 51.

Fructus legitimæ debentur filio, quamvis consistat in pecunia si quantitas fuit subrogata loco bonorum debitorum pro legitima *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 53.

Cap. salubriter de usur. licet loquatur de viro, interdum tamen extenditur ad viduam *tom.* 12 *dec.* 7 *n* 56.
Afferuntur DD. negantes fructus dotis deberi soluto matrimonio per mortem uxoris quamvis remaneant liberi *tom.* 12 *decis.* 7 *n.* 57.
Afferuntur affirmantes *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 58.
Fructus dotales cum debeantur ad substinenda onera matrimonii, marito non debentur si onera matrimonii non substinuerit, nihil attento cuius culpa casus evenerit *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 33 & 34. quia cessante titulo onerum matrimonii fructus exigerentur tamquam illicitum fœnus *n.* 35.
Debitum fructuum dotalium cum credito alimentorum compensatur *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 36.
Restitutio fructuum quos in dotem maritus recepit; provenit ex eo quia substantia dotis in ipsis fructibus consistit *tom.* 7 *decis.* 5 *n.* 25.
Fructus dotis veniunt in repetitione dotis, soluto etiam matrimonio *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 46.
Maxime si uxor matrimonii onera substinuit *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 47.
Fructus dotis debentur mulieri ab hæredibus patris, qui alimenta ei præstare tenentur, donec dos soluta fuerit *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 98.
Nec hæredes viri, & multo minus extranei tenentur præstare viduæ fructus dotis, vel alimenta *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 99.
Et ratio est, quia debitor non tenetur alere creditorem *tom.* 10 *dec.* 15. *num.* 100.
Fructus dotis debentur viro substinenti onera matrimonii *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 109.
Cum dos non in quantitate, sed in bonis fructiferis consistit fructus debentur etiam eius hæredibus soluto matrimonio *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 19.
Cum dispositio non est conditionalis in casu investimenti eo casu pro taxatione recurritur ad arbitrium boni viri *tom.* 9 *dec* 20 *num* 34.
Vidua quæ non fecit tenutam in bonis viri, vel alterius obligati ad restitutionem dotis, non potest consequi fructus ex beneficio Statuti *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 1.
Sicuti ex iuris communis dispositione non potest consequi fructus ob retardatam dotis restitutionem, nisi simul concurrat interpellatio, & quod non habeat, unde vivere *tom.* 6 *dec* 44 *n.* 2.
Quæ requisita ab ipsa vidua probanda sunt *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 3.
Et ulterius requiritur, quod fuerit diligens in dote recuperanda *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 4.
Etiamsi non habeat unde vivere *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 5.
Interpellatio ad hunc effectum debet fieri illi, qui tenetur ad dotis restitutionem, & facta alteri, vel alio nomine non suffragatur *tom.* 6 *dec.* 44. *num.* 8.
Nec peti possunt fructus ratione damnorum, & interesse si non constat, nec de damnis, nec de interpellatione *tom.* 6 *decis.* 44 *num.* 9.
Et multo minus debentur tales fructus, si mulier habuit alimenta *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 10.
Ex pacto quoq. non debentur si obligatus ad restitutionem se restrictive obligavit ad sortem *tom.* 6 *dec.* 44 *num.* 11.
Fortius stantibus dictionibus ,, & non ultra ,, *tom.* 6 *decis.* 44 *n.* 12.
Etiamsi se obligasset principaliter, & in solidum *tom.* 6 *decis.* 44 *n.* 13.
Præsertim cum dubitari possit de validitate huius pacti *tom.* 6 *dec.* 44 *num.* 14.
Vidua ut fructus dotis consequatur pro alimentis concurrere debet inopia uxoris, alias non debentur *tom.* 6 *decis.* 7 *n.* 7. & quod diligentias fecerit pro consequenda dote *num.* 8.
In Vidua per multum tempus fructus do-

dotales exigente, qui ei non debentur nisi post interpellationem a morte viri, a quibusdam Statutis pro forma volita interpellatio præsumitur *tom.* 6 *dec.* 60 *num.* 24.

Fructus dotis soluti viduæ per longum annorum spatium non sunt in sortem imputandi, etsi de interpellatione non constet *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 20.

Secus vero si præstiti fuerint spatio longe minori 30. annorum *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 21.

Quæstio restitutionis fructuum ex bonis extradotalibus perceptorum est coniecturis decidenda *tom.* 12 *dec.* 13 *num.* 6.

In donatione inter coniuges morte non confirmata fructus percepti non restituuntur nisi constito de locupletatione *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 17.

Ex dispositione Statuti Pratensis, ac Florentini fructus bonorum adventitiorum, quæ mulier quæsivit post contractum matrimonium, eo durante spectat ad virum *tom.* 10 *dec.* 27 *num* 10.

Fructus omnes provenientes ex annuis præstationibus, seu relictis a primo viro factis uxori, & ab ea erogati in emptionem aliorum redditumm non censentur ex primi viri substantia immediate profecti, & sic libere spectant ad binubam *tom.* 2 *dec.* 28 *n* 16.

FRUCTUS BONA VEL MALA FIDE PERCEPTI.

Bona, vel mala fides pro restitutione fructuum attenditur quando fructus petuntur accessorie ad rem, secus si petantur tamquam sors principalis, quia tunc debentur etiam ante motam litem *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 39. 40. 41. 42.

Fructus a possessore bona fide, percepti non imputantur in eius creditum *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 43.

Possessor, qui fructus bona fide percepit illosque consumpsit ab omni restitutionis onere est immunis *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 45.

Bona fides possidentis causat acquisitionem fructuum *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 120.

Immo sufficit possidentem carere mala fide *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 121.

Quævis occasio possidendi inducit fructuum acquisitionem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 122.

Fructus legitimæ a possessore bona fide consumpti non restituuntur *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 4 contra *n.* 7. declara ut *n.* 8.

Fructus census bona fide percepti, & in pios usus conversi regulariter non restituuntur *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 3.

Fructus bona fide percepti a muliere rustica, vel idiota, etiam resistente Lege, vel titulo redacto ad non titulum restituuntur *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 34.

A restitutione fructuum bona fide perceptorum excusat aditio nulla ob defectum solemnitatum a muliere facta *tom* 7 *dec.* 35 *num* 7.

Ad hoc ne possessor teneatur ad fructuum restitutionem sufficit titulus etiam errore iuris causatus, nec requiritur bona fides positiva dummodo absit mala *tom.* 12 *dec.* 15 *num* 13.

Possessor tenetur ad restitutionem fructuum a die in quo cœpit esse in mala fide *tom.* 12 *dec.* 15 *n.* 14.

Reus possessor in casu dubii articuli excusatur a fructuum restitutione *tom.* 5 *dec.* 40 *n* 37.

Reus possessor excusatur a fructuum restitutione, si agatur de facto intricato, & obscuro *tom.* 5 *dec.* 40 *num.* 38.

In revocatoriis fructus medio tempore percepti non veniunt in restitionem, & Text. contrarius conciliatur, quia procedit dicta conclusio si fructus accipiens non fuit particeps ullius fraudis ratione tituli, & bonæ fidei *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 15 & 16.

A restitutione fructuum ante motam li-

litem perceptorum quælibet occasio dubitandi excusat *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 1.

Fructus a die motæ litis sunt restituendi a quolibet possessore *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 46.

Ante vero motam litem percepti non restituuntur ubi non adsit positiva mala fides, sed media *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 47.

Amplia ut sufficiat error iuris *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 48.

Et qualis qualis possidendi occasio *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 49.

Præsertim quando fructus non petuntur principaliter, sed accessorie *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 50.

Et non constat de illorum existentia vel locupletatione *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 51.

Fructus restituendi a die motæ litis diminuuntur pro concurrenti quantitate creditorum, pro quibus datur possessori retentio *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 52.

Et an talis diminutio fiat respectu creditorum fructiferorum, vel infructiferorum remissive *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 55.

Fructus percepti a Reo sunt restituendi a die motæ litis, sed postquam actor iura sua clara, & indubia exhibuit *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 1. 16. 18. & de ratione *n.* 2.

Titulus etiam invalidus, & putativus causatus ab errore facti, vel iuris suffragatur possessori ad fructus restituendos *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 9.

Leges disponentes, quod fructus sint restituendi a die litis contestatæ procedunt in casu, quo ex litis contestatione possessor constituatur in mala fide *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 12.

Perempta instantia fructus non debentur a die primæ litis contestatæ, sed a die secundæ *tom.* 5 *decis.* 40 *num.* 13.

Fructus haberi non possunt quando sors obtineri nequit cuius ipsi sunt accessiones *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 19.

In possessore obligatio restituendi fructus incipit non a die primæ, vel secundæ productionis, sed a die tertiæ, vel quartæ productionis illorum iurium, quæ victoriæ causam pro actore dederunt *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 21.

Possessor non obligatur ad fructuum restitutionem a die factæ indicationis documentorum ab actore, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 22.

Tempus restitutionis fructuum dimetiendum est a novis iuribus, quibus Iudex restitutionem in integrum concessit *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 35.

Bona fides pro restitutione fructuum considerari debet an a facti, vel a iuris errore procedat *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 36.

Fructus census decursi in vita Testatoris sunt solvendi ex bonis fideicommissarii, secus quoad decursos in vita gravati, & quando pro illis valeat alienatio *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 46.

Iniquum est usuras ab eo exigi, qui fructus percipere non potuit *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 4.

Bonæ fidei possessor tenetur ad restitutionem fructuum a die litis contestatæ *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 112.

Fructus restituendi sunt a die litis contestatæ ob consumptam malam fidem *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 69.

Et hæc præsumptio est iuris, & de iure *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 70.

Et ita observatur in *conf.* *Neapolit.* *Rot.* *Bononien.* & Regia Audientia Cataloniæ *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 71.

Bona fides, vel media excusat a restitutione fructuum ante motam litem perceptorum *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 72.

Ad hunc effectum non requiritur titulus, sed sufficit qualis occasio possidendi etiam colorata *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 73.

Fructus veniunt in restitutione a die motæ litis *tom.* 5 *decis.* 1 *n.* 19.

Amplia ut nec reus se excusare valeat

leat sub prætextu ignorantiæ, vel detractionum *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 20.
Vel ex capite bonæ fidei *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 21.
Amplia ut Iudex condemnare valeat ad fructus etiam si petiti non fuerint *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 22.
Possessor a die litis contestationis condemnatur ad fructus, ex quo constituitur in mala fide. Et huius malæ fidei præsumptio est iuris, & de iure *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 47.
Ante litem contestatam possessor cum titulo a iure non improbato facit fructus suos, & ad hoc sufficit abesse malam fidem *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 50.
Amplia quod etiam quælibet causa, vel opinio erronea tam in iure, quam in facto excuset *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 51.
Item etiamsi Lex actui a principio resistat, si allegaretur error facti *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 52.
Hæres in iudicio restitutorio restituit fructus etiam bona fide perceptos, cum lucrum sentire non debeat *tom.* 7 *dec.* 35 *num.* 2.
Bona fides non excusat a restitutione fructuum ante motam litem perceptorum, quando petuntur principaliter, & tamquam sors, ut in annuis legatis, & præstationibus *tom* 6 *dec.* 35 *num.* 19.
Bona fides ab usuris non excusat, nec reddit licitos fructus indebite perceptos *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 31. 33.
Limita quoad effectus penales, & pœnæ speciem habentes *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 34
Quando contractus ipso iure irritatur nullo umquam tempore fructus acquiruntur percipienti *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 7.
Quoad personam recipientis fructus ex censu nullo a creditore percepti naturaliter sunt debiti *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 30.
Et hoc verum est etiam quoad personam solventis, quando fructus soluti sunt vigore obligationis naturalis *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 31.
Malæ fidei possessor fructus restituit quos percipere potuit licet probet non percepisse *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 60.
Fructus percepti cum propria locupletatione sunt restituendi, quamquam non intervenerit mala fides *tom.* 5 *decis.* 40 *num.* 49. contra *num.* 50.
Fructus rei pertinent ad illius Dominum, etiamsi sit revocabiliter Dominus *tom.* 5 *dec.* 40 *num.* 52.
Locupletatio ex fructibus perceptis non præsumitur, nisi probetur *tom.* 5 *dec.* 40 *num* 53.
Circa fructus plurimum pollet Iudicis arbitrium *tom* 3 *dec.* 55 *n.* 54.

FRUCTUS FIDEICOMMISSI.

Fructus fideicommissi quoties substitutus moram fecerit in eo petendo spectant ad ipsum gravatum eiusque successores *tom.* 2 *dec.* 36 *n.* 32.
Fructus fideicommissi non debentur vocato in casum contraventionis qui percepti fuerunt ab alienante ante declaratam caducitatem *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 70.
Quando fideicommissum est clarum fructus sunt restituendi non a tempore motæ litis, sed apertæ successionis *tom.* 5 *dec.* 40 *num.* 55.
Fructus hæreditatis iacentis augent hæreditatem fideicommisso suppositam *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 100.
Fructus fideicommissi particularis restituendi sunt a die illius purificationis *tom* 6 *dec* 35 *n.* 2.
Limita si sit fideicommissum coniecturale aliquam involvens dubietatem *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 3.
Restitui debent fructus, quando non agitur de credito in origine pecuniario *tom.* 6 *decis.* 47 *num.* 7.
Et multo magis quando adest mala fides, & titulus reducitur ad non titulum *tom.* 6 *dec.* 47 *n.* 8.
Fructus fideicommissi durante fideicommissarii vita spectant ad eius cre-

creditores *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 16.
Fructus civiles prout sunt fructus censuum, cambiorum, locorum Monti um pendentes, & inexacti transeunt ad fideicommissarium universalem *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 1.
Et quod ita pluries Officiales huius Montis Communis iudicaverint *tom.* 8 *decis.* 19 *n.* 2.
Fructus muturati, & decursi vivente gravato ante diem restitutionis regulariter pertinent ad eius hæredem *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 3.
Notatur dubietas Senatus Neapolitani in resolvendo articulo in decisione pertractato *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 5.
Afferuntur fundamenta contrarium tenentium, & qui fuerint *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 6.
Regula Textus in Leg. in fideicommissariam ff ad Trebell. non procedit in fructibus civilibus qui transeunt ad fideicommissarium universalem *tom.* 8 *decis.* 19 *n.* 7.
Limita in fideicommissario particulari aliove successore ex iure, & titulo particulari veniente *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 8.
Et in hoc sensu ostenditur decisum per hæc Tribunalia apud. *Mans. cons.* 664. *tom.* 8 *decis.* 19 *n.* 9.
Fructus naturales pendentes tempore restitutionis absolute in fideicommissarium transeunt uti pars illius rei cui adherent *tom.* 8 *decis.* 19 *num.* 10.
Fructus civiles inexacti pendent quasi civiliter, & equipollenter a iure in contractum deducto *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 11.
Et in hoc medio statu conveniunt cum naturalibus pendentibus, licet citius adolescant *tom.* 8 *decis.* 19. *num.* 12
Legata sorte, quam quis habet in Monte Communi Florentiæ veniunt paghæ decursæ *tom.* 8 *decis.* 19. *num.* 13.
Contrarium sentientes afferuntur *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 14.
Declarantur procedere in legato particulari non in fideicommisso universali *tom.* 8 *decis.* 19 *n.* 15.
Amplia in fideicommisso universali etiamsi gravatus adhibuerit diligentias necessarias instando, & urgendo debitorem ut solveret *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 16.
Distingue ut in fideicommisso universali veniant, si proveniant ex facto, & præordinatione fideicommittentis, secus si a facto hæredis gravati *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 17.
Limita ut non veniant si fuerint subrogati in locum naturalium cuius naturam sequuntur, & naturales iam fuerint recollecti *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 18.
Fideicommissario immissionem obtinenti, debet res restitui cum fructibus saltem a die motæ litis *tom.* 6 *decis.* 47. *n.* 2.
Etiamsi agatur de bonis subrogatis, & ex quibus subrogatio deducatur *tom.* 6 *decis.* 47 *n.* 3.
Investimentum debet restitui una cum fructibus quando bona sunt in obligatione *tom.* 6 *dec.* 47 *num.* 6.
Fideicommissarius facit fructus suos ad ratam proprii crediti, vigore immaginariæ solutionis *t.* 6 *dec.* 47. *n.* 9.
Ex censu super bonis fideicommissariis imposito fructus creditori debentur tamquam damna, & interesse *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 5.
Factum hæredis gravati tunc operatur, ut fructus civiles pendentes transeant ad eius hæredem quando acquisivit pro se, secus si pro gravante, vel eius hæreditate *tom.* 8 *decis.* 20 *num.* 1.
Affertur ad hoc probandum, & expenditur Text. in Leg. postulante 44. §. sed in huiusmodi ff. ad Trebell. & in L. deduct. 58. §. qui post tempus ff. eodem *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 2. & *n.* 9.
Eorum ratio posita est in eo, quod agatur de hæreditariis actionibus *tom.* 8 *dec.* 20. *n.* 3.

Af-

Affertur, & exornatur fundamentum cur fructus civiles inexacti transeant ad universalem successorem in fideicommisso *tom.* 8 *decis.* 20 *n.* 4.

Adducitur ratio cur distinguatur ex cuius facto civiles præstationes proveniant in hac materia *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 12.

Fructus civiles pendentes non debentur hæredi hæredis gravati si ex facto tertii proveniant *tom.* 8 *decis.* 20 *num.* 24.

Restituta hæreditate non habet gravati hæres actionem ad civiles fructus assequendos *tom.* 8 *decis.* 20 *num.* 30.

Fructus civiles subrogati in locum naturalium, iuxta eorum naturam regulantur ad effectum dignoscendi cui acquirantur *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 32.

Fructus ab hærede percepti imputantur in Trebellianicam amplia etiam in Matre fideicommisso gravata *t.* 5 *dec.* 1 *n.* 17. & 18.

Nepos, sive alius descendens Trebellianicam detrahens ex persona filii primi gradus, non tenetur in eam fructus imputare *tom* 12 *dec.* 42 *n.* 1. & *n.* 5 & de ratione *n.* 7.

Privilegium non imputandi fructus in Trebellianicam competit filiis tantum, non Nepotibus *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 6.

Data declaratione hæredis transmittendi ius Trebellianicæ in successorem non est locus imputationi fructuum *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 30.

FRUCTUS LEGATORUM.

Fructus summæ donatæ non debentur ab hærede Donatarii in mora non constituto per interpellationem *tom.* 2 *decis.* 28 *num* 3.

Fructus non debentur a legantis hærede, qui non dicitur in mora præstandi legata, absque interpellatione legatarii iura minoris non habentis *tom.* 2 *dec.* 28 *num.* 4.

Fructus pecuniarum legatarum non debentur, nisi ultra moram concurrant, requisita damni emergentis, vel lucri cessantis *t.* 2 *dec.* 28. *num.* 5.

Fructus non debentur ex legatis pecuniarum exigendis ad libitum Legatarii, licet factis cum precepto Testatoris solvendi annuam quantitatem, donec legata sint totaliter soluta. & de ratione *tom.* 2 *dec.* 28 *n.* 7.

Fructus legatorum debentur, quando Testator ipse differt solutionem sortis ad aliquod tempus, & interim mandat illos solvi per hæredem *tom.* 2 *dec.* 28 *num.* 8.

Fructus Legatorum debentur, quando pecuniæ legatæ debent investiri ab hærede, donec investiantur *tom.* 2 *dec* 28 *num.* 9.

Fructus in Legato, vel fideicommisso particulari secundum aliquorum opinionem non veniunt, nisi a die agnitionis, moræ, vel litis contestatæ *tom.* 2 *dec.* 28 *n* 10.

Fructus prædicti iuxta æquiorem, & communiorem opinionem debentur a die mortis Testatoris, quando species legata est propria ipsius *t.* 2 *dec.* 28 *num.* 11.

In generali legato ususfructus veniunt omnia emolumenta, & obventiones quæ vel ex hæreditate proveniunt vel occasione hæreditatis percipi possunt, nulla re penitus excepta *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 2. & 4. ubi ad usumfructuarium spectant etiam fructus, & emolumenta provenientia ex rebus incorporalibus veluti iuribus, & actionibus *&* *n.* 5.

Legatum annuum non esset amplius perpetuum, si hæres non teneretur supplere fructuum diminutionem *t.* 12 *dec* 38 *n.* 32.

Fructus legati non acquiruntur a Legatario a die mortis quando dominium non transit ipso iure in Legatarium, sed opus est traditione hæredis *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 54

FRUCTUS MELIORAMENTORUM

Fructus melioramentorum ad melioran-

rantem spectant cum eorum sit Dominus, quamvis multi Doctores hoc impugnent *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 21. & 24.

Exceptio melioramentorum non valet retardare immissionem in bona fideicommissaria stante imputatione fructuum per longum tempus perceptorum *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 98.

Fructus melioramentorum utilium in fundo dotali a viro factorum, post solutum matrimonium decursos mariti hæres lucrari non potest. Si eos vero percepisset cum expensis melioramentorum iidem essent compensandi *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 15. & 16.

Limita in melioramentis in fundo dotali factis dummodo tantum utilia sint *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 22. Adducitur ratio limitationis *num.* 23.

Fructus melioramentorum a Possessore malæ fidei factorum non debentur nisi ex equitate *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 35.

Quoad restitutionem fructuum, & obligationem eos compensandi cum melioramentis non adest discrimen inter attentantem, & possessorem malæ fidei, quamquam præsumptæ & non dolosæ *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 36.

Possessor cum titulo tenetur compensare cum melioramentis etiam fructus perceptos ante litem contestatam *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 37.

FRUCTUS QUOAD LIQUIDATIONEM, ET TAXATIONEM.

Liquidatio fructuum est Iudici arbitraria *tom.* 11 *dec.* 33. *num.* 34.

Et huiusmodi arbitrium a rerum, facti, & temporis circumstantiis regulari debet *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 35.

Taxa legalis fructuum recompensativorum ad rationem quatuor pro centenario præsumitur iusta, donec contrarium probetur *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 38.

Quæ præsumptio locum habet etiam in taxatione a Partibus conventa *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 39.

Fructus pecuniæ iuxta taxam legalem calculatur ad rationem quattuor pro centenario *tom.* 12 *decis.* 39 *num.* 5.

Taxationis fructuum recompensativorum conventiones pro modico excessu non sunt de facili retractandæ *tom.* 5 *dec.* 16 *n.* 36.

Taxatio fructuum recompensativorum ad rationem quinque pro centenario, utpote legalis, & verisimilis servanda est tamquam species transactionis ad evitandum dubium litis eventum quoad illorum liquidationem saltem donec contrarium concludentissime probetur *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 60.

Eamdem merentur æstimationem fructus, qui ex predio percipiuntur, vel illud locando, vel ad propriam commoditatem retinendo *tom.* 2 *decis.* 48 *n.* 13.

Amplia etiamsi retineatur ad solam capiendam voluptatem *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 14.

Limita quando quis antea haberet, unde caperet similem, aut meliorem sine dispendio voluptatem, vel quando prædium non sufficeret ad eam assequendam *tom.* 2 *decis.* 48 *n.* 15. & 16.

Quando fundus alienatus fructum conventum non gignit, debet talis fructus minui, vel omnino cessare *t.* 1 *dec.* 37 *n.* 19.

Fructus compensativi tantum debentur quando inter contrahentes sequuta est emptio, & venditio, vel alter contractus correspectivus *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 22.

Dispositio *Leg. curabit* 5. *Cod. de act. empt.* solum habet locum, quando debitum procedit a pretio rei fructiferæ non soluto, non vero ab aliis causis *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 25.

Nec procedit dicta dispositio, quando contrahentes convenerunt fructum ex titulo diverso a titulo lucri cessantis *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 26 contra *num.* 32.

Ad agnoscendam iustitiam fructuum de-

debitorum causa lucri cessantis, ratio non habetur commodo, vel lucro a debitore facto, sed tantum lucro a Creditore amisso *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 27 *&* *n.* 28.

Fructus recompensativi, de quibus in L. curabit &c. quomodo debeantur, & quod in taxatione, non promissio, sed ipsa perceptio attenditur, alias excessus est usurarius *tom.* 9 *decis.* 20 *num.* 1. 2.

Taxatio vero verisimilis, & proportionata conveniri quoque in principio potest, & quare *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 3.

Similis conventio operatur saltem quod onus transfunditur probandi contrarium in eum qui conventam taxationem impugnat *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 4.

Fructus recompensativi antiquitus quinque pro centenario, & post annum 1678. ad quatuor redacti, ubi non tantum de consuetudine vigente in Etruria, verum etiam in Italia *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 5. 6.

Ratio differentiæ non a mutatione fertilitatis agrorum sed ab affluentia pecuniæ deducitur *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 7. 8.

Stante deterioratione bonorum, culpa vel negligentia possidentis sequuta, fructus recompensativi non debentur iuxta minorem quantitatem redditam, sed iuxta id quod reddere poterant *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 9.

Fructus recompensativi non debentur pro re sterili vendita *tom.* 12 *dec.* 21 *num.* 1.

Distingue, ut hoc procedat in venditione mobilium, secus si venditum sit quid universum *tom.* 12 *dec.* 21 *num.* 2.

Fructus recompensativi percipi possunt pro venditione Tabernæ, ratione avviamenti *tom.* 12 *dec.* 21 *num.* 3.

Fructus recompensativi Apothecæ venditæ taxari debent habito respectu ad fructus, quod communiter huiusmodi Apothecæ reddere solent *tom.* 12 *dec.* 21 *n.* 4.

Venditor qui dilationem dedit ad solvendum pretium potest absque labe usuræ aliquid annuum stipulalari *tom.* 12 *decis.* 21 *num.* 5.

Iniustum est quod quis solvat fructus rei quam non habuit *tom.* 12 *dec.* 21 *n.* 9.

Liber administrationis plene probat quantitatem fructuum perceptorum ex re empta *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 7.

Ex locationum instrumentis quando probetur fructuum quantitas *tom.* 11 *decis.* 33 *n.* 29.

Fructus ædificii destinati fabricationi pulveris pyrii, sunt industriales *tom.* 11 *decis.* 33 *n.* 30.

Venditor bonorum poterat damnum super Locis Montium post illorum emptionem, ubi empta fuissent, evitare illa iterum vendendo, & pretium in alios effectus implicando *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 62.

Redditibus Locorum Montis diminutis, eodem modo minuendum est interesse pretii, cuius investimentum in Locis Montium fuerat destinatum *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 9 sed contra *n.* 46. 61. *& seqq.*

FRUMENTUM.

Assecuratores non tenentur ob caussam naturalem deteriorationis frumenti *tom.* 3 *dec.* 45 *n.* 16.

Deterioratio frumenti desumenda est potius ex caussis proximioribus, & potentioribus, quam ex non probata ipsius mala qualitate, vel solis stivæque calore *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 19.

Si Navis frumentis onerata passa fuit varias maris tempestates, assecuratores tenentur tantum ad emendam damni, non autem ad solutionem totius prætii frumentorum *tom* 6 *dec.* 22 *num.* 12.

Exponitur casus in præcisis terminis frumenti assecurati, & deteriorati ex eventu, & fortuna maris,

ris, quæ vulgo dicitur *bagnamento*, in quo a Rota Romana afsecuratores fuerunt tantum condemnati ad reficiendum damnum *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 13.

Casum finiſtri evenifse dici non poteſt, dum afsecurati non probant omnia frumenta onerata, fuifse æque pariter irreceptibilia, & deteriorata, & quod talia fuerint recognita per Peritos, & Teſtes *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 16.

Et quod ita per Decretum Iudicis fuerit declaratum *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 17.

Afsecuratores tenentur de mala qualitate frumenti onuſti proveniente ab eventu finiſtri legitime probato, non autem de proveniente ex alia quacumque naturali causa, navigationis Stivæ Navis, & fimilium *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 24.

Frumentum poteſt damnum in Orreo, & computata dilatione temporis exonerationis cum tempore menfurationis *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 25.

Parte frumenti deteriorata, poteſt ad fummum procedi ad avariam pro quantitatibus relatis in confulatibus *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 27.

FUGA.

Ex decoctione, & fuga dolus confequitur *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 3.

Probata per Teſtes, & alia alicuius origine, non eſt necefsaria Partis citatio *tom.* 6 *dec.* 10. *num.* 4.

Coniecturæ ex quibus fuga dicatur fufpecta, vel non *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 59. 60. 61. & 62.

Teſtes deponentes de fuga publica voce, & fama fufpecta percutere debent tempus ante capturam *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 63.

Probationes fugæ contrariis probationibus excluduntur, quod Iudcis arbitrio remittitur *tom.* 6 *decif.* 12 *umn.* 68.

Fuga debitoris decocti habetur pro dimiſſione bonorum facta creditoribus *tom.* 3 *decif.* 26 *num.* 7.

FUGITIVUS.

Fugitivus in term. Stat. Merc. Floren. habetur pro declarato decocto *tom.* 3 *dec.* 26 *n.* 8.

Pro validitate capturæ debitoris fugitivi a Statuto permiſſæ de credito liquido, & certo conſtare debet *tom.* 6 *decif.* 12 *num.* 22.

FUNDACUS.

Diſtracto Fundaco alienata dicitur res immobilis, diſtractis vero mercibus dicuntur alienatæ res mobiles *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 4 & 5.

Fundacus alienatus confideratur tamquam res immobilis, licet alienatarius non intendat illum retinere *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 6.

Nec mutat naturam ex eo, quod merces enumeratæ fuerint, & feparatim æſtimatæ *tom* 3 *dec.* 68 *n.* 7.

FUNDATIO.

Fundatio, & dotatio, ex quibus arguatur potius facta ex bonis donatoris, quam donatariorum *tom.* 7 *decif.* 24 *num.* 11.

Fundatio facta de mandato alterius tribuitur mandanti, non exequenti *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 20.

Et mandanti acquiritur iuspatronatus *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 21.

Contrariæ auctoritates declarantur *tom.* 7 *decif.* 24 *n.* 22.

Si maritus, & uxor contribuerint pro fundatione beneficii, infpiciendum eſt quis maiorem partem contribuerit *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 34.

Si autem æqualiter, vel inequaliter contribuerint maritus, & uxor, fed Fundatores fe declaraverint, confanguineos utriufque æqualiter præfentare debere, & tunc cœteris paribus, habet locum gratificatio Ordinarii favore confanguinei unius, vel alterius coniugis *tom.* 6 *decif.* 40 *num.* 35.

Contrariæ auctoritates procedunt in maioratibus ab utroque coniuge fundatis, in quibus militat ratio con-

conservationis agnationis, & familiæ, non in Cappellaniis, in quibus Fundatores non præsumuntur respicere ad familiam, sed ad maiorem idoneitatem ad obeunda munera sacra *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 36.

Et quid in Cappellaniis laicalibus erectis per modum maioratus remissive *tom.* 6 *decis.* 40 *n.* 37.

FUNDATOR.

Fundator Beneficii donec consensus Ordinarii accedat, potest erectionem variare, novasque in ea conditiones apponere in præiudicium vocatorum *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 14.

Fundator non tenetur ad casus impossibiles, & qui esse non poterant de tempore fundationis *tom.* 8 *dec.* 26 *num.* 4.

De casu ad casum obligatio non extenditur ubi præsertim fundator manutentionem promittat, qui tot infortuniis subiicitur, ut hoc pactum a nonnullis exorbitans reputatum fuerit *tom.* 8 *dec.* 26 *n* 14.

Ut cognati excludantur ab extraneis necessaria est evidentissima fundatoris voluntas *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 52.

Augmentum, decrementum, commodum, incommodum &c. post translatum dominium ad novum Dominum pertinet, amplia in fundationibus Beneficiorum, pro quibus dos est necessaria *tom.* 8 *decis* 24 *num.* 3 & 4 dum sufficit quod iusta esset fructus constitutio de tempore donationis *n.* 5. nisi ulterius promiserit dictum redditum manutenere *num.* 6.

Dotatio Commendæ Fundatorem Equitem facit eique Religio privilegia Equitum impertitur *tom.* 8 *dec.* 24 *num.* 8.

Correspectivitas non operatur in casibus accidentalibus absque fundatoris culpa post fundationem occursis *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 10.

In dependentibus a voluntate Fundatoris, vel Testatoris, non veritas, sed eius opinio, & credulitas est attendenda ibid. *tom.* 7 *decis.* 40 *num.* 21.

Talis mens colligitur primo ex quo fundator non habuit rationem ad qualitatem sanguinis, sed ad alia requisita maioris meriti, vel quod præsentandus sit civis, aut originarius alicuius loci *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 22.

Et isto casu consanguineus carens huiusmodi qualitatibus utpote non vocatus institui, nec gratificari debet in concursu extranei illas habentis *tom.* 6 *dec* 40 *n.* 23.

Amplia etiamsi consanguineus fundatoris esset magis idoneus, & qualificatus, quia magis idoneus dicitur ille, qui habet qualitates a Testatore exoptatas *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 24.

Extraneus pollens maioribus prærogativis, & qualitatibus præferri debet consanguineo eiusdem fundatoris, quando vocavit eum, qui haberet maius meritum, & præponderantiam qualitatum *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 25.

Secundo mens fundatoris nolentis præferri consanguineum extraneo colligitur, si iste esset valde amicus, dilectus, & bene affectus fundatori, qui modicam affectionem erga consanguineum ostendit *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 26.

Absurdum non est quod in aliquibus casibus particularibus extraneus præferatur consanguineo *tom.* 6 *decis.* 40 *n.* 27.

Tertio si maior pars patronorum extraneum præsentaret, quia tunc consanguineus prælationem prætendere non posset *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 28.

Quarta huiusmodi prælatio non dicitur assistere coniuncto per viam affinitatis, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 29.

Quinta nec etiam consanguineis uxoris, quando prius consanguinei mariti sunt nominati, quibus concedenda est prælatio ob prædilectionem desumptam ab ordine scripturæ *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 30.

Amplia etiamsi ab utroque coniuge vocati essent consanguinei viri, vel uxoris, inter quos cum cadat ordo charitatis, & affectionis disiunctiva, vel denotat ordinem, & consanguinei mariti debent præferri consanguineis uxoris *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 31.

Item amplia si solum consanguinei mariti aderant de tempore dispositionis, vel coniuges in concursu utriusque illos gratificassent *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 32.

Item amplia si Beneficium erectum fuit ex bonis viri, & non uxoris *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 33.

FUNDUS.

Pars fundi appellatur fundus *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 53.

Dictio *cuilibet* importat divisionem fundi in plures partes, quarum quælibet reputatur tamquam unum totum de per se *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 47. 50. contra *n.* 59.

Dominus fundi, est etiam Dominus eorum, quæ sunt de illius pertinentiis *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 1.

In legato ususfructus fundi, vel Villæ continetur instrumentum fundi, vel Domus *tom.* 1 *dec.* 11 *num.* 2.

Valor alicuius fundi non probatur ex privata datione in solutum non secus ac ex unica venditione *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 7.

Per obligationem hæredibus impositam redimendi fundum creditori assignatum, iste stat loco pignoris, secus vero si redemptio facultative tantum fuerit iniuncta *tom.* 9 *dec.* 39 *n.* 9.

Redemptio facienda per traditionem equivalentis fundi fructiferi pugnat cum natura pignoris *tom.* 9 *dec.* 39 *num.* 13.

FUNDUS QUOAD SERVITUTEM.

Dominus fundi tenetur præbere viam ad sepulcrum *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 50.

Quod extenditur ad Ecclesias Monasteria, Collegia &c. *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 51.

Dominus tenetur proprium fundum concedere pro excavatione foveæ etsi agatur tantum de magno præiudicio privato, dummodo illi prætium solvatur, & præstetur cautio de damno infecto *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 56.

Fundus serviens sentit solum incommodum usus servitutis *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 43.

Servitus fundo inhærens pretium fundi minuit, non ita libertatem de eo disponendi *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 165.

Nisi contrarium conveniatur dominus fundi dominantis tenetur pro rata ad expensas necessarias in regulandis aquis *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 38.

In servitute acquisita propter longam possessionem Dominus fundi inferioris servientis conservari debet immunis ab omni damno, quod servitus causare possit *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 42.

Regulariter nemo potest aliquid moliri in alieno, aquamque in fundum vicini immittere, nec in suo, si quid in alienum immittat, imo nec reficere *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 23. 24. 25.

Princeps cum velit duci aquam per fundum alterius, censetur id velle soluto pretio fundi, quod non obtinet si ex venditione magnum fundi Domino damnum obveniret *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 34. 45.

Statuta permittentia aquam ducere per fundum alterius respiciunt publicam utilitatem *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 44.

Non licet Domino fundi superioris, vel adiacentis aquam in præiudicium, ac damnum Vicini a solito cursu divertere, & in alienum immittere *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 20.

Contra divertentem aquam a solito cursu, & in fundum alienum immittentem duplex competit actio scilicet negatoria, & aquæ pluviæ arcendæ *tom.* 1 *decis.* 1 *num.* 21.

Affertur *Bartol.* distinctio in *L. Labeo ff. de*

ff. de aqua pluv. quando scilicet Domino fundi, in quem aqua pluvia divertitur, competat actio ad destructionem operis, & interesse *tom.* 1 *decis.* 1 *num.* 41 declaratur *num.* 44.

Actio aquæ pluviæ arcendæ non competit, quando adest scientia, & patientia Domini, in cuius fundum aqua divertitur *tom.* 1 *decis.* 1. *n.* 42. & 43.

Dominus fundi etiam sciens, & patiens agere semper potest intra decennium actione aquæ pluviæ arcendæ ad id, quod interest, & ad operis destructionem *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 45.

Compelli quis potest ad vendendum proprium fundum pro exsiccatione aquarum stagnantium *tom.* 12 *dec* 37 *n.* 2.

Et nisi ad hoc competat actio implorari tamen valet nobile Iudicis officium, & Principis auctoritas *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 3.

Declaratur conclusio de qua *n.* 2 ubi fundus sit comode divisibilis, & Domino fundi omne damnum reficiatur *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 7.

Fundus ab inundatione occupatus, acqua recedente restituitur Domino *tom.* 12 *decis.* 37 *n* 8.

Limitatur conclusio de qua *n.* 2. ubi de præcisa necessitate non docetur & alia supersit via aquas exsiccandi absque alterius incomodo *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 12.

Quamvis ad hoc necesse esset longe maiori impensa *tom.* 12 *dec.* 37 *num* 13.

Sublimitatur conclusio de qua *n.* 13. si impensa esset intollerabilis *tom.* 12 *dec* 37 *n.* 16.

Qui in alieno fundo opus facit ad aquam ducendam &c. tenetur cavere de damno infecto *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 24.

Sufficit tamen simplex promissio indemnitatis *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 25.

Contrarium verius est, scilicet quod cautio sit præstanda *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 26.

Quamvis opus sit directum ad publicam utilitatem, cum privata coniunctam *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 27.

In fundum ab una fluminis parte positum non sunt immittendæ aquæ decurrentes per fundos positos ab altera parte si publicæ utilitatis ratio non concurrit *tom.* 12 *dec.* 37. *num.* 30.

Limita ubi aliter fundi iacerent infructiferi cum detrimento publicæ utilitatis *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 31.

FUNDUS DOTALIS.

Res marito traditæ in dotem haberi debent pro fundo dotali, ubi maritus bona sua hypothecavit pro ea tantum parte dotis, quæ in pecunia numerata soluta fuit *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 2.

Maritus non potest de fundo dotali disponere, aut illius conditionem immutare *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 6.

Contrarium si dos in quantitate consistat, & in eius solutione data sit species, hoc enim in casu Maritus dominus est dotis, quæ si ab eo alienetur, non acquiritur Uxori nisi creditum pecuniarium contra Maritum *tom.* 4 *decis.* 36 *n.* 7.

Tunc enim Lex fingit duo contractus, unus solutionis dotis in pecunia, alter emptionis speciei cum pecunia in dotem accepta *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 8.

Quando dos consistit in fundo dotali, eius possessio, constante matrimonio, tam penes virum, quam penes Uxorem residet *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 1.

Fundi dotalis possessio per mortem viri consolidatur in Uxore *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 3.

Quod dos consistat in fundo dotali, optima probatio est conventio contenta in capitulis matrimonialibus *tom.* 1 *dec* 14 *num.* 4.

Constitutio dotis in fundo dotali proba-

batur ex coniecturis *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 5.
Prima coniectura est, si in apoca matrimoniali fuerit appositum pactum investiendi pecuniam in stabilibus, vel Locis Montium, quæ stare debeant pro fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 6.
Et si ab initio assignatus fuerit census cum pacto, quod in casu extinctionis pecunia investiatur in stabilibus quæ stare debent pro fundo dotali *tom.* 1 *decis.* 14 *num.* 7.
Secunda coniectura eruitur ex sæpius reperita a contrahentibus denominatione fundi dotalis *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 8 declara *n.* 74
Tertia oritur ex confessione geminata mariti, tam in descriptione bonorum, quam in eius Testamento quæ confitenti, & hæredibus præiudicat *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 9 declara *n.* 75.
Quarta est, si ex Iudicis decreto species in dotem data fundus dotalis nuncupetur *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 10 declara *n.* 76.
Quinta est, quando maritus melioravit bona, & prohibuit ab uxore repeti expensas *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 11 declara *num.* 77.
Sexta resultat ex qualitate bonorum *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 12.
Septima est, si maritus adhibeat pronomen „ suoi Beni „ *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 13 declara *n.* 78.
Octava eruitur ex qualitate mariti nempe ex aliqua administratione ab eo exercita cum periculo iacturæ bonorum *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 14. declara *num.* 79.
Nona est, si maritus in apocha matrimoniali restitutionem dotis in quantitate non promiserit, nec pro ea restituenda bona sua obligaverit *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 15.
Decima eruitur ex pacto, quod bona a marito alienari nequeant, sed stare debeant pro fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 16 declara *n.* 82.
Fundus dotalis proprius qualis sit *t.* 1 *dec.* 14. *num.* 20.
Qualis sit fundus dotalis inproprius *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 21.
Pactum, quod bona stare debeant pro fundo dotali non est sufficiens ad verum, & proprium fundum dotalem constituendum, præsertim ubi contrariæ militent coniecturæ *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 26.
Mariti promissio, & obligatio de restituenda dote in iisdem bonis receptis, est maximum argumentum quod dos fuerit constituta in fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 41.
Dominium fundi dotalis semper remanet penes Uxorem *t.* 1 *d.* 14 *n* 43.
Actus dominii exerciti ab Uxore super bonis dotalibus probat fundum dotalem *tom.* 1 *decis.* 14 *num.* 55.
Ad Maritum uti Administratorem incumbit onus colendi, meliorandi, & reparandi fundos dotales *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 56 declara *num.* 57.
Pro fundo dotali mulieri datur rei vindicatio, non immissio *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 66.
Mulier sibi in fundo dotali non præiudicat, etiamsi soluto matrimonio intentaverit iudicium pro restitutione dotis in pecunia *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 67. limita *n.* 68.
Fundus dotalis statim soluto matrimonio una cum fructibus integre cum augumentis est viduæ restituendus *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 11.
Sub utilium impensarum prætextu non potest Iure proprio, sed Iure tantum pignoris retineri fundus dotalis, ut creditum impensarum, scilicet cum fructibus soluto matrimonio percipiendis compensetur *tom.* 3 *decis.* 14 *n.* 12.
Si retentioni fundi dotalis locus non est, nullum aliud remedium nisi negociorum gestorum superest, si sine Mulieris consensu melioramenta facta fuerunt. Actio vero contraria mandati ad quantitatem impensarum repetendam, si cum consensu mu-

mulieris sint facta *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 13. & 14.
Fructus melioramentorum utilium in fundo dotali a viro factorum post solutum matrimonium decursos mariti hæres lucrari non potest. Si eos vero percepisset cum expensis melioramentorum iidem essent compensandi *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 15. & 16.
In necessariis factis, ne totus fundus vel illius pars pereat verum esse potest Maritum, seu eius hæredem *fructus* melioramentorum lucrari, nec cum impensis esse compensandos *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 6.
Ratio dictæ conclusionis est, quia hæ impensæ dotem minuunt, & cum Lex ipso iure partem illam dotis diminutam in virum transferat iuxta impensarum ratham, merito pro dictis impensis fundi dotalis possessionem iure proprio cum lucro fructuum retinere potest, donec sibi a vidua de impensis satisfiat *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 7.
Si sine necessariarum impensarum deductione fundus dotalis mulieri restituatur conditione indebiti posset repeti *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 8.
Impensæ utiles fiunt, ut fundus melior efficiatur *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 9.
Hæ dotem non minuunt *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 10.
Si retentioni fundi dotalis locus non est nullum aliud remedium nisi negociorum gestorum superet si sine mulieris consensu melioramenta facta fuerunt. Actio vero contraria mandati ad quantitatem impensarum repetendam, si cum consensu mulieris sint facta *tom.* 3 *dec.* 14 *num* 22.
Fructus melioramentorum ad meliorantem spectant cum eorum sit Dominus quamvis multi Doctores hoc impugnent *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 21. 24. limita in melioramentis in fundo dotali factis dummodo tantum utilia sint *num.* 22.
Differentia dotationis Commendæ in fundo generali vel speciali *tom.* 8 *dec.* 25 *n.* 1. 2. & 3.
Si fundus est generalis non præsumitur Fundatorem restrinxisse promissionem ad certum ingressum *tom.* 8 *dec.* 25 *num.* 4. & 5.
Assignatio fundi particularis quomodo demonstrative probetur *tom.* 8 *dec.* 25 *num.* 6
Ex facti circumstantiis eruitur quando fundus sit taxative, vel demonstrative assignatus *tom.* 8 *dec* 25 *num.* 7.
Qui sint effectus demonstrativæ ad differentiam taxativæ *tom.* 8 *dec.* 25 *num.* 9.
Extincto fundo extinguntur obligationes respectivæ, & quæ sunt contemplatione fundi *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 7. 9 & 13.
Census in obligatione personali præcipue consistit nullumque ius nec servitus dominii competit super fundo *tom.* 8 *dec.* 26 *num.* 10.

FUR.

Opinio, quod bona furis sint pro restitutione, seu damnis hypothecata, communiter reprobatur *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 49. 50. & 51.
Cuiac. Sententia illustratur, & approbatur, quod etsi fur conditionem habeat iuxta Text. in L. si fur &c. non ideo rem lucri faciat, aut non furto liberetur *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 12.
Si latro deposuit apud Caium inscium de furto rem furtivam, Depositarius tenetur restituere ipsam rem Domino non latroni, quia bona fides, & ius veri Domini prævalere debet, non attento iuris rigore *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 13. 14
An actio sive condictio, quæ nascitur a consumptione pecuniæ a latrone mutuatæ sit propria, & specialis, vel æquitativa sit, referuntur actoritates hinc inde, & firmatur quod sit æquitativa *tom.* 9 *decis.* 24 *n* 16. 21

FURIOSUS.

Furiosus habetur loco absentis, ignoran•

rantis, & dormientis *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 4.
Et assimilatur infanti *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 5.
Furiosus transmittit fideicommissum sibi delatum, licet non agnitum; & de ratione *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 6.
Contra quod Fideicommissum universale non transmittatur, sed ad illud admittantur proximiores, qui successissent, si furiosus in medio non extitisset *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 7. Et actoritates in contrarium declarantur procedere, vel in fideicommissis particularibus *n.* 11. 13. 18. vel in casu quo furiosus rogatus sit aliis restituere *n.* 14. vel in furioso, qui suus est *n.* 15 *&* 17.
Fideicommissa particularia possunt acquiri a furioso *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 19.
Suus hæres statim, & ipso iure efficitur hæres *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 16.
Furiosus in lucidis intervallis testatur *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 19.
Et testamentum ab eo conditum præsumitur tempore, quo furor cessavit *tom.* 9 *decis.* 12 *n.* 20.
Et qui illud impugnat tenetur probare furorem de tempore preciso conditi testamenti *tom.* 9 *decis.* 12. *num.* 21.

FURTUM.

Expeditores non tenentur de furto *tom.* 10 *dec.* 32 *num.* 1.
Præsertim si furtum perpetratum fuerit sub falsis, & suppositis nominibus *tom.* 10 *dec.* 32 *n.* 2.
Expeditores debent probari furtum contigisse citra eorum culpa *tom.* 10 *decis* 32 *n.* 3 Distingue ut *n.* 4
Culpa vacari dicitur, qui nihil prætermisit ex eis, quæ diligens quisque solet facere *tom.* 10 *dec.* 32 *n.* 5.

G

GABELLA.

Lex Gabellæ annullans contractus ob non sequutam in tempore denunciationem, vel ob non solutam gabellam non impedit obligationem naturalem *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 65.
Lex Gabellæ 1540. loquens de emptione, & venditione locum sibi quoque vindicat in censibus *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 1.
Statutum Gabellarum rubr. 15. eximit a solutione gabellæ filium, qui non est hæres patris licet per eius mortem succedat in bonis remansis in alterius hæreditate tamquam fideicommisso suppositis *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 12.
Lex Gabellæ disponens de censibus vitaliciis uti pœnalis extendi non potest ad casum censuum perpetuorum *tom.* 3 *decis.* 24 *n.* 33.
Nec ex identitate, vel maioritate rationis in materia adeo odiosa dicta extensio fieri potest *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 34.
Rota nostra interpretavit Edictum Officii Gabellæ sub titulo *delle compre, e vendite*, procedere etiam in censibus perpetuis *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 42.
Contra hanc Rotæ opinionem stat resolutio Magistratus Gabellæ in filtia relat. 33. a 105. *tom.* 3 *decis.* 24 *n.* 43.
Annullatio propter gabellam non tollit obligationem naturalem, sed solam civilem *t.* 3 *dec.* 24 *n.* 48.
De venditione conditionali gabella non est solvenda neque denunciatio facienda, sed solum quando mediante traditione effectum sortiatur *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 2.
Gabella non est referenda ad traditionem rei venditæ, sed ad conventionem, multo magis quando esset translatum dominium in emptorem *tom.* 5 *dec.* 14. *num.* 33.
Gabella semper debetur ubi transfertur dominium *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 34.
Quando certum est de aliqua re non debeatur gabella, non est necessaria eiusdem rei denunciatio, neque Apodissa *tom.* 2 *dec.* 34 *n.* 3.

Consuetudo circa non solutionem gabellæ probatur ex testibus de rebus ad eam pertinentibus instructis *tom.* 2 *decis.* 34 *num.* 4.

Apodissa in gabellis requisita ad faciliorem probationem non dicitur de forma, sed per æquipollens suppleri potest *tom.* 2 *decis.* 34 *n.* 8.

Annullatio contractus exurgens ex defectu gabellæ non solutæ non tollit obligationem naturalem, sed solam civilem *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 28.

Annullatio ex defectu denunciationis contractus Officio Gabellæ non procedit ob defectum solemnitatum, sed tantum ratione prohibitionis, & in odium non denunciationis *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 32.

Nullitas ob gabellam non solutam probari debet ab allegante *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 35.

Equites S. Stephani sunt immunes a gabellis pro eorum mobilibus, vestibus, & armis *tom.* 2 *dec.* 34 *n.* 1.

Gabellam fraudasse dicitur, qui cum mercibus transit e loco, ubi gabella solvi debet *tom.* 2 *dec.* 34 *num.* 5.

Sine doli probatione non datur pœna commissi ob non solutam gabellam, vel non receptam Apodissam *tom.* 2 *decis.* 34 *num.* 6.

Fraus gabellæ fieri non debet commiscendo res exemptas cum subiectis eidem gabellæ *tom.* 2 *dec.* 34 *num.* 7.

Agens ad repetitionem datii, & gabellæ collectæ, indebitum plene, & concludenter probare debet *tom.* 5 *decis.* 43 *n.* 3.

Intellige si agatur de solutione voluntaria, & spontanea, non de necessaria, & coacta *tom.* 5 *dec.* 43 *num.* 4.

Coacta dicitur quæ fit rigorosis Publicanis, & duris Exactoribus *tom.* 5 *dec.* 43 *num.* 5.

Secus si absque ulla protestatione facillime sub iustissimo Principe pacifice continuata fuerit per multos annos *tom.* 5 *decis.* 43 *num.* 6.

GEMINATIO.

Geminatio verborum denotat plenam deliberationem *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 84.

Geminatio denotat plenam deliberationem etiam in materia stricte interpretanda *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 85

Indefinita locutio, seu concessio omnino comprehendit *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 86.

Præsertim in materia favorabili *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 87.

Concurrente geminatione latior fieri debet interpretatio *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 120.

Geminatio verborum tam in rubro, quam in nigro Statuti, enixam Statuentium voluntatem præsefert *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 7.

Geminatio verborum universalium ostendit nullum casum fuisse exclusum *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 7.

Geminatio verborum generalium iuncta dictione universali quomodolibet ostendit omnium comprehensionem *tom* 12 *dec.* 26 *num.* 43.

Geminatio, ac repetitio verborum circa tempus enixam deliberationem, & voluntatem contrahentium circa idem manifeste inducit *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 51.

Geminatio operatur, quod dispositio intelligatur præcise, & absque ulla interpretatione, & restricte ad casum in dispositione expressum *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 52 & 53.

Vis geminationis denotat specialem animadversionem confessionis emissæ, cui magis est deferendum quam testibus *tom* 7 *dec.* 27 *n.* 11.

GENERALITAS.

Ubi exorbitat a iure communi verborum generalitas, specialis mentio requiritur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 78.

In generali sermone non includuntur ea, quæ manifeste sunt in contrarium *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 51.

Generalitas dispositioni restringitur ex subsequenti limitatione *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 12.

Satis dicitur expressum, quod sub ge-

generalitate verborum comprehenditur *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 18.

Tantum operatur generalis dispositio, quantum singularum specierum enumeratio *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 19.

Non minus expressum dicitur id de quo specialis mentio facta est, quam id quod includitur sub generalitate verborum *tom.* 7 *dec.* 25. *num.* 28.

Specificatio generalitatis in aliqua parte in cœteris omissa, necessaria non fuisse præsumitur *tom.* 7 *decis.* 36 *num.* 45.

Verbum *quomodocumque* est universale, & nihil prorsus excludit *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 36.

Verba generalia ab homine prolata generaliter sunt intelligenda *tom.* 12 *decis.* 26 *n.* 37.

Ubi Lex seu Statutum conceptum est verbis generalibus censentur derogare cuicumque Legi speciali, potissimum cum verba sint geminata *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 24. 28. 48.

GEMMÆ.

Gemmæ, quæ non possunt recte designari absque illorum æstimatione, debent æstimari *tom.* 10. *dec.* 38 *num.* 15.

GENUENSES.

Respublica Genuensis numquam satis laudanda *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 73.

GENUS.

Genus non prædicatur ab eodem genere, species de eadem specie, & individuum de eodem individuo *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 43.

Genus subalternum respectu generis generalissimi est tamquam species *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 44.

Multo minus species prædicari potest de genere *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 45.

Masculinum comprælendit fœmininum, si non ex proprietate verbi saltem ex identitate rationis *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 11.

Ex re particulari non removetur genus *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 45.

In contrariis generi per speciem non derogatur *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 62.

GERUNDIUM.

Gerundia quando respiciunt verbum vel participium futuri temporis inducunt conditionem *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 61. Extende etiamsi essent adiecta verbo præsentis temporis *num.* 62.

Distingue *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 63.

Dictio *Si* demonstrant gerundium non habere sensum de per se, sed iungi debere cum verbo futuri temporis *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 64.

Gerundia non important conditionem, quando non stant de per se, sed veniunt ad determinationem verbi subsequentis *tom.* 5 *dec.* 16 *num.* 4.

GESTOR.

Qui alienum negotium gerit non tenetur divinare *tom.* 10 *dec.* 32 *n.* 13.

Quilibet alienorum negociorum gestor gestionis suæ rationem reddere debet *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 90.

Qualiter autem reddi debeat docet *Text. in Leg. cum sæpius §. de condit. & demonstr. tom.* 4. *dec.* 1 *num.* 91.

GIRANS.

Quamvis ex decoctione scribentis literas acquiratur acceptantibus facultas revocandi acceptationem, secus tamen est quoad girantes ex subsequuta decoctione eius, cui habuerunt fidem de pretio literæ giratæ *t.* 5 *dec.* 19 *n.* 49. 51. 53. 58.

GIRATA.

Giratæ, seu partitarum contrapositiones ex consuetudine Mercatorum habent vim veræ, & realis solutionis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 9.

Girata est vera cessio *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 1.

Girata ex aliquorum sententia mandato æquiparatur *tom.* 10 *dec.* 28. *num.* 4.

Girata comprehendit tres contractus inter se distinctos, quorum, unus si corruat cœteri tamen subsistunt *tom.* 10 *decis.* 28 *n.* 18.

Con-

Contractus qui geritur inter Scribentem, & illum cui facienda est solutio nullam habet correspectivitatem cum contractu qui geritur inter scribentem, & acceptantem literas *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 19.

Sive ille sit fideiussio, sive contractus constitutæ pecuniæ *tom.* 10 *decis.* 28 *num.* 20.

Girata re integra revocari potest ab eo cuius gratia facta est, ubi girata importet veram, & actualem solutionem *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 3. *fallit* ut *num.* 4.

Creditor non potest velle redire ad scribentem, & recedere a girata, quando probabiliter Mandatarius ad solvendum esset soluturus *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 16.

Opinio *Scacc. de camb* §. 2. *gloss.* 5. *qu.* 18 *num.* 427. qui concludit, quod inter creditorem, & scribentem non est licita ad invicem pœnitentia altero invito post datas literas, quamvis non sint acceptatæ *tom* 5 *decis.* 10 *n.* 17

Consonat opinio *Bald cons* 368. *per tot. lib* 1. qui firmat, quod tales literæ Campsorum habent vim sententiæ in iudicatum transactæ *tom.* 5 *decis* 19 *n.* 18. Amplia ut *n.* 56.

Fortius ubi litera, seu girata concepta est verbis dispositivis *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 19 33. 34.

Explicatur doctrina *Oleæ de cess. iur. tit.* 8. *qu.* 2. *n.* 28. *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 20.

Girata, quæ emanavit in executionem contractus irrevocabilis præcedenter initi, sui natura est irrevocabilis *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 21.

Et multo minus potest in præiudicium creditoris girata revocari, quando res non est amplius integra *tom.* 5 *decis* 19 *num.* 22.

Consentiens giratæ factæ in tertium sibi præiudicat, ut non possit actui gesto contravenire *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 25.

Nec potest propriam literam adhuc repetere nec in ea prætendere ius sive hypothecam *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 26.

Idque procedit non solum in consensu expresso, sed & tacito *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 27.

Et eo casu consentiens habet solum regressum contra Girantes *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 28

Contraria opinio procedit ubi literæ non sint acceptatæ, in casu vero quo sint acceptatæ, sed non solutæ procedere potest contra adiectum *tom.* 5 *decis.* 19 *n.* 29.

Ideoque usque dum sperari potest literæ acceptatio non licet tam creditori, quam scribenti pœnitere, & recedere *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 30 & 31.

Girata quamvis post acceptationem revocari possit in præiudicium adiecti, secus tamen in præiudicium illius, cuius contemplatione fuit facta *tom.* 5 *dec.* 19 *n* 31. 37.

Contrariæ auctoritates declarantur *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 35 36.

Non est locus revocationi giratæ, nisi constito de dolo dante causam contractui *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 55 57.

GIRATARIUS.

Giratarius non dici debet doli particeps ex eo quia de tempore quo fuit girata litera ab eo qui fidem de pretio habuit instanti, iam decoctioni proximo fuisset illius creditor *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 50 62 & *seqq.*

GRADUATORIA.

An cum per graduatoriam proceditur, convolari possit ad sindacatum *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 75.

GRADUS.

Gradus, & linea probatur vel incipiendo a communi stipite vel a gradu transversali duorum fratrum *tom.* 5 *dec* 30 *n.* 17

De iure Canonico quoto gradu personæ

ſonæ in linea æquali exiſtentes diſtant a communi ſtipite eo dempto, toto gradu diſtant inter ſe *tom.* 12 *dec.* 23 *num.* 3.

Limita concluſionem ſupradictam, quando tempore vocationis nullus aderat intra decimum gradum, in quo ſucceſſio poſſet verificari *tom.* 5 *dec.* 31. *n.* 8.

De iure civili tot ſunt gradus, quot ſunt perſonæ ab utroque latere ſtipite dempto *tom.* 12 *dec.* 23 *num.* 17.

Computatio graduum ſecundum Ius Canonicum in materia ſucceſſionis eſt exorbitans *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 7.

Coniectura digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum non attenditur, quando omnes ſubſtitutiones pendent ab eadem condictione ſi ſine filiis *tom* 5 *deciſ.* 31 *num.* 38.

Maxime quando non ſubſequitur ſubſtitutionem, quæ ex eo declarari prætenditur *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 39.

Et deficit agnationis contemplatio *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 40.

Caducato primo gradu ſequentes regulariter admittuntur *tom.* 5 *deciſ.* 12 *num.* 29.

Limita ubi hæreditas non fuerit adita per primum gravatum, quia tunc tota diſpoſitio caducatur *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 30.

Item limitatur quando ſequens gradus dependet a primo, vel quando ordo fuit contemplatus pro forma *tom.* 5 *dec.* 12 *num.* 31.

Gradus ſucceſſibilis intelligitur intra decimum, ultra quem ad tranſverſales ius ſuccedendi regulariter non defertur *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 22.

Ultra decimum ſucceſſio porrigitur, cum conſtat de voluntate diſponentis *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 23.

Succeſſio in collateralibus non excedit decimum gradum *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 2.

Quod procedit etiam in fideicommiſſis illis de familia, agnatione, vel cognatione relictis *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 3.

Facta computatione graduum ſecundum Ius Civile *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 4.

Et habito reſpectu ad perſonam Donatoris, qui proximiori ſibi iuncto reliquit *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 5.

Amplia non obſtante Statuto mandante in ſucceſſione inteſtata computationem fieri ſecundum Ius canonicum, ſi ſumus extra gradus, & perſonas, de quibus Statutum loquitur *tom.* 5 *deciſ.* 31 *num.* 6.

In materia ſucceſſoria gradus non conſideratur reſpectu ſanguinis, ſed reſpectu ſucceſſionis *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 36.

Declaratur Doctrina *Provenzal.* *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 37.

Gradus deſumi poteſt ex latere matris nuptæ in agnatione, remiſſive *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 9.

Gradus ſubſequi non poteſt gradui præcedenti inhabili, cum ex eo ſucceſſio continuare non poſſit *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 27.

Gradus tanquam qualitas, & menſura lineæ agnatitiæ, incongrue quæritur extra lineam agnatorum *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 29.

Gradus coniunctionum dicitur ad ſimilitudinem ſchalarum, locorumve proclivium, per quos ita progreditur, ut a proximis in proximum tranſeamus *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 32.

Gradus, & coniunctio, vel ſemper, vel nunquam debet eſſe ſucceſſibilis *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 48.

Gradus in ſtatutis loquentibus per verba civilia non poteſt accipi in ſenſu naturali, & extra ſubiectum agnationis *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 78.

Gradus in ſua naturali latitudine eſt menſura diſtantiæ agnationis, & cognationis *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 79.

GRATIA.

Gratia licet generalis trahenda non eſt ultra ſolitum quoties contrarium

rium specifice non exprimatur *tom.* 5 *dec.* 43 *n.* 7.
Gratia per mortem concedentis expirat *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 6.
Principis gratiæ ab iusta, prudenti causa regulari debent *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 16.
Gratiæ alicui præiudicium semper inserre solent *tom.* 7 *decis.* 44 *num.* 18.
Ad irritandam gratiam, & eius executionem revocandam requiruntur probationes omnino concludentes *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 8.
Gratia quando agitur de præiudicio solius concedentis late interpretatur *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 19.
Gratia Principis semper intelligitur salvo iure tertii fortius stante Lege, & Consuetudine huius nostri Status *tom.* 11 *dec.* 31 *n.* 5 *&* 6.
In pluribus dispositionibus quarum aliquæ requirant specialem gratiam ut subsistant, hac non extante, corruunt solum eæ, quæ tali gratia indigebant, & cœteræ hanc non exigentes, in suo robore manent *tom.* 1 *decis.* 34 *num.* 6.
Gratia dandi bona in solutum dummodo sint libera, deficit per evictionem tam ratione conditionis, quam ratione formæ *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 1 *&* 2.
Gratia dandi bona in solutum non verificatis requisitis est derogatoria iuris communis *tom.* 12 *decis.* 33 *num.* 18.
Gratia cessat cessante illius causa *tom.* 12 *decis.* 33 *num.* 6.
Item illius supposito *tom.* 12 *decis.* 33 *num.* 7.
Secus quando tangit ius tertii *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 20.
Quo casu non extenditur de casu ad casum *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 21.
Etiam ex identitate, vel maioritate rationis *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 22.
Amplia etiamsi facta fuerit commisserando aliorum calamitatem *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 23.
Novum beneficium non debet cum alterius iniuria postulari *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 24.
Princeps liberalis esse non potest cum aliorum gravamine *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 25.
Gratia alienandi fideicommissum nulliter executa, habetur pro non obtenta *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 15.
De iure in illius concessione citandi sunt vocati ad fideicommissum *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 16. Amplia etiamsi sint minores, vel pupilli *num.* 24.
Amplia ut non sufficiat consensus aliquorum, & maioris partis sed adsint alii æquale interesse habentes *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 17.
Maxime si hoc suadeat forma rescripti *tom* 5 *dec.* 18 *n.* 18.
Qua non servata, rescriptum non suffragatur *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 19.
Præsertim in tertii præiudicium *tom.* 5 *dec* 18 *n.* 20.
Etiam si servata sit in parte *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 21.
Fortius si hoc exigat ratio vitandi collusiones *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 22.

GRATIA DEROGATORIA.

Fideicommissarius alienans in vim gratiæ derogatoriæ rite, & recte alienat *tom.* 12 *decis.* 41 *num.* 1.
Gratia derogatoria implenda est in forma specifica, alias non iuvat *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 2.
In gratiis derogatoriis aliqua iniunguntur per viam modi, alia per viam conditionis *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 7.
In gratiis derogatoriis attenditur vocatorum consensus *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 28.
Derogationis gratia annullatur, nisi citati fuerint omnes interesse habentes *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 5.

GRATITUDO.

Grati homines agros fertiles imitari debent, qui valde plus reddunt, quam accipiant *tom.* 7 *dec.* 12 *num.* 5.

GRAVAMEN.

Ex substitutionis impersonalitate arguitur ipsius hæreditatis gravamen *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 9.

Aliud est substituere ultimo, aliud gravare ultimum *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 10.

Onus reale afficit omnes possessores, quorum unusquisque tenetur bona alteri successive vocato restituere donec perveniat ad ultimum *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 11.

Si in aliqua parte testamenti verba fideicommissi, aut prohibitæ alienationis concepta reperiantur in rem, gravamen efficitur reale, & afficit omnes personas, quocumque in gradu reperiantur *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 12.

Gravari quis non potest ante quam succedat *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 38.

Posita validitate gravaminis sequentis, supponendum est etiam gravamen primi hæredis *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 51.

Resoluto gravamine, substitutio habetur pro non facta *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 15.

GRAVATUS.

Hæres gravatus non dicitur Administrator, sed verius Dominus, licet facultatem non habeat alienandi, si casus substitutionis advenerit *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 31.

Gravatus pendente restitutionis conditione est verus bonorum Dominus, nec substitutis aliud remanet quam ius in spe, si quæstio sit de fideicommisso transversali *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 7.

Gravatus restituere uni de familia, ante tempus restitutionis est dominus *tom* 7 *dec.* 24 *n.* 16.

Eo tamen adveniente, dominium resolvitur, & evadit nudus minister *tom* 7 *decis.* 24 *n.* 17.

Et ideo electum, seu a Testatore vocatum gravare non potest *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 18.

Quia electus non capit ab eligente, sed a Testatore *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 14

In fideicommisso impersonaliter relicto quotiescumque purificata fuerit conditio, omnes censentur gravati & tenentur ad fideicommissi conservationem *tom* 10 *dec.* 36 *n.* 8.

Non repugnat, quod primus hæres sit gravatus favore sequentium vocatorum, & ulteriores minime sint gravati *tom.* 10 *decis.* 36 *n.* 50.

Gravatus fideicommisso universali favore suorum descendentium, potest quoque facere omnes detractiones ex fideicommisso particulari, etiamsi inventarium non confecerit *tom.* 10 *decis.* 36. *num.* 53. & 54.

Alienationes factæ per gravatum ipso iure imputantur in legitimam *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 60.

Non repugnat, quod quis possit eodem tempore gravari fideicommisso universali, & particulari *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 61.

Regula, quod filii in conditione positi non censeantur vocati, limitatur quando fuerunt expresse gravati, scilicet alienare prohibiti *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 1.

Vocatis non existentibus, gravatus de re fideicommissaria libere disponere valet *tom.* 5 *decis.* 12 *n.* 22.

Alienatio bonorum fideicommissariorum sustinetur facta a gravato pro detractionibus ei competentibus *t.* 2 *dec.* 38 *num.* 22 declara *n.* 24.

Hæres gravatus non obstante omissione Inventarii, cum agatur de fideicommisso universali non amittit detractiones *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 23.

Hæres gravatus, potest absque Iudicis Decreto, & solemnitatibus alienare bona fideicommissaria ad dimittendos Creditores *tom.* 2 *dec* 41 *num.* 14. & de ratione *num.* 18 secus si alienet aliquis præter gravatum *n.* 20. aut si vocatus ad fideicommissum probaret læsionem *num.* 21.

Hæres gravatus potest absque solemnita-

ta-

tatibus detrahere a fideicommisso tot bona, quæ æquivaleant suo credito, dummodo bona fide faciat *t.* 2 *decis.* 41 *num.* 17.

Gravatus non alienare bona, sed ea conservare succesforibus, fideicommisso non tenetur *tom.* 2 *dec.* 54 *num.* 6.

Gravatus non restituitur in integrum ad novas detractiones faciendas postquam acquievit sententiæ latæ super earum quantitate *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 6.

Limita stantibus instrumentis noviter repertis *num.* 9. Maxime si iuraverit se numquam eorum habuisse notitiam *num.* 10. & 13. Prout præsumitur si agatur de filio, & iuribus antecessorum *n.* 7. Amplia etiamsi lapsi essent quadraginta anni & de ratione *num.* 11 Item amplia non obstante Statuto in *rubr.* 115. *libr.* 2. quod hunc casum non compræhendit *num.* 16. Maxime quia loquitur de restitutione non concedenda ad impediendam exequutionem sententiæ non vero ad eam retractandam vel moderandam *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 17.

Ubi factus est locus restitutioni bona fideicommissaria nullo modo dici possunt de hæreditate gravati *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 25.

Nec possunt amplius dici bona defuncti post eius mortem *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 26.

Hæres gravatus tenetur ad refectionem damnorum *tom.* 8 *decis.* 17 *num.* 8.

Quando de iure competat tacita hypotheca in bonis liberis gravati *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 12.

Explicatur Rotæ Romanæ opinio *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 13.

Quando præstatio cautionis Iudicis arbitrio remittatur *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 16.

Ponderatur exemplum alterius cautionis de Iudicio sisti *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 17.

Si adsit iusta causa, tunc cogi potest Iudex ad cautionem præstandam *t.* 8 *dec.* 17 *n.* 18.

Timor dilapidationis bonorum, an sit iusta causa ad cautionem præstandam *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 19.

Resolvitur adfirmative *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 20.

Etiam si agatur respectu stabilium *t.* 8 *dec.* 17 *n.* 21.

Ex depositione plurium testium resultat timor dilapidationis *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 25.

Bona a gravato pro fideicommisso acquisita veniunt in fideicommissi restitutione *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 6.

Gravatus ex pecuniis hæreditariis simpliciter acquirens sibi creditum, & actiones acquisivisse censetur, & de ratione *tom.* 8 *decis.* 20 *num.* 10.

Gravatus non habet super voluntate defuncti potestatem immutandi, sed solum declarandi *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 21.

Gravatus tenetur ad instantiam vocatorum ad fideicommissum facere Inventarium, & præstare fideiussionem de conservandis, & restituendis bonis, alias vocati mittuntur in possessionem bonorum custodiæ causa *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 22 Quæ missio in possessionem æquiparatur constitutioni pignoris prætorii *n.* 24. & quidem hodie servatur *n.* 23.

Si a gravato post sex menses cautio quæsita non fuerit, Legatarii, & fideicommissarii etiam in res heredis proprias mittuntur *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 16.

Intellige de immissione in possessionem, non de inducenda hypotheca in bonis propriis hæredis *tom.* 2 *dec.* 36 *n.* 27.

Hæres gravatus tenetur præstare fideiussorem de non deteriorando *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 22.

Et de ratione *tom.* 8 *decis.* 17 *num.* 23 & *num. seqq.*

Officium Iudicis huiusmodi cautioni consulere debet *tom.* 8 *dec.* 17. *num.* 24.

Regulariter gravatus fideicommisso tenetur cavere *tom.* 8 *dec.* 17 *n* 1.
Quod procedit non solum in primo Hærede gravato, sed etiam in fideicommissario *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 2.
Nec ad liberationem sufficit præstatio cautionis iuratoriæ *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 3.
Si hæres gravatus nolit satisdare, sequens vocatus in possessionem immittitur *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 4.
Respectu stabilium cautio recessit ab aula *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 5.
Sed prima opinio verior est *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 6.
Quia substitutis magis præiudicat deterioratio, quam alienatio *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 7.
Gravatus in uno, debet in alio relevari *tom.* 11 *decis.* 29 *n.* 21.
Gravatis concedi semper debet via nullitatis, & recursus *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 33.
Vide Heres gravatus.

GUARANTIGIA.

Guarantigia, æque ac obligatio cameralis iuvat omnibus interesse habentibus, licet non intervenerint in contractu *tom.* 5 *dec* 11 *num.* 30.
Guarantigia non prodest nominatis, sicut nec nocet *tom.* 5 *dec* 11 *n.* 40.
DD. asserentes ex Instrumento guarantigiato alteri per alterum acquiri sine cessione loqui dicuntur in casu stipulationis cum clausula quorum interest *tom* 5 *dec* 11 *n.* 41.42.

GUBERNATOR.

Dispositio Principis Gubernatoris nulla cum opponitur æquitati naturali, & iustitiæ distributivæ *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 15.
Auctoritas Gubernatorum generalium non limitatur, nisi ad ea, quæ a Supremo Principe specialiter sint reservata ubi de Gubernatoribus Senarum *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 16. 17.
Similiter auctoritas Eminentissimorum Legatorum Pontificis *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 18.
Dicta auctoritas attamen nunquam extenditur ad ea, quæ sunt de præiudicio tertii *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 19.

H

HABILITATIO.

Habilitatus ad contrahendum secumfert habilitatem quocumque loco sit *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 30.
In materia habilitationis personæ locus in quo actus geritur non habetur in consideratione *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 67.

HABITATIO.

Habitatio in aliqua Civitate quomodo probetur? *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 4.
Habitatio in Oppido subalterno nobilitati non præiudicat *tom.* 8 *decis.* 27 *n.* 39.
Duo domicilia, & duo habitationes habere non repugnat *tom.* 9 *dec.* 8 *num.* 33.
Verbum *habitare* infert assiduam habitationem, non raram, & momentaneam *tom.* 9 *dec.* 8 *n* 29.
Verum ad effectum assiduæ habitationis sat est habitatio tempore congruo, nec prohibitum est aliquo tempore commorari extra Civitatem *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 30.
Et sufficit habitatio pro maiori parte anni, & est Iudici arbitrarium quis dicatur assidue in loco habitare *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 31. 32.
Cum ex contextu legis clare liqueat quod Legislator respexit ad simplicem habitationem, mentio habitatoris, & domicilii accipi debet in sensu improprio & synonimo habitationis *tom.* 9 *decis.* 8 *n.* 18.
Habitans in loco ex aliqua causa accidentali, puta mercaturæ sine animo perpetuo ibi permanendi non contrahit domicilium, etiam per habitationem longissimi temporis *tom.* 9 *dec.* 8 *num* 19.
Et licet uxorem, & familiam ad locum

cum habitationis traducat *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 20.
Non apparente vero de animo decedendi, per habitationem decennalem domicilium contrahitur *tom.* 9 *dec.* 8 *num.* 21.
Habitatio decennalis, quoties non appareat occasionalis, fundat præsumptionem contracti domicilii *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 5.
Ubi autem constat ex coniecturis de determinato animo permanendi, non curatur de habitatione actuali *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 6.
Et ideo licet habitatio non fuerit integri decennii, quidquid temporis deficit suppletur ex unica coniectura *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 7.
Quoties habitatio alteri causæ referri potest, etiamsi longior decem, vel centum sit annorum non confert ad probandum domicilium, nisi aliæ fortiores coniecturæ concurrant *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 10.
Onus habitationis domi Testatoris iniunctum conditioni viduitatis non mutat naturam legati *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 27.
Verba *donec vidua steterit domi* quando habitatio est iniuncta favore mulieris legatariæ non perpetuitatem sed solum temporalitatem legati importat *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 28.
Usus ædium latius patet, quam habitatio *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 21.
Habitatio restringi potest ad partem domus admittendo hæredem in cæteris partibus, quoties eadem Domus possit commode inservire tam pro Legatarii, quam pro hæredis habitatione *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 39.

HABITATOR.

Habitatores dicuntur qui habitant cum familia, qui sine familia habitantes *tom.* 9 *dec.* 8 *num.* 5.
Habitatores vero dicuntur qui contrahunt domicilium, cuius qualitas non requiritur in habitantibus *tom.* 9 *dec.* 8 *num.* 6.
Ut quis vero dicatur habitare sufficit corporalis existentia sine animo permanendi, dummodo non habitet ad modicum tempus tanquam hospes, vel advena *tom.* 9 *dec.* 8 *num.* 8.
Verbum *familiarmente* importat cum familia habitare, & familia est corpus plura sub se comprehendens *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 9.
Immunitas alicui concessa habitanti *cum familia* eam non consequitur is, qui cum uno, vel duobus famulis habitat, uxorem vero, aliosve alibi habuerit, secus si maiorem non habeat familiam *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 10. 11.
In loco exenti etiamsi interpolate habitaverit nuncupatur forensis *tom.* 9 *decis.* 8 *num.* 13.
Exemptio concessa illis, qui in futurum erunt habitatores certi loci, non iuvat iis qui multo ante ad habitandum venerant *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 14.

HABITUS.

Habitus non facit Monachum *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 59.

HEBRÆUS.

Hebræi sicuti legibus locorum, ubi degunt subiecti, universalem Magistratus Supremi iurisdictionem agnoscere debent *tom.* 3 *dec.* 15 *n.* 6.
Privilegium Hebræis impertitum, ut in causis inter ipsos eorum Massarios sibi Iudices habeant privative, quoad alios non intelligi debet etiam quoad Principem eiusque Locumtenentem *tom.* 3 *dec.* 15 *n.* 10.
Hebræi habitantes sub dominio Principum Christianorum dicuntur Cives loci, ubi degunt, Iure Romano, & municipali vivunt, & filios habent in potestate *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 10.
Hebræis in Hetruria servantur in iudicando eorum consuetudines, & ritus, & suis legibus uti valent *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 115.
Hebræi carent iurisdictione, nec Leges

ges facere possunt *tom.* 11 *dec.* 15 *num* 116.

Hebræorum Leges attenduntur quando a Principe supremo approbatæ fuerunt *tom* 11 *dec.* 15 *n.* 117.

Casu non deciso a iure comuni in personis Hebræorum, standum est Legi Mosaicæ in decisoriis *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 119.

Hebræorum in controversiis debent servari eorum consuetudines, & ritus *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 120.

Hebræi an proprias consuetudines, & ritus servaverint standum est Rabinis *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 121.

Hebræi gaudent eadem immunitate qua subditi Principis eorum originis, excepto casu belli, vel alia causa pro religione *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 19 20. qui aliter cœteris Civibus æquiparantur, & *n.* 21 maxime de natis Liburni beneficio expensarum Legum *num.* 22.

Hebræi, aliique infideles Liburni degentes possunt ex privilegio Ferdinandi I. Magni Ducis Hætruriæ testari, & in relictis tam ex Testamento quam ab intestato succedere *tom.* 2 *dec.* 40 *num.* 5.

Periculum interitus animæ, cui iuramentum occasionem præbet non cadit in Hebræis *tom.* 11 *dec.* 15. *num.* 2.

Hebræi non comprehenduntur in his, quæ concernunt vinculum animæ *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 3.

Hebræi sunt extra Ecclesiam, nec ad nos attinet de iis, qui foris sunt iudicare *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 4.

Hebræi non possunt cogi ad servandum iuramentum *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 5.

Maxime si agatur de contractu inito ab Hebræis ex utraque parte *tom.* 11 *dec* 15 *n.* 6.

Hebræi non tenentur de iure canonico iuramentum servare *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 19.

Iuramentum ligat Hebræos non minus quam Christianos, ubi de communi *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 35.

Hebræi licet per Religionem nostram iurare nequeant, iurant tamen per suam, quam æque tenentur ipsi servare non secus ac nos nostram *tom.* 11 *dec.* 15 *num* 36.

Hebræus iurans per Legem suam compellitur per Iudicem Christianum iuramentum servare, & punitur de periurio sicut Christiani puniuntur *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 37.

Hebræi ligantur iuramento, & contractum iuramento confirmant *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 38.

Hebræus periurius repellitur a limine iudicii *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 39.

Infidelis veniens contra contractum iuratum incidit in puncto *L. si quis maior Cod. de transact. tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 40.

Hebræi sunt deperditi *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 41.

Hebræus cum Christiano contrahens debet servare contractum nullum, si iuramento contractum firmaverit *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 42. contra *num.* 43.

Sacri Canones non cogunt Hebræos *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 46.

Hebræi Legibus Civilibus subiecti sunt *tom.* 11 *decis.* 15 *n* 49.

Hebræi obligantur iuramento sicut alii subditi *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 50 *& num.* 51.

Hebræi tenentur servare iuramentum non inspecta sanctione iuramenti sed Religione iurantis *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 70.

Hebræi intra fines Principum Christianorum Iure Romanorum viventium degentes habent filios in sua potestate *tom.* 3 *decis.* 15 *n.* 14.

Nullæ sunt obligationes filiorum familias Hebræorum *tom.* 3 *decis.* 16 *num.* 11.

Donatio facta ex stylo Hebræorum a sponso sponsæ in præmium virginitatis, videtur dicenda potius ex causa libidinis, ac proinde illicita ac nulla *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 13.

Scien-

Scientiam status Hebræorum facilius præsumitur in aliis Hebræis, quam in Hortodoxis *tom.* 5 *dec* 19 *n.* 66.

HEREDITAS IN GENERE.

Hereditas dicitur titulus lucrativus *tom.* 11. *dec.* 15 *num.* 102.

Hereditas iacens repræsentat defunctum, adita hæredem *tom.* 9 *decis.* 13 *n.* 60.

Hereditas trahitur ad omnia bona defuncti ubi vis sita *tom.* 12 *dec.* 23 *num.* 9.

Hereditas materna probatur lucrosa a retentione dotium per patrem facta *tom.* 11 *decis.* 22 *n.* 53.

Hereditatis nomine nec legata, nec fideicommissa continentur *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 1.

In hereditate remanere possunt etiam bona aliena *tom.* 5 *dec* 3 *n.* 31.

Huius generis sunt fideicommissaria, & ea in quibus competit sola retentio *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 32.

Potest dici esse, & reperiri in hæreditate etiam res, quæ fuerunt a defuncto solum retentæ, quamvis non iure dominii possessæ *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 13.

Multum interest inter verba rem esse hereditariam, vel in hereditate existere, & hæc latius patent, quam illa *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 14.

Tam ea quæ sunt hereditaria, quam quæ in hæreditate permanent veniunt in hereditatis petitione, interdicto quorum bonorum, & similibus *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 15.

Iis exceptis, quæ speciali in rem actione peti etiam possunt, vel debent *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 16.

Hæreditas stare potest etiam sine ullis bonis, ac propterea hisce alienatis non dicitur alienata ipsa hæreditas *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 41. 42.

Feudum etsi non sit hæreditarium venit tamen in petitione hereditatis, & in hereditate esse dicitur *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 17.

Ad hoc, ut dici valeat bona esse in hæreditate requiritur ut nullus ea interim possederit *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 30.

Plura manent in hæreditate, quæ tamen non sunt hæreditaria *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 31.

Quis nequit ex iudicio defuncti fructus lucrari, & simul contra eius votum hæreditatem in partes scindere *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 13.

Regula, quod hæreditas scindi nequeat in testatam, & intestatam, locum habet quando per obitum Testatoris aperitur locus successioni, non quando post delatam hæreditatem defunctus pro parte fiat intestatus ex aliqua causa de novo superventa *tom.* 2 *decis.* 53 *n.* 38.

Ratio diversitatis adducitur *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 39.

Lex, quæ vult, ut hæreditas integra unico, & individuo titulo deferatur, nempe, vel ex testamento, vel ab intestato, potest etiam in certis casibus dispositionem hanc limitare, admittendo successionem in parte testatam, & in parte intestatam *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 43.

Iura, & actiones sunt in hæreditate tamquam membra sub capite, ideoque omnibus oneribus hæres afficitur *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 17.

Hæreditas ex omissione inventarii præsumitur opulenta, & sufficiens ad omnia debita defuncti *tom.* 6 *decis.* 48 *num.* 3.

Res hæreditariæ dici non possunt hæreditatis portiones *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 36.

Dispositio de singularibus hæreditatis partibus non complectitur ius aliquod hæreditarium *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 37.

Generalis evictio, quæ promittitur in venditione hæreditatis locum habet illa evicta vel in totum, vel in parte, non autem evictis eiusdem singulis corporibus *tom* 3 *dec.* 67 *num.* 38.

Valor hæreditarius non dicitur probatus, quando in eo omnia bona non

non sunt descripta *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 104.
Hæreditas dicitur non esse solvendo quoties non inveniuntur hæredes *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 19.
Quo in casu non requiritur excussio *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 20.
Hæreditas non dicitur non esse solvendo, nisi evidenter probetur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 101.
Hæreditas causa contraventionis in substitutum transit iure fideicommissi *tom.* 1 *dec.* 39 *num.* 8.
Ad vitandam hæreditatis, vel legati inutilitatem, recta onerum distributio præsumitur *tom.* 12 *decis.* 41 *num* 43.
Existente hærede suo hæreditas nunquam dicitur iacens in favorabilibus, quidquid sit eo abstinente, & in præiudicialibus *tom* 11 *dec* 22 *n.* 56.
Existentia pecuniarum in hæreditate excluditur ex possibilitate sola, quod ante Testatoris mortem potuisset impendi *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 13.
Existentia pecuniarum in hæreditate excluditur contrariis probationibus, & adminiculis *tom* 11 *dec.* 25 *n.* 16.
Fructus hæreditatis cedunt in computum assis hæreditarii non beneficio hæredis *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 25.
Dotatio sororis post compertam insufficientiam hæreditatis paternæ refutatur ad titulum charitatis non autem ad titulum hæreditarium. *tom.* 3. *decis.* 55. *num.* 7.
Limita nisi hæres actus certos, & univocos explevisset per possessionem, seu distractionem bonorum paternorum titulo hæreditario *tom.* 3 *decis.* 55 *n.* 8.
Rogatus restituere hæreditatem, non tenetur restituere quod a cohærede accepit *tom.* 10 *dec* 15 *n* 2.
Limita ubi hæres rogatus fuisset restituere portionem suam *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 3.
In iudicio universali petitionis hæreditatis fructus debentur a die mortis *tom.* 6 *decis.* 35 *n.* 5.
Limita ubi reus habuit aliquod fundamentum bonæ fidei, & iuxtam credulitatem, hæreditatem ad se spectare *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 6.
Hæreditati iacenti dandus est curator contra quem actio dirigitur *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 33 *&* 35.
Statutum quando continuat possessionem in hæredem, hæreditas non dicitur vacans *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 41. *& seqq.*
Fructus hæreditatis iacentis augent hæreditatem fideicommisso suppositam *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 10.
De his quæ in hæreditate existere potuerint Iudex arbitratur inspecta conditione Personæ, statu defuncti, & cosuetudine temporum *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 25.
Mobilium defectus in hæreditate probatur, eo ipso quod stabilia subhastata fuerint ut creditoribus satisfaceret *tom.* 7 *dec* 35 *num* 26.
Ad fratris consanguinei hæreditatem exclusis sororibus utrinque coniunctis, succedit soror iure repræsentationis in locum patris *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 85.
Tabulæ magni valoris præsumuntur adesse in hæreditate nobilium, & maxime divitum *tom* 10 *dec.* 38 *num.* 39.
Mercatoris hæreditate decocta procedendum est per viam syndicatus, iuxta censuram Statuti Curiæ Mercatorum lib. 3. rub 2. dei Cessanti, e Fuggitivi *tom.* 3 *dec* 80 *n.* 1 & 14.
Reservato tamen quindecim dierum spatio omnibus interesse habentibus in hæreditate, ad hoc, ut sua iura deducere possint *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 2.
Expirato fideicommisso actiones omnes, & creditum legitimæ confusum remanet in hæreditate *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 12.
Contrarium tenet *De Luc. de credit* *disc.* 40. *tom.* 4 *dec.* 21. *num.* 13
Confusio ista est Legitimus modus tol-

tollendæ obligationis sicut solutio *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 14.
In hereditatibus portio vacans accrescit ipso iure *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 17.
Si unus heres partem hereditatis adeat, cœteris deficientibus habetur hac si solus esset heres *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 18.
Pars hereditatis vacans accrescit etiam ignorantibus *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 19.
Et invitis *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 20.
Portio hereditatis vacans ope restitutionis in integrum, accrescit cohæredi volenti non invito *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 43.
Spontanea hereditatis restitutio fieri debet re, vel verbo *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 14.
Heretici sunt incapaces hereditatis, & legati *tom.* 2 *dec.* 40 *num.* 1. Declara *num.* 2.

HEREDITAS QUOAD ADITIONEM.

Hereditatem acquisivisse dicitur, qui pacifice eam adivit, & pro herede est habitus *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 8.
Non obstante actuali suspensione usufructus *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 9.
Hereditas semel adita amplius repudiari non potest *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 55.
Hereditas opulenta coadiuvat præsumptionem aditionis *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 51
Hereditatis aditio debet concludenter probari per actus univocos, & necessarios, qui citra ius, & nomen heredis fieri non possint: maxime si hereditas sit debitis involuta damnosa, aut omnino vacua *tom.* 1 *dec.* 21 *num.* 2 & 4.
Ob diversitatem Territorii diversæ hereditates, & consequenter quoad unam hæreditatem aditio potest esse valida, & in alia non *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 64.
Hereditas etsi sit quid intellectuale, iudicandum est tamen prout de bonis in illa compræhensis secundum diversitatem Territoriorum, ubi existunt *tom.* 10 *dec.* 39. *n.* 65.
Datur restitutio in integrum maioribus contra aditam imprudenter hereditatem sine beneficio inventarii, & contra solemnitates in eo omissas *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 252.
Conclusio quod heres postquam petivit tempus ad deliberandum si intra annum non repudiat censeatur hereditatem adivisse procedit favore tantum creditorum *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 72.
Et cum heres se se immiscuit possidendo bona hereditaria, & sic non ex sola petitione temporis ad deliberandum effectum fuisse heredem *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 73.
Acceptatio hereditatis eruitur etiam ex actibus qui citra nomen heredis fieri nequeunt *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 6.
Exactio pecuniarum ad hereditatem spectantium probat qualitatem hereditariam in exigente *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 7.
Paternam hereditatem agnovisse filius dicitur, qui domum paternam cum testamentario Tutore inabitavit *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 50.
Præcipue si hereditarios redditus perceperit *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 51.
Hereditas per alium adiri nequit neque etiam per Procuratorem *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 12.
Hereditas non adita non transmittitur *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 80.
Aditio probari debet etsi ageretur de hereditate opulenta *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 82.
Monachus potest iussu Superioris hereditatem sibi delatam adire & eo nolente adit Superior *tom.* 12 *dec.* 15. *n.* 9.
Quota hæreditaria matris quando transmissa in filios dicatur non ut agnita, seu ut agnoscenda *tom.* 9. *dec.* 7. *n.* 24.
Heres, quando utitur accessione possessionis ex persona sui auctoris, debet ea uti cum sua causa *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 11.

HE-

HEREDITAS
QUOAD REPUDIATIONEM.

Hereditas semel repudiata non potest amplius acceptari *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 56.

Hereditas potest ex aliis causis repudiari præter metum damni *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 68.

Deputans curatorem hæreditati, & se se abstinens a possessione bonorum, cum certum tempus ad deliberandum assignatum non fuerit a Magistratu, neque ei possessio relicta, non tenetur ad censuram *Text. in Leg. fin. Cod. de iur. delib. tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 74.

In hac materia quæ practicari soleant in Curia Florentina *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 75.

Repudiata ab uno ex coheredibus hereditate, integra consolidatur in persona alterius cohæredis *tom.* 11 *dec* 35 *n* 2.

Referens declarationem recipit a relato *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 3.

Extende conclusionem de qua *n.* 2. tam si coheres hereditatem expresse repudiet, quam tacite *tom* 11 *dec.* 35 *n.* 4.

In casu tamen tacitæ repudiationis hereditas coheredi acquiritur revocabiliter tantum *tom.* 11 *decis.* 35 *num.* 5

HERES IN GENERE.

Heredes nemo habet in vita *tom.* 7 *decis.* 24 *n.* 105.

Suus heres statim, & ipso iure efficitur heres *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 16.

Aditio non est necessaria in herede suo *tom.* 5 *decis.* 4 *n.* 49. & *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 55.

Existente herede suo hereditas nunquam dicitur iacens in favorabilibus, quidquid sit eo abstinente, & in præiudicialibus *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 56.

Ad effectum, ut pupillaris substitutio locum habeat, tantum operatur suitas in herede suo, quantum aditio in extraneo *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 57.

Verbum heredes est nomen collectivum *tom.* 5 *decis* 7 *n.* 42 *&* *n* *seqq.*

Heres quoad unum est heres quoad omnes, & de ratione *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 62 *&* *num.* 63.

Differentia inter heredem simplicem, & liberum *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 76.

Heres dicitur qui facit actus hereditarios *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 64.

Verba *heredem facio &c.* sunt directa *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 54.

Qui se heredem dicit propter mortem alterius eam debet iustificare *tom.* 6 *dec.* 24 *num.* 5. 8. 10.

Dicens aliquem heredem probare tenetur *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 14.

Verbum *heredes* comprehendit quoscumque heredes bonorum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 94.

Etsi iunctum sit verbo *filii tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 95.

In vocatione heredum, & filiorum, verbum *heredes* stat ampliative ad verbum *filii tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 96.

Verbum *heredes* in tota sua extensione est intelligendum si concurrant coniecturæ id suadentes *tom.* 11 *dec.* 40 *n* 97.

Verbum *heredes* restringitur quando præcedit verbum *filii tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 98.

Secus vero si subsequatur *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 99.

Potissimum si intercedat particula *&* *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 100.

Restringitur item, quando alias coniunctis preferrentur Extranei *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 101.

Vel quando fideicommissum a Testatore ordinatum destrueretur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 102.

Ubi heredes sunt vocati verbis directis, in vocatione compræhenduntur omnes heredes bonorum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 104.

Verba interpretanda sunt in suo generico significatu *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 105.

Clausula *e suoi* intelligitur de heredibus extraneis *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 106.

Heres

Heres proprietatis etsi prædecedat usufructuario hereditatem transmittit suis heredibus *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 109.
Verbum *heredes*, comprehendit omnes heredes in infinitum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 113.
Clausula *in infinitum* adiecta vocationi heredum nec restrictionem verbi *heredes* operatur, nec fideicommissi inductionem *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 114.
Heres proprietarius, etiam durante usufructu potest bona distrahere *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 164.
Actiones regulariter transeant ad heredes tam active, quam passive *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 10.
Regula Iuris Canonici, nempe quod actio transeat in heredem, sive lis fuerit contestata, sive non, sive aliquid ad eum pervenerit, sive non, sive fecerint inventarium, sive non, locum habet in Terris, aut Tribunalibus Ecclesiasticis, non autem in Secularibus *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 24 *&* 26.
Institutus post mortem usufructuarii dicitur heres ab initio, & transmittit hereditatem, etiamsi ante usufructuarium decedat *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 33 *&* 34.
Heres post aditionem hereditatis, præsumitur testamentum non ignorare *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 11. prout etiam si legata solverit *n.* 13.
Conventus ut heres nisi controvertat, & opponat tenetur ut heres *tom* 10 *dec.* 24 *n.* 28.
Obligatio funerandi transit ad heredes legitimos *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 60.
Heres potest iuste opinari in se transivisse cum hereditate ius, quod suo Auctori competebat *tom.* 1 *dec.* 24 *num.* 8.
Heres in universum ius defuncti succedit *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 20.
Obligationes defuncti transeunt in heredes *tom.* 2 *decis.* 12 *num.* 21.
Heres universalis nullo inventarii beneficio suffultus repræsentat in omnibus personam defuncti, imo censetur una, & eadem persona cum defuncto *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 8. 9.
Heres naturalis, & legitimus ille est, qui defuncti personam repræsentat *tom.* 2 *dec.* 54 *num.* 5.
Heres nec naturaliter tenetur integram hereditatem restituere *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 23.
Bona heredis pro ære alieno defuncti hypotheca neutiquam afficiuntur *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 23
Purus heres non deducit legitimam *tom.* 2 *dec.* 17 *num.* 17.
Actiones omnes inter hæredes ipso iure dividuntur *tom.* 12 *decis.* 41 *num.* 30.
Heredibus competit beneficium divisionis *tom.* 10 *dec.* 33 *num* 45.
Ac huiusmodi exceptio in iudicio executivo quoque admittitur *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 46.
Heres acceptans hereditatem sine beneficio Legis, & inventarii adstrictus remanet ex quasi contractu ad omnia legata, & fideicommissa particularia solvenda etiam ultra vires hereditarias *tom* 2 *dec.* 12 *n.* 5 & *n.* 8. 11. 17. & 20. Nec filius pro sua legitima illa valet imminuere *num.* 12.
Heres non potest retorquere propriam negligentiam in defunctum *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 122.
Heres iuxta dispositionem Leg. final. Cod. de iur. deliber. adire debet intra annum præscriptum ad deliberandum *tom* 10 *dec.* 37 *n.* 95.
Heres proprietarius adhuc vivente usufructuario adire potest *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 34.
Appellatione heredum sanguinis veniunt descendentes, non autem transversales *tom.* 4 *dec.* 29 *n.* 5.
Heres illius, qui repudiavit hereditatem non potest illam adire *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 124.
Qui heres non est non habet inofficiosi querela *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 44.

He-

Heres in iudicio restitutorio præstat tantum quidquid ei ex hereditate pervenit *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 20.
Fructus hereditatis cedunt in computum assis hereditarii non beneficio heredis *tom.* 2 *decis.* 12 *num* 25.
Heres petens restitutionem, cum veram, & iustam propriorum iurium habet trepidationem, quomodo tenetur ad fructus restitutionem *tom* 7 *decis.* 34 *n.* 28.
Heres in iudicio restitutorio restituit fructus etiam bona fide perceptos, cum lucrum sentire non debeat *tom.* 7 *dec.* 35. *n* 2.
Fructuum restitutio non debetur, si dempto titulo pro herede adest alter actus ad bonam fidem producendam *tom.* 7 *dec.* 35 *num.* 4.
Heres postquam libere hereditatem adivit non potest ab aditione recedere, nisi probata enormissima læsione ex causa de novo supervenientis debiti non prævisi *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 135.
Verum requiritur, quod læsio non proveniat ex accidenti, ex aliqua causa, quæ poterat etiam lucrum afferre *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 136.
Heres institutus post mortem usufructuarii habetur pro herede puro ab initio, ideoque etiamsi is, vivente adhuc usufructuario decedat, transmittit hereditatem ad proprios filios *tom.* 1 *dec* 28 *n.* 24
Pluribus a Patre heredibus institutis, iisdemque filio pupillariter substitutis, & alio in substitutione pupillari adiuncto, duo primi capiunt dimidiam, tertius aliam dimidiam, & de ratione *tom.* 5 *dec* 7 *n* 40.
Limita stante dictione *quisquis* adiecta primis heredibus *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 41. & de ratione *n. seqq.*
Heredis bona non censentur obligata nisi expresse dicatur *tom.* 7 *dec.* 35 *num.* 21.
Obligatio facta a defuncto non porrigitur ad bona heredis nisi adsit specialis conventio *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 35.
Heres ultra vires hereditarias adstringitur, sed hoc non est conforme regulis naturalibus *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 9. 10.
Inventarium, Iustinianus introduxit, ut huiusmodi rigorem iuris emendaret *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 11.
Ex persona heredis conditio obligationis non mutatur *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 10.
In herede de facili ignorantia præsumitur *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 18.
Sed præsertim in fœminis in aliena familia nuptis *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 19.
Actiones ad vindictam ad heredes non transmittuntur *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 18.
Text in Leg. heredes mei §. cum ita ff ad Trebellian. exponitur & varii DD. intellectus afferuntur *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 14.
Heres non potest declarare voluntatem defuncti *tom.* 5 *dec* 9 *n.* 42.
Heres potest allegare errorem iuris confessionis sui auctoris, si fuerit simplex *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 44.
Secus si eidem successit actus positivus rationis, vel renunciationis *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 45.
Declarare nequit libellum sui auctoris *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 46.
Declarare potest mentem Testatoris, quando nullus damnificatur licet lucrum perdat *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 47.
Observantia heredum plurimum operatur pro declaranda mente Testatoris *tom.* 8 *dec.* 18. *n.* 27.
Confessio facta a Patre heredis tunc in minori ætate constituti plurimum valet contra ipsum heredem *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 48.
Heres dicitur in dolo locando scienter rem locare prohibitam *tom.* 5 *decis.* 2 *num* 23.
Heres venditoris tenetur ad evictionem una cum expensis, & interesse *tom.* 3 *dec.* 56 *n.* 11.
Heres non est solutus ab evictione ob beneficium Legis, & inventarii si de illius legitima confectione non doceat, & de bonis in inventario

tario contentis rationem non reddat *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 23.

Et pro reddenda ratione non tenetur Iudex terminum præfigere, quando heres est actor, secus quando est reus *tom.* 3 *dec.* 62 *num.* 24.

Defunctus potest de bonis heredis disponere, eaque obligare, & hypothecare *tom.* 1 *dec.* 27. *n.* 3. Declara *n.* 4.

In contractu, nominati etiam præsumuntur heredes contrahentis *tom.* 6 *dec.* 61 *n* 11.

Heres non potest implorare Iudicis officium ut revocet quod iuste adimplevit *tom.* 6 *dec.* 60 *n.* 14.

Heres qui tenetur ad factum non debet privari commodo iam acquisitæ hereditatis, nisi præcedente interpellatione, etiamsi dictum fuerit privetur ipso iure, & adducitur ratio *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 19 *&* 20.

Præsertim si a Testatore non fuit adiecta certa dies ad implendum factum, quo casu non solum non est locus contra heredem pœnæ legali, sed cessat etiam pœna expresse imposita a Testatore *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 21.

Onus heredibus iniunctum assumendi Cognomen, & Insignia Testatoris servari debet, & contraveniens privandus est hereditate *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 1.

Limita in casu, quo Insignia, & Cognomen Testatoris turpitudinem continerent *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 2.

Quamvis Testator non esset de aliqua familia, non possent eius heredes impugnare confessionem Testatoris, quod sit de eadem familia *tom.* 4 *decis.* 9 *n.* 5.

Heres creditor defuncti non potest excipere de eius credito anteriori contra alios creditores hereditatis *tom.* 4 *dec.* 31 *num.* 7.

Quando plures sunt heredes confusio, & extinctio proprii crediti non intrat nisi pro rata hereditaria non autem pro portione solvenda a coherede *tom.* 4 *decis.* 31 *num.* 8.

Heres compensare potest id quod sibi debetur cum eo, quod ipse debet uti heres *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 57.

Heres in statu hereditatis probando exhibere probationes debet dubium omne subtractionis excludentes, & probantes negativam quæ omnem possibilitatem coarctet *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 34 35. *&* 37. & quare *n.* 36. nec suppleri potest status hereditarius coniecturatis demonstrationibus *n.* 38.

Heres licet debiti sciens, si non fuerit intimatus, cambium sterile manet, si vero quid creditori solverit, soluti retentio non impeditur *tom.* 6 *dec.* 60 *n* 9. 10. idque quia naturalis manet obligatio *n.* 11.

Res depositæ, commodatæ, pignori traditæ continentur in petitione hereditatis, quia earum periculum ad heredem spectat *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 18.

Ideo æquum est, ut illi suppetat actio, vel retentio, quemadmodum sua magis intererit *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 19.

Pro re commodata, locata, pignorata &c. actio competit ei cuius interest rem non auferri *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 20.

Heres cogi non potest ad solvendum illud quod executor declaraverit, & de ratione *tom* 9 *dec.* 11 *n.* 24.

Omnis stipulatio sive in dando, sive in faciendo consistat, semper obligatur heredes, & ad eos transit sive facta, sive non specialis heredum mentio fuerit *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 61.

Heredibus, tamquam obnoxii oneribus hereditariis spectat alere, & dotare filias defuncti, non tantum ex bonis hereditariis sed etiam de proprio *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 20 47.

Avi, vel proavi heres non obligatur ad dotandas neptes natas post mortem

fem avi, vel proavi *tom.* 8 *decis.* 9 *num.* 8.
Contrarium verius quia defunctus ad dotandam neptem sicut esset obligatus, ita hoc debitum ad eius heredes transfunditur *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 9 & 10.
Et hæc quasi obligatio ad heredes transfunditur *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 11.
Qui officio Iudicis tenetur realiter dicitur obligatus *tom.* 8 *dec.* 9 *n* 12.
Heres, minor, pupillus, res alienatas a Curatore, Tutore, & Administratore, reivindicare nequit, nisi prius offerat pretium rei venditæ, una cum usuris *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 19.
Fructus summæ donatæ non debentur ab herede donatarii in mora non costituto per interpellationem *tom.* 2 *dec.* 28 *n.* 3.
Fructus non debentur a legantis herede, qui non dicitur in mora prestandi legata absque interpellalatione legatarii iura minoris non habentis *tom.* 2 *dec.* 28 *n.* 4.
Qui in mortis articulo constitutus Pœnitentiæ Sacramentum obivit, tacite heredi suo mandasse præsumitur, ut Parti læsæ damna a se illata reficiat *tom* 3 *dec.* 5 *n.* 52.
Hæc sententia refellitur a *Phanuccio tom.* 3 *decis.* 5 *n.* 53.
Intellige eam procedere posse, quando constat, defunctum suum factum agnovisse peccaminosum *tom.* 3 *dec.* 5 *n* 54.
Non enim debet heres constringi quasi sciat id, quod in conscientia defuncti videbatur *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 55.
Promittens quis non conttavenire, non possunt heredes alienationem impugnare *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 35.
Quando promissio facta est sub latissma obligatione bonorum, ac heredum promissionis onus transit etiam ad ipsos heredes *tom.* 5 *dec.* 50 *num.* 4.
Pœna a Testatore adiecta in casum non adimplementi solvenda est ab herede de proprio, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 31.
Bona, quæ retineri non possunt ab heredibus in testamento scriptis ob resistentiam Legis illos arcentis a successione, adiudicanda sunt heredibus legitimis ab intestato succedentibus *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 40.
Si heres in testamento scriptus a Lege habilitatus fuerit ad succedendum in certa dumtaxat quantitate, exclusiva ad universam hereditatem, defunctus in eo, quod illam quantitatem excedit, intestatus decedere debet *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 42.
Contra delinquentis heredem tunc videtur agi posse, quando Actor sui patrimonii diminutionem refici postularet, si modo eam defunctus suo adiecisset patrimonio, iuxta distintionem *Franc. de Caldas tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 14.
Contrarium ex Iure Canonico *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 15.
Sed hæc limitatio in Foro dumtaxat Ecclesiastico communiter recepta est *tom.* 3 *dec.* 6 *num.* 16.
Inter omnes tam Cesarei, qam Pontificii Iuris Interpretes convenit, quod lite cum defuncto contestata, & multo magis iudicata, heres teneatur actione rei persecutoria *tom.* 3 *dec.* 6 *num.* 17.
Ac propterea Ius Canonicum in hoc non limitat Ius Cesareum, sed cum eo mirifice concordat *tom.* 3 *dec.* 6 *num.* 18.
In Apulia, & Parisiensi Parlamento etiam per Curiam laicalem fuerunt in solidum condemnati heredes, lite cum defuncto non contestata *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 19
Florentiæ vero in Foro laicali Ius Pontificium non observatur *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 20.
Heres Iudicis male iudicantis non tenetur ex defuncti delicta, nisi quatenus ad eum ex ipso pervenerit, nisi

nisi lis fuerit cum defuncto contestata *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 24.

Nec obstant Textus, ubi disponitur in heredes Magistratus dandam esse actionem pro damnis facto eiusdem Magistratus illatis *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 25.

Quia procedunt in actione ex delicto omissionis quod non solet considerari tamquam verum delictum, vel quasi, sed potius tamquam aliquid ab illis diversum *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 26. & 27.

In actione vero, quæ competit propter delictum in committendo, heres Iudicis delinquentis non tenetur, nisi quatenus ad eum pervenerit *tom.* 3 *dec* 6 *n.* 28.

Heredes non possunt impugnare divisionem auctorum *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 52.

Heredes unius Socii præmortui, si cum superstite societatem renovare velint, possunt hoc facere tacite, & expresse, mediante suorum Tutorum opera sine alio Iudicis decreto *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 6.

Omnia disposita in materia reddendarum rationum, & in administratione locum habent etiam in eius herede *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 94.

Ab heredis arbitrio pendet experiri iura eidem reservata contra administratorem *tom.* 9 *decis.* 32 *num.* 13.

HERES BENEFICIATUS.

Quod heres non habet restituere non potest *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 33.

Heres conficientem Inventarium iuxta morem Civitatis, privari nequit beneficio Inventarii *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 29. 30. *&* 34.

Sed dumtaxat inspici debet an dolo, an vero bona fide se gesserit, in confectione Inventarii *tom.* 4 *dec,* 8 *n.* 31.

Heres cum beneficio Inventarii est verus hæres *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 68 contra *num.* 69.

Heres cum beneficio Inventarii est heres purus, & simplex in favorabilibus, in præiudicialibus vero habetur pro abstinente *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 70.

Et gerit personam extranei administratoris hæreditatis *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 71.

Et hereditas dicitur iacere, quamvis adita *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 72.

Et censetur extraneus, & non dicitur quasi contraxisse *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 73.

Et desinit esse heres *tom.* 10 *dec* 37 *num.* 74.

Et aditio habetur quodammodo non facta *tom.* 10 *dec.* 37. *n.* 75.

Heres beneficiatus tenetur servare factum defuncti intra vires hereditarias *tom.* 5 *dec.* 29 *num.* 2.

Heredes cum beneficio Inventarii ad nihil tenentur ultra vires hereditarias *tom.* 4 *dec.* 12. *num.* 6.

Non autem tenentur de evictione *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 8.

Heres beneficiatus facit fructus suos, si creditores ignoti taceant *tom.* 7 *decis.* 35 *n.* 11.

Obligatio contracta ab herede beneficiato pro debito hereditario an illum obstringat in propriis bonis, quia ex forma promissionis dubium sit obligationi, hereditatis propriam superaddere voluisse, vel potius intelligenda sit restricta ad nomen, & personam hæredis *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 45.

Ubi heres suam contraxit obligationem his verbis *tanto come Erede, quanto in nome suo proprio divisamente, e congiuntamente* videtur se adstringere voluisse, & in figura heredis, & nomine proprio *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 46.

Quod si utriusque nominis obligatio processerit ex falsa causa obstat semper contra utriusque nominis obligationem exceptio falsitatis causæ *tom.* 4 *decis.* 26 *num.* 47.

Iuxta Statutum Florentinum *rubr.* 29 *lib.* 2. heres maior 18. annorum con-

conficiens inventarium quoad Legatarios gaudet illius beneficio *tom.* 10. *dec.* 39 *num.* 44.

Heredes dum iuvari non possunt beneficio Inventarii, æquum non est, ut etiam restitutio in integrum denegetur, cum ex hoc sequeretur absurdum *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 3. 4.

Stante Statuto Florentino adimente heredibus beneficium Inventarii, non tenentur illi ad debita defuncti persolvenda ultra vires hereditatis *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 13 & de ratione *num* 14. & 15. Limita in Legatis, & Fideicommissis particularibus *num.* 16.

Sub nomine hæredis liberi ex comuni usu loquendi non intelligitur hæres beneficiatus *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 39.

Heres beneficiatus potest dividere qualitatem hæreditariam non auctoritate propria, sed potestate legum *tom* 10 *decis.* 37 *n* 77.

Non potest quis esse hæres pro parte pure, & pro parte cum beneficio inventarii *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 64.

Admissa redditione rationum præsumitur in hærede scientia qualitatis Inventarii *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 11.

Heres, qui vult credita Montis consequi, iuxta dispositionem Statuti Florentini renunciare debet beneficio Inventarii *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 126.

Heres beneficiatus, qui postea eidem beneficio renunciavit, videtur a principio sine dicto beneficio Inventarii adivisse *tom.* 10 *dec.* 37 *num* 125.

HERES GRAVATUS.

Heres gravari potest etiam in proprio in quantum fuit honoratus *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 32. & *decis.* 3 *num.* 38.

Intellige si hoc clare constet secus in dubio *tom.* 5 *decis.* 3 *n.* 39.

Gravasse non dicitur, si in proemio dixit disponere de rebus suis *tom.* 5 *decis.* 3 *num.* 42 & de ratione *num.* 43.

Amplia etiamsi deinde descripsisset bonorum confinia *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 44.

Dummodo in illis continerentur etiam bona Testatoris *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 45.

Item amplia quamvis adiecisset verbum universale, quia hoc aptum est comprehendere res eiusdem generis non diversi *tom.* 5 *decis.* 3 *num.* 46.

Heres gravatus non dicitur administrator, sed verus Dominus, licet facultatem non habeat alienandi, si casus substitutionis advenerit *tom.* 2 *decis.* 36 *n* 31.

An heres gravatus teneatur servare ulterioribus fructus ex predio per Testatorem conducto recollectos *t.* 7 *dec.* 5 *n.* 36.

Heres gravatus tenetur fructus ulterioribus vocatis reservare *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 18.

Heres gravatus potest commoditatem percipiendi fructus alienare, quoties Testator alienationem hanc expresse non prohibuit *tom.* 3 *decis.* 49 *num.* 14.

Heres gravatus præiudicare nequit fideicommisso, cuius habet administrationem *tom.* 4 *decis.* 43 *n.* 36.

Heres gravatus habet præelectionem in bonis fideicommissis pro detractionibus *tom.* 8 *dec.* 45. *num.* 1.

Sed concurrere debent duo circumstantiæ, nempe quod bona, quæ remanent affecta fideicommisso non sint inferiora, & quod pro fideicommissariis remaneat æquivalens bonorum in altera specie *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 2.

Heredi gravato non conficienti Inventarium, & distrahenti bona hereditaria non competunt detractiones *tom.* 2 *dec.* 17 *num* 27.

Heres gravatus etiam non confecto Inventario detrahit propria credita contra fideicommissarium. Item propria bona & in quibus iure alterius

terius fideicommissi succedit *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 34 *&* *n.* 41.
Alienationes imputantur prius in detractiones accidentales, postea in legitimam, ac postremo in Trebellianicam *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 1.
Iuxta *Text. in Leg. Marcellus &c.* alienationes ab herede gravato factæ imputantur in detractiones ex Legis ministerio *tom.* 12 *decis.* 53 *num.* 2.
Heres gravatus dominium habet, sed resolubile, bonorum fideicommisso subiectorum *tom.* 12 *dec.* 53 *n.* 8.
Multoque magis usum habere debet eorumdem bonorum *tom.* 12 *dec.* *dec.* 53 *num.* *n.* 9.
Heres gravatus adeundo hereditatem statim acquirit dominium bonorum pro rata Legitimæ, & Trebellianicæ *tom* 12 *dec.* 53 *num.* 17.
Dominium, quod acquirit heres gravatus super bonis fideicommissariis pro rata Legitimæ, & Trebellianicæ est condominium in genere, & pro indiviso omnium specierum hereditariarum *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 20.
Ac propterea ad acquirendum absolutum, & particulare dominium alicuius speciei, requiritur eius avulsio, vel per Iudicis adiudicationem, vel per alienationem ab herede factam *tom.* 12 *dec.* 53 *n.* 21.
Condominium heredis gravati pro rata suarum detractionum transit in eius Donatarium universalem *tom.* 12 *dec.* 53 *n.* 22.
Heres gravatus non tenetur fideicommissum restituere nisi factis detractionibus, & præsertim melioramentorum *tom.* 5 *decis.* 21 *n.* 40.
Amplia hoc procedere etiam in singulari successore, qui melioramenta cum fructibus non compensat si titulum habeat, secus si solam bonam fidem *tom.* 5 *decis.* 21 *n* 41.
Limita stante expresso præcepto Testatoris, quod in consilium resolvi nequeat *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 42.
Vigore authenticæ res, quæ *Cod. de legat.* potest heres gravatus non solum partem fideicommissi ascendentalis excorporare, sed etiam totum fideicommissum distrahere *tom.* 3 *dec.* 70 *num.* 2. *&* 3.
Et quamvis memorata authentica dotes constituendas solummodo respiciat ad restituendas etiam extenditur *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 4.
Heres gravatus, vel possessor dominium habet rerum fideicommisso suppositarum *tom.* 3 *decis.* 70 *n.* 7.
Per auth. res quæ, constitutio dotis æquiparatur legitimæ *tom.* 3 *dec.* 70 *num.* 8.
Concurrente necessitate constituendæ vel restituendæ dotis potest hæres gravatus fideicommissi bona libere distrahere absque Iudicis decreto *tom.* 3 *dec.* 70 *num.* 9. 10. *&* 11.
Primæ alienationes ab herede gravato propria auctoritate factæ imputantur in legitimam, vel aliam detractionem legalem *tom.* 3 *decis.* 70 *num.* 12.
Et in solutionem æris alieni fideicommittentis, vel legatorum, vel cæterarum detractionum accidentalium *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 13.
Heres gravatus qui fecit melioramenta in re fideicommissaria, eadem retinet, & vindicat cum titulo dominii *tom.* 8 *dec.* 39 *n.* 1.
Et quomodolibet eadem melioramenta transfert in alium *tom.* 8 *dec.* 39 *num.* 2.
Heres gravatus quamvis retineat fideicommissum cum titulo resolubili, attamen uti dominus meliorat *tom.* 8 *dec.* 39 *n.* 3.
Heredi gravato numquam censentur prohibiti actus, qui ex necessitate, & legali causa descendunt *tom.* 6 *dec.* 27 *n.* 25.
Heres gravatus præsumitur bona fide transigisse donec contrarium probetur *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 6.
Quæ bona fides clare resultat, si transatio facta sit ob dubii præexistentiam

 tiam

tiam *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 7.
Et consilio solertis Advocati, & Causidici, & cum interventu propinquorum, & amicorum, & nobilium ac spectatæ virtutis virorum atque cum auctoritate, & præsentia Principis *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 8. 9. 10. *&* 11.
Ubi heres gravatus totum fideicommissum restituit, perinde est, ac si Trebellianicam detraxisset, & fideicommissario donasset *tom.* 12 *decis.* 42 *n.* 25.
Restituta hereditate non habet gravati heres actionem ad civiles fructus assequendos *tom.* 8 *decis.* 20 *num.* 30.
Factum heredis gravati tunc operatur ut fructus civiles pendentes transeant ad eius heredem, quando acquisivit, pro se, secus si pro gravante vel eius hereditate *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 1.
Affertur ad hoc probandum, & expenditur *Text. in Leg* postulante 44. *§. Sed & in huiusmodi ff. ad Trebell. & in L. deducta* 58 *§. qui post tempus ff. eodem tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 2. 9.
Eorum ratio posita est in eo, quod agatur de hereditariis actionibus *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 3.
Herede gravato moriente cum filiis non censetur defecta conditio „ si sine filiis „ sed pendere debet usque ad deficientiam omnium descendentium *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 46.
Quoties heredi gravati facultas data est alienandi bona fideicommissaria, vocati non succedunt, nisi in casu, quo alienatio facta non sit *tom.* 3 *dec.* 79 *num.* 6.
Heres gravatus tenetur rationem reddere substituto *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 26.
Vid. GRAVATUS.
HERES FIDEICOMMISSARIUS.
Verbum *heredes*, quamvis latissimum restringitur, ubi agitur de inducendo fideicommisso inter remotiores heredes *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 25.
An heres cuius conscientiæ committitur legatum possit pro illius præstatione iudicialiter conveniri remissive *tom.* 12 *dec.* 40 *tom.* 5.
Fideicommissum restrictum ad casum obitus heredum sine filiis expirat statim ac heredes cum filiis decesserunt *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 17.
Primus heres fideicommissarius potest transmittere in secundum ius detrahendæ Trebellianicæ *tom.* 12. *dec.* 42 *n.* 8.
Et hanc opinionem semper admisit etiam *Rot. Rom. tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 9.
Heres non detrahens Trebellianicam præsumitur fecisse ad implendam plenius Testatoris voluntatem *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 11.
Ideo si detrahatur a Successore hoc fit contra, vel præter illius intentionem *tom.* 12 *decis.* 42 *n.* 12.
Heres regulariter non tenetur ad subrogationem, nisi agatur de grege, vel armento *tom.* 7 *decis.* 23 *num.* 11.
Nec bona propria heredis, & empta de propriis pecuniis veniunt regulariter in restitutione fideicommissi utcumque universalis *tom* 7 *dec.* 23. *n.* 12.
Potest quis esse heres universalis, & particularis in certa re fideicommisso subiecta *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 62.
Actio petitionis hereditatis competit heredi fideicommissario æque ac heredi libero pro obtinenda actuali succesione *tom* 4 *dec.* 46 *n.* 47.
Res ab herede retenta tamquam fideicommissum particulare, transeundo ad substitutos non potest evenire fideicommissum universale *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 66.
Heres tenetur conservare rem sub conditione relictam, ut adveniente conditionis purificatione voluntas Testatoris exequi possit *tom.* 10. *dec.* 36 *num.* 80.
Onus probandi quantitatem mobilium in-

incumbit fideicommissario etiamsi agatur contra heredem qui inventarium confecit *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 3.

Heres licet emat pro se, & heredibus suis, intelligitur emere in executionem præcepti Testatoris, qui demandavit investimentum *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 59.

Heres socii tenetur perficere investimentum, quod implere debebat eius Auctor ex conventione inter socios inita *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 65.

Pro quo munere durat mandatum sociale etiam in persona heredis *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 65.

HERES QUOAD CREDITORES.

Heres adeundo hereditatem quasi contrahit cum creditoribus, & legatariis *tom.* 2 *dec.* 12 *num.* 10. & *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 40

Et dicitur verus debitor *tom.* 10 *tom.* 37 *num.* 113.

Heres convenitur a Creditoribus actione personali ex contractu defuncti *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 9.

Heres nil debet lucrari donec hereditariis Creditoribus sit satisfactum *tom.* 2 *dec.* 12 *num.* 28

Secundum comunem usum loquendi qualitas heredis liberi importat heredem obligatum ad solvenda tam debita, quam legata *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 51.

Bona heredis non intelliguntur hypothecata pro Legatis, & ære alieno Testatoris *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 27. & 31.

Et nequidem Testatore volente, nisi heres expresse consenserit *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 28.

In herede qui libere adivit hereditatem quoad debita excedentia vires hereditarias non requiritur scientia, nec ignorantia prodest *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 134.

Heres debitoris non constituitur in mora, nisi prius doceatur de debito *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 79.

Creditores defuncti beneficio separationis Patrimonii, præferri debent Creditoribus hæredis *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 35.

Creditores heredis habere debent id quod superest, solutis creditoribus defuncti *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 36.

Onus fideicommissi non eximit heredem ab extinctione suorum creditorum sive per viam confusiouis, sive fictæ solutionis, cuius credita & actiones reviviscunt tantum in casu restitutionis *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 61. 62.

Heredes tenentur creditori rationem reddere de bonis pro suo interesse petitis *tom.* 11 *decis.* 17 *n.* 16.

HERES QUOAD LEGATARIOS.

Statutum Florentinum non obligat heredem ad acceptandam hereditatem libere quoad legatarios, sed solum quoad creditores *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 13. & *n.* 15.

Beneficium inventarii licet non prosit heredi quoad creditores suffragatur tamen quoad legatarios *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 36.

Heres cum beneficio inventarii quoad legatarios non est heres simpliciter, sed beneficiatus limitate, nempe quoad legatarios *tom.* 10 *dec.* 37 *num* 38.

Heres adeundo hereditatem quasi contrahit cum legatariis *tom.* 10 *decis.* 40 *n.* 6.

Heres tenetur ad solutionem legatorum *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 7.

Legatarius Testatore vivente Legatum non consequitur *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 22.

Qualitas heredis incompatibilis est cum qualitate legatarii *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 31.

Heres, qui se obligavit *ad ogni incomodo, ed aggravio* tenetur etiam ad legata *tom* 10 *decis.* 37 *n.* 118.

Heres non tenetur solvere legata etiam simplicia quando illa relicta sunt ab usufructuario universali *t.* 10 *dec.* 40 *n.* 11.

Heres solvendo legatum purum existente conditionali debet reportare cau-

cautionem a legatario recipiente de restituendo quatenus purificetur conditio *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 54.

Heres non nisi de proprio potest augere legatum *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 30.

Heres cogitur in multis casibus ad defendenda iura legatarii, ideoque petere potest intraturam in legato relictam, comparendo præsertim pro interesse legatarii *tom.* 7 *dec.* 47 *num.* 5.

Differentia, quæ intercedit inter institutionem universalem proprietatis & Legatum particulare eiusdem proprietatis est, ut primo casu heres dicatur purus usque ab initio, non vero in secundo, in quo Legatum dicitur conditionale *tom.* 1 *decis.* 28 *n.* 25.

In legato continente speciem in genere, heres prestando æstimationem liberatur *tom.* 10 *decis* 25 *num.* 40.

Relicta specie in genere, heres præstando æstimationem liberatur *tom.* 10 *decis.* 25 *n.* 45.

Sed probare debet idem heres dedisse æstimationem, & onus probandi incumbit alleganti *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 46. *&* 47.

Solutio omnium legatorum arguit sufficientiam hereditatis *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 110.

Text. in Leg. si res obligata 47 *ff. de legat.* 1. explicatur ubi disponitur quod hæredi non legatario spectat luitio rei legatæ alicui oppignoratæ quando Testator sciebat oppignorationem *tom.* 8 *decis* 44 *n.* 17.

Si mortuo Parochiano Sacerdos Parochiæ debeat habere illius vestes, heres non tenetur luere vestes obligatas *tom.* 8 *dec* 44 *n.* 34.

Ratio propositionis non deducitur ex eo quod Parochiani mortui vestes dici debeant universitas, sed quia in dicto casu particulari privilegium est inductum a consuetudine & lege non scripta *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 35.

Expressio onerum facta ab herede in aditione hereditatis aliquando restringitur ad debita ex causa onerosa, & non comprehendit legata *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 108.

Res legatæ, quæ ab herede retinentur, quia sub conditione relicta, debent ab eodem conservari, & restitui adveniente consignationis tempore *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 67.

Heredes legantis non tenentur restituere fructus heredibus usufructuarii, qui nec legatum petiit, nec præstitit cautionem *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 96.

Legatum perfecte acquisitum licet non acceptatum a Legatario, acceptari potest ab eius heredibus *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 41.

Heres Legatarii in proprietate recipit hoc prædefuncto, legatum usufructus, non tamquam Legatarius, sed tamquam Successor universalis in bonis Legatarii sui Auctoris *tom.* 1 *dec.* 28 *num.* 22.

Heres non potest uti per se, vel alteri locare partem Domus, quam Legatarius habitationem vacuam relinquit *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 17. & affertur ratio *n.* 18.

Heres si sit Dominus rei legatæ, hac sine culpa Legatarii perempta, tenetur ad novam adsignationem faciendam *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 38.

Ubi heres est in mora, conditio matrimonii habetur pro impleta, tam ad effectum exigendi, quam ad effectum transmittendi ad heredem legatum dotis licet loco legitimæ non succedentis *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 44.

Heres, qui legatum solvit, nequit illud a Legatario repetere si testamentum postea nullum declaretur *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 50.

HERES QUANDO TENEATUR SERVARE FACTUM DEFUNCTI.

Heres tenetur obsecundare voluntati defuncti *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 29.

Heres tenetur servare factum defuncti, nec illi contravenire *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 33.

Heres non potest sui auctoris factum, & declarationem impugnare *tom.* 11 *decis.* 35 *n.* 30.
Heres non potest venire contra factum defuncti alienantis *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 81.
Heres non potest impugnare confessionem sui auctoris *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 12.
Legitimatio personæ ab auctore adprobata non potest ab herede impugnari, maxime si fuerit ab eo reproducta *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 13.
Testatoris præceptum heres tantum servare debet, quod Legibus non adversatur *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 17.
Heres mediante demandata sibi operum confectione tenetur perpetuare memoriam, nomenque defuncti *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 21.
Quando heres non agit uti heres, sed alio iure, ei non obstat factum defuncti *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 72.
Aliquando præsumitur, quod heres, quamvis nullo modo obligatus, sponte Testatoris voluntati se subiicere voluerit *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 20.
Cessante vero huiusmodi consensu, si erronee integram hereditatem restituat, datur illi indebiti repetitio *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 21.
HERES QUOAD IUREPATRONATUS ET EMPHYTEUSIM.
Emphyteusis heredibus, & successoribus concessa, non dicitur hereditaria, sed pactionata, præsertim emphyteusis Ecclesiastica, & in concessione comprehenduntur tantum heredes sanguinis *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 2.
Non est incompatibile, quod emphyteusis sit Ecclesiastica, & in ea vocati sint heredes extranei *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 3.
In emphyteusi Ecclesiastica heredes extranei comprehenduntur si ex circumstantiis eorum vocatio, & a voluntate contrahentium deduci potest *tom.* 8 *decis.* 49 *n.* 4.
Sub vocatione heredum, & successorum, in emphyteusi Ecclesiastica aliquando veniunt heredes extranei, & una ex circumstantiis eorum vocationem suadentibus deducitur ex eo quod primus acquirens fuerit Sacerdos *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 5.
Emphyteusis Ecclesiastica concessa alicui suisque heredibus, & successoribus ad tertiam generationem alterius personæ dicitur transitoria ad extraneos *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 8.
Quando autem fit pro heredibus, & descendentibus etiamsi fuerit concessa ad tempus non transit in extraneos *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 9.
Est autem transitoria in extraneos heredes emphyteusis Ecclesiastica concessa ad tempus pro heredibus, & successoribus *tom.* 8 *decis.* 49 *num.* 10.
Emphyteusis concessa ad tempus quamvis Ecclesiastica transit ad heredes quoscumque si emphyteuta moriatur pendente annorum numero concessionis, & quare *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 11.
Heredibus, & successoribus in emphyteusi vocatis veniunt tantum heredes sanguinis, non vero extranei *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 10.
Emphyteusis concessa pro se, heredibus, & successoribus, & descendentibus a Mensa Fesulana, neque comprehendit ultimam fœminam iuxta consuetudinem eiusdem Mensæ restringendi ad solos masculos vocationem *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 11.
Heredibus ultimi Emphyteutæ debetur manutentio antequam a Iudice declaratum fuerit super verificatione devolutionis *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 19.
Limita, quando clara est devolutio tunc enim manutentio debetur Domino directo *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 20.
Heres quamvis extraneus semper induit personam fundatoris eumque representat, & in ipsum profluunt omnia privilegia, & favores suis auctoribus competentia tamquam subrogatum in locum illorum *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 3.

De-

Declara conclusionem, de qua t. 6. dec. 39 num. 1. procedere quando consanguineus habet paritatem vocum in concursu extranei, non autem in concursu alterius compatroni, qui habet medietatem patronatus num. 4.

Subdeclara ut si compatronus esset etiam de sanguine Fundatoris, tunc eidem deberetur prælatio non solum in concursu extranei, sed etiam filii compatroni tom. 6 dec. 39 num. 5.

Amplia ut compatrono de sanguine Fundatoris in concursu descendentis, vel consanguinei Fundatoris debita sit prælatio tamquam habenti qualitatem sanguinis, & patronalem, & pluribus prærogativis insignito tom. 6 decis. 39 num. 6.

Subamplia, ut si consanguineus Fundatoris obtineret gratiam pro præsentato, nulla facta expressione Pontifici de existentia alterius consanguinei simul, & compatroni, gratia esset subreptitia tom. 6 decis. 39 num. 7.

Beneficium licet sit vacatum post mortem omnium executorum attamen cum nullus alius scriptus est heres, dicendum est evasisse heredem usque a principio tom. 4 dec. 33 num. 39.

Ac proinde collatam fuisse in tempus mortis executorum consolidationem usufructus cum proprietate, quo casu cessat præsumptio, quod electio fuerit restricta ad tempus restitutionis tom. 4 dec. 33 num. 40.

HÆRETICUS.

Hæretici sunt incapaces hereditatis, & legati tom. 2 dec. 40 n. 1 declara n. 2.

Dispositio *Text. in Leg. Manichæos & in Leg. Ariani Cod. de Hæretic.*, qua hæretici fiunt incapaces hereditatis, aut legati, si observaretur, destrueret commercium tom. 2 dec. 40 num. 3. & 4.

Hæretici, Hæbrei, Turcæ, aliique Infideles Liburni degentes, possunt ex privilegio Ferdinandi I. Magni Ducis Etruriæ testari, & in relictis tam ex testamento, quam ab intestato succedere tom. 2 dec. 40 n. 5.

HOMINES.

Homines collective sumpti, & ut universi faciunt populum tom. 11 dec. 6 n. 75.

Singuli tamen nec populum repræsentat, nec domini dicuntur, sed subditi, & privati tom. 11 dec. 6 num. 76.

HONESTAS.

Honestas iam acquisita, & demonstrata, est constans, & non est mutabilis sicuti aliæ dispositiones animi tom. 8 dec. 29 n. 37.

Falsitati, & fraudi resistit, honestas illius, qui fraudem adhibuisse prætenditur tom. 9 decis. 43 n. 18.

HORTUS.

Dominus horti, est etiam Dominus muri inservientis pro illius clausura tom. 11 decis. 34 n. 2.

Vendito horto, censetur venditi quoque muri, qui illum constituunt, cum sint pars integralis horti tom. 11 dec. 34 num. 3 & n. seqq.

HYPOTHECA IN GENERE.

Prior in tempore posteriorem excludit tom. 7 dec. 10 n. 21.

Privilegia hypothecarum sunt de iure civili tom. 6 decis. 1 n. 54.

Hypotheca sive tacita, sive expressa, lege tantum, aut conventione concipitur tom. 6 dec. 1 num. 2.

Hypotheca nuda conventione constituitur tom. 8 dec. 2 num. 32.

Hypotheca solum inducitur mediante pacto expresso contrahentium, aut specialis iuris dispositione tom. 1 dec. 27 n. 8.

Hypotheca ex clausulis cœteratis intelligi potest tom. 2 decis. 6 n. 9.

Hypotheca probari potest per Testes tom. 7 dec. 10 num. 20.

Hypotheca probata etiam per Testes nocet

nocet posterioribus creditoribus *t.* 8 *dec.* 2 *n.* 33.

Hypotheca non est contractus, nec de per se ab initio consistit, sed accessoria est principali obligationi *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 16.

Hypotheca accessoria est actionis personalis *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 63.

Hypotheca non exoritur absque actione personali, postquam vero orta est sine personali subsistit *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 18.

Natura hypothecæ est, ut sequatur rem in quemcumque transeat *tom.* 13 *decis.* 2 *num.* 15.

Hypotheca durat in successores *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 49.

Hypotheca est exercibilis etiam super bonis a debitore quæsitis post contractam obligationem *tom.* 11 *dec.* 41 *n.* 4.

Odiosum est Statutum inductivum novæ hypothecæ *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 10.

Per hypothecam bona non alienantur, sed remanent in bonis hypothecantis *tom.* 3 *decis.* 47. *num.* 14.

Et ideo de iure communi non est prohibita *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 14.

Princeps hypothecas tollere potest absque offensione iuris naturæ, & gentium *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 2.

Statutum tollens hypothecas, in publica utilitate fundatum est *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 3.

Hypotheca deficiente, cessat Salvianum *tom.* 1 *dec.* 27 *num.* 1.

Tamquam hypothecarius haberi non potest, qui nulla hypotheca munitur *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 27.

Facilius dissolvuntur fideiussiones quam hypothecæ *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 24.

Creditor succedens debitori proprium creditum confundit, & remanet extinctum etiam quoad hypothecas *tom.* 4 *dec.* 31 *n.* 6.

Lex non potest hypothecam expressam inducere *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 45.

Hypotheca etiam generalis ad præsentia, & futura, non ad præterita trahitur *tom.* 3 *decis.* 22 *n.* 9.

Hypotheca generalis bonorum amplectitur etiam nomina debitorum *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 10.

Et operatur ut utili Salviano agi possit *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 11.

Limita ubi saltem constet, quod debitores confiteantur se debere *tom.* 3 *dec.* 22 *num.* 12.

Hypotheca generalis, quando inspicitur simplex bonorum appellatio nullo excepto, amplectitur etiam iura, actiones, & nomina debitorum *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 6.

In hypotheca generali, quando inspicitur vis obligationis compræhenduntur omnia tam præsentia, quam futura *tom* 3 *decis.* 27 *n.* 7.

In concursu creditorum ille præfertur, qui priorem habet hypothecam *tom.* 3 *dec.* 8 *n.* 7.

Et mora non oritur hypotheca super bonis debitoris, nisi a die interpellationis *tom.* 10 *dec.* 27 *num.* 22.

Hypotheca quæ competit pro sorte, competit etiam pro fructibus *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 23.

Hypotheca fundata in contractu & obligatione præcipue personali non est onus intrinsece infixum rei, sed potius inhæret rei tamquam ius, & qualitas extrinseca *tom.* 8 *decis.* 44 *n.* 10.

Quod procedit quoque in censu consignativo, & reiicitur *dec.* 143. *n.* 9. *par.* 5. *t.* 1. *in rec. tom.* 8 *dec.* 44. *n.* 11.

Pro legato quantitatis conditionali hypotheca non retrotrahitur *tom.* 19 *dec.* 40 *num.* 52.

Secus in legato speciei *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 52.

Pro melioramentis utilibus nulla datur hypotheca sed pro necessariis tantum *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 44.

Meliorans in necessariis tantum hypothecam in fundo meliorato habet, & omnibus Creditoribus etiam anterioribus præfertur cum ex sua pe-

pecunia salva facta dicatur pignoris causa, etiam ad aliorum commodum *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 45.
Hypotheca solum competit in bonis eorum administratorum, qui vel rebus publicis præsunt, vel iis, quorum defensio speciali quadam ratione ad Reipublicæ protectionem pertinet *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 34.
Non vero in bonis simplicium administratorum *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 36.
Hypotheca non datur contra dolosum rerum alienarum administratorem *tom.* 2 *decis.* 36 *n.* 14.
Respondetur contrariis auctoritatibus *tom.* 2 *dec.* 36 *n.* 15. 16. 17 & 19.
Sub hypotheca generali bonorum & iurium futurorum comprehenduntur bona, quæ in futurum acquiruntur a debitore, & transeunt in cessionarium Creditoris *tom.* 6 *dec.* 61 *num.* 13.
Hypothec est exercibilis in solidum contra quemcumque ex hæredibus, quando bona per defunctum fuerunt obligata *tom.* 11 *dec.* 14 *n* 36.
Bona hæredis pro ære alieno defuncti hypotheca neutiquam afficiuntur *tom* 3 *decis.* 65 *num.* 23.
Bona hæredum regulariter non veniunt sub obligatione, & hypotheca defuncti *tom.* 1 *decis.* 27 *num.* 2.
Defunctus potest de bonis hæredis disponere, eaque obligare, & hypothecare *tom.* 1 *dec.* 27 *n.* 3 declara *num.* 4.
In dubio pro exclusione hypothecæ in bonis hæredum capienda est interpretatio *tom.* 1 *dec.* 27 *n.* 5.
Si is, qui concursum efformavit passus fuerit poni bona subhasta, eorumque pretium erogari in satisfactione Creditorum posteriorum, hypothecam remisisse censetur *tom.* 3 *dec.* 61 *n* 25.
Trebellianica non subiacet hypothecis *tom* 2 *dec.* 17 *n.* 22.
Navis paulatim immutata obnoxia est hypothecæ, quamvis mutatio expleta fuerit a tertio, non vero ab ipsomet Debitore hypothecante *tom.* 3 *decis.* 65 *num.* 11.
Idque pariter in grege procedit, tametsi illius singula capita tractu temporis permutata fuerint *tom.* 3 *decis.* 65 *n.* 12.
Exponitur, & declaratur *Text. in L. Paulus* 29. *§. si mancipia in fin. ff. de pignor tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 13.
Fructus hypotheca afficiuntur, si nati sint in dominio debitoris, secus si in dominio tertii *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 14.
Creditum cum hypotheca probatur ex instrumento impositionis, & venditionis census *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 1.
Hypotheca generalis non tribuit ius conductori ad modicum tempus perseverandi in conductione, invito emptore, nisi intercesserit cum venditore pactum speciale de non alienando rem locatam sub speciali illius rei locatæ hypotheca *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 3.

HYPOTHECA PREAMBULA.

Præambula hypotheca, utilior, est actione reivindicatoria *tom.* 9 *dec.* 39 *num.* 16.
In vim præambulæ hypothecæ alienans præfertur omnibus creditoribus alienatarii *tom.* 9 *dec.* 39 *n* 17.
Creditor evincere potest a quocumque Possessore res sibi specialiter hypothecatas *tom.* 3 *decis.* 8 *n.* 8.

HYPOTHECA TACITA.

In defectum hypothecæ expressæ supplet tacita *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 68.
Tacita hypotheca locum non habet nisi in casibus a iure expressis *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 14.
Potest Lex attribuere hypothecæ tacitæ omnem virtutem expressæ *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 46.
Hypotheca a Statuto Florentino *libr.* 4 *rubr.* 14. præscripta habetur in omnibus, & per omnia ad instar conventionalis *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 13.
Hypotheca tacita ex Lege, vel Statuto semper universalis est omnium bonorum *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 29.

In

In Iudicio Salviani hypotheca etiam tacita sufficit *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 3.

Hypotheca tacita non incipit a die Contractus, sed a die, quo incipit deberi id, pro quo ea competit *tom.* 1 *dec.* 27 *n.* 9.

Hypotheca non contrahitur nisi in bonis de tempore obligationis a debitore possessis *tom.* 1 *decis.* 27 *num.* 10.

Hypotheca tacita an detur pro salario Famulorum super bonis debitoris, referuntur Doctores negativam sententiam amplectentes *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 29.

Hypotheca tacita pro salario Famulorum super bonis debitoris admittitur secundum aliam Doctorum Sententiam, & præcipue Rotæ Florentinæ *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 30.

Hypotheca huiusmodi tacita datur cum privilegio prælationis adversus omnes creditores expressam etiam anteriorem hypothecam habentes *tom.* 7 *decis.* 18 *n.* 31.

Consuetudo ex pluribus iudicatis inducta iudicandi pro competentia dictæ hypothecæ cum privilegio prelationis favore salarii Famulorum, & Ancillarum, attendi debet etiam si contraria opinio esset de iure verior *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 33.

Hypotheca tacita competens Principi, vel Communitati pro collectis bonorum præteritis, & non solutis exercetur etiam contra tertium possessorem *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 38.

Hypotheca tacita competens pro expensis funeris, & ultimæ infirmitatis, sicut præfertur quibuscumque creditoribus ita præferibilis est in salviano *tom* 7 *decis.* 18 *num.* 39.

Hypotheca tacita habet maiorem vim quam expressa, quia habet privilegium prælationis *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 42,

Hypotheca tacita cum privilegio prælationis datur etiam extra concursum creditorum, ratione qualitatis crediti mercedis gaudentis privilegio causæ piæ *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 43.

Hypotheca prælativa pro credito dicti salarii exerceri potest contra tertium possessorem, saltem super fructibus, salva proprietate illius favore *tom.* 7 *dec.* 18. *num.* 46.

Hypotheca prælativa competit non solum pro dicto salario ultimi anni, sed etiam annorum præcedentium *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 47.

Salaria non conventa debentur officio Iudicis, iisque etiam tacita hypotheca inhæret *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 17 18.

Hypotheca salarii habet eamdem executionem, quam haberet expressa in instrumento *tom* 6 *dec.* 1 *n.* 22.

Tacita hypotheca salarii præfertur hypothecis tacitis, vel expressis equalibus tempore *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 23.

Salarii hypotheca præfertur creditoribus expressam etiam anteriorem habentibus, quod fuse declaratur *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 24 & 46.

Fiscus habet tacitam hypothecam cum eadem prælatione in bonis administratorum, & vectigalium etiam in præiudicium dotium *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 64.

Privilegium Fisci, & Famulorum pro salariis æquiparantur imo Fisco præferuntur si sint pauperes *tom.* 6. *dec.* 1 *n.* 65. 66.

Hypotheca, quæ datur Fisco, doti &c. ob mercedum favorem extenditur ad salarium *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 8.

Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati, licet nullo iure dispositum fuerit, ita & hospitalia in bonis administratorum *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 12. 14.

Datur etiam tacita hypotheca Doctoribus, Iudicibus &c. *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 4. 28. 29.

Studiorum causa hypotheca datur licet nulla Lege cautum sit *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 11.

Hypotheca tacita competit adversus

non adimplentem, quod in transactione conventum fuit, quod solum præsumitur actum inter transigentes ut, transactione non servata, primæva iura reviviscant adeoque hypotheca solummodo præservata censetur, quæ iam antea competebat *tom.* 4 *decis.* 25 *n.* 4 declara ut *n.* 6.

Hypotheca legalis favore legatarii extenditur etiam contra eos qui cum hærede contraxerunt *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 43.

Statutum Florentinum sub *Rubr.* 97. *lib.* 2. tribuit ius expressæ hypothecæ Creditori ex causa mandatæ, ac postea secutæ exactionis *tom.* 4 *decis* 13. *n.* 1.

Quæ hypotheca, licet sit tacita, tamen ob tributam vim expressæ in Statuto acquirit naturam expressæ *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 2.

Et excludit omnem posteriorem hypothecam quantumvis expressam *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 3.

Bona fœneratorum pro usuris restituendis licet a iure non hypothecata, hypotheca fruuntur *tom.* 6 *decis.* 1 *num.* 13.

Si Legatariis competeret in bonis hæredis hypotheca, non esset necesse ut eis daretur missio in possessionem *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 25.

HYPOTHECA QUOAD MOBILIA MERCES &c.

Nonnisi causa promovendi, ac fovendi commercium, factum est, ut hypotheca expiret in rebus minutatim distractis *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 27.

Res actu existentes, & non adhuc distractæ permanent in dominio Debitoris, & sic cadunt sub hypotheca *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 30.

Mobilia, & argenta penes debitorem existentia veniunt sub hypotheca, item annuæ vitalitiæ præstationes *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 12. 14.

Merces in Defuncti Tabernam ab hærede illatæ subiiciuntur hypothecæ bonorum defuncti, si comparatæ sint, ex pretio mercium venditarum, quæ ibi pridem existebant, secus si ex propria hæredis pecunis *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 24.

Hypotheca licet deficere possit respectu augumenti Tabernæ non deficit tamen respectu pristini capitalis, a quo manavit augumentum *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 32.

Quod capitale non immutatur per subrogationem mercium, sed idem semper permanet cum suis oneribus, & hypothecis favore Creditorum *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 33. & 34.

Hypotheca ab Alienante sibi reservata super mercibus venditis intelligi debet sub conditione, donec ab Emptore non distrahantur *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 12. & 14.

Merces etenim naturaliter postulant liberum commercium *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 13.

Merces non minutatim, sed in corpus venditæ transeunt etiam in tertios acquirentes una cum oneribus, & hypothecis *tom.* 3 *decis.* 67 *n.* 27.

Venditio quoties substantiatur non super Taberna, sed super eius mercibus, non corpus universale, sed res singulares distinctæ dicuntur *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 28.

Aliud sunt merces in Taberna existentes, aliud est ipsa Trberna *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 29

Merces ab hærede in Taberna defuncti positæ non afficiuntur hypothecis Creditorum defuncti, & adducitur ratio *tom.* 3 *decis.* 67 *n.* 60.

Cessante mercium identitate cessat etiam dispositio *Text. in Leg. interdum ff. qui potior. in pign. hab.* cuius ratio explicatur *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 61. 62. 63.

Res emptæ nummis hypothecatis, eadem non afficiuntur hypotheca *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 1.

Res empta non succedit loco pretii *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 2.

Sub hypotheca, & obligatione omnium

nium bonorum, veniunt & merces postea coemptæ *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 3.

Hypotheca quæ erant affectæ merces distractæ transit in merces subrogatas *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 4.

Hypotheca evanescit in mercibus distractis favore commercii *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 5 intellige ut *n.* 6.

Debitor speciali hypothecæ subiiciens res emendas favore mutuantis nullam cæteris creditoribus infert iniuriam *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 13.

HYPOTHECA QUOAD MERCATORES, ET CESSANTES.

Statutum Florentinum *rubr.* 97. non extendit hypothecam ad bona propria singulorum sociorum in casu, quo societas exegisset *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 38.

Vigore huius Statuti hypothecantur tantummodo bona societatis, & vigore Statuti Mercantiæ obligantur solummodo personæ sociorum *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 39 & 54.

Hypotheca bonorum Mercatoris adnotantis in suis libris partitam debiti oritur in ipso momento descriptionis *tom.* 4 *dec.* 25 *num* 15.

Hypotheca a Statuto Florentino *lib.* 4. *rubr.* 14. pro librorum partitis proprio Mercatoris caractere conscriptis demandata, non obligationi solvendi a Mercatore contractæ sed ipsimet partitæ annexa, & affixa dici debet *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 25.

De Iure Communi bona Debitoris non sunt hypothecata favore eius qui simpliciter scriptus est creditor in Libris Mercatorum aliud ex Statuto Florentino *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 53. 54.

Conquassatio hypothecarum extensa ad ius pignoris, qualia præiudicia afferre posset debitoribus, mercatoribus, & commercio *tom.* 9 *dec.* 25 *n* 12.

Ad quæ præiudicia vitanda Statutum Mercantiæ *lib.* 3. *rubr.* 2. *de cessantib.* §. *ancora considerato &c.* habenti ius pignoris concessit prælatio, & liberatio, a conquassatione hypothecarum *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 13.

Hypotheca Florentinorum creditorum per Statutum evanuit nec videtur posse obiici forensibus hypothecam habentibus quod confirmatur *tom.* 5 *dec.* 11. *n.* 1 *&* 5.

Obligatio, actio, & hypotheca semel extincta nunquam reviviscunt *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 3.

Statuentes si voluissent resuscitare hypothecam id sane dixissent *tom.* 5 *dec.* 11. *n.* 4.

Ex Florentino Statuto equatæ sunt hypothecæ non sublatæ *t.* 5 *dec.* 11 *num.* 6.

Statutum tollens omnes hypothecas impositas a Cessantibus, non tollit illas contractas a debitore ante decoctionem *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 23.

Statutum tollens hypothecas bonorum cessantis loquitur de bonis propriis ipsius, non de bonis societatis super quibus prælative Socii pro suo credito concurrere debent *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 38.

Statutum non aufert hypothecas Florentinorum in concursu hypothecæ forensium, quinimo illas præservat adeout inter illas mandet observari prærogativam temporis *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 8.

Statutum subditos licet hypothecarios parificet, ut clare deducitur ab exclusione dotium, tutelæ, & curæ, circa quas, si essent forenses tamquam non subditos disponere non valeret *tom.* 3 *dec.* 28 *num.* 13.

Liberatur a conquassatione hypothecarum creditum ex causa pia, vel simili tutelæ, & dotium, creditum Montis Pii, & medicamentorum ultimorum, & expensæ mortuariæ *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 9 10. *&* 11.

Bona Patrui in defectu bonorum Nepotis obligata, Nepote decoctore mortuo, substinere debent hypo-

thecam *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 2.

HYPOTHECA QUOAD BONA EMPHITEUTICA ET FIDEICOMMISSARIA.

Hypotheca in fideicommissis conventionalibus, & contractibus emphiteuticis non datur *t.* 2 *dec.* 36 *n.* 38.

Hypotheca infingitur in bonis emphiteuticis, & fundatur in alienabilitate eorumdem bonorum, alienabilitas nascitur a consuetudine *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 51.

Extincta linea investita extinguntur hypothecæ, ut accidit in fundo tributario, ut in L. vectigali &c. *tom.* 8. *dec.* 38 *num.* 57.

Si bona emphyteutica sunt apta venire sub expressa hypotheca, veniunt etiam sub tacita *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 67.

Ex consuetudine alienandi bona livellaria Ecclesiæ deduci nequit facultas eadem hypothecandi in præiudicium ipsius Ecclesiæ *tom.* 3 *decis.* 79 *n.* 12 & 14.

Hypothecæ siquidem, aliaque onera perpetuo duratura, magis præiudicialia sunt Domino directo, quam alienatio in præiudicium solummodo vocatorum *tom.* 3 *dec.* 79 *n.* 13.

In emphyteusi mere hæreditaria hypotheca super commoditate percipiendi fructus non solum est exercibilis durante vita debitoris, sed etiam contra eius universalem, vel particularem successorem *tom.* 3 *decis.* 47 *num.* 19.

Prohibitio alienationis sub pœna caducitatis non comprehendit hypothecam *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 12.

Etiamsi agatur de emphyteusi Ecclesiastica *tom* 3 *dec.* 47 *n.* 15.

Tacita hypotheca de laudemio datur contra investitum, sic de annuo canone contra emphiteutam *tom.* 6 *decis.* 1 *num.* 15 & 16.

Pro reintegratione fideicommissi non datur hypotheca super bonis gravati etiam in casu doli *tom.* 2 *dec.* 36 *num.* 1 & 19.

Obligando fideicommissi bona non tollitur hypotheca ad favorem vocatorum quæ est exercibilis contra tertios possessores *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 31.

Hypotheca, quæ contra Testatoris bona competit Legatariis, aut Fideicommissariis, comprehendit non solum res defuncti proprias, sed alias quascumque, quas Gravatus quomodolibet ab eodem consequutus est *t.* 2 *decis.* 36 *n.* 28.

Et locum etiam habet in fideicommissis conditionalibus *n.* 30.

Ex veriori opinione pro alimentis non competit hypotheca *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 23.

Competit vero actio personalis in rem scripta exercibilis ad instar hypothecæ contra bona ascendentium apud quemcumque *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 24.

Ideoque ope huius actionis fœmina descendens a Fideicommittente vincit super bonis fideicommisso subiectis creditores omnes hypothecarios, aut quovis modo privilegiatos Fideicommissarii ea possidentis *tom.* 5 *decis.* 45 *n.* 25.

HYPOTHECA QUOAD DOTEM.

Hypotheca competit, tam pro sorte quam pro fructibus, vel interesse dotalibus *tom.* 3 *dec.* 56 *n.* 1.

Hypotheca dotalis exordium sumit a die contracti matrimonii, vel sententiæ condemnatoriæ, & declaratoriæ dotis, uti equipollentis dotis constitutioni, & promissioni *tom.* 8. *dec.* 14 *n* 22. 23.

Hypotheca dotalis non admittit divisionem in præiudicium dotandæ *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 37.

In concursu duarum dotium præfertur quæ habet hypothecam anteriorem *tom.* 8. *dec.* 49 *n.* 27.

Maritus præiudicare nequit hypothecæ ab uxore quæsitæ in eius bonis *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 2.

Hypotheca pro dote super bonis fideicommissi non exoritur tempore instituti fideicommissi; sed provenit

nit ab obligatione Fideicommissarii *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 67.

Auth. *res quæ* non inducit hypothecam super huiusmodi bonis, sed tantum permittit obligari *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 68.

Ex opinione *Rot. Rom.* pro dote extrahenda a fideicommisso ascendendentali competit fœminis ab eo descendentibus hypotheca a die obitus Testatoris *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 26.

Res *obligatæ* pro dote sunt etiam pro *alimentis*, ideo pro dote hypothecatæ, sunt etiam pro alimentis hypothecatæ *tom* 5 *dec.* 45 *num.* 27.

HYPOTHECA QUOAD PRÆSCRIPTIONEM.

Hypotheca præscribitur spatio 10. annorum inter præsentes, & 20. inter absentes *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 4.

Præscriptio longissimi temporis 30. annorum actionem hypothecariam perimet *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 2.

Non tam de iure civili, & canonico, quam ex Statuto Florentino *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 3.

Hypotheca dici nequit præscripta, ubi non fuit probatum creditorem scivisse alienationem fundi sibi hypothecati *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 4.

Intellige ut hoc procedat in præscriptione decennali, secus vero in præscriptione 30. annorum, quæ currit etiam contra ignorantes *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 5.

Ad præscribendam hypothecam requiritur tempus quadraginta annorum *tom.* 3 *dec.* 56 *num.* 2.

Pro hypothecæ præscriptione, ultra temporis lapsum requiritur in creditore scientia certa nedum crediti, sed etiam alienationis rei sibi hypothecatæ, & personarum ad quas ea pervenerit *tom.* 3 *dec.* 56 *num* 5.

Hypotheca non præscribitur, si creditor ignoraverit alienationem prædii hypothecati *tom.* 3 *dec.* 52 *n.* 4.

Hoc tamen obtinet in prescriptione decennali, non autem in præscrptione plusquam 37. annorum *tom.* 3 *dec.* 52 *n* 5.

HYPOTHECARIA.

Actio hypothecaria utilior est actione reivindicatoria *tom.* 9 *decis.* 39 *num.* 18.

Statuto Florentino cavetur iisdem probationibus concludi in hypothecaria, quibus concluditur in Salviano *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 4.

Actio hypothecaria non competit super mercibus contra emptorem qui illas notabiliter auxit, vel aliis mercibus commutavit *tom.* 12 *dec.* 57 *num.* 8.

HYPOTHECARIUS.

Creditor hypothecarius etiam tempopore posterior præfertur chirographario quamquam anteriori *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 9

Creditores hypothecarii cœteris præferuntur, si anteriores sint *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 11.

I

IACTURA.

Nemo suum iactare velle præsumitur *tom* 2 *dec.* 39 *n.* 33.

Et præsertim mercator *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 11.

In proprii iuris prosequtione nemo adeo indiligens præsumitur ut libens voluerit illius iacturam pati *tom.* 9 *dec* 14 *n.* 38.

Nemo locupletari debet cum aliena iactura *tom.* 2. *decis.* 39 *num.* 13.

IACTUS.

Frumenti iactus factus ad sublevandam Navem, ne aliæ merces periclitentur, & deteriorentur, bonificari debet ab aliis mercibus *tom.* 6 *dec.* 22 *num.* 36.

Iactu secuto, Assecuratores tenentur dumtaxat damnum resarcire Assecuratis in illa portione, quam ipsimet assecurati amittunt in contribu-

butione *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 37.

IDENTITAS IN GENERE.

Identitas non probatur demonstrationibus dubiis, & æquivocis *tom.* 11 *dec.* 30 *num.* 9 & 14.

Identitas probata dicitur, ubi allata demonstratio nequit in alia re verificari *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 10. 11.

Identitas in antiquis, etiam coniecturis, ac levioribus probationibus concludi potest *tom.* 2 *dec.* 44 *n.* 5.

Ubi versamur in antiquis, identitas concluditur etiam levioribus probationibus *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 22.

Limita si sint æquivocæ, & illegitimæ, præcipue quando agitur contra possessorem bonæ fidei *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 23.

Dictio *come*, est similitudinaria, & relativa, & significat identitatem inter ea quibus adiicitur *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 30.

Ubi identitas rationis verificatur ibi eadem dispositio procedit *tom.* 11 *dec.* 31 *n.* 19.

Ad legis, alteriusve dispositionis interpetrationem plurimum confert identitas, vel maioritas rationis *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 27.

IDENTITAS BONORUM.

Identitas rei ex quibus probetur *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 19.

Ubi clara est identitas non attenditur fundi vocabulum *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 21.

Diversa denominatio, identitati non præiudicat *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 22.

Modica differentia in quantitate, non excludit identitatem *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 25.

Pro identitate probanda duæ sufficiunt demonstrationes, utcumque cœteræ non conveniant *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 75.

Confinis specialis coniunctus demonstrationi generali satis probat identitatem prædii maxime si demonstrationes generales convenire nequeant alteri prædio *tom.* 4 *decis.* 19 *n.* 76 & 77.

Identitas probatur ex verificatione duarum demonstrationum, vel loci cum unico confinio *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 13.

Quamvis cœtera confinia vel deficerent, vel non convenirent *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 14.

Identitas bonorum plene probatur ex confessione Adversarii *tom.* 5 *dec.* 1. *num.* 3.

Liber æstimi probat identitatem bonorum fideicommissorum *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 12.

IDENTITAS RERUM MOBILIUM.

Identitas Mercium non probatur per simplicem comparationem signi, & arcæ *tom.* 10 *dec.* 41 *n.* 2.

Per longam, & continuatam emptoris negociationem deficit Identitas mercium cum Taberna venditorum, ac super aliis in eamdem illatis creditoribus hypotheca non competit *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 3.

Amplia etiam in hærede, a quo si aliæ merces in Taberna sui auctoris inferantur, Creditoribus hypothecatæ non remanent *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 4.

Et nequidem mulieri pro restitutione suæ dotis *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 5.

Declara tamen conclusionem *num.* 3 firmatam, quod procedat, quando merces singulariter, ac de per se venditæ fuerunt, non autem quando venditæ sunt uti corpus universale *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 6.

Aliud etenim sunt merces singulares, aliud corpus universale Tabernæ *tom.* 3 *decis.* 65 *n.* 7.

Et aliud ædificium, aliud singulæ partes ædificii *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 8.

Quapropter quamvis per distractionem peractam ab emptore, merces commutentur, nihilominus conservatur identitas ipsius corporis universalis per subrogationem aliarum *tom.* 3 *decis.* 65 *num.* 9.

Nec ad effectum conservandi identitatem refert, quod subrogatio rerum singularum fiat a tertio, in quem ius universale transivit *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 10.

Iden-

Identitas corporis universalis magis conservatur per tertium acquirentem Tabernam quam per hæredem, qui quoties post aditionem mercimonium defuncti repetit, novum dicitur inchoari negocium *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 21 & 22.

Identitas mercium singularium allegari nequit post longam negociationem, nec supleri valet per subrogationem aliarum mercium in loco venditarum *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 59.

Navis oneratio sinistrum, & mercium identitas probatur concludenter per quatuor testes *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 7.

Ad probandam rei identitatem, duæ demonstrationes sufficiunt *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 8.

Modica variatio in pondere non attenditur, ad excludendam mercis identitatem *tom.* 10 *dec.* 8 *n.* 12.

Probata qualitate, quæ concordat, probata quoque censetur identitas *tom.* 10 *dec* 8 *num.* 15.

Identitas probatur etiam ex coniecturis *tom.* 10 *dec* 8 *num.* 16.

Pecuniæ identitas recte probatur ex actuum proximitate *tom.* 8 *decis.* 2 *num.* 23.

Identitas pecuniæ ad probandam versionem excluditur a nonnullis DD. ex quantitatis diversitate *tom.* 11 *dec* 23 *n.* 8.

Sed non obstante hac diversitate identitas apparet ex aliquibus circumstantiis *tom.* 11 *dec* 23 *n.* 9

Et præsertim ex paupertate eius qui versionem fecit *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 10.

Redihibitoria non datur absque probatione identitatis rei venditæ *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 1.

IDENTITAS PERSONÆ ET FAMILIÆ.

Identitas personæ probatur ex uniformitate nominis, cognominis, & patriæ, & contrarium dicenti incumbit onus probandi *tom.* 6 *dec* 2 *num.* 29.

Item ex nomine cum duobus aliis accidentibus, vel indiciis *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 30. 37.

Item ex fide Baptismi remissive *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 36.

Identitas personarum semper præsumitur, non iam pluralitas, quæ ab allegante concludentissime est probanda *tom.* 9 *decis.* 38 *n.* 14.

Difficile est, ut quatuor personæ eiusdem nominis, eodem tempore existant *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 15.

Duplicitatem personarum opponens destruere debet perfectis probationibus præsumptionem identitatis *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 24.

Moralis certitudo tantum requiritur, ad hoc ut probata dicatur identitas familiæ, & descendentia *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 25 29.

Imo solæ enunciativæ sufficiunt, dummodo sint antiquæ, & ultra 100. annos *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 26.

Præcipue, ubi agitur de familiis humilis conditionis *tom.* 9 *decis.* 38. *num.* 27.

Ex identitate stegmatis, & cognominis cum aliis adminiculis probatur identitas familiæ *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 21.

Amplia non obstante diversitate colorum in stegmate *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 22.

Item ex communi totius Civitatis reputatione *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 23.

Item ex actibus inter aliquos tamquam consanguineos gestis *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 24.

Item ex confessione alicuius consanguinei considerate emissa *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 25. & de ratione *n.* 26.

IDONEITAS.

In dubio quis præsumitur idoneus, sed quomodo hoc intelligendum? *tom.* 4 *decis.* 1 *n.* 44. 45.

IGNORANS.

Sicuti sciens non læditur, contrarium

rium est in eo qui factum ignorat *tom. tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 71.

Qui ignorat negligere non dicitur *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 165.

Tollerantia, neque observantia prodest, ubi scientia non adest *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 166.

Præscriptio non currit contra ignorantem *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 9.

Vel saltem ei datur in integrum restitutio *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 32. & 33.

Contra ignorantem non currit præscriptio trigenaria, & multo minus annalis vigore Statuti Florentini *rubr.* 57. *lib.* 2 *tom.* 3 *decis.* 56 *num.* 8.

Statutum Florentinum *lib.* 2. *rub.* 39. disponit, quod absenti, & ignoranti acquiri potest, dum aliquis pro prædictis stimulatur *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 14.

Ignorans impedimentum ignorantia crassa, & culpabili non potest dici scienter, & mala fide matrimonium contraxisse, pro qua excludenda sufficit quælibet causa *tom.* 6 *decis.* 9 *num.* 27. & 28. multo magis ad favorem legitimitatis *n.* 29.

Ignorantis conditio melior, non deterior fieri potest *tom.* 6 *decis.* 14. *num.* 25. 26. ubi sufficit quod negotium gestum sit utiliter a principio *n.* 27. ubi non sufficit putare utiliter gessisse nisi re vera gesserit.

Qui litem diu substinuit præsumitur ignorasse alienam obligationem pro sua indemnitate *tom.* 4 *decis.* 43. *num.* 14.

Clausula irritans apposita in Lege ligat etiam ignorantes *tom.* 4 *decis.* 10 *n.* 15.

Declara quoad nullitatem actus non quoad pœnam *tom.* 4. *decis.* 10 *num.* 16.

Qui cum Institore, aut Administratore contrahit eius facultatis ignarus esse non debet *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 52.

Fideicommissum universale purum, vel purificatum transmittitur licet non fuerit agnitum *tom.* 5 *decis.* 4 *n.* 2.

Limita in furioso *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 8.

Ignorans transmittit *tom.* 5. *dec.* 4. *num.* 3.

Remissio iuris non consideratur in eo qui scientiam illius non habuit *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 42.

IGNORANTIA.

Ignorantia, ab eam allegante plene, & concludenter probari debet *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 26 & *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 44.

Ignorantia probatur præsumptionibus & coniecturis *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 208.

Ignorantia dicitur probata, quando non probatur scientia in contrarium *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 209.

Ignorantia semper præsumitur non docto de scientia *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 25 *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 5 & *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 18.

Ignorantia probatur coniecturis *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 10.

Inter quas est absentia *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 11.

Ex qualitate maritimi itineris probatur ignorantia *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 13.

Statuta Genuæ assignant duo milliaria singulis horis *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 14.

Et capitula Barcinonæ assignant tria *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 15.

Sed hæc assignatio procedit solummodo in terrestri itinere *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 16.

Ex contrariis ventis ignorantia desumitur *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 17.

Ignorantia aliunde probanda est, quam ex præsumptione generali, ubi debet esse fundamentum intentionis agentis *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 36.

Ignorantia non præsumitur in facto proprio *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 71.

Facti proprii ignorantia allegari nequit *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 12. 14.

In facto proprio ignorantia non meretur allegari, & allegata in nihilum

lum profecit *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 54. & 55.
Ignorantia non est allegabilis in facto proprio *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 20.
Ignorantia iuris non præsumitur *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 38.
Ignorantia regulariter præsumitur in his, quæ sunt facti *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 22.
Ignorare quis præsumitur, ea quorum scientia pendeat ab instrumentis, & libris per alium confectis *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 62.
Verosimiliter ignorari dicitur id de quo amplius non cogitatur *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 15.
Ignorantia debet esse in omni parte excusabilis, cuius probabilitas non præsumitur *tom.* 6 *dec.* 49. *num.* 8. 10.
Immemor vere, & proprie ignorare dicitur *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 14.
Ignorans non dicitur consentire, vel contemnere ius suum *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 53.
Ecclesia non excusatur per ignorantiam instrumentorum, quæ habebat *tom.* 6 *decis.* 49 *n.* 21.
Ignorantia in Monasteriis præsumitur stante mutatione personarum *tom.* 7 *decis.* 41 *num.* 10.
Voluntas in incognitum ferri non valet *tom.* 9 *decis.* 13 *n.* 103.
Ignorantia iuris etiam municipalis nimirum excusat *tom.* 3 *dec.* 24 *num* 15.
Ubi error non cadit in facto, sed in solo iure, ignorantia neutrum excusat *tom.* 3 *decis* 24 *num.* 26.
Data scientia facti, ignorantia iuris allegari non potest *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 21.
In muliere iuris ignorantia præsumitur *tom* 10 *dec.* 25 *n.* 149.
Ignorantia, seu error iuris dubii æquiparatur ignorantiæ, & errori facti *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 219. & *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 95.
Ob ignorantiam, seu errorem in facto conceditur maioribus restitutio in integrum *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 220.
Ignorantia crassa, & supina ea dicitur, quæ scientiæ æquiparatur *tom.* 3 *dec.* 52 *n.* 11.
Ignorantia crassa, & supina nemini prodest *tom.* 3 *dec.* 52 *num.* 9.
Ignorantia crassa non excusat *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 106.
Qui scripturas penes se non habet non præsumitur scire quod in illis contineatur *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 95.
Ad obtinendam restitutionem in integrum ex capite ignorantiæ requiritur ut ignorantia allegetur in actis *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 6.
Et quod sit iusta, & probabilis ac plene probata ab allegante *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 7.
Alias quilibet posset sub prætextu ignorantiæ, præscriptionis effectum eludere, & vitare *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 8.
Ignorantia excluditur, ubi facillime haberi poterat scientia ex publicis libris *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 9.
Ignorantia crassa, & supina non prodest *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 10.
Ignorantia iusta non est, quando quis per se, vel per alios certiorari potuit *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 11.
Ignorantia crassa, & supina dicitur, quæ scientiæ æquiparatur *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 12.
Ignorantia consuetudinis notoriæ est improbabilis in eo, qui in loco per plures annos moratus est *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 24.
Ubi agitur de inducenda ratificatione nullitatis ignorantia præsumitur *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 23.
Ignorantia Testamenti in quibus, & quando præsumatur *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 144. 145. & 146
Præsumendum est personas rudes non intellexisse instrumentum latino idiomate exaratum *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 18.
Ignorantia hæredi non suffragat ad hoc, ut possit repetere legatum iam solutum *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 51.

Con-

Contra hæredem heredis præscriptio non currit ob præsumptam ignorantiam ex mutatione personæ *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 11.
In hærede de facili ignorantia præsumitur *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 18.
Sed præsertim in fœminis in aliena familia nuptis *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 19.
Ignorantia fortius præsumitur in Testamento antiquissimo, cum omnia destruat tempus edax *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 22. 23.
Ignorantiam agentium probant actus uniformes longe ante motam litem gesti *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 21.
Succedens in facto alterius etiam multo post quadriennium probabilem ignorantiam allegare potest, ex qua terminus a Statuto præfixus non currit ad effectum denegandi restitutionem in integrum *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 7. 8. & 35.
In factis extraiudicialibus iuris ignorantia non nocet, quando agitur de damno vitando, secus quando agitur de lucro captando *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 18.
Amplia ut primo casu conclusio procedat etiamsi errans potuerit habere copiam Iurisconsult. *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 19.
Legis ignorantia non debet ei nocere, qui de tempore promulgationis, & antea, & postea erat absens, & alibi degebat *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 25.
Admittitur iuramentum in allegante ignorantiam, quia mens eius aliter patere non potest *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 12.
Mens alterius ignorantiæ penetrari non potest nisi ex indiciis extrinsecis *tom.* 6 *decis.* 49 *n.* 13.
Ad hoc, ut ignoranti competat restitutio in integrum ob ignorantiam, non solum hæc allegari debet, sed plene, & concludenter probari aliunde, quam ex generali præsumptione *tom.* 3 *dec.* 52 *n.* 6. 7.
Alias sub ignorantiæ prætextu subverteretur materia præscriptionis *tom.* 3 *dec.* 52 *n.* 8.
Qui agit certus esse debet de suo credito *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 7.
Successor in iure alterius iustam ignorandi causam habet *tom.* 6 *dec.* 51 *num.* 8.
Allegans ignorantiam, qui habet apocham, quæ denuncianda erat, hæc sola coniectura sufficit ad impediendam restitutionem *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 39.
Non obtinet pœna bis solutionem petentis, vel plus petentis, quando terminus fuit assignatus ad apocham producendam, & quando probabilis ignorantia concurrit *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 6.
Probabilis ignorantia debitoris sufficit ad hoc ut requiratur declaratio de non sufficienti paritione, antequam ad executionem procedatur *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 74.
Ignorantia contractus *di cottimo* non iuvat tertio, qui materiam ministravit, ut obtineatur actio de in rem verso *tom.* 7 *dec.* 50 *n.* 12.
Ignorantia facti a Teste allegata sufficit ad eum excusandum a mendacio præsertim cum ignorantia sit probabilis *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 23.
Ad vitandam contrarietatem in dicto Testium omnis possibilis interpretatio capienda *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 24.
Et eorum dicta conciliari, & coadiuvari debent *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 25.
Ignorare impedimentum non dicitur is, qui ideo nescit, quia scire neglexit *t.* 6 *dec.* 18 *n.* 16.
Intellige prædicta procedere si sequatur probatio impedimenti, alias sola inhibitio non reddit matrimonium ea pendente contractum nullum *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 17.
Ignorantia præsumitur in coniuge ubi matrimonium publice factum fuit, nisi de contrario constet *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 16.
Ignorantia parentum, quod fuerint adfines prodest filiis ad effectum succes-

cessionis, imo sufficit bona fides unius ex coniugibus *tom.* 6 *decis.* 8 *num.* 9 10.

Excluditur scientia mulieris non solum ex præsumptione iuris, sed ex matrimonio contracto in facie Ecclesiæ *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 11.

Scientia mulieris probatur ex narrativa dispensationis obtentæ *tom.* 6 *decis.* 8 *n.* 12 contra *n.* 13. 16. 18.

Ignorantia impedimenti multo magis præsumitur in viro, cum agatur de facto alieno *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 19.

Inverisimilis est ignorantia sententiæ latæ in Iudicio, in quo quis habuit interesse *tom.* 12 *decis.* 51 *num.* 11.

Fideicommissi ignorantia non cadit in eo, qui illius existentiam in iudicio substinuit *tom* 11 *decis.* 35 *num.* 31.

Sanguinis coniunctio ex qua scientia præsumitur ignorantiam excludit, eoque magis inter patrem & filium *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 37 38.

Ignorantia est inexcusabilis ubi scientia præsumitur nisi plenissime probetur *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 41. 42.

Ignorantia Tutoris, qui ex officio tenetur perquirere, & scire allegari non potest *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 44.

Creditor præsumitur ignorare suum debitorem esse decoctioni proximum *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 61 64.

Ignorantia non præsumitur in eo, qui per alium scire potuit, quod ignorabat *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 25.

Qui dubitat de facto, quod sua interest scire, sibi imputet, si non perquisivit *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 26.

Diuturnitas temporis, & res magni momenti improbabilem reddunt ignorantiam *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 40.

Ignorantia fideicommissi non prodest ad restitutionem in integrum, quoties non est undequaque probabilis *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 10.

Ex contractu cui ante notificationem suspenditur validitas, nullum ius neque ignoranti acquiri potest *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 29.

Excluditur ignorantia per testem productum ab eam allegante contra eam asserentem, qui plene probat quamvis unicus *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 22 & 23. licet productio facta fuerit in parte, & partibus *num.* 24.

Tertius non potest allegare alterius ignorantiam, qui non est de ea instructus nisi illam probet *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 27.

A condemnatione damnorum, & expensarum, nec simplicitas, nec ignorantia excusat *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 70.

Ignorantia non præsumitur eius, quod notorium est *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 63.

Ignorantia facti alieni quæ præsumitur pro reo, non valet pro actore *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 9.

Ignorantia non est iusta, quando quis per se, vel per alios certiorari potuit *tom.* 3 *dec.* 52 *num.* 10.

Presens, & consentiens non potest allegare ignorantiam *tom.* 5 *decis.* 28 *num.* 16.

Quamvis in dubio præsumatur ignorantia id intelligitur si allegatur in iudicio, alias secus *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 20.

Frustra opponitur de ignorantia circa ea, quæ oculis fuerant subiecta fidelibus *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 15.

ILLATIO.

Illatio necessario non concludit nisi excludatur possibile in contrarium *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 45.

Ex rebus valde disparatis non datur illatio *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 26. & *tom.* 8 *dec.* 24 *num.* 12.

In materia odiosa, & correctoria iuris communis ab uno ad alterum non licet inferre *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 60.

ILLEGITTIMITAS.

Probationes æquivocæ ad illegitimitatem concludendam non attenduntur, & in dubio pro illegittimitatis exclusione iudicandum *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 3 & 4.

Ex coitu prætendens oriri impedimen-

mentum affinitatis plene probare tenetur tamquam suæ intentionis fundamentum, maxime ad effectum illegitimitatis prolis *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 8 *&* 9.

ILLEGITIMUS.

Illegitimi melioris conditionis quam legitimi esse non debent *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 7.

Nobilitas patris nunquam transit in filium illegitimum, & quare *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 37. 38.

Admissio ad honores non datur filiis & nepotibus illegitimi *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 40.

Exclusis illegitimis, seu legitimatis excluduntur etiam legitimi ab eis descendentes, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 1. Distingue ut *n.* 3.

Si præcedat exclusio illegitime natorum, subsequens exclusio intelligi debet de illegitime conceptis ad evitandam superfluitatem *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 18 Contra quod hoc sit leve argumentum.

Exclusio illegitimorum, qui a legibus habentur pro legitimis debet esse clara, & indubitata *tom.* 6 *decis.* 17 *num.* 19.

ILLICITUM.

Non debet esse in potestate Partium facere licitum quod alias est illicitum *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 27.

IMBECILLIS IMBECILLITAS.

Aliud est imbecillis, & hæbes ingenii, aliud demens qui licet non habeat mentis vigorem habet tamen iudicium, & intelligit quod agit *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 26.

Imbecillitas non irritat actum, nisi probetur senem ad puerilem sensum reduxisse, nec satis est, quod careat eo mentis vigore, quem ætas postulat, id enim non sufficit ut quis testari, & donare prohibeatur *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 24 *&* 25.

In decrepito non præsumitur imbecillitas, sed potius maior prudentia, & calliditas propter longam rerum experientiam *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 29.

Locare pro tenui affictu non probat imbecillitatem, & quare *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 34.

Iudicialis assertio curatoris, probat sanitatem mentis favore imbecillis *tom.* 9 *decis.* 28 *n.* 4.

Iudicium paternum probat filii imbecillitatem *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 6.

Limita si facti circumstantiæ contrarium obstendant *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 7.

Non præsumitur parentes absque causa de filiis male sentire *tom.* 9 *dec.* 28 *num.* 8.

Ratio imbecillitatis procedit solum in minore, & muliere, in quibus propter ætatem, & sexum præsumitur infirmitas iudicii opportune integranda auctoritate saniorique consilio patris, & mariti *tom.* 7 *dec.* 16 *num.* 9.

Quando proximum adest fundamentum imbecillitatis, & fragilitatis ob quas contractus sine debitis solemnitatibus irriti remanent, omnes vinculis expertes sunt, & omni civili, & naturali obligatione vacui *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 33.

IMMEMORABILIS.

Ex immemorabili omnis melior titulus præsumitur *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 2.

Quando constat de titulo infecto nec immemorabilis suffragatur *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 22.

IMMISSIO.

Immissio in Salvianum semper competit, constito de huius interdicti extremis *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 52.

Immissio in possessionem denegari nequit probatis extremis *tom.* 9 *dec.* 41 *num.* 1.

Immissionis iudicium intentari potest etiam contra bona subrogata *tom.* 6 *dec.* 47 *n.* 4.

Immissio extraiudicialis absque partis citatione concessa vigore instrumenti executivi si sit excessiva, vitiatur tantum in excessu *tom.* 10. *dec.* 14 *n.* 34.

Huiu-

Huiusmodi immissio dicitur extraiudicialis, etsi concedatur per decretum Iudicis *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 35.
Petens immissionem debet producere in actis testamentum *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 11.
Privata Iudicis scientia in nihilum suffragatur *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 12.
Immissio ex remedio *Leg. final Cod. de edict. &c.* non conceditur si solum exemplum producatur *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 63.
Secus si exemplum conscriptum fuerit de manu eiusdem Notarii qui fuit rogatus *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 64.
Immissio ex Salviano conceditur habenti requisita, & quenam ista sint *tom.* 7 *dec.* 10 *num* 1.
Etiam contra tertium possessorem *tom.* 7 *dec.* 10 *num.* 2.
Immissio vigore Salviani concurrentibus necessariis requisitis est concedenda *tom.* 7 *decis.* 18 *n.* 1.
Probato credito cum hypotheca, possessione antiqua apud debitorem, & moderna apud Reum conventum, petita immissio est concedenda *tom.* 12 *decis.* 14 *num.* 1 & 14.
Immissio datur contra quemlibet tertium possessorem *tom.* 12 *dec.* 14. *num.* 15.
Ex Libris Æstimi probatur possessio debitoris ad effectum obtinendi immissionem adversus eumdem *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 2. amplia ut *n.* 3.
Quibus concurrentibus requisitis competit creditori census immissio ex utili Salviano interdicto pro fructibus decursis, & decurrendis *tom.* 4 *decis* 19 *n.* 4
Amplia quamvis census alteri fuerit cessus *n.* 5.
Fideicommissario danda est immissio constito de vocatione eiusque purificatione, & bonorum identitate *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 1.
Limita quoad bona alienata in quorum locum mediante Principis Rescripto alia fuerunt subrogata *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 2.
Sublimita si res subrogata fuerit evicta, quia tunc ad alienata datur regressus *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 3.
Declara sublimitationem procedere, si res permutata adhuc est pœnes permutantem, secus si penes tertium contra quem conditio ob causam non datur *tom.* 5 *dec.* 18 *num* 4.
Contra, quod detur etiam contra tertium cum sit in re scripta *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 5.
Indubitanter quando in Instrumento permutationis adest promissio evictionis cum hypptheca bonorum *tom.* 5 *decis.* 18 *n.* 6.
Declara conclusionem, de qua *n.* 3 *& seqq.* procedere in terminis veræ permutationis, secus si res mediante Principis Rescripto vendita sit cum obligatione reinvestiendi pretium, & reinvestimentum fuerit secutum super prædio postea evicto, quia tunc Emptor non poterit a Fideicommissario molestari *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 9.
Immissio, quæ concedi nequit super re, de qua constructa est Ecclesia, conceditur super pretio, condemnando possessorem ad illius solutionem *tom* 5 *dec.* 18 *n.* 53.
Immissio in vim *Leg. fin.* vel utilis Salviani interdicti conceditur Fideicommissario, probatis extremis vulgatis *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 1.
Impeditur tamen per exceptionem incontinenti probatam *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 2.
Maxime si oriatur ex ventre Instrumenti *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 3.
Quo casu exceptio dicitur guarantigiata sicut actio *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 4.
Retentio constito de credito conceditur ad impediendam immissionem *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 1.
Amplia etiamsi proveniat à dimissione creditoris absque cessione, & pacto de subintrando *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 2.
Item amplia etiamsi bona non sint

pro illo obligata *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 3.
Item amplia ut hoc ius transeat in hæredes *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 7.
Nemo præsumitur immissionem petere voluisse in bonis quæ possidebat *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 41.

IMMOBILIA.

Immobilia dici debent de loco ubi constituta sunt *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 20.

IMMUNITAS.

Immunitas est contra publicam utilitatem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 146.
Immunitas alicui concessa habitanti cum familia, eam non consequitur is, qui cum uno, vel duobus famulis habitat; uxorem vero, aliosve alibi habuerit, secus si maiorem non habeat familiam *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 10. & 11.
Causa finalis immunitatis ab oneribus alicui Civitati a Principe concessæ est, ut illa Civitas habitatoribus repleatur *tom.* 2 *decis.* 11 *n.* 1.
Pater habens duodecim liberos immunis est ab oneribus tam personalibus, quam patrimonialibus *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 3
Et ita post plenam discussionem decisum in Senatu Mantuano *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 4.
Mater gaudet eadem immunitate pro suis bonis non dotalibus, & quæ uti propria, & patrimonialia possidet, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 5.
Amplia ut hoc privilegium commune sit etiam ipsis infidelibus *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 6
Quid in Clericis, & Præsbyteris Grecis, & eorum Filiis, & Uxoribus remissive *tom.* 5 *decis.* 41 *n.* 7.
Pater, mortuis Filiis, non amittit immunitatem acquisitam, sed non est immunis quoad imposita post eorum obitum *tom* 5 *decis.* 41. *num.* 27.
Filii in hac immunitate nequeunt esse melioris conditionis Genitore suo *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 28.
Mediolani adest Statutum continuans paternam ipsam immunitatem in Fliis *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 30.
Novæ constitutiones eiusdem Civitatis immunitatem tam Patri, quam Filiis denegant in bonis postea quæsitis *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 31.
Consuetudo non solum vera Legis interpres, sed Lex ipsa est *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 1.
Et ad eam recurri debet in hac materia immunitatis duodecim liberorum *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 2.
Reipublicæ temporibus minus frequenter ipsis Patribus fuit hæc immunitas elargita *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 4 & de ratione *num.* 8 *& seqq.*
Florentiæ tamen obtentam se Consultore commemorat Angelus Aretinus *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 5.
Qui Legum facultatis insignia accepit nondum incepto Principatu *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 6.
Privilegium immunitatis ob numerum duodecim liberorum tolli nequit nisi publica gravi urgente necessitate, & de ratione *tom.* 5 *decis.* 42 *num.* 7.
Patres immunes ob duodecim liberos susceptos substentantes aliquod onus sicut cæteri cives, ostendunt quoad illud immunitatem non suffragare *tom.* 5 *decis.* 43 *num.* 2.

IMMUTATIO.

Exceptis iuribus personalibus, immutatio personæ successoris singularis, non immutat iura quæ cessionarius obtinuit a cedente *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 33.

IMPEDIENS.

Qui non potest libere disponere de re sua, illam relinquere debet rifico, & periculo adversarii impedientis *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 8.

IMPEDIMENTUM.

Quando adsunt duo impedimenta uno cessante aliud non cessat *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 62.
Qui allegat impedimentum illud probare debet *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 4.

Ex

Ex coitu prætendens oriri impedimentum affinitatis plene probare tenetur tamquam suæ intentionis fundamentum, maxime ad effectum illegitimitatis prolis *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 8. & 9.

Impedimentum iustificari debet ex actis, qua deficiente probatione, sententia apparet lata ex falsa causa, ex qua sententiæ iniustitia resultat *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 17. & 18.

Impedimentum legitimationi non præiudicat, donec non doceatur utrumque contrahentem habuisse notitiam talis impedimenti *tom.* 7 *dec.* 9 *num.* 21.

Impedimentum in matrimonio impedit bonam fidem nisi præfixo termino ad probandum, non fuisset probatum, & præsumitur calumniosum *tom.* 7 *decis.* 9 *n.* 31. 32.

Ignorare impedimentum non dicitur is, qui ideo nescit, quia scire neglexit *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 16.

Intellige prædicta procedere si sequatur probatio impedimenti, alias sola inhibitio non reddit matrimonium ea pendente contractum nullum *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 17.

IMPEDITUS.

Impeditus ne exigatur ex eo quod non advenit dies, non impeditur quod securitatem petat *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 6.

IMPENDENS.

Melioramenta, & præcipue ædificia extra impendentis dominium sunt, sed dominio soli cedunt *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 25.

Impendens nil aliud consequi potest, nisi quantitatem, & valorem expensarum in meliorando erogatarum *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 27.

Nonnulli Doctores utuntur æquitate deducta ex Leg. curabit Cod. de act. empt. pro impendente *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 28.

Huic rationi responsum fuit ab aliis Doctoribus *tom.* 3 *decis.* 14 *n.* 29.

Præcipue autem non valet dicta obiectio in impensis utilibus factis in fundo dotali, si enim impendens fructus dotales, etiam melioramentorum, soluto matrimonio perceptos suos faceret ultra creditum impensarum, non æquitas pro impendente, sed magna iniquitas pro vidua resultaret *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 30.

Impendens in re sua ad peragendum aliquod opus, ex quo vicinus utilitatem consequatur, non potest vocare vicinum in contributum *tom.* 3 *decis.* 20 *num.* 7.

IMPENSA.

Impensa funerum est pernecesse deducenda ex bonis hæreditariis, etsi nil desuper fuisset dispositum *tom.* 11. *dec.* 20 *num.* 42.

Explicatur *Card. De Luc. de testam. disc.* 45. *n.* 9. *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 43.

Magnam impensam factam circa rem conductam, quæ respicit perpetuam rei utilitatem repetit Locator a Domino] *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 44.

Ex partita informi, & confusa impensæ non possunt dici plene, & concludenter probatæ *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 1.

Distinguendæ sunt impensæ utiles a necessariis factis a marito in fundo dotali constante matrimonio *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 5.

In necessariis factis, ne totus fundus, vel illius pars pereat verum esse potest maritum, seu eius hæredem fructus melioramentorum lucrari, nec cum impensis esse compensandos *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 6.

Ratio dictæ conclusionis est, quia hæ impensæ dotem minuunt, & cum Lex ipso iure partem illam dotis diminutam in virum transferat iuxta impensarum ratam, merito pro dictis impensis fundi dotalis possessionem iure proprio cum lucro fructuum retinere potest, donec sibi a vidua de impensis satisfiat *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 7.

Si sine necessariarum impensarum deductione fundus dotalis Mulieri resti-

ſtituatur conditione indebiti poſſet repeti *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 8.
Impenſæ utiles fiunt, ut fundus melior efficiatur *tom.* 3 *decif.* 14 *n* 9.
Hæ dotem non minuunt *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 10.
Sub utilium impenſarum prætextu non poteſt iure proprio, ſed iure tantum pignoris retineri fundus dotalis, ut creditum impenſarum, ſcilicet cum fructibus ſoluto matrimonio percipiendis compenſetur *tom.* 3 *decif.* 14 *n.* 12.
Impenſæ neceſſariæ factæ a marito in fundo dotali minuunt ipſo iure dotem, utiles vero non minuunt ipſo iure, ſed tantum eſt propter illas agendum *tom.* 1 *decif.* 14 *n.* 89.

IMPLEMENTUM.

Implere perperam reluctat is, cui adimpletur, ſeu implementum bona fide offertur, ſignanter in parte qua ipſe prius implere debet *tom.* 6 *dec.* 14 *num.* 1.
Ante impletum accordium inveriſimile eſt aliquem facere replicatas ſolutiones *tom* 6 *dec* 14 *n.* 2.
Exceptionem non implementi is dare debet, cui eſſet implendum *tom.* 6 *dec.* 14 *num.* 3.
Implente, qui non tenebatur niſi poſtquam alter impleverit, remiſiſſe implementum cenſetur, nec illius quidem hæres poteſt de implemento excipere *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 4.
Cui adimplementum offertur, is prius implere debet, vel ſaltem eodem actu, quo ceſſionem expoſcit, alias negare eam poteſt ob non implementum ſolutionis *tom.* 6 *decif.* 14 *num.* 6. 7.
Non poteſt imputari non implementum ab actore niſi ex parte ſua ſit prius paratus implere, fortius ſi certa dies fuerit aſſignata, qua tranſacta ſtatim incurritur mora *tom.* 6 *dec.* 14 *num.* 8. 9. maxime ſi obligatio eſt ante diem *num.* 10.

IMPOSSIBILE.

Ad impoſſibile nemo tenetur *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 29.

IMPUGNANS.

Iudex poteſt ad ſui informationem ſe fundare in actu impugnato etiam ad favorem impugnantis *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 31.
Pars impugnans poteſt ſe fundare ſuper actu impugnato, dum adhuc lis pendet ſuper impugnatione *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 32.
Amplia ſi Pars adverſa impugnationem non acceptavit *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 33.
Solutionis præſumptio allegari nequit ab eo, qui debitum impugnavit *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 97.
Non obſtante impugnatione crediti poteſt ſimul allegari ſolutio a Statuto præſumpta *tom.* 11 *dec.* 29. *num.* 103.
Impugnans factum proprium in expenſis eſt condemnandus *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 10.

IMPUTATIO.

Imputatio non cadit ubi non habetur Teſtatoris voluntas *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 33.
Bona fides quæ liberat a reſtitutione non liberat ab impugnatione in proprium creditum *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 21. & 23.
Imputatio minus dura eſt quam reſtitutio *tom.* 6 *decif.* 35 *n.* 22.
Contra quod bona fides excuſet etiam ab imputatione *tom.* 6 *decif.* 35 *num.* 24.
Declaratur hæc ſecunda opinio ſolum procedere in fructibus civilibus pecuniæ a debitore perſolutis, non in naturalibus perceptis a poſſeſſore domino ignorante, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 55 *n.* 25.
Vel in caſu, quo contractus reſolvitur ex nunc, non ex tunc *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 26.
Vel quando poſſeſſor ultra bonam fidem habet etiam titulum *tom.* 6 *decif.* 35 *n.* 27.

Et

Et quidem iustum, & aptum ad dominium transferendum *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 28.

Secus si titulus deficiat, vel sit nullus ob legis resistentiam *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 29.

Auctoritates contrariæ reprobantur *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 30.

Imputatio fructuum in sortem fit ipso iure, & a Lege ipsa absque ullo facto hominis *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 59 Declara *num.* 60.

Si Testator ubi voluit imputationem expressit, eam noluisse dici debet ubi non expressit *tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 8.

Argumentum a superfluitate deductum nihil operatur pro inducenda imputatione Legati in legitimam, ubi Testator dubitare poterat, nam filio quid aliud præter legitimam ex aliqua causa deberetur *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 12 *&* *n.* 14. *&* 25.

INADIMPLEMENTUM.

Inadimplementum modi respicientis causam finalem actus deficientiam operatur *tom.* 12 *decis.* 41 *n.* 8.

In conditionibus dividuis pluribus personis impositis, inadimplementum unius, non officit alteri *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 20.

Inadimplementum unius ex contraentibus locum aperit resolutioni contractus favore alterius *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 9.

Ad hoc tamen requiritur interpellatio *tom.* 11 *decis.* 33 *num.* 10.

Exceptio inadimplementi tunc solum intrat, quando agitur vigore contractus ultro citroque obligatorii, & correspectivi *tom.* 3 *dec.* 53 *num.* 20.

Non quando agens esset obligatus erga conventum ex diverso iure, & contractu *tom.* 3 *dec.* 53 *num.* 21.

Aliud est unum esse ad aliquid obligatum erga reum conventum, sic quod ab eo possit reconveniri, aliud quod illud, ad quod sit obligatus, opponi sibi possit per viam exceptionis non implementi *tom.* 3 *dec.* 53 *num.* 22.

Exceptio non implementi regulariter non admittitur in Iudicio manutentionis, prout generale est in qualibet alia exceptione turbida, & altiorem indaginem requirente *tom.* 3 *dec.* 53 *n.* 23. *&* 24.

Contra inadimplementum conditionis non datur purgatio moræ *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 270 declara *n.* 274.

INAEQUALITAS.

Inæqualitas inter filios, & nepotes nunquam est admittenda per subauditos intellectus & coniecturas *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 33.

Inæqualitate emergente præter voluntatem Testatoris æqualiter filias instituentis, Iudex supplere debet, & rem ad æqualitatem revocare *tom.* 6 *decis.* 25 *n.* 12.

Ex inæqualitate portionum divisio præsumitur simulata, forsan ad conciliandas splendidiores nuptias, vel ob aliam probabilem causam *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 9. *&* 10.

INCAPAX.

Incapax disponendi non potest revocare actum validum *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 97.

INCEPTÆ.

Facta per Assecuratos renunciatione inceptæ totum damnum venit reficiendum *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 28.

Sive renunciatio sequatur expresse, sive tacite *tom.* 3 *decis.* 44 *n.* 29.

Assecurati tenentur facere renunciationem inceptæ favore Assecurantium *tom.* 3 *dec.* 60 51.

Huiusmodi renunciationes inservire solent, ut Assecuratores, Ius super incepta facilius experiri possint *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 52.

Assecurati, statim ac agunt pro solutione totius pretii rerum assecuratarum contra Assecuratores, statim censentur renunciasse *all' incetta* *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 53.

INCERTUS INCERTITUDO.

Paria sunt non esse, & non appa-

 rere

rere *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 4.
Incertitudo lucri, & damni iustificat contractum, & excludit læsionem *tom.* 11 *dec.* 15 *n* 124.
Incertititudo vitiat obligationem *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 2.
Incertus eligendus de incerto dici non potest habere ius quæsitum *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 35.

INCLUSIO.

Inclusio unius est exclusio alterius *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 17 *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 20.
Temporis unius inclusio est alterius exclusio *tom.* 7 *decis.* 11 *n.* 35.
Inclusio unius casus ex exclusio alterius *tom.* 7 *dec.* 39 *num.* 20.

INCOLATUS.

Declaratio, & destinatio sola voluntatis acquirendi incolatum non sufficit ad ipsum acquirendum *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 20.

INCOMMODUM.

Qui sentit commodum, sentire etiam debet incommodum *tom.* 10 *decis.* 29 *num.* 32.

INCOMPATIBILITAS.

Incompatibilitas est de concludentioribus novationis probationibus *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 48.
Et eruitur ex duplicitate debiti pro unica summa *tom.* 3 *dec.* 32 *n* 49.
Incompatibilitas debet esse inconciliabilis ad effectum inducendæ novationis *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 59.

INCOMPETENTIA.

Ex capite articulorum iuris difficilium quando detur ingressus incompetentiæ *tom* 4 *dec.* 4 *n.* 21.

INCORPORATIO.

Ex quibus actibus incorporatio resultet remissive *tom.* 7 *dec.* 25. *n.* 39.
Afferuntur auctoritates, & res iudicatæ de huiusmodi consuetudine testantes *tom.* 7 *decis.* 25 *num.* 40.

INCONSTANTIA.

Non consilium, sed thema mutatur *tom.* 8 *decis.* 21 *n.* 5.
Incostantia Libelli inducit suspicionem falsitatis crediti *tom.* 8 *decis.* 40 *n.* 1.
Inconstantia in iudiciis non admittitur *tom* 12 *dec.* 45 *num.* 32.

INCREMENTUM,

Res accrescit, & decrescit vero domino *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 42.

INCULCATIO.

Verborum inculcatio denotat veram deliberationem *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 83.

INDEBITUM.

Indebitum iure nostro quadrupliciter consideratur *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 25.
In indebito civiliter, & naturaliter receptum est, ut quodcumque errore solutum repeti possit *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 26.
In indebito civiliter, sed debito naturaliter, conclusio procedit, quod solutum per errorem facti repeti possit *tom.* 3 *dec.* 42 *num.* 27.
In indebito naturaliter, sed debito civiliter receptum est, ut solutum quocumque errore facti, sive iuris repeti valeat *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 28.
In debito civiliter, & naturaliter, sed indebito ope perpetuæ exceptionis receptum est, ut si exceptio perpetua & favorabilis sit, solutum quocumque errore repeti possit *tom.* 3 *decis.* 42 *n.* 29 *&* 31.
Indebitum est concludenter probandum *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 58.
Posita invaliditate causæ ex qua facta fuit solutio, intrat repetitio indebiti *tom.* 10 *decis.* 14 *num.* 60.
Solvere indebitum est donare, & iactare *tom.* 10 *decis.* 14 *num.* 63.
Curator hæreditatis iacentis non potest solvere indebitum in illius præiudicium *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 64.
Alleganti indebitum incumbit onus illud concludenter, & præcise probandi *tom.* 3 *decis.* 10 *n.* 18.
Indebitum tunc dicitur plene probatum, quando excluditur contraria possibilitas, & coarctatur negativa alterius causæ debendi *tom.* 3 *dec.* 10 *num.* 21.
Agens pro indebiti repetitione, tenetur præcisas, & urgentes probatio-

tiones adducere, alias etiam per possibile excluditur *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 59.

Exceptione naturalis obligationis repellitur condicens indebitum *tom.* 12 *decis.* 42 *num.* 12.

Ex perpetuis exceptionibus aliæ sunt quæ indebiti conditionem tribuunt solventi quocumque errore, sive facti, sive iuris, aliæ vero, quæ indebiti conditionem non pariunt *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 33.

Naturalis obligatio semper indebiti conditionem impedit *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 34.

Actio repetitionis indebiti intentari non potest nisi probatur causa erronea, & indebita solutionis factæ *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 33.

Indebiti repetitionem prætendens omne possibile in contrarium excludere debet *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 34.

Et probari oportet solutionem factam fuisse propter causam a Partibus falso suppositam, quæ legi debet in instrumento *tom.* 8 *decis.* 40 *num.* 35.

Re per concordiam terminata non licet de indebito excipere *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 22.

In conditione indebiti Actor probare debet concludenter suam intentionem, quia indebitum non præsumitur *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 1.

Ab allegante solutionem indebiti, causa erroris, cui repetitio nititur est probanda *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 2.

Ad excludendam probationem indebiti, sufficit sola possibilitas in contrarium *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 7.

Indebitum concludentius probandum erit cum Actor cognovit debitum per realem solutionem *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 14.

Repetitioni indebiti, vel imputationi locum non est nisi ubi Lex conventis positive resistit, & contractum usurarium declarat, & traduntur exempla *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 27.

Veluti quando conventio certi interesse fit super re infructifera *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 28.

Ubi deficiunt necessaria requisita ad obtinendum interesse ratione damni passi, sive lucri amissi, aut ubi conventio ista est excessiva *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 29 & 30.

In indebiti repetitione duo sunt probanda, primum solutionem fuisse indebitam, secundum factam fuisse per errorem *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 22.

Licet solvens indebitum non repetat, imputat tamen solutas usuras in sortem *tom.* 3 *dec* 24 *num.* 27.

Obligatio naturalis impedit repetitionem indebiti, seu imputationem *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 47.

Nemo præsumitur indebitum solvere voluisse *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 20.

Indebiti soluti datur repetitio *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 1.

Assecurationi caute applicanda est dispositio Iuris Civilis super conditione indebiti *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 6.

Indebitum repetitur a Cessionariis licet sint Creditores cedentis *tom.* 4 *dec.* 40 *num.* 18.

Sententia lata non officere nequit, ut quod indebitum omnino est, vere debitum dicatur *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 41.

INDEFINITUM.

Indefinita æquipollent universalibus, etiam in materia statutaria *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 64 & 65.

INDEMNITAS.

Æquitas suadet quod qui causam damni dedit illud damnificato resarciat *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 15.

Damnificato resarciendum est damnum, etiam pro fructibus quos percepisset a re, quam fuit coactus alienare *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 16.

Fideiussor indemnitatis ad aliud non tenetur, nisi ad refectionem damni per creditorem passi, & per eundem plene probati *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 6.

Fideiussor nequit convenire promisso-

sorem indemnitatis antequam solvat *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 15.
Promissio indemnitatis de sua natura extenditur ad omnes accessiones, damna, & interesse *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 34.
Idem operatur clausula *uti principalis principaliter, & in solidum tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 35.
Fideiussor indemnitatis non tenetur de damno voluntario passo per eum cui promissa fuit indemnitas non proponendo exceptiones, sibi vel eius principali competentes *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 53.
Obligatio relevationis indemnitatis non habet locum, nisi eveniente casu, in quo fuit promissa *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 63.

INDICIUM.

Leviora indicia sufficiunt ad arguendam societatis continuationem *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 85.

INDIGENTIA.

Pietas facile præsumitur, ubi adest indigentia personæ *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 36.
Quæcumque creditoris indigentia est fortis coniectura exceptionis *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 88.
Indigentia Navis æstimanda est effectu, & re ipsa, non autem credulitate illorum, qui mutantur *tom.* 3 *decis.* 73 *n.* 43.
Si ab uno, vel a pluribus credita fuerit Magistro Navis multo maior summa, quam ipsa indigeret, non datur actio in solidum adversus Dominum Navis *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 44.
Hic namque facile posset fraudari, si Navarco daretur facultas capiendi pecuniam mutuam, quam vellet modo a Fœneratoribus singulis tantum caperet, quantum necessario requiritur in usum Navis *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 45.

INDIVIDUITAS.

Genera cogitatione individua sensibus percipiuntur *tom.* 11 *decis.* 30 *num.* 6.
Voluntas contrahentium inducit individuitatem, quis indivisibilis est *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 174.
Quod procedit etiamsi res deducta in contractu sit ex natura sua dividua *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 175.
Contractus individuus dicitur quando Contrahentes aliter, & in alia forma non contraxerunt *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 176.
Contractus, quando est individuus resolvitur in totum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 177.
In individuis utile per inutile vitiatur *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 178. Secus in dividuis *n.* 179.
Individuitas non præsumitur, sed debet ab allegante probari *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 188.

INDIVISIBILE.

Ubi res est indivisibilis uni tota adiudicatur, & is invicem alteri certa pecunia condemnatur *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 10.
Iudex potest rem indivisibilem alteri adiudicare, etsi Partes non petierint *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 11.
Et quidem potest omnes res uni tantum adiudicare *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 12.
Facultas Iudicis non est restricta nisi in casu Leg. sancimus *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 13.

INDUCENS.

Testes non semper probant contra producentem, præsertim si de necessitate fuerint inducti *tom.* 12 *dec.* 22 *num.* 5.

INDUCTUM.

Inducta ad unum finem non debent operari contrarium effectum *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 63.

INDUSTRIA.

Socii sagacitas, & industria præsumun-

muntur æstimatæ secundum assignationem inter Socios factam *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 7.

INFAMIA.

Iudicium criminale afficit infamia *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 30.

Et hæc infamia non deletur per bonam famam in genere probatam *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 31.

INFIDELES.

Infidelis veniens contra contractum iuratum incidit in pœnas *Leg. si quis maior Cod. de transact. tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 40.

INFIRMITAS.

Medico curæ inservienti magis creditur, quam aliis infirmo non assistentibus *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 44.

Limita super articulo infirmitatis mentis, cum Medicus curæ inserviens ad actum non intervenit, alii vero intervenerunt *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 45.

INGRATITUDO

Rescindendæ donationi ex causa ingratitudinis videtur quis renunciasse recipiendo menstruas pensiones *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 20.

INHABILITAS.
INHABILITATIO.
INHABILITATUS.

Statutum inhabilitans personam Territorio non circumscribitur *tom.* 10 *dec.* 39. *num.* 78.

Statutum inhabilitans testari nisi cum certa solemnitate comprehendit civem ex privilegio *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 86.

Statuta aliquem inhabilitantia ad succedendum non excedunt limites Territorii, sive loquantur in rem, sive in personam *tom.* 12 *decis.* 23 *n.* 4 & 8.

Inhabilitas disponentis probanda est de tempore præciso dispositionis *tom.* 9 *decis.* 23 *n.* 102.

Et ut quis inhabilis ad disponendum dicatur qualis esse debeat cognitionis deficientia *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 103.

Inhabilitas ad contrahendum excluditur ex eo quod publice disponens contraxerit *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 109.

Non dicitur certa persona simpliciter considerata, quando inhabilitatur cum restrictione ad certam rem, vel personam *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 38.

INHIBITORIA.

Inhibitoria præservat iura Partium in eo statu, in quo reperiuntur tempore inhibitionis nec bona a debitore postea quæsita comprehendit *tom.* 11 *decis.* 44 *num.* 1.

Inhibitio est in dubio observanda *tom.* 11 *decis.* 44 *num.* 10.

Inhibitio Vicarii ne procedatur ad ulteriora non attenditur, quando concessa fuerit ad relevationem testis, qui quamvis habilis iniusta esset *tom.* 6 *decis.* 8 *num.* 22.

Inhibitio ligare etiam solet illam obtinentem *tom.* 6 *decis.* 8 *num.* 23.

INIMICITIA.

Inimicitia ad fidem testium annullandam gravis, & capitalis requiritur *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 38.

Testis inimicus non dicitur post compositionem amicabilem litis, & præsertim si is, contra quem deponit, usus est opera sua *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 39.

INIURIA.

Nemini iniuriam facit, qui iure suo utitur *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 63.

INIUSTITIA.

Iniustitiæ exceptio retardat executionem sententiæ *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 1.

Notoria sententiæ iniustitia viam sternit appellationi suspensivæ etiam contra sententias latas in summarissimo *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 11.

Iniustitia non potest dici notoria, quando aliquid est disputabile *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 29.

In arbitrariis non de facili convincitur iniustitia *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 27.

Iniustitia, & inæqualitas in transactione per quamcumque interpretationem, & impropriationem est evitanda *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 34.

INOBSERVANTIA.

Inobservantia concludenter iustificari debet *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 20.

Qui ex parte sua non adimplet, contractus observantiam prætendere nequit *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 55.

INOPIA.

Actio est inanis quam excludit inopia debitoris *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 9. & *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 42.

Inopia mensuratur secundum qualitatem personarum, ac propterea in hoc dari nequit certa determinatio, sed arbitrio Iudicis remittitur *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 34 & 35.

Supposita mora, inopiæ requisitum, vel non est necessarium, vel in muliere, & vidua, licet actrice, præsumitur *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 23. 24.

In italia procedit opinio pro inopia præsumpta, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 25.

Concursus creditorum sufficienter probat inopiam debitoris absque ulla excussione *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 8.

Ex inopia debitoris, & fideiussorum unius census non potest argui ad inopiam fideiussoris alterius census, qui utique excutiendus est a cessionario utriusque census *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 92.

INQUISITIO.

Inquisitio specialis est substantiale processus criminalis *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 9.

INSIGNIA.

Signi appositio est nota simplicis dominii *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 8.

Ex appositione insignium non probatur qualitas constructoris, & Rot. decis. explicantur *tom.* 8 *dec.* 13. *num.* 10.

Decis. coram Cavaler. examinantur, quæ firmant probari posse constructoris qualitatem ex appositione insignium, quando tamen de costructione deponunt testes, & probatur ex inscriptione apposita in loco *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 11.

INSINUATIO.

In donationibus quamquam terminus non præfigatur a Lege, quoad insinuationem, tamen donatarius, donec eam non insinuat, nullam acquirit naturalem, aut civilem actionem *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 105.

Nec transfert dominium nisi a die insinuatæ donationis *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 106.

Insinuatio donationis non retrotrahitur in præiudicium Tertii, qui prius aliquam acquisiverit actionem *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 107.

Insinuatio ut requiratur, non inservit cumulatio plurium summarum diversis temporibus donatarum *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 34.

Secus si plures res, seu summæ eidem personæ contemporanee, vel eodem actu donentur, quia tunc fit cumulatio ad effectum insinuationis *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 35.

Cumulatio plurium summarum pro commoditate calculi, & ad sciendam quantitatem omnium summarum donatarum, non inducit novationem actuum, seu donationum præcedentium *tom.* 2 *decis.* 27 *n.* 36.

Insinuatio requiritur etiam in donatione a matre filio facta *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 3.

Iuramentum supplet insinuationis defectum *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 4.

Contrarium multi tuentur, nisi speciali iuramento renunciatum sit insinuationi *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 5.

Prima DD. sententia verior est *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 6.

Promissio de observanda donatione sub aliqua pœna, & generalis renunciatio iurata operantur ac si specialiter renunciatum esset insinuationi *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 7.

Insinuatio necessaria non est quoties donans sibi usumfructum reservavit *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 12.

Iudicis præsentia habet vim insinuationis, & adducitur ratio *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 13 & 14.

Constitutiones Florentiæ mandant insi-

sinuationem fieri debere separatam ab actu donationis *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 15.

Hæ tamen constitutiones non præiudicant nisi probetur negativa quod post actum donationis insinuatio in actis facta non fuerit *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 16.

INSPECTIO.

Ocularis Iudicis inspectio omnibus aliis probationibus præfertur *tom.* 10 *dec.* 8 *n.* 17.

Et est probatio melior de mundo *tom.* 10 *decis.* 8 *n.* 18.

Ex oculari inspectione oritur clara probatio, quavis alia potentior *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 68.

INSTANTIA.

Perenta instantia pereunt acta *tom.* 10 *dec.* 17. *n.* 42.

Perenta instantia fructus non debentur a die primæ litis contestatæ, sed a die secundæ *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 13.

Si post perentam instantiam iterum agatur, omnia ab initio sunt inchoanda *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 41.

In Curia Romana non datur lapsus instantiæ *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 34.

Ex Iure Canonico instantia nunquam perit *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 35.

Quando instantia est perempta per modicum tempus, Florentiæ solet concedi restauratio instantiæ absque refectione expensarum contumacialium *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 49 *&* 67.

Instantia non currit contra appellantem impeditum ex facto appellati *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 35.

INSTITOR.

Institor ex eo dicitur quod alieno negocio gerendo instet *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 19.

Institor, Complimentarius a Mercatoribus appellatur *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 1.

Institor æquiparatur Procuratori *tom.* 3 *dec.* 11 *num* 37.

Institoria qualitas Mercatori non convenit, quia æquiparatur Actori, Procuratori, vel negociorum gestori *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 18.

Potest quis simul esse institor, & socius *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 44.

Institoris facultas ex mandato desumitur *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 8.

Actio de peculio in institore ex ipso peculio nascitur *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 62.

Verbum *Ministro* simplicem administrationem non vero institoriam denotat *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 39.

Institoria tacita ut inducatur, necessaria est scientia domini, quod nempe contraxerit, ut institor minister, & sic excedat mandatum *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 40.

Institor Societatis variis modis potest præiudicium tertiis creditoribus inferre *tom.* 2 *decis.* 39 *num.* 30.

Mandatum speciale requiritur ut institor pecuniam mutuam accipere possit cum obligatione præponentis *tom.* 3 *decis.* 16 *n.* 20.

Ex nudo nomine filii sub quo cantat negocium, seu ratio mercantilis institor filius appellari potest *tom.* 3 *decis.* 16 *n.* 17.

Quod cum institore geritur eum obligat, qui institorem præposuit *tom.* 4 *decis.* 16 *n.* 1.

Ex persona institoris oritur præponentium obligatio *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 2.

Qui cum institore, aut administratore contrahit eius facultatis ignarus esse non debet *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 52.

Ex facto cognoscimus an cum institore tantum, an etiam cum sociis generaliter contractus initus sit *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 53.

Ex contractu institoris, sive institoria sit tacita, sive expressa, Præponens debet sentire commodum, & incommodum *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 2.

In creditores cum institore tantum contrahentes, nulla est actio sociorum *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 33.

Qui cum uno contraxit in plures adversarios non distinguitur *tom.* 4 *dec* 16 *n.* 12

Socius pro Socii, Dominus pro Famuli, Præponens pro Præpositi, vel Institutoris contractu tenentur *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 16.

Socius, vel Præponens tenetur in solidum pro contractu alterius Socii, vel institoris solum pro summa, quam posuit dictus Socius, vel Præponens in societate; non vero pro toto debito contracto a Socio, vel Institore *tom.* 1 *decis* 15 *num.* 21.

Vel quando omnes nominarentur in Negocio a Socio, vel Institore *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 26.

Institor se se obligando ut obliget præponentem quid requiratur iuxta cons. Alexandr. *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 9.

Quæ non requiruntur in institoria mensæ cambiariæ *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 10.

Ut obligetur præponens pro debitis negotii ab institore creatis an requiratur quod publice, & palam is habeatur præcise, & specialiter pro vero præponente, & resolvitur sufficere generalem notitiam præponentis deductam, ex cifra, sive nota *e C.* vulgo *e Compagni tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 13 *&* 16.

An debita pure, & simpliciter ab institore contracta obligent societatem, vel contracta proprio nomine institoris dici debeant, & non obligent, & distinguitur causa debiti an concernat, an non, ea quæ ad ipsum negotium de sua natura pertinent *tom.* 9 *decis.* 22 *n.* 6.

Quæ ad negotium pertinere dicantur *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 7.

Si quis cum institore contraxit, ignorans eum institorem esse, non alterius, quam eius, cum quo contraxit videri potest fidem sequutus *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 31.

Huiusmodi ignorantia probatur ex post actis a contrahente, & ab ipsa contrahentis confessione, qua stante persona præponentis dici non potest contemplata *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 32 *&* 33

A solito, & verisimili deducitur scientia in Mercatoribus, vel ignorantia qualitatis institoriæ in aliquo *tom.* 8 *decis.* 34 *n.* 34 *&* 35.

Debita contracta ab institore proprio nomine non obligant præponentem ultra capitale *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 3.

Ad obligandum præponentem debet institor nedum contrahere nomine institorio, sed alia servare, de quibus *Text. in Leg. final. de exercit. action. tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 21.

Quod quis sit præponens, vel socius negotii deducitur ex variis contractibus celebratis ad negocium spectantibus, ex locatione proprio nomine facta apothecæ, & similibus *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 14

Institor, Mandans, & Socius, qui possunt facere actum pro eorum interesse, & pro societate, præponentem præsumitur illum fecisse proprio interesse *tom.* 8 *dec* 34 *n.* 8.

Institor præponentem non obligat, nisi præponentis nomine contrahat *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 9.

Institor ex defectu mandati non obligat præponentem in iis, quæ non sunt de natura negocii commissi, etiamsi declaraverit, quod nomine præponentis contraxit *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 10 *&* 11.

Institor solitus describere in libris negocii res emptas ad usum eiusdem negocii, præsumitur contraxisse ad proprium usum res, quas non registravit *tom.* 8 *dec* 34 *n* 12.

Quod procedit etiam in præiudicium creditorum negocii dum versamur in dubio, & aliunde non appareat quo nomine contraxit *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 13.

Contrahens cum institore nisi voluntatem habeat obligandi præponentem, contra ipsum nullam actionem experiri potest *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 14.

Et concludenter probare debet quod con-

contemplavit ipsum præponentem, quod in dubio non præsumitur, & reus absolvitur *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 15 *&* 16.

Institorem ex publica voce, & fama notorium, uti talem dici potest contemplasse contrahens cum eo *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 23.

Non obligatur tamen præponens si appareat non fuisse contemplatum uti Institorem, & ipsum Institorem in proprio voluisse contrahere *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 24.

Actus uti domino ab aliquo facti in rebus concernentibus negocium independenter ab illo, qui præsidet negocio, possunt demonstrare hunc esse ministrum, non autem Institorem *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 29.

Socius ut obliget Consocium, Institor Rationem bancariam, requiritur ultra mandatum quod sociali, seu institorio nomine se obliget *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 3.

Non curata distinctione, quod Institor proprio nomine contrahens præponentem non obliget in iis, quæ non pertinent ad negocium commissum, obliget tamen in iis, quæ sunt naturæ commissionis *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 4.

Et hæc distinctio *Ronchegall.* non valet, quia fundatur in authoritate Aretini ab ipso male intellecta, & Aretinus explicatur *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 5 *&* 6.

Ut obligetur præponens institoria concludenter probari debet *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 36.

Cessante institoria expressa, tacite resultare debet ab actis, quæ non aliter fieri possint quam cum facultate, & nomine institoris *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 37.

A qualitate administratoris deduci non potest qualitas institoris *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 38.

Utiles percepti a præponente ex contractibus ab institore factis cum eius facultate non inducunt approbationem, & obligationem ipsiu præponentis in aliis contractibus ab institore factis proprio nomine, & inscio præponente *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 44.

Eo magis nisi constet præponentem utiles percepisse, quod excluditur ex verisimili, aliisque circumstantiis *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 45 *&* 46.

Creditor non dicitur contemplasse personam præponentis ex eo quod in suis libris descripserit nomen Institoris cum adiecto *e compagni*, quando creditum descriptum in una parte tantum potest esse proprium institoriæ prætensæ *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 18.

Creditor describens nomen alicuius cum adiecto *e compagni* videtur ipsum considerasse uti socium negocii, non autem uti institorem *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 19.

In contractu vero facto cum aliquo uti Institore, obligatio est præponentis, cum institor nullam obligationem contrahat *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 21.

Nota, seu cifra, *e C.* latine, & socii denotat societatem *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 5.

Ex d. cifra arguitur, quod institor, seu minister non contraxit in proprium, sed contemplatione quoque domini, & societatis *tom.* 9 *decis.* 22 *num.* 5.

Pupillis datur restitutio adversum creditores, cum quibus perperam institor ultra capitale contraxerat *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 38.

Institor constitutus dicitur a minore etiamsi fuerit electus ab eius Tutore, vel Curatore *tom.* 3 *decis.* 11 *n.* 39.

Ob institoris decoctionem præponentes obligantur tertiis creditoribus *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 11.

Si institor decoctus sit, nil de hoc scientibus sociis, non possunt conveniri in solidum socii *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 50.

INSTITUTIO HEREDIS.

Institutio restricta est ad bona Testatoris *tom.* 6 *decis.* 25 *n.* 13.

Sub universali institutione veniunt bona Emphyteutica alienabilia *tom.* 6 *decis.* 21 *n.* 40.

Institutio post mortem uxoris usufructuariæ non impedit quominus hæres proprietarius sit hæres usque ab initio, cum sit cautela ne molestias quoad vixerit uxor patiatur *tom.* 8 *tom. dec.* 37. *num.* 40.

Hæredis institutione facta sub conditione mortis usufructuarii proprietas pendente conditione unita manet cum usufructu *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 135.

Contrarium verius *tom.* 11 *dec.* 40. *num.* 136.

Præcipue si usufructus relictus fuerit titulo legati *tom.* 11 *dec.* 40. *num.* 137.

Æqualis institutio æqualem succedendi normam exposcit *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 1.

Si in institutione alicuius ex eius descendentium adhibita fuerint verba directa, & communia, directa ad institutionem, communia ad substitutionem referenda sunt *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 55.

Si quis institutus sit in mobilibus, & immobilibus, eique alii sint substituti per Fideicommissum, dici debet quod alii sint substituti tantum in mobilibus ne inducatur nullitas Testamenti in terminis Legum fideicommissorum *tom* 8 *dec.* 48 *n.* 8.

INSTITUTIO AD BENEFICIUM.

Præsentato ab existente in quasi possessione, non denegatur institutio *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 2.

Institutio ad Iuspatronatus est sequela, & fructus quasi possessionis præsentandi *tom.* 2 *decis.* 45 *num.* 3.

Quasi possessio auctoris præsentandi ad Iuspatronatus transit in successorem *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 4 maxime quando eadem qualitas in successore non requiritur *n.* 9. ideoque illi, quem hic præsentavit, concedenda est institutio *n.* 5.

Gratificatio obtenta ab Ordinario in paritate vocum, operatur quod institui debeat ad beneficium ille ex præsentatis, qui gratificationem obtinuit *tom.* 2 *dec.* 52 *n.* 5 & 11.

Quando iudicium petitorium introductum fuit ante vacationem in iurepatronatu institutio suspenditur usque ad eius iudicii exitum *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 9. declara *n.* 10.

Pendente iudicio petitorio super pertinentia iurispatronatus potest interim secuta vacatione ab eo, qui in quasi possessione reperitur fieri institutio *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 11.

Iudicium petitorium iam introductum tempore vacationis in iurepatronatus impedit institutionem, quando nemo ex collitigantibus reperitur in quasi possessione, secus si aliquis hac quasi possessione præditus sit *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 16. 18. & 23.

INSTRUMEMTA DOMUS, SEU RUSTICALIA.

In legato usufructus fundi, seu villæ instrumentum eiusdem continetur *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 2 *tom.* 7 *decis.* 23 *n* 13 & *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 2.

Legato fundo, seu domo instrumentum fundi, domusve non continetur *tom.* 9 *dec* 6 *n.* 3.

Allegatur ratio differentiæ cur instrumentum in legato usufructus contineatur, non autem in legato proprietatis *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 4.

Antinomìa Legis si mancipia 19 §. Paulus ff de fundo instruct. in qua dicitur quod in instrumento villæ continetur suppellex in Leg. villæ 16. ff eod. in qua firmatur contrarium, explicatur reprobata Sententia Glossæ & Bartoli &c. qui voluit dispositionem Text. in Leg. si mancipia procedere cum legatur villa instructa &c. Text. in Leg. villæ cum legatur villa cum instrumento &c. *tom.* 9 *dec.* 6 *num.* 5 & *num.* 6.

Usufru-

Ususfructuarius sicut fideicommissarius tenentur agros colere, vites subserere, & omnia facere, quæ faceret diligens pater familias, ideo veniunt in fideicommisso instrumenta fundorum *tom.* 7 *decis.* 23 *n.* 18. 19.

Instrumentum fundi est genus, quod recipit augumentum, & diminutionem, & nunquam perit *tom.* 7 *dec.* 23 *num.* 20.

Verba *cum pertinentiis* important instrumenta fundi, & in specie pecudes, quæ pro instrumentis inserviunt *tom.* 7 *decis.* 23 *n.* 21. & 29.

Sub verbis *prout sunt de præsenti* censentur legata pecora & cœtera instrumenta *tom.* 7 *dec.* 23. *num.* 22.

Sub verbo *Factoria* continentur iura & actiones bona mobilia, & immobilia *tom.* 7 *dec* 23 *n.* 23.

Declaratio Testatoris prædia præstanda esse integra Legatariis, & in integro illorum statu est argumentum pro comprensione pecorum, & instrumentorum fundi *tom.* 7 *decis* 23 *num.* 24.

In instrumento Villæ continetur suppellex *tom.* 1 *dec.* 12. *n.* 4 contra inferius.

Si legetur villa cum instrumento, suppellex villæ non continetur in instrumento, si vero legetur villa instructa, tunc in villæ instrumento continetur suppellex *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 5.

INSTRUMENTUM IN GENERE.

Invocatio Divini Nominis, & appositio nominis Regnantis sunt formulæ quæ non modo ex consuetudine, sed etiam pro forma requiruntur in instrumentis *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 13.

Forma indictionis Notariis iniuncta quæ sit *tom.* 12 *dec.* 56 *n.* 4.

Præsumptio stat pro veritate expressorum in instrumento *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 8.

Instrumenta publica faciunt rem certam, & manifestam *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 23.

Et probationem probatam *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 24 *&* *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 9.

Instrumentum publicum concessionis & quietantiæ facit probationem probatam *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 2.

Quid requiritur ad hoc, ut instrumenta habeant executionem paratam *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 73.

Instrumentis conditionatis habentibus conditionem purificatam peti potest executio, sed nequit ad eam procedi absque Iudicis cognitione *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 77.

Instrumentum cum Decreto Iudicis habet executionem paratam *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 6.

Instrumenta cum guarantigia prontam habent executionem *tom.* 8 *dec.* 30 *num.* 6.

Statutum Florentiæ compilatum a Paulo de Castro anno 1415. & Statutum Mercantiæ prohibent quamcumque exceptionem contra quarantigiatum instrumentum, nisi constet de cancellatione, vel satisfatione per documentum authenticum *tom.* 8 *dec.* 30 *n.* 9. 10. 11.

Instrumentum guarantigiatum habet vim sententiæ, & reiudicatæ *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 51.

Pignus obtentum vigore instrumenti guarantigiati dicitur ex iudicato *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 52.

Quidquid fit iuxta instrumentum guarantigiatum, dicitur fieri in iudicio *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 53.

Testes instrumentarii censentur idonei & ita a Partibus approbati *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 9.

Et huiusmodi Testibus eo magis credendum est, quoties non agitur de impugnando instrumento, sed de probanda conventione, quam Notarius omisit apponere *tom.* 4 *dec.* 11 *num.* 10.

Instrumentum publicum plenam probationem facit *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 28.

Descriptiones in Instrumento apposi-

tæ valde sunt attendendæ *tom.* 1 *decis.* 18 *n* 46.
Instrumentum est proprie, & stricte intelligendum, nec licet ab illius verbis recedere *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 27.
Veritas prævalere debet etiam verbis Instrumenti *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 30.
Omni probabili difficultate carere dicuntur, quæ decisa remanent ex simplici lectura instrumenti *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 13.
Ad redarguendum publicum instrumentum simplex, & sola assertio contrahentis non admittitur *tom.* 7 *decis.* 25 *n.* 31.
Instrumentum divisionis probat possessionem *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 5
Instrumentum venditionis probat possessionem *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 6.
Instrumenta rogata ab eodem Notario in eodem die dicuntur correspectiva *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 112.
Instrumenta, quæ versantur circa eundem negocium habentur pro uno instrumento *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 113.
Præsertim si in eodem die confecta sint, & ab eodem Notario rogata *tom.* 11 *dec* 15 *n.* 114.
Clausula cœterata continet regulariter ea omnia, quæ de stylo Notarii in instrumento solent apponi *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 12.
Attenta maximè lege anni 1686. cuius dispositio exponitur *tom.* 4 *dec.* 35 *num.* 13 *&* 25.
Clausula cœterata debet extendi iuxta naturam actus, de quo quis loquitur *tom.* 4 *decis.* 35 *num.* 17.
Non possunt addi eæ cœterationes, quæ novam dispositionem, vel novum effectum inducerent *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 18.
Quod scriptura non dicit, nec nos dicere debemus *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 28.
Instrumentum probat omnia in eo contenta esse vera, & de voluntate partium conscripta *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 29.
Quidquid in instrumento omissum apparet, pro omisso habendum est *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 30.
Expressum facit cessare tacitum *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 37.
Notarius præsumitur scripsisse, quod inter Partes actum est *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 38.
Instrumentum pro sorte liquidum nequit exequi ante consolidatas rationes *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 35.
Præcedens conclusio limitatur *tom.* 10 *dec* 10 *num.* 36.
Instrumentum non potest in parte acceptari, in alia vero respui *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 15.
Prius, & posterius non datur in uno, eodemque instrumento *tom.* 8 *dec.* 45 *n.* 10.
Ne absurda, aut inverisimilia instrumentum contineat omnis capienda est interpretatio *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 53.
Dispositum in uno ex duobus instrumentis correspectivis intelligi debet retentis iisdem terminis dispositionis in altero contentæ *tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 23.

INSTRUMENTUM QUOAD SUSPICIONEM FALSITATIS.

Falsitas instrumenti, eruitur ex difformitate styli, phrasium improprietate, insolitaque rogiti forma, aliisque *tom.* 12 *decis.* 56 *num.* 5.
Nec non ex inverisimili dispositione *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 6.
Suspicio falsitatis in civilibus tantum falsitati equiparatur *tom.* 12 *decis.* 56. *n.* 7.
Recognitio identitatis instrumenti per modum comparationis fallax est, & incerta *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 14.
Ideoque talis recognitio non sufficit, nisi concurrentibus aliis adminiculis *tom.* 12 *dec.* 56 *n.* 15.
Instrumentum ab antiquissimo tempore confectum, cum non agitur de ipsius exequtione concedenda, non præsumitur falsum, sed potius ex incuria Notarii, vel amanuen-

nuensis præsumendum est aliquid erratum *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 54.
Instrumentum simulatum non est revera instrumentum, sed solum superficialiter *tom.* 9 *dec.* 30 *n* 12.
Suspicio falsitatis oritur ex tarditate registrandi, & protocollandi instrumentum *tom.* 12 *dec.* 16 *num.* 11.
Allegando simulationem contra instrumentum publicum illud non impugnatur, sed solum dicitur quod contrahentes illud conficere noluerunt, & allegatur exemplum *tom.* 9 *dec.* 30. *num.* 13 *&* 14.
Instrumentum simulatum cum careat consensu neque cum iuramento substinetur *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 15.
Contra publicum instrumentum non valet simplex chirographum, & requiruntur probationes urgentissimæ *tom.* 9 *decis.* 30 *n.* 29.
Contrarietates, & repugnantiæ fidem auferunt instrumentis *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 16.
Inverisimilitudo aliquando non sufficit ad falsitatem instrumenti probandam *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 24.
Instrumentum habet falsitatis suspicionem, quando locus celebrati instrumenti non reperitur descriptus *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 25.
Instrumentum falsitate suspectum nihil probat *tom.* 11 *decis.* 10 *n.* 32.
Falsitatis præsumptio oritur contra debitorem, ex eo, quod creditor recensente in suo Testamento credita, quæ per falsum instrumentum a debitore soluta dicuntur *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 6.
Falsitatis præsumptio oritur de contrarietate testamenti creditoris cum instrumento solutionis debiti *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 7.
Tarditas protocollati instrumenti facit præsumere eiusdem falsitatem *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 8.
Instrumentum non numeratum in protocollo facit præsumptionem falsitatis eiusdem *tom.* 11 *decis.* 10 *num.* 9.
Instrumentum non adnotatum in repertorio protocolli falsum præsumitur *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 10.
Sola deficientia adnotationis instrumenti in repertorio protocolli non probat instrumenti falsitatem *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 11.
Defectu reportationis instrumenti in libro Cancellariæ inducit suspicionem falsitatis eiusdem instrumenti *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 14.
Coniectura falsitatis instrumenti deducitur ex loco obsoleto, in quo apparet celebratus contractus *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 50.
Familiaritas Notarii cum eo, qui contractus gessit est coniectura pro instrumenti falsitate suspicienda *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 52.
Bona fama Notarii probata generaliter non tollit iuris præsumptiones quæ procedunt contra instrumenta ab ipso confecta *tom.* 11 *decis.* 10 *num.* 63.
Falsum instrumentum temporis intervallo firmari nequit *tom.* 11 *decis.* 10 *n.* 76.
Declara quod procedat in accusatione, non in exceptione *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 77.
Exceptio rei iudicatæ nequit suffragari, quando probatur Iudices fidem instrumenti secutos esse, & instrumentum falsum esse constet *tom.* 11 *decis.* 10 *n.* 80.
Sententia lata contra pupillum ex falso instrumento est ipso iure nulla *tom.* 11 *dec.* 10 *n* 81.
Testis instrumentarius, & necessarius etiam non omni exceptione maior est idoneus ad tollendam fidem instrumenti *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 33.
Notario deponenti se falsum instrumentum confecisse non creditur in præiudicium tertii, etiamsi Notarius fuerit condemnatus *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 48.
Declara non procedere quando depositio Notarii est verisimilis, & adminiculata *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 49.

Archivium non dat robur instrumento de cuius fide dubitatur in præiudicium personæ non subditæ *tom.* 12 *decis.* 56 *num.* 1.

INSTRUMENTUM QUOAD EIUS EXHIBITIONEM.

Verbalis instrumenti exhibitio nihil prodest, nam verbo producta non fiunt de actis *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 41.

Nec statur dicto Actuarii affirmantis se vidisse *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 42.

Instrumentum est in actis producendum, & ibi relinqui debet usque ad finem causæ *tom.* 10 *dec.* 16. *num.* 43.

Ad hoc ut possit deveniri ad executionem instrumenti illius productio est necessaria *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 49.

Instrumentum investituræ a Rectore Ecclesiæ exhibitum attendi debet, nisi aliud a Possessore bonorum emphyteuticorum exhibeatur *tom.* 2 *dec* 43 *n.* 3

Quando instrumentum perquiri potest non attenditur nisi id fiat *tom* 6 *dec.* 49 *n.* 19.

De re gravi instrumenti copia servari solet in scriniis *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 20.

Ecclesia non excusatur per ignorantiam instrumentorum, quæ habebat *tom* 6 *dec.* 49. *n.* 21.

Instrumentum ignoranter asservatum casuque in Archivio repertum nullam meretur fidem *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 3.

Instrumenta Notarii defuncti non dicuntur in forma authentica nisi sint extracta citata parte *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 57.

Ubi agitur de instrumento exemplando, necesse est Iudicis officium exposcere, qui illud debet diligenter inspicere *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 60.

Notarius instrumentum exemplans, testari debet de inspectione Iudicis, & commissione sibi facta *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 61.

Exemplum non probat, nisi originale exhibeatur *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 62.

Notariatus eius, qui de instrumento fuit rogatus debet probari, ut instrumentum probet *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 8.

Et præcise de tempore conditi instrumenti *tom.* 12 *decis.* 56 *n.* 9.

Ad probandam in aliquo qualitatem Notarii non sufficiunt duo instrumenta, de quibus fuerit ille rogatus, sed quatuor, & non pauciora requiruntur *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 12.

INSTRUMENTUM QUOAD EIUS CONFECTIONEM.

Publicum instrumentum est de substantia *tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 15.

Multo minus dici potest contractus perfectus, quando quis protestatus est illum facere cum debitis cautelis *tom.* 5 *dec.* 15 *num.* 16.

Instrumenti confectio non est necessaria ad perficiendum contractum, nisi requiratur, ut substantiale, aut contrahentes de confectione convenerint cum clausulis irritantibus *non altrimenti, nè in altro modo* *tom.* 8 *decis.* 35 *n.* 8

Executio conventionum ad hoc ut ad instrumenti confectionem non dicatur dilata requiritur certa voluntas *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 17.

Confectio instrumenti in dubio censetur reservata ad probationem, non ad perfectionem *tom.* 8 *dec.* 35 *num.* 9.

Quando instrumenti confectio a Partibus requiritur ad substantiam, & perfectionem conventionis ob non adimplementum licet Partibus a conventione recedere, secus quando instrumentum volitum fuit ad solam probationem *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 2.

Quod instrumenti confectio ad perfectionem contractus requiratur probatur non tantum expresse, verum etiam

etiam ex coniecturis *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 4.

Aliud est instrumentum, aliud Contractus in instrumento descriptus *tom.* 4 *dec.* 11 *num.* 4.

Instrumentum requirit scripturam, non substantiam Contractus *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 5.

Substantia Contractus consistit in iis, quæ inter Partes conventa sunt, substantia vero instrumenti posita est in iis, quæ pertinent ad Notarium *tom.* 4 *dec.* 11 *num.* 6.

Per confectionem instrumenti non renunciant Partes aliis modis probandi conventionem inter eos initam mediante contractu *tom.* 4 *dec.* 11 *num.* 8.

Si quid in instrumento appareat omissum, contractus aliunde probari potest *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 2.

Instrumento deperdito, eius substantia potest per testes probari *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 3.

INSUFFLATIO.

Insufflatio spiritus est in pristinum restitutio, quoad omnia, & dicitur quasi resuscitatio seu resurrectio *tom.* 2 *decis.* 7 *num.* 3.

Insufflatio spiritus seu in integrum restitutio victum reponit in pristinum, quoad omnia, perinde ac si istantia nunquam fuisset perempta *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 13.

Princeps cum per insufflationem spiritus mandat cognosci de iustitia Sententiæ in iudicatum transactæ ob desertam appellationem non dicitur principaliter, & directe tollere ius quesitum sed in consequentiam *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 38.

INTELLIGENTIA.

Quæ dicuntur sunt intelligenda retento eodem themate cum suis circumstantiis *tom* 11 *dec.* 11 *n.* 125.

Omnis intellectus extraneus est qui auribus vulgi non congruit *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 49.

INTENTIO.

Quilibet probare tenetur suæ intentionis fundamentum *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 43 *&* *tom* 11 *decis.* 34 *num.* 23.

Fundamentum suæ intentionis, quisque tenetur probare, etiam si sit fundata in negativa *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 42.

Ubi apparet de intentione non curatur quomodo verba concepta sint *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 39.

In conventionibus intentio contrahentium magis, quam verba observanda est *tom.* 4 *dec* 44 *n.* 21

Intentio clara debet prævalere propriæ verborum significationi *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 27.

Intentio ex actis substantialibus, & claris, ponas quam ex verbis æquivocis sumenda est *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 33.

Ex primaria debitoris intentione, & causa finali solutionis cessio debet regulari *tom.* 3 *decis.* 33 *num.* 10.

Ab antecedentibus deducitur subsequens intentio *tom.* 10 *decis.* 42 *num.* 27.

INTERDICTIO.

Interdictio bonorum cum plena causæ cognitione irritam reddit omnem interdicti obligationem *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 3.

Sed non valet infringere gesta a prodigo ante interdictionem *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 53.

Contraria tamen opinio est magis communis, saltem ut beneficio restitutionis in integrum rescindi possint gesta ante interdictionem *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 54.

Interdictio infringit ratificationem debiti sequutam post interdictionem *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 55.

Obligatio nulla non indiget, ut irritetur, auxilio subsequentis interdictionis *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 56.

Interdictio præconizari debet per publicum præconem, & bamnum in libris Cameræ registrati, iuxta for-

mam Statuti Florentini *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 4 *&* 22.
Interdictio Administrationis hic Florentiæ est annalis vigore Statuti rubr. 118. lib. 2. *tom.* 3 *decis.* 1 *num.* 13.
Quod tamen loquitur de Banno Prætorio, non autem de Banno eius, qui est loco Principis, quod est perpetuum *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 14.
Et loquitur de interdictione resultante prodigo per proclamata interdictionis faciendæ tertiis personis, ne cum eo contrahant *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 15.
Quæ interdictio cum fiat sine plena Causæ cognitione, & sit ad instar interlocutoriæ, nil mirum si est annalis *tom.* 3 *decis.* 1 *num.* 16 17 *&* 18.
Interdictio autem, quæ fit per Sententiam definitivam cum plena Causæ cognitione, non est annalis, sed perpetua *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 19.
Et habet maiorem efficaciam, quam interdictio per proclamata *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 20.
Et factam fuisse cum plena Causæ cognitione probatur ex assertione eiusdem Magistratus interdicentis *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 21.
Per omissionem formæ interdictionis bonorum a Statuto præscriptæ annullatur quidem interdictio, quæ fit per proclamata, non autem illa, quæ fit per Sententiam definitivam *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 23 24 *&* 26.
Cuius substantia non pendet ab ipso Banno, neque ab illius solemnitate, cum sint actus separati, etiamsi Bannum cum prædicta solemnitate requiratur pro eius publicatione *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 25.
Statutum trahi non debet de una specie interdictionis ad aliam *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 27.
Scientia interdictionis non potest inficiari propter affixionem Cedularum factam in locis consuetis tam ante, quam post sententiam interdictionis *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 28.
De Iure Communi necessaria est præconizatio interdictionis bonorum, ut afficiat contrahentes *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 28.
Sed non est adeo necessaria, quin possit adimpleri per æquipollens *tom.* 3 *decis.* 1 *num.* 35.
Sufficit enim ponere scripturam in locis publicis, quæ declaret hanc interdictionem fuisse factam *tom.* 3 *decis.* 1 *num.* 36.
Facilius admittendum est adimplementum supradictæ formæ per æquipollens, cum hodie nullus adsit liber Camerarii, in quo describi possint Bannimenta iuxta formam a Statuto præscriptam *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 39.
Si absque Banno substinetur interdictio publicata per affixionem Cedularum, ob eamdem rationem removetur defectus solemnitatis registrationis *tom.* 3 *decis.* 1 *num* 40.
Recedendum non est a stylo Supremi Magistratus *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 41.
Per reversionem ad sanos mores ipso iure tollitur interdictio *tom.* 3 *dec.* 1 *num* 42.
Contrarium, quod nempe necessaria sit Iudicis declaratio, & interdictionis revocatio *tom.* 3 *decis.* 1 *num.* 43.
Limita, si notorie constet prodigum recuperasse morum sanitatem *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 44.
Assumptio ad Magistratus, & alios Civitatis honores non sufficit ad removendam præcedentem bonorum interdictionem *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 45.
In Flandria contrarium observatur *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 46.
Probatio reversionis ad sanos mores debet esse certa, ut precedens annichiletur interdictio *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 50.
Estimatio obscuratur per interdictionem bonorum *tom.* 9 *decis.* 28 *num.* 18.

Pa-

Patri non licet æstimationem filii lædere, eidem interdicendo bonorum administrationem *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 19.

INTERDICTUM.

Interdictum uti possidetis datur etiam pro ipsa re recuperanda *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 1.

INTERESSE.

Inspectio loci multum confert ad interesse diudicandum *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 21.

Interesse *litis* ad eum spectare censetur, qui in se suscipit defensionem *tom.* 2 *decis.* 34 *n.* 24.

Interesse petentis exhibitionem librorum probatur ex eo quod dignoscatur libros petitos quoquomodo ad causam facere posse *tom.* 3 *decis.* 19 *n.* 6.

Probatur etiam solo petentis iuramento *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 4 & 7.

Interesse petentis exhibitionem non probatur cum illius generico iuramento *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 14.

Doctores, qui firmant sufficere iuramentum super interesse intelligendi videntur de iuramento super speciali non indefinito interesse *tom.* 3 *decis.* 19 *num.* 15.

Ut intret æquitas reciproce edendi inter Actorem, & Reum requiritur mandatum, vel tacitum, vel expressum, quod in libro, vel libris describeretur partita controversi interesse *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 16.

INTERESSE LUCRI CESSANTIS VEL DAMNI EMERGENTIS.

Interesse non debetur ex credito incerto, & illiquido *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 3.

Interesse debetur ex mora *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 43.

Interesse a partibus conventum non debetur, nisi concurrente mora *tom.* 5 *decis.* 40 *num.* 48.

Deficiente mora nulla datur obligatio ad interesse, & usuras *tom.* 11 *decis.* 17 *num.* 3.

Interesse a die litis contestatæ debetur vocato in casu contraventionis quanti fuisset ipse percepturus *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 69.

Interesse si non a die litis contestatæ saltem debetur a die productionis documentorum *tom.* 3 *dec.* 46 *n.* 4.

Taxatio certi interesse absque requisitis Pauli Castrensis non substinetur secundum opinionem Rotæ, & Curiæ Romanæ *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 15.

Secus vero in aliis regionibus, in quibus occasiones investiendi pecunias sunt frequentes *tom* 7 *dec.* 15 *n.* 16.

Et quando non agitur de interesse solvendo, sed soluto *tom.* 7 *decis.* 15 *num.* 17 & 18.

Et quando interesse fuit insimul cum sorte voluntarie solutum a debitore *tom.* 7 *dec.* 15 *n.* 19. 20 & 21. ubi in specie cessante suspicione fraudis, & usuræ ob qualitatem contrahentium.

Non est necesse probare requisita Castrensis in loco in quo prompta adest occasio implicandi pecunias ad cambium *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 37.

Interesse ex mutuo Liburni habito percipi potest etiam sine iustificatione requisitorum *Pauli Castrensis in Leg.* 3. *ff. de eo quod certo loco tom.* 3 *dec.* 61 *n.* 6.

Interesse certum, semoto dolo palliandi usuras, potest quis ab initio convenire etiam in casu mutui, pendente dilatione ad illud restituendum *tom.* 2 *decis.* 30 *n.* 1.

Interesse ab initio conventum debet postea a creditore concludenter probari, vel ratione damni emergentis, vel lucri cessantis *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 3.

Interesse conventum probari debet aliter, quam ex assertione Partium cum agatur de materia suspecta, & usuraria omni iure prohibita *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 6.

Taxatio interesse ad rationem quinque pro centenario est valida, moderata, & verisimilis, & licita repu-

putatur ratione lucri cessantis etiam in puro mutuo *tom.* 5 *decis.* 26 *n.* 24 & 25.

Ad effectum consequendi, & multo magis retinendi conventum interesse, iuxta modernum stylum Sacræ Rotæ Romanæ sufficit verisimilis, & generalis iustificatio promptæ occasionis investiendi desumptæ ex qualitate creditoris, & loci *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 33. 52.

In taxando interesse restaurativo attenditur tempus, quo fieri debebat investimentum absque animadversione ad id, quod exinde evenerit, & variatum fuerit *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 43.

Perpenditur differentia inter interesse ad normam conventionis iam solutum, & interesse adhuc solvendum, illiusque effectum *tom* 5 *dec.* 26 *num.* 49.

Concurrentibus titulo valido, & bona fide recipientis nunquam datur interesse iam soluti repetitio, iuxta praxim in Supremis Tribunalibus Italiæ servatam *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 50. Et ratio assignatur *num. seqq.*

Ex solutione interesse per multos annos continuata insurgit bona fides in exigente, & transfertur in debitorem onus probandi nullam adfuisse implicandi occasionem, talem præcipue, quæ redderet quinque pro centenario *tom.* 5 *decis.* 26 *num.* 51.

Taxa d. interesse conventa ab initio non redditur superflua, sed respicit favorem debitoris *tom.* 2 *decis.* 30 *n.* 7.

Interesse excedens summam taxatam, & conventam non potest exigi, obstante conventione; intra vero summam taxatam, potest solum exigi interesse probatum, nulla habita ratione taxationis *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 8.

Interesse ab initio taxatum indiget expresso titulo lucri cessantis, vel damni emergentis, & de ratione *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 9.

Interesse conventum, & taxatum ab initio, ut exigi possit, non est probanda mora debitoris, quia conventio idem operatur, ac mora *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 11.

Interesse ab initio conventum, ut debeatur, sat est, quod illius conventio, & taxatio attentis circumstantiis loci, & soliti personarum, religioni Iudicis appareat proportionata, & verisimilis *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 34.

Interesse verisimile habet vim probationis, nisi contrarium per debitorem edoceatur *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 35.

Interesse ubi non esset regulandum a fructibus bonorum venditorum regulari debet ab eo, quod percipi poterat ex destinato investimento in Locis Montis *tom.* 5 *decis* 26 *num.* 8.

Interesse conventum ad rationem fructuum Locorum Montium in quæ uti prompta in loco, aliquis declarat specialem animum, & destinationem implicandi suas pecunias, debetur absque alia probatione *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 64.

Interesse verisimile, & correspondens fructibus censuum bonorum stabilium, cambiorum, & similium, quorum sint occasiones in loco frequentes, posita dicta destinatione, & declaratione creditoris, potest licite taxari, & exigi absque alia probatione *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 65

Taxatio interesse verisimilis ab initio attenditur etiam in cambiis *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 68.

Interesse non probatur ex sola partium assertione *tom.* 7 *decis.* 15 *n.* 7 & *tom.* 12 *dec.* 13 *num.* 18.

Secus si assertio partium sit aliunde corroborata, & sit verisimilis arbitrio Iudicantis, attentis circumstantiis loci, rerum, & personarum, & quando certum lucrum, est ab initio a partibus taxatum *tom.* 7 *dec.*

dec. 15 *n.* 8. 9. & 10.
Interesse, & eius requisita non probantur confessione, & assertione partium etiam iurata *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 62.
In hoc tamen plurimum tribuendum est arbitrio Iudicis *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 63.
Interesse dotis non debetur mulieri soluto matrimonio *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 34.
Dotis interesse matrimonio costante *soli marito* debetur ad onera substinenda matrimonii *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 35.
Interesse quoties mercatori debetur, vicem fructuum substinet *tom.* 3 *dec.* 46 *n.* 5.
Quod in terminis assecurationis pro indubitato est *tom.* 3 *dec.* 46 *n.* 6.
Interesse conventionale debetur non obstante iusta causa litigandi *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 34.
Interesse iuxta praxim, liquidandum est in executione sententiæ *tom.* 3 *dec.* 46 *n.* 1.
Interesse metitur non ex persona debitoris, sed creditoris *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 19.
Interesse dici non potest iniustum, atque excessivum, si a Lege Principis, & communi Mercatorum consensu statuatur *tom.* 3 *dec.* 61 *num.* 5.
Inter Mercatores interesse solet excedere sex pro centenario *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 39
Inter Mercatores Belgii de consuetudine, cessante pacto, exigi solet interesse ad rationem sex pro quolibet centenario *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 22.
Florentiæ, ei quia non solet pecunias otiosas tenere debetur interesse, a die interpellationis etiam non probata specifica occasione fructus *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 57.
Lucrum cessans ut exigi possit quæ sint requisita necessaria Pauli Castrensis *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 4.
Requisita præfata an debeant omnia simul concurrere? *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 5.
Concurrente qualitate loci mercantilis satis est allegare lucrum cessans, vel damnum emergens, ut interesse dotis non restitutæ recte exigi valeat *tom.* 3 *dec* 55 *num.* 32. 33. & 34.
Interesse lucri cessantis, etiam iuramento promissum non debetur nisi probentur requisita Castrensis *tom.* 12 *dec.* 13 *num.* 17.
Publicis Mercatoribus debetur interesse lucri cessantis, vel damni emergentis absque ulla requisitorum *Castrensis* probatione *tom.* 3 *dec.* 46 *num.* 2.
Pecuniæ namque Mercatorum maiorem ad hoc habent æstimationem *tom.* 3 *dec.* 46 *num.* 3.
Interesse lucri cessantis non debetur solum Mercatoribus, sed etiam non mercatoribus, qui ab aliquo lucro, iuxta eorum conditionem reportando, emptione ex. gr. stabilium, locorum montium, & similium ob creditas pecunias arcentur seclusa negotiatione, & mora mercantili *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 13.
Interesse lucri cessantis extra Romanam Curiam, & in Regnis utriusque Siciliæ, non est adeo exacte probandum in potentia proxima *tom* 2 *dec.* 30 *n.* 22.
Interesse lucri cessantis in dictis locis, præesistente mora debitoris, passim in iudicio decernitur, absque tot considerationibus super precisa probatione requisitorum *Pauli de Castro in Leg.* 3. §. *final. ff. de eo, quod cert. loc. tom.* 2 *dec* 30 *n.* 23.
Interesse lucri cessantis non satis probatur ex sola qualitate Civitatis mercantilis, sed cum ea debet etiam concurrere creditoris consuetudo, vel solitum negotiandi *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 30.
Interesse lucri cessantis solet taxari modo

modo ad rationem septem, modo ad rationem septem cum dimidio *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 40.
Interesse sine mora non datur, ac in ea quisquis constituitur, vel per interpellationem iudicialem, vel per lapsum diei, quæ interpellat pro homine, vel demum per interpellationem extraiudicialem, quæ pariter est sufficiens *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 28. 29. *&* 30.
Et de qua dubitari non potest, quando accedunt solutiones fructuum, *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 31.
Interesse prætensum ratione moræ, requirit concludentissimam probationem lucri prompti respectu creditoris, & interpellationis factæ debitori; non sic interesse ab initio conventum, quod adeo exactam probationem de lucro in potentia proxima non exigit *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 32.
Arbitrio Iudicis in hac materia interesse valde defertur *tom.* 2 *decis.* 30 *n.* 27 *&* 33.
Mercatores, posita mora, vel conventione ab initio de interesse certo, proportionato, seu verisimili absque aliis probationibus illud consequi valent *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 81.
Destinationis, seu declarationis animi creditoris, defectus erogandi pecunias creditas in aliquas speciales occasiones fructiferas fuit in causa denegationis fructuum, seu interesse *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 84.
Auctoritates in contrarium adductæ in quibus terminis loquantur *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 85.
Interesse nondum solutum reducitur ad tres pro centenario, iuxta distinctionem de qua *n.* 49. *tom.* 5. *dec* 26 *n.* 59.
Decis. 16. *post Torr. de pact. futur. success.* declaratur, ut procedat in interesse solvendo, non autem in soluto *tom.* 5 *dec* 26 *n.* 63.
Iudex potest etiam non plene probato interesse illud taxare, & ad condemnationem devenire *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 38.
Interesse lucri cessantis, & damni emergentis potest Iudex ex officio liquidare, & taxare *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 68.
Iudex in taxando interesse lucri cessantis solet diminuere aliquid ex eo quod verosimiliter creditor poterat lucrari *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 41.

INTERPELLATIO.

Qui tenetur ad interesse, teneri nequit nisi a die moræ, quæ ex ininterpellatione contrahitur *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 37.
Unica iudicialis interpellatio satis est ad debitorem in mora constituendum *tom.* 3 *dec* 9 *num.* 59. Amplia *num.* 60.
Interpellatio Iudicialis facillime præsumitur *tom.* 12 *decis.* 28 *n.* 5.
In facto negativo non requiritur interpellatio, cum mora sit illi de directo contraria *tom.* 5 *decis.* 2 *num.* 28.
Interpellatio etiam per epistolam moram inducit *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 13.
Conclusio superius firmata *n.* 11. eo fortius procedit quando Emptor iterum constitutus in mora petiit dilationem ad deponendum & promisit expresse interim solvere fructus *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 14.
Interpellatio seu notificatio post moram debitoris, quod creditor cogitur pecunias sub usuris accipere quodque postea eas acceperit, est necessaria ad exigendum damnum emergens *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 44.
Interpellatio hæc debet esse personalis *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 45.
Interpellatio debitoris post moram, ad effectum exigendi damnum emergens secundum aliquos non requiritur ex iustitia, sed solum ex caritate *tom.* 2 *decis.* 30 *n.* 50.
Contrarium servatur in praxi, & in quibus terminis accipiendæ sint auctoritates in oppositum allegatæ *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 51.

In-

Interpellatio non est necessaria cum certa dies apposita est *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 10.

Ex interpellatione facta cedenti ad indicandum bona probatur ipsorum deficientia *tom.* 4 *dec.* 17. *n.* 23.

Interpellatio iuxta *Leg. Cambiorum* requiritur ad effectum scientiæ, ideo potest etiam per æquipollens impleri *tom.* 6 *decis.* 37 *num.* 16. 17.

Quædam Decisiones Rotæ Roman. in materia interpellationis pro fructibus declarantur *tom.* 6 *decis.* 37 *num.* 20.

Leges Cambiorum ann. 1693. & 1717. interpellationem requirunt ad effectum inducendi in debitore scientiam sui debiti, ideo huiusmodi interpellationi suppleri potest per æquipollens *tom.* 6 *dec.* 60 *num.* 1 & 2. unde sciens debitum, eiusque fructum solvens habetur pro interpellato *num.* 3. & de ratione dict. Legum *num.* 18.

Ex solutione fructuum ex causa debiti allegari ignorantia eiusdem non poterit, & nascitur ex hoc interpellationis præsumptio, adeo ut debitor probare contrarium debet quia nemo præsumitur solvere indebitum *tom.* 6 *dec.* 60 *num.* 4 & 5. licet non agatur de solutionibus continuatis *num.* 6.

Solutio cambialium fructuum post septennium absque interpellatione facta eam reddit superfluam *tom.* 6 *decis.* 60 *n.* 7.

Statutum Romæ requirit ad favorem mulieris viduæ interpellationem ad hoc ut ei debeantur usuræ dotales quidquid fuerit per Statutum vetus *tom.* 6 *dec.* 37 *num.* 7. 10.

Auctoritates DD. favore interpellationis loquentium declarantur *tom.* 6 *dec.* 37 *n.* 8.

Auctoritas exemplificando loquens, non censetur suam propositionem generalem exemplum enunciatum coarctare *tom.* 6 *dec.* 37 *num.* 9.

Statutum circa interpellationem pro fructibus favore mulieris adaptatur. *Leg. Cambiorum* Etruriæ, ideo illius interpretatio a DD. data istis favet *tom.* 6 *dec.* 37 *num.* 11.

Interpellatio iuxta *Leg. Cambiorum* requiritur pro forma, nec ideo est præsumenda *tom.* 6 *decis.* 37 *num.* 12. limita *n.* 13. ubi sufficit implementum per æquipollens, idcirco ea non obstante debitor, vel potest se habere pro interpellato, vel eam remittere tamquam ad sui favorem inductam solvendo usuras *n.* 14 & 15. ubi ex solutione usurarum præsumptio interpellationis infertur.

Quoties agitur de accessionibus generaliter, & in substantia licitis, & quod ad eorum perceptionem requiratur iudicialis interpellatio, si de ea non constet, & solutio non modicæ quantitatis soluta fuerit, interpellationis præsumptio adeo resultat, ut transfundatur in solventem, vel repetere volentem onus contrariæ probationis, licet non agatur de continuatis solutionibus *tom* 6 *dec.* 37 *n.* 1 & 2. & talis præsumptio ex unica etiam solutione deducitur *n.* 3 & 4. ubi de ratione quod nemo præsumitur indebitum solvere *num.* 5 ubi eruitur etiam ex conventione fructuum ad rationem 5. per 100. cum conditione ut quatenus d. taxatio minueretur debitores ad illud minus non teneretur *num.* 6 ubi ex solutione facta ad computum fructuum decursorum interpellatio præsumitur, contra *num.* 18. declara *n.* 19.

Si fideiussor debitorem interpellat ut liberetur; & is negligat compellendus est ad solutionem eius quod interest *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 70.

INTERPRETATIO.

Interpretatio est sermonum difficillium, & perplexorum expositio, & declaratio ambiguæ vel absconditæ voluntatis *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 31.

Interpetrationi locus est in ambiguis secus in claris *tom.* 10 *decis.* 18. *num.* 32.

Verbum non est univocum quod diversimode potest interpretari *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 39.

Eadem locutio ad duo subiecta referibilis, nequit quoad unum recipere interpretationem contrariam illi, quam recipit quoad aliud *tom.* 11 *decis.* 40 *n.* 80.

Doctorum dissentiones ex varia interpretatione oriuntur *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 13.

Interpretatio semper sumenda est ad legum conciliationem *tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 22.

Interpretatio menti Legis satisfacere debet *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 21.

Ubi Lex est clara non est locus interpretationi desumpta ex contraria observantia *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 17.

Ad legis, alteriusve dispositionis interpretationem plurimum confert identitas, vel maioritas rationis *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 27.

Interpretatio observata per plures annos est rei dubiæ explanatio *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 25.

Consuetudo interpretativa eodem modo sequenda est, quo reperitur inducta *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 34.

Non sunt immutanda ea, quæ diu certam interpretationem habuerunt *tom.* 3 *decis.* 2 *num* 20.

Verba sunt semper interpretanda contra se fundantes in illis *tom* 12 *dec.* 26 *n.* 87.

Ubi verba sunt clara cavillosa est eorum interpretatio *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 4.

Quando verba possunt trahi ad duplicem sensum semper pro validitate actus sunt interpretanda, secus si de contraria voluntate disponentis apparet *tom* 9 *dec.* 23 *num.* 9.

Interpretatio ea semper sumenda est per quam evitetur contrarietas *tom.* 10 *decis.* 19 *n.* 26.

Interpretatio sumenda est per quam contrarietas verborum submoveatur & observantia non violetur *tom.* 11 *decis.* 14 *num.* 14.

Una scriptura aliam interpretatur, ubi sunt inter se correlativæ *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 10.

Ubi eadem est ratio, eadem debet fieri interpetratio *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 24.

Minime immutanda sunt quæ certam & constantem habuerunt interpretationem *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 26.

Literæ relativæ, & confirmantes relatas diversam interpretationem recipere non possunt *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 44.

Interpretatio magis proxima præferri debet consuetudini remotæ *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 129.

Interpretatio alias data iisdem verbis normam suppeditare debet in aliis casibus *tom.* 12 *dec.* 43 *n* 50.

Interpretatio qualitatis contractus desumi debet a solitis *tom.* 7 *dec* 30 *n.* 45.

Quando agitur de interpretatione verbi dubii per aliud clarum non attenditur nec personarum nec rationis diversitas *tom.* 4 *decis.* 20. *num.* 19.

Interpretatio illa semper est capienda, quæ actum a nullitate præservat *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 8.

Interpretatio verosimilis est præferenda *tom.* 3 *decis* 32 *n.* 35.

Interpretatio elicita ex natura rei subiectæ est intrinseca, & necessaria *tom.* 9 *decis.* 31 *num.* 8.

Ea semper fieri debet interpretatio, quæ congruit subiectæ materiæ *tom.* 6 *dec.* 46 *num* 3.

Numquam amplecti interpretatio debet per quam via fraudibus aperiatur *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 17.

Interpretatio fieri debet congrua congruis legitime referendo *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 22.

Interpretatio ea semper capienda est per quam actus reddatur prudens

ea

ea reiecta quæ illum redderet elusorium, & inoperativum *tom.* 11 *dec.* 46 *num.* 12.

Ex proemio totus contractus regulatur, & interpetrationem recipit *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 37.

Ratio finalis potius, quam verba, est attendenda in interpretatione contractus *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 34.

Et illa capienda est, quæ principali intentioni non repugnat *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 35.

Discretiva clara, ac perspicua plurimum confert pro interpretatione cuiuscumque dispositionis, vel contractus *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 8.

Coniecturæ potentiores sequendæ sunt, ubi tota interpretatio coniecturalis est *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 24.

Principis beneficium debet quamplenissime interpretari *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 22.

In interpretatione actus petenda a Statuto recurrendum est ad Statutum, in quo adsunt qualitates expressæ in actu, reiecto Statuto, in quo hæ qualitates non adsunt *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 43.

In Legum dispositionibus interpretandis attenditur usus communis loquendi *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 46.

Communis usus loquendi derogat omni regulæ, & constitutioni in interpretandis sermonibus *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 47.

Lex in aliquo sensu communiter acceptata, interpretanda est secundum talem acceptationem *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 54.

Interpretatio ea semper capienda est, per quam actus substineatur *tom.* 11 *decis.* 28 *num.* 47.

In materia usurarum capienda est interpretatio debitori favorabilior *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 9.

Interpretatio sumpta per argumentum a contrario sensu non est admittenda *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 71.

In interpretanda voluntate sive legis, sive hominis ex alio iure seu dispositione, est recurrendum ad eam, cum qua magis conformatur dispositio interpretanda *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 42.

Voluntati, & intentioni contrahentium est inhærendum & sola veritate inspecta reiectis iuris subtilitatibus, maxime in Tribunalibus Supremis *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 10.

Maxime in contractibus, & obligationibus magnatum *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 11.

Ex personarum etiam, & causarum qualitate metiri debet interpretatio contractus *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 12.

Mercatorum opinioni Iudex multum deferre debet in interpretatione verborum mercantilium *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 15.

Amplia etiamsi illorum attestatio sit extraiudicialis *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 16.

In interpretanda mente, & verbis Mercatorum melior intelligentia est illa, quæ resultat a solito stylo eiusdem Mercatoris *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 17.

Limita si sint interessati *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 26.

Item limita si partes Iudicis assumant *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 27.

Interpretatio in legato facienda est favore hæredis non Legatarii *tom.* 5 *dec.* 5 *num.* 15.

In interpretatione Legis, vel Statuti, eorum dispositio tantum respicienda *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 69.

Statutum recipit interpretationem passivam a Iure Communi *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 34.

Ubi verba Statuti sunt clara, nullam admittunt interpretationem *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 45.

Dispositio Statuti procedere debet, ac interpretari secundum qualitates in eo expressas *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 9.

Non implicat ut a Statuto de successione intestatâ disponere sumatur interpretatio Testamenti, seu voluntatis Testatoris *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 33.

Favorabilis interpretatio Statuti extenden-

denda etiam ad correctionem iuris *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 110.

Interpretatio illa est reiicienda per quam Statutum redderetur elusorium *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 28.

Ad effectum bene interpretandi a contrario sensu Statutum, eius antecedentem sensum noscere opus est *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 36.

Geminatio verborum magis reddit enixam mentem statuentis, & impedit restrictivam interpretationem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 85. 86.

Interpretatio est scrutatio voluntatis Disponentis *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 6.

In interpretatione ultimarum voluntatum non admittitur præsumptio præsumptionis, nec tacitum taciti *tom.* 12 *dec.* 44 *num.* 5.

Interpretatio semper est capienda per quam Testatoris voluntas facilius effectum consequatur *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 6 *&* *tom* 9 *dec* 23 *n.* 74.

In Testamenti interpretatione, vulgari etiam sermone scripti ab ipsa verborum proprietate recedendum non est, etiam in casu Testatoris imperiti *tom.* 3 *dec.* 18 *num.* 5.

Interpretatio cohærens literæ Testamenti, & orationis partes invicem concilians retinenda est *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 12.

Interpretatio, quæ contrarietatem involvit in eadem dispositione non admittitur *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 55.

Ubi aliqua adest ambiguitas circa voluntatem, respuenda est ea interpretatio, quæ dispositionem reddit irrationabilem *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 32.

Præsertim ubi ipsamet etiam verba contrarium suadeant *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 33.

In dubio ea amplectenda est interpretatio, propter quam inter descendentes servetur æqualitas *tom.* 6 *dec.* 25 *num.* 15.

Iudex non potest aliud proferre Iudicium, quam illud quod protulisset testator si fuisset interrogatus *tom.* 12 *dec.* 39 *num.* 18.

Ad evitandum absurdum instantaneæ contrarietatis, vel correctionis capienda est interpretatio, qua mediante utraque dispositio suum sortiatur effectum *tom.* 7 *decis.* 13. *num.* 8.

Declarationi hæredis, & executorum standum est super interpretatione dubiæ voluntatis Testatoris *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 38 *&* *n.* 39.

Explicatur *Text. in Leg. Lucius Titius § si a te peto ff. de legat.* 2. *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 40.

Interpretatio in dubio sumenda est contra concedentem, qui poterat apertius loqui *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 13.

Interpretatio in dubio semper facienda est contra matrem binubam *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 52

In contractibus, cœterisque dispositionibus ea vitari debet interpretatio, per quam actus nullus evaderet *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 65. aut præiudicialis contrahentibus redderetur *n* 66.

INTERROGATORIA.

Quando Pars sæpius fuit citata ad dandum interrogatoria, sufficit quod per Iudicem fuerint testes interrogati *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 31.

Repetitio super interrogatoriis quando dicatur petita calumniose *tom.* 8 *dec.* 17 *n.* 32.

Interrogatoria contra Peritos non admittuntur post exhibitam in actis relationem *tom.* 1. *decis.* 39 *n.* 3.

INTERUSURIA.

Viduæ non debentur interusuria dotis *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 7

Viro debentur dotis interusuria non propter matrimonium, sed propter onera *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 15.

Viro non indulgentur a Lege dotis interusuria propter matrimonium, sed propter onera *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 19.

INTERVENTUS.

Interventus includit consilium, & consensum *tom.* 2 *dec.* 2 *num.* 1.

IN-

INTESTATUS.

Intestatus mori dicitur, qui nullum fecit Testamentum *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 10.

Intestatus videtur non tantum qui Testamentum non fecit, sed & qui in Testamento liberis suis tutores non dedit *tom.* 5 *decis.* 24 *num.* 12.

Dispositio, quæ respectu certæ rei loquitur de intestato verificatur etiamsi Testamento condito de ea re nil dictum sit *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 14.

INTIMATIO.

Qui scit non est ulterius intimandus *tom.* 11 *decis.* 19 *n.* 26.

Et sufficit scientia verisimilis *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 27.

Intimatio specialis cum dimissione copiæ non servatur Florentiæ *tom.* 6 *dec.* 44 *num.* 18.

Hæres, licet debiti sciens, si non fuerit intimatus, Cambium sterile manet, si vero quid creditori solverit, soluti retentio non impeditur *tom.* 6 *dec.* 60 *num.* 9. 10. idq. quia naturalis manet obligatio *n.* 11.

Scientia presumpta latæ sententiæ sufficit ad sanandum intimationis defectum *tom.* 3 *decis.* 13 *num.* 2.

INTRATURA.

Intraturæ nomen est valde Florentiæ frequens *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 1.

Intratura magna quomodo acquiratur *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 2.

Intratura statutaria quid sit *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 3.

Statutum Artis Fabricantium ius intraturæ concedit in apotheca pro retentione tantum quinquennali *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 21.

Intratura fuit inducta a Statutis Florentinis *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 7.

Et principaliter respicit favorem privatorum, secundario favorem publicum *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 8.

A Statuto proprie descendit ius Intraturæ, eiusque originalis acquisitio, maior vero, minorve eiusdem æstimatio procedit solum a negotiatione, usuque in Apotheca facto tam capitalium, quam industriæ Sociorum *tom.* 2 *decis.* 46 *num.* 13.

Non datur intratura intraturæ *tom.* 2 *decis.* 46 *n.* 17.

Amittitur Intratura si dominus Apothecam ad proprium usum convertere velit *tom.* 2 *decis.* 46 *n.* 18.

Intraturam, & vendi, & obligari, & in dotem dari posse receptum est *tom.* 2 *dec.* 46 *num.* 19

Statutum loquitur de apothecis, quibus affluentia, & avviamentum procuratum est *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 2.

Ius intraturæ, licet affluentia populi acquisitum fuerit, cessat si ea perdatur *tom* 5 *dec.* 49 *n.* 3.

Apotheca, in qua mercatura non exercetur non acquirit ius intraturæ ob defectum affluentiæ populi *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 4.

Multi ex nostris contractibus & privilegiis fuere Romanis legibus incogniti, prout fuit intratura magna *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 10.

Intratura magna acquiritur ex dispositione iuris communis, secundum aliquos *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 14 contra *n.* 20.

Intratura magna neque ut avviamentum a iure communi descendit *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 15.

Ius intraturæ est avviamentum procedens ex industria conductoris, & quo magis domus reperitur in loco aperto ad mercaturam, beneficium recipit ab ipso *tom.* 6 *decis.* 27 *num.* 22. & 23.

Intratura est avviamentum Conductoris industria procuratum *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 17.

Vel potius melioramentum ex hominum affluentia proveniens *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 18.

Intratura est species servitutis alienabilis *tom.* 11 *decis.* 12 *n.* 19.

Ius intraturæ est multum æstimabile *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 20.

Intratura est species servitutis personalis *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 22.

Afferuntur Doctores de intratura loquentes *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 23.
Arte aliqua per quinque annos in Apotheca exercita acquiritur intratura, eamque transfunditur in hæredem, aut Legatarium *tom.* 7 *dec.* 47 *n.* 1.
Ad acquirendam intraturam copulative requiritur locationis titulus, & actuale artis exercitium *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 5.
Contrariæ auctoritates refelluntur *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 6.
Ad intraturam acquirendam sufficit solum exercitium in arte etiam sine ullo locationis titulo *tom.* 7 *dec.* 47 *n.* 3.
Intraturæ ius in hæredem transit, ac potest in quemcumque transferri *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 8.
Ius intraturæ dat ius in re *tom.* 5 *dec.* 17 *n.* 1.
Et per consequens consortium in dominio *tom.* 5 *dec* 17 *n.* 2.
Ideoque competit Intratutario ius retrahendi iuxta dispositionem Statuti Florentini *tom.* 5 *decis.* 17 *n.* 3.
Non attento, quod ius intraturæ titulo etiam oneroso acquisitum foret *tom.* 5 *dec.* 17 *num.* 4.
Ius intraturæ productivum condominii, seu consortii, nullatenus acquiritur ratione avviamenti in magazeno ab apotheca seiuncto *tom.* 5 *decis.* 49 *n.* 14.
Intratura ut avviamentum sumpta potest penes aliquem existere absque locatione *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 30.
Intratura est similis emphyteusi *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 37.
Intratura est similis emphyteusi, quoad utile dominium *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 15.
Intratura in quo differat ab emphyteusi *tom.* 11 *decis.* 12 *n.* 16.
Intratutarius non potest expelli ab apotheca, quoties pensionem solvit *tom.* 11 *decis.* 12 *n.* 4.
Intratura amittitur per moram in solvendo canones *tom.* 12 *decis.* 45 *num.* 4.
Subconductor merus intraturam non acquirit, quando autem hoc procedat *tom.* 7 *dec.* 47 *n.* 2. & 4.
Intratura præcedens impedit acquisitionem alterius novæ intraturæ *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 7.
Per Statutum Florentinum acquiritur condominium, & consortium iure intraturæ *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 1.
Communione pro indiviso sublata intraturæ ius amittitur *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 16.
Amisso iure intraturæ in parte principali, amittitur & in accessoria *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 15.
Ius intraturæ ab auctore acquisitum non transit in cessionarium *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 20.
Ius intraturæ habens prefertur vicino vel consorti mediante muro communi, ex mente etiam dicti Statuti *tom.* 5 *dec.* 16 *num.* 5. 6.
Statuta Artium Serici, & Medicorum privilegium intraturæ extendunt locis cum apotheca coniunctis *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 5.
Intratura comprehendit non solum tabernas, verum etiam loca iis annexa *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 10.
Ex diverso ingressu coniunctio non datur *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 7. 8.
Quando quid coniunctum vel disiunctum dicatur *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 9.
Res coniunctæ, sed ad diversa destinatæ, coniunctæ non amplius dicuntur, & quare *tom.* 5 *decis.* 49 *num.* 10. 11.
Re ad novum usum destinata amittitur ius intraturæ ob cessionem avviamenti in quo erat dictum ius *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 17.
De cessione clare, & expresse constare debet *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 18.
Recedens a conductione, non intelligitur renunciasse intraturæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 12.
Intratutarius locationi renuncians non amittit intraturam, veluti quid a conductione distinctum *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 29.

Non

Non matricolatus frustra allegat Statuta ius intraturæ concedentia *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 6.
Statutum de intratura loquens obligat etiam Ecclesiasticos *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 9.
Defectus etiam unius diei pro complemento quinquennii sufficit ad impediendam acquisitionem intraturæ *tom.* 12 *decis.* 45 *n.* 1.
Intratura acquiritur per integrum quinquennale exercitium *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 2.
Intraturæ ius alienari potest, ac dari in dotem, Proprietario etiam irrequisito *tom.* 12 *decis.* 1 *n.* 2.
Intraturæ ius alienari indubio potest, irrequisito directo Domino, quando urget æs alienum, seu necessaria causa *tom.* 12 *decis.* 1 *num.* 16.
Intraturæ alienatio censetur ratificata à Domino directo post receptas ab alienante pensiones *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 17.
Amplia, quando adfuit necessaria causa *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 18.
Intraturæ venditio, sive translatio desumitur ex eo, quod Accomandans ponat se Creditorem Negocii socialis non tantum pro mercium, sed pro ipsius etiam intraturæ pretio *tom.* 2 *dec.* 46 *num.* 8.
Et hoc sufficeret, ut pro ea dominii parte, quam Complimentarius in intratura acquisivit, eiusdem augumentum percipere valeat *tom.* 2 *decis.* 46 *n.* 9.
Intratura censetur etiam translata, quando valor mercium in Societate positarum ipsam quoque comprehendit *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 10.
Item si in Bilanciis per Socios approbatis positum sit capitale in summa intraturam comprehendente, & cum rebus in Apotheca existentibus descripta inveniatur intratura *tom* 2 *dec.* 46 *n.* 11.
Non obstante Sociorum conventione de faciendo quot annis Bilancio, utilibusque dividendis *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 12.
Renunciatio intraturæ non nocet, nisi facta sit coram Consulibus Artis Serici *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 5.
Intellige si renunciatio facta sit post quæsitum ius intraturæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 6.
Privilegio intraturæ sine adprobatione Consulum eiusdem artis renunciare non potest *tom.* 5 *dec.* 39 *n.* 18.
Non solventibus datur per iisdem Consulibus terminus Conductori ad solvendum, quo elapso expelli potest salvo tamen iure intraturæ *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 19.
Diversus toto tempore modus solvendi, quam erat promissum, facit inobservantiam pacti nec spoliare valet iure intraturæ *tom.* 5 *decis.* 39 *n.* 20.
Intratura parva cedi non potest sine consensu Domini præsertim pro usu diverso *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 19.
Iuri intraturæ mulier renunciare non potest, nisi adhibitis solemnitatibus Statutariis *tom.* 7 *dec.* 47 *num.* 6.

INTRATUTARIUS.

Intratutarius non potest expelli ab apotheca, quoties pensionem solvit *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 4.
Intratutarius locationi renuntians non amittit intraturam, veluti quid a conductione distinctum *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 29.
Biennium intratutariis concessum a Statuto Artis *de Linaioli* post factam disdictam, currit non a die disdictæ, sed a die cessatæ locationis quinquennalis *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 3.
Intratutarius in alienatione Apothecæ olim habebat ius prælationis, & retractus *tom.* 8 *decis.* 50 *n.* 1.
Prælatio intratutario an competat ex iure communi, vel potius ex Statuto particulari Florentiæ, & resolvitur, quod competat ex Statuto Florentino *tom.* 8 *decis.* 50 *n.* 4 & *n.* 5.
Ius intraturæ est ius in re consortium, & condominium inducens, sed

Afferuntur Doctores de intratura loquentes *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 23.
Arte aliqua per quinque annos in Apotheca exercita acquiritur intratura, eamque transfunditur in hæredem, aut Legatarium *tom.* 7 *dec.* 47 *n.* 1.
Ad acquirendam intraturam copulative requiritur locationis titulus, & actuale artis exercitium *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 5.
Contrariæ auctoritates refelluntur *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 6.
Ad intraturam acquirendam sufficit solum exercitium in arte etiam sine ullo locationis titulo *tom.* 7 *dec.* 47 *n.* 3.
Intraturæ ius in hæredem transit, ac potest in quemcumque transmitti *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 8.
Ius intraturæ dat ius in re *tom.* 5 *dec.* 17 *n.* 1.
Et per consequens consortium in dominio *tom.* 5 *dec* 17 *n.* 2.
Ideoque competit intratutario ius retrahendi iuxta dispositionem Statuti Florentini *tom.* 5 *decis.* 17 *n.* 3.
Non attento, quod ius intraturæ titulo etiam oneroso acquisitum foret *tom.* 5 *dec.* 17 *num.* 4.
Ius intraturæ productivum condominii, seu consortii, nullatenus acquiritur ratione avviamenti in magazeno ab apotheca seiuncto *tom.* 5 *decis.* 49 *n.* 14.
Intratura ut avviamentum sumpta potest penes aliquem existere absque locatione *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 30.
Intratura est similis emphyteusi *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 37.
Intratura est similis emphyteusi, quoad utile dominium *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 15.
Intratura in quo differat ab emphyteusi *tom.* 11 *decis.* 12 *n.* 16.
Intratutarius non potest expelli ab apotheca, quoties pensionem solvit *tom.* 11 *decis.* 12 *n.* 4.
Intratura amittitur per moram in solvendo canones *tom.* 12 *decis.* 45 *num.* 4.
Subconductor merus intraturam non acquirit, quando autem hoc procedat *tom.* 7 *dec.* 47 *n.* 2. & 4.
Intratura præcedens impedit acquisitionem alterius novæ intraturæ *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 7.
Per Statutum Florentinum acquiritur condominium, & consortium iure intraturæ *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 1.
Communione pro indiviso sublata intraturæ ius amittitur *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 16.
Amisso iure intraturæ in parte principali, amittitur & in accessoria *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 15.
Ius intraturæ ab auctore acquisitum non transit in cessionarium *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 20.
Ius intraturæ habens prefertur vicino vel consorti mediante muro communi, ex mente etiam dicti Statuti *tom.* 5 *dec.* 16 *num.* 5. 6.
Statuta Artium Serici, & Medicorum privilegium intraturæ extendunt locis cum apotheca coniunctis *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 5.
Intratura comprehendit non solum tabernas, verum etiam loca iis annexa *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 10.
Ex diverso ingressu coniunctio non datur *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 7. 8.
Quando quid coniunctum vel disiunctum dicatur *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 9.
Res coniunctæ, sed ad diversa destinatæ, coniunctæ non amplius dicuntur, & quare *tom.* 5 *decis.* 49 *num.* 10. 11.
Re ad novum usum destinata amittitur ius intraturæ ob cessionem avviamenti in quo erat dictum ius *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 17.
De cessione clare, & expresse constare debet *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 18.
Recedens a conductione, non intelligitur renunciasse intraturæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 12.
Intratutarius locationi renuncians non amittit intraturam, veluti quid a conductione distinctum *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 29.

Non

Non matricolatus frustra allegat Statuta ius intraturæ concedentia *tom.* 5 *dec.* 49 *num.* 6.
Statutum de intratura loquens obligat etiam Ecclesiasticos *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 9.
Defectus etiam unius diei pro complemento quinquennii sufficit ad impediendam acquisitionem intraturæ *tom.* 12 *decis.* 45 *n.* 1.
Intratura acquiritur per integrum quinquennale exercitium *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 2.
Intraturæ ius alienari potest, ac dari in dotem, Proprietario etiam irrequisito *tom.* 12 *decis.* 1 *n.* 2.
Intraturæ ius alienari indubio potest, irrequisito directo Domino, quando urget æs alienum, seu necessaria causa *tom.* 12 *decis.* 1 *num.* 16.
Intraturæ alienatio censetur ratificata à Domino directo post receptas ab alienante pensiones *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 17.
Amplia, quando adfuit necessaria causa *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 18.
Intraturæ venditio, sive translatio desumitur ex eo, quod Accomandans ponat se Creditorem Negocii socialis non tantum pro mercium, sed pro ipsius etiam intraturæ pretio *tom.* 2 *dec.* 46 *num.* 8.
Et hoc sufficeret, ut pro ea dominii parte, quam Complimentarius in intratura acquisivit, eiusdem augumentum percipere valeat *tom.* 2 *decis.* 46 *n.* 9.
Intratura censetur etiam translata, quando valor mercium in Societate positarum ipsam quoque comprehendit *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 10.
Item si in Bilanciis per Socios approbatis positum sit capitale in summa intraturam comprehendente, & cum rebus in Apotheca existentibus descripta inveniatur intratura *tom* 2 *dec.* 46 *n.* 11.
Non obstante Sociorum conventione de faciendo quot annis Bilancio, utilibusque dividendis *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 12.
Renunciatio intraturæ non nocet, nisi facta sit coram Consulibus Artis Serici *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 5.
Intellige si renunciatio facta sit post quæsitum ius intraturæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 6.
Privilegio intraturæ sine adprobatione Consulum eiusdem artis renunciare non potest *tom.* 5 *dec.* 39 *n.* 18.
Non solventibus datur per iisdem Consulibus terminus Conductori ad solvendum, quo elapso expelli potest salvo tamen iure intraturæ *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 19.
Diversus toto tempore modus solvendi, quam erat promissum, facit inobservantiam pacti hec spoliare valet iure intraturæ *tom.* 5 *decis.* 39 *n.* 20.
Intratura parva cedi non potest sine consensu Domini præsertim pro usu diverso *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 19.
Iuri intraturæ mulier renunciare non potest, nisi adhibitis solemnitatibus Statutariis *tom.* 7 *dec.* 47 *num.* 6.

INTRATUTARIUS.

Intratutarius non potest expelli ab apotheca, quoties pensionem solvit *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 4.
Intratutarius locationi renuntians non amittit intraturam, veluti quid a conductione distinctum *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 29.
Biennium intratutariis concessum a Statuto Artis *de Linaioli* post factam disdictam, currit non a die disdictæ, sed a die cessatæ locationis quinquennalis *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 3.
Intratutarius in alienatione Apothecæ olim habebat ius prælationis, & retractus *tom.* 8 *decis.* 50 *n.* 1.
Prælatio intratutario an competat ex iure communi, vel potius ex Statuto particulari Florentiæ, & resolvitur, quod competat ex Statuto Florentino *tom.* 8 *decis.* 50 *n.* 4 & *n.* 5.
Ius intraturæ est ius in re consortium, & condominium inducens, sed

sed non est aptum ad inducendam prelationem ex iure communi *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 6. & 7.

Reindicatæ, in quibus conceditur intratutario retractus, illum concedunt propter dispositionem Statuti non vero communem *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 8.

Intratutarius in alienatione Apothecæ non habet prælationem, sed non potest expelli, nisi ei pretium intraturæ solvatur *tom.* 8 *dec.* 50. *num.* 18.

INVENTARIUM IN GENERE.

Status hæreditarius non iustificatur per Fidem Decimæ, sed per legitimum inventarium *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 14.

Inventarium ad quid inventum *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 15.

Inventarium Iustinianus introduxit, ut rigorem iuris emendaret *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 11.

Rationem qui tenetur reddere inventarium facere debet *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 38.

Inventarium probat quæ bona reperiantur in patrimonio defuncti *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 15.

Inventarium solemnia requirit, & fieri debet per publicum instrumentum, aliisque adhibitis solemnitatibus *tom.* 12 *decis.* 6 *num.* 28.

Inventarium debet fieri cum omni subtilitate *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 1.

Per inventarii confectionem consulitur indemnitati hæredum, legatariorum, creditorum, & Testatoris voluntati *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 2. 7.

Inventarii imperfectioni suppletur per exhibitionem mobilium, vel per Testes, vel per alias probationes *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 3.

Suppleri potest defectui descriptionis mobilium in inventario, probando per Testes quid & quantum fuerit in pondere, numero, & mensura *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 4.

Vel si aliæ circumstantiæ particulares ipsorum identitatem demonstrent *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 5.

Inventarium debet inchoari intra triginta dies post apertas tabulas *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 24.

Inventarium seu status hæreditarii descriptio, ubi plures innotescant defectus attendendum non est *tom.* 12 *dec.* 30 *num.* 17.

Simplex descriptio non est inventarium *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 39.

Descriptio bonorum ad alium effectum non sufficit pro inventario *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 42.

De inventario non exhibito nulla habetur ratio *tom.* 2 *decis.* 12 *n.* 6.

Alleganti inventarium opponitur nullitas quam eius auctor commiserat & repellitur exceptione evictionis *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 67.

Qua de causa Testes in inventario requirantur? *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 1.

Legatariorum, & creditorum loco adhibentur, & descriptioni rerum intervenire debent *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 2.

Absque eo quod sufficiat eos interfuisse soli publicationi factæ in Palatio *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 3.

Et quamvis hoc non servari testentur *Cagnol. & Mantic.* attamen non est credendum eorum auctoritati aut saltem non probatur talis consuetudo de Urbe hac nostra *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 4. 5. & 6.

Quæ quidem consuetudo viam fraudibus aperiret, & elusoriam redderet inventarii confectionem *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 7.

Doctores testantes valere consuetudinem, per quam remittantur solemnitates in confectione inventarii requisitæ quomodo intelligendi sunt? *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 8.

Quænam esse debet, iuxta Formularium Florentinum suscriptio Testium in inventario adhibitorum? *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 14.

Refellitur sententia *Albæ* qui *cons.* 253. *n.* 2. *cum seqq.* tenet non valere consuetudinem, quod remittuntur

aliquæ

aliquæ ex importantibus solemnitatibus in inventarii confectione requisitis *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 15.

Valet consuetudo remittens solemnitates magni momenti, & inclusive illa non adhibendi in inventario tres testes loco absentium *tom.* 4 *decis.* 8. *n.* 16 *&* 17.

Ac propterea multo magis tenet consuetudo dispensandi testes adhibitos in confectione inventarii ab inspectione rerum hæreditariarum dum fit earum descriptio *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 18.

Pater administrans bona filii cogi non potest ad faciendum solemne inventarium, aut ad reddendam rationem *tom.* 2 *dec.* 36 *n.* 20.

Et solum de dolo tenetur *n.* 21.

Legatarii in casu imperfecti inventarii iurare possunt contra hæredem *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 60.

Contrarium est verius saltem cessante dolo *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 61.

Inventarium factum a Curatore hæreditatis non prodest hæredi *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 7.

Inventarium plene probat contra Curatorem inventariantem *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 6.

Amplia contra singularem successorem, qui habet causam ab inventariante *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 7.

In redditione rationis facienda ex inventario, ignorantia non excusat pupillum *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 107.

Pupillus factus maior, qui inventarium a Tutore confectum confundit, sibi præiudicat, & illud reddit inefficacem *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 108.

Tutor inventarii confectionem omittens excusatur a dolo, ubi Iudex moraliter credere potest omissionem non fuisse dolosam *tom.* 11 *decis.* 25 *n.* 7.

Et ubi ex circumstantiis suppleri valeat defectus inventarii *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 8 *& n. seqq.*

Variæ enumerantur rationes ex quibus excusatur tutor omittens inventarium *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 11.

Pupillus, qui non ob scrupolosam tutorum descriptionem, sed ex propria negligentia inventarii beneficium amittit de se solum debet conqueri *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 101.

Hæres pupilli excusatur ab omissa nova confectone inventarii cum possit credere tutores proprio muneri satisfecisse *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 102.

Tutor tenetur relevare pupillum ab omni errore in inventario confecto *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 66.

Statutum Florentinum rubr. 29. lib. 2. disponit quod inventarium sit inutile maioribus quoad debita *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 52.

An, & quando creditores teneantur petere inventarium, & æstimationem bonorum in Decreto inhibitoriali contentorum *tom.* 11 *dec.* 44 *num.* 11.

Bona ex usufructu sibi reservato in donatione, & ad hæredem spectantia non adnotantur in inventario *tom.* 2 *decis.* 6 *n.* 47.

INVENTARIUM QUOAD SOLEMNITATES ET REQUISITA.

Inventarium incipi debet intra triginta dies a die scientiæ delatæ hæreditatis, & intra sexaginta dies terminari *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 34.

Citari quoque debent Creditores, & Legatarii, de quorum interesse agitur *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 35.

Quibus omissis hæres tenetur solvere integrum legatum una cum fructibus *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 36.

Nullo confecto inventario a filio hærede, non datur eius creditoribus actio detractionis *tom.* 4 *decis.* 21 *num.* 26.

Inventarium prodest hæredi quando mobilia non sunt descripta cum omnibus qualitatibus, si penes hæredem reperiantur, & æstimari possint *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 25.

In-

Inventarium, quod deficit in substantialibus nemini prodest *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 26.

In confectione inventarii durius agitur cum eo, qui totam Legem contemnit, quam cum eo qui in aliqua parte, citra propositum Legem contemnendi, eius solemnitatem non observat *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 19.

Declaratur Decisio Rotæ Florentinæ in Tremulitana Gravamenti de Sartis, & Catignanis, in qua resolutum fuit non valere Statutum, quo solemnitas citationis in inventarii confectione remittitur *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 20.

Prædicta consuetudo licet non teneret; attamen hæredi præstaret excusationem a pœna inventarii non confecti, seu minus solemniter confecti *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 21 *&* 27.

Et remittens ex integro confectionem inventarii Tutoribus, & Curatoribus, excusat a culpa *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 28.

Item excusat hæredem conficientem Inventarium, iuxta morem Civitatis, qui ideo privari nequit beneficio inventarii *tom.* 8 *decis.* 8 *n.* 29. 30. *&* 34.

Sed dumtaxat inspici debet an dolo, an vero bona fide se gesserit in confectione inventarii *tom.* 4 *decis.* 8 *num.* 31.

Tutor, cui a Testatore fuit remissa confectio inventarii excusatur a dolo, quantumcumque huiusmodi remissio non tenetur *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 32.

Licet consuetudo excuset a pœna, non tamen validat actum *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 35.

Huiusmodi conclusio non procedit in inventario secundum loci consuetudinem, omissis iuris solemnitatibus confecto, sed locum habet in contractu manifeste usurario *tom.* 4 *decis.* 8 *num.* 36 *&* 37.

Consuetudo excusat, & inventarium a nullitate defendit, licet probata non sit cum debitis requisitis *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 38 *&* 42.

In terminis inventarii prodest ad excusandum etiam causa excusationis non plene probata *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 41.

Inventaria communi errore facta absque interventu Testium in actu designationis bonorum, valida iudicari debent per rationem vulgatæ *Leg. Barbarius ff. de offic. Prætor tom.* 4 *decis.* 8 *n.* 43 *&* 46.

Cuius Textus decisio procedit non modo quando defectus est in persona, verum etiam quando est in solemnitate, vel causa materiali *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 44 *&* 45.

INVENTARIUM QUOAD EIUS BENEFICIUM.

Beneficium inventarii non tollitur ob non recte descripta mobilia, quando earum valor præcisive ab inventario apparere potest *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 20.

Per exhibitionem suppletur beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 21.

Subsequens æstimatio mobilium facta iussu hæredis tempore habili sanat inventarium, quando eadem bona descripta non reperiuntur *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 22.

Quando aliunde potest constare de qualitate bonorum mobilium hæc probatio supplet defectui ipsorum descriptionis in inventario *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 23.

Et probatio qualitatis mobilium fieri potest per Testes *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 24.

Hæres non est solutus ab evictione ob beneficium Legis, & inventarii, si de illius legitima confectione non doceat, & de bonis in inventario contentis rationem non reddat *tom.* 3 *dec.* 62 *num.* 23.

Et pro reddenda ratione non tenetur Iudex terminum præfigere, quando hæres est actor, secus quando est reus *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 24.

Beneficium inventarii amittitur per renunciationem etiam tacitam *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 2.

Et

Et hæc opinio est magis communis *tom.* 10 *decis.* 37 *n* 3.
Amplia etiam si quis in promissione se expresserit hæredem cum beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 4.
Contrariam opinionem aliqui tenent *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 5.
Renuntiatione concurrente beneficio inventarii, ineptum est procedere ad æstimationem rerum hæreditariarum *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 109.

INVENTARIUM QUOAD EIUS OMISSIONEM.

Inventarii confectio non est cauthela, & solemnitas, sed debitum indispensabile Curatoris, vel Economi hæreditatis iacentis *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 24.
Maxime si iniunctum fuerit Economo per Magistratum ad instantiam creditorum *tom.* 5 *dec.* 48 *num* 25.
Ad evitandam inventarii confectionem non potest allegari mobilium distractio pro solvendis debitis quoties apparet ea fuisse soluta ex aliis bonis *tom.* 5 *dec* 48 *num* 26.
Non sufficit Economo allegare deficentiam mobilium pro se excusando a non adimpleta inventarii confectione *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 30.
Non præsumitur quod defunctus intra breve temporis spatium in tantam paupertatem devenerit, ut nihil reliquerit in inventario describendum *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 31.
Curator qui non exhibet inventarium non potest mercedem petere *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 36.
Pro exacta rationum redditione necessarium est inventarium *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 93.
Adeoque eius remissio esse potest collusionis argumentum *tom.* 5 *decis.* 48 *n* 94.
Tutor, vel Curator, qui omisit inventarium, habetur pro suspecto *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 95.
Primæ alienationes imputantur in caussam detractionum. Et præsumuntur illas æquare, & absorbere, stante omissione inventarii *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 13 & 15.
Onus probandi quantitatem mobilium incumbit fideicommissario etiamsi agatur contra hæredem qui inventarium non confecit *tom.* 5 *decis.* 29 *num.* 3.
Non confecto inventario falcidia non debetur ex legato *tom* 4 *dec.* 10 *num.* 32.
Negativa non probatur nisi legitime confecto inventario *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 43.
Omissio inventarii imputatur Tutori *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 27.
Inventarii omissio suppletur per varia probationum genera *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 33.
Ex omissione inventarii impossibilis est rationis redditio *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 33.
Ex omissione inventarii hæreditas opulenta præsumitur, & subtractio bonorum, quæ est iuris, & de iure, nec admittit probationem contrariam *tom.* 6 *decis.* 49 *num.* 29.
Opponi potest in hæreditate esse potuisse nomina debitorum &c. quæ de facili occultantur, & fuisse usurpata *tom.* 6 *decis.* 49 *n.* 30 & 32.
Omissio eorum, quæ in inventario sunt ponenda, illud non vitiat, quando bona fide omittitur, vel per culpam levissimam aut iustum errorem *tom* 4 *dec.* 8 *num.* 33.
Omissio Inventarii non nocet in uxoris hæreditate, quæ ad evitandum turpem quæstum nihil ultra dotem habere præsumitur *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 34.
Et statum hæreditarium tunc satis probant capitula, & instrumentum dotale *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 35.
Ubi de omissione in inventario constat licet non dolosa, statum hæreditatis non concluditur *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 47 & 48.
Hæredis assertio non supplet inventarium, qui tantum probare taxative potest quantitatem bonorum hære-

hæreditariorum, cum onere adversario probandi contrarium *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 49 & 50. ubi hæredis assertio non excludit opulentiam hæreditatis *n.* 51 ubi testes hoc casu debent coarctare negativam *n.* 52 & 53. & quatenus reddantur suspecti *n.* 54 & 55.

Estimum non probat negativam aliorum bonorum, nec supplet defectum inventarii *tom.* 6 *decis.* 49 *num.* 45 & 46.

Mobilia credita, & eorum documenta solent hæredes subripere, & celare *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 25.

Et etiam per servos *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 26.

Inventarium in quo non sint descriptæ vestes, fructus bonorum &c. quæ quilibet vir onestus habere præsumitur non suffragatur *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 44.

INVENTIO.

Si res perdita inventa sit absque labore, pretium inventionis peti non potest *tom.* 8 *decis.* 37 *n.* 36.

INVERISIMLITUDO.

INVERISIMILE.

Inverisimile habet imaginem falsitatis *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 17. & *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 7. & *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 55. & *tom* 11 *dec.* 10 *num.* 15.

Et multum operatur ad movendum Iudicem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 55.

Vehemens coniectura simulationis est inverisimilitudo *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 79.

Verisimile non est, quod fieri non solet sponte, & ex gratitudine *tom.* 1 *decis.* 4 *n.* 18.

Ex inverisimili, & insolito fraus deducitur *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 19.

Quod est inverisimile, credendum non est *tom.* 12 *dec* 26 *num.* 26.

Inverisimile in sua causa admittendum non est *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 49.

Inverisimilitudo aliquando non sufficit ad falsitatem instrumenti probandam *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 24.

Inverisimilitudo si sit magna quamcumque probationem retundit, utpote falsitatis imaginem præseferens *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 89.

Argumentum ab inverisimilitudine valet, tamquam a ratione naturali *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 90.

Inverisimilia sunt incredibilia, & inverisimilitudo quando est magna habet imaginem falsitatis *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 22.

Ad impugnandam inverisimilitudinem contraria probatio non admittitur *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 23.

Inverisimilitudo operatur ut ea probentur, quæ alias nullam facerent fidem *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 17.

Ex inverisimili deducitur simulatio, nempe quod dotans ex liberalitate aliquid donaverit mulieri in secundo matrimonio, & eodem tempore imminuerit dotem in primo matrimonio costitutam *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 24.

INVESTIMENTUM.

Habens pecuniam ad investiendum tenetur ad fructus ac si investisset *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 42.

Qui negligit facere investimentum ad quod tenebatur ex pacto, solvere debet fructus qui percipi potuissent loco damnorum, & interesse *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 21.

Ex mora non oritur hypotheca super bonis debitoris, nisi a die interpellationis *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 22.

Pecunia destinata ad investimentum consideratur tanquam species *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 17.

Ex alienatione pecuniæ destinatæ ad investimentum præstari debent fructus recompensativi *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 18.

In taxando interesse restaurativo attenditur tempus, quo fieri debebat investimentum absque animadversione ad id, quod exinde evenerit, & variatum fuerit *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 43.

Hæres licet emat pro se, & hæredibus suis, intelligitur emere in execu-

cutionem praecepti Testatoris, qui demandavit investimentum *tom.* 4 *decis.* 18 *n.* 59

Hæres socii tenetur perficere investimentum, quod implere debebat eius auctor ex conventione inter socios inita *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 63.

Pro quo munere durat mandatum sociale etiam in persona hæredis *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 65.

Non secuto investimento, quod socius perficere debebat, munus sociale non dicitur consumatum *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 66.

In Civitate Florentiæ promptæ sunt occasiones investiendi pecunias, & semper adesse præsumuntur *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 67.

Census, Loca Montium, & pecuniæ investimento destinatæ æquiparantur stabilibus *tom.* 12 *dec* 53 *n.* 3.

Florentiæ sunt obvia investimenta, & negotiationes *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 36.

Investimentum specialiter declaratum a creditore in loco, ubi adest frequens occasio erogandi suas pecunias in huiusmodi lucris, uti notorium facti permanentis sufficit solum allegare absque alia probatione *tom* 2 *dec.* 30 *n.* 74.

Investimentum ab hærede gravato, vel fideicommissario factum impugnari nequit a filiis, favore quorum successio adhuc aperta non est *tom* 3 *dec.* 50 *num.* 17.

INVESTITURA.

Tenor investituræ in quavis concessione est plurimum servandus *tom.* 11 *dec.* 4 *num* 11.

Verba investituræ, & privilegii dant formam dispositioni *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 12.

Cum investitura provenit ex providentia Domini directi, tunc succedunt filii tam primi, quam secundi matrimonii, si vero proveniat ex precedenti liberalitate uxoris non succedunt filii secundi matrimonii *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 26. & de ratione *num.* 27.

Antiqua instrumenta investituræ non probant dominium contra tertium nisi sint adminiculis corroborata *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 43.

Quid si concurrant solutiones canonum *tom.* 5 *dec.* 52. *num.* 44.

Quid si bona post investituram assumpserint qualitatem diversam ab emphyteutica? *tom.* 5 *dec.* 52 *n* 45.

Antiquæ investituræ plene probant quotiescumque deficit suspicio, quod bona in tertium pervenerint *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 46.

Maxime si concurrat centenarium temporis spatium, quod efficit ut allegari possit melior titulus de mundo *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 47.

INUNDATIO.

Fluminis multæ inundationes eorumdemque effectus narrantur *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 1.

INUTILITAS.

Ad vitandam hæreditatis, vel legati inutilitatem, recta onerum distributio præsumitur *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 43.

IOCALIA.

Iocalia alia sunt magni valoris, & festiva, alia quotidiana, & ista non restituuntur hæredibus viri *tom.* 2 *dec.* 29 *num.* 5.

Iocalia quotidiana præcipue non restituuntur, attentis coniugum nobilitate, & divitiis *tom.* 2 *dec.* 29 *n.* 6.

Iocalia parvi valoris arbitrio Iudicis relinqui possunt binubæ *tom.* 2 *dec.* 29 *num.* 8.

Iocalia, quando dicantur simpliciter donata, vel data ad solum usum? *tom.* 2 *dec.* 29 *n.* 1.

Iocalia legata uxori in testamento per illius transitum ad secundas nuptias reservata sunt filiis prioris matrimonii *tom.* 2 *dec.* 29. *n.* 2.

Iocalia, esse de proprio dominio uxoris, vel ex propriis pecuniis quæsita ad eam spectat legitime probare *tom.* 2 *dec.* 29 *n.* 3.

ITER.

Præfixio temporis itineris subintrat

in locum individuæ designationis navis *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 14.

In longis itineribus validæ sunt assecurationes *a mezzi viaggi, e variamente determinati a più riprese* *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 17.

Non præsumitur, quod Navarchus sibi voluerit sufficere minus cibariorum, quam exigeret longitudo itineris conficiendi *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 32.

Si quid Navi contingat in itinere, & Navarchus non habeat pecuniam pro illius restauratione, tenetur eam suppeditare Mercator qui in eadem Navi vehitur argento instructus *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 38.

Quinimo si quis gravior casus Navi contingat, licet Navarcho pecuniam nauticam mutuo capere, eaque minime inventa, merces oneratas divendere *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 39.

Mutato Navis itinere deficit contractus assecurationis *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 1.

Pactum adiectum, quod Navis Magister possit iter facere quocumque voluerit non debet intelligi restrictum solitæ facultati divertendi iter quantum inserviat pro faciliori navigatione *tom.* 3 *decis.* 72 *n.* 3. 6.

Venti ut variabiles possunt tam retardare, quam accelerare navigia *tom* 11 *dec.* 11 *num.* 115.

Spatium Maris a Navi percurrendum debet esse certum, ad hoc ut maius vel minus periculum Assecuratores metiri possint *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 7.

Ex magno præmio in apocha assecurationis stipulato arguitur, quod assecuratio restricta non fuerit ad particulare locum, vel iter *tom.* 3 *decis.* 72 *num.* 8.

Assecuratio, quando facta est pro certo tempore, Assecuratores tenentur de sinistro, licet Navis diversum iter inierit *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 9.

Sinistri casu eveniente intra tempus Assecuratorum obligationi præfinitum, & in itinere convento, dicitur commissa stipulatio *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 10.

Ob solam loci onerationis mutationem non resolvitur assecurationis contractus *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 11. 14.

Resolvitur vero, si mutatum sit iter, seu vexillum, ex quorum mutatione maius pendet, minusve periculum *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 12.

Quoad substantialia standum est severe pactis in apocha assecurationis expressis *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 13.

Præsumptio scientiæ sinistri eruitur ex spatio temporis locique distantia, & in computando itinere tria millium cuilibet horæ assignantur *tom.* 10 *decis.* 5 *n.* 19.

Computatio itineris, ac temporis, hyemali tempore Iudicis arbitrio relinquitur *tom.* 10 *decis.* 5 *n.* 20.

I U D Æ U S.

Iudæo testi qualiter credi debeat *tom.* 6 *dec.* 10 *n.* 11.

IUDEX IN GENERE.

Romani prosperati, & ad Mundi Imperium exaltati propter eorum naturalem iustitiam, & æquitatem *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 1.

Religiosissimi in universali lege servanda, suum unicuique tribuendi *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 2.

Iudiciale dicitur quod fit Iudice auctore, & ab eius officio pendet *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 54.

Iudices debent habere ante oculos æquitatem *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 52.

Iudex debet discordias componere quantum potest *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 17.

Optimi Iudicis est lites extinguere *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 26.

In casu necessitatis publicæ officium Iudicis competit *tom.* 7 *decis.* 46 *num.* 12.

Iudex causæ principalis est etiam cognitor omnium in ea emergentium *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 7.

Iudex censetur tantum pronunciasse

de rebus cognitis, & examinatis *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 56.
Iudex tenetur iudicare de ea re, de qua cognovit *tom.* 10 *dec.* 15 *n. ibid.*
Mens Iudicis semper debet esse conformis Iuri, & iustitiæ *tom.* 10 *decis.* 19 *num.* 32.
Præsumitur mentem Iudicis fuisse iudicandi, prout de iure *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 72.
Iudex super non petitis non sedet *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 60.
Iudex decidere debet iuxta petitionem *tom.* 9 *decis.* 17 *n.* 59.
In decisivis procedi debet conclusive *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 2.
Iudices debent servire Legi eamque exequi *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 9.
Ubi Lex non distinguit, nec Iudici distinguere licet *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 17.
In claris cessat Iudicis arbitrium *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 37.
Iudex in iure ex officio supplere tenetur *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 100.
In decidendo novo, & non adhuc deciso articulo prudens Iudex recurrere debet ad argumenta a iuris principiis deducta *tom.* 9 *dec.* 6 *num.* 1.
Iudex repellere debet sine actione agentem *tom.* 4 *decis.* 17 *n.* 57.
Iudex non est dedignandus quem sibi quis eligit cœteris paribus, secus e contra *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 70.
Iudex in absolvendo, seu condemnando procedere debet prout, de iure *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 87.
Et deficiente probatione crediti, reum absolvere debet *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 88.
Facultas Iudicis non est restricta, nisi in casu Leg. Sancimus *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 13.
Iudex debet sequi opinionem, quam credit veriorem *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 60.
Iudex probationibus coniecturalibus, vel credat, vel non credat reprehendendus non est *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 75.
Iudex potest de notorio se extraiudicialiter informare *tom.* 1 *dec.* 29 *num.* 3. *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 8. *tom.* 4 *decis.* 29 *num.* 9. *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 74. *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 5. *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 8. & *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 31.
Et in eo procedit exequendo, non pronunciando *tom.* 3 *decis.* 7 *num.* 9.
Actus extraiudiciales, qui a Iudice pro Tribunali sedente expediuntur cum causæ cognitione pro indicialibus habentur, nec diebus festis possunt expediri *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 21.
Secus tamen illi qui per Iudicem fiunt sine cognitione causæ, & de plano *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 22.
Iudex debet dare locum, ut melius causa discutiatur *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 75.
Iudex reservare debet Partibus ea iura quæ non fuerunt sufficienter discussa *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 25.
Iudex reservando nihil dat, sed omnia relinquit in statu ambiguitatis *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 68.
Super claris Iudex sententiam ferre debet reservando super turbidis *tom.* 11 *dec.* 27 *num.* 16.
Iudex motiva suæ sententiæ palam facere debet *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 1. & quare *num.* 2.
Iudex non potest aliquam rationem habere de his quæ fiunt extra iudicium *tom.* 10 *dec* 16 *n.* 46.
Iudicis assertioni non creditur nisi ex actis verificetur *tom* 5 *dec.* 28 *num.* 22.
In summario iudicio dispensatur Iudex ab omni rigore forma, & solemnitate *tom.* 9 *decis.* 21 *n.* 25.
Iudex a verosimili arbitrari potest *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 84.
Non est credibile quod Iudex ex duobus factis æquæ apparentibus unum prætermittat aliud vero non *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 75.
Iudex debet iudicare secundum acta & probata *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 21.

Iudex non potest se movere ad iudicandum extra acta, & debet esse solum Iudex, non Iudex, & Testis, etiam quando potest procedere manu Regia, & sola veritate inspecta *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 23. 24. 25.

In causis pendentibus in Magistratu Supremo, Iudex moveri potest ad decidendum sola facti veritate inspecta, ac nullis adhibitis iudicialibus solemnitatibus *tom.* 4 *decis.* 37 *num.* 12.

Iudici non licet aliquid definire sine probationibus *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 60.

Iudex cui nihil constat, nihil potest decernere *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 60. & *dec.* 16 *num.* 7.

Iudex non tenetur interponere suum officium non petitum in facto ei prorsus ignoto, sed debet sequi ea, quæ probantur a partibus *tom.* 3 *decis* 62 *num.* 16.

Iudex potest se informare de usu communi loquendi *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 92.

Iudex potest ad sui informationem se fundare in actu impugnato, etiam ad favorem impugnantis *tom.* 10 *dec* 14 *n.* 31.

Iudex sequi debet intellectum maioris partis DD. tunc enim verbis scriptis equipollet intellectus communis *tom.* 6 *dec* 5 *num* 98. 99. & commun. opinio habetur pro Lege *n* 100 & tenenda est contra Text. expressum *n.* 101. & quare *num.* 102.

In iudicando a communi DD. Sententia recedendum non est *tom.* 8 *dec.* 5 *n* 19.

Iudex sententiando secundum communem sententiam errare non potest, licet contraria opinio esset verior *tom.* 8 *decis.* 5 *num.* 20.

Iudex sequi tenetur consuetudinem iudicandi, licet contraria videretur, & minus adequata menti Legislatoris *tom.* 6 *dec.* 55 *num.* 8.

Decisiones antecedentes sunt in iudicando supponendæ *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 15.

Quilibet Iudex parere debet stylo, & consuetudini vigenti in eo Tribunali ubi profert sententiam *tom.* 7 *dec.* 21 *n.* 12.

Iudicata Tribunalium referuntur *tom.* 7 *dec.* 21 *n* 13.

Per imperitiam iudicare præsumitur, qui inhæret singulari opinioni *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 12.

Iudex scire debet sui Tribunalis stylum, & consuetudinem *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 65.

Iudex debet curare, ut consuetudo observetur ne lites suscitentur *tom.* 1 *dec.* 29 *num.* 13

Eiusdem Iudicis opinio etiam in diversis decisionibus, firmata non, potest considerari uti novum iudicatum *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 17.

Ubi constat de simulatione Iudex non debet esse sollicitus de confessione Partis *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 25 *&* 26.

Iudices subiecti sunt uti cœteri homines, machinationibus Litigantium *tom* 5 *decis* 48 *n* 81.

Periculo conniventiæ, vel collusionis expositi maxime sunt fideicommissa *tom.* 5. *dec* 48 *n.* 82.

Iudicis factum male actum obesse non potest, & interrogatoriis suggestivis Testis respondere non debet *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 41.

Iudice non pronunciante super successione, remanent petentibus integræ eorum rationes *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 2.

IUDEX QUOAD AUCTORITATEM ET IURISDICTIONEM

Iudex non debet excedere fines suæ commissionis *tom.* 2 *decis.* 9 *n.* 1.

Iudex non habet auctoritatem omittendi quæstiones præiudiciales, & saltuarie procedendi *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 57.

Iudex ultra mandatum suamque iurisdictionem ius dicere non potest *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 29.

Iudicis factum dicitur factum Partis *tom* 5 *dec.* 12 *num.* 32.

Factum Iudicis, qui distrahit pignus repu-

reputatur factum ipsius debitoris *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 5.
Instantibus collitigantibus pro expeditione causæ in possessorio, non licet Iudici utrumque iudicium citra periculum nullitatis cumulare *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 7.
In dubio intelligi debet quod Iudex noluerit utrumque iudicium cumulare *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 8. & adducitur ratio *n.* 9 *&* 10.
Ad evitanda iurgia, & scandala sæpius receditur a regulis iuris communis, & a præcepto ipsius Testatoris *tom.* 4 *decis.* 47 *n.* 47.
In Iudicis arbitrio est, ob mutatas facti circumstantias, alimenta taxare, & augere iuxta exigentiam, & qualitatem personarum *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 6.
Iudex si cognoscit sententiam esse notorie nullam debet negare executionem *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 11.
Per decretum interlocutorium potest Iudex reponere *tom.* 4 *decis.* 29. *num.* 12.
Actio personalis nullum alium habet Iudicem competentem præter Iudicem domicilii Rei conventi *tom.* 3 *dec.* 25 *n.* 3.
Nec ullo modo intentari potest coram Iudice Loci, in quo res petita sita est *tom.* 3 *dec.* 25 *n.* 4.
Iudex repræsentans auctoritatem illius Curiæ, a qua ceptum est iurgium, non potest eamdem auctoritatem egredi, nec uti præminentia quæ alias ipsi competeret *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 12. *&* 13.
Iudicis præsentia habet vim insinuationis, & adducitur ratio *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 13. *&* 14.
Verba hæc „ in presenza del Giudice „ merum actum coram Iudice celebratum inducunt *tom.* 4 *decis.* 8. *num.* 13.
Iudex sequi debet id, quod Partes coram ipso inter se convenire volunt *tom.* 4 *decis.* 10 *n.* 37.
Ubicumque desideratur Iudicis Decretum, etiam sine causæ mentione semper intelligitur illius interventum, & cognitionem requiri, alias inutile, & ridiculum foret idem decretum *tom.* 6 *decis.* 33. *num.* 37.
Quicumque locus a Iudice electus pro diiudicanda causa reputatur Iudicii locus, & confessio ibi facta dicitur facta in Iudicio *tom.* 4 *decis.* 37 *num.* 7.
Ibi dicitur Iudicium esse, ubi adsunt Iudex, Actor, & Reus, *tom.* 4 *decis.* 37 *n.* 8.
A Reo Iudex desumit Iurisdictionem *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 17. Limita in Causis privilegiatorum *Leg. unic. num.* 18.
Circumstantiarum cognitio in arbitrio & religione Iudicis permanet *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 23.
Super intelligentia verborum mercantilium Iudex potest se extraiudicialiter informare *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 30.
Cognitio damni ad Iudicem pertinet *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 17.
Interesse lucri cessantis, & damni emergentis potest Iudex ex officio liquidare, & taxare *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 68.
Iudex potest etiam non plene probato interesse illud taxare, & ad condemnationem devenire *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 38.
Iudex in taxando interesse lucri cessantis solet diminuere aliquid ex eo quod verosimiliter creditor poterat lucrari *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 41.
Iudex potest rem indivisibilem alteri adiudicare etsi Partes non petierint *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 11.
Et quidem potest omnes res uni tantum adiudicare *tom.* 10 *dec.* 20. *num.* 12.
Nullus Iudex se ingerere valet in declaratione facta per Principem Supremum, eoque minus ab ea discedere *tom.* 6 *decis.* 33 *n.* 13.
Est in arbitrio Iudicis dignoscere, an qua-

qualitates in precibus omissæ Principem a concessione gratiæ removissent *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 7.

In arbitrariis de eo quod facit Iudex, redargui non potest, quia præsumitur motus ex iuxta causa *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 56.

Iudici non licet sententiam interpretari quoad ea, quæ per se clara sunt, & perspicua *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 63.

Circa fructus plurimum pollet Iudicis arbitrium *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 54.

Iudex moderari debet arbitrium Creditoris alienare volentis bona debitori magis damnosa *tom.* 3 *decis.* 79 *n.* 22.

Cum ex lata Sententia Hæres Viri cum enormi damno Viduæ locupletatur, eidem Viduæ succurrendum est etiam officio Iudicis ex æquitate, Leg. si me, & Titium ff. si cert. petatur *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 36.

Licet Iudici etiam ex officio rei veritatem inquirere, cum agatur de re, circa quam versatur eius arbitrium *tom.* 2 *dec.* 5 *num.* 8.

Stylus Senatus Pedemontani est, quod Iudex iubeat ad se deferri libros, & si reperiat iustam edendi causam iubeat edi *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 22.

Ad taxationem faciendam in iuramento in litem, Iudex devenire nequit, si de credito ex actis non constet *tom.* 2 *decis.* 21 *n.* 4 & 59.

Iudicis arbitrium regulatur iuxta negocii, & personarum qualitatem, & prout iuri convenit *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 82.

Iudex ex officio supplere potest, ac debet exceptionem non soluti pretii *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 18.

Quæ exceptio opponi valet adversus Emptorem ad retardandam etiam Sententiæ executionem *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 19.

Iudex condemnare potest ad damna, & interesse, reservata taxatione, seu liquidatione in alio Iudicio *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 1.

Liquidatio damnorum arbitrio Iudicis remitti solet *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 2.

Iudex Mercantiæ non potest cognoscere nisi in causis paratam executionem habentibus ideoque de causa non exeguibili non potest capturam decernere *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 1. & 2.

Iudex potest cogere unum ex Fideicommissariis ad totam dotem prestandam, ut Mulier litium incommoda evitet *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 41.

Alimentorum materia est Iudici arbitraria *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 32.

Iudex tam ex Iure Communi, quam Florentino debet deferre iuxta Relationem Peritorum *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 1 & *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 5.

Iudex denegat, vel suspendit fidem scripturæ etiam ex vitiis invisibilibus; & extrinsecis, quæ non cognoscunt Periti, & vitia enumerantur *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 17.

Iudex sequi valet opinionem unius ex pluribus peritis discordantibus, qui vel sit fide dignior, vel meliorem suæ relationis rationem afferat *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 30.

Iudex non tenetur sequi iudicium Periti, quando Iudici constat illius fundamenta in facto non subsistere, vel quando Peritus excedit terminos propriæ peritiæ *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 36.

In regulato Iudicis arbitrio residet diiudicare an patrimonium sit tenue, vel locuplex *tom.* 6 *dec.* 46 *num.* 21.

Habito præsertim reflexu ad qualitates temporum *tom.* 6 *dec.* 46 *n* 22.

Iudex debet sequi sententiam caducitatis exclusivam *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 18.

Iudex pro meliori informatione debet ad locum controversiæ accedere *tom.* 10 *dec.* 1 *num.* 1.

Iudex non potest aliud proferre iudicium, quam illud quod protulisset Testator si fuisset interrogatus

tus *tom.* 12 *dec.* 39 *num.* 18.

Iudices supremi semper exaudiunt reclamantes super læsione enormissima *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 23

Arbitrio iudicis relinquitur declaratio enormissimæ læsionis iuxta plurimorum DD. mentem *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 35.

Iudex tenetur ex Officio supplere defensiones contumacis, eumque absolvere, ne alias committat iniustitiam *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 73.

Iudex prestare potest consensum pro creditore; eo tantum casu quo is consentire iniuste recuset *tom.* 9 *decis.* 40 *n.* 9.

Materia probationum arbitrio Iudicis remittitur *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 27.

Iudex arbitratur quænam fides adhibenda sit testibus, & quando deferri debeat iuramentum suppletorium *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 28. 29.

Iudex qui concedit facultatem mulieri sese obligandi cognoscere debet de utilitate causæ obligationis *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 9.

Ut vero sit utilis obligatio sufficit, quod actus sit honestus & congruus arbitrio Iudicis *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 10.

Ad effectum ut Iudex in confessione se fundet sufficit quod in impugnatione Pars non institerit *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 62.

Decretum iudicis interpositum in contractibus minorum, vel mulierum ex causa partim falsa, corruit in totum ratione individuitatis *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 55.

Si Iudex male processerit debet supersederi in ulteriori executione *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 5.

Iudex potest quandocumque revocare decretum de manutenendo a se latum *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 29 & quare *num.* 30. ubi id procedit stante clara possessione penes insistentem pro repositione.

In decisoriis non potest a Iudicibus induci consuetudo contra ius *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 14.

Privata Iudicis scientia in nihilum suffragatur *tom.* 10 *decis.* 16. *n.* 12.

Ubi Iudex dubitat de viribus testamenti non est locus executioni *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 17.

Assertioni Iudicis vidisse testium depositiones non creditur cum respiciant merita causæ *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 10.

Iudex æquitatem sequi non debet in iis, in quibus Statutum non respexit *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 53.

Iudex præ oculis æquitatem semper habere debet *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 210.

Iudicis arbitrio remittitur cognoscere, quando æquitas dat causam restitutioni in integrum *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 212.

Iudex reservando supponit subiectum adequatum *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 43.

Iudex non potest in iudicando aliis uti remediis, quam illis, quæ a Legibus derivant *tom.* 1 *dec.* 33 *n.* 22.

Nil refert, ut Iudices in iudicando moveantur diversis rationibus, vel omittant vera, & accipiant leviora fundamenta, nam sufficit, ut finis iustitiæ obtineatur *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 46.

Iudex litis iustitiam præ oculis habens, potest absolvere, vel condemnare victum ab expensis *tom.* 6 *dec.* 42 *num.* 4.

Qui perpensis rationibus eas potest liquidare, vel ab iis omnino absolvere maxime favore Rei, in quo minor iusta causa requiritur, quam in Actore *tom* 6 *decis.* 42 *n.* 5.

Iudici cui licet victum ab expensis absolvere, a parte expensarum multo minus licebit, nec iniuste id fecisse dici poterit *tom.* 6 *dec.* 42 *n.* 7. & 14.

In causis brevioris momenti solet Iudex in expensas condemnare simulque eas taxare in certam summam *tom.* 6 *dec.* 42 *num.* 10.

Quasdam opponendi causas victo habente,

bente, solet eum Iudex in solis expensis iudicialibus condemnare *tom.* 6 *dec.* 42 *n.* 11.

Quæ iudicandi regula rationi innititur, Iudex enim normam a facti circumstantiis capere debet *tom.* 6 *dec.* 42 *n.* 12.

IUDEX A QUO VEL AD QUEM.

Iudex a quo cognoscere non potest de causa principali, nisi potius constet de iniustitia Decreti lati super incidenti *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 1.

Vi clausulæ *quam, & quas* Iudex omisso titulo appellationis potest procedere in negotio principali tamquam in prima *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 3 declara *n.* 3.

Clausula *una cum toto negocio principali* operatur, ut causa non amplius deferatur ad Iudicem ad quem similiter clausula *cum omnibus incidentibus &c. tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 4. & 5. & plenius *n.* 6.

Per memoratas clausulas est in facultate Iudicis de emergenti cognoscere, vel non *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 7.

Iudex appellationis gerit vices Iudicis a quo, si in causa non fuerit pronunciatum *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 67.

Iurisdictio concessa etiam privative Iudici inferiori non intelligitur concessa in derogationem Iudicis Superioris, sed solum paris *tom.* 3 *decis.* 15 *num.* 11.

Limitatur hæc conclusio, quando iurisdictio minori Iudici in vim privilegii est concessa, dummodo utilitas personæ privilegiatæ concurrat *tom.* 3 *dec.* 15 *num.* 12.

Iudex appellationis dicitur in locum primi Iudicis subrogatus, & eum in omnibus respræsentat *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 6. & 7.

Et fictione Iuris censetur idem Tribunal, & eadem causa *tom.* 4 *tom.* 4 *num.* 8.

Per admissionem appellationis suspensivæ potest Iudex sibimetipsi potestatem tollere exequendi propriam sententiam, sed non potest efficere quin victor in Iudicio obtinere valeat sententiæ executionem a Iudice ad quem *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 3. & 4.

Sententia nulla etiam ex defectu iurisdictionis, potest per Iudicem appellationis confirmari, ubi constat de illius iustitia quoad merita causæ *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 23.

Sententia lata absque cognitione causæ est nulla *tom.* 10 *decis.* 17 *n.* 38.

Acta sunt reproducenda ad instructionem Iudicis successoris *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 39.

In iudicio Tenutæ coram novo Iudice agendo, novus formari debet processus, & nova lis inchoanda *tom.* 10 *decis.* 17 *n.* 40.

Iudex inferior non potest iudicare super iis, in quibus superior manum adposuit *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 5.

Cessat hic defectus ex Principis Rescripto *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 6.

Iudicium exhibitorium, sive actio in factum utilis ad exhibendum est iudicii futuri præparatoria, & qui præparatorii Iudex est, iurisdictionem etiam habet in iudicio præparato *tom.* 3 *dec.* 15 *n.* 7.

Reconventio non datur coram Iudice de consensu Partium electo *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 72.

Iudex mixtus Executor cognoscit de nullitate sententiæ superioris Iudicis *tom.* 2 *decis.* 10 *n.* 9. Et multo magis de exceptionibus, ac nullitatibus ipsam executionem respicientibus *n.* 10.

In debito executivo, & per confessionem Partis certo potest pendente Iudicio variari Iudex *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 21.

Prorogatio iurisdictionis de consensu Partium, non habet locum quoties iurisdictio Iudicis circumscribitur in causis solummodo certam summam excedentibus *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 30.

Quo casu non potest Iudex se compe-

pe-

petente pronunciare *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 31.

Et si pronunciaverit se competentem nihil operaretur, nec esset opus appellatione *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 32.

Mutatis Iudicibus tempus congruum suppletur, & quod deest repletur *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 36.

Etsi omnes termini ab antecessoribus dati sint, debent successores dare novam dilationem *tom.* 10 *decis.* 17 *n.* 37.

Iudices Ecclesiastici in Iudiciis consuetudinem Curiæ Romanæ sequi debent *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 45.

IUDEX QUANDO TENEATUR AD DAMNA.

Condemnari debet ad refectionem damnorum qui causam damni dat *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 1.

Regula habet locum etiam in Iudice, ac in Officiali *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 2.

Rota Nostra in Pisana Damnorum 24. Maii 1656. coram Marioni condemnavit ad refectionem damnorum Consules Maris *tom.* 4 *dec.*

Iudex, & Officialis non tenentur ad refectionem damnorum ob negligentiam, & culpam, sed tantum ob fraudem, & baratteriam *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 4.

Hæc opinio procedit quando agitur criminaliter, secus vero civiliter, quia Iudex tenetur reficere absque dolo vero, & baratteria *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 5.

Ista tamquam verior recepta est in nostris Tribunalibus *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 6.

Verum ad hoc ut condemnetur Iudex requiritur culpa lata, & maxima negligentia *tom.* 4 *decis.* 45 *num.* 7.

Quando Iudex confitetur culpam propriam declarat ipsemet damnum datum *tom.* 4 *dec* 45 *n.* 19.

Iudex qui debet aliquid curare, non potest donare *tom.* 12 *decis.* 19 *n.* 16.

Iudex, qui suo facto Creditorem impedivit, ne posset facere executionem contra Debitorem, tenetur ad omnia damna, & interesse *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 19. & 46.

Non potest Iudex utile ab inutile separare in præiudicium Rei, eiusque iuris iam acquisiti *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 41.

Si Iudex litem suam faciat iudicando per gratiam, inimicitiam, vel sordes, veram litis æstimationem præstare cogitur *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 22.

Hæres Iudicis male iudicantis non tenetur ex defuncti delicto, nisi quatenus ad eum ex ipso pervenerit nisi lis fuerit cum Defuncto contestata *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 24.

Non obstant Textus, ubi disponitur in Hæredes Magistratus dandam esse actionem pro damnis facto eiusdem Magistratus illatis *tom.* 3 *dec,* 6 *n.* 25.

Quia procedunt in actione ex delicto omissionis, quod non solet considerari tamquam verum delictum, vel quasi, sed potius tamquam aliquid ab illis diversum *tom.* 3 *dec.* 6 *num.* 26. & 27.

In actione vero, quæ competit propter delictum in committendo, hæredes Iudicis delinquentis non tenentur, nisi quatenus ad eum pervenerit *tom.* 3 *dec.* 6 *num.* 28.

Iudex perperam iudicans facit litem suam, & obligatur Parti læsæ ad omnia damna *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 5 & 13.

Iudex, qui mandavit Captum ad instantiam Creditoris relaxari, vel fuit in causa, ut non caperetur, vel Captus aufugeret, tenetur Creditori ad interesse *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 6.

IUDICATUM.

Iudicati substantia circumscribitur a probationibus, non ab indefinita Iudicis potestate *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 61.

Maxime si agatur de sententia ius faciente etiam adversus personas non

non citatas *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 62.

IUDICIUM IN GENERE.

Iudicia apud omnes populos fuerunt semper in usum, ut per Magistratus summam potestatem repræsentantes unicuique suum tribueretur *tom.* 8 *dec.* 30 *num.* 1.

Varia, ac distincta Iudicia iuxta rerum, ac temporum varietatem *tom.* 8 *dec.* 30 *num.* 2.

Origo iudiciorum, forma, & processus a consuetudine, patriisque statutis derivantur *tom.* 8 *decis.* 30 *num.* 3.

In iudicio expetimus ut nobis detur vel fiat, quod fieri permissum est *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 37.

In iudicio quasi contrahitur *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 18.

Sine actione nemo admittitur in iudicio *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 55.

Et acta sunt nulla etiamsi Pars non opposuerit *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 56.

Nullum iudicium desumi potest ex re, quæ uno, vel altero modo concipi, & accidere poterat *tom.* 10 *dec* 32 *n.* 15.

Quæ dicantur Statuta disponentia de pertinentibus ad ordinatoria iudicii *tom.* 4 *decis.* 25 *n.* 28. 29. 30.

Verba Statuti, quod non retardetur nec retardari possit iudicium, arguunt, quod procedendum sit simpliciter *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 58.

Quilibet ad iudicium provocans, tenetur complere extremum legitimationis suæ personæ. Aliter repelli potest per legitimationis exceptionem *tom.* 5 *decis.* 40 *n.* 30. 31. & sententia est nulla *n.* 33.

Probationes non sunt de substantia iudicii *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 27 contra *n.* 28.

Ubi sumus in claris nihil aliud est inquirendum *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 22.

Variatio & incostantia in iudiciis reprobatur *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 19.

Iudicium nullitatis vitio laborans nullum producit effectum *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 27.

Litis pendentia non obstat ad hoc, ut proponi possit novum iudicium quando ad illud proponendum non obstaret res iudicata *tom.* 4 *dec.* 5 *num.* 16. & 17.

Quæ requirantur ad hoc ut post rem iudicatam proponi nequeat aliud iudicium *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 18.

Ubi Causa est diversa non obstat quominus eadem persona novum proponere Iudicium valeat *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 22.

Amplia etiamsi causa esset eadem, & mediata *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 23.

Quando modus agendi variatur, nec litis pendentia, nec Res iudicata impedimento est ne possit novum Iudicium institui *tom.* 4 *decis.* 5 *num.* 24.

Sententia non præiudicat novo iudicio intentando, nisi quatenus in hoc deducantur ea, quæ in antiquo fuerunt deducta *tom.* 4 *dec.* 5 *num.* 25.

Sufficit negocium esse dubium, ut novum possit intentari Iudicium *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 26.

Ubi versamur in re, causa, & diverso articulo, etiam coram diverso Magistratu agi potest *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 34.

Iudicium idem est etiam mutatis iudicibus *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 35.

Mutatum tamen dicitur in eo quod attinet ad instructionem novorum Iudicum *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 36.

Mutatis Iudicibus tempus congruum suppletur, & quod deest repletur ibidem *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 36.

Etsi omnes termini ab antecessoribus dati sint, debent successores dare novam dilationem *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 37.

IUDICIUM EXECUTIVUM.

Iudicium executivum est diversum a Iudicio delegato *tom.* 2 *decis.* 10 *num.* 12.

Modus agendi in Iudicio executivo, & in eo liquidandi summam debitam,

tam, utilior est, & expeditior *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 80.

Iudicium executivum Florentiæ ad instar Ordinariorum redigitur *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 13. Et admittit petitionem, & novas probationes respicientes ipsam exequutionem *n.* 14 Amplia *num.* 15.

In Iudicio executivo non possunt deduci iura, & actiones, quæ in ordinario competerent *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 1.

Regia Consulta nihilominus concedere solet facultatem cumulandi in executivo Iudicio omnia iura, quæ in Ordinario experienda forent *tom.* 4 *dec* 44 *num* 2.

In Iudicio executivo liquidari potest summa debita, & facta liquidatione executio persici *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 74

Exequtivum Iudicium sine retardatione mandat ad exequtionem obligationes sub certa forma contractas *tom* 8 *dec.* 30 *n.* 4.

Huiusmodi forma appellatur guarantigia, quæ est custodia, & assecuratio *tom.* 8 *dec.* 30 *num.* 5.

Hoc iudicium incipit ab exequtione, neque admittit exceptionem non comprehensam in Statuto *tom.* 8 *dec.* 30 *n.* 12. & 13.

Et quando admittuntur exceptiones in Statuto non comprehensæ incontinenti iustificari debent; aliter ad diversum iudicium remittuntur *tom.* 8 *dec.* 30 *num.* 14. & 15.

Exceptiones intrinsecæ, & ex ventre instrumenti nascentes, locum habent in iudicio executivo *tom.* 8 *decis.* 30 *n.* 16.

Non autem extrinsecæ nisi incontinenti probentur *tom.* 8 *decis.* 30 *num.* 17.

In iudicio executivo minima dubietas creditorem adsistit *tom.* 8 *decis.* 31 *num.* 25.

In exequtivis reservatur ius reo ad aliud iudicium cum exceptiones sunt æquivocæ *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 26. & 27.

In iudiciis executivis non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 13.

In iudicio executivo & summario cognosci non potest de vi, & efficacia latæ sententiæ *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 9.

Sed ea firma tenenda est quousque revocata non sit in suo congruo iudicio *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 10.

In causa tertiæ instantiæ ordo Iudicii executivi non servatur, sed proceditur prout in iudiciis ordinariis *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 6.

IUDICIUM CONCURSUS.

Iudicium concursus tacite, vel expresse formatum trahit ad se omnes alias lites a creditoribus ante, vel post formatum concursum motas coram diversis Iudicibus cœterum competentibus *tom.* 3 *dec.* 26 *num.* 9.

Et est necesse, quod sit individuum, atque inseparabile penes Iudicem debitoris *tom.* 3 *decis.* 26 *n.* 10.

Nec creditores alterius iurisdictionis, sive sub eodem, vel sub diverso Principatu sunt immunes ab onere comparendi, & agendi coram prædicto Iudice *tom* 3 *decis.* 26 *n.* 11.

Imo nec Clerici eximuntur ab onere comparendi apud Iudicem debitoris, qui consideratur ut Reus *tom.* 3 *dec* 26 *n.* 12.

Iudicium concursus procedit pari passu cum remedio Legis, *si contendit ff. de fideiuss. & Leg. diffamari Cod. de ingen. & manumiss. tom.* 3 *dec.* 26 *n.* 15.

In Iudicio concursus promitti debet restitutio pretii anterioribus, & potioribus Creditoribus: maxime si Debitor non sit solvendo *tom.* 4 *decis.* 12 *num.* 38.

Quo Iudicio cessante, Creditor non tenetur nisi cedere iura, quando præsertim Creditor anterior possidet,

det, & posterior vult offerre *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 39.

In *lib. mot.* 116. *a* 565. fit mentio de stilo, quod Creditores recipientes pretium bonorum Debitoris subhastatorum promittant illius restitutionem pro una vice in casu evictionis *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 40.

Iudicium super decoctione dicitur praeiudiciale iudicio consignationis dotium *tom.* 4 *decis.* 5 *num.* 5.

Causa super decoctione dicitur causa status, ac propterea cuilibet alteri causae praeiudicialis est *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 6. *&* 7.

Iudicium super decoctione praeiudiciale est ratione contingentiae Causae *tom.* 4 *decis.* 5 *n.* 9.

Et proponi potest etiam post inchoatum Iudicium super consignatione dotium *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 11.

IUDICIA DIVERSA.

Iudicium criminale afficit infamia *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 30.

Et haec infamia non deletur per bonam famam in genere probatam *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 31.

Iudicium finium regundorum cohaeret controversiae super proprietate *tom.* 12 *decis.* 40 *num.* 1.

In hoc iudicio quilibet ex litigantibus tenetur suam intentionem plene probare *num.* 12 *decis.* 40 *n.* 2.

Inspiciendum tamen est quis sit in possessione *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 3.

Iudicia preventiva non admittuntur quando fideicommissum est sub conditione omninò incerta *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 65.

Fideicommissariis sepe conceditur iudicium praeventivum *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 66.

Intellige, ubi tempus restitutionis est certum *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 67.

Secus, ubi tempus, & dies est omnino incertus *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 68.

Iudicium praeventivum admittitur, ubi iusta causa concurrit, & actio est certo extitura *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 69.

In summario iudicio dispensatur Iudex ab omni rigore, forma & solemnitate *tom.* 9 *dec.* 21 *n* 25.

In summarissimo manutentionis iudicio admittuntur etiam probationes imperfectae, & iura informia *tom.* 4 *dec.* 29 *num.* 8.

Iudicium exhibitorium, sive actio in factum utilis ad exhibendum est iudicii futuri praeparatoria, & qui praeparatorii Iudex est iurisdictionem etiam habet in iudicio praeparato *tom.* 3 *dec.* 15 *n.* 7.

Apud Iudicem Mercantiae iudicium non est executivum, sed ordinarium Intellige ut ibid. *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 22.

Depositum, & Dotis constitutio sunt iudicia bonae fidei *tom.* 8 *decis.* 2 *num.* 29.

In iudicio bonae fidei omissum suppleri potest, & superfluum licet expressum, temperatur ad arbitrium boni viri *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 30.

Iudicium vigore *Leg. hac edictali* differt ab illo petitionis haereditatis, quia primum illud habet speciale, ut secundus coniux plus nullo modo consequatur, quam filius ex primo matrimonio *tom.* 6. *dec.* 35 *num.* 15.

Iudicium de toto diversum est ab iudicio de partibus *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 33.

In loco acquisitionis moveri potest iudicium reale super mobilibus a Legatario ibi acquisitis *tom.* 2 *dec.* 23 *num.* 36.

In iudicio possessorio, quod factum fuerit, non quid fieri debuisset, attenditur *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 22.

Quando Actoris petitio non tam damna respicit, quam lucra amissa, & Cambia maritima, haec non solum non possunt a damno separari, sed in eis potissimum substantiatur iudicium, & fit individuum secundum mentem, & intentionem Agentis

gentis *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 46.
Vindicatur a pluribus Auctoritatibus in contrarium allegatis, conclusio supra firmata *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 48.

IURA.

In eodem subiecto iura superioris, & inferioris esse nequeunt *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 74.
Iura diversa in eadem persona suam retinent naturam *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 79.
Diversis respectibus quis potest esse superior, & inferior, maior, & minor *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 80.
Iura, & nomina debitorum possunt in causa iudicati capi *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 23.
Ad formam Statuti Curiæ Mercantiæ *lib.* 2. *Rubr.* 3. Actor tenetur dare copiam eius iurium *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 6.
Iura non dicuntur de actis nisi citata altera Parte ad contradicendum *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 7.
Producens censetur approbare iura a se producta *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 8.
Amplia etiamsi in productione clausulæ salutares sint appositæ *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 9.
Maxime si productio fuit in contrarium acceptata *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 10.

IURAMENTUM IN GENERE.

Contractus per se validus, ut exequatur iuramento non eget *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 8.
Deus inter iuramentum, & simplicem loquelam nullam facit differentiam *tom.* 7 *dec.* 9 *num.* 8.
Data fides, & iuris iurandi, Religio non debet pro arbitrio contemni *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 6.
Iurans non intentione iurandi, si non ex vi iuramenti, saltem, ex Lege iustitiæ implere adstringitur *tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 11.
Iuramentum supplet defectum solemnitatum *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 15.
Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis, nec potest supplere consensum *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 34. 50. & 54.
Iuramentum est inductum propter periculum interitus animæ *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 1.
Iuramentum deferri potest etiam sine ullo teste quoties adest semiplena probatio ex aliis coniecturis resultans *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 34.
Iuramentum non trahitur ad ignota *tom.* 5 *dec.* 6 *n* 44.
In his quæ pendent ab animo statur iuramento affirmantis *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 13.
Item & in casu dubio *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 14.
Iuramentum intelligendum est, quod liget servatis servandis *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 19.
Ideoque superveniente legis transgressione non ligat cum nunquam ad incogitata trahat *tom.* 5 *decis.* 14 *num.* 20.
Interpretatio sumenda est quod quis non cogitaverit de validanda venditione mediante iuramento contra ius, aliter non iuramentum, sed periurium est *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 21.
Iuramentum contraveniens non habet actionem Legis si quis maior Cod. de transact. *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 8.
Clausula *iuraverunt &c.* in iuramento Christianis delato intelligitur tactis scripturis *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 32.
Iuramentum dolo extortum non ligat, nec obligat *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 17.
Iuramentum dolo extortum non valet de iure civili, de iure vero canonico obligat, sed potest peti absolutio *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 18.
Processus factus contra iuramentum est nullus *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 74.
Contractus nullus de iure civili iuramento non confirmatur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 44. & 47.
Contractus nullus de iure civili iuramento confirmatur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 48.
Iuramentum non extenditur ad id, quod non fuit cognitum, nec bene

ne intellectum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 12.
Iuramentum non habet locum contra Statutum conditum ad fraudes evitandas *tom.* 5 *decis.* 14 *num.* 22.
Iuramentum absque subiecto pœnitus evanescit, ac si petitum non fuisset *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 98.
Doctores, qui firmant sufficere iuramentum super interesse, intelligendi videntur de iuramento super speciali non indefinito interesse *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 15.
Ad essentiam iuramenti sufficit quoquomodo facta declaratio se velle iuramenti religione teneri *tom.* 3 *dec.* 63 *num.* 6.
Iuramentum est ex sui natura individuum *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 43.
Præsertim si contineantur commixtim & confuse plura, itaut impossibile sit secernere quid, & quantum pro quolibet iudicatum fuerit *tom.* 3 *decis.* 5 *n.* 44.
Iuramentum in fine contractus generaliter adiectum extenditur ad omnia in eo contenta, fere ac si in qualibet parte appositum fuisset *tom.* 4 *dec.* 34 *n* 23.
Suprema Tribunalia non curant iuramentum, neque alias clausulas *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 46.
Corruente contractu ob erroneitatem suppositi; corruit & iuramentum in eo appositum *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 16.
Nec tunc aliqua absolutio a iuramento requiritur *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 17.
Deficiente consensu non minus obligatio quam iuramentum corruit *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 41.
Iuramentum datur contra Tutorem, in eius odium, ipsi Pupillo *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 59.
Iuramentum, quod a Statuto infirmatur, præsumitur fraude ac dolo extortum *tom.* 3 *decis.* 29 *num.* 24.
Iuramentum licet obligationem non augeat, illam tamen efficaciorem reddit *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 5.
Et operatur, quod deliberate, ac ex certa scientia ad actum, quis accessisse dicatur *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 6.
Veniens contra contractum proprio iuramento firmatum, non est in iudicio audiendus *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 11.
Veniens contra iuramentum non solet in iudicio audiri *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 59.
Iuramentum excludit omnem viam agendi *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 60.
Iuramentum non convalidat simplicem donationem factam a minore *tom.* 12 *decis.* 19 *num.* 12.
Iuramentum potest convalidare donationem quoad donantes, & donatarios non quoad tertium *tom.* 6 *dec.* 15 *num.* 34.
Iuramentum supplet insinuationis defectum *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 4.
Contrarium multi tuentur, nisi speciali iuramento renunciatum sit insinuationi *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 5.
Prima DD. Sententia verior est *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 6.
Iuramentum unicum non supplet plures defectus *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 9
Contraria tamen opinio verior est, ac receptior *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 10.
Præsertim si forma iuramenti apta sit compræhendere omnes defectus *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 11.
Iuramentum insimul cum Hypotheca generali habet vim specialis Hypothecæ ad effectum, ut Conductor expelli nequeat si vult rem retinere *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 6. & 16.
Amplia quamvis iuramentum non fuerit corporaliter præstitum per tactum scripturarum nec prolatum per verbum *Iuro*, supplente ad hunc effectum pacto, quod contractus habeatur pro iurato, & ratio affertur ibidem *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 7.
Necessaria non est iuramenti delatio per Notarium Peritis facienda quando ipsi Notario præsente iusiurandum assumpserunt *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 59.
Constito sufficienter de præstatione iuramenti, præsumi debet rite, recteque

ctaque fuisse iuratum *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 60.

Iuramentum a Peritis præstandum suppleri valet per invocationem Divini Nominis, vel per clausulam omni meliori modo *tom.* 4 *decis.* 19. *num.* 63.

Damnum probatur per iuramentum illius, qui damnum passus est, & hoc sancitum fuit propter difficultatem probationis, & in odium damnum dantis *tom.* 3 *dec.* 4 *n.* 5. & 6.

Probatio damni per iuramentum procedit in omni genere violentiæ, licet aliqui dicant, id procedere solum in violentia expulsiva, & oblativa *tom.* 3 *dec.* 4 *num.* 10. & 11.

In dubio credendum est, Iudicem non fuisse motum a iuramento ad liquidandum damna ad effectum exequendi Rem iudicatam *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 40.

Reus ab expensis absolvitur quando actor victoriam reportavit mediantibus privilegiatis probationibus, uti est iuramentum *tom.* 6 *decis.* 29. *num.* 40.

Hæc tamen regula fallit quoties iuramentum non ex necessitate, sed ex abundanti defertur *tom.* 6 *decis.* 29 *num.* 41.

Et quoties agitur de facto proprio Rei conventi *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 42.

IURAMENTUM IN LITEM.

In dubio iuramentum in litem non defertur *tom.* 11 *decis.* 25 *n.* 20.

Iuramentum in litem non defertur nisi ei, qui sit verisimiliter informatus *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 21.

Itaut non sufficiat notitia per auditum, aut per famam *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 22.

Iuramentum in litem non defertur, quando continet inverisimilia, & inter se repugnantia *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 17.

Cum totum pendeat a prudenti Iudicis arbitrio ex facti circumstantiis regulando, *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 18 & 19.

Iuramentum in litem non potest a Iudice deferri, nisi ex parte Rei concurrant dolus, seu culpa, & ex parte Actoris difficultas probationis *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 1.

Iuramentum ex Statuto, vel pacto non defertur actori super damni quantitate, nisi concurrant coniecturæ *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 75.

Affertur individualis Rotæ Florentinæ decisio, eamque confirmatam fuisse subiungitur *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 76 & 78.

Contra Fideiussorem, qui ex Lege, vel Statuto tenetur pro dolo alterius, non datur iuramentum in litem *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 50.

Iuramentum in litem non defertur nisi ubi constat de substantia crediti, cuius quantitas per iusiurandum Actoris liquidatur *tom.* 2 *decis.* 24 *n.* 1.

Iuramentum in litem reiicitur per exceptiones crediti exclusivas *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 17.

Iudicis arbitrio remittitur an quis uti informatus admitti debeat ad iurandum *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 25.

Quando ad terminos Iuris Communis iuramentum in litem dari non potest, neque ad terminos Iuris municipalis est deferendum, nisi constet de credito præexistenti, & solum de quantitate dubitetur *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 57.

Etiam in iuramento in litem vigore Statuti deferendo, Iudicis taxatio præcedere debet, *tom.* 2 *dec.* 21 *num.* 3 & 58. & *dec.* 24 *num.* 2. ad quam taxationem Iudex non probata crediti existentia procedere non valet *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 4 & 59. & *dec.* 24 *num.* 2.

Iuramentum in litem, quod ex Statuti Florentini dispositione contra non exhibentes datur, non competit nisi super modica summa *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 60.

Ut sit locus iuram. in lit., requirit. scientia vera, & indubitata per sensum cor-

corporis de re super qua illud est deferendum, nec sufficiunt noritiæ per formam, vel per auditum habitæ *tom* 2 *dec.* 21 *n.* 52 *&* *n.* 56. & concurrere debent tales coniecturæ, & verisimilitudines, quæ Iudici suadere possint veritatem rei, super qua illud petitur *n.* 61.

Iuramentum in litem, si ex defectu scientiæ patri non competebat, neque filio est concedendum *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 54.

Statu hæreditario a Tutore probato amplius non est locus iuramento in litem *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 3.

Iuramentum in litem dari non debet contra Tutores, quorum fides fuit a Testatore probata *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 10.

Quælibet causa etiam minima sufficit ut locus esse non possit iuramento in litem contra Tutorem *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 12.

Pupillus qui de tempore mortis Patris infantiam excesserat admittitur ad iurandum in litem contra Tutorem *tom.* 11 *dec* 25 *n.* 23.

Secus si fuisset infans *tom.* 11 *decis.* 25 *num.* 24.

Iuramentum in litem competit adversus non exhibentes, & contumaces *tom.* 2 *dec.* 21 *num.* 1. Limita si non constet de credito certo, & incontrovertibili *n.* 2. 5 *&* 8. & de dolo Adversarii vero, non præsumpto *n.* 7. & de ratione *ibid.*

Iuramentum hæredum eos excusat ab exhibitione librorum mercantilium *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 46.

IURAMENTUM SUPPLETORIUM.

Iuramentum suppletorium conceditur in omnibus bonæ fidei iudiciis etiam ad probandum depositum absque solemnitatibus factum *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 25.

Etiam in causis gravissimis deferri solet iuramentum personis honestæ, & inculpatæ vitæ *tom.* 6 *dec.* 29 *num.* 36.

Iuxta Statuti Florentini dispositionem rub. 4. lib. 2. creditum intra summam centum librarum iustificari potest cum depositione unius testis iuramento suppletorio coniuncta *tom.* 2 *decis.* 29 *n.* 37.

Hoc tamen Statutum non derogat iuri communi disponenti, quod accedente probatione plusquam semiplena iuramentum deferatur etiam in rebus arduis, & maioris momenti *tom.* 6 *decis.* 29 *num.* 38.

Data testium singularitate locus est iuramento suppletorio *tom.* 3 *dec.* 4 *num.* 4.

Numquam est locus iuramento suppletorio, ubi Actor deficit in sua probatione *tom.* 10 *decis.* 35 *n.* 66.

Præcipue ubi agatur de causa magni momenti *tom.* 10 *decis.* 35 *n.* 67.

In materia recognitionis characteris nunquam defertur iuramentum suppletorium, nisi concurrat comparatio literarum favorabilis una cum aliis argumentis *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 68.

Arbitrio Iudicis remittitur an deferendum sit iuramentum suppletorium *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 69.

IURAMENTUM QUOAD MULIERES, ET MINORES.

Iuramentum in contractibus mulierum præsumitur dolo extortum *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 14.

Iuramentum mulieris, vel minoris, nullam vim habet nisi adhibitis nonnullis solemnitatibus, & præcipue quod Magistratus iuret se credere causam, propter quam tale iuramentum præstatur, esse veram & utilem tali minori, vel mulieri *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 5.

Ab omnibus fere Statutis similes solemnitates requiruntur in iuramentis minoris, vel mulieris, quia huiusmodi personæ iuramentum præstant eadem facilitate, qua sese obligant *tom.* 8 *decis.* 33 *n.* 6.

Mulier non certificata non obstringitur iuramento *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 75.

Eadem facilitate, qua Mulieres ad se obligandum inducuntur adduci

ad iurandum possunt *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 39.
Mulieres tenentur ad observantiam iuramenti *tom.* 11 *dec.* 15. *n.* 73.
Mulieres ob vim iuramenti obligantur, quæ alias non obligarentur *tom* 11 *dec.* 15 *n.* 138.
Mulier læsa in alienatione dotis non auditur, nisi habeat dispensationem a iuramento *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 108.
Mulier obligatur ob iuramentum, etiamsi non sit certiorata de beneficio Velleiani *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 79.
Pater, & Mulier licet iurare debeant de causa, & utilitate mulieris, erroneo tamen iuramento detecto contractus corruit *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 5 & 8.
Ex iuramento Patris, & Iudicis non oritur præsumptio utilitatis, adeout contractus valeat *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 9.
Corruit contractus falsa detecta causa in qua subsistit non inspectis aliis licet veris, non tamen narratis *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 10 & 31.
Minoribus quando adest iuramentum non datur restitutio in integrum, etiamsi sint in damno *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 137.
Minor fideiubens cum iuramento si non probet se esse enormiter læsum non restituitur *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 107
Filius familias etiam obligatur ad observantiam contractus, si iuramentum interposuerit, præsertim in mutuo, ad cuius restitutionem in conscientia compellitur *tom.* 3 *dec.* 63 *n.* 7. 8. & 9.
Iuramentum convalidat regulariter contractum, in quo præscriptum a Lege municipale observatum non fuit; limita contractus minorum, & mulierum *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 7.

IURAMENTUM QUOAD LÆSIONEM.

Enormissime læsus non tenetur stare iuramento *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 96.
Enormissime læsus iuramento contraveniens non dicitur periurus *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 20.
Veniens contra contractum iuratum debet prius evidentissime probare se esse læsum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 98.
Veniens contra iuramentum ope læsionis probare debet relevationem sibi impossibilem esse *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 106.
Ubi adest læsio enormissima, iuramentum præsumitur dolo, & vi extortum *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 15.
Læsio in contractu iurato non consideratur, nisi sit excessiva ultra dimidiam *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 61.
Ignorantia non præsumitur in facto proprio *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 72.
Deceptus ultra dimidiam propter iuramentum non auditur quamvis fuerit ignarus, & enormiter læsus *tom.* 11 *dec.* 15 *num* 78.
Vendens cum iuramento non restituitur, nisi probet se esse enormissimæ læsum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 109.

IURAMENTUM HEBRÆORUM.

Hebræi obligantur iuramento sicut alii subditi *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 50 & 51. ubi conciliantur opiniones.
Clausula *iuraverunt &c.* in iuramento Hebræis delato intelligitur tacto calamo *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 33.
Iuramentum ligat Hebræos non minus quam Christianos, ubi de communi *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 35.
Hebræi licet per Religionem nostram iurare nequeant, iurant tamen per suam, quam æque tenentur ipsi servare non secus ac nos nostram *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 36.
Hebræus iurans per Legem suam compellitur per Iudicem Christianum iuramentum servare, & punitur, de periuro sicut Christiani puniuntur *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 37.
Hebræi ligantur iuramento, & contractum iuramento confirmant *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 38
Hebræi non tenentur de iure canonico

nico iuramentum servare *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 19.

Periculum interitus animæ, cui iuramentum occasionem præbet non cadit in Hebræis *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 2.

Hebræi non possunt cogi ad servandum iuramentum *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 5.

Maxime si agatur de contractu inito ab Hebræis ex utraque parte *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 6.

IURAMENTA VARIA.

Iuramentum calumniæ ex defectu probationum quando sit necessarium *tom.* 4 *decis.* 19 *n.* 64 & 65.

Iuramentum calumniæ omnem collusionis suspicionem diluit *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 69.

Iuramentum præstitum ad observationem Legis, si ea non sit usu recepta non astringit *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 6.

Iuramentum non promissorium, sed assertorium requiritur ad effectum confirmandi depositionem Testis *tom.* 4 *decis.* 34 *n.* 24.

Clausula *iurans &c.* si extendatur iuxta Tabellionum formulas nedum continet iuramentum promissorium, sed etiam assertorium *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 25.

Declarantur *Rodulphini alleg.* 162. & *Rot. Rom. dec.* 294. & *dec.* 404. *n.* 14. *rec. tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 26.

Contractus de simulatione suspecti per iuramentum redduntur suspectissimi *tom.* 4 *dec.* 19 *n* 93 & 94.

Iuramenti virtus non supplet defectum consensus *tom.* 4 *dec.* 19 *n* 95.

Et hoc procedit non solum in iuramento promissorio, verum etiam in assertorio, quando scilicet partes fatentur vera esse omnia contenta in instrumento *tom.* 4 *decis* 19 *n.* 96.

IURAMENTUM QUOAD PERIURIUM.

Iuramento contraveniens etiam si absque dolo contraveniat dicitur periurius *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 72.

In periurium non incurritur si Pars citata non fuerit *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 52.

Quælibet causa excusat a periurio *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 55.

Nequit esse periurium, ubi non est perfidia, neque dolus *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 56

Qui dicit se deceptum potest agere absque metu periurii *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 57.

Iudex potest exceptionem periurii reservare discutiendam in processu causæ, nisi incontinenti evidenter probetur *tom.* 12 *decis.* 19 *n.* 58.

Ratione periurii etsi quis a iudicio non repellatur, repellitur tamen, contraveniens iuramento privatur actione *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 57.

An hæc conclusio observetur in praxi? *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 58.

Periuriis non auditur in spiritualibus sed in temporalibus *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 7.

IURAMENTUM QUOAD EIUS ABSOLUTIONEM.

Absolutio ab iuramento quid operetur *tom.* 9 *decis.* 5 *n.* 7.

Ab iuramento habilitatus potest agere contra iuramentum *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 77.

Absolutio a iuramento ab Episcopo petita post motam litem est per se sufficiens, quoties petitur statim ac de periurio dubitatur *tom.* 11 *decis.* 37 *n.* 15.

Stante enormissima læsione, absolutio a iuramento non est necessaria, quia in ea præsumitur dolus *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 50.

Limita si læsio adhuc non est detecta, & ratio affertur *tom.* 12 *decis.* 19 *num* 51. Potest quis agere contra proprium iuramentum, si a nullo fuit reclamatum *ibid.*

IURISDICTIO.

Iurisdictio debet in uno indivisa manere *tom.* 11 *decis.* 45 *n.* 30.

Iurisdictio non extenditur ultra loca, quæ eidem iurisdictioni fuerunt subiecta *tom.* 11 *dec.* 4 *num* 5.

Plu-

Plures iurisdictiones dari respectu eiusdem loci repugnat iuris nostri regulis *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 9

Diœcesis dicitur Parochia Episcopi, & continet omne, quod venit sub iurisdictione Episcopi *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 18.

In iurisdictionibus, & similibus concessionibus attenditur quod Principi placet *tom* 11 *decis.* 4 *n.* 19.

Iurisdictio Florentina omnia loca eiusdem status complectitur *tom.* 11 *decis.* 4 *num.* 23.

In iurisdictionibus non valet argumentum de maiori ad minus *tom.* 11 *decis.* 4 *num.* 24.

In iurisdictionibus non est inconveniens, quod unus locus dicatur de districtu unius Civitatis, & de comitatu alterius *tom.* 11 *decis.* 4 *num.* 26.

A Reo Iudex desumit iurisdictionem *tom* 2 *dec.* 9 *num.* 17. Limita in causis privilegiatorum *Leg. unic. num.* 18.

Iurisdictio contra delinquentem potest exerceri tam ratione originis, quam loci, in quo fuit commissum delictum *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 71.

Bona subsunt iurisdictioni illius in cuius Territorio sunt sita *tom.* 11 *dec.* 6 *n* 65.

Nomen debitoris tunc est cuiusvis iurisdictionis, ubi conveniri posse contingat cum solutionem promisit, ubique locorum *tom.* 3 *dec.* 25 *num* 11.

Vel est illius loci, in quo promissa est solutio *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 12.

Merces transmissæ extra Territorium ad mercandum non sunt iurisdictionis loci, ubi reperiuntur, sed Mercatoris transmittentis *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 13.

Nisi locus ubi reperiuntur sit patria communis *tom.* 3 *dec.* 25 *n.* 14.

Vel alibi sint perpetuo destinatæ *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 15

Iurisdictio separari nequit a proprietate *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 6.

Concessa alicui iurisdictione super aliquo loco, intelligitur etiam concessa super omnibus, quæ sunt intra fines illius loci *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 6.

Actus iurisdictionales formaliter, & active cohærent personæ Domini, materialiter vero, & passive Territorio *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 7.

Iurisdictio intelligitur potius cumulative concessa, quam privative *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 11.

Iurisdictio non cumulative, sed privative concessa intelligitur quoties nova iurisdictionis concessio fit in gratiam, & privilegium illius, cui conceditur, & de ratione *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 21.

Item quando alicui conceditur particularis iurisdictio super aliquo loco antea subiecto Civitati dominanti *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 22.

Princeps ad libitum moderatur, removet, ac transfert iurisdictiones, ac dignitates *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 23.

Iurisdictiones, ac dignitates detinentur, veluti precario a Principe concessæ *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 24.

Iurisdictio concessa etiam privative Iudici inferiori non intelligitur concessa in derogatione Iudicis superioris, sed solum paris *tom.* 3 *dec.* 15 *num.* 11.

Limitatur hæc conclusio, quando iurisdictio minori Iudici in vim privilegii concurrat *tom.* 3 *decis.* 15 *num.* 12.

Iurisdictio Tribunalis cœterum incompetentis sortiri potest pluribus ex causis, ut celebrati contractus delicti commissi, solutionis destinatæ, vel domicilii, vel originis, vel communis Patriæ *tom.* 3 *decis.* 25 *num.* 1.

Ubi agitur actione mera personali nemo conveniri potest in loco, in quo non habitat *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 2.

Prorogatio iurisdictionis de consensu Partium, non habet locum quoties iuri-

iurisdictio Iudicis circumscribitur in causis solummodo certam summam excedentibus *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 30.

Quo casu non potest Iudex se competentem pronunciare *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 31.

Et si pronunciaverit se competentem nihil operaretur, nec esset opus appellatione *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 32.

Clausulæ irritantes sententiam contra Legis dispositionem latam, efficiunt quod nec etiam de consensu Partium iurisdictio prorogari possit *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 33.

IUS IN GENERE.

Iura, & actiones non dicuntur extra Territorium personæ cui inherent *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 32.

Qui utitur iure suo nemini iniuriam facit *tom.* 9 *dec.* 40 *n.* 14.

Quidquid iuris pro se aliquis statuit, & contra se id ferre debet *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 54. *&* *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 29.

Nemo potest maius ius habere, quam suus Auctor habebat *tom.* 1 *decis.* 22 *n.* 6. *&* *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 46.

Ex duobus iuribus competentibus, uno sublato aliud remanet in suo robore *tom* 7 *decis.* 7 *num.* 36.

Protestatione opus est ad præservandum ius, quod alias remaneret præiudicatum *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 124.

De iure in spe radicato iudicandum est tamquam de iure iam quæsito *tom.* 5 *decis.* 14 *num.* 27.

Ius extinctum non reviviscit *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 16.

Ius clarum superveniens facit causam devenire ad non causam *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 22.

Nemo invitus ius suum deserere cogi debet *tom.* 9 *dec.* 11. *n.* 22.

Quilibet potest iuri ad sui favorem introducto renunciare *tom.* 5 *dec.* 15 *num.* 3.

Amplia etiam post sententiam in iudicio retractus ad sui favorem lata *tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 4.

Ius quærendum repudiari potest a maiore in damnum creditorum *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 9.

In Pupillis repudiatio iuris delati habet necessitatem decreti, & reputatur alienatio si non propria, saltem impropria *tom.* 4 *decis.* 30 *num.* 10.

Quæ conclusio locum habet tam in iuribus quærendis titulo lucrativo, quam in illis quærendis titulo oneroso *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 11.

In usufructuario duplex adest ius, quorum unum est mere, *personale*, & hoc potissimum spectatur pro definiendo, admittendoque usufructu ex solius Legatarii persona; alterum vero censetur *reale*, & hoc quamvis pendeat ab alio personali, attamen cedi potest ab usufructuario durante tempore ususfructus *tom.* 4 *decis.* 47 *n.* 36. 37. *&* 38.

Resoluto iure dantis resolvitur ius accipientis *tom.* 6 *decis.* 56 *n.* 8.

IUS ACCRESCENDI.

Ius accrescendi est quid reale, & portio non personæ, sed portioni accrescit, prout in alluvione *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 56.

Ideo portio accrescens transit in quoscumque, etiam singulares successores, in quos transit portio principalis *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 57.

Ius accrescendi introductum fuit a iure ex mente Testatoris collecta, & non tollitur nisi per coniecturas æquipollentes *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 4 *& seqq.*

Ius accrescendi causatur etiam ab extremo inhabili *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 44.

Ius accrescendi oritur ex mente disponentis collecta ex coniunctione verbali *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 45.

Ius accrescendi acquiritur ipso iure etiam ignoranti absque petitione, & agnitione *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 61. & supra *num.* 20.

Ius accrescendi locum non habet nisi is, cui debet accrescere, velit, & acceptet *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 26.

Intel-

Intellige ius accrescendi non habere locum in invito *tom.* 5 *decis.* 9 *num.* 27.
Dictio taxativa *solummodo*, vel similis quando tollat ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 16.
Ius accrescendi tollitur ex clausulis taxativis adiectis unicuique Legatario in sua portione *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 6.
Amplia ut sufficiat taxativa virtualis, & unde resultet *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 7.
Vel ea quæ resultat ex natura legati *ibid.*
Verba quando censeantur stare demonstrative ad tempus, & conditionem, non autem taxative ad exclusionem iuris accrescendi *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 50.
Ius accrescendi inter verbis coniunctos ad eamdem rem vocatos locum habet non obstante partium distributione, sive distributio præcedat sive sequatur expressionem rei *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 72 & 73.
Nominum complexus requiritur ad effectum iuris accrescendi ex coniunctione verbali *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 34
Talis complexus non resultat ex natura copulæ, sed ex unitate sermonis *tom.* 5 *dec* 7 *n.* 35
Emphyteusis concessa duobus intelligitur pro virili, nec datur locus iuri accrescendi, secus tamen si concessa esset duobus insolidum *tom.* 5 *decis.* 7 *n.* 22.
Et dicitur in solidum concessa stante dictione *cuilibet ipsorum tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 23.
Dictio *cuilibet* non distribuit partes ad oculum demonstrabiles ad exclusionem iuris accrescendi *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 54 & 67.
Tacita distributio partium non sufficit, ut aliqui dicantur omnino re disiuncti, nec tollit coniunctionem verbalem sufficientem ad ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 58.
Inter plures re coniunctos, vel coniunctos re, & verbis datur ius non decrescendi, inter verbis autem coniunctos ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 7 *num* 5.
Et hanc esse communem sententiam fatetur *Bellon.* contrariam defendens *tom.* 5 *dec* 7 *n.* 26. Cuius opinio contra *Bartol.* reprobatur *dec.* 7 *n.* 6. 13 & 65.
Nomina distributiva non impediunt coniunctionem verbalem, sed potius inducere solent ius accrescendi, & non decrescendi *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 19. 21 & 61.
Ius accrescendi in quatuor casibus locum habet inter Legatarios quorum uni aliquid relictum est pure, alteri sub conditione *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 23 & 33.
Et an absit differentia inter ius accrescendi, & ius non decrescendi *tom.* 5 *dec* 8 *n.* 24. 32 & 34.
Ius accrescendi locum sibi vindicat in hæreditatibus, ne defunctus pro parte testatus, & pro parte intestatus decessisse dicatur, non autem in legatis, in quibus renuente Legatario agnoscere legatum, istud remanet apud hæredem *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 31 & 32.
Portio hæreditatis deficiens iure communi accrescit invito causative *tom.* 12 *decis.* 20 *n.* 45.
Quando ius accrescendi coniunctum est cum substitutione vulgari portio deficiens accrescit invito præcise, non causative *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 46.
Ius accrescendi licet sit reale tamen ut habeat locum favore Collegatarii sufficit, quod sit vocatus licet actualiter non possideat de tempore, quo alter defecit *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 12.
Ius accrescendi habet locum etiam in legatis, & fideicommissis conditionalibus *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 10. 15.
Ex sola coniunctione verbali inter Legatarios locum non habet ius accre-

accrescendi *tom.* 2 *dec.* 40 *n.* 13.
Ius accrescendi locum habet inter Legatarios verbis coniunctos, & & non pœnitus re disiunctos *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 1.
Coniuncti re, & verbis dicuntur habere solidum a principio, & deficiente alter succedit in totum per ius accrescendi, vel non decrescendi *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 5.
Amplia etiamsi taliter coniunctus præmortuus fuerit hæredi *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 6 *&* 13.
Item amplia etiamsi Testatori præmortuus fuerit *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 7 *&* 9.
Et ante diem legati *ibid.*
Item amplia etiamsi adiecta fuisset conditio si Collegatarii supervixerint hæredi *tom.* 5 *decis.* 6 *n.* 8.
Vel adsint verba nec aliter, nec alio modo *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 13.
Item etiamsi Testator dixerit, quod pars caducata remaneat penes hæredem, quia non habet locum ubi substitutus, vel taliter coniunctus datus sit *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 14.
Item nec ubi dictio *solummodo* apposita sit legati consequutioni, quod tamen secus esset si apposita esset eius portioni *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 16.
Coniuncti re, & verbis sunt ii, quibus communiter res, vel cuilibet dimidia relinquitur *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 4.
Voluntas Testatoris in coniungendo spectanda est ad effectum iuris accrescendi *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 11.
In legatis iuri accrescendi locus est ex ratione dumtaxat coniunctionis realis, & verbalis simul, seu realis tantum *tom.* 2 *decis.* 53 *num.* 33.
Quæ coniunctio deficit, si Legatarius in usufructu ad rem prorsus distinctam ac separatam a proprietate alteri relicta sit vocatus, quo casu numquam ad proprietatem concurrit quantumvis vacantem *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 34 *&* 35.
Ius accrescendi nunquam locum haberet in legatis conditionalibus si ei locus non esset ante acquisitionem *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 28.
Ius accrescendi non datur in legato quantitatis, licet legatarii sint verbis coniuncti *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 28 *&* 64.
Ius accrescendi habet locum inter legatarios verbis coniunctos, & non pœnitus re disiunctos, secus si sit in re omnino disiuncti secundum doctrinam *Bartol. tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 1. 4. 27 *&* 49 Quæ latius examinatur *num.* 69. *& seqq.* Et contrariæ auctoritates declarantur, & reprobantur *num* 70 *& seqq.*
Legatum factum sub certa conditione sub contraria censetur ademptum, sed ius accrescendi non excluditur, & de ratione *tom.* 5 *dec* 8 *num.* 48.
Ius accrescendi prohiberi potest in legatis non solum expresse, sed etiam tacite *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 1.
Cessante iure accrescendi portio Legatarii decedentis pendente conditione efficitur caduca *tom.* 5 *decis.* 8 *n.* 19.
Secus si locum habeat ius accrescendi *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 20.
Amplia etiamsi Testator dixerit caduca acquiri hæredi, cum hoc præceptum intelligatur, nisi adsit coniunctus *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 21.
Et auctoritates in contrarium declarantur *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 22 *&* 25.

IUS EXPELLENDI.

Ius expellendi Fabros prope domum Doctoris artem exercentem derivat a Lege *tom.* 1 *dec.* 33 *num.* 4 5. 6 *&* 7.
Ius expellendi Fabros quamquam a iure competat tantum Doctoribus actu legantibus, extenditur etiam ad Advocatos, & Procuratores, seu Causidicos *tom.* 1 *dec* 33 *n.* 9.
Ius expellendi Fabrum non competit, quando Faber prævenerit in habitando Doctori, limita si alibi Doctor commodam non posset repe-

perire domum, vel propriam, & paternam domum relinquere cogeretur *tom.* 1 *dec.* 33 *n.* 12. 13. 14.
Ius expellendi est personale, tam quoad Doctorem affirmantem, quam quoad Fabrum negantem *tom.* 1 *dec.* 33 *num.* 15.
Ius expellendi Fabrum non competit Doctori, quando Faber artem exerceat in loco ad eam destinato *tom.* 1 *decis.* 33 *num.* 16.
Iuri expellendi Fabrum locum non est, quando Doctor potest in aliam domus partem, in qua strepitus non audiatur studium transferre *tom.* 1 *dec.* 26 *num.* 13.
Secus si etiam in parte, in qua studium transferret Doctor, strepitum audiret *tom.* 1 *dec.* 26 *n.* 14.
Statuta generalia non derogare censentur privilegiis studiorum, nisi de iis specialis fiat mentio *tom.* 1 *decis.* 26 *num.* 15.
Domini Tabernæ nequeunt impedire ius expellendi Fabrum ratione affictus cum possint illum ab aliis artificibus recipere *tom.* 1 *dec.* 33 *num.* 18.
Ius expellendi Fabrum nequit præscribi, nisi sequuta interpellatione, acquiescentia, & lapsu temporis *tom.* 1 *dec.* 33 *n.* 19.
In privilegio iuris expellendi Fabrum locum non habet ius intraturæ *tom.* 1 *dec.* 33 *n.* 21.

IUS OFFERENDI.

Ius offerendi non habet locum nisi volente possessore *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 41.
Possessor non tenetur creditum offerre *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 42.
Ius offerendi Debitori competens impedit solum Creditorem prosequi iudicium, si debitor prius pecuniam offerat *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 38.
Et hæc oblatio debet esse realis *tom.* 1 *decis.* 25 *num* 39.
Quando deliberatio facta fuit favore Tertii non Creditoris non datur Creditori posteriori ius offerendi *tom.* 3 *decis.* 62 *num.* 26.

IUSPATRONATUS.

Ius præsentandi in beneficio debetur ei, qui in quasi possessione reperitur dummodo evidenter, & incontinenti de non iure non doceatur *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 1.
Consensus procuratoris veræ præsentationis vim obtinet *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 31.
Observantia in materia iurispatronatus plurimum attenditur *tom.* 10. *dec.* 46 *n.* 7.
Status ultimus, & immediata possessio attenditur in iurepatronatus *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 25.
Qualitas hæreditaria ad effectum acquisitionis iurispatronatus hæreditarii præsumptive probatur ex filiatione, & in hac quoque materia procedit regula = Filius ergo hæres = *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 34 & 44
In iurepatronatu hæreditario non constito de titulo hæredis præsentatio corruit *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 21.
Heres non acquirit Iuspatronatus ab eius Auctore in Testamento ordinatum, nisi postquam consensus accesserit Ordinarii, quamquam Fundator antea mortuus fuerit, & de ratione *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 12.
Si quis, postquam in Testamento fundavit Iuspatronatus cum assensu Ordinarii, eligat in alia dispositione ad illud diversas personas ab eis in Testamento vocatas, debet pro actus validitate Ordinarii consensum postulare, aliter prima erectio testamentaria firma remanebit *tom.* 2 *decis.* 45 *n.* 13.
Ad cognoscendum cuius naturæ sit Iuspatronatus, plus attenditur erectio ipsa Ordinarii, quam fundatio *tom.* 2 *decis.* 45 *num.* 16.
Dispositiones factæ de Iurepatronatus absque Ordinarii consensu non substinentur *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 19.
Quoad translationem Iurispatronatus quod dicitur de Iurepatronatus erecto procedit etiam in iurepatronatus

tus

tus erigendo *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 23.
In Iurepatronatus relicto certis personis titulo fideicommissi non requiritur consensus Ordinarii *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 28.
Iuspatronatus ex propria persona vindicanti non nocet antecessorum negligentia *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 27.
Invaliditas tituli in primis præsentationibus expressis influit in subsequentibus, quæ referendæ sunt ad titulum de quo in præcedentibus constat *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 19 & 20.
Non probata scientia, & patientia patronorum, præscriptio non inducitur *tom.* 9 *decis.* 7 *num.* 26.
Quasi possessio plusquam centenaria præsentandi facit præsumere favore præsentantis quemcumque meliorem titulum pertinentiæ Iurispatronatus *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 38.
Ad probandam prescriptionem etiam centenariam requiritur quod presentationes sint claræ, indubitatæ, & non ambiguæ *tom.* 9 *decis.* 7 *num.* 28.
Præsentatio, quæ ex iure alterius effectum habere potest non operatur præscriptionem, sicut etiam præsentatio in vim transactionis *tom.* 9 *decis.* 7 *n.* 29. 30.
Longeva possessio præsentandi, etiamsi sit centenaria, vel immemorabilis corruit ex titulo invalido, & insubsistenti *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 18.
Portio patronorum, eorum defectu in cœteris per ius accrescendi consolidatur *tom.* 9 *decis.* 7 *n.* 17.
Iuspatronatus gentilitium, vel mixtum in ultimo ex vocatis fit hæreditarium *tom.* 2 *dec.* 52 *n.* 6 *&* *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 8.
In Fiscum transire nequit iuspatronatus ex causa pœnali, & propter bannum, & de ratione *tom.* 7 *dec.* 25 *n* 37.
Limita hanc conclusionem non procedere de notoria consuetudine vigente in Statu, & Dominio S. R. C. quando sequuta fuit actualis incorporatio *tom.* 7 *decis.* 25 *n.* 38.
Iuspatronatus transire potest cum universitate bonorum etiam in Fiscum *tom* 7 *dec.* 25 *n.* 41.
Inter plures hæredes eiusdem stipitis succeditur in iurepatronatus in stirpes *tom.* 7 *dec* 26 *num.* 12.
Ideo plures hæredes unius stipitis per modum unius considerantur, & vice unius corporis funguntur *tom.* 7 *decis.* 26 *n.* 13.
Et illa vox ex legis dispositione suam unicitatem semper retinet *tom.* 7 *dec* 26 *n.* 14.
Et habens maiorem numerum hæredum totam vocem habere dicitur *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 15.
Idem procedit in voce ab initio reservata uni familiæ, quæ inter omnes de familia successive transit in folle *tom.* 7 *dec* 26 *n.* 16
Et comparative ad aliam, suam retinet unicitatem *tom.* 7 *decis.* 26 *num.* 17.
Et ob id maior pars cuiuslibet familiæ constituit totam familiam, & minorem partem attrahit *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 18.
In iurepatronatus pluribus competente uti universis, & per modum collegii, nemo propriam partem habere dicitur *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 36.
Ideo præsentatio cum ea expressione expleta demonstrant iuspatronatus ad præsentatos pertinere singulariter & uti singulos *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 37.
In iurepatronatus competente pluribus non per modum Collegii, sed uti singulis, in computanda maioritate vocum non fit comparatio partis ad totum, sed partis ad partem *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 54.
Dignitas Officium, Universitas &c. sunt corpus fictum, & non habent consanguineos *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 2.
Declara conclusionem procedere, quando iuspatronatus competens universitati spectat ad illos de universitate tamquam universos *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 3.

Secus si spectat tanquam ad singulos, quia tunc eorum consanguineis debetur prælatio *tom. 6 dec.* 40 *n.* 5 & de ratione. De iure ad singulos spectare præsumitur *num.* 4.

Iuspatronatus competens Civitati, Communitati, Universitati &c. non dicitur spectare ad homines illius tamquam universos, sed uti singulos, quando prædicta loca reguntur & gubernantur per Congregationem omnium de populo *tom 6 dec.* 40 *num.* 8.

Et ideo omnis de populo singulariter præsentare potest *tom. 6 dec.* 40 *num.* 9

Idem quando iuspatronatus non probatur fundatum ex bonis Universitatis &c. sed singulorum *tom. 6 dec* 40 *n.* 10.

Item procedit quando iuspatronatus spectat ad plures personas, quæ non faciunt Collegium, & nullum in eis extat signum Collegii, vel Universitatis *tom. 6 dec.* 40 *n.* 11.

Vel si Collegium esset nulliter erectum, aut non approbatum *tom. 6 dec.* 40 *num.* 12.

Contrarium firmat *Piton.* & exemplificat in Canonissis Germaniæ *tom. 6 dec.* 40 *num.* 13.

De Canonissis Germaniæ, earumque instituto, aliisque quæstionibus remissive *tom. 6 dec.* 40 *n.* 14.

Iuspatronatus ex dotatione, vel fundatione acquiritur ex iustitia absque reservatione *tom. 7 dec.* 24 *n.* 8.

Amplia ut acquiratur ei qui fundat de mandato, & præcepto alterius *tom. 7 dec.* 24 *num.* 9. Contra *n.* 20. 21. Declara ut *num.* 22.

Iuspatronatus ante fundationem acquiri non potest *tom. 7 dec.* 24 *num.* 23 & de ratione ibidem & *nn. seq.*

Iuspatronatus ex iustitia ut acquiratur ex fundatione, dotatione, vel solo, requiritur aliquem ex dictis actibus fieri de consensu Ordinarii *tom. 7 decis.* 24 *n.* 26.

Nec talis consensus retrotrahitur in præiudicium tertii *tom. 7 dec.* 24 *num.* 27.

Non repugnat quod iuspatronatus Cappellaniæ in posterum quidem, sed necessario erigendæ, alicui etiam de præsenti reservetur *tom. 4 dec.* 33 *num.* 7.

Iuripatronatus activo ab alio relicto numquam censetur annexum iurispatronatus passivum, nisi evidenter probetur *tom. 4 dec* 33 *n.* 24.

Testator censetur demandasse executoribus, ut iuspatronatus alicui Familiæ reservarent, quando opera pia ab eodem ordinata erant perpetuo duratura *tom. 4 decis.* 33 *num.* 45.

Et quando Cappellaniæ debent esse perpetuæ facultas eligendi primos Cappellanos transitoria est ad hæredes eligentium *tom. 4 decis.* 33 *num.* 46.

Ac propterea in ipsorum hæredum præiudicium transferri potest in aliam familiam *tom 4 dec.* 33 *n.* 47.

In Iurepatronatus institutio ad commoditatem posteriorum volentium Deo servire non intrat ratio agnationis *tom. 4 dec.* 39 *n.* 39

Præsbiter reservando *Domui suæ* iuspatronatum a seipso fundatum censetur quod intellexerit de Domo, & Familia contentiva *tom. 4 dec.* 39 *n* 40.

Confessio inter privatos, & secluso Ecclesiæ præiudicio sola sufficit ad probandum iuspatronatus in præiudicium confitentis *tom. 9 dec.* 7 *num.* 11.

Mandatum de presentando, cum de alio diverso titulo non constet, referendum est ad verum titulum de quo apparet *tom. 9 decis.* 7 *n.* 14.

Text. in Cap Consultationibus de iurepatron. & cap. cum querelam de elect. & electi potestat concedentes prælationem præsentandi in iurepatronatus existenti in quasi possessione pendente lite loquuntur quando Lis est inter duos qui ius-

patronatus pertinentiam prætendunt *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 20.
Secus si Lis sit inter assertum Patronum, & Ordinarium, qui libertatem prætendet *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 21.
Lis super pertinentia iurispatronatus impedit præsentationem quando quasi possessio est turbida, & incerta *tom.* 10 *decis.* 46 *num.* 22.
Ultimus status non attenditur quando constat de invalido initio, & non constat de licentia, & patientia legitimi patroni *tom.* 9 *decis.* 7 *num.* 33. *&* 34. maxime quando agitur de patronis absentibus, & in aliena Diæcesi degentibus *num.* 35 & non agitur de lite inter presentatos de institutione contendentes, tunc bonum ius est unice inspiciendum *num.* 36.
Proximitas Fundatoris, vel ultimi Possessoris an attendatur in iurepatronatus remissive *tom.* 6 *decis.* 40 *num.* 38.
Limita prædicta de prælatione consanguinei mariti consanguineo uxoris, si consanguineus uxoris sit Clericus, vel Sacerdos, tunc enim præferri debet consanguineo mariti laico *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 39.
Item si sit proximior *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 40.
Iuspatronatus cum universitate bonorum transit etiam absque Ordinarii consensu *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 28.
In donatione bonorum immobilium sitorum in certo loco non venit iuspatronatus *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 31.
Amplia etiam in donatione bonorum immobilium iurium, & actionum dictorum bonorum immobilium, & de ratione *tom.* 7 *dec* 24 *n* 32.
Maxime attenta expressione loci, quæ excludit ea bona, quæ non circumscribuntur loco *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 33.
Quando rata, seu vox iurispatronatus spectat ad plures hæredes unius, si aliquis ex hæredibus non præsentet eius portio præsentantibus accrescit *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 33.
Qualia sunt iura incorporalia *tom* 7 *dec* 24 *num.* 34.
Et signanter iuspatronatus, cui circumscriptio localis non convenit *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 35.
Iuspatronatus quando est relictum uni proprio nomine, & pluribus aliis sub nomine collectivo, medietas vocis spectantis ad proprio nomine vocatum non impinguatur, ex aliqua parte vocum aliorum collective vocatorum, si comparative ad alios collective vocatos sit minor *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 3 declarà ut *in sequ* & per totum.
Idem procedit in iurepatronatus hæreditario ab initio reservato duabus vel pluribus personis, duos, vel plures stipites repræsentantibus *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 4.
Item in familiari reservato pluribus familiis, vel lineis ab initio discretive, designatis *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 5.
In dictis casibus, si integræ voci unius stipitis accedant aliqui hæredes, vel aliqui de familia alterius stipitis, vel lineæ minorem partem constituentes, quorum maior alium præsentet, hæc minor pars a maiori attrahitur, nec coniungitur cum integra voce alterius stipitis ad præponderantiam inducendam *tom.* 7 *decis.* 26 *n* 6.
Afferuntur in proposito auctoritates loquentes in terminis iurispatronatus hæreditarii *tom.* 7 *decis.* 26 *n.* 7.
Afferuntur auctoritates loquentes in terminis iurispatronatus familiaris, vel gentilitii *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 8.
Supradicta conclusio procedit etiam in terminis iurispatronatus reservati uni, veluti Prælato, Episcopo, Rectori aut simili, & aliis pluribus nomine appellativo, vel collectivo vocatis per modum unius generis veluti Parochianis, Incolis, Canonicis, vel similibus *t.* 7 *dec.* 26 *n.* 9.
Secus vero, quando ab initio iuspatronatus fuit reservatum uni sub no-

nomine proprio, aliis vero pluribus sub nomine appellativo, vel collectivo pro uno consideratis respectu illius tertii, inter quos tamen statim concursu partes fiunt *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 10.

Tunc enim si unus ex hisce stipitibus integer adhæreat præsentationi habentis alteram dimidiam illam auget & impinguat *t* 7 *d.* 26 *n.* 11.

Ab iurepatronatus activo argui nequit ad passivum, nec ab incapacitate unius inferri potest ad incapacitatem alterius *tom.* 4 *decis.* 20 *n.* 56.

A iurepatronatus passivo bene infertur ad activum; ideoque ex passivo ad certas personas restricto inducitur præsumptio comprænensionis earumdem personarum in activo *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 57. 58.

Successio iurispatronatus regulatur exemplo Fideicommissi *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 7.

Vocata ad iuspatronatum activum *Domo*, vel *Familia*, illud spectat ad solos masculos, vel ad fœminam descendentem ab ultimo masculo Familiæ vocatæ *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 1.

Iuspatronatus regulatur ad instar Fideicommissi *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 3.

Declarantur auctoritates allatæ pro exclusione Fœminarum a iurepatronatus activo *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 21 22. & 23.

In dubio præsumitur quod iuspatronatus relictus potius sit familiæ effectivæ, quam transversali *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 25.

Quoties Testator promiscue vocavit tam masculos, quam fœminas, tunc admitti debent ad iuspatronatum etiam masculi ex fœmina, quamvis *Familiæ* vocabulo adiectum sit proprium cognomen *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 26

Iuspatronatus activum recipit interpretationem a passivo, & personæ quæ sunt comprænensæ in iurepatronatus passivo censentur etiam comprænensæ in activo *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 46. 47.

Quando iuspatronatus passivum non est dubium, & activum non est restrictum ad solos agnatos, tunc vocabulum *Posterorum* comprænendit indistincte omnes descendentes *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 48.

Ubi verba adhibita in iurepatronatus passivo referuntur illis in activo adhibitis, censeri debent ad utrumque patronatum invitatæ eædem personæ *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 49.

In erectione iurispatronatus, Fœminæ comprænenduntur sub nomine filiorum. Declara in iurepatronatus hæreditario, non autem in familiari, seu gentilitio *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 2. 4.

Defectis masculis an in subsidium admittantur Fœminæ ad iuspatronatus? Quandoque per abusivam solummodo, & impropriam extensionem admissæ fuerunt *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 5. 6.

Verba præcedentia apta comprehendere Fœminas in iurepatronatus restringuntur in subsequentibus, in quibus masculinitatis qualitas adiecta fuit *tom.* 4 *decis* 20 *num.* 12.

Exclusio Fœminarum eorumque filiorum in iurepatronatus deducitur ex vocatione masculorum de aliqua Familia *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 23.

Fœminæ præsumuntur a iurepatronatus exclusæ quando filiis ad illud invitatis appositum fuit onus quod fœminis convenire nequit *tom.* 4 *decis.* 20 *n.* 43.

Fœminæ incapaces sunt iurispatronatus passivi *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 55.

Observantia, & amplitudo verborum testatoris iuspatronatus in fideicommisso comprænendere facit *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 15

Pertinentia iurispatronatus cum qualitatibus expressis in donatione, nec per donatarium, nec per eius hæredes impugnari potest *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 16.

IUS QUÆSITUM.

Incertus eligendus de incerto dici non potest habere ius quæsitum *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 35.

Ius quæsitum nedum ius quærendum per Principem tolli potest stante causa necessaria, præsertim cum ius sit modicum, & eo fortius si per aliquod tempus tantum ipsum ius suspendatur *tom.* 7 *decis.* 44 *n.* 24. 25 26.

Restitutio in integrum ius quæsitum non tollit neque suspendit, sed constito de bono iure proceditur ad terminationem rescindentis. & rescissorii *tom.* 5 *dec* 3 *n.* 29.

IUS TERTII.

Ius tertio quæsitum auferri non debet *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 88.

Nemo allegat pro defensione ius Tertii *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 39

Limita quando allegando ius Tertii tollitur ius Actori *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 40.

Si ius Tertii est exclusivum iuris alterius sive velit Tertius, sive non, tunc potest opponi de iure Tertii secus cum ius Tertii est exclusivum iuris agentis ipso iure ita tamen si Tertius velit *tom.* 8 *dec.* 33 *n* 41

Ius Tertii an opponi possit excipiendo *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 50.

Exceptio est defensio reo competens *tom* 8 *decis.* 33 *n* 51.

Adeoque si reus posset excipere de iure Tertii semper allegaret alterius rationem quod est absurdum *tom.* 8 *dec.* 33 *num* 52.

IURA DIVERSA.

Ius inquilinatus quid sit *tom.* 12 *dec.* 45 *n* 21.

Quid ius Gazaga, remissive *tom.* 12 *decis.* 45 *num* 22.

Ius stanziandi acquiritur per titulum locationis cum quinquennali Artis exercitio coniunctum *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 31.

Ius retrahendæ rei, vel in actuali venditione, vel sub hasta positæ, est ius certum, & præsens non autem futurum, & quærendum *tom.* 4 *decis* 30 *n.* 8.

Ius Congrui competit ratione bonorum, non personæ *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 21.

Ius intraturæ, & ius stantiandi differunt inter se *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 25.

Ius habitandi proprium non est apothecarum *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 26.

Dispositio auferens ius alluvionis debet esse clara cum hoc ius originem trahat a iure gentium, & in dubio non censetur sublatum *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 50.

An ius quærendum ex alluvione, quod in sola spe consistit Princeps tollere possit *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 51.

Pertinentia iuris nominandi probatur quo agenti maiorem afferat utilitatem ad nominandum alternative cum aliis, & ex tali admissione possessio acquisita, & confirmata remanet *tom.* 1 *decis.* 24 *num.* 10.

Ius ad fructus fundi dominii acquisitionem supponit *tom.* 9 *dec.* 41 *num.* 6.

Ius excipiendi in singularem successorem transfertur *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 12.

Ac in eum transit etiam ius retinendi *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 13

Ius honorificum residendi in Ecclesia fœminis etiam competit *tom.* 4 *decis.* 20 *n.* 44.

Intellige de iure retinendi sedilia, non autem assistendi Missæ solemni in signum patronalis præeminentiæ *tom* 4 *dec.* 20 *n.* 45.

Ius innovandi probandum est ab Actore concludentibus argumentis *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 22.

Dominus cogitur vendere fundum usu necessario Reipublicæ *tom.* 7 *dec.* 46 *n.* 4

Iuris coactivi requisita consistunt in probatione causæ præcisæ necessitatis, & in refusione pretii *tom.* 7 *decis.* 46 *n* 5

IUS CANONICUM.

Ubi ius divinum, & civile concurrunt

run divinum prævalet *tom. 6 dec. 1 num.* 52.
Ius Canonicum servandum est in utroque foro, quando agitur de peccato *tom.* 8 *dec. 6 num.* 72.
Ius Canonicum (quando agitur de exoneranda conscientia defuncti) videtur in utroque Foro servandum *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 25.
Licet actio non sit pœnalis, sed mere *rei* persecutoria, si tamen provenit, ex delicto, numquam transit contra hæredes *t* 5 *dec.* 5 *n.* 27.

IUS COMMUNE, ET MUNICIPALE, SEU SPECIALE.

Ius naturæ, & gentium in iuris prudentia confunditur *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 71.
Ius Romanum neglectum per longum tempus fæculo XI. iterum ex Academiis in Foro receptum *tom.* 8 *decis.* 30 *n.* 7.
Ius ex facto oritur *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 37.
In iure divinare non licet *tom.* 1 *decis.* 13 *n.* 13.
In iure non quod est possibile, sed quod est verisimile attendi debet *tom.* 1 *decis.* 13 *n.* 44.
Una, & eadem res diverso iure censeri non debet *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 4.
Idem iuris est de parte, quoad partem ac de toto, quoad totum, ubi militat eadem ratio *tom.* 12 *decis.* 5 *num.* 8.
In his, quæ iuris sunt, nulla est privatorum auctoritas *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 28.
Per subauditos intellectus Iuri Communi non licet derogare *tom.* 5 *decis.* 24 *n.* 37.
Signanter ad indebite inferendum damnum notabile *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 38.
Iuri publico, pactionibus privatorum derogari non potest *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 6.
Casus omissus habetur pro omisso *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 32 & remanet sub dispositione Iuris Communis dicta decis. *num.* 31.
In contingentia novi, & adhuc non decisi articuli recurrendum est ad argumenta iuris *tom.* 1 *dec.* 12 *n.* 1.
Non probata consuetudine contraria attendi debet iuris communis dispositio *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 17.
Pro interpretatione iuris communis recurritur etiam ad Leges diversorum Principatuum *tom.* 11 *dec.* 31 *num.* 12.
Iuris communis appellatione veniunt etiam iurisconsultorum interpretationes, ac res iudicatæ *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 21. Contra *n.* 43.
Iuris Communis appellatione proprie veniunt tantum Leges iussu Iustiniani collectæ *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 43.
Non vero traditiones Fori, & res iudicatæ, quæ proprie dicuntur consuetudine *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 44.
Exceptio quæ vertitur in quæstione iuris dicitur turbida, & altioris indaginis *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 4.
Quæstio iuris controversi æquiparatur quæstioni facti *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 5.
Ius municipale aliud est scriptum aliud non scriptum *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 46.
Appellatione iuris mores, & consuetudines, quæ ius non scriptum sunt continentur *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 47.
Ius singulare strictissime interpretatur *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 24.
Ius mere speciale est illud quod fuit receptum contra regulas universales *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 16.
Ius speciale recepit ampliationes non obstante prohibitione glossandi *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 17.
Ius speciale in uno casu demonstrat, quod ius commune in cæteris casibus sit contrarium *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 25.

IUSTITIA.

In iustitia commutativa servatur medium aritmeticum *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 106.

Quod quisque iuris in alium statuit sibi etiam dicere debet *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 33.

In Contractibus æqualitas, & iustitia requiruntur, prout in Contractu Societatis *tom.* 2 *decis.* 37 *num.* 18. 19. & 27.

Iustitia Contractuum non restringitur in puncto indivisibili *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 20.

L

LACERATIO.

Laceratio Chyrographi transfundit onus in Creditorem probandi debitum non fuisse extinctum *tom.* 4 *decis.* 23 *n* 16.

Quæstio, an ex laceratione, vel cancellatione chyrographi probetur solutio, habet locum quando Chyrographum est penes debitorem, nec constat ei traditum a Creditore; non autem quando illud semper existit penes creditorem, quo casu eius incisio, vel cancellatio fortissimum tribuit argumentum solutionis *tom* 4 *dec.* 23 *n.* 17. 18.

LÆSIO IN GENERE.

Incertitudo lucri, & damni iustificat contractum, & excludit læsionem *tom.* 11 *dec.* 15 *n* 124.

Res si tractu temporis illicita, ac iniusta evadat, contractus ad iustitiam reducendus est *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 86.

Læsio in contractu iurato non consideratur, nisi sit excessiva ultra dimidiam *tom.* 11 *dec.* 15 *num* 61.

Remedium Leg. 2. Cod. de rescindend. vendit. restringitur ad contractus bonæ fidei *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 37.

Contrarium tamen receptum est *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 38.

Quamvis decretum Iudicis, iuramentum, & renuntiatio accedat *tom.* *dec.* 33 *num.* 39.

Ad rescindendum contractum remedio Leg. 2. Cod de rescind. vend. requiritur læsio ultra dimidiam *tom.* 9 *decis.* 33 *n.* 40.

Receptius vero est, quod valde dimidiam excedat *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 41.

Fortius si extendatur ultra duas ex tribus partibus *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 42.

Læsio præsumitur ex ignorantia læsi *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 44.

Læsio regulariter non cadit in actibus prudenter, & considerate gestis *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 45.

Ad rescindendum contractum requiritur læsio ultra dimidiam, iuxta *Text. in Leg.* 2. *Cod. de rescindend. vendit. tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 25.

Qui Textus quamvis de solo venditionis contractu loquatur, attamen ex communiori DD. opinione extenditur etiam ad omnes bonæ fidei contractus, *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 26.

Et maxime ad contractum divisionis quæ nihil est aliud, quam species reciprocæ Emptionis, & venditionis *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 27 & 28.

Error, & læsio de per se sufficiunt ad rescissionem contractus præcipue vero si simul concurrant *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 53.

Re præcipue adhuc integra iudicandum est pro rescissione contractus vitiosi *tom.* 9 *dec* 33 *n.* 54.

Contractus læsio consideratur tantum in sua origine *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 49.

Læsioni locus esse nequit in contractu, qui æque se habere potest ad lucrum, & damnum *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 15.

Quia pro dimetienda læsione attendi debet tempus contractus non eventus *tom.* 12 *decis.* 34 *num.* 16.

Ex læsione in totum dolus re ipsa emanare præsumitur *tom.* 6 *dec.* 33. *num.* 74.

Idque procedere ampliatur etiam inter Nobiles præsertim iunctis aliis coniecturis *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 75.

Ad

Ad dignoscendam læsionem tempus contractus attenditur *tom. 9 dec.* 34 *n.* 36.

Eo magis si res post contractum eventæ incertæ fuerint, & ius quærendum respexerint *tom. 9 decis.* 34 *num.* 37.

Læsio mensuranda est detracto lucro quod quis consequi potuisset *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 125.

Ut contractus rescindatur ex capite *læsionis*, ista adesse debet de tempore contractus *tom.* 10 *decis.* 21 *num.* 12.

Læsio debet concurrere ultra dimidiam, ut rescindatur contractus *tom. 9 dec.* 34 *n.* 51.

Quando læsio est in magno excessu præsumitur ignorantia *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 21.

Contractus rescindi nequit quando læsio non excedit dimidium iusti prætii *tom.* 12 *dec.* 21 *n.* 8.

Læsio excluditur quando contractus imposterum potest se eventualiter habere ad comodum, & incomodum, lucrum seu damnum *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 14.

Rescissio eo minus admittitur stante observantia 50. annorum *tom. 9 decis.* 34 *n.* 50.

Contractus quando est successivus quamvis ab initio non contineat lesionem, si tamen postea propter mutationem temporum læsio appareat potest rescindi, & debet regulari secundum qualitatem ipsorum temporum *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 88.

Læsio procedens ex lapsu temporis, & iuris quæsiti amissionem respiciens non est parificanda resolutioni iuris facultativi, cuius exercitium pendet ab actu mere voluntario *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 29.

Læso subveniendum est remediis iuris *tom. 9 dec.* 33 *n.* 55.

Mulier, & minor se læsos asserentes evidenter probare debent *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 97.

Favore dotium læsio in qualibet parte sufficit ad supplementum *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 18.

Minores, & Mulieres mercaturam exercentes, & læsionem allegantes non restituuntur *tom. 5 dec.* 47 *num.* 47.

In donatione læsio non attenditur *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 32.

In simplici, & liberali donatione locum habere potest læsio si adsit præsumptio doli, & suggestionis, vel si deficiant statutariæ solemnitates *tom. 5 decis* 27 *n.* 45. 46.

In donatione correspectiva, & cum causa locum habet læsio *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 28.

In donatione remuneratoria, si remuneratio sit longe inferior bonis donatis intrat læsio, quæ talem donationem resolvit *tom. 5 dec.* 27 *num.* 35.

Emptor dicitur enormiter læsus si plus dimidio dat quam quod accipit *tom.* 12 *dec.* 21 *n.* 6.

Verior tamen sententia est, quod tunc dicatur enormiter læsus quando solvit plusquam dimidium iusti prætii *tom.* 12 *dec.* 21 *n.* 7.

Læsio pro rescindenda alienatione qualis requiratur *tom. 5 decis.* 20 *num.* 19.

Læsio ad rescindendam venditionem probari debet de tempore celebrati Contractus *tom. 5 dec.* 26 *n.* 42.

Incrementum pretii rei reduci debet ad quantitatem congruam de tempore contractus *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 87.

Longa venditoris acquiescientia plurimum valet ad læsionem excludendam *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 22.

Læsio, quæ cadit in contractu cessionis correspectivæ, metienda est ex qualitate oneris a cessionario assumpti *tom. 9 dec.* 33 *n.* 48.

In re Contracta ad vitam non consideratur læsio quæ emerserit post Contractum, & ab eventu, consideratur tamen vitium quod ab initio

tio in Contractum irrepsit ad hoc ut sit locus reductioni, & ratio differentiæ *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 13.
Læsio procedens ex causa divisionis, dicitur causata ex ipsa divisione *tom.* 10 *dec* 21 *n* 13.
Ut Contractus divisionis rescindatur ratione læsionis, oportet quod illa sit enormissima scilicet supra dimidiam *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 38.
In Contractu emphyteutico non ita intrat læsio favore Proprietarii, aut Emphyteutæ *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 28.
In contractibus assecurationis lesio obtinet licet alii negent, quæ tamen mensuranda iuxta prætium rei de tempore contractus *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 34. 35.
Non interveniente dolo etiam immoderata læsio transactionem non vitiat, licet cæterum rescindatur contractus, quoties læsio est ultra dimidium *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 21.

LÆSIO ENORMIS, ET ENORMISSIMA.

Læsio enormis dicitur, quæ lædit in sexta parte *tom.* 12 *decis.* 19 *n.* 19.
Læsio enormissima quæ sit *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 66.
Læsio enormissima quæ sit, plures sunt DD. sententiæ *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 31.
Secundum comuniorem tamen ea dicitur, quæ in considerabili quantitate dimidiam excedit *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 32. & *seqq.*
Arbitrio Iudicis relinquitur declaratio enormissimæ læsionis iuxta plurimor. DD. mentem *tom.* 12 *decis.* 19 *num.* 35.
Aliqui DD volunt enormissimam læsionem illam dici, ex qua non datur triplum, aut quadruplum *tom.* 12 *dec* 19 *num.* 37.
Læsio ascendens ad duplum, & triplum satis dicitur enormissima *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 21.
Læsionis enormissimæ modus, Iudicis arbitrio remittitur *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 43.
Iudices supremi semper exaudiunt reclamantes super læsione enormissima *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 23.
Læsio enormissima reputatur quando damnum longe excedit dimidiam iusti prætii *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 100.
Qui prætendit contractum iniustum, & læsivum debet hoc concludenter probare. Maxime quando læsio prætendatur enormissima *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 2. 3 & 10.
Dolus præsumitur ubi læsio enormissima concurrit *tom.* 9 *dec* 33 *n.* 35.
Scientia non operatur ubi læsio est enormissima, & de ratione *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 44.
Nemo præsumitur velle se enormiter lædi *tom.* 12 *decis.* 19 *n.* 45.
Læsio enormissima contractus nullitatem inducit *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 36.
Enormissima læsio actum rescindit etiam Decreto Iudicis munitum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 26.
Læsio enormissima nunquam censetur compræhensa in contractu *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 22.
In minore læsio enormis sufficit ad rescissionem contractus *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 17.
Minor læsio requiritur in minore, quam in maiore *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 18.
In Contractibus initis favore Patris a filiofamilias minore, concurrente enormissima læsione obligationes dicti filii præsumuntur metu contractæ *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 83.
Ex rigore iuris Contractus causa læsionis non rescinditur, dummodo error, dolus, aut vis non intervenerint *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 23. Limita si læsio fuerit enormissima, nempe iusti pretii medietatem excedat *num* 24.
Necesse non est scrupolose inquirere de læsione, ubi ex facti circumstantiis enormissima detegitur *tom.* 9 *decis.* 33 *num.* 52.
Læsio enormissima reddit contractum ipso iure nullum, & simul obligat

ad fructum perceptorum, seu percipiendorum restitutionem *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 39.

Fructus in læsione enormi non debentur, & quare, & an in læsione enormissima *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 52 & 53.

Læsione enormissima probata, cessio est prout si stipulata non foret, ut in terminis acquisitionis pinguis hæreditatis pro tenuissimis expensis firmat *Rot. Bononiens. tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 68. & 69.

Ut contractus divisionis rescindatur ratione læsionis, oportet quod illa sit enormissima, scilicet supra dimidiam *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 58.

Renunciatio specialis enormissimæ læsioni etiam iurata non valet *tom.* 12 *decis.* 19 *n.* 47.

Non invenitur cauthela in iure, ex qua renunciari valeat læsioni enormissimæ *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 48.

Enormissime læsus non tenetur stare iuramento *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 96.

Ubi adest læsio enormissima, iuramentum præsumitur dolo, & vi extorrum *tom.* 12 *dec* 19 *n* 15.

Contractus enormissime læsivus rescinditur etsi factus a maiore cum iuramento, & Iudicis Decreto *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 20.

Stante enormissima læsione, absolutio a iuramento non est necessaria, quia in ea præsumitur dolus *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 50.

Limita si læsio adhuc non est detecta & ratio affertur *tom.* 12 *decis.* 19 *num.* 51.

Statutum prohibens restitutionem in integrum non operatur ubi læsio est enormissima *tom* 5 *dec* 3 *n* 25.

Læsio enormissima re ipsa apparet dum quis totum amisit *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 26.

Hæres post quam libere hæreditatem adivit non potest ab aditione recedere, nisi probata enormissima læsione ex causa de novo supervenientis debiti non prævisi *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 135.

Verum requiritur, quod læsio non proveniat ex accidenti, ex aliqua causa, quæ poterat etiam lucrum afferre *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 126.

Restitutio in integrum post cuiuscumque temporis spatium conceditur attenta enormissima læsione *tom.* 1 *dec* 15 *n.* 260.

Amplia quando læsio enormissima verificatur non solum respectu rei, vel quantitatis deductæ in controversiam, sed etiam respectu substantiæ Patrimonii *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 261 declara *n.* 263.

Ad Iudicis arbitrium spectat statuere qualitatem, & quantitatem læsionis enormissimæ ad effectum concedendi restitutionem post quadriennium *tom* 1 *dec.* 25 *n.* 262

LÆSIO QUOAD PROBATIONEM.

Læsionis materia non cadit directe sub sensu corporis, sed sub iudicio intellectus *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 26.

Pro iudicanda læsione in contractibus attendi non debet futurus eventus sed tempus celebrati contractus *t.* 2. *dec.* 37 *n.* 25. Et pacta in illis apposita sunt simul non disiunctim consideranda *num.* 26.

Læsio probanda est de tempore, quo celebratus fuit contractus *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 4

Ad excludendam læsionem sufficit obumbrare probationes contrarias *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 43.

Læsio ultra dimidiam plene probanda est de tempore dationis in solutum *tom.* 10 *dec.* 24 *num.* 14.

Absque læsionis probatione remedium restitutionis in integrum competere non potest *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 28.

Qui læsionem, vel iniustitiam allegare intendit, illam debet in suo principio concludenter probare *t.* 2 *dec.* 71 *n.* 17.

Probata autem non remanet ex nova bonorum venditorum æstimatione post longum temporis intervallum

lum ob possibilem eorumdem status, ac pretii variationem *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 18.

Sola pretii tenuitas indicare valet in contractu læsionem, vel ultra dimidiam, vel talem quæ sufficere possit ad præsumendam collusionem in præiudicium Fideicommissi *t.* 3 *d.* 71 *n.* 3.

Læsio non comprobatur, si rerum valor ex aliqua causa extrinseca sit immutatus *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 28.

Ad effectum læsionis, probatio valoris bonorum stabilium respicere debet tempus anterius, vel posterius celebrati contractus per spatium unius, duorum, trium, vel quatuor, aut quinque annorum *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 5.

Æstimatio, seu relatio Peritorum quoad bona ad effectum probandæ læsionis ad remotum tempus trahi non debet, sed debet esse de rebus præsenti tempore ante eorum oculos extantibus *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 16.

Testes ab aliquo inducti, & examinati contra eum plene probant, etiam ad excludendam læsionem *tom.* 1 *dec* 19 *n.* 29.

Testes ignorantes loca, quantitatem & qualitatem bonorum, vel impetiti non probant, ad effectum concludendæ læsionis *tom.* 1 *dec.* 19 *num* 27.

Testes etiam non interrogati ad concludendam læsionem debent deponere de valore bonorum tempore contractus seu illi proximo, & quod tanti bona tunc vendita fuissent *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 25.

L Æ S U S.

Læso subveniendum est remediis iuris *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 55.

Enormissime læsus iuramento contraveniens non dicitur periurius *tom.* 11 *dec* 15 *n.* 20.

Deceptus ultra dimidium propter iuramentum non auditur, quamvis fuerit ignarus & enormiter læsus *tom.* 11 *decis.* 15 *n.* 78.

Veniens contra contractum iuratum debet prius evidentissime probare se esse læsum *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 98.

L A P I D E S.

Lapides vulgo „ leghe „ colligantes murum, vel aliquod reputantur fortia indicia dominii super re colligata *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 33.

L A P S U S.

Solutio, vel debitoris liberatio præsumitur ex longi temporis lapsu *tom.* 12 *dec.* 27 *n.* 7.

Exequtio sententiæ præscribitur lapsu triginta annorum *tom.* 12 *dec.* 27 *num.* 8.

Lapsus alicuius temporis post diem solutioni præfixam, iuncta creditoris taciturnitate, sufficit ad præsumendam extinctionem debiti *tom.* 4 *decis.* 23 *n.* 8.

Per longum temporis lapsum præsumitur derelictio pignoris conventionalis, & tacita datio in solutum *tom.* 9 *decis.* 39 *n.* 5.

Ex eodem lapsu temporis elici nequeunt duæ præsumptiones una tituli, & altera non solutionis Canonis *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 24.

Lapsus centum annorum facit præsumere, quod variatio, quæ in divisione evenit fuerit compensata *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 53.

LAUDEMIUM.

Laudemium unde dictum, & præstatur ob consensum præstitum *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 26.

Laudemium debetur Domino directo ut ipse laudet, vel approbet novum acquirentem *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 16.

Eius etimologia oritur a verbo *laudo*, quod approbare, & ratificare significat *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 17.

Quoad laudemium qua de causa requiratur concludentior probatio? *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 18.

Sufficiunt tamen ad hanc probationem circumstantiæ, & præsumptiones, maxime simul iunctæ *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 19.

In

In alienationibus emphytheusis dominus directus recipit laudemium in compensationem damni quod ex immutatione personæ sentire possit, sed prima investitura continuatur *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 33.

Laudemium debetur etiamsi non fuerit conventum *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 27.

Laudemium debetur ad rationem duorum pro centenario *tom.* 8 *decis.* 38 *n.* 28.

Amortizationis Lex præservat domino directo omnia iura, & præscribit in renovatione dandum esse laudemium datum in prima concessione *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 35.

Laudemium de iure non transcendit quinquagesimam partem valoris rei totius *tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 22.

In investitura per lineam finitam iterum examinatur contractus, & laudemium proportionatur cum canone *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 34.

Ad regulandum laudemium distinguere oportet simplicem consensum præstitum ob alienationem a vera renovatione *tom.* 8 *dec* 38 *n.* 36.

Laudemium in novis investituris Mensæ Fesulanæ iuxta consuetudinem est octuaginta pro centenario *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 39.

In alienationibus vero ipsius Mensæ quinque pro centenario, & adducuntur exempla *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 40.

Ratio disparitatis maxime inter laudemium præstitum ob simplicem alienationem, & laudemium ob renovationem *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 41.

Ecclesia, quæ ammensare non potest finita linea, recipit compensationem in laudemio, & canone in nova investitura *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 43.

In emphyteusi devoluta extraneis per fideicommissum laudemium debetur ratione novæ investituræ &c. *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 65.

Interpetres vero conveniunt quod regulari debet iuxta locorum consuetudinem, & casuum varietatem *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 29.

Taxa laudemiorum varia si agatur de simplici alienatione, vel de renovatione ob lineam finitam, vel de aliis variis casibus *tom.* 8 *dec.* 38. *num.* 30.

Laudemiorum diversitas demonstratur etiam cum decisionibus Rot. Florentin. iuxta casuum diversitatem *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 31.

Laudemium debetur solummodo in alienatione bonorum quæ vere sint emphyteutica *tom* 5 *dec.* 52 *n.* 4.

Quamvis bona Mensæ Pisanæ redacta sint ad instar allodialium, attamen in eorum alienationibus exigi semper consuevit quarta iusti prætii pars *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 11.

Et Mensa Florentina exigere solet quinque pro centenario iusti pretii ad niridum *tom.* 5 *dec* 52 *n.* 12.

Nonnulli confundentes canonum solutionem cum laudemio putarunt quod in utriusque probatione lenius procedi posset *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 13.

Hæc tamen opinio vera est quoad canonum, non quoad laudemii præstationem *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 14. 15.

Quod pro laudemio solvitur ab Emphyteuta dicitur pars prætii *tom.* 1 *decis.* 18 *n.* 39.

Laudemii solutio, licet sit magnum argumentum, tamen per se non plane convincit, contractum esse emphyteuticum *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 13.

LAUDUM.

Laudum, seu italice *aggiustamento per via di stralcio* importat arbitramentum magis liberum, & latum *tom.* 12 *decis.* 30 *num.* 8.

Laudum, vere, & proprie dicitur sententia quoties agitur de arbitris necessariis *tom.* 11 *decis.* 6 *n.* 3.

Et facit duas conformes *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 4.

Laudi emologatio operatur, quod contra illud quis venire non possit *tom.* 10 *decis.* 21 *n.* 31.

Lau-

Laudum probat contra dividentes, & habentes causam ab eis *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 3.
Laudum servandum est tam inter dividentes, quam inter eorum successores *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 57.
Laudum semel approbatum, nequit amplius reprobari *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 30.
Consilito de iustitia laudi hoc est omnino sequendum *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 51.
Laudum æquiparatur transactioni, & debet, vel in totum approbari, vel reicii *tom.* 10 *decis.* 21 *n.* 32.
Lauda, & arbitramenta a Partibus emologata, & approbata transeunt in naturam veræ, & formalis transactionis *tom.* 4 *decis.* 25 *n.* 3. *&* *tom* 12 *dec* 30 *n.* 1.
Amplia quando Partes id expresse dixerunt, & convenerunt *tom.* 12 *dec.* 30 *n.* 2.
Dispositio relativa ad fideicommissum factum, vel faciendum perfectionem recipit a personis, modis, & conditionibus in fideicommisso expressis *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 3.
Maxime si agatur de Laudo per quod nequit arbiter liberam disponendi de rebus suis facultatem unicuique a Lege tributam auferre, vel limitare *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 4.
Quod est inverisimile, credendum non est *tom* 12 *dec.* 26 *n.* 26.
Præcipue ubi agitur de interpretatione laudi *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 27.
Laudum est stricti iuris *ibid.*
Laudum iniustum revocandum est *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 11.
Contra laudum iniustum reclamare licet, ut ad iustitiam redigatur non obstante quocumque facto respiciente partialem eius laudi executionem *tom.* 4 *decis.* 47 *n.* 49.
Nulla enim est cauthela, aut conventio licet iurata, quæ faciat, ut laudum notorie iniustum exequendum sit, cum quidquid compromittentes pepigerint pro laudi observantia, habeat in se tacitam conditionem, si laudum sit æquum, & sine magna læsione *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 50 *&* 51.
Præsertim si actus acceptationis laudi fuerint erronei *tom.* 4 *decis.* 47 *num.* 52.
Addito præsertim defectu solemnitatum, qui operatur nullitatem singulorum actuum acceptationis laudi *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 54.

LEGANS.

Legans non præsumitur frustra legasse *tom.* 11 *dec* 10 *n.* 4.

LEGATARIUS IN GENERE.

Legatarius tenetur accipere legatum a manu hæredis *tom.* 11 *decis.* 42 *num.* 150.
Legatarius tenetur recipere legatum modo, & forma, quo ei fuit relictum *tom.* 11 *dec.* 42 *num.* 8.
Legatarius in re legata magis censetur dilectus, quam hæres *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 21.
Legatarius habet generalem hypothecam super bonis Testatoris *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 48.
Legatarii præferuntur creditoribus hæredis etsi anterioribus, & privilegiatis *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 19.
Res legata transit in legatarium cum suo onere, si tamen onus sit reale, & intrinsecum *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 26.
Secus autem si onus fundatur in debito pecuniario, quantitativo, & personali, quia tunc luitio spectat ad hæredem *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 27.
Dispositio Text. in Leg. si res obligata &c. non habet locum in legato universitatis rerum, si aliqua species universitatis sit alicui oppignorata, quia tunc redemptio pertinet ad legatarium universitatis *tom.* 8 *decis.* 44 *n.* 29.
Sub nomine creditorum comprehenduntur legatarii *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 111. *&* 114.
Iuxta antiqua iura digestorum nomine creditorum non comprehendun-
tur

tur legatarii *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 116.

Lex, quæ loquitur de creditoribus comprehendit etiam legatarios *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 117.

Dominium a die mortis Testatoris transit in Legatarium saltem resolubiliter *tom.* 3 *dec.* 35. *num.* 2.

Præsertim quando agitur de legato facto ad favorem Loci Pii, quod a Deo statim acceptari dicitur *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 3.

Irresolubiliter vero quæsitum dicitur dominium, si bona legata a Legatario fuerint acceptata *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 4.

Legatarius, vel Fideicommissarius tenetur ab hærede legatum petere, quod si sibi ipsi ius dicat hæredi manutentionis remedium conceditur *tom.* 12 *decis.* 44 *num.* 18.

Limita ubi fideicommissum sit clarum, de bonorum identitate constet, & nulla hæredi competant detractiones *tom* 12 *dec* 44 *n.* 19.

In præiudicium legatarii non est retorquendum, quod in eius commodum, & utilitatem a Testatore factum fuit *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 30.

Damnum contingens post assignationem cedit in præiudicium legatarii *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 47.

Legatarius nisi modum adimpleat legatum amittit *tom.* 12 *decis* 11 *num.* 14.

Legatum relictum sub conditione a Legatario adimplenda, ea non impleta amittitur *tom.* 4 *decis.* 32 *num.* 14.

Et accrescit alteri legatario adimplenti *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 15.

Legatarius, qui Testatoris voluntati integre non paruit, legatum amittit *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 18 & 19.

Suspicio subtractionis pecuniarum ab hæreditate, sufficit ad removendum legatarium a consecutione legati *tom.* 12 *dec.* 39 *num.* 9

Legatum censetur ademptum, & revocatum ob enormem legatarii ingratitudinem *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 15.

Legatarius potest adhiberi testis in Testamento *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 6.

Præsertim ad probandam veritatem testamenti *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 7

Usuræ debentur legatario a die mortis Testatoris *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 45.

Fructus legati non acquiruntur a legatario a die mortis quando dominium non transit ipso iure in legatarium, sed opus est traditione hæredis *tom.* 5 *decis.* 40 *num.* 54.

De distinctione quando in vulgari legatarius, seu substitutus ulterior censetur substitutus ultimo deficienti, vel hæredi gravato *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 27.

Si legatarius gravatus fuerit usumfructum alteri restituere qui post factam restitutionem moriatur, ususfructus ad legatarium revertitur *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 156.

Purificata conditione post mortem legatarii insurgit onus restituendi coniuncto *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 51.

Et pars defecta trahitur ab alia non defecta, & consideratur tanquam redacta in unum corpus *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 52.

Et legatarius qui supervixit præoccupat partem alterius quasi suam *tom.* 5 *decis.* 8 *num* 53.

Non tamen invitus dicitur legatarius nisi faciat actum repudiationis, & de ratione *tom* 5 *decis.* 9 *num.* 28.

Legataria si postquam nupta, vel monacata fuerit morietur, nulla dotis legatæ pars ad hæredem Testatoris revertitur, sed transmittitur ad hæredes legatariæ quia hæc dos debetur ei non tanquam spuriæ, sed uti pauperi *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 86.

Et idem esset si contracto per eam matrimonio in ætate nubili per verba præsentis temporis, morietur ante consumationem matrimonii per copulam *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 87.

Nuptias non concubitus, sed consensus facit *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 88.

Amplia si post matrimonium modo prædicto contractum moreretur antequam traducta esset ad domum viri *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 89.

Ad nuptias non requiritur ductio ad domum, quando constat matrimonium fuisse ante contractum *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 92.

Legatarius domum sibi pro habitatione legatam alteri locans existimatur quodammodo habitare, cum habitationis mercedem capiat *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 16 & 35.

Habitatio restringi potest ad partem domus admittendo hæredem in cæteris partibus, quoties eadem domus possit commode inservire tam pro legatarii, quam pro hæredis habitatione *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 39.

Pro decernenda habitatione in tota domo favore solius legatarii sufficit quod eadem non patiatur commodam divisionem *tom.* 4 *decis* 47 *num.* 44.

Præsertim si inter legatarium, & alterum prætendentem cohabitationem, oriri possint iurgia & discordiæ *tom.* 4 *decis.* 45 *num.* 45.

LEGATARIUS QUOAD HÆREDEM.

Hæres adeundo hæreditatem quasi contrahit cum legatariis *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 6.

Hæres tenetur ad solutionem legatorum *tom.* 10 *dec.* 40 *num* 7.

Hæres per aditionem liberam hæreditatis quasi contrahit cum legatariis, & dicitur verus debitor *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 113.

Legatarius cum legatariis non quasi contrahit *tom.* 10 *decis.* 40 *num* 8.

Regula servandæ æqualitatis inter hæredem, & legatarium, procedit in dubio *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 31.

Hæres cogitur in multis casibus ad defendenda iura legatarii, ideoque petere potest intraturam in legato relictam, comparendo præsertim pro interesse legatarii *tom.* 7 *dec.* 47 *n.* 5.

Hæres si sit Dominus rei legatæ, ac sine culpa legatarii perempta, tenetur ad novam assignationem faciendam *tom* 12 *dec.* 38 *num.* 38.

Hæres, qui legatum solvit, nequit illud a legatario repetere si testamentum postea nullum declaretur *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 50.

Iuris ignorantia hæredi non suffragat ad hoc, ut possit repetere legatum iam solutum *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 51.

Hypotheca legalis favore legatarii extenditur etiam contra eos qui cum hærede contraxerunt *tom.* 11 *dec* 13 *n.* 43.

Legatarii post actum aditionis habent ius quæsitum *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 89.

Uti volens beneficio inventarii contra legatarios, onus solvendi gabellam evitare non potest *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 90.

Hæres solvendo legatum purum existente conditionali debet reportare cautionem a legatario recipiente de restituendo quatenus purificetur conditio *tom.* 10 *dec.* 40 *n* 54.

Cautio quæ præstatur hæredi a legatariis puris existentibus conditionalibus fieri debet ad hoc, ut conditionibus purificatis, restituant hæredi favore legatariorum conditionalium quod supra vires patrimonii receperunt *tom.* 10 *decis* 40 *num* 55.

Iuxta Statutum Florentinum rub. 29. lib. 2. hæres maior 18. annorum conficiens inventarium, quoad legatarios gaudet illius beneficio *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 44.

Legatarii in casu imperfecti inventarii iurare possunt contra hæredem *tom.* 10 *dec.* 38 *num* 60.

Contrarium est verius saltem cessante dolo *tom.* 10 *dec.* 38 *n* 61.

LEGATARIUS QUANDO SIT SIMPLEX ADMINISTRATOR.

Legatarius potius quam administrator dicitur ille, cuius relinquitur ar-

arbitrio modus exequendi legatum *tom* 9 *dec.* 37 *n.* 10.

Quoties administratio relinquitur primogenitis alicuius familiæ ordine successivo, administrator pro tempore assumit qualitatem mixti executoris, & legatarii *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 11.

Administratores, qui naturam assumunt legatariorum, habent ius in re super bonis administratis *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 17.

Quæ idcirco nequeunt in eorum præiudicium alienari *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 18.

Legatarius, seu hæres aliquo onere, seu substitutione gravatus an gratia sui, vel substituti vel oneris fuerit honoratus distinguendum est ad dignoscendum an sit executor merus, vel mixtus *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 10.

Onera a legatario acceptata adimplere debet, quamvis legati vires excedant *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 23.

LEGATARIUS QUOAD IUS ACCRESCENDI.

Ius accrescendi in quatuor casibus locum habet inter legatarios quorum uni aliquid relictum est pure, alteri sub conditione *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 23 *&* 33.

Et an adsit differentia inter ius accrescendi, & ius non decrescendi *tom* 5 *dec.* 8 *num* 24 32 *&* 34.

Ius accrescendi locum habet inter legatarios verbis coniunctos, & non pœnitus re disiunctos *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 1.

Ius accrescendi locum habet iuxta legatarios verbis coniunctos, & non pœnitus re disiunctos, secus si sint in re omnino disiuncti secundum doctrinam *Bartol. tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 1 4 27 *&* 49. Quæ latius examinatur *num.* 69 *& seqq* Et contrariæ auctoritates declarantur, & reprobantur *num.* 70 *& seqq.*

Text. in Leg. huiusmodi 86. §. *quibus ff. de legat.* 1. procedit quando vocati sunt plures legatarii ad res diversas *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 27.

Legatarii dicuntur vocati ad eamdem rem, quoties partes non sunt ad ad oculum demonstrabiles *tom.* 5 *dec.* 7 *n* 52.

Ius accrescendi tollitur ex clausulis taxativis adiectis unicuique legatario in sua portione *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 6.

Amplia ut sufficiat taxativa virtualis, & unde resultet *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 7.

Vel ea quæ resultat ex natura legati *tom.* 5 *dec.* 8 *n. ibid.*

Cessante iure accrescendi portio legatarii decedentis pendente conditione efficitur caduca *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 19.

Secus si locum habeat ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 10.

Amplia etiamsi Testator dixerit caduca acquiri hæredi, cum hoc præceptum intelligatur, nisi adsit coniunctus *tom.* 5 *dec.* 8 *num* 21.

Et auctoritates in contrarium declarantur *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 22 *&* 25.

Portio legati deficiens propter mortem legatarii decedentis pendente conditione accrescit coniuncto si extet, alias ad testantis hæredes *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 31.

Dispositio licet inutilis respectu legatarii tamen declarat voluntatem Testatoris favore alterius, pro quo operatur ac si esset utilis *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 39 42 *&* 46.

LEGATUM IN GENERE.

Legatum est donatio in testamento relicta, ab hærede præstanda *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 28.

Legata non debent præstari nisi post solutum æs alienum *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 1.

Legatum, quando adimatur, vel transferatur, *tom.* 1 *decis.* 39 *num.* 6.

Conditio contraria legato illud perimit *tom* 5 *decis.* 8 *num.* 41.

Ex discretivo legandi modo, diversa ar-

arguitur legandi voluntas *tom.* 12 *decis.* 13 *num.* 10.
In legatis nulla cadit obligatio Testatoris, & hypotheca incipit ab hæredibus in sensu diviso *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 29.
Legata habent hypothecam ex iuris dispositione *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 1.
Actio hypothecaria, quæ competit pro legatis, famulatur actioni personali ex testamento provenienti *tom* 10 *dec.* 40 *n.* 12.
Hyotheca pro legatis est dividua inter plures hæredes *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 2 & *n.* 27. ubi de ratione.
Limita quando non agitur contra hæredem uti hæredem, sed uti possessorem, vel quando unus hæres in portione sibi obventa habet ratas in eo tangentes cohæredibus *tom* 11 *dec.* 24 *n.* 23.
Hypotheca pro legatis, utpote dividua inter plures hæredes est contra naturam aliarum hypothecarum *tom.* 11 *decis.* 24 *num.* 24.
Pro legatis datur actio ex testamento *tom.* 2 *dec* 36 *num* 7. Et rei vindicatio profluens ex dominio, quod statim à die mortis Lex in Legatarium transfert *n.* 8.
Et actio Publiciana, quæ est Prætoria in rem ipsam legatam vindicatio pro recuperanda possessione casu omissa, si titulus habilis ad transferendum dominium in defuncto præcesserit *n.* 9.
An hæres cuius coscientiæ committitur legatum possit pro illius præstatione iudicialiter conveniri remissive *tom.* 12 *dec* 49 *n.* 5.
Legatarius tenetur recipere legatum modo, & forma, qua ei fuit relictum *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 8.
Amplitudo verborum ampliat non minuit legatum, ubi declara *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 31.
Iura legata privative spectant ad Legatarium, nec sunt cum hærede comunicanda *tom.* 4 *dec* 47 *n* 12.
Legatum expressum acquiritur ipso iure legatario etiam ignoranti, secus tacitum *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 23.
Declara hoc procedere in tacito, quod resultat ex interpretata voluntate Testatoris *tom* 5 *dec.* 9 *n.* 24 exemplifica ut *num seqq.*
Legatum fructuum factum a Testatore cum conditione si nascantur dicitur purum, & transmissibile *tom.* 1 *dec.* 28 *num.* 18.
Tot sunt legata, quot sunt singulæ res in legato expressæ *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 13.
Legatum favore pauperis est ampliandum *tom.* 7 *dec* 23 *num.* 37.
Hæres non tenetur solvere legata etiam simplicia quando illa relicta sunt ab usufructuario universali *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 11.
Legatum factum pro exoneratione conscientiæ est irrevocabile *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 22.
Testator qui gravat hæredem ad dandam Confessario, vel alteri, quod ipse dixerit, dicens, quod ipsi manifestavit suam voluntatem, legatum non subsistit *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 13.
Legatum quamvis in vita datum non mutat sui naturam revocabilitatis *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 54.
Ita & taliter quod mutata voluntate donator repetit fructus, & accessiones *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 55
Legatum relictum alicui, post eius mortem, purum est *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 2 & 4.
Legatum perfecte acquisitum licet non acceptatum a legatario, acceptari potest ab eius hæredibus *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 41
Legatario præmortuo Testatori, legatum est inutile *tom.* 2 *decis.* 40 *num.* 12.
Ubi eadem militat ratio unum legatum recipit declarationem ab altero *tom.* 7 *dec* 23 *n.* 25.
Assignatur ratio, & differentia inter legata relicta certis personis, & incertis *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 31.

Pro

Pro legato ab uno relicto alius non tenetur *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 9.

Legatum factum alicui, cui debetur, si excedat summam debitam, censetur factum animo compensandi *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 34.

Testator, qui legat in diversa quantitate, quam ipse debet non censetur velle compensare *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 39.

Compensatio legati regulariter cum debito voluntario non admittitur *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 61.

Plura legata unica oratione complexa diversimode iudicari non debent cessante diversitatis ratione, vel incompatibilitate *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 16 alias e contra *n.* 17.

Legata non minuuntur per detractionem quartæ, quia ab hærede non sunt relicta *tom.* 10 *dec* 36 *n.* 77.

Conditio suspensiva legato apposita illud non commutat in fideicommissum *tom* 11 *decis.* 25 *n.* 129

Legitima detrahi debet deducto prius ære alieno, non autem legatis *tom.* 11 *decis.* 1 *n.* 14.

Legatum factum a filio matri binubæ de legitima ipsi debita, remanet subiectum dispositioni dictæ *Leg. fœminæ* favore alterius filii primi matrimonii *tom.* 2 *dec* 26 *n* 23.

Ad evitandam inutilitatem legati omnis possibilis interpretatio sumi debet *tom.* 1 *decis.* 28 *num.* 5.

Legata recipiunt interpretationem a voluntate Testatoris *tom.* 5 *dec.* 5 *num.* 14 & 16.

In dubio sumi debet in legatis ea interpretatio, qua Testatoris desiderio, legatario, & hæredibus consultum remaneat *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 32.

Non est sumenda interpretatio, quod unum legatum integraliter præstetur, aliud vero in totum corruat *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 32.

Interpretatio in legato facienda est favore hæredis non legatarii *tom.* 5 *decis.* 5 *num.* 15.

In Legato amico relicto lata admittitur interpretatio, ut quod est plus contineat *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 19 & *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 26.

Legatum favore hæredis ut minus gravetur interpretatur *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 18 & 19. *tom.* 1 *decis.* 12 *n* 20. & *tom.* 9 *dec.* 6 *n* 27.

Limita stante Testatoris affectione erga Legatarium ex amicitia vel sanguinis coniunctione promanante, quia Legatarius in re legata magis dilectus quam hæres censetur *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 28 & 29

Legatum, quod materialiter directum fuit in causam piam, ad hoc ut bona legata evaderent inalienabilia in commodum Familiæ Testatoris, cadit sub censura Cæsar. Leg. de fideicom. ann. 1751. *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 20.

Quid inspiciendum est, ut cognoscatur an verba legati stent taxative, vel demonstrative? Et quid iuris si taxative, vel demonstrative stent? *tom.* 4 *dec.* 10 *n* 20 21 & 22.

Pro legati interpretatione non est spernenda gramaticorum auctoritas *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 26.

Legata censentur disposita in qualitate qua constituta erant de tempore obitus Testatoris *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 31.

Pro substentatione legati, verba quæ non possunt verificari in iure expresso constituto, verificantur in alio iure differenti, etiam si illud ius differens sit maius expresso *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 27.

Coniectura affectionis pro legatis integre substinendis non attenditur quando eidem personæ facta fuerunt plura legata *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 41.

Confessio erronea, & dependens ab iis, quæ in iure consistunt, confitenti non nocet *tom.* 5 *dec* 9 *n.* 1. 17.

Veluti, si quis confiteatur in legato ornamentorum, vestes muliebres contineri *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 2.

Legatum præstandum post mortem usu-

usufructuarii non debetur, nec ad hæredes Legatari transmittitur si Legatarius, vivo adhuc usufructuario decesserit *tom.* 1. *dec.* 28 *n.* 7.

Legato alicui relicto, quando pervenerit ad certam ætatem, ad effectum ut legatum ad illius hæredes transmittatur inspiciendum est, an illa ætas sit apposita substantiæ legati, vel illius solutioni *tom.* 1 *dec.* 28 *num.* 8.

Legatum correspectivum, & onerosum est late interpretandum *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 16.

Legatum uti multiplex, & plura legata continens, quando de eo iudicetur tamquam de simplici legato, & consideretur tamquam semel devolutum *tom.* 2 *decis.* 16 *n.* 9.

Ex eo, quod quis vocatus sit ad unum legatum argui non potest, quod præsumatur vocatus ad aliud *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 19.

Ubi in paterno testamento legitima, & legatum relinquitur, utrumque debetur, neque hoc in illam est imputandum *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 1.

Legata sorte, quam quis habet in Monte Communi Florentiæ veniunt paghæ decursæ *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 13.

Contrarium sentientes afferuntur *tom.* 8 *decis.* 19 *n.* 14.

Declaratur procedere in legato particulari non in fideicommisso universali *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 15.

Legatum factum uti filiæ non substinetur si legataria vere non est filia *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 96.

Gloss. in Leg. neque professio Cod. de testam. declaratur *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 97.

Falsa demonstratio non nocet legato, sive institutioni *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 98.

Gloss. in d. Leg. neque professio, & L. falsa demonstratio, ff. de condit. & demonstrat. sunt contrariæ *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 99.

Verbum *scudi* quoad unum legatum de scutis Florentinis intellectum, diversam habere non debet significationem quoad alterum legatum in eodem Testamento contentum *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 36.

Legatorum solutio debetur iuxta valorem monetæ de tempore dispositionis *tom.* 8 *decis.* 22 *n.* 31.

In solutione legatorum valor, & pretium legati de tempore solutionis debetur *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 33.

Moneta alterata quoad valorem extrinsecum per Legem Principis computatur de tempore solutionis legati *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 34.

Quantitas expressa in testamento si stet *demonstrative* destinatio vero Testatoris sit taxativa pro certo opere implendo, ac deinde ex diminutione rei destinatæ eadem quantitas ad explendum legatum non sufficiat, hæres si possit tenetur ad supplementum, & quando stet *demonstrative* *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 40 & 41.

Argenta, & gemmæ quamvis oppignoratæ legato cedere debent, & cadunt in reservatione facta in donatione mobilium, iocalium &c. *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 1.

Res legata, vel relicta cum adiectione huius signi *tota*, intelligitur legata non solum pro parte ad Testatorem, sed etiam ad alios spectante *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 5.

Dictio *omnes* cum adiecto existentiæ bonorum tempore mortis Disponentis comprehendit quoque bona differentis, de quibus disponens disponere non poterat *tom.* 8 *decis.* 45 *num.* 6.

Sub legato rerum in certo loco existentium non continentur fruges ab initio, vel tempore testamenti destinatæ venditioni, secus vero si venalitas earum accidentaliter eveniat *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 41 & 48.

Legatum comprehendit cœtera omnia non excepta, tametsi verba minus proprie illis conveniant *tom* 2 *decis.* 23 *n.* 11.

Sub legato omnium rerum, & masseritia-

ritiarum non comprehenditur frumentum, nec terræ fructus *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 15.

Verba *mobili, e masserizie* in legatis tamquam sinonima intelligenda *tom.* 2 *decis.* 23 *n.* 16.

Ingens fructuum quantitas venditioni a defuncto destinata censetur *tom.* 2 *dec.* 23 *num.* 19. maxime ex solito usu defuncti *num.* 20. & qualitate Mercatoris, quæ erat in illo *n.* 21. ideo non continetur sub legato fundi, rerumque ibi existentium *n.* 23. Amplia etiamsi Testator usus fuerit verbis generalibus *n.* 25 *&* 26.

Fructus Terræ casu existentes in fundo, non veniunt sub legato mobilium, quando Testator se restrinxit ad mobilia, quæ in fundo reperiuntur tempore suæ mortis *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 22.

Sub legato omnis tritici, quod Testator habet domi non venit triticum venale, sed solum ea pars, quæ pro uno anno est necessaria *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 24.

Legatum medietatis omnium stabilium dictum fuit a Rot. Rom. legatum particulare, ideoque onera non realia, & extrinseca non transeunt in legatarium *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 32.

Et particulare fuit dictum legatum, & fideicommissum omnium stabilium a Rot. nostr. &c. *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 33.

Pro specie relicta quantitas persolvi non potest, quando species dari potest *tom.* 10 *decis* 25 *n* 29.

In legato relicto in certa specie non recipiente permutationem quantitas pro specie solvi nequit *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 39.

Legatum quamvis vitietur ob incertitudinem, nihilominus substinetur favore paupertatis *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 62.

Legatum suppositum fideicommisso in casu contraventionis, contraventione cum dolo non probata, remanet liberum penes legatarium *tom.* 7 *dec* 12 *num.* 1.

Legatum ad hæredes transmittitur quando filii vocati sunt a Testatore ad alia bona Legatario præcedenter legata *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 18. declara *num.* 20.

Executores convertere non possunt in proprios usus res in legatorum implementum destinatas, & manifestare tenentur voluntatem Testatoris *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 16.

Hæres non nisi de proprio potest augere legatum *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 30.

Cessante causa legandi, si unica fuit, annullatur legatum, secus si causa fuerit duplex, & una cessante altera remaneat, quia tunc legatum substinetur *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 103.

Ex longa taciturnitate Legatarii præsumitur legatum vel affrancatum, vel alio modo extinctum fuisse *tom.* 3 *dec.* 34 *n.* 10.

Solutio legatorum etiam ob lapsum temporis ex coniecturis arguitur ut fideicommissarius detractiones nequeat denegare *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 19.

Hæredes Legantis non tenentur restituere fructus hæredibus usufructuarii, qui nec legatum petiit, nec præstitit cautionem *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 96.

Fructus Legatorum debentur quando Testator ipse differt solutionem sortis ad aliquod tempus, & interim mandat illos solvi per hæredem *tom* 2 *dec* 28 *num.* 8.

Fructus legatorum debentur quando pecuniæ legatæ debent investiri ab hærede, donec investiantur *tom.* 2 *dec.* 28 *n.* 9.

Fructus in legato vel fideicommisso particulari, secundum aliquorum opinionem non veniunt nisi a die agnitionis moræ, vel litis contestatæ *tom.* 2 *dec.* 28 *num.* 10.

Legatum est ab hæreditate seiunctum *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 65.

Le-

Legatum, quod transit in Fideicommissarium universalem usque ad purificationem conditionis in eum transit non tamquam hæreditas, sed tamquam legatum *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 66.

Legitima non detrahitur ex legatis neque in subsidium absque beneficio inventarii *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 73.

Fideicommissa conditionalia contribuunt cum legatis, & fideicommissis puris in detractionibus *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 74.

Legatum censetur relictum ad onus substituti, & non hæredis, quando ex verbis, & verisimili voluntate Testatoris colligitur substitutum principaliter gravatum esse *tom* 10 *decis.* 36 *num.* 36.

Legata relicta a substituto non debentur ab instituto *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 39.

Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 131. *n.* 2. explicatur *tom.* 10 *decis* 36 *num.* 40.

Per legatum liberationis acquirit debitor exceptionem ad elidendam hæredis actionem *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 37

Legatum liberationis, non comprehendit debita ad diversas personas & diversa patrimonia spectantia *tom.* 12 *decis.* 41 *n.* 38.

Legatum, quando non nominatim ab Hærede gravato, vel a Substituto Fideicommissario sed simpliciter est relictum, debetur ab Hærede, & ab eo censetur relictum *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 23.

Et præstandum est a Substitutis & successive vocatis, in quos Fideicommissum transit, ex persona tamen Hæredis, qui fuit primus gravatus *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 24.

Text in Leg. fin. Cod. ad Trebell. declaratur *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 25.

Bart. in Leg. Marcellus num. 3. vers. ad istud ff. ad Trebell. comprobatur *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 26.

Legatum non relictum expresse ab hærede, vel substituto dicitur impersonale *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 7.

In legatis ad differentiam contractuum conditio non retrotrahitur *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 50.

In legato conditionali hæres tenetur ante purificationem conditionis legatum conservare *t.* 10 *dec* 40 *n.* 51.

Pro legato quantitatis conditionali, hypotheca non retrotrahitur *tom.* 10 *decis* 40 *n.* 51.

Secus in legato speciei *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 53.

Legatum factum superviventibus, intelligitur de illis, qui supervixerint post mortem hæredis, aliis exclusis *tom.* 5 *decis.* 8 *n.* 10.

Retentum onus existimatur etiam in relicto facto eidem personæ quoties resultant coniecturæ ex verbis disponentis *tom* 5 *dec* 23 *n.* 12.

Legatum factum Nepti in dubio, non dicitur pium, sed præsumitur factum intuitu sanguinis, & affectionis *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 60

Legatum factum coniuncto pauperi, nisi fiat pro amore Dei, vel pro anima non dicitur pium *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 61.

Legatum factum consanguineo, etiam pro amore Dei, vel pro anima non dicitur pium, quando consanguineus non est pauper, vel arbitrio boni viri pro paupere reputari non potest *tom* 5 *dec.* 38 *num* 62.

In legato continente speciem in genere hæres præstando æstimationem liberatur *tom* 10 *dec.* 25 *n.* 40.

Relicta specie in genere, hæres præstando æstimationem liberatur *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 45.

Sed probare debet idem hæres dedisse æstimationem, & onus probandi incumbit alleganti *tom.* 10 *dec.* 25 *n* 46. 47.

In legatis ubi est resignata res non materia, satis est præstare valorem præsentis temporis *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 58.

Le-

Legatum factum consanguineo pauperi, potius præsumitur factum intuitu consanguinitatis, quam paupertatis *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 7 sed contra *num.* 16 declara prout *num.* 22.

Legatum factum consanguineo dicitur pium, si consanguineus est pauper *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 16.

Legatum quando potest valere tam attenta coniectura consanguinitatis quam paupertatis debet præsumi causa consanguinitatis, sed quando attenta consanguinitatis causa, legatum redderetur nullum, tunc est accipienda præsumptio paupertatis, sive pietatis, ut inde illud substineatur *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 22.

Præsumptio quod legatum factum consanguineo pauperi, censeatur potius factum intuitu paupertatis, quam consanguinitatis, procedit etiam si Testator non dixerit legare pro anima sua, vel amore Dei dummodo legatarius sit pauper *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 28. 66. vers. fecit etiam.

In iure valide arguitur de loco ad personas *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 29.

Legatum factum consanguineo diviti non dicitur pium, etiam si Testator dixerit, se ei legare pro anima sua, vel pietatis causa *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 30.

Expressio consanguinitatis facta in legato non obest, quia legatarius consequatur legatum si est pauper *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 108.

Legatum relictum ab Avo Nepti ex filio vivente, an contemplatione filii, vel Neptis relictum dicatur *tom.* 11 *dec.* 13 *num* 11.

Legatum ab Avo Nepti relictum detrahitur ex universali fideicommisso *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 21.

Legatum ab Avo Nepti relictum non censetur respicere personam filii quando nec eius exonerationem nec commodum respicit *tom.* 11 *decis.* 13 *n.* 22.

Legatum ab Avo Nepti relictum censetur eius tantum commodum respicere quando illa erat unica, & Avo satis cognita *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 25.

Maxime quando Avus a tota hæreditate, nepte exclusa, filium hæredem universalem instituit *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 26.

Avus qui legat Nepti dotem de propriis bonis, non de portione filii dicitur favore neptis, non filii fecisse *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 27.

Avus Nepti legans ultra dotem quam pater filiæ præstare debet, non dicitur ad filii exonerationem, sed neptis tantum contemplatione fecisse *tom.* 11 *decis.* 13 *n.* 29.

Legatum pro conservatione nominis, & memoriæ Testatoris facto, licet videatur ex verbis temporale, perpetuum iudicatur ex verosimili morientis voluntate *tom.* 7 *dec.* 23 *num.* 35.

Legata simpliciter relicta, censentur relicta ab hærede *tom.* 10 *decis.* 36 *num.* 32

Legata censentur relicta a Fideicommissario, cum substitutio facta post mortem Hæredis concepta est verbis totalitatem importantibus *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 33.

Peregr. de fideic. art. 12. n. 24 explicatur *tom.* 10 *decis.* 36 *n.* 34.

Verba dispositiva *&* *voluit* manifestam inducunt diversitatem inter unam & aliam dispositionem *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 10.

Orationum diversitas ostendit quantitatem fuisse in legato deductam primario, assignationem vero speciei appositam secundario *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 11.

Ob diversitatem orationis species dicitur adiecta demonstrationis causa *tom.* 12 *decis.* 38 *num.* 12.

Contrariis auctoritatibus respondetur *tom* 12 *dec.* 38 *num.* 13.

Bona non possint in familia conservari, quando ex eis legata solvenda sint *tom.* 10 *dec.* 40 *num* 24.

Ubi res relicta designata non sit, ut præstetur æstimatio satis est *tom.* 10 *decis.* 25 *n.* 111.

Res legata sub conditione remanet in hæreditate, & cum eadem transit tamquam supposita fideicommisso particulari *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 79.

Redemptio rerum oppignoratarum, quæ legato cedunt spectat ad hæredem *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 2.

Hypothecæ sunt onera extrinsece inhærentia bonis, ideoque luitio hypothecæ in re legata spectat ad hæredem *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 28.

Dispositio Text. in Leg. si res obligata &c. non habet locum in legato universitatis rerum, si aliqua species universitatis sit alicui oppignorata, quia tunc redemptio pertinet ad legatarium universitatis *tom.* 8 *dec* 44 *n.* 29.

Universitas tamen debet esse iuris, ut exemplificatur in hæreditate, in peculio, dote, vel taberna, non autem universitas subalterna *tom.* 8 *decis.* 44 *n.* 30.

Legatum vero omnium mobilium non dicitur legatum universitatis iuris *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 31.

In vocatione directa legata simpliciter relicta, censentur relicta a substituto *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 19.

Maxime in substitutione pupillari *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 20.

Item in vulgari facta ultimo ex pluribus vulgariter substitutis *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 21.

Maior dilectio præsumitur erga unum ex vocatis, quando duplici Legato fuit honoratus *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 48.

Legato alicui relicto post mortem Filiorum, Nepotum, & Descendentium; ultimo dicitur facta substitutio, & primus deficiens cum filiis non potest illum alienare *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 1.

Ius accrescendi numquam locum haberet in legatis conditionalibus si ei locum non esset ante acquisitionem *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 28.

Legatum factum sub certa conditione sub contraria censetur ademptum, sed ius accrescendi non excluditur, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 48.

Ius accrescendi non datur in legato quantitatis, licet legatarii sint verbis coniuncti *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 28 & 64.

Quidquid adiicitur pro modo solvendi non afficit substantiam dispositionis *tom.* 12 *decis.* 38 *n.* 5.

Certa ætas legato adiecta conditionem facit, secus si adscripta sit solutioni *tom.* 12 *decis* 38 *num.* 6.

Quando certæ rei adiectio substantiam vel potius executionem legati respiciat *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 7.

Est omnino inverisimile, Testatorem voluisse iniicere conditionem legato, quod initio pure reliquerat *tom.* 12 *dec.* 38 *num* 9

Emolumentum adiectum post expressionem oneris pure, & indefinite a Testatore impositi pertinet ad exequutionem non ad substantiam legati *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 9

Si summa a defuncto relicta non sufficit pro opere iniuncto supplendum est ex aliis effectibus hæreditariis, ob verisimilem illius voluntatem *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 13.

Quamvis assignatio facta fuerit per verba negativa, & taxativa *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 14. *& n. seqq.*

Beneficium inventarii ex aliquorum Statutorum dispositione tollitur favore creditorum, non vero legatariorum *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 16.

De iure antiquo tam Digestorum, quam Codicis Hæres simpliciter adiens hæreditatem, tenebatur favore creditorum etiam de proprio, non vero erga legatarios *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 17.

Hæres adiens hæreditatem absque beneficio inventarii, tenetur extra vires hæreditarias tam ad debita, quam ad legata, etiam iuxta dispositionem Statuti Florentini *tom.*

10 *decis.* 37 *n.* 18.
Expressio onerum facta ab hærede in aditione hæreditatis aliquando restringitur ad debita ex causa onerosa, & non comprehendit legata *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 108.
Onerum appellatione comprehenduntur legata *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 109.
Inter onera hæreditatis ponuntur legata *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 110.
In terminis Statuti Florentini in hærede libero sub nomine creditorum comprehenduntur legata *tom.* 10 *dec* 37 *n.* 112.
Hæres, qui se obligavit *ad ogni incomodo, ed aggravio* tenetur etiam ad legata *tom* 10 *dec.* 37 *n.* 118.
Pro satisfactione legatorum non minus quam pro solutione Creditorum invigilant iura *tom.* 10 *dec* 37 *num.* 133.
In Legato Rei coniunctæ cum munere executoris, munus reputatur conditio intrinseca, sine qua Legatum existere non potest *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 13.
Legatum dicitur relictum administratoribus non Hospitali, ubi administrator pro tempore non Loco Pio, sed cæteris ad administrationem vocatis rationem reddere tenetur *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 27.
Recusans, an cadat indistincte a Legato, sive relictum fuerit contemplatione muneris, sive personæ, vel solum quatenus relictum appareat correspective ad munus? *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 6. 7.
Legatum semper censetur relictum remunerandæ fidei causa, non obstantibus coniecturis depromptis ex amicitia, vel amore Testatoris erga Legatarium *tom.* 4 *dec.* 32. *num.* 8. 9.
Naturali rationi repugnat, ut commodum consequatur qui incommodum respuit *tom.* 4 *decis.* 32 *n.* 1.
Et ut fruatur relicto, qui detrectat subire onus a Testatore iniunctum præsertim si eius Animæ suffragium respiciat *tom.* 4 *dec.* 32 *num.* 2.
Ac propterea Legatum ab eo auferendum est tamquam ab indigno illudque applicandum vel aliis acceptantibus onus, vel Hæredibus, aut etiam extraneo immo Fisco *tom.* 4 *dec.* 32 *num.* 3. & 4.
Pro sustinendo legato in dubio alienatio præsumitur facta, ex causa necessaria *tom.* 2 *dec.* 23 *num.* 46 maxime si agatur de alienatione facta ex causa onerosa *num.* 47.
Ad adimendum legatum in Testamento relictum, requiritur vel actus æque solemnis, vel declaratio Testatoris coram quinque testibus emissa *tom* 12 *dec.* 49 *num* 1.
Expressa legati ademptio, per viam exceptionis probatur etiam per duos testes *tom.* 12 *dec.* 49 *n.* 2.
Legati revocatio non gaudet privilegio *Leg. hac consultissima &c.* nisi expresse liberorum favor consideretur *tom.* 12 *decis.* 49 *num.* 4.
Legatum censetur ademptum, & revocatum ob enormem legatarii ingratitudinem *tom.* 12 *decis.* 39. *num.* 15.
Legatum quod legatario aufertur tanquam ab indigno Fisco applicatur *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 17.

LEGATUM ALIMENTORUM.

Legatum alimentorum deducitur etiam ex voluntate tacita *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 10.
Quæ desumitur ex volita familiæ, & agnationis conservatione *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 11.
Legatum alimentorum sustinetur, licet deficiat causa finalis legandi *tom* 8 *dec.* 6 *num.* 102
Alimenta ita decerni debent, ut ex Patrimonii redditibus aliquid supersit *tom.* 11 *decis.* 36 *num.* 30.
Modus iste servari non debet, ubi legatum alimentorum non adimpleretur *tom.* 11 *dec* 36 *n.* 31.
Tam legatum alimentorum, quam legatum usus nequeunt comprehendere

dere usumfructum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 126.

Attamen utrumque vocatur legatum ususfructus *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 127.

Sub legato alimentorum præstandorum secundum gradum & dignitatem alimentarii, veniunt omnia, quæ ad condecentem victum sunt necessaria *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 11.

Legatum tractamenti cum alimentis summopere convenit *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 1.

Ac propterea augeri debet aucto personarum alendarum numero, vel auctis pretiis rerum *tom.* 4 *decis.* 47 *num.* 2.

Quid veniat sub nomine *di trattamento di tavola* *tom.* 11 *dec.* 42 *num.* 10.

LEGATUM ANNUUM.

Legatum in singulos annos non est unum, sed tot quot sunt anni *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 29 *tom* 10 *dec.* 17 *num.* 29.

Ratio est quia plures nascuntur actiones *tom* 5 *dec.* 7 *num.* 30.

Aliud est in stipulatione in singulos annos, ex qua una tantum oritur actio *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 31.

Legatum annuum pro primo anno est purum, pro sequentibus vero conditionale *tom* 2 *dec.* 25 *n.* 8.

Verba „ *vita naturali durante* „ faciunt Legatum pro primo anno purum, pro sequentibus conditionale *tom.* 2 *decis.* 25 *num.* 18.

Annuum Legatum singulis annis pure, & libere acquiritur, & inexactum superveniente morte transmittitur ad hæredes *tom.* 2 *decis.* 16 *num* 11.

Legata annua in singulis annis tanquam novum legatum percipiuntur *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 43.

Annua legata, sicut deduci debent ex fructibus, ideo ex illis persolvi debent ab usufructuariis *tom.* 1 *dec.* 2 *n* 64.

Legata annua non ex bonorum proprietate, sed ex fructibus præstari debent *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 1.

Et si fructus non sufficiant legatum non debetur *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 2.

Per legatum annuum Testator censetur imposuisse onus reale fructibus suorum bonorum *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 3.

Sors principalis propter annuum legatum consumi non debet *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 4.

Limita quando fructus non sufficiunt pro solutione legati in certa summa relicti *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 5.

Relictum quando sit unicum, seu potius annuum, ut tot dicantur legata quot sunt anni *tom* 2 *dec.* 16 *n.* 8.

Annuum legatum solvendum est ab usufructuario, non ab hærede *tom.* 10 *dec* 40 *num.* 33.

Annuum legatum ab usufructuario. non debetur, quando ususfructus in totum absorberetur *tom.* 10 *dec.* 40 *num* 34.

Pro satisfactione annui legati non debent bona stabilia alienari, quando totum patrimonium in præjudicium filiorum, & descendentium corroderetur *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 21.

Absurdum est, quod pro annuo legato destruatur capitale *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 47.

Legatarius rei particularis, legata etiam annua non solvit *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 10.

Ubi legata est annua quantitas cum adiectione certæ rei, ex qua sit deducenda, hæres post factam congruam bonorum assignationem ab ulteriori obligatione liberatur *tom.* 12 *decis.* 38 *n.* 2.

Distingue tamen, quod si certæ rei adiectio, legati substantiæ adhæreat adiectio conditionem, & restrictionem inducat *tom* 12 *decis* 38 *n* 3.

Secus vero si executionem dumtaxat & solutionem respiciat *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 4.

In legato annuo relicto pro alimentis deficientibus fructibus alimenta deben-

bentur ex proprietate *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 42.

Ad hoc, ut legatum annuum dicatur factum pro alimentis quid requiratur *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 43.

Legatum annuum, etiam relictum sub conditione viduitatis, & cohabitationis cum filiis non est sufficiens ad destruendum Patrimonium in praeiudicium descendentium *tom.* 10 *decis.* 40 *n.* 46.

Pro solutione annui legati potest in subsidium recurri ad fideicommissum universale *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 13.

Pro satisfactione annui legati non competit beneficium concursus & contributi cum legatariis *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 14.

Rigorosa prohibitio cuiuscumque alienationis impedit alienationem bonorum stabilium pro solvendo annuo legato *tom.* 10 *dec.* 48 *n.* 25.

Stare simul non potest, quod legata sit certa annua quantitas, & quod assignatio speciei facta in exequutionem legati, importet dationem in solutum *tom.* 12 *decis.* 38 *n.* 16.

Quae potius dicitur facta demonstrationis, & facilioris exactionis causa *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 17.

Vel si agatur de dote beneficio constituta, praesumitur facta in exequutionem canonicarum constitutionum *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 18.

Nunquam vero ad restringendam annuam summam legatam intra limites incerti redditus bonorum assignandorum *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 19.

Contrariae auctoritates refelluntur *tom.* 12 *decis.* 38 *num.* 20.

Legatum annui redditus habet in se tacitam conditionem si fructus nascantur ubi Testator assignavit bona ex quibus illud deduci debeat *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 21.

Hoc tamen procedit ubi assignatio sit taxativa, secus si demonstrativa *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 22.

In annuo legato tot sunt debita, quot sunt anni *tom.* 12 *decis.* 38 *n.* 29.

Legatum annuum non esset amplius perpetuum, si haeres non teneretur supplere fructuum diminutionem *tom.* 12 *dec.* 38 *num* 32.

Ubi legatus fuit annuus redditus in genere, specialis bonorum assignatio ab haerede facta non habet vim solutionis *tom.* 12 *dec* 38 *n* 33.

Contrariae auctoritates declarantur *t.* 12 *dec.* 38 *num.* 34.

Demonstrative, non taxative censentur adiecta bona ex quibus solvi debet annuum legatum, ubi a Testatore fuit volita legati perpetuitas *tom.* 12 *decis* 38 *n.* 46

LEGATUM CONDITIONALE.

Quando legatum non excedit limites simplicis ademptionis dicitur conditionale *tom.* 1 *dec.* 39 *n.* 11.

Legatum conditionale dicitur cessisse favore Legatarii a morte Testatoris *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 78.

Legatum in futurum collatum, & in effectu praestandum dicitur conditionale quoad substantiam *tom.* 3 *decis.* 17 *n.* 2.

Acquisitio Legati efficitur conditionalis, si pendeat a conditione ab haeredibus purificanda *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 9.

Legatum conditionale non transmittitur ad haeredes, si legatarius pendente conditione decedat *tom.* 1 *dec* 28 *num.* 1.

Conditio in Legato apposita non impedit verbalem coniunctionem, ex qua insurgit ius accrescendi *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 26.

Legatum conditionale post quaesitum emolumentum transmittitur ad haeredes, alias secus *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 27.

Legatum alicui relictum post mortem cuiuslibet tertii, dicitur conditionale, nec transmittitur ad eius haeredes, si vivo adhuc tertio, Legatarius decedat *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 3. 6. & 29.

Conditio adiecta executioni Legati, & ipsam

& ipsam Legati substantiam respiciens, conditionale reddit Legatum *tom.* 3 *dec.* 17 *num.* 4 maxime si Testator Legatum solvere expresse nolit nisi conditione adimpleta *n.* 5.

In Legato conditionali pro eius consequtione non est necesse, ut conditio post mortem Testatoris adimpleatur, sed quando agitur de conditione mixta sufficit, si eo vivente fuerit quandocumque purificata *tom.* 3 *dec.* 17 *num.* 6.

Repetitio conditionum in legatis pendet a coniecturis *tom* 1 *dec.* 8 *n.* 5.

Qualitatum, & conditionum repetitio a verosimili, & coniecturata disponentis mente dependet *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 6.

In Legato relicto separata, ac perfecta oratione conditio alterius Legati repetita non censetur *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 7.

Diversitas orationum, conditionum, aut onerum repetitionem de una ad aliam excludit *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 8.

Differentia, quæ intercedit inter institutionem universalem proprietatis, & legatum particulare eiusdem proprietatis est, ut primo casu hæres dicatur purus usque ab initio, non vero in secundo, in quo Legatum dicitur conditionale *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 25.

Respondetur ad *Seff. dec.* 127 *tom.* 1 *dec.* 28 *num.* 26.

Quando in primo legato una conditio apponitur, & in secundo alia diversa adducitur, tunc conditio, quæ in primo legato fuit adiecta in secundo repetita non censetur *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 27.

Quando in secundo legato adsunt dictiones repetitivæ, conditio primo legato adiecta in secundo pro repetita habetur *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 28.

Quando in utroque legato eadem militat conditionis repetendæ ratio; inducitur repetitio *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 43.

Legata in diversa oratione relicta dicuntur, quando utraque oratio de per se stat, & a suo distinto verbo regitur. Fortius quando inter utrumque legatum adest alia dispositio intermedia *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 9. & 12.

Non datur repetitio conditionis in legatis, quando admissa conditionis repetitione, dispositio de sui natura favorabilis, & late interpretanda restringeretur *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 13.

Legatum, cuius conditio est certe exstitura, sed nescitur omnino tempus, quo illa existat, redditur conditionale, nec transmittitur ad hæredes, si legatarius decedat ante conditionis purificationem, & hoc procedit, aut conditio respiciat substantiam, vel executionem legati *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 9.

Legatum, cuius conditio apposita est illius substantiæ non transmittitur ad legatarii hæredes, non purificata conditione *tom.* 1 *decis.* 28. *num.* 10.

Si legatum factum fuerit ab initio pure, & simpliciter, & postea per orationem separatam designatum sit tempus, quo illud præstari debeat dictum tempus dicitur appositum non substantiæ, sed executioni legati, ideoque tale legatum decedente legatario ante purificatam conditionem transmittitur ad hæredes *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 11. & 30.

Si vero legatum, & tempus, quo illud præstari debet sub una, eademque oratione continentur, hoc tempus adiectum censetur legati substantiæ, ideoque decedente legatario ante conditionis purificationem, legatum ad hæredes non transmittitur *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 12.

Ut legatum conditionale ad hæredes transmittatur legatarii, non sufficiunt quæcumque coniecturæ, sed illæ ipsum, quæ perstringant Iudicis intellectum, adeout cognoscat

rem aliter se habere non posse *tom.* 1 *dec.* 28 *num.* 14.

Legatum conditionale non transmittitur, nisi concurrant digressus ad plures gradus substitutionis, & contemplatio agnationis *tom.* 1 *dec.* 28 *num.* 16.

Legatum conditionale ad legatarii filios non transmittitur etiam habito in eis agnationis intuitu quando etiam in hærede concurrat qualitas agnationis *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 17.

Si legans sciat conditionem post Testamentum esse adimpletam, & Testamentum non revocaverit legatum omnino debetur *tom.* 3 *dec.* 17 *num.* 14.

Pars non relicta, neque legata impossibile est, quod alteri accrescat *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 35.

Ideo legata alicui fundi parte, alia non accrescit legatario, sed remanet pœnes hæredem *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 36.

Secus si alteri sit legata licet inutiliter ex quo facta sit caduca *tom.* 5 *decis.* 8 *n.* 37. 38. & 47.

Portio accrescens legatario usque ab initio relicta, & acquisita censetur *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 21.

Quantitatis diversitas a nuptiis vel in sæculo, vel in Domino dependens facit legatum conditionale incompatibile cum natura legitimæ *tom.* 4 *decis.* 27 *n.* 41 contra *n.* 46.

LEGATUM PRO DOTE, ET AN IN DOTE COMPENSETUR.

Dos potest legari non solum mulieri nuptæ, sed etiam dotatæ *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 94.

Legatum pro dote, non secutis nuptiis, non debetur, nec transmittitur ad hæredes *tom.* 2 *dec.* 16 *num.* 12.

Legatum dotis relictum sub pactis cum futuro sponso concordandis est conditionale *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 38.

Legatum semper dicitur in causam dotis, quotiescumque est factum sub commemoratione nuptiarum temporalium, vel spiritualium *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 93.

Item legatum doti præstandæ Filiæ cum nubet, vel Monasterium ingressa fuerit, quod ideo non præsumitur relictum loco legitimæ iuxta Statutum Urbis *cap.* 141. sed secundum *cap.* 145 *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 39 ut *num.* 40. & 133. contra *num.* 47.

Legatum dotis factum ab extraneo, qui non tenetur relinquere legitimam legatariæ, est conditionale, & ideo si legataria moritur ante eventum nuptiarum temporalium, vel spiritualium, fit caducum, & revertitur ad hæredes dotantis *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 91.

Legatum sive promissio de dote, secundum communem DD. opinionem continet causam finalem, & non impulsivam *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 104.

Respondetur omnibus Doctoribus allegatis contra legatariam, & referuntur verba locorum allegatorum *tom.* 8 *decis* 6 *n.* 105.

Legata an in dotem imputentur *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 8.

Legatum relictum ab Avo Nepti, in legitimam ipsius imputari potest *tom* 11 *decis.* 13 *num.* 9.

Legatum ab Avo Nepti relictum potest quidem imputari in neptis legitimam, sed non compensari cum dote postea a Patre eidem relicta *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 10.

Compensatio legati cum dote excluditur etiam coniecturis *tom.* 11 *decis.* 13 *num.* 37.

Magon. dec. Flor. 13. *n.* 23 explicatur *tom.* 11 *dec* 13 *num.* 38.

Legatum ab Avo Nepti relictum, an ex legantis voluntate, nec in legitimam, nec in dotem ab eodem constitutam compensando censeatur *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 12.

Legatum ab Avo Nepti relictum cum dote compensatur *t.* 11 *d.* 13 *n.* 14.

Legatum ab Avo Nepti relictum cum dote non compensatur tom. 11 dec. 13 n. 15.

Avus, qui Nepti legat pro dote, dicitur legatum cum dote compensare voluisse, secus si leget simpliciter tom. 11 dec. 13 n. 16.

Legatum ab Avo Nepti relictum, an compensetur, nec ne pendet ex coniecturis tom. 11 dec. 13 n. 17.

In legato ab Avo Nepti relicto in dubio iudicandum est pro legati cum dote compensatione tom. 11 decis. 13 n. 18.

Fæminarum omnimoda exclusio arguit legatum ab Avo Nepti relictum in exclusionis compensationem factum esse, & cum dote non compensatur tom. 11 dec. 13 n. 19.

Legatum duobus relictum sub conditione Matrimonii contrahendi, uno ex eis præmoriente caducatur respectu utriusque ob defectum conditionis tom 5 decis 8 n. 42 43.

Legatum pro nuptiis spiritualibus, vel carnalibus verum non est evanescere, si nuptiæ vivo Testatore sequantur tom. 3 decis. 17 n. 7.

Dictio pro non causam finalem denotat, sed conditionem proprie demonstrat, quæ quovis tempore purificata efficit ut Legatum debeatur tom 3 dec 17 n. 8.

Si causa cesset non per illius extinctionem, sed per adimplementum & consumationem debetur Legatum tom. 3 dec. 17 n. 9.

Opinio illorum, qui causam finalem in vita Testatoris adimpletam finitam, & extinctam vocant, fallax est tom 3 dec. 17 num. 10.

Distinctio, quod prædicta non procedant in extraneo dotante exploditur tom. 3 dec. 17 num. 11.

Doctrina Manent. cons. 147. num. 2. & seqq. locum habet in casu, in quo Legatum esset præstandum die Nuptiarum tom. 3 dec 17 n. 12.

Legatum pro Nuptiis debetur quamvis tempore conditi Testamenti mulier nupta sit, dummodo hoc ignoret Testator, non autem si id sciat tom. 3 dec. 17 n 13.

Tertiariæ etiam cum expresso voto Castitatis non consequuntur Legatum pro nubentibus in Domino, seu pro sumentibus statum Religionis tom. 5 dec. 38 n. 9.

Tertiariæ gerentes habitum, ac professionem emittentes cum expresso voto Castitatis, iuxta Bullam f. m. Leonis X. admittuntur ad consecutionem legati pro Monacatu concepti, licet in propriis Domibus maneant tom. 5 decis. 38 n. 11.

Dictæ Tertiariæ gaudent omnibus privilegiis sui Ordinis, ac si viverent in communitate tom 5 decis. 38 num. 12.

Dictæ Tertiariæ cum dicto voto Castitatis consequuntur legatum prout professæ solemniter tom. 5 dec. 38 num. 14.

Testator qui vult providere certæ puellæ, si meminisset de hoc statu Tertiariæ in illius favorem verisimiliter disposuisset, præcipue attenta tenuitate legati tom. 5 decis. 38 n 32.

Legatum pro certis virginibus maritandis datur ingredienti Religionem tom. 5 dec. 38 n. 33.

Legatum etiam generale pro puellis maritandis potest applicari ingredientibus Religionem, dummodo verba taxativa disponentis non refragentur, vel alia similia, iuxta aliorum Doctorum opinionem tom. 5 dec. 38 n. 34.

Legatum factum pauperi Virgini pro amore Dei, dicitur pium tom. 5 decis. 38 num 35.

Tertiariæ professæ cum expresso voto Castitatis æquivalentem statum Monachalem servant pro consecutione legati tom. 5 dec. 38 n 18.

Et gaudent, tam privilegio Fori, quam Canonis tom. 5 dec. 38 n 19.

Tertiaria ex præsumpta voluntate Testatoris consequitur legatum pro nu-

nuptiis, vel pro Matrimonio factum *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 24.

In mere Laicis cælibatus non esset efficax pro consecutione legati facti pro coniugio temporali, vel spirituali *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 26.

Status Tertii Ordinis D. Dominici, cum dicto expresso voto Castitatis, uti perfectior statu coniugali dici debet verisimiliter huic prælatus, ad effectum consecutionis legati *tom.* 5 *dec.* 38 *n* 27.

Io. Franc. del Castillo dec. 88. *& Io. del Castillo quotid. controv. lib.* 5. *d. cap.* 81. declarantur *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 28.

Legatum pro Monacandis S. Congreg. Concilii concessit puellæ existenti in Hospitali S Sixti Urbis erecto pro pauperibus mendicantibus, attenta dicti legati tenuitate *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 29

Resolutiones S. C. Concilii excludentes a consecutione legati pro monacandas puellas existentes in Conservatoriis, ut dicitur *di Maria Agnesa, e del Refugio* Civitatis Senatum in quibus terminis procedant *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 63.

Legatum pro monacandis consequuntur puellæ existentes in Conservatoriis, in quibus in communi vivitur sub observantia alicuius regulæ cum emissione votorum simplicium perseverantiæ, & castitatis *tom.* 5 *dec.* 38 *n* 64.

Legatum pro monacandis vel maritandis consequuntur puellæ existentes in Conservatorio Archihospitalis Incurabilium, sub instituto Vallumbrosano, ubi non fit ulla professio nec ullum votum emittitur, sed solum collegialiter vivitur sub obedientia Priorissæ *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 65.

Simile legatum consequuntur puellæ existentes in Conservatorio, ut dicitur *del Ceppo* huius Civitatis *tom.* 5 *decis.* 38 *n.* 66.

Paris. cons. 40. *n.* 14. 15. *lib.* 3. *& Eugen. cons.* 26. *n.* 14. *cum seqq.* in quibus terminis loquantur *tom.* 5 *decis.* 38 *n.* 69.

Bartol. in Leg. comodissime ff. de liber. & posth. loquitur expresse de ingressu Monasterii, quæ verba sunt magis univoca, & præcisa *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 70.

LEGATUM FUNDI.

Testator si mandavit solvi legatum ex aliquo fundo, si fundus non sufficiat minuitur legatum si stet taxative, secus si demonstrative *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 22.

Idem est dicere lego super illo fundo, ac dicere obligo illum fundum *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 48

Legato alicui fundo, & alteri usufructu eiusdem fundi, ususfructus inter eos communicatur *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 28.

Ratio differentiæ, quæ intercedit inter legatum ususfructus fundi, seu domus, & legatum proprietatis *tom.* 1 *dec.* 12 *n.* 3

In Instrumento villæ continetur supellex *tom.* 1 *dec.* 12 *n.* 4. contra inferius.

Si legetur villa cum instrumento supellex villæ non continetur in Instrumento, si vero legetur villa instructa, tunc in villæ instrumento continetur supellex *tom.* 1 *dec.* 12 *n.* 5.

Legato fundo, seu domo instrumentum fundi, domúsve non continetur *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 3.

Allegatur ratio differentiæ cur instrumentum in legato ususfructus contineatur, non autem in legato proprietatis *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 4.

Antinomia Legis si mancipia 19 §. Paulus ff. de fundo instruct. in qua dicitur quod in instrumento villæ continetur supellex, & Leg. villæ 16. ff. eod. in qua firmatur contrarium, explicatur, reprobata sententia Glossæ, & Bartoli &c. qui voluit dispositionem Text in Leg. si mancipia procedere cum legatur villa

villa instructa &c. Text. in Leg. villæ cum legatur villa cum instrumento &c. *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 5 6.

Cum legatur villa, aut fundus cum instrumento non venit supellex *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 7.

Legata vero villa, seu fundo instructo venit supellex *tom.* 9 *dec.* 6 *num.* 8.

In Leg si mancipia non agitur de legato villæ instructæ quum in legatu fundi instructi ea omnia comprehendantur, quæ in fundo reperiuntur, ut paterfamilias instructior esset *tom.* 9 *decis.* 6 *n.* 9.

In Leg. vero si mancipia &c. excipiuntur fructus repositi, & tamen iidem continentur sub legato fundi instructi *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 10.

Item equitium excipitur, quod est grex, seu armentum equorum, quod sicut animalia cuiuscumque generis comprehenditur sub legato fundi instructi *tom.* 9 *dec.* 6 *num.* 11. & 12.

Et excipiuntur servi artifices, qui annuam mercedem prestant & hi quoque sub legato fundi instructi comprehenduntur *tom.* 9 *decis.* 6 *num.* 13.

In d. Leg. villæ &c. non agitur de villa cum instrumento legato, sed verosimile est agi de villa instructa *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 14.

Text. in Leg. villæ &c. loquitur de villa rustica, in cuius instrumento quod non contineatur supellex tenuit Cuiacius, in instrumento vero villæ Urbanæ continetur supellex & ita intelligi debet Text. in L. si mancipia &c. & hanc Cuiacii opinionem veram esse firmat decis. &c. *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 15. 16.

In instrumento villæ urbanæ continetur supellex *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 25.

Legatum fundi cum mobilibus idem significat, ac legatum fundi instructi *tom.* 2 *decis.* 23 *n.* 56.

Legatum fundi instructi, seu fundi prout erit instructus tempore mortis non comprehendit venales fruges in ipso fundo legato recollectas *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 57.

Legata domo instructa continetur supellex *tom.* 1 *decis.* 12 *num.* 6.

Legatum fundi instructi ea omnia comprehendit quæ in fundo reperiuntur, ut Pater familias instructior esset *tom.* 1 *dec.* 12 *n.* 7.

In legato fundi instructi comprehenditur illa portio frugium, quæ pro anno ad usum fundi, & Patris familias, sit necessaria, & destinata *tom.* 2 *dec.* 23 *num.* 9.

Fructus pro usu Patris familias repositi sub legato fundi instructi continentur *t.* 1 *dec.* 12. *n.* 8.

Sub legato fundi, rerumque ibi existentium, quamquam non veniant fruges mercis causa comparatæ, veniunt tamen illæ, quæ fuerint a Testatore in suo fundo recollectæ, licet ad venditionem destinatæ *tom.* 2 *decis.* 23 *num.* 27 contra *n.* 28 & 30. & de ratione *n.* 29.

Si Lex a legato instrumentorum fundi aliqua excipit cætera sub illo remanent comprehensa *tom.* 7 *dec.* 27 *num* 21.

Idem est relinquere fundum cum pertinentiis, vel fundum instructum *tom* 7 *dec.* 27 *n.* 22

Verba *cum omni eo, quod tempore mortis esset unitum, aggregatum, & destinatum possessioni*, importat fundi instructi legatum *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 52.

Dubium est, an legatum fundi *uti eum possedi*, importent fundum instructum *tom.* 2 *decis.* 23 *num.* 53. quod dubium non ex iure, sed ex facto est resolvendum *n.* 54.

Verba *lego fundum ita ut erit tempore mortis*, important legatum fundi instructi *tom.* 2 *dec* 23 *n.* 55.

Ubi constat de legato fundi instructi, illius partes sunt animalia *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 34.

Pecora omnia, & animalia cuiuscumque generis, vel culturæ, vel fructus

ctus causa in fundo existentia comprehenduntur sub legato fundi instructi *tom.* 1 *dec.* 12 *n.* 9.

Sub legato domus instructæ veniunt servi artifices, si ratione domus parati sint *tom* 1 *dec.* 12 *n.* 10.

Reiiciuntur *Glossæ in Leg. Villæ v. legato, & L. si mancipia §. Paulus v. cedere ff. de fundo instruct.* *tom.* 1 *dec.* 12. *n.* 11.

In legatis particularibus non veniunt pecora, & cætera instrumenta fundi nisi fuerint expressa, vel aliter adpareat de voluntate Testatoris *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 2. limita ubi huiusmodi legata habeant onus restituendi de uno in alterum *n.* 3 declara *n.* 4. 5. *&* 26.

Ubi animalia petuntur tamquam res hæreditariæ in legato particulari non veniunt, nisi specialiter legata sint, secus in fideicommisso universali, ubi res hæreditariæ omnes restituendæ sunt *tom.* 7 *decis.* 23 *num.* 6.

Ex comprehensione vitularum venalium in legato arguitur comprehensio frugum venalium *tom.* 2 *dec.* 23. *n.* 58. contra *n* 61.

In legato non debet attendi qualitas lucri, vel animalium numerus, sed sola Testatoris destinatio *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 60.

Legatum fundi favore pauperis intelligitur cum instrumento, idest cum animalibus ne reddatur inutile *tom.* 7 *dec.* 23 *num.* 36.

LEGATUM FACTUM FILIIS.

Favor filiorum in legatis non attenditur *tom* 2 *dec.* 23 *num.* 63.

Clausula *omni meliori modo* facit quod legatum factum filio cum hac clausula, censeatur relictum titulo institutionis, si d. clausula est apposita legato, secus autem si ponitur in fine clausulæ codicillaris *tom.* 8 *dec* 6 *num.* 50.

In fideicommisso universali, legatum filio relictum detrahitur ex legitima, & trebellianica *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 20.

Legatum filio relictum, tunc imputatur in legitimam, ubi nihil eidem in causam legitimæ expresse relictum fuerit, secus si expresse, tam legatum, quam legitimam relinquantur *tom.* 2 *decis.* 22 *n.* 3.

Ac multo minus locum habet imputatio, si legatum, & legitima in distinctis dispositionibus, & separatis orationibus sint relicta *tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 4.

Si post relictam legitimam subsequatur legatum cum dictione *insuper* conceptum, absque dubio imputationi non est locus *tom.* 2 *decis.* 22 *n.* 6.

Pariter multo minus est locus imputationi legati in legitimam, ubi illud peculiarem habet causam ab ipsa legitima diversam *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 7. 25.

Non implicat quod Testator titulo institutionis solam, & puram legitimam filio relinquere voluerit, & quod titulo legati quid aliud in eodem testamento ipsi filio reliquerit, neque ex hoc dici potest, quod Testator se incontinenti correxerit *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 9.

LEGATUM A MARITO UXORI RELICTUM.

Uxor in legato æque dilecta, & privilegiata censetur ac filii *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 20

Legatum uxori relictum sine ulla adiectione status, comprehendit casum tam viduitatis, quam transitus ad secundas nuptias *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 24.

Legatum relictum uxori, quam Testator expresse dilectissimam nuncupavit latam recipit interpretationem *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 17. 21.

Legatum uxori factum alternative si vidua erit, vel si secundo nupserit, in casu secundarum nuptiarum, infert voluntatem liberam derogatoriam dictæ *Leg. fœminæ*, & non reservatur *tom.* 2 *decis.* 26 *num.* 21.

Legatum factum a viro uxori suæ in ca-

casum transitus ad secundas nuptias, eidem queritur irrevocabiliter, quia ex eo colligitur voluntas saltem implicita derogatoria *Leg. fœminæ Cod de secund. nupt. tom.* 2 *decis.* 26 *n.* 19.
Beneficium *Auth. præterea C. unde vir. & uxor.* non amittitur per modicum legatum *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 9.
Et si minus quarta parte vir legaverit, compleri solet usque ad quartam *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 10.
Legatum etiam imputatur in quartam *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 89.
Legata quæ facit maritus favore uxoris, si habent titulum onerosum, attenduntur reiecto titulo oneroso *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 25.
Legata ex causa onerosa non efficiunt servitia obsequialia, vel artificialia in infirmitate ab uxore viro præstita *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 28.
Vir annorum supra quinquaginta legans uxori in florescente ætate existenti dicitur legare in compensationem iuventutis *tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 14.
Idem dicendum est de viro annorum quinquaginta augente dotem uxori annorum decem, & octo *tom.* 2 *dec.* 26 *n* 15.
Legatum usufructus omnium bonorum a Marito Uxori relictum, non comprehendit bona fideicommissaria *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 9.
Onus cohabitandi cum filiis est leve maxime in filiis nobilium *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 47.
Ex legato omnium gemmarum mulieri relicto deduceretur vera præsumptio donatum fuisse monile in vita, sed contrarium procedit, cum legatum revocatum fuit, & relicta uxori notabilis summa pecuniæ loco gemmarum *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 20.
Onus habitationis domi Testatoris iniunctum conditioni viduitatis non mutat naturam legati *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 27.
Verba *donec vidua steterit domi*, quando habitatio est iniuncta favore mulieris legatariæ, non perpetuitatem, sed solum temporalitatem, legati important *tom.* 2 *decis.* 25 *num.* 28.
Quoties legatum usufructus uxori relictum concipitur, aut resolvitur in formulas, vel dictiones temporis distributivas, ipsa consequitur legatum toto tempore viduitatis, & solum amittit propter transitum ad secunda vota absque obligatione restitutionis fructuum perceptorum tempore viduitatis *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 29.
Legatum usufructus factum causa viduitatis, hac cessante, cessat *tom.* 2 *dec.* 25 *n* 35.
In legatis si conditio sit in uno adiecta, in altero repetita non censetur. Amplia in conditione viduitatis *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 2. 3.
Legatum relictum pro toto eo, quod uxor ab hæreditate viri, aut filiorum prætendere posset, legitimam in eorum bonis uxori debitam compræhendit *tom.* 1. *dec.* 8 *num.* 14.
Legatum relictum pro toto eo, quod uxor prætendere posset, dicitur correspettivum, & onerosum *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 15.

LEGATUM PIUM.

In legatis piis non est disputandum de apicibus iuris, sed iudicandum secundum naturalem iustitiam *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 110.
Legatum factum certis personis habentibus specialem Testatoris affectionem, præcipue si pium sit benignam semper, ac latam recipit interpretationem *tom.* 5 *decis.* 38 *num.* 41.
Legata Pia tamquam respicientia favorem Animæ Legantis numquam præscribuntur saltem quaod futuras præstationes *tom.* 3 *decis.* 34 *n* 1.
Legatum pium latius interpretatur ideoque moneta legata intelligitur de meliori *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 26.

Le-

Legatum magis iudicatur pium ex paupertate legatarii quam ex verbis Testatoris *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 5.

Legatum relictum Ecclesiæ, vel Pauperibus, intelligitur de Ecclesia, & Pauperibus Patriæ Testatoris *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 55.

Legatum pium, quodmodo expresso quando impleri non potest non caducatur, sed convertitur in alium usum pium Testatoris voluntati magis conformem *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 37.

Ista legati conversio, seu commutatio fieri debet ad istantiam cuiusque de populo *tom.* 5. *dec.* 38 *num.* 38.

Etiam hærede invito, seu absque causa legitima contradicente *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 39.

LEGATUM USUSFRUCTUS.

Ususfructu omnium bonorum legato, debet prius detrahi æs alienum, & legitima filiorum, quæ debet esse in proprietate, & ususfructu, nec non aliis legatis in eodem Testamento relictis *tom.* 11 *dec.* 1 *num.* 13.

Legato annuo reddita ad vitam Legatarii percipiendo, proprietas censetur exclusa *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 16.

Legatum ususfructus consolidatur cum proprietate si secundus ususfructuarius nolit, vel nequeat acceptare legatum *tom.* 11 *dec.* 40 *num* 146.

Legato alicui ususfructu omnium bonorum, & alteri legato fundo, concurrit ususfructuarius cum legatario *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 15.

Legata re ad usum censetur legata proprietas *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 8 & 11 Contra si legetur usus rei *n.* 12. Et quando hic dicatur legatus *tom.* 5 *dec* 5 *num.* 17.

Amplia conclusionem procedere etiamsi limitatum fuerit certum tempus; & de ratione *tom.* 5 *decis.* 5 *num.* 9.

Limita tamen ex contrariis coniecturis *n.* 13 Et de ratione *num.* 14. Ex quibus istæ resultent *n.* 15.

Legatum ususfructus consolidatur cum proprietate in legatario proprietatis a die finiti ususfructus *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 21 & 23.

In legato ususfructus fundi, seu villæ instrumentum eiusdem continetur *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 2.

In legato ususfructus fundi, seu villæ continetur instrumentum fundi, vel domus *tom.* 1 *dec.* 12 *n.* 2.

Boves aratorii, aliaque animalia causa culturæ in villa existentia, tamquam fundi instrumentum continentur in ususfructus legato *tom.* 1 *dec.* 12 *n.* 22. & *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 30.

Animalia, quæ retinentur causa fructus non veniunt in Legato ususfructus *tom.* 1 *dec.* 12 *num.* 23. & *tom.* 9 *dec.* 6 *num.* 31.

Legato usu, & habitatione domus potest Legatarius illam etiam locare, excluso penitus hærede, seu domino proprietatis *tom.* 4 *dec.* 47 *n* 14.

Hæres etenim invidere non debet an legatarius per se, vel per alium habitet *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 15.

Quoties verba legati usus, & habitationis domus indefinita sunt non debet habitatio restringi ad aliquam domus partem commodiorem, & nobiliorem *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 20.

Legato usu, & habitatione *villarum* quamvis omnes villæ cadant sub electione legatarii attamen non potest nisi unam villam pro tempore sibi eligere *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 23. 24.

Mansiones usui Bibliotecæ destinatæ non compræhenduntur sub legato habitationis, & usu Viduæ relicto, cum non veniant sub appellatione domus habitabilis, tum ob diversitatem nominis, tum ob diversam Patrisfamiliam destinationem *tom.* 4 *decis.* 47 *n.* 26 & 27.

Sed legatum substantiatur in cæteris partibus domus ad habitandum accomodatis *tom.* 4. *decis.* 47 *n.* 28.

Onus hæredi impositum ducendi uxorem, renovandique artificialiter Testa-

ſtatoris agnationem, non debet operari diminutionem, ſeu reſtrictionem uſus, & habitationis viduæ relictæ *tom.* 4 *deciſ.* 47 *num.* 29.
Etenim ſemel ac habitatio domus privative legata eſt uxori, excluditur a cohabitatione hæres, quantumvis uxoratus durante vita legatariæ *tom.* 4 *deciſ.* 47 *n.* 30.
Legatum habitationis reſolvitur in ſimplicem uſum habitandi in ea ſolummodo parte domus, quæ ſufficit pro uſu legatarii *tom.* 4 *deciſ.* 47 *num.* 31.
Hæc tamen concluſio procedit, vel quando habitatio legata ſit pro uſu proprio; vel quando legatum ſit, ut legatarius cum aliis in ipſamet domo habitet; Non autem quando legatus fuit uſus, & habitatio per verba indefinita *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 32. 33. & 34.
Verbum *revertatur* non ſemper probat legatam fuiſſe proprietatem cum poſſit verificari etiam in uſu ad ſalvandam voluntatem diſponentis *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 18.
Et cenſetur poſitum ad maiorem declarationem *tom.* 5 *dec.* 5 *num.* 19.
Supponit rei exiſtentiam penes alium *num.* 27.

LEGISLATOR.

Mens legislatoris diverſa in diverſis Legibus arguitur ex diverſa loquendi ratione, & de diverſitate verborum mere præſervativorum, a verbis poſitivis *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 68 & 69.
Diſcretiva diſpoſitio oſtendit diverſam legislatoris voluntatem *tom.* 12 *deciſ.* 52 *n.* 5.
Præcipua cura Legislatoris eſt proſpiciendi ſubditis, non exteris *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 27.

LEGITIMA.

Legitima eſt quota bonorum eius, quod remanet in hæreditate, deducto ære alieno *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 4.
Legitima detrahi debet deducto prius ære alieno, non autem legatis *tom.* 11 *dec.* 1 *num.* 14.
Legitima detrahitur etiam ex bonis emphyteuticis alienabilibus *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 32.
Legitima non detrahitur ex rebus legatis *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 57 & 59.
Legitima non detrahitur ex legatis niſi in ſubſidium *tom.* 10 *deciſ.* 36 *num.* 72.
Legitima non detrahitur ex legatis neque in ſubſidium abſque beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 73.
Legitima non eſt ſucceſſio *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 19.
Legitima dicitur quaſi debita filiis etiam in vita patris, qua data acquirit ius ad alimenta *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 31.
Legitima pro filiis pinguior evadit, ubi maior eſt paterna hæreditas *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 61.
Legitima eſt portio bonorum, quæ remanent in hæreditate, deducto ære alieno *tom.* 4 *d.* 21 *n.* 5.
Adducitur doctrina *Card. De Luc. de feud. diſc.* 78. *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 6.
Purus heres non deducit legitimam *t.* 2 *dec.* 17 *n.* 17.
Legitima eſt onus hæreditatis *tom.* 10 *deciſ.* 36 *num.* 70.
Legitima detrahitur ex perſona filii a gravato ſubſtituto hærede *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 37.
Legitima quocumque tempore purificetur nunquam detrahitur niſi in ſubſidium *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 71.
Legitima debet eſſe, vel ad libitum legitimarii alienabilis, vel ad hæredes tranſmiſſibilis *tom* 2 *deciſ.* 22 *num.* 24.
Mater in uſufructu legitimam accipere non tenetur *tom.* 4 *deciſ.* 7 *num.* 50.
Limita ſi acceptaverit diſpoſitionem filii *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 51.
Excluſus per Statutum a ſucceſſione, eſt etiam excluſus, facto teſtamento, a legitima *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 59.
Nulla legitima debetur ei, qui ab inteſtato non ſuccedit *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 60. Le-

Legitima prohibita cum cautela *Soccini*, intelligitur per acceptationem testamenti remissa *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 8.

Ex omissa prohibitione legitimæ, & trebellianicæ deducitur compendiosam non comprehendere pupillarem *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 32.

Ex prohibitione legitimæ, & trebellianicæ arguitur potius substitutio fideicommissaria, quam pupillaris *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 35.

Pupillaris in compendiosa contenta, legitimam, & trebellianicam comprehendit, quando in compendiosa nulla facta fuit bonorum restrictio *tom.* 11 *decis* 22 *num.* 36.

Legitima nullum recipit onus, & ministerio Legis ab eodem liberatur *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 7 *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 7. & *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 62.

Præteritus, qui per clausulam codicillarem tenetur restituere hæreditatem detrahit tantummodo Legitimam *tom* 4 *dec.* 7 *n.* 48

Renunciatio legitimæ, præsertim facta a minore, si sit enormissime lesiva nullum ei affert præiudicium *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 15

In substantiam Testatoris imputari non possunt ea, quæ extra substantiam Testatoris sunt *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 2 *&* 3. ubi declara.

Statutum Castrocari excludens Matrem propter agnatos usque ad quartum gradum excludit etiam a legitima *tom.* 5 *dec* 1 *n.* 16.

Bona assignata pro dote Cappellaniæ a Patre erectæ ad hoc ut Filius Sacros Ordines susciperet, utpote non alienabilia, nec ad filii hæredes transmissibilia, in legitimam non imputantur *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 18.

Præsertim ubi hæc fundatio, tamquam a Patre facta pro suffragio animæ suæ, & cum reservatione iurispatronatus pro se, suisque hæredibus, in eiusdem patris commodum principaliter cedat *tom.* 2 *decis.* 22 *num.* 19.

Et multo minus imputari debent eorumdem bonorum fructus, cum legitimam filius non in fructibus, sed in bonis hæreditariis consequi debeat *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 20.

Ius detrahendæ legitimæ a fideicommisso resolvitur statim ac expirat fideicommissum *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 20.

Titulus institutionis legato adiectus levis dumtaxat coniectura est pro inducenda imputatione eiusdem in legitimam, adeoque nullius roboris reputatur, si alia concurrant ipsam imputationem excludentia *tom.* 2 *dec.* 22 *num* 27.

Legitima filiorum est portio successionis iure naturæ, vel Lege, vel Statuto debita, quæ donatione mere lucrativa minui non potest, nam locus fit querelæ inofficiosæ donationis *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 8.

Testator non potest filiis, ac nepotibus in legitima præiudicare *tom.* 6 *dec.* 25 *num* 4.

Statutum sicut potest in totum legitimam tollere, ita, & multo magis potest in aliquibus eius naturam alterare *tom* 4 *decis.* 27 *num.* 50.

Examinari debet an filius propria auctoritate potuerit legitimam detrahere *tom* 5 *dec.* 48 *n.* 15.

Per divisionem non potest pater præiudicare, & nocere legitimæ *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 36.

Conditio, & limitatio ad impediendam filio detractionem legitimæ legenda est in actu, in quo exprimitur voluntas legitimandi *tom.* 10 *dec* 42 *n* 17 *&* 18.

Fructus legitimæ debentur filio, quamvis consistat in pecunia, si quantitas fuit subrogata loco bonorum debitorum pro legitima *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 53.

Filius semel recepta a patre vivente legitima, non potest amplius illam eo mortuo petere *tom.* 11 *decis.* 2 *num.* 1.

Alimenta, & quæ alimentorum loco suc-

succedunt, in legitimam non imputantur *tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 21.

In legitimam imputatur quidquid filius paterno iudicio percipit *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 2. Hoc tamen declara ut *n. seqq.*

Filius in legitimam non imputat quæ suis laboribus, licet ex re patris acquisivit *tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 22.

Argumentum a superfluitate deductum nihil operatur pro inducenda imputatione legati in legitimam ubi Testator dubitare poterat, num quid aliud præter legitimam ex aliqua causa deberetur *tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 12. 14 & 15.

Legatum filio relictum tunc imputatur in legitimam, ubi nihil eidem in causam legitimæ expresse relictum fuerit, secus si expresse tam legatum, quam legitima relinquantur *tom.* 2 *decis.* 22 *n.* 3.

Filius in legitima, donec eam non petat, & consequatur per illius separationem ab hæreditate defuncti, habet solum ius ad eam, non dominium, aut possessionem *tom.* 2 *dec.* 17 *num.* 8. & *tom.* 4 *decis.* 21 *n.* 8. & dicitur creditor quotitativus *n.* 9.

Legitima est ius quæsitum creditoribus filii absque aliqua eiusdem declaratione, aut bonorum separatione *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 10.

Contrarium tamen verius *tom.* 4 *dec.* 21. *num.* 11.

Si hæres legitimam non detraxit, non inducit hypothecam super iisdem legitimæ bonis favore creditorum *tom.* 4 *decis.* 21 *num.* 18.

Nil aliud remanet creditoribus, quam ius ad legitimam *tom.* 4 *dec.* 21 *num.* 19.

Filius si obligat bona sua Creditoribus nil aliud venit in hac hypotheca, quam ius illum legitimam consequendi *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 9.

In obligatione bonorum facta Creditoribus a filio antequam consequatur legitimam, venit solum ius legitimam consequendi *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 10. & *num.* 20.

Per simplicem aditionem hæreditatis paternæ factam a Filio, dicitur ius quæsitum eius Creditoribus super legitima absque aliqua bonorum separatione *tom.* 2 *decis.* 17 *num.* 11 contra *n.* 12.

Hypotheca super legitima filii favore eius Creditorum, confusa remanet statim ac ipse filius hæreditatem Patris agnoscit *tom.* 2. *decis.* 17. *num.* 13.

Ex eo quod Pater in Testamento filio prohibuerit detractionem legitimæ, & dotis maternæ cum cautela Soccini, validum resultat argumentum, quod ipse quoque Pater nullius roboris, & efficaciæ putaverit confessionem præcedenter super earum receptione a Filio emissam *tom.* 2 *dec.* 22 *num.* 26.

Creditores non possunt detrahere legitimam, & Trebellianicam in præiudicium dotium adiudicatarum beneficio *Aut. res quæ tom.* 4 *dec* 21 *num.* 1.

Legatum dotis relictæ loco legitimæ transmittitur ad hæredes mulieris etiamsi ante nuptias ipsa deficiat *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 45.

Non implicat quod dos succedat loco legitimæ quoad transmissibilitatem, quamvis in aliis legitimæ privilegiis non gaudeat, & præcise quoad tempus solutionis, quæ salva in cœteris legitimæ natura reservari potest ad diem matrimonii *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 48.

Declarantur auctoritates de quibus supra *n.* 46. 47. & 48. in quibus terminis procedant, & quomodo intelligendæ sint *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 49 & *n seq.* usque ad *num.* 54.

Posita obligatione relinquendi dotem loco legitimæ, conditiones, & dilationes relicto dotis appositæ vitiantur ex operatione legis *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 52.

Legitima, seu legatum dotis loco legitimæ

gitimæ succedentis nullam diminutionem, conditionem, aut dilationem admittit *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 37.

Ubi dos non est solvenda nisi tempore nuptiarum non censetur reservata loco legitimæ *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 42.

Dos legata in certa quantitate pro Matrimonio carnali, & limitata ad id quod erit necessarium, quatenus legataria statum Religiosum amplectatur, non præsumitur relicta loco legitimæ *tom.* 4 *dec.* 27 *n* 43.

Iure communi dotes filiabus traditæ a Testatore in legitimam sunt imputandæ *tom.* 6 *dec.* 25 1. & 5.

Dos ad terminos Statuti Urbis quando succedat nec ne loco legitimæ *tom.* 4 *decis.* 26 *num.* 17.

Statutum Flor. adimens mulieri facultatem de dote disponendi ad commodum mariti, & filiorum, non reddit dotem imputabilem in legitima cum non sit libera *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 6. limita *n.* 7 & 8

Ad effectum inspiciendi, an Pater in Testamento dotem Filiæ reliquerit legitimæ loco, eius voluntas unice est attendenda, quocumque in Territorio bona reperiantur *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 2.

Si dos excedat legitimam, aut portionem filiæ debitam pactum reversivum substinetur in excessu etiam favore hæredum etsi pater decedat ante filiam *tom.* 9 *dec.* 30. *n.* 63.

Circa dotis imputationem, vel non in legitimam attendenda est mens Testatoris sive tacita, sive expressa, quæ arguitur ex volita æqualitate inter filias *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 9. 10 & 11. ubi variæ authoritates declarantur.

Legitima ex bonis maternis debetur filiæ iure comm. & Statut. Florent. quod procedit in qualibet muliere, quando non extarent filii masculi vel descendentes ex eis *tom.* 7 *decis.* 17 *num.* 11 & 12.

LEGITIMATIO IN GENERE.

Legitimatio substantiatur facto Patris vel Principis *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 12.

Data legitimatione datur legitima, ex eo quod dato antecedenti datur etiam consequens *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 11.

Per legitimationem filius iura successionis recuperat *tom.* 10 *decis.* 42 *num.* 1.

Et recuperat ius legitimæ *tom.* 10 *dec.* 42 *n* 2.

Quod procedit non tantum de naturalibus, sed etiam spuriis, si agitur de legitimatione inducta a Principe cum non contineantur in legitimatione per subsequens matrimonium *tom* 10 *dec* 42 *n.* 3.

Cum agitur de bonis liberis, & Patris voluntas adsistit non consideratur differentia legitimi, aut illegitimi quoad legitimam *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 13

Cum apparet Patrem voluisse legitimationem, credendum est voluisse quoque effectus legitimationis *tom* 10 *dec.* 42 *n* 32.

Pater inquirendo consensum a successoribus ab intestato legitimandi, dicitur præordinasse, quod sufficit, ut de ipsius voluntate legitimandi appareat *tom* 10 *dec.* 42 *n.* 14.

Eo magis cum bona filio relinquenda designaverit *tom.* 10 *decis.* 42 *num.* 15.

Sine dubio cum Pater in testamento dedit facultatem filio supplicandi pro eius legitimatione *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 16.

An Pater legitimando impedire possit iuris effectus, & relinquere possit filio quid, & quomodo velit *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 9.

Clausula „ absque preiudicio venientium ab intestato „ an obstet amplitudini legitimationis cum successore renuntiaverint *tom.* 10 *dec* 42 *n.* 30.

Ubi quod non tollit consecutionem legitimæ legitimato *t.* 10 *dec.* 42 *n.* 31.

Testamentum rumpitur per legitimationem filii naturalis, vel spurii cum æquiparatur similis legitimatio posthumi supravenientiæ *tom.* 10 *decis.* 42 *n.* 19

Legitimato non competit legitima, nec trebellianica quoties legitimatio fuit permissa ad effectum dumtaxat consequendi certa bona *tom.* 10 *decis.* 42 *n* 8.

LEGITIMATIO PER SUBSEQUENS MATRIMONIUM.

Cum non agitur de fœdere matrimonii, sed ad effectum successionis leviores probationes sufficiunt *tom.* 6 *decis.* 9 *n.* 82.

In præiudicium legitimationis confessiones parentum non sunt attendendæ *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 20.

Legitimatio in radice matrimonii differt ab inductivis legitimitatis, quia est declarativa *tom* 6 *dec.* 8 *n.* 29.

In dubio prævalere debet opinio unius Doctoris pro legitimitate *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 81.

Dispensatio in radice differt a legitimatione per rescriptum, quæ non legitimat prolem, sed legitimam declarat *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 32.

De matrimonii legitimitate dum agitur non principaliter, sed incidenter ad effectum successionis leviores probationes sufficiunt *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 33.

Amplia tam si agatur de facto antiquo, quam de recenti, ac etiam in tertii præiudicium *tom.* 6 *dec.* 19 *num.* 34

Maxime ad favorem illius, qui est in quasi possessione legitimitatis, & unde ista resultet ibidem *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 35.

Impedimentum legitimationi non præiudicat donec non doceatur utrumque contrahentem habuisse notitiam talis impedimenti *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 21.

Filius olim pro legitimo agnitus non potest illum amplius reprobari, & ex eius admissione ad fideicommissum relictum natis, & procreatis ex legitimo matrimonio probatur legitimitas *tom* 6 *dec.* 9 *n.* 77 & 78. maxime stante longo spatio 50. annor. & ultra *n.* 79 nam licet legitimationes nullæ, præscriptione non validentur, tamen quia apponitur coram laicis Iudicibus, sufficit possessio legitimitatis, & bonorum spatio 30. annor. *n.* 80.

LEGITIMATIO PER RESCRIPTUM PRINCIPIS.

De diversis modis legitimationis a Principe factæ nempe restitutivæ, abolitivæ, & inductivæ *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 5.

Legitimatio amplissima ad omnes effectus non dicitur simplex dispensatio *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 29.

Princeps legitimare potest quoad successionem bonorum patrimonialium, & sæcularium etiam Filius Ecclesiastici *tom.* 10 *dec.* 42 *n* 6.

Et ut valida sit legitimatio sufficit quod Pater preordinaverit actum, nec requiritur quod legitimatio obtenta fuerit tempore mortis Patris, cum retrotrahatur *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 7.

Decretum Pontificis legitimans prolem susceptam, & suspiciendam non potest dubitari intellexisse de prole ex antecedenti matrimonio suscepta *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 60. & quare *num.* 61.

Ex Rescriptis M. Ducis Etruriæ Cosmi I non sunt attendendæ legitimationes aliorum Principum *tom.* 6 *dec.* 9 *n* 75 limita in Summo Pontifice *n.* 76.

Filius dicitur legitimus ob dispensationem Papalem cum Decreto legitimationis, quæ operantur legitimationem usque ab initio temporis contracti matrimonii *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 28.

Legitimatio per Rescriptum Papæ non habet locum in Statu Serenifs. Magni Ducis Etruriæ *tom.* 6 *dec.* 19 *num.* 31.

In Dominio Etruriæ admittitur tantum legitimatio facta per Rescriptum Principis *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 4.
Ex clausula sine præiudicio legitimationi adiecta, intelligitur Principem noluisse venientibus ab intestato præiudicare *tom.* 12 *dec.* 15 *num.* 6 *& seqq.*

LEGITIMATIO PERSONARUM IN IUDICIUM.

Quilibet ad iudicium provocans tenetur complere extremum legitimationis suæ personæ. Aliter repelli potest per legitimationis exceptionem *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 30 *&* 31. & sententia est nulla *num.* 33.
Legitimationis exceptio est plusquam iuris defectus *tom.* 5 *dec.* 40 *n* 32.
Descendentia, & legitimatio personæ sunt clare, & dilucide probanda *tom.* 5 *decis.* 40 *n.* 27.
Legitimatio personæ ad actum, extenditur ad omnem locum, quoad potentiam exercendi illum actum, sed quoad bona non extenditur extra Territorium *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 69.

LEGITIMATUS.

Legitimato non competit legitima, nec trebellianica quoties legitimatio fuit permissa ad effectum dumtaxat consequendi certa bona *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 8.
Testator dum exclusit legitimatos per subsequens matrimonium, ita censetur exclusisse conceptos in concubinatu, licet in matrimonio natos ob rationis identitatem *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 38.
Ratio exclusionis illegitimorum solet esse macula peccati, quam aborrent nobiles, & honesti viri *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 39.
Limita si in subsidium vocavit legitimatos, & exclusit adoptivos, & arrogatos, quia tunc ratio exclusionis non videtur fundari in peccato, sed in respectu ad veritatem, nedum vero ad fictionem *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 40.
Pater potest minus solemniter testari inter liberos, vel hi sint legitimi & naturales, vel legitimati per subsequens aut ex Principis Rescripto *tom.* 12 *dec.* 15 *n* 4
Declara si sint legitimati absolute, & simpliciter, secus si cum clausula sine præiudicio *tom* 12 *decis.* 15 *n.* 5. Legitimatus absolute, & simpliciter æquiparatur legitimo, & naturali ibid. *& nn. seqq.*
Legitimatus ex Rescripto Principis est vere legitimus *tom.* 12 *decis.* 16 *n.* 1.
Et quoad eum valet testamentum a Patre minus solemniter conditum *tom* 12 *decis.* 16 *num.* 2.
Intellige si legitimatus sit simpliciter, secus si cum clausula sine præiudicio &c. *tom.* 12 *decis* 16 *n.* 3
Quia hoc casu quo ad successionem pro spuriis reputantur ibid *n.* 9.
Et clausula prædicta si non limitat legitimationem, limitat tamen successionem *tom* 12 *dec.* 16 *n.* 4.
Adeout nihil legitimatio operetur in præiudicium venientium ab intestato *tom.* 12 *dec.* 16 *num.* 5.
Præcipue si legitimatus ortus sit ex muliere nupta *tom.* 12 *dec.* 16 *n.* 6
Text in Leg. hac consultissima §. ex imperfecto Cod. de testament. locum habet in filiis legitimis & naturalibus *tom* 12 *dec.* 16 *num.* 7.
Filii in concubinatu concepti, & post matrimonium nati non veniunt appellationi legitimatorum *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 41.

LEGITIMITAS.

Legitimitas præsumitur, quoties probatur filiatio, præcipue si hæc præsumptio coniecturis coadiuvetur *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 7.
Cum legitimitas sit difficilis probationis, ideo a lege admittuntur probationes verisimiles, & coniecturatæ *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 8.
Lex favet legitimitati, & in dubio pro ea iudicat *tom.* 9 *dec.* 38 *num* 9.
In dubio pro legitimitate est iudicandum

dum, quamvis exinde damnum tertio resultet *tom.* 9 *dec.* 38 *n.* 10.

In successione ab intestato filius præsumitur legitimus *tom.* 10 *dec.* 23 *n* 56.

Probata filiatione legitimitas coniecturis, & levibus probationibus concluditur *tom.* 10 *dec.* 23 *n* 57.

In antiquis, & longinquis probata filiatione legitimitas præsumitur *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 58

Ex tractu habito a Patre in filios uti legitimos, legitimitas probatur, maxime in facto antiquo *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 65.

Filius ex patre coniugato natus præsumitur legitimus donec concludentissime contrarium probetur *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 21.

Filiatione in antiquis probata legitimitas præsumitur maxime stantibus adminiculis *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 14.

Filiatio legitima, quia difficile concluditur, Lex contenta est solis coniecturis *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 15.

Præsumptio stat pro legitimitate, non curato præiudicio Tertii *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 7 *&* 17.

Ad probandam legitimitatem ad effectum successionis leviores probationes sufficiunt *tom* 6 *dec.* 8 *n* 2.

Legitimitas præsumitur ex matrimonio contracto in facie Ecclesiæ, ex cohabitatione coniugum, ex tractatu filiorum pro legitimis spatio 40. annor. *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 16.

Legitimitas non præsumptive, sed vere probari debet quoties est fundamentum intentionis actoris *tom.* 3 *dec.* 37 *num.* 18.

Declara ubi actor in iudicio de propria legitimitate contendit, secus ubi agitur de probanda legitimitate Auctoris *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 19.

Præsertim quando Auctor fuit in quasi possessione legitimitatis, quæ omnibus successoribus ab eo causam habentibus suffragatur *tom.* 3 *dec.* 37 *num.* 20.

Et eo magis quando versamur in antiquissimis, quo casu indistincte plena legitimitatis probatio non requiritur *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 21.

Quando constat filium durante matrimonio ortum fuisse, tunc legitimitas nedum præsumitur, sed probata dicitur *tom* 3 *dec.* 37 *n.* 6.

Amplia ubi is, de cuius statu agitur, in quasi possessione legitimitatis constitutus reperitur *tom.* 3 *decis.* 37 *num.* 7.

Ex hac quasi possessione transfertur onus probandi contrarium *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 8.

Ex admissione ad paternam maternamque successionem sufficiens legitimitatis probatio resultat *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 9.

Antequam quis describatur in libris Tractarum Florentiæ Testes formiter examinantur ad probandam illius filiationem, & legitimitatem *tom.* 3 *dec.* 37 *n* 10.

Quasi possessio legitimitatis probata dicitur ex admissione ad publica munera, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 11.

Et ex matrimonio cum nobili Fœmina, quæ non præsumitur cum illegitimo nuptias contrahere voluisse *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 12.

Item ex appellatione *fratris* aliorum filiorum legitimorum in instrumento a matre condito *tom.* 3 *decis.* 37 *n.* 13.

Relativum *eorum matris* de omnibus fratribus nemine excepto prædicari debet *tom.* 3 *dec.* 37 *num.* 15.

Ex filiatione respectu patris, & præcedenti matrimonio oritur præsumptio legitimitatis *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 4.

Quæ præsumptio est iuris, & de iure adeo ut prætendenti illegitimitatem onus eam probandi incumbat *tom.* 3 *dec* 37 *n* 5.

In dubio dispositio hominis interpretanda est, ut minus recedat a dispositione iuris *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 36.

Item potius pro legitimitate, quam pro illegitimitate prolis *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 37.

In

In dubio potius pro bona, quam pro mala fide præsumendum est *tom. 6 dec.* 18 *num.* 19.

Amplius etiamsi constaret de aliqua negligentia in perquirendo, quando agitur de substinenda legitimitate filiorum post factum *tom. 6 dec.* 18 *n.* 20.

In dubio pro legitimitate iudicandum est *tom 6 decis.* 2 *n.* 35.

Pro defensione legitimitatis adhærendum opinioni etiam singulari *tom. 6 decis.* 8 *num.* 1.

Sententia super alicuius legitimitate facit ius quoad omnes *tom. 6 dec.* 19 *num.* 36.

Aut saltem lata a viris doctis vim habet punctualis auctoritatis *tom. 6 decis.* 19 *n.* 37.

Ex pluribus actibus, & sententiis legitimitatem respicientibus acquiritur quasi possessio legitimitatis absque contraria concludenti probatione inelidibilis *tom.* 8 *decis.* 27 *n.* 45 *&* 46.

Capitula matrimonialia, & instrumenta dotalia non sunt necessaria pro validitate matrimonii, maxime quando agitur solum de legitimitate prolis, quæ probatur ex cohabitatione, fama, communi opinione, & assertione coniugum *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 22 *&* 23.

Ignorans impedimentum ignorantia crassa, & culpabili non potest dici scienter, & mala fide matrimonium contraxisse pro qua excludenda sufficit, quælibet causa *tom. 6 decis* 9 *num.* 27 *&* 28 multo magis ad favorem legitimitatis *n.* 29.

Scientia dispensationis de tempore conceptionis attenditur favore filii in materia legitimitatis *tom. 6 dec.* 9 *num* 37.

Pater filios habens legitimos, naturalibus non potest plus uncia relinquere, & æqualis possessio paternæ hæreditatis legitimitatis est argumentum *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 27 & 28.

Legitimitas de tempore conceptionis volita censetur, ex quo Testator vocavit natos, & procreatos de legitimo matrimonio a principio eorum nativitatis *tom 6 dec.* 17 *n.* 17.

LEGITIMUS

Legitimus quoad alterum effectum non potest amplius dici illegitimus quoad cœteros *tom* 8 *dec.* 27 *n* 44.

Exclusis illegitimis seu legitimatis excluduntur etiam legitimi ab eis descendentes *tom. 6 decis.* 17 *num.* 1. & de ratione. Distingue ut *n.* 3.

Legitimi descendentes ab illegitimis non veniunt ad fideicommissum conceptum per verba civilia, secus per verba naturalia *tom. 6 dec.* 17 *num.* 3.

LEX. LEGES IN GENERE.

Summa Lex ante secula gentes, populos, & civitates iam erat a qua tamquam omnes derivantes, magis perfectæ dicuntur, si ad eam magis accedant *tom 7 dec.* 45 *n.* 2. 3.

Antiqui Legum interpretes, quamquam fuerint parum idonei in intelligendis Legibus valde tamen iurisprudentiæ profuerunt in condendis novis legibus *tom.* 1 *decis.* 33 *num* 8.

Ratio quæ procedit in receptione Legum Romanarum, procedit etiam in receptione Theoricarum, quas Interpretes, & Doctores in sequelam earum Legum statuerunt *tom.* 1 *dec.* 33 *n.* 10.

Non tantum Lex a Principe promanata, sed simplex Doctor melius distinguens, Legi, vel Doctori præfertur non distinguenti *tom. 7 dec.* 29 *num.* 47.

Erubescendum sine Lege loqui *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 118

Legum religiosus observator quilibet præsumitur *tom.* 8 *decis.* 27 *n.* 20.

Conditio bonarum legum, ut instituantur propter iustitiam, & utilitatem publicam, non commodum privatum paucorum *tom. 7 dec.* 45 *num.* 1.

Lex posita est rebus, non verbis *tom.* 8 *dec.*

8 *dec.* 10 *num.* 136. & *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 4.
Principis est iuxta locorum, & personarum diversitatem legem condere *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 4.
Leges facere licet solum Principibus, & Civitatibus superiorem non recognoscentibus *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 37.
Nemo de lege melius iudicare potest quam Princeps, qui eius est auctor *tom.* 7 *decis.* 45 *n.* 40.
Ubi Lex certa est solum Princeps remanet magnificatæ stragis reparator *tom.* 7 *decis.* 29 *n.* 71.
Princeps subditis potest præscribere Leges, quas putat utiliores *tom.* 7 *dec.* 44 *num.* 8.
Et potest eas Leges vel moderare, vel abolere *tom.* 7 *dec.* 44 *num* 9.
Legem a superiore latam inferior abrogare non potest *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 133.
Leges priores a posterioribus declarantur, & supplentur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 32.
Lex nova declarat id, quod Legislator habuit in animo ab initio primæ Legis *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 33.
Leges Patriæ quæ sint *tom.* 1 *dec.* 33 *n.* 1.
Leges Peregrinæ quæ sint *tom.* 1 *dec.* 33 *n.* 2.
Lex præsumit pro eo, quod frequenter accidit *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 57 & 59.
Legis dispositio non convenit ei, cui non conveniunt verba Legis *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 60.
Ubi habemus casum clarum Legis ulterius non est disputandum *tom.* 11 *decis.* 8 *num.* 10.
Nec ab ea est recedendum *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 11.
Quod Lex non dicit, nec nos dicere debemus *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 7.
Ubi Lex non distinguit nec nos distinguere debemus *tom.* 8 *dec.* 28. *num.* 13. & *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 41 & 79.
Quando habemus Legem aliquid clare determinantem, hanc servare debemus *tom.* 3 *decis.* 20 *num.* 13.
Lex quamvis dura est servanda *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 46.
Postquam Lex facta est, non est iudicandum de ea, sed secundum eam *tom* 2 *dec.* 1 *num.* 47.
Leges exorbitantes non extenduntur ultra casum præcisum de quo loquuntur *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 21.
Adeout nec etiam casus mixtus veniat sub earum dispositione *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 22.
Mitius agitur in restringenda dispositione Legis, quam hominis *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 52.
Lex conditionaliter loquens debet impleri in forma specifica *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 6.
Quod contra Legem efficitur ipso iure nullum est *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 1.
Ubi littera legis deficit, ratio eiusdem supplet *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 37.
Legis ratione cessante, cessat quoque legis dispositio *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 27 & *tom* 9 *decis.* 8 *n.* 15.
Leges exorbitantes accipiendæ sunt prout verba sonant *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 33.
Ratio legis potius præsumitur impulsiva, quam finalis *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 25.
A ratione legis impulsiva non fit extensio *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 24.
Correcta ratione legis, lex ipsa correcta existimatur *tom.* 6 *dec* 5 *n.* 52.
Lex procedi non solet ubi ratio legis non convenit *tom.* 8 *dec.* 13. *num.* 3.
Ubi eadem legis ratio non militat, neque eadem legis dispositio militare potest *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 11.
Correcta ratione legis lex ipsa correcta censetur *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 12
Prohibitum a Lege dicitur, quidquid pugnat cum fine legis *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 38.
Prohibita censentur, quæ legis dispositionem subvertunt *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 43.

Leges non extenduntur ultra casum expressum, aliique casus remanent sub iuris communis dispositione *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 10.

Quod lex præcipue respicit non secundarii effectus considerantur *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 28.

Necessarium non est leges extendere *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 7.

Lex, quæ impedit obligationem civilem, impedit etiam naturalem *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 68.

Non comprehenditur in dispositione legis quod illius finem non impedit *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 160.

Intentio legis ex proemio ducitur *tom.* 3 *dec.* 2 *n.* 3.

Leges sunt omnino conciliandæ non autem in dissidium trahendæ *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 23.

Leges posteriores derogant prioribus *tom.* 1 *decis* 15 *num.* 123.

Legi antecedenti generali derogatum non censetur a subsequenti Lege speciali *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 24.

Lex non habet oculos retro, neque destruit gratias iam factas *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 37.

Leges qui uti nequit, ubi deficiunt qualitates legis *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 36.

Legis auctores præsumuntur se conformare voluisse communi usu loquendi *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 91.

Lex quamvis generaliter loquens ita intelligenda est, ne quis damnum indebite patiatur *tom.* 10 *decis.* 34 *num.* 4

Leges non constituuntur super iis, quæ naturaliter impossibilia sunt *tom.* 6 *dec.* 2 *n* 1.

Secus super illis, quæ accidentaliter licet raro contingunt *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 2.

Ut locum habeat lex, vel dispositio sufficit quod verificetur una ex causis, ex quibus fuit animata *tom.* 8 *decis.* 50 *num.* 17.

In lege verba capituli sequentis intelligenda sunt ad limites casus de quo loquuntur verba capituli antecedentis *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 23.

Sub parte prohibitiva legis non veniunt actus omnino dissimiles ab actibus prohibitis *tom.* 9 *decis.* 32 *num.* 3.

Statutum correctorium iuris communis restringitur ad personas in eo expressas *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 23.

Tacite prohibitum a lege dicitur quidquid venit in necessariam consequentiam illius, quod fuit expresse prohibitum *tom* 9 *decis.* 37 *num.* 36.

Lex excipere intelligitur casus illos, in quibus redditur impossibilis eiusdem observantia *tom.* 9 *dec.* 43 *num.* 9.

Lex nequit extendi ad ea quæ sunt, vel videntur similia *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 39

Lex inverisimilis, & in Statutorum volumine non contenta producenda non est *tom.* 12 *dec* 23 *n.* 23.

Lex contraria iuri communi probari non debet per Testes, sed per exhibitionem eiusdem *tom.* 2 *dec.* 40 *n.* 11.

Leges nunquam tollunt pleniorem illam provisionem, quam contrahentes sibi stipularunt *tom.* 2 *decis.* 49 *num.* 12.

Voluntarium non dicitur quod per dispositionem inalterabilem legis fieri debet *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 22.

Verba legis, cui non conveniunt, ita nec eius dispositio *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 13

Quæ veniunt ex dispositione legis, & iuris necessitate non pendent a voluntate recipientis *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 19.

Lex pœnalis non afficit absentem iuste ignorantem, etiam quando nullitas inducitur per modum pœnæ *tom.* 4 *dec* 18 *n.* 27 & 28.

Cessante culpa, ac negligentia præcise, & literaliter a lege contemplata, cessare debet ipsa lex, & omnis eius pœnalis effectus *tom.* 4 *decis.* 18 *n.* 30.

Quan-

Quando lex aliquid requirit intra certum tempus sub pœna nullitatis actus, inducta dicitur forma, quæ ad unguem est adimplenda *tom.* 3 *dec.* 2 *n.* 1.
Et præcipue in Statuto, quod si aliquid exprimit ultra dispositum a iure communi, censetur de forma substantiali *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 2.
Nullum potest considerari discrimen inter legem prohibentem, & annullantem *tom.* 3 *dec.* 2 *n.* 12.
Quando lex aliud præsupponit, & aliud disponit, non procedit dispositum ubi non verificatur suppositum *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 26.
Lex, vel Statutum de donationibus præcise disponens, ad promissiones extendi non potest *tom.* 5 *dec.* 51 *n.* 10.
Testator non potest facere quin leges habeant locum in eius testamento *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 14.
De quo a lege communi constitutum est, ut a Testatore disponatur non est necessarium, eo quod subintellectum præsumitur *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 20.
Quando lex, vel Statutum requirit pro forma pactorum expressionem eamdem sufficit demonstrare per æquipollens *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 26.
Lex municipalis si corrigat legitimas successiones, intelligitur etiam corrigere tutelas legitimas *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 33 & 35.
Hoc autem argumentum procedit solummodo in iis, quæ veniunt in necessariam consequentiam *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 34 & 43.
Ac propterea non procedit in obligationibus, posita enim personali non infertur ad hypothecariam *tom.* 4 *dec.* 13 *n* 36 & 37.
Lex favorabilis commercio amplianda non restringenda *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 14 & 17.
Ubi lex est clara tacet stylus Mercatorum *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 8.
Mercatores leges, & consuetudines inductæ favore commercii attendi debent in decidendis litibus inter ipsos excitatis *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 7.
Leges de decoctis disponentes casus adversæ fortunæ non damnant *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 46.
Ubi vinculum legis adsistit accomandita necessaria non est *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 29 & 35
Lex non potest hypothecam expressam inducere *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 45.
Potest tamen attribuere hypothecæ tacitæ omnem virtutem expressæ *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 46.
Si Lex resistat contractui, tunc nec naturalis, nec civilis oritur obligatio si vero neque adsistat, neque resistat, & tunc naturalis oritur obligatio *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 62.
Explicatur quando Lex resistat, vel non, contractui, & per consequens obligationis ortum impediat *tom.* 1 *decis.* 9 *num* 63.
Si lex dicat contractum non valere, propter defectum alicuius solemnitatis non existentem a principio contractus, sed ex post facto supervenientem, non tollit obligationem naturalem ipsius contractus *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 64.
Leges maximopere incumbunt ne lites in infinitum protrahantur *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 6.
Iudices debent servire Legi eamque exequi *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 9.

LEX. LEGES QUOAD EARUM ABROGATIONEM.

Corruptela est inefficax, ad Legis abrogationem *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 47.
Lex sine publicatione non ligat *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 2.
Lex, ut vim habeat obligandi, debet etiam publicari in Locis, & Urbibus subditis, quamvis in Dominante fuerit publicata *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 3.
Lex usu recepta non præsumitur, eiusque usus, tamquam quid facti est ab allegante probandus *tom.* 1 *dec.* 9. *num.*

9 *num.* 10 distingue *n.* 28. contra *num.* 29.

Simplex non usus Legis eam tollere non valet, cum possit contingere, ut casus observandi Legem, numquam venerit *tom.* 1 *dec* 9 *n.* 11.

Lex, seu Statutum tollitur per non usum lapsu temporis continuatum *tom.* 1 *decis.* 29 *n.* 11.

Vis decreti irritantis est, ut contrarius usus, & consuetudo Legem tollere, & abrogare non valeat *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 44.

Consuetudo derogatoria Legis quando est nimis damnosa, & præiudicialis non admittitur *tom.* 1 *decis.* 9 *n.* 46.

Consuetudinem derogatoriam Legis cum omnibus suis requisitis legitime præscriptam tenetur allegans probare per concludentes non præsumptivas probationes *tom.* 1 *decis.* 9 *num.* 26. *&* 27.

Ad inducendam consuetudinem abrogatoriam Legis quatuor desiderantur, primo ut actus sint univoci, & ambo ad inducendam consuetudinem gesti probentur *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 30.

Secundo, ut actus contrarii sint omnino uniformes, & absque ulla contrariorum actuum interpolatione continuati, cum unicus actus difformis sufficiat ad interrumpendam consuetudinem derogatoriam *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 31. *&* 32. secus quando agitur de simplici consuetudine interpretativa *num.* 33.

Tertio requiritur, quod actus Legi contrarii effectum habuerint, & palam gesti sint, adeout ad notitiam maioris partis Populi devenerint. Amplia ubi agitur de Lege ad instantiam alicuius Universitatis a Principe lata *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 34. *&* 35.

Quarto requiritur, ut actus contrarii in contraditorio iudicio obtenti, & canonizati fuerint. Secus si Lex non fuerit ab initio usu recepta. Vel si agatur de simplici consuetudine interpretativa non autem destructiva Legis, quia in his casibus etiam actus extraiudiciales sufficiunt *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 36. 39 40.

Legum abrogatio iutelligitur tantum inducta in ea parte, in qua adest manifesta repugnantia, & incompatibilitas inter novam, & antiquam Legem *tom.* 1 *decis* 15. *n.* 130. 131. & 142.

Statuentes dum in reformatione Statuti unum casum includunt, in cœteris censentur abrogasse Statutum reformatum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 127.

Edicta, & proclamata requiruntur in notificatione Legum, quæ fiunt per præscriptionem *tom.* 3 *decis.* 78 *num.* 32.

In dubio non præsumitur derogatio Legum anteriorum a posterioribus *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 129.

Ad legem tollendam requiritur, quod legis casus acciderit, & contrarium fuerit observatum *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 12.

Contrarius legis usus ex sola inspectione plurium Instrumentorum solemnitate a Lege præscripta carentium probatur *tom.* 1 *dec* 9 *n.* 13.

Lex usu non recepta Populos non ligat, quia tacitam in se conditionem continet, quatenus utentium moribus approbetur, amplia, etiamsi agatur de Lege Supremi Principis superiorem non recognoscentis *tom.* 1 *decis* 9 *num.* 7. Amplia, etiamsi munita sit decreto irritanti *n.* 9. quam ampliationem declara *n.* 45. distingue primam conclusionem *n.* 4. *&* 25.

Legem usu non receptam non servans, transgressor non dicitur *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 5.

Ad tollendam legem sufficiunt duo actus contrarii *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 14.

Ad legem per contrarium usum abrogandam actus contrarii per decennium sufficiunt *tom* 1 *dec.* 9 *n.* 15.

Tempus promulgationis Legis concludi

cludi non poteſt, quando libri, in quibus regiſtratur, fuerint deperditi *tom.* 1 *deciſ* 9 *num.* 19.

Ex iterato præcepto publicandi legem, publicatio dictæ legis præſumitur *tom.* 1 *deciſ.* 9 *num.* 23.

Longæva diuturnitas ſufficit ad præſumendam legis publicationem *tom.* 1 *deciſ.* 9 *num.* 24

Ad inducendam conſuetudinem abrogatoriam requiritur actuum multiplicitas, & frequentia, ex qua tacitus Populi conſenſus inferatur *tom.* 1 *deciſ.* 9. *num.* 42.

Perſonæ particulares legi favorem Civitatis vel Communitatis reſpicienti contraria conſuetudine renunciare aut præiudicare non valent *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 37

Acquieſcientia aliquorum non aufert vim legibus quæ procedunt in favorem omnium *tom.* 1 *dec.* 33 *num.* 11.

Lege vel Statuto habente clauſulam derogatoriam antecedentium Legum, & Statutorum, cenſentur abrogata omnia contenta in Legibus, & Statutis antiquis non expreſſa in recentibus *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 128. Declara 130.

Leges derogatæ non poſſunt allegari pro cauſarum deciſione *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 124.

Leges quando ſunt reformatæ dicuntur correctæ nec debent attendi *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 125.

Etiam per interpretationem novæ legis *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 126. Contra *n.* 132.

Lex, quæ typis ædita fuit, & publice venditur, publicata præſumitur *tom.* 4 *dec.* 10 *num* 17.

Limita in loco, ubi fuit ædita, & publice venditur, non alibi *tom.* 4 *deciſ.* 10 *num.* 18.

Et hæc præſumptio publicationis tollitur per contrariam, & vehementiorem præſumptionem *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 19.

LEX. LEGES QUOAD EARUM INTERPRETATIONEM.

Ubi Lex eſt clara non eſt locus interpretationi deſumptæ ex contraria obſervantia *tom.* 3 *deciſ.* 27 *num.* 17.

In interpretanda voluntate ſive legis, ſive hominis ex alio iure ſeu diſpoſitione, eſt recurrendum ad eam cum qua magis conformatur diſpoſitio interpretanda *tom.* 10 *deciſ.* 37 *n.* 42.

Interpretatio ſemper ſumenda eſt ad legum conciliationem *tom.* 5 *deciſ.* 4 *num.* 22.

Verba legis debent intelligi ſimpliciter in materia ſavorabili *tom.* 4 *deciſ.* 1 *n.* 5.

Lex ita eſt interpetranda, ut plenior ſit eius proviſio *tom.* 6 *deciſ.* 33 *num.* 27.

Legis interpretatio eſſe debet generalis, eiuſque verba intelligenda ſunt in potentiori ſignificatione, etiam ſi maior ratio ſit in uno, quam in alio caſu *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 28.

Leges ſunt benigne interpretandæ, ne eluſoriæ reddantur *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 46

Leges publicam utilitatem primario reſpicientes benigna interpretatione ſunt adiuvandæ *tom.* 11 *dec.* 42 *num.* 2.

Equitas legibus non dubiis ſemper accedit congrue interpretando, & naturales eius ſenſus reddit uberiores *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 27.

Lex nova interpretanda, ut potius per antiquam diſtinguatur quam abroget vetuſtiorem, limita ubi conſtat veterem tollere voluiſſe *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 10. & 88.

Leges poſteriores niſi contrariæ ſint conciliari debent, nec dicuntur correctoriæ *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 37.

Quælibet interpretatio begnigna favore commercii eſt accipienda *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 37.

Omnis

Omnis interpretatio etiam impropriando verba, accipienda est ne reformatio reddatur inutilis *tom.* 9 *dec.* 75 *num.* 47.
Vitandum absurdum, quod Lex inutilis reddatur *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 78.
Vera interpretatio legis deducitur a spiritu, & ratione legis *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 11.
Legis proemium, ostendit causam finalem ipsius legis *tom.* 9 *decis.* 2 *num.* 3.
Quando non sola ratio in proemio legis expressa, sed aliæ rationes in ea apparent, omnes debent attendi in eiusdem legis interpretatione *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 22.
Voluntas Legislatoris in legis ratione reposita, obscuris legis verbis prevalere debet *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 46.
Lex in aliquo sensu communiter acceptata, interpretanda est secundum talem acceptationem *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 54.
Observantia interpretativa declarat verba dubia legis, etiamsi contrarius intellectus esset de iure verior *tom* 3 *dec* 2 *n.* 17.
Lex & Statutum a practica interpretationem veram recipiunt, a qua non est recedendum *tom.* 3 *decis.* 2 *num.* 18.
Lex non debet interpretari in sensu absurdo *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 22.
Lex si agitur de materia exorbitanti interpræatur, ut minus recedat a dispositione Iuris Communis *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 26.
Leges interpretari non debent in modum, ut facile eludi possint *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 15.
Lex aut Statutum non potest eodem tempore lato, & stricto modo intelligi *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 26.
Leges ab aliis legibus interpretationem recipiunt, & non legis cutem primam, sed medullam, & legis rationem spectare necesse est *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 44.
Legis interpretatio observata sequi debet *tom.* 7 *decis.* 49 *n.* 11.
Pro interpretatione iuris communis recurritur etiam ad leges diversorum Principatuum *tom.* 11 *dec.* 31 *num.* 12.
Legis forma, magis quam ratio attendi debet *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 16.
Lex comprehendit ea omnia, quæ spiritus informat, licet verba deficiant *tom.* 7 *decis.* 37 *n.* 23.
Leges de iure prælationis loquentes sunt strictissime interpretandæ *tom.* 11 *decis.* 45 *n.* 20.

LEGES QUO AD COLLUSIONEM ET FRAUDEM.

Homines semper conantur leges eludere, & libertatem eis a legibus concessam extendere *tom.* 9 *decis.* 37 *n.* 48.
Qui leges fraudare intendunt utuntur mediis licitis ad obtinendum finem illicitum *tom.* 11 *dec.* 42 *num.* 3.
Dispositio, quæ in aliqua eius parte directa fuit ad fraudandam legem in totum annullatur *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 4.
Lex prohibens aliquid directe fieri, prohibere censetur etiam ne fiat indirecte *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 5.
In fraudem legis gestum dicitur, quidquid si non directe, indirecte saltem illam lædit *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 24.
Fraus in legem committitur per actus licitos, prout aptiores ad fraudem tegendam *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 35.
In fraudem legis facit qui salvis verbis legis, sententiam eius circumvenit *tom.* 11 *decis.* 40 *n.* 162 & *dec.* 42 *n.* 1.
Ad vitandam legis collusionem respondendum est pro nullitate actus finali legis rationi contrarii *tom.* 9 *dec* 37 *n.* 47.
In fraudem legis facit qui salvis verbis legis sententiam eius circumvenit *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 70.
Qui legem fraudat eius auxilium petere nequit *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 12.

Actus gestus in fraudem legis, venit sub illius prohibitione, quamvis non sequatur effectus ab agente volitus *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 45.

Sub prohibitione legis venit etiam id per quod indirecte saltem læderetur finis eiusdem legis *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 21.

Fraudari lex dicitur, ubi sub velamine actus liciti, quod prohibitum est, perficitur *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 4.

Contra legem non peccat, qui, ea permittente, agit *tom.* 2 *dec.* 34 *num.* 2.

Qui utitur medio non prohibito ad adsequendum aliquod permissum, dicitur caute agere, & dolo bono legis dispositionem vitare *tom.* 11 *dec.* 40 *n* 166

LOCI INFERIORIS LEGES.

Lex loci inferioris de bonis sibi subiectis disponentis, in nihilo offendit legem Civitatis superioris *tom.* 11 *decis.* 6 *n.* 67.

Absurdum est & inhonestum, quod lex loci inferioris offendat legem Civitatis superioris *tom* 11 *dec.* 6 *num.* 70.

Soccin cons 288. *n* 3. *&* 4. *lib.* 2. refellitur *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 71 & pluribus numeris *seqq*

Quando adest lex consuetudinaria loci ad ius comune non est recurrendum *tom* 9 *dec* 29 *num.* 48.

Leges credendum est fuisse easdem populorum qui unicum corpus constituunt *tom.* 9 *dec* 29 *n.* 51.

Quæstio mutationis legum tractari solet de iis locis, quæ ab unius in alterius transeunt potestatem non de iis, quæ sub antiqui Domini Imperio remanent. Lex seu Statutum licet mutari possint eius sunt naturæ, ut in se perpetua sint *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 52.

Quæ non apparent expresse mutata veterum legum consuetudinumque regulis relicta censentur *tom.* 9 *dec.* 29 *n* 56.

Nulla maior affirmatio desiderari potest quam ea quæ in deditione conventa, & in pactum deducta est *tom.* 9 *decis.* 29 *num* 44

Nulla lex magis religiose servanda quam ipsa, cum qua pax facta est *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 45

Victores non barbari solent victis suas leges, mores, & magistratus relinquere *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 31.

Et actus promulgationis, & publicationis requiritur ad hoc ut victi ligentur novis legibus *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 32.

Loca bello, vel alia ratione quæsita ante expressam declarationem novi Domini non amittunt usus propriæ legis nec ligantur legibus loci cui subiiciuntur *tom* 9 *dec.* 29 *n.* 33

Quidquid secus dicendum esset si non ageretur de loco, novo titulo quæsito, & ad antiquum Dominum reverso *tom* 9 *dec.* 29 *n.* 34.

Bibienatum leges, & consuetudines in actu deditionis immutatæ non fuerunt sed conservatæ, tribuendo Bibienatibus facultatem facere Statuta, & ordinamenta suis antiquatis ritibus, & ex quibus verbis d. facultas elicitur *tom.* 9 *decis* 29 *num.* 35

Pacta Bibienatibus reservata circa leges condendas per legem Urbem nostram non fuerunt alterata *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 43.

Accomandigia, seu fœdus non tollit libertatem populo fœderato utendi propriis legibus *tom* 10 *decis.* 43 *num* 24 & 25. ubi afferuntur exempla

Mutilianenses, & Galeatenses in anno 1391 etsi manerent sub protectione, & accomandigia Reipublicæ Florentinæ, vivebant tamen propriis legibus *tom.* 10 *decis.* 43. *num.* 26.

Victores, dummodo non barbari, solent contenti esse de imperio in victis, usu propriarum legum, morum, & Magistratuum ipsis relicto *tom.* 10 *decis.* 43 *n.* 27.

Loca,

Loca, quæ seu ratione belli, seu quovis alio titulo alicui Principi subiecta remanent non amittunt usum propriarum legum, donec in contrarium novus dominus se expresse declaraverit *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 28.

LEGES IN SPECIE.

Lex Cincia antiquis Romanorum temporibus prohibuit causam orantibus munera accipere, sed huiusmodi vigor diuturnus non fuit *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 1.

Dispositio Leg. 2. Cod. de rescind. vendit. extenditur ad omnes Contractus bonæ fidei *tom.* 2. *dec.* 37 *num.* 33.

Dispositio *Leg. cum quidam Cod. de verb. signific.* limitatur quando inter vocatos concurrat præponderantia iuris succedendi aut ex affectu Testatoris, aut ex vocatione legis, & Statutorum *tom.* 4 *dec.* 42 *n* 38.

De intellectu *Leg. in venditione §. si quis fructus ff. de bonis author. Iudic possid tom.* 2 *dec* 19 *n.* 2. 3.

Leg. fœminæ, & Leg. hac edictali dispositiones licet in aliquo differant ratio tamen est eadem *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 7.

Explicatur lex hac edictali *Cod. de secund. nupt tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 6.

Leg. Quintus mutius ff de donat. inter vir. & uxor suspicio, vel præsumptio tollitur per assertionem mariti, ne sit impedimentum prohibitæ donationis inter ipsum, & uxorem *tom* 2 *decis.* 27 *n.* 4

Lex quintus Mutius 52. *ff. de donat. inter vir. & uxor.* habet locum etiam in personis nobilibus *tom* 2 *decis.* 28 *n.* 13.

Qua ratione *Lex Fœminæ* inducta fuerit *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 11.

Dispositio Legis scripturas *Cod. qui pot. in pign. hab.* locum sibi vindicat etiam in apocis liberatoriis *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 86

Lex 1 *ff. de privileg. credit.* est specialis, & minime extendenda *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 18.

Lex Rhodia approbata fuit a gentibus, quæ commercio operam dedere *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 9.

Cambium obliquum nihil discrepat a Mutuo, sed promiscue accipitur, præsertim ad effectum illud comprehendi sub prohibitione Senatus Consulti Macedoniani *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 3 4.

Lex *interdum ff. qui potior. in pign* exigit ut pecunia probetur versa in rem *tom* 3 *decis* 73 *num.* 20. & *num.* 50

Quæ requirantur ad hoc, ut Fœneratori Nautico competat privilegium memoratæ legis interdum adversus Creditores Tertios? *tom.* 3 *decis.* 73 *n.* 21. 22. 23.

Dispositio Senatus Consulti Macedoniani locum habet in cambio obliquo æque, ac in mutuo, atque prodest etiam Fideiussori in solidum obligato *tom.* 3 *dec.* 63 *num.* 4.

Limita, si Fideiussor cum iuramento ad observantiam contractus fidem suam devinxerit *tom.* 3 *dec.* 63. *num.* 5.

Senatus Consult. Macedonian. habet locum dumtaxat in mutuo stricte sumpto *tom.* 3 *dec.* 63 *n.* 10.

Dispositio Senatus Consult. Macedoniani utpote odiosa, & pœnalis venit stricte intelligenda *tom.* 3 *decis.* 63 *n.* 15.

Neque debet extendi de contractu illiciti Mutui ad Cambium obliquum *tom.* 3 *dec.* 63 *num.* 16.

Apud magna Tribunalia non amplectitur hodie rigor Senatus Consulti Macedoniani, si non constat, quod Creditor sciens, pecuniam dederit ea Lege, ut post mortem Patris sibi cum fœnore redderetur *tom.* 3 *dec.* 63 *num* 17.

Exceptio Senatus Consulti Macedoniani reputatur realis *tom.* 3 *decis.* 64 *n.* 9.

Leg. Urbem nostram perinde habenda ac si cuncta dominii loca de-

scripserit tom. 7 dec. 29 n. 55.

Lex Montis Comunis Florentiæ non cohartat præcise hæredem ad adeundam hæreditatem defuncti possessoris absque beneficio inventarii tom 10 dec. 37 n. 34

Lex Decimarum anni 1427. & 1457. 58. & 69. circa defalcum denegatum illegitimis, & naturalibus declaratur, tom. 8 dec. 27 num. 1. & 2. ubi extenditur etiam ex prescripto ipsarum Legum Ecclesiasticis absentibus.

Lex Florentina anni 1471. rigorosissime sub pœna nullitatis, aliisque pœnis interdixit filiorum Familias obligationes tom. 3 dec. 16 n. 2.

Hæc Lex moderata fuit anno 1477. ut non procedat, quando filius Familias minor annis 25 contraxit consensu, in rem, vel ad favorem Patris tom. 3 dec. 16 n. 3.

Sententia lata contra tenorem legis anni 1471. in iudicatum transire non potest tom. 3 dec. 16 num. 7. & 8.

Lex Gabellæ 1540. loquens de emptione, & venditione, locum sibi quoque vindicat in censibus tom. 1 decis. 9 num. 1.

Lex Gabellæ annullans contractus ob non sequutam in tempore denunciationem, vel ob non solutam Gabellam non impedit obligationem naturalem tom. 1 dec. 9 n. 65.

Lex Gabellæ non resistit contractui ab initio, sed impedit deinde executionem propter defectum denunciationis tom. 3 decis. 24 num. 25.

Capitula Barchinonensia, uti correctoria Iuris Communis, sunt stricte intelligenda tom. 3. decis. 7 n. 51.

Leges Partitarum Hispaniæ Ius Civile declarant, & idcirco debent attendi tom. 3 dec. 66 n. 5.

Lex Magni Etruriæ Ducatus, quæ mandat creditori notificare cambia quolibet septennio locum non habet quando debitor se debitorem esse scit tom. 6. dec. 55 num. 1.

Scientia debiti ex quibus eruatur tom. 6 decis. 55 n. 2.

Notificatio a d. Lege requisita facta præsumitur post multa iudicia multasque solutiones tom. 6 decis. 55 num. 3.

Lex Cambiorum anni 1717. requirit intimationem *pro forma* contra hæredem debitoris, secus contra ipsum debitorem per legem anni 1693. (cui ipsa se refert) tom. 6 dec. 55 n. 4 & de ratione n. 5.

Intimationi *pro forma* iuxta Legem anni 1717. satisfit probata scientia debitoris tom. 6 dec. 55 num. 6.

Lex fideicommissorum ann. 1747. favet libertati bonorum in utilitatem commercii tom. 9 dec. 37 n. 3.

Utilitas, & equitas Leg. anni 1747. affertur tom. 7 decis. 45 num. 29.

Interpretatio Legis Amortizationis 1751. deducitur ex ratione legis in ea expressa tom. 7 decis. 48 n. 9

Extensio ad casus diversos, & non expressos non habet locum in Lege Amortizzationis diei 2. Martii 1769. tom. 7 dec. 49 num. 25.

Leges Cesareæ ann. 1747 & 1751. Fideicommissa coniecturalia proscripserunt tom 11 dec 40 num. 13. & num. 16. 49. & 72.

Finis Legis Cesareæ anni 1747. fuit favor commercii, & bonorum libertas tom. 11 dec. 40 n. 83. & n. 159 & 161.

Lex super manibus mortuis in Etruria anno 1751. lata admittit de sui natura divisionem successionis in testatam, & intestatam tom. 2 dec. 53 n. 41. 44.

Amortizazionis lex in casu dubio reservat Principi interpretationem, & Iudici tribuit tantum facultatem supplicandi tom. 8 dec. 38 num. 38.

Lex anni 1769. 2. Martii tollit vinculum bonis emphyteuticis tom. 6 dec. 61 n. 5.

Dicta Lex vim habet ad exclusionem comprehensorum in emphyteusi

tom. 6 decis. 61 *n* 19.

Lex supradicta, quæ reducit bona emphyteutica ad instar allodialium regulari debet eorum successio iuxta gradus proximitatis, idque etiam ad effectum successionum legalium *tom. 6 decis.* 62 *n.* 1. 2. 3.

Conciliatur d Lex cum instructione data Notariis *tom. 6 dec.* 62 *n.* 4. 5.

Lex 22. Februarii 1778 abolevit omnia Statuta, & Consuetudines concedentes retractum, & præservavit tantum ius prælationis ex iure communi promanans *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 3.

LIBELLUS.

Libelli obscuritas, seu generalitas interpretari debet secundum declarationes iudicialiter factas *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 35.

Libellus inepte conceptus ad obtinendam confirmationem sequestri non vitiatur, stantibus clausulis salutaribus *tom.* 3 *decis.* 19 *n.* 31.

Libellus conceptus tam nomine administratorio, quam proprio, interpretari debet prout magis expedit libellanti *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 37.

Actor variare potest libellum dummodo non mutet actionem, & variatio fiat vel ante contestatam litem, vel incontinenti post contestationem *tom.* 3 *dec.* 46 *n.* 46.

Nihil interest quod Actor exprimat in libello nomen actionis *tom.* 3 *dec.* 46. *n.* 48.

Et excusatur ab ignorantia proprii iuris, & a variatione libelli si agatur de controversia difficili, ac involuta *tom.* 3 *decis.* 46 *num.* 49.

Ad iudicandam qualitatem libelli non inspicitur narratio, sed sola conclusio *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 46.

LIBERALITAS.

Rara est in mulieribus liberalitas *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 73.

Nemo in necessitatibus liberalis esse tenetur *tom.* 1 *decis.* 7 *num.* 39.

LIBERATIO.

Liberatio est donatio *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 29.

Liberationem debitori legari potest, & est donatio mortis causa *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 30.

Dare, & accepto ferre sunt paria, & qui liberat adimplet conditionem solutionis *tom.* 9 *dec* 23 *n.* 23.

Naturale est liberationis beneficium tamquam Dei munus non silere *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 69.

Liberatio unius personæ salvis verbis contra alium, importat tantum exemptionem ipsius personæ, nec est compatibilis cum liberatione mali *tom.* 11 *dec.* 14 *n* 16.

Liberatio personalis facta favore tantum debitoris Census fideiussori non suffragatur *tom.* 11 *decis.* 14 *num.* 20

Maxime concurrente contra fideiussorem iurium reservatione *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 21.

Liberatio ad unum titulum restricta, ad alium non extenditur *tom.* 12 *decis.* 41 *n.* 39.

Liberatur debitor alterius, vel legando tantundem creditori, vel ipsi debitori *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 40.

Liberatio omnimoda, & plena incompatibilis est cum præservatione iurium *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 16.

Liberatio a redditione rationis tutelæ a Patre concessa non liberat ab omnimoda redditione, sed tantum ab exacta, & scrupolosa *tom.* 3 *dec.* 50 *num.* 21.

Solvens adiecto debet obtinere liberationem perinde ac si creditori suo directe solvisset *tom.* 4 *decis.* 23 *num.* 20.

LIBERTUS.

Patrono in bonis liberti legitima quædam portio debetur, ideo dabatur eis actio ad res in fraudem legis alienatas *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 7.

LIBRI IN GENERE.

Libri magistri destituti auxilio giornalis non probant *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 15.

Ex intitulatione librorum probatur

 mens

mens conficientis, seu finis cui sunt destinati *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 70.
Liber admininistrationis plene probat quantitatem fructuum perceptorum ex re empta *tom* 5 *dec.* 26 *n.* 7.
Libri *scartafacci stracciafogli &c.*, contra scribentem plene probant *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 50.
Ex libro vulgo *scartafaccio*, seu *vacchetta* non probatio, sed aliquale adminiculum ad summum resultat *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 14.
Pro admissione adminiculorum ad hoc ut libri *scartafacci &c.* vel libri magistri sine giornali probationem faciant, requiritur præsistentia alicuius gradus probationis *tom.* 9 *decis.* 18 *n.* 16.
Libri non legaliter tenti non probant neque retardant executionem *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 41.
Libri non legaliter tenti probant si plures partitæ sint verificatæ in partitis tamen connexis, non sic in habentibus causam, & diversum computum *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 63.
Libri non legaliter tenti, ac destituti necessariis corrediis giornali, & libro magistro pro scribente non probant *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 15.
Libri etiam non legaliter scripti probant contra scribentem *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 57.
Pro scribente vero non probant nisi sint legaliter, & iuxta mercatorum consuetudinem tenti *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 58.
Partitæ descriptæ in libro economiæ plene probant contra scribentem *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 1.
Librum curatoris non probat contra tertium *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 23.
Liber rationum Domini plene probat inter eum, & Colonum *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 43.
Acceptans scripturam in parte tenetur illam in aliis connexis acceptare *tom.* 9 *decis.* 24 *num.* 53.
Producens partitas libri ad probandas solutiones non potest ab eis separare qualitatem connexam *tom.* 5 *decis.* 26 *n.* 20.
Nec effectum probationis etiam ad favorem Adversarii *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 21.
Et assignatur ratio, quia ubi agitur de connexis, & individuis liber, vel scriptura non potest in parte approbari, & in parte non *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 22.
Etiamsi productio facta esset cum clausula in parte, & partibus &c. *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 23.
Libri in quibus sunt notatæ pecuniæ receptæ non probant locupletationem eius, qui recepit *tom.* 5 *dec.* 40 *num.* 51.
Probata existentia alicuius libri penes aliquem, censetur probata etiam respectu connexorum *tom.* 9 *decis.* 4 *n.* 53.
Qui retinet, & conservat apud se librum, censetur approbasse omnia in eo scripta, quamvis tendant ad commodum tertii in eo scribentis *tom.* 12 *decis.* 39 *num.* 14.
Pactum quod omnino deferatur libro scribentis est invalidum *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 13.
Et contrarium vix receptum est in libris mercatorum *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 14.
Sed quatenus valeat, id intelligitur, ubi aliunde validis adminiculis scripturæ veritas comprobetur *tom.* 12 *decis.* 31 *n.* 15.
Vindicatio aliquarum partitarum tantum præbet adminiculum aliis in libro contentis, quando versatur circa maiorem partem *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 20.
Auctoritates vero firmantes sufficere verificationem aliquarum simpliciter procedunt quoad partitas connexas, & modici præiudicii *tom.* 9 *decis.* 18 *n* 21.
Connexio partitarum non concurrit, quando procedunt ex diversa causa nempe diversis contractibus, & negociationibus disparatis in substantia

tia tom. 9 dec 18 num 22.

Et quod similes libri probent contra non autem pro scribente *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 23.

Adminicula desumpta ex ipsis partitis libri non legalis non fuit recipienda *tom.* 9 *decis.* 18 *n.* 24.

Scissura dari non solet partitarum in eodem libro descriptarum, maxime cum productio est libera, & sine protestatione *tom.* 9 *decis.* 24 *num.* 54.

Scissio partitarum debiti, & crediti in eodem libro contentarum datur cum creditor probat contra debiti partitas tales exceptiones, ut illæ suspectæ reddantur, vel cum libri non sunt legaliter tenti *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 56.

Liber evadit suspectus de falso ex alterationibus, lituris, superinductionibus, & mutatione numerorum *tom.* 5 *decis* 22 *n* 2.

Maxime quando in loco rasuræ aliquid scriptum, vel litera accomodata fuerit *tom.* 5 *dec.* 22 *n* 1.

Adminiculum desumptum a legalitate; ac nobilitate scribentis non valet pro informi scriptura, & quare &c. *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 17.

Libris omnimoda fides denegatur ubi de aliquo errore redarguuntur *tom.* 5 *decis* 22 *num* 8.

Liber continens erroneas partitas nihil probat *tom.* 1 *dec.* 38 *n* 35.

Librorum defectu, literis, aliisque documentis standum est *tom.* 5 *decis.* 47 *n.* 43.

Actio, sive conditio ex lege competit per Stat. Mercant. & Florent. ei, qui potest habere aliquod interesse in exhibitione librorum, & in hoc casu peti potest exhibitio ad fundandam intentionem Actoris *tom* 8 *dec* 40 *num* 9.

Existentia librorum, & interesse sunt requisita exhibitionis librorum *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 6.

Existentia dicitur probata ex confessione *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 7.

Statutum Florentinum mandat librorum exhibitionem non per viam Actoris, sed per officium Iudicis *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 47.

Quo in casu sufficit iuramentum hæredis, quod libros non habeat *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 48.

Respondetur contrariis auctoritatibus *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 49.

Pro exhibitione librorum sufficit quodcumque remotum, & possibile interesse *tom.* 2 *decis.* 21 *num.* 6.

Pro exhibitione librorum satis est quodcumque remotum, & possibile interesse *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 16.

Probata existentia librorum de tempore motæ litis, & interesse petentis, debet Actor Reo, & Reus Actori libros exhibere *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 1.

Signanter concurrente tertio requisito nempe quod deficiat calumniæ suspicio *tom.* 3 *decis.* 19 *n.* 2.

Id multo æquius procedit Rei potius quam Actoris favore *tom.* 3 *decis.* 19 *num.* 3.

Sine exhibitione librorum non intelligitur perfecte reddita ratio *tom.* 2 *dec.* 24 *n* 31.

Contrarium, quod etiam sine libris ratio sufficienter reddi valeat *tom.* 2 *dec.* 24 *n* 32.

Occultatio dolosa librorum evidenter probanda est adversus hæredes mediatos *tom* 2 *dec.* 24 *num.* 44.

Existentia librorum penes hæredes plene probanda venit, nec satis est præsumptiva *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 45.

LIBRI MERCATORUM.

Libris Mercatorum etiam ad eorum favorem plena fides præstatur *tom* 1 *dec.* 37 *n.* 1. *&* 2. *&* *tom.* 10 *dec.* 8 *n.* 6 & *tom.* 8 *decis.* 28 *n.* 22.

Quando agitur de libris mercantilibus, contra quos nulla adducitur exceptio plenam dicti libri faciunt probationem *tom.* 3 *dec.* 61 *n* 1.

Hoc per Statutum Florentinum constituitur *tom.* 3 *dec.* 61 *num.* 2.

Libri Societatis plenam inter Socios fidem faciunt *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 6.
Libri mercantiles contra tertium plene probant *tom.* 2 *dec.* 39 *n.* 4 prout etiam contra Consocium eiusque Creditores *num.* 5.
In vim *rubr.* 14. *lib.* 4. *Statut. Florent* partita debiti adnotata in libro Mercatoris habet annexam legalem hypothecam a die adnotationis *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 5.
Huius Statuti dispositio nequaquam extenditur ad partitas extra Statuentium dictiones descriptas *tom.* 4 *decis.* 25 *num.* 7. 22.
Statutum librorum partitis hypothecam tribuens, fingit ipsum Debitorem bona sua obligasse quia se subiecerit Statuto de librorum partitis disponenti *tom.* 4 *dec.* 25 *n* 18.
De Iure Communi liber mercatoris, quidquid sit ad eius favorem, contra ipsum plene probat etiam in partitis aliena manu conscriptis *t.* 4 *dec.* 25 *n.* 26.
Libris mercatorum legaliter retentis plenissima adhibetur fides de generali Italiæ consuetudine *tom.* 12 *dec.* 35 *num.* 1.
Indubitantius vero Florentiæ, ubi a Statuto illis tribuitur vis publici instrumenti etiam favore scribentis *tom.* 12 *dec* 35 *num.* 2.
Intellige quoad data, & recepta, non quoad probationem contractus *tom.* 12 *dec.* 35 *n.* 3.
Nam libris mercatorum non est ita indistincte credendum, ne fraudibus via sternatur *tom.* 12 *decis.* 35 *num.* 4.
Ideoque debet Iudex singulas facti circumstantias caute perpendere, & pro diversitate casuum diversimode respondere *tom.* 12 *decis.* 35 *num.* 5.
Mercatoris liber, dictus = *libro maestro* = de per se nihil probat, nisi habeat alios libros preparatorios vulgo = *ricordi, o stracciafogli, e giornale* = *tom.* 10 *dec.* 26 *n.* 18.
Liber mercatoris, vulgo *scartafaccio* ad ostendendam veritatem facti plene probat non autem ut quis conveniatur ex illo *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 44.
Libri scripturati a complimentario, cuius firmæ plena fides sit adhibenda probant contra societatem *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 49.
Libri mercatorum plene probant in his tantum quæ pertinent ad illam artem *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 178.
Liber Mercatoris non probat nisi res contineat proprias eius exercitii *tom.* 7 *dec.* 14 *num.* 5.
Non probant fideiussionem ibi scriptam licet pro mercibus &c. *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 79.
Neque pignus, cum non sit actus pertinens ad illam negociationem *tom* 9 *dec.* 4 *n.* 80.
Probant tantum in spectantibus ad illam mercantiam, ut in terminis Statuti plenam fidem his libris adhibentis *tom* 9 *dec* 4 *n.* 81.
Ex libris mercatorum creditorum, in quibus describitur quis debitor *e Compagni* inducitur scientia societatis, quod sufficit ut obligentur præponentes *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 16.
Discretiva intitulatio librorum arguit diversam voluntatem etiam in libris rationum *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 18.
Non præsumitur quis ignorare quidquid in libris socialibus suæ societatis scriptum fuit *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 51.
Liber negociationis scriptus proprio nomine a Fratribus non excludit societatem, quando omnia ea facta fuerunt, quæ societatem important *tom.* 1 *dec.* 32 *num.* 14.
Ex incorporatione, & traditione librorum, & scripturarum inducitur possessio omnium ibidem contentorum *tom.* 3 *dec.* 26 *num.* 1.
Libri mercatoris, qui usi sunt, post decotionem vacillant in probatione *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 61.
Eo magis si deficiant in aliis solitis pro-

probationibus, neque sint correcta-ti, ac inverisimilia contineant *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 62.

Libri, qui decoctionis occasione non sunt depositi, & a creditoribus non exquisiti non præsumuntur negocii *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 19.

Liber Mercatoris probat tantum quoad partitas scriptas de tempore exercitæ Mercaturæ *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 4.

Si in libro mercatoris, in quo partitæ creditorum describi solent non inveniatur descriptum prætensum creditum, liber dicitur probare negativam eiusdem crediti *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 60.

Mercator probans creditum, ex Chirographo, vel confessione Debitoris, obligari non potest ad exhibitionem librorum *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 3.

Confessio debiti plus probat quam partita librorum, sicuti plus creditor causanti, quam causato *tom.* 8 *dec.* 40 *n* 4.

Si vero Reus neget exhibitionem habetur pro confesso *tom.* 8 *dec* 40 *num* 10.

Libri non attenduntur si appareant ex circumstantiis recenter formati & nisi totum tempus negotiationis contineant, & quare *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 11. & 12.

Creditor agere non potest pro suo credito nisi libros legaliter tenti exhibeat *tom.* 8 *dec.* 40 *n* 13.

Actor qui occultavit vel amisit instrumentum, aut librum, ex quo Reus probatione desumere poterat obtinere non potest in Iudicio *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 14.

Liber nuncupatus vulgo *Giornale* aliquando probat, sed quia est mere relativus, regulariter non attenditur nisi edatur *Maestro*, & nisi cum Maestro concordet *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 15. & 16.

Mercator petens reliquatum sui crediti cum fassus sit varias solutiones factas a creditore obligatur ad exhibitionem librorum, ad hoc ut qualitas, & quantitas solutionum dignoscatur *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 5.

Iuramentum hæredum eos excusat ab exhibitione librorum mercantilium *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 26.

Inter Mercatores, qui ex generali consuetudine tenentur conficere, & custodire libros, non est necesse quod probetur eorum existentia de tempore moræ litis, si de ea constet de tempore anteriori, ac non probetur amissio *tom.* 3 *dec.* 19 *n* 4.

Interesse petentis exhibitionem librorum probatur ex eo quod dignoscatur libros petitos quoquomodo ad causam facere posse *tom.* 3 *dec.* 19. *n.* 6

Probatur etiam solo petentis iuramento *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 7. limita *n.* 4.

Illa tantum pars libri, quæ attinet ad petentem est, edenda *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 12.

Ne per indirectum Mercatorum, aliorumque Civium negocia pandantur in præiudicium publicum *tom.* 3 *dec* 19 *n.* 13.

LIBRI PUBLICI, ET DECIMARUM.

Liber publicus plene probat *tom.* 10 *dec.* 5 *n* 1.

Libri Decimarum Florentiæ plene probant, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 46.

Libri Decimarum præsertim in antiquis probant possessionem, & dominium *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 1.

Partitæ extractæ a Libris Decimarum ad effectum immissionis plene probant *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 1.

Liber æstimi probat identitatem bonorum fideicommissariorum *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 12.

Liber æstimi plene probat divisionem *tom.* 1 *dec.* 36 *n* 24.

Liber æstimi quando faciat probationem probatam, aut probationem tantum præsuntivam *tom.* 1 *dec.* 36 *n.*

36 n 25. 28 & 37.

Descriptio ad libros decimarum fit ad instantiam, & cum consensu possessoris tom. 12 dec. 40 n. 26.

Confessio in libris decimarum emissa, nequit a confitente impugnari tom. 12 dec. 40 n. 27.

Libri publici alteratio dubium semper est cui imputanda, tom. 8 dec. 27 n 10 & 11. ubi facta præsumitur ab interesse habente.

LIBRI ECCLESIÆ, MONASTERII &c.

Libri Monasteriorum, & Ecclesiarum aliquando non probant contra tertium tom. 5 dec. 52 n. 24.

Vel probant solummodo possessionem exigendi, non autem dominium, maxime si reperiantur cum additionibus marginalibus tom. 5 dec. 52 n. 25 limita ut num. 26.

Libri Ecclesiæ, vel Monasterii non probant in iudicio contra tertium tom. 4 dec. 29 num. 1.

Intellige de libris informibus, & solius memoriæ causa retentis, non autem de libris legaliter tentis, ac custoditis tom. 4 dec. 29 n. 2.

Libris Ecclesiæ, vel capituli maxime creditur, si non modo sint legaliter tenti, sed etiam contineant expressionem iuris dispositioni, & præsumptioni conformem tom. 4 dec. 29 n. 4.

Libris Sacræ Religionis plene probant etiam favore Religionis tom. 5 dec. 26 n. 15 & 19.

Apostillæ marginales, & obliterationes non tollunt fidem libris quando respiciunt non substantiam, sed meras recordationes, & adnotationes tom. 5 dec. 52 num. 27.

LIRRI PRIVATI.

Liber privatus regulariter non probat, adminiculatus tamen probat tom. 9 dec. 3 num. 13.

Eo fortius in antiquis liber privatus adminiculatus probat tom. 9 dec. 3 num. 14.

Attenta consuetudine Florentiæ, libris privatorum creditur tom. 10 dec. 14 num. 24.

Ubi constat de substantia solutionis libro privato creditur etiam quoad qualitatem, & tempus tom. 10 dec. 14 num. 25.

Scriptura privata probat pro scribente quoad quantitatem, quando debitum non negatur tom. 10 decis. 14 n. 27

Legalitas scribentis per testes probata, & eiusdem subsequuta mors, fidem augent libro privato tom. 10 decis. 14 n. 29.

Libri privati plene probant contra producentem tom. 10 dec. 31 n. 10.

Libri privati probationem constituunt etiam favore scribentis, & contra tertios, si sint bene detenti, inscriptique tempore non suspecto, & a personis fide dignis tom. 10 decis 44 n. 17.

Partita proprii libri concludenter probat contra seipsum tom. 3 dec. 10 n. 19.

Partitæ libri proprii licet ex Statuto Florentino possint sortiri hypothecam legalem in defectum conventionalis, eam tamen non sortiuntur, nisi per autenticam Iudice auctore factam tom. 3 dec. 25 n. 6.

Atque hac adhibita solemnitate hypotheca incipere videtur a die partitæ tom. 3 dec. 25 num. 7.

LIBURNUM.

Territorium Liburni est portio Dominii Florentini tom. 12 dec. 5 num. 2.

Liburnum fuit emptum per Florentinam Rempublicam a Ianuensibus anno 1421. pro pretio scut. 100000. tom. 12 decis. 5 num. 3.

Territorium Liburni in spiritualibus subest Archiepiscopo Pisano tom. 12 decis. 5 n. 12.

LICENTIA.

Licentia debet actum præcedere, vel saltem in ipso intervenire tom. 6 decis. 56 num. 27.

Licentia locandi data ad tempus, post

post tempus censetur denegata *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 21.
Fideicommissum habet a lege in se tacitam prohibitionem alienandi *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 58.
Et licentia alienandi tollit prohibitionem Testatoris non autem illam legis *tom* 5 *dec.* 3 *n.* 59.
Et operatur ut alienatio valeat durante vita alienantis, quæ alias non valeret *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 60 *&* 61.
Secus autem post mortem, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 62 *&* 63.
Licentia alienandi non derogat fideicommisso quoad alias personas vocatas, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 65.
Per licentiam alienandi inducta dicitur renunciatio fideicommissi etiam si non sequatur alienatio *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 58.
Contrarium tamen verius, & receptius *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 59.
Et prima opinio solum potest habere locum, ubi data esset facultas alienandi etiam hæredibus *tom.* 12 *dec* 26 *n.* 60.
Licentia expressa secundo nubendi, & sic derogatoria *Leg. fœminæ* ex quibus verbis resultet *tom.* 2 *decis.* 27 *n.* 41.
Licentia huiusmodi tacita colligitur ex coniecturis, quæ debent esse univocæ, urgentes, & necessariæ *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 42.
Licentia præfata dari potest per ultimam voluntatem inter vivos, & per contractum *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 43.
Licentia prædicta per contractum inter vivos, aliquibus impugnatur *tom.* 2 *dec.* 27 *num* 44.
Licentia huiusmodi saltem tacita, vel implicita derogatoria dictorum iurium, favore filiorum primi matrimonii erit, si Testator leget uxori suæ in casu transitus ad secundas nuptias *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 45.
Licentia pariter prædicta, si Testator uxori legatum faciat pro dote *tom.* 2 *decis.* 27 *num.* 46.
Licentia, quæ colligitur ex dicto legato pro dote a pluribus impugnatur *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 47.
Licentia prædicta satis colligitur, quando Testator dicit, quod uxor sua legatum tenere possit toto tempore vitæ suæ, vel in quo statu permanere velit, vel cum ex se filios non habeat, neque habere speret, in eodem legato eos substituat *tom.* 2 *decis.* 27 *num.* 48.
Facultas concessa uxori disponendi de bonis, sibi a viro relictis ad libitum suæ voluntatis, in vita, & in morte, non infert virum voluisse derogare legibus editis favore filiorum primi matrimonii *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 49
Licentia, vel consensus tacitus filiorum cum aliquo actu positivo, vel potius expressus cum certioratione præiudicii eis resultantis an requiratur pro transitu matris ad secundas nuptias, absque incursu pœnarum contra secundo nubentes certant Doctores *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 51.
Licentia primi Coniugis, sive expressa, sive tacita, ut alter ad secundas nuptias transire possit, eum liberat a pœnis secundo nubentium *tom.* 2 *decis.* 27 *num.* 38.
Licentia prædicta non debet considerari in ordine ad libertatem contrahendi secundas nuptias, sed in ordinem ad derogationem *Leg. fœminæ*, aliorumque iurium contra secundo nubentes editorum *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 39.
Licentia prædicta primi Coniugis debet esse saltem implicite derogatoria dictorum iurium, alias semper binuba, vel binubus mulctatur in amissione proprietatis *tom.* 2 *decis.* 27 *n.* 40.

LICITATIO.

Licitationis remedium est odiosum, nec amplectendum est, nisi omnibus aliis remediis deficientibus *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 20.

Li-

Licitationes sunt incommodæ *tom.* 10 *decis.* 20 *num.* 21.

Licitationis nunquam est locus, nisi quando aut nullus alius dividendi modus superest, aut ii omnes quorum interest, consenserint *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 18.

Licitatio adhiberi potest, quando alter ex dividentibus offert minus iusto prætio *tom.* 10 *dec.* 20 *n.* 19.

LIMITATIO.

Si quid limitate exprimitur cœtera censentur exclusa *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 68.

Limitatio debet esse de regula *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 26.

LINEA IN GENERE.

Nomen singulare linea non congruit filiis, & descendentibus, sed Testatori uti caput, & principium lineæ *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 40.

Qui designatur pro stipite lineæ non est in Linea, quæ ab ipso non inchoatur sed ab eius filiis *tom.* 12 *dec.* 43 *num* 42.

Quando non apparet Testatorem usurpasse nomen *linea* in magis lata significatione, estimandum est, ut lineam masculinam tantum significare voluisset *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 45.

Ex prohibitione alienationis præter quam inter illos de linea masculina arguitur appellatione lineæ Testatorem sensisse descendentium masculorum, de eadem linea *t.* 12 *decis.* 43 *n.* 46.

Secus quoties ratio magis late patet quam dispositio, aut prohibitio alienationis *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 47.

Finita linea investita fit devolutio bonorum Emphyteuticorum ad Ecclesiam dominam directam *tom.* 2 *dec.* 43 *num.* 1 & 5.

LINEA MASCULINA, ET FOEMININA.

Linea masculorum per fœminam interrumpitur *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 41.

Linea, & descendentia masculina cum pronomine sua, restringitur ad lineam immediatam hæredis *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 29.

Limita quando apparet de contraria mente disponentis, quia tunc pronomen *sua* accipitur demonstrative pro designando stipite *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 30.

Mentio lineæ masculinæ in parte conditionali restringit dispositivam ad solos masculos ex masculis *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 29 & 30. & contrariæ auctoritates refelluntur *n.* 32. & *seqq.*

Vocata linea masculina conductoris, & suorum descendentium per lineam masculinam, perinde est, ac si linea masculina vocata fuisset *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 22 & 23.

Deficiente contemplatione agnationis sub nomine lineæ masculinæ compræhenduntur omnes masculi descendentes *tom.* 4 *dec* 46 *n.* 20.

Sub vocatione lineæ, & descendentiæ masculinæ non admittuntur masculi descendentes ex fœminis *tom.* 12 *dec.* 43 *num* 38.

Idem est vocare lineam masculinam, & lineam masculorum *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 39.

Linea masculina non constituitur a fœmina *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 30.

Mentio lineæ masculinæ non potest comprehendere fœminas *tom.* 2 *dec.* 43 *n.* 18 & 19.

Fœminæ non succedunt nisi evacuatis omnibus masculis efformantibus lineam masculinam *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 28.

Quando apparet de voluntate Testatoris *linea masculina* interpretari debet pro linea *substantiæ*, in eaque continentur masculi descendentes per medium fœmininum, qui propterea excludunt a successione fœminas *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 24. 25. 26 & 29.

Filiæ ultimi masculi continentur in linea masculina quando vocati fuerunt descendentes ex linea, vel per lineam masculinam; non vero quando vocata fuit linea masculina *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 37. & adducitur

ratio

ratio *num.* 38 & 39.

Si post lineam masculinam vocata fuerit linea fœminina, tunc filiæ ultimi masculi non compræhenduntur in linea masculina *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 40.

Fœmina est finis, vel terminus lineæ masculinæ, sed non compræhenditur in eadem, quia linea masculina finitur in fœminis exclusive *tom.* 4 *decis.* 46 *n.* 41.

Quando pars dispositiva compræhendit fœminas, linea masculina in conditione posita non excludit easdem fœminas *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 42.

Limita quando deest pars dispositiva, quia fœminæ, positæ solummodo fuerunt in conditionali *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 43.

Fœmina descendens per medium ultimi masculi non est in linea fœminina, quæ debebat efformari ex descendentibus filiarum hæredis *tom.* 4 *decis.* 46 *n.* 33.

Ex quibus arguitur lineam fœmininam esse comprœhensivam omnium fœminarum mediate, vel immediate descendentium ab hærede? *tom.* 4 *decis.* 46 *num.* 34.

Quoties Testator in eodem sensu accepit lineam masculinam, & fœmininam, æqualiter determinari debent *tom.* 4 *decis.* 46 *num.* 35.

Ratio quæ militat in masculo immediate descendente a fœmina, quæ lineam fœmininam efformavit militat etiam in quocumque alio in linea fœminina comprœhenso *tom.* 4 *decis.* 39 *n.* 6.

Quamvis sub nomine lineæ masculinæ comprœhendi soleant soli masculi ex masculis; attamen aliquando comprehenduntur etiam masculi ex fœminis procreati *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 6 & 7.

Linea masculina coniuncta cum verbo *descendentia* mediante copula, & comprœhendit etiam masculos descendentes ex fœminis *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 13. 15. & 22.

Post vocationem *filiorum*, & *descendentium*, expressio lineæ masculinæ, & fœmininæ non debet referri nisi ad personas comprœhensas sub nomine filiorum, & descendentium scilicet ad masculos, & fœminas per quodlibet medium descendant *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 10. 11. & 12.

Si pronomen *sua* adiectum sit tam lineæ masculinæ, quam fœmininæ eamdem recipere debet interpretationem respectu utriusque lineæ *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 31.

In linea fœminina continentur omnes ex fœmina descendentes *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 7.

LIQUIDATIO.

Quod est certum liquidatione non eget *tom.* 3 *decis.* 7 *num.* 3.

Liquidationis exceptio non censetur reiecta a Statuto omnes exceptiones reiiciente *tom.* 3 *dec.* 36 *n.* 3.

Assignatio termini ad liquidandum concedi non potest eam non petenti *tom.* 7 *decis.* 6 *num.* 27.

Liquidatio fieri potest per omne genus probationis, quæ faciat rem esse legitime certam *tom.* 3 *decis.* 7 *n.* 13.

In materia liquidationis sufficit probatio etiam per coniecturas *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 14.

Et totu remittitur arbitrio Iudicis *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 15.

Res fit liquida, & certa per Testes, per confessionem, & per instrumenta *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 16.

Multoque magis per rem iudicatam, quæ non solum facit rem liquidam, sed etiam notorietatem *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 17.

Paria sunt creditum esse liquidum, vel de proximo liquidandum *tom.* 11 *dec.* 17 *num.* 15.

Liquidatio damni facienda est in ea summa, quam Pars damnificata percepisset *tom.* 3 *dec.* 13 *num* 30.

Liquidatio damnorum arbitrio Iudicis remitti solet *tom.* 3 *decis.* 4 *num.* 2.

Fieri

Fieri potest etiam per Testes deponentes de eorum credulitate *tom.* 3 *decis.* 4 *n.* 3.
Non sufficit consecutio sententiarum pro liquidatione, & consecutione sui crediti, ut quis cœteris præferatur *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 15. & de ratione *n.* 16. 17 & 18.
Liquidatio debiti a debitore facta, sed a creditore in Libris omissa tamquam dolum redolens non præsumitur *tom.* 3 *decis.* 19 *num.* 23.
Liquidatio valoris mobilium remittitur arbitrio Iudicis, qui super hoc potest se extraiudicialiter informare *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 65.
Pro liquidando valore mercium assecuratarum attenditur tempus contractus, non iam tempus sinistri *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 39.
Liquidatio interesse fieri debet arbitrio boni viri *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 260.
Liquidatio fructuum est Iudici arbitraria *tom.* 11 *decis.* 33 *n.* 34.
Et huiusmodi arbitrium a rerum, facti, & temporis circumstantiis regulari debet *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 35.
Crediti liquidatio per sententiam facta retrotrahi debet ad sistendum cursum usurarum *tom.* 3 *decis.* 77 *num.* 9.

LIRA.

Lira moderna differt ab antiqua, & quomodo *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 22.
Liræ antiquæ pluris valebant intrinsece quam modernæ *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 43.
Sub *liræ*, vel libræ nomine quid anno 1332. intelligeretur Florentiæ *tom.* 8 *decis.* 22 *num.* 18.
Lira diminuta proportionabiliter floreni valor augebatur *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 21.

LIS.

Bene constitutæ naturæ repugnat fovere lites, & qui lites captat ad discordias ingenium paratum probat *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 8.
Ex litibus odia proficiscuntur *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 24.
Ex litibus occasiones criminum nascuntur *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 25.
Optimi Iudicis est lites extinguere *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 26.
Litium multiplicationes sunt vitandæ, & impediendæ a summis Tribunalibus, & in specie a Supremo Magistratu Florentiæ *tom.* 12 *decis.* 41 *num.* 27.
Leges maximopere incumbunt ne lites in infinitum protrahantur *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 6.
Actor in re dubia sibi potius silentium imponere debet, quam alteri litem movere *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 29.
Qui potest arguere in expositis per ipsum malum ius fovere, & nihilominus a lite non desistit duritiem præsefert *tom.* 3 *decis* 13 *n.* 20
In lata culpa, & in eo qui cognovit causam esse iniustam, & nihilominus perseveravit in lite mora non excusatur *tom.* 3 *decis.* 13 *n.* 25.
Sententiæ illæ in iudiciis sunt amplectendæ, quæ litium, ac dissensionum occasionem auferunt *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 27.
Nefas est litem alteram consurgere ex litis primæ materia *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 1.
Verba *muovere in alcun modo petizione, o lite* significant quamlibet litem, & causam etiam improprie quandocumque movendam *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 19.
Qui litem diu substinuit præsumitur ignorasse alienam obligationem pro sua indemnitate *tom.* 4 *decis.* 43 *num.* 14.
Consuetudo a Litigante prætensa excluditur per litis renunciationem ab ipso factam *tom.* 3 *dec.* 79 *n.* 16.
Dubius litis eventus æstimatur considerato totius negocii statu recto Iudicis arbitrio, & quomodo æstimetur *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 78 79.
Lis, seu litis timor in contractu suppositus, contrarios habent effectus, prima ut litem extinguatur, alter litem prosequendi *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 29.

Timor

Timor litis non debet esse inanis, vel fictus, si est causa transactionis *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 30.

Onus probandi litem adesse incumbit ei qui adfirmat, & probari debet aliunde quam ex relatione instrumenti impugnati *tom.* 8 *decis.* 37. *num.* 31.

Litis substentatio est sufficiens possessionis probatio *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 7.

Fructus restituendi sunt a die litis contestatæ ob consumptam malam fidem *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 69.

Et hæc præsumptio est iuris, & de jure *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 70.

Et ita observatur in *conf. Neapolit. Rot. Bononien.* & *Regia Audientia Cataloniæ tom.* 5 *dec.* 9. *n.* 71.

Si Iudex litem suam faciat iudicando per gratiam, inimicitiam, vel sordes veram litis æstimationem præstare cogitur *tom.* 3 *dec.* 6 *num.* 22.

Inter omnes tam Cesarei, quam Pontificii Iuris Interpretes convenit, quod lite cum Defuncto contestata, & multo magis iudicata, hæres teneatur actione rei persecutoria *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 17.

Ac propterea Ius Canonicum in hoc non limitat Ius Cesareum, sed cum eo mirifice concordat *tom.* 3 *dec.* 6 *num.* 18.

In Apulia, & Parisiensi Parlamento etiam per Curiam Laicalem fuerunt in solidum condemnati hæredes, lite cum defuncto non contestata *tom* 3 *dec.* 6 *n.* 19.

Florentiæ vero in Foro Laicali Ius Pontificium non observatur *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 20.

LITERÆ IN GENERE.

Literæ Responsivæ missivis non probant præsertim non recognitæ *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 37.

Literæ missivæ sunt in manibus respondentium *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 81.

Literæ ob suspicionem contagii fumo expurgantur *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 119.

Literæ Donatoris, quæ declarant aliquem consanguineum proximiorem, per se sufficientem præbent proximitatis probationem, donec de contrario doceatur *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 7.

Literæ exaratæ post donationem plene probant, cum habeant primordium veritatis *tom.* 3 *dec* 21. *n.* 10.

LITERÆ CAMBII, ET NEGOCII.

Literæ oblatoriæ sunt præcipuum fundamentum commercii *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 47.

Literæ oblatoriæ demonstrant cuius naturæ sit Societas, & indicant Tertii facultatem, & potentiam Accomandatarii *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 31.

Campsor scribens literas ab alio Campsore solvendas ei qui sit creditor, quas postea revocet etiam non acceptatas ab eo cui diriguntur, creditori tamen quæsitum est ius contra scribentem, ut impleat quod promisit *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 10. & de ratione *num.* 12.

Campsor vero cui literæ sunt directæ non adstringitur donec non acceptaverit, cum non possit cogi suscipere mandatum invitus *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 11.

Literæ nundinales præsumuntur iuxta solitum consignatæ creditoribus in singulis nundinis absque alia quietantia *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 58.

Literæ nuncupatæ *d' avviso* explicant subsequentes literas, quæ a primis originem habent *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 11.

In literis cambii tres contractus includuntur *tom.* 3 *dec.* 54 *n.* 12.

Nisi ultra consensum dantis pecunias & scribentis literas interveniat consensus illius, cui dirigitur tracta, & eius cui dirigitur remissa, nulla potest induci obligatio inter Mandantes, & illos, in quos mandata diriguntur *tom.* 3 *decis.* 54 *num.* 13.

Et decoctio Scribentis superveniens cedit damno eius, qui dedit pecunias

nias ad cambium, & non alterius, cui datus fuit ordo solvendi *tom.* 3 *dec.* 54 *n.* 14.

Opinio *Mansii consult.* 497. *n.* 4. tamquam iuri minime consona, & auctoritate destituta reiicitur *tom.* 3 *dec.* 54 *num.* 15.

Ex literis cambii non oritur hipotheca, nisi sit expresse conventa, vel a locali Statuto ordinata *tom.* 3 *decis.* 25 *num* 8.

Ex literis cambii duplex oritur scribentis mandatum, alterum erga personam, quæ debet solvere, alterum erga illam, quæ debet exigere *tom.* 3 *dec.* 54 *n.* 8.

Utrumque autem consumari dicitur, cum per acceptationem alter alterum in debitorem, & respective in creditorem agnoscit *tom.* 3 *dec.* 54 *n.* 9.

Acceptatione sequuta non potest amplius utrumque mandatum per scribentem revocari in præiudicium iuris tertio creditori quæsiti *tom.* 3 *decis.* 54 *num.* 10.

Bene tamen revocari potest antequam sequuta sit acceptatio, quia tunc nondum quæsita est creditori actio *tom.* 3 *dec.* 54 *n.* 11.

Eo ipso, quod quis est creditor potest consequi literas absque eo quod teneatur conferri ad beneficium creditorum *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 13.

Litera dicitur data pro soluto non pro solvendo ubi excludit præcedentem obligationem *tom.* 5 *dec* 19 *num.* 6.

Literæ cambiariæ sunt extinguendæ in Nundinis, vel per veram solutionem factam a Tertio, vel per acceptilationem factam ab ipso creditore habente facultatem cambiandi *tom.* 1 *dec.* 5 *num.* 18 & 19.

Literæ cambii acceptatæ habent vim publici instrumenti, ac executionem paratam *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 30 & *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 1.

Literæ cambii post acceptationem ad instar publici instrumenti habent executionem paratam *tom.* 9 *decis.* 18 *n.* 1 & 2.

Æquiparantur sententiis in iudicatum transactis *tom.* 9 *decis.* 18 *num.* 3.

Tractarius per acceptationem literarum suscipit obligationem de constituta pecunia, nullamque exceptionem opponere valet tam proprio, quam scribentis nomine *tom.* 9 *decis.* 18 *n.* 4.

Ita non potest opponere, quod debitum ad alios spectet, vel quod sibi remissum non fuerit prætium literarum *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 5.

Hoc tamen procedit in literis acceptatis favore personæ interesse habentis in remissa, & quare *tom.* 9 *dec* 18 *num.* 6.

Non autem quando acceptans gerit vices Procuratoris meri, sive adiecti exactioni, nullumque habet interesse *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 7.

Tunc enim Tractarius omnes opponere potest exceptiones, ad retardandam executionem contra giratarium, allegabiles contra girantem *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 8.

Debitor non potest revocare literam iam acceptatam a suo creditore *tom.* 5 *dec.* 19 *num.* 8.

Amplia in creditore debitoris, qui nequit plus iuris habere quam habeat suus debitor *tom.* 5. *dec.* 19 *num.* 9.

Debitor literarum cambii condemnandus est ad damna, & interesse quando eas non solvit die, & loco designato *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 14.

Et hoc procedit tam in contractu stricti iuris, quam in contractu bonæ fidei *tom.* 4 *dec.* 15 *n* 15 & 16.

Literas cambii protestatas ex iure communi non tenetur præsentans remittere, sed sufficit quod notificaverit negatam acceptationem *tom.* 8 *decis.* 28 *n.* 10.

Sed hæc opinio hodie non admittetur, cum saltem protestum sit necessarium ad solutionem valoris literarum reportandam *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 11.

Per

Per protestum non factæ solutionis præsentans literas agere potest, ut scribens prætium, sive valutam ei restituat *tom.* 8 *decis.* 28 *n.* 12.

Valutam literæ protestatæ, quæ apud adiectum remanet usque ad terminum solutioni præfixum, interea a cedente protestans exigere potest cum solo protesto *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 35.

Cum solo protesto literæ cambii creditor exigere potest partem valoris non solutam ab aliis obligatis, quia cambialis in hoc casu remanet apud eum, qui aliquam partem valutæ solvit *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 36

Executio conceditur pro cambialibus protestatis *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 24.

Exceptio non numeratæ pecuniæ opponi potest contra literas cambii *tom.* 4 *decis* 15 *n.* 2.

Contrarium quod neque dator literarum, neque acceptans sive ex propria persona, sive ex persona Mandantis possint prædicta exceptione iuvari, verius est, ac receptius *tom.* 4 *dec.* 15 *num.* 3.

Et hoc videtur comprobatum a generali consuetudine Mercatorum *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 4.

Quæ consuetudo viget etiam hic Florentiæ *tom.* 4 *decis.* 15 *num.* 5.

Exceptio non numeratæ pecuniæ removetur ex verbis *per valuta avuta*, quæ probant veram numerationem *tom* 4 *dec.* 15 *n.* 6.

Et excludunt dispositionem *Text. in Leg. si literarum Cod. de solut. tom.* 4 *dec* 15 *n.* 7

Qui Textus non habet locum in cambiis *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 8.

Decoctionis suspicio, vel collusio intervenire debet de tempore, quo literæ fuerunt exaratæ, aliter acceptans literas obligatur *tom.* 8 *dec.* 32 *n.* 22.

Statutum Mercantiæ nullos declarans aliquos actus intra decem dies ante decoctionem, comprehendit literas cambii a die quo fuerunt exaratæ *tom.* 8 *dec.* 32 *n.* 23.

Cum literæ de ordine, & computo alterius scriptæ sunt, scribens ad nihil tenetur *tom.* 9 *dec* 18 *n.* 19.

Est omnino inverisimile, quod qui habuit sub oculis literas, & cedulas, non viderit diem earumdem literarum *tom.* 9 *decis.* 31 *num.* 32.

Si trahens ante literarum solutionem revocet Tractario mandatum de solvendo, cum mandatarius adiecti figuram gerit, acceptans potest opponere exceptionem revocationis mandati, cum mandatum revocari possit in terminis Procuratoris ad commodum mandantis *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 9.

Mercatoris qualitas probatur si quis giraverit proprias, & alienas literas per remotas etiam Provincias *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 33.

Dare, & accipere literas pro Nundinis est citra qualitatem Mercatoris *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 34

Non quando longus circulus, & actuum copia intervenit quod sine fide, & metodo mercatorum non potest exequi *tom* 5 *dec.* 47 *n.* 35.

Literas cambii scribens, & ordinans corresponsali, quod se revaleat contra aliquem, an adhuc remaneat obligatus si corresponsalis solvat in honorem literarum *tom.* 8 *decis.* 32 *num.* 25.

Litera a trahente scripta, in qua dicit quod non molestetur tractarium pro exactione cambii, demonstrat apertam voluntatem eiusdem trahentis revocandi mandatum adiecti vel procuratoris ad exigendum *tom.* 9 *decis.* 18 *num* 31.

LITIGANS.

Litigantes non debent ad imparia iudicari *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 68.

In dubio præsumitur, quod quis non habeat iuxtam litigandi causam, *tom* 3 *decis.* 51 *n.* 27.

Temere litigans est in expensis condemnandus *tom.* 12 *dec.* 9 *n.* 17.

Nnn 2 Præ-

Praecipue si in primo Iudicio succubuit *tom.* 12 *decis.* 9 *num.* 18.
In expensis condemnari non debet quoties uterque ex litigantibus vicit, & victus est *tom.* 4 *decis.* 6 *num.* 52.
Litigantes ab expensis absolvi debent propter probabilia iuris dubia *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 123.

LIVELLARIUS.

De culpa levissima in omittendo neque conductor, neque livellarius tenetur *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 107.
Si Livellarius sese obligaverit ad omnia onera solvenda quae in futurum imponerentur non obligatur ad ea, quae erat impossibile praevidere *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 14.
Si vero se obligaverit ad solutionem Decimarum Ducalium imponendarum, an obligetur ad solvendas decimas impositas a nova Lege 11. Maii 1775. *tom.* 8 *decis.* 46 *n.* 15.

LIVELLUM.

Livellum communiter accipitur pro emphiteusi *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 48 63 & 49. ubi aliquando etiam locatio, quae accipitur largo modo & quamvis solvens appellatus fuerit conductor & *n.* 50.

LOCA MONTIUM.

Loca montium passa fuere diminutionem ob bellum gestum tempore Pontificatus Urbani Octavi *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 96.
Valor tempore belli non iudicatur irregularis, & calamitosus *tom.* 10 *decis.* 35 *n* 97.
Et computatur quantum verisimile in futurum esse posset *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 98.
De diminutione resultanti a deficientia, vel infructuositate bonorum Monti assignatorum *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 99.
In locis montium, & in censibus non emitur res, sed ius percipiendi redditus *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 64.
Condictio locis montium adiecta, eorum pretium imminuit saltem pro tertia parte *tom.* 4 *dec.* 43 *n* 34.
Loca Montis Pietatis ad quam rationem redditus redacta olim fuere *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 56.
Redditibus locorum montis diminutis, eodem modo minuendum est interesse pretii, cuius investimentum in locis montium fuerat destinatum *tom* 5 *dec.* 26 *n.* 9 sed contra *n.* 46. 61. & *seqq.*
Pretium taxatum a Principe locis montium est quoad primos emptores tantum *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 62.
In taxando valore redditus locorum montium, & monetarum, media via est amplectenda, nempe consideratur valor extrinsecus tempore contractus currens, & maior qui sperari potuisset *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 102 & 126.
Per aestimationem locorum montis, & traditionem pecuniarum loco illorum, Duranda liberata remanet ab omni periculo futurae deteriorationis dictorum locorum *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 55
Haeres, qui vult credita montis consequi, iuxta dispositionem Statuti Florentini renunciare debet beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 126.
Ministri Montis Florentiae exigunt favore creditorum aditionem liberam haereditatis *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 85.
Loca Montis alia non recipiunt vincula, quam quae notantur in partita resignationis *tom* 11 *dec.* 35 *num.* 39.
Non imputantur in detractiones capitalia distracta pro efformandis novis capitalibus *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 4.
Periculum locorum montium nil aliud comprehendit, quam factum Principis *tom.* 8 *dec* 26 *n.* 15.
Pluribus periculis bona soli, quam loca montium afficiuntur *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 16.
Census, loca montium, & pecuniae investimento destinatae aequiparantur

tur stabilibus *tom.* 12 *decis.* 53 *n.* 3.
Loca Montium habentur pro immobilibus *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 18.
Iuxta alios tamen habentur pro nominibus debitorum, & pro iuribus & actionibus *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 19.
Actio ad loca montium datur veluti pro re mobili *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 22.
Loca Montium, vel sunt habenda pro immobilibus, vel pro iuribus, & actionibus *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 25.
Non vero pro mobilibus *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 26.
Loca Montium non veniunt appellatione stabilium, quoties aliter apparet ex coniecturata mente Testatoris, Contrahentis, vel Legislatoris *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 83.
Loca Montium assignata pro Dote Commendæ secundum opinionem quod sint iura incorporalia cohærentia personæ sunt in administratione Commentarii, licet alibi sint erecta *tom.* 8 *dec* 16 *n* 84.
Statutum Sacr. Religionis S Stephani *tit.* 5 *cap.* 2 *fol.* 277. diversimode sentit de stabilibus, ac de locis montium *tom* 8 *dec.* 16 *num* 80.
Loca montium appellatione stabilium non comprehenduntur quoties Statutum, vel Testator discretive loquitur de illis *tom* 8 *decis.* 16. *num.* 81.
Loca Montium secundum Statuta Sacr. Religionis S. Stephani sunt diversæ naturæ a stabilibus *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 88.
Loca Montium destinata pro dote, & fundo Commendæ quamvis erecta super locis extra Territorium Commendæ, & Commendatarii, dicuntur tamen membrum Commendæ *tom.* 8 *dec.* 16 *n* 30.
Et dicuntur, & reputantur in loco Commendæ, & Commendatarii *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 31.
Loca Montium Florentiæ pro incorporalibus habentur per Statuta Religionis S Stephani, & uti iura incorporalia dicuntur existere in loco, in quo residet persona, cui cohærent *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 36.
Loca Montium in Civitate Florentiæ antiquitus inter incorporalia connumerabantur iuxta Legem DD. Centum æditam die 11 Februarii 1520. & opinionem antiquam Rotæ Florentinæ *tom.* 8 *dec.* 16. *num.* 71. & 72.
Contrarium iuxta opinionem modernam eiusdem Rotæ Florentinæ *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 73.
Et iuxta opinionem de præsenti communiorem aliorum Tribunalium *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 74.

LOCA PIA.

Loca Pia non tam facile creditur habuisse pro derelicta ea, quæ flumen occupavit *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 29

LOCATIO IN GENERE.

Locatio non probat dominium *tom.* 11 *decis.* 30 *n.* 1.
Præcipue contra tertium, contra quem nec probat possessionem *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 2.
Limita tamen si locationes sint plures, & per canonum solutionem per multos annos fuerint effectum sortitæ *tom* 11. *dec.* 30 *num.* 3. *& n seqq.*
In locatione attendi debet qualitas offerentis, non quantitas materialis oblationis *tom.* 12 *decis.* 31 *n.* 10.
Additio in diem aptatur tantum venditionibus, & locationibus temporariis *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 7.
Quod pensio de semestre in semestre solvenda sit importat naturam locationis *tom.* 1 *decis.* 18 *n.* 7.
Locatio, & venditio quoad evictionem pari passu ambulant *tom.* 1 *dec* 18 *n.* 22.
Locatio, & titulus precariæ possessionis, vel familiaritatis non privat Dominium civili possessione, nec in eius præiudicium est manutenibilis *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 19.
Domus ubi sunt solitæ locari certa die anni censentur locatæ usque

ad illam *tom.* 12 *decis.* 58 *n.* 10.
Locationes non probant valorem, ac redditum nisi sint adminiculatæ, & proximæ *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 24.
Locatio ad breve tempus nec dominium utile, nec possessionem tribuit *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 35.
A locatione quinquennali ad livellum argumentari non potest, præsertim stante maxima diversitate conventionum *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 15.
In emphyteusi concessa de triennio in triennium, potest quisque ex contrahentibus post triennium resilire a contractu *tom.* 9 *dec.* 32. *num.* 2.
Locatio de triennio in triennium non dicitur ad longum tempus *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 10.
Pactum renovandi locationem in casu non factæ disdictæ (ad unicam renovationem restringi intelligendum est *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 9.
Locatio ipsi venditori facta incontinenti licita est *tom.* 5 *decis.* 43 *n.* 5.
Emptor ut teneatur stare locationi sufficit eius scientia in genere *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 7.
Locatio facta ad certum tempus cum pacto quod, non facta disdicta si tempore habili disdicta non fiat, illico censetur de facto renovata *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 8.
Locationis substantia in usu rei pro certa mercede consistit *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 19.
Ex coniecturis desumi potest tacitus Domini assensus in mutatione status rei locatæ *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 15.
Privilegium non expulsionis non facit ut locatio ad breve tempus, ad longum tempus evadat *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 23.
Secunda locatio censetur facta ad eamdem artem exercendam, quæ ibi exerceri consueverat *tom.* 5 *decis.* 27 *n.* 21.
Tertius possessor præferri debet in locatione facienda a Creditore immisso vigore Salviani *tom.* 2 *decis.* 19 *n.* 6.
Tacita locatio non recipit interpretationem quoad tempus a consuetudine locali, nec a precedentibus expressis locationibus, sed a dispositione iuris *tom.* 12 *decis.* 58 *n.* 12.
Tacita relocatio si progrediatur ultra tempus, quo Domus solita est locari secundum consuetudinem loci permitti locatori habitationem quoad usque recurrat novum locandi tempus, utile est cum ipsi locatori tum conductori, & qua de causa *tom.* 12 *decis.* 58 *num.* 13.
Præsumptio magis stat pro qualitate concessionis locatitiæ, quam emphyteuticæ *tom* 1 *dec.* 18 *n.* 3.
Fortius, si Contrahentes dixerint, *locavit*, *conducit*, *locatio*, *conductio* *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 4.
Ex locationum instrumentis quando probetur fructuum quantitas *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 29.
Locatio facta a Tutoribus auctoritate Magistratus, & in licitatorum concursu, omnem pro se iustitiæ præsumptionem habet *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 32.
Cambii contractus a mutuo, quod sit dissimilis ad effectum ne inducatur usura in locationis contractus *tom.* 9 *dec.* 19 *num.* 5.
Sed contrarium firmatur, & quod contrarium amplectitur a Rota nostra, ubi reiiciuntur auctoritates contrariæ *tom.* 9 *dec.* 19 *n.* 6. 7.
LOCATIO AD LONGUM TEMPUS.
Canonis valor, & status ex locationibus antiquis deducitur *tom.* 1 *dec.* 18 *num* 45.
Locatio ad tertiam generationem computatur, quod durare possit centum annos *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 43.
In locatione ad longum tempus ius ususfructus transfertur *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 21.
Quale sit longum, vel breve tempus Iudicis arbitrio relinquitur *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 22.
In locatione perpetua locator, neque

eius successor etiam singularis potest augere pensionem, nec conductorem expellere *tom. 7 dec.* 30 *n.* 1. & 5. nec etiam superveniente Domino indigentia utendi re in perpetuum locata *n.* 2.

Annua, & eadem solutio facta per 100. annos & ultra, sive concessio dicatur titulo locationis, vel emphyteusis, semper præsumitur concessio perpetua resultans ab immemorabili, & in profanis, & in bonis Ecclesiæ *tom. 7 dec.* 30 *n.* 21.

Augumentum pensionum arguit conversionem locationis temporalis in perpetuam, cum non sit verisimile locatorem tamdiu ius proprium neglexisse, si potuisset a locatione recedere *tom. 7 dec.* 30 *n.* 10.

Longa possessio annorum biscentum & ultra, & uniformis solutio inducit præsumptionem novi contractus in locationem perpetuam, quamvis constet primam fuisse temporalem *tom. 7 dec.* 30 *num.* 9.

Locatio perpetua transit ad hæredes etiam extraneos *tom. 7 decis.* 30 *num* 20.

Solutio Decimæ facta per conductorem præsumit locationem perpetuam, cum dominium in temporalem conductorem non transeat, qui neque tenetur ad Decimam, neque ad Gabellam, quæ debetur a conductore longi temporis *tom. 7 dec.* 30 *n.* 11.

Dictio *locationis finitæ* indicat finem locationis temporalis, & alterius perpetuæ locationis renovationem *tom. 7 dec.* 30 *n.* 18.

Ex coniecturis simul unitis, ut fieri debet, & præsertim ex immemorabili resoluta censetur temporalis locatio, & eius conversio in locationem; vel emphyteusim perpetuam transitoria ad hæredes etiam extraneos *tom 7 dec.* 30 *n.* 19.

LOCATIO QUO AD RESCISSIONEM, ET PROHIBITIONEM.

Fideicommissarius tenetur stare locationi, maxime si non sit ad longum tempus *tom. 5 dec.* 27 *n.* 24.

Successor tenetur stare locationi stante obligatione in forma guarantigiæ, vel in forma Cameræ, quæ inter se fraternizant *tom. 7 dec.* 9 *num.* 9.

Idem procedit, si cum hypotheca generali, vel speciali unitum sit pactum de non alienando *tom. 7 dec.* 9 *n.* 10.

Vel si ultra hypothecam promissa fuerit simpliciter, & absolute observantia contractus cum clausulis prægnantibus, & amplissimis ex ratione, de qua ibi *tom. 7 decis.* 9 *num.* 11.

Successor singularis non tenetur stare locationi *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 1. 2.

Successor singularis non tenetur stare locationi, sed libere potest conductorem expellere *tom. 7 dec.* 9 *num.* 1

Amplia ut nec etiam teneatur stare Colono Partiario, & de ratione *tom. 7 dec.* 9 *num.* 2.

Limita quando Conductor sibi prospexit obligatione expressa, & generali omnium bonorum pro observantia contractus etiamsi Emptor indigeat re locata pro usu suo *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 3. 4.

Ubi alia affertur ratio, nempe quo res locata non aliter in alium potest transferri, quam cum onere suo *tom. 7 dec.* 9 *num* 5.

Pactum dotale Mulier exercuisse præsumitur locando rem ad effectum percipiendi fructus pro concurrenti quantitate Dotium *tom. 4 dec.* 18 *num.* 39.

Prohibitio de non locando extra familiam cessat, si illi de familia noluerint, aut non potuerint conducere & *n.* 10 Prohibita alienatione si ille, in cuius favorem facta est prohibitio nolit emere potest fieri alienatio in extraneum *tom. 5 dec.* 2 *n.* 7. declara ut *num.* 11.

Locatio non dicitur facta in spretum pro-

prohibitionis, dum facta fuit sine dolo, & malo animo *tom. 5 dec. 2 num.* 13.

Et ex quibus dolus, & malus animus excludatur *tom. 5 dec. 2 n.* 14.

Hæres dicitur in dolo locando scienter rem locare prohibitam *tom. 5 dec. 2 n.* 23.

Locationes sequutæ contra prohibitionem constituunt contravenientem in dolo, & illum in pœnam privationis incidere faciunt *tom. 5 dec. 2 num.* 29.

Amplia etiamsi intervenerit consensus eorum, qui vocabantur in casu contrafactionis Cum hoc non obstante mens Testatoris offendatur, & ei odiosi omnes efficiantur *tom. 5 dec. 2 num.* 30.

Quidquid sit respectu renunciantium iuri suo, cum ex consensu vocatorum non inferatur ad conservationem mentis Testatoris. Vel etiamsi a predecessoribus factæ fuissent cum licentia Principis *num.* 37. Et auctoritates in contrarium declarantur *tom. 5 decis. 2 n.* 31. 43.

Consentiens locationi prohibitæ cadit a commodo vocationis, nec ob talem contraventionem admitti potest *tom. 5 decis. 2 num.* 44.

Limita si locans tali consensu usus non sit, ex quo a Principe derogationem dispositionis obtinuerit *tom. 5 dec. 2 num.* 45.

Et dicitur illo non fuisse usum, dum non fuerunt adimpleta omnia in d. consensu apposita *tom. 5 dec. 2 num.* 46.

Scientia, & consensus locationis an arguatur saltem tacite ex vicinitate, itaut decidisse dicatur a vocatione in tali casu ordinata *tom. 5 decis. 2 n.* 60.

Scientia præsumpta in præiudicialibus non nocet veluti quando agitur de amissione iuris quæsiti *tom. 5 decis. 2 num.* 61.

Locatio est species alienationis, & cadit super prohibitione, ubi datus fuit substitutus in casu contraventionis *tom. 1 dec. 2 num.* 47.

LOCATIO QUOAD RESCISSIONEM, ET DEFALCUM.

Ubertas, & sterilitas cum fertilitate subsequentium annorum est compensanda *tom. 1 decis. 18 num.* 57.

Ubertas ab allegantibus probari debet, & taliter, ut manifeste appareat fructus recollectos esse in tertia parte pluris, quam regulariter percipi consueverunt *tom. 1 decis. 18 num.* 58.

Quando locatio offenditur in substantia Locator ad defalcum tenetur, & ad damnum, & interesse *tom. 11 decis. 31 num.* 9.

Locationis rescissio ob Clusæ ruinam non conceditur, & conceditur tantum si vi tempestatis, vel aquarum eversum sit ædificium totum *tom. 8 dec. 36 n.* 119.

Contrarium vero tenent nonnulli, & distinguit *Cuiac. &c. tom. 8 dec. 36 n.* 120

In locatione ad longum tempus conceditur remissio mercedis ob partis fundi interitum *tom. 8 decis. 36 num* 29.

Et omne damnum partis peremptæ cedit in damnum locatoris, & loquitur *Text in Leg.* ex conducto de præiudicio, & ruina ab aquis causata *tom. 8 decis. 36 n* 30.

Locator tenetur ad damnum etiam Domus ad longum tempus locatæ *tom. 8 dec 36 num.* 36.

Substantia rei locatæ quando deficit pro ea parte, quæ deficit, deficere etiam oportet locationis contractum *tom. 1 dec 18 n.* 54.

Partes censentur contrahere semper salva rei substantia *tom. 1. dec. 18 num.* 56.

Ex pensione fructibus proportionata, atque ita non solum data in agnitionem directi dominii, verum etiam in fructuum compensationem arguitur potius qualitas concessionis locatitiæ, quam emphyteuticæ *tom. 1 dec.*

1 *decis.* 18 *n.* 5. Amplia etiamsi Canon sit minor fructibus, vel Partes nominaverint Contractum emphyteuticum *n.* 6.

LOCATIO OPERARUM.

Contractus locationis operarum *a giornata* dicitur ille, in quo opifex solas operas locat, & ad nutum Domini potest amoveri *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 1.

Inverisimile est initium fuisse contractum locationis, ubi actus subsequuti illius naturæ non conveniunt *tom.* 10 *decis.* 31 *n.* 17.

LOCATOR.

Locator tenetur ad expensas necessarias in reparatione, & restauratione ad hoc, ut conductor fruatur re quam conduxit *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 31.

Et similes expensæ necessariæ factæ a conductore possunt repeti incontinenti eodemque tempore, quo fiunt *tom* 8 *dec.* 36 *n.* 32.

Locator tenetur tradere fundum idoneum ad esercitium designatum *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 62.

Melioramenta necessaria facienda sunt a locatore non a conductore *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 35

In refectione melioramentorum utilium electio est locatoris refundendi quod minus est inter impensum & melioratum *tom.* 12 *decis.* 31 *num.* 37.

Locator de iure tenetur conductori reficere melioramenta necessaria *t.* 12 *dec.* 31 *n.* 12.

Locator potest locationi renuntiare, etiam ea durante si conductor pensionem non solvat *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 24.

Locator agens ad caducitatem tenetur probare solutionem factam non fuisse debito tempore *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 16.

Intelligitur remissa caducitas, per receptionem pensionis absque iurium reservatione *tom.* 12 *decis.* 31 *n.* 17.

Vel si locator post denunciatam caducitatem, diu tacuit *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 18.

In dubio favendum est conductori qui tractat de vitanda amissione melioramentorum eique sufficit vincere per non ius actoris *tom.* 12 *decis.* 31 *num.* 28.

Sed si exceptionem proponat ad effectum cogendi locatorem ad implementum contractus illam plene probare debet, & caducitatem excludere *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 29.

Pactum quod conductor teneatur ad expensas necessarias pro manutentione, nec illas possit durante locatione repetere est inusitatum in locatione ad breve tempus *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 11.

Locator tenetur ad damnum etiam Domus ad longum tempus locatæ *tom.* 8 *decis* 36 *n.* 36.

Clusæ destructio ob aquarum affluentiam cedit in damnum locatoris, etsi locatio sit decennalis *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 33.

Limitatur si aliter conventum sit, & ex aliis casus circumstantiis *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 34.

Locator destructam Clusam reedificare debet, qui tenetur tradere molendinum instructum *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 35.

Locator qui dicit casum evenisse per culpam commissam in omittendo aliquid, probare debet quod si illud non fuisset omissum casus non contigisset *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 96.

Molendinum omnino destructum dici non debet cum ius fluminis remanet, neque emphyteuta defendi non potest totali peremptione *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 122.

Et an hoc procedat quoque cum pensio fructibus correspondet *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 123.

Ob clusæ novam constructionem Locator tenetur subministrare necessariam pecuniam *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 47.

A locatione vero recedi non debet ob

ob sequtam ruinam Clusæ, cum ex circumstantiis, & factis locatoris deducitur ipsius voluntas prosequendi *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 124.
Resolutioni locationis non est locus cum facta sunt melioramenta in fundo locato *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 126.
Locatores Navium, Equorum &c. ad differentiam locantis, vel conducentis predia habentur pro mercatoribus *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 6,
Locatio Navis æquiparatur locationi prædiorum Urbanorum tantum *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 60.
Bartol. æquiparat locatorem equorum & ronzinorum mercatori, sed reprobatur, seu declaratur ipsius opinio a Stracch. *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 59. 61 62.

LOCATOR OPERARUM.

Locator operarum etiamsi operas non præstaverit, integrum nihilominus salarium consequi debet, dummodo id fuerit absque sua culpa *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 2.
Supradicta conclusio in equitate fundata est *tom* 7 *dec.* 39 *n.* 3.
Distinguitur inter operas corporales, & intellectuales, & mixtas intellectualium, & corporalium *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 5.
Locatori operarum intellectualium salarium non minuitur licet operas non præstaverit *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 7.
Locator operarum partim corporalium, partim intellectualium an integrum salarium consequatur proceditur cum distinctione *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 8.
Locatori operarum mixtarum quando unicum salarium conventum est ob non præstationem fortuitam, reductio non fit *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 12.
Pro morbo locatori operarum superveniente ad ratam operarum reductio fieri debet *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 1. 4. & 7.
Locator operarum corporalium si operas præstare non potuerit reductio salarii fit *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 6.

LOCUPLETATIO.

Locupletatio non præsumitur *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 58.
Nemo locupletari debet cum aliena iactura *tom* 12 *dec.* 10 *num.* 2 & *dec.* 26 *n.* 47. & *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 63.
Iniquum est, quod quis cum aliena iactura locupletetur *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 31.
Nemo locuplorari debet cum re aliena *tom.* 1 *decis.* 31 *n.* 40. & *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 37. Limita si fructus & capitalia nisi sint consumpta, & Patrimonium non receperit augumentum *n.* 43 & de ratione *n.* 44.
Actio de in rem verso conceditur ne sequatur locupletatio cum aliena iactura *tom.* 7 *decis.* 50 *num.* 9
Sine locupletatione cum aliena iactura locum non habet actio de in rem verso *tom.* 7 *dec.* 50 *num.* 11.
Libri in quibus notatæ sunt pecuniæ receptæ non probant locupletationem eius, qui recepit *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 51.
Locupletatio ex fructibus perceptis non præsumitur, nisi probetur *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 53.

LOCUPLEX.

Paria sunt non esse, & non apparere *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 42.

LOCUS.

In Decisoriis Statutum loci contractus inspicitur *tom* 12 *dec.* 18. *n.* 28.
Locus ubi contractus geritur quoad omnes effectus attendendum est, præter quam ad effectum sortiendi forum *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 76.

LOQUUTIO.

Discretiva loquutio demonstrat in quo sensu verba fuerint a Testatore acceptа *tom.* 12 *decis* 44 *num.* 11.
Indefinita loquutio in correctoris universali non equipollet *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 43.
Loquutio indefinita, equipollet universali, maxime ubi agitur de libello interpretando favore illum porrigentis

gentis *tom.* 7 *decis.* 22 *n.* 21. 22.

Eadem locutio ad duo subiecta referibilis, nequit quoad unum recipere interpretationem contrariam illi, quam recipit quoad aliud *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 80.

LUCRUM IN GENERE.

Lucri, & damni eadem est ratio *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 105.

Turpia lucra hæredibus etiam extorquentur *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 23.

Lucrum nullum est nisi omni damno deducto *tom.* 10 *dec* 19 *n.* 39.

Lucrum factum ex re aliena consideratur tamquam portio eiusdem rei *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 46.

De damno vitando tractat qui lucrum iam habet quæsitum *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 35 de ratione *n* 45.

Idem est lucrum amittere, ac damnum sentire *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 5.

Lucrandi occasio, quæ oritur ex qualitate personæ solitæ negotiari, est remota, iuncta autem cum qualitate loci mercantilis habetur, uti proxima, & individualis *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 31.

Regula quod quis non debeat petere in casu lucri, quod in casu damni non petiisset, quando procedat in dotibus *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 129.

Arbitrium Iudicis in dissentione totum determinat in materia lucrorum *tom.* 2 *decis.* 30 *n.* 27. & 34.

LUCRUM SOCIORUM, SEU MERCANTILE.

In societate lucrum, & damnum debent esse communia *tom.* 1 *dec.* 40 *num.* 14. & 31.

In fine societatis antequam devenitur ad lucrorum, & damnorum discussionem, debet extrahi capitale, & restitui ei, qui illud in societate posuit *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 35.

Lucrum in potentia proxima, favore Mercatorum, vel publice negotiatorum, præsertim degentium in locis magnis, & mercantilibus habetur pro probato *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 25.

An aucto capitali augeatur etiam lucrum, remissive *tom.* 12 *decis.* 25 *num.* 26.

Utilia, seu lucra considerari nequeunt nisi prius deductis impensis, & oneribus *tom.* 12 *decis.* 25 *n.* 17

Lucrum ex unius pecunia, & industria alterius acquisitum inter socios æqualiter dividendum est *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 14.

Lucra in societate æqualiter dividuntur inter socium, qui ponit capitalia, & eum qui tantum operam præbet *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 57. declara *n.* 60

Societas ita contrahi nequit, ut lucrum sit unius tantum ex sociis *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 41.

De natura enim societati est, ut lucrum sit commune *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 42

Contrahentes nil frustra facere præsumuntur *tom.* 12 *decis.* 25 *n.* 16.

Lucrum quod superest in societate indivisum, distribuendum est inter socios pro rata participationis *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 5.

Socius communicare non tenetur lucrum, quod societati obvenit ex propria, ac particulari ipsius industria, vel pecunia *tom.* 2 *decis.* 46 *n.* 21.

Ratione maioris lucri, vel saltem eiusdem spei potuit Socius pacisci quod ratione minoris pactus non fuisset *tom.* 3 *decis.* 3 *num.* 28.

Omne lucrum, non pars dividi debet, hoc tamen servato discrimine inter societatem universalem, & particularem, quod in prima communicari invicem debet omne lucrum quomodocumque quæsitum in secunda vero illud tantummodo, quod ex rebus in societate specialiter collatis perceptum est *tom.* 2 *dec.* 46 *num.* 15 & 16.

An auctis laboribus, & operibus augeri proportionabiliter debeant utilia, & salaria, quæstio est inter DD.

DD. *tom.* 12 *decis.* 25 *num.* 19.

Distinguitur tamen, ut labores superventi connexionem habeant circa munus & officium quo quis fungitur, & tunc salarium non augetur *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 20.

Aut ad officia, & munera demandata in nihilo pertinent, & tunc augendum est salarium *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 21.

Quod exemplificatur in Iudice Canonico, Doctore, & Famulo *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 22. *& n. seqq.*

LUCRUM CESSANS.

Debitor morosus tenetur ad interesse lucri cessantis Mercatori negotiari solito *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 32.

Quod interesse durat usque ad tempus solutionis, & eatenus currit, quatenus durat mora *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 33.

Condemnatio ad interesse lucri cessantis non datur nisi probentur requisita Castrensis *tom.* 12 *dec.* 10 *num* 34

Interesse lucri cessantis quomodo probetur *tom* 12 *decis* 10 *n.* 35.

Lucrum cessans in potentia proxima satis probatum videtur ex destinatione, seu declaratione voluntatis Creditoris, eiusque solito erogandi suas pecunias in aliqua honesta, & verisimilia lucra, seu investimenta; quæ in loco sint frequentia *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 73.

Creditor Mercator, qui versatur in Civitatibus mercantilibus non tenetur probare requisita lucri cessantis *tom.* 1 *dec.* 37. *num.* 4.

Lucrum in Civitate Florentiæ, & inter Mercatores Florentinos probatur, ut dictum est *n.* 27 *tom.* 2 *dec.* 30 *n* 28.

Lucri probatio prædicta fuit communiter in praxi recepta, & per plures Decisiones canonizata, licet aliquando fuerit iudicatum in contrarium *tom.* 2 *decis.* 30 *n.* 29.

Sacra Rota Romana relaxavit aliqualiter rigorem super probatione lucri certi, & individualis in *Romana Fabricæ* 1696 *cor. Ursino*, sed illum reassumpsit in *Romana Pecuniaria* 12. *Martii* 1700 *cor. Dell' Olmo*, ubi declaratur dicta *Decisio Romana Fabricæ*, & respondetur contrariis *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 37.

Rigorosa probatio lucri cessantis, & damni emergentis non debet exigi a Muliere, vel Vidua, quæ satis demonstrat damnum passam fuisse ex quo pecuniæ dotales debito tempore non fuerint restitutæ *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 38.

Vidua non solita negotiari consequitur lucrum cessans, vel damnum emergens, dummodo soleat erogare pecunias ad honestum lucrum in emptionem stabilium censuum &c. ob frequentiam redditaum, seu investimentorum *tom.* 2 *dec.* 30. *n.* 58.

Materia ista est involuta ob discrepantes opiniones, ideo distinguntur plures casus *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 59.

Lucrum quod mater habebat ex suis pecuniis a Banco S. Georgii Genuæ, quas tradidit filio, qui promisit interesse ad placitum matris, fuit eidem matri concessum a Rota Genuæ *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 61.

Petens interesse lucri cessantis, de stylo Sacræ Rotæ Romanæ usque in hæc tempora servato, tenebatur probare occasionem prompti, & destinati investimenti de tempore initæ conventionis, iuxta sententiam *Castrensis in Leg.* 3. *ff* de eo quod certo loco; sed modo Sacra Rota ab eo stilo recessit *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 32.

Lucrum cessans iuxta opinionem Curiæ, & Rot. Rom., ut exigi possit, probari debet in potentia proxima, & quomodo *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 14.

Lucri cessantis probatio debet esse ne-

necessaria, & concludens, non autem præsumptiva resultans ex qualitate loci, & frequentia occasionum, ex quibus solum elicitur potentia remota *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 15.

Lucrum cessans certum, & indubitatum, ut concludatur copulative requiruntur frequentia occasionum, & probatio de illarum idoneitate *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 16.

Destinatio pecuniarum ad honestum lucrum requiritur etiam ad dictum effectum, cum possibile sit, quod Creditor retineat paratas pecunias pro aliis indigentiis *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 17.

Cessatio lucri non probatur, nisi concurrat mora debitoris, consuetudo negociandi in creditore, & quod habuerit particulares occasiones emendi census, & quod tantum fuisset lucratus *tom* 3 *dec.* 22 *num* 20.

Ad effectum lucri cessantis probari debet occasio prompta investiendi dotem, & quod realiter investita non sit ob retardatam solutionem *tom* 3 *dec.* 55 *n.* 19.

Rigorosa probatio lucri cessantis, & damni emergentis a Rota Romana præscripta suppleri potest cum præsumptionibus, & coniecturis, quæ concludant a communiter accidentibus *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 26 & 27.

Lucrum cessans, ut assequantur personæ non solitæ mercari, vel publice negotiari, etiam degentes in locis mercantilibus, probare debent promptam occasionem erogandi pecunias in effectus lucrosos, quodque ob defectum pecuniæ debitoris illam amiserint *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 55.

Lucrum cessans, ut assequi valeat is, qui se non exercet in continua, & successiva negotiatione opus habet nova occasione, & deliberatione *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 56.

Lucrum cessans iuxta praxim in pluribus locis receptam consequuntur dictæ personæ negotiantes etiam non probata prompta occasione *tom.* 2 *decis.* 30. *num.* 57.

Lucrum cessans consequi non possunt Mercatores, si pecuniæ quas sub usuris dederunt, essent de illis in arca repositis, peculii causa vel præsidii, pro futuris calamitatibus, & indigentiis *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 82.

Lucrum certum potest quis pacisci, etiam in cambiis siccis, si illud sustineat vicem lucri cessantis alterius realis, & veri cambii, seu alterius lucrosæ negotiationis *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 69.

Taxatio, seu simplex conventio ab initio interesse lucri cessantis facta a creditore non mercatore cum sola generali assertione quod non est solitus retinere suas pecunias otiosas, sed eas implicare in negotiis lucrosis, seclusa quavis alia circumstantia non eximit illum a probatione lucri in potentia proxima, & de ratione *tom.* 2 *dec.* 30 *n* 76.

Taxatio præfata eximit a probatione lucri in potentia proxima quando cum ea concernit destinatio, & declaratio animi creditoris erogandi suas pecunias in occasiones, quæ sint in loco frequentes *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 77.

Ad agnoscendam iustitiam fructuum debitorum causa lucri cessantis ratio non habetur commodo, vel lucro a debitore facto, sed tantum lucro a creditore amisso *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 27 & 28.

Lucrum, quod aliquis retraxisset ex prompto investimento fructifero, quod omittit ut amico pecunias credat, absque dubio potest pacisci, & exigere *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 62.

Lucrum, quod retrahi potest ex aliquo investimento, recte quis paciscitur & exigit, absque probatione requisitorum Castrensis, si pecunia alicui tradat, ut eam in illud erogat;

 & iste

& iste cum onere easdem recipiat *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 63.
Lucrum, quod aliquis habet ex aliquo investimento fructifero, si pecunias retrahit ex eo, ut opem ferat amico indigenti, potest cum eodem amico pacisci, & exigere *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 60.

LUCRUM DOTALE.

Lucrum dotis, quamvis habito respectu ad tempus, quo defertur dicatur Lucrum, habito tamen respectu ad onus præteritum dicitur onus *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 70.
Causa, ob quam defertur Marito lucrum dotis sunt onera matrimonii, vel stipendia nuptiarum *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 69.
Lucrum dotale ex Statut. Florent. est tota dos, & tertia pars extradotalium *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 63.
Lucrum dotis debetur, non obstante defectu insinuationis *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 68.
Lucro dotali renunciari potest *tom.* 2 *dec.* 1. *n.* 67.
Iuxta Statuti Florentini dispositionem lucrum dotis taxatur ad quinque pro centenario *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 36.
In lucro dotali attendi non debet tempus constitutæ dotis, sed tempus mortis, quo dos est restituenda *tom.* 2 *dec* 1 *n.* 60.
Statutum de lucro dotis procedit etiam contra filios forenses *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 55.
Statutum Florentinum quoad lucrum dotis derogat Legi *Hac ædictali Cod. de secund. nupt. tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 49
Statutum Domicilii Viri, in quo debet dos restitui, attendi debet quoad lucrum dotale *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 58 *&* *n* 62.
Statutum, quod concedit secundo viro per mortem uxoris, lucrum dotis ad exclusionem filiorum primi matrimonii, factum est ut facilius viduæ nubere possint *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 48.

LUITIO.

Hypothecæ sunt onera extrinsece inhærentia bonis, ideoque luitio hypothecæ in re legata spectat ad hæredem *tom* 8 *dec.* 44 *n.* 28.
Text. in Leg. si res obligata 57. *ff. de legat.* 1. explicatur ubi disponitur quod hæredi non legatario spectat luitio rei legatæ alicui oppignoratæ, quando Testator sciebat oppignorationem *tom.* 8 *decis.* 44 *n.* 17.
Si donans in universali donatione sibi reservavit aliqua bona ut de iis disponere posset, inter quæ nonnulla inveniuntur oppignorata, luitio pignoris spectat ad donatarium, non autem ad illum, qui in bonis reservatis successit *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 18.

LUMEN.

Luminibus, & fenestris nullo modo offici potest *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 40 *&* 42.
Per *Text. in Leg. Binas Ædes &c.* tantum est relinquendum spatii in ædificando, ut penitus lumen non auferatur *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 41.
Hoc tamen non obtinet quando venditor sibi tacite reservavit servitutem altius non tollendi, luminum, & ne luminibus officiatur prospectus, & ne prospectui officiatur *tom.* 4 *decis.* 6 *num.* 43.
Servitus ne luminibus officiatur inducitur tantum quando ex speciali gratia per Principem alicui conceditur, ut in publico ædificet, non vero quando locus fuerit a Principe libere donatus sine privilegio *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 27
In fenestris tantum spacium sufficit relinquere quantum est necessarium habitantibus in usus diurni moderationem. Nam in servitute ne luminibus &c. quod uni prodest, & alteri non nocet concedendum est *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 14.
Si Lumen clarum ædificando vicinus & gratiorem prospectum relinquere

re non potest vicino saltem lucem penitus non recludat *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 12 *&* 13.
Scalas muro communi apponere an licitum uni ex sociis, & an aliquid luminis fenestris tollendo *tom.* 8 *decis.* 1 *num.* 15.

M

MAGISTER NAVIS.

Non præsumitur, quod Magister Navis mandatum cum proprio damno non adimpleverit *tom.* 3 *decis.* 72 *num.* 21 *&* 24.
Apud Hollandos, eosque, qui Vandalicas Civitates coluerunt in more fuit pecuniam credere Magistris Navium non ita, ut liberum illis esset eamdem in quosvis usus vertere, sed ita, ut cederet in usum Navis *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 54.

MAGISTRATUS.

Magistratus præsumitur se gessisse, prout de iure debuit *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 51.
Maioribus Magistratibus licitum interdum est transgredi leges *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 18.
Magistratus qui edixit quod res plus offerenti tradatur, videtur contraxisse cum incerta persona *tom.* 4 *decis.* 12 *num.* 1.
Officium, & Congregatio Farinarum habet Iura Fiscalia, prout omnes alii Magistratus Civitatis Florentiæ *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 1.
Item Magistratus DD. Novem *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 2.
Item Mons Communis, seu Graticularum *tom.* 5 *decis.* 33 *n.* 3.
Magistratus, a quo Tutores assignantur, & Curatores, sepe potest patris dispositionem corrigere *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 22.
Non licet tamen illi curatorem dare maiori absque plena causæ cognitione *tom.* 9 *dec.* 28 *num.* 23.
Magistratus potest post causæ cognitionem assignare curatorem maiori veluti inhabili, non attento contrario patris iudicio *tom.* 9 *decis.* 28 *n.* 24.
Provisores Magistratuum absque expressa licentia Serenissimi Magni Ducis non possunt promittere evictionem, vel pretii restitutionem in venditionibus *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 2. contra *num.* 8 *& seqq.*

MAGISTRATUS SUPREMUS.

Magistratus Supremus dicitur vox, & organum Principis *tom.* 1 *decis.* 9 *num.* 20.
Coram Supremo Magistratu summarie, & sola facti veritate inspecta procedendum non tantum propter Stat. Flor. sanctionem, verum ob prærogativam Tribunalis Principem repræsentantis *tom.* 7 *dec.* 22 *num.* 28.
Supremus Magistratus in derogationibus fideicommissorum est lingua, & interpres mentis Principis concedentis *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 19.
Sententia Supremi Magistratus dicitur Sententia Principis *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 20.
Magistratus Supremus habet iurisdictionem in Causis Civilibus universalem in tota Hetruria *tom.* 3 *dec.* 15 *n.* 1.
Remissio Causarum Supremi Magistratus ad alia Tribunalia, magis magisque eiusdem competentem Iurisdictionem universalem comprobat *tom.* 3 *decis.* 15 *n.* 5.
Locumtenens Magistratus Supremi vicem Constituentis gerit, ideoque omnia potest, quæ Constituens præter illi reservata *tom.* 3 *decis.* 15 *num.* 3.
Protestatio facta coram Supremo Magistratu eius auctoritatem non prorogandi ab eo, qui præparatorium coram illo instruxit iudicium, est superflua. Eius enim auctoritas opus non habet prorogatione, eoque solum casu protestatio valet, cum Magistratus habet limitatam iuris-

sdictionem *tom.* 3 *decis.* 15 *n.* 9.
In dubio est iudicandum pro iurisdictione ordinaria, & universali residente in Supremo Magistratu *tom.* 3 *dec.* 15 *n.* 15.

MAIOR.

Ius quærendum repudiari potest a maiore in damnum creditorum *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 9.
Statutum Florentinum rubr. 29. lib. 2. disponit quod inventarium sit inutile maioribus quoad debita *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 52.

MAIORITAS.

Statutum habens quem pro maiore post decem, & octo annos non habet locum in alienatione stabilium *tom.* 12 *decis.* 19 *n.* 2.
Contrarium verius *tom.* 12 *decis.* 19 *num.* 4.
Maior 25. ann. stabilia alienare non prohibetur *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 4.
Reformatio Statut. ann. 1565. non solum Magistratus licentiam supplet sed ætatem prorogat ad annos viginti duo *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 5.

MALA FIDES.

Quælibet credulitas excusat a mala fide *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 11.
Dubia bona fides quamquam in positivam malam fidem non transierit fictam tamen, & dubiam excitat aptam ad inducendam obligationem restitutionis fructuum *tom.* 5 *decis.* 40 *n.* 5. contra *n.* 7 & 9.
Reus a restitutione fructuum perceptorum liberatur si de mala fide non constet *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 3. 4.
Mala fides inducitur aliquando a præsumptiva scientia *tom.* 1 *dec* 36 *num.* 60.
Possessor a die litis contestationis condemnatur ad fructus, ex quo constituitur in mala fide, & huius malæ fidei præsumptio est iuris, & de iure *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 47.
Ante litem contestatam possessor cum titulo a iure non improbato facit fructus suos, & ad hoc sufficit abesse malam fidem *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 50.
Amplia quod etiam quælibet causa, vel opinio erronea tam in iure, quam in facto excuset *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 51.
Item etiamsi lex actui a principio resistat, si allegaretur error facti *tom.* 5 *dec.* 6 *num.* 52.
Reus ad hoc ut dici possit in mala fide constitutus pro fructuum restitutione a die contestationis litis, necesse est, quod lis fuerit contestata cum talium iurium productione, ut ab iis instrui potuisset Reus de suo non iure *tom.* 5 *dec.* 40 *num.* 10. 15 & 17.
Fructus percepti cum propria locupletatione sunt restituendi quamquam non intervenerit mala fides *tom* 5 *dec.* 40 *n.* 49. contra *n.* 50.
Verificata mala fide in administratore verificatur quoque respectu successoris universalis *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 34.
Nec successor potest incohare novam præscriptionem ex persona propria *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 35.
Præscriptioni obstat mala fides *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 39.
Mala fides vera quæ duci potest ex scientia proprii debiti, vel ex aliis circumstantiis efficit, ut non detur præscriptio *tom* 1 *dec* 14 *n.* 51.
Generaliter mala fides Defuncti semper nocet successori universali, licet ex propria persona præscriptionem inchoare velit *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 12.
Et nocet non solum primo, & immediato hæredi, sed etiam aliis ulterioribus hæredibus mediatis *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 13.
Hoc autem malæ fidei obstaculum etiam in centenaria, vel immemorabili locum habet *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 14.
Attenta siquidem Iuris Canonici censura, præscriptio etiam centenaria & immemorabilis cum mala fide incipere, & currere nequit *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 15.
Forma a Iudice præscripta servanda est,

est, adeout, qui eam non observat constitutus dicitur in mala fide *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 15 & 16.
In mala fide dicitur qui valde oberatus voluntariam obligationem, & ad quam subeundam minime tenetur, contrahit *tom.* 4 *dec* 26 *n.* 12.
Mala fides solvit Assecuratores, obligat vero Assecuratos ad solvendum assecurationis præmium *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 29.
Compensatio licet extendatur favore commercii, attamen non procedit existente mala fide *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 2.
Respectu mulieris mala fides nedum excluditur ex præsumptione iuris pro bona fide matrimonii contracti in faciem Ecclesiæ *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 33.
Mala fides coniugis non resultat ex scientia copulæ cum persona viro coniuncta *tom* 6 *decis.* 18 *n.* 11.

MALUS.

Semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 24. & *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 29.

MANDANS.

Mandatum perficitur commissione expressa, & acceptatione *tom.* 7 *dec.* 50 *n.* 4.
Mandans potest dare mandatario leges, quas ipse violare non potest *tom.* 9 *decis.* 31 *n.* 28.
Mandans qui in mandato Legem non præscripsit censetur voluisse durare facultatem concessam usque quo non revocetur *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 45.
Dispositio *Leg. Boves* §. *hoc sermone ff. de verbor. signific.* limitatur quando aliter inter partes actum est *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 46.
Et generaliter de qualibet Legis dispositione *tom.* 7 *decis.* 11 *n.* 47.
Leg. Boves §. *hoc sermone*, locum non habet, quando aliter apparet ex voluntate partium etiam tacita, & coniecturata *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 48.
Mandans tenetur favore Mandatarii ad omnia, quæ cum mandato habent correlationem *tom.* 7 *dec.* 50 *num.* 5.
Mandans indemnem conservare tenetur mandatarium *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 76 & 80.
Mandans sciens gesta a Procuratore, & non contradicens ratificasse præsumitur *tom.* 7 *dec* 11 *n.* 36.
Receptio, & retentio per quas mandans docetur de excessu mandati ratificationem inducit *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 13.
Limitatur conclusio de qua *num.* 13 nisi præter receptionem, & retentionem alia concurrant *tom.* 12 *dec.* 12 *num.* 19.
Quæ requirantur ad hoc ut ex retentione litterarum inducatur approbatio excessus mandati *tom.* 12 *decis.* 12 *n.* 21 & *n. seqq.*
In literis *di avviso* nullum fieri potest fundamentum *tom.* 12 *decis.* 12 *num.* 24.
Secus in literis cambii, seu *di spaccio*, ex quarum retentione deducitur acceptatio *tom.* 12 *decis.* 12 *num.* 25.
Mandans, qui ratificavit actum a Procuratore gestum, non potest illum amplius impugnare *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 75.
Tradens literas alicui pro exigendo censetur illum constituisse Procuratorem *tom.* 10 *decis.* 26 *n.* 2. 17.
Res a mandatario acquisita magis conveniens mandati inducit præsumptionem quod acquisitio cedat ipso iure favore mandantis *tom.* 8 *decis.* 42 *n.* 10.
Item confessio mandatarii, quod voluerit acquirere pro mandante usque ab initio *tom.* 8 *dec.* 42 *n.* 11.
Dominium, & commodum rei a Procuratore acquisitæ illico, & ipso facto in mandantem transit *tom.* 8 *dec.* 42 *num.* 3 & 5.
Et talis acquisitio favore mandantis non fit indirecte, & mediante novo actu, ut nonnulli Doctores opinati

nati sunt, sed recta via, & ipso iure *tom.* 8 *dec.* 42 *num.* 4.
Plures mandantes pari passu ambulant cum fideiussoribus, quoad solidalem obligationem *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 33.
Etsi principaliter se adstringant tenentur solum pro virili *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 34.
Mandantis consensu deficiente, Procurator substituens tenetur erga mandantem ad interesse ex culpa, & dolo substituti *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 4.
Mercatores censetur approbasse Negotium a suis correspondalibus gestum, licet excesserint fines mandati, quando tacuerunt, imo aliquo actu positivo confirmarunt *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 37 *&* 38.
Mandans tenetur reficere damnum Mandatario illatum *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 5.
Cum mandans, & absens, & ignotus est, contractus censetur gestus contemplatione Procuratoris *t.* 4 *d.* 40 *n.* 5.

MANDATARIUS.

Actus factus a Mandatario censetur factus ab ipso mandante *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 20.
Re integra non cogitur Mandatarius recipere, & implere mandatum *tom.* 5 *decis.* 19 *n.* 59.
Mandatarius mandatum exequi non obligatur, si deficiat qualitas aliqua principaliter volita *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 28.
Mandatarius tenetur exequi mandatum *tom.* 7 *decis.* 11 *num.* 43.
Concessum non est Mandatario mandati fines excedere *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 41.
Mandatarius non præsumitur excessisse fines mandati, nisi concludenter probetur *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 55.
Mandatarius de excessu, & dolo non tenetur pro eo, quod bona fide implevit; nec damnum pati debet *tom.* 7 *decis.* 11 *n.* 69 *&* 70.
Mandatarius de dolo, & lata culpa tenetur, & de levi iuxta opinionem magis rigorosam *tom.* 7 *decis.* 11 *n.* 71 & 72.
Mandatarius transgredi nequit fines mandati *tom.* 12 *dec.* 12 *num.* 1.
Mandatarius potest meliorem conditionem facere *tom.* 12 *decis.* 12 *num.* 2.
Mandatarius fines mandati excedens nequit agere actione mandati contra mandantem, sed isti potius datur actio adversus illum *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 5.
Mandatarius tenetur implere mandatum cum omnibus suis qualitatibus *tom.* 12 *decis.* 12 *num.* 8.
Mandatarius nequit aliquid addere, vel detrahere formæ mandati *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 10.
Mandatarius mandati fines excedens, tenetur erga mandantem ad interesse *tom.* 10 *decis.* 26 *n.* 10.
Mandatarius tenetur erga mandantem de culpa etiam levi, sive consistat in committendo, sive in omittendo *tom.* 10 *dec.* 26 *n.* 11.
Mandatarius per transgressionem mandati tenetur de omnibus damnis *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 30.
Nihil imputari potest mandatario, qui mandatum explevit secundum formam præscriptam *tom.* 10 *decis.* 32 *n.* 9.
Mandatarius non servans mandatum dicitur in culpa & proinde ad omne damnum tenetur *tom.* 10 *dec.* 32 *num.* 6.
Mandatarius recognoscere debet pro principali mandante eum, qui ordinem dedit *tom.* 10 *dec.* 32 *n* 7.
Mandatarius parendo literis suppositis Mandantis, liberatur, & recte agit quamvis postea reperiantur falsæ *tom.* 10 *dec.* 32 *num.* 10.
Contra mandatum qui facit, tenetur ad refectionem damnorum, cum violet fidem, & amicitiam *tom.* 8 *dec.* 42 *num.* 6 & 7.
Ad exclusionem culpæ qui iussu alterius contrahit præsumitur solum iubenti quærere velle *tom.* 8 *decis.* 42 *n.* 8.

Et

Et acquisitio fit ipso iure personæ veræ non fictæ, cum simulatio fit in persona, veritas in actu *tom.* 8 *dec.* 42 *n.* 9.

Mandatario non probante, quod mandatum fuerit exequutum, interim agentis est fundata intentio, & procedit ubi quis est actor *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 41.

Res a mandatario acquisita magis conveniens mandanti inducit præsumptionem quod acquisitio cedat ipso iure favore mandantis *tom.* 8 *decis.* 42 *num.* 10.

Item confessio mandatarii, quod voluerit acquirere pro mandante usque ab initio *tom.* 8 *dec.* 42 *n.* 11.

Et numeratio pecuniæ in eodem die celebrationis contractus a mandante mandatario facta *tom.* 8 *decis.* 42 *n.* 12.

Mandatarius exequens ordinem mandantis potest in premium aliquid licite consequi, ut Florentiæ servatur *t.* 5 *dec.* 35 *n.* 41.

Verba *per suo conto* indicant mandatarium extitisse merum adiectum, & Procuratorem trahentis *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 10.

Mandatario de meliori conditione facto pinguius est adimpletum mandatum *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 54.

Mandatarius nequit post acceptationem mandati solutionem effugere, etsi mandans decoxerit *tom.* 10 *decis.* 28 *n.* 8.

Mandatarius potest solutionem recusare si scribens decoxerit ante acceptationem mandati *t.* 10 *dec.* 28 *n.* 31.

In mandatariis non est considerabilis scientia sinistri casus *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 7.

Hæc ab assecuratore probanda *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 8.

Quia includit dolum, qui non præsumitur *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 9.

Hæredes mandatarii tenentur semper mandanti rationem reddere, etsi post negocium susceptum mandans se illis obligaverit in aliqua summa, nulla præcedentis negocii mentione facta *tom.* 10 *dec.* 26 *n.* 19.

Mandatarii hæredes restituere tenentur, quidquid ad eos ratione mandati pervenerit *tom.* 10 *dec.* 26 *n.* 20.

MANDATUM.

Mandatum Testatoris vim habet modi *tom.* 12 *decis.* 11 *n* 13.

MANDATUM PROCURÆ IN GENERE.

Mandatum ex officio, & amicitia oritur *tom.* 7 *decis.* 11 *num.* 77.

Et est contractus bonæ fidei *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 78.

Et a Partibus debet inconcusse servari *tom.* 7 *decis.* 12 *n.* 79.

Mandatum expirat morte mandantis *tom.* 2 *dec.* 40 *n.* 19.

Quod in mandato expressum est non debet omitti *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 9.

Mandatarius nequit aliquid addere, vel detrahere formæ mandati *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 10.

Mandati fines diligentissime custodiendi *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 83.

Quodcumque mandatum regulatur a voluntate mandantis *tom.* 5 *dec.* 44 *num.* 10.

Assertio mandatarii non sufficit ad probandum mandatum *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 13.

Mandatum alleganti probatio concluditur *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 12 & 20. ubi mandatum concludenter est probandum.

Mandatum non præsumitur sed est probandum, sive ad iudicia, sive ad negotia, & sola scientia non sufficit aliquid gestum esse nomine Domini *tom.* 6 *decis.* 23 *num.* 11.

Mandatum solis coniecturis probatur *tom.* 8 *decis.* 37 *n.* 50.

Mandatum est concludenter probandum *tom.* 1 *decis.* 37 *n.* 15.

Mandatum simplici consensu perficitur, & quacumque probatione iustificatur *tom.* 8 *dec.* 42 *n.* 1.

Ad inducendum mandatum requiriritur probatio clara, & pernecesse con-

concludens *tom.* 1 *decis.* 37 *n.* 8.
Mandatum præsumitur ex damno mandatarii *tom* 11 *decis.* 11 *num.* 84.
Mandati præsumptiones Iudici arbitrariæ *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 86.
Mandatum perficitur commissione expressa, & acceptatione *tom.* 7 *dec.* 50 *n.* 4.
Mandatum, & affictus habent causam finalem, & satis verisimilem ad tollendam fraudis suspicionem *tom.* 5 *decis.* 25 *n.* 11.
Mandatum in Procuratore probatur ex scripturarum exhibitione, quæ haberi non poterant, nisi a principali *tom.* 2 *decis.* 9 *n.* 27.
Procuratores in actis iudicialibus conficiendis præsumuntur habere necessarium mandatum *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 13.
Si cum Notario, vel Argentario contraxi non requiritur mandatum expressum, quia sufficit tacitum emergens ex contractu *tom.* 3 *decis.* 19 *num.* 17.
Mandatum late interpretatur, ubi verba sint apta aliquid comprehendere *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 61.
Mandati interpretatio non ex illius litera, sed ex mente principalis desumitur *tom.* 7 *decis.* 11 *n.* 62.
Mandatum dubium interpretatur contra mandantem, qui apertius loqui debuerat *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 68.
Mandatum debet extendi ad omnia utilia mandantibus, & ad perfectionem actus *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 3.
Mandatum extenditur ad solita concedi *tom.* 6 *dec.* 36 *num.* 9 limita *num.* 10 ubi excluditur solitum ex unico etiam actu contrario.
Mandatum generale non sufficit ad ea, quæ speciale mandatum requirunt *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 3.
Mandatum non præsumitur limitatum nisi de limitatione appareat *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 54
Potest fieri mandatum cum libera, etiam circa aliquod particulare negocium *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 17.
Tempus in mandato appositum formam induxisse censetur *tom.* 12 *decis.* 12 *n.* 6.
Speciale mandatum requiritur pro agendo actione iniuriarum *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 4.
Amplia ut ibi *tom.* 12 *decis.* 18 *n.* 5.
Reiicitur conclusio de qua *num.* 4 *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 9.
Mandatum tempore præfinitum impleri amplius non potest, eo elapso *tom.* 7 *decis.* 11 *n.* 2.
Mandans tenetur favore mandatarii ad omnia, quæ cum mandato habent correlationem *tom.* 7 *decis.* 50. *num.* 5.
Mandatum extenditur ad ea omnia sine quibus commissio nequit effectuari *tom.* 7 *dec* 11 *n.* 56.
Et ad omne necessarium antecedens & consequens *tom.* 7. *decis.* 11. *num.* 57.
Et ultra tempus præfixum propter necessariam consequentiam *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 58.
Forma mandati, ubi non fuit servata præsumitur potius damnum, quam utilitas *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 44.
Procurator excedens fines mandati non præiudicat *tom.* 2 *dec.* 18. *num.* 10.
Stante transgressione mandati nihil factum fuisse censetur *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 11.
Mandatum restringi debet ad expressa, & numquam ad extraneos actus extendi, non obstante verborum generalitate *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 13.
Voluntas mandantis ad interpretationem mandati attendi debet *tom.* 2 *decis.* 39 *n.* 15.
Mandatarius tenetur implere mandatum cum omnibus suis qualitatibus *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 8.
Qui mandato debitoris solvit, nudum, ac simplex ministerium præstare intelligitur *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 1.
Paria sunt aliquid contra formam mandati facere, ac præter, aut ultra

tra illud *tom.* 12 *dec.* 12 *num.* 4
Qui petit editionem librorum in actis allegare debet mandatum fuisse datum, seu datum præsumi *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 18.
Mandatum adimpleri debet in forma, quando continet certam speciem *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 37.
In mandato speciei in genere sufficit dare speciem, aut æstimationem, quæ æquipolleat *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 38.
Mandatum de presentando, cum de alio diverso titulo non constet, referendum est ad verum titulum de quo apparet *tom.* 9 *decis.* 7 *n.* 14.
Mandatum Capituli ad præsentandum faciendum est capitulariter *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 1.
In dubio tamen ita gestum præsumitur *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 2.
Collegialitas probatur ex assertione eiusdem Collegialitatis emissa in apoca cum successiva subscriptione omnium Canonicorum *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 3 *& n. seqq.*
Procurator habens speciale mandatum ad differentiam generalis, etiamsi mandatum non expresserit pro mandante semper acquirit *tom.* 8 *dec.* 42 *n.* 2.
Mandatum cuius forma non est substantialis adimpleri potest tam in forma specifica quam per æquipollens *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 32.
Actione mandati agitur sive quis impleat mandatum, sive per æquipollens faciat, etsi fines diligenter sint custodiendi *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 33 & 34.
Mandatum constituendi dotem in certa specie monetarum adimpletur per æquipollens constituendo in alia diversa moneta *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 35.
Mandatum extenditur ad omnia requirentia speciale mandatum stante clausula generali apposita post expressionem aliquorum requirentium specialem mentionem *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 6. & 11.
Prout est clausula *di far tutto quello che io medesimo se fossi presente &c.* *tom.* 12 *decis.* 18 *num.* 7.
Declara, quod non sit sufficiens, ubi infertur crimen, & maxima contumelia *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 8.
Mandatum factum Procuratori, ut ad Cambium pecunias accipiat, non de una vice intelligitur, sed de pluribus donec creditori fuerit satisfactum *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 53.
Mandatum ad exigendum ne in coniuncto quidem præsumitur *tom.* 6 *dec.* 23 *num.* 14.
Mandatum ad exigendum speciale requiritur, ideo concludentius probari debet, ut nonnulli afferant probationem per instrumentum esse necessariam *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 12.
Habens mandatum ad exigendum non aliter debitorem liberat, quam per attualem numerationem *tom.* 6 *dec.* 23 *num.* 17.
Prævio mandato, stipulatio a Procuratore facta valida est, & acquiritur actio utilis costituenti & mandanti absque cessione *tom.* 6 *dec.* 36 *num.* 26.
Fines mandati diligenter sunt custodiendi adeout si mandatum pro transmissione mercium probetur non intelligitur pro exactione prætii, nisi alias usum fuisse consueverit *tom.* 6 *decis.* 23 *n* 15. 16.
Mandatum ad exigendum si sit acceptatum parit actionem contra scribentem, ut impleat, quæ promisit *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 21. & 26.
Mandatum de obligando non extenditur ad pignorandum, nisi Dominus ipse fuisset pignoraturus *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 19. 20.
Mandatum nequidem extendi potest ad casum minoris rationis *tom.* 4 *dec.* 13 *num* 56.
Mandatum conclusionis matrimonii, aut promissionis dotis non probatur, si quis tantum dicat nolle excedere talem summam dotis *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 10.

Man-

Mandatum non nascitur inter eum qui vulgo *Cottimante* appellatur, & eum qui materiam ministrat, etsi in schedis, sive *Polizze* dictus operarum Conductor se subscripserit, & quid importet talis suscriptio *tom.* 7 *dec.* 50 *num.* 3. & 6.

Coniunctus vigore mandati a Lege præsumpti nequit, vel in iudicio vel extra ea peragere, ad quæ speciale mandatum requiritur *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 23.

Verba *circa præmissa* non restringunt mandatum quoad ea quæ inservire possunt ad causam demandatam *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 16.

Administrator nequit absque speciali mandato alienare, vel possessionem simplicem transferre *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 24.

Ob defectum mandati stipulatio a tertio facta pro absente ab eo facta intelligitur tamquam negotiorum gestore pro absente, & actio utilis ab absente non acquiritur nisi per acceptationem, ratificationem, vel cessionem *tom.* 6 *dec.* 36 *n* 27. 28, & 29. ubi licet ex acceptatione subsecuta actio acquiratur, ea fieri debet re integra, non post sinistrum navis *num.* 30.

Solidationibus factis, nec de pecunia ab alio exacta sermone habito mandati coniectura est *tom.* 6 *dec.* 23 *num.* 19.

Mandatum excluditur quando mandatario utilitas, & mandanti periculum contingeret *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 13.

Mandatum excluditur ex circumstantiis, quæ reddant dubiam probationem *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 16.

MANDATUM PROCURÆ QUO AD RATIFICATIONEM.

Ratificatio mandati non præsumitur nisi probetur, multo minus sine scientia certa *tom.* 6 *decis.* 23 *n.* 18. & 20.

Mandatum, & ratihabitio præsumpta in præiudicialibus non sufficit *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 22.

Promissio de habendo rato in mandato inserta operatur speciale mandatum *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 14.

Verba *ratificando, e confermando &c.* habent in se vim ratificationis *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 15.

Text. in Leg. si filiusfamilias ff. ad Maced. inducit ad ratificationem excessus mandati in Patre sciente *tom.* 12 *decis.* 12 *n.* 16.

Et cap. cum olim de offic. & pot. iud. ratificationem inducit in Domino de gestis per Procuratorem *tom.* 12 *dec* 12 *n.* 17.

MANDATUM PROCURÆ QUO AD REVOCATIONEM.

Mandatum expirat per revocationem antequam exequatur *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 42.

Mandatum pro interesse mandantis factum semper est revocabile, quamvis mandatarius constitutus sit irrevocabiliter, & tamquam in rem propriam *tom.* 12 *decis.* 51 *n.* 1. 2. & *num.* 3

Quid si concurrat interesse tertii, & quando huiusmodi interesse concurrere dicatur *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 4.

Mandatum revocari nequit post ius tertio quæsitum *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 14.

Per acceptationem mandati dicitur initus contractus irrevocabilis favore mandantis *tom.* 10 *dec.* 26 *n.* 5.

Mandatum factum in rem propriam alterari, & revocari nequit *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 3. & *tom.* 10. *dec.* 27 *num.* 25

Procurator alium substituens non potest mandatum revocare post illius acceptationem *tom.* 10 *decis.* 26 *num.* 13.

Mandatum ad exigendum revocari non potest contra Procuratorem in rem propriam *tom.* 10 *decis.* 28 *n.* 5. & 16.

Mandatum fit irrevocabile, ubi creditor mandantis acceptavit mandatum,

tum, & mandatarius solvere promisit *tom.* 10 *decis.* 28 *n.* 12.

Mandatum ad solvendum re integra potest quandocumque revocari *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 6.

Intellige, ut hoc procedat, ubi ille, cui facienda est solutio agat contra mandatarium ante mandati acceptationem *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 7.

Mandatum revocari potest, si adhuc creditor illud non acceptavit *tom.* 10 *dec.* 28 *num.* 9.

Veluti etiam, quando is cui facienda est solutio non est creditor *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 10. 24. & 25.

Mandatum de solvendo non potest revocari, si eius vigore secuta sit promissio *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 13.

Secus vero si mandatarius fines mandati excesserit *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 14.

Mandatum de solvendo nequit revocari ubi secuta est acceptatio illius qui debet solutionem recipere, quamvis mandatarius non acceptaverit adhuc mandatum *tom.* 10 *dec.* 28 *num.* 15.

Est absurdum, quod mandatum de solvendo revocari possit post acceptationem utriusque mandatarii *t.* 10 *dec.* 28 *n.* 17.

Mandatum de solvendo non debet revocari ex solo facto Scribentis *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 23.

Mandato de solvendo acceptato, nequit mandatarius solutionem effugere, quamvis scribens decoxerit *tom* 10 *dec.* 28 *n.* 29 & 32.

Per decoctionem mandantis eius mandatum, sicut per mortem, censetur revocatum *tom.* 3 *dec* 54 *n.* 3.

Ex decoctione dicitur revocatum mandatum ad exigendum literas cambii *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 10

Limita quando quis est Procurator in rem propriam, tunc enim non potest mandatum revocari etiam re integra *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 11. 12.

Mandatum praecessisse arguitur ex illius suspensione, & revocatione *t.* 9 *dec.* 11 *n.* 33.

MANUS.

Recognitio manus per Testes, si non adsint alia adminicula, est fallax *tom.* 2 *dec.* 40 *n.* 15.

Ad manus recognitionem plures requiruntur Testes cum citatione interesse habentium *tom.* 2 *dec.* 40 *num.* 16. nec sufficit extraiudiciale dictum unius *num.* 17

MANUTENERE.

Verbum manutenere non significat manutenere per aliquod aliud a remotis adiunctum, & sic Clusam manutenere non importat manutenere per aliud accidens a re separatum *tom* 8 *decis.* 36 *num* 92.

MANUTENTIO.

Manutentio in qualibet instantia peti valet a possidente *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 28.

Conceditur manutentio bonorum possessori usque eo quod fraus non probetur *tom.* 4 *decis.* 38 *n.* 4.

Manutentio danda non est possessori, cui ius resistit, nisi docto de legitimo titulo *tom.* 7 *dec.* 31 *n* 12.

Manutentio decernenda est favore eius qui in possessione est anterior *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 18.

Manutentione summarissima proposita suspensum dicitur quodcumque iudicium *tom* 7 *dec.* 31 *num.* 10.

Manutentio in possessionem servitutum concedenda est, quoties probatur titulus, qui excludat praecarium, & familiaritatem *tom.* 10 *dec.* 45 *n.* 4. & 7.

Pro manutentione in quasi possessione exigendi unicus sufficit solutionis Actus *tom* 3 *dec.* 53 *num.* 2.

Qui in se assumpsit manutentionem annui fructus alicuius fundi ad reintegrationem tenetur in casu cuiuscumque diminutionis *tom.* 9 *dec.* 39 *num* 3.

Pactum manutenendi annuos fructus Commendae est servandum, quamvis in solo fundationis contractu fuerit appositum *tom* 9 *dec.* 39. *num.* 4.

Ma-

Manutentio concedi debet ei qui habet ultimum statum *tom.* 1 *decis.* 24 *num.* 3.
Exceptio non implementi regulariter non admittitur in iudicio manutentionis, prout generale est in qualibet alia exceptione turbida, & altiorem indaginem requirente *tom.* 3 *dec.* 53 *n.* 23. 24.
In manutentionis iudicio leviores probationes admitti solent etiam extraiudiciales si sint plures *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 13.
In iudicio manutentionis non requiritur probatio legitimitatis tituli, præcipue si agatur de possessione longi temporis *tom.* 10 *decis.* 45. *num.* 8.
Ex testium depositione manutentio arguitur *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 12.
Defectus singulorum testium ex numero suppletur *tom.* 6 *decis.* 53. *num.* 14.
In iudicio manutentionis non datur locus exceptionibus contra testes *tom* 6 *dec.* 53 *n.* 15. & 16 ubi unicus etiam sufficit licet non omnino integer.
In materia probationis per testes arbitrium iudicis maxime versatur, qui redargui non potest si deferat depositioni trium testium familiarium contestium de loco, & tempore ubi præsertim alia non desint adminicula *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 17.
Manutentio semper est revocanda cum numquam transeat in iudicatum *tom.* 6 *dec* 53 *n.* 31.
Iudex potest quandocumque revocare decretum de manutenendo a se latum *tom* 6 *dec.* 53 *num.* 29. & quare *num.* 30. ubi id procedit stante clara possessione penes insistentem pro repositione.
Manutentio per cedulam concessa revocari non potest *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 32. 33 ubi contra.

MARITUS IN GENERE.

Maritus, & Uxor sunt correlativa *tom.* 12 *decis.* 1 *num.* 9.
Maritus non debet pactis dotalibus decipi *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 34
Maritus præiudicare nequit hypothecæ ab uxore quæsitæ in eius bonis *tom.* 10 *decis.* 10 *n.* 2.
Maritus consensum præstans contractui Uxoris, nullam in proprio contrahit obligationem *tom.* 10 *decis.* 27 *num.* 9
Contra Maritum tunc solum nequit allegari exceptio erroris in promittenda dote, cum in obligatione vera delegatio fuerit contracta *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 22 contrarium *n.* 24.
Maritus non potest constituere Procuratorem pro muliere in causa matrimoniali *tom.* 6 *dec.* 8 *n* 27.
Maritus si in dotem habuit usumfructum, fructus ex fundo usufructuario perceptos facit suos at si fructus recipit in dotem habet usum dd. fructuum costante matrimonio sed illo soluto fructus restituere tenetur *tom.* 7 *dec* 5 *num* 13.
Quæstio an contra maritum, qui dotem confessus est non facta promissione restitutionis agi possit via exequutiva vigore Statuti paratam exequutionem tribuentis instrumentis, relinquitur per Bartol. indecisa *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 23.
Referuntur auctores affirmativam tenentes in supradicta quæstione *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 31.
At Bald. negative sentit *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 32.
Contra Maritum allegari nequit exceptio, quod dotis promissio in certa quantitate provenerit ex falsa credulitate sufficientiæ Patrimonii dotandæ *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 21.
Renunciatio emphyteusis favore mariti facta videtur ad eum aggregandum pro lucro dotali, & ideo personalis dici debet *tom.* 6 *decis.* 57 *num.* 24.
Declaratio quod domus sit dotalis facta a marito, licet uxori dicat quod sit suus fundus tamquam suspecta non suffragatur *tom.* 8 *dec.* 10 *n* 104.

MA-

MARITUS AN TENEATUR ALERE UXOREM.

Maritus tenetur alere uxorem, sive dotem receperit, sive non *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 1.

Quamvis uxor propter religionis diversitatem manere nequeat in obsequio viri *tom.* 12 *decis.* 17 *n.* 2.

Uxor infidelis manere nequit in obsequio Viri fidelis & e contra *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 3.

Ultra victum uxoris plurimæ a Marito fiunt expensæ in vestibus ornamentis, & similibus, quæ æs alienum pariunt viro *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 33.

Maritus non tenetur alere uxorem, nisi ad ratam dotis persolutæ *tom.* 6 *dec.* 46 *n.* 4.

Maritus non tenetur erga uxorem nisi deducto ne ipse, & filii egeant *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 18.

Limita, si Uxor sit pauper, & Maritus dotem retineat *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 19 *& n. seqq.*

Non omnis mutatio status mariti, ei tribuit privilegium deducto ne egeat, ut deportatio, & bannum *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 21.

Limita, ubi agitur de dotis restitutione *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 22.

Sublimita si mulier nil præter dotem habeat, unde se alat *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 23.

MARITUS QUO AD FUNDUM DOTALEM.

Maritus non potest de fundo dotali disponere, aut illius conditionem immutare *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 6.

Contrarium si dos in quantitate consistat, & in eius solutionem data sit species, hoc enim in casu maritus dominus est dotis, quæ si ab eo alienetur, non acquiritur Uxori nisi creditum pecuniarum contra maritum *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 7.

Tunc enim Lex fingit duo contractus unus solutionis dotis in pecunia; alter emptionis speciei cum pecunia in dotem accepta *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 8.

Ad Maritum uti Administratorem incumbit onus colendi, meliorandi, & reparandi fundos dotales *tom* 1 *dec.* 14 *num.* 56 declara *num.* 57.

Maritus potest repetere melioramenta seu impensas necessarias, & utiles factas in fundo, & bonis dotalibus *tom* 1 *decis.* 14 *n.* 87

Nec cum fructibus compensare tenetur, quia fructus ob onerum substentationem ad virum spectant *tom.* 1 *decis.* 14 *num.* 88.

Impensæ necessariæ factæ a marito in fundo dotali minuunt ipso iure dotem, utiles vero non minuunt ipso iure, sed tantum est propter illas agendum *tom* 1 *dec.* 14 *num.* 89.

Marito denegatur repetitio pro expensis voluntariis factis in re dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 90.

Et pro expensis factis ad maiores fructus recolligendos *tom.* 1 *dec.* 24 *num.* 91.

Expensæ necessariæ factæ a marito in rebus dotalibus minuunt dotem *tom.* 1 *decis.* 14 *n.* 92.

Quæ diminutio licet non quoad dominium, tamen quoad valorem, & æstimationem procedit etiamsi dos in fundo consistat *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 93.

Quidquid dispositum sit in Viro, qui constante matrimonio Fundum dotalem melioravit, fructusque eo tempore percipit, in marito tamen divortio facto, vel in eius Hærede soluto per mortem Viri matrimonio, qui dotem Viduæ restituere debet aliis regulis quæstio resolvi debet *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 3. 4.

Distinguendæ sunt impensæ utiles a necessariis factis a Marito in Fundo dotali costante matrimonio *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 5.

Maritus remanens dominus bonorum dotalium, remanet debitor dotis in quantitate, & pecunia *tom.* 10 *decis.* 25 *n.* 9.

MARITUS QUOAD ADMINISTRATIONEM ET FRUCTUS RERUM UXORIS.

Ex dispositione Statuti Florentini potest maritus uti, frui bonis per uxorem, constante matrimonio quæsitis, nec fructus exinde perceptos tenetur unquam restituere *tom.* 11 *decis.* 21 *n* 27.

De iure communi, consentiente uxore tacite, vel expresse, fructus extradotalium in promiscuos usus consumpti marito acquiruntur absque onere restitutionis *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 28.

An tamen hoc procedat indistincte quoad fructus industriales, naturales, & civiles remissive *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 29

Usufructu uxori relicto, commoditas tantum fructuum marito acquiri potest *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 33

Statutum loquens de usufructu marito acquirendo, ipsorum etiam fructuum, & comoditatis acquisitionem comprehendit *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 34.

Annuæ præstationes sunt diversæ a iure illas exigendi *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 35

Quando maritus lucretur fructus dotis in usufructu constitutæ, distinguitur *tom.* 11 *dec* 21 *n* 36

Maritus lucratur fructus bonorum extradotalium, quando obveniunt mulieri constante matrimonio, ex Statuto *lib.* 2. *rub.* 65. *tom.* 6 *dec.* 46 *num* 29

Et quando dos integra eidem soluta non fuit *tom.* 6, *dec.* 46 *num.* 30.

Statuta decernentia marito fructus paraphernalium reputantur favorabilia *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 37.

Ex dispositione Statuti Florentini maritus in extradotalibus usufructuarius reputatur *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 38.

Bona paraphernalia marito in promiscuos usus consumpta tacito accidente mulieris consensu, nequeunt ab eodem repeti, nisi factus sit locupletior *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 47.

Consensus mulieris super consumptione fructuum bonorum extradotalium est a marito probandus *tom.* 11 *dec* 21 *num* 59.

Ad hoc tamen sufficit tacitus ex coniecturis elicitus *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 51.

Et leviores probationes sufficiunt si quæstio non sit cum uxore, sed cum eius hæredibus *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 52.

Huiusmodi mulieris consensus eruitur ex illius scientia, & patientia *tom.* 11 *dec* 21 *n.* 53.

Et ex actibus positivis *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 54.

Quibus concurrentibus non habet locum restitutio, etsi fructus consumpti fuerint pro maiori splendore familiæ *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 55.

Ampliatur conclusio de qua supra *n.* 53 ut procedat etiam si uxor illosmet fructus sibi ab initio reservasset *tom.* 11 *dec* 21 *num* 56

Præcipue vero, si vir in bona fide fuerit *tom.* 11 *dec* 21 *num.* 57

Fructus a marito consumpti in proprios usus, habentur pro extantibus & ab eo sunt restituendi *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 59.

Ex dispositione Statuti Pratensis, ac Florentini fructus bonorum adventitiorum, quæ Mulier quæsivit post contractum matrimonium, eo durante spectant ad virum *tom.* 10 *decis.* 27 *num.* 10.

Integram dotem ex iure communi lucratur vir *tom* 9 *dec* 29 *n.* 18.

Cum autem Statuentes voluerint maritum dotis medietatem tantum lucrari credendum est noluisse quod lucraretur de extradotalibus, & de ratione *tom* 9 *decis.* 29 *n.* 19.

Viro superstiti nullum dotis, aut extradotalium lucrum debitum ex iure communi *tom* 9 *dec.* 29 *n.* 15.

Adeoque cum Statuentes nullo iure cogente certum quid marito concesserunt, cœtera omnia eidem dene-

ne-

negasse videntur *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 16.

Maritus de iure nec dominium habet, nec fructus percipit extradotalium *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 17.

Affertur dispositio Statuti Florentini *lib.* 2. *rubr.* 129. circa successionem bonorum extradotalium mulieris favore viri *tom.* 6 *dec.* 63. *num.* 1. ubi *n.* 2. distinguit an tertia pars bonorum extradotalium marito debita debeatur tamquam successio legalis conditione ex Lege, vel tamquam successio universalis, & declara *num.* 4. deberi ista marito conditione ex Lege, & ideo in eius præiudicium in vita uxoris alienari non potuisse.

In successione quæ debetur marito ex bonis uxoris ex forma Statuti ei auferri non potest nec per actus inter vivos, nec per ultimam voluntatem, & factum quolibet uxoris ei preiudicare non potest *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 16.

Ubi Statutum deferat lucrum marito si mulier decedat testata vel intestata, donatio inter vivos facta in præiudicium dicti lucri rescinditur & revocatur *tom.* 6 *dec* 63 *n* 24.

MARITUS QUOAD DONATIONEM INTER EUM, ET UXOREM.

Pro donatione concludenda inter sponsum, & sponsam, seu inter virum, & uxorem constare debet de animo donandi, morte postea confirmato *tom.* 8 *decis.* 15 *n.* 6.

Non præsumitur vero donatio, si ex pluribus circumstantiis maritum noluisse donare nisi ad usum tantum appareat *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 7

In dubio rei pretiosæ donatio non præsumitur inter virum, & uxorem, sed si simplex traditio ad usum restricta, ut mulieres ornatiores procedant *tom.* 8 *decis.* 15 *n.* 8 & 10.

Quæ sit res pretiosa arbitrio Iudicis relinquendum inspecta personarum qualitate, dotis quantitate, & loci consuetudine *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 9.

Torquium, moniliumque usus inter mulieres necessarius, adeoque similes impensæ a marito factæ non ex gratuita largitione, sed quodammodo ex debito præsumuntur *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 11.

Donationes inter virum, & uxorem honoris causa sequutæ, confirmatione per mortem non indigent, & sunt irrevocabiles *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 21.

Intelligitur tamen de illis emissis pro adipiscenda aliqua dignitate, honore, vel gradu conspicuo, non de illis, quæ inserviunt ad abusivam vanitatis ostentationem, ut est monile *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 22.

Nec præsumitur legatum pro compensandis servitiis in ægritudinibus præstitis ab uxore, cum servitiorum præstatio dici possit compensata aliis muneribus *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 23. 24.

Compensat satis servitia a muliere præstita, & ætatis disparitatem, dotis exilitas *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 24.

Verba referibilia donationi inter maritum, & uxorem impropriantur quia a marito adhibita præsumuntur mulieris illecebris, & blandimentis exsefecato *tom.* 8 *decis.* 15 *num.* 13.

Verba similia censentur adiecta per maritos ad effectum indulgendi genio uxoris *tom.* 7 *decis.* 15 *n.* 14.

Confessio mariti, quod receperit dotem ante tempus illi debitam, fraudolenta reputatur *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 120.

Maritus pro liberando se ab incommodis potest, uxore contradicente, eius dotem distrahere *tom.* 8 *decis.* 14 *num.* 12.

Iocalium donatio præsumitur attenta insigni nobilitate, iuncta cum copia divitiarum mariti *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 1.

Ex verbis in testamento prolatis animus donandi recte probatur *tom.*

8 *dec.* 15 *num.* 2.
Donatio iocalium eo magis præsumitur facta, a marito valetudinario, & ad senium vergente, mulieri iuveni *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 3.
Res data uxori a marito, ut pro eius libito de ea valeret disponere dicitur perfecte donata *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 4.
Ratio eadem est in donatione per sponsum sponsæ, seu per maritum uxori facta *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 5.

MARITUS QUOAD LEGATA FACTA UXORI.

Statutum Florentinum non prohibet marito relinquere legata uxori *tom.* 11 *decis.* 1 *num.* 1.
Legatum usufructus omnium bonorum a Marito Uxori relictum, non comprehendit bona fideicommissaria *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 9.
Mariti prohibitio relinquendi uxori, vetat quoque propter actus individuitatem uxori recipere posse *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 10.
Statutum prohibens marito legatum relinquere favore uxoris, intelligitur quoque prohibere uxori legatum accipere *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 8.
Mariti assertio in Legato emissa in præiudicium communis filii, & dispositionis *Leg. Fœminæ Cod. de secund. nupt.* non attenditur *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 26.
Quando Maritus de secundis nuptiis Uxoris cogitavit, & in eo casu aliquid eidem reliquit, infertur, quod eas non aborruerit, ac viduitatis odiosum onus indicere noluerit. Amplia etiamsi præceptum iniunxerit morandi, ac cohabitandi cum filiis *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 26.

MASCULINITAS.

Qualitas masculinitatis tam in generante quam in generato est urgens coniectura ad effectum, quod soli masculi ex masculis admittendi veniant *tom* 8 *dec* 18 *num.* 3.
Expenduntur aliæ coniecturæ favore masculinitatis *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 4.
Una ex coniecturis est qualitas masculinitatis per plura verba repetita *tom.* 8 *dec.* 18 *n* 5. 6.
Masculinitatis repetitio inducitur ex coniecturis tam in familia propria Testatoris quam aliena *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 35.
Una est coniectura, clausula *come sopra tom* 5 *dec.* 22 *num.* 36.
Maxime iuncta alia in omnibus, & per omnia *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 37.
Qua stante vocati in inferiori substitutione censentur subrogati in locum primorum *tom* 5 *dec.* 22 *n.* 38.
Et parificantur subiecta absque ulla penitus differentia *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 39.
Item alia est coniectura repetitionis masculinitatis omnimoda similitudo & convenientia verborum unius, & alterius substitutionis *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 40.
Item absurdum quod melioris essent conditionis descendentes ex linea minus dilecta, aliis descendentibus ex prædilecta *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 41.
Stante diversitate personarum masculinitas omissa in ingressu, & apposita in progressu consulto censetur omissa in ingressu, ac primo gradu *tom* 4 *decis.* 20 *n.* 10.
Ubi clara non est repetitio masculinitatis semper admittitur eius extensio per modum declarationis verbi ambigui *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 13.
Ex quibus excludatur repetitio masculinitatis *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 18.
Conclusio, quod masculinitatis qualitas in institutione volita censeatur repetita in substitutione, non procedit, quando res versatur in diversa, ac separata substitutione, & agitur de ea repetenda in diversis personis *tom.* 4 *dec.* 22 *num* 4. 5.
Contemplatio agnationis, quando non est expressa, & literalis, non sufficit, ut qualitas masculinitatis dicatur repetita in separata dispositione *tom.* 4 *decis.* 22 *num.* 9.
Contemplatio agnationis militat etiam in

in fœminis respectu familiæ Viri, & resultat ex repetita masculinitate *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 27.
Item ex parte conditionali, in qua contemplantur soli masculi ex masculis *tom.* 5 *decis.* 22 *n.* 28.
Non autem masculi ex fœminis *tom.* 5. *dec.* 22 *num.* 29.
Amplia quod non veniat fœmina immediate descendens ab ultimo masculo *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 30.
Ubi considerari potest ratio Agnationis, & masculinitatis non licet argumentum desumere a sola agnatione *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 10.
Cessante expressa conservatione agnationis Rota Romana semper excludit repetitionem masculinitatis *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 10.
Clausula *come sopra* repetit masculinitatem superius contemplatam *t.* 4 *dec.* 22 *n.* 14.
In dubio pronunciandum est pro ultima Fœmina Agnata *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 30.
Et iudicandum pro negativa repetitæ masculinitatis *tom.* 4. *decis.* 22. *num.* 31.

MASCULUS.

Masculi succedentes per repræsentationem assumunt gradum matris, non personam, & sic mediante gradu matris exclusæ succedunt ex persona propria *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 90. declara ut *n.* 96.
Expressa, & pluries repetita mentio lineæ masculinæ excludit intersecationem masculi ex fœmina *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 1.
Descendentes masculi quibus non obstat mediata derivatio ab hærede sunt prælative vocati *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 32.
Appellatione descendentium masculorum non veniunt masculi ex fœminis, quando fuit conservata agnatio *tom.* 8 *decis.* 18 *num.* 30.
Nomen masculini generis non potest applicari fœminis *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 29.
Agnatione contemplata, & inducta graduali vocatione agnatorum masculorum, masculi ex fœmina non veniunt appellatione masculorum *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 45.
Deficiente contemplatione agnationis sub nomine lineæ masculinæ compræhenduntur omnes masculi descendentes *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 20.
Mentio lineæ, & descendentiæ masculinæ non admittit masculos ex fœminis *tom.* 8 *decis.* 38 *n.* 22.
Testator ubi in primis substitutionibus vocavit descendentes masculos ex masculis, si in sequenti simpliciter vocaverit descendentes, adhuc intelligitur de masculis *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 33.
Ratio est quia tunc non agitur de repetitione masculinitatis, sed de declaratione verbi „ descendentes „ *tom.* 5 *decis.* 22. *n.* 54.
Si Testator in antecedenti capitulo locutus sit de filiis, & descendentibus simpliciter, & postea in subsequenti de filiis, & descendentibus masculis loquatur, intelligitur quod in priori parte de masculis senserit *tom.* 4 *dec.* 20 *n* 14. 17.
Testatores vocantes masculos præsumuntur se conformasse Statutis agnationis favore conditis *tom.* 12 *decis* 43 *num.* 16.
Idque obtinet, licet masculi ex fœminis non concurrant cum masculis ex masculis, sed cum hærede extraneo *tom.* 12 *decis.* 43 *n.* 17.
Testator, qui respectum habuit ad certam familiam proprio nomine expressam, censetur contemplasse masculos dumtaxat illius familiæ *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 25.
Ubi Testator in aliqua dispositione intentionem suam ad masculos restrinxit, de masculis etiam intellexisse censetur in aliqua dispositione licet separata *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 53.
Et ubi in eodem Testamento unam dispositionem fœminis non congruentem ordinavit, in alia quoque de fœminis non cogitasse præsu-

sumitur *tom.* 4 *decis.* 20 *n.* 54.
In emphyteusi ecclesiastica, ubi vocantur descendentes masculi, qui prætendit venire masculos ex fœminis, iustificare debet consuetudinem, quod sub iisdem verbis admissi fuerint masculi ex fœminis *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 14.
Aliter procedi debet cum regulis emphyteusis nempe strictioris interpretationis *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 15.
Vocatis in emphyteusi descendentibus masculis, masculi ex fœminis non succedunt quidquid sit in ultimis voluntatibus, donationibus, & similibus *tom* 8 *dec.* 38 *n.* 18.
Artificialis agnatio per assumptionem cognominis, & armorum æque conservatur a masculis ex fœminis, imo uti semiagnatis melius quam ab extraneis *tom.* 7 *dec.* 43 *num.* 4.
Masculi ex fœminis casu artificialis agnationis, nisi in concursu agnatorum veniunt saltem in subsidium *tom.* 7 *decis.* 43 *num.* 4.
Verbum *figli*, *e descendenti* denotat tam masculos, quam fœminas descendentes per quodlibet medium ab hærede instituto *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 8.
Lineæ, & descendentiæ senioribus, & proximioribus vocatis veniunt etiam masculi ex fœminis *tom.* 7 *dec.* 43 *n.* 1.
Nisi ex verbis restrictivis voluntas Testatoris deducatur contraria *tom.* 7 *dec.* 43 *num.* 2
Descendentibus masculis per rectam lineam vocatis in materia indifferenti veniunt masculi ex fœminis *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 19.
Secus in emphyteusi ecclesiastica *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 20.
In emphyteusi ecclesiastica vocatis descendentibus masculis per lineam rectam non veniunt masculi ex fœminis, quia absurdum esset multiplicare lineas, quas formarent omnes fœminæ, & sic dividere canones in personas innumerabiles, quod absurdum ponderatur aliquando etiam in fideicommissis *tom.* 8 *dec.* 38 *n* 21.
Masculus descendens ex fœmina, est descendens masculus *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 34.
Hæc Fulgosii opinio non est certa, & irrefragabilis *tom.* 12 *decis.* 43 *num.* 55.
Imo ab ipsa recedendum est nisi evidentes demonstrationes nos in illam inducant *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 36.
Contrariam tamen est tenendam, ubi etiam læves coniecturæ, & verisimilitudo suadent testatorem de solis masculis ex masculo sensisse *tom.* 12 *decis.* 43 *n.* 37.
Appellatione descendentium masculorum veniunt quoque masculi ex fœminis *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 33.
Masculi ex fœminis non possunt esse de familia *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 28.
Masculi, ac fœminis descendunt per fœmininam, non per masculinam lineam *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 28.
Masculus ex fœmina non admittitur etiam in defectum masculi ex masculo, & in concursu extranei quando defecit illius vocatio *tom.* 5 *decis.* 22. *num.* 48.
Descendentium masculorum appellatione quando agitur de cognatis veniunt masculi etiam per duplex medium fœmininum *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 26.
Et quando secus *n.* *seqq.* & signanter *num.* 42.
Masculus ex fœmina non venit appellatione descendentium masculorum stante clausula in stirpes, & non in capita, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 31.
Agnatio considerata in descendentibus masculis non potest censeri reperita in substitutione descendentium masculorum ex fœminis, sed sola prædilectio masculinitatis *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 43.
Amplia non obstantibus dictionibus re-

relativis, quæ tunc repetunt ordinem succedendi tantum, non etiam qualitates substitutorum *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 44.
Limita quando relatio fit ad præcedentia cum clausula in omnibus, & per omnia *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 45.
Masculis de gradu in gradum ad successionem vocatis, veniunt tam masculi ex masculis, quam masculi ex fœminis *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 41. declara ut *n.* 44 & 45.
Maxime ex fœminis nuptis in agnatione *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 43. declara ut *n.* 44 & 45.
Qualitas familiæ in filiis masculis requisita considerari non potest in masculis ex fœmina, sed solum in masculis ex masculo *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 24.
Sub nomine *Domus*, vel *Familiæ* compræhenduntur etiam cognati, & masculi ex fœmina *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 35 & 36.
Præsertim in materia indifferenti, cuiusmodi est illa iurispatronatus *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 37.
Quamvis sub nomine lineæ masculinæ compræhendi soleant soli masculi ex masculis; attamen aliquando compræhenduntur etiam masculi, ex fœminis procreati *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 6 & 7.

MATER IN GENERE.

Matri licet donare inter liberos absque actus nullitate ex defectu solemnitatum, & quare *tom.* 7 *decis.* 17 *num.* 20.
An mater donando filio teneatur ad observantiam solemnitatum Statuti est intricatum articulum *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 94.
Dispositio matris favore filii est amplianda, & credendum est quod ipsum omni meliori modo voluerit gratificare *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 70.
Alii filii dici non possunt læsi, & præiudicati cum mater alicui aliquid specialiter legat, aliisque opulentam hæreditatem relinquit *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 71.
Mater redimens filium captivum, præsumitur redimisse ob causam pietatis, & ideo prætium non repetit *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 4.
Bona materna ad filios pertinent *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 2.
Filii æque, ac filiæ succedunt in bonis matris ab intestato defunctæ *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 1.
Allud per Statutum Petræ Sanctæ, quo filiæ dotatæ in bonis Patris à Matris successione excluduntur, ubi ampliatur licet filia fuerit dotata post mortem matris, dummodo antequam ipsa, vel eius hæredes petant admitti ad hæreditatem *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 2. 24 & 25.
Explicatur quod ait *Amend. & Roland* scilicet in Patre disposita etiam in matre locum habere *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 100. 101 & 102.
Ex Stat Flor lib. 2 rubr. 29 prohibetur matri in præiudicium filiorum de dote disponere, quod procedit tantum durante matrimonio *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 13 & 14.
Bona inæstimata in dotem data remanent in hæreditate matris, nec patris hæredes ad eorum restitutionem tenentur *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 3.
Matre exclusa omnes censentur exclusi qui per matrem iunguntur *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 50.
Testamentum filii nullum est, si mater præterita fuerit, eique competit quærela inofficiosi *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 35. 36 & 73.
Amplia etiamsi legatum ex Testamento consequatur *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 37.
Limita si adsit clausula codicillaris, & relictum factum fuerit per verba communia *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 38. 39.
In successione matris non consideratur agnationis consevatio, nec attenditur a quibus fœmina exclusa veniat dotanda, sed de masculinitate solummodo habetur ratio *tom.* 4 *dec* 3 *num.* 5 & 6.

Ma-

Mater in usufructu legitimam accipere non tenetur *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 50.
Limita si acceptaverit dispositionem filii *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 51.
Querela, quæ matri competit non datur illi, qui non est eius hæres *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 45 & 46.
Agnatio non datur in matre, & eius successione *tom.* 8 *decis.* 3 *n.* 8. 9.
In donatione matris filio facta requiritur iuramentum, & Decretum Iudicis vigore Statuti Pisani rubr. *qualiter Mulieribus &c. tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 8.
Onus habitandi cum filiis est soave *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 44.
Onus cohabitandi cum filiis est leve maxime in filiis nobilium *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 47.
Mater filios magis diligit, quam Pater *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 45.
Legatum relictum matri cum onere habitandi cum filiis non dicitur correspectivum, sed potius factum ex affectione *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 46.
Legatum annuum, etiam relictum sub conditione viduitatis, & cohabitationis cum filiis non est sufficiens ad destruendum patrimonium in præiudicium descendentium *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 46.
Statutum Castrocarii excludens matrem propter agnatos usque ad quartum gradum excludit etiam a legitima *tom.* 5 *decis* 1 *n.* 16.
Non præsumitur, quod mater censum iam extinctum ad vitam reduxerit *tom* 4 *decis.* 19 *n.* 72.
MATER QUOAD SUCCESSIONEM.
Mater de Iure Romano non potest succedere extantibus liberis defuncti *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 55.
Statutum potest excludere expresse matrem ab hæreditate filii, ac etiam a legitima *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 57.
Quinimo simpliciter eam excludens a successione, intelligitur etiam a Legitima excludere *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 58.
Agnatorum favore, mater exclusa a successione *tom.* 4 *dec.* 7 *n.*
Ex dispositione Statuti Florentini 2. rubr. 130. mater exclusa citur existentibus agnatis in octavum gradum *tom.* 4 *decis. num.* 43.
Mater ab hæreditate filii excludit per agnatos infra octavum gradu ei reservata quarta parte non cedente valorem 500. librarum Statut. Florent. rubr. 130. *tom dec.* 5 *n.* 1.
Mater ab hæreditate filii succedit exclusionem amitæ, & agnator intra octavum gradum existentil non obstante dispositione Stat Florentini in dict. rubr. 130. *t* 8 *dec* 5 *n.* 3.
Stante Statuto quod existente patru non succedat mater, si quis dec serit relicto patruo, matre, & f tribus, vel sororibus uterinis, la mater ad successionem voca tur excluso Patruo *tom.* 8 *dec. num* 4
Mater per agnatos a Statuto excl admittitur ad hæreditatem filii p pter aviam paternam a Statuto r exclusam, & excludentem agna remotiores, licet ipsa avia ni habere possit *tom.* 8 *dec.* 5. *n.* 5
Exclusa matre censentur omnes clusi per matrem coniuncti *tom decis.* 5 *num.* 6.
Existente amita, seu aliis coniun ex latere patris, qui exclud agnatos masculos, tunc præfer mater, & hic videtur casus a pradicto Stat. Flor. omissus *ton dec.* 5 *num.* 7.
Agnatus exludit Patrem ad utilita matris, & non suam *tom.* 8 5 *num.* 8.
Statuto vocante agnatos, relicta c portione matri, superstite mat & amita, mater excludit ami *tom.* 8. *dec.* 5. *n.* 38.
Existente amita, quæ excludit a tos de iure communi, mater cedi

cedit, & ipsa amita removet matri obstaculum agnatorum; & reprobatur contraria alicuius doctoris opinio *tom.* 8 *decis.* 5 *n.* 10. 11.

Cum matre non concurrit nisi frater, vel soror utrinque coniuncti *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 12.

Mater succedit ut supra ad exclusionem agnatorum, etsi superstit persona, quæ non admittatur æqualiter cum matre, ultra matrem, & agnatos *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 17. 18.

Quod Mater exclusa non remaneat in dubio est interpretandum Statutum præsertim ab hæreditate filii, & hæc opinio, uti benignior est recipienda etiam in Foro Poli *tom.* 8 *decis.* 5 *n.* 22. 23 & 24.

Mater, cui relictus est a filio ususfructus exclusa dicitur a successione, si supersint Agnati intra gradum octavum, ita disponente Statuto Florentino eiusque Reformatione *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 49.

Mater exclusa a successione nil potest filio mutuare, quod conferat ad successionem *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 20.

Exclusis fœminis propter masculos, vel cognatis in concursu agnatorum vinculum matris non consideratur *tom* 6 *decis.* 5 *n.* 72

Statuta Pisana matrem non excludunt ab hæreditate filii *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 87.

Mater non potest ultra dispofita in Statuto Florentiæ succedere etiam condito Testamento *tom.* 4 *dec* 7 *n.* 61.

Cuius Statuti verba non sunt generalia, & geminata matrem quoque excludunt *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 62 63 & 70.

Dispositio Statuti matrem excludentis attendi debet ad iuris communis derogationem *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 74.

Qualitas dotationis requisita a Statuto non convenit matri *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 77.

Statutum excludens fœminas dotatas non videtur excludere matrem ab hæreditate filii *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 78.

Hoc tamen intellige quando mater non est specialiter nominata in Statuto, nec adsunt verba indefinita *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 79.

Statutum admittens sororem ad hæreditatem fratris, a fortiori dicendum est admittere matrem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 80.

Mater filiabus succedit in totum non obstante Statuto Florentino exclusis agnatis, & amita, propter amitam ipsam *tom.* 8 *decis.* 5 *n.* 25.

Observantia in dubio attenditur magis æqua, & favorabilis, præsertim ne mater excludatur a successione filii *tom* 8 *dec* 5 *n* 36. 37.

MATER DOTANS FILIAM.

Mater in dotandis filiabus est causa proxima post Patrem, nisi adsint Patris hæredes *tom.* 8 *dec* 2 *n.* 18.

Mater per filias recusans secunda vota, & eis quod habet reservans multum laudanda est *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 21.

Mater non obligatur dotare filiam sine magna, & probabili causa *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 13.

Nempe nisi sufficiant bona paterna, & filia non habeat aliunde *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 14.

In promissione matris pro dote filiæ compreænditur quod proprium est ipsius filiæ *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 15.

Mater dotem solvens pro filia, censetur id fecisse animo se relevandi contra obligatum dotare *tom.* 6 *decis* 45 *num.* 1.

Contrarium firmatur quando id fecit contemplatione filiæ, & absque animo se relevandi *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 2.

Quod deducitur ex coniecturis *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 3.

Prima coniectura est, si nullam emisit protestationem *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 4.

Secunda coniectura est, si discretive se obligavit *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 5.

Ter-

Tertia coniectura est, si dixit se solvisse, vel velle solvere de propriis pecuniis *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 6.

Quod & procedit in Tutore, vel alio administratore *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 7.

Quarta coniectura est, si partem dotis solvit, vel promisit absque animo se relevandi *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 8 & 12.

Quinta coniectura est si una pars dotis parificetur cum alia, quæ promissa fuit absque animo repetendi *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 15.

Sexta coniectura est, si tam una quam alia pars dotis iisdem verbis qualificata fuit *tom* 6 *dec.* 45 *n.* 16.

Septima coniectura est, si mater nihil petiit ex hac causa *tom.* 6 *dec.* 45 *num.* 17.

Fortius si petiit alia credita, & hoc omisit *tom.* 6 *decis.* 45 *n.* 18.

Idemque procedit si petiit quidem, sed post nimium longum annorum decursum *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 19.

Et præsertim in iudicio de collusione suspecto *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 20.

Octava coniectura deducitur ex favore dotis, ex coniunctione sanguinis, ex tenuitate summæ, ex commoditate matris, & ex patris non abundantia *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 21.

Respondetur auctoritatibus in contrarium allatis *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 22.

Ad exclusionem beneficientiæ in matre favore filiæ sufficit motivum congruentiæ, seu necessitas moralis ex naturali instinctu, affectione, ac materno amore promanans *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 18 & 19.

In contractibus inter matrem, & filiam solemnitates a Statuto requisitæ sunt necessariæ *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 42 & 43. ubi distinguitur inter Statuta solemnitates requirentia ad evitandas fraudes, vel pro integranda persona.

MATER TUTRIX.

Contra matrem tutricem non est in redditione rationis cum maximo rigore procedendum *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 26.

Præcipue si illa sit spectantissimæ probitatis, & filiorum amantissima *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 28.

Mater transiens ad secunda vota privatur tutela, & educatione filiorum primi matrimonii *tom.* 12 *decis.* 47 *num.* 1.

Limita ubi in ea cesset insidiarum suspicio *tom.* 12 *dec.* 47 *num.* 2.

Quæ semper abest, quando pupillus non habet bona libera in quibus mater possit succedere *tom.* 12 *dec.* 47 *n.* 3.

Præcipue si tam mater, quam eius secundus vir sint optimæ famæ, maximæque probitatis *tom.* 12 *dec.* 47 *num* 4.

Durum est a matre pupillum segregare *tom* 12 *dec* 47 *n.* 7.

MATER BINUBA.

Mater est peioris conditionis quam Pater, si ad secunda vota migraverit *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 99

Mater in se dotanda non tenetur potius diligere filios, quam seipsam *tom* 2 *dec.* 1 *n.* 54.

Quidquid acquirit mater ex successione filiorum primi matrimonii eis tenetur relinquere, nihilque potest in extraneos in eorum fraudem alienare, quia hæc successio non defertur iure hæreditario sed particulari *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 9

De matre disponente in favorem filiorum secundi matrimonii in fraudem *Leg. hac edictali*, & ad hoc ut viro secundo acquiratur quomodo iudicandum, & quod sola coniunctio non sufficiat ad arguendam contemplationem patris nisi ex aliis circumstantiis de contemplatione appareat *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 64 & 65.

Dispositio Legis *Fœminæ &c.* odiosa reputatur nec locum habet in bonis, quæ secundo nubenti contemplatione primi coniugis, seu filiis primi matrimonii fuerunt relicta *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 66.

MA-

MATRIMONIUM IN GENERE.

Matrimonium licet per Legem Evangelicam sit elevatum in Sacramentum, habet tamen rationem contractus, & per adventum conditionis perficitur sicut alii *tom.* 6 *decis.* 19 *n.* 20.

Tabulæ matrimoniales, quibus antiquitus nuptiæ fiebant, & dos constituebatur, capitulis matrimonialibus æquiparatur *tom.* 8 *decis.* 35 *num.* 6.

Matrimonia præsumuntur contracta secundum Leges *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 48.

Matrimonii appellatione itidem veniunt sponsalia *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 50.

Consensus matrimonio gratuito præstari debet *tom.* 1 *decis.* 4 *n.* 14.

Testes in apocha matrimoniali non requiruntur nisi in concursu, cum non sint necessarii ad suam validitatem *tom.* 8 *decis.* 35 *n.* 7.

Matrimonia contrahi non solent sine dote *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 13.

Matrimonium satis dicitur sine dote, quod est sine congrua dote *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 8 & 18.

Matrimonium in Virgine est favorabilius, quam in Vidua *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 35.

Matrimonium non liberat a patria potestate *tom.* 9 *decis.* 36 *n.* 40.

Ad virum spectant onera matrimonii, ac decenter uxorem alere, etsi eum parva, aut nulla dote eam duxerit *tom.* 3 *decis.* 51 *num.* 10.

Quo mortuo cessa obligatio, nec transit ad Hæredes *tom.* 3 *decis.* 51. *num.* 11.

Matrimonii onera non possunt esse, ubi non extat matrimonium *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 6.

Matrimonium contractum cum persona illustris Familiæ est argumentum nobilitatis *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 41.

Usquequo durat primum matrimonium prætendi nequit nova dotis constitutio *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 37.

Matrimonio per mortem viri soluto revertitur ad Patrem, quidquid si matrimonium solvatur per mortem uxoris ex consuetudine Martini *t.* 6 *dec.* 7 *num.* 1. 2.

Una eademque res in casu dissoluti matrimonii ob præmorientiam viri ac in casu dissoluti matrimonii ob præmorientiam uxoris diverso iure censeri non debet *tom.* 8 *dec.* 47 *num.* 12.

Capitula matrimonialia, & instrumenta dotalia non sunt necessaria pro validitate matrimonii, maxime quando agitur solum de legitimitate prolis, quæ probatur ex cohabitatione fama, communi opinione, & assertione coniugum *tom.* 8 *dec.* 27. *num.* 22. 23.

Matrimonium putativum ad effectum legitimitatis habetur pro vero, & legitimo, & proles legitima dicitur quamvis, deficiat bona fides alterius coniugis *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 22. 23. & admittitur ad fideicommissum in quo vocantur procreati de legitimo matrimonio *n.* 24.

Fides Parochi regulariter probat matrimonium *tom.* 6 *decis.* 8 *n.* 3.

Successio filii in fideicommisso probat legitimitatem matrimonii, & eius receptio in Collegium Advocatorum, eum constituunt in quasi possessione legitimitatis *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 5.

Instrumentum repudii probat matrimonium *tom.* 6 *decis* 8 *n.* 6.

Probato matrimonio ex communi reputatione, fama &c. ad actorem spectat contrarium concludenter probare, eo magis quia agitur contra existentem in quasi possessione filiationis, & bonorum *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 7. 8.

Partita extracta ex libro matrimoniorum matrimonium probat, nec non instrumentum publicum ex quo constat dispensatio auctoritate Apostolica a Vicario facta ab impedimento secundi affinitatis gradus, & coniunctio in matrimonium per verba de præsenti *tom.* 6 *decis.* 9 *n.* 1. & 2.

Fides

Fides partitæ extractæ ex Libro Baptizatis probat *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 3.
Fides solutionis Gabellæ dotis, & Instrumentum dotale sufficiunt ad probationem matrimonii *tom.* 3 *decis.* 37 *num.* 2.
Ex dotis denunciatione, & gabellæ solutione probatur matrimonium; seu saltem onus probandi contrarium in Adversarium transfertur *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 37.
Maxime quando non agitur de eo probando principaliter, sed incidenter ad effectum successionis *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 38.
Et sumus ultra centum annos, quo casu sufficiunt enunciativæ *tom.* 5 *decis.* 30 *n.* 39.
Item probatur ex Testibus solum de fama, & auditu deponentibus *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 40.
Quæ requirantur ad hoc ut matrimonium præbeat coniecturam electionis domicilii in Patria Uxoris *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 21.
Retorquetur autem coniectura inde desumpta, si statim post nuptias Maritus alibi se transtulerit *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 22.
Electio Sepulturæ quando præbeat argumentum electionis domicilii *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 23 *&* 28.
Donatio contemplatione matrimonii ad effectum, ut subiaceat solemnitatibus statutariis requiritur quod matrimonium fuerit perfectum *tom.* 7 *decis.* 6 *num.* 31.
Quando donatio facta est contemplatione præcedentis conventionis matrimonii futuri, licet facta fuerit post matrimonium, subsistit etiam absque solemnitatibus statutariis *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 34.
Quando agitur de promissione facta contemplatione certi matrimonii, id, quod Marito promissum fuit, intelligitur etiam Uxori promissum *tom.* 5 *dec.* 51 *n.* 3.
In donatione ad contemplationem matrimonii determinati virtualiter contemplati filii dicuntur, sed uti hæredes Patris *tom.* 8 *decis.* 41 *n.* 13.
In donatione ad contemplationem matrimonii dicitur principalis causa, & finalis tantum matrimonium; manutentio autem agnationis, causa secundaria, qua deficiente donatio non resolvitur *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 14.
Cum donans declaraverit se donasse ad matrimonii contemplationem tantum, inutilis est quæcumque interpretatio diversa *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 15.
Donatio facta ad contemplationem certi matrimonii, & filiorum, ob deficientiam filiorum aliquando resolvitur si concurrant argumenta personalitatis, aliaque &c. secus autem si est facta simpliciter ad contemplationem matrimonii *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 37.
Auctoritates decisionum restringuntur ad unicum punctum controversiæ *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 38.
Contemplatio determinati matrimonii & filiorum nasciturorum ab ipso non est causa sufficiens resolutionis donationis filiis natis *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 39.
Olim Filius familias non poterat sine consensu Patris contrahere matrimonium *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 83.
Hodie si Filius contrahere velit matrimonium, requiritur de honestate tantum consensus Patris *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 84.
Filius familias peccat mortaliter contrahens matrimonium invitis parentibus *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 85.
Mulierem saltem ratione honestatis non decet matrimonium contrahere sine Proximiorum consensu *tom.* 1 *decis.* 4 *n.* 33.

MATRIMONIUM QUOAD IMPEDIMENTA, ET VALIDITATEM.

Matrimonium clandestinum ex dispositione Concilii est illegitimum *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 30.

Ma-

Matrimonium nullis praecedentibus denunciationibus, vel non servata forma Concilii factum, dicitur clandestinum *tom. 6 dec. 2 n. 20.*

Declara hanc sententiam ad effectum de quo agitur esse controversam *tom. 6 dec. 2 num. 27.*

Denunciationes non sunt de substantia matrimonii, & illarum omissio non vitiat *tom. 6 dec. 2 n. 28.*

Votum solemne dirimit matrimonium iam contractum, ex constitutione Ecclesiae *tom. 5 dec. 38 n. 43.*

Mulier contrahendo matrimonium in facie Ecclesiae, praesumitur nesciisse ius, tale matrimonium impediens *tom. 6 dec. 8 n. 18.*

Probationes graviores requiruntur ad dirimendum matrimonium iam contractum, quam ad impediendum *tom. 6 dec. 19 num. 38.*

Consensus contrahentium in matrimonio per potestatem Summi Pontificis suppleri non potest *tom. 6 dec. 19 n. 16.*

Ideo in dispensationibus, quae conceduntur ignorantibus a principio impedimentum, adiicitur clausula *praestito de novo consensu tom. 6 dec. 19 n. 17.*

Bona fides non consideratur in parentibus, qui post inhibitionem Iudicis Ecclesiastici processerunt ad contractum matrimonii *tom. 6 dec. 18 n. 15* & de ratione *n. seqq.*

Licentia remanendi in matrimonio nulliter contracto, ad hoc ut dicatur dispensatum in radice de novo solemnizzari debet *tom. 6 dec. 9 num. 59.*

In matrimonium non causatur vitium litigiosi, neque attentata, quae possint revocari per viam annullationis matrimonii *tom. 6 dec. 8 n. 25.*

Denunciatori impedimentum copulae, ut fides adhibeatur in causa matrimoniali requiritur, ut bona intentione, & conscientia motus impedimentum denunciet, & abstineat a Iudicio, ut exinde Iudex ex officio inquirat *tom. 6 decis. 18 num. 10.*

Matrimonium nullum ob impedimentum dirimens dicitur conditionale, quatenus scilicet Papa non dispenset *tom. 6 dec. 9 num. 21.*

Nullitas matrimonii procedens a prohibitione canonica non operatur mutationem animi, & mutui consensus ab initio praestiti *tom. 6 dec. 19 num. 22.*

Ideo remoto impedimento valet matrimonium ex vi illius primi consensus *tom. 6 decis. 19 num. 23.*

Limita si primus ille consensus non esset integer, sed metu extortus *tom. 6 dec. 19 num. 24.*

Vel non sit purus, sed conditionalis ut in sponsalibus de futuro sub conditione si Papa dispensaverit *tom. 6 dec. 19 n. 25.*

Ecclesia, non obstante pendentia litis, Coniugibus permittit carnalem copulam, quam non permitteret si ex illa oriretur mala fides *tom. 6 decis. 9 num. 44.*

Pendentia litis super primo matrimonio, & inhibitio Iudicis non operatur esse attentatum secundum matrimonium ea pendente contractum, & filii concepti huiusmodi lite pendente sunt legitimi, eo magis quando praetensum impedimentum allegatur post contractum matrimonium & pro tuenda legitimitate prolis *tom. 6 decis. 9 num. 46. 47.*

Dispensatio in radice matrimonii differt a legitimatione separata, & concessa extra matrimonium *tom. 6 dec. 8 n. 33. 34.*

Dispensatio, quod non fuerit in radice colligitur ex eo, quod Papa iusserit exequi Sententiam declarantem matrimonii nullitatem *tom. 6 dec. 19 n. 28.*

Contra quod declaratio, & approbatio nullitatis non pugnet cum dispensatione in radice & de ratione *tom. 6 dec. 19 n. 29.*

Sententia declarans irritum matrimonium,

nium, quæ ferri potuit ex alia causa, quam allegata per denunciantem, non præiudicat proli iam conceptæ *tom.* 6 *decis.* 19 *num* 39.

Sententia Canonistarum contra Theologos, quod matrimonium conditionale, purificata conditione, fit perfectum ab initio absque novo consensu est recepta in Curiis etiam post *Concil. Trident tom.* 6. *dec.* 19 *num.* 18 & de ratione *n* 19.

Sententia non præiudicat concepto in matrimonio nullo ab ea declarato *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 25.

Sententia super matrimonio nunquam transit in iudicatum, & dispensatio iustificata præsumitur ex cursu temporis, & observantia *tom.* 6 *decis.* 8 *num.* 32.

MATRIMONIUM SPIRITUALE.

Matrimonium spirituale contrahitur per ingressum in Religionem, ubi tria vota substantialia solemniter emittuntur *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 4. 6.

Matrimonium spirituale per ingressum Religionis dicitur solum improprie, & metaphorice *tom* 5 *decis.* 38 *num.* 51.

Matrimonium spirituale proprium est illud quod contrahitur inter Ecclesiam, & Episcopum *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 52.

Conditio matrimonii carnalis, seu spiritualis debet adimpleri in forma specifica vere, & non ficte, & sic per verum matrimonium vel per ingressum in Religionem, ubi emittuntur tria vota solemnia *tom.* 5 *decis.* 38 *n.* 10.

MEDIATOR.

Plurimum deferendum est mediatori, ac deponenti de facto proprio *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 27.

Maxima fides adhibenda est dicto eius qui fuit mediator matrimonii *tom.* 9 *decis.* 30 *n.* 19.

Eo magis cum ipsius depositio in sui detrimentum redundaret *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 20.

Mediator sufficit ad probandam dotis promissionem *tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 12.

Proxenetis, & mediatoribus nulla fides adhibetur, nisi contractum adnotaverint in libro per eos ad hunc effectum retinendo iuxta dispositionem Legis diei 11 Aprilis 1446. & confirmatæ sub die 3 Aprilis 1687. *tom* 3 *dec* 33 *n.* 36.

Mediatori nullum præmium debetur deficientibus substantialibus, & accidentalibus contractus, nempe solutionis modo, & concordia circa prætium *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 13.

Accedente præsertim mercatorum practica, quæ si legum obscuritatem vincat, & ipsis contraria non sit semper attenditur *tom.* 9 *dec.* 21 *num.* 14.

Consuetudinem sequi debet Iudex cum agitur de salario, & mercede non conventa, & præcise de mercatorum provisionibus *tom.* 9 *dec.* 21 *n* 15 16.

Præmium mediatoris a perfectione contractus regulariter pendet *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 18

MEDICUS.

Quidquid Medicus lucratur, eius quasi Castrense peculium censetur *tom.* 3 *dec.* 41 *n* 45.

MEDIUM.

Medium extremis uniforme præsumitur *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 23.

Inter bonum, & malum non datur medium *tom.* 5 *decis* 40 *n.* 8.

Ex præcedentibus, & sequentibus media declarantur *tom.* 4 *dec.* 18 *num* 56.

MELIORAMENTA IN GENERE.

Melioramenta necessaria omnino domus, quæ sint? *tom.* 3 *decis.* 57. *num.* 23.

Melioramenta necessaria domus fideicommissariæ soluta ab hærede gravato repetuntur a fideicommissario *tom.* 3 *decis.* 57 *n.* 24.

Vel eidem pro soluti restitutione datur retentio domus fideicommisso subiectæ *tom.* 3 *dec* 57 *num.* 25.

Melioramentorum expensæ, quæ ab hæ-

hærede fideicommissario non sint reficiendæ *tom.* 3 *decis.* 57 *n* 27.
Melioramenta necessaria facienda sunt a locatore non a conductore *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 35.
Pro melioramentis utilibus nulla datur hypotheca sed pro necessariis tantum *tom.* 3 *decis.* 14 *n.* 44.
Melioramenta etiam voluptuaria reficienda sunt possessori bonæ fidei *tom.* 12 *decis.* 31 *n.* 40.
Melioramenta utilia, aut voluptuaria refici non debent possessori malæ fidei. Neque possessori bonæ fidei si ex dictis melioramentis in prædio augumentum non sequatur *tom.* 1 *decis.* 31 *num.* 4. 5.
Melioramenta necessaria reficienda sunt iuxta illud quod probatur impensum *tom.* 12 *decis.* 31 *num.* 34.
In melioramentis voluptuariis non datur refectio, sed tantum abrasio si fieri possit sine detrimento rei melioratæ *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 38.
Limita si agatur de domo locationi destinata, nam tunc reficienda sint ad instar utilium in eo quod est minus *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 39.
Fructus melioramentorum ad meliorantem de iure spectant *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 42.
Fructus melioramentorum spectant ad meliorantem, qui non tenetur eos imputare in expensis a se factis *tom.* 1 *decis.* 31 *num.* 6.
Fructus melioramentorum ad meliorantem spectant cum eorum sit dominus quamvis multi Doctores hoc impugnent *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 21. & 24.
Limita in melioramentis in fundo dotali factis dummodo tantum utilia sint *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 22.
Adducitur ratio limitationis *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 23.
Si retentioni fundi dotalis locus non est, nullum aliud remedium nisi negociorum gestorum superest, si sine mulieris consensu melioramenta facta fuerunt. Actio vero contraria mandati ad quantitatem impensarum repetendam, si cum consensu mulieris sint facta *tom.* 3 *decis.* 14 *n.* 13. & 14.
Mulier illud plus valoris, quod ex melioramentis in sua dote resultat debet restituere marito, vel eius hæredibus *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 96.
Maritus potest repetere melioramenta, seu impensas necessarias, & utiles factas in fundo, & bonis dotalibus *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 87.
Nec cum fructibus compensare tenetur, quia fructus ob onerum substentationem ad virum spectant *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 88.
Melioranss sine titulo dominii est simplex creditor ad differentiam habentis hunc titulum, qui efficitur verus dominus melioramentorum *tom.* 8 *dec.* 39 *n.* 5.
Exceptio retinendi bona pro melioramentis opponi potest non solum in causa principali, sed etiam in executione *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 109.
Exceptio melioramentorum non valet retardare immissionem in bona Fideicommissaria stante imputatione fructuum per longum tempus perceptorum *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 98.
Hæres gravatus, qui fecit melioramenta in re fideicommissaria eadem retinet, & vindicat cum titulo dominii *tom.* 8 *dec.* 39 *n.* 1.
Et quomodolibet easdem melioramenta transfert in alium *tom.* 8 *dec.* 39 *num.* 2.
Hæres gravatus quamvis retineat fideicommissum cum titulo resolubili, attamen uti dominus meliorat *tom.* 8 *dec.* 39 *num.* 3.
Obligatio non impugnandi melioramenta bonorum fideicommisso subiectorum intelligi debet de impugnatione iniusta, & irrationabili *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 18.
Deterioratio, vel diminutio melioramentorum cedit in damno fideicommissarii, non fideicommissi *tom.* 8 *dec.* 39 *num.* 6.

Possessori cui fuit data retentio pro melioramentis, assignandus est terminus ad ea liquidanda, quo elapso danda est actori immissio, præstita fideiussione *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 45.

Melioramenta compensantur cum fructibus mala fide perceptis *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 16.

Pensio correspectiva fructibus dici non potest, quando in re locata ædificando melioramenta fiunt, & pensio eadem remaneat *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 36.

Melioramenta dicuntur pars pretii ad effectum probandi utilitatem Ecclesiæ, & non læsionem *t.* 1 *dec.* 18 *n.* 40.

Debitor melioramentorum potest reficere, vel expensas, vel melioramenta *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 3.

Administrator bonorum præsumitur, quod expensas in fundo meliorando fecerit cum pecunia Domini *t.* 1 *dec.* 31 *n.* 8.

Administrator non lucratur fructus melioramentorum, nam pertinent ad Dominum, cuius pecunia facta fuerunt melioramenta *tom* 1 *dec.* 31 *n* 9

MELIORAMENTA QUOAD PROBATIONEM.

Melioramenta probari debent *tom.* 1 *dec.* 18 *n* 44.

Pro melioramentis repetendis ea sunt concludenter iustificanda, & precipue probatio certa status antiqui *tom.* 6 *dec.* 50 *n.* 1. 2. quod est officiale *n.* 3.

Iustificari debent melioramenta, vel a se facta, vel ab eo qui liberam causam habet ad effectum repetendi *tom.* 6 *decis.* 50 *n.* 6.

Modus probandi melioramenta per concordiam Peritorum est legitimus, & tutus *tom.* 1 *dec.* 18 *n* 31.

Melioramenta ex relatione Peritorum deducuntur *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 43.

Melioramenta probantur iudicio Peritorum cui omnino standum est *A* 12 *decis.* 54 *n.* 1.

Melioramenta arbitrio Iudicis sunt declaranda *tom.* 1 *decis.* 18 *n.* 47.

Existentia melioramentorum probari debet de tempore petitæ detractionis *tom.* 8 *dec.* 39 *n.* 7.

Præsumptio quod melioramenta existentia olim in fideicommisso etiam nunc existant, non est sufficiens probatio, cum præsertim agatur de tempore antiquissimo *tom.* 8 *decis.* 39 *n.* 8.

Notula solutionum operariis factarum non probat melioramenta in præiudicium tertii *tom.* 7 *dec.* 8 *n.* 16.

Liber proprius an, & quando probet melioramenta in præiudicium tertii *tom.* 7 *dec.* 8 *num.* 17. 18.

Notulæ Fabri lignarii, Ferrarii, & Cementarii eorumque receptiones, tamquam non iudicialiter recognitæ, & continentes solutiones melioramentorum non refectibilium non sunt attendendæ *tom.* 7 *dec.* 8 *num.* 20.

Peritiæ ostendentes deteriorationem multo anteriorem, non probant melioramenta de præsenti facta fuisse *tom.* 7 *dec.* 8 *n.* 6. & 9.

Attestatio extraiudicialis nullatenus probat melioramenta *tom.* 7 *dec.* 8 *num.* 10.

An, & quando per articulos melioramenta probentur *tom.* 7 *dec.* 8 *num.* 12. 14. & 15.

Qui operam suam in melioramentis impenderunt fidem non merentur, licet iudicialiter deposuissent *tom.* 7 *dec.* 8 *num.* 13.

Ut permitti valeat retentio, vel assignetur terminus ad liquidandum requiritur non solum probatio meliorámentorum in genere *tom.* 7 *dec.* 8 *n.* 1. & 11. sed eorum plena, perfecta, & concludens probatio *num.* 2. & insuper probatio an fuerint de utilibus, & necessariis, vel potius voluptuosis *num.* 3 & licet agatur de necessariis probatio continere debet quid impensum, & quid melioratum *num.* 4

alias

alias locus est tantum cautioni reficiendi ea melioramenta, quæ fuerint probata, & quæ fuerint de iure refectibilia *n.* 5.

Assignato termino ad probanda melioramenta, quæ non fuerint probata, novus terminus non potest assignari, nec valent documenta post dictum terminum exhibita, & in limine expeditionis *tom.* 7 *dec.* 8 *num.* 22. 23.

Melioramentis non iustificatis, retentio pro illis denegatur *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 110.

Item si res sit turbida *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 111.

MELIORAMENTA QUOAD BONA EMPHYTEUTICA.

Emphyteutæ, Feudatario, Superficiario ratione dominii titulo proprietatis melioramenta acquiruntur *tom.* 8 *dec* 39 *num.* 4.

Melioramenta facta ab Emphyteuta ex Lege investituræ acquiruntur Domino directo, & cæteris in eadem investitura comprehensis non autem hæredi meliorantis *tom.* 12 *dec.* 54 *n.* 2

Melioramenta ex propriis impensis, & industriali cultura provenientia, imputari non debent in iudicanda qualitate Canonis, an scilicet correspondeat fructibus nec ne *tom.* 1 *dec* 18 *num* 41.

In refectione melioramentorum utilium electio est locatoris refundendi quod minus est inter impensum & melioratum *tom* 12 *decis* 31 *num.* 37.

Melioramenta ab emphyteuta facta remanent affecta hypothecis favore creditorum *tom.* 9 *dec.* 15 *n* 1.

In melioramentis, quæ iuxta Legem investituræ devolvuntur ad Dominum directum non præfertur creditor si agit quando facto casu devolutionis, ea reperiuntur penes Dominum directum, & quare *tom.* 9 *decis.* 15 *n.* 3.

Nec obligantur favore creditorum melioramenta etiam penes successorem existentia, quæ conductor facere promisit in certa quantitate & quæ iuxta Legem investituræ redire debent ad Dominum *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 3.

Quia huiusmodi melioramenta habentur tamquam pars canonis vel laudemii *tom* 9 *dec.* 15 *n.* 4.

Melioramenta vero ante reversionem sunt affecta pro creditoribus cum in investitura conventum non fuit de certa quantitate facienda, sed quod melioramenta cuiuscumque generis reverterentur ad Dominum *tom* 9 *dec.* 15 *n.* 5 & 6.

Ratio differentiæ consistit in eo quod pactum reversivum cum omnibus melioramentis affinitatem quamdam habet cum donatione sub certa conditione *tom.* 9 *decis* 15 *n.* 6.

Hæredi meliorantis competit pro melioramentis non dependentibus ex aliquo pacto, sed mere arbitrariis solutio eorum valoris, eiusque loco perceptio fructus recompensativi, sive retentio *tom* 12 *dec.* 54 *num.* 3

Contra quando adest pactum in Instrumento devolutionis rei emphyteuticæ una cum omnibus melioramentis licet excessivis, quia super huiusmodi melioramenta emphyteuta, & habens ab illo causam habet tantum dominium resolubile, & restrictum unice ad casum devolutionis *tom.* 12 *dec.* 54 *n* 4.

Qua de causa in æstimatione solvenda talium melioramentorum haberi debet ratio periculi devolutionis ad Dominum directum *tom.* 12 *dec* 54 *num* 5.

Periculum consideratur tertia pars veri valoris melioramentorum, quando est omnino incertum, ac eventuale; Secus quando est certum, & probabile *tom.* 12 *decis.* 54 *num.* 6.

In quo secundo casu hæres meliorantis habet tantum ius percipiendi fru-

fructus super istis melioramentis a die obitus meliorantis usque ad devolutionem *tom.* 12 *dec.* 54 *n.* 7.
Fructus percepti imputantur in diminutionem crediti *tom.* 12 *dec.* 54 *num.* 8.
Solutio fructuum pro credito melioramentorum fieri potest ab emphyteuta sive in pecunia, sive permittendo hæredi meliorantis usum melioramentorum *tom.* 12 *dec.* 54 *num.* 9.
In casu culposæ caducitatis emphyteuta amittit melioramenta modica non vero magna *tom.* 12 *decis.* 31 *num.* 8.
Distinctio inter melioramenta modica, & magna ad effectum caducitatis, locum habet in emphyteusi, non iam in locatione, præsertim ad breve tempus *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 9.

MELIORANS.

Controversum est an melioran rem alienam, vel quam debet restituere lucretur fructus perceptos ultra sortem? *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 2.
Melioran in necessariis tantum hypothecam in fundo meliorato habet, & omnibus creditoribus etiam anterioribus præfertur, cum ex sua pecunia salva facta dicatur pignoris causa, etiam ad aliorum commodum *tom* 3 *dec.* 14 *num.* 45.
Fructus melioramentorum spectant ad meliorantem *tom.* 4 *dec.* 7 *n* 108.
Melioran est simplex creditor quantitatis *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 32.
Fructus percepti acquiruntur melioranti donec opponatur compensatio *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 14.
Melioranti conceduntur fructus, tamquam interesse æquitativum *tom.* 1 *decis.* 31 *num.* 33.
Possessori rei melioratæ retentio datur pro melioramentis *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 107.
Melioran sine titulo dominii est simplex creditor ad differentiam habentis tunc titulum, qui efficitur verus dominus melioramentorum *tom.* 8 *dec.* 39 *num.* 5.
Sicuti donans potest disponere de rebus donatis quousque conditio in donatione apposita adveniat, ita conductor melioran usque ad casum devolutionis potest de melioramentis disponere *tom.* 9 *dec.* 15 *num.* 7.
Nominatus in emphyteusi ex mera liberalitate emphyteutæ possidens bona emphyteutica cum melioramentis tenetur ad debita super dictis melioramentis contracta ab emphyteuta *tom.* 9 *dec.* 15 *n.* 9.
Hæredi meliorantis competit pro melioramentis non dependentibus ex aliquo pacto, sed mere arbitrariis solutio eorum valoris eiusque loco perceptio fructus recompensativi, sive retentio *tom.* 12 *dec.* 54 *n.* 3.
Contra quando adest pactum in instrumento devolutionis rei emphyteuticæ una cum omnibus melioramentis licet excessivis, quia super huiusmodi melioramenta emphyteuta, & habens ab illo causam habet tantum dominium resolubile, & restrictum unice ad casum devolutionis *tom.* 12 *dec.* 54 *n.* 4.
Qua de causa in estimatione solvenda talium melioramentorum haberi debet ratio periculi devolutionis ad Dominum directum *tom.* 12 *dec.* 54 *num.* 5.
Periculum consideratur tertia pars veri valoris melioramentorum, quando est omnino incertum ac eventuale; Secus quando est certum, & probabile *tom.* 12 *decis.* 54 *num.* 6.
In quo secundo casu hæres meliorantis habet tantum ius percipiendi fructus super istis melioramentis a die obitus meliorantis usque ad devolutionem *tom.* 12 *dec.* 54 *num.* 7.
Fructus percepti imputantur in diminutionem crediti *tom.* 12 *dec.* 54 *num.* 8.

ME-

MEMORIA.

Debilis est hominum memoria *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 78.

Est prorsus inverisimile memoria retinere eadem verba, quæ fuerunt a multo tempore prolata *tom.* 11 *dec* 29 *num.* 79.

Non solet quis memoria repetere, quæ ab aliis geruntur *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 80.

MENDACIUM.

Ex mendacio dolus, & culpa deducitur *tom.* 10 *decis* 26 *n.* 15.

Proprius Auctor non potest redargui de mendacio *tom* 4 *decis* 34 *n.* 16.

MENS MENTECAPTUS.

Mentis impos impossibile est quod semper ad propositum respondeat *tom.* 9 *decis* 12 *n.* 14.

Medicorum consilium adhiberi solet quando mentis læsio ab infirmitate procedit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 22.

Quibus in arte peritis est deferendum *tom.* 9 *dec* 12 *num.* 23.

Mentecaptus ex Principis rescripto quis dici non potest *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 122.

MENSIS.

Mensium appellatione non veniunt anni *tom.* 5 *dec* 16 *n.* 6 *&* 9.

MENSURA MENSURATIO.

Mensuratio terrarum facienda est iuxta stylum loci celebrati contractus, non autem ubi bona sunt sita *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 16.

Contrarium nonnulli sentiunt præcipue quando unus ex contrahentibus commoratur in loco ubi bona sunt posita *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 17.

In contrahentium potestate est quomodo mensuræ sint faciendæ *tom.* 4 *decis.* 11 *n.* 18.

Verba *stioro*, & *staioro*, in quo differant *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 23.

Unaqueque mensura, quæ dicitur *staioro* est tripla mensuræ nuncupatæ *stioro tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 5.

Sextarium unum seminis facit sextariora tria geometrica *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 16.

Mensura Genuæ ultra suos fines non extenditur *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 110.

Leuca tribus ad minus constat milliaribus *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 111.

Dictio *in circa* aliquando minorem, aliquando maiorem quantitatem designat *tom.* 12 *decis* 40 *num.* 24.

Sola possibilitas in contrarium dummodo sit rationabilis, excludit omnem mensuræ excessum, & usurpationem ab Actore non probatam *tom.* 3 *decis* 71 *n.* 7.

Confessio certæ mensuræ afficit etiam habentes causam a confitente licet non hæredes *tom* 5 *dec* 20 *n.* 24.

Mensura dicitur tacite approbata ex instantia novæ mensuræ, & eius omissione *tom.* 5 *dec* 20 *n.* 21.23 29.

Venditio, quod sit facta ad corpus non autem ad mensuram arguitur ex longa venditoris acquiescentia sine ulla pretensione suppletionis pretii *tom.* 3 *dec.* 71 *num* 15.

Venditio dicitur facta ad mensuram, quando incipitur a mensura, quo casu præsumitur vendita illa solummodo quantitas, ad quam extenditur mensura, ita ut id quod mensuram excedit, licet sit intra limites enunciatos restituendum est venditori, aut pretium proportionabiliter supplendum *tom.* 3 *dec.* 71 *num.* 12.

Ad corpus vero dicitur facta venditio, quando incipitur a corpore, & hoc in casu, si corpus excedat mensuram in contractu enunciatam venditor prætendere nequit pretii supplementum, sed id quod plus est cedit commodo emptoris *tom.* 3 *dec* 71 *num.* 13.

Quoties Contrahentes non respexerunt ad mensuram, sed ad corpus, certum est quod in emphyteusi includitur simpliciter corpus illud bonorum, quod in contractu principaliter deductum est *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 30.

Quod procedit etiamsi mensura apposita legeretur; quia demonstrative

tive

tive tantum adiecta censeri deberet *tom.* 4 *dec* 44 *n.* 31 & 33.

MENTIO.

Expressa, & pluries repetita mentio lineæ masculinæ excludit intersecationem masculi ex fœmina *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 1.

MERCATOR IN GENERE.

Mercantia non facit mercatorem sed professio *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 68.

Qualitas Mercatoris sumitur ab eo, quod principaliter agitur, & exemplificatur in filio familias, qui non obligatur nisi obligatio sit facta principaliter ex causa mercaturæ *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 70.

Mercator quis proprie sit? *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 8.

Mercator quis vere dicatur *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 10

Mercator dici meretur, qui potest publicam fidem fallere non a tempore, quod in mercatura impenditur nec ex capitalium quantitate *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 17.

Mercator is proprie dicitur, qui mercaturam per se, vel per alium exercet, merces emit, vendit, & permutat, & similia agit *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 16.

Emptio, & rerum emptarum venditio Mercatorem constituit *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 37.

Mercator qui constituitur emendo, & revendendo merces causa quæstus *tom.* 9 *decis.* 4 *n.* 7.

An ex Statuto Mercantiæ illi tantum habeantur pro mercatoribus qui habent Tabernas apertas *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 8.

Ad constituendum aliquem Mercatorem ex iure communi requiritur negociorum preclaritas, matricula, quod actu exerceatur per se non per alium, & quod quis maiorem suæ substantiæ partem teneat in negocio *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 9.

Ex iure municipali non curatur de matricula, sed requiritur actualis exercitatio *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 10.

Similitudo desumpta a Mercatoribus ad effectum ut sit locus sindacatui consistere debet in emendo, & non mutata forma revendendo causa quæstus in quo consistit Mercatoris essentia *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 36.

Si vero ab artifice similitudo accipiatur differt hæc tantum a mercatore, quod non vendit res emptas nisi mutata forma *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 37.

Mercatoris qualitas probatur si quis giravérit proprias, & alienas literas per remotas etiam Provincias *tom.* 5 *dec* 47 *n.* 33.

Qualitas publici Mercatoris non eruitur ab apothecis, vel negotio aperto *tom.* 5 *decis.* 47 *n.* 68.

Mercator est qui emit, & vendit causa quæstus, & negociatio quæstuaria idem sonat ac mercatura *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 4 & 5.

Qui cognoscere debeat an quis sit vere Mercator *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 20.

An artifices dicantur Mercatores quod in hac materia standum est usui communi locorum *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 63.

Nomine Mercatorum non veniunt artifices in odiosis *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 64.

Posito elercitio non sufficit argumentum negativæ quod Mercator non esset matriculatus *t.* 5 *dec.* 47 *n* 73.

Banco Giro, quomodo anteactis annis inter Florentinos Mercatores teneretur *tom.* 2 *dec.* 42 *num.* 1.

Mercatores Florentini sunt peritissimi *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 13.

Literæ cambii fuerunt ab illis inventæ *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 14

Commoda, & privilegia a Romanis Imperatoribus concessa Mercatoribus referebantur ad Negociatores frumentarios *tom.* 3 *dec* 73 *n.* 6.

Fides Mercatoribus est observanda *tom.* 12 *dec.* 12 *num.* 28.

Inter Mercatores æquitas servatur, & tantum bona fides inspicitur *tom.* 3 *decis.* 8 *num.* 5 & 6.

In-

Inter Mercatores bona fides semper debet esuberare *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 19.

In causis Mercatorum summarie est procedendum *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 5.

Inter Mercatores de bono, & æquo proceditur *tom.* 2 *decis.* 21 *n.* 27.

Inter Mercatores iudicandum est de bono, & æquo *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 5.

Inter Mercatores procedendum est sola facti veritate inspecta *tom.* 12 *decis.* 12 *n.* 26.

Mercatorum negocia facilem, ac celerem expeditionem requirunt *tom.* 2 *decis.* 42 *num.* 13.

Crebra negociatio inter Mercatores satis excludit fraudis suspicionem inter illos *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 51.

Contractus præiudicialis non est præsumendus initus a Mercatore Florentino *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 35.

Mercatores in contractibus apponere non solent verba otiosa, & superflua *tom.* 6 *dec.* 36 *num.* 23.

Mercatores ut plurimum per eorum Ministros, & Iuvenes soliti sunt solvere, & exigere *tom.* 2 *dec.* 42 *num.* 12.

Qualitas Mercatoris absentis resultat ab auditu, & a giro literarum *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 65.

Captura Mercatoris infamiam, & ignominiam infert *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 17.

Mercator qui aliquo loco se transtulit negociationis causa, censetur ibi contraxisse domicilium ex habitatione decennali cum familia, & maiori parte bonorum *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 21.

Mercatores licet diu alibi morentur animum deserendi Patriam nunquam habere dicuntur *tom* 6 *dec.* 10 *n.* 7.

Mercator animum redeundi semper habere dicitur *tom.* 6 *decis.* 12 *n.* 66 & 67.

Mercatores exteri debitum contrahentes Liburni &c. exemptionem non obtinent post annum haitationis, cum non requiratur quod animum habeant permanendi, nec quod habitaverint cum familia, & ad evitandum absurdum quod creditores illusi remaneant, quælibet accipienda est interpretatio super legibus exemptionem concedentibus *tom.* 9 *decis.* 8 *n.* 34 & 36.

Actio, & passio datur in Mercatoribus, cum sibi solvere possint, quod de iure communi illicitum videretur *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 21.

Mercator qui diversas habet negociationum species, non debet confundere creditores unius speciei cum creditoribus alterius *tom.* 1 *decis.* 32 *num.* 1.

Mercatores præsumuntur diligentes, sagaces, nec fraudibus obnoxii, nec patitur moram ruens, occasio præceps ipsius negocii, & ipsum publico iudicio admissum Testimonium loco solemnitatum est *tom.* 7 *dec.* 29 *n* 41.

Mercator sagax non præsumitur quod credere voluerit maximam pecuniæ quantitatem sine cautione, vel securitate *tom.* 1 *decis.* 37 *num.* 14.

In contractibus Mercatorum voluntas potius Contrahentium spectanda est, quam rigorosa verborum significatio *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 15.

A Mercatoribus ex summa bona fide quæ inter eos intercedit, peti potest, ut iterum ratio calculetur *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 48. sed hæc actio spatio 30. annorum expirat *n.* 49.

Ei, qui leviora scripsit non creditur quod omisisset scribere relevantiora, quod argumentum ponderatur ad effectum concludendi probationem, ut quis non fuerit mercator *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 55 & 56.

Mercatores non solent debiti Chyrographum penes creditorem relinquere post solutionem *tom.* 4 *decis.* 23 *num.* 3.

A regula, quod Cessionarius actiones contra Cedentem experiri non possit, nisi ei reddat instrumentum cessi crediti receditur in aliquo

casu

casu inter Mercatores *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 19.

Mercatores censentur approbasse Negocium a suis Correspondalibus gestum, licet excesserint fines mandati, quando tacuerunt, imo aliquo actu positivo confirmarunt *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 37 & 38.

Inter Mercatores quamplurimi contractus, & conventiones, quæ de iure actionem non pariunt, plenam obligationem inducunt *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 24.

Mercatorum confessiones etiam in epistolis, & etiam extraiudicialiter Iudici factæ probant contra scribentem, & contra confitentem *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 24.

Epistolæ etiam scriptæ nomine tertii maxime inter Mercatores probant in præiudicium quoque eius, qui illas simpliciter scripsit *tom.* 10 *dec.* 41 *n.* 25.

Obligatio filiifamilias Mercatoris de iure communi valida est *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 14.

Requiritur tamen ad validitatem obligationis, ut filius familias mercator sit, & copulative contrahat ex causa mercaturæ, quum hoc privilegium non personæ, sed causæ sit datum *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 15.

Giratæ seu partitarum contrapositiones ex consuetudine Mercatorum habent vim veræ, & realis solutionis *tom* 3 *dec.* 60 *num.* 9.

Dare, & accipere literas pro Nundinis est citra qualitatem Mercatoris *tom.* 5 *decis.* 47 *n.* 34.

Non quando longus circulus, & actuum copia intervenit quod sine fide, & methodo Mercatorum non potest exequi *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 35.

Ad causam mercaturæ pertinet emptio, & permutatio mercium ex causa liciti quæstus facta, non minutatim, nec mutata forma *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 77.

Mercatores mutuare solent proprium nomen, ne aliorum mercatorum merces sequestrationi subiiciantur *tom.* 4 *decis.* 41 *n.* 5.

Mercator assecuratus plus quandoque lucratur ex assecuratione, quam perdat ex naufragio *tom.* 3 *dec.* 60 *num* 43.

Mercatores si in una negotiatione iacturam patiuntur, in alia magnum quæstum faciunt, & fere semper sunt potius in lucro, quam in damno *tom.* 2. *dec.* 30 *n.* 83.

Pro exitu licet Mercatori funesto, non desinit quis esse Mercator *tom.* 5. *dec.* 47 *num.* 45.

Locatores navium Equorum &c. ad differentiam locantis, vel conducentis prædia habentur pro Mercatoribus *tom.* 9 *dec.* 4 *num* 6.

Mercatores sunt diligentes in exigendo *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 24.

Mercatores negligentes non præsumuntur in reportandis receputis *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 16.

Quod quis fuerit mercator probatur ex libris Dohanæ, ex quibus appatet de introductione, & extractione pluriwarum mercium ab ipso facta *tom* 9 *dec* 4 *num.* 3.

Accedente præcpue actuum multiplicitate *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 4.

Negociator longe distat a mercatore, cum negociator sit genus, mercator species *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 66.

Pluralitas negociorum ad constituendum mercatorem requiritur cum assiduitate, & frequentatione, & qualis debeat esse frequentatio *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 67 & 69.

MERCATOR QUOAD IUDICIA LITES, ET STILUM.

In mercatura standum est mercatorum iudicio *tom.* 9. *dec.* 4 *n.* 46.

Iudicio mercatorum in materiis mercaturæ defertur *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 81 contra *num.* 82 & 83.

Equior sensus, potissime inter mercatores amplectendus est, licet, contra agi posse videretur *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 21.

Mercatores, Leges, & Consuetudines In-

inductæ favore commercii attendi debent in decidendis litibus inter ipsos excitatis *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 7.

Mercatorum opinioni Iudex multum deferre debet in interpretatione verborum mercantilium *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 15.

Amplia etiamsi illorum attestatio sit extraiudicialis *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 16.

In interpretanda mente, & verbis mercatorum melior intelligentia est illa, quæ resultat a solito stylo eiusdem mercatoris *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 17.

Limita si sint interessati *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 26.

Item limita si partes Iudicis assumant *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 27.

Mercatoribus deponentibus iuxta iuris assistentiam potius deferendum est, quam contrariis *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 28.

Mercatorum stylus probatur simplicibus attestationibus sine iudiciali examine *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 5.

In quæstionibus inter mercatores eorum stylo defertur in iudicando *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 6.

Mercatorum consuetudo, sicuti DD. opinio, illa semper amplectitur, quæ maiores habet sequaces præcipue si minoris partis opinio falso nititur supposito *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 34.

Mercatoribus multum deferri solet in interpretandis conventionibus ab eisdem fieri solitis *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 22.

Et eorum attestationes sufficiunt factæ per simplicem fidem extraiudicialem *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 23.

Mercatorum iudicio in materia assecurationis plurimum deferendum est *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 4.

Mercatorum attestationibus standum est in materia assecurationum maritimarum *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 28.

Iudicium mercatorum an quis negotiator sit attendendum, etiam iuxta *Statut. Florentin.* quando ex dicto Consulum colligi non potest *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 38 & 56.

Mercatorum dictis in concernentibus ea, in quibus versantur standum venit *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 32.

Styli eorumque consuetudines servandæ sunt *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 33.

In rebus ad commercium spectantibus iudicio mercatorum standum est *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 14. Limita in rebus quæ ab articulis iuris dependent *num.* 15.

Mercatorum iudicio stari non debet quando agitur de rebus non concernentibus eorum stylum, & practicam *tom.* 6 *decis.* 36 *num.* 19.

A solito, & verisimili deducitur scientia in mercatoribus, vel ignorantia qualitatis institoriæ in aliquo *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 34 & 35.

Compensatio inter mercatores substinetur in multis casibus exceptis iure communi *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 20.

Verba *ce la faremo con Tizio* ad debitorem directa, liberant ipsum debitorem, ex mercatorum stylo *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 39.

Verba, quibus utuntur mercatores, ab ipsis mercatoribus interpretationem recipiunt *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 40.

Mercatoribus formularum significatio, quibus contrahunt nota præsumitur *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 37.

Quod a non mercatoribus intelligitur eo magis a præcipuis mercatoribus debet intelligi *tom.* 7 *decis.* 36 *num.* 61.

In causis de iure decidendis non est attendenda nota mercatorum *tom.* 5 *dec.* 16 *num.* 15.

Opinioni mercatorum non est deferendum cum agitur de articulo iuris, & de distinguendis effectibus resultantibus a literis procuratori mero, vel procuratori in rem suam directis *tom.* 9 *decis.* 18 *num.* 32.

Ubi

Ubi Lex est clara tacet stylus mercatorum *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 8.

MERCATORES QUOAD USURAS ET FRUCTUS PECUNIARUM.

Fœnus exercens inter mercatores reputari non debet *tom* 6 *dec.* 10 *num.* 10.

Mercatores non solent habere pecunias otiosas *tom.* 12 *dec.* 10 *n* 36.

Mercatores non præsumuntur servare pecuniam *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 7.

Amplia in mercatoribus Florentinis *tom.* 12 *decis.* 28 *num.* 8.

Quia Florentiæ adest continua occasio negociandi, & lucrandi *tom.* 12 *decis.* 28 *num.* 9.

Pecuniæ mutuo datæ mercatoribus maximam eisdem præstant opem ad exercendam mercaturam *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 16.

Publicis mercatoribus debetur interesse lucri cessantis, vel damni emergentis absque ulla requisitorum *Castrensis* probatione *tom.* 3 *decis.* 46 *num.* 2.

Pecuniæ namque mercatorum maiorem ad hoc habent æstimationem *tom.* 3 *dec.* 46 *n.* 3.

Inter mercatores Belgii de consuetudine, cessante pacto, exigi solet interesse ad rationem sex pro quolibet centenario *tom.* 10 *decis.* 26 *num.* 22.

Simplex protestatio sufficere potissimum debet in causis mercatorum in quibus de bono, & æquo proceditur *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 19.

Et in quibus fieri potest condemnatio ad interesse quamvis de eo non constet *tom* 4 *dec* 15 *n.* 20.

Cambia, & recambia, ad hoc ut mercatori debeantur propter retardatam solutionem, quæ requirantur? *tom* 11 *dec.* 19 *n.* 14.

Ex cambiis non arguitur qualitas mercatoris, cum similia cambia validissime contrahantur cum Rege, Magistratu, Rustico &c. *tom.* 9 *dec.* 4 *n* 74 & 75.

Cambia passiva, vel alia debita sufficiunt ad constituendum [...] catorem, nisi sint contracta ex [...] sa mercaturæ *tom.* 9 *dec* 4 *n.* [...]

Quando constat de certo, & de[...] minato usu, in quo pecunia [...] destinata non licet recurrere [...] utilia, quæ mercator poterat [...] cipere ex alia negociatione *tom* [...] *decis.* 37 *num.* 30.

Mercatores, seu Negotiatores licet [...] beant generalem destinationem [...] cuniarum ad lucrum in pote[...] remota, possunt tamen non ha[...] potentiam proximam, vel part[...] larem ad hoc, vel illud inv[...] mentum *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 19.

Mercatores a communiter accide[...] bus solent lucrari, quando hab[...] certas merces præ manibus *tom* [...] *decis.* 30 *num.* 20.

Mercatores licet sint soliti luc[...] adhuc tamen non semper luc[...] tur, sed sæpe iacturam faciunt [...] 2 *dec.* 30 *num.* 21.

Mercatorum favore, non autem [...] vore illorum, qui negotiari, & [...] cari non solent decernitur inte[...] se lucri cessantis absque proba[...] ne requisitorum Pauli de Ca[...] *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 24.

Mercatores, & publici negotiato[...] sat est, quod probent alios eius[...] qualitatis homines consuevisse [...] crari quinque, sex, septem, o[...] vel decem pro centenario ded[...] laboribus, periculis, & expensis [...] ut lucrum sit verisimile, & a c[...] muniter accidentibus conclud[...] *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 26.

In vim *rubr.* 14 *lib.* 4 *Statut.* [...] partita debiti adnotata in [...] Mercatoris habet annexam lega[...] hypothecam, a die annotati[...] *tom.* 4 *decis.* 25 *num.* 5.

Huius Statuti dispositio nequaq[...] extenditur ad partitas extra Statu[...] tium dictiones descriptas *tom* [...] *dec.*[...]

decis. 25 *num.* 7 & 22.

MERCATORES QUOAD PROBATIONEM ET EDITIONEM LIBRORUM.

Libri Mercatorum plene probant in his tantum quæ pertinent ad illam artem *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 78.

Non probant fideiussionem ibi scriptam licet pro mercibus &c. Neque pignus cum non sit actus pertinens ad illam negociationem *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 80.

Probant tantum in spectantibus ad illam mercantiam, ut in terminis Statuti plenam fidem his libris adhibentis *tom.* 9 *dec.* 4 *num* 81.

Liber Mercatoris, vulgo, *Scartafaccio*, ad ostendendam veritatem facti plene probat non autem ut quis conveniatur ex illo *tom.* 5 *dec* 47 *num.* 44.

Mercatorum non est de qualibet venditione instrumentum conficere, sed stylus est in eorum libris omnia reducere *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 36.

Mercator consuescit conficere libros rationum eosque custodire *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 47.

Mercatores ratione officii tenentur libros conficere, & conservare ante redditionem rationis, non vero post eam redditam, & solutum reliquatum *tom.* 2 *dec.* 24 *num* 40.

Inter Mercatores qui ex generali consuetudine tenentur conficere, & custodire libros non est necesse, quod probetur eorum existentia de tempore moræ litis si de ea constet de tempore anteriori, ac non probetur amissio *tom.* 3 *decis.* 19 *num.* 4.

Florentiæ stylus est, quod præscindendo a Sociis, Administratoribus, & similibus, Mercatores non coguntur edere petenti, nisi indicato nomine libri, & folio, & in qua parte quis exhibitionem sibi fieri intendat *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 10.

Mercatores tenentur exhibere proprias scripturas, & libros etiam privatæ memoriæ *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 23.

De iure communi bona debitoris non sunt hypothecata favore eius, qui simpliciter scriptus est creditor in libris Mercatorum, aliud ex Statut. Flor. *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 53 & 54.

Hypotheca bonorum Mercatoris adnotantis in suis libris partitam debiti oritur in ipso momento descriptionis *tom.* 4 *dec.* 25 *num.* 15.

Hypotheca a Statuto Florentino *lib.* 4 *rubr.* 14 pro librorum partitis proprio Mercatorum charactere conscriptis demandata, non obligationi solvendi a Mercatore contractæ, sed ipsimet partitæ annexa, & affixa dici debet *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 25.

De iure communi liber Mercatoris, quidquid sit ad eius favorem, contra ipsum plene probat etiam in partitis aliena manu conscriptis *tom.* 4 *decis* 25 *n.* 26.

Mercator petens reliquatum sui crediti cum fassus sit varias solutiones factas a creditore obligatur ad exhibitionem librorum, ad hoc ut qualitas, & quantitas solutionum dignoscatur *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 5.

Mercator probans creditum, ex Chirographo, vel confessione debitoris obligari non potest ad exhibitionem librorum *tom.* 8 *decis.* 40 *num* 3.

Mercatori super librorum amissione credendum non est *tom.* 9 *dec* 4 *num.* 48.

Et procedit contra illius hæredes *tom.* 9 *decis* 4 *n.* 49 & quare *n* 50. 51.

MERCATOR IN CASU DECOCTIONIS.

Dictio *punctum facere* sæpius decoctis convenit *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 32.

Mercatores frequentissime decoctioni subiacent *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 30.

Quicumque Mercator, vel Artifex, qui cessavit in satisfaciendo suis creditoribus, incidit in syndacatum *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 3.

In quo syndacatus iudicio satisfieri debet

debet per æs, & libram unicuique creditori, iuxta dispositionem Statuti Communis Florentiæ ad materiam *Cessantium, & Fugitivorum*, & uberius iuxta Statutum Curiæ Mercatorum lib. 3. rubr. 2. *tom.* 3 *decis.* 80 *n.* 4.

Sub huius Statuti censura comprehenduntur Mercatores, vel Artifices, vel similes Mercatoribus, aut Artificibus *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 5.

Dispositio moderni, & antiqui Statuti Mercantiæ circa Mercatores, quæ sit *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 12.

Cessantes fieri qui sunt tantummodo Mercatores, & Artifices ex modernis Statutis Florentiæ colligitur non obstante dictione *& alii tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 14.

Qui non est Mercator, nec debitor ex causa mercaturæ non potest fieri cessans, nec potest procedi contra eum, nec contra filium per viam accusationis *tom* 9 *dec* 2 *n* 15.

Per Statutum Communis Florentiæ illi Mercatores, vel Artifices dicebantur cessantes, qui Foro cedebant vel publice, & palam aufugiebant cum pecuniis, & mercantiis suorum creditorum, & non solvendo facti erant *tom* 9 *dec.* 2 *n.* 26

Dictio *& alii* apposita in Statuto Mercantiæ post Mercatores in dispositione loquente de Mercatoribus decoctis, non intelligitur de aliis non exercentibus mercaturam *tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 4.

Verbum *cessans* in Statuto intelligi debet de mercatore, cum mercator tantum cessans fieri possit *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 22.

Quando per viam accusationis procedatur, & contra quos, quando vero per viam tactus, & contra quos *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 30.

Cessatio, & decoctio desumitur non solum ex clausis apothecis, sed ex defectu satisfactionis, aliorum actuum, & quocumque casu sufficiunt quatuor Testes de publica voce deponentes *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 66.

Creditores Mercatoris, qui solum mercaturæ incumbat, possunt sibi satisfieri ex omnibus suis facultatibus *tom.* 10 *dec* 11 *num.* 46.

Bona Mercatoris cessanti dantur Sindicis ut illa vendant pro satisfaciendis creditoribus per solidum, & libram *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 18.

Refertur opinio *Baldi in Leg. s. pervacuam* 12. *n.* 9 *Cod. de posit. tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 19.

Florentini Mercatores ubique sunt sindacabiles *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 64.

MERCATURA.

Mercaturæ exercitium magnæ sagacitatis est signum *tom* 9 *decis.* 28 *num.* 5.

Mercaturæ exercitium præsupponit spem alicuius lucri *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 48.

In exercitio qui ex effectibus desumitur requiritur replicatio actuum ut in Mercatoribus *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 13.

Qui non affectate mercaturam exercet Mercatorum privilegiis fruitur licet plus in stabilibus habeat quam in mercatura *tom.* 5 *decis* 47 *n.* 19.

Mercatura in æstimatione consistit *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 18

Mercatura Nobiles non dedecet *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 74

Commercium tanquam in bona fide fundatum non admittit tot præcautiones, nec in contractibus mulierum, & minorum *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 4

Ratio Statuti Mercantiæ est bona fides in mercatura necessaria *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 5

Causæ omnes ad mercaturam spectantes Curiæ Mercatorum privative pertinent *tom.* 3 *decis.* 80 *n.* 25.

Barbitonsorum apothecæ compræhenduntur a Statuto Artis Medicorum, idque eo magis confirmatur ex altera rubr. 37. eiusdem Statuti *tom.* 5 *dec.* 39 *n.* 3 & 4.

Præ-

Præsertim ubi reperiatur etiam in matricula quis descriptus *tom.* 5 *dec.* 39 *n.* 5.

Id comprobat *Decisio* 11. *Martii* 1737. ad relationem Pauli Antonii Pinadori, & alia pariter Decisio *tom.* 5. *dec.* 39 *num.* 6 & 7.

An Barbitonsores exerceant mercaturam, & qui proprie dicantur Artifices *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 8.

MERCENARIUS.

Omnes qui pro sua operatione mercedem recipiunt tenentur etiam de levissima culpa *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 50.

MERCES IN GENERE.

Merces, quæ a Socio in Taberna ponuntur non sunt amplius in dominio Socii, sed in dominio Societatis *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 19 & 20.

Identitas mercium probatur per solas coniecturas, & præsumptiones *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 13.

Identitas mercium non probatur per simplicem comparationem signi, & arcæ *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 2.

Maxime si agatur de personis suspectis, & solitis signa alterare *tom.* 10 *decis.* 41 *n.* 3.

Merces receptæ in extinctionem debiti cambiarii non possunt deservire pro appositione capitalis *tom.* 2 *decis.* 18 *n.* 24.

Merces, quæ iussu Consulum Maris in magazenis repositæ sunt, non præsumitur fuisse corruptas *tom.* 3 *dec.* 4 *num.* 13.

Rerum corruptarum non inveniuntur emptores, maxime cum utile venditoris *tom.* 3 *decis.* 4 *n.* 14.

Ex qualitate unius partis mercium argui nequit ad qualitatem totius *tom.* 3 *dec.* 4 *n.* 16.

Plures adducuntur præsumptiones, & probationes ad ostendendam bonam Mercium qualitatem *tom.* 3 *dec.* 4 *n.* 17.

Ex signis in mercibus adpositis probatur illarum dominium *tom.* 3 *dec.* 8 *num.* 1.

Secretum pertinentiæ mercium importantissimum est inter Mercatores *tom.* 7 *decis.* 36 *n.* 46.

Mercatores mutuare solent proprium nomen, ne aliorum mercatorum merces sequestrationi subiiciantur *tom.* 4 *decis.* 41 *n.* 9.

Pretium subrogatum non habet plus iuris quam merces, cui subrogatur *tom.* 3 *dec* 27 *n.* 28.

Ex clavium Negocii retentione traditio mercium infertur *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 34.

Cambia valide creari possunt ex creditis præcedentibus veris, & liquidis, sive ex mercibus iuste æstimatis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 10.

Et signanter cambium maritimum, *tom.* 3 *dec* 60 *num.* 11.

Nec non cambia nundinalia, sive platealia, *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 12.

Non dicitur Socii propria, nisi illa portio mercium, quæ ei obvenit post factam divisionem, æs alienum societatis persolutum *tom.* 3 *dec.* 67. *n.* 3.

Ac propterea hæc solummodo portio subiacet hypothecis creditorum eiusdem Socii *tom.* 3 *dec.* 67 *n* 4.

De consuetudine Liburni in custodiendis mercibus in publico promptuario *tom* 10 *decis* 41. *num* 9.

Allegans mercium mutationem accidisse in publico promptuario, probare debet concludenter *tom.* 10 *dec* 41. *num* 10 declara *num.* 11.

Identitas mercium singularium allegari nequit post longam negociationem, nec suppleri valet per subrogationem aliarum mercium in loco venditarum *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 59.

Merces, seu fructus ad hoc ut veniant sub legato fundi, rerumque ibi existentium requiritur quod ibi habeant propriam, & stabilem existentiam *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 38.

Merces transmissæ extra Territorium ad mercandum non sunt iurisdictionis loci, ubi reperiuntur, sed Mercatoris transmittentis *tom.* 3 *decis.*

decis. 25 *num.* 13.
Nisi locus ubi reperiuntur sit patria communis *tom.* 3 *dec.* 25 *n.* 14.
Vel alibi sint perpetuo destinatæ *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 15.
Actio redhibitoria, vel *quanti minoris* non admittitur ab emptore, qui merces iam examinavit, & approbavit quando in his vitium occultum inesse poterat *tom.* 10 *dec.* 41 *n.* 15.
Cum præsumendum sit emptorem errasse in mercibus observandis *tom.* 10 *decis.* 41 *num.* 16.
Verba *di mia soddisfazione* apponi solent in *pagherò* pro pretio mercium emptarum, & supponit conditionem, dummodo omne sit conforme *saggio tom.* 10 *dec.* 41 *n.* 17.
Amplia, quod hæc conditio intelligatur apposita etiam in emptione mercium patentem vitium habentium *tom.* 10 *decis.* 41 *n.* 18.
Pretii tenuitas iuncta diligentiæ adhibitæ in accipiendo mercium *saggio*, arguit mercium etiam vitiosarum acceptationem, quando vitium est leve *tom.* 10 *decis.* 41 *n.* 19.
Secus si vitium sit maximum *tom.* 10 *dec.* 41 *n.* 20.
Quando merces natura sua sunt dividuæ, & æquale, & distinctum pretium habent, redhibitoria peti potest in illis mercibus quæ vitiosæ sunt repertæ, in aliis venditione firma manente *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 28.
Ex emptoris acquiescentia præsumitur vitium obvenisse post mercem emptam, secus si statim vitium notificetur *tom.* 10 *decis.* 41 *n.* 4.
Emptoris taciturnitas facit præsumere vitium in merce obvenisse post contractam emptionem, vel Emptorem illas variasse *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 8.

MERCES QUO AD EARUM VENDITIONEM, OBLIGATIONEM, ET HYPOTHECAM.

Merces, & nomina debitorum regulariter res mobiles reputantur *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 39.
Actio hipothecaria non competit super mercibus contra emptorem qui illas notabiliter auxit, vel aliis mercibus commutavit *tom.* 12 *decis.* 57 *n.* 3.
Per longam, & continuatam Emptoris negociationem deficit identitas mercium cum Taberna venditarum, ac super aliis in eamdem illatis, creditoribus hypotheca non competit *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 3.
Amplia etiam in hærede, a quo si aliæ merces in Taberna sui auctoris inferantur, creditoribus hypothecatæ non remanent *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 4.
Et nequidem mulieri pro restitutione suæ dotis *tom.* 3 *decis.* 65 *n.* 5.
Declara tamen conclusionem *num.* 3. firmatam, quod procedat quando merces singulariter, ac de per se venditæ fuerunt, non autem quando venditæ sunt uti corpus universale *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 6.
Aliud etenim sunt merces singulares, aliud corpus universale Tabernæ *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 7.
Et aliud ædificium, aliud singulæ partes ædificii *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 8.
Quapropter quamvis per distractionem peractam ab Emptore merces commutentur, nihilominus conservatur identitas ipsius corporis universalis per subrogationem aliarum *tom.* 3 *decis.* 65 *num.* 9.
Nec ad effectum conservandi identitatem refert, quod subrogatio rerum singularum fiat a Tertio, in quem ius universale transivit *tom.* 3 *dec* 65 *num.* 10.
Reservatio dominii mercium venditarum importat ne verum illarum dominium transeat, donec pretium exsolvatur, vel potius præambulam, ac specialem hypothecam? *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 9 & 11.
Posita existentia dominii penes alienantem, ei onus incumbit satisfaciendi

ciendi Creditores, quibus satisfactis vindicare potest residuum mercium venditarum *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 10.

Hypotheca ab Alienante sibi reservata super mercibus venditis intelligi debet sub conditione, donec ab Emptore non distrahantur *tom.* 3 *decis.* 67 *n.* 12 & 14.

Merces etenim naturaliter postulant liberum commercium *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 13.

Sub hypotheca, & obligatione omnium bonorum veniunt, & merces postea coemptæ *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 3.

Hypotheca, quæ erant affectæ merces distractæ, transit in merces subrogatas *tom* 10 *dec.* 11 *n.* 4.

Hypotheca evanescit in mercibus distractis favore commercii *tom.* 10 *dec.* 11 *num* 5. Intellige ut *n.* 6.

Per acquisitionem dominii mercium a Taberna seiunctarum non acquiritur ius universale Tabernæ, quod requirit præcisam, ac certam sui ipsius distractionem *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 30 & 31.

Merces venales veniunt sub hypotheca omnium bonorum, quando debitor unam tantum negociationem exercet *tom.* 10 *decis* 11 *n.* 38.

Secus vero si tamquam Socius cum pluribus negotiatur *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 39.

Ratio socialis, quæ permittente Domino mercium, de iisdem disponit, acquirit ipsarum dominium, & efficitur tantummodo debitrix pretii *tom.* 3 *decis* 67 *n.* 23 & 26.

Et eripit vero Domino omnem potestatem allegandi proprium dominium *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 24.

Ratione dissoluta dissolvitur etiam ius universale, quod per negociationem unice conservatur *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 46.

Et merces assumunt qualitatem rerum particularium *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 47.

Illisque venditis non transfertur in Emptorem negocium una cum suis oneribus, & hypothecis *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 48.

Finita negociatione merces revertuntur ad particulare sociorum dominium *tom.* 3 *decis.* 67 *n.* 49

Et licet omnes unico actu vendantur, censentur venditæ minutatim, & Emptori acquisitæ titulo particulari *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 50 & 51.

Uxor non potest avocare merces, & res occasione mercaturæ venditas, quamvis sint sibi hypothecatæ *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 28.

Ad arguendam corporis universalis alienationem distingui debet inter venditionem mercium, & corporis, non autem inter maiorem, minoremque mercium quantitatem *tom.* 3 *decis* 67 *num.* 43.

Distracto Fundaco alienata dicitur res immobilis, distractis vero mercibus, dicuntur alienatæ res mobiles *tom* 3 *decis.* 68 *n.* 4 & 5.

Fundacus alienatus consideratur tamquam res immobilis, licet alienatarius non intendat illum retinere *tom.* 3 *decis.* 68 *n.* 6.

Nec mutat naturam ex eo quod merces enumeratæ fuerint, & seseparatim æstimatæ *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 7.

Venditio, quoties substantiatur non super Taberna, sed super eius mercibus, non corpus universale, sed res singulares distractæ dicuntur *tom.* 3 *decis* 67 *n.* 28.

Aliud enim sunt merces in Taberna existentes, aliud est ipsa Taberna *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 29.

Merces non minutatim, sed in corpus venditæ transeunt etiam in Tertios acquirentes una cum oneribus, & hypothecis *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 27.

Cessante mercium identitate cessat etiam dispositio *Text. in Leg interdum ff qui potior. in pignor. hab.* cuius ratio explicatur *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 61. 62. & 63.

Si mercibus unico actu venditis datum sit prætium distinctum, contractus est super singularitate, non super universalitate *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 44.
Maxime, si ob pretium non solutum conventum sit inter Contrahentes annuum interesse, quod in translatione corporis universalis fructiferi debetur in recompensationem *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 45.
Merces in Defuncti Tabernam ab Hærede illatæ subijciuntur hypothecæ bonorum Defuncti, si comparatæ sint ex prætio mercium venditarum, quæ ibi pridem existebant, secus si ex propria Hæredis pecunia *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 24.
Hæres dicitur una eademque persona cum Defuncto, cuius personam in universo iure activo, & passivo repræsentat *tom.* 3 *decis.* 65 *n.* 25.
Merces ab Hærede in Taberna Defuncti positæ non afficiuntur hypothecis Creditorum Defuncti, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 60.

MERCES QUOAD EARUM ASSECURATIONEM.

Potest assecurari navis cum mercibus & sine *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 46.
Merces assecuratæ si in aliam Navem transferantur, & pereant, Assecuratores non tenentur *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 18
Assecuratio facta *sopra mercanzie*, compræhendit merces cuiuscumque generis *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 22.
Merces omnes, quæ fuerunt oneratæ præsumuntur esse super Navi de tempore sinistri *tom.* 3 *decis.* 72 *num.* 23.
Verba hæc, *e altre diverse mercanzie* apta sunt compræhendere alias merces ultra illas quæ fuerunt enumeratæ *tom.* 3 *dec* 72 *n.* 26.
Assecurationis contractus habens vim sponsionis non requirit merces esse, vel non esse oneratas in Navi, quia solum consideratum casus Navis deperditæ *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 78.
Pro liquidando valore mercium assecuratarum attenditur tempus contractus, non iam tempus sinistri *tom.* 10 *decis.* 4 *num.* 39.
Assecuratores conveniri possunt, quoties merces assecuratæ ad locum destinatum non pervenerint *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 7 Amplia *n* 8.
Assecuratio resolvitur, si merces, quæ credebantur neutralis, realiter spectent ad inimicum *tom.* 4 *dec.* 40 *num.* 4.
Merces non hostium cum hostilibus commixtæ, restituuntur earum Dominis *tom.* 4 *decis.* 41 *num.* 6.
Nisi ad usum belli directe possint inservire *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 7.
Decisio an res sint hostium nec ne spectat ad Capientem *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 8.
Non recipiens merces suas cum potest, sibi imputet non Assecuratori *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 47.
Ex signis probatur cuius sint merces *tom.* 11 *dec* 11 *n.* 51.
Ex ostensione singhraphæ onerariæ, & marcarum facilis probatio *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 54.
Dominus mercium non tenetur contribuere pro expensis factis in restauratione Navis per vim tempestatis damnum passæ. Expensæ enim istæ magis instruendæ Navis gratia, quam conservandarum mercium factæ reputantur *tom.* 3 *dec.* 20 *num.* 6

MERETRIX.

Meretrix non tenetur ad pensionem domus, nisi pro tempore, quo domum inhabitavit *tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 15.

MERITA.

Merita præterita habent plus ponderis, quam subsequentia *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 19.

METUS.

Paria sunt coacte aliquid facere, vel metu eius, quod cogere poterat *tom.* 1 *decis.* 4 *n.* 26.
Testamentum blanditiis, dulci sermone,

mone, precibus, & lacrimis elicitum non est nullum, secus si metu &c. *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 65.

Metus, & falsa suggestio extorquent consensum, adeoque sunt contra voluntatem *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 66.

Metus ad effectum rescindendi contractum debet esse illatus in specie respectu actus, de quo agitur *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 33.

Donatio facta per vim & metum est nulla, seu annullandam, ut quilibet alius contractus, in quo metus intervenit *tom.* 2 *decis.* 13 *num.* 47. & 48.

Stant bene simul ista duo, quod donatio fiat ob causam ingressus, quodque metus fuerit illatus ei, qui donavit, & ab id rescindi debeat *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 49.

Filiusfamilias, qui cum Patre contrahendo læditur, præsumitur ad contrahendum inductus ob metum reverentialem *tom.* 11 *dec.* 32 *n.* 1.

Et præter læsionem nulla requiritur metus probatio *tom.* 11 *decis.* 32 *num.* 2.

Metus probatur ex indole placida, ac dimissa filii, & ex morum asperitate Patris *tom.* 11 *decis.* 32 *n.* 3.

Item ex actus inverisimilitudine, & exorbitantia *tom.* 11 *decis.* 32 *n.* 4.

Metus non probatur Testibus deponentibus de obiurgationibus, & minis ex alia causa factis *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 34.

Metus reverentialis non resultat ex sola reverentia, nisi aliunde iustificetur *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 26.

Maxime si contractus non fuit gestus in præsentia eius, cui prætenditur debita reverentia *tom.* 11 *decis.* 28 *num.* 27.

Et contrahens erat sui iuris *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 28.

In minoribus solum cadit præsumptio metus reverentialis *tom.* 11 *decis.* 28 *n.* 29.

Aliæ afferuntur circumstantiæ, ex quibus metus reverentialis excluditur *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 30 *& n seqq.*

MILES.

Miles testari potest per schedulam privatam *tom.* 12 *dec.* 49 *n.* 3.

Miles filiusfamilias qui non potuit acquirere peculium castrense propter militiæ qualitatem; non potest testari cum subiectum deficiat *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 29.

MINISTRI.

Ministri, seu Officiales salarium percipientes ob administrationem etiam de levissima culpa tenentur *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 21.

Fortius quando non agitur criminaliter pro irrogatione penæ, sed civiliter pro emendatione damni illati *tom* 1 *dec.* 38 *n.* 22.

Amplia, vel culpa consistat in committendo, vel in omittendo *tom.* 1 *dec.* 38 *num.* 23.

Gubernator patrimonii ad retinendum computa, & constituendum ministrum tenetur de gestis a ministro *tom* 9 *dec.* 13 *num.* 45.

Minister superior, cum alios male agere videt, resistere debet, alias nisi providere potest protestari *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 46 & 49

Ministri dolus, vel culpa quando imputetur Principali, qui eum elegit, adeout solutio ei facta bona fide habeatur pro legitima? *tom.* 2 *dec.* 42 *n* 6. 7. *& seqq.*

Error potius in ministro præsumendus quam falsitas in aliis numquam præsumibilis *tom* 8 *dec.* 27 *n.* 9.

Ex scientia domini nonnullorum actuum a ministro uti Institore gestorum induci non potest scientia, & obligatio omnium *tom.* 8 *dec.* 34 *num* 42.

In dubio declarandum pro exclusione institoriæ *tom* 8 *decis.* 34 *n.* 43.

Morum mutatio in Ministro, qui fuit fidelis, & onoratus excusat a culpa, neque furtum ab ipso commissum dicitur culposum, sed casus fortuitus *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 15.

MI-

MINISTRI PUBLICI.

Publicis ministris plena fides adhibetur *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 35.

Minister publicus, qui testatur de iis, quæ in suis libris sunt adnotata, plenam fidem facit *tom.* 3 *dec.* 8 *num.* 4.

Creditur iuste Ministro a Principe electo, & communiter idoneo existimatus *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 25.

Minister iam experimentatus fidelis efficit ut ab Officiali eius affirmationi credatur *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 38

MINORES IN GENERE.

Minor 25. annis habet Iudicium imperfectum *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 36.

Minores ex eo solum, quod sunt minores non dicuntur decepti *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 83.

Minor læsio requiritur in minore, quam in maiore *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 18.

Maior æquitas prævalet minori *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 31.

In minoribus solum cadit præsumptio metus reverentialis *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 29.

Intrinseca qualitas, & aptitudo ad celerius acquirendam capacitatem res suas agendi ex sanguine trahitur *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 53.

In subiectis curæ Pupillorum minor ætas prorogatur respectu Statuti communis; & coarctatur respectu Iuris Communis *tom.* 5 *dec.* 37 *num.* 3.

Ratio Statutorum restringentium minoritatem fundatur in sagacitate suorum nationalium, & naturali aptitudine, quam nascendo ex genitorum sanguine trahunt *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 54.

Statutum Urbis habilitans personam ad contrahendum ante 25. annum non comprehendit bona existentia extra Territorium Romanum *tom.* 10 *decis.* 39 *num.* 61.

Statutum Florentinum disponens quoad ætatem minoris, non considerat personam relative ad actum disponendi sed simpliciter, & in se *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 70.

Minores, & Mulieres in Statuto Florentino æquiparantur, & de eorum contractibus pariformiter iudicari debet *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 38.

Minores sunt imbecilliores mulieribus *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 81.

Mulieres habent iudicium invalidum, minores imperfectum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 82.

Actus gesti a minoribus non subiectis curæ, & tutelæ Magistratus non sunt decidendi cum reformatione pupillorum legitimam ætatem extendente ad annos 22. *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 15.

Minoris confessio iunctis aliis probationibus, vel adminiculis, licet absque solemnitatibus emissa substinetur *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 28.

Neque adversus illam conceditur in integrum restitutio nisi constet de læsione *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 29.

Minor, pupillus, furiosus, prodigus, aliique incapaces transferendi dominium, pecuniam mutuatam extantem vindicant, consumptam, vel commixtam bona fide condiciunt *tom.* 9 *decis.* 24 *num.* 6.

Et hæc actio condicendi pecuniam est universalis, & ea gaudet quicumque non potest transferre dominium propter aliquam rationem qualis est mutuans pecuniam alienam quamvis sit persona habilis ad contrahendum *tom* 9 *dec.* 24 *n.* 7.

Negligentia Tutorum tamquam defensorum necessariorum dici potest negligentia minorum *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 42.

Usuræ debentur minori, etiamsi legatum non agnoverit *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 44.

Minor non implens ex parte sua, non potest constituere in mora debitorem *tom.* 11 *decis.* 17 *num.* 5.

Curator datus minori furioso censetur datus non tamquam furioso, sed

sed tamquam minori *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 39.

MINORES QUOAD CONTRACTUS, ET OBLIGATIONES.

In minore læsio enormis sufficit ad rescissionem contractus *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 17.

Minor decem, & octo annis non potest se obligare absque solemnitatibus a Statuto Florentino requisitis *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 55. *&* 56.

Obligatio minorum iurata nulla est & inutilem fideiussionem reddit licet se principalem constituerit *tom.* 7 *decis.* 1 *n* 6.

Explanatur decisio 8. Novembris 1602 in lib. mot. 85 *n.* 135 ubi superior conclusio limitatur, & reiicitur *tom.* 7 *dec.* 1 *num* 7.

DD. opinio aliquid incidenter affirmantium non est attendenda *tom* 7 *dec.* 1 *n.* 8.

Obligatio ab initio invalida non potest in delictum converti *tom.* 7 *dec* 14 *n* 25.

Declaratur Votum Fiscalis Luci 3. Ian. 1691. & Lex 1687 disponens de receptione *a mostra tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 23.

Minores 22. anni non possunt obligari absque consensu Magistratus Pupillorum iuxta *reform.* 25. *Augusti* 1565. *rubr.* 15. *tom.* 5 *dec.* 37 *num.* 1.

Hæc reformatio loquitur in terminis generalibus ideoque compræhendit omnes contractus minorum 22 anni *tom.* 5 *dec.* 37 *num* 2.

Nullitas inducta a Statuto in contractibus minorum, vel mulierum an respiciat publicum favorem, & resolvitur negative adeoque an huiusmodi Contractus convalidari possint, & resolvitur affirmative *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 53. *&* 54.

Ad infringendos contractus minorum & mulierum, sufficit quod deficiat una tantum ex causis etsi simultanee a Iudice in Decreto expressis *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 10.

Ubi in contractu filii, mulieris &c. requiritur consensus illius, ad cuius commodum, vel damnum principaliter tendit, tunc consensus requiri non potest pro integranda persona contrahentis, sed est necessarium pro interesse assentiri debentis *tom* 7 *dec.* 16 *num.* 12.

In rebus ad mercaturam spectantibus minores, & mulieres obligantur etiam sine solemnitatibus *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 23.

Solemnitates Statutariæ requiruntur in repudiatione Iurium, licet quærendorum, si de Pupillis, minoribus, vel mulieribus agatur *tom.* 4 *dec* 30 *n.* 12.

Decretum Magistratus super donatione pura minoris interpositum, est nullum *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 7.

Quis in donatione huiusmodi nequit esse iusta causa, quæ in decreto requiritur *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 8.

Prout quoque nullum est si interpositum fuerit absque cognitione causæ *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 9.

Minor fideiubens cum iuramento si non probet se esse enormiter læsum non restituitur *tom.* 11 *dec.* 15 *num* 107.

Minoribus quando adest iuramentum non datur restitutio in integrum, etiamsi sint in damno *tom.* 11 *dec.* 15 *num* 137.

Contractus, in quibus de bonorum distractione, vel obligatione non agitur, Minores, si pubertati proximi non Tutoris authoritate, si vero Infantes, Tutores ipsi eorum nomine facere possunt, & personas Minorum obligare *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 9.

Valida est donatio ab eo facta, qui ætatem 18. annorum excessit, pro legitima a Statuto habitam *tom.* 11 *decis.* 28 *n.* 38.

Promittens solvere cum erit maior, obtenta venia ætatis non tenetur nisi post 25. annum *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 40.

MI-

MINORES QUOAD RESTITUTIONEM IN INTEGRUM.

Pupillis datur restitutio adversus Creditores, cum quibus perperam Institor ultra Capitale contraxerat *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 38.

In casu doli minoribus competit beneficium electionis, sed Creditoribus cedere debent iura contra dolosos Tutores *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 43.

Si de dolo, vel culpa Tutores reprehendi non possunt, Minores contra eos agere non valent, sed restitutionem in integrum petere debent *tom.* 3 *decis.* 11 *n.* 44. & 45.

Semper minori restitutio conceditur quoties hoc beneficium, uti pinguius, & melius eidem succurrit prout in casu in quo censetur utilius non solvere, quam solutum repetere *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 40.

Reiicitur doctrina Thesauri *dec.* 103. *num.* 3. quia in restitutione considerari debet solum quod utilius & melius sit, etiamsi cum beneficio Tutorum negligentium restitutio detur *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 41.

Restitutio adversus liberam societatem conceditur, si a minore cum pactis inæqualibus ratione lucri, & damni, vel cum persona minus idonea contracta sit *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 24.

Minores damnificati contra pacta Societatis merito restitutionem in integrum expostulant adversus omissionem registri Accomanditæ *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 26.

In quolibet actu, in quo, ob negligentiam, vel omissionem damnum minoribus illatum sit, restitutionis beneficium eisdem non est denegandum *tom.* 3 *decis.* 11 *n.* 27.

Etiamsi agatur de actibus gestis cum Tutorum, vel Curatorum auctoritate, vel de actibus factis ab ipsismet Tutoribus *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 28

Quamvis ad pristinum statum res redire non possit, tamen minoribus conceditur restitutio adversus damnum eisdem obventum *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 29.

Exemplo matrimonii a minore non contracti iuxta Testatoris præceptum, quo casu conceditur restitutio adversus damnum minori inde sequtum *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 30.

Quando minores habent remedium ordinarium contra Tutores non possunt convolare ad remedium extraordinarium restitutionis in integrum *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 31.

Maxime si de tempore petitæ restitutionis res non maneat in eodem statu, in quo reperiebatur de tempore contractus *tom.* 4 *dec.* 11 *num.* 32.

Quia quoties restitutio in integrum competit ex edicto minorum, iisdem datur electio, vel agendi contra Tutorem, vel restitutionem in integrum postulandi contra actum perperam male gestum *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 33.

Contraria sententia, quibus in casibus procedere possit, explicatur *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 34.

Respondetur doctrinæ Cini in *Leg. etiam Cod. si Tutor. vel Curator tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 35.

Ratio est, quia restitutio in integrum ex edicto minorum, est remedium ordinarium non extraordinarium *tom.* 3 *dec* 11 *num.* 36.

In præiudicium tertii denegatur minori in integrum restitutio *tom.* 3 *decis.* 62 *n.* 8.

MINORES QUOAD RATIFICATIONEM.

Minor transacta minori ætate instructus præsumitur de rebus a Tutore gestis *tom.* 2 *decis.* 21 *num.* 33.

Nullitas obligationis minoris convalidatur ex tacita ratificatione deducta ob acquiescientiam, postquam sui iuris evasit, iuxta *Leg. fin. §. cum autem Cod. si maior factus tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 47 limita *num.* 50. 52. & 54.

Tum etiam ex ratificatione expressa facta

facta aliarum obligationum *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 48.
Institor constitutus dicitur a minore, etiamsi fuerit electus ab eius Tutore, vel Curatore *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 39.
Societas censetur continuata, & renovata etiam cum minoribus quando ab iis non fuit reclamatum, & in specie quando ipsis societas est utilis *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 48. 49.
Maxime quando constat de continuatione non solum durante minori etate, sed etiam ea expleta, & in specie sese exercendo in iisdem laboreriis, & operibus *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 50. 51. & 52. & petendo executionem laudi in quo sit declarata societas *num.* 53.
Defectus etatis allegare possunt ipsi minores tantum *tom.* 7 *decis.* 48 *num.* 54.
Minor se fassus cum iuramento maiorem, excluditur a beneficio restitutionis in integrum, non autem a facultate excipiendi, de nullitate contractus *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 61.

MINORES QUOAD ALIENATIONEM.

Statutum habilitans minores viginti quinque annis ad contrahendum non tribuit illis facultatem alienandi bona immobilia *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 1.
Contrarium procedit in terminis Statuti Florentini *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 2. 4 *&* 5.
Opinio de qua *n.* 1 locum habet, ubi Statutum loquitur permissive secus si loquatur dispositive super ætate *tom.* 11 *dec* 28 *n.* 10.

MINOR QUANDO TENEATUR AD RESTITUTIONEM.

Minor, & Ecclesia contractum impugnans tenetur pretium restituere *tom.* 5 *dec.* 36 *num.* 11.
Idemque procedit in Principe, & Magna Camera Ducali Hetruriæ *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 12.
Versio in utilitatem minoris, cuiusque locupletatio probari debet a Creditore ad effectum recuperandi pecunias mutuo datas *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 62.

MINORITAS.

Elapso termino a Legibus præscripto unicuique licet ad libitum de rebus suis disponere *tom.* 9 *dec.* 28 *num.* 20.

MISERABILIS.

Inops, & miserabilis, qui dicatur esse ubi quod miserabilissimus dicitur qui non potest solvere eius debita *tom.* 9 *decis.* 34 *n.* 28. 29.

MOBILIA.

Verbum *mobili* prædicatur de omnibus iis, quæ de loco ad locum moventur *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 1.
Sub mobilium appellatione non omne quod moveri potest continetur, sed sola suppellex, maxime si cætera, quæ moventur sub aliis verbis fuerunt expressa *tom.* 2 *dec* 23 *n.* 2. nec ex communi usu frumentum vinum, oleum &c. continentur *num.* 3.
Verbum *mobili* in Italia pro supellectili usurpatur *tom* 2. *decis.* 23 *n.* 4 & 6. amplia, etiamsi generaliter conceptum fuerit *n.* 7 declarantur contrariæ auctoritates *n.* 10.
Quid differat verbum *mobile*, a verbo *mobilia?* *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 12.
Mobilia &c. existimantur deteriora stabilium *tom.* 8 *dec.* 45 *n.* 3.
Liquidatio valoris mobilium remittitur arbitrio Iudicis, qui super hoc potest se extraiudicialiter informare *tom.* 11 *dec* 21 *n.* 65.
Ad firmandum statum hæreditarium sufficit bona mobilia exhiberi, ut a perito videri, & æstimari queant *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 97.
Exhibitio actualis mobilium absque specifica descriptione in Inventario sufficit *tom.* 10 *dec* 38 *num.* 98.
Status hæreditarius non potest firmari, quando mobilia non possunt exhiberi, & Peritis ostendi, nec re-

reperiuntur penes hæredem in eadem qualitate qua fuerunt iam assignata *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 99.

Et hæres excluditur a beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 100.

Qualitas, & quantitas mobilium non potest quis arguere ab una domo ad aliam, maxime in divitibus, & de ratione *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 62.

Defectui æstimationis mobilium suppletur quando eadem fuerunt punctualiter exhibita in actu redditionis rationis *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 63.

Mobilia quamvis alibi existentia dicuntur de loco illius, ad cuius usum erant destinata *tom.* 12 *decis.* 23 *num.* 7.

Text. in Leg. curabit Cod. de act. empt. locum habet etiam in mobilibus aptis fructus gignere *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 45.

Mobilia præsumuntur consumpta per lapsum annorum 50 *tom.* 5 *decis.* 29 *num.* 4.

Fideicommissarius tenetur probare existentiam mobilium de tempore mortis Testatoris *tom.* 5 *decis.* 29 *num.* 5.

Ob non factam mentionem mobilium præsumitur de tempore mortis ea non adesse, vel fuisse postmodum consumpta *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 6.

Mobilium defectus in hæreditate probatur, eo ipso quod stabilia subhastata fuerint ut creditoribus satisfeceret *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 26.

Inverisimilis deficientia mobilium inducit suspicionem occultationis *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 33.

Quando Villam suam habet supellectilem præsumitur quod Domus urbana ea pœnitus non careat *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 32.

Mobilia, & argenta penes debitorem existentia veniunt sub hypotheca item annuæ vitalitiæ præstationes *tom.* 5 *decis.* 35 *num.* 12. 14.

Sola mobilia, ut pecuniæ creditæ constituunt qualitatem hæreditariam *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 19.

MODICITAS.

Ex modicitate Canonis distinguitur vera Emphyteusis a locatione perpetua *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 32.

Item ex eius solutione in singulos annos, & in certa specie *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 33.

Item ex partitarum registratione in libris propriis emphyteuticarum concessionem *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 34.

Ob modicitatem prætii pactum redimendi temporale efficitur perpetuum, & contractus venditionis præsumitur simulatus vel fœneratitius *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 25. 26.

Modicitas tamen pretii conventionalis debet versari circa medietatem *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 26.

Modicitas in tertia parte sufficit in solito fœnerandi *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 27.

Talis modicitas est taxanda arbitrio Iudicis *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 28.

Ex synodali Constitutione Florentina sufficit modicitas in quarta parte in solito fœnerandi, & in tertia in non solito *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 29.

Tenuior prætii modicitas non attenditur ad prorogandam moram *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 30.

Ad constituendam modicitatem prætii habenda est ratio huius pacti, quod multum minuit de vero valore *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 33.

MODUS.

Modus adimpleri debet post emolumentum consequutum; conditio autem ante consequutionem emolumenti *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 8. 9.

Effectu secuto non curatur de modo *tom.* 9 *decis.* 12 *num.* 58.

De modo preciso curandum non est quando modus verificatur assistentiam habens causæ finalis Legis, & habetur effectus, eo magis si modus requiratur demonstrative, nec sit de forma essentiali *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 31. & 33.

In Gratiis derogatoriis aliqua iniunguntur per viam modi alia per viam

viam conditionis *tom.* 12 *decis.* 41 *num.* 7.
Inadimplementum modi respicientis causam finalem actus deficientiam operatur *tom.* 12 *dec.* 41 *n* 8.
Modus causam finalem respicit quando tendit in utilitatem disponentis vel tertii *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 9.
Quando modus causam finalem respicit, is pro quo est inductus potest agere, vel ad implementum, vel ad resolutionem *tom.* 12 *decis.* 41 *num.* 18.
Modi deficientiam allegare nequit, qui poterat ad libitum implementum illius obtinere *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 24.
Actio ad implementum modi est magis conveniens, & utilis *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 33.
Discretivus modus loquendi diversam Testatoris voluntatem inter unum, & alium casum ostendit *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 25.

MOLENDINUM.

Molendini qualitates sunt ius aquæ, clusa molendini, fistulæ, & canales *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 63.
Molendinum non subsistit nisi adsit ius aquæ, clusa, fistulæ, & canales &c *tom.* 8 *dec.* 36 *n* 109.
Deficiente una dictarum partium molendini dici non potest molendinum totum deficere *tom* 8 *dec.* 36 *n.* 110.
Molendinum existimatur individuum *tom* 8 *dec.* 36 *num.* 111.
Hyemali tempore in aquis operari non potest *tom.* 8 *decis* 36 *n.* 100.
Quæ sit practica in fundandis muris in aquis *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 102.
Molendinum dici potest etsi non molat *tom.* 8 *dec* 36 *n* 121.
Molendini causa publicam utilitatem concernit *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 52.
Quando publica utilitas concurrit, permittitur clusæ constructio etiam in fluminibus, quæ inserviunt ad separanda territoria *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 49.
Molendinum non respicit utilitatem publicam, sed privatam illius Communitatis, in cuius territorio est positum *tom.* 12 *dec.* 37 *num* 34.
Dominus non tenetur proprium fundum concedere pro constructione molendini, quia hoc secundario tantum publicam utilitatem respicit *tom.* 12 *dec* 37 *num.* 35.
Amplia conclusionem de qua *n.* 35. ubi molendini constructio non sit necessaria *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 45.
Limita si molendini constructio maximum incolis afferret commodum *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 46 *& seqq.*
Extende limitationem si redditus, qui ex molendino percipiuntur inserviunt ad prospiciendum publicis necessitatibus *tom.* 12 *dec* 37 *num.* 48. *& n.* 55.
In locationibus molendinorum universitatum nonnullæ, instructiones Magistratus vulgo *de Nove* inveniuntur, ex quibus deducitur, quod expensæ in reficiendis Clusis necessariæ pertineant ad Communitates non ad Conductorem *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 37 *&* 38.
Et in dictis instructionibus distinguuntur expensæ quæ ad Conductorem, ab illis, quæ ad Locatorem pertinent *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 39
Et primæ concernunt simplicem conservationem molendinorum, quia sunt consuetæ, & ordinariæ *tom.* 8 *dec* 36 *n* 40.
Secundæ vero subsistentiam, & reparationem ruinæ totalis a fundamentis aliove vitio causatæ *t.* 8 *d.* 36 *n* 41.
Molendino destructo census quoque perit, quamvis illud reædificetur etiam ex iisdem tabulis, fistulis, canalibus, & molis *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 112
Ut census impositus super molendino pereat, sufficit clusæ ruina *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 113.
Molendino destructo si deinde aliud construatur, census super primo constitutus non reviviscit, secus si non totum fuisset dirutum, sed tantum

tum restauratum per partes *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 115.

Molendinum tunc dicitur novum si loco diruti, & exausti factum sit *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 116.

Molendinum omnino destructum dici non debet cum ius fluminis remanet, neque emphyteuta defendi non potest totali peremptione *tom.* 8 *dec* 36 *n.* 122.

Et an hoc procedat quoque cum pensio fructibus correspondet *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 123.

A locatione vero recedi non debet ob sequutam ruinam Clusæ, cum ex circumstantiis, & factis locatoris deducitur ipsius voluntas prosequendi *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 124.

MOLESTIA.

Non molestandi præceptum, intelligitur de molestiis illicitis, & calumniosis *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 19.

Emptor advenientibus molestiis potest differre solutionem fructuum debitorum vigore *Leg. curabit tom.* 5 *decis.* 21 *n.* 9.

Vel saltem tenetur tantum ad interesse iuxta fructuum quantitatem *tom.* 5 *decis.* 21 *n.* 10.

Declara quod ut hoc locum habeat emptor debeat deponere pretium *tom* 5 *dec.* 21 *num.* 11.

Secus autem non facto deposito. Et auctoritates in contrarium reprobantur *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 12.

Limita secuta evictione etiam respectu fructuum *tom.* 5 *dec* 21 *n* 13.

Emens bona divisa inter Fratres absque conventione Regressus, ac postea subhastata, debet esse tutus ab omni molestia dummodo alienatio sequuta sit ex titulo valido, secus si ex titulo invalido *tom.* 3 *dec.* 62 *num.* 7. & 9.

MONACATIO.

A casu monacationis ad casum matrimonii non valet illatio *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 30.

In matrimonio requiritur maior dos, quam in monacatione *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 31.

MONACHUS.

Habitus non facit Monachum *tom.* 5 *decis.* 38 *num.* 59.

Monachus proprie, & vere dicitur non qui habitum suscepit, sed qui professionem legitime emisit *tom.* 3 *dec.* 18 *num.* 1.

Monachus in suo peculio dicitur quasi procurator, cum dominium maneat penes Monasterium *tom.* 10 *dec* 27 *n.* 5.

Monachus iura agnationis quoad succedendum retinet *tom.* 12 *dec.* 15 *num.* 8.

Monachus potest iussu superioris hæreditatem sibi delatam adire & eo nolente adit Superior *tom.* 12 *dec.* 15 *n.* 9.

Quidquid acquirit Monachus, acquirit Monasterio *tom.* 12 *decis.* 15 *num* 10.

Acquisitio facta a Monacho qui renunciavit transfertur in renunciatarium, nec in ea ius habet Monasterium *tom.* 6 *dec* 61 *num* 4 6.

Monachus qui dicitur mortuus Mundo, iuxta *cap. placuit de electian.* intelligitur quoad conservationem familiæ &c non quoad ius succedendi quod non operatur Lex civilis *tom.* 6 *dec.* 61 *num.* 7. 8. limita *n* 9.

MONASTERIUM.

Bona Monaci acquiruntur Monasterio *tom.* 2 *dec* 40 *n.* 9.

Monasterium tenetur pactis, & conventionibus factis a Monacho ante ingressum in Religionem *tom.* 6. *dec* 61 *n.* 5.

Monasterium capax possidendi, potest ad successionem Monacho delatam admitti *tom.* 2 *dec* 38 *n.* 16.

Monasteriis datur restitutio in integrum adversus centenariam in vim præscriptionis, & quare *tom.* 7 *dec.* 41 *num.* 1.

Ignorantia in Monasteriis præsumitur stante

stante mutatione personarum *tom.* 7. *dec.* 41 *n.* 10.

Incompatibile est, quod quis eodem tempore cogitet vitam perpetuo ducere in Monasterio, & ab eo exire *tom.* 2 *dec.* 14 *n.* 16.

Raro Monasterium est creditor fructuum dotalium quia dos depositari debet in pecunia effectiva ante admissionem monialis *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 13.

Sed vivente moniali alimentanda fructus dotis prætendi possunt a Monasterio, & quare *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 14.

Mortua vero fructus prætendi non possunt quamvis sit causa pia &c. *tom.* 9 *dec* 20 *num.* 15. 16.

Cum usura committi neque pro redimenda vita captivi ullo modo possit *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 16.

Voluerunt nonnulli quod Monasterium ob non solutam monialis dotem, fructus doris consequi non posset, & quare *tom.* 9 *decis.* 20. *num.* 17.

Ex diverso autem titulo dicti fructus percipi possunt *tom.* 9 *decis.* 20. *num.* 18.

Similiter in dote promissa moniali in locis montium *tom* 9 *dec* 20 *n* 20.

Investimentum a Monasteriis fieri debet ex dispositione sinodali, & quomodo *tom.* 9 *dec.* 20 *num.* 24.

Et quod procedat in dotibus tantum supranumerariis, non autem in dotibus monialium intra numerum *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 25.

Contrarium tamen quod, & usus, & Lex scripta prescribere potest etiam dotes monialium intra numerum prescriptum implicari in emptione stabilium *tom.* 9 *dec.* 20 *n* 26.

Investimentum fieri non debet a debitore dotis, sed a Monasterio *tom.* 9 *decis.* 20 *num.* 27

Sed cum a debitore fructus in pactum deductus fuit, videtur se constituisse debitorem investimenti, & quare *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 28.

Diffinitor disponere potest circa regimen, Congregationis, & Abbatiarum *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 37.

Monasterium tenetur observare contractum celebratum per Superiorem quoties habet originem ex causa necessaria *tom.* 10 *dec* 31 *num.* 36.

Monasterium non obligatur ex Contractu Prælati absque Monachorum consensu inito *tom.* 10 *decis.* 31. *n* 26. & 32.

Abbas obligare potest Monasterium absque consensu Monacorum, ubi contractus vergit in eiusdem Monasterii utilitatem *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 33.

Præsertim ex causa fabricæ, unice remissæ prudenti arbitrio Superioris *tom.* 10 *decis* 31 *n.* 34.

Eoque magis ubi ex huiusinodi contractu resultat Monasterio utilitas perpetua *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 35.

Actus ab Abbate gestus cum expressione dignitatis Abbatialis comprehendit etiam Monasterium *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 27.

Voluntas Abbatis se obligandi in proprio excluditur ex eo quod in contractu expresserit onera subeunda esse a Monasterio *tom.* 10 *dec.* 31 *n* 28.

In his quæ spectant ad Prælatum, & Capitulum, tacitus Capituli consensus æquivalet expresso *tom.* 10 *dec* 31 *n.* 38.

Potissimum in re non prohibita sed utile, & necessaria *tom.* 10 *decis.* 31 *n* 39.

Confessio Capitularis Monachorum sufficit ad effectum eos condemnandi ad observantiam contractus ex tali confessione eliciti *tom.* 10 *decis.* 31 *n.* 44.

Et ad effectum infligendi censuras *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 45.

Commoditas in Monasterio dici non potest quod deficiat, cum aliqua pars habitationis aliis sæcularibus locatur, & cum hortus eiusdem Monasterii sit multum patens *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 49.

Infirmaria necessaria non est, cum possit haberi in propriis Cellulis *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 50.

Multi Conventus Infirmariam non habent, quorum consuetudinem novæ Religiones sequi debent *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 51.

Monaci, & Religiosi debent habere situm destinatum, ut conveniantur & audiant præcepta Maiorum *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 52.

Aspectum Occidentis edificiis est parum salubre *tom.* 8 *decis.* 21 *n.* 58.

Æstivo tempore tamen spirant ab Occidente ventus salubres vocatit *Etesiæ tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 59.

MONETA.

Monetæ valor attenditur de tempore contractus quando illa non est amplius in commercio *tom.* 8 *dec.* 22 *num* 42.

Princeps non derogat iuri quæsito tertii taxando monetarum pretium *tom* 8 *dec* 22 *n* 44.

Moneta, quæ est in obligatione si reperitur in corpore eadem solvi debet, vel totidem alia, cum qua emi possit illa moneta *tom.* 8 *decis.* 22 *num* 36.

Debitor certæ monetæ cum facultate solvendi in alia, satisfacit solvendo iuxta valorem extrinsecum tempore solutionis nisi adsit mutatio in bonitate intrinseca *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 71.

Mutatio monetæ in æstimatione extrinseca stat pro Creditore *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 72.

Moneta duplicem cursum habens recipere debet verum valorem prout Princeps statuit *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 132.

Et in monetis valor communis attenditur, non datus a nonnullis *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 133.

Circa monetæ alterationem an attendatur tempus obligationis vel solutionis *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 130. *&* *n.* 131.

Moneta alterata quoad valorem extrinsecum per Legem Principis computatur de tempore solutionis legati *tom* 8 *dec* 22 *n.* 34.

Solutio facienda est iuxta valorem monetæ de tempore contractus si bonitas intrinseca est mutata, vel quoad materiam, vel quoad pondus *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 35.

Valor monetarum ab Iudice semper ad æquitatem est reducendus *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 174.

Taxatio valoris monetæ dicitur facta ad effugiendum periculum augmenti, & diminutionis *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 125. *&* 134.

Taxata moneta per conventionem non attenditur amplius an sit aucta, vel diminuta *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 135.

Aurei, seu solidi Legales quingenti constat plusquam septingentos scutos nostræ monetæ *tom.* 2 *dec.* 27 *num.* 30.

MONIALIS.

Moniales non sunt capaces dominii, nec ususfructus alicuius rei *tom.* 10 *decis.* 27 *n.* 4.

Annua præstatio, quæ monialibus constituitur, est connaturalis, & frequens *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 6.

Et pars dotis dicitur, omnibusque dotis privilegiis gaudet *tom.* 10. *decis.* 27 *n* 7.

MONS PIETATIS.

An sit licitum Montibus exigere fructus, & interesse disceptatur, & affirmative resolvitur, purificatis conditionibus, de quibus remissive *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 6.

Pecunia a monte mutuata continet purum mutuum *t.* 8 *dec.* 44 *n.* 4.

Et species a Monte recepta pro mutuo dicitur specialiter hypothecata, & nunquam exit a dominio Pignorantis *tom.* 7 *dec.* 44 *num.* 5.

Mons Pietatis est simplex creditor quantitatis ex mutuo *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 7.

Mons respicit ad rem oppignoratam, non ad personam pro eius se-

securitate *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 12.
Mons pro restitutione pecuniæ mutuatæ intentare potest actionem ex mutuo contra eum qui pecuniam recepit, quod accidit aliquando in casibus de quibus remissive *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 15.
Si vero Mons non facit hoc, ut regulariter accidit, procedit in vim legis, cui Mutuatarii sese subiiciuntur *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 16.

MORA IN GENERE.

Diversa est iuris dispositio, quando agitur de mora ad pœnam, & quando de illa agitur ad interesse *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 23.
Mora sine interpellatione non contrahitur, neque ante interpellationem datur exequtio *tom.* 8 *dec.* 8 *num.* 9.
Interpellatio quando non est necessaria cum certa dies apposita est *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 10.
Mora dicitur contracta absque interpellatione per lapsum diei adiecti promissioni *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 18.
Defectus, & mora compensatur *tom.* 8 *dec.* 36. *n.* 108.
Quælibet causa excusat a mora *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 27 *tom.* 6 *dec.* 7 *n.* 4.
A mora excusat iusta causa, & rationabilis *tom.* 6 *dec.* 32 *n* 9.
Error iuris dubii excusat a mora *tom.* 1 *dec.* 15 *n* 277.
Bona fides excusat a mora *tom.* 6. *dec.* 32 *n.* 14.
Dubitatio sola moram excludit *tom.* 1 *decis.* 10 *num.* 28.
In dubio ad exclusionem moræ pro debitore est pronunciandum *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 29.
Debitor nequit dici in mora pendente lite *tom.* 10 *dec.* 33 *n* 67.
Et consequenter neque executionem pati *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 68.
Executio non conceditur deficiente mora ibid.
Debitor, qui se offert paratum ad solutionem dici nequit in mora *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 78.
Oblatio realis moræ commissionem impedit *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 20.
Oblatio verbalis sufficit ad evitandam moram, si facta fuerit antequam mora contraheretur *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 21.
Simplex oblatio verbalis excusat a mora, quoties creditor recusat *tom.* 1 *decis.* 10 *num.* 22.
Oblatio, ut excuset debitorem a mora, debet esse de toto debito *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 23 limita *n.* 24. 25. & *n* 26.
Mora debet solum obesse, cui eam facit *tom.* 1 *decis.* 6 *num.* 12.
Mora in illiquidis non contrahitur, antequam quantitas debita liquidetur *tom.* 1 *dec.* 5 *n.* 21.
Mora semel incursa, semper durat *tom.* 12 *decis.* 28 *num.* 16.
Amplia etiam favore hæredum creditoris *tom.* 12 *dec.* 28 *num.* 17.
Amplia quando debitor liberari poterat ab interesse solvendo sortem *tom.* 12 *dec.* 28 *num.* 18.
Mora semel commissa perpetuatur, & transit ad omnes hæredes *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 11.
Declaratio moræ est in potestate Iudicis non Partis *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 21.
Dies certa inductionem moræ non operatur in Legatis, secus vero in contractibus *tom.* 3 *decis.* 9 *n.* 33.
Dies incerta non dicitur satis ad moram inducendam *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 34.
Unica iudicialis interpellatio satis est ad debitorem in mora constituendum *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 59. Amplia *n* 60.
Parva mora non est considerabilis, & celeri satisfactione purgatur *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 6.
Paria sunt quid fieri tempestive, vel paulo post *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 7.
Modicitas temporis ob moram purgandam remittitur arbitrio Iudicis *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 8.
Mora brevis duorum, vel trium dierum

rum non dicitur mora *tom.* 3 *dec.* 59 *n* 9.

Mora aliquorum mensium dicitur brevis *tom.* 6 *decis.* 32 *n.* 10.

Tunc solum, quando agitur ad pœnam vitandam, causa etiam bestialis excusat a mora *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 22.

Locorum distantia excusat a mora ob lapsum temporis *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 28.

Stantibus lapsu temporis, & receptione Partis absque ulla protestatione, mora censetur a Creditore Debitori remissa *tom.* 1 *decis* 10 *n.* 30.

Mora non contrahitur a Debitore, nisi post sententiam Iudicis *tom.* 3 *dec.* 59 *num.* 28

Sola dubitatio facit ut quis in moram non incidat etiamsi erraffet, quia sufficit defectum non provenire a malitia, sed ab errore *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 39 & 40.

Qualitas personæ debitoris excusat creditorem a mora exigendi, nempe nobilioris, potentioris personæ, & Cardinalis *tom.* 9 *dec.* 14. *num.* 10 & 11.

Minor non implens ex parte sua, non potest constituere in mora debitorem *tom.* 11 *dec.* 17 *num.* 5.

Nulla potest imputari mora debitori quoties creditor non implevit quod adimplere debebat *tom.* 11 *dec.* 17 *num.* 4.

Ut quis in mora constituatur subduci debet tempus, quo per se non stetit aliquid facere *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 101.

Ad effectum constituendi creditorem in mora illi facienda est sui crediti oblatio *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 27.

Mora non dicitur Venditoris in consignando, quando emptor non offert pretium tempore debito, & non est paratus recipere *tom.* 3 *dec.* 59 *num.* 11 & 12.

Plus debito petenti totum a debitore denegatur, nec constituitur in mora *tom.* 1 *decis.* 5 *num.* 20. Limita *n.* 26 & 27 distingue *n.* 28 & 29. declara *n.* 30.

Quando in remissione, vel transactione præscriptum fuit certum tempus ad solutionem faciendam, ob ipsius lapsum debitor dicitur in mora constitutus *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 32.

Possessor non constituitur in mora per litis contestationem, si habeat iustam causam litigandi, nec tenetur ad interesse *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 14. 44. 45. & 46. quamquam petatur ratione lucri cessantis, & damni emergentis *n.* 47.

Debitor ad evitandam moram tenetur verbaliter se paratum offerre ad solvendum quod fuerit liquidatum, vel ad liquidandum, quod solvi debet *tom* 1 *dec* 5 *n.* 31.

Debitor nunquam dicitur in mora, quando creditor petit plus debito, nisi se obtulerit paratum recipere summam vere debitam *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 39.

Non potest imputari non implementum ab actore nisi ex parte sua sit prius paratus impiere, fortius si certa dies fuerit assignata, qua transacta statim incurritur mora *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 8 & 9 maxime si obligatio est ante diem *n.* 10.

Ut mutuans constitui valeat in mora non sufficit oblatio mutuatarii sed requiritur, præterea, quod mutuatarius habeat in promptu rem mutuatam, seu æquipollens *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 15

An dispositio *Text. in Leg. vinum ff. de reb. cred.* locum tantum habeat quando nulla debitoris mora interveniat, vel potius ea interveniente *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 17.

Mora non dicitur debitoris, qui impeditus non tradit, & implere nequit, nisi cum periculo *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 10.

Mora non est imputabilis cum natura sua interitum accidit *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 98.

Et

Et in hoc casu distinguendum est si accidit per casum fortuitum, sive per inevitabile fatum, & necessitatem absolutam *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 99.

Ut resolvatur donatio, remissio, & similia ob moram in non adimplendo, interpellatio tunc est necessaria quando dispositio in sua propria origine est pura, & perfecta, non vero quando est conditionalis, & requirit adimplementum ante iuris acquisitionem *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 16 & 17.

Mora nocet tantum ei cui facta fuit interpellatio, non autem fratri non interpellato *tom.* 12 *dec.* 28 *n* 19.

Caducitatis acceptatio, & declaratio est initium moræ *tom.* 6 *dec.* 32. *num* 3.

In lata culpa, & in eo, qui cognovit causam esse iniustam, & nihilominus perseveravit in lite, mora non excusatur *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 25.

Damnum contingens post moram spectat ad debitorem morosum *tom.* 5 *decis.* 26 *n.* 46 & 61.

Ampliatur conclusio firmata superius quamvis damnum sequi potuisset penes Creditorem *tom.* 5 *dec.* 26 *num* 61. Et assignatur ratio *n. seq.*

Qui est in mora ad necessaria præstanda alimenta, videtur, quodammodo ea denegasse *tom.* 5 *dec.* 25 *num* 17

In facto negativo non requiritur interpellatio cum mora sit illi de directo contraria *tom.* 5 *decis.* 2 *num.* 28.

In mutuo debetur pretium, quanti res valebat tempore commissæ moræ *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 8.

MORA QUO AD INTERESSE.

Interesse debetur ex mora *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 43.

Interesse a Partibus conventum non debetur, nisi concurrente mora *tom.* 5 *decis.* 40 *n.* 48.

Interesse sine mora non datur, ac in ea quisquis constituitur, vel per interpellationem iudicialem, vel per lapsum diei, quæ interpellat pro homine, vel demum per interpellationem extraiudicialem, quæ pariter est sufficiens *tom.* 3 *dec* 55 *n.* 28. 29. & 30.

Et de qua dubitari non potest, quando accedunt solutiones fructuum *tom.* 3 *decis.* 55. *n.* 31.

Ad fructuum consecutionem non sola mora sed interpellatio est eque necessaria, maxime quando mala fides non intervenit *tom.* 6 *dec* 7 *num.* 5 & 6.

Qui tenetur ad interesse, teneri nequit nisi a die moræ, quæ ex interpellatione contrahitur *tom.* 4 *decis.* 44. *num.* 37.

Deficiente denunciatione, & mora, nullum interesse debetur ob non sequutam assignationem fundi pro reintegratione deficientis quantitatis, quoties agitur actione ad factum *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 38.

Qui negligit implementum in Sententia mandatorum dicitur in mora, & debet prestare interesse, quod propter moram non fuit perceptum *tom* 3 *dec.* 13 *n.* 3.

Obligatus ad factum si non adimpleat, vel sit in mora adimplendi tenetur ad interesse *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 71.

Mora debet esse inexcusabilis, ut quis ad interesse teneatur *tom.* 11 *dec.* 17 *num.* 6

Mutuatarius frumenti ex mora contracta ob non factam restitutionem tenetur ad interesse *tom.* 1 *dec* 10 *num.* 16

Debitor, qui habet iustam causam litigandi, & dubitat de suis iuribus, excusatur a mora, & a refectione damnorum, & interesse *tom.* 3 *dec.* 59 *num.* 22.

Mora cessante, interesse non debetur emptori, neque venditori *tom.* 3 *decis.* 59 *num.* 13.

Ne-

Neque locus est pœnæ conventionali *tom.* 3 *dec.* 59 *n* 14.
Deficiente mora nulla datur obligatio ad interesse, & usuras *tom.* 11 *dec.* 17 *num.* 3.
MORA QUO AD PURGATIONEM.
Moræ purgatio ex æquitate admittitur quando ius Partis non est factum deterius *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 4.
Et tam de iure civili, quam canonico *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 5.
Moræ purgationi locus est ob bonam fidem *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 11.
Et cessante dolo *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 12.
Secus evidenti, & inescusabili dolo concurrente *tom.* 6 *decis.* 32 *num.* 13.
Mora sine interpellatione non inducitur, & semper purgari potest *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 1.
Etiamsi geminata, & triplicata *tom.* 6 *dec.* 32 *n* 2.
Princeps pius, & clemens admittere debet subditum ad moræ purgationem de bono, & æquo *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 34.
Moræ purgatio admittitur licet ius Partium sit effectum deterius, si purgetur coleri satisfactione *tom.* 6. *dec.* 32 *n.* 15.
Et debitor sit paratus damnum reficere *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 16.
Cuius cognitio ad iudicem pertinet *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 17.
Iudex debet sequi sententiam caducitatis exclusivam *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 18.
Moræ purgatio admittitur non tam in emphytheusi, quam in aliis contractibus *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 19.
Declaratur iuxta distinctionem, quando est adiectum pactum resolutivum, in quo casu non impleta condictione mora non purgatur *tom.* 6 *decis.* 32 *n* 20.
Secus si tale pactum non est appositum, licet adiecta sit dies certa, & pœna *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 21.
Moræ purgatio admittitur in omnibus contractibus *tom* 6 *decis.* 32 *num.* 22.
In contractu locationis *tom.* 6 *dec.* 32 *num.* 23.
In contractibus venditionis, donationis, & aliis, & in ultimis voluntatibus *tom.* 6 *decis* 32 *num.* 24.
Moræ purgatio admittitur in dilatione solvendi ad certum tempus *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 28.
Et admittitur de stylo Sacri Concilii Neapolitani *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 29.
Et de stylo Etruriæ non præcedente interpellatione *tom* 6 *dec.* 32 *n.* 30.
Mora semper purgari potest usque ad contestationem litis *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 276.
Mora non contrahitur etiam adiecta certa die cum agitur de privando aliquem iure suo *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 12.
Purgationis moræ effectus est, ut debitorem liberet periculo, & si res perierit debitor liberatur quasi ante moram interierit *t* 8 *dec.* 36 *n.* 95.
Purgationis moræ remedium est conductori concedendum *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 19.
Quod etiam conceditur in omni specie contractus, ubi nihil damni alter contrahens senserit *tom.* 12 *decis.* 31 *num* 20.
Pacto contrario non obstante *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 21.
Et signanter in contractu quoque donationis si devolutio adiecta est non per modum expressi pacti resolutivi, sed tamquam pœna *tom.* 12 *decis.* 31 *num.* 22.
Locus est beneficio purgationis moræ, quoties deficit pactum resolutivum, vel alia caducitatis conventio *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 25.
Ad purgandam moram nullum genus oblationis sufficit, si ex iusta causa reiiciantur oblationes *tom* 8 *dec* 37 *num.* 65.
Depositum pecuniæ in iudicio habet vim solutionis ad purgandam moram *tom* 5 *dec.* 25 *n.* 19.
In privatione, sive caducitate conventionali non admittitur moræ purgatio, neque in integrum restitu-

tutio *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 30 & 31.
Mora non purgatur, quando dies certa apposita est obligationi *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 17.
Contra inadimplementum conditionis non datur purgatio moræ *tom* 1 *dec.* 15 *num.* 270. Declara *num.* 274 & 275.

MORBUS.

Morbi alii sunt corporis, alii animi *tom* 12 *dec* 48 *n.* 11.
Ubi agitur de morbo temporali, redhibitoriæ locus non est si morbus ante iudicium cessat, secus si post sententiam *tom.* 12 *dec.* 48 *num* 8.
Regula quod præesistentia morbi præsumatur, si appareat intra triduum a die venditionis, non est clausis oculis accipienda, sed Iudicis arbitrio remittitur *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 27.
Vitium est perpetuum corporis impedimentum *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 37. Morbus vero est temporalis, & accessum, ac discessum habet *n.* 38.
Redhibitio indistinte competit quando morbus, vel vitium impedit vel moratur usum rei emptæ *tom.* 12 *dec* 48 *n.* 10.

MORES.

De præteritis moribus sumitur coniectura ad futuros *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 44.
Probata fides Ministri per plures actus, & annos efficit, ut non sit condemnandus Officialis, si forte non divinavit, quod bonos mores esset mutaturus in malos *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 45.

MORIENS.

In mortis articulo constitutum iusisse non præsumitur *tom.* 11 *decis.* 10 *num.* 5.
Nemo præsumitur in peccato decedere voluisse pro modica utilitate *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 23.
Proximæ mortis terrore oppressus, nec aliorum intelligere interrogationem, nec propriæ responsioni animadvertere præsumitur *tom.* 2 *dec.* 35. *n.* 26.

MORS.

Mors omnia solvit *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 128.
Morte socii solvitur societas *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 62.
Mors civilis æquiparatur naturali ad effectum non revocandi dispositionem *tom.* 9 *dec* 23 *n.* 98.
Quando mors informatorum expectatur, oritur suspicio calumniæ *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 34.
Qui se hæredem dicit propter mortem alterius eam debet iustificare *tom* 6 *dec.* 24 *n* 5. 8 & 10.
In successione, cum mors ignoratur præsumptio accipienda est quæ possessori favet, etiamsi eius exceptio in vita, vel in morte fundetur *tom.* 6 *dec.* 24 *num.* 6 & 7. ubi exemplum.

MOTIVUM.

Motivum appellatur pars sententiæ *tom.* 10 *dec.* 24 *num.* 3. & *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 5.
Motiva non dicuntur pars sententiæ in articulis, qui accidentaliter, & obiter pertinguntur *tom.* 11 *dec.* 14 *num.* 26.
Quod principaliter actum est, non quod obiter dictum attendi debet *tom.* 11 *dec* 14 *num.* 27.
Iudicandi motiva non solent exponi, & declarari in sententia *tom.* 5 *dec* 48 *n.* 70.

MULIER IN GENERE.

Mulier accipitur pro omni persona fœminilis sexus *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 66.
Mulieres habent iudicium invalidum, minores imperfectum *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 82.
Mulier quoad fragilitatem consilii æquiparatur minori & eius consilium imbelle reputatur *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 1. & *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 147 & 148.
Mulieres tanquam infirmi consilii subii-

biiciuntur seductionibus *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 13.
Mulier præsumitur legis ignara, & excusatur ab ignorantia *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 73.
Genium mulierum de momento in momentum variabile *tom.* 7 *decis.* 6 *num.* 32.
Mulieri propter sexus fragilitatem facile in integrum restituitur *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 42.
Mulieres non præsumuntur inclinatæ ad donandum *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 47.
Mulierum genus avarissimum *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 7.
Mulieres callide procedentes legis auxilio dignæ non sunt *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 126.
Dolus præsumitur commissus contra minores, & mulieres ex enormi eorum læsione *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 14.
Quod in Mulieris, & publicæ utilitatis favorem est introductum, in eius damnum non est retorquendum *tom.* 3 *dec.* 14 *n* 31.
Privilegia mulieribus concessa fuere non pro lucro, sed ne damnum patiantur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 125.
Mulier nobilis non industria filia familias &c. non præsumitur tempore matrimonii habuisse alia bona præter dotem *tom.* 2 *decis.* 27 *num.* 9.
Mulier nobilis, ut plurimum a negotiatione, vel mercimonio abhorret *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 53.
Mulierem saltem ratione honestatis non decet matrimonium contrahere sine proximiorum consensu *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 33.
Mulier si conditionem adimpleat in sponsalibus adiectam, obtinere debet, quod ei promissum est *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 6.
Mulier, excepta matre, & avia non potest a Testatore tutrix relinqui, nec a Iudice confirmari *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 30.
Mulieri magis expedit habere pecuniam, quam speciem *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 105.
Aliquando utilis est habere rem in fructu, quam pecuniam ex sui natura infructiferam *tom* 10 *decis.* 25 *num.* 106
Mulier præsumitur habere pecuniam ex suarum dotium exactione ad evitandam præsumptionem, *Leg. quintus Mutius &c. tom.* 8 *decis.* 2 *num* 24
Et procedit etiam in vidua, quæ post mortem viri modico intervallo reperta sit habere pecuniam *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 25.
Filiusfamilias, qui recepit in mutuum a Muliere, valide obligatur *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 11.
Mulier mutuans si fuerit nobilis, & forensis, senioque confecta ignorasse præsumatur qualitatem mutuatarii *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 13.
Confessio, & declaratio mulieris substinetur sine solemnitatibus, quando facta est per viam recognitionis bonæ fidei, ac roborata sit coniecturis, & præsumptionibus, secus vero si coniecturis sit destituta, & aliunde appareat de eius simulatione, & collusione *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 28 29 & 30.
Muliere adeunte verbis, & factis extraiudicialibus hæreditatem non opulentam, nullitas aditionis opponitur iure statutario ob defectum solemnitatum *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 5.
Neapolis constitutio viget prohibens Mulieribus renunciationem Senatus Consulto Velleiano etiam cum iuramento, & certioratione Iudicis, seu Notarii *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 6.
Si mulier credens pactum revertivum valere, iuxta illud disponat, dispositio nulla est *tom.* 1 *decis.* 4 *num.* 36
Statutum Florentinum *libr.* 2. *rubr.* 130. §. *& quod qualibet mulier* disponit, quod matri possint ab intestato succedere mulieres si non

extet

extet filius *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 2.

Quo existente, succedere debet exclusa muliere, argumentum sumendo a contrario sensu *tom.* 4 *decis.* 3 *num.* 3.

Mulier alibi nupta civilitatem originariam retinet in his, quæ illam non retrahunt ab obsequiis coniugalibus *tom.* 12 *decis* 46 *num.* 16.

Et si mortuo viro ad locum originis redeat, quoad forum mariti reputatur forensis *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 17.

Quando mulier extra Territorium dat mandatum ad contrahendum in Territorio, Procurator adhibere debet solemnitates præscriptas a Statuto Territorii super contractibus mulierum *tom.* 3 *decis.* 30 *num.* 10.

Hoc tamen non procedit si mandatum sit speciale, & munitum solemnitatibus non minus extra, quam in Territorio requisitis; secus si mandatum sit generale *tom* 3 *dec.* 20 *n.* 11.

Theodosii sanctio in *Leg. cum aliis* 4 *Cod. de secund. nupt.* explicatur, in qua disponitur, quod si mulier habens filios ad secunda vota transierit, sponsalitiam largitatem secundi viri tantummodo filii ex secundo procreati coniugio possideant *tom.* 8 *dec.* 47 *num.* 2.

Contra mulierem, quæ sub gubernio mariti est non allegatur prescriptio, sicuti non currit non valenti agere *tom.* 9 *decis.* 14 *num* 52.

An prædicta conclusio, quæ vera est respectu bonorum dotalium sit æque vera respectu extradotalium *tom.* 9 *dec* 14 *n.* 53.

Auctoritates hinc inde allegantur & ex iure communi verior affirmatur negativa nempe quod non procedat respectu extradotalium *tom.* 9 *decis.* 14 *num.* 54 & 55.

Procedit tamen etiam respectu extradotalium ad terminos Statuti Florentini concedentis merito liberam bonorum etiam extradotalium administrationem *tom.* 9 *decis.* 14 *num.* 56.

Patris, & viri declaratio non officit iuribus mulieris *tom.* 12 *decis.* 11 *num.* 9.

Quod tamen declaratur *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 10.

Mulier allegans cauthelam Angeli non potest impedire subhastationem bonorum dummodo non amoveatur a possessione *tom.* 11 *dec.* 44 *n.* 14.

Tacita hypotheca quæ mulieri competit pro dote, trahitur etiam ad alimenta a viro præstanda, præcipue constante matrimonio *tom.* 12 *dec.* 17. *n.* 12 & *seqq.*

Iuri intraturæ mulier renunciare non potest, nisi adhibitis solemnitatibus Statutariis *tom.* 7 *decis.* 47 *num.* 6.

Mulieres inhonestæ ab honestis viciniis sunt expellendæ *tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 11.

Quamvis sint nuptæ, & proprias inhabitent domos *tom.* 12 *dec.* 9 *num.* 12.

Quarta debetur mulieri, etiamsi ex proprio labore sese alere posset *tom* 4 *dec.* 1 *n* 63.

Et efficacius ei debetur, quam alimenta, cum illa iure actionis peti possit, & alimenta nonnisi officio Iudicis debeantur *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 64.

Mulieri, quæ habet, licet indotata sufficientem substantiam aliunde pro sui substentatione, non competit authenticæ præterea beneficium *tom.* 4 *dec* 1 *n.* 12 13 14 & 65.

Contrarium si indotata sit, vel cum parva dote non suppetente indigentiis suis quotidianis *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 14 & 21

Authentica prædicta fundata est in ipsa inopia, ne coniux infelix mendicare cogatur *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 15 & 23.

Et hæc est communis sententia a qua in consulendo, & iudicando non est recedendum *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 16 & 17.

MU-

MULIER QUOAD MATRIMONIUM ET DOTEM.

Mulier consentiens matrimonio præsumitur scire dotem, & onera matrimonio annexa *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 160.

Mulier contrahendo matrimonium in facie Ecclesiæ præsumitur nesciisse ius, tale matrimonium impediens *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 18.

Respectu mulieris mala fides nedum excluditur ex præsumptione iuris pro bona fide matrimonii contracti in faciem Ecclesiæ *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 33.

Differentiæ scientia iuris canonici, & civilis in computatione graduum nota mulieri non præsumitur *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 34.

Mulier dotem titulo lucrativo obtinet *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 33.

Dos vigore *Auth. res quæ*, non detrahitur a muliere divite *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 1.

Statutum dicens quod mulier sit contenta dote data intelligitur de congrua *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 27.

Mulieres causam dotis deteriorem reddere non valent *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 133.

Limita in mulieribus Hebreis *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 134.

Mulier super bonis in dotem assignatis æstimatis præfertur creditoribus viri *tom* 8 *decis.* 14 *num.* 17.

Mulieres pro dotibus dicuntur creditrices defuncti obligati *tom.* 2 *dec.* 17 *num.* 1. Et habent hypothecam super eius bonis *n.* 2.

Pacta dotalia non possunt immutari in præiudicium, sed in solam mulieris utilitatem *tom.* 3 *decis.* 23 *num.* 1.

Mulier dotans magis læditur quando promittit dotem pro alia, quam quando pro se promittit *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 37.

Mulieres indotatæ solent a viris sperni, & male tractari *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 32.

Mulieres, ut facilius nubere possint indigent maiori dote *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 51.

Mulier non præsumitur alia habere bona, unde se alat, præter dotem *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 4.

Mulier in forma imperfecta, ex grat. gibbosa &c. meretur maiorem dotem *tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 16.

Maritus tenetur alere uxorem sive dotem receperit, sive non *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 1.

Quamvis uxor propter religionis diversitatem manere nequeat in obsequio viri *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 2.

Uxor infidelis manere nequit in obsequio viri fidelis, & e contra *tom.* 12 *dec.* 17 *num* 3.

Mulier renuncians ob dotem habitam bonis maternis, paternis, & fraternis, non dicitur renunciasse iuribus sibi provenientibus ob transitum patris, vel matris ad secundas nuptias ob triplicem rationem *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 55

Cessat dispositio *Legis Fœminæ &c.* quoties filii deferunt bona materna in patrem *tom.* 9 *dec* 5 *n* 56.

Mulier, quæ post mortem viri adepta est pignora nomine dotis, tenetur fructus imputare in sortem *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 103.

Qui non facit suos fructus pignorum, multo minus potest petere alimenta, vel interesse sui crediti *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 104.

Mulier præsumitur nupsisse secundo viro cum eadem dote, quam constituit primo viro *tom* 1 *dec.* 4 *n.* 38. Limita si aliter convenerit *num.* 39.

Mulier nubens secundo viro binubo, & filiorum onerato non præsumitur voluisse huic assignare dotem ultra summam primo viro assignatam *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 41.

Quod mulier in secundis nuptiis maiorem voluerit constituere dotem, requiritur concludens probatio mutationis voluntatis in eadem mulie-

liere, & efficaces coniecturæ. Quæ circumstantiæ, & coniecturæ Iudicis arbitrio relinquuntur *tom.* 1 *decis.* 4 *num.* 42 & 43.

Rigorosa probatio lucri cessantis, & damni emergentis non debet exigi a muliere, vel vidua, quæ satis demonstrat damnum passam fuisse, ex quo pecuniæ dotales debito tempore non fuerint restitutæ *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 38.

Statutum Civitatis Pistorii *lib.* 2. *rub.* 89. disponit, quod elapso mense post alios sex ad restitutionem dotis ordinatos, & interpellatione facta, mulier consequatur quinque pro centenario usque ad integram satisfactionem *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 43.

Quoties facta fuit obligatio restituendi dotem ad formam similium Statutorum, dicitur adesse in Instrumento dotali promissio fructuum saltem implicite *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 44.

Et fructus dicuntur debiti iure actionis, seu conditione ex Statuto, ita ut immunes sint ab omni suspicione usurarum prohibitarum, sed etiam licite exigi possint tam ab ipsa vidua, quam ab eius hæredibus licet extraneis *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 45 46 & 47.

Statutum Romæ requirit ad favorem mulieris viduæ interpellationem, ad hoc ut ei debeantur usuræ dotales, quidquid fuerit per Statutum vetus *tom.* 6 *dec.* 37 *n.* 7 & 10.

Statutum circa interpellationem pro fructibus favore mulieris adaptatur *Leg. cambiorum* Etruriæ ideo illius interpretatio a DD. data istis favet *tom.* 6 *dec.* 37 *num.* 11.

Potentia nihil iuvat nisi redigatur ad actum, & in terminis dotis nihil facit quod mulier utilitatem consequi potuisset, nisi sit consequta *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 108 & 109.

Mulier, quæ in dotem marito dedit nomina debitorum, nequit ob illorum non factam exactionem agere contra maritum via exequtiva *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 43.

Pro fundo dotali, mulieri datur rei vindicatio, non immissio *tom.* 1 *dec.* 14 *n.* 66.

Mulier sibi in fundo dotali non præiudicat, etiamsi soluto matrimonio intentaverit iudicium pro restitutione dotis in pecunia *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 67. Limita *num.* 68.

Mulier novans actionem dotis accipiendo pro illius solutione debitorem inopem est restituenda *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 126.

Ad hoc ut mulier privetur beneficio *Auth. res quæ* ob negligentiam in exigendo, negligentia equivalere debet renunciationi expressæ, & necesse est, quod simul concurrat certa scientia deficientiæ bonorum liberorum *tom.* 11 *dec.* 41 *num.* 5

Mulieres pro suis dotibus sunt creditrices Fideicommittentis ascendentalis *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 2.

Mulier pro dote a fideicommisso detrahenda præfertur cuicumque creditori hæredis, vel fideicommissarii *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 5.

Mulier agens pro dote contra bona fideicommissaria tenetur probare deficientiam bonorum liberorum *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 54.

Amplia, ut hoc procedat etsi in hanc causam alienata fuerint & Fideicommissarius agat contra alienatarium *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 55.

Mulier, quæ excorporationem prætendit, tenetur cedere iura *tom.* 6 *decis.* 45 *num.* 10.

Et si non potest cedere, repellitur exceptione cedendarum *tom.* 6 *dec.* 45 *n.* 11.

Hypotheca, & privilegia mulieribus conceduntur, quando agere debent pro recuperatione veræ dotis contra bona, & iura mariti *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 130.

Actio hypothecaria super bonis mariti pro repetenda dote non oritur

tur nisi a die soluti matrimonii, vel vergentiæ viri ad inopiam *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 7.

A quo tempore mulier acquirat hypothecam super bonis Mariti *tom.* 10 *dec.* 12 *n.* 8.

Mulieri tacita competit hypotheca in bonis Viri pro suæ dotis restitutione *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 6.

Et quidem a die promissionis, si de solutione aliquo modo appareat *tom.* 12 *dec.* 14 *num.* 7.

Non obstante contraria Mariti protestatione *tom.* 12 *dec.* 14 *n.* 8.

Ac Creditoribus expressam hypothecam habentibus præfertur *tom.* 12 *dec.* 14 *num.* 9.

Probatis extremis a Statuto Florentino rubr. 6. lib. 2. requisitis, Mulieri competit actio hypothecaria pro dote, ac fructibus repetendis *tom* 3 *decis.* 65 *num.* 1.

Etiam contra Tertium Tabernæ viri possessorem super mercibus in ea existentibus *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 2.

Mulier pro restitutione dotis habet hypothecam etiam in bonis livellariis mariti *tom.* 8 *dec.* 49 *n.* 1.

Hypothecam quamcumque anteriorem contractam a debitore, qui tam præsentia, quam futura bona obligavit, Fiscus, & Mulier vincunt in bonis postea quæsitis *tom.* 7 *decis.* 33 *num.* 3.

Hypotheca inducta a Lege favore Mulieris citius operatur quam inducta ab homine *tom* 7 *dec.* 33 *n.* 5.

Mulier in bonis Mariti post matrimonium quæsitis præfertur omnibus hypothecis anterioribus tacitis, & espressis, & hæc opinio a Rota Florentina amplectitur *tom.* 7 *dec.* 33 *num.* 6.

Prælationis huiusmodi ratio male deducitur ex præsumptione, quod ex pecunia dotali bona postea quæsita fuerint comparata *tom.* 7 *dec.* 33 *num.* 7.

Et reponitur tantum in eo, quod citius Legis, quam hominis dispositio operetur, & hæc est opinio Rot. Flor. *tom.* 7 *decis* 3: *n.* 8.

Prælatio Mulieri conceditur etiam in bonis post matrimonium quæsitis habita fide de pretio *tom* 7 *decis.* 33 *n.* 9.

Mulier obtinet quoque prælationem in bonis post matrimonium donatis, vel ex successione Matris, aut Patris a Marito acquisitis *tom.* 7 *dec.* 33 *num* 10 & 11.

Dictæ prælationis ratio in præsumptione versionis pecuniæ in bonis postea quæsitis a Card. De Luc. excogitata, repellitur uti contraria Rotæ Florentinæ opinioni *tom.* 7 *decis.* 33 *num.* 12.

Evicta re dotali potest Mulier agere contra bona Patris ad novam dotem assequendam *tom.* 11 *dec.* 41 *num.* 1.

Deficiente probatione quod bona Mariti non sufficiant pro dote restituenda non competit Mulieri actio subsidiaria contra Dotantem *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 39.

Maxime si bona Mariti possederit, tunc enim præsumitur quod, vel sibi satisfecerit de suo credito dotali, vel sibi satisfacere neglexerit *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 40.

Insufficientia bonorum Mariti probari debet excludendo omne possibile contrarium *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 41.

Et hoc possibile non satis excluditur ex decoctione Mariti, & adducitur ratio *tom.* 4 *decis* 36 *n.* 42.

Privilegium potioritatis Mulieri pro dote indulgetur solum adversus creditores eorum, qui sunt gravati fideicommisso *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 70.

Mulier pro suo credito dotali non præfertur Creditoribus licet posterioribus Fundaci, ubi Maritus est unus ex sociis *tom.* 3 *dec.* 58 *n.* 1.

Mulier non concurrit cum Creditoribus fundacariis, nisi bona fundaci specialiter, ac præcedenter hypothecata sint pro sua dote *tom.* 3 *dec.* 58 *n.* 9.

Mu-

Mulier creditrix ex dote alicuius Socii postponitur Creditoribus socialibus *tom.* 1 *decis.* 32 *num.* 7.
Mulier, quæ in iudicio concursus passa est solvi Viri pecuniam Creditoribus posterioribus amittit beneficium *Auth. & agere* compellitur contra eosdem Creditores *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 37.
Ratio *Auth. res quæ &c.* posita est in obligatione ascendentis faciendi donationem propter nuptias, vel assecurandi dotem Mulieri Descendentis *tom.* 5 *dec* 48 *n.* 49.
Quæ ratio ægre adaptatur Matri, & ascendentibus Maternis *tom.* 5 *dec.* 48 *n* 50.
Mulier quæ scivit, & passa est virum alienare bona libera non potest agere ex post contra bona fideicommissi pro restitutione, vel nova constitutione dotis *tom.* 8 *decis.* 23 *n.* 44.
Mulier, quæ assensum præstitit alienationi bonorum liberorum, non potest agere contra fideicommissum, quando illud adesse non ignorabat *tom.* 6 *dec* 47 *n.* 1.
Mulier portionis bonorum Marito debitæ, non censetur domina, sed usufructuaria, quo casu prohibita est disponere tam per actus inter vivos, quam per ultimam voluntatem *tom* 6 *decis.* 63 *n.* 18.
Mulieri denegatur regressus ad bona Mariti de eius consensu alienata, quando eius negligentia, & culpa bona ei specialiter obligata devenissent ad posteriores creditores *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 24.
Mulier dotem suam deteriorem facere nequit *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 24.
Mulier cedens sua iura dotalia super re a Viro alienata favore Alienatarii non eadem adducere prohibetur contra alia ipsius Viri bona *tom.* 12 *dec.* 57 *n.* 1.
Non tamen in præiudicium Creditorum, qui contraxerint cum Marito ante dictam alienationem, sed tantum competit Mulieri hypotheca a die factæ alienationis *tom.* 12 *decis.* 57 *num.* 2.
Mulier quæ novat actionem dotis accipiendo pro solutione debitorem inopem, agit nihilominus prima actione cum ei competat restitutio *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 28.
Mulier non potest se reddere indotatam, neque deteriorem conditionem facere suæ dotis *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 29.
Mulier paciscendo in dote sibi non potest præiudicare, etiamsi ex pacto potuisset utilitatem consequi *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 30.
Mulier illud plus valoris, quod ex melioramentis in sua dote resultat, debet restituere Marito, vel eius hæredibus *tom.* 1 *decis.* 14 *n.* 96.
Quando Mulieri debetur annulus matrimonialis super bonis Viri, tunc non annulus pretiosus sed ille non pretiosus præstari debet, quia hic præsumitur donatus *t.* 1 *dec.* 23 *n.* 4.
Quando sponsa scit, & consensit, annulum, quo fuit desponsata non spectasse ad Maritum, præsumitur quod ipsa renunciaverit donationi dicti annuli *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 6.

MULIER QUO AD IURAMENTUM.

Mulieres tenentur ad observantiam iuramenti *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 73.
Mulier obligatur ob iuramentum, etiamsi non sit certiorata de beneficio Velleiani *tom.* 11 *dec.* 15 *n* 79.
Mulieres ob vim iuramenti obligantur, quæ alias non obligarentur *tom* 11 *dec.* 15 *n.* 138.
Iuramentum in contractibus mulierum præsumitur dolo extortum *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 14.
Mulier non certificata non obstringitur iuramento *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 75.
Iuramentum mulieris, vel minoris nullam vim habet nisi adhibitis nonnullis solemnitatibus, & præcipue quod Magistratus iuret se credere

dere causam, propter quam tale iuramentum præstatur esse veram, & utilem tali minori, vel mulieri *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 5.
Ab omnibus fere Statutis similes solemnitates requiruntur in iuramento minoris, vel mulieris, quia huiusmodi personæ iuramentum præstant eadem facilitate, qua sese obligant *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 6.
Iuramentum convalidat regulariter contractum, in quo præscriptum a Lege municipale observatum non fuit; limita contractus minorum, & mulierum *tom.* 8 *dec* 33 *n.* 7.
Mulier lesa in alienatione dotis non auditur, nisi habeat dispensationem a iuramento *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 108.

MULIER QUOAD CONTRACTUS ET OBLIGATIONES IN GENERE.

Pro validitate contractuum mulieris quid facere oporteat habetur in rubr. 112. lib. 2. Stat. Flor. *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 4.
Mulieris contractus absque statutariis solemmitatibus est ipso iure nullus *tom.* 8 *dec* 14 *num.* 26.
Item eius confessio, & declaratio *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 27.
Quare Statuta præscribant aliquas solemnitates in contractibus Mulierum *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 47.
Nullitas contractuum mulierum propter inobservantiam solemnitatum inducta fuit ad obviandum tantum fraudibus, & damno, quod ipsis inferri posset *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 12.
In contractibus Mulierum non sunt necessariæ solemnitates statutariæ quando actus eisdem sunt utiles, & quare *tom.* 8 *decis.* 33 *n.* 13.
Statutum non inhabilitat Mulieres absolute, sed requirit nonnullas solemnitates in earum contractibus ad obviandum fraudibus *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 14.
Solemnitates autem quod requirantur tantum in contractibus Mulierum damnosis, non vero lucrativis patet ex ipso Statuto, quod expresse loquitur de refutatione, donatione, aliisque actibus de sui natura damnosis *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 15.
Mulieres sunt fraudibus, & circumventionibus in contrahendo subiectæ *tom.* 5 *dec.* 27 *num.* 17.
Dolus præsumitur si Mulier remaneat læsa *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 94.
Quando Mulier iura sua vel tacite, vel expresse remittit requiruntur solemnitates statutariæ *tom.* 1 *decis.* 4 *num.* 7.
Dum Statuta requirunt solemnitates in contractibus Mulierum in genere, amplectuntur Mulieres celibes, coniugatas, & viduas *tom.* 3 *decis.* 22 *n.* 15.
Mulieri præclusa remanet via impugnandi proprium contractum *tom.* 6 *decis.* 33 *n.* 43.
Mulier sese obligans in causam dotis in suo matrimonio constitutæ, non indiget solemnitatibus statutariis *tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 15.
Commercium tamquam in bona fide fundatum non admittit tot præcautiones, nec in contractibus Mulierum, & minorum *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 4.
Minores, & Mulieres mercaturam exercentes, & læsionem allegantes non restituuntur *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 47.
Mulier, ut Marito subveniat, non obstante qualibet municipalium sanctionum prohibitione, potest se obligare, & quemcumque actum obligatorium facere *tom.* 3 *decis.* 23 *num.* 3
Contractus Mulieris valet domesticas indigentias respiciens *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 35.
Inapplicatur Decisio Placentina inter *collect per Balducc. tit.* 4. *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 36.
Auctoritates convalidantes obligationem Mulieris pro causa congrua, & ho-

& honesta non sunt applicabiles Statut Florent. Mulieris utilitatem requirente *tom* 5. *dec.* 46 *n.* 37.

Minores, & Mulieres in Statuto Florentino equiparantur, & de eorum contractibus pariformiter iudicari debet *tom.* 5 *dec.* 46 *num* 38.

Eadem facilitate, qua mulieres ad se obligandum inducuntur adduci ad iurandum possunt *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 39.

Deficiente consensu non minus obligatio quam iuramentum corruit *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 41.

Contractus Mulierum ex *Stat. Flor.* vi, & dolo præsumuntur extorti, quam præsumptione efficitur ut virtute iuris iurandi non substineantur *tom.* 5 *dec* 46 *num.* 42.

Non substinetur ex mente Statuti Mulieris obligatio ob causam quæ esse potest damnosa *tom.* 5 *decis.* 46 *n.* 29.

Inspecta in obligationem Mulieris utilitate Domus, utilitas Mulieris non respicitur *tom.* 5 *decis.* 46 *n.* 30.

Ad salvandam a nullitate obligationem Mulieris non sufficit causa respiciens Virum vel filios *tom* 5 *dec.* 46 *n.* 32.

Mulieris obligatio ad argenta domus recuperanda nulla est *tom* 5 *dec.* 46 *n.* 33.

Nulla utilitate inspecta potest Mulier se obligari pro excarceratione Viri, & Filiorum, ad id enim naturaliter tenetur *tom* 5 *dec* 46 *n.* 34.

In Lege anni 1568 disertis verbis imponitur cognitio causæ in contractibus Mulierum *tom.* 3 *dec.* 29 *num.* 8.

In contractibus Mulierum causa debet esse vera, iusta, congrua, & honesta, iusta præscriptum municipalium sanctionum *tom.* 5 *decis.* 46 *num.* 1

Mulieris obligatio utilis esse debet, causa vero obligationis vera, & præcisa, non vaga, & generalis, sic præscribitur in rubr. 115. Stat. Flor. lib 2. *tom.* 8 *dec* 33 *num.* 1 & 2

In obligatione Mulieris qualis esse debeat utilitas deducitur saltem in linea observantiæ interpretativæ Statuti a solito concedendi similes obligationes propter causas parum ipsis utiles *tom* 8 *dec* 33 *n* 22.

Causa obligationis Mulierum quare esse debet certa, & præcisa, non vaga, & incerta *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 23 & 24

Causa vero non dicitur vaga, & incerta si obligatio fuit specifice facta pro extinguendis creditis fructiferis familiæ *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 25.

Causa obligationis Mulieris nil interest quod sit præcisa, si deinde vera causa probetur *tom.* 8 *decis.* 33 *num* 27.

Causa obligationis Mulieris verificata in potiori eius parte dicitur verificata in totum attentis præsertim Mulieris circumstantiis *tom.* 8 *dec.* 33 *num* 28.

Deficiente causa obligationis Mulieris deficit quoque obligatio *tom.* 8 *dec.* 33 *num* 3.

Corruit contractus falsa detecta causa in qua subsistit non inspectis aliis licet veris, non tamen narratis *tom.* 5 *decis.* 46 *n.* 10 & 31

Præsumptio versionis cessat ubi causa contrahendi tempore contractus non amplius extiterat, ideoque Mulieris obligatione, & Patris, & Iudicis iuramento a Viro extortis corruit contractus *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 12 & 13.

Sub generali negociorum enunciatione Iudex non potest intelligere negocium occultum, ideoque Mulieris obligatio inefficax *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 22 & 23.

In contractibus Mulierum dotem obligantium, Mulieris causa utilis esse etiam debet sub pœna nullitatis contractus, idque per Statutum Florentinum rubr 115 lib. 2. ex quo iuramentum Patri, & Iudici de-

defertur *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 2 & de ratione *num.* 6. & data causæ falsitate non obstante decreto, & iuramento corruit contractus *n.* 7.

Fortius Mulieris utilitas requiritur ex *Auth. Si qua Mulier Cod. ad Vell.* quæ dispositio amplianda per Stat. Flor *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 3 & 4.

Pater, & Mulier licet iurare debeant de causa, & utilitate Mulieris, erroneo tamen iuramento detecto contractus corruit *tom.* 5 *dec.* 46 *num* 5 & 8.

Ex iuramento Patris, & Iudicis non oritur præsumptio utilitatis, adeout Contractus valeat *tom.* 5 *decis.* 46 *num.* 9.

Contrahens cum Muliere non debet esse sollicitus, quod pecuniam in causam expressam convertatur *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 3.

Obligatione facta a Muliere sub conditione investiendi pecuniam, an corruat si effectus sequutus non fuerit, & quando emptor debeat esse sollicitus de investimento *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 33 & 34.

Mulieri nocet culpa Mariti cum ipsa uti principalis obligatur *tom.* 8 *dec* 33 *n.* 38.

Sollicitus quando quis esse non debeat, an in causam expressam Mulier pecunias expendat nec ne, & sufficit quod causa expressa in Decreto Iudicis sit vera *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 32.

Utilitas in contractibus Mulierum sufficit adesse iuxta contractus naturam, regulata a prudenti Iudicis arbitrio *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 16.

In rebus ad mercaturam spectantibus minores, & mulieres obligantur etiam sine solemnitatibus *tom.* 8 *decis* 28 *num.* 23

Mulieris contractus, sive actus ab ipsa non impugnatus non differt ab aliis contractibus validis *tom.* 8 *dec.* 33 *num* 49.

Habenti vero causam in aliquo modo a Muliere conceditur talis exceptio etsi a Muliere non deducta *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 56.

Cum nullitas est inducta ad favorem certarum personarum non opponit de nullitate, qui non fuit in Statuto contemplatus *tom* 8 *decis.* 33 *num* 57.

Contractus ratificatus a Muliere contrahente non potest ab aliquo impugnari *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 61.

Actus nullus a Muliere, vel minori factus ab ipsis impugnari potest non ab aliis non privilegiatis *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 45 & 48.

Et huiusmodi contractus non sunt nulli absolute, sed remanent in implicito statu validitatis *tom* 8 *decis.* 33 *n.* 46.

Ob præcedentes importunas preces Mariti, actus præsumitur coactus, & ideo nullus *tom.* 12 *dec* 46 *n.* 6.

Nil magis arguit callidam suggestionem, quam mendacia, & falsæ assertiones *tom* 6 *decis* 33 *n.* 68.

Cauthela insolita adhibita sub involucro verborum, fortius indicat circumventionem *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 69

Mulier, quæ extra locum Statuti pergat ad contrahendum, & deinde revertatur ad illum, præsumitur fecisse ad solemnitates dicti Statuti effugiendas, & per consequens invalide contrahit *tom.* 5 *decis.* 27 *num.* 4.

Mulier, quæ in contrahendo se non informavit Statuti Loci nequit eiusdem ignorantiam allegare *tom.* 2 *dec.* 1 *num* 61.

Assertio Mulieris super patrimonii sufficientia coram Iudice, & in actu interpositionis decreti plene probat contra illam *tom.* 6 *dec.* 46 *n.* 9.

Nam præsumitur quod Iudex se informaverit *tom.* 6 *dec.* 46 *n.* 10.

Adeout Mulieri contrarium pretendenti incumbat onus probandi *tom.* 6 *dec.* 46 *num.* 11.

Et fortius probat, si concurrant admi-

minicula *tom. 6 dec. 46 n.* 12.

Veluti si mulier fuit administratrix, quia præsumitur informata *tom. 6. dec. 46 n.* 13.

Et si ille qui habebat patrimonii usumfructum, faciliter in Fideiussorem recipiebatur *tom 6 dec. 46 num.* 14.

Vel si plures personæ cum tali patrimonio alebantur *tom. 6 decis. 46 num.* 15.

Aut si intuitu talis patrimonii dotes considerabiles constituebantur *tom. 6 dec. 46 n.* 16.

Cum respectu exigui patrimonii dos magna constitui non possit *tom. 6 dec. 46 num.* 17.

Patrimonii sufficientia eo magis arguitur, si pars fructuum assignata fuit in satisfactionem debiti *tom. 6 dec 46 n.* 18.

Et si de tempore mortis usufructuarii reperti sunt fructus considerabiles ex dicto patrimonio percepti *tom 6 dec. 46 num.* 19.

Vel si fructus talis patrimonii liquidati iudicialiter fuerint in considerabili summa, etiam ex post, si nulla accedat extrinseca mutatio *tom 6 dec 46 n.* 20.

MULIERIS OBLIGATIONES QUOAD RELEVATIONEM.

Obligatio intra medietatem dotis absque relevatore substinetur, si sit prima obligatio *tom. 8 dec. 14 n.* 42 & 44 secus si obligatio transcendat totam dotem *num.* 43.

Mulier non indiget relevatore pro indemnitate sese obligans infra medietatem suæ dotis *tom. 9 dec. 33 num.* 29.

Et sufficit quod obligationis causa sit verificata, nec credendum est quod Iudex facultatem Mulieri concesserit propter causam non necessariam, nec a lege volitam *tom. 8 dec. 33 n.* 30.

Relevatione deficiente, contractus Mulieris corruit *tom. 8 decis. 14 num.* 16.

Mulieris obligatio ultra dimidiam dotis sine spe relevationis etiamsi iusta causa, vel iuramentum concurrat læsiva, consensusque carens existimatur *tom. 7 dec. 32 num.* 9.

Et procedit etiamsi Velleiano renunciatum appareat, ac solemnitates necessariæ intervenerint *tom. 7 dec. 32 n* 10.

Pro Mulieris læsione commensuranda, attendendum est tempus illius obligationis, non illud restitutionis dotis, ut nonnulli voluerunt *tom. 7 dec. 32 n* 11.

Talis probatio omnem possibilitatem in contrarium excludere debet *tom. 7 dec. 32 num.* 12.

Mulieris obligatio relevationis sola possibilitate substinetur *tom. 8 dec. 14 n.* 36.

Relevationis defectus exceptio quando requirit altiorem indaginem, non retardat executionem *tom. 8 decis 14 num.* 37.

Et concludentissime probari debet de tempore obligationis, non restitutionis *tom 8 dec 14 n.* 38. 39 & 41 quidquid in contrarium *n.* 40.

Mulier agere valet ad bona alienata, quando in bonis Mariti non habet relevationem *tom. 8 dec. 14 n.* 32.

Bona Mariti apud hæredes existentia excutere tenetur, & quæ apud tertios reperiuntur *tom. 8 decis. 14 num.* 33 & 34 ac etiam apud Correos, & obligatos in solidum ibidem.

Relevatione non dicitur destituta si adsunt bona Mariti apud hæredes, vel tertios possessores *tom. 8 dec. 14 n* 35.

MULIERIS OBLIGATIONES QUOAD MUNDUALDUM ET DECRETUM IUDICIS.

Mulier ex rubr. 115. lib. 2. Statut. Florent. non potest obligari absque consensu mundualdi *tom. 5. dec 37 num. 6. & tom. 7 dec.* 34 *num. 6.*

Stat.

Stat. Flor. rubr. 113 §. Nulla mulier lib. 2. requirit mundualdum in contractibus, & obligationibus Mulierum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 55 & *n* 90.

Qua stante solemnitate, contractus omnimodam validitatis præsumptionem præsefert *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 56.

Mundualdus, veluti Tutor, & Curator Mulierum reputatur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 18.

Mundualdi assensus ad integrandam Mulieris personam, & supplendam eius imbecillitatem requiritur *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 19.

Ratio in Statuto non expressa, ubi tamen sit certa, & unica compræhendit omnes casus contingibiles in damnum Mulieris *tom.* 6 *dec.* 33 *n* 20.

Mundualdus curare debet bonum Mulieris plusquam proprium, ne illa contrahendo decipiatur, vel in aliquod incidat damnum *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 21.

Proximiorum interventus in contractu Mulieris non sufficit materialis sed esse debet formalis, ut impleatur ratio, & finis illius, indagando præ cæteris, an mulieri expediat inire contractum *tom* 6 *dec.* 33 *n.* 22.

Si mundualdus non impediret Mulierem inire ærumnosum, & præiudicialem contractum turpiter eluderet finalem mentem Statuentium & magnum resultaret absurdum omnino vitandum *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 23.

Statutum mundualdi locum habet in omnibus contractibus, in quibus Mulier lædi potest *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 24.

Ratio evitandi læsionem Mulieris par est tam in casu circumventionis, quam imbecillitatis & sic ista in Statuto eiusque fine continetur *tom.* 6 *decis.* 33 *n.* 25.

Statutum generaliter providens ne Mulieres fraudentur locum habet, etiam si nulla fraus contrahentis cum ipsis interveniat *tom.* 6 *decis.* 33 *n* 26.

Mundualdo a Muliere requisito, & recusante suum interponere assensum, Iudex debet examinare causam recusandi, cui si iuxta sit, inhærere, & Mulierem reiicere tenetur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 29.

Pro validitate contractus Mulierum idoneam semper causam oportet intervenire, & per mundualdum perpendi, ut consensum præstare, vel idonegare valeat iuxta limites causæ, & rationis *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 30.

Decretum Iudicis, & solemnitates statutariæ faciunt præsumere in contractu minoris, & mulieris omnia rite, & recte gesta *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 1.

Et de contractu mulieris *tom.* 8 *dec.* 14 *n* 2.

Iudex qui concedit facultatem mulieri sese obligandi cognoscere debet de utilitate causæ obligationis *tom.* 8 *decis.* 33 *n* 9

Ut vero sit utilis obligatio sufficit, quod actus sit honestus, & congruus arbitrio Iudicis *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 10

Nec dictior mulier effici oportet sed ut obligatio sit valida sufficit utilitas communis marito, & familiæ *tom.* 8 *decis* 33 *n.* 11.

Sine causæ cognitione, corruit Decretum, & obligatio Mulieris *tom.* 3 *decis.* 29 *n.* 1.

Quando causa in Decreto expressa inverisimilis est, & falsa, obligatio mulieris, & Decretum est ipso iure nullum *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 11.

Falsitas etiam in minimo vitiat Decretum propter suam individuitatem *tom.* 3 *decis.* 29 *num.* 12. 13.

An causa obligationis mulieris fuerit utilis, nec ne deferendum est Iudici, vel Magistratui, cuius arbitrio relinquitur a Statuto huiusmodi

di cognitio *tom.* 8 *decis.* 33 *n.* 18.
Ideoque difficillimum videtur probare talem causam damnosam, & irrationabilem, quam utilem Iudices adfirmarunt *tom.* 8 *decis.* 33 *n.* 19.
Qui vero causam damnosam fuisse prætendit id concludentissime probare debet, accedente præsertim Iudicis Decreto qui examinato negocio causam utilem fuisse adfirmat *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 20.
Causæ cognitio per Iudicem ante decretum discutiendæ consistit in indaganda veritate, & legitimitate causarum alienationis *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 34.
Ampliatur in individuo Reformationis anni 1568. *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 35.
Causa est de substantia, & solemnitate decreti, & vera esse debet de iure, ac de facto *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 36.
Decretum Iudicis præsumitur interpositum, causa cognita, & ex causa iusta, & habilis, secus inepta, & inefficaci *tom.* 8 *decis.* 14 *n.* 18.
Causa secundaria deficiente, si principalis subsistat, contractus non corruit. Et causa principalis dicitur causa liberandi virum ab imminenti carceratione, secundaria vero promissio relevationis *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 19.
Causis pluribus expositis, unam verificari sat est, si sit efficax & sufficiens ad decretum substinendum *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 20. e 21. ubi de causa liberandi virum ab imminenti periculo carcerationis, & molestiarum.
In obligationibus mulierum iuxta Statutum Florentinum præter Iudicis Decretum, concursus causæ utilis requiritur, remissive *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 2.
Vel saltem concurrere debet causa vera, & prudens *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 3.
Contractus mulieris est invalidus, ubi causa in Decreto Iudicis expressa est falsa *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 4.
Corruente Decreto, corruit, & contractus mulieris *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 8.
Ad infringendos contractus minorum, & mulierum sufficit, quod deficiat una tantum ex causis etsi simultanee a Iudice in Decreto expressis *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 10.
Mulier asserens decretum interpositum fuisse ex falsa causa, hoc probare debet *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 90.
Decretum Iudicis in contractu mulieris præsumitur validum, donec contrarium evidenter probetur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 93.
Præsumptio pro validitate Decreti limitatur primo, quando in Instrumento non exprimitur Iudicem causa cognita, & iuris solemnitatibus servatis, Decretum interposuisse *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 44.
Decreti interpositionem non probat simplex eius enunciativa, causæ expressione destituta *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 45.
Ex sola interpositione decreti cæteræ solemnitates in Instrumento non enunciatæ minime præsumuntur adhibitæ *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 46.
Præsumptio pro decreto limitatur secundo, quando non emanaverit a Magistratu, vel Iudice maiori, sed a simplici Cancellario *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 47.
Limitatur tertio, hæc præsumptio stante expressione causæ generalis, & ineptæ, puta ex iustis causis animum suum moventibus, vel quia sic sibi placet *tom.* 6 *decis.* 33 *n.* 48.
Licet Statutum causæ mentionem non exposcat *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 49.
Ex adiectione causæ generalis, & ineptæ probatur Iudicem nil ultra perquisivisse seu clausis oculis Decretum interposuisse *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 50.
Causa Iudici expressa solum attendi debet, eaque cessante ob ineptitudinem

dinem cessat consensus, qui trahi non potest ad aliam non expressam *tom. 6 dec* 33 *n.* 51.

Si sat foret causa vaga, & incerta, non daretur casus, quod obligatio mulieris esset sine causa; & nunquam posset redargui de ineptitudine, & insufficientia *tom. 6 dec.* 33 *n.* 52.

Limitatur quarto præsumptio decreti ubi ea facie, ac lectura Instrumenti iustæ causæ cognitio, & interventus excluditur *tom. 6 dec.* 33 *num.* 53.

MULIER QUOAD CONTRACTUS ET OBLIGATIONES IN SPECIE.

Mulier obligando medietatem dotium pro dimissione crediti cuius fructus patrimonium mariti extenuant rem utilem gessisse videtur *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 21.

Obligatio mulieris pro liberando viro a carceribus, aliisque incommodis sine solemnitatibus substinetur, nec non dotis alienatio, quia est causa pia, laudabilis, & necessaria *tom.* 8 *decis.* 14 *n* 10. 11. 13 14.

Alienatio a Muliere facta pro se alenda, & Familia licita est etiam sine solemnitatibus *tom.* 3 *dec.* 30 *n* 1.

Auth. *si qua mulier* præscribit, quod pecuniæ expensæ sint in mulieris utilitatem, sed sufficit quod sint erogatæ in utilitatem familiæ *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 17.

Transactio inita a muliere corruit, quoties deficit causa, quæ Iudicem principaliter impulit ad interponendam suam auctoritatem, & mulierem ad transigendum *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 9.

Clausula *omni meliori modo* an inoperativa dici debeat in dispositione mulieris, ex eo quod Tabellio non dixit in instrumento, quod ei explicaverit vim d. clausulæ, & allegatur ratio, & reiicitur opinio Altogradi *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 72. 75.

Mulier vendens simul cum viro, & favore emptoris cedens iura dotalia pro rata venditionis, & pecuniarum per emptorem solutarum, remanet satisfacta de dote *tom.* 7 *decis.* 32 *n.* 3.

Mulieris obligatio tum favore emptoris, tum fideiussoris est realis fideiussio pro viro venditore, licet ex verbis appareat mulierem figuram gessisse venditricis una cum viro *tom.* 7 *dec* 32 *num.* 5.

A restitutione fructuum bona fide perceptorum excusat aditio nulla ob defectum solemnitatum a muliere facta *tom* 7 *decis.* 35 *num.* 7.

Mulier non afficitur pactis ei præiudicialibus appositis in capitulis matrimonialibus, quamquam ab ipsa subscriptis *tom.* 1 *dec.* 4 *n* 4

Quando mulier se cum alio obligat, Contractus præsumitur ad alios obligatos spectare *tom.* 3 *dec.* 30 *num.* 7.

Mulier in solidum obligata respectu Domini Census consideratur æque principalis, ac alii obligati, quicquid secus dicendum esset, si res ageretur inter ipsam, & cœteros insimul obligatos *tom.* 3 *decis.* 30 *num* 9.

Mulieres ubi sunt maiores possunt emere, & vendere, ac iure proprio contrahere, prout possunt mares *tom.* 11 *dec.* 15 *n* 54.

In donatione mulierum versatur maius præiudicium, & periculum, quam in aliis contractibus, & propterea maior cauthela adhibenda est *tom. 6 dec.* 33 *n.* 31. *&* 54.

In donationibus per mulierem faciendis requiruntur solemnitates statutariæ *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 6.

Solemnitates a Statuto requisitæ in Contractibus mulierum, & minorum, etiam in donationibus sunt adhibendæ. Amplia etiamsi donatio emissa fuerit ob benemerita *num.* 2. cum de his constare debeat *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 1. 3.

Qui

Qui Mulierem ad donandum seducit, eam quoque seducit ad occultandam veritatem, ne Principi expressa, eum retrahat a concessione gratiæ *tom.* 5 *decis.* 27 *num* 13.
Sine causa legitima alienatio, seu donatio mulieris, præcipue magni valoris non substinetur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 16.
Reformatio 1568. literaliter præcipit decretum, & cognitionem causæ *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 17.
Si mulier non extiterit de eius & filiorum enormi præiudicio certiorata, id non levem inducit præsumptionem deceptionis *tom* 6 *decis.* 33 *num.* 71.
Recessus donatricis ab æqualitate inter sorores, eorumque filios rationabiliter volita non ultro, sed a versutiis & insufflationibus ortum habuisse censetur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 72.
Ubi mulier quoties a Statuto prohibita est testari contemplatione filiorum, non potest indirecte donare inter vivos omnia bona sua *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 23.
Donatio universalis omnium bonorum in puncto Statuti Florentini *rubr.* 129. præsumitur facta in fraudem viri *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 31.
In donatione mulierum iusta, congrua, & honesta causa debet intervenire, ex qua secundum naturæ stimulum actus quodammodo necessarius dicatur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 55.
Donatio mulieris in præiudicium filiorum, & in gratiam affinium, seu cognatorum censetur invalida, & absque legitima causa *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 56.
Licet facta fuisset favore agnationis mariti, utpote quoad mulierem donantem extraneæ *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 57.
Donatio facta favore unius filii dicitur fraudolenta, quando tendit in præiudicium aliorum filiorum *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 58.
Donatio mulieris seductæ ob importunas suggestiones corruit, & perinde est, ac si facta non fuisset *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 59.
In donatione magni momenti inita a muliere, suggestio insufflativa præsumitur intercessisse *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 60.
Ubi donatio non respicit commodum mulieris hæc seducta censetur *tom.* 6 *decis.* 33 *n.* 61.
Donatio mulieris magna, & imprudens, non potest dici spontanea, & sine dolo *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 62.
Mulier donando patri, vel aliis coniunctis, dum habet proprios filios, & nulla iusta causa concurrit, non videtur id fecisse sine magna importunitate *tom.* 7 *decis.* 33 *num.* 64.
Et in hac specie, donatio facta sorori remanet imprudens, & læsiva, præbetque adminiculum minus liberæ voluntatis *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 65.
Eademque seductio deducitur in donatione inita per mulierem favore filiorum primi matrimonii, in præiudicium alterius filii ex secundo *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 66.
Donatio mulieris annosæ prima vice per Iudicem reiectæ, & deinde traducta ad domum donatarii, additis insolitis clausulis, censetur non sinceris artibus expiscata *tom.* 7 *decis.* 33 *n.* 70.
Donatio stipulata extra Domum mulieris donantis, & in domo ipsius donatarii, dicitur valde suspecta, quod fuerit per suggestiones, & artes extorta *tom.* 6 *dec.* 33. *n.* 67.
Læsio procedit etiam in donationibus mulierum, & minorum *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 73.

MUNDUALDUS.

Iuxta Statutum Florent. rubr. 112. distinct. 102. in contractu mulieris, etiam maioris requiritur mundualdum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 92.
Statutum requirit auctoritatem mundualdi, ne mulier decipiatur in eius obligationibus *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 11.

Pro-

Mundualdus, veluti tutor, & curator mulierum reputatur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 18.

Mundualdi assensus ad integrandam mulieris personam, & supplendam eius imbecillitatem requiritur *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 19.

Mundualdus curare debet bonum mulieris plusquam proprium, ne illa contrahendo decipiatur vel in aliquod incidat damnum *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 21.

Proximiorum interventus in contractu mulieris non sufficit materialis, sed esse debet formalis, ut impleatur ratio, & finis illius indagando præ cœteris an mulier expediat inire contractum *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 22.

Si mundualdus non impediret mulierem inire ærumnosum, & præiudicialem contractum, turpiter eluderet finalem mentem statuentium, & magnum resultaret absurdum omnino vitandum *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 23.

Mundualdo a muliere requisito, & recusante suum interponere assensum, Iudex debet examinare causam recusandi, cui si iusta sit, inherere & mulierem reiicere tenetur *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 29.

Pro validitate contractus mulierum idoneam semper causam oportet intervenire, & per mundualdum perpendi, ut consensum præstare, vel denegare valeat iuxta limites causæ, & rationis *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 30.

An causa obligationis mulieris fuerit utilis, nec ne deferendum est Iudici, vel Magistratui, cuius arbitrio relinquitur a Statuto huiusmodi cognitio *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 18.

Ideoque difficillimum videtur probare talem causam damnosam & irrationabilem, quam utilem Iudices adfirmarunt *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 19.

Qui vero causam damnosam fuisse prætendit id concludentissime probare debet, accedente præsertim Iudicis Decreto, qui examinato negocio causam utilem fuisse adfirmat *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 20.

Ex sola lectura minutæ debet Iudex veritatem, & iustitiam causæ in mundualdis examinare *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 26.

Causa vero obligationis mulieris nil interest quod sit præcisa, si deinde vera causa probetur *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 27.

Causa obligationis mulieris verificata in potiori eius parte dicitur verificata in totum attentis præsertim mulieris circumstantiis *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 28.

Mulier non indiget relevatore pro indemnitate sese obligans infra medietatem suæ doris *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 29.

Et sufficit quod obligationis causa sit verificata, nec credendum est quod Iudex facultatem mulieri concesserit propter causam non necessariam, nec a lege volitam *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 30

Sollicitus quando quis esse non debeat an in causam expressam mulier pecunias expendat nec ne & sufficit quod causa expressa in Decreto Iudicis sit vera *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 32.

Quod legitur in narrativa mundualdi non dicitur causa obligationis mulieris *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 36.

Mondualdus non est necessarius in obligatione mulieris pro dote, sive mulier promittat dotem pro se, vel pro alia *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 44.

MURUS.

Dominium muri præsumitur illius a cuius parte sunt fenestrellæ *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 11.

Ille est murorum dominus, qui habet dominium soli *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 4.

Ex muri dominio in parte, arguitur do-

dominium in totum *tom.* 11 *dec.* 34 *num.* 6.

Dominium muri arguitur quoque ab uniformitate cum aliis muris conterminis de quorum proprietate nulla est quæstio *tom.* 11 *dec.* 34 *num.* 7.

Et colligatione partium in angulis constructioni contemporanea *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 8.

Ædificium cedit solo. Murus super puteo constructus, ad Dominum putei spectat ibidem *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 12 *&* 15.

Contrariæ auctoritates declarantur *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 13.

Ex iisdem muris probatur coniunctio *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 3.

Non implicat, quod murus dicatur communis, & intellectualiter habeatur pro diviso *tom.* 2 *decis.* 3 *num.* 10.

Ubi disceptatur de proprietate, vel communione muri recurrendum est ad coniecturas, & argumenta *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 10.

Communio parietis probatur, si vicinus habeat in eodem muro fænestram pro transitu aquæ, cappam, seu camminum, quæ omnia in mumuro alieno fieri nequeunt *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 12.

Communis reputatur murus, & ad utrumque pertinere dicitur elevatus in confinio duorum *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 38.

Adeoque porta in diverso confinio duorum murorum reputari debet de proprietate confinantium *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 39.

Declaratur quomodo murus intermedius dicatur proprius costruentis ubi quod medium de eadem qualitate esse debet de qua sunt extrema *tom.* 11 *decis.* 27 *num.* 14.

Ædificium super pariete cedit parieti inferiori *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 29.

Lapides vulgo *leghe* colligantes murum, vel aliquod reputantur fortia iudicia dominii super re colligata *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 33.

Nemo præsumitur ædificare in muro alieno animo donandi, sed potius animo, aliena occupandi *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 6.

Ædificare volens tenetur probare destinationem muri ad elevandum *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 26.

Murus divisorius etiam proprius aperiri non potest, nec demoliri cum fuerit in iudicium deductum ius adhæsionis *tom.* 11 *dec.* 27 *num.* 21 *&* 22.

Super muro divisorio nequit ædificari *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 27 *&* 29.

Murus dignoscitur divisorius ex merlis in illius vertice existentibus *tom.* 11 *dec.* 34 *num.* 28.

Ampliatur conclusio de qua *n.* 25. etsi vicinus vellet murum ad meliorem formam reducere *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 30.

Pro cognoscenda proprietate, vel comunione muri standum est iudicio Peritorum *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 35.

Murus communis præsumitur divisorius non destinatus ad ædificandum *tom* 11 *dec.* 27 *n.* 1.

Super muro divisorio quoque permittitur ædificatio si ex signis appareat ad ædificandum destinatus, ubi de muro qui dividit impluvia, & hortus *tom.* 11 *decis.* 27 *num.* 2 *&* 3.

Est compatibile quod murus sit divisorius, & destinatus fuerit ad fabricandum *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 4.

Probatur actus, & destinatur ad elevandum, ex relatione Peritorum ubi de muro hortus, & impluvia dividente *tom.* 11 *dec.* 27 *n.* 5 *&* 6.

Muri simpliciter divisorii solent esse subtiles, & depressi ubi de sic, & muri dividentes hortus, & impluvia *tom.* 11 *dec.* 27 *n.* 8 *&* 9.

Murus divisorius præsumitur non ad ædificium actus ex eo quod constructus est absque pinnis, & corona, aliisque signis *tom.* 11 *dec.* 27 *num.* 10.

Ad ædificandum vero destinatus dicitur ex morsis relictis in eius vortice *tom.* 11 *dec.* 27 *num.* 11.

Ex quo socius alias super eo ædificavit *tom.* 11 *dec.* 27 *n.* 12 *&* 13.

Murus intermedius quæ signa habere debeat, quæ proprium aut commune demonstrent *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 28.

Signa usus influere possunt in proprietatem, vel comunionem muri, quando aliunde non constat de iure magis unius, quam alterius, secus vero in casu contrario *tom.* 11 *decis.* 17 *num.* 17 *&* 24.

Dominium muri non probant signa referibilia ad actus clandestinos, ad ius servitutis, & similia *tom.* 11 *dec.* 39 *num.* 19 *& seqq.*

Arma apposita in muro non probant, quod dictus murus fuerit ædificatus ab eis, qui tal a arma apposuerunt, sed sunt signa æquivoca, & nonnisi vim præsumptionis obtinent *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 7.

Nemini licet murum tollere per quem ventus areæ impediatur *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 52.

Vendito horto, censentur venditi quoque muri, qui illum constituunt cum sint pars integralis horti *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 3 *& seqq.*

Muris lateralibus vicini permissa est adhæsio novæ fabricæ solvendo æstimationem, & prætium *tom.* 11 *dec.* 27 *num.* 15.

Stante consuetudine utendi de muro laterali vicini quæstio proprietatis, vel communionis dicti muri redditur inutilis cum inhibitoria sit semper revocanda *tom.* 11 *decis.* 27 *num.* 17.

Quando murus dicatur actus ad ædificium, & de consuetudine super usu muri etiamsi esset proprius vicini *tom* 11 *dec.* 27 *n.* 18.

Murus inter vicinos, præsumitur communis pro diviso *tom.* 11 *dec.* 27 *num.* 20.

Vicinus nequit immutare faciem muri destinati ad simplicem clausuram *tom.* 11 *decis.* 34 *n.* 25.

MUSICA.

Ars Musicæ est ars liberalis *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 10.

An operæ Cantatricis sint intellectuales, corporales, vel mixtæ, & pro mixtis deciditur *tom.* 7 *dec.* 39. *n.* 13. & 19.

Venalitas, mixtura exercitii corporalis non tollit Musicæ quod sit ars corporalis; nullus in artes liberales sine stipendio, & exercitio corporis profitetur *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 14.

MUTATIO.

Verba *de novo facere* mutationem important *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 49.

Qui alveum mutare affectat debet prius emere locum in quo novum alveum constituat, & si fundus fiat deterior per venditionem partis totum emere cogitur *tom.* 5 *decis.* 13 *n.* 31. 46.

In alvei mutatione requiritur auctoritas Principis, qui in sua licentia non censetur tertio præiudicium inferre, & si fiat cum præiudicio intelligitur de modico, respectu vero ad alia damna, quæ inde possent evenire corruit licentia ob defectum intentionis *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 32. 33. 35. 49.

Allegans mercium mutationem accidisse in publico promptuario, probare debet concludenter *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 10 declara *num.* 11.

MUTUANS.

Quod mutuans aliquid ultram sortem recipiat usurarium est *tom.* 1 *dec.* 6 *num.* 9.

Mutuans non tenetur advertere debitorem *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 14.

Mutuans pecuniam locatori cum diminutione pensionis rei conductæ ipsa diminutio intelligitur percepta nomine usurarum, sed an considerari, & probari debeat quanti conduxisset ad hoc ut contractus de fenore redargui possit *tom.* 9 *dec.* 19 *n.* 16. 17.

Mutuanti ad cambium maritimum licitum

citum est pacisci usuras tamquam compensationem suscepti periculi *tom.* 5 *decis.* 16 *num.* 13.

Mutuans, quando paciscitur aliquod interesse moderatum ultra sortem, non ex vi simplicis mutui, sed ratione assecurationis, non dicitur usurarius *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 25.

Non præsumitur quod quis pecunias mutuare voluerit Rationi, quam sciebat iam esse decoctam *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 15.

Hæc tamen præsumptio exclusa remanet, si mutuanti intererat eiusdem decoctionem impedire *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 16.

Mulier mutuans si fuerit nobilis, & forensis senioque confecta ignorasse præsumitur qualitatem mutuatarii *tom.* 3 *decis.* 64 *n.* 13.

MUTUATARIUS.

Mutuatarii post moram, mercatori debentur fructus ratione lucri cessantis, absque eo quod probetur occasio determinata lucrandi *tom.* 12 *dec.* 28 *n.* 6.

Quando mutuatarius est in mora debetur mutuanti interesse *tom.* 1 *dec.* 6 *num.* 5 Et de ratione *n.* 6.

Mutuatarius frumenti tenetur ad maius pretium totius temporis, quo fuit in mora *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 7.

Ut mutuatarius liberatus dici valeat non sufficit oblatio extraiudicialis sui debiti, sed requiritur iudicialis, vel depositum *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 17.

Pecuniam mutuam sumens, licet in res alienas, creditore non contemplatione Domini, verum eam fenori dante, principaliter obligatum obnoxium remanere oportet *tom.* 6 *dec.* 58 *num.* 1. 2. ubi mutuatarius non tamquam alterius Procurator, sed tamquam principalis debitor accipitur, licet hypothecaverit rem alienam *n.* 3.

MUTUUM IN GENERE.

Mutuum est obbligatio personalis *tom.* 8 *decis.* 44 *n.* 9.

Trinus contractus includit mutuum *tom.* 3 *dec.* 60 n. 26.

Difficultas huius contractus est in contractu medio assecurationis sortis, cum alii duo passim admittantur *tom.* 3 *decis.* 60 *n.* 27.

Mutui substantia est translatio dominii a mutuante in mutuatarium *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 5.

Voluerunt nonnulli quod verum mutuum nascatur ex consumptione pecuniæ alienæ mutuatæ, & hæc convalidatio præpostera vocant conciliatio mutui ad instar ratificationis, quæ dicitur conciliare negocium *tom.* 9 *dec.* 24. *n.* 17. 18.

In mutuo per alios aliis acquiritur *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 35.

Leges, quæ condictitiam actionem admittunt in mutuo pecuniæ alienæ consumptæ, non firmant quod mutuum vivificetur propter consumptionem, nec quod talis conditio sit propria mutui *tom.* 9 *dec.* 24 *num* 25.

A principio, quod infectum est tractu temporis non convalescit *tom.* 9 *decis.* 24 *n.* 23.

In mutuo debetur pretium, quanti res valebat tempore commissæ moræ *tom.* 1 *dec.* 6 *num.* 8.

In mutuo pauperi facto cum cautela fideiussoris solventis, mutuatarius semper est debitor principalis *tom.* 8 *decis.* 44 *n.* 14.

In mutuo principaliter consideratur qui numerat ad hoc tantum quia nempe numerans non cogatur probare dominium *tom.* 9 *decis.* 24. *num.* 24.

Numeratio non constituit verum mutuum, dum si pecunia aliena mutuata existat vindicari potest a vero Domino *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 25.

Quando in mutuo expressa fuit Causa spectans ad mandantem, Procurator non proprio, sed Procuratorio nomine, præsumitur obligatus *tom.* 6 *dec.* 58 *num.* 6 declara *n.* 7 ubi causa subintelligi non potest ab obligatione pignoris pertinentis

ad mandantem, quia etiam res aliena pignorari potest n. 8. ubi causa exprimi debet ad hoc ut Procurator liberetur.

Quando mutuum quis dedit contemplatione Procuratoris tantum ipse solus tenetur tom. 6 dec. 58 n. 10.

Mandatum speciale requiritur, ut Institor pecuniam mutuam accipere possit cum obligatione Præponentis tom. 3 dec. 16 n. 20.

Mutuum contractum a filiofamilias maiore annis 25. sine patris consensu nullum est tom. 3 decis. 16 num. 13.

Creditor pro restitutione pecuniæ mutuatæ intentare posset actionem ex mutuo contra eum, qui pecuniam recipit, quod accidit aliquando in casibus de quibus remissive tom. 8 dec. 44 n. 15.

Si vero non fuit hoc, ut regulariter accidit, procedit in vim legis, qui mutuatarii sese subiiciuntur tom. 8 decis. 44 n. 16.

Actus ad cautelam restitutionis mutui non immutat contractus naturam tom. 8 decis. 44 num. 13.

MUTUUM QUOAD INTERESSE.

In mutuo non veniunt usuræ tom. 1 dec. 40 n. 18. & n. 39.

Mutuum fructus non parit, & debet esse gratuitum tom. 7 decis. 15 n. 1.

Et fructus exacti in sortem imputantur, vel repetuntur tom. 7 dec. 15 num. 2.

Debitores ut facilius acquirant, & se liberent a molestiis Creditorum, solent plerumque ab aliis in mutuum pecunias recipere quacumque conditione tom. 2 dec. 40 n. 12.

Interesse certum, remoto dolo palliandi usuras, potest quis ab initio convenire in casu mutui pendente dilatione ad illud restituendum tom. 2 dec. 30 n. 1.

Mutuum cum conventione certi interesse ab initio assumit naturam alterius contractus innominati liciti, dummodo in eo adsit iustitia commutativa tom. 2 dec. 30 n. 2.

Mutuum datum cum conventione solvendi fructus ad rationem centenarii pecuniarum, & per dinumerationem annorum facilius infert usuram tom. 2 dec. 30 n. 40.

Implicitum mutuum in contractu cambii præsumitur quoties conductores præter licitum lucrum aliquid plus contemplatione traditæ pecuniæ superlucrari voluissent tom. 9 dec. 19 num. 12.

Ad inferendam usuram in mutuo sufficit aliquod lucrum, neque requiritur ulla læsio, & quare tom. 9 decis. 19 n. 13.

Quoties creditor retinet pignus, & vice usurarum fructus eiusdem pignoris percipere debet donec pecunia mutuata sibi restituatur, contractus huiusmodi reputatur anticresis tom. 9 decis. 19 n. 14.

Conventio in mutuo super interesse inita substinetur tamquam transactio tom. 7 dec. 15 n. 5.

Et quando sufficienter probatur interesse lucri cessantis, sive damni emergentis, & proxima occasio investiendi pecunias cum requisitis Paul. Castrens. in Leg. 3. §. fin. de eo quod certo loco tom. 7 decis. 15 num. 6.

Interesse ex mutuo Liburni habito, percipi potest etiam sine iustificatione requisitorum Pauli Castrensis in Leg. 3. ff. de eo quod certo loco tom. 3 decis. 61 n. 6.

Quando in mutuo primæ usuræ, & interesse requisitis Pauli Castrensis innituntur, interesse huius mutui non solutum, ipso facto in mutuum convertitur tom. 3 dec. 61 n. 8

Conventio Partium in ceteris omnibus contractibus, mutuo excepto, requiritur, ut fructus decursi, & non soluti in capitale pariter fructiferum convertantur tom. 3 dec. 61 num. 9.

Conventio nil aliud est, quam in eamdem rem utriusque Partis consensus

sus *tom.* 3 *dec.* 61 *n.* 10.

Taxatio interesse ad rationem quinque pro centenario est valida, moderata, & verisimilis, & licita reputatur ratione lucri cessantis etiam in puro mutuo *tom.* 5 *decis.* 26. *num.* 24. 25.

Data conventione certi interesse a principio, illiusque validitate quae licita reputatur ratione lucri cessantis etiam in puro mutuo, fortius licita esse debet in Contractu in quo magis abest usura, ex eo quia non intervenit mutuum verum, sed fictum, & interpretativum *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 26.

Mutuum fructus parit ratione interesse lucri cessantis, & damni emergentis *tom.* 7 *dec.* 15 *n.* 4.

Mutui causa nulli debentur fructus, etsi conventi a contrahentibus *tom.* 12 *dec.* 28 *n.* 1.

Fructus debentur causa mutui ratione eius quod interest, quando debitor interpellatus ad solvendum, non solvit *tom.* 12 *dec.* 28 *n.* 3.

N

NARRATIO.

Narratio Actoris in petitione non probat *tom.* 5 *dec.* 28. *num.* 1.

Falsa narratio tamquam superflua vitiat *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 67.

NATIVITAS.

Nativitas iustificatur ex fide Baptismatis *tom.* 2 *dec.* 8 *num.* 1.

Ex nativitate sola origo, & civilitas probatur, minime vero incolatus, & domicilium *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 17.

NATURALES.

Naturales tantum, & spurii non dicuntur esse de familia *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 52.

Quia non habent iura agnationis, sed illa cognationis *tom.* 8 *decis.* 18. *num.* 53.

Per huiusmodi naturales non conservatur agnatio *tom.* 8 *dec.* 18 *num.* 54. & 55.

Pariter agnationem non conservant filii illegitimorum, nec eorum descendentes *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 56.

NAVARCHUS.

Non praesumitur, quod Navarchus sibi voluerit sufficere minus cibariorum, quam exigeret longitudo itineris conficiendi *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 32.

Si quid Navi contingat in itinere, & Navarchus non habeat pecuniam pro illius restauratione, tenetur eam suppeditare Mercator, qui in eadem Navi vehitur argento instructus *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 38.

Quinimmo si quis gravior casus navi contingat, licet Navarcho pecuniam nauticam mutuo capere, eaque minime inventa, merces oneratas divendere *t.* 3 *dec.* 73 *n.* 39

Indigentia Navis aestimanda est effectu, & re ipsa, non autem credulitate illorum, qui mutuantur *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 43.

Iuxta *Carol. Targ.* sententia *ponderat marit. cap.* 44. debet Navarchus priusquam abeat instruere Navem quadam etiam pecuniae vi *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 36.

De ista tamen pecunia nil loquitur Edictum anni 1748. quod tantum prospicit, ut Navarchus cogitet de cibariis, etiamsi eo loco unde solvit, carae veneant *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 37.

Pecunia Navarcho credita, nisi naviget, cessat esse pecunia nautica *tom.* 3 *dec* 73 *num.* 80.

Navarchus accipiens pecuniam mutuam, si falsum titulum simulaverit, tenetur actione doli *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 82.

Quoties ex pecunia in antecessum Navarcho credita conficitur Cambium maritimum, prior obligatio extinguitur, & nova exsurgit *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 15.

Fingit quippe Lex Debitorem pecu-

niam Creditori solvere, Creditorem vero eam iterum Navarcho reddere, & fœnori collocare; quæ quidem res sine novatione consistere nequaquam potest *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 16.

Si ab uno, vel a pluribus credita fuerit Magistro Navis multo maior summa, quam ipsa indigeret, non datur actio in solidum adversus Dominum Navis *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 44.

Hic namque facile posset fraudari, si Navarcho daretur facultas capiendi pecuniam mutuam, quam vellet, modo a Fœneratoribus singulis tantum caperet, quantum necessario requiritur in usum Navis *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 45.

NAUFRAGIUM.

Naufragium regulariter iustificatur ex Consulatu in loco, ubi evenit, seu propinquiori, infra annum *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 64.

Vel cum examine Testium coram suo Iudice, citata Parte, ubi præsens est in loco *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 65.

Et ubi præsens non est cum Testibus, absque Partis citatione, ac etiam coram Iudice incompetente *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 66.

Sinistro casu eveniente, seu naufragio, statim commissa dicitur stipulatio contra Assecuratores, favore Assecurati *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 71.

NAVIS.

Navis appellatione venit omne navigium in quo vehuntur merces *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 3.

Navis e Portu abitura tribus rebus instrui debet, hoc est *Exartia*, *Armamento*, *Cibariis tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 33. & 77.

Quid venit *Exartiæ* nomine *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 34.

Non censetur, quod quis velit exercendam capere Navem necessario instrumento destitutam *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 35.

Præpositio Navis consistit in provisione rerum omnium pro navigatione, in naulis per loca preponentibus utilia, in expensis pro ipsius conservatione, & refectione etiam cum pecunia ad interesse, & navis obligatione, non vero in assecuratione interesse præponentium, quod ab ipsis fieri potest *tom* 6 *decis.* 36 *n.* 6. & 7.

Præfectus Navis rectæ administrationis fidem habet *tom.* 10 *decis.* 41 *num.* 12.

Oneratio Navis, & quantitas mercium oneratarum probatur ex attestatione publicorum Officialium *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 2.

Navis potest alteri concedi, vel ex locatione per aversionem vel ex quocumque alio contractu *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 16.

Et tunc pro damnis ab officialibus Navis illatis, tenetur conductor *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 17.

Ubi unus tantum est Navis Dominus, Magister, & Milites considerantur tanquam conductores, vel tanquam famuli *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 22.

Animalia possunt pro damnis infectis retineri, & navis pro damnis ab officialibus illatis *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 26. limita *num.* 28 *& seqq.*

Res, quæ intelligi solent *per ultima spedizione*, habent naturam minime diversam a cibariis, & salariis nautarum, vel ab instrumento, & armamento navis *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 18.

Navis refecta iisdem partibus dicitur nova, si omnino dissoluta erat, secus si per partes refecta sit *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 117.

Navis paulatim immutatæ obnoxia est hypothecæ, quamvis mutatio expleta fuerit a tertio, non vero ab ipsomet debitore hypothecante *tom.* 3 *decis.* 65 *num.* 11.

Navis diversa dicitur duplici modo, nempe si diversum sit eius nomen, vel

vel eius structura, seu qualitas *tom. 3 dec. 72 n. 19.*
Quoad assecuratorum interesse sufficit, quod navis non sit diversa circa structuram, & aptitudinem ad navigandum *tom. 3 dec 72 n. 20.*
Naves non admittuntur nisi aperiant unde, & ad quid veniant *tom. 11 dec. 11 n. 68.*
Dominus mercium non tenetur contribuere pro expensis factis in restauratione navis per vim tempestatis damnum passæ: Expensæ enim istæ magis instruendæ navis gratia, quam conservandarum mercium factæ reputantur *tom. 3 dec. 20 n. 6.*
Fœneratori privilegium exigendi datur dummodo in usum navis tantum suffecerit, quantum illa indigebat, alias suspicio fraudis oriri posset *tom. 3 decis. 73 num. 40 41 & 46.*
Privilegio exigendi officit titulus falsus, quæsitus pecuniæ nauticæ *tom. 3 dec. 73 n. 42.*
Qui pecuniam credit in usum navis non acquirit in eam ius taciti pignoris, sed privilegium exigendi super cœteros creditores, qui sint in pari causa *tom. 3 dec. 73 n. 58.*
Comparantur invicem, & declarantur *Textus in Leg. Lucius Titius ff. de exercit. action & in Leg. interdum ff. qui potior. in pignor. hab. tom. 3 decis. 73 num. 61 62 63 & 64.*
Privilegium exigendi non datur, nisi pecunia nautica factum fuerit, ut navis de Portu abierit, ac propositum cursum tenuerit *tom. 3 dec. 73 n. 78.*
Nonnulli putant privilegium fœneratori concedendum esse dummodo probet, quod navis pecunia indigeret, absque eo quod necesse habet demonstrare pecuniam versam fuisse in usum navis *tom. 3 dec. 73 num. 24 & 48.*
Alii vero censent, quod probare debet navem fuisse refectam, vel instructam illa ipsa pecunia, quam in hanc causam adnumeravit *tom. 3 decis. 73 num. 25.*
Prima DD. opinio locum obtinet, quando nauticus fœnerator actionem intendit adversus exercitorem navis; secunda vero procedit, quoties agit adversus creditores tertios *tom. 3 dec 73 n. 26 27 29 & 65.*
Horum namque conditio fieri non debet deterior, nisi quis salvam, vel meliorem fecerit pignoris causam *tom. 3 decis. 73 num. 28.*
Nave amplius non navigante periculum non pertinet ad mutuantem, sed ad mutuatarium, ideoque non debentur usuræ, & per consequens cambium maritimum amplius non debetur *tom. 5 dec. 16 n. 16 & 17* reservantur tantum iura lucri cessantis vel damni emergentis, quorum, constito de mora, interesse debetur *tom. 5 dec. 16 n. 18.*

NAUTA.

Damnum contra nautam non adimplentem promissa probatur per damnum passi iuramentum *tom. 3 dec. 4 num. 12.*
Pro salariis, & cibariis nautarum competit privilegium exigendi *tom. 3 dec. 73 n. 16.*
Salaria, & cibaria nautarum, & quidquid necessarium est *per ultima spedizione*, sunt causæ privilegiatæ *tom. 3 decis. 73 num. 30.*
Ex edicto nautico lato Liburni diei 10. Octobris 1748. quælibet navis ultra Corsicam Insulam navigatura prærogare debet nautis duorum mensium salaria *tom. 3 dec. 73 n. 31.*
Ex proximitate temporis inter furtum, & solutionem salarii nautarum argui potest pecuniam a Magistro navis ademptam ad ipsos nautas migrasse *tom. 3 dec. 73 n. 47.*

NECESSITAS.

Necessitas non adstringitur legibus *tom. 3 dec. 23 num. 4.*

Ne-

Necessitas filiorum reputatur necessitas patris *tom.* 3 *dec.* 66 *n.* 2.

Necessitas excusat a caducitate ob contraventionem *tom.* 5 *decis.* 2 *n* 47 declara ut *n. seqq.*

Ex necessitate eligendi aliam personam Præponens eo fortius excusatur a defectibus subadministratoris *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 5.

Et procedit in omnibus qui personaliter ob magnitudinem incumbentiæ præesse non possunt *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 6.

Necessitas disponendi non debet verificari præcise, sed aliqualiter, nempe secundum honestatem, morem, seu consuetudinem *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 20.

NECESSITAS PUBLICA.

Ex introducto iure proprietatis renunciatum non censetur casui necessitatis publicæ, vel privatæ *tom.* 7 *dec.* 46 *num.* 1.

In casu necessitatis publicæ officium Iudicis competit *tom.* 7 *decis.* 46 *num.* 12.

NEGANS.

Petitionem negans, illa se iuvare non potest *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 27.

NEGATIVA.

Negativæ natura est, ut necessitatem importet, & actum contra gestum nullum reddat *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 2.

Ac destruat quidquid eidem obstat *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 5.

Verba negativa multo plus negant, quam affirmativa ponant *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 44.

Veritas negativæ omni argumentorum genere probari potest, intellige ut ibid. *tom* 11 *dec.* 25 *n.* 6.

Negativa per allegantem probanda est *tom.* 2 *decis.* 6 *num.* 1 & *tom.* 3 *decis.* 35 *num.* 16.

Negativa cum opportunis probanda requisitis *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 120.

Negativa probari nequit per naturales probationes *tom.* 4 *decis.* 10 *num.* 8.

Probatur negativa ex rimatione actorum, & librorum inspectione *tom.* 4 *decis.* 10 *num.* 9.

Negativa probanda est per concludentes probationes, itaut omnis possibilitas excludi debeat *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 23.

Ad probationem negativæ adeo ea coarctari debet ut in affirmativam resolvatur *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 71.

Coarctatio negativæ quoad circumstantias mere accidentales non excludit affirmativam *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 72.

Posito exercitio non sufficit argumentum negativæ quod mercator non esset matriculatus *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 73.

Negativa solutionis ab allegante probanda est *tom.* 3 *dec.* 34 *num.* 5.

Quod negativa solutionis probari debet, non obtinet in centenario possessore, sed solum in quadragenario *tom.* 3 *dec.* 34 *num.* 15.

Negativa solutionis canonis ab allegante plene probanda est, sive sit actor, sive reus *tom.* 3 *dec.* 30 *num.* 21 & 22.

Quælibet negatio phantastica apta non est constituere rem dubiam ad effectum transigendi, sed requiritur, quod sit fundata, & rationabilis *tom.* 3 *dec.* 53 *num.* 9.

Oratio negativa trahitur in infinitum, potentiusque negat ac prævalet orationi affirmativæ *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 6.

NEGLIGENS.

Qui in minoribus, & superfluis diligens fuit, in utilibus & maioribus negligens credi non potest *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 30.

Negligens in elevandis protestis tenetur ad damnum, & præiudicium *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 26.

Qui negligit facere investimentum ad quod tenebatur ex pacto solvere debet fructus qui percipi potuissent loco damnorum, & interesse *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 21.

NE-

NEGLIGENTIA.

Sentiens damnum ex negligentia commissa ab eo, qui de consuetudine quid facere debebat relevandus est *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 28.

Negligentia procuratoris, vel ministri nocet domino, seu principali non vero tertiis, maxime si hæc consistat in omittendo *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 234.

Negligentia tertii, ad solvendum electi, qui quietantiam non reportat, principali non nocet *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 17.

Ad hoc ut mulier privetur beneficio *Auth. res quæ* ob negligentiam in exigendo, negligentia equivalere debet renunciationi expressæ, & necesse est, quod simul concurrat certa scientia deficentiæ bonorum liberorum *tom.* 11 *dec.* 41 *n.* 5.

Ut cessionarius de negligentia redargui possit, probandum est, quod debitor cessus erat solvendo *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 90.

Negligentia creditoris in exigendo a principali debitore, qui interim effectus est non solvendo, an fideiussorem liberet, maxime quando fideiussor non legitur obligatus in solidum, sed tantum sussidiarius, *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 11 12 & 13. ubi per simplicem negligentiam creditoris, mutato statu debitoris, fideiussor censetur liberatus *n.* 14. ubi de differentia fideiussionis subsidiariæ, provisione Legis, & hominis.

Stante dispositione *Statuti Florentini rubr.* 59. quo beneficium excussionis tollitur, creditur non potest a fideiussore de negligentia redargui *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 15 & 16. ubi non sufficit in omnem casum sola negligentia creditoris, sed petitio, & intimatio fideiussoris.

Antecessoris negligentia præiudicare non potest successori ex persona propria venienti, nec contra eum præscriptionem inducere *tom.* 3 *dec.* 34 *num.* 2.

Conclusio, quod antecessoris negligentia non officiat venienti ex persona propria, locum habet in præscriptione, non autem in præsumptione *tom.* 3 *dec.* 34 *n.* 13.

Negligentia tutorum tanquam defensorum necessariorum dici potest negligentia minorum *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 42.

NEGOCIATIO.

Negotiatio est commutatio pecuniæ in merces, & mercium in pecuniam, vel alias merces *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 69. quæ commutatio fieri non posset, si socius capitalista dominium rei, aut mercium retineret *n.* 70.

Solitus mercari, vel negotiari, quis non efficitur ex uno, vel altero iterato actu, sed requiritur, quod tempore moræ debitoris, assidue, ac semper negotietur, quia ex præterito non infertur ad præsens *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 54.

Utilitas ex eventu negociationis pendens incerta, nimis, & eventualis est *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 24.

Ideoque per Leges interdictum est Tutoribus pupillorum pecunias exponere fortuitis negociationibus *tom.* 5 *decis.* 46 *num.* 25.

Negotiatio, & mercatura in frumentis ab exteris Regionibus traducendis est lucrosa in Ætruria *tom.* 7 *decis.* 15 *num.* 11.

NEGOCIATOR.

Negociator longe distat a Mercatore, cum Negociator sit genus, mercator species *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 66.

Pluralitas negociorum ad constituendum Mercatorem requiritur cum assiduitate, & frequentatione, & æqualis debeat esse frequentatio *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 67 & 69.

Mercantia non facit Mercatorem, sed professio *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 68.

Qualitas Mercatoris sumitur ab eo, quod principaliter agitur, & exemplificatur in filio familias, qui non obli-

obligatur nisi obligatio sit facta principaliter ex causa mercaturæ *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 70.

NEGOCIUM.

Ad publicum negocium instituendum quæ requirantur *tom.* 5 *decis.* 46 *num.* 16.

Quodlibet negociorum socialium suam habet distinctam fidem *tom.* 1 *dec.* 32 *num.* 4.

Creditores eius, qui unicum negocium exercet non præferuntur cœteris Creditoribus extra causam negocii contrahentibus, sed prælationem consequuntur ii solum, qui temporis anterioritate gaudent *tom.* 3 *dec.* 58 *n.* 5 & 6.

Declara conclusionem hanc procedere, quando negocium esset totaliter proprium debitoris non autem quando esset sociale *tom.* 3 *decis.* 58 *n* 7.

NEPOS.

Sub filiorum nomine nepotes non veniunt, quando proximiores, & magis dilecti excluderentur *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 12

Nepotes sequi debent originem avi, quando eo vivo sunt concepti *tom.* 11 *dec.* 6 *n* 7

Proavi origo ad pronepotes non extenditur *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 9.

Nepotes ex fratre excludunt a successione nepotes ex sorore *tom.* 9 *dec.* 34 *num* 54.

Nepotes pupilli male mereri de suo non possunt *tom.* 5 *dec.* 27 *num.* 19 & 22.

NEPTIS.

Sub filiarum nomine neptes non veniunt, præcipue in fidecommissis transversalibus, in quibus ad hanc extensionem inducendam fortiores requiruntur coniecturæ, quam in ascendentalibus. Limita ubi filiarum vocatio collata fuit in tempus remotissimum *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 4. 6.

Sublimita primo, ubi Testator illis non existentibus, alios dedit substitutos *tom.* 12 *decis.* 44 *num.* 7.

Sublimita secundo, ubi filiarum vocatio fuit restricta dictionibus taxativis *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 8.

Patruus tenetur in subsidium dotare neptes, maxime si propria sobole careat *tom.* 6 *dec* 56 *num.* 45.

Neptis, ut petere possit dotem ex bonis defuncti, sufficit quod sit de descendentibus *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 18.

Auth. res quæ &c locum non habet nisi cum obligatione defuncti concurrat etiam obligatio gravati *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 19.

Avi, vel Proavi hæres non obligatur ad dotandas Neptes natas post mortem Avi, vel Proavi *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 8.

Contrarium verius, quia defunctus ad dotandam Neptem sicut esset obligatus, ita hoc debitum ad eius hæredes transfunditur *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 9 & 10.

Et hæc quasi obligatio ad hæredes transfunditur *tom.* 8 *dec* 9 *n.* 11.

Neptis post mortem Avi concepta pro extranea ab iure habetur *tom.* 8 *decis.* 9 *num.* 16.

Non successibilis eidem Testatori nec in legitima quidem est *tom.* 8 *dec.* 9 *num* 17.

NOBILITAS.

Matrimonium contractum cum persona illustris Familiæ est argumentum nobilitatis *tom.* 8 *decis.* 27 *num.* 41.

Nobilitas Patris nunquam transit in filium illegitimum, & quare *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 37 & 38.

Habitatio in Oppido subalterno nobilitati non præiudicat *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 39.

Pro ingressu in Religione Maltæ aliorumque Militarium Ordinum 200. annorum nobilitas est probanda, quæ nobilitatis probatio contra tertios non probat, sed magnum adminiculum tantum facit *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 35 & 36.

Nobilitas non sufficit tribuere beneficium deducto ne egeat, quo cessante

sante nobilis non potest prætendere alimenta super bonis occupatis a creditoribus *tom.* 8 *dec.* 23 *num.* 4. contra *n.* 5. scilicet quando versaremur in casu debitoris in carceribus detenti ob miserationis causam, & *n.* 6. in debitore habente feudum cum iurisdictione ut sunt Duces, Marchiones &c. excepta tamen causa census ut *n.* 7. & 8. in militibus militiæ armatæ, & dum sunt in castris, vel expeditione, qui non possunt conveniri ultra, quam facere possunt & *n* 9. vel quando alimenta petuntur a parentibus, & fratribus possessoris fideicommissi, qui si sit dives de iure parentes, & fratres alere tenetur, & *n.* 10. vel quando creditores avi occuparunt bona adventitia nepotis nomine ususfructus debiti eidem avo, quia nepotibus alimenta debentur ad quos spectant bona, & *n.* 11. quando adest contraria Tribunalium consuetudo.

NOMEN.

Nomen, quod naturæ rei non convenit, spectari non debet *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 137.

Solum nomen non reddit rem certam *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 5.

Error nominis, seu qualitatis, quæ non redundat in errorem personæ non est considerabilis in materia matrimonii *tom.* 6 *decis.* 2 *n.* 55.

Ex veteribus codicibus veritas nominum probari potest ob venerationem antiquitatis *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 25.

Nomen *quisque* est collectivum *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 38.

NOMINATIO.

Simplex nominatio constituit nominatum in quasi possessione consanguinitatis *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 16.

Nominatio facienda de persona, vel linea incerta, & de incerto genere præsefert acquisitionem veræ facultatis iuris *tom.* 1 *dec* 34 *n.* 2.

Persona, seu linea, quæ sit nominata a commissionario, qui acquisiverit iuridicam facultatem nominandi, non a committente, sed a dicto commissionario suam recognoscit nominationem *tom.* 1 *dec.* 34 *num.* 3.

Nominatione facta, contractus ab initio dicitur radicatus in persona nominati, in quam ius omne transfunditur *tom.* 1 *decis.* 37 *n.* 21.

Idem est individuum expresse nominare, vel appellative, aut generali voce, quæ d. individuo tantum convenit *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 66.

Substantia, natura, effectus rei solummodo attenditur, neque de partium nominatione curatur, & nomen inconveniens pro non apposito habetur *tom.* 8 *decis.* 10 *n.* 133 & 134.

NOTARIUS.

Forma indictionis Notariis iniuncta quæ sit *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 4.

Invocatio Divini Nominis, & appositio nominis Regnantis sunt formulæ, quæ non modo ex consuetudine, sed etiam pro forma requiruntur in instrumentis *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 13.

Notariatus eius, qui de instrumento fuit rogatus debet probari, ut instrumentum probet *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 8.

Et præcise de tempore conditi instrumenti *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 9.

Nec Notarium in præteritum fuisse quis ex eo recte probat quod hodie probat eum esse Notarium *tom.* 12 *dec.* 66 *n.* 10.

Ad probandam in aliquo qualitatem Notarii non sufficiunt duo instrumenta, de quibus fuerit ille rogatus, sed quatuor, & non pauciora requiruntur *tom.* 12 *dec.* 56 *n.* 12.

Notarius de iure communi non tenetur Partes agnoscere *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 13.

Notario de instrumento rogato, ad quem clausularum extensio pertinet, & utpote de mente contrahen-

hentium bene informato, plurimum est deferendum *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 1.
Non presumitur quod Notarius aliquid scripserit, quod sibi non fuerit iniunctum ab eo, qui eum rogavit *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 58.
Notarius potest apponere clausulas consuetas, & presumitur apposuisse non de consuetudine Notariorum, sed de voluntate Testatoris *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 59.
Potest apponere in testamento clausulam codicillarem, licet Testator eum non rogaverit, ut apponat, imo etiam si ipse Notarius, dictæ clausulæ virtutem non intelligat *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 60.
Bona fama Notarii probata generaliter non tollit iuris præsumptiones, quæ procedunt contra instrumenta ab ipso confecta *tom.* 11 *decis.* 10 *num.* 63.
Voluntas Testatoris sequenda est, non attentis verbis æquivocis a Notario imperito appositis *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 115
Notario standum est, asserenti eum cuius instrumentum confecit sanum esse mentis *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 32.
Testes, & eo magis Notarius non præsumuntur rogati de consensu disponentis non sanæ mentis *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 105.
Maxime Florentiæ ubi Notarii iuramentum præstant se non rogandi de instrumentis personæ non sanæ mentis *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 106.
Notarius non præsumitur errasse in re substantiali contractus *tom.* 2 *decis.* 6 *num.* 42.
Notarius non adimplendo legis præscripta nullum afferre potest præiudicium Parti *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 25.
Inadvertentia, & omissio Notarii non potest Partibus præiudicare *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 14.
Notarii parum docti, & periti, ubi aliud dicere nesciunt, dictionem dicti, vel ut supra in testamentis apponunt *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 33.
Ignorantia Notarii non debet esse damnosa Testatoribus, eiusque hæredibus, vel Legatariis *tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 22.
Notario deponenti se falsum instrumentum confecisse non creditur in præiudicium tertii, etiamsi Notarius fuerit condemnatus *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 48.
Declara non procedere quando depositio Notarii est verisimilis, & adminiculata *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 49.
Notario asserenti sibi factam a Iudice commissionem se conferendi ad Archivium, ut Protocollum videret, fides non est adhibenda *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 52.
Nulla fides habetur Notario asserenti se inspexisse ea, quæ sunt extra acta *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 58.

NOTIFICATIO.

Notificatio libelli, & petitionis facta in principio litis patrono causarum nullum iuris effectum producit contra principalem *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 7.
Pœnæ ex *Leg. Cambiorum* creditori comminatæ ob non factam notificationem hæredi debitoris sunt tantum cessatio fructuum, non imputatio soluti in sortem *tom.* 6 *dec.* 60 *n.* 8.
An tempus notificandæ scripturæ a die celebratæ, vel a die purificatæ conditionis incipiat, quid inde *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 4. 5 & 6.
Scriptura est denuncianda a die celebratæ *tom.* 5 *decis.* 14 *num.* 13.
Lex Magni Etruriæ Ducatus quæ mandat creditori notificare cambia quolibet septennio locum non habet quando debitor se debitorem esse scit *tom.* 6 *dec.* 55 *num.* 1.
Scientia debiti ex quibus eruatur *tom.* 6 *dec.* 55 *n.* 2.
Notificatio a dicta Lege requisita facta præsumitur post multa iudicia multasque solutiones *tom.* 6 *dec.* 55 *n.* 3.

Lex

Lex cambiorum anni 1717. requirit intimationem *pro forma* contra hæredem debitoris, secus contra ipsum debitorem per Legem anni 1693. (cui ipsa se refert) *tom. 6 dec. 55 n.* 4 & de ratione *n.* 5.

Intimationi *pro forma* iuxta Legem anni 1717. satisfit probata scientia debitoris *tom. 6 dec. 55 num. 6.*

NOTITIA.

Notitiæ tam recta, quam obliqua via transmittuntur *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 118.

Malorum notitiæ cito perveniunt *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 66.

Extraiudicialis notitia iudicialibus probationibus adiuncta adminiculum facit *tom.* 5 *dec.* 46. *n.* 21.

Suspicio contagii impedit notitiæ delationem *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 23.

Sola possibilis notitia casus secuti annullat assecurationem, ut fraudes tum occasio, tum suspicio tollantur *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 58.

Non habens interesse, non est verisimile quod notitiam casus transmittat *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 22.

Non indagatur quod nostra non interest *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 78.

Nemo potest divinare alienum interesse, sed credere debet prout cantant literæ *tom* 11 *dec.* 11 *n.* 79.

Quod videt remotus, multo magis proximus *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 116.

NOTORIETAS NOTORIUM.

Notorietas sufficit ad probandum sinistrum navis *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 7.

Qualitas notoria dicitur, quæ primo intuitu talis dignoscitur. *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 11.

Ignorantia non præsumitur eius quod notorium est *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 63.

Notorium facti transeuntis non requirit plenam probationem *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 69.

Notorium ut relevet ab onere probandi, Iudici de ipso notorio constare debet *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 12.

Notorium quando relevet ab onere probandi *tom.* 1 *decis.* 7 *num.* 13 & 15.

De notoriis Iudex potest capere informationem extraiudicialiter *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 74 & *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 13.

Quanto temporis expeditiones pervenire possint, sufficit notitia extraiudicialis, si de notorio agatur *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 5.

Super notorio facti permanentis nulla requiritur Iudicis declaratio *tom.* 4 *dec.* 17 *n* 29.

NOVATIO.

Quid novatio sit explicatur? *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 55.

Novatio habet vim solutionis *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 56.

Et esse debet super eodem debito, & ex eadem causa *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 57.

Novatio idem operatur, quod ipsa solutio *tom.* 3 *dec* 31 *n.* 40.

Novatio expresse fieri dicitur quando ex coniecturis, & necessariis præsumptionibus adparet contrahentes novare voluisse *tom.* 3 *decis.* 31 *num* 41.

Ex augumento novæ summæ arguitur novandi animus *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 42.

Alteratio tam respectu sortis, quam usurarum novationem inducit *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 43.

Novatio non estinguit primam obligationem, sed illam transmutat *tom.* 11 *dec* 15 *n.* 128.

Novatio fit per pactum diversum a primo tam respectu conditionis, quam quantitatis, aut modo in solvendo *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 44.

Item, per augumentum pensionis, & pactorum alterationem *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 45.

Et etiamsi conventio aliqualiter alteretur *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 46.

Novatio expressis verbis fieri debet *tom.* 9 *dec.* 8 *num.* 38.

Novatio non dicitur cum secundus contractus est compatibilis cum primo, nec novitatem inducit obligatio facta in sequelam contractus ante-

tecedentis, & in terminis legati remissive *tom.* 9 *dec.* 8 *n.* 39.
Novatio, ac prioris contractus extinctio inducitur ob incompatibilitatem existentiæ crediti melioramentorum cum credito cambii, in quod illud fuit versum *tom.* 3 *decis.* 57 *num.* 19.
Novationis effectus est, ut incommoda, commodaque prioris obligationis expirent *tom.* 3 *dec.* 74 *n.* 17.
Novatio inducitur quando causa debendi mutatur, & mutatur quantitas, & substantia rei debitæ *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 20.
Novatio absque manifesta actuum incompatibilitate non præsumitur *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 12.
Incompatibilitas debet esse inconciliabilis ad effectum inducendæ novationis *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 59.
In dubio contra novationem semper est iudicandum *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 60.
Verba *non altrimenti, ne in altro modo* exuberanter probant voluntatem Partium abstinendi a qualibet novationis specie *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 63.
Protestatio impedit novationem, licet concurrret incompatibilitas, & sufficit aliqua coniectura *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 64.
Et hoc in casu dicitur novatio cumulativa, non extinctiva *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 65.
Comparativum *a maggior cautela* supponit positivum cautelæ stipulationis, quæ proinde excludit omnem novationis cogitationem *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 66.
Theorica *Saliceti in Leg. novationem fin. n.* 3. *Cod. de novation.* quomodo intelligenda *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 69.
Consilium 13 *Alex. num.* 8. expenditur *tom.* 3 *dec.* 32 *n* 70.
Pro novatione inducenda, incompatibilitas secundi contractus cum primi maxima est coniectura *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 47.
Incompatibilitas est de concludentioribus novationis probationibus *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 48.
Et eruitur ex duplicitate debiti pro unica summa *tom* 3 *dec.* 32 *n.* 49.
Quæ duplicitas evitari nequit nisi ex novatione, vel translatione primi debiti in secundum in eadem, vel maiori summa *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 50.

NOVERCA.

Noverca a privignis Infantibus Mater solet appellari, cum hæc etiam Mater dicatur licet iniuste *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 39.

NOVITAS.

Novitates sunt semper fugiendæ, uti Reipublicæ præiudiciales *tom.* 5 *dec.* 43 *n.* 9.
Quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio, & consilio, & in rebus novis novum remedium, & consilium est adhibendum *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 14.

NULLITAS.

Quod nullum est nullum producit effectum *tom.* 1 *decis.* 7 *num.* 1.
Quando aliquid prohibetur ad evitandas fraudes nullitas habetur a Lege non ab homine *tom.* 5 *decis.* 14 *num.* 25.
Nullitatem actus quis allegans debet eam concludenter probare *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 5.
Iudicium nullitatis vitio laborans nullum producit effectum *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 27.
Licet a Statuto sint prohibitæ exceptiones, & nullitates omnes, tamen attenditur exceptio nullitatis, & iniustitiæ notorie resultans ex actis *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 36.
Quando actus est notorie nullus debet etiam actorem condemnari in expensis *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 37.
Ex Statuto Mercantiæ *libr.* 2. *rubr.* 8. nullitas cuiuscumque executionis opponi non potest elapsis duobus mensibus *tom.* 6 *dec.* 58 *num.* 14. limita *n.* 15. quando obtruditur nullitas capturæ ex defectu cre-

crediti, quod iam extinctum erat, quia tunc nullitas allegari potest etiamsi esset per sententiam confirmata.

Nullitas non attenditur nisi fuerit per tres sententias conformes declarata, maxime quando non est notoria *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 32.

De nullitate testium dicere nequit, qui eodem modo testes examinavit *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 41.

Ubi census contractus habuit implicitum statum validitatis fructus debentur usque ad diem oppositæ nullitatis *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 29.

Et cum nullitas non proveniat ex defectu formæ traditæ per Bullam debentur saltem ratione damnorum, & interesse *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 30.

Nullitas ob Gabellam non solutam ptobari debet ab allegante *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 35.

In nullitate resultante a Gabella non soluta, vel ex non facta denunciatione exigitur rigorosa probatio librorum Gabellæ *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 10.

Nec difficultas, vel impossibilitas obtinendæ dictæ rimationis exonerare valet a d. probationis onere, sive illud transferre in adversarium *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 11.

Annullatio contractus exsurgens, ex defectu Gabellæ non solutæ non tollit obligationem naturalem, sed solum civilem *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 28.

Differunt inter se agere de nullitate propter Gabellam non solutam, & agere per scripturam non denunciatam *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 31.

Nullitas contractus opponi potest ab hærede, contrahentis non autem a tertio *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 60.

Quando contractus est ipso iure nullus, potest quisque venire contra factum proprium, & quare *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 23 *&* 24.

Obligatione principalis nulla, nulla est etiam fideiussoris in solidum obligati *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 2.

Nullitas principali debitori competens, opitulatur etiam fideiussori in solidum obligato *tom.* 3 *dec.* 64 *num.* 8.

Nullitas obligationis ob defectum paterni consensus a Statuto Florentino requisiti prodest etiam fideiussori, licet in solidum obligato *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 15.

Contrarium verius est, magisque receptum *tom.* 3 *dec.* 64 *n.* 16.

Minor se fassus cum iuramento maiorem, excluditur a beneficio restitutionis in integrum, non autem a facultate excipiendi de nullitate contractus *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 61.

Nullitas ad favorem certæ personæ a Lege inducta, tantum ab ipsa allegari potest *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 43.

Et procedit etiamsi actus sit nullus ipso iure cum semper subintelligatur conditio, si velit is ad cuius favorem nullitas inducitur *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 44.

Nullitates opponi possunt a Reis conventis non obstante, quod non opponantur a muliere, in cuius favorem sunt inductæ præsertim, ubi mulier non declaravit actus valere, & Rei agunt de excludendo Actore *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 24.

Observantia, & ratificatio tacita non tollit nullitatem claram, & substantialem *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 79.

Ad inducendam ratificationem actus nulli, requiritur explicita scientia nullitatis una cum ratihabitione, iustæ causæ, & solemnitatum fomento suffulta *tom.* 6 *dec* 33 *n.* 81.

Nullitas ex defectu causæ, & solemnitatum veluti inducta ipso iure, & favore publico allegari potest ab hæredibus mulieris, licet ipsa vivens nunquam fuerit conquesta *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 82.

Idemque firmatur in nullitate resultante a labe subreptionis *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 83.

Clausula *in ogni miglior modo &c.*

etiam cœterata nullitatem instrumenti nunquam sanare potest *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 61.

Nullitas inducta a Statuto in contractibus minorum, vel mulierum an respiciat publicum favorem, & resolvitur negative adeoque an huiusmodi contractus convalidari possint, & resolvitur adfirmative *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 53 *&* 54.

Reus autem neque excipiendo opponit de iure tertii quamvis Statutum contractum nullum ipso iure fuisse præscribat *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 55.

Cum nullitas est inducta ad favorem certarum personarum non opponit de nullitate qui non fuit in Statuto contemplatus *tom.* 8 *decis.* 33 *num.* 57.

Nullitas contractus mulieris ab ea tantum adduci potest, non a tertio allegari *tom.* 7 *dec.* 32 *n.* 16.

Nullitas obligationis mulieris ex defectu promissæ relevationis dotis etiam a tertiis est allegabilis *tom.* 7 *dec.* 32 *n.* 17.

Nullitas contractus mulieris per viam exceptionis allegari potest etiam a tertiis *tom* 7 *dec.* 32 *n.* 18.

Sententiæ, vel decreti nullitas dicitur evidens, ubi prolata fuerunt contra substantiam probationum *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 59.

Motiva sententiæ nullæ attendi merentur, quando nullitas non respicit merita causæ *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 41.

Amplia, ut ipsæ sententiæ nullæ quoad bonum Ius Partis operantur saltem tanquam responsa prudentum *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 42.

Sententia dicitur notorie nulla quando exceptio nullitatis resultat ex actis *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 12.

Vigore Statuti Mercantiæ prohibetur nec agendo, nec excipiendo allegari posse nullitatem sententiarum in eo Foro latarum *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 31.

Limita quando nullitatem sententiæ clare resultat, uti sine probationibus nec ex actis iustificata *tom.* 5 *decis.* 28 *num.* 31 *&* 32.

Statutum non comprehendit nullitates, quæ resultant ex actis *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 35.

Ex Lege Florentiæ 6. Octobris 1473. Sententiæ ab Officialibus in Comitatu latæ non possunt annullari, vel retractari ex ineptitudine Processus, aut libelli, vel ex defectu omissæ solemnitatis, sed ex meritis tantum *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 13.

Quando agitur de sententiis emanatis ab inferioribus Iudicibus non attenduntur nullitates ab eis emissæ, sed tantum bonum ius litigantium *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 14.

Remissa non dicitur nullitas ex defectu citationis, quæ respicit substantiam Iudicii, & inducta fuit a Iure divino, vel a Iure naturali, vel a Iure gentium *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 15.

In supremis Tribunalibus, ubi constat de Iustitia Sententiæ nullitates non attenduntur *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 17.

NUMERATIO NUMERANS.

In mutuo principaliter consideratur qui numerat ad hoc tantum quia nempe numerans non cogatur probare dominium *tom.* 9 *decis.* 24 *num.* 24.

Numeratio non constituit verum mutuum, dum si pecunia aliena mutuata existat vindicari potest a vero Domino *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 25.

Naturalis pecuniæ numeratio differt a civili, seu ficta. *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 9.

Ut numeratio concludatur facta in ipso actu celebrationis apocæ cambii, præsentia Testium requiritur *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 10.

Verba *habui*, *recepi*, non sonant actualem numerationem, sed solam confessionem de recepto *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 11.

Li-

Limita *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 12.
Verba *attualmente numerò* actualem numerationem significant, nisi contrarium concludentissime probetur *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 15.
Confessio numerationis a debitore facta, referri debet ad illam numerationem, in qua verificabilis est *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 17.
Error excludit omnem consensum, & sine eo omnia sunt nulla *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 18 *&* 19.
Ampliatur etiam in actu iurato *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 20.
Nec interest, quod error sit iuris, vel facti *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 21.
Verbum *contò* veram numerationem probat etiam in tertii praeiudicium, accedentibus praesertim coniecturis, ac praesumptionibus *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 66 *&* 67.
Verba *in contanti* important veram, & realem numerationem *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 24.
Verba *la qual somma sia servita per pagare*, numerationem iam factam important *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 25.
Satis est contrahentes habuisse pecuniam pro numerata, ut nequeant opponere exceptionem non numeratae pecuniae *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 26.
Elapso mense opponi nequit exceptio non numeratae pecuniae *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 28.
Ea opponi potest a debitore, non autem a Creditore *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 29.
De numeratione pecuniae censualis satis constat, si ea facta sit ipsi venditori census, vel alteri de illius mandato *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 6.
Sive creditori eiusdem census venditoris *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 7.
Sive pecunia illico restituatur emptori census, quoties venditor ex hac restitutione aliquod debitum extinguat *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 8.

NUMERUS.

Numerus annorum puta 20. importat plus, vel minus duos, vel quatuor menses, & ad summum sex *tom.* 5 *decis.* 16 *num.* 8.

NUPTIÆ.

Nuptias non concubitus, sed consensus facit *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 88.
Ad nuptias non requiritur ductio ad domum quando constat matrimonium fuisse ante contractum *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 90.
Nuptias contrahi, & sobolem procreari utile reputatur *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 135.
Ab Hebreis nuptias contrahi, & sobolem procreari utile non est *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 136
Legatum pro nuptiis spiritualibus, vel carnalibus, verum non est evanescere, si nuptiae vivo Testatore sequantur *tom.* 3 *dec.* 17 *n.* 7.
Doctrina *Manent. cons.* 147. *num.* 2. *& seq.* locum habet in casu, in quo legatum esset praestandum die nuptiarum *tom.* 3 *dec.* 17 *n.* 12.
Legatum pro nuptiis debetur quamvis tempore conditi Testamenti mulier nupta sit, dummodo hoc ignoret Testator; non autem si id sciat *tom.* 3 *decis.* 17 *num.* 13.
Argumentum a nuptiis carnalibus ad nuptias spirituales procedit *tom.* 3 *dec.* 18 *n.* 7.
Incestae nuptiae dotem non habent *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 25. declara *n.* 26. ob nuptias scienter incestas, secus si ignoranter, & ob matrimonium legitime contrahendum *num.* 27.
Ex secundis uxoris nuptiis memoria viri iniuria afficitur, & eius anima contristatur *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 46. declara *n.* 50. contra *n.* 51.
Quando Testator uxorem filiis Tutricem in Testamento destinavit, & in casu quo ad secundas nuptias transire vellet, alios Tutores nominavit, ac substituit, evidens est, quod hoc fecerit solum, ut secundarum nuptiarum ostaculum removeret *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 47.

Transitus uxoris ad secundas nuptias non privat eam legato a viro simpliciter relicto *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 49.

Inter Armenos secundas nuptias ultra primas, & aliæ celebrari non solent quæ habeantur legitimæ *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 51.

Cessante spe secundarum nuptiarum, cessat etiam obligatio novæ dotationis *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 36.

O

OBERATUS.

Iuris antiqui rigor qui fuerit contra oberatos *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 14.

OBLATIO.

Oblatio sine speciali intimatione non suffragatur *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 17.

Ad purgandam moram nullum genus oblationis sufficit, si ex iusta causa reiiciantur oblationes *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 65.

Oblatio realis moræ commissionem impedit *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 20.

Oblatio verbalis sufficit ad evitandam moram, si facta fuerit antequam mora contraheretur *tom.* 1 *decis.* 10 *num.* 21

Simplex oblatio verbalis excusat a mora, quoties creditor recusat *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 22.

Oblatio, ut excuset debitorem a mora, debet esse de toto debito *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 23. limita *n.* 24 25 & 26.

Oblatio verbalis sufficit stante positiva recusatione partis *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 6.

Oblatio verbalis, ut debitorem liberet stante recusatione partis non requiritur expressa, & specifica recusatio, sed etiam tacita sufficit *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 7.

Oblatio verbalis redimere volentis sufficit *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 6. Declara ut infra, an hæc opinio tuta sit remissive *n.* 7.

Oblatio realis necessaria est, si adest expressa conventio *tom.* 6 *decis.* 43 *num.* 8.

Verbalis sufficit si ipse cui offertur taceat, vel retrovenditionem facere recuset ibidem *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 9.

Oblatio verbalis debet esse pura, secus in casu *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 12.

Quando non afficit oblatio realis, multo minus afficere potest verbalis *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 13.

Verbalis non sufficit, si potest expediri in termino, quia illiquida sit *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 14.

Pro parte liquida realis, pro illiquida verbalis sufficit oblatio *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 15.

Secus si adsit pactum, ut liquidationis causa non retardet. *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 16.

Cum aliquid præstandum est alicui sub pacto solutionis faciendæ isto casu non sufficit ad consequendam actionem pro re promissa verbalis, vel realis oblatio, sed requiritur consignatio, & depositum *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 63.

Ut mutuatarius liberatus dici valeat, non sufficit oblatio extraiudicialis sui debiti, sed requiritur iudicialis, vel depositum *tom.* 1 *decis.* 6 *num.* 17.

Etiam in illiquidis oblatio non sufficit, sed necesse est adire iudicem, & ostendere idoneitatem *tom.* 6 *dec.* 37 *n.* 64.

Cum oblatio est iudicialis habet vim depositi, & consignationis extra Iudicium *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 5.

Oblationes factæ alicui Imagini in muro depictæ non acquiruntur Domino parietis, [illegible] Ecclesiæ, vel Oratorio, cuius do[illegible]inio dicta Imago subiacet *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 17 & 18.

OBLATOR.

Prior oblator, qui omnes in licitatione vicit præfertur adiicienti in diem si auctiones ab eo factas adæquet *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 11.

Ius primo oblatori ex priori licitatione quæsitum salvum ei remanet, quamvis alter auxerit pretium *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 45.

OBLATUS.

Oblati in aliquibus casibus æquiparantur professis *tom.* 2. *decis.* 14 *n.* 8.

Et etiam in donationibus emissis a simplici oblato, seu aliter se constituente in Monasterium citra solennem professionem *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 2.

Propositum perpetuæ permanentiæ in Monasterio; quod habet oblatus, operatur ad instar solemnis Professionis *tom.* 2 *decis.* 14 *num.* 15.

Oblatæ S. Benedicti non sunt Tertiariæ eiusdem Ordinis *tom.* 5 *dec. decis.* 38 *num.* 67.

Oblatæ Conservatorii Septem Dolorum Urbis non emittunt votum Castitatis *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 68.

OBLIGATIO IN GENERE.

Inter Debitorem, & Creditorem, debet adparere conventio de qua re sit inita obligatio *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 28.

Obligationes insunt personæ, & illam sequuntur quocumque vadit *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 55.

Nemo obligatus dici potest ultra eius consensum, protestationes, & pacta *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 45.

Qui potest alienare bona, multo magis potest ea obligare, & hypotecare *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 82. & *num. seqq.*

Obligatio non patitur verba obscura, sed clara *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 1.

Incertitudo vitiat obligationem *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 2.

De casu ad casum obligatio non extenditur *tom.* 8 *decis.* 26 *n.* 14.

Solutione eius, quod debetur omnis extinguitur obligatio *tom.* 3 *decis.* 32 *n.* 2 *tom.* 7 *dec.* 50 *n.* 10 *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 127.

Solutione per alium facta tollitur Debitoris obligatio *tom.* 3 *dec.* 75 *n.* 6.

Obbligatio stricti iuris coarcenda est quantum fieri potest favore promissoris *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 34 & *dec.* 38 *num.* 27.

Obligationes non considerantur pro extrinseco, sed recensentur inter actus, qui principaliter personæ inhærent *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 42.

Obligatio neque inducitur si expressa non sit, neque de persona ad personam extenditur *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 48.

Cui in stipulatione nulla requiritur obligatio dicitur purus adiectus *tom* 5 *dec.* 19 *n.* 7. 32.

Obligatio facti alieni non obstringit nisi ad diligentias, quibus probatis inefficax remanet quælibet actio *tom.* 4 *decis.* 35 *n.* 1.

Sicuti enim alteri per alterum inutiliter stipulatur, ita etiam alios quid facturos inutiliter promittimus *tom.* 4 *dec.* 35 *num.* 2. 3.

Et hæc regula procedit etiam ubi promissio de rato concepta esset in ampla forma, & promissum esset de faciendo ratificare *tom.* 4 *dec.* 35 *num.* 4.

Amplia etiamsi additum fuisset, quod promittens faciendo possibilia non posset excusari *tom.* 4 *decis.* 35 *num.* 5.

Et etiamsi adesset clausula *alias ad omnia damna, & interesse tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 6.

Omnibus enim hisce casibus difficultas censetur excepta *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 7.

Itaut promissio de rato resolvatur semper in promissionem adhibendi diligentias pro ratihabitione obtinenda *tom.* 4 *dec.* 35 *num.* 8.

Quibus rite peractis Debitor promissio satisfecisse iudicatur *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 9.

Sibi imputet, qui clarius potuit verba obligationis concipere *tom.* 4 *decis.* 13 *n.* 51.

Subscriptio magis attenditur, quam corpus scripturæ, cum ab ea obligationis forma, & substantia dependeat *tom.* 3 *dec.* 44 *num.* 18.

Extin-

Extincto fundo extinguuntur obligationes respectivæ, & quæ sunt contemplatione fundi *tom.* 8 *decis.* 26 *n.* 7. 9. *&* 13.

Obligatione promittentis deficiente, deficit, & promissio *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 14.

Aliud est, quod obligatio sit personalis, aliud quod restricta tantum sit ad vitam, & personam promissoris *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 3.

Tempus non tollit obligationes *tom.* 6 *decis* 51 *n.* 18 *&* *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 126.

Novatio non extinguit primam obligationem, sed illam transmutat *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 128.

Ad obbligationem qualificandum attendi debet non id quod de facto accidit, sed quod accidere poterat iuxta terminos conventionis *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 16.

Mutuo dissensu obligatio dissolvitur *tom.* 8 *decis.* 26 *n.* 5.

Obligationum origo semper consideranda *tom.* 7 *dec.* 14 *num.* 14.

Obligatio bonorum hypothecam parit *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 29.

Obligatio bonorum pro observantia contractus comprehendit hypothecam tam pro sorte, quam pro fructibus *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 26.

Deficiente consensu, nec civilis, nec naturalis oritur obligatio *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 86.

Obligatio eum quoque tenet, ad quem præcipue spectat interesse & fructum rei, quæ in contractum venit *tom.* 10 *dec.* 27 *num.* 13.

Obligatio facta ex causa cessante, non cessat ubi causa cessat ex mero arbitrio obligati, vel eiusdem culpa *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 21. 22.

Obligationes defuncti transeunt in hæredes *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 21.

Obligatio facta a defuncto non porrigitur ad bona Hæredis nisi adsit specialis conventio *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 35.

Obligatio Gravantis tantum non gravati necessaria est pro dote ex fideicommisso constituenda *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 23

Ex persona Hæredis conditio obligationis non mutatur *tom.* 9 *decis.* 34 *num.* 10.

Obligatio contracta ab hærede beneficiato pro debito hæreditario an illum obstringat in propriis bonis, quia ex forma promissionis dubium sit obligationi hæreditatis propriam superaddere voluisse, vel potius intelligenda sit restricta ad nomen, & personam hæredis? *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 45.

Ubi hæres suam contraxit obligationem his verbis *tanto come Erede, quanto in nome suo proprio divisamente, e congiuntamente* videtur se adstringere voluisse, & in figura hæredis, & nomine proprio *tom.* 4 *decis.* 26 *n.* 46.

Quod si utriusque nominis obligatio processerit ex falsa causa obstat semper contra utriusque nominis obligationem exceptio falsitatis causæ *tom.* 4 *decis.* 26 *n.* 47.

Obligatio antidoralis conscientiam non ligat *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 87.

Æquum est, ut quo actio datur, detur pariter obligatio *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 34.

Ex verbis curialibus nulla oritur obligatio *tom* 2 *dec.* 35 *n.* 25.

Verba per modum urbanitatis prolata non inducunt obligationem *tom* 3 *dec* 41 *n.* 11.

Obligatio præsumitur restricta ad primum actum, in quo verificari comode potest stipulatio *tom.* 11 *dec.* 38 *num.* 28.

Obligationis naturalis præcipuus effectus est, ut indebiti conditionem impediat, & Creditorem a restitutione, vel imputatione fructuum excuset, quod procedit etiam in fructibus ex censu nullo exactis *tom.* 1 *decis.* 9 *n.* 57. *&* 58.

Tanta est obligatio in termino referente, quanta est in termino, ad

quem

quem sit relatio *tom.* 4 *decis.* 35 *num.* 24.
Ex obligatione personali non infertur ad hypothecariam, nisi dictum fuerit, vel sit a iure suppleta, & adducitur ratio *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 16. & 17.
Obligatio naturalis impedit repetitionem indebiti, seu imputationem *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 47.
Error qui causam dedit obligationi, eam vitiat, quamvis ex causa dotis contractam *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 55.
Quoties promittens dubius fuerit de veritate causæ suæ obligationis, si eiusdem causæ falsitas deinde detegatur, obligatio substineri non potest *tom.* 4 *dec* 27 *num.* 62. Intellige ut *num.* 63. ubi contrariæ auctoritates declarantur.
In contractibus falsa causa facilius vitiat obligationem, quam in Legatis *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 64.
Obligationes debitorum cessantium factæ ante decoctionem certo determinato tempore a Statuto præfixo nullæ reputandæ sunt *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 11.
Litera dicitur data pro soluto non pro solvendo ubi excludit præcedentem obligationem *tom.* 5 *decis.* 19 *n.* 6.
Obligatio facta contra Legem non substinetur *tom.* 5 *dec.* 37 *num.* 9.
Lex, quæ impedit obligationem civilem, impedit etiam naturalem *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 68.
Si Lex resistat contractui, tunc nec naturalis, nec civilis oritur obligatio si vero neque adsistat, neque resistat, & tunc naturalis oritur obligatio *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 62.
Explicatur quando Lex resistat, vel non, contractui, & per consequens obligationis ortum impediat *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 63.
Cessante causa finali cessat ipsa obligatio, & promissio *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 13.
Per confusionem actionum tollitur obligatio *tom.* 2 *decis.* 17 *n.* 14.
A priori obligatione non intelligitur recessum per secundum Contractum nullum *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 8.
Obligatio sola solvendi pretium non prefefert formalem accollationem debiti *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 28.
Ex obligatione dotandi Mulieres in hæredes translata, possidentes bona adscendentis obligati, non oritur hypotheca *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 13.
Sed tantum quoddam onus officio Iudicis æquitate suggerente *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 14.
Declarationes tempore non suspecto emissæ optime inserviunt ad explicandam naturam obligationis *tom.* 12 *dec.* 36. *n.* 15.
Obligationes, & pacta intelligi debent rebus in eodem statu permanentibus, secus hoc immutato, nec extenditur ad casus fortuitos, & insolitos *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 24.
Non purificata conditione nulla oritur actio ad petendum id, quod in obligatione continetur, & multo minus ad committendam obligationis executionem *tom.* 3 *dec.* *dec.* 9 *n.* 11. & 12.
Causa obligationis, quæ in epistola requiritur, sufficit, quod ab antecedentibus præsumi possit *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 23.
Maxime inter Coniunctos, inter quos donatio præsumi deberet, etiamsi deficeret quacumque obligationis causa *tom.* 3 *decis.* 41 *num.* 24.
Verba *cesserunt*, *&* *cedunt* promissionem, & per consequens obligationem important *tom.* 10 *dec.* 27 *num.* 15.
Clausulæ *obligaverunt*, *renunciaverunt*, *per quarantigiam &c.* important, iuxta Formularium Florentinum, obligationem bonorum *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 24.
Debitor oberatus in præiudicium anteriorum Creditorum voluntariam subire nequit obligationem, quæ proinde tamquam in fraudem Credito-

dito-

ditorum contracta revocari debet *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 32.
Obligatio solvendi aliquam summam est dividua, tam respectu exactionis, quam respectu solutionis *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 185.
Obligatio non impugnandi melioramenta bonorum Fideicommisso subiectorum intelligi debet de impugnatione iniusta, & irrationabili *tom.* 3 *dec.* 50 *num.* 18.
Obligatio ultra vires hæreditatis importat renunciationem beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 10.
Creditor si recepta in solutum pecunia eam alteri restituerit, prior obligatio novatur, ac resolvitur *tom.* 3 *dec.* 75 *num.* 2. 3.
Pecunia est ex earum rerum numero quæ non solum usu, sed etiam confusione, & immixtione consumuntur *tom.* 3 *decis.* 75 *n.* 4.
Obligatio hypothecaria eatenus extenditur quatenus & principalis, cui adiacet *tom.* 4 *dec.* 13 *n* 42.
Et quatenus extenditur obligatio personalis, eatenus etiam hypothecaria per Statutum inducta *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 44.
Approbatio obligationis mere gratuita, & personalis trahi non potest ad obligationes, & personas non nominatas *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 55. 56.
Ubi in obligatione sunt bona, pecunia pro bonis non datur *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 30.
Obligationis continuatio eruitur ex obtenta liberatione a vinculo obligationis *tom.* 3 *dec.* 43 *num.* 8.
Ex obligatione in diem concepta ante adventum diei agi nequit *tom.* 1 *dec.* 10 *n* 19.
Bona hypothecæ nomine obligata, obligata intelliguntur inter socios tantum *tom.* 5 *decis.* 11 *n.* 31.
Refutatur opinio, quod obligatio in forma Cameræ, similis sit guarantigiæ, distant DD. citati inter se *tom.* 5 *decis.* 11 *n.n.* 36. 37.
Obligatio Cameralis non comprændit alios interesse habentes quando est restricta ad personas stipulantium *tom.* 5 *decis.* 11 *n.* 38.
Obligatio erronea, & ex falsa causa corruit, licet sit iurata *tom.* 3 *dec.* 51 *num.* 1.
Lex Gabellæ annullans Contractus ob non sequutam in tempore denunciationem, vel ob non solutam Gabellam non impedit obligationem naturalem *tom.* 1 *decis.* 9 *n* 65.
Si Lex dicat Contractum non valere propter defectum alicuius solemnitatis non existentem a principio Contractus, sed ex post facto supervenientem non tollit obligationem naturalem ipsius Contractus *tom.* 1 *decis.* 9 *num.* 64.
Explicatur quando Lex resistat, vel non, contractui, & per consequens obligationis ortum impediat *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 63.
Defectus causæ impulsivæ non est aptus ad irritandam obligationem *tom.* 1 *decis.* 4 *num.* 27.
Obligatio nulla non indiget, ut irritetur, auxilio subsequentis interdictionis *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 56.
Obligatio quamquam nulla, dummodo sit bona fide suscepta, nec adsit fraus in Creditore, si non civilem, saltem naturalem actionem producit *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 65
Ex obligatione nulla auctoris nullum ius transfertur in hæredes *tom.* 7 *dec.* 32 *n.* 4

OBLIGATIO MULIERIS.

Obligationes Mulierum infirmantur si in eis desint solemnia *dec.* 1 *dec.* 13 *num.* 18.
Mulieris obligatio utilis esse debet, causa vero obligationis vera & præcisa, non vaga, & generalis; sic præscribitur in *rub.* 115. *Stat. Florent. lib.* 2. *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 1. 2.
Deficiente causa obligationis Mulieris deficit quoque obligatio *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 3.
In obligatione mulieris qualis esse debeat utilitas deducitur saltem in li-

linea observantiæ interpretativæ Statuti a solito concedendi similes obligationes propter causas parum ipsis utiles *tom.* 8 *decis.* 33 *n.* 22.

Causa obligationis mulierum quare esse debet certa, & præcisa non vaga, & incerta *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 23. & 24.

Causa vero non dicitur vaga, & incerta si obligatio fuit specifice facta pro extinguendis debitis fructiferis Familiæ *tom.* 8 *dec.* 33 *n* 25.

In obligationibus Mulierum iuxta Statutum Florentinum præter Iudicis Decretum, concursus causæ utilis requiritur, remissive *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 2.

Vel saltem concurrere debet causa vera, & prudens *tom.* 11 *decis.* 37 *num.* 3.

Non sustinetur ex mente Statuti, Mulieris obligatio ob causam quæ esse potest damnosa *tom.* 5 *dec.* 46. *num.* 29.

Inspecta in obligatione Mulieris utilitate Domus, utilitas Mulieris non respicitur *tom.* 5 *decis.* 46 *n.* 30.

Ad salvandam a nullitate obligationem Mulieris non sufficit causa respiciens Virum, vel filium *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 32.

Mulieris obligatio ad argenta Domus recuperanda nulla est *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 33.

Nulla utilitate inspecta potest Mulier se obligari pro excarceratione Viri, & filiorum, ad id enim natura tenetur *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 34.

Auctoritates convalidantes obligationem Mulieris pro causa congrua & honesta non sunt applicabiles in terminis Statuti Florentini Mulieris utilitatem requirentes *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 37.

Alleganda non sunt exempla Iudicis contenti causa non urgenti nec utili ubi Contractus illi impugnati non fuerint maxime contra literam Statuti quod observatur *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 41. 43.

Magistratus Statutum abrogare non potest, maxime ubi adest motuproprium observantiam præcipiens, cui frustra contraria observantia opponitur *tom.* 5 *decis.* 46 *n.* 44.

Ex causa iusta, & legitima contractum fuisse factum Contrahens concludenter iustificare tenetur, quando causa in scriptis non fuit expressa, & erat exprimenda *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 7.

Et e contra causæ defectum probare debet minor, & Mulier contractum impugnans quando causa fuit in Instrumento expressa *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 8.

Pro Decreto Iudicis facilius præsumitur, quando alia præsumptio concurrit *tom.* 8 *decis.* 14 *num.* 9.

Obligatione facta a Muliere sub conditione investiendi pecuniam an corruat si effectus sequutus non fuerit, & quando emptor debeat esse sollicitus de investimento. *tom.* 8 *dec.* 33. *num.* 33. 34.

Quando obligatio Uxoris præsumitur extorta blanditiis, seu minis viri, tunc dicta Uxoris obligatio, considerari debet in figura simplicis fideiussionis *tom* 3 *dec.* 22 *n.* 19.

Deficientia bonorum Viri ad elidendam obligationem Mulieris pro eo factam coarctatur ad tempus contractæ obligationis, & non sufficit superveniens ex post *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 41.

OBLIGATIO FILII FAMILIAS ET MINORIS.

Obligationes, Minorum, & Filiorum familias infirmantur si in eis desint solemnia *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 18.

Obligatio Filii familias sine solemnitatibus a Statuto præscriptis est ipso iure nulla *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 49.

In obligationibus a Filio familias factis, licet origo principaliter attendenda sit, si post originem aliud sequatur idem importans quod ipsa origo,

origo, ea non est amplius attendenda *tom. 7 dec. 1 n. 4.*
Statutum Mercantiæ loquens de nullitate obligationum Filiorum familias disponit cum fideiussoribus non prodesse *tom. 7 dec. 1 num. 9.*
Supradictum Statutum Mercantiæ considerat favorem Mercatorum, & Artificum, qui bona fide res suas tradunt Filiis familias *tom. 7 dec. 1 num. 11.*
D. Statutum disponit fideiussoriam sustineri obligationem, principali etiam Filii familias sublata *tom. 7 dec. 1 n. 12.*
Nullitas obligationis Minoris convalidatur ex tacita ratificatione deducta ob acquiescentiam, postquam sui iuris evasit, iuxta *Leg. fin. §. cum autem Cod. si maior factus tom. 1 dec. 13 n. 47.* limita *n. 50. 52. & n. 54.*
Tum etiam ex ratificatione expressa facta aliarum obligationum *tom. 1 dec. 13 num. 48.*
Obligatio filii fam. quæ per actus univocos post completum 25. annum fuerit ratificata valet, licet a principio nulla fuerit *tom. 7 decis. 16 num. 7. 8.* ubi de patre tacite, vel expresse ex post ratificante.
Consensus patris in obligatione filii maioris 25. annorum requiritur ratione ipsius interesse, & præiudicii *tom. 7 dec. 16 n. 14.*
Ubi obligatio a minore 25 annorum facta fuit postea per actus univocos, & geminatos ratificata, exceptio nullitatis est serotina nimis, & calumniosa, nec meretur attendi, haud obsistente defectu scientiæ quod obligatio suscepta ante 25. annum esset nulla *tom. 7 dec. 16 num. 15. 16.*
Obligatio filii pro patre plerumque contrahitur, vel causa metus, & reverentiæ, vel iurgii domestici, vel ad assequenda bona eisque abutendi *tom. 7 decis. 29 n. 19.*
Iuxta magis, vel minus concludentes coniecturas debent Iudices sententiam ferre, vel pro validitate, vel pro nullitate obligationum filiorum familias *tom. 12 dec. 29 num. 14.*
In dubio pro nullitate obligationis filii familias est iudicandum *tom. 12 decis. 29 n. 15.*
Obligatio ab initio invalida non potest in delictum converti *tom. 7 dec. 14 num. 25.*

OBLIGATIO FIDEIUSSORIA, ET SOLIDALIS.

Obligatio facta pro aliquo absque spe relevationis non solum est nulla, sed enormissima, & læsiva *tom. 1 dec. 13 num. 51.*
Obligatio eius, qui alias non tenebatur de evictione pro facto suo, est stricte intelligenda *tom. 12 dec 26 num. 21*
Si duo obligationem solvendi suscipiant, uterque ad solutionem pro rata tenentur *tom. 1 decis. 22 n. 4.*
Ex duobus Reis promittendi alius pure, alius in diem, vel sub conditione obligari potest *tom. 3 dec. 10 num. 12.*
Si duo fuerint interrogati ad aliquid faciendum, & unus tantum respondeat, alter non, oritur obligatio contra eum solum, qui respondit *tom. 1 decis. 15 num. 190.*
Obligatio duorum absque clausula in solidum ligat unumquemque pro rata etiam in dote *tom. 6 dec. 48 num. 13.*
Obligatio sine clausula in solidum censetur pro parte ab unoquoque promissa *tom 6 decis. 49 n. 56.*
Obligatio solidalis est compatibilis cum retentione, & usu beneficii inventarii *tom. 10 dec. 37 n. 6.*
Ubi plures sunt principaliter obligati absque clausula in solidum non tenentur nisi pro rata *tom. 10 dec. 33 num. 1. & n. 30. & seqq. & num. 42.*
Si plures solvere promiserint certam quantitatem, intelligitur pro virili *tom. 10 decis. 33 n. 2.*

Oli-

Obligatio cum fuerit in solidum contracta in persona primi emphyteutæ, talis qualitas facto hæredum mutari nequit *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 13.
Principali obligatione annullata Fidejussio quoque corruere debet *tom.* 7 *dec.* 1 *num.* 1 & *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 18. & 37.
Distingue quando Fideiussio est in eodem, vel separato Instrumento *tom.* 7 *dec.* 1 *num.* 3.
Obligatio fideiussoria vigore clausulæ *e come principale* substinetur tantum veluti principaliter contracta *tom.* 7 *dec.* 1 *num.* 2. *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 20.
Obligatio Fideiussoris, uti adiecta in augumentum favore Creditoris non debet operari diminutionem obligationis *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 22. Explicatur conclusio de qua *n.* ibid

OBLIGATIO SOCII.

Socius pro Socii, Dominus pro Famuli, Præponens pro Præpositi, vel Institoris contractu tenentur *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 16.
Aliud est, Socium teneri in solidum pro contractu alterius Socii, vel Institoris; & aliud teneri pro rata capitalis positi in negociatione *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 17.
Teneri in solidum significat, Tertium qui contraxit cum uno Socio, vel Institore posse actionem dirigere in quemcumque vult *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 18. & de ratione *num.* 19
Teneri pro rata denotat, quod si Tertium contraxit creditum scutorum 1000. cum uno Sociorum, vel cum Preposito, quia posuit in negociatione scuta 500. potest eum adstringere pro dictis solis scutis 500. *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 20.
Socius, vel Præponens tenetur in solidum pro contractu alterius Socii, vel Institoris, solum pro summa, quam posuit dictus Socius, vel Præponens in societate, non vero pro toto debito contracto a Socio, vel Institore *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 21.
Socii, vel Præponentes non tenentur vicissim in solidum, nisi pro respectivis ratis capitalium *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 22.
Non aliter obligatione Socii adstrictus censetur Socius, nisi ipsa sociali nomine sit celebrata *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 16.
Statuti mens inducit in solidum obligationem in Sociis si Institor pro se, & Sociis sese obligaret *t.* 4 *d.* 16 *n.* 30.
Inducitur pariter si debitum in libro idoneo alicuius Socii inscriptum sit *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 31.
Si in Institoris libro tantum debita descripta sint, extra Statuti dispositionem sumus ad effectum obligandi Socios in solidum *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 32.
Obligatio solidi verificatur Florentiæ in quolibet Sociorum, nisi sit Socius per viam accomanditæ *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 15.
Ad effectum videndi, an obligatio sit solidalis, aut pro viribus societatis, magni ponderis est differentia, quæ est inter simpliciter participantem, & Socium absolutum, cum alio casu differentia verbalis potius quam substantialis videatur *tom.* 4 *decis.* 16 *n.* 39.
Obligatio bonorum societatis non compræhendit bona propria sociorum *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 30.

OBLIGATUS.

Non agens ad id, quod scit se obligatum, culpa, imo aliquali dolo non caret *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 47.
Obligatus ad factum si non adimpleat, vel sit in mora adimplendi tenetur ad interesse *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 71.
Obligatus sub modo cogendus est ad implementum, priusquam actus rescindatur *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 14.
Contra plures Fideiussores ex iuris dispositione exoritur solidalis obligatio, etsi non expressa, nisi aliud fuerit conventum *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 4.

Fideiussor se obligans tanquam principalis, vere principalis debitor dicitur *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 5.
Inter se repugnant quod quis sit obligatus principaliter, & accessorie *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 7.
Si cum clausula *principaliter*, coniuncta sit clausula *in solidum* taliter obligati habentur pro correis debendi *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 8.
Secus si clausula *in solidum* deficiat *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 9.
Principaliter obligatus, respectu debitoris dicitur vere Fideiussor *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 26.
Obligatus tanquam principalis, & fideiussor, si pulsetur uti fideiussor potest opponere omnes exceptiones competentes principaliter obligato *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 38.
Exceptio inadimplementi tunc solum intrat, quando agitur vigore contractus ultro citroque obligatorii, & correspectivi *tom.* 3 *decis.* 53 *num.* 20.
Non quando agens esset obligatus erga conventum ex diverso Iure, & contractu *tom.* 3 *dec.* 53 *n.* 21.
Aliud est unum esse ad aliquid obligatum erga Reum conventum sic quod ab eo possit reconveniri, aliud quod illud, ad quod sit obligatus, opponi sibi possit per viam exceptionis non implementi *tom.* 3 *dec.* 53 *num.* 22.

OBLIVIO.

Oblivio non præsumitur in facto de recenti, & multum notabili, veluti si agatur de maioratu *tom.* 5. *decis.* 2 *num.* 36.
Oblivio eodem tempore, & acta earumdem rerum de quibus quis recordabatur non præsumitur *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 41.
Petitio alicuius facillimæ oblivioni subiecti non attenditur, maxime quando petitio est tenuis summæ iuxta conditionem personarum *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 10 *&* 11. & agitur de credito per præstationem contracto, quod vir probus satisfacere statim debet *&* *num.* 12.
Ex petitione crediti iam per apocham soluti per oblivionem facta, de credito etiam in quo apocha non obtinet solutio arguitur *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 13.

OBREPTIO.

Obreptio vitiat rescriptum *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 98.
Qui preces porrexit non potest opponere de obreptione, vel subreptione rescripti. Limita in minore, vel muliere, quæ ad evitandam Statuti dispositionem ex falsa causa a Principe dispensationem extorquet *tom.* 5 *dec.* 27 *num.* 11 12.
Onus concludenter probandi obreptionem alleganti incumbit ad irritandam gratiam dispensationis *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 63.
Ad obreptionem evitandam omnis interpetratio est amplectenda *tom.* 6 *decis.* 9 *num.* 66.
Per affectatam priorum præcum taciturnitatem intelligitur etiam obreptio rescripti Executorii, qui alias sciens reiectum supplicantem decretum alienationis non interposuisset *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 11.

OBSERVANTIA IN GENERE.

Observantia semper attendi debet *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 3.
Observantia alia iudicialis alia extraiudicialis est, sed prima fortior, & efficacior *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 56 & 57.
Observantia iudicialis est superlativa probatio *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 30.
Ubi factum est dubium, observantia semper est sequenda *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 35
Opinio, & observantia, quæ Iuris Communis assistentiam habet sequenda est *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 33.
Observantia canonizata satis manet si semel fuerit practicatum, & in contradictorio iudicio canonizatum, & ex unico iudicato *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 59.

Ab

Ab observantia contrahentium voluntas declaratur *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 21.
Observantia subsequta omnes declarat dubias conventiones *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 32.
Amplia etiamsi contrarius intellectus videretur verior, magisque conformis literæ conventionis *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 33.
Maxime accedente temporis cursu *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 34.
Observantia præcisa, & individua prævalet cuicumque observantiæ universali *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 22.
Observantia longissima valde inservit ad declarandum animum contrahentium *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 16.
De natura observantiæ est ut declaret animum agentis *tom.* 5 *decis.* 44 *num.* 7.
Observantia excludit simulationem *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 56.
Observantia probanda est in casu specifico *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 22.
Observantia probari debet per actus qui casum percutiant *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 24.
Observantia maiorem vim habet quando est roborata a rebus iudicatis *tom* 1 *dec.* 15 *num.* 99.
Observantia absque scientia, & patientia induci nequit *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 55.
Ad inducendam observantiam sufficit una sententia emanata *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 100.
Observantia sanatur nullitas legum ex defectu assensus *tom.* 8 *dec.* 37. *num.* 15.
Particularis observantia, non generalis observatur *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 17.
Observantia præsefert Partium ita servantium confessionem *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 12.
Observantia naturam solutionis demonstrat *tom.* 1 *decis* 37 *n.* 37.
Census extinctio desumitur ex observantia *tom.* 11 *decis.* 14 *num.* 12.
Observantia obtenta in contradictorio iudicio venit attendenda *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 55.
Duæ sententiæ inducunt observantiam ita iudicandi *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 56.
Observantia ita iudicandi in casu dubio inducitur per unicam sententiam, imo, & per unicum actum *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 57.
Ampliatur conclusio quamvis contraria opinio de iure verior esset *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 58.
Observantia actus attenditur quamvis contraria intelligentia esset de iure verior, & verba aliquantulum essent repugnantia *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 79.
Præferenda semper erit observantia, quæ litem antecedit, & ex publicis, & iudicialibus actibus resultat, quam ea, quæ occasione litis ab extraiudicialibus attestationibus colligitur *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 18.
Observantia præcisa super nullitate pacti de quota litis adest Bononiæ etiam extra personas forenses *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 19.
Observantia hæredum plurimum operatur pro declaranda mente Testatoris *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 27.
Actus unicus sufficit pro observantia Statuti *tom.* 8 *decis.* 16 *n.* 63.
Observantia, & consuetudo sunt aptæ ad firmandam iurisdictionem in Magistratibus pro avocandis causis *tom.* 2 *dec.* 9 *n.* 16.
Statutorum antiquorum, & rationabilium observantia inducit tutissimam præsumptionem confirmationis *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 16.
Decisio etiam unica Statuti observantiam demonstrat *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 21.
Observantia præscriptiva inducitur per spatium annorum 40. *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 64.
Super observantia Statutorum primum locum obtinent testimonia Doctorum, qui super dictis Statutis scripsere *tom.* 8 *dec* 37 *n.* 20.
Observantia deducta ex facto executorum plurimi facienda est, maxime quando constat ipsos perspectam habuisse mentem Testatoris *tom.*

tom. 4 *decis.* 33 *n.* 34. 35.

Observantia in materia iurispatronatus plurimum attenditur *tom.* 10 *decis.* 46 *num.* 7.

Observantia in una solemni, vel duo minus solemnibus concessionibus bonorum Ecclesiasticorum plurimi existimatur *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 12.

Observantia, & amplitudo verborum Testatoris eius patronatus in fideideicommisso comprehendere facit *tom.* 9 *decis.* 7 *num.* 15.

Observantia pro matre attendenda potius quam contraria *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 32.

Observantia in dubio attenditur magis æqua, & favorabilis, præsertim ne mater excludatur a successione filii *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 36. 37.

Ex observantia eruitur Patrem ad terminos Statuti Pisciensis non posse in propriam utilitatem obligationem filiorum familias consentire *tom.* 7 *decis.* 29 *n.* 58 & 61. ubi de observantia etiam in criminalibus.

Ex observantia tam adfirmativa, quam negativa probatur qualis fuerit contrahentium voluntas *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 42.

Observantia semper, & præcipue in materia assecurationis est attendenda *tom.* 11 *decis.* 38 *num.* 33.

Observantia subsequuta declarat, qualis fuerit mens contrahentium ab initio *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 18.

Etiamsi resultet ex facto nullo, & invalido *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 19.

Observantia subsequuta declarat conventionem a principio, licet sensus contrarius esset verior *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 24.

Observantia subsequuta declarat, cambium, assecurationem, & solutionem, debitam meruisse executionem *tom.* 3 *dec.* 62 *num.* 100.

Ex actibus negativis non inducitur observantia, neque præscriptio fideicommissi *tom.* 3 *decis.* 35 *num.* 17 & 18.

In conflictu opinionum, ea prevalere debet, quæ fuit a partibus observata *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 51.

Intellige dummodo observantia procedat a sciente, non autem ab ignorante *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 52. 54.

Quamquam observantia debeat esse uniformis, tamen si constet aliquid magis fuisse observatum illa maior observantia attendi debet *tom.* 2 *dec.* 2 *num.* 3.

Longeva observantia non debet esse æquivoca respectu causæ solutionis, nam probatio non relevat *tom.* 7. *dec.* 30 *num.* 25.

Tollerantia, neque observantia prodest, ubi scientia non adest *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 166.

In materia odiosa unius usus alteri non nocet, neque nocet Principali observantia cum Procuratore practicata *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 18.

Observantia de casu ad casum diversum, nec de loco ad locum accedente diversa ratione non extenditur *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 56.

Verbum *observantibus* debet intelligi de illis, qui observabunt præceptum Testatoris postquam hæreditatem adepti fuerint *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 33 & 34.

Respondetur auctoritatibus in contrarium adductis ad probandum quod inobservantia Patris Filiis præiudicet *tom.* 4 *dec* 9 *num.* 34. 35. 36. 37. & 38.

Conventio ex actibus posterioribus explicatur, & ex observantia quid inter Partes actum sit demonstratur *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 19 & 20.

Observantia inducta per tempus legitimum non destruitur per unicum actum *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 69.

Et tolli non potest nisi per aliam similem præscriptionem *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 70.

Observantia approbativa actus non inducitur absque scientia eorum, de cuius præiudicio agitur *tom.* 10 *decis.* 14 *n.* 21.

Ob-

Observantia, quæ non fuit in contradictorio iudicio canonizzata, vel legitime præscripta non attenditur *tom.* 3 *decis.* 22 *n.* 14.

Ex actorum difformitate, & inconstantia vim suam amittit observantia *tom.* 7 *decis.* 29 *n.* 69.

In observantia æquivoca nullum fieri potest fundamentum *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 21.

OBSERVANTIA INTERPRETATIVA.

Observantia est regina omnium interpretationum *tom.* 8 *decis.* 16 *n.* 60. & *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 10.

Et est optima interpres Statutorum *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 61.

Nulla melior haberi potest dispositionis interpretatio, quam quæ desumitur ex observantia *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 39.

Præsertim si agatur de observantia primi, & immediati hæredis *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 40.

Observantia, utpote interpres omnium actuum declarat etiam sententias *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 78.

Observantia est optima interpres omnium dispositionum *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 33.

Observantia declarat quod comprehendatur in dispositione *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 34.

Observantia est optima interpres, & animum, & intentionem contrahentium declarat *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 11.

Interpretatio ab observantia deducta cuicumque interpretationi est præferenda *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 62.

Observantia optima est cuiuscumque dispositionis interpres ad detegendam voluntatem Contrahentium *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 29.

Observantia interpretativa, & obtenta in contradictorio iudicio est maior declaratio Statuti quamvis verba repugnent *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 34.

Observantia subsequta præcedentem actum declarat *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 19.

Observantia est melior regula pro cuiuscumque dispositionis interpretatione, tam ex non facto; quam ex facto; ex non facto ob non oppositam per tantum tempus compensationem, quæ omissio detegit irrelevantiam exceptionis nimis sero allegatæ *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 17. 18.

Observantia declarat consuetudinem *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 4.

Amplia quod in observantia hac interpretativa non requiratur longi temporis spatium, sed sufficit, quod ita aliquando fuerit observatum *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 5.

Amplia, quando agitur de observantia illius Civitatis, seu Fori in quo quæstio est *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 6.

Amplia etsi communis Doctorum opinio esset contraria *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 7.

Observantia declarat naturam actus *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 23.

Observantia percutere debet actum quod interpretatur, neque extenditur de una ad aliam rem *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 27.

Longa observantia in Statutis debet prævalere cuicumque interpretationi quamquam contraria sit vero sensui, & literæ eiusdem Statuti *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 97.

Observantia interpretativa locum tantummodo habet quando agitur de interpretanda Lege, vel Statuto dubio *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 43.

Observantia interpretativa non requirit determinatum tempus *tom.* 2 *dec.* 2 *num.* 2.

Ab observantia profluente a plurimis rebus iudicatis deflectere nefas est, quia tutissimum iudicium, quod a multorum sententia confovetur, licet observantia pugnaret verioris sanctionis intellectui, quia magis attenditur interpretatio ab ea deducta, quam verborum proprietas *tom.* 7 *decis.* 21 *n.* 9 & 10. potissimum cum ea prodierit etiam a Supremo Tribunali *n.* 11.

Observantia interpretativa inducitur etiam ex unica sententia in contradictorio iudicio lata *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 25.

Ut inducatur observantia interpretativa requiritur saltem unica declaratio in contradictorio iudicio obtenta *tom.* 1 *decis.* 16 *num.* 35.

Observantia interpretativa super aliquo articulo probata non dicitur quando ille non fuit plene in iudicio discussus *tom* 2 *dec.* 1 *n.* 41.

Ad inducendam consuetudinem iudicandi contra opinionem non dubiam, sed certam, non sufficit observantia interpretativa, sed requitur præscriptio *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 45.

In Statutis attendenda est interpretatio derivans a subsequuta observantia *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 36.

Contraria consuetudo demonstrat inobservantiam Statuti *tom.* 1 *dec.* 29 *n.* 1.

Consuetudo, & observantia destruunt dispositionem Statuti *tom.* 1 *decis.* 29 *n.* 2.

Intelligentia data Statuto recipienda est, precipue si agatur de observantia interpretativa, & canonizata in contradictorio iudicio *tom.* 1 *dec.* 29 *n.* 9.

Secundum observantiam quamquam non consentaneam verbis Statuti iudicandum est *tom.* 1 *decis.* 29 *n.* 10.

Observantiam interpretativam non inducunt actus facultativi *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 98.

In claris observantia interpretativa non admittitur *tom.* 1 *decis.* 16 *num.* 33.

Observantia admissa in claris, non esset interpretativa, sed destructiva *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 34.

O C C A S I O.

Probatio certæ, & individuæ occasionis lucrandi non requiritur in iis, qui negociationem exercent, secus in iis, qui negociari non solent, & hæc opinio est magis recepta *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 35. 36.

OCCULTANS.
OCCULTATIO.

Veritatem curans occultare, non præsumitur deficere in re obvia maxime quando commodum intervenit *tom.* 8 *decis.* 27 *n.* 8.

Hæres in statu hæreditatis probando exhibere probationes debet dubium omne subtractionis excludentes, & probantes negativam, quæ omnem possibilitatem coarctet *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 34 35 & 37. & quare *n.* 36. nec suppleri potest status hæreditarius coniecturatis demonstrationibus *n.* 38.

Status hæreditatis debet percutere tempus obitus, ob facilem occultationem, distractionem, & deteriorationem bonorum, alias non probare statum hæreditarium *tom* 6 *dec.* 49 *n.* 40 & 41.

Verisimilis deficientia mobilium inducit suspicionem occultationis *tom.* 5 *dec.* 44 *n.* 33.

Occultatio dolosa librorum evidenter probanda est adversus heredes mediatos *tom* 2 *decis.* 24 *num.* 44.

Contra occultantes scripturas stat præsumptio, quod non faciant pro eo, & contra ipsum habentur pro perfectis probationibus *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 27.

OCCUPANS OCCUPATIO.

Rem alienum occupans absque titulo tenetur restituere veris dominis quibus remedia legalia competunt *tom.* 7 *dec.* 42 *n.* 1 & 2. una cum fructibus non ut accessoriis, sed tanquam capitalis ex die occupationis ex actionis natura *n.* 3. non ex mora, vel mala fide, sed iure dominii *n.* 4.

In materia fallitorum non est melior conditio occupantis *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 19.

Hereditatis occupatio, quando non recte ad aliam causam referri potest, aditionem infert non obstante

te

te contraria protestatione *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 39.

Plus delinquit qui occupat hæreditem vacantem per mortem & non aditam, quam qui occupat possessionem vacantem per simplicem negligentiam viventis *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 30.

Qui occupat hæreditatem non vacantem dicitur spoliare turbare, & pœnis turbantium tenetur, quod etiam procedit in creditore, qui possidens titulo familiaritatis, prætendit mutare causam ad novum titulum creditoris, & dicitur turbare, & possidere cum vitio *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 49 *&* 50. & eius possessio dicitur continuata titulo familiaritatis *n.* 51.

OECONOMUS.

Bona, quæ sunt in manibus œconomi dicuntur in potestate Curiæ, ac propterea sunt exposita requisitioni cuiuscumque creditoris *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 28.

Non sufficit œconomo allegare deficientiam mobilium pro se excusando a non adimpleta Inventarii confectione *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 30.

OFFERENS.

Magistratus, qui edixit quod res plus offerenti tradatur, videtur contraxisse cum incerta persona *tom.* 4 *decis.* 12 *num.* 1.

In locatione attendi debet qualita- offerentis, non quantitas materialis oblationis *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 10.

OFFICIALIS OFFICIUM.

Officium dicitur perpetuum, quod est ad vitam officialis *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 27.

Officialis habitans in castro per decennium ratione officii perpetui, ibi domicilium acquirit *tom* 11 *dec.* 6 *num.* 28.

Et Civis efficitur *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 29.

Explicatur conclusio de qua supra *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 30.

Publico officiali plene credendum est de re ad eius officium spectante *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 26.

Dictum publici officialis æquivalet publico Instrumento *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 27.

Officialis redargui non potest si præstat fidem Ministro, maxime in iis, quæ sunt officii ideoque si dedit claves Ministro vulgo *Bidello* non peccat *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 11.

Quid si Minister non erat, ut dicitur *di settimana*, & claves dederit in die feriato, & quare fides Ministri ex his circumstantiis non sit diminuta *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 12 *&* 14.

In officio quis delinquere potest tam committendo, quam omittendo, & omissio efficitur commissio *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 1.

In Sindicatu, & inquisitione officialium non debet procedi cum maxima austeritate *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 2.

Possibilitas avertendi crimen si Superintendens Legibus Officii sui obtemperasset, sufficit, ut officialis constituatur in culpa *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 7.

Officialis qui omittit gesta ab alio non ex sui officii necessitate, sed ob laudem sibi quærendum in proprio officio diligentius exequendo nequit redargui de tali omissione *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 2.

Maxime quando moderni officiales eundem factum omiserunt *tom* 11 *dec.* 9 *n.* 3.

Officialis publicus tenetur de facto subalterni, quod habet in subsidium officii *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 5.

Declara quando subalternus electus fuit ad nominationem officialis principalis *tom.* 11 *dec* 9 *n.* 6.

Item declara conclusionem, de qua sub

sub *n.* 5. quando subalternus deliquit in ipsomet officio, ad quod fuit deputatus *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 8.
Officialis subalternus, qui deliquit colore & pretextu officii, idem est, ac si in officio deliquisset *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 9. declara *n.* 10.
Officialis tenetur de facto subalterni favore Fisci, & Reipublicæ, non favore privatarum personarum *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 12.
Officialis non tenetur ad emendationem damni dati ab idoneo Ministro, quia fortuitos casus nemo præstare potest *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 19.
Redargui non potest is qui credidit id quod omnes crederent, & contra officiales, & similes inquisitio scrupulosa fieri non debet *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 27.
Officialis culpa redargui non potest si dedit claves Ministro, qui non erat, ut dicitur, *di settimana*, quando alternativa est ad commodum Ministrorum, & non suspendit eorum munus *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 35.
Minister iam experimentatus fidelis efficit ut ab officiali eius affirmationi credatur *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 38.
Ab officiali adhibenda est aliquando maior diligentia, ne redargui possit quando tamen rerum status mutetur, & exemplis comprobatur *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 39.
Culpa officialis argui ex eo non potest, quod Ministro claves consignaverit, & e domo recesserit, cum reliquerit Custodes domus, & Famuli, qui claves Ministro dare, ac recipere solebant *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 40.
Probata fides Ministri per plures actus, & annos, efficit, ut non sit condemnandus officialis, si forte non divinavit, quod bonos mores esset muraturus in malos *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 45.
Officialis consignans claves Custodi non tenetur secum ire, vel mittere aliquem *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 49.
Ad mensurandam officialis culpam spectandum est quid fecissent diligentes, vel diligentissimi eiusdem conditionis, & professionis non autem diligentissimi sordidique Fiscales delatores, & similes, quorum sollicitudo vocatur delatoria curiositas *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 51 & 52.
Si fama Ministri esset vulnerata officialis dici posset in culpa ei fidem præstando *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 54.
Officiales non dicuntur in culpa quando id quod ab eis factum, non est vetitum, neque adversatur legi *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 62.
Si custodia venit secundario, & accessorie, officialis non tenetur semper ad damna a furto causata *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 63.
Officialis dans claves Ministro tempore etiam inopportuno non tenetur de furto, cum res erat recondita, & reposita in loco forti, & tuto *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 64.
Ut dominus navis teneatur de delicto per officialem commisso copulative requiritur, quod fuerit dominus, & exercitor *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 15.
Officiales, vel alii, qui ex legis dispositione bannitos capere tenentur, turpiter recepisse dicuntur, quidquid ob eorum capturam receperint *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 11.
Sed in Hetruria attenta consuetudine contrarium servatur *tom.* 12 *decis.* 25 *num.* 12.

OLEUM.

Respectu liquidationis olei inspicitur tempus, quo premitur *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 90.

OMISSIO OMISSUM.

In officio quis delinquere potest tam committendo, quam omittendo, & omissio

omissio efficitur commissio *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 1.
Unius omissio alteri imputari nequit *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 18.
Præcipue si quod ommissum dicitur quamvis factum nihil profuisset *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 19.
Omissio rei qua narrata Princeps difficilius concessisset gratiam nullum reddit rescriptum *tom.* 11 *decis.* 11 *num* 94.
Atque etiam taciturnitas iuris alteri quæsiti *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 95.
Quod a contrahentibus provisum non fuit subiicitur dispositioni legis, iuxta naturam contractus. *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 46.
Omissio solemnitatum in Causis Consulatus, observari solitarum, scilicet dationis Curatoris Assecuratoribus absentibus, citationis ad recognitionem frumenti, assignationis termini ad probandam illius bonitatem, vel malam qualitatem, arguit suspicionem contra Assecuratos *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 26.
In dispositione inter vivos quidquid omittitur habetur pro omisso *tom.* 7 *decis.* 22 *num.* 8
Minores damnificati contra pacta societatis merito restitutionem in integrum expostulant adversus omissionem registri accomandit. *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 26.
Omissio remedii quoad ad reparationem damni sufficere non potest non dicitur omissio culposa *tom.* 9 *decis.* 17 *num.* 53.
Qui per omissionem casum obvenisse dicit, probare debet, quod non data omissione casus non obvenisset *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 2.
Officialis, qui omittit gesta ab alio non ex sui officii necessitate, sed ob laudem sibi quærendam in proprio officio diligentius exequendo nequit redargui de tali omissione *tom.* 11 *decis.* 9 *num.* 2.
Maxime quando moderni officiales eundem factum omiserunt *tom.* 11 *decis.* 9 *num.* 3.
Quod fuit in uno casu expressum, & in alio non expressum, censetur consulto omissum *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 23.
Voluntarie omissum dicitur, quod præteritum fuit *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 66.
Si de una re, vel casu facta est dispositio, in omissis arguitur contraria voluntas *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 36.
Per omissionem formæ interdictionis bonorum a Statuto præscriptæ annullatur quidem interdictio, quæ fit per proclamata, non autem illa, quæ fit per sententiam definitivam *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 23 24 & 26.
Cuius substantia non pendet ab ipso banno, neque ab illius solemnitate, cum sint actus separati, etiamsi bannum cum prædicta solemnitate requiratur pro eius publicatione *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 25.
Maximum est absurdum, finem desiderare, & media ad illum assequendum necessaria omittere *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 45.
Ex omissione certi, ac determinati numeri mensium intelligitur Patres non curasse de tempore *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 36.
Omissum a Notario in Instrumento censetur nolitum a contrahentibus *tom.* 2 *decis.* 6 *num.* 41.
Inadvertentia, & omissio Notarii non potest Partibus præiudicare *tom.* 3 *dec.* 37 *n.* 14.
Omissio Notarii non potest tollere vires contractui *tom.* 4 *decis.* 11 *num.* 7.

OMISSIO INVENTARII.

Inventarii omissio suppletur per varia probationum genera *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 33.
Omissio Inventarii non nocet in uxoris hæreditate, quæ ad evitandum turpem quæstum nihil ultra dotem habere præsumitur *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 34.

Omissio Inventarii imputatur Tutori *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 27.

Omissio specificæ, & distinctæ descriptionis mobilium imputanda est Testatori, qui deputando Tutores elegit personas minus diligentes, & minus idoneas *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 68.

Pupillus factus maior iuste opinari potest Tutores in conficiendo Inventario proprio muneri non defecisse *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 69.

Ex omissione Inventarii hæreditas opulenta præsumitur, & subtractio bonorum, quæ est iuris, & de iure, nec admittit probationem contrariam *tom.* 6 *dec* 49 *n.* 29.

Opponi potest in hæreditate esse potuisse nomina debitorum &c quæ de facili occultantur, & fuisse usurpata *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 30 *&* 32.

Lex se fundat in possibili subtractione *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 31.

Omissio eorum, quæ in Inventario sunt ponenda, illud non vitiat, quando bona fide omittitur, vel per culpam levissimam, aut iustum errorem *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 33.

Inventarium, quod deficit in substantialibus nemini prodest *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 26.

ONERATIO.

Navis oneratio, sinistrum, & mercium identitas probatur concludenter per quatuor testes *tom.* 10 *decis.* 5 *num.* 7.

Ad probandam rei identitatem, duæ demonstrationes sufficiunt *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 8.

Auctoritates, quæ affirmant, quoad locus onerationis exprimi debeat, quomodo intelligendæ? *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 16.

Oneratio ex literis oneratoriis probatur *tom.* 3 *decis.* 44 *num.* 4.

Oneratio mercium, seu risicum in Navi, tempore naufragii est de substantia assecurationis *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 30 67 *&* 83.

Oneratio in Navi requiritur in assecuratione pecuniæ traiectitiæ, seu mercium, secus in assecuratione cambii maritimi, suscepto Navis periculo *tom* 3 *dec.* 60 *n.* 30 *&* 83.

Differentiæ ratio assignatur *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 84.

Sicut Cambista amittit pecunias, constito solum de naufragio Navis, ita Assecuratores Cambii maritimi tenentur solvere summam promissam Assecurato, absque probatione onerationis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 87.

Pacto præcipue attento „ *E in caso di sinistro &c. non vogliamo esser tenuti di mostrare altro risico, che il semplice scritto del denaro dato a cambio marittimo &c. in conformità del quale si fanno assicurare* „ quod relevat ab onere probandi onerationem pecuniarum, seu mercium, & indicat contractum per viam sponsionis *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 88.

Contrahens super periculo Navis, in qua scit vel suspicatur non adesse merces, ex solo Navis naufragio subicitur stipulationi, non constito de oneratione mercium *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 89.

Contractus in hoc casu transit in sponsionem dubiam, quia periculum mercis transit in periculum Navis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 90.

ONERA.

Multiplicatio exemptionum est contra æquitatem, cum in non immune onera redundent *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 29.

Onera, & annuæ præstationes spectant ad eum, qui fructus percipit *tom.* 8 *decis* 46 *num.* 1.

Si Livellarius sese obligaverit ad omnia onera solvenda, quæ in futurum imponerentur, non obligatur ad ea quæ erat impossibile prævidere *tom.* 8 *decis.* 46 *num.* 14

Si vero se obligaverit ad solutionem Decimarum Ducalium imponendarum, an obligetur ad solvendas de-

decimas impositas a nova Lege 11. Maii 1775. *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 15.
Onera hæreditaria non contingunt alimentarium *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 55.
Onera patrimonialia alia sunt variabilia, & incerta, alia perpetua, & uniformia *tom* 5 *dec.* 41 *n.* 32.
Et huius secundæ speciei est nostra Decima, pro qua remanent affecta ipsa bona *tom.* 5 *decis.* 41 *num.* 33.
Contrarium sentientes afferuntur, & de eorum rationibus *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 36 *& seq.*
Et in hoc felicissimo dominio gratiosa consuetudine immunitas a Decimis concedi solet *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 38.
Prima tamen opinio magis urget in bonis post privilegium acquisitis *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 39 *&* 41.
Pater immunis continuans in substentatione onerum per triginta, vel quadraginta annos sibi præiudicat in futurum *tom.* 5 *dec.* 43 *n.* 8.
An nova onera spectare debeant domino directo, sive Livellario remanet sub dispositione iuris communis *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 18.
Onera imposita intuitu publicæ utilitatis ferenda sunt ab hominibus illius Communitatis, pro cuius commodo imponuntur *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 17.
Conditio quod per emphyteutam ferri debeant omnia onera realia, & personalia, transfert in ipsum onera tam imposita, quam imponenda, & excludit omnem possibilem Canonis diminutionem ex causa onerum *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 34
Communio iustificatur per solutionem onerum, vel collectarum *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 23.
Qui percipit fructus tenetur ad onera, & ad collectas *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 24.

ONERA MATRIMONIALIA.

Vir alia quam multa onera substinet, præter onus alendi uxorem *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 35.
Fructus dotis vix sufficiunt ad ferenda eadem onera *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 36.
Fructus dotis quantumvis magnæ, nequeunt superare ipsa onera *tom.* 12 *dec* 7 *n.* 37.
Damnum emergens dicitur illud quod provenit ab oneribus matrimonii *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 60.
Defuncta uxore liberis superstitibus adhuc durant onera matrimonii licet non præsentis, tamen præteriti *tom.* 12 *dec* 7 *n.* 31.
Onus liberorum mortua uxore remanet apud virum. *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 32.
Onera matrimonii durare dicuntur etiam mortua uxore si filii supersunt *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 12.
Onera matrimonii, & sumptus versantur circa uxorem, & liberos, qui maritum, & patrem sequuntur *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 16.
Declaratur conclusio de qua sub *n.* 6 ut non procedat quando supersunt liberi *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 17.
Mortua uxore filii non possunt amplius referri inter onera matrimonii *tom.* 12 *dec.* 7 *n* 6.
Matrimonii onera non possunt esse, ubi non extat matrimonium ibidem.
Filii sunt reliquiæ, & pars onerum matrimonii *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 11.
Post mariti mortem finita dicuntur onera matrimonii, nec viduæ fructus dotis debentur *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 22.
Et de ratione *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 23.
Secus vero quando superest maritus cum filiis *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 24.

ONUS.

Ex onere imposito, quomodo deducatur voluntatis interpetratio *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 40 41 42 *&* 43.
In dubio pro non repetitione onerum, & conditionum est iudicandum *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 52.
Scienter acceptans bona alicui oneri subiecta, illam cum suis oneribus ac-

acceptasse censetur *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 50.

Onus susceptum ab emphyteuta solvendi omnia gravamina continet etiam decimam quando pactum sit generale, & appareat quod Dominus directus debeat esse liber ab omnibus gravaminibus *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 17.

Si vero Dominus in se assumpserit aliquod gravamen, in pacto generali non continetur onus inopinabile, & insolitum *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 17.

Onus in Testamento appositum non dicitur revocatum per novam etiam dispositionem in Codicillis *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 9 distingue, & declara ut *n.* 10. 11.

Retentum onus existimatur etiam in relicto facto eidem personæ quoties resultant coniecturæ ex verbis disponentis *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 12.

Onus non censetur revocatum si in eo adiiciendo quis usus est verbis geminatis, & prægnantibus *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 13.

Quando onus a Testatore iniunctum impleri debet post acquisitum emolumentum, dispositio intelligitur esse modalis, etiamsi Testator dixerit = lego sub tali conditione, ut aliquid facias = *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 12. & 17.

Qui pro se habet iuris præsumptionem reiicit in partem adversam onus probandi contrarium *tom.* 4 *dec.* 29 *num.* 6.

Onus in re legata quod non transit in legatarium, non transit ex eo quod est in modica summa respective ad rem legatam, sed hæres semper luere debet, & reiicitur *tom.* 8 *decis.* 143 *n.* 9 *par.* 5. *t.* 1. *rec.* quod confirmatur a *Rot. nostr. decis.* 44 *num.* 40. 41. & 42.

Quando locum habet limitatio *Text. si Leg.* si res obligata &c. quod nempe spectet ad legatarium onus rei legatæ cum ipsa res fuerit oppignorata, vel obligata ex facto proprio legatarii *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 43.

Onus habitandi cum filiis est suave *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 44.

Legatum relictum matri cum onere habitandi cum filiis non dicitur correspectivum, sed potius factum ex affectione *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 46.

Onus hæredibus iniunctum assumendi cognomen, & insignia Testatoris servari debet, & contraveniens privandus est hæreditate *tom.* 4 *decis.* 9 *num.* 1.

Limita in casu, quo insignia, & cognomen Testatoris turpitudinem continerent *tom.* 4 *decis.* 9 *n.* 2.

Successores in Fideicommissum non sunt obligati deserere proprium cognomen, & arma, & assumere illa Testatoris, nisi præceptum, & onus fuisset appositum *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 74.

Vocati ad Fideicommissum in quo est iniunctum onus assumendi cognomen, & arma, possunt etiam alia antiquiora cum his retinere *tom.* 1 *decis.* 2 *n* 75.

Onus transeundi in alienam familiam, derelinquendo propriam valde grave reputatur *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 80.

Quo minus fit mentio de personis gravatis, eo magis resultat onus reale, & e converso *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 18.

Quando non constet, quod nemo ex Contrahentibus assumpserit sibi onus faciendæ denunciationis, & solvendæ Gabellæ idem remanet utrique Parti commune *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 16.

Et hoc casu non intrat repetitio indebiti, si translatum fuerit dominium *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 17.

Onus cambiandi a debitore assumptum tollit cambium siccum quando titulus est verus, secus si est fictus *tom.* 11 *decis.* 18 *n.* 5.

Et quando creditor saltem credere potest debitorem non cambiaturum

tom.

tom. 11 *dec.* 18 *num.* 6 & *num.* 45 ubi de ratione.
Onus girandi pecunias per nundinas transit ad hæredes tam active, quam passive *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 63.
Probationis onus penes illum residet contra quem stat expressa conventio *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 1.
Presertim si adversarius sit reus, & possessor *tom.* 12 *decis.* 31 *n.* 2

OPERA.

Subministratio alimentorum tractum successivum habere dicitur & qualia sint opera quæ tractum successivum non habent *tom.* 9 *dec.* 10 *num.* 15. 16.
Pluralitas, & multiplicitas operum non infert ad illorum successivitatem *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 17.
Qui ponit operas in societate dicitur & ipse consocius, & particeps *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 27.
Societas ita coiri potest, ut alter pecuniam conferat, alter non, & tamen lucrum inter eos commune sit *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 28.

OPERARIUS.

Operarius dignus est mercede sua, omnisque labor optat premium *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 3.
Sicuti operarius dignus est mercede, ita mercede indignus est qui nil est operatus *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 61.
Exceptio communis est operariis per se scilicet non stetisse *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 62.

OPINIO.

Opinionum veritas ex momento rationum non ex auctorum calculo diiudicatur *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 39.
In dubio æquior opinio est amplectenda *tom.* 8. *dec.* 5 *num.* 21.
Opinio, quæ distinguit est semper attendenda *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 34.
Opinio accepta a supremis Tribunalibus est cæteris præferenda *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 5.
Communis opinio Doctorum non est relinquenda *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 30.
Opinio fulcita maiori calculo Scribentium non est in audiendo deferenda *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 4.
Opinio rationum pondere ac numero auctoritatum roborata debet singulari Doctorum Sententiæ prævalere *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 15.
In magnis Tribunalibus servatur opinio quæ equior est, licet communis sit in contrarium *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 24.
Eiusdem Iudicis opinio etiam in diversis Decisionibus firmata, non potest considerari uti novum Iudicatum *tom.* 7 *decis.* 49 *num.* 17.
In quæstione dubia recipi debet opinio innixa iuris principiis, & textualis *tom.* 2 *dec* 20 *n.* 61.
In novo articulo recurrendum est ad argumenta, & ratiocinia ducta ex recentioribus opinionibus *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 13.
In his, quæ a Disponentis voluntate pendent, opinio non veritas facit ius *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 9.
Quamvis opinio sit erronea *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 10.
Opinio communis præferenda est singulari *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 10.
Communis opinio Legi æquiparatur *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 52.
Paria sunt contra legem, vel contra communem opinionem iudicare *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 53.
In iudicando a communi opinione non est recedendum *tom.* 3 *dec.* 6 *n.* 13.
Opinio, communi DD. ac Tribunalium calculo recepta, pro lege scripta habetur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 22.
Sententia lata contra communem opinionem receptam per Curiam, dicitur notorie iniusta, quamvis altera opinio quoque sit communis *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 54.
Contra communem opinionem respondere licet, quando contraria melioribus fulcitur rationibus *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 92.
Quot sunt capita, tot sunt sententiæ *tom.* 1 *dec* 16 *num.* 44.
In conflictu opinionum, ea prævalere debet, quæ fuit a Partibus ob-

servata *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 51

Intellige dummodo observantia procedat a sciente, non autem ab ignorante *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 52. 54.

In conflictu opinionum illa est admittenda, quæ magis publico commercio, & utilitas subditorum favet, & maiorem promovet bonorum libertatem *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 35.

Opinio contraria legi, & rationi non est admittenda *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 64.

Opinioni destitutæ ratione, & auctoritate non est credendum *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 38.

Opinio dissona Iuris Principis, & communi DD. sententiæ non est attendenda *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 55.

Detecta opinionis erroneitate a firmatis est recedendum *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 44.

Opinionum contrarietas a fragilitate humani ingenii aliquando provenit, sed regulariter procedit ex diversitate casuum *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 1.

Bona opinio contrahentis excludit simulationem *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 55.

OPPONENS.

Qui opponit, & non probat, calumniari præsumitur *tom.* 8 *decis.* 17 *num.* 33.

OPPOSITUM.

Idem operatur oppositum in opposito, ac propositum in proposito *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 9.

OPUS.

Opus manufactum ad ducendas aquas per fundum alienum probat titulum servitutis *tom.* 10 *dec.* 45 *n.* 5.

ORATIO.

Oratio est repetitio perfectæ dispositionis antecedentis *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 37.

Perfecta est oratio, quæ regitur a suo verbo particulari *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 23 & 24.

Oratio negativa trahitur in infinitum, potentiusque negat, ac prævalet orationi affirmativæ *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 6.

Oratio soluta resolvitur in coniunctivam per copulam *&* *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 27.

Copula *&* inter diversas orationes, seu duos actus legandi, tollit coniunctionem verbalem, secus in eadem oratione, & respectu unius *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 15.

Quo casu potius inducit coniunctionem *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 16.

Plures orationes possunt dici tot membra separata, quæ simul sumpta totam orationem terminant *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 25

Verbis coniuncti dicuntur quando plures ponuntur in una oratione recta ab unico verbo *tom* 5 *dec.* 7 *num.* 11 & 53. exemplifica ut *num.* 12. Amplia etiam non obstante appositione verbi *cuilibet* *num.* 25.

Disposita in prima substitutione non repetuntur in altera, quæ habet orationem diversam *tom.* 5 *decis.* 5 *num.* 2.

Dicitur habere orationem diversam ex dictione *insuper* *tom.* 5 *decis.* 5 *num.* 3.

ORDINARIUS.

De iustitia Sententiæ Nuncii Apostolici Ordinarius cognoscere non potest *tom.* 6 *dec.* 18. *n.* 1.

ORDINATORIA.

In respicientibus ordinatoria attenditur Statutum loci iudicii *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 31

ORDO IUDICIALIS.

Ordo iudicialis in quæstionibus a Principe decidendis non attenditur cum illa immutare possit *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 29.

Paupertas est causa sufficiens dispensationis ab ordine iudiciali obtinendæ *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 30.

Quæstiones præiudiciales statim, & primæ resolvi debent *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 99.

In decisivis conlusive magis, quam di-

disputative procedendum est *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 1.

ORDO SUCCEDENDI.

Ordo succedendi volitus pro forma, seu conditione si non verificatur corruit dispositio *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 18.

Ordo successivus in fideicommisso intelligitur, & interpretatur iuxta ordinem succedendi gravato *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 47.

ORIGO.

Fides Baptismatis concludenter originem probat *tom.* 1 *dec.* 17 *num.* 1.

Naturalis origo immutabilis est *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 16 declara ut *n.* 18.

Originem propriam nemo mutare potest *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 14 & *num.* 60.

Filii necessario sequi debent originem paternam *tom.* 11 *decis.* 6 *n.* 6 & *num.* 8.

Nepotes sequi debent originem avi, quando eo vivo sunt concepti *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 7.

Proavi origo ad pronepotes non extenditur *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 9.

Domicilium transferens ad locum eiusdem Principis non amittit originem, secus si locus sit sub dominio alterius Principis *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 15.

Origo propria perditur, si Civitas carmate pereat *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 81 & *n.* 84.

Vel si a Saracenis capiatur *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 82.

Vel si capiatur a Civitate libera *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 83.

Hoc tamen non procedit quando Civibus relicta fuere bona Magistratuum, iura conservata, & Statuta confirmata *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 85.

P

PACISCENS.

Ex duobus paciscentibus non potest unus de una, alter de alia re sine divisione sentire *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 4.

PACTUM IN GENERE.

Pacta sunt servanda *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 34. & *tom.* 11 *decis.* 7 *num.* 6.

Nil tam naturale est quam pacta servare *tom.* 3 *decis.* 24 *n.* 31.

Pactum dicitur, quod est secundum Iuris Communis naturam *tom.* 3 *dec.* 78. *num.* 18.

Frustra in pactum deducitur quod Lex imperat *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 13.

Non valet pactum, ut alicui liceat facere, quod de iure facere poterat *tom.* 4 *decis.* 16 *n.* 21.

Pactum impugnari non potest *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 32.

Ratio, quod quis pacto ligetur est quia in id consensit *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 3.

Pacta servare est de Iure Gentium, & Naturæ *tom.* 2 *decis.* 37 *num.* 7 & 8.

Nihil magis est humanæ fidei consentaneum, quam pacta servare *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 9.

Pacta, & conventiones dant Legem contractui, & iuris regulis derogant *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 10 & 87.

Pacta in fraudem legum inita non tenent *tom.* 2 *decis.* 37 *n.* 11. nec ea, quæ honestati, & bonis moribus adversantur *num.* 12.

Quia deficit in paciscentibus potestas *n.* 13.

Pactum, ut nullum dicatur oportet quod non solum legi, sed etiam eius spiritui adversetur *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 14.

Pacta privatorum non attenduntur contra iuris dispositionem *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 109.

Ius publicum privatorum pactis lædi non potest *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 38.

Pactum sic servari debet, prout fuit ab initio conventum *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 85.

Pacta omnia sunt servanda nisi a legibus prohibeantur *tom.* 12 *decis.* 31 *n.* 32.

Limita si iniquitatem redoleant *tom.*

12 *decis.* 31 *n.* 33.
In pacto rigido rigida sumenda est interpretatio *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 23.
Pactum limitatum, & restrictum inducit subiectionem limitatam, nec operatur ultra, vel contra intentionem contrahentium *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 162.
Pactum unius non præiudicat alteri *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 17.
Non valet pactum tam publicæ, quam privatæ utilitati contrarium *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 29.
Pacta contra Legem prohibitivam, aut contraria qualitatibus essentialibus contractus servari non debent *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 17.
Pro validitate pacti in dubio est iudicandum *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 7.
Pactis societas civilis ligatur, & regitur *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 6.
In contractibus bonæ fidei pacta, & conventiones approbantur *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 15.
Et quamquam insolitæ, & quodammodo naturæ contractus repugnantes servari debent *n.* 16.
Pacta sunt servanda ab iis contrahentibus cum quibus fuerunt inita, non ab aliis *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 32.
In interpetrandis pactis, & conventionibus ad nullitatem, & iniustitiam evitandam, recedi potest a sensu verborum ambiguo, non autem a claro, & univoco *tom.* 2 *dec* 37 *n.* 68.
Quando Lex, vel Statutum requirit pro forma pactorum expressionem eamdem sufficit demonstrare per æquipollens *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 26.
Pacta in eodem contractu apposita dicuntur correspectiva *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 29.
Pactum alienandi facultatem tribuens, non sequta alienatione nihil operatur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 2.
Pactuum se subiiciendi privilegio Statuti operatur inter paciscentes, non autem favore tertii contrahentis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 161. & 168.
Quod pacta derogent iuris dispositioni intelligi debet in iis, quæ respiciunt favorem Contrahentium, non in iis, quæ respiciunt favorem Tertii *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 110.
Pacta inita in transactione sunt servanda *tom.* 1 *dec.* 22 *n.* 10.
Pactum affirmativum minuit in terminis tam læsionis, quam simulationis *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 40.
Pactum, quod naturam contractus immutat omissum, non habetur pro apposito *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 22.
Quod non est de assidua non interrupta consuetudine naturale contractui dici non potest *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 21.
Pactum amplius non petendi late interpretatur, & compræhendit ea, quæ in transactione non compræhenderentur *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 38.
Pacta, licet sero in instrumento apposita præiudicare non possunt iis, qui antecedenter contraxerant *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 25.
Ex pactis amplissimis, & effrenatis non intelligitur, quod quis in se assumpserit casus insolitos, & inopinabiles *tom.* 8 *dec.* 46 *n.* 11.
Principis declaratio super pacto apposito in instrumento fundationis Commendæ est attenda *tom.* 9 *dec.* 41 *n.* 10.
Non valet argumentum in negativis de pacto ad Statutum *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 52.
Pacto concepto eisdem verbis, prout fuit aliud nequit dari contraria interpetratio *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 35.
Pactum caducitatis in casu non factæ solutionis, prohibitio alienationis, & similia inducunt præsumptionem emphytheusis *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 9.
Pactum, quod ob solutam pensionem per biennium incurratur caducitas, convenit tam locationi, quam emphyteusi *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 11.
Pactum renovandi locationem in casu non factæ disdictæ ad unicam re-

renovationem restringi intelligendum est *tom.* 12 *dec.* 58 *n.* 9.
Pactum regressus ad priora iura in casu evictionis operatur etiam quoad ius fructuum *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 32.
Et generaliter iura omnia primi contractus per hoc pactum reviviscunt *tom.* 12 *decis.* 33 *num.* 33.
Pactum, & obligatio est nullius roboris durante statu solutionis in quo cessat omne vinculum *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 37.
Promissio limitata evictionis, non extenditur ultra limites pacti *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 66 *& seqq.*
Si translatio dominii includit dominium, pactum quod ei repugnat strictissime est intelligendum *tom.* 8 *decis.* 24 *num.* 24.
Quoties conventum est de facienda excussione, pactum servari debet *tom.* 4 *decis.* 17. *num.* 43.

PACTUM DE NON DIVIDENDO.

Pactum perpetuæ communionis prohibitum est a legibus *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 1.
Illicitum reputatur utpote contrarium privatæ, & publicæ quieti *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 2.
Pactum de non dividendo non tenet, quamvis sit correspectivum *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 49.
Divisio nec per pactum prohiberi potest in perpetuum *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 45.
Hic ampliatur ut procedat etiamsi pactum sit iuratum *tom.* 10 *decis.* 19 *n.* 46.
Pactum de nunquam dividendo, & prohibitio divisionis absque temporis præfinitione a pari procedunt *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 55

PACTUM DE NON REVOCANDO.

Pactum de non revocando appositum in contractu donationis licet donatio ex facie verborum sonet in donationem causa mortis efficit, ut donatio transit in donationem inter vivos *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 3.
Et ratio est quia in dubio cum pactum illud repugnet nomini donationis causa mortis, Partes censendæ sunt fecisse actum conformem pactioni *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 4.
Pactum de non revocando non efficit, ut donatio transeat in donationem inter vivos cum donatio esset nulla, veluti si esset omnium bonorum, & sic limitatur *Text. in Leg. ubi ita donatur ff. de donat. caus. mortis tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 5.
Limitatur secundo d. Text. cum pactum de non revocando apponitur in clausulis executivis, non in verbis substantialibus *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 6.
Tertio limitatur d. Text. si simpliciter promissum fuerit non revocandi donationem non autem cum pacto de non revocando conceptum v. g. cum verbis *promisit nullo modo revocare &c.* & quare *tom.* 9 *decis.* 1 *num.* 7.
Contra dictas limitationes tenent multi DD. ibi relati ex validissimis rationibus *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 8 9 10 *&* 12.
Pactum de non revocando donationem non dicitur appositum in executivis cum est appositum in clausula precedenti *quam quidem donationem promiserunt attendere*, sed in substantialibus *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 11.
Quando constat Partes voluisse celebrare donationem causa mortis, pactum de non revocando habetur tanquam non appositum *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 15.

PACTUM DE QUOTA LITIS.

Veterem Legis Cinciæ heroicitatem impossibile instaurare nostris temporibus *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 2.
Improbitas alios vexandi fuit ratio Anastasianæ Constitutionis, & sine concursu eiusdem rationis dispositio non admittitur *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 26.
Rot. Rom. Iustinianeam Constitutionem super pacto de quota litis Bononiæ latam sæpe in causis Bono-

nonienſibus approbavit *tom.* 8 *dec.* 37. *n.* 23.

Conſtitutio Bononienſis ſuper pactis de quota litis explicatur *tom.* 8 *deciſ.* 37 *num.* 9.

Societas futuræ victoriæ inter Advocatum, Procuratorem, & Clientes ſemper vetita fuit *tom.* 8 *deciſ.* 37 *num.* 3.

Huiuſmodi pacta de quota litis exulant a celebrioribus Curiis, uti iurisprudentibus indecora *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 4. 5.

Contra quoſcumque litium redemptores diverſæ conſtitutiones æditæ ſunt *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 6.

Pactum de quota litis eſt quædam ſocietas *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 52.

In pacto de quota litis adeſt correſpectivitas *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 54.

Periculum in expenſis, & exactionibus efficit, ut quarta, & tertia pars exigendorum in pactum deduci poſſit *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 72.

Et cum pendeat a fauſto, vel infauſto litium eventu, quota hæreditatis conventa, ſic paciſcens videtur quaſi partialis emptor horum nominum, & dicitur emiſſe ſpem, & quaſi aleam, in qua læſio non conſideratur *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 73. & 74.

Timor litis ſi fuit cauſa pacti de quota litis, remota lite ſolvitur contractus, cum ceſſante cauſa corruit neceſſario contractus *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 28.

Pactum de quota litis nullum tantum in Advocatis, Procuratoribus in Foro ex iure communi exiſtimatur *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 27.

Obſervantia præciſa ſuper nullitate pacti de quota litis adeſt Bononiæ etiam extra perſonas forenſes *tom.* 8 *deciſ.* 37 *n.* 19.

Pactum quotæ litis eſt a iure damnatum, & prohibitum *tom.* 9 *dec.* *dec.* 26 *num.* 2.

Limita ſolis Advocatis, & Procuratoribus *tom.* 9 *dec.* 26 *num.* 3.

Ad hoc, ut locum ſibi vindicet Lex prohibitiva pacti quotæ litis, neceſſe eſt, ut ineatur pactum cum eo, qui cauſam tuendam ſuſcepit *tom.* 9 *deciſ.* 26 *n.* 4.

Ratio prohibitionis huiuſmodi pactorum innititur timore, ne Advocati, & Procuratores modis illicitis utantur ad victoriam obtinendam *tom.* 9 *dec.* 26 *n.* 5.

Pactum de quota litis ſicuti cauſarum defenſoribus, ita omnibus aliis interdictum fuit cum idem reſultaret effectus *tom.* 8 *deciſ.* 37 *n.* 7.

Pars dimidia eius quod ex lite datum erit promitti non poteſt, quia eſt pactum de quota litis *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 12.

Procurator, qui ſe non immiſcet in defenſione Cauſæ, ſuper qua Pactum inivit, non ſubeſt Legis prohibitioni *tom.* 9 *dec.* 26 *n.* 6.

Sollicitatoribus quoque prohibitum eſt pactum quotæ litis *tom.* 9 *deciſ.* 26 *num.* 7.

Ne alias aperiatur via fraudandi legis prohibitionem *tom.* 9 *dec.* 26 *num.* 8.

Contrarium verius *tom.* 9 *dec.* 26 *n.* 9. 10. & 11. ubi Menoch. auctoritas refellitur.

PACTUM DOTALE.

Pactum dotale collatum in futurum eventum non valet, quamvis dotis conditio melior fieri poſſet *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 28.

Pactum dotale Mulier exercuiſſe præſumitur locando rem ad effectum percipiendi fructus pro concurrenti quantitate dotium *tom.* 4 *deciſ.* 18 *n.* 39.

Pacta dotalia non poſſunt immutari in præiudicium, ſed in ſolam mulieris utilitatem *tom.* 3 *dec.* 23 *n.* 1.

Pactum, quod bona ſtare debeant pro fundo dotali non eſt ſufficiens ad verum, & proprium fundum dotalem conſtituendum præſertim ubi contrariæ militent coniecturæ *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 26.

Licitum est pactum dotale de percipiendis sine Iudicis Decreto fructibus ad rationem scutorum quinque pro centenario etiam post solutum matrimonium *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 51.

Pactum Mariti de restituendis Uxori iisdem bonis in dotem acceptis, eveniente restitutionis casu, non destruit naturam Dotis quantitativæ præsertim si tale pactum ex ignorantia Notarii insertum fuerit in Istrumento confessionis de recepta dote *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 14. 15.

In dubio præsumi debet dotem potius in quantitate, quam in specie fuisse constitutam *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 16.

Maritus non debet pactis dotalibus decipi *tom.* 2 *dec.* 1 *n* 34.

PACTUM FUTURÆ SUCCESSIONIS.

Pactum futuræ successionis dicitur quando agitur de promissione iuris successionis *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 9.

Pactum futuræ successionis tertii morientis, factum inter tertios non valet, nisi accedente consensu eius de cuius successione agitur, & dicti consensus perseverantia usque ad obitum *tom* 1 *decis.* 4 *n.* 8.

Iura improbantia pacta futuræ successionis obtinent locum etiam, si sint non de omnibus bonis, sed de aliqua parte quotitativa *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 11.

Immo habent locum etiam in re particulari, quando agitur de successione *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 12.

Excluditur pactum futuræ successionis, si a marito aliqua liberalitas post consumptum matrimonium in fratrem uxoris absque pactione exerceatur *tom.* 1 *decis.* 4 *n.* 15.

PACTUM EXEQUTIVUM.

Pactum executivum est licentia a debitore concessa creditori ingrediendi propria auctoritate in possessionem bonorum debitoris *tom.* 10. *dec.* 14 *n.* 36.

Executio pacti executivi provenit ex conventione *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 37.

In tenuta vigore pacti executivi, Iudicis auctoritas non requiritur, & si adhibeatur adhuc dicitur pignus conventionale, non iudiciale *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 40, & 44.

Tenuta capta vigore pacti executivi manet in suo robore, quamvis interveniat Decretum Iudicis excessivum *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 44.

Habens facultatem capiendi possessionem ex pacto, potest capere sine Decreto Iudicis *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 8.

Pactum in re contracta appositum, quod nempe deficiente emptore in duobus solutionibus possit venditor ad iura sua redire, & amittere emptor quidquid persolvisset, tamquam nullum vitiatur *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 16.

PACTUM INTER MERCATORES.

Pactis socialibus non est præsumenda contraventio *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 6 7.

Pactum, quod ponens operas in societate amittat pro rata damni incidentis in capitale est validum, quando opera est minoris æstimationis, quam lucrum quod facere poterat in societate *tom.* 11 *dec.* 7 *num.* 9. & 10.

Pactum in societate valet, quod unus ponat pecuniam, alter vero personam, & operam, & damnum, & lucrum inter eos sit commune *tom.* 11 *decis.* 7 *n.* 13. & 16.

Et amissio operarum unius compensatur cum amissione usurarum alterius *tom.* 11 *decis.* 7 *n.* 14.

Pactum, quod Accomandantes pro ratis ab illis super negocio impositis fiant Creditores ad libros eiusdem Negocii, convenit solæ Accomanditæ irregulari *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 6.

Pactum, quod nomen Administrationis, & Complementi Negocii sit, apud aliquem, convenit participationi

tioni, five accomanditæ irregulari *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 7.

Pactum conventum in Apoca Accomanditæ, quod quilibet Accomandans, qui aggravet, vel damnum præbeat Societati solvat ratione interesse quindecim pro centenario, tamquam exorbitans non attenditur *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 281.

Pactum ex intervallo calculi approbativum, habet vim transactionis maxime inter mercatores *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 41.

Pactum quod omnino deferatur libro scribentis est invalidum *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 13.

Et contrarium vix receptum est in libris mercatorum *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 14.

Sed quatenus valeat, id intelligitur, ubi aliunde validis adminiculis scripturæ veritas comprobetur *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 15.

Pactum, quod capitale eorum qui in societate illud posuerunt sit salvum est illicitum *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 2.

Si accomanditarum libro primæ societatis pacta expressa sint, hæc præsumptione legis in nova etiam societate censentur renovata *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 25.

Pactum quod finita Societate una dumtaxat Sociorum pars pœnam patiatur, uti nimis onerosam non est admittendum *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 23.

Pactum standi simplici assertioni creditoris, quoad iustificationem interesse damnorum præsumitur dolosum, & simulatum ad palliandas usuras, nisi aliunde damnum probetur *tom.* 3 *dec.* 22 *num.* 23.

Pactum adiectum, quod Navis Magister possit iter facere quocumque voluerit non debet intelligi restrictum solitæ facultati divertendi iter quantum inserviat pro faciliori navigatione *tom.* 3 *decis.* 72 *num.* 3. & 6.

Cambia in quibus pacta non advertantur Bullis Pontificiis recte contrahuntur *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 24.

Pactum cambiandi est Pontificiis sanctionibus accomodatum *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 25.

Pactum cambiandi est debitori utilis, quia se subtrahit ab expensis provisionum *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 26.

PACTUM REDIMENDI.

Pactum redimendi minuit tertiam, vel quartam partem veri valoris *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 34.

Limita quando pactum redimendi est temporale, nam tali casu deductio est regulariter in sexta *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 35.

Et taxatur arbitrio Iudicis, & iuxta tempus regulatur *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 36.

Quinquennium facit diminutionem in sexta parte, vel ut alii in quarta *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 37. & 38.

Oblatione reali, & intimatione perafta datur redemptio cum fructibus *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 24.

Ob modicitatem prætii pactum redimendi temporale efficitur perpetuum, & contractus venditionis præsumitur simulatus, vel fœneratitius *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 25 & 26.

Modicitas tamen prætii conventionalis debet versari circa medietatem *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 26.

Modicitas in tertia parte sufficit in solito fœnerandi *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 27.

Talis modicitas est taxanda arbitrio Iudicis *tom.* 6 *dec.* 43 *n* 28.

Ex synodali Constitutione Florentina sufficit modicitas in quarta parte in solito fœnerandi, & in tertia in non solito *tom* 6 *dec.* 43 *n.* 29.

Tenuior prætii modicitas non attenditur ad prorogandam moram *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 30.

In læsione ultra dimidiam, vel circa fuit concessa termini prorogatio-

tio a *Rota Senen. tom. 6 decis.* 43 *num.* 31.

Prorogationem temporis Princeps non potest facere cum sit ius alteri quæsitum *tom. 6 dec.* 43 *n.* 32

Ad constituendam modicitatem prætii habenda est ratio huius pacti, quod multum minuit de vero valore *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 33.

Pactum redimendi minuit tertiam, vel quartam partem veri valoris *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 34.

Limita quando pactum redimendi est temporale, nam tali casu deductio est regulariter in sexta *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 35.

Pactum redimendi negative conceptum nil minuit *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 39.

Pactum quod retrovenditio fieri debeat absque nova æstimatione est validum, ubi hanc coniecturam adducitur ad ostendendam veritatem contractus *tom.* 6 *decis.* 43 *num.* 51 *&* 52.

Dominii translationem importat pactum redimendi fundum fructiferum per æquivalentem assignationem alterius speciei fructiferæ *tom.* 9 *dec.* 41 *n.* 12.

Pactum redimendi bene convenit cum translatione dominii per redemptionem tantum resolubilis *tom.* 9 *dec.* 39 *num.* 10.

Pactum redimendi supponit translationem dominii *tom.* 9 *decis.* 39 *num.* 11 *& dec.* 41 *num.* 9.

Pactum redimendi præsumitur appositum favore alienantis, & successorum *tom.* 2 *dec.* 41 *n.* 8.

Pactum redimendi restringitur ad personam, a cuius voluntate dependet *tom.* 2 *dec.* 41 *n.* 10.

PACTUM RESOLUTIVUM.

Remissio gratiosa sapit essentiam donationis sub modo, & secundum propriam naturam resolvitur ob non implementum, etiam sine pacto resolutivo, quando tamen non implementum est culposum, vel voluntarium *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 22 23 24 *&* 25.

Cum pacto autem resolutivo donatio resolvitur nedum facta personis privatis, verum etiam Ecclesiis, aliisque privilegiatis locis *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 26 *&* 27.

PACTUM REVERSIVUM.

Pactum reversivum uti contrarium naturæ donationis, vel debet esse expressum, & literale, vel elici ex verbis quæ aliud importare nequeant *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 35.

Pactum reversivum in donatione tacitum aliquando sufficit, sed hæc tacita voluntas deduci debet ex superlativa, & necessaria concludenti probatione *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 17 *&* 18.

In donatione facta mulieri in secundis nuptiis elargitione patris titulo extradotalium cum pacto reversivo, servari debet dictum pactum *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 1.

Pactum reversivum in dote appositum effectum non sortitur si pater dotans decedat ante casum soluti matrimonii. Sed omnes auctoritates procedunt in pacto reversivo apposito in dotibus non in extradotalibus *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 47.

In pacto reversivo etiamsi non fuerit facta mentio hæredum semper intelligitur pactum etiam ipsorum favore stipulatum *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 60.

Pactum reversivum appositum sub conditione si sine filiis non habet locum quando deficit conditio *tom.* 6 *dec.* 30 *n.* 4.

Quando dos in primo matrimonio fuit libere constituta nequit in secundo apponi pactum reversivum, nisi accedat consensus mulieris, & animus donandi *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 1 *&* 2.

PARAPHERNALIA.

Bona paraphernalia immobilia, non differunt a mobilibus quoad fructuum

ctuum perceptionem *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 48.

Bona paraphernalia a marito in promiscuos usus consumpta tacito accedente mulieris consensu, nequeunt ab eodem repeti, nisi factus sit locupletior *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 47.

Ex quibus deduci prætendatur dotem, & parapherna mulieris duo diversa ipsius patrimonia esse, sed firmatur contrarium *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 57 & 58.

Paraphernorum partem ullam lucri nomine ex iure communi pacisci vetitum erat *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 24.

Et huiusmodi pacta successoria a Statutis etiam approbata non substineri voluerunt nonnulli Doctores *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 25.

PARENTELA.

Sub vocabulo *parente* comprehendi solent agnati, cognati, & affines *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 7 & 20

Verba assertoria alicuius parentelæ descripta in epistola probant, donec probetur contrarium *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 8.

Italia devexata tamdiu fuit a factionibus Guelphis, & Ghibellinis, ex quibus etiam Familiæ dividebantur in nigros, & albos, & licet ambo ab antiquissimo communi stipite descenderent, tanquam extranei habebantur *tom.* 3 *decis.* 21 *num.* 19.

Extinctis his factionibus, statim ac animorum scissura cessavit, & pax, & concordia Civium coaluit, odiosa hæc nomina exularunt, ac statutum fuit, ut hæc accidentalia non tollerent naturalem sanguinis identitatem, atque agnatitiam qualitatem *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 20.

PARIES.

Paries ad illum attinet, cuius super ædificio fuit constructus *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 9.

Communio parietis divisorii desumitur ex possessione eiusdem *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 11.

Communio parietis probatur si vicinus habeat in eodem muro fenestram pro haustu aquæ, cappam, seu camminum, quæ omnia in muro alieno fieri nequunt *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 12.

Paries, & murus communis dicitur aptus ad ædificandum ex quo habet bona fundamenta, ex grossitie parietis *tom.* 11 *dec.* 27 *n.* 7.

Paries communis in parte inferiori præsumitur talis in parte superiori ædificata a consocio *tom.* 11 *dec.* 27 *n.* 19.

PARIFICATI.

Parificatorum idem Iudicium, præter quam in iis, in quibus diversa ratio intercedit *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 30.

PARIFORMITAS.

Pariformabilium naturam, quæ sit *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 27.

Pariforme pariformiter determinatur *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 74.

PAROCHUS.

Congrua Parochi deducitur etiam ex redditibus prebendæ, etsi sic destruatur præbenda *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 13.

Deficientibus redditibus necessariis pro Parocho alicuius Ecclesiæ, pro eadem Ecclesia sunt obligata bona alterius Ecclesiæ antea unitæ *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 18.

Si mortuo Parochiano Sacerdos Parochiæ debeat habere illius vestes, hæres non tenetur luere vestes obligatas *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 34.

Ratio propositionis non deducitur ex eo quod Parochiani mortui vestes dici debeant universitas, sed quia in dicto casu particulari privilegium est inductum a consuetudine, & lege non scripta *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 35.

Ex privilegio, quocumque Religiosis concesso, sepelliendi, & funerandi non derogatur iuri quartæ solven-

solvendæ Parocho a Religiosis *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 38.

Fides Parochi non probat negativam denunciationum, cum fieri potuerint ex dispensatione Ordinarii post contractum matrimonium *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 7.

PARS.

Pars in toto continetur *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 4.

Pars est eiusdem qualitatis, & naturæ, cuius est totum *tom.* 12 *decis.* 5 *num.* 5.

Pars non est generis differentis a toto *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 8.

Pars conditionalis est fidelis interpres dispositivæ *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 22.

PARTICEPS.

Particeps longe distat a Socio *tom.* 1 *decis.* 16 *num.* 14. *&* *tom.* 2 *decis.* 10 *num.* 28. *&* *decis.* 18 *num.* 1.

Particeps non tenetur nisi pro summa per eum posita in societate *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 10.

PARTICIPATIO.

Participatio utilium nil aliud importat, quam dominium, & proprietatem in negotiatione *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 39.

PARTICIPIUM.

Participium importat conditionem *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 10. Declara ut *n.* 12 *&* *seqq.* ubi contrariæ auctoritates explicantur.

PARTICULA.

Particula O poni solet inter res similes, vel parum diversas *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 40.

PARTITÆ.

Partitarum contrapositio veram, quamvis implicitam solutionem importat *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 9

Partitarum contrapositio inter mercatores compensationem inducit *tom.* 12 *decis.* 36 *num.* 14.

Partitæ descriptæ in libris mercantilibus probant mentem describentis *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 32.

Partitis ex publico libro extractis licet non iudicialiter, nec citata parte, plena est fides adhibenda *tom.* 8 *decis.* 27 *num.* 29.

Partitæ transmissæ, & receptæ sine contradictione satis dicuntur per recipientem approbatæ *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 19.

Ex contradictione alicuius partitæ in calculo transmisso oritur acceptatio reliquorum *tom.* 2 *decis.* 21 *num.* 23.

Partitæ ex libro proprio extraiudicialiter extractæ, & absque partis citatione nihil probant *tom.* 7 *dec.* 8 *num.* 19.

Partitæ sine forma authentica, & extractæ non citatis debitoribus non probant *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 278.

Liber continens erroneas partitas nihil probat *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 35.

PARVITAS.

Parum, & nihil æquiparantur *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 11. *&* *tom.* 10 *decis.* 8 *num.* 13.

PATER IN GENERE.

Pater præsumitur, ut semper cumulet pecunias ad filiis thesaurizzandum *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 60.

Ex eo quod Pater emerit agrum non bene infertur, quod filius censeatur illum possidere *tom.* 4 *dec.* 14 *n.* 8.

Titulus namque emptionis Patris distinctus est a possessione filii *tom.* 4 *dec.* 14 *n.* 9.

Pater emens nomine filii cum propria pecunia & consequens rei emptæ possessionem cum traditione videtur filii nomen ficte apposuisse *tom.* 8 *decis.* 3 *num.* 8.

Necessitas filiorum reputatur necessitas patris *tom.* 3 *dec.* 66 *n.* 2.

Pater expellere potest Inquillinum, si indigeat domo locata pro habitatione filii nubentis *tom.* 3 *dec.* 66 *num.* 6.

Ratio expellendi conductorem æque procedit tam pro filii, quam pro filiæ necessitate *tom.* 3 *decis.* 66 *num.* 7.

Maxime si pater non habeat nisi filias *tom.* 3 *dec.* 66 *n.* 8.

Regula, quod necessitas filii reputetur necessitas patris æque militat tam respectu filii, quam respectu filiæ *tom.* 3 *dec.* 66 *n.* 9.

Filius ducendo uxorem in domum patris, videtur ab ipso patre consensum obtinuisse *tom.* 4 *decis.* 14 *num.* 4.

Hoc tamen declara quoad actum matrimonii iam sequutum, non autem quoad obligationem pro dote a Filio recepta *tom.* 4 *decis.* 14 *num.* 5.

Ad hoc enim, ut pater remaneat obligatus pro dote, requiritur quod præsens fuerit illius numerationi filio factæ *tom.* 4 *dec.* 14 *n.* 6.

Pater in solidum cum filio obligatus pro restitutione dotis sub expressa suorum bonorum hypotheca, licet soli filio dos fuerit soluta, tamen potest personaliter, & realiter conveniri, maxime quando aderat nedum implicitus, sed expressus consensus, ut dos non tantum filio, sed & sibi integra posset persolvi *tom* 6 *dec.* 15 *n.* 1 *&* 2.

Si pater dotem nurui semel restituit, non tenetur ad illam denuo restituendam *tom.* 12 *dec.* 22 *n.* 2.

Pater prohibitus alienare, si alienet in filium facit actum a Lege permissum *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 35. Amplia etiamsi filius sit de aliena familia *n.* 36.

Utilitas præsumitur in transactione a patre facta, quia bonum consilium pro filiis capere intelligitur *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 12.

Pater potest ad libitum assignare tutores filiis pupillis, curatorem minoribus, prodigis, mentecaptis &c. *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 14.

Sola patris assertio non sufficit ad declarandum filium non sanæ mentis, nisi hoc aliunde concludenter probetur *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 16.

Destinatio facta a patre alterum non obligat *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 11.

Pater præsumitur voluisse inter filios ut servaretur æqualitas *tom.* 10 *dec.* 25 *num* 13.

Divisio omnium bonorum inter filios per patrem facta censenda est uti pura donatio universalis inter vivos *tom.* 6 *decis.* 15 *num.* 33.

Statutum Viterbii inhabilitat matres ad disponendum in extraneos ultra certam summam *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 32.

Filiorum cura post mortem uxoris ad patrem totam devolvitur *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 12.

Pater, licet consenserit quod filius emancipatus extra territorium negociaretur, attamen debita filii non tenetur solvere de iure communi *tom.* 11 *dec.* 2 *n.* 9.

Nec de iure municipali, quia Statutum supracitatum *rubr.* 110. locum non obtinet extra territorium *tom.* 11 *dec.* 2 *n.* 10.

Item quia loquitur in filio familias, ac propterea non procedit in filio emancipato *tom.* 11 *dec* 2 *n.* 11.

Voluntas patris quibuscumque verbis expressa pro testamento habetur *tom.* 12 *dec.* 15 *n.* 2.

Pater potest minus solemniter testari inter liberos, vel hi sint legitimi, & naturales, vel legitimati per subsequens aut Principis Rescripto *tom.* 12 *dec.* 15 *n.* 4.

Declara si sint legitimati absolute, & simpliciter, secus si cum clausula sine præiudicio *tom.* 12 *dec.* 15 *num.* 5 *& seqq.*

Pater filii bona non potest obligare *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 40.

PATER BINUBUS.

Pater transiens ad secundas nuptias tenetur reservare filiis primi matrimonii proprietatem omnium ex bonis prædefunctæ coniugis obventorum, quod procedit etiam quoad bona, tam ante secundas nuptias, quam post immediate *tom.* 6 *decis* 11 *num.* 1 *&* 2.

Pater

Pater secundo nubens ad terminos etiam Statuti Florentini non succedit filio in bonis maternis, quorum proprietatem reservare tenetur filiabus primi matrimonii *tom.* 7 *decis.* 7 *num.* 53.

Ex iure communi patri binubo filii primi thori hæreditas defertur etiam quoad bona materna, quamvis eorum proprietas filiis primi matrimonii defuncti applicetur, ideo Statutum ex duplici fœminarum exclusione continuata dici debet *tom.* 6 *dec.* 11 *n.* 9 *&* 10.

Pater eum succedat ex dispositione Statuti an teneatur ad pœnas a iure communi indictas secundo nubentibus, reiectis contrariis affirmative resolvitur *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 48 *&* 49.

Dispositio *Leg. Fœminæ &c.* an cesset ubi Pater ex iuxta causa transit ad secundas nuptias, & an gubernium domus, & cura filiorum sit iusta causa a circumstantiis diudicandum est *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 50 *&* 51.

An cesset quando consensus accedat, & regulariter regulari Iudicis præsentiam, & Statuti solemnitates firmatur *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 52. & de ratione *n.* 53 *&* 54.

In omnibus aliis bonis non provenientibus ex substantia materna pleno iure pater succedit *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 57.

An in præiudicium patris binubi ante abrogationem *Leg. Fœminæ* separatio bonorum a patrimonio matris præmortuæ fieri deberet *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 13.

Lex Fœminæ loquitur tantum de matre non de patre secundo nubenti *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 14 *&* 51.

PATER QUOAD ALIMENTA.

Pater tenetur iure naturæ filios alere *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 54.

Pater erga filium non tenetur ex iure naturæ ad alias expensas ultra alimenta, tam ex causa studii, quam aliarum artium, exceptis primis rudimentis *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 15.

Si Filius habeat adventitia, tenetur Pater erga eum ad omnes expensas pro scientiis, quibus incumbunt homines ad bene esse *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 16.

Pater etiam dives non tenetur alere filium secum commorantem & sua industria sibi victum quærentem, & si præstet, omnia per filium quæsita patri quæruntur *tom.* 12 *decis.* 29 *num.* 5.

PATER QUOAD ADMINISTRATIONEM BONORUM FILII.

Pater administrans bona Filii cogi non potest ad faciendum solemne Inventarium, aut ad reddendam rationem *tom.* 2 *decis.* 36 *num.* 20.

Cautionem non tenetur præstare Pater administrator, & usufructuarius bonorum filii *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 97.

Leges plus deferunt Patri, quam Matri circa personam, & negotia Filii *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 98.

Primogenituram in qua successit Filius, Pater possidet nomine Filii tamquam legitimus Administrator *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 4.

PATER QUOAD DOTATIONEM FILIARUM.

Paternum munus est dotare Filias *tom.* 6 *decis.* 4 *n.* 1 *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 10. & 11. *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 33.

Etiamsi filia haberet de proprio unde se dotaret *tom.* 6 *dec.* 4 *n.* 2.

Etiamsi esset nupta *tom.* 6 *decis.* 4 *num.* 3.

Sive agatur de dote, sive de supplemento congruæ dotis *tom.* 6 *dec.* 4 *num.* 4. & 10

Non obstante quacumque dispositione patris in contrarium *tom.* 6 *decis.* 4 *n.* 5 & de ratione.

Extende ut teneatur etiam pro Matrimonio spirituali *tom.* 10 *dec.* 27 *num.* 2.

Et illis, quæ Matrimonium spirituale contrahunt assignare subventionem

vitalitiam *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 12.

Pater dotans filiam censetur eam dotare de bonis propriis, non de bonis filiæ, seu legato eius adventitio, nisi dos sit excessiva *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 41.

Paternum officium est de proprio filiam dotare *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 5.

Pater tenetur dotare filiam divitem *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 54.

Non tenetur tamen alere, si aliunde habeat, uti se alat *tom.* 12 *dec.* 7 *num* 55.

An Pater teneatur dotare Filiam iure actionis, vel officio Iudicis quæstio est *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 75.

Pater non minus quam ascendens tenetur natura, & Lege dotationis oneri succumbere *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 14 & de ratione *n.* 16.

Dotes Filiarum, antequam sint promissæ cedunt locum omni æri alieno per Patrem contracto, etiam in bonis Fideicommissis *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 71.

Statim ac Pater dotem Filiæ promisit in certa, ac determinata summa eidem acquiritur actio pro integra solutione dotis promissæ *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 32.

Pater tenetur Filiam de novo dotare eo tantum in casu, quo adhuc sit nubilis *tom.* 4 *dec* 36 *n.* 38.

Pater promittens filiæ magnam dotem, ita, & taliter quod ea detracta nil, vel parum pro aliis filiis, & pro se remaneat, non præsumitur constituisse de propriis, sed de bonis filiæ, cum habeat in manibus & administret d. bona filiæ *tom.* 9 *decis.* 34 *num* 31.

Quando Pater est egenus præsumitur dotasse non solum de bonis propriis, sed etiam maternis *tom.* 6 *dec* 49 *n.* 67.

Pater assignans dotem filiæ tam ex bonis suis, quam matris, vel ipsius filiæ, nisi expresserit quantum de propriis, & quantum de aliis assignaverit, præsumitur quod assignaverit totam de proprio iuxta *Text. in Leg. si pater* 1 *Cod. de dotis promiss. tom.* 9 *decis.* 34 *n.* 1.

Dicta Lex fuit revocata a constitutione 21. Leonis, quæ tamen in Foro non est recepta & prima observatur *tom.* 9 *decis.* 34. *n.* 2. 3.

Ratio dictæ L. si pater &c. deducta est a nonnullis DD. ex privilegio dotis *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 4.

Adeout verba *tam*, *& quam* quæ importarent assignationem factam fuisse pro medietate de paternis bonis & pro alia medietate de bonis filiæ impropriéntur, & de bonis filiæ intelligatur assignatio in subsidium *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 5.

Vera ratio legis tamen deducitur ex officio paterno dotem constituendi & verba *tam*, *& quam* cum agitur de personis in quibus adest necessitatis ordo intelliguntur ordine successivo, & bona matris, vel filiæ obligantur *tom.* 9 *dec* 34 *num.* 6.

Mater, fratres, tutor, & curator de bonis dotatæ præsumendum est, quod dotaverint *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 7.

Cum pater expressit de quibus bonis voluit dotare filiam, non præsumitur amplius voluisse de propriis, reprobatis auctoritatibus contrariis *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 16.

Ubi Pater distinguit summas bonorum maternorum, & ipsius filiæ in constituenda dote non præsumitur constituisse de propriis, & quid ubi dicat, pro omni, & toto eo &c. an in d. dote censentur inclusa bona materna, vel propria filiæ *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 17. 18.

Ad dignoscendum an Pater dotem constituerit de bonis matris, vel propriis non curatur de consensu filiæ, cui salvum remanet supplementum pro dote congrua *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 22. 23.

Bona patris consentientis Matrimonio Filiæ, sunt tacite hypothecata ad

illius

illius favorem *tom.* 10 *decis.* 27. *num.* 17.

Extende etiam ubi illi consentiat donationi, vel dotationi Filiæ factæ ab extraneo *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 18.

Bona Patris, & alterius Ascendentis non sunt tacite hypothecata pro dote Filiarum, & Descendentium *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 72.

Dos a Patre legata iuxta dispositionem Statuti, cuius vigore dos succedit loco legitimæ, prout est ad terminos Statuti Urbis *cap.* 141. transmittitur ad hæredes, etiamsi Filia ante contractum Matrimonium obierit, contrarium vero procedit, ubi Pater se conformaverit Statuto loco legitimæ dotem Filiæ non reservanti, prout disponit Statutum Florentinum *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 1.

Ex quibus deducatur, Patrem cum uno potius, quam cum altero Statuto se conformare voluisse *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 3. 30. *& seqq.*

Filia licet excludatur a successione Patris, agere tamen potest ad supplementum congruæ dotis *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 28.

An pater teneatur de dote a filia recepta, variæ sunt DD. opiniones quæ hic referuntur *tom.* 12 *dec.* 22 *n.* 1.

Filia dotes maternas petens non dicitur contravvenire patris voluntati, qui iussit eam debere esse contentam dote, & legatis in testamento eidem relictis *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 11.

Intellige, ut ibi *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 12.

Pater non detrahens Trebellianicam censetur respexisse commodum filii *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 10.

PATER QUOAD CONTRACTUS ET OBLIGATIONES FILIORUM.

Si filius proprio nomine contraxit probari debet versio in utilitatem patris, ut pater de in rem verso teneatur *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 22.

Excluditur versio in utilitatem patris ex magna inverisimilitudine, quod pater dives opus habuerit de modica pecuniarum quantitate *tom.* 3 *dec.* 16 *num.* 23.

Fliis fam. contrahere, & se obligare datum est, excepto mutuo, & voto *tom.* 7 *decis.* 29 *n.* 4. limita *n.* 6. ubi mutuum tendat in Patris commodum.

Senat. Consult. Macedonianum non aliter introductum fuit, quam ad evertendum Genitoris damnum *t.* 7 *dec.* 29 *num.* 5 & 8. ubi vel ad compescendum iuvenilem calorem qui solent imprudenter se gerere.

Difficillimum est effingere casum quo mutuum tendat in favorem Patris ratione legitimæ, quam Pater consequi posset in bonis filii, vel ratione alimentorum, quæ filius prætendere posset a patre *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 7.

In filio iuris sui facto consensus requiritur quasi alterius personæ supplementum, cum peculiorum serie perspecta cesset patris præiudicium nam si de castrensi filius pro patre fam. diudicatur, si de profectitio totum est patris, si de adventitio ususfructus est penes patrem, nec pater tenetur ex contractu filii *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 9.

Patres scientes actus filiorum debent prohibere, ignorantes autem sibi imputare debent *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 35.

Desertio rerum suarum in patre est præsumptio scientiæ Contractus filii *tom.* 7 *decis.* 37 *n.* 36.

Ad probandam tantum patris scientiam, quando pater non vult considerari ut mandans, coniecturæ sufficiunt *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 37.

Testimonium patris tamquam nimis interessati in lite inter Creditores & Filios non est attendendum, licet mortuus sit cum dicta assertione *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 38.

Reformatio anni 1477. disponit quod filii fam. ætatis annor. 25. possint in

in rem, & utilitatem patris, & se obligare interveniente consensu patris *tom.* 7 *dec.* 40 *n* 3.

Iusta credulitas creditoris, quod filius cum quo contraxit esset paterfam. imputabilis est patri, qui si sciebat contractum filii prohibere debebat; si ignorabat sibi debebat imputare *tom.* 7 *dec.* 40 *n* 5. 6. & 7.

Vetustas patris, & filiorum virilitas est argumentum, quod filiis administrationem reliquerit *tom.* 7 *dec.* 40 *num.* 19.

Text. in Leg. sed Iulianus §. quamquam ff. ad S. C. Macedon. procedit in obligatione facta cum tacito patris consensu *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 25.

Senatus Consulto Macedon. habet locum, quando patre inscio, vel invito pecunia filio mutuo credita sit *tom.* 3 *dec.* 16 *num* 26.

Explicatur *Bald. in Leg. final. Cod ad S. C. Macedon. tom.* 3 *decis.* 16 *num.* 27.

Si Pater a Filio recipiat epistolam in qua certior fiat de mutuo per filium recepto, nisi incontinenti reclamet, videtur mutuum approbare *tom.* 2 *dec.* 21 *num.* 41.

Si paternus consensus ad integrandam filii personam, requiritur, non potest Pater in rem suam auctor fieri *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 1. 2. ubi an patris voluntas pro eius privato interesse sufficeret.

Super proposita quæstione valde laboratum est in his Tribunalibus, nec non in iis Regni Neapolitani ne quasi condita Lege super hoc disceptari contingeret exemplo Iustiniani *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 3.

Iuxta diversa Statuta Italiæ in contractibus Filiorum Familias de patrum approbatione disponentia alia requirunt præsentiam, alia licentiam, alia auctoritatem, alia assensum expressum, alia tacitum *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 2.

Si consensus patris integrativus est, requiritur expressus contemporaneus, si pro interesse patris sufficit accedens coniecturalis probata scientia patris etiam ex indiciis *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 3. & 29.

De opinione Rotæ iuxta Statutum Florentinum consensus patris est integrans, habilitans, de supplemento, & forma inviolabili, secus tamen ut in casu, in filiis maioribus 25. annis *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 4. & 5.

Ius naturale non tribuit patribus absolutum dominium in Filios toto vitæ tempore, ut Ius Romanum, sed proportione ætatis dominium minuitur, quidquid sit de obsequio *tom.* 7 *decis.* 37 *num.* 6 & 7. ideoque absque preiudicio familiæ eorum obligationum nullitas non inducitur *num.* 8.

Patri spectat Imperium familiare non minus iuxta ius naturale, quam iuxta ius gentium *tom.* 7 *decis.* 37 *n.* 9.

Scientia Patris, & silentium circa filiorum obligationes est argumentum consensus, etiam iuxta sensum Moralistarum *tom.* 7 *dec.* 37 *num.* 10 & 11.

Statuta numquam Filiis Familias impediverunt adeptiones, actus utiles, & prudentes, ex quibus magis præsumitur scientia, & consensus maxime inter Patrem, & Filium simul cohabitantes *tom.* 7 *dec.* 37 *n.* 30 & 31. præsertim si intermedii actus iudiciales fuerint subsecuti *n.* 32. distinguendo inter actus momentaneos, & transeuntes *n.* 33. & in solito Patris adprobandi actus Filiorum *n.* 34.

Statuentes de fatuitate, & imprudentia redargueret, quicumque diceret quod ipsi voluerint Patrem posse integrare personam filii, & consulere eius imbecillitati ad proprium commodum *tom.* 7 *decis.* 16 *n.* 11.

PATER QUOAD USUMFRUCTUM IN BONIS FILII.

Pater non acquirit usumfructum in bo-

bonis feudalibus filii *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 7. contra *n.* 8.

Si Pater velit potiri usufructu bonorum filii debet illum habere cum eo onere, quod inest fructibus *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 56.

Quando Pater institutus est una cum Filio, non acquirit usumfructum in portionem eiusdem filii *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 11.

Quando a iure prohibente servitutem servitutis impeditur in Patre acquisitio ususfructus, Pater habet loco illius perceptionem fructuum & omnem commoditatem, & effectum ususfructus, itaut Filius sit nudo nomine, & titulo usufructuarius vivo Patre *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 23.

In bonis maioratus in sequentem successorem transit, & extinguitur usufructus Patris, qui a dominio filii dependet *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 5.

Cum Pater succedit filio una cum aliis filiis nullum usumfructum ex filiorum portione pretendere potest *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 55.

Quia cum Pater habet consortium in proprietate cum filio non habet usumfructum *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 56.

Pater retinens usumfructum bonorum filii non potest per filium amoveri a dictis bonis nec impediri, quin ex vi patriæ potestatis & uti legitimus Administrator talia bona administret, & fructus percipiat *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 1.

In quibuscumque bonis adventitiis, etiam Fideicommissariis, & Primogenialibus filiorum sub patria potestate existentium Patri reservatur ususfructus *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 2 *&* 3. & de ratione *n.* 51. respondetur contrariis *n.* 6 *&* 19.

PATER QUOAD FILIOS SPURIOS ET NATURALES.

Pater tenetur filiam etiam spuriam, & incestuosam dotare *tom.* 12 *dec.* 15 *num.* 11.

Quæ obligatio transit etiam in Monisterium hæredem Patris *tom.* 12 *decis.* 15 *n.* 12.

Pater potest alimentare Filium spurium iuxta eius gradum, & conditionem *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 20.

Cum apparet Patrem voluisse legitimationem credendum est voluisse quoque effectus legitimationis *tom.* 10 *decis.* 42 *n.* 32.

Si Pater donat alimenta Filio spurio egenti præsumitur ob qualitatem ipsius Donatarii fuisse donatum ad pias causas *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 6.

Pater de iure civili non potest quidquam donare, vel testamento relinquere filiis spuriis, nec alimenta ipsa, secus de iure canonico per cap. cum haberet, de eo qui duxit in uxorem, quam polluerat *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 60.

Pater filios habens legitimos, naturalibus non potest plus uncia relinquere, & æqualis possessio paternæ hæreditatis legitimitatis est argumentum *tom.* 8 *decis.* 27 *n.* 27. 28.

An Pater legitimando impedire possit iuris effectus, & relinquere possit filio quid, & quomodo velit *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 9.

Cum agitur de bonis liberis, & Patris voluntas absistit non consideratur differentia legitimi aut illegitimi quoad legitimam *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 13.

Pater inquirendo consensum a successoribus ab intestato legitimandi, dicitur preordinasse, quod sufficit, ut de ipsius voluntate legitimandi appareat *tom.* 10 *decis.* 42 *n.* 14.

Sine dubio cum Pater in testamento dedit facultatem filio supplicandi pro eius legitimatione *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 16.

PATER QUOAD SUCCESSIONEM.

Pater non adimplendo præceptum Testatoris præiudicare nequit filiis ex proprio iure ad successionem venientibus *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 24.

Hinc est, quod Filius potest recuperare

rare fideicommiſſum alienatum a Patre *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 25.

Per Statut. Flor. rubr. 130. a fratris ſucceſſione eſt ſoror excluſa non ſolum extantibus filiis maſculis, ſed etiam ſi ſupereſſent fratres fratrum filii, & non tantum a fratribus utrinque coniunctis, ſed etiam a fratribus conſanguineis, multo vero magis excludi debet a Patre *tom.* 6 *deciſ.* 11 *num.* 3 *&* 4. & quare *n.* 5.

Fratri prædefuncto non ſuccedunt Fratres cum Patre niſi ſint utrinque coniuncti *tom.* 6 *dec.* 11 *n.* 6.

Nullis deſcendentibus ſuperſtitibus ſuccedunt agnati uſque in ſextum gradum, quorum appellatione Pater continetur *tom.* 9 *dec* 5 *n.* 44.

Pater tamen ſuccedens cum obligatione reſervandi proprietatem dotis, & hæreditatis maternæ filiabus ſuperſtitibus ex primo matrimonio, quod procedit in Patre ad ſecunda vota tranſeunte *tom.* 9 *deciſ.* 5 *n.* 45 *&* 46.

Etiam favore filiarum monialium de Monaſterio capaci *tom.* 9 *deciſ.* 5 *num.* 47.

An bona filiis relicta contemplatione Matris ſint cenſenda tanquam materna, ita ut Pater in his pleno iure non ſuccedat, & pro negativa reſolvitur *tom.* 9 *deciſ.* 5 *num.* 58 & 59. Et ſignanter de bonis in quibus poſt Matrem filii per fideicommiſſum ſuccedunt *n.* 60 & 61.

PATER DUODECIM LIBERORUM.

Pater habens duodecim liberos immunis eſt ab oneribus tam perſonalibus, quam patrimonialibus *tom.* 5 *deciſ.* 41 *num.* 3.

Et ita poſt plenam diſcuſſionem deciſum in Senatu Mantuano *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 4.

Mater gaudet eadem immunitate pro ſuis bonis non dotalibus, & quæ uti propria, & patrimonialia poſſidet, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 5.

Amplia ut hoc privilegium commune ſit etiam ipſis Infidelibus *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 6.

Quid in Clericis, & Presbyteris Græcis, & eorum filiis, & Uxoribus remiſſive *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 7.

Pater mortuis filiis non amittit immunitatem acquiſitam, ſed non eſt immunis quoad impoſita poſt eorum obitum *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 27.

Pater duodecim liberorum non excuſatur a perpetuis oneribus *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 34.

Et ita in ſtatu Eccleſiaſtico conſtitutum eſt *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 35.

Contrarium ſentientes afferuntur, & de eorum rationibus *tom.* 5 *deciſ.* 41 *n.* 36 *& ſeqq.*

Et in hoc feliciſſimo dominio gratioſa conſuetudine immunitas a Decimis concedi ſolet *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 38.

Prima tamen opinio magis urget in bonis poſt privilegium acquiſitis *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 39. 41.

Patres non excuſantur a debito, & obligatione præcedenter contracta per ſuperveniens privilegium *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 9.

Patres immunes ob duodecim liberos ſuſceptos ſubſtentantes aliquod onus ſicut cæteri cives, oſtendunt quoad illud immunitatem non ſuffragare *tom.* 5 *dec.* 43 *num.* 2.

Pater immunis continuans in ſubſtentatione onerum per triginta, vel quadraginta annos ſibi præiudicat in futurum *tom.* 5 *dec.* 43 *num.* 8.

PATRIA.

Quod haberi poteſt in Patria non quæritur extra *tom.* 11 *deciſ.* 11 *num.* 72.

PATRIA POTESTAS.

Patria poteſtas præſcindendo ab iis effectibus, quæ erat propria Populi Romani habet quoſdam quaſi gradus iuxta neceſſitatem educationis *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 25

Patria poteſtas durat etiamſi filius tran-

transeat in alienam familiam per veram adoptionem *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 79.

Matrimonium non liberat a patria potestate *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 40.

Iuxta antiquum ius nulla dignitas a patria potestate liberabat, sed ex iure novissimo liberant quamplures dignitates quæ recensentur *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 41.

PATRIMONIUM.

Patrimonium idem significat ac bona, facultates, peculium &c. & quid hæc nomina contineant *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 59.

Idem significat *tutto l' avere*, ac patrimonium *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 46.

In regulato Iudicis arbitrio residet diiudicare an patrimonium sit tenue, vel locuplex *tom.* 6 *dec.* 46 *num.* 21.

Habito præsertim reflexu ad qualitates temporum *tom.* 6 *dec.* 46 *n.* 22.

Patrimonia, & iura in eandem personam derivata, quoad ius creditorum non confunduntur *tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 52.

PATRONUS.

Patronus, qui reperitur in quasi possessione prælentandi, est in ea manutenendus *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 37.

Patronus post præsentationem expletam, & a præsentato acceptatam, ius eidem quæsitum nullo modo tollere valet *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 26.

Patronus post præsentationem coram Ordinario iam exhibitam, licet adhuc non acceptatam a præsentato, non potest amplius se penitere, & alium præsentare *tom.* 2 *dec.* 52 *num* 13.

Portio patronorum, eorum defectu in cœteris per ius accrescendi consolidatur *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 17.

Vox patronorum non præsentantium non habetur in consideratione quia non præsentando pro ea vice faciunt se extraneos *tom.* 7. *dec.* 26 *num.* 55.

Ideo computatio regulatur non a numero patronorum in abstracto, sed a numero legitime præsentantium *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 56.

Contra quod rata patronorum non præsentantium præsentantibus accrescat *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 57.

Declara hoc secundum procedere, quando agitur de pluribus hæredibus unum stipitem repræsentantibus, quorum aliqui præsentant, alii vero non, tunc enim intrat ius accrescendi favore præsentantium *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 58.

Primum vero, quando agitur de voce integra alicuius patroni totum stipitem repræsentantis, qui nullum præsentat, quo casu eius vox non computatur, nec alterutri ex præsentantibus suffragatur *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 59.

Subdeclara, ut etiam isto casu portio non presentantis non remaneat in suspenso, quod esse non potest *tom.* 7 *decis.* 26 *n.* 60.

Sed ob æquale ius accrescendi tam uni, quam alteri stipiti pro rata, inutilis remaneat calculatio vocis patroni non præsentantis ad effectum dignoscendi maioritatem vocum *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 61.

Præponderantia etiam unius vocis sufficit *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 62.

Patronus potest præsentare digniorem de parentela, non attenta gradus proximitate, si Fundator vocavit illos de familia, vel parentela, vel plures adsint consanguinei *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 41.

Maxime si consanguineus remotior haberet præsentationem patroni, illaque careat proximior *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 42.

Declara conclusionem procedere in vocatione mediata, in qua Testator voluit factum & præsentationem patroni, secus in vocatione directa, eo quia Testator iussisset beneficium conferri certo generi personarum, puta descendentibus, vel consanguineis ipsius

tom.

tom. 6 *dec.* 40 *num.* 43. & de ratione *n. seqq.*

Alias facultas concessa patrono eligendi personam de certo genere remaneret superflua *tom.* 6 *decis.* 40 *n.* 44.

Prædicta distinctio fortius procedit concurrentibus circumstantiis exclusivis prædilectionis erga proximiores *tom.* 6 *decis.* 40 *n.* 45.

Veluti si existentibus tempore testamenti proximioribus Fundator remotiores vocasset *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 46.

Amplia ut isto casu idem procedat non tantum in vocatione mediata, sed etiam in mixta, nempe directa, & mediata cum in mixtis attendatur præponderantia regulata a mente fundatoris *tom.* 6 *decis.* 40 *n.* 47.

Præsentato suo facto præiudicare nequit patronis in possessione, vel proprietate *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 98.

Immo nec ipse patronus sibi præiudicat, si quid fecit cum clausula præservativa in petitorio, & possessorio *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 99.

Alienatio facta bonorum Beneficii a Rectore absque consensu patroni, non est ipso iure nulla usque ab initio, dat vero patrono ius eam impugnandi *tom.* 1 *dec.* 35 *n.* 5.

PATRUELIS.

Patruelis ad sororem dotandam obligatur uti universalis Avi, vel Proavi hæres, & eorum bonorum possessor *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 5.

Ubi eadem ratio, ibi eadem dispositio *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 6.

Patrueles etiam possessores bonorum defuncti obligati non tenentur ad dotandam ipsius defuncti neptem *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 20.

Contrarium verius, & exornatur atque explicatur doctrina Curtii qui ait ad hoc, ut bona fideicommissa alienari possint propter dotem concurrere debere obligationem gravantis, & gravati *tom.* 8 *dec.* 9 *num.* 21.

Gravati obligatio cosiderari non potest circa dotem constituendam quin etiam per antecedens considerandа sit obligatio gravantis *tom.* 8 *dec.* 9 *n.* 22.

PATRUUS.

Patruus, qui loco defuncti patris habetur ad alimenta nepti præstanda Lege Divina, Canonica, & Civili obligatur *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 28.

Patrui obligatio extenditur ad amitam, avunculum, & materteram *tom.* 5 *decis.* 45 *n.* 29.

Charitatis Lege patruus, & frater ad dotationem tenentur *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 22.

Patruus in subsidium obligatur ad dotandas neptes *tom.* 8 *dec.* 49 *num.* 24.

Patruus tenetur in subsidium dotare neptes, maxime si propria sobole careat *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 45.

Patruus est de personis obligatis ad dotandas neptes, qui obligatus tantum est in casum subsidii, quod est verificandum de tempore dotationis neptis *tom.* 6 *dec.* 64 *n* 4 & 5. contra vero *n.* 6.

Patruus neptis negocia gerens, eiusque bonorum, & personæ curam habens, non de proprio, & animo donandi dotem ipsi nepti promittere intelligitur, sed animo repetendi a bonis eidem nepti pro dote obligatis *tom.* 4 *decis.* 26 *n.* 39.

Fortius si patruus eadem bona pro dote obligata possideat *tom.* 4 *dec.* 26 *num.* 40.

Idque etiamsi patruus curator dotem nomine proprio promiserit *tom.* 4 *decis.* 26 *num* 41.

Multo magis, ubi patruus ipse declaraverit se non de proprio dotem solvere velle *tom.* 4 *dec.* 26 *n* 42.

Adeout si patruus erronee putabat dotem fuisse debitam in quantitate promissa, dicendum sit ex falsitate causæ dumtaxat eumdem propriam addidisse obligationem

& pro

& pro maiore securitate stipulatoris, non obligationem principalem novando, sed propriam fideiussoriam superaddendo *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 43.
Ut semper retineat ius allegandi nullitatem principalis æque, ac accessoriæ obligationis ex falsa causa contractæ *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 44.
Patruus in communione vivens cum pupillo est a tutela legitima repellendus *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 17.
Hæc incapacitas tamen cessat, ubi Magistratus sciens, illum in Tutorem legitimum confirmavit *tom.* 11 *decis.* 28 *n.* 18.
Ex instantia divisionis a patruo tutore facta, is non redditur incapax tutelæ *tom.* 11 *decis.* 28 *num.* 19.

PAUPER.

Pauper facile corrumpitur *tom.* 11 *decis.* 29 *n.* 70.
Pauper quisque præsumitur, nisi contrarium probetur *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 39.
De præterito præsumitur in præsens, in his, quæ naturaliter insunt *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 40.
Christus representatur in pauperibus *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 63.
Alimentorum, & sumptuum præstatio, lite pendente, a iure inducta est, ne, dum lis in longum protrahitur, pauper ob impotentiam litem deserere cogatur *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 40.
Ab expensis absolvendus est succumbens in causa, qui a Supremo Magistratu admissus fuit ad beneficium pauperis *tom.* 10 *decis.* 35 *n.* 70.

PAUPERIES.

Ex damno dato a quadrupedibus suapte natura mansuetis tenetur eorum dominus actione de pauperie *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 3 & de ratione *num.* 5 & 7.
Quod procedit ex Iure Mosaico a Romanis adoptato *num.* 4.
Dominus Animalis, quod pauperiem fecit condemnari non potest nisi in quantum importat valor eiusdem; ideoque stat in eius arbitrio, vel damnum emendare, vel animal noxium dare, quod venit in solutionem *tom.* 2 *decis.* 32 *num.* 10 & 12.
Quam facultatem debet experiri in exequutione sententiæ, & ante contestationem litis super dicta exequutione *num.* 13 & 15.
Actio de pauperie cessat, si animal fuerit incitatum baculi percussione *tom.* 2 *decis.* 32 *n.* 19.
Actio de pauperie locum habet, si Animal calce percutiat, ex eo quia aliquis illud permulserit *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 20.
Actio de pauperie non datur, ubi non adest culpa *tom.* 2 *decis.* 32 *num.* 21.
Offensus, qui vult intentare actionem de pauperie non potest petere nisi damni emendationem, quæ sola venit in obligationem *tom.* 2 *decis.* 32 *num.* 11. Et Iudex debet dominum animalis, quod pauperiem fecit solum condemnare ad damni emendationem *n.* 14.
Dominus animalis, quod pauperiem fecit non tenetur ad damni emendationem, si idem Animal fuerit incitatum *tom.* 2 *dec.* 32 *num.* 16.

PAUPERTAS.

Paupertas tamquam qualitas connaturalis præsumitur *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 5. Declara *n* 6 & 7.
Paupertatis præsumptio quando cesset *tom* 7 *dec.* 17 *n.* 17.
Paupertas quando est fundamentum intentionis alicuius, non præsumitur, sed debet probari *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 41.
Paupertas probanda est ab allegante *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 11.
Pro consequendis alimentis, & sumptibus litis, quomodo Testes de paupertate deponere debeant *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 16 & 17.
Paupertas probatur, si constat aliquem communiter ab omnibus reputari pauperem, vel nihil habere

unde vivat *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 43.
In paupertate non recte infertur de præterito ad præsens, recte tamen de præsenti ad præteritum *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 24.
Iudicantis arbitrio remittitur decidere quis pauper dicatur *tom.* 6 *dec.* 41 *n.* 11 & *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 44.
Paupertas puellarum, quarum Pater post mortem decoxerat, est certa *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 17.
Aliud est quod quis sit decoctus, aliud vero, quod quis ad inopiam vergat, & adducitur ratio *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 21.
Paupertas est causa sufficiens dispensationis ab ordine iudiciali obtinendæ *tom.* 7. *dec.* 44 *n.* 30.
Ad effectum obtinendi novam dotem non sufficit probare Mariti paupertatem per testes deponentes de eius inopia in genere *tom.* 4 *decis.* 36. *num.* 43.
Et nequidem sufficit Inventarium solemne, quoties aliquid in eo est omissum, vel descriptio non accurate facta *tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 44.
Exceptio non probatæ paupertatis alimenta non retardat *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 53.
Paupertate creditoris non præsumitur dilatio in exactione sui crediti *tom.* 6 *dec.* 41 *n.* 9 & 10.
Non repugnat, quod quis pauper sit & in seipsum alere, & sumptus litis ferre possit *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 18.
Pauper non dicitur, qui alimenta, & alia necessaria ab eo recipit, qui alere tenetur *tom.* 1 *decis.* 7 *num.* 19.
Qui propria industria, vel arte, sibi victum, & necessaria quærere potest, pauper dici non valet *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 25. Limita si mala superveniat valetudo, vel alia causa, ex qua impediatur exercitium artis *n.* 30 & 31.
Pictor dici non valet pauper *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 28. Limita nisi fiat impotens *num.* 33.
Medicus pauper dici non potest *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 29. Limita nisi reddatur incapax.
Advocatus vel publicus Lector pauper dici non potest *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 26 Limita nisi reddatur impotens *n.* 32.
Musicus pauper dici non potest *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 27.

PECULIUM.

Quidquid a filio acquirebatur antiqui Romani statuerant quod plene ad patrem pertineret *tom* 9 *dec.* 36. *num.* 16.
Sed moderato legum rigore sub Imperatoribus introducta fuere diversa peculia *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 17 & 18.
Quid pro peculio intelligatur, ubi distincte enumerantur, & explicantur quatuor genera peculiorum nempe peculium Castrense, quasi Castrense adventitium, & profectitium *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 19. 20. 21. 22. 23.
Qui dicit peculium Castrense, vel quasi dicit filium familias *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 31.
Et qui dicit filium familias sine peculio Castrensi, vel quasi, dicit nullitatem testamenti *tom.* 9 *decis.* 36 *n.* 32.
Respectu peculii Castrensis, vel quasi filiusfamilias habetur pro patrefamilias *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 46.
Ac propterea de illis disponere potest etiam absque patris consensu *tom.* 5 *decis.* 41 *n.* 47.
Filiusfamilias testare potest tantum de peculio Castrensi, & quasi Castrensi *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 24.
Quia in peculio quasi Castrensi filius habetur tamquam pater familias *tom.* 9 *decis.* 36 *num.* 25.
Filio, sive potius Notario asserenti in testamento quod bona de quibus testatur sunt quasi Castrensia non creditur, cum filius non exercet professionem doctoratus, medicinæ vel saltem notariatus facultates aptæ ad peculium quasi Castrense adquiren-

rendum, sed est simplex agricula *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 26. 27.
Miles filiusfamilias qui non potuit acquirere peculium Castrense propter militiæ qualitatem non potest testare, cum subiectum deficiat *tom.* 9 *decis.* 36 *n.* 29.
Donatio facta filio familias militi ad contemplationem matrimonii, præsertim cum non fuerit amplius miles non dicitur peculium Castrense *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 30.
Quidquid Medicus lucratur, eius quasi Castrense peculium censetur *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 45.

PECUNIÆ IN GENERE.

Pecunia retinet naturam rerum venalium *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 26.
Pecunia de sui natura est destinata consumptioni, etsi sit dotalis *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 24. 25.
Traiectitia pecunia dicebatur illa tantummodo, quæ trans Mare, idest in Asiam vehebatur *tom.* 3 *dec.* 83 *n.* 81.
Nummi peregrini non sunt pro precio, sed mercis loco habentur *tom.* 3 *dec.* 75 *n.* 5.
Pecunia a Monte mutuata continet purum mutuum *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 4.
Artis pecunia tamquam in eius artificum levamen eroganda potius quam publica universitatis privatorum censenda *tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 22.
Pecuniæ alicui consignatæ cum cautione possunt avocari per creditores anteriores *tom.* 9 *decis.* 8 *num.* 1. & 2.
Pecunia Navarco credita, nisi naviget, cessat esse pecunia nautica *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 82.
Pecunia venit in generali bonorum obligatione ad utilitatem creditoris *tom.* 10 *decis.* 10 *n.* 1.
Pecunia soluta posteriori Creditori, & ab eo cum suis nummis permixta, vel aliter bona fide consumpta non potest per Creditores anteriores avocari *tom.* 10 *decis.* 10 *n.* 62.
Non potest avocari pecuniam bona fide consumpta per creditorem anteriorem *tom.* 4 *decis.* 12 *n.* 23.
Et hæc opinio verior est, & receptior illa, quæ exponitur *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 20. 21. & 24.
Vir non potest preiudicare uxori quoad hyothecam per eum impositam super bonis *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 22.
Limitatur conclusio de qua supra ut non procedat, quoties agatur de pecunia. Usus pecuniæ est ipsa consumptio *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 23.
Pecunia a tertio data Socio intelligitur eidem data tanquam Privato non vero tanquam Socio Societatis *tom.* 2 *decis.* 18 *num.* 25.
Ex diligenti revolutione librorum societatis probatur an pecuniæ in eius utilitatem versæ sint *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 12.

PECUNIÆ QUOAD DOMINIUM, ET IDENTITATEM.

Pecunia regulariter præsumitur solventis *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 15.
Limita stantibus contrariis coniecturis *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 16.
Veluti quando solutio cantat nomine debitoris *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 17.
Vel solvens gerat vices portatoris *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 18.
Vel non fuerit expressum, quod pecunia esset solventis prout in aliis solutionibus *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 19.
Pecunia præsumitur solventis stantibus coniecturis etiamsi solum portatoris nomen fuerit expressum *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 20.
Pecuniæ identitas recte probatur ex actuum proximitate *tom.* 8 *dec.* 2 *num.* 23.
Dominus pecuniæ dicitur ille sub cuius nomine pecunia dicitur descripta *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 31.
Pecunia destinata ad investimentum consideratur tamquam species *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 17.
Ex alienatione pecuniæ destinatæ ad investimentum præstari debent fructus

ctus recompensativi *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 18.
Pecunia vinculata valet minus quam libera fortius quando agitur de fideiussore difficili *tom.* 6 *dec.* 13 *n* 7. & 8. & quando fideiussore deficiente obligari deberet creditor ad reinvestiendum pretium ad cauthelam emptoris *num.* 9 quia privaretur Dominus libertate disponendi rerum suarum ad libitum *n.* 10. & tale vinculum rei valorem minueret *num.* 11.
Pecunia destinata a Testatore pro patria, etiamsi alibi sit collocata habetur ac si in patria existeret *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 32.
Pecunia dicitur in loco ubi existit persona, cui est destinata etiamsi alibi occasionaliter exactio sit facienda *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 35.
Pecunia pro dote puellæ ab aliquo destinata gaudet privilegio dotium concesso a Statuto Florent. *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 46.
Pecunia dotalis, & pupillaris sub eadem exceptionis determinatione ponitur a Statuto Florentino, & ab Iure Communi, ideoque pariformiter erit iudicanda *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 66. *n.* 67.
Et privilegium datum doti ad similitudinem tutelæ ab ea recipere debet interpraetationem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 68.
Pecuniam fuisse datam in pignus non in solutum arguitur ex quo debitor de ea disposuit *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 19.
Pecuniam non fuisse datam in pignus arguitur si hæc cauthela in libris creditoris in quibus alias expressit, fuit omissa *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 42.
Pecunia præsumitur non soluta quando ex pacto statim restituitur solventi *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 129.
Declara hoc procedere quando pecunia restituitur ex eadem causa, & sine comodo recipientis *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 130.
Secus quando ex diversa causa restituitur pecunia, quia tunc vere alienantur nummi, & transeunt in dominium recipientis, licet etiam statim restituantur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 131.
Pecuniæ in societatem collatæ sunt communes omnium Sociorum *tom.* 10 *decis.* 11 *n.* 47.
Pecunia retinenda pro securitate non censetur soluta in extinctionem debiti *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 29.
Pecunia in dubio potius data præsumitur in solutum, quam in pignus *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 31.
Pecunia consumpta dicitur per commixtionem *tom* 10 *dec.* 10 *n.* 59.
Per commixtionem dominium pecuniæ transit in recipientem *tom.* 10 *dec* 10 *num.* 60.
Dominium pecuniæ depositæ in mensa numularia transit in mensarium *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 61.
Per consumptionem pecuniæ extinguitur dominium, & hypotheca *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 58.
Nummi furtivi solutionis vicem non præstant, si apud eum, cui soluti fuerunt adhuc integri maneant, secus e contra *tom.* 3 *dec.* 75 *n* 1.
Pecuniæ datæ ad cambium maritimum transeunt in liberum dominium Cambiarii *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 34.
Pecuniæ datæ ad cambium maritimum, sub periculo Navis sunt subiectum capax assecurationis *tom.* 3 *decis.* 60 *n.* 70.

PECUNIÆ QUOAD NUMERATIONEM SOLUTIONEM &c.

Pecunia soluta nomine Debitoris, illius dominium statim in eumdem transmittitur exemplo Constituti, per quod dominium transfertur *tom.* 3 *dec* 33 *n.* 5. 6
Pecuniarum vera traditio probatur ex Apocha cambiaria *tom.* 3 *decis.* 60 *n.* 4.
Et ex receptis *tom* 3 *dec.* 60 *n.* 5.
Quando pecunia habetur pro numerata, idem est ac si vere, & realiter

liter numerata fuisset *t.* 3 *d* 33 *n.* 4.
Ex proximitate temporis inter furtum, & solutionem salarii Nautarum argui potest pecuniam a Magistro Navis ademptam ad ipsos Nautas migrasse *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 47.
De numeratione pecuniæ censualis satis constat, si ea facta sit ipsi venditori census, vel alteri de illius mandato *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 6.
Sive creditori eiusdem census venditoris *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 7.
Sive pecunia illico restituatur emptori census, quoties venditor ex hac restitutione aliquod debitum extinguat *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 8.
Sunt qui putant, quod ad personales actiones sufficere, ut tantum pecunia solventis perveniat ad manus Creditoris privilegiarii *tom.* 3 *dec* 74 *n.* 12.
Quod videtur constituere etiam *Text. in Leg. si veteri ff. de privil. credit. tom.* 3 *decis.* 74 *n.* 13.
Hæc tamen opinio ab usu Fori explosa est *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 14.
Pecuniam recipiens mediante alterius opera, perinde est ac si illam a debitore recepisset *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 43.
Pecunia præsumitur numerata cum pacto dimittendi cum ea creditorem si illico, vel non multo post factam numerationem creditor fuerit de facto dimissus *t.* 12 *d.* 55 *n.* 4. 5.
Quæ præsumptio habet locum quando agitur de pecunia recepta a debitore titulo lucrativo, secus si agatur de pecunia ab eo recepta titulo correspectivo *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 6.

PECUNIÆ QUOAD LUCRUM, DAMNUM ET USURAS.

Pecunia uti sterilis nullum producit interesse *tom.* 7 *decis.* 17 *n.* 13.
Pecunia licet ex sui natura infructifera, tamen ope industriæ, & negotiationis potest fructum producere *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 59.
Solitus negotiari, vel non retinere suas pecunias otiosas, quis dicatur *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 12.
Cum pecunia pupillaris otiosa non sit tenenda, melius implicari non potest, quam in eodem negocio a Patre pro utili existimato *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 22.
Lucrum quod aliquis retraxisset ex prompto investimento fructifero, quod omittit, ut amico pecunias credat, absque dubio potest pacisci, & exigere *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 62.
Habens pecuniam ad investiendum tenetur ad fructus ac si investisset *tom.* 11 *decis.* 13 *num.* 42.
Qui fructus pecuniæ sibi debitæ pretendit probare debet, quod pecunia fuit reinvestita, & fructum reddidit *tom.* 12 *decis.* 7 *num* 51.

PECUNIÆ QUOAD ACTIONEM CONDICTITIAM.

Text. in Leg. nam etsi fur ff. de reb. cred. & si cert. explicatur, ubi disponitur quod pecunia furtiva a latrone mutuata vindicari possit a Domino si existat, si vero commixta sit, vel amplius non existat ius condicendi eam habeat Fur, qui numeravit, quia Dominus a mutuo ab ipso non facto actionem desumere non potest *tom.* 9 *decis.* 24 *num.* 3. 4.
Minor, pupillus, furiosus, prodigus, aliique incapaces transferendi dominium pecuniam mutuatam extantem vindicant, consumptam, vel commixtam bona fide condiciunt *tom.* 9 *decis.* 24 *n.* 6.
Et hæc actio condicendi pecuniam est universalis, & ea gaudet quicumque non potest transferre dominium propter aliquam rationem qualis est mutuans pecuniam alienam quamvis sit persona habilis ad contrahendum *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 7.
Qui alienam pecuniam credendi causa dat, quando sit consumpta habet obligatum accipientem *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 8.
Condictio pecuniæ a non domino mutuatæ, & non amplius existentis quare fuit introducta *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 9.

Text. in Leg. nam etsi fur &c. intelligitur quod actio condicendi pecuniam mutuatam exerceretur a fure contra accipientem, non autem in casu, quo Dominus pecuniæ esset in damno eiusdemque indemnitati succurri non posset contra furem *tom. 9 dec.* 24 *n.* 10.

Voluerunt nonnulli quod verum mutuum nascatur ex consumptione pecuniæ alienæ mutuatæ, & hæc convalidatio præpostera vocant conciliatio mutui ad instar ratificationis, quæ dicitur conciliare negocium *tom. 9 dec.* 24 *n.* 17 *&* 18.

Et similem consumptionem modum civile dominium acquirendi esse crediderunt *tom. 9 dec.* 24 *num.* 19.

Quasi consumptio in bona fide operaret præposteram convalidationem mutui, quæ ab illegitima numeratione oriri non poterat *tom. 9 decis.* 24 *num.* 20.

Leges, quæ condictitiam actionem admittunt in mutuo pæcuniæ alienæ consumptæ non firmant quod mutuum vivificetur propter consumptionem, nec quod talis condictio sit propria mutui *tom. 9 dec.* 24 *n* 22.

Utilis rei venditio datur vero Domino contra rem emptam cum pecunia furtiva, cum fur solvere non potest, & cum detemptor habet tantum titulum lucrativum *tom. 9 dec.* 24 *num.* 43.

PECUS.

Destinatio pecudum ad hoc potius quam ad aliud prædium facti est, non iuris *tom. 7 dec.* 27 *n.* 17.

PEIORAMENTA.

Emphyteuta non tenetur de peioramentis prætensis in fundo locato, nisi probatus sit concludenter status rei locatæ tempore concessionis *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 89.

Huiusmodi probationes percutere debent præcise tempus consignationis rei locatæ *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 90.

PENDENTIA.

Pendentia litis super primo matrimonio, & inhibitio Iudicis non operatur esse attentatum secundum matrimonium ea pendente contractum, & filii concepti huiusmodi lite pendente sunt legitimi, eo magis quando prætensum impedimentum allegatur post contractum matrimonium, & pro tuenda legitimitate prolis *tom. 6 dec. 9 n.* 46 *&* 47.

PENSIO.

Pensio etiamsi aliquanto minor fructibus solvatur, tamen correspectiva dicitur *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 32.

Iusta pensio ex solito probatur, & ex cessione reportata ab antecedenti conductore *tom. 9 dec.* 19 *n.* 3.

Pensio in emphyteusi Ecclesiastica æqualis esse debet fructibus *tom.* 1 *dec.* 18 *n* 33.

Talis præsumptio aliquando fallax ex *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 34.

Onus probationis spectat ad impugnantem *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 35.

Si pensio modica solvatur, tunc licet res emphyteutica in substantia diminuta sit, emphyteuta tamen non liberatur ab onere pensionis, dummodo aliquid supersit, ex re emphyteutica. Amplia, etiamsi tantum non supersit, ex quo possint percipi fructus sufficientes ad eam persolvendam *t.* 1 *dec.* 18 *n.* 25 *&* 26.

Secus si pensio magna sit, & fructibus correspondens percipi solitis ex bonis rei emphyteuticæ *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 27.

Non constito de qualitate contractus pro quo solvitur pensio an solutio referenda sit ad emphyteusim, vel locationem etiam in rebus Ecclesiæ *tom. 7 dec.* 30 *num.* 31.

Quod pensio de semestre in semestre solvenda sit importet naturam locationis *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 7.

Pensio, quæ pro contractu solvitur etiam in specie constituta, non facit, quod contractus dici non debeat locationis, quando certa est quantitas, quæ solvitur, & quæ non consistit in aliqua quota fru-

ctuum

ctuum *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 15.

Pretia rerum in pensione conventarum quando maxime creverunt, tunc pensio subroganda est in pecuniam, ut servetur æqualitas inter contrahentes *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 85.

Pensio correspectiva fructibus dici non potest, quando in re locata ædificando melioramenta fiunt, & pensio eadem remanet *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 36.

Diminutio sumi debet ex pensione quæ solvitur *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 16.

Pensio in locatione constituitur, habito respectu ad fructus percipiendos ex re conducta *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 18.

Si notabile damnum ex vi divina in re locata contingat conductori, pensionis defalcatio est facienda *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 17.

Damnum intollerabile dicitur quando fructus ad medietatem pensionis locatori solvendæ non ascendant *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 51.

Bona fides non patitur quod conductor teneatur ad solutionem pensionis si res emphyteutica pereat *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 31.

PENSIONARIUS.

Pensionarius qui ius exigendæ pensionis in alium transtulit oneroso cessionis titulo, nullum ei valet inferre præiudicium *tom.* 12 *decis.* 34 *num.* 4 & 6 *cum plur. seqq.* ubi contrariæ auctoritates refelluntur.

Ampliatur conclusio de qua sub *n.* 4. ubi cedens promisit manutentionem cessionis, eiusque observantiam *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 11.

Pensio in cessionarium transit cum onere hypothecæ ad favorem creditorum pensionarii iam constitutæ *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 5.

Pensio non extinguitur in præiudicium cessionarii, si beneficium conferatur ipsi pensionario *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 12.

PEREMPTIO.

Peremptio rei, vel ad eum statum ut fructus ferre nequeat reductio, paria sunt *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 64.

Pullulare, nec renasci videtur quod multitudinem annorum exigit *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 65.

Substantia rei etiam dicitur perempta propter exsiccationem oliveti *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 61.

In locatione ad longum tempus conceditur remissio mercedis ob partis fundi interitum *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 29.

Et omne damnum partis peremptæ cedit in damnum locatoris, ut loquitur *Text. in Leg. ex conducto.* de præiudicio, & ruina ab aquis causata *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 30.

Fundi emphyteutici in parte peremptio cedit damno emphyteutæ iuxta leges nonnullas, iuxta alias vero contrarium procedit *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 22.

Attamen in emphyteusi, ubi solvitur canon quasi fructibus correspondens, non proceditur iisdem regulis, quæ determinant peremptionem partis fundi spectare ad emphyteutam *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 26.

Non tenetur ad damnum peremptionis fundi qui habet tantum ius temporale super fructibus *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 72.

Purgationis moræ effectus est, ut debitorem liberet periculo, & si res perierit debitor liberatur quasi ante moram interierit *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 95.

Quando in emphyteusi statuitur canon magnus, & fructibus correspondens propter interitum partis fundi debetur remissio *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 27.

Cum procedatur in simili emphyteusi cum principiis locationis ad longum tempus, uti in contractibus symbolicis *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 28.

PERICULUM IN GENERE.

Periculum verificatur non modo ratione dominii, sed etiam crediti, & interesse *tom.* 3 *dec.* 72 *num.* 25.

Ubi periculum magis intenditur ibi plenius est consulendum *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 20.

In contractu emptionis, & venditionis periculum spectat ad emptorem *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 23.

Periculum supplet quod deest iusto pretio *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 113.

Ubi maius adest periculum, maiori pretio compensandum est possibile detrimentum *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 39.

Periculum nominis debitoris existentis non spectat ad possessorem *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 50.

Periculum in expensis, & exactionibus efficit, ut quarta, & tertia pars exigendorum in pactum deduci possit *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 72.

Deficiente periculo amittendi expensas facile de læsione iudicatur *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 76.

PERICULUM QUOAD CONTRACTUM ASSECURATIONIS.

Periculum, vel damnum subire non dicitur, qui totum id quod solvit, habet in tuto *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 12.

Periculi emptor ad nihil aliud tenetur, nisi in ea parte, in qua periculum probetur *tom.* 6 *decis.* 22 *num.* 8.

Recensetur ad id exemplum traditum a *Scacc. de commerc. & camb.* §. 1 *part.* 1. *num.* 169. *vers. secundas casus tom.* 6 *decis.* 22 *num.* 9.

In contractu assecurationis periculum ab assecuratis est iustificandum tanquam eorum intentionis estremum, sicut etiam eorum est probare casum Navi in itinere occursum *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 1 & 2. quibus probatis locus fit stipulationi *n.* 3.

Ad scapham recurritur in extremo periculo *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 65.

In assecurationibus periculum rei transfunditur in assecuratorem per correspectivi præmii solutionem *tom.* 11 *decis.* 38 *num.* 2.

Assecuratarum rerum periculum pendet præcipue ex qualitate Navis, & itineris *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 3.

Assecuratoris condemnatio aliter fieri non potest, nisi in ea parte, in qua periculum fuit probatum, & liquidatum *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 10.

In dubio semper pro Assecuratoribus est iudicandum, quando probationes concludentes non sunt *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 11.

Periculum probatur ex apocha onerationis, quæ pleno probat *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 4.

Periculum vulgo *il risico* regulariter substantiatur in qualitate mercium itinere in Navis, & Capitanei, raro attenta persona Assecurati *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 47.

Qui periculum, risicum, sive casum sinistrum in se suscipit non tenetur de casu, qui a fortuna non dependet *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 4.

Verba etenim *risico, pericolo, e fortuna* in hac materia nihil aliud important, quam teneri de casibus fortuitis *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 5.

Assecuratio non valet, ultra periculum, quod currit Assecuratus, nec ultra valorem rerum assecuratarum *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 96.

Nisi concurrat diversitas itineris, vel periculi, cum sufficiat non adesse duplicitatem in eodem valore, & periculo *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 97.

Periculum mutuantis in cambio maritimo intelligitur de casibus fortuitis, videlicet naufragiis *tom.* 5 *dec.* 16 *n.* 14.

PERICULUM QUOAD CONTRACTUM AFFICTUS.

Conductor in se suscipiens casus fortuitos non tenetur de periculis, & damnis valde insolitis *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 55.

Periculum diminutionis fructuum alicuius fundi ad dominum tantum pertinet *tom.* 9 *dec.* 41 *n.* 13.

Si

Si periculum tempestatis quis contrahentium in se suscepit non tenetur ad id quod vi, aut tempestate contra consuetudinem tempestatis accidit *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 53.

Clusæ refectio non spectat ad conductorem quamvis in se susceperit omne rischium, periculum, & sumptus *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 54.

PERITIA.

Peritiæ factæ sine mandato Iudicis, & scientia Partis non attenduntur *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 31.

Non constito de errore Iudex tenetur peritias probare, easque sequi in iis, quæ sunt facti *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 1.

Peritia, quæ præsumitur movisse Iudicem excludit quamcumque aliam maxime non expressam *tom.* 6 *dec.* 50 *n.* 8.

Relationi peritioris omnimode est deferendum *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 2.

Retractatio peritiæ iuridicæ non attenditur, nisi novus accessus fiat de mandato Iudicis, adhibitis Peritis utrique Parti confidentibus *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 32.

PERITI IN GENERE.

Iudicium plerumque ipsos peritos fallit *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 12.

Peritus partes Iudicis assumere non debet *tom.* 6 *dec.* 50 *num.* 7.

Periti in arte sua Iudicium dare debent *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 39.

Peritis in arte standum est *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 18.

Peritis in arte affirmantibus plus credendum est, quam mille negantibus *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 20.

Testibus in arte peritis est credendum *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 4.

Attestationibus peritorum melioris notæ deferendum est *tom.* 10 *dec.* 31 *n* 5.

Regulariter peritis creditur in qualibet re *tom* 12 *dec.* 48 *n.* 2.

Eo magis in materia morborum animalium *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 3.

Officium periti versatur circa ea quæ sunt facti, non quæ sunt iuris *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 34.

Peritorum depositioni omnino standum est, & credendum *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 9.

Periti a Parte electi faciunt probationem probatam *tom.* 12 *decis.* 19 *num.* 1.

Periti melius informati, & meliorem reddentes rationem sui dicti, & considerantes qualitates bonorum sunt aliis contrariis præferendi *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 33.

Factum peritorum publicorum, vel a Magistratu Supremo specialiter deputatorum habet pro se omnem veritatis, ac iustitiæ præsumptionem *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 19.

Periti adminiculati sunt aliis præferendi *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 34.

Iudex non tenetur sequi iudicium periti, quando Iudici constat illius fundamenta in facto non subsistere, vel quando peritus excedit terminos propriæ peritiæ *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 36.

Subornans peritum ad referendum falsum, si referens falsum retulerit tenetur ut ipse pœna falsi *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 39.

Periti forenses sunt parum informati de valore bonorum, in loco, ubi non habitant *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 23.

Modus probandi melioramenta per concordiam peritorum est legitimus, & tutus *tom.* 1 *decis.* 38 *num.* 31.

Melioramenta probantur iudicio peritorum cui omnino standum est *tom* 12 *dec.* 54 *n.* 1.

Periti ex inspectione rei de præsenti non valent dignoscere statum antiquum *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 86.

Neque ad concludendam culpam conductoris in ruina clusæ valent attestationes vagæ mathematicorum, qui statum antiquum non cognoscunt *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 87.

Periti iudicantes de statu antiquo debent in Iudicio adduci uti testes, non tanquam periti *tom.* 12 *decis.* 32 *num.* 8.
Non creditur perito testanti quod rei valorem consideraverit de tempore præterito *tom.* 12 *decis.* 32 *num.* 6.
Etiamsi ageretur de re Ecclesiastica, & inter personas Ecclesiasticas *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 7.
Peritis mathematicis in materia exsiccationis aquarum est a Iudice omnino deferendum *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 19
Quæ fuerint causa ruinæ clusæ peritus dicere nequit, neque de culpa quis argui potest, nisi sit informatus status antiqui *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 85.
Peritorum dicto de statu clusæ deponentium standum est *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 93.
Pro cognoscenda proprietate, vel comunione muri standum est iudicio peritorum *tom.* 11 *decis.* 34 *num.* 35.
Periti ad comparationem electi iuramentum sub certa forma præstari debent *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 41.
Apocha, cum qua facienda est comparatio debet esse certa, & a Iudice approbata *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 42.
Et huiusmodi certitudo est omnino necessaria *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 43.
Comparatio literarum quomodo fiat, & quæ in ea sint advertenda *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 44.
Necessaria non est iuramenti delatio per notarium peritis facienda quando ipsi notario præsente iusiurandum assumpserunt *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 59.
Iuramentum a peritis præstandum suppleri valet per invocationem divini numinis, vel per clausulam omni meliori modo *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 63.
Ambiguitas ex discordia peritorum resultans sufficere potest pro Rei conventi absolutione *tom.* 3 *dec.* 71 *num.* 11.
Periti deputati a qualibet Partium dicuntur quasi Procuratores, vel Advocati cuiusque Partium & sic creditur, quod unus minus, alter plus quam potuerit æstimaverit fundum, vel aliud *tom.* 9 *dec.* 42 *num.* 4.

PERITI QUOAD ELECTIONEM.

Nil firmant periti non electi ad normam iuris *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 9.
Non vocatis, nec præsentibus quorum intererat, electio peritorum & relatio eorum non obtinet *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 10.
In electione peritorum non datur processus in infinitum *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 62.
Peritorum iudicio de consensu Partium electorum semper deferendum *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 6.
Cum unus posset eligi peritus, & duo fuerunt electi eorum fides augetur *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 38.
Post secundam deputationem peritorum non est amplius locus ulteriori electioni ad evitandum processum in infinitum *tom.* 1 *dec.* 38 *num.* 4.

PERITI QUOAD ÆSTIMATIONEM.

In æstimatione bonorum est necessaria peritia *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 22.
Materia æstimationis a peritis factæ regulatur a prudenti Iudicis arbitrio *tom.* 9 *dec.* 42 *n.* 9.
Periti in æstimando debent habere rationem omnium qualitatum diminutionem valorem bonorum, & præcipue intersecationis bonorum a bonis plurium vicinorum *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 35.
Periti iudicant de illis rebus quæ oculis subiiciuntur *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 6.
Quæ oculis peritorum non subiiciuntur non possunt æstimari *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 50.

Et

Et si fiat æstimatio non valet unum obulum *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 51.

Periti iudicare nequeunt nisi de iis, quæ sub oculis cadunt, aliter eorum æstimatio non attenditur *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 1.

Periti iudicare nequeunt de valore rei de tempore præterito *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 2.

Affertur ratio *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 3.

Maxime si melioramenta in re facta sint ultra decennium *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 4.

Et si non viderint rem de tempore iuxta quod facienda est æstimatio *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 5.

Si tertius peritus electus ab Iudice æstimaverit plus, aut minus aliorum peritorum, tertio standum non est, sed fieri debet coacervatio, & capi debet æstimatio media, & reiicitur auctoritas Zanchii &c. *tom.* 9 *dec.* 42 *n.* 5 & 6.

Tertio perito eo minus standum est, si æstimatio ab ipso facta sit improbabilis *tom.* 9 *dec.* 42 *n* 8.

PERITI QUOAD RELATIONEM.

Periti in eorum relatione non debent denuo iurare *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 45.

Et relatio ab eis facienda est in scriptis *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 46.

Relatio peritorum attenditur quoad statum præsentem *tom.* 6 *dec.* 50 *num.* 4.

Relationi peritorum standum est, nisi illa de evidenti errore convincatur *tom.* 12 *dec.* 56 *n.* 16.

Iudex deferre debet relationi peritorum judicialiter electorum *tom.* 12 *dec.* 50 *num.* 5.

Nec ab illorum iudicio Partibus licet recedere si periti sunt concordes, & unanimiter, ac legitime fuerunt electi *tom.* 12 *dec.* 50 *num.* 6.

Valor bonorum melius desumitur ex relatione peritorum quam ex testibus *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 15.

Iudex sequi valet opinionem unius ex pluribus peritis discordantibus, qui vel sit fide dignior vel meliorem suæ relationis rationem afferat *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 30.

Tertius peritus electus ab Iudice discordantibus inter se primus, & secundus tenetur adhærere Sententiæ unius ex duobus, quando deduxerunt relationem in actis, & relatio fuit publicata *tom.* 9 *decis.* 42 *num.* 3.

Quando peritia peritioris est uniformis præcedenti peritiæ peritorum, debet omnino probari *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 3.

Interrogatoria contra peritos non admittuntur post exhibitam in actis relationem *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 3.

Relatio periti, de iis quæ non videt non valet *tom.* 6 *decis.* 50 *num* 5.

Relatio periti electi a Iudice non attenditur si mobilia in æstimando peritus non viderit *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 52.

Ex periti calculo a Magistratu non adprobati nulla crediti certitudo desumitur *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 42.

Relatio peritorum facta per informationes habitas a diversis personis, non est attendenda *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 24.

Relationes peritorum innixæ rationi erroneæ non sunt attendendæ *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 19.

Sententia lata ex peritorum relatione numquam transit in rem iudicatam, & potest revocari ex meliori iudicio aliorum peritorum, etiam post publicationem *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 13.

PERIURIUM PERIURUS.

Quælibet causa excusat a periurio *tom.* 11 *decis.* 37 *num.* 14 & *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 55.

Maxime ad effectum, ne quis Iudicio repellatur *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 14.

Qui

Qui dicit se deceptum potest agere absque metu periurii *tom.* 12 *dec.* 19 *num.* 57.

Periurium non committitur deficiente dolo *tom* 11 *dec.* 15 *n.* 10.

Nequit esse periurium, ubi non est perfidia, neque dolus *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 56.

Exceptio periurii est per se levissima *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 13.

Exceptio periurii potest opponi in quacumque parte iudicii ante sententiam *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 31.

Iudex potest exceptionem periurii reservare discutiendam in processu causæ nisi incontinenti evidenter probetur *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 58.

Qui in periurium incidit, absolvi non potest nisi a Summo Pontifice *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 12.

Effectus periurii non transit in hæredem, qui propterea de simulatione opponere valet etiam non impetrata absolutione, vel relaxatione *tom.* 4 *decis* 19 *num.* 99.

Periurus non auditur in spiritualibus, sed in temporalibus *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 7.

Periurus parte opponente audiri non potest *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 31.

Hæbreus periurus repellitur a limine iudicii *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 39.

Ratione periurii etsi quis a Iudicio non repellatur, repellitur tamen, quia contraveniens iuramento privatur actione *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 57.

PERMANENTIA.

Verbum residere denotat permanentiam in loco *tom.* 6 *dec.* 10 *n.* 22.

Ut habitatio permanens contracta dicatur, animus ibi habitandi requiritur *tom.* 6 *dec.* 10 *n.* 23.

PERMISSIO.

Multa permittuntur in consequentiam, quæ principaliter, & de per se fieri prohibentur *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 45.

Limitata permissionis causa limitatum producit effectum *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 78.

PERMUTANS.

Permutans, evicta re permutata, agere potest, vel rei vindicatione, vel ad interesse *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 17.

Per electionem unius ex istis actionibus, altera remanet sublata, cum sint incompatibiles inter se *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 18.

Qua stante incompatibilitate, inanis remanet virtus clausularum salutarium *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 19.

Permutans, qui evictionem passus fuit in bonis permutatis habet regressum ad bona propria per rei vindicationem *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 3.

Quod procedit quando bona permutata adhuc existunt, penes permutantem *tom.* 3 *decis.* 62 *num.* 4.

Si enim penes eum non existant, datur solum actio ad interesse *tom.* 3 *decis.* 62 *num.* 5.

Auctoritates contrariæ, in quibus terminis procedant? *tom.* 3 *dec.* 62 *num.* 6.

PERPETUITAS.

In primogenituris verba perpetuitatem demonstrantia, interpretantur pro descendentibus, non autem pro transversalibus *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 59.

PERSONA.

Aliquando duplex persona considerari potest in una *tom.* 2 *decis.* 1 *num* 24.

PERSONALITAS.

Personalitas in donatione elicita a contemplatione filiorum ex certo, & determinato matrimonio non impedit quominus extranei, & non vocati succedant donatario iure transmissionis *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 3.

Quod procedit etiamsi vocati sint tantum masculi, quia fœminæ succedunt patri iure transmissionis in defectu masculorum *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 4.

PERTINENTIA.

Quoties una res pertinet ad aliam dicitur destinata pro usu illius, & tanquam accessoria sequitur naturam

ram sui principalis *tom.* 7 *dec.* 27 *num.* 7.

PETENS.

Plus petit qui ante tempus petit *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 5.

Qui petit quod habet frustra petit *tom.* 6 *dec.* 50 *n.* 10.

Peti non potest quod statim restitui debet *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 74.

Maxime si agatur de bonis primogeniturae, vel maioratui subiectis *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 75.

Magis attenditur id quod fuit prosecutum, quam id, quod petitum fuit *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 18.

Plus debito petenti totum a debitore denegatur, nec constituitur in mora *tom.* 1 *decis.* 5 *n.* 20. Limita *n.* 26 *&* 27. distingue *n.* 28 *&* 29. declara *n.* 30.

Qui petit compensare dicitur creditum exigere *tom.* 12 *dec.* 27 *n.* 4.

PETITIO.

A petitione principali recedi non potest nisi probetur error *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 2.

Intentato remedio incompetenti, petitio porrigitur ad competens *tom.* 7 *decis.* 22 *num.* 27.

Rigorosa petitio salutaribus clausulis mitigari solet *tom.* 6 *dec.* 51 *num.* 9.

Ex petitione crediti iam per apocham soluti per oblivionem facta, de credito etiam in quo apocha non obtinet, solutio arguitur *tom.* 6 *decis.* 51 *num.* 13.

Petitio alicuius facillimae oblivioni subiecti non attenditur, maxime quando petitio est tenuis summae iuxta conditionem personarum *tom.* 6 *decis.* 51 *num.* 10 *&* 11. & agitur de credito per praestationem contracto, quod vir probus satisfacere statim debet *num.* 12.

Quod sententia non operatur, multo minus sola iudicialis petitio *tom.* 10 *decis.* 47 *num.* 14.

Tam ea quae sunt haereditaria, quam quae in haereditate permanent veniunt in haereditatis petitione, interdicto quorum bonorum, & similibus *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 15.

Iis exceptis, quae speciali in rem actione peti etiam possunt, vel debent *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 16.

Feudum etsi non sit haereditarium, venit tamen in petitione haereditatis, & in haereditate esse dicitur *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 17.

Res depositae commodatae, pignori traditae continentur in petitione haereditatis, quia earum periculum ad haeredem spectat *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 18.

Ideo aequum est, ut illi suppetat actio, vel retentio, quaemadmodum sua magis interesit *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 19.

Pro re commodata, locata, pignorata &c. actio competit ei, cuius interest rem non auferri *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 20.

PETITORIUM.

A possessorio non convolatur ad petitorium *tom.* 7 *dec.* 31 *n.* 9.

Petitorium cum possessorio non cumulatur, nisi protestetur contra acta ad effectum cumulandi ab alia parte gesta *tom.* 7 *dec.* 31 *num.* 11.

Iudicium petitorium iam introductum tempore vacationis in Iurepatronatus impedit institutionem, quando nemo ex Colligitantibus reperitur in quasi possessione, secus si aliquis hac quasi possessione praeditus sit *tom.* 10 *decis* 46 *num.* 16 18 *&* 23.

Quando Iudicium petitorium introductum fuit ante vacationem in Iurepatronatus institutio suspenditur usque ad eius Iudicii exitum *tom.* 10 *decis.* 46 *num.* 9 declara *num.* 10.

Pendente Iudicio petitorio super pertinentia Iurispatronatus potest interim secuta vacatione ab eo, qui in quasi possessione reperitur fieri institutio *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 11.

Et in casum succumbentiae non tene-

netur qui præsentavit restituere victori ius præsentandi excluso eo, qui iam fuit institutus *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 12.

PIETANTIA.

Pietantia unde dicta, eiusque vocis origo *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 13.

Pietantiam Baldus ait consistere non solum in esculentis, verum etiam in poculentis *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 14.

PIGNORATARIUS.

Creditor pignoratarius habet hypothecam expressam in pignore *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 57.

Creditor pignoratarius quibus præiudiciis subiicebatur ex antiquo Statuto Mercantiæ, ad quæ vitanda pignus occultabat in præiudicium debitoris, eiusque creditorum *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 70.

Ex verbis Statuti. *E ne abbia la retenzione finchè venga pagato* arguitur prelatio creditoris pignoratarii in concursu etiam dotis, & de ratione *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 67.

An ex reformatione Statuti Mercantiæ anni 1713. creditori pignoratario privilegium tantum concedatur liberationis a conquassatione, vel etiam prælatio inter omnes creditores dotium, tutelæ &c. & a fine, & ratione d. reformationis deducitur quoque prelatio *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 51 & 52.

PIGNUS.

Pignus, & aliæ cauthelæ datæ a debitore non minuunt, nec reddunt elusoriam eius obligationem *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 36.

Pignus manente proprietate debitoris solum possessionem transfert ad creditorem *tom.* 2 *dec.* 19 *n.* 4.

Ad constituendum pignus sufficiunt quoque litteræ, voluntas tacita, & coniecturalis *tom.* 9 *dec.* 31 *n* 7.

Pignus constitui nequit super corpore Tabernæ, sed adsignatio in alienationem resolvitur *tom.* 3 *decis.* 68 *num.* 36.

Statutum quoties verba fecit de hypothecis, ac deinde de pignoribus, pignus accipiendum est in sua propria significatione *tom.* 3 *dec.* 58 *num.* 43.

Creditor anterior in hypotheca, licet posterior in actione personali, super pignore prælationem habet *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 1.

Pignoris creditor non potest esse nisi Procurator debitoris *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 32.

Ex reformatione anni 1713. conceditur debitori, vel eius creditoribus potestas redimendi pignus solvendo creditum, creditori pignoratario etiam contradicente *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 26.

Fructus ex pignore percepti imputantur in sortem *tom* 3 *dec.* 22 *num.* 22.

Dispositum in fideiussione censetur dispositum etiam in pignore *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 11.

Pignus, quod habet in manu creditor potest a debitore vendi, dummodo idoneam præstet cauthelam pro creditoris indemnitate *tom.* 1 *decis.* 25 *num.* 12. 37 & 40.

Creditor, qui habet pignus, & fideiussorem, potest agere contra principalem Debitorem, vel contra Fideiussorem, non discusso pignore *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 28.

Limitatur in Fideiussore subsidiario *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 29.

Cui tamen Fideiussori solventi creditor tenetur cedere ius pignoris *tom.* 1 *decis.* 25 *num.* 31.

Per longum temporis lapsum præsumitur derelictio pignoris conventionalis, & tacita datio in solutum *tom.* 9 *dec.* 39 *num.* 5.

Titulus dotis non convenit constitutioni pignoris, sed dationi in solutum *tom.* 9 *decis.* 39 *num.* 6.

Pignoris naturæ repugnat quod fructus non imputentur in extinctionem crediti quantitativi *tom.* 9 *dec.* 39 *num.* 12.

Retentio facienda per traditionem

æquivalentis fundi fructiferi pugnat cum natura pignoris *tom.* 9 *dec.* 39 *n.* 13.

Statutum prælationem concedens creditori pignoris, debet intelligi de vero pignore rei mobilis *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 37.

Et ita intelligendum est, Statutum Mercantiæ, quæmadmodum deducitur ex reformatione anni 1713. quæ uti posterior debet maxime considerari *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 38.

Creditor de evictione tenetur quando pignus venditum a Domino vindicatur *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 25.

Contrarium verius ac receptius *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 26.

In quibus terminis loquantur *tit. C. creditorem eviction. pignor. &c. atque Text. in Leg. emptorem* 12. *ff. de action. empt ? tom.* 4 *decis.* 12 *num.* 27.

Creditor, qui propria culpa pignus amisit, & ideo non offert, non valet procedere ad executionem sui crediti *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 2.

Et tenetur exceptione doli *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 3.

Quod procedit etiam contra Fideiussorem *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 4.

Factum Iudicis, qui distrahit pignus reputatur factum ipsius debitoris *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 5.

Creditor non tenetur offerre pignus, nisi procedat debitoris petitio *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 36.

Mons respicit ad rem oppignoratam non ad personam pro eius securitate *tom.* 8 *dec.* 44 *n* 12.

Non est de forma substantiali Statuti Mercantiæ, quod pignus datum sit in actu mutui ad effectum obtinendi prælationem a Statuto concessam *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 36 *&* 38.

Si creditor inferat molestias suo debitori, & debitor pro cautione pignus eidem consignet, fingitur, quod debitor solvat, & creditor iterum recipiendo pecuniam eam in mutuum det debitori *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 41.

Verba apposita in Statuto Mercantiæ, *o con altro titolo* continet dationem pignoris etiam post contractum debitum *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 42.

A Statuto Mercantiæ non requiritur, quod datio pignoris sequatur in actu mutui, adeoque neque a reformatione dicti Statuti, cuius finis fuit ampliandi d. Statutum *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 43.

Neque requiritur pro forma substantiali, alias non adimpleretur plene ratio Legis, quæ fuit præstandi auxilium creditoribus in urgentibus eorum necessitatibus, & frustranea esset reformatio extendens privilegium ob rationem impediendi pignora occulta etiam ad creditores non cessantium, & sequeretur absurdum *tom* 9 *dec.* 25 *num.* 44 45. 48 & 49.

Creditor qui habet pignus sui debitoris non tenetur sibi de illo satisfacere vendendo, & accipiendo in solutum *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 13.

Creditor quamquam recipiat certum pignus pro eius maiori cautela tamen, si velit, potest cogere debitorem ad sui debiti satisfactionem *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 11 *&* 14.

Creditor qui habet pignus conventionale potest pro maiori securitate agere contra alia bona, & personam debitoris *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 32.

Si executio facta non est pro toto debito, competit creditori pignoris retentio *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 44.

Quæ retentio procedit etiam pro credito, pro quo pignus datum non fuit *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 45.

Sed hoc solum habet locum, quoad debitorem, non quoad tertios *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 46.

Creditor, qui retinet pro securitate sui crediti certum pignus non potest procedere ad executionem contra debitorem, nisi prius oblato pignore

re

re *tom.* 1 *decis.* 25 *num.* 1. Declara *num.* 7.

Cum creditor retinet pignus ad satisfactionem habile, non potest recurrere ad capturam debitoris, & de ratione *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 9

Captura ut substineatur cum adsit pignus probari oportet insufficientia eiusdem pignoris *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 14.

Pignus si non æquivalet debito facta illius restitutione potest prætendi mandatum suspicionis fugæ, sed cum hoc factum non sit captura est nulla *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 15.

Non observatis a creditore quæ in distrahendis pignoribus celebrari consuetum est, omnes malæ præsumptiones locum habent ut ipse obligetur ad refectionem damnorum omnium *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 16.

In vim Statuti Mercantiæ pignoris datio, ad hoc ut valeat, fieri debet per duos dies ante decoctionem *tom.* 3 *decis.* 68 *num.* 48.

Decoctus, vel proximus decoctioni nequit in fraudem creditorum res suas pignori dare, & adducitur ratio *tom.* 3 *decis.* 69 *num.* 1. 2.

In vim Statuti Mercantiæ validum est pignus a creditore reportatum intra duos dies ante decoctionem, nisi probetur id factum esse in fraudem aliorum creditorum *tom.* 3 *decis.* 69 *n.* 4.

Quæ fraus deducitur, ex eo quod in recipiente pignus intervenerit scientia decoctionis *tom.* 3 *decis.* 69 *num.* 5.

Et hæc scientia præsumitur ex longa familiaritate, & amicitia cum decoctore *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 6.

Et ex brevi tempore, quod intercessit inter dationem pignoris, & decoctionem *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 7.

Item ex solutione facta creditori antequam dies advenerit *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 8.

Item ex notitia protestationis literarum cambii, aliisque actis intra breve tempus ante decoctionem expletis *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 9 *&* 10.

Principis auctoritas, & ipsa actus solemnitas omnem excludit collusionis, & fraudis præsumptionem *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 21.

Conquassatio hypothecarum extensa ad ius pignoris, qualia præiudicia afferre posset debitoribus, mercatoribus, & commercio *tom.* 9 *decis.* 24 *n.* 12.

Ad quæ præiudicia vitanda Statutum Mercantiæ *lib.* 3. *rubr.* 2. *de cessantib.* §. *ancora considerato &c.* habenti ius pignoris concessit prælatio, & liberatio, a conquassatione hypothecarum *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 13.

Tres circumstantiæ in d. Leg. exornantur, prima, quod necessitas debitorem urgeat, ut non palam pecuniam inveniat cum pignore; secunda quod creditori pignoratario conceditur a d. Statuto prælatio inter omnes creditores, & quidem positive non per modum exceptuationis; tertia quod non sit necessarium pignus dare in actu mutui *tom.* 9 *decis.* 24 *n.* 14 15 16.

Ratio principalis reformationis Statuti Mercantiæ circa pignoratarii privilegia fuit obviandi fraudibus, & occultationibus pignorum *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 77.

Pignus iudiciale dicitur quod fit in causam iudicati, seu in eiusdem confirmationem, & executionem *tom.* 10 *decis.* 14 *n.* 47.

Tenuta capta per Officiales vigore mandati executivi dicitur pignus iudiciale *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 48.

Prout etiam si in vim dicti mandati Creditor immittatur in possessionem bonorum sui debitoris propter instrumentum quarantigiatum *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 49.

Pignus obtentum vigore Instrumenti quarantigiati dicitur ex iudicato *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 52.

Creditor habens pignus iudiciale, & negligens illius distractionem amittit

tit usuras futuri temporis *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 42.
Limita si distractio retardata fuit ex mala qualitate debitoris *tom.* 12 *dec.* 33 *num.* 43.
Amplia etiamsi creditor omiserit petere remedia, quæ non tenebatur implorare *tom.* 12. *dec.* 33. *n.* 44.
Pignus prætorium constitutum dicitur statim, ac decretum est sequestrum super bonis debitoris *tom.* 4 *decis.* 25 *n.* 2
Non est necesse ad constituendum verum pignus, ut detur pignus in actu pecuniæ mutuatæ. Et quod Pignoratarius vincit quoque Creditorem ex causa dotis ex Statutis Florentiæ *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 1.
Dos habet hypothecam tacitam in omnibus bonis debitoris non excluso pignore a die scriptæ matrimonialis *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 58.
Dos restituenda præfertur omnibus tacitis hypothecis etiam anterioribus non autem creditoribus habentibus hypothecam expressam anteriorem *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 59 *&* 60.
Per dationem pignoris non transfertur dominium, sed remanet penes debitorem *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 21.
Transfertur per dationem in solutum *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 22.
Pecuniam non fuisse datam in pignus arguitur si hæc cautela in libris creditoris, in quibus alias expressit, fuit omissa *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 42.
Ex actuum diversitate arguitur, utrum res data sit in pignus, vel in solutum *tom.* 3 *dec.* 68 *n* 34.
Item ex confessione creditoris *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 35.
Si debitor creditori suo dedit in pignus bona sibi donata, pignus non resolvitur, si donatio annulletur prætextu insinuationis non factæ intra tempus a Statuto præscriptum nisi ipsi creditori possit imputari, quod insinuationem omiserit *tom.* 3 *dec.* 2 *n.* 30.
Pignus vendi nusquam potest prius quam dies eveniat solutionis conventæ *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 17.
Eo magis si fuerit conventum, quod non vendatur *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 18.
Explicatur antinomia Legum circa venditionem pignoris cum contrahentes convenerunt quod non venderetur *tom* 9 *decis.* 31 *n.* 19.
Et firmatur quod nisi sit absoluta prohibitio venditionis pignoris, sed sit conditionata nempe quod non vendatur sine scientia, & notificatione Domini, sit valida, & vendi non possit sine notificatione &c. *tom.* 9 *decis.* 31 *n.* 20
De venditione pignoris clandestina creditor reddere debet rationem, ex quo ipsius creditum redditur illiquidum *tom.* 9 *decis.* 31 *num.* 36.
Decoctio debitoris non liberat creditorem a redditione rationis ob venditionem iniustam pignoris, nec sanat nullitatem executionis procedentem ab excessu summæ, pro qua fuit facta exequtio *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 39 *&* 40.

PII MONTES.

Mos Romanorum deponendi in sacris ædib. pecunias, pactiones, fœdera, Testamenta affertur, ad cuius similitudinem Pii Montes eliguntur *tom.* 7 *decis.* 19 *n.* 1 *&* 2.
Apud Montem publica fides in rerum custodia tamquam in loco pio *tom.* 7 *decis.* 19 *num.* 23.
Mons depositarius restitutione conventa eam frangere non potest in medium proferens latentem ordinem, utpote qui neque fallit, neque fallitur *tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 24.
Pacto compensandi non possunt Ministri Montis renunciare *tom.* 7 *dec.* 20 *num.* 11.

P I R A T A.

Piratæ non sunt sindicabiles *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 31.
Ratio ob quam Piratarum deprædationes permittuntur quæ sit, & diversa

versa ab illa, qua permittitur quæstus, & emptionem, & revenditionem Mercatoribus *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 40 & 41.

Facultas exercitium Piratæ agendi ad tempus illimitatum concessa præsumitur continuata nisi constet de revocatione *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 22.

Dicta facultas præsumitur intervenisse ex cursu 30 annorum *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 23.

Negociatio Piratarum differt ab illa mercatorum ad effectum ut sit locus sindacatui, & quomodo distet *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 33.

Pirata cum non emat, dissimilis eius essentia ab illa Mercatorum, vel Artificum putatur, & similis potius recolligenti fructus in bonis propriis, qui non dicitur negociator, sive mercator *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 38.

Exercitium Piratæ, & Mercatoris non est incompatibile in eadem persona *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 43.

De Luc. de regal. disc 170. *n.* 15. firmat quo repræsaliæ dicantur quædam species negociationis, sed non infertur ex eo, quod Piratæ dicantur mercatores ad effectum sindacatus *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 31. 32.

PISANI.

Subiectio Pisanorum Dominio Florentino fuit de anno 1406. *tom.* 11 *dec* 8 *n.* 14.

Statutum Pisanum fuit sublatum, cum in deditionem Florentinorum venerunt *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 15.

PISTORIUM.

Pistorii Civitas quamvis non sit subdita Civitati Florentiæ, paret tamen dictioni Magni Ducis Ætruriæ *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 14.

PLURALITAS.

Pluralitas non præsumitur *tom.* 10 *decis.* 8 *num.* 14.

Pluralitas non præsumitur involvens falsitatem, ac delictum *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 62.

Pluralitas conditionis in suas singularitates resolvitur, si id circumstantiæ suadeant *tom.* 11 *dec.* 46 *num.* 6.

Quod locum habet, tam in ultimis voluntabus, quam in contractibus *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 7.

Pluralitas personarum eiusdem nominis, & cognominis non præsumitur *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 18.

Præsertim cum non apparet de eo tempore alios eiusdem nominis sub iisdem circustantiis extitisse *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 19.

Pluralitas personarum eiusdem nominis, & possibilitas descendendi tam ab una, quam ab alia, dubiam, & æquivocam reddit descendentiæ probationem *tom.* 7 *dec.* 25 *n* 45.

Pluralitas familiarum eiusdem nominis nunquam præsumitur nisi evidenter probetur *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 31.

Pluralitas personarum efformantium contractum operatur dividuitatem eiusdem *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 186.

Pluralitas resolvitur in singularitates, quando alias sequeretur absurdum *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 11.

POENA IN GENERE.

Pœna quæ dicatur *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 7.

Pœna in quibus proprie consistat *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 66.

Ubi Lex imponit pœnam, præsupponit constare de delicto *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 77.

Pœna debet tenere suos authores *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 70. & *tom.* 12 *dec.* 50 *n.* 10.

Privatio iuris est pœna *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 1.

Generaliter pœnæ non debentur *tom.* 11 *dec.* 59 *n.* 15.

Pœna in uno casu apposita, in alio diverso non debetur *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 27.

Minores ab omni pœna excusantur *tom.* 2 *decis.* 24 *n.* 83.

A pœna quælibet causa excusat *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 24. *&* *tom.* 11 *decis.* 59 *n.* 16.
In dubio pro exclusione pœnæ diudicari debet *tom.* 8 *decis.* 13 *n.* 25 *&* *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 34.
Pœna excluditur in dubio in ultimis voluntatibus *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 26.
Et in specie pœnæ etiam non afflictive corporis a Statuto, vel Decreto fulminatæ *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 27.
Causa etiam colorata sufficit ad evitandam pœnam restituendi, vel in sortem imputandi accepta *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 40.
Et ignorantia excusat respectu aliarum pœnarum citra nullitatem actus *tom.* 3 *dec.* 24 *num.* 41.
Pœna pecuniaria non exigitur ultra id quod interest *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 23.
Pœna adiecta dationi quantitatis exigi nequit, ultra id quod interest *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 3.
Ut pœna excludatur sufficit quod iactura sit etiam solum super lucro incerto *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 123.
Lata culpa in pœnis pecuniariis dolo æquiparatur *tom.* 8 *dec* 13 *n.* 23.
Recipiens solutionem sine protestatione pœnam remisisse intelligitur *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 33.
Principali negocio transacto, vel finito pœna amplius exigi nequit *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 32.
Pœna dici non potest intrare quando res potest esse ad commodum, & damnum *tom.* 10 *decis.* 25 *n.* 124.
Declaratio est semper necessaria ad incurrendam pœnam, ubi factum potest excusari *tom.* 10 *dec.* 33 *n.* 75.
Pœna adiecta quantitati neque de iure debetur *tom.* 8 *dec.* 8 *num.* 3.
Neque debetur interesse conventum per pœnam, quando in quantitate debitum proveniat præcipue per Statutum Florentiæ, ubi proceditur sola facti veritate inspecta, & de æquitate *tom.* 8 *dec.* 8 *n.* 4.
Pœnæ statutæ adversus edere recusantes præsupponunt in eis contumaciam cum dolo *tom* 2 *dec.* 24 *n.* 69.
Pœnæ contra non edentes caute accipiendæ sunt ad instar iuramenti in litem *tom.* 2 *dec* 24 *num.* 74.
Ut incurratur pœna in Sententia comminata, requiritur intimatio Sententiæ *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 9. Sententia non intimata non transit in iudicatum, quo non extante, nec est, cui parendum sit. Ibidem.
Pœna a lege non scripta non dicitur volita, quæ immo debet stricte interpretari *tom.* 6 *dec.* 60 *num.* 16. *&* *n.* 17.
Pœna caducitatis a Testatore imposita in uno casu non extenditur ad alium diversum, licet similem *tom.* 3 *dec* 50 *num.* 5. 9. & 12.
Neque incurritur, si contraventio iuxta modum expressum non committatur *tom.* 3 *dec.* 50 *num.* 6. & 14.
Pœna caducitatis adponi a Testatore solet potius ad terrorem Hæredis, quam ad eius privationem *tom.* 3 *dec.* 50 *num.* 8.
Caducitas a Testatore adposita in casu alienationis bonorum non incurritur in casu, quo eadem bona per honestam transactionem Creditoribus relaxentur *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 11.
Præsertim accedentibus iustissimis transigendi causis *tom.* 3 *dec.* 50 *n.* 15.
Sola pœna privationis absque alia causa vestit prohibitionem alienationis & inducit fideicommissum *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 3.
Pœna privationis incurritur sequuta alienatione prohibita *tom* 5 *decis.* 2 *num.* 5.
Pœna incurritur solum ex contraventione menti Testatoris, non verbis *tom.* 5 *dec* 2 *num.* 6.
Pœna privationis, ut evitetur, sufficit causa etiam probabilis, & minus iusta *tom.* 5 *dec* 2 *num.* 15
Pœna a Testatore adiecta in casum non adimplementi solvenda est ab

hærede de proprio, & de ratione *tom.* 5 *decis.* 21 *n.* 31.

POENA CONVENTIONALIS.

Pœna conventionalis de consuetudine non debetur nisi quatenus intersit *tom.* 8 *dec.* 8 *num.* 2.

Pœna conventionalis non potest exigi ultra summam iusti, & veri interesse, iuxta stylum Tribunalis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 282.

Consuetudo invaluit, quod pœna conventionalis etiam adiecta facto non debeatur nisi quatenus intersit *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 1.

Et ampliata fuit etiam in casu, quo pars pœnæ esset Fisco applicanda *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 2.

Huius consuetudinis causa videtur posita in Cap. suam de pœnis, ubi lucrum ex pœna, quatenus excedit interesse, parum honestum appellatur *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 3.

Cessante interesse, pœna dicitur ad vindictam *tom.* 3 *dec* 3 *n.* 4.

Magis communis, & verior sententia est, quod pœna conventionalis debeatur, etiamsi nihil intersit *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 5.

Hæc tamen sententia non procedit inter Mercatores, inter quos bona fide agitur *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 6.

Et multo minus, ubi ex forma Statuti, ut hic Florentiæ, proceditur sola facti veritate inspecta *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 7

Neque procedit, quando Pœna conventionalis fuit adiecta loco interesse, quod in dubio præsumitur & præsertim ex honestate personæ *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 8. 9.

At sine difficultate procedit in casu, in quo expresse fuit adposita pœna relativa ad interesse damni *tom.* 3 *decis.* 3 *n.* 10.

Pœna conventionalis, ut possit exigi, debet esse adposita favore utriusque Partis *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 24.

Et nisi sit reciproca, non committitur, etiam adposito iuramento *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 25.

POENITENTIA.

Simplex conventio de emendo non facit, ut pœnitentiæ locus non sit *tom.* 5 *decis.* 15 *n.* 13.

Quotiescumque instrumentum est de substantia, & forma contractus ante ipsius confectionem locus est pœnitentiæ *tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 14.

Contractus venditionis consensu perficitur, nec pœnitentiæ alterius altero invito, rescindi potest *tom.* 6 *decis.* 52 *n.* 1.

Procedit regula prædicta in omnibus contractibus nominatis *tom.* 6 *dec.* 52 *num.* 2.

In contractibus Ecclesiæ post obtentum Beneplacitum Apostolicum neutri Parti est licita pœnitentia *tom.* 2 *decis.* 33 *n.* 33.

PORTA.

Porta in diverso confinio duorum murorum reputari debet de proprietate Confinantium *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 39.

PORTIO.

Portio quæ pro diviso assignatur uni socio in recessu a communione succedit loco portionis quam prius pro indiviso possidebat *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 27.

Si quid supra partem suam unus ex sociis consecutus sit, restituere compellitur *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 28.

Si unus ex sociis habuit plus suæ portionis, alii socii præferri debent aliis creditoribus in bonis quæ remanserunt in societate *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 51.

Longo lapsu temporis ex valore fraternæ portionis coniectura eruitur valoris alterius portionis addita quarta parte ratione notorii incrementi & alterationis valoris stabilium ob notabilem excrescentiam auri *tom.* 6 *decis.* 21 *num.* 38. 39.

POSITIONES.

Positiones habent vim confessionis *tom.* 1 *dec.* 21 *n.* 13.

Positiones regulariter confessionem involvunt *tom.* 5 *decis.* 30 *n.* 12.

Ma-

Maxime si sint ad veritatis probationem, non ad obligandum *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 13.
Positiones iuratæ plene probant contra iurantem *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 4.
Responsiones datæ Positionibus ita interpretandæ sunt ne una alteri adversetur *tom.* 12 *dec.* 35 *n.* 14.
Quando respondetur ad positiones non est admittenda præsentia Procuratoris, si veritas haberi desideratur *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 29.
Positione impugnata negans uti non potest *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 50.
Descendentia probatur ex positionibus, & capitulis adversarii *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 15.
Ex positionibus non iuratis, & ex responsionibus negativis nihil concludi valet, nec Ponens dicitur fateri *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 49.
Positionibus respondere recusans res arguitur ut ponitur *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 19.

POSSESSIO.

In bonis nostris rem habere dicimus quoties possidentes exceptionem, ammittentes actionem habemus ad recuperandum *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 10.
In bonis nostris esse videntur, quæ bona fide possidentur actiones, petitiones, & persequutiones *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 11.
Verbum *habere* dupliciter in iure accipitur, & quomodo *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 12.
Quod inservit alicuius usibus, & in ipsius possessione est, præsumitur esse in ipsius dominio, præsertim cum possessio referri non possit ad ius servitutis *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 35.
Possessio præsumitur legitima *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 5
Possessio præsumptive probat dominium *tom.* 12 *decis.* 40 *num.* 6.
Identitas, & possessio recens fundi ex quibus probetur *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 7.
Possessio resultat ex seminatione, & arborum plantatione *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 7.
Non tam quoad partem satam &c. quam quoad partes connexas *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 8.
Ad probandam recentem fundi possessionem sufficit quodlibet leve adminiculum *tom.* 1 *decis.* 36 *n.* 8.
Possessio suum esse non recipit ex latitudine facti extrinseci, sed ex potestate, animo, ac voluntate acquirere volentis *tom.* 3 *decis.* 26 *n.* 2.
Stante præambulo titulo, & causa ad istam possessio referri debet *tom.* 7 *decis.* 17 *num.* 8.
Ex clausula constituti transfertur in constitutarium sufficiens possessio ad manutentionem obtinendam *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 21.
Possessio unita bonæ fidei quoad fructuum perceptionem æquiparatur dominio *tom.* 5 *decis.* 40 *num.* 11.
Ex actis primæ Instantiæ probatur anterioritas possessionis *tom.* 4 *decis.* 28 *num.* 16.
Locatio, & titulus præcariæ possessionis, vel familiaritatis non privat Dominum civili possessione, nec in eius præiudicium est manutenibilis *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 19.
Litis substentatio est sufficiens possessionis probatio *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 7. etiam sine adminiculis *tom.* 7 *decis.* 10 *num.* 7.
Æstimum probat possessionem *tom.* 12 *decis.* 40 *n.* 10.
Etiam contra non consentientes descriptioni, saltem ad effectum refundendi probationis onus in adversarium *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 11.
Possessio sufficienter probatur ab Estimo, Catastro, & Decima *tom* 7 *dec.* 10 *n.* 5 *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 4.
Et ex Libris Decimarum Florentiæ *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 1 *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 6 *tom.* 12 *dec.* 14 *n* 12.
Libri Decimarum præsertim in antiquis probant possessionem, & do-

minium *tom.* 3 *dec* 35 *num.* 1.
Possessio apud Reum conventum probatur ex libris Decimarum, ex venditione illi facta, & litis substentatione *tom.* 12 *decis.* 14 *n.* 13.
Libri Decimæ probant possessionem, & manutentionem operantur in faciem descripti quando alter non contradicat *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 23.
Ex Instrumentis acquisitionum, & Partitis Æstimi probatur Fideicommittentis possessio etiam contra tertios possessores *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 3.
Possessio plene probatur ex actu possessionis in publicum Instrumentum redacto *tom.* 4 *decis.* 28 *n.* 12.
Et huiusmodi possessio anteferenda est possessioni per solos Testes probatæ *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 13. 14.
Descriptio bonorum in caput alterius absente Domino facta, ei non præiudicat, nec quoad dominium, nec quoad possessionem *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 4.
Animus absque corporali apprehensione non sufficit ad acquirendam possessionem *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 14 declara *n.* 17.
Dominium, & possessio præsumitur continuata in domino, & possessore usque ad mortem nisi contrarium concludenter probetur *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 39. 40.
In contractibus publico Instrumento celebratis, & translativis dominii non acquiritur corporalis possessio absque traditione, & apprehensione *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 15.
Possessio probatur ex instrumento clausula constituti munito *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 1.
Et ex successiva bonorum eorumdem locatione *tom.* 11 *decis.* 33 *n.* 2.
Rei conventi possessio iustificatur a litis substentatione *tom.* 11 *decis.* 33 *n.* 3.
Instrumentum divisionis probat possessionem *tom.* 11 *decis.* 13 *n.* 5.
Instrumentum venditionis probat possessionem *tom.* 11 *decis.* 13 *n.* 6.
Descriptio antentata, vel turbativa non præiudicat possessioni anteriori *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 24.
Cum adest possessio anterior, nullatenus posterior consideratur *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 20.
Clausula constituti supponit dominium & possessionem in constituente, cuius virtus cessat quoties id non verificatur *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 22.
Possessio aquæductus sufficienter probatur ex Testium depositione, & sufficit aquam sic fuisse ductam de solo anno ad effectum manutentionis *tom.* 7 *decis.* 4 *num.* 16. 17.
Testes probant possessionem, quamvis non enuncient actus possessorios, nec scientiæ causam adducant *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 9.
De natura summarissimi Possessorii est, ut Partes in antiquam possessionem restituantur *tom.* 10 *dec.* 45 *n.* 1.
Manutentio decernenda est favore eius, qui in possessione est anterior *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 18.
Possessio, cuius initium ignoratur, præsumitur posterior ea possessione de cuius initio constat *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 15.
Ut Statutum operetur necessaria est in hærede declaratio quod eo uti velit, limita ubi Statutum non trasfert possessionem a defuncto in hæredem, sed eam continuat *tom.* 6 *decis.* 48 *n.* 52. 53.
Possessio continuatur etiam in ignorantem sibi delatam hæreditatem *tom.* 6 *decis.* 48 *n.* 54.
Statutum non continuat possessionem in hæredem hunc, vel illum, sed in eum qui futurus est hæres, qui non cogitur occupare, sed occupando operatur possessionem ab obitu defuncti *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 55.
Hæres occupando bona contra propriam voluntatem sibi præiudicat ex facto proprio, non vi Statuti *tom.* 6 *decis.* 48 *num.* 56.

Pos-

Possessio continuata per Statutum non resolvitur per mortem, sed favore hæredis præservatur *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 57.

Statutum elusorium redderetur si tertio liceret prævenire in occupatione ad exclusionem Statuti *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 58.

Habens facultatem capiendi possessionem ex pacto, potest capere sine Decreto Iudicis *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 8.

Pactum executivum est licentia a debitore concessa creditori ingrediendi propria authoritate in possessionem bonorum debitoris *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 36.

Executio pacti executivi provenit ex conventione *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 37.

Executio Instrumenti executivi non ex conventione, sed ex dispositione Statuti datur, quoties adsit tale Statutum *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 38.

Vel ex præcepto Iudicis, seu Notarii si instrumentum fuerit quarantigiatum *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 39.

Resoluto contractu ex capite non implementi potest Venditor absque vitio spolii possessionem rei venditæ propria auctoritate adipisci *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 6.

Limita ubi venditio plenum fuerat effectum sortita per rei traditionem & Emptoris hæres agit non iam actione ex empto, vel ad implementum sed vigore possessionis sui auctoris *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 7.

In Iudicium finium regundorum inspiciendum est quis sit in possessione *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 3.

Cum tunc probationis onus in alium transeat, qui si in probando deficiat, favore possessoris est iudicandum *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 4.

Facta rerum divisione, possessio, & dominium, quæ prius erant apud Socios pro indiviso, remanent pro diviso apud quemlibet ipsorum *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 13. 20 & 21.

Hæres quando utitur accessione Possessionis ex persona sui Auctoris, debet ea uti cum sua causa *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 11.

Ex sola possessione, licet precaria, obligatur Possessor ad usuras pretii non soluti *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 3.

Constito de antiqua Actoris, & moderna Rei possessione, petita reintegratio concedi debet *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 4. & 8.

Non tam favore Spoliati, quam eius Hæredum *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 5.

In iure non implicat duos dari, diversis respectibus, eiusdem rei possessores in solidum *tom.* 1 *dec.* 14 *num.* 2.

Impossibile est, quod eodem tempore, ex eadem causa, & titulo, eadem possessio eiusdem rei sit apud plures *tom.* 1 *dec.* 26 *num.* 29. 30 & *n.* 38.

Fundi dotalis possessio per mortem viri consolidatur in uxore *tom.* 1 *dec* 14 *n.* 3

Amissio Possessionis non probatur per actus ambiguos *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 16.

Manutenibilis non est possessio instrumentalis existente alio in possessione naturali *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 19.

Regula quod possessor titulatus non titulatum excludat locum habet in possessione contemporanea, & in pari causa non quando aliquis potior est *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 25. 26.

Ex traditione clavium probatur translatio possessionis ad præcisum manutentionis effectum *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 1 contra *num.* 2. ubi ex clavium traditione, quis non est dominus, nec possessor, sed tertius aliquis.

Traditio clavium refertur ad custodiam simplicem, quando nullus præcedit titulus ad transferendum dominium habilis *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 3.

Ex traditione clavium resultat possessio Domus, non prædii *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 4. contra *num.* 5. ubi ex possessione Domus recte arguitur pos-

possessio prædii, maxime quando nonnullorum fundi instrumentalium possessio data est *n.* 8.

Acquiritur possessio ex ingressu cuiuslibet partis fundi, dum animo possidendi quis ingreditur *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 6. 7. ubi etiam ex solo visu in præsentia loci, ac domini, quando possessio naturalis ab aliquo non sit occupata.

In inquilinis recognitio in dominum facta arguit possessionem urbani prædii penes recognitum, sic & in colonis *tom.* 6 *decis.* 53 *n.* 10.

Arguitur possessio ex cultura prædii cum animalibus propriis, & expensis in eo factis *tom.* 6 *decis.* 53 *num.* 11.

Actus possessionis debent esse conformes titulo, ita ut referri non possint ad alium titulum *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 23. 24.

Possessio numquam tribuenda est titulo nullo, & illegitimo, quando referri potest valido, & legitimo *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 28.

Titulus possessionis ex cursu temporis nunquam præsumitur variatus aut mutatus nisi de mutatione aliunde evidenter appareat, vel nisi primus titulus fuerit invalidus *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 29. 30. *&* 31.

Ut ex centenaria, seu immemorabili competat beneficium allegandi certum titulum, possessio debet esse conformis titulo, maxime adversus iuris præsumptionem, quæ est pro restrictione concessionis ad descendentes *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 84. 85.

Possessio immemorabilis, quæ facit præsumere quemcumque meliorem titulum, fit etiam illum concessionis transitoriæ ad extraneos, quamvis agatur de bonis Ecclesiæ, quæ non raro similes concessiones facit *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 72.

Longa possessio annorum biscentum, & ultra, & uniformis solutio inducit præsumptionem novi contractus in locationem perpetuam, quamvis constet primam fuisse temporalem *tom* 7 *dec.* 30 *n.* 9.

Præsumptio possessionis ex titulo præambulo procedit solum in possessione de retenti, non autem in centenaria *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 34 contrarium *n.* 35.

Allegatio melioris tituli vigore centenariæ non prodest iis, qui pro aliis possident, nisi clarissime ostendant Domini possessionem intervertisse, & exponitur ratio *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 36. 37.

Longeva possessio presentandi etiamsi sit centenaria, vel immemorabilis corruit ex titulo invalido, & insussistenti *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 18.

Nemo causa possessionis sine vera causa, veroque titulo extrinsecus adveniente, sibi mutare potest *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 92.

Nemo sibi ipsi tradere potest *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 93.

In quasi possessione existenti non præsumitur Pontificem præiudicare voluisse, etiamsi beneficium de facto contulerit Pontifex *tom.* 10 *decis.* 46 *num.* 17.

POSSESSOR IN GENERE.

Favorabilior est causa Possessoris *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 30.

In pari causa melior est conditio possidentis *tom.* 11 *decis.* 30 *n.* 24.

Possessor debet gravari minus, quam fieri potest *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 32.

Possessor non tenetur creditum offerre *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 41.

In successione, cum mors ignoratur præsumptio accipienda est, quæ possessori favet etiamsi, eius exceptio in vita, vel in morte fundetur *tom.* 6 *decis.* 24 *n.* 6. 7. ubi exemplum.

Possidens hæreditatem liberam alienantis tenetur de evictione *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 82.

Donec in Patria bona stabilia, & onera quis possideat subditus esse non

de-

desinit *tom.* 6 *dec.* 10 *n.* 6.

Habens bona in diversis locis, duplex homo censetur, & diversimode, quoad bona utrobique sita iudicatur *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 47. 49. & 71.

Habens bona in diversis Territoriis, plures habere dicitur hæreditates, & successio iuxta Statuti cuiusque dispositionem regulantur *tom.* 12 *decis.* 23 *num.* 10.

Possessor ad tuendam suam possessionem post centum annos allegare potest quemcumque meliorem titulum de mundo *tom.* 3 *dec.* 34 *num.* 6.

Possessionis etenim centenariæ tanta vis est, ut etiamsi constet de titulo primævo fiat locus præsumptioni non tituli ad favorem Possidentis *tom.* 3 *decis.* 34 *n.* 7.

Hoc tamen procedit, si Possessio non sit conformis titulo producto, secus si sit conformis *tom.* 3 *dec.* 34 *num.* 8.

In summarissimo possessorio manutenendus possessor anterior sine titulo in concursu habentis titulum posteriorem *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 27.

Ius offerendi non habet locum nisi volente possessore *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 41.

Manutentio in qualibet instantia peti valet a possidente *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 28.

Possessori, qui solvit creditoribus datur retentio *tom.* 11 *decis* 13 *n* 48.

Detractionum exceptio competit tertio possessori habenti causam ab alienante *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 34.

Possessor cum titulo tenetur compensare cum melioramentis etiam fructus perceptos ante litem contestatam *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 37.

Quilibet ex titulo præambulo semper possidere præsumitur, nisi alium diversum, ac legitimum titulum ostendat *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 27.

Continuans in possessione non dicitur de novo adire *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 3 contra *n.* 4.

Possessor sciens rem, quam possidet, esse hypothecæ subiectam, non potest præscribere *tom.* 3 *dec.* 56. *num.* 6.

Et ad hunc effectum sufficiunt etiam interpellationes extraiudiciales *tom.* 3 *dec.* 56 *n.* 7.

Possessores pratorum tenentur pro rata ad expensas pro conservatione aggerum si eorum intersit *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 18.

Ubi aliquis enunciatur pro possessore finitimo, is præsumitur dominus fundi allati pro confinio *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 15.

Possessor fundi vicini non tenetur commodum excavationis cedere ubi probet esse locum magis commodum, & vicinum quo Magister Fornacis cretam possit excavare *tom.* 7 *dec.* 46 *n.* 14.

POSSESSOR QUOAD RESTITUTIONEM FRUCTUUM.

Fructus a die motæ litis sunt restituendi a quolibet possessore *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 46.

Ante vero motam litem percepti non restituuntur ubi non adsit positiva mala fides, sed media *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 47.

Amplia ut sufficiat error iuris *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 48.

Et qualisqualis possidendi occasio *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 49.

Præsertim quando fructus non petuntur principaliter sed accessorie *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 50.

Et non constat de illorum existentia, vel lucupletatione *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 51.

Fructus restituendi a die motæ litis diminuuntur pro concurrenti quantitate creditorum, quo quibus datur possessori retentio. Et an talis diminutio fiat respectu creditorum fructiferorum, vel infructiferorum remissive *tom.* 5 *decis.* 21 *n.* 52. 55.

Leges disponentes, quod fructus sint restituendi a die litis contestatæ procedunt in casu, quo ex litis con-

contestatione Possessor constituatur in mala fide *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 12.

In Possessore obligatio restituendi fructus incipit non a die primæ, vel secundæ productionis, sed a die tertiæ, vel quartæ productionis illorum iurium, quæ victoriæ causam pro Actore dederunt *tom.* 5 *decis.* 40 *num.* 21.

Possessor non obligatur ad fructuum restitutionem a die factæ indicationis documentorum ab Actore, & de ratione *tom.* 5 *decis.* 40 *n.* 22.

Longa acquiescentia Actoris confirmat Possessorem in bona fide *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 28.

Ut in Possessore oriatur mala fides pro obligatione restituendi fructus perceptos, non sufficit ex parte Actoris sola productio iurium, sed requiritur productio recognitionis eorumdem *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 29.

Reus Possessor in casu dubii articuli excusatur a fructuum restitutione *tom.* 5 *dec.* 40 *num* 37.

Reus possessor excusatur a fructuum restitutione, si agatur de facto intricato, & obscuro *tom.* 5 *decis.* 40 *num.* 38.

Fructus a possessore debentur a die in quo constituitur in mala fide *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 19.

Possessor condemnatur ad restitutionem fructuum a die motæ Litis ex qua constituitur in mala fide *tom.* 6 *decis.* 3 *n.* 16.

Et hæc est præsumptio iuris, & de iure *tom.* 6 *dec.* 3 *n.* 17.

Et nedum ad fructus perceptos, sed etiam eos, qui percipi potuerunt *tom.* 6 *dec.* 3 *n.* 18.

Fructus legitimæ a possessore bona fide consumpti non restituuntur *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 4 contra *n.* 7 declara *n.* 8.

Fructus a possessore bona fide percepti non imputantur in eius creditum *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 43.

Possessor qui fructus bona fide percepit illosque consumpsit ab omni restitutionis onere fit immunis *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 45.

Ad hoc ne possessor teneatur ad fructuum restitutionem sufficit titulus etiam ierrore iuris causatus, nec requiritur bona fides positiva, dummodo absit mala *tom.* 12 *dec.* 15 *num.* 13.

POSSESSOR BONÆ FIDEI.

Qui possedit pacifice aliquod ius debet in illius possessione manuteneri etiamsi de unico actu possessorio constaret *tom.* 1 *dec.* 24 *num.* 1.

In Iudicio summarissimi possessorii quæstio moveri non potest circa exercitium iuris contra possidentem per plures actus *tom.* 1 *decis.* 24 *num.* 2.

Factum Possessoris obligat omnes ad Fideicommissum vocatos, quoties iuste, ac bona fide exequatur *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 17.

Bonæ fidei possessor tenetur ad restitutionem fructuum a die litis contestatæ *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 112.

Bona fides Possidentis causat acquisitionem fructuum *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 120.

Immo sufficit Possidentem carere mala fide *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 121

Quævis occasio possidendi inducit fructuum acquisitionem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 122.

In Iudicio petitionis hæreditatis etiam Possessor bonæ fidei tenetur restituere non solum sortem, verum etiam fructus, & omne id, quod percepit ex causa eiusdem hæreditatis *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 40. 41.

Melioramenta etiam voluptuaria reficienda sunt possessori bonæ fidei *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 40.

POSSESSOR MALÆ FIDEI.

Possessor malæ fidei consideratur tamquam simplex administrator bonorum Fideicommissariorum *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 7.

Fructus melioramentorum a Possessore malæ fidei factorum non debentur

tur nisi ex æquitate *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 35.

Quoad restitutionem fructuum, & obligationem eos compensandi cum melioramentis non adest discrimen inter attentantem, & possessorem malæ fidei, quamquam præsumptæ & non dolosæ *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 36.

Possessor malæ fidei tenetur ad fructuum restitutionem *tom.* 1 *dec.* 36 *num.* 59

Possessor malæ fidei tenetur restituere fructus, & capitalia, etiam si sint consumpta *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 45.

Possessor malæ fidei tenetur etiam ad fructus, qui percipi potuerunt *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 48.

Possessor tenetur ad restitutionem fructuum a die in quo cepit esse in mala fide *tom.* 12 *dec.* 15 *n.* 14.

Malæ fidei possessor fructus restituit quos percipere potuit licet probet non percepisse *tom.* 11. *dec.* 11. *num.* 60.

Si Actor eligat ricipere nomina debitorum a Possessore creata assumendo periculum, Possessor tenetur ad restituendos omnes fructus perceptos *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 49.

POSSESSORIUM.

In Iudicio possessorio non conceditur retentio, nisi pro creditis de quibus constat per confessionem Partis, vel per rem iudicatam *tom.* 12 *dec.* 11 *n* 4.

Instantibus collitigantibus pro expeditione causæ in possessorio, non licet Iudici utrumque Iudicium citra periculum nullitatis cumulare *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 7.

In dubio intelligi debet quod Iudex noluerit utrumque Iudicium cumulare *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 8 & adducitur ratio *n.* 9 10.

POSSIBILITAS.

Possibilitas omnem destruit probationem *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 121.

Error ut non dicatur probatus sufficit sola possibilitas in contrarium *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 6.

Sola possibilitas in contrarium dummodo sit rationabilis, excludit omnem mensuræ excessum, & usurpationem ab Actore non probatam *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 7.

Ad excludendam consuetudinem sufficit sola possibilitas in contrarium *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 35.

Sola possibilitas sufficit ad excludendam negativam existentiæ aliorum bonorum *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 19.

POSTERI.

Vocabolum *Posterorum* compræhendit omnes descendentes etiam per medium Fœminæ *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 42.

POTENTIA.

Potentiæ ad actum non valet argumentum *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 7.

Argumentum a potentia ad actum affirmative non valet *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 78.

Potentia ad actum non redacta, non prodest *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 19.

Potentia nihil iuvat nisi redigatur ad actum, & in terminis Dotis nihil facit quod mulier utilitatem consequi potuisset, nisi si sit consequta *tom.* 10 *dec.* 25 *n* 108 109.

In iure, non obstante potentia disponendi est illegitimus modus, ut in domino per vim recuperante rem suam, ut in edificante in proprio solo, in quo omne licet quod libet preter æmulationem *t.* 7 *d.* 19 *n.* 25.

POTESTAS.

Voluntas ex potestate colligitur *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 63.

Potestas, & voluntas in humanis actibus sunt duo primaria *tom.* 6 *dec.* 56. *n.* 61.

Potuit facere ergo fecit non est bonum argumentum *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 29.

Potestas aliquid faciendi ad actum non deducta cum tempus aderat, locus non subsistit, & ab ea tacite recessum dici debet *tom.* 9 *decis.* 17 *n.* 47.

Patria potestas in Civem æquiparatur po-

potestati Patris in Filium *tom.* 2 *dec.* 8 *n.* 12.

A potestate Legis, vel Statuti, ad potestatem hominis argumentum non valet *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 52.

POTIORITAS.

Regula prior tempore potior est iure etiam in dote servanda est *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 24. & 26.

In bonis emptis ex pecunia dotali mulier, ex cuius pecunia fuerunt quæsita, præfertur *tom.* 7 *decis.* 10 *num.* 25.

Potioritas favore dotis habet locum etiam super bonis cuiuscumque pro Dote obligati *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 27.

PREBENDA.

Communio inter Canonicos super Præbendis alias inæqualibus cum earum reductione ad massam communem laudatur, & similis communio facta fuit ab Archiepiscopo Senar. anno 1634. *tom.* 8 *dec.* 43 *num.* 14.

PRECEDENS.

Præcedentia magis influunt in sequentia, quam e contra *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 65.

PRÆCEPTUM.

Præceptum Testatoris deservit loco interpellationis quando Testator procedit per viam conditionis, non autem per viam modi *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 22.

PRECONIZATIO.

De Iure Communi necessaria est Præconizatio Interdictionis Bonorum, ut afficiat Contrahentes *tom.* 3. *decis.* 1 *n.* 34.

Sed non est adeo necessaria, quin possit adimpleri per æquipollens *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 35.

Sufficit enim ponere scripturam in locis publicis, quæ declaret hanc interdictionem fuisse factam *tom.* 3 *decis.* 1 *n.* 36.

Publicare nil aliud est, quam publice, & palam aliquid facere in locis ubi Populus intervenit *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 37.

Facilius admittendum est adimplementum supradictæ formæ per æquipollens, cum hodie nullus adsit liber Camerarii, in quo describi possint Bannimenta iuxta formam a Statuto præscriptam *t.* 3 *dec.* 1 *n.* 39.

Si absque banno substinetur interdictio publicata per affixionem, cedularum, ob eamdem rationem removetur defectus solemnitatis registrationis *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 40.

Recedendum non est a stylo Supremi Magistratus *tom.* 3 *decis.* 1 *n.* 41.

PRÆDA.

Nomine prædæ venit quidquid hostibus eripitur *tom.* 4 *dec.d* 41 *n.* 4.

PRÆDILECTIO.

Argumentum a prædilectione est debile, & periculosum *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 67.

Argumentum a maiori prædilectione procedit negative, non autem affirmative *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 37.

Argumentum a prædilectione desumptum non concludit quando nimis probaret *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 72.

Et absolute non operatur, quando prædilectio arguitur ex actu diverso & diversa dispositione *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 28.

Maxime accedente rationis diversitate *tom.* 7 *decis.* 24 *n.* 69.

Quæcumque etiam levissima ratio diversitatis tollit argumentum desumptum a prædilectione *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 70.

A prædilectione in commodo bursali non infertur ad prædilectionem in iure mere onorifico, & spirituali *tom.* 7 *dec.* 24 *n* 71.

Concurrente eadem prædilectione debent æqualiter admitti descendentes ex masculis, & descendentes ex fœminis *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 10.

Prædilectio præsumitur pro suis, & cognitis, non pro incognitis, & extraneis *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 54.

PRÆDIUM.

In prædiis urbanis minor est utilitas in parte ratione Partis, quam in

toto

toto respectu totius *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 7.

Prædia rustica commode possunt dividi, quamvis unita maioris sint utilitatis *tom.* 10 *decis.* 20 *n.* 8.

Prædium inferius patitur servitutem recipiendi aquas, sed non astringitur illius Dominus onera refectionis aggerum ferre, nisi in proportione utilitatis quam sentit ex refectione aggerum *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 29.

De iure præsumitur, quod prædium comparatum sit ex pecuniis per socium administratis *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 75.

Qua stante præsumptione non competit retentio *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 76.

Dominus prædii dominantis quare non teneatur ad necessaria in refectione fossatorum, aggerum &c cum aquæ naturaliter declinant, teneatur autem, & quomodo, cum habet tantum servitutem proiciendi aquas, quæ naturaliter non declinant *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 39.

Prædium urbanum non locus fuit, sed materia *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 22.

PRÆELECTIO.

Præelectio bonorum pro detractionibus consequendis non præsumitur nisi constet gravatum disposuisse per actus inter vivos de bonis, quæ præelecta dicuntur, & hæc est opinio *Bald. in Leg. filium &c. C. fam. ercisc.* *tom.* 8 *dec.* 45 *n.* 11.

Opinio *Bald. in d. Leg.* non est communiter recepta, & Rota nostra tenet, quod dicta præelectio dari possit etiam per quemcumque actum etiam ultimæ voluntatis *tom* 8 *dec.* 45 *num.* 12.

Voluntas Gravati eligendi certa bona pro detractionibus cum sit manifestata, etiamsi non deducta ad actum observari debet a quocumque habente causam ab eo *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 13.

PREFIXIO

Præfixio temporis itineris subintrat in locum individuæ designationis Navis *tom.* 11 *dec* 38 *n.* 14.

PRÆIUDICIUM.

Præiudicialibus, cuilibet cavere præsumitur *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 12.

Clausula *sine præiudicio Partium* non refertur ad præiudicia expressa, sed ad alia *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 30.

Imo nec refertur ad præiudicia resultantia ab expressis *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 31.

Clausula *sine præiudicio* adiecta solutioni, seu traditioni rei in contractu conventæ, eius approbationem non excludit, sed refertur ad præiudicium derivans aliunde quam ex concordia eiusque solutione *tom.* 11 *decis.* 19 *n.* 32.

Notarius non adimplendo Legis præscripta nullum afferre potest præiudicium Parti *tom.* 4 *decis.* 35 *num.* 25.

PRÆLATI.

Prælati, aliique Sacri Ministri tenentur defendere suarum Ecclesiarum iura *tom* 5 *dec.* 52 *n.* 3.

PRÆLATIO.

Ius prælationis non est extendendum *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 28.

Leges de iure prælationis loquentes sunt strictissime interpretandæ *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 20.

In dubio pro exclusione iuris prælationis est respondendum *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 49.

Quod locum habet, quotiescumque agatur non ex iure scripto, sed ex observantia æquitativa *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 50.

Stylus, & consuetudo iudicandi attendenda est in casu præciso neque extenditur nec ex identitate rationis *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 46.

Præcipue si agatur de iure prælationis *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 47.

Æquitativa prælatio, & ius ad renovationem proximiori non possunt competere, nisi subiiciat iisdem pactis antiquæ concessionis *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 27.

Statut. Flor. concedit in venditione prælationem consorti, qui etiam post promissionem recedere potest, & quare *tom.* 5 *decis.* 15 *num.* 1 2. *&* 7.

Lex 22. Febr. 1778. abolevit omnia Statuta, & consuetudines concedentes retractum, & præservavit tantum ius prælationis ex iure communi promanans *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 3.

An consorti, condomino, usufructuario, vel emphyteutæ ex iure communi prælatio competat *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 9.

In alienatione dominii directi ne emphyteuta quidem prælationem obtinet *tom.* 8 *dec.* 50 *n.* 12.

Ius prælationis agnatitiæ sublatum fuit per Legem Retractus latam 22. Febr. 1778. *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 42.

Ius prælationis super bonis fideicommissi non est proponibile, nisi alienandi prohibitio fuerit a Principe, vel Lege sublata *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 5.

Agnato nullum ius prælationis competit in alienatione bonorum fideicommissorum *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 6. 19 *&* *n.* 38.

Perpenditur, & explicatur *Text. in Leg. si in emption. ff. de minor. tom.* 11 *decis.* 45 *n.* 7 *&* *n. seqq.*

Ut competat ius prælationis in re maiorum, concurrere debent minorennitas, & pactum additionis in diem *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 9.

Text. in Leg. 1. *ff. de privileg. credit. correctus non fuit a Leg. dudum Cod. de contr. empt. tom.* 11 *decis.* 45 *n.* 10.

Vocatus ad fideicommissum non habet ius prælationis in alienatione bonorum eidem subiectorum *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 38.

Substitutus fideicommissum acquirens iure prælationis illud acquirit exemptum ab omni vinculo restitutionis *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 39.

Agnatis non competit prælatio in concessione emphyteutica bonorum fideicommissi, si nihilominus bona maneant in familia *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 45.

Prælatio agnatorum fundata est in favore agnationis ut bona conserventur in familia *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 30 *&* 47. quæ ratio adimpletur tam in consanguineo tantum, quam in utrinque coniuncto *n.* 48 *&* *num.* 96.

Prælatio debita non est consanguineis in iurepatronatus competente administratoribus Hospitalium, Eleemosinarum &c. Præsidentibus, Deputatis, Operariis, vel Administratoribus Fabricæ *tom.* 6 *decis.* 40 *num.* 15.

Quod procedit quando erectio, & reservatio iurispatronatus facta fuit favore Universitatis nomine *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 16.

Secus si facta fuit favore plurium personarum, seu officialium, tunc enim præsentatio spectat ad d. plures personas uti singulos *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 17.

Iuspatronatus quando relictum est ratione Ecclesiæ, puta ratione dignitatis, vel Officii Ecclesiastici in paritate vocum prælatio debetur inservienti Ecclesiæ, ad exclusionem extranei, & Ecclesiæ non inservientis *tom.* 6 *dec.* 40 *n.* 18.

Licet huiusmodi prælatio sit solum de honestate, non de necessitate *tom.* 6 *decis.* 40 *num.* 19.

Prælatio fratris a Statuto concessa intelligi debet taxative ad exclusionem agnati remotioris *tom.* 6 *dec.* 62 *n.* 8.

Creditor prælationem habet in alienatione rerum sui debitoris, præsertim si ille sit etiam agnatus *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 11.

Intellige quando bona venduntur auctore Iudice, creditor æquale pretium offert, & creditum est certum, ac liquidum *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 12 *&* *n.* 16 *&* *n. seqq.*

Text.

Text. in Leg. 1. *ff. de privileg. credit.* prælationis ius tribuit potius creditoris, quam agnati qualitate inspecta *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 13.

Ad effectum prælationis creditorum socialium sufficit quod constet de societate, etiamsi nomina sociorum non sint expressa *tom.* 1 *decis.* 32 *num.* 15.

Avviamentum non tribuit ius prælationis conductori apothecæ *tom.* 12 *decis.* 45 *num.* 16 & 19.

Veteri conductori prædii urbani nullum prælationis ius competit *tom.* 12 *decis.* 45 *num.* 17.

Prælatio intratutario an competat ex iure communi, vel potius ex Statuto particulari Florentiæ, & resolvitur quod competat ex Statuto Florentino *tom.* 8 *decis.* 50 *num.* 4 & 5.

Ius intraturæ est ius in re, consortium, & condominium inducens, sed non est aptum ad inducendam prælationem ex iure communi *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 6 & 7.

Neque datur usufructuario prælatio *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 11.

PRÆMIUM.

Spes præmii est laboris solatium *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 3.

Præmium est quod redditur alicui in bonum eius *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 4.

Donaria quare fuerunt in Republicis introductæ *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 5.

Præmio est dignus, qui in negocio sibi commisso solertius, & cum diligentia se gessit *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 6.

Præmia conceduntur iis, qui voluntarie operantur non iis, qui ratione officii, seu conventionis operari tenentur *tom.* 12 *dec.* 25 Limita *n.* 10. 13 & 18.

Præmium risici idem est ac cambium maritimum *tom* 12 *dec.* 36 *n.* 3.

In cambio maritimo præmium est magnum propter risicum *tom.* 12 *dec.* 36 *num.* 4.

PRÆOCCUPATIO.

Præoccupatio præventionem inducit *tom.* 3 *dec.* 26 *n.* 3.

PRÆPONENS.

Quod quis sit Præponens, vel Socius negotii deducitur ex variis contractibus celebratis ad negotium spectantibus, ex locatione proprio nomine facta apothecæ, & similibus *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 14.

Ex persona Institoris oritur Præponentium obligatio *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 2.

Ultra quod immisit in corpore Societatis conveniri non potest Socius præponens *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 6.

Utiles percepti a Præponente ex contractibus ab institore factis cum eius facultate non inducunt approbationem, & obligationem ipsius Præponentis in aliis contractibus ab Institore factis proprio nomine, & inscio præponente *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 44.

Eo magis nisi constet Præponentem utiles percepisse, quod excluditur ex verisimili, aliisque circumstantiis *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 45 & 46.

Præponens obligatur indefinite in his, quæ concernunt negotiationem nisi registravit capitale præpositum sic Romæ, & Florentiæ servatur *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 12.

Ut obligetur Præponens pro debitis negotii ab Institore creatis, an requiratur quod publice, & palam is habeatur præcise, & specialiter pro vero Præponente, & resolvitur sufficere generalem notitiam Præponentis deductam ex cifra, sive nota *e C.* vulgo *e Compagni* *tom.* 9 *decis.* 22 *num.* 13. 16.

Conditiones quibus Præponens quem in suo negotio destinat constare debent *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 61.

Ob Institoris decoctionem Præponentes obligantur tertiis creditoribus *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 11.

Qui cum uno contraxit in plures adversarios non distinguitur *tom.* 4 *dec.*

dec. 16 *n.* 12.

Præponens excusatur cum expertum virum, & pro iniuncto munere idoneum elegit, & omne periculum commissæ exactionis ad hæreditatem pertinet *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 4.

Ex necessitate eligendi aliam personam Præponens eo fortius excusatur a defectibus subadministratoris *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 5.

Et procedit in omnibus qui personaliter ob magnitudinem incumbentiæ præesse non possunt *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 6.

Præponens a defectibus substituti an excusetur ex eo quod commiserit exactionem, vel alia experto, proboque viro *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 91.

Qualitas probatæ fidei, & idoneitatis concludenter probari debet *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 92.

Nec sufficit quem fuisse solitum similia munera exercere, nisi fuerit persona valde integra *tom.* 9 *decis.* 13 *n.* 93 & 94.

Et concludenter probari debet quod persona sit solita cum integritate se gerere *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 95.

Præponens tenebatur removere a munere exactoris quem singulis annis videre debebat debitorem remanere in magna summa *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 96.

Quod debita contracta occasione negotiationis obligent præponentem deducitur, ex eo, quia præsumitur mandatum, non extendendum tamen ad ea que ad negotiationem non pertinent *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 8.

Institor se se obligando, ut obliget præponentem quid requiratur iuxta cons. Alexandr. *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 9.

Quare non sit obligatus Præponens ad debita contracta ab Institore in his, quæ non pertinent ad negotium, & præcise ad debita cambiaria *tom.* 9 *decis.* 22 *num.* 11.

PRÆPOSITIO.

Præpositio tacita operat, quod expressa *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 85.

Et tenetur de facto tacite præpositi nisi repugnet præpositioni *tom.* 9 *decis.* 13 *n.* 86.

PRÆSBITER.

Præsbiter reservando *Domui suæ* Iuspatronatum a seipso fundatum censetur quod intellexerit de Domo, & Familia contentiva *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 40.

PRÆSCRIPTIO IN GENERE.

Præscriptio sine possessione locum non habet *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 14.

Non est agendum de præscriptione cum tempus desit ad eam perficiendam *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 32.

Contra actus facultativos non datur præscriptio *tom.* 1 *dec.* 3 *n.* 12.

Ex actibus negativis non inducitur observantia, neque præscriptio fideicommissi *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 17. 18.

Absque scientia nulla datur præscriptio *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 87.

Non probata scientia, & patientia patronorum, præscriptio non inducitur *tom.* 9 *dec.* 7. *n.* 26.

Præscriptio non currit contra ignorantem *tom.* 7 *decis.* 41 *num.* 9.

Præscriptio non currit contra ignorantem ius suum, vel saltem ei datur in integrum restitutio *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 32 & 33.

Contra ignorantem non currit præscriptio trigenaria, & multo minus annalis, vigore Statuti Florentini, rubr. 57. lib. 2. *tom.* 3 *decis.* 56 *num.* 8.

Servitus per præscriptionem non constituitur ignorante domino fundi servientis *tom.* 7 *decis.* 31 *n.* 6.

Præscriptio non incipit, nisi post negociationem integre finitam *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 61.

Sed contrarium firmatur in negotiis & computis particularibus distincte solidatis *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 62.

Possessor sciens rem, quam possidet esse hypothecæ subiectam, non potest præscribere *tom.* 3 *decis.* 56 *num.* 6.

Et ad hunc effectum sufficiunt etiam in-

interpellationes extraiudiciales *tom.* 3 *dec.* 56 *n.* 7

Pro hypothecæ præscriptione ultra temporis lapsum requiritur in creditore scientia certa nedum crediti, sed etiam alienationis rei sibi hypothecatæ, & personarum, ad quas ea pervenerit *tom.* 3 *dec.* 56 *num.* 5.

Contra Ecclesiam, & personas privilegiatas non currit præscriptio, seu ipsis competit in integrum restitutio *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 44.

Præscriptio sequitur naturam bonorum super quibus versatur, & tamquam sine certa Lege recipit Legem a qualitate, & solito personarum concedentium *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 78.

Præscriptio sequitur naturam rei præscriptæ, & ideo in rebus Ecclesiæ in emphyteusim acquisitis restringitur ad generationem *tom.* 7 *dec.* 30 *num.* 81.

Contra Mulierem, quæ sub gubernio Mariti est non allegatur præscriptio, sicuti non currit non valenti agere *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 52.

In fructibus dotalibus debet calculari tempus secundum præstationes annuas, in quibus tot sunt præscriptiones, quot sunt anni *tom.* 3 *dec.* 56 *num.* 3.

Contra hæredem hæredis præscriptio non currit ob præsumptam ignorantiam, & mutatione personæ *tom.* 7 *decis.* 41 *n.* 11.

Præscriptioni obstat mala fides *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 39.

Mala fides vera quæ duci potest ex scientia proprii debiti, vel aliis circumstantiis efficit, ut non detur præscriptio *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 51.

Præscriptio non currit contra non valentem impeditumque agere *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 14. & *tom.* 11 *decis.* 10 *n.* 73.

Præsertim quando impedimentum resultat ex facto, & culpa eius, qui præscriptionem allegat *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 74.

Adversus Pupillos non currit præscriptio *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 20.

Currit tamen adversus minores *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 21.

Præscriptio non currit contra Pupillum, & minorem, & subducendum est tempus pupillaris, & minoris ætatis *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 75.

In annuis præstationibus tot requiruntur præscriptiones quot sunt anni *tom.* 3 *dec.* 56 *n.* 4. *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 29. *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 28. etiam respectu Tertii *tom.* 10 30 *num.* 13.

Durante matrimonio non currit Mulieri præscriptio, quoad dotem *tom* 3 *dec.* 65 *n.* 37.

Exponuntur *Text. in Leg. æde* 3. *C. locat. & in cap. propter sterilitatem §. verum eod. tit. tom.* 3 *dec.* 66 *num.* 1.

Fideicommissarius sicuti non potest alienare bona in præiudicium vocatorum, ita neque negligendo efficere ut prescribantur *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 25.

Iurium negativorum præscriptio non nisi a conditione cum subsequuta acquiescientia incipit, cum tunc contradicens in possessione sui iuris esse incipiat *tom.* 1 *dec.* 3 *n.* 11.

Filius hæres Patris præsumitur scivisse bona possessa a Patre esse fideicommisso supposita, atque ideo, nec ex propria persona inchoare potest præscriptionem pro libertate bonorum, in quibus successit per mortem Patris *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 13.

Continuatio præscriptionis pro libertate bonorum venditorum excluditur in persona emptoris *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 15.

Antecessoris negligentia præiudicare non potest successori ex persona propria venienti, nec contra eum præscriptionem inducere *tom.* 3 *dec.* 34 *num* 2.

Conclusio, quod antecessoris negligentia non officiat venienti, ex per-

persona, propria locum habet in præscriptione, non autem in præsumptione tom. 3 dec. 34 num. 13.

Tempora licet non iugantur ad effectum præscriptionis, bene iungi possunt ad effectum præsumptionis tom 3 decis. 34 n. 14.

Emphyteuta enim non sibi, sed Domino directo possidet, & absque possessione præscriptio non procedit tom. 3 dec. 38 n. 7.

Vel si possidet, naturaliter tantum possidet, & sola naturalis possessio ad prescribendum non prodest tom. 3 decis. 38 n. 8.

Tertius, & extraneus præscribere valent ius directi dominii, si cum iuxto titulo, & bona fide, rem emphyteuticam longo tempore possederint, & canonem non solverint tom. 3 dec. 38 num. 2.

Cum mala autem fide nullo unquam tempore, nec etiam Tertius præscribere potest tom. 3 dec. 38 num. 3.

Statutum Florentinum disponit quod omnia delicta per decennium præscribantur. Quid si post dictum tempus delinquens sponte se constituat in carceribus tom. 11 decis. 40 n. 69 & num. 72.

PRÆSCRIPTIO 30. VEL 40. ANNORUM.

Præscriptio cuiuscumque actionis per lapsum triginta annorum inducitur ex Statuto Florentino tom. 2 dec. 24 n. 59 & 63.

Etiam super errore calculi tom. 2 decis. 24 num. 60.

Ex Iure Canonico, omnis actio intentata, licet hypothecaria, spatio annorum 36. præscribitur tom. 3 decis. 52 num. 3.

In bonis Ecclesiæ requiritur præscriptio ordinaria 40. annor. tom. 7 dec. 30 n. 88.

Præscriptio 30. vel 40. annor. intrat in censu tom. 5 decis. 32 num. 21 Vide rationem num. 22.

Rota Florent. pro complemento præscriptionis requirit 36. annos a die præstitæ fideiussionis tom. 7 dec. 3 n. 17 & 18. ubi lapsus interrumpitur stante obitu tam creditoris, quam hæredis, & minori ætate successorum, quod tempus subducendum est, vel ei succurrendum auxilio restitutionis in integrum num. 19.

Præscriptio annor. 37. a Statuto Florentino inducta successit loco præscriptionis annorum 40. tom. 10 dec. 30 num. 27. Conclusio limitatur ubi agitur contra Tertium, qui præscribere vult hypothecam num. 28 & 31.

Ex dispositione Statuti Florent. tempus habile ad præscribendam actionem petitionis renovationis debet etiam esse utile, itaut triginta anni protrahantur ad annos triginta sex tom. 10 dec. 44 num. 8.

Ex dispositione tamen iuris communis in materia præscriptionis requiritur tempus dumtaxat continuum tom 10 dec. 44 num. 9.

Per iuramentum debitoris præscriptio perpetuatur usque ad annos quadraginta tom. 10 dec. 30 num. 26 29. & seqq.

Præscriptio longissimi temporis triginta annorum actionem hypothecariam perimet tom. 10 decis. 30 num. 2.

Non tam de Iure Civili, & Canonico, quam ex Statuto Florentino tom. 10 dec. 30 n. 3.

Hypotheca dici nequit præscripta, ubi non fuit probatum creditorem scivisse alienationem fundi sibi hypothecati tom. 10 dec. 30 n. 4.

Intellige ut hoc procedat in præscriptione decennali secus vero in præscriptione triginta annorum, quæ currit etiam contra ignorantes tom. 10 decis. 30 n. 5.

Liberatio a solutione Canonis præscribi potest ab Emphyteuta, eiusque successoribus 30. vel 40. anno-

norum spatio *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 1.
Ad præscribendum contra Ecclesias quadragenaria requiritur *tom.* 3 *decis.* 34 *n.* 3.

PRÆSCRIPTIO CENTENARIA, ET IMMEMORABILIS.

Præscriptio centenaria inefficax est ad tollendam literalem acquisitionis conditionem *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 3.
Centenaria præscriptio est titulus Ecclesiæ magis utilis, & proficuus *tom.* 3 *dec* 53 *n.* 8.
Præscriptio centenaria non potest impedire divisionem *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 42.
Diversum est, an qui excipiat de sola præscriptione, an etiam de centenaria possessione, & affertur diversitatis ratio *tom.* 3 *dec.* 34 *n.* 11 & 12.
Titulus Emphyteusis inducit in Emphiteuta rei alienæ scientiam, & consequenter causat malam fidem cuiuscumque præscriptionis impeditivam *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 10.
Quæ mala fides inficit etiam hæredem, eumque ad præscribendum inhabilitat *tom.* 3 *decis.* 38 *n.* 11.
Generaliter mala fides defuncti semper nocet successori universali licet ex propria persona præscriptionem inchoare velit *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 12.
Et nocet non solum primo, & immediato hæredi, sed etiam aliis ulterioribus hæredibus mediatis *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 13.
Hoc autem malæ fidei obstaculum etiam in centenaria, vel immemorabili locum habet *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 14.
Iuspatronatus ex propria persona vindicanti non nocet antecessorum negligentia *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 27.
Ad probandam præscriptionem etiam centenariam requiritur quod præsentationes sint claræ, indubitatæ, & non ambiguæ *tom.* 9 *decis.* 7 *num.* 28.
Præsentatio, quæ ex iure alterius effectum habere potest non operatur præscriptionem, sicut etiam præsentatio in vim transactionis *tom.* 9 *dec.* 7 *num.* 29 & 30.
Tempus optuaginta annorum æquivalet centenariæ *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 35.
Præscriptio immemorabilis dicitur, si centum annos excedat *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 9.
Ex eaque resultat melior titulus de mundo absque ulla probatione pro libertate bonorum *tom.* 3 *dec.* 35 *num.* 10.
Præscriptioni immemorabili locus non est, quando constat bona fuisse fideicommisso supposita *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 24.
Immemorabilis impropria non currit, nec ante purificatam conditionem, nec contra nonnatos, tamquam pœna negligentiæ non petentis *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 26. 27.
Secus in immemorabili propria principium aliquod non agnoscente *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 28.
Per quodcumque tempus, etiam mille annorum, dominium directum non præscribitur contra Dominum *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 22.
Atque idipsum contingit in emphyteusi, vel feudo *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 23 & 30.
Præscriptio longissimi temporis currit etiam contra ignorantes *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 44.
Attenta siquidem Iuris Canonici censura, præscriptio etiam centenaria, & immemorabilis cum mala fide incipere, & currere nequit *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 15.

PRÆSENTIA.

Præsentia non præsumitur, sed ab allegante est concludenter probanda *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 3.
Excluditur, quando in actu, qui geritur, de ea nulla fit mentio *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 4.
Præsentia cum scientia rei inducit con-

consensum liberativum, qui ei imputatur si cum recusare potuit, maluit *tom.* 12 *dec.* 22 *n.* 4.

PRAESENTATIO.

Præsentationes successivæ, claræ, univocæ, & specificæ declarant præcedentes dubias, & genericas *tom.* 7 *decis.* 24 *n.* 93.

Præsentatio debet substineri ex titutulo expresso, non ex diverso quo Præsentantes usi non fuerunt *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 22.

Præsentatio facta pro sua rata, & portione censetur facta pro eo iure, quod Præsentanti competit *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 92.

Præsentatio non dicitur effectum sortita mediante institutione referibili ad præsentationem aliorum patronorum *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 94.

Præsentatio, quæ fit ab aliquo per turnum non fit iure eius proprio, & privativo, sed communi etiam nomine alterius, unde hic non obstante tali præsentatione, conservat suum ius, & possessionem *tom.* 1 *decis.* 24 *n.* 7.

Aditio resultat ex actu præsentationis in iurepatronatus hæreditario *tom.* 7 *dec.* 25 *num* 35.

Præsentatio facta a Procuratore revocato ante revocationis intimationem valet *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 29. & de ratione *num. seqq.*

Patronus post præsentationem expletam, & a Præsentato acceptatam, ius eidem quæsitum nullo modo tollere valet *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 26.

Beneficium esse Sacerdotale in extraneis præsentandis, & non esse Sacerdotale quoad illos de sanguine non repugnat *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 8.

Filii præsentantes tamquam hæredes Matris quæ præsentare non poterat, præsentatio ruit *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 25.

Ius quæsitum habere non dicitur habens maiores qualitates, & merita in paritate vocum, sed quærendum pendens a conditione si ipse prævenerit Papam super prælatione, & gratificatione coram Ordinario, vel interpellatione Compatroni, & notificatione, quod ipse intendit supplicare in Dataria Apostolica *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 37.

Præsentationes ineffectuatæ non suffragantur ad effectum acquisitionis quasi possessionis favore illius, de cuius Iurepatronatus, & possessione non constat *tom.* 7 *decis.* 24 *n.* 95.

Secus ad effectum conservandi quasi possessionem, vel declarandi voluntatem eius, de cuius pertinentia Iurispatronatus, vel quasi possessione constat si expresse reiectæ non fuerint *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 96 *& seqq.*

Descendens, consanguineus, vel de familia, & sanguine fundatoris in paritate vocum est instituendus in concursu extranei *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 1. & de ratione *n.* 2.

Amplia etiamsi Consanguineus Fundatoris sit illegitimus *tom.* 6 *decis.* 38 *num.* 3.

Item amplia etiamsi alter præsentatus sit compatronus, & de ratione *tom.* 6 *decis.* 38 *num.* 4.

Qualitas agnationis, vel consanguinitatis est maior, quam illa compatroni *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 4.

Subamplia etiamsi consanguineus Fundatoris sit simplex Clericus, & compatronus sit Sacerdos *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 5.

Unde eo magis Consanguineus præferretur Sacerdoti extraneo *tom.* 6 *dec.* 38 *n.* 6.

Interpetratio quælibet capienda est favore provenientium a Fundatore *tom.* 6 *decis.* 38 *num.* 9.

Prælatio debetur Consanguineo idoneo, non modo ad exclusionem minus, vel æqualiter digni, sed etiam dignioris *tom.* 6 *decis.* 38 *num.* 10.

Declara, ut si uterque præsentatus esset de sanguine Fundatoris, tunc præferendus sit actu Sacerdos simpli-

plici Clerico *tom. 6 dec.* 38 *n.* 11.

Amplia declarationem, sive Sacerdotium fuerit requisitum actu, vel habitu *tom. 6 dec.* 38 *n.* 12.

Item amplia etiamsi Clericus sit proximior *tom. 6 dec.* 38 *n.* 13.

Principalis conclusio de qua *n.* 1. ampliatur, ut consanguineo non obsint Litteræ Apostolicæ, cum derogatione medietatis vocum si in præcibus expressum non sit alium præsentatum esse de familia Fundatoris ob vitium subreptionis *tom. 6 dec.* 38 *n.* 15.

Et ob id non sunt exequendæ *tom. 6 dec.* 38 *n.* 16.

Maxime si in Litteris Apostolicis apposita fuisset clausula = *dummodo non sit alteri ius quæsitum* = quæ præservat ius consanguinei *tom. 6 dec.* 38 *num.* 17.

Subamplia quamvis Supplicans non fecisset mentionem alterius compræsentati de sanguine per simplicitatem, vel ignorantiam *tom. 6 dec.* 38 *num.* 18. & de ratione *num. seqq.*

Validitas, vel subreptio gratiæ &c. non desumitur a culpa, vel bona fide impetrantis, sed ab intentione Papæ concedentis, cui si expressum fuisset alium compresentatum adesse de sanguine fundatoris gratiam non concessisset *tom. 6 dec.* 38 *n.* 19.

Item subamplia conclusionem de qua *n.* 15. ut procedat non solum quando non fuit facta mentio præsentationis consanguinei iam factæ, sed etiam simplicis mandati ad præsentandum dati a medietate patronorum licet non exequuti de tempore gratiæ *tom. 6 dec.* 38 *n.* 20.

Præsentatio Communitatis, ut valeat, habere debet votum, & consensum maioris partis congregatorum *tom. 6 dec.* 38 *num.* 32.

Et requiritur congregatos componere duas ex tribus partibus *tom. 6 dec.* 38 *num.* 33.

Ad validitatem actus capitularis sufficit consensus maioris partis præsentium, duas saltem partes totius Collegii constituentium *tom. 7 dec.* 25 *n.* 6.

Et signanter ad validitatem præsentationis factæ a Capitulo *tom. 7 dec.* 25 *n.* 7.

In materia præsentationis, seu impropriæ electionis non est servanda rigorosa forma *cap. quia propter de election.* ideo sufficit consensus capitularium collegialis quomodocumque præstitus *tom. 7 dec.* 25 *n.* 21.

Gratia derogationis medietatis vocum obtenta ab impetrante, antequam ipse a medietate patronorum præsentaretur, si tempore intermedio inter gratiam, & præsentationem Consanguineus obtineret præsentationem, vel mandatum ad præsentandum an sustineatur dependet a quæstione an præsentatio ab impetrante obtenta retrotrahatur ad diem gratiæ *tom 6 dec.* 38 *n.* 21.

Aliqui tenent affirmativam, & de rationibus *tom. 6 dec.* 38 *num.* 22.

Negativam defendit Pitonus *tom. 6 dec.* 38 *n.* 23.

Pro hac secunda opinione militat ratio, quod de tempore factæ præsentationis favore impetrantis fuerat ius quæsitum consanguineo Fundatoris, in cuius præiudicium nec intrat retrotractio, nec Papa verisimiliter gratiam derogatoriam concessisset *tom. 6 decis.* 38 *num.* 24.

Rationes pro affirmativa adductæ afferuntur, & reiiciuntur *tom. 6 decis.* 38 *num.* 25 & 26.

Responsio tenentium affirmativam refertur *tom. 6 dec.* 38 *num.* 27.

Rota nostra nihil firmare voluit inter dd. varias opiniones *tom. 6 dec.* 38 *num.* 28.

Procedit tamen opinio denegans retrotractionem quando non agitur de gratia absoluta, & perfecta, sed

sed conditionali *tom. 6 decis.* 38 *num.* 29.

Item quando præsentatio intermedia processisset ex necessitate, puta ex lege fundationis aliquid pro forma præscribentis *tom. 6 decis.* 38 *num.* 30.

Item quando gratia derogatoria esset inutilis, & inefficax utpote obtenta a medietate Universitatis patronæ, cuius altera medietas alium præsentasset, quo casu medietas vocum nulli præsentato assistit *tom. 6 dec.* 38 *n.* 31. & de ratione *num. seqq.*

Gratia derogatoria medietatis vocum concedi non potest ad favorem electi a medietate Collegii, seu Communitatis, quando Iuspatronatus spectat ad Collegium, vel Communitatem, quæ constituit unicam vocem *tom. 6 dec.* 38 *n.* 34.

Præsentatio retrotrahi potest ad diem gratiæ, quando consanguineus intermedio tempore non haberet medietatem vocum *tom. 6 decis.* 38 *num.* 35.

Præcipue attenta clausula in Litteris Apostolicis apponi solita = *dummodo tempore datæ præsentium non sit alteri ius quæsitum* = quæ non præservat ius futurum, & quærendum, ut est illud consanguinei nondum præsentati a medietate patronorum *tom. 6 dec.* 38 *n.* 36.

Stante turbiditate petitorii in pertinentia Iurispatronatus præfertur institutio eius, qui iam antea efficaciter præsentavit *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 2.

Stante ultimi status turbiditate recurritur ad anteriores præsentationes *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 3.

Ultimus status in Iurepatronatus coalescit favore eius, qui in ultima præsentatione stante alterius contradictione victoriam est consecutus *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 4.

Lis super pertinentia Iurispatronatus impedit præsentationem, quando quasi possessio est turbida, & incerta *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 22.

Non est permittendum gregem proprio pastore diu privari *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 24.

PRÆSENTATUS.

Præsentatus suo facto præiudicare nequit patronis in possessione vel proprietate *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 98.

Præsentato a maiori parte patronorum; sive habenti plures voces danda est institutio *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 1.

Amplia etiam in concursu alterius præsentati de sanguine patronorum, vel fundatoris, cum ista qualitas sit considerabilis solum in paritate vocum *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 2.

Prælatio quando est debita compatronis, vel consanguineis illorum, si in supplicatione Papæ porrecta non fuit expressum præsentationem ab alia medietate patronorum factam fuisse in personam de sanguine patronorum, gratia derogationis medietatis vocum est subreptitia *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 30.

Amplia etiamsi extraneus defecerit in expressione concursus patroni supplicantis pro se ipso per viam precum *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 31.

Limita ut gratia a Præsentato obtenta, & derogatio nulla, & subreptitia non sit, si de tempore datæ alii Patroni consanguineum non præsentassent *tom* 6 *dec.* 39 *n.* 32.

Prædicta procedunt inter plures præsentatos a medietate patronorum habentes æqualitatem vocum *tom.* 6 *dec.* 39 *n.* 33.

Si quis haberet pinguiorem vocem in concursu istius, consanguineus Fundatoris, vel patroni non esset præferendus *tom* 6 *dec.* 39 *n* 34.

Exemplifica casum pinguioris vocis ut *ibid.*

Pinguiorem vocem habere dicitur ad hunc effectum præsentatus a patrono ratione fundationis, vel ex quo est hæres in maiori quo-

ta

ta hæreditatis, cui est annexum Iuspatronatus respectu præsentati a Patrono ex sola dotatione, vel a cohærede in minori quota. *tom. 6 dec.* 39 *n.* 35.

Primus præsentatus concorditer a tribus patronis, licet deinde duo ex iis varient alium præsentando cumulative, debet ab Episcopo institui ob pinguiorem vocem privativam unius Patroni *tom. 6 decis.* 39 *num.* 36.

Et si secundus præsentatus a duobus ex tribus patronis obtineret gratiam pro præsentato cum derogatione medietatis vocum nulliter ageret, & gratia subreptitia remaneret *tom. 6 dec.* 39 *n.* 37. & de ratione.

Præsentatus ab uno ex duobus patronis, qui prima vice alterum cumulative præsentasset, non diceretur habere integram medietatem, sed diminutam *tom. 6 decis.* 39 *num.* 38.

Ideo præferendus esset præsentatus ab utroque patrono, ab uno scilicet cumulative, & ab altero privative *tom. 6 dec.* 39 *n.* 39.

Præsentato a medietate patronorum obtinenti gratiam pro præsentato cum derogatione debetur beneficium, licet aliquis ex patronis, post gratiam obtentam, cumulative præsentaret alium ab altera medietate nominatum *tom. 6 dec.* 39 *num.* 40.

Ratio quia Patronis post datam gratiæ non licet variare *tom. 6 dec.* 39 *n.* 41.

Secus quando patroni variarent, antequam alius habens medietatem vocum obtineat gratiam derogatoriam *tom. 6 decis.* 39 *num.* 42. & de ratione.

Maxime si in gratia adesset clausula = *dummodo* = quæ præservat ius illius, in cuius favorem variatio facta fuit *tom. 6 dec.* 39 *n.* 43.

Et fortius si quis mediante variatione obtinuisset medietatem vocum, & gratificationem ab Ordinario, quæ præcederet gratiam Apostolicam *tom. 6 decis.* 39 *num.* 44.

Variatio solum prodest, quando ob variationem præsentatus habet maiorem partem vocum, secus quando variatione non obstante haberet minorem partem, vel solum medietatem *tom. 6 dec.* 39 *n.* 45.

PRÆSERVATIO.

Præservatio supponit subiectum conservabile *tom. 5 dec.* 35 *n.* 5.

Præservatio iurium excludit debiti extinctionem *tom. 5 dec.* 35 *n.* 4.

Liberatio omnimoda, & plena incompatibilis est cum præservatione iurium *tom. 6 dec.* 14 *n.* 16.

Præservatio creditori iam satisfacto est inutilis *tom. 5 dec.* 35 *n.* 9.

PRÆSTATIO.

Annuæ præstationes sunt diversæ a iure illas exigendi *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 35

Dispositio *Text. in Leg. si in annos singulos ff. de ann. legat.* non procedit quando annuales præstationes tendunt ad conficiendum unicum multiplicum, & ad formandam unicam dotem *tom.* 2 *dec.* 16 *n.* 13.

Annua præstatio non spectat ad usufructuarium *tom. 6 dec.* 46 *n.* 31.

Contrarium deducitur, & firmatur *tom. 6 dec.* 46 *n.* 32.

Usufructuarius facit suas annuas præstationes *tom. 6 dec.* 46 *n.* 33.

Explicatur, ac reiicitur *De Luca de reg. disc.* 35. *tom. 6 dec.* 46 *n.* 34.

Nulla est labes usuræ, ubi quis annuam præstationem recipit non pro mutuo, sed pro susceptione periculi *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 13.

Annua præstatio, quæ monialibus constituitur est connaturalis & frequens *tom.* 10 *dec.* 27 *n.* 6.

Et pars dotis dicitur, omnibusque dotis privilegiis gaudet *tom.* 10 *decis.* 27 *num.* 7.

Ex præstatione per longum tempus con-

continuat præsumitur precedens obligatio *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 2.
Ad præscribendas annuas præstationes tot requiruntur præscriptiones, quot sunt anni *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 28.
In annuis præstationibus ex stipulato, tot sunt stipulationes quot sunt anni *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 44
In annuis præstationibus tot requiruntur præscriptiones quot sunt præstationes, etiam respectu tertii *tom.* 10 *decis.* 30 *num.* 13.

PRÆSUMPTIO IN GENERE.

Præsumptio debet cedere veritati *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 35. *&* *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 29. *&* *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 35. *&* *dec.* 17 *num.* 8. *&* *dec.* 26 *num.* 21.
Præsumptio requirit fundamentum veritatis ne detur multiplicatio specialium *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 21.
Præsumptiones solum operantur in casu dubio, & cessant veritate detecta *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 18.
In omnibus præsumptionibus præcedere debet facti certitudo *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 4.
Una præsumptio aliam tollit, fortior debiliorem elidit, & plures vincunt pauciores *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 68.
Plures præsumptiones simul iunguntur, & plenam faciunt probationem *tom.* 10 *dec* 23 *n.* 43.
Præsumptio in dubio debet capi, ut actus valeat *tom* 8 *dec.* 6 *n.* 23.
Ubi præsumptio est contra affirmantem, ipsi incumbit unus probandi *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 13.
Præsumptio in genere tollitur per præsumptionem in specie *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 34.
Generalis, & æquivoca præsumptio veritatis excluditur ex speciali præsumptione molestiæ, & ex clara voluntate simulandi *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 35.
Fraudis præsumptiones contrariis præsumptionibus, & coniecturis eliduntur *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 9.
Solæ præsumptiones hominis non sufficiunt ad pronuntiandum iuxta illas *tom.* 11 *dec* 20 *n* 23.
Regula, quod præsumptio præsumptionis reiicienda sit, non procedit quando aliquid in consequentiam alterius præsumptionis præsumitur *tom.* 3 *dec.* 45 *n.* 3.
Præsumptio ex lapso temporis deducta corruit, ubi constat de veritate in contrarium *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 5.
Præsumptiones ad simulationem detegendam simul iungendæ ut inde iustum Iudicis arbitrium desumatur *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 27.
Præsumptiones in materia coniecturali non singulæ acriter ventilari debent, sed coniunctim, ut Iudicis prudentiam decet; sunt accipiendæ, & ad veritatem latentem eruendam benigna & facili interpretatione ponderandæ *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 73 *&* 74.
In his quæ cursu temporis mutari possunt præsumptio de præterito in præsens non procedit *tom.* 9 *decis* 4 *num.* 13.
Præsumptio culpæ in simplici furto cedit, sicut aliæ præsumptiones circumstantiis, aliisque præsumptionibus *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 8.
Præsumptio stat pro Decreto, & eius Iustitia *tom.* 3 *decis.* 30 *num.* 2.
Fraudis, & doli præsumptio oritur ex omissione eius, quod fieri debet, & solet *tom.* 12 *dec* 4 *n.* 13.
Præsumptio oriens ex processu criminali onus probationis refundit in eum, contra quem urget dicta præsumptio *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 10.
Præsumptio non intrat ubi constat beneplacitum expressum adesse non posse *tom.* 7 *decis.* 41 *num.* 8.
Præsumptio solutionis excluditur quoties creditor ignorabat fundum pro sua relevatione obligatum *tom.* 4 *decis.* 43 *num* 15
Præsertim si non constet de iudiciali interpellatione contra possessorem eiusdem fundi *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 16.

Cen-

Centenaria non potest allegari contra successorem ad fideicommissum ex proprio iure venientem *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 7.
Nisi in vim præsumptionis *Iure*, non autem in vim præsumptionis *Iuris*, & de *Iure* *tom.* 4 *decis.* 43 *num.* 8.
Præsertim si huiusmodi præsumptio superetur ab aliis præsumptionibus contrariis *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 9.
Expressa voluntatis declaratio elidit tacitam contrariam præsumptionem *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 44.
Tempora licet non iungantur ad effectum præscriptionis, bene iungi possunt ad effectum præsumptionis *tom* 3 *dec.* 34 *num.* 14.
Præsumptio quælibet corruit, corruente supposito cui innititur *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 26.
Nemo præsumitur iactare suum *tom.* 5 *dec.* 16 *n.* 19 *&* *tom.* 11 *dec* 11 *n.* 85.
Nemo censeri debet ita re supinus ut velit alteri dare quod ipse non habet *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 26.
Nemo est præsumendus immemor salutis eternæ *tom.* 1 *dec* 13 *n.* 67.
Præsumptionem præsumptionis iura abhorrent *tom.* 7 *decis.* 30 *num.* 26 *&* 86.

PRÆSUMPTIO IURIS.

Præsumptio in iure fundata dicitur probatio voluntatis liquidissima, & præfertur plurimis hominis coniecturis *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 40 41 *&* 46. *&* *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 5.
Qui pro se habet iuris præsumptionem reiecit in partem adversam onus probandi contrarium *tom.* 4 *dec.* 29 *n.* 6.
Si aliqualem sui boni iuris probationem facere assumpsit, non debet in huiusmodi probatione cum eo rigore procedi, qui adhibetur adversus eos qui nullam pro se præsumptionem habent *tom.* 4 *dec.* 29 *n.* 7.
Præsumptio iuris, & de iure regulariter non admittit probationem in contrarium *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 37.
Præsumptio iuris tantum, non solum contraria perimitur probatione, verum etiam aufertur contraria præsumptione, quæ sit validior *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 38.
Præsumptio, quod filius sit natus ex legitimo matrimonio non est iuris, & de iure, sed iuris tantum *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 36.
Præsumptio melioris tituli ob centenarium temporis lapsum desumi non potest ex inobservantia contractus, & adducitur ratio *tom.* 3. *decis.* 38 *num.* 19.
Præsumptio melioris tituli ex centenaria resultans non est Iuris, & de Iure, sed eliditur per contrarias præsumptiones *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 25 *&* 26.
Verbum *intelligatur* a Statuto prolatum inducit fictionem, seu præsumptionem Iuris, & de Iure, quæ probationem in contrarium non admittit *tom.* 4 *dec.* 25 *num.* 14.

PRÆSUPPONENS.

Præsupponens non disponit ex defectu consensus *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 36.

PRÆTENSIO.

Prætensio neglecta coram Principe amplius proponi non potest *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 9.
Prætensiones a Sententia, & iuramento individuis originem ducentes sunt & ipsæ individuæ, adeoque in eis utile per inutile vitiatur *tom.* 3 *decis.* 5 *num* 45.

PRÆTERITUS.

Præteritus a Statuto censetur exheredatus, velut in Testamento Legis *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 24.
Præteritus qui per clausulam codicillarem tenetur restituere hæreditatem, detrahit tantummodo legitimam *tom.* 4 *dec.* 7 *num* 48.

PRÆTERITIO.

Præteritio non sanat defectum solemnitatum, utpote pervertens uni-

versum ordinem succedendi *tom.* 7 *dec* 17 *num.* 28.

Per præteritionem filii testamentum rumpitur *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 26.

Præteritio matris, aviæ &c. iure Codicis loco exhæredationis est, secus ex nov. 115. ubi onus instituendi, vel exhæredandi impositum fuit *tom.* 7 *dec.* 17 *n.* 27.

PRÆTOR.

Prætor non tenetur de male gestis a suis officialibus extra materiam illius officii *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 82.

PRÆVENTIO.

Quando lis cœpta est, & in causa præventum non potest novum iudicium per creditores proponi *tom.* 4 *decis.* 5 *num.* 2 & 3.

Præventio obligat creditores ad comparendum in Curia prævenientis *tom.* 3 *dec.* 26 *num.* 4.

Et operatur ut etiam in concursu, particulares causæ saltem ad effectum executionis, seu exactionis crediti sint remittendæ ad eum Iudicem, qui prius cæpit cognoscere *tom.* 3 *dec.* 26 *num.* 5.

Ne causæ continentia dividatur aliaque sequantur absurda *tom.* 3 *dec.* 26 *n.* 6.

PRECES.

Preces porrectæ Principi plene probant contra supplicantem *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 5.

Mendax præcator debet omnino carere impetratis, tam in gravi, quam in modica subreptione *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 6.

Ex narrativa, vel petitione porrecta in precibus probatur scientia contentorum in illis contra petentem *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 17.

Amplia etiamsi preces essent subreptitiæ, vel per rescriptum reprobatæ *tom* 5 *dec.* 2 *n.* 18.

Eo magis quando vera sunt exposita, & petitio exaudita fuerit *ibid.*

Et huiusmodi probatio est adeo efficax, ut non admittatur probatio in contrarium, etiam per testes *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 19

Per affectatam priorum precum taciturnitatem intelligitur etiam obreptum Rescriptum Executorium, nam alias sciens reiectum supplicantem, decretum alienationis non interposuisset *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 11.

Si in secundis precibus nulla fiat mentio primi Rescripti donandi facultatem denegantis, patet quod supplicans voluit Principem illudere, eumque circumvenire *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 3.

Generale est, quod in secundis præcibus tenetur petens necessariam facere mentionem priorum, in quibus gratia fuit limitate concessa *tom.* 6 *dec* 33 *n.* 7.

Et fortius quando fuit præcedenter denegata *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 8.

Secunda concessio primæ contraria non valet *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 4.

Dum in narrativa deficit veritas, deficit quoque Principis, utpote decepti voluntas *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 5.

PRETIUM IN GENERE.

Absque pretio venditio nulla est *tom.* 6 *decis.* 54 *num.* 8.

Pretium certum in venditionis contractu requiritur *tom.* 3 *decis.* 39 *num* 2.

Incertum tamen dici non valet, ex eo, quod certa eius quantitas non appareat *tom.* 3 *dec.* 39 *n.* 3.

Ubi fit mentio de pretio intelligitur de iusto *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 87.

Rei pretium præsumitur quale fuit inter Partes conventum *tom* 2 *dec.* 41 *n.* 22.

Pretium dicitur variabile, & accidentale, quod poterat adesse, & abesse *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 82.

Venditio non redditur imperfecta, si pretium sit incognitum *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 4.

Pro pretii iustitia, & pro validitate actus est præsumptio *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 49.

Pretium illud attenditur, quod fuit in divisione statutum *tom.* 2 *dec.* 41 *n* 23.

Ex pretio eruitur quod fuit in contractu desideratum *tom.* 7 *decis.* 36 *num.* 36.

Pretium, quod currit tempore contractus est iustum, quando agitur de venditione, quæ perficitur momento temporis *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 115.

Pretium subrogatum non habet plus Iuris quam merces, cui subrogatur *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 28.

In universalibus pretium succedit loco Rei, vel Res loco pretii *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 26.

Pretium regulariter non succedit loco rei in particularibus, sed in solis universalibus *tom.* 3 *decis.* 25 *num.* 16.

Nec huic regulæ obstat ulla ex limitationibus, quæ per Doctores traduntur *tom.* 3 *dec.* 25 *n.* 17.

Quando diversitas a iusto præcio est lævis, cessat quælibet læsio necessaria ad præsumendam simulationem, seu fœnore in contractu *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 46.

Periculum supplet, quod deest iusto pretio *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 113.

Pretium iustum est, quod res possit communiter vendi *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 114.

Pretium sponsionis est illicitum, si sit excessivum *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 5.

Iustitia pretii in venditione deducitur ex aliis venditionibus bonorum eiusdem qualitatis factis *tom.* 7 *decis.* 19 *num.* 32.

Sola pretii tenuitas indicare valet in contractu læsionem, vel ultra dimidiam, vel talem, quæ sufficere possit ad præsumendam collusionem in præiudicium fideicommissi *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 3.

Contractus argui potest de simulatione, & fœnore ex aliis præsumptionibus, & coniecturis, ultra læsionem, & modicitatem pretii *tom.* 6 *decis.* 43 *num.* 47.

Pretium rei fideicommissariæ remanet in fideicommisso universali fideicommisso obnoxium *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 21.

Pretium bonorum fideicommissorum venditorum spectat ad hæredem fideicommissarium *tom.* 2 *decis.* 38 *num.* 2.

Pretium naturale rerum potest alterari, dummodo inter supremum, & infimum versetur *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 21 & 31.

Testes etiam non interrogati ad concludendam læsionem debent deponere de valore bonorum tempore contractus, seu illi proximo, & quod tanti bona tunc vendita fuissent *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 25.

In bonis, quæ venduntur a persona paupere, & cum fideiussione alicuius pro aliqua portione, dubitari potest de periculo evictionis pro reliquo *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 36.

Vendens uti Procurator alterius non tenetur ad restitutionem pretii sed dominus *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 13.

Pretium taxatum a Principe Locis Montium est quoad primos emptores tantum *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 62.

Pretium variabile, & accidentale in Locis Montium non est attendendum, sed firmum, & naturale *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 85.

Quid pretium certum sit ubi de Locis Montium, & de reductione censuum agitur *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 91.

Quod pluris valere possit frumentum in triennio præsumptæ conservationis non est augumentum sortis, sed æstimationis, quæ est licita *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 17.

Explicatur *Text. in Leg. vinum* 22. *ff. de reb. credit. tom.* 1 *decis.* 6 *num.* 11.

Usura adesse potest, quando mutuans pro restitutione frumenti decrevit tempus præcisum cum scientia probabili, quo tali tempore dicti frumen-

menti pretium augeri possit *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 13.

In mutuo debetur pretium, quanti res valebat tempore commissæ moræ *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 8.

Pretium operæ, & industriæ sicut pendens ab opinione contrahentium est variabile *tom.* 2 *decis.* 37 *num* 63.

PRETIUM QUOAD ÆSTIMATIONEM.

Pretium commensuratur ab initio contractus *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 41.

Ex dispositione iuris loco pretii non concordati subrogantur iusta pretia declaranda a peritis *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 51.

Ut iustum rei pretium statuatur, ad eius onera respiciendum est *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 24.

Ex annuis redditibus non concluditur valor ædificiorum *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 45.

Bona stabilia pretium recipiunt a fructu, quod producunt *tom.* 2 *decis.* 48 *num.* 8.

Pretium iustum est pretium certum a Principe, seu Lege taxatum, non quod communiter inveniri possit *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 88 89 *&* 90.

Pretium iustum deducitur a redditibus annuis, & sic taxatis fructibus, taxatus dicitur proprietas valor *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 92 *&* 93.

In pretio considerandum non est quanti res fuit empta, sed communis æstimationis habenda est ratio *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 59.

Pretium iustum dicitur quantum res vendi potest *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 60.

Et si sit minus pretio rei, cum non invenitur emptor, dicitur pretium conventionale, non autem legale *tom* 10 *dec.* 25 *num.* 61.

In æstimatione pretii ad relationem peritorum omnino standum est *tom.* 6 *dec* 43 *n.* 42.

Pretia non ad unius, seu alterius particulari affectione dependent, sed a communi æstimatione *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 33.

Expensæ factæ occasione venditionis ab emptore augent pretium *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 44.

Quando agitur de probando valore rei inter probationes hinc inde factas minor summa est amplectenda *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 43.

Ad novas prædii retrahendi æstimationes recurrendum non est, si pretium in primo contractu solutum fuerit iustum *tom.* 3 *dec.* 76 *num* 2.

Nec autem pretii iustitia deducitur ex eo, quod eadem res pro eodem pretio pluries vendita fuerit *tom.* 3 *dec.* 76 *n.* 3.

Licet Statutum novi pretii declarationem præscribat, attamen interpretatur quod sit in arbitrio retrahentis vel solvere pretium, quod ex primis æstimationibus resultavit, vel illud, quod ex novis resultare potest *tom.* 3 *dec.* 76 *n.* 4.

A qua Statuti interpretatione per consuetudinem iudicandi constabilita recedi non debet, etiamsi alia dari posset certior, & opportunior interpretatio *tom* 3 *dec.* 76 *n.* 5.

Afferuntur Decisiones, quæ memoratam constituunt iudicandi consuetudinem *tom.* 3 *dec.* 76 *num.* 6.

PRETIUM QUOAD VARIATIONEM.

Pretia rerum post multos annos variata præsumuntur *tom.* 2 *dec.* 49 *num* 16.

Variatio pretiorum suapte natura tempore sequitur *tom.* 4 *dec* 47 *n.* 8.

Et in hoc Etruriæ Dominio aucta sunt ob auctam pecuniæ quantitatem, atque ob auctam commercium, hominum multitudinem, emptorumque affluentiam *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 9 *&* 10.

Post decennium redditus, stabiliumque pretia præsumuntur immutata *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 36.

Pre-

Pretia rerum quotidie variantur unde ab uno tempore non infertur ad aliud *tom. 6 dec. 46 n. 23.*

Rerum pretium æstimandum secundum præsens tempus *tom. 10 dec. 25 n 63.*

Ad iustitiam contractus cognoscendam sumitur pretium currens tempore contractus etsi agatur de muliere, ecclesia, vel minore *tom. 10 decis. 25 num. 67 & 68.*

Res maiori, vel minori pretio vendi potest, prout venit in usus humanos *tom. 1 dec. 19 num. 18.*

Pretia vilescunt ob rerum distrahendarum abundantiam *tom. 1 decis. 19 num. 31.*

Rei valor mutatus non præsumitur nisi probetur intervenisse aliquod accidens extrinsecum *tom. 10 dec. 25 num. 94.*

Rerum pretium detecta America notabiliter auctum *tom. 8 decis. 22 num. 37.*

Pretium antiquum post annum 1534. vix quintam, vel sextam partem posterioris pretii constituebat, & adducuntur exempla *tom. 8 dec. 22 n. 38 & 39.*

PRETIUM QUOAD EMPTOREM ET VENDITOREM.

Emptor pro sua indemnitate petere potest quod pretium reinvestiatur *tom. 4 dec. 12 n. 4.*

Emptor agere non potest ad restitutionem pretii nisi probet rem venditam ei fuisse ablatam *tom. 5 dec. 28 num. 3.*

Ad novas prædii retrahendi æstimationes recurrendum non est, si pretium in primo contractu solutum fuerit iustum *tom. 3 dec. 76 num. 2.*

Nec autem pretii iustitia deducitur ex eo, quod eadem res pro eodem pretio pluries vendita fuerit *tom. 3 dec. 76 num. 3.*

Emptor ad traditionem rei venditæ agens debet prius conventum pretium offerre *tom. 3 dec. 39 n. 13.*

Et quidem integrum, adeout uno etiam nummo deficiente, possit venditor iuste rem emptori, denegare *tom. 3 dec. 39 num. 14 & 15.*

Nec imputari potest venditori, si rem tradere recusaverit, cum de Iure tradere non teneatur *tom. 3 dec. 39 num. 16.*

Emptor ob pretium non solutum ad nihil aliud tenetur erga venditorem, quam ad fructus recompensativos, regulandos iuxta veram quantitatem ex bonis venditis quotannis perceptam *tom. 5 dec. 26 n. 4.* sed contra *num. 11 & 14.*

Emptor morosus in reinvestiendo precio tenetur venditori ad fructus restaurativos, & interesse lucri cessantis, ex non facto investimento in causam destinatam, & promptam, non autem ad fructus recompensativos ex *Leg. curabit Cod. de action. emption. tom. 5 decis. 26 num. 11.*

Emptor, qui iuxta conventa non deponit precium, eo ipso dicitur constitutum in mora *tom. 5 dec. 26 num. 12.*

Venditor non dicitur habuisse fidem de pretio, quando credit emptorem statim soluturum, qui sub hac spe dolo deceptus potest rem propriam persequi, ac vindicare *tom. 5 dec. 18 n. 42.*

Declara, quod dolus non impedit dominii translationem qua stante non datur actio reivindicationis, sed actio de dolo *tom. 5 dec. 18 num. 43 & 45.*

Expresse habita fide de pretio dominium in emptorem statim transfertur etiam dato dolo, nec quis habet actionem nisi ad pretium nisi dominium sibi reservaverit *tom. 5 dec. 18 n 44 & 46.*

Non admittitur resolutio contractus ven-

venditionis in totum executi, ob non solutum pretium, præcipue si de illo habita fuerit fides *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 14.

Iudex ex officio supplere potest, ac debet exceptionem non soluti pretii *tom.* 3 *dec.* 39 *n.* 18.

Quæ exceptio opponi valet adversus emptorem ad retardandam etiam sententiæ executionem *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 19.

Mora non dicitur venditoris in consignando, quando emptor non offert pretium tempore debito, & non est paratus recipere *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 11 *&* 12.

Mora, cessante interesse, non debetur emptori, neque venditori *tom.* 3 *dec.* 59 *num.* 13.

Neque locus est pœnæ conventionali *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 14.

Residuum pretii est ab emptore, eiusque hæredibus solvendum una cum fructibus recompensativis *tom.* 11 *decis.* 33 *num.* 37.

Quando frater communi nomine stipulatur, pecunia soluta præsumitur solventis, nec alter frater consequi valet medietatem rei emptæ nisi refusa medietate pretii *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 52.

Bartoli Theorica, quando locum habeat, & quando non, explicatur *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 53.

In hac tamen materia multum deferri debet consuetudini inter fratres observatæ *tom.* 4 *decis.* 18 *n.* 54.

PRIMOGENITURA.

Primogenituræ, seu maioratus ordinantur ut bona unita, & indivisa conserventur pro maiori decore Familiarum *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 57.

Effectus maioratuum, seu primogeniturarum in eo consistit, ut bona in vocatis de Familia, ac in ipsa Familia permaneant *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 51.

In Primogenituris verba perpetuitatem demonstrantia, interpretantur pro descendentibus, non autem pro transversalibus *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 59.

Ardua quæstio, & armis potius dirimenda; an in primogeniis sit præferendus filius primogeniti minor ætate, an maior descendens ex secundo genito *tom.* 6 *dec.* 6 *n.* 2.

Tamen quæstio prædicta ad favorem filii primogeniti recepta est, & magis communis *tom.* 6 *decis.* 6 *n.* 3.

PRIMOGENITUS.

Primogeniti qualitas pendet a nativitate, non a conceptione *tom.* 6 *decis.* 9 *n.* 7.

PRINCEPS IN GENERE.

Princeps est fons æquitatis, & bonæ fidei *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 9.

Nec præsumitur velle aliorum iura imminuere, & tertiis præiudicare *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 10.

Cum Principe mitius agitur quam cum privato *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 45.

Dominio eminenti, quando Princeps utitur *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 19.

Princeps præsumitur agere ex causa publicæ utilitatis, absque eo quod necesse sit, id exprimere *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 32.

Præsertim quando facile excogitari potest *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 33.

A Principe fieri nequit, quod alterius præiudicium continet *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 15.

Principis voluntas talis præsumitur qualis de iure esse debet *tom.* 3 *dec.* 12 *n.* 5.

Optimi Principis est præcipuum rerum copiam inter subditos conservare *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 6.

Princeps liberalis esse non potest aliorum gravamine *tom.* 12 *decis.* 33 *num.* 25.

Principes, non vero Privati quid exigat bonum publicum cognoscere,

re, & decidere debent *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 12.
Subditi iustum credere debent sistema ab eorum Principe approbatum *tom.* 8 *dec.* 46 *num.* 13
Non prohibemur Principis voluntatem expendere, quæ in privatorum actibus verbis prævalet *tom.* 7 *dec.* 19 *num.* 6.
Scientia Principis, & approbatio præsumitur in eis, quæ fuerunt diu observata, & per eiusdem Iudices decisa *tom.* 9 *dec.* 43 *num.* 5.
Principem approbasse dicitur consuetudinem legibus ab eo latis contrariam, ubi sciens, hoc patitur *tom.* 9 *dec.* 43 *n.* 6.
Solus Princeps Legibus solutus dicitur & a vi suarum Legum coactiva liber, non a directiva tam respectu aliorum regiminis, quam circa sui instructionem *tom.* 7 *dec.* 19 *num.* 16 & 17.
Princeps mandans *stare a calcolo coi crediti di Uffizi, e Comunità* disponit de bonis publicis, & publico usui perpetuo inservientibus quæ in eius dominio manent *tom.* 7. *decis.* 19 *num.* 19.
Reprobatur *Angel. in Leg. item si verberatum* 15. §. *si quis rem ff. de rei vindit. tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 20.
Nihil est quod lumine clariore præfulgeat, quam recta fides in Principe, unde nihil indecens, & imperfectum, nil nisi rationi conforme, iustum, & æquum in eius ordinibus præsumendum *tom.* 7 *dec.* 19 *n.* 12. 13.
Princeps cum velit duci aquam per fundum alterius, censetur id velle soluto pretio fundi, quod non obtinet si ex venditione magnum fundi Domino damnum obveniret *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 34. 45.
Consuetudo Principi nota, & qua ipse usus est Legem ipsam superat *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 25.
Princeps numquam Subditos invitos, & Leges non acceptantes obligare velle præsumitur *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 8.
Principis enunciativa circa factum alienum plenam facit fidem *tom.* 1 *dec.* 9 *num.* 21.
Delegatus Principis eius personam repræsentat, & eadem censetur *tom.* 1 *dec.* 11 *n.* 3 declara *num.* 12.
Princeps ubi sententiam dicit silet omnis controversia *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 23. 24.
Princeps ubi sententiam dixit nefas est oppositum iudicare *tom.* 12 *dec.* 53 *n.* 11.

PRINCEPS QUOAD POTESTATEM IN GENERE.

De potestate Principis disputare sacrilegii instar est, & parem se reddit Altissimo, qui de auctoritate eius querit *tom.* 3 *dec.* 15 *num.* 2. *tom.* 10 *decis.* 18 *n.* 40 *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 13 *tom.* 7 *dec.* 19 *num.* 4 & *n.* 5.
Princeps Subditis potest præscribere Leges, quas putat utiliores *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 8.
Et potest eas Leges vel moderare, vel abolere *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 9.
Et eo fortius potest in aliquibus casibus alicuius favore eis derogare *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 10.
Leges facere licet solum Principibus & Civitatibus superiorem non recognoscentibus *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 37.
Principis est iuxta locorum, & personarum diversitatem Legem condere *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 4.
Princeps cum sit supra Leges valet de eius potestate derogare Iuri Civili *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 42.
Non de lege melius iudicare potest quam Princeps, qui eius est auctor *tom.* 7 *dec.* 45 *num.* 40.
Possunt Principes sine speciali citatione decidere se se informando extraiudicialiter, & quomodo *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 51.
Ordo iudicialis in quæstionibus a Principe decidendis non attenditur, cum illum immutare possit *tom.* 9 *dec.* 44 *n.* 29.

Princeps iudicare potest de quacumque contentione subditorum *tom.* 7 *dec.* 44 *num* 28.

Ad Principem tantummodo spectat tollere Rem iudicatam, atque sententias nullas confirmare *tom.* 3 *dec* 7 *num.* 30.

Quando Princeps in sententia manus adposuit, omnis iurisdictio tollitur de eius viribus cognoscendi, licet sententia sit notorie nulla *tom.* 3 *dec.* 7 *n* 36 37.

Et quando Causa fuit delegata, iurisdictio illius redit ad Iudicem delegantem *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 38.

Princeps potest restituere ad audientiam Causæ per insufflationem spiritus *tom.* 2 *decis.* 7 *n.* 43.

Princeps sententias Iudicum recte latas extra ordinem procedendo cassare potest *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 44.

Princeps potest tollere appellationem quæ alias de iure deberetur *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 45.

Sententiæ Principis, non Iudicum, partem iuris constituunt *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 2.

Testamentis summus Imperans derogare potest *tom.* 7 *dec.* 44 *n* 23.

Princeps potest ultimis voluntatibus derogare *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 19.

Testamenti derogatio conceditur a summo Imperante, facilius si postulans, sit cum Testatore coniunctus, & ob verisimilem ipsius Testatoris voluntatem *tom.* 7 *dec.* 44 *num.* 2.

Derogare non potest Princeps ultimis voluntatibus nisi in casu utilitatis publicæ *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 3.

In derogatione Testamenti Princeps approbans Sapientum relationem, non dicitur approbasse omnes propositiones, & causas in eadem relatione expositas *tom.* 7 *decis.* 44 *num.* 7.

A Principe dubiam dispositionem secundum æquitatem suppleri atque extendi potest *tom.* 7 *dec.* 44 *num.* 31. 32.

Quilibet Princeps liber potest fideicommissa tollere, & primam libertatem restituere *tom.* 8 *decis.* 19 *num.* 24.

Contrarium sentientes afferuntur, & eorum fundamenta *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 25.

Principes non solent in derogationibus fideicommissi substantiam tollere, sed semper eorum reintegrationem demandare *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 26.

Atque hoc etiam non negligit celebris Bulla Baronum *tom.* 8 *dec.* 19 *num.* 27.

Princeps legitimare potest quoad successionem bonorum patrimonialium & sæcularium etiam filius Ecclesiastici *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 6.

Princeps hypothecas tollere potest absque offensione iuris Naturæ, & Gentium *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 2.

Appaltus a Principe concessus absque calore hastæ an salva relinquat iura appaltatoris *tom.* 11 *dec.* 31 *n.* 7. 8. & 11.

Compluribus exemplis confirmatur iura appaltus firma esse in concessionibus a Principe factis *tom.* 11 *dec.* 31 *n.* 13.

Princeps equiparare potest casum fictum ab eo volitum, cum casu vero *tom.* 7 *decis.* 45 *n.* 23.

Princeps ad libitum moderatur, removet, ac transfert iurisdictiones, ac dignitates *tom.* 12 *decis.* 5 *n.* 23.

Iurisdictiones, ac dignitates detinentur, veluti precario a Principe concessæ *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 24.

Princeps concedendo dignitatem, censetur concessisse omnia dignitatis privilegia, etsi non expresserit *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 25.

Princeps concedens privilegium, vel dignitatem, censetur derogasse omni dispositioni contrariæ *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 26.

Etsi redundaret in alterius præiudicium *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 27.

Ubi Princeps aliquid disponit cum opi-

opinione probabili, eius factum, & potestas non potest impugnari *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 43.

PRINCEPS AN LIGETUR LEGIBUS, ET CONTRACTIBUS.

Princeps Legibus positivis est solutus & solum Lege naturali, & divina obligatur *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 41.

Princeps potest ea, quæ sunt iuris positivi revocare *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 42.

Princeps ex contractu obligatur ad instar privatorum *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 29.

Princeps non valet dissolvere contractuum vincula, quæ sunt iuris gentium, & in ratione naturali posita, & ita contrahens non potest contractum a se factum lædere, & discedere a data fide *tom.* 7 *dec.* 19 *num.* 18.

Nemo præsumitur velle facere in quod non potest *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 30.

Princeps potest contravenire contractui, quando id facit intuitu publicæ utilitatis *tom.* 12 *decis.* 5 *n.* 31.

Quælibet probabilis causa sufficit, ad hoc ut Princeps possit recedere a contractu inito cum subdito *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 34.

Princeps amplissimam habet potestatem recedendi a contractu, etiam sine causa, quoties agitur de parvo contrahentis præiudicio *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 35.

PRINCEPS AN POSSIT TOLLERE EIUS ALTERI QUÆSITUM.

Iuri tertio quæsito aliquando Princeps derogat *tom.* 7 *dec* 44 *n.* 21.

Ius quæsitum nedum ius quærendum per Principem tolli potest stante causa necessaria, præsertim cum ius sit modicum, & eo fortius si per aliquod tempus tantum ipsum ius suspendatur *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 24 25. & 26.

An ius quærendum ex alluvione quod in sola spe consistit Princeps tollere possit *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 51.

Princeps censetur voluisse tertio præiudicare, quoties, id secumfert natura, & qualitas negotii *tom.* 12 *dec.* 5 *num.* 28.

Princeps non censetur voluisse tertio præiudicare, cui est Ius quæsitum per sententiam in refectione expensarum *tom.* 2 *decis.* 7 *num.* 2.

Princeps cum per iusufflationem spiritus mandat cognosci de iustitia sententiæ in iudicatum transactæ ob desertam appellationem, non dicitur principaliter, & directe tollere Ius quæsitum, sed in consequentiam *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 38.

PRINCEPS QUOAD CONCESSIONES, ET GRATIAS.

Ius derogandi est ius disponendi, & gratias faciendi *tom.* 7 *dec.* 44 *num.* 11.

Hoc iure utitur Princeps semper, & in rebus omnibus de quibus disponere potest *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 12.

Gratia Principis semper intelligitur salvo iure tertii, fortius stante Lege, & Consuetudine huius nostri Status *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 5. 6.

Principis gratiæ ab iuxta, & prudenti causa regulari debent *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 14.

Factum Principis præsumitur iustum, neque datum est subditis iustum ne an iniustum sit examinare *tom.* 7 *dec.* 44 *num.* 15.

Princeps non ignorat quæ sunt iuris nec in eis decipitur *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 16.

Et quæ competunt ex iustitia omnibus æqualiter ministrat *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 17

Et semper Princeps de iure rescribere credimus *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 28.

Princeps assensu dato pro alienatione non censetur voluisse derogare Statuto Retractus, si non expresserit *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 81.

Rescripti interpretatio ad Principem pertinet *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 1.

Principis beneficium debet quam plenissi-

nissime interpretari *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 22.
De Principe prædicatur illud, *quæ procedunt de labiis meis, non faciam irrita tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 9.
Nullus Iudex se ingerere valet in declaratione facta per Principem Supremum, eoque minus ab ea discedere *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 13.
Grave præiudicium aliquis sentiens ex gratia Principis, compensari debet a maiori utilitate publica *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 20.
Qui venit contra privilegium a Principe concessum, non debet audiri *tom.* 11 *dec.* 8 *num* 12.
In executione pro debito Fiscali, licet a Principe postea Reo gratia fiat, id tamen fit absque præiudicio Iusdicentis &c. sic in executionibus civilibus *tom* 11 *decis.* 31 *n.* 17. 18.
Principi circumstantia quæ celatur, exposita, forte non rescripsisset *tom.* 6 *dec.* 10 *n.* 2.
Subreptio, & obreptio Rescripti annullativa oritur ab obscura precum generalitate, ex qua Princeps potuit facile circumveniri *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 1.

PRIVATIO.

Privatio præsupponit habitum *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 16 *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 28 & *dec.* 16 *num* 15.
Privatio iuris est pœna *tom.* 8 *decis.* 8 *num.* 1.
De privatione ad habitum non datur regressus *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 132.
Quando Testator privat fructibus Fideicommissi delinquentes, talis privatio apparet, non ad effectum præiudicandi Patri in usufructu, sed excludendi Fiscum non solum a confiscatione proprietaris, sed etiam fructuum *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 66.
Hæres, qui tenetur ad factum non debet privari commodo iam acquisitæ hæreditatis nisi præcedente, interpellatione etiamsi dictum fuerit privetur ipso iure, & adducitur ratio *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 19. 20.
Præsertim si a Testatore non fuit adiecta certa dies ad implendum factum, quo casu non solum non est locus contra Hæredem pœnæ legali, sed cessat etiam pœna expresse imposita a Testatore *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 21.
Ex privatione demandata in casu molestiarum non inducitur vocatio remotis molestiis, ubi Testator ulterius eam non expresserit *tom.* 6 *dec.* 3 *num.* 14. & de ratione.

PRIVATUS.

Privatus Iuris publici auctoritatem non valet usurpare, neque derogare *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 87.

PRIVILEGIUM
PRIVILEGIA IN GENERE.

Privilegium a Principe alicui concessum, plenam facit probationem *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 1.
Qui venit contra privilegium a Principe concessum non debet audiri *tom.* 11 *decis.* 8 *n.* 12.
Quotiescumque de privilegiis agitur, eorum verba sunt potissimum consideranda *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 1.
Privilegia non ex tempore, sed ex causa æstimari debent *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 67.
Privilegia mulieribus concessa fuere non pro lucro, sed ne damnum patiantur *tom.* 8 *num.* 10 *n* 125.
Privilegiis omnibus sunt certi fines, qui in eo consistunt, ut præiudicium Tertii, & omnis fraus, dolusque malus evertatur *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 73.
In privilegio attenditur, quod ordinatum est, nec extenditur de casu ad casum *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 22.
Privilegii interpretatio capi debet minus præiudicialis ei, cui a lege, vel consuetudine aufertur ius proprium *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 36.
Inter personas privilegiatas, illa præfertur, quæ agit de damno vitando *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 5. & 19.
Inter duo privilegia datur concursus non prælatio *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 69.

Pri-

Privilegium alicui concessum in praeiudicium alterius interpretari debet in favorem secundi *tom.* 8 *decis.* 44 *n.* 39

Privilegium potius supervacaneum dici debet, quam ut alteri praeiudicet in iure quaesito *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 72.

Privilegiis utendum sine damno Tertii *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 124.

Privilegium quando stet potius comprehensive, & declarative ad Statutum, quam adversative *tom.* 11 *decis.* 8 *n.* 16.

Privilegia ultra casus ab iure expressos non sunt extendenda *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 122.

Huic regulae standum est etiam in dote nisi in specie reperiatur privilegiata *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 123.

Privilegium gratiosum re non integra & post ius quaesitum auferri non potest *tom.* 6 *decis.* 32 *n.* 32.

Nec privilegium habens vim contractus cum privatis *tom.* 6 *decis.* 32 *num.* 33.

Quando privilegium est concessum Civibus aut habitantibus alicuius loci intelligitur de iis, qui in eo loco per decennium sunt morati *tom.* 1 *dec.* 17 *num.* 8.

Privilegio in corpore iuris clauso non censetur Statutum voluisse derogare, nisi de illo faciat specialem mentionem *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 18.

Dispositio generalis nunquam intelligi debet voluisse derogare alicuius privilegiis *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 55.

PRIVILEGIA IN SPECIE.

Privilegium *Leg. unic.* cessat in causis, quae ex dispositione Statuti debent cognosci ab aliquo, qui sit Iudex privative quoad alios *tom.* 2 *decis.* 9 *n.* 8. & 10.

Limita, si statuta specifice non derogent tali privilegio *tom.* 2 *decis.* 9 *num.* 11 & si adsit contraria observantia *n.* 12 quae Iudicis competentiam inducit *n.* 13.

Privilegium *Leg. unic.* supponit; quod Causae sint appellabiles *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 20.

Privilegium exigendi non datur, nisi pecunia nautica factum fuerit, ut Navis de Portu abierit, ac propositum cursum tenuerit *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 78.

Privilegio intraturae sine adprobatione Consulum Artis Medicorum renunciari non potest *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 18.

Privilegium non expulsionis non facit ut locatio ad breve tempus, ad longum tempus evadat *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 23.

Fisco, & minoribus conceditur privilegium additionis in diem *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 1.

Quod & ad Ecclesias, ac Pias Causas extenditur *tom.* 11 *dec.* 43 *n.* 2.

Ut hoc privilegium habere possit locum, auctiones fieri debent supra vigesimam extremae oblationis, & infra viginti dies ab ultima licitationis *tom.* 11 43 *num.* 3.

Licet aliquis omnibus utatur Fisci privilegiis, nequit tamen ad sui favorem ex illis aliquod allegare, quod ne Fisco quidem competeret *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 29.

Privilegia intelligenda, aestimanda, & declaranda sunt, ex usu, & consuetudine *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 20.

Privilegium, quantumvis amplum, non est referendum ad ea, quae non solent concedi *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 28.

Et posita inveterata consuetudine, particularis expressio requiritur ad eius derogationem *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 29.

Princeps concedens privilegium, vel dignitatem, censetur derogasse omni dispositione contrariae *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 26.

Etsi redundaret in alterius praeiudicium *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 27

Ex privilegio quocumque Religiosis concesso, seppelliendi, & funerandi non derogatur iuri quartae solvendae Pa-

Paroco a Religiosis *tom.* 8 *dec.* 44 *num.* 38.

PRIVILEGIUM IMMUNITATIS.

Privilegium hoc mortuo Patre, an transeat ad filios est quæstio involuta *tom* 5 *dec.* 41 *n.* 8.

Opinio affirmativa affertur, & argumenta eam defendentium *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 9.

Negativam qui tueantur, & quibus fundamentis *tom.* 5 *dec* 41 *n.* 10.

Prima procedit si supervivat Mater, & cum ea habitent filii *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 11.

Secunda ubi Mater mortua sit *tom.* 5 *decis.* 41 *num.* 12.

Amplia ut solum sufficiat filios in communione vivere *tom.* 5 *decis.* 41 *n.* 13.

Contra quod communio sit circumstantia apta ad movendum Principem ad gratiam *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 14.

Et opinio negativa probatur verior in puncto iuris *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 15. *& seqq.*

Et in hac Civitate recepta *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 23.

Fœminæ ad hanc immunitatem assequendam opitulantur *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 16.

Utilitas Reipublicæ resultans ex procreatione liberorum non est sola ratio privilegii *t.* 5 *dec.* 41 *n.* 18.

Filii emancipati, & qui in potestate non sunt prosunt ad excusandum parentem *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 19.

Et qua de causa hoc contingat *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 20.

Quæ sint veræ rationes huius immunitatis, & an eæ durent in filiis *tom.* 5 *dec.* 41 *num* 21.

Filii succedunt oneribus Patris ubi ipse fiat immunis *tom.* 5 *dec.* 41 *num.* 22.

Privilegium immunitatis in sententia volentium transire ad filios, an extendatur ad bona Patre mortuo, per eosdem acquisita *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 24.

Sententia affirmans, adducitur, & reiicitur *tom.* 4 *decis.* 41 *num.* 25. *& seqq.* Declarantur contrarium tenentes *n.* 30.

Et explicatur *Text in cap. quia circa* de privilegiis quod huic casui non applicetur *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 26.

Patres non excusantur a debito, & obligatione præcedenter contracta per superveniens privilegium *tom.* 5 *dec.* 42 *n* 9.

Quæ fuerit prima gratia facta filiis supplicantibus pro confirmatione exemptionis paternæ, & qualis eius formula *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 10.

Iummunitas hæc fuit habita pro personali, & filiis de rigore non competente *tom.* 5 *decis.* 42 *n.* 11.

Afferuntur nonnulla exempla denegatæ confirmationis *tom.* 5 *decis.* 42 *num.* 12.

Confirmatio modo fuit denegata, modo concessa *tom.* 5 *decis.* 42 *num.* 13.

Licet hodie invariabiliter annuere soleat Regia munificentia *tom.* 5 *decis.* 42 *n.* 14.

Opinio volens de iuris rigore immunitatem mortuo Patre transire ad filios non fuit in hac Civitate recepta *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 15.

Gratiæ confirmationis immunitatis paternæ, factæ filiis semper limitatæ fuerunt ab bona paterna *tom.* 5 *decis.* 42 *n.* 19.

Afferuntur plura rescripta generalia non sine dicta limitatione intellecta, & exequuta *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 21.

Magistratus Supremus apponens hanc restrictionem in exequutione gratiarum fidelis exequutor ostenditur *tom.* 5 *dec.* 42 *num.* 26.

Restrictio ad bona paterna evaserat connaturalis, & implicita huiusmodi gratiis usque de anno 1632. *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 27.

Referuntur sententiæ ad relationem Assessorum Decimarum firmantes pro bonis a filiis post mortem Pa-

tris

tris acquisitis immunitatem competere *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 30.
Reiiciuntur tanquam procedentes cum falso, & erroneo supposito *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 31.
Affertur testimonium Auditoris Reformationum Alexandri Victorii asserentis de anno 1645. nunquam gratias fuisse ad bona propria filiorum extensas *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 32.

PROBABILITAS.

Quod probabilitate repugnat æquiparatur falso, & quod habet resistentiam facti non præsumitur nequidem per centenariam *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 35.

PROBATIO IN GENERE.

Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse *tom.* 2 *dec.* 34 *n.* 25. & *tom.* 10 *dec.* 7 *n.* 5.
Probationis non sunt de substantia iudicii *tom.* 5 *decis.* 28 *num.* 27 contra *num.* 28.
Statuto Florentino cavetur iisdem probationibus concludi in hypothecaria, quibus concluditur in Salviano *tom.* 3 *decis.* 22 *n.* 4.
Quilibet probare tenetur, quod est suæ intentionis fundamentum *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 43.
Qui suæ intentionis fundamentum non probat, non est audiendus *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 19.
Probationes onus penes illum residet, contra quem stat expressa conventio *tom.* 12 *dec.* 31 *n* 1.
Præsertim si Adversarius sit reus, & possessor *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 2.
Probatio consistens in tempore præciso coartari debet *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 55.
Nemo quod nescit probare potest *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 47.
Boni viri tacent quæ probare non possunt *tom.* 4 *decis.* 17 *num.* 22.
In probationum conflictu præferendæ sunt magis certæ, & evidentes *tom.* 11 *decis.* 30 *num.* 19.
Materia probationum arbitrio Iudicis remittitur *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 27.
Probationes possessionis, non tam petitorio, quam possessorio iudicio conveniunt *tom.* 10 *dec.* 45 *n.* 2.
Modus probandi, quo pro se quis usus est, ab eo contra se reprobari non potest *tom.* 10 *decis.* 23 *n.* 11.
Ubi præsumptio est contra affirmantem, ipsi incumbit onus probandi *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 13.
Iudicati substantia circumscribitur a probationibus, non ab indefinita Iudicis potestate *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 61.
Maxime si agatur de sententia ius faciente etiam adversus personas non citatas *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 62.
In probationibus valet argumentum de tempore ad locum *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 8 & 59.
Probatis extremis media præsumuntur *tom.* 3 *dec.* 34 *n.* 16.
In materia coniecturali probationes arbitrariæ *tom.* 11 *decis* 11 *n.* 31.
In dubio, & conflictu probationum pro redhibitoria iudicandum est *tom.* 12 *dec.* 48 *n* 36.
Probatio negativa regulariter impossibilis *tom.* 8 *decis.* 31 *n.* 29.
Pro regulanda causæ resolutione, quæ sunt extra acta dicuntur esse extra mundum *tom.* 1 *dec.* 22 *num.* 7.
Proceditur ad liberationem debitoris, quando deficit probatio *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 12
Cum Statutum probationem enunciat per Scripturam, vel Instrumentum sufficit quoque probatio per Testes *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 28.
Probatio resultans ab Instrumento consistit signanter in præsentia Testium *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 29.
Appellatione Instrumentorum Testes continentur *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 30.
Si a Statuto Instrumentum requiritur propter notorietatem, sufficit depositio *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 32.
Probationes non requiruntur semper instrumentales sed sufficiunt inductivæ certitudinis moralis *tom.* 9 *decis.* 24 *num.* 36.

Probationes intempestivæ, & re non in integra non admittendæ *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 35.

Probato actu concreto de abstracto non curandum *tom.* 11 *dec* 11 *n.* 112.

Terminus a Statuto præfixus ad aliquid præsumendum, non excludit probationem in contrarium *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 24.

Probationes respicientes decisoria non ligant non subditos *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 67.

In Iudiciis divisionis uterque colligitans dicitur actor ad effectum probationis *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 18.

Probationes graviores requiruntur ad dirimendum matrimonium iam contractum, quam ad impediendum *tom.* 6 *decis.* 19 *num.* 38.

In rebus antiquis attendi debent probationes omnes quæ haberi possunt *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 22.

Ad probandum aliquem esse de sanguine, vel parentela Testatoris non requiritur probatio gradus *tom.* 5 *decis.* 1 *n.* 1.

Probans se coniunctum in aliquo gradu præsumitur proximior, donec contrarium probetur *tom* 5 *dec.* 1 *n.* 2.

Assecuratores post tempus ad probandum in Apoca Assecurationis præscriptum non sunt amplius audiendi *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 2.

Vel saltem tenentur plene, ac concludenter probare indebitam solutionem peractam *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 3.

Pro sigilli probatione requiritur, quod innotescat ei, cui traditur *tom.* 2 *decis.* 40 *n.* 18.

Non est perfecta probatio illa, quæ habet contrariam possibilitatem *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 39.

Probatum censetur id, cuius contrarium credibile non videtur *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 43.

In materia probationum verisimilitudo operatur, quod illæ probent, quæ alias non probarent *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 45.

PROBATIO ÆQUIVOCA ET IMPERFECTA.

Ubi Actor non probavit suam intentionem, Reus absolvi debet, etiamsi nihil præstiterit *tom.* 3 *decis.* 7 *num.* 47.

Et sufficit quod actoris probatio sit æquivoca, & dubia *tom.* 3 *dec.* 7 *num.* 48.

Et quando non est plena, sed imperfecta, sufficit a Reo offuscari, ut infringatur *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 49.

Quando probationes Actoris sunt in se imperfectæ, Reus est absolvendus ab observatione iudicii *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 19.

Paria sunt allegare aliquid, & non probare, & nihil allegare *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 3.

Probationes inter se contrariæ suspicionem ingerunt *tom.* 2 *decis.* 34 *num.* 12.

Probatio æquivoca nihil ponit in esse *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 5.

Probationes æquivocæ non coniunguntur *tom.* 7 *decis.* 30 *num.* 38.

Plures præsumptiones simul iunguntur, & plenam faciunt probationem *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 43.

Singula quæ non prosunt unita iuvant *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 28.

Filiationis probatio ex parte Patris est materia difficilis probationis *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 70.

Stante probationum impossibilitate potest filiatio legitima argumentis, & probationibus imperfectis iustificari, & ex præsumptionibus ex Testium depositionibus elicitis *tom.* 10 *decis.* 23 *n.* 71 *&* 72.

Probationes æquivocæ ad illegitimitatem concludendam non attenduntur, & in dubio pro illegitimitatis exclusione iudicandum *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 3 *&* 4.

Probationes æquivocæ coniungi non possunt, nec altero alteri facit adminiculum *tom* 8 *decis.* 27 *n.* 7.

In his quæ difficilis sunt probationis sufficiunt illæ, quæ iuxta locorum,

rum, & temporum qualitatem haberi possunt *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 42.
Sola possibilitas contraria operatur, ut probatio non concludat *tom.* 2 *dec.* 10 *num.* 44.
In materia difficilis probationis admittuntur Testes etiam de publica voce, & fama, & de auditu, cœteræque leviores probationes *tom.* 3 *decis.* 45 *n.* 10.
Adminicula, & argumenta, quibus locus est pro coadiuvandis imperfectis probationibus *tom.* 2 *decis.* 35 *num.* 20.
In summarissimo manutentionis iudicio admittuntur etiam probationes imperfectæ, & iura informia *tom.* 4 *decis.* 29 *n.* 8.
Probationes verisimiles etiam non perfectæ nec legitimæ efficiuntur plenæ, & perfectæ *tom.* 1 *decis.* 23 *num.* 46.
Sic & fides extraiudiciales adminiculis coniunctæ *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 47.
Vel saltem talem præsumptionem inducunt, ut in Partem adversam contrarium probandi onus transfundant, maxime ubi de æquitate, & sola facti veritate inspecta proceditur *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 48. 49.
Probatio dubia insufficiens est ad proprium factum impugnandum *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 22.
Probationes quæ haberi possunt non afferens, legis præsumptionem contra se habet *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 13.
Facti qualitas ut probetur leviores quam pro substantia probationes admittuntur *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 3.
Folio informi non integro, & vitioso fides non est adhibenda *tom.* 8 *decis.* 40 *num.* 31.
Iudex probationibus coniecturalibus, vel credat, vel non credat, reprehendendus non est *tom.* 10 *decis.* 23 *n.* 75.

PROBATIO PLENA ET CONCLUDENS.

Probationes quam maxime sunt Iudici arbitrariæ, & plenas reputat eas, quæ ad factum credendum illum inducere possunt *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 44 & 45.
Nulla probatio efficacior est illa quæ deducitur ex oculari inspectione *tom.* 10 *decis.* 2 *n.* 7.
Probatio per evidentiam facti numquam reiicitur *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 47.
Probatio per evidentiam facti consistit in oculari inspectione *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 48.
Evidentia in contrarium superat omnes alias probationes *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 21.
Ubi concurrit probatio ex facti evidentia promanans, quæcumque alia probatio in contrarium sileat oportet *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 4.
Probatio concludens nunquam dici potest dato possibili in contrarium *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 24.
Probatio ducta a verisimili dicitur evidens, & præ cœteris omnibus observanda est *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 80.
Ratione naturali nulla maior, & certior afferri potest probatio *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 11.
Probationes adversus centenariam debent esse concludentes, & indubitatæ, ut excludant omne possibile *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 32.
Accessus superat quamlibet probationem *tom.* 8 *dec.* 12 *n.* 1.
Accessus concludentissime probat *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 48.
Probatio a verisimili sumpta plurimi valet *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 14.
Rigorosa probatio lucri cessantis, & damni emergentis a Rota Romana præscripta suppleri potest cum præsumptionibus, & coniecturis, quæ concludant a communiter accidentibus *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 26. 27.
Negativa rerum probatio desumitur ex revolutione librorum *tom.* 1 *dec* 31 *n.* 2.
Fides solutionis Gabellæ dotis, & Instrumentum Dotale sufficiunt ad probationem matrimonii *tom.* 3

dec. 37 *num.* 2.
Probatio contra Decretum ex ipsomet Instrumento Decreti desumpta, præfertur præsumptioni generali militanti pro Decreto *tom.* 3 *decis.* 29 *n.* 5.
Partita proprii libri concludenter probat contra seipsum *tom.* 3 *dec.* 10 *num.* 19.
Copia subscripta a Vicecancellario est autentica, & in forma probanti *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 9.
Probatio ex evidentia loci resultans, quamcumque aliam superat *tom.* 10 *dec* 29 *n.* 10.
Probationes desumptæ ab aliquo enunciato contractu non principaliter, sed incidenter, satis probant ad effectum successionis *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 3.
Probationes, ac tituli validiores præsumuntur deducti ab illo, qui vult probare suam intentionem *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 12.
Notorium ut relevet ab onere probandi, Iudici de ipso notorio constare debet *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 12.
Notorium quando relevet ab onere probandi *tom* 1 *dec.* 7 *n* 13. 15.
In Iudicio decisorio plena requiritur probatio notorietatis *tom.* 1 *dec.* 7 *num.* 14.
Notorium est probatio probata *tom.* 3 *decis.* 7 *n.* 5.
Ideoque relevat ab onere probandi, & sat est, si allegetur, & etiamsi in allegationibus Iuris deducatur *tom.* 3 *decis.* 7 *n.* 6 *&* 7.

PROBITAS.

Quisque probus, & bonus præsumi debet *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 43.

PROCREATIO.

Procreatio prolis unico momento non perficitur, sed paulatim, & in dies usque ad puerperium *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 24.
Verbum *procreare* denotat proprie actum conceptionis, sed ex quo flectitur potius ad tempus futurum, quam ad præteritum *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 20.
Item ex quo refertur ad Patrem *tom.* 6 *dec* 17 *num.* 21.
Secus quando non refertur ad Patrem, nec ad tempus futurum, sed ad præteritum, quia tunc nativitatem significat *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 22. Præsertim quando inverso verborum ordine, vocati sunt nati, & procreati, ex quo distinctio temporum etiam excluditur *n.* 28. Amplia etiamsi additum esset verbum *a principio n.* 30 *&* 31.

PROCURATOR IN GENERE.

Procurator etiam per Nuncium, vel Epistolam potest constitui *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 6.
Procurator non sua, sed principalis bona obligat *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 27.
Procurator potest implere mandatum per æquipollens quando alias exequi non potuit *tom.* 7 *decis.* 11 *num.* 65.
Procurator potest a modo, & forma recedere, dummodo sequatur effectus a mandante desideratus *tom.* 7 *dec.* 11 *n* 63.
Mandati fines non excedit faciens ea, quæ mandato inesse videntur *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 64.
Procurator non præsumitur habere mandatum ad ea, per quæ principalis incidere possit in pœnam *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 11.
Actus licet factus videatur in rem, & utilitatem alterius, & in vim mandati precedentis non obligatur mandans respectu tertii creditoris licet procurator pro sua relevatione agere possit contraria actione mandati *tom.* 6 *decis.* 58 *num.* 4.
Procurator qui tacuit id, quod utile fuisset Mandanti, dolo tacuisse præsumitur *tom.* 10 *decis.* 26 *num.* 16.
Procurator præsumitur intellexisse mandatum eo modo, quo illud fuit executum *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 40.
Procurator specialis, qui contrahendo mandantis nomen non expressit, sibi non illi acquirit, nisi iura sibi quæsita mandanti cedat *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 11.

Pro-

Procurator fines mandati transgrediens non habet actionem contra mandantem *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 3.
Et generaliter in qualibet transgressione *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 4.
Et transgrediens nihil agit neque mandantem obligat *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 5 & 6.
Et nomine proprio egisse præsumitur *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 7.
Ac mandantis favore tenetur ad interesse *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 8.
Procurator censetur actum facere nomine mandantis, etsi hoc non exprimat *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 11.
Procurator habens speciale mandatum ad differentiam generalis, etiamsi mandatum non expresserit pro mandante semper acquirit *tom.* 8 *dec.* 42 *num.* 2.
Dominium, & commodum rei a tali Procuratore sic acquisitæ illico, & ipso facto in mandantem transit *tom.* 8 *decis.* 42 *num.* 3 & 5.
Procurator præsumitur habere in mandato omnia necessaria ad illius perfectionem *tom.* 7 *decis.* 11 *n.* 59.
Et contraxisse iuxta mentem sui principalis, donec probetur contrarium *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 60
Procurator una cum Principale contrahit erga Assecuratores tacitam quamdam personalem, & solidalem obligationem *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 7.
Qualitas procuratoria verificari nequit in rebus proprio interesse spectantibus *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 11.
Procurator agens absque nomine Principalis ipsemet obligatur, & obligat contrahentes *tom.* 4 *decis.* 40 *num.* 12.
Tenetur tamen actiones cedere Principali *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 13.
Et habens liberam facultatem operandi circa rem mandatam potest facere ea omnia, quæ constituens ipse facere potuisset, & excusatur ab excessu *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 66. 67.
Creditor licet bene conscius rei in pignus traditæ ad mandatarium non pertinentis agere poterit contra Procuratorem, tamquam principalem debitorem, cuius fidem unice sequutus fuit non autem mandantis *tom.* 6 *dec.* 58 *n.* 5.
Quando in mutuo expressa fuit causa spectans ad Mandantem Procurator non proprio, sed procuratorio nomine præsumitur obligatus *tom.* 6 *dec.* 58 *num.* 6. declara *num.* 7. ubi causa subintelligi non potest ab obligatione pignoris pertinentis ad Mandantem, quia etiam res aliena pignorari potest *num.* 8 ubi causa esprimi debet ad hoc ut Procurator liberetur.
Procurator sponte seipsum obligans ipse obligatur *tom.* 6 *dec.* 58 *n.* 9.
Quando mutuum quis dedit contemplatione Procuratoris tantum ipse solus tenetur *tom.* 6 *decis.* 58 *n.* 10.
Præsentatio facta a Procuratore revocato, ante revocationis intimationem valet *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 29. & de ratione *num. seqq.*
Non meretur excusari, qui cum Procuratore contraxit mandatum habente ad tempus limitatum *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 58.
Procurator generalis cum libera potest omnia facere, quæ principalis potest *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 21.
Procurator est omnino indemnis servandus *tom.* 12 *decis.* 31 *n.* 36.
In materia odiosa unius usus alteri non nocet, neque nocet principali observantia cum Procuratore practicata *tom.* 11 *decis.* 23 *n.* 18.
Procurator Reipublicæ, vel Principis habens annexam Officii administrationem habet mandatum cum libera, & omnia agere potest, quæ requirunt mandatum speciale *tom.* 5 *dec.* 36 *num.* 9.
Idem in Procuratoribus Fisci, Syndicis, & Administratoribus Civitatum habentibus iurisdictionem *tom.* 5 *dec.* 36 *n.* 10.

PROCURATOR QUOAD CONFESSIONEM.

Procurator absque speciali mandato non potest vel declarando, vel confitendo principali præiudicare *tom.* 5 *dec.* 56 *n.* 9.

Procurator, absenti, & infanti nequit præiudicare *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 38.

Confessio a Procuratore emanata in Iudicio, præiudicat principali *tom.* 12 *decis.* 12 *num.* 14.

Præcipue si sit adminiculata *tom.* 12 *decis.* 12 *num.* 15

Ut confessio *Procuratoris* noceat principali, probari debet speciale mandatum præstitum ad confitendum *tom.* 1 *decis.* 36 *num.* 47 Amplia etiamsi non constet de erroneitate confessionis *n.* 48.

Confessio *Procuratoris* non informati non nocet principali *tom.* 1 *decis.* 36 *num.* 49.

Confessio facta a *Procuratore* sponte, & per modum voluntariæ iurisdictionis non nocet principali *tom.* 1 *decis.* 36 *num.* 50. Fortius si principalis sit mulier *num.* 51.

Procurator an possit quidquam expresse aut tacite in præiudicium principalis confiteri *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 12.

PROCURATOR AD EXIGENDUM.

Procurator ad exigendum creditum non potest illud compensare cum proprio debito *tom.* 4 *dec.* 37 *n.* 1.

Procurator ad exigendum participat tantum pro centenario *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 67.

Tradens literas alicui pro exigendo, censetur illum constituisse *Procuratorem* *tom* 10 *dec.* 26 *n.* 2. 17.

Qualitas *Procuratoria* incompatibilis est cum exactione proprio nomine facta *tom.* 4 *dec* 40 *n.* 15

Procurator non dicitur exegisse eo titulo quem minime depromsit *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 17.

Contra *Procuratorem* ad exigendum simplicem adiectum opponi possunt exceptiones opponibiles contra mandantem *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 26.

Procurator ex augumento monetarum nil lucrari potest *tom* 1 *dec.* 31. *num.* 47.

Defectus facultatis exigendi sortem in *Procuratore* deputato ad recipiendum fructus tantum, & solutiones minutatim factæ quæ contra Decretum superioris, contra naturam bonorum alienari prohibitorum, & contra conventa inter partes, capitale destruerent, considerantur ad imputationem denegandam, ubi alias eidem locus esse posset *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 53.

Deferuntur casus inducentes consuetudinem ita iudicandi in Supremo Magistratu Civitatis Florentiæ contra debitorem morosum in deponendo super Monte *Pietatis* etiam post illius diminutionem *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 54.

Cessio translativa ad commodum *Procuratoris* alieno nomine solventis fieri nequit *tom* 5 *dec.* 35 *n.* 10.

Vendens uti *Procurator* alterius non tenetur ad restitutionem pretii, sed Dominus *tom.* 5 *decis.* 28 *n.* 13.

Solutio facta Procuratori debitorem non liberat, si factus est non solvendo *tom.* 6 *decis.* 23 *n.* 10.

Solutio facta Procuratori, vel ei qui solitus erat pro Creditore exigere liberat Debitorem etiam si *Procurator* pecuniam sibi solutam in proprios usus converterit *tom.* 2 *dec.* 42. *n.* 2 quod declaratur, & ampliatur *num.* 3. 7. *& seqq.*

Solutio facta *Procuratori* solito exigere cum mandato *Principalis* quando rite facta dicatur ostendenti mandatum falsificatum *tom.* 2 *dec.* 42 *n.* 9.

Procurator constitus ad vendendum intelligitur quoque constitutus ad pretium exigendum *tom.* 10 *dec* 26 *num.* 1.

Pro-

PROCURATOR QUOAD SUBSTITUTIONEM ET RATIFICATIONEM.

Procurator substitutus non potest alium substituere *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 12.

Procurator alium substituens non potest mandatum revocare post illius acceptationem *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 13.

Procurator ad negocia potest propria auctoritate alium substituere *tom.* 10 *dec.* 26 *n.* 3.

Mandantis consensu deficiente, Procurator substituens tenetur erga mandantem ad interesse ex culpa, & dolo substituti *tom.* 10 *dec.* 26 *num.* 4.

Secus vero si Dominus consenserit, cum tunc substitutus tantum teneatur *tom.* 10 *dec.* 26 *n.* 5.

Si Prucurator est admissus cum cautela de rato, non potest impedire ratificationem gestorum per eum *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 12.

Dominus non potest quandocumque ratificare, si Procurator est admissus cum ratihabitione *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 13.

PROCURATOR AD LITES.

Procuratores in actis iudicialibus conficiendis præsumuntur habere necessarium mandatum *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 13.

Agens pro assecurato tenetur exhibere mandatum *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 41.

Florentiæ circa exhibitionem mandati non fit rigorosa observatio *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 42.

Sed hoc procedit in approbatis pro officio Procuratoris *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 43.

Procurator excedens fines mandati non præiudicat principali *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 10.

Procurator nocet principali in omittendo, non in committendo *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 39.

Procurator non nocet principali allegando titulum, quando principali prodest centenaria *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 40.

Procurator numquam potest committendo constituentibus præiudicare *tom.* 4 *dec.* 29 *num.* 11.

Procurator nequit approbare, vel ratificare contractum, quem principalis non approbavit *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 59.

Sententia potest ferri contra procuratorem, ubi sit Dominus litis *tom.* 10 *dec* 29 *n.* 33.

Negligentia Procuratoris, vel Ministri nocet Domino, seu principali non vero tertiis, maxime si hæc consistat in omittendo *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 234.

Limita primo in rebus gravis præiudicii *n.* 235.

Limita secundo, si principalis, seu Dominus monuerit procuratorem, vel ministrum, ut faciant, quod debent, & isti omiserint *n.* 236.

Limita tertio quando agitur de actu necessario, qui fieri non poterat, nisi a procuratore *n.* 237.

Procurator post finitum patrocinium potest esse testis in eadem causa, ubi nec honorem, nec commodum reportet *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 37.

Præsertim si sit bonæ vitæ, & famæ *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 38.

PRODIGALITAS.

Nemo præsumitur sibi velle præiudicare, & iactare suum inconsulto *tom.* 16 *dec.* 31 *num.* 81. & *dec.* 32 *num.* 16.

Pluribus in locis filiofamilias neque alienare neque se obligare posse sine patris consensu fuit provisum ratione præsuntæ prodigalitatis *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 59.

PRODIGUS.

Prodigus assumi potest ad Magistratum, non ex eo quod affectus sit diligens in suis agendis, sed propter necessitatem patriæ, vel aliam ob causam *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 47

De-

Deficiente certitudinaria probatione Lex præsumit perseverantiam prodigalitatis semel declaratæ *tom.* 3 *decis.* 1 *num* 52.

PRODUCENS.

Producens censetur approbare iura a se producta *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 8.

Amplia etiamsi in productione clausulæ salutares sint appositæ *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 9.

Maxime si productio fuit in contrarium acceptata *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 10.

Producens scripturam, censetur fateri omnia in eo contenta esse vera *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 30.

Producens Arborem Genealogicam non potest eam impugnare *tom.* 5 *decis.* 30 *num.* 11.

Articuli præiudicant producenti, & contra ipsum maximum præbent adminiculum *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 14.

Producens partitas libri ad probandas solutiones non potest ab eis separare qualitatem connexam *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 20.

Nec effectum probationis etiam ad favorem Adversarii *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 21.

Et assignatur ratio, quia ubi agitur de connexis, & individuis liber, vel scriptura non potest in parte approbari, & in parte non *tom.* 5 *decis.* 26 *num.* 22.

Etiamsi productio facta esset cum clausula in parte, & partibus &c. *tom.* 5 *decis.* 26 *num.* 23.

PRODUCTIO.

Contra producentem probat facta productio *tom.* 8 *dec.* 29 *num.* 10.

Ex productione scripturæ resultat probatio, & confessio omnium in ea contentorum *tom* 12 *dec.* 10 *n.* 6.

Scriptura, & epistola contra producentem plene probant *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 40.

Producens scripturam, confessionem in d. scriptura existentem in dubium revocare non potest sub erroris prætextu, quod procedit etiam in enunciativis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 27 & 28.

Et absolute procedit quando productio sit facta ad fundandam propriam intentionem *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 29.

Eo magis cum una pars scripturæ ad aliam est correspectiva qualis est administratio ad salarium pro ea taxatum, & qui vult consequens videtur admittere etiam necessarium antecedens *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 30 & 31.

Ex productione scripturæ non inducitur approbatio contentorum in ea, quando productio non fit ad finem approbandi *tom.* 10 *dec.* 3 *num.* 6.

Productio non operatur approbationem eorum, quæ enunciative referuntur in scriptura producta *tom.* 10 *dec.* 3 *n.* 8.

Productio non nocet in his, quæ scriptura producta non probat *tom.* 10 *dec.* 3 *n.* 9.

Ex productione scripturæ resultare potest approbatio facti in ea espressi, & reiectio qualitatis eidem facto adiunctæ *tom.* 10 *dec.* 3 *num.* 12.

Qui vult executionem alicuius documenti, vel scripturæ eam prius tenetur in actis producere *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 53.

Productio ad unum finem facta, non obstat quoad alium *tom.* 5 *decis.* 32 *num.* 38.

Instrumenta nisi cum citatione partis producta nihil probant *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 99.

Productio posterioris documenti validi non retrotrahitur ad diem litis inchoatæ per exhibitionem libelli necessariis probationibus destituti *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 34.

Verbalis productio non sufficit ad iustificandam sententiam *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 33.

Scissura dari non solet partitarum in eodem libro descriptarum, maxime cum productio est libera & sine

sine protestatione *tom.* 9 *dec.* 24 *num.* 54.
Productio in parte, & partibus retorqueri non valet contra producentes *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 68. limita *num.* 69 & 70.

PROEMIUM.

Ex proemio regulatur, & interpretationem recipit contractus *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 15.
Si pars dispositiva est clara proemium non attenditur *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 24.
Causa finalis non colligitur ex proemio, quando dicta causa in eo expressa non est proportionata *tom.* 9 *dec.* 5 *num.* 25.

PROFESSIO PROFESSUS.

Propositum perpetuæ permanentiæ in Monasterio, quod habet Oblatus, operatur ad instar solemnis professionis *tom.* 2 *dec.* 14 *num.* 15.

PROGENIES.

Progeniei appellatione descendentes omnes comprehendit *tom.* 7 *dec.* 45 *n.* 15.

PROHIBITIO IN GENERE.

Quod de uno dicitur de aliis negatum esse censetur *tom.* 7 *decis.* 2 *num.* 8.
Quod directo fieri prohibetur non admittitur indirecte *tom.* 7 *decis.* 2 *num.* 9 & 10.
Prohibitiones exorbitantes a regulis ordinariis Iuris communis sunt stricte intelligendæ. *tom.* 7 *decis.* 2 *num.* 18.
Prohibitio Legis determinat etiam casum conscientiæ *tom.* 7 *dec.* 14 *num.* 18.
Ex prohibitione in uno casu resultat permissio in alio, in quo non legitur talis prohibitio *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 67.
Prohibitum ex tempore, dicitur ante tempus concessum *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 17.
Lex prohibens aliquid directe fieri, prohibere censetur etiam ne fiat indirecte *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 5.
Pars prohibitiva servire debet dispositivæ claræ, & intra istius limites est restringenda *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 26.
Prohibitio simplex non compræhendit casum, ubi est diversitas rationis *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 6.
Tacite prohibitum a lege dicitur, quidquid venit in necessariam consequentiam illius, quod fuit expresse prohibitum *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 36.
Sub prohibitione Legis, venit, etiam id, per quod indirecte saltem læderetur finis eiusdem Legis *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 21.
Prohibitio nisi cum solemnitatibus præscriptis, æquipollet clausulæ annullativæ *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 25.
Et propterea forma præscripta non servata actus corruit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 26.
Ex prohibitione legitimæ, & trebellianicæ arguitur potius substitutio fideicommissaria, quam pupillaris *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 35.
Prohibitio de non locando extra familiam cessat, si illi de familia noluerint, aut non potuerint conducere *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 7 & 10. prohibita alienatione si ille, in cuius favorem facta est prohibitio nolit emere potest fieri alienatio in extraneum *ibid.* *n.* 7. declara ut *n.* 11.
Locatio non dicitur facta in spretum prohibitionis, dum facta fuit sine dolo, & malo animo *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 13.
Et ex quibus dolus, & malus animus excludatur *tom.* 5 *decis.* 2 *num.* 14.
Prohibitio Statuti non habet locum in casu mixto, scilicet, quando actum prohibitum fecerunt forenses una cum subditis *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 29.
Prohibitio *Cap. naviganti de usur.* non extenditur ad cambium maritimum *tom.* 5 *dec.* 16 *n.* 1.

PROHIBI-

PROHIBITIO ALIENATIONIS.

Prohibitio alienationis est odiosa *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 9.

Prohibitio alienationis cessat respectu personæ, in qua non cadit acquisitio *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 19.

Prohibitio alienationis est valida si sit vestita, & vestita dicitur stante geminatione verborum *tom.* 6 *decis.* 2 *num.* 5.

Item stante additione *in infinitum tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 6. Item ex quo in casu contraventionis partem contrafacientis alteri accrescere mandavit *n.* 8. Item aliis modis de quibus remissive, *ibid.*

Simplex alienationis prohibitio absque ulla ratione, aut causa fideicommissum inducit, ubi agitur de rebus insignibus *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 13.

Prohibitionis ratio demonstrat de quibus descendentibus Testator cogitaverit in prohibitione *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 5.

Scriptum rationi servire debet, non scripto ratio *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 6.

Per prohibitionem alienationis, ut bona conserventur in Familia, intelligitur quoque prohibita alienatio commoditatis fructuum *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 44. Declara *num.* 45 *&* 46.

Prohibitio alienationis cum ratione *quia volens &c.* quomodo intelligatur & an importet reciprocam *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 77.

Ex prohibitione alienationis cum pœna privationis inducitur fideicommissum in casu contrafactionis ad favorem eius, in cuis gratiam pœna adiecta est *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 1.

Vel ad favorem cohæredum, seu substitutorum, si non sit expressum ad quem bona alienata transire debeant *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 2.

Prohibitio alienationis operatur ne fideicommissariis possint bona obligare, vel alienare, etiam eorum vita durante, sicut aliàs facere potuissent sine dicta expressa prohibitione non obstante tacita, quæ inest in fideicommissis *tom.* 1 *dec.* 2 *n* 53.

An, & quando ex nuda alienationis prohibitione, & superaddita ratione prohibitionis inducatur simplex fidecommissum conservatorium, non autem restitutorium? *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 5 *&* 6.

Prohibitio alienationis, etiam nulla ratione fulcita, semper est valida, quando satis vestitur substitutione, & fideicommisso præcedenti *tom.* 4 *dec.* 24 *num.* 7.

Quoties alienationis prohibitio non est per se valida, & vestita, tunc subsequens ratio perpetuæ conservationis bonorum in filiis, & descendentibus inducit solum fideicommissum conservatorium in casum alienationis *tom.* 4 *decis.* 24 *num.* 9.

Secus autem quando prohibitio alienationis est de se valida, & vestita; tunc enim subsequens ratio conservationis operatur absolutum fideicommissum etiam in casum mortis *tom.* 4 *dec.* 24 *num.* 10.

Prohibitio alienationis quando dicatur de se valida, & vestita? *tom.* 4 *dec.* 24 *num.* 11 12 13 *&* 14.

Prohibitio, quæ stat dependenter a fideicommisso præcedenti, non potest novam, & ab eo diversam inducere dispositionem *tom.* 4 *dec.* 24 *num.* 15.

Limita si prohibitio novas, ac prorsus diversas compræhendat personas *num.* 16.

Ex prohibitione alienationis facta principaliter & per verba separata a præcedenti substitutione novum inducitur fideicommissum. *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 18.

Prohibita alienatione bonorum si facta sit alienatio, & primi substituti non compareant, sequentes in gradu admittuntur *tom.* 4 *dec.* 24 *num.* 19.

Inu-

Inutilis esse non debet prohibitio alienationis valida, ac vestita subsequenti ratione conservandi bona inter ipsos prohibitos *tom.* 4 *dec.* 24 *n* 20.

Prohibitio alienationis cum privatione contraventoris, & ratione *quia voluit* inducit perpetuum fideicommissum *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 1.

Prohibitio alienandi extra familiam non impedit, quin alienatio fieri valeat in remotiore familiæ *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 10 *&* 12. & de ratione *n.* 13. secus si constaret de vocatione ad ipsius familiæ favorem *n.* 11.

Eadem est prohibitio alienandi extra familiam ac nisi requisitis illis de familia *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 17.

Res expresse alienari prohibita, si alienetur, statim avocari potest. Etiam non expectata morte alienantis *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 7 *&* 25. Cum nulla remaneat ipso iure alienatio *n.* 23. Et fingatur quod nunquam titulus intervenerit *n.* 24. & de ratione *n.* 26. Limita in simplici fideicommisso, in quo alienatio ad vitam alienantis substinetur *n.* 10.

Rigorosa prohibitio cuiuscumque alienationis impedit alienationem bonorum stabilium pro solvendo annuo legato *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 25.

Concurrente duplici prohibitione alienationis, alienatio non potest fieri etiam in casibus in quibus alienatio fieri deberet *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 26.

Prohibitio alienandi bona stabilia, an, & quando tollat hæredi facultatem faciendi detractiones super iisdem stabilibus *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 18.

Contributum non habet locum etiam in casibus, in quibus illud intraret, quando adest prohibitio alienationis *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 29.

Prohibitio alienationis uni adiecta comprehendit alios substitutos stantibus dictionibus relativis *tom.* 5 *dec.* 5 *num.* 6.

Concurrente alienationis prohibitione, bona vindicari possunt a substituto non obstante facto defuncti ab hærede etiam non beneficiato *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 78.

Prohibitus alienare, est etiam prohibitus confiteri *tom.* 3 *decis.* 53 *num.* 14.

Text. in Leg. filius familias 117. *§. cum pater ff. de leg.* 1. declaratur *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 79.

An prohibitio alienandi absque assensu Magni Magistri restringatur ad alienationem capitalium Commendæ, vel ad fructus eorumque commoditatem *tom.* 6 *dec.* 28 *n.* 5.

Prohibitio alienationis convenit tam emphyteusi quam locationi *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 12.

Prohibitio alienandi emphyteusim censetur adposita favore Domini directi, ut scilicet, sine eius consensu dominium utile in alium non transferatur *tom.* 3 *decis.* 47 *num* 10.

Prohibitio alienationis sub pœna caducitatis non comprehendit hypothecam *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 12.

Per hypothecam etenim bona non alienantur, sed remanent in bonis hypothecantis *tom.* 3 *decis.* 47 *num.* 13.

Et ideo de iure communi non est prohibita *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 14.

Etiamsi agatur de emphyteusi ecclesiastica *tom.* 3 *dec.* 47 *n.* 15.

Dictio *nisi* post prohibitionem alienandi importat facultatem *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 9.

PROHIBITIO DIVISIONIS.

Prohibitio de non dividendo videtur esse contra bonos mores *tom.* 10 *dec* 19 *n.* 47

Nec servari potest sine interitu salutis æternæ *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 48.

Divisionis prohibitio operatur, ut alter excipiendo possit prohibere divisionem *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 57.

Per laudum induci nequit prohibitio divisionis *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 60.

Nec

Nec Partes possunt arbitris hanc potestatem dare *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 61.

Quod procedit, etiamsi Statutum disponat, quod contra tale laudum de nullitate opponi nequeat *tom.* 10 *decis.* 19 *num.* 62.

Prohibitio de non dividendo nec per sententiam substineri potest *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 63.

PROLES.

Appellatione pendente a Sententia contra matrimonium lata, proles interim suscepta dicitur legitima *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 45.

PROMISSIO PROMITTENS IN GENERE.

Promissio est superflua cum nihil est ad quod congrue referri potest *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 9.

Promissio limitata, limitatam obligationem producit *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 12.

Quod est promissum, non est etiam receptum *tom.* 10 *decis.* 14 *n.* 6.

In contractibus, non executionis, nec purificatæ conditionis, sed promissionis tempus attenditur *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 18.

In contractibus quando aliquid gerendum relinquitur, promissio non iudicatur in contractus saltem quoad viam executivam *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 13.

Promissio de ratificando, habetur pro ratificatione *tom.* 11 *decis.* 20 *n.* 50.

Professio de in futurum faciendo non differt ab ipso facto, non impedit contractus perfectionem *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 3.

Promissio nondum acceptata, simplex pollicitatio remanet *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 50.

Quæ pollicitatio antequam in pactum convertatur ob mutuum Promissarii consensum, inefficax est, etiamsi agatur de materia dotali *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 51.

Aliud est, quod obligatio sit personalis, aliud quod restricta tantum sit ad vitam, & personam promissoris *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 3.

Promissio incerta quoad quantitatem certificatur, & probatur ex annotatione facta in libris Sacræ Religionis etiam favore eiusdem *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 15. 19.

Qui recipit solutionis promissionem ab eo, quem in sententia obtinuit sibi solvere condemnatum perdit actionem in factum, seu officium iudicis, quod ex sententia sibi competebat *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 51.

Ubi agitur de promissionibus factis Piæ Causæ, Deus pro eo acceptat & stipulatur *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 25.

De natura Iudicii concursus est, ut fiat promissio de restituendo prioribus, & potioribus *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 26.

In Iudicio concursus promitti debet restitutio pretii anterioribus, & potioribus Creditoribus: maxime si Debitor non sit solvendo *tom.* 4 *decis.* 12 *num.* 38

In *lib. mot.* 116. *a* 565. fit mentio de stylo, quod Creditores recipientes pretium bonorum Debitoris subhastatorum promittant illius restitutionem pro una vice in casu evictionis *tom.* 4 *dec.* 12 *num.* 40.

Quando promissio facta est sub latissima obligatione Bonorum, ac Hæredum, promissionis onus transit etiam ad ipsos Hæredes *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 4.

Promissio evictionis est contra naturam donationis puræ *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 30.

PROMISSIO CONDITIONALIS, ET PURA.

Simplex donandi promissio æquipollet donationi, quoties hæc a mera liberalitate originem habet *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 18.

Ex promissione relinquendi omnia bona, nulla acquiritur actio contra promittentem *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 22.

Promissio sub conditione, conditione defecta contractus est nullus usque ab initio *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 35.

Pro-

Promissionem non dandi scacomactum cum pedina adimplevisse dicitur qui scacomactum dedit cum pedina facta regina *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 57.

Promissio facta sub conditione potestativa non debet præferri promissioni medio tempore factæ pure, & simpliciter ac ante conditionis purificationem *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 21.

Promissio sub conditione potestativa non est contractus, sed potius simplex tractatus de ineundo, nullum ius promissario tribuens *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 22.

Promittens quis non contravenire, non possunt hæredes alienationem impugnare *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 35.

Qui privilegium prælationis habens emere promisit, & postea recessit, dubium non est, quin illa promissio facta fuerit ad exercendum privilegium *tom.* 5 *decis.* 15 *n.* 6.

Promissio sponsæ facta sub conditione quod mortuo Viro cohabitet in Domo una cum filiis, adimpleta dicitur, si Vidua effecta id facere non recuset *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 1.

Promissio extinctionis debiti ad certum tempus, eo diu peracto, extinctum censetur, maxime posita inopia creditoris *tom* 6 *decis.* 51 *n.* 17.

Promissio dotis per epistolam facta obligatoria est *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 7.

Et hoc procedit etiam quoad fructus dotales, cum dotis privilegio gaudeant *tom.* 3 *decis.* 41 *num.* 8. 9.

Sola promissio dotandi pro vera dotis constitutione reputatur *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 19.

Promissor dotis potest in solutum dare mulieri vel eius viro etiam ipsis invitis tot bona stabilia, quamvis dos fuerit promissa in quantitate *tom.* 11 *dec.* 41 *n* 6.

Paciscentes, de promissione dotis, & aliis fieri instrumentum, quod non fiat, solutio dotis excludenda est *tom.* 6 *dec* 20 *num.* 13.

Patrimonio diviso, dote non considerata, numerata non præsumitur *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 14.

Mariti promissio, & obligatio de restituenda dote in iisdem bonis receptis, est maximum argumentum quod dos fuerit constituta in fundo dotali *tom.* 1 *dec.* 14 *num* 41.

Promissio indemnitatis de sua natura extenditur ad omnes accessiones, damna, & interesse *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 34.

Promissio in istrumento fundationis emissa defendendi fundum Commendæ eiusque annuum redditum in certa quantitate obligat promittentem ad eiusdem redditus manutentionem *tom.* 9 *decis.* 41 *n.* 4.

Promissio evictionis pro dato, & facto suo, non egreditur factum voluntarium promittentis *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 13.

Ob promissionem evictionis ex præordinatione authorum, censetur renuntiatum fideicommisso *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 63.

Si quis promiserit nomen exigibile conditio subintellecta, si a debitore Creditor exigere non poterit, respicit actionem *tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 65.

Declarantur *Text. in Leg. dudum §. final. ff. de verb. obligat. & in Leg. final. ff. si cert. pet. tom.* 4 *dec.* 17 *num.* 66. 67.

Promittens *manutenere* tenetur continuo, & effective præstare veritatem a principio promissam *tom.* 3 *decis.* 43 *n.* 1.

Promittens manutenere censum verum bonum, & reale idem est, ac si promisisset illum manutenere exigibilem nedum de iure, sed etiam de facto *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 1.

Ac propterea si non sit exigibilis competit regressus contra Cedentem, & eius Hæredes pro damnis, & interesse *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 2.

Ratione quorum veniunt fructus, & sors principalis *tom.* 4 *decis.* 17. *num.* 3.

Qui promittit se accepturum literas

tunc obligatur, & acceptatio subsecuta censetur facta in executionem primæ obligationis *tom.* 3 *dec.* 54 *n.* 4.

Controversum est, an responsio acceptantis scribenti data de adimplenda tracta importet simplicem promissionem, seu veram obligationem *tom.* 3 *dec.* 54 *n.* 5. 6.

Ubi sit a Debitore aliqua solutio simpliciter facta sine electione, non cedere debet in duriorem causam, quando constat de præcedenti promissione prompte solvendi *tom.* 3 *decis.* 27 *n.* 52.

PROMISSIO FACTI ALIENI ET DE RATO.

Iuxta formularium Senense a 16. promissio de rato induit naturam obligationis in proprio *tom* 4 *dec.* 35 *num.* 11.

In promissione de rato non potest Notarius sub dictione &c. extendere clausulam alias de proprio *tom.* 4 *decis.* 35 *num.* 20.

Renunciationes beneficio fideiussorum & excussionis extraneæ sunt a promissione de rato; & positæ in parte executiva, & in fine Instrumenti potius de stylo Notarii, quam ex voluntate promittentis censentur adiectæ *tom.* 4 *decis* 35 *n.* 35 38.

Ac propterea non possunt extendere præcedentem dispositionem *tom.* 4 *dec.* 35 *num.* 36.

Promissor de rato pro evitanda condemnatione ad interesse uti potest iisdem exceptionibus, quæ contra obligationem competerent ei, cuius factum promisit *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 37

Promissio facti alieni quid operetur *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 40.

Quoties in promissione facti alieni apponuntur clausulæ *in ampla forma* vel in amplissima forma, tunc promittens tenetur adhibere diligentias accuratiores, quoties vero apponuntur clausulæ *alias de propriis pecuniis, ac bonis &c.* & ita quod &c. *sed voluit posse cogi &c.* tunc promittens nequidem faciendo possibilia excusatur *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 14. & *num.* 15.

PRONOMEN.

Pronomen *suoi* præsens rei dominium & possessionem denotat *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 13 & restringit donationem ad bona præsentia *n* 14. & 40.

PROPRIETARIUS.

Simplex Proprietarius honorum nequit bona alienate *tom.* 11 *dec.* 42 *n.* 13.

Proprietarius acquirit rem restituendam, si Fideicommissarius illam recipere renuat, vel nequeat *tom.* 11 *dec.* 49 *num* 147 & 155.

PROPRIETAS.

Servitus usus, extincta persona usuarii, extinguitur *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 20.

Proprietas aliquando continetur sub nomine usus *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 21.

Usus causalis habet annexam proprietatem *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 22.

Quod nostrum est non potest amplius fieri nostrum *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 32.

Quod nostrum est nequit nobis invitis in alium transferri *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 16.

Res communis dicitur omnium, & cuiuslibet eorum *tom.* 1 *decis.* 36. *num.* 11.

Quod est commune dicitur meum *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 12.

Proprietas in perpetuum avulsa ab usufructu est prorsus inutilis *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 19.

Signa usus, influere possunt in proprietatem, vel comunionem muri quando aliunde non constat de iure magis unius, quam alterius, secus vero in casu contrario *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 17. & 24.

Libertatem, & arbitrium lex homini relinquit, quod in rebus propriis ius gentium concessit, & quod idem Deus approbat cum illo effato = in sudore vultus tui vesceris pane tuo = *tom.* 8 *dec* 21 *n.* 8.

Verbum *revertatur* non semper probat legatam fuisse proprietatem cum

possit

possit verificari etiam in usu ad salvandam voluntatem disponentis *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 18.

Et censetur positum ad maiorem declarationem *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 19.

Supponit rei existentiam penes alium *tom.* 5 *decis.* 5 *num.* 27.

PROROGATIO.

Prorogatio facta principali debitori non quoad substantiam obligationis sed quoad dilationem solutionis non liberat fideiussorem *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 3.

Prorogationem temporis Princeps non potest facere cum sit ius alteri quaesitum *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 32.

Iurisdictionis prorogatio a Principe per dolum extorta, non debet praeiudicare *tom.* 4 *dec.* 4 *n.* 17.

Prorogato tempore ad solvendum bona Fideiussor ac eius bona libera remanent ab omni nexu obligationis, maxime stante novatione, quae sufficit ad liberandum fideiussorem *tom.* 7 *decis.* 3 *num.* 2.

In laesione ultra dimidiam, vel circa fuit concessa termini prorogatio a *Rot. Senen. tom.* 6 *dec.* 41 *n.* 31.

PROTESTANS PROTESTUM.

Negligens in elevandis protestis tenetur ad damnum, & praeiudicium *tom.* 8 *decis.* 28 *num.* 26.

Protestans suum creditum exigit ab immediato girante, nisi in protesto explicaverit a quo vult relevari *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 27.

Protestum de per se sine literis cambii transmissum ad solutionem obligat reditus, & valoris ipsarum literarum protestatae ex Mercatorum stylo *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 4.

Per protestum non factae solutionis praesentans literas agere potest ut scribens pretium sive valutam ei restituat *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 12.

Cum solo protesto literae cambii, creditor exigere potest partem valoris non solutam ab aliis obligatis, quia cambialis in hoc casu remanet apud eum qui aliquam partem valutae solvit *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 36.

Literas cambii protestatas ex iure communi non tenetur praesentans remittere, sed sufficit quod notificaverit negatam acceptationem *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 10

Sed haec opinio hodie non admitteretur, cum saltem protestum sit necessarium ad solutionem valoris literarum reportandam *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 11.

Valutam literae protestatae, quae apud adiectum remannet usque ad terminum solutioni praefixum interea a cedente protestans exigere potest cum solo protesto *tom.* 8 *dec.* 28 *num.* 35.

PROTESTATIO.

Protestatio est animi nostri declaratio iuris acquirendi, conservandi, vel damnum repellendi causa facta *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 18.

Protestatio impedit novationem, licet concurreret incompatibilitas, & sufficit aliqua coniectura *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 64.

Et hoc in casu dicitur novatio cumulativa, non extinctiva *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 65.

Protestatio de non approbanda Sententia, nec de assentiendo illi, reservat ius protestantis, & aufert omnem praeiudicialem consensum *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 13.

Damna, & interesse satis dicuntur petita per protestationem iudicialiter factam *tom.* 4 *dec.* 15 *n.* 17.

Protestatione opus est ad praeservandum ius, quod alias remaneret praeiudicatum *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 124.

Simplex protestatio sufficere potissimum debet in causis Mercatorum, in quibus de bono, & aequo proceditur *tom.* 4 *decis.* 15 *n.* 19.

Et in quibus fieri potest condemnatio ad interesse, quamvis de eo non constet *tom.* 4 *decis.* 15 *n.* 20.

Protestatio contrahentium in una parte Contractus emissa in alia etiam re-

repetita censetur *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 76.

Contractus secundus incompatibilis cum primo inducit novationem, etiamsi adsit contraria protestatio non innovandi *tom.* 10 *decis.* 39 *num.* 17.

In his quæ sequuntur ex Legis dispositione adeo non requiritur voluntas ut nec iuvet contraria protestatio *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 16.

Protestatio exhibendi epistolas solum exhibenti favorabiles, non vero præiudiciales, tollit quodcumque præiudicium quod ab ea exhibitione obvenire possit *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 21. declara *n.* 22.

Acceptans Canonicatum incompatibilem cum alio, dicitur primo renunciasse, etiamsi adsit contraria protestatio *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 18.

Protestatio facta coram Supremo Magistratu, eius auctoritatem non prorogandi ab eo, qui preparatorium coram illo instruxit Iudicium, est superflua. Eius enim auctoritas opus non habet prorogatione, eoque solum casu protestatio valet, cum Magistratus habet limitatam Iurisdictionem *tom.* 3 *decis.* 15 *n.* 9.

PROTHOCOLLUM.

Prothocollum non potest potiri executione *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 54.

Prothocollum ad hoc ut probet requiritur, quod auctoritate Iudicis exscribatur *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 55.

Prothocollorum usus est, ut ex illis describi possint instrumenta, & in publicam formam redigi *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 56.

Exemplationes prothocollorum non sunt in fructu *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 41.

PROVENTUS.

Verbum *proventus* comprædendit quoslibet fructus, redditus, & comoda undequaque provenientia *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 32.

Proventus nil aliud est, nisi ille annuus fructus, qui ex fundo percipitur detractis omnibus expensis *tom.* 2 *decis.* 50 *n.* 15.

PROVISIO.

Provisio ex cessante causa revocatur *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 70.

Discretiva provisio quoad Fœminas in casu speciali cum taxativa *tantum* importat earum exclusionem in cœteris casibus *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 12.

Provisio non soluta pro servitio navis Piratæ contra Turcaas non dicitur debitum mercaturæ *tom.* 9 *dec.* 4 *num* 87.

PROXENETA.

Proxenetæ contractuum officinæ vocantur *tom.* 9 *dec.* 21 *num.* 1.

Proxenetæ, & illi qui tenent publicas cambiorum stationes, vel privatas dicuntur similes mercatoribus, sic & fœneratores & lapidum aptatores *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 35.

Officium proxenetæ consistit in animis conciliandis, non vero in concludendo, nisi speciale mandatum habeat *tom* 9 *dec.* 21 *num.* 11

Proxenetæ officium in conciliando consensu Partium positum est & merito proxenetæ vocantur *parari* cum vox, *due*, & *pares* idem significet *tom.* 9 *dec.* 21 *num.* 17.

Præsumendum non est proxenetam voluisse emere pro se ipso, & Legi contravenire *tom.* 12 *dec.* 35 *num.* 16.

Contractus coram publicis proxenetis fraudis non est suspectus, quæ non præsumitur in eo qui per alios contrahit *tom.* 7 *decis.* 36 *n.* 38. 39.

Attestatum proxenetæ multum valet *tom.* 8 *dec.* 34 *num.* 17.

Proxenetis testantibus de re ad eorum officium spectante plena fides adhibenda est *tom.* 7 *dec* 36 *n.* 33.

Proxenetæ fides in materia prompti investimenti est attendenda *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 66

Proxenetis, & mediatoribus nulla fides adhibetur, nisi contractum adnotaverint in libro per eos ad hunc effectum retinendo iuxta dispositionem Legis diei 11. Aprilis 1446. & con-

& confirmatæ sub die 3. Aprilis 1687. *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 36.
Verbum *functus* importat perfectionem actus *tom.* 9 *decis.* 21 *n.* 19.
Proxenetæ stabilito contractu inter aliquos debent curare omnino ad illius perfectionem, ut contraentes simul alloquantur *tom.* 9 *dec.* 21 *num.* 28.
Eadem stipulatio dici non potest intercedente longo intervallo, & actibus extraneis *tom.* 9 *dec.* 21 *num.* 29.
Proxenetæ de contractus perfectione testes esse non possunt *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 20.
Remuneratio, & præmium debetur proxenetis *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 2.
Non ex civili obligatione, verum ex Iudicis officio *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 3.
Proxeneticum debetur tantum ei, qui primus venditionem proposuit *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 12.
Præmium mediatoris a perfectione contractus regulariter pendet *tom.* 9 *dec.* 21 *num.* 18.
Proxenetis a Statuto electis, ut servatur Florentiæ, specialiter præmium debetur, & hoc ut removeantur pessimi effectus *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 4. 5.
Proxeneticum debetur mediatori contractus etiamsi post conclusum negocium ex Partium culpa a contractu recedatur *tom.* 9 *dec.* 21 *num.* 6.
Debetur quoque si mediator emptorem industriose detexerit, & venditor novas causas inveniat recedendi, ut ipsi mediatori præmium fraudet *tom.* 9 *decis.* 21 *n.* 7.
Proxeneticum debetur proportione laboris, si contractus resolvatur casu fortuito *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 9
Merces integra debita est si casus fortuitus in persona, vel res conductoris operarum contingit *tom.* 9 *decis.* 21 *num.* 21.
Secus si casus contingit in personam locatoris vel in opera præstanda *tom.* 9 *dec.* 21 *num.* 22.
Indistincte vero non debetur merces si contrahentium intentio appareat illam solvendi si operæ præstarentur *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 23.
Mercatorum consuetudo, ut absurda vitentur in materia mercedis debitæ proxenetis, attendenda est *tom.* 9 *dec.* 21 *n.* 24.

PROXIMIOR.

Proximior in gradu remotiorem excludit *tom* 11 *dec.* 5 *n.* 7.
Statutum quod proximiores ob remotiores excludit est correctorium Iuris communis, & ideo stricte intelligendum est *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 16.
Proximior præferri debet remotiori *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 2.
Proximior in successionibus vincit remotiorem *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 22.
Vocatio proximioris intelligitur de eo, qui talis erat de tempore factæ dispositionis *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 10.
Maxime quando non in remotissimum tempus est admittendus *tom.* 5 *dec* 31 *n.* 11.
Vocato proximiore usque in infinitum quilibet admissus habet onus restituendi cœteris *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 12.
Vocato proximiore de familia cum clausula in infinitum, an omnes etiam ulterioris gradus censeantur vocati *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 16.
Substituto proximiore præferri nequit remotior *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 1.
Substitutio proximioris in quocumque gradu consanguinitatis & affinitatis maxime differt a substitutione consanguinei, vel affinis *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 27.
Primo enim casu dicitur substitutum unicum corpus, seu genus, secundo vero duo species personarum diversarum *tom.* 4 *decis.* 42 *n.* 28.
Et huic secundo casui, non autem primo conveniunt *Textus in Leg. cum Pater* 77. § *a te peto ff. de legat.* 2. *& in cap. metropolitano* 19 di-

distinct 63 *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 29.
Proximior admissus præsumitur a Testatore magis dilectus *tom.* 6 *dec.* 3 *num.* 4.
Vocato proximiore duplex oritur quæstio; prima an expiret in primo admisso, altera an veniant non solum descendentes admissi, sed etiam transversales *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 56.
Clausula in infinitum non operatur sub nomine proximioris venire etiam transversales cum possit verificari in descendentibus restringitur iuxta subiectam materiam *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 58. 60.
Lineæ, & descendentiæ senioribus, & proximioribus vocatis veniunt etiam masculi ex fœminis *tom.* 7 *decis.* 43 *num.* 1.
Nisi ex verbis restrictivis voluntas Testatoris deducatur contraria *tom.* 7 *decis.* 43 *n.* 2.

PROXIMIOR QUOAD BONA EMPHITEUTICA.

Proximior ad bona emphyteutica non admittitur, nisi eo casu, quo ultimus comprehensus intestatus decedat *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 9.
Dominus directus non potest præventive extraneum investire in præiudicium proximiorum, quibus competit ius renovationis *tom.* 6 *decis.* 57 *n.* 25.
Æquitativa prælatio, & ius ad renovationem proximiori non potest competere, nisi si subiiciat iisdem pactis antiquæ concessionis *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 37.
Proximior sciens sequutam devolutionem emphyteusis, & intra annum, & diem haud petens renovationem decadit ab iure suo *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 1.
Limitatur hæc regula, si dominus directus intra annum, & diem devenit ad novam investituram favore extranei, quia tunc actio proximioris ad petendam renovationem de temporaria fit perpetua, & durat per integrum spatium triginta annorum *tom.* 10 *decis.* 44 *n.* 2.
Sed in hac limitatione distinguendum est *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 3.
Aut proximior intra annum, & diem renovationem petiit, & tunc mediante concessione facta favore extranei actio fit perpetua *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 4.
Aut vero intra annum, & diem proximior non petiit renovationem, & tunc quamvis concessio a domino directo facta fuerit favore extranei intra annum, & diem, & actio facta sit perpetua, exerceri tamen amplius non potest *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 5.

PROXIMITAS.

Qualitas proximitatis, & agnationis desumitur ab historia genealogica familiæ *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 1.
Quod enim ad primam qualitatem spectat, probationes desumi possunt ex libris publicis *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 2.
Proximitas Testatoris, non gravati, attendi debet ubi inter vocatos quæstio est de potioritate non propter gradum, sed propter masculinitatem *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 32 declara ut *num.* 33.
Proximitas Fundatoris, vel ultimi Possessoris an attendatur in iurepatronatus remissive *tom.* 6 *dec.* 40 *num.* 38.
Proximitas heredis mensuranda est de tempore mortis defuncti, si testamento non confecto decessit, de tempore vero irritationis testamenti si cum testamento quidem decessit, sed irritum factum sit ex aliqua causa post eius obitum superventa *tom.* 2 *decis.* 53 *n.* 3. & 6.
Ratio diversitatis *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 4.
Regula de attendenda proximitate gravati limitatur in substitutione vulgari *tom* 6 *dec.* 3 *num.* 5. & de ratione *n.* 6 & *seqq.*
Litteræ Donatoris quæ declarant aliquem consanguineum proximiorem per se sufficientem præbent proximi-

mi-

mitatis probationem, donec de contrario doceatur *tom.* 3 *dec.* 21 *m.* 7.
Proximitas proveniens a fœmina exclusa, non est attendenda. Secus si ipsa fœmina sit vocata *t.* 5 *d.* 30 *n* 44. 55.

PUBER PUBERTAS.

Testamentum a pubere conditum ad favorem sui Tutoris, vel Curatoris non subsistit, si de modico tempore maior evaserit *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 24.
Circumscripto dolo, magis communis opinio est in contrarium *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 25.
Organorum inæqualitas non ex inequalitate animæ, sed ex varia organorum, & phantasiæ potentia, ideoque alii citius pubescunt, alii tardius *tom.* 7 *decis.* 29 *n.* 15. 16.
Florentia ingeniorum fecundissima, puerisque abundans qui ob acumen ingenii videntur senes in sensu *tom.* 7 *decis.* 29 *n.* 17.

PUBLICATIO.

Lex sine publicatione non ligat *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 2.
Lex, ut vim habeat obligandi debet etiam publicari in Locis, & Urbibus subditis, quamvis in Dominante fuerit publicata *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 3.
Ex iterato præcepto publicandi Legem, publicatio dictæ Legis præsumitur *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 23.
Bannum in Civitate Metropoli publicatum non ligat personas Loci inferioris, in quo non fuit facta publicatio *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 10.
Limita si scientiam habuerint publicationis in Metropoli factæ *tom.* 4 *decis.* 10 *n.* 11.
Petitio publicationis inducit renunciationem producendi alios testes *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 46.
Ut quis sibi præiudicet circa inductionem, novorum testium non satis est petiisse publicari iam inductos, sed oportet ut sequatur publicatio *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 47.
In contrarium allegati loquuntur in casu quo sequuta sit actualis publicatio *tom.* 8 *decis.* 13 *n.* 48.

PUBLICUS OFFICIALIS.

Publicus Officialis, aut Minister tenetur emendare omne damnum, & præiudicium propria culpa, & negligentia illatum *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 15.
Publicus Officialis, seu Minister æquiparatur Tutoribus, & Curatoribus, & quod de his disponitur ad illos extenditur *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 18.
Publicus Officialis, aut Minister tenetur ad refectionem damnorum provenientium non solum ex lata sed etiam ex levi culpa *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 19.
Publicus Officialis seu Minister, qui contra obligationem proprii muneris operatur, tenetur redintegrare ærarium, & relevare interesse habentes ab omni præiudicio, quod ex eius negligentia passi fuerunt *tom.* 1 *dec.* 38. *num.* 24.
Officialis pro damnis illatis in publicum ærarium tenetur ad refectionem non solum cum bonis liberis verum etiam in defectum cum bonis fideicommissariis *tom.* 1 *decis.* 38 *num.* 37.

PUELLA.

Senis amplexus culta puella fugit tom. 2 *decis.* 26 *n.* 12.
Puellæ sunt in patria potestate *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 5
Eisque dominium acquiri non potest *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 6.
Puella quamvis ex artificio suo potest sibi victum comparare, non tamen dicitur dives, sed debet consequi dotem legatam pauperibus puellis *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 46.

PUER.

Cives Florentini sunt ingeniosi, & sagaces, & in eorum pueris sicut in Asculanis quandoquidem relaxantur solemnitates *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 36. 37 sed contra *n.* 38.
Pueri septennio maiores aliquid solent operari ad eorum alimenta sufficiens *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 47.

PUPILLUS.

In materia educationis pupilli, potissime

sime locum habet Iudicis arbitrium *tom.* 12 *dec.* 47 *n.* 5.
Hoc tamen arbitrium præcipue regulandum est a maiori pupilli utilitate *tom.* 12 *dec.* 47 *n.* 6. 8.
Durum est a Matre pupillum segregare *tom* 12 *decis.* 47 *n.* 7.
Pupillus habitans cum Tutrice non acquirit domicilium *tom.* 10. *dec.* 39 *num.* 22.
Paternam hæreditatem agnovisse filius dicitur, qui domum paternam cum testamentario Tutore inhabitabit *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 50.
Præcipue si hæreditarius redditus perceperit *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 51.
Pupillus non tenetur servare statutarias solemnitates in aditione hæreditatis manifeste opulentæ, & de ratione *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 52.
Pupillus nequit adire absque Tutoris auctoritate, Iudicis Decreto, & aliis solemnitatibus statutariis *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 45.
Hæreditate a pupillo non adita, pupillaris substitutio nil operatur *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 46.
Pupillus non dicitur agnovisse matris hæreditatem ex sola retentione crediti dotalis penes patrem *tom.* 11 *dec* 22 *num.* 48.
Ubi filius est maior infantia nec pater pro eo adire valet sine eius præsentia *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 49.
Pupillus habet actionem adversus Tutorem ad damna ob non bene confectum inventarium *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 94.
Pupillus transfert in Tutorem præiudicium inventarii nulliter, aut non bene confecti, quando agitur de bonis liberis *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 94.
Vel quando fideicommissum ulteriorem progressum non habeat *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 95.
Quando Tutor dicatur in conficiendo inventario bene se gessisse? *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 96.
Pupillus, qui non ob scrupolosam Tutorum descriptionem, sed ex propria negligentia inventarii beneficium amittit, de se solum debet conqueri *tom.* 10 *decis.* 38 *num* 101.
Hæres pupilli excusatur ab omissa nova confectione inventarii cum possit credere Tutores proprio muneri satisfecisse *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 102.
In redditione rationis facienda ex inventario, ignorantia non excusat pupillum *tom* 10 *dec.* 38 *n.* 107.
Pupillus factus maior, qui inventarium a Tutore confectum confundit, sibi præiudicat, & illud reddit inefficax *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 108.
Ex approbatione gestorum a Tutore, censetur etiam inducta approbatio inventarii tale quale existebat *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 113.
Pupillus, qui factus ex proprio facto inventarium reddit inefficax culpa non Tutoribus, sed ei tribuitur *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 114.
Text. in auth. de hæred. & falcid. §. illud quoque verf. pupilli explicatur tom. 10 *dec.* 38 *n.* 119.
Pupillus efficaciter obligatur ex contractu Tutoris *tom.* 12 *decis.* 6 *num.* 1.
Limita quando Tutor non fuit legitime constitutus *tom.* 12 *decis.* 6 *num.* 2.
Limita etiam, quando Tutor omisit solemnitates requisitas a iure *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 3.
In agenti contra pupillum tamquam male informatum simulationis, & fraudis suspicio arguitur *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 18.
In pupillis repudiatio iuris delati habet necessitatem decreti, & reputatur alienatio si non propria, saltem improria *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 10.
Quæ conclusio locum habet tam in iuribus quærendis titulo lucrativo, quam in illis quærendis titulo oneroso *tom.* 4 *dec* 30 *num.* 11.
Adversus pupillos non currit præscri-

scriptio *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 20.
Currit tamen adversus minores *tom.* 10 *dec.* 42 *num.* 21.
Error iuris non iuvat maiorem factum *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 46
Ex solo silentio Tutorum, & Curatorum, iura retractus deducere negligentium Pupillus dicitur læsus, & ationem habet contra eos ad interesse *tom.* 4 *decis.* 30 *n.* 7.
Pupillus obtinens nullitatem venditionis tenetur emptori restituere pretium cum usuris, ubi illud versum sit in eius utilitatem *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 53.
Tutoris contractum nullum, an ratificetur per lapsum quinquennii ex silentio pupilli, facti maioris *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 40.
Limita quando Pupillus ignoravit huiusmodi contractum *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 41.
Pupillus ratificare non tenetur alienationem a Tutore factam cum solo decreto Iudicis *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 7.
Tempore purificatæ conditionis, si quis erit pupillus, & succedat in facto alterius restituetur in integrum *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 3.
Iudex non minus debet Pupillorum iura tueri, quam Tutorum incolumitati prospicere *tom.* 11 *decis.* 26 *n.* 29.
Si Pupillus Tutori operatus fuerit, merces est ei solvenda, vel cum alimentis compensanda *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 48. *&* *n.* *seqq.*
Pupillus qui de tempore mortis Patris infantiam excesserat admittitur ad iurandum in litem contra Tutorem *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 23.
Secus si fuisset infans *tom.* 11 *decis.* 25 *num.* 24.

PURGATIO MORÆ.

Purgationis moræ remedium est conductori concedendum *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 19.
Quod etiam conceditur in omni specie contractus, ubi nihil damni alter contrahens senserit *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 20.
Pacto contrario non obstante *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 21.
Et signanter in contractu quoque donationis, si devolutio adiecta est non per modum expressi pacti resolutivi, sed tamquam pœna *tom.* 12 *dec.* 31 *num.* 22.
Purgatio moræ non datur, nec de æquitate canonica intra modicum tempus *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 21.
Dec. Cavaler. 70. *repet. in rec. p.* 1. *dec.* 180. *&* 190. reiicitur *tom.* 6. *dec.* 43 *num.* 22.
Restitutio in integrum ad purgandam moram non datur nisi ob magnam causam *tom.* 6 *decis.* 43 *num.* 23.

PURIFICATIO.

Purificatio fideicommissi est titulus unicus ad probandam comunionem domus, & apothecæ *tom.* 6 *dec.* 27 *n.* 8.
Affertur in casu *Decisio* 29. *Aprilis* 1704. *cor. Bizzarrini in causa Migliai, & Salvadori tom.* 6 *dec.* 27 *num.* 11.
Superviventia illius personæ, a qua desumitur purificatio vocationis est concludenter probanda *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 1.

PUTEUS.

Quilibet ex vicinis potest in suo solo puteum fodere nullo dimisso spatio *tom.* 11 *decis.* 34 *n.* 14.

Q

QUÆSTIO.

Quæstio iuris controversi, æquiparatur quæstioni facti *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 5.
In quæstionibus quæ decidi possunt ex iuris principiis, mos improbatur confugiendi ad auctoritates *tom.* 7 *decis.* 35 *n.* 13.

QUÆSTUS.

Quæstus significatione venit, quidquid

ex opera cuiusque descendit *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 52.

QUALITAS IN GENERE.

Non entis nullæ sunt qualitates *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 31. *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 17 *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 9. *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 32. & *dec.* 24 *n.* 24 & *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 12.

Qualitas adiecta verbo verificari debet secundum tempus verbi *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 72. *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 12. & *tom.* 12 *decis.* 2 *num.* 11. & *dec.* 3 *n.* 1 & 21.

Quando constat de mente disponentis, qualitas adiecta verbo non intelligitur secundum tempus verbi *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 49.

Qualitas sine subiecto neque stare, neque considerari potest *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 10. & *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 41.

Allegans, & se fundans in qualitate necessaria pro substinendo actu, debet illam probare *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 33.

Qualitas quæ ubi copulative certo tempore requiruntur utramque eodem tempore verificari oportet *tom.* 6 *decis.* 17 *num.* 2.

Ex duabus qualitatibus quarum una reputatur impertinens nullus ex ea augetur effectus *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 56.

Ex duabus qualitatibus in honorato requisitis, ea quæ prius expressa fuit efficacius desiderata censetur *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 27

Si una qualitas repetita sit, altera vero non, hæc videtur consulto omissa *tom.* 3 *decis.* 2 *num.* 10.

Quod multo magis procedere debet, ut evitetur inutilis superfluitas *tom.* 3 *dec.* 2 *n.* 11.

Qualitates plures in dispositione requisitæ omnes verificari debent *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 27.

Ubi plures qualitates requiruntur non sufficit alterutram verificari, maxime quando utcumque disparatæ naturæ unam substantiam, & unum subiectum respiciunt, præsertim quando non agitur de materia favorabili, ut quæ coniuncta sunt, seiunctim sint accipienda *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 29 & 30.

Non verificata qualitate a constitutionis volita, cessat eiusdem constitutionis dispositio *tom.* 4 *dec.* 18 *num* 32.

Nemo dicitur peccare in certa qualitate nisi talis qualitas probetur *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 5

Et cum qualitas est fundamentum intentionis Agentis per illum concludentissime probari debet *tom.* 8 *decis.* 13 *n.* 6.

Neganti qualitate non negata substantia, incumbit onus probandi *tom.* 10 *decis.* 14 *num.* 28.

Quæ sunt eiusdem qualitatis diverso iure censeri nequeunt *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 36.

Ex qualitate adiecta cognoscitur quid veniat in dispositione *tom.* 5 *decis.* 12 *num.* 15.

Et ea deficiente cessat, & dispositio *tom.* 5 *decis.* 12 *n.* 16.

Qualitas in proemio adiecta in tota dispositione repetita censetur *tom.* 6 *decis.* 10 *num.* 16

Probata substantia, qualitas facile præsumitur *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 26.

Quoties aliquid permittitur cum aliqua qualitate debet illa qualitas specialiter probari *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 52.

Qui se fundat in dispositione qualificata, qualitatem debet clare, & concludenter probare *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 23.

Qualitas a privilegio requisita licet a iure præsumatur probanda est *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 9.

Probata qualitate, quæ concordat, probata quoque censetur identitas *tom.* 10 *dec.* 8 *n.* 15.

Cum a Statuto, vel Lege qualitas præscribitur prohibitive ea non servata actus est nullus, cum dispositive, & affirmative qualitas non dicitur requisita pro forma, nisi adsint clausulæ irritantes *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 34 & 35.

In una, & eadem persona plures pos-

sunt concurrere qualitates, & ratione cuiusque considerabitur tanquam diversus *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 78.

Qui dispositione qualificata uti intendit qualitatem enunciatam probare tenetur *tom.* 6 *dec.* 10 *n.* 8.

Quando qualitas requiritur ad effectum alicuius dispositionis, illa debet adesse de tempore, quo dispositio ad effectum perducitur *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 29.

Relictum sub qualitate, & conditione negativa, certo tempore non restricta, donec adest spes quod qualitas & conditio evenire possit semper debetur *tom.* 2 *dec* 16 *n.* 19.

Qui habet pro se regulam qualificatam, ad hoc ut vincat alium, qui simplici regulae innititur tenetur probare qualitatem *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 53.

Quilibet praesumitur talis qualem se nominat *tom.* 4 *dec.* 9 *num.* 4.

Mandatarius mandatum exequi non obligatur, si deficiat qualitas aliqua principaliter volita *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 28.

Qualitas a Lege requisita probanda est a Reo convento excipiente de nullitate propriae obligationis *tom.* 7 *decis.* 16 *num.* 5.

Dictio *ut supra*, repetit omnes praecedentes qualitates *tom.* 3 *decis.* 2 *num.* 8. Limita *n.* 9

QUALITAS IN SPECIE.

Qualitas *Proximioris* a Testatore volita nequit intelligi tamquam a iure praescripta, sed tamquam voluntaria *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 32.

Praesertim si fuit apposita etiam affinibus, qui de iure non vocantur ad successionem *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 33.

Qualitas Sacerdotalis volita a Fundatore in extraneis praesentandis non requiritur in illis de sanguine si nulla de ea facta sit mentio respectu consanguineorum *tom.* 6 *dec.* 38 *num.* 7.

Qualitas personae debitoris excusat creditorem a mora exigendi nempe nobilioris potentioris personae, & Cardinalis *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 10 & 11.

In qualitatibus intrinsecis probitatis nempe, sive improbitatis arguitur de praeterito in praesens, non sic in extrinsecis negotiationis &c. *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 16.

Qualitas procuratoria incompatibilis est cum exactione proprio nomine facta *tom.* 4 *dec.* 40 *n.* 15.

Qualitas dotationis requisita a Statuto non convenit Matri *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 77.

Habens qualitatem familiae, & proximitatem praefertur solum habenti qualitatem familiae *tom.* 5 *dec* 30 *num.* 35.

Qualitas Praepositi ut probetur requiritur, sequutam esse mercium consignationem *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 33.

Ex quibus excludatur appodiatitia bonorum qualitas? *tom* 5 *dec.* 52 *num.* 48.

In iudicio civili non habetur ratio personarum, sed rerum *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 105.

Qualitas probatae fidei, & idoneitatis concludenter probari debet *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 92.

Qualitas Mercatoris absentis resultat ab auditu, & a giro literarum *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 65.

Qualitas publici Mercatoris non eruitur ab apothecis, vel negotio aperto *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 68.

Testes, qui non probant malam qualitatem mercium de tempore, de quo agitur, nihil prorsus concludunt *tom.* 3 *dec.* 4 *n.* 15.

Ex qualitate unius partis mercium argui nequit ad qualitatem totius *tom.* 3 *dec.* 4 *n.* 16.

Plures adducuntur praesumptiones, & probationes ad ostendendam bonam mercium qualitatem *tom.* 3 *decis.* 4 *num.* 17.

QUALITAS HAEREDITARIA.

Quilibet titulus possibilis putativus, seu

ſeu iuſte opinatus, & non temerarius ſufficit ad excludendam qualitatem hæreditariam, etiamſi poſtea in diſcuſſione cauſæ detegatur erroneus *tom.* 3 *dec* 21 *n.* 17. 18.

Hæreditaria qualitas probatur ex deſcriptione facta ad libros Decimarum *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 63.

Et ex poſſeſſione bonorum defuncti *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 64.

Qualitas hæredis expreſſa in Libris Decimæ relative ad portionem gravati non intelligitur de portione bonorum fideicommiſſi, ſed de portione bonorum liberorum *tom.* 5 *decif.* 35 *n.* 18.

Sola mobilia, & pecuniæ creditæ conſtituunt qualitatem hæreditariam *tom* 5 *decif.* 45 *num.* 19.

Ex poſſeſſione rei propriæ non probatur qualitas hæreditaria *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 10.

Actus locationis parum concludunt qualitatem hæreditariam *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 11.

Translatio Decimæ a perſona defuncti in eum, cui a Statuto datur hæreditas, probat qualitatem hæreditariam, etiamſi non iuſtificetur translatio eius ordine, & conſenſu facta *tom* 5 *dec.* 45 *n* 14.

Expenſæ a Curatore factæ ad inſtantiam alicuius non probant hunc eſſe effective hæredem, cum requirantur actus univoci *tom.* 9 *dec.* 13 *n* 76 & 80.

Eo magis ſi dict. expenſæ fieri poterant a Curatore de pecunia, vel fructibus petentis, & referri poterant ad aliam cauſam *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 77.

Et de eo qui fecerat compromiſſum ſuper diviſione hæreditatis quod non inducatur qualitas hæreditaria *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 78.

QUALITAS MASCULINITATIS.

Qualitas maſculinitatis tam in generante, quam in generato eſt urgens coniectura ad effectum, quod ſoli maſculi ex maſculis admittendi veniant *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 3.

Expenduntur aliæ coniecturæ favore maſculinitatis *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 4.

Una ex coniecturis eſt qualitas maſculinitatis per plura verba repetita *tom.* 8 *decif.* 18 *num.* 5. 6.

Qualitas maſculinitatis volita per Teſtatorem in deſcendentibus primi vocati, cenſeri debet repetita etiam in ulterioribus ſubſtitutis *tom.* 2 *decif.* 52 *n.* 7.

Et ſtante tacita repetitione qualitatis maſculinæ, fœminæ non admittuntur nequidem in ſubſidium, & defectis maſculis ex maſculo *tom.* 2 *decif.* 52 *num.* 8. ſed contrarium ſtatuitur *n.* 9 & 10.

Qualitas Familiæ in filiis maſculis requiſita, conſiderari non poteſt in maſculis ex fœmina, ſed ſolum in maſculis ex maſculo *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 24.

Quoties in filiis filiorum volita fuit non ſolum qualitas maſculinitatis etiam in filiis primi gradus *tom.* 4 *decif* 20 *num.* 26.

QUANTITAS.

Duæ quantitates ſimiles ſunt eadem res *tom.* 1 *dec.* 31 *n.* 20.

Verba *molto, e poco* ſunt relativa, & iuxta referentem intelliguntur *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 25.

In maiori ſumma ineſt minor, non ſic in minori maior *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 77.

Plus, vel minus non facit rem differri ſpecie *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 24.

A quantitate pretii argui poteſt quantitas rei venditæ *tom.* 3 *decif.* 71 *num.* 10.

Debitum quantitatis eſt debitum generis, quod nullo unquam caſu perire, vel diminutionem pati poteſt *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 1.

Multum differt habere maiorem, quam minorem redditum, & quantitatem *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 78.

Quantitas iuramento liquidari poteſt, ubi conſtat de ſubſtantia contractus de quantitate autem pretii, vel

vel rei non constat *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 23.
Quæ liquidatio obtinet etiam in emptione, & venditione *tom.* 3 *decis.* 39 *num.* 24.
Ratione quantitatis, quando creditum efficiatur illiquidum, & inexequibile? *tom.* 3 *decis.* 36 *num.* 6.
Quantitas expressa in testamento si stet *demonstrative*, destinatio vero Testatoris sit taxativa pro certo opere implendo, ac deinde ex diminutione rei destinatæ eadem quantitas ad explendum legatum non sufficiat, hæres si possit teneatur ad supplementum, & quando stet *demonstrative* *tom.* 8 *decis.* 22 *num.* 40 & 41.
In legato relicto in certa specie non recipiente permutationem, quantitas pro specie solvi nequit *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 39.
Ubi legata est annua quantitas cum adiectione certæ rei ex qua sit deducenda, hæres post factam congruam bonorum assignationem ab ulteriori obligatione liberatur *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 2.

QUARANTIGIA.

Instrumenta cum quarantigia, promptam habent executionem *tom.* 8 *decis.* 30 *num.* 6.
Quarantigiæ observantia fere ab omnibus Italiæ Statutis mandatur *tom.* 8 *dec.* 30 *n.* 8.
Statutum Florentiæ compilatum a Paulo de Castro anno 1415. & Statutum Mercantiæ prohibent quamcumque exceptionem contra quarantigiatum instrumentum, nisi constet de cancellatione, vel satisfactione per documentum authenticum *tom.* 8 *dec.* 30 *n* 9. 10. 11.

QUARTA UXORIA.

Imper. Iustinianus quartam Mulieri viduæ concessit in honorem præteriti matrimonii *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 30.
Quod apprime congruit, cum illa amissi Mariti domicilium retineat *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 31.
Et privilegium, quod vivente Marito habebat, ei reservetur *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 32.
Duplex fuit ratio Imperatoris in concedenda Uxori quarta, honor nempe præteriti matrimonii, & eiusdem Uxoris substentatio *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 3. 4. & 5.
Hinc est, quod prædicta quarta debetur, si Uxor cum sua dote quantumvis congrua de tempore contracti matrimonii, sese nequeat alere post obitum Mariti sui *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 6.
Accedente præsertim infirmitate *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 7.
Quæ conclusio adeo vera est, ut ab ea recedere esset contra stimulum calcitrare *tom.* 4 *dec.* 2 *num.* 8.
Iuxta *Bartol.* sententiam in *auth. præterea* Uxor habens Patrem divitem excluditur a petitione quartæ in bonis Mariti; & qua de causa? *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 46 & 47.
Contrarium tenet *Dec. in dict. auth.* quod magis placet, & adducuntur rationes *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 48. 49. 50. 51. 52. 53. & 54.
Quarta superius memorata defertur Iure successorio *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 56 & 78.
Iuxta Statuti Florentini sanctionem quarta Mulierum non potest excedere summam lib. 50. *tom.* 4 *dec.* 2 *num.* 20.
Et in tantum excrescere potest, ut ascendat usque ad centum libras auri, non autem eas trascendat *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 57.
Quod Statutum, cum sit Lex generalis in toto dominio, ligat omnes subditos *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 21.
Exponitur dispositio Statuti Pisciæ *tom.* 4 *decis.* 2 *n.* 22.
Ad quartæ acquisitionem inspici debet tempus mortis *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 74. 77 & 80.
Quarta debetur Mulieri, etiamsi ex proprio labore sese alere posset *tom.*

tom. 4 *decis.* 1 *num.* 63.

Et efficacius ei debetur, quam alimenta, cum illa iure actionis peti possit, & alimenta nonnisi officio Iudicis debeantur *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 64.

Mulier vidua dotem suam imputare tenetur in quartam, & adducitur ratio *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 84. 85. 86.

Legatum etiam imputatur in quartam *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 89.

Ad hoc ut Uxor succedere possit in quarta, inspici debet an cum eius dote vivere possit secundum decentiam ipsius, & viri *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 33.

Quænam dos dicenda est parva ad effectum succedendi in quarta? *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 24. 25 & 26.

Quarta competit Uxori inopi, licet habeat Fratres, a quibus possit alimentari *tom* 4 *dec.* 2 *n.* 17.

Quod non procedit, si habeat Patrem divitem *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 18.

In fratre cessant rationes, quæ militant inter Patrem, & Filium *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 19.

QUASI POSSESSIO.

Quasi possessio est manutenibilis, ac titulum precarii, & familiaritatis excludit *tom.* 10 *dec.* 45 *n.* 6.

Ius præsentandi in beneficio debetur ei, qui in quasi possessione reperitur, dummodo evidenter, & incontinenti de non iure non doceatur *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 1.

Quasi possessio præsentandi ad effectum iuris penes authores existens transit in successores *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 46.

Quasi possessio plusquam centenaria præsentandi facit præsumere favore præsentantis quemcumque meliorem titulum pertinentiæ iurispatronatus *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 38

Quasi possessio alicuius ex compatronis non præsentantis, etiam quoad factum, præservatur ex præsentatione aliorum Compatronorum, nisi facta fuerit animo spoliandi socios non præsentantes *tom.* 7 *decis.* 25 *num.* 47.

Ad effectum quasi possessionis requiruntur præsentationes effectum sortitæ, *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 42

Declara conclusionem procedere ad effectum acquisitionis quasi possessionis, secus autem ad effectum illius continuationis, constito de pertinentia iurispatronatus, vel de antecedenti quasi possessione, tunc enim sufficiunt presentationes etiam ineffectuatæ, dummodo expresse reiectæ non fuerint ab Ordinario *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 43.

QUERELA.

Qui hæres non est non habet inofficiosi querela *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 44.

Querela, quæ Matri competit non datur illi, qui non est eius hæres *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 45 & 46.

QUIETANTIA.

Ex quietantia probatur solutio debiti *tom.* 1 *dec.* 22 *num.* 8.

Quietantia verbis generalibus, & effrenatis concepta, omnia comprehendit causam habentia de preterito *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 1. 4.

Et etiam ignorata *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 2.

Ac sibi imputet, qui generaliter fuit loquutus *tom.* 11 *dec.* 29 *n* 3.

Quietantia generalis exigi non potest, secus particularis *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 33. & de ratione *num.* 34

Consentiens generali quietantiæ, nequit amplius petere, quod semel remisit *tom* 11 *dec.* 29 *n.* 16.

Verba universalia quietantiæ nisi ex aliquo adiuncto restringantur faciunt præsumi, quod de omnibus fuerit cogitatum *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 5.

Etsi quietantiæ eidem occasionem præbuerit certa causa *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 6.

Quietantia facta ex causa erronea, non præiudicat creditori *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 17.

Quietantiæ verba generalia, quando restringuntur ad certam causam expressam *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 7.

Prætendens revocare quietantiam uti erroneam, debet falsitatem causæ probare, & quod ex eo erroneo supposito processerit *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 23 *&* 27.

Causa per se influens in subsequutam quietantiam sufficiens reputatur ad illam substinendam *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 36.

Negligentia tertii ad solvendum electi, qui quietantiam non reportat, principali non nocet *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 17.

Solutionem per alium adimplens non dicitur negligens si quietantiam non reportat *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 19.

Quietantiæ stare solent penes emphiteutas solventes, non penes dominos directos *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 23.

Defectus quietantiæ prebet coniecturam solutionis negativam *tom.* 4. *dec.* 23 *n.* 4.

Extinctio census probatur simulata quando in instrumento quietantiæ simul apparet extinctio, & debitoris obligatio *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 37. 38 & 49. amplia ut *num.* 39.

Volens uti quietantia, debet etiam acceptare qualitatem simulationis coherentium *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 21.

R

RATIFICATIO.

Ratificatio ex sola acquiescientia non probatur nisi aliunde specifica scientia concludatur *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 167.

Ratificatio excluditur ex præsumptione validitatis actus *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 59.

Ratificatio non dicitur inducta absque expressa scientia nullitatis facti, & iuris *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 57.

Secus quando vere constaret de voluntate ratificandi ex actibus iudicialibus *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 58.

Ratificatio non inducitur ab actibus dubiis, & æquivocis *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 206.

Ad ratificationem inducendam requiruntur tales actus, qui necessario eam inducant, nec referantur ad aliam causam *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 207.

In ratificatione tacita non autem expressa procedit conclusio, quod ratificatio non suffragetur, nisi probata in ratificante scientia iuris, & facti *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 18.

Ratio disparitatis *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 19

Ratificatio in præiudicium ratificantis non inducitur absque scientia vera, & certa *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 205.

Ratificatio non præsumitur, nisi in ratificante probetur scientia expressa nullitatis tam iuris, quam facti *tom.* 12 *decis.* 29 *num.* 13.

Ratificatio præsumpta non sufficit in præiudicialibus absque notitia singularum circumstantiarum *tom.* 2 *dec.* 18 *num.* 13.

Immo ad ratificationem desiderantur actus positivi, & pernecesse concludentes, nec sufficiunt soli negativi, & ex sola patientia, & taciturnitate resultantes. *tom.* 2 *dec.* 18 *num.* 14.

Ratificatio non inducitur nisi quando actus fieri nequeat citra eiusdem contractus approbationem *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 59.

Ad ratificationem inducendam non sufficit quilibet actus, sed requiritur actus eo animo gestus, ut inde necessario ratificatio inducatur *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 62 *&* 64

Ut ratificatio actus nullitatis prosit alicui, oportet, ut ille sit factus cum eadem persona, quæ ratificationem prætendit *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 63.

Ad excludendam ratificationem sufficit

cit quælibet etiam levis causa *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 24 *&* 25.

Excluditur ratificatio quoties quis continuat facere quod ante faciebat *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 26.

Ex quærimoniis ratificatio excluditur *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 29.

Ratificatio excluditur, quando actus ex alia causa fieri potuit *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 30.

Promissio de ratificando, habetur pro ratificatione *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 50.

Verba *ratificando, e confermando &c.* habent in se vim ratificationis *tom.* 12 *decis.* 18 *num.* 15.

Interdictio infringit ratificationem debiti sequutam post interdictionem *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 55.

Verba *tutto quello farà sarà ben fatto*, inducunt ratificationem omnium gestorum, & gerendorum *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 39.

Ratihabitio negocii retrotrahitur etiam in præiudicium tertii, quando is, ad quem tale negotium spectat, habere ratum necessario cogitur *tom.* 6 *decis* 56 *num.* 44.

Ad ratificationem inducendam requiritur certa, & vera scientia nullitatis *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 23.

Ubi agitur de inducenda ratificatione, nullitatis ignorantia præsumitur, *ibidem*.

Solutiones usurarum præsumuntur potius factæ ex alia causa *tom.* 10 *dec* 17 *n.* 26.

Ad inducendam ratificationem requiritur specialis scientia tam facti, quam iuris *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 10.

Quæ scientia probanda est ab eo qui nititur ratificatione *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 11.

Legalis præsumptio est de novo contrahentes tacito consensu ratificare eamdem voluntatem, quam in primo contractu declararunt *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 23.

Ad probandam ratificationem scientia articulanda est, quæ tamen non sufficit in re præiudiciali, ubi ratificatio per taciturnitatem non inducitur, nisi actus positivi concurrant ex quibus eruatur consensus *tom.* 6 *dec* 23 *num.* 21.

Ratificatio quælibet coarctatur ad limites facti, nec ultra illud porrigitur *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 58.

Expressa ratificatio inducit præsumptionem, quod ratificans sciat omnia opportuna ad actum ratificandum *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 43.

Ratificatio debiti non nocet ratificanti quando per Decretum Supremi Magistratus ei fuerat interdicta bonorum administratio *tom.* 3 *decis.* 1 *num.* 10.

Pro efficacia namque obligationis accedere debet consensus, & licentia eiusdem Magistratus, vel Decreti revocatio *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 11 *&* 12.

Ut concludens ratificatio solutionis allegari possit, debet esse generalis non specialis, & quod effectiva solutio hinc inde intervenerit *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 22.

Observantia, & ratificatio tacita non tollit nullitatem claram, & substantialem *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 79.

Defectus causæ, & solemnitatum, quæ sunt de forma actus suppleri non potest per lapsum longissimi temporis *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 80.

Dominus non potest quandocumque ratificare, si Procurator est admissus cum ratihabitione *tom.* 12 *dec* 18 *n.* 13.

Si Procurator est admissus cum cautela de rato, quando non possit impediri ratificatio gestorum *tom.* 12 *decis.* 18 *num.* 12.

Ratificatio non probatur præsumptionibus *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 12 *&* 23.

Neque inducitur ex inspectione Instrumenti, testamenti, & similium, nisi concurrat scientia nullitatis illorum *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 13.

Quæ tamen inspectio necessaria est, ut ratificatio inducatur *tom.* 10 *dec.* 17 *n* 14.

Et

Et hoc vel agatur de ratificatione tacita, vel expressa *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 15.

In dubio sola credulitas validitatis actorum sufficit ad excludendam illorum ratificationem *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 16.

Ratihabitio excluditur, ubi factum præsumi potest gestum ex alia causa actus præsumitur gestus prout utilior est agenti *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 17.

Obligatio filii fam. quæ per actus univocos post completum 25. annum fuerit ratificata valet, licet a principio nulla fuerit, *tom.* 7 *dec.* 16 *n.* 7 *&* 8. ubi de patre tacite, vel expresse ex post ratificante.

Text. in Leg. si filiusfamilias ff. ad Maced. inducit ratificationem excessus mandati in patre sciente *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 16.

Et cap. cum olim de offic. & pot. iud. ratificationem inducit in Domino de gestis per Procuratorem *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 17.

Matrimonii ratificatio, cuius causa promittitur certa dos, importat dotis approbationem, cum sufficiat generica scientia dotis constitutæ; eo magis cum præcisæ quantitatis scientia ex circumstantiis deduci potest *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 19 *&* 20.

RATIO.

Ratio est anima Legis *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 65.

In Lege duplex ratio considerari potest, alia nempe motiva, seu impulsiva, altera determinativa, seu finalis *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 25.

Ratio impulsiva est, ubi Lex est potentior sua ratione *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 26.

Ratio finalis est ea, qua remota, Lex non fuisset prolata *tom.* 2 *decis.* 1 *num.* 27.

Ratio impulsiva *Leg. final Cod. ad S. C. V.* fuit ne mulieres indotatæ remanerent *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 28 *&* 33. ratio autem finalis fuit, ne contigerit, mulierem a viro repelli *num.* 30.

Duæ rationes magis ligant *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 12.

Scriptum rationi servire debet, non scripto ratio *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 6.

Ratio semper eadem, sed diverse facta ex quibus apprehenditur ratio *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 5.

Ratio eadem ubi viget, idem debet esse iudicium *tom.* 12 *dec.* 4 *n.* 5.

Civilis ratio civilia iura potest corrumpere non naturalia, ad quæ tollenda ratio fortior requiritur, quam datam fidem servandi *tom.* 6 *decis* 60 *num.* 20 *&* 21.

Idem Iuris est de parte, quoad partem ac de toto, quoad totum, ubi militat eadem ratio *tom.* 12 *decis.* 5 *num.* 8.

Ubi eadem militat ratio, eadem militare debet Iuris dispositio *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 56. *&* *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 57. *&* *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 64.

Ratio, & causa disponendi totam dispositionem qualificat adeout licet in una parte apposita fuerit ad omnes alias porrigatur, & dispositionem ampliet ad omnes casus quibus ipsa adaptatur *tom.* 6 *decis.* 28 *num.* 14.

Ubi ratio clara est in verbis primordialibus Statuti expressa non dicitur extendi sed comprendere casum cui convenit, adeout præponderet verbis quantumvis forent minus clara, vel omnino deficerent *tom.* 6 *dec.* 28 *num.* 15. maxime ut *num.* 16. ob maioritatem rationis, quæ casus compræhensionem operatur, quamvis Statutum esset exorbitans, & maxime stante observantia quæ Statutum declarat licet dubium dici posset *num.* 18. maxime si agatur de observantia in contradictorio iudicio *num.* 19.

Quando non sola ratio in proemio Legis expressa, sed aliæ rationes in ea apparent, omnes debent at-

tendi in eius Legis interpretatione *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 22.

Prohibitionis ratio demonstrat de quibus descendentibus Testator cogitaverit in prohibitione *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 5.

RATIO BANCARIA.

Capitale novæ rationis non est capitale veteris iam defectæ, cui antea spectabat *tom* 3 *dec.* 67 *n.* 52.

Et consequenter, licet capitale veteris rationis adsumpserit naturam corporis universalis in nova, attamen non renovatur antiqua ratio *tom.* 3 *dec* 67 *num.* 53.

Limita, si tam antiqua, quam nova ratio spectet ad eamdem personam, & antiqua immediate translata sit in novam *tom.* 3 *decis.* 67 *num* 54.

REÆDIFICATIO REAPTATIO.

Pacta inita in locatione, quod nempe conductor teneatur *a risarcire, e mantenere* important tantum refectionem, non reædificationem *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 64.

Conductor molendini non tenetur ad reædificationem clusæ ruinatæ, etsi promisit manutenere molendinum *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 65.

Reaptare, reficere, vel reædificare intelligitur in pristinam formam reducere, & ideo dispositio Principis obligans Confinantes ad reficiendos aggeres intelligitur nisi expensæ refectionis sint multo maiores propter notabilem varietatem aggerum, quia tunc concurrere debent omnes possessores, qui sentiunt utilitatem *tom.* 9 *decis.* 17 *num.* 21.

RECEDENS.

Recedens a conductione, non intelligitur renunciasse intraturæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 12.

In recedente ab eo, quod fieri solet, nec non a naturali ratione, dolus arguitur, vel saltem hoc latam redolet culpam *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 12 & 13.

RECEPTIO.

Receptio Canonum a Domino facta habetur pro nova investitura, cuius consensus tacitum etiam sufficit *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 67 & 68. secus in Regno Neapol. *n.* 69.

Apocha receptionis dotis si sit adminiculata plene probat quamvis facta per tertium, & nullo teste munita *tom.* 12 *dec.* 22 *num.* 8.

Verbum *denari* verificari potest etiam in ficta receptione per controversionem unius debiti in alterum *tom.* 12 *dec.* 22 *n.* 7.

RECEPTIO A MOSTRA.

Receptio *a mostra* importat simplicem obligationem civilem quæ truffa evadit nisi petita reddatur *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 13.

In filiis fam. truffa non committitur nisi probetur penes eos actualis existentia rerum receptarum *a mostra*, vel locupletatio ab ea derivante *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 15 19 & 22.

Receptio *a mostra* est contractus mere civilis nec producit actionem contra filios fam. stante nullitate obligationis, ideoque nec actionem dolosam, ut expresse disponitur in prædictis Legibus *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 20 & 21.

Declaratur *Votum Fiscalis Luci* 3. *Ian.* 1691. & *Leg.* 1687. disponens de receptione *a mostra tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 23 & 24.

RECEPUTA.

Sine receputa solutio magna redditur inverisimilis *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 14.

Præsertim in eo, qui minoris summæ quietantiam reportare solet *tom.* 11 *decis.* 23 *num.* 15.

Mercatores negligentes non præsumuntur in reportandis receputis *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 16.

Ex recepura penes creditorem existente resultat indicium solutionis negativum *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 1.

RE-

RECESSUS.

Non licet uni parti a contractu recedere, nisi & altera pars consensum præstet *tom.* 10 *dec.* 16 *n* 33.

Causa recedendi debet supervenire, vel de tempore contractus esse ignota, non quoad futuros contractus causa iam nota, & precedente, quia non obstante promissione sequuta durior fuisset recessus *tom.* 7 *dec.* 19 *num.* 26.

Recessus a lite recipit æstimationem & reddit transactionem utilem, & validam *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 9.

Nemo sibi legem imponit, a qua non licet recedere *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 37.

Recessus a Patria pro contrahendo matrimonio etiam sponraneus non potest reprehendi, licet factus animo fraudandi proprium Parochum *tom.* 6 *decis.* 9 *num.* 38.

Recessus a lite in causa ardua recompensationem meretur, cum per illum non modicum acquiratur *tom.* 6 *decis.* 34 *num.* 5.

RECIPROCA.

Prohibitio alienationis cum ratione *quia volens &c.* quomodo intelligatur & an importet reciprocam *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 77.

Ad reciprocam linearem inter heredes inducendam urgentissimæ coniecturæ desiderantur *tom.* 2 *decis.* 38 *num.* 15.

Reciproca nisi sit expresse facta, aut veniat in necessariam consequentiam expressorum numquam censetur inducta *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 67.

Per verba *volgarmente, pupillarmente, e per fidecommisso* an dicatur inducta reciproca, & cum agitur de dispositione Extranei, non dicitur inducta, & censendum est illa verba potius excidisse a calamo Notarii, quam a mente Disponentis *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 68 *&* 70.

Deficiente reciproca inter primos vocatos superfluum est illam attentari in ulterioribus descendentibus nisi expressa sit non obstante clausula in infinitum, *& in stirpes, & non in capita tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 71 72 *&* 73. præsertim cum agatur de vocatione extraneorum *n.* 74.

Verba *e così si proceda in infinito* reciprocam non inducunt inter descendentes nisi adsit inter primos vocatos, & sic conciliantur auctoritates contrariæ *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 75 *&* 76.

RECLAMATIO.

Reclamatio non facta clarum demonstrat consensum, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 29 *&* 30.

RECOGNITIO CHARATTERIS.

In recognitione characteris requiritur omnimoda similitudo *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 1.

Diversitas atramenti non tollit fidem scripturæ, quia potuit esse, quod tempore scripturæ in eodem loco diversa adessent atramenta *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 38.

Citatio Partis non requiritur in recognitione scripturæ ubi de hoc non fuerit protestatum a principio *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 39.

In materia rocognitionis characteris numquam defertur iuramentum suppletorium, nisi concurrat comparatio literarum favorabilis una cum aliis argumentis *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 68.

Recognitio scripturarum per comparationem est periculosa, & fallax *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 37.

Recognitio characteris per comparationem est perfecta probatio, ubi aliis adminiculis sit falcita *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 5.

Concordis relatio Peritorum electorum de partium consensu super litterarum comparatione omnem meretur fidem *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 62.

Recognitio facta a Peritis per comparationem literarum, saltem semipleno probat veritatem simplicium quietantiarum *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 55.

Et

Et hoc sine ulla difficultate procedit quando literarum comparationi iunguntur testes de nota manu deponentes *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 56.

Recognitio characteris per comparationem literarum locum habet in causis excedentibus valorem unius libræ auri *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 34.

Hodiernis temporibus hæc distinctio infra, vel supra libram auri non attenditur *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 35.

Recognitio per comparationem literarum est remedium subsidiarium, fallax, & periculosum *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 52.

Nec probat nisi semiplene *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 53.

Recognitio identitatis Instrumenti per modum comparationis fallax est, & incerta *tom.* 12 *dec.* 56 *n.* 14.

Ideoque talis recognitio non sufficit, nisi concurrentibus aliis adminiculis *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 15.

Recognitio per comparationem literarum convalidatur ex relatione aliorum Peritorum ad abundantiorem cauthelam vocatorum *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 63.

Iudex solus potest, si velit, facere comparationem *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 64.

Efficacia recognitionis characteris arbitrio Iudicis remittitur secus quando constat de innegabili similitudine, maxime aliis concurrentibus adminiculis *tom.* 6 *dec* 59 *n.* 5 *& 6.* tunc enim probatio evaderet plena *n.* 7. & de ratione *n.* 8.

Iudicis arbitrio repositum est adhærere Testium depositioni, vel litterarum comparatione *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 61.

Recognitio per Testes habentes notam manum dicitur probatio vivæ vocis, & præfertur alteri per comparationem literarum *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 54.

Recognitio per comparationem est magis legalis, & efficacior altera per Testes, quia Lex illam, non istam cognovit *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 56.

Et aliquando reputatur tantæ potentiæ, ut apta sit ad convincendos de falso Testes deponentes vidisse scribere *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 57.

Solumque recognitio per Testes prævalet, quoties isti sunt subscripti in scriptura *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 58.

Vel quando plures aliæ coniecturæ concurrerent illam coadiuvantes *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 59.

Secus vero ubi nullus Testis vidit illi subscribere, & plura adsunt in contrarium adminicula *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 60.

Unicus Testis sufficit ad recognoscendam manum concurrentibus adminiculis *tom.* 4 *dec.* 19 *num* 57.

Amplia etiamsi de credulitate deponat *n.* 58.

Probationes per Testes habentes notam manum, & per litterarum comparationem æquiparantur *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 2.

Testes dubitative deponentes per verba *mi pare* non attenduntur in materia recognitionis characteris *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 5.

Contrarium verius *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 6.

Depositiones Testium habentium notam manum scribentis, qui nec præsentes fuerint, nec scribere, aut subscribere viderint locum habent in scripturis publicis *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 7.

Secus autem in scripturis privatis *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 8.

Extra Curiam Romanam in materia recognitionis characteris proceditur de stricto iuris rigore *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 15.

Recognitio per Testes dumtaxat habentes notam manum non probat nisi semiplene, vel minus *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 16.

Ac ut plene probet requiruntur plura adminicula, etiam stante præfato stylo Curiæ Romanæ *tom.* 10 *decis.*

decis. 35 *num.* 17.
Quod locum habet etiam in recognitione Schedulæ continentis legata, & his similia *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 18.
Characteris recognitio per Testes habentes notam manum regulariter non adhibetur, nisi impossibilis reddatur recognitio per comparationem *tom.* 11 *dec.* 39 *num.* 4.
Recognitio characteris per Testes habentes notam manum nil relevat, quando in contrarium concurrunt coniecturæ *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 28.
Recognitio characteris per Testes habentes notam manum facta sine citatione interesse habentium, & sine legitimo contradictore, non citatis non præiudicat *tom.* 12 *dec.* 13 *num.* 12.
Clausula, mihi Notario cognitus, requiritur in recognitione fidei ex reformatione Pauli V. *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 11.
Declara talem reformationem non extendi extra districtum Urbis *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 12.
Item declara talem constitutionem non habere locum, quando de huiusmodi notitia constat ex coniecturis *tom.* 5 *dec* 22 *n.* 14.
Et quando cessat suspicio suppositionis personæ quæ est finalis dispositionis *tom* 5 *dec.* 22 *n.* 15.
Et dicitur cessare suspicio stante primordio veritatis, quod scilicet persona illa esset in loco *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 16.
Item ex quo agatur de Civitate non multum ampla, & civium numero repleta *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 17.
Item ex quo agatur de recognitione attestationis Religiosi Conventus in quo parvus numerus reperitur *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 18.
Item ex quo agatur de Religioso deferente Crucem satis amplam in veste, & pallio *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 19.
Item ex quo recognitio facta fuerit non in abscondito, sed in loco publico, & in Officio Notarii *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 20.
Item ex quo recognitioni interfuerunt testes nobiles *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 21.
Item ex quo postea in loco recognitionis decesserit testis cuius fides fuerit recognita *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 22.

RECOMPENSATIO.

Recompensatio, seu remuneratio non liberalis nihil aliud est, quam salarium *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 20.

RECONDUCTIO.

Tacita reconductio censetur facta cum omnibus qualitatibus, & obligationibus, quibus prima conductio *tom.* 1 *dec.* 27 *num.* 7.
Reconductio de quinquennio, in quinquennium, quam Testator in conductione perpetua ordinavit, censetur adiecta ad faciliorem dominii probationem *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 19.

RECONVENTIO.

Reconventioni ut sit locus duo copulative requiruntur, nempe quod solus Actor elegerit Iudicem, & quod sponte elegerit, & non ex necessitate saltem causativa *tom.* 5 *dec* 21 *num.* 71. 73.
Reconventio non datur coram Iudice de consensu Partium electio *tom.* 5 *decis.* 21. *num.* 72.
Reconventio potest intentari etiam coram Iudice delegato, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 58.
Amplia etiam post litis contestationem ad effectum prorogandæ iurisdictionis, licet non ad effectum simultanei processus *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 59.
Præsertim quando tendit ad perimendam conventionem, quo casu naturam exceptionis assumit *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 60.
Limita supradicta in Iudicio appellationis, seu revisionis *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 61. 63. 69. sublimita ut *num.* 65.
Reconventioni non est locus post latam

tam sententiam *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 64.
Dummodo sit Sententia diffinitiva, & lata post litem contestatam *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 65.

RECTOR.

Rector tenetur reddere rationem de omnibus bonis Ecclesiæ suæ ubicumque sitis *tom.* 8 *decis.* 16 *n.* 24.
Et tenetur reddere rationem de gestis a suis Factoribus, & Procuratoribus *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 25.
Rectores, & Æconomi Ecclesiarum prohibentur alienare, & in emphyteusim, aut in Feudum dare propriis Parentibus, & Coniunctis bona Ecclesiastica, & Contractus rescinditur *tom* 1 *tom.* 35 *n.* 1. & 3 limita si constet de sinceritate actus, & evidentis utilitatis Ecclesiæ *n.* 2.

RECUPERATIO.

Facilis recuperatio non operatur si previdеatur etiam casus impedimenti *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 10.
Interdictum uti possidetis datur etiam pro ipsa re recuperanda *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 1.

RECURSUS.

Quando Statutum alicuius loci conditum antequam alicuius Civitatis dominio se subiecerit, ordinat recursum ad Ius Commune, intelligi debet necesse de Iure Communi Romanorom *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 16.
Iuxta dispositionem Legis *Urbem nostram* recurrunt in casibus omissis ad Statutum Civitatis dominantis etiam Statuta condita ante subiectionem dominio ipsius Civitatis *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 17.
Lex *Urbem nostram* quoad recursum ad Civitatem dominantem excipit loca, quæ vivunt propris Legibus & propriis Statutis, ut est Communis Galeatæ *tom.* 10 *decis.* 43 *n.* 19.
Etsi Statutum loci subiecti in parte recurrere possit ad Ius Commune, & in parte ad Statutum Civitatis dominantis hoc tamen non facit, quin mentionem faciendo de Iure Communi intelligi debeat de Iure Romanorum *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 20.
Quando Statutum loci subiecti in casibus omissis se refert ad Ius Commune, intelligi debet de iure statutario Civitatis dominantis *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 13.
Contra quod intelligatur de Iure Communi Romanorum *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 14. 18.
Et quod recurratur ad Ius Statutarium Civitatis dominantis solum quando Ius Commune nihil specialiter disponit *tom.* 10 *dec.* 43 *num.* 15.

RECUSANS RECUSATIO.

Emptionem extraiudicialiter recusans intelligitur retractui renunciasse *tom.* 5 *dec.* 17 *n.* 7.
Recusans an cadat indistincte a Legato sive relictum fuerit contemplatione muneris, sive personæ, vel solum quatenus relictum appareat correspective ad munus *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 6. 7.
Oblatio verbalis sufficit stante positiva recusatione Partis *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 6.
Oblatio verbalis, ut debitorem liberet stante recusatione Partis non requiritur expressa, & specifica recusatio, sed etiam tacita sufficit *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 7.

REDDITIO RATIONUM.

Actio redditionis rationum respiciens factum individuum, est solidalis *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 40.
Quicumque administrator bonorum alterius, tenetur reddere rationem suæ administrationis *tom.* 11 *decis.* 26 *n.* 1. 2.
Non obstante quavis contraria consuetudine *tom.* 11 *decis.* 26 *n.* 3.
Subordinatus, & deputatus tenetur rationem reddere ei, qui illum deputavit *tom.* 9 *decis.* 13 *n.* 54.
Dicens rationes non fuisse redditas

non

non tenetur aliquid probare, & satis est quod neget *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 116.

Rationem redditam non fuisse eo magis præsumitur ex eo quod agens ut expertus scripturalis saltem apocham solidationis reportare debuisset quam non reportavit *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 117.

Redditio rationis non præsumitur, & ab allegante probanda est, maxime si negetur id quod scripturam requirit *tom.* 7 *decis.* 28 *n.* 25. 26. & sufficit negare talem redditionem rationis *n.* 27.

Rationis redditio nil aliud importat quam computa tradere, & reliquatum restituere *tom.* 2 *dec.* 24 *n* 24.

Rationis redditio arguitur ex sola transmissione computi, & illius productione *tom.* 2 *dec.* 21 *num.* 24.

Sine librorum exhibitione ratio perfecte reddi non potest *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 19 contra *n.* 20. & 21 distingue *n.* 31. declarantur contrariæ auctoritates *num.* 35.

Sine exhibitione librorum non intelligitur perfecte reddita ratio *tom.* 2 *dec* 24 *n.* 31.

Contrarium, quod etiam sine Libris ratio sufficienter reddi valeat *tom.* 2 *decis.* 24 *n.* 32.

Signanter inter Mercatores vicissim distantes, quorum consensus literarum ope iungi consuevit *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 33.

Ipsa consignatio librorum & scripturæ est inter cætera præscripta reddendæ rationi *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 121.

Restitutio librorum, & scripturarum est pars integralis redditionis rationis, adeoque excluditur d. rationis redditio ex depositione testium qui scripturas viderunt apud hæredes administratoris *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 21.

Redditio rationum evincitur ex partitarum conformitate *tom.* 2 *dec.* 21 *num.* 18.

Ob solam transmissionem partitarum & Bilancii, & eius receptionem absque reclamatione oritur ex mutuo consensu inter Mercatores rationis redditio *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 29.

Computi approbatio per literas, probat rationem redditam, & corresponsalem liberatum *tom.* 2 *decis.* 24 *num* 29.

Ex verbis „ *si è trovato star bene* „ eruitur rationis redditio *tom.* 2 *dec.* 21 *num.* 30. & 39.

Redditio computorum ab exactore requisita demonstrat exactorem fuisse ministrum requirentis *tom* 9 *dec.* 13 *n.* 35.

Et sola requisitio sufficit ad iustificandam dependentiam. Eo magis igitur actualis compositio partitarum cum exactore absque ullo consensu Domini *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 56.

Ex sola taxatione salarii absque illius solutione non præsumitur solidatas fuisse rationes, imo nec ex aliqua solutione *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 123 & *n.* 125.

Testator futuræ administrationis redditionem rationis remittere non potest *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 18.

Liberatio a redditione rationis tutelæ a Patre concessa non liberat ab omnimoda redditione, sed tantum ab exacta, & scrupulosa *tom.* 3 *dec.* 50 *num.* 21.

Domini possunt fateri sibi redditam fuisse rationem, & negotiorum gestores, atque Administratores a solemni redditionis ratione liberare *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 32.

Amplia procedere etiam in assertione redditionis rationis, & liberatione facta Tutori a maiore, longe exacta minori ætate *tom.* 2 *decis.* 21 *num.* 33.

Rationem redditam fuisse, aut saltem remissam fuisse obligationem reddendi, argui potest ex coniecturis, maxime si administrator defunctus est *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 11. 12.

Ex inverisimili rationem redditam
fuisse

fuiſſe deduci ſolet *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 13.
Ratio ſemel reddita, amplius reddi non debet *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 34.
Præſertim ſtante diuturna taciturnitate *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 35.
Niſi de errore, vel dolo concludenter doceatur *tom.* 2 *deciſ.* 21 *n.* 17.
Adminiſtrator, qui ſemel reddit rationem ad iteratam rationum redditionem non eſt cogendus *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 4.
Limita, quando redditio rationis peragitur cum pupillo vix facto maiore, & de ratione *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 5.
Limita pariter, quando in redditione rationis irrepſit error, vel quietantia facta fuit ex falſa cauſa *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 6.
Nova tamen diſcuſſio non debet egredi limites partitæ erratæ *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 7.
Paria ſunt rationem non reddere, & reddere non bonam nec ſufficientem *tom.* 10 *dec.* 7 *n.* 4.
Inter mercatores poſt calculatas rationes ex ſimplici erroris allegatione ratio iterum reddenda eſt *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 36 ſed contrarium *num. ſeqq.*
Ante redditionem rationis præſumitur quis de ſuo credito ſatisfactus *tom.* 6 *deciſ.* 12 *num.* 23.
Solvens, vel obligans ſe ad ſolvendum non præſumitur creditor, alias compenſaret, ex quo argumentum capitur redditæ rationis in adminiſtratore *tom.* 9 *dec.* 13. *n.* 14.
Creditor etiam liquidus qui adminiſtravit donec non reddiderit rationem fructuum præſumitur ſatisfactus nec agere poteſt pro credito ſuo etiam liquido *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 135. 136.
Quod procedit quoque in creditore mercedis, ſalarii, & dotis, etiamſi ratio reddita, fuerit per appellationem tamen ſuſpenſa. *tom.* 9 13 *n.* 137. 138.
Dotis ſolutio retardari nequit exceptione rationis reddendæ de adminiſtratione *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 23.
Neque ſalarium debitum ex alio titulo retardatur per exceptionem adminiſtrationis *tom.* 9 *deciſ.* 13. *num.* 24.
Pro exacta rationum redditione neceſſarium eſt inventarium *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 93.
Hæredes beneficiati non tenentur rationem reddere niſi de ſcripturis deſcriptis in Inventario *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 55.
Ex deficentia certa alicuius rei excluditur poſſibilitas reddendi rationem ſtatus hæreditarii *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 49.
Coniunctio ſanguinis non ſuppletur ex maxima familiaritate ad effectum præſumendi rationis redditionem *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 128.
Apocha quietantiæ geſtæ adminiſtrationis ſi reportata fuiſſet reperiretur apud adminiſtratorem cum præſertim apud eum inveniatur apocha ſalarii tamquam ei affinis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 120.
Ex lapſu annorum 12 etiam poſt mortem, imo ex curſu 30 annorum vel 60 non inducitur redditio rationis niſi concurrat ſimul coniunctio ſanguinis & ſæpe calculata ratio *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 127.
Oblatio rationis facta per Adminiſtratorem, eius ſinceritatem indicat *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 22.
Adeout ſi fuerat neglecta per Adminiſtratum viventem, nova ratio peti nequeat contra hæredes Adminiſtratoris *tom* 2 *dec.* 24 *n.* 23.
Is qui ſibi oblatam redditionem rationum non acceptavit an amittat ius illam petendi quandocumque ſibi placuerit, dummodo tempus preſcriptioni legitime inducendæ actum non interceſſerit, & reſolvitur negative *tom.* 9 *dec.* 14. *n.* 12.
Actio pro rationis redditione ſpatio 30 annorum præſcribitur *tom.* 2

dec. 21 *n.* 44 maxime favore hæredum in perfecta bona fide versantium *n.* 45.

Taciturnitas diuturna rationis redditæ, & solutionis debitæ præsumptionem inducit *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 28.

Ex longo temporis lapsu, & familiaritate præsumitur redditam fuisse rationem *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 122.

Actio redditionis rationis præscribitur spatio 30 annorum ex iure communi *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 32.

Non præscribitur autem cum administrator notabiles pecunias exactas a debitoribus Administrati non retulit in calculo crediti *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 33.

Nec administrator, aut tutor præscribit actionem redditionis rationum propter malam fidem, quod procedit etiam contra hæredem *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 40. 41.

Auctoritates quæ firmant præscribi rationum redditionis actionem per spatium 30 annorum intelligi debent quando absit mala fides administratoris *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 42. 43.

Vel credendum est quod loquantur secundum ius civile adeoque in hac materia sunt inattendibiles, quia ius canonicum servatur *tom.* 9 *dec.* 14 *n* 44 45.

Vel procedere poterunt in mala fide præsumptiva *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 46.

Ex taciturnitate 10. annorum arguitur redditam fuisse rationem. Accedente præsertim subsequta morte administratoris *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 15. 16.

Sic ex coniunctione sanguinis, & stricta familiaritate, & amicitia *tom.* 9 *decis.* 13 *n.* 17.

Omnia disposita in materia reddendarum rationum, & in Administratore locum habent etiam in eius hærede *tom.* 4 *decis.* 18 *n.* 94.

Ut hæres administratoris provocari non possit ad reddendas rationes requiritur quod eius auctor fuerit paratus illas reddere, & quod per eum cui reddendæ erant steterit quominus redderentur *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 4.

Contrariæ auctoritates locum obtinent cum adsit negligentia illius cui reddendæ erant rationes *tom.* 9 *decis.* 14 *num.* 5.

Coniectura petitæ redditionis rationis post mortem administratoris validissima, casu quo in vita administrator interpellaverit ad recipiendam rationum redditionem, secus si non interpellaverit, cum eius mora non debeat ei parare liberationem *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 130. 131.

Male præsumendum est de iure illius qui dum poterat reportare redditionem rationum distulit illam petere adversus illius hæredes. Secus dum per ipsum non stetit illam reportare *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 6. 7.

Malitia vero consideratur simpliciter in eo qui data opera expectat mortem administratoris ad petendam rationum redditionem *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 8.

Non autem in eo qui ex causa reverentiæ, vel convenientiæ, cum in hoc mora, vel negligentia considerari non possit *tom.* 9 *decis.* 14 *num.* 9.

REDDITUS.

Propter difficultatem in liquidandis redditibus, Iudices uti possunt eo arbitrio, quod in paribus circumstantiis Leges ipsi concedunt *tom.* 2 *dec.* 50 *num.* 14.

In modo constituendi redditus rei contractæ ad vitam inter Iuris Peritos magna contentio est *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 8.

Et sæpe factum est, ut modus statuendus sit arbitrio boni viri *tom.* 10 *decis.* 13 *n.* 9.

Hinc ad hunc modum constituendum plurimum pollet consuetudo, & communis hominum æstimatio *tom.* 10 *dec.* 13 *n* 10.

Redditus ille iustus dicitur, qui com-

Iiii munis

muni Regionis usu taxatus, & definitus fuit *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 5.
Idem servatur in fructibus dotis *tom.* 10 *dec.* 13 *num* 6.
Consuetudo tamen servatur dummodo redditus præter modum non excedat *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 7.
Redditus in re contracta ad vitam reducendi, si modum a consuetudine præscriptum excedunt, & ideo considerantur pacta apposita in Contractu, & signanter si redditus constituti sint ad vitam duorum, quo casu regulariter minus solvi debet *tom.* 10 *dec.* 13 *num.* 14. 15.
Nisi modus conveniat consuetudini vel communi æstimationi, aut arbitrio boni viri, locus erit reductioni non autem rescissioni Contractus *tom.* 10 *decis.* 13 *n.* 11.
Quod a modo excedit pro non adiecto habetur, sed usura legitima petitur *tom.* 10 *decis.* 13 *num.* 12.

REDEMPTIO.

Redemptio rerum oppignoratarum, quæ legato cedunt spectat ad hæredem *tom.* 8 *dec* 44 *n.* 2.
Qui luere debet omnia debita alicuius Patrimonii, pignora quoque redimere debet *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 3.

REDHIBITORIA.

Redhibere est facere, ut rursus habeat venditor, quod habuerat reddendo quod vitiosum est *tom.* 12 *decis.* 48 *num.* 1.
Redhibitoria non datur absque probatione identitatis rei venditæ *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 1.
Constito de vitio animalis redhibitoriæ locus est, sive venditor vitium sciverit, sive ignoraverit *tom.* 12 *decis.* 48 *num.* 7.
Redhibitio indistincte competit quando morbus, vel vitium, vel moratur, vel impedit usum rei emptæ *tom.* 12 *decis.* 48 *num.* 10.
Dum agitur de vitio latenti, qui intermisse emergit, semper locus est redhibitoriæ, quamvis animal apparenter sanus se pluries exhibuerit *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 33. 42.
Si servus bona fide comparatus, fuga se proripuerat ex veteri vitio, Dominus non tantum pretium, sed & ea quæ per fugam abstulerat reddere cogebatur *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 16.
Ex vitio etiam non continuo redhibitoria competit *tom.* 12 *decis.* 48 *num.* 6.
Ubi agitur de morbo temporali, redhibitoriæ locus non est si morbus ante iudicium cessat, secus si post sententiam *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 8.
Actio redhibitoria, vel *quanti minoris* non amittitur ab emptore, qui merces iam examinavit, & approbavit, quando in his vitium occultum inesse poterat *tom.* 10 *dec.* 41 *n.* 15.
Cum præsumendum sit emptorem errasse in mercibus observandis *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 16.
Verba *di mia soddisfazione* apponi solent in *pagherò* pro pretio mercium emptarum, & supponit conditionem, dummodo omne sit conforme *saggio tom.* 10 *dec.* 41 *n.* 17.
Amplia, quod hæc conditio intelligatur apposita etiam in emptione mercium patentem vitium habentium *tom.* 10 *dec* 41 *n.* 18
Pretii tenuitas iuncta diligentiæ adhibitæ in accipiendo mercium *saggio* arguit mercium etiam vitiosarum acceptationem quando vitium est leve *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 19.
Tempus acquiescentiæ emptoris ad hoc, ut actione redhibitoria spolietur computatur a die, quo scivit vitium mercium, etiamsi multum ante merces ei traditæ fuerint *tom.* 10 *dec* 41 *n.* 14.
Quando merces natura sua sunt dividuæ, & æquale, & distinctum pretium habent, redhibitoria peti potest in illis mercibus quæ vitiosæ sunt repertæ, in aliis venditione firma manente *tom.* 10 *decis.* 41 *num.* 28.

In

In dubio, & conflictu probationum pro redhibitoria iudicandum est *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 36.
Facta redhibitione omnia in integrum restituuntur *tom.* 12 *dec.* 48 *num.* 43.
Et emptor indemnis a iudicio discedere debet *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 44.
In iudiciis redhibitoriæ victus in expensis condemnatur tam pro alimentis Equi, quam pro expensis litis *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 45.

REDUCTIO.

Quando locum habeat reductio usque ab initio pensionis cessæ, cum restitutione, vel imputatione fructuum interim perceptorum in extinctionem capitalis *tom.* 12 *decis.* 34 *num.* 44.
Reductio in contractibus admittitur quando vitium, vel iniquitas adest in stipulatione contractus *tom.* 10 *dec.* 13 *num.* 1.
Et quando contractus tractu temporis cœpit ad iniquitatem vergere *tom.* 10 *dec* 13 *n.* 2.
In stipulatione rei contractæ ad vitam nulla iniquitas ex tractu temporis emergere potest *tom.* 10 *dec.* 13 *num.* 3.
Reductio in huiusmodi contractibus facienda est a die celebrationis quando in redditu constituendo in singulos annos non fuerit habitus modus, nec Regionis consuetudo servata, & qualis sit Rotæ Florentinæ consuetudo circa hanc materiam *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 4
Canonis reductio fieri debet quando Conductor ex casu etiam fortuito impeditur usu, & fruitione rei *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 20.
Reductio iuxta proportionem damni passi facienda est *tom.* 1 *dec.* 18 *num.* 82.
Reductio de pensione facienda est pro rata peremptionis substantiæ rei *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 55.
Reductioni, ut locus sit, facienda est intimatio Domino directo *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 69.
Res quando amplius non est integra ob melioramenta ab emphyteuta facta, tunc potius locum habet reductio, quam electio reassumendi locum *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 68.
In materia reductionis Canonis standum est Iudicis arbitrio *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 81.

REFERENS.

Referens non probat sine relato *tom.* 6 *decis.* 16 *n.* 14 *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 17.
Referens non plus operatur, quam relatum, ubi nihil de novo disponitur *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 23.
Referens sine relato quando probet *tom.* 4 *dec.* 32 *num.* 16. 17.
Referens probat quatenus est in relato *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 66.
Referens declarationem recipit a relato *tom.* 11 *decis.* 35 *n.* 3.
Referens recipit declarationes, & limitationes contentas in relato *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 45.
Una pars Statuti aliam declarat, & pars refrrens in totum regulatur a relata *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 24.
In conflictu relati, & referentis inter se discrepantium, attenditur referens, quando procedit a personis habentibus facultatem disponendi *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 58.
Dispositioni referenti claræ, & perfectæ standum est potius quod relatæ *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 14.
Assertio erronea non facit fidem nisi constet de relato *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 13.
Relatio supplet id, quod deficit in referente, sed non corrigit, vel immutat id, quod in ipso clare exprimitur *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 59.
Pro dispositiva defuncti voluntate habetur quidquid per referentem in relato legitur expressum *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 1.

REFORMATIO.

Reformatio Statuti a Statuto recipit

veram intelligentiam *tom.* 9 *decis.* 25 *n.* 53.

Eo magis cum ab eodem fonte, & legislatore emanavait *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 54.

REGISTRATIO.

Donatio Mulieri facta sub conditione si nupserit in domo Donantis onerosa potius, & correspectiva dici debet, ac propterea non subiacet oneri registrationis, quam Gabellæ Statutum præscribit *tom.* 5 *dec.* 51 *num.* 11.

Nec eidem registrationis oneri subiacet donatio facta intuitu certi ac determinati matrimonii *tom.* 5 *dec.* 51 *num.* 12.

Quando vigore Statuti registranda sunt Testamenta intra trimestre spatium alias sint nulla, si registratio fuit ab hærede prætermissa, non nocet substitutis *tom.* 3 *dec.* 2 *num.* 26.

Substitutus est excusandus, si iusto impedimento detentus registrationem non procuravit *tom.* 3 *decis.* 2 *num.* 29.

Plateæ omnes, quæ cum Urbe nostra contrahunt, ignorare non possunt, quod disdictæ notificentur etiam per regestum in publicis Mercantiæ libris *tom.* 3 *decis.* 78 *n.* 36.

REGRESSUS.

A privatione ad habitum non datur regressus *tom.* 5 *dec.* 11 *n* 2.

Remittenti suas actiones non datur regressus *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 2.

Pactum regressus ad priora iura in casu evictionis bonorum datorum in solutum operatur, ut creditor pecuniarum secutâ evictione non teneatur nova bona recipere *tom.* 12 *dec.* 33 *n* 9 & 10.

REGULA IN GENERE.

Regulæ ut applicentur a suis principiis derivandæ *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 1.

Qui habet pro se regulam, dicitur habere fundatam intentionem *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 44.

A regula deducta ex iurisprudentiæ fontibus minime recedendum est *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 22.

Regula est, quæ rem, quæ est breviter enarrat, non ut ex regula ius sumatur, sed ex iure, quod est regula fiat *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 27.

Regulæ sunt ad instar clausulæ generalis de cuius natura est, ut referatur ad antecedenter disposita, non autem ad extranea, & impertinentia *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 28.

Deficiente dispositione Legis, & punctualibus auctoritatibus, procedendum est cum regulis, & principiis generalibus *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 40.

A regula recedere non licet, nisi limitationes sint claræ, & indubitatæ *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 43.

A regula semper receditur, quoties adest casus specialiter provisus *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 9.

Regula iuris non est sequenda in iis, que constituta sunt contra illius rationem *tom.* 5 *dec* 4 *n.* 10.

Qui habet pro se regulam qualificatam, ad hoc, ut vincat alium, qui simplici regulæ innititur tenetur probare qualitatem *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 53.

Regulæ generales, & argumenta non attenduntur quando adsunt doctrinæ individuales *tom.* 6 *dec.* 35 *num.* 13.

Actor habens contra se regulam, tenetur probare limitationem *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 23.

REGULA IN SPECIE.

Regula quod cessante causa cessat effectus procedit tantum in causa finali, non occasionali, & impulsiva *tom.* 9 *decis.* 5 *num.* 9.

Regula = cessante causa cessat effectus = quomodo intelligatur *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 20.

Regula quod qui est potior in sorte, sit etiam potior in usuris, non procedit quando usuræ sunt promissæ ab eo, qui rem potest tantum alienare *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 85.

Regula surrogatorum quando habeat locum *tom.* 8 *decis.* 46 *num.* 6.

In

In dividuis utile per inutile non vitiatur *tom.* 3 *dec.* 5 *num.* 31.

Regulam hanc alii negative ponunt alii affirmative *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 32.

Et procedit magis in contractibus quam in iudiciis *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 33.

In individuis vero utile per inutile vitiatur *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 34.

Regula quod in decisoris standum sit Statuto Loci, ubi est celebratus contractus procedit in iis, quæ respiciunt solemnitates ipsius contractus *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 36.

Secus in iis, quæ respiciunt executionem, hoc est negligentiam, seu motam in implendis promissis *tom.* 3 *decis.* 27 *num.* 37.

Hoc casu attenduntur Statuta Loci, ubi vertitur iudicium, seu fuit facta petitio *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 38.

Secus si sit destinatus implementi locus *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 39.

Regula, *quæ in continenti fiunt, censentur inesse*, procedit quoad ipsos Contrahentes principales, non quoad Fideiussorem *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 17 & 19

Amplia etiamsi id respiciat principalem contractum *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 18.

Idem iuris est de toto ad totum quod de parte ad partem *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 87.

Regula quod Uxor præsumatur scire ea, quæ scit Maritus applicari nequit sponsæ ante contractum matrimonium *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 12. & adducitur ratio *n.* 14.

Regula quod morti proximus non præsumatur mentiri quando locum habeat? *tom.* 5 *dec.* 25. *num.* 4

Regula præsumens pecuniam esse solventis non habet locum nec quando agitur de magna quantitate, nec quando præcedit conventio quod actus fiat ex certis assignamentis *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 61.

REGULARIS.

Matrimonium spirituale contrahitur per ingressum in Religionem, ubi tria vota substantialia solemniter emittuntur *tom.* 5 *decis.* 38 *num.* 4 & 6.

Tertiariæ sive D. Dominici, sive D. Francisci in propriis domibus commorantes, licet habitum gerant, & professionem emittant non dicuntur proprie Regulares *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 5.

REINTEGRATIO.

Agens pro reintegratione fideicommissi consequi nequit aliud, nisi damni refectionem si aliquod ex alienatione emerserit *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 61.

Constito de antiqua Actoris, & moderna Rei possessione, petita reintegratio, concedi debet *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 4 & 8.

Non tam favore spoliati, quam eius hæredum *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 5.

Probata antiqua possessione existenti apud Reum conventum, competit reintegratio *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 1. Amplia etiamsi expoliatio non fuerit sequuta in personam quæ petiit reintegrationem *num.* 2.

Reintegratio non datur expoliato, deficiente probatione antiquæ possessionis fundi *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 9.

Credita turbida, & involuta non sunt apta ad reintegrationem impediendam *tom.* 12 *decis.* 11 *n.* 22.

REIVINDICATIO.

Vigore regressus præservati, potest quis reivindicationem intentare *tom.* 6 *dec.* 47 *num* 5.

Expoliato præter remedium reintegrationis competit etiam nobile officium Iudicis *tom.* 1 *decis.* 36 *n.* 3. vel reivindicatio, vel actio in factum *num.* 4.

Condividenti datur actio reivindicationis adversus bona alterius condividentis *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 24.

Competit venditori reivindicationem quando non transtulit dominium in Emptorem *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 26.

Resoluto contractu datur regressus ad-

adversus bona adsignata remedio utili reivindicationis *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 43.
Et bona redeunt ad Dominum qui præfertur cœteris creditoribus *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 44.
Per aditionem hæreditatis etiam sine inventario reivindicatio non confunditur *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 76.
Utilis reivindicatio ad instar directæ obtinet prælationem in concursu creditorum, reiecta doctrina *Voet. ec.* qui tamen admittit hanc prælationem in titulo lucrativo *tom* 9 *dec.* 24 *n.* 45 & 46.
Venditor potest reivindicare rem venditam aliis Creditoribus non attentis *tom.* 10 *dec.* 8 *num.* 2.
Qui vindicat rem venditam dominus est non creditor *tom.* 10 *dec.* 8 *num.* 3.
Reivindicatio contra rem incorporalem, qualis est nomen debitoris non competit *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 47.
Competit tamen utilis reivindicatio si non propria ex antiqua solemni formula, hanc rem meam esse aio ec. *tom.* 9 *decis.* 24 *n.* 48.

RELATIO IN GENERE.

Relatio operatur ut relatum sit in referente de verbo ad verbum *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 7.
Relatio semper intelligitur esse in relato cum omnibus suis qualitatibus *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 21
Relatio fieri debet congrua congruis & ad materiam proportionatam *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 31.
Relatio comprehendit omnia in relato comprehensa *t* 7 *dec.* 36 *n* 60.
Relatio est repetitio omnium superius nominatorum *tom.* 12 *decis.* 43 *n.* 30.
Relatio verborum non fit ad omnia sed a proxima, quibus verba adherent *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 4
Relatio fieri debet ad proxima *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 6. & *dec.* 35 *n.* 16.
Relatio fit a proxima, quando agitur de orationibus diversis, at quando oratio est unica, neque affertur disparitatis ratio, tunc ad omnia fieri debet *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 8 & 9.
Præsertim attentis ditionibus *e tutto sempre* quæ generaliter omnia superius expressa complectuntur *tom.* 4 *decis.* 34 *num* 10.
Relatio debet fieri ad proximiora *tom.* 10 *decis.* 19 *n.* 11.
Limita quando diversitatis ratio id suadeat *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 12.
Relatio censetur facta semper ad id quod principaliter disponitur, non ad ea, quæ incidenter, & enunciative in ea continentur *tom.* 9 *dec.* 2 *n.* 18.
Relatio semper fieri debet iuxta voluntatem, & mentem disponentis *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 13.
Relatio quandoque fit ad remotiora, si ita exigat natura rei, & recta totius dispositionis intelligentia *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 5.
Relatio in dubio facta censetur ad ea, quibus melius aptari potest *tom.* 10 *decis.* 19 *num.* 14.
Et ad id, quod verisimilius est voluisse Disponentes *tom.* 10 *decis.* 19 *num* 15.
Relatio nunquam fit ad id, cui repugnat Disponentium voluntas, maxime si alias absurdum, vel inverisimilitudo sequeretur *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 17.
De natura, & quidditate relationis est nihil immutare ea, ad quæ relatio fit *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 24.
Relatio tria inducit; primo comprehensionem, ideo quod est in relato continetur in referente *tom.* 7 *decis.* 24 *n.* 41.
Vere, & proprie cum omnibus suis qualitatibus *tom.* 7 *decis.* 24 *n.* 42.
Secundo certificationem, ideo certum dicitur aliquid etiam per relationem ad aliquid certum *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 43.
Tertio expressionem, ideo expressum censetur in referente quidquid expri-

primitur in relato *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 44.

Primum, & secundum effectum, nempe comprehensionem, & certificationem relatio inducit vere, & proprie *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 45.

Tertius vero, nempe expressionem, ubi quis est in ipso modo exprimendi, sest in forma verborum producit solum ficte, & improprie *tom.* 7 *dec* 24 *n.* 46.

Ratio est, quia expressio per relationem est implicita, & intellectualis, non autem explicita, & verbalis *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 47.

Ideo non sufficit, ubi ultra certitudinem, requiritur specialis expressio, vel nominatio *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 48.

Aut versamur in iis, quæ verba requirunt pro forma, vel de substantia *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 49.

Et exemplicatur in stipulatione, & iuramento *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 50.

Ratio, quare plures proprio nomine vocati admittuntur ad virilem, plures autem vocati appellativo ad unam tantum ratam est, quia primi sunt verbis disiuncti, secundi vero re, ac verbis coniuncti *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 51 *&* 53.

Relatio facta ad unam partem Statuti non arguit, quod contrahentes se voluerint in totum referre *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 163.

Quando Statutum in aliquibus partibus exrpresse se refert Iuri Communi, etiam in reliquis, ubi generaliter loquitur intelligi debet iuxta dispositionem Iuris Communis *tom.* 10 *dec.* 43 *num.* 10.

Quando Statutum se refert ad Iuris Communis dispositionem idem importat, ac si in eodem Statuto de verbo ad verbum dispositio ipsius Iuris Communis translata foret *tom.* 10 *dec.* 43 *num.* 11.

Relatio fieri debet non indefinite ad omnes partes statuti, sed solum ad illas, quæ non sunt contrariæ voluntati paciscentium *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 165.

Dictiones relativæ ad præcedentia debent intelligi sano modo singula singulis congrue referendo *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 24.

Præsertim si relatio absoluta, sit incongrua, & incompatibilis cum reliquo tenore dispositionis *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 25.

Relatio fieri etiam debet ad obiectum principale dispositionis, non vero ad id, quod est accessorium, & consecutivum *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 11

Toleranda potius est superfluitas relationis, quam quod fœmina agnata ultimi masculi excludatur ab extraneo *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 26.

Relatio erronea non attenditur *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 11. *& seqq.*

Relatio, & approbatio non operatur respectu eorum, quæ non adsunt in referente *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 9.

Relatio non extenditur ad illa, a quibus oriretur effectus contrarius eorum intentioni *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 166.

Error dicitur probatus, si relatio non continet, plus quam relatum *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 2.

Relatio non operatur quoad ea, quæ in referente sunt expressa, in quibus referens præfertur relato *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 44.

Relatio ab una ad aliam dispositionem non expressam non inducitur *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 32.

Repetitio, & relatio cessant ubi ratio recti sermonis id non patitur *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 25.

Relatio limitata non repetit omne quod est in relato, sed solum id, ad quod Contrahentes limitate se retulerunt *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 164.

RELATIO PERITI NUNCII &c.

Relatio facta super statu rei, & ad generalem decisionem controversiæ, facit ius, quoad omnes *tom.* 3 *dec.* 20 *n.* 8.

Et per specialem Principis approbatio-

tionem cum præcepto de observando, obtinet vim Legis *tom.* 3 *dec.* 20 *num.* 9.
Relationes Peritorum innixæ rationi erroneæ non sunt attendendæ *tom.* 1 *dec.* 19 *n* 19.
Valor bonorum melius desumitur ex relatione Peritorum quam ex Testibus *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 15.
Relatio Peritorum facta per informationes habitas a diversis personis non est attendenda *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 24.
Relatio Peritorum non probat utilitatem, quia probatio inde proveniens non nititur veritate, sed præsumptione tantum *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 11.
Relationi Peritorum standum est, nisi illa de evidenti errore convincatur *tom.* 12 *dec.* 56 *num.* 16.
Relationi Peritioris omnimodo est deferendum *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 2.
Relatio Nuncii, quod debitor non sit solvendo, sufficit ad hoc ut contra correos, vel alios obligatos procedi possit *tom.* 4 *dec.* 17 *n.* 16.

RELATIVUM.

Verbum *eosdem* est relativum *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 55.
Relativum *dictos* censetur adiectum gratia demonstrationis *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 56.
Relativum *quis*, vel *qui* positum ad limitandum genus, seu nomen, commune habet vim distributivæ, positum vero ad illud repetendum habet vim relativi *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 45.
Maxime quando præcedunt nomina propria *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 46.
Relativum *qui* adiectum verbo futuri temporis importat conditionem *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 15.
Et idem procedit in participium per relativum resoluto *tom.* 5 *dec.* 8 *num.* 16.

RELATOR.

Decisionis Relator de eius intentione potest nos reddere certiores *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 126.

RELATUM.

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 19. & *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 11.
Confessio ubi est relativa ad aliud, relatum attenditur *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 32.

RELEVATIO.

Indemnitatis relevatio venit ex Iuris dispositione *tom.* 10 *dec.* 24 *n.* 29.
Qui solvit pro alio relevandus est ab eo pro quo solvit *tom.* 1 *dec.* 22 *num.* 9.
Relevatio non denegatur illam petenti contra contumaces habentes equale interesse comparendi in iudicium *tom.* 12 *dec.* 54 *n.* 18.
Regula quod fideiussor agere nequeat pro relevatione antequam solvat, limitatur primo si is obligatus est ex Instrumento habente executionem paratam *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 73.
Secundo, si petierit se liberari ab obligatione *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 74.
Tertio, si ipsi fideiussori promissa fuit indemnitas *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 75.
Si coniuges in solidum condemnati fuerint, & uxor totum solvat, maritus non tenetur erga illam nisi pro medietate *tom.* 12 *decis.* 13 *num.* 14.

RELICTUM.

Relictum contra mentem Legis hac edictali, est ipso iure nullum, & pro non scripto habetur *tom.* 6 *dec* 35 *n.* 10.
In relicto ad favorem ultimi morientis nulla potuit haberi ratio personarum *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 12.

RELIGIO.

Religiones venerationem sibi pariunt, non amplis ædificiis, sed gravitate, morum simplicitate, & paupertate *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 35.
Religio D. Stephani gaudet privilegiis Piæ Causæ *tom.* 11 *decis.* 37 *num.* 24.

RELIGIOSUS.

Religioso ius acquirendi non adimitur *tom.* 6 *dec.* 61 *n.* 3.

Religiosi nec testamentum, nec aliam dispositionem condere possunt, & incapaces reputantur tam active, quam passive *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 43.

Religiosi veniunt ad Ecclesiam non ob interesse, aut commoditatem, sed ad laborandum die, noctuque in hæreditate Domini, ibique abusus Religiosorum enumerantur *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 46 & 47.

In renunciatione a Religioso facta ante professionem, comprehenditur hæreditas, quæ in Religioso perveniret ab intestato, etsi professionem emiserit, neque obstat Lex 1751. *tom.* 7 *dec.* 48 *n.* 18.

Religioso professo, & renunciante, successio defertur vocatis, & substitutis ob deficientiam illius. *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 1.

Religiosi professi, qui tria vota emiserunt, sunt incapaces dominii, & bonorum acquisitionis *tom.* 7 *dec.* 48 *n.* 8.

Interpetratio Legis Amortizzationis 1751. deducitur ex ratione Legis in ea expressa *tom.* 7 *dec.* 48 *num.* 9.

Religiosus uti manus mortua ex dispositione eiusdem Legis non acquiritur Religioni *tom.* 7 *decis.* 48 *num.* 10.

Religiosus, cui conceditur a Papa facultas disponendi non dicitur habere dominium, sed dicitur mere executor ex Papæ voluntate *tom.* 7 *dec.* 48 *n.* 15.

REMEDIUM.

Remedia correctoria, & rescissoria non operantur ex tunc, sed ex nunc *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 39.

Ad remedia extraordinaria non recurritur, nisi deficientibus ordinariis *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 58.

In magnis Curiis permissa est variatio remedii in quacumque Iudicii parte, & solum spectanda est competentia, ne lis litis fiat, quod procedit etiam per Statut. Petræ Sanctæ *tom.* 7 *dec.* 22 *n.* 30 & 31.

Remedium subsidiarium extendi non potest ultra necessitatem & minori damno vicini dandum est *tom.* 7 *dec.* 46 *num.* 15.

Remedia, quæ competunt expoliato, quamquam ab eo non intentata attenta præcipue vi clausularum generalium, quæ in libello sunt apposita, non denegantur *tom.* 1 *dec.* 36 *n* 6.

Omissio remedii, quod ad reparationem damni sufficere non potest non dicitur omissio culposa *tom.* 9 *dec* 17 *num.* 53.

Absque læsionis probatione remedium restitutionis in integrum competere non potest *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 28.

REMISSIO.

Remissio quid importet *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 18.

Qui tenetur ad iusiurandum, stante remissione liberatur *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 19.

Servitus cessat propter remissionem *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 20.

Remissio est abolitio novi operis nunciationis *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 21.

Et remissio sine correspectivitate resolvitur in mera donatione *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 22.

Remissio debiti causa mortis datur *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 28.

Cum apparet de animo donandi in actu remissionis potius donatio quam quietatio diiudicatur, & idem iudicatur quam de donatione expressa *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 37 & 38.

Pugnat conservatio cum distractione, & remissione *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 15.

Remissio sine legitima causa Tutoribus omnino est interdicta, *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 16.

Remissio Iuris non consideratur in eo, qui scientiam illius non habuit *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 41.

Gra-

Gratiosa remissio facta debitori a creditore est species donationis, quæ sub modo, non adimplente debitore, locus est subtractioni beneficii *tom.* 5 *decis.* 16 *num.* 10.

Consensus, seu animus remittendi propria iura non elicitur quando alia potest capi interpetratio, vel quando ius salvum remanere quis arbitratur *tom.* 8 *dec.* 11 *n.* 14.

Vana esset appositio temporis, si post illud admitteretur remissio in diem *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 3.

Remissio usurarum debitori facta, dummodo sortem intra certum tempus persolvat, non potest debitorem iuvare nisi probet solutionis adimplementum in termino præscripto *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 13 14 & 20.

Remissio gratiosa sapit essentiam donationis sub modo, & secundum propriam naturam resolvitur ob non implementum, etiam sine pacto resolutivo, quando tamen non implementum est culposum, vel voluntarium *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 22 23 24 & 25.

Ea, quæ fiunt ex gratia, & benignitate quoad aliquos trahi non possunt ad remissionem proprii Iuris, quoad reliquos *tom.* 3 *dec.* 43 *num.* 7.

Remissio cautionis, & liberatio a redditione rationis confirmat qualitatem nudi usufructus *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 43.

REMOTIOR.

Absurda est interpetratio favore remotioris, minusque dilecti Testatoris *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 27.

REMUNERATIO.

Remuneratio iuventutis non præsumitur, diversa expressa causa, nempe consanguinitatis, & affectionis *tom.* 2 *dec.* 26 *n.* 17.

Remuneratio, seu recompensatio in augmento dotis a viro sene uxori iuveni facto dicenda est, ne dum ob causam expressam, sed etiam ob non expressam iuventutis vere existentis *tom.* 2 *dec.* 26 *n.* 18.

RENOVATIO.

In emphyteusi existentibus adhuc vocatis non habet locum renovatio, neque devolutio *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 2.

Fulgos. cons. 85. dicitur habuisse exitum infelice in nostris Tribunalibus, & nonnullæ Decisiones *Rot. Nostr.* referuntur *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 3.

Renovatio emphyteusis quibus sit concedenda, & quomodo *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 16.

Proximioribus ob Bartoli æquitatem renovatio in emphyteusi debetur *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 44.

Ius renovationis ex æquitate Bartoli debetur etiamsi bona in tertium translata sint *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 20.

Ius renovationis anno præscribitur, cum remotior investitus fuerit, nam investitis extraneis spatio 30. annorum præscribitur *tom.* 6 *dec.* 57 *num.* 21 & 22.

Ex dispositione Statuti Florentini tempus habile ad præscribendam actionem petitionis renovationis debet etiam esse utile, itaut triginta anni protrahantur ad annos triginta sex *tom.* 10 *dec.* 44 *num.* 8.

Tempus ad petendam renovationem currere incipit a die scientiæ mere probabilis *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 18.

Ratione minoris ætatis competit restitutio in integrum ad renovationem obtinendam *tom.* 6 *dec.* 23 *num.* 23.

In renovatione debita proximioribus solvitur laudemium sicuti in nova investitura *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 45.

Societas post mortem unius Socii per eiusdem filios continuata, renovata existimari debet *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 10.

Quando per Institorem patris mortui, & sub eadem forma pecu-

niam

niam pupillarem Tutores passi fuerint negociari, renovationem Societatis factam fuisse deprehenditur *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 16.

Sola patientia Tutorum sufficit pro renovatione societatis *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 17.

Si post obitum unius Socii, Tutores eius filiorum ea non faciant, quæ fieri solent in dissolutione alicuius Societatis ex. gr. bilancium, extractionem capitalium &c. præsumendum est Societatem renovare voluisse *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 18.

Positio novæ pecuniæ pupillaris in Negocio renovationem Societatis confirmat *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 19.

Hæredes unius Socii præmortui, si cum superstite Societatem renovare velint, possunt hoc facere tacite, & expresse, mediante suorum Tutorum opera sine alio Iudicis decreto *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 6.

In Societatis renovatione fingitur capitale ex negocio extractum, & rursus in renovata Societate positum *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 7.

Cum in casu renovationis Societatis capitale numquam ex minorum dominio egrediatur alienatum dici nequit, ideoque ad dictam renovationem sola Tutorum authoritas sufficit *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 8.

Renovata intelligitur Societas modis, & formis solitis, & consuetis, & cum omnibus pactis, & conventionibus antiquis *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 22.

Statutum in renovationibus societatum nova pacta non requirit *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 24.

Antiquorum pactorum tacite renovatio est tantum inter socios nec videtur intervenisse quoad tertios *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 27.

Necessarium Sociis non est tertiis notificare pactorum veterum renovationem, eo quod eorum consensu pro hac ipsa renovatione non indigent *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 28.

Societas finita potest tacite renovari, & post hanc tacitam renovationem res per socios acquisitæ fiunt communes *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 66.

Ad arguendam Societatis renovationem sufficit, quod non appareat de sociorum dissensu *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 88.

RENUENS.

In conditione alterius etiam factum requirente implenti, reficienda sunt damna a renuente *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 25.

RENUNCIANS RENUNCIATARIUS.

Religioso professo, & renunciante, successio defertur vocatis & substitutis ob deficientiam illius *tom.* 7 *dec.* 49 *n.* 1.

Renuncians tenetur ad indemnitatem Renunciatarii *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 31.

Præsertim si sciverit vitium rei cessæ *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 32

Renuncians realiter, & abdicative habetur tanquam mortuus, & fit locus devolutioni, & noviter investitus emphyteusim recognoscit tantum a Domino directo independenter a persona renunciantis, secus si renunciatio fuerit personalis *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 29 *&* 30. quo casu renunciatarius recognoscit emphyteusim a renunciante, cuius durante vita nullus devolutioni fit locus *n.* 31. & sine difficultate cum emphyteusis est sui natura alienabilis, & quare *n.* 32.

Renuntians propriis iuribus, id renunciatione acquisivisse intelligitur propter quod renunciavit *tom.* 11 *dec* 21 *n.* 22.

Renuncians a facto Principis non dicitur adstrictus, si arbitrio suo fuerit relicta vel resolutio contractus, vel recessu a prætensione refectionis damnorum, quod procedit, nisi postea damna concludenter probentur *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 10 *&* 11.

Re-

Renuncians omni legum auxilio non potest iuvari beneficio Inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 12.

Renuncians etiam tacite beneficio Inventarii perinde habetur, ac si illum nunquam fecisset *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 21.

Iura & actiones Renunciantis in renunciatarium transeunt eiusque hæredes *tom.* 6 *dec.* 61 *n.* 1.

RENUNCIATIO IN GENERE.

Quilibet Legi, & iuri pro se introducto valet renunciare *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 37.

Renunciationes ex sui natura sunt strictissime interpretandæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 14. *&* *tom.* 12 *dec.* 46 *num.* 14. nec ab una ad aliam rem extendendæ.

Renunciatio est pars pretii *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 37.

Renunciatio refertur ad illud titulum, qui minus est damnosum *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 20.

Renunciatio realis, & abdicativa dicitur quando quis simpliciter, & absque suimet respectu renunciat *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 28.

Renunciatio abdicativa, & translativa quoad iura futura operatur ab initio agnitionem, & aditionem & postea translationem *tom.* 6 *dec.* 61 *n.* 10.

Beneficio in alterius gratiam introducto quis nequit renunciare, & inhabilis ad contrahendum non valet se habilitare per renunciationem Legi inhabilitanti *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 36.

Renunciatio trahitur solum ad expressa *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 163.

Renunciatio est stricti iuris, nec facta pro uno, extenditur ad aliud *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 69.

Renunciatio indefinita, indefinite debet intelligi *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 58.

Amplia etiamsi adsit dictio universalis *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 59.

Nemo præsumitur renunciasse bona ingentis valoris contemplatione modicæ summæ acceptæ a Renunciatario *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 35.

Renunciatio exarata cum verbis amplis, & universalibus excludit renunciantem a lucro sibi delato *tom.* 7 *dec* 7 *n.* 23.

Renunciatio in tertii præiudicium fieri non potest si causa sit voluntaria, secus si iusta, & necessaria *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 2.

Causa necessaria concludenter probari debet ut exequtio retardetur *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 3.

Neque ad hoc sufficit simplex fides extraiudicialis, quæ præsertim admittit replicationes, & exceptiones *tom.* 8 *dec.* 31 *num.* 4 *&* 5.

Causæ necessariæ renunciationis sunt impedimentum physicum, & reale, per quod usus, & fructus rei locatæ obtineri non possunt *tom.* 8 *decis.* 31 *num.* 6.

Et damna in afflictus administratione supervenientia, quæ tamen enormissima esse debent si conductor omne periculum in se suscepit. *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 7.

Causa renunciationis necessaria dici non potest ex facto Principis, expresso, ac suprema potestate non ordinatum *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 9

Renunciatio, vel donatio non præsumitur quando alia coniectura sumi potest etiam levis *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 31.

Renunciatio requirit in renunciante scientiam Iuris renunciati *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 39.

RENUNCIATIO IN SPECIE.

Specifica renunciatio simulationi utroque iuramento munita non habetur in consideratione, quando simulatio revera probatur intervenisse *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 97.

Renunciatio specialis enormissimæ læsioni etiam iurata non valet *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 47.

Alimentis in futurum præstandis nemo potest renunciare *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 2.

Ius alimentorum cedi, & in alium transferri nullo pacto potest *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 3.
Alimenta sibi auferre, est sibi mortem per indirectum inferre *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 4.
Super præteritis alimentis, cum non adsit vitæ periculum, valet renunciatio, cessio, & transactio *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 5.
Renunciatio retractui an sit mera abstensio, an potius alienatio Iuris realis *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 4 & 5.
In renunciatione Commendæ semper intervenire debet Magni Magistri consensus sine quo nullum ius quæritur renunciatario *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 14.
Quamvis Executor aliquibus contractibus interfuerit, & nomen executoris retinuerit, attamen administrationi antea renunciasse censendus est, si hoc in posteriori Iudicio profiteatur *tom.* 4 *dec.* 32 *num.* 22.
Per renunciationem unius, munus executoris consolidatur in altero *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 23.
Renunciatio Oblati dicitur continere tacitam conditionem resolutivam, quatenus ipse in Monasterio perseveret, adeout si recedat, illa prorsus evanescat *tom.* 2 *dec.* 14 *n.* 7.
Renunciare iuri ignoto, quis non præsumitur neque accedente Iuramento *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 43.
Renunciatio emphyteusis favore mariti facta videtur ad eum aggregandum pro lucro dotali, & ideo personalis dici debet *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 24.
Inter plures causas in renunciatione expressas, nempe ingressus, agnationis, meritorum, & similium præferri debet illa ingressus in Religionem *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 25.
Etiamsi additum fuerit, quod omnes causæ expressæ reputentur æque principales, potissime & finales *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 26.
Renunciationes beneficio fideiussorum, & excussionis extraneæ sunt a promissione de rato; & positæ in parte executiva, & in fine Instrumenti, potius de stylo Notarii, quam ex voluntate promittentis censentur adiectæ *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 35 & 38.
Ac propterea non possunt extendere præcedentem dispositionem *tom.* 4 *decis.* 35 *num.* 36.
Per renunciationem *all' incetta* merces dicuntur cessæ, & Assecuratoribus translatæ *tom.* 4 *decis.* 41 *num.* 30.
Nullitas assecurationis reddit nullam renunciationem *all' incetta tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 33.
Statutum filio vetat renunciare beneficio per ipsum introducto *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 34 & 35. ubi renunciatio voluntarie a filio emissa nequit patri in usufructu, & in aliis iuribus illi competentibus præiudicare.
Trebellianicæ renunciatio non est diminutio Patrimonii, seu mera lucri non agnitio *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 27.
Ideo potest etiam in præiudicium creditorum renuntiari *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 28.
Prædicta intellige ubi agatur de nuda abstensione, secus si agatur de renuntiatione in gratiam alterius *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 29.
Renunciatio intraturæ non nocet, nisi facta sit coram Consulibus Artis Serici *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 5
Intellige si renunciatio facta sit post quæsitum ius intraturæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 6.
Renunciatio de persona ad personam læsiva dici non potest, cum æque incertum sit quis primus, & sine filiis moreretur *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 47.
Mulier renuncians, ob dotem habitam, bonis maternis, paternis, & fraternis non dicitur renunciasse iu-

Renuncians omni legum auxilio non potest iuvari beneficio Inventarii *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 12.

Renuncians etiam tacite beneficio Inventarii perinde habetur, ac si illum nunquam fecisset *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 21.

Iura & actiones Renunciantis in renunciatarium transeunt eiusque hæredes *tom.* 6 *dec.* 61 *n.* 1.

RENUNCIATIO IN GENERE.

Quilibet Legi, & iuri pro se introducto valet renunciare *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 37.

Renunciationes ex sui natura sunt strictissime interpretandæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 14. & *tom.* 12 *dec.* 46 *num.* 14. nec ab una ad aliam rem extendendæ.

Renunciatio est pars pretii *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 37.

Renunciatio refertur ad illud titulum, qui minus est damnosum *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 20.

Renunciatio realis, & abdicativa dicitur quando quis simpliciter, & absque suimet respectu renunciat *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 28.

Renunciatio abdicativa, & translativa quoad iura futura operatur ab initio agnitionem, & aditionem & postea translationem *tom.* 6 *dec.* 61 *n.* 10.

Beneficio in alterius gratiam introducto quis nequit renunciare, & inhabilis ad contrahendum non valet se habilitate per renunciationem Legi inhabilitanti *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 36.

Renunciatio trahitur solum ad expressa *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 163.

Renunciatio est stricti iuris, nec facta pro uno, extenditur ad aliud *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 69.

Renunciatio indefinita, indefinite debet intelligi *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 58.

Amplia etiamsi adsit dictio universalis *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 59.

Nemo præsumitur renunciasse bona ingentis valoris contemplatione modicæ summæ acceptæ a Renunciatario *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 35.

Renunciatio exarata cum verbis amplis, & universalibus excludit renunciantem a lucro sibi delato *tom.* 7 *dec* 7 *n.* 23.

Renunciatio in tertii præiudicium fieri non potest si causa sit voluntaria, secus si iusta, & necessaria *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 2.

Causa necessaria concludenter probari debet ut exequtio retardetur *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 3.

Neque ad hoc sufficit simplex fides extraiudicialis, quæ præsertim admittit replicationes, & exceptiones *tom.* 8 *dec.* 31 *num.* 4 & 5.

Causæ necessariæ renunciationis sunt impedimentum physicum, & reale, per quod usus, & fructus rei locatæ obtineri non possunt *tom.* 8 *decis.* 31 *num.* 6.

Et damna in affictus administratione supervenientia, quæ tamen enormissima esse debent si conductor omne periculum in se suscepit. *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 7.

Causa renunciationis necessaria dici non potest ex facto Principis, expresse, ac suprema potestate non ordinatum *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 9.

Renunciatio, vel donatio non præsumitur quando alia coniectura sumi potest etiam levis *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 31.

Renunciatio requirit in renunciante scientiam Iuris renunciati *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 39.

RENUNCIATIO IN SPECIE.

Specifica renunciatio simulationi utroque iuramento munita non habetur in consideratione, quando simulatio revera probatur intervenisse *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 97.

Renunciatio specialis enormissimæ læsioni etiam iurata non valet *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 47.

Alimentis in futurum præstandis nemo potest renunciare *tom.* 5 *decis.* 45 *num.* 2.

Ius

Ius alimentorum cedi, & in alium transferri nullo pacto potest *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 3.

Alimenta sibi auferre, est sibi mortem per indirectum inferre *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 4.

Super præteritis alimentis, cum non adsit vitæ periculum, valet renunciatio, cessio, & transactio *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 5.

Renunciatio retractui an sit mera abstensio, an potius alienatio Iuris realis *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 4 *&* 5.

In renunciatione Commendæ semper intervenire debet Magni Magistri consensus sine quo nullum ius quæritur renunciatario *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 14.

Quamvis Executor aliquibus contractibus interfuerit, & nomen executoris retinuerit, attamen administrationi antea renunciasse censendus est, si hoc in posteriori Iudicio profiteatur *tom.* 4 *dec.* 32 *num.* 22.

Per renunciationem unius, munus executoris consolidatur in altero *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 23.

Renunciatio Oblati dicitur continere tacitam conditionem resolutivam, quatenus ipse in Monasterio perseveret, adeout si recedat, illa prorsus evanescat *tom.* 2 *dec.* 14 *n.* 7.

Renunciare iuri ignoto, quis non præsumitur neque accedente iuramento *tom.* 5 *decis.* 6 *num.* 43.

Renunciatio emphyteusis favore mariti facta videtur ad eum aggregandum pro lucro dotali, & ideo personalis dici debet *tom.* 6 *dec.* 57 *n.* 24.

Inter plures causas in renunciatione expressas, nempe ingressus, agnationis, meritorum, & similium præferri debet illa ingressus in Religionem *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 25.

Etiamsi additum fuerit, quod omnes causæ expressæ reputentur æque principales, potissime & finales *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 26.

Renunciationes beneficio fideiussorum, & excussionis extraneæ sunt a promissione de rato; & positæ in parte executiva, & in fine Instrumenti, potius de stylo Notarii, quam ex voluntate promittentis censentur adiectæ *tom.* 4 *dec.* 35 *n.* 35 *&* 38.

Ac propterea non possunt extendere præcedentem dispositionem *tom.* 4 *decis.* 35 *num.* 36.

Per renunciationem *all' incetta* merces dicuntur cessæ, & Assecuratoribus translatæ *tom.* 4 *decis.* 41 *num.* 30.

Nullitas assecurationis reddit nullam renunciationem *all' incetta tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 33.

Statutum filio vetat renunciare beneficio per ipsum introducto *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 34 *&* 35. ubi renunciatio voluntarie a filio emissa nequit patri in usufructu, & in aliis iuribus illi competentibus præiudicare.

Trebellianicæ renunciatio non est diminutio Patrimonii, seu mera lucri non agnitio *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 27.

Ideo potest etiam in præiudicium creditorum renuntiari *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 28.

Prædicta intellige ubi agatur de nuda abstensione, secus si agatur de renuntiatione in gratiam alterius *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 29.

Renunciatio intraturæ non nocet, nisi facta sit coram Consulibus Artis Serici *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 5

Intellige si renunciatio facta sit post quæsitum ius intraturæ *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 6.

Renunciatio de persona ad personam læsiva dici non potest, cum æque incertum sit quis primus, & sine filiis moreretur *tom.* 9 *dec.* 34 *n.* 47.

Mulier renuncians, ob dotem habitam, bonis maternis, paternis, & fraternis non dicitur renunciasse iu-

iuribus sibi provenientibus ob transitum patris vel matris ad secundas nuptias ob triplicem rationem *tom. 9 dec. 5 num.* 55.

Renunciatio compensationis in deposito non valet, cum sit contra bonos mores, ut creditor debitum velit exigere non solvere *tom* 7 *dec.* 20 *n.* 13. contra *n.* 18.

In renunciatione a Religioso facta ante professionem, comprehenditur hæreditas, quæ in Religioso perveniret ab intestato, etsi professionem emiserit, neque obstat Lex 1751. *tom.* 7 *dec.* 48 *num.* 18.

Professione invalidata tanquam meticulosa, corruit quoque renunciatio bonorum per profitentem emissa *tom.* 2 *dec* 13 *num.* 50.

Renunciatio alicuius Iuris non comprehendit aliud, quamvis ob eadem causa dependens *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 13.

Ex natura incompatibilium per electionem unius dicitur alteri renunciatum *tom.* 10 *dec.* 39 *n* 5.

Exceptiones incontinenti non probatæ, exequutionem non retardant, ideoque si de damnis manifeste non constet renunciationis causa non dicitur valida *tom.* 8 *decis.* 31 *num.* 12.

Inverisimilitudo renunciationis affictus, nisi damnum realiter adfuisset a circumstantiis superatur *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 13.

Et præsertim cum iisdem pactis, & conditionibus alter conductor inventus fuit, quia nemo præsumitur iactare suum *tom.* 8 *decis.* 31 *num* 14.

Ut de causa necessaria appareat non sufficit probare amissionem lucri, sed grave damnum, est necessarium *tom.* 8 *dec.* 31 *n.* 15.

Causæ necessariæ renunciandi verificantur ex probationibus imperfectis, secus si adsint contrariæ circumstantiæ facti *tom.* 8 *decis.* 31 *num.* 23.

Quando duo simul haberi non possunt eligendo unum, satis dicitur voluntas declarata pro renunciatione alterius *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 8.

Filius acceptando hæreditatem dicitur renunciasse donationi sibi relictæ in casum non aditionis hæreditatis *tom* 10 *dec.* 39 *n.* 11.

In incompatibilibus, & alternative competentibus, ac in iis, quæ simul haberi non possunt ex electione unius, inducitur renunciatio alterius, etiamsi expressa renunciatio requiratur *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 12.

Filius adeundo hæreditatem, legitimæ renunciasse dicitur quando in Testamento Pater usus est cauthela Soccini *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 6.

Et talis renunciatio dicitur expressa, & specialis *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 7.

A donatione, & hæreditatis renuntiatione in gratiam alterius inseparabilis est declaratio acquisitionis *tom.* 12 *decis.* 42 *num.* 34

Renunciatio alicui beneficio est actus magis contrarius eidem beneficio *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 8.

Renunciatio Beneficii certi in iure scripti competentis filiis primi matrimonii ob transitum matris ad secundas nuptias, non inducitur per actus equivocos, vel per simplicem taciturnitatem *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 54.

Beneficio Inventarii potest quis expresse renunciare *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 7.

Renunciatione concurrente beneficio Inventarii ineptum est procedere ad æstimationem rerum hæreditariarum *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 109.

REPARATIO.

Causa necessaria dicitur reparatio domus *tom.* 5 *decis.* 2 *num.* 52.

Conductor tenetur ad refectionem eorum, quæ non concernunt fundamentorum reparationem *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 114.

Locator tenetur ad expensas necessarias in reparatione, & restauratio-

tione ad hoc, ut conductor fruatur re quam conduxit *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 31.

Et similes expensæ necessariæ factæ a conductore possunt repeti incontinenti eodemque tempore, quo fiunt *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 32.

Reparatio pontis, seu fluminis a quo omnes interessati lucrum sentiunt ab omnibus pro rata facienda erit *tom.* 9 *decis.* 17 *num.* 54.

REPETITIO.

Materia repetitionis dependet a verisimili, & coniecturata mente disponentis *tom.* 3 *dec.* 2 *n.* 14.

Repetitio, & relatio cessant, ubi ratio recti sermonis id non patitur *tom.* 12 *decis.* 3 *num.* 25.

Dictiones repetitivæ parum operantur, ubi fortiores militant, pro non repetitione conditionum coniecturæ *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 34.

Stantibus rationibus repetitionis exclusivis, dictiones repetitivæ actum potius litigandi, quam condictiones repetunt *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 35.

Stante diversitate rationum, in quibus utrumque legatum relinquitur ditiones repetitivæ non valent repetere conditiones de uno ad aliud legatum *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 36.

Dictiones repetitivæ vim repetendi non habent, quando ex repetitione condictionis legatum inutile redderetur *tom.* 1 *dec.* 8 *n* 37.

Dictio prædicti de sui natura solam substantiam dispositionis, aut legati, non autem præcedentes conditiones, seu qualitates repetit *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 38.

Dictio ut supra refertur ad ordinem, & modum, non ad conditiones & qualitates supra expressas *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 39.

Dictiones repetitivæ satis est, quod ad aliquod referri valeant, & omnino inutiles non remaneant, ad hoc, ut qualitatum, seu conditionum repetitionem non inducant *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 40.

Dictiones, ubi quid minimum operari valent; superfluæ, ac frustratoriæ dici non possunt *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 41.

Potius est toleranda superfluitas dictionum, quam inducenda repetitio contra rationes, & coniecturas pro eius exclusione militantes *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 42.

Quando in utroque legato eadem militat conditionis repetendæ ratio, inducitur repetitio *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 43.

Ad excludendam conditionis repetitionem satis est, quod aliqua probabilis excogitari valeat diversitatis ratio *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 48.

In dubio pro nnn repetitione onerum, & conditionum est iudicandum *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 52.

Repetitio conditionum in legatis pendet a coniecturis *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 5.

Qualitatum, & conditionum repetitio a verosimili, & coniecturata, disponentis mente dependet *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 6.

Agens ad repetitionem Datii, & Gabellæ, Collectæ, indebitum plene, & concludenter probare debet *tom.* 5 *dec.* 43 *n.* 3.

Intellige si agatur de solutione voluntaria, & spontanea, non de necessaria, & coacta *tom* 5 *decis* 43 *num.* 4.

Ex quibus excludatur repetitio masculinitatis? *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 18.

Declaratur in quo casu proprie cadant termini repetitionis, & in quo casu locum habeant termini qualificationis, seu declarationis *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 21 & 22.

Cessat repetitio quando mens Disponentis verificatur, etiam repetitione non facta *tom.* 3 *dec.* 2 *n.* 15.

In substitutionibus repetitio conditionum facilius inducitur *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 1.

Non datur repetitio conditionis in legatis, quando admissa conditionis re-

repetitione dispositio de sui natura favorabilis, & late interpretanda restringeretur *tom.* 1 *decis.* 8 *num.* 13.

Repetitio conditionum non admittitur, si repetita conditio inutile legatum redderet *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 23.

Conditionum repetitio admittitur, quando aliqua earum superflua ac frustratoria remaneret *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 31.

Diversitas rationis repetitionem qualitatum, & conditionum excludit *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 44.

Diversitas orationum, conditionum aut onerum repetitionem de una, ad aliam excludit *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 8.

Repetitioni indebiti, vel imputationi locum non est nisi ubi Lex conventis positive resistit, & contractum usurarium declarat *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 27. Et traduntur exempla veluti.

Quando conventio certi interesse fit super re infructifera *tom.* 5 *dec.* 26 *num* 28.

Ubi deficiunt necessaria requisita ad obtinendum interesse ratione damni passi, sive lucri amissi, aut ubi conventio ista est excessiva *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 29 *&* 30.

Concurrentibus titulo valido, & bona fide recipientis numquam datur interesse iam soluti repetitio, iuxta praxim in Supremis Tribunalibus Italiæ servatam *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 50. Et ratio assignatur *n. seq.*

Repetitio super interrogatoriis quando dicatur petita calumniose *tom.* 8 *dec.* 17 *num.* 32.

REPLETIONES.

Repletiones vulgo *colmate* quos effectus pariant in fluminibus *tom.* 9 *decis.* 17 *num.* 23.

REPOSITIO.

Repositio ab aliquo decreto est revocatio precedentis sententiæ *tom.* 6 *dec.* 53 *n.* 34 *&* 35. ideoque peti debet intra decem dies, alias transit in iudicatum, vel repositioni renunciatum censetur, imo respectu Iudicis transit in iudicatum, præsertim quando est executioni demandata *num.* 36. maxime quando decretum vim habet definitivæ *num.* 37. & unde definitiva sententia desumatur *n.* 38.

REPRÆSENTANS REPRÆSENTATIO.

In repræsentante duas personas creditum nomine proprio non compensatur cum debito nomine alieno, & e converso *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 24.

Repræsentatio duarum personarum impedit quamcumque compensationem, seu retentionem, maxime concurrente interesse Tertii, seu primogenituræ *tom.* 10 *decis.* 38 *num* 87.

Et hæc conclusio est luce meridiana clarior *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 88.

Potest quis respectu iuris hæreditarii, & fideicommissarii duplicem personam repræsentare *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 70.

Et unum ius non confunditur cum alio, sed retinet suam propriam naturam *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 71.

Repræsentatio plurium personarum non debet admitti, in iudiciis ob facilitatem collusionis *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 84.

Nec tollerandus est complexus personarum inter se mutuam relationem habentium *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 85. Amplia ut *n.* 86. 87.

Quod locum habet in diversis personis habere quoque locum potest in una tantum, in qua diversa iura concurrant *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 53.

Idem homo plures personas sustinere potest iuxta iurium diversitatem *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 54.

Et tunc una, & eadem persona diverso iure censetur *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 55.

REPUDIANS.

Qui hæreditatem expresse repudiavit, nequit ex ea comodum sentire *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 10.

Repudiatio emissa ad evitandam solutionem Legatorum Piorum non præiudicat repudianti *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 12.

Repudians hæreditatem, valet postea a repudiatione recedere *tom.* 11 *decis.* 35 *num.* 13.

REPUDIATIO.

Hæreditas semel repudiata non potest amplius acceptari *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 56.

Repudiatio iuris delati esse non potest sine privatione, & spolio *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 13.

Solemnitates statutariæ requiruntur in repudiatione iurium licet quærendorum, si de Pupillis, Minoribus, vel Mulieribus agatur *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 12.

Repudiatio resultat ex confessione, quod portio, quæ debet accrescere spectat ad hæredem *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 29.

Limita si verba quæ possunt importare renunciationem, sunt restringenda tantum ad expressa *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 30.

Facta protestatione repudiandi hæreditatem, per actus aditionis alias inductivos non causatur aditio *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 14.

Repudiata ab uno ex cohæredibus hæreditate, integra consolidatur in persona alterius cohæredis *tom.* 11 *decis.* 55 *num.* 2.

Extende conclusionem tam si cohæres hæreditatem expresse repudiet, quam tacite *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 4.

In casu tamen tacite repudiationis hæreditas cohæredi acquiritur revocabiliter tantum *tom.* 11 *decis.* 35 *num.* 5.

Non tamen invitus dicitur legatarius nisi faciat actum repudiationis, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 28.

Hæreditas potest ex aliis causis repudiari præter metum damni *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 68.

Collusio non probatur ex tarditate repudiationis, si aliqua huius tarditatis causa concurrit *tom.* 12 *decis.* 20 *num.* 67.

Repudiatio hæreditatis paternæ quando præsumatur simulata? *tom.* 2 *dec.* 38 *num.* 27.

Ex continuatione possessionis penes hæredem arguitur quod repudiatio vel fuerit simulata *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 14.

Vel ab ea fuerit recessum *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 15.

REPUGNANTIA.

Ex repugnantia Creditoris in edendis libris arguitur pecuniæ exactæ consignatio *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 12.

RES IN GENERE.

Res omnis de sui natura præsumitur libera *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 26.

Res a fine denominatur *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 15.

Res immobiles ostendunt penes quem existant *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 42.

Verba Statuti Mercantiæ, *o che saranno tali cose in cammino*, non possunt convenire rebus immobilibus *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 41.

Res tanti valet, quanti vendi potest *tom.* 12 *decis.* 32 *num.* 9.

Res præsumitur vendita pro iusto prætio *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 10.

Usus rerum, quæ servando servari non possunt inseparabilis est ab usu, seu alienatione *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 10.

Res inspici debet in sua principali natura *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 84.

Res quælibet facile ad suam pristinam naturam revertitur, & accidentia facile resolvuntur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 86.

Res mobiles sunt incapaces perpetui oneris ad quoscumque Possessores transitorii *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 15.

Quod multo magis obtinet in mercibus, in quibus cessat hypotheca, statim ac resolvitur dominium ven-

venditoris *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 16.
Dominus persequi potest rem suam contra Tertium *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 23.
Rei propriæ ratio aliis reddenda non est, ubi contrariæ auctoritates examinantur extra hos casus *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 46. 47 & 48.
Res ex quibus efformatur Ius universale non sunt partes ipsius *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 32.
Una, & eadem res non potest præsumi partim propria unius, partim communis *tom.* 11 *dec.* 34 *num.* 9.
Adiudicatio rei communis, dicitur res favorabilis *tom.* 10 *decis.* 21 *num.* 60.
Res Creditori obligatas, & a diversis Tertiis possessas, potest Creditor rem quam vult petere, nec potest sibi opponi quod conveniatur pro rata *tom.* 7 *dec.* 2 *n.* 15.
Possidens rem alienam citra vitium non cogitur restituere, nisi sit satisfactus *tom.* 5 *dec* 21 *n.* 4.
Amplia etiamsi cum vitio ad eum pervenerit ex causa, pro qua vult retinere *tom* 5 *dec.* 21 *n.* 5.
Item amplia etiamsi creditum sit illiquidum *tom.* 5. *dec* 21 *n.* 6.
Res ex pecunia coemptæ fiunt illius cuius erat pecunia *tom.* 10 *dec.* 12 *n.* 10. limita ut *ibid.*
Rei venditæ dominium transfertur in Emptorem, licet emptio facta sit cum alterius pecunia *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 25.
Res emptæ nummis hypothecatis eadem non afficiuntur hypotheca *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 1.
Res acquisita a curatore, tutore, vel hærede gravato cum eorum pecunia succedit in locum pecuniæ, & acquiritur domino pecuniæ *tom.* 8 *dec.* 42 *num.* 13.
Res emptæ cum pecunia dotali, dotales non evadunt *tom* 10 *dec.* 11 *num.* 15.
Limita 1. ubi eo nomine fuerint emptæ, consensus mulieris accedat, & illi emptio sit utilis *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 16.
Limita 2. ubi maritus non sit solvendo, cum tunc mulier possit huiusmodi res vindicare *tom.* 10 *decis.* 11 *n.* 17.
Hoc tamen sublimita, quando Uxor habet aliud remedium *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 18.
Contrarium tenent alii *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 19.
Res empta non succedit loco pretii *tom.* 10 *decis.* 11 *n.* 2.
Res non succedit loco pretii, ubi mediate, seu per circulum fuit empta *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 21.
Res coniunctæ, sed a diversa destinatæ, coniunctæ non amplius dicuntur, & quare *tom.* 5 *decis.* 49 *num.* 10 & 11.
Re ad novum usum destinata amittitur ius intraturæ ob cessationem avviamenti in quibus est dictum ius *tom.* 5 *decis.* 49 *n.* 17.
De cessione clare, & expresse constare debet *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 18.
Res, quæ intelligi solent *per ultima spedizione*, habent naturam minime diversam a cibariis, & salariis Nautarum, vel ab instrumento, & armamento Navis *tom.* 3 *decis* 73 *n.* 18.
Re per facultatem alienandi semel facta alienabili, semper censetur alienabilis *tom.* 5 *decis.* 3 *num.* 47 Limita primo stante prohibitione reali *n.* 50. Realis dicitur, quando adiecta fuit ratio conservandi bona inter filios, & descendentes, quo casu etiam facta alienatione inter ipsos manet fideicommissum *n* 49 & 51. Amplia etiamsi cum dicta ratione facta sit personis *n.* 52. Limita secundo si repugnet verisimilis intentio Testatoris, & unde hæc eliciatur *n.* 53. & 54. Limita tertio si sequeretur repugnantia, & contrarietas in dispositione Testatoris *n.* 55. Veluti si voluisset bona conservari in descen-

scendentibus, & deinde sequeretur, quod permisisset alienari in extaneos *n.* 56 *&* 57.

Una res duplici fideicommisso obnoxia esse potest *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 20.

Res ipsa favore eiusdem personæ potest gravari fideicommisso universali, & particulari *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 63.

Res comprehensa in fideicommisso universali, si deinde particulari fideicommisso subiiciatur, dicitur separata a fideicommisso universali *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 64.

Res legata sub conditione remanet in hæreditate, & cum eadem transit tamquam supposita fideicommisso particulari *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 79.

Hæres tenetur conservare rem sub conditione relictam, ut adveniente conditionis purificatione voluntas Testatoris exequi possit *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 80.

Pecuniæ, vel res quamvis in patrimonio donantis existentes non censentur donatæ cum habuere suam peculiarem destinationem respectu donantis, sed potius consumptæ, *tom* 8 *dec.* 44 *n.* 25.

Res in dubio intelligitur vendita, vel legata prout nunc est, & ex hoc intelligitur imposita servitus habens causam continuam *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 17.

Res legata, vel relicta cum adiectione huius signi *tota*, intelligitur legata non solum pro parte ad Testatorem, sed etiam ad alios spectante *tom.* 8 *dec.* 45 *n.* 5.

Res legata transit in Legatarium cum suo onere, si tamen onus sit reale, & intrinsecum *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 26.

Secus autem si onus fundatur in debito pecuniario, quantitativo, & personali, quia tunc luitio spectat ad hæredem *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 27.

Onus in re legata quod non transit in Legatarium, non transit ex eo quod est in modica summa respective ad rem legatam, sed hæres semper luere debet, & reiicitur dec. 143. n. 9 p. 5. tom. 1. rec. quod confirmatur a Rot. nostr. *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 40. 41. 42.

Quando locum habet limitatio Text. in Leg. si res obligata &c. quod nempe spectet ad Legatarium onus rei legatæ cum ipsa res fuerit oppignorata, vel obligata ex facto proprio Legatarii *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 43.

Res legatæ, quæ ab Hærede retinentur, quia sub conditione relictæ, debent ab eodem conservari, & restitui adveniente consignationis tempore *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 67.

Res ab Hærede retenta tamquam fideicommissum particulare, transeundo ad substitutos non potest evenire fideicommissum universale *tom.* 10 *dec.* 36 *num.* 68.

RES CONTRACTA AD VITAM.

In stipulatione rei contractæ ad vitam nulla iniquitas ex tractu temporis emergere potest *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 3.

In stipulatione rei ad vitam contractæ non requiruntur solemnitates Statuti . quæ requiruntur in contractibus mulierum *tom.* 10 *decis.* 13 *num.* 17.

In re contracta ad vitam non consideratur læsio quæ emerserit post contractum, & ab eventu, consideratur tamen vitium quod ab initio in contractum irrepsit ad hoc ut sit locus reductioni, & ratio differentiæ *tom.* 10 *decis.* 13 *num.* 13.

Redditus in re contracta ad vitam reducendi si modum a consuetudine præscriptum excedunt, & ideo considerantur pacta apposita in contractu, & signanter si redditus constituti sint ad vitam duorum, quo casu regulariter minus solvi debet *tom.* 10 *dec* 13 *n.* 14. 15.

Pactum in re contracta appositum, quod nempe deficiente emptore in dua-

duabus solutionibus posset venditor ad iura sua redire, & ammitteret emptor quidquid persolvisset, tamquam nullum vitiatur *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 16.

RES IUDICATA.

Rerum iudicatarum auctoritas utilis admodum Reipublicæ est *tom.* 8 *dec.* 24 *num.* 1.

Rerum iudicatarum auctoritas habet vim legis, & consuetudinem iudicandi inducit *tom.* 1 *dec* 13 *n.* 3.

Res iudicata ius irretractabile inter Partes constituit *tom.* 11 *decis.* 5 *num.* 14.

Rei iudicatæ natura est, ut quanto citius executioni mandetur, quia etiam ipsa paratam habet exequutionem *tom.* 3 *decis.* 7, *n.* 26.

Res iudicata facit notorietatem *tom.* 3 *decis.* 7 *n.* 4.

Res iudicata reddit ius certum, clarum, & manifestum *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 31.

Res iudicata emanata super statu rei reddit rem manifestam *tom.* 12 *dec.* 36. *num.* 16.

Res iudicata pro veritate haberi debet *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 3. & *tom.* 12 *dec* 1 *n.* 1.

Super re iudicata frustra fit transactio *tom.* 1 *dec.* 30 *n* 25.

Absurdum recedere ab iam decisis *tom.* 11 *dec.* 11 *num* 24.

A rebus iudicatis, quæ consuetudinem inducant recedi non potest absque manifesta iniustitia *tom.* 6 *dec.* 55 *n* 7.

Iudex sequi tenetur consuetudinem iudicandi licet contraria videretur & minus adequata menti Legislatoris *tom.* 6 *dec.* 55 *num* 8.

Res iudicata dat finem litibus, & Partibus silentium imponit *tom.* 1 *decis.* 38 *num* 2.

Ab opinione in Rota canonizzata minime recedendum est, licet contraria opinio verior esset de iure *tom.* 8 *decis.* 5 *num.* 26 & 27.

Ad inducendam rem iudicatam debent concurrere tria requisita *Leg. cum quæritur cum duobus seqq. ff. iudiciis tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 6.

Tres sententiæ conformes faciunt rem iudicatam *tom.* 1 *decis.* 30 *n.* 24.

Ex binis iudicatis consuetudo inducitur *tom.* 7 *dec* 29 *num.* 62.

Consuetudo dicitur inducta ex duobus iudicatis *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 28.

Text. in Leg. sepe ff. de re iudicata procedit quando agens succumbit non quando vincit *tom.* 8 *dec.* 11 *num.* 15.

Duo conformes latæ super statu contractus rem iudicatam constituunt adversus quoscumque interesse habentes, licet non citatos *tom.* 4 *dec.* 49 *num.* 10.

Ea, quæ in certis negociis statuta sunt similium quoque causarum facta componunt *tom.* 4 *dec* 44 *n.* 32.

Si gemina iudicata sufficiunt pro iudicandi consuetudine inducenda, eo magis ubi sint longe plura *tom.* 7 *dec* 21 *n.* 14.

Ex pluries iudicatis, & longa observantia pro non prælatione Forensium resultat Statutorum observantia interpretativa *tom.* 5 *decis.* 11 *num.* 26.

Ex rebus iudicatis in contradictorio iudicio sepius obtentis observantiam interpretativam præferentibus deflectere nefas est, quamquam in contrarium verius intellectus urgeret *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 2.

Vbi rei, personarum, & causæ identitas concurrit, recte semper obiici potest res iudicata *tom.* 10. *decis.* 18 *num.* 1.

Per commissionem causæ non derogatur exceptioni rei iudicatæ, nisi specialiter dictum sit *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 1.

Exceptio hæc opponi potest cum in iudicio idem deducitur, inter easdem personas, & eodem modo agendi *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 2.

Hæc tria requisita concurrere debent ad constituendam rem iudicatam *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 3.

Ac propterea uno ex hisce requisitis deficiente non potest oriri exceptio rei iudicatæ *tom.* 4 *decis.* 10 *n.* 4. amplia ut *n.* 5.

Reus qui stante re iudicata fuit semel absolutus nequit ex eadem causa iterum molestari *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 2.

Princeps non præsumitur velle tollere vim reiudicatæ *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 93.

Rescriptum Principis non valet adversum rem iudicatam *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 5.

Nemini licet in dubium revocare, quod per rem iudicatam fuit semel decisum *tom.* 11 *decis.* 35. *num.* 23.

Sententia lata contra rem iudicatam nulla est *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 4.

Creditor non præsumitur voluisse per longum tempus negligere executionem rei iudicatæ *tom.* 12 *decis.* 27 *num.* 10.

Consuetudo non inducitur ex iudicatis, nisi quatenus sit idem casus eædemque circumstantiæ, & super articulo non incidenter, sed principaliter discusso *tom.* 7 *decis.* 7 *num.* 55.

Res iudicata ad hoc ut obstet, requiritur identitas rei, personæ, & causæ *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 2.

Rei iudicatæ effectus est, ut finis litibus imponatur, & pro veritate habeatur *tom.* 12 *decis* 20 *n.* 3.

Exceptio reiudicatæ nequit suffragari quando probatur Iudices fidem instrumenti secutos esse. & instrumentum falsum esse constet *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 80.

Res Iudicata non suffragatur tertio qui in causa non interfuit *tom.* 5 *dec.* 3 *n* 27.

Res iudicatæ super Statuto diverso a reformatione allegari non possunt ad causæ resolutionem *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 54.

Exceptio rei iudicatæ non nocet, quando non concurrunt idem corpus, & quantitas, idem ius, & causa petendi, & eadem conditio personarum *tom.* 5 *decis.* 3 *n.* 18.

Rei iudicatæ exceptio non obstat quando aliqua personæ, vel causæ diversitas concurrit *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 28. & 30.

Et quoties alia ratio movere potuit *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 29.

Res iudicata nequit considerari super articulo non cognito nec discusso *tom.* 11 *dec.* 14 *num* 25.

Litis pendentia non obstat ad hoc ut proponi possit novum Iudicium, quando ad illud proponendum non obstaret res iudicata *tom.* 4 *dec.* 5 *num.* 16. 17.

Quæ requiruntur ad hoc ut post rem iudicatam proponi nequeat aliud Iudicium *tom.* 4 *decis.* 5 *n.* 18.

Ubi actio variatur, non obstat novo Iudicio proposito, etiam res iudicata *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 20.

Unicum iudicatum non est attendendum, cum solis exemplis deferendum non sit *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 16. & 17.

Præsertim si prodierit sine motivo, seu decisione, & pugnet cum priori voto pluribus rationum momentis communito *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 18.

Et contrarietur magis veræ, atque receptæ opinioni *tom.* 3 *dec.* 65 *num.* 19.

Nefas est a simili arguere, & illationes desumere ex identitate, vel maioritate rationis, quando adsunt auctoritates individuales *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 20.

RES PUBLICA.

Res publica loco privati habetur *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 69.

Res publica habet tantum hypothecam ex privilegio *tom.* 2 *dec.* 3 *num* 70.

RESCRIPTA.

Rescripta considerantur in triplici diverso statu, & qualis ille sit *tom.* 5 *dec.* 43 *n.* 1.

Rescripta dabent interpretari, ut ali-

quid

quid operentur, ne elusoria reddantur *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 4.
Rescripti interpretatio ad Principem pertinet *tom* 7 *dec.* 44 *num.* 1.
Rescriptum Principis intelligendum est iuxta preces Principi porrectas *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 10.
Tantum intelligitur in rescripto concessum, quantum in precibus contentum *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 11.
Principis Rescriptum *senza pregiudizio &c.* operatur ut per Iudicem nil fieri possit in præiudicium Orantis *tom.* 4 *dec.* 5 *n.* 1.
Rescripta Principum recipiunt interpretationem a iure communi *tom.* 2 *dec* 7 *num.* 19
Rescripta Principis censentur iuri conformia *tom.* 6 *decis* 31 *n.* 38.
Quæ certam habuerunt interpretationem non possunt amplius deduci in quæstionem *tom.* 5 *dec.* 37 *n.* 5.
Rescriptum non protrahitur ultra tempus concessionis *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 22.
Rescriptum Principis contineri potest maiora eis, quæ in præcibus fuerunt exposita *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 30.
Rescriptum Principis generaliter, & per modum regulæ universalis conceptum vim habet Legis generalis *tom.* 3 *dec.* 20 *num.* 12.
Rescriptum Principis maiorem vim habet, quam sententia Magistratus *tom.* 3 *decis.* 49 *n.* 16.
Rescriptum cum clausula quatenus ita Iudici videretur, intelligendum est iuxta iuris tramites *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 95.
Rescriptum Principis non facit Ius nisi inter Partes, non autem inter alios *tom.* 3 *dec.* 20 *n.* 10.
Limita, ubi emergit simile negocium quod potest eadem forma definiri *tom.* 3 *decis* 20 *n.* 11.
Rescripta Principis in aliqua causa emanata, inserviunt pro regula in aliis causis similibus *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 49.
Rescripta Principis emanata in certis casibus, & inter certas personas, in aliis casibus, & inter alias personas nequeunt allegari *tom.* 9 *dec.* 43 *n.* 7.
Si in secundis precibus nulla fiat mentio primi Rescripti, donandi facultatem denegantis patet, quod supplicans voluit Principem illudere, eumque circumvenire *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 3.
Omissio rei qua narrata, Princeps difficilius concessisset gratiam, nullum reddit rescriptum *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 94.
Atque etiam taciturnitas iuris alteri quæsiti *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 95.
Est in arbitrio Iudicis dignoscere an qualitates in precibus omissæ Principem a concessione gratiæ removissent *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 7.
Rescriptum quando potius importet mandatum ad derogandum, quam derogationem actualem *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 12.
Rescriptum Principis emanatum ad vagas, & obscuras preces mulieris contrahentis, est inefficax, & nullam reddit eius obligationem *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 5. maxime si facti circumstantiæ sint adeo graves, ut si Principi fuissent expositæ, eum a rescribendo retraxissent *n.* 6.
Qui mulierem ad donandum seducit eam quoque seducit ad occultandam veritatem, ne Principi expressa, eum retrahat a concessione gratiæ *tom.* 5 *dec.* 27 *num.* 13.
Ubi rescripti verba sint clara, precum forma non attenditur *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 29.
Rescriptum Principis est ad unguem servandum *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 21.
Rescripta Principum sunt strictissime interpretanda, & strictius quam Statuta *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 13.
Principum rescripta intelligenda sunt secundum iuris dispositionem cum qua se conformare censentur *tom.* 10 *decis.* 18 *n.* 12.

Re-

Rescripta Principum ita semper sunt intelligenda, ne tertio præiudicium inferant *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 14.
Rescriptum Principis intelligendum, quod non ledat alium, & prosit petenti *tom.* 7 *dec.* 20 *n.* 14.
Rescripta interpraetantur, ut quam minimum præiudicium asserant iis qui ad manutentionem aggerum tenentur *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 27.
Rescriptum alteri nocivum, quamvis sit stricte interpretandum, attamen non est recedendum a propria verborum significatione *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 39.
Rescripta iuxta Legem anni 1561. faciunt ius solum inter partes inter quas emanarunt *tom.* 5 *decis.* 37 *n.* 4.
Qui reportavit favorabile rescriptum a Principe potest ante eius acceptationem ab eo abstinere *tom.* 2 *dec.* 8 *n.* 15.
Rescriptum magni Magistri in Commendis pro Lege servandum est *tom.* 2 *dec.* 31 *n.* 1.
Contractus faciendus in sequelam rescripti suam formam assumit ab ipso rescripto, & vitiatum omnibus iis, quæ non leguntur in rescripto, vel eidem adversantur *tom.* 1 *decis.* 34 *num.* 12. 13.
Qui preces porrexit non potest opponere de obreptione, vel subreptione Rescripti. Limita in minore, vel muliere, quæ ad evitandam Statuti dispositionem ex falsa causa a Principe dispensationem extorquet *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 11. 12.
Subreptio, & obreptio Rescripti annullativa oritur ab oscura precum generalitate, ex qua Princeps potuit facile circumveniri *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 1.
Haud est verisimile Principem sub involucro verborum voluisse mulieri facultatem impertiri ut donando suum iactaret, & perderet *tom.* 6 *dec.* 33 *num.* 2.
In Rescripto, quod alias servato stylo non emanasset, subreptionis vitium insurgit *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 10
Rescriptum posterius est subreptitium, ubi primum directum sit ad unum Iudicem, & secundum de eo mentionem non faciens ad alium Iudicem diversum *tom.* 6 *decis.* 33 *num* 12.
Taciturnitas hypothecæ, & iuris tertio competentis reddit rescriptum facultatis alienandi fideicommissum & subrogandi alia bona subreptitium *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 10. 47.
Subreptio de facto proprio vitiat rescriptum *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 96.
Obreptio vitiat rescriptum *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 98.
Rescriptum subreptitium est ipso iure nullum, & inefficax, nullamque meretur executionem *tom* 3 *decis.* 12 *num.* 2.

RESERVANS. RESERVATIO.

Reservatio alicuius rei supponit dominium *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 40.
Iudex reservando supponit subiectum adequatum *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 43.
Nihil valet reservatio iuris, quod non competit *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 24.
Per reservationem ius competens conservatur *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 3.
Res empta cum reservatione dominii reputatur Venditoris *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 30.
Quando Venditor sibi prospexit cum reservatione dominii rei venditæ, non concurrit cum aliis Creditoribus, sed aliis præfertur in solutione rei venditæ *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 25.
Natura reservationis operatur, ut dominium reservatorum abdicatum dici non possit a donante *tom.* 6 *dec.* 30 *n.* 12.
Reservatio Iurium non impedit executionem sententiæ *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 26.
Reservatio iurium comprehendere nequit iura contraria iuribus renunciatis *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 33.
Reservatio iurium contra fideiussorem cen-

census quando cum debitore inita fuit transatio super sorte quid operetur *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 24.

Reservatio ususfructus ad vitam alicuius, ostendit illius tantum personam fuisse contemplatam *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 12.

Ususfructus reservatio ad favorem plurium personarum facta cum iure accrescendi non importat Fideicommissum prohibitum a Cesarea Lege 1747. Fideicommissum vero contraventionale prohibetur a d. Lege *tom.* 8 *dec.* 48 *n.* 1. 2.

Reservatio iurium facta in revenditione census operatur dumtaxat respectu sortis non autem respectu fructuum exinde decurrendorum *tom.* 11 *dec.* 14 *n* 13.

Reservatio iurium contra fideiussores post census extinctionem quomodo interpretanda *tom.* 11 *decis.* 14. *num.* 15.

Liberatio unius personæ salvis verbis contra alium, importat tantum exemptionem ipsius personæ, nec est compatibilis cum liberatione, mali *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 16.

Cauthela reservationis primævorum iurium, casu non observantiæ, veterem conservat obligationem *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 21.

Ad hoc ut ille, cuius pecunia Prædium fuit comparatum, præferatur in eo omnibus creditoribus. requiritur, ut statim in ipso actu seu instrumento ista conventio, vel pactum fiat *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 10. amplia *num.* 11.

Locationi perpetuæ convenit reservatio dominii directi, in qua non transfertur nisi utile tantum dominium *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 14.

Reservatio assensus pro alienatione in concessione emphyteutica non destruit consuetudinem alienandi *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 59.

Reservatio a donante facta late, & benigne est interpretanda pro ipso donante *tom.* 8 *decis.* 44 *n.* 37.

Reservatio in donatione apposita operatur, ut tanto minus donatum censeatur *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 10.

Reservatio a donante facta an transeat in eius hæredes, vel donatarium *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 10.

Ex reservatione ususfructus, Res donata statim transfertur in donatarium *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 30.

Donans cum sibi reervaverit in totalitate mobilia, si appareat sibi reservasse omnia mobilia futura, dicendum est quod sibi reservaverit etiam omnia existentia *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 8.

Quantitas bonorum reservata quocumque modo in donatione ad effectum testandi, dispositione non sequuta, pertinet ad hæredem ab intestato *tom.* 6 *decis.* 30 *num.* 9.

Aut reservetur quantitas, aut facultas disponendi, utroque casu bona reservata ad donatarium non pertinent *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 10.

Bona reservata cadunt sub hypotheca creditorum reservantis *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 11.

RESIDUUM.

Residuum præsumitur cessisse in extinctionem debiti, si prior summa pariter cessit *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 39.

RESIGNATIO.

Resignatio operatur quod ius creditoris extinguatur *tom.* 8 *dec.* 26 *num.* 1.

RESPONDENS RESPONSIO.

Responsio relativa ad id quod superius expressum fuit intelligi debet iuxta præcedentia *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 5.

Responsio supponit interrogationem evidentem *tom.* 11 *decis.* 10 *n* 3.

Responsiones datæ positionibus ita interpretandæ sunt ne una alteri adversetur *tom.* 12 *dec.* 35 *n.* 14.

Respondens ad positiones hoc modo = non credit, ut ponitur „ qualitatem negat, substantiam vero fatetur *tom.* 6 *decis.* 20 *n.* 8.

RESTITUTIO.

Verbum *restituere* idem significat, quod retro statuere *tom.* 12 *dec.* 30 *n.* 7.

Restitutio absque præcedenti traditione fieri non potest *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 67.

Rogatus restituere post mortem, potest restituere in vita *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 41.

An res restituenda consignari possit personæ onestæ, sive propria manu reddi debeat *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 48.

Restitutio dotis post solutum matrimonium maximum continet onus respectu mariti *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 38.

Dote restituta, tenetur maritus ex suo filios comunes alere *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 40.

Tempus restitutionis fructuum dimetiendum est a novis iuribus, quibus Iudex restitutionem in integrum concessit *tom.* 4 *decis.* 40 *num.* 35.

RESTITUTIO IN INTEGRUM IN GENERE.

Insufflactio spiritus est in pristinum restitutio quoad omnia, & dicitur quasi resuscitatio, seu resurrectio *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 3.

Insufflatio spiritus, seu in integrum restitutio Victum reponit in pristinum quoad omnia, perinde ac si instantia nunquam fuisset perempta *tom.* 2 *dec* 7 *num.* 13.

Restitutio in integrum est remedium extraordinarium *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 8.

Restitutio in integrum ius quæsitum non tollit neque suspendit, sed constito de bono iure proceditur ad terminationem rescindentis, & rescissorii *tom.* 5 *decis.* 3 *n.* 29.

Restitutio in integrum ob novam causam non denegatur *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 19.

Maxime in Supremo Tribunali, coram quo non obstat exceptio rei Iudicatæ *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 20.

Et in quo attenditur tantummodo iustitia Causæ *tom.* 5 *decis.* 3 *n.* 21.

Facultas petendi restitutionem ad hæredes transit *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 2.

Privilegium restitutionis in integrum non est cessibile, nec ad hæredes transmissibile *tom.* 2 *dec.* 12 *n.* 29.

Fructus etiam percepti bona fide debent restitui, quando datur restitutio in integrum ex Iustitia *tom.* 1 *dec.* 31 *num.* 11.

Restitutio in integrum pro commodo proprio, & lucro consequendo etiam cum alieno damno conceditur si damnum non veniat directe sed in consequentiam *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 249.

Semper minori restitutio conceditur, quoties hoc beneficium, uti pinguius, & melius eidem succurrit, prout in casu, in quo censetur utilius non solvere, quam solutum repetere *tom.* 3 *dec* 11 *num.* 40.

Reiicitur doctrina *Thesauri dec.* 103. *num.* 3. quia in restitutione considerari debet solum, quod utilius & melius sit, etiamsi cum beneficio Tutorum negligentium restitutio detur *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 41.

Si de dolo, vel culpa Tutores reprehendi non possunt, minores contra eos agere non valent, sed restitutionem in integrum petere debent *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 44. 45.

Restitutio in integrum conceditur erranti in iure, quando ius est dubium, vel obscurum *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 218.

Error iuris est causa sufficiens restitutioni in integrum, si Iudices, & Defensores quæstionis illud agnoverint dubium, & intricatum *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 223.

Causa sufficiens ad restitutionem in integrum obtinendam est impedimentum proveniens a facto Tertii in casu subsidii, quando scilicet Tertius non est solvens *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 224.

Restitutio in integrum nemini conce-

ceditur in præiudicium Tertii, nec re non amplius integra, & quando ius fuit Tertio quæsitum *tom.* 1 *decis.* 15 *num* 246. declara *n.* 247. 248. & 250.

Mulieri propter sexus fragilitatem facile in integrum restituitur *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 42.

Restitutio in integrum locum habet in omnibus iis casibus in quibus æquitas suadet *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 211.

Et Iudicis arbitrio remittitur cognoscere, quando æquitas det causam restitutioni in integrum *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 212.

Credulitas est causa sufficiens ad restitutionem in integrum obtinendam *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 215. & 233.

Restitutio in integrum, quæ conceditur maioribus ex clausula generali *si qua mihi*, est favorabilior illa quæ minoribus datur *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 244.

Ob restitutionem in integrum obtinendam quidquid operatur in Minoribus imbecillitas, vel minor ætas operatur in maioribus iusta causa, impedimentum, vel error *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 243.

Contra dispositionem Statuti non conceditur restitutio in integrum *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 238. Declara ut *num.* 239. 240. 241. 242.

Datur restitutio contra Statutum inducens presumptam solutionem crediti ob cursum temporis determinati *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 252.

Datur restitutio contra Statutum prohibens Mulieribus nubere forensibus sub pœna amissionis hæreditatis *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 254.

Competit restitutio in integrum contra Statutum prohibens Subditis habitare extra Territorium sub pœna confiscationis bonorum *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 255.

Datur restitutio contra Statutum, iubens insinuari Testamentum intra certum tempus sub pœna nullitatis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 256.

Restitutio in integrum, Prætor ex clausula *si qua mihi* etiam maiorennibus indulget, quoties inopinatum æs alienum emergat *tom.* 7 *dec.* 34 *num* 1.

Uxori eo fortius conceditur, cum sit facilis passivæ deceptionis *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 2.

Dominis, & Principalibus datur in subsidium restitutio in integrum contra damnum illis illatum ab eorum Procuratoribus, & Ministris, quando ipsi non sunt solventes *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 225. 226.

Restitutio adversus liberam Societatem conceditur, si a Minore cum pactis inæqualibus ratione lucri, & damni, vel cum persona minus idonea contracta sit *tom* 3 *dec.* 11 *num.* 24.

Exemplo matrimonii a minore non contracti iuxta Testatoris præceptum, quo casu conceditur restitutio adversus damnum minori inde sequutum *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 30.

Quando Minores habent remedium ordinarium contra Tutores, non possunt convolare ad remedium extraordinarium restitutionis in integrum *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 31.

Maxime si de tempore petitæ restitutionis Res non maneat in eodem statu, in quo reperiebatur de tempore contractus *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 32.

Quia quoties restitutio in integrum competit ex Edicto Minorum, iisdem datur electio, vel agendi contra Tutorem, vel restitutionem in integrum postulandi contra actum perperam male gestum *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 33.

Contraria sententia, quibus in casibus procedere possit explicatur *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 34.

Respondetur doctrinæ *Cini in Leg. etiam Cod. si Tutor. vel Curator. tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 35.

Ratio est, quia restitutio in integrum ex Edicto minorum, est remedium or-

ordinarium non extraordinarium *tom.* 3 *decis.* 11 *n.* 36.

In præiudicium Tertii denegatur minori in integrum restitutio *tom.* 3 *decis.* 62 *num.* 8.

Ubi nulla læsio a principio non intervenit, restitutio in integrum non est tribuenda *tom.* 3 *decis.* 11 *n.* 23.

Ubi non habet locum purgatio moræ neque habet restitutio in integrum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 272.

Contra inadimplementum formæ non datur restitutio in integrum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 269 contra *n.* 273.

Restitutio in integrum non prodest Emptori, nec eius contemplatione conceditur alienanti *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 51.

Restitutio in integrum non conceditur negligentibus *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 227.

Restitutio in integrum petita in limine ferendæ sententiæ non admittitur, & quare *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 17

RESTITUTIO IN INTEGRUM EX CAPITE IGNORANTIÆ, ET QUOAD QUADRIENNIUM.

Ad obtinendam restitutionem in integrum ex capite ignorantiæ requiritur ut ignorantia allegetur in actis *tom.* 10 *decis.* 30 *n.* 6.

Restitutio in integrum ex capite ignorantiæ intra quadriennium conceditur etiam post centum annos *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 32.

Intellige tamen, & limita, ut ibi *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 33.

Ad restitutionem petendam conceditur quadriennium, ab eo tempore currens, quo repertis scripturis hæres amplius ociari non debebat *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 26. 27.

Ad hoc, ut ignoranti competat restitutio in integrum ob ignorantiam non solum hæc allegari debet, sed plene, & concludenter probari aliunde, quam ex generali præsumptione *tom.* 3 *dec.* 52 *n.* 6. 7.

Alias sub ignorantiæ prætextu subverteretur, materia præscriptionis *tom.* 3 *dec.* 52 *n.* 8.

Quadriennium ad effectum restitutionis in integrum non currit ab initio quando agitur de concedenda restitutione Maioribus ob clausulam generalem *si qua mihi tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 264.

Initium quadriennii desumi debet a die, qua læsio enormissima redditur certa, indubitata, & incontrovertibilis *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 265.

Quadriennii cursus non attenditur in Tribunalibus supremis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 266.

Post lapsum quadriennium inchoatum cum defuncto, non datur mulieri restitutio in integrum adversus aditionem *tom.* 6 *decis.* 49 *num.* 6.

Restitutio in integrum post quadriennium nemini conceditur *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 258. limita *n.* 260. & 266.

Quadriennium pro obtinenda restitutione incipit currere a die scientiæ læsionis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 259. limita *n.* 264. 265.

Conceditur restitutio in integrum contra omissionem quærelæ inofficiosi non intentatæ post quinquennium *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 257.

Restitutio non conceditur, nec subducitur de medio tempus minoris ætatis, cum læsio fuit completa in maiori ætate *tom.* 10 *decis.* 44 *n.* 23.

Elapso quadriennio a die præfinitionis ætatis ex edicto minorum concedendum non est beneficium restitutionis in integrum *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 24.

Ex edicto tamen maiorum, scilicet ex clausula generali *si qua mihi alia iusta causa*, etiam post elapsum quadriennium peti potest restitutio in integrum, probata tamen læsione, & ignorantia *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 25.

Allegans ignarantiam, qui habet apocham, quæ denuncianda erat, hæc sola coniectura sufficit ad impedien-

 dien-

diendam restitutionem *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 39.

RESTITUTIO IN INTEGRUM EX CAPITE LÆSIONIS.

Restitutio in integrum reddit quantum læsio abstulit *tom.* 9 *dec.* 4 *num.* 94.

Restitutionis extrema sunt læsio, & ignorantia facti ex quo læsio resultat *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 15. 16.

Fideicommissum inopinatum ex obsoleto documento resultans præbet justam causam læsionis ad restitutionem obtinendam *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 17.

Restitutio in integrum sine læsione non conceditur *tom.* 3 *decis.* 28 *num.* 14.

Restitutio in integrum competens Maioribus fundatur in iustitia quoties hæc a læsione, & iusta causa munita sit *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 214.

Restitutio in integrum post cuiuscumque temporis spatium conceditur attenta enormissima læsione *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 260.

Amplia quando læsio enormissima verificatur non solum respectu rei, vel quantitatis deductæ in controversiam, sed etiam respectu totius substantiæ Patrimonii *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 261. declara *num.* 263.

Ad Iudicis arbitrium spectat statuere qualitatem, & quantitatem læsionis enormissimæ ad effectum concedendi restitutionem post quadriennium *dec* 1 *dec* 15 *n.* 262.

Læsio ut probetur constare debet de asse hæreditario, & ad hoc requiruntur probationes Inventario æquipollentes *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 31. 32.

Statutum prohibens restitutionem in integrum non operatur ubi læsio est enormissima *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 25.

Restitutio in integrum nihil operatur quoad ea, quæ non procedunt immediate ex causa læsionis propter quam datur restitutio *tom.* 7 *dec.* 35 *num.* 1.

RESTITUTIO IN INTEGRUM ADVERSUS SENTENTIAM, ET REM IUDICATAM.

Postulans restitutionem in integrum ad effectum obtinendi novam audientiam, satis est, quod probet simplicem iniustitiæ fumum *tom.* 2 *dec.* 13 *num.* 1.

Secus vero si institerit pro revocatione præcedentis sententiæ, quo casu plene probari debet iniustitia *tom.* 2 *decis.* 13 *n.* 2.

Licet non exigatur iniustitia notoria, quidquid sit ubi actum fuisset ex capite nullitatis *tom.* 2 *decis.* 13. *num* 3.

Maxime in Supremis Tribunalibus in quibus ope restitutionis, sententiæ revocantur semper quando ex actis constat de earum iniustitia *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 4.

Statutum Florentinum *Rubr.* 115 *lib.* 2 denegans maiori 18. annis restitutionem in integrum adversus sententias in iudicatum transactas restringitur ad casum, quo restitutio petatur ex Ædicto minorum, non vero ex Ædicto maiorum *tom.* 2 *dec* 13 *n.* 5.

Restitutio in integrum conceditur simul & semel cum sententia definitiva, ubicumque constat de iniustitia prioris sententiæ, iuxta stylum Curiæ Romanæ, & Florentinæ *tom.* 2 *dec.* 13 *n.* 6.

Restitutio in integrum conceditur ei, qui se læsum probat ex sententia præcedenti *tom.* 2 *decis.* 20 *n.* 1.

Restitutio in integrum conceditur adversus sententiam ex clausula generali = *si qua mihi* = non obstante Statuto Florentino *lib.* 2. *rubr.* 115. *tom.* 2 *dec.* 20 *num* 2.

Vidua notorie læsa exaudienda est per remedium restitutionis in integrum, quod illa imploravit. Quæ restitutio a Supremo Magistratu concedi solet *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 34 35.

RE-

RESTITUTIO IN INTEGRUM ADVERSUS ADITAM, VEL NON ADITAM HÆREDITATEM, ET OMISSIONEM INVENTARII.

Tempus ad petendam restitutionem incipit currere a die detectæ qualitatis hæreditariæ, & quid si agatur de læsione enormissima, vel res sit coram Supremo Tribunali *tom.* 7 *decis.* 34 *num.* 29. 30.

Restitutio in integrum erranti conceditur a Pretore, neque adversantur DD. firmantes ultra vires hæreditarias teneri qui adivit sine Inventario, cum ad casum erroris non respexerint *tom.* 7 *dec.* 34. *num.* 13. 14.

Hæres petens restitutionem, cum veram, & iustam propriorum iurium habet trepidationem, quomodo tenetur ad fructus restitutionem *tom.* 6 *decis.* 34 *n.* 28.

Restitutio in integrum daversus inconsulto aditam hæreditatem competit ex senili hæredis ætate *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 1. 4 & ex detecta insufficientia hæreditatis post aditione ex enormissima læsione *num.* 7. 14. 16.

Restitutio in integrum viro decrepito conceditur. Maxime si viribus ingenii sit destitntus, itaut puero, vel minori æquiparetur *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 43. 44.

Contrariæ auctoritates de Senibus qui restituuntur in integrum declarantur *tom.* 5 *decis.* 25 *n.* 28.

Superviventia 10. annorum post aditionem excludit senectutem hæredis *tom* 6 *dec.* 49 *n.* 5.

Hæredes dum iuvari non possunt beneficio inventarii, æquum non est ut etiam restitutio in integrum denegetur, cum ex hoc sequeretur absurdum *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 3. 4.

Restitutio in integrum peti potest etiam ab hæredibus mulieris *tom.* 7 *dec.* 34 *n.* 7.

Et si transmittitur ad adeundam lucrosam hæreditatem, multo magis transmitti debet ad damnum vitandum *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 8.

Datur restitutio in integrum Maioribus contra aditam imprudenter hæreditatem sine Beneficio Inventarii, & contra solemnitates in eo omissas *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 251.

Restitutio in integrum adversus hæreditatem aditam sine Beneficio Inventarii non conceditur post emissam ab hærede specialem obligationem solvendi debita hæreditaria *tom.* 2 *dec.* 12 *num.* 22 nec post lapsum termini *n.* 23. nec cessante læsione, cum agatur de maiore *num.* 24.

Restitutio in integrum adversus aditam hæreditatem non detur minori quando res non est adhuc integra nec in pristinum statum reponi valet *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 137.

RESTRICTIO.

Restrictio ad tempus mortis ex quibus arguatur? *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 38.

Verba futuri temporis coniuncta cum relativo *quod*, restrictionem, & taxationem inducunt *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 23.

Restrictio ad solos masculos cessat quando voluntas statuentium æque referri potest tam ad masculos, quam ad fœminas *tom.* 10 *decis.* 42 *num.* 30.

Testator expresse restringendo vocationem ad masculos respectu aliquarum familiarum censetur quod eamdem restrictionem facere noluerit respectu cœterarum Familiarum in quibus eam omisit *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 50.

Limita ubi eadem militat ratio *n* 51.

Tunc enim procedit regula, quod una pars dispositionis, in qua Testator aliquam qualitatem expressit declaret aliam partem in qua non expressit *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 52.

Magistratus Supremus apponens restrictionem in exequutione gratiarum,

rum, fidelis exequutor ostenditur *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 27.
Restrictio ad bona paterna evaserat connaturalis, & implicita huiusmodi gratiis usque de anno 1632. *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 27.

RETENTIO.

Retentio innititur exceptioni doli mali *tom.* 11 *decis.* 17 *n.* 9.
Retentio facillime conceditur *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 39.
Retentio constito de credito conceditur ad impediendam immissionem *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 1.
Amplia etiamsi proveniat a dimissione creditoris absque cessione, & pacto de subintrando *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 2.
Item amplia etiamsi bona non sint pro illo obligata. Item amplia ut hoc ius transeat in hæredes *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 3 & 7.
Possessori rei melioratæ retentio datur pro melioramentis *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 107.
Retentio iure dominii, seu in vim compensationis non admittitur nec pro credito ad rem, nec pro una re ad aliam *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 90.
Imo nec datur de pecunia ad pecuniam, quando una est debita in specie, & altera in genere *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 91.
Retentio diversa ab actione est, & qui excluditur a petendo, non excluditur a retinendo *tom.* 6 *dec.* 60 *n.* 12 & 13.
Compensatio, & retentio sunt diversa, nec procedit argumentum ab uno ad alterum *tom.* 11 *decis.* 17 *num.* 11.
Retentio est favorabilior compensatione *tom.* 11 *dec.* 17 *num.* 12.
Retentio rei magni valoris datur pro modico credito, sive creditor quantitatis velit retinere speciem *tom.* 11 *decis.* 17 *num.* 13.
Sive creditor speciei velit retinere quantitatem *tom.* 11 *dec.* 17 *n.* 14.
Pro credito dotis competit retentio *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 3.
Marito licet dotem retinere, donec ab hæredibus uxoris consequatur lucrum ei a Statuto delatum *tom.* 11 *decis.* 17 *num.* 10.
Retentio pecuniarum ab emptore, vel dotante facta sub usuris indicat malum statum, & paupertatem retinentis probant *tom.* 8 *dec.* 24 *n.* 41.
Contra viduam repetentem dotem non competit exceptio retentionis *tom.* 11 *dec.* 17 *n.* 7.
Competit vero favore viri contra hæredes defunctæ uxoris eius dotem repetentes *tom.* 11 *decis.* 17 *num.* 8.
Spoliatus ante omnia restitui debet *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 25.
Retentio non datur pro creditis turbidis, & illiquidis *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 26 & *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 89
Quando creditum est hypothecarium, ad hoc ut competat retentio sufficit nuda detentatio *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 2.
Retentio non datur ubi non intrat compensatio cum fructibus quæ reddit creditum illiquidum *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 44.
Possessori cui fuit data retentio pro melioramentis, assignandus est terminus ad ea liquidanda, quo elapso danda est actori immissio præstita fideiussione *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 45.
Creditori competit pignoris retentio si executio facta non est pro toto debito *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 44.
Quæ retentio procedit etiam pro credito pro quo pignus datum non fuit *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 45.
Sed hoc solum habet locum quoad debitorem; non quoad tertios *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 46.
In iudicio possessorio non conceditur retentio, nisi pro creditis, de quibus constat per confessionem Partis, vel per rem iudicatam *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 4.

Admi-

Administrator societatis non potest retentionem prætendere antequam rationem reddat *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 92.
Qua non reddita, præsumitur quod sibi solverit ex pecunia administrata *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 93.
Cum creditum fructuum indebitum, prætensum creditum verum longe excedat, retentioni locus non est *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 43.
Ubi creditum est turbidum cessat retentio, vel termini assignatio, maxime ubi agitur de causa executiva, quo casu denegatur retentio *tom.* 7 *dec.* 8 *n.* 24 *&* 25.
Ad retentionem excludendam sufficit, quod creditum non sit certum in quantitatem *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 21.

RETRACTATIO.

Retractatio peritiæ iurdidicæ non attenditur, nisi novus accessus fiat de mandato Iudicis adhibitis peritis utrique Parti confidentibus *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 32.
Ubi constat Sacerdotem violasse iuris iurandi Religionem in uno Instrumento, ex hoc non solum imminuitur ea fides, quam mereretur qualitas sacerdotalis, sed etiam suspicari licet quod causa exonerandi conscientiam in posteriori Instrumento fuerit allegata ad cohonestandam retractationem *tom.* 1 *dec.* 34 *n.* 30 *&* 31.

RETRACTUS IN GENERE.

Retractus est actio personalis in rem scripta transiens in quemcumque possessorem, etiam tertium *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 17.
De huiusmodi actione iudicatur tanquam de reali ad effectum ne sine decreto per Tutorem remitti valeat *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 18.
Retractus enim ratione vicinitatis magis de iure reali participat, tanquam ratione rei adiacentis principaliter competens ad similitudinem prædialis servitutis *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 19.
Retractus non trahit originem ab obligatione, sed ab æquitate, & privilegio exorbitanti, & conceditur non actione propria, sed officio Iudicis *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 9.
Iudex in materia retractus caute procedere debet *tom* 8 *dec.* 21 *n.* 10.
Et Iudicis arbitrium regulatur ad terminos Legis *si quis sepulcrum*, sive a fisica necessitate *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 11.
Et iuxta hanc legem non conceditur si Domino Fundi servitus maximum afferat præiudicium *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 13.
Non obstante pietate fuit unica ratio prædictæ Legis, ad hoc ne remanerent insepulta cadavera *tom.* 8 *decis.* 21 *num* 13.
Ius retrahendæ rei vel in actuali venditione, vel subhasta positæ est ius certum, & præsens, non autem futurum, & quærendum *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 8.
Statutum concedens retractum vicino an extendi possit, ad vicinum ius emphyteusis habentem *tom* 8 *dec.* 50 *n.* 13.
Actio retractus contraria æquitati videtur tam ex iure communi, quam particulari, & ex Lege 2. Febr. 1778. imo est contraria naturali æquitati *tom.* 8 *dec.* 50 *n.* 16.
Legem nemo melius interpetrari potest, quam is qui eam condidit *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 43.
An consorti, condomino, usufructuario, vel emphyteutæ ex iure communi prælatio competat *tom.* 8 *dec.* 50 *n.* 9.
Nec consocio, neque condomino retractus conceditur ex iure communi *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 10.
Ut sit locus retractui ex dispositione Statuti Florentini sufficit communio in millesima, vel minima parte *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 15.
Ad effectum excludendi consortem a re-

a retractu requiritur plena, & indubitata præscriptio triennalis *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 85.

In retractu præfertur proximior agnatus, qui comparuit *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 1.

Statutum retractus ligat emptorem, qui in publica subhastatione nulla cogente necessitate, sponte acquirit *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 54.

Retractus porrigitur ad partem quoque, quæ alias retractui non subiceret ubi emptor renuat separationi assentiri *tom.* 6 *decis.* 27 *num.* 12 *&* 13. ubi declara.

An notificatio in retractu ex Statuto Florentino pro forma requiratur? *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 84.

Retractus competit coniunctis venditori intra decimum gradum *tom.* 10 *dec.* 43 *num.* 2.

Statutum Florentinum de retractu disponens, rem ipsam principaliter considerat, & accessorie personam *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 24.

Statutum Florentinum de retractu disponens respicit personam alienare volentis, quam arctat ad denunciandum, & personam acquirentis, quam vult teneri ad retrovendendum *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 27.

Statutum Florentinum quoad retractum non comprehendit personam fictam universitatis *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 16 contra *n.* 26.

Si Cives loci, ubi viget Statutum retractus vendant rem alibi sitam, ubi non sit tale Statutum non est locus retractui *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 23.

Statutum retractus non limitatur a Statuto disponente, quod emens auctoritate Communis Florentiæ molestari non valeat *tom.* 2 *decis.* 3 *num.* 74.

Statutum concedens retractum in terminis venditionis, non extenditur ad contractum emphyteusis *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 4.

Persona non comprænsa in Statuto de retractu disponente non tenetur præstare fideiussores de evictione *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 32.

Quando locus, est retractui in usu, & habitatione, multo magis est locus in emphyteusi, in qua semper competit retractus *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 2 *&* 3.

Non tenetur qui retractum patitur bona iam vendita vindicare, quando qui habet ius retrahendi partem tantum ipsarum emere intendit, ne venditor cogatur reliquam partem in sui detrimentum retinere *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 35.

Post separationem aliquorum bonorum ius retrahendi non valet *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 37.

Periculum novæ æstimationis in retractu cedit damno venditoris, non emptoris, quando uterque ligatur Statuto retractus *tom.* 2 *dec* 3 *n.* 29. secus quando venditor non est dicto Statuto subiectus, quia tunc periculum novæ æstimationis damno emptoris cedit *ibid.* *n.* 30.

Retractus ex Gregoriana Constitutione locum non habet, nisi urgente necessitate, vel ingenti, & extraordinaria utilitate *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 40 *&* 41.

Qui habet ius retractus non potest agere hoc iure in parte, sed in totum *tom.* 10 *dec* 43 *num.* 32.

Limita quando pars est iam alienata *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 33.

Venditor adstrictus ex mandato Iudicis alienare, non subiicitur Statuto retractus *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 53.

In alienatione necessaria resultante ex facto alienantis, non est locus retractui *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 49. contra *num* 51 54. *&* 73. declara *num.* 50. respondetur contrariis auctoritatibus *num.* 55 *&* 60.

Universitates, Loca Pia, Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ in materia retractus non distinguuntur ab aliis personis particularibus *tom.* 2 *decis.* 3 *num.* 26.

Volens exercere retractum conventio-

tionale, postquam res adaucta fuit in valore non potest *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 70.

Retractui non est locus in subhastatione necessaria *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 36.

Utrum in subhastatione necessaria locum habeat retractus pendet a causa efficienti alienationis, originem habente, vel ex facto, & dispositione Legis, qua quis cogitur vendere, vel ex facto alienantis in exequutionem rei iudicatæ *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 42.

In alienatione necessaria inducta ex facto & dispositione Legis non est locus retractui *tom.* 2 *dec* 3 *n* 47

Pupilli, & minores active, & passive comprehenduntur sub Statuto retractus *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 57 59 63. *&* 65. & multo magis emptoris ab eis *n* 58.

Filius, & heres venditoris admittuntur ad retractum gentilitium *tom.* 2 *dec.* 3. *n.* 78.

Creditor, cuius instantia, bona sui debitoris fuerunt subhastata, & de pretio fuerit satisfactus, admittitur ad retractum *tom.* 2 *decis.* 3 *num.* 79.

Iudex qui Decretum interposuit, ut bona alicuius subhastarentur admittitur ad retractum *tom.* 2 *decis.* 9 *num.* 80.

Aguatus admittitur ad retractum Feudi alienati a Possessore, prævio Principis assensu, sive illud sit ex pacto, & providentia, vel hæreditarium *tom* 2 *dec.* 3 *n.* 83.

Princeps assensu dato pro alienatione non censetur voluisse derogare Statuto retractus si non expresserit *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 61.

Reiudicatæ, in quibus conceditur ingratutario retractus, illum concedunt propter dispositionem Statuti, non vero communem *tom.* 8 *dec.* 50 *num.* 8.

Confinans ex maiori parte superiori domus divisæ per solaria alteri non ita confinanti, est in retractu præferendus, *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 27. declara *n.* 28.

RETRACTUS QUOAD VICINOS.

Contra naturalem rationem est, quod Dominus cogatur vendere domum, vel agrum suum *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 72.

Habens consortium domus præferendus est in retractu habenti communionem murorum cohærentium predio rustico *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 22.

Statutum de retractu editum non ad favorem vicini, sed consortis dicitur favorabile *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 20.

Retractus non potest vicino denegari, quoties adest clara Statuti dispositio *tom.* 3 *decis.* 76 *num.* 1.

Quando Statutum vicinos, aut proximiores vocat ad retractum maiorem habens communionem est alteri minorem habenti præferendus *tom.* 2. *dec.* 33. *num.* 25.

Vicinus a quo retrahi debet, manutenendus in possessione usque adhuc eveniat casus de sua re disponendi *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 60.

Si alienatio contra dispositionem Statuti facta fuerit in extraneum irrequisitis consortibus, seu vicinis præferendus est in retractu habens ampliora confinia *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 23 26 *&* 30.

Vicinus usque ad sidera ædificat, sed obligari potest aliquando ad vendendam servitutem negativam ex. gr. favore Monasterii, ut moniales a publicis, & mundanis aspectibus separatæ omnino servire valeant liberius *tom.* 8. *decis.* 21 *num.* 64 *&* 65.

Attamen hoc non procedit cum innovatio provenit ex parte Monasterii *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 66

Nemo servitutem sibi ipsi debet, & res propria nemini servit *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 67.

RETRACTUS COACTIVUS.

Retractus coactivus favore Monasteriorum pluries admissus fuit in Curia Florentina, & aliquando negatus

gatus iuxta casuum varietatem *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 4.

Retractus coactivus Ecclesiæ non conceditur, cum Monasteria habeant ex se locum, & situm sufficientem ad id quod petunt ab aliis *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 53.

Retractus vero conceditur cum aeris salubritas postulat *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 54.

Religiosæ in Mundo mortuæ, vivæ seppelliri non debent *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 55.

Iudex in materia retractus Religiosorum indulgere non debet immoderato eorum appetitui, & commodiati *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 45.

Retractus Monasteriis, vel Ecclesiis concessus ad *Text. in Leg. si quis sepulcrum*, intelligi debet ad limites necessitatis, & convenientiæ, cui alias Ecclesia consulere non possit *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 18.

Hinc Romæ in Ecclesia Sudarii fuit limitatus retractus ad prospectum eiusdem Ecclesiæ *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 19.

Retractus propter utilitatem aliquando concessus ex. gr. ampliandi viam ad Ecclesiam conducentem &c. *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 38.

Mediocritas in extruendo Religiosis præsertim Regularibus insinuatur a Conciliis, Sinodis, & SS. PP. & ibi referuntur *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 21. 22 *&* 23.

Retractus conceditur tantum urgente morali necessitate, non propter simplicem utilitatem, vel amenitatem *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 24.

Monasterio retractus concedi non debet ad hoc ut exerceantur operæ piæ, cum æque in uno, quam in alio loco magis amplo exerceri possunt *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 25.

Retractus ex Constitutione Gregoriana excluditur, si Palatia secundum eorum qualitatem dici possint congrue, & decenter ornata, ne absurdum sequatur de una domo facere unam Civitatem *tom* 8 *decis.* 21 *num.* 29 *&* 30.

Quod dici debet etiam de Monasteriis *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 31.

Constitutio Gregoriana respicit favorem publicum, & nobiliorem reddidit aspectum Romæ *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 28.

Agentes pro Monasterio melius a principio considerare debent situs capacitatem, non postea petere retractum *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 63.

In materia retractus æquitatis regulas docuit suas filias S. Franciscus de Sales *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 42.

Privata commoditas Clericorum, & Religiosorum non est adæquata causa concedendi retractum *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 36.

Attamen ut retractus concedatur, utilitas esse debet extraordinaria, & notabilis *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 39.

In materia retractus, Ecclesia procedere debet cum æquitate uti cultrix iustitiæ, & mater æquitatis *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 44.

Ob defectum in futurum possibilem Cellarum retractus non conceditur Monasterio *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 61.

Monasteriis non est concedendus retractus ob id, quia ventus tramontanæ in iis ingredi non possit nisi perpendiculariter, & per descensum cum ratio salubritatis in hoc casu locum non habeat, ut experientia, & exemplis probatur *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 56 *&* 57.

RETRACTUS QUOAD RENUNCIATIONEM.

Quilibet potest iuri ad sui favorem introducto renunciare *tom.* 5 *decis.* 15 *num.* 3.

Amplia etiam post sententiam in iudicio retractus ad sui favorem latam *tom.* 5 *dec.* 15 *num.* 4.

Affertur distinctio eius, qui requisitus a vendere volente expressit se velle emere, & eius, qui velit rem venditam ab emptore redimere *tom.* 5 *decis.* 15 *num.* 5.

Examinatur Decisio cuiusdam Causæ *Praten. diei* 16. *Decembris* 1620. *coram Scaccia Rot. Florent. Audit. tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 1.

Fundamentum illius Decisionis erat de respectiva promissione emendi, & vendendi prætio æstimando, quod perfectam venditionem faciebat, ideoque tanquam a contractu perfecto locus non erat pœnitentiæ *tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 9.

Declara id non esse tutum in iure, & in casu retractus impugnatur *tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 11.

Iuri retractus renunciari valide potest per Tutorem, & Curatorem quando non extat pecunia pupillaris *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 20.

Item quando ageretur de acquirenda re pupillo damnosa, & præiudiciali *tom.* 4 *decis.* 30 *num.* 21.

Renunciatio retractui an sit mera abstensio, an potius alienatio iuris realis *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 4 *&* 5.

Constitutio *Friderici Imper. de iur. protomiss.* non habetur pro Lege universali *tom.* 4 *decis.* 30 *num.* 6.

Ex solo silentio Tutorum, & Curatorum iura retractus deducere negligentium, Pupillus dicitur læsus, & actionem habet contra eos ad interesse *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 7.

Emptionem extraiudicialiter recusans intelligitur retractui renunciasse *tom.* 5 *decis.* 17 *num.* 7.

Refelluntur auctoritates retractui agnatitio faventes *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 25.

Explicatur *Rot. Roman. dec.* 1. 2. *&* 3. *post Corrad. de iur. præl. tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 26 *& seqq.*

RETROTRACTIO.

Retrotractio nullitatis Testamenti ad tempus mortis Testatoris locum non habet, quando tempus delatæ successionis inspiciendum est, ut inveniatur persona in qua valeat subsistere actus acquisitionis *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 11.

Nullitas Testamenti a Lege declarata operatur effectum, ut eiusdem Testamenti executio impediatur, non autem ut illius infectio retrotrahatur ad tempus mortis Testatoris *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 13.

Retrotractio hæc potius concidit quando mortuus est ille ad cuius favorem fieri debebat *n.* 14.

RETROVENDITIO.

Elapso termino convento non tenetur Dominus retrovendere *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 1.

Pactum quod retrovenditio fieri debeat absque nova æstimatione est validum ubi hanc coniecturam adducitur ad ostendendam veritatem contractus *tom.* 6 *decis.* 43 *n.* 51. 52.

REVERSIO.

Maxima est disparitas inter imaginariam reversionem in emphyteusi, & illam ob lineam finitam, dum in secunda Ecclesia maiorem fructum perdit, neque recuperat bona *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 48.

Cum Emphyteuta petit consensum Domini ut obliget bona, & conceditur, casu reversionis excepta devolutione sequuta solvuntur hypothecæ, obligationes *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 53 *&* 55.

Exceptio casus reversionis æquissima cum iniquum sit, quod Dominus, sive Ecclesia recipiat bona vinculata cum in prima investitura hoc vinculum non haberent *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 54.

In emphyteusi manui mortuæ devoluta, in qua reversio amplius sperari non potest solvuntur quindennia *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 46.

Cur in beneficiis aliquibus solvantur annuæ præstationes *tom.* 8 *dec.* 38 *num.* 47.

Deficientia cuiuscumque verbi reversionem denotantis in donatione efficit, ut reversio numquam præsumatur *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 29.

Donatio non est reversiva, & transit ad Hæredes Donatarii quamvis non esset facta mentio Hæredum con-

contrarium tantum procedens cum conventum sit de reversione, vel cum aliqua conditio purificata non sit sub qua est facta donatio *tom.* 8 *decis.* 41 *num.* 1.

Tacita reversionis voluntas arguitur in donatione ex contemplatione determinati matrimonii; sed est coniectura, quæ non sufficit ad inducendam tacitam pactionem regressus, & affertur validissima ratio *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 19 *&* 20.

Argumentum non reversionis est reservatio ususfructus bonorum donatorum *tom.* 8 *dec.* 41 *n.* 30.

Et sunt clausulæ effrenatæ constituti &c. perpetuitatis &c. *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 31.

Disapplicantur Decisiones Rot. Rom. in quibus firmatur, quod reversio tacita detur aliquando ob deficientiam filiorum, quia in Florent. seu Roman Donationis cor. De Vais &c. unica causa finalis fuerat conservatio, & lustrum Familiæ, & in illo casu aderat inobservantia donationis, & confessio Donatarii resolutionis conventæ *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 32.

In Hæsina Hæreditatis &c. aderat expressa contemplatio certi, & determinati matrimonii, & contemplatio quoque filiorum eiusdem matrimonii, & Donantes ibi reservaverant facultatem ordinandi in bonis donatis perpetuum progressivum fideicommissum ad hoc ut semper bona remanerent in Familia &c. adiecta clausula, *Et non aliter &c. tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 33 *&* 34.

Casus mortis Donatarii sine filiis prævisus fuerat in d. Hæsina Hæreditatis &c. & aderant argumenta necessario importantia pactum reversivum in donatione quæ argumenta enucleantur *tom.* 8 *dec* 41 *n.* 35 *&* 36.

REVISIO.

Revisio non datur post duas sententias *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 5.

Revisio non datur quando locum non habet appellatio *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 6.

Ex revisione, & restauratione instantiæ victus restituitur adversus sententiam in iudicatum transactam *tom.* 2 *decis.* 7 *n.* 7 & 8.

Valet argumentum a iudicio appellationis ad illud revisionis *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 9.

Revisio pari passu ambulat cum appellatione exceptis quinque casibus de quibus remissive *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 62.

In multis conveniunt appellatio, & revisio *tom.* 2 *dec* 7 *num.* 53.

Revisio est subsidium appellationis *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 54.

Revisio non suspendit exequutionem sententiæ, neque in negotio principali, in expensis *tom.* 2 *decis.* 7 *num.* 56 & 57.

Revisionis effectus est tantum devolvendi causam ad Iudicem superiorem *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 59.

Revisionem petens ex Ritu Siciliæ non est audiendus, nisi prius soluto debito, & expensis *tom.* 2 *decis.* 7 *num.* 61.

Qui petit a Principe revisionem sententiæ scientiam veram illius habere præsumitur *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 1.

Revisio facienda etiam ex novis actis *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 56.

Quia est ad instar appellationis, nisi aliter de stilo, vel Statuto inductum *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 57.

Rescriptum revisionis sententiæ non iuvat si non est facta mentio spontaneæ executionis saltem in precibus *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 90.

Revisio non est concedenda illi, qui actu aliquo positivo tacite, vel expresse sententiam approbavit *tom.* 3 *dec.* 12 *n.* 4.

Revisioni locus non est quando Pars sententiæ consensit *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 97.

In executione consistit tota sententiæ substantia *tom* 11 *dec.* 11 *n.* 91.

Omis-

Omissio sola reiudicatæ præiudicat supplicanti *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 92.
Princeps non præsumitur velle tollere vim reiudicatæ *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 93.
Succumbens in iudicio revisionis debet per Iudicem in expensis condemnari *tom.* 3 *dec.* 12 *n.* 6.

REVIVISCENTIA.

Reviviscentia fructuum una cum credito quod reviviscit, non retrotrahitur, sed operatur in futurum *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 40.

REVOCATIO.

Ex revocatione particulari alia omnia censentur confirmata, & repetita *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 4. 7. 17.
De revocatione donationis in scriptis constare debet *tom.* 9 *decis.* 1 *n.* 30.
Et in revocatione quinque testes intervenire debent, neque aliter confessio Partis sufficit *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 31.
Revocatio mandati procuræ facti a Capitulo ad præsentandum facienda est capitulariter, alias non valet *tom.* 7 *decis.* 25 *n.* 25.
Legati revocatio non gaudet privilegio *Leg. hac consultissima &c.* nisi expresse liberorum favor consideretur *tom.* 12 *decis.* 49 *n.* 4.
Cessio ubi fuit acceptata, non potest expresse revocari *tom.* 10 *dec.* 28 *num.* 2.
In revocatione simplici, & expressa non attenditur an cessio fuerit fafacta in commodum Cedentis, vel Cessionarii *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 3.
Girata re integra revocari potest ab eo cuius gratia facta est, ubi girata importet veram, & actualem solutionem *tom.* 5 *dec.* 19 *num* 3. Fallit, ut *n.* 4.
Revocatio in codicillis onerum appositorum in testamento probanda est concludenter *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 1.
Et revocatio facta censetur quoad ea, quæ exprimuntur, ita ut cœtera firma maneant *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 2.

REVOCATORIA.

Revocatoriæ actionis regulæ ex quibus LL. deducantur *tom.* 7 *dec.* 35 *num.* 14.
In revocatoriis, fructus medio tempore percepti non veniunt in restitutionem, & Text. contrarius conciliatur, quia procedit dicta conclusio si fructus accipiens non fuit particeps ullius fraudis ratione tituli, & bonæ fidei *tom.* 7 *dec.* 35 *n.* 15 & 16.

REUS CONVENTUS.

Actore non probante, Reus absolvitur *tom.* 2 *dec.* 34 *n.* 17. *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 24. *tom.* 10 *dec.* 3 *n.* 1. & *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 1.
Reus, qui stante re iudicata fuit semel absolutus, nequit ex eadem causa iterum molestari *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 2.
In pari casu melior est conditio Rei *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 30.
Reo sufficit vincere per non ius Actoris *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 1. *tom.* 8 *decis.* 21 *num.* 68. & *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 101.
Reus in sua exceptione fit actor *tom.* 6 *dec.* 24 *num.* 1. & *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 21.
Reus suscipiens onus probandi non perdit prærogativam regulæ, quod actore non probante &c. *tom.* 6 *decis.* 24 *num.* 11.
Reus non proibetur uti defensionibus contrariis *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 100.
Reus absolvitur offuscando iura actoris *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 28.
In dubio reus est absolvendus, & vincit ex non iure claro actoris *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 25. & *decis.* 23 *num.* 123.
Reo sufficit probationes actoris dubias reddere ut absolvatur *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 27.
Superatis actoris probationibus Reus ab-

absolvi debet *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 28.

Reus de veritate petionis excipiens, ac se defendens, non dicitur dolo facere *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 6.

Reus est absolvendus in paritate præsumptionum inter eum, & actorem *tom* 2 *dec.* 24 *n.* 71.

Reus neque excipiendo opponit de iure Tertii quamvis Statutum contractum nullum ipso iure fuisse præscribat *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 55.

Qualitas a Lege requisita probanda est a Reo convento excipiente de nullitate propriæ obligationis *tom.* 7 *dec.* 16 *n.* 5.

Ex sola petitione iudiciali, vel litis contestatione cessat in Reo convento bona fides, ideoque a dicto tempore condemnandus est in fructibus, vel a tempore productionis alicuius Documenti *tom.* 1 *dec.* 38 *num.* 12 *&* 13.

Reus ad hoc ut dici possit in mala fide constitutus pro fructuum restitutione a die contestationis litis, necesse est, quod lis fuerit contestata talium iurium productione, ut ab iis instrui potuisset Reus de suo non iure *tom.* 5 *dec.* 40 *n* 10. 15 & 17.

Reus conventus per viam exceptionis opponere potest ius tertii *tom.* 5 *dec.* 37 *n.* 10.

Rei conventi possessio iustificatur a litis substentatione *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 3.

Reus a restitutione fructuum perceptorum liberatur, si de mala fide non constet *tom* 5 *dec.* 40 *n* 3. 4.

RIPÆ.

Ripæ quæ dicantur, a ripis riparensia castra a Romanis, & Milites riparenses quomodo vocati *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 10 & 11.

Ripæ a confinantibus fluminum quare refici debeantur *tom.* 9 *decis.* 17 *num.* 12.

Ripa fluminis quoad proprietatem eius est, qui prope eam prædia possidet *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 26.

Ripa habere debet latitudinem, & altitudinem *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 21.

Ager flumini conterminus, qui amplius culturæ non est aptus, pro ripa habetur *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 22.

Quamvis aliquando satus fuerit *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 23.

Quod de littore maris dicitur, locum habet & in ripa *tom.* 10 *dec.* 29 *num* 24.

Quidquid inter ripam, & aquam fluminis continetur ripæ cedit *tom.* 10 *decis.* 29. *n.* 25.

RISICUM.

Assecurator opponens exceptionem defectus risici, illam probare tenetur *tom* 10 *dec.* 5 *num.* 15.

De iuris rigore non requiritur quod aliqua mercium pars remaneat sub periculo Assecurati *tom.* 10 *decis.* 5 *num* 16.

Risicum in Navi tempore naufragii satis iustificant pecuniæ datæ ad cambium, quæ propter naufragium amittuntur *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 75.

De risico Assecurati satis dicitur constare, quando is habet creditum, pro quo Navis est illi obligata *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 76.

Auctoritates probantes in cambio maritimo teneri Cambistam probare onerationem mercium, & cambiatarium probare risicum super Navi tempore naufragii, ut se eximere possit a solutione sortis, & fructuum confutantur *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 92.

Et contrarium fuit decisum a S. Rota Romana per sex decisiones conformes, & tres sententias effectum sortitas *tom.* 3 *dec* 60 *n.* 93.

ROTA ROMANA.

Opinio Rotæ Romanæ facit opinionem communem *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 38.

Rotæ Romanæ auctoritas in materia præsertim piarum dispositionum plurimi facienda est *tom.* 12 *decis.* 38 *n.* 14.

Opinio Rotæ Romanæ absque temeri-

ritate relinqui non potest *tom.* 5 *decis.* 40 *n.* 57.
Rota Romana in ferendo testimonio deterrimum esset credere, quod falsa suppofuiliet, *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 24.
Rota Romana aliquando recedit a decisis *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 123.
Opinio Rotæ Romanæ non semper sequenda est in decisionibus extra Urbem *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 11.

RUBRICA.

Rubrica declaratur, & extenditur ad ea, quæ in sequenti nigro continentur *tom.* 2 *decis.* 24 *n* 95.
Rubrica non habens perfectam orationem eo fortius regulatur a modo, & forma subsequentis dispositionis *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 96.
Generalitas rubricæ non restringitur per alia specialia, quæ legantur in nigro *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 17.
Rubricæ duplicis Statuti secundum literam, & rationem conciliantur *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 92.

RUINA.

Ruinam Clusæ non accidisse per culpam Conductoris deducitur ex eo quod eadem aquarum irruptio multos fortissimos aggeres, aliasque Clusas eversa est *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 97.

RUSTICUS.

Rustici in iis, quæ ignorant solent consulere peritiores *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 29.
Rustici nostri temporis cum versutia rusticana coniunctam solent habere sagacitatem Civium *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 30.
Et facilius fallunt, quam fallantur *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 31.
Fortius si agatur de Rustico negociatore *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 32.
Rustici negociatores sunt multum sagaces, & cauti *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 33.
Nec in eis præsumitur imprudentia, & negligentia *tom.* 11 *dec.* 29 *n* 34.

S

SACERDOS.

Sacerdoti de prætensa patris responsione ad alterius interrogationem deponenti fides est adhibenda, maxime attentis eius prerogativis, ex quibus in facto proprio, licet unicus plene probat *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 36. 37.
Ubi constat Sacerdotem violasse iuris iurandi Religionem in uno Instrumento, ex hoc non solum imminuitur ea fides, quam mereretur qualitas Sacerdotalis, sed etiam suspicari licet quod causa exonerandi conscientiam in posteriori Instrumento fuerit allegata ad cohonestandam retractationem *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 30. 31.

SALARIUM IN GENERE.

Dos, & salarium æquiparantur *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 68.
Salarium quibus actionibus consequatur *tom.* 7 *decis.* 18 *n.* 5.
Salarium non debetur si conventum non est *tom.* 6 *dec.* 41 *num.* 1. & *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 6.
Requiritur consuetudo locationis operarum, & consuetudo solvendi mercedem a conducente, quod necesse est concludenter probare *tom.* 6 *decis.* 41 *n.* 2. 3.
Taciturnitas in exigendo satisfactionem mercedis urgens est argumentum, quod nonnullorum sensu lapsus dicitur 16. annorum *tom.* 6 *dec.* 41 *n.* 5. 6.
Salaria famulorum cum salariis officialium exequantur *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 33.
Ancillarum, & pedissequarum ministerium universalius est, & magis utile, & necessarium *tom* 6 *dec.* 1 *num.* 34.
Famulorum, Ancillarum &c. salaria favorabilia sunt, quam DD. Offi-

cialium, Iudicum &c. *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 35.

Salarium ancillarum est magis favorabile, quam salarium famulorum *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 4.

Uniformitas mercedis, vel salarii prębet argumentum ad identitatem quoque oneris, & laboris pro uno tempore ad aliud *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 59.

Salarium, seu merces est correspectiva ad servitium, & habet insitam conditionem si operæ præstentur *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 36.

Servitia famulorum sunt pars alimentorum præstita a Domino *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 60.

Salarium debetur Famulis etiam non conventum concurrente solito locandi, & respective conducendi *tom.* 7 *dec* 18 *num.* 9.

Florentiæ adest notoria consuetudo solvendi huiusmodi salaria absque conventione *tom* 7 *dec.* 18 *n.* 10.

Salarium non conventum non deberi nisi probatis dictis requisitis est propositio, quæ in Tribunali Gubernatoris Urbis irridetur *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 12.

Salarium Famulorum etiam non conventum debetur quando servitium fuit diuturnum grave, & multi laboris *tom.* 7 *decis.* 18 *n.* 18.

Famulus ad consequendum salarium probare debet copulative quod ipse sit solitus locare operas suas pro salario, & quod dominus sit solitus conducere *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 7.

Salarium fuisse conventum eruitur ex confessione Domini dicentis se teneri, & obligatum esse ad recompensationem inservientis *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 19.

In materia salarii privata quævis scriptura vim habet obligationis *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 19.

Famulatus nil aliud est quam contractus locati, & conducti, & hypotheca his contractibus apponi solita, pro apposita habetur *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 20. 21.

Contractus præsumitur prius, quod continet salarii obligationem *tom.* 6 *decis.* 1 *n.* 45.

Opinio *Amat. art.* 3. *n.* 26. refellitur *tom.* 6 *decis.* 1 *n.* 47. 50. 51.

Famulis, & eorum salariis iura magis miserendo favent quam officialium *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 37.

Taxatio salarii pro cureria, iam exercita supponit per necesse cureriam fuisse actualiter administratam *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 37.

Merces debita ratione annui laboris non patitur dilationem & eius causa semper præcedit *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 26.

Salario divitis obstant feriæ, non pauperis *tom.* 6 *decis.* 1 *num.* 38. 39.

De salario pauperum cognoscitur summarie, & executive, secus in divite *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 40.

In salario pauperum sententia mittitur executioni non obstante appellatione ob eorum miseriam *tom.* 6 *decis.* 1 *n.* 41. 42.

Successor in Prælatura, & Feudatarius tenentur ad salaria servorum prædecessoris *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 6.

Locator operarum etiamsi operas non præstaverit, integrum nihilominus salarium consequi debet, dummodo id fuerit absque sua culpa *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 2.

Locator operarum corporalium si operas præstare non potuerit reductio salarii fit *tom.* 7 *decis.* 39 *n.* 6.

Locatori operarum intellectualium salarium non minuitur, licet operas non præstaverit *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 7.

Locator operarum partim corporalium, partim intellectualium an integrum salarium consequatur proceditur cum distinctione *tom.* 7 *dec.* 39 *num.* 8.

Locatori operarum mixtarum quando unicum salarium conventum est ob non præstationem fortuitam reductio non fit *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 11.

Mer-

Merces debetur non ei, cui fuit promissa, sed ei qui operam præstitit *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 40.

Salarium debetur propter factum *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 41.

Expensa pro salario administratoris bonorum cedere debet damno solius debitoris *tom.* 12 *dec.* 39 *n.* 4.

Quod datur Iudicibus DD. &c. honorarium appellatur *tom.* 6 *dec.* 1 *num* 36.

SALARIUM QUOAD TAXATIONEM.

Salarium pro servis, qui vulgo dicuntur *a livrea*, taxatur *Florentiæ* in scutis sexaginta. Pro ancillis vero in scutis quadraginta pro quolibet anno *tom.* 5 *dec.* 51. *num.* 9.

Famuli, vel ancillæ sæpe numero pro solo victu, seu expensis servire solent *tom* 7 *decis.* 18 *n.* 8.

Salarium non datur illis qui recipiunt libertatem pro se vacando *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 56.

Neque illis qui ultra victum habent facultatem, & tempus incumbendi studiis, & bonis artibus *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 57.

Conductus pro certo salario, & postmodum simpliciter reconductus, pro eodem salario reconductus censetur *tom.* 7 *dec.* 39 *n.* 26.

Salarii quantitas cessante expressa conventione determinatur arbitrio Iudicis *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 58.

Iudicis arbitrium in hac taxa salarii regulari debet ad formam consuetudinis localis *tom.* 7 *dec* 18 *n.* 59.

Decisio *in Fesulana Salviani* 17. *Sept.* 1687. *cor. b. m. Michalorio*, in quibus terminis procedat *tom.* 7 *decis.* 18 *n.* 61.

Salarii favore Iudex semper, vel ut plurimum iudicare debet *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 62.

An auctis laboribus, & operibus augeri proportionabiliter debeant utilia, & salaria, questio est inter DD. *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 19.

Distinguitur tamen, aut labores superventi connexionem habent circa munus, & officium quo quis fungitur, & tunc salarium non augetur *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 20.

Aut ad officia, & munera demandata in nihilo pertinent, & tunc augendum est salarium *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 21.

SALARIUM QUOAD ANTERIORITATEM ET HYPOTHECAM.

Ubi deficit substantia salarii deficit hypotheca *tom.* 6 *decis* 1 *num.* 49.

Salarii præstatio præceptum est ex ore Dei *tom.* 6 *dec* 1 *num.* 53.

Causa salarii privilegiata est tam divino, quam humano iure *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 56.

Salarium Famulorum habet tacitam hypothecam in concursu creditorum anteriorum expressam habentium *tom.* 6 *decis.* 1 *num.* 1. 3.

Salaria ante omnia debita esse detrahenda tenet *Coler. decis. Germ.* 200. *n.* 7. 8. *p.* 1, quod procedit in simplici etiam hypotheca *tom.* 6. *dec.* 1 *num.* 25.

Hypotheca, quæ datur Fisco, doti &c. ob mercedum favorem extenditur ad salarium *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 8.

Salaria æquiparantur alimentis, ideo ex natura æquiparatorum non debet denegari prælatio *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 58 59.

In salariis, & provisionibus ad tempus, respectu anterioritatis, vel posterioritatis attenditur tempus contractæ obligationis, ad quod illud evenientis condictionis retrotrahitur *tom.* 7 *decis.* 18 *n* 48.

Hypotheca salarii habet eamdem executionem, quam haberet expressa in instrumento *tom* 6 *dec.* 1 *n.* 22

Tacita hypotheca salarii præfertur hypothecis tacitis, vel expressis æqua-

æqualibus tempore *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 23.

Salarii hypotheca præfertur creditoribus expressam etiam anteriorem habentibus, quod fuse declaratur *tom.* 6 *dec.* 1 *num.* 24. & 46.

Salvianum datur super bonis debitoris pro credito salarii *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 34

Salvianum datur Famulis super bonis Domini sicuti datur Doctori, vel Medico a Comunitate conducto super bonis dictæ Communitatis *tom* 7 *dec.* 18 *n.* 35.

Salvianum datur etiam pro aliis salariis *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 36.

Salvianum ad effectum solutionis salarii non solum datur contra Domini Hæredes, sed etiam contra tertios possessores bonorum illius ex hypotheca tacita legali quam trahit secum officium Iudicis *tom.* 7 *decis.* 18 *n* 37.

Salarium famulorum gaudet hypotheca cum privilegio prælativo, eo modo quo gaudent expensæ funerum, & ultimæ infirmitatis *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 44.

Hypotheca prælativa pro credito dicti salarii exerceri potest contra tertium possessorem, saltem super fructibus, salva proprietate illius favore *tom.* 7 *decis.* 17 *num.* 46.

Hypotheca prælativa competit non solum pro dicto salario ultimi anni, sed etiam annorum præcedentium *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 47.

Hypotheca tacita an detur pro salario Famulorum super bonis debitoris; referuntur Doctores negativam sententiam amplectentes *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 29.

Hypotheca tacita pro salario famulorum super bonis debitoris admittitur secundum aliam Doctorum sententiam, & præcipue Rotæ Florentinæ *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 30.

Hyhotheca huiusmodi tacita datur cum privilegio prælationis adversus omnes creditores expressam etiam anteriorem hypothecam habentes *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 31.

Salaria Famulorum cum salariis officialium quoad effectum prælationis sunt exequata *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 32.

Consuetudo ex pluribus iudicatis inducta iudicandi pro competentia dictæ hypothecæ cum privilegio prælationis favore salarii Famulorum, & Ancillarum, attendi debet etiam si contraria opinio esset de iure verior *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 33.

Pro Salariis, & Cibariis Nautarum competit privilegium exigendi *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 16.

Salaria, & Cibaria Nautarum, & quidquid necessarium est *per ultima spedizione*, sunt causæ privilegiatiæ *tom.* 3 *decis.* 73 *num.* 30.

Ex Edicto nautico lato Liburni diei 10. Octobris 1748. quælibet Navis ultra Corsicam Insulam navigatura prærogare debet Nautis duorum mensium salaria *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 31.

Salaria de proprio solvens præfertur omnibus pro recuperatione soluti *tom.* 6 *decis* 1 *n.* 27.

Salarium debitum ex alio titulo non retardatur per exceptionem administrationis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 24.

SALARIUM QUOAD PRÆSUMPTIONEM SOLUTIONIS.

Salarium famulorum ex decursu temporis præscribitur, vel saltem solutum præsumitur *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 21.

Salarium non præscribitur triennio, sed ordinaria præscriptione triginta annorum *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 22.

Salarium Famulorum in Tuscia non præscribitur nisi per lapsum quinquennii a die recessus a servitio, prout evenit in qualibet alia temporis præscriptione ad hunc effectum statuta *tom.* 7 *dec* 18 *n.* 23.

Salarii solutio non præsumitur ob temporis lapsum, qui solum conie-
ctu-

ćuram præbet insufficientem *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 24

Salarium tanto minus præsumitur solutum quando simplex victus Famuli non correspondet labori *tom.* 7 *decis.* 18 *n.* 25.

Confessio Domini in exonerationem conscientiæ emissa salario favorabilis tollit coniecturas militantes pro solutione illius *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 28.

Receptio mutui facit præsumere salarii satisfactionem *tom.* 6 *dec.* 41 *num.* 13.

Ad ostendendam salarii satisfactionem geminæ dumtaxat coniecturæ nonnullorum auctoritate sufficiunt, præsertim ubi agatur de liberatione *tom.* 6 *decis.* 41 *n.* 18 ut *num.* 19.

Iudicis arbitrium remissum sit *n.* 20.

SALVIANUM.

Immissio in Salvianum semper competit, constito de huius interdicti extremis *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 52.

Concurrentibus necessariis requisitis Salvianum denegari non potest *tom.* 3 *decis.* 55 *n.* 1.

Salvianum datur probatis extremis, nempe credito cum hypotheca, possessione antiqua debitoris, & moderna rei conventi *tom.* 7 *dec.* 32 *n.* 1.

Non datur contra possidentem ex credito anteriori *tom.* 7 *dec.* 32 *num.* 2.

In iudicio Salviani hypotheca etiam tacita sufficit *tom.* 11 *decis.* 13 *num* 3.

Salvianum vigore tacitæ hypothecæ generaliter datur contra omnes tertios possessores *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 41.

Salvianum creditori competit pro sua super fructibus satisfactionem *tom.* 3 *decis.* 47 *n.* 18.

Salvianum datur super bonis debitoris pro credito salarii *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 34.

Salvianum datur Famulis super bonis Domini sicuti datur Doctori, vel Medico a Comunitate conducto super bonis dictæ Comunitatis *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 35.

Salvianum datur etiam pro aliis salariis *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 36.

Salvianum ad effectum solutionis salarii non solum datur contra Domini Hæredes, sed etiam contra tertios Possessores bonorum illius, hypotheca tacita legali quam trahit secum officium Iudicis *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 37.

Aromatario pro medicinalibus ultimæ infirmitatis datur Salvianum contra tertium Possessorem *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 40.

Per immissionem in Salviano sola detentatio acquiritur *tom.* 12 *dec.* 8 *num.* 6.

Dominium nequit eodem tempore esse in solidum apud duos *tom.* 12 *dec.* 8 *num.* 7.

Vigore Salviani non avocatur dominium a debitore, sed solummodo transfertur in creditorem sola detentatio nomine debitoris *tom.* 4 *decis.* 31 *num.* 3.

Ac propterea dominium, & possessio civilis, non potest dici avulsa ab hæreditate debitoris *tom.* 4 *dec.* 31 *num* 4.

Salvianum semper dicitur intentatum licet de eo non sit facta expressa mentio, quando ex narratione facti per æquipollens expressum fuit *tom.* 4 *decis.* 31 *n.* 1.

Maxime si in libello legatur clausula *deducens &c.* ex qua dicitur Salvianum intentatum *tom.* 4 *decis.* 31 *n.* 2.

Hypotheca deficiente, cessat Salvianum *tom.* 1 *dec.* 27 *num.* 1.

Salviani remedium non competit nisi probetur debitorem possedisse bona de tempore hypothecæ *tom.* 4 *dec.* 14 *num.* 1 *&* 10.

Exceptió altioris indaginis non admittitur in Salviano *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 1.

SALUS ÆTERNA.

Æternæ salutis nemo in ultimo vitæ

tæ spiritu immemor præsumitur *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 42.

SALVUS CONDUCTUS.

Ut salvus conductus operetur nulla qualitas Principi celari debet *tom.* 6 *dec.* 10 *num* 1.

Principi circumstantia quæ celatur, exposita forte non rescripsisset *tom.* 6 *dec.* 10 *n.* 2.

Salvusconductus non prodest dolose decoctis, sed verificatur in vitio futuro usque adhuc durat mercatura *tom.* 6 *dec* 10 *n.* 18.

SANITAS MENTIS.

Quisquis sanæ mentis præsumitur *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 3.

Sanus mente præsumitur, qui eodem die plures fecit solemnes dispositiones *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 18.

Probatur, quoque ex varia qualitate legatorum *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 19.

Ex supervivenția testatoris per duo, vel tres dies post factum testamentum *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 20.

Ex repetita Notarii assertione *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 21.

Quisquis etiam morti proximus, sanæ mentis præsumitur, nisi contrarium doceatur *tom.* 9 *decis.* 35 *num.* 15.

Admissio ad publica officia est valida coniectura pro sanitate mentis *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 30.

Item accessio ad sacramenta *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 31.

Notario standum est, asserenti eum cuius Instrumentum confecit sanum esse mentis *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 32.

Sanitas mentis eruitur ex diverso respondendi modo diversis interrogationibus *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 16.

Probatur ex eo quod infirmus postea admissus fuit ad Eucharistiæ sacramentum *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 17.

Unusquisque mentis suæ compos præsumitur, nisi ad evidentiam contrarium probetur *tom.* 9 *decis.* 12 *num* 11.

Sanæ mentis mutatio nunquam præsumitur, nisi probetur *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 12

Iudicialis assertio curatoris, probat sanitatem mentis favore imbecillis *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 4.

Ad effectum testandi non requiritur perfectus intellectus, & absolutum ingenium prout requiritur ad effectum contrahendi *tom.* 9 *decis.* 12 *num.* 12.

Medicorum consilium adhiberi solet quando mentis læsio ab infirmitate procedit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 22

Quibus in arte peritis est deferendum *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 23.

Mentis impos impossibile est, quod semper ad propositum respondeat *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 24.

Confessio, & Viaticum disponentis, sanitatis mentis forte inditium est *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 119

Alienatio mentis probatur ex Medici assertione *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 13.

SATISFACTIO.

Coniectura satisfactionis eruitur ex quo prætensus creditor se debitorem constituerit sui debitoris *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 91.

Et ab eo lacessitus sui crediti compensationem non opposuerit *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 92 & 94.

Facilior, & magis conveniens est satisfactio in bonis liberis debitoris, quam in iis, quæ a terțiis possessoribus detinentur *tom.* 12 *dec.* 2 *num.* 20.

SCANDALUM.

Scandalorum vitandorum causa multa prohibentur, quæ iuxte fieri possunt, & e contra multa conceduntur, quæ alias essent prohibita *tom.* 10 *dec.* 21 *n* 21.

Pro bono pacis sæpe recedendum est a iuris regulis *tom.* 10 *dec.* 21 *num.* 18 & 20.

Pro scandalo effugiendo lex iniqua est servanda, nisi sit contra ius divinum *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 22.

Et etiam inconsueta tolerantur *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 23.

Pro-

Propter discordias, & scandala licet recedere a pacto temporali de non dividendo *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 19.

SCHEDULA.

Recognitio schedulæ per Testes habentes notam manum non sufficit, ubi in contrarium urget improbabilitas ab excessivitate legatorum elicita *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 19.

Item quando schedula apparet exarata propria manu legatarii *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 20.

Item quando Testatoris subscriptio est brevis, & sic de facili imitabilis *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 21.

Item quando concurrit inverisimilitudo legatorum deducta a parsimonia Testatoris *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 22.

Item quando disposita in schedula pugnant cum aliis dispositis in præcedenti testamento *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 23.

Plures aliæ coniecturæ afferuntur, schedulæ falsitatem suadentes *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 24 *& seqq.*

SCHISMATICI.

Schismatici pro Hæreticis habentur *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 23.

Testimonium Episcopi schimatici in iudicio recipi non debet *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 22.

Repelli non potest Episcopus schismaticus a testificando cum agitur causa inter schismaticos eiusdem Religionis, signanter cum tractatur de gestis in longinquis partibus, & difficilis probationis *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 27 *&* 28.

SCHOLARIS.

Scholaris licet habeat centum in bonis, non tamen dicitur sufficiens ad studendum, & ideo legatis alimentis scholari pauperi, ei debentur *tom* 8 *decis.* 6 *num.* 45.

SCIENTIA IN GENERE.

In absente scientia non præsumitur *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 86.

Facilius scire possumus quod palam fit *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 63.

Scientia præsumitur inter sanguinè coniunctos, & in una eademque domo commorantes *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 15.

Scientia in eo semper præsumitur, qui de facili certiorari potuit *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 16.

Scientia ubi requiritur ad certum, satis est illam aliunde comprobari *tom.* 1 *decis.* 16 *num.* 9.

Scientia non præsumitur, nisi probetur *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 45. *& tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 107. *& tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 30.

Paria sunt scire, & scire debere *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 15. *& tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 59.

Paria sunt scire, vel de facili scire posse *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 20. *& tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 32.

Scientia in his, quæ sunt facti non præsumitur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 138.

Scientia iuris in maiore præsumitur *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 52.

Etiam si agatur de ratificatione ab eo facta actus gesti tempore minoris ætatis *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 53.

Quod tamen intelligendum est de ratificatione expressa, non de tacita *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 54 *&* 56.

Qui se fundat in scientia illam debet concludenter probare *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 16. *& tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 6.

Non autem præsumptiva, quia præsumpta non sufficit in præiudicialibus *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 17. 18 *&* 19.

Scientia non debet esse simultanea sed successiva sufficit *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 50.

Ad inducendum notorium facti necessaria non est omnium scientia *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 49.

Ubi agitur de præiudicio debet esse scientia probata *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 139.

Scientia in præiudicialibus probanda est cum omnibus suis qualitatibus *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 28.

Scientia probatur etiam coniecturis *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 39.

Et

Et scientia sic probata non est præsumpta, sed vera *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 40.

Scientia an ex cohabitatione, & sanguinis coniunctione probetur *tom.* 8 *dec.* 11 *num.* 8.

Scientia ex cohabitatione præsumitur *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 153.

Scientia in præiudicialibus præsertim contra mulierem debet plene, ac specifice probari *tom.* 7 *dec.* 18 *num.* 53.

Scientia præsumpta, contraria tollitur præsumptione *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 26.

Scientia præsumpta in præiudicialibus non nocet. Veluti quando agitur de amissione iuris quæsiti *tom.* 5 *decis.* 2 *num.* 61.

Ex scientia præsumpta non oritur præsumptio consensus, cum duo specialia non admittantur *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 62.

Scientia in damnum alicuius non debet esse præsumptiva, sed vera, certa, specifica, & individualis *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 204.

Scientia probari debet ubi agitur de auferendo Iure Tertii *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 23.

Scientia ex coniecturis probatur etiam in materia præiudiciali *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 26.

Amplia licet unica esset coniectura *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 27.

Scientia ex coniecturis deducta dicitur vera, & perfecta *tom.* 4 *decis.* 41 *num* 28.

Scientia, ex qua dolus eruitur, per coniecturas, & præsumptiones probatur *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 11 *&* 13.

Et unica etiam coniectura sufficit *tom.* 3 *dec.* 69 *num.* 12.

Quæ scientia ex coniecturis deducta non dicitur præsumpta, sed vera, ac perfecta *tom.* 3 *dec.* 69 *n.* 14.

Scientia facti excludit omnem errorem *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 32.

Maxime si sit specifica *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 33.

Et ex geminatis scripturis resultans *tom* 5 *decis.* 2 *num.* 34.

Scientia iuris circa rem satis obviam, & a notissima Lege derivantem præsumitur in eo, qui vivens in civitate cospicua poterat facillime informari *tom.* 7 *dec.* 16 *n.* 17.

Scientia procuratoris, quando arguit scientiam principalis *tom.* 8 *decis.* 11 *num.* 9 *&* 13.

Scientia decoctionis latentis non præsumitur *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 34.

Qui scit non est ulterius intimandus *tom.* 11 *decis.* 19 *num.* 26.

Et sufficit scientia verisimilis *tom.* 11 *decis.* 19 *num.* 27.

Sciens unum non potest ignorare aliud complicatum *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 75.

Scientia non præsumpta, sed vera sufficit in foro externo *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 50.

Consensus sine scientia non inducitur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 137.

Error excluditur ex præcedenti scientia *tom.* 3 *decis* 51 *num.* 7.

Non sufficit errorem probare, nisi quoque probetur supervenisse scientiam *tom.* 3 *decis.* 51 *num.* 8.

Scientia non operatur ubi læsio est enormissima, & de ratione *tom.* 12 *decis.* 19 *num.* 44.

Nemo præsumitur velle se enormiter lædi.

Scientia non probata non potest fieri in ea aliquod fundamentum *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 23.

Multiplicatio actuum per spatium temporis continuata inducit præsumptionem scientiæ *tom.* 6 *decis.* 27 *num.* 16.

Ex scientia, & taciturnitate oritur præsumptio consensus etiam in præiudicialibus, quando tacens contradicendo poterat actum impedire *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 63.

Contraria opinio verior est, & de ratione. Taciturnitas est medium inter consensum, & dissensum. Secus in his, quæ afferunt commodum

dum *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 64 & 66.
Non probata scientia, praesumitur ignorantia *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 5.
Ignorantia dicitur probata, quando non probatur scientia in contrarium *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 209.
Non probata scientia nulla considerari valet culpa *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 20.
Scientia, & taciturnitas non obsunt scienti ius suum salvum esse *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 18.

SCIENTIA IN SPECIE.

Scientia proprii debiti est productiva malae fidei *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 36.
Scientia, & consensus locationis an arguatur saltem tacite ex vicinitate. Itaut decidisse dicatur a vocatione in tali casu ordinata *tom.* 5 *dec* 2 *n.* 60.
Scientia status Haebreorum facilius praesumitur in aliis Haebreis, quam in Hortodoxis *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 66.
Filius haeres Patris ex testamento praesumitur scire dispofita in eo *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 141.
Secus si agitur de eius praeiudicio cum tunc non praesumatur nisi praesens fuerit illius confectioni *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 142
Scientia decoctionis ex coniecturis, & praesumptionibus deducitur *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 18.
Nempe ex amicitia, & familiaritate cessionarii cum cedente *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 19.
Ex cessione facta paulo ante decoctionem *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 20.
Ex recusata literarum cambii acceptatione *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 21.
Ex repetitis requisitionibus pro obtinenda sua reintegratione *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 22.
Ex ultronea insinuatione Decoctori facta, ut Assecuratoribus cederet merces assecuratas *tom.* 4 *dec.* 41 *num.* 23.
Contractus non damnatur, ut usurarius ex quo creditor sciat debitorem promissa non praestaturum *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 46.
Et hoc procedit tam in foro externo, quam interno *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 47. contra *n.* *seqq* & 49. ubi conciliantur opiniones.
Scientia inducitur de rebus per manum domesticorum actis, maxime ubi cohabitatio accedat *tom.* 7 *dec.* 14 *n.* 8 & 9.
Sciens quod quis exactiones sibi spectantes facit, & tacet, praeposuisse hunc talem censetur *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 83.
Scientia Tutoris praeiudicaret pupillo quoad tertium, qui haberet regressum contra Tutorem *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 45.
Scientia multo magis praesumitur in eo quem res tangit, quando extranei sciverunt *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 47.
Scientia possessoris non praesumitur habita ex libris Montium, utpote valde custoditis *tom.* 4 *decis.* 43 *num.* 30.
Scientia ad effectum acceptationis debet concludenter probari *tom.* 3 *decis.* 57 *num.* 12.
Acceptatio, & scientia praesumitur in actibus mere lucrativis non autem in onerosis *tom.* 3 *decis.* 57 *num.* 13.
Scientia interdictionis non potest inficiari propter affixionem Cedularum factam in locis consuetis tam ante, quam post sententiam interdictionis *tom.* 3 *dec.* 1 *num.* 28.
A scientia Testamenti non arguitur scientia fideicommissi in eo relicti *tom.* 2 *dec.* 38 *n.* 14.
Filius scire praesumitur an bona libera vel emphyteutica essent *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 18.
Ubi arbiter uni ex dividentibus assignavit bona fideicommissaria tanquam libera, ipsorum evictio debetur, non obstante scientia oneris in acceptante *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 49.
Scientia fideicommissi de patre in fi-

filium præsumitur quando agitur de fideicommissis non multum antiquis *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 17.

Scientia qualitatum testamenti non præsumitur, quando in vita eius, qui scire debuit testamentum non fuit levatum de manu Notarii *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 143.

Scientia contentorum in Instrumento præsumitur in eo qui facile potuit illud videre *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 33.

Scire dicitur id, de quo quis facile certiorari potuit *tom.* 12 *decis.* 26 *n.* 34.

In præsumenda scientia, maxime inspicitur verisimilitudo *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 38.

Scientia fideicommissi negari nequit in eo, qui interfuit & approbavit actus, in quibus facta fuit specialis mentio testamenti *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 51.

Ex narrativa, vel petitione porrecta in præcibus probatur scientia contentorum in illis contra petentem *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 17.

Amplia etiamsi preces essent subreptitiæ, vel per rescriptum reprobatæ. Eo magis quando vera sunt exposita, & petitio exaudita fuerit *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 18.

Et huiusmodi probatio est adeo efficax, ut non admittatur probatio in contrarium, etiam per testes *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 19.

Ad effectum inducendi in accomandantibus obligationem favore tertii ob propriam nominationem in literis, ad tertium spectat probare eorum scientiam, & consensum *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 41.

Scientia in accomandantibus quod accomandatarii signent literas eorum nomine non præsumitur *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 42.

Nec sufficit scientia præsumpta aut incerta *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 43.

Immo neque sufficit probare scientiam accomandantium, nisi alius actus positivus concurrat; qui eorum denotet consensum *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 44.

Quando agitur de re gravi, & relevanti, censentur principales facti conscii a Ministris *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 200. Declara *n.* 203.

Scientia in accomandantibus probatur præsumptionibus & coniecturis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 201.

Qui petit a Principe revisionem sententiæ scientiam illius habere præsumitur *tom.* 3 *dec.* 13 *n.* 1.

Scientia præsumpta latæ sententiæ sufficit ad sanandum intimationis defectum *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 2.

Scientia in emptore arguitur ex solito locandi prædium, quod ipse emit *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 19.

Et ex diligenti inquisitione, quæ ab eo facta præsumitur circa fructus annuos, qui aliunde melius non possunt deduci, quam ex locationibus *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 20.

Ac etiam arguitur si in contractu emptionis omissum sit pactum solitum, quod venditor teneatur tradere prædium liberum & expeditum *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 21.

Scientia desumpta ex præsumptionibus, & coniecturis est sufficiens ad hoc ut emptor expellere nequeat conductorem *tom.* 7 *dec.* 9 *num* 22.

Ex scientia Instrumenti in præiudicialibus non bene infertur ad contenta in eodem, sicut nec ex inspectione scripturarum bene infertur ad omnia in illis inserta *tom.* 8 *dec.* 11 *n.* 11.

Ad inducendam ratificationem requiritur specialis scientia tam facti, quam iuris *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 10.

Quæ scientia probanda est ab eo qui nititur ratificatione *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 11.

Tempus ad petendam renovationem currere incipit a die scientiæ mere probabilis *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 18.

Ex specialibus facti circumstantiis indu-

ducitur etiam scientia vera *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 19.

Ut intret dispositio *Textus in Leg. sæpe ff. de re iudic* non sufficit scientia præsumpta, sed debet probari ab allegante certa, & de tempore non solum motæ litis, sed & sententiæ *tom.* 8 *dec.* 11 *n.* 10.

Concurrente scientia dividentium, si bona uni assignata evincantur ex præordinatione auctorum, alter non tenetur de evictione, nec ad prætii restitutionem *tom* 12 *dec.* 26 *num.* 1 *& seqq.*

Quia imputandum est ei, qui scienter voluit acceptare dicta bona *tom.* 12 *dec* 26 *n.* 2 9 *&* 20.

Nec ad pretii restitutionem agi valet *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 3 5 *&* 6.

Tradens rem gravatam scienti, & recipienti non tenetur de evictione *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 4.

Limitatur conclusio de qua sub *num.* 1. ubi uni obvenissent in divisione omnia bona fideicommissaria, alteri omnia bona libera *tom.* 12 *decis* 26 *num.* 7.

Contrarium tamen plures senserunt *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 8.

Evictio ex natura rei proveniens præstatur etiam scienti, ubi expressa evictionis promissio accedat *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 11

Nuptiæ verosimiliter devenire debent in notitiam fratris, & sororis *tom* 10 *dec.* 25 *n.* 154.

Scientia, & ratificatio dotis in Apoca contentæ præsumitur in muliere, ex cohabitatione, & ex matrimonio contracto *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 155.

Ex libris mercatorum creditorum, in quibus describitur quis debitor, *e Compagni* inducitur scientia societatis, quod sufficit ut obligentur Præponentes *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 16.

Scientia speculativa mulieris, quæ scit se peccasse cum consanguineo viri non sufficit ad eam constituendam in mala fide, nisi concurrat cognitio quod ex tali coitu resultet impedimentum dirimens matrimonium *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 35.

Assertiones in narrativa dispensationis emanatæ non attenduntur ad probandam scientiam mulieris nisi constet de mandato *tom.* 6 *decis.* 9 *num.* 36.

Scientia dispensationis de tempore conceptionis attenditur favore filii in materia legitimitatis *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 37.

Mala fides coniugis non resultat ex scientia copulæ cum persona viro coniuncta *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 11.

Scientia speculativa copulæ cum consanguineo viri non sufficit ad constituendum in mala fide, nisi concurrat cognitio practica, quod ex ea resultet impedimentum dirimens *tom.* 6 *decis.* 18 *n.* 12.

Et talis cognitio practica non probatur per assertionem emissam in precibus pro obtinenda dispensatione nisi constet de mulieris mandato *tom* 6 *dec.* 18 *n.* 13.

Maxime in præiudicium prolis habentis ius quæsitum ad legitimitatem ante emissam huiusmodi confessionem *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 14.

Scientia inhibitionis in muliere non probatur ex notificatione domi facta *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 18. Citatio domi inducit probationem scientiæ præsumptivam non veram *ibid*

Ex scripturarum retentione scientia proprii debiti inducitur *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 49.

SCIENTIA IN CASU ASSECURATIONIS.

Assecuratio non valet si Assecurati scientiam habuerint sinistri, & existimant nonnulli quod sufficiat scientia præsumpta, adeout tempore assecurationis notitia deperditionis haberi non poterint *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 10.

Et quod assecuratores non teneantur probare scientiam positivam, sed

satis sit quod probent possibilem *tom.* 10 *decis.* 9 *n.* 11.
Et quod scientia præsumpta prohibetur ex loci distantia assignando tria milliaria pro qualibet hora *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 12. 13.
Scientiæ possibilitas, & scientia præsumpta deperditionis navis ex computo milliarum, & horarum procedit in itinere terrestri, non autem in maritimo, & cum hac distintione conciliatur *Rot. Rom. dec.* 126. *cor. Ludovis. &* 597. *cor. Merlin. tom.* 10 *decis.* 9 *n.* 14. 15.
Assecuratos habuisse notitiam naufragii probari debet ab Assecuratoribus tamquam fundamentum eorum intentionis *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 20.
Explicatur *Valasc. &c.* ubi firmat, quod scientia deperditionis rei assecuratæ desumitur ex loci distantia assignando tria milliaria pro qualibet hora etiam in itinere maritimo *tom.* 19 *dec.* 9 *num.* 24. 25.
Et quod hæc dierum, & horarum computatio non sit ita stricte, & rigorose interpretanda *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 26.
Et quod nunquam iudicetur secundum hanc computationem nisi etiam ex aliis coniecturis probetur scientia, quod relinquitur Iudicis arbitrio *tom.* 10 *dec* 9 *n.* 27 28.
Ratio differentiæ inter iter terrestre & maritimum, quoad computationem horarum quæ sit *tom.* 10 *dec.* 9 *num.* 29. 30.
Ex navium adventu ad Portum deduci non potest scientia deperditionis mercium, cum necesse fuit, quod dictæ naves diversum facerent iter, nec potuerint scire naufragium propter distantiam a loco sequutæ deperditionis mercium *tom.* 10 *decis.* 9 *n.* 31. 32. 33.
Possibilitas scientiæ sequti naufragii tollitur per contrarias probationes desumptas præcipue ex non adventu navium ad Portum, vel adventu alicuius navis, quæ nullam deperditionis notitiam habuerit *tom.* 10 *dec.* 8 *num.* 34.
Stante loci angustia firmatur; quod si scientia deperditionis pervenisset ad Portum, Mercatores scivissent, & scientia publica reddita esset *tom.* 10 *dec.* 9 *n.* 36.
In mandatariis non est considerabilis scientia sinistri casus *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 7.
Hæc ab Assecuratore probanda *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 8.
Quia includit dolum, qui non præsumitur *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 9.
Nimia distantia impedit notitiam *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 19.
Pro transmittenda scientia hæc habet probari in loco a quo *t.* 11 *d* 11 *n.* 20.
Affluentia negociorum arguit scientiam casus *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 87.
Mercatores habent qui possint nunciare *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 88.
Distantia loci non excludit scientiæ possibilitatem *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 107.

SCIENTIA DOCTRINA.

Reipublicæ interest habere Civitates sapientibus hominibus plenas *tom.* 1 *decis.* 3 *num.* 2.
Ex sapientibus quam utilitatem Respublica recipiat *tom.* 1 *dec.* 3 *n.* 3.
Scientia addisci non potest in strepitu, & tumultu *tom.* 1 *dec.* 3 *n.* 5.
Quod est obstaculum addiscendi scientias debet removeri *tom.* 1 *dec.* 3 *n.* 5.

SCRIBENS.

Legalitas Scribentis per Testes probata, & eiusdem subsecuuta mors fidem augent libro privato *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 29.
Cum literæ de ordine, & computo alterius scriptæ sunt, scribens ad nihil tenetur *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 19.
Adminiculum desumptum a legalitate, ac nobilitate scribentis non valet pro informi scriptura, & quare &c *tom.* 9 *decis.* 18 *num.* 17.

SCRIPTURA IN GENERE.

Scriptura dicitur authentica si fuit ab Archivista asservata inter scripturas authenticas, & in forma au-

authentica extracta *tom.* 12 *decis.* 56 *num.* 2.
Scriptura robur accipit a subscriptione, non autem a corpore *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 5.
Superfluum est iam scripta rescribere *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 25 cum stipendia partibus sine necessitate augeri non debeant *num.* 26.
Scriptura est denuncianda a die celebratæ *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 13.
In scripturis privatis dies, & annus non desiderantur *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 24.
Quod scriptura non dicit, nec nos dicere debemus *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 28.
Scripturæ, quæ faciunt pro possessore sunt cœteris præferendæ *tom.* 10 *dec.* 13 *n.* 19.
Solemnis scriptura publico Instrumento æquiparatur *tom.* 3 *dec.* 61 *n.* 3.
Statutum Florentinum rubr. 41. lib. 2. dat exequutionem paratam scripturis privatis eo modo, quo conceditur quarantigiatis instrumentis *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 4.
Contrarium de Iure Communi *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 5.
Scriptura privata deficientibus requisitis Leg. Scripturas, gaudet privilegio anterioritatis adminiculis concurrentibus *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 18.
Et quomodocumque comprobetur, validitatem sumit a die confectionis *tom.* 7 *dec.* 10 *num.* 19.
Scripturæ veritas confirmatur ex illius registratione in alia scriptura *tom.* 7 *decis.* 10 *num.* 13.
Et ex confessione debitoris *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 14.
Et ex observantia scripturæ per longum tempus *tom.* 7 *dec.* 10 *n.* 15.
Et ex recognitione debiti *tom.* 7 *dec.* 10 *num.* 16.
Et ex scriptura per posteriorem sententiam canonizata *tom.* 7 *dec.* 10 *num.* 17.
Scripturæ, & privato Chirographo fides videtur adhibenda concurrentibus circumstantiis de quibus remissive post mortem Scribentis *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 34.
Una scriptura aliam interpretatur, ubi sunt inter se correlativæ *tom.* 12 *dec.* 36 *n.* 10.
Quando scripturæ sunt inter se diversæ illa attenditur quæ minus continet *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 17.
Et ea quæ fuit observata *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 18.
Intellige conclusionem, de qua *n.* 17. ut procedat, quando scripturæ sunt æqualis potentiæ *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 20.
Inverisimilitudo, quod scripturæ redditæ sint vel inveniantur apud aliquem quid operetur, ubi quod stante inventario de scripturis consignatis præsumi non debet quod adsint aliæ *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 118.
Sigillum in calce scripturæ appositum attenditur, quoties convenit cum comparatione literarum *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 47.
Divisionis contractus cum recipiat perfectionem a solo Contrahentium consensu, non exigit scripturam pro sua forma essentiali *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 18.
Scriptura facta a Carcerato est invalida *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 14. Limita si iuste fuerit carceratus *n.* 15.

SCRIPTURA QUOAD PROBATIONEM, ET PRODUCTIONEM.

Scriptura non ad substantiam, sed ad simplicem probationem contractus requiritur *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 20.
Scriptura, vel instrumentum mutilatum non probat *tom.* 8 *decis.* 40 *num.* 27
Ex productione scripturæ resultat probatio, & confessio omnium in ea contentorum *tom.* 12 *decis.* 10 *num.* 6.
Producens scripturam, eam in omnibus partibus dicitur acceptare *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 2.
Nec potest impugnare ea, quæ enunciative, & incidenter in tali scriptu-

ptura continentur *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 3.

Nec fortius dispositiva, & connexa, præcipue cum scriptura producitur pro fundamento intentionis producentis *tom.* 1 *dec.* 16 *n* 4.

Ratio est ob individuitatem *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 5.

Scriptura producta contra Producentem plenam fidem facit *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 2.

Scriptura privata concurrentibus requisitis *Leg scripturas Cod qui potior. in pignor. habeantur*, tribuit hypothecam contra posteriorem creditorem ex publico Instrumento *tom.* 7 *decis.* 10 *num.* 8.

Ac etiam sine dictis requisitis, quando per æquipollens probatur veritas, & tempus scripturæ *tom.* 7 *dec.* 10 *num.* 9. 10 & 11.

Recognitio scripturæ cum iudiciali productione est in forensibus controversiis necessaria *tom.* 5 *dec.* 40 *n.* 20.

In Emphyteusi ad longum tempus necessaria est scriptura *tom.* 5 *dec.* 52 *n.* 20.

Hac tamen deperdita, fit locus coniecturatæ probationi celebrationis Instrumenti emphyteutici *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 21 & 48.

SCRIPTURA QUOAD RECOGNITIONEM, ET SUSPICIONEM FALSITATIS.

Scriptura, si in aliqua parte reperiatur erronea, idem de aliis eius partibus dici potest *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 14.

Scriptura privata in iudicio concursus facile habet suspicionem antidatæ *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 34.

Scripturæ adulteratæ in die non creditur nec in anno. Amplia etiamsi adulteratio appareat facta per errorem, quia sicuti fuit erratum in die, ita potuit errari in anno *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 4 & 7.

Alteratio Scripturæ recenter facta tribuitur ei, in cuius commodum cedit *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 9.

Scripturæ, quæ vitium habent visibile nihil probant *tom.* 6 *decis.* 20 *num* 6.

Iudex denegat, vel suspendit fidem Scripturæ etiam ex vitiis invisibilibus, & extrinsecis, quæ non cognoscunt Periti, & vitia enumerantur *tom.* 8 *dec.* 40 *num* 17.

Scriptura vel alterata, vel alterationis suspecta non meret fidem, nec probationem facit, ad quam excludendam sufficit contrarium possibile *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 12 & 13.

In privata scriptura cadit suspicio antidatæ *tom.* 10 *dec.* 12 *n.* 4. 10.

Ex scriptura facta sine debitis solemnitatibus, falsitatis præsumptio inducitur *tom.* 12 *dec.* 16 *num.* 10.

Iudices non debent dare executionem scripturis, contra quas adsit aliquis odor falsitatis *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 29.

Quando contra scripturam urget suspicio falsitatis, tunc Testes notam manum habentes illam debent recognoscere per fenestrellas, seu cancellos, & inter plures scripturas consimiles *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 30.

Iudicantis arbitrio relinquitur recognitionis modus, prout etiam declaratio an scriptura fuerit male, vel bene recognita *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 31.

Recognitio characteris per Testes qui subscriptioni præsentes fuerint, & de substantia scripturæ deponant est omnium melior *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 32.

Recognitio scripturarum per comparationem est periculosa, & fallax *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 37.

Diversitas atramenti non tollit fidem scripturæ, quia potuit esse, quod tempore scripturæ, in eodem loco diversa adessent atramenta *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 38.

SENATUS CONSULTUS VELLEIANUM.

Senatus Consultum Velleianum introdu-

ductum est, ut succurratur mulieri deceptæ, & læsæ *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 10.

SENECTUS.

Senectus regulariter in hominibus incipit ab annis quinquaginta *tom.* 2 *dec.* 26 *num.* 11.

Senectus non est indicium non sanæ mentis *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 121.

Senectus liberam rerum suarum dispositionem non adimit, sed & testari, & donare decrepitis etiam est permissum *tom.* 5 *decis.* 25 *n.* 21.

Ideoque ex capite restitutionis in integrum eorum dispositiones rescindi nequeunt, nisi probetur infirmitas *tom.* 5 *dec.* 25 *num.* 22.

SENEX.

Senes decrepiti iudicii erroribus subiacent *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 9.

Senibus huiusmodi ex Lege Solonis interdicta erat testamentifactio *tom.* 9 *decis.* 28 *num.* 10.

Patrem senem de filio male sensisse præsumitur, ubi præcedenter de illo contrarium iudicaverat *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 11.

Perseverantia sanæ mentis etiam in decrepito præsumitur, & contrarium alleganti incumbit onus probandi *tom.* 5 *dec.* 25 *n.* 23.

Imbecillitas non irritat actum, nisi probetur senem ad puerilem sensum reduxisse, nec satis est quod careat eo mentis vigore, quem ætas postulat, id enim non sufficit ut quis testari, & donare prohibeatur *tom* 5 *dec.* 25 *n.* 24 25.

Contrariæ auctoritates de Senibus qui restituuntur in integrum declarantur *tom.* 5 *decis.* 25 *num.* 28.

Senex nobilis constitutus in necessitate conservandi suam familiam petere potest augumentum dotale etiam ex fideicommisso materno *tom.* 5 *decis* 48 *n.* 51.

Limita quando non urgeat talis necessitas *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 52.

SENIOR.

Sub nomine *Senioris*, uti generico, ac communi compræhenditur etiam fœmina *tom.* 4 *decis.* 22 *num.* 1.

A qua compræhensione non solum periculosum est recedere, sed pro recessu non admittuntur nisi coniecturæ evidentes, urgentissimæ, necessariæ, & indubitatæ *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 2 & 3.

SENTENTIA IN GENERE.

Sententia lata non potest corrigi nec emendari *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 41.

Sententia est individua *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 42.

Præsertim si contineatur commixtim, & confuse plura, itaut impossibile sit secernere quid, & quantum pro quolibet iudicatum fuerit *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 44.

Sententia, & decretum præsumitur prolatum prout de iure *tom.* 10 *dec.* 15 *num* 63.

Sententia Magistratus, quæ transitum fecit ad iudicatum habet vim Legis *tom.* 1 *decis.* 18 *n.* 89.

Sententia lata pro Actore prodest singulari successori causam ab eo habenti sive post, sive ante sententiam *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 15.

Sententia arbitri eosdem producit effectus ac sententia Iudicis *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 56.

Pro omisso habetur, quidquid non legitur in sententia expressum *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 70.

Sententiam quoad earum iustitiam interpretandæ sunt iuxta opiniones vigentes de tempore quo emanarunt *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 77.

Sententia debet esse certa, & clara, alioquin non attenditur *tom.* 5 *dec* 48 *num* 7.

Sententia lata inter easdem personas, & super eodem causæ statu meretur attendi *tom.* 7 *decis.* 32 *n.* 19.

In dubio sententia est confirmanda *tom* 12 *dec.* 47 *n* 6

Sententia lata cum contradictione interessatorum suppositum tollit *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 23.

Sententia est intelligenda prout de iure

iure *tom.* 2 *decis.* 9 *num.* 23.
Sententia non nocet colludenti, & multo minus hæredibus *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 25
In dubio iustitia stat pro sententia *tom.* 3 *decis.* 32 *n.* 73.
Sententia essent frustratoria, si subterfugiis eludi posset *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 18.
Sententia cadit super rebus discussis *t.* 10 *dec.* 15 *num.* 57.
Non vero super non deductis, nec discussis *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 58.
Sententia non comprehendit ea quæ etsi in iudicio deducta, non fuerunt probata *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 59.
Sententia condemnans iuxta naturam contractus, tanquam iusta est confirmanda *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 52.
Sententiæ Principis, non Iudicum, partem iuris constituunt *tom.* 12 *decis.* 42 *num.* 2.
Sententia facit ius etiam quoad ea, quæ præsupponit, & quæ veniunt in necessariam consequentiam *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 26.
Sententia potest ferri contra Procuratorem, ubi sit Dominus litis *tom.* 10 *dec.* 29 *num* 33
Sententia lata super statu rei facit ius, quoad omnes *tom.* 11 *dec.* 4 *num.* 7.
Maxime quando sententia apparet lata contra principaliter habentem interesse, & quando causa fuit defensa *tom* 11 *decis.* 4 *n.* 8.
Sententia lata contra aliam manifeste iniustam valet *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 57.
Sententia emanata super casu præciso, & individuo facit statum in futurum quoad omnes *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 91.
Bonum ius non oritur ex Sententia lata super articulo diverso ab eo, super quo disputatur *tom.* 1 *dec.* 7 *n.* 3.
Sententiæ latæ super statu rei afficiunt quemlibet successorem, etiam ex propria persona venientem *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 24.
Sententiæ non examinantes principale fundamentum, vel procedentes cum falso supposito non sunt attendendæ *tom.* 5 *dec.* 42 *n.* 33.
Sententia in alio iudicio lata probationem, vel saltem præsumptionem inducit, tam circa ea quæ disponit, quam circa illa quæ præsupponit *tom.* 12 *decis.* 39 *num.* 13.
Sententia lata in iudicio possessorio a Iudice a quo super titulo non immutat naturam iudicii *tom.* 10 *dec.* 45 *num* 3.
Sententia non est sententia ex defectu iurisdictionis *tom.* 10 *dec* 37 *n.* 67
Sententia etsi ab ea sit appellatum habet pro se præsumptionem validitatis, & iustitiæ *tom.* 10 *decis.* 4. *num.* 5.
Iudex non exequitur sententias alieni Dominii sine cognitione illarum iustitiæ *tom* 2 *dec.* 9 *n.* 15.
Sententia dicitur individua ratione eiusdem actionis, & causæ, prout etiam, si contineat unicum fideicommissi caput *tom.* 1 *decis.* 6 *n.* 3. & 4.
Sententia non præiudicat novo Iudicio intentando, nisi quatenus in hoc deducantur ea, quæ in antiquo fuerunt deducta *tom.* 4 *dec.* 5 *num* 25.
Sententia lata non officere nequit, ut quod indebitum omnino est vere debitum dicatur *tom.* 3 *dec.* 14. *num.* 41.
Qui negligit implementum in sententia mandatorum dicitur in mora, & debet præstare interesse, quod propter moram non fuit perceptum *tom.* 3 *dec* 13 *n.* 3.
Exceptio, dolo petis quod statim restituturus es, opponi potest adversus sententiam *tom.* 5 *decis.* 3 *num.* 23.
Etiam ab hæredibus si constet authorem ius suum remittere noluisse *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 24.
Attenta articuli dubietate, & restitutione

tione in integrum petita, fieri valet transactio etiam post sententiam favorabilem *tom.* 6 *dec.* 34 *n.* 10.

Suspensa executione sententiæ in negotio principali, fieri non potest exequutio pro expensis *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 16.

Varietas in sententiis ferendis est semper vitanda *tom.* 12 *decis.* 42. *num.* 4.

Sententia nunquam obstat in iis, quæ tempore mutationem recipiunt *tom.* 10 *dec.* 22 *num.* 47.

Sententia contra Ius lata executioni non est mandanda *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 32.

Sententia ex falso supposito lata non est exequenda *tom.* 10 *decis.* 24 *num.* 5.

Sententia dicitur læsiva etiamsi sit solum contra ius litigatoris *tom.* 5 *decis.* 3 *n.* 30.

Sententia impugnari nequit ab eo contra quem fuit prolata *tom.* 11 *dec.* 35 *n.* 25.

De iustitia sententiæ Nuncii Apostolici Ordinarius cognoscere non potest *tom.* 6 *dec.* 18 *n.* 1.

Sententiæ emendationem petens quid probare debeat *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 172 & 173.

A sententia Delegati ad Delegantem datur appellatio *tom.* 1 *dec.* 11 *n.* 8 *&* 9.

Sententia lata a Principe facit ius quoad omnia ibidem comprehensa *tom.* 2 *dec* 18 *num.* 27.

Revisio sententiæ, & insufflatio spiritus proveniunt ex mera Principis gratia *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 6 *&* *n.* 11 *&* 51.

Sententia rite, & recte lata contra absentem, pro quo constitutus fuerat curator ad litem, eundem afficit veluti si presens fuisset *tom.* 9 *dec.* 40 *num.* 15.

Ex sententia per appellationem suspensa non oritur bonum ius *tom.* 1 *decis* 7 *num.* 2.

In iudicio executivo & summario cognosci non potest de vi, & efficacia latæ sententiæ *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 9.

Sed ea firma tenenda est quousque revocata non sit in suo congruo iudicio *tom.* 12 *decis.* 51 *num.* 10.

Cui dispositioni non videtur fuisse derogatum, nec a stylo Curiæ Liburnensis, nec a Statuto Curiæ Mercatorum lib. 3. rubr. 2. *tom.* 12 *dec.* 51 *num.* 15.

Ad hoc ut huiusmodi dispositioni derogatum censeatur quænam requiruntur *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 16.

Executio sententiæ præscribitur lapsu triginta annorum *tom.* 12 *dec.* 27 *num.* 8.

Revisio sententiæ, & insufflatio spiritus non veniunt in concessione meri, & mixti Imperii, vel universalis Iurisdictionis a Principe facta, nisi exprimatur *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 52.

Sententia de collusione suspecta nullam habet vim contra substitutos in fideicommisso *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 13.

Idemque procedit quoad sententiam emanatam ob supinam contradictoris negligentiam *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 14.

In eo qui recusat parere sententiæ dolus præsumitur *tom.* 3 *dec.* 13 *num.* 24

Sententia lata sine defensione Causæ non facit statum *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 68.

Inverisimilis est ignorantia sententiæ latæ in iudicio, in quis habuit interesse *tom.* 12 *dec* 51 *n.* 11.

Sententia scienti litem agitari an præiudicet, & quando *tom.* 8 *dec.* 11 *num.* 7.

Scientia ad dictum effectum an ex coabitatione, & sanguinis coniunctione probetur *tom.* 8 *decis.* 11 *num.* 8

Quid requiratur, ut appellare liceat a sententiis? *tom.* 4 *decis.* 19 *n.* 14.

SEN-

SENTENTIA QUOAD NULLITATEM, ET INIUSTITIAM.

Sententia evidenter iniusta, dicitur nulla *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 55.
Et nunquam transit in rem iudicatam *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 56.
Sententia nulla, & iniusta nullum parit iuris effectum *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 34. *&* *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 13.
Iudex si cognoscit sententiam esse notorie nullam debet negare executionem *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 11.
In Supremis Tribunalibus, ubi constat de Iustitia sententiae nullitates non attenduntur *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 17.
Sententia nulla, vel notorie iniusta non transit in iudicatum, quoad retractationem, sed bene transit quoad exequutionem *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 32. Et hoc ne iudicia essent elusoria *num.* 33.
Captura facta in executionem sententiae notario nullae, est quoque nulla *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 9.
Sententia nulla non meretur executionem *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 10.
Sententia dicitur notorie nulla quando exceptio nullitatis resultat ex actis *tom.* 5 *decis.* 28 *n.* 12.
Ex Lege Florentiae 6 Octobris 1473. sententiae ab Officialibus in Comitatu latae non possunt annullari, vel retractari ex ineptitudine processus aut libelli, vel ex defectu omissae solemnitatis, sed ex meritis tantum (*tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 13.
Vigore Statuti Mercantiae prohibetur nec agendo, nec excipiendo allegari posse nullitatem sententiarum in eo Foro latarum *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 31.
Limita quando nullitatem sententiae clare resultat, uti sine probationibus, nec ex actis iustificata *tom.* 5 *decis.* 28 *n.* 8 *&* 32.
Sententiae latae contra casum expressum Legis nullae sunt *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 86.
Et nullum statum faciunt *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 87.
Sententia nulla est ob Iudicis incompetentiam *tom.* 3 *dec.* 70 *n.* 34.
Sententia lata absque cognitione causae est nulla *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 38.
Quando agitur de sententiis emanatis ab inferioribus iudicibus non attenduntur nullitates ab eis emissae, sed tantum bonum ius litigantium *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 14.
Sententiae, vel decreti nullitas dicitur evidens ut prolata fuerunt contra substantiam probationum *tom.* 10 *decis.* 14 *num.* 59.
Nullitas sententiae patet ex defectu mandati in Procuratore, qui licet fuerit Procurator ab altero constitutus, in praeiudicialibus sine Principalis consensu non poterat constitui *tom.* 6 *decis.* 9 *num.* 14 *&* 15. & multo minus in causa matrimoniali in qua requiritur mandatum speciale *n.* 16.
Quando Princeps in sententia manus apposuit, omnis iurisdictio tollitur de eius viribus cognoscendi, licet sententia sit notorie nulla *tom.* 3 *decis* 7 *num.* 36 *&* 37.
Sententia nulla etiam ex defectu iurisdictionis potest per Iudicem appellationis confirmari, ubi constat de illius iustitia quoad merita causae *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 23.
Fideiussori de iudicatum solvendo non competit exceptio nullitatis adversus sententiam latam contra principalem debitorem *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 35.
Sententia nulliter lata super fructibus non vitiat sententiam utiliter, & valide latam super sorte *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 37.
Sententia nulla ex uno fundamento, si substineatur ex alio exequenda est *tom.* 10 *dec.* 24 *num.* 22.
Sententia lata contra pupillum ex falso instrumento est ipso iure nulla *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 8.
Iniustitiae exceptio retardat executionem

nem sententiæ *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 1.

Ad iniustitiam a sententia removendam verba improprie sunt accipienda *tom.* 7 *dec.* 3 *n.* 29.

Verba præcedentia declarant sequentia & sententiæ recipiunt declarationem a petitione *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 30.

Sententia, seu decretum latum super re non cognita est iniustum, & nunquam transit in rem iudicatam *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 61.

Sententia iniusta non transit in rem iudicatam, nec meretur exequutionem *tom.* 2 *dec.* 9 *n.* 24.

Sententia iniusta non transit in iudicatum, non præiudicat ei contra quem lata est, nec facit ius quoad omnes *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 53.

Sententiæ iniustitia dicitur notoria, quando est lata contra ius clarum & communi opinioni adversatur *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 51.

Sententia lata contra communem receptam per Curiam dicitur notorie iniusta, quamvis altera opinio quoque sit communis *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 54.

Ad hoc, ut sententia dici possit notorie iniusta, debet esse contra casum legis, non autem contra communem DD. opinionem *tom.* 3 *dec.* 62 *n.* 22.

Sententia reiiciens exceptionem præscriptionis notoria iniustitia laborat *tom.* 2 *dec* 24 *n.* 67.

Sententia quæ ex processu iniusta dignoscitur etiam sine appellatione potest reiici *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 50.

Sententia, quæ per evidentiam facti iniusta apparet nunquam transit in rem iudicatam *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 49.

Collusio sententiæ arguitur ex defectu examinationis causæ *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 33.

Et ex non facto recursu, vel petita revisione *n.* 34.

Et ex iniustitia eiusdem sententiæ *num.* 35.

Ad sententiæ revocationem, necesse est probare concludenter læsionem, tam in terminis restitutionis in integrum, quam revisionis *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 169 *&* 170.

Sententia collusiva non præiudicat Successoribus, nec etiam iis, adversus quos emanavit, & reddit factum pro infecto *t.* 2 *dec* 6 *n.* 54.

Sententia collusiva non nocet etiamsi, sublata collusione noceret *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 55.

Sententia in eo, quod proprium favorem respicit, de iniustitia redargui debet *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 35.

Successores non possunt redarguere de iniustitia, & collusione sententiam, quam eorum Auctores in favorem reportarunt *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 52.

Ex quibus excluditur collusio sententiæ *tom* 4 *dec.* 19 *n.* 13.

SENTENTIA QUOAD REM IUDICATAM, ET ACCEPTATIONEM.

Ad inducendam rem iudicatam debent concurrere tria requisita *Leg. cum quæritur cum duobus seqq. ff. de iudiciis tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 6.

Sententia a qua appellatum non est transit in rem iudicatam & a partibus approbata censetur *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 3.

Sententia non impugnata transitum facit in rem iudicatam *tom.* 12 *dec.* 39 *num.* 3.

Sententia a qua non datur appellatio transit in rem indicatam *tom.* 12 *decis.* 20 *n.* 1.

Sententia, & res iudicata facit rem claram, manifestam, & pro veritate habetur *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 35.

Maxime iuncta acquiescentia, & acceptatione litigantium *tom.* 7 *decis.* 28 *n.* 36.

Sententia in rem iudicatam transacta pro veritate habetur *t.* 8 *dec.* 13 *n.* 30.

Sententia super supposito, uti necessario antecedenti emanata, facit rem iudicatam contra principalem & ha-

& habentem causam ab eo *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 44. 45.

Arbitrium regulatum a sententia in rem iudicatam transacta fundatum est in re, quæ non indiget liquidatione *tom* 3 *dec.* 7 *num.* 28.

Sententiæ conformes latæ Partibus vocatis, & contradicentibus faciunt rem claram, & manifestam *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 65.

Sententia in iudicatum transacta est executioni demandanda *tom.* 10 *dec.* 5 *num.* 22.

Sententia, quæ transitum fecit in rem iudicatam non retractatur, nisi gratia a Principe impetrata *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 34.

Liquidum dicitur, de quo extat sententia in iudicatum transacta, nam talis sententia habetur pro veritate *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 1. 2.

Sententia declaratoria nullitatis contractus operatur ac si fuisset de medio sublatus *tom.* 4 *decis.* 19. *num.* 11.

Et prolata super simulatione inducit rem iudicatam etiam in alio Iudicio *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 12.

Tres Sententiæ conformes faciunt rem iudicatam *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 24.

Duæ sententiæ inducunt observantiam ita iudicandi *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 56.

Duæ sententiæ probant consuetudinem iudicandi *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 2 Amplia quando agitur de eodem Tribunali, a quo ipsæ emanarunt *num.* 3.

Ex Statuto Florentino duæ sententiæ conformes habent vim trium, non obstante, quod intermedia sit discordis *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 22. 23.

Duæ sententiæ Tribunalis Artis Fabricantium indicandi consuetudinem inducunt *tom.* 7 *dec.* 46 *n.* 17.

Sententiæ duæ in Tribunali Fabricæ S. Petri constituunt rem iudicatam *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 1.

Duæ sententiæ in contradictorio iudicio latæ probant iudicandi consuetudinem *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 3.

Binæ sententiæ conformes, quæ tendunt ad eumdem finem constituunt rem iudicatam, licet verba sint diversa *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 4.

Consuetudo iudicandi inducitur per duas sententias, neque ab ea est recedendum *tom.* 8 *dec* 16 *n.* 66.

Observantia ita iudicandi in casu dubio inducitur per unicam sententiam, imo, & per unicum actum *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 57.

Ampliatur conclusio quamvis contraria opinio de iure verior esset *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 58.

Agitur de causa executiva, ubi agitur de executione geminæ sententiæ in iudicatum transactæ, & paratam habentis executionem, & caussam alimentorum respicientis *tom.* 7 *dec.* 8 *n.* 26.

Sententiæ latæ super statu rei, & contra eumdem producunt effectus omnes rei iudicatæ, licet latæ in Tribunali ecclesiastico, & causa sit in Tribunali Sæculari, & non appellatio probat eorum iustitiam *tom.* 8 *dec.* 27 *num.* 42.

Sententia lata contra tenorem Legis anni 1471. in iudicatum transire non potest *tom.* 3 *dec.* 16 *n.* 7. 8.

Sententia semel acceptata non potest amplius impugnari *tom.* 2 *dec.* 44 *n.* 2.

Sententia lata inter Partes in prima instantia pro exequutione reiudicatæ est inappellabilis *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 19.

Vigore Statuti Florentini non datur appellatio a duabus conformibus *tom.* 11 *dec* 6 *n.* 2.

Sententia lata contra rem iudicatam nulla est *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 4.

Sententia quando pendet appellatio, non dicitur transitum fecisse in iudicatum *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 72.

Statut. Florent. rubr. 115. vers. nulla persona lib 2. maiorem 18. annorum excludit a beneficio restitutionis in integrum sententiæ in iudicatum transactæ per lapsum temporis *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 45.

Sen-

Sententia lata ex Peritorum relatione nunquam transit in rem iudicatam, & potest revocari ex meliori iudicio aliorum Peritorum, etiam post pubblicationem *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 13.

Exequutio trium conformium retardatur ex instrumentis noviter repertis *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 8.

Et res iudicata rescinditur *tom.* 5. *dec.* 3 *n.* 12.

Non potest impugnari sententia cuius vigore quis egit in Iudicio, & insuper transegit *tom.* 2 *decis.* 18 *num.* 28.

Approbatio sententiæ inducitur ex instantia pro executione illius in partibus favorabilibus *tom.* 3 *dec.* 12 *num.* 1.

Observantia interpretativa inducitur etiam ex unica sententia in contradictorio iudicio lata *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 25.

Observantia, utpote interpres omnium actuum declarat etiam sententias *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 78.

Revisioni locus non est quando Pars sententiæ consensit *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 97.

Ad Principem tantummodo spectat tollere Rem iudicatam, atque sententias nullas confirmare *tom* 3 *dec.* 7 *n.* 30.

SENTENTIA QUOAD CITATIONEM, ET QUANDO FACIAT IUS CONTRA NON CITATOS.

Sententia absque citatione prolata est nulla *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 6.

Remissa non dicitur nullitas ex defectu citationis, quæ respicit substantiam Iudicii, & inducta fuit a Iure Divino, vel a Iure Naturali, vel a Iure Gentium *tom.* 1 *decis.* 1 *num.* 15.

In Supremis Tribunalibus, constito de bono iure, & sententiæ iustitia citationis defectus non attenditur *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 18.

Ad sententiæ validitatem unica sufficit citatio iuxta dispositionem iuris communis *tom.* 12 *dec.* 51 *n.* 14.

Iuxta stylum Curiæ Liburnensis sufficit ad validitatem sententiæ quod ea lata sit intra 30. dies utiles a die factæ citationis *tom* 12 *dec.* 51 *num.* 12.

Sententia lata super re dividua etiamsi individua dicatur, non tamen præiudicat non citatis *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 66.

Quando non adest legitimus contradictor, sententia nihil ponit in esse *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 79.

Sententia afficit omnes habentes ius consequtivum, maxime cum sine citati per proclama *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 89. 90.

Ut incurratur pœna in sententia comminata, requiritur intimatio sententiæ *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 9.

Sententia non intimata non transit in iudicatum, quo non extante, nec est cui parendum sit, *ibid.*

Sententia contra matrem non citatam lata, non nocet filio in ventre existentem *tom.* 6. *dec.* 18 *n.* 21.

Sententia emanata cum legitimo contradictore, facit ius etiam quoad alios non citatos *tom.* 12 *dec.* 37 *num.* 59.

Sententia lata super statu Commendæ in Iudicatum transacta, & executa, facit ius quoad omnes etiam non citatos *tom.* 6 *dec.* 6 *num.* 10.

Sententia contra Debitorem, quæ transitum fecit in Rem iudicatam, statim exequenda est contra Fideiussorem *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 12. 18.

Sententia lata contra debitorem per iuramentum a creditore præstitum exequi non potest contra Fideiussorem, ex auctoritatibus *Bartol. & Honded.* *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 39.

Conclusio *Honded* quod, scilicet sententia lata contra Principalem per privilegiatas probationes non exequatur contra Fideiussorem iudicati uti parum firma non absolute sequenda est *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 41.

Sed

Sed attendi potius debet opinio *Bartoli* dicentis, quod qui tenetur iudicatum solvere, iam est confessus se debitorem illius, quod iudicabitur *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 42.

Sententia lata contra Principalem non dicitur quoad Fideiussorem, res inter alios acta *tom.* 3 *dec.* 7 *n.* 16. & 43.

Non mandatur executioni contra fideiussorem sententia lata contra Principalem, sed stipulatio, quæ meretur executionem uti sententia ipsa *tom.* 7 *decis.* 7 *n.* 44. 45.

Sententia super alicuius legitimitate facit ius quoad omnes *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 36.

Aut saltem lata a viris doctis vim habet punctualis auctoritatis *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 37.

Sententia declarans irritum matrimonium, quæ ferri potuit ex alia causa, quam allegata per denunciantem non præiudicat proli iam conceptæ *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 39.

Sententia non præiudicat concepto in matrimonio nullo ab ea declarato *tom.* 6 *dec* 9 *n.* 25.

Sententia super matrimonio nunquam transit in iudicatum, & dispensatio iustificata præsumitur ex cursu temporis, & observantia *tom.* 6 *dec.* 8 *num* 32.

SENTENTIA QUOAD INTERPRETATIONEM, ET ACTA CAUSÆ.

Sententia est stricti iuris, & non extenditur ultra quam verba sonent *tom.* 10 *decis.* 19 *num.* 69. & *tom.* 5 *decis.* 48 *n.* 59.

Verba sententiæ intelligenda sunt civili modo, ne sequatur captio, & læsio *tom.* 11 *decis.* 4 *num.* 10.

Sententiæ Iudicum ita sunt interpretandæ, ut non contineant absurditatem, iniquitatem, vel iniustitiam *tom.* 10 *decis.* 19 *n.* 18.

Sententia est interpretanda, ut reducatur ad intellectum iuris *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 10.

Iudici non licet sententiam interpretari quoad ea quæ per se clara sunt, & perspicua *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 63.

Hoc tamen accipiendum est cum aliquo modernamine itaut sententia compræhendere valeat etiam tacitum, & virtuale *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 60.

Ex pluribus causis, per quas credi potest sententiam fuisse prolatam, standum est illi, quæ sententiam ipsam validam ostendit *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 76.

Sententiæ pars dispositiva debet unice attendi non alia quæque proemialis *tom* 6 *dec.* 54 *n.* 11.

Sententia interpetrationem accipit a Iure Communi eiusque verba debent intelligi secundum intelligentiam Iuris *tom.* 3 *decis.* 7 *num.* 20. 21.

Verba sententiæ non possunt referri ad unam rationem, vel titulum, quando æque adaptantur ad alium titulum, vel rationem *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 72.

Acta sunt optimi interpetres sententiæ, & cum ea unum integrale corpus constituunt *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 18.

Credibile non est, quod Iudex sententiam ferat ab actis alienam *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 19.

Ad conformitatem sententiarum inducendam sufficit quod in substantia sint conformes, licet discrepent in verbis *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 1.

In sententiarum conformitate dignoscenda, non verba, sed effectus consideratur quando super eodem capitulo consistunt, & ambæ diffinitivæ sunt *tom* 11 *dec.* 5 *n.* 1.

Non verba, sed sensus, & intentio spectari debet *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 2.

Sententiæ validitas resultat ex revolutione Actorum *tom.* 2 *dec.* 45 *num.* 1 & *tom.* 5 *dec.* 32 *n* 3.

Sen-

Sententia recipere debet interpretationem ex actis, secundum quæ lata censetur *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 62.
Sententia, quæ non iustificatur ex actis est notorie iniusta *tom.* 10 *dec.* 3 *n.* 4.
Enunciativa sententiæ non attenditur quoties non iustificatur ex actis, & ex testibus probatur falsa *tom.* 10 *dec.* 3 *n.* 5.
Ubi agitur de executione iam per capturam consumata solum habenda est ratio ad ea quæ reperiuntur in actis de tempore latæ sententiæ *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 26.
Sententia ex defectu actionis est nulla, etiam quando Actor a principio carere actione non appareret *tom.* 5 *dec.* 28 *n* 29. 30.
Sententiæ non destruunt actus consumptos respicientes modum, quo fuerant percepti fructus *tom.* 1 *dec.* 31 *n* 12.
Sententia revidenda ex iisdem actis *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 28.
Et præsumitur iusta *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 29.
Sola proportio eam reddit rationabilem *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 30.
Sententia declaratur ex *visis* eiusdem *tom.* 7 *decis.* 25 *num.* 32.
Quæ in visis enarrantur nil habent roboris, nisi ex actis comprobentur *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 40.
Ubi de exhibitione instrumenti non constat, vis fieri nequit iu visis sententiæ, in præsumptione iuris, quæ stat pro sententia, in qualitate, & religione Iudicum, nec in eo, quod nullitatem allegans probare teneatur negativam *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 39.
Transportatio actorum ad eum pertinet, qui impugnat sententiam habentem pro se præsumptionem Iustitiæ *tom* 8 *decis.* 22 *num.* 5.
Verbalis productio non sufficit ad iustificandam sententiam *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 33.
Sententia antiqua probat etiam sine actis *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 4.

SENTENTIA INTERLOQUUTORIA.

Sententia lata cum clausula *alio non apparente*, est mere interloquutoria *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 20.
Sententia ab osservatione Iudicii præservat iura actori, & non perimit negocium principale *tom.* 6 *decis.* 22 *num.* 34.
In sententiis ab observatione Iudici i Actor condemnatur in expensis *tom.* 6 *decis.* 22 *num.* 35.
Sententiæ habentes clausulam *ex actenus deductis*, nil differunt ab interloquutoriis *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 6.
Sententiæ habentes clausulam prædictam, vel alias similes. sunt diffinitivæ, & in rem iudicatam transeunt, maxime si totum negotium cum expensis diffiniant *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 7.
Vel saltem si interloquutoriæ sunt dicendæ, in hoc diffinitivam habent naturam, ut nisi ex noviter productis, non possint revocari *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 8.
Sententiæ huiusmodi tunc solum sunt mere interloquutoriæ, ubi ob aliquam iudicii nullitatem proferuntur, iuribus in alio iudicio reservatis *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 9.
Sententia cum clausula ex hactenus deductis est interloquutoria, nec habet vim diffinitivæ *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 16.
Sententia lata cum clausula ex actenus deductis potest in eadem instantia ex novis probationibus everti quamvis pertineant ad illa ipsa capita, quæ priore iudicio fuerant contestata *tom.* 10 *dec* 18 *n.* 45.
Limita si probationes sint tales, quæ in eadem instantia admitti possint *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 48.
Sententia ab observatione iudicii vel instantiæ est mere interloquutoria, nec habet vim diffinitivæ *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 17.
Sententia huiusmodi non impedit, quo-

quominus actor rursus agat *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 18.

Sententia ab observatione iudicii tacite reservat ius iterum agendi *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 19.

A sententiis prolatis in summarissimo possessorio numquam regulariter admitti solet appellatio suspensiva *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 1.

Hæc tamem conclusio limitatur quando merum possessorium assumpsit naturam possessorii mixti *tom.* 4 *decis.* 28 *n.* 2.

SENTENTIA QUOAD MOTIVUM.

Motivum appellatur pars sententiæ *tom.* 11 *decis.* 5 *num.* 5.

In sententia non videtur compræhensum quod non dicitur in Motivo *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 6.

Iudicandi motiva non solent exponi, & declarari in sententia *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 70.

Merita tamen proposita examinari debent, ac decidi *tom.* 5 *decis.* 48 *num.* 71.

Motivæ rationes ubi non subsistunt sententia etiam est insubsistens *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 18.

Motiva sententiæ nullæ attendi merentur, quando nullitas non respicit merita Causæ *tom.* 5 *decis.* 30 *n.* 41.

Amplia, ut ipsæ sententiæ nullæ quoad bonum ius Partis operantur saltem tamquam responsa prudentum *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 42.

SEPARATIO.

Ad separationem bonorum hæreditariorum petendam tempus determinatur non vero contra tertium, qui ab hærede bona fide acquisiverit res hæreditarias *tom.* 7 *dec.* 35 *num.* 23

Separatio habitationis filii a patre, & administratio bonorum tam ipsius, quam patris est compatibilis cum patria potestate, eo magis cum filius de administratis rationem reddit patri *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 35 & 36.

Separatio autem, ut inducatur emancipationem debet esse viginti annorum *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 37

Et cum in separatione pater filiis assignavit portionem bonorum, separatio dicitur facta propter dictam assignationem, non autem propter emancipationem *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 38.

SEPTUAGENARIUS.

Senex septuagenarius carcerari non potest pro debito civili *tom.* 4 *dec.* 45 *num.* 8.

Privilegium septuagenarii habet locum etiam in illo qui non sit approbatæ ætatis *tom.* 4 *dec.* 45 *n* 9.

Fugæ suspectus carcerari non potest pro debito civili si sit septuagenarius *tom.* 4 *decis.* 45 *num.* 10.

SEPULCRUM.

Hominem mortuum in Urbe sepelliri, neve uri poterat ex legibus duodecim Tabularum *tom.* 8 *dec.* 21 *num.* 14.

Sepulcra in campis propriis quoque fiebant in Romana Republica *tom.* 8 *decis* 21 *num* 15.

EQUESTRUM.

Sequestrum nil aliud operatur, quam ponere in tuto bona debitoris, ut creditor satisfieri valeat *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 19

Sequestrum fieri debet coram Iudice, qui de meritis causæ cognoscit nisi periculum sit in mora, tunc a quolibet Iudice, & etiam a creditore capi potest, dummodo Iudici competenti remittatur *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 5 & 10.

Sequestrum factum coram Iudice, qui de causa principali non sit amplius cognitor, attentatum dicitur *tom.* 6 *decis* 12 *num.* 6.

Pignus prætorium constitutum dicitur statim ac decretum est sequestrum super bonis debitoris *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 2.

Creditor etiamsi ad sequestrationem bonorum debitoris processerit, ea pen-

pendente, valet ad executionem devenire *tom.* 1 *dec.* 25 *n.* 20.
Pendente sequestro privari debitor non potest alimentis ex bonis propriis percipiendis *tom.* 8 *decis.* 23 *num.* 21.
Sequestrum non satisfacit de credito *tom.* 1 *dec.* 25 *num.* 21.
Ubi de credito constat non solum conceditur sequestrum sed & illius confirmatio *tom.* 12 *decis.* 12 *num.* 26.
Sequestrum excessivum a nullitate defendi non potest *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 20.
Sequestri confirmatio exigit plenam crediti iustificationem *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 30.
Statutum Venetiarum dat prælationem, ei qui prius sequestrare facit bona sui debitoris *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 122.

SERMO.

In generali sermone non includitur id, de quo fuit in specie dispositum *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 89.
Sermo loquentis non intelligitur contra se ipsum, maxime si contra alios potest intelligi *tom.* 12 *decis.* 19 *num* 38.

SERVITIUM.

Servitium præstitum, & tempus illius in casu unde probetur *tom.* 7 *dec.* 18 *n.* 2.
Servitium fuisse gratuitum probari debet ab allegante *tom.* 7 *decis.* 18 *num.* 51.

SERVITUS IN GENERE.

Servitutis nomine in contractibus regulariter venit activa *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 45.
Servitus non potest alienis rebus imponi *tom.* 3 *dec.* 3 *n.* 30.
Servitus non præsumitur *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 13. & *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 2.
Servitus pactionibus, stipulationibus Testamentis, & Contractibus constituitur *tom.* 7 *dec.* 31 *n.* 1.
Formularii Florentini clausulæ in venditione adhibitæ, videntur excludere omnem servitutem *tom.* 4 *dec* 6 *n.* 44.
Servitutis onus qui dicit impositum probare debet, alias minus instructus venit ad iudicium *tom.* 8 *dec.* 1 *num.* 25 & 26.
Ex pluribus servitutibus illa censeri debet imposita, quæ minus contineat, & constituenti minus officiat *tom.* 4 *decis.* 6 *num.* 38 & 39.
In divisione fundus divisus non remanet servituti obnoxius *tom.* 8 *decis.* 1 *num.* 24.
Manutentio in possessionem servitutum concedenda est quoties probatur titulus, qui excludat precarium, & familiaritatem *tom.* 10 *dec.* 45 *n.* 4 & 7.
Res in dubio intelligitur vendita, vel legata prout nunc est, & ex hoc intelligitur imposita servitus habens causam continuam *tom.* 4 *decis.* 6 *num.* 17.
Si legetur Taberna, ut nunc, intelligitur imposita servitus illius actus habentis causam permanentem *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 15.
Quod inservit alicuius usibus, & in ipsius possessione est præsumitur esse in ipsius dominio, præsertim cum possessio referri non possit ad ius servitutis *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 35.
Servitus in dubio non præsumitur, sed quævis res præsumitur libera *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 36.
Res sua nemini servitutem debet; sed si alienetur videtur actum ut omnia ita sint, & stent prout de præsenti sunt *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 11.
Hoc tamen procedit in servitute habente causam continuam, vel permanentem, non autem in servitute causam discontinuam habente *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 12 & 13.
Huiusce differentiæ adsignatur ratio *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 14.
Regulariter propter requisitionem servitutis prætium debetur *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 45.

Servitus ad unum finem concessa, deficit cessante causa concessionis *tom.* 12 *decis.* 37 *num.* 20.

Servitutes per emulationem, & malignitatem concedi non debent *tom.* 7 *decis.* 31 *num.* 8.

Non datur servitus servitutis *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 20 & *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 14.

Nemo servitutem sibi ipsi debet, & res propria nemini servit *tom.* 8 *dec.* 21 *n.* 67.

Propriæ apothecæ non datur activa servitus *tom.* 5 *dec* 49 *n* 14.

Titulus servitutis præsumitur ex longo usu, & pacifico *tom.* 10 *dec.* 45 *n.* 9.

Servitus fundo inhærens, prætium fundi minuit, non ita libertatem de eo disponendi *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 165

Servitute allegata ex aliqua causa, ut iuvare possit, oportet demonstrare, ut quis ea usus sit ex causa allegata, & ut dicitur tanquam iure feudi *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 17 & 18.

Quoties in prædio vendito servitus aliqua detegitur, Venditor tantum præstare debet, quanti minoris illud emisset emptor *tom.* 2 *dec.* 49 *num.* 9.

Per veterem illam venditionis formulam „ *uti optimus, maximusque est fundus* „ si fundus venditus servituti obnoxius reperiebatur, cogi non poterat emptor, ut insisteret dumtaxat actioni quanti minoris, quæ propria est servitutum, sed intentare etiam poterat efficaciorem evictionis actionem *tom.* 2 *decis.* 49 *num* 13.

In servitute acquisita propter longam possessionem Dominus fundi inferioris servientis conservari debet immunis ab omni damno, quod servitus causare possit *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 42.

Fundus serviens sentit solum incommodum usus servitutis *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 43.

Servitus per præscriptionem non constituitur, ignorante Domino Fundi servientis *tom.* 7 *dec.* 31 *n.* 6.

Quod a contrahentibus provisum non fuit subiicitur dispositioni Legis iuxta naturam contractus *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 46.

SERVITUS ALTIUS NON TOLLENDI.

Servitus ne luminibus officiatur, & ne prospectui &c. imponi potest *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 5.

Servitus ne luminibus officiatur inducitur tantum quando ex speciali gratia per Principem alicui conceditur, ut in publico ædificet, non vero quando locus fuerit a Principe libere donatus sine privilegio *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 27.

Dominus duarum domorum si unam ex eis vendat, intelligitur tacite reservasse favore domus, quam retinet, servitutem illius Iuris, quam ex vendita domo percipiebat *tom.* 4 *decis.* 6 *num.* 1.

In non exceptis libera remanet venditio *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 2.

Servitus, ne luminibus officiatur intelligitur tacite constituta in venditione *tom* 4 *decis.* 6 *num.* 3.

Et hæc est communis opinio, a qua in iudicando recedendum non est *tom.* 4 *decis* 6 *num* 4 & 5.

Textus in Leg. binas ædes ff. de servit. urban. præd. locum habet tam in ultimis voluntatibus quam in contractibus *tom.* 4 *decis.* 6 *num.* 6 7 9 & 16.

Servitus quæ habet causam continuam, & permanentem constituitur per alienationen alterius ex domibus absque alia verborum expressione *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 32.

Status utriusque domus, & alienatæ, & retentæ, tempore alienationis dat modum, & formam servituti *tom.* 4 *decis.* 6 *num.* 33 & 36.

Dispositio *Text. in Leg. binas ædes &c.* cessat quoties in totum non tolluntur lumina domus contiguæ *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 34.

Et habet locum in servitute itineris, & aditus, quæ habet causam discontinuam, non autem in servitute luminum causam continuam habente *tom*. 4 *dec*. 6 *num*. 35.

Exponitur differentia quoad servitutem, quæ inter fenestram, & ostium intercedit *tom*. 4 *dec*. 6 *n*. 37.

*S*i ædes legentur, vel vendantur videtur actum, ut consignationes uti stant, ita permaneant *tom*. 4 *dec*. 6 *num*. 8.

Differentia inter contractus, & ultimas voluntates procedit in servitute habente causam discontinuam *tom*. 4 *dec*. 6 *num*. 10.

Quænam est ratio, cur servitus luminum, & ne eis officiatur, dici debeat habere causam permanentem? *tom*. 4 *dec*. 6 *n*. 24.

*S*ervitus altius non tollendi ne luminibus officiatur est negativa, ac propterea numquam deducitur in esse, nisi expresse imponatur *tom*. 4 *dec*. 6 *n*. 25. Contrarium *n*. 29.

*S*ervitus luminum, & ne luminibus officiatur, imposita dicitur, quoties tacite reservatur *tom*. 4 *decis*. 6 *num*. 27.

*S*i per Instrumentum publicum probetur venditam fuisse rem, quæ de tempore venditionis habebat facultatem luminum, & fenestrarum, per idem Instrumentum probatur etiam constituta servitus luminum, & fenestrarum *tom*. 4 *dec*. 6 *n*. 28.

Text. *in Leg*. *binas ædes &c*. procedit tam in casu quo lumina essent domus retentæ, quam in eo, quo essent domus venditæ *tom*. 4 *decis*. 6 *num*. 30.

Utroque enim casu reservata censetur servitus luminum, & ne eis officiatur *tom*. 4 *dec*. 6 *n*. 31.

Clausula *cum omnibus, quæ bona habent super se, infra, seu intra se*, complectitur etiam servitutes passivas *tom*. 4 *decis*. 6 *num*. 46.

Per clausulam *ad habendum*, non videtur concessa facultas altius tollendi *tom*. 4 *dec*. 6 *n*. 47. Limita ut *n*. 48.

Quando tacite reservata fuit servitus luminum, non censetur ei renunciatum per clausulam *ad habendum* *tom*. 4 *decis*. 6 *num*. 49.

*S*ervitutes Tigni immittendi, & oneris ferendi causam habent nedum continuam, sed & permanentem *tom*. 4 *decis*. 6 *num*. 18.

*S*ervitus altius non tollendi, & luminibus non officiendi valde differt ab illa Tigni iniuncti, & oneris ferendi *tom*. 4 *dec*. 6 *n*. 19

*S*ervitus fenestrarum, & luminibus recipiendi habet causam continuam, & etiam permanentem, & ideo tacite videtur imposita in venditione *tom*. 4 *dec* 6 *n*. 20 *&* 23.

Quæ sententia verior est non obstante contraria aliquorum DD. opinione *tom*. 4 *dec*. 6 *n*. 21.

*S*ervitus stillicidii reservata intelligitur in venditione; licet in Instrumento de ea nihil dicatur *tom*. 4 *decis* 6 *num*. 22.

SERVITUS AQUARUM.

Servitus aquæ non est illis agris imponenda, quos natura ab huiusmodi servitute eximit *tom*. 12 *dec*. 37 *n*. 28. Intellige ut *n*. 29.

Opus manufactum ad ducendas aquas per fundum alienum probat titulum servitutis *tom*. 10 *dec*. 45 *num*. 5.

Qui servitutem aquarum patitur non potest in flumine ad defendendos proprios agros aliquid facere damno vicinorum *tom*. 5 *dec*. 13 *n*. 16.

Id etiam procedit in eo, qui sine alvei mutatione flumine utetur, & pariter facere debet sine cuiusquam incomodo *tom*. 5 *dec*. 13 *n*. 17.

Si aquam excludendo, quæ in suum agrum effluere solebat vicinis noceat cogitur opus tollere *tom*. 5 *decis*. 13 *num*. 26.

Aliud si nulla servitute gravatus recipere nolit *tom*. 5 *decis*. 13 *num*. 27 *&* 28.

Aquarum derivatio, vel percolatio iiſdem ſubiicitur Legibus ſive naturalis, ſive titulo ſervitutis acquiſita fuerit *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 33.

Aquarum derivatio naturalis dicitur cum ſine artificio aut per ſimplices conſuetos ſulcos aqua inferius deſcendit, & in hoc caſu ad nihil ſuperior tenetur non obſtante præiudicio prædiorum inferiorum *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 35.

Contrarium procedit cum aquæ percolantur in aquæductis, vel ſimilibus artefactis, cum inferiores non teneantur dictas aquas recipere *tom.* 9 *dec.* 17 *n.* 34 & 36.

Servitus inducta favore ſuperioris prædii proiiciendi aquas in inferiori intelligi debet ſine magno præiudicio, & cum uſu moderato earumdem aquarum *tom.* 9 *dec.* 17 *num.* 37.

Ius ducendi aquam per fundum alienum competere poteſt iure quaſi ſervitutis, vetuſtatis, ex loci natura, & ſimilibus *tom.* 10 *deciſ.* 1 *num.* 3.

Ager inferior de ſui natura tenetur ſervire ſuperiori *tom.* 10 *deciſ.* 1 *num.* 4.

Quod tibi non nocet, & mihi prodeſt faciliter concedendum eſt *tom.* 10 *dec* 1 *n.* 8.

Non debemus diſcooperire unum Altare, ut cooperiatur alter *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 10.

SERVITUS ITINERIS.

Servitutes cauſam diſcontinuam habentes ſunt itineris, viæ, & ſimiles *tom.* 7 *deciſ.* 31 *num.* 2.

Diſcontinua ſervitus, ut præſcribatur non ſufficit lapſus 40. vel 50. annorum ſed requiritur immemorabilis *tom.* 7 *dec.* 31 *num.* 3.

Teſtes de hac immemorabili debent non ſolum de ſcientia propria, verum etiam de ſcientia maiorum a quibus hoc audiverunt præciſe deponere *tom.* 7 *dec.* 31 *num* 4.

Servitus diſcontinua non præſcribitur ſine titulo, quia iure præcarii, vel familiaritatis poſſideri poteſt *tom.* 7 *dec.* 31 *num.* 5.

Vicinus tenetur dare ſervitutem itineris, quando aliunde non poteſt haberi *tom.* 10 *deciſ.* 29 *num.* 34.

Pro ſervitute prædiali non competit actio communi dividundo *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 5.

Nulli licet quid immittere in alienum *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 29.

Ab agro tamen ſuo aliquid avertere omnibus permittitur etiamſi aliis noceat *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 30.

SERVUS.

Diverſæ ſervorum ſpecies numerantur *tom.* 6 *deciſ.* 1 *num.* 48.

Atriarii, & Focarii erant viliores ex ſervis *tom.* 12 *dec.* 45 *n.* 11 & 13.

Servi Atrienſes cuſtodiebant atrium internum, & ſuppellectilia domus *tom.* 12 *dec* 45 *num.* 12.

SIGILLUM.

Sigillum nullam fidem facit, ubi eſt male impreſſum *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 48.

Et ubi ad alienas manus facile devenire poteſt *tom* 10 *dec.* 35 *n.* 49.

Sigillum faciliſſime falſificari poteſt, & ei ſolum creditur in his quæ ſunt modici præiudicii *tom.* 10 *deciſ.* 35 *num.* 50.

Nec illud attenditur ubi aliqua adeſt falſitatis ſuſpicio *tom.* 10 *deciſ.* 35 *num.* 51.

Sigillum in calce ſcripturæ appoſitum attenditur quoties convenit cum comparatione literarum *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 47.

SIGNUM.

Signum appoſitum in ſarcinis non probat mercium dominium, ubi de veritate in contrarium conſtat *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 28.

Signa exiſtentia hinc inde æqualia, ædificii communionem important *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 34.

SILENTIUM.

Silentium creditoris niſi aliis coniecturis probetur inducit tantum ſo-

lu-

lutionis suspicio *tom.* 7 *decis.* 41 *num.* 17.
Observantia. & silentium creditoris adiuvat debitorem, qui solvit creditori putativo *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 41.
Ex longo silentio præsumitur dotem fuisse mulieri restitutam *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 91 *&* 93.
Quæ præsumptio augetur, si mulier post multas vices matrimonium postea contraxerit *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 92.
Silentium diuturnum maxime cum actum fuerit in pluribus Iudiciis de repetitione dotis, est præsumptio simulationis maioris quantitatis *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 26.

SIMILE.

Quod est simile non est idem *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 9. *& tom.* 9 *dec.* 2 *num.* 25. *& tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 38.
Lex nequit extendi ad ea quæ sunt, vel videntur similia *tom.* 12 *decis.* 45 *num.* 39.
Verbum *& similia* in pacto expressum non verificatur quo ad non similia *tom.* 7 *dec* 39 *n.* 21.
Quod non est simile non comprehenditur in pacto restricto casibus expressis vel similibus *tom.* 7 *decis.* 39 *num.* 22.
Similia sunt, inter quæ diversitatis ratio reddi non potest *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 74.
Similitudo plena non est, ubi fiunt multæ differentiæ *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 76.

SIMPLICITAS.

Simplicitas est amica legis, non autem versutia *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 102 *&* 103.

SIMULATIO IN GENERE.

Simulare est fingere, quod non est *tom.* 6 *decis* 20 *num.* 7.
Quisquis enixe conatur simulationem tegere sub veritatis pallio *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 13.
Color quæsitus, & simulatio a lege improbatur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 100.
Fictio non attenditur in alterius præiudicium, & quod simulate fit non attenditur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 101.
Cum agitur de simulatione illicita, perfectæ debent esse probationes, in licita simulatione leviores requiruntur *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 4.
Etiam contra Instrumentum publicum sufficiunt leves coniecturæ, stante causa simulandi ad probandam simulationem *tom.* 9 *decis.* 30 *num.* 11.
Instrumentum simulatum non est revera Instrumentum, sed solum superficialiter *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 12.
Allegando simulationem contra Instrumentum publicum illud non impugnatur, sed solum dicitur quod contrahentes illud conficere noluerunt, & allegatur exemplum *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 13 *&* 14.
Instrumentum simulatum dum careat consensu, neque cum iuramento substinetur *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 50.
Ubi constat de simulatione Iudex non debet esse sollicitus de confessione Partis *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 25 *&* 26.
Quando procedat conclusio, quod simulatio non admittatur, etiamsi de ea afferrentur coniecturæ, ubi deficit causa simulandi? *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 27.
Contractus simulatus est ipso iure nullus, & consequenter licet simulanti exceptionem simulationis allegare, cum non turpitudinem propriam, sed nullitatem contractus detegere dicatur *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 100. 101.
Simulatio namque est vitium contractus non personæ *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 102.
In Iudicio civili suspicio simulationis habetur pro simulatione *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 119.
Simulatio admittitur etiam in datione in solutum *tom.* 4 *dec* 19 *n.* 36.
Specifica renunciatio simulationi utroque iuramento munita non habetur in consideratione quando simula-

la-

latio revera probatur intervenisse *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 97.
Effectus periurii non transit in hæredem, qui propterea de simulatione opponere valet etiam non impetrata absolutione, vel relaxatione *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 99.
Volens uti quietantia, debet etiam acceptare qualitatem simulationis illi cohærentem *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 21.
Simulatio quietantiæ extinctionis census reddit inutilem ipsam quietantiam, perinde ac si facta non fuisset *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 8.
Nec impedit quominus creditori competant actiones eo modo, quo ante simulationem competebant *tom.* 4 *dec.* 19 *n* 9.
Simulatio ad evitandam gabellam non immutat realem quantitatem dotis constitutæ, cum plus valeat quod agitur, quam quod simulate concipitur *tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 14.

SIMULATIO EX QUIBUS INDUCATUR VEL EXCLUDATUR.

Vehemens coniectura simulationis est inverisimilitudo *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 79.
Ex inverisimilitudine probatur simulatio *tom.* 1 *decis.* 40 *num.* 8.
Causa simulandi sufficit verisimilis, & a partibus opinata *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 117.
Ex simplicibus coniecturis deducitur simulatio adeunte solum causa opinata, sed eo magis cum adsunt urgentes circumstantiæ, & probationes *tom.* 9 *decis* 30 *num.* 16.
Et simulatio maioris dotis probatur ex Chirographo ipsius Dotantis, in quo fatetur dotem non fuisse constitutam in summa maiori *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 17.
Item ex testium depositione *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 18.
In iudicio civili simulatio probata dicitur ex quacumque coniectura *tom.* 1 *dec.* 40 *num.* 7.
Pro concludenda simulatione considerari debet qualitas Contrahentium *tom.* 1 *decis* 40 *n.* 11.
Ad simulationem probandam sufficit una coniectura *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 118.
Simulatio facilius præsumitur cum agitur de præiudicio tertii *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 113.
Eo magis quando non adest dolus simulatio præsumitur *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 114.
Et quando adest causa simulandi *tom* 8 *dec.* 10 *num.* 115.
Ab insolito bene arguitur, ut simulatio inducatur *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 116.
Circumstantiarum cognitio in arbitrio, & religione Iudicis permanet *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 23.
Stante causa simulationis leviores coniecturæ sufficiunt *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 24.
Simulationis coniecturæ contrarias debiliores excludunt *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 25.
Quando in probanda simulatione contractus, requiratur iustificatio causæ *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 5.
Quando agitur de stipulatione contractus validi ad cohonestandum alterum invalidum, hæc illusio colorata putatur causa sufficiens pro simulatione concludenda *tom.* 1 *dec.* 40 *num.* 6 & 13.
Præsumptiones ad simulationem detegendam simul iungendæ ut inde iustum Iudicis arbitrium desumatur *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 27.
Simulatio præsumitur, quoties adest verisimilis causa simulandi absque eo quod necesse sit illius veritatem probare *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 7.
Ad probandam simulationem admittuntur coniecturæ, & præsumptiones, quæ arbitrio Iudicis pensatæ sufficere possunt ad infringendas etiam publici instrumenti vires *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 40 & 41.
Limita quando ex capite falsitatis instrumentum impugnandum foret

tom. 4 *decis.* 19 *n.* 42 *&* 43.

Duæ coniecturæ, iuncta causa simulandi, plenam constituunt simulationis probationem, licet in genere suo plene, & perfecte probatæ non fuerint *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 44.

Amplia quod unica etiam coniectura simulationem probet, quando contractus fœnoris vitio non laborat *tom.* 4 *decis.* 19 *n.* 45 46.

Ad probandam simulationem attendendi sunt actus præcedentes, non subsequentes *tom* 4 *dec.* 19 *n.* 91.

Simulatio quæ admixtum habet præiudicium Tertii non participis, non potest contra istum allegari a simulante, vel eius hærede *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 103 declara ut *num.* 105.

In simulatione non præsumitur intermixta fraus in damnum Tertii, nisi consilium fraudandi legitime probetur ab allegante *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 104.

Simulatio probatur nedum ex confessione veritatis post contractum emissa, verum etiam ex quibuscumque aliis actibus consecutivis *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 20.

Simulatio arguitur si omittantur diligentiæ, & cautelæ necessariæ *tom.* 1 *decis.* 40 *n.* 9 *&* 10.

De causa simulandi sufficit, quod constet ex facti circumstantiis bene perpensis, & ex quacumque occasione quæ simulationem inducere valeat *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 30 *&* 31.

Constito de simulatione voluntas simulandi, de qua sub ipso actus initio non apparet, ex postea gestis desumitur usque ab initio intervenisse *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 33.

Simulatio manifestior evadit quo plures cautelæ, & diligentiæ ad eam palliandam congeruntur *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 92.

Contractus de simulatione suspecti per iuramentum redduntur suspectissimi *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 93 *&* 94.

Causa proximior, & occasionem præbens actui simulate gerendo excludit causam remotiorem simulationi contrariam *tom.* 4 *decis.* 19. *num.* 34.

Simulatio eruitur quando pacta apposita magis adaptantur alteri contractui, quam illi, qui gestus apparet *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 17.

Coniectura ex omnibus facti circumstantiis deducta, optima dicitur ad arguendam simulationem *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 81.

Ex antecedentibus, & subsequentibus, actus medii declarantur simulati *tom.* 4 *dec* 19 *num.* 82.

Generalis, & æquivoca præsumptio veritatis excluditur ex speciali præsumptione molestiæ, & ex clara voluntate simulandi *tom.* 4 *dec.* 19 *num* 35.

Simulatio confessionis dotis excluditur per præcedentem promissionem *tom.* 10 *dec* 12 *n* 1. intellige ut *n.* 2.

Ut promissio dotis simulationem confessionis excludat requiritur quod confessio sit verisimilis *tom.* 10 *dec.* 12 *n.* 3.

Ex inverisimili deducitur simulatio, nempe quod dotans, ex liberalitate aliquid donaverit mulieri in secundo matrimonio, & eodem tempore imminuerit dotem in primo matrimonio constitutam *tom.* 9 *dec* 30 *num.* 24.

Et simulationes factæ sine ulla alia causa magis augent simulatæ dotis suspicionem *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 25.

Ad probandam veritatem constitutionis dotis & detegendam simulationem in maiori summa, sufficiunt præsumptiones, & coniecturæ *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 2.

Alias nunquam simulatio, quæ secreto maxima cum cautela fieri solet, probari posset si requirerentur plenæ probationes *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 3.

Silentium diuturnum maxime cum actum fuerit in pluribus iudiciis de repetitione dotis est præsumptio simu-

mulationis maioris quantitatis *tom.* 9 *dec.* 30 *num.* 26.
Quando diversitas a iusto precio est levis cessat quælibet læsio necessaria ad præsumendam simulationem seu fœnus in contractu *tom.* 6 *decis.* 43 *n.* 46.
Talis contractus argui potest de simulatione, & fœnore ex aliis præsumptionibus, & coniecturis ultra lesionem, & modicitatem prætii *tom.* 6 *decis.* 43 *n.* 47.
Sed aliæ coniecturæ simulationis debent esse concludentissimæ *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 48.
Spatio 8. dierum solutio relevantis summæ pluribus paghis facta simulationis nota iudicatur, præsertim in paupere, a quo non fit solutio exiguæ summæ etiam cum executione *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 10. 11.
Eruitur simulatio ex nulla cautione restituendi conspicuam summam, ut fieri solet *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 12.
Per dilationem ad solvendum a debitore census cum epistola petitam, optime resultat simulatio præcedentis extinctionis eiusdem census *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 70.
In extinctione debiti conspicui solent communiter adhiberi Testes, & Notarius, qua cautione emissa, extinctio præsumitur simulata *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 74.
Extinctio census præsumitur simulata quoties emptores fundi censiti evictionem passi non egerunt pro relevatione indemnitatis, & reintegrationis sortis census, quem ad computum pretii in se accollaverunt *tom.* 4 *decis.* 19 *num.* 78.
Confessio de recepto simulata præsumitur, quando non constat de reali prætii numeratione *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 47.
Nullus enim est actus in quo facilius cadat simulationis præsumptio *tom.* 4 *dec.* 19 *n* 48.
Extinctio census probatur simulata quando in instrumento quietantiæ simul apparet extinctio, & debitoris obligatio *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 37. 38. 49. amplia ut *n.* 39.
Simulatio quietantiæ probata remanet ex confessione simulantis in sui præiudicium emissa *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 15.
Successiva declaratio probat simulationem quietantiæ, non secus ac in ipso actu facta fuisset *tom.* 4 *decis.* 19 *n.* 18. 32. 87 *&* 88.
Simulationis etiam probatio desumi potest non solum a priori, sed etiam a posteriori; quod declaratur *tom.* 4 *decis.* 19 *n.* 19.
Causa se liberandi a molestiis emptori illatis, vel inferendis sufficientem præstat occasionem pro simulanda census extinctione *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 28.
Et hanc occasionem præstat etiam lis inter simulantem, & tertium *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 29.
Simulatio excluditur quoties allata simulationis causa inverisimilis detegitur *tom.* 9 *dec.* 32 *n.* 14.

SINGULARITAS.

Singularitas resolvitur in pluralitatem, & viceversa secundum circumstantias, quæ unum, vel alterum ostendant volitum *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 39.

SINISTRUM IN GENERE.

Qui sinistrum allegat, ipse aliud concludenter probare tenetur *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 8.
Notorietas sufficit ad probandum sinistrum navis *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 7.
Sinistrum probatur sufficienter per Testes examinatos in loco sinistri, vel alio propinquiore, sine ulla citatione, & coram quocumque Iudice *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 41.
Sinistrum probatur etiam coniecturis, & præsumptionibus *tom.* 10 *decis.* 4 *num* 45.
Testimoniales sunt de forma substantiali ad probandum sinistrum *tom.* 10 *dec.* 4 *num* 42.
Et nisi sint recognitæ, vel traductæ ci-

citata Parte nil probant *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 45.

Testimoniales censentur a Parte approbatæ, ubi contra eas nil fuit oppositum *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 44.

Quocumque casu navis arrestetur dicitur ivisse in sinistrum, & locus sit stipulationi, licet salvæ fuerint in alio Portu, nam ut salvæ dicantur necessarius est adventus, & exoneratio in loco destinato *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 8 & 9.

Casum sinistri evenisse dicitur quoties merces etsi non perierint, vel post tempus præfixum, vel ad locum statutum non perveniunt *tom.* 9 *dec.* 40 *num.* 22.

Sinistro est locus quando mers passa est arrestum ultra tres dies *tom.* 9 *dec.* 40 *num.* 23.

Merces omnes, quæ fuerunt oneratæ præsumuntur esse super Navi de tempore sinistri *tom.* 3 *decis.* 72 *num.* 23.

In casu deteriorationis frumenti, Assecuratores tenentur probare, quod frumentum possit servire usui destinato *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 15.

Verba *disastro* in apocha assecurationis sub sinistrorum generalitate expressum non tam infortunium, quam deteriorationem amplectitur, sive in totum appareat deterioratio, sive in parte *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 11 & 12. Atque in specie de frumento deteriorato *n.* 13 & 14.

Mutuantes ad cambium, sive Assecuratores tenentur pro rata damni facta æstimatione navis in statu, quo reperitur post casum sinistrum *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 7.

De sinistro navis in odium Assecurati non tenetur Assecurator, sicut non tenetur de dolo assecurati, nec de contrabando a Magistro navis commisso *tom* 7 *dec.* 36 *n.* 11 & 12.

Quando sinistrum tribui non potest culpæ Assecurati, quia nihilominus sequeretur, Assecurator tenetur *tom.* 7 *dec.* 36 *n.* 24.

Assecuratores repetere possunt summas solutas pro sinistro, cui subiacere minime debuissent *tom.* 4 *dec.* 40 *n* 2.

SINISTRUM QUOAD SCIENTIAM.

Assecuratio facta post sinistrum valet, ubi Assecurati ignorantia accedit *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 17.

Secus vero si Assecuratus sciebat evenisse sinistrum *tom* 10 *dec.* 5 *n.* 18.

Assecuratio non valet data possibilitate scientiæ sinistri *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 20.

Ignorantia sinistri debet ab allegante probari *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 17.

Scientia sinistri quando præsumatur *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 19.

Scientia sinistri probatur coniecturis deductis ex spatio temporis, locique distantia *tom.* 10 *dec.* 4 *num.* 18 & *num.* 24.

SOCER.

Socer de dote conventus tum vivente, tum mortuo filio beneficio gaudet competentiæ *tom.* 12 *dec.* 57 *num.* 6.

Limita si Mulier sit pauper, quia alia bona non habeat præter dotem uti præsumitur *tom.* 12 *dec.* 57 *n.* 7.

Tamen in hoc casu beneficium competentiæ iuvat ad effectum declinandi executionem personalem *tom.* 12 *dec* 57 *n.* 8.

SOCIETAS IN GENERE.

Societatis definitio a Wulteio, & Vinnio tradita *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 40.

Societatis nomen est generale, & convenit cuicumque communioni, vel participationi lucri, & damni *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 9.

Societas est contractus correspectivus, ad quem homines inducuntur ob spem reciproci lucri *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 1 & 40.

Pactis societas civilis ligatur, & regitur *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 6.

Societatis contractus maxime bonam fidem expostulat *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 2.

In

In contractu societatis æquitas maxime attenditur, & summa desideratur æqualitas *tom.* 3 *decis.* 3 *n.* 22. *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 57. & *tom.* 11 *decis.* 7 *n.* 4.

Ex natura societatis damna, & lucra sunt inter Socios communia *tom.* 1 *decis.* 40 *num.* 14 & 31. & *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 41.

Societas tamquam quid facti non præsumitur, & ab allegante est probanda *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 1.

Societatis contractus in contrahentium voluntate, & libero consensu substantiatur *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 3.

Societas absque appositione capitalis regulariter non datur *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 23.

Societas esse non potest absque subiecto, super quo ipsa sit efformata *tom.* 1 *decis.* 40 *num.* 38.

Trinum contractum per Morales admissum in terminis societatis, qui Doctores impugnent *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 19.

Consuetudo attendi debet pro interpetrando contractu societatis *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 78.

Societatis contractus non exigit pro substantia scripturam *tom.* 1 *dec.* 15 *n* 193.

Taciti, & expressi eadem semper est virtus *tom.* 7 *decis.* 28 *n.* 61.

Tacita societas habet eadem privilegia, quæ habet expressa *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 62.

Examinatur *Text. in Leg. coiri ff. pro socio* qui loquitur tantum de societate ex certis actibus limitatis constituta *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 63. 64.

Contraria opinio est ab omnibus reprobata *tom* 7 *dec.* 28 *n.* 65.

Societas tacita ab actibus inducta non potest extendi ad id, quo actus deficiunt, vel sunt contrarii *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 13.

Societas iustificatur executione, & observantia contractus socialis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 195.

Actus æquivoci, qui referri possunt ad solam participationem citra ius & nomen socii non concludunt veram societatem *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 11.

Societas arguitur quando prætensi socii, seu Accomandantes sese nominant tales in aliquo actu *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 197.

Actus inducentes novam societatem operantur *ex nunc* non vero *ex tunc tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 199 declara *num.* 202.

Una societas non est ad aliam extendenda *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 29.

Verbum *nostri* expressum in literis unius socii inducit societatem quoad alios *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 196.

Præsumptio societatis eruitur ex massa corporum, vel in toto, vel in parte ab Accomandantibus effectuata *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 194.

Statutum disponens de societate, secus, ac Ius Comune, intelligi debet de societate contracta intra Statuentium Territorium *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 113.

Socius duplicem personam repræsentat *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 42.

Socius aliquid agens nomine sociali, non obligatur tanquam privatus *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 40.

Socii non obligantur ultra bona societatis *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 41.

Merces, quæ a socio in Taberna ponuntur non sunt amplius in dominio socii, sed in dominio societatis *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 19. 20.

Societatis bilancium, & computa pecuniarum, & mercium qualiter fiant? *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 21.

Pecuniæ in societatem collatæ sunt communes omnium sociorum *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 47.

Ex diligenti revolutione librorum societatis probatur an pecuniæ in eius utilitatem versæ sint *tom.* 6 *dec.* 16 *n.* 12.

Ex libris societatis eruitur plena probatio, signanter Florentiæ *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 38.

Con-

Contra scribentem eo magis probant libri societatis *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 40.
Libri societatis plenam inter socios fidem faciunt *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 6.
In societate si concurrant requisita necessaria non requiritur scriptura maxime si res sit inter Fratres *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 12.
Societas mutuo consensu contrahitur & mutuo dissensu resolvitur *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 1. & 17.
Ubi plures unam rem tantum inter se comunicant, illius rei dumtaxat dicitur contracta societas *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 12.
In fine societatis quando nullum adest lucrum, qui capitale posuit illud præcipuum deducit *tom.* 11 *dec.* 7 *num.* 12.
Qui lucrum sentit, debet quoque damnum sentire *tom.* 11 *dec.* 7 *num.* 11.
Societas quælibet excluditur absque communicatione damni *tom.* 6 *dec.* 23 *num.* 3.
Quando restituatur socio capitale collatum in societatem, cum trium casuum distinctione, advertitur *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 31.
Ex societate unius, aut duarum negotiationum, non infertur ad aliam speciem *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 30.
Alciat. opinio reprobatur *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 31.
Bona societatis dici nequeunt bona socii nisi post dissolutam societatem *tom.* 10 *decis.* 11 *n.* 44. 45.
Damnum in societate contingens ad eos, qui capitalis dominium habent spectare debet *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 3.
In fine societatis antequam deveniatur ad lucrorum, & damnorum discussionem, debet extrahi capitale & restitui ei, qui illud in societate posuit *tom* 1 *dec.* 40 *n.* 35.
Si post mortem unius socii nulla facta sit divisio, societas transit ad hæredes quoad ea, quæ pendent a rebus communibus, & eorum emolumentis, ac fructibus *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 72.
Et transit etiam in hæredem administratio rerum communium, quæ spectabat ad eius Auctorem *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 73.
Societas si consumpserit Capitalia aliunde habita ad negotiandum, remanet debitrix pretii *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 14.
Lucrum quod superest in societate indivisum, distribuendum est inter Socios pro rata participationis *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 1.
In societatibus quoad utilium distributionem, primo attenduntur pacta, & conventiones contrahentium *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 29.
Secundo, consuetudo sociorum si quæ sit, sive regionis *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 30.
Tacite actum videtur, quod consuetum est fieri, *ibidem*.
Tertio, prædictis deficientibus dispositionem *Text. in §. Et quidem si nihil instit. tit. de Societ.* videlicet quod partes tam in lucro, quam in damno sint æquales proportione geometrica *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 31 & *num.* 34.
Ex contemporanea successione quis fit socius societatis incidentis *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 11.
Societas etiam post disdictam durare intelligitur *tom.* 2 *decis.* 10 *n.* 30 Declara *n.* 32.
Actio pro socio nequit in judicium deduci nisi finita societate *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 40.
Qualitas societatis facit differre singulos in ea comprehensos, quoad causam propriam *tom.* 4 *decis.* 13 *num.* 49.
Dictio *eorum* refertur ad causam socialem *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 50.
Societates officiorum, servata forma Constitutionum Apostolicarum, sunt validæ *tom.* 3 *dec* 60 *n.* 39.
Ex illis non infertur ad Cambium maritimum *tom.* 3 *dec* 60 *n.* 40.
Dictum cambium est contractum risico

co Navis, vel ad reditum Navis salvæ per modum sponsionis *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 41.

Decisio 515. *n.* 6. *cor.* *Emerix Iun.* expenditur *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 42.

SOCIETAS INTER FRATRES &c.

Societas alia est universorum bonorum, quæ contrahi potest tam expresse, quam tacite *tom* 7 *decis.* 28 *n.* 4 5. in qua specie societatis omnia provenientia a fratribus comunicanda sunt, & *n.* 6. alia est universorum, quæ ex questu & opera descendunt, & in ea comunicanda sunt omnia, quæ ex quæstu, & industria proveniunt *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 7. 8.

Quando est duorum, vel pluribus negociorum, tunc lucri eorum fieri debet communis, atque æqualis divisio, habita ratione ad maiorem partem sortis, vel industriæ *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 9.

Alia est unius rei tantum, & in hoc casu quidquid socius extra illam lucratur sibi acquirit *tom.* 7 *decis.* 28 *n.* 10. & 11. ubi quod non præsumitur extensum mercimonium ultra mercem in communione positam *num* 12 alia est hereditaria quia in hæreditate paterna, vel alia contrahitur, quæ quidem dicitur particularis *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 13.

In hæreditaria intelliguntur communia, quæ procedunt ex bonis hæreditatis *tom.* 7 *dec.* 28. *n.* 14.

Societas & communio bonorum paternorum ratione conviventiæ, & operarum rusticalium unitim exercitarum inter fratres rusticos de qua natura sit *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 15.

Societas universalis est indubitata quando bona fuerunt in communi, & pro indiviso retenta, quando omnes convivunt ad eamdem mensam, quando faciunt communia omnia lucra, & onera, & quando nunquam fuit reddita ratio *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 16. 17. ubi enumerantur quinque requisita ad illam inducendam *n.* 20.

Facilius præsumitur inter fratres, ac inter patruum & nepotes *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 18.

Universalis inter fratres præsumitur ex lucri unius negocii comunicatione *tom.* 7 *decis.* 28 *n.* 19.

Societas universalis ex deficientia unius ex supradictis requisitis exclusa remanet *tom.* 7 *dec* 28 *n.* 21.

Ex indivisa possessione paternæ hæreditatis non inducitur per necesse societas universalis inter fratres *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 70.

Sed potius societas particularis paternæ hæreditatis *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 71.

Nec sufficit simultanea cohabitatio fratruum *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 72.

Etiamsi Fratres per longum tempus insimul cohabitaverint percipiendo quoscumque redditus & proventus bonorum *tom* 7 *dec.* 28 *num.* 73.

Quod debet probari per concludentes demonstrationes, quæ non possint verificari ad alios effectus *tom* 7 *decis* 28 *num.* 74.

Quando probantur requisita uniformia societati universali non est opus recurrere ad præsumptiones, & inductiones *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 75.

Quamvis ex sola possessione in commune bonorum dici non possit contracta societas universalis, attamen si ex fortioribus coniecturis deducatur, ut in casu, dicitur concludenter probata *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 77.

Ex communicatione dotium uxorum inter socios resultat societatem universalem, & hæc est superlativa probatio *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 28. 29. & e contra *num.* 30.

Ex solutione promiscua debitorum confirmatur societas universalis *tom.* 7 *decis.* 28 *n.* 31.

In societate universali non attenditur an unus habeat maiorem familiam quam alius quia hoc provenit

nit a casu non a culpa sociorum *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 33.
Confessio Partium de per se optime probat societatem universalem *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 34.
Bona omnia quoquomodo perventa alicui ex Sociis sunt communicanda in societate universali, & non solum ea, quæ proveniunt ex negocio questu, opera, & industria, sed etiam quæ proveniunt per hæreditatem, legatum, donationem, & fortunæ beneficium, ac per alium quemcumque titulum *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 56. 57 & 58.
Et hoc militat non solum in societate universali expressa, sed etiam in tacita reprobata opinione aliquorum DD. contrarium tenentium *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 59 & 60.
Societas victus, & vitæ contracta inter fratres dicitur, ubi in eadem domo habitant, & vivunt communibus expensis *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 18.
In societate mensæ, quidquid fructuum superest ad necessitatem victus illud est Domini *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 19.
Vita communis per longum spatium temporis inter socios comprobat societatem, & si verior sententia sit quod sufficiat decem annorum, & minus dum concurrant alia requisita *tom* 7 *dec.* 28 *num.* 43. 44.
Ubi fratres inter se communicant omnia lucra provenientia ex industria, & opera nulla maioris, vel minoris collationis habita ratione generalis questuaria societas contracta intelligitur *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 35 sub *num.* 50. & 59.
Liber Negociationis scriptus proprio nomine a Fratribus non excludit societatem, quando omnia ea facta fuerunt, quæ societatem important *tom.* 1 *decis.* 32 *num.* 14.
Ubi fratres omnes in aliqua negotiatione se exercent, & illius lucra communicant, intelligitur inita inter eos societas illius negotiationis tantum *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 27.
Quod locum habet etsi fratres plures exerceant negotiationes *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 29.
Societas ut inducatur, necessaria est ab utraque parte lucrorum communicatio *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 21.
Qua deficiente, societas excluditur, quamvis cohabitatio, bonorum communium pro indiviso retentio, & similia accedant *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 22.
Societas universalis esse non potest, ubi aliquid sit reservatum *tom.* 10 *dec* 6 *n.* 61.
Ad hoc, ut dicatur contracta tacita societas omnium bonorum, requiritur, quod fuerint communicata bona, quæ fortunæ beneficio acquiruntur, & quæ raro obveniunt *tom.* 10 *decis.* 6 *n.* 58.
Societas dicitur contracta inter fratres, qui etsi non negotiantur, faciunt tamen actus ex quibus socialis affectus apparet *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 39.
Ad hoc ut inter fratres dicatur contracta societas, ea requiritur communicatio, quæ ultra causam bonorum communium existat *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 26.
Societas præsumitur ex cohabitatione lucrorum collatione, & non reddita ratione superlucrati *tom.* 10 *decis.* 6 *n.* 48.
Declaratur ista conclusio *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 49 sub *n.* 50. 51.
Lucrum dotis Uxoris defunctæ unius ex sociis, venit in universali societate omnium bonorum *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 60.
Animus contrahendi societatem universalem excluditur ex non facta communicatione dotis Uxoris *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 72.
Animus contrahendi societatem excluditur ex contractibus nomine proprio gestis *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 69
Socius nequit proprio nomine emendo,

do, societati iam contractæ præiudicare *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 70.
Declara si constet de societate iam contracta *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 71.
Testes societatem fuisse contractam non probant, nisi de actibus socialibus deponant *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 66.
Et de his deponere debent, etiam non interrogati *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 67.
Coniunctio sanguinis levem facit contractæ societatis præsumptionem *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 32.
Baldi doctrina in Leg. si patruus Cod. comm. utriusque refertur, & declaratur *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 33.
Societas non præsumitur contracta ex collatione rerum modici momenti *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 63.
Ex generali quæstuaria societate non potest inferri ad societatem omnium bonorum *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 36 & sub *n.* 38. & 49.
Etsi accedat communicatio fructuum bonorum, quæ socii in commune possident *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 37.
Societas tacita inter fratres inita non dicitur, ubi alter negotiatur, alter vero non *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 20.
Societatis universalis ea natura est, ut pars attinens ad suos respective Authores distribuatur Successoribus *tom.* 12 *dec.* 30 *num.* 16.
Societas etsi contracta dissolvitur ubi unus tantum communicat, alter vero non *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 62.

SOCIETAS QUOAD CREDITORES.

Posita societate venit in consequentiam separatio, aut prælatio creditorum *tom.* 1 *decis.* 32 *num.* 2.
Bonorum quantitas non constat nisi deducto ære alieno *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 42.
Æs alienum societatis de comuni est solvendum *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 43.
Æs alienum societatis de bonis socialibus tantum solvendum est *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 43.
Creditores descripti in Libris socialibus ex Statuti Florentini dispositione habent hypothecata omnia bona socialia *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 21. Amplia in creditoribus, qui contraxerunt cum sociis, vel cum Institore intra limites societatis, quoad res tantum ad societatem pertinentes *n.* 22.
Debita contracta a societate debentur de communi solvere etiam post dissolutionem *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 46.
Antequam capitale dividatur inter socios solvenda sunt debita ex pecunia communi *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 47.
Creditores societatis præferuntur creditoribus socii *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 1.
Ad effectum prælationis creditorum socialium sufficit, quod constet de societate, etiamsi nomina sociorum non sint expressa *tom.* 1 *dec.* 32 *num.* 15.
Dissolutio societatis non modo sociis præiudicat, sed etiam tertiis, dummodo disdicta cum mala fide facta non fuerit *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 2.
Bona societatis sunt quæ remanent deducto ære alieno *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 48.
Creditor socii non habet in societate actionem ultra ius quod competebat suo debitori *tom.* 4 *dec* 38 *num.* 50.
Creditores Chirographarii societatis vincunt instrumentarios, & hypothecarios socii particularis *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 8. Limita si creditores hypothecarii sint anteriores, tunc enim vincunt creditores posteriores Societatis *n.* 9. declara dictam limitationem *n.* 10.
Si in solidum dicatur teneri socios, idem est ac dici, ad integrum de summa exposita in societate *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 9.
Societatis Administratori non licet bona propria sociorum hypothecare *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 7.
Statutum *rubr.* 97. loquitur de exigente

gente ex mandato alterius adeoque stricte interpretandum est *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 8.

Obligatio bonorum societatis non compræhendit bona propria sociorum *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 30.

Statutum Florentinum *rubr.* 97. non extendit hypothecam ad bona propria singulorum sociorum in casu, quo societas exegisset *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 38.

Vigore huius Statuti hypothecantur tantummodo bona societatis, & vigore Statuti Mercantiæ obligantur solummodo personæ sociorum *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 39 & 54.

Debita contracta ab Institore proprio nomine non obligant præponentem ultra capitale *tom.* 9 *decis.* 22 *num.* 3.

An debita pure, & simpliciter ab Institore contracta obligent societatem, vel contracta proprio nomine Institoris dici debeant & non obligent, & distinguitur causa debiti an concernant, an non, ea quæ ad ipsum negotium de sua natura pertinent *tom.* 9 *decis.* 22 *num.* 6.

Quæ ad negotium pertinere dicantur *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 7.

Nota, seu cifra *e C* latine & socii denotat societatem *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 4.

Ex d. cifra arguitur, quod Institor, seu Minister non contraxit in proprium, sed contemplatione quoque domini, & societatis *tom.* 9 *dec* 22 *n.* 5.

Ad effectum videndi an obligatio sit solidalis, aut pro viribus societatis magni ponderis est differentia, quæ est inter simpliciter participantem, & socium absolutum, cum alio casu differentia verbalis potius quam substantialis videatur *tom* 4 *dec.* 16 *n.* 39.

Non dicitur socii propria, nisi illa portio mercium, quæ ei obvenit post factam divisionem æs alienum societatis persolutum *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 3.

Ac propterea hæc solummodo portio subiacet hypothecis creditorum eiusdem socii *tom.* 3 *dec* 67 *n.* 4.

Cum merces in beneficium negotii vendita est etiam præponens obligatur ad debitum, & prætium dictæ mercis solvendum *tom.* 9 *dec.* 22 *n.* 21.

Creditores societatis nequeunt a concursu super bonis socii arcere creditorem extra causam negotiationis, qui socio, non societati credidit habita ratione ad omnia eius bona *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 3 & 5.

Explicatur *Text. in Leg. Procuratoris §. si plures ff de tribut. action. tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 4.

Cessionarius creditorum societatis subintrat in eorum rationibus quando concurrant requisita *Leg. aristo ff. quæ res tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 54.

Debita contracta ab eo, qui duo administrat negotia, unum proprium, alterum in societate, si fuerint descripta a mercatoribus creditoribus sub iisdem partitis vel computis, in quibus apparet voluisse contrahentes contemplare administratorem negotii socialis ex cifra *e C* dicuntur facta etiam hæc debita cum negocio sociali, non cum negocio administratoris *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 20.

An ille qui duo administrat negotia unum proprium, & alterum sociale, contrahendo debita obliget negotium sociale, & firmatur quod obliget societatem ex d. cifra *e C* vulgo, *e Compagni tom.* 9 *dec.* 22 *n* 18 & 19

Societas non tenetur solvere debita particularia sociorum *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 48.

Creditores debent investigare cum quo negotiantur eiusque facultates, & pacta, quibus inita est societas, alias sibi imputanda est negligentia *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 7.

SOCIETAS CUM SOCIO INDUSTRIO ET AD CAPUT SALVUM ET QUOAD ALIA PACTA LEONINA.

Societas Leonina reprobatur *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 41.

Societas leonina dicitur si quis lucrum consequitur nullo collato capitali neque in operibus, nec in re, nec in pecunia *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 58.

Societas ita contrahi nequit, ut lucrum sit unius tantum ex sociis *tom.* 12 *dec* 25 *n.* 41.

De natura enim societatis est, ut lucrum sit commune *tom.* 12 *decis.* 25 *num.* 42.

Inter socios quorum unus ponit capitale, alter opera non fit communicatio capitalis quia lucrum debet esse equale *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 37 declara *n.* 40.

Societas cum communione proprietatis capitalium inter capitalistam, & socium industrium, quando æqualis, & verisimilis dicatur *tom* 2 *decis.* 37 *num* 74 80 81 & 82

Contrahitur societas, etiamsi unus solum capitale, alter vero solam operam ponat *tom.* 2 *dec.* 46 *n* 1.

Et hæc societas exequi potest communicando, vel capitale, vel eiusdem fructus, primoque casu socii industrii operæ opposita dicitur sors, secundo vero eiusdem usus *tom.* 2 *dec.* 46 *n.* 2.

Quomodocumque hæc societas contrahatur, necessaria est ad servandam æqualitatem mutua participatio operæ, & capitalium, vel quoad substantiam, vel saltem quoad usum *tom.* 2 *dec.* 46 *num.* 3.

Societas coiri potest etiam inter eos, qui non sunt æquis facultatibus *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 8.

Qui ponit operas in societate dicitur, & ipse consocius, & particeps *tom.* 12 *decis.* 25 *num.* 27.

Societas ita coiri potest ut alter pecuniam conferat, alter non, & tamen lucrum inter eos commune sit *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 28.

Pactum, quod ponens operas in societate amittat pro rata damni incidentis in capitale est validum, quando opera est minoris æstimationis, quam lucrum quod facere poterat in societate *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 9 & 10

Qui personam, & operas tantum habet in societate quoad ratam damni in capitale contingentis non debet contribuere *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 5.

Pactum in societate valet, quod unus ponat pecuniam, alter vero personam, & operam, & damnum & lucrum inter eos sit commune *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 13 & 16.

Et amissio operarum unius compensatur cum amissione usurarum alterius *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 14.

Amissio capitalis debet per ratam, pro qua socius de lucro participat concurrere cum eo qui in societate posuit *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 15.

Capitale non dicitur esse salvum, quando ratam etiam damni capitalis faciat, is, qui capitale posuit in societate *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 17.

Socius qui tantum operas ponit in societate participat de damno amissi capitalis ex veriori sententia *tom.* 11 *decis.* 7 *num.* 19

Societas inter aliquos contracta cum pacto, quod unus ex sociis percipiat maius lucrum, & eius capitale debeat semper remanere salvum, & integrum, & quod alter debeat suscipere omne periculum absque certo lucro, dicitur iniusta, leonina, & usuraria *tom.* 1 *decis.* 40 *num.* 21. Quod procedit etiam in contractu locationis, vel societatis animalium *num.* 26.

Non repugnat societati, quod unus sociorum, unam tantum partem, alter duas partes, lucrorum percipiat *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 28.

Et quod habeat secura capitalia; & tamen pro aliqua rata lucra perci-

ci-

cipiat *n.* 29. Dummodo hæc inæqualitas ex parte maioris periculi, laboris, aut lucri compensetur *n.* 30.

Bulla Sixti V. iubet capitale, quod finita societate salvum remansit ei, qui illud contulerit restitui, & utilia, ac damna inter socios communicari *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 36.

Bulla Sixti V. novam non inducit prohibitionem quoad societatem ad caput salvum, sed easdem prohibet usuras, quæ etiam a iure iam erant damnatæ *tom.* 2 *decis.* 37 *num.* 37 38 & 39.

Pactum, quod capitale eorum, qui in societate illud posuerunt sit salvum est illicitum *tom.* 11 *decis.* 7 *num.* 2.

Societas ad caput salvum, in qua capitalia ab altero socio assecurantur, est prohibita *tom.* 2 *decis.* 37 *num.* 35.

In societate pacisci non licet, quod capitale sit salvum, & quis ex eo fructus percipiat *tom.* 2 *decis.* 40 *num.* 34.

Quando in societate fuit conventum, quod capitale debeat esse salvum, tam a principio quam in medio, quam in fine dictæ societatis, talis contractus est usurarius, & reprobatur *tom.* 1 *dec.* 40 *num* 36.

Societas futuræ victoriæ inter Advocatum, Procuratorem, & Clientes semper vetita fuit *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 3.

Societas re ipsa cadit pereunte subiecto, & causa *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 56.

SOCIETAS EX QUO INDUCATUR.

Societas probari potest etiam coniecturis, & præsumptionibus *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 2.

Societas quibus modis contrahitur, iisdem etiam tacite redintegratur quod procedit etiam quoad societatem inter patruum, & nepotes *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 45 & 46.

Societas tacita non inducitur nisi ex actis illam necessario præseferentibus *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 3.

Societas tacita nunquam extenditur ultra actus, ex quibus inducitur *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 4. & sub *n.* 56.

Receptio capitalis ab aliquo est coniectura initæ societatis *tom.* 2 *dec.* 18 *num.* 9.

Ex actibus, qui fieri non possunt citra ius, & nomen societatis apparet bene fundata societas *tom.* 7 *dec.* 28 *num.* 55.

Codex rationum debet habere inscriptionem, ut ex ea sumatur argumentum an communi nomine facta sit societas *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 38.

Confectio libri ordinati ad reddendam rationem, excludit animum contrahendæ societatis *tom.* 10 *dec.* 6 *n* 64.

Probatio societatis excluditur quoties de ea nullum signum affertur, & contrahens non sociale, sed proprium nomen adhibuit *tom.* 3 *dec.* 75 *n.* 10.

Atque fœnerator non societatis intuitu, vel animo sibi eam obligandi, pecuniam mutuavit *tom.* 3 *dec.* 75 *n.* 11.

Inter accomandantem, & accomandatarium non intelligitur contracta societas, sed iste pro simplici institore habetur *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 35.

Limita si de societate inter ipsos inita appareat *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 36.

SOCIETAS QUANDO DICATUR REVOCATA ET CONTINUATA.

Societas dissolvi nequit ante tempus conventum *tom* 4 *dec.* 18 *n.* 12.

In dubio pro societatis exclusione est pronunciandum *tom.* 2 *dec.* 18 *num.* 33

Socii unius morte, dissolvitur quoad omnes societas *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 5. & *dec.* 16 *n* 62.

Societas post mortem unius socii per eiusdem filios continuata, renova-

ta existimari debet *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 10.
Contractus societatis non rescinditur nisi læsio sit enormissima *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 32.
Actus naturæ societatis convenientes continuationem, potius quam ipsius solutionem important *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 18.
Inter Socios superstites societas de iure potest renovari, seu continuari *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 77.
Et concurrentibus coniecturis, & actibus socialibus omnino renovata præsumitur *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 78.
Coniecturæ autem, & actus huiusmodi recensentur *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 79. 80. 81. 82. 83. & 84.
Leviora indicia sufficiunt ad arguendam societatis continuationem *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 85.
Societas finita potest tacite renovari & post hanc tacitam renovationem res per Socios acquisitæ fiunt communes *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 86.
Societas intelligitur continuata cum iisdem pactis, & conditionibus *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 87.
Ad arguendam societatis renovationem sufficit quod non appareat de Sociorum dissensu *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 88.
Ex sola enim patientia sufficiens resultat consensus *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 89.
Resultat etiam ex eo quod Socius ad divisionem non provocaverit *tom.* 4 *decis.* 18 *n.* 90.
Inter consanguineos facilius intelligitur continuata societas *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 91.
Quando adest conventio, ut per mortem alterius ex Sociis societas extincta remaneat mens contrahentium clara redditur *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 14.
Unde hoc casu si societas continuatur ab hæredibus vigore novi consensus nova societas inducitur ex interventione novarum personarum, preter res inchoatas a veteri societate pro quarum, ut dicunt, stralcio societas antiqua perdurat *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 15.
Si societas fuerit renovata præsumitur renovata cum omnibus, & singulis pactis, quibus prima constabat *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 21.
Societas renovata, & continuata censetur secundum naturam antecedentis societatis *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 47.
Renovata intelligitur societas modis, & formis solitis, & consuetis, & cum omnibus pactis, & conventionibus antiquis *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 22.
Statutum in renovationibus societatum, nova pacta non requirit *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 24.
Societatis continuatio non excluditur ex quo unus tantum ex Sociis negocia exercuerit Civitatis *tom.* 1 *dec.* 32 *num.* 16.
In societatis renovatione fingitur capitale, ex negocio extractum, & rursum in renovata societate positum *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 7.
Societas censetur continuata, & renovata etiam cum minoribus quando ab iis non fuit reclamatum, & in specie quando ipsis societas est utilis *tom.* 7 *decis.* 28 *n.* 48. 49.
Maxime quando constat de continuatione non solum durante minori etate, sed etiam ea expleta, & in specie sese exercendo in iisdem laboreriis, & operibus *tom* 7 *dec.* 28 *num.* 50. 51 *&* 52. & petendo executionem laudi, in quo sit declarata societas *num.* 53.
Defectus etatis allegare possunt ipsi minores tantum *tom.* 7 *decis.* 28 *num.* 54.
Pactum, quod finita societate una dumtaxat Sociorum pars pœnam patiatur, uti nimis onerosum non est admittendum *tom.* 3 *decis.* 3 *num.* 23.
Societas, in qua industria personæ electa dicitur, per mortem alte-

rius ex Sociis ipso iure extinguitur non obstante pacto iurato, ut dicta societas ad hæredes protraheretur, quia semper ad continuandam societatem conventione, & novo consensu novorum sociorum opus est *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 11.

Etsi Testator possit aliquando præcipere, ut hæredes societatem prosequantur, & propria bona pro tali societate obliget, & validum sit præceptum, & valida sit obligatio *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 12.

Hoc tamen casu bona Testatoris non pro ipsius debitis, sed pro debitis renovatæ societatis dicuntur obligata *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 13.

Regula quod societas morte dissolvatur, restringitur nisi statutum fuerit a Contrahentibus quod moriente uno, societas quoad superstites remaneat, & quidem sufficit tacite hoc actum fuisset *tom* 4 *dec.* 16 *n.* 19.

Descriptiones in libris Æstimi non afficiunt Socium ignorantem, nec contra eum inducunt dissolutæ societatis argumentum *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 11.

Societas nunquam præsumitur, ubi contractus fieri poterat citra ius, & nomen hæredis *tom.* 12 *dec.* 24 *num.* 21.

Societas per mortem unius ex sociis resolvitur *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 23.

Societatis dissolutio per epistolas notificari debet, quoties usque ab initio promissa fuit huiusmodi præcisa notificatio *tom* 3 *dec.* 78 *n.* 31.

Societatis dissolutio notificari debet, quando societas contracta fuit ad tempus, & durante adhuc tempore fuit dissoluta, secus vero quando dissolvitur eveniente tempore, vel conditione inter Socios conventa *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 28.

SOCIUS IN GENERE.

Sine capitali nemo potest dici Socius *tom.* 2 *decis.* 18 *num.* 30.

Qualitas Socii diversa est a qualitate participis, & assumpti *tom.* 2 *decis.* 18 *num.* 1.

Socialis qualitas expresse, vel tacite ex coniecturis probanda est *tom.* 2 *decis.* 18 *num.* 2.

Probatio hæc debet esse concludentissima, & per actus, qui citra ius, & nomen societatis fieri non possint *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 3.

Socius duplicem personam representat *tom* 10 *decis.* 11 *num.* 42.

Qui de utilibus participant veri Socii dicuntur *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 37.

Non ita qui simpliciter præpositus fuit ad administrandum certa mercede conventa *tom.* 12 *decis.* 25 *num.* 38.

Alia est persona Socii tanquam Socii, alia est persona eiusdem tanquam singularis hominis *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 48.

Socius, & Particeps differunt inter se *tom.* 1 *decis.* 16 *n.* 14.

Ex tacita, aut expressa contrahentium voluntate demonstratur an absolute Socii sint contrahentes, aut participantes societatis simpliciter *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 37.

Verbum *Socii* intelligi debet de veris Sociis, non de Accomandantibus *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 55 *&* 56.

Socius aliquid agens nomine sociali non obligatur tanquam privatus, *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 39.

Socius non potest contrahere nisi iuxta præscriptum in capitulis *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 8 *&* 9.

Buratt. dec. 514. perpenditur, & declaratur *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 10 *& num. seqq.*

Socius non potest societatem obligare absque mandato *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 16.

Eventualia præiudicare non possunt æqualitati inter Socios servandæ *tom* 2 *dec.* 46 *n.* 20.

Socii non obligantur ultra id, de quo invicem convenerunt *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 4.

Conventiones, & pacta inita, Socios non

non servare, bonæ fidei repugnat *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 5.

*S*ocius habere censetur a socio mandatum, circa ea, in quibus societas contracta est *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 3.

*S*ocius qui deficit in ponenda sua rata capitalis vel aliter societatem aggravat, tenetur ad interesse *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 279.

Damna socii eadem proportione pati debent, qua lucra in casu prosperæ fortunæ fuissent inter eos divisa *tom.* 2 *decis.* 37 *num.* 61.

Inter socios non datur debitum, & creditum, cum omnes simul loco unius habeantur *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 73.

Omnes socii obligantur ex contentis in libris societatis *tom.* 2 *decis.* 18 *num.* 39.

Iniquum est enim inter plures socios unum altero plus consequi *tom.* 3 *dec.* 40 *n.* 3.

In hac materia melior non dicitur occupantis conditio *tom* 3 *dec.* 40 *num.* 4.

Quod socius non contraxerit nomine proprio deducitur ex eo quod contractus non sit descriptus in libris societatis *tom.* 6 *dec.* 16 *n* 7.

In dubio præsumendum est socium nomine proprio contraxisse *tom.* 6 *dec.* 16 *n.* 8.

Quod maxime procedit quando non constat pecunias versas fuisse in utilitatem societatis *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 9.

Versio aliunde constare debet, quam ex simplici assertione illius socii, qui nomine proprio contraxit *tom.* 6 *dec.* 16 *n* 10.

*S*ocius non potest de pari negligentia consocios imputare *tom.* 3 *dec.* 40 *n.* 13.

Non convenit, quod bona socii in eam causam obligentur, in quam non potuisset ipse exigere *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 57.

Capitale in merces impensum fit commune omnium sociorum *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 38.

Unusquisque ex sociis quamvis dicatur intellectu suam partem separatim obtinere, re tamen mixtam habet *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 18.

*S*ors in societatem collata debet integra socio conferenti restitui *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 20.

*S*ocius non desinit esse Dominus rei suæ in societatem collatæ *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 23.

Ex capitulis socialibus probatur, an quis fuerit in socium admissum, nec ne *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 27.

Ius sociale non potest cedi a socio, nisi cum expresso sociorum consensu *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 29.

Nullus ex sociis potest, aliis ignorantibus aut invitis, novum socium assumere in societate *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 4 & 5.

Non est in facultate alicujus propria assertione se socium creare, & in proprium commodum se uti socium describere *tom.* 2 *decis.* 18 *num.* 11.

*S*ocius quamquam se expoliaverit proprietate pecuniæ, & mercium quas posuit in societate, potest tamen super mercibus existentibus dominium retinere *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 71.

Agens ex persona socii obnoxius est singulis exceptionibus, quæ contra illum competunt *tom.* 2 *dec.* 18 *num.* 37.

*S*ocius ut obliget Consocium, Institor rationem bancariam, requiritur ultra mandatum quod sociali, seu institorio nomine se obliget *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 3.

Inter socios quasi fraternitas est, quæ quidem servari non potest, si eis adimeretur facultas a societate recedendi *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 7. 8.

Accollatione facta cessat omnino interesse socii primæ societatis *tom.* 3 *dec.* 40 *num.* 6.

Socius antiquæ societatis non est socius novæ in locum illius subrogatæ

gatæ *tom.* 3 *decis.* 40 *num.* 9.

Antiquorum pactorum tacita renovatio est tantum inter socios nec videtur intervenisse quoad Tertios *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 27.

Necessarium sociis non est tertiis notificare pactorum veterorum renovationem, eo quod eorum consensu pro hac ipsa renovatione non indigent *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 28.

Consocio potest socius præscribere Leges magis utiles, quæ approbatæ omnino sunt conservandæ *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 27.

*S*ocius per transgressionem pactorum socialium tenetur de omnibus damnis *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 29

*S*ocius contractus subscribens tenetur de suo in totum in his, quæ a facto suo non processerunt *tom.* 10 *decis.* 4 *num.* 30.

Institor, Mandans, & Socius, qui possunt facere actum pro eorum interesse, & pro societate, præponentem præsumitur illum fecisse proprio interesse *tom.* 8 *decis.* 34 *num.* 8.

Discrimen est inter id, quod fit ab aliquo, tamquam socio, & quod fit ob proprium privatum interesse *tom.* 1 *dec.* 32 *n.* 5.

An, & quando socius retinens aliquam pecuniæ summam, dicatur retinere proprium, vel alienum *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 39.

Ante divisionem, socii possident eorum partem pro indiviso quamquam ad oculum non demonstrabilem *tom.* 1 *decis.* 36 *n.* 10.

Facta rerum divisione, possessio, & dominium quæ prius erant apud socios pro indiviso, remanent pro diviso apud quemlibet ipsorum *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 13 20 & 21.

An socius, finita societate, exigere possit capitale ante computorum solidationem, disputatur apud Doctores *tom* 3 *dec.* 40 *n.* 1.

Computis solidatis, si appareat unum ex sociis maiorem partem exegisse, tenetur quod plus exegit aliis communicare *tom.* 3 *dec.* 40 *n.* 2.

*S*ocius capitalista non ponit in communione proprietatem pecuniæ, sed solum usum, nec socius, qui præbet operam lucratur capitalia sed tantum eorumdem utilia *tom.* 2 *dec.* 37 *num.* 73.

*S*ocius antequam finiatur societas nequit auferre ab eadem capitalia, quæ in ea posuit *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 10.

*S*ocius capitalista si contrahat debitum cum societate reputatur tamquam Tertius, nec valet unam personam cum altera confundere *tom.* 2 *dec* 39 *n.* 31.

Amisso capitali debet per ratam pro qua socius de lucro participat concurrere cum eo, qui in societate posuit *tom.* 11 *decis.* 7 *n.* 15.

Qui non est socius non potest cogere Complimentarium societatis ad reddendam rationem, sed debet agere cum socio, cum quo contraxit, uti illius socius, vel particeps *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 34. Limita ut *n.* 35 & *seqq*

Actione pro socio fit repetitio eius, quod unus ex sociis plus exegit; ac propterea actio ista non decennio præscribitur, sed triginta annorum spatio *tom.* 3 *dec.* 40 *num.* 10 & 11.

Ex eo quod quis uti Tertius fuit conventus excluditur in eo socii qualitas *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 21.

Excluditur qualitas Socii ex omissa denominatione in apocha societatis in literis circularibus, & in libris negocii socialis *tom.* 2 *decis.* 18 *num* 22.

Ex omissa transmissione bilancii excluditur qualitas socii *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 31.

Ex contumacia in exhibendis literis ad societatem spectantibus in eo magis excluditur qualitas socialis *tom.* 2 *dec.* 18 *n.* 32.

*S*ocius tenetur erga socium de dolo, lata,

lata, & levi culpa non tamen de levissima *tom.* 7 *dec.* 28 *n.* 32.

Socius tenetur de delicto consocii *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 20.

Socius tenetur solum ex contractu consocii, non autem ex delicto *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 24.

Præcipue si socius delinquens habebatur pro viro integræ probitatis, & fidei *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 25.

Damnum sortis est comune inter socium ponentem operam & alium conferentem capitale *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 21. contra *num.* 22.

Quando socii ponendo capitalia in societate dicantur efficere quamdam speciem contractus venditionis, propter quam remaneant creditores societatis pro valore capitalium nec eadem communicent cum socio industri *tom.* 2 *decis.* 37 *n.* 72.

Præmio est dignus, qui in negocio sibi commisso solertius & cum diligentia se gessit *tom.* 12 *decis.* 25 *num.* 6.

Socii sagacitas, & industria præsumuntur æstimatæ secundum assignationem inter socios factam *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 7.

Semper conventum censetur, quod socius operari teneatur cum debita diligentia *tom.* 12 *decis* 25 *n.* 9.

Ratione maioris lucri, vel saltem eiusdem spei potuit socius paciscі, quod ratione minoris pactus non fuisset *tom.* 3 *dec.* 3 *num.* 28.

Quomodo socius, qui posuit capitalia possit cum altero socio, qui operam præstitit, lucra communicare *tom.* 2 *decis.* 37 *n.* 34.

Socius qui tantum operas ponit in societate participat de damno amissi capitalis ex veriori sententia *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 19.

Socio qui solum operam ponit, tantum lucrorum debetur, quanti valet opera illius *tom.* 10 *dec.* 6 *n.* 25.

SOCIUS QUOAD CREDITORES.

Ex Statuto Mercantiæ Dominus vel socius negotii, qui non registrat in Curia capitale, societatem, vel accomanditam tenetur in solidum pro omnibus debitis negotii contractis ab Institore, vel socio, etiamsi inter eos adsint pacta, & capitale fuerit limitatum *tom.* 9 *decis.* 22. *num.* 1.

Pacta enim, & conventiones initæ inter socios Mercatores debent posse legi ante locum in quo exercetur negotiatio ut ligent contrahentes cum negotio *tom.* 9 *dec.* 22 *num.* 2.

Socius pro socii, Dominus pro Famuli, Præponeus pro Præpositi, vel Institoris Contractu tenentur *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 16.

Unusquisque ex sociis tenetur in solidum non tam ad effectum exactionis, quam ad facilitatem agendi *tom* 10 *dec.* 11 *n.* 54.

Quilibet ex sociis debitoribus in solidum conveniri potest *tom.* 2 *decis.* 10 *n.* 46.

Socii ex facto institoris tenentur in solidum etiam de bonis extra societatem, & ultra ipsius vires dummodo ad id mutuo sese obligaverint *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 10.

Si institor decoctus sit, nil de hoc scientibus sociis non possunt conveniri in solidum socii *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 50.

Creditores societatis auferunt a dominio socii quidquid ab ipsorum actionibus absorbetur *tom* 3 *decis.* 67 *n.* 5.

Si agatur de societate decocta, & pecunia in ea posita a sociis sit consumpta, Socii, vel Præponentes tenentur in subsidium satisfacere Creditoribus totidem summa correspondente alteri positæ iam consumptæ iuxta opinionem *Thesaur. quæst.* 30 *num.* 6. *lib.* 4. *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 23 declara *n.* 24 25.

In contractu cum socio facto uti socio, obligatio substantiatur in persona socii quamvis ad alios socios extendatur *tom.* 8 *decis.* 34 *n.* 20.

So-

Socii, vel Præponentes non tenentur vicissim in solidum, nisi pro respectivis rathis Capitalium *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 22.

Controversum est de Iure Communi, an socius in solidum teneatur pro debitis ab Institore contractis, etiam ultra ratham capitalis positi in societate *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 1.

Vigore Statutorum Curiæ Mercantiæ Civitatis Florentiæ, socii omnes nedum tenentur in solidum, sed etiam ratha capitalis remanet erga Creditores sociales obligata, nisi societatem in vim Accomanditæ ineant, eamque registrari faciant in libris præfatæ Curiæ ad hoc specialiter deputatis *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 2.

Ut socii beneficio Accomanditæ uti possint necesse est, ut societatem in libris dictæ Curiæ Mercantiæ registrari faciant *tom* 3 *decis.* 11 *n.* 3.

Ex facto complimentarii obligantur cœteri socii *tom* 6 *dec.* 16 *n.* 3.

Est absurdum, quod aperiens Tabernam obliget socios absque mandato *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 12.

Et Mercaturæ damnosum *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 13.

Controversum est, an socius teneatur personali obligatione in solidum ex contractu facto nomine societatis *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 12.

Verior opinio est, quod non teneatur, nisi pro ratha sociali *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 13 restringe ut *n.* 14.

Obligatio solidi verificatur Florentiæ in quolibet sociorum, nisi sit socius per viam Accomanditæ *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 15.

Socii in solidum obligantur quando invicem videntur mandasse facultatem obligandi *tom.* 4 *dec.* 13. *num.* 18.

Ex contractu socii habentis administrationem bona cœterorum sociorum non veniunt obligata iure pignoris *tom.* 4 *dec.* 13 *n* 22.

Socius obligando rem communem non intelligitur obligare partem socii *tom* 4 *dec.* 13 *n.* 23.

Nec potest rem socii alienare *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 24.

Sociis inconsultis non possunt alienari bona immobilia societatis, nec mobilia, quæ venalia non sint *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 25.

Aliud est socium teneri in solidum pro contractu alterius socii, vel Institoris & aliud teneri pro ratha Capitalis positi in negociatione *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 17.

Teneri in solidum significat, Tertium, qui contraxit cum uno socio, vel Institore posse actionem dirigere in quemcumque vult *tom.* 1 *dec* 15 *num.* 18. & de ratione *num.* 19.

Teneri pro ratha denotat, quod, si Tertium contraxit creditum scutorum 1000. cum uno sociorum, vel cum Præposito, quia posuit in negotiatione scuta 500. potest eum adstringere pro dictis solis scutis 500. *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 20.

Statutum, quod obligat socium pro debitis alterius socii est odiosum, & correctorium Iuris Communis *tom.* 1 *dec* 15 *n.* 58.

Statutum disponens, quod socii teneantur in solidum pro Contractu alterius socii habet locum, quando Contractus celebratus est nomine sociorum *tom.* 1 *dec.* 15 *n* 61.

Statutum obligans in solidum socios ad restringendam Accomanditam procedit solum in iis casibus in quibus Accomandantes tenentur in solidum ultra ratham pro contractu facto ab Accomandatario *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 62.

Statuti mens inducit in solidum obligationem in sociis si Institor pro se, & sociis sese obligaret *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 30.

Inducitur pariter si debitum in libro idoneo alicuius socii inscriptum sit *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 31.

Si in Institoris libro tantum debita descripta sint, extra Statuti di-

dispositionem sumus, ad effectum obligandi socios in solidum *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 32.

In Creditores cum Institore tantum contrahentes nulla est actio sociorum *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 33.

Socii non obligantur ultra bona societatis *tom.* 10 *decis.* 11 *n.* 41.

Licet de iure communi socii obligentur in solidum, tamen obligatio non extenditur ultra vires societatis *tom.* 10 *dec.* 11 *n* 51.

Hæc conclusio limitatur, & respective declaratur *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 52. 53.

Simplex conventio societatis de se, & eius bonis obligandis extendi nequit ad bona propria singulorum sociorum *tom.* 4 *decis.* 13 *n.* 48.

Contrahens non cum omnibus sociis sed cum uno dumtaxat, huius potius fidem, quam omnium sociorum spectasse videtur *tom.* 3 *dec.* 78 *n.* 4.

Quando socius contrahit nomine, & in beneficium societatis, tunc omnes socii remanent obligati *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 33.

Quoties socius sociali nomine contrahit, licet non sit Institor obligat etiam socios vigore mandati, seu pacti etiam taciti *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 41.

Limita, si tertius cum eo contrahens sit secutus omnium fidem *tom.* 3 *decis.* 27 *n.* 42.

Socii tenentur pro toto debito contracto ab aliquo sociorum, quando omnes administrarent societatem *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 26.

Vel quando omnes nominarentur in negocio a socio, vel Institore *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 27. & 60.

Socii pro ratha nec ultra societatis vires tenentur etsi eorum nomen in obligatione enunciatum sit *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 13.

Socius, vel Præponens tenetur in solidum pro contractu alterius socii, vel Institoris, solum pro summa, quam posuit dictus socius, vel Præponens in societate, non vero pro toto debito contracto a socio, vel Institore *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 21

Socius tenetur ex contractu consocii, quamvis converterit rem acquisitam in propriam utilitatem *tom.* 6 *decis.* 16 *num.* 1.

Vel omiserit scribere in libris societatis pecunias receptas, stante Statuto Mercantiæ *libr.* 2. *rubr.* 10. *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 2.

Socii ex contractu unius ex sociis non possunt conveniri, si agens illorum omnium fidem non est sequutus, sed unius contrahentis *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 51.

Non aliter obligatione socii adstrictus censetur socius nisi ipsa sociali nomine sit celebrata *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 16.

Bona etiam propria sociorum obligata remanent quoties eadem expresse obligarunt *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 47.

Bona socii diversarum negociationum obstringuntur obligationibus singulorum *tom.* 4 *dec.* 13 *n* 55.

Bona socialia non dicuntur socii propria, antequam divisio facta sit, & æs alienum persolutum *tom.* 3 *dec.* 58 *n.* 2.

Ac propterea sub hypotheca ad favorem extranei Creditoris non venit nisi ea portio, quæ socio spectabat post completam divisionem *tom.* 3 *dec.* 58 *num.* 3.

Ex Statuto etiam Mercatorum *rubr.* 10 *lib* 2. infertur socios eo magis in solidum non teneri si ex iis unus nomine tantum proprio contraxerit *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 14.

Socius duplicem personam repræsentat, naturalem, & legalem *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 6.

Ideo sicuti Creditores unius non possunt concurrere cum creditoribus alterius, ita nec Creditores socii naturaliter considerati, concurrere possunt cum Creditoribus eiusdem socii legalem personam repræsentantis

tis *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 7. 8.
Socius debitor diversas personas repræsentat, & Creditores ipsius ex diversa, & separata causa procedunt *tom.* 3 *dec.* 58 *num.* 4.
Qualitas socii administratoris ab eius creditoribus est concludenter probanda in termino quindecim dierum a die capturæ computando *tom.* 2 *dec.* 10 *num.* 23. 24.
Mulier pro suo credito dotali non præfertur Creditoribus posterioribus Fundaci, ubi maritus est unus ex sociis *tom* 3 *decis.* 58 *num.* 1.
Mulier creditrix ex dote alicuius socii posponitur Creditoribus socialibus *tom.* 1 *dec.* 32 *num.* 7.
Socius proprio nomini contrahens non societatem, sed se ipsum tantum obligat *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 15.
Favore unius socii non debent cœteri prægravari omnibus debitis societatis *tom.* 3 *dec.* 40 *num.* 12.
Debitor societatis, & Creditor unius ex sociis non potest compensationem opponere *tom.* 10 *dec.* 10 *n.* 50 & 57.
Consocii nunquam tenentur quando socius se obligavit proprio nomine *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 4.
Amplia etiamsi contraxerit de re alioquin concernente societatem *tom.* 6 *dec.* 16 *num.* 5.
Creditores post disdictam creati non possunt sibi obligatum habere Socium, qui a societate cum bona fide recessit *tom.* 3 *decis* 78 *num.* 3.
Socius nequit sortem repetere in præiudicium creditorum societatis *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 37
Socius post solutam societatem pro suo credito præferri debet omnibus creditoribus alterius socii *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 33.
Si unus ex sociis habuit plus suæ portionis, alii socii præferri debent aliis creditoribus in bonis quæ remanserunt in societate *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 51.
Creditores unius ex sociis non possunt in damnum Creditorum societatis acquirere illius bona *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 52.
Creditores societatis petere possunt separationem bonorum *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 53.
Aliud est, extraneum secutum esse fidem societatis, aliud solam fidem socii in proprio contrahentis *tom.* 6 *dec.* 16 *n.* 6.

SOCIUS QUOAD REDDITIONEM RATIONIS.

Socius ante dispunctas rationes nequit dici nec Creditor, nec Debitor *tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 19. 26. 27.
Socio nulla oritur actio ante consolidationem rationum *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 44.
Socius non potest repetere capitale ante redditionem rationum *tom.* 10 *decis.* 10 *n.* 24. & 34.
Quando ante computationem non clare constat, an socius possit remanere Debitor, vel Creditor, aufertur a Creditoribus extraneis a societate ius experiendi rationes socii, qui in proprio erat eorum debitor *tom.* 1 *decis.* 32 *n.* 6.
Socio id tantum est restituendum, quod superest, facta damni, & lucri compensatione *tom.* 10 *decis.* 10 *num.* 46.
Creditores socii actionem non habent, nisi ad eam partem quæ eidem post dispunctas rationes obvenit *tom.* 10 *dec.* 10 *num.* 47. & 71.
Non habenti interesse in societate de tempore contractus nullum ius acquiritur volenti uti dicta stipulatione ex apocha sociali quarantigiata *tom.* 5 *decis.* 11 *n.* 43.
Socii ad invicem tenentur ad reddendam de administratis rationem sed quoad tertios creditores sunt tantum debitores mutuatarii ex causa cambii *tom.* 5 *dec* 11 *n.* 49.
Non obstat Statutum Comunis Florentiæ *rub* 13. *lib.* 4. & quid de Statut. disponat *tom.* 5 *decis.* 11 *num.* 50.

Procedit dictum Statutum in casu, quo librorum scripturæ sint adprobatæ, & autenticatæ per Iudicem *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 51.

SOCIUS INTER FRATRES, ET ALIAS CONIUNCTOS.

Socio licet uti re comuni ad usum destinatum *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 11.

In re comuni nil licet facere invito socio, & in pari causa potior est conditio prohibentis *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 12.

Limita tamen, si socii conditio deterior non fiat *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 13.

Socius qui utitur re communi, dolum excludit, allegando quamcumque probationem, etiam imperfectam causæ, per quam ipsa re usus est *tom.* 8 *dec.* 31 *num* 24.

Si Frater, vel socius bona communia sibi adscribat in Catastro, eo non obstante veritati locus esse debet *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 6.

Maxime si expressa adsit conventio, quod bona semper intelligantur communia non obstantibus futuris innovationibus *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 7.

Quæ quidem conventio influit in sequentes actus, & descriptiones in Estimo facta *tom* 4 *dec.* 18 *n* 8.

Bona possideri dicuntur etiam sub nomine sociorum, & possidentium pro indiviso *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 20.

Non sequuto investimento, quod socius perficere debebat, munus sociale non dicitur consumatum *tom.* 4 *dec.* 18 *n* 66.

Socius habitans Domum communem ad usum destinatum non tenetur ad pensiones neque pro ratha consociorum, secus post divisionem factam *tom.* 7 *dec.* 42 *n.* 12. 13. & 14 & quando domus est divisibilis *n.* 15 & cum portio consocii non sufficit ad eius usum *n.* 16. 17. & 22.

Ita ut teneatur ad ratham pensionis consociis debitam *tom.* 7 *dec.* 42 *num.* 18. 19. & maxime ubi consocius solitus est locare *n.* 20. quibus ad pensiones tenetur *n.* 21. maxime stante scientia iuris pro rata pertinenti ad consocios *n.* 23.

Socius ex suo peculio, quod non habet commune cum aliis sociis præsumi potest quod emerit prædium insigne pro se, non pro societate *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 68. 69. limita ut *num.* 70. 71.

De iure præsumitur, quod Prædium comparatum sit ex pecuniis per socium administratis *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 75.

Qua stante præsumptione non competit retentio *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 76.

Venditio prædii communis facta a socio, non potest annullari ab altero socio ex causa suæ portionis, sed tenetur eam observare, & in aliis bonis portionem suam recipere *tom.* 1 *decis.* 32 *n.* 17.

Socius alienando rem aliquam, quæ non sit de melioribus videtur eam eligere in suam portionem, & alienatio substinetur *tom.* 1 *dec.* 32. *num.* 18.

Socius de re commuui, ultra partem suam non potest disponere *tom.* 1 *decis.* 32 *num.* 19

Socii conventio quod in communi ædificet propriis sumptibus est vana, & inanis *tom.* 8 *dec.* 1 *n.* 31.

Socius si ædificavit propriis sumptibus in muro communi potest alius socius, refecta ratha expensarum, ad libitum in ipso muro ædificare *tom.* 8 *dec.* 1 *num* 32

Portio quæ pro diviso assignatur cum socio in recessu a communione succedit loco portionis quam prius pro indiviso possidebat *tom* 4 *dec.* 38 *num.* 27.

Si quid supra partem suam unus ex sociis consecutus sit restituere compellitur *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 28.

Coniecturæ, factique circumstantiæ inducere possunt communionis dissolutionem, & unicuique ex sociis assignationem suæ partis *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 19.

Ad

Ad dissensiones vitandas potest socius alterum provocare ad divisionem *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 53.

Discordiæ, præcipue inter personas coniunctas sunt sedandæ *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 54.

SODALES.

Sodales Accademiæ non possunt eiusdem nomine debitum contrahere absque mandato *tom.* 10 *dec.* 33 *num.* 16.

Nec etiam ex temporis diuturnitate huiusmodi mandatum præsumitur *tom* 10 *decis.* 33 *num.* 17.

SOLEMNITATES.

Solemnitates a Lege requisitæ ad aliquem actum non sunt necessariæ, quando cessant fraudes *tom.* 2 *dec.* 41 *num.* 19.

Omissio alicuius solemnitatis ratione destitutæ non mutat voluntatis substantiam, nec actum vitiat *tom.* 3 *decis.* 22 *num.* 16.

Solemnitates semel appositæ in actu non sunt amplius necessariæ in executione *tom.* 3 *dec.* 30 *num.* 12.

Quomodo intelligendæ sunt auctoritates in contrarium adductæ? *tom.* 3 *dec.* 30 *num* 13.

Circa solemniates attenditur Statutum loci contractus, quando agitur de Statuto habilitante personam absolute *tom.* 10 *decis.* 39 *num.* 72.

Quoties Statutum non stat in puris terminis consensus, sed successive irritat actum tunc clarum est consensus pro solemnitate requiri, & solemnitas pro integratione *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 32.

Solemnitates a Statuto requisitæ in contractibus mulierum, & minorum, etiam in donationibus sunt adhibendæ. Amplia etiamsi donatio emissa fuerit ob benemerita, *n.* 2. cum de his constare debeat *tom.* 5 *decis.* 27 *num* 1. & 3.

Mulier, quæ extra locum Statuti pergat ad contrahendum, & deinde revertatur ad illum præsumitur fecisse ad solemnitates dicti Statuti effugiendas, & per consequens invalide contrahit *tom* 5 *dec.* 27 *n.* 4.

Obligationes Mulierum, minorum, & filiorum familias infirmantur si in eis desint solemnia *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 18.

Decretum Iudicis, & solemnitates statutariæ faciunt præsumere in contractu minoris, & mulieris omnia rite, & recte gesta *tom.* 8 *dec.* 14 *num.* 1.

Et de contractu mulieris *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 2.

Contractus a minore, seu filiofamilias sine solemnitatibus initus, nec naturalem, nec civilem obligationem producit *tom.* 1 *dec.* 13 *num.* 69 71 & 75

In donationibus per mulierem faciendis requiruntur solemnitates statutariæ *tom.* 1 *dec.* 4 *num.* 6.

Solemnitates in mandato ad contrahendum non requiruntur, si adhibeantur in ipso contractu *tom.* 8 *decis.* 14 *num.* 3.

Statutum solemnitatum inductivum liberos non comprehendit privilegiatos in solemnitatum materia *tom.* 7 *decis.* 17 *num.* 21.

Ex Decreto in contractu interposito præsumitur Iudex informatus, & forma iuris servata, etiamsi causa in scriptis non sit expressa *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 4.

Secus quando ex forma Statuti, necessaria est causæ expressio in scriptis *tom.* 8 *dec.* 14 *n.* 5.

Ex scriptura facta sine debitis solemnitatibus, falsitatis præsumptio inducitur *tom.* 12 *dec.* 16 *num.* 10.

Solemnitas extrinseca præsumi debet pro validitate actus *tom.* 10 *decis.* 4 *num.* 47.

Quando Decretum Iudicis interpositum est pro solemnitate extrinseca non præsumitur in contractu intervenisse solemnitates, nisi hoc sit in Decreto expressum *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 91.

Solemnitates extrinsecæ testamentorum, directæ sunt ad obviandum fraudibus, & ad hoc, ut clare constet de voluntate Testatoris *tom.* 9 *dec.* 43 *n.* 10.

Accidentales solemnitates dicuntur, quæ ad maiorem actus perfectionem tendunt, & earum omissio non vitiat *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 62.

Solemnitas extrinseca potest intervenire ante, & post actum *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 24.

Solemnitates *Statuti Biturgien.* in actibus mulierum requisitæ, quæ sint, & an consensus, vel præsentia tantum requiretur in Testamento ab ipsis condendo *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 32 *&* 33.

Solemnitates quæ in eodem actu requiruntur sunt de forma *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 55.

Et forma non servata actus corruit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 56.

Ad inducendam ratificationem actus nulli, requiritur explicita scientia nullitatis una cum ratihabitione, iustæ causæ, & solemnitatum fomento suffulta *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 81.

Nullitas ex defectu causæ, & solemnitatum veluti inducta ipso iure, & favore publico allegari potest ab hæredibus mulieris, licet ipsa vivens nunquam fuerit conquesta *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 82.

Cives Florentini sunt ingeniosi & sagaces *tom.* 5 *decis.* 35 *num.* 36.

In eorum pueris sicut in Asculanis quandoquidem relaxantur solemnitates *tom.* 5 *dec.* 35 *num.* 37. sed contra *num.* 38.

Solemnitates requisitæ a Iure Communi in confectione Testamenti de quibus *in Leg. hac consultissima*, recensentur, & diversitas ætatis fœminæ, & masculi, de qua miratur *De Luc. &c. tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 30 *&* 31.

Ignorantia, & error promittentis factum alienum sub pœna deducitur ex omissione solemnitatum necessariarum ad obligandum illum pro quo promisit & ex læsione enormissima *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 46.

Solemnitates requisitæ in Testamento cœci etiamsi de forma, voluerunt nonnulli, quod cessante fraude non requirantur, & Testamentum absque illis substinetur *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 59.

Quod procedit cum agitur de deficientia solemnitatum levium *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 60.

Et solemnitates requisitæ ad aliquod effectum, effectu sequuto & fine adimpleto actus substinetur sine solemnitatibus *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 61.

Solemnitates in alienandis Pupillorum rebus interfuisse si quis afferat is probare debet *tom.* 12 *decis.* 6 *num.* 30.

Vide superius *n.* 8 *&* 9. *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 31.

Limita, quando probetur solemnium interventus, ac legitima tutela *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 33.

In donatione contemplatione certi, & determinati matrimonii confecta, remissæ sunt quæcumque solemnitates a Statutis requisitæ *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 1 *&* 3. ubi etiamsi Statuta loquantur per clausulas annullativas, & irritantes, & *n.* 37.

Solemnitates requisitæ pro integratione personæ servandæ sunt in donatione facta a matre contemplatione certi matrimonii favore filii, in quo favor dotis non procedit *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 36.

In contractibus inter matrem & filiam solemnitates a Statuto requisitæ sunt necessariæ *tom.* 7 *decis.* 6 *num.* 42 *&* 43. ubi distinguitur inter Statuta solemnitates requirentia ad evitandas fraudes, vel pro integranda persona.

Solemnitates eædem requiruntur in emphyteusi bonorum Ecclesiæ, & communitatum *tom.* 8 *decis.* 36 *num.* 6.

Re-

Refellitur sententia *Albe*, *qui conf.* 153. *num.* 2. *cum seqq.* tenet non valere consuetudinem, qua remittuntur aliquæ ex importantibus solemnitatibus in Inventarii confectione requisitis *tom.* 4 *decis.* 8 *num.* 15.

In confectione Inventarii durius arguitur cum eo, qui totam legem contemnit, quam cum eo qui in aliqua parte, circa propositum legem contemnendi, eius solemnitatum non observat *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 19.

Declaratur *Decisio Rote Florentine in Tremulitana Gravamenti de Sartis, & Catignanis*, in qua resolutum fuit non valere Statutum, quo solemnitas citationis in Inventarii confectione remittatur *tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 20.

Dispositio inter liberos substinetur, quamvis solemnitates iuris non fuerint adhibitæ *tom.* 12 *dec* 15 *n.* 1.

Interventus solemnitatis extrinsecæ præsumitur post triginta annos *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 5.

Quando agitur de cumulo præsumptionum, centenaria solemnitatum defectum non supplet *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 13.

SOLIDATIO.

Solidatio suscripta a debitoribus, & formiter recognita habet ex consuetudine executionem paratam, quamquam facta per scripturam privatam *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 1.

Solidatio generalis non extenditur ad non expressa, quod in aliis quietantiis mentio facta fuerit necesse debet probari *tom.* 7 *dec.* 41 *num.* 19 *&* 20.

Solidationibus factis, nec de pecunia ab alio exacta sermone habito, mandati coniectura est *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 19.

Ex sola confessione computi solidati, resultat solidatio, & liberatio favore Administratoris *tom.* 2 *decis.* 21 *num.* 22.

Solidatio erronea est corrigenda etiam ex officio Iudicis non opponente Parte *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 110 *&* 111.

Solidatio facta in carcere est nulla tam respectu carcerati, quam aliorum ab eo causam habentium *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 2. declara *n.* 3 *&* 4.

SOLITUM.

A solito argumentum desumptum est validissimum *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 6.

Solitum inducitur ex duobus actibus *tom.* 11 *decis.* 23 *num.* 41.

SOLLICITUDO.

Nemo magis sollicitus de alienis, quod de propriis *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 76.

Singularis cura magis in una re, quam in aliam suspicionem inducit *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 77.

Anxietas, & sollicitudo assecurandi arguunt scientiam secuti casus *tom.* 11 *dec.* 11 *num.* 80.

SOLUM.

Si solum est commune, etiam superædificatum commune existere debet *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 31.

Limitatur cum Princeps ædificat in solo suæ iurisdictionis, & illud in alterius usum destinat *tom.* 8 *dec.* 13 *num* 32.

SOLVENS.

Solvens adiecto debet obtinere liberationem perinde ac si creditori suo directe solvisset *tom.* 4 *decis.* 23 *num.* 20.

Extraneus solvens non acquirit hypothecas sine expresso subingressionis pacto *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 7.

Coacte solvens quod non debet condictione indebiti iuvatur *tom.* 9 *dec.* 40 *num.* 19.

Solvens sine receputis, & cauthelis sibi favorabilibus, quando sibi non præiudicet *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 29 *&* 77.

Regula præsumens pecuniam esse solventis non habet locum nec quando agitur de magna quantitate, nec quando præcedit conventio,

quod

quod actus fiat ex certis assignamentis *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 61.

Quando clara est solventis electio, in quam causam voluerit solvere standum est huius electioni *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 44.

Si pecunia, quæ creditori solvitur, non est ipsius solventis, cessio Iurium ab eo reportata semper est inutilis *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 2.

Qui pro debitore solvit de eius ordine, & consensu, nudum ministerium dicitur præstare *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 2.

Qui solvit de pecunia debitoris cessionem reportare nequit contra debitoris fideiussores *tom.* 3 *decis.* 32 *num.* 6.

Solvens pro alio sine mandato debet docere de utilitate debitoris quia in culpa aliquo modo dicitur *tom.* 6 *decis.* 14 *num.* 23 & 24. cum mandato vero utilitas coniecturis probatur cum is culpa careat.

Possessori, qui solvit creditoribus datur retentio *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 48.

Ad effectum subingrediendi sufficit, ut aliquo modo constet de voluntate, & animo solventis, quod voluerit, & animum applicaverit subingressioni *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 9.

Pro alio solvens, potissimum absente, & ignorante, actionem acquirit negociorum gestorum, etiamsi postea reluctet, nec gratam solutionem habeat *tom.* 6 *dec.* 14 *n.* 22.

Pecunia regulariter præsumitur solventis *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 15.

Limita stantibus contrariis coniecturis *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 16.

Veluti quando solutio cantat nomine debitoris *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 17.

Vel solvens gerat vices portatoris *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 18.

Vel non fuerit expressum, quod pecunia esset solventis prout in aliis solutionibus *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 19.

Pecunia præsumitur solventis stantibus coniecturis etiamsi solum portatoris nomen fuerit expressum *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 19 & 20.

Coniecturæ capiendæ sunt ad maiorem solventis utilitatem *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 21.

Una est coniectura, summa gravis, pro qua mandatum præsumitur *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 22.

Item timor molestiarum super bonis præcedenter emptis *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 23.

Item vicinitas actus emptionis actui solutionis, quæ præsumitur facta ad illius obiectum *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 24.

Item emptio postmodum subsecuta *tom.* 5 *decis.* 21 *num.* 25.

Item consuetudo describendi alias solutiones cum eadem formula *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 26.

Item confessio venditoris, quod emptor fecerit de proprio tales solutiones *tom.* 5 *dec.* 21 *n.* 27.

Qui sub conditione promisit, & ante conditionis eventum solvit, potest ea non eveniente solutum repetere *tom.* 9 *dec.* 40 *n.* 18.

Pecunia præsumitur non soluta quando ex pacto statim restituitur solventi *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 129.

Declara hoc procedere quando pecunia restituitur ex eadem causa, & sine commodo recipientis *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 130.

Secus quando ex diversa causa restituitur pecunia, quia tunc vere alienantur nummi, & transeunt in dominium recipientis, licet etiam statim restituantur *tom.* 11 *dec.* 15 *num.* 131.

Creditor in diem, solvens ante adventum diei, non caret suspicione *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 62.

A maioritate rationis solventis voluntas coniicitur *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 41.

Condictio semper conceditur, indebitum per ignorantiam, atque errorem solventi *tom* 3 *dec.* 42 *n.* 22.

Periculum, vel damnum subire non di-

dicitur, qui totum id quod solvit, habet in tuto *tom.* 9 *decis.* 33 *num.* 12.

SOLUTIO IN GENERE.

Id quod interest est solutio *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 72.
Nemo debet cogi solvere quod postea sit repetiturus *tom.* 4 *dec* 44 *num.* 19.
Interest enim nostra non solvere, potius, quam solutum repetere *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 20.
Solutio æris alieni inter causas legitimas, & necessarias numeratur *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 4.
Solutione creditum extinguitur *tom.* 11 *dec* 15 *n.* 132.
Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 2. *&* *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 127.
Solutione facta per principalem liberatur fideiussor *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 1.
Ex solutione extinguitur actus *tom.* 1 *decis.* 30 *num* 18.
Solutio etiam facta a fideiussore, & a tertio quocumque debitum extinguit, & liberat debitorem *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 11.
Plus est solvere per prius quam per posterius, & unica solutione totum, quam per partes, & minutatim *tom.* 8 *dec* 8 *n.* 11.
Solutio ad computum, proprie convenit coptimo *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 13.
Sine receputa solutio magna redditur inverisimilis *tom.* 11 *decis.* 23 *num.* 14.
Præsertim in eo, qui minoris summæ quietantiam reportare solet *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 15.
Solutio est vehemens præsumptio insubsistentiæ crediti solventis *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 93.
Solutionem per alium adimplens non dicitur negligens si quietantiam non reportat *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 19
In solutione mercedis facta famulo non solent reportari cautiones, & receputæ *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 39 *&* 40.
Partitarum contrapositio veram quamvis implicitam solutionem importat *tom.* 11 *dec.* 39 *n.* 9.
Solutio partis, nequit totam obligationem dissolvere *tom.* 11 *dec.* 14 *num.* 23.
Solutio omnium legatorum arguit sufficientiam hæreditatis *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 110.
Quando solutio destinata non fuit ad annos, sed tantum ad menses, disputare licet intra quot menses, non vero an post annum adimplenda sit *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 41.
Verba receputæ *per a buon conto* in solutione adposita demonstrant eam non esse finalem *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 6.
Creditori sufficit opponere negativam solutionis *tom.* 11 *dec.* 23 *n* 2.
Solutio non præsumitur, & concludenter est probanda *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 1.
Negativa solutionis ab allegante probanda est *tom.* 3 *dec.* 34 *n.* 5.
Ex defectu crediti, & illius præsumpta solutione prætensus debitor est absolvendus *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 96 *&* 102.
Ad solutionem probandam necessitas creditoris, & vicinitas actuum ad inducendam versionem, temporis, summæ, & personarum, quibus solutio facta est plurimum conferunt *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 7.
Spatio 8. dierum solutio relevantis summæ pluribus paghis facta simulationis nota iudicatur, præsertim in paupere, a quo non fit solutio exiguæ summæ etiam cum executione *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 10 *&* 11.
Eruitur simulatio ex nulla cautione restituendi conspicuam summam, ut fieri solet *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 12.
Ex nulla mentione dotis in Testamento facta eius solutio excludenda videtur *tom.* 6 *dec.* 20 *num* 20.
An ad hæredem, vel usufructuarium so-

solutio affictus pertineat *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 30.

Maxima probatio emphyteusis sine scriptura est solutio canonum *tom.* 5 *dec.* 52 *num.* 23.

Solutio Decimæ facta per conductorem præsumit locationem perpetuam, cum dominium in temporalem conductorem non transeat, qui neque tenetur ad Decimam, neque ad Gabellam, quæ debetur a Conductori longi temporis *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 11.

Annua & eadem solutio facta per 100. annos, & ultra sive concessio dicatur titulo locationis, vel emphyteusis semper præsumitur concessio perpetua resultans ab immemorabili, & in profanis, & in bonis Ecclesiæ *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 21.

Venditor cogi non potest ad recipiendam dimidiatam pretii solutionem cum regulare sit, ut Creditor dimidiatam solutionem recipere non cogatur *tom.* 3 *dec.* 39 *n.* 9 & 10

Talis præsumitur præcedens conventio qualis fuit subsequta solutio *tom.* 6 *dec.* 41 *num.* 4.

Dare, & accepto ferre sunt paria, & qui liberat adimplet conditionem solutionis *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 23.

Solutiones non presumuntur factæ in causam debiti, quod existere non inveniatur *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 132.

Nec in causam debiti quod quis credebat a se non deberi etiamsi durius & antiquius sit *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 133.

Solutio facta *a conto* pernecesse probat præesistentiam crediti apud eum cui fit solutio *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 11.

Solutiones factæ ante certum tempus decoctionem præcedens nullæ redduntur a Statuto Curiæ Mercatorum *rub.* 10 *tom.* 4 *dec.* 41 *n.* 16.

SOLUTIO QUOMODO PROBETUR VEL PRESUMATUR.

Solutio est quid facti, & legitimis probationibus probanda est *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 1.

Solutio per coniecturas probatur *tom.* 11 *decis.* 23 *num.* 3.

Et hæc probatio dicitur plenissima, & concludentissima, imo operatur quod Instrumentum *tom.* 11 *dec.* 24 *num.* 4 & 5

Solutio vel debitoris liberatio probantur etiam coniecturis *tom.* 12 *dec* 27 *n.* 1.

Ad solutionem probandam sufficiunt duo coniecturæ *tom.* 11 *decis.* 23 *num.* 33.

In facto antiquo sufficiunt etiam leves coniecturæ ad inducendam præsumptam solutionem *tom.* 9 *dec.* 3 *num.* 31.

Ubi agitur de probanda solutione, locum habet axioma singula quæ non prosunt unita iuvant *tom.* 12 *dec.* 27 *n.* 16.

Solutionis coniecturæ relinquuntur Iudicis arbitrio *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 54.

Aliud est allegare præsumptionem solutionis, aliud, vero allegatam solutionem coniecturis probare *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 98.

Declaratur conclusio, de qua *num.* 97. *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 99.

Solutio tanquam factum ex quo liberatio resultat debet ab allegante probari *tom.* 6 *decis.* 51 *num.* 1.

Ad probandam solutionem coniecturæ sufficiunt quæ plene probant, quæ idem valent ac expressa apocha *tom.* 6 *decis.* 51 *num.* 2.

Scriptura interveniente in creatione debiti, in extinctione pariter intervenire debuisse censendum est *tom* 6 *dec.* 51 *num.* 3.

Solutio cuiuscumque crediti etiam ex causa dotis, tutelæ &c. probatur per præsumptiones *tom.* 9 *decis.* 3 *num.* 5.

Maxime cum, ut Florentiæ, ex Statuto sola facti veritate inspecta proceditur *tom.* 9 *dec.* 3 *num.* 6.

Eo fortius probatur solutio per præsumptiones excipiendo *tom.* 9 *dec.* 3 *n* 7.

Co-

Coniecturis probatur satisfactio cuiuscumque crediti *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 44.
Etiamsi de ipso credito constet per Instrumentum *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 45.
Et quamvis pacto conventum esset, solutionem probandam esse per Instrumentum *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 46.
Ad præsumendam solutionem debiti contra Instrumentum gravissimæ coniecturæ requiruntur, leviores contra scripturam privatam, minores autem, quando constat de credito per bonam fidem vel per dictum unius Testis *tom.* 6 *dec* 51 *n.* 4.
Inter coniecturas solutionis est petitio crediti alias soluti *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 5.
Ad solutionem probandam non admittuntur leves, & obscuræ probationes præsumptivæ, præsertim contra publicum Instrumentum, cum esse debeant numero plures, & graves *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 2.
Solutio vero quod probetur per præsumptiones, vel plures, vel pauciores, & plus, vel minus urgentes secundum facti circumstantias est opinio communior etiam adversus Instrumentum publicum *tom.* 9 *dec* 3 *n.* 3.
Coniecturæ solutionem suadentes turmatim sumi debent, & ponderari *tom.* 4 *dec.* 23 *n* 27.
Et huiusmodi coniecturæ, ac circumstantiæ fortius operantur in materia coniecturali, & inter consanguineos *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 28 *&* 29.
Solutio post centum, & plures annos facta præsumitur *tom.* 8 *dec.* 22 *num.* 11.
Ex lapsu decennii solutio præsumitur *tom.* 6 *dec.* 51 *num* 20.
Solutio magis præsumitur quando liberationem non actionem operatur *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 27.
Solutio, vel debitoris liberatio præsumitur ex longi temporis lapsu *tom.* 12 *dec.* 27 *n.* 7.
Solutionis præsumptio deducitur ex qualitate creditoris diligentis, & solliciti in exigendo *tom.* 12 *dec.* 27 *num.* 11.
Coniectura solutionis oritur ex qualitate debitoris affluentis pecuniis *t.* 12 *dec.* 27 *n.* 13.
Item si creditor petitionem crediti distulit post mortem debitoris *tom.* 12 *dec.* 27 *num.* 14.
Quamvis interim laboraret inopia *tom.* 12 *dec* 27 *n* 15.
Urgentissima solutionis præsumptiva probatio est taciturnitas creditoris, eiusque hæredum per annos 94 & ad effectum huiusmodi probationis sufficit tempus longe minus *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 8.
Et quando tam debitores, quam creditores, eorumque successores semper in eodem loco permanserunt; & fuerunt reperibiles cum eorum bonis *tom* 9 *dec.* 3 *num.* 9.
Cursus annorum 80. cum taciturnitate, & reperibilitate redditur vehemens, ac violenta præsumptio solutionis *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 10.
Solutionis præsumptio est conspicua nobilitas, optimaque fama debitoris, eiusque hæredum, cum inverisimile sit tandiu retinuisse sibi debitum fructiferum *tom.* 9 *decis.* 3 *num.* 11.
Alia præsumptio deducitur ex diligentia debitoris in solvendo seque exonerando a debitis signanter fructiferis *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 12.
Merces ex levibus etiam coniecturis præsumitur soluta, maxime si diuturnum silentium concurrat *tom.* 11 *dec* 23 *num.* 41.
Promptus in solvendo usque adhuc solvendo est, solvisse præsumitur *tom.* 6 *decis.* 41 *num.* 8.
Solutio præsumitur si creditor sit negociator *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 95.
Verisimilitudo cum pluribus coniecturis, vel etiam duabus tantum concludit solutionem præsumptam ex diuturnitate temporis *tom.* 9 *decis.* 3 *num.* 27 *&* 28.

Ta-

Taciturnitas quomodo probari debeat ad præsumptam solutionem inducendam *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 16.
Solutio præsumitur ex sollicitudine debitoris in solvendo *tom.* 5 *dec.* 32 *num.* 15.
Nec non ex diligentia creditoris in exigendo *tom.* 5 *decis.* 32 *num.* 16.
Maxime dum res est inter ignaros successores *tom.* 5 *dec.* 32 *n.* 17.
Cohabitatio, & præstatio alimentorum frivola est ad præsumendam solutionem dotis *tom.* 6 *dec.* 20 *num.* 34. & quare *num.* 35.
Solutio Gabellæ non probat solutionem dotis *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 36.
Verba *in contanti* nullam coniecturam faciunt *tom.* 6 *decis.* 20 *num.* 37.
Creditoris ægestas est præsumptio solutionis, cum accedit eiusdem taciturnitas per longum tempus *tom.* 9 *decis.* 3 *num.* 16.
Testes deponentes, quod quis fuerit dives, debent percutere tempus, quo an dives fuerit queritur *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 17.
Ex venditione libera bonorum arguitur ægestas, & carentia pecuniæ venditoris *tom* 9 *dec.* 3 *n.* 18.
Itemque arguitur necessitas creditoris exigendi ipsius creditum oriturque præsumptio solutionis ob non petitam exactionem *tom.* 9 *decis.* 3 *num.* 19.
Solutionis coniectura urgentissima exoritur ex eo quod creditor petiit creditum post mortem debitoris, eiusque hæredum, pulsando tertium possessorem, penes quem non possunt reperiri Instrumenta opportuna *tom.* 9 *dec.* 3 *num.* 22.
Solutionis coniectura deducitur ex eo quod creditor passus sit quod vexarentur eius Fratres a suo debitore pro solutione crediti, quod cum dictis Fratribus habebat pro cuius solutione vendita sint bona Fratrum, quæ cum ipsis communia habebat, & ex eo quod nullam fecerit diligentiam opponendo eius assertum creditum ad hoc ut emeret dicta bona communia alienanda *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 23.
Posth. resolut. 50. *&c.* ubi dicit gravitatem summæ, mortem debitoris informati, & diligentias creditoris in exigendo esse unam & eadem præsumptionem diuturnæ taciturnitatis reprobatur a *Mart. Medic. &c* *tom.* 9 *dec.* 3 *num.* 26.
Iudicis arbitrio remittitur statuere ex quanta temporis diuturnitate præsumatur solutio *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 50.
Quandoque ad hunc effectum etiam solum biennium sufficit *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 51.
Solutionis coniectura ex eo deducitur quod debitor fuerit solitus solvendi sub fide futuræ receputæ *tom.* 11 *decis* 23 *num.* 20.
Existentia folii solutionum apud debitorem probat solutionem fuisse factam *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 28.
Præsertim quando creditor non sit solitus receputas facere *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 29.
Solutionis coniectura eruitur ex solito particulari debitoris solvendi debita absque dilatione *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 60.
Coniectura satisfactionis debiti est, ubi quis per plures annos distulit probationem, & petitionem crediti, cuius nullam retinebat memoriam *tom.* 11 *dec.* 29 *num* 52.
Alia item coniectura resultat ex delata petitione crediti post obitum debitoris *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 53.
Et personarum de credito informatarum *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 54.
Ex taciturnitate, & negligentia creditoris per spatium triginta annorum a Statuto Florentino inducitur solutionis præsumptio, ex cuius vi debitor redditur similis ei, qui docet solutionem per quietantias, aliave documenta adversus Instrumenta publica *tom* 9 *dec.* 3 *n.* 4.
Solutionis præsumptio allegari nequit

ab eo qui debitum impugnavit *tom.* 11 *decis.* 29 *n.* 97.
Silentium trium, vel quinque annorum sufficit ad inducendam præsumptionem satisfactionis mercedis *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 42.
Solutiones per testes probari possunt cum sint contestes, & de facto proprio deponentes *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 18.
Neque obstat inverisimile, quod non sit facta receputa, cum probatur consuetudo non faciendi receputas in similibus creditis *tom.* 8 *decis.* 40 *n.* 19.
Quando non stat per venditorem quominus solutio sequatur, ea haberi debet pro secuta *tom.* 6 *decis.* 43 *num.* 10.
Negative vero si Dominus dicat se promptum ad recipiendum, & nil solvatur *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 11.
Testes deponentes de aliqua solutione, sibimetipsis contrarii non dicuntur, si ignorant causam solutionis *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 20.
Solutio debiti plene probatur ex sepius calculatis rationibus concurrente aliqua temporis diuturnitate *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 47.
Quamvis sanguinis coniunctio deficiat, quæ in remissione præsumenda requiritur, non in solutione *tom.* 11 *decis.* 29 *n.* 48.
Cum imo quoad solutionis præsumptionem, sanguinis coniunctio contrarium operatur effectum *tom.* 11 *dec* 29 *n.* 49.
Non obstante impugnatione crediti potest simul allegari solutio a Statuto præsumpta *tom.* 11 *dec.* 29. *num.* 103.
Solutio crediti, ex Testamento resultantis non præsumitur sine scriptura *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 18.

SOLUTIO CUI, ET QUOMODO FIERI DEBEAT AD EFFECTUM LIBERATIONIS.

Solutio alteri facta ac vero Domino, vel legitimo Procuratori debitorem non liberat *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 4.
Solutio facta alteri quam vero creditori iubente Iudice, sed inique procedente, debitoris obligationem non perimit, sed tantum ei parit exceptionem *tom.* 9 *dec.* 40 *n* 8.
In culpa esse intelligitur qui solvit ei quem scire potest non esse Procuratorem *tom.* 6 *decis.* 23 *n.* 5.
Regula quod bona fides non patitur idem bis solvi, procedit quando solutio facta est legitimæ personæ *tom.* 6 *dec* 23 *num.* 6 7 vel quando absque negligentia quis solvit *n.* 8 quæ æquitas cessat, quoties solvendo non est ille cui minus recte solutio fit *num.* 9.
Solutio facta Procuratori solito exigere cum mandato principalis, quando rite facta dicatur ostendenti mandatum falsificatum *tom.* 2 *dec.* 42 *num.* 9.
Solutio facta Procuratori, vel ei qui solitus erat pro Creditore exigere liberat Debitorem, etiamsi Procurator pecuniam sibi solutam in proprios usus converterit *tom.* 2 *dec.* 42 *n.* 2. quod declaratur, & ampliatur *n.* 3. *&* 7 *& n. seqq.*
Solutio facta Procuratori, debitorem non liberat si factus est non solvendo *tom.* 6 *decis.* 23 *n.* 10.
Invito creditore aliud pro alio solvi nequit *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 31.
Debitor habens iustam causam bene solvendi liberatur, quamvis legitimo creditori non solverit *tom.* 8 *dec.* 28 *n* 3.
Qui semel legitime solvit, adstringi iterum ad solvendum non potest *tom* 8 *decis.* 28 *n.* 2.
Falsitas nisi sit adeo latens, & occulta, ut difficilliter discerni valeat non operatur, quod valida, & legitima sit solutio facta illi qui pro alio exegerit vigore, falsi mandati *tom.* 2 *decis* 42 *num* 4. Contrarium, si falsitas sit latens, & occulta *ut ibid.* *n.* 10
Solutio facta iussu alicuius, habetur pe-

perinde ac si facta sit a iubente *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 21.
Parum curandum est pro arguenda solutione pecuniæ exactæ quod apud exactorem confidentialem non adsit quietantia Creditoris *tom.* 4 *dec.* 23 *num.* 9.

SOLUTIO PRO ALIO FACTA, ANIMO REPETENDI, AUT SUCCEDENDI IN LOCUM CREDITORIS.

Solutio facta cum iusta causa permittitur a Statuto *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 21.
Solutione per alium facta tollitur debitoris obligatio *tom* 3 *dec.* 75 *n.* 6.
Solutio alieni debiti absque animo repetendi ex quibus arguatur *tom.* 6 *dec.* 49 *n.* 59. 60. 61. 62. 63. & *num.* 64.
Solutione facta de pecuniis debitoris & ipsius nomine perinde est ac si ipsemet debitor proprium debitum extinxisset *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 30.
Et hoc in casu subingressio locum non habet *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 31.
Illi qui fecit solutionem non competit restitutio, seu indemnizatio, nisi probet concludenter, & pernecesse actione utili negociorum gestorum, vel de in rem verso, quod talis solutio utilitatem attulerit ei, cui facta fuit *tom.* 1 *decis.* 38 *num.* 29. & ad excludendam talem restitutionem sufficit dubium, & possibilitas in contrarium *n.* 30.
Ex solutione per famulum facta præsumitur Domini mandatum præcipue si aliæ præcesserint solutiones *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 68 & 69.
Nummi furtivi solutionis vicem non præstant, si apud eum, cui soluti fuerunt adhuc integri maneant, secus e contra *tom.* 3 *dec.* 75 *n.* 1.
Versio pecuniæ eo magis probatur si solutio facta sit in eadem monetarum specie *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 22.
Ubi constat de titulo, ad quem referri solutio, cessat præsumptio alterius tituli *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 4.
Actionibus creditoris per solutionem iam extinctis nulla potest intervenire cessio *tom.* 3 *decis.* 31 *num.* 3 & 31.
Et si intervenerit inutilis est ad effectum agendi, & iura acquirendi *tom.* 3 *decis.* 31 *n.* 4.
Vel ad summum intelligenda est de translatione iurium ad effectum excipiendi, & retinendi, licet adsint verba positiva translationis Iurium *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 5.
Quando solutio facta fuit ad dissolvendam obligationem, non autem ad iurium cessionem reportandam, cessio inutilis est *tom.* 3 *dec.* 33 *num.* 7.
Solutio nomine debitoris non intelligitur facta animo istius liberandi, sed ut ius creditoris in solventem transferatur *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 47.
Solutione per Principalem facta fideiussoria tollitur obligatio, eaque semel extincta amplius reviviscere non potest sine novo, & expresso fideiussoris consensu *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 15 & 16.
Per solutionem factam nomine debitoris non succeditur non modo in iura realia, sed nequidem in personalia, quæ censentur extincta *tom.* 3 *dec.* 74 *n.* 6.
Obligatus cedere in casu solutionis potest agere pro solutione, licet cessionem nondum fecerit, dummodo ipsam offerat *tom.* 6 *dec.* 14 *num.* 12.
Semel exactum non potest iterum reperi per viam cessionis iurium, vel per aliam quamcumque *tom.* 6 *dec.* 14 *n* 13.

SOLUTIO QUOAD REPETITIONEM INDEBITI.

Actio repetitionis indebiti intentari non potest, nisi probetur causa erronea, & indebita solutionis factæ *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 33.
Indebiti repetitionem pretendens omne

ne possibile in contrarium excludere debet *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 34.
Et probari oportet solutionem factam fuisse propter causam a Partibus falso suppositam, quæ legi debet in instrumento *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 35.
Solutum per errorem iuris condici, ac repeti nequit *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 23.
Contraria Doctorum opinio refertur *tom.* 3 *decis.* 42 *n.* 24.
Solutum per errorem iuris repeti potest ab eo, qui agit de damno vitando *tom.* 3 *decis.* 42 *n.* 35.
Error namque iuris non nocet ei, qui de damno vitando contendit *tom.* 3 *dec.* 42 *n.* 36.
Hæc tamen conclusio non procedit, ubi res agitur inter duos, qui æque de damno vitando contendunt, nam tunc melior est conditio Rei, seu illius qui de graviori damno agit *tom.* 3 *decis.* 42 *num.* 37.
Posita invaliditate causæ, ex qua facta fuit solutio, intrat repetitio indebiti *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 60.
Condictio indebiti competit, si causa pro qua solutum fuit non sit secuta *tom.* 12 *decis.* 35 *num.* 10.
Deficiente probatione, quod solutum undequaque fuerit indebitum, sola possibilitas investiendi excusat a restitutione *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 32 *&* 52.
Qui debitam pecuniam recepit antequam bona debitoris possideantur a creditoribus, quamvis sciens solvendo non esse recipiat, non tenetur restituere *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 8.
Solutum auctoritate Iudicis non potest repeti, quando de debito potuit cognosci in iudicio *tom.* 11 *decis.* 11 *num.* 89.

SOLUTIO IN QUAM CAUSAM CENSEATUR FACTA.

Solutio referenda est prius in causam interesse, quam sortis *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 41.
Solutio refertur ad causam certam, potius quam ad incertam *tom.* 5 *decis.* 32 *num.* 33.
Solutiones a debitore factæ in causam duriorem ex Legis præsumptione in dubio sunt imputandæ *tom.* 3 *decis.* 36 *num.* 11.
Solutiones factæ censentur in extinctionem debiti posterioris exactionis, non autem præcedentis quamvis antiquioris *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 134.
Si post instrumentum crediti, & debiti, creditor receperit plures solutiones, cedere debent in diminutionem debiti instrumentarii uti durioris *tom.* 3 *dec.* 27 *n* 43.
Solutio in qua non fit mentio causæ refertur ad debitum antiquius, & gravius *tom* 1 *dec.* 6 *n.* 18.
Solutum ultra quantitatem fructuum imputatur in sortem non obstante quacumque præcedenti conventione *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 5. sed econtra *n.* 27 *& seq. &* 34. 38.
Sorte extincta si quid supersolutum est restitui debet *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 6.
In decoctis standum est regulæ, ut solutio cedere debeat in causam duriorem *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 47.
Summæ solutæ in causam Tenutæ nullæ imputantur in extinctionem sortis *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 56.
Solutum pro usuris imputatur in sortem *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 57.
De consensu emptoris constat solutione pecuniæ tam pro arrha, quam ad computum pretii facta *tom.* 3 *dec.* 39 *num* 1.

SOLUTUM.

Cum non intrat compensatio solutum adhuc existens dicitur, adeoque repetitur *tom.* 4 *decis.* 41 *n.* 1.

SOROR.

Statutum Florentinum excludit sororem in totum ab hæreditate fratris, quoad bona etiam materna, per fratres nedum germanos, sed etiam consanguineos ex diverso matrimonio progenitos, quæ dispositio locum habere dicendum est

etiam quoad Patrem primum agnationis gradum obtinentem *tom.* 7 *decis.* 7 *num.* 5. 6. *&* 7. & qui tamquam primus agnatus dicitur magis dilectus sicuti ex vocatione facta in gradu inferiori minor dilectio infertur *n.* 8.

Licet Statutum excludat sororem a successione non censetur derogare dispositioni Leg. fœminæ *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 33. limita *n.* 37

Stante Statuto quod soror excludatur a fratre ex uno latere tantum, si extet mater, & soror utrinque coniuncta, & frater ex uno latere, frater excluditur a matre, & eadem soror admittitur una cum matre *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 15.

Soror nec in parte inclusiva reperitur vocata vigore reformationis Statuti Florentini *tom* 2 *decis.* 20 *num.* 23.

Soror exclusa a Statuto per fratrem consanguineum in totum succedit quando superest Pater qui removet sorori obstaculum fratris consanguinei *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 14.

Ad fratris consanguinei hæreditatem, exclusis sororibus utrinque coniunctis, succedit soror iure repræsentationis in locum Patris *tom.* 10 *decis.* 23 *n.* 85.

Respondetur absurdo, quod soror excludat agnatos remotiores ultra gradum, & eius filii excludantur a dictis remotioribus ex clara litera Statuti contra quam non est opus aures præbere argumentis *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 108 *&* 109.

SPECIES.

Duo specialia nequeunt simul concurrere *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 55.

Species derogat generi, quando alicui in aliqua dispositione conceditur totum genus, & in alia dispositione aliis conceditur species *tom.* 10 *dec* 19 *n.* 29.

In generalitatem donationis species comprehenditur *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 35.

Species expressa post genus restringit significationem generis ad speciem expressam sed non excludit se ipsam *tom.* 17 *dec.* 23 *n.* 30.

Volente creditore, dari potest species pro quantitate *t.* 5 *dec.* 19 *n.* 5.

Signa universalia non faciunt transcendere unam speciem in aliam, sed includunt omnia singularia illius speciei, de qua prædicantur *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 8.

Species a Monte recepta pro mutuo dicitur specialiter hypothecata, & nunquam exit a dominio pignorantis *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 5.

SPES.

Spes successionis quamvis incerta est æstimabilis *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 12. & *tom* 12 *dec.* 26 *n.* 80.

De iure in spe radicato iudicandum est tamquam de iure iam quæsito *tom.* 5 *dec.* 14 *num.* 27.

SPOLIATUS.

Spoliatus ante omnia restitui debet *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 25.

Ubi constat de spolio, absque titulo, & bona fide, antiquus possessor est reintegrandus una cum fructibus a spoliatore perceptis *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 27.

De spolio constare dicitur ubi ex parte actoris probata fuit antiqua possessio, & ex parte Rei non iustificatur titulus suæ modernæ possessionis *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 28.

Spoliatus possessione bonorum suorum per iniustum decretum Tenutæ ad dictam possessionem est restituendus cum fructuum, damnorum, & expensarum refusione *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 46.

SPONSALIA.

Conditio nuptiarum purificata non dicitur per sola sponsalia de futuro *tom.* 3 *dec.* 18 *num.* 6.

Syngrapha nuptialis nullam meretur fidem, si in ea sponsus fateatur se inivisse sponsalia, ac deinde promittat se illa initurum *tom.* 3 *dec.* 75 *num.* 8.

Item

Item si dicat, se cum dotem receperit, cautionem facturum, ac paulo post fateatur pecuniam dotalem recepisse *tom.* 3 *decis.* 75 *n.* 9.

Ex sponsalibus per verba de futuro oritur obligatio contrahendi matrimonium, adeo ut sine causa ab illis licitum non sit recedere *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 30.

In donatione ob causam matrimonii an sufficiant sponsalia per verba de futuro *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 29. 31.

Hypotheca sive tacita sive conventionalis a die initorum sponsalium, & capitulorum matrimonialium ortum habet *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 3 *&* 5. & quare *n.* 4.

Ex nullitate matrimonii nulla etiam erat dotis constitutio, ideoque nulla hipotheca dotis *tom.* 6 *dec.* 15. *n.* 6. limita *n.* 7. *&* 9.

Pro futura etiam obligatione hypotheca constitui valet *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 8.

Non obstante nullitate sponsalium, hypotheca pro dote constituta non a ratificatione subsecuta sponsalium sed a constitutione pactorum sponsalium, maxime bona fide interveniente *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 9 *&* 10. quod locum habet etiam in matrimonio putativo *num.* 11. maxime quando adest favor dotis *n.* 12.

Ex sponsalibus nullis nulla oritur ratio honestatis *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 13. declara *n.* 14 *&* 15.

Thesaur. qu. 34. declaratur *tom.* 6 *dec.* 15 *n.* 16.

Reiicitur, *Gamm. dec.* 355. *&* *n.* 18. declaratur *Molphes. in addit. ad qu.* 1. *n.* 6. *par.* 6. *tom.* 6 *decis.* 15 *num.* 17.

S P O N S I O.

Sponsio quid sit *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 6.

Prætium sponsionis est illicitum, si sit excessivum *tom.* 12 *dec.* 31 *n.* 5.

Eventualis conditio est causa sufficiens pro validitate contractus sponsionis *tom.* 12 *dec.* 10 *num.* 29.

Plures contractus, qui in nuda sponsione suspecti sunt, & forsan prohibiti, si cohonestentur aliqua veste, ex qua appareat eorum iustitia sunt permissi, & communiter recepti *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 54.

Sponsiones illicite, turpes, vel dolosæ sunt prohibitæ, non autem licitæ, quæ semper admittuntur *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 55.

Ita est sponsio contenta in cambio maritimo ad reditum navis salvæ *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 56.

Signanter Liburni *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 57.

Statutum Ianuæ prohibet sponsiones, ac contractus speciem sponsionum habentes *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 58.

Domini Octo de Balia sunt Florentiæ Iudices privativi super controversiis sponsionum *tom* 3 *dec.* 60 *num.* 59.

SPONSA SPONSUS.

Sponsus, & sponsa etiam de futuro large veniunt nomine uxoris, & mariti in favorabilibus *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 49.

Redhæ, ac servorum commodo nobili sponsæ promisso, multo magis promissa censetur habitatio, victus, ac vestitus *tom.* 5 *dec.* 51 *n.* 4.

Habitatione promissa intelligitur concessus necessarius mobilium usus *tom.* 5 *dec.* 51 *num.* 5.

Quis omnibus addi etiam debet assignamentum illud, quod venit sub nomine *spilli* *tom.* 5 *dec.* 51 *n.* 6.

Sub *victualium* vocabulo comprehenduntur etiam medicamenta, ac nonnullæ res deliciosæ, sed usu communes factæ *tom.* 5 *dec.* 51 *n.* 7.

SPURIUS SPURIA.

Pater potest alimentare filium spurium iuxta eius gradum, & conditionem *tom.* 10 *dec* 42 *n.* 20.

Spurius incapax est omni successione tam ex testamento, quam ab intestato *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 23.

Pater potest cogi tam in terris Ecclesiæ, quam Imperii ad danda alimenta filiis spuriis *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 73.

Pa-

Patres tenentur filiis spuriis dotem constituere ad mensuram alimentorum *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 75.
Patres multo magis tenentur filias spurias dotare, quam alere, ne in opprobrium Patris, & Familiæ cogantur meretricari *tom.* 8 *dec.* 6. *n.* 76.
Auth. res quæ Cod. comm. de Leg. ad alimenta etiam extenditur *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 21.
Etiamsi ageretur de filia spuria, nedum de legitima, & naturali *tom.* 5 *dec.* 45 *num.* 22.
Pater de iure civili non potest quidquam donare, vel testamento relinquere filiis spuriis, nec alimenta ipsa, secus de iure canonico per cap. cum haberet, de eo qui duxit in uxorem, quam polluerat *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 69.
Filii vero spurii succedere possunt ex testamento avito cum non existant filii legitimi Testatoris *tom.* 10 *decis.* 42 *num.* 24.
Institutio conditionalis spurii est difficilis materia quoad decisionem *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 28.
Spuriis etsi nihil relinqui possit nepotibus tamen ex spuriis valide relinqui potest *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 84.
Vel nisi spuria moriatur ante maritum, quia tunc ipse lucratur illam dotis partem, quæ ei queritur ob supervivantiam uxoris ex dispositione statutaria *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 85.
Spurii paternæ successionis sunt incapaces ex dispositione Legis, quam ideo hæredes convalidare non possunt *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 25 *&* 26.
Dos constituta filiis spuriis, si excedit mensuram alimentorum, potest reduci per hæredes dotantis ad modum alimentorum *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 77.
Onus dotandi est reale, & ideo transit ad hæredes patris spuriæ *tom.* 8 *decis.* 6 *num.* 79.
Spuria mortua dos revertitur ad hæredes dotantis *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 81.
Etiam si spuria relinquat filios *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 82.
Nisi Pater dispofuerit quod dos transiret ad hæredes spuriæ *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 83.

STATUS HÆREDITARIUS.

Status hæreditatis debet percutere tempus obitus, ob facilem occultationem, distractionem, & deteriorationem bonorum; alias non probat statum hæreditarium *tom.* 6 *decis.* 49 *n.* 40 & 41.
Status hæreditarius non iustificatur per fidem Decimæ, sed per legitimum inventarium *tom.* 3 *decis.* 51 *num.* 14.
Ad firmandum statum hæreditarium sufficit bona mobilia exhiberi, ut a Perito videri, & æstimari queant *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 97.
Statu hæreditario a Tutore probato amplius non est locus iuramento in litem *tom.* 11 *dec* 25 *n.* 3.
Ex inverisimilitudine probatur negativa existentiæ pecuniarum in hæreditate *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 4.
Æstimatio bonorum non iustificat eorum statum de tempore mortis Patris, sed tantum de præsenti *tom.* 3 *decis.* 51 *n.* 17.
Maxime si longum tempus intercesserit *tom.* 3 *dec.* 51 *n.* 18.
Exhibitio actualis mobilium absque specifica descriptione in inventario sufficit *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 98.
Status hæreditarius non potest firmari, quando mobilia non possunt exhiberi, & Peritis ostendi, nec reperiuntur penes hæredem in eadem qualitate, qua fuerunt iam obsignata *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 99.
Et hæres excluditur a beneficio inventarii *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 100.
Ex præsenti præsumitur in præteritum *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 12.

STATUTUM IN GENERE.

Statutum præfertur Iuri Communi *tom.* 4 *decis.* 4 *n.* 3.
Statuta divino afflante numine condita dicuntur *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 27.

Statutum dicitur ius speciale illius populi, ubi conditum est & derogat iuri communi *tom.* 10 *dec.* 2 *n.* 1.
Statuta sunt pacta Civium Legis auctoritate firmata *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 11 *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 15.
Ubi *Statutum* loquitur *Statutum* servandum est *tom.* 9 *decis.* 8 *n.* 17.
Dispositio statutaria quamvis dura, est observanda *tom.* 10 *dec.* 2 *n.* 3.
Statuta sunt stricti iuris *tom.* 5 *dec.* 10 *num.* 5.
A forma *Statuti* non est recedendum *tom.* 12 *decis.* 3 *num.* 8.
Ubi *Statuti* dispositio est clara, nihil potest addi, vel minui *tom.* 10 *dec.* 2 *n.* 5. & 8.
Statuti dispositio non debet esse superflua, & odiosa *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 9.
Statuta sunt collectio iurium non scriptorum, seu consuetudinum loci *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 55.
Statutum non reddi potest elusorium *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 98.
Ubi habemus casum *Statuti* non est amplius disputationi locus *tom.* 7 *decis.* 1 *n.* 10. & *tom.* 8 *decis.* 4 *num.* 10 & *tom.* 10 *decis.* 2 *n.* 2.
Dispositio *Statuti* allegari non potest ad decisionem casus in *Statuto* non comprehensi *tom.* 8 *dec.* 32 *n.* 24.
Casus non dicitur a *Statuto* omissus nisi quando id, de quo quæritur fuit penitus prætermissum *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 6.
Qui in *Statuto*, vel Lege se fundat probare debet se comprehensum in ea, cum *Statutum* de casu ad casum non extendatur quamvis pro persona non comprehensa, vel casu militaret eadem aut maior ratio militans in persona, aut casu comprehenso *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 58.
Regula quod ad ius commune, seu Dominantis non sit recurrendum quoties casus decisus apparet a locali *Statuto*, supponit, decisionem statuti diversam ab illo iuris communis &c. *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 8.
Ubi *Statuti* verba non conveniunt, neque eius dispositio *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 20.
Statutum, cum sit Lex generalis in toto dominio, ligat omnes subditos *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 21.
Statutum dicitur Testamentum morientium ab intestato *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 6.
Qui contra *Statutum* agit nulliter agit *tom.* 5 *dec.* 44 *n.* 2.
Statuta non operantur ubi adsunt pacta contraria *tom* 9 *dec.* 31 *n.* 5.
Statuta potius auferunt dispositionem iuris communis, quam illam, quæ derivat ex conventione privatorum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 69.
Statutum non præsumitur, quod derogare velit conventionibus nisi de his mentionem faciat *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 70.
Omnes qui requisita statuti habent, *Statuto* subiiciuntur *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 2.
Mens, & intentio *Statuentium* in eorum statutis principaliter est attendenda *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 7.
Statuentes quod non dixerunt noluisse censetur *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 13.
Statuentes in reformandis statutis præsumuntur adhibuisse omnem diligentiam *tom.* 2 *decis.* 20 *n.* 38.
Statuta de novo condita procurandum quod sint irreprehensibilia *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 39.
Ubi *Statuti* verba conveniunt, convenire quoque debet eius dispositio *tom* 10 *decis.* 2 *num.* 4.
Non observans formam *Statuti* nequit frui beneficio eiusdem *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 92.
Statutum generale implicite præservat peculiarem limitationem *Statuti* specialis *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 86.
Statutum magis speciale præfertur alteri minus præciso *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 90.
Statuti verba generalia restringuntur per rationem expressam *tom.* 1 *dec.* 24 *n.* 81.

Ar-

Argumentum a cessante ratione *Statuti* est in iure validum *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 16.

*S*tatutum non habet oculos retro, nec respicit preterita *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 56.

Cessante ratione *Statuti* cessat eius effectus *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 6.

*S*tatutum est Ius Commune Civitatis & prævalet, & derogat Iuri Communi, & ratio *Statuti* tollit rationem Legis *tom.* 5 *dec.* 5 *n.* 103. & *num.* 104.

Fundanti se in *Statuto* incumbit probare omnes qualitates requisitas adesse *tom.* 4 *dec.* 3 *num.* 17.

Qui habet pro se dispositionem *Statuti* dicitur habere intentionem fundatam remque certam *tom.* 6 *decis.* 27 *num.* 1.

*S*tatutum conditum ad evitandas fraudes, dicitur conditum ratione publicæ utilitatis *tom.* 12 *decis.* 19 *num.* 14.

Verba *Statutorum* indefinita æquipollent universali *tom.* 1 *decis.* 15, *num.* 144.

*S*tatutum disponens in genere non potest derogare statuto disponenti in specie *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 145.

Geminatio verborum tam in rubro, quam in nigro statuti enixam statuentium voluntatem præsefert *tom.* 12 *decis.* 2 *num.* 7.

Discretivæ argumentum locum habet etiam in statutis *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 66 limita *num.* 103.

*S*tatuti prohibitio in unam rem directa ad aliam trahi non debet *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 9.

Volens uti statutis, tenetur in totum recipere, & non in parte solum favorabili *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 40.

Qui statuti beneficio frui vult, omnes qualitates, & conditiones ab eo requisitas servare debet *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 5.

*S*tatuti formam non adimplens eo iuvari non potest. non vero novam contrariam dispositionem sibi inducit *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 39.

*S*tatutum quando compræhendat etiam bona ecclesiasticorum *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 57.

*S*tatutum dici non debet inductum ad gravius onerandos subditos ultra Ius Commune *tom.* 1 *dec.* 16 *num.* 41.

*S*tatuta concernentia peccatum, & contra ius naturale, sunt nulla *tom.* 8 *decis.* 6 *n.* 67.

*S*peciale beneficium non tollitur per verba generalia statuti *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 13 limita *num.* 92.

*S*tatutum adduci potest vel in ratione auctoritativa, vel in ratione interpretativa, & coniecturali *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 35.

Non potest uti statuto, qui ei subiici recusat *tom.* 5 *decis.* 11 *n.* 52.

Iuramentum non habet locum contra statutum conditum ad fraudes evitandas *tom.* 5 *decis.* 14 *n.* 22.

*S*tatutum continens orationem perfectam habet vim dispositivæ *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 72.

*S*tatutum locum non habet in scriptura iurata, cum statuta laicalia non obtineant in contractibus iuratis *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 18.

Ad hoc ut *Statutum* dici possit favorabile, vel odiosum, inspici debet ratio, & finis statuentium *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 14. 15. & 18.

Affectio Testatoris consideratur magis ad statutum, quam ad Ius Commune *tom.* 5 *decis.* 24 *n.* 34.

Explicatur *Peregrin. de Fideic. decis.* 10 *n.* 11. *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 35.

Quæ dicantur Statuta disponentia de pertinentibus ad ordinatoria Iudicii *tom.* 4 *dec.* 25 *num.* 28 29. 30.

*S*tatutum alicuius Civitatis convenit cum statuto alterius Civitatis finitimæ *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 57.

*S*tatutum corrigens in principali corrigere etiam videtur in eo quod ex principali consequitur *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 43.

*S*i Statutum sit confirmatum a Principe

cipe

cipe non dicitur Statutum Civitatis, sed eiusdem Principis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 135.

Statutum potest derogare *Leg. hac Ædictali Cod. de secund. Nupt. tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 50.

Statutum correctorium Iuriscommunis restringitur ad personas in eo expressas *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 23.

Quidquid a Statuto disponitur super aliquo actu, vel contractu ipsimet actui, vel contractui inest perinde ac si in pactum expresse fuisset deductum *tom.* 4 *decis.* 25 *num.* 17.

In iudicando particulares sanctiones, municipalia Statuta, inde iuris communis theoremata sunt observanda *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 25.

Statutum nec variare potest, nec explicare in Testamento disposita *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 43.

Ubi Statutum non necessitat, sed dat facultatem utendi, ex non usu non inducitur consuetudo contraria Statuto *tom.* 10 *dec.* 34 *num.* 8.

Declarationes emanatæ respectu unius Statuti, & Artis regulam dare nequeunt pro aliis *tom.* 12 *dec.* 45 *num.* 24.

Statutum, in quo adest dictio „ *quilibet* „ efficit ut dispositio sit generalis, & omnes comprænhendat *tom.* 1 *decis.* 15 *n* 73.

Statuta generalia non censentur derogare privilegiis studiorum nisi de iis specialis sit mentio *tom.* 1 *dec.* 3 *n.* 16.

In Statuto novo militare debet eadem ratio quæ militabat in antiquo, si in novo eadem reperiantur verba quæ in antiquo erant *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 81.

In Statutis argumentum a contrario sensu non procedit quando agitur de correctione iuris communis *tom.* 1 *dec.* 16 *n.* 38.

Statutum tollens omnes exceptiones, & defensiones, & denegans audientiam cum clausula derogatoria ad alia Statuta non intelligitur auferre beneficium proveniens ex alio Statuto *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 75.

Si derogatio Statuti sit generalis, & posita in fine Statutorum, non potest abrogare Statuta antiqua in ea parte in qua non adest contrarietas *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 143.

Dum Statuta requirunt solemnitates in contractibus mulierum in genere, amplectuntur mulieres celibes, coniugatas, & viduas *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 15.

Constitutivum essentiale municipalis provisionis est, ut sit quædam determinatio media, neque in totum inserviens Iuri Communi *tom.* 3 *decis.* 27 *num.* 29.

Statutum quamvis exterum, veluti responsum prudentum prævalet doctrinæ punctuali *tom.* 10 *dec.* 31 *num.* 5.

Statutum prohibens restrictive avocationem Causæ primæ Instantiæ non extenditur ad avocationem Causarum secundæ, & tertiæ Instantiæ *tom.* 2 *decis* 9 *num* 15.

Si Statutum concedat privilegium aliquod sub duabus qualitatibus, & conditionibus copulativis, obtineri nequit tale privilegium si una tantum verificetur *tom* 1 *dec.* 15 *n* 94.

Distinctio Statuti disponentis de rebus, & de personis est communiter approbata *tom* 10 *dec.* 39 *num.* 81. 82.

Statutum concedens retractum in terminis venditionis, non extenditur ad contractum emphyteusis *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 48.

In Statuto, seu in Lege expressum dicitur quod virtualiter deducitur a verbis, vel a ratione ipsius *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 101.

Et quod venit in eius consequentiam *tom.* 1 *dec.* 15 *n* 102.

Statutum obligans hæredem tam ad debita, quam ad legata est favorabile *tom.* 10 *dec* 37 *n* 33.

Statutum dirigens verba ad personas intelligitur quod loquatur de personis

sonis subditis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 146

Nec compræhendit casum mistum *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 147.

Discretivæ argumentum deduci non potest a *S*tatutis, seu Legibus distinctis, tam respectu materiæ, quam personarum *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 103.

Causa finalis *S*tatuti colligitur ex verbis in rubrica contentis præcipue si hæc constet oratione perfecta *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 22.

Statutum non extenditur cum agitur de lucro captando *tom.* 9 *dec.* 29 *num* 65.

Odiosum est Statutum inductivum novæ hypothecæ *tom.* 4 *dec.* 13. *num.* 10.

Statutum non compræhendit nullitates, quæ resultant ex actis *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 35.

Privilegium quando stet potius compræhensive, & declarative ad *S*tatutum, quam adversative *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 18.

De distinctione Bartoli quoad *S*tatutum disponens principaliter in personam, vel in rem *tom.* 10 *decis.* 39 *n.* 89.

In potestate victoris est quæ vult iura in victos statuere novasque Leges dare, priores tollere *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 27.

Sed ex eo statim non profluit quod victor hæc omnia fecerit *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 28.

STATUTUM QUOAD EIUS INTERPRETATIONEM.

Statuta, prout verba sonant, intelligi debent *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 12.

Ubi verba *S*tatuti sunt clara, nullam admittunt interpetrationem *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 35.

Statutorum interpretatio ex more regionum colligitur *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 23

In Statutis odiosis verba nullatenus extendenda sunt *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 50. *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 8.

Statuta sunt intelligenda in suo vero, & stricto sensu *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 54.

Statutum simpliciter, & absolute loquens, debet generaliter intelligi *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 5. & 24.

Quando Statutum respicit publicum favorem, latam recipit interpetrationem *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 20.

Una pars Statuti aliam declarat *tom.* 1 *dec.* 15 *n* 104 *tom.* 2 *decis.* 9 *n.* 33. *tom* 7 *dec.* 7 *n.* 10 *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 16.

Una pars Statuti aliam declarat, & pars referens in totum regulatur a relata *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 24.

Regula discretivæ locutionis in Statutorum interpretatione passim attenditur *tom.* 4 *dec.* 25 *num.* 31.

Dispositio Statuti procedere debet ac interpretari secundum qualitates in eo expressas *tom.* 4 *decis.* 13 *n.* 9.

Non dicitur a Statuto omissum, quod virtualiter sub verbis Statuti compræhenditur *tom.* 6 *decis.* 26 *n.* 4.

Unum Statutum recipit declarationem ab alio magis clare, & specifice loquente *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 44.

Ne Statutum se corrigat, & contrarietur omnis capienda est interpretatio *tom.* 9 *decis.* 2 *num.* 13.

Ex Statuto incerto, & obscuro non debemus correctionem iuris clari deducere *tom.* 6 *decis.* 5 *n.* 5.

Statuta, quæ annullant Contractus stricte intelliguntur *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 59.

Usus loquendi *S*tatuentium est attendendus etiamsi sit in diversis Statutis *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 17.

Statuta respicientia principaliter publicam utilitatem late sunt interpretanda *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 32.

Statuti verba sunt intelligenda, & interpretanda in potiori significatu *tom.* 8 *decis.* 16 *n.* 8.

Verba Statutij in casu vero, naturali, & non ficto sunt intelligenda *tom.* 8 *dec.* 10 *num.* 82.

Statuti verba fiere, & proprie in suo significatu sunt accipienda *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 85.

Sta-

Statuta stricte sunt interpraetanda, & ubi possunt in uno verificari, in pluribus non sunt adaptanda *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 76.

Ubi casus *Statuti* est clarus, super eo non est ulterius haesitandum *tom.* 12 *decis.* 29 *num.* 1.

Statutum est interpretandum iuxta observantiam & consuetudinem Civitatis *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 21.

Interpretatio illa est reiicienda per quam *Statutum* redderetur elusorium *tom.* 12 *decis.* 2 *n.* 29.

Mens *Statuentium* in omnibus dispositionibus attendenda est *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 3.

Opinioni *Statuentium* valde referendum est circa interpretationem Statutorum ab eis conditorum *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 59

Ad Legem, vel Statutum interpretandum *Statuentium* ratio, contextus, & litera attendenda *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 1.

Statuta ita debent interpretari; ut *Statuentes* a sapientibus reprehendi non mereantur *tom.* 8 *decis.* 16 *num* 58.

Circa *Statuti Florentin.* interpretationem deferendum iis qui magnopere insudarunt in id interpetrandum qui fuerunt *Salvetti*, *Gerispin.* & *Salvi* *tom.* 6 *decis.* 63 *num* 19

Quod Statutum non dicit, nec nos dicere debemus, & ultra casus expressos extendi non debet *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 2 & 12

In interpretatione Statutorum, & legum valet argumentum de uno ad aliud *tom.* 10 *dec.* 37 *n* 99

Interpretatio Statuti sumenda est ab aliis Statutis ipsius Civitatis *tom.* 10 *dec.* 37 *num* 121.

Interpretatio Statuti sumenda est potius a Statuto Civitatis dominantis, & comunis, quam a iure comuni *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 122.

Statutum debet intelligi prout dictat ratio, ut minus quam fieri potest laedatur ius tertii, etiamsi oporteret impropriare verba, praesertim ubi fraudi via aperiretur *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 10 & 13.

Nova Statuti interpetratio non est canonizanda, quoties Civitas litibus repleretur & fieret tot Instrumentorum strages, quae summa bona fide stipulata fuerant *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 65.

Statuta sunt interpretanda ut ne contrarientur, & unum ab alio interpretationem recipit *tom.* 9 *decis.* 12 *num.* 7.

Statuta intelligenda sunt ne absurdum contineant, & quod praesertim in materia correctoria non comprehendant actus fictos *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 97.

Statutum etiam correctorium, & exorbitans intelligi debet secundum communem usum loquendi *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 93.

Maxime si sit conceptum vulgari sermone *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 94.

Statutum vario modo intellectum allegari non potest ad decisionem causarum *tom.* 8 *dec.* 5 *n.* 35.

Statutum non est interpretandum, ut reddatur elusorium, & aperiatur via circumventionibus, ac fraudibus *tom.* 5 *dec* 10 *n.* 15.

Ubi in Statuto legitur scripta ratio disponendi, tunc dispositio trahitur etiam ad casum non expressum *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 35.

Limita ubi Statutum est simul correctorium, ac poenale *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 36.

Ad effectum bene interpretandi a contrario sensu Statutum, eius antecedentem sensum noscere opus est *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 36.

Verbum *intelligatur* a Statuto prolatum inducit fictionem, seu praesumptionem Iuris, & de Iure, quae probationem in contrarium non admittit *tom* 4 *dec.* 25 *n.* 14

Statutum loquens in casu simplici trahi non potest ad casum mixtum,

xtum, præsertim ubi agitur de Statuto pœnali *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 17 *&* 18.

Statuta ad quoscumque casus extendenda, qui in verisimili mente contrahentium comprehendi possunt *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 49.

Ubi agitur de inclusione facta a Statuto per verba universalia, & prægnantia, non est opus aliqua extensione *tom.* 12 *decis.* 2 *num.* 17.

Quando initium Statuti est generale, & per modum regulæ, ab illa regula generali non receditur, quamvis aliqua adsint verba, quæ videantur restringere *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 23.

Statuta sunt interpretanda in dubietate opinionum iuxta opinionem vigente de tempore conditi Statuti *tom.* 8 *decis.* 16 *num.* 75.

Statutum non debet interpetrari per aliud Statutum Civitatis finitimæ si ea sit alterius dominii *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 86.

Statuta tantum disponunt quantum loquuntur, nec ulterius extenduntur, nec quod non expresserunt dicendum est *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 15.

Favorabilis interpetratio Statuti extendenda etiam ad correctionem iuris *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 110.

Statutum ab Urbe dominante factum latam recipit interpretationem, licet correctorium sit Iuris Communis *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 13.

Statutum municipale velut Ius proprium Civitatis derogat Iuri Communi, eique præfertur *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 100.

Itemque non recipit passivam Iuris interpetrationem quando contra, vel præter illud disponit *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 101.

Dubia Statuta a iure communi intellectum recipiunt *tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 46.

Statutum recipit interpetrationem a iure communi *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 4.

Statutum a Iure Communi recipere debet interpretationem, & secundum illud limitari *tom.* 3 *decis.* 1 *num.* 38

Statuta recipiunt passivam interpretationem a Iure Communi *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 41. *&* *tom.* 10 *dec.* 18 *num.* 34.

Casus a Statuto omissus deciditur ad terminos Iuris Communis *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 19. *&* *tom.* 12 *dec.* 23 *num.* 25.

Etiamsi in casu omisso eadem urgeat, seu maior ratio *tom.* 11 *decis.* 5 *num.* 20.

In Statuto Iuris Communis correctorio non ratio, sed casus formaliter dispositi spectandi sunt *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 21.

Quando Statutum in aliquibus partibus expresse se refert Iuri Communi, etiam in reliquis, ubi generaliter loquitur intelligi debet iuxta dispositionem Iuris Communis *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 10.

Quando Statutum se refert ad Iuris Communis dispositionem idem importat, ac si in eodem Statuto de verbo ad verbum dispositio ipsius Iuris Communis translata foret *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 11.

Statutum ut correctorium Iuris Communis stricte est interprætandum *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 42 *&* 43.

Statutum corrigens Ius Commune non potest ab eo interpretationem desumere *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 82.

Statutum est interpretandum, ut corrigat Ius Commune in uno tantum non in pluribus *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 11.

Statutum recipit interpetrationem a Iure Communi nisi repugnet menti statuentis, nec in his, quæ veniunt ad correctionem ipsius Iuris *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 70 *&* 71. declara *num.* 72.

Statutum correctorium Iuris Commumunis non loquitur nisi in iis, quæ formaliter expressit *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 17.

Quando

Quando Statutum derogat Iuri Communi non interpetratur secundum Ius Commune, sed intelligitur generaliter, prout verba sonant *tom.* 12 *dec.* 3 *num.* 9 *&* 26.

Præcipue stante clausula *non obstantibus tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 10 *&* 27.

Statuta passivam interpretationem recipiunt a Iure Communi, cui præsumuntur conformia *tom.* 12 *decis.* 46 *num.* 10.

Et ita sunt interpretanda, ut illud corrigant minus quam sit possibile *tom.* 12 *dec.* 46 *n* 11.

Statutum est interpretandum secundum Ius Commune, quando sumus in dubio, secus vero ubi dispositio est clara *tom.* 12 *decis.* 3 *num.* 28.

Quando Statutum pluribus modis potest intelligi iis modis intelligendum est, quibus minus læditur Ius Commune *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 13.

Hoc non procedit in Statuto absolute disponente super ætate legitima *tom.* 11 *dec.* 28 *num.* 14.

Statutum Iuris Communis correctorium stricte est accipiendum *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 9.

Statutum quando nos ad Ius Commune reducit est latissime interpætandum *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 6.

Statutum debet interpetrari, ut Ius Commune minus corrigat, quam fieri possit *tom.* 2 *decis.* 10 *num.* 22. *&* *decis.* 20 *num.* 212. *&* *tom.* 3 *decis.* 57 *num.* 15. & *tom.* 12. *dec.* 3 *n.* 4.

Statutum a Iure Communi exorbitans, est strictissime intelligendum *tom.* 2 *dec.* 10 *num.* 26.

Maxime ubi cessat maioritas rationis, & diversa militet ratio, ita ut agatur de extendenda dispositione Statuti ad alium casum *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 113.

In Statutis argumentum a contrario sensu deduci non potest, quando agitur de corrigendo Iure Communi *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 64.

Nec quando ob tale argumentum dispositio alicui in sensu directo favorabilis retorqueretur in eius præiudicium *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 65.

Statutum quod proximiores ob remotiores excludit est correctorium Iuris Communis, & ideo stricte intelligendum est *tom.* 11 *decis.* 5 *num.* 16.

STATUTUM QUOAD SUCCESSIONEM AB INTESTATO.

*S*tatutum de successione ab intestato est reale *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 41.

Loci Statuta sunt attendenda in successionibus ab intestato *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 87.

*S*tatutum Civitatis dominantis in successione intestata, iuxta veriorem non prævalet Statuto loci, ubi bona sunt sita *tom.* 11 *dec* 6 *n.* 52.

*S*tatuta aliquem inhabilitantia ad succedendum non excedunt limites Territorii, sive loquantur in rem sive in personam *tom.* 12 *decis.* 23 *num.* 4 & 8.

*S*tatutum potest disponere quod successio reguletur secundum Ius Commune, & simul quod fœminæ nuptæ non succedant in concursu cum masculis *tom.* 10 *decis* 43 *num* 21.

Non implicat ut a Statuto de successione intestata disponente sumatur interpretatio Testamenti, seu voluntatis Testatoris *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 33.

*S*uccessio regulanda est iuxta Statutum loci in quo bona sunt sita, vel sint concepta in rem, vel in personam *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 16.

In successionibus ab intestato an attendantur Statuta domicilii habitationis, vel Statuta originis est inter DD. controversum *tom.* 11 *dec.* 6 *n* 37.

*S*tatutum loquens de successione an extendatur extra Territorium *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 80.

Statutum, quando agitur de succedendo in bonis sitis in Territorio Statuentium ligat etiam forenses *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 42.
In successionibus ab intestato attenditur Statutum domicilii originis, & habitationis *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 38.
Statutum Civitatis dominantis quoad Civium intestatam successionem prævalere debet Statutis domicilii originis, & habitationis *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 39 & 50.
Successio intestata defertur iuxta Statuta illius loci, ubi bona sunt sita *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 40 43 & 46.

STATUTUM FOEMINARUM EXCLUSIVUM.

Statuta fœminarum exclusiva an derogent dispositioni *Text. in L. fœminæ* remissive *tom.* 2 *dec.* 22 *n.* 13.
Statutum quod debet interpetrari ut minus corrigat Ius Commue, satis eum corrigit præferendo masculos fœminis, agnatos cognatis *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 7 & 80. non quando patet, quod Iuri Communi Statutum derogare voluerit *num.* 81
Statutum fœminarum exclusivum non recipit interpretationem a Iure communi, quæ solum recipitur quando de tempore conditi Statuti Ius Commune sit clarum *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 50 & 52.
Statuta excludentia fœminas censentur tantum eas excludere ab hæreditate dotantis *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 16. Declara ut *n.* 17 18 & 19.
Statutum exclusivum fœminarum intelligendum est de fœminis iam dotatis ante delatam successionem ubi qualitas dotationis apposita est in Statuto ad qualificandum ius succedendi *tom* 5 *dec.* 24 *n* 20.
E contra si qualitas dotationis in Statuto stet ad qualificandum ius exercendi petitionem hæreditatis tunc sufficit, quod fœminæ licet non dotatæ tempore mortis eius, de cuius successione agitur dotatæ fuerint de tempore, quo eius hæreditatem petunt *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 21.
Statutum reservans filiis certam partem bonorum matris nulla facta distinctione masculorum a fœminis intelligendum est salva prælatione masculorum stante alio Statuto exclusivo fœminarum propter masculos *tom.* 5 *dec.* 24 *num* 26.
Vocatis filiis, & descendentibus per Statutum Petræ Sanctæ, masculi præferuntur fœminis nec istæ locum habent nisi post masculos *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 27 & 29. Declara ut *num.* 30.
In Statutis fœminarum exclusivis copulative requiritur personæ, & bonorum subiectio; Et quare *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 12.
Coniectura se conformandi cum Statuto fœminarum exclusivo locum semper habet sive Testator sit ascendens, sive transversalis, sive extraneus *tom.* 4 *decis.* 20 *num* 32.
Huiusmodi coniectura solum procedit ubi fœmina concurrit cum masculis non vero istis defectis & non existentibus *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 33.
Statuta proprie, ac stricte intelligenda sunt, *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 18.
Et propterea si maritatam excludant non intelliguntur excludere viduam *tom.* 4 *dec.* 3 *num* 19.
Et si arceant a Civitate uxores rebellium non dicuntur arcere viduas, quæ idcirco mortuo marito possunt redire ad Civitatem *tom.* 4 *dec.* 3 *num.* 20.
Et eximentes mulierem maritatam a patria potestate, eorum dispositio non procedit in muliere post mortem viri *tom.* 4 *dec* 3 *n.* 21.
Statutum, seu reformatio Florentina in eo, quod exigit qualitatem agnatitiam, & masculinam, & excludit fœminas eorumque filios a successione, adversatur dispositioni iuris novissimi *tom* 2 *dec* 20 *n.* 81.
Statutum excludens fœminas dotatas intelligi debet si sint dotatæ de tem-

tempore apertæ successionis, adeout non excludantur si postea dotentur *tom.* 5 *decis.* 24 *num.* 3.

Hæc opinio non est tuta, & quare *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 4.

Deinde non habet locum dicta opinio, ubi Statutum determinet etiam casu, quo filia tempore apertæ successionis non fuerit dotata, arbitrio enim trium ex melioribus propinquis dotem eo casu constitui iubet *tom.* 5 *decis.* 24 *num.* 5 *&* 17. distingue ut *num.* 20 & 21.

*S*tatutum vocans agnatos masculos usque ae certum gradum, idem est, ac si vocasset masculos ex masculis de agnatione usque ad illum gradum *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 14 *&* 44.

*S*tatutum propter agnationem est favoris publici *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 49.

Ubi adsunt doctrinæ punctuales firmantes Statutum excludens ab omnibus bonis censeri derogare, vel Leg. fœminæ, vel Leg. hac edictali, ratiociniis non est deferendum *tom.* 7 *decis.* 7 *num.* 47.

STATUTUM QUOAD MATREM, ET SOROREM.

*S*tatutum excludens fœminas dotatas non videtur excludere matrem ab hæreditate filii *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 78

Hoc tamen intellige quando mater non est specialiter nominata in Statuto, nec adsunt verba indefinita *tom* 4 *dec.* 7 *n.* 79.

*S*tatutum potest excludere expresse matrem ab hæreditate filii, ac etiam a legitima *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 57.

Quinimo simpliciter eam excludens a successione, intelligitur etiam a legitima excludere *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 58.

Statutum censetur matrem excludere velle a successione, quoties excludit ab ea filias, & descendentes fœminas *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 67.

Et hoc argumentum locum habet etiam in Statutis contra Ius Commune *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 68.

Et hoc procedit etiam in casu mixto ubi militat eadem ratio quæ in simplici *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 69.

Dispositio Statuti matrem excludentis attendi debet ad Iuris Communis derogationem *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 74.

Ubi in casu non expresso in Statuto militat eadem ratio, quæ militat in expresso, tunc casus non expressus dicitur venire intensive, non autem extensive, etiam ad corruptionem Iuris Communis *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 75

Reformatio Statuti Florentini excludit sororem a successione fratris defuncti propter masculos ratione conservandæ agnationis *tom.* 2 *dec.* 20 *num* 18.

Statutum admittens sororem ab hæreditate fratris, a fortiori dicendum est admittere matrem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 80.

Statutum procedit sive sint instituti masculi, sive extranei *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 84.

Geminatio verborum magis reddit enixam mentem Statuentis, & impedit restrictivam interpretationem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 85 & 86.

Reformatio Statuti Florentini ab hæreditate fratris excludit sororem, includit non omnes agnatos, sed certos usque ad sextum gradum, requirit gradum præscriptum, ad effectum vocationis in ipsa agnatione, a qua non permittit gradum disiungi, vel separari *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 69 *usque ad n.* 72.

Statuta taxantia interesse favore viduæ ad certam quantitatem sunt valida *tom.* 3 *decis.* 45 *num.* 48.

STATUTUM QUOAD RES AD MERCATURAM SPECTANTES.

Statutum conditum pro publico commercio, & ad evitandas fraudes dicitur favorabile non odiosum *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 87.

 Finis

Finis Statutorum semper est favor commercii *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 75.
Statutum Mercaturæ favens late interpretandum est *tom.* 6 *decis.* 27 *num.* 27.
Statutum tollens hypothecas in publica utilitate fundatum est *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 3.
Statutum de intratura loquens obligat etiam Ecclesiasticos *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 9.
Statutum Florentinum de cessantibus utpote rigorosum non est extendendum *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 16.
Pro cessantibus ad normam Statut. Florent. habentur, qui non valent creditoribus satisfacere *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 29.
Si agatur de bona fide servanda de cavendis creditoribus non adeo inhærendum est Statuti verbo *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 21.
Statutum librorum partitis hypothecam tribuens, fingit ipsum debitorem bona sua obligasse, quia se subiecerit Statuto de librorum partitis disponenti *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 18.
Statutum, quod obligat socium pro debitis alterius socii est odiosum, & correctorium iuris communis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 58.
Statutum disponens, quod socii teneantur in solidum pro contractu alterius socii habet locum, quando contractus celebratus est nomine sociorum *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 61.
Dicitur respicere decisoria Statutum disponens super probationibus, & similiter Statutum præscribens normam decidendi, & definiendi merita causæ, & signanter præcipiens, quod Bancherius intelligatur contraxisse sub hypotheca bonorum *tom.* 4 *dec.* 25 *num.* 9. 10 *&* 11.
Statutum loquens de fideiussoribus non procedit, in eo, qui convenitur tamquam debitor principalis *tom.* 10 *decis.* 33 *num.* 6.
Statutum precipere potest contributum super bona debitoris sed non super bona alterius *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 29.
Statutum loquens de Creditoribus non compræhendit Dominum rei qui sibi reservavit illius dominium *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 31.
An beneficio Statuti gaudeat qui solutionem in tempus promittens eam mutet per temporis lapsum *tom.* 5 *dec.* 39 *n.* 9.
Statutum d' Artis principaliter observat favorem privatorum deinde Reip. *tom* 5 *dec.* 39 *n.* 10.
Quia favore Commercii Statutum prodiit, non afficit ut non compræhendat alias artes mechanicas *tom.* 5 *dec.* 39 *n.* 12.
Dictum Statutum Furnariis extenditur *tom.* 5 *dec* 39 *n.* 13.
Statutum quoties verba fecit de hypothecis, ac deinde de pignoribus, pignus accipiendum est in sua propria significatione *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 43
Statuentes si voluissent resuscitare hypothecam id sane dixissent *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 4.
Qui contra Statutum agit nulliter agit *tom.* 5 *dec.* 44 *n.* 2.
Ideoque gravat Creditores, quorum interest debitorum bona estimari iuxta municipalem dispositionem. *tom.* 5 *decis.* 44 *n.* 2 *&* 3.
Ubi præsertim arguatur Partes noluisse recedere a dispositione Statuti circa electionem peritorum *tom.* 5 *dec* 44 *num.* 5
Ideoque Peritos eligendi non præsumitur ampla, & illimitata Magistratui data facultas *tom.* 5 *dec.* 44 *num.* 5 & 6.
Statutum disponens de societate, secus, ac ius commune, intelligi debet de societate contracta intra Statuentium Territorium *tom.* 1 *dec* 15 *num* 113
Accomandantes, & contrahentes subiiciuntur Statuto illius loci, in quo contracta est accomandita, vel contractus *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 114.

Quam-

Quamquam res in illa accomandita, seu in contractu illo contenta sita sit extra dictum locum *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 115.
*S*i Statutum iubeat, quod Accomandantes debeant facere protestationem se nolle amplius teneri, evidens fit, quod sine tali protestatione tenerentur ultra ratam Accomandatam *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 93.
*S*tatutum obligans in solidum socios ad restringendam accomanditam procedit solum in iis casibus in quibus Accomandantes teneritur in solidum ultra ratam pro contractu facto ab Accomandatario *tom.* 1 *decis.* 15 *n.* 62.

STATUTUM QUOAD DIVERSA.

Statutum Florentinum non prohibet marito relinquere legata uxori *tom.* 11 *dec.* 1 *num.* 1.
Statutum prohibens marito legatum relinquere favore uxori, intelligitur quoque prohibere uxori legatum accipere *tom* 11 *dec.* 1 *n.* 8.
Statutum generaliter providens ne mulieres fraudentur locum habet, etiamsi nulla fraus contrahentis cum ipsis interveniat *tom.* 6 *decis.* 33 *num.* 26.
Dolus præsumitur in contrahente, qui Statutarias solemnitates negligit *tom.* 5 *dec.* 27 *n.* 26.
Statutum dicens quod mulier sit contenta dote data, intelligitur de congrua *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 27.
*S*tatutum concedens retractum vicino an extendi possit ad vicinum ius emphyteusis habentem *tom.* 8 *dec.* 50 *n.* 13.
*S*tatutum sicut potest in totum legitimam tollere, ita & multo magis potest in aliquibus eius naturam alterare *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 50.
Lex, vel *S*tatutum de donationibus præcise disponens, ad promissiones extendi non potest *tom.* 5 *decis.* 51 *num.* 10.
*S*tatuta adimentia beneficium Inventarii sunt favorabilia *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 30.
Et dicuntur respicere publicam utilitatem, & ad publicam utilitatem condita *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 31
Ubi *S*tatuta adiiciunt clausulam irritativam contractus, in casu omissionis consensus alicuius personæ, videntur eum requirere *pro integratione*, non *pro interesse* consentientis *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 16.
Ubi contractus est nullus stante clausula irritanti *S*tatuti non est locus declarationi validitatis *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 25.
Nec dicta declaratio tenet, ubi tertius opponens habet interesse *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 26
Etiamsi principalis expresse prohiberet *tom.* 3 *dec.* 22 *n.* 27
Item quando nullitas est detecta, quæ per quemcumque potest opponi *tom.* 3 *decis.* 22 *num.* 28.
Clausula irritans adiecta in *S*tatuto inducit formam servandam in contractu *tom.* 3 *decis.* 24 *num.* 44.
Quotiescumque a *S*tatuto requiritur auctoritas atque Decretum Iudicis, semper intelligitur cum Causæ cognitione, etiamsi *S*tatutum nihil disponat de causa *tom.* 3 *decis.* 29 *num.* 9.
*S*i constet de iniustitia, seu ineptia Causæ non dicitur satisfactum *S*tatuto, licet de caussa mentionem non faciat *tom.* 3 *dec.* 29 *n.* 10.
*S*tatutum inhabilitans testari nisi cum certa solemnitate comprehendit civem ex privilegio *tom* 10 *decis.* 39 *num* 86.
Possessio continuata per Statutum non resolvitur per mortem, sed favore hæredis præservatur *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 57.
Statutum quod dotem, aut ipsius partem marito lucrandam concedit, in extradotalibus locum non obtinet *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 22.
Licet a Statuto sint prohibitæ exceptiones, & nullitates omnes, tamen attenditur exceptio nullitatis, & iniustitiæ notorie resultans ex actis

actis *tom.* 5 *dec.* 28 *num.* 36.
Ad eliciendam præsumptam Testatoris voluntatem se conformandi cum Statuto attendendum est Testamenti tempus, non autem accidentalis eventus postea contingens deficientiæ masculorum *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 34.
Ut Statutum operetur, necessaria est in hærede declaratio, quod eo uti velit *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 52. limita ubi Statutum non transfert possessionem a defuncto in hæredem, sed eam continuat *n.* 53.
Possessio continuatur etiam in ignorantem sibi delatam hæreditatem *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 54.
Statutum non continuat possessionem in hæredem hunc, vel illum, sed in eum qui futurus est hæres, qui non cogitur occupare, sed occupando operatur possessionem ab obitu defuncti *tom.* 6 *dec.* 48 *n.* 55.
*S*tatuta prohibitiva habent locum in alienatione facta per Tutorem non servata forma *S*tatuti *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 14.
*S*tatutum trahi non debet de una specie interdictionis ad aliam *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 27.
*S*tatutum requirens præconizationem censetur illam exigere solummodo ad certiorandum *tom.* 3 *dec.* 1 *n.* 29 & 30.

STATUTUM QUOAD OBSERVANTIAM.

Observantia est optima interpres Statutorum *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 61.
Interpretatio ob observantia deducta cuicumque interpretationi est præferenda *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 62.
Actus unicus sufficit pro observantia *S*tatuti *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 63.
Intelligentia data *S*tatuto recipienda est, præcipue si agatur de observantia interpretativa, & canonizzata in contradictorio Iudicio *tom.* 1 *dec.* 29 *n.* 9.
*S*tatutorum antiquorum, & rationabilium observantia inducit tutissimam præsumptionem confirmationis *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 16.
*S*uper observantia *S*tatutorum primum locum obtinent testimonia Doctorum, qui super dictis *S*tatutis scripsere *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 20.
Decisio etiam unica *S*tatuti observantiam demonstrat *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 21.
Magistratus *S*tatutum abrogare non potest maxime ubi adest motuproprium observantiam præcipiens, cui frustra contraria observantia opponitur *tom.* 5 *dec.* 46 *n.* 44.
Ex observantia, & consuetudine iudicandi interpetratio *S*tatuti recipienda est etiamsi esset minus verosimilis *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 21.
Consuetudo contraria *S*tatuto non attenditur, ubi huiusmodi consuetudines a Lege vetantur *tom.* 10 *dec.* 34 *n.* 9.
Consuetudo contraria *S*tatuto, quod est in observantia, nunquam attenditur *tom.* 10 *dec.* 34 *n.* 10.
Contraria consuetudo demonstrat inobservantiam *S*tatuti *tom.* 1 *decis.* 29 *num.* 1.
Consuetudo, & observantia destruunt dispositionem *S*tatuti *tom.* 1 *decis.* 29 *num.* 2.
Contraria consuetudo non potest destruere dispositionem *S*tatuti absque consensu Principis *tom.* 1 *decis.* 29 *num.* 4.
Allegandа non sunt exempla Iudicis contenti causa non urgenti, nec utili, ubi contractus illi impugnati non fuerint, maxime contra literam *S*tatuti quod observatur *tom.* 5 *dec.* 43 *n.* 41 & 43.
*S*tatutum agnatitium interpetrari potius debet a Iure veteri, seu media Iurisprudentia qua attenta soli agnati admittebantur, nec soror defuncti præstabat filii gradum successibilem *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 83 84 & 85.
*S*tatuta condita favore agnationis favorabilem exigunt interpetrationem

tom. 2 *decis.* 20 *num.* 92.

Si *Statutum* vocat dumtaxat certos agnatos inspici debet, an agnati, qui prætendunt succedere, sint de agnatione, & familia volita, & præfinita *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 97.

STATUTUM LOCI SUBIECTI.

Non recurritur ad *Statutum* Civitatis dominantis nisi in casibus omissis a *Statuto* loci subiecti *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 12.

Quando *Statutum* loci subiecti in casibus omissis se refert ad Ius Commune, intelligi debet de Iure *Statutario* Civitatis dominantis *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 13.

Contra quod intelligatur de Iure Communi Romanorum *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 14 & 18.

Et quod recurratur ad Ius *Statutarium* Civitatis dominantis solum quando Ius Commune nihil specialiter disponit *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 15.

Quando *Statutum* alicuius loci conditum antequam alicuius Civitatis dominio se subiecerit ordinat recursum ad Ius Commune, intelligi debet necesse de Iure Communi Romanorum *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 16.

Iuxta dispositionem Legis *Urbem nostram* recurrunt in casibus omissis ad *Statutum* Civitatis dominantis etiam *Statuta* condita ante subiectionem dominio ipsius Civitatis *tom.* 10 *dec.* 43 *n.* 17.

Lex *Urbem nostram* quoad recursum ad Civitatem dominantem excipit loca, quæ vivunt propriis Legibus, & propriis *Statutis*, ut est Commun. Galeatæ *tom.* 10 *decis.* 43 *num.* 19.

Etsi *Statutum* loci subiecti in parte recurrere possit ad Ius Commune, & in parte ad *Statutum* Civitatis dominantis, hoc tamen non facit, quin mentionem faciendo de Iure Communi intelligi debeat de Iure Romanorum *tom.* 10 *dec.* 43 *num.* 20.

Statutum suas vires non extendit extra territorium *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 42 & 45.

Statuta non extenduntur ultra subiectam dictionem *tom.* 11 *decis.* 10 *num.* 79.

Statutum disponens de persona sibi subiecta non arctatur Territorio *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 28.

Statuta cuiusque Civitatis non extenduntur ultra limites illius *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 15.

Ius Civitatis dominantis non mutat *Statuta* Loci *Subditi*, & quod quisque Populus sibi constituit, sed adiuvat imperfecta, & supplet deficientibus, & omissis *tom.* 7 *dec.* 29 *n.* 49.

Statutum sive consideret personam in se, sive quoad obligationes, in utroque casu *Statutum* originis prævalere debet *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 66.

Dispositio *Statuti* trahi non potest ad bona sita extra Territorium *Statuentium*, nisi quatenus constet Testatorem ita voluisse *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 29.

Statutum originis præfertur in bonis ibi existentibus, etiam Testamento condito in loco domicilii, & post translatum domicilium *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 50.

Quando domicilium originis non deseritur, sed transfertur cumulative, *Statutum* domicilii præfertur quando bona ibi sint sita, etiamsi istud sit minus principali *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 57.

Statutum domicilii non derogat *Statuto* Patriæ originalis quoad contractus gestos a suo subdito, & in bonis ibi subiectis *tom.* 10 *dec.* 39 *num* 59.

Statutum domicilii præfertur quoad loca existentia extra locum originis *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 75.

Statutum disponens circa formam actus non extenditur extra Territorium *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 74.

Statutum incolatus præfertur in iis,

in

in quibus confideratur perfona *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 46.

*S*tatutum inhabilitans perfonam Territorio non circumfcribitur *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 78.

*S*tatutum in loco in quo viget, prævalet difpofitioni Iuris Communis *tom.* 2 *decif.* 20 *num.* 5.

Statutum Territorii, in quo bona funt fita attendi debet *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 56.

In refpicientibus ordinatoria attenditur Statutum loci iudicii *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 31.

Statuta Locorum fervari debent in cafibus, in quibus particulariter provident, & in quibus non provident, recurrendum eft ad Statuta loci dominantis *tom.* 1 *decif.* 15 *num.* 138.

In Deciforiis Statutum loci contractus infpicitur *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 28.

Statuto loci ubi celebratus eft contractus debet prævalere illud loci in quo contractus habet executionem *tom.* 1 *dec* 15 *n.* 116. Declara procedere quoad effectum fortiendi Forum, quando debitor eft in loco, ubi danda eft executio, vel ubi habet bona, & domicilium *n.* 117. fecus quo ad alios effectus, præcipue quando agitur de fubftantia contractus *n.* 118.

Statutum loci, ubi celebratus eft contractus attendi debet, quando agitur de rebus refpicientibus folemnitatem contractus *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 119. fecus fi agatur de iis, quæ funt adimplenda poft contractum perfectum, tunc enim attenditur illud in quo eft facienda exequutio declara *n.* 120 & 121.

Voluntas contrahentium conformis præfumitur *S*tatuto Loci contractus, non aliis *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 19. Amplia ut *n.* 20

Pro decidendis iis, quæ oriuntur a principio contractus Statutum Loci in quo celebratus fuit, non in quo eius petitur executio infpici debet *tom.* 4 *decif.* 25 *num.* 16 24 & 27

Circa folemnitates attenditur Statutum loci contractus, quando agitur de Statuto habilitante perfonam abfolute *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 72.

In Deciforiis non Statuta Loci, in quo viget Iudicium, fed Statuta Loci, in quo fuit celebratus contractus, attendi debent *tom.* 4 *dec.* 25 *n* 8 & 23. ubi contrariæ authoritates declarantur & *n.* 27.

Non poteft uti Statuto, qui ei fubiici recufat *tom.* 5 *dec.* 10 *n.* 11.

Regula, quod in Deciforiis ftandum fit Statuto Loci, ubi eft celebratus contractus procedit in iis, quæ refpiciunt folemnitates ipfius contractus *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 36.

Secus in iis, quæ refpiciunt exequtionem, hoc eft negligentiam, feu moram in implendis promiffis *tom.* 3 *decif.* 27 *num.* 37.

Hoc cafu attenduntur Statuta loci, ubi vertitur Iudicium, feu fuit facta petitio *tom.* 3 *decif.* 27 *num.* 38.

Secus fi fit deftinatus implementi locus *tom.* 3 *decif.* 27 *num.* 39.

*S*tatutum non ligat fubditos extra Territorium contrahentes *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 111.

Maxime quando *S*tatutum eft correctorium iuris communis *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 112.

Subiectio *S*tatuto ficta, & præfumptionem fufficit ad fe obbligandum ad præiudicialia eiufdem *S*tatuti *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 160.

Ex quibus deducatur, Partem cum uno potius, quam cum altero *S*tatuto fe conformare voluiffe? *tom.* 4 *dec.* 27 *num.* 3. 30. & *feqq.*

In Teftatore extraneo ceffat præfumpta conformitas cum *S*tatuto *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 31.

Mulier quæ in contrahendo fe non informavit *S*tatuti loci nequit eiufdem ignorantiam allegare *tom.* 2 *dec.* 1 *num.* 61.

Quando Mulier extra territorium dat manda-

mandatum ad contrahendum in territorio, Procurator adhibere debet solemnitates præscriptas a *Statuto* Territorii super contractibus Mulierum *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 10.

Hoc tamen non procedit si mandatum sit speciale, & munitum solemnitatibus non minus extra, quam in Territorio requisitis; secus si mandatum sit generale *tom.* 3 *dec.* 30. *n.* 11.

Contrahens in aliquo loco tenetur servare solemnitates a *Statuto* locali requisitas *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 42.

Idque duabus rationibus evenit. Primo, ut valeat contractus ab alienigena celebratus, secundo, causa desumendi voluntatem Contrahentium *tom.* 4 *decis.* 16 *num.* 43.

Deficientibus *Statutis* particularibus recurritur ad statuta Civitatis dominantis *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 6.

Civis Civitatis dominantis eximitur a *Statutis* Civitatis inferioris, licet etiam gaudeat honoribus, & præeminentiis suæ originis naturalis *tom.* 11 *dec.* 1 *n.* 2.

Statuta Civitatis subiectæ in proprio territorio sunt servanda, nec recurrendum est ad *Statuta* Civitatis Dominantis *tom.* 11 *dec.* 6 *n.* 68 *& n. seqq.*

Quod *Statutum* non habeat locum contra Clericum limitatur in materia subiecta dispositioni statuentium *tom.* 6 *decis.* 48 *num.* 59.

Statutum non inhabilitans personas simpliciter ex causa intrinseca, sed relative ad aliud extrinsecum non extenditur ultra Territorium *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 35.

De distinctione *Bald. in Leg. cunctos populos Cod. de Summa Trinit. &c.* *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 36.

Statutum considerat personam in se & propter se, quando illam considerat sine aliquo extrinseco *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 37.

Casus omissus non dicitur ex eo quod per *Statutum* Civitatis dominantis diverso iure decisus appareat quam per Statuta loci particularis *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 66.

Cum vir traductus fuit ad domum uxoris perpetuo moraturus, servandum est *Statutum* ubi uxor domicilium habet circa restitutionem dotis *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 4.

Et *Statutum* Florentinum nullatenus attenditur, nisi quando nulla Lex adsit in loco domicilii qua de lucro dotis marito debito caveatur *tom.* 9 *decis.* 29 *n.* 5.

Pactum condendi novas Leges si eorum bono, ac pacifico statui crediderint convenire, est conditionale *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 38.

Statuta fiunt in favorem subditorum ergo non debent extendi, & prorogari in odium, & damnum eorum *tom.* 5 *decis.* 10 *num.* 4.

Statutum aliquid inducens, ac disponens super obligationibus, ac promissionibus, intelligi debet stricte in casu simplici, quoad scilicet obligationes, & promissiones factas in Territorio subiecto *tom.* 4 *decis.* 25 *num.* 21.

STATUTUM QUOAD FORENSES.

Statutum forenses non ligat *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 12.

Forenses non ligantur *Statutis* Civitatis decisoria causæ respicientibus *tom.* 1 *dec.* 11 *num.* 6. 7.

Statuta nisi per *Statuentes* aliter sit determinatum non possunt obesse forensibus quia sunt alienæ iurisdictionis, ideoque secundum dispositionem iuris communis, de iis est iudicandum *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 55. 56.

In præiudicium *Statuti* non possunt subditi contrahere cum forensibus *tom.* 1 *dec* 15 *num* 171.

Ut *Statutorum* dispositiones forensium favore locum habeant tria requiruntur *tom.* 3 *dec.* 28 *num.* 7.

Prohibitio *Statuti* non habet locum in casu mixto, scilicet, quando actum prohibitum fecerunt forenses

ses una cum subditis *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 29.

Forensis in ordinatoriis Iudicii sequitur Statutum alterius litigantis *tom.* 2 *decis.* 9 *n.* 9.

Statutum loquens de Incolis non extenditur ad Forenses *tom.* 2 *decis.* 9 *num.* 14.

Qui Statuto non subiacet potest contra eiusdem Statuti dispositionem actus facere *tom.* 11 *decis.* 1 *n.* 12.

Cui etenim non conveniunt verba Statuti, nec eius dispositio convenit *tom.* 11 *dec.* 2 *n.* 12.

Alienigenæ locorum Statuti præsumuntur ignorantes *tom.* 4 *dec.* 16. *num.* 48.

Scientia Statutorum in Alienigenis debet esse specifica cum omnibus qualitatibus, nec sufficit generica, & confusa, ut ipsi iuxta illas se possint obligari *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 49.

Statutum non habet iurisdictionem super non subditis *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 150

Forenses litigantes subiiciuntur tantum Statutis ordinatoriis illius loci non decisoriis *tom* 1 *dec.* 15 *n.* 170.

Statutum simpliciter inhabilitans ad contrahendum, forenses non complectitur; secus si inhabilitet sine certis solemnitatibus *tom.* 3 *dec.* 30 *num.* 8.

In respicientibus meram executionem debet attendi locus in quo facienda est solutio, etiamsi cum forensi agatur *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 30.

Statuta Civitatis servari debent a Muliere forense *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 5.

Domicilium probari debet de tempore contractus, ad hoc ut contrahens, Statutis loci subiaceat *tom* 12 *dec.* 46 *n.* 15.

Facultas abrogandi Leges supponit ipsis Legibus suppositionem *tom.* 9 *dec.* 29 *num.* 39.

Qui Statuti dispositioni voluntarie se subiicit ab eadem obstrictus remanet *tom* 1 *dec.* 15 *n.* 155.

Statuto se subiicere voluisse præsumitur quando quis se expressit velle frui privilegio dicti statuti *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 6 declara *n.* 167.

Quo casu remanet obstrictus etiam in præiudicialibus *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 157.

Idem est elegisse forum, quam ligari a Statuto ipsius *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 158. declara *n.* 169.

Ut simplex declaratio fruendi privilegiis Statuti obliget Forensem ad præiudicia, & incommoda requiritur quod Forensis utatur Statuto cum omnibus qualitatibus, & formalitatibus eiusdem *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 167.

Statuta dici nequeunt odiosa ex eo quod impediant facultatem alienandi, sed favorabilia potius reputanda sunt respectu finis, cuiusmodi est Statutum prohibens alienationes stabilium in forenses, & Statutum quod mulier contrahere non possit sine certis solemnitatibus, & illud quod Pater filios habens disponere nequeat in Extranei favorem *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 19. 20. 21. & 22.

Neque dici possunt odiosa ex eo quod ius quæsitum Tertio eripiant, quoties habent pro fine commercii felicitatem, cuiusmodi est Statutum Mercantiæ, quod ab omnibus favorabile reputatur, licet in casu decoctionis Creditoribus eripiat omnes hypothecas, & privilegia *tom.* 3 *dec.* 68 *num* 23. 24.

Statutum prohibens alienationem bonorum in Forenses non procedit quando alienatio fit inter personas subditas, & forenses *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 149.

STATUTA PARTICULARIA
STATUTUM ARETINUM.

Exponitur censura Statuti Aretini *lib.* 2 *rubr.* 61 de probationibus circa libellariam *tom.* 5 *decis.* 52 *n.* 37.

Statutum Aretinum decernit in computatione graduum servari Ius Canonicum *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 26.

Sta-

STATUTUM ARTIS MEDICORUM.

*S*tatutum Artis Medicorum &c. *Civit. Florent. rubr.* 25. explicatur eiusque ratio *tom.* 5 *dec.* 39 *num.* 1 & *n.* 11.

STATUTUM BIBIENÆ.

Bibienates a Florentinis bello victi non statim suarum Legum usum amiserunt, sed quomodo &c. *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 26.

An per Legem *Urbem nostram &c.* Bibienates amiserint proprii Statuti dispositionem, & quando fuit condita *d. Lex tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 40.

Statutum Bibienæ circa lucrum dotis maritis debito exponitur *tom.* 9 *dec.* 29 *n.* 9.

Et quamvis Statutum non loquatur expresse de bonis extradotalibus, attamen cum disponat quod in casu mortis mulieris maritus lucretur medietatem dotis, sufficit ad hoc quod nihil de extradotalibus prætendere possit *tom.* 9 *decis* 29 *n* 10.

STATUTUM BONONIENSE.

*S*tatutum Bononiense disponit tam Creditores hypothecarios, quam Chirographarios cessantis venire in tributum *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 10.

STATUTUM FLORENTINUM.

*S*tatuta Florentina promulgata fuerunt anno 1415. *tom.* 10 *dec.* 43 *n* 9.

Ius Provinciæ (& sic *S*tatutum Florent.) est ad instar iuris Prætorii gratia adiuvandi, corrigendi, vel supplendi iuris civilis introductum *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 48.

Non recurritur ad *S*tatutum Florent. per Lege Urbem nostram in iis, quæ per particulare *S*tatutum disponuntur *tom.* 6 *dec.* 62 *n.* 7.

A Lege *Urbem nostram* prescriptum est ut in casibus omissis a Statutis locorum subiectorum, recurratur ad Statutum Florentinum *tom.* 10 *decis.* 44 *num.* 10.

Deficiente statutaria constitutione, vel interpretatione indigente, recursus habetur ad Statutum Florentinum per *Leg. Urbem nostram tom.* 7 *decis.* 29 *num.* 44. 45.

Statutum Florentinum disponens circa aditionem hæreditatis conditum fuisse censetur, ut fraudes evitentur *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 123.

Statutum Florentinum *lib.* 2. *rubr.* 115. disponit, quod ætas annorum 18 sit legitima ætas naturalis annorum 25 completorum *tom.* 10 *decis.* 39 *num.* 27.

*S*tatutum Florentinum *rubr.* 41. *lib.* 2. dat executionem paratam scripturis privatis eo modo, quo conceditur quarantigiatis Instrumentis *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 4.

Contrarium de Iure Communi *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 5.

*S*tatutum Florentinum non operatur quoad bona existentia extra Statum Florentiæ *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 88

Statutum Florentinum disponit quod omnia delicta per decennium præscribantur. Quid si post dictum tempus delinquens sponte se constituat in carceribus *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 69. & 72.

Vi *S*tatuti Communis Florentiæ potest deveniri ad deputationem super incorporatione universali quorumcumque Effectuum palam decoctorum *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 1.

Idem obtinetur vi *S*tatuti Mercantiæ *tom.* 3 *dec.* 27 *num.* 2

Statutum Florentinum *d. rubr.* 39. *lib.* 2. non loquitur de actionibus correspectivls, & onerosis *tom.* 3 *decis.* 57 *n.* 16.

Statutum Florentinum super aditione hæreditatis non præiudicat hæredi, sed invigilat, ut voluntas testatoris tueatur *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 96.

*S*tatutum Florentinum *rubr.* 97 suum operatur effectum in Bonis communibus *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 53.

Ex Statuto Florentino equatæ sunt hypothecæ, non sublatæ *tom.* 5 *dec.* 11 *n.* 6

*S*tatutum Florentinum *lib.* 2. *rubr.* 130. disponit, quod fœminæ tam in concursu cum fratribus, quam

cum

cum aliis agnatis usque in tertium gradum excludantur *tom.* 10 *decis.* 43 *n* 22.

Statutum Civitatis Florentiæ neutiquam censetur abrogatum ab altero Statuto Curiæ Mercatorum ex utroque defectu potestatis, & voluntatis *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 97.

Relatio habita per Statutum Mercantiæ ad Statutum Florentinum supplet, & repetit in primo eosdem casus in secundo dispositos *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 98.

Castrens. fuit unus ex auctoribus novæ Reformat. Statutorum Civitatis Flor. *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 22.

Quid de Statuto Florent. consultus responderit *Castrens. cons.* 179. *n.* 1. *part.* 2. *tom.* 5 *dec.* 11 *num.* 12.

Defenditur opinio *Castrens. tom.* 5 *decis.* 11 *num.* 13. 14.

STATUTUM LIBURNI.

Deficiente Statuto *Liburni* recurritur ad Florentinum utpote Civitatis Dominantis *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 3. & *tom.* 3 *dec.* 25 *num.* 5. *tom.* 5 *dec.* 45 *n.* 11.

STATUTUM MERCANTIÆ CIVITATIS FLORENTIÆ.

Statutum Mercantiæ quando fuerit compilatum *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 23.

Statutum Mercantiæ lato modo loquitur *tom.* 5 *dec.* 47 *num* 21.

Statuto Mercantiæ Florentiæ non potest abrogare Statutum Civitatis Florentiæ, & eiusdem Principis *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 134.

Statutum Mercantiæ interpretatur non loqui de Mercatore strictiori significatione, & quare *tom.* 5 *decis.* 47 *num.* 8.

Quod Mercantiæ Statutum, licet odium aliquod contineret, hoc tamen odium rationabile esset, nec efficeret, quia Statutum reputare posset favorabile, & capax omnis interpretationis tam compræhensivæ, quam extensivæ *tom.* 3 *decis.* 68 *num* 25.

Statutum Mercantiæ *Rubr.* 10. *de Cessant.* exequans omnes Creditores decocti procedit etiam in Creditore agente ad bona, quæ per Decoctum fuerunt legitime ante decoctionem a debitore alienata *tom.* 2 *decis.* 4 *n* 1.

Statutum Florentinum *Rubr.* 130. *lib.* 2. requirit in excludentibus qualitatem agnationis, & masculinitatis ex masculo *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 10.

Reformatio Statuti prædicti easdem qualitates requirit in excludentibus *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 11.

Statutum Mercantiæ *Rubr.* 10. exæquans creditores decocti fuit latum in gratiam posteriorum, & chirografariorum creditorum adversus hipothecarios, & anteriores, ut unusquisque sine periculo invitaretur ad negotiandum *tom.* 2 *dec.* 4 *num.* 14. 15. & 22.

Finis Statuti Mercantiæ irritantis alienationes stabilium intra quatuor menses ante decoctionem videtur esse favor commercii, non autem præsumptio doli, vel fraudis *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 16. 17.

Statutum Curiæ Mercatorum *rub.* 2. *lib.* 3. *de Cessant.* tribuit Syndicis omnimodam iusdicendi facultatem quoad debitores cessantes *tom.* 4 *dec.* 4 *num.* 1.

Et per huiusce Statuti censuram derogatur vulgari regulæ *Legis ubi acceptum ff. de Iudic. tom.* 4 *dec.* 4 *n.* 2.

Statutum Mercantiæ non derogat Partium conventionibus *tom.* 1 *dec.* 15 *num* 71.

STATUTUM PISANUM.

Statutum Pisanum fuit sublatum, cum in deditionem Florentinorum venerunt *tom.* 11 *dec.* 8 *n.* 15.

Statuta Pisana Matrem non excludunt ab hæreditate Filii *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 87.

In casibus omissis a Statuto Civitatis Pi-

Pisarum, non est recurrendum ad Statutum Civitatis Florentiæ, sed ad ius commune, quia quando Statutum Pisanum conditum fuit, Civitas Pisarum subiecta non erat Florentinæ Civitati *tom.* 10 *dec.* 44. *num.* 12.

Maxime attenta circumstantia confirmationis prædicti Statuti usque de tempore subiectionis Civitatis Florentiæ *tom.* 10 *dec.* 44 *n.* 13.

STATUTUM PISCIÆ.

Statutum Pisciæ compilatum post editam *L. Urbem nostram* illi adversari non poterat, stante clausula apponi solita, quod si quid continerent contra Leges, & Statuta Civitatis Florentiæ cassa intelligerentur *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 51. & 52 quod ipsum de Rhodiorum Legibus a Romanis adoptatis *num.* 53. 54.

Statutum Pisciæ disponit quoad recursum eatenus attendi *Leg Urbem nostram* quatenus de Pisciensibus specifice disponat alias ad ius commune recurri *tom.* 7 *dec.* 29 *num.* 50.

STATUTUM PUPILLORUM.

Statutum Pupillorum dans formam alienationibus eorum non est magis speciale Statuto Retractus, vel ad summum est æque generale *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 61.

STATUTUM URBIS.

Statutum Urbis prohibens in litibus Civium appellationem a duabus conformibus non habet locum, quando lis agitatur inter subditos & forenses *tom.* 1 *dec* 15 *n.* 148.

Statutum Urbis habilitans personam ad contrahendum ante 25. annum non comprehendit bona existentia extra Territorium Romanum *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 61.

Ex Statuto Urbis per lapsum sexdecim annorum præsumitur cuiuscumque debiti solutio, quod procedit etiam in debito ex causa administrationis, & tutelæ *tom.* 9 *dec.* 14 *n.* 13.

Sed dictum Statutum non procedit extra Territorium neque in personis statuentium iurisdictioni non subiectis *tom* 9 *dec.* 14 *n.* 14.

Dictum Statutum an noceat etiam forensibus, & extra Urbem Romæ commorantibus, & an persona debitoris, vel creditoris attendi debeat *tom.* 9 *decis.* 14 *n.* 15.

Si tamen nocere debet etiam Forensibus oportet quod iudicium fiat in ipsa Urbe non extra Urbem Romæ *tom* 9 *dec.* 14 *n.* 16

Dictum Statutum Urbis Romæ inducit tantum simplicem presumptionem solutionis ex lapsu 16. annorum elidibilem ab aliis presumptionibus preponderantibus *tom.* 9 *dec.* 14 *num.* 19. 20.

STEGMATA.

Stegmata in sui origine adinventa sunt ad familiarum distinctionem, ac memoriam alicuius egregii facinoris *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 21.

STERQUILINIUM.

Sterquilinium proprie quid sit, & an conveniat tam prædiis rusticis, quam urbanis *tom.* 11 *dec.* 31 *n.* 3 & *num.* 4.

Vendito, vel legato fundo an sterquilinium comprehendatur *tom.* 11 *dec.* 31 *num.* 1. distinque *n.* 2.

STIPULANS STIPULATIO.

Stipulatio potest fieri, vel pure, vel in diem, vel sub conditione, seu dilationem adiiciendo executioni, non substantiæ contractus *tom.* 11 *dec.* 16 *num.* 5.

Purificata conditione stipulatio committitur *tom* 3 *dec.* 9 *n.* 3.

Tempus contractus attenditur in stipulationibus *tom* 5 *dec.* 26 *n.* 40.

Utilis stipulatio per inutilem non viciatur *tom* 11 *dec.* 18 *n* 36.

Stipulatio alternative concepta subsistit, quoties alterutrum ex iudicatis verificatur *tom.* 11 *dec* 38 *n.* 25.

Stipulationes iudiciales di untur quæ pendent ex Iudicis officio *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 46.

Stipulationes, & promissiones restringuntur ad specialiter expressa *tom.* 4 *decis.* 35 *num* 28 & 29.

Verba ambigua contra stipulantem interpretantur, qui sibi imputare debet si Legem apertius non dixit *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 7.

In dubio sumenda est interpretatio favore Promissoris *tom.* 4 *dec.* 35. *num.* 30.

Stipulatio solvendi integrum canonem in quantitate conventa in singulos annos continet stipulationem facti individui *tom.* 4 *dec.* 44 *num.* 14.

Ac propterea omnes hæredes peccare in solidum videntur adversus stipulationem ab eorum auctore contractam, si eam dividere velint *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 15.

Ex stipulatione inter Scribentem, & Acceptantem nulla acquiritur actio Tertio absenti in literis adiecto *tom.* 3 *decis.* 54 *num.* 7.

STULTITIA.

Nemo præsumitur mentis impos *tom.* 9 *dec.* 23 *n* 101

Dispositio cum non sit omnino irrationalis sufficit ad hoc ne argui possit ex ea disponentis stultitia *tom.* 9 *dec.* 23 *n* 108.

S T Y L U S.

Quicumque stylus debet esse specialis, & in individuo casus, de quo agitur *tom.* 4 *dec.* 12 *n* 42.

Atque semper uniformis *tom.* 4 *dec.* 12 *n* 43.

Stylus particularis, ut suffragari possit requiritur quod sit multiplex, & uniformis *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 31.

Excluditur ex voluntate Partium in contrarium *tom.* 5 *decis.* 34 *n.* 32.

Stylus contrarius Iuri Communi est formiter probandus *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 41.

Stylus probari debet de tempore, quo actus fuit celebratus *tom.* 5 *dec.* 4 *n* 53.

Et ex varia, ac difformi observantia non inducitur *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 54.

Stylus non sufficit nisi in meris ordinatoriis iudicii *tom* 3 *dec.* 27 *n.* 13.

Stylus qui respicit ordinatoria iudicii est probandus, quando agitur de notabili præiudicio *tom* 10 *dec.* 16 *num.* 51.

Stylus, & consuetudo iudicandi attendenda est in casu preciso neque extenditur nec ex identitate rationis *tom* 11 *dec.* 45 *n* 46.

Præcipue si agatur de iure prelationis *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 47.

Quando stylus est notorius non eget probatione, vel si Iudex potest de eo informari in Camera *tom* 10 *dec.* 4 *n.* 29.

Stylus contra ius non est admittendus, vel saltem debet esse legitime præscriptus, & per Testes plene probandus est *tom.* 10 *dec.* 16 *num* 44.

Stylus contra ius non attenditur nisi probetur illum in contradictorio iudicio fuisse per sententiam confirmatum *tom.* 10 *dec* 16 *num.* 51.

Iudex scire debet sui Tribunalis stylum, & consuetudinem *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 65.

Mercatorum stylus servari debet *tom.* 10 *dec.* 4 *n.* 28

SUBALTERNUS.

Officialis publicus tenetur de facto subalterni, quod habet in subsidium officii *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 5.

Declara quando subalternus electus fuit ad nominationem Officialis principalis *tom* 11 *decis.* 9 *n.* 6.

Item declara conclusionem, de qua sub *n.* 5 quando subalternus deliquit in ipsomet officio, ad quod fuit deputatus *tom.* 11 *dec.* 9 *n.* 8.

Officialis subalternus, qui deliquit colore, & prætextu Officii, idem est, ac si in Officio deliquisset *tom.* 11 *dec* 9 *num.* 9. declara *n.* 10.

SUBCONDUCTOR.

Subconductor merus intraturam non acquirit, quando autem hoc procedat *tom.* 7 *dec.* 47 *num.* 2 & 4.

SUB-

SUBDITUS.

Donec in Patria bona stabilia, & onera quis possideat Subditus esse non desinit *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 6.

Subdito contrahenti cum estero non licet spernere legem Superioris sui *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 13.

SUBHASTATIO.

Subhastatio est modus demonstrandi iustum rerum valorem *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 7.

Secuta deliberatione bonorum subhasta plus offerenti dicitur perfecta venditio *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 2.

In subhastatione non leditur ius Debitoris sibi eligendi Emptorem *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 14.

Dispositio dicti *Text. in Leg.* 1. non procedit in alienatione bonorum fideicommissi, nullo cogente, & Principis auctoritate facta *tom.* 11. *dec.* 45 *num.* 15.

Appaltus Fiscales concedi non possunt absque subastatione sicuti nec Communitatum *tom.* 11 *decis.* 31 *num.* 14.

Subhastatio in alienatione spontanea bonorum Ecclesiæ, Universitatis, Minorum &c. an dicatur necessaria, aut voluntaria? *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 40

Bona Pupillorum vendi absque calore hastæ nequeunt, sicuti pignora conventionalia &c. *tom.* 11 *decis.* 31 *num.* 15.

Maxime si subhastatio iam fuerat inchoata *tom.* 11 *dec.* 31 *n.* 16.

In alienatione rerum Debitoris in exequutionem rei iudicatæ requiritur subhastatio *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 48.

Leg. 1 *Cod de fid. istrum. & iur. Hast. Fiscal* procedit quando Fiscus pluribus concurrentibus solemnitatibus, vendit bona sui debitoris *tom.* 2 *dec.* 3 *num.* 67 & locum habet tantum in subhastatione necessaria, quæ fit ad instantiam Fisci pro debito sibi exsolvendo *n.* 72.

Non est attendenda subhastatio rerum, in quibus Creditor hypothecam non habet *tom.* 3 *dec.* 8 *n.* 2.

Ante quam decernatur subhastatio bonorum fideicommisso subiectorum constare debet de ære alieno fideicommissi *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 64.

Subhastatio est necessaria in alienatione bonorum Universitatis, Ecclesiæ, & Minorum, non vero aliorum Piorum Locorum laicalium *tom.* 2 *decis.* 3 *n.* 35. 37 & 39. Quæ subhastatio nullibi hodie pro forma servatur *n.* 38.

In subhastationibus rerum Fiscalium, Minorum, & Ecclesiæ non liberatur primus Oblator per secundam maiorem oblationem, quamvis acceptatam *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 42. Sed remanet eodem modo obligatus, nec potest penitere, aut renunciare *n.* 43 secus si res ipsa subhastata veniat effective adiudicata secundo maiori oblatori *n.* 44.

Si primus oblator in subhastationibus suam velit augere licitationem offerendo idem pretium, quod obtulit secundus, dicitur potius primam confirmare, quam resolvere, & novam emptionem celebrare *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 46.

Ex synodali Constitutione *Florentina anni* 1645. *tit. de iud.* §. *de insp. per volumus*, post commissam subhastationem nemo audiri debet, nisi prius solvat, vel deponat litis æstimationem, & expensas exequutionis *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 2.

SUBIECTIO.

Subiectio Statuto ficta, & præsumpta non sufficit ad se obligandum ad præiudicialia eiusdem Statuti *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 160.

Pactum se subiiciendi privilegio Statuti operatur inter paciscentes, non autem favore tertii contrahentis *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 161 & 168.

Pactum limitatum, & restrictum inducit subiectionem limitatam, nec operatur ultra, vel contra intentionem contrahentium *tom.* 1 *dec.* 15. *num.* 162.

SUBIECTUM.

Subiecto remoto accidens perire debet *tom.* 8 *decis.* 26 *n.* 8.

SUBINGRESSIO,

Subingressio ad effectum se tuendi ut habeat locum sufficit quod pecunia tradita sit Debitori pro dimittendo Creditore, & quod Creditor vere cum eadem pecunia fuerit dimissus, nec insuper pactum subintrandi requiritur nisi ut habeat locum subingressio ad effectum agendi *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 1.

Creditorem cum tali pecunia fuisse dimissum quibus coniecturis probetur *tom.* 12 *decis.* 55 *n.* 2.

Ad effectum subingrediendi sufficit, ut aliquo modo constet de voluntate, & animo solventis, quod voluerit, & animum applicaverit subingressioni *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 9.

Subingressio in actionibus personalibus duo requirit, nempe quod pecunia debitori sit tradita pro dimittendo creditore, & vere cum eadem fuerit deinde dimissus *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 23

Ex brevitate temporis inter pecuniam mutuo acceptam, & creditoris dimissionem videtur conventum inter Partes de subingressione *tom* 12 *decis.* 33 *n.* 29.

Subingressio in actionibus personalibus excluditur per solutionem factam nomine, & de pecuniis debitoris *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 25.

Ad effectum subingrediendi necessario requiritur, quod solvens de subingressione cogitaverit *tom.* 12 *decis* 33 *num.* 26.

Ut locus fiat subingressioni, omnino requiritur pactum de subintrando *tom* 3 *decis.* 33 *num.* 22.

Solutione facta de pecuniis debitoris, & ipsius nomine, perinde est ac si ipsemet debitor proprium debitum extinxisset *tom.* 12 *decis.* 33 *num.* 30.

Et hoc in casu subingressio locum non habet *tom.* 12 *dec.* 33 *n.* 31.

Pactum de subintrando in locum creditoris dimissi fieri debet cum debitore in ipsa apoca, non postea cum creditore *tom.* 3 *decis.* 31 *n.* 8. 9 & 12.

Receptius est subingressionem in iuribus creditoris dimittendi habere locum, non solum favore solventis pecuniam pro tali dimissione, verum etiam favore mutuantis, aut ementis cum pacto, quod pretium in eam causam erogetur *tom.* 12 *dec.* 55 *num.* 7.

SUBORDINATUS.

Subordinatus, & deputatus tenetur rationem reddere ei, qui illum deputavit *tom* 9 *dec.* 13 *num.* 54.

SUBORNATIO.

Post didicita testificata novi testes admittuntur quando timor subornationis cessat. *tom.* 7 *dec.* 38 *num.* 9 & 11.

Subornationis timor excluditur ex qualitate testium *tom.* 7 *dec.* 38 *num* 10.

SUBREPTIO.

Subreptio de facto proprio vitiat rescriptum *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 96.

In rescripto, quod alias servato stylo non emanasset, subreptionis vitium insurgit *tom.* 6 *dec.* 33 *n.* 10.

Stante subreptione corruit consensum expressum vocatorum *tom* 5 *dec.* 18 *n.* 10. 11 & 47.

SUBROGATIO.

Subrogatio debet concludenter probari *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 2.

Subrogationis regulæ non obtinent si quid diversum in subrogato sit *tom.* 8 *dec.* 26 *n.* 17.

Subrogatio non operatur in eo quod iam defecerat *tom.* 8 *dec* 26 *n.* 6.

Subrogatione aliorum bonorum fideiussor non liberatur, quia obligatio principalis remanet ita & fideiussio, mutatur enim forma non substantia *tom.* 8 *dec.* 26 *num.* 11.

Bona subrogata remanent iisdem vinculis addicta quibus originaria subiecta erant *tom.* 8 *dec.* 19 *n.* 28.

Bona

Bona fideicommissa ex vi subrogationis fiunt libera, quasi nunquam hæreditaria fuissent *tom.* 8 *decis.* 20 *num.* 33.

Subrogatio bonorum Commendæ facienda est in Territorio, ubi sita est Commenda *tom.* 10 *decis.* 24 *num.* 23.

SUBROGATUM SUBROGATUS.

Subrogatorum regula qualis sit *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 30.

Subrogatorum regula limitatur, in iis, pro quibus diversa militat ratio *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 32.

Limitatur quando subrogatus diversæ est qualitatis *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 33.

Limita quando subrogatur ad quid diversum *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 34.

Limita quoad privilegia personalia, vel quæ specialiter sunt concessa *tom* 9 *decis.* 11 *num.* 35.

Subrogatus qualitates primordiales, & substantiales habet, quas ille in cuius locum subrogatur, secus accidentales, & prorsus extrinsecas *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 82. *&* *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 31.

SUBSCRIBENS.

Subscribens censetur adprobare cuncta, quæ in scriptura continentur *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 11.

Ex diversitate subscriptionis compræhenditur diversam fuisse subscribentis intentionem *tom.* 3 *dec.* 10 *num.* 14.

SUBSCRIPTIO.

Quando in contractu adest pactum eum subscribendi, imperfectus dicitur donec sequatur subscriptio contrahentium *tom.* 1 *dec.* 15 *n* 179 *&* 180.

Subscriptio non contenta in ventre Apocæ attendenda est, uti perficiens actum, iuxta Theoricam *Bartol. in Leg. si testamentum ff. qui testament: facer. poss* *tom.* 3 *decis.* 10 *num.* 9.

Subscriptio generalis non patitur restrictionem, & operatur ac si de omnibus in actu subscripto contentis specialis mentio facta sit *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 2.

Subscriptio facta verbis *prometto l' osservanza di quanto nella presente si contiene* refertur ad omnia in actu subscripto contenta *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 3.

Subscriptio inducit approbationem omnium in scriptura contentorum *tom.* 7 *dec.* 25 *n.* 4.

Item probatur ex assertione Capitularium, seu enunciativa Collegialis Congregationis *tom.* 7 *dec.* 25 *num.* 5.

Subscriptio magis attenditur, quam corpus scripturæ, cum ab ea obligationis forma, & substantia dependeat *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 18.

Subscriptio facit præsumere notitiam omnium quibus se subscribit *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 103.

Et præsumitur omnia vidisse, & perquisivisse *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 104.

Subscriptio relationem habet ad casus scripturæ, & omnia continet, quæ in ipsa continentur, exceptis iis, quæ expresse in subscriptione limitata fuerunt *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 15.

Quando subscriptiones nullam inter se relationem habent, tot dicuntur separatæ conventiones, quot sunt personæ, quæ subscripserunt *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 10.

Subscriptio in contractu conventa a contrahentibus est de forma substantialis contractus *tom.* 1 *decis.* 15 *num.* 181.

Per subscriptionem non inducitur novatio obligationis pure, ac libere conceptæ, sed tantum declaratio ipsius *tom.* 3 *dec.* 44 *n.* 20.

Subscriptio facta a tertio nomine alterius non attenditur nisi probetur mandatum speciale *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 228.

Mandatum non nascitur inter eum qui vulgo *Cottimante* appellatur, & eum qui materiam ministrat, etsi

etsi in schedis, sive *Polizze* dictum operarum Conductor se subscripserit, & quid importet talis subscriptio *tom* 7 *dec.* 50 *n.* 3 *&* 6.
Prolixa subscriptio non est facile imitabilis *tom.* 6 *decis.* 59 *num.* 9.
Subscriptio per Peritum iudicialiter recognita fit cum indubitato charactere Rei conventi, qui recognoscendi modus efficacior reputatur *tom.* 6 *dec.* 59 *n.* 2 *&* 3. & aptus convincere de falso testes deponentes vidisse scribere *n.* 4.
Ex retentione apud Reum apocharum, quæ cessæ adparent in apocha, de cuius subscriptione disputatur, subscriptionis veritas admittenda est *tom.* 6 *dec* 59 *n.* 10.
Posita veritate subscriptionis statim de credito constare dicitur *tom.* 6 *decis.* 59 *num.* 1.

SUBSTANTIA.

Plusquam cortex verborum substantia attendenda est *tom.* 5 *decis* 19 *num.* 2 *&* 40.
Substantia rei eo ipso dicitur perempta, quando conductor uti, ac frui de ea amplius non potest *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 61.
Substantia rei etiam dicitur perempta propter exsiccationem Oliveti *tom.* 1 *decis.* 18 *num.* 62.
Deficiente illo, quod ponit rem in quidditate, & sine quo res esse non potest, ipsam deficere dicitur substantiam *tom.* 1 *dec.* 18 *n* 63.

SUBSTENTATIO.

Familiæ substentatio pertinet ad virum, non ad uxorem, nisi in subsidium *tom* 3 *dec.* 22 *n.* 18.

SUBSTITUENS.

Substituens tenetur investigare ea quæ facit, vel facere meditatur substitutus *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 97.

SUBSTITUTIO IN GENERE.

Substitutio regulatur iuxta ordinem scripturæ *tom.* 4 *dec* 42 *n.* 17.
Substitutio facta deficientibus fœminis, dicitur facta ultimo ex linea fœminina *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 12.
Tot sunt donationes, quot substitutiones *tom* 3 *dec.* 2 *n.* 25
Substitutio facta a patre filio pupillo in propria hæreditate intelligitur etiam in hæreditate filii *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 23.
Idem est alicui substituere filios, & hæredes, ac eosdem substituere post illius mortem *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 63.
Substitutio ordinata in casu defectus filiorum, ipsis existentibus habetur pro non facta *tom.* 2 *dec.* 17 *num:* 15.
Substitutio regulariter censetur facta in iisdem bonis, quæ præcedenti vocato relicta fuerunt *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 19
Diversæ substitutiones non possunt ad invicem regulari, & quoad diversas personas concurrere potest diversa Testatoris ratio, & affectio *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 6.
Licet per vocationem agnatorum transversalium in separata substitutione dicatur repetita qualitas masculinitatis *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 7.
Tamen contrarius verius est, quia potuit sola sexus prærogativa exoptari *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 8.
Conclusio, quod masculinitatis qualitas in institutione volita censeatur repetita in substitutione, non procedit, quando res versatur in diversa, ac separata substitutione, & agitur de ea repetenda in diversis personis *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 4 *&* 5.
Verba Testatoris rigorose spectanda sunt ne una substitutio in aliam diversam transformetur *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 18.
Disposita in prima substitutione non repetuntur in altera, quæ habet orationem diversam *tom.* 5 *decis.* 5 *num.* 2.
Dicitur habere orationem diversam ex dictione *insuper tom.* 5 *decis.* 5 *num.* 3.
Substitutio diversimode facta explicari nequit a præcedenti substitutione

ne *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 16.
Substitutio, data facultate alienandi, dicitur facta in eo quod superest *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 7.
Omnis interpretatio sumi debet ut substitutio directa potius quam obliqua dicatur *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 43.
Proximior admissus præsumitur a Testatore magis dilectus *tom.* 6 *decis.* 3 *num.* 4.
Regula de attendenda proximitate gravati limitatur in substitutione vulgari *tom.* 6 *dec.* 3 *n.* 5. & de ratione *n.* 6 *& seqq.*
Substitutio facta in contractu non regulatur iuxta naturam fideicommissorum *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 24.
Substitutio maioris natu non extenditur ultra primum non obstante contraria declaratione *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 55.
Substitutio plurium per nomen collectivum, quoad gravatum intelligitur per fideicommissum, quo vero ad vocatos per vulgarem *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 17.
Amplia etiam in substitutione facta in donatione *tom.* 5 *dec.* 31 *n* 18.
Maxime quando verba tractum successivum, & durationem non important, sed actum momentaneum *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 19.
Legato alicui relicto post mortem filiorum, nepotum, & descendentium ultimo dicitur facta substitutio, & primus deficiens cum filiis non potest illum alienare *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 1.
Cum intelligatur facta substitutio non solum ultimo substituto, sed etiam primo hæredi *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 2.
Substitutio semel extincta amplius reviviscere non valet quamvis deinde filii ulteriores moriantur *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 3.
Substitutio in usufructu referenda est ad usumfructum causalem *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 133.
Ab una substitutione non arguitur ad aliam in diversa oratione contentam *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 13.
In fideicommissis inspiciendum est principium substitutionis, & numerum personarum *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 26.
Resoluto gravamine, substitutio habetur pro non facta *tom.* 4 *dec.* 21 *num.* 15.

SUBSTITUTIO COMPENDIOSA.

Substitutio compendiosa continet pupillarem expressam *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 1. & 27.
Et uti talis comprehendit universum filii patrimonium, sive mater ex stat in medio, sive non *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 2. *& seqq.*
Compendiosa continet pupillarem sive sit concepta per verba directa civilia, sive non civilia *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 5.
Compendiosa verbis communibus concepta non resolvitur in pupillarem sed est omni tempore fideicommissaria *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 7.
Secus si concepta sit verbis directis, quamvis restricta fuerit ad bona Testatoris *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 8.
Compendiosa coarctatur ad species in ulterioribus substitutionibus expressas *tom.* 11 *decis* 22 *n.* 30.
Simultaneus concursus directæ, & oblique in compendiosa non datur quando fuit facta verbis directis *tom.* 11 *decis.* 22 *num.* 41.
Conditio si sine liberis adiecta substitutioni filiorum in compendiosa non adaptatur pupillo *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 28.
Contraria opinio est magis communis & recepta *tom.* 11 *decis* 22 *n.* 29.
Pupillaris in compendiosa continetur quamvis in numeratione specierum hæc fuerit omissa secus si omissio sit de fideicommissaria *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 31.
Verba communia pro directis a Testatore accepta in casu vulgaris, in eodem sensu recipienda sunt in casu pupillaris in compendiosa contemptæ *tom.* 11. *dec.* 22 *num.* 9. & *num.* 19.

Etsi

Etsi compendiosa esset restricta ad propria bona disponentis *tom.* 11 *dec* 22 *num* 10.

Compendiosa non continet pupillarem, si facta fuerit nedum filiis, sed etiam descendentibus, quod Disponens non habebat in potestate *tom* 11 *dec* 22 *num.* 32.

Limita, si descendentes fuerint tantum positi in conditione *tom.* 11 *decis.* 22 *n.* 33.

Ex omissa prohibitione legitimæ, & trebellianicæ deducitur compendiosam non comprændere pupillarem *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 34.

Compendiosa continet pupillarem, quamvis in aliis Testamenti partibus habita sit mentio bonorum Testatoris *tom.* 11 *decis.* 22 *n.* 12.

Limitatur conclusio de qua supra *n.* 12. quando restrictio ad bona Testatoris fit in ipsamet compendiosa *tom.* 11 *dec* 22 *num* 15.

Compendiosa non compræendit pupillarem, quando tam vulgaris quam fideicommissaria in ea contentæ, non includunt bona propria Pupilli *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 17.

Contrarium firmatur *tom* 11 *dec.* 22 *num.* 18.

Non est inconveniens, quod compendiosa plures continens substitutiones, & plures casus respiciens, diverso iure iuxta casuum contingentiam censeatur *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 20.

Compendiosa non continet pupillarem quando Pater scivit Pupillum haberi bona propria, & illa non inclusit *tom.* 11 *decis.* 22 *n.* 21.

Hoc non procedit si substitutio facta sit verbis directis *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 22.

SUBSTITUTIO PUPILLARIS.

Pupillaris substitutio ab institutione non regulatur *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 11.

Substitutio pupillaris est favorabilis, & pupillo utilis *tom.* 11 *dec.* 22. *n.* 42.

Hæreditate a Pupillo non adita pupillaris substitutio nil operatur *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 46.

Detractiones legales non trasmittuntur ad substituros in vim pupillaris, si pupillus hæreditatem non adiverit *tom* 11 *decis.* 22 *n.* 47.

Ad effectum, ut pupillaris substitutio locum habeat, tantum operatur suitas in hærede suo, quantum aditio in extraneo *tom.* 11 *dec* 22 *n.* 57.

Pluribus a patre hæredibus institutis iisdemque filio pupillariter substitutis, & alio in substitutione pupillari adiuncto, duo primi capiunt dimidiam, tertius aliam dimidiam & de ratione *tom.* 5 *dec* 7 *n.* 40.

Limita stante dictione *quisque*, adiecta primis hæredibus *tom* 5 *dec.* 7 *num.* 41 & de ratione *num. seqq.*

Compendiosa continet pupillarem, quamvis in aliis Testamenti partibus habita sit mentio bonorum Testatoris *tom.* 11 *decis.* 22 *n.* 12.

Pupillaris non continetur in compendiosa, quando in ista fuit omissa clausula *vulgariter*, *& pupillariter*, in alia præcedenti substitutione apposita *tom.* 11 *decis.* 22 *num.* 24

Præcipue si inter unam, & aliam substitutionem concurrat diversitas rationis *tom.* 11 *dec* 22 *num.* 25.

Auctoritates in diversis circumstantiis procedentes sunt inapplicabiles *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 26.

Pupillaris in compendiosa continetur quamvis in numeratione specierum hæc fuerit omissa, secus si omissio sit de fideicommissaria *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 31.

Pupillaris in compendiosa contenta, legitimam, & trebellianicam comprændit, quando in compendiosa nulla facta fuit bonorum restrictio *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 36.

Verba communia pro directis a Testatore accepta in casu vulgaris, in eodem sensu accipienda sunt in casu pupillaris in compendiosa contentæ *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 9 & 19.

Etsi compendiosa esset restricta ad pro-

propria bona Disponentis *tom.* 11 *decis.* 22 *num.* 10.

SUBSTITUTIO VULGARIS.

Ut substitutio vulgaris inducatur sufficit filios potuisse nasci de tempore delatæ hæreditatis *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 70.

Potissimum si substitutio filiorum concepta sit per verba directa *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 71.

Theorica *Cuman. in Leg. cum ita &c.* eo magis locum habet, si coniecturæ pro illius limitatione allatæ ab aliis contrariis coniecturis destruantur *tom.* 11 *dec.* 40 *um.* 73.

Substitutio vulgaris præsupponit institutum non adivisse *tom.* 6 *decis.* 3 *num.* 7.

Substitutio vulgaris expressa in uno tantum casu impotentiæ extenditur etiam ad alios casus tam impotentiæ, quam noluntatis *tom.* 11 *dec.* 40 *n* 66.

Limita, ubi in casibus omissis fuit datus alius substitutus *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 67.

Substitutio descendentium in infinitum verbis directis concepta intelligitur per vulgarem *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 53.

Verba *instituì &c. sostituendo uno all' altro* simplicem vulgarem important *tom.* 9 *dec.* 34 *n* 39.

Præmoriens in substitutione fideicommissaria tenetur restituere substituto *tom.* 9 *decis.* 34 *num.* 40

De distintione quando in vulgati Legatarius, seu substitutus ulterior censeatur substitutus ultimo deficienti, vel hæredi gravato *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 27

SUBSTITUTUS.

Substituti non possunt succedere nisi hæreditas fuerit adita *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 28.

Substitutus plus iuris habere nequit ac ille cui fuit substitutus & in terminis meri, & simplicis executoris *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 25 26.

Substitutus masculis, & fœminis indeterminate vocatis non potest admitti, nisi defecta tam linea masculina, quam fœminina *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 13.

In contractibus Fideicommissarii necessaria est bona fides, ad hoc ut substituti obligentur *tom.* 3 *dec.* 71 *num.* 4.

Substitutus in casu specificato non censetur substitutus in alio *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 12.

Substitutus compellere potest hæredem gravatum ad cautionem de bene utendo, ac fruendo præstandam, si diligenter non administret bona restituenda *tom.* 2 *decis.* 47. *num* 7.

Substitutus est excusandus, si iusto impedimento detentus registrationem non procuravit *tom.* 3 *decis.* 2 *num* 29

Substitutus in casum mortis potest alienata revocare, mortis advento casu, licet alius datus esset substitutus in casu alienationis, cui est præferendus *tom.* 5 *dec* 20 *n.* 9.

Fideicommissum caducatur per præmorientiam substituti, & bona remanent libera penes gravatum *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 25.

Si duo instituta sint Fideicommissa unum in casu alienationis, alterum vero in casu mortis, utrumque subsistit, ex primo siquidem admittitur substitutus in casum alienationis durante vita alienantium; ex secundo autem admittuntur substituti in casum, & tempus eorum mortis *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 21,

Substituti quorum contemplatione facta est prohibitio, & ordinata pœnalis substitutio, in concursu præferri debent substitutis simpliciter in pœnam *tom* 4 *dec.* 24 *num* 22.

Contumacia Hæredis gravati liberat substitutum a necessitate expectandi restitutionem Hæreditatis a *S.* C. Trebelliano volitam *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 66.

Ab hac restitutione eximit Statutum no-

nostrum *rub*. 3. *lib*. 4. *tom*. 5 *dec*. 48 *n*. 67.

Substitutus fideicommissarius licet creditor non potest propria auctoritate fideicommissi bona occupare etiam hæreditate non adita, & dicitur spoliare, & si occupat non potest evitare qualitatem hæreditariam *tom*. 6 *dec*. 48 *n*. 34. 36.

Substitutus in vim compendiosæ habet facultatem eligendi an succedere velit ex pupillari, vel ex fideicommissaria *tom*. 11 *decis*. 22. *num*. 37.

Declara, ut hoc procedat quando compendiosa est concepta cum clausula *vulgariter pupillariter &c*. *tom*. 11 *decis*. 22 *num*. 38.

Vel quando compendiosa fuit explicata verbis communibus & obliquis in diversa oratione positis *tom*. 11 *dec*. 22 *n*. 39.

Secus vero, ubi nullus adest simultaneus concursus directæ, & obliquæ substitutionis *tom*. 11 *decis*. 22 *num*. 40.

Substitutus in usufructu, usumfructum diversum a primo consequitur *tom*. 11 *decis*. 21 *num*. 14

Substitutus in vim compendiosæ habet facultatem eligendi an succedere velit ex pupillari, vel ex fideicommissaria *tom*. 11 *dec*. 22. *n*. 37.

Ultimus substitutus libere potest de Fideicommissi bonis disponere, quia non superest persona cui ex alienatione inferatur iniuria *tom*. 2. *dec*. 54 *num*. 2.

Substitutus Substituti est substitutus etiam hæredis, vel alterius præcedenter vocati *tom*. 10 *decis*. 36. *num*. 28.

Bald. *cons*. 76. *lib*. 1. *num*. 1. explicatur *tom*. 10 *dec*. 36 *n*. 30.

Fusar. *de substit*. *quæst*. 521. declaratur *tom*. 10 *dec*. 36 *n*. 31.

Pupillaris substitutus, qui paternam hæreditatem acceptavit nequit illam pupilli respuere *tom*. 11 *decis*. 22 *n*. 65.

Substitutus pupillaris succedit tam in patrimonio Patris, quam Pupilli *tom*. 11 *decis*. 22 *num*. 66.

Amplia quod, succedat in bonis per Pupillum auctore Iudice alienatis sine iusta causa *tom*. 11 *dec*. 22 *num*. 67.

Amplia item, quod succedat etiam in bonis filio aliunde post Testamentum obventis *tom*. 11 *dec*. 22 *num*. 68.

Substitutus pupillaris tenetur ulterioribus substitutis restituere omne emolumentum ex pupillari substitutione perceptum *tom*. 11 *dec*. 22 *num*. 69.

SUCCEDENS.

Succedens in facto alterius etiam multo post quadriennium probabilem ignorantiam allegare potest, ex qua terminus a Statuto prefixus non currit, ad effectum denegandi restitutionem in integrum *tom*. 5 *dec*. 14 *n*. 7. 8. 35.

SUCCESSIO IN GENERE.

In successionibus tempus mortis inspici debet *tom*. 4 *dec*. 1 *n*. 79.

Statutum de successione ab intestato est reale *tom*. 11 *dec*. 6 *n*. 41.

Statutum, quando agitur de succedendo in bonis sitis in territorio statuentium ligat etiam forenses *tom*. 11 *decis*. 6 *n*. 42.

Extenditur conclusio de qua *n*. 40. ut procedat sive Statutum loquatur in rem, sive in personam *tom*. 11 *dec*. 6 *n*. 44. 45.

Statutum Civitatis Dominantis in successione intestata, iuxta veriorem, non prævalet Statuto loci, ubi bona sunt sita *tom*. 11 *dec*. 6 *n*. 52.

In successionibus ab intestato an attendantur Statuta domicilii habitationis, vel Statuta originis est inter DD. controversum *tom*. 11 *dec*. 6 *num*. 37.

In successionibus ab intestato attenditur Statutum domicilii originis, & habitationis *tom*. 11 *dec*. 6 *n*. 38.

Statutum Civitatis Dominantis quoad Ci-

Civium intestatam successionem prævalere debet Statutis domicilii originis, & habitationis *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 39 & 50.

Successio intestata defertur iuxta statuta illius loci, ubi bona sunt sita *tom.* 11 *decis.* 6 *num.* 40. 43. 46.

Successio regulanda est iuxta Statutum loci, in quo bona sunt sita vel sit concepta in rem, vel in personam *tom.* 12 *dec.* 23 *n.* 16.

In successione respectus habetur ad bona, non ad personas *tom.* 11 *dec.* 6 *num.* 66.

In successione Civis Florentini attendi debent Statuta Florentiæ licet bona sita sint id alio Territorio *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 88.

Hoc tamen valde controversum est apud DD *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 89.

Successio ab intestato est consequentia allodialitatis bonorum *tom.* 6 *decis.* 62 *num.* 6.

Non repugnat, quod quis pro parte ex testamento, pro parte ab intestato succedat *tom.* 11 *decis.* 6. *num* 48.

Verbum *succedat* est verbum comune, & usurpatur tam pro successione universali, quam particulari; sic legitima vocatur successio, & successio non est *tom.* 6 *decis.* 63 *num.* 14 15.

Nemo sibi ipsi succedit *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 13.

Iura improbantia pacta futuræ successionis obtinent locum etiam si sint non de omnibus bonis, sed de aliqua parte quotitativa *tom.* 1 *dec.* 4 *num* 11.

Immo habent locum etiam in re particulari, quando agitur de successione *tom.* 1 *dec.* 4 *num* 12.

Pro consequenda successione, seu perpetuis alimentis requiruntur exactæ, & concludentes probationes, vel saltem coniecturæ, & præsumptiones urgentissimæ, ex quibus filiatio necessario inferatur quidquid sit quando agitur de alimentis provisionaliter pendente lite petitis *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 1.

Quoad successionem probari debet filiatio ex parte matris eiusque retentionis de tempore concepti fœtus in scheniate concubinatus, taliter ut cuicumque alio ad eam præcluderetur accessus *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 2.

Dispositio *auth. licet C. de natur. liber.* remanet incorrecta quoad modum probandi filiationem *tom.* 6 *decis.* 26 *n.* 3.

Probationes desumptæ ab aliquo enunciato contractu non principaliter, sed incidenter, satis probant ad effectum successionis *tom.* 3 *dec.* 21 *n.* 3.

Concurrentibus pluribus ad successionem, præferendus est magis qualificatus *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 2.

De iure civili tot sunt gradus, quot sunt personæ ab utroque latere, stipite dempto *tom.* 12 *dec.* 23 *n* 17.

In bonis quæ per saltum modo uni, modo alteri ex descendentibus deferuntur, successio refertur ad fruitionem unius ex illis pro eius vita, proprietas vero manet apud alios *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 48.

Iudice non pronunciante super successione, remanent petentibus integræ eorum rationes *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 2.

Monachus iura agnationis quoad succedendum retinet *tom.* 12 *dec.* 15 *num.* 8.

SUCCESSIO QUOAD MATREM, FRATREM, ET ALIOS CONSANGUINEOS,

Statutum Florentinum *lib.* 2. *rub.* 126 admittit ad intestatam successionem consanguineos usque, ad octavum gradum *tom.* 10 *dec.* 43. *num.* 3.

Leges antiquæ Romanorum admittebant agnatos usque in infinitum ad successionem *tom.* 10 *dec.* 43 *n* 4.

Fœminæ, & cognati attenta dispositione antiqua Romanorum succedere

dere

dere deberent in infinitum in vim *novell* 118. *cap*. 3. *de hæred ab intest*, *tom*. 10 *dec*. 43 *n*. 5.
Cognati succedunt usque ad decimum gradum *tom*. 10 *dec*. 43 *n* 6.
In locis, ubi dispositio iuris Communis attenditur tam agnati quam cognati succedunt usque ad decimum gradum *tom*. 10 *dec*. 43 *n*. 7.
Nati ex diversis Matrimoniis de Iure Communi æqualiter succedunt *tom*. 4 *dec*. 3 *n*. 1..
Successio Fideicommissi, & Iurispatronatus continuare debet in linea in qua ingressa fuit, attendendo proximitatem gravati *tom*. 2 *decis*. 45 *num*. 35. 36.
Quoties Testator vocavit Lineam masculinam, & deinde fœmininam, constituti dicuntur duo vocatorum ordines, quorum primus continet personas Lineæ Masculinæ, & secundus personas Lineæ Fœmininæ *tom*. 4 *dec*. 46 *num*. 3.
Et consequenter successio debetur personis primo loco vocatis *tom*. 4. *decis*. 46 *n*. 4. 5.
Statutum favet agnationi in præiudicium etiam cognationis, & cognationis vinculum tamquam impertinens ad successionem non consideratur *tom*. 6 *dec*. 5 *n*. 22. 23. 68. & sufficit quod uterque habeat qualitatem substantialem agnationis *num*. 69.
DD. tenentes partem consanguinei contra coniunctum utrinque loquuntur in terminis Statuti excludentis matrem, sorores, & cognatos ab agnatis usque ad certum gradum *tom*. 6 *dec*. 5 *num* 23.
Iure antiquo Codicis masculi fœminis, & agnati cognatis præferebantur, & iure magis antiquo digestorum hæc differentia inter masculos, & fœminas constituebatur ut hæreditates ad masculos pervenirent *tom*. 6 *dec*. 5 *num*. 106. 107.
Iure 12. Tabul. agnati tantum admittebantur ad successionem quod interest Reipub. *tom*. 6 *dec*. 5. *num*. 108. 109.
In materia successoria gradus non consideratur respectu sanquinis, sed respectu successionis *tom*. 5 *dec*. 24 *n*. 36,
Declaratur Doctrina Provenzal. *tom*. 5 *decis*. 24. *num*. 37.
Successio in Collateralibus non excedit decimum gradum *tom* 5 *decis*. 31 *n*. 2.
Quod procedit etiam in Fideicommissis illis de Familia, Agnatione, vel Cognatione relictis *tom*. 5 *dec*. 31 *num*. 3.
Facta computatione graduum secundum Ius Civile *tom*. 5 *dec*. 31 *n*. 4.
Et habito respectu ad personam Donatoris, qui proximiori sibi iuncto reliquit *tom*. 5 *decis*. 31 *n*. 5.
Amplia non obstante Statuto mandante in successione intestata computationem fieri secundum Ius Canonicum, si sumus extra gradus & personas, de quibus Statutum loquitur *tom*. 5 *dec*. 31 *n*. 6
Computatio graduum in successionibus fieri debet secundum Ius Civile *tom*. 9 *dec*. 36 *num*. 50.
Statutum mandans quod in successionibus servetur gradus proximitas, *come di ragione*, intelligi debet, quod successio ab iure communi regulanda sit *tom* 9 *dec*. 36 *num*. 49 51. 52.
In Statuto cum nulla fiat mentio de agnatione, non potest præsumi quod de ea cogitaverit *tom*. 4 *dec*. 3 *n*. 7.
Ubi considerari potest ratio agnationis, & masculinitatis non licet argumentum desumere a sola agnatione *tom*. 4 *dec*. 3 *n*. 10.
Nec a qualitate dotationis si a Statuto requisita non sit *tom*. 4 *dec*. 3 *n*. 11.
In successione patris æque succedit consanguineus ac utrinque coniunctus *tom*. 6 *dec*. 5 *n*. 34.
In successione filii pater succedit in ca-

capita, & in æquali portione cum fratribus *tom.* 9 *dec,* 36 *n.* 53.

In Statuto Florentino *rubr.* 129. *lib.* 2 disponitur, quod in dote Matris decedentis in Matrimonio, succedant Filii secundi Matrimonii *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 14.

Et hoc Statutum, quod valeat non dubitatur *tom.* 4 *decis.* 3 *n.* 15.

Eius dispositio locum non habet decedente Muliere in statu viduitatis *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 16.

Statutum Florentinum *lib.* 2. *rubr.* 130. §. *& quod quælibet Mulier*, disponit, quod Matri possint ab intestato succedere Mulieres, si non extet Filius *tom.* 4 *dec.* 3 *num.* 2.

Quo existente succedere debet exclusa Muliere, argumentum sumendo a contrario sensu *tom.* 4 *dec.* 3 *num.* 3.

In successione Matris non consideratur agnationis conservatio, nec attenditur a quibus fœmina exclusa veniat dotanda, sed de masculinitate solummodo habetur ratio *tom.* 4 *decis.* 3 *num.* 5 & 6.

In successione Fratris ab intestato Frater utrinque coniuntus præfertur consanguineo *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 1. & de ratione *n.* 3 *& seqq & n.* 53. contra *n.* 26 *&* 59. secus quando consanguineus est illegitimus *n.* 28.

Contra consanguineum stantibus Statutis excludentibus fœminas propter masculos, & cognatis agnatos præferentibus complures auctoritates afferuntur *tom.* 6 *dec.* 5 *n* 2.

In fratre utrinque coniuncto concurrunt vincula agnationis ex Patre, & cognationis ex Matre *tom.* 6 *dec.* 5 *num.* 3.

Successio Fratris defuncti defertur Sorori superstiti, & Nepotibus Sororis præmortuæ in stirpes de Iure Communi *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 3.

Reformatio Statuti Florentini excludit Sororem a successione Fratris defuncti propter masculos ratione conservandæ agnationis *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 18.

Frater uterinus non potest excludere Sororem *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 4.

Quoties Statutum excludit fœminam, & mandat dotari non attenditur dotationis qualitas, si iam sit dotata tempore successionis *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 12.

Quod procedit etiam quoad Sororem uterinam *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 13.

Amita uti non comprehensa in Statuto excludit agnatos a successione *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 81.

Et aperit viam Matri eique conservat successionem Iuris Communis *tom.* 4 *dec* 7 *num.* 82.

Exclusio limitata limitatum producit effectum *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 24.

Reprobatur distinctio *Gabr.* quæ si vera esset consanguineum faveret *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 25.

In successione, quæ debetur Marito ex bonis Uxoris ex forma Statuti ei auferri non potest, nec per actus inter vivos, nec per ultimam voluntatem, & factum quodlibet uxoris ei præiudicare non potest *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 16.

Facilius quatuor quamvis seniores, quam unus possunt habere filios, & facilius unus moritur ante omnes *tom.* 9 *decis.* 34 *num.* 48.

SUCCESSIO QUO AD IURA.

Ut quis in personales actiones succedat requiritur expressa conventio *tom* 3 *dec.* 74 *num.* 8.

Qua deficiente non fit locus successioni in iura personalia, etiamsi pecunia ad creditorem pervenerit *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 9.

Ad effectum subingrediendi requiritur, quod solvens animum applicaverit subingressioni *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 10.

Qui animus non præsumitur, cum huiusmodi præsumptio locum habeat tantummodo inter Venditorem, & Emptorem rei oppignoratæ *tom.* 3 *dec.* 74 *num.* 11.

In successione nominum debitorum Sta-

Statutum personarum, & non bonorum spectandum est *tom.* 7 *dec.* 27 *num.* 35.

SUCCESSOR IN GENERE.

Successor debet esse capax ad succedendum de tempore delatæ successionis, ac propterea si antea decessit, eidem nec deferri, nec acquiri potest *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 7. 8.

Successor in fideicommisso prescribere nequit ob defectum personæ, contra quam præscribatur *tom.* 3 *decis.* 35 *num.* 31.

Successor in emphyteusi semper ex titulo præambulo emphyteusis possidere præsumitur *tom.* 3 *decis.* 38 *num.* 28.

Successor titulo oneroso potest pro eius defensione fraudem suorum auctorum allegare *tom.* 2 *decis.* 6 *num.* 56.

Successor in iurepatronatus non tenetur sine Ordinarii consensu factum auctoris servare *tom.* 2 *dec.* 45 *n.* 18.

Successor naturalis, & legitimus quarti substituti vindicare nequit bona fideicommissi distracta, quia non debet, nec potest auctoris sui factum impugnare *tom.* 2 *dec.* 54 *num.* 7.

Confessiones ab auctore æditæ impugnari non possunt a successore *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 25.

Multo minus cum successor scripturam produxit, in qua legitur confessio *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 26.

Contra successorem in fideicommisso intendi nequeunt actiones, quæ competebant contra gravatum eiusque bona *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 32.

Successor in prælatura, & feudatarius tenentur ad salaria servorum prædecessoris *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 5

Successores in fideicommissum non sunt obligati deferere proprium cognomen, & arma, & assumere illa Testatoris nisi præceptum & onus fuisset appositum *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 74.

Sententiæ latæ super statu rei afficiunt quemlibet successorem, etiam ex propria persona venientem *tom.* 11 *dec.* 38 *n.* 24.

Successor confessionem auctoris impugnare non valet *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 26.

Limita quando confessio est erronea *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 27.

Item limita quando a confitente eiusque hæredibus nulla est præstanda evictio *tom.* 5 *dec.* 18 *n* 28.

SUCCESSOR SINGULARIS.

Successor singularis ad effectum retinendi repræsentat hæredem gravatum etiam sine cessione *tom.* 5 *dec.* 21 *num.* 39.

Ius excipiendi in singularem successorem transfertur *tom.* 12 *decis.* 3 *num.* 12.

Ac in eum transit etiam ius retinendi *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 13.

Successor singularis non tenetur stare locationi *tom.* 12 *decis.* 58 *n.* 1 *&* *num.* 2.

Successor singularis non tenetur stare locationi, sed libere potest conductorem expellere *tom.* 7 *dec.* 9 *num.* 1.

Amplia ut nec etiam teneatur stare Colono Partiario, & de ratione *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 2

Limita quando conductor sibi prospexit obligatio expressa, & generali omnium bonorum pro observantia contractus etiamsi emptor indigeat re locata pro usu suo *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 3 *&* 4.

Ubi alia affertur ratio, nempe quod res locata non aliter in alium potest transferri, quam cum onere suo *tom.* 7 *decis.* 9 *n.* 5.

Successor tenetur stare locationi stante obligatione in forma guarantigiæ, vel in forma Cameræ, quæ inter se fraternizzant *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 9.

Idem procedit, si cum hypotheca generali, vel speciali unitum sit pactum de non alienando *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 10.

Vel si ultra hypothecam promissa fuerit simpliciter, & absolute observantia contractus cum clausulis praegnantibus, & amplissimis ex ratione, de qua ibi *tom.* 7 *dec.* 9 *n.* 11.

Hypotheca generalis omnium bonorum non sufficit, ut successor singularis teneatur stare locationi praecise, sed tantum sufficit ad conservandum causative tantum Conductorem in retentione rei locatae, donec interesse sibi solvatur *tom.* 7 *decis* 9 *n.* 13.

SUCCUMBENS.

Succumbens in iudicio, qui praecedentem sententiam ad sui favorem reportavit ab expensis est absolvendus *tom.* 12 *decis.* 2 *num.* 36.

Succumbens absolvi debet ab expensis tum ob articuli dubietatem, tum ob revocationem sententiae ad eius favorem in prima instantia prolatae *tom.* 3 *dec.* 64 *n* 21 & 22.

Succumbentem in geminis instantiis Tribunalia nostra ab expensis saepe saepius servarunt incolumen *tom.* 7 *dec* 21 *n.* 6.

Succumbens in iudicio condemnandus est in expensis *tom.* 3 *decis.* 51 *n.* 26.

Succumbens in iudicio purgationis attentatorum est in expensis condemnandus *tom.* 11 *decis* 44 *n.* 16.

SUGGESTIONES.

Suggestiones plene probari debent, debent esse falsae, & dolo adhibitae, & Testator ex dictis suggestionibus ad disponendum motus esse debet, ad hoc ut testamentum dicatur extortum *tom* 9 *dec* 12 *num.* 64.

S U L C U S.

Sulcos aquarios facere licet tunc solum quando aliter coli ager nequeat *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 37.

Sulcos aquarios facere quis prohibetur, quando sine eis fundum colere possit *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 38.

Sulci directi non transversi, ut minus vicino noceant, fieri debent *tom.* 1 *dec.* 1 *n.* 39.

Nemo potest ad libitum fundum proprium colere, & sulcos aquarios sine regula cum damno vicini facere *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 40.

S U M M A.

Summae appellatione venit sola quantitas certa pecuniae *tom.* 11 *decis.* 18 *num.* 30.

SUPEREXISTENTIA.

Superexistentiae probatio iustificatur levioribus coniecturis *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 78

SUPERFICIARIUS.

Superficiarius a Praetore habetur loco Domini *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 22.

SUPERFLUITAS.

Superfluitas in contractibus non toleratur *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 10.

Ad superfluitatem excludendam omnis capienda est interpretatio etiam in materia stricta, & odiosa *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 11.

Maxime ad protrahendam executionem creditoris contra debitorem *tom.* 11 *dec.* 16 *n.* 12.

Argumentum a superfluitate ductum est valde aequivocum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 34.

Verba non sunt in eum sensum trahenda per quem induceretur dispositionis superfluitas atque inutilitas *tom.* 12 *decis.* 36 *num.* 12.

SUPERINTENDENS.

Deputati pro superintendentia, seu vigilantia super aliorum administratione tenentur de damnis ab aliis illatis *tom.* 9 *decis.* 13 *n* 42.

Superintendens eo minus excusatur in deficiendo proprio muneri revidendi saltem singulis annis rationes exactoris, quia visitatione capsae nummulariae deprehendisset illius vacuum, & facilius recentem iacturam redintegrare poterat *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 49.

Omnes qui pro sua operatione mercedem recipiunt tenentur etiam de levissima culpa *tom* 9 *dec.* 13 *n* 50

SUPERIOR

Superior qui bene, & bonum substituit,

tuit, etsi eventum adversum habuerit, excusatur a pœna, cum bona fides sufficiat *tom* 8 *dec.* 29 *n* 26.

Redargui non potest is qui credidit id quod omnes crederent, & contra Officiales, & similes inquisitio scrupulosa fieri non debet *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 27.

Culpa non consideratur in eo, qui credidit Personæ, cui credebat Dominus rei, vel pecuniæ *tom.* 8. *dec.* 29 *n.* 28.

Superior tenetur de facto Ministri ab ipso electi si potuit illum removere, & non fecit *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 98.

Et in hac materia argumentum extendunt DD. a Tutore ad Admistratores quoscumque *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 99

Superiores scientes delicta subordinati credendum non est, ipsos subordinatos tollerare voluisse, præsertim si superiores sint personæ qualificatæ *tom.* 8 *dec* 29 *n.* 57. 58.

SUPERVIVENTIA.

Superviventia illius personæ, a qua desumitur purificatio vocationis est concludenter probanda *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 1.

S U P P E L L E X.

Verbum *Arnesi* supellectilem significat *tom.* 2 *decis.* 23 *n.* 14.

In instrumento villæ urbanæ continetur suppellex *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 25.

Suppellex solius Patris familias instrumentum est, adeoque contineri non potest in villis rusticis *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 20.

SUPPLETIO.

In contractibus suppletio verborum non admittitur *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 6.

In contractibus suppletio verborum admittitur tantum in casu necessario *tom.* 11 *dec.* 19 *n.* 7.

SUPPOSITUM.

Cessante supposito cessat dispositum *tom.* 2 *dec.* 1 *n.* 39. & *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 4.

Supposito cessante illud etiam quod ex supposito resultat cessare debet *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 57.

Suppositum nequit ab errore defendi ubi in contrarium omnino se res habet *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 16.

Supponendum non est illud, de quo disputatur *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 40.

SUPREMUS MAGISTRATUS.

Authoritas Supremi Magistratus nunquam censetur restricta *tom* 5 *dec.* 3 *num.* 28.

SUSPICIO SUSPECTUS FUGÆ.

Dum debitum incertum est non potest pro suspicione fugæ sequestrum reale, & multo minus personale relaxari *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 26.

Ex suspicione fugæ in aliquo non eruitur, quod alii aufugerint *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 49.

Ex plena famæ probatione non resultat plena suspicionis fugæ probatio *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 65.

Mercator animum redeundi semper habere dicitur *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 66 & 67.

Suspicio non nascitur sine vehementi coniectura *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 42.

Ut ad capturam procedi possit non sufficit quælibet suspicio contra debitorem, sed requiritur cognitio Iudicis, & legitimatio suspicionis per probationes tam ex Statuto Mercantiæ, quam ex iure communi *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 22 & 23.

Captura etiam advenæ non est valida ex simplici assertione Creditoris, quod Debitor sit suspectus *tom.* 9 *decis.* 31 *num.* 24.

Nec disponit in contrarium Statutum Mercantiæ, & Iudex fidem adhibere non debet huiusmodi assertionibus *tom.* 9 *dec.* 31 *n.* 25.

Proceditur ad liberationem debitoris. quando deficit probatio *tom.* 4 *dec.* 45 *n* 12.

Tria requiruntur, probatio debiti, deterioratio debitoris post contractum debitum, & iuramentum Credi-

ditoris de suspicione fugæ *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 13.
Qui versus locum illum proficiscitur ubi habet officium imputari non potest suspicionis fugæ *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 13.
Creditor potest debitorem facere propria auctoritate capere dummodo id sit in ipso actu fugiendi *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 9.
Fugitivus dicitur qui animum ad fugam adiecit habitandi causa *tom* 6 *dec* 12 *n.* 11 *&* 46.
Debitor fugæ suspectus potest in Iudicio ordinario carcerari pro Iudicii assecuratione, imo coram eo petenda est Iudicii assecuratio *tom.* 6 *dec* 12 *n.* 4 *&* 8.
Si Debitor sit de fuga suspectus, sequestrari potest apud Iudicem incompetentem, sive in persona, sive in rebus quoquo modo transeuntibus, sed ad solum effectum, ut caveat de Iudicio sisti in suo foro *tom.* 3 *dec.* 25 *n.* 18.
Fugæ suspectus carcerari non potest pro debito civili si sit septuagenarius *tom* 4 *dec.* 45 *n.* 10.
Probari debent requisita suspicionis, alias enim uno deficiente annullatur executio *tom.* 4 *dec.* 45 *n.* 11.
Ut carceratio de suspecto fieri possit sufficit, quod per testes debitum probetur, iustificandum tamen post capturam in Iudicio *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 34.
Creditoris iuramentum non attenditur pro capiendo debitore de fuga suspecto licet esset forensis *tom.* 6 *dec.* 12 *n.* 43. & quare *n.* 51 52 *&* 53.
Quid creditor probare debeat, ut deveniatur ad capturam suspecti debitoris *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 44.
Captura suspecti non est concedenda, nisi de credito certo administratoris constet *tom.* 6 *decis.* 12 *num.* 36.
Debitor exiguæ summæ cum tanto famæ, & bonorum damno, licet suspectus carcerari non debet *tom.* 6 *dec.* 12 *num.* 35
Pignus si non æquivalet debito facta illius restitutione potest prætendi mandatum suspicionis fugæ, sed cum hoc factum non sit captura est nulla *tom.* 9 *dec.* 31 *num.* 15.

SUSPENSIO.

Suspensio limitata ad tempus expressum non retrotrahitur ad tempus antecedens *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 34.

SUSPICIO FALSITATIS ANTIDATÆ &c.

Suspicio falsitatis in civilibus habetur pro falsitate *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 5. *&* *decis.* 40 *num.* 25. *&* *tom.* 11 *decis.* 10 *num.* 55.
Præsertim quando agitur de vitio visibili *tom.* 5 *dec.* 22 *num.* 6.
Suspicio falsitatis oritur ex tarditate registrandi, & protocollandi Instrumentum *tom.* 12 *dec.* 16 *n* 11.
Iudices non debent dare executionem scripturis, contra quas adsit aliquis odor falsitatis *tom.* 10 *decis.* 35 *num* 29.
Quando contra scripturam urget suspicio falsitatis, tunc Testes notam manum habentes illam debent recognoscere per fenestrellas, seu cancellos & inter plures scripturas consimiles *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 30.
Suspicio contractus usurarii sublata remanet ex subsequenti eiusdem approbatione *tom.* 11 *dec.* 3 *n.* 22.
Suspicio subtractionis pecuniarum ab hæreditate, sufficit ad removendum legatarium a consecutione legati *tom.* 12 *dec.* 39 *num.* 9.
Adminicula, & circumstantiæ tollunt omnem suspicionem antidatæ *tom.* 9 *dec.* 30 *n.* 33.

SUUM.

Suum dicitur, quod pleno Iure de præsenti cuiusque est, non id, quod erit *tom.* 2 *dec.* 6 *num* 15.

SYNDICATUS.

Ratio ob quam a Legibus municipalibus fuit introductus syndicatus *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 39.

An cum per graduatoriam proceditur, convolari possit ad syndicatum *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 75.
Syndicatus Iudicium in Curia Mercatorum introductum prosequi debet reiecto penitus Iudicio concursus alibi pendente *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 26.
Ut quis syndacatui subiiciatur, & decoctus declaretur, & ad effectum satisfaciendi creditores per æs, & libram ad terminos Statutum Florent. requiritur quod sit publicus mercator, sive non sit descriptus in albo mercatorum, sive sit ex numero artium unius supra viginti, sive non *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 1.
Requiritur pariter quod creditores instantes pro syndicatu sint creditores ex causa mercaturæ *tom.* 9 *dec.* 4 *num* 2.
Quicumque Mercator, vel Artifex, qui cessavit in satisfaciendo suis Creditoribus, incidit in syndicatum *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 3.
In quo syndicatus Iudicio satisfieri debet per æs, & libram unicuique Creditori, iuxta dispositionem Statuti Communis Florentiæ ad materiam cessantium, & fugitivorum, & uberius iuxta Statutum Curiæ Mercatorum *lib.* 3. *rubr.* 2. *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 4.
Sub huius Statuti censura comprehenduntur Mercatores, & Artifices, vel similes Mercatoribus, aut Artificibus *tom.* 3 *dec.* 80 *n.* 5
Requisita mercatoris qualia probari debeant ab actore ut sit locus syndacatui *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 44.
Causa mercaturæ inspici debet in illo cui sit dandus syndacatus, nullatenus curato quod creditores sint mercatores *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 84.
Exercitium probari debet de tempore contracti debiti, seu tempore cessationis, ut sit locus syndacatui *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 25.
Ex dispositione Statuti requiritur quod sit publicus mercator sive ei similis *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 34.
Omnes, qui sordidas artes quæstus gratia exercent, subiecti sunt Legibus syndicatus *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 12.
Iisdemque Legibus subiiciuntur Venditores Mineralium *tom.* 3 *decis.* 80 *num.* 13.
Proxenetæ, & illi qui tenent publicas cambiorum stationes, vel privatas dicuntur similes mercatoribus, sic & fœneratores & lapidum aptatores *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 35.
Silimitudo desumpta a mercatoribus ad effectum ut sit locus syndacatui consistere debet in emendo, & non mutata forma revendendo causa questus, in quo consistit mercatoris essentia *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 36.
Syndicatus dari potest hæreditati defuncti ex dispositione Statuti Curiæ Mercatorum *lib.* 3. *rubr.* 2. *in princip.* *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 15.
Ut locus sit syndacatui in hæreditate debitoris requiritur quod probetur exercitium mercaturæ ab ipso factæ de tempore mortis *tom* 9 *dec.* 4 *num.* 12 & 14.
Mercatoris hæreditate decocta procedendum est per viam syndicatus, iuxta Censuram Statuti Curiæ Mercatorum *libr.* 3. *rubr.* 2. *dei Cessanti, e Fuggitivi* *tom.* 3 *dec.* 80 *num.* 1 & 14.
Reservato tamen quindecim dierum spatio omnibus interesse habentibus in hæreditate, ad hoc, ut iura sua deducere possint *tom.* 3 *dec.* 80 *n* 2.
Creditor ex causa census non dicitur creditor ex causa mercaturæ, nec procedi potest contra debitorem via cessationis, aut syndacatus *tom.* 9 *dec.* 4 *num* 86.
In creditoribus instantibus pro syndacatu concurrere debet mercaturæ causa *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 88.

SYNODUS.

Constitutio Synodalis usu non recepta non attenditur *tom.* 1 *dec.* 10 *num.* 7.

Con-

Constitutio Synodalis Florentina locum tantum habet in Curia Archiepiscopali, non quando causa est coram Delegato Apostolico illi non subiecto *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 8.

Constitutio Synodalis, ut obliget necesse est, quod sit confirmata a Sede Apostolica *tom.* 1 *decis.* 10 *num.* 9.

T

TABERNA.

Corpus universale Tabernæ reputatur pro re immobili ad omnes effectus, & venit sub prohibitione alienationis bonorum stabilium *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 9 10 & 11.

Æquiparatorum idem est iudicium *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 12.

Taberna amittit priorem essentiam propter ingens augmentum ad instar Rivi intrantis in Flumen, & Fluminis in Mare, aliasque similitudines *tom.* 3 *dec* 65 *n.* 27.

Hoc tamen procedit quoties habens Tabernam valde copiosam emat aliud negocium eiusdem qualitatis exiguum ad effectum illam augendi; non vero quoties ab initio nullam Tabernam habens, eam emit, & auxit *tom* 3 *dec* 65 *num* 28.

Quo in casu augmentum non immutat priorem Tabernæ essentiam, sed potius illius qualitatem, & conditionem adsumit *tom.* 3 *decis.* 65 *num* 29.

Quod procedit etiam ad effectum hypothecæ, ut in alluvione accedente fundo, & usufructu accrescente proprietati *tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 30.

Declara, dummodo augmentum contingat manente re in dominio debitoris, secus si post distractionem in tertium *tom* 3 *dec.* 65 *n.* 31.

gnus constitui nequit super corpore Tabernæ, sed adsignatio in alienationem resolvitur *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 36.

Per acquisitionem dominii mercium a Taberna seiunctarum non acquiritur Ius universale Tabernæ, quod requirit præcisam, ac certam sui ipsius distractionem *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 30 & 31.

Intratura comprehendit non solum Tabernas, verum etiam loca iis annexa *tom.* 11 *dec.* 12 *n.* 10.

Quæ dicantur loca Tabernis annexa *tom.* 11 *dec.* 12 *num.* 11.

Si legetur Taberna ut nunc, intelligitur imposita servitus illius actus habentis causam permanentem *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 15.

Attenta favorabilitate Statuti dubitari nequit, quod sub prohibitione alienationis bonorum immobilium veniant etiam corpora Tabernarum *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 26.

Tanto magis, quia per faciliorem horum corporum distractionem facilius possunt Creditores fraudari *tom.* 3 *dec.* 68 *n.* 27.

Taberna non dicitur alienata per alienationem magnæ quantitatis mercium, sed oportet, quod vel tota, vel eius pars in contractum deducatur *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 39 & 40.

Qui, cum posset sibi dominium reservare super Taberna, illud pactus est super mercibus, censetur quod noluerit corpus universale sibi obligatum habere, ac renunciasse tacite videtur reservationi integralis dominii, illamque solum restrinxisse ad residuum post finitam negociationem superfuturum *tom.* 3 *dec* 67 *num.* 55 & 56.

Rotæ Romanæ auctoritates declarantur *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 58.

TACITUM.

De tacito idem quod de expresso iudicatur *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 34.

Taciti, & expressi eadem semper est virtus *tom.* 6 *decis* 28 *num.* 61.

Tacitum ad summum potest esse par virtuti expressi *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 57.

Text. in Leg. non distinguemus 37. §. cum in plures ff. de recept. arb. in quibus terminis loquatur *tom. 5 decis. 7 num.* 60.

Expressis non derogatur per tacita, & præsumpta *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 19.

Expressio taciti in materia iuris accrescendi multum operatur *tom. 5 dec.* 7 *num.* 56.

TACITURNITAS.

Taciturnitas habetur pro consensu in his, quæ tacenti afferunt commodum *tom. 5 dec. 2 num.* 65.

Limita quando cum taciturnitate adiunctus esset aliquis actus positivus consensum indicans *tom. 5 dec. 2 n.* 67.

Pœna caducitatis, ut censeatur remissa ex scientia, & taciturnitate, expectanda est mors tacentis *tom. 5 decis. 2 num.* 68.

Taciturnitas, & patientia in præiudicialibus consensum non inducunt *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 20.

Ex taciturnitate, & negligentia creditoris per spatium triginta annorum a Statuto Florentino inducitur solutionis præsumptio, ex cuius vi debitor redditur similis ei, qui docet solutionem per quietantias, aliaque documenta adversus instrumenta publica *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 4.

Taciturnitas in exigendo satisfactionem mercedis urgens est argumentum, quod nonnullorum sensu, lapsus dicitur 16 annor. *tom.* 6 *dec.* 41 *num.* 5 *&* 6.

Taciturnitas quomodo probari debeat ad præsumptam solutionem inducendam *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 16.

Consentire dicitur, qui scit, ac tacet, dum potest contradicere *tom.* 10 *dec.* 3 *n.* 40.

Ius suum sciens salvum esse ei non præiudicat taciturnitas *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 168.

Qui poterat excipere, & non excepit generaliter intelligi debet *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 80.

Caducitas censetur remissa post diuturnam proprietarii taciturnitatem *tom.* 12 *dec.* 1 *n.* 9.

Ex longa condividentium taciturnitate, actibusque separatis gestis præsumi debet, quod is, penes quem maior invenitur portio, eam vel pecuniis, vel alio modo ad æqualitatem redegerit *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 24.

Ex longa taciturnitate legatarii præsumitur legatum vel affrancatum, vel alio modo extinctum fuisse *tom.* 3 *dec.* 34 *n.* 10.

Taciturnitas hypothecæ, & iuris tertio competentis reddit rescriptum facultatis alienandi fideicommissum, & subrogandi alia bona subreptitium *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 10 *&* 47.

Diligentiæ etiam extraiudiciales taciturnitati vim auferunt *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 21.

TACTUS.

Iuxta stylum Curiæ Mercantiæ Florentiæ potest committi Tactus personalis debitoris per creditorem, & hic Tactus dicitur capturæ exordium *tom.* 11 *decis.* 16 *num.* 1.

TAXATIO.

Taxationis materia, non respicit id, quod aliquando fit, sed id quod communiter, & verisimiliter fieri potest *tom.* 2 *dec.* 30 *n* 72.

Taxatio ab initio potest fieri in materia *Leg. curabit*, & in materia mercaturæ *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 70.

Iudicis taxatio fieri non valet sine præexistentia certi, & probati crediti *tom.* 2 *decis* 24 *num.* 3.

Taxatio, seu simplex conventio ab initio interesse lucri cessantis facta a creditore non mercatore cum sola generali assertione quod non est solitus retinere suas pecunias otiosas, sed eas implicare in negotiis lucrosis, seclusa quavis alia circumstantia non eximit illum a probatione lucri in potentia proxima, & de ratione? *tom.* 2 *decis.* 30 *num.* 76.

Ta-

Taxatio præfata eximit a probatione lucri in potentia proxima, quando cum ea concernit destinatio, & declaratio animi creditoris erogandi suas pecunias in occasiones, quæ sint in loco frequentes *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 77.

Taxatio fructuum recompensativorum ad rationem quinque pro centenario utpote legalis, & verisimilis servanda est tanquam species transactionis ad evitandum dubium litis eventum quoad illorum liquidationem saltem donec contrarium concludentissime probetur *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 60.

Taxa legalis fructuum recompensativorum ad rationem quatuor pro centenario præsumitur iusta, donec contrarium probetur *tom.* 11 *decis.* 33 *num.* 38.

Quæ præsumptio locum habet etiam in taxatione a Partibus conventa *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 39.

Interesse excedens summam taxatam, & conventam non potest exigi, obstante conventione, intra vero summam taxatam, potest solum exigi interesse probatum, nulla habita ratione taxationis *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 8.

Taxata moneta per conventionem, non attenditur amplius an sit aucta, vel diminuta *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 135.

TEMPUS.

Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum *tom.* 1 *decis.* 13 *num.* 53.

Tempus non est modus tollendi obligationem *tom.* 6 *dec.* 51 *n.* 18. & *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 126.

De præterito præsumitur in præsens, in his, quæ naturaliter insunt *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 40.

De præterito bene iudicatur a præsenti, nisi in contrarium appareat *tom.* 8 *dec.* 38 *n* 61.

Quæ ab initio non valent, tractu temporis convalescunt *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 42.

Tempus determinato modo prolatum, non recipit alterius temporis præfixionem *tom.* 12 *decis* 12 *num.* 7.

Lapsus temporis præfiniti, dispositionem tollit *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 34.

Breve tempus est, cum primum fieri potest *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 26.

Tempus non currit, nisi a die evenientis conditionis *tom.* 10 *dec.* 3 *num.* 13.

Vis in tempore non fit, & tempus pro forma non est inductum *tom.* 3 *dec.* 2 *n.* 6.

Verbum a principio primam temporis extremitatem denotat *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 16.

Permissum ad tempus, ad tempus censetur prohibitum *tom.* 6 *dec.* 43 *n.* 2.

Tempus contractus attenditur in stipulationibus *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 40.

An tempus notificandæ scripturæ a die celebratæ, vel a die purificatæ conditionis incipiat, quid inde *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 4 5 & 6.

In appellatione tempus currit a die sententiæ non expectato eventu conditionis *tom.* 10 *dec.* 3 *n.* 14.

Dictio *in circa* tanquam ambigua de sui natura tempus incertum reddit, & nullum *tom.* 5 *dec.* 16 *num.* 5.

Dictio *semper* tanquam exclusiva limitationis quodcumque tempus amplectitur *tom.* 3 *decis.* 43 *num.* 4.

Verba, quæ non sonant nisi tempus præteritum, trahi non possunt ad aliud tempus sive præsens, sive futurum *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 5.

Verba *in, ed alla mia presenza*, significant actum præsentem, non autem *e di mia presenza*, quæ tempus præteritum denotant *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 13.

Geminatio, ac repetitio verborum circa tempus enixam deliberationem, & voluntatem Contrahentium circa idem manifeste inducit *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 51.

Ex omissione certi, ac determinati nu-

numeri mensium intelligitur Partes non curasse de tempore *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 36.

Quando solutio destinata non fuit ad annos, sed tantum ad menses, disputare licet intra quot menses, non vero an post annum adimplenda sit *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 41.

Sub nomine mensium numquam comprendi possunt anni tam in dispositione hominis, quam in dispositione Legis *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 42.

In dispositione, in qua tempus fuit simpliciter prolatum absque alia certa temporis adiectione Partes de decennio intellexisse præsumitur *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 46.

Contrarium, si facta fuerit mentio temporis cum certa temporis adiectione *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 47.

Dictio *in circa* ad annos relata, importat plus, vel minus duos, vel quatuor menses, & ad summum sex *tom.* 3 *dec.* 9 *num.* 49.

Et mensibus adiecta nullatenus operari potest extensionem dispositionis ad menses, restricta ad annos *tom.* 3 *decis.* 9 *num.* 50.

In iudiciis præteritum tempus maxime valet, nam, & quæ fiant, & quæ futura sint ex præteritis colliguntur *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 30 *&* 31. & comprobatur Classicorum auctoritate *n.* 32.

Dicta præsumptio procedit quoque post longum temporis intervallum *tom* 8 *dec.* 29 *n.* 33.

Ut destruatur similis præsumptio pernecesse concludi debet probatio in contrarium *tom.* 8 *decis.* 29 *n.* 34.

Qui se fundat in tempore præciso maxime pro annullando actu adamussim probare debet *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 13.

Quando tempus est fundamentum intentionis agentis est præcise iustificandum *tom.* 2 *dec.* 34 *n.* 16. *tom.* 6 *decis.* 24 *num.* 9. & *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 31.

Mutata temporis declinatione, variatur significatio *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 25.

Momentarium dicitur non solum, id quod in istanti perficitur sed etiam quod modici ponderis, sive momenti est *tom.* 9 *decis.* 10 *num.* 25 *&* 26.

Annua menstruaque dicuntur habere causam reiterabilem, & renascentem *tom.* 9 *decis.* 10 *num.* 20 24.

Tempus adiectum condictioni incipit currere post purificatam conditionem *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 25 *&* 26.

Ubi vis obligationis in tempore consistit, illud præcise est probandum *tom.* 1 *dec.* 13 *n.* 6 *&* 7.

Tempus non intelligitur taxative appositum, ubi non substantiam actus respicit, sed favorem implere debentis *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 35.

Præcipue si agatur tantum de interesse pecuniario, cui non obstante lapsu temporis potest æque satisfieri *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 36.

Tempus in mandato appositum formam induxisse censetur *tom.* 12 *dec.* 12 *n.* 6.

Vana esset appositio temporis si post illud admitteretur remissio in diem *tom.* 6 *dec* 43 *n.* 3.

Ex longo temporis lapsu, & familiaritate præsumitur redditam fuisse rationem *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 122.

Tempora licet non iungantur ad effectum præscriptionis, bene iungi possunt ad effectum præsumptionis *tom.* 3 *decis.* 34 *num.* 14.

TENUITAS.

Frater non præsumitur ignorare exiguitatem Patrimonii *tom.* 6 *decis.* 49 *num.* 57.

Tenuitas Patrimonii arguit præsumptionem donationis in dote per Patruum constituta *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 58.

TENUTA.

Statutum Florentinum rubr. 38. de disgumbrando propenditur, & declaratur *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 44 *&* *n. seqq.*

Ut Tenuta sit valida requiritur decre-

cretum Iudicis *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 6.

Validum est Statutum Florentinum super Tenuta in bonis Debitoris *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 49.

Tenuta fit simpliciter ad effectum lucrandi fructus, non autem acquirendi dominium *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 50.

Capiens Tenutam lucratur fructus ad rationem quinque pro centenario iuxta Statut. Florent. si re ipsa fructus percipit, secus si vere non percipit *tom.* 10 *dec.* 17 *n* 47.

Tenuta capta ex pacto, vel Testatoris voluntate substinetur pro summa debita, quamvis concessa foret pro maiori *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 9.

Secus si capta fuerit ex simplici Iudicis decreto *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 10.

Tenuta fieri nequit nisi in iis bonis, quæ sunt defuncti tempore mortis ipsius *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 27.

Creditum cum hypotheca est præcipuum fundamentum ab Actore probandum in remedio Tenutæ *tom.* 10 *decis.* 16 *n.* 1.

Summaria cognitio respicit solum modum procedendi in iudicio, & similia non autem id quod attinet ad probationes faciendas *tom.* 10 *decis.* 16 *n* 2.

In remedio *Leg. fin. Cod. de edict. Div. Adr. toll.* actus fit sine figura iudicii *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 3.

Attamen in eo etiam requiritur plena probatio *tom.* 10 *dec.* 16 *n* 4.

Quod procedit etsi adsit Statutum mandans procedi sine strepitu iudiciario *tom.* 10 *dec.* 16 *num* 5.

In iudicio Tenutæ coram novo Iudice agendo, novus formari debet processus, & nova lis inchoanda *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 40.

Statutum, quod concedit Tertio, ut possit intra annum a die adiudicationis comparere, Tenutæ confirmatæ virtutem non tollit *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 4.

Tenuta potest robur habere pro uno anno, & pro alio non, si adhibita non fuerit ex integro eadem solemnitas *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 32.

In Tenuta vigore pacti executivi Iudicis auctoritas non requiritur, & si adhibeatur adduc dicitur pignus conventionale, non iudiciale *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 40 & 44.

Secus vero in ea, quæ conceditur in vim instrumenti executivi, cum creditori huiusmodi instrumentum habenti non liceat propria auctoritate invadere bona sui debitoris *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 41.

Tenuta capta vigore pacti executivi manet in suo robore, quamvis interveniat decretum Iudicis excessivum *tom.* 10 *dec.* 14 *num.* 44.

Tenuta capta per Officiales vigore mandati executivi dicitur pignus iudiciale *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 48.

Prout etiam si in vim dicti mandati Creditor immittatur in possessionem bonorum sui debitoris propter instrumentum guarantigiatum *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 49.

Tenuta, seu immissio excessiva in notabili quantitate est nulla in totum *tom.* 10 *decis.* 14 *n.* 7. 43.

Decretum Tenutæ individuum est, pro credito partim falso latum, in totum irritum fit *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 37.

Illud creditum, quod aliqua exceptione perentoria potest elidi, falsum dicitur, etiam ad effectum, ut possit Tenuta, et omnes actus executivi annullari *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 42.

Spoliatus possessione bonorum suorum per iniustum decretum Tenutæ ad dictam possessionem est restituendus cum fructuum, damnorum, & expensarum refusione *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 46.

Summæ solutæ in causam Tenutæ nullæ imputantur in extinctionem sortis *tom.* 10 *decis.* 14 *num.* 56.

TERMINUS

Termini ita apponuntur, ut de una ad aliam partem ferantur per lineam

neam rectam *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 33.
Terminus a Statuto præfixus ad aliquid præsumendum non excludit probationem in contrarium *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 24.

TERRITORIUM.

Iuris Communis dispositione attenta sub nomine *Territorii, ditionis, dominii, & status* alicuius Civitatis loca eidem subiecta comprehenduntur *tom.* 11 *dec* 4 *n.* 3.
Habens bona in diversis Territoriis, plures habere dicitur hæreditates, & successio iuxta Statuti cuiusque dispositionem regulatur *tom.* 12 *dec.* 23 *num.* 10.
Ob diversitatem Territorii diversæ hæreditates, & consequenter quoad unam hæreditatem aditio potest esse valida, & in alia non *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 64.
Hæreditas etsi sit quid intellectuale, iudicandum est tamen prout de bonis in illa comprehensis secundum diversitatem Territoriorum, ubi existunt *tom.* 10 *decis.* 39 *num.* 65.
Etsi scripta reperiretur consuetudo alieni Territorii, illa non obstat in Territorio diverso *tom.* 5 *dec.* 28 *num* 3.
Consuetudo est attendenda in locis ubi viget, non autem extra illius dominium *tom.* 3 *dec.* 28 *num.* 4.
Licet instrumentum rogatum sit in alieno Territorio, observantur tamen Leges, ubi facta est repetitio, in iis, quæ concernunt exceptionem contractus *tom.* 3 *dec.* 28 *n.* 5.

TERTIARIA.

Tertius Ordo de pœnitentia D. Dominici a pluribus Pontificibus fuit approbatus *tom.* 5 *decis.* 38 *n.* 23.
Habitus Tertii Ordinis D. Dominici usa est S Catharina Senensis *tom.* 5 *decis* 38 *num.* 2.
Tertiariæ, sive D. Dominici, sive D. Francisci in propriis domibus commorantes, licet habitum gerant, & professionem emittant non dicuntur propriæ regulares *tom.* 5 *decis.* 38 *num.* 5.
Dictæ Tertiariæ etiam cum expresso voto Castitatis non consequuntur Legatum pro nubentibus in Domino, seu pro sumentibus statum Religionis *tom.* 5 *decis.* 38 *n.* 9.
Tertiaria D. Dominici videtur excludenda a legato facto in casu Matrimonii Spirituals, vel temporalis *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 3.
Tertiariæ gerentes habitum, ac professionem emittentes cum expresso voto Castitatis, iuxta Bullam S. M. Leonis X. admittuntur ad consecutionem legati pro Monacatu concepti, licet in propriis domibus maneant *tom.* 5 *dec.* 38 *num* 11.
Dictæ Tertiariæ gaudent omnibus privilegiis sui Ordinis, ac si viverent in commuitate *tom.* 5 *decis.* 38 *num.* 12.
Dictæ Tertiariæ cum dicto voto Castitatis consequuntur legatum, prout professæ solemniter *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 14.
Tertiariæ professæ cum expresso voto Castitatis æquivalentem statum monachalem servant pro consecutione legati *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 18.
Et gaudent tam privilegio Fori, quam Canonis *tom.* 5 *dec.* 38 *n* 19.
Tertiariæ sine dicti voti emissione reputantur pro mere secularibus, non gaudent dicti privilegii, sed tantum participant de gratiis spiritualibus *tom.* 5 *dec.* 38 *n* 20.
Tertiariæ cum dicto voto sunt Religiosæ saltem analogice, Ecclesiasticæ personæ cultus Divino dicatæ, & religiosæ expressim vocatæ, in Constitutione S M. Nicolai V. *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 21.
De Sororibus Tertiariis, nec collegialiter viventibus, nec Castitatem expresse voventibus intelligendæ sunt auctoritates contrariæ *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 22.
Tertiariæ cum dicto voto Castitatis, valide admittuntur ad professionem,

etiam

etiam absque requisitis Bullæ Leonis, vel a Sacra Congregatione præscriptis; ob defectum decreti irritantis *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 14. 15.

Doctores agentes de huiusmodi requisitis recensentur *tom.* 5 *decis.* 38 *num.* 16.

Abbas Iacob. Giptius in respons. pro observat. Fratris in *dec.* 187. Capyc. Latr. autumans Bullam Leonis fuisse revocatam a S. M. Pio V. & Gregorio XIII. ac declarationes SS. Congregationum, non esse authenticas reicitur ex Fagnano aliisque pluribus Doctoribus *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 17.

Tertiaria ex præsumpta voluntate Testatoris consequitur legatum pro nuptiis, vel pro matrimonio factum *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 24

Tertiaria cum dicto voto domi vivens consequitur legatum etiam pro Matrimonio Spirituali factum, quando Testator voluit eidem tamquam certæ persone providere *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 30.

Testator qui vult providere certæ puellæ, si meminisset de hoc statu Tertiariæ in illius favorem verisimiliter disposuisset, præcipue attenta tenuitate legati *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 32.

Oblatæ Turris Speculorum Urbis non emittunt votum Castitatis, nisi implicite *tom* 5 *dec.* 38 *n.* 48.

Paris. cons. 40 *n.* 14. *&* 15. *lib.* 3. *& Eugen cons.* 26. *n.* 14. *cum seqq.* in quibus terminis loquantur *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 69.

Bartol. in Leg. comodissime ff. de liber. & posth. loquitur expresse de ingressu Monasterii, quæ verba sunt magis univoca, & præcisa *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 70.

TERTIUS.

Dominus persequi potest rem suam contra tertium *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 23.

Confessio a tertio facta non præiudicat *tom* 6 *dec.* 16 *num.* 11.

Non debet tertio præiudicari, quando aliter publicæ utilitati potest provideri *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 55.

Res iudicata non suffragatur tertio, qui in causa non interfuit *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 27.

Quando summarie Iudici obstenditur, quod petentis interest, etiam deficiente mandato, tertius tenetur edere ad favorem tertii *tom.* 3 *dec.* 19 *n.* 19.

Sicut quis cogitur pro alio testificari, ita edere saltem actione subsidiaria in factum tenetur *tom.* 3 *dec.* 19 *num.* 20.

Quoties a tertio iudicialiter petitur, quod in epistola promittitur, illius acceptatio præsumitur, & promissio eo præsente censetur facta *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 35.

Epistola probat contra Scribentem favore tertii, sed nullam inducit obligationem favore eiusdem tertii contra alium tertium *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 49.

Cessio stipulata inter Contrahentes, Tertio nec præiudicium, nec utilitatem afferre potest *tom.* 3 *dec.* 57 *num.* 1.

Cessio inter alios acta inutilis remanet respectu tertii, qui in ea non intervenit, nec per alium illam acceptavit *tom.* 3 *dec.* 57 *n.* 2.

Acceptatio cessionis re non integra, & post ius tertio quæsitum fieri non potest in præiudicium illius *tom.* 3 *decis.* 57 *n.* 18.

Tertius non potest allegare alterius ignorantiam, qui non est de ea instructus nisi illam probet *tom.* 6 *dec.* 49 *num.* 27.

Tertius contrahens cum executore non tenetur inquirere an ille vendat bona, vel mala fide *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 120.

Tertius non creditor nullam habet actionem contra mandantem, quæ possit novari *tom.* 10 *dec.* 28 *n.* 11 & 25.

Tertius, & estraneus præscribere valent ius directi dominii, si cum

iusto titulo, & bona fide rem emphyteuticam longo tempore possederint, & canonem non solverint *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 2

Cum mala autem fide nullo unquam tempore, nec etiam tertius præscribere potest *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 3.

Si ius tertii est exclusivum iuris alterius sive velit tertius, sive non tunc potest opponi de iure tertii, secus cum ius tertii est exclusivum iuris agentis ipso iure, ita tamen si tertius velit *tom.* 8 *dec.* 33 *n.* 41.

Nullitatis exceptio allegari potest a reo, sive velit tertius, sive non, cum nullitas actus respicit favorem publicum aut odium illius, qui fecit actum in contemptum Legis *tom.* 8 *dec.* 33 *num.* 42

TERTIUS POSSESSOR.

Immissio datur contra quemlibet tertium possessorem *tom.* 12 *dec.* 14 *num.* 15.

Tertius possessor preferri debet in locatione facienda a creditore immisso vigore Salviani *tom.* 2 *dec.* 19 *n.* 6.

Tertius possessor indebite solvens non potest præiudicium inferre hæreditati *tom* 10 *dec.* 17 *n.* 19.

Tertius possessor bonorum decocti, nequit a creditoribus molestari, nisi prius facta declaratione per Sindicos, quod bona fuerint decocti *tom.* 12 *dec.* 3 *n.* 14.

Facultas creditoris agendi contra Fideiussorem interpretatur etiam contra tertium possessorem *tom.* 7 *dec* 2 *n.* 33.

Fideiussor, & tertius possessor equiparantur in iure *tom* 7 *dec.* 2 *n.* 28

Equiparatio Statuti circa consentientes, & dissentientes accordio intelligitur quoad prohibitionem agendi ergá debitorem, secus contra tertium possessorem *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 32.

Expresse consentientes accordio non possunt pro eorum credito tertium possessorem molestare *tom.* 7 *dec.* 2 *n.* 3. Declara *n.* 23. ubi secus contra Fideiussorem.

Fideiussor solvens post factum accordium non habet regressum contra principalem debitorem, idem dicitur de tertio possessore *tom.* 7 *dec.* 2 *num.* 34. 35 & 36. ubi contrariæ auctoritates declarantur.

TESTAMENTUM IN GENERE.

Testamentum quid sit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 7.

Publice expedit, quod suprema morientium elogia substineantur *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 71.

Nemo potest in Testamento Legibus derogare *tom* 9 *decis.* 28 *num.* 21.

Testamenti factio ex civili, & positiva Lege derivatur, quod magis procedit in materiis fideicommissorum quæ sub Augusto fuerunt instituta *tom* 7 *decis.* 44 *num* 13.

Testamentum rumpitur per descendentium præteritionem *tom* 4 *dec.* 7 *num* 56.

Viventibus auferre facultatem testandi, illisque dare hæredem esset contra Legem *tom.* 5 *dec* 12 *n.* 5.

Testamentum morte Testatoris confirmatur; & confirmatio illa quæ donationem subsequitur habet vim novæ voluntatis *tom.* 6 *decis.* 30 *num.* 18

Dies incertus in testamento facit conditionem *tom.* 5 *dec.* 8 *num* 9

Una pars testamenti aliam declarat. *tom.* 7 *dec.* 13 *num* 15.

Ex testamenti contextu eius verus sensus, & voluntas testatoris desumenda est *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 48.

Maxime quando agitur de oratione continuata, & connexa *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 49.

Testamenta regulanda sunt iuxta Leges de eo tempore vigentes *tom.* 8 *decis* 16 *num* 79.

In ultimis voluntatibus resolutio pendet a coniecturis *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 18.

Mens, ac spiritus dispositionis in ultimis voluntatibus potius attendendus

dus est, quam sonus, aut natura, vel rigor verborum *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 40.
Omnis interpretatio capienda est ut voluntas disponentis sortiatur effectum *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 74.
Si quis non utatur facultate, quam habuit testandi favore alicuius bona acquiruntur hæredibus ab intestato *tom.* 2 *dec.* 40 *n.* 10.
Intestatus mori dicitur, qui nullum fecit Testamentum *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 10.
In testamento vulgari sermone conscripto Testatoris verba naturaliter sunt intelligenda *tom.* 3 *dec.* 18 *num.* 2.
In Testamenti interpretatione, vulgari etiam sermone scripti ab ipsa verborum proprietate recedendum non est, etiam in casu Testatoris imperiti *tom.* 3 *dec.* 18 *n.* 5.
Clausula codicillaris operatur, ut Testamentum valeat Iure Codicillorum *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 47.
Verba Codicilli debent referri ad aliam causam etiam dubiam, potius quam ad revocationem Testamenti *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 8.
Dispositio in Codicillis per verba relativa ad testamentum repetunt conditiones adiectas in primo legato ad secundum eidem personæ relictum *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 14.
Quæ disposita erant in testamento expresse in Codicillis non mutata, censentur in iisdem repetita *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 17.
Discretivus modus loquendi diversam Testatoris voluntatem inter unum & alium casum ostendit *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 25.
Statutum nec variare potest, nec explicare in testamento disposita *tom.* 4 *decis.* 42 *n.* 43.
Error in syllaba quoad hæredis nominationem, testamentum non vitiat *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 11.
Notario asserenti Testatorem esse sanum creditur *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 41.
Imo ex simplici rogitu præsumitur *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 42.
Iudici multo magis credendum est, cum Testamentum factum in actis coram Iudice etiamsi nullus testis interveniat est validum *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 43.
Sinceritas Testamenti deducitur ex absentia hæredis instituti *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 28.
Voluntas a potestate regulari debet fortius stante expressa relatione ad conditiones, & pacta in testamento apponenda *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 4. & 5.
Ideo si in Testamento solum adsit Fideicommissum in casu contraventionis, ad hunc quoque casum dumtaxat restringitur Fideicommissum expressum in dispositione relata *tom.* 7 *dec.* 13 *n* 6.
Testamentum prudenter confectum ab omni furoris, & stoliditatis exceptione immune redditur, ubi de institutione consanguinei benemeriti *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 52. 53.
Ex Lege anni 1562. tenetur hæres solvere taxam Ecclesiæ Sanctæ Reparatæ pro Testamento condito extra Dominium Magni Ducis Etruriæ, quoties bona hæreditaria sint in Territorio. Sed Lex non annullat Testamentum, ex quo taxa non fuerit in eo legata *tom.* 4 *dec.* 28 *num.* 35.
Quando vigore Statuti registranda sunt Testamenta intra trimestris spatium, alias sint nulla, si registratio fuit ab Hærede prætermissa, non nocet Substitutis *tom.* 3 *decis.* 2 *n.* 26.
Religiosi nec Testamentum, nec aliam dispositionem condere possunt & incapaces reputantur tam active quam passive *tom* 9 *dec.* 5 *n.* 43.
Declaratio validitatis Testamenti relinquitur prudenti Iudicis arbitrio ubi illa ex facti circumstantiis pendet *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 24.
Retrotractio nullitatis Testamenti ad tem-

tempus mortis Testatoris locum non habet, quando tempus delatæ successionis inspiciendum est, ut inveniatur persona, in qua valeat subsistere actus acquisitionis *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 11.

Nullitas Testamenti a Lege declarata operatur effectum, ut eiusdem Testamenti executio impediatur, non autem ut illius infectio retrotrahatur ad tempus mortis Testatoris *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 13.

Retrotractio hæc prorsus concidit, quando mortuus est ille, ad cuius favorem fieri debebat *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 14.

Defunctus dicendus est intestatus decessisse eo ipso tempore, quo Testamentum suum ad irritum perductum est, ac proinde dimensio proximitatis ad hoc temporis momentum limitanda est *tom.* 2 *decis.* 53 *num.* 5.

Ignorantia Testamenti in quibus, & quando præsumatur *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 144. 145. 146.

Utrinque coniunctus & consanguineus impugnare possunt Testamentum Patris querela inofficiosi, quæ non datur nisi his qui succedunt *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 29.

Testamentum precedens donationi remanet efficax in bonis in donatione reservatis *tom.* 6 *decis.* 30 *num.* 16.

In quantitate reservata subsistit institutio hæredis, cum sufficiat ipsam in quavis re substineri *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 17.

Testamentum Filii nullum est, si Mater præterita fuerit, eique competit quærela inofficiosi *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 35. 36. & 73.

Amplia etiamsi Legatum ex Testamento consequatur *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 37.

Limita, si adsit clausula codicillaris, & relictum factum fuerit per verba communia *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 38 39.

Ille tantummodo potest rumpere Testamentum, qui ab intestato successisset *tom* 4 *decis* 7 *n.* 40

Filia, quæ, vigore Statuti, exclusa est ab hæreditate Patris, non potest etiam præterita intentare quærelam inofficiosi *tom.* 4 *dec* 7 *n* 41.

Quod obtinet etiam respectu Matris in Testamento Filii præteritæ *tom.* 4 *dec* 7 *n* 42.

TESTAMENTUM QUI FACERE POSSINT.

Testamentum ad hoc ut validum sit requirit potestatem ipsum faciendi in Testatore, & in actu, in quo factum sit, & tempore mortis *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 13.

Nempe requiritur quod per mortem patris vel civilem, vel naturalem filius amplius non sit sub patria potestate *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 14.

Testamenti factio ab iure publico provenit, donatio causa mortis a privato, & ideo hæc facilius admittitur in filio familias cum consensu patris, quia admittuntur quæ sunt iuris privati, non sic quæ sunt constitutæ propter utilitatem publicam *tom.* 9 *dec* 36 *n.* 8

Filius familias non potest condere testamentum, & factum est nullum *tom* 9 *dec* 36 *n.* 1.

Filius familias non habet ius familiæ quod relinquitur per testamentum, cum non sit suus hæres *tom.* 9 *dec.* 36 *num* 3.

Potest tamen donare causa mortis filius cum patris consensu, ubi de differentia testamenti, & donationis mortis causa *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 4 & 5.

Prohibitio testandi originem habet a patria potestate *tom.* 9 *decis.* 36 *num.* 15.

Ad publicum pertinet interesse, ne testamentum ab arbitrio patris, vel tutoris dependat & quare *tom* 9 *dec* 36 *n.* 9.

In filio familias prohibitio testandi durat etiam per 100. annos *tom* 9 *dec.* 36 *n.* 39.

Testamentum a filio familias sub patria potestate factum non convalidatur si postea factus sit filius sui iuris nempe sit emancipatus &c. *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 10.

Ratio est quia est nullum testamentum factum ab eo, qui non habet testamenti factionem *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 11.

Et actum ab initio nullum, tractu temporis non convalescit *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 12.

Filius non potest condere testamentum etiam cum consensu patris, quia nemini licet testare de rebus alienis, & filius in proprium nihil possidet, si vero patris voluntas valeret pater testaret per filium, quod non permittitur *tom.* 9 *dec.* 36 *num.* 6.

Moribundus non potest recipi in Testem *tom.* 9 *decis.* 12 *n.* 15.

Testamentum vero condere potest dummodo vis morbi articulatam loqutionem, & mentis vigorem ei penitus non ademerit *tom.* 9 *dec.* 12 *n* 17. 18.

Epilepticus iuxta maiores, vel minores stupiditatis gradus a peritis distinguendos in statu reversionis testari potest *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 35.

Post totalem vero reversionem mentis luce omnino recuperata sine difficultate testari potest *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 36

Masculus annor. 14 & puella annor. 12 si habeant Curatorem absque eo contrahere non possunt *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 13.

Et tamen testari possunt *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 14.

Sicut impubes ita furiosus testari non valet, & quare *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 8.

Dispositionis validitas iudicatur secundum capacitatem tempore actus, & non post, & de validitate Testamenti facti a furioso, qui die antecedenti furore agitatus fuerit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 49.

Quæ signa indubium mentis sanitatem præseferant *tom* 9 *decis.* 12 *n.* 50.

Dispositio facta ab ægrotante; qui paulo post occubuit, ad interrogationem Confessarii, tamquam imperfecta ratione voluntatis non substinetur *tom.* 8 *decis.* 15 *num.* 33.

Et similis dispositio supponens donationem in Testamento solemni revocatam, non relevat *tom.* 8 *dec.* 15 *n.* 34.

Ad effectum testandi non requiritur perfectus intellectus, & absolutum ingenium prout requiritur ad effectum contrahendi *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 12.

Professus in Religione incapaci qui non institutus sit, si fiat Episcopus, vel alio modo capax evadat, Testamentum præcedens conditum tempore professionis non rumpit *tom.* 7 *dec.* 17 *num.* 37.

TESTAMENTUM QUO AD SOLEMNITATEM, VALIDITATEM ET NULLITATEM.

Solemnitates requisitæ a Iure Communi in confectione Testamenti de quibus in L. hac consultissima recensentur, & diversitas ætatis fœminæ, & masculi, de qua miratur *De Luc. &c. tom.* 9 *dec.* 12. *num.* 30 31.

Solemnitates extrinsecæ testamentorum, directæ sunt ab obviandum fraudibus, & ad hoc ut clare constet de voluntate testatoris *tom.* 9 *decis.* 43 *n.* 10.

Pontificia constitutio cap. cum esses &c. non habet vim Legis extra Territorium Pontificis *tom.* 9 *dec.* 43 *n.* 11.

Testamenti forma substantialia, & intrinseca est voluntas Testatoris habilis ad testandum, extrinseca est forma iuris, & iis concurrentibus Testamentum est validum *tom.* 9 *dec.* 12. *n.* 11.

Testamentum conditum per nutus, & signa ab aliquo qui apoplexia correctus moribundus iacebat validum

lidum diudicatum fuit *tom.* 9 *decis.* 12 *n.* 46.
Et in casibus æque gravibus semper Rota pro validitate actus pronunciavit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 47. 48.
Solemnitates adhibendæ quæ sint in Testamento cœci, mille fraudibus obnoxio *tom.* 9 *dec.* 12 *n* 40.
Solemnitates requisitæ in Testamento cœci etiamsi de forma voluerunt nonnulli, quod cessante fraude non requirantur, & testamentum absque illis substineatur *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 59.
Quod procedit cum agitur de deficentia solemnitatum levium *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 60.
Testamenta facta coram Parocho, & duobus, vel tribus testibus, in Hetruria pro validis habentur *tom.* 9 *dec.* 43 *n* 1.
Impossibilitas conficiendi testamentum cum interventu Notarii probata dicitur, ubi constat Testatorem tunc fuisse in extremis, neque in loco ubi reperiebatur testator ullum adfuisse Notarium *tom.* 9 *decis* 43 *num.* 12.
Testamentum a pubere conditum ad favorem sui Tutoris vel Curatoris non subsistit, si de modico tempore maior evaserit *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 24.
Circumscripto dolo, magis communis opinio est in contrarium *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 25.
Testamentum confectum post accessionem morbi epileptici præsumitur validum *tom.* 9 *dec.* 12 *n* 51.
An probata dementia ante actum præsumatur continuata usque ad actum, & viceversa, vel probato furore cum lucidis intervallis Testamentum præsumatur conditum tempore furoris, vel potius sanæ mentis *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 10.
Testamentum, quod iure ordinario valere nequit, interpretandum est eo modo, quo possit idem valere, & credendum est testatorem uti voluisse illa potestate, quæ faciat illud valere *tom.* 11 *dec.* 1 *n* 4.
Pro actus validitate interpretatio sumenda est *tom* 11 *dec* 1 *n.* 5.
Quando Testator expressit quod testamentum extendatur ad sensum sapientis, eo magis interpretandum est, quod actus suum fortiatur effectum *tom.* 11 *dec.* 1 *n.* 6.
Sinceritas testamenti desumitur ex eo quod eodem d e, quo fuit conditum, quæsitum fuit Notarium, qui illud in publicum instrumentum redigeret *tom.* 9 *dec.* 43 *n.* 15.
Testamentum conditum ad Notarii interrogationem valet, etiam absque ulla præordinatione *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 22 intellige ut ibi.
Fatuus, stolidus, & demens qui usum rationis totaliter non amiserunt testari possunt *tom.* 9 *dec.* 12 *n* 18.
Furiosus item in lucidis intervallis testatur *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 19.
Et Testamento ab eo conditum præsumitur tempore, quo furor cessavit *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 20.
Et qui illud impugnat tenetur probare furorem de tempore precisso conditi testamenti *tom.* 9 *decis.* 12 *num.* 21.
Omissa solemnitate requisita a Stat. Bonon. octavi Testis Sacerdotis decisum fuit pro validitate testamenti non obstante defectu dicti Sacerdotis *tom.* 9 *decis* 12 *num* 37.

TESTAMENTUM QUOAD INSTITUTIONEM HÆREDIS, ET TESTES.

Hæredis institutio, & interventus septem testium est de forma substantiali, & si unus testis deficit corruit testamentum *tom.* 9 *dec* 12 *num.* 57.
Testamentum non valet si septem testes, & Hæredis nominatio deficiant *tom* 12. *dec* 15 *num.* 3.
Testamentum absque hæredis institutione nec inter liberos valet *tom.* 12 *decis* 16 *num.* 13.
In testamento requiruntur septem testes

stes ad tollendas falsitates *tom.* 12 *dec.* 16 *n.* 8,

Ubi testes patiuntur se in testamento describi a Notario, confitentur verum esse quidquid in illo continetur *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 4.

Nec isti attenduntur, si in posterum contra testamentum deponant *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 5.

Testamentum a publico Notario rogatum, probat Testatorem fuisse sanæ mentis, & proprio ore hæredem nominasse *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 2.

Nec in contrarium admittuntur probationes nisi concludentissimæ *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 3.

Testis morte præventus habetur ac si pro validitate, & veritate testamenti deposuisset *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 10.

Ut ex testimonibus in testamento descriptis possit probari, aliquam clausulam scriptam fuisse ex capite tabellionis, neque eam fuisse pronunciatam ore testatoris quid requiratur, & quomodo testes deponere debent *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 76. 77. 78.

TESTAMENTUM INTER LIBEROS.

Vota Parentum, & ordinem iuris turbare odiosum est *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 30.

Voluntas Patris quibuscumque verbis expressa pro testamento habetur *tom.* 12 *dec.* 15 *n.* 2.

Testamentum rumpitur per legitimationem filii naturalis, vel spurii cum æquiparetur similis legitimatio posthumi supravenientiæ *tom.* 10 *decis.* 42 *n.* 19

Quoad legitimatum ex Rescripto Principis valet Testamentum a Patre minus solemniter conditum *tom.* 12 *dec.* 16 *n.* 2.

Intellige si legitimatus sit simpliciter secus si cum clausula sine præiudicio &c. *tom.* 12 *dec.* 16 *n.* 3. 9.

TESTAMENTUM CONDITUM PER SUGGESTIONES IMPORTUNITATES METUS ET MALAS ARTES.

Testamentum imperfectum ratione voluntatis non substinetur *tom.* 12 *decis.* 16 *n.* 14.

Testamentum factum ad interrogationem alterius de iure est validum *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 1.

Suggestiones plene probari debent, esse falsæ, & dolo adhibitæ & Testator ex dictis suggestionibus ad disponendum motus esse debet ad hoc ut testamentum dicatur extortum *tom* 9 *dec.* 12 *n.* 64.

Testamentum blanditiis, dulci sermone, precibus, & lacrimis elicitum non est nullum, secus si metu &c. *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 65.

Testamentum eo magis præsumitur suggestionibus extortum, quando cum eo revocatur alterum validum, & perfectum *tom.* 9 *decis.* 12 *num.* 63.

TESTAMENTUM QUOAD REVOCATIONEM.

Testamentis summus Imperans derogare potest *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 23.

Testamenti derogatio conceditur a summo Imperante, facilius si postulans sit cum Testatore coniunctus, & ob verisimilem ipsius Testatoris voluntatem *tom.* 7 *decis.* 44 *num.* 2.

Derogandi testamentis habemus exempla apud exteras gentes, & plurima afferuntur Florentiæ *tom.* 7 *dec.* 44 *num.* 27.

In derogando testamentis, Testatoris voluntas, & postulantis circumstantiæ plurimum attenduntur *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 18.

TESTATOR IN GENERE.

Dispositiones hominum a voluntate regulantur *tom.* 9 *dec.* 28 *n* 25.

In ultimis dispositionibus totum facit Testatoris voluntas *tom.* 12 *decis.* 43 *num.* 2.

Voluntas Testatoris est ante omnia spe-

spectanda, & ipsis verbis præferenda *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 41.
Voluntati Testatoris derogari nequit in præiudicium tertii *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 28.
Mandatum Testatoris vim habet modi *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 13.
Testator potest sibi magis bene visam Legem suis rebus imponere *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 1.
Pro necessario accipitur, quod Testator necessarium credidit *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 110.
Multæ sunt causæ quæ Testatorem ad disponendum movere possunt, nec nos divinare debemus *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 22.
Nihil agit Testator, qui solemnitates a legibus præscriptas non servat *tom.* 9 *dec.* 43. *n.* 8.
Testatorum dispositiones non debent ob nimiam subtilitatem everti *tom.* 11 *decis* 40 *num.* 5.
Testatores in distributione assis hæreditariæ aliquando non omnes distribuunt uncias *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 15.
Haberi debet pro expresso, quod Testator interrogatus verosimiliter respondisset *tom.* 12 *dec.* 38 *n* 44.
In testamentariis dispositionibus præsumitur testatorem bene esse conscium suarum virium quoties pro tali scientia concurrit aliqua circumstantia *tom* 10 *dec.* 38 *n.* 29
Concurrente assertione ipsius disponentis se esse conscium suarum facultatum, ignorantia non arguitur *tom.* 10 *dec* 38 *n.* 30.
Concurrente assertione Testatoris de sufficientia hæreditatis magis gravatur hæres ad probandum contrarium *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 31.
Maxime si inventarium hæres confecerit *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 32.
Et hæc assertio est attendenda, donec contrarium probetur *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 33.
Ex Testatoris assertione facta in testamento, colligitur, quæ adsint in hæreditate *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 34.
Et stante hac assertione excluditur probatio resultans ex inventario tutelari *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 35.
Executio dispositionis Testatoris neque violari debet, neque impediri *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 2.
Testator non censetur habuisse voluntatem a verbis alienam *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 3.
Testator non potest filiis, ac nepotibus in legitima præiudicare *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 4.
Testator potest discedere a dispositione iuris *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 13.
Iure Communi dotes filiabus traditæ a Testatore in legitimam sunt imputandæ *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 1. & 5.
In ultima voluntate præsumitur testatorem habere omnem animum ad mortem *tom.* 8 *dec.* 6 *num.* 11.
Præsumitur, quod testator de morte cogitans, omne odium deposuerit *tom.* 9 *decis.* 35 *num* 29.
Voluntas testatoris in Fideicommissis potissimum attendenda est *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 48.
Testator consulere potest validitati suæ dispositionis procurando, ut suum testamentum ipso vivente registretur *tom.* 3 *dec* 2 *n.* 31.
Noluisse dicitur testator id, quod omisit *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 4.
Instantanea correctio in testatore præcipue iuris perito non est admittenda *tom.* 9 *dec* 11 *n.* 5.
Testatoris præceptum hæres tantum servare debet, quod legibus non adversatur *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 17.
Testatoris mentem non observans præsumitur eidem odiosus *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 8.
Testatoris secretum potius frangatur, quam quod illius voluntas debito effectu fraudetur *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 53.
Argumentum ex verisimili testatoris voluntate ductum est multum fallax *tom.* 11 *decis.* 20 *n.* 19

Quud

Quod testator præscripsit ad certum finem transferri nequit ad alium omnino diversum *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 31.

Duplex a discretiva desumitur argumentum, unum a discretiva loquutione, alterum a discretiva dispositione testatoris, & quomodo utrumque procedat *tom.* 4 *dec.* 20 *n* 39. 40.

In conditionibus voluntariis non est investigandum quare testator ita disposuerit, sed solum quid disposuit *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 31.

Testator legando in Codicillis non intelligitur in dubio recessisse a priori voluntate *tom.* 5 *decis.* 23 *num.* 6.

De quo a Lege communi constitutum est, ut a testatore disponatur non est necessarium, eo quod subintellectum præsumitur *tom.* 4 *dec.* 16 *n.* 20.

Declaratio eius, quod de iure tacite inerat potius iudicanda est superflua, quam contra testatoris voluntatem interpretanda *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 112.

Datur actio hypothecaria pro alimentis a testatore relictis *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 9.

Qui se Civem alicuius Civitatis in testamento nominavit, credendum est se tanquam Civem eiusdem Civitatis testari voluisse *tom.* 11 *decis.* 1 *num.* 3.

Testis non probat defectum nominationis hæredis asserendo non audivisse, nisi quoque excludat, quod testator nominare hæredem potuisset *tom.* 9 *decis.* 35 *n.* 8.

Ad hoc ut testamentum substineatur sufficit quod testator si non articulate intelligibiliter saltem hæredem nominet *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 13.

Testes asserentes se audivisse nominationem hæredis a testatore factam, argui nequeunt prout deponentes de re ex coniecturis deducta *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 14.

Testatoris præordinatio non requiritur, ubi in eius erat facultate approbare, vel reprobare nomen hæredis *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 23.

Circumventionis suspicio cessat per superviventiam testatoris post conditum testamentum *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 30.

Imputatio non cadit ubi non habetur testatoris voluntas *tom.* 10 *dec.* 42 *n.* 33.

Quod testator in uno casu noluit, & in alio noluisse dicendum est, in quo eadem ratio militat *tom.* 11 *decis.* 40 *n.* 77.

Testatoris dispositio ad casum non cogitatum trahitur, quando verisimile est, quod testator si de eo cogitasset, idem disposuisset *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 11. 12.

Testator prohibendo alienationem tum voluntariam, tum necessariam bonorum stabilium, an censeatur obligasse hæredem gravatum ad consequendas detractiones super aliis bonis mobilibus *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 16.

Testator non potest mandare perpetuam communionem bonorum inter vocatos *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 32.

Inverisimile non est, testatorem etsi octuagenarium sibi finxisse casum, quod suæ mortis tempore hæres institutus iam uxorem duxerit, & filios procreaverit *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 69.

Bona Fideicommissi valide alienantur pro dote congrua constituenda, etsi id testator expresse prohibuerit *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 45.

Appellatione aeris alieni venit etiam id quod a testatore gravato debetur *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 33.

Testatoris bona dicuntur, quæ tempore testamenti erant in eius domo *tom* 5 *dec* 3 *n* 37.

Limita in Fideicommissis in quibus ius testatoris morte extinguitur *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 40.

In substantiam testatoris imputari non pos-

possunt ea, quæ extra substantiam Testatoris sunt *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 2 *&* 3. ubi declara.

Potest a Magistratu corrigi *Testatoris* dispositio, ad hoc ut melius adimpleatur eiusdem voluntas; cum præsumatur eum quoque ita dispositurum, si rem satius perpendisset *tom.* 9 *dec.* 28 *n.* 26.

Iudicis officium subintrat ad hoc ut defuncti voluntas eo modo quo potest debitum assequatur eventum, cum si viveret *Testator* dispositionis suæ pœniteret *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 52.

A *Testatoris* voluntate Iudex recedere potest ob eam causam, quam si *Testator* non ignorasset verisimile sit, eum non ita fuisse dispositurum *tom.* 7 *dec* 43 *n.* 7.

Quoties pecunia a *Testatore* in certa summa assignata ad opus peragendum non sufficit, vel illa in alium usum converti debet, vel voluntas defuncti adimplenda est pro ex parte quæ est possibilis *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 27.

Præceptum *Testatoris*, quod fœminæ dotentur, ex bonis fideicommissi, intelligitur in casu subsidii *tom* 10 *dec* 15 *n.* 66.

Homines plerumque de bonis suis plus sperant, quam in iis sit, & ideo nil mirum, si *Testator* amplas dotes, & primogenituram de suis bonis constituerit *tom.* 4 *dec.* 10 *n.* 29 *&* 30.

Quoties ab uno, vel pluribus aliquid fieri debet, evidens est quod *Testator* non dederit facultatem faciendi ultimo tantum superstiti *tom.* 4 *dec.* 33 *num* 30.

Dispositio *Leg. cum avus &c.* non extenditur ad fideicommissum conditum a transversali *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 18.

Et procedit favore descendentium illius, qui fuit a *Testatore* gravatus fideicommisso *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 19.

Respectu extranei *Testatoris* fœminæ, quæ nubendo exeunt a familia contemplata evadunt dupliciter extraneæ *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 62.

Præsumptio conformitatis voluntatis *Testatoris* est adeo debilis, ut si alia in contrarium urgeat evanescat *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 44.

Declara non quaslibet præsumptiones in contrarium sufficere, sed fortiores requiri, maxime si cum ista coniectura per se efficaci aliæ concurrerent quamvis leves, & per se inefficaces *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 45 *&* 46.

Alienatio pro solvendo ære alieno Testatoris ab ipso non potest prohiberi *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 5.

Et quas solemnitates requirat *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 6. Declara ut nullæ solemnitates requirantur, quoties constat de vero debito *n.* 13. contra *n.* 14 *&* 18. Maxime si agatur de creditoribus, qui sortem repetere non poterant *n.* 15.

Iudicis est non hæredis deliberare an bona fideicommissaria alienanda sint pro ære alieno Testatoris solvendo, vel ad interesse pecuniam accipiendam *tom.* 5 *decis* 20 *n* 47.

Præceptum Testatoris deservit loco interpellationis quando Testator procedit per viam conditionis, non autem per viam modi *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 22.

Testator non potest sine licentia illorum de aliena familia mandare, quod eius hæredes assumant cognomen, & insignia eiusdem familiæ *tom.* 4 *dec.* 9 *n.* 3

Usufructuarium colligitur esse simplicem legatarium ususfructus formalis, si Testator dispositionem direxit non ad bona, sed ad illorum usumfructuum *tom.* 11 *decis* 40 *num.* 138.

Colligitur item ex aliis coniecturis, quæ hic enumerantur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 139.

Et proprietas tunc transit in hæredem

dem a die mortis Testatoris, manente in suspenso usufructu ad vitam Legatarii *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 140.

Segregatio proprietarii ab usufructuario, uti discretiva demonstrat Testatorem qui legavit usumfructum, usumfructum casualem legare noluisse *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 41.

Testator declarans usumfructuariam dominam in casu supradicto intelligitur de usufructu *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 41.

TESTATOR AN ET QUANDO CENSEATUR SE CONFORMASSE CUM DISPOSITIONE IURIS VEL STATUTI.

*T*estator nequit facere, quin in suo Testamento Leges locum non habeant *tom.* 5 *decis.* 20 *num.* 46. & *tom.* 11 *decis.* 26 *num.* 46.

*T*estatorem Iuri Communi se conformare voluisse præsumitur *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 45. & *tom.* 11 *dec.* 24 *n.* 26.

*T*estator promiscue vocans masculos, & fœminas præsumitur se conformasse Statuto exclusivo fœminarum in concursu masculorum *tom.* 12 *dec.* 44 *num.* 24.

Ex eo quod *T*estator se de aliqua Civitate in *T*estamento nuncupaverit, indicium affectus erga eamdem eruitur *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 13.

Ex quo *T*estator in hæredis institutione ab uno Statuto recessit, & alteri se conformavit, idipsum voluisse etiam in legato dotis facile præsumendum est *tom.* 4 *decis.* 27 *num.* 32.

Præsumitur *T*estatorem voluisse suam dispositionem uniformem cum Statuto Domicilii *tom.* 9 *dec.* 43 *n.* 14.

In dubio censetur *T*estator ordinasse successionem prout succeditur ab intestato ex Statuto cum quo se conformasse præsumitur *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 28 & 31.

*T*estator præsumitur suam voluntatem accomodasse Iuris municipalis sanctioni in non dispositis, vel in ambiguis *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 36

*T*estatores vocantes masculos, præsumuntur se conformasse Statutis agnationis favore conditis *tom.* 12 *decis.* 43 *num.* 16.

*T*estator in institutione præferens filios filiabus, sic eos prætulisse censetur in substitutione cum præsumatur se velle conformare Statuto per quod masculi præferuntur fœminis *tom.* 5 *decis.* 24 *num.* 48.

A *T*estatore extraneo facta vocatione filiorum, recurrendum est ad interpretationem Iuris Communis, non municipalis *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 39. Declara ut *n.* 40.

Testator semper se conformare voluisse præsumitur Statuto fœminarum exclusivo *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 29.

Hæc tamen præsumptio procedit solummodo ab intestato, non autem condito Testamento *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 29. contrarium *n.* 50.

In Testatore extraneo cessat præsumpta conformitas cum Statuto *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 31.

Coniectura se conformandi cum Statuto fœminarum exclusivo locum semper habet sive Testator sit ascendens, sive transversalis, sive extraneus *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 32.

Huiusmodi coniectura solum procedit ubi fœmina concurrit cum masculis, non vero istis defectis, & non existentibus *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 33.

Ad eliciendam præsumptam Testatoris voluntatem se conformandi cum Statuto, attendendum est Testamenti tempus, non autem accidentalis eventus postea contingens deficientiæ masculorum *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 34.

TESTATORIS VERBA ET PRECEPTA QUOMODO VENIANT INTERPRETANDA.

Testatores solent abundare in verbis *tom.*

tom. 11 *decis.* 40 *num.* 33.
Verba ita sunt intelligenda, prout Testator iis usus est in aliis Testamenti partibus *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 58. & *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 44. & *dec.* 44 *n.* 10.
Verba directa ostendunt Testatorem noluisse fideicommissum inducere *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 61.
Testatoris verba iuxta communem usum loquendi sunt intelligenda *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 16.
Discretiva locutio demonstrat in quo sensu verba fuerint a Testatore accepta *tom.* 12 *dec.* 44 *num.* 11.
Argumenta deprompta ex Testatoris verbis aperte demonstrant illius voluntatem *tom.* 12 *dec.* 43 *n* 19.
Verba pro synonimis habita a Testatore, in eadem significatione sunt intelligenda *t.* 12 *dec.* 43 *n* 21.
Testator dici non potest respexisse ad utilitatem vocatorum, & conservationem status, ubi verba deficiunt *tom* 5 *dec.* 2 *n* 54.
Dictio *O* intelligitur in sensu coniunctivo, non autem disiunctivo *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 34 & 37.
Et accipitur eo modo quo Testator in aliis Testamenti partibus accepit *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 35.
Præsertim si constans appareat in Testamento verborum usus in propria eorum significatione *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 36.
Dictio = & = stat ampliative etiam ad bona a Testatore acquisita *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 31.
Interpretatio semper est capienda per quam Testatoris voluntas facilius effectum consequatur *tom.* 7 *dec.* 12 *n.* 6.
Interpretatio magis congrua verbis, & menti Testatoris capienda est non alia quæ verbis, & voluntati repugnat *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 25.
Ubi Testator de aliquibus personis cogitavit, & vocare omisit eas excludere voluisse præsumitur *tom.* 4 *dec.* 34 *num.* 28.

TESTATOR QUOS CENSEATUR PREDILEXISSE.

Testator vocans quos de iure, intelligitur vocare succedentes ab intestato *tom* 5 *dec.* 1 *n.* 6.
Non secundum dispositionem iuris communis, sed iuris municipalis *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 7.
Etiamsi Statutum sit correctorium iuris communis, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 8 & 9.
Prudens est in Testatore consilium propriæ agnationis conservationi prospicere *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 10.
Testator nobilis non alia mente fideicommisisse præsumitur, quam ut sua familia consuleret *tom.* 12 *decis.* 43 *num.* 11.
Accedente præsertim insigni qualitate bonorum *tom.* 12 *decis.* 43 *num.* 12.
Testator censetur maiorem affectionem habuisse erga consanguineum proximiorem, & sibi cognitum *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 9.
Testator qui non gravavit minus dilectum non præsumitur voluisse gravare magis dilectum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 78.
Testator vocando consanguineos, & affines intelligitur affinitatem accepisse in sua propria significatione *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 5 & 10.
Præsertim si respexerit ad perpetuandum suæ familiæ nomen *tom.* 4 *dec.* 42 *num.* 6.
Si Testator in antecedenti capitulo locutus sit de filiis, & descendentibus simpliciter, & postea in subsequenti de filiis & descendentibus masculis loquatur, intelligitur, quod in priori parte de masculis senserit *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 14 & 17.
Testator ubi in primis substitutionibus vocavit descendentes masculos ex masculis, si in sequenti simpliciter vocaverit descendentes, adhuc intelligitur de masculis *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 33.

Ra-

Ratio est quia tunc non agitur de repetitione masculinitatis, sed de declaratione verbi descendentis *tom.* 5 *decis.* 22 *num.* 34.

Testator minus quam fieri potest gravatos onerare præsumitur *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 56.

Reiterata affinium nominatio arguit in Testatore voluntatem eos vocandi ad successionem una cum consanguineis *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 8.

Maxime si utrisque deficientibus, permiserit gravato, ut adoptaret extraneum *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 9.

Quibus in casibus vocabulum *affinitas* indicare valeat cognatus? *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 11 & 12.

Affectio Testatoris non consideratur erga coniunctos ultimi hæredis gravati *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 42.

Quando apparet de voluntate Testatoris *linea masculina* interpretari debet pro *linea substantiæ*, in eaque continentur masculi descendentes per medium fœmininum, qui propterea excludunt a successione fœminas *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 24 25 26 & 29.

Quoties Testator in eodem sensu accepit lineam masculinam, & fœmininam, æqualiter determinari debent *tom* 4 *decis.* 46 *num.* 35.

Ad evitanda iurgia, & scandala sæpius receditur a regulis Iuris Communis, & a præcepto ipsius Testatoris *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 47.

Nulla datur æquior præsumptio quam quod Testator voluerit proprios consanguineos extraneis præferri *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 14.

Ideoque non potest qui electionem habet a Testatore extraneos eligere, neglecto eiusdem consanguineo; quod confirmatur auctoritatibus *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 15 16 & 17.

Conformatio Testatoris legibus patriis excludentibus cognatos a successione favore agnatorum, præbet validissimum argumentum contemplatæ agnationis *tom.* 12 *decis.* 45 *num.* 14.

Ubi Testator in aliqua dispositione intentionem suam ad masculos restrinxit, de masculis etiam intellexisse censetur in aliqua dispositione licet separata *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 53.

Et ubi in eodem Testamento unam dispositionem fœminis non congruentem ordinavit, in alia quoque de fœminis non cogitasse præsumitur *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 54.

Testator expresse restringendo vocationem ad masculos respectu aliquarum familiarum, censetur quod eamdem restrictionem facere noluerit respectu cœterarum familiarum in quibus eam omisit *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 50. Limita ubi eadem militat ratio *n.* 51.

Tunc enim procedit regula quod una pars dispositionis, in qua Testator aliquam qualitatem expressit declaret aliam partem, in qua non expressit *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 52.

Testator non præsumitur, quod voluerit dupliciter honorare fœminam in præiudicium substituti *tom.* 4 *decis.* 20 *num.* 37.

Quando non apparet Testatorem usurpasse nomen *linea* in magis lata significatione, æstimandum est, ut lineam masculinam tantum significare voluisset *tom.* 12 *decis.* 43 *num.* 45.

Testator, qui respectum habuit ad certam familiam proprio nomine expressam, censetur contemplasse masculos dumtaxat illius familiæ *tom* 4 *dec.* 20 *n* 25.

Si Testator fœminas exclusit, vel quia sunt finis familiæ, vel quia sexum masculinum præ fœminino dilexit, validissima est coniectura ad excludendos masculos ex fœminis *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 8.

Argumentum, quod Testator verisimiliter ordinasset si in aliquo casu

fu interrogatus esset, valet *tom.* 10 *dec.* 40 *num* 30.

Leges commendant, & considerant naturalem affectionem *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 31.

Exclusio filiarum Testatoris arguit contemplatam fuisse agnationem *tom* 12 *dec.* 43 *n.* 18.

Quando Testator iniungit vocatis onus assumendi cognomen, & arma, censetur voluisse facere æternam familiam, & conservare agnationem *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 71 *&* 73.

Quod extraneos Testator prædilexerit in concursu parentuum non est verisimile *tom.* 7 *dec.* 43 *n.* 5.

TESTATOR QUOAD LEGATA.

Testator si mandavit solvi legatum ex aliquo fundo, si fundus non sufficiat minuitur legatum si stet taxative, secus si demonstrative *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 22.

Testator, qui legat in diversa quantitate, quam ipse debet non censetur velle compensare *tom.* 11 *dec.* 13 *n.* 39.

Qualitas legatarii præsumitur in personis Testatoris coniunctis *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 8.

Demonstrative, non taxative censentur adiecta bona ex quibus solvi debet annuum legatum, ubi a Testatore fuit volita legati perpetuitas *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 46

Est omnino inverisimile, Testatorem voluisse iniicere conditionem legato, quod initio pure reliquerat *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 8.

Testator qui gravat hæredem ad dandum confessario, vel alteri quod ipse dixerit, dicens, quod ipsi manifestavit suam voluntatem, legatum non subsistit *tom.* 9 *dec.* 11 *num* 23.

Missarum celebratio, & suffragium dici non debet quod Testator reliquerit in suæ conscientiæ exonerationem, si Exequtor distulerit ad plures annos exequtionem *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 27.

Quoties Testator non de transferenda proprietate in legatarium principaliter cogitavit, sed de assignando eidem annuo tantum redditu, verbum *resignare* destinationem potius fundi significat, unde annuus redditus percipi possit *tom.* 2 *dec.* 53 *num.* 22.

Limita quando verbum *resignare* usurpatur in contractu suapte natura traslativo dominii *tom.* 2 *decis.* 53 *num.* 23.

Testator si ignorans legat rem alienam, vel alicui obligatam coniunctæ personæ, censetur legasse æstimationem, & ad hæredem spectat liberatio rei, vel æstimationis solutio *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 21.

Et quod procedit in legato, procedit quoque in reservatione bonorum a donante facta, imo fortius quia donans ignorare non potest oppignorationem, vel onus bonorum reservatorum *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 22.

Emolumentum adiectum post expressionem oneris pure, & indefinite a Testatore impositi pertinet ad exequutionem non ad substantiam legati *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 9.

Tertiaria cum voto castitatis Domi vivens consequitur legatum etiam pro matrimonio spirituali factum, quando Testator voluit eidem tanquam certæ personæ providere *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 30

TESTATOR QUOAD EXECUTORES ET ADMINISTRATORES

Executores præsumitur notam habuisse voluntatem Testatoris, ideoque facto eorum declaratur eius voluntas *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 17.

Testator, qui administratoribus reliquit emolumentum valde excedens onus iniunctum, præsumitur eos habuisse pro legatariis *tom.* 9 *dec.* 37 *num.* 6.

Testator futuræ administrationis redditionem rationis remittere non potest *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 18.

Hæredi fiduciario, non legatario convenit quod fructus implicentur in operibus ei a Testatore commissis *t.* 9 *dec.* 9 *n.* 15.

Executorem factum non declarat voluntatem Testatoris, nisi simul appareat eos faciendo ita declarare voluisse *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 24.

Verba confidentialia a Testatore enixa de integritate executoris præcipue geminata argumentum prebent meræ executionis *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 17.

Testator executorem a redditione rationis liberando, efficit, ut exequtor de negligentia, aut levi culpa non teneatur cum a dolo, & lata culpa eum liberare non possit *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 12.

Testator censetur demandasse executoribus, ut Iuspatronatus alicui familiæ reservarent, quando opera pia ab eodem ordinata erant perpetuo duratura *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 45.

Et quando Cappellaniæ debent esse perpetuæ, facultas eligendi primos Cappellanos transitoria est ad hæredes eligentium *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 46.

Ac propterea in ipsorum hæredum præiudicium transferri potest in aliam familiam *tom.* 4 *dec.* 33 *num.* 47.

Idem est si Testator dicat se eligere, quem executores nominarent, ac si quod electus ab executoribus erat nominatus iuxta suam voluntatem *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 2.

Testator censetur executoribus legasse contemplatione muneris, quando verba unice direxit in eos tanquam executores, eorum vero nomen adiecit solius demonstrationis causa *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 11.

Testator respexisse commodum familiæ potius quam Loci Pii deducitur, ex eo quod eidem Loco Pio deputavit absque necessitate administratores de sua descendentia *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 9.

Declaratio per modum rationis dispositionis a Testatore facta, veluti causa finalis dispositionem animat, & informat *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 13.

Declaratio a Testatore facta, quod executor de suis bonis adimpleat onera efficit, ut quidquid relictum etiam per verba dispositiva in eum directa non eius intuitu, ed onerum contemplatione relictum dicatur *tom.* 9 *dec.* 9 *num.* 14.

Verba onus, non honorem importantia indicant Testatorem voluisse relinquere merum executorem non legatarium *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 18.

Eo magis dum neque exiguam summam exequtori directe relicta voluit Testator esse immunem ab onere investiendi *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 19.

Simplici ministro non legatario, vel usufructuario convenit facultas a Testatore concessa, ut posset alium sibi adiutorem administratione adiicere *tom.* 9 *dec.* 9 *n.* 20.

Cum verus hæres a Testatore institutus fuerit in infantili ætate argui solet in executore fiducialitas, & nudum ministerium absque partecipatione lucri *tom.* 9 *decis.* 9 *num.* 31.

Si ille cui aliquid a Testatore relictum in causam designatum implicare tenetur, non legatarius, sed nudus minister dicitur, & similiter exequtor si de ei relictis nihil ad suum commodum convertere possit *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 11 *&* 12.

Secus si de voluntate contraria Testatoris appareat *tom.* 9 *decis.* 10 *num.* 14.

Explicatur *Text. in Leg. pecuniæ &c & ratio Text. adducitur reiiciendæ distinctionem a dict. Text.* ab nonnullis elicitam, quod nempe ex

ex operibus exequtori a Testatore demandatis, tractum successivum habentibus, mixti exequtoris qualitas deducatur *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 19 21 & 22. & explicantur vel reiiciuntur auctoritates contrariæ *num.* 23.

Cum Testator revelationem suæ voluntatis omnino prohibuerit, aut si deficit tale præceptum quomodo procedatur *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 28.

Circumstantiæ enumerantur ex quibus deducitur, quod opera commissa a Testatore exequtori perfecta fuerint, & cogi possit ad revelandam Testatoris voluntatem *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 38 & 39.

TESTATOR AN POSSIT DISPONERE DE BONA HEREDIS.

Testatoris dispositio quamvis generica non comprændit bona hæredis *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 8.

Bona hæredis non intelliguntur hypothecata pro legatis, & ære alieno Testatoris *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 27 & 31.

Et nequidem Testatore volente, nisi hæres expresse consenserit *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 28

Testator non præsumitur velle disponere de re quæ non existit in suo patrimonio *tom.* 7 *decis.* 13 *num.* 26.

Testator in ultimis voluntatibus non comprændit res hæredis, nisi id exprimat, vel ex ipsa dispositione resultet *tom.* 4 *decis.* 36 *num.* 33.

Aliquando præsumitur, quod hæres, quamvis nullo modo obligatus, sponte Testatoris voluntati se subiicere voluerit *tom.* 12 *decis.* 42 *num.* 20.

Cessante vero huiusmodi consensu, si erronee integram hæreditatem restituat, datur illi indebiti repetitio *tom* 12 *dec.* 42 *n.* 21.

Testator potest disponere de re hæredis *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 6.

Ac etiam tacite, & ex coniecturis *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 7.

Testator gravare potest hæredem in bonis propriis *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 38.

Intellige si hoc clare constet, secus in dubio *tom.* 5 *dec.* 3 *num.* 39.

Gravasse non dicitur, si in proemio dixit disponere de rebus suis *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 42 & de ratione *n.* 43.

Amplia etiamsi deinde descripsisset bonorum confinia *tom.* 5 *decis.* 3 *num.* 44.

Dummodo in illis continerentur etiam bona Testatoris *tom.* 5 *decis.* 3 *num.* 45.

Item amplia quamvis adiecisset verbum universale, quia hoc aptum est comprehendere res eiusdem generis non diversi *tom* 5 *dec.* 3 *num.* 46.

Testator potest obligare hæredem ad libere adeundam hæreditatem *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 97.

Quando Testator ordinavit quod hæreditas libere adeatur minori non debetur restitutio in integrum ad conficiendum Inventarium, sed solum ad repudiandam hæreditatem *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 98.

Testatori permissum est reddere transmissibile id, quod ex sua natura non est tale *tom.* 1 *dec.* 28 *n.* 13.

Testator potest imponere in hæredem pœnam caducitatis a Iure approbatam *tom.* 1 *dec.* 39 *n.* 7.

Pœna caducitatis adponi a Testatore solet potius ad terrorem hæredis, quam ad eius privationem *tom.* 3 *dec.* 50 *num.* 8.

TESTIS IN GENERE.

In ore duorum, vel trium stat omne verbum *tom.* 1 *dec.* 24 *n.* 6.

Probatio per testes quandoque prevalet probationi per instrumenta *tom.* 6 *dec.* 24 *n.* 23.

Testis ignotus non probat. Et de ratione *tom.* 2 *decis.* 21 *num.* 10.

Testibus, qui inter se sunt contestes credendum est *tom.* 10 *dec.* 31 *n* 9.

Fi-

Fides Testium minuitur si per eadem præmeditata verba deponant *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 84.

Testis in causa propria, vel ad se exonerandum nihil probat *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 36.

Testis dici non potest deponens ad se exonerandum si fuit formiter examinatus *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 37.

Interesse in teste consideratur etiam in casu, in quo tractet de se exonerando, vel exculpando *tom.* 2 *dec.* 2 *num.* 9.

Testis contra inducentem plene probat, nec ab eo potest illius dictum impugnari *tom.* 2 *decis.* 42 *n.* 11. *tom.* 4 *decis.* 30 *n.* 22. *tom.* 9 *dec. decis.* 43 *num.* 17. *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 20. & *tom.* 12 *dec.* 49 *num.* 7.

Testes ab aliquo inducti, & examinati contra eum plene probant, etiam ad excludendam læsionem *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 29.

Testes non semper probant contra producentem, præsertim si de necessitate fuerint inducti *tom.* 12 *dec.* 22 *num.* 5.

In materia examinationis testium non est iudicandum ad imparia inter actorem, & reum *tom.* 7 *decis.* 38 *num.* 7.

Materia admissionis testium arbitrio Iudicis remittitur, & sufficit causa honesta, & iusta *tom.* 7 *dec.* 38 *n.* 12 *&* 13.

Testes non probant, nisi causam aptam, & proportionatam scientiæ adducant *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 26.

Testis deponens dubitative de tempore maior fide dignus est *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 37.

Primo dicto testis standum est pro quo adest veritatis præsumptio *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 32

Testis de tractatu, & nihil de conclusione deponens non probat *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 9.

Non valet consequentia testis hoc non dixit ergo hoc non est verum *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 50.

Testes, qui nullam suæ depositionis rationabilem rationem adducunt, non attenduntur *tom.* 10 *decis.* 1 *num.* 18.

Præsertim, si deponunt per verbum *iudicio suo*, & verbum *credo tom.* 10 *dec.* 1 *num.* 19.

Testes de inverisimili, & de re quæ cadere non solet sub memoria, deponentes, non de facili probant *tom* 8 *decis.* 13 *num.* 43.

Non est credendum testibus deponentibus contra evidentiam facti *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 13.

Testi inverisimilia & improbabilia deponenti fides adimitur *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 11. & *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 11.

Depositionis improbabilitas omnem testibus fidem adimit *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 85.

Etiamsi plures ita deponant *tom.* 11 *decis.* 29 *n.* 86.

Et sint omni exceptione maiores *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 87.

Testes sibi invicem supplent, & depositio unius declarat depositionem alterius *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 12.

Testis dictum declaratur ex alia Parte eius depositionis *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 15.

Depositionibus testium non obstante quod res cum aliis sit acta satis deferendum est *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 16.

Testes nimium animosi non probant *tom.* 1 *dec* 36 *num.* 42.

Testibus deferendum est, vel non, secundum rerum circumstantias *tom.* 9 *dec.* 3 *num.* 21.

Testes contra allegantem deponentes plene probant *tom.* 5 *dec.* 49 *n.* 12.

Depositiones Testium non informatorum non attenduntur *tom.* 1 *decis.* 38 *num* 9.

Subornationis timor excluditur ex qualitate testium *tom.* 7 *decis.* 38 *num.* 10.

Testis in etate infantili nihil probat maxime cum immemor sit actus postea facti *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 20. 21.

Testis probus, ac onestus deponens de fa-

facto sibi notorio plenam fidem facit *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 3.
Nec attenduntur aliquæ eiusdem testis exceptiones *tom.* 6 *decis.* 29 *num.* 4
Et hoc ipsum tenet Rota nostra *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 5.
Testis assertio in parte falsa talis censetur in totum *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 107.
Ubi testes sunt discordes attenditur deponens magis verisimilia *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 16.
Testibus adfirmantibus magis deferendum est quam mille negantibus *tom.* 6 *dec.* 24 *n.* 24.
Testes negativam non coarctantes non probant *tom.* 2 *dec.* 5 *n.* 4.
Testis in parte mendax, vel errans, præsumitur talis in totum & in aliquo fidem non meretur *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 14.
Testis depositio clandestina, spontanea, ac sine iuramento nihil probat *tom.* 2 *dec.* 24. *n.* 4.
Testes non deponentes viva voce, sed per scripturam nihil probant *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 6.
Testes formiter examinati, & in contradictorio iudicio recte probant *tom.* 7 *dec.* 42 *num.* 10.
Testes examinati, & a Parte adprobati amplius impugnari non possunt, & probant etiam in diverso iudicio *tom.* 7 *dec.* 42 *n.* 11.
Suspicio falsitatis testium in civilibus habetur pro falsitate *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 19.
Testi in causa propria non informato non creditur *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 53.
Iudex in adhibenda fide testibus arbitrium a rei circumstantiis moderari debet *tom.* 2 *decis.* 35 *n.* 40.
Adhærendo testibus rei non tenetur exprimere causam *tom.* 3 *decis.* 3 *num.* 18.
Fides deponentis in articulo mortis valde augetur *tom.* 6 *dec* 2 *n.* 39.
Testium multitudo factum notorium reddit *tom.* 5 *dec.* 47 *num.* 40.
Testes de facto notorio deponentes contra inducentem plene probant *tom.* 7 *dec* 42 *n.* 6.
Testis in causa propria non est attendendus *tom.* 2 *decis.* 2 *num.* 7.
Sufficit reddere testes suspectos, ut iis non credat Iudex *tom.* 3 *decis.* 3 *num.* 16.
Vel saltem possit aliis testibus ad arbitrium credere *tom.* 3 *dec* 3 *n.* 17.
Testium numerus non supplet inverisimilitudinem depositionis *tom.* 3 *decis.* 3 *num.* 19.
Testibus pluribus maior fides est adhibenda, quam paucioribus *tom.* 6 *dec.* 31 *n.* 36.
Et se se conformantibus cum dispositione iuris *tom.* 6 *dec* 31 *n.* 37.
Testibus contra facti veritatem deponentibus non est credendum *tom.* 7 *decis.* 42 *num.* 22.
Testium fides æquivalet Instrumentis *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 28.
Testis spectatæ famæ, & nullum habens in causa interesse non præsumitur committere falsitatem *tom.* 2 *dec.* 35 *num* 24.
Testes deponentes per dictionem *in circa* non concludunt tempus præcisum *tom.* 6 *dec.* 24 *n.* 17.
Depositio super interrogatoriis præcipue declarativa prævalet depositioni super capitulis *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 17.
Testis plus attenditur in eo quod deponit super interrogatoriis, quam super capitulis *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 9.
Testis etiam dubitative de facto deponens ob diuturnitatem temporis dicitur contestis, cum illo qui asseveranter de eodem facto deponit *tom.* 9 *decis.* 35 *num.* 41.
Testis mors ante eius examen nil operatur, quando potuit ante obitum formiter examinari *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 7.
Testis morte præventus, habetur ac si pro validitate, & veritate testamenti deposuisset *tom.* 9 *decis.* 35 *num.* 10.
Testis mortuus non dicitur stare pro in-

instrumento, quando vivens non est pro instrumento *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 36.

Ex quo una testificatio magis concordat cum Iure Communi, redditur verisimilior *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 34.

Secundum testis dictum conciliatur in actibus reiterabiliter, & dum testis fatetur se non meminisse *tom.* 7 *dec.* 38 *num.* 6.

Declaratio testis quoties sit congrua, & verisimilis admittitur etiam post quæsitum ius Parti *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 22.

Inter duas fides ab eodem factas primæ standum est, præsertim quando decennium non est affluxum *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 40.

In dubio testes a reo producti prævalent, ut ipse absolvatur *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 83.

Testes in conflictu prævalent deponentes de exclusione culpæ, præsertim cum agatur de testibus qui sunt informati de statu Clusæ quia operas, & restaurationes in ipsam fecerunt *tom.* 8 *dec.* 36 *num.* 84.

Declarationes factæ a testibus &c. de iis, quæ ab iure pendent præiudicium afferre non possunt *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 89.

Ignorantia facti a teste allegata sufficit ad eum excusandum a mendacio præsertim cum ignorantia sit probabilis *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 23.

Oppositio testium declarari debet ex facti narratione, & prioribus dictis *tom.* 10 *decis.* 23 *n.* 40.

Testium depositiones, & fides non probant iniustitiam decreti *tom.* 12 *decis.* 9 *num.* 9.

Præcipue si pro decreto stet omnis verisimilitudo *tom.* 12 *dec.* 9 *n.* 10.

Testes aliquando absque vitio nullitatis examinantur super articulis, deinde super interrogatoriis *tom.* 3 *decis.* 45 *num.* 5.

Præsertim confecto esamine super interrogatoriis Partis, ex quibus nullitates, quæ si intervenerunt, sanari solent *tom.* 3 *dec.* 45 *n.* 6.

Sed admissis etiam nullitatibus cæterisque oppositis exceptionibus, testes pro aliqua probatione, gravique adminiculo deservire possunt *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 7.

Ex serotina productione despositionum testium, oritur suspicio falsitatis *tom.* 1 *dec.* 38 *n.* 7.

Etiam legatarius potest adhiberi testis in testamento *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 6.

Præsertim ad probandam veritatem testamenti *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 7.

Cum Statutum probationem enunciat per scripturam, vel instrumentum sufficit quoque probatio per testes *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 28.

Probatio resultans ab instrumento consistit signanter in præsentia testium *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 29.

Appellatione instrumentorum testes continentur *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 30.

Si a Statuto instrumentum requiritur propter notorietatem, sufficit testium depositio *tom.* 9 *dec.* 25 *num.* 32.

Ubi agitur de re gesta in maritimis, & longinquis regionibus testes possunt examinari coram quocumque Iudice non citata Parte *tom.* 10 *decis.* 5 *num.* 6.

Testis communitativus videtur suspectus, uti omnes qui affectionem habent magis pro una, quam pro alia parte *tom.* 8 *decis.* 36 *n.* 81.

Testes communitatis, qui habent interesse in causa dicere testimonium non possunt *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 82.

Testes in maiori ætate probare possunt quod impuberes viderunt in ætate etiam decem ann., & minori, etiam si res sub sensu oculorum caderet *tom.* 7 *dec.* 42 *n.* 7. 8. licet equior ætas ea videatur 14 annorum *n.* 9.

Testis depositio timorem monitorialium facta in iudicio criminali est nulla *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 39.

Non est verisimile testes publicasse factum, quod sciebant occultum remanere debere *tom.* 8 *dec.* 34 *n.* 30.

Iu-

Iudicis factum male actum obesse non potest, & interrogatoriis suggestivis Testis respondere non debet *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 41.

Testes in apocha matrimoniali non requiruntur nisi in concursu, cum non sint necessarii ad suam validitatem *tom.* 8 *dec.* 35 *n.* 7.

Veritatis indicium est, cum quis inimicum, in eorum, quæ dixit testimonium adducit *tom.* 6 *dec.* 29 *num.* 22.

In his quæ iura sanguinis concernunt melius veritas haberi nequit, quam per affines, consanguineos, & alios coniunctos *tom* 10 *dec.* 23 *n.* 53.

In discrepantia depositionum attendi prorsus debet, quidquid testes deposuere super interrogatoriis, non autem super articulis cum sint magis suspecti *tom* 7 *dec.* 27 *n.* 29.

Testis affinis tam emptori, quam venditori idoneus reputatur *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 11.

Præsertim si fuerit mediator *tom.* 4 *decis.* 11 *n.* 12.

Quando testis deponit extra articulos licet deponat de iis, quæ ad causam faciunt, & super quibus priores testes deposuerunt, potest recipi, & examinari *tom.* 4 *dec.* 11 *num* 14.

Testes de immemorabili debent non solum de scientia propria, verum etiam de scientia maiorum, a quibus hoc audiverunt, præcise deponere *tom.* 7 *dec* 31 *n.* 4.

Testibus non creditur, quorum auctores, si eadem deponunt repellerentur *tom.* 3 *decis.* 33 *n.* 39.

Testes, qui non probant malam qualitatem mercium de tempore, de quo agitur, nihil prorsus concludunt *tom.* 3 *dec.* 4 *num.* 15.

Testibus de credulitate deferendum est in iis quæ facile contingunt *tom.* 3 *dec.* 45 *num.* 1.

Quæque non solum transferunt onus probandi in contrarium, sed etiam plene probant in iis, quorum probatio non ita facile haberi potest *tom.* 3 *decis.* 45 *num.* 2.

Testi non licet, quod semel deposuit ad libitum retractare, sed vel nullam meretur fidem, vel prior depositio attenditur, neglecta posteriori *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 18 *&* 19.

Præsertim si alter testis in dies moriturus, contrarium constanter asseruerit *tom.* 4 *decis.* 34 *num.* 20.

In dubio in gravibus causis veritas investiganda est quacumque via, & maxime per novos testes in quibus subornationis suspicio non cadit *tom.* 7 *decis* 38 *num.* 14 *&* 15.

Testis cogi non potest ante publicationem ad examen, & absque indiciis præcedentibus delicti, ne infamiæ, ac irregularitatis periculum patiatur *tom.* 11 *dec.* 10 *n* 40.

Clausula, *nisi pro civili interesse, & civiliter tantum agi possit* apponi solita in examine criminali testium qualiter apponitur *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 41.

Revelatio testis metu censurarum non attenditur nisi subsequatur eius legitimum examen *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 5.

Testes non identificantes fundum non probant *tom.* 1 *dec.* 36 *num* 44.

Ex testium depositione manutentio arguitur *tom* 6 *dec* 53 *n* 12.

Hypotheca probata etiam per testes nocet posterioribus creditoribus *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 33.

Testes ignorantes loca quantitatem, & qualitatem bonorum, vel imperiti, non probant ad effectum concludendæ læsionis *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 27.

Testes probant possessionem, quamvis non enuncient actus possessorios, nec scientiæ causam adducant *tom.* 12 *dec.* 40 *n.* 9.

Testes deponentes de iure dominii non probant nisi rationem afferant sui dicti *tom.* 12 *dec* 40 *n* 35.

Testes venditionem concludunt, licet de pretio non deponant: declara

alibi procedere si non agatur inter contrahentes de executione, vel validitate contractus, sed inter unum ex contrahentibus, & tertium *tom.* 6 *decis.* 54 *n.* 9 *&* 12.

Inventaria communi errore facta absque interventu testium in actu designationis bonorum, valida iudicari debet per rationem vulgatæ *Leg. Barbarius ff. de offic. Prætor. tom.* 4 *dec.* 8 *n.* 43 *&* 46.

Cuius textus decisio procedit non modo quando defectus est in persona, verum etiam quando est in solemnitate, vel causa materiali *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 44 *&* 45.

Ex testium depositione venditio probatur quidquid secus si deponerent de solo tractatu venditionis, licet de colonis agatur, qui, tanquam de facto proprio testantes, maxime debent attendi *tom.* 6 *dec.* 54 *n.* 7.

Solutiones per testes probari possunt cum sint contestes, & de facto proprio deponentes *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 18.

Neque obstat inverisimile, quod non sit facta receputa, cum probatur consuetudo non faciendi receputas in similibus creditis *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 19.

Testes deponentes de aliqua solutione, sibimetipsis contrarii non dicuntur si ignorant causam solutionis *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 20.

Testis deponens super immundis spiritibus debet etiam non interrogatus concludentem rationem scientiæ reddere *tom.* 10 *dec.* 7 *num.* 3.

Aptus ad administrationem proprii patrimonii dicitur, qui talis per plures testes asseritur *tom.* 9 *decis.* 28 *num.* 1.

Testes societatem fuisse contractam non probant, nisi de actibus socialibus deponant *tom.* 10 *dec.* 6 *num.* 66.

Et de his deponere debent etiam non interrogati *tom.* 10 *decis.* 6 *num.* 67.

Testes examinati ad effectum obtinendæ dispensationis, & sine partis contradictione, non attenduntur ad effectum probandi legitimam successionem *tom.* 9 *dec.* 38 *n* 22.

Testis deponens se cognovisse aliquem umili loco natum, & alienæ familiæ, sexaginta ab hinc annis mortuum dum testis adhuc erat in puerili ætate, non est attendendus prout deponens de re inverisimili *tom.* 9 *dec.* 38 *num.* 20.

Confessio dotis receptæ non probatur falsa per testes deponentes tunc temporis non fuisse numeratam pecuniam si illa non restringatur ad tempus confectionis apocæ *tom.* 12 *dec.* 22 *n.* 6.

Testes de vitio non continuo animalis affirmative deponentes, præferuntur aliis de negativa testantibus *tom.* 12 *decis.* 48 *n.* 32.

Assertioni Iudicis vidisse testium depositiones non creditur cum respiciant merita causæ *tom.* 6 *dec.* 9 *num.* 10.

Quando testes de negativa deponentes probent, & quando negativa ab ipsis coarctata dicatur *tom* 9 *decis.* 4 *num.* 58.

Testibus deponentibus super negativa non coarctata loco, & tempore non probant, & magis creditur duobus affirmantibus, quam mille negantibus *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 18.

Limita primo quando non est plene probata affirmativa *tom.* 9 *decis.* 4 *num.* 19.

Secundo limita cum deponant de rebus, quæ possunt esse notæ, & cognitæ omnibus, & cum declarant quod aliter esse non potuit quin ipsi sciverint, aut viderint *tom.* 9 *decis.* 4 *num* 20.

Nempe ubi agitur de actu continuo non instantaneo, & in individuo probandi exercitium mercaturæ *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 21.

Testis deponens per verba præcisa de

de re multis annis ab hinc sequuta non attenditur *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 73 *& num. seqq.*
Etiam in propriis negotiis post decennium præsumitur oblivio *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 76 *& n. seqq.*
Debilis est hominum memoria *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 78.
Est prorsus inverisimile memoria retinere eadem verba, quæ fuerunt a multo tempore prolata *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 79.
Non solet quis memoria repetere, quæ ab aliis geruntur *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 80.
Filiatio per testes probatur, qui deponunt de perfecta cognitione, quam habebant filiorum quod sufficit, nec est necesse, quod rationem confirmarent explicite, sed est sufficiens, quod implicite depromeretur a dicto *tom.* 10 *decis.* 23 *n.* 54 *&* 55.
Testibus de filiatione deponentibus, quia erant vicini creditur *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 66.
Ad probandam filiationem sufficit præsumptiva probatio, quæ per testes concluditur signanter per testem rationem vicinitatis adducentem, & per reliquos rationem certitudinis quam facti haberent allegantes *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 1. 2. *&* 3.
Amicus amici facta scire præsumitur maxime in his quæ iura sanguinis respiciunt *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 17 *&* 18.
Testes de dementia deponentes cum non individuent præcisum tempus celebrari instrumenti non probant si sint dubitativi *tom.* 9 *decis.* 23 *num.* 114.
Huiusmodi testes quomodo rationem reddere debeant de eorum dicto *tom.* 9 *dec* 23 *num.* 115.
Qui autem de sanitate mentis deponunt sunt anteponendi *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 116.
Præponitur probatio illa quæ facta est per testes magis instructos *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 118.
Testes signa ex quibus dementiam arguunt describere debent *tom.* 9 *dec.* 12 *n.* 3.
Et adducere rationem per quam tales actus homini sanæ mentis non conveniant *tom.* 9 *decis.* 12 *n.* 4.
In conflictu magis creditur testibus etiam numero minoribus qui de sana mente, quam iis qui de tutore deponunt, & quare *tom.* 9 *dec.* 12 *num* 5.
Iudex arbitrari debet an furioso, vel mentecapto conveniant signa de quibus testes deponunt *tom.* 9 *dec.* 12 *num.* 6.
Ad probandam confessionem tacitam, & extraiudicialem requiruntur plures testes omni exceptione maiores *tom.* 11 *decis.* 29 *n.* 68.
Ad probandam confessionem extraiudicialem requiritur quod testes sint de loco, & tempore contestes *tom.* 11 *decis.* 29 *n.* 81.
Nec sufficit, quod fortuito audiverint *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 82.
Quamvis unius cuiusque depositio sit adminiculata *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 83.
Depositio facta ad perpetuam, ut probet requiritur Partis citatio *tom.* 6 *decis.* 2 *num.* 41.
Limita in adversario potente *tom.* 6 *dec.* 2 *num.* 42.
Testis ad perpetuam etiam non citata Parte examinatus facit adminiculum maxime coram Supremo Magistratu *tom.* 6 *dec.* 2 *n.* 43.
Unico non evacuato interrogatorio testis efficitur suspectus *tom.* 6 *dec.* 29 *num.* 11.
Ut literæ remissoriales concedantur Iudex ad quem literæ scribi debent competens esse, oportet quod habeat testes sub sua iurisdictione *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 76.
De nullitate testium dicere nequit, qui eodem modo testes examinavit *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 41.

TE-

TESTES EXTRAIUDICIALITER EXAMINATI AUT NON EXAMINATI.

Testium fides, Parte non citata non attenditur *tom.* 11 *decis.* 10 *n.* 35.

Testes non iurati, neque iudicialiter examinati non probant *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 30.

Testes si non sunt de actis non attenduntur *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 30.

Testis non examinatus non probat *tom.* 11 *dec.* 29 *n* 61.

Precipue si sit persona vilis *tom.* 11 *decis.* 29 *num.* 62.

Testes formiter in iudicio non recogniti aliquod adminiculum prebent *tom.* 8 *dec.* 29 *n.* 56.

Testibus non attestationibus standum est *tom.* 11 *dec.* 10 *n* 47.

Testi, qui deponit diverse in iudicio quam extra iudicium non creditur *tom.* 11 *dec.* 10 *num* 60.

Testes deponentes extraiudicialiter Parte non citata non probant *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 61.

Maxime quando non constat de bona fama *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 62.

Examini magis credendum est quam depositioni factæ in fide *tom.* 12 *decis.* 29 *n.* 44.

Nullitas examinis testium absque partis citatione iniusta est attentis interrogatoriis ab ipsa Parte productis *tom.* 6 *decis.* 12 *n.* 69.

Testes quamquam non examinati probant contra producentes *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 33.

Testes aliunde adminiculari plene probant licet non formiter examinati *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 42.

Testibus licet formiter non examinatis, suffultis tamen pluribus adminiculis deferendum *tom.* 7 *dec.* 6 *num.* 11.

Fides extraiudiciales quamvis regulariter fidem non faciant attamen plene probant concurrentibus adminiculis, præsumptionibus, & verisimilitudine. Et fuit observatum in Rota Florentina in causa Armenorum, & Grecorum *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 9. 10.

Testi exactori tributi, plene creditur deponenti de existentia alicuius personæ in eius memoriali descriptæ *tom.* 10 *dec.* 23. *num.* 13.

Sufficit, quod testes sint examinati extraiudicialiter cum agatur in factis & testibus de longinquo, & gravibus ætate præcipue si causa esset coram Supremo Magistratu, & signanter de testibus adhibitis ad probandam filiationem *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 4. 5.

Attestationibus informibus deficiente examine iudiciali adhibenda fides cum agatur de gestis in regionibus infidelium *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 6. & quare *n.* 7.

Fides Curati infirmo assistenti, licet extraiudicialis pro adminiculo inservit *tom.* 6 *dec.* 26. *n.* 39.

TESTIS UNICUS.

Testis unicus non probat *tom* 2 *dec.* 32 *num.* 17 & *tom.* 9 *decis.* 4 *n.* 11 & *decis.* 23 *num.* 113. & *tom* 11 *dec.* 29 *num.* 69.

Unicus testis non probat, quia vox unius, vox nullius *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 3.

Præsertim ubi versamur in re gravi *tom.* 3 *dec.* 24 *n.* 4.

Testis unicus sine formali examine, & iuramento nullam meretur fidem *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 11.

Nec a Statuto, nec a Consuetudine, nec a Principe fieri potest ut unico testi plena fides habeatur *tom.* 10 *dec.* 16 *num.* 59.

Testis unicus non probat, maxime si iuramento suscipere noluerit in forma ei præscripta, & aliquot non evacuaverit interrogatoria *tom.* 6 *dec.* 29 *num.* 9. 10.

In materia infamiam sapiente non est deferendum unico testi *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 24.

Testis licet unicus plene probat contra inducentem *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 17.

Testis unicus non probat neque contra

tra inducentem *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 12.

Testis unicus, & Famulus deponens de extraiudiciali confessione, nullam facit pro Domino probationem *tom.* 2 *dec.* 34 *num.* 13.

Testis unicus nullam in Iudicio fidem constituit *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 3.

Unius etiam testis depositio sufficit ad probandam simulationem *tom* 9 *dec* 32 *n.* 8.

Testis quamvis unicus plene probat contra inducentem *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 15.

Præcipue si illius depositio ab aliis testibus confirmetur *tom.* 9 *dec.* 32 *num.* 16.

Testis unicus concurrentibus aliis adminiculis satis probat *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 1 *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 57.

Maxime cum depositio in nullum deponentis commodum vertitur *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 58.

Testis unicus adminiculatus plene probat, & precipue si fuerit a Partibus electus ad actum mediator *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 34. 35. 36.

Testis unicus, nec reproductus post didicita testificata non destruit probationem aliorum *tom.* 2 *dec.* 5 *num.* 7.

In iudicio manutentionis non datur locus exceptionibus contra testes *tom.* 6 *dec.* 53 *num.* 15. 16. ubi unicus etiam sufficit licet non omnino integer.

Testi unico, nec validam sui dicti rationem reddenti non creditur *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 4.

Testi unico etiam Cardinali, & quacumque dignitate fulgenti in præiudicium tertii credendum non est *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 25.

De confessione Partis emanata absente alia Parte, testi deponenti unico, quamvis regulariter non credatur, tamen iunctis aliis probationibus depositio aliquid valet *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 34.

Sacerdoti de prætensa Partis responsione ad alterius interrogationem deponenti fides est adhibenda, maxime attentis eius prærogativis ex quibus in facto proprio, licet unicus plene probat *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 36. 37.

Unicus testis non probat affinitatem & impedimentum, multo minus in deponente de propria turpitudine & interesse habens in impediendo matrimonio; & inimicitiam cum muliere professus cui tamquam inimico non est credendum *tom.* 6 *dec.* 8 *n.* 11. 12.

Unicus testis sufficit ad recognoscendam manum concurrentibus adminiculis. Amplia etiamsi de credulitate deponat *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 57. 58.

Iuramentum suppletorium aliquando deferri solet etiamsi testis unicus aliquam pateretur exceptionem *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 31.

TESTIS DE AUDITU.

Testes deponentes de auditu quamquam non probent, sufficiunt tamen cum aliis ad coadiuvandam veritatem *tom* 2 *decis.* 32 *n.* 2.

In materia difficilis probationis admittuntur testes etiam de publica voce, & fama, & de auditu, cæteræque leviores probationes *tom.* 3 *decis.* 45 *n.* 10.

Testes idiotæ aliquid vidisse, quod audiverunt dicentes, non dicuntur variare cum vulgariter dicatur aliquid videre, quod tamen non percipimus nisi ex auditu *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 37. 38.

An, & quantum probent testes de auditu alieno arbitrio Iudicis committitur *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 33.

Testis deponens de auditu nil probat præcipue si deponat de facto antiquo *tom.* 9 *decis.* 38 *num.* 21.

Testes de auditu tunc præbent magnum adminiculum cum audierunt ex persona, quæ informata esse potest *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 31.

Te-

Testis de auditu non probat *tom.* 2 *dec.* 21 *n.* 9.

Testis de auditu a tertio non probat *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 16.

Testes de decoctione deponentes sufficit audivisse a dignis personis *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 67.

TESTIS DE VISU.

Testes de visu plene probant *tom.* 2 *dec.* 32 *n.* 1.

TESTES QUI ESSE, POSSINT NEC NE.

In materia probationis per testes arbitrium Iudicis maxime versatur, qui redargui non potest si deferat depositioni trium testium familiarium contestium de loco, & tempore, ubi præsertim alia non desint adminicula *tom.* 6 *decis.* 53 *n.* 17.

In casibus difficilis probationis admittuntur testes cum exceptionibus, maxime si concurrant præsumptiones, & coniecturæ *tom.* 6 *dec.* 29 *num.* 32.

Exceptiones quæ testium examen requirunt reiiciuntur *tom.* 8 *dec.* 30 *num.* 19. 20.

Fides validum iudicium præstat ob notitiam, quam habent facti testes, quamvis perfectam probationem non præbeat *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 30

Testes inhabiles admittuntur in materia difficilis probationis, etsi essent coloni inducentis *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 17.

Iudex arbitratur quænam fides adhibenda sit testibus, & quando deferri debeat iuramentum suppletorium *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 28. 29.

Testis sponte se intrudens ad deponendum, præsumitur suspectus, & inimicus *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 12.

Fortius ubi nomen suum occultare curavit *tom.* 2 *dec.* 24 *num.* 13.

Testes in persona, & dicto patientes sunt inabiles, & fidem non merentur etiam in casibus in quibus alias testes inhabiles admitterentur *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 22. 23.

Personæ viles testimonium fide dignum præbere non possunt *tom.* 8 *decis.* 13 *n.* 41.

Neque interesse habentes cum inducente faciunt probationem *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 42.

Testis in causa civili propter infamiam iuris reiici non potest *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 26.

Ob affectionis paritatem admittuntur testes consanguinei, aut familiares utriusque litigantis *tom.* 6 *decis.* 29 *num.* 7.

Præsertim si agatur de actu difficilis probationis *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 8.

Testes qui patiuntur exceptionem non bene probant *tom.* 1 *dec.* 6 *n.* 16.

Testium fides non est reiicienda ex eo quia aliquis ex illis certa servitia præstiterit in causa *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 53.

Moribundus non potest recipi in testem *tom.* 9 *decis.* 12 *n.* 15.

Testis etiam salariatus ab eo, pro quo deponit, validus est *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 27.

Iuvenes mercatorum, & alicuius negocii ad testificandum pro principali admittuntur *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 28.

Testi tam ut mulieri, quam ut Commatri minuitur de fide *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 14.

Matertera est inabilis ad testificandum pro filio nato ex sorore *tom.* 6 *dec.* 26. *n.* 15.

Procurator post finitum patrocinium potest esse testis in eadem causa ubi nec honorem, nec commodum reportet *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 37.

Præsertim si sit bonæ vitæ, & famæ *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 38.

Testes etiam infideles deponentes de factis in partibus remotis in quibus ipsi habitabant reiiciendi non sunt *tom* 10 *decis.* 23 *n* 67.

Amanuensis deponens favore sui Principalis quando probare dicatur *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 6.

Repelli non potest Episcopus Schismaticus a testificando cum agitur causa

sa inter Schismaticos eiusdem Religionis, signanter cum tractatur de gestis in longinquis partibus & difficilis probationis *tom.* 10 *dec.* 23 *n.* 27. 28.

Testes Turcæ, & Infideles de rebus in partibus Infidelium, & longinquis deponentes, si non plenam, saltem aliquam probationem faciunt arbitrio Iudicis *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 36.

Iudeo testi qualiter credi debeat *tom.* 6 *dec.* 10 *n.* 11

In materia virginitatis emissæ repelluntur testes interesse habentes in dedecore familiæ *tom.* 6 *dec.* 8 *num.* 20.

Cedens pro Cessionario deponens non est testis idoneus, sed arbitrio Iudicis remittitur, an sit illi fides adhibenda, quamvis non agatur de illius commodo, & interesse *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 40.

TESTES QUOAD EORUM EXCEPTIONES, ET OBIECTA.

Non attenduntur eæ testium exceptiones, quæ non continentur *in Leg.* 3 *ff de Testib tom* 6 *dec* 29 *n.* 30.

Unius testis defectus alios testes, ac totam inficit causam *t.* 3 *d.* 3 *n.* 15.

Exceptiones in persona, & in dicto testium debilitant eorum fidem *tom.* 8 *dec* 13 *n.* 44.

Testes familiares non probant *tom.* 12 *dec.* 48 *num* 31.

Testes Famuli, seu Ministri pro Domino non probant *t.* 1 *d* 38 *n.* 8.

Testis vilis, & pauper non est omni exceptione maior *t* 11 *d* 29 *n.* 69.

Pauper facile corrumpitur *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 70.

Si cum paupertate testis alius defectus concurrat, huiusmodi testis in totum reiicitur *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 71.

Testibus qualitate vilissima, & mercenaria fides detrahitur cum præsertim non sint contestes *tom.* 8 *decis.* 15 *n.* 26.

Viles personæ fidem non merentur maxime quando de inverisimili deponunt *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 9. 10.

Ad effectum auferendi fidem testibus debet attendi interesse de præsenti non de præterito *tom* 12 *dec.* 35 *n.* 9.

Testibus interesse habentibus in Causa non est deferendum, sive interesse sit proximum, sive remotum *tom.* 12 *dec.* 35 *n.* 8 & 11.

Macellarii præsertim pro principali a testificando repelluntur *tom.* 11 *decis.* 23 *n.* 32.

Quando testis est suspectus, potest Iudex augere interrogatoria *tom.* 10 *dec.* 29 *n* 14.

Testi consanguineo minus creditur, quam ei, qui non sit talis *tom* 11 *dec.* 25 *n.* 15.

Ad scindendum dict testis sufficit, quod sola iuris præsumptio resistat licet secus sit si solum non assistat multo magis ubi probatio resistat *tom.* 6 *dec* 49 *num.* 25. & 36.

Sollicitator testis in causa nil probat *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 31.

Filius deponens pro conservanda sui patris æstimatione non attenditur *tom* 11 *dec* 10 *num* 13.

Inimicitia ad fidem testium annullandam gravis, & capitalis requiritur *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 38

Testis inimicus non dicitur post compositionem amicabilem litis, & præsertim si is, contra quem deponit usus est opera sua *t.* 11 *d* 23 *n.* 39.

Testis a servitio dimissus parum probat *tom.* 11 *dec* 29 *n* 72

Testes, qui postea se retractarunt non sunt attendendi *tom* 9 *dec.* 43 *num* 16

Testes deponentes contra propriam confessionem non probant *tom.* 11 *dec.* 10 *n* 64

Adversus propriam confessionem nemo admittitur ad testificandum *tom.* 7 *decis.* 25 *num.* 22.

Possibilis interpretatio sumenda est ad salvandum testem a contrarietate *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 46.

Mediator, & compater inducentis dicuntur minus idonei faciunt tamen ad-

adminiculum *tom.* 5 *d.* 20 *n.* 31. 32.
Testis varius, & nimis animose deponens non est attendeudus *tom.* 10 *decis.* 35 *n.* 3.
Testes nimis indeterminate, & æquivoce deponentes non probant casum sinistri, ut committatur stipulatio *tom.* 6 *dec.* 22 *n.* 21.

TESTES OMNI EXCEPTIONE MAIORES.

Testi plene creditur tam ex personæ dignitate, quam ex eo, quod res ab ipso gesta fuerit *t.* 9 *d.* 30 *n.* 22.
Ex adminiculis deferendum est testi omni exceptione maiori, licet de auditu tantum deponenti, maxime super re occulta *tom.* 6 *dec.* 26 *num.* 16. 17.
Testes dignitate Senatoria præfulgentes prævalent testibus contrariis etiam numero pluribus *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 57.
Testibus omni exceptione maioribus & peritioribus maior fides est adhibenda *tom.* 7 *dec.* 31 *n.* 7.
Testes omni exceptione maiores, contestes, divites, seniores, de negocio de quo agitur informati, pro causa pœnæ exclusiva deponentes, licet numero pauciores, & sint in concursu præferendi *tom.* 3 *decis.* 3 *num.* 20.
Depositiones testium omni exceptione maiorum, & de facto proprio deponentium sunt omnimodo attendendæ *tom.* 10 *decis* 31 *num.* 7.
Testibus bene informatis, & fide dignis plena fides est adhibenda, maxime si interesse non habuerint, præsertim si nobilitate prefulgent *tom* 6 *dec.* 26 *n.* 31. 32.
Testibus nobilibus & de verisimili deponentibus magis est deferendum *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 11.
Testis Sacerdos, & Curæ animarum præpositus quacumque exceptione maior reputatur *tom* 1 *dec.* 24 *n.* 5.
Unius testis depositio cum sit Sacerdos, & de tractatu deponat inter virum, & uxorem intra domesticos parietes satis probat *tom.* 8 *dec.* 15 *num.* 30.
Sacerdotis depositio ad concludendum tempus mortis habet vim duorum testium. Præsertim iuncta morte deponentis, vel aliis adminiculis *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 10.

TESTES SINGULARES.

Testes singulares non singularitate obstativa plene probant *tom* 5 *dec.* 20 *num.* 33.
Saltem consideratis circumstantiis prudentis Iudicis arbitrio *tom.* 5 *decis.* 20 *n.* 34.
Et simul coniungi possunt cessante diversitate subiecti, seu obiecti *tom.* 5 *dec.* 20 *n.* 35.
Maxime ubi agitur de re probatu difficili vel existente penes adversarium *tom.* 5 *dec.* 20 *num.* 36.
Testes, etsi singulares, & non contestes plene probant quando agitur de actibus reiteratis, & in singularitate non obstativa, sed adminiculativa *tom.* 12 *dec* 28 *n.* 4
Testes singulares adminiculative, non obstative, & in facto multum verisimili, deponentes plurimum possunt *tom.* 8 *decis.* 2 *n.* 27
Testes licet singulares & varii de die mortis deponentes probant mortem & superviventiam *t.* 10 *d* 23 *n.* 79.
Defectus singulorum testium ex numero suppletur *tom.* 6 *decis.* 53 *num* 14.
Testes plures singulares deponentes super una, eademque articulata confessione in diversis locis, & temporibus facta an relevent, & eorum dicta uniri possint *tom.* 8 *decis* 30 *n.* 13.
Data testium singularitate locus est iuramento suppletorio *tom.* 3 *dec.* 4 *n* 4

TESTES INSTRUMENTARII

Testis instrumentarius, & necessarius etiam non omni exceptione maior est idoneus ad tollendam fidem instru-

ſtrumenti *tom.* 11 *dec.* 10 *n.* 33.

Maxime concurrentibus adminiculis & præſumptionibus ubi de magis comuni teſtatur *tom.* 11 *dec.* 10 *num.* 34.

Teſtes instrumentarii cenſentur idonei, & ita a Partibus approbati *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 9

Et huiuſmodi teſtibus eo magis credendum eſt quoties non agitur de impugnando Instrumento, ſed de probanda conventione, quam Notarius omiſit apponere *tom.* 4 *dec.* 11 *n.* 10.

Ubi teſtes patiuntur ſe in teſtamento deſcribi a Notario, confitentur verum eſſe quidquid in illo continetur *tom.* 9 *deciſ.* 35 *num.* 4.

Nec isti attenduntur ſi in poſterum contra teſtamentum deponant *tom.* 9 *dec.* 35 *num.* 5.

Teſtis non probat defectum nominationis hæredis, aſſerendo non audiviſſe, niſi quoque excludat, quod teſtator nominare hæredem potuiſſet *tom.* 9 *dec.* 35 *n.* 8.

Teſtes aſſerentes ſe audiviſſe nominationem hæredis a teſtatore factam, argui nequeunt prout deponentes de re ex coniecturis deducta *tom.* 9. *deciſ.* 35. *n.* 14.

An fidem rei geſtæ faciendum etiam non rogatus teſtis intelligitur, ſecus in ultimis voluntatibus in quibus ſpecialiter teſtes rogantur *tom.* 9 *dec.* 23. *num.* 45.

Ut ex teſtibus in teſtamento deſcriptis poſſit probari, aliquam clauſulam ſcriptam fuiſſe ex capite tabellionis, neque fuiſſe pronunciatam ore teſtatoris quid requiratur & quomodo teſtes deponere debent *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 76. 77. 78.

Teſtis unicus deponendo de declaratione diſponentis in actu perfecto attenditur, præcipue ſi Lex præſumat id de quo deponit *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 86.

Et ad arguendam donationem mortis cauſa teſtes non plene perfecti ſufficiunt *tom.* 9 *deciſ.* 23 *num.* 87.

TESTIS MEDIATOR.

Teſtis mediator etiam ultimus pleniſſime probat *tom.* 6 *dec.* 20 *n.* 5.

Teſti mediatori plurimum deferri ſolet, etiamſi eſſet unicus *tom.* 1 *dec.* 24 *n.* 4.

Teſtis mediator ſi ad teſtificandum admittatur, neceſſe eſt, ut qualitatem mediatoris aliunde, quam ex illius dicto probet *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 5 & de ratione *n.* 6 & neceſſe eſt, ut ſit omnino integer, omnique exceptione maior *n.* 7.

Teſtis ſuper negotio, de quo fuit mediator a teſtimonio repellitur *tom.* 2 *dec.* 35 *num.* 4.

TESTES DE IUDICIO, ET CREDULITATE DEPONENTES.

Deponens de credulitate non probat ſine ſufficienti ratione *tom.* 10 *dec.* 7 *n.* 6.

Fidem facientes de ſola credulitate deponentes nihil probant *tom.* 7 *deciſ.* 8 *n.* 21.

TESTES CONTESTES, ET CONTRARII.

Teſtes mendaces, & ſibi contrarii non probant *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 43.

Teſtes parum in teſtificando ſunt attendendi *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 17 cum ſint inter ſe contrarii, & mendaces *num.* 18.

Teſtes contraria deponentes circa accidentalia non minuuntur fide, nec etiam falſa *tom.* 6 *dec.* 24 *n.* 13 14.

Contrarietas teſtium etiam circa accidentalia adhuc eis fidem adimit cum accidentale reſpiciat cauſam principalem *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 19.

Contrarietas ad denegandam teſtibus fidem non ſufficit niſi agatur de re principali *tom.* 8 *dec.* 40 *n.* 21.

Vel de ſubſtantiali circumſtantia, aut negocio principali *tom.* 8 *dec.* 40 *num.* 22.

Teſtes non poſſunt dici contrarii, quando in ſubſtantialibus ſunt concordes *tom.* 1 *dec.* 10 *n.* 31.

Ex hoc quod unus teſtis deponit de uno

uno facto, alter de duplici non debilitatur Testimonium super duplici; dummodo testificans de uno abstineat ab dictionibus taxativis *tom.* 3 *dec.* 27 *n.* 33.

Ad vitandam contrarietatem in dicto testium omnis possibilis interpretatio capienda *tom.* 8 *dec.* 40. *n.* 24.

Et eorum dicta conciliari, & coadiuvari debent *tom.* 8 *dec.* 40. *n.* 25.

Ad contrarietatem testium evitandam recursum haberi potest ad intellectum iuris *tom* 11. *dec.* 23 *n.* 42.

Testes quando in substantia non sunt contrarii, licet in aliquibus accidentalibus discrepent talis contrarietas non afficit *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 45 & *n.* 50.

Testium dicta quantum fieri potest sunt concordanda, & coadiuvanda etiam per suppletionem *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 46 & 47.

Testes ad concordiam sunt redigendi quacumque interpretatione *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 48.

Etiam impropriando verba *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 49.

TESTES IN ARTE PERITI, ET QUOAD RECOGNITIONEM CHARACTERIS.

Testibus in arte Peritis est credendum *tom.* 2 *dec.* 5. *n.* 5. & *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 4.

Testes deponentes super re ad propriam professionem spectante plurimum attenduntur *tom.* 9. *dec.* 28 *num.* 2.

Testes in arte Periti etiamsi ex iudicio & credulitate propria deponant, plene probant *tom.* 2 *dec.* 5. *n.* 3.

Testibus peritioribus magis, quam aliis est deferendum *tom.* 2 *dec.* 5. *n.* 6.

Probationes per testes habentes notam manum, & per literarum comparationem æquiparantur *tom.* 10 *decis.* 35 *n.* 2.

Recognitio characteris per testes habentes notam manum facta sine citatione interesse habentium, & sine legitimo contradictore, non citatis non præiudicat *tom.* 12 *dec.* 13. *n.* 12.

Formalis recognitio testium qui viderint apocham a creditore conscribi, non requiritur in apocis liberatoriis, sed sufficit recognitio facta per testes habentes notam manum scribentis *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 51.

Quæ opinio recepta est Florentiæ præsertim si a die confectionis apocæ liberatoriæ multum tempus effluxerit *tom.* 4 *dec.* 19 *n.* 52. 53.

Testes dubitative deponentes per verba *mi pare* non attenduntur in materia recognitionis characteris *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 5.

Contrarium verius *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 6.

Depositiones testium habentium notam manum scribentis, qui nec præsentes fuerint, nec scribere, aut subscribere viderint, locum habent in scripturis publicis *tom.* 10. *dec.* 35 *n.* 7.

Secus autem in scripturis privatis *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 8.

Intellige conclusionem de qua *n.* 8. ut procedat in iis scripturis quæ solent confeci præsentibus testibus, non ita in aliis in quibus non solent adhiberi testes *tom.* 10 *decis.* 35 *n.* 10. & *n. seqq.*

Et ita servatur in Curia Romana *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 12.

Ubi tamen indistinte, & in utroque casu admittitur recognitio per testes habentes notam manum, sive per comparationem *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 13.

Huiusmodi particularis consuetudo non extenditur extra Curiam Romanam *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 14.

Extra Curiam Romanam in materia recognitionis characteris proceditur de stricto iuris rigore *tom.* 10 *dec.* 35 *n* 15.

Recognitio per Testes dumtaxat habentes notam manum non probat nisi semiplene vel minus *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 16.

Ac ut plene probet requiruntur plura ad-

adminicula, etiam stante præfato stylo Curiæ Romanæ *tom.* 10 *dec.* 35 *num.* 17.

Quod locum habet etiam in recognitione schedulæ continentis legata, & his similia *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 18.

Recognitio schedulæ per Testes habentes notam manum non sufficit ubi in contrarium urget improbabilitas ab excessivitate legatorum elicita *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 19.

Item quando schedula apparet exarata propria manu legatarii *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 20.

Item quando Testatoris subscriptio est brevis, & sic de facili imitabilis *tom.* 10 *decis.* 35 *num.* 21.

Recognitio characteris per Testes habentes notam manum nil relevat quando in contrarium concurrunt coniecturæ *tom.* 10 *dec.* 35 *n.* 28.

TESTES VARII.

Testis varius nihil probat *tom.* 10 *dec.* 29 *n.* 15.

Variatio Testium circa factum substantiale efficit, ut neutri dicto standum sit *tom.* 8 *decis.* 15 *n.* 29.

Testis varius sibique contrarius circa substantialia nullam fidem promeretur *tom.* 6 *dec.* 30 *num.* 6.

Testi vario licet in non substanaialibus non est credendum, quando varietas est multiplex, & concernit factum ipsius Testis *tom.* 6 *dec.* 26 *n.* 18.

Testes deponentes per dictionem *in circa*, cum modicum tempus intercedit varii non dicuntur *tom.* 6 *dec.* 24 *num.* 15 *&* 21. maxime ubi concordant in circumstantia quæ memoria de facili retinetur *n.* 16.

Modica variatio in testibus non consideratur *tom.* 6 *dec.* 24 *num.* 20.

Testis per errorem deponens non dicitur varius *tom* 6 *dec* 24 *n.* 22.

TESTES DE FACTO PROPRIO.

De facto proprio testantes maxime sunt attendendi *tom.* 6 *decis.* 53 *num.* 9.

Deponenti de facto proprio plena fides est adhibenda *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 24.

Testi de facto proprio deponenti deferendum est *tom.* 9 *dec.* 11 *n.* 40

Testes de facto proprio, adiunctis aliis adminiculis, plenissime probant *tom.* 3 *dec.* 8 *num.* 3.

Testis vilis deponens de facto proprio eam tantum fidem facit, quam alius singularis Testis honestus faceret *tom.* 2 *decis.* 35 *num* 8.

TESTES QUOAD PUBLICATIONEM, ET DIDICITA TESTIFICATA.

Novi Testes non admittuntur post didicita testificata *tom.* 11 *dec.* 30 *num.* 12.

Testes post didicita testificata producti, non probant ob timorem subornationis *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 9.

Post didicita testificata novi testes admittuntur quando timor subornationis cessat *tom.* 7 *dec.* 38 *n.* 9. 11.

Testes admittuntur post didicita testificata quando producuntur ad confirmandas probationes iam factas *tom.* 7 *dec* 38 *n.* 8 *&* 11.

Post didicita testificata novi Testes non sunt admittendi, nec super iisdem, nec directo contrariis, idem post examinatam causam penes Iudicem *tom.* 7 *dec.* 38 *n.* 1. 2 11.

Limita ubi novi Testes deponunt de tempore diverso *tom.* 7 *decis.* 38 *n.* 3. 4 *&* *num.* 5. & de ratione.

Testes examinati post didicita testificata semper faciunt præsumptionem, & addunt fidem aliis depositionibus in tempore factis *tom.* 4 *dec.* 11 *num.* 15.

Petitio publicationis inducit renunciationem producendi alios Testes *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 46.

Ut quis sibi præiudicet circa inductionem novorum testium non satis est petiisse publicari iam inductos sed oportet ut sequatur publicatio *tom.* 8 *dec.* 13 *num* 47.

In contrarium allegati loquuntur in

casu, quo sequuta sit actualis publicatio *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 48.

Testis instrumentarius deponens ad exonerationem suæ conscientiæ probat, quamvis examinatus sit post didicita testificata *tom.* 4 *dec.* 11 *num.* 13.

TESTIFICATIO.

Unica testificatio concludenter probat, si adminiculis corroborata sit *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 1.

Amplia quamvis aliquam pateretur exceptionem *tom.* 6 *dec* 29 *n.* 2.

Testificatio posterior iudicialis & iurata prævalet priori non iuratæ, licet contrariæ, & in scriptis redactæ *tom.* 6 *dec.* 29 *n.* 12 *&* 13.

TESTUS IN SPECIE.

Textus in Leg. prædia 27. *§. liberto ff. de fund. instruct.* explicatur *tom.* 2 *decis.* 23 *num.* 40 *&* 41.

Declaratur *Text in Leg.* 4. *ff. de separat. tom.* 2 *decis.* 36 *num.* 13.

Explicatur *Text. in Leg. cum idem ff de petit. hæredit & Leg. is, a quo ff. de rei vindicat. tom.* 2 *dec.* 40 *n.* 21.

Explicatur *Text. in Leg.* 5. *ff de iur. fisci tom.* 2 *decis.* 49 *num.* 24 25 26 *&* 27.

Explicatur *Text. in §. bis autem verbis institut. de leg. aquil. tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 28 29 *&* 30.

Text. in Leg. si ventre §. eorum ff. de privil. credit. explicatur *tom.* 3 *dec.* 33 *n.* 32.

Exponitur, & declaratur *Text. in L. Paulus* 29. *§. si mancipia in fin. ff. de pignor. tom.* 3 *dec.* 65 *n.* 13.

Comparantur invicem, & declarantur *Textus in Leg. Lucius Titius ff. de exercit. action. & in Leg. interdum ff. qui potior. in pign. hab. tom.* 3 *dec.* 73 *n* 61 62 63 *&* 64.

Exponitur *Text. in Leg. in rebus Cod. de iur. dot. tom.* 4 *dec.* 36 *n.* 29.

Explicatur *Text. in authen. de exhib. & introd ucen. reis §. quoniam vero tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 68 *&* 73.

Text. in Leg. binas ædes ff. de servit. urb. præd. locum habet tam in ultimis voluntatibus, quam in contractibus *tom.* 4 *dec.* 6 *num.* 6 7 9 *&* 16.

Text. in Leg. non distinguemus 37. *§. cum in plures ff. de recept. arbitr.* in quibus terminis loquatur *tom.* 5 *dec.* 7 *n.* 60.

Text. in Leg. hæredes mei §. cum ita ff. ad trebellian. exponitur & varii DD. intellectus afferuntur *tom.* 5 *dec.* 8 *n* 14.

Dispositio *Textus in Leg. ubi ita &c.* procedit in dubio, & per viam præsumptionis ex coniecturata mente disponentis *tom.* 9 *dec.* 1 *n.* 14.

THEORICA.

Theorica *Castrensis in Leg fin. num.* 3. *Cod ubi in rer actio:* fundatur in æquitate, ne scilicet qui cum forense bona fide contraxerit, vel aliter forensis obligationem acquisierit eum persequi ad locum domicilii cogatur *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 35 *&* 37.

TIMOR.

Timor homines vigiles reddit *tom.* 11 *dec.* 11 *n.* 70.

De vano timore non est curandum *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 95.

Procedentia ex vano nonnullorum timore cito cessare debent *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 110.

TITULUS.

A tituli primordio regulam sumit successivus eventus *tom.* 5 *decis.* 52 *num.* 28.

Quilibet ex titulo præambulo semper possidere præsumitur, nisi alium diversum, ac legitimum titulum ostendat *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 27. *& tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 19.

Ubi Lex titulum præsumit, non est necesse probare illius veritatem *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 7.

Ubi ostenditur titulus, ex quo aliquis revera possidet, calumniam redolet alium diversum titulum præsumere *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 10.

Titulus servitutis præsumitur ex longo

go usu, & pacifico *tom.* 10 *dec.* 45 *num.* 9.

Ex anteriori titulo posterior firmatur eventus *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 10.

Quando per Instrumentum constat de titulo ab initio, recurri non potest ad meliorem titulum *tom.* 7 *dec.* 41 *num.* 5.

In iudicio manutentionis non requiritur probatio legitimitatis tituli, præcipue si agatur de possessione longi temporis *tom.* 10 *decis.* 45 *num.* 8.

Actus subsequens gestus præsumitur ex titulo præambulo *tom.* 10 *dec.* 5 *n.* 9

Titulus dotis non convenit constitutioni pignoris, sed dationi in solutum *tom.* 9 *dec.* 39 *n.* 6.

Titulus ex quo dominium non transfertur, fructuum lucrum non operatur *tom.* 7 *dec.* 42 *n.* 5.

Titulus etiam invalidus, & putativus causatus ab errore facti, vel Iuris suffragatur possessori ad fructus restituendos *tom.* 5 *decis.* 40 *num* 9.

Titulus cui Ius resistit non prebet bonam fidem *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 11.

Vel saltem cum reducitur ad non titulum illam resolvit usque ab initio *tom.* 6 *dec.* 35 *n.* 12.

Cessante fraudis suspicione prodesse debet ad excludendam aditionem tam verus fideicommissi titulus, quam putativus ex iuxto errore inductus *tom.* 4 *dec* 18 *n.* 49.

Quilibet titulus possibilis putativus, seu iuste opinatus, & non temerarius sufficit ad excludendam qualitatem hæreditariam, etiamsi postea in discussione causæ detegatur erroneus *tom.* 1 *decis.* 21 *num.* 17 & 18.

Titulus originarius a personis, quæ Monasterio præiudicare non possunt non operatur centenariam *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 7.

Titulus præcedens extinguitur, & alius in esse producitur, ex quo oriuntur alii fructus, seu interesse *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 13.

Titulus emphyteusis inducit in emphyteuta rei alienæ scientiam, & consequenter causat malam fidem cuiuscumque præscriptionis impeditivam *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 10.

Quæ mala fides inficit etiam hæredem, eumque ad præscribendum inhabilitat *tom.* 3 *dec.* 38 *n.* 11.

Titulus possessionis ex cursu temporis numquam præsumitur variatus, aut mutatus nisi de mutatione aliunde evidenter appareat, vel nisi primus titulus fuerit invalidus *tom.* 3 *dec.* 38 *num.* 29 30 & 31.

Ubi constat de titulo, ad quem referri possit solutio, cessat præsumptio alterius tituli *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 5.

Præsumptio ex lapsu temporis deducta corruit, ubi constat de veritate in contrarium *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 5.

Text. in Leg. cum de in rem vers. 6. *ff. de usur.* perpenditur, & declarantur *tom.* 10 *dec.* 17 *n* 6 & *seq.*

Ex immemorabili omnis melior titulus præsumitur *tom.* 7 *decis.* 41 *num.* 2.

Quando constat de titulo infecto nec immemorabilis suffragatur *tom.* 10 *dec.* 17 *n.* 22.

Præsumptio ex centenaria resultans mutare nequit verum possessionis titulum *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 2.

Quando agitur de centenaria, de cuius principio liquet, tituli validitas examinanda est *tom.* 7 *decis.* 41 *num.* 3.

Si titulus sit legitimus pro actore, & infectus pro possessore non est allegabilis centenaria *tom.* 7 *dec.* 41 *n.* 4.

Possessio centenaria cum qualitate resolubili evidentiorem reddit titulum resolubile, vel conditionatum *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 22.

Centenaria excluditur a titulo in lapide marmorea *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 25.

Item

Item a titulo in libris historicis *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 26.

Nequidem duplex centenaria valet pro allegando meliore titulo, quoties de vero constat ex libris Ecclesiæ *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 27.

Fructus restituendi sunt quando titulus reducitur ad non titulum *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 116.

Quando hoc intelligendum sit *tom.* 4 *dec.* 7 *num.* 117 118 & 119.

Invaliditas tituli in primis præsentationibus expressis influit in subsequentibus quæ referendæ sunt ad titulum de quo in præcedentibus constat *tom.* 9 *dec.* 7 *n* 19 & 20.

In Iurepatronatu hæreditario non constito de titulo hæredis præsentatio corruit *tom.* 9 *dec.* 7 *n.* 21.

Præsentatio debet substineri ex titulo expresso, non ex diverso quo præsentantes usi non fuerunt *tom.* 9 *dec.* 7 *n* 22.

Navarchus accipiens pecuniam mutuam, si falsum titulum simulaverit, tenetur actione doli *tom.* 4 *dec.* 73 *n.* 82.

TOLLERANTIA.

Clericus tolleratus per decennium in Beneficio ab Episcopo removeri an possit remissive *tom.* 12 *dec.* 1 *num.* 10.

TRACTAMENTUM.

Legatum tractamenti cum alimentis summopere convenit *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 1.

Ac propterea augeri debet aucto personarum alendarum numero, vel auctis pretiis rerum *tom.* 4 *dec.* 47 *n* 2.

Recedi potest a taxa tractamenti in laudo constituta si augeatur pretium victualium *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 4 5 & 7

Tractamentum regulatur iuxta familiarum usum, patrimonii qualitatem, variamque regionum consuetudinem *tom.* 5 *dec* 51 *n.* 1.

Limita si tractamenti qualitas, & quantitas definita sit atque præscripta *tom.* 4 *decis.* 51 *num.* 2.

Redhæ, ac servorum commodo nobili sponsæ promisso, multo magis promissa censetur habitatio, victus ac vestitus *tom.* 5 *dec.* 51 *n.* 4.

Habitatione promissa intelligitur concessus necessarius mobilium usus *tom.* 5 *dec.* 51 *n.* 5.

Quibus omnibus addi etiam debet assignamentum illud, quod venit sub nomine *spille tom.* 5 *dec.* 51 *n* 6.

Restringi non debet viduæ tractamentum ex eo, quod vir eius mortuus sit oberatus, quando illud consequi potest ex bonis patrui ad hunc effectum obligatis *tom* 5 *dec.* 50 *num.* 7.

In tractamento viduæ constituendo recedi non debet ab eo, quod defunctus solitus fuerat uxori præstare *tom.* 4 *decis.* 47 *num.* 19.

Nihil debet innovari quoad viduæ tractamentum quoties Testator in animo habuit eidem relinquere continuationem illiusmet tractamenti, quo fruebatur ipso vivente *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 22.

Sub *victualium* vocabulo compræhenduntur etiam medicamenta, ac nonnullæ res deliciosæ, sed usu communes factæ *tom.* 5 *dec.* 51 *n* 7.

Vocabulum *spillæ* complectitur expensæ pro consueto nobilis fœminæ ornamento *tom.* 5 *dec.* 52 *n* 8.

TRACTARIUS TRAHENS.

Tractarius per acceptationem literarum suscipit obligationem de constituta pecunia, nullamque exceptionem opponere valet tam proprio, quam scribentis nomine *tom.* 9 *dec* 18 *num.* 4.

Ita non potest opponere, quod debitum ad alios spectet, vel quod sibi remissum non fuerit pretium literarum *tom.* 9 *dec.* 18 *num* 5

Hoc tamen procedit in literis acceptatis favore personæ interesse habentis in remissa, & quare *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 6.

Non

Non autem quando acceptans gerit vices Procuratoris meri, sive adiecti exactioni, nullumque habet interesse *tom* 9 *dec.* 18 *n* 7.

Tunc enim tractarius omnes opponere potest exceptiones ad retardandam exequutionem contra giratarium, allegabiles contra girantem *tom* 9 *dec.* 18 *n.* 8.

Stante revocatione mandati adiectus solutioni omni iure caret conveniendi tractarium, etiamsi acceptaverit literas cambii *tom.* 9 *decis.* 18 *num.* 30.

Pro debito, sive solutione literarum cambii acceptatarum exequtio non datur, cum tractarius opponit creditum quod post acceptationem trahens creavit cum mandatario, & ideo demonstrat extinctum fuisse debitum, vel adeo turbidum, ut sine liquidatione exequi non possit *tom.* 9 *decis.* 18 *num.* 39

Litera à trahente scripta, in qua dicit quod non molestetur tractarium pro exactione cambii demonstrat apertam voluntatem eiusdem trahentis revocandi mandatum adiecti, vel procuratoris ad exigendum *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 31.

Etsi tractarius acceptans literas cambii consideretur tanquam fideiussor, vel tanquam reus constitutæ pecuniæ, cum Procurator ad exigendum gerit figuram Procuratoris in rem suam, attamen trahens non liberatur per acceptationem ab obligatione, & debito *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 33 *&* 34.

Si trahens ante literarum solutionem revocet tractario mandatum de solvendo, oum mandatarius adiecti figuram gerit, acceptans potest opponere exceptionem revocationis mandati, cum mandatum revocari possit in terminis Procuratoris ad commodum mandantis *tom.* 9 *dec.* 18 *n* 9.

Mandatum trahentis non probatur a libris mercatorum quando res est inter absentes *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 18.

TRACTATUS.

Multa tractantur, quæ postea non perficiuntur *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 8. *&* *tom.* 9 *dec* 21 *n.* 30.

Circa dotis constitutionem testes deponentes de tractatu non concludunt, & in hoc casu dici potest quod dici solet de proposito in mente retento *tom.* 8 *dec.* 2 *n.* 9.

TRADENS TRADITIO.

Nemo sibi ipsi tradere potest *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 93.

Pecuniarum vera traditio probatur ex apocha cambiaria *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 4.

Et ex receputa *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 5.

Traditio rei in contractum deductæ non præsumitur, sed ab allegante concludenter probanda est *tom.* 3 *dec.* 58 *n.* 44.

Non obstantibus clausulis, quæ pro translatione possessionis considerantur *tom.* 3 *dec.* 58 *n.* 45.

Ad dominium transferendum nuda traditio non sufficit *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 25.

Quia ad hunc effectum principaliter attenditur affectus, & voluntas dantis *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 26.

Traditio, & assignatio, etiam præcedente causa dominii translativa aliquando dominium, aliquando simplicem possessionem transfert *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 27.

Probato Monasterii dominio ei non præiudicat traditio alteri facta conditionalis, & provisionalis *tom.* 7 *dec.* 41 *num.* 6.

Ex clavium negocii retentione traditio mercium infertur *tom.* 2 *dec.* 10 *n.* 34.

Ex traditione clavium probatur translatio possessionis ad præcisum manutentionis effectum *tom.* 6 *dec* 53 *n.* 1. contra *n.* 2. ubi ex clavium traditione, quis non est dominus, nec possessor, sed tertius aliquis.

Traditio clavium refertur ad custodiam simplicem, quando nullus præ-

præcedit titulus ad transferendum dominium habilis *tom. 6 decis.* 53 *num.* 3.

Ex traditione clavium resultat possessio Domus, non Prædii *tom. 6 dec.* 53 *n.* 4. contra *n.* 5. ubi ex possessione Domus recte arguitur possessio Prædii, maxime quando nonnullorum fundi instrumentalium possessio data est *n.* 8.

Coniuncta cum venditionis tractatu traditio clavium mobilium, robur idem, ac perfectæ venditionis operatur, & venditio perfecta præsumitur *tom. 6 dec.* 54 *n.* 5 *&* 6.

In traditione Chirographi facta a Creditore Debitoris, vis latet occultæ donationis, & remissionis *tom.* 12 *decis.* 42 *num.* 13.

Per traditionem Instrumenti crediti inducitur cessio, vel liberatio debitoris, sive mandatum ad exigendum *tom. 8 dec.* 28 *n.* 31 32 *&* 33.

Pater tradens pecuniam contemplatione matrimonii filiæ censetur tradere pro dote, etiamsi nulla mentio dotis facta fuerit *tom. 8 decis.* 3 *num.* 20

Et talis traditio in causam dotis substinetur, quamvis filia sit in patria potestate *tom. 8 dec.* 3 *n.* 21.

Et procedit in dote promissa, dato quod non sit sequutum matrimonium, etsi non interveniat insinuatio *tom. 8 dec.* 2 *n.* 22 *&* 23.

Non tenetur de furto qui rem consignavit ei, qui signum dedit legitimum ut res sibi consignaretur *tom. 8 dec.* 19 *num.* 36.

TRANSACTIO IN GENERE.

Transactio est contractus stricti Iuris *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 32 *&* 33.

Transactio facit de albo nigrum & parificatur plenariæ reiudicatæ *tom.* 12 *dec.* 30 *n.* 3.

Exceptio transactionis est exceptio litis finitæ *tom. 3 dec.* 9 *n.* 10.

Transactiones terminant lites *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 1.

In proemio transactionis consistit eius causa finalis *tom.* 1 *dec* 30 *n.* 9.

De essentia transactionis est, ut fiat super re dubia *tom. 6 dec.* 15 *n.* 31. *&* *tom. 9 dec.* 33 *n.* 47.

Materia *Leg. hac edictali Cod. de secund. nupt.* est satis ampla, & difficilis *tom. 6 dec.* 34 *num.* 1.

Pro substinenda transatione sufficit talis qualis dubietas articuli *tom. 6 decis.* 34 *num.* 2.

Et timor litis *tom. 6 dec.* 34 *num.* 3.

Licet proveniens ex prætentione minus iuridica *tom. 6 dec.* 34 *n.* 4

Transactio potius ab animo, quam a verbis substantiatur *tom* 1 *decis.* 30 *num.* 17.

Transactio dici non potest, quando in Instrumento non apparet reciproca remissio *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 19.

Transactio ad sui essentiam requirit, quod aliquid hinc inde detur, vel remittatur *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 6.

Liberalitas in transactionibus non præsumitur *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 29.

Transactio non substinetur ex vano litis timore *tom. 9 dec.* 33 *n.* 15.

Transactio cessare facit repetitionem indebiti *tom. 3 dec.* 24 *n.* 20.

Sine causa transactio fieri non potest *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 5.

Substantia transactionis est respectiva remissio, quia distinguitur a donationibus, & ab aliis contractibus *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 42.

Transactio interpretatur ex actibus eidem præcedentibus *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 8.

Pacta inita in transactione sunt servanda *tom.* 1 *dec.* 22 *num.* 10.

Transactio redditur utilis ex sola ratione conservandi familiæ decus *tom.* 3 *decis.* 49 *num.* 13.

Ad tranquillitatem, & pacem comparandam fuit inventa transactio *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 10.

Sequuta transactione locus non est pœnitentiæ *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 2.

Super re iudicata frustra fit transactio *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 25.

Tran-

Transactio quando super re litigiosa, vel super lite facta dicatur *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 12 & 13.

Transactio regulatur a controversia, quæ causam dedit transactioni *tom.* 1 *dec.* 30 *num.* 20.

Transactio resolvitur ex molestiis a creditoribus factis *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 44.

Pactum ex intervallo calculi approbativum, habet vim transactionis, maxime inter mercatores *tom.* 2 *decis.* 24 *num.* 41.

Hypotheca tacita competit adversus non adimplentem, quod in transactione conventum fuit, quod solum præsumitur actum inter Transigentes, ut transactione non servata primæva iura reviviscant, adeoque hypotheca solummodo præservata censetur, quæ iam antea competebat *tom.* 4 *decis.* 25 *num.* 4. Declara ut *num.* 6.

TRANSATIO QUANDO DICATUR VALIDA NEC NE.

Quod transactiones affectatis extorqueantur prætensibus nullo pacto est permittendum *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 26.

Transactio ex falsa causa est nulla *tom.* 12 *dec.* 30 *n.* 4.

Transactio inita sub erroneo supposito nullius est efficaciæ *tom.* 11 *dec.* 37 *num.* 1.

Transactio dissolvitur ex deficientia consensus, aut ista oriatur ab errore, vel falsa causa, & insubsistenti supposito *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 4.

Transactio non porrigitur ad ea, super quibus non fuit dispositum *tom.* 11 *dec.* 14 *n* 9.

Transactionis pro validitate semper in dubio iudicandum est *tom.* 12 *dec.* 30 *n.* 11.

Si in concordia, vel transactione deficiat pactum resolutivum non resolvitur transactio, sed datur actio ad adimplentum *tom.* 12 *decis.* 51 *num.* 20.

Iustitia transactionis initæ super re incerta, eruitur ex qualitate eventualitatis, relative ad id quod fuit datum, vel promissum *tom.* 9 *dec.* 33 *num.* 26.

Utilitas præsumitur in transactione a patre facta, quia bonum consilium pro filii capere intelligitur *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 12.

Pro substinenda transactione omnis possibilis capi debet interpetratio *tom.* 6 *decis.* 34 *num.* 9.

Transactio nulla redditur ob maximam utilitatis inæqualitatem *tom.* 4 *dec.* 35 *num.* 33.

Attenta articuli dubietate, & restitutione in integrum petita fieri valet transactio etiam post sententiam favorabilem *tom.* 6 *decis.* 34 *num.* 10.

Non interveniente dolo, etiam immoderata læsio transactionem non vitiat, licet cæterum rescindatur contractus, quoties læsio est ultra dimidium *tom.* 3 *dec.* 24 *n* 21.

Transactio super re clara, & indubia non subsistit *tom.* 3 *dec* 53 *n* 10.

Et super bonis, & Iuribus Ecclesiæ non valet absque oraculo Sedis Apostolicæ, maxime in præiudicium successorum *tom.* 3 *decis.* 53 *num.* 11.

Limita, si fiat super Iuribus Ecclesiæ dubiis, quo in casu sufficit sola Episcopi auctoritas *tom.* 3 *dec.* 53 *num.* 12.

Recessus a lite recipit æstimationem, & reddit transactionem utilem, & validam *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 9.

Pactum amplius non petendi late interpretatur, & compræhendit ea, quæ in transactione non compræhenderentur *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 38.

Iniustitia, & inæqualitas in transactione per quamcumque interpretationem, & impropriationem est evitanda *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 34.

Transactio inita super re dubia stante bona fide est valida, & impugnari non valet *tom.* 6 *dec.* 34 *num.* 6.

Tran-

Transactio non substinetur quando non verificantur principalia pacta *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 14 *&* 43.

Cauthelæ non adaptantur quando inter Partes deductum fuit in transactione litis eventus, & meri Iuris incertitudo *tom.* 1 *dec.* 30 *n.* 15.

Dissoluta transactione, omnes actiones reviviscunt *tom.* 1 *decis.* 30 *num.* 6.

Transactio suffulta solemnitatibus, & per longum tempus observata, non adeo de facili annullari debet *tom.* 12 *dec.* 30 *num.* 10.

TRANSACTIO QUAS PERSONAS AFFICIAT.

Transactio soli Transigenti nocet durante eius vita, non autem ad successores progreditur, nisi pro his etiam sit stipulata *tom.* 3 *dec.* 53 *num.* 18 *&* 19.

Transactio non extenditur ad personas in ea non expressas *tom.* 3 *dec.* 48 *n.* 1.

Nec obligare potest venientes ex persona propria ad fideicommissum *tom.* 3 *decis.* 48 *num.* 2

Compræhendit tamen filios transigentis, quando ipsorum Ius si non expresse, saltem tacite fuit consideratum *tom* 3 *dec* 48 *n.* 3.

Et extenditur ad omnes illas personas, quæ iuxta verisimilem Transigentium mentem in ipsa comprehenduntur *tom.* 3 *dec.* 48 *num* 4.

Maxime si transactio facta sit cum auctoritate, & præsentia Principis, quæ tanti est, ut obligare valeat omnes successores ex persona propria venientes *tom.* 3 *dec.* 48 *n.* 5.

Et supplere quemcumque defectum, atque omnes suspicionis umbram dissipare *tom.* 3 *dec.* 48 *num.* 6.

Transactio inita bona fide afficit omnes successores etiam ex propria persona venientes *tom* 5 *dec.* 29 *n.* 1.

Transactio inita bona fide maxime post reportatam sententiam favorabilem, & dubius eventus litis non est rescindenda *tom.* 5 *dec.* 29 *num.* 8.

Filii obligantur per transactionem bona fide a Patre factam super ipsorum bonis adventitiis, in quibus habet usumfructum *tom.* 3 *dec.* 49 *num.* 4.

Amplia, si ultra bonam fidem concurrat etiam filiorum utilitas *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 5.

Transactio cum bona fide ab hærede gravato facta super proprietate fideicommissi omnes obligat vocatos etiamsi non fuerint transigentis hæredes *tom.* 3 *dec.* 49 *n* 1 *&* 2.

Et hoc facilius procedit respectu filiorum, qui de tempore transactionis adhuc orti non erant *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 3.

Hæres gravatus præsumitur bona fide transegisse donec contrarium probetur *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 6.

Quæ bona fides clare resultat, si transactio facta sit ob dubii præexistentiam *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 7.

Et consilio solertis Advocati, & Causidici, & cum interventu Propinquorum, & Amicorum, & Nobilium ac spectatæ virtutis virorum; atque cum auctoritate, & præsentia Principis *tom.* 3 *dec.* 49 *n.* 8 9 10 *&* 11.

Transactio inita a muliere corruit, quoties deficit causa, quæ Iudicem principaliter impulit ad interponendam suam auctoritatem, & mulierem ad transigendum *tom.* 11 *dec.* 37 *n.* 9.

Reservatio iurium contra fideiussorem census quando cum debitore inita fuit transactio super sorte quid operetur *tom.* 11 *dec.* 14 *num.* 24.

Non valet transactio in præiudicium Fisci, si necessariis careat solemnitatibus *tom.* 4 *dec.* 43 *num.* 12.

Transactio fieri nequit nec in præiudicium Fisci, nec in præiudicium vocatorum ad fideicommissum sine Principis assensu, ac Iudicis Decreto *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 32

TRANSGRESSIO.

Stante trangressione mandati nihil actum fuisse censetur *tom.* 12 *dec.* 12 *num.* 11.

TRANSLATIO.

Verba, *dà, concede, ed assegna liberamente*, important positivam dominii, translationem *tom.* 3 *decis.* 68 *num.* 30.

Translatio Iuris facto non indiget, sed sola voluntate perficitur *tom.* 4 *dec.* 33 *n.* 8.

Lex non resistit translationi dominii, sed simpliciter creditoribus concedit facultatem revocandi actum *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 5.

Fraus Creditoris, & Debitoris probanda est uti extremum huius actionis *tom.* 4 *decis.* 38 *num.* 6.

Translatio iurium pro conservatione anterioris hypothecæ bene convenit tertio, cuius pecunia census extinguitur *tom.* 10 *dec.* 30 *n.* 22.

Pactum redimendi bene convenit cum translactione dominii per redemptionem tantum resolubilis *tom.* 9 *dec.* 39 *num* 10.

Pactum redimendi supponit translactionem dominii *tom.* 9 *decis.* 39 *num.* 11.

Translactio iurium alicui spectantium restringitur ad ea iura, quæ existunt de tempore contractus, non autem extenditur ad ea, quæ ob lapsum longissimi temporis habentur pro derelictas *tom.* 4 *decis.* 44 *num.* 22.

Amplia licet transferens usus fuerit verbis universalibus, *omnia iura* *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 23.

Census per translationem non annullatur, sed durat *tom.* 10 *decis.* 30 *num.* 21.

Qui in socium emphyteusis transtulit exclusus remanet ab ipsa emphyteusi cum eius descendentibus *tom.* 6 *dec.* 21 *n.* 34

Translatio partitarum facta a debitore proximo decoctioni in faciem Creditoris an dicatur facta in fraudem cœterorum Creditorum, pendet a coniecturis *tom.* 5 *decis.* 19 *num.* 52.

TRANSMISSIO.

Transmissio Iuris deliberandi ex dispositione *Leg. Pantonius &c.* aut alio quoque titulo quando nam concedatur *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 86 & 87.

TRANSVERSALIS.

In transversalibus non subauditur condictio decessus sine liberis *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 69.

Clausula in infinitum non operatur sub nomine proximioris venire etiam transversales cum possit verificari in descendentibus. Restringitur iuxta subiectam materiam *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 58 & 60.

Leg. 1747. quæ transversales obligat ad dotationem non est personalis, sed realis *tom* 7 *dec.* 45 *n.* 26 & 28. ubi exempla.

TREBELLIANICA.

Trebellianica non est hypothecabilis sicut legitima *tom* 2 *dec.* 17 *n.* 22. & *tom.* 4 *dec.* 21 *n.* 21.

Trebellianica in Civitate Florentiæ neque tacite, neque expresse potest prohiberi, & pari passu ambulat cum legitima *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 12 & 13.

Detractio trebellianicæ fieri nequit ex Iuris dispositione nisi in actu restitutionis fideicommissi *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 23. & *tom.* 4 *dec.* 21 *num.* 22.

Cessante restitutionis onere non detrahitur trebellianica *tom.* 4 *decis.* 21 *num.* 23.

Fideicommissa a iure civili sortita sunt obligandi necessitatem *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 18.

Et ex eodem iure subiecta fuerunt detractioni Trebellianicæ *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 19.

Ubi hæres gravatus totum fideicommissum restituit, perinde, est ac si Trebellianicam detraxisset, & fidei-

deicommissario donasset *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 25.
Ius Trebellianicæ non est in bonis nostris incommutabiliter ante animi declarationem *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 26.
Trebellianicæ renunciatio non est diminutio Patrimonii, sed mera lucri non agnitio *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 27.
Ideo potest etiam in præiudicium creditorum renuntiari *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 28.
Prædicta intellige ubi agatur de nuda abstensione, secus si agatur de renuntiatione in gratiam alterius *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 29.
Trebellianicæ detractio cessat, si ex defectu conditionis nulla fideicomissi sit facienda restitutio *tom.* 2 *dec.* 17 *n.* 24.
Quando deficit casus restitutionis cessat questio quælibet de Trebellianica *tom.* 4 *dec.* 21 *num.* 25.
Fructus ab hærede percepti imputantur in Trebellianicam *tom.* 5 *dec.* 1 *num.* 17.
Amplia etiam in matre fideicommisso gravata *tom.* 5 *dec.* 1 *n.* 18.
Filius Patri succedens in fideicommisso ab Avo instituto tenetur fructus perceptos in Trebellianicam imputare *tom* 5 *dec.* 29 *num.* 10.
Pater non detrahens Trebellianicam censetur respexisse commodum filii *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 10.
Filius hæres cum non teneatur imputare fructus in Trebellianicam, illam semper integram deducere potest, tamquam illius creditum certum *tom* 4 *dec.* 21 *n* 24.
Privilegium non imputandi fructus in Trebellianicam competit filiis tantum, non nepotibus *tom.* 12 *decis.* 42 *num* 6.
Nepos, sive alius descendens Trebellianicam detrahens ex persona filii primi gradus, non tenetur in eam fructus imputare *tom.* 12 *dec.* 42 *n.* 1 & 5. & de ratione *n.* 7.
Hæres non detrahens trebellianicam præsumitur fecisse ad implendam plenius Testatoris voluntatem *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 11.
Ideo si detrahatur a successore, hoc fit contra, vel præter illius intentionem *tom.* 12 *dec.* 42 *num.* 12.
Primus hæres fideicommissarius potest transmittere in secundum ius detrahendæ trebellianicæ *tom.* 12 *dec.* 52 *n.* 8.
Et hanc opinionem semper admisit etiam Rot. Roman. *tom.* 12 *decis.* 42 *num.* 9.
Statutum Maceratæ prohibet detractionem trebellianicæ *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 33.
Statutum prohibens detractionem trebellianicæ non extenditur extra Territorium *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 88.

TRIBUNAL.

In Tribunalibus Supremis proceditur sola facti veritate inspecta *tom.* 1 *dec.* 15 *n.* 267.
Sic in Curia Mercantiæ Florentiæ *tom.* 1 *dec.* 15 *num.* 268.
In Tribunali, ubi sola veritate inspecta proceditur, sola conscientia attenditur *tom.* 6 *dec.* 41 *n.* 21.

TURBIDITAS.

Stante turbiditate petitorii in pertinentia iurispatronatus præfertur institutio eius, qui iam antea efficaciter præsentavit *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 2.
Stante ultimi status turbiditate recurritur ad anteriores præsentationes *tom.* 10 *decis.* 46 *n.* 3.

TUTELA.

Tutela, vel cura est res amabilis, & appetibilis *tom.* 1 *decis.* 20 *n.* 17.
Causa dotis, tutelæ, & curæ, est privilegiata *tom.* 5 *dec.* 10 *num.* 16.
Tutelæ, similibusque privatis oneribus, nihil prodest communis reputatio, seu quasi possessio *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 25.
Tutelam affectantes non sunt Tutores eligendi *tom.* 1 *decis* 20 *n* 18.
Lex municipalis si corrigat legitimas successiones, intelligitur etiam cori-

 ri-

rigere tutelas legitimas *tom.* 4 *dec.* 13 *num.* 33 & 35.
Hoc autem argumentum procedit solummodo in iis, quæ veniunt in necessariam consequentiam *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 34 & 43.
Ac propterea non procedit in obligationibus, posita enim personali non infertur ad hypothecariam *tom.* 4 *dec.* 13 *n.* 36 & 37.
Tutela testamentaria cum ab Attiliano tutore pendeat, sine eo exerceri non potest *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 43.
Et hoc semper fuit observatum in Thuscia, & præsertim Florentiæ *tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 44.
Atque est de forma Formularii Florentini *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 45.
Quando adsunt tutelæ testamentariæ non pervenitur ad legitimam *tom.* 1 *dec.* 20 *n.* 16.
Mater transiens ad secunda vota privatur tutela, & educatione filiorum primi matrimonii *tom.* 12 *dec* 47 *n.* 1.
Limita ubi in ea cesset insidiarum suspicio *tom.* 12 *dec.* 47 *num.* 2.
Quæ semper abest, quando Pupillus non habet bona libera, in quibus Mater possit succedere *tom.* 12 *dec.* 47 *num.* 3.
Præcipue si tam mater, quam eius secundus Vir sint optimæ famæ, maximæque probitatis *tom.* 12 *dec.* 47 *n.* 4.
Excusatio a tutela proponi debet intra dies quinquaginta continuos inter præsentes a die sententiæ dationis tutelæ numerandos *tom.* 1 *decis.* 20 *n.* 1.
Excusatio temporanea non eximit a tutela Tutorem in testamento datum sed interim datur solummodo Actor, vel Curator *tom.* 1 *dec.* 20 *num.* 2.
Excusatio a tutela ob administrationem aliarum trium tutelarum non admittitur quando una ex ipsis esset intra semestre finitura *tom.* 1 *dec.* 20 *n.* 3.
Excusatio subeuntis periculum ex alterius tutelæ administratione, vel fungentis munere Magistratus, non admittitur *tom.* 1 *decis.* 20 *n.* 7.
Excusatio a tutela ob administrationem aliarum trium tutelarum non est perpetua, sed ad tempus, & quandiu eas tutor vere administrat, *tom.* 1 *decis.* 20 *n.* 4. & de ratione *num.* 5 & 6.
Filii antea mortui non excusant a tutela, vel munere de novo referendo *tom.* 5 *dec.* 41 *n.* 17.

TUTOR IN GENERE.

Intestatus videtur non tantum, qui testamentum non fecit, sed & qui testamento liberis suis Tutores non dedit *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 12.
Iudex non minus debet Pupillorum iura tueri, quam Tutorum incolumitati prospicere *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 29.
Ad officium Tutoris pertinet pupillos defendere *tom.* 3 *dec.* 11 *n.* 45.
Tutores administratoribus universitatis equiparantur *tom.* 8 *decis.* 29 *num.* 4.
Tutor renuens, debet invitus tutelam recipere *tom.* 1 *dec.* 20 *num.* 19.
Tutor compelli potest ad acceptandam tutelam captis pignoribus, persona, seu mulcta indicta, aliisque remediis nec solvendo interesse liberatur *tom.* 1 *dec.* 20 *n.* 20.
Tutor esse non desinit licet actu non administret *tom.* 4 *dec.* 32 *n.* 20.
In Tutoribus sanguine coniunctis non ita de facili præsumitur dolus prout in extraneis *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 9.
Tutor tenetur dumtaxat de lata, & levi culpa *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 22.
Creditores, vel Debitores Pupillorum arcentur a tutela eorum, & de ratione *tom* 1 *dec.* 20 *num.* 8.
Limita in tutore testamentario *tom.* 1 *decis.* 20 *num.* 9. Declara limitationem, si Testator sciebat tale debitum, aut creditum, tunc etenim dicti Debitores, aut Creditores non arcentur *num.* 10.

Clu-

Culpa Testatori tribuitur, qui Tutores minus idoneos elegit *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 116.

Contra quando Tutricem elegit Matrem, & Curatores viros probos *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 117.

Admissis excusationibus Tutorum, debent alii subrogari, ut Pupillis caveatur *tom.* 1 *decis.* 20 *num.* 15.

An, & quando Testator verbis affirmativis, & facultativis demandavit quod Tutores deputati insimul administrare valeant, deficiente numero designato tutela cesset quoad omnes, vel non expiret quoad alios *tom.* 1 *dec* 20 *n.* 11 & 12.

Clausulæ *insimul coniunctim &c.* a Testatore in designatione Tutorum, appositæ non demonstrant, quod unus sine alio administrare nequeat nisi ulterius talis prohibitio expresse concurrat *tom.* 1 *dec.* 20 *n.* 13.

Quando Testator designavit nominationem Tutorum verbis adfirmativis æquivalentibus negativis, & prohibitivis per verba *ne unus absque alio administret* designato numero quomodolibet deficiente, in totum expirat tutela testamentaria *tom.* 1 *dec.* 20 *n* 14.

Tutor fecisse præsumitur id quod Pater familias fecisset ad vitandam culpam, de qua tenetur *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 18 & 19.

Filii efficiuntur hæredes ipso iure etiam invito Tutore *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 50.

Amplia etiamsi Tutor abstinere vellet beneficio Prætoris cum adhuc Pupillus remaneat hæres solo nomine *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 51.

Tutor testamentarius non potest nomine pupilli libere hæreditatem adire quando ipse est creditor hæreditatis *tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 46.

Et si adeat tenetur ad damna expensas, & interesse, & contra eum potest iurari in litem *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 47.

Scientia Tutoris præiudicaret Pupillo quoad tertium, quia haberet regressum contra Tutorem *tom.* 5 *decis.* 14 *n.* 45.

Ignorantia Tutoris, qui ex officio tenetur perquirere, & scire allegari non potest *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 44.

Nil est de quo possit redargui Tutor, qui actum gessit iusta credulitate motus *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 21.

Iuramentum datur contra Tutorem, in eius odium, ipsi Pupillo *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 59.

Iuramentum in litem dari non debet contra Tutores, quorum fides fuit a Testatore probata *tom.* 11 *decis.* 25 *num.* 10.

Quælibet causa etiam minima sufficit ut locus esse non possit iuramento in litem contra Tutorem *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 12.

Tutor simplex honorarius de admistratis tenetur, quamvis non administraverit *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 47. 48.

Tutor generalis tenetur exigere a factoribus particularibus, cum sit de annexis suo muneri, ad quæ tenentur omnes legales administratores *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 34. 35.

Curator principalis tenetur de facto subcuratoris *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 43.

Similiter Tutor ab Iudice constitutus, & subtutor, subcurator, & actor a Magistratu electus *tom.* 9 *dec.* 13 *num.* 44

Admistratores bonorum Pupilli extra eius Territorium non dicuntur veri admistratores, sed factores, & nudi ministri *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 21.

Res acquisita a Curatore, Tutore, vel hærede gravato cum eorum pecunia succedit in locum pecuniæ, & acquiritur domino pecuniæ *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 13.

Quando Testator Uxorem filii tutricem in testamento destinavit, & in casu quo ad secundas nuptias transire vellet, alios Tutores nominavit, ac substituit, evidens est quod hoc fecerit solum, ut secundarum nuptiarum obstaculum re-

 mo-

moveret *tom.* 1 *dec.* 8 *num.* 47.

TUTOR ATTILIANUS.

Tutor Attilianus definit esse Tutor statim adita hæreditate *tom.* 5 *dec.* 4 *num.* 42.

Tutor Attilianus non datur stante suitate, quæ testamentarism tutelam confirmat. Atque ab illa firmitatem accipiunt omnia contenta in testamento *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 48. 52 55.

TUTOR QUOAD CONFECTIONEM INVENTARII.

Tutor, vel Curator, qui omisit inventarium habetur pro suspecto *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 95.

Tutor tenetur relevare pupillum ab omni errore in inventario confecto *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 66.

Omissio specificæ, & distinctæ descriptionis mobilium imputanda est Testatori, qui deputando Tutores elegit personas minus diligentes, & minus idoneas *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 68.

Pupillus factus maior iuste opinari potest Tutores in conficiendo inventario proprio muneri non defecisse *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 69.

Potest quis esse creditor unius ex dispositione Testatoris, & debitor alterius ex facto Tutorum in conscribendo inventario *tom.* 10 *decis.* 38 *n.* 92.

Pupillus habet actionem adversus Tutorem ad damna ob non bene confectum inventarium *tom.* 10 *dec.* 38 *num.* 93.

Pupillus transfert in Tutorem præiudicium inventarii nulliter aut non bene confecti, quando agitur de bonis liberis *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 94.

Vel quando fideicommissum ulteriorem progressum non habeat *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 95.

Quando Tutor dicatur in conficiendo inventario bene se gessisse? *tom.* 10 *decis.* 38 *num.* 96.

Tutor proprio muneri in conficiendo inventario satisfecisse dicitur quando illud confecit secundum consuetudinem, & cum quo potest reddi ratio bonorum hæreditariorum *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 105.

Remittens ex integro confectionem inventarii Tutoribus, & Curatoribus, excusat a culpa *tom.* 4 *dec* 8 *n.* 28.

Tutor, cui a Testatore fuit remissa confectio inventarii excusatur a dolo, quantumcumque huiusmodi remissio non teneret *tom.* 4 *dec.* 8 *num.* 32.

Variæ enumerantur rationes, ex quibus excusatur Tutor omittens inventarium *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 11.

Tutor potest etiam aliunde quam per inventarium probare statum hæreditarium Pupilli *tom.* 11 *decis.* 25 *num.* 2.

Tutor inventarii confectionem omittens excusatur a dolo, ubi Iudex moraliter credere potest omissionem non fuisse dolosam *tom.* 11 *decis.* 25 *num.* 7.

Et ubi ex circumstantiis suppleri valeat defectus inventarii *tom.* 11 *dec.* 25 *n.* 8 *&* *n.* *seqq.*

TUTOR QUOAD ADMISTRATIONEM, CONTRACTUS, ET OBLIGATIONEM.

Tutoris factum, nisi susceperit tutelam legitime, non potest dici factum Pupilli *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 18.

Alienatio est nulla, & si omnia necessaria requisita, & decretum Iudicis intervenerit *tom* 12 *dec.* 6 *num.* 19.

Tutor, seu Protutor valide contrahit Prætoris Decreto *tom.* 12 *dec.* 6 *num* 20.

Limita quando Prætor interponit simplex Decretum sub credulitate, quod Tutor sit vere Tutor *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 21.

Tutor non probatur legitime constitutus ex mentione solemnitatum a Iudice facta, nisi de solemnitatibus constet aliunde *tom.* 12 *dec* 6 *n.* 22.

Tutor qui talis non est, vel solemnia non fecit, quod valide contrahat, nullus ex Doctoribus ad-

adfirmat *tom* 12 *decis.* 6 *n.* 23.

Tutor, qui publice, & palam administraverit, an valide contrahat, etsi solemnia non fecerit *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 24

Tutor, seu Protutor nulliter contrahit, & si pro legitimo Tutore habitus fuerit, & adfuerint omnia solemnia, nisi sit vere Tutor *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 26.

In Tutoribus non potest immaginari, vel potestas, vel voluntas adimendi Pupillo ius etiam dubium, & quæstionabile *tom.* 12 *decis.* 53 *n.* 19.

Tutor quas adhibere debeat solemnitates in alienationem rerum Pupilli, remissive *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 6.

Tutores, & Curatores non possunt distrahere stabilia sine Iudicis Decreto *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 2.

Et hoc procedit etiam in distrahendis actionibus, quæ ad rem immobilem competunt *tom.* 4 *decis.* 30 *num.* 3.

Tutori licet testamentario, administratio decerni debet per Iudicem eo ut valide possit contrahere, nisi administratio fuerit ei in testastamento a Testatore concessa *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 4.

Tutor probare tenetur solemnitates omnes observasse in alienatione bonorum Minoris, nec Decretum Iudicis prodest ad præsumendum interventum earum *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 13.

Tutor omnes non observans solemnitates in alienationem bonorum Pupilli, valide contrahit, etsi uti suspectus removeri possit *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 14.

Contra vero, quod præiudicare Pupillo non valeat *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 15.

Tutor nisi prius adimpleat omnia solemnia nihil facere potest *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 16.

Alienatio facta per Tutorem, qui potestatem non habet nihil valet *tom.* 12 *decis.* 6 *n.* 17.

Tutoris contractus absque solemnitatibus, seu legitima constitutione, non producit Pupilli obligationem civilem, nec naturalem *tom.* 12 *decis.* 6 *n.* 5.

Tutoris contractum nullum an ratificetur per lapsum quinquennii ex silentio Pupilli, facti maioris *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 40.

Limita quando Pupillus ignoravit huiusmodi contractum *tom.* 12 *decis.* 6 *num.* 41.

Non præsumitur quod Tutores eligere voluerint pecunias pro detractionibus Pupillo spectantibus, & sic tollere arbitrium quod habet hæres, vel faciendi detractiones ex qualibet bonorum specie, vel eas fideicommisso restituendi *tom.* 12 *decis.* 53 *num.* 13 & 14.

Tutor qui iusta credulitate deceptus contraxit, non tenetur ad alicuius damni emendationem *tom.* 11 *dec.* 26 *num.* 23.

Tutor promittendo dotem censetur tutorio nomine promisisse *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 66.

Prohibitum est Tutori reportare cessionem iurium a Creditoribus Pupilli etiamsi probetur facta cum bona fide *tom.* 4 *dec.* 38 *n.* 16.

Tutor an, & quando obligetur erogare pecunias pupillares in honesto lucro *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 75.

Tutores bene administrant si pecunias pupillares periculo negociationis non exponunt *tom.* 12 *dec.* 53 *num.* 12.

Quando per Institorem patris mortui, & sub eadem forma pecuniam pupillarem Tutores passi fuerint negociari, renovationem Societatis factam fuisse deprehenditur *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 16.

Sola patientia Tutorum sufficit pro renovatione Societatis *tom.* 3 *dec.* 11 *num.* 17.

Si post obitum unius Socii Tutores eius filiorum eam non faciant, quæ fieri solent in dissolutione alicuius

cuius Societatis ex. gr bilancium, extractionem capitalium &c. præsumendum est Societatem renovare voluisse *tom.* 3 *decis.* 11 *num.* 18.

Retractus est actio personalis in rem scripta transiens in quemcumque Possessorem, etiam Tertium *tom.* 4 *decis.* 30 *num.* 17.

De huiusmodi actione iudicatur tamquam de reali, ad effectum ne sine Decreto per Tutorem remitti valeat *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 18

Iuri retractus renunciari valide potest per Tutorem, & Curatorem quando non extat pecunia pupillaris *tom.* 4 *dec.* 30 *num.* 20.

Item quando ageretur de acquirenda re Pupillo damnosa, & præiudiciali *tom.* 4 *decis.* 30 *n.* 21.

Tutor non legitimus, alienans pupilli rem, nullum transfert in Emptorem dominium in præiudicium Pupilli, licet quo ad alios alienatio valeat *tom.* 12 *dec* 6 *n.* 27.

Tutore alienante cum Decreto Iudicis, causa cognita, & recte interposito, omnia præsumuntur solemniter facta, nisi Pupillus probet Decretum Iudici obrectum *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 34.

Limita quando non constet, quod Tutores alienantes fuerint vere Tutores *tom.* 12 *dec* 6 *n.* 35

Lapsus temporis, nisi sit triginta annorum præsumere non facit solemnia in alienationibus minorum per Tutorem gestis, licet fuerint enunciatæ in ipso Instrumento *tom.* 12 *dec.* 6 *n.* 37.

Amplia quando agitur de re non modici præiudicii minorum, ut est alienatio immobilium *tom.* 12 *dec.* 6 *num.* 38.

TUTOR QUOAD REDDITIONEM RATIONIS.

Tutoris officium durat, quousque rationem non reddiderit *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 20.

Tutor ante redditam rationem est incapax acquirendi bona illius, cuius tutelam gessit *tom.* 11 *dec* 28 *n.* 21

Limita, ubi agitur de acquisitione publice, & palam facta, cum bona fide, & præsentia Iudicis *tom.* 11 *dec.* 28 *n.* 22.

Tutor exigit rationes a Ministris, ut eas reddat Pupillo *tom.* 8 *dec.* 16 *num.* 22.

Ut Tutor teneatur reddere rationem pecuniarum, probatio existentiæ debet præcise concludere de tempore mortis Testatoris *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 14.

Tutor tenetur rationem reddere non solum de bonis sitis in Territorio Pupilli, sed etiam alibi extra Territorium *tom.* 8 *dec.* 16 *n.* 20.

Tutor qui per instrumentum quarantigia munitum se obligavit ad restitutionem bonorum descriptorum in inventario potest conveniri ante dispuntas rationes *tom.* 10 *dec.* 10 *num* 28.

Secus vero si quæstio sit de pecunia *tom.* 10 *dec* 10 *n.* 29

Tutor probus, qui se semper gessit uti diligens Pater familias rigide non est criticandus, nisi eius culpa probetur *tom.* 8 *dec* 29. *n.* 3.

Contra Matrem tutricem non est in redditione rationis cum maximo rigore procedendum *tom.* 11 *dec.* 26 *n.* 27.

V

VACATIO.

Portio vacans ope restitutionis in integrum invito non accrescit ideo potest repudiari *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 17 & *n. seqq*

VALIDITAS.

Initium, & origo, non autem eventus attenditur in omnibus contractibus ad illorum validitatem, vel invaliditatem agnoscendam *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 38.

Ampliatur conclusio quamvis ab eventu

tu incidat enormissima læsio *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 39. Et ratio assignatur *n. seqq.*

Actus validitatem ad substinendam, plures requiruntur qualitates, quarum si desideratur aliqua, actus ipse corruit *tom.* 12 *dec.* 4 *num.* 8.

Iura magis favent actus validitati, quam subversioni *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 15.

VALOR.

Res tanti valet, quanti vendi potest *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 17 *tom.* 12 *dec.* 32 *num.* 9.

Res præsumitur vendita pro iusto prætio *tom.* 12 *decis.* 32 *num.* 10.

Quilibet præsumitur scire valorem rei suæ *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 37.

Valor intrinsecus rerum in dies accrescit *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 20.

Olim plures erant Floreni octingenti quam hodie mille sexcenti *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 21.

Valor bonorum melius desumitur ex relatione Peritorum, quam ex testibus *tom.* 1 *dec.* 19 *num.* 15.

Periti iudicare nequeunt de valore rei de tempore præterito *tom.* 12 *decis.* 32 *num.* 2.

Affertur ratio *tom.* 12 *dec.* 32 *n.* 3.

Periti Forenses sunt parum informati de valore bonorum in loco, ubi non habitant *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 23.

Valor bonorum stabilium probatur ex fructibus *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 11.

Ad probandum valorem bonorum stabilium ex fructibus non est habenda ratio fructuum unius tantum anni, sed fructuum plurium annorum detractis necessariis expensis *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 12.

Ad probandum valorem bonorum stabilium ex fructibus, computandi sunt redditus trium annorum proximiorum, nempe anni ante venditionem contractus, & anni subsequentis *tom.* 1 *decis.* 19 *n.* 13.

Valor rei immobilis per modicum tempus non censetur notabiliter mutatus *tom.* 1 *dec.* 19 *n.* 6.

Ad effectum probationis præsumptivæ pretii, requiruntur plura instrumenta venditionum bonorum eiusdem qualitatis, & utilitatis *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 9.

A valore de præsenti argui nequit ad valorem de præterito *tom.* 11 *dec.* 33 *num.* 31.

Rei valor mutatus non præsumitur nisi probetur intervenisse aliquod accidens extrinsecum *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 94.

Emptor læsus non præsumitur scire valorem rei, & venditor valorem pretii, nisi fuerit certificatus *tom.* 11 *decis.* 15 *num.* 76.

Venditoris assertio quoad fundi valorem, sufficit ad statuendam quantitatem prætii *tom.* 9 *decis.* 39 *n.* 8.

Locationes non probant valorem, ac redditum, nisi sint adminiculatæ, & proximæ *tom.* 6 *dec.* 46 *n.* 24.

Sicuti non probant valorem extimationes factæ pro Gabella *tom.* 6 *decis.* 46 *num.* 25.

Et substentatio, ac iudicatio *tom.* 6 *dec.* 46 *num.* 26.

Longo lapsu temporis ex valore fraternæ portionis, coniectura eruitur valoris alterius portionis, addita quarta parte, ratione notorii incrementi, & alterationis, valoris stabilium ob notabilem excrescentiam auri *tom.* 6 *dec.* 21 *num.* 38. 39.

Valor alicuius fundi non probatur ex privata datione in solutum non secus ac ex unica venditione *tom.* 5 *dec.* 29 *n.* 7.

Credi non debet quemquam accipere voluisse rem, quæ illi adsignata fuit in locum alterius rei suæ, nisi antea sciret verum rei propriæ valorem *tom.* 2 *dec.* 48 *num.* 6.

Columbariorum utilitas est magis apparens, quam vera, & ideo nequit augere Predii valorem *tom.* 2 *decis.* 48 *num.* 18.

Tabernæ valor inspici debet de tempore alienationis, non autem post alie-

alienationem *tom.* 3 *dec.* 66 *n.* 17.
Mercium namque valor quotidie crescit, ac diminuitur *tom.* 3 *decis.* 69 *num.* 18.
Valor mercium probatus per facturas &c. plene probatur inter mercatores *tom* 7 *dec.* 36 *num.* 5.

VARIATIO.

Variatio, & inconstantia in Iudiciis reprobatur *tom.* 3 *dec* 80 *n.* 19
Id quod semel quis adfirmavit non potest deinde falsum asserere in præiudicium tertii absentis *tom.* 4 *dec.* 34 *num.* 17.
Variatio semper permissa est in electione facta iure proprio, secus facta iure alieno, iuxta theoricam *Bartol. in Leg. quoties* 2. §. 1. *n.* 5. *& seqq ff. de opt. Leg. tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 11.
Quæ theorica quando procedat explicatur *tom.* 4 *decis.* 33. *n.* 12 *e* 22.
Ubi Iudicis nomen est expressum, vel causa alicui Iudici particulari delegata, fideiussor liberatur si variatur Iudex *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 23.
Secus rem si hæc non concurrant *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 24.
Maxime si simpliciter promisit iudicatum solvere *tom.* 12 *decis.* 18 *num.* 25.
Et in fideiussione non solum non fuit expressa persona Iudicis, sed fuit generaliter facta Curiæ *tom.* 12 *dec.* 18 *num.* 26.
Quod procedit non tam si causa ea sui natura in alium Iudicem pervenerit, quam si, ad instantiam Partis *tom* 12 *decis.* 18 *n.* 27.
Variari persona non potest pro sua industria specialiter contemplata *tom* 7 *decis* 36 *n* 48.
Modica variatio in pondere non attenditur, ad excludendam mercis identitatem *tom.* 10 *dec.* 8 *n.* 12.

VARIETAS.

Varietas in sententiis ferendis est semper vitanda *tom* 12 *decis* 42 *n.* 4.
Qui admittit in verbis duplum sensum redargui non potest de varietate *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 6.

UBERTAS.

Ubertas ab allegantibus probari debet & taliter ut manifeste appareat fructus recollectos esse in tertia parte pluris, quam regulariter percipi consueverunt *tom.* 1 *decis* 18 *n.* 58.
Ubertas, & sterilitas cum fertilitate subsequentium annorum est compensanda *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 57.

VECTIGALIA.

Vectigalia non sunt fructus *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 37.

VECTORES.

Nautæ, & caupones &c. actione exercitoria, seu de recepto tenentur tantummodo respectu eorum, qui vehuntur & recipiuntur *tom.* 12 *decis.* 24 *n.* 13.
Casum fortuitum neque caupo neque stabularius, neque nauta præstare tenetur *tom.* 12 *dec.* 24 *n.* 14.

VENDITIO IN GENERE.

Venditio est contractus nominatus *tom.* 11 *decis.* 33 *n* 12.
Requisita emptionis, & venditionis afferuntur *tom.* 6 *dec* 54 *n.* 2.
In contractibus nominatis agi potest ad restitutionem partis pretii actione quanti minoris *tom.* 10 *dec.* 41 *num.* 27.
Contractus venditionis consensu perficitur, nec pœnitentiæ alterius, altero invito, rescindi potest *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 1.
Procedit regula prædicta in omnibus contractibus nominatis *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 2.
Consentiens venditioni dicitur ipse vendere, quando Res est illius propria, secus vero si sit aliena *tom.* 3 *decis.* 23 *num* 11.
Quando vero consentiens non est Dominus, hic amittit Iura sibi competentia super re vendita *tom.* 3 *decis.* 23 *n.* 12.
Pretium certum in venditionis contractu requiritur *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 2
Incertum tamen dici non valet, ex

eo, quod certa eius quantitas non appareat *tom.* 3 *decis.* 39 *num.* 3.

Venditio non redditur imperfecta, si pretium sit incognitum *tom.* 3 *dec.* 39 *n.* 4.

Venditio unica, & unico pretio per pondera distributo facta, unica, & individua est *tom.* 3 *decis.* 39 *n.* 7.

Nec potest pro una parte adimpleri, pro alia vero non *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 8.

Iustitia pretii in venditione deducitur ex aliis venditionibus bonorum eiusdem qualitatis factis *tom.* 1 *decis.* 19 *num.* 32.

Venditio dicitur facta ad mensuram, quando incipitur a mensura, quo casu præsumitur vendita illa solummodo quantitas, ad quam extenditur mensura, ita ut id quod mensuram excedit, licet si intra limites enunciatos restituendum est Venditori, aut pretium proportionabiliter supplendum *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 12.

Ad corpus dicitur facta venditio, quando incipitur a corpore, & hoc in casu, si corpus excedat mensuram in contractu enunciatam Venditor prætendere nequit prætii supplementum, sed id quod plus est incedit commodo Emptoris *tom.* 3 *dec* 71 *n.* 13.

Dictio *in circa*, denotat, quod contrahentes habeant respectum potius ad corpus, quam ad mensuram *tom.* 3 *dec.* 71 *n.* 14.

Venditio, quod sit facta ad corpus, non autem ad mensuram arguitur ex longa Venditoris acquiescentia sine ulla prætensione suppletionis prætii *tom.* 3 *dec.* 71 *num.* 15.

Venditio facilius transfert in Emptorem ius Venditori acquisitum quam acquirendum *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 63.

Declara hanc conclusionem procedere in hæreditate vendita, secus in legato, & de ratione differentiæ *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 64 *& seqq.*

Contra ius est, ut quis cogatur vendere per iniustitiam, & gravem iniuriam *tom.* 5 *decis.* 13 *n.* 40. 41.

In venditionis contractu præstatur evictio, etiamsi res vendita pro parte evincatur *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 21.

Res adhuc non existentes, sed possibiles, & futuræ vendi, ac emi possunt *tom.* 3 *dec.* 39 *num* 5.

Dubius eventus vendi potest, licet nihil inde sequatur, maxime si venditio quamvis conditionalis de per se considerata, quid certum esset *tom* 5. *dec.* 14 *num.* 15. 16. 17.

Mercatorum non est de qualibet venditione instrumentum conficere, sed stylus est in eorum libris omnia reducere *tom.* 5 *dec* 47 *n.* 36

Venditio rei Ecclesiæ &c subhasta debet fieri præsente pecunia per emptorem solvenda *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 3.

Celebratio Instrumenti inter Partes conventa tanquam ad cauthelam maiorem requisita, nil detrahit perfectioni contractus *tom.* 6 *dec.* 54 *num.* 3.

Perinde est venditionem non fieri, & effectum non sortiri *tom.* 6 *dec.* 54 *num.* 4.

Venditio cum pacto legis commissoriæ dicitur pura, & emptor interim facit fructus suos *tom.* 8 *dec.* 3 *num.* 26.

Clausula reservationis dominii inserta contractui emptionis in simplicem specialem hypothecam resolvitur, ubi habita fuit fides de pretio *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 15

Venditio valet, quando prætium est facile certificabile *tom.* 6 *dec.* 54 *num.* 10.

Absque pretio venditio nulla est *tom.* 6 *decis.* 54 *num.* 8.

Venditio vel debet valere in totum, vel in totum rescindi *tom.* 10 *dec.* 41 *n.* 26.

Vendito, vel legato fundo an sterquilinium comprehendatur *tom.* 11 *dec.* 31 *n.* 1. Distingue *n.* 2.

Si mercibus unico actu venditis datum

tum sit pretium distinctum, contractus est super singularitate, non super universalitate *tom.* 3 *dec.* 67 *num.* 44.

Maxime, si ob pretium non solutum conventum sit inter contrahentes annuum interesse, quod in translatione corporis universalis fructiferi debetur in recompensationem *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 45.

Utilis rei venditio datur vero Domino contra rem emptam cum pecunia furtiva, cum fur solvere non potest, & cum Detentor habet tantum titulum lucrativum *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 43.

Inverisimile redditur quod si quis creditum inexactum haberet vendidisset propria bona pro solvendis propriis debitis potius quam petere dictum creditum *tom.* 9 *dec.* 3 *n.* 20.

In venditione fundi attenditur consuetudo loci, in quo actus geritur, & ex hac consuetudine arguitur an pro evictione cavendum sit *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 77.

Sæpe fit, ut quæ venditioni non erant destinata, postea, mutato consilio vendantur *tom.* 2 *decis.* 23 *num.* 39.

Venale non dicitur, quod casu, vel impellente necessitate alienatur, sed quod mercis loco, & negotiationis causa habetur ad id destinatum *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 44.

Quando Princeps mandat Procuratori suo, ut venditionis Instrumentum conficiat, cum solitis clausulis, non potest de excessu redargui, si illas præcise apposuerit, quæ in omnibus venditionis contractibus apponi solent *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 30.

In venditione Domus Ecclesiæ, salvo Beneplacito Apostolico, & supervento, primus Oblator si tantundem offerat, quantum secundus, est huic præferendus *tom.* 2 *decis.* 33 *num.* 35 & 41.

Contractus venditionis mobilium cum Forense gestus præbet Domino actionem contra dictum Forensem in eodem loco, in quo est celebratus contractus *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 33. Fortius si contrahens alterum esse Forensem, & inde recessurum ignoraverit *n* 34.

Venditio cum pacto de retrovendendo licita est. *tom.* 6 *dec.* 43 *num.* 4.

Regulariter nemo invitus res suas vendere cogitur *tom.* 10 *dec.* 20 *num.* 16.

Invitus quis cogitur rem suam vendere, quando aliqua rationabilis causa sive publica, sive privata id suadet *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 57.

Æquitas sufficiens reputatur ad hoc, ut quis rem suam vendere cogatur *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 58

Venditio rei legatæ si facta fuerit ex causa lucrativa, & voluntaria importat ademptionem *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 42. quamquam res non fuerit tradita, nec prætium solutum *n.* 45. secus si facta fuerit ex causa onerosa, & necessaria *n.* 43.

Dominus duarum domorum si unam ex eis vendat intelligitur tacite reservasse, favore Domus, quam retinet, servitutem illius Iuris, quam ex vendita domo percipiebat *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 1

Servitus stillicidii reservata intelligitur in venditione licet in Instrumento de ea nihil dicatur *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 22.

Si per Instrumentum publicum probetur venditam fuisse rem quæ de tempore venditionis habebat facultatem luminum, & fœnestrarum per idem Instrumentum probatur etiam constituta servitus luminum, & fœnestrarum *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 28.

Servitus ne luminibus officiatur intelligitur tacite constituta in venditione *tom* 4 *dec.* 6 *n.* 3.

Et hæc est communis opinio a qua in

in iudicando recedendum non est *tom.* 4 *dec.* 6 *n.* 4 *&* 5.

Text. in Leg. dudum Cod. de contrahend. empt. procedit in fideicommissi voluntaria venditione, secus in necessaria *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 32 *&* 33.

Decretum Iudicis in contractu venditionis tollit exceptionem doli, & metus *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 86.

Satis est ad tollendam doli, vel metus exceptionem producere emptionem factam esse cum Iudicis Decreto *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 88.

Et qui contrarium probare intendit, tenetur evidentes probationes allegare *tom.* 11 *dec.* 15 *n.* 89.

Fructus recompensativi percipi possunt pro venditione Tabernæ, ratione avviamenti *tom.* 12 *decis.* 21 *num.* 3.

Fructus recompensativi Apothecæ venditæ taxari debent habito respectu ad fructus, quos communiter huiusmodi Apothecæ reddere solent *tom.* 12 *dec.* 21 *n.* 4.

VENDITIO QUOAD EIUS FIRMITATEM ET NULLITATEM.

Venditio non probatur ex simplici dicto Proxenetæ, sed necessario requiritur scriptura *tom.* 12 *decis.* 35 *num.* 6.

Emptio, & venditio perficitur consensu, re, & pretio, etiam sine traditione, & pretii solutione ac etiam in venditione rei consistentis in pondere, numero, & mensura, & tempore convento non consignatæ, iuxta veriorem sententiam *tom.* 3 *dec.* 59 *n.* 1 2 3 *&* 4.

Neque ab emptione, & venditione recedi potest, sicut a quolibet alio contractu nominato, sed emptor solum, & venditor agere possunt pro adimplemento, & ad damna, & interesse, & rei æstimationem, & pretium *tom.* 3 *decis.* 59 *num.* 5 6 7 *&* 24.

Nisi in contractu appositum sit pactum resolutivum *tom.* 3 *decis* 59 *num* 8.

Enunciativæ non probant perfectionem venditionis de qua publicus conficiendus erat contractus *tom.* 12 *dec.* 8 *n.* 3.

Si constat Partes velle quod de venditione Instrumentum perficiatur venditio interim non est perfecta, nec Partibus ullum ius quæritur *tom.* 12 *dec.* 8 *n.* 4.

Quamvis non fuerit dictum, quod venditio non valeret nisi Instrumentum conficeretur *tom.* 12 *dec.* 8 *num.* 5.

Vendita quota fundi certi, ac determinati, contractus validus est, atque indivisum totius fundi dominium in emptorem transfertur *tom.* 4 *dec.* 36 *num.* 3.

Limita si vendatur prædium incertum, vel pars indeterminata fundi certi, vel certa mensura fundi maioris *tom* 4 *dec.* 36 *n.* 4.

Instrumentis etiam non intervenientibus, venditio facta rata manet, & amissis quæ intercesserant, substantia veritatis non tollitur *tom.* 6 *dec* 54 *num.* 1.

Examinatur Decisio cuiusdam Causæ *Praten. diei* 16. *Decembris* 1620. *Scacciæ Rot. Florent. Audit. tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 8.

Fundamentum illius Decisionis erat de respectiva promissione emendi, & vendendi prætio æstimando, quod perfectam venditionem faciebat, ideoque tanquam a contractu perfecto locus non erat pœnitentiæ *tom.* 5 *dec.* 15 *n.* 9.

Declara, id non esse tutum in Iure, & in casu retractus impugnatur *tom* 5 *dec.* 15 *n.* 10.

Statutum Florentinum *libr.* 2 *rubr.* 99 disponit venditionem factam auctoritate Communis Florentiæ adeo, valere, ut possessor amplius molestari nequeat *tom.* 5 *dec.* 33 *n* 37.

Eiusque dispositio procedit in omnibus Magistratibus Civitatis Floren

tiæ *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 38.
Non afficit Clericos ex defectu potestatis *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 39.
Nec comprehendit absentes, & ignorantes, nec Fiscum vendentem iure Creditoris *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 40.
De Lege unionis Magistratuum Capitaneorum Partis, & Officialium Fluminum, qui tractent remissive *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 46.
Lex quoque prædicta comprehendit solum venditiones factas a Fisco Iure proprio, non autem Iure Creditoris *tom* 5 *dec.* 33 *n.* 47.
Constitutio Zenoniana est exorbitans, & in dubio contra illam respondendum *tom* 5 *dec.* 33 *n.* 35.
Et ob tot limitationes quas patitur hodie numquam fere in praxi locum obtinet *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 36.
Venditiones bonorum Pupillorum ad instar alienationum bonorum cessantium retractari non possunt *tom.* 2 *decis.* 3 *num.* 64.
Venditio prædii communis facta a Socio, non potest annullari ab altero Socio ex causa suæ portionis, sed tenetur eam observare, & in aliis bonis portionem suam recipere *tom.* 1 *dec.* 32 *num.* 17.
Coniuncta cum venditionis tractatu traditio clavium, mobilium, robur idem, ac perfectæ venditionis operatur, & venditio perfecta præsumitur *tom.* 6 *dec.* 54 *n.* 5 *&* 6.
Ex Testium depositione venditio probatur, quidquid secus si deponerent de solo tractatu venditionis licet de colonis agatur, qui tanquam de facto proprio testantes, maxime debent attendi *tom.* 6 *dec.* 54 *num.* 7.
Testes venditionem concludunt, licet de pretio non deponant, declara procedere si non agatur inter contrahentes de executione vel validitate contractus, sed inter unum ex contrahentibus, & tertium *tom.* 6 *dec.* 54 *num.* 9 *&* 12.
Arrhæ consistere in pecunia possunt, & in specie, veluti in annulo, gemma, & similibus *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 10.
Arrhæ potius quam lædant, firmant venditionem, & sunt argumentum venditionis iam contractæ *tom.* 6 *decis.* 52 *num.* 11.
Permissum est per *Text. in princip. instit. tit. de emption. & vendit.* ab emptione discedere amissa arrha *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 4.
Regula vero ista in dicti Textus expositione contenta, suum robur obtinet dummodo agatur de nuda promissione de vendendo *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 5.
Et non in casu, quo nil cum ex substantialibus venditionis contractus requisitis desiderentur *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 6.
Perfectus pariter contractus dicitur ex contrahentium stipulatione in scriptis redacta, & a Partibus adprobata, & subscripta *tom.* 6 *decis.* 52 *num.* 7.
Celeberrimi Iuris Civilis Interpretes numerantur, qui de hac distinctione ex contextu *Leg.* 17. *Cod. de fid. instrum.* desumpta, sunt sectatores *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 8.
Iustinianus in dict. Text. in princip. instit. de empt & vendit. non agit de perfecta venditione, sed de pactione de vendendo *tom.* 6 *dec.* 52 *n.* 9.
In venditione duobus facta is præfertur cui primo res tradita fuerit *tom.* 6 *dec.* 54 *n.* 13.
Habita a secundo emptore scientia venditionis anterioris, traditio suffragari non potest, & competit venditori actio civilis pro refectione damnorum, & criminalis de stellionatu, quod tamen est extra praxim *tom.* 6 *dec.* 54 *n.* 14.
Sublata venditione unius rei, non tollitur venditio alterius *tom.* 10 *dec.* 21 *n.* 49.
Limita si venditio unius rei sit corre-

respectiva ad aliam *tom.* 10 *decis.* 21 *num.* 50.
Non admittitur resolutio contractus venditionis in totum executi, ob non solutum pretium, præcipue si de illo habita fuerit fides *tom.* 11 *dec.* 33 *n.* 14.
Interpretatio sumenda est quod quis non cogitaverit de validanda venditione mediante iuramento contra Ius, aliter non iuramentum, sed periculum est *t.* 5 *dec.* 14 *n.* 21.
Læsio ad rescindendam venditionem probari debet de tempore celebrati contractus *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 42.
Ubi dolus dat causam venditioni an venditori competat reivindicatio, resolvitur cum distinctione *tom.* 5 *dec.* 19 *n.* 47 *&* 61.
Venditio ob non notificatam scripturam nulla est, & quare *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 9 *&* 11.
De venditione conditionali gabella non est solvenda neque denunciatio facienda, sed solum quando mediante traditione effectum sortiatur *tom.* 5 *dec.* 14 *n.* 2.

VENDITIO BONORUM DEBITORIS.

Statutum Florentinum *libr.* 2. *rubr.* 57. quid requirat circa electionem Peritorum in venditione bonorum debitoris eiusque ratio *tom.* 5 *dec.* 44 *n.* 1 *&* 4.
Secuta deliberatione bonorum subhasta plus offerenti dicitur perfecta venditio *tom.* 5 *dec.* 26 *n* 2.
Prudentis Iudicis est ut bona vendantur subhasta cum debita cautione iniungendo creditoribus obligationem fideiussionis, iuxta stilum Supremorum Tribunalium *tom.* 6 *dec.* 13 *num.* 18 *&* 19. quæ consuetudo æquissima vocatur *n.* 20. maxime si ageretur de concursu creditorum, ubi timeri possent alii creditores anteriores sicut etiam in casu hæredis beneficiati *n* 21. quibus casibus creditoribus dolendum si malum elegerint debitorem *n.* 22. *ibid. n.* 28. ubi in hac materia equitas servanda est.
Vendens Iure creditoris sequitur alienam fidem *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 7.
Fiscus vendere nequit Iure Creditoris sine subhastatione *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 20.
Amplia etiamsi vendat rem tanquam suam *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 21.
Et hoc expresse disponitur a Statuto Florentino *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 22.
Limita tertio regulam de qua supra *n.* 4. in bonis Clericorum *Lex bene a Zenone Cod. de quadrien præscription.* non comprehendit Clericos eorum bona etiam patrimonialia *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 24.
Item non procedit in rebus Ecclesiæ *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 25.
Nec in Patrimonio Ecclesiastico, ad cuius titulum quis fuit ordinatus *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 26.
Limita quarto regulam, de qua supra *n.* 4 cum Fiscus vendit Iure Creditoris, non vero Iure proprio *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 31.
Iure proprio vendere dicitur, cum vendit ex causa confiscationis *tom.* 5 *dec.* 33 *num.* 32.
Limita quinto cum Fiscus promisit emptori pretii restitutionem in casu molestiæ, vel alia pacta privatam utilitatem respicientia in Instrumento adposuit *tom.* 5 *decis.* 33 *num.* 33.
Limita sexto cum venditio facta fuit salvis iuribus alienis, vel sine aliorum præiudicio *tom.* 5 *dec.* 33 *n.* 34.

VENDITOR IN GENERE.

Venditor Ius habet sibi ad libitum eligendi emptorem *tom.* 11 *dec.* 45 *num.* 37.
Emptor tenetur investigare qualitatem, & conditionem venditoris *tom.* 5 *dec.* 28 *n.* 14.
Vendens cum iuramento non restituitur, nisi probet se esse enormissime læsus *tom.* 11 *dec.* 15 *n* 19.
Venditoris declaratio, vel confessio proprii facti plurimum valet pro inter-

terpretatione contractus *tom.* 3 *dec.* 71 *num.* 16.
Competit venditori reivindicationem, quando non transtulit dominium in emptorem *tom.* 4 *dec.* 38 *num.* 26.
Venditoris voluntas præsumitur restricta solummodo ad quantitatem pretio æquipollentem, & ad mensuram in contractu indicatam *tom.* 3 *dec.* 73 *num.* 2.
Venditor si sit in mora tradendi, tenetur emptori ad damna & interesse, habita ratione quanti plurimi res vendi potuisset *tom.* 3 *dec.* 39 *num.* 11.
Venditor bonorum poterat damnum super Locis Montium post illorum emptionem ubi empta fuissent evitare illa iterum vendendo, & pretium in alios effectus implicando *tom.* 5 *decis.* 26 *num.* 62.
Vendens portionem principalem censetur in emptorem transferre etiam aliam, quæ illi accrescit. Intellige quando portio vacat post alteram portionem venditam *tom.* 5 *decis.* 9 *num.* 58 & 62.
Vendito servo censetur etiam venditum legatum eidem relictum vel hæreditas eidem delata *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 59 & 60.
Venditoris confessiones nocere non possunt emptori post factam venditionem *tom.* 8 *dec.* 13 *num.* 50.
Præsertim cum agitur de venditore non solvendo qui damna provenientia ex sua confessione reparare non potest *tom.* 8 *dec.* 13 *n.* 51.
Et procedit quoque in venditore ante factam venditionem attestante *tom.* 8 *decis.* 13 *num.* 52.

VENDITOR AD QUÆ TENEATUR.

Venditor tenetur ad rei traditionem *tom.* 2 *dec.* 39 *n.* 23.
Quis vendit bona quot, & quanta sint, & Ius, quod in re habet, non tenetur de evictione *tom.* 4 *dec.* 44 *n.* 42.
Venditor regulariter non tenetur præstare emptori fideiussores de evictione *tom.* 4 *dec* 12 *n.* 30.
Limita, si periculum evictionis immineat *tom.* 4 *dec.* 12 *n.* 31.
Quo in casu etiam creditor promittere debet emptori restitutionem pretii pignoris venditi, adhuc non soluti *tom* 4 *dec.* 12 *num.* 32.
Hoc tamen non procedit, si de tempore subhastationis creditor erat in bona fide, nec tenebatur scire qualitates rei venditæ *tom.* 4 *dec.* 12 *num* 33.
Venditor tacere emptori non debet vitium rei venditæ *tom.* 7 *dec.* 36 *num.* 15.
Venditor omnia corporis vitia præstat, animi vero ita demum præstabit si promiserit *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 12 & 14.
Temporis brevitas refundit onus in venditorem excludendi vitiorum iumenti præexistentiam *tom.* 12 *dec.* 48 *n.* 29.
Venditor qui allegat morbum supervenisse post venditionem culpa, & facto emptoris, hoc probare tenetur per nitidissimas probationes *tom.* 12 *decis.* 48 *num.* 35.

VENDITOR QUOAD EVICTIONEM ET MOLESTIAS.

Quando venditor sibi prospexit cum reservatione dominii rei venditæ, non concurrit cum aliis creditoribus, sed aliis præfertur in solutione rei venditæ *tom* 4 *decis.* 38 *num.* 25.
Lex final. locum solum habet, ubi re evicta venditor retineret pretium sine ulla causa *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 82.
Venditor, qui rei venditæ pretium reportavit, quique promisit emptori illud pro una vice tantum restituere, si res evinceretur condemnari debet, re evicta, ad emptorem relevandum intra pretii recepti quantitatem, sive agat, ut pretium restituatur, sive ut expen-

se, & damna reficiuntur *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 31.

Venditor rei alienæ, vel alteri obligatæ condemnari potest ad præstandam cautionem, licet emptor adhuc passus non fuerit molestias *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 6 *&* 7.

Maxime quando ad eam præstandam sese expresse obligavit *tom.* 3 *dec.* 35 *n.* 8.

Venditores mercium ab emptore in Taberna positarum non possunt eas vindicare, licet dominium, vel hypothecam sibi reservaverint *tom.* 3 *decis.* 67 *num.* 17 *&* 57.

Et hoc procedit, etiamsi merces apud tertium acquirentem realiter existant *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 18.

Si venditor delegaverit emptorem suo Creditori, superveniente evictione, vel molestiis in re vendita, emptor adversus delegatarium potest se tueri exceptione sequutæ, vel imminentis evictionis, quam venditori opponere poterat *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 26. contra *n.* 27. distingue, & declara ut *n.* 28 29 30 *&* 31.

Si verum non est quod venditor promisit, æquitas postulat eamdem esse causam emptoris, quæ futura esset, si verum dictum fuisset *tom.* 2 *decis.* 49 *num.* 17.

Venditor, qui factum promisit, debet illud præcise adimplere eo modo, quo conventum est *tom.* 2 *decis.* 49 *num.* 18.

Præsertim si in emptoris electione sit intentare contra venditorem illud remedium, quod sibi magis placet, quæ facultas tollit venditori quodcumque Ius offerendi satisfacere emptori alio modo, quam ille petit, ac cupit *tom.* 2 *decis.* 49 *num.* 19.

Non obstante quod pactum de solvendis decimis obligare non valeat Decimarum Magistratum, ut pro eis non agat contra possessorem fundi, quia sufficit, quod emptor non patiatur molestias, & quod conventio suum consequatur effectum *tom.* 2 *dec.* 49 *n.* 20.

VENDITOR HABENS FIDEM DE PRETIO.

Venditor non dicitur habuisse fidem de pretio, quando credidit emptorem statim soluturum, qui sub hac spe dolo deceptus potest rem propriam persequi, ac vindicare *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 42 *&* 45.

Declara, quod solus non impedit dominii translationem qua stante non datur actio reivindicationis, sed actio de dolo *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 43 *&* 46.

Venditor qui dilationem dedit ad solvendum precium potest absque labe usuræ aliquid annuum stipulari *tom* 12 *dec.* 21 *num.* 3.

Venditor cogi non potest ad recipiendam dimidiatam pretii solutionem, cum regulare sit, ut creditor dimidiatam solutionem recipere non cogatur *tom.* 3 *dec.* 39 *n.* 9 *&* 10.

VERBA IN GENERE.

Verba specialia dicuntur clara *tom.* 10 *dec.* 18 *n* 37.

Silet quæstio voluntatis ubi verba sunt clara *tom.* 2 *dec.* 16 *num.* 5.

Ubi verba sunt clara non est locus coniecturis *tom.* 7 *dec.* 30 *n.* 67.

Verba facultativa non important necessitatem *tom.* 2 *dec.* 9 *num.* 21.

Verba directa regulariter non obliquantur *tom.* 11 *decis* 40 *num.* 50.

Verba simpliciter prolata restringuntur ad primum actum *tom.* 7 *decis.* 11 *num.* 1.

A propria verborum significatione non est recedendum *tom.* 6 *dec.* 46 *num.* 2 *tom.* 10 *dec.* 19 *num.* 30 *&* *dec.* 25 *n.* 28.

Præcipue contra subiectam materiam, naturam actus, & mentem disponentis *tom.* 10 *dec* 19 *n.* 31.

Qualitas adiuncta verbo determinatur secundum tempus verbi *tom* 4 *dec.* 1 *n.* 72. & *tom.* 12. *dec.* 2. *n.* 11.

Nullum maius voluntatis signum est, quam illud quod verba denotant *tom.* 11 *dec* 20 *n.* 25.

Verborum proprietati est inhærendum ne absurdum sequatur *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 29.

Verba non sunt improprianda quando iuxta proprium sensum possunt intelligi *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 17.

Verba intelligenda sunt de subiectis quibus immediate adhærent *tom.* 7 *dec.* 23 *n* 32.

Verba sunt signa eorum, quæ versantur in mente proferentis *tom.* 12 *dec.* 39 *num.* 16.

Verba perfunctorie dicta minime obligant *tom.* 9 *dec.* 1 *num.* 29.

Verba proemialia important causam finalem *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 2.

Verba demonstrative prolata non disponunt *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 60.

Ideo dispositionem alias factam non corrigunt *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 61.

Ratio *Textus in Leg. Lucius* 90. §. *Lucius il pr. ff de leg* 2. non consistit in verbis relativis, sed in eo quod Seia specialiter nominata erat de libertis *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 62.

Et solum ratione maioris declarationis fuerat specificata *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 63.

Contrariæ authoritates reprobantur, & declarantur *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 64.

Certitudo verborum declarat certitudinem intellectus *tom.* 11 *decis.* 20 *num.* 17.

Non verba, sed sensus, & intentio spectari debet *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 2.

Verba sunt acceptanda in sua propria significatione, quando prolata sunt a viro docto & iurisperito *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 18.

Verba etiam improprianda sunt ut menti inserviant *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 18.

Obligatio non patitur verba obscura, sed clara *tom.* 11 *dec.* 18 *num.* 1.

Verba Legis, cui non conveniunt, ita nec eius dispositio *tom.* 11 *dec.* 5 *num.* 13.

Subiunctiva verba tempus futurum amplectuntur *tom.* 11 *dec.* 23 *n.* 29.

Quando non conveniunt verba dispositionis, nec ipsa dispositio locum habet *tom.* 1 *dec.* 17 *n.* 10.

Verbis quæ non habent intrinsecum valorem extribuenda est significatio nata ex communi usu *tom.* 8 *dec.* 27 *n.* 24.

Relatio verborum non fit ad omnia, sed ad proxima, quibus verba adhærent *tom.* 11 *dec.* 19 *num.* 4.

A potestate ad voluntatem sumitur argumentum ne tollatur verbis eorum ampla, propria, & naturalis significatio *tom.* 8 *dec.* 45 *num.* 7.

Verba posteriora debent attendi, ubi adiecta fuerunt ad correctionem præcedentium *tom.* 10 *dec.* 14 *n.* 7.

Ad vitandum absurdum verba *Statuti &c.* sunt restringenda *tom.* 9 *dec.* 4 *n.* 85.

Verba inter se synonima nullam important diversitatem *tom.* 7 *decis.* 13 *num* 27.

Legis dispositio non convenit ei, cui non conveniunt verba Legis *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 60.

Intentio clara debet prævalere propriæ verborum significationi *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 27.

Declarationes serotinæ efficaciam non tollunt verbis obligatoriis antea prolatis *tom.* 8 *decis.* 28 *n.* 42.

Verba in eadem oratione statim adiecta æqualiter omnia respiciunt, ac determinant *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 5.

Ubi ex una parte cum verbis concurrunt facta, res efficitur indubitabilis *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 34.

Inculcatio verborum operatur comprehensionem omnium, licet non comprehenderentur sub simplici expressione *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 119.

Verborum inculcatio denotat veram deliberationem *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 83.

Verba investituræ, & privilegii dant formam dispositioni *tom.* 11 *decis.* 4 *n.* 12.

Ver-

Verba lata incidenter propter aliud, vel per viam præsuppositi non disponunt *tom.* 5 *dec.* 9 *n.* 35.
Prima verba a subsequentibus declarantur *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 23.
Quando, & quomodo verba pro validitate actus sint impropriandà *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 15
In sententiarum conformitate dignoscenda, non verba, sed effectus consideratur quando super eodem capitulo consistunt, & ambæ diffinitivæ sunt *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 1.
Verba scripturæ, eorumque vim præcipue spectare debemus quotiescumque est quæstio de voluntate scribentis *tom.* 12 *decis.* 5 *n.* 20.
Verba quæ ex se non habent orationem perfectam referri debent ad præcedentia *tom.* 11 *decis.* 19 *n.* 5.
Verba pluralia in uno tantum verificari nequeunt *tom.* 10 *decis.* 27 *num* 16.
Verba, quæ non sonant nisi tempus præteritum, trahi non possunt ad aliud tempus sive præsens, sive futurum *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 5.
Verba serio prolata a viro prudenti & legum perito non debent remanere superflua *t.* 12 *d.* 38 *n.* 49.
Verba supositiva prolata ab eo qui habet disponendi facultatem fideicommissum, legatum, vel dispositionem inducunt *tom.* 7 *decis.* 13 *num.* 20.
Verba negativa multo plus negant quam affirmaiva ponant *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 44.
Verba intentioni inservire debent, non intentio verbis *tom.* 10 *dec.* 18 *n.* 14.
Verborum dialecticatio ad grammaticos remittitur *tom.* 10 *decis.* 18 *num.* 15.
Verba contrahentium solum debent attendi *tom.* 10 *dec.* 16 *n.* 26.
Quoties verba clara sunt, & voluntas ambigua, verbis est inhærendum *tom* 11 *dec.* 40 *n.* 84.
Non est attendendus cortex verborum, sed sensus, & mens proferentis *tom.* 3 *dec.* 19. *n.* 32.
Facto magis quam verbis voluntas præcedens declaratur *tom.* 11 *dec.* 16 *n* 15.
Factis plus creditur, quam verbis *tom.* 11 *dec.* 16 *n* 16.
Verba conventionis non debent esse inutilia *tom.* 3 *dec.* 72 *n.* 2.
Verba ita sunt intelligenda ut obligent minus quam sit possibile *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 24.
Verba referenda sunt ad intellectum Iuris Communis *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 23.
Verba habent significationem ab usu & intelliguntur iuxta solitum *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 21.
Verba intelligenda sunt iuxta substantiam legati *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 123.
Verba præteriti imperfecti subiunctivi futurum tempus indicant *tom.* 7 *decis.* 17 *num.* 34.
In Lege verba capituli sequentis intelligenda sunt ad limites casus, de quo loquuntur verba capituli antecedentis *tom.* 4 *decis.* 18 *n.* 23.
Verba per modum rationis, & causæ finalis prolata, disponunt, & principaliter ad hunc effectum dicuntur pronunciata *tom* 1 *dec.* 4 *n.* 34.
Arbiter Iur Consultus præsumitur unum verbum pro alio non usurpasse *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 19
Verba separari nequeunt, ubi sermonis connexio concurrit, & unum ab alio dependet *tom.* 9 *decis.* 33 *num* 19.
Verborum formulæ perperam concepræ proveniunt ex imperitia Notariorum, vel Partium *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 19
Verba applicari debent illi extremo quod est potentius, & cui magis convenit verisimilis disponentium voluntas *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 16.
Verba Statuti ubi non adaptantur ad casum occurrentem cessat dispositio *tom.* 7 *dec.* 2 *n.* 19.
Verba Testatoris rigorose spectanda

da sunt ne una substitutio in aliam diversam transformetur *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 18.
Verba præcedentia apta comprehendere fœminas in iurepatronatus restringuntur in subsequentibus, in quibus masculinitatis qualitas adiecta fuit *tom.* 4 *dec.* 20 *num.* 12.
Non aliunde melius, quam ex litera, & verbis testamenti, voluntas Testatoris coniicitur *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 15.
In connexis & concernentibus explicationem unius facti individui, verba subsequentia declarationem recipere debent ab antecedentibus *tom.* 12 *dec.* 35 *n.* 13.
Stantibus verbis perpetuitatem redolentibus insurgit fideicommissum reciprocum de linea ad lineam *tom.* 4 *decis.* 18 *num.* 41.
Præsertim si in casu contraventionis vocentur non alienantes, & in casu, quo omnes alienaverint vocetur Locus Pius *tom.* 4 *dec.* 18 *n.* 42 *&* 43.
Ubi verba adhibita in iurepatronatus passivo referuntur illis in activo adhibitis, censeri debent ad utrumque Patronatum invitatæ eædem personæ *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 49.
Verba præteritum tempus importantia scripturam antecedenter perfectam, & absolutam demonstrant *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 38.
Verba extinctionem census denotantia demonstrant illum fuisse extinctum, non autem translatum *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 19.

VERBA QUOAD INTERPRETATIONEM.

Verba intelligenda sunt in eo sensu, & respectu, quo prolata sunt *tom.* 12 *decis.* 35 *num.* 12.
Verba in eo sensu sunt intelligenda, in quo Testator in aliis partibus accepit *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 10.
Verba potius demonstrative, quam taxative accipi debent *tom.* 10 *dec.* 25 *num.* 14.
Verba dubia declarari nequeunt a verbis æque dubiis *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 35.
Verba contractus intelligenda sunt iuxta subiectam materiam iuxta finem, mentemque contrahentium *tom.* 5 *dec* 50 *n* 5.
Verba sententiæ non possunt referri ad unam rationem, vel titulum, quando æque adaptantur ad alium titulum, vel rationem *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 72.
Verba æque relativa ad pignus, & dationem in solutum, interpretari debent pro datione in solutum, maxime si Creditor constitutus sit procurator in rem propriam *tom.* 3 *decis.* 68 *num.* 31 *&* 33.
Verba in contractibus stricte magis, ac rigorose, quam in ultimis voluntatibus debent intelligi *tom.* 2 *dec.* 43 *num.* 9.
Verba intellectus duplicis in eo sensu accipienda sunt, quo a disponente, vel contrahentibus usurpata fuisse appareat *tom.* 2 *decis.* 43 *num.* 17. 20 *&* 25.
Verba intelligenda sunt, non prout materialiter sonant, sed iuxta mentem proferentis *tom.* 2 *decis.* 53 *num.* 21.
A propria, ac stricta verborum significatione recedi non debet, nisi evidens in contrarium stet disponentis voluntas *tom.* 2 *decis.* 53 *num.* 25.
Verba accipienda sunt in sensu naturali, non autem civili *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 26.
Verba sunt improprianda ad evitandum absurdum *tom.* 12 *decis.* 26 *num.* 28.
Ut verba improprie intelligantur evidentes requiruntur coniecturæ *tom.* 1 *dec.* 43 *n.* 4.
Verba non sunt in eum sensum trahenda per quem induceretur dispositionis superfluitas, atque inutilitas *tom.* 12 *dec.* 36 *num* 12.
Verba per se clara nullam recipere va-

valent interpretationem *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 6.
Verba sunt accipienda in sua propria, & germana significatione *tom.* 11 *dec.* 21 *n* 10.
Verba interpretanda sunt in suo generico significatu *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 105.
Verba iuxta naturalem, & legalem significatum sunt intelligenda *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 85
Præcipue ad eximendum actum a nullitate *tom.* 11 *dec.* 30 *n.* 86. 103.
Materiali verborum significationi prævalere debet verisimilis contrahentium voluntas *tom.* 11 *decis.* 46 *num.* 5.
Verborum significatio, & maior vel minor vis terminorum deducitur a solito *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 13.
Verba sunt semper interpraetandá contra se fundantes in illis *tom.* 12 *dec* 26 *n.* 87.
Non formalitas verborum attendenda, sed voluntas, cui verba inservire debent *tom.* 7 *dec.* 6 *n.* 27
Verba posteriora declarantur ab antecedentibus *tom* 7 *dec.* 11 *n.* 41.
Amplitudo verborum ampliat, non minuit legatum ubi declara *tom.* 7 *decis.* 23 *n.* 31.
Verba pro synonimis habita a Testatore in eadem significatione sunt intelligenda *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 21.
Verba ambigua secundum Testatoris usum, sunt interpretanda *tom* 12 *dec.* 43 *num.* 44.
Verba ambigua contra stipulantem interpretantur, qui sibi imputare debet si Legem apertius non dixit *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 7.
Ubi apparet de intentione non curatur quomodo verba concepta sint *tom.* 9 *dec.* 23 *num.* 39.
Ubi verba sunt clara, cavillosa est eorum interpretatio *tom.* 4 *decis.* 42 *num.* 4.
Verba dubia subsequentia debent famulari præcedenti dispositioni claræ *tom.* 11 *dec.* 14 *n.* 17.
Species subsequentes declarant verbum ambiguum præcedens *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 18.
Verba impropriantur, ut pauperi puellæ succurratur *tom,* 5 *decis.* 38 *num.* 42.
Verba non sunt trahenda ad sensum contrarium menti contrahentium *tom.* 2 *dec.* 37 *n* 85.
Verba sunt accipienda in eo sensu, in quo illa protulit Testator in alia testamenti parte *tom.* 2 *decis.* 15 *num.* 11.
Verbum non semper accipi debet in potiori significatu, cum quilibet alius, dummodo improprius non sit, sufficiat *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 34.
Pro validitate actus quælibet capienda interpretatio, etiamsi verba forent improprianda *tom.* 8 *decis.* 48 *n.* 4.
Verba ita sunt intelligenda, prout Testator iis usus est in aliis testamenti partibus *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 58.
Testatoris verba iuxta communem usum loquendi sunt intelligenda *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 16.
Verba æquivoca declarare nequeunt voluntatem dubiam *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 40.
In Testamento vulgari sermone conscripto Testatoris verba naturaliter sunt inteligenda *tom.* 3 *decis.* 18 *num.* 2.
Vorba directa ostendunt Testatorem noluisse fideicommissum inducere *tom* 11 *dec.* 40 *n* 61
Verba sententiæ intelligenda sunt civili modo, & ne sequatur captio, & læio *tom.* 11 *dec.* 4 *n.* 10.
Verba contractus interpretantur secundum naturam, & qualitatem ipsius, etsi oporteat ea impropriari *tom* 11 *dec.* 3 *n.* 21.
Ubi adest ipsiusmet Testatoris declaratio verbi ambigui, cessare debet quælibet Legis interpretatio circa eiusdem verbi intelligentiam *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 15.
Declaratio verbi ambigui sumi potest

test etiam a subsequentibus *tom.* 4 *decis.* 20 *n.* 16.

Quando agitur de interpretatione verbi dubii per aliud clarum, non attenditur nec personarum, nec rationis diversitas *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 19.

Verba præcedentia declarant sequentia, & sententiæ recipiunt declarationem a petitione *tom.* 7 *dec.* 3 *num.* 30.

Prægnantia verborum intelligi debet iuxta propriam latitudinem, quoties pinguius expletur finis volitus a Legislatore, quidquid sit, quando haberi nequit ratio eius, ad quod disponens respexerat *tom.* 7 *dec.* 7 *n.* 25.

Verba partis dispositivæ interpretativa, eius efficaciam destruere non possunt *tom.* 6 *dec.* 61 *n.* 18.

Verbum non est univocum, quod diversimode potest interpetrari *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 39.

VERBA OFFICIOSA, ET DEPRECATORIA.

Verba per modum urbanitatis prolata non inducunt obligationem *tom.* 3 *dec* 41 *n.* 11.

Respectu tertii omnis cessat adulandi occasio *tom.* 3 *dec* 41 *num.* 12.

Verba promissionis geminata non possunt dici officiosa, sed veram pariunt obligationem *tom.* 3 *dec.* 41 *num.* 13.

Posita deliberata voluntate donandi, verba officiosa non sufficiunt ad tollendam donationis efficaciam *tom.* 3 *decis.* 41 *n.* 17.

Ad hoc ut Epistola sit obligatoria, verba debent esse dispositiva, & cum certa scientia a Scribente prolata *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 20.

Sed favore dotis, eiusque fructuum verba licet sint enunciativa, resolvuntur in dispositiva, & efficiuntur obligatoria *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 21.

Et promissio etiam sine causa in obligationem convertitur *tom.* 3 *dec.* 41 *n.* 22.

Verba deprecatoria non inducunt formam præcisam *tom.* 7 *decis.* 11. *num.* 37.

VERBA GENERALIA, UNIVERSALIA, ET INDEFINITA.

Verba generalia ab homine prolata, generaliter sunt intelligenda *tom.* 12 *dec.* 26 *n.* 37.

Verba generalia non restringuntur a specialibus *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 17.

Verba generalia non admittunt restrictionem *tom.* 2 *dec.* 4 *n.* 15.

Verba generalia restrictionem non patiuntur ad expressa, ubi id fieri nequit salva ratione recti sermonis *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 9. *& seqq.*

Satis dicitur expressum, quod sub generalitate verborum compræhenditur *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 18.

Verba Statuti generalia simpliciter prolata casus privilegiatos non comprehendunt *tom* 12 *decis.* 2 *n.* 5.

Secus vero ubi de illis facta fuerit expressa mentio *tom.* 12 *dec.* 2. *num.* 6.

Verba generalia simpliciter prolata in excellentiori, ac nobiliori significatione sunt intelligenda *tom.* 12 *dec* 43 *n.* 9.

Verba subsequentia, licet generalia, ad super expressa restringenda sunt *tom.* 6 *decis.* 36 *n.* 16.

Verba generalia non revocant, quod de necessitate verborum non venit *tom.* 5 *dec.* 23 *n.* 3

Statuti verba generalia restringuntur per rationem expressam *tom.* 2 *dec.* 24 *n.* 81.

Verba affrenata censentur quietantiæ addita, ut ultra expressa extendantur *tom.* 11 *dec.* 29 *n* 11.

Quietantiæ verba generalia, quando restringantur ad certam causam expressam *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 7.

Verba indeterminata omne tempus comprehendunt *tom.* 7 *decis.* 11 *num.* 9.

Verba indefinita non comprehendunt ea, quæ non sunt in potestate disponentis, præcipue si agatur de ma-

materia odiosa, & pœnali *tom.* 8 *dec.* 48 *num.* 6.
Verba indefinita non restringuntur, nisi id clare probetur, cum nonnisi improprie restringantur *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 81.
Verba universalia quietantiæ, nisi ex aliquo adiuncto restringantur, faciunt præsumi quod de omnibus fuerit cogitatum *tom.* 11 *dec.* 29 *num.* 5.
Etsi quietantiæ eidem occasionem præbuerit certa causa *tom.* 11 *dec.* 29 *n.* 6.
Verba universalia restrictionem non patiuntur *tom.* 10 *dec,* 37 *n.* 101.
Verba universalia quoscumque accessiones compræhendunt *tom.* 12 *dec.* 20 *num.* 32.
Verba universalia omnes casus compræhendunt præter exceptos *tom.* 12 *decis.* 3 *num.* 6.

VERBA MERCANTILIA.

Verba Legis commercio favorabilis sunt interpretanda, quod stent demonstrative *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 39.
Quod procedit etiamsi verba posita essent taxativo modo *tom.* 9 *decis.* 25 *num.* 40.
Super intelligentia verborum mercantilium Iudex potest se extraiudicialiter informare *tom.* 5 *decis.* 34 *num.* 30.
Mercatores in contractibus apponere non solent verba otiosa, & superflua *tom.* 6 *dec.* 36 *n.* 21.
Verba, quibus utuntur Mercatores ab ipsis Mercatoribus interpretationem recipiunt *tom.* 8 *decis.* 28. *num.* 40.

VERBA GEMINATA.

Verba explicita, & geminata, evidenter declarant quid Partes voluerint *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 20.
Verba geminata magis disponunt & magis enixam voluntatem ostendunt *tom.* 12 *dec.* 38 *num.* 42.
Geminatio verborum universalium ostendit nullum casum fuisse exclusum *tom.* 12 *decis.* 3 *n.* 7.
Geminatio denotat plenam deliberationem *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 84.
Geminatio verborum magis enixam voluntatem probant *tom.* 11 *dec.* 14 *num.* 8.

VERBA ENUNCIATIVA, ET DISPOSITIVA.

Verba enunciativa a Notario prolata inter Partes præsentes, & non contradicentes dicuntur verba Partium & inter illas plenam faciunt probationem *tom.* 2 *dec.* 6 *num.* 21.
Verba suppositiva prolata ab eo, qui habet facultatem disponendi habent vim dispositionis, & conventionis *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 6
Verba quando censeantur stare demonstrative ad tempus, & conditionem non autem taxative ad exclusionem iuris accrescendi *tom.* 5 *decis.* 8 *num.* 50.
Donatio non inducitur ex verbis renunciativis *tom* 5 *dec.* 9 *n.* 34.
Verba enunciativa inter easdem Partes, seu contra enunciantes, & in necessariis ad actum qui geritur plene probant *tom.* 7 *dec.* 27 *n.* 10.
Enunciativa verba plene probant cum agatur de contractu peracto a centum ferme annis *tom.* 3 *dec.* 21 *num.* 4.
Verba dispositionis ubi conveniunt, convenire etiam debet dispositio *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 10.
Verba dispositionis præcedentia declarantur a subsequentibus *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 15.
Verba futuri temporis coniuncta cum relativo *quod*, restrictionem, & taxationem inducunt *tom.* 12 *decis.* 38 *n.* 23

VERBA IN SPECIE.

Verba *abbiamo caricato a conto nostro* arguunt, & probant societatem *tom.* 12 *dec.* 10 *n.* 24.
Quo in sensu accipienda sint hæc verba „ si Navis redierit *a buon salvamento* „ *tom.* 3 *dec.* 10 *n.* 1. & 6.
Verba *ab omnibus bonis* non solum præseferunt exclusionem a bonis

sine

sine ulla restrictione, sed etiam ab omnibus iuribus, & actionibus tam activis, quam passivis *tom.* 7 *dec.* 7 *num.* 19.

Verba *acquirere*, vel *concedere* sunt naturalia contractui emphyteusis *tom.* 2 *dec.* 3 *n.* 1.

Verba *administrator*, & *usufructuarius* sunt synonima, ubi Testator administratorum personas contemplavit, & in eos maius legati commodum direxit *tom.* 9 *tom.* 37 *num.* 14.

Verba *ad effetto che* sunt demonstrativa causæ finalis, a qua tota dispositio regulatur *tom.* 7 *dec.* 49 *num.* 2.

Verba *a disposizione* denotant dominium *tom.* 5 *dec.* 35 *n.* 1.

Item verba *in credito* *tom.* 5 *decis.* 35 *n.* 2.

Verbum *aliquod* est universale, & in propositione negativa omnia negat *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 33.

Verbum *a principio* primam temporis extremitatem denotat *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 15.

Verbum *spettanti*, *appartenenti* plures habet significationes, sed tamen accipitur pro accessorio, seu instrumento fundi *tom.* 7 *decis.* 27 *num.* 8.

Verbum *assignatio* est æquivocum, & referibile etiam actui non transferenti dominium *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 23.

Verbum *assigno*, & *consigno*, quando importet assignationem potius pro solvendo, quam pro soluto *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 28.

Verba *attualmente numerò*, actualem numerationem significant, nisi contrarium concludentissime probetur *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 15.

Verbum *ballottare* non nisi in pluribus verificari debet *tom.* 6 *dec.* 10 *num.* 19.

Verba *ce la faremo con Tizio* ad debitorem directa, liberant ipsum debitorem, ex Mercatorum stylo *tom.* 8 *dec.* 28 *n.* 39.

Verba *cesserunt*, & *cedunt* promissionem, & per consequens obbligationem important *tom.* 10 *dec.* 27 *num.* 15.

Verbum *Ceppo* ex communi usu loquendi, præsertim in Italia agnationem, & familiam significat *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 20.

Verba, *che Beni* eius sunt naturæ, ut superius enarrata restringunt *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 45.

Verba *chiamò*, *e chiama* sunt directa *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 4.

Dicta verba *chiamò*, *e chiama* secundum aliquos sunt communia *tom.* 11 *dec.* 22 *n.* 6.

Eadem verba non sunt in difformi sensu accipienda *tom.* 11 *dec.* 22 *num.* 19.

Ubi adest votum conservandæ agnationis, appellatione *Cippi* non continetur fœmina agnata *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 22.

Non sequitur tamen, quod huiusmodi voto deficiente, contineantur masculi ex fœminis *tom.* 12 *dec.* 43 *n* 23.

Verbum *Ceppo* non est nomen iuris, sed a Populo introductum ad designandam agnationem *tom.* 12 *dec.* 43. *n* 24.

Ideo non licet illud extendere ad compræhendendos cognatos *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 25.

Verba *circa præmissa* non restringunt mandatum quoad ea quæ inservire possunt ad causam demandatam *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 16.

Verba *come se fossero*, impropriatatem significant, etsi æquiparationem importent *tom.* 5 *dec.* 12. *n.* 27.

Verbum *componere* non donare sed transigere significat *tom.* 12 *decis.* 19 *num* 26.

Verbum *concorrere* demonstrat intentionem proferentis esse restrictam ad succumbendum pro rata *tom.* 10 *dec.* 31 *n.* 29

Verba *con il quale esso se ne deve inten-*

tendere indicant debitum illius cuius respectu proferuntur *tom.* 2 *dec.* 18 *num.* 8.
Verba *con l'obbligo di doversi cambiare in fiera* restringuntur ad primas nundinas *tom.* 11 *dec.* 18 *n.* 7.
Verbum *consigno* non semper indicat abdicationem proprietatis, & dominii *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 24.
Verbum *contò* veram numerationem probat etiam in tertii præiudicium, accedentibus præsertim coniecturis ac præsumptionibus *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 66. 67.
Verbum *Curia* generale est, & universitatem significat *tom.* 12 *decis.* 18 *num.* 18.
Verbum *creditores* comprehendit etiam legatarios *tom.* 10 *dec* 37 *num.* 111.
In emphyteusi ecclesiastica regulariter verba restringuntur, & limitantur, etsi ampliora, & magis lata sint verborum *descendenti maschi* *tom.* 8 *decis.* 38 *num.* 8.
Verba, *dà, cede translativamente ec.* veram dominii translationem, & potius acquisitionem census, quam illius extinctionem important *tom.* 10 *decis.* 30 *n.* 16.
Verba, *dà, concede, ed assegna liberamente* important positivam dominii translationem *tom.* 3 *dec.* 68 *num.* 30.
Verbum *debere* late sumptum comprehendit etiam actionem in rem *tom.* 10 *dec.* 15 *n* 33.
At in sua propria significatione ad actionem personalem pertinet *tom.* 10 *dec* 15 *n.* 34
Verba *Debitor, & Creditor* sunt correlativa *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 42
Verbum *debet* relatum ad Iudicem necessitatem importat *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 10.
Verba *deinceps, & gradatim* significant unum actum sequi post alium per ordinem *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 32.
Verba *de legitimo matrimonio nati, & procreati* excludunt natos ex nuptiis clandestinis *tom.* 6 *dec.* 17 *num.* 34.
Verbum *denari* verificari potest etiam in ficta receptione per conversionem unius debiti in alterum *tom.* 12 *dec.* 22 *n.* 7.
Verba *de novo facere* mutationem important *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 49.
Verba *de novo, publice, & in facie Ecclesiæ solemnizent*, ad quem effectum ponantur in dispensatione *tom.* 6 *dec.* 19 *n.* 11. 14.
Verbum *descendentes* est nimis æquivocum ad demonstrandum tractum temporis successivum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 29.
Verbum *Descendentes* eadem proprietate sermonis genus summum, ac infimum complectitur, & ex quacumque verisimili coniectura in latiori, vel strictiori significatione sumitur *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 3.
Verbum *Descendentes*, plures descendentium species complectitur *tom.* 12 *dec.* 43 *n.* 1.
Verbum *dicta* refertur ad ea, de quibus verba sunt facta superius, non ad ea, de quibus nulla est facta mentio *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 7.
Verbum *disporre*, comprehendit tam contractus, quam ultimas voluntates *tom.* 12 *dec.* 46 *n.* 2.
Verba *disposuit, mandavit, legavit, & reliquit*, perfectam, & absolutam dispositionem inducunt *tom.* 7 *dec.* 13 *n.* 19.
Verbum *Domus*, aptum est comprehendere cognatos saltem in subsidium, quoties non concurrunt aliæ demonstrationes *tom.* 4 *dec.* 39. *num.* 38. 41 43.
Verba *donec vidua steterit domi* quando habitatio est iniuncta favore mulieris legatariæ non perpetuitatem, sed solum temporalitatem legati important *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 28.
Verbum *dono* non est semper necessarium ad designandas largitiones, sed sufficit quocumque modo expressa voluntas *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 24.

Verbum *dono*, & *condono* proprie importat liberalitatem absolutam quæ in donatione inter vivos tantum habetur *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 32.

Verba hæc *e altre diverse mercanzie* apta sunt compræhendere alias merces ultra illas, quæ fuerunt enumeratæ *tom.* 3 *dec* 72 *num.* 26.

Verba *E cosi si proceda in infinito* reciprocam non inducunt inter Descendentes nisi adsit inter primos vocatos, & sic conciliantur auctoritates contrariæ *tom.* 9 *decis.* 5 *n.* 75. 76.

Verbum *eligere* denotat proprii iudicii exercitium, non vero alienæ voluntatis declarationem *tom.* 4 *decis.* 34 *num.* 7.

Verbum *eosdem* est relativum *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 55.

Verba dispositiva, *& voluit* manifestam inducunt diversitatem inter unam, & aliam dispositionem *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 10.

Verba *etiam che di ritorno non portasse carico veruno, cioè voto per pieno*, excludunt necessitatem onerationis, & indicant contrahentes, non recessisse a contractu super periculo Navis per modum sponsionis *tom.* 3 *decis.* 60 *n.* 35.

Contraria intelligentia dicti pacti *voto per piena* recipitur, quando ex natura contractus, vel ex conventione Partium necessario mercium oneratio sequi debet *tom.* 3 *dec.* 60 *num.* 36.

Verbum *familiarmente* importat cum familia habitare, & familia est corpus plura sub se comprehendens *tom.* 9 *dec* 8 *num.* 9.

Verbum *figli, e descendenti* denotat tam masculos, quam fœminas descendentes per quodlibet medium ab hærede instituto *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 8.

Verba *fructus, redditus, & proventus* utpote generalia, comprehendunt quamlibet acquisitionem, quarumcumque rerum *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 30.

Verba *fructus, redditus &c.* important non solum ea, quæ renascuntur, sed etiam quæ non renascuntur *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 31.

Verbum *proventus* compræhendit quoslibet fructus, redditus, & comoda undequaque provenientia *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 32.

Verbum *functus* importat perfectionem actus *tom.* 9 *dec* 21 *num.* 19.

Verbum *goda l' Eredità* quando restringi debeat ad simplicem administrationem ubi de aliis similibus verbis *tom.* 9 *decis* 10 *n.* 5.

Verbum *goda* coniunctum cum verbo *amministri* simplicem administrationem importat, & interpretationem recipit a verbo *amministri tom.* 9 *decis.* 10 *n.* 7. 9.

Verba, *ha consentito* quamquam præteriti temporis resolvuntur in tempus præsens, & intelliguntur de illomet tempore quo fuit confecta Apocha *tom.* 1 *dec.* 4 *n.* 16.

Verbum *habitare* infert assiduam habitationem, non raram, & momentaneam *tom.* 9 *decis.* 8 *num.* 29.

Verba *habui, recepi*, non sonant actualem numerationem sed solum confessionem de recepto *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 11 Limita *n.* 12.

Verba *hæredem facio &c* sunt directa *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 54.

Verbum *hæredes* est nomen collectivum *tom.* 5 *dec.* 7 *num.* 42 *& seqq.*

Verbum *habere* dupliciter in iure accipitur, & quomodo *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 12.

Verbum *hæredes* comprehendit quoscumque hæredes bonorum *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 94.

Etsi iunctum sit verbo *filii tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 95.

Verbum *hæredes* in tota sua extensione est intelligendum, si concurrant coniecturæ id suadentes *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 97.

Verbum *hæredes* restringitur quando procedit verbum *filii tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 98.

Se-

Secus vero si subsequatur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 99.

Potissimum si intercedat particula *&* *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 100.

Restringitur item quando alias coniunctis præferrerentur extranei *t.* 11 *dec.* 40 *num.* 101.

Vel quando fideicommissum a Testatore ordinatum destrueretur *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 102.

Verbum enim *hæredibus* appositum non restringitur ad filios, sed ita significationem auget, ut hæredibus donatio deferatur, sive sint filii, sive extranei *tom.* 4 *decis.* 7 *n.* 19. 20. 21.

Verbum *hæredes* intelligendum est iuxta subiectam materiam *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 108.

Verbum *hæredes*, comprehendit omnes hæredes in infinitum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 113.

Verba *hoc modo videlicet* moderantur præcedentia, & eadem trahunt ad expressa inferius *tom.* 10 *decis.* 16 *num.* 24.

Verba *in, ed alla mia presenza*, significant actum præsentem, non autem, *e di mia presenza*, quæ tempus præteritum denotant *tom.* 3 *dec.* 32 *n.* 13.

Clausula *in infinitum* per se non sufficit ad obliquanda verba directa *t.* 11 *d.* 40 *n* 51 & de ratione *n.* 52.

Verba *in contanti* important veram, & realem numerationem *tom.* 3 *dec.* 31 *n.* 24.

Verba *instituì &c. sostituendo uno all' altro* simplicem vulgarem important *tom.* 9 *dec.* 34 *num.* 38.

Verba *la qual somma sia servita per pagare*, numerationem iam factam important *tom.* 3 *dec.* 31 *num.* 25.

Verba *Lego fundum ita ut erit tempore mortis important* Legatum fundi instructi *tom.* 2 *dec.* 23 *num* 55

Verba *liberamente* important liberationem a Fideicommisso non autem prohibitionem ususfructus *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 90. 92.

Verba isthæc *l' ultimo che sopravviverà*, cum designent certum tempus important conditionem, & formam *tom.* 4 *dec.* 33 *tom.* 25.

Verba *ma ancora* stant augumentative, non copulative *tom.* 1 *dec.* 17 *num.* 9.

Verba *molto, e poco* sunt relativa, & iuxta referentem intelliguntur *tom.* 9 *dec.* 33 *n.* 25.

Verbum *mobili* prædicatur de omnibus iis, quæ de loco, ad locum moventur *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 1.

Quid differat verbum *mobile* a verbo mobilia *tom.* 2 *dec.* 23 *n.* 12.

Verba *movere in alcun modo petizione, o lite* significant quamlibet litem; & causam etiam improprie quomodocumque movendam *tom.* 12 *dec.* 18 *n.* 19

Verba *non altrimenti, nè in altro modo*, exuberanter probant voluntatem Partium se abstinendi a qualibet novationis specie *tom.* 3 *dec.* 30 *n.* 63.

Verba *non alias, nec alia modo* non sunt limitativa, sed conditionalia *tom.* 5 *dec.* 6 *n.* 15.

Verbum *non existente* cum possit habere duplicem sensum, est accipiendum pro exclusione Fideicommissi *dec.* 1 *dec.* 2 *n* 91.

Verba *non solo* stant ampliative ad sequentia *tom.* 11 *dec* 29 *n.* 8.

Verbum *nostri* expressum in literis unius Socii inducit Societatem quoad alios *tom.* 1 *decis* 13 *n.* 196.

Verbum *observantibus* debet intelligi de illis, qui observabunt præceptum Testatoris postquam hæreditatem adepti fuerint *tom.* 4 *dec* 9 *num* 33 34.

Respondetur auctoritatibus in contrarium adductis ad probandum, quod inobservantia patris filiis præiudicet *tom.* 3 *dec.* 9 *n.* 34 35 36. 37. 38.

Verba hæc Statuti Mercantiæ *o che saranno tali cose a cammino* non possunt convenire rebus immobilibus *tom.* 3 *decis.* 68 *num.* 41.

Verbum *omne* comprehendit ea, quæ non comprehenderentur in simplici sermone *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 102.
Amplia etiamsi ex proprietate vocabuli non comprehenderentur *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 103.
Et comprehendit etiam impropria *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 104.
Verbum *omne* nihil excludit, & operatur, ac si de singulis mentio facta esset specialis *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 105.
Et non patitur aliquam restrictionem *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 106.
Et comprehendit totum id, ad quod referri valet subiectum *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 107.
Verba *omnes sint æquales* sunt generalia, & neminem excludunt *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 3.
Verbum *parentes* est aptum comprændere æque masculos, & fœminas, agnatos, & cognatos *tom.* 10 *decis.* 43 *n.* 29
Verbum *descendentes* est aptum comprehendere tam solos agnatos, quam etiam cognatos *tom.* 10 *dec.* 46 *num.* 6.
Verba *per tanta rata*, supponunt bona a debitore possessa excedere quantitatem debiti *tom.* 11 *decis.* 44 *num.* 2.
Verba *per suo conto* indicant mandatarium extitisse merum adiectum, & Procuratorem trahentis *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 10.
Verbum *placere* de boni viri arbitrio intelligitur *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 38.
Verba *plene*, *&* *libere*, quodcumque onus, & conditionem excludunt *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 11.
Verbum *possint* quid importet *tom.* 9 *decis.* 29 *num.* 36
Verba *post mortem*, quando censeantur appolita executioni potius quam substantiæ institutionis *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 141.
Verbum *posti* ad bona præsentia refertur *tom.* 2 *decis.* 6 *n.* 19.
Verbum *primus* restringitur ad primum, & unicum taxative *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 10.
Verbum *de primi* comprehendit tam primum quam secundum, qui dicuntur *de primi* respective ad ulteriores *tom* 7 *dec.* 11 *n.* 11.
Verbum *pro* significat causam finalem *tom.* 8 *dec.* 4 *num* 4.
Aliquando importat causam impulsivam *tom.* 8 *dec* 4 *num.* 5.
Verbum *procreare* proprie significat gignere, generare, vel producere *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 14. Contra quod verbum *procreare* accipiatur pro *nasci* *n.* 22. & 23. Et contrariæ auctoritates declarantur *n.* 26. 27. 29.
Verbum *procreati* verificatur de nativitate, & non de conceptione *tom.* 6 *dec.* 9 *n.* 4.
Verbum *procreare* denotat proprie actum conceptionis sed ex quo flectitur potius ad tempus futurum, quam ad præteritum *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 20.
Item ex quo refertur ad patrem *tom.* 6 *dec.* 17 *n.* 21.
Secus quando non refertur ad patrem, nec ad tempus futurum sed ad præteritum, quia tunc nativitatem significat *tom.* 6 *dec* 17 *n.* 22 Præsertim quando inverso verborum ordine vocati sunt nati, & procreati, ex quo distinctio temporum etiam excluditur *num.* 28 amplia etiamsi additum esset verbum *a principio num.* 30. 31.
Quando constat de expressa causa donandi non merentur attendi verba *pure simpliciter &c. tom* 7 *dec.* 6 *num.* 28.
Verba *purchè li bilanci il prezzo* restringunt dispositionem ad casum expressum *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 22.
Et conditionem important *tom.* 7 *decis.* 11 *num.* 23.
Verba *putaverit esse veniendum* ad solam cognitionem referuntur *tom.* 12 *dec.* 19 *n.* 53.
Verba Receptæ *per a buon conto* in solutione adposita demonstrant eam non

non esse finalem *tom.* 3 *dec.* 39 *num* 6.

Verba, *quia*, *quamobrem*, *hinc est*, *idcirco*, *pro*, *vel*, *ut* designant causam finalem *tom.* 9 *dec.* 5 *n.* 11.

Verbum *quomodocumque* est universale, & nihil prorsus excludit *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 36.

Verbum *restituere* idem significat, quod retro statuere *tom.* 12 *dec.* 30 *num.* 7.

Verba *resti padrone*, important liberam disponendi facultatem de bonis hæreditariis *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 76.

Verbum *restare*, significat rem conservari debere in ea qualitate, & iure, sicut antea erat *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 24.

Verbum *scudi* quoad unum legatum, de scutis Florentinis intellectum, diversam habere non debet significationem, quoad alterum legatum in eodem Testamento contentum *tom.* 4 *decis.* 27 *n.* 36.

Verba *satisfiat per solidum*, *&* *libram* actualem solutionem, & extinctionem crediti denotant *tom.* 12 *decis.* 2 *num.* 8.

Verba *di scorporo*, *e d' ipoteca* conveniunt tantum materiali substantiæ *tom.* 7 *decis.* 45 *num.* 27.

Verbum *semper* comprehendit temporis infinitatem *tom.* 8 *decis.* 3 *num.* 19.

Verba *semper* regulantur iuxta id, quod principaliter inter Partes actum fuit *tom.* 5 *decis.* 34 *num* 25.

Verba *secundum dispositionem* intelligi debent iuxta dispositionem Iuris Communis *tom.* 10 *decis.* 43 *n.* 8.

Verba *senza pregiudizio della figlia* loquuntur suppositive, non dispositive *tom.* 7 *decis.* 17 *num.* 15.

Verbum *simpliciter* significat *sine ulla distinctione tom.* 10 *dec.* 37 *n* 82.

Verba *si dia l' istesso* stant demonstrative, & relativa est dictio *idem* ad ea, quæ oculis corporeis leguntur in relato *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 21.

Verba *si Titius mihi hæres erit*, *vel quisque mihi hæres erit* quoad effectum sunt idem, dissimiles vero quoad formam *tom.* 10 *decis.* 25 *num.* 75.

Verbum *sopravivendo* sive accipiatur pro gerundio, sive pro participio quia respicit futurum tempus, semper importat conditionem *tom.* 5 *dec.* 8 *n.* 8.

Verba *spectare*, *&* *pertinere* referuntur ad titulum dominii præcedenter acquisiti *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 20.

Verbum *stare* tractum temporis habet, & accipitur pro *permanere*, *durare*, *perdurare tom.* 2 *dec.* 25 *num.* 25.

Verbum *stiamo* importat perfectam actus durationem, & perseverantiam rei in futurum *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 36.

Verba *stiano a calcolo* quid importent *tom.* 5 *decis.* 34 *n.* 9. 12. 29 *& seq.*

Verbum *stando* importat de sui natura conditionem *tom.* 2 *decis.* 25 *n.* 23 contra in casu viduitatis *n.* 26.

Verba *stiero*, & *staioro*, in quo differant *tom.* 12 *dec.* 40 *num* 23.

Verbum *subito* importat breve temporis spatium, & quod fit incontinenti dicitur factum eodem momento *tom* 7 *dec.* 11 *n.* 12. 13.

Intelligendum tamen est cum aliquo moderamine *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 14.

Et a subiecta materia regulam suscipit, iuxta quam aliquando longum tempus significat *tom.* 7 *decis.* 11 *num.* 15 *&* 16.

Et arbitrio Iudicis eius determinatio relinquitur *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 17.

Et magis communiter arbitrio boni viri *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 18.

Et extenditur ad plures menses *tom.* 7 *decis* 11 *num.* 19.

Verbum *celeriter* arbitrio Iudicis ad plures menses protrahitur *tom.* 7 *dec* 11 *n* 20 *&* 21.

Verbum *succedat* intelligitur de vocatione titulo universali, quod differt a verbo *lucretur habeatur*, ma-

xime ubi Statutum discretive loquatur, modo per verbum succedat, modo per verbum lucretur *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 10 & 11.

Idem verbum in eodem Statuto eamdem pati debet interpretationem *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 12.

Verbum succedat est verbum commune, & usurpatur tam pro successione e universali, quam particulari, sie legitima vocatur successio, & successio non est *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 14 15.

Verba *superstitibus liberis* comprehendunt fœminas sicut masculos *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 22.

Ubi hæc verba leguntur in Statuto excludente fœminas in concursu masculorum, intelliguntur per prius de masculis per posterius de fœminis *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 23.

Verba *tantum*, & *dumtaxat* sunt restrictiva, & limitativa *tom.* 7 *dec.* 11 *num.* 29.

Verba *tutto quello farà sarà ben fatto*, inducunt ratificationem omnium gestorum, & gerendorum *tom.* 7 *dec.* 11 *n.* 39.

Verba *vita naturali durante* faciunt legatum pro primo anno purum, pro sequentibus conditionale *tom.* 2 *decis.* 25 *num.* 18.

Verba *unicuique Creditori*, & similia, omnes creditores includunt *tom.* 12 *dec.* 2 *n.* 2.

Verba „ volens se constituere, & „ committere vita naturali durante „ in Monasterio &c. „ præseferunt tantum causam impulsivam exercendi liberalitatem *tom.* 9 *dec* 5 *n.* 10.

Verbum *usufructus* denotare potest aliam speciem servitutis præter verum usumfructum *tom* 11 *dec.* 40 *num.* 122

Verbum *ususfructus* quandoque trahitur ad varias significationes *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 6.

Verbum *ususfructus* non semper in propria sui significatione in iure accipitur *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 1.

Et aliquando designat factum simplicis perceptionis fructuum, & distinctum a iure utendi, fruendi vel etiam quocumque commodo destitutum *tom.* 9 *decis* 10 *num.* 2.

Verba *usufruetur*, & *possideatur* personalitatem indicant, & solum usum rei *tom* 5 *decis.* 2 *num* 49.

Verba accipienda sunt secundum subiectam materiam *tom.* 5 *decis.* 4 *num.* 33.

Item declara principalem conclusionem procedere concurrentibus coniecturis suadentibus recessum a *cons.* *Oldrad* *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 35.

Cons. *Oldrad.* 21 non habet locum si est diversa mens disponentis *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 36.

Recentioribus in indaganda iuris ratione præstant antiquiores *tom.* 5 *dec.* 4 *n.* 38.

Verba „ *ut bona legata semper con-* = *servarentur in Domo*, & *Familia*, qualificant etiam conditionem si sine filiis *tom.* 10 *dec.* 36 *n.* 16.

Maxime si dicta verba apposita sint per modum dispositionis principalis *tom.* 10 *dec* 36 *num.* 17.

VERIFICATIO.

Verificatio confessionis est conciliatio facti, & dicti cum successu *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 37

Verificatio aliquarum partitarum tantum præbet adminiculum aliis in libro contentis quando versatur circa maiorem partem *tom.* 9 *dec.* 18 *num.* 20.

Auctoritates vero firmantes sufficere verificationem aliquarum, simpliciter procedunt, quoad partitas connexas, & modici præiudicii *tom.* 9 *dec.* 18 *n.* 21.

VERISIMILE.

Verisimile presumendum est, inverisimile non credendum *tom.* 6 *dec.* 32 *n.* 35.

Verisimile habetur pro vero *tom.* 4 *dec.* 29 *n.* 10.

Quod magis est verisimile cœteris præferri debet *tom.* 1 *dec.* 36 *n.* 45.

In obscuris attendendum est, verisimi-

milius *tom.* 11 *dec.* 34 *n.* 33.
Attendi potius debet verisimile, quam omnis contraria possibilitas *tom.* 4 *dec.* 18 *num.* 74.
Verisimilis quod non est, falsum putatur *tom.* 8 *dec.* 22 *n.* 9.

VERISIMILITUDO.

Ex verisimilitudine arguitur veritas rei in contrarium *tom.* 11 *dec.* 25 *num.* 5.
Valet argumentum a verisimilitudine ductum, tamquam a ratione naturali. Verisimilitudo multum operatur in materia probatoria *tom.* 11 *decis.* 26 *n.* 19.
Verisimilitudo magni facienda ad substinendum actum *tom.* 3 *decis.* 23. *num.* 9.
Una verisimilitudo annexa alteri probationem inducit *tom.* 10 *dec.* 30 *num.* 34.
In præsumenda scientia maxime inspicitur verisimilitudo *tom.* 12 *dec.* 26 *num.* 38.
In materia confinium plurimum attenditur verisimilitudo *tom.* 12 *dec.* 40 *num.* 36.
Verisimilitudinis æstimatio remittitur Iudicis arbitrio *tom.* 8 *decis.* 10 *num.* 51.
Futura iudicanda sunt secundum communem contingentiam, quando sit verisimilis futurus eventus *tom.* 8 *decis.* 10 *n* 53.
Ut argumentum ex verisimilitudine ductum locum habeat verisimilitudo resultare debet ex coniecturis elicitis ex testamento, & verbis in eo prolatis *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 21.
Et coniecturæ debent esse certæ, & concludentes *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 22.
Verisimilitudo corroborata circumstantiis tamquam veritatis imago æquipollens prævalet Legis potestati & plenam facit probationem *tom.* 9 *decis* 3 *num.* 25.
Verisimilitudo cum pluribus coniecturis, vel etiam duabus tantum concludit solutionem præsuntam ex diuturnitate temporis *tom.* 9 *decis.* 3 *n.* 27 & 28.
Quoties verisimilitudo ex litera testamenti, aliisque facti circumstantiis excluditur, cessat prorsus argumentum ab ea deductum *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 27.
Inverisimilitudo quod scripturæ redditæ sint vel inveniantur apud aliquem quid operetur, ubi quod stante inventario de scripturis consignatis præsumi non debet quod adsint aliæ *tom.* 9 *decis.* 13 *n.* 118.
Et quod inverisimilitudo adimat fidem instrumento *tom.* 9 *decis.* 13 *num.* 119.

VERITAS.

Veritas una, invariabilis, & immutabilis *tom.* 10 *dec.* 23 *num.* 52.
Veritas quæ lumine ipso naturali se prodest nec lege, nec auctoritate indiget, ut tueri debeat *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 63.
Veritas quanto magis conteritur, & oppugnatur, tanto clarius expulsis nebulis in lucem progreditur, sicuti aromata magis redolent, quanto magis conteruntur *tom.* 8 *dec.* 6 *n.* 1.
Veritas non mutatur affirmando, neque negando *tom.* 9 *dec.* 36 *n.* 28.
Veritas prævalere debet etiam verbis Instrumenti *tom.* 8 *decis* 10 *n* 30.
In his, quæ iura sanguinis concernunt melius veritas haberi nequit, quam per affines, consanguineos & alios Coniunctos *tom.* 10 *decis.* 23 *num.* 53.

VERSIO.

Versio verificatur ex asportatione, & expensione *tom.* 9 *dec.* 24 *n.* 38.
Probatio versionis fit etiam ex coniecturis, præsertim in furtiva pecunia *tom* 9 *dec.* 24 *n.* 39.
Versio pecuniæ eo magis probatur si solutio facta sit in eadem monetarum specie *tom.* 11 *decis.* 23 *n.* 22.
Identitas pecuniæ ad probandam versionem excluditur a nonnullis DD. ex quantitatis diversitate *tom.* 11 *decis.* 23 *n.* 8.
Et præsertim ex paupertate eius, qui ver-

versionem fecit *tom.* 11 *decis.* 23 *num.* 10.

In dictis circumstantiis qui versionem excludere vult, probare debet tunc adfuisse alias pecunias *tom.* 11 *dec.* 23 *num.* 11.

Versio in utilitatem minoris, eiusque locupletatio probari debet a creditore ad effectum recuperandi pecunias mutuo datas *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 62.

Ad solutionem probandam necessitas creditoris, & vicinitas actuum ad inducendam versionem, temporis, summæ, & personarum, quibus solutio facta est plurimum conferunt *tom.* 11 *dec.* 23 *num* 7.

Ad commercii felicitatem promovendam Nautica Fœneratorum privilegia admitti debent eo temperamento, ut iis si velint agere contra Tertios, incumbat tum cura versionis, tum ipsa probatio versi *tom.* 3 *dec.* 73 *n.* 76

Præsumptio versionis cessat, ubi causa contrahendi tempore contractus non amplius extiterat, ideoque Mulieris obligatione, & Patris, & Iudicis Iuramento a Viro extortis corruit contractus *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 12 & 13.

VESTES.

Iuxta consuetudinem iudicandi in Tribunali Pupillorum Viduæ assignantur vestes viduiles, & annulus sponsalitius, non solum quando agitur contra hæredes Mariti, sed etiam in concursu creditorum, & talia credita canonizantur eadem hypotheca dotali *tom.* 1 *decis.* 23 *num.* 1. 5 & 8.

Viduile importat luctuosas vestes, quæ ad Viduam spectant intra annum luctus *tom.* 1 *dec.* 23 *num.* 13.

Vestes viduiles dicuntur alimenta *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 14.

Vestes viduiles duplici numero Viduæ assignantur una scilicet hyemalis, altera æstiva *tom.* 1 *dec.* 23. *num.* 19.

Vestes lugubres traditæ per hæredes viri, qui tenebantur alere Viduam per transitum istius ad secundas nuptias post annum luctus remanere debent penes ipsam *tom.* 2 *dec* 29 *n.* 12.

Vestes quænam sint magni, vel parvi valoris vel quænam sint quotidianæ, vel festivæ remittitur arbitrio Iudicis, attenta qualitate personarum, & loci consuetudine *tom.* 2 *decis.* 29 *n* 16.

Vestes sericæ, & prætiosæ, dummodo non sint gemmatæ, vel admodum qualificatæ, & extraordinarii valoris, in nobilibus, ac primariis Civitatibus, & inter personas nobiles, divites, & maxime titulatas, reputantur quotidianæ *tom.* 2 *dec.* 29 *n.* 17.

VIA.

Dominus fundi tenetur præbere viam ad sepulcrum *tom.* 12 *dec* 37 *n.* 50.

Quod extenditur ad Ecclesias, Monasteria, Collegia &c. *tom.* 12 *decis.* 37 *num* 51.

VIA EXECUTIVA.

Vigore Epistulæ opportune recognitæ competit via executiva *tom.* 3 *decis* 19 *num.* 29.

Exceptio solutionis in causam duriorem imputandæ, viam executivam impedit, & executionem obligationis etiam Cameralis retardat *tom.* 3 *decis.* 36 *n.* 12.

Ubi actio est clara, & exceptio pariter est clara, sed replicatio Actoris est turbida, creditum dicitur illiquidum, & pro eo via executiva non competit *tom.* 3 *dec.* 36 *num.* 13.

VICARIUS.

Vicarius perpetuus Parochialis Ecclesiæ alicui Capitulo unitæ præferendus est pro sua congrua, nec valet opponi a Canonicis tenuitas reddituum Canonicatuum, & in hac materia puntualis affertur Nunciaturæ Decisio *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 10 & 11.

Bulla

Bulla ad exequendum &c non procedit cum destrueretur præbenda si Ecclesiæ congrua ob eius redditus deduci deberet, vel cum agitur de Vicario amovibili non perpetuo *tom.* 8 *dec.* 43 *num.* 12.

Vicarius amovibilis salarium vel mercedem competentem petere tantum potest, non vero congruam *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 15.

Sicuti Præbenda unita Ecclesiæ destrui potest si redditus Ecclesiæ non sufficiunt pro congrua vicarii perpetui, sic nisi sufficiant pro competenti mercede Vicarii amovibilis Præbenda destrui, vel diminui ipsius redditus poterunt *tom.* 8 *dec.* 43 *num.* 16.

Pro mercede Vicarii amovibilis sufficit, & congrua portio iudicatur duo aurea pro singulis mensibus *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 17.

Congrua Vicarii perpetui debet esse non maior centum, nec minor quinquaginta *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 19.

VICINUS.

Vicinus tenetur dare campum ad reficiendam viam impetu Fluminis abreptam *tom.* 7 *decis* 46 *num.* 2.

Excavatio prædii dat Vicino ius ad pretium compensativum damni annui fructus prædii *tom.* 7 *decis.* 46 *num.* 13

Remedium subsidiarium extendi non potest ultra necessitatem, & minori damno vicini dandum est *tom.* 7 *dec.* 46 *n.* 15.

Non licet domino fundi superioris, vel adiacentis aquam in præiudicium, ac damnum Vicini a solito cursu divertere, & in alienum immittere *tom.* 1 *dec.* 1 *num.* 20.

Vicinus nequit immutare faciem muri destinati ad simplicem clausuram *tom* 11 *dec.* 3 *num* 25.

In prædiis rusticis, non potest quis ædificare in damnum vicini ad occupandum solem, aerem, & similia *tom.* 10 *dec.* 2 *n.* 6.

Vicinus tenetur dare servitutem itineris, quando aliunde non potest haberi *tom.* 10 *dec.* 29 *num.* 34.

Vicinus, qui nil debet, etsi det parum, semper dat plus quod debet *tom* 8 *decis.* 21 *num.* 20.

Æquitas non patitur, ut quis maius damnum patiatur, ex hoc nullam maiorem utilitatem vicinus sentiat *tom.* 10 *dec.* 34 *n.* 5.

Ius intraturæ habens præfertur Vicino, vel consorti mediante muro communi, ex mente etiam dicti Statut. Flor. *tom.* 5 *decis.* 17 *n.* 5. 6.

Ex Statuto Florentino potest Dominus unum ex duobus viciniis mediante muro communi consortium habentibus gratificare in venditione, non attenta maiori, aut minori quantitate muri communis *tom.* 2 *dec.* 33 *n.* 1 *n.* 20. 29 31 *&* 32. & de ratione *num.* 2 *&* 3.

Mulieres inhonestæ ab honestis Vicinis sunt expellendæ *tom.* 12 *dec.* 9 *n.* 11.

Quamvis sint nuptæ, & proprias inhabitent domos *tom.* 12 *decis.* 9 *num.* 12.

VICTOR.

Victus victori est in expensis condemnandus *tom.* 10 *dec.* 1 *n.* 22.

Ad lites obtruendas victus condemnatur in expensis quatenus sententiæ non acquiescat *tom.* 12 *decis.* 46 *num.* 20.

A victore præstanda est fideiussio ad effectum obtinendæ executionis quatenus intra decendium fuerit supplicatum *tom.* 2 *dec.* 7 *num.* 60.

VICTUS.

Proprietatem opus est consumere pro victu, ubi redditus deficit *tom.* 10 *decis.* 25 *num* 80.

VIDUA.

In dubio favore viduæ est iudicandum *tom.* 2 *dec.* 9 *n.* 40.

Privilegium *Leg. unic. Cod. quando Imperator &c.* post litem superveniens eximit viduam a Iudice, coram quo fuit cæptum Iudicium non obstante litis pendentia *tom.* 2 *dec.*

2 *dec.* 9 *num.* 2. Amplia non solum, lite iam contestata, sed etiam post conclusum in causa *num.* 3.

Cum ex lata sententia hæres viri cum enormi damno viduæ locupletatur, eidem viduæ succurrendum est etiam officio Iudicis ex æquitate *Leg. si me, & Titium ff. si cert. petat. tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 36.

Vidua notorie læsa exaudienda est per remedium restitutionis in integrum, quod illa imploravit. Quæ restitutio a Supremo Magistratu concedi solet *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 34 *&* 35.

Alimenta, quæ debentur mulieri intra annum luctus fruuntur eisdem privilegiis quæ habent alimenta, quæ debentur a marito de tempore constantis matrimonii, & habent eamdem hypothecam dotis *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 15 *&* 16.

Iuxta consuetudinem iudicandi in Tribunali Pupillorum viduæ assignantur vestes viduiles, & annullus sponsalitius, non solum quando agitur contra hæredes Mariti, sed etiam in concursu creditorum, & talia credita canonizzantur eadem hypotheca dotali *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 1 5 *&* 8.

Viduile importat luctuosas vestes, quæ ad viduam spectant intra annum luctus *tom.* 1 *dec.* 23 *n.* 13.

Vestes vidules dicuntur alimenta *tom.* 1 *dec.* 23. *n.* 14.

Vestes viduiles duplici numero viduæ assignantur, una scilicet Hyemalis, altera æstiva *tom.* 1 *dec.* 23 *num.* 19

Fundus dotalis statim soluto Matrimonio una cum fructibus integre cum augumentis est Viduæ restituendus *tom* 3 *dec* 14 *n.* 11.

Mulier vidua compelli nequit ad probandam suorum alimentorum quantitatem cum hæc ab Imperatore taxata sit *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 38.

A qua taxatione non licet recedere *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 39.

Viduæ post annum luctus nec interesse dotis, nec alimenta debentur *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 95.

Et solum illi succurrendum est si sit inops *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 96.

Declara, ut ad hoc tantum teneatur ille dotis Debitor, qui de Iure alere eam tenetur *tom* 10 *dec.* 15 *num.* 97.

Nec hæredes viri, & multo minus extranei tenentur præstare viduæ fructus dotis, vel alimenta *tom.* 10 *decis* 15 *num.* 99

Et ratio est quia debitor non tenetur alere creditorem *tom.* 10 *dec.* 15 *num.* 100.

Nihil debet innovari quoad viduæ tractamentum quoties Testator in animo habuit eidem relinquere continuationem illiusmet tractamenti, quæ fruebatur ipso vivente *tom.* 4 *dec.* 47 *num.* 22.

Vidua curare debet, ut alimenta, quæ ex sua dote consequi nequit, ex propria industria consequatur *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 59. Limita ut *num.* 62.

Et propterea si maritatam excludant non intelliguntur excludere viduam *tom.* 4 *dec.* 3 *num.* 19.

Etsi arceant a Civitate uxores rebellium, non dicuntur arcere viduas, quæ idcirco mortuo marito possunt redire ad Civitatem *tom.* 4 *decis.* 3 *num.* 20.

Et eximentes mulierem maritatam a patria potestate, eorum dispositio non procedit in muliere post mortem viri *tom.* 4 *dec.* 3 *n.* 21.

Ex receptione maioris partis dotis, vidua præsumitur se alimentasse, & secundum dotis naturam, & qualitatem præsumitur illos fuisse sufficientes *tom* 6 *dec.* 7 *n.* 11.

Vidua ut fructus dotis consequatur pro alimentis concurrere debet inopia uxoris, alias non debentur *tom.* 6 *decis.* 7 *num.* 7 *&* 8. & quod diligentias fecerit pro consequenda dote.

Restringi non debet viduæ tractamentum ex eo quod vir eius mortuus sit oberatus, quando illud consequi potest ex bonis patrui ad hunc effectum obligatis *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 7.

Promissio sponsæ facta sub conditione quod mortuo viro cohabitet in domo una cum filiis, adimpleta dicitur, si vidua effecta id facere non recuset *tom.* 5 *dec.* 50 *n.* 1.

Quando vidua transire potest ad secundas nuptias cum prima dote non debet cum summa celeritate contra fideicommissum agere pro augmento sibi concesso in bonis fideicommissariis mariti prædefuncti *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 54.

Conventiones expressæ de solvendo viduæ interesse dotali non substinentur tanquam de usura suspectæ *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 12.

Viduæ post annum luctus nullæ debentur usuræ dotales, nisi duo copulative concurrant, nempe interpellatio, eiusque viduæ inopia *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 9.

Quæ quidem inopia, quoties est fundamentum intentionis, non est præsumenda, sed plene probanda *tom.* 3 *decis* 55 *num.* 11.

Post interpellationem, & declarationem viduæ volentis vivere cum suis dotibus, dicuntur probata requisita pro damni restauratione *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 39.

Amplia etiamsi non concurrat inopia, & etiamsi mulier sit dives, & non solita negociari *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 40 41 & 42.

Supposita mora, inopiæ requisitum, vel non est necessarium, vel in muliere, & vidua, licet actrice, præsumitur *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 23 & 24.

In Italia procedit opinio pro inopia præsumpta, & adducitur ratio *tom.* 3 *dec* 55 *n.* 25.

Usuræ dotales non debentur hæredibus viduæ, etiamsi filii fuerint *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 14.

Neque marito, sive filii extent, sive non extent post matrimonium uxoris morte solutum *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 15.

Debentur tamen viduæ, eiusque hæredibus, quoties ultra moram probentur requisita lucri cessantis, vel damni emergentis *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 16.

Non suffragante qualitate loci mercantilis *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 17.

Hæc etenim qualitas operatur dumtaxat inter mercatores, ac solitos negociari *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 18.

Viduæ non debentur interusuria dotis *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 7.

Vidua nequit ab hæredibus viri exposcere interesse dotis non solutæ secus ab hæredibus Patris *tom.* 12 *dec.* 7 *num.* 50.

Viduæ non debetur aliquod interesse, neque alimenta ob retardatam dotis restitutionem, nisi prius omnem diligentiam adhibuerit pro ea consequenda *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 89 & 92.

Viduæ non debentur fructus dotis nisi in casu, quod non habeat unde se alat *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 90 & *seqq.*

Amplia, etiamsi adsit Statutum mandans solvi viduæ interusuria dotis *tom.* 10 *dec.* 15 *n* 93.

Contrariæ auctoritates refelluntur *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 94

Vidua, quæ non fecit tenutam in bonis viri, vel alterius obligari ad restitutionem dotis, non potest consequi fructus ex beneficio Statuti *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 1.

Sicuti ex Iuris Communis dispositione non potest consequi fructus ob retardatam dotis restitutionem, nisi simul concurrat interpellatio, & quod non habeat, unde vivere *tom.* 6 *dec.* 44 *num.* 2.

Quæ requisita ab ipsa vidua probanda sunt *tom.* 6 *dec.* 44 *num.* 3.

Et ulterius requiritur, quod fuerit di-

diligens in dote recuperanda *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 4.

Etiamsi non habeat unde vivere *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 5.

Non potest autem dici diligens si siluit per plurimos annos, sicuti non potest dici pauper, si poterat facere, ut esset dives & habeat credita exigibilia *tom.* 6 *dec.* 44 *n.* 6.

Aut saltem pauper non præsumitur si vixit, & debita non contraxit *tom.* 6 *dec.* 44 *num.* 7.

In vidua per multum tempus fructus dotales exigente, qui ei non debentur nisi post interpellationem a morte viri, a quibusdam Statutis pro forma volita interpellatio præsumitur *tom.* 6 *dec.* 60 *n.* 24.

Vidua hæres instituta, a qua hæreditas fuerit avocata ob transitum ad secunda vota, cautione mutiana non præstita non tenetur ad fructuum bona fide perceptorum restitutionem, quando ii vix fuerunt sufficientes pro eiusdem viduæ alimonia *tom* 2 *dec.* 25 *n.* 33.

Fructus dotis soluti viduæ per longum annorum spatium non sunt in sortem imputandi, etsi de interpellatione non constet *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 20.

Secus vero si præstiti fuerint spatio longe minori 30. annorum *tom.* 10 *dec.* 17 *n* 21.

VIDUILE.

Viduili competit eadem potioritas, qua fruuntur expensæ funeris *tom.* 1 *dec.* 23 *num.* 17.

VIDUITAS.

Statuta taxantia interesse favore viduæ ad certam quantitatem sunt valida *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 48.

Quando maritus de secundis nuptiis uxoris cogitavit, & in eo casu aliquid eidem reliquit infertur, quod eas non abhorruerit, ac viduitatis odiosum onus indicere noluerit. Amplia etiamsi præceptum iniunxerit morandi, ac cohabitandi cum filiis *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 26.

VILLA.

Villæ aliæ sunt urbanæ, quæ & prætoria appellantur *tom* 9 *dec.* 6 *num.* 17.

Aliæ rusticæ *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 18.

Villæ rusticæ ædificia rustica sunt, quæ a colonis habitantur, & quæ deserviunt Instrumentis rusticis condendis, aut continendis *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 19.

Villa urbana non pars, sicuti villa rustica, accessio fundi est *tom.* 9 *decis* 6 *num* 24.

Villa rustica rusticum ædificium intelligitur *a Glossa in Leg. villæ &c.* *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 23.

Villa urbana ea dicitur, quam dominus suis usibus, & commoditatibus instructam reddidit *tom.* 9 *dec.* 6 *num.* 21.

Legato usu, & habitatione *Villarum*, quamvis omnes villæ cadant sub electione Legatarii, attamen non potest nisi unam villam pro tempore sibi eligere *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 23 & 24.

Cum legatur villa, aut fundus cum Instrumento non venit suppellex *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 7.

Legata vero villa, seu fundo instructo venit suppellex *tom.* 9 *decis.* 6 *num* 8.

In *Leg. si mancipia* non agitur de legato villæ instructæ quum in legato fundi instructi ea omnia comprehendantur, quæ in fundo reperiuntur, ut paterfamilias instructior esset *tom.* 9 *dec.* 6 *n.* 9.

Suppellex solius patris familias Instrumentum est, adeoque contineri non potest in villis rusticis *tom.* 9 *decis.* 6 *num.* 20.

Si fundus ematur habita ratione fructuum, villa nullum pretium meretur *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 9.

Non obstante quod possit locari, aut Domino inservire pro habitando, & agrorum cultura facilius promovenda *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 10.

Ex villis non aliæ regulariter locantur nisi suburbanæ *tom.* 2 *decis.* 48 *num.* 11.

Non potest commodo villæ pretium distinctum concedi, quando compræhensum fuit in æstimatione prædiorum ipsi villæ cohærentium *tom.* 2 *dec.* 48 *n.* 12.

VINCULUM.

Duplex vinculum, ut operetur necesse est ut unumquodque sit efficax *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 57.

Vinculum impertinens de per se sumptum non prodest, etiamsi iungatur cum pertinenti *tom.* 2 *decis.* 20 *num.* 21.

Vincula, duo seorsim, inhabilia, & inefficacia coniuncta simul nihil prosunt, cum ex nihilo nihil fiat *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 88.

Vincula, quæ seorsim sumpta habent aliquam perfectionem, copulari possunt ad faciendum unum perfectum *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 89.

Exclusis fœminis propter masculos vel cognatis in concursu agnatorum vinculum matris non consideratur *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 73.

Duplicitas vinculi non operatur nisi usque ad tertium gradum etiam de Iure Communi quod sufficit ut utrinque coniunctus consanguineo non præferatur *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 74.

Eadem est ratio partis quoad partem, quam totius quoad totum *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 75. declara *n.* 76.

Maternum vinculum est impertinens cum sit separatum a vinculo paterno secus quando ei adheret *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 84.

Quando maternum vinculum non erat in consideratione, sive separatum, sive coniunctum fratres utrinque coniuncti non excludebant consanguineos *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 86.

Non dicitur Statutum omisisse casum quando aperte substulit vinculum maternum *tom.* 6 *decis.* 5 *num.* 87.

Statutum nostrum pro destructione vinculi cognationis interpetratur *tom.* 6 *dec.* 5 *n.* 97.

VIR.

Vir habet onus a Lege alendi uxorem, ac liberos *tom.* 12 *decis.* 7 *num.* 29.

Vir alia quam multa onera substinet, præter onus alendi uxorem *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 35.

Vir qui administrat bona extradotalia uxoris, tenetur imputare fructus in suum creditum *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 3.

Vir qui ex dispositione Statuti lucratur fructus extradotalium uxoris, illos non imputat in satisfactionem sui crediti *tom.* 12 *decis.* 13 *num.* 4.

Hæc opinio tamen reiicitur *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 5.

Statutum Florentinum viro lucrum deferens fructuum bonorum extradotalium uxoris vivente viro acquisitorum, extenditur etiam ad bona a primo viro obventa, & ante secundum matrimonium quæsita *tom.* 12 *dec.* 13 *n.* 8.

Dissoluto matrimonio per conversionem viri, uxor potest dotem repetere *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 6.

Vir non potest præiudicare uxori quoad hypothecam per eum impositam super bonis *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 22.

Limitatur conclusio de qua supra, ut non procedat, quoties agatur de pecunia, usus pecunia est ipsa consumptio *tom.* 10 *dec.* 11 *n.* 23.

Pecunia de sui natura est destinata consumptioni, etsi sit dotalis *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 24 & 25.

Fructus dotis debentur viro substinenti onera matrimonii tam de Iure Civili, quam Canonico etiam sine interpellatione *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 87.

Fructus dotis debentur viro substinente onera matrimonii *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 109.

Onera matrimonii non habent æstimationem *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 110.
Viro superstiti integram dotem, ac tertiam partem bonorum extradotalium uxoris sine liberis præmortuæ a Statuto Florentino conceditur *tom.* 9 *dec.* 27 *n.* 1.
Ad hoc, ut contra virum, cui excessiva dos promissa fuit, revocatoria agi valeat per creditores promittentis, sufficit probare, quod ipsemet vir scientiam habuerit non potuisse sibi tantam dotem promitti sine præiudicio creditorum Promittentis, nec dolum, & animum fraudandi creditores in eodem viro adfuisse est præcise probandum *tom.* 4 *dec.* 26 *n.* 10 *&* 13.
Augmentum dotis dicitur quando ex dote data, & quantitate addita per virum fit unica summa, & tunc in augmento succedunt hæredes uxoris non viri *tom.* 8 *dec.* 47 *n.* 7 *&* 8.
Vir servare debet liberis primi matrimonii uxore mortua, quæ ante nuptias mulieri donavit, si in dotem, ut fieri solet redacta sint *tom.* 8 *decis.* 47 *num.* 9.
Quia incipitur novus titulus dotis, & non primum dominium quod per donationem absortum fuit *tom.* 8 *dec.* 47 *n.* 10.
Augmentum dotis quando per virum fit unica summa cum dote, mortuo viro, non transit ad filios primi thori, sed est liberum patrimonium muliebre, & transit aliquando ad extraneos *tom.* 8 *dec.* 47 *num.* 11.
Una eademque res in casu dissoluti matrimonii ob præmorientiam viri, ac in casu dissoluti matrimonii ob præmorientiam uxoris diverso Iure censeri non debet *tom.* 8 *dec.* 47 *n.* 12.

VISITATIO.

Visitatio, & inspectio loci iudicialiter facta dicitur liquidissima probatio *tom.* 7 *dec.* 4 *n.* 14.

VITA.

Vita hominis, & iactus retis æstimari possunt *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 71.
Qui in vita alicuius se fundat hoc probare necesse est *tom.* 11 *decis.* 5 *num.* 10.
Longa absentia facit præsumere quem esse mortuum *tom.* 11 *dec.* 5 *n.* 11.
Unusquisque præsumitur vivere usque ad 100. annos *tom.* 6 *dec.* 24 *n.* 3.
Vita cum deducatur ad fundandam intentionem actoris non sufficit allegare præsumptionem continuationis vitæ usque ad 100. annos *tom.* 6 *decis.* 24 *num.* 25.

VITALITIUM.

In censu vitalitio quandocumque mors venditoris contingat, ipsum capitale amittitur secus in censu perpetuo *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 28.
In præstationibus vitalitiis quodvis pretium haberi semper debet pro iusto propter vitæ incertitudinem *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 17
Sed quamvis læsionis exceptio admittatur, non tamen rescinditur contractus, sed ad æqualitatem redigitur *tom.* 12 *dec* 34 *n.* 18.
Florentiæ viget consuetudo quod census vitalitii regulentur ad tramites taxæ, vulgo dictæ *la Scala di S. Maria Nuova tom.* 12 *decis.* 34 *num.* 19.
In materia venditionis annuæ præstationis ad vitam locali consuetudine est omnino deferendum *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 20.
Lex hæreditatum 68. *ff. ad Leg. falcid.* locum habet tantum in materiis ultimarum voluntatum *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 21.
Iustitia venditionis annuæ præstationis vitalitiæ, æstimanda est prudenti Iudicis arbitrio *tom.* 12 *dec.* 34 *n* 22.
Perspectis tamen circumstantiis quæ hic enumerantur *tom.* 12 *dec.* 34 *num.* 23.
Vel saltem non est æstimandum totius vitæ tempus *a Leg. hæreditatum*

tum præscriptum, sed medietas temporis a dicto calculo est demenda *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 24.

Nec ad huiusmodi contractus læsionem probandam sola iuventus sufficit, si adversa valetudo concurrat *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 25 *& seqq.*

Pretium census vitalitii personalis debet esse dimidio saltem maius censu perpetuo reali *tom.* 12 *decis.* 34 *num.* 27.

Ex Iuris Communis dispositione in censu vitalitio licite pacisci possunt quindecim pro centenario *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 29.

Quod procedit etiam ex universali consuetudine *& plur. seqq. tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 30.

Consuetudines super reddita censuum vitalitiorum vix sunt in praxi iustificabiles. Et quatenus probentur numquam debent esse seiunctæ a prudenti Iudicis arbitrio *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 36.

Rota Florentina quandoque validos declaravit census vitalitios, in quorum constitutione servata non fuerat taxa, dicta *la Scala di S Maria Nuova tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 35.

Consuetudo introducta pro regulandis censibus vitalitiis, non extenditur, ad venditionem pensionis Ecclesiasticæ *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 37.

Differentia affertur, quæ viget inter censum vitalitium, & pensionem Ecclesiasticam *tom.* 12 *dec.* 34 *n.* 38.

VITIATIO.

Non datur vitiatio, ubi non adest vitiabile *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 38.

VITIUM.

Vitium est perpetuum corporis impedimentum *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 37.

Morbus vero est temporalis, & accessum, ac discessum habet *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 38.

Vitium in brutis originem ducit non a depravata ratione, sed a phantasia irrationali *tom.* 11 *decis.* 48 *num.* 39.

Venditor omnia corporis vitia præstat, animi vero ita demum præstabit si promiserit *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 12 *&* 14.

Constito de vitio animalis redhibitoriæ locus est sive venditor vitium sciverit, sive ignoraverit *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 7.

Facta denunciatione vitii intra terminum transfertur in venditore onus probandi vitium supervenisse post venditionem *tom.* 11 *decis.* 48 *num.* 23.

Temporis brevitas refundit onus in venditorem excludendi vitiorum iumenti præesistentiam *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 29.

De vitio Equi constare dicitur etiamsi vitium habeat intermissionem *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 5.

Animal præsumitur morbo affectum ante venditionem, cum morbus brevi tempore post illam detegitur *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 17 *&* 20. Et quod ad hunc effectum dicatur tempus breve *n.* 21 *& seqq &* 25.

Vel si vitii præesistentiam emptor probaverit *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 18.

Vel si agatur de animi vitio, quidquid sit de morbo corporis *tom.* 11 *dec.* 48 *num.* 19.

Si servus bona fide comparatus fuga se proripuerat ex veteri vitio, Dominus non tantum pretium, sed & ea quæ per fugam abstulerat reddere cogebatur *tom.* 11 *dec.* 46 *num.* 16.

Vendito Equo sub formula = *sano, e schietto, e da Uomo dabbene* = Venditor tenetur tam propter morbum, quam propter vitium etiam non latentem *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 14.

Vitium, quod vulgo dicitur *restio*. est vitium animi *tom.* 11 *decis.* 48 *num.* 13.

Vitium Equi, quod dicitur *il restio* provenit ex natura Equi vel pavidi, vel ferocissimi *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 40.

Vitia animi in animalibus originem tra-

trahunt ab eorum natura *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 41.

Ex vitio etiam non continuo redhibitoria competit *tom.* 11 *decis.* 48 *num.* 6.

Non habetur ratio vitii quod antea fuit, dummodo animal sanatum fuerit *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 15.

Dum agitur de vitio latenti, qui intermisse emergit, semper locus est redhibitoriæ, quamvis animal apparenter sanus se pluries exhibuerit *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 33 & 42.

Et tunc adfirmativa existentiæ detectæ, prævalet negativæ existentiæ nec visæ, nec detectæ *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 34.

Testes de vitio non continuo animalis adfirmative deponentes, præferuntur aliis de negativa testantibus *tom.* 11 *dec.* 48 *n.* 32.

VITRICUS.

Bona laboribus primi viri quæsita, non debent cedere in utilitatem vitrici, eiusque filiorum sed reservantur liberis primi matrimonii *tom.* 2 *decis.* 26 *num.* 7.

ULTIMA VOLUNTAS.

Princeps potest ultimis voluntatibus derogare *tom.* 12 *dec.* 41 *n.* 19.

ULTIMUS STATUS.

Ultimus status in Iurepatronatus coalescit, favore eius, qui in ultima præsentatione stante alterius contradictione victoriam est consecutus *tom.* 10 *dec.* 46 *n.* 4.

UMBRA.

Arbores umbram facientes incidendæ tantum sunt iuxta modum necessitatis *tom.* 10 *dec.* 34 *n.* 6.

UNICITAS.

Unicitas vocis, quæ ab initio consideratur inter plures coniunctos, vel collective vocatos, comparative ad tertium disiunctum, statim cessat ob cessationem coniunctionis *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 19.

UNIO BENEFICIORUM.

Unio existimatur semper odiosa *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 20.

Unio facta sine causa est nulla ipso iure *tom* 8 *dec.* 43 *n.* 23.

Causa unionis non concurrente, inutilis est videre, an unio sit incommoda Parochianis, cum eadem caussa ab obtinenda unionem sit necessaria *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 21 & 22.

Unionem beneficiorum esse odiosam unanimis est Canonistarum opinio *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 1

Nec permittitur sine evidenti necessitate, vel utilitate *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 2.

Unio Ecclesiarum non permittitur ob tenuitatem reddituum si Ecclesiæ uniri possit aliquod simplex beneficium *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 8.

Cum Ecclesia est unita alicui Præbendæ consequi debet congruam ab omnibus bonis etiam Præbendæ, sic Bulla S. Pii V. ad exequendum &c. *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 9.

Unio non permittitur propter tenuitatem reddituum si usque tunc Ecclesia cui sit unio iisdem redditibus se substentavit *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 7.

Unendi beneficia simplicia minor sufficit ratio, quam unendi beneficia curata *tom.* 8 *dec.* 43 *n.* 3.

Pro validitate unionis non Parochianorum consensus, neque citatio requiritur, sed eorum oppositiones iustæ sunt legitimi in hac materia contradictores *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 4.

Causa unionis concludentissime probari debet, neque iustificatur simplici assertione Ordinarii *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 5.

Quatuordecim Præbendæ Metropolitanæ Senarum vocatæ vulgo = *del cumulo* = erant antiquitus Ecclesiæ curatæ, & probatur ab immemorabili observantia *tom.* 8 *decis.* 43 *num.* 6.

UNITAS.

Unitorum idem est Iudicium *tom.* 12 *dec.* 20 *n.* 24.

UNI-

UNIVERSITAS.

In concessione totius veniunt partes tanquam in ipsa universitate comprehensæ, non tanquam portiones speciales *tom.* 3 *dec.* 67 *n.* 34.

Universitas debet esse Iuris, ut exemplificatur in hæreditate, in peculio, dote, vel taberna non autem universitas subalterna *tom.* 8 *decis.* 44 *num.* 30.

Legatum vero, omnium mobilium non dicitur legatum universitatis Iuris *tom.* 8 *dec.* 44 *n.* 31.

UNIVERSALITAS.

Universale includit totum, & opponitur particulari *tom.* 12 *decis.* 30 *num.* 6.

VOCABULUM.

Artis vocabula iuxta peritorum in arte definitionem intelligenda *tom.* 7 *decis.* 45 *num.* 9.

Vocabulum *posterorum* comprehendit omnes descendentes etiam per medium fœminæ *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 41.

VOCATI IN GENERE.

Honoratus, qui non fuit, non potest esse vocatus *tom.* 8 *decis.* 18 *num.* 39.

Vocatus non potest admitti non concurrentibus copulative qualitatibus requisitis *tom.* 5 *dec.* 12 *n.* 23.

Vocatus ad fideicommissum, prout habens tantum Ius in spe dici nequit creditor certus, & liquidus *tom.* 11 *dec.* 45 *n.* 17.

Vocatus ad fideicommissum non habet Ius prælationis in alienatione bonorum eidem subiectorum *tom.* 11 *decis.* 45 *num.* 38.

Vocati in litera, & corpore Iuris Communis, ut excludantur a Statuto, huius verba debent esse clara, & undique perspicua *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 114.

Quoties Testator vocavit lineam masculinam, & deinde fœmininam constituti dicuntur duo vocatorum ordines, quorum primus continet personas lineæ masculinæ, & secundus personas lineæ fœmininæ *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 3.

Maior affectio resultat erga vocatos proprio nomine, quam erga invitatos nomine appellativo *tom.* 4 *dec.* 20 *n.* 49.

Descendentes, licet in conditione positi præsumantur, numquam tamen censentur vocati *tom.* 4 *decis.* 33 *num.* 20.

In derogationibus concessis ex privata causa requiritur assensus vocatorum, sed non ex hoc pendet principaliter forma, & substantia actus *tom.* 8 *dec.* 20 *n.* 20 *& seq.*

Assensus vocatorum sufficit etiam post actum intervenire *tom.* 8 *dec.* 20 *num.* 22.

Ius vocatorum ad emphyteusim ex consuetudine alienabilem expirat, si fuerit alienatio sequuta *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 50 *&* 51.

Vocati ad emphyteusim ex consuetudine alienabilem nequeunt opponere de defectu consensus *tom.* 6 *dec.* 56 *n.* 52. Contra *n.* 53. Declara *n.* 54.

Evicto prædio fideicommissario actio relevationis competit omnibus successive vocatis *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 6.

Partes a Testatore distributæ quando non sunt ad oculum demonstrabiles plures ad illas vocati, censentur vocati ad eamdem rem *tom.* 5 *decis.* 7 *num.* 2.

Expressio *Familiæ*, cum adiectione cognominis non limitat dispositionem ad solos agnatos, sed ostendit originem, a qua vocati descendere debent *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 24.

Dispositio *Leg. cum quidam Cod. de verb. signif.* limitatur quando inter vocatos concurrat præponderantia iuris succedendi aut ex affectu Testatoris, aut ex vocatione Legis, & Statutorum *t.* 4 *dec.* 42 *n.* 38.

Alias admitti debet inter ipsos pariformis vocatio abitualis *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 39.

Maxime si Testator substitutionem protraxit in gradus remotissimos, & affines ad successionem invitavit *tom.* 4 *dec.* 42 *n.* 40 & 41.
In secundam donationem adiici nequeunt pacta, & onera in praeiudicium vocatorum in praecedenti *tom.* 5 *dec* 31 *num.* 13.
Maxime stante iuramento *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 14.
Vocatos ad fideicommissum nequit vindicare bona alienata offerendo pretium Creditori, in quem bona transierunt *tom.* 2 *dec.* 41 *n.* 12. praecipue, si Testator facultatem dederit talia bona distrahendi a fidecommisso *n.* 13.
Factum possessoris obligat omnes ad fideicommissum vocatos, quoties iuste, ac bona fide exequatur *tom.* 3 *dec.* 70 *num.* 17.
Voluntaria crediti dimissio non substinetur in praeiudicium vocatorum *tom.* 4 *dec.* 43 *n.* 11.
Vocati ad fideicommissum in quo est iniunctum onus assumendi Cognomen, & Arma, possunt etiam alia antiquiora cum his retinere *tom.* 1 *dec.* 2 *n* 75.

VOCATI PER COLLECTIVAM.

Collective vocati, vel collegialiter veluti singuli, sed non singulariter repraesentant unum corpus, non tantum relative ad tertium, cum quo concurrunt, & relative ad actum acquisitionis, sed etiam in ordine ad se ipsos, ac respective ad esercitium iuris praesentandi post acquisitionem *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 23.
Sive tam in ingressu, quam in progressu *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 24.
Ideo stante perpetua unicitate corporis intrat regula, quod qui maiorem partem unius corporis, vel caetus habet, interpretative totum habere dicitur *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 25.
At collective vocati non per modum collegii, vel generis, sed uti singuli, & iure singularis vice unius funguntur, solum comparative ad illum tertium, cum quo concurrunt, & respective ad actum & initium acquisitionis *tom.* 7 *decis.* 26 *num* 26.
Post admissionem vero concursu partes fiunt *tom.* 7 *dec.* 26 *n* 27.
Et dimidia illis obventa subdividitur inter eos pro virili *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 28.
Et repraesentantia unius corporis cessat *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 29.
Et unum statim in plura dissolvitur, quot sunt personae, & totidem diversi stipites efformantur *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 30.
Unde proceditur cum regula, quod si integer stipes alteri integro accedat, praeponderantiam inducit *tom.* 7 *decis.* 26 *n.* 31.
Idque verificatur in vocatione alicuius nomine proprio, & plurium sub nomine appellativo donatariorum, inter quos statim medietas dividitur in viriles, & quilibet donatarius singulariter, ac de per se unum stipitem efformat, & unam consequitur unciam *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 32.
Ratio est quia omnes donatarii non sunt vocati per modum collegii, nec tamquam genus in progressu, sed dumtaxat vice unius personae in ingressu, & relative ad concursum cum tertio *tom.* 7 *decis.* 26 *num.* 33.
Maxime accedente dictione distributiva *cuiuslibet*, quae collegialitatem excludit, cum sit separativa, & dispositionem uti singulis attribuat *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 34.
Fortius accedentibus praesentationibus factis a donatariis pro sua rata, & portione *tom.* 7 *decis.* 26 *num.* 35.
Stat bene simul, quod donatarii, vel aliter collective vocati, comparative ad tertium unum corpus repraesentent, & comparative ad se ipsos singuli unum stipitem diversum constituant *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 38.

De-

Decisio *Rot*. 408. *par*. 1. *diverf*. loquitur in vocatione collectiva plurium uti singulorum, sed non singulariter *tom*. 7 *dec*. 26 *n*. 39.
Vocatis pluribus proprio nomine, quilibet ex eis concurrit pro virili *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 39.
Amplia etiamsi plures sint vocati nomine appellativo cum dictionibus relativis ad personas alias specificatas, & propriis nominibus expressas *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 40 contra *n*. *seqq*.
Personæ positæ in conditione in statuto censentur dispositive vocatæ *tom*. 2 *dec*. 20 *n*. 4.
Plures sub nomine collectivo tripliciter vocari possunt, primo scilicet tamquam universi, & collegialiter, secundo non collegialiter, sed uti singuli, non tamen singulariter, tertio uti singuli, & singulariter *tom*. 7 *dec*. 26 *n*. 40.
Affertur exemplum vocationis collectivæ per modum universitatis, & collegii *tom*. 7 *dec*. 26 *n*. 41.
Et isto casu consensus privatus singulorum extra collegium, & præsentatio aliter facta, quam in forma actus collegialis non valet *tom*. 7 *decis* 26 *num* 42.
Item in computatione suffragiorum ad constituendum maiorem numerum respectus habetur ad totum collegium, nec sufficit maior pars comparative ad minorem, quod exemplo declaratur ibidem *tom*. 7 *dec* 26 *num*. 43.
In vocatis collective uti singulis adest perpetua coniunctio realis, & verbalis, quæ numquam dissolvitur mediante concursu *tom*. 7 *dec*. 26 *num*. 47.
Ideo illorum vocatio non dicitur facta sigulariter, hoc est ut inter eos fiat divisio partium *tom*. 7 *decis*. 26 *n*. 48.
Stante coniunctione verbali plures vocati videntur quasi in unum corpus redacti *tom*. 5 *dec*. 7 *n*. 3. 36.
Vocati propriis nominibus, & non per nomina collectiva, tamen dicuntur verbis coniuncti, stante unitate orationis, & actus legandi *tom*. 5 *dec*. 7 *num*. 43.
Vocati per collectivam, licet statim gratia maioris declarationis nomina singulorum exprimantur, tamen per modum unius considerantur, & ad unam tantum portionem admittuntur *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 57.
Regula, quod vocati per collectivam cum tertio proprio nomine admittantur ad unicam tantum portionem, nec fiat divisio in viriles, limitatur ex coniecturis *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 65.
Una est coniectura, si agatur de personis maximopere dilectis *tom*. 7 *dec*. 24 *num*. 66.
Contra, quod argumentum a prædilectione sit debile, & periculosum *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 67.
Et absolute non operatur quando prædilectio arguitur ex actu diverso, & diversa dispositione *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 68.
Alia est coniectura, si agatur de personis benemeritis *tom*. 7 *decis*. 24 *num*. 73.
Limita si benemerentia sit expressa, & remunerata in actu præcedenti, tunc enim ex ea inferri nequit ad vocationem in viriles in dispositione posteriori, & diversa *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 74.
Alia coniectura resultat ex dictione *similiter* equalitatem importante *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 75.
Stante dictione *æqualiter* omnes tam collectivo, quam proprio nomine vocati admittuntur ad virilem *tom*. 7 *dec*. 24 *n*. 77.

VOCATIO IN GENERE.

Vocatio personarum in quibus cadit ordo necessitatis, resolvitur in simplicem vulgarem *tom*. 1 *decis*. 39 *num*. 9.
Verbum succedat intelligitur de vocatione titulo universali quod differt

fert a verbo *lucretur*, *habeatur*, maxime ubi Statutum discretive loquatur modo per verbum succedat, modo per verbum lucretur *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 10 *&* 11.

Vocata familia, venit præferendus is, qui est de contentiva proxima *tom.* 5 *dec.* 30 *n.* 32.

Limita quando Testator proximiorem de familia in genere, & indistinte vocavit *tom.* 5 *dec.* 30 *num.* 33.

Diversæ substitutiones non possunt ad invicem regulari, & quoad diversas personas concurrere potest diversa Testatoris ratio, & affectio *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 6.

Licet per vocationem agnatorum transversalium in separata substitutione dicatur repetita qualitas masculinitatis *tom.* 4 *dec.* 22 *num.* 7.

Tamen contrarius verius est quia potuit sola sexus prærogativa exoptari *tom.* 4 *dec.* 22 *n.* 8.

Vocatio facta sub conditione assensus Principis, eo non accedente reputatur pro non apposita *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 31.

Vocato proximiore duplex oritur quæstio prima an expiret in primo admisso, altera an veniant non solum descendentes admisi sed etiam transversales *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 56.

Priusquam de vocatione quæratur videndum est, an actor sit comprehensus sub nomine collectivo *tom.* 5 *decis.* 31 *num.* 57.

Proximitas Testatoris non gravati attendi debet ubi inter vocatos quæstio est de potioritate non propter gradum sed propter masculinitatem *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 32. declara ut *num.* 33.

Dictio *tunc* restringit vocationem ad proximiorem de tempore purificatæ conditionis existentem *tom.* 5 *dec* 31 *n.* 34.

Maxime si sit vocatus proximior Testatoris, & de ratione *tom.* 5 *dec.* 31 *n.* 35.

Dictio *similiter* æquipollet dictioni *æqualiter* ad effectum inducendæ simultaneæ vocationis inter plures, qui alias vocari præsumerentur ordine successivo *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 78 *&* *n.* 84.

Dictio *cuiuslibet* adiecta progressui vocationis non qualificat ingressum *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 103. 106. 107.

Ex privatione demandata in casu molestiarum non inducitur vocatio, remotis molestiis, ubi Testator ulterius eam non expresserit, & de ratione *tom.* 6 *dec.* 3 *num.* 14.

VOCATIO COLLECTIVA.

Vocatio collectiva plurium personarum resolvitur in vulgarem iuxta *Theorica Cuman. in L. cum ita &c.* *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 20

Quam Theoricam sequuntur tam Rota Romana, quam Florentina *tom.* 11 *dec.* 40 *n* 21.

Vocatio collectiva resolvitur in fideicommissariam, quando constat Testatorem voluisse, quod hæreditas per tractum temporis successivum in descendentes transeat *tom* 11 *dec.* 40 *num.* 24.

Et quando vocationi descendentium apposita fuit clausula *in infinitum* *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 25.

Vocatis pluribus appellativo, vel collectivo nomine, & alio nomine proprio, medietas spectat ad illos, alia ad istum *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 1.

Idque etiam procedit in vocatione ad iuspatronatus *tom.* 7 *dec.* 24. *num.* 2.

Amplia conclusionem procedere etiam in vocatione per duo nomina appellativa, vel collectiva *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 3

Regula supradicta non procedit, quando nomini appellativo adiecta est aliqua dictio distributiva *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 101.

Limita conclusionem, quando omnes non sunt vocati eodem tempore, sed plures sub appellativo, vel collectivo nomine prius sunt vocati in una scriptura, alter vero proprio no-

nomine venit per viam additionis in alia scriptura *tom.* 7 *dec.* 24 *num.* 6.
De hac limitatione dubitatur *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 7.
Vocatio per collectivam non destruitur ex verbis relativis ad personas propriis nominibus expressas *tom.* 7 *dec.* 24 *n.* 54.
Substitutio plurium per nomen collectivum, quoad gravatum intelligitur per Fideicommissum, quo vero ad vocatos per vulgarem *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 17.
Amplia etiam in substitutione facta in donatione *tom.* 5 *dec* 31 *n.* 18.
Maxime quando verba tractum successivum, & durationem non important, sed actum momentaneum *tom.* 5 *dec.* 31 *num.* 19.
Affertur exemplum vocationis collectivæ plurium uti singulorum, non autem singulariter *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 44.
In his terminis in dubio non censetur vocatis præscripta forma veri, & rigorosi collegii *tom.* 7 *decis.* 26 *num.* 45.
Ideo cessant effectus vocationis collegialis supra relati *tom.* 7 *decis.* 26 *num.* 42. 43. 46.
Affertur exemplum vocationis collectivæ plurium uti singulorum, & singulariter *tom.* 7 *decis.* 26 *n.* 49.
In istis, eo ipso, quod concurrunt, & admittuntur ad iuspatronatus, concursu fit partium divisio, & coniunctio dissolvitur *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 50.
Et ob id vocati dicuntur uti singuli & singulariter comparative ad se ipsos *tom.* 7 *dec.* 26 *num.* 51.
Sicuti dicuntur vocati uti singuli, & singulariter plures vocati proprio nomine, sed re ac verbis coniuncti, qui pariter comparative ad tertium disiunctum vice unius funguntur, & tamen coniunctio realis, & verbalis inter eos non impedit, quin inter se, facta partium divisione, vox unius ex eis voci tertii disiuncti accedere possit *tom.* 7 *dec.* 26 *n.* 52.

VOCATIO FILIORUM ET HÆREDUM.

Vocatio patris, eiusque filiorum an intelligatur ordine successivo, vel simultaneo, distinguitur inter dispositionem transversalis, & ascendentis *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 20.
Subalterna vocatio filiorum, facta etiam separata a vocatione Patris in donatione inter vivos non est argumentum pacti taciti reversivi deficientibus filiis *tom.* 8 *decis.* 41 *num.* 21.
Sub vocatione filiorum in infinitum comprehenduntur descendentes *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 17.
Limita, ubi aliæ urgentes coniecturæ non concurrant *tom.* 11 *dec.* 40. *num.* 18.
Vocatio hæredum honorati censetur facta ordine successivo, & per posterius *tom.* 7 *decis.* 24 *num.* 104 & de ratione *n. seqq.*
Sub verbo *Filiorum* in lata significatione veniunt etiam Nepotes *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 98.
In vocatione hæredum, & filiorum, verbum *hæredes* stat ampliative ad verbum *filii* *tom.* 11 *decis.* 40 *n.* 96.
Vocatio hæredum intelligi potest facta vulgariter *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 64.
Præcipue si ad hoc adhibita fuerint verba directa *tom.* 11 *decis.* 40. *num* 65.

VOCATIO MASCULORUM.

A vocatione masculorum tantum in donatione facta non arguitur exclusio fœminarum *tom.* 8 *decis.* 41 *num.* 25.
Et reiicitur opinio *Cenc. Alexandr. & Soccin* quia etiam si vocati sint masculi tantum, attamen fœminæ succedere possunt iure transmissionis *tom* 8 *dec* 41 *num.* 26.
Sub vocatione descendentium masculorum alicuius domus non comprehenduntur masculi nati ex ultima fœ-

fœmina *tom.* 4 *dec.* 28 *n.* 23.

Ex æquali affectione erga plures familias ad patronatum invitatas arguitur, quod vocatio in aliquibus ad solos masculos restricta, etiam in cœteris familiis eodem modo restricta censeatur *tom.* 4 *dec.* 20. *num.* 46.

Vocata ad iuspatronatum activum *Domo*, vel *Familia*, illud spectat ad solos masculos, vel ad fœminam descendentem ab ultimo masculo Familiæ vocatæ *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 1.

Verba *tam masculorum*, *quam fœminarum in subsidium*, adiecta *Familiæ* inducunt solam prælationem masculorum, non autem exclusionem fœminarum earumque descendentium *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 4. & 16.

Hoc enim in casu censetur prius vocata linea masculina, & postea linea fœminina, iuxta theoricam *Peregrini cons.* 39. *tom.* 4 *dec.* 39. *n.* 5 & 27.

Ratio quæ militat in masculo immediate descendente a fœmina, quæ lineam fœmininam efformavit, militat etiam in quocumque alio in linea fœminina compræhenso *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 6.

Masculus ex fœmina non admittitur etiam in defectum masculi ex masculo, & in concursu extranei, quando deficit illius vocatio *tom.* 5 *decis.* 22 *n.* 48.

VOCATIO FOEMINARUM.

Generalis vocatio fœminarum non restringitur ab adiectione *Familiæ tom.* 4 *dec* 39 *n.* 18. 20. 28.

Nihil interest quod fœminæ non sint de *Domo*, *& Familia* quoties hæc non fuit adiecta earum vocationi *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 19.

Ex vocatione fœminarum in parte dispositiva, earumque repetitione in parte conditionali intelligitur vocata tota linea fœminina *tom.* 4 *decis.* 39 *n.* 8 *&* 17.

Præsertim si adsit in parte conditionali pariformis vocatio tam masculorum, quam fœminarum *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 9

Vocabulo fœminino non continentur masculi, iuxta *Textus in Leg. si ita scriptum ff. de legat.* 2. *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 14.

Qui Textus tunc procedit quando fœminæ vocatæ fuerunt pure, & personaliter, non autem quando in remotissimum tempus, & in casu incerto deficientiæ masculorum *tom.* 4 *decis.* 39 *num.* 15.

Ubi defectis masculis fœminæ vocantur, veniunt quoque illarum descendentes, iuxta *Peregrin. cons.* 39. *n.* 13 *lib.* 6. *t.* 12 *dec.* 44 *n.* 2 Intellige tamen, ubi vocatio fœminarum est indefinita, & universalis, secus si restricta dictionibus taxativis *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 9. 13. *& seqq.*

Fœminino vocabulo masculi non continentur *tom.* 12 *dec.* 44 *n.* 3.

Vocatio fœminarum, & descendentium ab eis in certo casu arguit exclusionem in aliis *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 32.

Maior est ratio vocandi fœminas primorum institutorum de linea prædilecta, quam aliarum de ordine inferiorum minus dilecto *tom.* 5 *dec.* 22 *n.* 46.

Quoties Testator promiscue vocavit tam masculos, quam fœminas, tunc admitti debent ad iuspatronatum etiam masculi ex fœmina, quamvis *familiæ* vocabulo adiectum sit proprium cognomen *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 26.

Si cognomen adiectum sit *Familiæ*, vocatio restringitur ad solos agnatos, si vero adiectum sit personis, tunc censetur appositum ad demonstrandam tantummodo scaturiginem a qua vocati derivare debent *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 29. 30. 31.

Vocata linea fœminina alicuius Familiæ, adiectio cognominis stat dumtaxat ad ostendendam originem fœminarum, earumque descendentium

tium

tium *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 33.

Ex hisce verbis, *ed in evento, che il suo Erede morisse senza figli, e descendenti, e mancasse la sua linea, e descendenza, sostituì &c.* resultat vocatio filiorum, & descendentium in conditione positorum *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 1.

Fœmina vocata vita naturali durante tantum, excluduntur omnes eius descendentes *tom.* 5 *decis.* 22 *n.* 47.

Quoties a fœmina vocata æqualiter fuit linea masculina, & fœminina absque ulla speciali mentione masculorum, vocati censentur etiam masculi ex fœminis *tom.* 4 *dec.* 46 *num.* 21.

Quæ vocatio arguitur quoque ex verbo generali *descendentes*, præsertim deficiente agnationis contemplatione *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 23.

VOCATIO DESCENDENTIUM.

Sub vocatione descendentium veniunt omnes descendentes in infinitum *tom.* 11 *dec* 40 *num.* 26.

Vocatio simplex descendentium secundum aliquos importat fideicommissariam *tom.* 11 *decis* 40 *n.* 27.

Contraria opinio, scilicet quod resolvatur in vulgarem verior est, & in Foro recepta *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 28.

Vocatio descendentium masculorum duplicem sensum habet & est generica, itaut restringi possit ad solos masculos ex masculis quod procedit etiam in terminis emphyteusis *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 4.

A *Fulgos. cons.* receditur ex coniecturata mente Testatoris *tom.* 8 *dec.* 38 *n.* 5.

Si vocatio descendentium masculorum comprehenderet solos masculos ex masculis ex proprietate verborum, coniecturæ non sufficerent ad recedendum a d. significatione quia litera occidit *tom.* 8 *dec.* 38. *n.* 6.

Vocatio descendentium in infinitum non concludit pernecesse Fideicommissum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 41.

Vocatis descendentibus, vel aliis nomine collectivo, vocatio intelligitur facta ordine successivo, sive fideicommittens sit agnatus sive extraneus iuxta *Theoric. Cuman. in Leg. cum ita § in fideic. ff. de legat.* 2 *tom.* 5 *dec.* 24 *n.* 41.

Clausula *in infinitum* restringi potest ad vitam unius *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 42.

Vocationem descendentium in infinitum resolvi in vulgarem aliqui DD. voluerunt *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 43.

Vocatio descendentium in infinitum est simplex coniectura Fideicommissi *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 44. & 62.

Idem est vocare descendentes omnes ac illos vocare in infinitum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 45.

Vocatio descendentium masculorum licet matrem non comprehendat, includit tamen eius filios masculos *tom.* 2 *dec.* 20 *n.* 93.

Post vocationem *filiorum, & descendentium*, expressio lineæ masculinæ & fœmininæ non debet referri nisi ad personas comprehensas sub nomine filiorum, & descendentium scilicet ad masculos, & fœminas per quodlibet medium descendat *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 10. 11. 12.

Linea masculina, coniuncta cum verbo *descendentia*, mediante copula *Et*, comprehendit etiam masculos descendentes ex fœminis *tom.* 4 *dec.* 46 *n.* 13. 15. 22.

Stante prohibitione, vel onere imposito omnibus filiis, & descendentibus, vocatio non vulgaris, sed fideicommissaria dicenda est *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 2.

Præsertim si accedant verba perpetuitatem, & infinitatem temporis denotantia, & ratio Testatoris fuerit ut bona semper conservarentur penes filios, & descendentes in conditione positos *tom.* 4 *dec.* 24 *n.* 3. 4. e 8.

VO-

VOLUNTAS IN GENERE.

Voluntas est actus animæ intelligentis *tom.* 4 *dec.* 16 *num.* 46.
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno *tom.* 11 *decis.* 11 *n.* 27.
Voluntas morte expirat *tom.* 5 *dec.* 9 *num.* 43.
Voluntas potius, quam verba spectanda *tom.* 9 *dec.* 23 *n.* 36.
Potestas, & voluntas in humanis actibus sunt duo primaria *tom.* 6 *decis.* 56 *num.* 61.
Voluntas ex potestate colligitur *tom.* 6 *dec.* 56 *num.* 63.
Voluntas a potestate regulari debet *tom.* 7 *dec.* 13 *num.* 4.
Voluntas est a potestate metienda *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 4 *tom.* 12 *dec.* 30 *num.* 15.
Voluntas faciendi habetur pro facto per fictionem non secundum veritatem *tom.* 8 *dec.* 10 *n.* 81.
A potestate ad voluntatem sumitur argumentum ne tollatur verbis eorum ampla, propria, & naturali significatio *tom.* 8 *dec.* 45 *n.* 7.
Sine præcognitione nequit dari voluntatis operatio *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 49.
Voluntas contrahentium est in Contractibus attendenda *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 34.
Nullum voluntatis indicium oritur in iis, quæ necessitate cogente perficiuntur *tom.* 4 *dec.* 25 *n.* 26.
Voluntas, quæ desumitur ex actu, non debet extendi ultra id, quod ex actu illo de necessitate infertur *tom.* 4 *dec.* 27 *n.* 27.
Approbatio est actus voluntatis *tom.* 9 *dec.* 13 *n.* 102.
Voluntas, quæ deducitur ex actu non extenditur ultra quam ex actu de necessitate inferatur *tom.* 10 *dec.* 3 *num.* 7.
Etiam ex actu nullo voluntas colligitur *tom.* 6 *dec.* 25 *n.* 14.
Damnum pati dicitur qui suam voluntatem explere nequit *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 36.

VOLUNTAS QUOAD DECLARATIONEM, ET INTERPRETATIONEM.

Nullum maius voluntatis signum est, quam illud, quod verba denotant *tom.* 11 *dec* 20 *n.* 25.
Voluntas licet haud expressa coniecturis simul iunctis evincitur *tom.* 12 *dec.* 55 *n.* 8
Verba geminata magis disponunt & magis enixam voluntatem ostendunt *tom.* 12 *dec.* 38 *num* 42.
Verba æquivoca declarare nequeunt voluntatem dubiam *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 40.
Ubi versamur in claris nulla admittenda est voluntatis quæstio *tom.* 11 *dec.* 21 *num* 20.
Quoties verba clara sunt, & voluntas ambigua, verbis est inhærendum *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 84.
A propria, ac stricta verborum significatione recedi non debet nisi evidens in contrarium stet disponentis voluntas *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 21.
Quæstio voluntatis ex facti circumstantiis est dirimenda *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 49.
Ex observantia tam affirmativa, quam negativa probatur qualis fuerit contrahentium voluntas *tom.* 11 *dec.* 35 *num.* 42.
In his, quæ sequuntur ex Legis dispositione adeo non requiritur voluntas, ut nec iuvet contraria protestatio *tom.* 10 *decis.* 39 *num.* 16.
Quæ veniunt ex dispositione Legis, & iuris necessitate, non pendent a voluntate recipientis *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 19.
Voluntas Legislatoris in Legis ratione reposita, obscuris Legis verbis prevalere debet *tom.* 9 *dec.* 25 *n.* 46.
Voluntas contrahentium ex antecedentibus, & subsequentibus eruitur ubi scriptura deficit *tom.* 10 *decis.* 31 *num.* 6.
Voluntas contraentium colligitur ex proemio, & ab aliis partibus Contractus *tom.* 1 *dec.* 37 *num.* 9. 10.

In interpretatione voluntatis contrahentium absurdum vitandum est *tom.* 8 *dec.* 41 *num.* 11.

Materiali verborum significationi prævalere debet verisimilis contrahentium voluntas *tom.* 11 *dec.* 46 *n.* 5.

In ultimis voluntatibus & in contractibus non verba, sed voluntas attendi debet *tom.* 9 *decis.* 24 *n.* 33.

Verba Scripturæ, eorumque vim præcipue spectare debemus quotiescumque est quæstio de voluntate scribentis *tom.* 12 *dec.* 5 *n.* 20.

Qui voluit totum, multo magis dicendum est voluisse partem *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 13.

Declaratio voluntatis desumi potest etiam ex actu nullo, & inefficaci *tom.* 4 *dec.* 39 *num.* 50.

Ex onere imposito, quomodo deducatur voluntatis interpretatio *tom.* 8 *dec.* 18 *n.* 40. 41. 42. 43.

Qui quod voluit expressit, quod non expressit noluisse dicendum est *tom.* 12 *decis.* 26 *n.* 18.

A Memoriale petentis, desumitur eius prima voluntas *tom.* 1 *decis.* 34 *num.* 11.

Pia causa privilegium non habet extendendi supplendive hominum voluntatem, sine qua alienum consequi non potest *tom.* 8 *decis.* 24 *n.* 7.

Agens contra voluntatem alterius censetur nocere etiamsi eius conditionem faciat meliorem *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 37.

Constito de simulatione, voluntas simulandi, de qua sub ipso aptus initio non apparet ex postea gestis desumitur usque ab initio intervenisse *tom.* 4 *dec.* 19 *num.* 33.

Mandatum intelligitur quando voluntas præcedit actui, non si subsequatur *tom.* 1 *decis.* 37 *num.* 11.

VOLUNTAS QUOAD MUTATIONEM.

Voluntatis diversitas arguitur a discretiva loquutione *tom.* 8 *decis.* 16 *num* 82.

Facilis est mutatio voluntatis in variatione factorum *tom.* 2 *dec.* 39 *num.* 32.

Voluntas contrahentium non præsumitur mutata *tom.* 4 *decis.* 11 *n.* 19.

Voluntatis mutatio absque causa non præsumitur *tom.* 2 *dec.* 35 *n.* 38.

Iure novo requiritur, ut verbis exprimatur novandi voluntas *tom.* 3 *dec.* 32 *num.* 58.

Voluntas Testatoris cum sit ambulatoria non potest deduci ex partibus revocatis *tom.* 6 *dec.* 3 *n.* 15.

Liberæ, ac determinatæ dispositionis signum est perseverantia in priori voluntate, non obstantibus obiurgationibus, & minis *tom.* 9 *decis.* 35 *num.* 32.

Ab electione unius ex alternativis, vel incompatibilibus inducitur exclusio alterius non a voluntate, & animo eligentis sed potestate Legis & ex facto ipso *tom.* 10 *dec.* 39 *num.* 15.

VULUNTATES ULTIMÆ, ET QUOAD DEROGATIONEM.

Declaratio licet retractata, si tamen suffulta sit depositione unius Testis iurati integræ fidei, sufficit pro concludenter probanda Testatoris voluntate *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 33.

Etiam nullis concurrentibus adminiculis *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 34.

Ad eamque elidendam plena, & concludens probatio requiritur *tom.* 4 *dec.* 34 *n.* 35.

Voluntas defuncti frustranea reddi non debet *tom.* 10 *dec.* 38 *n.* 77.

Hæres non potest declarare voluntatem defuncti *tom.* 5 *decis.* 9 *n.* 48.

Voluntas Testatoris ne frustrata remaneat publicam respicit utilitatem *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 131.

Ultima voluntas ab alieno arbitrio pendere non debet *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 14.

Ultimæ voluntatis manifestatio tertio committi potest & quomodo *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 15.

Suprema Hominum iudicia in tenebris

bris delitescere omnes leges vetant *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 50.
Maius non est mortis solatium quam voluntas ultra mortem *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 51.
Iudicis officium subintrat ad hoc, ut defuncti voluntas eo modo quo potest, debitum assequatur eventum, cum si viveret Testator dispositionis suæ pœniteret *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 52.
Testatoris secretum potius frangatur quam quod illius voluntas debito effectu fraudetur *tom.* 9 *dec.* 11 *num.* 53.
Voluntas Testatoris est ante omnia spectanda, & ipsis verbis præferenda *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 41.
Voluntas eo tendit, ut dispositio valeat *tom.* 11 *dec.* 40 *n* 7.
Voluntas Testatoris sequenda est, non attentis verbis æquivocis a Notario imperito appositis *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 115.
Ex discretivo loquendi modo, discretiva colligitur voluntas disponendi *tom.* 11 *decis* 22 *n.* 14.
Non aliunde melius, quam ex littera, & verbis testamenti voluntas Testatoris coniicitur *tom.* 12 *dec.* 38 *n.* 15.
Pro dispositiva defuncti voluntate habetur, quidquid per referentem in relato legitur expressum *tom.* 9 *decis* 38 *n.* 1.
Voluntas in incognitum ferri non valet *tom.* 9 *dec* 13 *num.* 103.
Ex Testamenti contestu eius verus sensus, & voluntas Testatoris desumenda est *tom.* 12 *decis.* 43 *n* 48
Maxime quando agitur de oratione continuata, & connexa *tom.* 12 *decis.* 43 *n.* 49
Ultima voluntas tamquam genus comprehendit sub se omnes species sive sit Testamentum, sive Legatum ec. *tom.* 5 *dec.* 24 *num.* 8.
Ratio non detegendæ voluntatis defuncti quæ ab executoribus afferri potest, fundata in eo quod fiduciaria exequtio versari possit circa maleablatorum restitutionem non subsistit, & quare *tom.* 9 *decis.* 11 *num.* 25.
Interpretationes voluntatis morientium fieri non debent iuxta iuris subtilitatem, sed iuxta communem, opinionem *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 16.
Voluntas mera Testatoris attenditur dum nullum sumi potest argumentum circa utilitatem eius concessionis *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 53
Ea sequi debet defuncti voluntas, quæ resultat ex clarioribus signis, & argumentis *tom.* 4 *dec.* 39 *n.* 2.
Ex discretivo legandi modo, diversa arguitur legandi voluntas *tom.* 12 *decis.* 13 *num.* 20.
Legatum alimentorum deducitur etiam ex voluntate tacita *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 10.
Quæ desumitur ex volita familiæ, & agnationis conservatione *tom.* 11 *decis.* 36 *n.* 11.
Verisimilis voluntas defuncti non attenditur, quando illi verba repugnant *tom* 11 *dec.* 20 *n.* 18.
Argumentum ex verisimili Testatoris voluntate ductum est multum fallax *tom.* 11 *dec* 20 *n.* 19.
Ex coniecturis fallacibus non licet arguere super voluntate Testatoris *tom.* 11 *dec.* 20 *num.* 24.
Voluntas defuncti est adimplenda eo modo, quo est possibilis *tom.* 11 *dec* 20 *num.* 30.
In ultimis dispositionibus totum facit Testatoris voluntas *tom.* 12 *dec.* 43 *num.* 2.
Succedens in maioratu adstringitur ad implendam voluntatem Testatoris *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 26.
Ultimæ voluntates in eo differunt a Statutis exclusivis fœminarum, quod illæ conformari possunt iuris dispositioni, ista vero ab iuris dispositione recedunt *tom.* 2 *dec.* 20 *num.* 34.
Ex discretivo loquendi modo eruitur voluntas hæredis non subiiciendi

di bona fideicommissi in causam augumenti *tom.* 11 *dec.* 20 *n.* 5.

Voluntas Testatoris in fideicommissis potissimum est attendenda *tom.* 5 *dec.* 3 *n.* 48.

Disponentis voluntas restringenda intra limites potestatis, ut in terminis Legum fideicommissorum 1747. & 1751. fuit semper iudicatum *tom.* 8 *decis.* 48 *n.* 3.

VOTUM.

Vota substantialia sunt castitas, paupertas, & obedientia *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 6.

Votum Castitatis simplex impedit matrimonium licite iniri, sed non dirimit matrimonium contractum, prout istud dirimit votum solemne Ordinis, seu Religionis *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 7.

Votum Castitatis simplex non efficit personam vere religiosam *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 8.

Votum solemne dirimit Matrimonium iam contractum, ex constitutione Ecclesiæ *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 43.

Votum simplex Castitatis, quoad substantiam non differt a solemni, & differentia inter unum, & aliud est mere accidentalis ex præcepto Ecclesiæ *tom.* 5 *decis.* 37 *num.* 43.

Votum simplex, quo ad Deum, non minus obligat, quam solemne *tom.* 5 *decis.* 38 *num.* 44.

Votum simplex Castitatis emissum a Tertiaria dicitur votum status, & non potest commutari ab habente facultatem commutandi vota simplicia Castitatis *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 45.

Pro commutatione, & dispensatione huius voti recurrendum est ad Summum Pontificem, etiam pro utroque Foro, attenta voti manifestatione *tom.* 5 *dec.* 38 *num.* 46 & 47.

Pontifex dispensando super voto non consideratur tollere ius quæsitum Laico, utpote consequutivum dispensationis *tom.* 2 *dec.* 7 *n.* 40.

Conditio matrimonii carnalis, seu spiritualis debet adimpleri in forma specifica vere, & non ficte, & sic per verum matrimonium, vel per ingressum in Religionem, ubi emittuntur tria vota solemnia *tom.* 5. *decis.* 38 *num.* 10.

Votum Tertiariarum requisitum a Bulla Leonis debet esse simplex, non autem solemne *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 13.

Status Tertii Ordinis D. Dominici, cum dicto expresso voto Castitatis, uti perfectior statu coniugali dici debet verisimiliter huic a Testatrice prælatus, ad effectum consecutionis legati *tom.* 5 *dec.* 38 *n.* 27.

Io. Franc del Castillo dec. 88. & *Io. del Castillo quotid. controv. lib.* 5. *cap.* 81. declarantur *tom.* 5 *dec.* 38. *n.* 28.

VOTUM AGNATITIUM.

Votum agnatitium restrictum ad descendentes, nullatenus est trahendum ad transversales *tom.* 4 *decis.* 22 *n.* 11.

USUFRUCTUARIUS IN GENERE.

In generali legato ususfructus veniunt omnia emolumenta, & obventiones, quæ vel ex hæreditate proveniunt vel occasione hæreditatis percipi possunt, nulla re penitus excepta *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 2. & 4. ubi ad usumfructuarium spectant etiam fructus, & emolumenta provenientia ex rebus incorporalibus veluti iuribus, & actionibus & *num.* 5.

Usufructuarius utitur, & fruitur re ad omne lucrum, emolumentum, & delectationem *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 3.

Et percipit omnes fructus naturales, industriales, & civiles *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 4.

Eorumque dominium irrevocabiliter acquirit *tom.* 11 *decis.* 22 *num.* 5.

Fructus recollecti, & in hæreditate reperti spectant quidem usufructuario durante usufructu, sed eo finito tenetur restituere, vel eorum extimationem *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 14.

Sicuti usufructuarius nominum debito-

torum tenetur finito usufructu restituere nomina eadem, vel saltem exacta credita, ita usufructuarius iuris conductionis, illud ius tenetur restituere, vel saltem fructus perceptos in vim iuris illius *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 15.

Fructus omnes de iure durante usufructu percepti ad usufructuarium pertinent *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 1.

Usufructuarius debet pati, ut æs alienum solvatur ex corporibus, unde percipere debet usumfructum *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 20.

Ad usufructuarium spectant impensæ necessariæ ad fructus percipiendos, non aliæ ad conservationem proprietatis, *tom.* 8 *dec.* 36 *n.* 46.

In usufructuario duplex adest ius, quorum unum est mere *personale*, & hoc potissimum spectatur pro definiendo, amittendoque usufructu ex solius Legatarii persona; alterum vero censetur *reale*, & hoc quamvis pendeat ab alio personali, attamen cedi potest ab usufructuario durante tempore usufructus *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 36. 37. 38.

Si res hæreditariæ casu, vel natura sua pereant absque facto, & culpa usufructuarii ad nihil ipse tenetur erga proprietarium *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 27 & 28.

An ad hæredem, vel usufructuarium solutio affictus pertineat *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 30.

Usufructuario spectat solutio affictus per Testatorem anticipate solutos *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 17.

Usufructuarius generalis eius qui gabellas conduxit tenetur restituere lucrum vectigalium proprietario *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 19.

Annuum Legatum solvendum est ab usufructuario, non ab hærede *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 33.

Annuum legatum ab usufructuario non debetur, quando usufructus in totum absorberetur *tom.* 10 *dec.* 40 *n.* 34.

Annua legata, sicut deduci debent ex fructibus, ideo ex illis persolvi debent ab usufructuariis *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 64.

Usufructuarius annuæ præstationis eius comoditate utitur cum onere illam restituendi finito usufructu *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 42.

Annua præstatio, non spectat ad usufructuarium *tom.* 6 *decis.* 46 *n.* 31.

Contrarium deducitur, & firmatur *tom.* 6 *dec.* 46 *num.* 32.

Usufructuarius facit suas annuas præstationes *tom.* 6 *decis.* 46 *num.* 33.

Explicatur, ac reiicitur *De Luc. de regal. disc.* 35. *tom.* 6 *dec.* 46 *n.* 34.

Ius conductionis a Testatore quæsitum transit in hæredem usufructuarium quoad facultatem percipiendi fructus, quoad cætera remanet penes hæredem proprietarium *tom.* 7 *decis.* 5 *num.* 6 11 24 & 29.

Ususfructuarius cum onere investiendi favore hæredis proprietarii an sit legatarius ususfructus, vel simplex administrator, remissive *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 121.

Usufructuarius non potest de fructibus, & commoditate eos percipiendi disponere, ultra tempus durationis legati *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 163.

Secundus usufructuarius nequit possessionem naturalem recipere a primo legatario, vel eius hæredibus *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 143.

Sed recipere debet legatum ab hærede proprietario *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 144.

Legatum ususfructus consolidatur cum proprietate si secundus usufructuarius nolit, vel nequeat acceptare legatum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 146.

Conductor super re conducta nil Iuris habet quam commoditatem percipiendi fructus, cuius rei usufructu relicto, non potest usufructuarius illos suos facere, sed debet finito usufructu hæredi proprietario restituere *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 12.

Hæ-

Hæres proprietarius adhuc vivente usufructuario adire potest *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 34.

Si usufructuarius est verus dominus, hæres dicitur substitutus, & adire non potest vivente usufructuario, procedit tamen quando hæres post mortem est institutus, & non semper *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 38 *&* 39.

Institutio post mortem uxoris usufructuariæ non impedit quominus hæres proprietarius sit hæres usque ab initio, cum sit cautela ne molestias quoad vixerit uxor patiatur *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 40.

Si usufructuarius fideicommisso gravatus dici debet institutio non evanescit iuxta antiquiorem legem super fideicommissis latam in Etruria *tom* 8 *dec.* 37 *num.* 48.

Qui titulo simplicis fructuarii continuavit ad mortem usque in perceptione annui redditus, videtur agnovisse se simplicem fuisse relictum usufructuarium, nullumque sibi competere Ius super proprietate *tom.* 2 *dec.* 33 *num.* 30.

Cum omnibus eadem ratio congruit, omnia sunt eadem Iuris determinatione decidenda *tom.* 7 *decis.* 5 *num.* 7.

Qui non tenetur restituere fructus, nec ad eorum pretium tenetur iuxta regulam subrogatorum *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 8.

Usufructuarius rei infructiferæ ut puta vini, tritici &c finito usufructu, vel rem eiusdem bonitatis, vel æstimationem restituere tenetur, secus in usufructuario rei quæ quot annis fructus parit, nam in eum transit ius percipiendi fructus absque onere eos restituendi *tom.* 7 *decis* 5 *num* 9 *&* 10. adeo ut Ius conductionis penes hæredem proprietarium, emolumentum vero ex ipso Iure proveniens transit in usufructuarium.

Quando filius relictus est simplex usufructuarius, ususfructus uti consistens in persona patris, non extinguitur nisi morte patris *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 24.

Usufructuarius omnium bonorum consequitur propria credita iure proprietatis *tom.* 11 *dec.* 1 *n.* 15.

Usufructuarius hæres in aliqua portione instar legatarii reputatur, & verus hæres a principio *tom.* 8 *decis.* 37 *num.* 37.

Maritus si in dotem habuit usumfructum, fructus ex fundo usufructuario perceptos facit suos, at si fructus recipit in dotem habet usum dd. fructuum constante matrimonio sed illo soluto fructus restituere tenetur *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 13.

Usufructuarium colligitur esse simplicem legatarium ususfructus formalis, si Testator dispositionem direxit non ad bona, sed ad illorum usumfructum *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 138.

Colligitur item ex aliis coniecturis, quæ hic enumerantur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 139.

Et proprietas tunc transit in hæredem a die mortis Testatoris, manente in suspenso usufructu ad vitam legatarii *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 140.

Fideicommissarii, & usufructuarii qualitas inter se differt *tom.* 7 *decis.* 5 *num.* 35.

Usufructuarius sicut fideicommissarius tenentur agros colere, vites subserere, & omnia facere, quæ faceret diligens paterfamilias, ideo veniunt in fideicommisso instrumenta fundorum *tom.* 7 *dec.* 23 *num* 18 *&* 19.

Verba *administrator*, *&* *usufructuarius* sunt synonima, ubi Testator administratorum personas contemplavit, & in eos maius legati commodum direxit. *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 14.

Onus redditionis rationum non officit qualitati usufructuarii, si aliqua pars usufructus in alios usu-est eroganda *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 15

Bene simul esse potest, quod quis sit usufructuarius, & fructuum partem in aliquod opus erogare teneatur *tom.* 9 *dec.* 37 *n.* 16.

USUFRUCTUARIUS QUOAD CAUTIONEM.

Usufructuarius regulariter tenetur præstare cautionem, vel fideiussionem *tom.* 11 *dec* 21 *n.* 16.

Usufructuarius non potest res hæreditarias petere, nisi prius vel offerat, vel præstet cautionem *tom.* 4 *dec.* 7 *n.* 106.

Usufructuarius excusatur si cautionem non præstitit ob culpam illius, cui cautio præstari debebat *tom* 4 *dec.* 7 *n.* 104.

Usufructuarius si non possit ob paupertatem, aliamve causam præstare cautionem, quid agendum sit, Iudicis arbitrio relinquitur *tom.* 2 *dec.* 47 *n.* 8.

Et circa bona stabilia communius & iustius temperamentum consistit in obligando usufructuario ut ea restituat Proprietario, imposito huic onere solvendi verum annuum fructum, detractis omnibus expensis *tom.* 2 *dec.* 47 *n* 9

Quod locum habet etiam in hærede gravato favore substituti *tom.* 2 *dec.* 47 *n.* 10.

Bona vero mobilia consignanda sunt proprietario, ut æstimentur intra duos menses, & iuxta pretium resultans debet ipse, usufructuarii vita durante, persolvere annuum fructum ad rationem trium pro quolibet centenario *tom.* 2 *decis.* 47 *num* 11.

USUSFRUCTUS IN GENERE.

Ususfructus est Ius utendi, fruendi &c. salva rerum substantia *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 16.

Verba *usufruatur*, & *possideatur* personalitatem indicant, & solum usum rei *tom.* 5 *dec.* 2 *num.* 49.

Verbum *ususfructus* proprie debet intelligi *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 27.

Ususfructus causalis, & formalis differentia *tom.* 2 *dec.* 53 *n* 28

Ususfructus formalis in quo consistit *tom.* 9 *dec.* 10 *num.* 6.

Ususfructus est servitus in quo non cadit vera, & propria traditio *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 157.

Ususfructu omnium bonorum legato, debet prius detrahi æs alienum, & legitima filiorum, quæ debet esse in proprietate, & usufructu, nec non aliis legatis in eodem Testamento relictis *tom.* 11 *decis.* 1 *num.* 13.

Nomen ususfructus quandoque accipitur pro usu. Usus consistit in facto, & est concessio personalis *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 50.

Ususfructus de sui natura esse debet a proprietate seiunctus *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 29.

Diversitas tituli, quo proprietarius, & respective usufructuarius fuerunt honorati, facit quod ususfructus ad se non attrahat proprietatem *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 36.

Proprietas accrescit ususfructui, quatenus Testator disponens de solo usufructu suæ hæreditaris, absque eo quod quidquam dixerit de proprietate, usufructuarium titulo hæredis universalis honoraverit *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 37.

Verbum *ususfructus* denotare potest aliam speciem servitutis præter verum usumfructum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 122.

Verus ususfructus consistit in utendo, & fruendo re alterius *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 144 & 128.

Tam legatum alimentorum, quam legatum usus nequeunt comprehendere usumfructum *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 126.

Attamen utrumque vocatur legatum ususfructus *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 127.

Verbum *ususfructus* non semper in propria sui significatione in Iure accipitur *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 1.

Et aliquando designat factum simplicis

eis perceptionis fructuum, & distinctum a Iure utendi, fruendi, vel etiam quocumque commodo destitutum *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 2.

Verbum *usufructus* quandoque trahitur ad varias significationes *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 6.

Et etiam accipitur pro simplici usu, & commoditate *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 7.

Proprie tamen nonnisi ad verum usumfructum refertur *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 8.

Testator dum legatarium vocavit ad usumfructum, de illo dumtaxat intellexisse dicendum est, qui consistit in Iure utendi, fruendi a proprietate seiuncto *tom.* 2 *decis.* 53 *num.* 24.

Usufructu alicui relicto, & alteri eiusdem rei custodia dicitur tale relictum continere solum usum *tom.* 5 *dec.* 2 *n.* 51.

Legato alicui fundo, & alteri usufructo eiusdem fundi, ususfructus inter eos communicatur *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 28.

Relicto usufructu relicta quoque censentur instrumenta fundi *tom.* 7 *dec.* 23 *n.* 13.

Testator, qui legavit nedum introitum, sed etiam usumfructum, videtur nil aliud legare, nisi simplicem usumfructum *tom.* 2 *decis.* 53 *num.* 18.

Fideicommissum ordinari potest etiam super usufructu formali *tom.* 11 *dec* 40 *n.* 152.

Ususfructus super pecunia, & annuis præstationibus non potest consistere nisi improprie *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 39.

In locatione ad longum tempus Ius ususfructus transfertur *tom.* 7 *dec.* 5 *n.* 21.

Ubi fructus emuntur per plures annos, transfertur Ius ususfructus cum in emptorem transeat cura, & cultura bonorum *tom.* 7 *dec.* 5 *num.* 23.

Reservatio ususfructus ad vitam alicuius, ostendit illius tantum personam fuisse contemplatam *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 12.

Hæredis institutione facta sub conditione mortis usufructuarii, proprietas pendente conditione unita manet cum usufructu *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 135.

Contrarium verius *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 136.

Præcipue si ususfructus relictus fuerit titulo legati *tom.* 11 *decis.* 40 *num.* 137.

Si legatarius gravatus fuerit usumfructum alteri restituere qui post factam restitutionem moriatur, ususfructus ad legatarium revertitur *tom.* 13 *dec.* 40 *n.* 156.

Substitutio in usufructu referenda est ad usumfructum causalem *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 133.

Substitutus in usufructu, usumfructum diversum a primo consequitur *tom* 11 *dec.* 21 *n.* 14.

Propter substitutionem secundi legatarii in usufructu, recte consequitur primum quoque legatarium ad usumfructum dumtaxat fuisse vocatum *tom.* 2 *dec.* 53 *n.* 20.

Restitutio ususfructus fit mediante quasi traditione, idest patiendo fideicommissarium uti frui bonis *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 158.

Ususfructus morte usufructuarii extinguitur *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 130.

Ususfructus alicui legatus post mortem alterius usufructuarii, est novus ususfructus a primo diversus *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 131.

Et sunt duo legata ususfructus super iisdem bonis relicta, unum purum, conditionale alterum. *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 132 *&* 134.

Per obitum usufructuarii ususfructus consolidatur cum proprietate, ideoque si Testator voluit quod eligatur agens in perceptione fructus hæreditatis, & quod hæreditas remaneat in suspensum, non de usufru-

fructu formali, sed de nudo facto perceptionis fructuum dicendum est Testatorem intellexisse *tom.* 9 *dec.* 10 *n.* 3 & 4.

Finito usufructu, civilis possessio proprietarii ad se trahit naturalem *tom.* 2 *dec.* 25 *n.* 37.

Usufructu extincto, possessio naturalis bonorum consolidatur cum possessione civili favore hæredis proprietarii *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 142.

Per Text. in Leg. quid tamen 10. *ff. quib. mod.* ususfructus vel usus amittatur, si domus ususfructus alicui relictus sit, cessat collapsa domo *tom.* 5 *dec.* 50 *num.* 8.

Proprietas in perpetuum avulsa ab usufructu est prorsus inutilis *tom.* 9 *decis.* 37 *num.* 19.

Usufructus potest distrahi a creditoribus *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 21.

Hæres proprietarius, etiam durante usufructu, potest bona distrahere *tom.* 11 *dec.* 40 *n.* 164.

USUSFRUCTUS MULIERI RELICTUS.

Usufructu uxori relicto, commoditas tantum fructuum marito acquiri potest *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 33.

Statutum loquens de usufructu marito acquirendo, ipsorum etiam fructuum, & commoditatis acquisitionem comprehendit *tom.* 11 *decis.* 21 *n.* 34.

Ex donatione facta per mulierem cum reservatione usufructus res donata transfertur in filium *tom.* 4 *decis.* 7 *num.* 1.

Capitalia quæsita ex substantia mediata primi viri, cadere non possunt sub legali reservatione & quæ sint *tom.* 2 *dec.* 28 *n.* 15.

Usufructu coniunctis relicto ex verisimili voluntate defuncti interpetrandus est ut pinguior quam fieri potest existat *tom.* 7 *decis.* 5 *num.* 42.

USUSFRUCTUS DEBITUS PATRI IN BONIS FILII.

Ususfructus qui Patri a Lege defertur, absque ullo facto Filii illico transit in Patrem *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 34.

Quando a iure prohibente servitutem servitutis impeditur in Patre acquisitio ususfructus, Pater habet, loco illius, perceptionem fructuum, & omnem commoditatem, & effectum ususfructus, itaut Filius sit nudo nomine, & titulo usufructuarius vivo Patre *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 23.

Verus ususfructus, si alienetur a proprietario non extinguitur morte concedentis *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 39.

Commoditas ususfructus extinguitur morte concedentis, non morte illius, cui concessa fuit *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 40.

Quando Filius relictus est simplex usufructuarius ususfructus rei consistens in persona Patris, non extinguitur nisi morte Patris *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 24.

Ususfructus, qui acquiritur Patri in bonis maioratus Filiofamilias obventis, extinguitur morte filii, quia consistit in dominio dependente a Filio *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 25.

Si Filio familias Testator legatum fecerit, ut ipsi solvatur, videtur Patri prohibitus ususfructus *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 86 declara *n.* 87.

Pater si habeat usumfructum, seu commoditatem illius est legitimus administrator omnium bonorum Filii *tom* 1 *dec.* 2 *n.* 65.

Quando Testator voluit, quod fructus hæreditatis conserverentur, & Filio facto maiori restituerentur, est coniectura sufficiens pro exclusione Patris *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 76.

Dilectio vocati est coniectura, quod Testator prohibuerit usumfructum Patri eius, qui dilectus vocatur *tom.* 1 *decis.* 2 *num.* 88 declara *n.* 89.

Quando prohibita est alienatio bonorum, prohibita etiam intelligitur constitutio ususfructus *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 32 declara *n.* 38.

Si Testator in maioratibus expresse prohibuerit alienationem, Pater non ha-

habet usumfructum in illis a Filio possessis *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 33 contra *num.* 37. 41.

Filiis Familias relinqui possunt bona cum conditione, ne Patri quæratur usufructus *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 26.

Ut Patri non queratur usufructus in bonis Filii sufficit tacita voluntas Testatoris, quæ ex coniecturis, seu præsumptionibus colligatur *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 27.

Quæ coniecturæ non sunt divinandæ, nec omnes sufficiunt, sed debent esse tales, ut necessario concludant, & ad nil aliud, quam ad prohibitionem referri queant *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 28.

Tacita voluntas Testatoris qui voluerit Patri non acquiri usumfructum in bonis Filii non colligitur ex actu, qui non inducat dispositionem, & ex necessitate inferat exclusionem *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 29.

Ut ex verbis Testatoris eruatur prohibitio acquisitionis usufructus Patri necesse est, ut verba talia sint quæ remanerent otiosa, nisi ipsam prohibitionem importarent *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 30. 48.

Et quod verba sint talia, ut ex iis nil aliud quam perceptionis usufructus prohibitio deduci possit *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 31. 98.

Prohibito a Testatore usufructu, censetur etiam prohibita illius commoditas *tom.* 1 *dec.* 2 *num.* 42. declara *n.* 43.

Bona quæ Testator voluit existere penes vocatos non desinunt esse apud eos, si Pater habeat usumfructum in eis a filio possessis *tom.* 1 *dec.* 2 *n.* 50.

In feudis paganicis, cum onere serviendi Domino directo, delatis filio familias, si ipse filius non indigeat fructibus ad comode serviendum, Pater usumfructum feudi consequitur *tom.* 1 *decis.* 2 *n.* 81.

USUSFRUCTUS QUOAD CAUTIONEM.

Usufructuarius pecuniæ &c. tenetur cavere de illam restituendo *tom.* 11 *dec.* 21 *n.* 40.

Quod habet locum etiam in Patre usufructuario pecuniæ adventitiæ filii *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 41.

Actio ad petendum usumfructum non oritur ante oblatam Prætoriam cautionem *tom.* 12 *dec.* 11 *n.* 15.

Et fructus interim ab hærede percepti ipsi cedunt *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 16.

Attamen ad illos recuperandos sufficit quod usufructus petitus fuerit *tom.* 12 *dec.* 11 *num.* 17.

Contra decisum fuit a Rota Romana *tom.* 12 *dec* 11 *n.* 18.

Remissio cautionis, & liberatio a redditione rationis confirmant qualitatem nudi usufructus *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 43.

Sicuti alienatio concessa arbitratu boni viri *tom.* 8 *dec.* 37 *n.* 44.

Confirmat autem opinio ipsius usufructuariæ dictam qualitatem *tom.* 8 *dec.* 37 *num.* 45.

Remissio oneris conficiendi Inventarium, & cautionem præstandi, destruit usufructus naturam *tom.* 2 *dec.* 47 *n* 2.

USURA IN GENERE.

In mutuo non veniunt usuræ *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 18. 39.

Mutuum datum cum conventione solvendi fructus ad rationem centenarii pecuniarum, & per dinumerationem annorum facilius infert usuram *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 40.

Contractus potest esse illicitus, & non usurarius *tom.* 11 *decis.* 3 *num.* 24.

Usura est quidquid recipitur in mutuo vero, pendente dilatione quovis nomine baptizetur *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 34.

Usura differt ab interesse lucri cessantis *tom* 12 *dec.* 28 *n.* 2.

In materia usurarum capienda est inter-

ter-

terpretatio debitori favorabilior: ratio est, ut usurarum cursus impediatur *tom.* 12 *decis.* 36 *n.* 9.

Regula quod qui est potior in sorte sit etiam potior in usuris, non procedit, quando usuræ sunt promissæ ab eo, qui rem potest tantum alienare *tom.* 10 *dec.* 15 *n.* 85.

Usuræ solutæ, & consumptæ in statu bonæ fidei difficillime repeti possunt *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 86.

Decisiones nostræ Rotæ Florentinæ super hoc allegatæ in quibus terminis emanaverint *tom.* 2 *dec.* 30 *num.* 87.

Ioseph de Rosa consult. 13 *tom.* 2 non applicatur ad casum præsentem, & de ratione *tom.* 2 *dec.* 30 *n.* 88.

Usuræ legatorum de iure statutæ, correctæ sunt per ius canonicum *tom.* 2 *decis.* 28 *num.* 6.

Usuræ debentur legatario a die mortis Testatoris *tom.* 11 *decis.* 13. *num.* 45.

Usuræ debentur minori, etiamsi legatum non agnoverit *tom.* 11 *dec.* 13 *num.* 44.

Ex sola possessione licet precaria, obligatur Possessor ad usuras pretii non soluti *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 3.

Usuræ prætii non soluti debentur ab Emptore etiam non interpellato *tom* 10 *dec* 15 *n* 88.

Usuræ recompensativæ non debentur ratione dominii, sed ratione possessionis, & perceptionis fructuum *tom.* 3 *dec.* 77 *num.* 1.

Et in hac sola fructuum perceptione posita est ratio *Leg. curabit Cod. de action. empt. tom.* 3 *decis.* 77 *num.* 2.

In negociorum gestorum, seu mandati actione, veniunt usuræ pecuniæ pro alio expensæ *tom.* 3 *decis.* 14 *num.* 17.

Attenditur tamen dispositio Iuris Canonici, cuius vi propriam impendens pecuniam pro alio, ultra sortem nullum interesse nisi lucri cessantis, vel damni emergentis legitime probare potest *tom.* 3 *dec.* 14 *num.* 18.

Hæc propositio locum habet cum verum, & expressum Uxoris mandatum de impensis faciendis, & fundum dotalem meliorando intercesserit *tom.* 3 *dec.* 14 *n.* 19.

USURÆ QUOAD PRAVITATEM.

Exceptio usurariæ pravitatis est exceptio iuris quod certum est, & in Iudicio Salviani admittitur *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 2.

Nec dicitur altiorem indaginem requirere *tom.* 12 *dec.* 7 *n.* 3 contra *num.* 5.

Usura committi neque pro redimenda vita captivi ullo modo potest *tom.* 9 *dec.* 20 *n.* 16.

Usura adesse potest, quando mutuans pro restitutione frumenti decrevit tempus præcisum cum scientia probabili, quo tali tempore dicti frumenti pretium augeri possit *tom.* 1 *decis.* 6 *n.* 13.

Usuræ nec sub ficto alimentorum nomine percipi possunt *tom.* 10 *dec.* 15 *num* 107.

Usuræ perceptæ ex contractu simulato debent restitui, vel in sortem imputari *tom.* 1 *dec.* 40 *n.* 19. 40. quod procedit etiam in hærede contrahentis cum simulatione, quamquam fructus sint erogati in usus Pios *num.* 20.

Usuras usurarum expresse Lex civilis vetat *tom.* 3 *decis.* 61 *n.* 7.

Quando in mutuo primæ usuræ, & interesse requisitis Pauli Castrensis innituntur, interesse huius mutui non solutum ipso facto in mutuum convertitur *tom.* 3 *dec.* 61 *n.* 8.

Conventio interesse excessivus uti laborans usuraria pravitate in eo, quod excedit legitimum modum, in eo etiam moderari debet *tom.* 5 *dec.* 26 *n.* 31.

Conclusio supradicta procedit etiam in terminis taxationis fructuum recompensativorum *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 35.

Ad

Ad assequendam imputationem vel restitutionem eius, quod indebite fuisset solutum semper inspiciendum est initium contractus, an scilicet a principio in eo irrepsisset usura, vel in parte, vel in toto *tom.* 5 *dec.* 26 *num.* 34. 38.

Usuræ nec possunt voluntarie solvi, & solutæ in sortem imputantur *tom.* 10 *decis.* 15 *num.* 65.

Usuras solvens non dicitur illas libere solvere, sed ne cogatur sortem restituere *tom.* 10 *dec.* 14 *n* 66.

In solutione usurarum lex suspicionem habet coactæ voluntatis *tom.* 10 *dec.* 17 *num.* 25.

Solutiones usurarum præsumuntur potius factæ ex alia causa, quam animo ratificandi contractum *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 26.

In cap. Naviganti de usuris plures Doctores putant fuisse omissam particulam *non* per errorem *tom.* 3 *dec.* 60 *n.* 21.

Alii magis communiter tenent dictam particulam *non* in originali dicti Textus non fuisse positam *tom.* 3 *decis.* 60 *num.* 22.

Quod dicta decretalis in cap. Naviganti &c. procedat in interesse dependenti immediate a mutuo, non autem ab assecuratione periculi ab ipso mutuo independente, videtur mera divinatio, & iudicium in Foro interno *tom.* 3 *dec.* 60 *n* 23.

Dicta decretalis habet locum in nautico fœnore, non autem in vero cambio maritimo, licet istud mutuum contineat *tom.* 3 *decis.* 60. *num.* 24.

Nulla est labes usuræ, ubi quis annuam præstationem recipit non pro mutuo, sed pro susceptione periculi *tom.* 11 *dec.* 3 *num.* 13.

USURÆ DOTALES.

Dispositio *Text in cap. salutariter de usur.* permittentis exactionem usurarum ex credito dotali, procedit matrimonio constante, non autem eo dissoluto per obitum alterius ex coniugibus *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 21.

Limita, nisi supersint filii *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 22.

Usuræ dotis a Statuto taxatæ non sunt minuendæ nisi excessivæ sint habito respectu ad tempus *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 52. 53

Ex solutione usurarum longo tempore facta dotis nomine, dos promissa censetur, idcirco est solvenda *tom.* 10 *decis.* 17 *num.* 3.

Viduæ post annum luctus nullæ debentur usuræ dotales nisi duo copulative concurrant, nempe interpellatio, eiusque Viduæ inopia *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 9 & 10.

Quæ quidem inopia, quoties est fundamentum intentionis, non est præsumenda, sed plene probanda *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 11.

Usuræ dotales non debentur Hæredibus Viduæ, etiamsi filii fuerint *tom.* 3 *decis.* 55 *num.* 14.

Neque Marito, sive filii extent, sive non extent post matrimonium Uxoris morte solutum *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 15.

Debentur tamen Viduæ, eiusque Hæredibus, quoties ultra moram probentur requisita lucri cessantis, vel damni emergentis *tom.* 3 *dec.* 55 *num.* 16.

Non suffragante qualitate loci mercantilis *tom* 3 *dec.* 55 *n.* 17.

Hæc etenim qualitas operatur dumtaxat inter Mercatores, ac solitos negociari *tom.* 3 *dec.* 55 *n.* 18.

USURÆ IN CASU COMPENSATIONIS CREDITI.

Crediti liquidatio per sententiam facta retrotrahi debet ad sistendum cursum usurarum *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 9.

Pro compensatione facienda ipso iure, non requiritur quod creditum per sententiam liquidum efficiatur, sed sufficit, quod certum sit per rerum naturam *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 8.

Cursus usurarum ex æquitate *Legis Curabit* non cessat nisi compensatio opponatur *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 10.

Con-

Contrarium verius, reiecta Surdi dec. 117. *tom.* 3 *dec.* 77 *n.* 11.

Compensatio fit ipso iure ad sistendum cursum usurarum *tom* 3 *dec.* 77 *n.* 7. & *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 1. Et ipso iure opposita censetur *tom.* 6 *dec.* 23 *n.* 2.

Amplia etiam si agatur de usura licita, & favorabili *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 2.

Potissime vero si agatur de cambio, quod est lucrum odiosissimum *tom.* 5 *dec.* 34 *num.* 3.

Hæc compensatio est conformis consuetudini Mercatorum *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 4.

Operatur eumdem effectum veræ sosolutionis *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 5.

Item amplia Florentiæ etiamsi pecunia ad manus creditoris perveniat ex alia causa, vel titulo separato *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 6.

Si perveniat ex titulo dependente a proprio credito, compensatio induit naturam veræ, & effectivæ solutionis *tom.* 5 *dec.* 34 *n.* 7.

USURPATIO.

Ad excludendam usurpationem præsumitur solutio potius, quam retentio alienæ pecuniæ *tom.* 4 *dec.* 23 *n.* 6.

U S U S.

Usus consistit in perceptione eius, quo in dies egemus *tom.* 11 *dec.* 40 *num.* 125

Actus exercitii sufficit ut usum concludant *tom.* 5 *dec.* 47 *n.* 14.

Proprietas aliquando continetur sub nomine usus *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 21.

Servitus usus, extincta persona usuarii, extinguitur *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 20.

Usus causalis habet annexam proprietatem *tom.* 10 *dec.* 19 *n.* 22.

Usus ædium latius patet quam habitatio *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 21.

Usus primo, & ante omnia spectandus est in materia gravedinum, & collectarum *tom.* 5 *dec.* 43 *n.* 10.

Lex usu recepta non præsumitur eiusque usus, tamquam quid facti est ab allegante probandus *tom.* 1 *dec* 9 *n.* 10. Distingue *num.* 28. Contra *num.* 29.

Simplex non usus Legis eam tollere non valet, cum possit contingere, ut casus observandi Legem, numquam venerit *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 11.

Contrarius Legis usus etiam per actus extraiudiciales probatur *tom.* 1 *dec.* 9 *n.* 16. distingue *n.* 43.

Usus non tendens ad Legis destructionem attenditur *tom.* 8 *decis.* 28 *num* 25.

USUS LOQUENDI.

A contrahentium voluntatem interpretandam communis usus loquendi plurimum valet *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 15.

Secundum usus loquendi fœmina habens dotem destinatam dicitur habere dotem, & hæc est etiam opinio Rotæ Florentinæ *tom.* 8 *dec.* 3 *n.* 16 *&* 17.

Communis usus loquendi derogat omni regulæ, & constitutioni in interpretandis sermonibus *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 47.

Communis usus loquendi præfertur quoque propriæ significationi etiam in materia odiosa, & pœnali *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 48.

Usus communis loquendi si est notorius non eget probatione *tom.* 10 *dec.* 37 *num.* 50 *&* *num.* 53.

Secundum communem usum loquendi, qualitas hæredis liberi importat hæredem obligatum ad solvenda tam debita, quam legata *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 51.

Legis auctores præsumuntur se conformare voluisse communi usu loquendi *tom.* 10 *decis.* 37 *n.* 91.

Iudex potest se informare de usu communi loquendi *tom.* 10 *decis.* 37 *num.* 92.

Statutum etiam correctorium, & exorbitans intelligi debet secundum communem usum loquendi *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 93.

Maxime si sit conceptum vulgari sermone *tom.* 10 *dec.* 37 *n.* 94.

UTI-

UTILE.

In Dividuis utile per inutile non vitiatur *tom.* 3 *decis.* 5 *n.* 31.

Regulam hanc alii *negative* ponunt, alii *affirmative tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 32.

Et procedit magis in contractibus quam in Iudiciis *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 33.

In Individuis vero utile per inutile vitiatur *tom.* 2 *dec.* 6 *n.* 5. & *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 34.

Utile non datur nisi deductis damnis neque damnum, nisi deductis utilibus *tom.* 2 *dec.* 37 *n.* 83.

Quando in petitione nihil est utile, nihil etiam est, quod possit per separationem inutilis sustineri *tom.* 3 *decis.* 5 *num.* 39.

Illud dicitur utile in hac materia, quod iuridice petitur, & legitime intentatur *tom.* 3 *dec.* 5 *n.* 40

In Individuis utile per inutile non vitiatur *tom.* 1 *dec.* 34 *n.* 7 *&* 8.

UTILIA.

In Societatibus quoad utilium distributionem primo attenduntur pacta & conventiones contrahentium *tom.* 12 *dec.* 25 *n.* 29.

Secundo consuetudo Sociorum si quæ sit, sive regionis *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 30.

Tacite actum videtur, quod consuetum est fieri ibid. *tom.* 12 *dec.* 25 *num.* 30.

Tertio, prædictis deficientibus dispotionem *Text. in §. Et quidem si nihil institut. tit. de societ.* videlicet, quod partes tam in lucro quam in damno sint æquales proportione geometrica *tom.* 12 *dec.* 25 *num* 31 *&* *n.* 34

UTILITAS PUBLICA.

Utilitas publica in quo consistat *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 36.

Bonum publicum consistit in iis in quibus privata versatur utilitas, inseparabilis tamen a publica, ut artes, collectæ privilegia favore dotium &c. *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 41.

Et in iis, quæ directo privatam, indirecto publicam utilitatem respiciunt, prout sunt illa omnia, ex quibus divitiæ, & commercium inter Cives augetur *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 42.

Publica utilitas secundaria non attenditur quando est remota, vel quando magnum damnum inde resultaret privatis *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 48 *&* *num.* 54.

Quando publica utilitas concurrit, permittitur clusæ constructio etiam in fluminibus, quæ inserviunt ad separanda territoria *tom.* 12 *decis.* 37 *num* 49.

Omne quod utilitati populorum inservit pro publico habendum est *tom.* 1 *dec.* 38 *num.* 38.

Publica utilitas consideratur etiam in famulis *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 30.

Utilitas publica constat ex utilitate, & commodo privatorum *tom.* 6 *dec.* 1 *n.* 31.

Ex particularibus simul iunctis conficitur universitas *tom.* 6 *decis.* 1 *num.* 32.

Publica utilitas facilius concurrit in rebus ad communitates pertinentibus *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 14.

Communitas procul a causa publicæ utilitatis nullum ius habet in bonis Privatorum *tom* 12 *decis.* 37 *num.* 15.

Bonum publicum semper est privatæ utilitati præferendum *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 32.

Publica utilitas raro consideratur in negotiis de privato ad privatum *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 22.

Quod communiter omnibus prodest, hoc privatæ utilitati præferendum est *tom.* 12 *decis.* 37 *n.* 1.

Grave præiudicium aliquis sentiens ex gratia Principis compensari debet a maiori utilitate publica *tom.* 7 *dec.* 44 *n.* 20.

Molendinum non respicit utilitatem publicam, sed privatam illius communitatis in cuius Territorio est positum *tom.* 12 *dec.* 37 *n.* 34.

Dominus non tenetur proprium fundum concedere pro constructione molendini, quia hoc secundario tantum publicam utilitatem respicit *tom.* 12 *decis* 37 *num.* 35.
Molendini causa publicam utilitatem concernit *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 52.
Favendum magis est publicæ utilitati, quam privatæ *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 53.
Non sufficit deducere publicam utilitatem nisi id quod agitur principaliter eam concernat *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 54.
Non debet tertio præiudicari, quando aliter publicæ utilitati potest provideri *tom.* 5 *dec.* 13 *n.* 55.
Ex maxima utilitate cursus fluminis mutari potest, sed non ex quavis & nisi accedat incommodum vicinorum, etiamsi agatur de munienda propria ripa *tom.* 5 *decis.* 13 *num.* 6 *&* 7.
Huiusmodi utilitas non debet pendere ab eventu *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 8. 14 *&* 15.
Relatio Peritorum non probat utilitatem, quia probatio inde proveniens non nititur veritate, sed præsumptione tantum *tom.* 5 *dec.* 13 *num.* 11.
Utilitas privata obesse non debet publico comodo *tom.* 1 *decis.* 3 *n.* 17.
Ad alienandam rem propriam nemo cogi potest, nisi utilitas publica hoc postulet *tom.* 7 *decis.* 48 *num.* 1.
Absurdum non est quod ea quæ fiunt ob bonum publicum aliquando maiorem alicui, quam cœteris afferant utilitatem *tom.* 12 *dec.* 37 *n* 9.
Quæ pro utilitate hominum introducta sunt, contra ipsos producere non debentur *tom.* 4 *dec* 38 *n.* 22.
Publicæ utilitati provideri non potest cum alieno damno *tom.* 1 *dec.* 26 *num.* 18
Utilitas publica, non debet privato præiudicare *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 49.
Limita quando alias publicæ utilitati non posset esse consultum *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 50.
Alias ad affectum ædificandi Ecclesiam non possunt alienari bona fideicommisso supposita *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 51.
Utilitas ex eventu negociationis pendens incerta nimis, & eventua lis est *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 24.
Ideoque per Leges interdictum est Tutoribus pupillorum pecunias exponere fortuitis negociationibus *tom.* 5 *decis.* 46 *num.* 25.
Decretum Iudicis in incertitudine utilitatis fundatum redarguendum est *tom.* 5 *dec.* 46 *num.* 27.
Causa publicæ utilitatis lata interpretatio sumitur Domini etiam præiudicio *tom* 5 *dec.* 47 *num.* 27.
Maxima utilitas est causa magis apparens oscitantiæ contradictoris *tom.* 5 *dec.* 48 *num.* 96.

UTILITAS PRIVATA.

Utilitas privata quando concurrat *tom.* 12 *decis* 37 *num.* 4.
Quæ nobis non nocent, & alteri prosunt non sunt deneganda *tom.* 12 *dec.* 41 *num.* 32.
Actum fecisse creditur ille, cui præstitit utilitatem *tom.* 1 *dec.* 37 *n.* 12.
Utilitatis præsumptio non resultat ex facto executoris nulliter procedentis *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 48.
Utilis non dicitur alienatio domorum sitarum in insigni loco Civitatis pro subrogandis bonis ab ea distantibus *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 37.
Et præsertim Molendino, quod parit solum fructus industriales cum magnis impensis *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 38.
Quodque semper est in periculo destructionis *tom* 5 *dec* 18 *n.* 39.
Vel aliis bonis existentibus prope flumen, & subiectis inundationi *tom.* 5 *dec.* 18 *num.* 40.
Ideo investimentum super eis factum non censetur legitimum *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 41.
Utilitas non resultat ex solo maiori redditu, sed etiam maiori valore proprietatis *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 42.

Ut

Ut actus solemnitatibus deficiens substineatur ratione utilitatis, necesse est, quod qui illam allegat eam liquido probet *tom.* 4 *decis.* 30 *num.* 23.

Intentionis namque fundamentum plene concludendum est *tom.* 4 *dec.* 30 *n.* 24.

Conditio evidentis utilitatis fideicommissi non dicitur adimpleta ex solo privato commodo possessorum, sed requiritur communis omnium substitutorum utilitas *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 29

Contra quod sufficiat utilitas de tempore contractus *tom.* 5 *decis.* 18 *num.* 30.

Declara hoc procedere, quando perseverantia utilitatis deficit ex aliquo inopinato accidenti, secus si ex dolo permutantis *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 31.

Cessat quando bona permutata sunt eiusdem valoris *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 32 *&* 33.

Non sufficit, quod quis non sit in damno, nisi etiam sit in lucro *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 34.

Et requiritur excessus saltem in decem pro centenario *tom.* 5 *dec.* 18 *n.* 35.

Et hæc est praxis Supremi Magistratus Florentiæ *tom* 5 *dec.* 18 *n.* 36.

Fideicommissi alienationem Princeps concedere potest concurrente tantum privata utilitate *tom.* 8 *dec.* 12 *num.* 10.

Et utilitas huiusmodi semper concurrit cum agitur de favore Ecclesiæ *tom* 8 *dec.* 12 *n.* 11.

Testator dici non potest respexisse ad utilitatem vocatorum, & conservationem status, ubi verba deficiunt *tom* 5 *dec.* 2 *n.* 54.

UXOR IN GENERE.

Maritus, & Uxor sunt correlativa *tom.* 11 *dec.* 1 *num.* 9.

Uxor sequi debet viri domicilium *tom* 2 *decis.* 1 *n.* 57.

Uxor transiens ad domum viri, regulatur secundum viri Statuta, secus e contra *tom.* 10 *dec* 39 *n.* 79.

Uxor sequitur conditionem viri, & gaudet omnibus privilegiis, ac exemptionibus viro concessis *tom.* 11 *dec.* 1 *num.* 11.

Statutum prohibens relinquere Uxori disponit de persona extra se *tom.* 10 *dec.* 39 *n.* 49.

Bona in vita ab Uxore alienata in eius hæreditate non comprehenduntur, quæ potest ad libitum alienare, & donare, cum viventis nulla sit hæreditas *tom.* 6 *dec.* 63 *n.* 3.

Uxor consentiens alienationi factæ a viro, quo casu dicatur ipsa vendidisse? *tom.* 3 *dec.* 23 *num.* 10.

Uxor non potest se vocare deceptam, si non exploravit viri sui conditionem *tom.* 5 *dec.* 48 *n.* 53.

Uxor in legato æque dilecta, & privilegiata censetur ac filii *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 20.

Donatio a muliere viro facta, illo præmoriente præsumitur revocata *tom.* 11 *decis.* 21 *num.* 60.

Mariti prohibitio relinquendi Uxori, vetat quoque propter actus individuitatem Uxor recipere posse *tom.* 11 *dec.* 1 *num.* 10.

Fructus a Marito consumpti in proprios usus habentur pro extantibus, & ab eo sunt restituendi *tom.* 11 *dec.* 21 *num.* 59.

Fideiussio Uxoris pro Marito ultra medietatem dotis, & absque spe relevationis est nulla *tom.* 7 *dec.* 32 *num.* 6.

Et ratio ultra S. C. Velleiani dispositionem profluit a publica utilitate *tom.* 7 *dec.* 32 *num.* 7 *&* 8.

Uxor quæ vivente Marito possidet eius bona mobilia iure familiaritatis, post obitum mariti dicitur eadem retinere pro suo credito dotali etiam absque declaratione *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 17. contra, cum non constat de illius voluntate *n.* 18. Declaratio non requiritur si sola domum defuncti viri habita-

verit,

verit, secus vero si simul cum hærede habitaverit *n.* 19. nec conclusio facultatis mutandi titulum possessionis procedit ubi adest Statutum continuans possessionem defuncti in heredem, quo casu Mulier occupans bona dicitur turbare, & possidere cum vitio, nec præsumitur continuasse cum hærede iure familiaritatis, ut prius possidebat cum Marito *n.* 20.

Regula quod uxor præsumatur scire ea, quæ scit Maritus, applicari nequit sponsæ ante contractum matrimonium *tom.* 4 *dec.* 10 *num.* 13. & adducitur ratio *n.* 14.

Uxor non potest avocare merces, & res occasione mercaturæ venditas, quamvis sint sibi hypothecatæ *tom.* 10 *decis.* 11 *num.* 28.

Uxor emens rem aliquam cum pecunia Mariti tenetur ad pretium favore hæredis illius qui in subsidium potest etiam illam vindicare *tom.* 2 *dec.* 28 *num* 14.

Servitia obsequialia, & artificialia, vilia, & diuturna, quæ ab uxore nobili non essent præstanda viro diviti, remunerationem exposcunt *tom.* 2 *dec.* 27 *n.* 29.

Capitalia quæsita constante matrimonio ab uxore non habente bona propria, censentur quæsita ex substantia viri, & reservantur *tom.* 2 *dec.* 28 *n.* 12.

Legatum uxori relictum sine una adiectione status, comprehendit casum tam viduitatis quam transitus ad secundas nuptias *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 24

Quando Testator uxorem Filiis Tutricem in testamento destinavit & in casu quo ad secundas nuptias transire vellet, alios Tutores nominavit, ac substituit, evidens est quod hoc fecerit solum, ut secundarum nuptiarum obstaculum removeret *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 47.

Conditio viduitatis apposita non intelligitur, nisi expresse, clare, & explcite a Testatore fuit adiecta *tom.* 1 *dec* 8 *num.* 25.

Transitus uxoris ad secundas nuptias non privat eam legato a viro simpliciter relicto *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 49.

Ex secundis uxoris nuptiis memoria viri iniuria afficitur, & eius anima contristatur *tom.* 1 *dec.* 8 *n.* 46. declara *n.* 50. contra *n.* 51.

Contristatio animæ primi viri ob transitum uxoris ad secundas nuptias, est ineptia, & somnium scribentium *tom.* 2. *dec.* 26 *num.* 6.

Restitutio in integrum Prætor ex clausula *si qua mihi* etiam maiorennibus indulget, quoties inopinatum æs alienum emergat *tom.* 7 *dec.* 34 *num.* 1.

Uxori eo fortius conceditur, cum sit facilis passivæ deceptionis *tom.* 7 *decis.* 34 *num.* 2.

Interpretatio sumenda est, per quam magis faveatur sanguine coniunctis, quam uxori *tom.* 10 *dec.* 40 *num.* 38.

Interpretandum est, quod uxor præferatur in fruitione fructuum durante eius vita, sed proprietas post eius obitum conservetur favore descendentium *tom.* 10 *decis.* 40 *num.* 40.

UXOR QUOAD DOTEM.

Dos congrua consideratur non simpliciter, sed ad effectum ne uxor superstes laboret inopia *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 29.

Viro ad inopiam vergente, dos uxori est consignanda *tom.* 11 *dec.* 7 *n.* 1.

Uxor sibi potest consulere iuris remediis ubi Maritus substantias suas dilapidat *tom.* 10 *decis.* 11 *n.* 29.

Explicatur decisio relata a *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 4. *gloss.* 9. *par.* 2. *tom.* 10 *dec.* 11 *num.* 30 & 61.

Traductio uxoris in domum paternam sine dissensu Patris tribui debet potius charitati paternæ, quam eius consensui, quod dos in manibus filii numeraretur *tom.* 4 *dec.* 14 *num.* 7.

Uxor

Uxor alienationi rei dotalis a Marito factæ stare non tenetur, nisi prout ei magis utilis est *tom.* 10 *dec.* 25 *n.* 128.
Uxor pro restitutione dotis agere debet actione hypothecaria contra bona mariti *tom.* 10 *decis.* 15 *n.* 46.
Dissoluto matrimonio per conversionem viri, uxor potest dotem repetere *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 6.
Uxor in constitutione fundi dotalis nullum ius acquirit super mariti bonis *tom.* 1 *dec.* 18 *n.* 82.
Uxor pro restitutione dotis actionem habet ad bona, quæ pro fundo dotali tradita fuerunt non vero ad alia bona viri *tom.* 10 *decis.* 14 *num.* 1.
Uxor non potest occupare bona etiam data in dotem, nisi præcedente hæredum consensu *tom.* 6 *dec.* 48 *num.* 29.
Merces emptæ cum pecunia dotali sunt hypothecatæ favore uxoris, ubi in solutione dotis hoc fuit expresse conventum *tom.* 10 *decis.* 11 *n.* 11. *& seqq.*
Uxor usufructuaria potest repetere ab hæredibus viri dotem suam non solum finito, sed etiam durante usufructu, quando iste in compensationem dotis non fuerit relictus *tom.* 2 *decis.* 25 *n.* 36.

UXOR QUOAD ALIMENTA.

Uxor alenda est iuxta vires dotis *tom.* 11 *dec.* 36 *num.* 26.
Contraria opinio verior est *tom.* 11 *dec.* 36 *n.* 27.
Affertur ratio *tom* 11 *dec.* 36 *n.* 28.
Uxor eodem modo alenda est, quod filius *tom* 11 *dec.* 36 *n.* 29.
Uxor, & filii constante matrimonio pro alimentis præferuntur aliis creditoribus super bonis donatis contemplatione certi matrimonii *tom.* 11 *dec* 36 *num.* 15.
In Legato alimentorum sub nomine Familiæ veniunt uxor & filii *tom.* 11 *decis.* 36 *num.* 14.
In tractamento Viduæ constituendo, recedi non debet ab eo, quod defunctus solitus fuerat uxori præstare *tom.* 4 *dec.* 47 *n.* 19.
Iudex sæcularis potest alimenta decernere, etsi quæstio super matrimonio ageretur coram Iudice Ecclesiastico *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 7 & *num. seqq*
Alimenta persolvi debent uxori habita ratione non solum ad fructus dotis, sed etiam ad ipsius mulieris necessitatem *tom.* 12 *dec.* 17 *n* 9.
Ubi de alimentis uxori præstandis agitur, habetur ratio ut plurimum ad fructus dotis *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 10.
Ut uxor consequi valeat alimenta a viro non requiritur quod æs alienum contraxerit, sed sola sufficit interpellatio *tom.* 12 *decis.* 17 *num.* 17.
Maritus non tenetur erga uxorem nisi deducto ne ipse, & filii egeant *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 18.
Limita, si uxor sit pauper, & maritus dotem retineat *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 19 *& n. seqq.*
Non omnis mutatio status mariti, ei tribuit privilegium deducto ne egeat ut deportatio, & bannum *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 21.
Limita, nisi agitur de dotis restitutione *tom.* 12 *dec.* 17 *n.* 22.
Sublimita si mulier nil præter dotem habeat, unde se alat *tom.* 12 *dec.* 17 *num.* 23.
Uxor tenetur ad obsequia maritalia, & officia prestanda in domo viri, & recedens a viro sine causa alimenta non recipit *tom.* 6 *dec.* 63 *num.* 37.

UXOR QUOAD QUARTAM.

Imp. Iustinianus quartam mulieri viduæ concessit in honorem præteriti matrimonii *tom.* 4 *decis.* 1 *num.* 30.
Quod apprime congruit, cum illa amissi mariti domicilium retineat *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 31.
Et privilegium, quod vivente mari-

to,

to habeat, ei reservetur *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 32.

Ad hoc ut uxor succedere possit in quarta, inspici debet an cum eius dote vivere possit secundum decentiam ipsius, & viri *tom.* 4 *decis.* 1 *n.* 33.

Quarta competit uxori inopi, licet, habeat Fratres a quibus possit alimentari *tom.* 4 *dec.* 2 *num.* 17.

Quod non procedit, si habeat Patrem divitem *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 18.

In Fratre cessant rationes, quæ militant inter Patrem, & Filium *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 19.

Iuxta Statuti Florentini sanctionem quarta Mulierum non potest excedere summam lib. 50. *tom.* 4 *dec.* 2 *num.* 20.

Iuxta *Bartol.* Sententiam in *Aut. præterea*, uxor habens Patrem divitem excluditur a petitione quartæ in bonis mariti, & qua de causa *tom.* 4 *dec.* 1 *num.* 46. 47.

Contrarium tenet *Dec. in d. Aut.* quod magis placet, & adducuntur rationes *tom.* 4 *dec.* 1 *n.* 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54.

Duplex fuit ratio Imperatoris in concedenda uxori quarta, honor nempe præteriti matrimonii, & eiusdem uxoris substentatio *tom.* 4 *dec.* 2 *num.* 3, 4. 5.

Hinc est, quod prædicta quarta debetur, si uxor cum sua dote, quantumvis congrua de tempore contracti matrimonii, sese nequeat alere post obitum mariti sui *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 6.

Accedente presertim infirmitate *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 7.

Quæ conclusio adeo vera est, ut ab ea recedere esset contra stimulum calcitrare *tom.* 4 *dec.* 2 *n.* 8.

Imperat. in *Auth.* de qua agitur, non prospexit uxoribus viventibus maritis, sed tantum illis mortuis *tom.* 4 *decis.* 1 *n.* 81. 82.

FINIS.